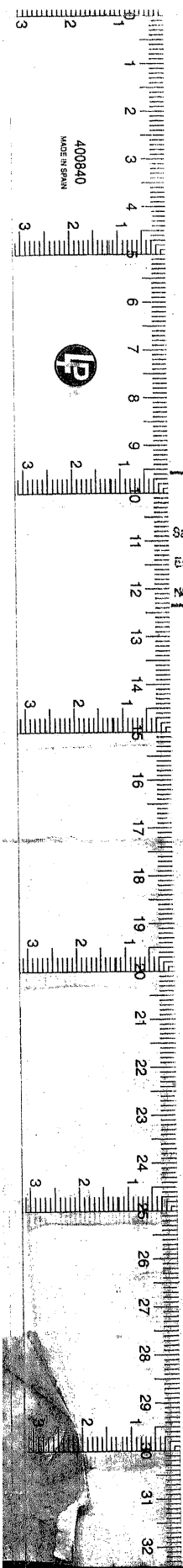

~~1 a C 1~~

13 L VIII-3

~~140
255~~

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 40
Número: 2

(R. 1118) R. 2728

Autoris damnati.

DES. ERASMI ROT. OPERVM

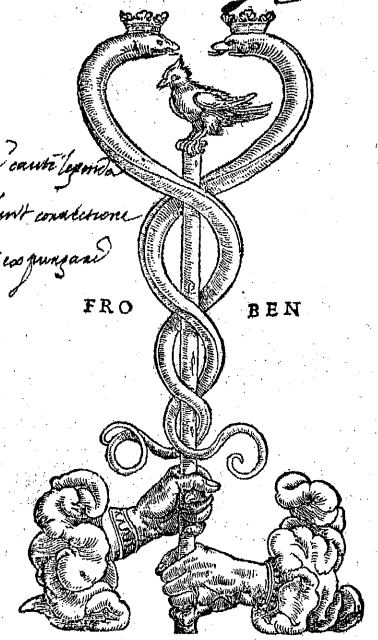
SECUNDVS TOMVS

ADAGIORVM CHILIADES QVATVOR

CVM SESQVICENTVRIA COMPLECTENS, EX
postrema ipsius autoris recognitione accuratissima,
quibus non est quod quicquam imposte-
rum uereare accessurum.

opus tamen cum expurgatione permissum

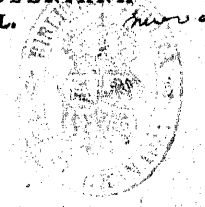
*Opera omnia Erasmi caute legitur
sunt multa enim in sunt correctione
dona, ut via omnia cognoscant
pro sint.*

BASILEAE EX OFFICINA FROBENIANA
AN. M. D. XL.

*Porcacion q' tengo de los le-
nary ni quisi dory de granada
Corregi en el bro con firme al m
Dica del año de 1613 a 22 de
Junio de 1617.*

*no here expurgar de
novo confirm ab 1614*

DES ▶ ERASMVVS ROTERODAMVS

PHILOLOGIS OMNIBVS S. D.

Iuxta uetus prouerbium, omni in re modus est optimus, par erat & in colligendis prouerbijs adhibere modum: est enim optimarum quoque rerum, si minus fatietas, certe modus quidam. Multis itaque de causis statueram ab hoc studij genere posthac seruari: uel quod argumēti natura sit infinita, ut nihil egerit qui hoc agat ne quid omnino praetermittat, praesertim uetustis autoribus qui haec uenus delituerunt in lucem emergentibus: uel quod tantum operae sit huic impensum negotio, ut citius metuendum existimarem, ne lector copiam pertas-

*Hec praefatio
conuenit editioni
Anni 1533.
in qua fere dimidia
Chilias accesserat.
In posteriore
accesserunt non
nullae, sed longe
pauciores*

sus clamaret, ohe iam satis est, quam aliquam desideraret accessionem: uel quod haec aetas ac mens, iam profecto non eadem, ab huiusmodi literis abhorrens, magis ad ea raperetur, quibus uel immori nec indecorum sit nec inutile: uel quod perpenderem hoc genus flosculos ac gemmas quibus eruditi scripta consueuerunt insignire, plusculum habere gratiae, si quis eos sibi ex autoribus non omnino uulgo profuturis decerpatur, quam si ex protritis huiusmodi collectaneis desumat. Quamquam haec causa non deterruit Graecos, quo minus tam multi uiri graues iuxta ac eruditi, parcaemiologias conscriberent. Apud me quoque uicinitatis ratio, quod hanc operam plurimum conducere uidebam, quum ad elucendas mendas ex priscais autoribus, tum ad submouendas salebras, ad quas subinde restitabant mediocriter literati. Proinde quod nunc hanc non exigua coronidem adiecimus, magis, ne dolo dicam, datum est Typographorum efflagitationi, quam animo meo. Facit enim Pyladea quaedam amicitia, quae mihi quondam cum optimo uiro IOANNE Frobenio, nunc cum patris simillimo Hieronymo Frobenio intercedit, & par utriusque in prouehendis optimis studijs industria mirabilis, ut quum interdum illis quaedam negare uoluerim ac fortasse debuerim, pernegare quiuerim nihil. Utinam autem haec laboris portio tantum utilitatis adferat studiosis, quam mihi parum attulit uoluptatis. Porro ut nihil horum fuerit, tamen inciuilius parumque candidum uidebatur, alijs eruditibus, ad eiusdem argumenti tractationem accinctis nihil facere reliqui, qui uel ingenij uigore, uel industria iuuenili, uel copiosiore uoluminum lectione instructi, fructum uberiores studijs allaturi sunt. Quorum conatibus adeo non est animus obstare, ut uehementer etiam gauisurus sim, si quis nostram obscuret operam. Illud modo lector, quod iam pridem admonui, nolim obliuisci: ne quid miretur, si in hoc opere quaedam occurrent diuersis temporibus scripta: in causa sunt crebrae additiones, non sine nouis auctarijs: primum enim huius argumenti gustum dedimus apud Parisiorum Lutetiam, per typographum Ioannem Philippum natione Germanum, qui tum officinam habebat in uico diui Marci ad insigne Trinitatis anno 1500. Mem sem non expressit Typographus, sed epistola quam praemisit Faustus Andrelinus habet eiusdem anni decimum quintum diem Iunij. Hanc editionem aliquanto post aemulatus est Iodocus Badius, deinde Matthias Schurerius Argētorati: post haec opus ad iusti uoluminis magnitudinem adauctum, Venetice edidimus apud Aldum Manutium Anno 1508. Aldinam editionem me incio emulatus est Basileae Ioannes Frobenius, a quo plus septies excusum est idem opus, at nunquam sine accessionibus. Quoniam autem hoc scripti genus constat industria hinc atque hinc decerpenti, non ita multum laudis tulerit, qui primus apud Latinos aggressus sit *παραμυροσύνη*, nisi si quid promereatur, iudicandi tractandi que dexteritas. Si quis proferet additionem uetustiorē ea quam ostendi fuisse primam, ei laudis hoc tribuero, quod illi non illiberalis cogitatio ante alios uenerit in mentem. Et sane mirum est, quum apud Graecos tot clarissimi scriptores ex professo tractarint hoc genus, apud Latinos nullum extitisse uel e turba grammaticorum, qui simile negotium susceperet, quum mea sententia Latinorum hortum non minus ueruent istiusmodi flosculis quam Graecorum, sed nescio quo pacto Graecorum admiratio propensior effecit, ut Latini sua uideantur habuisse neglecti. Alioqui non uideo quam ob rem Virgilius sit Homero & Hesiodo post habendus, aut Seneca, quisquis is fuit, Euripidi, aut Plautus & Horatius Aristophani. Nam M. Tullius quod ad hanc sane rem attinet, longe superat Demosthe-

Latinos Graecis non cedere

ERASMVVS LOQUITVR.

Per facile est aiunt, prouerbia scribere cuius.
Haud nego, sed durum est scribere Chilidas.
Qui mihi non credit, faciat licet ipse periculum.
Mox fuerit studijs aequior ille meis.

nem. Quisquis igitur hoc primus apud Latinos aggressus est, rem nec illiberalē nec in-
frugiferam aggressus est. Iam biennium exierat, ex quo Lutetia operis huius gustū fue-
ram auspicatus, quum Louanij agens forte ex Hieronymo Buslidio, qui tum recens ex
Italia uenerat, nactus sum libellum, adagia pollicentem. in eo comperi prouerbia ferē se-
ptuaginta, e Latinorum, præsertim Philippi Beroaldi commentarijs collecta. contuli an-
num ac diem, annus erat idem, sed æditio mea tribus mensibus præcesserat: & res ipsa fa-
tis declarabat, neutrum alteri tum fuisse notum, sed ambobus eandem cogitationē inci-
disse in mentē. Itaq; si quid refert, quis primus hoc argumentū attentari, uterq; nostrum
primus fuit, si primus est qui neminē est sequutus. De Latinis loquor. Quod si auxit pro-
uerbia, qui plurā ædidit, ego nimirum auxi, qui prima statim æditione dedi plusquam
octingenta, quorum bonam partem hauserā ex fragmentis Diogeniani Græcis. At postea
quam emisi tot Chiliadas, cuius proclive fuit suis collectaneis aliquā accessionem
adiungere, quam profiteatur ex bonis autoribus esse decerpit, nec mentiatu tamē nos
enim Chiliadas omnes ex optimis quibusq; autoribus decerpimus, diligenti nomē cla-
tura, sicuti par est, indicātes, quid cui feramus acceptum: adeo ut nec Apostoliū debita
laudis portione fraudauerimus, tantum abfuit ut me plurimū alienis uēditare uoluerim.
Hæc indigna ducerem quæ cōmemententur, nisi uiderem hoc à quibusdam agi ferio, ut
primi hoc exemplū induxisse uideatur: ab alijs, ne quid ex meis Chiliadibus uideantur
sumplisse mutuo, sed rem totam suis auspicijs, suoq; Marte confecisse. At qui si decerpit
ex uetustis autoribus quæ prodūt, quum in his resideat infinita prouerbiorū copia quæ
nos prætermisimus, quur his præteritis tam multa congerunt à nobis prodita, tam pau-
ca adferunt nobis intacta? Quur tam raro citant autores à nobis non citatos? Et si qui
paululum nouent, an credunt illico bene dissimulatū furtum, si ueteribus, ollis nouas affi-
gant anfas? Si nostra nō legerunt, qua fronte profitentur se nihil habere mecum cōmu-
ne? Si legerūt ac dissimulandū putant, certe diligentia & dexteritate tractādi perficiendū
erat, ne cui suboleret fucus, ego sanē quanquā ita uersatus uideor in bonis autori-
bus, ut non magnopere sit opus ex recentiorum miscellaneis suffurari: tamen nullus est
hodie literator tam triualis, quin si libellū æderet adagia pollicentē, dignaturus sim eū
lectione: quod uere dictum sit, nullum esse librū tam malum, unde non aliquid boni pos-
sis decerpere. Nolle legere eos qui tractant argumentū commune tecum, turpis est arro-
gantia: dissimulare quum legeris, turpioris est ambitionis: inficiari beneficium, turpissi-
mæ ingrati tudinis. Hæc illorum causa dixerim potiusquā mea. Nam quod ad meum at-
tinet animum, terq; quaterq; liberum omnibus esse uolo, cedere ac recedere prouerbia,
seu noua uelint seu malint uetera. Si id fecerint me infelicius, nihil offecerint meo nomi-
ni: sed admota purpura deterior purpuram meam illustrabit potius. Sin felicius, gratulor
labor communibus studijs, & in his mihi quoq;. Nec addubito quin hoc seculum pluri-
mos habeat iuuenes, qui me ualeant in hoc stadio præcurrere, palma in medio est: arri-
piat qui potest. Sed de his plura quàm statueram. Vnum est in quo mihi for-
tassis opus erit lectoris æquitate, quoniam toties ex longis interuallis
æditum est hoc opus, non arbitror ubiq; uitatum, ne repe-
tantur eadem. Vale quisquis es amice lector.

INDEXEM literarum cōperi præter omnem spem, confusum ac mutilū, quod ad hæc humilia doctiores egre-
se demittunt. Ea res quoniā mihi quoq; incommoda fuit, adeo ut hæc de causa, quedam in alienū locum fuerint
insulcenda, deuorauimus & hoc tediū, effecimusq; ut Index & plenior sit, & accurate digestus iuxta literarū or-
dinem: nec hoc contenti, quæ obiter incidunt in tractando prouerbio, uel à specie prouerbij nō abhorrentia, uel alio
quin cogniti digna, adiecimus. Et interdum idem adagium uarijs modis offertur, nonnunquam plurā in eūdem ni-
merum congero. Ad hoc quoq; conducit hæc diligentia. Porro ne quid turbet ordo uerborum, diuersus interdum
in titulis operis, & in indice, scito me in Indice prouerbij sensum ab his uerbis auferari, quæ precipua sunt ac per-
ciliaria. Eminent autē potissimum propria hominum, locorum, animantium, aut rerū uocabula: proximo loco, quod
in contextu minime uidere est. Exemplum primi est, Obolus Pasetis, Pasetis obolus: secundi, Ne temere Abydum,
Abydum ne temere eas: & Non est cuiusuis Corinthum appellere, Corinthum appellere nō est cuiusuis: tertij, Bibe
elleborum, Elleborū bibe: quartij, Sepe etiam est olitor ualde opportuna loquutus, & Olitor opportuna loquutus.
Quædam in quibus nihil eminebat, bis posuimus. Hunc scopum sequens, nō poteris falli, quin quod queris inuenias.
Nec tamen tanta est facta uerborum mutatio, quin tenuiter etiam eruditus facillime possit agnosceret prouerbiū, nec
id tamen factum est in admodum multis, nec enim fuit opus. Secundus Index, qui sententiarum congruentiam
sequitur, tumultuaria opera nobis cōgestus fuit olim Venetiæ. Eū ut est reliquimus, nisi quod adiecimus multa quæ
decerant. Poterant addi plures tituli, nec pauca sunt adagia quæ pluribus congruant titulis, ueluti, doliū peritulum,
dici potest in auarum, in prodigum, & in obliuiosum, sed creuisset Index in immensum: Indicauius multa, quod su-
perest, in genijs reliquimus. Ex hoc indice quo plus capias fructus, catalogus titulorum iuxta congruentiam ac pug-
nantiam sententiarum digestus, erit semel atq; iterum non indiligenter perlegendus.

INDEX PROVERBIORVM SECVN-
DVM ORDINEM ALPHABETI, CORRECTVS,
DIGESTVS, ET LOCVPLETATVS.

A amicorum conuiuijs nō diu abstinentiū 365	Ab ono usq; ad mala 482	Accessare 421
Ab Aboriginibus 870	Abronis uita 495	Accusare desertam. 185
Ab asino delapsus 238	Abiq; baculo non ingreditor 720	Aceruus bonorum 108
Ab asino lanam 153	Abiq; procemij & affectibus 708	Accesi & Heliconis opera 531
Ab asinis ab boues trāscendere 238	Abfit clamor in colloquio aut lusu 821	Accisas medicatus est ibidem
Abdera pulchra Teiorum col. 475	Abstinendū uis à regibus 836	Accessei luna 187
Abderitica mens 960	Ab transenna cibum pet. 948	Aceto perfundere 443
Abderiticum imperium 475	Ab unguibus incipere 979	Acetum habet in pectore. ibidem
Ab epulo hoc qui possum abesse 368	Ab uno diagrammate 918	Achios à turre iudicare 680
Ab equis ad asinos 238	Abydena illatio 494	Achilles 243
Ab Eteobutadis ducit genus 706	Abydum ne temere 261	Achilles iecit duas tesseras 574
Abhorrentis, ac detestantis 834	Abydus, Abydenus 957	Achilleum argumentum 243
Ab Hymetto profectum 81	Acālanthis 400	αχρη 315
Abiecit hastam 421	A calce ad carceres 737	αχρηλαος 882
Abijcere scutum ibidem	Acanthia cicada 162	αχρηλαος & similia 581
Abijciendum procul 923	Acanthida uincit cornix 187	A Chytropode cibum 202
Ab impijs egressa est iniquitas 301	A capite arcessere 1068	in Acte nouacula 29
Ab incunabulis 246	A capite usq; ad calcem 73	A caelo ad terram 511
Abijt & taurus in syluam 39	ακατανοε θυειν 325	A colo non fico 969
Ab ipsa messe 952	A carnici equi 891	ακονιτι 185
Ab ipso lare 221	A carcere 511	ακροδωραλεο 968
αδωρ & διο 573	A carceribus 214	ακροσθητε λιμβαλαε 477
A bis septem undis 679	A carceribus ad metas 757	ακροχελαιδωα 318
Abominandus scarabeus 608	Acarnanius porcellus 445	Actij & Titij idem ius 342
A bonis bona disce 1001	Accepta candela 972	Acti labores incundi 435
	Accessitum malum 881	Actum agere 151

INDEX PROVERBIORVM

Actum est	112	A Dorio ad Phrygium	509	in Aere piscari, uenari in mari	152
Aculeo infixo fugere	24	Ad pedem	591	Aes alienum cepe, multa allis	702
Acum inuenisses	784	Ad pedes, ad caput	955	Aesopicus graculus	764
Acu rem tetigisti	484	Ad pila ubi uentum	1056	Aesopicus sanguis	532
ἀκάρικτος ὁ πτόλεμος	706	Ad pilcum uocare	365	Aesopum terere	522
Adactum insurandum	678	Ad porcellum da mihi mutuo tres		Aestate penulam deteris	348
Ad agnatos & gētiles deduc.	279	drachmas	758	Aestate prudentiores reddimur	824
Ad ambas usq; aures	430	Ad pristina praesepia	294	Aethiopem dealbas, lauas	148
Adamantini clauis	434	Ad pugnam peracta re	597	Aethiopem ex uultu iudico	305
Adamantinus	243	Adrastra Nemesis	525	Aethiops non albescit	842
Adamantis tenere	804	Ad restim funiculum	733	Aethna, Aithon	917
Adamussini	188	Ad restim redijt	164	Aetnaeus cantharus	533
Ad aquam malus	213	Ad saga	995	Aetoli	1070
Ad aras	799	Ad satietatem usq;	581	A fabis abstinet	17
Ad arcilas federe	1065	Ad Scolon nec proficisceris ipse,		A finte dicere	1068
Ad asylum confugere	1016	nec alterum comitaberis	476	Afra auis	782
Ad bonam frugem	939	Ad sint dii beati	678	Africa semper aliquid noui	782
Ad calcem peruenire	737	Ad suum quēq; questum, equum		A fronte atq; à tergo	647
Ad clepsidram dicere	152	est esse callidum	784	A fronte praecipitium, à tergo	
Ad coronidem usq;	957	Aduersus solem ne loquitur	20	lupi	726
Ad confidū ne accesseris	90	Aduersus solem ne meijto	ibidem	A fronte simul & accipitio	812
Ad coruos	389	Ad uinum discreti	1024	A furij oriundus	882
Ad cribrum dicta	890	Ad uinum refecare	463	A gallo candido abstineas	21
Ad Cynofarges	650	Ad uolatore & amico non potes		Agamemnonij putei	531
Ad dederē manum	175	eodem uti	415	Agamemnonis hostia	503
ἀδελφικόν	1030	Adulterinus	663, 710	Agas asellum	799
Ad deorū aures peruenit	531	Ad umbilicum ducere	72	ἀγέλοδολαυονισαί	978
Ad digituli crepitem	563	Ad uingent	189	Agathonia cantio	478
A deo facti	1063	Ad utrumuis paratus	806	ἀγχιωμείφρητ & δ' ες εἰσίντω	702
Ad ephēbum properare	369	Aedidime minae	1043	Agri & ferri	786
Aderit Temesaeus genius	53	Aedibus in nostris quae praua aut		Agones	1044
Ad felicem inslectere parietē	103	recta geruntur	222	Agnum lactibus alligare canē	1028
Ad felicem latus inslectere	ibidem	Aedilitatem gerit sine populi suf		Agnos canibus obijcere	602
Ad finem ubi peruenieris, ne uelis re		fragio	656	ἀγροί κεί φέρουσι	786
ueri	18	Aegeum nauigat	645	Agricola semper in nouum annū	
Ad fractam canis	208	Aegeum scaphula transmittere	375	diues	590
Ad graecas calendās	186	Aegine, neq; tertij neq; quartij	382	Agrippa sterilior	507
Ad Herculis columnas	735	Aegis uenit	759	Αγρὺ imbecilliorē esse oportet	952
Ad hoc nati, sculpti, facti	1036	Aegina primum pueros optimos		Agrum optime colere	780
Adhortantis ad gloriam	813	alit	502	Agros alienos irrigas tuis sitiens	
Adhuc aliquis deus respicit nos	822	Aegyptij centū non tollerent	741	tibus	644
Adhuc coelum uoluitur	911	Aegyptij machinarum artifices	531	Aheneus	244
Ad id quod erat opus	678	Aegyptij	614	Aiacis risus	ibidem
Ad incitas	986	Aegyptij nuptiae	636	A ianua aberrare	206
Adiurantis se facturū aliquid	803	Aegyptius laterifer	741	ἀκάρικτος	868
Ad libellam debere	1015	Aegre quidē, se d facimus tamen	811	ἀδ' εἰσίντω φέρουσι	122
Ad mensurā aquam bibūt, citra men		Aegre, sed tamen contigit	833	ἀγρινόα	676
suram offam comedentes	494	Aegroto dū anima est, spes est	462	ἀγροπιδέσημ	738
Ad meti nania	520	Aequa concertatio	806	ἀγρονδύδα	1034
Ad minicula uitae	837	Aequa lance	162, 507	Alabanda fortunatissima	191
Ad moto capite	923	Aequalem tibi ukorem quare	264	Alabastrum unguenti putet	145
Ad nouerca tumulum flere	295	Aequales calculi	762	ἀλαστοροπίν	274
Adonidis hortij	25	Aequalis aequalem delectat	68	A lare ordiri	222
Adorato circumactus	22	Aequalitas haud parit bel.	894	Alas addere	1009
Adoraturi sedant	ibidem	Aetra lupinis quid distent	124	A lasso rixa queritur	230

PER ORDINEM ALPHABETI

Alba auis	405	Aliud noctua sonat, aliud corn.	677	Amicitia personam	781
Alba gallinae filius	51	Aliud sceptrum, aliud plectrum	416	Amicorum communia omnia	14
Alba faba	177	Aliud stans, aliud sedens	701	Amicorum est admonere mutuis	890
Alba felicia	176	Alius alijs in rebus praestantior	817	Amico amicus	104
Albo recte aliena captant bona	784	Alia & fibas ne cadas	865	Amico Hercule	50
Album & nigrum nouit	227	Allium in retibus	974	Amico optimo homini nihil ami	
Album calculum addere	176	Allij caput	794	cius	876
Album panem pinso tibi	677	ἄλλο πρὸς ἄλλο		Amicus multos habet felicitas	731
Albus an ater sis nescio	227	ἄλλο πρὸς ἄλλο	920	Amicos ne cito pares	16
Alcinoi apologus	469, 1057	Aloes plusquam mellis habet	283	Amicos tragædos emulatur	764
Alcinoi mensa	410	Alpha & ω	25	Amicus nemo cogendus	808
Alca extrema	142	Alpha penulatum	464	Amicus neq; nullis neq; multis	756
Alcam omnem iacere	ibidem	Altera manu fert aquam	924	Amicus salute tenuis	702
Ale luporum catulos	586	Altera manu fert lapidem, altera		Amicus usq; ad aras	664
Aliam etatem alia decent	820	panem ostentat	270	Amicus alter ipse	14
Alia committenda, alia celanda	833	Altera nauigatio	722	Amicus certus in re incerta cerni	
Alia astate, alia hyeme	252	Altera scabit, altera frit	270	tur	935
Alia dantur, alia negantur	815	Alter Hercules	242	Amicus fidus	833
Alia Lacon, alia asinus portat	417	Alter Ianus	894	Amicus magis necessarius quam	
Aliam quercum excute	169	Alterum pedem in cymba Cha		ignis & aqua	413
Alia Meneces, alia porcellus lo		ronis habere	573	Amictu cuitare	418
quitur	639	Altius Oromedonte	1052	ἀμυσία	228, 389
Alia res sceptrum, alia res ple		A lupi uenatu	679	Amor Caunius	671
trum	872	Alybanis hospitii munera	868	Amor ex aspectu nascitur	88
Alia uita, alia diata	294	Amea Arzefiam reperit	558	A mortuo tributum exigere	295
Alia uoce pittacus, alia coturnix		Amantes sibi somnia fingunt	455	ἀμύσι	518
loquitur	502	Amantium ira	657	ἀμύσλογοι	477
Aliena iacis	169	Amare & sapere uix deo concedi		Amphictyonum confessus	736
Aliena infania frui optimum	434	tur	415	Amphidromiam agis	886
Alienam metis messem	146	Amare amicum, odisse hostem	455	ἄλκιμα δὲ λῆσ ἐργα	883
Alieno choro pedem inferre	405	Amas te ipsum, ideo nullus tibi ami		Ampullacea	1035
Alieno auxilio potentes	807	cus	612	Amussi applica lapidē nō cōtra	496
Alieno ferox praesidio	805	Amat tanquam osurus oderis tan		Amussis alba	188
Alieno periculo cautus	434	quam amaturus	379	Amyclas perdidit silentium	292
Alienis uti soleis	1011	ἄμυσι	464	Amymis insanit	430
Alien. rigas agros tuis sitiens	644	Amazonum cantilena	370	ἀμύσι πνεύ	886
Alienum arare fundum	ibidem	Ambabus manibus haurire	298	ἀνὰ γὰρ Παρκαρὺν μάτηρ	434, 435
Alij sementē faciunt, alij metent	168	Ambobus pedibus fugere	206	ἄναγυριν κομμοῦς	45
Alijs lingua, alijs dentes	676	Ambroses	994	ἀναμαρτί	185
Alijs prospiciens, non sibi	811	Ambrosia alendus	668	ἀναπεμπέλει	795
A limine salutare	318	Ameles angulus	580	ἄναξυριδα ostentare	719
A linea incipere	214	Ambulatio iuxta mare	90	Anceps euentus rei	820
Alio coelo natus	92	Amenis consultor	705	Ancilla semel, nunquam heras	946
in Alio mundo	ibidem	Amenis longus	719	Ancipitis animi	814
Aliorum medicus, ipse bulceribus		Amentatae haste	1065	Ancipitis consilij	811
scates	497, 915	Amici mores noueris non oderis	511	Ancora domus	114
Alios tragædos prouocat	1023	Amici procul agentes, non sunt		Ancora non uulgari nitendum	942
Aliquid mali propter uic.	35	amici	453	Ancora rupta	870
Aliter catuli longe olent, aliter		Amicitia aequalitas	14	Ancora iactum prouertit deus	897
sues	285	Amicitia quae desijt, nunquam		Ancoris duabus niti bonum	1007
Aliter cum alijs agendum	809	uera fuit	379	Ancoras tollere	518
ἐλετήεις	875	Amicitia stabilium, felicitas tem		Ancoris duabus sultus	28
Aliud cura	832	perantium	451	Andabata	469
Aliud genus remi	545	Amicitias immortales esse oportet		ἀνδραποδία	880
Aliud in ore, aliud in corde	638	tet	959	ἀνδραποδία	676

INDEX PROVERBIORVM

Androclides in seditione dux	418	Antrochus asinus	503	Aqua aquae similis	161
ἀνδροκλέης	784	Anulum habeo	522	Aqua & terra reddamini	980
ἀνδροκλέης	ibidem	Anulus aureus in naribus suis	237	Aqua heret	157
ἀνδροκλέης	675	Anuptijs pura	592	Aquam bibens, nihil boni parias	515
Angeronia Volupie comes	656	Anus bacchatur	294	Aquam e pumice postul.	152.572
Angina uinaria	994	Anus cothouissat	721	Aquam igni miscere	908
Anguillam captare	762	Anus eriphus	567	Aquam inaniter consumis	151
Anguillam caudatenes	156	Anus hircissans	294	Aquam insundere cineri	752
Angustum & latum	1010	Anus hircum olet	721	Aquam in mortario tundere	375
Anicularum deliramenta	783	Anus saltat	567	Aqua praeterfluit	675
ἀνικλάω	185	Anus simia sero quidem	491	Aqua strangulat fauces	358
Anima & uita	454	Anus subfultans multum excitat	ibidem	Aquila columbam non gignunt	456
Animam debet	328	pulueris	567	Aquila in nubibus	299
Animo quicquid statueris non		Anus uelut equus profundum habe		Aquilam cornix prouocat	695
eueniet	640	bis fossam	ibidem	Aquila muscas non captat	675
Animum abiecit	829	Anus unguento ne utare	ibidem	Aquilam uolare doces	156
Animus bonus in re mala	721	ἀνοῦ & μέθυ	97	Aquilam testudo uincit	252
Animus est in corijs	786	ἀνοῦ & σμύρνα	218	Aquilam thripas afficiens	315
Animus heptabocus	865	ἀπικλάω	1069	Aquila senectia	311
Animus presens	831	ἀπὸ ἀνοῦ & σμύρνας	885	Aquila senectia, Corydi iument. ibid.	
Animus in pedes decidit	284	A patella rapere	202	Aquilam noctuae comparas	298
Animus in auribus	945	ad Apaturia profectus	714	A quinq; scopulis desilire in flu-	
Annacum plorare	568	Aperire ianuam	134.761	uius	675
Annas clibanum	541.842	A perire simplicitate loqui	826	Arabius tibicen	239
Annosa uulpes haud capitur la-		Aperio pectore	737	Arabum gaze	219
quo	327	Apes apum similes	162	Aras neq; nec fidem habet	786
ἀνοῦ & σμύρνας	102	ἀφροῦ & γάλα	342	A radicebus	483
Annosam arborē transplantare	147	Aphya in ignem	395	Arancarum telas texere	147
Anno senior fio	789	Aphyarum honos	ibidem & 567	Araneas eijcere	907
Annus est	489	ne inter Apia quidem sunt	345	Arare litus	148
Annus producit, non ager	40	Apio mollior, aut mitior	241	citra Arationem, citraq; sementē	185
Annus superior semper melior	748	Apio opus est	625	Arator nisi incuruus praeuarica-	
Ansam quaerere, & confimiles meta-		A piscibus abstineto	22	tur	951
phorae	134	Apus hospite, sire amicu nūciat	566	Aratro iacularis	551.918
Ante barbam doces senes	694	Appalo quid tibi cecinit	568	Arbelas profectus fies	568
Ante hac putabam te habere cor-		Apologus Alcinoi	469 & 1057	Arbore deiecta quibus ligna colli-	
nua	ibidem	ἀπὸ θύρας	538	git	655
Ante lentem augere ollam	659	ἀπὸ κούβητος	433.976	Arbores cadunt post folia	580
Ante mysteria discedere	371	ἀπὸ οὐδὲν οὐδὲν	477	Arbor e fructu cognoscitur	305
Ante pedes	785	Apros immittere fontibus	761.883	Arcadas imitans	675
Ante pilos sapit	694.706	ἀρ-ἀκορον	665	Arcadium me postulas	ibidem
Antequam incipias consulo	449	Apta prouincia	816	Arcadicum germen	696
Ante tubam trepidas	580	Apuarum honor	395	Arcanum coelat	839
Ante uictoriam encomium canis	247	Aqua uidit ignem	ibidem	Artem ex cloaca facere	953
Anteuorta & postuorta	644	Apuam consultare	714	Archidamicum bellum	697
Anthericum metere	152	Apuam Campanos plus unguenti,		Archilachia edicta	407
Anticyras nauiget	279	quam ceteros olei	403	Archilochi melos	1057
Antidotum ante uenenum	909	Apuam equum & uirginem	1024	Archilochia patria	407
Antiope luctus	720	Apuam finium odorum uaporem		Archilochum teris	842
ἀντιόπη	322	spargis	149	Archimedes non posset melius de-	
Antiquior Codro	898	Apuam matrem manere	1007	scribere	953
Antiquiora chaos	573	Apuam mensam uerecudari n. d.	1046	Archite crepitaculum	550
Antiquiora di phthera loqueris	166	Apuam noueroam queri	944	Arctum anulum ne gestato-	18
Antiquiores Crono & Titan,	699	A puro pura desluit aqua	679	Arcus tensus rumpitur	949
Antiquis debetur ueneratio	835	ἀπὸ βύβλου	330	Ardens uestris	627

Arimo

INDEX PER ORDINEM ALPHABETI

Arimo ad tribunal	725	Asinus ad Lyram	143	Attabas & Numenius con.	662
Areopagita	305	Asinus ad tibiam	870	Attagen	862
Arcopagita taciturnior	1030	Asinus apud Cumanos	231	Attogene nouitimum	909
Argas	197	Asinus asino pulcher	1038	Attica bellaria	459
Argentan ginam patitur	235	Asinus auis	755	Attica eloquentia	81
Argente hastis pugnare	550	Asinus auricul. mouens	143	Attica fides	269
Argentus puteus	974	Asinus balnearis	919	Attica musa	286
Argentum accipi, imperium uen-		si uel Asinus canem mordeat, litem		Attici Eleusinia	503
didi	1048	mouebit	292	Atticus aducna	380
Argenti fontes	426	Asinus compluitur	674	Atticus aspectus	305
Argi collis	551	Asinus esuriens fistem negligit	551	Atticus in portum	37
Argiua oratio	617	Asinus in unguento	173	Atticus lepos	81
Argiua calumnia	711	Asinus in paleas	501	Atticus moriens porrigit manu	551
Argiui furcs	861	Asinus in pelle leonis	111	Atticus testis	269
Argiuo clypeo dignus	268	Asinus inter apes	173	Auarus nisi quam moritur nil	
Argiuus uides	861	Asinus inter simias	173	recte facit	955
Argium clypeum detraxit	573	Asinus in rupem	500	Audi chelidonem	889
Argum fallere	184	Asinus mysteria portans	395	Audiens non audis	821
Aries cornib. luscians	764	Asinus sedet	739	Audi que ex animo dicuntur	334
Aries nutrications mercedem		Asinus stram. mauult q̄ aurum	1001	Aues queris	699
perfoluit	509	A sitiente camelo	679	A ueru rapere	202
Arietem emittit	426	A sparagi	781	Augia stabulum repurgare	466
Arietis ministerium	970	A spendius citharædus	366	Augurium optimum	648
Ariolari	735	A spera uita, sed salubris	834	A uicinis exemplum habent	890
Aristarchus scriptorum	178	A sperfisti aquam	674	Auis alba	405
Aristylli more	1002	ἀσπιδὸς ἀποβλήσ	316	Auis asinus	785
Aristophanis & Cleanthis lu-		Aspidis morsus	655	Auis e cantu dignoscitur	884
cerna	253	Aspidis telum	ibidem	Auis ex auibus	1006
Armenti eiusdem	764	Aspis a uipera	942	Auis uidit	398
Arrepta candela	972	ἀσπιδὸς ἀποβλήσ	706	Aulædus sit, qui citharædus esse	
Arripe negocij curam	805	A status tributū exigere	295	non possit	436
Arripienda que offeruntur	826	Astydamas seipsum lau.	555	Auram bonam afflare sperat	789
Arrogantia non ferenda	835	Astam farinam concupiuit	387	Aurea barba dignus	268
Arx, portus miserie	240	Astuerantius dicere	826	Aurea ereis permutare	59
Artem quæuis alit terra	239	Astuetudo malorum	829	Aurea uerba	626
Artem quam quisq; norit, etc.	416	Astueuit malis	837	Aurea pro egregijs	ibidem
Arx	1017	A subeunte portum nauis	679	Aurea compedes	466
Arx alicuius rei	376	Ate, lite	232	Aureo piscari hamo	408
A sac. abstinentia manus	822	ἀταξία	40	Aurei uiri	259
ἀταξία	692	A teneris unguibus	246	Aureos montes polliceri	297
Astragine rapere	202	Atheniensem Athenis laudare		Aureus in Olympia stato	267
ἀστρολόγος	278	haud difficile	377	Aurem uellere	242
Astiscæ ad extremum scientiam	756	Atheniensium inconsulta te-		Aures nec habeo, nec tango	749
A sexa ginta uiris uenio	972	meritas	274	Auribus arrectis	674
Asini caput ne laues nitro	699	Atheniensis probus etc.	871	Auribus lupum teneo	166
Asini cauda	889	Ad elexay	957	Auribus scalpendis decet ocium	427
Asini lana	153	Athos	917	Auricula infima mollior	241
Asini mandibula	699	Athos celat latera Lenie bouis	679	Auriculam mordicus	1052
Asini mortes	674	ἀθροῦ & λωπῆ	717	Aurificem te futurum credebas	715
Asino fabulam	979	ἀβυρῶ & γαλα	40	Auris Batava	961
Asinos non curo	901	ἀβυρῶ & γαλα	39.40	Auris dextra timijit	470
Asino ossa das, cani paleas	732	Atraxia	46	Auris supina	181
Asinum in rupes protrudere	876	Atraxia mendax	903	Auro loquente, nihil pollet que-	
Asinum tondes	153	Atrici oculi	561	uis oratio	699
Asinum sub freno currere doces	146	Atrida non soli amant uxores	961	Auro habet suppositum solum	798

Aurum

INDEX PROVERBIORUM

Aurum habet Tolosanum	347	Balneator	210	Bionei sermones, pro mordaci	407
Aurum igni probatum	872	Balneator ero mihi ipse	332	bus	407
Aurum Colophonium	674	Balneis calidis teneri	649	Bipedalis	899
Aurum index homini	475	Barathrum	788	Bipedum nequissimus	243
Aurum indice exploratum	872	Barbam uellere	479	Bis, ac ter quod pulchrum est	78
Aurum suberatum	901	Barba non facit philosophum	585	Bis dat qui cito dat	289
Ausculta & perpende	808	Barbati	1036	Bis gratum quod ultro offertur	310
Auscultandum bene loquenti	1061	Barbarus e triuio	363	Bis interimitur qui suis armis per	
Austrum perculi	317	Barba tenus sapientes	91	rit	879
Austrum floribus	761, 883	Βασίλειος, pro magnifice	584	Eis pueri senes	170 & 655
Aut abi aut exuere	990	Basilica facinora	1046	Bis septem plagis Polypus con-	
Aut bibat aut abeat	334	Batalus	196	tusus	513
Aut cucurbita florem, aut cu-		Βαταλίσεος	197	Bibus contra Badium	511
curbitam	551	Batava auris	961	Blacc inutilior	875
Aut ipse fuisse, aut tui simillimus	820	Βατράχου	797	Elandius alloqui	807
Aut manenti uincendum, aut mo-		Βατράχου	892	Blacc	480
riendum	732	Batti Silphium	388	Blitæ	ibidem
Aut minime aut iucundissime	131	Battologia	ibidem	Bochyris	555
Aut minus animi, aut plus por-		Batydis poculum	987	Boeotica auris	672
tentia	893	Beatum ab omni parte nil	656	Boeotica cantilena	425
Aut morere aut occide	536	Beatus non est	934, 381	Boeotica anigmata	ibidem
Aut mortuus est aut docet lit.	337	Beccelenus	718	Boeotica sua	323
Autoritas diuinitus	836	Bellaria attica	459	Boeotici mores	324
Autor omnium & fons	819	Belle naras	336	Boeoticum ingenium	424
Aut piscem olet, aut florem	938	Bellerophontes literas	535	Bosotissare	1056
Aut Y lato Philonissat, aut Philo-		Bellicum canere	747	Boeotis uaticinare	425
Platonissat	557	Bellis tribus	623	Bolis tribus	790
Aut regem aut fatuum nasci		Bello parta	921	Boliti soror	395
oportere	93	Bello peracto auxilium	752	Βολιτιου pro uili	ibidem
Aut terra aut mari	1033	Bello peracto machinas adferre	640	Boliti poenam	ibidem
Aut ter sex, aut tres tesserae	448	Bellum absq; ferro	521	Bolus non est relictus	739
αυδης αυ	372	Bellum dulce in expertis	845	Bolus creptus e faucibus	766
αυ το βοει	600	Bellum haud annuncias	639	Βομβουλιου pro loquaci	534
αυ το βοει	997	Bellum Cononi cura fuerit	694	Bombylus homo	533
αυ το βοει	288	Bellum haud quamquam lachry-		Βομολοχου, βομολοχου	792
αυ το βοει	920	mosum	521	Bona cilliteon	490
αυ το βοει κατ'εβαλα	733	Bellum omnium pater	737	Bona porfena	260
Azanea mala	516	Benedicere animo malo	638	Bona fortuna, siue boni genij	212
αζανα	693	Benefacta male locata	664	Bona leges ex malis moribus	
B		Benefacta non occultanda	290	procreantur	337
Abys chorus	548	Benefactis pensare delicta	1051	Bona mixta malis	283
Baccæ egent oleo	1006	Benefactorum memoria	839	Bona nemini hora est	935
Bacelli similis	196	Bene natis turpe est male ui-		Bona nomina sunt mala, si num-	
Bacche more	210	uere	1068	quam interpelles	365
Baculum nō habēs ne ingreditur	720	Bene sit	766	Bona perierunt	742
Beon malus piscis	980	Beneuolentia intempestiua	252	Bona spes ostensa	835
Beta tum hyeme tum astate bona	783	Beneuolus trucidator	663	Bona terra	641
Bagas stas	801	Benignior pellace uulpe	884	Boni ad bonorum conuiuia ultro	
Bagoas	196	Βεγγαί	1022	accedunt	331
Betulum deuorares	894	Bestia bestiam nouit	983	Boni ingenij	212
Βαλανοφάγοι	696	Beta gamma persequitur	1012	Boni pastoris est tondere pecus	
Balbinum polypus Agne delectat	66	Betizare	480	non deglubere	782
Balbus balbum rectius intelligit	316	Bibe elceborum	278	Bonis aibus	50
Βαλβύριος	467	Bibe mandragoram	947	Bonis benefacit deus	709
Ballio	1020	Bibe quinq; aut treis	422	Bonis bona eueniunt	468
Balnea Herculeana	447				

Boni uiri

PER ORDINEM ALPHABETI

Boni uiri lachrymabiles	555	Britannica mensa	411	Calere in frigidis	500
Bonorum uirorum morbus	796	Bubo canit luscinia	912	Calicum remiges	979
Bonorum glomi	484	in Buccam quicquid uenerit	183	Calidam ueruti partem	537
Bonorum myrmecia	108	Buccas inflare	277, 744	Calidis balneis teneri	649
Bonos uiros omnia decent	599	Budoro more	671	Calidū et frigidū ex eodē ore est	270
Bonum est duabus niti ancoris	1007	Bulbos querit	716	Calidum mendacium	948
Bonum inueni effugiens malum	636	Bulbus nihil profuerit	888	Calidum plus satis	499
Bonus cator, bon. cupidarius	496	Bullate nuge	766	Calidum prandium comedisti	44
Bonus dux bonū reddit comitē	292	Bunus index est	534	Caliga Maximini	30
Bonus e pharetra dies	567	Buthus obambulat	ibidem	Caligare in sole	506
Bonusq; magnusq;	204	Βυσοδοουδιδυ	881	Callie defluunt pennæ	988
Borea cessante	713	Byzeni libertas	882	Callidum esse equum est ad suum	
Bos ad ceroma	150	Aballus arare optat	118	quemq; quæstum	784
Bos ad Lyram	144	Κακός	581	Callicyrijs plures	668
Bos alienus subide sbras prospic.	357	Cadaver uiuum	460	Callipides	209
Bos ad præsepe	368	Cadere causa, formula	1063	Callipygos	975
Bos aduersus seipsum pulverem	506	Cadere in cursu	1069	Calliphanes	867
Bos apud aceruum	673	Cadmea uictoria	571	Callum ducere	643
Bos consensit	713	Cæca dies, & oculata dies	271	Calumnia Argina	711
Bos expecta aliquando herbam	724	Cæca diuitia	693	Calum uellit	572
Bos ephippia optat	218	Cæca speculatio	218	Caluus comatus	502
Bos Homolottorum	673	Cæcias nubes attrahens	180	Caluus quum sis	974
Bos in ciuitate	712	Cæci præscriptio	985	Camarinam mouere	45
Bos in lingua	234	Cæco cum speculo nihil	791	Camarine loqui	953
Bos in quadra argentea	971	uel Cæco appareat	290	Camelus desiderans cornua, etiam	
Bos in stabulo	972	Cæcum insomnium	901	ares perdidit	731
Bos in stabulo senex	369	Cæcus auribus & mente	ibidem	Camelus saltat	556
Bos lassus fortius figit pedem	42	Cæcus cæco dux	275	Camelus uel scabiosa complurium	
Bos lente aut placide	357	Cæcus dux	705	asinorum gestat onera	311
Bonus marinus	972	Cæcus & claudus non intrabunt		Campana superbia	996
Bos porrecto ultra Taygeton ca-		templum	943	Canalicola	790
pite	890	Cædimus, inq; uicem præbemus cru-		Cancer leporem capit	481
Bos senex non lugetur	590	rasagittis	750	Canceri nunq; recte ingreditur	787
Bos septimus	337	Cænare me doce	741	Cancros lepori comparas	288
Bos sub iugum	534	Cæne deorum	642	Cancrum ingredi doces	801
Botrus oppositus bot. maturefc.	672	Cæneus inuulnerabilis	713	Candidati eloquentia	300
Bouem in faucibus portat	425	Cænei hasta	877	Candidorum uirorum nulla	
Bouem si ne queas, asinum agas	566	inter caq; & porrecta	118	utilitas	754
Bouem uolentem ducito	867	Καερός deus	252	Candidū linū lucri causa ducis	677
Boues meos nunquam abegerūt nec		Caius Caia	83	Candidus sermo	995
equos	562	Calabri hospitis xenia	765	Canem alens externum præter linū	
Boues solidi e clibano	637	Calauriam pro Delo	897	nil habet	699
Boues e clibano	938	Calamobas	961	Canem excoriatam excoriare	444
Boue toto deuorato, in cauda	704	Calcar addere currenti	78	Canens uitæ palmum	886
Bouis in tergo desedit	726	Calcar tollere	399	Cane peius & angue odit	600
Boues messis tēpus expectantes	673	Calceos mutare	996	Canes uenatici	1021
Boue uenari & similia	551 & 918	Calceus non tollit podagram	925	Canere ad myrtum	519
Bouiclitellas	603	Calceū eūdē omni pedi inducere	921	Canere intus	366
Βυλιμαύ	314	Calceus maior pede	499, 760	Canes timidi uehementius lat.	801
Βυφάγος	399	Calciamenta portare	190	Canibus agnos obicere	600
Βυβουα	673	Calcibus & pugnis	641	Canicum balneo nihil	145
Brachas ostendere	719	Calculo mordere	788	Cani das paleas, asino ossa	732
Brafidas quidem uir bonus	712	Calculis omnium	179	Canina facundia	470
Brafficam iurare	523	Calculis utring; ponere	177	Caninam pellem rodere	481
Breuitas grata	939	Calculum reducere	ibidem	Caninum prandium	332

Canis

INDEX PROVERBIORVM

Canis	842	ponitis bouem	562	Cauda blandiri	868
Canis ad cibum	972	uel Capra mordeat nocentem	292	Cauda de uulpe testatur	504
Canis affuctus corio	466	Capra nondum peperit, hœdus autē		Cauda pilos equina paulatim uellet	
Canis circum intestina	ibidem	ludit in tectis	516	re	291
Canis digna pabulo	515	Caprarius in aestu	539	Caudam nigrā habentia ne gustat	15
Canis digna sede	ibidem	Capra Scyria	327	Cauda tenes anguillam	156
ut Canis ē nilo	316	Caprea contra leonem	481	Caudum ab eo, qui semel impo-	
Canis festinas cœcos parit cat.	400	Captantes capti sumus	326	suit	808
Canis in balneo	146	Caput	375	Cauendum à potentiore	807
Canis in præsepi	326	Caput artis decere quod facias	934	Cauentis elancularias insidias	802
Canis in uincula	556	Caput in trunco	624	Cauē thoracem	475
Canem intestina gustasse	466	Caput sine lingua	542	Caunius amor	671
Canis lapidem mordens	331	Caput scabere, & consimilia	766	Causa cadere	1063
Canis masculi infinita cubilia	611	Caput tertium	800	Cauē loquacior	758
Canis mendico auxilians	893	Caput uacuum cerebro	716	Cautus enim metuit &c.	879
Canis panes somnians	842	Κεφάλαιον	286	Cecidis & Buphonorum	915
Canis peccatum suus dependit	709	Carbone notare	176	Cedro digna	872
Canis per Phratres	765	Carcini poemata	668	Cedendum multitudini	824
Canis podicem inspicere	400	Carcini strobili	ibidem	Celei supellex	1035
Canis reuersus ad uomitum	732	Carcinus quoque in rebus despera-		Celeritas in malis optima	1058
Canis seuiens in lapidem	884	tis	419	Celerius quàm Butes	538
Canis tanquā Delum nauigans	671	Κεφάλαιον	280	Celmis in ferro	669
Canistrum canistrum uocat	424	Κεφάλαιον γλυφοί	358	Censoria uirgula	999
Canis uindictam	245	Cardo rei	29	Censura dat ueniam coruis, uexat co-	
Canis uiuens ē Magdalia	865	Καρδοπριον	675	lumbas	745
Canace res siue more	568	Cares	197. & 614	Centaurice	667
Cantharo astutior	671	in Care periculum	197	Centaurus mens non inest	609
Cantherium in fossa	200	Cares ite foras	85	Centones sarcire	477
Cantherius in porta	184	Carizare cum Care	72	Centro & spacio circūscripta	986
Cantilenam eandem canis	506	Καρυβαγούρας	892	Centum plaustri trabes	907
Cantionem Lityersam canis	723	Carico more	969	Cepas edere aut olfacere	670
Cantionem Telamonis canit	711	Carica musa	286	Cepe tantū sumptibus iam uixit	749
Cantoris hesitantia tuffis	596	Carica saltatio	ibidem	Cepis isdem uesci	637
Cape nihil, & serua bene	977	Caricum sepulchrum	895	Cepis putridi nullus usus	680
Capere desertam	185	Carica uictima	668	Cephus parturit	297. 400
Capere ciuitatem	941	Caricum uinum	963	Ceram auribus obdis	896
Capere crines	1035	Caricus hircus	766	Κερασβόλον	908
Capillis trahere	1026	Carne ipse Delphis immolata uescit		Cera tractabilior	668
Capillus quoque umbrā suā habet	736	tur	619	Cercopissare	549
Capite admoto	923	Carpathius leporem	384	Cercopum cœtus	548
Capiti ne quid suas	648	Carpet citius aliquis quàm imitabi-		Cercyrea scutica	399
Capite gestare	973	Casus cascam ducit	82. (tur 417	Cerealis cœna	670
Capitis & inguinis discrimen ne-		Caseū habens non eget opsonio	725	Cerebro uacuum caput	716
scit	541	Cassa nucē non emam	266	Cereui sacrificant	875
Καρπός pro uano pollicitatore	701	Cassa glande	1047	Cerite cera dignus	343
Cappa duplex	763	Casses rodere	738	Certamen non accipit excusatio-	
Cappa tria pessima	ibidem	Casioticus nodus	496	nes	703
Capra ad festum	840	Καθημερόβιοι	282	Certissima paupertas	950
Capra libera ab aratro	615	Καταχρῶδες ὄσων	920	Certum prospicio	825
Capram coelestem orientem conspe-		Καταχρῶδες	627	Ceruius uir	549
xerunt	840	Catastrophe fabulæ	75	Cerula mimiata	178
Capra coelestis	193	Catella Melitæa	704	Ceruus canes trahit	911
Capra contra sese cornua	46	Catone hoc contenti sumus	1029	Ceston habitas	556
Capra gladium	44	Catula dominas imitantes	517	Cessare	1067
Capram portare non possum, & im-		Cauam Arabiam serere	374	Cestrens ieiunat	106

Cestum

PER ORDINEM ALPHABETI

Cestum habet Veneris	669	Cilix haud facile uerum dicit	641	Cleomenes superat cubile	902	
Cherephonti similis	605	Κιλικία 799	Cimbicū	558	Climacides	916
Chalcenterus	966	Cimmerie tenebræ	523	Clisthene intemperantior	666	
Chalcidica uxor	620	Cinædo mollior	241	Clisthenem uideo	ibidem	
Chalcidissare	671	Cinclus	414	Clypeus iuxta ciuitatem	869	
Chamelcon de suo corio ludit	418	Cinereuitas in prunas incidit	704	Cnips in loco	665	
Chamelconte mutabilior	709	Cinari bonum directio	592	Coccyce astutior	897	
Chao antiquior a	573	Cinyre opes	650	Cochleare crescit	379	
Charadrium imitans	991	Circa clepsidram animus	396	Cochleæ uita	921	
Charætis pollicitationes	536	Circeo poculo	1020	Cocta numerabimus exta	163	
Χαριτωλάριον	748	Circes uirga	278	Coctum ab alio edere	146	
Charymbim uitans in Scyllā in.	158	Circulum absoluerit	537	Codali choenix	664	
Charymbidis	788	Circulus res mortalium	250	Codro antiquior	898	
Charontis ianua	569	Circumiens in orbem	433	Codro generosior	571	
Χαρωνίου	1070	Circumpedes	1020	Codro pauperior	219	
Chimera	1050	Circumtondere comam	175	Cœlebs expers litium	886	
Χίμαιρα	1009	Citeria	551. 1205	Cœlo ac terræ loqui	184	
Χίμαρα	550	Cissamis Cous	668	Cœlo delapsus	288	
Χίμαρα	544	Cithara canere non didici	398	Cœlum digito contingere	904	
Chironium uulnus	568	Cithara incitatur ad bellum	987	Cœlum terra miscere	124	
Chius	887	Citis quadrigis	139	Cœlum territat	460	
Chius ad Coum	556	Citius quàm formicæ papauer	105	Cœna deorum 658	Cœna dubia 666	
Chius dominum emit	454	Citius quàm asparagi coguntur	781	Cœna popularis	1045	
Chius risus	183	Citius in nauī cadens à ligno exci-		Cœnare me doce	741	
Chnaumata omnia	597	derit	427	Cœno purā aquā turbans nunquam		
Chœnici ne insideas	15	Citius Telegoræ donarim	935	inuenies potum	536	
Chorda uiscerum	705	Cito persuadebis si dicas bene	617	Comum barbaricum	993	
Chordas nō mouendas mouere	215	Cito sapientes non tuto sapiūt	356	Cogi ad bibendū inhumanū	427	
Chorce Ionica	182	Citra arationem, citra sementē	185	Cognati multi feliciū	687	
Choro alieno pedem	405	Citra puluerem	185	Cognatio mouet inuidiam	1005	
Chorus inertium	592	Citra uinum temulentia	97	Cognomina plurā exp. hab.	790	
Chorus maior & cōcinentior	203	Ciuitas non ciuitas	1061	Gollyrio uno, uel eodem	921. 997	
Χίρως ὑδὸν ἔσσει	3048	Ciuitates ludimus	667	Colophonem addidit	434	
Χίρως ὄλον	336	Clamoflor lauro ardente	546	Colophonia ferocitas	360	
Chytropode cibum	202	Classicum canere	747	Colophonium calciamentum	1000	
Cibo opus duraturus in labore	818	Clauam extorqu. Herculi	879	Colophonium aurum	674	
Κιβδηλος	655. & 710	Claudiana tonitrua	666	Colophonium suffragium	841	
Κιβδηλος	ibidem	Claudicare utroq;	701	Colossi magnitudinc	663	
Cibum in matellam ne immittas	18	Claudi more tenere pilam.	666	Colubrum in sinu fouere	887	
Cibum ē flamma petere	871	Claudo uicinus discas claudica-		Columba mitior	758	
Cicada Acanthia	162	re	3+0.673	Columba sedens	746	
Cicada cicada thara, formica for.		Claud. optime uirum agit	597	Columna familiæ	114	
Cicada apem cōparas	284. (70	Claudius sutor	666	Columnas rumpere	905	
Cicadam ala corripuisti	302	Clauē fundere ligna, & securi fores		Comam geris cum sis seruus	591	
Cicada stridet	322	aperire	535	Commeatus trium dierum	584	
Cicada uocalior	321	Clauis duobus figere	206	Comitia de tuo capite aguntur	875	
Cicada humi canent	1056	Clauo purior	485	Cominus atq; eminus	141	
Cicadis pleni	708	Clauus trabalis	308	Cominus cœcutiens	222	
Ciceris emptor	735	Clauum clauo pellere	61	Comis mens non inest	669	
Cicernus Bacchus	527	Clauum reatum tenere	639	Comœdia ac tragœdia isdem ē litte-		
Κικλήριον Κικλήριος	667	Cleantis lucerna	253	ris componitur	725	
Κικλήριον	558	Κλειστορέσιον	666	Commouere sacra	1022	
Cilicij imperatores	667	Clematis Aegyptia	30	Communis Mercurius	384	
Cilicium exitium	ibidem	Clemens lanista	1045	Commune naufragium	896	
Cilicium bona	490	Cleocritus	666	Communis tanquam Sifapo	595	

66

Commun

INDEX PROVERBIORVM

Compedes auree	466	Cordas non mouendas moues	219	Corytheo deformior	664
Compendiaria res improbitas	681	Cordisfe	326	Cossi 1019	Cotem alis
Complura masculi canis cubilia	609	Coriaceum auxilium	976	Cothomissare	968
Compressis manibus	364	Corinthiari	904	κώθωρ	721
Concha dignus	665	Corinthia uideris	800	κώθωνι (ε)ρ & κώθωνι (ε)αδ	721
Conchas legere	1065	Corinthijs non indignatur		κώθωνι (ε)μς	ibidem
Conciliant homines mala	579	iliam	870	Coturnissare	667
Conciliare 1009	Concordia	Inter Corinthum & Sicyonem	190	Coturnix Herculem	48
Concordia fulciuntur opes etiam		Corinthum ire non est cuiusli-		Cothurno uersatior	56
exigua	810	bet	132	Coturnus	ibidem
Coniectura uane	824	Corinthus & collibus surgit, & ual-		Crabrones irritare	44
Conna calculus	397	libus deprimitur	471	Cradophagus	970
Connuere	277	Cornica fibra	244	Crambe bis posita mors	176
Conon curabit praelia	694	Cor ne edito	17	Crambe recocta	ibidem
Conos artoxya	874	Cornicari	233	Crassa Mimera, pingui Mimera	37
Conscientia mille testes	346	Cornicibus uiuacior	216	Crassiore Musa	ibidem
Confertis manibus	268	Cornicum oculos configere	123	Crasso ditior	219
Confessus in talario ludo	1094	Cornix acanthida vincit	287	Cratilitium	868
Consilium improbi, in extr.	677	Cornix aquilam prouocat	695	Crater Philotesius	987
Consilia inania inanium	756	Cornix cornici configit oculos	123	Crebro iaciens, aliud alias icce-	
Consilij & cursus non idem exitus	402	Cornix scorpionum	44	ris	75
Consilij simul & fact. ual.	834	Cornua te habere putabam	654	Crepitu probatis	888
Consilium in melius commut.	815	Cornutam bestiam petis	52	Creptus auctori suo bene olet	710
Consil. ne adeas inuocatus	90	Correbo stultior	600	Creta notare	176
Consultor amens	705	Coronam ne carpito	21	Creta raptus	929
Consilium res sacra	371	Coronam quidem gestans, ceterum		Cretenfis cretensem	78
Consulendum, & consilij paren-		sti perditus	395	Cretenfis cum Aegineta	71
dum	803	Corpore effugere	427	Creteza cum Cretenfi	ibidem
Contentionis filium	705	Corporis uestigium in lecto confun-		Cretenfis mare	72
Contententis inimicum	809	dito	22	Cretenfes sacrum	654
Contententis dicerium	805	Corpus sine pectore	342	Cribo aquam haurire	149
Contigit & malis uenatio	489	Correctio dicti	814	Cribo crebris	1035
Conto nauigare	665	Corrigentis quod dictum est ab		Cribo diuinare.	324
Contorquet piger funiculum	153	alio	809	Crines capere	1035
Contra bouem ne opta	603	Corrumpunt mores bonos colloquia		Cristae detrahere	284
Contra duo contraria pugnare dif-		praua	341	Crobyli iugum	552
ficile	172	Corrupta iudicia	816	Croco dili lachryma	478
Contrahere supercilium	744	Corui luscinijs honoratior	896	Craso ditior	219
Contrahere uela	1049	Coruus albus	978	Crasi pecunie teruntiu add.	1036
Contra ostium	916	Coruus hiens	233	Crono & Titanib. antiquiores	696
Contra retiarium ferula	506	Coruus serpentem	876	κρονόλυγοι	374
Contra stimulum calces	115	Coruus si possit tacitus pasci	879	Crotani comparate ciuit.	842
Contra torrentem niti	664	Corybantari	788	Croton salubrius	471
Contribulis factus serua ordine	891	κρυβαντάρης	336	Crotonatarum postremus reliquo-	
Conturbat omnia	829	Corycaeus demon	77	rum Graecorum primus	472
Conuentualis	764	Corycaeus auscultauit	76	κρυνοχυσοςόληραου	961
Coniua non coniuua	827	Coryco reluctari	654	κρώζωρ	201
Copiae cornu	192	Corydalis omnibus oportet cristam		Crudelis Bacchus	716
Copiae meae in arctum nunc cogun-		in esse	703	Crumena nobilis	570
tur	29	Corydi iuuenta	311	Crumena & generosum facit	570
Copijs nostris	199	Corydus etiam inter indoctos so-		Cubito emungere	461
Corchorus inter olera	235	nat	419	Cubito eodem	333
Cor calidum in refrigida	1061	Corymbos meos necto	681	Cuculus	951
Corcyra libera, caca ubi libet	865	κορυμβοσ το λογος	436	Cucurbita flet aut cucurbitam	551

Cucurbita

PER ORDINEM ALPHABETI

Cucurbita sanior	653	Cum uterq; concedit alteri	804	Danace	800
Cucurbitas lippis	381	Cunctatio noxia	1067	Danaidum dolium	149
Cucurrit quisquam ne pluuia mada-		Cuniculis oppugnare	984	Danda uenia lapsa	838
secret, & in foueam praefatus		Cupressum simulare	164	Dare manus	316
est	707	Cupidinum crumena porri filio uim		Dares Eutellum prouocat	650
Cui ista arrident, meis ne gau-		cta est	90	Dare uerba	175
deat	795	Cura esse, quod audis	879	Da simul & accipe	566
Cui multum est piperis, etiam oleri-		Curare cuticulam	481	Dasytus carnes desiderat	195
bus immiscet	698	Curatore opus est	279	Date mihi peluim	650
Cui nullum negotium erat, Harmer-		Cur cessatum est	925	Datidis cantilena	603
ne memia addidit	963	Curetum os	654	Datimus	ibidem
Cui placet obliuiscitur, cui dolet me-		Cur non suspendis te	568	Dathus honorum	109
nimit	231	Curre denouo	1055	Datylis dies	485
Cuiusmodi portento me inuoluit for-		Currenti calcar addere	78	Dat ueniam coruis, uexat censura co-	
tuna	596	Currentem incitare	77 & 806	lumbas	745
Culicem colant	843	Curus bouem trahit	238	Datum nollem, quo d dedi	477
Culicem elephanti conferre	641	Cursu lampada trado	74	Daulia cornix	764
Culleo dignus	1014	Cuticulam curare	481	Daurus sum non oedipus	110
Cultro adhaeret	624	Cutem usq; radit	697	Dea excogitauit	1015
Cumani sero sapiunt	179	κωθίζωρ	967	De alieno liberalis	87
Cum amico non certandum emula-		Curru utere, de asinis nihil labo-		De alieno ludis corio	418
tionem	833	rans	781	Dea impudentia	60
Cum Care Carizas	72	κάρει	18	De alijs loquenti respondes de ce-	
Cum cane simul & lorum	899	Cyatho non emam	1055	pis	715
Cum cessat boreas	713	Cyclamion infodias Halenti	435	De asini prospectu	120
Cum Coryco luctari	654	Cyclobori uox	665	De asini umbra	116
Cum deo quisque & gaudet &		Cyclopica uita	338	De calcaria in carbonariam	485
flet	653	κύκλω ποδείλαου	982	Decempes umbra	721
Cui Delphis sacrificauerit, ipse car-		Cyclopiis donum	135	Decipiente semel	946
nes absomit	619	Cyclopum more	1002	Decipula murem cepit	755
Cum dijs non pugnandum	819	Cydi poenam debet	665	Decora te ipsum	882
Cum dijs pugnare	498	Cydonis in domo semper alijs	396	Decumanum	1022
Cum exossis suum rodit pedē	907	Cynea cantio	80	De curru delapsus	429
Cumini sector, cum alijs similibus di-		Cygni canēt tacētibz graculis	708	Dedecus publicum	812
quot	357	κύων	18	Dedi malum & accipi	417
Cuminum conuicijs seritur	358	Cymbalum mundi	1042	De facie nosse	317
Cum hasta, cum scuto	579	Cynofarges	650	De fece haurire	323
Cum lacte nutricis	247	κυνώπυρξ	747	De fera comedisti	531
Cum laruis luctari	80	κυνώπυρξ	305	De filo pendet	315
Cum licet fugere, ne quare litē	726	Cyparissi fructus	896	De fumo ad flammam	979
Cum mimera manu quoq; moue	199	Cyprio boui merendam	347	De fumo disceptare	117
Cum musis	764	Cyprius bos	ibidem	De gradu deicere	132
Cum naufragium feci, bene nauiga-		Cyrbes malorum	509	De grege illo est	764
ui	601	Cyrenia iactura	800	Deinde expergiscobar	650
Cum Nibas coecyssaerit	699	Cyrenia noxa	652	De lana caprina	117
Cum paruula est, bona uidetur		Cyrenia terra	ibidem	De lapide emptus	623, 651
spina	704	Cythnia calamitates	ibidem	De laucijs	823
Cum plurimū laborauerimus, eodē		Cythnyomi probrum	ibidem	Delius natator	204
in statu sumus	375	Cyziceni stateres	ibidem	Delphicus gladius	449
Cum principe non pugnandum	825	D		Dedaleum remigium	1048
Cum pulvisculo	583	D		Dedali alae	650
Cum ramento	1055	D		Dedali execratio	613
Cum sacco adire	955	D		Dedali opera	445
Cum sarcinis enatare	952	D		De lapidi uolam	1006
Cumulus meritorum	108	D		Da mihi mutuum testimonium	262

bb 2 Dementis

INDEX PROVERBIORVM

Dementis felicitas	231	Dextrum pedem in calceo, sinistrum	Directi	1049
Demissis auriculis	973	in pelui	Diris agere	249
Demittere sese ad aliorum mediocri-		Διακωδονίσει	Discipuli magistris praestantior	
tatem	831	Diagoras Melius	res	734
Demorsos ungues sapere	766	Diametro distare	Dis esse πρῶτον	88
Demulcere caput	643	Dicendo dicere discunt	Discordia fit charior cōcord. 657	
Dental non inest illi	843	Dictum ac factum	Discum quam philosophum audire	
Dentata charta	764	Diem noctibus equare	malunt	1065
Dentem dente rodere	522	Dies adimit aegritudinem	Diserte saltare	989
Dente Theonino rodī	407	Dies antiquus	Dispensio aequale malū lucrū	700
Deo fortunaeq; committo	815	Dies bonus ē pharetra	Dithyramborū poctis infanior	399
Deo nemo potest nocere	1059	Dies Dadyli	Dithyrambus non est, aquam si bi-	
Deo uolente, quisq; ridet atq; stet	653	Dies nouerca et parens	bat	902
Deorum cibus	289	Dies posterior prioris discipulus	Diu delibera	892
Deorum coctus	867	est	Diu dissimulatum aperientis	804
Deorum concio	953	Difficilia quae pulchra	Diuersarum partium	805
Deorum manus	98	Difficilis uir	Dives aut iniquus est, aut iniqui ha-	
De pilo pendet	315	Digiti crepantis signum	res	307
De possessione derijcere	650	Digito monstrari	Dives factus fastidit lentē	294, 572
De plastro loqui	254	Digitū non porreperim	Dives promissis	902
De pulchro ligno uel strangul.	394	Digitum quā proferat	Diuinitor sapiens	452
De pulmone reuellere	740	Digitum medium ostendere	Diuinitus	654
De pusillis magna proemia	708	Digitum stulto ne permittas	Diuinitus data	805
De reuolua queritur	1015	Digitum tolle	Diuinum excipio sermonem.	942
Deserere uadimonium	1023	Digitum transfususum	Diuite uena	554
Deserere locum	546	Digna, indigna et similia	Diuitiae non semper optimis cō.	819
Deserta causa	185	Digna canis pabulo	Doccat qui didicit	1052
Deserta uincere, capere, accusare ih.		Dignum propter quod uadimonium	Docti eodem ludo	574
Desertum obtineri	893	deseratur	Doctum doces et similia	62
De sportula conare	980	Dignus pilo	Docui te urinandi artem	725
Despuere malum	1048	Dignus qui cū in tenebris micet	Dodonaeum et	25
De statu demigrare	1051	Dij beati adsint	Dolia duo	250
Destitutus omni auxilio.	818	Dij facientes adiuant	Dolia touis	656
Destitutus uentis, remos adhibe	849	Dij laboribus uentum omnia	Doliaris uita	282
Deteriorum uictoria	203	Dij lanceos habent pedes	In Dolio figurare artem discere	198
De toga ad pallium	943	Dij omnia possunt	Dolium inexplebile	330
De tribus capellis dic.	639	Dij hominibusq; plaudentibus	Dolium pertusum	149
De tripode	260	Dij tibi dent tuam mentem	Dolium uoluitur	806
De tuo capite aguntur comitia	875	Dij uinctis pedibus	Domestice notus	317
Deum esse, deum facere	191	Dimidio uitae nihil differunt filices	Domesticum dissidium.	836
Deum fallere uolenti multa scien-		ab infelicibus	Domesticum malum.	825
da	612	Dimidium plus tota	Domesticū thesaurū calumniari	212
Deum sequere	400	Διμυαπιδυγιδι	Domesticus testis	424
Deuotionis templum	89	Diobolares	Domi coniecturam facere	355
Deus ex machina	46	Diolygium malum	Domi habet, domi nascitur	ibidem
Deus ex improviso apparens	ibid.	Diomedes et Glauci permutatio	Domi iudicium	424
Deus nullius indigenus	602	Diomedea necessitas	Dominus domino, seruus serua pra-	
Deus ollaris	761	Dionysium Thrasibulo dicū esse	stat	445
Deus ulciscetur	825	similem	Domi inspicere	318
Deus ultro subiicit bona	581	Dionysius Corinthi	Domi leones.	949
Deus unus, amici plures	725	Dionysiaci	Domi manendum	822
Deus undecunq; imuat, si modo pro-		Διονυσιοσολακός	Domi manere oportet belle fortuna-	
pitius	823	Dionis gry	tum	638
Dextera non cuius inijcienda	16	Diphthera antiquiora.	Domi Milesia.	135
Dextero, aut amico Hercule	50	Diphthera sero insperxit Iup.	Domi nobilis	1021

Domi

PER ORDINEM ALPHABETI

Domi non esse	1068	Durus alloquijs	714	Elephantū sub alis citius celes	501
Domi pugnant more galli	1007	Durus et implacabilis	919	Elephantus indus haud curat cul.	338
Domi imperfecta ne relinquit	201	Dux aut pater facti aut uerbi	507	Elephantus non captat murem	314
Domum redire	477	Dux caecus	705	Eloquentia Attica	81
Domus amica, domus optima	698	Dux bonus bonū reddit comitē	292	Ελλάδος ἑλλάς	484
Domus optima	835	Eadem ancora uixus	28	Ελλεβορέσει	278
Domus recta	934	Eadem cera	576	Elleborum bibe	ibidem
Donum quocunq; dat aliquis pro-		Eadem mensura	36	Elucet egregia uirtus	810
ba	864	Eadem oberrare chorda	161	E Massilia uenisti	845
Doribus Dorice loqui fas est	1023	Eadem pensare trutina	162	Embarus sum	841
Dorica musa	498	Eadem per eadem	188	Emendus cui imperes	1047
Dorice concinere	1025	Eadem quæri	1030	Emerere malo quàm rogare	105
Dorice loqui	1070	Eamus Athenas	959	Emori risu	878
Dormiens nullius rei est	562	Ea tela textur	364	Empedoclis similtas	530
Dormiens somnias	705	Ebrietas absq; uino	97	Empor difficilis haud bonū edit ob-	
Dormienti dii consciant	186	Ebur atramento candeficere	112	sonium	700
Dormientis rete trahit	ibidem	E canis podice	834	Empusa mutabilior	413
Dosones	952	Ecantu dignoscitur auis	ibidem	E multo bibere	387
Δοσολόσει	1070	Echinos asper totus	599	E multis paleis paululum fructus col-	
Δοσολόσει	551	Echinos partum differt	482	legi	87
Δοσολόσει	498	Echino asperior	ibidem	Emuncta uaris	210, 577
Doryphorematis ritu	937	Echinos asper totus	599	Emunges acrius elicit sanguinē	182
Drachma canit, quatuor definit	239	Echinos partum differt	482	Enassa escam petere	927
Drachma grandis	637	E circulo	1063	Εν ἄλλοις	1027
Drachmas tres da mihi mutuo ad-		E clibano boues	938	Εν κρηναίῳ	376
porcellum	758	Eulivisae	757	Encomium ante uictoriam	247
Draco non fiet serpens ni edat ser-		Εκπύρσις	734	Εν κρηναίῳ	433
pentem	703	Εκφυλλοφορῆσαι	1033	Endymionis somnū dormis	313
Δρεῖς ἑπτα	881	E crumena nobilis	570	Enuo cognoscere	1070
Duabus ancoris sultus	28	E crumena nobilis	570	Enuo cognoscere	1070
Duabus sedere scellis	229	E culmo spicam conijcere	881	Eodē collyrio mederi omnibus	997
Dubia cena	466	Edax currus	478	Eodem cubito	333
Ductus per phratores canis	765	Edax trivremis	1029	Eodem in ludo docti	575
Dulce et amarum	1034	E dentulus septennis	395	E patroclis domo uenit	922
Dulce bellum inexperitis	845	E dentulus uescitū dētib. inuidet	637	E paucis uerbis ingens bonū aut ma-	
Dulce pomū quam abest custos	918	E doli hauris	386	lum	1067
Dulcis cubitus	368	E domo in domum	1007	Επικυρία ἄλογα	892
Δολοπλοίς	592	E duobus tria uides	637	E pelle apparet	725, E philleo 1032
Dum clauum rectum teneam	642	Effeminatorum etiam oratio effae-		Epico timidior	575
Dum uirenti genua	913	minata	588, 590	Ephesia littere	ibidem
Duobus clauis figere	206	Effoeta senecta	833	Ephemeri uita	893
Duobus digitis primoribus	1024	E fontibus haurire	387	Επικωθωνίσει	968
Duobus dominis seruire	219	Effugi malum, inueni bonum	636	Epimendium corium	892
Duobus malis resistere difficile	812	E fimbria de texto iudi.	304	Epimendium somnus	313
Duobus pariter euntibus	647	E flamma cibum petere	871	Επιμυθός	34
Duobus pedibus figere	205	Egens in turba uersetur	836	Epiphyllides	885
Duo decim artium	638	Εγχεδῶσις ἡμῶν	862	Episcythizare	427
Duos fures non alit unus salt.	397	Εἰς εἰς	656	Επιθυμῶν ἑπτα	793
Duos insequens lepores, neutriū ca-		Eidem inbiantes testamento	815	E poculo perforato bibere	710
pit	608	E iure manum confertum.	1063	Epops cum cygnis certat	284
Duos parietē de eadem decalbare fi-		Electro lucidior	924	Επταβόσα	865
delia	229	Elephantū celerius pariunt	295	Επταφῶν	25
Duplex cappa	765	Elephantū culicem conferre	641	Equa Thessalica decernetur	865
Duplices uires	638	Elephantū simlis	606	Equi dentes inspicere donati	939
Dupondij	267, 742	Elephantum ex musca facit	314	Equis abbis praecedere	140

Equi

INDEX PROVERBIORVM

Equi generosi senectus	1067	Eurybatizare	89	Expecta bos aliquando herbam ibid.
Equi senectia	367	Eurycles	869	Expediit habere plura cogno. 790
Equitandi peritus ne cantet	1017	Eurymnus	882	Ex perpendiculari 968
Equo senescenti minora cicola admo- ne	576	Ex academia uenis	712	Expertes inuidentie musarum for- res 89
Equum in planiciem	287	Ex adyto	261	Ex Phelico 1032
Equus ex asino	574	Ex agro, siue è rure	755	Ex potestate exisse 1014
Equus in quadrigis, in aratro		Ex aya uia aliena à re	404	Expuls in caelum 725
Equus me portat, alit rex	416	Ex aquo partire	892	Ex pylo captiui 882
Equus Seianus	347	Ex amphitheto bibissi	885	Ex quercubus ex saxis nati 288
Equus Troianus	881	Ex amen uirtutum	108	Ex reliquijs conicere 335
Erasinades	611	Ex animo loqui	354	Ex se fingit uelut araneus 918
Erecti	937	Ex aphereseos curare	1050	Ex sinu illius 1020
Eretriensum rho	576	Ex asino equus	574	Ex stipula cognoscere 335
Ergini cani	706	Ex aspectu nascitur amor	88	Ex syngrapha agere 989
Erasmodia	185	Ex astris delapsus	191	Ex tempore dicere 282
Erimys ex tra goetia	894	Ex bono in bonum	762	Ex tempore uiuere ibidem
Erisichthōis metra mutabilior	704	Ex cohorte pretoris	1041	Extis pluit 676
E schola cantilena	1065	Ex corias priusquam mactaris	694	Extra calcem 968
E scolulis enauigato	645	Excubijs agere aut ditari	621	Extra chorum saltare 535
E scurra diues	462	Excubijs agere in Naupacto	88	Extra cantionem 405
Εκμυαλχιδαι	707	Excusatiōes nō accipit certamē	703	Extra fumum ex undam 994
Esernius cum Pacidiano	511.1052	Ex diametro opposita	334	Extra lutum pedes habes 88
Εσπερε νυμμοι	1049	Ex exatione serere	980	Extra oleas 395
E specula	909	Exemplum utile	1060	Extra organum 643
Esquilla non nascitur rosa	456	Ex eodem ore calidum ex frigidum		Extra periculum serox 810
Esto promus	895	efflare	270	Extra quærere sese 496
E sublimi me derides	88	Exercitatio domest. ex umbr.	1062	Extra telorum iactum 130
Esurienti ne occurras	1037	Exercitatio potest omnia	406	Extra uiam currere 42.655
Esuriētī leoni prædā exculpe	1055	Ex fronte perspicere	460	Extrema extremorum mala 707
Et fama fuit, ex eras	599	Ex habitu boni uiri præ se fert	821	Extrema linea 945
E Tantali horto fructus colligis	899	Ex harena funiculū noctis	152.529	Extra lineamenta 1065
E terra sp. naufragium	1050	Exigit ex à statuis farinas	679	Extrema manu 318
E thymbra non fit lancea	499	Exiguum malum, ingens bonū	503	Extremis digitis attingere ibidem
Etiam betulum deuorares	894	Exiguum oboli precium	742	Extremum occupet scabies 910
Etiam capillus unus hab. umbr.	736	Ex Iouis tabulis testis	269	Extr emus actus fabule 73
Etiam quercus bacchatur	894	Ex ipso boue lora sumere	87	Extritus ingenium. 596
Etiam si Cato dicat	946	Eximere è manu manubrium	868	Ex tua officina. 533
Etiam si lupi meminisses	566	Exitij nulla ratio	985	Ex uitibus non amputatis ne libaris dijs 21
Et me mater etc.	912	Exitium	390	Ex umbra in solem 88
Et meum telum cuspidem habet acu- minatam	90	Ex iure manu confertum	1065	Ex uno multa facere 371
Et post malam segetē serendū	922	Ex libro gubernatores	978	Ex uno omnia spectā. 88
Et prædam ex præmium	1029	Ex minimis inatij maxima	805	Exurere mare 946
Et puero perspicuum est	369	Ex natali emortualem facere	1029	F aba cudetur in me. 52
Et Scellij filium abominor	1008	Εξουχισει pro exacte expēd. 189		F aba alba. 177
E tribus malis unum	744	Εξουχισει	1052	F aba nummus 1050
Eucrit malo male	808	Exordia telam	535	F abam ex salem 735
Eucrates	585	Ex ore lupi	555	F abarum arrosor 962
Euentus præter expectationem	816	Ex ouo prodijt	132	F abas ne comedas 865
E uestigio	958	Ex paleis inanibus triturā facit	560	F aber compedes quas fecit ipse ge- stet 52
Eudē calcē omni pedī inducere	921	Ex patre malo nunquam bonus fi- lius 205		F aber fabro inuidet 152.529
Euparpyphus ex comædia	928	Expecta annus	724	Faber
Euripus homo	312			

PER ORDINEM ALPHABETI

Faber quum sis	1008	Felicib. sunt ex trimes tres filij	241	Filum neuisti ex actu opus est	974
Fabis abstineto	17	Felicitas à deo	894	Fimo suffitum facis	149
Fabri fabrilis tractant	198	Felicitas à finibus pensilis	315	Finem uitæ specta	110
Fabula supremum actum addere	75	Felicitas multos habet amicos	731	Fixis oculis intueri	596
Facies tua computat annos	542	Felicitas sapit qui periculo alieno sa- pit	34	Flagitiorum turpis exitus	835
Faciles partus	1052	Felicitium multi cognati	657	Flammā fumo est proxima	164
Facium ex sphaeræ im.	89	Feli crocoton	87	Flammā citius ore presseris	502
Facile cum ualemus recta consilia		Felix Corinthus, at ego sim tencates		Flere ad nouerca tumulum	295
ægroitis damus	217	Felix qui nihil debet	569 (501)	Flet uictus, uictor interijt	521
Facta inuenium, cōsilia mediocrium,		Fenestram aperire ex similes meta- phora	134.761	Flocci nā facio, aut flocci facio	366
uota senum	750	Feram præurbare	732	Flos cinis	975
Factum insectū fieri non potest	450	Feras, nō culp. quod mut. nō po. 102.		Fluctus fluctum excipit	205
Factum transactum	1057	Ferri puer 958 Ferre frontem	1049	Fluuius sermone marinam abluat au- ditionem	696
Factum stultus cognoscit	33	Ferrociam facietas parit	790	Fluctus matris	962
Falce postulatam	404	Ferrociam abeneus	244	Fluuius in uuluum inducere	645
Falces fugito	808	Ferre in capite, oculis, sinu	1071	Fluuius cum mari certat	315
Fallacia alia diam trudit	409	Ferro diuidere	204	Fluuius nō semper fert secures	902
Falsum probrum	1026	Ferrum ex flamma	1031	Fluuius quæ procul absunt irri. 644	
Fama non temere spargitur	201	Ferrum ferro acuitur	264	Focus luculentus in adibus	839
Fama prodit omnia	1056	Ferrum natare doces	149	Fodere non didici	397
Famelicus non interpellandus	805	Ferrum tuum nunc in igni est	929	Fœdū est mans. diu. nac. red. 584	
Fame mori miserum	756	Fertilior seges est alieno in aruo	218	Fœminæ mortuæ nō credendum	611
Fames perit interuallo, ex optime perditur	719	Ferut olla, uiuit amicitia	165	Fœmina nihil pestilentius	835
Fames ex mora bilem in nasum con- ciunt	577	Ferule manum subducere	532	Fœnorum fœnora	658
Fames magna	164	Festina lente	349	Fœnum esse	ibidem
Fames multa docet	888	Festinantem ultro incitare	78	Fœnum habet in cornu	51
Fames Melia	314	Festinus sermo	826	Folia cadunt, post cadēt arbores	97
Fames optimum condimentum	556	Festo die si quid prodegeris	86	Folio ficulno tenes anguillam	156
Fames Saguntina	314	Festuca ditior	825	Fons Dodoneus	271
Fames campus	ibidem	Festucam ne moue	704	Fons ipsi sitietes	248
Farcire centones	477	Festuca ex alterius oculo eicere	225	Fontibus apros, florib. austrū	761
Farina nostra	740	Festum multas habens	842	Fontib. omiffis sectari riuos 1062	
Farinā fugit quæq; molā deuit.	702	ut Fici oculis incumbunt	578	Foras Cares, non amplius anti.	85
Farinā nondū coctā inspergis	694	Ficos diuidere	358	Foras famem	314
Farinas exigit à statuis	679	Ficos uult 425 Fictilis homo	626	Foras spectare	337
Fasces submittere	284	Ficulna machara	259	Foras aperire	761
Fastidium imponere	72	Ficulna mens	ibidem	Foras habet tritas ut past. casā	625
Fastuosus Maximus	87	Ficulnum auxilium	ibidem	Foris habere pedem	506
Fatale uitæ tempus exactum	822	Ficulnus	258	Formica camelus	174
Fatis adactus	828	Ficulnus gladius.	578	Formica formicæ chara	71
Fatis impudandum	804	Ficus post piscem	866	Formicæ quoq; sua bilis	495
Fato Metelli	1058	Fides rara	701	Formidolosus	807
Fato non repugnandum	1059	Fiducia pecunias amisi	701	Formosus in ostio	765
Fatum inuitabile	828 & 831	Fidus amicus 835 Figuli opes	336	Fors domina campi	1032
Fatum immutabile	825	Fidus non inuenit	255	Formula cadere	1065
Fatuos non inuenit	255	Fidus non inuenit	255	Fortes fortuna adiuuat	77
Fauere linguis	735	Fidus non inuenit	255	Fortis in aliū fortiorē incidit	844
Fauustus exitus	824	Fidus non inuenit	255	Fortiorem te uita	720
Fecem bibat qui uinum bibit	219	Fidus non inuenit	255	Fortuna cui port. me inuoluit	596
Fele rapacior	87	Fidus non inuenit	255	Fortuna nouacula	1060
Feles Tartessia	86	Fidus non inuenit	255	Fortunam præsentē boni cōsule	597
Felices quo differant ab infel.	359	Fidus non inuenit	255	Fortuna æstuararia	761
Felicia alba	176	Fidus non inuenit	255	Fortuna Euripus	315
		Fidus non inuenit	255	Fortunā sui cuiq; mores fingūt	468

INDEX PROVERBIORVM

Fortuna prorsus aduersa	805	lupum	446	Glauca ars	570
Fortuna quem nigrum pinxit	91	Fures clamorem	86	Glauca alter	891
Fortuna reddidit insolentes	829	Furor fit lesa sepius patientia	182	Glauca comesa herba habitat in mari	873
Fortunator Strobilis Carcini	86	Furtiua opera	364	Glauca poto melle resurrexit	571
Fortun. domi manere oportet	636	G Alateam & Thetida simul		Gleba arum	570
Fossa & uallum	26	amare non potes	700	Glebam quoq; accipit erro	433
In Foucam incidit quam fecit	43	Galerus aut nauis	605	Glomi pro bonis	747
Fractis auribus	978	Galeritis omnibus oportet cristam		Glomi bonorum	484
Frater uiro adfit	261	in esse	703	Gloria futuri	844
Fratrum ira acerbissima	79	Gallam bibere	1034	Gloriosum & apud posteros	819
Freno egere	78	Gallinacci in morem trepidat	398	Glossogastores	955
Ericantem refica	263	Gallonius	1014	Gnomon & regula	375
Frigidam aquam suffundere	335	Gallorum incusare uentres	627	Gnomo nodus	308
Frons occipitio prior	68	Gallus quid execras?	647	Gorgonem Perscus aggreditur	851
Frons perijt	277	Gallus insilit	696	Γοργὸν βλέπει	711
Fronte exporrigere, fronte eō. ibid.		Gallus in suo sterquilino	914	Graculo cum fidibus nihil	134
Fruigi homines omnia recte fac. 408		Gallus submissis alis	398	Graculus Aesopicus	764
Frustratio panis	123	Gallus antequam iterū cantet	794	Graculus inter musas	235
Frustra canis	155	Gamma Betam persequitur	1012	Græca fide	170
Frustra currit	655	Gargamon	964	Græco more	874
Frustra habet qui non utitur	819	Gargara bonorum	958	Gralatorius aut testud. grad.	1048
Frustra Herculi	524	Garrive optimus &c.	551	Grata breuitas	939
Frustra niti, dementia est	1061	Gaudium dolori iunctum	838	Grata nouitas	811
Frustratus conatus	806	Gaudium pyrulae gaudes	693	Gratie nude	552
Fucum facere	175	Gello puerorum amantior	570	Gratia gratiam parit	35
Fuga tutior	833	Gemmei mores	626	Gratiora Sambico patitur	51
Fuge procul à uiro maiore 131. 720		Generosioris arboris statim planta cum fructu est	123	Grægalis sine conuentualis	764
Eugentem quid insequeris, praesentem mulge	680	Generosior sparta	577	Grægis eiusdem	ibidem
Eugit amantem, insequitur fugientem		Genius Oetaus	761	Grægis nostri	740
Eugitius 819 (tem 495)		Genio indulgere	481	Græus lapidem deglutientes	760
Fuimus Troes	309	Genius malus	49	Gry	265
Fuit & Mādroni ficulna nauis 944		Geniura propius	129	Γρύξεν	266-384
Fulgur ex pelui	560	Genua quum uirent	913	Gustum dare	ibidem
Fulmentum lectum scandunt	1032	Genuno mordere	407	Gutta uini	889
Fumate nafum urfi ne tetauer. 744		Genuinum frangere	ibidem	Guttam aspergere	1043
Fumi umbra	460	Gerre	462	Guttam non habet	797
Fumose imaginis	1025	Γερρῶν	288	Gygis anulus	56
Fumos uendere	112	Γυροδοκείν	323	Γύγης	843
Fumus fugiens, in ignem incidi 160		Gigantum arrogantia	843	Gypsius lacte maceratus	281
Fumus	1008	Gigantum fraterculus	288	Gyrina rana sapientior	367
Funditus, radicitus &c.	998	Γυρρῶνεν pro querule loqui	206	Γύρραθου φασῶς	882
Fundum alienum arare	644	Gladiator in harena consilium caput	210	H Abet	867
Fune abrupte nimitū tendendo 182		Gladiatorio animo	123	Habet & musca splendē	731
Funcem reducere	312	Glaciem scindere	749	Habitus uirum bonum indicat	811
Fungus	869	Gladio plumbeo iugulare	490	Habuisse miserum	309
Fungus putidus	1044	Gladius Delphicus	449	Hac non egreditur uerbum	229
Funiculum ad lapidem	1011	Gladius plumb. in ebur. usq.	237	Hac nos deus ducit	401
Funiculum ad restim	753	Gladium acutum auertas	20	Hæc Helena	122
Funiculum miniatum fugiunt	86	Gladiū dedisti qui se occideret 644		Hæc iusticia	714
Funis nihil attraxit	307	Gladium ne mulier	500	Hæc potior	202
Furari littoris harenas	887	Glandes mihi coquam	332	Hærcitas sine sacris	118
Furari necesse uiro esurienti 744		Glande cassa	1047	Hærcit in uado	904
Furem q; fur cognoscit, & lupus		Glandibus uisitantes	696	Hærcit	ibidem

PER ORDINEM ALPHABETI

Hærcit in salebra	904	Hermiosus in campum	1008	Homo Thales	785
Hærcit cantoris tuffis	596	Hermiosus usq; ad gulam	884	Homo trium literarum	587
Hæccedonia sunt apud forum	529	Hærcoum filij noxæ	254	Honos dit artes	290
Hælopanta	1053	Hærcodi senecta	554	Honesti nulla fatietas	78
Hamaxia	768	Hærcidum mala	897	Horis omnibus nemo sapit	468
Hamaxobij	282	Hærcognathus es	707	Horna messis	873
Hæmus semper pendeat	307	Hærcetomolia causa	626	Horreo ipso	759
Hanc technam in te ipsum	43	Hærcus omnis seruo monosyllab.	708	Hospes indigenam	726
Hærena copia	260	Hærci nemo bene gerit, nisi seruerit bene	23	Hospes in tempestate aut hyeme molestus	522
Hærcæ mandas semina	108	Hærcæ nania	462	Hospes quisquis profuturus est ueni at	549
Hærcenam metiris	147	Hærc depono	733	Hospitibus aliquid relinquito	98
Hærcna sine calce	444	Hærc Rhodus, hic saltus	696	Hospitis habenda cura	829
Hærcna cedere	316	Hærc telam texuit, ille diduxit	964	Hospitenti est opera pro pec.	463
Hærcna iudicibus apta	422	Hærc belli initium	736	Hospes semp. tales me insequan.	567
Hærcmodij cantilena	626	Hærc ille lachrymæ	122	Hospitibus ueniat	662
Hærcopotem reddidit	871	Hærc hinnulus leonem	115	Hospis domesticus	941
Hærcasta caduicum	626	Hærc hipparchi murus	878	Hospis miseratus si uidiff.	761
Hærcasta amicitia	1065	Hærc hipparchorum tabula	626	Hospis non hostis	720
Hærcasta abijcere	316. 421	Hærc hippoclidis non curat	326	Hospitium munera non munera	109
Hærcasta primas iactare	1062	Hærc hippolytum imitabor	760	Huius non facio	266
Hærcasta ministrare	1065	Hærc hippomene magis imp.	612	Humeris sustinere	953
Hærcasta annuncias bellum	639	Hærc hipponactem præconium	407	Humi hauris	625
Hærcasta canit paternas cantiones	626	Hærc hircus Caricus	766	Humi serpere	ibidem
Hærcasta perficet	824	Hærc hircum olet anus	711	Hyberno puluere, uerno luto	1034
Hærcasta solide	990	Hærc hircus nisi plena non omittit cutem	482	Hydrum secas	325
Hærcasta unquam arcet ostium	396	Hærc hircus sub eodem tecto ne habeas	219	Hydra magis uariis	56
Hærcasta pauperior	935	Hærc hircus	20	Hydrum in foribus	376
Hærcasta cena	306	Hærc hircus in musca	392	Hydrus in dolio	844
Hærcasta sacrificant	1017	Hærc hircus totos schænos anteibit	898	Hyems illico erit	921
Hærcasta lasciuior	712	Hærc hircus corde homines	459	Hylam inclamas	151
Hærcasta post anthisteria	187	Hærc hircus	1047	Hymetia noua, salerna uetera	412
Hærcasta lapis	316	Hærc hircus	1047	Hypera omiffa pedē insequeris	718
Hærcasta dare	1064	Hærc hircus	716	Hyperberetæa	619
Hærcasta scire	447	Hærc hircus	1011	Hyperbolo peior	903
Hærcastana balnea	467	Hærc hircus	1003	Hyperuertigo	565
Hærcastana scabies	976	Hærc hircus	1015	Hyphae caecior	118
Hærcastani lecti	307	Hærc hircus	1015	Hystricis seta	894
Hærcastanus nodus	467	Hærc hircus	909	I Accre in fermento	623
Hærcastanus morbus	50	Hærc hircus	1003	Iactantia comes inuidia	837
Hærcule dextro	628	Hærc hircus	878	Iactantia turpis	823
Hærculei labores	171	Hærc hircus	625	Iactare iugum	797
Hærcules contra duos	78	Hærc hircus	192	Iaculari sine scopo	330. 740
Hærcules ægæon & pædæ	731	Hærc hircus	576	Iaculo immisso fugere	24
Hærcules & simia	735	Hærc hircus	800	Iaculo immisso fugere	625
Hærculis columna	760	Hærc hircus	800	Ialemo frigidior	ibidem
Hærculis cothurnos aptare infanti	867	Hærc hircus	711	Ialemo miserior	ibidem
Hærculis hospitatur	540	Hærc hircus	943	Iacul. b. c. e. y	970
Hærcules malorum	1044	Hærc hircus	437	à Ianua aberrare	206
Hærculis questus	498	Hærc hircus	626	Ianua aperire	134. 761
Hærci & nudistertius	503	Hærc hircus	47	Iapeto antiquior	1071
Hærcionis uice	539	Hærc hircus	48	Ibyci equus	984
Hærcmodorus uerba importat	529	Hærc hircus	976	Ibyci grues	299
Hærcionum officium		Hærc hircus		Idem Aetij quod Titij	342

INDEX PROVERBIORVM

Idem pulvis	237	In probitas musca	814	tus	642
Idem trahere iugum	718	In probitas conpendiarja res	621	In dexteram aurem	268
Iecit Achilles duas tesseras & quatuor	574	In absurde locutum	802	In diem uiuere	282
Ignarium dare	965	In acie nouacula	29	Indignus qui me uel aspicias	808
Ignauis semper ferie sunt	517	In are meo est	246	In directum	1049
Ignem uertitur color	90	In are piscari	152	In discrimine apparet qui nit	813
Ignem dissecare	149	In agro surculario capras	952	Indoctior Philonide	522
Ignem igni ne addas	62	In albo esse	240	In dolio figurare arte discernere	198
Ignem ne gladio fedito	16	In alia regione esse	1068	In dominu adferre dentes	386
Ignem palma	614	In alieno furo litigare	418	Indulgere genio	481
ne Ignisr quidem reliquus est factus	328	In alio mundo	92	In durum & implacabilem	919
Igni ferroq; minari	995	In angulo	947	Industriam adiuvat deus	824
Ignis ad torrem	760	Inanis conatus	803	Indutus est omnem facultatem	720
Ignis, mare, mulier, tria mala	404	Inania multa in bellis	611	In eandem es nauis	359
Ignis non extinguitur igni	700	Inaniter aquam consumis	151	In eandem nassam	368
Iisdem literis comœdia ac tragœdia componitur	725	Inani spe flagrat	895	In eandem ansas uenisti	367
Iisdem numeris	333	Inanium inania consilia	736	In churna uagina plumbeus gladius	
Iisdem uescens cepis	637	In antrum baud legitimum stimulum impingis	725	In eodem hesitas luto	156
Iliade prolixius	944	In anulo, dei figuram ne gestato	21	In eo ipso stas lapide, in quo prece	
Ἰλιὰς	938	In apes irruisti	621	predicat	623
Ilias bonorum	106	In Aphannis	678	Inelegantior Libethrijs	212
Ilias malorum	ibidem	In apio uendum est	345	Inertum chorus	592
Ilico hyems erit	921	In aqua heret	156	Inescare homines	505
Iliensis tragœdos conduxit	470	In aqua stire	92	Ineuitabile fatum	831
Ilio semper mala	865	In aqua sementem facis	148	In exitium	390
Illaudatus	594	In aqua scribis	149	Inexorabilis	807, 839
Ἰλλεός	168	In arclum cogi copias	29	Inexploratus homo	495
Illi iam nō sunt, at qui sunt, mali	595	In arduis cunctanter agendū	1067	Infermento iacere	625
Illo respiciens, sed hic remitte bona	752	In arca latitas	712	Infixo aculeo figere	24
Imberbis senes doces	694	In armis accissat	892	In flammam man. mit. prud.	751
Imbre terra gaudet	447	In aurem dicere	115	Inflare buccas	744
Ἰμπερόεις &	910	In beatam	390	Inflige plagam ab aratro	905
Imis ceris eradere	906	In beato omnia beata	1042	Influit quod exhauritur	431
Imi subfelli	798	In bello peccare bis	642	In felle offerre	1018
Imitator Nepem	880	In buccam quicquid uenerit	183	In fribus adesse	417
Imodo, uenare leporem, nunc Itym tenes	757	In caducum parietem inclinare	533	In firmidolosum	807
Immolare boues	675	In cantatione quauis efficacius	997	In furo nostro res uertitur	750
In munem uenire	917	In capras syluestres	677	In furo ueritas	1032
Impari numero superis sacrific.	19	In caput precipitari	705	In frigidum furnum panes immittere	
Imperator bonus & idem robustus miles	840	In Care periculum	197	In frigi	973
Imperatorū multitudo Cariam perdidit	541	Incidit insueam quam fecit	43	In fugituum	819
Impetere peritum artis	547	Incida equum iuxta nyssam	926	In genibus deorum	577
Impetere lingua	444	Incidit currum	806	In gens discrimen	812 & 826
Impossibilia captas	324	In clamose	814	In gens interuallum	905
Improbi consilium in extremum incidit malum	677	In caelo esse	191	In gens rerum multitudo	803
		In caelum expuis	725	Ingratitudo uulgi	817
		In coelum iacularis	156	Ingredi Iunonium	867
		In corijs est animus	786	Inguinis & capitis discr.	541
		In cotyla gestaris	621	In harena edificas	149
		In crastinum seria	984	In harenam descendere	317
		Incidem eandem tundere	321	In herba esse	418
		Includi reddere	189	In herba luxuries	1066
		In culmo arare	905	In herbis	1029
		Incus maxima non metuit strepitum		In hoc calciamento pedē habet	1007
				In holmo	

PER ORDINEM ALPHABETI

In holmo cubabo	576	In pulicis morsu deum inuocat	710	Intra teli iactum	839
In horas	282	In puteo constrictus	367	Intristi, excedendum	52
In idem conspirare	963	In puteo cum canibus pugnare	332	In truiio sum	78
Iniecta aqua more baluatoris abire	24	In Pythij templo cacare	890	In tua ipsius harena	759
Inimicus contemptus	809	In quadrum redigere	323	In tuo lico & furo est fatum	246
In integrum restituere	1064	In quinq; iudicij genib, sicut est	577	Intus canere	566
Iniquū petendū, ut equū seras	429	In rupes	706	In regno tuo	246
Initij medici prestat	75	In saltu uno duos apros capere	760	Intus & in cute	317
Initio cōfidens, in facto timidus	711	Insana laurus adest	468	In tuum ipsius caput	661, 971
Initium belli	623	Insania aliena frui opt.	434	In uado	41
Iniuria soluit amorem	989	Insania non omnibus eadem	844	In uenatu perijt	326
Iniurato credere	269	Insanire cum insanientibus	975	In uentrem insillire	985
In lapidicinas	366	In saxis seminas	148	Inueni, non quod pueri in faba	605
In laqueo lupus	326	Insistia confidentiam parit	945	In uia ne feces ligna	21
In laqueum inducere	323	In se descende	222	Inuidus uicini oculus	641, 997
In leporinis	1002	In senem libidinosum	804	In uino ueritas	233
In limine deficere	184	In senem ne quod collocaris benefici		Inuita Minerva	38
In linguam quicquid uenerit	183	um	335	Inuitis canibus uenari	251
In Lypsidro pugnas	892	In simpulo	412	Inuitos boues plaustrum inducere	ibid.
In luto hesitare	88	In sinu gaudere	101	Inuitus Iupiter nouit	621
In magnis & uoluisse sat est	576	In sinu manum habere	613	In ultimas terras	1039
In malis celeritas optima	1058	In sola sparta expedit senescere	891	In uoti compotem	809
In manibus esse	784	In somnis quæcunq; uidentur	259	Inutilior Blace	875
In mari aquam queris	315	In spem frustratam	803	In utramuis dormire aurem	268
In me hæc cadetur faba	52	In sperabilem uitam uiuis	719	Inus dolores	623
In mentem quicquid uenerit	183	Institutio à puero	668	In utrumuis dormire oculum	870
In morbo consumat	965	Intempestiua beneuolentia nihil à se multate differt	252	Inuulnerabilis ut Cæcus	715
In mare bilis	677	In tempore cauenda poena mali	825	Ioca seriæq;	364
In manibus enutritus	992	In tenebris saltare	305	Iocandum ut seria agat	1002
In neruum ire	507	In tenebris saltare	305	Ionicæ, pro lasciuæ	182
In nihil sapiendo iucundis, uita	624	In tenebris saltare	305	Io pæan. Io triumphæ	467
In nocte consilium	402	Inter cæcis & porrecta	118	Iouem esse credere stulticia est	600
Inuocatus alium aspicias, mecum habentem malum	601	Inter cæcos regnat Strabus	726	Iouem lapidem iurare	523
In numero	906	Inter tergore bouis desedit	726	Iouis auribus seruare	531
In numerum peruenire	1070	Inter tergoribus mens est	396	Iouis Corinthus	371
In occipitio oculos gerit	699	Inter Corinthum & Sicyonem	190	Iouis germen	1043
In omnia potentes	911	Inter in doctos etiam cor.	419	Iouis lac	982
In omni fabula & Dædali execratio	623	Inter lapides pugnabāt	91	Iouis & regis cerebrum	215
Inopi nullus amicus	657	Inter manum & mentum	999	Iouis quadrigis	139
In orbem circumiens	433	Inter malleum & incudem	29	Iouis sandalium	558
In orci culum inciada	621	Inter os & offam	158	Iouis suffragium	975
In ore atq; oculis	998	Inter pueros senex	890	ex Iouis tabulis testis	269
In ostio formosus	765	In terra pauperem	ibidem	Iouis taxilli semper feliciter cadunt	100
In pace leones	949	Inter sacrum & saxum	39	Iouis tergus	890
In Panticapeum	706	Intersecta musica	709	Ipes mali	614
In parte uel ignem prædentur aliquis	624	Interuallo perit fames, & optime perditur	719	Ἰπποκράτης	658
In pedes retrocedit	892	In toga saltantis personam ind.	495	Ipsa pelle præ te fers	542
In periculo negotio non est dormitandum	817	Intra labia risit	1038	Ipsæ dixit	508
In portu nauigare	41	Intra pelliculam tuam te cõtine	224	Ipsæ semet canit	ibidem
In portu impingere	184	In tranquillo est	393	Ipsæ sibi mali fontem reperit	44
		In transcursu	926	Ipsæ sibi perniciem accersit	815
		In transennam inducere	948	Ipsi citandum	619
		Intra septimam	621	Ipsi testudines edite qui cepisti	52
		Intra suas præsepes	246	Ipsis & Chis	1009
				Ipsis	

INDEX PROVERBIORVM

Ipſis placet 485 Ipſo cratere 889	Iuxta cum ignariſſimis 1028	Laterem lauare 148
Ipſo horreo 759	Iuxta fluuium puteum fodit 704	Late uiuens 618
Iracundior Adria 971	Iuxta Lydium currum pedes 414	Latini tibicinis more 1069
Ira omnium tardiſſime ſenſcit 231	Iuxta melam 747	Latum & anguſtum 1010
Ire per extentum ſinem 489	Iuxta nauem 875	Latum unguem & ſimilia 160
Iratus deus 49	Lyngæ trahor 956	Lauares Peliam 619
Irutare crabrones 44	L Abda mihi uidetis 876	Laudant ut pueri pauonem 877
Iro pauprior 219	L Labore laborioſius 618	Laudare æquum, capere plus 782
Irrifibilis lapis 502	Laborem ſerere ibidem	Laudas teipſum 553
Iſauricus 667	Labrax Mileſius ibidem	Laudiceni 430 Lauerniones 861
ΙϞυ ιωω 967	Labores acti iucundi 435	Laureolā in muſtacijs querere 1017
Ισθμος 191 Ιſſa 759	Labor ſenectuti optimū opſonū 703	Lauro clamoſior ardente 546
Ιδμια ζευ 619	Labrum mordere 795	Laureum baculum geſto 51
Iſthmum perſidere 914	Labyrinthus 618	Lauriotica noctua 570
Ι τ α υ η υ δ η τ α ς 732	Lacena ſolæ uiros pariunt 897	Lauticia 823
Ita fugias, ne præter caſam 158	Λακκωπ λ α ρ ο ι 957	Leena non ſtatuar in machera 603
Iter infortunatum lepus apparens ſcit 614	Lacerat lacertū largi mordax Mem 321	Leberide caetior 117
Iterū eundē ad lapidē offendere 161	Lac gallinaceum 193	Leberide nudior 32118
Iterū atq; iterum ad psychū uia 619	Lachanizare 480	Leberide ſcabroſior 678
Iterum tranquillitatem uideo 393	Laciada 618	Lecycho pinguior 494
Ithorus 864	Laciniatencere 1066	Lecythum habet in malis 1005
Itidem ut Acheronti 1045	Lac lacti ſimile 161	Legatus non cæditur, neq; uiol. 976
Ithym nunc tenes, modo uenare leporum 757	Laconica luna 494	Lemnia manu 615
Ιδυ φ α λ ο ι 528	Laconiſmus 388. 617	Lēnia bouis latera athos cælat 679
Iubentis aperte loqui 802	Lacryma nil citius areſcit 1014	Lemnium malum 302
Iucunda malorum præteritorum memoria 1016	Lacunam explere 1033	Lens deus 978. Lente bos 42
Iucundiſſima nauigatio iuxta ter 90	Ladere facile, mederi difficile 360	Lente gaudere deſij 572. 636
Iugulare mortuos 80	Lampada tradere 74	Lenticulam angulo tenes 742
Iugum iactare 797	Lampon iurat per anſerem 868	Lenti unguentum inſundere 236
Iugum idem trahere 718	de Lana caprina 117	Lentiſcum mandere 271
Iunco ſiccato 1024	Lanam in officinam ſullonis 979	Leo chordula uinctus 948
Iungere uulpes 116	Lanci pedes decorum 343	Leonem ex unguibus aſtimare 304
Iunonium ingredi 867	Lapide empti 623 & 650	Leonem radere 490
Iupiter aliquando pluit, aliquando ſerenus eſt 283	Lapidem decoquere 747	Leonem larua territas 208
Iupiter inuitus nouit 621	Lapidem elixas 148	Leonem ſtimulas 45
Iupiter non omnibus placet 553	Lapidem omnem mouere 141	Leonem uidere, hoſtium prelia por- tendit 759
Iupiter orbis 315	Lapides flere 1065	Leonibus uulpes iungere 298
Iupiter aquilam delegit 893	Lapidi loqueris 155	Leonina ſocietas 260
Iupiter quō duxerit Iun. nouit 913	Lapis Lydius ſiue heraclius 187	Leonis catulum ne das 451
Iuſurandum adactum 678	Lapſana uiuere 916	Leonis exuium induitis 120
Iuſticiae oculus 863	Laqueo ſuo captus eſt 43	Leonis exuiū ſuper Crocoton 749
Ius in manibus 203	Laqueum effugere 940	Leonis loco murem oſtendis 640
Iuſticia in ſe uirt. complet. om. 450	Laqueum mandare 479	Leonis ſenecta 628
Iuſticia iuſtior 863	Laqueus auxiliari uidetur 886	Leonis ueſtigia queris 873
Iuſticia per ſe exiguua res 377	Laqueus laqueum cepit 695	Leontini ſemper circa pocula 105
Iuſticia Fritenſis 751	à Lare ordiri 221	Λεπτε α δ ι, λεπτε α δ ι, λεπτε α ρ ο 896
Iuuenta uiribus pollet 811	Largitio non habet fundum 330	Leporem non edit 362
Iuuenam facta, uirorum conſil. 730	Lari ſacrificans 305	Lepores duos inſequens, neutrum capit 698
Iuuenari 877	Larinum uerbum 1008	Lepori eſuriētī etiā placet eſci 758
Iuuenum lanceæ 730	Λαρυγγι ζευ 1028	Leporis uita 905
Iuxta cubitum proſicit 875	cum Laruis luctari 80	Lepos Atticus 81
	Larus 399. Larus hians 617	Lepus apparens infortunatum facit iter 615
	Larus in paludibus 759	
	Larus parturit 297	

Lepus dor

PER ORDINEM ALPHABETI

Lepus dormiens 336	Linum lino neſtis 281	Lupi decas 539
Lepus marinus 362	Lippis ac tonſoribus notum 218	Lupi etiam ſi meminiffes 566
Lepus pro carnibus 383	Lippo oculo ſimilis 403. 1045	Lupi illum priores uiderunt 259
Lepus pulpamentum querit 195	Ληγε 444	Lupi à tergo, præcipit. à fronte 726
Λεπτολογοει 792	Lis litem ſerit 615	Lupi uenatus 679
Λεπτομορπος ibidem	Litem parit lis, noxā item noxā 292	Lupinum potum 539
Lerna malorum 107	Litem mouebit, ſi uel aſinus 292	Lupis parere 398
Lerij mali 474	Litem incipere 807	Lupus ante clamorem feſtinat 558
Leſbia regula 189	Litē ne quere quū licet fugere 716	Lupo agnū eripere poſtulant 559
Leſbiari 795	Litera ſiniſtra 519	Luporum catulos alere 386
Leſbijs digna 615	Littoris harenas ſurari 887	Lupus aquilam fugit 558
Leſbius cantor 209	Littore loquacior 593	Lupus circū puteū chorū agit 414
Leſbius prylis 799	Littori loqueris 154	Lupus hiat 445
Λεσχαε pro nugis 218	Literyſam cautionem canis 723	Lupus lupū, ſur ſurē cognofcit 446
Letale muſum 281	Liur in uiuis 543	Lupus Mileſius 617
Leuceus et ſcriptura nō idem 747	Liur quoq; laudaret faciem 184	Lupus non curat numerum 435
Leui brachio 141	Loceſe pactum 496	Lupus in ſibula 809. 944
Leuidenſe munus 734	Locrenſis bos 578	Lupus ouē prius ducat uxore 787
Leuis, rei grauiſſima poena 640	Loculi medicorū ſemper inanes 609	Lupus pillū mutat non mentē 625
Leuiſſima res oratio 640	Locupletum reditus 831	Lufcinia decēſ cantio 762
Λευκοπραγιας 878	Locuſta bonem prius habeat 387	Lufcinia nugis inſidentes 392
Λδυος υγος 370	Λδυος υγος 446	Lufcinia ſomnis 596
Lex & regio 758	Loliginis ſiccus 497	Lutea, pro uilibus 626
Lex in manibus 981	Lolio uſcitant 365	Luteus ibidem
Liba Coalemo 1010	Longæ manus 720	Luto lutulentior 1030
Libera Corcyra, cæca ubi libet 865	Longæ regum manus 61	Lutum luto purgare 338
Libere capre ab aratro 615	Longe lateq; 339	Lutū niſi tūdatur, nō fit urceus 699
Libet non eſt, qui non eſt. 1066	Longe uicit 832	Lutum ſanguine maceratum 614
Libero lecto nihil iucundius 1051	Longis tibijs canere 190	Lux aſſiſit 558
Libetrijs inſegantior 211	Lōgū proceſſū audiēdi cupidio 1011	Lychnobij 919
Libya ſemper adfert mali quippiā 1051	Longum ualere iuſſit 423	Lydi mali, poſt hos Aegyptij 614
Libya ſera ibid. 781	Loquax talpa 968	Lydio more ibidem
Ligna in ſluam 247	Loqui neſcit, tacere nō poteſt 551	Λυδ ι ζευ 539
Lignum ligno adglutinare 281	Loripedem reſtus derideat 666	Lydus currus 414
Lignū tortū, haud unquā reſtū 615	Lorum ex ipſo boue ſumere 87	Lydus lapis 187
Ligula non dignus 874	Lorum unā cum cane 899	Lyo non erat negocium 557
Limam addere 179	Lorum guſtauit 555	Lydorum carica 539
Limem oſtij tetigiſti 695	Lucernam accendere poſſis 1041	Lydum in planiciem prouocat 724
Limem ſenecta 616	Lucernam in meridie adhibet 489	Lydus in meridie 538
Λιμοδωρεας 790	Lucernam olet 253	Lydus cauonatur ibidem
Lindij ſacrum 492	Lucerna pinguior, & lecytho pinguior 494	Lydus oſtium clauſit ibidem
Linam ducere 137	Lucerna ſublata, nihil diſcriminis inter mulieres 724	Lynceo perſpicacior 374
Lingere ſalem 914	Lucri bonus odor ex re qual. 782	Lysicrates alter 724
Lingua amicus 701	Lucrum pudori preſtat 783	Lysistrati diuitias habes ibidem
Lingua bellare 616	Lucrum cape à ſubcunte nauē 679	Macchinamentum Megaricum 445
Lingua bis, at illis dentes 676	Lucrū malū æquale diſpendio 700	Machinas poſt bellum adferre 640
Lingua iurauit 497	Lucrum undecunq; captant 827	Macilenta manu pingue pedē 907
Lingua lapſa uerum di. 234	Lumen ſoli mutuas 248	Macilentior leotrophide 976
Lingua non redarguta 990	Lune radijs non matureſcit bo- trus 987	Macrata hoſtia lenior 503
Lingua impetere 444	Lunam in tuū malum deducis 662	Macula, labes 1034
in Linguam quicquid uenerit 183	Lunam detrudere 873	Maduſa 1025
Lingua preconi 788	Lupi alas queris 153	Maandri 1037
Lingua quō uadis? 401		Mæſonica diſteria 982
Lingua ſe orſum inciditur 788		Magadari cc
Linū candidum lucri ca. du. 677		

INDEX PROVERBIORVM

Magadart	966	Malorum panegyris	612	Manus multa omni le. red.	457
Magædli Qay	271	Malorum thesaurus	107	Manus unius infir. pugna	458
Magdalia canem alens	865	Malo uni obnoxium, &c.	887	Manum habere sut pallio	613
Magis gaudet eo, qui senectam exiit	796	Malua mollior	241	Manum non uerterim	105
Magis ipse Phryx	570	Malum bene conditum ne mo.	45	Manu serendum, non thylaco	647
Magis quam sol Heracleti	992	Malum bono pensatum	832	Manus precium	1021
Magis sibi placet, quam Peleus in machera	570	Malum consilium	64	Manus utraq; adesse	298
Magistratus gerens, audi & iuste & iniuste	560	Malum est bonum	895	Manus manum fricat	35
Magistratus uirum indicat	341	Malum Hercules	613	Maras	870
Magna ciuitas, magna solitudo	476	Malum lucro coniunctum, nō est mo lum	783	Mare aureum	298
Magna de re discrepatur	820	Malum lucry, æquale dispendio	700	Mare bonorum	107
Magna loqui	405	Malum malo medicari	62	Mare celo miscere	124
Magnetis more attrahere	247	Malum minus	895	Mare exhauris	801
Magnctum mala	610	Malum uas non frangitur	894	Mare inexpugnabile	404
Magnorum flumiuū nauigabiles fontcs	122	Malus cum malo colliquefcit uolup tate	450	Mare malorum	107
Magnum os ami	545	Malus iamitor	889	Mare prius uitcm tulerit	480
Magnus uersator in re pusilla	724	Malus ne in grediatur	702	Mare proluit omnia mortalium mala	711
Mala attrahēs ut Cæcias nubes	180	Malus choraulcs bo. symphon.	1019	Mare falsum esse, ē paucis guttis cognoscitur	305
Mala extrema extremorum	707	Malus nullus hoc scicit	710	Margites	449
Mala auis	545	Mamacuthæ	924	Mari aquam addere	248
Mala bona	267	Manenti uincendum, aut morien dum	732	Mari fossa aquam	676
Mala conciliant homines	379	Manci pera	962	Marinam auditionem fluuiali abluuio sermone	696
Mala malis	285, 1067	Man dare laqueum	479	Maritimi mores	960
Mala proditio	634	Mandrabuli more res succedit	81	Maritimus quū sis, ne uelis fieri terp restris	732
Mala senium accelegant	838	Mandragoram bibere	947	Mars communis	250, 981
Mala ultro adsunt	890	Mandroni fuit ficulna nauis	944	Mars haud concutit sua ipsius ar ma	714
Maleam legens, quæ sunt domi obli uiscere	473	Manduces	1000	Mars in initio laudatus ob filios	753
Male coniugati	828	Mannij Aricie multâ	612	Mars rex	862
Male paria, male dilabuntur	257	Manibus nihil non fit	785	Martem tucri	712, 796
Mali bibūt improbitatis fecem	614	Manibus pedibusq;	138, 825	Marte nostro	199
Malicia uaria est	409	Manica	916	Martis campus	550
Mali commatis	663	Manu uero uinculo	613	Martis pullus	714
Mali corui malum ouum	301	Maniana imperia	344	Maschalam tollere	569
Mali fontem sibi reperit	44	Manasse diu & uacuum redisse, fox dum est	584	Masculum	1038
Mali principij malus finis	1026	Mansum ex ore dare	1054	Masfiliam nauiges	459
Malis auibus	50	Mantica in ter go	223	Matelle immeiere	182
Malis ferire	480	Manticulari	798	Materie probæ probus artifex	758
Malis mala succedunt	829	Manubrium ē manu eximere	858	Matiolocchus	896
Malis non cedendum	813	Manuari	957	Matrem sequimini porci	1002
Malis ter mala	709	Manu fingere	495	Matris ut capra dicitur	610
Mali thripes, mali ipes	634	Manu longa & manu breui trade re	955	Matrua	535, 896
Mali uiri honesta oratio	237	Manu prudēs mitt. in flammâ	751	Matulam porrigere	189
Mali uiri munera inutilia	109	Manum admouenti fortuna est im ploranda	415	Matura satio sepe decipit, scra fema per mala est	314
Malo accepto stultus sapit	34	Manum admouere	900	Mature fias senex	81
Malo asino uehitur	974	Manum de tabula	105	Maturior moro	975
Malo male euenit	808	Manu prudēs mitt. in flammâ	751	Maza esurienti	478
Malo nodo malus quærē. cuneus	61	Manum ad os apponere	1046	Mazam pinsuit à me pistum	607
Malorum assuetudo	829	Manus conferere	1064	Mazam scarabeo	608
Malorum memnisse	388	Manus in sinu habere	613	Maza post panem bona	478
Malo rum obliuio	805	Manus longe	720		

PER ORDINEM ALPHABETI

Mazonomum cantio	371	Mens est in tergoribus	396	Minerua suffragium	719
Mea est pila	482	Mens leua	817	cum Minerua manu quoq; mouet	102
Medice cura te ipsum	916	Mens non inest centauris	609	Minimo prouocare	757
Medicus multorum instar	267	Mens peregrina	757	Minis tribus inf. imp. imputat	470
Medicus oratio	660	Mens uidet, mens audit	936	Minore finire pomacro	757
Medis aliquid relinque	98	Mentam belli tempore neque serito, neq; edito	389	Minus de istis laboro quam de ranis palustribus	653
Medium ostendere digitum	479	in Mentem quicquid uenerit	183	Minutula pluuia imbrem parit	97
Medius teneris	156	Mentis bonæ bona opera	302	Minxit in patrios cineres	569
Medullitus	545, 1054	Mentuntur multa cantores	421	Mivavdæ dya	659
Medus his non insidiabitur	621	Mento trahere	363	Mira de lente	940
Megæ πρὸς εἶπ	406	Meos corymbos nectō	681	Miscbis sacra prophanis	125
Megareses neque tertij, neque quarti	381	Mercator est	864	Miserior monomachis	977
Megaresibus nunquam	754	Mercator nauiga & expone	950	Miserrimum fame mori	756
Megaresium lachryma	493	Mercenarium praconium	1021	Mithragyrtes non daduchus	1004
Megarica machina	545	Merces amico constituatur	1001	Mitior malua	241
Megarica sphinges	ibidem	Mercuriale	974	Mitior columba	758
Megaricum machinamentum	445	Mercurio dextro	973	Μυτρόπολις	702
Megaricus risus	182	Mercurius infans	609	Mitte in aquam	390
Meis auspicijs	1034	Mercurius non ē quouis ligno fingi tur	499	Mittere san guinem	1050
Meis telis uulneror	43	Mercurius superuenit	927	Μνᾶμω	335
Melampygam ne incidas	369	Mercurius triceps	800	Μνησικλησσα	388
Melanione castior	610	Merrhæ ac Siloam flumina seuincta sunt	715	Moderator negotij	829
Meliacum nauigium	609	Merx ultronea putet	310	Modio demetiar	609
Meliaca fames	314	Messem miseram metere	791	Modis omnibus incitat	815
Meliores nancisci aues	545	Messe tenus propria uiuere	223	Modius salis absumentus priusquam fidas	361
Meliteus stultus	704, 920	Messis in herba	418	Modo palliatus, modo togatus	995
Melitide stultior	923	Messis tepus boues expectates	673	Moenia ferrea, non terrea	711
Melius nobis est quam heri	654	Metam praestituere	757	Moenia pro opibus	249
Mella poetica	82	Methylocottabi	967	Moenia Semiramidis	900
Melle potō Glaucus resurrexit	570	Methiri digitis	951	Molam qui uitat, uitat farinâ	702
Melle litus gladius	280	Metum inanem metuisti	452	Molestus est, sed iam assueuimus	605
Melle tementisum perungis	609	Metus infamia	820	Molestum sapientem apud stultos lo qui	609
Mellis medulla	545	Mica salis non inest	443	Molestus interpellator uenter	832
Mela uincio	1008	Micam non habet	797	Molli brachio, leui brachio	141
Memorem compotorem odi	228	Micare in tenebris	269	Mollior cinado, peponc, malua	241
Memorem mones & familia	63	Micropodysip	614	Molon	742
Me mortuo terra misc. incendio	124	Midæ diuitia	200	Momo satisfacere & similia	183
Mendacē memore esse oportet	450	Midas auriculas asini	121	Monitor adiuuat	197
Mendacium utile	1066	Midas in tessaris cōsultor opt.	605	Μονόψαμμοι	915
Mendax Atraphaxis	903	Mihi curæ erit hoc negocium	831	Monophagi	959
Mendici pera non impletur	494	Mihi ista curæ futura sunt	841	Monosyllabus	708
Mendico ne parentes qui dem amici sunt	889	Milesta stragula	309	Mons cum monte non miscetur	699
Mendic. loculi semper inanes	609	Milesta stromata	136	Monstrari digito	333
Mendicus etiam plurimum in loco potest	419	Milestij quondam strenui	308	Monstro cui me fortuna imp.	596
Meneles alia, porcellus alia loqui tur	639	Milestius lupus	619	Montes frumenti	1031
Menia columna	1019	Militauit cum Erasimade	611	Montes aureos polliceri	297
Mensa communis	196	Milium terebrare	979	Mopso Nisa datur	514
Mens coeli terræq; regina	1062	Milium torno sculperc	610	Morbum morbo addere	62
Mens cuiq; deus	401	Milium adorat	751	Mordere ficum	138
Mense Maio nubunt malæ	136	Miluius quantum non oberret	750	Mordere labrum	795
		Minerue filcm	327	Mordicus auriculam	1052

INDEX PROVERBIORUM

Mordicus tenere	140	Multa in bellis inania	611	Musices occulte nullus respicit.	248
More Carico	969	Multa incredibilia	1005	Musice vivere	432
More Romano	1013	Multa in medio	1051	Musis iratis	50
Mores regieni respondent	898	Multa manus onus leuius red.	457	Musis litare	519
Moricendum priusquam, &c.	1013	Multa regum aures, &c.	60	Musis socijs	764
Mors omnia communis	817	Multa rote uolentur	911	uel mus morde, uirum improbum	291
Mors optima rapit, deterrima relinquit	822	Multam solum gestas	759	Musopatages	1040
Mortalis deus	191	Multa noris oportet, quibus deum fallas	612	Mus picem gustans	448
Mortui non dolent	1068	Multas amicitias silentium diremit	364	Mustela seuum	337
Mortui non mordent	756	Multi discipuli prestantiores magis	734	Mustelam habes	87
Mortuis non conuiciandum	839	Multiq; boniq;	204	Mutabilior metra Eriſichthidis	704
Mortuo mederi, senem admoneri	82-752	Multi boum stimulators	230	Muta persona	342
Mortuo uerba facit	154	Multi Mannij Aricie	612	Mutare uestem	1025
Mort. leoni & lepores insultat	989	Multis hirundinibus opus est	262	Muti citius loquentur	948
Mortuos rursus occidere	1059	Multis idib. deicitur quercus	290	Muti magistri	67
Mortuo uilior	1055	Multis parafangis praecurrere	453	Mutuas operas tradunt	263
Mortuus uidens	756	Multi te oderit, si te ipsum amas	612	Mutua defensio	810
Mortuum flagellas	150	Multitudo imperatoru Caria perditur	541	Mutua defensio tutissima	811
Mortuum unguento perungis	697	Multorum sistorum	889	Mutus Hipparchion	561
Mortuus iacet pedens	ibidem	Iouis glandes comedit	889	Mutus magis quam scapha	573
Mort. per somnum uocabis curis	865	Muneribus res agitur	806	Mutum fricant senes	263
Merycho fultior	586	Muneribus uel dii capiuntur	104	Mutum multi scabunt	262
Mofchus canens Boticum	705	Munerum animus optimus	541	Mutum testimonium	ibidem
Mothonem a remo aufer	674	Munerum corruptela	817	Myconius crispus	358
Mouere calculos	177	Munus Lenidense	734	Myconius caluus	ibidem
Mouere Camariman	45	Munus exiguum, sed opportunum	830	Myconius uiciuus	756
Mouebo talum a sacralinea	31	Murcem cepit decipula	715	Myconiorum more	998
Mox sciens melius uate	840	Murem obstrere etiam timet	710	Myconius coniuua	358
Mucosus naribus	577	Murem pro loone ostendit	640	Myconius una omnia	473
Mula ubi pepererit	186	Muris circumcurrentibus	908	Μύζα	ibidem
Mulstro allium, et alienum cepe	703	Muris in morem	744	Μύζα	269
Mulstro bibere	387	Muris interitus	659	Μύζα	265
Mulgere hircum	116	Murus abneus	612	Μύζα	977
Muli asinis quantum prestant	647	Musa nunc floret	696	Μύζα	552
Muli Mariani	925	Musarum aperte ianua	549-550	Μύζα	108
Mulierem ornat silentium	380	Muse eiusdem amulus	365	Μύζα	897
Mulier imper. & mulier miles	507	Mus albus	542	Μύζα	892
Mulieri desunt uerba	762	Mus apud Pisam	448	Μύζα	969
Mulier ne credas, ne mortuae quidem	611	Mus non ingrediens antrum cucurbitam strebat	705	Μύζα	969
Mulicris animus	758	Mus non uni fidei antro	1045	Μύζα	969
Mulicris oculus	711	Musca	980	Μύζα	969
Mulicris insurandum	229	Musca improbitas	814	Μύζα	969
Mulicris podex	758	Musca quoq; stiles est	731	Μύζα	969
Mulier mala	404	Muscas depellere	792	Μύζα	969
Mulier pudica ne sola sit usquam	811	Musca prateruolitantes metuer	181	Μύζα	969
Mulierum exitia	611	Musco lapis uolutus haud obducitur	723	Μύζα	969
Multa cadunt inter calicem superiusq; labra	157	Muscum demetere	676	Μύζα	969
Multa dicere & opportuna non est eiusdem	92	Muscum docet amor	937	Μύζα	969
Multa docet fames	888	Muscum nescio	398	Μύζα	969
		Muscum ne uitias	897	Μύζα	969

PER ORDINEM ALPHABETI

Nasus	220	Ne contra bouem opta	603	Nemo leditur nisi a seipso	755
Natare non didici	397	Ne cuius dextram inieceris	16	Nemo malus hoc sciet	710
Nati natorum	658	Nec obolum habet, &c.	115	Nemo natus	1029
Natum non nouit	228	Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus	463	Nemo nos insequitur	711
Naturam expellat furca, tamen recurrit	544	Nec propius ferire	555	Nemo omnibus horis sapit	468
Nauci non facio	266	Nec crepitu quidem digiti dignum causa	976	Nemo quencquam prohibere publici	735
Nauces onusta conuicijs	283	Nepos	872	Nemo sibi nascitur	970
Naufragium commune	896	Nec feritur, nec metitur mihi	221	Nemo sine crimine	468
Nauibus atq; quadrigis	139	Nec sibi nec alijs utilis	500	Ne moueo festucam	704
Nauigare cum deo	375	Nec si quercus loqueretur	645	Ne moueto lineam	321
Nauigare cum felicibus	104	Nectaris flos	215	Ne musca quidem	384
Nauigatio ad mensam	133	Nec utilis, nec inutilis	695	Ne nomen quidem	911
Nauigatio inexta terram	90	Nec decima quidem Syracusanorum pars	473	Neoptolemi i in dicta	54
Nauigationis socius	1061	Ne de lite pronuncies	646	Nepam imitabor	880
Nauis amosa haud quaquam nauigabit per mare	544	Ne depugnes in alieno negotio	812	Ne passalam quidem	325
Nauis aut gl'erus	607	Nec dii quidem a morte liberant	823	Ne patris quidem nomen dicere possit	645
Nauis una non uchit	873	Ne Excectides quidem uiam inuenit	528	Ne per somnum quidem	719
Naulum perdere	745	Negocium ex ocio	607	Nephelia ligna	606
Nauis fracon tueri	607	Negocium meum non est, multum ualeat	608	Nephalium sacrum	ibidem
Nauison Naucrati	608	Negocium non aptum	827	Nephasii dies	720
Naxi. cos	243	Negocium non suscipiendum temere	1019	Ne p'ctum quidem uidit	947
Ne allia comedas & fabas	865	Ne genus quidem flexo	369	Ne pudeat artem	1070
Ne allij quidem caput	794	Negocium ruminare	794	Ne puero gladium	492
Ne altero quidem pede	334	Ne gry quidem	265	Ne punctum quidem	926
Ne Apollo quidem intel.	949	Ne gustaris quib. nigra est cauda	15	Ne praeceps fueris ad iurandum	988
Ne bestia quidem ferre possent	1019	Nec animas, nec inanimae	963	Ne queras deus esse	1006
Ne bolus quidem relictus	738	Nec apud homines nec in mari	1006	Ne quare mollia, ne tibi contingant dura	528
Ne bos quidem pereat	930	Nec caput nec pedes	1046	Neque compluitur, neque sole adurit	501
Nebule in pariete	471	Nec aures habeo, nec tango	749	Neque coeli neq; terra attingit	173
Nebulas diuerberare	756	Nec ara nec fides	786	Neque compluitur, neque sole adurit	501
Nec animas, nec inanimae	963	Ne catoni quidem crederem	946	Neque cunctis, neque sine malis	606
Nec apud homines nec in mari	1006	Nec catulus quidem relinquendus ex genere malo	336	Neque dicta, neque facta	1004
Nec caput nec pedes	1046	Nec cum bonis nec cum malis amicis certandum	444	Neque enim ignari sumus	838
Nec aures habeo, nec tango	749	Nec currimus nec remigamus	1003	Neque intus, neque foris	943
Nec ara nec fides	786	Nec deus nec homo	1007	Neque Lydorum caricas	929
Ne catoni quidem crederem	946	Nec dignus qui me intueatur	808	Neque mel neque apes	215
Nec catulus quidem relinquendus ex genere malo	336	Nec elephantus ebiberet	966	Neque natate, neque literas	138
Nec cum bonis nec cum malis amicis certandum	444	Necessarium malum	166	Neque nullis sis amicus, neque nullis	756
Nec currimus nec remigamus	1003	Necessitas in gens telum	434	Neque pessimus neque primus	913
Nec deus nec homo	1007	Necessitas molesta	1016	Neque quantum luscina dormiunt	596
Nec dignus qui me intueatur	808	Necessitas magistra	982	Neque tremotus timet, neque fluitus	996
Nec elephantus ebiberet	966	Necessitati ne dii quidem resistunt	434	Neque uentis	996
Necessarium malum	166	Nec fidei credere	184	Neque uentis	996
Necessitas in gens telum	434	Nec in funerali coena laudatus	543	Neque uentis	996
Necessitas molesta	1016	Nec mulieri, nec grem. cred.	927	Neque uentis	996
Necessitas magistra	982	Nec muscam scio	398	Neque uentis	996
Necessitati ne dii quidem resistunt	434				

INDEX PROVERBIORVM

Nescis quod fecis	749	Νῆφεα δ' ἄνευ	606	Non filius Achillis	919
Ne si ad Iouis quidem aulam	1041	Ni purges et molas, nō comedes	605	Non habet cui indormiat	1038
Ne si bos quidem uocem edat	645	Nisi crura fracta, &c.	950	Non huc nauigatur à bon. uiris	133
Ne spina quidē uulnerabit bon.	755	Nisi si qua uidit auis	398	Non idem sunt scriptura & Leu.	
Nestora eloquentia	80	Niti contra torrentem	664	Non incedis per ignem	747
Nestora senecta	217	Nitor	1062	Non inest illi dentale	843
Ne temere Abydum	261	Nitro caput asini ne laues	699	Non interpellandus famelicus	803
Ne tēpeſtas quidē nocere pōt	1020	Nix alba non est	315	Non liberat podagra calcuus	925
Ne terra quidem iuuat	700	Noctes lucidas, interdū inutilis	899	Non licet bis in bello peccare	640
Ne tria quidē Stesichori noſti	606	Noctes dies q̄	140	Non luctu, sed remedio opus	822
Ne uestigium quidem	1017	Noctua aliud sonat, aliud cor.	677	Non magis quā canem	1048
Ne uia quidem ea dem cum illo uidit ingredi	403	Noctua inter cornices	173	Nō magis q̄ lupis parcemus	398
Ne uidit quidem oleum	912	Noctua uolat	50	Non mouenda loqui	1059
Ne uitias musicam	897	Noctua Laurcotice	570	Non mouenda moues	215
Ne uni nau facultates	911	Noctuum ouum	370	Nō nauigamus ad Hippolaitas	885
Ne unquam uiri ſeniſ	557	Noctu nauigare	898	Non nauigas noctu	898
Niba coccyſſante	699	Nocturna pugna	470	Non noſtrum onus, bos clitellas	603
Nicoſtrati more	763	Noctui & nocebit	812	Non omnes qui habēt citharam, ſunt eſſe uult	594
Niger infamis	176	Noctui in ſeyrpo quæris	481	Nucleum frangit qui è nucleum	594
Nihil ab elephante differt	606	No dum ſolucere	25	Nucleus relinquare	169
Nihil ad Bacchum	476	Noctua uolens	114	Nucleum amiſi, reliquit pignori pu tamina	602
Nihil ad farinas	755	Nomine tantum notus	317	Nuda gratie	551
Nihil ad fides	174	Nominis paterni oblitus	458	Nudior paxillo	628
Nihil ad Parmemonis ſuem	26	Nominis proprii obliuio	458	Nudior leberide	32.118
Nihil ad rem	835	Non ab Hymetto	1042	Nudo capite	721
Nihil ad uerſum	173	Non abiicit animum	829	Nudo mandas excubias	602
Nihil agere	760.1066	Non abſq; Theſeo	167	Nudo uestimenta detrabere	152
Nihil aliæ ciuitates ad Crot.	842	Non admodum miſces	889	Nudus nec à centum uiris ſpoliari poteſt	ibidem
Nihil cum amaricino ſui	144	Non bene imperat, niſi qui paruèrit imperio	23	Nudus tanquam ex matre	574
Nihil cocio eſt	898	Non capit ſomnū, niſi hoc aut illud fecerit	789	Nuga Sicula, Perſole	462
Nihil eſt, aut nil curæ eſt	1050	Non cedendum malis	813	Nuge theatri	1027
Nihil de uitello	901	Non certatur de oleaſtro	626	Nugas agere	155
Nihil deſperandum	514	Non Chius, ſed Cius	394	Nulla cadi dorū uiroſū utilitas	754
Nihil diſſers à Cherephonte	605	Non contis, ſed Cius	968	Nullam corporis partem	1033
Nihil dulcius q̄ omnia ſcire	1051	Non curat numerum lupus	485	Nullius coloris	1029
Nihil eſt ab omni parte beatum	656	Non decet principem ſolidā dormi re noctem	561	Nullius indigens deus	602
Nihil eſt miſerius q̄ animus cō.	1035	Nō dū ſacrificata deuorat 2.01.454	454	Nullus in numero eſſe	382
Nihil ex agro dicis	755	Non è quercu aut ſaxo	993	Nullus ſcopo iaculati	740
Nihil graue paſſus es, niſi	ibidem	Nō è quouis li. ſingitur Merc.	499	Nullum animal, quod animal	384
Nihil homini amico eſt oportuno amicus	876	Non enim ſpina	603	Nullum ocium ſeruis	436
Nihil inanius, quā multa ſcire	981	Non eras in hoc albo	240	Nullus delectus	806
Nihil minus expedit, quā agrum optime colere	780	Non eſt amic. qui. def.	451	Nullus dies omnino malus	1043
Nihil pōt nec addi nec adimi	994	Nō eſt beatus, eſſe qui ſe nesciat	934	Nullus em. diſſcil. bonū ed. op.	700
Nihil profuerit bulbus	888	Nā eſt cuiuſlibet Corinthus appellere	132	Nullus malus magnus piſcis	455
Nihil recuſandū quod donatur	837	Non eſt cura Hippocliidi	325	Nullus ſum	114.1058
Nihil ſacri es	272	Non eſt Diithyrambus, ſi bibit aquā	225	Numeris Platonicis obſcurius	755
Nihil ſanum	ibidem	Non eſt eiſdem, &c.	92 (902)	Numero dicis	791
Nihil ſimile	912	Non eſt laudandus, ne in cœna qui, nucce duri	315	Numerus	429
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nucce duri	315	Nō eſt meū negociū, multū ual.	608	Numinis ira incuitabilis	1068
Niobes mala	697	Non eſt oleum in lecytho	796	Nummo addicere	1012
Ni pater eſſes	544			Nummum plumbeum nō credā	790
				Nummus plumbeus	1046
				Nunc bene nauigant, quum nauſtra	

Notare

PER ORDINEM ALPHABETI

Notare ungui & ſimilia	179	gium ſeci	602	Oculis ac manibus	1028
Nota res mala, optima	604	Nunc contingat ſeruari	602	Oculis ferre & ſimilia	1071
Notacula in cotem	29	Nunc diſ beati	546	Oculus fixis intueri	596
Nota hirundo	214	Nunc mee in arctum cog.	29	Oculo utroq; dormire	870
Nota Hymettia, ſalerna uetera	412	Nuntio nihil imputandum	1061	Oculis offundere puluerem	596
Novi nummi	1004	Nuntius bonus hoſiore dignus	640	Oculis magis habenda ſides quā au ribus	59
Nouerca odium	410	Nuntius procul abſt aure	679	Oculitus	1054
Novi Simonem & Simon me	499	Nunc in regionem ueni	602	Oculum excludere	1035
Novitas grata	821	Nunc ipſa ſoret muſa	696	Oculus uicinorū inuidus	641.997
Novit hæc Pylea & Tytygia	553	Nunc ipſa uiuit ſapientia	ibidem	Oculus dexter mihi ſalut	470
Novit mala & bona	838	Nunc leguminum meſſis	546	ὄνυμοι	310
Novit quid album, quid nigrū	227	Nunc tuum ſerum in igni eſt	929	Ocyor accipitre	815
Novos parans amicos ne obliſcere uetrum	705	Nunquam efficies ut recte ingredi antur cancri	787	Oderint dum metuunt	599
Novum cribrum nouo paxillo	1054	Nunquam expugnabit urbem	941	Odi memorem compotorem	218
Nox humida	755	Nunquam enim meos boues abege runt, nec equos	562	Odi puerulos præcoci ſapientia	880
Nuce caſſa	266	Nunquid & Saul inter proph.	376	Odi cane peius & angue	600
Nucem frangit qui è nucce nucleum eſſe uult	594	Nutricis pallium	1055	Odiū agreſte	385
Nucleus relinquare	169	Nutricum more male	756	Odiū nouerca	420
Nucleum amiſi, reliquit pignori pu tamina	602	Nutu ac renutu	1019	Odiū uatinianum	ibidem
Nuda gratie	551	Nymphæ Baccho cōueniunt	429	Odomus Anti, q̄ diſp. d. d.	925
Nudior paxillo	628	Obediētia ſilicitiſ ma.	946	Odorari	220
Nudior leberide	32.118	Obelo notare	177	ὄδωσ πρῆπεργου	404
Nudo capite	721	Obeliſco dignus	267	ὄδωσ πρῆσ τ' ἄλφωτῆ	755
Nudo mandas excubias	602	ὄβελιστοσ λυχνιοσ	449	Oedipi imprecatio	248
Nudo uestimenta detrabere	152	ὄβελιστοσ	178	Oenoe charadran	476
Nudus nec à centum uiris ſpoliari poteſt	ibidem	Obliquus curſus	552	Oeſtro percitus	576
Nudus tanquam ex matre	574	Obliuioſus campus	598	Oeteus genius	761
Nuga Sicula, Perſole	462	Obliuioſus nominis proprii	458	Offa etiam bona poſt patrem	478
Nuge theatri	1027	Obolis quatuor non eman	588	Officere luminibus	955
Nugas agere	155	Obolis non habet unde reſt, emat	115	Officium humilium	836
Nulla cadi dorū uiroſū utilitas	754	Obolo dignus	1029	Officiū ne collocaris in inuitum	835
Nullam corporis partem	1033	Obſequiū amic. ueritas odiū pa.	598	Ogygia mala	597
Nullius coloris	1029	Obſtatio ueterum meritorum	827	ὄγκωσ	674
Nullius indigens deus	602	Obtextoris erratum	905	ὄκωσ	698
Nullus in numero eſſe	382	Obtorſo collo	365.1021	ὄκωσ & ſimilia	979
Nullus ſcopo iaculati	740	Obtrudere palpum	754	ὄκωσ	965
Nullum animal, quod animal	384	Oburbas fruſtra uelut unda	705	ὄκωσ	576
Nullum ocium ſeruis	436	Occaſio dea	252	ὄκωσ	798
Nullus delectus	806	Occaſio premeda	825	Olearij uelabrum	798
Nullus dies omnino malus	1043	Occaſione duntaxat opus improbi tati	377	Oleo incendium reſtinguere	62
Nullus em. diſſcil. bonū ed. op.	700	Ocioſus eſto	814	Oleo nitidius	1044
Nullus malus magnus piſcis	455	Ocupitium oculos habet	699	Oleo tranquillior	240
Nullus ſum	114.1058	Occuſionis ala	668	Oleum & operam perdidit	149
Numeris Platonicis obſcurius	755	Ocium & cibus alienus	432	Oleum in auricula ferre	181
Numero dicis	791	Ocium ſeruis nullum	436	Oleum incendiarium	281
Numerus	429	Ocnos ſinem torquet	153	Oleum non eſt in lecytho	796
Numinis ira incuitabilis	1068	Octapedes	505	Oleum uendere	181
Nummo addicere	1012	Octipodem excitas	45	Oleum non uidit	912
Nummum plumbeum nō credā	790	Oculata dies	271	Oleum & ſalem oportet emere	754
Nummus plumbeus	1046	Oculata manus	ibid.	Oleum camino addere	62
Nunc bene nauigant, quum nauſtra		Oculatus teſtis, & auritus teſtis	530	Olior opportuna loquens	192

PER ORDINEM ALPHABETI

Olla uestigiū in cinere turbato	19	Omnium quos sol uidit	1047	Oium lupō commissisti	337
Olla ipsa legit holera	248	ὀμότεχνος	365	Ouis χρυσόμελα	659
Olla lenticulam attigit	977	Onobatis	959	Ouis cultrum reperit	45
Ollam alere	754	Onus nauis	696	Ouium mores	658
Ollam exornas	150	Onus tollenti aux.	19	Ouium nullus usus	546
Ollaris deus	761	Operam & retiam perdidit	1036	Ouo prognatus eodem	428
Ollas lippire	381	Operarij	1063	Ouum adglutinae	150
Ollas ostentare	401	Operi incipienti fauendum	1006	Ouum ouo simile	161
ὄλοι χινῶ, ὄλοισιν	1057	Oporet agrū imbecilliorē esse	952	ὄφυλον	656
ὄλαμ, ἄπυλαμ	576.753	Oppedere, & oppedere contra toni	255	Παχυμερῶς	792
Ominabitur aliq; te conspecto	889	trua	34	Παχυσομῖα	286
Omissa hypera, pedem insequeris	718	ὀψοσάλαλα	446	Pactoli opes	219
Omissis fontib; sectari rimulos	1062	Optat ephippia bos piger, optat ara	218	Paginam utramq; facere	463
Omissis nugis rem experiamur	820	re caballus	218	Παυλάνα	548
Omitte natem	599	Optat uicino ut habeat magis autem	731	Παλῆστρα	1062
Omnem facultatem indutus est	720	ollae	731	Παλίμφολον	548
Omnem nocem mittere	965	Optimum non nasci	440	Παλίμπυλαδῶ	170
Omnem es alienum cepe, & multa	703	Optimum obsoniū labor senect.	703	Palinodiam canere	312
allium	703	Optimum quidem aqua	1013	Pallio manum tegunt	619
Omnem tulit punctum	179	Optimis diuitia non cōtingunt	829	Palmam ferre & similia	97
Omnem adhibere machinā	948	Opus ad opus	1037	Palmarium facinus	1022
Omnem intus	1036	Oraculum	261	Palpum obtrudere	754
Omnem laqueos effugere	940	Oracula loqui	1042	Palpari in tenebris	792
Omnem sibi melius esse malunt quā	119	Oratio effeminatorum etiam effe	590	Palpo percutere	868
alteri	119	minata	590	Palumbem per columba	641
Omnia chnaumata	597	Oratio leuissima res	640	Pamphili furtum	888
Omnia esculenta obfessis	599	Oratio pharmacum optimum	661	Panagea Diana	596
Omnia ex sententia cedunt	814	Oratio magnifica sed fide ca.	902	Panaticae ualere	585
Omnia idem puluis	237	Oratio medicus	660	Pandelctias sententias	871
Omnia non possunt omnes	456	Oratio uita speculum	58	Panegyris malorum	612
Omnia octo	237	Orci culus	621	Panem albū pinso tibi	677
Omnia praelara dicis	1011	Orci galea	622	Panem ne frangito	21
Omnia praeter animam	1015	Ordinem deserere	546	Panicus casus	780
Omnia potentes	911	Ornati pallium texere	871	Panidis suffragium	642
Omnia secunda saltat senex	644	Origanum tueri	966	Panis bene confectus	677
Omnia similia	599	Ornatus ex tuis uirtutibus	135	Panis fractio	196
Omnia sapientibus facilia	598	Orphica uita	995	Panis lapidosus	922
Omnib; anteuertenda uita cura	808	Oscula loqui	925	Παννύχιον εὔδειν	562
Omnibus armis praesidijsq; destitu	818	Oscula pugna	ibidem	Pannus lacry	452
tus	818	Oscitante uuo deinde oscitat & al	726	Πανολεστρία	329
Omnibus horis nemo mortalium sa	468	pit	726	Παπα Μυξυς	741
pit	468	Os curetum	654	Παπυρι fructus non postulat magnā	671
Omnibus modis nocens	1068	Os inest orationi	902	spicam	671
Omnibus neruis	139.825	Os infrene	717	Παπαλῶδῆς	559
Omnibus numeris	537	Ossa dea	201	Παπα μελά	403
Omnibus unguiculis	140	Os sublinere	174	Παρασανγίς multis praecurrere	455
Omnium certaminis	832	Ostij limen tetigisti	695	Parcarum mater	435
Omnium conatu inuadere	806	Ostiatim	1021	Parentē laudabūt infelices filij	594
Omnium deuorato boue, in cauda defe	704	Ostium mouet Lydus	538	Pardi mortem adsimulat	479
cit	704	Ostium obdite prophani	733	Pares cum paribus facillime congre	68
Omnium pede standum	645	Ostrei in morem	1005	gantur	68
Omnium telorum genere oppugna.	141	ὄστρεοισιν	375	Paries dealbatus	755
Omnium uoce	949	ὄστρεοισιν	61	Parieti loqueris	155
Omnium horarum homo	116	ὄστρεοισιν	792	Pari iugo	195

Pari lance

PER ORDINEM ALPHABETI

Pari lance	335	Pecunia obediunt omnia	127	Per extentum funem ire	489
Pariter remum ducere	1009	Pecunia pedibus cōpensantur	960	Per fluuium traducere	964
Parit puella, etiamsi male adfit uiro	547	Pecunia uir	572	Perficare faciem	276
Parmula relicta	421	Pecunia primum querenda	595	Perficare os	ibidem
Parni scaphula	492	Pecuniarum cupiditas Spartam ca	561	Perfricte frontis	ibidem
Parnetes obolum reperit	550	piet. praeterea nihil	561	Pergruari	874
Paropsi malorū	509	Pecuniosus damnari non potest	999	Per hasta cuspidem	639
Par pari referre	36.967	Pedaria sententia	342	Per harma aliquid facere	187
Parthi quo plus biberint	1032	Pedem alterū in sepul. habere	373	Peribis si non ficeris	918
Partitio non praefatio	753	Pedem conferre	942	Periculo alieno cautus	434
Parturiunt montes, nascetur ridicu	297	Pedem ubi ponat, non habet	160	Periculo alieno sapiens	601
lus mus	297	Pedere thius	787	Periculum ne temere subcas	818
Parturit Larus	297	Pede tacito	357	Periculum proae felis	547
Parturit Cephphus	ibidem	Pedetentim	ibidem	Perierunt bona	742
Partio emptas carnes	900	Pede tuo te mctire	225	Per ignem incedis	845
Pasctis semibolus	547	Pedem dextrum in calco, sinistrum	650	Perijt sus	882
Paspalum non habet	325	in pelui	650	Πελοποι	865
Pasum coruos insequitur	299	Pedes mortuus iacet	697	Peristromata Campanica	1032
Pastillos Ruffillus olet, Gorgonius	597	Pede utroq; standum	643	Περίστρωμα	865
hircum	597	Pedibus sedecim superauit	723	Per manus tradere	940
Pastoris boni est tondere pecus non	782	Pedibus utriq; claudicans	763	Per nebulam, per caliginem, per sona	119
glubere	782	Pedibus ingredi, natate enim non	397	niium	119
Patella dignum operculum	339	didici	397	Per parietem loqui	719
Paterni nominis oblitus	458	Pedib; in sententiam discedere	545	Perplexus	834
Paternas cantiones non canit	626	Pedibus trahere	362	Perplexus, animiq; consternati	807
Patria sua cuiq; iucundissima	833	Pediculi Platonis	1038	Per publicam uiam ne ambules	19
Patrie fumus igni alieno luculentior	66	Pedium uisa est uia	742	Per satyram	988
66	66	Pegaso uelocior	888	Perfici apparatus	219
Patria ibi est, ubi bene	419	Peluis Babis tibia canit	548	Perfolae nuga	462
Patris nomen non nouit	645	Peluis in machera	570	Personam mauult quā faciem	175
Patrem suum nemo nouit	610	Pellz praetefer, & si nō dicas	725	Perfricere ex fronte	460
Patris est filius	900	Pellem caninam rodere	481	Persuadebis cito, si bene dicas	617
Patris mali nunq; bonus filius	205	Pelops talenta	200	Persuadebis minime, ne si persuade	555
Patrocli occasio	742	Pellenae tunica	695	ris quidem	555
Patroclo sordidior	707	Πεμπλο	374	Per tenebras quae apud quercū	378
Patrua lingua	471	Pelopos telam retexere	146	Peruicacia iulitiae dat poenas	1060
Patruū esse, patruos sapere	ibidem	Penicillare	708	Pertinax contentio	804
Pattatione calumniosior	643	Pennas nido maiores extēdere	224	Per transennam inspicere	646
Pauciloquis, sed cruditus	812	Penulam aestate deterris	348	Pertusum dolium	149.350
Paucione picturatur	56	Penulam scindere	59	Περτυσθῶσιν	378.1052
Pauper diuiti dans, petit	110	Pensum persolucere	119	Phalaridis imperium	344
Pauper, sed ingeniosus	837	Περπυλα	969	Παλαεστρινός	ibidem
Paupertas sap. sortita est	164.531	Pepones	241	Παλαοφόροι	528
Paufone mendicior	903	Per antiquum diem	742	Phallus deo	705
Paxillo nudior	628	Per anulum medium trahi	294	Phania iama	737
Paxillum p axillo pellere	62	Perca sequitur sepiam	938	Phani ostium	557
Pax redimenda	637	Per crambem	170	Phaselitarum sacrificium	547
Παύρα μὲν, ἀλλὰ μὲν ἄλλοι λυγέως	617	Perdere nauum	745	Phasim usq; nauigauit	474
617	617	Perdicitis crura	399	Φαίδριος	967
Παυσιπέτρι	675	Perdidisti uinū, infusa aqua	420	Φαίδριος & alia similia	578
Peccare bis in bello non licet	642	Perdidi signum	954	Phidiae signum	1070
Pectore aperto	737	Perendinum uentū praedicere	758	Φιλοποι	130
Pecunia absq; peculio	954	Per enses, per ignem oportet irrum	444	Philippi gallus	547
Pecunia anima	455.572	perere	444	Philippide tenuis	948

Philonide

INDEX PROVERBIORUM

Philonide inodiosior	322	Pitana sum	ibidem	Post acerba prudentior	503
Philosophari	1023	Πιθνημιζέω	793	Post bellum auxilium	752
Philotesius crater	987	Piton firmosus	748	Posterioribus cura meliores	112
Philoxeni non	680	Placidae	863	Posterioribus melioribus	111
Phocensium desperatio	910	Placide bos	857	Posteriorum dictum	1044
Phocensium execratio	213	Platonis numeris obscurius	755	Post festum uenisti	310, 597
Phoci conuiuium	573	Plato Philoniss, Philon Platon.	557	Post folia cadunt arbores	580
Phoenicia conmutatio	567	Plaudite usq;	737	Post homines natos	1031
Phoenice rarior	542	Plaustra bonorum	109	Post hominum memoriam	ibidem
Phoenicum more	566	Plaustra conuiciorum	254	Postica fanna	876
Phoenicum pacta	742	Plaustri centum ligna	907	Postico discedere	964
Phoenice uiuacior	375	de Plaustro loqui	254	Post mala prudentior	132
Phormionis thori	600	Plaustrum percellere	197	Post Marathonem pugna	897
Phrymichi lucta	751	Plena manu	362	Post Panathenaea	310
Phryndas alter	784	Plenilunio fiet	187	Post principia	131
Phryges sero sapiunt	33	Plenis uelis	954	Post Pythia	310
Phrygium mancipium	272	Pleno gradu	1055	Post rem deuoratam ratio	1045
Φρυγίας ἄσλοῦ	257	Pleno modio	1028	Præbere uiros	816
Phryx ipse magis	570	Plumbeo iugulare glad.	490	Prædius	811
Phryx plagis emendatur	272	Plumbeum nummum nō credam	790	Præficarum more	1053
Pica cum lusciniæ cecitat	284	Plures adorant solem orientem	694	Prælio uictus, non bello	1054
Picem mus gustat	448	Plures thriobolos	230	Præmansum in os inserere	613
Picifer	906	Plurium calculus uincit	901	Præmatura mors	815
Pictura poësis tacita	645	Pluteum cedere	766	Præmouere uentatum	732
Pila tenere more claudi	666	Plutus ἡ γλαῖ	258	Præposere	1049
Pila mea est	482	Plutus timidus	779	Præsentibus rebus consulendū	1025
Pilum non habet	797	πλωῶν με ποιεῖς	335	Præscens abest	559
Pili non facio	266	Poculo eodem bibere	287	Præsentem fortunam boni consulo	
Pilo dignus	266, 267	Poculo perforato bibere	710	593, 835	
Pilos pro lana	284	Podex leonem uincit	345	Præsentem mulge, quid fugientem	
Pilus in medio	1040	Poeta & pictores liberi	645	insequeris?	680
Pingu mensura	1038	Poeta malus pro eleganti med.	725	Præstat habere acerbos	905
Pingu Minerva	37	Poetam ne tibifecris inimicum	302	Præstat inuidiosum esse q̄ mi.	926
Pinguis uenter non gignit sensum	752	Pollicem premere, aut uertere	276	Præstat uni malo obnoxium esse,	
tenuem		Pollicētis se promiss. re præstit.	802	quàm duobus	887
Pinus in morem	560	Πολυκράτει	542	Præstat canē irritare q̄ anum	999
Pipere abundans etiam oleribus im-		Polycrates matrem pascit	553	Præter casam ne fugias	158
misect	698	Polypti	455	Præter Sibyllam leget nemo	887
Pyrcus non fert uasa inania	970	Polypti caput	348	Præuertit ancora iactum deus	897
Piscari in aere	152	Polypti mentem obtine	54	Praxille Adonidæ stupidior	590
Piscator idius sapiet	33	Πολυϕαλαῖ	756	Preces armate	1051
Pisce sanior	918	Pomarius Hercules	540	Premenda occasio	825
Piscem aut florem olet	938	Pomario minore finire	756	Priensis iustitia	751
Piscis magnus nullus malus	455	Πομπόει	1023	Prima facie, prima fronte	317
Piscem natare doces	753	Πόντος πόντος φέρε	432	Prima felicitatis pars sapere	1058
Piscibus abstinet	22	Pontificalis cœna	670	Primas ferre	465
Piscis eget sale	1006	Porcellus Acarnanius	445	Primas iactare hastas	1062
Piscis mutus	167	Porcum immola	280	Primas tenere	1052
Piscis nequam est, nisi recens	876	Porcus obesus	753	Primoribus labijs degustare	318
Piscis primum à capite scætet	894	Porcus Troianus	1040	Primum apes abigendæ	1013
Piscis repositus	92	Porrebtis dormire pedibus	268	Primum aut ultimum quid	406
Pisilli circumuolutio	572, 565	Porrigere manus	1013	Primum experienti uenia	312
Pisillo caluor	901	Porrens bona	260	Primum Mars in filijs laudat, est	751
Pisillo nudior	ibidem	Portus miserie ars	240	Primum recte ualere, proxima fer-	
Pisillo retusus	753	Porta itineri longissima est	953	ma	657

Primum &

PER ORDINEM ALPHABETI

Primum & ultimus	26	Profusus ignotus	819	Punctis singulis	ibidem
Princeps & aqua & iniqua audit	560	Προσελινοῖς	696	Puncto non discedam	160
Primum ueniens primum molet	610	Protei more	709	Punctum temporis	412
Princeps sapit congressu sapientum	749	Proteo mutabilior	435	Pura à nuptijs	592
Princeps indiligens	837	Proterulam scit	306	Purgatis auribus	484
Principatus Scyrius	209	Πρωτὸν ἀδῆς & similia	465	Furor clauo	485
Principes inter se noti	828	Protinus apparet, quæ plantæ frugi	882	Purpura iuxta purpuram dijudicari	380
Principium dimidium totius	75	fræ future	882	da	380
Principium, medium, finis	993	Provinciam capere aut tradere	471	Purpura uoracior	455
Principi obtēperādū in omnib.	1061	Proculuit ad miluos	751	Purus pitram desluit aquam	679
Principum fauor necessarius	826	Prudentia conuncta cum uiribus	812	Purus putus	1033
Prior occupat	823	Prudentia senum	825	Pusillum pusillo addere	290
Priscis credendum	1036	Psallium iniicere	993	Puteum fodit iuxta fluium	704
Prius duo echini amicitia incat	482	Psaphonis aues	92	Putre salsamentum amat organum	
Prius lupus ouem ducat uxorē	787	Psecas aut ros	496	455	
Prius oculus	222	Ψαμμίτις ἢ τριῖδρα	411	Ψυγγοῖ	370
Priusquam assa sit farina	694	Ψαλλοῦρα	715	Ψυγμαῶν acrotinia colosso adar	
Priusq̄ gallus iterum cecinerit	794	Ψυρία	955	ptare	878
Priusquam mastris, excoriat	694	Ψυρα Bacchum	715	Psyca & Tytygia hæc nouit	555
Priusquam sortiaris, communia de-		Ψυρική facta	346	Pylos ante pylum	574
uoras	750	Ψυρική ζεῦ	693	Pyraus hæ gaudes gaudium	693
Proba materia probus artifex	751	Πτολεμαῖα λι	751	Pyraus hæ interitus	309
Pro beneficentia A gamemnonem ul-		Πυθαγόρας	223	Pyrrhandri commentum	695
ti sunt Achiui	516	Πυθαγόρας	735	Πυρρῆς ζεῦ	796
Pro bonis glomi	747	Publica uia ne ambules	19	Pyrrichen oculis præ te ferens	795
Probrum honestum	541 & 797	Pudebat recusare, & non audebant		Pyrrhias bouem immolauit beneme-	
Pro cæco exoculatus est	787	suscipere	659	renti	459
Procorum ciuitas	601	Pudor & metus	817	Pythagoreis taciturnior	905
Procoridis telum	560	Pudor in oculis	378	Pythagoreæ symbola	15
Procul ab auribus, nuntius uenit	679	Pudori lucrum præstat	783	Pythia & Delia eadem	535
Procul à Ioue	131	Pucros talis, uiros iurruando opti-		Pythum uersus uia iterum atq; ite-	
Procul à pedibus equinis	ibidem	me falli	699	rum	619
Pro Delo Calauriam	897	Puer glaciem	402	Q Vadra propria	1054
Prodesse potest qui nocere	826	Pueri senesq;	949	Quadratus homo	1001
Prodicto doctior	889	Pueris puer, in consilio senex	455	Que apud inferos	155
Pro dignitate cuiusquam	814	Pueros odi præcoci sap.	880	Que apud Sagram	300
Pro eleganti medico malus poeta	725	Puero gladium	492	Quæcumq; mentiuntur somnia	260
Profani fores occludite	703, 733	uel Puero perspicuum	290, 369	Quæ dantur	888
Profundum sulcum	884	Pugna peracta uenire	597	Quæ deciderunt, ne tollito	21
Prolixius Iliade	944	Pugno tenere	990	Quæ diuinitus contingunt	805
Pro malo cane suem repositis	751	Pugnis & calcibus	641	Quæ dolent, ea molestum est contin-	
Pro mea uirili	814	Pulchre dixti	336	gere	872
Promeri canes	560	Pulchre fallit uulpem	938	Quæ ex antiqua	800
Prometheus post factum	34	Pulchrorum etiam autumnus pul-		Quæ nocent docent	35
Promus magis quam condus	480	cher est	122	Quæ non posuisti, ne tollas	716
Pronomi barba	883	Pulchrum sepulchri elogio	1012	Quæ quis ipse facit	1005
Proamia magna de parua re	708	Pullati de pace consultant	54	Quæro hospitem	255
Properans nimium, serius absolt.	742	Pullus tuus semper paruis	547	Quærendæ facultates, deinde uirtus	
Pro perca scorpionum	515	Pulmo prius uenisset	942	595	
Propria uineta cadere	222	Puluerem oculis offundere	596	Quærens obsonium, uestem perdidit	501
Proprijs nominis obliuisci	458	Punica fides	270	501	
Prora & puppis	25	Punicis malis omnibus inest granum	704	Quæ semel ancilla, nunq̄ hera	946
		aliquod putre	179	Quæ sero contingunt, sed magnifica	
		Punctis omnibus	179	805	

Quæ sit

INDEX PROVERBIORVM

Quæ supra nos, nihil ad nos	218	rum	969	Quod uolumus sanctum est	976
Quævis terra patria	419	Qui lucerna eget infundit oleum	985	Quo properas, nū ad Ephebum	369
Quæ uncis sunt unguibus ne nutrias	19	Qui iure perierunt	839	Quod semel est imbuta	465
Qualis heras, tales pedifficque	949	Qui modus equitum	568	Quos nō tollerēt cētū Aegypti	741
Qualis uir, talis oratio	211	Qui mori nolit ante tempus	91	Quo terrarum raperis	1068
Quam Clinia ex Demetrio	1055	Qui multa rapuerit, pauca suffragata	412	Quot homines tot sententiæ	99
Quam curat testudo muscam	586	Qui multum obfuit	942	Quot seruos habemus, totidem habemus hostes	431
Quam in tragedia comici	1047	Qui nimium properat, serius absoluit	742	Quo transgressus etc.	850
Quam facile uulpes pirum com. 744		Qui nocere potest, idē prodesse	816	R adit usq; ad cutem	637
Quam quisq; norit artem, in hac se exerceat	416	Qui non litig. calebs est	836	ne Ramento quidē, ne f. lūca quidē	325
Quanta uix celo capi possit	995	Qui non zelat	977	Ramento melior	ibidem
Quantum habet	906	Quinta classis, pro postremo	383	Rano cum locusta	955
Quantum ex Bacchanalibus	863	Qui obticefcit	817	Rana aquam	722
Quantum non melius oberret	750	Qui omni in re, & in omni tempore	594	Rana Gyrina sapientior	307
Quarta luna nati	50	Qui paratus ad resistendum	815	Ranarum more	752
Quasi dies dicta sit	1022	Qui parentem laudabit, nisi in felices filij	593	Ranarum palus, r. am. mater est mīlī curas, quam rerum istarum	653
Quasi locus in balneis	610	Qui per se sufficit	837	Rana Scriphia	163
Quasi nullus cani	924	Qui primus uen. prim. molet	610	Ranis uinum præministras	428
Quatuor aures habenti ausculta	99	Qui prior læsit	1050	Rapere à uerū	262
Quatuor obolis non æstimo	583	Qui que uult dicit	32	Rapina cotylis	800
Quæuis re dignus	267, 268	Qui sese non habet, Samum habere postulat	258	Rapina rerum Cinnari	552
Quæ mater amictū dedit obser.	124	Quisquis is fuerit	811	Rara autis 363. Rara fides	721
Quem fortuna pinxit	91	Quisquis tarde uenit ad cenā	958	Satio quidem apparet etc.	1015
ex Querebus ac saxis nati	288	Quoad uixero	819	Rebus turbatis & pessimus in honore	419
Quercum aliam excute	169	Quocunq; petes ferent	338	Receptui canere	747
Quercus bacchatur	894	Quod adest, boni consule	835, 888	Recipere animum	839
Quercus multis idib. deicitur	290	Quod alibi diminutum, exæquatur alibi	811	Recoquere	189
Queruli in amicitia	901	Quod alius uitio uertat, ipse ne fecerit	820	Rectam instans uiam	1043
Qui bene conspiciet, hunc uatem	451	Quod dedit, datum nollem	477	Rectus loripedem deridet	666
Quibus nec ara nec fides	786	Quod dicit solet	1007	Rectam ingredi uiam	733
Qui canem alit exterum	699	Quod fieri nequit, ne incipiendum quidem	1061	Recto pectore	968
Qui circa salem & fabam	27	Quod in animo sobrii, id in lingua ebrii	233, 374	Recurrere fatiū q; currere ma.	304
Qui continet arcanum	839	Quod in corde sobrii, in lingua ebrii	233	Recusare pudebat, & non audebant suscipere	659
Qui conturbat omniā	829	Quod in solum	1047	Refingere	189
Quicquid in buccam uenerit	183	Quod nō opus est, asse char. est	929	Reficere cicatricem	220
Quicquid in linguam	ibidem	Quod pulchrum, idem amicum	989	Refutantis laudem immodicam	802
Qui cū contemptu uitæ inuadit	811	Quod recte datum est	1011	Regia uacula	592
Quid ad farinas	755	Quod scis nescis	749	Regis cerebrum	215
Quid ad Mercurium	680	Quod utile, honestum	992	Relicta parmula	421
Quid cæco cum speculo	791			Relinq; quippiam & Medis	98
Quid distent æra lupinis	124			Rem suam quisq; meminit	870
Qui domi compluitur	900			Rem acu tetigisti	484
Quid nisi uictis dolor	514			Rem factā habere	112
Quid nō fies profect. Arbelas	568			Rem factam stultus intelligit	34
Quid cælum ruat	181			Remi & uenti haud suff.	722
Quid tandē non efficiat manus	785				
Quid tibi Apol. cecinit	568				
Qui eget, in turba uersetur	836				
Qui ē nucē nucleū esse uult, frangit nucem	594				
Qui spurcit in cauernam formica					

Remis

PER ORDINEM ALPHABETI

Remis uelissq;	139	Rosam quæ præterierit, ne queras iterum	526	Sal & mensa	1026
Rem nouam aggredior	839	Rosam cum anemona confers	527	Salem & oleū oportet emere	754
Remum ducat qui didicit	87	Rosa non nascitur ē squilla	456	Salem lingere	787
Re opitulandum, non uerbis	816	Rosas loqui	527	Sale nihil utilius	1014
Repagula aperire	134	Ros aut psecas	596	Salem uclens dormis	257
Reparare	675	Roscius	986	Sale perunctus, his adiuuabitur	713
Reperire rimam	677	Rota multe uoluentur	911	Saliare coena	1026
Reperit deus nocentem	516	Rubidus semel, ac decies pallidus	748	Sallium anima	1046
Reprehensio cogitationis	816	Rubo arefacto presiact.	391	Salis onus unde uenerat, illuc abiit	257
Rerum omnium uicissitudo	816	Rubo neglecto uitis impetitur	377	Salina mercurialis	578
Res ad Triarios redijt	30	Rude donare	29	Saluam imbibere	465
Res Cannacæ	568	Rudem accipere	718	Salua prima	211
Res est in cardine	29	Rudentem omnem mouere	142	Saluamēti putre amat origanū	453
Res indicabit	718	Rudentes & remos cum armis com. mutauit	697	Salitudo non inest illi	443
Res ubi abest, optima est opinio	377	Rudius ac planius	37	Saluoginosa uicinia	208
Resecare ad uinum	463	Rufillus pastillos olet, Gorgonius hircum	597	Salute equorum filie	1094
Resister e paratus	813	Ruminare negocium	794	Sambico grauiora patitur	51
Res in nostro foro uertitur	750	Rumor publicus non omnino frustra est	1001	Sambucam citius caloni	740
Res palestræ & olei	1062	Rupta ancora	869	Saniij literati	956
Respicis silo sed hic remitte bo.	752	Ruris fons	532	Saniij mores	957
Respublica uirum docet	908	Rursum prorsum	126	Saniiorum flores	592
Respublica nihil ad muscum	1009	Rursus iterum tranquillitatem uideō	393	Saniiorum laura	799
Res salua est, saltat senex	641	Rus ciuitas	527	Saniiorum mala metuis	878
Res sacra consultor	371	Rusticanum oratorem ne contempseris	ibidem	Sanium comatum	799
Res tuas tibi habeto	1012	Ruta casa	916	Sanguine flere	478
Res ubi abest, optima est opin.	377	Ruta opus est	913	Sapere complectitur omnia	450
Re te albo aliena captas bona	784	ΡΥΠΠΙΟΥ ΔΥΛΟΣ	877	Sapiens sua bona secum fert	935
Re te hoc nihil attraxit	307	SABURRATUS	791	Sapiens non eget	1005
Reti uentos uenaris	150	Sacer manipulus	964	Sapiens diuimat	970
Rex aut asinus	739	Sacer piscis	967	Sapientia gubernatur nauis	1054
Rex sum	739, 1035	Sacra celerius absoluenda	813	Sapientia nunc uiuit	696
Rex tragicus	506	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sapientia uino obumbratur	408
Radamanthem iudicium	592	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sapientem apud stultos loqui molestum	609
Radamanthi iusurandum	593	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sapientibus omnia facilia	598
Rhamusfa Nemesis	525	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sapientes tyranni, sapientum congressu	749
Rhamusius	741	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sapientum octauus	289
Rheginis timidior	592	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sarcinator summum centonē	1054
Rhinocerotis nasus	269	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sardanapalus	785
Rho dienses decem, naues decē	552	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sardi uendales	194
Rhodiorum oraculum	527	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sardonica tinctura	586
Rhodij sacrificium	ibidem	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sardonijs risus	727
Rhodus hic, hic saltus	696	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sarone magis nauticus	692
ΡΥΠΠΙΟΥ ΔΥΛΟΣ	877	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sarpedonium littus	592
ΡΙΛΑΕΑΙΣ	421	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sarta tecta	941
Rimam reperire	677	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Satanas satanam	60
Risumemori	878	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Sat cito, si sat bene	357
Risus chiuis	183	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Satietas ferociam parit	790
Risus de hoste iucundiff.	434	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Satis quercus	133
Risus Ionicus	182	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31	Satius est in ijs mederi q; fini	75
Risus megaricus	ibidem	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31		
Risum cui ista pariunt etc.	793	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31		
Risus Sardonius	727	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31		
Risus Sycrusius	526	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31		
Romanus sedendo uincit	329	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31		
Rore pascitur	922	Saura hæc non aliter constant à sacra linea mouere talum	31		

Satur

INDEX PROVERBIORVM

Satur impera	914	Sedecim pedibus superauit	723	Septimus bos	337
Saturnalia non semper erunt	86	Sedens aliud quam stans	761	Sequitur perca septiam	938
Saturnalia olet	381	Sedens columba	746	Sera in fundo parsimonia	409
Saturnia tempora	572	Seianus equus	347	Serendum et post mala segete	922
Saturni e lenae	380	Seipsum uincere	81	Serere ne dubites	75
Saturni lachrymae	381	σεκουρυσ	414	Serenitati nubem inducit	915
Saturni podex	702	Seiuncta sunt Merre ac Siloam		nec Scriitur nec metitur mihi	221
Saxum uolucere	471	fluente	715	Sermonem diuinum excipio	948
Saxum uolutum non obducitur mulo		Sellam oleo ne absterferis	21	Sero uenisti	909
sco	713	Sellissare	914	Sero moluit decorum mole	925
Scapha magis mutus	573	Semel rubidus, ac decies pallidus	748	Sero uenisti sed in colonum ito	598
Scapula uirgultea Aegeu trās	375	Sementem ut feceris, ita mates	285	Sero sapiunt Phryges	33
Scarabeo citius persuaseris	1010	Seminare in faxis	148	Sero uidit iustitia	1058
Scarabeus citius faciet mel	997	Semitā queris quum adsit uia	881	Serpens ni edat serpente, draco non fiet	703
Scarabeus abominandus	608	Semper affert Libya mali quippiam		Serpentis oculus	320
Scarabei umbrae	671	Semper agricola in nouum annum diues	590	Seruabis bouem	848
Scarabeo nigrior	670	Semper aliquem uirū magnū	1041	Seruatori tertium	564
Scarabeo unguentum inuisum	144	Semper aliq in Cydonis domo	396	Serui dimidio mentis carent	438
Scarabeus aquilam querit	767	Semper illo mala	865	Serulis capillus	430
Scellij filium abominor	1008	Semper me tales hostes insequā	566	Seruire scenae	54
Scena seruire	54.194	Semper simile ducit deus ad similit	70	Seruire tempori	ibidem
σκιμαχία	964	Semper superioris anni meliora	748	Seruorum ciuitas	591
σχοινοποδο	271	Semper uirgines furiae	590	Seruum haud ucho	799
Sehaenicolae	1030	Semiramidis muri	900	Seruum precus	114
Scindere glaciem	748	Senectia leonis praestantior himmulo		Seruus Car	197
Scindere penulam	59	Senectus labor obsonū optimū	703	Seruus cum sis, eomam geris	591
Scipioni arundinco inmitti	533	Senectus ipsa morbus	524	Seruus seruo praestat, dominus domino	445
Scit quomodo Iupiter duxerit Iunonem	913	Senectus non sola uenit	ibidem	Sesquipedia uerba	404
Scolā nec pficisceris ipse etc.	476	Senem crigere	712	Seuam unde excoquat	797
Scopa dissoluta: scopas dissol.	190	Senem admonere	82	Seragenarios de ponte deicere	170
Scopo aberrare	329	in Senem ne quod collocaris beneficum	335	Sibi canere	366.746
Scopum attingere	ibidem	Senescere in sola sparta expedit	891	Sibi malum reperit	839
Scopo nullo proposito iaculari	330.	Senescit bos	713	Sibi parat malū, q alteri parat	1004
σχοποδία	670	Senesco semper multa addiscens	281	Sibi placet	66
Scorpium pro perca	519	Senex libidinosus	804	Sibi pulcher	ibidem
Scorpius sub omni lapide	143	Senes mutuuum fricant	263	Sibi quisq; amicus est	130
Scriptae	1032	Senex bos non lugetur	590	Sibi sape qui nescit, frustra sap.	199
Scrupulum abeunti	25	Senex psittacus negli. ferulam	82	si bouem non possis, asinū agas	566
Scrupulum inijcere	947	Senex secunda saltat	641	Sibyllae folium	268
Scurra semel, nūquā paterfam.	462	Senior anno fio	789	Sibylla uiuacior	872
Scutica una omnes impellit	620	Seni baculus maxillae	518	si casum haberem, nō desiderarem	
Scutum abijcere	421	Seni puellam subijce	748	opsonium	725
Scyrius principatus	209	Senis doctor	82	Siccio iunco	1024
Scythia accessans asinum	422	Senis mutare linguam	ibidem	si coruus possit tacitus pascai	879
Scytala tristis	391	Senium mala accelerant	838	si crebro iacis, etc.	63
Scythia malus	1026	Senum consilia	730	Sicula nuga, Gerre, Persohe nuga	
Scytharum oratio	432	Senum prudentia	825.840	Siculissare	746
Scytharum solitudo	748	Sententia utroq; mutans	763	Siculus omphacizat	491
Scythica potatio	427	Septa transilire	346	Siculus coquus	411
σκούρα λέπαι	396	Septē conuiuiū, nouē conuiciū	131	Siculus mare	423
Secum uiuere	223	Septennis edentulus	393	Siculus miles	747
Secundis uentis	491	Sepulchrum niuum	460	Sicyon arrodens uxor lacernam	937
Secundo estu	ibidem			si deus	
Securim inijcere	1033				

PER ORDINEM ALPHABETI

Si deus uoluerit	828	Si tibi amicu, nec mihi inimicu	567	Spharam inter se red.	660
Se dixeris quae uis, audies quae non uis	32	Si tibi machera est, et nobis urbina est domi	590	Sphera per praecipitium	167
Signum bonum aut malum	698	Si tu proreta	1027	Sphodryla figies pessime pedis	707
Sileni Alcibiadis	682	Si uel asinus canem momorderit, liz tem mouebit	292	Spicam e culmo conijcere	821
Silentij tutum praemium	731	Si uinum postulet, pugnos illi dato	515	Spicam magnam non postulat papiri fructus	671
Silentiu multas amicitias dirit	364	Smaragdus in luce obscur	714	Spina cum parua est bona uidetur	704
Silentium mulierem ornat	880	Socratis callus aut Gallus	1053	Spinae	603
Si leonina pellis nō satis etc.	746	Soleis alienis uti	111	Spirat Cacciat	1010
Silurus putris in quadra argēt.	237	Solem orientē p' ures adorant, quā occidentem	694	Spirama nitae	411
Si meus illo stilus fuisset	338	Sole Lacena uiros pariunt	897	Sponde, nox praesto est	227
Simia barbata seu caudata	746	Solem adiunare facibus	998	Spongia corrigere	179
Simia fucata	792	Solidi s e libano boues	635	Spongia mollis r	241
Simia in pelle leonis	121	Soli lumen inferre	490	Spongi uita	601
Simia in purpura	231	Sol omnium dierum nondum occidit	230	Spongia molestia	935
Simia non capitur laqueo	330	Solus amant	362	Squillas a sepulchro uellit	435
Simiarū pulcherrima deformis est	501	Solus currens uicit	304	Stadijs centum praecedere	73
Simia simia est etiā si aurca gestet insignia	231	Solus sapit	443	Stans aliud quā sedens	701
Simile gaudet simili	169	Solus uentis superest	788	Stateram ne transgrediaris	15
Similem simili addidit deus	70	Somnio beatus	260	Statua taciturnior	909
Similes captiuus ex Pylo	882	Somnium	376	Statuam faucibus colas	719
Similes habent labra lactucas	339	Somnium hybernium	1023	Stellis signare	177. 739
Similior ficu	566	Somnium tuum tibi narro	600	Stentore clamosior	433
Simoniadis cantilena	590	Somnum non uidit	1046	Sterilior agrippa	507
Simularia	412	Somnus absit ab oculis	573	Sterilem fundum ne colas	997
Simul et da et accipe	566	Somnus domat famem	531	Stesichori ne tria quidem uofsi	606
Simul et dictum et factum	600	Sontica causa	1034	στωισσα	972
Simul et miserū est, et interit gra	655	Sophocles	430	Stilla assidua cauat lapidem	692
Simulare cupi estum	164	Sorberet et flare simul	415	Stilo appetere	179
Simul uisitare	948	Sorex suo indicio perijt.	110	Stilum uertere	ibidem
Sine canibus et retibus	1008	Sorotione nondum facta communia deuorat	750	Stimulatores boum multi, eratores pauci	230
Sine capite fabula	28	Sotrichi lecti	917	Stimulis fodere	965
Sine Cerere et Baccho friget Venus	458	Spartana disciplina	459	Stimulum in foramen non licitū trahere	755
Sine cortice cenabis	274	Sparta generosior	577	Stipula cognoscere	333
Sine farina ne sacrificio	22	Spem precio emere	461	Strabus inter cacos regnat	726
Sine ope diuina nihil ualemus	813	Spe inani flagrat	895	Stragula sen. per conuoluta habet	21
Sine pennis uolare haud facile	747	Spes frustrata	803	Strobilis Carcini fortunatior	86
Sine riuale diligere	362	Spes tenus	658	Strumam dibapho tegere	1051
Sine sanguine uim cere	521	Spes bona ostensa	835	Strychnum bibit	279
Sine sacris hereditas	118	Spes in labro pyxidid	463	Stulticia est Ionem putare esse	601
Sine ut incolumis redeat	958	Spes in nobis, in deo exitus	577	Stulto ne permittas digitum	731
Sinistra litera	519	Spes seruat afflictos	922	Stultus malo accipit	33
Sinopissas	681	Sphaceli facium immunitatem	89	Stultus opportuna loquens	192
Sinu in spuer	224			Stultus qui patre caso liberis percit	336
Siphnissare	747			Stultus stulta loquitur	58
Si quid mali, in Pyrrham	661			Stupa seniculus	600
Si quis iuxta ciuitatem clypeus	370			Suade medulla	545
Siren amicum nunciat, apis hostitem	566			Suadeo quod ipse factur. esse	828
Sisyphi artes	785			Suadeo lupis ut insanant	92
Si tanti uitrum, quanti margaritarum	904			Suam quisq; homo rememinit	870
				Sub aliena arb. fructum	979

INDEX PROVERBIORVM

Sub alis que sunt	415	Supercilium ponere	ibidem	Sylofontis chlamys	343
Sub cultro liquit	624	Supercilium contrahere	744	Sylofontis opera ampla regio	344
Subditiuus es	901	Supercilium salis	1024	Syluam multam portas	759
Subereleuior	461	Superis impari numero	19	Sylua ligna inferre	247
Suber	754	Super te hac omnia Leparge	885	Syncerum uas incrustare	122
Suber immerfibile	461	Supinus	268	Syncretismus	27
Subito alius	919	Surculus furculum serens	1056	σύραγ	32 & 117
Subitus homo	901	Surculum defringere	1066	Syracusana mensa	412
Subitum remedi. periculi	807	Surdaster cum surdastro litig.	724	Syracusanorum ne decima quidem	
Sublata lucerna nihil inter est inter		Surda testimonia	745	pars	473
mulieres	724	Surdo canis, fabulam narras	154	συρακωσίων στυγῆ	ibidem
Subligaculum seu brachias ostentat		Surdo oppedere	147	Syrbensis chorus	554
re	719	Surgens è lecto, uefugium corporis		Syrorum olera	280
Sub manu nasci	54	confundito	22	Syrus quum non fit, ne scripsit	704
Submissis alis gallus	398	Sursum ac deorsum	115	Acite stomachari	829
Sub pallio habere manum	613	Sursum uersus sacrorum fluminum		Tacito pede	357
Sub pollice ducere	668	feruntur fontes	102	Taciturnior Arcopagita	1030
Subuentanea parit	784	Sus acina dependens	713	Taciturnior Pythagoritis	905
Sub unam Myconum omnia	473	Sus agrestis ubi pepererit, non		Tanarium m alum	799
Succisua opera	364	pluet	498	Talia inducere	75
Succo suo uiuere	582	Sus comessatur aut saltauit	745	Talia gignit bellum	1039
Suem iritat	564	Sus cum Minerua certamen susce-		Tales reddimur, qualia sunt nostra	
Suem Veneri immolauit	642	pit	38	colloquia	343
Suem reproscis pro malo cane	754	Sus in uolutabro coenit	903	Talum reponere	1025
Suere capiti malum	648	Sus Mineruam	37	Talpa caecior	117
Suffenus aut Minerua tibi ne sis	491	Suspensio deli genda arb.	317	Tam in proclini quam imber	922
Suffragium optimum	1016	Suspensa manu	910	Tam multa quam sapiens	1003
Sui cum amaricino nihil	144	Suspense te	568	Tam perit quam extrema faba	924
Sui dissimilis	835	Sus quiuis non hoc sciet	711	Tanagraus cetus	976
Sui tibi cen	508	Sus sui pulcer, asinus asina	1038	Tangere hucus	220
Summam manum addere	73	Sus per rosas	784	Tanquam ad aram	1016
Summaria indicatura	592	Susq; deq;	115	Tanquam conchylum discerpere	573
Summa ui defendere	806	Sus sub fustem	566	Tanquam de narthecia	929
Summis ingredi pedibus	903	Sustine & abstine	544	Tanquam de specula	1044
Summis labijs	318	Sustollere manus	1013	Tanquam heros in clypeo excip.	558
Summis naribus olfacere	338	Sustubam audiuit	144	Tanquam in phiditijs	575
Summis uelis uti	429	Sutorium atramentum	745	Tanquam in speculo, tanquam in tab.	
Summis unguibus ingredi	396	ne Sutor ultra crepidam	198	Tanquam meum nomen, (442)	
Summo animo inherere, id est leu-		Sutrium ire	920	tanquam digitos	484
ter	318	Suum cuiq; pulchrum	65	Tanquam suber	754
Summo digito	318	Suus cuiq; crepitus bene olet	710	Tantalica opes	200 & 588
Summo digito caput scalp.	272	Suus rex reginae placet	66	Tantali horti	371
Summo pede	1022	Sybariffane	410	Tantali lapis	589
Summū cape & mediū habebis	429	Sybarite per plateas	411	Tantali poena	518
Summum fastigium imponere	72	Sybaritica calamitas	410	Tantali talenta	200
Summum ius, summa iniuria	318	Sybaritica mensa	409	Tarditas consilio adiuta	251
Summum suere centonem	73	Sybaritica oratio	214	Tarichus affus est, simulatq; uidetur	453
Suo gladio iugulari	42	Sybaritici sermones	975	ignem	453
Suo iumento sibi malū accersere	42	Sybari qui mori nolit ante tepus	91	Tarichus boni consulitur ubi desunt	
Suo ipsius laqueo cap.	43	Συβαρίσι & similia	452	carnes	478
Suo quisq; studio gaud.	830	Sycophanta	ibidem	Tarichus non feret se digna	453
Super apio certamus	623	Sycophantæ morsus immedicabi-		Tauricum tueri	789
Superauit dolum Troianum	1028	lis	522	Taurū tollet, q uitulū sustulerit	79
Superatus es à gallo quopiam	892	Sydera addere coelo	888	Taurus in syluam	39
Supercilium attollere	277	συνάβωσις	195	Technam hanc in te struxisti	43

Techna

PER ORDINEM ALPHABETI

Tecum habita	222	Terra mihi prius dehisca	649	similem	585
Teipsum inspice	899	Terram pro terra	426	Thrioboli multi, uates pauci	230
Teipsum laudas	553	Terra non profuit	700	Thriorum complurium strepitum	
Teipsum non alens, canes alis	509	Terram uidco	997	audiit	345
Tela	1065	Terra uolat	106	Thripes mali	614
Telam hic texuit, ille diduxit	964	Terrestria balnea	588	Thumicium ent hymema	538
Telamonis canit cantionem	711	Tertium caput	800	Thunnissare	537
Telgore citius donarim	456	Tertius Cato	289	Thurium lema	966
Telemachi olla	872	Teruncium non insumpsit	267	Thus adicum	114
Telluris onus	239	Tesserā hospitalcm coisfingere	335	Thus pedere	787
Telnicia ccho	900	Testa collisa testæ	785	Θύλαροι	582
Telnicio pauperior	ibidem	Testaceum flagellum	970	Thylaco nō ferendū, sed manu	647
Telluris cantilenas canit	516	Testa non fit lutū nisi tūdatur	699	Thymbra uictitans	936
Tελχιδος	499	Testa tenax odoris quo primum im-		θυμιαροφύτοι	499
Telum ingens necessitas	434	buta	465	Thymi more	732
Tellū et meū cuspidem habet acu.	90	Testimonia surda	745	Thysigeri multi, Bacchi pauci	230
Temessius genius	53	Testis domesticus	424	Tibiam tubæ comparas	284
Tempestas rerum	1052	Testudinem equus insequitur	923	Tibicen uapulat	980
Tempori pare	401	Testudinem Pegaso cōparas	285	Tibicines mente capti	845
Temporis punctum	412 & 437	Testudines edēdæ aut nō edēdæ	337	Tibicinis uitam uiuis	432
Tempus longū uiciat lapidem	681	Testudines ipsi edite, q cepit	52	Tibijs apertis	190
Tempus arguit amicum	104	Testudines uincunt sapientiā & uir-		tutem	ibidem
Tempus index morum	357	tutem	483	Tibijs longis canere	ibidem
Tempus nosce	252	Testudo intra tegumen tuta	699	Timidi mater non flet	956
Tempus omnia reuelat	464	Testudo non curat muscam	586	Timidi nūquā statuerūt troph.	521
Tempus omnium pater	ibidem	Testudo leporem citius	287	Timidiores prospiciente.	295
Tempus omnium sapientissimū	ibidem	Testule transmutatio	373	Timidor Pisandro	ibidem
Temulentus dormiēs non exxi.	763	Testudinem & Galatcam simul		ubi Timor, ibi pudor	85
Tenebrae apud quercum	387	re non potes	700	Timidus Plutus	779
Tenebra bipennis	302	Tetigit lap. à cane morsum	927	Tinctura Cyzicena	840
Tenebrus homo	862	Tetrapoda cetera	99	Tinctura Sardonica	586
Tenebris patronus	ibidem	Te tua, me mea delectant	66	Tineas pascere	585
Tenebris tibi cen	509	Tenthidum more	956	Tiresta caecior	118
Tenens teneris	326	Tinales profapiente	785	Titanicus aspectus	537
Teneris calidis balneis	649	Thasium insundis	665	Titanib. & Crono antiquiores	696
Tenem necis	588	Thasius honorum	109	Titanas imploras	437
Tenui filo	534	Thaëgenis hecataum	701	Tithymallus Laconicus	586
Tenui uena, tenui canale	ibidem	Thaëgenis pecunia	589	Tithoni senecta	217
Tenuiter didicis	792	Θεία & αὐτῶ	191	Titiuillitium	994
Tenuis spes	789	Theocrines tragicus	900	Titio ad ignem	585
Tentantes ad Troiam peruenierunt		Theonino dente rodi	407	Titius	1069
Græci	400	Thericlei amicus	700	Tollat te qui non nouit	255
Ter	588	Thersite facies	906	Tolle calcar	399
Ter abstergere	225	Thesaurus carbones erant	303	Tolle digitum	712
Ter absterfis dij dant meliora	277	Thesaurus cmis	ibidem	Tolle tolle mazam scarabeo	606
Ter ebintho stultior	900	Thesaurus malorum	107	Tollenda mali occasio	839
Tergora tueri	396	Thessala mulier	101	Tollenti onus auxiliare	19
Termeria mala	53	Thessalorum ale	ibidem	Tollere cristas	284
Terniones apud inferos	595	Thessalorum commentum	100	Tollere cornu	ibidem
Terra amat imbrem	447	Θεσπιάγων	177	Tolosanum aurum	347
Terra defossū habes	713	Θεσπιάγων	868	Tonforibus omnibus notum	210, 218
Terræ filius	288	Θεσπιάγων	1004	Toronao portu surdior	589
Terræ intestina	509	Thracis fœdera nesciunt	537	Tota erras uia	42
Terræ onus	239	Thracium commentum	319	Tota hucus est	1041
Terra, mariq;	140	Thrasibulo Dionysium dicitis esse		Tota manu	639

INDEX PROVERBIORVM

Toto caelo errare	42	Trophonij antrum	256	Vbi cognitum est quod erat, oc.	838
Toto organo	643	Trutina eadem pensari	162	Vbi per barma fulguravit	187
Toto corpore	140	Trutina iustus	507	Vbi timor, ibi pudor	85
Toto pectore	ibidem	Τρυφώβιος	968	Vbi tu Caius ego Caia	83.1000
Totum subuertere	641	Tuam ipsius terram calca	912	Vbi non sis qui fueris, non est quur	
Trabem batulans	1005	Tua res agitur, quum proximus ar		uelis uiuere	275
Trabs in omnibus	978	det paries	761	Vbi paucis impera	914
Tragica excretioncs	248	Tuas res tibi habeto	1012	Vbi quis dolet, ibidem et manum ha	
Tragica simia	585	Tu in legione, ego in culina	1045	bet	403
Tragice loqui	406.497	Tuis coloribus te pingam	135	Vehementer cupientis	810
Tragicum malum	900	Tuis uestigijs	883	Vela uentis permittere	143
Tragicum tueri	497	Tumultus post bellum	897	Vela uertere, funem reducere	213
Tragicus rex	506	Tunicati	928	Velatis manibus orare	1056
Trag. agere aut insanire	673	Tunica pallio propior est	129	Vel acum inuenisses	784
Tragedias in nugis agere	584	Turbas me ut unda inaniter	703	Vel caco appareat	290
Tragulam iniicere	ibidem	Turdo surdior	590	Vel puero perspicuum	ibidem
Trāquillo glibet gubernator est	928	Turdus malum cacat sibi	43	Vel capra mordeat nocentem	292
Tranquillum aethera remigas	150	Turpe filere	541	Vel hosti miserandus	762
Tranquillum uideo	393	Turpis iactantia	823	Velitari	1062
Transuersum agere	585	Turture loquacior	168	Velle suum cuiq;	99
Transuersum unguem	160	Tussis pro crepitu	216	Vel Megaram usque	965
Τρυφώβιος	968	Tutorem esse dicui	471	Velis equisq;	139
Tridecim cubitorum	1037	Tute hoc intristi, omne &c.	52	Velocem tardus assequitur	251
Trepidat ante tubam	580	Tute lepus es	395	Vel mus mordeat improbum	231
Trepidat in morem galli	398	Tuum tibi narro somnium	599	Velut e specula	909
Trejis homo	267	Τύρο ἀντίκω	792	Velut in cratere	ibidem
Tria capra pessima	763	Tyro antiqua	800	Venari in mari	152
Tria mala	404	Tyrotarichus	1047	Venatio datur & malis	489
ad Triarios res redijt	30	Tyria maria	924	Venatum promouere	732
Tria ex curia	693	Τύρο Βογύφωρ δὲ	374	Veneris cestum habent	669
Tria saluberrima	923	Vacuam abstergere	899	Veneri suum immolauit	642
Tria uides e duobus	637	Vacuam inhabitare	972	Veneris lac	215
Tribulis factus serua ordinem	891	Vale charum lumen	549	Venerum iusturandum	483
Tribuni erati	1049	Valeat amicus cum inimico	916	Veniat hospes quisquis profuturus	
Tribus bolis	790	Valeat multum, negotiū meum non		est	549
Tribus minis insumptis, duodecim		est	608	Venia primum experientii	312
imputat	470	Va uictis	514	Veni in regionem	602
Tribus uerbis	926	Valentes recte cōsulant a grotis	217	Venimus ad summam lineam	791
Tributis potiora	585	Vallum ac fossa	26	Venter auril us caret	583. 832
Tributum uel à mor. aufer.	378	Vallus uitem decepit	398	Venter pinguis nō gignit sensum te	
Trice, apine	76	Valere pancratice	584	nucem	752
Triceps Mercurius	800	Vane coniecturæ	824	Venti auferant	389
Τριχονία	205	Vapula papyria	924	Venti campus	504
Trimestres filij	241	Vasis instar	992	Ventis tradere	717
Τριπύρα	ibidem	Vas malum non frangitur	894	Ventis loqueris	154
Triobolares	267	Vates optimus qui bene cōijcit	451	Ventorum stationes	504
Trioboli homo	ibidem	Vates secum auferat omen	1039	Ventos colis	149
ex Tripode	260	Vatem omitte	599	Vento uiuere	1012
Tristis litera	1042	Vatinianum odium	420	Ventum pererandū prädicere	758
Tristis scytale	391	Vati non conuitiandum	1059	Ventrem mihi obijcit	540
Trium dicrum comeatum	584	Vatum irritabile genus	302	Ventre pleno melior cōsultatio	789
Trium literarum homo	ibidem	Vatum genus auarum	1059	Ventres	582
Troænem nauiges	459	Vbi amici, ibi opes	106	Ventus neq; manere sinit, neque nau	
Trochi in morem	999	Vbi bene es, ibi patria est	419	uigare	493
Trophæum incrementum	521	Vbi cerui abijciunt cornua	504	Ventus quocunq; tulerit	338

Venus

PER ORDINEM ALPHABETI

Venus friget sine cerere & Bac.	458	Victi non audent hiscere	906	Vir ornat magistratum	342
Vera fronte	1040	Vicitant succo suo	582	Viros bonos omnia decent	592
Verba importat Hermo.	559	Victoria ἐπιπάλιος	250	Viro seni maxilla baculus	518
Verba pro farinis	518	Victoria meliorum	203	Virum improbum uel mus mordeat	
Verbera lapidem	505	Victoria non incruenta	816	at	291
Verbigerari	616	Victis dolor	514	Virtus aeterna	1058
Verbis cōceptis peierare	1044	Victus spinosus	982	Virtus gloriam parit	1007
Verbis pugnas, non re	818	Victus uictorem complectens	316	Virtus simplex	994
Verbis coquinarijs	1010	Vilis cena non gignit debacchatio		Virtute duce, comite fortuna	1056
Verborum strepitu ne quid moueare		nem	936	Virtutem omnem in se complectitur	
818		Vincere sine sanguine	521	iustitia	450
Verbotenus amicus	837	Vinaria angina	994	Virtutem omnem explica	1049
Verecūdia inutilis uiro egenti	540	Vincula Tyrrhena	891	Virtutem & sapientiam uiuunt ter	
Ver ex anno tollere	946	Vinculo maniuoro	611	studines	489
Ver hyemem sequitur	483	Vinculum Herculanum	308	Vir uidebitur nauis supplicans sco	
Veriora ips, quæ apud Sagram acci		Vindemiam impune facere	396	pulo	743
derunt	300	Vindicta tarda, sed grauis	819	Vita doliaris	282
Verisimiliter mentiens	838	Vindicta uelox	1058	Vita finem spectat	110
Veritas odit, obsequium amic. par.		Vineta propria cadere	222	Vita & anima	454
Veritatem aperit dies	454 (598)	Vino inscribere mulieris iusturam		Vita macerata	282
Veritatis simplex oratio	128	dum	229	Vita mollita	894
Vero uerius	1012	Vino recuperascere	428	Vita contemptu inuadunt	811
Verrucis offendi qui tubera habet		Vino sapientia obumbratur	408	Vita curam antep. omnibus	808
224		Vino uendibili suspensa hedera ni		Vita hominis peregrinatio	1040
Verfatis Artemon	863	hil opus	519	Vita iucundissima in nihil sapienda	
Verfator mag. in negotio leui	724	in Vino ueritas	233	624	
Vertumno inconstantior	413	Vinum animi speculum	234	Vitam uiuis insperatam	719
Verueca statua	1047	Vinum caret clauo	428	Vita mortalium breuis	838
Vere signare	178	Vinum demencat sapientes	ibidem	Vitandæ potentum offensa	859
Vespa cicadæ obstrepens	284	Vinum equus poetæ	515	Vita spinosa	982
Vesper quid uehat nescis	229	Vinum & ueritas	233	Vita sponfi	601
Vesperilio	1018	Vinum quum adst, acetum bibit	636	Vitelliana cicatrice stigmosus	749
Vestem mutare	1025	Vinum senem etiam uel nolentem, sal		Vitiat lapidem longum tempus	681
Veste circumfrens ignem	894	tare compellit	428	Vitiosa nuce non eman	266
Vestigijs inherere	1034	Vir fugiens haud moratur Lyæ stre		Vitiligator	519
Vestigijs omnibus inquirere	883	pitum	332	Viua uox	67
Vestigium ponere	1036	Vir fugiens denno pugnabit ibidem		Viuere in diem, ex tempore	282
Vestis uirum facit	649	Vir giferos sequi	559	Viterram tenes	757
Vetere uaticinari	1030	Virgo primum	743	Viuit aut mortuus est	552
Vetulo cane latrante	100	Virgines semper furie	590	Viuit, incende ignem	583
Via cum adst semitam quær.	881	Virgula censoria	999	Viurum meminisse oportet	79
Viam qui nescit in mare, fluiuium se		Virgula diuina	57	Viuum cadauer	460
quatur	559	Virgulta scaphula Aegæum trans		Viuum noueris	1045
Vias nouit quib. effugit Eucrat.	583	mittere	375	Viuum sepulchrum	460
Via exacta uiaticum quærere	717	Viri aurei	259	Viuus an mortuus sit nescio	228
Viam rectam ingredi	733	Viri boni lachrymabiles	555	Viuus fueris uel cepe solum accipit	
Via publica nemo &c.	735	Vir in discrimine apparet	815	ens	749
Via pedum est uisa	742	Viri duplices	638	Viuus uidensq;	905
Vicino apta ut habeat	731	Viri infortunati procul amici	583	Vixerunt	309
Vicina saluginosa	208	Viri iureiurando, pueri talis fallendi		Vixisse fatius quam uiuere	447
Vicinus malus & bonus	35	699		Vixit dum uixit bene	744
Vicinus uocandus	454	Viri sentis astaphis calua	579	Vltra catalogum	745
Vicissim capinus & capimur	750	Viro esurienti necesse furari	744	Vltra Eurybatum	89
Vicissitudo rerum iucundiss.	250	Viro Lydo negocium non erat	557	Vltra sulum uel pensum	217
Vicissitudo rerum omnium	249. 826	Viro malo ne comes uis fueris	403	Vltra Gades	735

ad 4 Vltra

Proficientium in melius	76	Intempestiua, inepta	81	In stupidos	88	Omnia	93
Proprij commodi stu.	77	Tempestiua	82	Prælongi	89	Illecebra mali	93
Lucrum ex scelere	77	Sere tempore	82	Improbi	89	Exercitatio	93
Interitio	77	Deprecandi, abomi.	83	Ingenij mali & insti.	90	Contagio morum	94
Subitum exitium	77	Execrandi	83	Malus uicinus	90	Commodo magno	94
Totum ut nihil reliqui.	77	Ominandi	83	A aperte & crasse	90	Tumultus	94
Oblitio	78	Beneficium corruptum	83	Raritas	91	Potentes	94
Memoria	78	Rifus	83	Concordia	91	Magni momenti	94
Elabendi	78	Derisio	83	Discordia	91	Scurrilitas	94
Ex sese	78	Impostura	84	Euerunt, non sunt	91	Auxilium	94
Domi uiuere	78	Fortunata stultitia	84	Exilium	91	Bibacitas	95
Fœmine	78	Citra laborem	84	Accessio pusilla, aut nimia	91	Hones indigno	95
Aequanimitas	79	Incitare	84	91	91	Maledicentia	95
Solitudo	79	Discriminis	84	Focus	92	Nugalia	95
Ignoratio	79	Alieno periculo	86	Vsura	92	Mixta	95
Novitas	79	Experientia seu pericl.	86	Probrum, gloria	92	Parasiti	95
Notus	79	Secundæ experientie	86	Munus boni consul.	92	Puniri pro alio	95
Occulta	79	Imperitia	86	Libenter	92	Veneficia	95
Vices officij	80	Conatus	86	Refugium	92	Tolerantia	95
Fides & grauitas	80	Pertinacia	87	Docilitas	92	Toruitas	95
Perfidia	80	Incertus euentus	87	Diuitum prerogatiua	92	Fucus	95
Consilium	81	Ex euentu iudicium	87	Repellentis	93	Ocium	96
Cum auxilio, citra auxil.	81	Multi	88	Mira noua	93	FINIS	

INDEX LOCORVM SECUNDVM SERIEM LITERARVM, quo facilius lector, ad quod querit, inueniat.

A	Berrandi	27	Bone fortunæ, copia augurij	27	Degenerantiū in peius	76	Facundia	7
	Ab initio ad fi.	16	felicitationis	22	Deprecantis abomi.	83	Fames	55
	Absurda indec. præpo.	29	Breuiiloquentia	5	Derisio	83	Festinationis	56
	Accessio pusilla aut.	91			Desperatio	87	Festinatio præpo.	56
	Ad rem pertinentia	65	Cecutientia	27	Difficultatis	34	Fides & grauitas	80
	Adulatio	69	Calumnia	65	Diffidentia	71	Fœmine	78
	Aequanimitas	79	Carpentis se ipsum	66	Differentia	40	Focus	92
	Aequalitas	41	Causa defusa	65	Dignitatis	45	Forma, deformitas	2
	Alta alijs placent	26	Cedendum multitudini	13	Diligentia	71	Fortitudo	13
	Alibi diminutum, ali.	36	Citra auxilium	71	Discordia	91	Fortuna commut.	48
	Aliena à re	62	Citra laborem	84	Discriminis	84	Fortunata stulticia	84
	Aliena curantis	63	Clamorus	5	Dissimilitud. & incon.	19	Fraus ab amico	71
	Alij sapere	59	Commodo magno emp.	94	Diuitie	1	Frugalitas	53
	Alieno periculo	86	Commodum interuersum	29	Diuitum prerogatiua	92	Frustrata spes	37
	Amicitia	68	Conatus	76	Diuturnum	58	Euerunt, non sunt	91
	Amor	60	Concordia	91	Docilitas	92	Fucus	96
	Anceps & dubius	60	Coniectura	64	Domi uiuere	78		
	A aperte & crasse	90	Consilium	81			G	
	Approbandi	26	Contemptus & uilitas	42	Elabendi	78	Garrulitas	4
	Arrogantia iactantia	50	Contagio morum	94	Error in initio	4	Gratitudo	8
	Asperitas, morositas	52	Contrarium philau.	52	Excellentia inequal.	39		
	Affiduitas	72	Correctio dicti	28	Execrandi	83	Heredipete	58
	Attentio & contra.	28	Crudelitas & contra	11	Exercitatio	93	Honos indigno habit.	95
	Audacia	12	Cum auxilio	81	Ex euentu iudicium	87	Hospitalitatis & contra.	13
	Auxilium infirmum	94	Curiositas	11	Exitium honestum	7		
					Exitium	91	I	
					Experientia seu pericl.	86	Ignauia, inscitia	7
					Ex sese	78	Ignoratio	79
							Impossibilia	28
							Illecebra mali	39

Imperitia	86	Luxus & mollicies	54	Occulta	79	Scra poenitentia	24
Impostura	84			Occupatio, ocium	73	Scrum remedium	24
Improbi	89	Magnifica promissa	88	Odiū	70	Scruiare tempore	81
Impudentia	75	Magni momenti	94	Ominandi	83	Seruitus	10
Impudicitia	75	Maledicentia	95	Omnia	93	Similitudinis & congr.	17
Inanis metus	12	Mali retaliatio	36	Originis	75	Simulatio, dissimul.	9
Inanis opera	31	Malum conduplicatum	35			Solitudo	79
Inequalis pensatio	36	Malum uertens bene	38	Parasiti	96	Sollicitudo	67
Incertus euentus	87	Malum assuetum	36	Paupertas	1	Somnolentia	73
Incitare	84	Malum accersitum ac reddi-	23	Pensatio beneficij	35	Sordes & Parsum.	15
Inconstantie perfidie, uer-	46	tum	16	Perficiendi, siue absolendi	16	Spes pertinax	39
Intuitus	74	Malum male uitatum	36			Stupidi	88
In delicijs	70	Malum immedicabile	7	Perfidia	80	Subitum exitium	77
In deprehensos	61	Malus uicinus	90	Perplexus	69	Subitum interuentus	38
Indiligentia	72	Mansuetudo	52	Perpicacitas	27	Sumptuosa	53
Industria	7	Memoria	78	Perpicuitas	27	Surditas	28
Infancia	7	Metus & conscientia	61	Pertinacia	87		
Infantia	7	Metus poene	62	Philantia	51	Taciturnitas laudata	6
Infortunij siue exi.	20	Minantis	67	Potentis	94	Taciturnitas illaudata	6
Ingenij malitia & institutio	90	Mira noua	93	Prælongi	89	Tadium ex iteratione	5
		Mixta	95	Præter spem bonum	57	Tarditas & cunctatio	57
Ingratitudo	8	Modestia, modestusq;	49	Probrum, gloria	92	Temeritas	75
Ingrata ob uetustatem	4	Molesti intolerabiles	3	Procliuitas	34	Tenacitas	15
Initium laudatum	76	Multi	88	Proficientium in melius	76	Temperantia	48
Iniustitia	74	Munerum corruptela	9	Profsio	14	Tempestiua	82
Insalubritas	57	Munus non munus	7	Proprij commodi	77	Timiditas, ignauia	11
Insidia	64	Munus aptum & inceptum	7	Proximis utendum	45	Tolerantia	96
Instans	59	20		Prudentia	59	Toruitas	96
In stupidos	88	Munus boni consul.	92	Prudentia senilis	59	Totū ut nihil reliqui	77
Intemperantia, libido	49	Mutanda sententia	47	Prudentia coniuncta uiribus	59	Tristitia, letitia	66
Intempestiua & imp.	81	Mutati instituti	48			Tuta	41
Interitio	77			Pudicitia	75	Tumultus	94
Inuidia, emulatio	70	N		Pudor	75		
Ira	70	Necessitas	66	Puniri pro alio	96	V	
Iteratio citra tedium	3	Nobilitas, obscuritas	76			Vanitas	10
Iteratus error	4	Non solum ille	41	R		Vehementia, languor	67
Iudicandi, recte, secus	26	Notus	79	Rapacitas, auaricia	14	Veneficia	96
Inuenta	58	Novitas	79	Raritas	21	Vices officij	80
Iusticia	73	Nugalia	95	Refugium	92	Victoria uirinq;	41
		Nunquam	35	Repellentis	92	Vincere & uinci	41
		Nupera	4	Rigor	74	Vinculum insolubile	66
		Nusquam	35	Rixosus	67	Vis iniusta	74
		Nuncius latus	67			Vita hominis misera & bre-	
				O		nis	58
				Oblitio	78	Vltio malefacti	61
				Obscuritas	27	Votum	38
				Obsecrantis	28	Vsura	93
				Obrectatio	65		
				Occasio	53	S	
				Ocium	96	Salubritas	57
						Scurrilitas	94
						Secundæ experientie	86
						Securitas & tut.	41
						Semper	55
						Senium prematurum	58

FINIS

INDEX PROVERBIORVM IVXTA LOCOS

1	2	3	4
DIVITIÆ	Pauper, sed ingeni.	837	Ominabitur aliquis 889
Crespo, Crasso diti. 219	Multa docet fames 888	A furijs oriundus 882	Onus navis 698
Milde diuitia 200	Zonam perdidit 162	Leporem non edit 362	Quos non tolerant 741
Lysistrati diuitias 724	Animam debet 328	Myconius caluus 358	Aegyptius laterifer ibidem
Pactoli opes 219	Saguntina fames 314	Pistillo caluor 901	In culmo arare 905
Cynire opes 650	Melica fames ibidem	Multam solum gest. 759	Qui conturbat omnia 819
Pelopis talenta 200	Famis campus ibidem	Pronomi barba 883	Anno senior 789
Ad ambas usq; au. 430	Aquod uocatis 790	Træcnem nauiges 459	Vt fici in oculis 578
Ne decima quidem 473	Aquam bibens 515	Quod pulchrum, idem am/ cum 989	Alhos celat latera 679
Ultra res Callicra. 580	Non est dithyrambus 902	Callipygos 975	Maniuoro uinculo 613
Zopyri talenta 620	Querenda facul. 595	Perdicit curua 399	Aethna Athou 917
Dius aut iniquus 307	Paupone mendicior 903	Ex ouo prodijt 132	INGRATA OB
Satieta ferociam 790	Qui eget, in turba 836	Pulchrum etiam 112	uctustatem
Occipites 303	Hecala pauperior 219	Simia est simia 231	Piscis nequam 876
Quantum non miluus 750	Ad incitas 986	Thersite facies 906	Piscis repositus 92
Tantali talenta 200	Centro et spacio circumscri/ pta ibidem	Corytheo desor. 664	Quantum ex Bachanalibus 863
Noctua laureotica 579	Ne tempestas quidem 1020	Simiaru pulcher. 501	Antiquiora Diphthera 166
Dextro Hercule 50	Nō habet cui indorm. 1038	Movoycaμou 915	Ab Aboriginum seculo 870
Prædices 811	T A E D I V M E X	A Nannaco 879	A Nannaco 879
Quantum habet quisq; 906	iteratione	Res cannaea 568	Res cannaea 568
Pecunia uir 572	Omnia præter ani. 1015	Antiquior q; chaos 572	Antiquior q; chaos 572
Vnde excoquat 797	Ostiatim 1021	Per antiquam diem 742	Per antiquam diem 742
Admicula uitæ 837	Tunicati 928	Pellena tunica 695	Pellena tunica 695
Diuitia non semper 829	Mendico ne paren. 889	Terram uideo 997	Terram uideo 997
Vestis uirum facit 649	Bipedalis 899	Iterum atq; iterum 619	Iterum atq; iterum 619
Lysistrates alter 724	Canalicola 790	Iterum tranquillitatem 393	Iterum tranquillitatem 393
Magnum os anni 545	Omnem facultatem 720	Lens deus 978	Lens deus 978
Nullius indigens 602	Theagenis pec. 589	Iouis Corinthus 371	Iouis Corinthus 371
Euparphus ex co. 928	Cleomenes superat 902	Crambe bis posita 171	Crambe bis posita 171
Attagina nouilu. 905	Certissima paupert. 950	Eandem uendere inc. 321	Eandem uendere inc. 321
Arabum gaze 219	M V N E R V M	Canthensam eandem 506	Canthensam eandem 506
Persici apparatus ibidem	COR	Eadem per eadem 188	Eadem per eadem 188
Tantalica opes 200	R V P T E L A	Hypericertigo 565	Hypericertigo 565
Quauo το σωπειν 178.1052	Argentangia patitur 235	Date mihi pel. 650	Date mihi pel. 650
Herculis questus 1044	Bos in lingua 234	Parni scaphula 492	Parni scaphula 492
Diuitia non semper optimis 829	Bonem in faucibus 425	Sar di uenales 194	Sar di uenales 194
Ad pedes, ad caput 955	Lupi illum priores 259	Callicyrijs plures 668	Callicyrijs plures 668
Δακνόμεντοι 957	Malis frivæ 480	Non missura cutem 482	Non missura cutem 482
P A V P E R T A S	Muneribus uel dif. 104	Linum lino necitis 281	Linum lino necitis 281
Obolum non habet 115	Virtutē et sapientiam 483	Ad restim funiculum 733	Ad restim funiculum 733
Leberide nudior 32.118	Gorica musa 498	Rhodiorum oraculum 527	Rhodiorum oraculum 527
Iro, Codro pauperior 219	Pecunie obediunt 127	Cantherius in porta ibidem	Cantherius in porta ibidem
Nudior paxillo 628	Munerum corruptela 827	ITERATIO CI	ITERATIO CI
Telenico pauperior 900	Muneribus res ag. 806	tra tædium	tra tædium
Nudus tanq; ex matre 574	Argentis hastis 550	Bis terq; quod pulch. 78	Bis terq; quod pulch. 78
Ne in pelle quidem 606	Qui multa rapue. 412	Honesti nulla facietas ibidem	Honesti nulla facietas ibidem
Araneas eicere 907	Vulpes haud cor. 327	Vhedones 79	Vhedones 79
Cum exossis suum ro. ibidem	Corrupta iudicia 816	MOLESTI. INTO	MOLESTI. INTO
Macilenta manu ibid.	Faba nummus 1050	lerabiles	lerabiles
Pedem ubi ponat 150	Guttam aspergere 1043	Ferire frontem 1049	Ferire frontem 1049
Cinlus 414	Saluete equoru filie 1004	Lippo oculo si. 403.1045	Lippo oculo si. 403.1045
Pistillo nudior 901	Pecuniosus dammari non po	Ne bestia quidem 1019	Ne bestia quidem 1019
Paupertas sapientiam 164	test 999	Prolixius iliade 944	Prolixius iliade 944
	F O R M A, D E F O R	Cornicari 233	Cornicari 233
	M I T A S	Daulia cornix 764	Daulia cornix 764
		Hirundinum musca 392	Hirundinum musca 392
		Lusciniæ nugis insid. ibidem	Lusciniæ nugis insid. ibidem
		Claudiana tonitrua 666	Claudiana tonitrua 666
		Tota hulus est 1041	Tota hulus est 1041
		Musca improbitas 814	Musca improbitas 814

In mentem

5	6	7	8
In mentem quicquid uenerit 183	Sarpedonium litus 591	INFACVNDIA	Proba materia 751
Ad uinum disertu 1024	Stentore clomofior 433	Βαρεϊειξεν 797	Artem quæuis alit 239
Cicadae humi cantant 1056	In clamoros 814	Cancere ad myrtum 519	Ex umbra in solem 88
Citeria 551.1003	Abydena illatio 494	Ialemo frigidior 625	Muli Mariani 925
Musarum aues 954.1043	Abfit clamor in colloquio aut lusu 821	Peius babys canit 548	Manus precium 1021
Tam multa q; sapiens 1003	Columnas rumpere 905	F A C V N D I A	Ars portus miseris 240
Δεθρογλωττω 717	Calamobos 961	Attica musa 286	IGNAUIA ET
Dodonæum es. 25	Λαεργυξεν 1028	Lepos Atticus 81	inscitia.
Caute loquaciore 758	R I X O S V S	Cygnæ cantio 80	Neq; compluitur, neque sole
Litore loquaciore 593	Rhodij sacrificium 527	Tunc canent cygni 708	aduritur 568
Cicada uocalior 321	Spirat Cæcias 1010	Nestorea eloquentia 80	Neq; nature, neq; lit. 138
Non est eiusdem et multa	Infana laurus adest 468	Nihil ex agro dicis 755	Nectria quidem Stof. 606
et opportuna 92	Lindij sacrum 492	Nunc ipsa uiuit sapientia 696	Libethrijs inclegantior 211
Homo semper cōtradit. 976	Litem mouebit 292	Nunc ipsa floret ibidem	Barbarus è trinitio 363
Os infrene 717	Ercthrisium rho 576	Musarum aues 954.1043	κμυσι πνευ 886
κερνονυτρολαραου 961	Canina facundia 470	Mella poetica 82	Nec sibi, nec alijs 500
Tanquam suber 754	Litem incipere 807	Incantatione quatuor effica	Claudi more 666
Telgenitia echo 900	Ne allia comedas 865	cuis 997	Equi senectæ 367
Balncator 210	Ptolemaicalis 751	M V N V S N O N	Anus uelut equus 567
Battologia 388	Syrbenæ chorus 554	numus.	Ab afino delapsus 238
Moscius canens Boc. 705	Ultra hyperbolum 903	Mali uiri munera inuti/ lia 109	κμυσι 518
Sicorinus posset tacitus pa/ sci 879	Tetigit lapidem à cane morsum 937	Pauper diuiti dans per/ tit 110	Libera capra 615
Quicquid in buccam uenerit 183	T A C I T V R N I	Cyclopi donum 135	Ne Aesopum quidem 522
Quicquid in linguam uenerit ibidem	tas illaudata.	Hostium munera 109	Nullam hodie lineam 137
Citra uinum temulen. 97	Bacche more 210	Malum munus 895	Neglectis uenda filix innat
Meliacum nauigium 609	Magis mutus q; piscis 167	Cum Delphis sacri. 619	scitur agris 607
Intersecta musica. 709	Rana seriphia 168	EX I T I V M H O	Confertis manibus 268
Lingua quo uadis 401	Caput sine lingua 342	nefum.	Supinus ibidem
Leuissima res oratio 640	Muta persona ibidem	De pulchro ligno 394	Ameles angulus 580
Saburratus 791	Muti magistri 67	Heraciti sol 992	Ignauis semper feris 517
Cane Tellenis 516	Ne gry quidem 265	Ne uestigium 1017	Mulicris podex 758
Farcire centones 477	Mutus magis q; scapha 573	M A L V M I M M E	Qui domi complui. 900
Sine capite fabula 28	Mutus Hipparchion 561	dicabile.	Ne uidit quid oleum 912
B R E V I L O Q V E N	Acanthia cicada 162	Chironium uulnus 568	INGRATITVDO
T I A.	Reddit Harpo. 871	Podex lotionem 345	Vinum noucris 1045
Grata breuitas 939	Statua taciturnior 909	Acefas medicatus 531	Vulgi ingratitude, Hom.
Laconismus 388.617	Taciturnior Pytha. 905	Non liberat podagra 925	uersus 827
Tribus bolis 790	Amzelas perdidit si. 292	I N D V S T R I A	Alcluporum catulos 386
Rauciloquus, sed 812	Doryphorematis ritu 937	Dif facientes adiuuat 198	Aries nutritionis 509
Mipore finire po. 757	εξεμυθια 167	Cum Minerva manum 199	Qui cane alit ext. 699
Numero dicis 791	Iunco sicco 1024	Manum admouenti fortuna	Hirundines sub eodem 20
Vno fasce complecti 195	L A V D A T A	est imploranda 415	Pro beneficentia A gamen
Tribus uerbis 926	Silentij tutum præmiu 731	Ni purges et molas 605	nonem 516
φωττορομα 1027	Mulierem ornata silen. 880	Neq; mel, neq; apes 215	Pro perca scorpionum 515
C L A M O S V S	Alia commitenda, alitæe 833	Qui uitat molam ui. 702	Nemo bene merito 459
Septem conuiuium 131	Quod scis, nescis 749	Industriam adiuuat 824	Simul et misertum 655
Chamofior laura 546	Qui obticescit 817	Manum admouere 900	In senem nequid ben. 355
Vsq; ad rauim 875	In sinu gaudere 101	Optimum obsonium 703	Hostis non hostis 720
Claudiana tonitrua 666	Qui continet archanū 839	Lutum nisi tundatur 699	Arietis ministerium 970
Apertis tibijs 190	Muti citius loquen. 948	Manu fingere 495	GRATITVDO
Cyclobori uox 665	Areopagita taciturni/ or 1030	Serere ne dubites 75	Merces amico const. 1001
		Qui arat oliuetum 359	Qui lucernaegent, infundat
		Quid tandem non effi. 785	oleum 985

e c Lingua

17	18	19	20
Hic telam texuit, ille didu- xit 964	A phyllarū honos 395-567	Ver hycnem sequitur 483	Ex diametro ep. 334
Filium neuisti, & acu opus est 974	Terra amat imbrem 447	Cretenfis Creten. 71	Et lia res sceptrum 872
Summum suere centonē 73	Sci pē dissoluta 190	Chius ad Coum 556	Calvus comatus 502
Luna radijs non maturez scit botrus 987	Vno tenore 313	Vulpinari cum uulpe 71	Simia in purpura 238
Nihil potest nec addi nec adimi 994	Boni ad botruū con. 331	Clauum clauo pellere 61	Leonis exuitum ind. 120
Quadratus homo 1001	Simile gaudet simili 69	Cum Care carissas 72	Ne puero gladium 492
Vltra gades 735	Malus cum malo con. 450	Trypes mali 614	In eburnea uagina 237
Classicum canere 747	Aequalis aequalem 68	Balbus balbum, rect. 316	In lente unguentum 236
Rudem accipere 300	Aequalem tibi uxorem 264	Efernius cum Paci. 511	Congregare cum leo. 298
Finem uitae specta 110	Iugum idem trahere 718	Bithus contra Bae. ibidem	Aufir Mothonem 674
Haud perficiet 824	Cicada cicada cara 70	Non filius Achillis 919	Canis in praesepi 316
Prouinciam capere 471	Cicum ouo simile 160	Ab uno diagrammate 918	Seruis cum sis. 591
Cursu lampada tradere 74	Quā apum apes similes 162	Eodem in ludo docti 575	Extra oleas 395
Sarta tota 941	Non tam aqua simil. 161	Musa eiusdem amuli 356	Extra cantionem 403
AB INITIO	Gregis nostri 740	Isdem uescens cepis 637	Extra ergenum 643
ad finem	Eiusdem nota ibidem	Bonus cantor, bo. 496	Q. e semel ancilla 946
Ab ipso lare 211	Vxor seni sponso regina est 265	Mars haud concutit 714	In agro surculario 932
A capite ad calcem 73	Gregalis 764	Stultus stulta loquitur 58	Per. 490x70qop 87
Prora & puppis 25	Conuentualis ibidem	Manium inania consil. 736	Afinus in pelle leonis 121
Venimus ad summum 791	A menti eiusdem ibidem	Malo nodo malus cune. 61	Simia in pelle ibidem
A carcere 511	Vno collyrio 921	Parcs cū parib. facile con. 68	Afinus auriculas mo. 143
Ad calcem perueni. 737	Non tam lae lacti sim. 161	Formica firmice chara 71	Bos ad Lyram 144
A carcercibus 214	Furcūq; fur cognos. 446	Vi tu Caius, ego Caia 83	Scarabeo ung. inuisum 145
Ab ouo usque ad mala 482	Semper similem ducit 70	Afinus afino, & sus sui pul cher 1038	Alabastri putet huic ibid.
A linea incipere 214	Semper graculus ibidem	Aut abi aut exuere 990	Canis in balnea 145
Ab incunabulis 246	Similior ficu 586	Doribus Dorice loqui phas na 1045	Tu in legione, ego in culi na 1045
A teneris unguicul. ibidem	Aut ipse fusti 820	Novum cribrum, nouo paxillo 1054	Ranis uinum 428
Principium dimidium 75	Omnia similia 599	Rurus putus 1033	Non nostrum onus 603
Caput 375	Crobyli iugum 552	Vestigis inherere 1034	Negocium non aptum. 827
Quodcumq; in solum 750	Eadem cera 576	Mons cum monte 699	Non ē quouis ligno 499
Exordiri telam 533	Iicum post pisces 866	Mores hominum re. 898	Officium humilium 836
Scindere glaciem 749	Ouo prognatus eodem 418	DISSIMILITVDI nis & congruentie	Apta prouincia 816
Est tela textitur 364	Cat: le dominasimi. 517	Nihil graculo cum fi. 144	Nauis annofa non 544
Toto organo 643	Similes habent labra 339	Nihil cū amaricino sui. ibid.	Putre falsamentum 453
A fronte atq; à tergo 647	Qualis hera, tal. pe. 947	Nihil ad uersum 173	Ad pedem 591
A caelo ad terram 511	Assis à uipera 942	Nihil ad fides 174	Iuxta nauem 875
Ne inter apia quidem 345	Aut piscem olet aut 938	Pygmaeorum acro. 878	Veneri suum 642
Fores aperire 761	Sequitur perca sepiā ibid.	Bos sub iugum 534	Ad hoc facti 1063
Saliua prima 221	Arator nisi curuus 951	A deo facti 1063	Ad hoc nati, sculpti, fa. ibid.
Usque ad plaudite 737	Patella coop. dignum 339	Quid caco cū speculo 791	IN FORTVNII, sive exitij.
A calce ad carcenes ibidem	Matelle immeiere 182	Afinus ad tibiam. 870	Afinus inter simias 173
A carcercib. ad metas 757	Conto navigare 665	Aliud noctua sonat. 677	Nouacula in cotem. 29
Iamam, fenestram ape rire 134-761	Olera ipsa cilla legit 248	Aliter catuli longe 285	Vita spinosa 982
SIMILITVDINIS & congruentie	Surdaster cum surd. 724	Alia uoce psittacus 502	Aqua & terra reddami ni 980
De grege illo est 764	Cafcus cascā dueit 82	Nunqui d & Saul inter 376	Afinus inter apes 173
Nostra farina 740	Omnia idem puluis 237	Syrus cum non sis 704	In apes induxisti 621
Non eras in hoc albo 240	Idem sub unam Myc. 473	Afinus in unguento 173	Tria ē curia dicat 593
Non sum ex istis heroi. 599	Attabas conuenerunt 662	Creteus inter mu. 235	Ad aquam malua 213
Patris est filius 900	Eundem calcem om. 921	Creteus cum Cret. ibidem	Canis

21	22	23	24
Canis in uincula 556	Inus dolores 623	Supercilium salit 1024	Securim iniicere 1013
Mitte in aquam 390	Niobes mala 697	Tranquillo quilibet 928	Sibi parat malum, qui alte ri parat 1004
Ad cynofarges 650	Antiope lactus 720	Effugi malum, inue. 636	Nemo laeditur nisi à se/ ipso 755
Ad corios 389	Cyrbica cala. 652	Inueni non quod 605	Chius dominum emit 454
In lapidicinas 366	Cyrnae iactura 800	Sardi uenales 194	Viro Lydo negocium 557
In puteo cum canibus 331	Argi collis 551	Locupletum reditus 831	Mala attrahens ut 180
In beatam 390	Achidamicum bellum 697	Bonorum mare 107	Bonorum aceruus 108
In orci culum 621	Ardens uestis 627	Thassus bonorum 109	Omnes attrahens ut 247
Charontis ianua 569	Aegypti nuptia 663	Bonorum aceruus 108	Ne quid suo suat ca. 648
Terrestria balnea 588	Milit aut cum Erasi. 611	Horma messis 673	Spontanea molestia 935
Aurum habet Tolo. 347	Qui multum obfuit 942	Bonorum myrmecia 108	Arcadiam me post. 675
Equum habet seianum ibidē	Excubias agere in nau. 88	Dathus bonorum 109	In caelum expus 725
Tragicum malum 900	Lepus apparetis 615	Gargara bonorum 958	In tuum ipsius m. 662, 971
Mustela habes 87	Munxit in patrios 569	Bona terra 641	Lunam detrahere 873
Cadmea uictoria 571	Fortuna prorsus 805	Ingens rerum m. 803	Eurycles 869
Fortunator Strobilis 86	Rupta ancora 869	Bonorum glomi 484	Dares Entellum 650
Issa 759	Commune naufragium 896	Copia cornu 192	Ipsē sibi perniciem 833
Mons leua 817	Obedientia f. mater 946	Lac gallinaeum 193	Accersitum malum 831
Genius malus 49	BONAE FORTV/ ne, copiae, felicitatis, aut omnis	Exis pluit 676	Atlas caelum 840
Vel hosti miserandi 761	Afinus in paleas 501	Capram caelestem 840	Bonae fortunae 212
Mala ultro adiunt 890	In noti compotem 809	Bona spes ostensa 835	Coruus serpentem 876
Per medium anulum 294	Nunc illa aduenit 603	Deus uidecunq; 813	Bis interimitur qui 879
Et tribus malis 744	Pocridis telum 560	Lux affluit 558	Colubrum in sinu 887
Extrema extremorum 707	Alba gallinae filius 51	Noctua uolat 50	Hostis domesticus 941
Ogygia mala 597	Aut piscem olet 938	Laurcum baculum por. 51	Pyraustae gaudes gaudi/ um 693
Diolygium malum 535	Virgula diuina 57	Midas in tesseriis 605	Capra gladium 44
Labor laboriosus 618	Gygis anulus 56	Boues messis tempus expe/ tantes 673	Prudens in flammam 751
Lemmium malum 302	Orci galea 622	Secundo astu 491	Calidum grandium 44
Magnetum mala 610	Secundo astu 491	Bonis aibus 50	Malum consilium 64
Malis mala succedunt 829	Bonis aibus 50	Bos ad Praesepi 368	Beotus naticinare ibidem 425
Tenarium malum 799	Omnia ex sententia 814	Faustus exitus 824	Camelus desiderat 731
Tam perit quam ex. 924	Secundis uentis 491	Que diuinitus con. 803	Sibi malum reperit 839
Viuis uidentisq; 905	Datyli dies 485	Autoritas diuinitus 836	Ceno puram aquam 536
Ilias malorum 106	Dij hominibusq; plu. 50	Felicitas à deo 894	Bellerophontes lit. 535
Lerna malorum 107	Semper feliciter cadit 100	Primum recte ualere 657	Ale luporum catulos 586
Semper Ilio mala 865	Sapiens sua bona 935	Deum esse 191	Phoci conuictum 573
Sybaritica calamitas 410	Contingit & malis uena/ tio 489	In caelo esse ibidem	Puer glaciem 402
Mare malorum 107	Quaeuis terra patria 419	MALVMA CCEER situm, aut retortum	Turdus ipse sibi 45
Alio relinquire 205	Ex astris delapsus 191	Iliensis tragœdum 470	Tute hoc intristi 52
Cyrbes malorum 509	Idem & 1052	Suo iumento sibi 42	Faber compedes ibidē 44
Noctua inter cornices 173	Idem & 1052	Qui inspuerit in cauernā formicarum 969	Ipsē sibi mali fontem 44
Hodie nihil succedit 1003	Mortalis deus ibidem	Inuenatu perijt ibidē	Bos aduersus seipsū 506
Tempestas rerum 1052	Ilias bonorum 106	Hanc technam in te. 43	Echinus partum dif. 482
Malorum thesaurus 107	Cumulus meritorium 108	Ex ipso boue lora 87	Nostris ipsorum alis 212
Malorum panegyris 612	Plaustra bonorum 109	Sale & aceto 1047	Oenoe charadram 476
Per tenebras que apud quercum 587	Examen uirtutum 108	Sale nihil utilius 1024	Capra contra se cor. 46
grauiora Sambyco 51	Virtute duce, fortuna cor/ mite 1036	Talia gignit bellum 1039	Carpathiis leporem 584
Malo afino uehitur 974	My fortitum es 890		Calidam ueruti partem 537
Miserior monomachis 977	Sale & aceto 1047		Cornix scorpionum 44
Que ex antiqua 800			In uenatu perijt ibidē
Cuiusmodi port. 596			Cornutum bestia 52
My fortitum es 890			Cicadam ala corri. 302
Nephasi dies 720			Iritare crabrones 44
Serubis bonem 841			Ostipodem excitas 45

25	26	27	28
Anagyrim commoues 45	Limam addere 178	Te tua, me mea deleat 178	SVRDITAS
Suem iritat 564	Veru signare 178	stant. ibidem	Surdior Toroneo 589
Leonem stimulas 45	Aristarchus scriptorū ibid.	Velle suum cuiq; 99	Surdior turdo 590
Fontibus apros im. 761	ὀβελίση ibidem	Asinus asino, & sus sui pulcher 1038	ATTENTIO ET
Leonem radere 490	Cerulea miniatula ibidem	Tota erras uia 42	Purgatis auribus 484
Malum bene conditum 45	Tristis litera 1042	Extra calcem 968	Mens peregrina 757
Mouere camarinam 45	APPROBANDI	Quis aberret 206	Præfens abest 559
Pyrausta interitus 309	Premere pollicem 276	Toto celo erras 42	Auribus arrectis 674
Ipsa olera olla legit 248	Album calculum add. 176	Creta notare 176	Erecti 937
Ipsa cratera 885	Creta notare 176	Pedibus in sententiam discedere 543	Ausculta & perpen. 808
Docui te urinandi 725	Momo satis facere 183	Lolio uisitant 365	Consulendū & consi. 803
Fecem bibat qui uinum 219	Omne tulit punctum 179	Saturnia lemæ 380	Ceram auxibus ob. 896
SERA POENI tentia	Puncti singulis ibidem	Cucurbitas lippis 381	Hoc age 1047
Sero sapiunt Phryges 33	Calculis omnium ibidem	Ollas lippire ibidem	OBSECVN dantis
Humani sero sapiunt 179	Unione signare 176	Hypsea cecior 118	Ad digituli crepita 563
Malum accepto stil. 34	Alba filicia ibidem	Talpa cecior 117	Cum uterq; con. 804
Piscator ictus sapiet 33	Alba faba 177	Cecior leberide ibidem	Lex & regio 758
Factum stultus agno. ibidem	Rectam instas uiam 1043	Tirefia cecior ibidem	Decum sequere 400
Mus picem gustans 448	Vno ore 298	In canis podicem 400	Non statuar lemæ 603
Post acerba prudens 909	Ne Iupiter quidem 553	Cimmeria tenebrae 523	Obedientia filic. ma. 946
Sera in fundo parsimonia	Seruum haud hebo 799	Cæcus cæco dux 273	Insanire cum insanienti/ bus 975
Quod dedi, datum nollem 477	Si tibi amicum 367	Neq; cæcum ducem 709	CORRECTIO dicti aut facti 809
Satius est recurrere quam male currere 304	IVDICANDI	Palpari in tenebris 792	Correctio dicti 814
Optimum aliena insar 434	In quinq; iudicium ge. 577	E duobus tria 596	Que prætergressus 830
Hedera post anthi. 712	Panidis suffragium 642	Pulcrem oculi. off. 637	COMMODVM interuersum 168
Post bellum auxilium 752	Sus tubam 144	Nox humida 755	Alijsementem faciunt 168
Atqui non est apud aram 714	Auris batava 961	PERSPICUA CITAS	Maxam pinxit à me 607
Mortuis mederi 81.752	Coruus albus 978	ὀν πλάται 988	Palmam præripere 97
SERVUM REMEDIUM, aut tempestinum	Cæci præscriptio 983	Lynceo perspicacior 374	Prius lupus ouem dū. 787
Satius est initijs 75	Quod in dæx auro 475	Serpentis oculus 320	Prius duo echini 482
Sero uenisti 909	Lydus lapis 187	Odorari & similes 220	Prius locusta bouem 387
Post bellum auxilium 752	Gnomon & regula 375	PERSPICUITAS IMPOSSIBILIA	Mare prius uitam 480
Senem erigere 712	Emundæ naris 220	Vel cæco apparet 290	Prius testudo leporem 287
Mortuis mederi 81.752	Tenedius homo 862	Et puero perspicuum 369	Sursum uersus factorum suum 102
Aquam infundere cisternei 752	Tenedius patronus ibidem	Notum lippis ac ton. 219	Fontes ipsi sitiunt 248
DAMNANDI	Nonuit quid album 227	Prius locusta bouem 387	Citius in nauis cadens 427
Notari ungue 179	Nonuit mala & bona 838	Mare prius uitam 480	Aquilam testudo uim. 252
Carbone notare 176	Purpura iuxta pur. 380	Prius testudo leporem 287	Terra uolat 106
Contra retiarium ser. 506	Amuffis alba 188	Sursum uersus factorum suum 102	Citius elephantum sub ala celes 508
Ni pater esses 544	Nullus delectus 806	Fontes ipsi sitiunt 248	Capram portare 562
Calculo mordere 788	Lesbia regula 189	Citius in nauis cadens 427	Ab asino lanam 155
Non probantis 801	Nasus 220	Aquilam testudo uim. 252	Simul sorbere & flare 415
Ne nomen quidem 911	Censoria uirgula 999	Terra uolat 106	Sine pennis uolare 747
Θ præfigere 177	ALIA ALIIS OBSECVRITAS	Citius elephantum sub ala celes 508	Impossibilia captas 324
In absurde locutum 802	placent	Fontes ipsi sitiunt 248	Statuam faucibus co. 719
Abijciendum procul 923	Felix Corinthus 501	Fontes ipsi sitiunt 248	Nunquā efficit ut rec. 787
Niger insanis 176	Quot homines, tot 99	Fontes ipsi sitiunt 248	Sambucam
Spongia corrigere 179	Suum cuiq; pulchrum 65	Fontes ipsi sitiunt 248	
	Balbinū polypus agnæ delectat 66	Fontes ipsi sitiunt 248	
	Suis rex regina placet ibid.	Fontes ipsi sitiunt 248	
	Sibi pulcher ibidem	Fontes ipsi sitiunt 248	

29	30	31	32
Sambucam citius 740	Primas iactare hastas 1062	Tarditas consilio adiu. 251	Dolium pertusum 149
Lenticulam angulo te. 742	Operarij 1063	Caligare in sole 506	Fimo suffitum facere ibidem
Ex arena funiculum ne/ctis 152	Omnijs fontibus confecta/ri uiaulos 1062	Teipsum non alens 509	Bos ad ceroma 150
Asini causa non fac. 889	In herba luxuriet 1066	Mari aquam è fossa 676	Oenos funem 153
Augie stabulum 466	Tuum tibi narro som. 599	Mus non ingrediens 705	Nudus nec à C. uiris 152
Ueste circumfers 894	Nil intra est oleum 315	Ad mensuram aquam 494	Operam & retiam 1050
Lupo agnum eripere 559	Iupiter orbis ibidem	Aliorum med. ip. 497. 915	Sterilem fundum ne co. 997
Lusciniæ deest cantio 762	ἡ λέκκη δ' ἰππῶν 211	Anus eriphitis 557	Eundem cal. o. pe. ind. 912
Quid si coelum ruat 181	Ingulare mortuos 80	Anus saltat ibidem	In saxis seminis 148
Bos potrecto ultra 890	Mortuum unguento 697	Anus cothonisat 721	Vtrem mergis 714
Nec deus nec homo 1007	Ad consilium ne access. 90	In toga saltatis p. 495	In aqua sitire 92
Vento uiuere 1012	Aduersum solem ne loqui/ tor 20	Camelus saltat 556	Inter lapides pugnat. 91
Scarabeus citius faciet mel 997	Morco carico 969	Lucernam adhibet 489	Calam Arabiam serere 374
Scarabeo citius pers. 1010	Accepta can dcla 972	Clauē findere lig. 535	Arancorum telas 147
Mulier defunt uerba 762	Lanam in officinā sul. 979	Cani das palcas 732	Arare litius 148
ABSVRDA, INDE cora, seu prepostera	Nec aures ha. nec tan. 749	Vulpes bouem agit 522	E multis paleis 87
Fluuus que procul 644	Syncerum uas incru. 122	Ante barbam doces 694	Ouum ad glutinas 150
Frustra habet 819	Iuxta fluum pu. 704	Dasytus carnes 195	Penelopos telam re. 146
Asinus auis 794	Per parietem loqui 719	Tute lupus es ibidem	Oleum & operam perd. 149
Herculis colubinos 760	Priusquam assatit fa. 794	Sydera addere celo 888	Perijt sus 882
Lumen soli mutuas 248	Prius quam mactaris ibidem	Calicem tolant 843	Ollam exornas 150
Rane aquam 752	Prius antidotū quam 909	In pace Leones 949	Ollas ostentare 402
Soli lumen 490	Capra non peper. 516	Smaragdus in luce 714	Quid opus erat long. 190
Sus minervam 37	Anulus aureus 237	INANIS OPERA	Nihil agere 760. 1066
Mercurius infans 609	Vtrem uellis 151	Ab asino lanam ibid.	Cum dijs non pugnat. 819
Sus cum minerva 38	Vtrem uellis 151	Ab asino lanam ibid.	Asinus sub freno 146
Pica cum lusciniæ cer. 284	Vtrem uellis 151	Ab asino lanam ibid.	Apud nouercam queri 944
Vespa cicada ob. ibidem	Vtrem uellis 151	Ab asino lanam ibid.	Ferrum natare doces 149
Curru bouem tra. 481	Furari litoris bar. 887	Ab asino lanam ibid.	Cauda tenes anguillam 156
Cancer leporem capit 251	Canem excoriatam ex. 444	Ab asino lanam ibid.	Austrum perculi 317
Velocem tardus 251	Nudo uestimenta 152	Ab asino lanam ibid.	Cut null. neg. cr. h. ad. 963
Virgulta scaphu. 375	Nudo mandas 602	Ab asino lanam ibid.	σικαμαχεῖν 964
Silurus putris in quadra argentea 237	Caput artis 934	Ab asino lanam ibid.	Milium terebrare 979
Mali uiri honesta orat. ibid.	Gallos quid exccas 647	Ab asino lanam ibid.	Vacuam inhabitare 972
Archilochi melos 1057	In acre piscari 152	Ab asino lanam ibid.	In frigidium furnū panē 975
Agnis lactibus alligare canem 1028	Piscem natare doces 753	Ab asino lanam ibid.	Coruus albus 978
Diserte saltare 989	Lupi alas 153	Ab asino lanam ibid.	Lapidi loqueris 159
Eodem collirio mederi omi/ nibus 997	Boue uenari lepor. 551. 918	Ab asino lanam ibid.	Linum lino noctis 281
Prepostere 1049	Serenitati nubem 918	Ab asino lanam ibid.	Surdo oppedere 147
Avdōel πειράδω 880	Dum uirent genua 915	Ab asino lanam ibid.	Laterem lauas 148
Ante pilos sapere 694	Ceruus canes trahit 411	Ab asino lanam ibid.	Anthericum metere 152
Odi puer. prec. sapi. 880	Aquam igni miscere 908	Ab asino lanam ibid.	Lapidem elixas 148
Calceus pede maior 760	Faber cum sis ibidem	Ab asino lanam ibid.	Surdo canis 154
Aratro iaculari 551. 918	Elephantum è musca 314	Ab asino lanam ibid.	Vtrem cædis 150
Sus saltauit 745	Harenam metiris 147	Ab asino lanam ibid.	Verberare lapidem 505
Mulgere hircum 116	De lana caprina 117	Ab asino lanam ibid.	Impete peritum artis 547
Iungere uulpes ibid.	In aqua scribis 149	Ab asino lanam ibid.	Laborem serere 618
Nocte lucidas 899	Reti uentos uenaris 150	Ab asino lanam ibid.	A lupi uenatu 679
Cum aqua fauces st. 358	Ignem dissecare 149	Ab asino lanam ibid.	Alienum arare fundum 644
	Isthum perfordere 914	Ab asino lanam ibid.	Hylam inclamas. 151
	Ex natali emor. facere 1029	Ab asino lanam ibid.	Hic finis nihil ad. 307
	Iocandum ut seria agas 1002	Ab asino lanam ibid.	Hydrum fecas 325
	Post rem deuorata ra. 1045	Ab asino lanam ibid.	Cotem alis 151
	Trabem bauians 1005	Ab asino lanam ibid.	Cum corcyo luctari 654
	Solem adiuuare faciē. 998	Ab asino lanam ibid.	Cum dijs pugitare 498

33	34	35	36
Cum plurimum lab. 375	Dentem dente rodere 522	Ignem ne gladio fedito 16	Litem parit lis 292
Cum laruis luctari 80	Orestis pallium texere 871	CONTRA	Est pylus ante pylum 574
Canis 842	Γύπυαβορ φυοός 882	Cantherium in fissa 200	Fallacia alia aliam tru. 409
Vire territoras 208	Vir ex anno tollere 946	In puteo constrictus 367	Reficere cicatricem 220
Senex psittacus neg. ser. 82	D I F F I C V L T A T I S	Nunc meae in arctum 29	Illico hysens 921
Mortuo mederi 81:752	Non est cuiuslibet Corin/	Inuita Minerva 38	Tumultus post bellum 897
Senem admonere 82	thum adire 132	N V N Q V A M	M A L V M M A L E
Vmbra territas 208	Navigatio ad mensam 133	Cum nitas coccyf. 699	uitatum
Mari aquam addere 248	Non huc nauigatur ab ho/	Ad Graecas calendas 186	Fumum fugiens ignem 160
Inaniter aquam consumis 151	nestis uiris ibidem	Cum mala pepererit ibidem	Euitata charybdi in scyllam
Vndas numeras 147	Non sus quiuis hoc sci/	Plenitudo fiet 187	incidi 158
In coelum iacularis 156	et 711	Per harma ibidem	Ne cinerem uitans 704
In eodem hastas lu. ibidem	Difficilia que pul. 359	Post homines natos 1031	Cucurrit quispiam 707
Voluitur luto dolium 896	Cum principe no pugnat/	Post hominum memo/	M A L V M A S S V E
Vlulas Athenas 63	dum 825	riam ibid.	tum
In syluam ligna ferre 247	Ire per extentum sun. 489	S E M P E R	Callum ducere 643
Contorquet piger 153	Clauam extorquere 879	Quoad uixero 819	Assuevit malis 837
Tranquillum etherare. 150	Nemo malus hoc f. 710	N V S Q V A M	Dies adimit agritud. 489
Ventos colis 149	Non omnibus conting. 836	Nec apud homines, nec in	Necq; enim ignas. su. 338
Vento loqueris 154	Aegre sed tamen con. 835	mari 1006	Nota res mala 604
Nugas agere 155	Aegre quidem sed fac. 811	Vbi certii abijciunt cor/	Vsus est altera nat. 1016
Aetum agere 151	Prater Sybillam le. 887	nua 504	Scarabeo citius persu. 1010
Aquam in mortario 375	Centum plaustri tra. 907	In aphanis 678	Assuetudo malorum 826
Volantia sectari 299	Azanea mala 516	P E N S A T I O B E N E	M A L I R E T A L I A T I O
Vorsuram soluere 328	Capere prouinciam 471	fici, uel officij	Neoptolemi uindicta 54
Saxum uoluere 471	Capere ciuitatem 941	Manus manuficat 35	Termeria mala 53
Ex inanibus palcis 560	Omnes laqueos eff. 940	Botrus oppositus 672	Cedimus inq; uicem 750
Frustra canis 155	Trabs in omnibus 978	Da mihi mutuum te. 262	Dedi malum et accepi 417
Frustra currit 655	P R O C L I V I T A S	Senes mutuum fri. 263	Qui quae uult dicit 52
Milium torno sculp. 610	Currentem incitare 77	Pro Delo Calarniam 897	Eodem bibere poculo 287
In orbem circumis 433	Bene plaustrum percu. 197	Fricantem refrica 263	I N A E Q V A L I S
Obturbas frustra 703	A uicinis exemplum 890	Ferrum ferro acuitur 264	pensatio
Memorem mones 63	In planiciem equum 287	Eodem cubito 333	Ne uerba pro farina 518
Cancrem ingredi do. 801	Mustele seumy 157	Eadem mensura 36	Pro perca scorpionum 515
A pud finum odorum 149	Calcar addere currenti 78	Par pari referre ibidem	Vmbra pro corpore 681
Inuitis canibus ue. 251	Vna scutica omnes 620	Hostimentum est ope. 463	Palumbem pro columba 641
Inuitos boues plau. ibidem	Lydum in planiciem 472	Pro bonis glomi 747	Pilos pro lana 284
Contra torrentem ni. 664	Sphera per precipi. 167	Vi sementem faceris 285	Pro malo cane suum 751
Contra stimulum cal. 115	Vno digitulo 925	Benefactis pensare deli/	Malum bono pensare 832
Leonem larua terri. 208	Suade lupis 912	8a 1051	Diomedis et Glauci 59
Inanis conatus 803	In numerato hab. 906	M A L V M C O N D V	Ad fractam canis 208
Senis mutare linguam 82	Tarichus affus est 453	plicatum aut renouatum	Conos artoxya 874
Senis doctor ibidem	Titio ad ignem 585	Ignem igni 62	Si unum postul. pu. 515
Herculei labores 628	Maturior moro 975	Ignis non extinguitur 700	In parte uel ignem 624
Quasi sutrium cant 920	Olla lenticulam atti. 977	Oleum camino ad. 62	A L I B I D I M I N V T V M
Afinus balnearis 919	Ignis ad torrem 760	Oleo incendium rest. ibidem	alibi redditum
Mare exhauris 801	Incitare currentem 806	Hydrum secas 325	Claudus optime 597
Exurere mare 946	Quam facile uulpes 744	Malum malo medica. 62	Non omnia possumus 456
Phrymichi lacta 751	Tam in proclui, quam	Morbum morbo ad. ibidem	Facta iuuenum 730
Muscas depellere 792	imber 922	Lutum luto purge. 338	Marinam auditionem suu/
Aues queris 699	Tanquam de narthe. 929	Pro ceco exoculatus 787	uiali abluit 696
Humi hauris 625	Mercator nauiga et ex	Prestat uni malo 887	Quod alibi diminutum 811
Excubiarum causa ca. 257	pone 950	Post Maratho. pu. 897	Subijce seni iuuiculam 748
Influit quod exhau. 431	Vna pertica 941	Lis litem serit 615	Non omnis fert omnia tel. 913
E Tantalii hortis 899	Monitor adiuuat 197	De fumo ad flammam 979	Senum consilia iuueni. l. 730

FRV

37	38	39	40
FRVSTRATA	Negoctum ex ocio 607	Quaecunq; mentiumur som	Minervae sciem 317
spes	Faciumt spacieli im. 89	nia 260	Nihil ad parme. 26
Coruū delusit hiantem 233	Eucutus prater ex. 816	Harenæ copia ibidem	Post lesbium cantorem 209
Theaurus carbones 303	Mopso Nisa datur 514	Voti compos 809	Longeuicit 832
Bolus ereptus e faucib. 766	Glaucus poto melle 571	S P E S P E R T I /	Nihil alie ciuitates 842
Murem ostendit pro 640	Insuperabilem uitam ui. 719	nax	Indignus qui illi por. 189
Concupiuit assam 387	Lauares Peliam 619	Aegrotto dum anima est,	Nec dignus qui me 808
Ne per somnium quidē 119	Subitum remedium 807	spes est 462	Celmis in ferro 669
Aliena iacis 169	Multa incredibilia 1005	Spes alunt exules 658	Aquila in nubibus 299
Larus parturit 297	M A L V M V E R	Adhuc coelum uol. 911	Manica 916
Cephus parturit ibidem	tens bono	Adhuc aliquis deus 812	Multi discipuli 734
Parturiant montes 297	Nunc bene nau. 602	Spes seruat 922	Pedibus trahere 362
Lupus circum puteum 414	Laqueus auxili. ui. 886	Ab ipsa messe dise. 952	Solus sapit 448
Lupus hiat 445	Bellum haud qua. 521	In herbis 1019	Formica camelus 174
Aurificem te futurum 715	S V B I T I I N T E R	Tenuis spes 789	Hercules et finia 738
Quercus obsonium 501	uentus.	Auram bonam afflare spe/	Eluceat egregia uir. 810
Ne quare mollia 518	Mercurius superuenit 927	rat ibidem	Manus cum sis cede 899
Duos insequens lep. 698	Lupus in fab. 890 et 944	E X C E L L E N T I A	Hec potior 202
Hic finis nihil 307	Etiam silupi memini. 566	inequalitas	Corui luscinijs 896
In spem frustratam 803	M A G N I F I C A	Aquilam noctuae com. 298	Seruus ser. prestat 445
Inani spe flagrat 895	promissa.	Cicade apē con. 284	Antiquis debetur 835
Fluuius non semper fert fer/	Aureus in olympia 267	Rana cum locusta 954	Acarnici equi 895
cures 902	Aureos montes pol. 297	Officere luminib. 955	Inter caecos reg. 716
Spem precio emere 461	Solidos e clibano 635	Rosam cum anemona 527	Qui probus Athen. 878
Semper agricola in 590	Charetis pollicitat. 536	Acanthida uincit cor. 287	Vnus multorum instar 809
Cretenses sacrum 654	Album panem pinso 677	Cancros lepori con. 288	Alabanda fortunata 398
Nucleum amisi. reliq. 602	Ariolari 735	Testudinem pegaso 285	Alpha penulatum 464
Præuertit ancoræ 897	Επρωλια οδωγα	Senecta leonis præ. 618	Accesi et Heliconis ope/
In caducum p. a. incli. 533	Modio demetiær	Victoria melioru 203	ra 538
Fœdum est et mansisse diu	Verba impor. Her. 539	Deteriorum uictoria ibidem	Ambrosia atendus 658
uacuumq; redisse. 584	Alibantis hospitib. 868	Chorus maior et concil/	Gorgonem aggreditur 892
Non omnia eueniunt que	Hesperidum mala 897	nentior ibidem	Lydius currus 444
in animo 640	Ad pileu uocare 365	Ius in manibus ibid.	Ne caprea contra leo/
Scipioni arundineo 533	Cillicon bona 490	Crepsi pecunie ter. 1036	nem 431
D E S P E R A T I O	Nicostrati more 763	Optima quidem aqua 1013	Monstrari digito 338
Actum est 112	Sponde. noxa præsto 227	Bipedalis 899	Prodico doctior 889
Nullus sum 114. 1058	εαπερτ vuu μοι 1049	Camelus uel scab. 311	Quo properas 369
Pinus in morem 560	Montes frumenti 1031	Crotoniatarum post. 472	Alius alijs in rebus 817
Perierunt bona 742	Κατωγος 701	Plus apud campanos 403	Non omnia possumus o/
Ad restim res redijt 164	Theagenis becateu ibidem	Aquila senecta. co. 311	mnes 456
Suspensio deli genda 327	V O T V M	Equis albis præce. 140	Diuinum sermonem e. 941
Ad porcellum 758	Vtinam conting. mihi 190	Culicem elephantis 641	Eriuolet ciuitates relique
A quinq; scopulis 675	Omne es alienum cepe 703	Multis parasangis 453	ad Crotonē 842
Omnibus armis pr. 818	Votum munificum 581	Testudinem equus in. 923	Dij omnia possunt 956
Tenuis spes 789	Alia dantur, alia neg. 815	Pica certat eum lusc. 284	D I F F E R E N T I A E
Auram bonam afflare spe/	Canis panes som. 842	Nihil simile 912	Δις οστ παρωδω 85
rat ibidem	Etiam dormiens som. 705	Bubo canit lusc. ibidem	Pilus in medio 1040
P R A E T E R S P E M	Ne contra bo. op. 603	Sitanti uitrum 904	Longe lateq; 339
bonum, aut malum	A doraturi sedecant 22	Sedecim pedibus 723	Quisquis is fuerit 811
Coturnix Herculem 48	Non quiduis contingit	Δις οστ παρωδω 83	Mysorum ac Phry. 475
Omnia secunda 644	quod optaueris 838	Tibiam tubæ comp. 284	Seiuncta sunt Merra 713
Homo homini deus 47	Quaecunq; in som. ui. 260	Quanto afinis præ. 647	Quid distant ara lu. 114
Deus ex improviso 46	Qui amant, ipsi 455	Fluuius cum mari 315	Ingens interuallu 905
Mercuriale 974	Quid non fies 568	Hirundo totos scenos 898	Ne punctum quidem 926
Deorum manus 98	Semper superioris 748	Himulus leonem 415	Valcat amicus cu inim. 916

pastillos

41	42	43	44
Pastillos rufillus 597	Medus his non insi. 621	chus 1004	Generosus ex cru. 570
AEQVALITAS 806	Ociosus esto 824	Nummo addicere 1012	Indignus q illi calceos 190
Aequa concertatio 806	Choenici ne infideas 936	Nummus plumbcus 1046	Obolo dignus 1029
Agro 967	Thymbra uisitans 936	Non magis q canem 1048	Vt luti baiuli 1003
Pari iugo 195	Rem factam habere 112	Nihil est aut nil cur. e. 1050	Titiuillitium 994
Pertinax contentio 804	Sarta tecta 941	Aquila thripas aspi. 315	Scrapta 1032
VINCERE ET uinci	Hermionis uice 503	Aquilam cornix pro. 695	Ficulna mens 259
Palman ferre 97	In terra pauperem 890	Afinus compluitur 674	Dupondij 267.742
Solus current 304	Mania Semira. 900	Susq; deqs; 125	Triobolares 267
Extremum occupet 910	In tuo regno 246	Manum non uerterim 105	Cassa nuce 266
Inuulnerab. ut Cae. 713	In tuo luco & sano ibidem	Quod non est opus, asse	Ne terunciu quide inf. 267
Ad 713	Intra suas praesepes 246	charum est 929	Attagen 862
Dare manus 316	Aliud cura 822	Vapula papyria 924	Sale emptum mancip. 257
Herbam dare ibidem	In diem uiuere 282	Afinus esuriens neg. 551	De lapide emptus 63
Harena cedere ibidem	Ex tempore uiuere ibidem	Pili non facio 266	Siculus miles 747
Hastam abicere ibidem	Canis tanquam Delum 671	Quam curat testudo 586	Imi subscilij 798
Mea est pila 482	Porrebtis dor. p. 268	Nauci non facio 266	Seruorum ciuitas 591
Quid nisi uictis dolor 514	In utramuis dormir. ibidem	Flocci non facio ibid.	Defec haurire 323
Victi non audent hi. 906	Leporis uita 905	Ne teruncium quidem 267	Carica musa 268
Tolle digitum 712	In utrumuis dor. oc. 870	Frusto panis 123	Afinos non curo 901
Vita hominis peregrina/ tio 1040	In dextram aurem 268	Nec uno dignus 267	Pomarius Hercules 540
VICTORIA utrinq; tristis	Halcedonia 519	Ne nūrus qdem plumb. 790	Malum Hercules 613
Flet uictor 521	Vita molita 894	Ne umbrā quidem 317	Leuidense munus 714
Testa collisa testae 785	Equus me portat 235	Ne alij quidem caput 794	Cicernus Bacchus 527
Victoria non incru. 816	Extra lutum pedes hab. 88	Ne terra quidem inuit 720	Ollaris deus 761
NON SOLVS ILLE	Extra periculum 810	Ne gutta quidem 797	Soterichi lecti 917
Brasidas quidem 712	Procul a pedib. equi. 131	Neamenta quide 325	Cecidis & buphon. 915
Multi Manij Aricie 612	Extra telorum iactum ibid.	Nihil sacri es 272	Ficulnus 258
Multiq; boniq; 204	Porro a ioue atq; ful. 130	Nihil sanum ibidem	Ficulnus gladius 578
SECVRITATIS & tute rei.	Post principia 131	Homo trioboli 267	In feribus urceum 376
In tranquillo est 393	Non uulgari ancora 942	Exiguum oboli prec. 742	Ficum Mercurio 578
Ad asylum confugere 1016	Quid achiuos ex turri 680	Abseis 957	Merx ultronea putet 310
Arx 786	Quasi nullus cani 924	Holeriu appositio 626	Numerus 429
Arx 1017	Mater timidi non flet 956	Syrorum multa olera 280	Telluris onus 239
Bonum est duabus niti an/ coris 1007	Legatus non caditur neq; uiolatur 976	Huius non facio 266	Abominandus scarab. 608
Extra finem & undā 994	CONTEMPTVS & uilitatis.	Quatuor obolis 588	Minus de istis laboro 655
E terra spectat naufragi/ um 1050	Tincas pascere 585	Tricæ, apinae 76	Indus elephantus 338
Mortuo leoni & lepores insultant. 989	Homo treffis 267	Nebulae in pariete 471	Cocleare crescit 397
Nefi ad Iouis quidem au/ lam 1041	Ne crepitu quidem digiti dignum 976	Trium literarum homo 584	Conna calculus ibid.
Primum apes abigende 1013	Concha dignus 665	Vitiosa nuce 266	Inertium chorus 592
Pugno tenere 990	Ne ligula quidem 874	Etiam corchorus 235	Megarenses neq; 381
Tanquam ad aram 1018	Tithymallus laco. 586	Inter indoctos 419	Rusticanum oratorem 527
Testudo intra tegmen tur/ ta 699	Semper me tales ho. 566	Mandare laqueū 479	E flamma cibum pretis 871
Inuado 41	Incus maxima 642	Mediu ostendere digitū ibi. 874	Myforum postremus 220
Duabus ancoris 28	Aquila non capit mu. 675	Minimo prouocare 757	Caricus hircus 766
In portu nauigare 41	Elephantus non cap. 314	Antehac putabam te habere cornua 694	Indoctor philo. 522
	Tanum barbaricum 993	Non pluris quam si. 942	Calabri hosp. xenia 765
	Cassa glande 1047	Plūbeo iugulare 490	Principatus Scyrius 209
	Diobolares 1017	Hoc noueram priusquam cubito emungere 461	Ciceris emptor 765
	Fumus 1008	Theognis natus est 909	Cubito emungere 461
	Fungus putidus 1044	Locrensis bos 578	Canis uiuens ma. 865
	Mithragyrtis non dadu/ Septimus bos 337	Scarabei umbræ 671	Non est cura hippo. 325
		Bos homolottorū 675	Non admodum misces 889
		Septimus bos 337	Alga uilior 12
			Contemnentis inimicum 809

45	46	47	48
Indignus qui illi matulam porrigat 189	Bona est etiam offa 478	Alterā manu fert 270	MVTATI IN: Situita, 169
Contemnentis dicerium 805	Si non adsint car. ibidem	Reparare 675	Nuces relinquere 169
Tanq; conchiliu 575	Auleadus sit, qui citharæ dus esse non potest 436	Maritimi mores 960	Longum ualere iussi 423
Tragicus rex 506	Si bouem non possis 566	Lingua iurauit 497	Rudentes & re. 697
Vterq; ambo 902	Alterā nauigatio 722	Punica fides 270	Pro eleganti medico 729
Barbaros 892	Præsentem fortunam 593	Græca fide ibidem	De calcaria in car. 485
Pannus lacer 452	Quæ dantur 888	Nō idē sunt scriptura 747	De toga ad pallium 943
Quis usus cepis 680	Præsentem mulge 680	Dadali opera 445	A Dorio ad Phrygiū 509
Inutilior blace 875	Quod adest boni 843	Admirabiles in ne. 531	Maritimis cum sis ne uelis
Nec utilis nec inutilis 695	Extrema linea 935	Multa nouit uulpes 165	fieri terrestris 732
Indignus quem aspiciat. carm. Hom. 808	Quod datur accipe 1050	Magius uersator 724	Subito alius 919
Extrium ingenium 596	INCONSTANTIAE infersitiae	Simianon capitur laq. 330	Vllysses panthos exuit ibidem
Barbam uellere 479	Ventorum statio 504	Volaticum iusiurandum 892	Sui dissimilis 835
Nihili cotio est 898	Panagea Diana 596	Semper adfert lybia 781	Ad bonam frugem 939
Non pluris q; simias 942	Coturnus 56	Semper Africa noui, ibidem	Verisimiliter men. 838
Fumi umbra 460	AMONGORON ibidem	Lampō iurat per an. 868	Quid multum olisuit 942
Fulgur ex pelui 560	Duob. dominis seru. 229	Magis uariis q; hydra 56	Circo poculo 1023
Oppedere contra to. 255	Vnica filia duos parere 273	Sisyphi artes 785	FORTVNAE COM mutatio
Dionis gry 273	generosos ibidem	Pyrrhandri commen/ tum 693	Testula transiu. 375
DIGNITATIS Chimera 1050	De statu demigrare 1051	Megaricum machi. 445	Alia uita, alia dieta 294
Canis digna sede 515	Lachryma nil citius are/ scit 1014	Vllycum commentum 582	Nunc pluit, & claro 285
Digna canis pabulo ibidem	Modo palliatus, modo to/ gatus 995	Vias nouit quibus eff. 583	Cum deo quisq; & 655
Dignus obelisco 267	Kawee λóωνη 747	Lybica fra 781	Ipsa dies quadoq; pa. 282
Digna cedro 872	Pedib. utrisq; claud. 763	Lybica fra 781	Omnū rerum uicissi. 249
Dignus Argiuo 268	Vtroq; nutans sentētia ibid.	αυρηλάει 738	Multe rote uol. 911
Dignus qui cum 269	Venti campus 504	Ex poculo perforato 710	Rerum omnium uicissi. 826
Quauis re dignus 267	φελίνας 967	Expedi habere 790	Fortuna astuaria 766
Regia uacula 592	Mutabilior metra 704	Si leonina pellis 746	Res in foro nostro 750
Batti siphium 388	Chameleonte mu. 709	Non chius, sed cius 394	Flos cinis 979
Decernitur equa 865	Proteo mutabilior 413	Vespertilio 1018	Catastrophe fabule 73
Bos in ciuitate 712	Polypimentem 54	Trochi in morem 999	Bene natis turpe est male uiuere 1068
Sapientum octauus 289	Mulieris animus 758	Fons Dodoneus 271	Vbi non sis qui fueris 275
Columnen familia 114	Euripus homo 312	μαρυάει 701	Ad pristina praesepia 294
Vtranc; paginam fa. 463	Cnips in loco 665	Vtroq; claudicare 701	A remo ad tribunā 725
Esto promus 895	Antiquior Codro 898	Protei more 709	Dionysius corinthi 52
Iupiter aquilam 893	Pro dignitate cu. 814	Dextrum pedem 650	Nemo mortalium omnibus hcris sapit 468
Glaucius comeisa 873	Myrteam coronam 897	Ex se fingit uelut 918	Pitana sum 753
Antiquior Codro 898	Omnibus anteuer. 808	Obliquus cursus 552	Fors domina campi 1032
Pro dignitate cu. 814	Cecus & claudus 943	Cantharo astutior 671	Inter manum & mentū 999
Myrteam coronam 897	Rofcius 986	Cassioticus nodus 496	Multa in medio 1051
Omnibus anteuer. 808	Primus tenere 1052	Pardi mortem adst. 479	Mars communis 250
Cecus & claudus 943	Medic. multorum instar 267	Spondyla fugiens 787	Circulus res mortal. ibidem
Rofcius 986	Aurea barba dignus 268	MVTANDAE sententiae	Victoria & τὸ παλαιὸν ibidem
Primus tenere 1052	Iniuato credere 269	Palinodiam canere 312	Quod alius condiuit coquus aliter condiam 880
Medic. multorum instar 267	PRŌXIMIS utendum	Calculum reducere 177	Bona nemini ho. est 9305
Aurea barba dignus 268	Viam q; nescit ad ma. 559	Vertere uela, finem re/ uertere 312	Osculana pugna 919
Iniuato credere 269	Vt possumus, quando ut 274.750	Hoc calciamentū cōsui Hi/ sticus, Arist. ind. 716	Per manus tradere 940
		Thracis scedra 537	De manu in man. 566.940
		Quibus nec ara 746	TEMPERANTIA
			Zenone moderatior 345
			Philosophari 1023

49	50	51	52	53	54	55	56
INTEMPERAN tia, libido	In se descendere Intra tuam pellem te	Sophocles laudiceni ἄλωαλαῶν	Amicus tragædos emula tur	Cornea fibra Scytharum oratio	Si casu haberem Xenocratis casus	LA V T I T I A E Iouis cerebrum	Salamina navis Parit puella
Myconius uicinus Vnico digitulo scalpit caput 272	Ter abstergere Secum uiuere	122 1052 1035	430 764 406.497	244 432	723 737	215	692 547
Baceli similis es Herniosus usq; ad gul. Batulus	Emungens acrius elicit san/ guinem	182 1046	1034 426	936 678	834 952	982	624 395 499
Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Furor fit laesa sepe patientia ibidem	1015 1022	51 360	714 482	714 952	447	621 794
Lebijs digna Lebiari	Bonus animus laesus grauius multo irascitur ibidem	1012 1027	181 829	481 471	481 481	534	794 583
Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Contrahere uela In tuam ipsius sinum	1049 224	704 606	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Tecum habitare Efficitur pro nostris	222 249	895 907	894 503	670 874	535	823 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Manu serendum non Ita fugias in præter ca.	647 158	829 224	894 503	670 874	535	823 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Demittere sese Arabijs tibi cen	831 239	181 829	481 471	481 481	534	794 583
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Ne uitice muscam Nihil minus expedit	897 780	1005 65	936 678	834 952	982	624 395 499
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Ne quid nimis Dimidium plus toto	225 318	829 224	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Vbi paucis impera Domus recta	914 934	710 485	481 471	481 481	534	794 583
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Neq; Lydorum ca. Neq; pessimus, neq; primus	929 929	787 829	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Funem abrumperet Ne supra pedem cal.	182 499	150 912	481 471	481 481	534	794 583
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Messe tenuis prop. Incundissima nau.	225 90	559 829	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Incunda uiciss. rerum Iniquum petendum	250 429	612 812	481 471	481 481	534	794 583
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Summū cape, et me. ibidem Pastillos rufillus	695 597	912 491	481 471	481 481	534	794 583
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Arcus tensus rûpitur Oportet agrum imbecillio	949 952	934 224	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	rem esse q; agricolam ARROGANTIA	952 843	934 503	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Mira de lente Sine incolumis red.	940 958	503 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Arcem è cloaca facere Gallus in suo sterqui.	953 914	241 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Tollere cristas Attollere supercilium	284 277	241 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Nauphracton tueri Tollere cornua	607 284	241 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Arrogantia non ferent. Sybaritici sermones	835 975	241 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Tuo pedè te mectire Vltra peram	223 743	241 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Videberis me uidens planè Martem uidere	712 712	241 241	894 503	670 874	535	679 314 823
Lebiari Corinthiari Lydius in meridie Pepones	Hamaxia	678	241	894	670	535	679

Cornea

ff

Roma

57	58	59	60
Romulus sedendo 329	DIUTURNVM 658	Dimidio uitae 359	ANCEPS ET 626
Festina lente 349	Etnati natorum 1019	Fictilis homo 600	dubius 606
Pedetentim 647	Menia columna 132	Stupa feniculus 893	Necessarium malum 348
Manu ferendum 357	HÆREDIPETÆ 1018	Vita mortalis breuis 1046	Neg; cum malis 838
Placide bos 291	Si uultur es, cada. 815	Ephemeri uita 406	Polypi caput 736
Caudæ pilos equine uel lete 808	Eidem inhiantes testam. to 999	Vt herba solstitialis 763	Gaudium dolori iur. 283
Tacito pede 295	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Salillum animæ 736	Plus aloes 806
Non statim decernitur 295	maturum aut mors 999	Etiam capillus unus um/ bram habet 806	Quid primum aut ult. 763
Celerius elephantum 534	Præstat canē iritare quàm anum 706	Vetulo cane latrante 100	Etiam capillus unus um/ bram habet 806
Bunas index est 187	Vno die consensescere 706	Multorum Iouis se. 839	Ad utrumvis paratus 806
Accessit luna 494	Senium accelerant ma/ la 838	Annosa uulpes 327	Vtroq; nutans sen. 763
Laconica luna 640	Senium accelerant ma/ la 838	Eum auscultat 99	Volens nolente animo 559
Machinas post bellum af/ ferre 909	Erigimi cani 706	Annosa uulpes 327	Nolens uolens 114
Sero uenisti 951	Præmatura mors 815	Anus subsultans 567	Mala bona 167
Cuculus 958	LONGÆ VITAS 117	Prudentia senum Homerici uersus 825	Vnica filia duos 229
Quisquis tarde uenit 662	Nestores senectæ 117	Actate prudentior 824	Inter pueros senex 890
Coruus aquat. 714	Ultra pensum ui. ibidem 743	Sine cortice nabis 274	Aut cucurbitæ flos 551
Profectus ad apa. 310	Ultra catalogum 217	Senum prudentia 825, 840	Aut Plato philonissat 557
Callipides 209	Ultra linum 217	At oportet trahere 673	Oportet testudines 337
Diu delibera 891	Cornicibus uiuacior 216	Oportet testudines 337	Aut mortuus est ibidem
Annus est 489	Hesiodi senectæ 554	Aut quinq; bibat 422	Excubias agere, aut 621
Sic est ad pugnam 799	Tithoni senectæ 217	Excubias agere, aut 621	Quocumq; pedes 338
Ad aras 558	Phoenice uiuacior 375	Excubias agere, aut 621	In triuio sum 78
Amæa Azeftiam 793	Sibylla uiuacior 871	Excubias agere, aut 621	Ancipitis consilij 811
Zoopolodogrid' dr 867	Facies tua computat an/ nos 542	Excubias agere, aut 621	Ancipitis animi 814
Hercules hospitatur 724	Alterum pedem 373	Excubias agere, aut 621	Hastra caduceum 626
Expecta bos 724	Viri senis astaphis 579	Excubias agere, aut 621	Vtrunq; 887
Expecta anus filium meum te osculaturum ibidem	Mature fias senex 81	Excubias agere, aut 621	Delphicus gladius 499
Hyperberetæ 619	Mala seniu accel. 838	Excubias agere, aut 621	Iisdem è literis 725
Inter casu & porre. 803	Sex agenarios de pöte. 170	Excubias agere, aut 621	Qui nocere potest 826
Quæ sero conting. 220	Vittat lapidem 681	Excubias agere, aut 621	Nauis aut galerus 607
Mysorum ultimus 822	Mors optima rapit 822	Excubias agere, aut 621	Tertium caput 800
Intervallo perit fames, & optime perditur 719	In sola sparta 897	Excubias agere, aut 621	Triceps Mercurius ibidem
Summis ingredi pedi/ bus 903	Fatale uitæ tempus 822	Excubias agere, aut 621	Pfecas aut ros 596
Pulmo prius uenisset 942	Senex bos non lugetur 590	Excubias agere, aut 621	PERPLEXVS 493
SALVBRTAS 471	Viuum cadauer 460	Excubias agere, aut 621	Ventus neq; manere 166
Crotone salubrior 653	Danace 800	Excubias agere, aut 621	Auribus lupum 904
Cucurbita sanior 583	Epimenidium corinum 892	Excubias agere, aut 621	Heret in uado 904
Valere pancreaticæ 928	Item accij quod 342	Excubias agere, aut 621	Gangamon 964
Sanior es pisce 928	Viro seni maxilla 518	Excubias agere, aut 621	Alijs prospiciens 811
Tria saluberrima 928	Effata senectæ 833	Excubias agere, aut 621	Facile cum ualemus 217
INSALVBRTAS 619	Limen senectæ 616	Excubias agere, aut 621	Quarta luna nati 50
Iduæ & Cy 91	Senescit bos 713	Excubias agere, aut 621	PRVDENTIA 807
Qui mori nolit Sybari ante tempus 91	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	cõiuncta uiribus 834
Herculanus morbus 467	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	Ne Excectides quidem 528
Herculana scabies ibidem	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	Labyrinthus 618
Senectus ipsa morbus est 524	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	De gradu deijcere 132
	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	De possessione deij. 650
	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	Peribis si non sic. 918
	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	Nec currinus, nec remig/ mus 1003
	SENIVM PRÆ/ PRVDENTIA 706	Excubias agere, aut 621	Nec caput, nec pedes 1046

DECREA

61	62	63	64
DECRETVM 612	Euenit mala male 808	Alia Meteetes 639	INSIDIÆ 881
Murus abencus 612	Sallis onus unde uenerat. 257	Necq; caelum, necq; terrã 173	Buos odiosus 972
Domesticus testis 1043	Habet & musca 731	Quid ad Mercurium 680	Canis ad cibum 972
IN DEPRES/ henfos 156	Ductus per phratoras 611	Ego tibi de alij 715	Caentis clancularias in/ fidas 802
Folio ficulno 156	Inuitus Iupiter 726	Falces postulabam 404	Δεγε@-ιππ@ 881
Medius teneris 156	In ter gore bouis 495	Extra chorum saltare 533	Inescare homines 505
Decipula murem 725	Inest & formice 336	Extra oleas fertur 395	Oportet omnibus co. 703
In laqueos lupus 326	Stultus qui patre cæ. 546	Incita equum iuxta 962	Tragulam iniicere 584
In area latitas 726	Nunc dij beati 885	Vltra septa transilire 346	Ab transenna cibum 943
In eadem ansis 367	Super te hæc omnia 491	Haud contra ostium 396	In transennam indu. ibidem
Laqueus laqueum 695	Anus simia sero 395	Meos corymbos 681	Pulchre fallit uul. 938
Laciada 618	Boliti pœnane 292	Omissa hypocra 718	Cuniculis oppugnare 954
Hinc ille lachrymæ 112	Vel capra mordet 52	De curru delapsus 429	Punicis malis omnibus gra/ num aliquod 704
Vbi cognitum est 836	Ob textoris erratum 1052	Me mortuo terra 124	πυλ@ύτ@ια 746
Hæc Helena 122	Auriculum mordicus 1050	Mibi istic ne feritur 221	CONIECTVRAE 304
Culleo dignus 1014	Qui prior læsit 1050	Non luctu, sed remed. 812	Leonem ex ungui 304
Hydrus in dolio 844	Sortem & usuram persol/ uere 986	Republica nihil ad musu/ cum 1009	E simbria textum ibidem
Cuculus 951	Acropicus sanguis 532	Quam in tragedia co/ mici 1047	De gustu cognosci. ibidem
METVS EX conscientia 86	Flagitiorum turpis 833	ALIENA CVRANTIS 694	De fructu arborem 305
Fures clamorem 86	Virum improbum 291	Bellum Cononi curan. 694	De facie nosse 317
Lupus aquilam fugit 558	Male parta, male 257	In alieno choro 405	Aethiopem ex uultu diju/ dicare 305
Lupus ante clam. ibidem	Mala proditio 614	Ne depugnes in 811	Cauda de uidpe 304
Conscientia mille te. 346	Malis ter mala 709	Quæ supra nos 218	Ex fronte perspicui 460
VINCVLVM insolubile 580	Miseram messem 791	Aedibus in nostris quæ pra/ ua aut recta 222	Ex habitu bonum ui. 811
Vulcanium uinculum 580	Canis peccatum 709	Vtere curru, de aginis ni/ hil laborans 781	Ex stipula cognoscitur 333
Herculanus nodus 307	Foytis in alium for. 844	Stultior Moricho 568	E culmo spicam 881
VLTIOMA læfacti 245	Ne spina quidem uul. 755	AD REM PER/ tinentia 744	E capu digioscitur 884
Canis uindictam 245	Sui cuiq; mores 468	Stellis figurare 177, 739	Effeminatorum etiam ora/ tio effeminata 590
Ornatus ex suis uirt. 135	Eumantem nasum 744	Obelo notare 177	Obelo notare 177
Reperit deus nocen. 516	Vindicta tarda 819	Nunc in regionem 602	Vnus homo non facit ciui/ tatem 162
Sero iupiter diph. 337	Vitanda potentum of. 836	Ipsum ostij limen 695	Multis hirudinib. op. ibidem 88
Semper uirgines furia 590	Aratro iacularis 551, 918	Rem acu tetigisti 484	Ex uno omnia 88
Mali bibunt impro. 614	Dulce pomum 928	Aedibus in nostris 222	Domi coniecturam 335
Sus acina dependens 713	Sero molunt decorum 925	Ipsæ curandum 619	Primæ facie 317
Placiada 863	METVS POENAE 86	Omissis mugis rem 820	Cribo diuinare 324
Hipparchorum tabula 867	Funiculum fugiunt 820	Ab unguibus incipe 979	Signum bonum aut 698
Habet 867	Metus infamia 105	Pedem conferre 842	Vna hirundo non fa. 262
Longæ regum manus 61	Manum de tabula 710	ALICESSENTIS 426	Omnibus uestigijs 883
Scarabeus aquilam 767	Abiq; baculo ne 879	Cominus atq; eminus 141	Qui bene conijciat 451
Promeri canes 560	Cautus enim met. 825	Non ut prior lædam 885	Certum prospicio 825
Cissamius Cous 668	In tempore cauenda 878	Nunquam enim meos 562	Rem acu tetigisti 484
Improbis consilium 677	Samior uni mala 1037	Omni conatu in. 806	Scopum attingere 319
Ibyci grues 299	Volam pedis ostende 863	Pugnæ & calcibus 641	Crepitu probabis 888
Dij laneos habent 343	ALIENA ARE 173	Tangere hunc 220	Qualis uir talis oratio 211
Octeus genius 761	Nihil ad uersum 174	Tenulentus dor. 763	E pelle apparet 725
Aderit Temes. ge. 53	Nihil ad fides 476	Thumissare 537	Vane coniecturæ 814
Adrastea Nemesis 525	Nihil ad Bacchum 940	Iritare crabrones 44	Protinus apparet 882
Ad decorum aures per. 531	Mira de lente 755	Vnguis in hunc cre. 210	Leonem uidere 759
Bos lassus fortius 42	Quid ad farinas 992	Vt lupus ouem 992	Mortuos uidens 756

ff 2 MOR

65	66	67	68
Mortuus per somnium 265 CALVMNIA	CARPENTIS scipsum	Superatus es à gal. 892 Triplis scydale 391 Areopagita 305 Erynnis ex tragoedia 894 Nefis patris mibi 471 Frontem exporrigere 277 Magis gaudet 796 Festiuus sermo 826 Contrahere superc. 744 Sanguine flere 478 Sarone magis nau. 592	Vt lupus ouem 995 Vt Phrygius amavit 1040 Cestum habet Ve. 669 Ex aspectu nascitur 88 Adamantis tenere 804 Paruus semper tuus 547 Aurca compedes 466 Muscam docet amor 937 Capite gestare 973 Qui non zelat 977 E. Creta raptus 928 Iymge trahor 956
Sycophanta 452 Theoclines tragicus 900 Albo rete aliena 784 Sycophanta morsus 512 Argiua calumnia 711 Boliti poenam 395 Cydi poenam debet 665 Chius 887 Pattacione calum. 643 Crater litium 868 Frustra Herculi 524 Samij mores 957 Abydeni ibidem Falsum probrum 1026 Hoc nunticeps aut uicinus nunciauit 1015	NECESSITAS Necessitas magistra 982 Nemo cogendus of. 831 Fatum incuitabile 828 Fatum immutabile 823 Fatis adactus 828 Fatis imputandum 804 Diomedea necessitas 295 Ingens telum necess. 434 Feras non culpes 102 Quod factum est 450 Transuersum agere 585 Vocatus atq; non uocatus 431 Ne dii quidem à morte liberant 833 Mors omnibus 817 Omnia esculenta 599 Lepori esurienti 758 Viro esurienti ne 744 Adacti iusturandum 678 Volentem bouem 867 Nemo cogendus am. 808 Officium ne colloca. 835 Necessitas molesta 1016 Vadimonium deserere 1023 Sonica causa 2034	SOLICITUDO Tantali lapis 589 Ξούτη βλέπεις 396 Mens est in tergorib. 396 Animus est in co. 786 Similes uidentur ex 882 Arctum anulum ne ge. 16 Cor ne edito 17 In uia ne feces 21	AMICITIA Amicus non cogendus 808 Amicus fidus 833 Amicitia stabilius 498 Amatantum osurus 379 Amantium inae. 657 Amici mores noueris non oderis 518 Nouos paratis ami. 705 Non potes tethidem 700 Vnus decus et plu. 725 Neg; nulli sis ami. 756 Ne cuius doc. inij. 16 Nemo sibi nascitur 970 Amicorum communia omnia 16
Mortui non mordent 756 Mortuus non conui. 839 Cum laruis luctari 80 Ingulare mortuos ibidem Non impetam linguis 444 Tuis te pingam colorib. 135 Sph. in inter se 660 Insa. uleco 24 Vulgus suspicax 832 Pellem caninam 481 Vitiligator 519 Zoili 490 Archilochum teris 842 Dente Theonino 407 Carpot citius 417 Genuino mordere 407 καλάει 201 Dentata charta 764 Hipponactem pra. 407 Etiam in deorum 867 Archilochia edicta 407 Plaustra conuicijs 254 Naves onusta con. 283 Morsus aspidis 655 Hystricis seta 894	TRISTITIA Irrisibilis lapis 502 Sinapi uiscitat 948 Animus habitat in au. 945 In antro Trophonij 256 Harmodij canitica. 826 Argiuos uides 861 Admeti nenia 520 Arctum anulum ne gestato 16 Cor ne edito 17 Mutare uestem 1025 Ne si ad iouis quidem au. lam 1041 Sustollere manus 1015 Canere de telamone 711 Lityersam cantionem 723 Tragicum tueri 497 Tauricum tueri 789 Atrei oculi 561 Titanicus aspectus 537 Cepas edere 670	MINANTIS Aeacida mine 1043 Ferru et flamma 1031 Igmi ferroq; minari 925 Et meum telum 90 Si tibi machera est 590 Ψούλορ uox 715 Complurium throrum 345 Ollam alere 754 Calcem tollere 399 Qui paratus ad ne. 813 Ne mihi uacuum 899 VEHEMENTIA Langnor 39 Oestro percussus 576 Non contis aut ram. 968 πυρρὶ χίρῳ 796 Martem tueri 712 In ere meo est 795 Vehementer cupien. 810 Manum habere sub 615	ADVLATIO De manu in ma. 566, 940 Amicitia equalitas 14 Amicus amico 104 Amicus magis ne. 418 Naera et Charmione 755 Qui circa salem ac. fa. 27 Salem et salem ne. 196 Intempstina beneuol. 252 Praestat habe. acc. 905 Non sunt amici qui 453 Multas amicitias 364 Abijt et taurus 39 Vbi amici, ibi opes 106 Vsque ad aras ami. 664 Amicorum est mo. 809 Animo egratanti me. 660 Αμφιδάλης ὀφθαλμοί 885 In ere meo est 246 Syncretismus 27 Conciliant homines 379 Cum amico non cer. 833 Queruli in amicitia 901 Amicus lingua 701 Felicitas multos habet ami. 731 cos 731 Oculis ferre, in sinu, in ca. pite 1071 Felicitum 1071

69	70	71	72
Felicitum multi cog. 657 Mensa communis 196 Panis fractio ibi dem Ad felicitum latus inflecte. re 103 Nauigare cu felicitibus 104 Tempus arguit amicu ibid. Ne rebus prosperis mihi uenias 103 Feruct olla, uiuit ami. 165 Ex sinu illius 1020 ἤσεται ὑγὰ κτῆσει 1048 Ipsis et chjis 1009 Vultu saepe leditur 1014 Sal et mensa 1026 Philotesius crater 987 Salute tenus amici 702 πολυφιλία 756 Amicus certus in re incer. ta cernitur 935 Olla amicitia 165 Viri infortunati procul amici 583 Plures adorant solē 694 Ad felicem parietem desle. fere 103 Nude gratia 551 Sapientes tyranni 749 Amicitias immor. 939	Magis ipse Phryx 570 Pulchre dixti 336 Climacides 916 Glossogastores 953 Confessus in talario 1049 Clemens lanista ibidem Ex cohorte praetoris 1041 Gallonius 1014 IN DELITIIS Porcellus acarnanius 445 Mus albus 542 Meliteus catulus 704, 920 ODIUM Odiu agreste 381 Odiu Vatiniatum 420 Odiu nouercae ibidem Oderint dum me. 599 Odit cane peius 600 Empedoclis similtas 530 ἀσπρον δὲ πρόλαμ 706 Archidamiciu bellum 697 Cui ista arident 793 Ne uia quidem eadem 403 Fratrum inter se irae 79 Ira omnium tardissime se. nescit 231 Cui placet obliuiscitur, cui dolet meminuit ibidem Ate, lite 232 Et Scellij filium abomi. nor 1008 Non magis q; canem 1048 Vt lupus ouem 992 Principum fauor 826 IRA Lucernam accendere pos. sis 1041 In fermento iacere 623 Fluctus mutus 962 Iracundior Adria 971 Demissis auriculis 973 Mordere frenum 138 Mordere labrum 795 Tacite stomachari 819 INUIDIA emulatio Cognatio mouet inuidi. am 1005 Esurienti ne occurras 1037 Inuidus uicini oculis 997 Figulus figulo 70 Inimicus et inuid. 641 Vnicum arbutum 397 Vna domus non alit duos canes 398	Zoili 490 Edentulus uescen. 637 Expertes inuidentie 89 Iactantia comes 837 Turpe silere 541 Optat ephippia 218 Fertilior seges in ibidem Praestat inuidiosum 926 DIFFIDENTIA Pauper diuiti dans pet. 110 Mali uiri munera inuti. lia 109 Nefidei credendū 184 Rara fides 701 Simul et da et accipe 566 Nemini fidus 361 Fiducia pecunias 701 Confringere tesseram 335 Non persuasuris, etiā si per. suasuris 553 Nec Mercur. quidem crede. rem 974 Ceca dies, oculata 271 Oculata manus ibidem Pluris oculatus testis unus quā auriti decem 550 Quot seruos habet 431 Hostium munera non 109 Homo homini lupus 48 Etiam si Cato dicat 946 Lydus ostium mouet 538 Tuam ipsius terrā 912 FRAVS AB amico κύνλω πῶδε λέλειπεν 982 Vallus uitem 396 Canis mendico 893 DILIGENTIAE Adamussum 188 Thymni more 732 Iuxta melam 747 Ad unguem 189 ἔξ ουχί 99 Resingere ibidē Recoquere ibidem Ad libellam debere 1015 Funiculum ad lapidem 1011 Factum transactum 1037 Pleno gradu 1055 Sommum non uidit 1046 Plutem cadere 766 Demorsos ungues sa. ibidem ἀνέπε μὲν 795 In quadru redi. 323, 1069 In nocte consilium 402	Vltro citroq; 125 Ruminare neg. 794 Fixis oculis intuceri 596 τογοῦ βλεπέτω 711 In occipito oc. gerere 699 Unum ad unum 402 Incudi reddere 189 Ruris fons 532 Ithorus 864 Caput scabere 766 Aristophanis et cle. 253 Olet lucernam ibidem Non una manu cap. 940 Mectiri digitis 951 Homini diligenti 943 Arator nisi incur. 951 Nō nauiges nocti. 898 Somnus absit ab oc. 573 Neg; quantum lusci. 596 Succisina opera 364 Vel acū inuenisses 784 Grues lapidē de. 760 Frons occipitio 68 Arripe negocij 805 Mibi cura 830 Mibi ista cura 841 Ex perpendicularo 698 Folia cadunt, post cadent 97 Transuersum unguem 160 Digitis transuersum ibidem Puncto non discedere ibidem ASSIDUITAS Minutula pluuiā 97 Assidua stilla saxum 692 Tempus longū uit. lap. 681 Bis septem plagis 513 Dicēdo dicere di. 204 I atum unguem 160 Noctē dieq; 140 Taurum tollit, qui uitu. lum tulit 79 Velut umbra sequi 790 Ne altero quidem pede 334 Saxum uolutum non 725 Multis ictibus deicitur 290 Exercitatio potest oia 406 Ne genu quidē flectere 369 INDILIGENTIAE Princeps indiligens 837 Si quis iuxta ciuitatem 870 Malus ianitor 889 Phani ostium 557 A limine salutare 318 Vt canis ē Nilo 316 Per transennam in. 646 Per

73	74	75	76
Per nebulam, per cali.	119	Quod alijs uitio uer.	820
Moricidii priusquam	1013	Vrbanus nihil eq.	707
Per satyram	988	INIVSTITIA	
Summo pede	1022	Statiram ne transgredia	
In transcurfu	926	ris	15
Summis labijs degu.	318	Madum lucrum	700
Summis naribus olfa.	338	Fabarum arrosor	962
Extremis digitis	318	RIGOR	
Primoribus labijs	ibidem	Summum ius, summa	328
Molli brachio	141	Ex syngrapha agere	989
Suspensa manu	910	Ad libellam debere	1015
Compressis manibus	364	Censoria uirgula	999
Pulmo prius uenisset	942	Oborto collo	363
SOMNOLENTIA		Olitorum odi, qui radici	
Endymionis som.	313	tus etc.	782
Vltra Epimenidem ibidem		Ad uiuum refecare	463
Salem uehens dor.	257	Radit usq; ad cu.	697
Non decet princip.	561	VIS INIVSTA	
OCCVPATIO		es πρὸς τὴν ἀρετὴν	
ocium		In rupes	ibide
Nec ad aures quidem	427	Ne quis malus ingredi	
Nullum ocium seruis	436	tor	702
Festum multas habet	842	Chordas non mouendas	
Vincula tyrrhena	891	mouere	215
Cum licet fugere	726	Ferro diuidere	204
IVSTITIA		Ius in manibus	204
Aequa lance	162, 507	Ad saga	995
Radamanthi iudiciu	592	Capillis trahere	1026
Orphica uita	993	Cyclopum more	1002
Rectam instas uiam	1043	Oborto collo	363
Virtus simplex	994	Oculum excludere	1033
Partitio non prefo.	753	Prophani fores	703, 733
Iustitia in se uirt.	450	Leonis catulum ne	451
Homines frugi	408	Lex in manibus	981
Exigua res ipsa iu.	377	Leonina societas	260
Trutina iustius	507	Atticus aduena	380
Iustitia oculis	863	Centaurice	667
Iustitia iustior	ibidem	Mars rex	862
Mars rex	862	Rus ciuitas	527
Bochyris	555	Hospes indigenam	726
Eadem pensare truti.	162	Αἰσχροῦ ἔργου	702
Rhammusus	741	Priusquam fortiaris co.	750
Priensis iustitia	751	Non mouenda mo.	215
Rectam ingredi uiam	733	In antrum haud le.	725
Dum clauum rectum	642	Abstinenta uis	836
Ad amussim ap.	496	Cescon habitas	536
Ne moueto lincam	321	Cyclopica uita	338
Ex equo partire	892	Cyrynia terra	652
Aequalitas haud	894	Martis campus	550
Que non posuisti	716	In caput precipitare	705
A sacris abstinentæ	822	INCVLPATVS	
Nemo quenquam ire	735	Ratio quidem app.	1015
Zateuci lex	620	Aurū in dice explor.	872
Hec iustitia	714	Purior clauo	485
Dat ueniam coruis	745	A puro pura deflu.	679
		Aurum igni probatur	872
		Aurum colophonium	674
		Ne Momus quidem id	183
		TEMERITAS	
		Exitij nulla ratio	985
		Ne pra. fueris ad iu.	998
		Oportet remum impe.	87
		Quam quisq; norit	416
		Cenare me doce	741
		Non suscipiendū	810
		Illois manibus	310
		Andabata	469
		Aedilitatem gerit	636
		Inscitia confid. parit	945
		Ne in calceatus in m.	960
		PVDOR	
		Apud mensam uerecundari	
		neminem opor.	1046
		Pudor in oculis	378
		In rupes	ibide
		Pudebat recusare	659
		Pudor & metus	817
		Verecundia inu.	540
		Tinctura Sardonica	586
		Tinctura Cyzicena	840
		Vbi timor, ibi pudor	85
		IMPVDENTIA	
		Manci pera	962
		Faciem perfricare	276
		Dea impudentia	650
		Nudo capite	721
		Atticus aspectus	305
		Lingua non redarg.	990
		PVDICITIA	
		Hippolytum imita.	760
		Melaniec castior	610
		IMPVDICITIA	
		Osce loqui	925
		Onobatis	959
		ORIGINIS	
		Ex tardi gradis asi.	574
		Ex quercibus nati	288
		Nunquam ex malo	205
		Esquilla non nascitur	456
		Ex minimis initijs	805
		Exiguum malum	452
		Bona leges ex ma.	337
		Initium belli	632
		Hinc belli initium	736
		Piscis primum a ca.	894
		Ab impijs egressa	301
		Mali corui malum	ibidem
		Melior nobis	654
		Autor omnium	819
		Ex tuo officina	533
		Ex circulo	1063
		Generosioris arb.	123
		Magnorū fluminum	222
		Hinc ille lachryma	ibid.
		NOBILITAS,	
		obscuritas	
		Virtus gloriam parit	1007
		Quanta uix calo c.	995
		Auis ex auidus	1006
		Cymbalum mundi	1042
		σῆμα ὀδοῦ βίβης	1020
		Domi nobilis	1021
		E dono in domum	1007
		Fumosa imagines	1025
		In ore, in oculis	998
		Iouis germes	1045
		Generosior codro	571
		Generosior Sparta	577
		Subdititius es	901
		Ne patris quidem	645
		Terra filius	288
		Matris ut capra	610
		Lychnobij	919
		DEGENERAN	
		tium in peius	
		Seipsum uincere	81
		O do. Anti q̄ disp. d. d.	985
		Ab equis ad asinos	238
		Mandrabuli more	81
		Heroum filij noxae	204
		Haud canit paternus	626
		Filius degenerans	816
		Quis parentem lau.	593
		Acessus medicatus	531
		Taurum tallet, qui	79
		Vt nunc sunt hom.	809
		Eamus Athenas	959
		INITIVM laudatum	
		In hoc calciamen. p.	1007
		Operi incipienti suu.	1006
		Vestigium ponere	1036
		Cum parula est bo.	704
		Primum Argina	502
		Primum Mars in sil.	751
		PR OFICIENTIUM in melius	
		Ab asinis ad boues	238
		Diues factus desijt	294
		Satis quercus	113
		Non enim spinæ	603
		Effugi malum, inuic.	636
		Iuxta cubitum profe.	875
		Meliores nancisci	545
		Melior nobis	654
		Ex bono in bonum	762
		Fuit & Mandroni	944
		Hodie nullus, cras	878
		Imodo uenare	757

PRO

77	78	79	80
PROPRII COMMO	Et praedam & pra.	1029	Mulieri ne credas
di studium	Meandri	1037	Nec mulieri, nec
Tunica pallio prop.	Principiu, mediu, finis	993	Mulierum exitis
Intus canere	OBLIVIO		Mulieris oculus
Aspendius citharæ.	αὐσυσία	228, 389	Mulier pudica ne
Nequicquam sapit	Hac non egreditur uer		Qui non litigat
Ad suum quenq; q.	bum	229	Tanquam Chalcidica
Decora te ipsum	Vino inscribere mulieris		Thestala mulier
Anguillas captare	iufurandum	ibid.	Υπερβύσιος ὄψις
Vna lauabor	Oblinonis campus	598	AEQVANI
Manum adiuuere	Proprij nominis obli.	458	mitas
Vndecunq; lucrum	Malorum obliuio	805	In re mala
Geni sura propius	Ne malorum memi.	388	Magistratum gerens
Omnes sibi melius	Odi memorem com.	228	Iactare iugum
Sibi quisq; amicus	Ex libro gubernat	978	Ad finem ubi peruen.
est	130	Vitiorum oportet	79
Simonidis cantil.	Veniis tradere	717	Ne musca quidem
Mihi ipsi balneum	332	Olle uestigiū in cinere	19
Sibi canere	366, 746	Inis ceris eradere	906
Astutior coccyce	897	Bibere mandragoram	947
Opta uicino ut ha.	731	MEMORIA	
Veniat hospes	549	Intunda malorum preteri	
Suam quisq; homo	870	torum memoria	1016
Mercator est	864	Stimulus fodere	965
Ciuitates ludimus	667	Fodere latus	ibidem
LVCRRV M EX		Cubito tangere	ibid.
scelere		Ignarium adre	ibid.
Vsura nautica	1022	Iucundi acti labo.	435
Tributis potiora	585	Que dolent, ea mo.	872
INTERNITIO		Vbi quis dolēt, ibi	405
Funditus, radicitus	998	Aurem uellere	242
Ne ignifer quidem	328	Tanq̄ meum nomen	484
Ne bolus quidem	738	ELABENDI	
Pinus in morem	560	Εκπίσσεισθα	734
Totū subuertere	841	Εκλείπεισθα	737
Perdere nautum	745	Cassēs rodere	738
Cum cane simul	899	Omnes laqueos effu.	940
Fuinus Troes	509	Reperire rimam	677
Qui iure perierunt	839	EX SESE	
Omitte uatem	599	Domi habet	335
SVBITVM EXI		Domesticum malum	825
tium		Nihil passus grauiē	755
Octastionis ala	668	Emerere malo quam rog.	105
Muris interitus	659	DOMI VIVERE	
Muris in morem	744	Testudo intra tegumen	
Eadem tibi & Pythia &		tuta	699
Delia	535	Oixes oia	698
TOTVM VT NI		Domi manendum	822
hil reliqui		Domus amica do.	698
Omnia chnaumata	597	Domus optima	835
Cum puluisculo	583	FOEMINAE	
Vna cum ipsis	521	Fœmina nihil pest.	835
Vna cum templis	927	Ignis, mare, mulier	404
Ruta cesa	916	Sublata lucerna	724
Cum ramento	1055	Malē conu gati	828
		Mulieri ne credas	611
		In tenebris saltare	389
		Monstrum alere	485
		Muris circumcurrere.	928
		Summis ingredi pe.	905
		In aurem dicere	115
		Ostium obdite	755
		In simpulo	412
		In angulo	947
		Admoto capite	923
		Vrit absq; torre	911
		VICES OFFICII	
		Εὐκαὶρίας ἡμέρας	852
		Ordinem deserere	546
		Pensum persolvere	119
		Contribulis factus	891
		FIDES ET GRA	
		uitas	
		Folium sibyllæ	262
		Ex tripode	260
		Bonus magnusq;	264
		Priscis credendū	1036
		Suffragium optimum	1018
		Semper aliquem uirum ma	
		gnum	1041
		Oraculum	261
		Ex adyto	ibidem
		Imurato credere	269
		Oratio magnifica sed fide	
		carens	902
		Recto pectore	968
		Legatus non ceditur, neq;	
		uiolatur	976
		Ex Iouis tabulis	269
		Atticus testis	ibidem
		Attica fides	ibidem
		Iouis lapidem iu.	525
		Rhadamanti iustu.	995
		Viri iurcurando	699
		Iouis suffragium	507
		Amphyctionum con.	736
		Pollicentis promi.	802
		Dictum ac factum	765
		Mineruæ suffragium	719
		Veriora his quæ apud Sa	
		gram	300
		Oculis magis ha.	59
		Domesticus testis	424
		Venerit iufurandū	485
		Dignus qui cum in t.	269
		De manu in manum	560
		Manu longa seu breui	959
		PERFIDIA	
		Verbis contemptis peies	
		rare	1044
		Attici Eleusiniæ	505
		ὁρᾶται	2004

ff 4 Super

89	90	91	92
Veneria statua 1047	Rhynondas alter 784	Premansum in os inse 613	FOCUS
Tredcem cubitorum 1037	Noui Sim. & Simon me 499	vere 613	Focus luculentus 839
Προσελυστοι 696	Bestia bestiam nouit 983	Crassa Minerva 37	VSVRA
Βαλαροφάτοι ibid.	Amirones 994	Crassiore musa ibid.	Citius isura currit 528
Antiquiores Crono & Ti 699	Ballio 1020	RARITAS	Est pylus ante pylum 574
tanibus fustis 699	Βεργόλας 1022	Phenice rarior 542	Felix qui nihil debet 568
Salsitudo non inest il. 443	Eurybatissare 89	Vbi per harmasul. 187	Animam debet 528
Bibe elleborum 278	Vltra Eurybatum 89	Lac gallinaceum 193	Semel rubidus 748
Strychnum bibit 279	Triacappa possi. 763	Rara auis 363	PROBRUM,
Porcum immola 280	Duplex cappa ibidem	Alba auis 405	gloria
Squillas e sepulchro 435	Βωμολοχες 793	Noctuum ouum 370	Αποσκυδισαι 435. 976
Mimus habet mentis 399	Inexploratus homo 495	CONCORDIA	Fractis auribus 978
Pistillo retusius 753	Diagoras Melius 712	Vclut in cratere 909	Gloriosam & apud posse 819
Embarus sum 841	Non capit somnum 789	αδελφός 1030	ros 819
Phryx plagis 272	Lacerat lacertum 321	Concinere 1009	Gloria futuri 834
Seruilior Messana 591	Lupi decas 539	Dorice concinere 1025	Non omnino temere 201
Stultior Coraëbo 609	Cum sacco adire 955	Eadem queri 1030	Sutorium atramentum 745
Stultior Morycho 586	Onobatis 959	Pariter remum du. 1009	Scarabeo nigrior 670
Stupidiior Praxilla 590	Cercopum cactus 548	cere 1009	Dedecus publici 812
Corpus sine pectore 342	Cercopissare 549	Concordia fulciuntur 810	Cythomyi probrum 652
Antoniis asinus 503	Αλιτρος 875	Concordia 823	Cerite cerra dignus 343
Naribus trahere 363	Ferre iugum 87	In idem conspirare 963	Hic bonorum uirorum 798
Arcadicum germen 696	Magis impius Hip. 612	Mutua defenatio 810	Quem fortuna pinxit 91
Arcades imitans 675	Mare proluit omnia 711	Mutua defensio 811	Vitelliana cicatrice stig. 745
Asinum in rupes 876	Qui omni in re 594	Tradunt operas mutu. 263	mosum 745
Feles Tartessia 86	Seruilis capillus 430	Vt in uelatro 798	Probrum honestum 797
Stulto ne permittas 731	Vlyssis remigium 620	DISCORDIA	Ahortantis ad gloriam 813
Non inest illi dentale 843	Dij tibi dent tuam men 879	Beta gammam persequi 1012	Cur non suspendis te 568
Septennis cum sit 393	Non es laudandus 542	tur 1012	MVNVS BONI
Stultitia est iouē 601	Compendiaria res impro. 681	Res tuas tibi habeto 1012	consulendum
Vt Bagas stas 801	Insania non omnibus 844	Bellum omnium pater 737	Munerū animus 541
Defertum obtueri 893	INGENII MALI	Domesticum dissidium 836	Nihil recusandū 837
Terebintho stultior 900	institutio	FERVNT, NON	Donum quodcumq; 864
Cecus auribus 901	Lupus pilum mu. 695	sunt	Arripenda que of. 816
Eis pueri senes 170 & 653	Naturam expellas 544	Stultus opportuna loquu. 392	Equi dentes inspicere 939
Saturnia leme 380	Lignum tortum 615	tus 392	LIBENTER
Auris Bataua 961	Acthiops non albescit 842	Nam illi iam non sunt, at qui 595	Accepit & glebā erro 433
Abderitica mens 960	Qui semel scurra 462	sunt, mali 595	Obuijs ulnis 598
PRAELONGI	Podex lotionem uincit 345	Fuere quondam stren. 308	REFVGIVM
Porcus obesus 753	Occasione duntaxat 377	Quimus Troes 309	Abdera pulchra 475
Caliga Maximini 30	Saluam imbibere 465	Omnia bonos ui. de. 599	DOCILITAS
Clematis Aegyptia ibidem	Quo semel est imbuta 465	Sepe etiam est holi. 192	Aperte musarum ia. 550
Amens longus 719	MALVS VICINVS	Summaria indicatura 392	Bos alienus subinde 337
Nilius malus 455	Salsuginosa uicinia 208	EXILIVM	Vtinam domi sum 581
Pinguis uenter 752	Aliquid mali propter uici. 35	Seruabis bouem 841	DIVITVM PRAE
Fusillus quantus Molo 742	num 35	Testaceum flagellum 970	rogatiua
IMPROBI	Si iuxta claudum ha. 340	Terram pro terra 426	ACCESSIO PVSIL
Lydi mali 614	Omnib. modis nocens 1068	la, aut nimia	Felicibus sunt & trime. 243
Lerij mali 474	APERTE ET CRASSE	Crepsi pecunie terum. 1036	Multitudo impera. 341
Actoli 1070	Ανοήτως 792	Piscis eget sale 1006	Citius Telegone do. 955
Mali commatis 663	Παχυμερως ibidem	Holcrum additamenta 625	Nemo bene imper. 23
Κισσός, id est, adul. 663. 710	Ανοήτως ibidem	Glebā arum 570	Bonus dux bonum reddat 192
Bipedum nequissimus 243	ως τὸ πρῶτον, ut ita lo. 792	Gutta uini 889	comitem
Tenedius tibicen 599	quas 792	Nem maior thylaco 891	Vmbra 26

Recipe

93	94	95	96
Recipere animum 839	exercitatio 1062	Ficulum auxilium 259	PARASITI
Arbore deicta 655	Nitor ac palestra 1062	BIBACITAS	Musca 980
Vina uox 67	Eschola cantilena 1065	Angina uinaria 994	Εβαδ'ερωσι 77
Anhus producit 40	CONTAGIO	Madusa 1025	Olla firmet 165
Alijs lingua alijs 676	morum	Parthi quo plus biberint 1032	Myceniorum more 998
Τελύλα 241	Ne gustaris quibus nigra est cauda 15	plus sicut 1032	Quadra propria 1054
REPELLENTIS	A bonis bona disce 1001	Καρηβαγνυδο 892	καλοσπισοφάτοι 920
Aliam quercum excu. 169	Circumpedes 1010	Ranarum more 752	Καταχρησῶν ὄσλαρ ibidem
Tollat te qui non no. 255	εὐφύλαοφονοα 1033	Nec elephantus ebiber. 966	Αὐτολίνοδοι ibid.
Quere hospitem ibidem	Ositante uno 716	Cothonissare 968	PVNIRI PRO ALIO
Fatuos non inuenit ibidem	Corrumpunt mores 341	Calicum remiges 979	Tibicen uapulat 980
MIRA NOVA	Si iuxta claudum 340	Κυαδίζου 967	Canis peccati sus dep. 709
Agamemnonij putei 531	COMMODO MA	Argentcus putcus 974	VENEFICIA
Annis clibanum 341	guo emptum	HONOS INDI	Manci pera 962
Cyziceni stateres 652	Vale charum lumen 549	guo habitus	Thessalamulier 101
Carcini poemata 668	TVMYLTVS	Bos in quadra argen. 971	TOLERANTIA
Cornicum oculos 113	Tyria maria 924	Bos septimus 337	Socratis callus 1053
Απ' ἀρεσφυσίω 885	POTENTES	Asinus in pelle leonis 111	Chalcenterus 966
Glauci ars 570	Manum ad os appone 1046	Simia purpurata 231	Adamantiniis 245
Cercyrea scutica 399	Nutu ac renutu 1019	Calceos mutare 996	TORVITAS
Tenui filo 554	Proces armata 1051	Fato Metelli 1038	Non e quercu aut sa. 995
Agas asellum 799	In omnia potentes 911	Malus choraulis b. f. 1019	Origanum tucri 966
Ad id quod erat opus 678	MAGNI MO/	Strumam dibapho te gere 1051	Martem tucri 712. 796
Magna ciuitas m. 476	menti	MALEDICENTIA	Titanicum tucri 537
OMNIA	Vel Megaram usq; 965	FVCVS	Arcopagita 305
Angustum & latum 1010	Dignum propter quod ua. 1034	Lecythum habet in ma. 1005	
Dulce & amarum 1034	dimonium descratur 268	lis 1005	
Omnium quos sol uid. 1047	SCVRRLITAS	Execrationes serere 980	Oleo nitidius 1044
Nec animans non inani. 968	Equitandi peritus ne can. 1017	Mesonica dicitur 982	Schonicole 1030
Ioga, serijs 364	tet 1017	Vltra hyperbolum 903	OCIVM
Pueri senesq; 949	A sexaginta uiris ue. 972	NVGALIA	Conchas legere 1065
ILLECEBRA MALI	AVXILIVM	Nuge theatri 1027	Liber non est qui non ali. 1066
Lotum gustauit 555	Lunæ radijs non mature scit botrus 987	Καρυοχυτρολογεω 961	quando nihil agit 1066
Periculosum est c. 466	EXERCITATIO	MIXTA	Nihil agere 760. 1066
Res palestra & olei 1062	Perfluuium traducere 964	Πρωταπλοα 969	Cessare 1067
Vmbratilis & domestica	Sacer manipulus ibidem 192	Copie cornu 192	
	Coriacum auxilium 976	Centones 477	FINIS

DES. ERASMVVS ROTERODAMVVS CLARISSIMO
PVERO CAROLO MONTIOIO S. D.

VT uere *uirtuosus* sis patris ornatissimi filius, ut uere honorum illius haeres, Carole fili charissime, praecipua tibi cura sit oportet, ne quid a paternis ornamentis degeneres, teque magis in uirtutum quam in facultatum paternarum successionem pares. Quamquam enim ille est antiquissimis malorum imaginibus illustris, nec deest splendoris generis iusta diuitiarum copia, tamen si totum illum aestimes, literarum ornamentis ac uirtutum opibus, non paulo tum illustrior est tum opulentior, quam stematis aut possessionibus. Atque in possessiones ceteras liberos succedere parentibus, nisi uita defunctis, nec mos nec lex patitur: eorum uero quae praecipua bona sunt, oportet liberos, iam inde a teneris unguiculis hereditatem capessere. Optat hoc ardentissimis uotis amantissima tui patris pietas, & iacta sunt ad id praecleara fundamenta, degustatis utriusque litteraturae primordiis, quantum quidem ista fert aetas: & habes ad profectum undique stimulos, & calcaria nequaquam obtusa, primum, ipsum parentem, deinde generosissimam puellam ac tibi ferme parem etate Mariam principem ex Rege docto, Regina docta, nec minus pia prognatam, quae iam scribit literas & bene latinas & indolem tali genere dignam praese ferentes, Tum Moricae familiae tot puellas, ueluti quendam musarum chorum, ut existimem nihil opus ulro currentem incitare. Tantum illud admonere uisum est, ut quoniam adagiorum opus iam olim nomini paterno dicatum est in huius quoque possessionis consortium temet inferas, parenti quidem nihil laudis detracturus, operi uero non parum splendoris additurus: tibi denique, nisi me fallit animus, fructum haudquaquam poenitentium conciliaturus. Nihil est nouum, idem monumentum pluribus inscribi, & si nouum esset, responderem patrem, & patri simillimum filium, pro uno potius quam duobus habendos esse. Quid enim aliud est filius, quam pater in altero se repubescens? Et fortasse patri non satis uacat per aulica negotia talibus curis intendere, tibi que iam ueluti fessus hanc lampadem tradit. Legito igitur, mi Carole, patri consecratum opus, & inter legendum Erasmus, quondam patris tui praecceptorem, tecum loqui putato. Dominus Iesus seruet ac prosperet uitam tuam omnem puer ornatissime. Datum Basileae id. Augusti. Anno domini, M. D. XXVIII.

DES. ERASMVVS ROTERODAMVVS CAROLO MONTIOIO

Posteaquam obitu clarissimi uiri Guilielmi Monteiouij, tu parentem amantissimum perdidisti, ego patronum & amicum constantissimum Carole iuuenis ornatissime, par est ut quae uisio in partem hereditatis ueneras, nunc totam paternam in me beneuolentiae successionem capessas: operisque communiter ambobus dicati, solus tutelam suscipias, in quo tibi pater quodammodo superstes est. Mortem illius hoc moderatius ferre decessit quod decessit aetate iusta, fama illibata, rebus omnibus feliciter atque ex animi sententia coppositis. Vale. nona die Feb. An. a natali M. D. XXXVI.

DES. ERASMVVS ROTERODAMVVS
GVLIELMO MONTIOIO CLARISSIMO
ANGLIAE BARONI S. P. D.

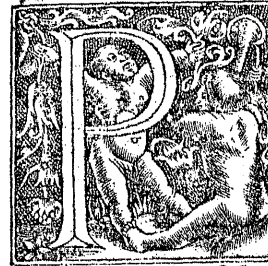
LIM Lutetiae proterbiorum ceu syluulam quandam, pauculis sane diebus, nec id quidem admodum accurate, denique in summa Graecorum inopia uoluminum, congesseram ornatissime GVLIELME MONTIOIE: uidelicet ut tibi priuatim commetarioli uice foret: quod animaduertissem te hoc genere peculiariter delectari. Ea quidam, sedulo quidem illi, sed sinistro nimisque studio mei, publicandam etiam ac formulis excudendam curarunt, sed adeo deprauate, ut alioqui dedita factum opera uideri posset. Attamen sic congestam, sic aditam, maior opinione fauor excepit, siue is tuus, siue operis fuit genius. Tantum autem adummeti uidebatur attulisse politionis litteraturae candidatis, ut plurimum amplitudini tuae, non nihil etiam industriae nostrae debere sese faterentur. Proinde quo simul & superioris aeditionis alienam culpam sarcirem, & cumulatioris munere studiosos omnes nostrum utriusque demereret: peculiariter autem Angliae tuae, indies magis ac magis gliscentia studia hac parte iuuare, nactus iustam propemodum Graecanicorum librorum suppellectilem idem illud operis sub incudem reuocauit, supraque chiliadas adagiorum treis, & centurias duas: cur enim haec non ceu thesauros numeremus etiam? e plurimis autoribus in commentarium redegi. Erat animus, ueluti de eodem, quod aiunt, oleo, adiungere metaphoras insignes, scite dicta, sententias eximias, allusiones uenustiores, allegorias poeticas: quod omnino ea supellex adagiorum generi confinis esse uidebatur, ac pariter ad locupletandam uenustandamque orationem conducere: accuratius autem arcanarum litterarum allegorias ex ueteribus illis theologis statueram annectere: quod tibi tanquam in mea harena, proprioque meae professionis munere mihi uidebar uersaturus, quodque ea pars non solum ad ingenij cultum, uerum etiam ad uite pietatem pertineret. Sed cum uiderem hanc operis partem in tantam molem assurgere, deterritus infinita prope magnitudine laboris, reduxi calculum, & hoc cursu contentus, alij quicumque uolet operis uices capessere, lampada tradidi. Me quidem huius laboris non admodum adhuc poenitet, ut qui mihi puerillum studiorum iam obsolescentem memoriam aliqua ex parte renouarit. Sed hactenus peregrinatum esse licere uidebatur. Ceterum in alieno negotio consenescere magnamque uitae partem infumere, id neque decorum mihi, neque calumnia cariturum existimabam. Itaque theologicas allegorias, quando nostri sunt muneris, cum erit Graecorum in hoc genere uoluminum copia tractabimus: & hoc tractabimus libentius, quod uideam multis iam seculis theologos hac uel praecipua parte neglecta omnem operam in quaestionum argutis conterere, re non perinde reprehendenda, nisi solum hoc ageretur. Reliquas autem partis hoc libentius praetermittam, quod intellexerim iam dudum suapte sponte ad eas accinctum Richardum Pacaeum, iuuenem ea utriusque litteraturae scientia praeditum, ut unus omnem Britanniam ingenio suo possit illustrare: ea morum puritate modestaque, ut tuo, tuique simillimum fauore sit dignissimus. Hoc itaque tam idoneo successore pariter fiet, ut & nos non solum nulla studiosorum iactura, uerum etiam lucro aliquo reliquum illum laborem fugerimus, & totum hoc, quicquid est operis, uestrae Britanniae debeat. Habes quibus adductus rebus hoc operis, & hoc tantum susceperim: nunc quid secutus sim, paucis accipe. Ordinis uice, si modo ullus in his ordo, substituimus indicem, in quo proterbia, quae ueluti consimilis monetae, confinitaque uidebantur, in suam quaeque tribum digessimus. In colligendo nec usque adeo superstitiosi fuimus, ut uereremur ascribere, nisi quod *πασι*, aut eiusmodi manifestarium aliquod symbolum praese ferret: neque rursus ita temerarij, ut quicquid quocumque pacto ad aliquam adagij speciem accederet, illico conuerteremur, ne plane, quemadmodum Midae in aurum, itidem nobis quicquid forte contigissemus, protinus in adagium uerti iure quis calumniari posset. Graeca, quae citamus, omnia ferme latine reddidimus, haud nescij, cum praeter ueterum consuetudinem id esse, tum ad orationis nitorem inutile: sed nostri temporis habuimus rationem, Atque utinam
a Graeci

Græcicę literaturę peritiam sic ubiq; propagetur, ut is labor meus tanquam superflue caneus merito cōtemnatur. Sed nescio quo pacto sumus ad rem tam frugiferā cunctantiores, & quamuis eruditionis umbram citius amplectimur quā id sine quo nulla constat eruditio, & a quo uno disciplinarū omnium sinceritas pendet. Carminū, quorum hic infinita uis incidit, suo quodq; metri genere reddidimus pauculis admodum exceptis, nempe Pindaricis aliquot Choricisq; quod ridiculę cuiusdam anxietatis uidebatur fore, si totidē syllabis ea reddidissē: rursū inepitū, si diuersum ē proxima serie genus uoluissē asserere. In reliquis autem, quod ad metri legem attinet, rariū quidem, sed tamen aliquoties, nobis idem permisisimus, quod sibi permiserunt autores, a quibus ea mutamur: uelut in Aristophanicis trimetris anapestum in paris numeri locis: in Homericis hexametris μέτρον, ac syllabę finalis ectasin in prima cuiuslibet pedis arsi, & si qua preterea sunt huiusmodi. Quod ideo duximus admonendū, ne quis temere tanquam incitiā factum calumniaretur. Nos sanē quoad licuit in tam infinita rerū turba, preteritū antiquarum: deinde in tanta codicum, cum inopia, tum uero deprauatione; deniq; tam angusto temporis spatio, quod ocio nostro magis, quā operis ratione metiri fuit, necesse, sedulo dedimus operam, ne quid ab equo lectore desideraretur. Restant tamen nonnulla, quę nec mihi faciunt satis. De quibus si quid posthac competitis, uel postea pr cogitatio, quę iuxta prouerbium, melior esse consueuit: uel uerior librorum copia suppedabit, haud quaquā pudebit πεινωθέν, idq; ueterum exemplo. In quo si quis alius antereuerit, nostraq; castigari, huic multam etiā gratiam habituri sumus; tantum aberit, ut nobis iniuriā esse factam arbitremur. Equidem ut probo diligentiam eorum, qui id conantur, ita felicitatē admiror, qui prestare quoq; possint in scriptis suis, ne quid Momo reliqui fiat, quod queat carpere. Nostra certe mediocritas nō istud ausit polliceri præsertim in hoc argumenti genere. Verum si quid incognitū uulgo potuimus eruerē, cuiusmodi non parū multa, nī fallor, in hoc uolumine reperies, libenter citraq; iactantiam impertimus: contra si quid sefellit, nō minus libet admoneri nos patiemur: iuxta parati, uel cādide docere quod scimus, uel ingenue discere quod ignoramus. Neq; enim unquā mihi placuit istorū exemplum, qui pro uocula si quam inuenerint, perinde quā si Babylonas ceperint, ita gestunt, exultant, triumphāt, officiumq; suum studiosis uelut exprobrāt. Rursū si quis uerbo dissentiat, ibi non aliter atq; pro focis arisq; digladiantur. Spes est autem, ita uel maxime candido lectori probatum iri uigilias nostras: si tu quidem eas, fronte qua soles, acceperis, unice studiorum meorum Mœcenas. Nam quo alio uerbo breuius plenusq; complectar, uel tuū istum tam singulare in nos animum, uel laudum tuarum summam: qui quidem es unus pulcherrimo illo Apulei dignus elogiō: Inter doctos nobilissimus, inter nobiles doctissimus, inter utrosq; optimus; illud ad sciendum, inter omnes modestissimus. Ut enim antiquā generis claritatē eruditione, eruditionem miro uitę candore decorasti: sic his omnibus omnium pulcherrimum apicem & colophonem, ut aiunt addidisti, admirabilem animi modestiā. Quin istud tibi ab solute laudis, & uel lōgissimi encomij, instar fuerit, placuisse regi, nō modo quos nostra uidit ætas, sed quos ueterum etiam annales referunt, cordatissimo, quęq; præcipua regum uirtus, in deligendis quos diligit diligentissimo. Quāquam autem is mos est scriptoribus, ut eorum laudibus, quibus suas nuncupant lucubrationes, bonam præfationis partem occupent: & hoc uerę uirtuti præmiū deberi uidetur, ut eius memoria posteritati consecratur, id quod non alijs monumentis rectius fit, quā libris: mihi uero tantus uere citraq; fucum laudandi campus patebat, quantus aliorū nemini: tamen quoniam & mea simplicitas tibi nequaquā ignota, non ab adulatione tantum, uerū etiam ab omni blandiloquentiæ specie uehementer abhorret: & tua singularis modestia nihil minus pati solet, quā laudes etiam modestissimas: prætermisissis his ad adagiorum tractationē accedemus, quam quidem usum est a finitione, iuxta philosophorū præceptum, auspicari. Tu lege, ac uale, uel interim potius quā maxime mecum esto.

DES ERASMI ROTĒ

RODAMI PROVERBIORVM CHILIAS PRIMA

QVID SIT PAROEMIA

PAROEMIA, definitore Donato, est accommodatū rebus temporibusq; prouerbium. Diomedes autē finit hunc ad modū. Paroemia est prouerbij uulgaris usurpatio, rebus tēporibusq; accommodata, cum aliud significatur quā dicitur. Apud Græcos scriptores uarię ferūtur finitiones. A nonnullis describit hoc pacto, παροιμία ἐστὶ λόγος ἀφ' ἑλπίου ἢ πῶ βίῳ, ἀπὸ κρυφῆς μετρίαι πολλὸ τὸ χρεῖσται ἔχου ἢ ἐκ τῶ. i. prouerbium est sermo ad uitę rationē cōducibilis, moderata quadam obscuritate, multā in sese continens utilitatē. Ab alijs hoc finitur modo, παροιμία ἐστὶ λόγος ἀπὸ κρυφῶν ἢ σαφῶν ἀσαφῶν. i. prouerbium est sermo rem manifestā obscuritate tegens. Neq; me clam est com- pleureis alias & apud Latinos & apud Græcos paroemię finitiones extare, uerū eas om- neis hic referre nō arbitratus sum operæpretiū fore, cum quod in hoc operę præcipue propositum sit, breuitatem illam, quā a docetē requirit Horatius, ubiq; quoad licebit sequitur: quod eandem ferē cantilenam canunt eodemq; recidunt: maxime quod inter- tam multas nulla reperitur, quę uim naturamq; prouerbij sic complectatur, ut non ali- quid uel redundet uel diminutū sit. Siquidē Donatus ac Diomedes, ut interim alia non excutiam, in omni paroemia requirere uidentur inuolucrum aliquod, ut qui eam allego- ria speciem fecerint. Deinde γυναικῶν, id est sententiale quiddā, expectat, cum addunt, rebus temporibusq; accommodatum. Græcorum item quotquot sunt finitiones, aut sen- tentiam ad uitam instituentiam conducibilem, aut metaphorę tectoriū admiscēt, quę- dam utrunq; cum altero coniungūt. Atqui permulta reperies apud ἀκινήτους, id est, neu- tiquam uiolandę autoritatis scriptores, prouerbij nomine citata, quę nulla metaphora regantur. Rursū non pauca, quę nihil omnino pertineant ad institutionem uitę, & a- sententię ratione prorsus ἐκ δαμῆτος, quod aiunt, dissideant. Exēpla pro multis duo suf- fecerint, μηδ' ἦν ἔγω, ne quid nimis; nemo non ponit inter adagia, nihil tamen habet inre- gumentū. Et τις αὖ ἐξ ἑβραίων ἀμάρτω; hoc est, Quis aberret a foribus, ab Aristotele paro- emię titulo refertur. At id nō uideo quid conferat ad uitę rationem. Jam uero non omne prouerbium allegoria quapiam tegi, uel ex Fabio liquet, cuius hæc uerba sunt, libro In- stitut. quinto: Cui cōsine est paroemię genus illud, quod est uelut fabella breuior: uide- licet palām indicat, & alia paroemiarum esse genera, quę non sint allegorię confines. Quāq; haud inficias iuerim, maximā adagiorum partem aliqua metaphorę specie fuca- tam esse. Tum optimas fateor eas, quę pariter & translationis pigmento delectēt, & sen- tentię prosint utilitate. Verū multo aliud est cōmendare paroemiā, & quę nam sit opti- ma demonstrare: aliud quid ea sit in genere definire. Mihi quod grāmaticorum pace fiat, absoluta, & ad nostrum hoc institutū accommodata, paroemię finitio tradi posse uidetur ad hunc modū. Paroemia est celebre dictum, scita quapiā nouitate insigne. Ut dictum ge- neris, celebre differētia, scita quapiā nouitate insigne, proprii uicem obtineat. Quando- quidem his tribus partibus perfectam cōstare definitionem, dialecticorū consensus est.

QVID PAROEMIAE PROPRIUM, ET QUATENVS

Itaq; peculiariter ad prouerbij rationē pertinent duo, τὸ θρηνητικὸν καὶ καινότης, hoc est, uti celebratum sit, uulgoq; iactatum. Nam hinc etiam paroemię Græcis uocabulum, uidelicet, ἐξ τῶ οἴμου τὸ δόξαι, ἢ ἀπὸ τῶν προήμια καὶ πρὸ δινῶν, quod passim per ora hominū ob- ambulat: & adagij Latinis, quasi dicas circumagium, autore Varrone. Deinde scitū, ut aliqua ceu nota discernatur a sermone cōmuni. Neq; enim protinus, quod populari ser- mone tritum sit, aut figura nouatum, in hunc catalogum adlegimus: sed quod antiquita- te pariter & eruditione commendetur: id enim scitum appellamus. Quibus ex rebus ac- cedat nouitas adagij, mox ostendemus: nunc quot modis celebritas contingat, paucis indicabimus. Veniunt igitur in uulgi sermonē, uel ex oraculis numinum, quod genus illud

illud, *ὅτι κρίνει, ὅτι κρίνει*, id est, neq; tertij, neq; quarti. Vel à sapientum dictis, quæ quid dem antiquitas oraculorū instar celebravit, quale est illud, *δύσκολα τὰ καλά*, hoc est, ardua quæ pulchra. Vel è poeta quopiam maxime uetusto, ut Homericum illud, *ῥέχθ' ὅτι τὴν ἄνοιαν ἔγνω*, id est, Rem factam etiam stultus intelligit. Item illud Pindaricum, *ποτὶ κρήνην λακκῶν*, id est, Contra stimulum calcitrare. Et illud Sapphus, *μήτε μοι μέλι μήτε μέλισσα*, id est, Neque mel mihi neq; apis.

Siquidem dum linguæ adhuc incorruptæ manerent, poetarū uersus in conuiuijs etiam canebantur. Vel è scena, hoc est, tragicorū & comicorum actis fabulis, quod genus illud ex Euripide, *ἀνο ποταμῶν*. Rursum illud ex Aristophane, *βάλλ' ἄν κέρρακας*. Præcipue uero comœdia mutuo quodam cōmercio & usurpat pleraq; iactata uulgo, & gignit traditq; uulgo iactanda. Nonnulla ducuntur ex fabularū argumentis, ut *ἔπλετος πιδῶ*, ex Danaidū fabula. & *ἀνο κωμῶν*, Orci galea, ex fabula Persei, Quædā trahuntur ex apologijs, & quibus illud, *Αὐτὸν οὐδὲν ματικῆς* quod in tergo est. Aliquot ex euetu nascuntur, sicut hoc, *ἄλλ' ἀπὸ λυκῶν, ἄλλ' ἀπὸ λυκῶν ὄν φέρει*, id est, Alia Leucōis, alia Leucōis alinus portat. Ex historijs alijq; mutuo sumpta sunt, quorū est illud, Romanus sedendo uincit. Quædā profecta sunt ex apophthegmatis, hoc est, scite breuiterq; responsis, sicut illud, *ὅς αὐτὸς αὐτὸν ἄκ' ἔχει, σέμου θελει*, id est,

Qui semet ipse non habet, Samum petit. Sunt quæ ex uerbo temere dicto sunt arrepta, uelut, *ὁ φροντὶς ἰπποκλέδης*, id est, nō est curæ Hippoclidī. Deniq; mores, ingenij, seueritatis, siue hominis alicuius, siue etiam animantis: postremo rei quocq; uis quæpiam insignis, ac uulgo nota, locum fecerūt adagio: cuiusmodi sunt, *σῦροι πῶς φοινίκης*, id est, Syri cōtra Phœnices. *ἀπικίσει*, pro eo, quod est, sicte recusare, quod accipere cupias. & *ἄλωπυξ ἢ διαροδικεῖται*, id est, Vulpes non capitur muneribus. & *ὁ δὲ κρέμει θάνατον*, Biscrambe mors. & *κληματὶς ἀγυνητῆς*, Clematis Aegyptia.

QVIBVS EX REBVS ACCEDIT NOUITAS PAROEMIAE

Iam quod de nouitate diximus, id neutiquam simplex est. Nam hanc nonnunq; ipsa res secum adfert, ut *κροκοδάλο δάκρυα*, crocodili lachrymæ. Nonnunq; eam figura conelliat, cum per omneis ferme schematum species adagiū uarietur, quas singulatim persequi non est necesse. Eas dumtaxat attingam, quas frequentissime recipit. Metaphora pene semper adest. Multas autem parteis ea cōplectitur. Allegoria nō minus crebra, quam & hæc quibusdam metaphora species est. Exēplum prioris, Res omnis in uado est: posterioris, *λύκος ἔχων*, Lupus hiat. Nec infrequēs hyperbole, uelut *γυμνὸς ἄνθρωπος*, id est, nudior exuuiō serpentis. Nonnunq; usq; ad ænigma peruenit, quod, autore Quintiliano, nihil aliud est q̄ obscurior allegoria, quod genus, *πλεονήμιον πικρῶς*, id est, Dimidium plus toto. Nonnunquam allusio uenerem adiungit paroemias, uelut, *δάκ' ἔπλετος*, id est, Sic ferito. & *σὺ δὲ δὴ ὄφρα μὲν*, id est, ut duobus simul euntibus. & *ὁ πῆξι ὅτι μεγάρουσι κλέων τ' ἀγαθῶν τε τέτυκται*, id est,

Aedibus in proprijs quæ rectaue prauaue fiant. Aliquoties *ἀντὶ δαδῶντος καὶ ἰδιώμα*, id est, uerbi proprietates pro uerbij simulacrum addit, ut *ὠγύγιον καὶ ὠν*, id est, ingens malum. Fit interdum, ut ipsum *ἀμείβομαι*, hoc est, ambiguitas decus apponat pro uerbio. Cuius generis est, *βὸς ὑπὸ γλώσσῃ*, id est, Bos in lingua. & *ὅσα μὲν ὄν πῶς*, id est, Quæcumq; mus in Pisa. Siquidem bos & animal significat & nomisma. Mus item animantis est nomen, & item athleta cuiusdam uocabulum. Et Pisa nomen urbis, accessione literulæ auctum, picem significat *πῶς*. Nonnunquam ipsa eloquendi nouitas paroemiam efficit, ut *ὄν οἶνον ἀλλήθεις*, id est. In uino ueritas. Nam si dicas, ebrios uera loqui, non uidebitur adagiū. Item si dicas, Sine cibo & potu languet libido, non habebit adagiū faciem. Contra, Sine Cerere & Baccho friget Venus, nemo non agnoscit adagiū speciem. Quanquam hæc ipsa nouitas, ut omnis alia, proficiscitur à figura. Decorat interim & antiquitas, ut *ἔγχετο πῶς ἄτῃ*, Sponde, sed præsto est iactura. Deniq; in paroemijs omneis *ῥ' ἄλλοις*, id est, ridiculi formas inuenies. Sed hæc minutim persequi molestæ cuiusdam diligentie forte uidetur. Tamen si de figuris pro uerbialibus paulo post aliquanto copiosius dicturi sumus.

Quomodo paroemia differat ab ijs, quæ uidentur illi confinia.

Sunt autē quædam affinia paroemijs, puta, *γνώμης*, quas nostri sententias appellant, ad hæc *ἀνοί*, qui à nostris apologi uocantur: tū *ἀποφθίγματα*, quæ Latine, breuiter ac scite dicta

dicta, uertere licebit. Præterea *σκόμματα*, id est, false dicta. Deniq; quicquid allegoriam, aut aliam quampiã figuram pro uerbialem, ceu personā præ se gerit. Ea tamen si difficile non sit ab adagiōrū genere secernere, si quis ad finitionē tanquam ad gnomonē & regulam unumquodq; norit applicare: tamen quo faciam satis etiã imperitioribus, haud gra uia labor rudius, & pinguiore, quod aiunt, Minerva rem explicare, ut planē cōstet, quid in hoc opere sim sequutus. Primū inter sententiã & paroemiam eiusmodi ratio est, ut utraque cū altera cōiungi, utraq; rursus ab altera queat seiungi, nō aliter quam album ab homine. Ut enim non statim album quod homo, neq; protinus homo quod album: nihil tamen uetat id album esse, quod sit homo: ita non raro fit, ut sententiã paroemiam complectatur: at non statim quod paroemia fuerit, idem erit sententiã, neq; contra, uelut, Auaro tam deest quod habet, quam quod non habet. Et,

Pascitur in uitis liuor, post fata quiescit. non ut sententiæ sunt, ita sunt & adagia. E diuerso: Ego in portu nauigo, ut est pro uerbij, ita sententiã nō est. Rursum *μη πικρὸν τῶν μακρῶν*, id est, ne puero gladium: pariter & paroemias sententiæq; rationem complectitur, deniq; & allegoria. Neq; defuere tamen, potissimum apud Græcos, qui grauatē non sunt operam in hoc genere sumere, *γνωμολογία*, id est, sententiãrū collectionem conscribentes, inter quos præcipuus Nicolaus Stobæus. Quorū ego certe laborem pro barim libentius, quam amulari uelim. Sed ad reliqua. *ἀνο* Aphthonius in Progymnasmatibus, simpliciter *μῦθος*, id est, fabulam uocat. Huic sunt, ut ait, uaria ex inuentoribus cōgnomina, *σθαλερῆς, κίλιξ, κύπριος, ἀισώπειος*. Quintilianus *ἀνο* ait à Græcis appellatum *λόγον μυθικῶν ἀσώπων ποιητῶν*, à Latinorū nōnullis apologationē, non satis in usum recepto nomine. Neq; negat *ἀνο* paroemias confinē esse, uerū ita distingui, ut *ἀνο* totus sit apologus, paroemia ueluti fabella breuior. Exempli loco posuit, Non nostrum onus, hos clitellas. Ad hunc quidem modum usurpauit Hesiodus,

νῦν δ' ἀνο βασιλδὸς ὄρεω, νόεσι καὶ αὐτοῖς.

Ἄνο ἰρηξ πῶς σέειπεν ἀγδύνα ποιικλοδλερον. id est,

Ænon principibus referam, norint licet ipsi. Vocalem accipiter sic affatus Philomenam est.

Utitur eundem ad modum & Archilochus & Callimachus. Etiam si Theocritus *ἦ κωμῶσμαι, ἀνο* pro paroemia uidetur usurpasse,

Ἄνο ἴλω λέγειται ἄσ, ἔβα καὶ τῶρος αὐ ἴλων.

Iam uero apophthegmata, non alio discrimine dissident à paroemijs quam sententiæ. Quemadmodum enim illud, *ὅς αὐτὸς αὐτὸν ἄκ' ἔχει σέμου θελει*, simul & adagiū est & apophthegma: ita illud Simoni dis ad quædam in cōuiuio tacentē, *εἰ μὴ ἄλλοις ἔσσοφον πρῶγμα ποιῆς, εἰ δὲ βῆρας, ἄλλοις*, id est, Si quidem stultus es, sapientē rem facis, si uero sapiens, stultam. Item illud: Decet Cæsaris uxorem non solum crimine, uerum etiã criminis suspicione uacare, apophthegma quidē est, at non item paroemia. Item, Soles duabus sedere sellis, simul & pro uerbium, & *λοιδόειον* est. Contra, Mater nunquam, pater persepe. Item illud Turonij, Ad molas sunt, *σκόμματα* quidem est, at non item adagiū. Quanquã sunt in hoc genere quædam adeo commode dicta, ut facile possint in adagiōrum ordinem ascisci, uelut illud, *μὲν δὴ μῶν ὄλιος ἀμῖ*, id est, Usq; ad aras sum amicus. Adest enim simul & breuitas & sententiã & figura. Hæc paulo uerbosius inculcauimus, ne quid à nobis in hoc expectetur opere, nisi quod sub paroemias cadit appellationem: neue quis per negligentiam præteritū existimet, quod prudentes consultoq; tanquam ab argumento alienum prætermisimus.

COMMENDATIO PROVERBIORVM A DIGNITATE

Porro autem ne quis hanc doctrinæ partem, tanquã nimium humilem, & impenditō facilem, peneq; puerilem fastidiat atq; aspernetur, paucis exponam, quantum hæc, sicuti uidentur, minutula, apud antiquos illos obtinuerint dignitatis: deinde quantum adferat commoditatis, si quis in loco sciteq; utatur: postremo nō usq; adeo cuiuslibet esse, recte pro uerbij uti. Principio cognitionē adagiōrum non in postremis habitã apud summos uiros, uel illud sat argumenti puto, quod primi nominis autores nō indigna duxerint, de quibus diligenter uoluminibus aliquot cōscriberent. Quorū primus est Aristoteles, nimirum tātus philosophus, ut unus hic pro multis suffecerit. Reliquit is, teste Laertio, de

parceiis uolumen unum. Chrysippus item ad Zenodotum duos de prouerbijis libros cōscripsit. Scripsit eadem de re Cleanthes. Quorum uisum si labores extarent, nobis nō fuisset necesse tanto sudore quaedam ex minutis istis scriptoribus, & ipsam ut indili gentibus, ita deprauatissimis etiam, expiscari. Reperiuntur nonnulla prouerbiorū colle ctanea Plutarchi nomine, sed pauca, eaq; ferme nuda. Inter parceiographos subinde citatur, tum ab alijs, tum ab Athenæo in Dipnologia, Clearchus Solensis Aristotelis au ditor, & Aristides: deinde Zenodotus, qui Didymi Tarrhaiq; parceias in compendii um redegit. Citantur & Theophrasti prouerbia in Commentariolis Demosthenis. Va de liquet & illos hisce de rebus cōmentarios reliquisse. Neq; me fugit, id operis Zeno bii nomine circumferri. Verum quoniam inuenio quaedam apud Aristophanis interpre tem, Zenodoti eius, qui Didymum ac Tharrhaum in cōpendium redegerit, nomine re lata, quæ ad uerbū in huius cōmentarijs leguntur, uelim mihi citra fraudem esse, quod is quocūq; fuerit nomine, quid enim refert, in hoc opere Zenodoti titulo adducetur. Hic præter alios Milonem quendam parceiographū allegat. Citatur & Dæmon quispian, cum ab alijs cōpluribus, tū ab eo qui dictiones aliquot ex orationibus Demosthenis est interpretatus, qui multos de prouerbijis libros uidetur cōposuisse. Nā citatur liber x l. Extant & Diogeniani collectanea. Hefychij præfatio testatur ab ipso copiosius explica ta prouerbia, quæ nudius recēsuisset Diogenianus, etiam si opus ipsum pugnat cum suo prologo: cū is nomenclaturam autorum profiteatur, & prouerbiorū argumenta, hic ita nudus sit, ut nihil esse possit magis, unde in cōiecturam adducor, opus hoc copiosius ab autore descriptū, post ab alio quopiam in compendii contractum. Suidas qui & ipse in hoc numero ponendus est, Thegetum quendam adducit, qui de prouerbijis conscripse rit. Sed quid ego hos, cum sapientes illi Hebræi non dubitarint hoc titulo libros aliquot edere, & arcani numinis adoranda mysteria parceiis includere, in quibus eruentis tot tantorum theologorū ingenia desudarunt, hodieq; desudat: Nec illud argumentū leue, quod inter bonos autores, ut quisq; fuit eruditissimus eloquentissimusq; ita quampluri mum adagiorū suis libris asperit. Et ut à Græcis exordiar, quid magno illo Platone, ne dicam diuino, *ἡτοιμασθε*, ut sic dixerim? Aristoteles, serius alioqui philosophus, haudquaq; grauatur, suis illis disputationibus parceias crebras cœr gemmulas intertex ere. Quem quidem sicut in cæteris, ita hac quoq; in parte Theophrastus est amulatus. Plutarchus grauis sanctusq; ac penè tetricus autor, quam multis undiq; scat adagijs, quem nec piguit inter problemata qualdam parceias & proponere & excutere, idq; Aristotelis exemplo. Iam ut ad Latinos ueniam, omisis utroq; in genere grammaticis ac poetis, nisi si quis in his M. Varronem existimat annumeradum, qui Menippeis illis suis prouerbiales indidit titulos, ut planè consentaneum sit illum argumenta fabularum non aliunde, quam à prouerbijis sumpsisse mutuò, Romani principes non existimarunt inferius esse maiestate imperiali, ut magnis de rebus consulti prouerbio responderent, quod etiam nunc extat in Digestis, *ἢ τε πάντα, ἢ τε πάντη, ἢ τε πᾶσι πάντων*, id est, Nec om nia, nec passim, nec ab omnibus. Deniq; quis ausit hoc genus fastidire, cū uideat sacro rum uatum oracula quaedam prouerbijis constare? Quorum de numero est illud: Patres nostri comederunt uiam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. Quis nō etiam uene retur, ut rem quampiam sacram, & mysterijs accommodatam, cum ubiq; nobis imitan dus Christus ipse peculiariter hoc sermonis genere delectatus fuisse uideat. Apud Græ cos hoc adagiū fert, *ἐκ τῆς κερπῆς τοῦ δένδρου γινώσκω*, id est, E fructu arborē iudico. Apud Lucā item legitur, *ὁ γὰρ ὅτι δένδρον καλόν, ποιεῖ κερπὸς σαπρὸν, ὁ δὲ δένδρον σαπρὸν, ποιεῖ κερπὸν καλόν*, id est, non enim est arbor bona, quæ fructum faciat uitiosum, neque ar bor uitiosa, quæ fructum faciat bonum. Apud Græcos Pittacus philosophus consulto rem suam ad pueros turbine ludentes mittit, à quibus de ducenda uxore prouerbio do ceatur audiatq; *τὴν ἡλιόσταν ἐλά*. Christus puerorum citat parceiam, sic in foro lu dentium, *ἠυλιόσταν ὕμιν, ἢ ἐκ ὠρχήσεως, ἢ ἐκ ἐλεμνῶν ὕμιν, ἢ ἐκ ἐλεμνῶν*, id est, Cecini mus uobis tibijs, & non saltatis: cecinimus lugubre, & nō plorastis. Cui simillimum est illud Theognidis, si sacra licet conferre profanis, *ὁ δὲ γὰρ ὁ θεός*.

ὁ δὲ ὕμιν πᾶν τὰς ἀνδράσι, ἢ ἀπὲ γαίης, id est, Nō etenim cunctis placeat uel Iupiter ipse, seu mittens pluuiā, seu cohibens pluuiā. Quod si quē mouet antiquitatis autoritas, nul lum

lum doctrinæ genus antiquius fuisse uidetur, q̄ parceiarū. In his cœr symbolis tota fer miè priscorum philosophia continebatur. Quid aliud ueterum illorum sapientū oracula quam prouerbia? Quibus tātum honoris habitum est olim, ut non ab homine profecta, sed cœlitus delapsa uiderēt. E cœlo, inquit Iuuenalis, descēdit, *γνώθι σεαυτὸν*, id est, No sce teipsum. Proinde pro foribus tēplorum ueluti digna dijs inscribebantur: passimq; co lumnis ac marmoribus insculpta uisuebantur, tāquam immortalī digna memoria. Quod si minutula quæpiam res uidetur adagiū, meminerimus ista non mole, sed pretio aesti mari oportere. Quis enim sanus non pluris faciat gemmulas quamuis perpusillas, q̄ sa xa quādā ingētia? & ut autore Plinio, in minutissimis animantibus, uelut araneolo cūl cēq; maius est naturæ miraculum, quam in elephanto, si quis modo propius contempe tur: itidem in re litteraria nonnunquam plurimum habent ingenij, quæ minima sunt.

AD QVOT RES UTILIS PAROEMIARVM COGNITIO
 Reliquum est ut paucis ostendamus, nō minus utilitatis inesse prouerbijis, quam olim adfuerit dignitatis. Conducit autem parceiarum cognitio, cum ad alia permulta, tū po tissimum ad quatuor: ad philosophiam, ad persuadendum, ad decus & gratiā orationis, ad intelligendos optimos quosq; autores. Principio ne cui mirum uideatur, quod pro uerbia dixerim ad philosophiæ sciētiam pertinere, Aristoteles apud Synesium existimat nihil aliud esse parceias, quam reliquias prisca illius philosophiæ, maximis rerum hu manarum cladiibus extinctæ. Easq; seruatas esse, partim ob cōpendiū breuitatemq; partim ob festiuitatem ac leporem, ideoq; in segniter nec oscitanter, sed pressius ac penitius inspiciendas: subesse enim uelut igniculos quosdam uetustæ sapientiæ, quæ in peruesti ganda ueritate multo fuerit perspicacior, q̄ posteriores philosophi fuerint. Plutarchus item in cōmentario, cui titulum fecit, quo pacto sint audiendi poetæ, ueterum adagia si millima putat sacrorū mysterijs, in quibus maxime quæpiam res ac diuinæ minutulis & in specie penè ridiculis cœremonijs significari solent. His enim tā breuibus dictis per in uolucritū quoddā eadem innui, quæ philosophiæ principes tot uoluminibus tradiderunt. Neq; enim aliud sibi uelle parceiā illam Hesiodiā, *πλεον ἡμισυ πᾶν*, q̄ quod Plato tum in Gorgia, tum in libris politicis, tam multis argumētis conatur ostēdere, *βέλδιον ἔστι τὸ ἀδικεῖν τὸ ἀδικεῖν*, id est, Satius esse iniuriam admittere, quam iniuriam inferre. Quod autem unquam dogma proditum est à philosophis, uel ad recte instituentiam uitam salu brius, uel Christianæ religioni uicinius? At rem tantam uidelicet, tantillū prouerbium complectitur, *πλεον ἡμισυ πᾶν*, id est, Dimidiū plus toto. Nam qui totū aufert, is alte rum fraudat, ut cui nihil reliqui faciat. Contra, qui dimidiū dūtaxat accipit, is aliqua parte fraudatus uidetur. Præstat autem fraudari, quam fraudare. Præterea si quis Pythagori cū illud, *κινεῖ τὸ πᾶν*, id est cōmunes res amicorū: diligentius penitiusq; discutiat, nimirū inueniet in tam breui dicto, felicitatis humanæ summā esse cōprehensam. Quid enim aliud agit Plato tot uoluminibus, quam ut cōmunitatē persuadeat, & huius autorē amicitia? Quæ si mortalibus persuaderi queat, ilico facessant ē medio bellum, inuidia, fraus: breuiter uniuersum malorū agmē semel ē uita demigret. Quid aliud egit princeps nostræ religionis Christus? Nimirum unicū dūtaxat præceptū mundo tradidit charita tis, admonens ab ea una, summā & legum & prophetarū pendere. Aut, quid aliud horta tur charitas, quam ut omnium omnia sint cōmunia? Videlicet, ut amicitia coagmētati cū Christo, glutino nimirū eodem, quo ille cum patre coharet, absolutissimam illam cōmu nionē quoad licet imitātes, per quam ille & pater idē sunt, nos item idem cū illo simus: & ut ait Paulus, unus spiritus & una caro cū deo efficiamur, tamq; amicitia iure omnia illi nobiscū, omnia nobis cum illo sint cōmunia. Deinde paribus amicitie uinculis alijs cū alijs inter nos copulati, uelut eiusdē capitis mēbra, tanq; idem & unū corpus, eodē ani memur spiritus, ipsdē doleamus, ipsdē gaudeamus. Id quod etiā mysticus ille panis ē plu ribus granis in eādē coactus farinam, & uini potus ē multis racemis in eundem liquo rem confusus, admonet. Postremo, ut cum summa rerum creatarū sit in deo, deus uicif sim in omnibus, omnium uniuersitas uelut in unum redigatur. Vides quantum philoso phiæ, uel Theologiæ magis, Oceanum nobis parceia tantilla aperuit.

AD PERSVADENDVM CONDVCERE PROVERBIA
 Quod si cui satis nō sit ipsum sapere, uerum etiam alijs persuadere cupiat, quam non

inutilis sit hac prouerbiorum supellex, uel Aristoteles ipse satis declarat, qui non semel in rhetorices præceptis, paroemias inter testimonia connumerat. Quemadmodum, inquiens, si quis suadere uelit, ne cum homine sene copulet aliquis necessitudinem, utitur huius prouerbij testimonio, μή ποτ' εὖ εἰσέται γρόνοντι, id est, ne unquam benefacias seni. Rursum si quis persuadeat, ut liberos item interficiat qui parentem occiderit, huic usui futurum est hoc prouerbiū,

Νύπτιος δὲ πατὴρα κτείνους πάλαιος καὶ παλαιοί, id est,

Stultus qui natos occiso patre relinquat. Quantū autem adferant ad persuadendi facultatem momēti testimonia, cui non cognitum est? Neq; mediocriter conducit sententia. At inter hac quoq; idem prouerbia collocat. Quintilianus item in institutionū libris compluribus locis prouerbiorum mentionē facit, tanquam non una ratione ad bene dicendum cōducentium. Nam quinto libro paroemias exemplis cōiungit, ut parem cum illis uim obtinentes, quorum est uel præcipua. Rursum eadem eodem in libro in argumentorum genere collocat, quas Græce κελοςε appellat. Quorū & frequentissimus usus, & ad persuadendū mouendūq; non mediocris utilitas. Quin magis ipsa Fabij uerba libet adscribere. Nec hæc quidē, inquit, uulgo dicta & recepta persuasioni populari, sine usu fuerint testimonia. Sunt enim quodāmodo uel potētiora etiam, quod nō causis accommodata, sed liberis odio & gratia mentibus, ideo tantum dicta factaq; quia aut honestissima, aut uerissima uidebantur. Pauloq; inferius, Ea quoq; que uulgo recepta sunt, hoc ipso, quod incertum autorem habēt, uelut omnium sunt. Quale est, Vbi amici, ibi opes. Et, Consciētia mille testes. Et apud Ciceronē, Pares cum paribus, ut est in ueteri prouerbio, facillime cōgregantur. Neq; enim durassent hæc in æternum, nisi uera omnibus uiderētur. Hactenus Fabij uerba retulimus. Idem aut paulopost deorū oracula paroemijs subnequit, uelut his affinia cognataq;. Iam quid M. Tullius, nōne in actione pro L. Flacco, prouerbio fidē testibus abrogat? Id est huiusmodi, ὅν κἀεὶ ὄν κινδύων, id est, in Care periculum. An non in eadem totius gentis Græcorū, in ferendis testimonijs fidem eleuauit hoc prouerbio? Da mihi testimonium mutuum. Quid quod ipsi etiā philosophi passim suas rationes prouerbijs fulciunt? Quo minus mirandum, si frequēter historiographi, narrationis fidem ex adagio quopiam petunt. Adeo quod in literis interdicit, quod titulis, quod colossis, quod marmoribus seruari non potuit, prouerbio seruatur incolume, ut & hanc obiter adagiorū laudem indicem. Deniq; non grauat diuus Hieronymus Euangelicam sententiam adagij uulgati testimonio confirmare. Diues aut iniquus, aut iniqui hæres. Ne Paulus quidē ipse dedignatur locis aliquot prouerbiorū uti testimonijs, neq; iniuria. Etenim si τὸ πιθανόν, id est, probabilitas, ad persuadendū uel primas obtinet partes, quid, quæso, probabilius, quàm quod nemo nō dicit? Quid uerissimilius, quàm id quod tot ætatum, tot nationū consensus, & uelut idem suffragiū comprobauit? Inest nimirū, inest in his paroemijs natua quædam & genuina uis ueritatis. Alioquin qui fieri potuit, ut eandem plerunq; sententiā in centū dimanasse populos, in centū uideamus transfusam linguas, quæ ne tot quidē seculis, quibus nec pyramides obstitērūt, uel interierit, uel cōsenuerit? Ut merito dictū illud uideatur, Veritate nihil esse robustius. Deinde fit, nescio quo pacto, ut sententiā prouerbio quasi uibrata, feriat acrius auditoris animum, & aculeos quosdam cogitationum relinquat infixos. Nam longe minus tanget animum si dixeris, Caduca & breuis est hominis uita, quàm si prouerbiū cites, Homo bulla. Postremo quod de risu scribit Fabius, maximas difficultates causarū, quæ nullis argumentis dissolui queant, ioco eludi, id uel maxime præstat paroemia.

AD ORNATVM CONDVCRE PAROEMIAM

Porro quantū uel dignitatis, uel Veneris adiungat orationi tempestiuus prouerbiorū usus, nō arbitror pluribus explicandū. Primū enim quis nō uidet quantū maiestatis uel ex ipsa antiquitate concilient orationi? Tum si quod schema, quod amplitudinē ac sublimitatem apponat sermoni: rursum si quod ad gratiam dictionis facit: deniq; si qua ratio festiuitatis, cum paroemia plerūq; per omnes figurarū species, per omneis facietiarū formas uarietur: nimirū quicquid illa solent adferre cōferet, ac genuinam quandam peculiaremq; gratiam de suo insuper adiunget. Proinde si scite & in loco intertextantur adagia futurum est ut sermo totus, & antiquitatis ceu stellulis quibusdam luceat, & figurarum

arrideat

arrideat coloribus, & sententiarum niteat gemmulis, & festiuitatis cupedijs blandiatur: deniq; nouitate excitet, breuitate delectet, autoritate persuadeat.

AD INTELLIGENDOS AVTORES CONDVCRE PAROEMIAM

Iam ut nō sit alius paroemiariū usus, certe ad intelligendos optimos quosq; hoc est, uerissimos auctores, nō uiles modo sunt uerumetiam necessaria. In quibus cum plerūq; sunt deprauata, tum hæc uel deprauatissima sunt, propterea quod ferē ænigmaticū quiddam habēt, ut etiam a mediocriter eruditis nō intelligantur: tum quod plerunq; uelut ex abrupto interserūtur, nōnunquā etiam mutilatim, ut ἀνω ποταμῶν, id est, fursum fluminum. Aliquoties unico uerbo notantur, ut apud Ciceronē in Epistolis ad Atticū, Subueni quæso dum est, ἀρχῆ, id est principium. Indicat autem illud prouerbiū,

ἀρχῆ ἰσθμῶν πολλὸν λώϊον ἢ τὸ πῶν, id est,

Principio præstat quàm fini adhibere medelam.

Hæc itaq; multū offundunt tenebrarū, si ignorētur. At rursum lucis plurimū adferunt, si fuerint intellecta. Hinc illæ tum Græcorū tum Latinorū codicum prodigiosæ deprauationes: hinc foedi interpretum lapsus Græca latine uertentiū: hinc quorūdam etiam eruditorum in enarrandis auctoribus ridicula somnia, meraq; deliramenta: Quorum equidem hoc loco nonnulla referrem, nisi placabilius iudicārē, meoq; accommodatius instituto, ut nostris perlectis cōmentarijs sua cuiq; cogitatio suggerat, quātopere magni nominis scriptores quibusdā in locis delirarint. Deniq; fit nōnunquā, ut scriptor tacite ad prouerbiū alludat, quod si nos fugerit, etiam si uidebitur intellecta sententiā, tamen magna uoluptatis pars aberit, ignorata paroemia. Quod genus est Horatianum illud, Equus ut me portet, alar rex. Et apud Vergiliū,

Fatis nunquam concessa moueri,

Apparet Camarina procul. Subest enim in illo prouerbiū,

ἰππὸς μὲ φέρει, βασιλεύς μὲ τρέφει, in hoc, μή κινῆν τὸν κωμαέλιον.

COMMENDATIO A DIFFICVL TATE

Quod si iuxta prouerbiū, δύσκολα τὴν καλὴν: eaq; uulgo ceu uilia fastidiūtur, quecūq; facilia uideūtur, ut de me interim nihil dicam, quātis sudoribus opus hoc mihi constiterit, ne quisquam arbitretur usque adeo procliuē, uel intelligere uel sermoni paroemiā intexere. Siquidē ut non mediocris est artificij, gemmulam scite includere anulo, & aurum purpuræ intertexere: ita non est, mihi crede, cuiusuis paroemiā apte decenterq; orationi inferere. Quodq; Fabius scribit de risu, nihil affectari periculosius, idem de prouerbio nō iniuria dixeris. Etenim in huiusmodi, quemadmodum & in musica nisi summū præstes artificem, ridiculus sis: & aut laudem eximiam, aut risum auferas oportet.

QUATENVS VTENDVM ADAGIIS

Proinde quatenus quibusq; modis uti conueniat adagijs, studebimus. Ac primo loco meminisse oportebit, ut quod eleganter Aristoteles in commentarijs rhetoricis admonuit de adhibendis epithetis, id nos in usurpandis adagijs obseruemus: nempe ut illis utamur non tanquam cibis, sed ueluti condimentis, id est, non ad satietatem, sed ad gratiam. Præterea ne quouis inferamus loco: quemadmodum enim ridiculum sit, si quibusdam locis gemmam alligaris: itidem absurdum, si non suo loco adhibueris adagiū. Quod uero Fabius libro Institutionum octauo de sententijs usurpandis præcepit, id totidem ferme uerbis de paroemijs præcipi queat. Primum ne quemadmodum dictum est, nimis crebriter utamur. Densitas enim earum obstat inuicem, quo minus eluceant. Quemadmodum nec pictura in qua nihil circumlitum est, eminet. Ideoq; artifices etiam cum plura in unam tabulam opera conferunt, spatijs distinguunt, ne umbræ in corpōra cadant. Subsistit enim omnis paroemia: ideoq; post eam utiq; aliud est inittum. Vnde soluta ferē oratio est, & ē singulis non membris, sed frustis collata, structura caret. Porro ut adferentium clauus purpuræ in loco insertus, ita certe neminē deceat intertexta pluribus notis uestis. Accedit hoc quoq; incommodū, quod crebras captanti paroemias, nonnullas: necesse est admiscere uel frigiditas uel coactas. Non enim potest esse delectus, ubi de numero laboratur. Postremo gratiam amittit quicquid aut immodicum est, aut intemptatum. In epistolis tamen familiaribus licebit paulo liberius hoc genere ludere: in oratione ferē, sicuti parcius, ita etiam accuratius adhibenda.

Varius

Amicorum communia omnia.

Proverbium 1

A τῶν φίλων κοινὰ, id est, Amicorum communia sunt omnia. Quoniam non aliud hoc proverbio, neq; salubrius, neq; celebratius, libuit hinc adagiorū recensionē uelut omine felici auspiciari. Quod quidem si tam esset fixum in hominū animis, quā nulli non est in ore, profecto maxima malorū parte uita nostra leuaretur. Ex hoc proverbio Socrates colligebat, omnia bonorum esse uirorū non se cus quā deorum. Deorum, inquit, sunt omnia. Boni uiri deorum sunt amici, & amicorū inter se cōmunia sunt omnia. Bonorum igitur uirorū sunt omnia. Refertur apud Euripidē in Oreste, κοινὰ γὰρ τῶν φίλων. id est, Inter enim amicos cuncta sunt communia. Idem in Phoenisis, Κοινὰ γὰρ φίλων ἄχθῃ id est, Communis omnis est amicorum dolor. Idem in Andromacha, φίλων γὰρ τὸ δέν ἴδιον, οἱ ἄνδρες φίλοι σφόδρως πεφύκασι, ἀλλὰ κοινὰ χόρηματ᾽. id est, Nam uere amicis proprium prorsus nihil: Sed inter ipsos cuncta sunt communia.

Terētius in Adelphis: Nam uetus quidem hoc uerbū, amicorum inter se cōmunia esse omnia. Testatur & apud Menandriū fuisse in eadem fabula. M. Tullius lib. officiorum primo. Ut in Grecorum, inquit, proverbio est, amicorū esse omnia cōmunia. Citatur & ab Aristotele lib. Moralium octauo, & à Platone De legibus quinto. Quo loco conatur demonstrare, felicissimum reipub. statum, rerum omnium cōmunitate constare, πρώτῃ μὲν βίῳ πῶς τε εἶναι ἢ πλιτεία ὡς νόμοι ἀριστοί, ὅπως τὸ πᾶλαι λεγόμενον εὖ γίγνηται ἢ τῶν σταν τῶν πόλιων ὅτι μάλιστα. λέγει τῆς ἡ, ὡς ὄντως εἶναι κοινὰ τὰ φίλων. id est, Prima quidē igitur ciuitas est & reipublicæ status, ac leges optime, ubi quod iam olim dicitur, per omnē ciuitatē, q̄ maximē fieri potest, obseruabitur. Dicitum est autem uere, res amicorū communis esse. Idem ait, felicē ac beatā fore ciuitatē, in qua non audirentur hæc uerba: meum & nō meum. Sed dictu mirum quā nō placeat, imō quā lapidetur à Christianis Platonis illa cōmunitas, cum nihil unquā ab ethnico philosopho dicitū sit magis ex Christi sententiā. Aristoteles libro Politicorum 2 temperat Platonis sententiā, uolens possessionem ac proprietatem esse penes certos: ceterum ob usum, uirtutem & societate ciuilem omnia communia iuxta proverbium. Martialis lib. 2. iocatur in quēdam Candidum, cui semper in ore fuerit hoc adagium, cum alioqui nihil impartiret amicis, Candidē κοινὰ φίλων, sunt hæc tua. Candidē πάντα.

Quæ tu magniloquus, nocte dieq; sonas. Atq; ita concludit epigramma, Das nihil, & dicis Candidē κοινὰ φίλων. Elegāter Theophrastus apud Plutarchū in cōmentariolo, cui titulus, πῶς ἐπιλαδὲλ φίας εἰ κοινὰ τὰ φίλων εἶναι, μάλιστα δ' εἰ κοινὸς τῶν φίλων εἶναι τὸ φίλος, id est, Si res amicorū cōmunes, maximē conuenit, ut amicorū item amici sint cōmunes. M. Tullius lib. De legibus primo, uidetur hoc adagium Pythagoræ tribuere, quū ait: Vnde enim illa Pythagorica uox, τὰ φίλων κοινὰ, ἢ φίλων ἰσότης, id est, Res amicorum communes, & amicitiam æqualitatē. Præterea Timæus apud Diogenem Laertiū tradit, hoc dictū primū à Pythagora profectum fuisse. A. Gellius Noctium Atticarum li. 1. cap. 9. testatur, Pythagoram non solum huius sententiæ parentem fuisse, uerum etiā huiusmodi quandam uitæ ac facultatum cōmunionē induxisse, qualem Christus inter omnes Christianos esse uult. Nam quicunq; ab illo in cohortem illam discipulorū recepti fuissent, quod quisq; pecuniæ familiæq; habebant, in medium dabant: quod reatq; uerbo Romano appellatur κοινώσιον, id est, cenobium, nimirum à uita fortunarumq; societate.

Amicitia æqualitas. Amicus alter ipse. Hæc quoq; ad Pythagorā autorem referunt, quod eandem cōplectuntur sententiā, τὸν φίλων ἰσότης, ἢ ἢ μίαν ψυχὴν, ἢ φίλων ἢ πόρον αὐτῶν, id est, amicitia æqualitatē esse & eandem animam, & amicum alterum ipsum. Neq; enim quicquam nō cōmune, ubi fortunarum æqualitas: neq; dissensio, ubi idem animus: neq; diuortium, ubi coaugmentatio duorum in unum. Aristoteles magnorum moralium lib. 2. ὅταν βεβλήμεθα σφόδρα φίλον ἐπιπῶν

λογ ἐπιπῶν, μία φραμὴ ψυχὴ ἢ ἐμὴ ἢ ἢ τῶν, id est, Quoties uolumus uehementer amicum dicere, una inquit anima mea & huius. Idem eodem li. ἐσι γὰρ, ὡς φραμὴν, ὁ φίλος ἐπιπῶν ἐγὼ, id est, Est enim, ut dicere solemus, amicus alter ego. Plato lib. de legibus sexto, citat tanquam uetus dictum, & ceu proverbio iactatū, πάλαιος γὰρ ὁ λόγος ἀληθὴς ὄν, ὡς ἰσότης φίλων τε ἀποργάζεται, μάλ' αὖ μὴν ὄρθως ἔρηται, ἢ ἐμμελῶς, id est, Nam uetus illud uerbū, & uere & eleganter dictum est, æqualitatem amicitie autorē esse. Neq; tamen id sentit Plato, iuuenibus ac senibus, doctis atq; indoctis, stultis, ac sapientibus, robustis ac debilibus, omnia æqualia exhibenda esse, sed cuique pro sua dignitate distribui oportere. Alioqui, quæadmodum ait inibi Plato, ποῖς ἀνθρώποις τὰ ἴσα ἀνίστα γίγνεται, id est, inæqualibus equalia erūt inæqualia. Et ut summum ius in summam iniuriam uertitur, ita summa æqualitas summa fit inæqualitas. Quæadmodum festiuiter dixit Plinius, æqualitate in ferendis sententijs nihil inueniri posse inæqualius. Quanc̄ hoc quoq; quidam ex Homero sumptum existimant, apud quem est illud aliquoties, ἴσον ἐμὴ κεφαλήν, id est, Aequè atq; meū ipsius caput. Nec ab hoc disidet Hebræorum lex, iubens ut proximū perinde ut nosmetipsos diligamus. Atq; hæc omnia Aristoteles libro moralium nono, proverbij titulo citat.

Pythagoræ symbola.

Sed quandoquidem in Pythagoræ mentionem incidimus, non grauabor & reliqua illius symbola, priscis illis oraculorum instar celebrata adscribere, quæ quidem in præsentia licuit apud Græcos inuenire scriptores. Nam ea, tametsi prima, quod aiunt, fronte superstitiosa quæpiam ac deridicula uideantur, tamen si quis allegoriam eruat, uidebit nihil aliud esse, quā quædam recte uiuendi præcepta. Nihil enim opus est Tyrrenorum imitari superstitionem, qui hæc etiam citra ullam allegoriam obseruāt, ut testatur in Sympoziaci Plutarchus. Idem in uita Numæ tradit quædam huius generis symbola Numæ conuenisse cum Pythagoricis.

Ne gustaris quibus nigra est cauda.

Μὴ γούσῃς τῶν μελανόρου, id est, Ne gustes ex ijs quibus est nigra cauda. Interpretatur Plutarchus in cōmentarijs De liberis instituendis, ne cōmercium habeas cum improbis, & ijs qui sunt nigri ac infamibus moribus. Tryphon grāmaticus inter ænigmatiς exempli hoc quoq; cōmemorans interpretatur hoc modo, ψυδὴ ἢ λόγος μὴ ποῖε δαίτη, τὸ γὰρ ψυδὴ δὲ ἢ ποῖς ἐχάποις μὲν ὄντι μελανόρου, ἢ ἢ ἀμαυρότη, id est, ne mendacē sermonē protuleris. Mendacium enim in extremis partibus nigrescit, & obscuratur. Quidam ad sepīam piscem referunt, qui atramento quod in cauda gestat, semet occulit. Quanc̄ Plinius li. 32. cap. ultimo, Melanurum inter pisces recenset, quum de sepījs multa prioribus libris disseuerit, ut uideatur non idem esse piscis Melanurus & Sepia. Theodorus Gaza, Melanurum oculatam uertit, quem piscem nominat tantum loco quem modo indicauimus.

Stateram ne transgrediaris.

Μὴ ζυγὸν ἑσπέρων, id est, stateram ne trāsiliās, hoc est, ne quid facias præter ius & æquum. Nam stateram olim æquitatis symbolum habuisse uulgo, uel Doricum illud pro uerbium indicat, σκελῆνους δὴ καὶ ὀρόθ, id est, trutina iustior. Ad eum modum interpretatur Demetrius Byzantius apud Athenæum libro Dipnosophistarum decimo,

Chœnici ne infideas.

Χοίνικι μὴ ὑπὸ κάλλισσαι, id est, Chœnicine infideas. Interpretatur diuus Hieronymus, de uictu ne fueris sollicitus in diem crastinū. Est enim Chœnix demensum, & cibus diurnus, ut apud Homerum Odyssæas τ. οὐ γὰρ ἀργὸν ἀνέφομας, ὅσκιον ἐμῆς γέ χοίνικος ἀπῆντα. id est, Nanq; operæ immunem haud patiar, quicunq; meam unquam Chœnica contigerit. Eodem pacto Laertius & Suidas exponūt. Porro seruis olim cibus diurnus chœnice distribuebatur, ut illi uicissim operis pensum persoluerent: quā ob causam Apollo Pythius Corinthios χοίνικος μέτρας appellauit q̄ seruos possiderent quadragies sexies mille. Autor Athenæus libro sexto. Plutarchus autem longe diuersius, puta, nō indulgendū ocio, sed industria prospiciendū uictum, ne desit in posterum. Idem in Sympoziaci huius symboli meminit, his quidem uerbis, μετὰ τῆς πυθιαρχικῆς χοίνικος, ἐφ' ἧς ἀπηγορεύετο καὶ ἡ δὲ δ' ἄσκαυ ἡμᾶς, ἀεὶ ἢ τῶν τῶν ὄντων εἰς τὸ μέλλον ἀερίπαιον, καὶ τ' ἀνείλον ἢ τῆς σίμωρον μνημονόβην, hoc est, Vna cum Pythagorica chœnice, in qua uetuit desiderere, docēs nos, ut ex eo quod

praesens est, semper aliquid in futurum relinquamus, & crastini diei in hodierno memine-
rimus. Existimat autē idem maiores significare uoluisse, quibus religiosum habitum est,
mentes inanes tollere. Demetrius Byzantius apud Athenaeum interpretatur, non oportere
spectare tantum quae praesentis diei sunt, quin crastinum semper esse expectandum,
propemodum cum Plutarcho cōsentiens. Ego certe, quandoquidem in huiusmodi sym-
bolis diuinare non solum licet, uerum etiam necesse est, opinor Pythagoricū hoc enigma
sumptū ex Homeri loco, quem modo citauimus: significariq; nō oportere per inertiam
ocium & cibum alienū sectari, sed sua quocūq; industria sibi parare facultates, quibus mun-
diciā uitae sustineat. Parasiticū enim ac foedum, aliena uiuere quadra, nec ullam artem cal-
lere, qua possis *οὐδὲ σίτου* uiuere. Notat id Homerus etiam in Iro, cum ait Odyssaeae σ

*μετὰ δ' ἐπειπε γαστέρι μέγαρα,
ἀσυχὴς φάργεμον, καὶ πίμπω. ἔδ' οἱ λῶϊς οὐδ' ἐβίη* id est,

Sed uentre insignis inertī Asidue bibere atq; edere, ast industria nulla Nullaq; uis
aderat. Nec abhorret hinc illud Pauli apostoli, ne ipsum quidē incelebre uulgo: Qui
nō laborat, nec manducat. Cum nobis adornaretur sexta, ni fallor, Chiliaadū additio, nem-
pe anno ab orbe redēpto millesimo quingentesimo decimoseptimo, cōmodum in lucē
exiit opus antiquarū lectionū Ludouici Caelij Rhodigini, de quo quid in totū sentiam,
non habeo necesse nunc ferre sententiā. Tamen si ipse operis gustus, nam delibauī dumtaxat,
protinus arguit hominem inexplēbili legendi auiditate per omne genus autorū cir-
cumuolitantem, & ex retextis aliorum fertis nouas subinde corollas concinnare gauden-
tem. Quod autem Georgij Vallae, Volaterrani, meiq; nusquam, quod quidem compere-
rim, admiscuerit mentionem, quorum tamen commentarijs non nihil adiutum fuisse pro-
babile est, scio iudicio factum, non liuore: etiam si hoc ipsum tractans symbolum, negat se
quicquam adferre uelle in medium, quod in aliorum commentarijs rebulliat, sic enim ille
loquitur, cum nō pauca adducat quae in meis Chiliaadibus reperio. Nec enim arbitror ad
me pertinere, quod ille gignit etiam prouerbia, sed cuiusmodi Chiliaadas sexcentas exple-
re possis, si fors ea res cordi sit. Vbi plusculum ocij continget, non grauiabimur attentius
etiam obseruare, si quid illic sit, quod ad nostrum hoc institutū pertineat, haudquaquam
hominem sua laude fraudaturi, si quid contulerit. Caeterum quod ad huius aenigmatis ex-
planationem attinet, non me fugit quid de chœnice, deq; stragulis cōuolutis diuinari il-
le, cuius equidem cōmentum in praesentia, nec probō, nec refello. Mihi certe non libeat
ad istum diuinare modum, si quid alioquin à probis autoribus suppeditetur: quae praedicta
simul atq; nos defecerint, tum fortasse diuinabimus & ipsi, sed ita, ut in huiusmodi rebus
non multum opere seriae ponamus. Quorsum enim attinet anxie disquirere, quid sense-
rit is, qui data opera curauit ne possit intelligi? Quum haec scriberem, ex eruditorum lite-
ris cognoui, Rhodiginum obisse supremū uitae diem, non sine graui dolore studiosorum
& iactura studiorum. Narrat enim qui illum domestice norunt, fuisse uirum integritatis
Christianae, nullo studiorum labore fatigabilem, quum ad extremā senectutem peruene-
rit. Itaq; tot uirtutibus facile cōdono, si minus candide de nobis sensit. Plus enim apud
me ualet publica studiorum utilitas, quam mei nominis ratio.

Ne cuius dextram inieceris.

μη παύτη ἐμβάμεν δεξιῶν, id est, Ne cuius porrigas dextrā, hoc est: Ne temere quem
libet in familiaritatē admittas, sed deligas quem diligas. Idē citatur atq; exponitur à Plu-
tarcho, *ὅτι ἄνθρωποι πολλοὶ φιλοφιλῶσι*. Conuenit cum illo Solonis apophthegmate, quod ex
Apolodoro refert Diogenes Laertius, *ὄλιγος μὴ ταχὺ κτῶ, ἔσ δ' ἀν κτήση μὴ ἀρεθικίμαζε*,
id est, Amicos ne cito pares, quos autem paraueris, ne rejice.

Arctum anulum ne gestato.

μη φορέῃ στρογγύλον ἀκτύλιον, id est, Arctum anulum ne gestato, hoc est, interprete diuo
Hieronymo, ne uixeris anxie. Et ne temet in seruitutē cōijcias, aut in eiusmodi uitā in-
stitutum, unde te non queas extricare. Siquidem quisquis anulum angustum gestat, is si-
bi quodammodo uinacula iniicit.

Ignem ne gladio fodito.

τις σιδήρῳ μὴ σκελδέειν, id est, Ignem gladio ne fodito, hoc est, Ira percitū ne laceffas.
quin magis concedere cōuenit, & blandis uerbis tumidum animū placare. Ita diuus Hie-
ronymus

ronymus, & apud Athenaeū Demetrius Byzantius. Diogenes Laertius exponit, poten-
tium & ferocium iracundiam non esse cōuictijs exagitantā, propterea quod flamma quo
magis exagitur, hoc magis atq; magis inualefcit. Neq; dissentit ab hoc interpretamēto
Plutarchus. Quamquā Plato lib. De legibus sexto, sic usurpauit, ut de ijs dici solitū uidea-
tur, qui frustra moluntur, quod effici nullo pacto queat, ostendens id iustus genus quod-
dam fuisse, ut ignem gladio dissecarēt. Ad eundem ferme sensum retulit diuus Basilus in
epistola ad nepotes, ut idem sibi uelint, ignem gladio dissecare, & eribro haurire aquam.
Huc nimirū alludit Lucianus in secūdo Verarum narrationum lib. cum ex insulis fortu-
natis dimitteretur, fingens se à Rhadamantho admonitū, ut si quādo rediret in hunc no-
strum orbem, tria quaedam obseruaret, *μη πύρ μαχαίρῃ σκελδέειν, μήτε θόρυβος ἐδίειν, μήτε
παιδί ἐπὶ τῆ ἀκρόδεκῃ ἐπι πλυσίωζε*, id est, Ne gladio ignē diuerberaret, ne lupinis ue-
fceretur, ne se puero decimumoctauum annum egresso adiungeret. Si quidem horum
meminisset, futurū ut aliquando ad eam insulā reuerteretur. Horatius hoc dicto uidetur
indicare crudelitatem cum insanā coniunctam. Amor enim per se furor est, qui si erum-
pat in pugnas ac caedes, ignis gladio perfoditur. Libro sermonum secundo, satyra 3
His adde cruorem. Atq; ignem gladio scrutare.

Cor ne edito.

μη ἐδίειν τὴν καρδίαν, id est, Cor ne edito, hoc est, ne curis tuum ipsius animum excri-
cies. Ad hunc modū enarrat Demetrius Byzantius apud Athenaeum. Aut ne sollicitudi-
nibus uitam reddas breuiorem. Aristoteles enim lib. De partibus animalū tertio narrat,
cōr esse fontem omnium sensuum, uitaeq; ac sanguinis. Aristophanes in Nebulis,
οὐκ ἔστι θύμῳ δακρυῶν ἕσθω, id est,

Animum tamen mordens meum, sic inquam.

Item Theognis,

καὶ δ' ἀκνομαι ψυχῶν, καὶ δ' ἄρα θυμῶν ἔχοι, id est,
Et robor mentem, sumq; animi ambiguus.

Videtur ex Homero sumptum, apud quem est Iliados 7

*ἦπι δ' ἀπὸ πείδιον τὸ ἀλκίον οἶον ἀλάτῃ,
οὐ θυμὸν κερταίω, πᾶσι τῶν ἀνδρῶν ἀλεείνων.*
Solut at ille quidem uacuis errabat in agris
Cor adedens curis, hominum uestigia uitans.

Et o, *σὺ δ' ἀμὲν κερταίω*, id est, tuum edis cor.

Item Odyssaeae 1.

*ἐνθα δ' ὄνο νύκτας, δ' ὄνο τ' ἡμέρας σιωχέεις ἀεὶ
κέμεθ' ἑμῶ, καμᾶτω τε ἄλγῳ θυμῶν ἐδοντοῦ,* id est,
Hic soles nocteisque duas confedimus, usq;
Rodentes animum curis simul atq; labore.
σὺ δ' ἄν κτήση θυμῶν ἀμύσεις, id est,
Tu intus praecordia rodes.

A fabis abstineto.

κράμων ἀπὲ χειδάε, id est, A fabis abstineto. Huius aenigmatis uaria reperitur interpre-
tatio. Plutarchus in cōmentario De liberis educandis, ad hūc enarrat modum: Abstinen-
dum à tractandis reipub. muneribus, propterea quod antiquitus in creandis magistrati-
bus suffragia per fabas uice calculorum ferebantur. Quamquam idem in Problematis di-
uersam adfert causam: nempe quod omnia legumina uentum & humorē impurum ad-
ferant corporibus, atq; hanc ob causam ad Venerem incitent. In eadem sententiā M. Tul-
lius item fuisse uidetur, qui in li. De diuinatione primo, scribit ad hunc modum: Iubet igitur
Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectus, ut nihil sit quod errorē animis per-
turbationemq; adferat. Ex quo etiam Pythagoreis interdictum puratur, ne faba uesceren-
tur; quae res habet inflationem magnam. Is cibus tranquillitatē mentis quarentibus con-
stat esse contrarius. Aristoxenus tamē apud A. Gellium lib. quarto, capite undecimo, re-
fellit hanc opinionem, affirmans Pythagoram nullo legumine sapius usum quam fabis,
quod is cibus & aluum sensim subduceret & leuigaret. Porro Gellius de cyamo nō esira-
to, causam erroris fuisse putat, quod in Empedoclis carmine, qui disciplinas Pythagori-
cas sectatus est, uersus hic inuenitur.

ἀλλοίπρωσ δαλοὶ κράμων ἀπὲ χειδάε ἐλιδε, id est.

b 3 Ah miseri

Aduersus solem ne loquitur

πρὸς τὸν ἥλιον τετραμυθίου μὴ λαλεῖν, id est, Aduersus solem ne loquitur, hoc est, manifestis ne repugnes. Nam quod maxime constat, maximeq; in confesso est, id sole clarius dicimus. Ergo contra solem loquitur, qui dicit, Nil intra est oleam, nil extra est in nuce durū.

Gladium acutum auertas.

οὐρα μὲν χειρὸν ἀρσεφειν, id est, Ensem acutum auertas. Opinor innui, a periculosis negocijs abstinentium. Nam fertur & aliud prouerbum, μὴ πωδὶ μάχουραν, Ne puero gladium, subaudiendum, committas.

Aduersus solem ne meijto.

πρὸς τὸν ἥλιον τετραμυθίου μὴ ὀμιλεῖν, id est, Aduersus solem ne meijto. Opinor comendari uerecundiam. Tametsi Plinius superstitiosam huius rei causam reddit lib. 28. ca. 6. Verba ipsius subscribam: Auguria ualitudinis ex urina traduntur. Si mane candida, dein rufa sit, illo modo cōcoquere, hoc concoxisse significatur. Mala signa rubre, pessima nigre. Mala bullantis & crassa: in qua quod subsidit, si album est, significat circa articulos aut uiscera dolorem imminere. Eadem uiridis, morbum uiscerū. Pallida bilis, rubens sanguinis. Mala & in qua ueluti furfures atq; nubeculae apparēt. Diluta quoq; alba, uiciofa est. Mortifera uero crassa, graui odore. Et in pueris tenuis ac diluta. Magi uetāt eius rei causā contra solem lunamq; nudari, aut umbram cuiusquā ab ipsa aspergi. Helioidus iuxta obstantiā reddi suadet, ne deum nudatio aliquem offendat. Locus hic quem Plinius citat, & ex quo symbolum Pythagorae sumptum apparet, est in opere cui titulus Ἔργα καὶ ἡμῶρα,

μὴ δὲ ἀντὶ ἡλίου τετραμυθίου ὀρθὸς ὀμιλεῖν, Ἄντὶ τὸ πᾶν ἐπέκει δὴ μὴ μὲν μὲν μὲν ἐστὶ ἀνὸντα, μὴ τὸ ἐν ὀσφί, μὴ τὸ ἐκ τῶν ὀσφί, πῶς ἐκείνου ἀρσεφειν, μὴ δὲ ἀργυμυθίαις, μακρόρων καὶ νύκτας ἐασιν, Ἐξομυθίου δὲ ὄρα θεία ἀντὶ τετραμυθίαις ἐδῶς, ἢ ὄρα πῶς τοῖς χυ πειλάτεις ἔνδρα καὶ ἀλλῆς.

id est,

Aduersus solem rectus ne meijto, uerum ut Occiderit, donec redeat, facere ista memento. Sed neq; progrediens, lotium desperferis unquam, Inue uijs, extra uie uias, neq; membra renudes Micturus, siquidem diuis nox sacra beatīs. Atqui uir fuerit prudensq; piusq; recumbens, Siue domus muris admotus corpore, meiet.

Hirundinem sub eodem tecto ne habeas.

ομοροφῶν χελιδνάς μὴ ἔχειν, hoc est, Hirundines ne habeas sub eodē tecto. Diuus Hieronymus Aristotelis auctoritatem secutus, interpretatur abstinentium a commercio garrulorum & susurrorum. Verum hoc interpretamentum refellit apud Plutarchum Symposiaco decade octaua. Nam haud equum uideri, ut auem domesticam, & humani conuictus citra noxam amantem, perinde ut sanguinariam & rapacem propellamus. Quod enim de garrulitate causantur, id esse frivolum, cū gallos, graculos, perdices, picas, cumq; his alias compluris multo magis obstreperas non arceamus a domestico contubernio, imò nihil penē minus in hirundinem conuenire, quā garrulitatem. Ne id quidem accipiendum uidetur, quod quidam Pythagoricum symbolum ad tragœdiam quæ de hirundine fertur, referūt, quasi triste omen secum adferat. Nam hac ratione philomenam item eijs oportere, ut quæ ad eandem pertineat tragœdiam. Itaq; uero propius uidetur, ob id improbatam hirundinem, quod eidem malo uideatur obnoxia, quo infames habentur aues ad uncis unguibus. Siquidem carnibus uictitat, & cicadas, animal maxime uocale, ac nullis sacrum, uenatur: preterea humi uolans minutis animantibus insidiatur, deinde sola auium in tectis uersatur, nullam adferens utilitatem. Nam ciconia quum ne tecto quidem utatur nostro, tamen haudquaquam mediocrem contubernij gratiam refert, bufones, serpentes, hostes hominum e medio tollens. Contra hirundo, postea quā sub nostro tecto suos educauit pullos, ab it nulla relata gratia comunicat hospitij. Deniq; quod est omnium grauissimum, duo duntaxat animalia domestica sunt, quæ nunquā humano conuictu

conuictu mansuescunt, neq; tactum admittunt, neq; consuetudinem, neq; ullius rei aut disciplinae communionem. Musca semper pauit ne quid mali patiat, & ob hanc causam indocilis ac semifera. Hirundo item natura uidetur hominem exosum habere, proinde nec cicuratur, utpote diffidens semper, semperq; suspicans mali quippiā. His de rebus recte Pythagoras conuictorem ingratum parumq; firmum, hyrundinis simbolo monuit ablegandum. Huiusmodi ferme Plutarchus eo quem ostendi loco. Quibus illud unum uidetur addendum, Ciceronem, seu quisquis is fuit, in rhetoricis ad Herennium, infidæ amicitia similitudinem ab hirundinibus mutuari, quæ uere ineunte praesto sunt, hyme instante deuolent.

Stragula semper conuoluta habeto.

τὸ σφῶματὸν αἰεὶ στω δεδεμῶνα ἔχειν, id est, Stragula semper conuoluta habeto. Id his quoque temporibus inelegans & inurbanum habetur, si quis stragula lecti non componat. Quid autem sibi uelit hoc symbolum, alijs diuinandum relinquo. Tametsi suspicor commendatam uerecundiam, etiam his in rebus quibus cogimur naturæ necessitati satisfacere.

In anulo, dei figuram ne gestato.

ἐν ἀνακτολίῳ θεῶν εἰκόνα μὴ ποδιδόραειν, id est, In anulo, dei imaginem ne circumferas. Fortassis admonet, non passim admiscendam dei mentionem.

Sellam oleo ne absterferis.

λαδὸν εἰς δάκτυλῳ μὴ ἀμόργου δαειν, id est, Ne sedem absterferis oleo. Nec huius interpretamentum occurrit. Arbitror ianui, non esse abutendum rebus optimis ad ea quibus neq; dignæ uidentur, neq; utiles.

Coronam ne carpito.

στῆφανον μὴ δὲ σπείραειν, id est, Coronam ne carpseris. Diuus Hieronymus aduersus Rufinum interpretatur, urbium leges obseruandas esse, non uiolandas, neq; reprehendas, quod urbium turrata moenia coronarum speciem praebent.

Quæ deciderint ne tollito.

τὰ πεσόντα μὴ ἀναερεῖ δαειν, id est, Quæ deciderint ne tollas. Admonet, ut affuescamus moderatus cibū sumere. Aristophanes in Heroibus, teste Laertio, superstitiosam huius symboli causam adfert. Heroum enim esse quæ ceciderint e mēsa, eoq; nefas gustare. Alij sic efferunt, μὴ δὲ γόνει δαειν ἢ εἰ γόνος τὸ τραπέζης καταπέσειν, id est, Ne gustes, quæcunq; in mensa deciderint.

Agallo candido abstineas.

ἀλεκτρονὸν μὴ ἀπῆδα λαλεῖν, id est, Albo gallo ne manū admoliaris, quod Mensi sacer sit, utpote horarum nuncius.

Panem ne frangito.

ἄρτον μὴ καταγνῶναι, id est, Panem ne frangito. Admonet non esse dirimendam amicitiam: propterea quod antiquitus amicitia pane cōciliabatur. Vnde & Christus princeps noster distributo pane, perpetuam inter suos amicitiam consecrabat, Proinde non conuenire frangi id per quod amici conglutinentur.

Salem apponito.

τὸν ἅλα πᾶσι θέαειν, id est, Salem apponito. Admonet iustitiam & æquitatem omnī adhibendam negotio. Sal enim quicquid occupauerit seruat, & ex rebus purissimis constat, aqua & mari.

In uia ne feces ligna.

ἐν ὁδῶ μὴ χίμαρ φύλα, id est, In uia ne feces ligna. Quidam exponunt, non esse discruciantiam & abbreviandam uitam curis & anxijis cogitationibus.

Ne libaris dijs ex uitibus non amputatis.

μὴ ἀπὸν δαειν θεοῖς ἐξ ἀμπελων ἀπμηθῶν, id est, Ne libaris dijs ex uitibus nō amputatis. Nihil gratum superis, quod nō purum purgatumq; sit. Hoc enigma Plutarchus tribuit Numa in ipsius uita, diuinās eo mansuetudinem commendari, quæ pars sit pietatis: quem admodum & Euangelica doctrina reijcit munera ferocis, qui nolit fratri suo reconciliari, Quod enim purgatum non est, agreste est, & farina conducit leniendis quæ dura sunt. Addit enim quod mox subiiciam.

Ne sacri-

Ne sacrificio sine farina.

Μαθήματα ἀπὸ ἀλλήλων, id est, Absq; farina ne sacrificio. Hoc ænigma morum mansuetudinem commendat, ut dictum est.

Adorato circumactus.

προσκύβειν περιφρόνῳ, id est, Adorandū circumactū corporis. Nimirū ad imitationem cœli perpetua uertigine circumacti, Cœlum autē, deum antiquitas credidit. Plutarchus & hoc tribuit Numæ, ceterū peculiare. Ac meminuit quidem de cœli circumactū, ceterū addit & alias interpretationes: uidelicet cum sacra spectent exortū solis, qui adoratur uertens se circumactio corpore ad orientē, uidetur semet ad deum cōuertere, factūq; circulo per utraq; mūdi partem uota facere. Subijcit & tertiā, quam uidetur maximē probare. Corporis uertigine significari rotas Aegyptias, sentit opinor de hieroglyphicis, qui bus illi significabāt, nihil in rebus humanis esse stabile aut perpetuum, sed utcūq; uisum fuerit deo uitam nostram uertere ac uoluere, æquum esse ut boni consulamus.

Adoraturi sedeant.

Καθῆσθαι προσκυβήσαντες, id est, Adoraturi sedeant, significat uota certa cōcipere oportere, & in his quę sunt optima perseuerare. Et hoc Plutarchus asseribit Numæ, nisi quod in ædico per Aldinum uolumine προσκυβήσαντες legimus, non προσκυβήσαντες, addēs id fuisse uelut augurium uota rata firmāq; fore. Addit quibusdā hanc quietem uideri distinctionem actionum, tanquā qui prior actioni finem imposuerint, sedentes apud deos, initium alterius actionis ab iisdem aspiciuntur. Quidam arbitrantur alium subesse sensum, quod oporteat eos qui sacris operantur, non obiter ac uelut aliud agentes hoc facere, sed uacuos ac totos rei diuinæ intētos. Vnde Plutarchus idem tradit, quoties pontifex auguria seu sacra aggrediebatur, præcones clamabāt, hoc age. Ea uox hortabatur, ut qui sacra adirent, reuerenter & attente id facerent. Idem in Problematibus rerum præcarū refert, qui dijs uota fecissent, in templis manere & quietē agere solitos, quod actiones huius uitę frequenter inuoluant hominem molestijs.

Surgens e lecto, uestigium corporis confundito.

Αναστὰς ἐξ ὀνότις σιωπῶν ἡσυχίᾳ τῶν σπώματων, id est, Cum surrexeris stragulas confundito. Videtur idem cum superiore de stragulis complicandis.

Apiscibus abstineto.

Ἰχθυῶν μὴ γούεσθι, id est, Pisces ne gustato. Quamobrem Pythagoras ab urtica marina iusserit abstinere, fortassis illud in causa fuit, quod is piscis Hecata sit sacer, propter mysterium ternionis, quem aiunt huic deæ dicatum: Sed qua gratia reliquorum item piscium esum interdixerit, non æque promptum fuerit expedire. Quamquam apud Plutarchum in Quæstionibus conuiuialibus, quispiam huiusmodi causam adfert, Pisces quodāmodo Pythagorica disciplina contubernales uideri, propter ἰχθυοβίαν, id est, silentium, ita ut etiā in prouerbij abierit, ἀφανότατον ἰχθύον, id est, Magis mutus q̄ piscis. Theon grammaticus apud eundem Plutarchū diuersam rationem allegat. Nam piscem maris indigenam & alumnū esse, elementi uidelicet non solū alienissimū, uerum etiā inimicissimū naturę hominis. Neq; enim deos hinc alii, quemadmodum de stellis opinantur Stoici, quin parentem & seruatorem regionis Aegyptiorum Osiridem in hoc defectū perisse. Proinde nec aqua maris ad potum utuntur, nec quicquam eorum quę in eo gignuntur, alunturq; purum & ad hominis usum accommodatum existimant, ut cū quibus nec aerem communem, neq; regionem habeamus communem. Quinimo aer hic, per quem reliqua omnia uiuunt alunturq; illis perniciem adfert, tanquam præter naturam, citraq; usum & genitū & uiuentibus. Neq; mirum, inquit, si ab animantibus abstinent, propter elementum maris ab humana natura alienis, nec ob id idoneis, quę cum nostro spiritu ac sanguine misceantur, quando neq; nautas alloqui dignantur Aegyptij, si quando fiant obuij, quippe qui ex mari uictum sibi parent. Rursus Sylla eodem in loco causam aliam adducit: nempe Pythagorā ferē uesci solitū ijs quę fuissent dijs immolata, primitijs illis dicatis. Atqui nullus piscis idoneus ad sacrificium. Plutarchus ipse rationes superiores ita refellit, ut dicat, hoc ipso nomine magis oportere uesci piscibus, quod peregrini generis esse uideantur. Immane enim planeq; Cyclopicum esse, si quę sunt eiusdem generis, mutuo laniatu pascantur. Nam quod narrant, aliquando Pythagoram empto retium iactū, pisces

pisces captos emisisse, non eos cōtempnit uelut hostes & alienigenas, sed tanquā amicis iam factis & captiuis pepercit, persoluto illorum nomine precis. Reddit autē duplicem causam, quare Pythagore non probaretur pisciū esus, partim quod res cum iniustitia conuicta uideretur, persequi, occidere, uorare animal, quod ipsa natura nullo pacto lædat hominem, aut lædere possit. Deinde quod nō ad necessitatē, sed ad luxum, superuacaneq; gula uoluptatem pertineat pisciū esus. Hinc esse quod Homerus fecerit, nō Græcos solum, cum circa Hellepontum militaret, à piscibus abstinentes, uerum etiā Phæacas ipsos, alioqui helluones. Ne procis quidem lurconibus marinū obsonium apposuit, cū utriq; insulares essent. Nam apud hos maiorem ferē uidemus tum immanitatē tum luxū. Neque locij Ulyssis unquā aut hamo, aut retibus usi sunt, donec farina suppeteret. Verum omni cōmeatu absumpto, paulo prius quam sacros Soli boues deuorarent, piscari ceperunt: non obsonij causa, sed ob famem depellendam. Commemorantur hoc loco apud Plutarchum, & alia nonnulla de pisciū abstinentia, sed hæc ad symboli interpretationem satis esse uisa sunt. Tribuitur Pythagoræ & illa nobilis sententia, teste Plutarcho in commentario De exilio, ἐλθὼν βίον ἢ ἀεισον, ἡ δὲ αὐτῶν σιωπήσια ποιήσει, id est, Optimā uitę rationem elige, eam iucundam reddet cōsuetudo. Diuus Hieronymus hoc etiā dogma Pythagoricum refert, quo uir ille totius moralis philosophiæ summam complexus uidetur, δὲ εἰ φύγα δίδου πάλιν πρόπου καὶ ἐκὼ σπείρου πάλιν νότον ἀπὸ τῆς σάματος, τῆς ἀπαυδουσίας ἀπὸ τῆς ἰχθύος, τῆς ἀσέλγους ἀπὸ γαστρος, τῆς σάστου ἀπὸ πόλεως, τῆς διαφρονίας ἀπὸ τῆς οἰκίας, τῆς κοινῆς ἀπὸ πάντων τῶν ἀκρατῶν, id est, Fugare conuenit, ac modis omnibus refecare, morbum à corpore, incitiam ab animo, luxuriam à uentre, seditionem à ciuitate, discordiam à familia, in summa ab omni negotio intemperantiam.

Non bene imperat, nisi qui paruerit imperio.

III

οὐκ ἔστιν εὖ ἀρξάναι μὴ ἀρχθῆναι, id est, Fieri nō potest, ut bene gerat imperiū, qui nō tulerit imperium. Manet hoc adagium, hodieq; uulgo celebre, neminē recte dominū agere qui non ante ministrum gesserit. Citat autem Aristoteles Politicorum libro tertio, δὲ λέγει καὶ ἄλλοι, ὡς δὲ ἐστὶν εὖ ἀρξάναι, μὴ ἀρχθῆναι, id est, Quapropter illud etiam recte dicitur, Neminem bene imperium gerere, qui nō ipse prius sub imperio fuerit. Rursum eodē libro, πῶν τε γὰρ μέλλοντα ἀρξάναι καὶ ἀρχθῆναι ἀφαιροῦσι τὸ εἶναι πρῶτον, id est, Eum enim qui bene sit administraturus imperiū, aiunt imperiū ferre prius oportere. Magis prouerbialiter extulit Plato, libro de legibus sexto, δὲ δὴ πάλιν ἀνδρα δεινοῦ εἶδος πρὸς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς δὲ μὴ διαδύνασθαι εὖ ἀρξάναι, ἀλλὰ ἀρξάναι πρῶτον, id est, iam illud oportet unū quēq; de mortalibus uniuersis cogitare, qui nō seruiert, eum haudquaquam dominum fore laude dignum. Plutarchus in ducem imperiū, ὅτε γὰρ πρῶτον εἶναι ὀρθῶν, ὅτε δὲ διαδύνασθαι ἀρξάναι, ὅτε ἀποστέλλῃς καὶ σπείρῃς, ἢ τὰ ἡσυχίᾳ ἀτακτοῦνται, ἢ ἀρχθῆναι μὴ ἀρχθῆναι, id est, Neq; enim lapsi partes sunt alios erigere, neq; nescij docere, neq; incōpoliti cōponere, neq; ordinare inordinati, neq; imperare qui imperium non sit passus. Idem hoc laudis peculiariter tribuit Agesilao, ἐλθὼν ὑπὸ τὸ ἀρχάναι μὴ ἀπαυδουσίαν τῶν ἀρχθῆναι, id est, uenisse ad imperium, non indoctum parere imperio. Seneca libro de ira 2. Nemo regere potest, nisi qui & regi. Natum adagium à nobili illo Solonis apophthegmate, quod in eius uita refert Diogenes Laertius, ἀρχε πρῶτον μαθῶν ἀρχθῆναι, id est, Imperium gere, sed ubi prius imperiū ferre didiceris. Itaq; refert potest uel ad eos, qui prius alieno parēdo imperio discunt imperium in alios gerere: uel qui prius cupiditatibus imperant suis, quā in alios exerceāt imperium. Neq; enim idoneus est ut alijs dominetur, qui ipse seruit affectibus: neq; rex alijs esse potest, nisi quem ratio rexerit.

Adonidis horti.

IIII

Ἀδωνιδῶν κήποι, id est, Adonidis horti, de rebus leuiculis dicebatur, parūq; frugiferis, & ad breuem præsentemq; modo uoluptatē idoneis. Pausanias testatur, Adonidis hortos olim in delicijs fuisse, lactucis potissimū ac sceniculis frequētes, in quib; semina haud aliter atq; in testa deponi consueuerint: eoq; rem in prouerbium abiisse, cōtra futiles ac nugones homines, & uoluptatibus ineptis natos: cuiusmodi sunt cantores, sophiste, poetę lasciuī, cupidarij, atq; id genus alij. Erāt autem ij horti Veneri sacri, propter Adonidem eius amasium, primo gratis flore præreptū, atq; in florem cōuersum. Horū mentionem facit Plato in Phædro, ὁ δὲ ἔχων γυναικῶς, ὡν ἀφ᾽ ἑαυτῶν κήπους, ἢ ἔχουσι βότρυς γυναικῶν.

ullit ciborū. Vnde & ille iocus est Octauij Cesaris ad quendā, a quo fuerat conuiuio per parco frugalitq; acceptus: Nesciebam me tibi esse tam familiarē. Huc pertinet etiā illud, quod suo loco referemus: ἀλλ' οὐ βέλτερον μὴ πρὸς ἀλλήλους, id est, Non oportet transgredi salem ac mensam, hoc est, amicitia ius quod his rebus conciliatur, non est uiolandum. Porro salis nomine frugalem uictū innuit, passim ex poetis licet cognoscere. Horat. in Odiss: Viuitur paruo bene, cui paternum

Splendet in mensa tenui salinum. Idem in sermonibus: Modo sit mihi mensa tripes, & Concha salis puri.

Verum in diuinationibus uidetur magis religionis causa solitus apponi. Cur autē hic nos sal potissimum sit habitus, quaeritur apud Plutarchum in eo, quē modo citauī loco. Nam & Homerus salem diuinū appellat, & Plato scripsit salē rebus diuinis amicissimū, familiarissimumq;. Proinde Aegyptij honoris causa prorsum a sale abstinent, adeo ut ne panibus quidē uescantur sale conditis, Tametsi Plutarchus arbitratur Aegyptios hac gratia potius abstinuissē, si quando pure uiuere uellent, quod praecipue libidine iritate pute tur, idq; propter calorē. Praeterea nō est ueri dissimile, illos abdicasse sibi salem, tanquam condimentū omnium suauissimum, ita ut non immerito, opsoniorum opsoniū appellari possit. Nam sunt qui hac de causa salē gratiā nominarint, quod citra hunc omnia uideantur insipida ingrataq;. Quāq; illud maxime diuinū in se sal habere uidetur, quod a corporibus uita destitutis putrefactionē ac tabem arcet, neq; sinit prorsum interire, diu mori uelut resistens, animiq; quoad licet, uice fungēs. Atqui nihil est anima diuinius. Huius ut est officium, animantia tueri, continereq;, neq; sinere cōpaginem dilabi: itidem sal, animē exemplo, cohibet corporū harmoniā ad tabem tendentium, & membrorum inter se amicitiam cōseruat. Hac eadem ratione, fulguris ignem sacrum ac diuinum arbitrantur, quod iustorū corpora multo tempore perdurent, neq; putrescāt. Habet & illud quasi diuinum sal, quod uim quandam gignendi genuinā habere credatur, uel hoc argumēto, quod sicuti paulo superius dictum est, seminalem uigorē expergeficit, acuitq;. Proinde qui canibus alendis dant operā, salis carnibus ac salamentis eos pascūt, quo ad gignendum gignantur alacriores. Accedit huc, quod ē nauibus murinis immensa marium uis oleat enasci. Neq; defunt qui dicant, mulieres etiam citra uirilem operam fieri grauidas, si salem lingant. Praeterea putant huc alluisse poetas, qui nō sine causa finxerūt Venerem geniturae principem, ē salo natam fuisse, quam etiā ἑλισση, id est, saligenā cognomināt. Quin idem deos omnes marinos foecundos, & plurimorū liberorum progenitores faciunt. Deniq; nullū est animal, neq; terrestre, neq; uolatile, perinde foecundū, ut sunt omnia marina. Huiusmodi ferme de sale differuntur apud Plutarchum, quae quidē hoc magis libuit referre, quod in Christianis etiā mysterijs, praecipue baptismi, quo renascimur ac denuo gignimur ad salutē, sal in primis admisceatur, ut ex his, quae ueteres de sale senserunt, non nihil etiam theologus ad frum usum possit accommodare.

Duabus ancoris fultus. XIII

ἡ δὲ Διοὶν δρμαί, id est, Duabus nixus in portu sedet, subaudiendū ancoris. De firmis & immotis, & qui rem suā probe constabilerūt. Ductū a nauibus intra portū tuto manentibus, a prora simul & a puppi proiectis ancoris. Meminit Aristides in Panath. Ab eadem metaphora ductū est, quod aduersus Ctesiphonē dixit Demosthen. οὐκ ἔστι δὲ αὐτῷ δρμαί τις πολλοίς, subaudiendū ἀγκύρας, id est, Haud eadē ancora nixus est, qua uulgus hominū.

Sine capite fabula. XIII

Ἀκεφαλοῦ μύθος, id est, Sine capite sermo, dicitur imperfectus ac mutilus. Plato li. De legibus sexto: οὐκ ἔστι δὲ ἡ γὰρ λέγων γὰρ αὐτὸν μύθος ἀκεφαλοῦ ἑλέων κατὰ λιπόμε, πλανώμενος γὰρ αὐτὸν ἀπάντη τοῦτος ἀν, ἀμορφῶ φάνοις, id est, Nequaquā profecto, postea quā dīcēdi parteis suscepi, sermonem absq; capite libens reliquerim. Etenim si oberrans talis occurrat alicui, foedus uideretur. Rursus in Gorgia: ἀλλ' εἴθε εἴς μὲν τις φασὶ ματαφύδεις εἶναι κατὰ λέγειν, ἀλλ' ἂν θύνητας κεφαλίω, ἵνα μὴ ἐνδο κεφαλῆς πρὶν, id est, At ne sermones quidem interim aut fas esse deferere, quin potius imponendū illis caput, ne sine capite obambulent. Fortassis alludit ad id, quod refert Plutarchus in dialogo De defectis oraculis. Apud Cretenfes festum quoddam nouis & absurdis caeremonijs agebatur, ostensō hominis simulacro sine capite. Hunc aiebant Homerioni patrem fuisse, qui constuprata per uim Nympha

Nympha, sine capite fuerit repertus. Prouerbiū refertur a Zenodoto.

Inter sacrum & saxum. XV

Tyndarus apud Plautū, alter ē captiuis, cum iam proditis dolis esset deprehensus, nec haberet, quanam arte posset elabi: Nunc ego, inquit, omnino occidi. Nunc ego inter sacrum saxumq; sto, nec quid faciam scio. Apuleius asini sui libro undecimo: Plurimū ergo duritia paupertatis intercedente, quod ait uetus prouerbiū, inter sacrum & saxum positus cruciabar. Explicat autē Apuleius allegoriam adagi, uidelicet alludens ad sacerdotium, cui erat iniiciendus, & paupertatem saxo duriores, per quam nō suppetebant sumptus. Sumptum apparet ex priscis foederis feriēdi caeremonijs, in quibus feialis porcum saxo feriebat: haec interim pronuncians: Qui prior populus foedus rūpet, Iupiter ita eum feriat, quemadmodum ego porcum hoc lapide ferio. Sed undecūq; fluxit adagium, satis liquet dici solitum in eos, qui perplexi, ad extremum periculum rediguntur.

Inter malleum & incudem. XVI

μετὰ τὸ ἀκμονοῦ καὶ σφύρας, id est, Inter incudē & malleū. Huic non dissimile refertur ab Origene Theologo, quadam in Hieremiā homilia, his quidem uerbis: nam Graeca desideramus: iam quoddam est apud nationes tritum uulgi sermone prouerbiū, ut de his qui anxietatibus, & ingentibus malis premuntur, dicant: Inter malleū sunt & incudem.

Nunc meae in arcum coguntur copia. XVII

Rem eandem diuersa significat allegoria Terentius in Heautontimorumenō, cū ait: In angustum oppido, nunc meae coguntur copia. Metaphora sumpta ab exercitu, qui laborat, iniquo conclusus loco, & undiq; obsidetur ab hostibus, ut difficile sit effugere.

In acie nouacula. XVIII

Nec abhorret a superioribus illud, quod ab Homero sumptū maximisq; celebratum autoribus, in adagionem abiit: ἡ δὲ φύς ἀκμῆς, id est, In nouaculae cuspide, siue acie, pro eo quod est in fummo discrimine. Sic enim in Iliadis decimo loquitur Nestor:

Νῦν γὰρ δὴ πᾶν τεοσιμὸν ἡδὲ φύς ἐστὶν ἀκμῆς, id est,

Ἡ μάλ' ἀλοιχρὸς ὄλεθρος ἀρχαίοις ἢ βιῶνας, Nunc etenim cunctis sita res in cuspide ferri est.

Viuant ne, an tristi exitio absumantur Achiui. Sophocles in Antigone:

φρόνοι βεβῶς αὐτῶν ἡδὲ φύς τῆς χυρῆς. Sunt autem Tiresia uatis uerba: Creontem admonentis, ut sapiat in tanto constitutus periculo. Rursum in epigrammatibus:

Εὐρώπης ἀσπίς τε θρυδάσθαι βασιλῆος, id est,

Ἦ μὴ ἀμορφόισιν ἡδὲ φύς ἐστὶν ἀκμῆς, Europaeatq; Asiae reges Mauorte potentes

Nunc uobis utriusq; nouaculae in acumine res est.

De Menelao ac Paride, singulari certamine decernētibz, uter Helena potiretur. Theocritus in Dioscuris:

Ἀνθρώπων σωτήρας ἡδὲ φύς ἡδ' ἐόντων. id est,

Certa salus hominum iam ferri in cuspide stantum.

Sumptum uidetur a circulatoribus, qui in cuspide gladiatorum ingrediuntur: aut ab ijs, qui ferrum manu contrectant: ut admonent in hunc autorem edita scholia.

Res in cardine. XIX

Huic non omnino diuersum est illud: Res est in cardine, quod Seruius prouerbiū esse admonuit, enarrans illud Maronis: Haud tanto cessabit cardine rerum.

putatq; perinde ualere, quasi dicas, Res est in articulo. M. Tullius: In eo cardo rei uertitur, dixit, pro eo quod est, ex hoc tota res pendet. Quintilianus lib. duodecimo: Nam ut taceam de negligentibus, quorum nihil refert, ubi litium cardo uertatur. Idem libro quinto: Nam si fatetur, multis ex causis potuit cruetā esse uestis: si negat, hic causae cardinem ponit, in quo si uictus fuerit, etiā in sequentibus ruit. Sumptum ab ostijs, quae cardinibus sustinentur uolunturq;.

Nouacula in cotem. XX

φύς εἰς ἀκύνω, id est, Nouacula in cotem. Dicit solitum in hos, qui forte in eas res inci-

derunt

c 3

derunt, in quas minime uolebant. Neq; nouacula potest incōmodius cadere, quam si in cotem incurrat. Ab hoc non ita multum abhorret illud Horatianum:

Et fragili quærens illidere dentem, Infringet solido.
Recte accōmodabitur & in eum, qui ledendi cupidus, tandē hominē nactus est, à quo uicissim lædatur, cum illi nocere nō possit. Siquidē nouacula, si in molle quippiā inciderit, dissecat: si in cotē, retundit. Huc respexit Tarquinius, qui dixit sibi in animo esse, ut Acius Nauius augur nouacula cotē discinderet, significans in cotē nihil posse nouaculam, quanq; ab augure factum quod ille fieri posse non credebat, refert Lilius libro primo.

Caliga Maximini. XXXI

Caliga Maximini uulgo dicituratum est, in homines insulos, & immodicæ proceritatis. Id adagij refert Iulius Capitolinus, in uita Maximini imperatoris. Nam cū esset, inquit, Maximinus pedum, ut diximus, octo & propē semis, calciamentum eius, id est, campagium regium, quidam in luco, qui est inter Aquileiam & Arziā posuerunt, quod constat pede maius fuisse hominis uestigio atq; mensura. Vnde etiam uulgo tractum est, cum de longis atq; ineptis hominibus diceretur: Caliga Maximini. Hactenus Iulius. Ergo prouerbiū rectius usurpabitur, si cū odio contemptiue dicatur, propterea quod is Maximinus, unde natum esse cōstat, inuisissimus esset pariter & populo Romano, & Senatui: quippe Thrax natione, deinde sordido genere, postremo moribus barbaris ac feris. Quinetiam nunc homines insignitæ proceritatis uulgo male audiunt, tanquam sordides atq; inertes.

Clematis Aegyptia. XXXII

Huic cōfine est, quod à Phalereo Demetrio refertur, κλημῆτις ἀγυρῆς, id est, Clematis Aegyptia. Id aut loco dicituratum in eos, qui corpore præter modū procero atq; atro colore essent: natū haud dubie ab eius herbae specie, de qua meminit Dioscorides lib. quarto. Plinius lib. xxiiij. cap. xv. Itali, inquit, centunculū uocant, rostratis folijs, ad similitudinem captis penularū, iacens in aruis. Græci aut clematidem appellant. Sed cum clematidis multæ sint species, quas inibi recenset Plinius, una duntaxat prouerbio locū fecisse uidetur, ea nimis, quæ clematis Aegyptia cognomine dicitur. Dicitur autem quod hæc maxime gignat Aegyptus, folio lauri longo tenuiq; aduersus serpentes & priuatim aspidēs, ex aceto pota efficax, quæ eadē ab alijs daphnoides, ab alijs polygonoides uocatur. Laertius in uita Zenonis, ex autoritate Apollonij scribit, Zenonem gracili fuisse corpore, statu procero, atra cute. Deinde autorē citat Chrylippū, qui in secūdo prouerbiorum suorum libro scripserit, ob eam causam, à quodam clematidem Aegyptiam fuisse dictū.

Res ad triarios redijt. XXXIII

Romanum extat adagium, elegans cum primis & annotadum: Res ad triarios redijt. Eo licebit uti cum significabimus rem eo periculi redactā esse, ut extremo conatu, summisq; uiribus sit enitendū, & ad suprema confugiendum consilia, quibus si nihil proficiatur, iam nihil reliquum esse uideatur, unde subsidium sperare possis. Veluti si in disceptatione quapiā literaria, mediocribus ambigentibus, ad unū aliquē summæ doctrinæ uirum rem deferre cogere mur. Aut in ancipiti negotio, potentissimorū amicorū opem implorare cōpellemur, quos non nisi maxima quadam adaçti necessitate soleamus interpellare. Deniq; si cum uulgaribus illis consilijs res explicari nequit, ad nouū aliquod & egregie callidum confugitur. Quemadmodū Terentianus ille Phormio in sui nominis fabula, cū significaret neq; in Antiphone, neq; in Phædria, neq; in Geta satis esse præsidij ad rerum dendam senis sæuitiam: Ad te, inquit, Phormio summa redit. Natum est adagium à ratione modoq; cōponēdi Romani exercitus, Refertur aut pariter, & explicatur è T. Lilio, primæ decadis li. octauo, cuius uerba libuit subscribere. Postremo in plures ordines acies distribuebatur. Ordo enim sexagenos, siue ut alij legunt sexcenos milites, duos centuriones, uexillariū unum habebat. Prima acies hastati erāt, manipuli quindecim distantes inter se modicū spaciū. Manipulus leues uicenos milites, aliam turbam scutatorū habebat. Leues aut, qui hastam tantū gestaq; gererent, uocabantur. Hæc prima frons in acie, florē iuuentū pubescentiū ad militiam habebat. Robustior inde ætas totidē manipulorum, quibus principibus est nomen. Hos sequebantur scutati omnes, insignibus maxime armis. Hoc triginta manipulorū agmen, antepilanos appellabāt, quia sub signis iam alij quindecim

cim ordines locabantur, ex quibus ordo unusquisq; tres partes habebat. Earū unamquā que primū pilum uocabāt. Tribus ex uexillis constabat. Vexillū centum octoginta tres, ut alij sex, homines erant. Primū uexillū triarios ducebat, ueteranū militem spectata uirtutis. Secundū rorarios minoris roboris ætate factisq;. Tertiu accensos, minime fiduciae manum. Eo & in postremam aciem reijciebātur. Vbi his ordinibus exercitus instructus esset, hastati omniū primi pugnam inibant. Si hastati profligare hostem nō possent, pede presso eos retrocedentes, in interualla ordinum principes recipiebant. Tum principū pugna erat, hastati sequebātur. Triarij sub uexillis cōsidebant, sinistro crure porrecto, scuta innixa humeris, hastas subrecta cuspidē in terram fixas, ut haud secus quam uallo septa inhorreret acies, tenētes. Si apud principes quoq; haud satis prospere esset pugnatum, à prima acie ad triarios sensim referebantur: inde rem ad triarios redisse, cū laboratur, pro uerbio increbuit. Triarij cōsurgētes, ubi in interualla ordinū suorū principes & hastatos receperissent, extēplo cōpressis ordinibus uelut claudēbant uias, unoq; cōtinente agmine, iam nulla spe post relicta, in hostē incidebant. Id erat formidolosissimū hosti, cū uelut uictos insecuti nouā repente aciem exurgētē auctā numero cernebant. Hactenus T. Lilius, cuius ex uerbis satis arbitror liquere prouerbiū, ut nostra interpretatione iam nō sit opus. Itē Vegetius de re militari lib. ij. declarat post omnes acies solere collocari triarios, omni armorū genere instructos, qui genu posito subsidebant: ut si primam acie uincti cōtigisset, ab ijs integrato prælio uictoria repararetur. Modestus in libello de uocabulis rei militaris: Sextus, inquit, ordo post omnes à firmis & scutatis, & omni genere armorū munitis, bellatores tenebat, quos antiqui triarios appellabāt. Hi ut requieri & integri acrius inuaderent hostes, post ultimas acies sedere cōsueuerunt, & si quid in primis ordinibus accidisset, de eorū uiribus reparaturis spes tota pēdebat. Flauius Vopiscus in uita Firmi imperatoris, indicat robustissimū quemq; militem in triarios allegi solitum, docēs eum neruis robustissimis fuisse, hoc argumento, quod triarium quoq; uinceret.

Sacram ancoram soluere. XXXIII

Huic finitimū est illud, quod apud Græcos celebratur: ἱδρῶν ἀγκυρῶν χαλᾶζειν, id est, Sacram soluere ancoram, quoties ad extrema præsidia cōfugitur. Translatū à nautis, qui maximam ac ualidissimam ancoram sacram uocant, eamq; tum demū mittūt, cum extremo laborāt discrimine. Lucianus in Ioue tragædo. Ἀκροσὺ δὴ ἱδρῶν φασὶν ἀγκυρῶν, ἢ λὼ εὐδαιμονίᾳ μὴ χαλᾶζειν ἀπὸ βῆσις, id est, Audi iam sacram, ut aiunt, ancoram, quamq; nulla uī queas abrumpere. Sic enim appellat argumentum insolubile. Rursum Drapetis: εὐδαιμονίᾳ δὴ ἱδρῶν ἀγκυρῶν, ἢ λὼ εὐδαιμονίᾳ δὴ ἱδρῶν οἱ ναυκλήμονοι φασὶν ἀγκυρῶν, id est, Visum est igi tur re perperis, extremā ancorā, quā nautæ sacrā nomināt, demittere. Rursum in apologia: Μία μοι ἴσως ἐκείνη ἀγκυρῶν ἐπὶ ἀβροχῶν, id est, Mihi fortassis una illa ancora adhuc super est integra, id est: Illud mihi adhuc superest, quod possim cōfugere. Euripides in Helena. Ἀγκυρῶν δὴ μὲν τῆς τύχης ὀχέει μόνη, id est, Mihi ab unica fortuna pendet ancora, hoc est, Vna duntaxat spes mihi superest. Aristides in Themistocle: καὶ ὅσπερ ἐπὶ ἱδρῶν ἀγκυρῶν ἐκείνης φωνῆς ἐχθροὶ, id est, Ac uelut à sacra ancora de illius uoce pendentes. Diuus Chrystost. de Lazaro cōcione 4 conscientiam appellat ἱδρῶν ἀγκυρῶν, quod illa nunquam patiatur hominem abripi uī cupiditatum, ueluti uentorum procella, quin obnitatur.

Mouebo talum à sacra linea. XXXV

Idem pollere putat Diogenianus κινῶ τὸν ἄφ' ἱδρῶν: id est, Sacræ lineæ talum moueo. De ijs, qui extrema parant experiri. Id Iulius Pollux libro nono exponēs, ait à ludo quopiam tesserarū natum esse adagium. Lusum autem fuisse huiusmodi, ut utriq; ludentium essent calculi quinq; totidē impositi lineis: unde & Sophocles dixerit, πῶσα πρὸς γράμματα, id est, tessaræ quinq; linearum. Inter eas lineas, utriq; quinās, unam fuisse mediam, quam sacram uocabant: unde qui talum mouisset, is sacræ lineæ calculū mouere dicebatur. Id uero non fiebat, nisi cum res posceret, ut ludens ad extrema confugeret auxilia. Vsurpat hoc adagij Plato lib. de legibus quinto: καὶ δὴ πρὸς πρὸς ἄφ' ἱδρῶν, id est, Tanquā à sacra tessera. Plutarchus in libro qui inscribitur, an senī sit gerēda Respub. τὰ ἐλευθερίαν ἀσπῶν τῶν ἄφ' ἱδρῶν ἐπιγυροῦν ἡμῖν τὸ γῆρας, id est, Postremam nobis, tanquā à sacra linea, senectā allegant: hoc est, ueluti causam grauisssimam. Idem cōmentario de comparatione

De Pentheo, qui sero, nec nisi sua pernicie doctus, coepit reuereri Bacchū. Neq; huic dī uersum est, quod admonet senarius ille, inter Græcicas sententias celebris.

ἢ δὲ μετὰ νόμῳ γίγνεται ἀνθρώποις κελύεις. id est,

Tum iudicant homines, ubi iam pœnitent. Eodem pertinet Vergilianum illud, Dicitur iustitiam moniti, & non temnere diuos.

Item illud Demosthenicum: Non emo tanti pœnitere. Vnde perquam elegāter Fabius apud Titum Liliū, euentum, stultorum magistrum appellat; Nec euentus docet hoc, inquit, qui stultorū magister est, sed ratio. Plinius in Panegyrico, quem Traiano dixit, huiusmodi seram & infrugiferam prudentiā, miseram uocat: Terror, inquit, & metus & misera illa ex periculis facta prudentia, monebat ut à repub. (erat autem omnino nulla Respub.) oculos, aures, animos auerteremus.

Malo accepto stultus sapit. XXXI

Paulo dīterius extulit Hesiodus, eandem tamen sententiam, cum ait in libro, cui titulus, Opera & dies:

Δίμυ ἰσοπέθειον ἴχει, Εἰς τίλθ' ἀφελθεῖς, παθὼν δὲ τὴν νόθον ἔγνω. id est,

Tandem sua poena nocentem

Consequitur, passusq; sapit tum deniq; stultus.

Ad quam sententiam uidetur alludere & Homerus in Iliados ἡ ἴνα γνοίης ἀπηνῶν, id est, Vti tuo damno cognoscas. Plato in symposio. ἀ δ' ἡ καὶ σοὶ λέγω, ἀ ἀγαθὸν μὴ ἀπαταῖσθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἰμετέρων παθημάτων γίνονται ἀλαβηθῶσαι, καὶ μὴ ἔτι τῶν παροικίων ἀπαρ νήπιον παθόντα γινώσκει. id est, Quæ sane tibi quoq; dico Agathon, ne ab hoc fallaris, sed ex cognitis his, quæ nobis acciderunt, caueas; nec iuxta proverbium ueluti stultus post acceptum malum sapias. Huc referendum & Plautinum illud in Mercatore: Felicitas is sapit, qui alieno periculo sapit. In eandem sententiā Tibullus elegiarum lib. tertio: Felix quicumq; dolore

Alterius, discis posse carere tuo.

Huc alludunt & illæ sero sapiētium uoces: Nunc scio quid sit amor. Nunc ego & illam scelestam, & me miserum esse sentio. Ah, uix tandem sensi stolidus. Videtur adagium ex illa uetustissima fabula manasse, de duobus fratribus, Prometheo atq; Epimetheo, quæ quidem refertur apud Hesiodū, ad hanc ferme sententiā: Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto sublatum è cœlo, ac mortalibus redditum, cupiensq; illum simili re talia re dolo, Vulcano negociū dat, ut è luto puellæ simulachrū quāto maximo possit artificio fingat. Id simul atq; factū est, singulos deos deasq; monet, ut ei simulachro suas quisq; doctes adiungerēt. Vnde & uirgini Pandora nomē affictū apparet. Hæc igitur omnibus forme, cultus, ingenij, linguæq; dotibus cumulatā, Iuppiter cū pyxide pulcherrima quidem illa, sed intus omne calamitatū genus occultē, ad Prometheū mittit. Is recusato munere, fratrē admonet, ut si quid muneris sese absente mitteretur, ne reciperet. Redit Pandora, persuasq; Epimetheo, pyxidē donat. Eam simul ac aperuisset, euolantibusq; morbis sensisset Iouis ἀδωρα δ' ἄρα, sero nimirū sapere coepit. Vbi Hesiodus palām ad adagionē aludens ait. Ἀντάρ δ' ἀφελθεῖς ὅτε δ' ἡ κακὸν εἶχ' ἄνοσον. id est,

Accepti tactusq; malo, tum deniq; sensit.

Idem significat in Theogonia: Hæc inquit, peperit Πρωμηθεῖα

Ποικίλον ἀλοομήτην, ἑμαρτίνου τ' ὑδμεθεῖα.

Prometheum uasrum nominans, ac uarijs instructū consilijs, Epimetheum post erratum sapientē. Vnde & Pindarus in pythijs, appellat illum ἀφίνοον, quasi sero sapientē. Quod ipsa etiam indicat uocabula. Nam Πρωμηθεὺς Græcis eum significat, cui prius quam rem aggrediatur, suppetit consilium: ὑδμηθεὺς, cui re peracta, tum demum consilium in mentem uenit. Πρωμηθεὺς δ' est consilio malis imminentibus occurrere. I. uicinus in dialogo quodam, ex comico quopiā citat hunc uersiculū dictum in Cleonem, quod sero, nec nisi confecto negotio saperet: κλέων Πρωμηθεὺς δὲ μετὰ τὰ πρᾶγματα. id est,

Rebus peractis est Cleon Prometheus. Idem in calce eiusdem dialogi: ἐπεὶ πῶλε μετὰ λαβῆσθαι, ὑδμηθεὺς ὄργον, ὁ Πρωμηθεὺς δὲν, id est, Nam illud quidem post rem cōsulere, Epimethei est, non Promethei. Effertur etiam ad hunc modum parcemia: τῶν δὲ τὰ δεινὰ φρονεῖ μὴ τῶν, id est, Post mala prudentior. Rursum hoc pacto: ἔξ' ὧν ἐπαθόν, ἐμαθόν, id est, ut sententiam

sententiam magis quam uerba reddam: Quæ nocent, docent. At multo cōsultius est alienis malis prudentiorem reddi, iuxta Græcam sententiam:

Βλέπων τὰ πάσασθ' εἰς τὰ ἴδ' ἄλλων κελύεις. id est,

Aliena spectans, doctus euasi mala, Circūferi & illud nostrati uulgo iactatū: Mortaleis, pudore & iactura doctiores euadere.

Aliquid mali, propter uicinum malum. XXXII

Lysimachus apud Plautū in Mercatore: Nūc ego uerū esse illud uerbū experior, aliquid mali esse propter uicinū malū. Quibus ex Plauti uerbis satis liquet, hæc sententiā uulgari sermone fuisse celebratā. Eam Hesiodus eleganter expressit in opere, cui titulus, Opera

Εἰ γὰρ πῖ καὶ γῆμ' ἐγγύεον ἄλλο γῆμτα, Γείτονός τ' ἄσσοι κείον, ζῶσαν δὲ πνοί. id est,

Ἡμεῖς καὶ κείος γείτων ὄσοι τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνασθ.

Εμμορὸς πῖ λυμῖς, ὄσπ' ἑμμορὸς γείτων ὄ ἀδ' ἄδ.

Οὐ δ' αὖ βῆς ἀπόλοιτ' εἰμὶ γείτων κακὸς εἶη. id est,

Si qua domi incidit tibi res, tunc ilico omisiss

Adfunt uicini zonis, cinguntur at ipsi

Affines, noxa est uicinus ut improbus ingens,

Contra ita maxima commoditas, si commodus adfit.

Deest honor huic, bona quem uicinia deficit, at nec

Intereat bos, ni uicinus ubi improbus adfit.

Neq; tantum inter priuatos uicinos hæc sententiā locum habet, uerum etiā experientis obseruatum est, populos à uicinis subuersos. Quemadmodū Aetolis & Acarnanibus euenit, qui se mutuis cladibus euerterūt, inter se finitimi. Itē Carthaginensibus & Byontinis, quarum historiarum meminerūt Hesiodi interpretes. Huc uidetur leuiter alluissse Vergilius in Elogijs, cum ait:

Nec mala uicini pecoris contagia lædent. Et,

Mantua uae miseræ nimium uicina Cremonæ.

Admonet autem parcemia, uti bonorū conuictum, & consuetudinē expetamus, à malis nos quammaximè possimus abducamus. Proinde scitū est illud Themistoclis apud Plurarchum: qui cum prædium quoddam uenderet, hoc quoq; præconē addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθὸς ἔχει γείτονας, id est, quod uicinos etiam haberet bonos, quasi uicini cōmendatione futurū esset iōge uendibilis. Neq; multū abhorret hinc illud eiusdē Hesiodi carmē: πολλὰ καὶ κατὰ πόλιν κακὸν ἀνθρώπος ἐπιούρει. id est,

Sæpe mali malefacta uiri populus luit omnis.

Manus manum fricat. XXXIII

Socrates in Axiocho Platonis ait Prodicō sōphίστα hūc Epicharmi comici uersiculū semper in ore fuisse: ἢ δὲ χεῖρ τὴν χεῖρα κινεῖ, ὅς π' ἡ καὶ λάβοις ἡ, id est,

Affricat manum manum, da quiddā & aliquid accipe: uidelicet hominis quæstum facete taxans, qui neminē gratis doceret, & à quo se quoq; quæ tum dicturus esset, didicisse affirmabat, at ne id quidem gratuito, imò numerata mercede. Sententiā digna tum hominē Siculo, tum uastro poeta. Sic enim illum appellat Cicero. Monet autem, neminem ferme mortalium inueniri, qui uelit in quempiam beneficiū collocare, à quo non speret aliquid emolumentum uicissim ad se rediturū, sed officium inuitari officio, beneficiū beneficio pro uocari. Idem adagium effertur & hoc pacto: χεῖρ χεῖρα νίπτει, id est, Manū manus lauat. Idem pollet utraq; metaphora. Nam mutua cōmoditas est, quoties uel fricat, uel abluat manus manum. Circūfertur inter Græcicas sententias huiusmodi distichon:

Ἀνὴρ γὰρ ἀνδρῶ καὶ πόλις σώζει πόλιν.

Χεῖρ χεῖρα νίπτει δάκτυλος τε δάκτυλον.

id est,

Vir seruatur urbem, seruatur itidem uir uirum.

Manus manum, digitumq; digitus abluat.

Vtitur eo & Seneca in ludicro libello de morte Claudij Cæsaris.

Gratia gratiam parit. XXXIII

Eandem sententiā Sophocles simpliciter extulit in Oedipo Coloneo: ἢ χεῖρ χεῖρα φέρει, id est, Gratia adfert gratia. Rursum apud eundem in Atace Mastigophoro

οὐδὲν ἀπιμαγέλου. id est,
 Atq; hi pascuntur simul, inq; comantibus herbis
 Errant, & non ulla gregis diuortia quarunt.
 Ad hæc Suidas ostendit, πῶρον ἀπιμαγέλου appellatum τὸν ἐν ἄγελαις ἠεὶ πέρφρονδόντι, id
 est, qui negligeret armentum. Huc mihi uidetur nonnihil alluissse Vergilius in Sileno:
 Ah uirgo infelix, tu nunc in montibus erras.

Ille latus niueum molli fultus hyacintho
 Illice sub nigra pallentes ruminat herbas,
 Aut aliquam in magno sequitur grege, claudite nymphæ
 Dictææ, nymphæ nemorum iam claudite saltus.
 Si qua forte ferant oculis sese obuia nostris
 Errabunda bouis uestigia: forsitan illum,
 Aut herba captum uiridi, aut armenta secutum
 Perducant aliqua stabula ad Gortynia uaccæ.

Cum enim ait,

Ille latus niueum molli fultus hyacintho
 Illice sub nigra pallentes ruminat herbas,
 taurum innuit, ἀπιμαγέλου. Item cum ait: Errabunda bouis uestigia. Significat au-
 tem poeta taurum quem adamabat Palsiphae, aut prorsus ἀπιμαγέλου, aut eatenus ἀπιμα-
 γέλου, ut suo armento neglecto, uaccas alias sequeretur. Porro de pugna taurorum inter
 ipsos coitus tempore meminit idem Maro libro Georg. tertio,
 Nec mos bellantes unâ stabulare, sed alter

Victus abit, longeçq; ignotis exulat oris
 Multa gemens ignominiam, plagasçq; superbi
 Victoris, tum quos amisit inultus amores,
 Et stabula aspectans regnis excessit auitis.

Equidem arbitror hanc ipsam uocem si deslectatur aliò, prouerbialem esse, quemadmo-
 dum sunt & illæ κερπύου & ἰππομανθίου, ad eamç potissimum respexisse Theocritū, cum
 ait prouerbio dici: εἴθε καὶ ταῦρα αὐτὸ ἕλαν.

Scholia quæ feruntur in Theocritum, habent εἴθε καὶ ταῦρα, pro καὶ cōiunctione copu-
 latiua, mutata καὶ expletiva: addunt esse prouerbiū de his dici solitum, qui abessent non
 reuersuri. Taurus enim si semel aufugerit in syluam, capi non potest. Vnde non inconcin-
 ne quis dixerit, maritum diutius ab uxore secubantem, ἀπιμαγέλου: & eum qui familiares
 deserit inuisere, ἀπιμαγέλου: & qui diutius à Musis, ac librorum abstinerit cōtubernio,
 ἀπιμαγέλου. Item qui à conuictu hominum abhorreat, secumç uiuat, ἀπιμαγέλου licebit
 appellare. Et qui à legitimo contubernio aberrarit, secesseritç, non inepte dicitur ἀπιμα-
 γέλου. Nec prorsus abhorret ab hac forma, quod est apud Aristophanem in Lysistrata.
 οἴμοι δὲ ἀταυράτη διάξω τὸν βίον. id est, Domi absçq; tauro cœlibem uitam exigam.

Sic enim significauit uitam cœlibem fœminæ, negligentis taurum, id est, maritum. Sic &
 Horatius: Pereat male quæ te
 Lesbîa quærenti taurum, monstrauit inertem.

Annus producit, non ager.

XLIIII

εἴθε φέρει εἰς ἀγροῦς, id est, Annus producit fegetem, nō aruum. Hemistichion prouer-
 biale quod refertur à Theophrasto, lib. De plantis octauo: φέρει εἰς ἀγροῦς ἢ καὶ προφύων μεγίστη
 ἢ ἢ τὸ ἀφῆκε κρείσσει συμβάλλει, καὶ ὄλων, ἢ τῆς κατὰ σάσσει. ἔνδεκα γὰρ ὁδὸν καὶ δὴ δὴ
 καὶ χεῖμωνων γινώσκων, ἀπὸ τῆς ἀφῆκε καὶ πολυκρεστῆ, καὶ ἐν ἀλμυρῶσι καὶ λεπτοτάτοις ἢ. διὸ καὶ ὁμοί-
 μιὰ ζῶντο λεγόντων, ἢ ἄλλως, ὅτι εἴθε φέρει εἰς ἀγροῦς, μέγιστῃ καὶ αὐτῶν ἀφῆκε, id est, Ad
 incrementū autem alimentumç plurimum quidem cœli temperies, & in totum anni con-
 ditio iuuat. Etenim si imbres, serenitates, & hyemes accidant opportunæ, cuncta felicitus
 atq; uberius proueniunt, etiam in salsuginosis, ac parum pinguibus agris. Vnde non ab re
 est, quod prouerbio dicunt, Annū producere fructum non aruum. Veruntamen non par-
 uū refert, quæ sit regionum ratio. Hic illud obiter admonendum duxi, in impressis exem-
 plaribus legi, εἰ καλῶς, id est, nō recte: atq; hoc ipsum, ut mea quidē est opinio, εἰ καλῶς,
 partim quod Theodorus Gaza uerterit hoc loco non perperam: partim quod non peria-
 de quadret ad Theophrasti sententiā, Nam is fatetur uerum esse, plurimū habere momen-
 ti cœli

ti cœli conditionem, id quod etiam prouerbio testatum sit, quo non sine causa tota pro-
 uentus ratio tribuitur aeri, tamen nonnihil etiam discriminis situm esse in ipso soli inge-
 nio. Proinde legendum suspicor pro εἰ καλῶς, ἢ καλῶς, id est, non temere. Quanquam
 equidem uideo & illud εἰ καλῶς, utcumq; posse defendi. Nimirum ut Theophrastus im-
 probet uulgare dictum, quod cœlo momentum omne tribuit, cum & à soli ratione ma-
 gna pars pendeat. Mihi tamen superior lectio magis arridet, atq; huic meæ sententiæ do-
 ctos calculum suum addituros existimo. Repetit idem adagium libro De causis planta-
 rum tertio, rationem reddens, cur in frigidis pariter & calidis regionibus triticum proue-
 niat, haud negans agri naturam nonnihil conferre ad fertilitatem, sed multo maximum
 momentum habere aerem circumfusum & cuiusmodi cœli uentorumç temperies con-
 tingat, tum ad quos flatus oppositus sit ager. Meminit & Plutarchus in Symposiasticis, deca-
 de septima, problemate secundo. Porro si libebit usum prouerbiij dilatare, non intempe-
 stiuer accommodabitur in hanc sententiam, si quis dicat, ad uirtutem educationem lon-
 ge plus adferre momenti quàm genus: ac planè perparui referre, quibus maioribus sis na-
 tus, sed multo maxime quibus rationibus educatus, quibusç moribus sis institutus. Nam
 cœlum uelut educat, quod progignit terra. Ad hoc adagij uidetur alluissse Euripides in
 Hecuba, quam ita loquentem facit:

οὐκ ἐν δεινῶν, εἰ γὰρ μὴ κακῶ
 Τυχεῖα κερπύου βέβηκεν, ἔνδεκα φέρει.
 Χρηστὸν δ' ἔμαρτο δ' ὄν, ὄν καὶ αὐτὸν τυχεῖον,
 κακῶν δὲ δ' ὄν καὶ αὐτὸν κακῶν δ' ἄν,
 οὐ μὴ πονηρῶς, εἰ δὲ καὶ ἄλλο, πλὴν κακῶς,
 οὐ δ' εἰδὸς, ἔνδεκα, εἰ δὲ συμφορῶν κακῶν
 φύσιν δὲ φέρει, ἀλλὰ χριστὸς εἰς ἄν.
 Ἀρσὶ περὶ τὸν ἀφῆκε, ἢ προφύων;
 εἰ γὰρ καὶ ἔνδεκα, εἰ δὲ καὶ ἄλλο, καλῶς

Διάξω εἰδὸς,

id est,

Non nouum ergo, si mala
 Fauente cœlo, terra fert fegetem bonam:
 Bona, destituta quibus opus fuerat, malum
 Fructum aedit. At mortalium quisquis malus,
 Nil possit aliud esse quàm semper malus,
 Frugi usq; frugi. Sors nec ingenium uiri
 Aduersa uitiat, sed probus semper manet.
 Vtrum id parentum, an educantium magis?
 Recte educari, scilicet nonnullam habet

Doctrinam honesti.

Uidetur Hecuba plusculum tribuere geniturae quàm institutioni, miraturç proinde non
 idem euenire in mortaliū moribus, quod in prouentu fegetum accidat. Porro quāto plus
 ualeat institutio quàm genus, Lycurgus eleganter ostendit, prolatis apud multitudinem
 duobus canibus, quorum alter ingenerosa matre natus, propter institutionem gnauiter
 feram est insecutus: alter generosis ortus parentibus, quod institutus non esset, turpiter re-
 licta fera, ad odorem panis ac cibi restitit.

In uado

XLV

Metaphora prouerbialis: In uado esse, pro eo quod est in tuto, citraçq; discrimen, sum-
 pta à natantibus aut nauigantibus. Terentius, Omnis res in uado est. Plautus in Aulula-
 ria: Hæc propemodum iam esse in uado salutis res uidetur. Vadum autem est aquæ fun-
 dus, in quo quisquis constitit, is iam effugit periculum ne mergatur.

In portu nauigare.

XLVI

Affinis est huic allegoria, ὅν λιμῶνι πλεῖν, id est, In portu nauigare, qua significamus nos
 iam à periculo abesse. Propterea quod qui medijs adhuc in fluctibus nauigant, hi uento-
 rum & æstus arbitrio nauigant. Contra qui iam intra portum sunt, nihil habent negocij
 cum undis ac uentis, Vnde uulgatissima metaphora, hominem in cuius præsidio conque-
 scimus, portum appellamus. Et qui sese ad tranquillam tutamç aliquā uitæ rationem tra-
 ducunt, in portum se recipere dicuntur. Terentius in Andria: Nunc huius periculo sit: Ego
 in portu nauigo. Maro paulo diuersus in Aeneidos libro septimo,

d 3 Nunc

Nunc mihi parta quies, omnisq; in limine portus.

Bos lassus fortius figit pedem.

XLVII

Diuus Hieronymus oppido quam elegans adagiū usurpauit, ad beatū Aureliū Augu- stinum scribens, eumq; deterrere cupiēs, ne iuuenis senem prouocet. Propterea quod tar- dius quidē ad pugnā excitātur hi, qui iam sunt ætate quasi fessi: uerū isdem grauius seuitit atq; urgent, si quando senilis illa uirtus iritata recaluit. Memento, inquit, Daretis & Entel li, & uulgaris prouerbij, quod bos lassus fortius figat pedem. A ueteri tritura more ductū apparet, cum circumactis à bubus super manipulos plaustris, grana excutiebantur: par- tim à rotis in hoc armatis, partim à taurorū unguis. Et lex illa Mosaiica, quam citat Apo- stolus Paulus ad Timotheū, uetat, ne boui trituranti os obligetur. Itaq; bos lassus, quoniā grauius figit pedem, magis est ad triturā idoneus. At nō item equus ad cursum. Potest al- iusum uideri & ad hoc, quod iuuenes corporis agilitate præpollent. Senes in stataria pu- gna ac uiribus superiores sunt, id quod & Vergil. in Daretis & Entelli cōgressu declarat. Nec admodū hinc abluat illud quod in Gregorū collectaneis positū reperio, ἄβριμος βῆσις, id est, Lente bos, subaudiendū mouet pedē. Nam sensim quidē mouet, at grauius premit.

Tota erras uia.

XLVIII

Τὴ πᾶσι δὲ δὴ ἀφαιμαρτάνεις, id est, Tota aberrare uia. Prouerbiū est in eos, qui uehe- menter aberrant. Terentius in Eunuchō: Tota erras uia. Translatū à uiatoribus, qui non nunquā ita solent aberrare à uia, ut non sine dispendio quidē, tamen quo tendebant per- ueniāt: nonnunquā sic aberrant, ut longe diuertāt, & in diuersum tendant. Vnde & exor- bitare dicuntur, qui à uero aberrant. Aristoteles in Ethicis: Haud tota aberrant uia. Idem naturalitū lib. 1. scribit priscos illos philosophos naturalium causarum scrutatores, exorbi- tasse, ac uelut è uia depulso, prorsus aberrasse à uero. Sumptū est ex Aristophanis Phito: ἢ ῥι δὲ δὴ δὴ πρὸ πᾶν ἡμαρτηκίμων;

Viāne tota prorsus exerrauimus? Quinetiam hodie dicunt eos in uia esse, qui recto cōsilio quippiam instituit: extra uiam, qui qua non oportet ratione rem aggrediuntur. Sunt ferme prouerbiales, & ille metapho- ræ doctis usitatissimæ. Depellere à uia, reducere in uiam, monstrare uiam, facere uiam, ster- nere uiam, aperire uiam, præcludere uiam, intercludere uiam. Cicero in prima Philippicæ: Quod si putas, totam ignoras uiam gloriæ. Celebre habetur & illud apophthegma, Bene currunt, sed extra uiam. Καλῶς μὲν πρὸ χροσίου, ἀλλ' ἐκτὸς ῥι δὲ δὴ.

Toto celo errare.

XLIX

Huic confine est, quod usurpat Macrobius Saturnal. lib. tertio: Nunquāme, inquit, Prætextate tibi uenit in mentem, toto, ut aiunt, celo errasse Vergilium: Sumptum uide- tur ex Aristophanis ranis,

Ἐὐθὺς γὰρ ἡμαρτηκίμων ἑράνιον γ' ἴσθι.

Ab Euripide dicitur in Aeschylum, qui plurimum errasset in his quæ dixerat. Metaphora ducta, uel à Phaetontis, aut Cereris fabula: uel à nauigantibus, qui coeli syderumq; obser- uatione cursum moderantur: proinde nauclerū, cum uehementer aberrant, in coeli parte longe diuersa cynosuram imaginantur nonnunquam, totoq; aberrant cursu. Nisi malu- mus cœlum pro regione accipere, uelut Horatius, Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Suo iumento sibi malum accersere.

L

Qui ipse sibi malorum est autor, suo iumento sibi malum accersere dicitur, tanquam suo sumptu suarū opera, quasi suo pte plaustro, malorū farcinam adportet sibi. Plautus in Am- phitryone: Ipse homo sibi à me malam rem arcessit iumento suo. Sumpta metaphora à plau- stris onerarijs. Nam id quoq; significat iumentum, autore Gellio li. 20. cap. 1. aut certe ab animalibus tergo uectantibus onera.

Suo sibi hunc iugulo gladio, suo telo.

LI

Suo gladio, suoq; telo iugulari dicitur, qui suis ipsius dictis reuincitur, aut qui suo pte iumento doloūe capitur: deniq; in quem quocunq; modo, seu dictum, seu factum retorque- tur, quod ab ipso profectum sit: ueluti si quis exemplo Protagoræ antistropheon dilemma in eum, qui proposuerit, retorqueat: aut si quæadmodum Phalaris, Perillum mali reperto rem, suo iumento cōficiat. Itaq; in Adel. Terentij, Mitio senex fratris Demeę seuitiā incre- pana

pans, huiusmodi utitur sententiā: Hoc unū affert uitij senectā attentiores ad rem sumus q; oportet. Eandē Demea paulo post in fratrem retorquens. Postremo, inquit, nō meum illud uerbum facio, quod tu Mitio bene & sapienter dixi dudum. Vitium cōmune omnium est, quod nimirū ad rem in senectā attentī sumus. Hanc maculā nos decet effugere. Hac ratio- ne cum Mitio constringeretur adigereturq; ut agrum, quē rogabatur, daret: tum Demea, Suo, inquit, sibi hunc iugulo gladio. Translata metaphora ab his, qui in pugna suis ipso- rum telis aliquoties confodiantur. Plautus in Amphitryone, Atq; hunc telo suo sibi, ma- licia sua, à foribus pellere. Cicero pro Cecinna, Aut tuo, quemadmodū dicitur gladio, aut nostro, defensio tua conficiatur necesse est. Huic allusit Quidius in epistolis Heroidum. Remigiūmq; dēdi, quo me fugiturus abires:

Heu patior telis uulnera facta meis.

Eodem pertinēt & illa Ciceronis: in tuū ipse mucronē incurras, necesse est. Rursum, Hic est defensionis tuę mucro, in eū incurrat oratio tua, necesse est. Neq; uehemēter hinc ablu- dit Luitianum illud lib. ij. de secūdo bello Punico. Sentiebat Hannibal suis se artibus peti- Lucianus in Piscatoribus, ὡς ῥῆ ἡμῶν τὰ πρὸ βύμα τὰ, ὡς φησὶ, λαβὼν ἡμῶν ἐπὶ βότρυ, id est, Quæ quidē tela à nobis, uti fateris, sumpta, aduersus nos iaculatus es. Tradit Plutarchus, Brasidam ducē educto è corpore telo, eodē cōfodisse eum qui miserat. Marius unus è tri- ginta tyrannis, à militie quodā interemptus narratur à Trebellio Pollione, qui adoriens di- xerit: Hic est gladius, quem ipse fecisset: nam Marius ante imperiū faber ferrarius fuerat, & eius militis opera in fabrilī officina usus. Hunc igitur uere suo gladio dixeris iugulatum.

Incidit in foueam, quam fecit.

LII

Idem pollet illud quod in Odis Dauidicis refertur psalmo 7. Ἀλλοθεν ἔρυνθε καὶ ἀνέσχε- σθον αὐτὸν, ἢ ἐμπροσθε εἰς βόθρον, ὃν ἐργάσατο, id est, Lacū fodit & aperuit eum, & incidet in foueā quā fecit. Translatū uel ab his, qui foueis effossis, aut reliquis id genus decipulis in- sidiantur feris: uel à bellis, in quibus aliquoties fossis cuniculis hostis hostem captat.

Suo ipsius laqueo captus est.

LIII

Nec aliud sibi uult, qd apud eundē legit psalmo 9. Ἐν παγίδι πάντων, ἢ ἐκρυψάτω, σιωπῆ φθῆ οὐκ ἔστι. id est, In ipso laqueo, quem abscoderant, cōprehensus est pes eorū. Nota meta- phora nēpe mutuo sumpta ab his, qui instructis pedicis, autibus aut feris insidias tendunt.

Hanc technam in seipsum struxisti.

LIIII

Eandē sententiā aliter expressit Lucianus ὡς ἐπὶ ὄνομα ἡστὶ σιωπῆ φθῆ σιωπῆ φθῆ, id est, Itaq; cōmentum in tuum ipsius exitum reperisti. De hæredipeta, qui quum diuitē ex asse hære- dem scripsisset, ac testamentum protulisset, quo diuitē ad idem faciendum prouocaret, te- ctū ruina subito oppressus est, ac sua reliquit illi cuius facultatibus inhierat. Utendum erit cum dolo in alterū excogitatus, in caput autoris recidit, ita ut non raro cōsueuit accidere.

Turdus ipse sibi malum cacat.

LV

His simillimum est illud Græcorū adagium, κήλα χέζει αὐτῆ κακόν. id est, Turdus ipse sibi malum cacat. In eos dici solitum, qui sibi ipsi ministrarent exitij causam. Siquidem ut- scum, autore Plinio, nō prouenit, nisi maturatū in uentre, ac redditum per anum aluum, maximē palumbium ac turdorum. Cuius rei meminit & Seruius in sextū Aeneidos. Ari- stoteles item lib. De natura animantiū nono, tria turdorum genera facit, quorum primum ἔφοβρον uocatum ait: aut, ut Athenæus, ἰσοφάγον, nimirū quod uisco uestatur. Quoniam autē uisco capiuntur aures, ipsæ sibi malum cacant uidelicet. Plautus paulo diuersius extu- lit. Ipsa, inquit, sibi auis mortem creat. Quanc; equidem non dubitem affirmare, à Plau- to cacat, nō creat fuisse scriptum: deinde locum à quopiam semidocto, & Græcanici pro- uerbij ignaro deprauatum, supposita uoce adulterina creat. Sophocles in Antigone,

ὡς ἔστι δὲ ἀναφύλακτα φουδύει τέκνα

Τὶ πῶν δὲ αὐ εἶποις ἄλλο, πᾶσι αὐτῶ πόνος

φύσαι, πολλὰ δὲ τοῖσι ἐχθροῖσι γέλωας

id est,

Inutiles quicunq; liberos ferit,

Quid aliud hunc, quam sibi creare dixeris

Ipsi dolores, atq; risum maleuolis:

In hos igitur quadrabit parcemia, aut in eos, qui potentes sibi generos asciscunt, à quibus postea per uim opprimantur.

Ipse sibi mali fontem reperit. **LVI**

Extat item apud eisdem senarius prouerbio celebratus, *Αὐτὸς γὰρ εὗρε τὸ κακὸν πῶν πη τῶν*, id est, Ipse sibi mali reperit coagulum. Aut *αὐτὸς εὗρε τὸ κακὸν πηγῶν*, id est, Ipse reperit mali fontem. Sic Aeschylus in Persis:

Νῦν κακὸν εἶκοι πηγὴν πᾶσι εὐρηθῆναι ἔλοις. id est,

Nunc mali fons est repertus, ut uidetur omnibus.

Versus est Trochaicus. Sunt enim & perniciosi fontes, quorum aqua gustata mortem, aut insaniam adferat, quos praestiterat non reperisse.

Capra gladium. **LVII**

Eodē femē pertinet, *ἄφ' ἡμῶν*, id est, Capra gladiū, subaudi reperit. In eos dicitur, qui ipsi reperiunt, quo pereant. Ortum est autem adagiū ab huiusmodi quodam euentu. Olim cum Corinthij lunoni Acræz, nam id illi cognomen, rem diuinam facere pararent: huius lunonis statuā a Medea positam fuisse: atq; hi, qui ad praebendā hostiam erant conducti, defosso sub terra cultro, oblitos sese assimilarent, capra pedibus exscalpens eum eruit, prodiditq; itaq; mactata est. Quidam sic efferunt parœmiam, *ἄφ' ἡμῶν τὸ κακὸν*, id est, Capra cultum praebens. Quidam hoc pacto, *ὅτις τὸ κακὸν*, id est, Ouis cultrum.

Cornix scorpionum. **LVIII**

His confine est & illud, *Κορώνη τὸν σκορπίου*, id est, Cornix scorpionum, subaudi rapuit. Quadrat in hos, qui parant eos laedere, unde tantundē mali sint uicissim accepturi. Quem admodū cornix correpto scorpio, arcuata illius cauda, uulnus accepit letale, perijitq;. Ex-
tat super hac re Graecum epigramma Archia, quod non grauaor adscribere,

Εν ποτὲ παμφαίνοντι μελάντιος ἀδελφὸν ναίου,

Σκορπίου ἐκ γαίης εἰδὲ θορόντι κέραι.

Ὁν μάστιγος ἄρσενον, ὃ δ' αἰφάντως ἐπ' ἴδ' αὖ

οὐ βραδύς, ἔκνευεν πέρων ἐτυλε βέλει

Καὶ ζωῆς μιν ἀμύσσει, ἰδ' ὄσον ἐτὸν χυρὸν ἐπ' ἄλλω,

Ἐκ κείνου τλήμων ἀντὶς εἰδεκτο μόνον. id est,

Scorpūs ē terra proreperat, idq; uidente

Coruo, qui coelo uicitat in liquido.

Corripuit uisum, fugitq; sed hic ut humum ales

Contigerat, telo mox ferit atq; necat.

Ecce tibi, quod in hunc auis insidiosā parabat,

Inde sibi acciuit ipsa necem misera.

Atq; id in rebus humanis frequenter usuuenire solet, ut qui cepisse uideatur, ipse captus sit. Quemadmodum & Horatius,

Gracia capta ferum uictorem cepit.

Calidum prandium comedisti. **LIX**

Huc alludere uidetur & Plautinum illud: Calidum hodie prandium prandidisti, id est, Fecisti quod tibi magno malo sit futurum. Ab his sumptum, qui se noxijs ac letiferis in-
gurgitant cibus, postea uentris tormina sensuri.

Iritare crabrones. **LX**

Τὰς σφηκίνας ὀρεδίσει, id est, Iritare crabrones. Ad hanc sententiam referendum est & il-
lud, quod est apud Plautum in Amphitryone: Iritabis crabrones. Id dictum est a poeta in
mulierum ingenium, quibus iratis si repugnes, magis prouoces, neq; sine tuo malo disce-
das. Est autem crabro insecti genus affine uespis, pertinacissimum aculeoq; pestilentissi-
mo. Siquidem refert Plinius Naturalis historiae lib. xi. cap. xxi. crabronū ictus haud teme-
re sine febris esse. Additq; traditū a quibusdam, ter nouenis huius animantis punctis inter-
fici hominem. Aristoteles lib. De partibus animalū nono, praeter alia quae de crabronibus
cōmemorat, illud quoq; tradit, cū in apum genere quaedam aculeis careant, ut fuci, & re-
ges, uespae quoq; nonnullae sine aculeis inueniantur, nulli crabrones reperiuntur nō armati
aculeo. Quancq; de duce, num aculeatus sit, non nihil addubitat. Utitur hoc adagio diuus
Hieronymus in quadā epist. Eandē sententiā sic idem extulit Plautus mutata allegoria,
Bacchae bacchanti si uelis aduersariet,

Ex insana infaniorē facies, feriet sapius.

Sia

Sin obsequaris, una te soluas plaga. Nam mos erat, uti Bacchanalia celebrantes obuio thyrsis ferirent. Aristophanes in Lyfi
strata, nam hoc titulo inscriptam comperi.

ἢ μή τις, ὡσαύτ' σφηκίαν Βλήθη με κ' ὀρεδίσει

Nisi si quis uti uesparium, fraudet me, stimuletq;.

Alludit huc, opinor, qui scripsit epitaphium Archilochi poetae maledici,

Ἡρῆμα δὴ πρὸ ἀμεινον ὀδύπτορε, μή ποτε τὸδε

κωήσῃς τυμβῶ σφῆκας ἐφεζομένους. id est,

Ne fors crabrones qui huic infedere sepulchro

Irites, tacitum carpe uiator iter.

Xenophon lib. iiii. indicat unde natum sit: nimirum ab his, qui student eximere uespas ab
antris suis. *ὄρω δ' ἐγὼ γ' ἐφθ, ἢ ὀπόσοι σφῆκας ἄζωα ἐν βάλοισι, ἐὰν μὴ ἐλθεόντας αὐτὸν σφῆκας περὶ*
ἐὼντι θηρῶν, ἅπαν πολλῶν τυμβομένων. id est, Et ego, inquit, uideo etiam eos quicumq; crabro
nes excipere uolunt, si quidem euolantes conentur uenari, a multis ferri crabronibus.

Leonem stimulas. **LXI**

Consimilem uim habet, quod a Diogeniano refertur, *τὸν λεοντα νύησας*, id est, Leonem
pungis, seu uellicas. De his, qui potentem ac ferocem in suum ipsius exitium prouocant
atq; extimulant. Notior est metaphora, quam ut sit explicanda.

Malum bene conditum ne moueris. **LXII**

Idem pollet & illud, *μη κινῆν κακὸν ἐν κείμῳ*, id est, Ne moueris malum bene condi-
tum, siue quiescens. In eos, qui sua stultitia sibi turbas excitant: aut qui mala iam tempore
sepulta resuscitant renouantq;. Prouerbiū retulisse uidetur Theognis hoc uersu,

Πολὸν γὰρ τὸ κακὸν κατὰ κείμῳ γέθῃ ἀμεινον, id est,

Nam persaepe malum praestat domi habere repositum. Huic simillimum est illud,

Sopitos suscitāt ignes.

Ocupedem excitas. **LXIII**

Cratinus in Thrattis apud Suidam, *ὀκτώπυ ἀνεγέρεις*, id est, Ocupedem excitas, ni-
mirum scorpionum, cui pedes sunt octo, ac plerunq; sub faxis abditus cubat, quem non nisi
tuo periculo suscitēs propter uenenum, quod in cauda gestat.

Mouere Camarinam. **LXIII**

Κινῆν τὸν καμαρίνῳ, id est, Mouere Camarinā, est sibi ipsi malum accerere. Lucianus
de apophrade, *ὄρεσ ὡς ἀμεινον ἴσσοι ἀκίνητον τὸν καμαρίνῳ εἶναι*, id est, Vides quanto satius
tibi fuerit, Camarinam immotam sinere. Vnde natum sit adagium, Seruius grammaticus
explicat, Vergilianum illum locum enarrans in tertio Aeneidos,

Et fati nunquam concessa moueri Apparet Camarina procul.

Camarina, inquit, palus est iuxta oppidum eiusdem nominis, quae cum olim siccata, pesti-
lentiā creasset, consuluerunt oraculum an penitus eam desiccare praestaret. Vetuit deus
Camarinam moueri. At illi exiccarunt, non obtemperantes oraculo, & cessauit quidem
pestilentia, sed per eam ingressis hostibus poenas dederunt neglecti oraculi. Eadem fermē
cōmemorat & Suidas, illud insuper addens, quibusdam Camarinam esse fruticem, cuius
ramos si quis commoueat quatitq;, tetrum quendam odorem aedere. Verum mihi supe-
rior sententiā magis uidetur ad ueri similitudinem accedere. Meminit huius adagiū Ste-
phanus quoq; uersu heroico, effertq; ad hunc modum,

μη κινῆν καμαρίνῳ ἀκίνητον γὰρ ἀμεινον.

Ne moueas Camarinam, etenim non tangere praestat.

Ait autem Camarinam oppidum, & eiusdem nominis paludem esse in Sicilia. Meminit
& Silius lib. xiiii. Maronem imitatus,

Et cui non licitum fati Camarina moueri.

Anagyrum commouēs. **LXV**

Superiori neutiquam dissimile uidetur illud apud Graecos celebratum, *ἀνεγυρο κινῆς*,
id est, Anagyrum commouēs. In eos, qui sibi ipsi malorū autores essent: quicq; in suam ip-
sorum perniciem quempiam irriterent. Vnde ducta sit parœmia, uarie narratur ab autori-
bus. Alij ad fruticis naturā referunt, cuius meminit in tertio libro Dioscorides, quem qui-
dam magyrum, quidam anagyrum appellant: nonnulli acopon, medicamentis quidē effi-
cacem

nescio sint affecti, eos ferme pro dijs colūt. Præterea vulgo quoq; qui in rebus perplexis ac desperatis, aut ancipiti periculo seruantur, a deo quopiã aiunt sese seruatos. Horatius,

Sic me seruauit Apollo. Rursum in Odis, bello per Mercurium, & iterum ab arboris icu sese Fauni ope seruatum scribit. Eodem alludit Iuuenalis, cum ait,

Quadraginta tibi si quis deus aut similis dijs Et melior fati donaret homuncio.

Item Vergilius in Tityro.

O Melibœe, deus nobis hæc oçia fecit.

Nanq; erit ille mihi semper deus: illius aram

Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.

Deinde reddit causam, quare sit Cæsare loco numinis habiturus, beneficiũ subtexēs:

Ille meas errare boues, ut cernis, & ipsum

Ludere quæ uellem calamo permisit agresti.

Plinius Secundus lib. Naturalis historię secundo, manifestius Græcã ἀμιμίον indicauit, sed tam impie sentiēs de dijs, q̄ paulopost de animarũ immortalitate, deq; corporũ resur-

rectione desipienter. Nam cũ & multitudinẽ deorũ irrisisset, & uni illi summo, quẽ aut mundũ hunc, aut naturam nescio quã esse putat, prorsus ademisset curã mortalũ, Deus

est, inquit, mortali iuuare mortalẽ. Et hæc ad aternã gloriã uia. Hac proceres iere Romani, hac nũc coelesti passũ cũ liberis suis uadit maximus omnis aui rector Vespasianus Au-

gustus, fessis rebus subueniens. Hic est uetustissimus referendi bene merẽtib; gratiam mos, ut tales numinibus adscribant. Quippe & omnium aliorum nomina deorũ, & quæ su-

pra syderum retulit, ex hominum nata sunt meritis. Hactenus Plinius. Ouidius:

Conueniens homini est hominem seruare uoluptas, Et melius nulla quaeritur arte fauor.

Plutarchus in commentario, quem inscripsit aduersus principem indoctum, negat deos hoc nomine felices esse, quod quã diuilsime uiuãt, sed, quod uirtutis sint principes &

autores. Porro Paulus uirtutum summam ad charitatem refert: charitatem autem in eo sitam, ut de quamplurimis quamoptime mereamur. Huc respexit Gregorius Nazianze-

nus in oratione De cura pauperum: Fias, inquit, erumoso deus misericordiam dei imi-

tando, nihil enim æque diuinum habet homo ac beneficentiã. Quanquam autem apud

Christianos dei appellatio nõ est ulli mortalium uel per iocum comunicanda, neq; om-

nino tam insignis tamq; foeda adulatio est in mores nostros recipienda: tamẽ fieri potest, ut huius adagij sit usus, neq; improbus, neq; incõcinnus, si quis hoc modo dicat: Cũ tan-

tis malis premerer, ut nemo mortalũ aut uellet aut posset optulari, tu unus mihi præter

spem exististi, tuocq; beneficio me non seruasti modo periturum alioqui, uerumetiã orna-

torem aliquanto fecisti q̄ antea fuerim. Vt aut omnino nũsquã, aut in nobis certe duo-

bis, locum habeat uetus illud Græcorũ adagium, ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαίμονιον. Aut hoc modo: Literis debeo omnia, etiã uitam: sed ipsas tibi debeo literas, qui mihi tua liberalita-

te suppeditas alisq; ocium meum. Quid autẽ est quod Græci dicunt ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαίμονιον, si hoc nõ est. Aut hoc pacto: Qui mediocri beneficio iuuat, sit sanẽ amicus: ue-

rum qui arte sua, singulariq; cura atq; industria uitam iamiam fugientem retinet, ac resti-

tuit, id quod utiq; facit medicus, quid aliud est, quã quod Græci dicunt, ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαίμονιον. Aut sic: Eum in locũ res erat deducta, ut ne ipsa quidem salus posset au-

xiliari. Ibi tu mihi ueluti præfens quoddam numẽ exististi, & mira celeritate depulsis in-

commodis, in pristinũ locum restituiti, nec sperantem, nec expectantẽ, ut intelligerem

illud nõ temere dictũ a Græcis, ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαίμονιον. Aut sic: In reliquis quidem

rebus mihi semper amicissimus fuisti: in hac uero causa non amicissimus modo, uerum-

etiã penẽ dixerim, quod Græci dicunt, ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαίμονιον.

Homo homini lupus.

L X X

ἀνθρώπου ἀνθρώπου λύκος. id est, Homo homini lupus. Superiori quasi diuersum est,

ac uelut hinc efficitũ uidetur, quod usurpauit Plautus in Aſinaria, Homo homini lupus. Quo monemur, ne quid fidamus homini ignoto, sed perinde atq; a lupo caueamus. Lu-

pus est, inquit, homo homini, non homo, qui qualis sit non nouit.

Coturnix Herculem.

L X X I

ορνιξ ἕσασσεν ἠρακλῆν τὸν ἡρωεὺς. id est,

Seruauit

Seruauit Herculem coturnix strenuum.

Senarius est Græcis, prouerbij uice celebratus: quem tamẽ Zenodotus negat apud ullum

ueterum scriptorum inueniri. Caterũ dici solitum, de his qui in periculo seruati essent ab

his a quibus minime sperant. Adagionis originem ad huiusmodi fabulam referunt: Co-

turnicem quãdam Herculi in delicijs fuisse, cuius nidore cum uiua incenderetur, ille mor-

turus sit in uitam restitutus. Meminit huius fabulæ Athenæus quoq; libro nono scribens:

Herculem Iouis & Asteriæ filium, in Libyam proficiscentem a Typhone fuisse interem-

ptum: reuocatum autem in uitam odore coturnicis, illi ab Iolao admotæ, & ob eam cau-

sam Phœnices Herculi coturnice sacrificare.

Genius malus.

L X X I I

Ei quod modo retulimus, Homo homini deus: contrariũ uidetur genius malus, quem

Græci dicunt ἐλάσσορα, quo nomine uocamus eos, quibus incõmodorum nostrorum ma-

ximam partem acceptam ferimus, idq; etiã hodie uulgato sermone. Sunt enim omnino

quidam his aut illis ita inauspicati, ut tanquam fatum quoddam malum, atq; in perniciem

illorum nati, iure uideri possint. Porro prouerbium apparet e priscorum opinione profe-

ctum, qui singulis binos genios attribuunt, quos dæmones uocant: neq; hominibus mo-

do uerumetiã locis atq; ædibus, quorum alter perniciem nobis moliat, alter iuuare stu-

deat: cuius sententiæ fuit Empedocles, citante Plutarcho in libello De animi tràquillitate.

Quo pertinet illud Bruti, quod in eius uita memorat idem Plutarchus. Nam Bruto cum

dies ille fatalis immineret, & in Asia nocte ferme intempesta ex more uigilaret in taberna-

culo, lucerna iam emoriente, uidere uisus est personam quandam tragicã, & humana spe-

cie maiorẽ. Atq; ille protinus, ut erat animo interrito, percontatus est, quis nam esset aut

hominum aut deorum. Cui illa cum murmure: Tuus sum Brute genius malus, Philippis

me uidebis. Eadem itaq; imago rursus apparuit configenti Philippis, quæ quidem illi pu-

gna postrema fuit. Huic consimilem quandam fabulam idem refert de M. Antonio, atq;

Augusto: uidelicet hos, reliquis quidem in rebus amanter, summaq; inter sese concordia

agitasse: ceterum in ludis, quos ad æmulationẽ quandam adebant, Octauium semper su-

periores esse solitum. Eam rem Antonium non mediocriter discruciasse. Fuisse autem in

Antoniano comitatu magum quempã Aegyptium. Is seu quod uere nosset eius fatum,

seu quod ad gratiam Cleopatraz fingeret, eum admonuit ut a Cæsare se quantum posset

seiuingeret: quod ipsius genius, alacer alioqui, genitũ illius reformidaret: quoq; propius ac

cessisset, hoc humilior deiectiorq; uideretur. Testatur & Plato, Socrati peculiarem quen-

dam fuisse genitũ, de quo scripsit Apuleius & Plutarchus. De genio sensisse uidetur Tere-

tius, cum ait in phormione. Mihi usu uenit hoc scio. Memini relinqui me, deo irato meo.

Quin & nostrates theologo, ueteres illos, opinor, sequuti, duos unicuiq; genios, quos ange-

los uocant, ab ipso protinus exordio uitæ adscribunt: amicũ, qui commoda nostra pro-

curat: malum, qui modis omnibus in exitium nostrum immineat. Bonum genium expli-

cat Nauis in Stalagmonis apud Donatum: A deo meo propicio meus homo est. Item

Persius: Dijs iratis, genioq; sinistro. Postremo prouerbium resipiunt in genere omnia illa:

Iratis dijs, Propicijs dijs. Terentius: Nescio, nisi deos iratos fuisse mihi satis scio, qui auscul-

tauerim ei. Horatius in Sermonibus: Immeritusq; laborat

Iratis natus paries dijs, atq; poetis. Idem rursũ,

Vertumnis quotquot sunt, natus iniquis. Idem in Odis,

Diuis orte bonis optime Romulæ

Custos gentis abes Homerus Iliados ε. 608 νύπτις δὲ ἰοτῆες. id est,

Deus quispiam iratus est. Et Virgilius,

Dijs equidem auspicijs reor, & Iunone secunda.

Eodem pertinet & hac: Solus a dijs diligere Antipho: &, Dij nos respiciũt: &, Modo Iup-

pter adlit: &, Si quem numina læua sinunt: &, Dexter adlit Apollo: atq; id genus sexcẽta

passim apud poetas obuia. Erit autem uenustius, si ad speciem descenderis: ut, Hic scribit

carmina Musis quotquot sunt, iratis. Canit irato Apolline. Eam causam egit ineptissime,

planeq; irata Suadela. Marte sinistro pugnauimus. Neptuno propicio nauigauimus, Mer-

curio, opinor, irato, cum hoc ueteratore sum pactus. Irata Venere dat operam liberis, de

eo qui deformes filios progeneret. Inuita Minerva, qui parum feliciter artem exercent.

e Dextro

Dextro Hercule, aut amico Hercule. LXXIII

Eiusdem generis, sed obscurius, quod apud Horatium legitur, Dives amico Hercule. Et item apud Persium, Ofi, Sub rastro crepet argenti mihi serua dextro Hercule. quod quidem in eos competit, qui in accumulandis opibus sunt bene fortunati. Idque inde natum existimant, quod Hercules moriturus dixerit, eos opulentos futuros, qui sibi decimam honorum suorum partem consecrassent. Proinde locupletes plerisque ita facere solitos. Tamen Plutarchus in Problematis, huius consuetudinis aliam adfert causam, puta quod ipse quondam Hercules, bouum, quos Geryoni abstulerat, in Palatino decimam partem immolarit, uel quod Romanos ab Hetruscis decimari solitos liberauit.

Dijis hominibusque plaudentibus. LXXIII

Prouerbialis est & illa hyperbole, Dijis hominibusque plaudentibus: pro eo, quod est felicitate atque auspicio. Cicero ad Q. fratrem Vatinium, a quo palam oppugnabatur, arbitratur nostro concidimus, dijs hominibusque plaudentibus. Idem libro Epistolarum familiarium primo, Neque solum dixi, sed etiam sic facio, dijs hominibusque approbantibus. Rursum ad Q. fratrem lib. 3. in diuersam sententiam uertit prouerbium: Nisi noster, inquit, Pompeius dijs hominibusque inuitis negotium inuenterit. Quamquam hoc ipsum per se, deos hominesque, prouerbiale nimirum est ob figuram, atque apud poetas penes solenne. Deum atque hominum fidem: dijs atque hominibus inuicis, Neque deos neque homines metuit. Homerus,

Αθανατοί τε θεοί, θνητοί τ' ἀνθρώποι id est, Numina nescia mortis, Mortalesque homines. Rursum, Πατήρ ἄνδρων τε θεῶν τε, id est, Parens hominumque deumque.

Bonis ausibus, Malis ausibus. LXXV

Ad hoc genus pertinet & illud, Bonis, aut malis ausibus: cum rem feliciter, aut secus cedere significamus, Ab augurum obseruatione sumptum. Horatius in Odis:

Mala soluta nauis exit alite, Et rursus, Ferens olentem Meuium. Mala ducis aui domum, Atque iterum alibi, Quam multo repetet Gracia milite, Scriberis Varo fortis, & hostium Victor Maonij carminis alite. Homerus Iliados ω.

μηδὲ μοι αὐτῆς ορνίς οὐ μέγαροισι κείνης πέλειδν. id est, Neue auis hic infausta mihi perrexeris esse.

Verba sunt Priami ad uxorem dehortantem, ne solus in castra Achillis proficisceretur. Hectoris cadaver auro redempturus, ac multa tristitia, ita ut affolent mulieres, ominantem. Auerfa aui dixit latinus quispiam tragicodiarum scriptor, qui de Agamemnone contra auspicia solente ita loquitur. Soluere imperat, secundo rumore auerfacque aui. Refertur a M. Tullio libro De diuinatione primo. Ad hanc formam referenda sunt & illa: fausto omine, bene ominata, bonis auspicijs, inauspicio, felicibus augurijs, atque id genus alia, quae ab augurum arte sumpta, in communem sermonem abierunt.

Noctua uolat. LXXVI

Ex eadem superstitione manauit & illud Graecanicum, γλαυξ ἰσηται, siue ἰσηται, id est, Noctua uolat, siue uolauit. Nam priscis Atheniensibus noctuae uolatus, uictoriae symbolum existimabatur: propterea quod auis haec Mineruae sacra crederetur, quae quidem dicta est etiam male consulta Atheniensium bene fortunare. Qua de re copiosius aliquanto dicemus in prouerbio, Atheniensium incosulta temeritas. Inde, rebus felicibus, atque ex animi sententia succedentibus, dici consueuit, Noctua uolat. Autores Zenodotus & Suidas. Non illepide dicitur uolasse noctua, quoties res non uiribus, sed pecuniarum interuentu confecta creditur, quod Atheniensium nomifima, noctuam haberet insculptam. Vnde & illud, Laureoticę noctuae, quod alibi recetetur. Plutarchus in uita Periclis tradit illi esse superiore nauis tabulato concionanti, noctuam ad dextram aduolasse ac malo insedisse: quod omen effecit, ut omnes irent in illius sententiam.

Quarta luna nati. LXXVII

Ἐν τῆ τρίτῃ γεγεννηθῆναι, id est, Quarta luna nati, dicuntur qui parum feliciter nati sunt, ut au-

ut autor est Eustathius in librum Iliados secundum, propterea, quod Hercules hac luna natus feratur, cuius omnis uita uoluptatum omnium expertus, ac laborum plena fuit. Dici potest & in eos, qui laboribus sibi neutiquam frugiferis fatigantur, Hercules uidelicet exemplum qui iuuandis alijs sudauit, sibi inutilis. Pyrrhus apud Lucium Florum dicebat se sibi uideri Herculis sydere nati, quod quo pluribus uictorijs Romanos concideret, hoc acrioris in ipsum coirentur. Id quod Horatius eleganter transfudit ad Annibalem: Ut hydra secto corpore firmior Vinci dolentem creuit in Herculem.

Albae gallinae filius. LXXVIII

Contra, feliciter natum, albae gallinae filium dicimus. Iuuenalis, Quia tu gallinae filius albae. Vel quod lata, atque auspicio Latini alba uocant: uel quod prouerbium alludit ad fatalem illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem uerbis: Luta olim statim post Augusti nuptias Veientanum suum reuissent, praeteruolans aquila, gallinam albam, ramulum lauri nostro tenentem demisit in gremium. Cumque nutriti alitem, ac pangi ramulum placuisset, tanta pullorum soboles prouenit, ut hodie quoque ea uilla ad gallinas uocetur. Tale uero lauretum, ut triumphaturi Caesares inde laureas decerperet. Fuitque mos triumphantibus, alias confestim eodem loco pangere. Et obseruatum est, sub cuiusque obitu, arborem ab ipso instituta elanguisse. Ergo nouissimo Neronis anno, & sylua omnis exaruit radicitus, & quicquid ibi gallinarum erat, interijt. Conueniet igitur adagium in eos, qui rara & fatali quadam felicitate, successuque rerum utuntur. Huic diuersum est illud apud eundem Iuuenalem, Nati infelicibus ouis. Non abhorret huic quod scribit M. Tullius libro epistolarum familiarium septimo ad Curionem: Quum enim salutationi nos dedimus amicorum, quae fit ex hoc etiam frequentius quam solebat, quod quasi auem albam uidentur bene sentientem citum uidere, abdo me in bibliotheca. Veteres enim quod inauspicio haberi uolebant, atrum aut nigrum uocabant, quod felix, albus. Vnde apud Senecam Asinius Pollio, Albutij sententias, quod in affectatae essent & aperta, solitus est albas appellare. Quin & Graecis λαβὴ τῶν ἀπείρων dicitur, qui clarius rem explicat.

Laureum baculum gesto. LXXIX

Δαφνίω φασὶ βακτηρίω, id est, Laureum porto baculum. Suidas tradit, ita solere loqui eos, qui essent ab aliquibus insidijs appetiti, feliciterque periculum effugissent. Propterea, quod laurus credita est aduersus uenena remedium habere. Plinius libro 25. demonstrat laurum iustrationibus adhiberi solitam. Videtur & aduersus fulmen huius uis tueri, quandoquidem arborum una non igitur fulmine. Id adeo uerum credidit Caesar Tiberius, ut nunquam non gestaret capite coronam lauream, ut in ipsius uita prodidit Suetonius.

Grauiora Sambico patitur. LXXX

Διγύττω αὐτὸν αὐτὸν Sambico patitur. In eos qui cruciatibus exquisitis torquentur, aut quibus insignia mala accidunt. Prouerbium Plutarchus refert in problematis Graecanicis, atque huiusmodi quandam adfert causam. Sambicus quispiam Eleus, una cum socijs aliquot, non paucas apud Olympia aeras statuas concidit, uendiditque. Deinde maiora etiam ausus Dianae praesidis templum diripuit. Est enim illius in Elide templum, quod Aristarcheum nominant. At ille mox comprehensus, dum socios prodere recusat, annum perpetuum exquisitis cruciatibus dilaceratus est, inter quos etiam animam efflauit. Atque hinc uulgo nata parocemia.

Foenum habet in cornu. LXXXI

In homines maledicos ac feroces dicitur: Foenum habet in cornu. Horatius in sermonibus. Foenum habet in cornu, longe fuge. Inde translatum, ut Acroni placet, quod antiquitus bubus cornipetis foenum pro signo in cornu appenderetur, quo sibi cauerent, qui forte occurrissent. Idque ideo fieri solitum Plutarchus in problematis autumat, quod copiosiore pabulo, non modo boues, sed & equi, & alii insolentiores, ac ferociores reddantur. Vnde extat & Sophoclis dictum in tumidum quem piam, ac praferocem. Tu, inquit, ferues, quasi pullus pabuli copta. Huic adstipulatur illud Solonis dictum apud Laertium, τὸν μὲν ὑπερὸν τὸ πλεόντεσθι γυνάδης, τὴν δὲ ὑπερὸν τὸν ὑπερ. hoc est, satietate nasci ex opulencia, ex satietate ferocia. Dicitur est autem aliquando, ut idem testatur Plutarchus, in M. Crassum, quod in cornu foenum haberet, propterea quod haudquaquam

quaquā impune lacefferetur, homo praediues, ac potēs, & simultatū perfequētiffimus. At postea Caſar dictus eſt ei foenum detraxiſſe: quod omnibus illum, ut cornipetam taurū fu- gientibus, ac formidatibus, ipſe primus auſus fuerit illi reſiſtere. Viſurpat adagiū hoc etiā diuus Hieronymus in epiſtola quadam, minitans his, à quibus forte eſſet laceſſendus.

Cornutam beſtiam petis. LXXXII

Conſimilem ferme ſenſum habet Plautinum illud, Cornutam beſtiam petis, de eo qui laceſſit eum, qui paratus ſit retaliare iniuriā, quemq; non niſi tuo malo prouoces. Huc ſpe- ctauit Horatius in Odis, Parata tollo cornua.

Dionyſius Corinthi. LXXXIII

Διονύσιος ἐν τοῖς ἐπιγράμματι, id eſt Dionyſius Corinthi. Prouerbialis allegoria, qua ſignificamus aliquem eſſe ſumma dignitate atq; imperio, ad priuatam humilemq; redactū fortunā: quem- admodum Dionyſius Syracuſarum tyrannus expulſus imperio, Corinthi pueros, literas ac muſicam mercede docuit. Cicero epiſtolarū ad Atticum lib. 9. De optimatibus it ſane ita ut uiſ. Sed noſti illud, Διονύσιος ἐν τοῖς ἐπιγράμματι. Quintilianus inſtitut. orat. li. 3. Eſt in exem- plis allegoria, ſi nō praediſta ratione ponantur. Nam ut Dionyſiū Corinthi eſſe, quo Graeci omnes utuntur, ita plura ſimilia dici poſſunt. Hic Cicero cū ait, Noſti illud, & Quintilia- nus, Quo Graeci omnes utuntur: nimirū uterq; uulgo iactatum fuiſſe ſignificat. Cæterum unde natum ſit adagium, Plutarchus aperuit in libello, cui titulus, περὶ τῆς ἀδελφικίας, id eſt de futili loquacitate. Laudans enim, breuiter & grauiter dicta, commemorat & illud à Lacedaemonibus reſponſum regi Philippo, bellum minanti, ferociētē: Διονύσιος ἐν τοῖς ἐπιγράμματι. Quibus ubi rex reſcripſiſſet, ſiquādo in Laconicam duxiſſet exercitum, euerſurum ſe Lacedaemonios, uerbo duntaxat reſponderūt, ἀγῶς, id eſt, ſi. Plato ter nauigauit in Sicilia, non ſine ſiniſtri rumoris aſpergine. Vnde Molon, qui inimicum in Platonem gerebat ani- mum, dicebat non eſſe mirum, ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Regem enim urgebat neceſſitas. Platonem ſolicitabat ambitio.

In me haec cudetur faba. LXXXIII

Terentius in Eunucho. At enim iſthac in me cudetur faba: hoc eſt, Donato interpre- te, in me malum hoc recidet, in me haec uindicabitur culpa. Translatum uel à faba, quæ cū ſiliquis exuitur ac batuitur, aut fuſtibus intertunditur, ita ut ſit in areis more ruſticorum, non ipſa perinde laborat, ſed id demum in quo cuditur. Alij malum ad male coctā fabam referre, quæ ſi quando non maduerit, ſed dura permanſerit, ab iratis heris ſupra coqui caput ſaxo nonnunquam cōminui conſuevit, tanquam fabam ulciſcentibus, non coquum, cum uniuerſum interim malum ad coquum perueniat.

Tute hoc intriſti, omne tibi exedendum eſt. LXXXV

Non diuerſum ſuperiori Donatus admonuit, illud quod apud eundem poeta legitur in Phormione. Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendum. Verba ſunt Phormionis para- ſiti, qui quoniam fuerat autor conſilij de ducenda puella, æquū eſſe putat, ut ſuo periculo rem item expediat. Translatum putant ab alliato ruſticorum mortario. Quæ quidem ſen- tentia, uel hodie quoq; uulgo noſtrati in ore eſt. Et altera huic ſimillima: Colo quod apta- ſti, ipſi tibi nendum eſt, id eſt, tu incipiundi autor extitiſti, nunc idem explices oportet.

Faber compedes quas fecit, ipſe geſtet. LXXXVI

Auſonius in Trochaicis ſuis Terentiano prouerbio conſine quoddā ſubnectit, & poe- ta metaphoram altera quadam interpretatur metaphorā,

Tu moleſtus flagitator lege moleſta carmina.
Tibi quod intriſti, exedundum eſt: ſic uetus uerbum iubet,
Compedes, quas ipſe fecit, ipſus ut geſtet faber.
Competit in eos, qui ſibiſiſis autores ſunt malorum. Videtur autē e Theognide poeta ſum- ptum, qui ait: οὐ τις ἀνὴρ ἐίλε κέρυνε πείρας χαλκόν τε καὶ αἰὼς id eſt,
Vincula nemo ſibi cudit chariſſime Cyrne.

Huic ſimile quiddam, humilius quidem ſed tamen aptum uulgo dicitur: Flagelli ipſe pa- rauit, quo uapularet. Idq; ſumptum à pueris aut ſeruis, qui coguntur aliquoties ipſi para- re uirgas quibus uapularent.

Ipli teſtudines edite, qui cepiſtis. LXXXVII

His conſine prouerbium reſertur à Graecis ſcriptoribus:

Αὐτοὶ

Αὐτοὶ χελώνας ἔδωκεν οἴστρον εἰλεσε. id eſt,
Qui prendiditſtis, iſdem edite teſtudines.

In eos iacitur, qui poſteaq; inconſulte quippiam adorti ſunt, aliorum implorant auxilium, quos ſuo negotio admiſceant. Paroemiā ex huiuſmodi quodam apologo natā exiſtimant. Piſcatores aliquot facto reti, teſtudines eduxerunt. Eaſ cū eſſent inter ſe partiti, neq; ſuffi- cerent omnibus comedendis, Mercuriū forte accedentē inuitarunt ad cōuiuium. Atis in- telligens ſe nequaſq; humanitatis gratia uocari, ſed ut eos faſtido cibo ſubleuaret, reſuſci- uit, iuſſitq; ut ipſi ſuas teſtudines ederēt, quas cepiſſent. Sunt autē, autore Plinio, in Carma- nia populi, qui teſtudinum carnibus uiſcēt, unde & nomen illis attributū, χελωνοφάγοις. Apud quos affirmant inueniri teſtudines tanta magnitudine, ut earū teſtis caſas integant.

Aderit Temeffaſus genius. LXXXVIII

Strabo libro Geographiæ ſexto reſert Temeffam ab Lao primam urbem eſſe Brutia, ipſius ætate dictam Teſſalam, quam ab Auſonijs conditā, Thoantis comites Aetoli de- inde tenuerint, atq; his expulſis Brutij, demum Hannibal & Romani funditus euerterint. Iuxta hanc ſacellum fuiſſe oleaſtris circumſeptum Politæ cuidam ex Vlyſſis comitibus ſa- criū. Hunc, quod eſſet à Barbaris uiolatus, graueis iras in eos exercuiſſe: adeo ut in prouer- bium abierit, dicerentq; cauēdum, ne Temeffaſus genius immineret. deinde Locrenſibus Epizephyreis urbe potitis, Euthymū quendam, ut inquit Aelianus, ex Italia illuc ueniſſe pugilem inclitū, & inſigni robore, qui & lapidem ingenti magnitudine geſtauerit, qui Lo- cris oſtendi ſoleat. Hunc cum Polite congreſſum, ac uictorem e certamine diſceſſiſſe, atq; ita finitimos huius opera liberatos à tributo, quod ille cōſueuerat extorquere. Quin & con- puliſſe illum, ut quod per uim abſtulerat, redderet etiam cum ſœnore. Atq; hinc prouer- bium natū putant, iſs qui ſordidos & iniuſtos quaſtus faciunt, adfore Temeffaſū genium, quo ſignificabant aliquando dependenda cum ſœnore, quæ præter ius & fraude, ſeu uir- auiſſent. Pausanias in Eliacis paulo diuerſius rem narrat: nempe comitē quendam Vlyſſis, ob uirginem conſtituatā occiſum fuiſſe, atq; ob id laruas eiūs, niſi quotannis oblata uirgi- ne placarētur, graſſari ſolitas, ac perniciē adferre omni ſexui atq; ætati. Atq; hunc quidem eiūs loci genium uulgo fuiſſe creditum, quem Euthymus pugil Temeffam reuerſus cōpe- ſcuerit, uirgine quā deuouerant, liberata, atq; in matrimoniū accepta. Apud Strabonē mi- hi locus in codice Graeco uidetur nō uacare menda. Sic enim legimus in additione Aldina: ὅτι οὗτος ποσειδώνος θεοσμολογεῖται αὐτῷ ἵππῳ τὸ λογιον, ἢ τοιοῦτων ἐν πῶς αὐτῶν, μηδὲ ἐς τὸν ἥρωα τὸ ἐν τῷ μύθῳ λεγόντων ὑποκείσθαι αὐτοῖς. Forſiſſe tolerabilior erit lectio, ſi tolles cōiunctionē δ, & pro λεγόντων reponas λεγόμενον. Ceterū quum Strabo reſenſeat prouerbiū priuſquam re- ferat cōhibutum heroem, indicat potius in eos dici ſolūtum, qui potentiores ſe laceſſunt. Etiamſi nihil uetat prouerbium ad uarios uſus accommodari.

Termeria mala. LXXXIX

Τέρμερια κακά, id eſt, Termeria mala. Veteti prouerbio dicitur ingentia, maximē, quo- ties mala quæ quis in alios impegit, aliquando in ipſius caput retaliantur. Huius adagij meminit Plutarchus in uita Theſei, qui cū Hercules exemplo terras obiret, nocētēs, quos ſuperaffet, eadem poena ſolitus eſt afficere, quā illi per ſcæuitiā in alios exercuiſſent. Nam Hercules Damascum de rupe æditiffima præcipitē dedit. Buſyridem parētauit. Antæum palæſtra ſuperatum occidit. Cygnum gladiatorum more conſecit. Deniq; Termerum hu- mana capita conſringentem, uerberibus itidem cōtudit. Vnde in eos, in quos ſua malefa- cia retorquetur prouerbio dicitur: Termerium malum. In hanc ferme ſententiā Plutar- chus in uita Theſei. Eſt autē ſupplicij genus uel in primis fauorabile, cum poena ſcæleri re- ſpondet, quemadmodum de Thurino fumi uenditore, fumo necato legimus. Et Perillo, quem Phalaris æneo impoſitū tauro, ſuo ipſius inuento perdidit. Illud perquam ſcælitium, quod in uita Gallieni imperatoris reſertur. Cum quidam uitreas gemmas pro ueris impe- ratrici uendidiſſet, atq; ea re deprehenſa, uindicari flagitaret, ille uenditorē rapit iuſſit, tan- quam leonibus obijciēdum: deinde caponem emittit, ac cunctis rem tam ridiculam admi- rantibus, per præconem denunciari iuſſit. Impoſturam fecit, & paſſus eſt: atq; ita negocia- torem dimiſit. Sed de Termerijs malis Suida multo aliam adfert interpretationē: nempe locum quendam eſſe in Caria cui nomen Termeriō, quo tyranni quandoq; pro carcere ſo- leant uti. Situm autē eſſe inter Melum & Halicarnaffum. Ex hoc cum poſtea prædarentur

ε 3 latrones

latrones, neq; depelli possent, quod esset locus admodū munitus, abijisse in proverbiū. Quāq; Stephanus Termerā urbem in Lycia ponit, quam ait à Termero fortitā uocabu lum. Postremo Termeria mala dicta uideri possunt, quasi extrema mala. Nam τέρμα Græ ce, finem significat, & τέρμα ἐξέλιον ἡμέραν extremū uitæ diē uocant. Porro Latini, quod sum mum uideri uolunt, ac maximū, id extremū appellānt. Vt extrema dementia, extrema in- fania. Neq; secus Græci, ἐξέλιον κακόν, extremū malum pro maximo dicunt. Et ἐξέλιον ἐξέλιον, extremorum extrema, quasi plus quā maxima.

Neoptolemi uindicta. X C

Neoptolemi uindicta, id est, Neoptolemica uindicta. Superiori simillimū est, ubi quis eadē patitur cuiusmodi patrauit in alios. Id Pausanias in Messeniācis refert, & exponit his uer- bis, περὶ ἡλθὲν μὲν οἱ καὶ αὐτὸς λακεδαιμονίῃς ἀνὰ χρόνον ἢ νεοπτολεμίου καὶ λακεδαιμονίῃς. νεοπτολε μίου γὰρ ἐξέλιον ἀφ' ἡμετέρας πριεμῶν καὶ ἐξέλιον ἐξέλιον, οὐκ ἔστιν αὐτὸν οἱ δὲ λακεδαιμονίῃς τῶ βρωμῶν ἐξέλιον ἀφ' ἡμετέρας πριεμῶν, καὶ ἐξέλιον τῶ παθῶν οἱ δὲ ἐξέλιον, νεοπτολεμίου τῶ οὐκ ἔστιν. Id est, Sanē perualit Lacedæmonios progressu temporis Neoptolemea, sicut uocant, uindicta. Siquidem Neoptolemo Achillis filio, qui Priamum in ipsis palatij focis occiderat, uicissim euenit, ut & ipse apud Delphos ad Apollinis arā occideretur: atq; hinc ortum, ut ubi quis idem patitur, quod in alios fecit, Neoptolemeā uindictā appellent. Eu ripides in Oreste sub persona Apollinis de Neoptolemo.

Θανέτω γὰρ αὐτὸς μόρα δελφικῶν ξίφω. id est,

In fato enim illi est Delphico gladio mori.

Seruire scenæ. X C I

M. Tullius seruire scenæ dixit, pro eo, quod est seruire temporī, & rebus presentibus sese accommodare. Translata ab histrionibus fabularū metaphora, qui non suo prope iudicio agunt, sed hoc unum spectant, ut quouis modo populi oculis placeant, alioqui explodendi, exhibendiq; Sic enim scribit ad Brutū: Tibi nunc populo & scenæ, ut dicitur, seruiendum est. Nam in te non solum exercitus tui, sed omnium ciuū, ac penē gentium coniecti sunt oculi. Quadrabit & in eos, qui negotiū aliquod susceperunt illustre, unde necesse sit, aut cum summa laude, aut summa cum infamia discedere, propter plurimorū expectatio- nem. Porro temporī seruiendum esse uiro sapienti, monuit & Phocylides.

Καὶ τὸ λατρεῖν, μὴτ' ἀντιπνεῖν ἀνέμοισιν. id est,

Temporibus semper cautus seruire memento,

Nec refrare uelis aduersum flamina uenti.

Porro metaphora hæc ducta est à nauigantibus, quos necesse est semel ingressos mare uentorum atq; æstus arbitrio ferri, frustra conaturos, si uelint aduersus ista pugnare.

Vti foro. X C II

Huic affine est, τὴν ἀγορὰν χεῖρα, uti foro, pro eo quod est presentem rerum statum bo- ni consulere, & utcuq; sese obtulerit fortuna, ita animū applicare. Terentius in Phormio ne: Scisti uti foro. Donatus uulgare proverbiū admonet esse, ductamq; metaphora à mer- catoribus, qui nō ante locum commercij præscribunt quanti uendant, quæ aduehunt, sed secundum annonam fori, quam deprehenderit, consilium de nō uendendis, aut uenden- dis mercibus sumūt. Seneca: Utamur foro, & quod fors feret æquo feramus animo. Idem sub manu epistola 72. sub manu nasci dixit, pro ex tempore. Ergo cōsiliū, inquit, sub die nasci de- bet, & hoc quoq; tardum est nimis: sub manu, quod aiunt, nascatur.

Polypimentem obtine. X C III

Extat apud Græcos adagium in hunc ordinem referēdum, πολυπόδιον νόον ἔχει, id est, Polypimentē obtine. Quo iubemur pro tempore, alios atq; alios mores, alium atq; alium uultū sumere. Quod in Vlysse uidetur Homerus laudare, qui eum πολυπόδιον appellat, id est, moribus uersatilibus. Adagium natum est à piscis huius ingenio, de quo meminit Plinius lib. 9. cap. 29. Præterea Lucianus in sermone Menelai ac Protei, scribitq; colo- rem mutare maximē in metu. Nam persequentibus piscatoribus, petris affigit sese, & cui- cumq; petrae adhæserit, eius colorē corpore imitatur, uidelicet ne queat deprehendi. Quia ut refert Basiliius magnus, pisces imagine falsa decepti, nonnunquam annatant, ultro sese prædoni offerentes. Porro proverbiū sumptum est ex Theognide, cuius hodie distichon est de polypo. Citaturq; à Plutarcho in libello περὶ πολυπόδισ.

περὶ πολυπόδισ

περὶ πολυπόδισ νόον ἔχει πολυπόδιον, ἢς ποτὶ πύργῳ τῆς πολυπόδισ, ποτὶ ἰδ' αὐτὸν ἐφ' αὐτῷ. id est,

Mentem habeas uasri polypī, qui protinus illa

Se quibus admorit, laxa colore refert.

Clearchus in proverbijs, teste Athenæo, citat hoc distichon, tacito autoris nomine.

περὶ πολυπόδισ μοι τέκνον ἔχωρ νόον ἀμύλοχ ἦρας,

τοῖσιν ἐφ' αὐτῶν ἂν καὶ πρὸς δῆμον ἴκῃ. id est,

Pulypī ingenio mihi sis nate Amphiloche heros,

Vt temet populo, quemcunq; accesseris aptes.

Citat idem carmen Plutarchus ex Pindaro. Vnde & uersus ille proverbialis celebratur,

ἄλλοτε δ' ἀλλοῖον κελεῖν καὶ χόρσ ἐπεδῶ. id est,

Proq; loco nunc hunc fieri, nunc expedit illum.

Qui nos admonet, uti nos ad omnem uitæ rationem accommodemus, ac Proteum quen- dam agentes, prout res postulabit, in quamlibet formam trāsfiguremus. Plutarchus item ἀλλοῖον γήρμα, dixit, pro eo quod est, in diuersam eo sententiam. Quod quidem notat & Aristophanes in Pluto, qui monet uiuendum esse πρόποις ὑπ' ἡρώδῃς, id est, moribus re- gionis ac uernaculis. Eodem pertinet & illud νόμος ἢ χόρσ, id est, Lex etiam ipsa regio.

Quo significatum est, unicuiq; regioni quaedam peculiaria esse instituta, quæ hospites nō damnare, sed pro uirili nostra imitari atq; exprimere debeamus. Neq; quisquam existimet hoc adagio doceri foedam adulationem, qua quidam omnibus omnia assentantur, aut ui- tiosam morum inæqualitatem, quam Horatius eleganter taxat in sermonibus, quamq; hi- storici notant in Catilina, atq; in Aneidio Cassio imperatore: deniq; literæ diuinæ in quo- uis improbo, cum aiunt stultum perinde atq; lunam immutari, cum sapiens solis exemplo sui semper sit similis. Nam in Alcibiade dubites uitio, an laudi dāda sit: certe felicissima quaedam & admiranda fuit morū & ingenij dexteritas, qui sic polypum agebat, ut Athe- nis dicterijs & salubrum luderet, equos aleret, comiter & eleganter uiueret. Idem apud La- cedæmonios radebatur, pallium gestabat, frigida lauabat. Apud Thraces belligerabatur, ac potabat. Vbi uero peruenisset ad Tifaphernem, delicijs, mollicie, fastuq; iuxta gentis morem est usus. Sed est quaedam difficilis ac præfacta, morosaq; simplicitas imperitorum, qua postulant, ut omnes ubiq; ipsorum duntaxat moribus uiuant, & quicquid alijs pla- ceret, id damnant. Rursum est honesta quaedam ratio, qua boni uiri nonnunquam alienis moribus obsecundant, ne uel odiosi sint, uel prodesse non possint, aut ut è magnis pericu- lis semet, aut suos exinant. Quemadmodum fecit Vlysses apud Polyphemum multa si- mulans, apud procos mendicum agens. Item Brutus ad simulata stoliditate. Dauid etiam simulata infania. Quin & diuus Paulus apostolus, sancta quadam iactantia gloriatur, hac pia uasricie sese usum esse, atq; omnia factum omnibus, ut omnes Christo lucrificeret. Quāquam nihil uetat in notandis uitijs usum adagij latius trahere, nempe in homines uersatili quodam ingenio natos, qui talem ubiq; personam induunt, quales sunt ij, cum quibus contigit agere. Quod eodem ingenio eleganter descripsit Plautus in Bacchidibus: Nullus, inquit, frugi esse potest homo, nisi qui bene & male facere tenet. Improbus cum impro- bis sit, harpagem, furibus furetur quod queat. Versipellem frugi conuenit esse hominem, peccus cui sapit, bonus sit bonis, malus sit malis. Vt cunq; res sit, ita animum habeat. Eu- polis apud Athenæum,

ἄνθρωπος πολίτης πολλῶν πόσεσθ' ἂν πρόποιν id est,

Urbanus homo, qui moribus sit polypus.

Plutarchus in causis naturalibus citat ex Pindaro uersus hos,

γοντὶς θηρὸς χροτὶ μελλιστὶ πον νόον πρὸς σφόδρῳ, τῶς πάσους πολίεσιν ὁμιλῶ. id est,

Marinae beluæ colorī maximē mentem accommodans, cum omnibus ciuitatibus consue- tudinem habet. Atq; eodem in loco causam reddit, cur id huic accidat pisci. Similem quan- dam metaphoram Aristoteles à chamæleonte duxit, primo moralium libro. Ait enim, si quis à fortuna pendeat, cum illa subinde mutetur, futurum, ut ueluti chamæleon quispiam identidem uarietur, nunc felix, nunc miser: ut cunq; fors alio atq; alio uultu respexerit, ita hunc quoq; uultum atq; animum mutare. De chamæleonte meminit Plinius libro uigesi- mo octauo, capite octauo, scribens hoc animal magnitudine ferme par esse crocodilo: cæ-

terum spinæ acutiore curuatura, & caudæ amplitudine distare. Nullum, inquit, animal pauidius existimatur: & ideo uersicoloris esse demutationis. Plutarchus in commẽtario De adulatione scribit chamæleõtem quemuis imitari colorem præterquam candidum. Idem in symposiacis conatur causam reddere de polyppo, quamobrem non tantum mutet colorem, quod & hominibus accidit in metu: uerum etiam sese ad faxi, quodcunq; id fuerit, colorem accommodet. Sunt & aues quædam, quæ colorem pariter & uocem mutant pro temporibus anni, ut autor est idem Plinius libro 10. cap. 29. & Aristoteles libro de natura animantium nono. In uoce mutanda principatum obtinet lusciniã. Vnde & apud Euripidem Hecuba Polyxenam imitari lusciniã iubet, seseq; in omnem uocem uertere, si quo modo queat Vlyssi persuadere, ne perimatur.

Cothurno uersatilior. XCIII

Εὐμεταβολώτερος ὁ θόρον. id est, Versatilior cothurno, dictum est in hominem parum constantem, lubricaq; fide, quise incertæ & ancipitis esset factionis, similitudine ducta à calciamento, quod Græci *κόθουρον*, Latini mutata literula cothurnum uocant, quo mos erat uti tragicædiarum actoribus. Erat autem *πεπρωμένον καὶ ἀμφότερον ἰσχυρὸν*, hoc est, Quadrangulum, & utrilibet cõueniens pedi, quodq; uel dextro, uel sinistro pedi poterat accommodari. Suidas addit eiusmodi fuisse, ut uiris pariter ac mulieribus cõgrueret. Quod idem testatur illud Maronis:

Alte furas uincire cothurno.
Proverbium autem duobus effertur modis, per comparationẽ, *εὐμεταβολώτερος ὁ θόρον*, & per denominationem, ut hominem ipsum, qui se diuersis applicat partibus, *κόθουρον*, appellemus. Sic enim uocatus est Theramenes rhetor Atheniensis, Prodicus Chii discipulus: propterea quod quasi duabus sederet sellis, idem & populi, & triginta uirum partibus stitens, & nunc huius, nunc illius factionis esse uideretur, uel potius utriusq;. Plutarchus in præceptis ciuilibus, *ἀλλ' ἔνταῦθα δὲ μάλιστ' ἂν θρηναίωνος κόθουρον ἔσποδ' ἔμνησεν ἀμφότεροις ἀμιλείν, ἢ μηδὲ τῶν τοῦ Σίθιδι,* id est, Sed hic oportet maxime Theramenis cothurnũ induentẽ, cum utrisq; uersari, & neutris accedere. Lucianus in amoribus, *ὡς γὰρ ἐγὼ γ' αὖ δὲ φάμι, εἴ ποτε τῷ ἐν δὴματὶ γῆρας θρηναίωνος ἐκείνῳ ὁ κόθουρον, ἢ αὐτῷ νενηυγῶτα ἐξέτω βαδίζοιτε,* id est, Itaq; optarim sanẽ, si modo fieri possit, Theramenes ille fieri, qui cothurnus est dictus, ut ambo ex æquo uictores discederetis. Idẽ in Pseudologista. *καὶ ὁ μὲν κόθουρον ἔλα*

Cothurnus

ἔπαυ, εἰς ἡμᾶς αὐτῶν τὸν βίον ἀμειβομένον ὄντα τοῖς εἰς τοῖς ἑσποδ' ἡμασιν, id est, Et alius ei cothurni nomen imposuit: nimirũ mores hominis inconstantes & ancipites, id genus calciamentis conferẽs. Plutarchus indicat & Niciæ duci ob morum uafriciem cothurni cognomen fuisse uulgo tributũ. Male audiit hoc nomine Marcus etiam Tullius. Homerus Martem, ni fallor, subinde mutantem partem, nouo uerbo *ἀλοπρότερον* appellat. Nihil autem uerbat, quo minus adagium in bonam trahatur partem, ut si quis hominẽ facilibus moribus, & quadam ingenij dexteritate, cum quouis hominum genere congruentem *κόθουρον* appellet, quam ob causam Homerus Vlystem *πολύτροπον* dixit, quod quamuis personam apte gereret, ducis, mendici, patris familiã.

Allopro

Magis uarius quàm hydra. XCIV

Ποικιλώτερος ὁ ὕδρας, id est, Magis uarius quàm hydra. De callidis ac dolosis, quod hydra serpens sit uersicoloribus notulis distincta. Aptè dicitur in uafros ac uersipelles, aut etiam parum sibi constantes. Refertur senarius hic apud Athenæũ libro dipnosophistõn tertio. *Ἐπιπέτα δ' αὐτὸν ποικιλώτερον τὰ δ,* id est, Fecistis hunc pauonibus uariũ magis. His affine est, quod Mnasea Colophonio poetæ Salpæ cognomen populari ioco fuit inditum, eo quod in carmine uarius esset, Nam is piscis mire picturatus est, aureis rubentibusq; lineis à ceruice ad caudam usq; per argentea latera certis interuallis deductis, quum alioqui sit illaudati saporis.

Gygis anulus. XCVI

Ἦγυξ ἀκτύλιος, id est, Gygis anulus, Quadrat uel in homines inconstantibus moribus, uel in fortunatos, qui ueluti uirgula diuina, quicquid optant, id suo arbitrio cõsequuntur. Huius adagij mentionem facit Lucianus in Votis, ubi quispiam optat sibi complures anulos eiusmodi, quales habebat Gyges, alium quo ditesceret, alium quo gratus & amabilis redderetur, alium per quem liceret uolare, quocunq; lubitum esset. Nam priscorum superstitiõ plurimum tribuit anulorum efficacis, ita ut uenditarentur incantamentis uarie efficaces

efficaces: alij contra morsus ferarum, alij aduersus calumniam, alij ad alia, uel depellenda incõmoda, uel commoda concilianda ijs qui gestarent. Vnde apud Aristophanem in Plutarcho, Dicaus Sycophantæ minanti iudicium.

οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, φορῶ γὰρ περιάμην
τὸν δακτύλιον τὸνδε πρὸς ἑσδ' ἀμὲν δραχμῆς, id est,

Non facio te huius, quando gesto hunc anulum, Pretio drachmæ, mercatus ipsum ab Eudama.

Et rursum in eadem fabula.

ἀλλ' εἰς ἡμᾶς σὺ κερδάνεις δὴ γυμνασῶ,
Attamen ad icum Sycophantæ non inest. Subauditur remedium.

De anulo loquitur, alludens ad ferarum morsus. Natum est autem prouerbium ex huiusmodi quadam fabula, quã non grauius est referre Plato libro de repub. secundo. Neq; nos item pigebit hoc loco recentere. Gyges quidam Lydi pater, pastor quispiam erat mercenarius, eius regis, qui per id temporis imperabat Lydorum populo. Cum autem esset aliquando fauillima tempestas coorta, imbrium maxima uis accidit, fulgura deniq; terræ etiam quassatio, ita ut in ea regione, in qua tum Gyges forte pascebat armenta, terra ingenti hiatu sese diduceret. Quod cum ille animaduertisset, solus, nam ceteri pastores territi diffugerant, in hiatum descendit, atq; ibi tum alia quædam dictu mira conspexit, tum equum quendam aneum ingentem ac cauum. Inerat fenestra in equi latere, per eam uidit in eius aluo cadauer hominis, maius humana specie. Huic nihil aderat uestium, aut gestaminum, præter aureum anulum digito impositum. Eum ubi sustulisset, regressus è specu, paucis post diebus ad pastorum cætum redijt, in quo legatus de peculiõrũ rationibus, ad regem in menses singulos referendis, creandus erat. Hic cum apud alios afflisset, animaduertit, ut si quando forte gemmã anulo inclusam introrsum uerteret, repente fieret ut à nemine conspiceretur, ac perinde quasi nõ adesset, ita de eo reliqui fabularentur. Quod quidem factum admiratus, rursum anuli palam extrorsum conuertit, moxq; pastoribus conspicuus esse cõcepit. Eius rei cum ille diligentius, & sepius fecisset periculum, iamq; sat exploratum haberet, hanc inesse uim anulo, ut uersa ad se gẽma, inconspicuus esset, uersa ad alios, conspicuus, effecit ut pastorũ nomine legatus ad regem mitteretur. Profectus & uxorem reginã in matrimonium ducta, è pastore repente factus est rex, idq; anuli fatalis beneficio. Meminit eiusdem lib. de rep. 10. Refert & M. Tullius libro de officijs tertio. Porro Herodotus libro primo rem multo aliter narrat, nec ullam anuli facit mentionem. Huic simillimum illud, *ἔστι κωνῆ,* id est, Orci galerus, quod alio reddemus loco.

Virgula diuina. XCVII

Ab hoc nõ admodum distat uirgula diuina, quoties quicquid optamus, id citra humanam operam, quasi diuinitus nobis significamus contingere. Propterea quod antiquitas, quemadmodũ in anulis, ita & in uirgis ferendis existimauit aliquam fatalem, ac ceu magicam inesse uirtutem. M. Cicero libro de officijs primo. Quod si nobis omnia, quæ ad uitium cultumq; pertinent, uirgula, ut aiunt, diuina, suppeditarentur. Citatur aliquoties & apud Noniũ Marcellum, Varro in uirgula diuina, ut appareat hunc fuisse titulũ alicuius ex Menippeis, qui nimirum & ipsi pleriq; feruntur prouerbiales. Adagij natum uideri potest potissimũ ab illa uirga Homericã, quam ille Palladi tribuit, adeo celebri, ut de ea Aristhenes Cynicæ sectæ conditor, librũ conscripserit, eam cum suo, ut conijcio, baculo conferens. Huius locis cõpluribus meminit Homerus, quum Vlysem è sene squalido repente in iuuenem uertit, nitidumq; facit ac formosulum Odysseæ n.

Ὡς ἄρα μιν φαιδὸν ῥάβδῳ ἐπαμείσατ' ἄβλωγ.

Sic effata uirum uirga demullit Athena.

Eundem rursus ex iuene uertens in senem, Odysseæ π.

Ἀλλ' ἡ παρὲς αὐτῷ λαβὴ δ' ἄδ' ἰω δ' ὄνομα

ῥάβδῳ ἄβ' ἡ γυγία πάλιν ποῖνα γόροντα, id est,

Cominus afflittens Ithacensem Pallas Vlysem

Restituit senio diuinæ uerbere uirgæ.

Rursum in eodem libro, cum eum iuuentuti reddat, ac robur adauget.

ἢ κῆ

η ηχ χρυσειν ραβδω επεμασαστ' αδωη id est, Dixit, & aureola uirga demulsiit Athene. Eundem ad modum Mercurio quoq; ut incantatori uirgam monstrificam tribuit, quam caduceum uocant. Odyssæ ω.

ηχε δε ραβδω με πα χροσιη Καλλιω χρυσειω. ηηδ' ανδρω ομματα θελγηδ' αν ιδελει, αν δ' αντε ηδη πανωντας εγερη id est,

Tum manibus uirgam capit aureolam, atq; decoram, Hac quibus est uisum, demulcet lumina somno Atq; alijs rursum dissoluit lumina somno.

Eadem ferme repetit Odyssæ η. & Iliados ο.

αντιη επειθ' ανω προση εδ' ηετο ηελα παδνηλα Αμβροσια χρυσεια, πα μιν φροου η μδν εφ' υηρηω η δ' επ' απειρονα γοιων αμα πνοιης ανημοιο, εηλ Γο δε ραβδω, ηη ανδρω ομματα θελγηδ' αν ιδελει, αν δ' αντε ηδη πανωντας εγερη. id est,

Mox ubi iam pedibus talaria subdidit aurea Pulchraq; & ambrosiam spirantia, qua simul illum Aera per liquidum, simul ampla per æquora uastæ Telluris, uenti flatu comitante, ferebant:

Tum uirgam capit, hac demulcet lumina somno Quorumcunq; uelit, somnum quoq; pellit eadem. Hunc imitatus Maro, sic eiusdem caduceum describit Aeneidos quarto,

Tum uirgam capit, hac animas ille euocat orco Pallentis, alias sub tristia tartara mittit.

Dat somnos, adimitq; & lumina morte resignat. Illa fretus, agit uentos, & turbida tranat Nubila.

Neq; Circe ad sua monstra peragēda uirga defuit in transformādīs focij's Vlyssis Odyf. K ραβδω πεπληγυια ηηδ' ουφροισιη εφρηου. οιδε ουδη μδν εχου κεφαλας id est,

Compulit in numerum porcorum uerbere uirga Percussos, & erant illis capita ecce suilla. Rursum paulo inferius

ο ποτεκη κερη σ' ελασει ποδιμηκει ραβδω. id est,

Circe ubi te feriet prælona uerbere uirga. Aliquanto post, Vlysses solus epoto Circes poculo, non transformatus in pecudem, Αντιρ επει δακνη τε ηδη εκπιου, βδλε μ' εβελγην ραβδω πεπληγυια. id est,

Verum ubi porrectum poculum ebiberam, neq; uirga Ictum me demulsiit. Deniq; cum ad gratiā Vlyssis, socios pristinae restituit figuræ, uirga ministerium adhibuit. Quinetiā in literis Hebræorū, Moyses in edendis prodigijs uirga utitur. Hanc in anguem uertit, hanc in pristinam formā restituit, hac fluminis aquam uertit in sanguinem, extinctis piscibus, hac exciuit cynipes, hac diduxit undas rubri maris, hac è silice percussa fontē eliciuit. Fortassis huc pertinet, quod regibus etiam uirga tribuebatur, quam sceptrū uocant. Vnde apud Homerum aliquoties, Σκηπηχοι βασιλιδω id est, Sceptrigeri reges. Eodem respicit, quod alibi retulimus, Laureum porto baculum.

Stultus stulta loquitur. Euripides in Bacchis, μαρε γαρ μαρεδ λεγηδ, id est, Nam stulta stulti oratio est. Totidem uerbis propheta noster Esaias eam sententiam extulit. Seneca ad Luciliū. Apud Græcos, inquit, in proverbii cessit: Talis hominibus fuit oratio, qualis uita. Hoc cuiusmodi fuerit parum liquet, nisi quod tale quoddam carmen extat, Græcis celebratum: Ανθρδς χαρακτηρ εκ λογω γνωριζετ' id est,

Hominis figura oratione agnoscitur. Democritus philosophus apud Laertiū orationē εδωλον το βιω, id est, Vita simulacrum, quandamq; uelut umbrā esse dicebat. Qua quidē sententia nihil dici poterat uerius. Nam nullo in speculo melius, expressiusq; relucet figura corporis, q; in oratione pectoris ima-

go repræ-

go repræ-

go repræ-

go repræsentatur. Neq; secius homines ex sermone, q; area uasa tinnitu dignoscuntur. Scindere penulam. X C I X

Hodieq; uulgo tritissimum est scindere penulam, pro eo quod est impensius retinere hospitem atq; inuitare prolixius, quod qui faciunt, manu in penulam iniecta, quasi ui conantur remorari. Id adagium ex antiquitate fluxit, ut alia complura. Cicero ad Atticum libro decimotertio, de Varrone loquens: Venit, inquit, ad me, & quidem id temporis, ut retinendus esset. At ego ita egi, ut non scinderē penulam. Memini enim tui, & multa erāt, nosq; imparati. Quid refert paulopost C. Capito cum T. Carinate. Horum ego uix attingi penulam, tamen remanserunt.

Oculis magis habenda fides, quam auribus. Oculis credendum potius quam auribus, Quæ certantur, certiora sunt quam quæ audiuntur. Item Horatius.

Nec retinent patulæ commissa fidelius aures. Idem in arte poetica. Segnius iritant animos demissa per aurem

Quam quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ Ipse sibi tradit spectator. Quanc; id quidem paulo alienius. Propius huc pertinet quod Plautus manus lenæ uocat oculatas, non auritas, ut quæ id demum crederent, quod uiderent. Rursum, quod historia quam gestarum rerū esse uolunt, dicta sit ηηδ' αν ιδελει, quod est uidere. Postremo figmentum illud Vergilianum de drabus apud inferos portis: Eburna, qua significāt ea quæ per os exeunt, ob dentium eburnum candorem. Et cornea, qua quæ conspiciuntur oculis uolunt intelligi, ob pupularum nigrorem. In summa ad cognitionem magis faciunt aures, ad fidem faciendam certiores sunt oculi. Vnde & uulgo, si quis fabulam narret, parum uerisimilem, rogare confueuimus, num ea conspexerit. Quod si neget, uerum audisse modo, ridetur. Proverbiū refertur in epistola Iuliani ad Leontiu, ο λογοποιος εβελγηδ, οπα επου ανθρωποις οφθαλμων ανιστορα, id est, sermo quidam Thurius dixit, aures hominibus minus esse fideles, quam oculos. Thuriū appellauit indicans Herodotum dicti autorem, uel ob impetum diuinum, uel quod is scriptor apud Thuriōs uixit & mortuus est: Sumptus est autem ex Clione, οπα γαρ τυγαλει ανθρωποιση εοντα ανιστορα οφθαλμων, id est,

Nam aures hominibus minus fideles sunt quam oculi.

Nam aures hominibus minus fideles sunt quam oculi.

Nam aures hominibus minus fideles sunt quam oculi.

Nam aures hominibus minus fideles sunt quam oculi.

CHILIADIS PRIMÆ CENTVRIA SECVNDΑ

Diomedis & Glauci permutatio.

V A refertur apud Homerum Diomedis & Glauci permutatio in proverbium abijt, quoties inæqualem cōmutationem significamus, hoc est, deteriora pro melioribus reddita, χρυσα χαλκείων, id est, aurea pro areis. Nam libro Iliados sexto, poeta Glaucum quempiam inducit, Hippolochi filium, Lyciorum ducem iaciantiusculum & ostentatorem, magis quam pugnacem. Contra Diomedem uasum callidumq;. Hi duo congregiuntur μονομαχουμνοι, id est, singulari certamine inter se dimicaturi. At Glaucus rogatus à Diomede, quis nam hominum aut deorum esset, longa oratione natalium suorum seriem exposuit, patriam Lyciam, cui tatem Ephoram indicauit. Mox Diomedes, utpote Græcus, hominis barbari stuporem ex orationis arrogantia intelligens, illudendum magis ratus quam occidendum, respondit suis maioribus cum illius progenitoribus uetus hospitium ac necessitudinem intercessisse, muneratq; hospitalia, quæ xenia uocant, inter ipsos ultro citroq; data. Iamq; defixa hui lancea, cepit hortari, ut omiſsa pugna, maiorum suorum amicitiam inter ipsos renouarent, alterq; alteri in Lycia, alter in Argo hospitem præstaret simulatq; incolumes in patriam redissent. Interim si quando forte fortuna occurrissent, armis inuicem abstinerent, inter se duntaxat religionem hospitij custodientes, in reliquos nihilominus iure belli usuri. Tum ne id uideamur, inquit, proditione magis, quam hospitij obseruantia facere, arma inter nos permutemus, quo reliquus exercitus intelligat, nos maiorum necessitudine deuinctos esse. Quibus dictis uterq; ex equo desiliit, datis dextris, ac fide pacta, ueluti foedus quoddam hospitij sanxerunt, permutatis armis, sed admodum inæqualibus.

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Ενδ' αυτε γλαυκω, inquit Homerus, λεονιδης φρενας εβελγηδ, ος πως τυδαδω διαμειτα τδνχε αμεβε

Χρύσα χρυσαύτων, ἐκαστὸς οὐκ ἀνοήτων. id est,
 Iupiter hic stupidum spoliavit pectore Glaucum,
 Qui cum Tytide mutavit protinus arma, &
 Aurea donavit, sibi reddenti aerea, centum
 Būbus emenda daret demens, pro uilibus, atq;
 Quæ uix esse nouem dicas redimenda iuuenis.
 Usurpatum est adagium passim à laudatissimis autoribus. Plato in Phædro faciens Socra-
 tem Alcibiadi suo more respondentem, quod lucri cupidus formam corporis, forma men-
 tis meliore commutare uellet, καὶ τῶν ἄλλων χρύσα, χρυσαύτων ἀγαμέδωνος, id est, & cum his
 quæ uere aurea sunt, aereis commutare cogitas. Quanquam interpres pro aereis, uertit au-
 richalcum. Item Aristoteles quinto moralium libro de iustitia, Qui uero dat sua, quemad-
 modum Diomedis arma sua dedit Glaucus, ut dicit Homerus, χρύσα χρυσαύτων, & reliqua.
 Plutarchus aduersus Stoicos scribens, eleganter huc torquet, ut dicat, non admodum ini-
 quam fuisse permutationem Glauci, propterea quod arma ferrea non minus usui sint pu-
 gnaturis, quam aurea; sed qui corporis ualitudinem anteponit honesto, aut uirtutem re-
 linquit ob bonam corporis ualitudinem, is uere permutat χρύσα χρυσαύτων. Cicero in Epi-
 stolis ad Atticum libro sexto. Habes ad omnia non ut postulasti χρύσα χρυσαύτων, sed pa-
 ria paribus respondebimus. Vtrunq; proverbium esse significat Cicero, par pari, de aequali
 pensatione, χρύσα χρυσαύτων, de inæquali cōmutatione. Plinius iunior in epistola ad Flac-
 cum: Recipies epistolas steriles, & simpliciter ingratas, ac ne illam quidem solertiam Dio-
 medis in permutando munere imitantes. Martialis in epigrammatis.
 Tam stupidus nunquam nec tu puto Glauce fuisti,
 χρύσα donanti, χρύσα qui dederas.

A. Gellius noctium Atticarum libro secundo, Cæcilianam translationem, cum ipso Me-
 nandro, quem uerterat, componens atq; expendens, ostendensq; quantum à Græcæ uer-
 nitate degeneret: Diomedis, inquit, hercle arma & Glauci, nō dispari magis pretio æsti-
 mata sunt. Fit huius adagij mentio etiam in proœmio Pandectarum iuris Cæsarei, his qui-
 dem uerbis. Nostris temporibus talis legum inuenta est permutatio, qualem apud Home-
 rum patrem omnium uirtutis, Glaucus & Diomedes inter se faciūt, dissimilia permutantes.
 Hæc tenus Iustinianus, homo, ut ingenue dicam, nimium φιλαυτός, sibiq; plus æquo pla-
 cens, qui centones illos suos, & inæquales legum rhapsodias, tot eruditissimorum uirorum in-
 tegras uoluminibus prætulit. Iam uero nihil quidē admiror, sed maximopere me pudet,
 haud scio cuius interpretis in eum locum cōmenti. Quid enim mirum, si hoc ignoratū est
 ab ijs, qui semel uniuersam contemnunt antiquitatē? Ceterum pudenda est uel ipsi iuris
 professioni plusquam scurrilis impudentia, in eo, qui iuris interpretem profiteatur, nō ue-
 teri in re prorsus ignota, fabulam insulsiſsimā nō ex autoribus, sed è somnijs adferre. Ma-
 ximè autem & pudet, & miror inueniri doctores, qui nugamentū, nō dicā tam indoctum,
 sed tam absurdum, in publicis scholis perinde quasi præclarum inuētum serio doceāt, nec
 uel illud animaduertant, figmentum minime cōuenire cum uerbis Iustiniani. Nam ille si-
 gnificat pro relictis inutilibus, ac fastidiendis uoluminibus, recepta tum meliora, tum bre-
 uiora, hoc est, permutationem factam uehementer inæqualem. Iste quisquis fuit, fabulam
 cōmentus est, æqualia permutantium, nimirum utroq; donante, quod superaret, recipien-
 te cuius agebat. Ergo cōueniet uti, quoties officium aut munus longe impari munere pen-
 satur, aut contra. Aut quoties aliquis rem pecuniariam auxit, sed dispendio famæ: magi-
 stratum assēcutus est, sed iactura bonæ mentis: lautam fortunam reperit, sed amisit animi
 tranquillitatem. Admissus est in amicitiam principis, sed excidit ab amicitia Christi.

Multa regum aures atq; oculi.

II

Ὡς πᾶσι δὲ φθαλμοὶ βασιλέων πολλοί, id est, Aures atq; oculi regū multi, quod per explora-
 tores obseruent, quid quisq; dicat faciatur. Idem refertur à Luciano in libello, cui titulus,
 de mercede seruentibus, ac rursus, aduersus ineruditum. Eiusdem meminit & Aristote-
 les in tertio Politicorum. Hoc genus homines Græci uocant ὠπαρσῆς, quos primus Da-
 rius minor adhibuit, sibi diffusus. Dionysius Syracusanus addidit πῶς γε γωγιάδας, id est, ex-
 ploratores, autore Plutarcho. Allegoria inde ducta est, quod regibus quamplures ubi
 que sunt exploratores, atq; ob id oculi regum dicuntur, complures auscultatores, quibus
 uelut

uelut auribus utuntur. Neq; desunt manus & pedes quamplurimi, fortassis ne uentres
 quidem. Vide cuiusmodi portentum sit tyrannus, & quam formidandum, tot oculis, ijsq;
 emissitjs, tot auribus, ijsq; tam alininis ac longis, tot manibus, tot pedibus, tot uentribus,
 ne reliqua parum honesta commemorem, instructum. Aristophanes in Acharnensibus,
 Pseudartabam, regis oculum appellat, quod per eum cognosceret quid ageretur. Aliter au-
 tem Andromache apud Euripidem, filium uitæ oculum uocat:

Εἰς πᾶσι δὲ ὡμοὶ λοιπὸς ἀφθαλμὸς βίη. id est,
 Erat relictus gnatus hic mihi unicus Vita oculis.

Propterea quod unicum esset in uita oblectamentum. Nam oculo nihil charius. Vnde,
 quos adamamus, oculos uocamus.

Longæ regum manus.

III

Quod ab Ouidio scriptum est: An nescis longas regibus esse manus? etiam uulgo in
 ore est. A regibus cauendum, quod eis prælonga sint brachia. Nimirum, quod per suos,
 quibus brachiorum uice utuntur, possint etiam procul distitos affligere. Potest & ad tem-
 pus referri, quod reges etiam si diutius dissimulent, soleant tamen aliquando pœnam su-
 mere de ijs quibus inuensi fuerint, uel Homero teste, apud quæ Iliados A Calchas ad hunc
 loquitur modum:

Κρείσσων γὰρ βασιλεύς, ὅτε χόσση ἀνδρὶ χόρη,
 εἰς τὴν γὰρ τε χόρον γέ κρη αὐτίμαρ ἢ πένθη
 ἄλλὰ γέ κρη μετόπισθεν ἐχθὺν ὄφρα τελέσῃ id est,
 Rex deus est, quoties succensuit inferiori.

Quantquam etenim in præsens feruentem concoquit iram,
 Post odit tamen, usq; odium dum expleuerit ultus.

Clauum clauo pellere.

IIII

Ἠλω τὸν ἦλον ἐκκρόσσω, id est, Clauū clauo pellerē. καὶ πᾶσι τὸν πᾶλλον ἐκκρόσσω, id est,
 paxillum paxillo pepulisti, id est, malum alio malo depulisti. Lucianus in Philopseude, καὶ
 ἦλω φασίην ἐκκρόσσω τὸν ἦλον, id est: Et clauo, quod aiunt, extundis clauū. Idem in Apologia:
 Δέδωκε μὴ πῶς τῆ ὑπὸ φθορῶν καὶ τῆ γὰρ ἡλακείας ἀπὸ τῶν πῶστων καὶ τῶν εὐέλκων καὶ ἦλω
 φασίην ἐκκρόσσω τὸν ἦλον, καὶ μέγιστον τὸν σμικρότερον, id est: Vereor ne si ad intentatū crimen,
 etiam adulationis accusationē adiūxero, clauū, quod aiūt, clauo pellerē uidear, maiore mi-
 norem. Aristoteles libro Politicorū quinto, capite penultimo scribit, tyrannis amicos esse
 uiros improbos & adulatores. Nam hos demum illis utiles esse, quippe malos ad mala. καὶ
 χρεῖστοι οἱ πονηροί, εἰς τὰ πονηρὰ. ἦλω γὰρ ὁ ἦλος, ὅσα δὲ ἢ πῶσιμια, id est, Clauus enim clauo,
 subaudi tradit, ut habet proverbium. Synesius ad Olympiū: Ἄνθρωποι τῶν ἐκκλησιῶν ἀλλότριον
 πονηροί, δάκρυδι καὶ αὐτῶν. πᾶσι τὸν πᾶλλον γὰρ πᾶσι τὸν πᾶλλον ἐκκρόσσω, id est, Ecclesiam uexāt externi
 improbi, illos inuade. Nam paxilli paxillos excutiūt. D. Hieronymus ad Rusticum mona-
 chum: Philosophi seculi, inquit, solent amorem ueterem amore nouo, quasi clauum clauo
 pellerē. M. Tullius Tusculanarum quaestionum libro quarto: Loci deniq; mutatione tan-
 quam ægroti non cōualescentes sæpe curandus est, etiam nouo quodam amore ueterem
 amorem, tanquā clauum clauo eijciendum putant. Iulius Pollux in nono libro scribit, ada-
 gium esse natum à lusu quodam, qui κινδάλισμος uocetur, quo paxillum argillofæ terræ
 infixum, altero impacto paxillo excutiebant. Citatq; senarium hunc proverbialem:

Ἠλω τὸν ἦλον πᾶσι τὸν πᾶλλον. id est,
 Clauumq; clauo, perticamq; pertica.

Locus igitur adagio, non modo cum uitium uitio, malum malo, dolum dolo, uim ui, auda-
 ciam audacia, maledicentiam maledicentia retundimus: uerum etiam quoties rem utcunq;
 molestam, diuersa molestia profligamus: ut cum libidinum incitamenta, laboribus obrui-
 mus: curam amoris alijs maioribus curis domamus. Eusebius in Hieroclem, δαίμονας γὰρ
 ἀπελάσσει ἄλλοι ἢ φασὶ δαίμονι, id est, Dæmones enim abigit, alium alio, quemadmo-
 dum aiunt, dæmone, mirum nī alludens ad hoc proverbium. Nec abhorret his ille Publij
 Minus: Nunquam periculum sine periculo uincitur.

Malo nodo malus quærendus cuneus.

V

Ad hanc sententiam alludit & illud: Malo nodo malus est quærendus cuneus. Ita di-
 uus Hieronymus ad Oceanum: Interim iuxta uulgare proverbium, malo arboris nodo ma-
 lus cu-

lus cuneus requirendus est. Eo licebit uti, quoties malum simili malitia retundimus. Sumptum a fectoribus roborum, qui si quando durior in ligno nodus inciderit, nolunt in eo periclitari securim, verum cuneum quempiam durum magis quam bonum inserunt. Congruit huic illud Sophoclis apud Plutarchum...

Remedio amaro bilem amaram diluunt. Malum malo medicari. VI

Τὸ κακὸν κακῶ βράσσειν, id est, Malum malo medicari. Est malū aliud alio malo tollere. Sophocles in Aiace Mastigophoro:

Εὐφροίμα φώνει, μὴ κακὸν κακῶ βράσσειν. id est, Bene omimata loquere, ne malum malo Medicans & hancece noxam adaugeas tibi.

Dehortatur Aiace Tecmessā, ne malo infantiæ addat alterū maius malum, spontaneam cædē sui. Et Herodotus in Thalia, μὴ τὸ κακὸν βράσσειν ἰδῶ, id est, Ne malo medearis malo.

Morbum morbo addere, id est, conduplicare malum. Euripides in Alceſtide: VII

Μὴ νοσῶντί μοι νόσον. id est, Ne tu mihi morbo laboranti alterum Appone morbum, nam sat hoc premor malo.

Eiusdem figuræ est Homericum illud Iliados ƒ. μή πο τίς ἐφ' ἑλκεὶ ἑλκεῖ ἀφῆνται. id est, Vulneri uti nequis uulnus tibi forsitan addat. Sophocles item:

Δουτὸβαν ἑπιπέσας ἀπὸ νόσῳ νόσον. id est, Morbo quidem morbum addidisti tu alterum. Non alienum est ab hac forma, quod est apud Homerum Iliados η ἀνόβην ἀνώδης, quum indicamus acerbis addi acerbiora. Sic enim ibi loquitur Menelaus.

Ἡ μὲν δὲ λάβω τάδε γ' ἐσείηται ἀνόβην ἀνώδης. id est, Dedecori res ista profecto dedecus addit. Ignem igni ne addas. VIII

Μὴ πῦρ ἀπὸ πῦρος, id est, Ne incendium incendio addas. Vsurpatur à Platone. Sensus liquet. Ne calamitatem adiungas calamitati, ne commotum magis etiam commoueas. Dio genianus putat à carbonario quodam esse natum, qui inualeſcente incendio conflagravit, clamans interim, μὴ πῦρ ἀπὸ πῦρος. Plato libro De legibus secundo, uetat, ne pueri ad annum usq; duodeuigefimum uinum bibant, ne si uini calor accesserit ad feruorem atatis, ignem igni suggerere uideantur. Itē Plutarchus in Præceptis coniugalibus, μὴ πῦρ ἀπὸ πῦρος γήνηται, id est, Ne ignis ad ignem accedat. Utitur idem cum alijs aliquot locis, tum in præceptis De ualitudine, ἵνα ἐν μὴ πῦρ ἀπὸ πῦρος, ὡς φασί, πλεθρομονίης ἀπὸ πλεθρομονίης, ἢ ἀκρατῶ ἀπὸ ἀκρατῶ γήνηται, id est, Vt ne igitur ignis ad ignem, quemadmodum prouerbio dicitur, expletio ad expletionem, merum ad merum addatur.

Oleum camino addere. IX

Affinem huic habet sententiam: Oleum camino addere, pro eo quod est, malo fomentum, ac uelut alimoniam suppeditare, quo magis ac magis augetur. Horatius in Satyris, Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino. id est,

Adde maioris infantiæ materiā. Vsurpat hoc diuus Hieronymus ad Eustochium: Vinum & adolescentiā duplex est incendium uoluptatis. Quid oleum flammæ adijcimus? X

Ολεὸν ἐπιπέσας ἀπὸ πῦρος, id est, Oleo restinguis incendium, dici solitum, ubi quis ea admo- uet remedia, quæ malum magis ac magis exacerbent. Veluti si quis animi tristitiam fœdis uoluptatibus obruere conetur. Aut si quis offensum, iurgijs & conuicijs uelit placare. Quod si dicatur ἐπιπέσας, nihil differet à proximo. Huc respexit Lucianus in Timone, cum ait: Si quem aspexerit incendio conflagrantem, pice atq; oleo se uelle restinguere.

VIulas Athenas. XI

γλαυκῆς εἰς ἀθλίνας, id est, Vlulas Athenas: subaudiendum portas aut mittis. Cōueniet in stultos negociatores, qui merces eò comportant, ubi per se magis abundant, ut si quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet. Venustius fiet, si metaphora ad res animi transferatur, ut si quis doceat doctiorem, carmina mittat poetæ, consilium det homini consultissimo. Cicero ad Torquatum, sed rursus γλαυκῆς εἰς ἀθλίνας, qui hæc ad te. Idem ad fratrem: Et tibi uersus quos rogas, hoc est, Athenas noctuam mittam. Aristophanes ἐν ἄρριστον, Τί φῆς, τίς γλαυκῆ ἀθλίνας? ἦ γὰρ, id est, Quid ais? quis, oro, uehit Athenas noctuam? Vsurpat idem atq; exponit Lucianus in Epistola ad Nigrinum. Porro parcemia inde fluxit, quod noctua in Attica plurima est ei regioni quasi peculiaris. Fertur autem uersari in Laureo Atticæ loco, ubi auri metalla sunt: unde & Laureoticæ noctuæ uocantur. Hæc auis Atheniensium populo quondam erat gratissima, ac Mineruæ sacra habebatur, propter oculos caecos, quibus etiam in tenebris perspicit, quæ uulgus aurium nō uidet. Unde & auspicata cōsilijs credebatur, id quod indicat prouerbium, γλαυκῆ ἰσηάτω, id est, Noctua uolat. Dicitum est & illud de Minerua, quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uerteret. Dæmon autem apud Aristophanis interpretem existimat, non ob id solum dici noctuas Athenas, quod Athenis noctuarū sit copia, sed quod in nummis etiam tum aureis, tum argenteis Atheniensium noctua insculpi soleat, unā cū facie Mineruæ. Porro nūmus is appellabatur τετραδραχμῶν, id est, quatuor drachmarum, cum antea soliti fuissent uti nominatibus didrachmīs, quorum in ligne erat bos, unde etiam natum est prouerbium illud, Bos in lingua. Sunt qui tradunt apud eosdem fuisse triobolum, quod & hemidrachmū appellant. Nam drachma se nos obolos cōtinet. Trioboli nominata, ex una parte Iouis effigiem habebat, ex altera noctuæ. Proinde absurdum uidebatur noctuam Athenas deportare, cum illic passim omnia noctuis abundarent. De nominata Atheniensium testatur & Plutarchus in uita Lyſandri, cum de seruo meminit, qui domini sui furtum ἀνιγμάλικῶς indicans, ait: multas sub tegulis cubare noctuas, ostendens illic abditas pecunias, noctuis insignitas.

Memorem mones, doctum doces, & similia. XII

Identidem in Plautinis ac Terentianis comoedijs occurrit: Memorem mones, & doctum doces. Idem pollet Græcicū illud, λαλῆς πρὸς ἕχροντα πλὴ ἀδισήμου, id est, Loqueris ei qui ipse rem calleat, καὶ εἰδὸν λέγεις, id est, Scienti narras. Plato in Hippia maiore, εἰδὸν μὲν εἶπες ὃ σῶκρατες, id est, Hæc scienti Socrates narrabis. Euripides in Hecuba: οὐ κρινὸν εἶπες, εἰδὸν δ' ἀνείδηες, id est, Dixisti nouum nil, sed probe scientibus Hæc opprobasti. Homerus cum alias aliquoties, tum Odyſſeæ ƒ, γινώσκω, φρονέω, πῶ γὰρ δὴ νόον ἔκλυες, id est, Et noui, & teneo iam narras ista scienti. Idem Iliados 4 de Nestore admonente filium, μὴ εἰπὲς εἰς ἀγαθὰ φρονέων νόον ἔκλυες, id est, Dixit amico animo, licet hæc per se sapienti.

M. Tullius lib. Epist. ad Atticum nono: Mirādum enim in modum Cn. noster Syllani regni similitudinem concupiuit, εἰδὸν λέγει.

Si crebro iacias, aliud alias ieceris. XIII Crebro iaci-

Aristoteles in libello De diuinatione quæ sit ex infomnijs, uersum huiusmodi prouerbium citat: Si crebro iacias, aliud alias ieceris. Quo significatum est, oportere rem sæpius tentare, neq; defatigari protinus, si quando parum ex animi sententia ceciderit. Futurū enim, ut iterum atq; iterū periclitanti, felicius aliquando cadat. Aristotelis uerba sunt hæc: ὡσπερ μὲν καὶ λέγεται, ὅτι πολλὰ βάλλεις, ἄλλοτ' ἄλλοτ' ἔτι βαλλῆς. Agit autem de infomnijs melancholicorū, in quibus nō existimat esse diuinationem ullam, tamen si fit nonnunq̄, ut quidam euentus somnijs illorum respondeant: Sed nō esse mirandum, quum uitio naturæ plurima ac uaria somnient, aliquando existere συμπτώματα, id est, casus qui forte pariter sic eueniant, ut est ab illis somniatum. Themistius hunc locum sic circumloquitur, interprete Barbaro, nam Græcus codex ad manum non erit. Nam qui totum diem iaculantur, aliquando collimant, & præmium capiunt. Vetus adagium est: Si sæpe iactaueris, aliquando Venerem iacias. Sunt qui putent, nec id mea quidem sententia absurde, metaphorā à sagittarijs, non ab aleatoribus esse ductam. Nam

f 2 & hoc

VIulas Athenas. XI

γλαυκῆς εἰς ἀθλίνας, id est, Vlulas Athenas: subaudiendum portas aut mittis. Cōueniet in stultos negociatores, qui merces eò comportant, ubi per se magis abundant, ut si quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet. Venustius fiet, si metaphora ad res animi transferatur, ut si quis doceat doctiorem, carmina mittat poetæ, consilium det homini consultissimo. Cicero ad Torquatum, sed rursus γλαυκῆς εἰς ἀθλίνας, qui hæc ad te. Idem ad fratrem: Et tibi uersus quos rogas, hoc est, Athenas noctuam mittam. Aristophanes ἐν ἄρριστον, Τί φῆς, τίς γλαυκῆ ἀθλίνας? ἦ γὰρ, id est, Quid ais? quis, oro, uehit Athenas noctuam? Vsurpat idem atq; exponit Lucianus in Epistola ad Nigrinum. Porro parcemia inde fluxit, quod noctua in Attica plurima est ei regioni quasi peculiaris. Fertur autem uersari in Laureo Atticæ loco, ubi auri metalla sunt: unde & Laureoticæ noctuæ uocantur. Hæc auis Atheniensium populo quondam erat gratissima, ac Mineruæ sacra habebatur, propter oculos caecos, quibus etiam in tenebris perspicit, quæ uulgus aurium nō uidet. Unde & auspicata cōsilijs credebatur, id quod indicat prouerbium, γλαυκῆ ἰσηάτω, id est, Noctua uolat. Dicitum est & illud de Minerua, quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uerteret. Dæmon autem apud Aristophanis interpretem existimat, non ob id solum dici noctuas Athenas, quod Athenis noctuarū sit copia, sed quod in nummis etiam tum aureis, tum argenteis Atheniensium noctua insculpi soleat, unā cū facie Mineruæ. Porro nūmus is appellabatur τετραδραχμῶν, id est, quatuor drachmarum, cum antea soliti fuissent uti nominatibus didrachmīs, quorum in ligne erat bos, unde etiam natum est prouerbium illud, Bos in lingua. Sunt qui tradunt apud eosdem fuisse triobolum, quod & hemidrachmū appellant. Nam drachma se nos obolos cōtinet. Trioboli nominata, ex una parte Iouis effigiem habebat, ex altera noctuæ. Proinde absurdum uidebatur noctuam Athenas deportare, cum illic passim omnia noctuis abundarent. De nominata Atheniensium testatur & Plutarchus in uita Lyſandri, cum de seruo meminit, qui domini sui furtum ἀνιγμάλικῶς indicans, ait: multas sub tegulis cubare noctuas, ostendens illic abditas pecunias, noctuis insignitas.

Memorem mones, doctum doces, & similia. XII

Identidem in Plautinis ac Terentianis comoedijs occurrit: Memorem mones, & doctum doces. Idem pollet Græcicū illud, λαλῆς πρὸς ἕχροντα πλὴ ἀδισήμου, id est, Loqueris ei qui ipse rem calleat, καὶ εἰδὸν λέγεις, id est, Scienti narras. Plato in Hippia maiore, εἰδὸν μὲν εἶπες ὃ σῶκρατες, id est, Hæc scienti Socrates narrabis. Euripides in Hecuba: οὐ κρινὸν εἶπες, εἰδὸν δ' ἀνείδηες, id est, Dixisti nouum nil, sed probe scientibus Hæc opprobasti. Homerus cum alias aliquoties, tum Odyſſeæ ƒ, γινώσκω, φρονέω, πῶ γὰρ δὴ νόον ἔκλυες, id est, Et noui, & teneo iam narras ista scienti. Idem Iliados 4 de Nestore admonente filium, μὴ εἰπὲς εἰς ἀγαθὰ φρονέων νόον ἔκλυες, id est, Dixit amico animo, licet hæc per se sapienti.

M. Tullius lib. Epist. ad Atticum nono: Mirādum enim in modum Cn. noster Syllani regni similitudinem concupiuit, εἰδὸν λέγει.

Si crebro iacias, aliud alias ieceris. XIII Crebro iaci-

Aristoteles in libello De diuinatione quæ sit ex infomnijs, uersum huiusmodi prouerbium citat: Si crebro iacias, aliud alias ieceris. Quo significatum est, oportere rem sæpius tentare, neq; defatigari protinus, si quando parum ex animi sententia ceciderit. Futurū enim, ut iterum atq; iterū periclitanti, felicius aliquando cadat. Aristotelis uerba sunt hæc: ὡσπερ μὲν καὶ λέγεται, ὅτι πολλὰ βάλλεις, ἄλλοτ' ἄλλοτ' ἔτι βαλλῆς. Agit autem de infomnijs melancholicorū, in quibus nō existimat esse diuinationem ullam, tamen si fit nonnunq̄, ut quidam euentus somnijs illorum respondeant: Sed nō esse mirandum, quum uitio naturæ plurima ac uaria somnient, aliquando existere συμπτώματα, id est, casus qui forte pariter sic eueniant, ut est ab illis somniatum. Themistius hunc locum sic circumloquitur, interprete Barbaro, nam Græcus codex ad manum non erit. Nam qui totum diem iaculantur, aliquando collimant, & præmium capiunt. Vetus adagium est: Si sæpe iactaueris, aliquando Venerem iacias. Sunt qui putent, nec id mea quidem sententia absurde, metaphorā à sagittarijs, non ab aleatoribus esse ductam. Nam

f 2 & hoc

& hoc significat *βλάση*. Subesse uero argutiam in eo uerbo, quod in priore parte significat mittere sagittam, in posteriore ferire. Fit autem ut qui crebrius iaculētur, uel fortuito aliquando scopum attingant. Tametsi M. Tullius libro De diuinatione secundo, de symptomatis agens, de quibus modo dictum est à nobis, ad utrumq; refert metaphoram. *Quis est enim, inquit, qui totum diem iaculans non aliquando collimet?* Totas noctes somniamus, neq; ulla fere est qua non dormiamus, & miramur aliquādo id quod somniamus eadere. *Quid est tam incertum q̄ talorum iactus?* Tamen nemo est, quin saepe iactans, *Venerem iaciat* aliquādo, nonnunq; etiam iterum ac tertium. Porro Veneris iactum in hoc lusus genere fuisse quondam felicissimum, palam arguit apud Suetonium Octavius Augustus in epistola quadam ad Tiberium. Inter cenam, inquit, lusus *γρονικῶς* & heri & hodie. Talis enim iactatus, ut quisq; canem aut senionem miserat, in singulos talos singulos denarios in medium conferebat, quos tollebat uniuersos qui Venerem iecerat. *Haec enus Augustus. Quadrabit & in eos qui casu, non arte quippiam assequuntur.* Extat & hodie uulgo iocus prouerbialis in cæcum, qui cornicem iaculo fixerit.

Malum consilium

XIIII

Malum consilium consultori pessimum.

Senarius est prouerbialis in eos in quorum caput recidit; quod alijs perperam consuluerunt. Siquidem, ut dicunt Græci, *ἰσχυρὸν ἢ βλάση*, id est, Sacra quædam res est consilium. Atq; ut est libenter accipiendum quum res postulat, ita est religiose citraq; fraudem dandum, si quis egeat. Alioquin non defuturū est numen aliquod, quod pœnas repetat ab eo qui rem sacram ac diuinā perfidia uiolat. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 4. cap. 5. putat adagium hoc ex historia quadam natum, eamq; ex annalibus Maximi, narrationibusq; Verri Flacci refert ad hunc modum. Statua Romę in comitio posita Horatij Coelitis uiri fortissimi de coelo iacta est. Ob id fulgur piaculis luendū, aruspices ex Hetruria acciti, inimico atq; hostili in populum Romanum animo, instituerant eam rem cōtrarijs religionibus procurare; atq; illam statuam suaserunt in inferiorem locum perperam transponi, quem sol oppositum circum undiq; altarum ædium nunquam illustraret. Quod cum ita fieri perfrassissent delati ad populum proditiq; sunt, & cum de perfidia confessi essent, necati. Constititq; eam statuam perinde, ut ueræ rationes post compertę monebant, in locum ædium subducendam: atq; ita in area Vulcani sublimiore loco statuendam. Ea q; res bene & prospere reipub. cessit. Tunc igitur quod in Hetruscos aruspices animaduersum uindictaq; fuerat, uersus hic scite factus, cantatusq; à pueris, urbe tota fertur.

Malum consilium, consultori pessimum est.

Hactenus quidem Gellius. Porro Valerius Maximus lib. 7. rem quadam haud dissimilem memorat de Papyrio Cursore: qui cū consul Aquiloniam obsideret, uelletq; prælium committere cum hostibus, nisi si quid auspicia refragarentur, ac consultus pullarius suaderet uti committeret, cum aues infausta nunciassent, re cognita pullarium in prima acie constituit. Is primo traiectus telo uiolatam religionem expiauit. Meminit huius rei T. Liuius decadis primæ libro decimo. Nec dissimile est quod refert Socrates in historia tripartita. Eutropius Eunuchus, dum studet in quosdam qui ad templum confugerant animaduertere, persuasit imperatori ut ferretur lex, qua templi religio nulli prodesset nocenti. Lata lege factum est, ut Eutropius cum offendisset Cæsarem, confugeret sub altare, unde protractus capite plexus est, suo ipsius consilio perditus. Vergilius tacite notauit parcemiam in Aeneidos duodecimo libro, cum ait

Cadit ipse Tolumnius augur, Primus in aduersos telum qui torserat hostes.

M. Varro lib. de re rust. 3. cap. 1 palam citat adagium his uerbis: *Opinor, inquam, non solum quod dicitur, Malum consilium consultori esse pessimū, sed etiam bonum consilium ei qui consuluit, & qui consulitur, bonum habendum.* Sophocles in Electra:

βλάση γὰρ εἰδὸν εἶναι ἐχθροῦ κακίης, id est,

Res nulla consilio nocentior malo.

noxam ad eum referens, cui cōsiliū datur. Apparet autem senarium hunc Latinum, id quod & Gellius admonuit, de Græcis illis Hesiodi uersibus expressum esse, qui leguntur in opere, cui titulus, *ἔργα καὶ ἡμάρται*:

ὅτι ἂν ἴσῃ κακὰ τὸ βλάση ἂν ἡγεῖται κακὰ τὸ βλάση.

καὶ βλάση

ἢ δὲ κακὰ βλάση ἢ βλάση σαυτὸ κακίης. id est,

Ipse sibi nocet is, alium qui lædere quaerit.

Consultum male consultori pessima res est.

Plutarchus in cōmentario De audiendis poetis, existimat huius uersiculi eandem esse sententiam, quę sit dogmatis Platonis in Gorgia: ubi Socrates dicit, peius iniuriam facere q̄ iniuriam pati, & damnosius esse malo afficere quàm affici. Atq; adeo totidem fere uerbis inuenitur hæc sententia apud Ecclesiasticū Hebræum autorem, capite uigesimo septimo: *Facienti nequissimum consilium, super ipsum deuoluetur.* Extat in hanc sententiam & Apologus Græcus non inuenustus, nec omnino indignus quem his cōmentarijs adiungamus. Leonem ob senectam ægrotantem, & ea causâ suo in lustro continentem sese, cætera quidem animantia officij gratia uisebant regem suum excepta uulpe. Proinde lupus nactus oportunitatem, accusauit uulpem apud Leonem læsâ maiestatis, quę pro nihilo haberet eum, penes quem rerum erat summa, nec ob contemptum ad uisendum accessisset: atq; interea interuenit in lupi fabula uulpes, & extremam sermonis partem audiuit. Itaq; leo conspecta uulpe, protinus aduersus eam infremuit. At illa postulato ad purgandum sese spatio, & quis, inquit, omnium qui huc conuenerunt, tantum tibi profuit quantum ego, quæ quoquo uersum circumcurritauit, tibiq; morbi remedium à medicis reperi. Cumq; leo protinus edixisset, ut remediū aperiret: Si uiuum, inquit, lupum excories, & illius pellem induas, conualesces. Leo credulus, continuo lupum inuasit, & interemit. Quo extincto risit astuta uulpes, calumniatoris malum consilium in ipsius recidisse caput.

Carmen autem refertur à Plutarcho, & hunc in modum:

ὄσ' ἄλλω κακὰ τὸ βλάση, εἰς κακὸν ἢ πικρὸ τὸ βλάση. id est,

Damna parans alijs, proprio parat epari damna.

Suum cuiq; pulchrum.

XV

Prouerbialis sententia: *Suum cuiq; pulchrum*, in eos quibus sua, qualiacunq; sunt, tamen studio quodam magis quàm iudicio placent. Est autem à communi mortalium ingenio sumpta, quibus usq; insita est illa *ἔλωση*, id est, amor sui, ut neminem tam modestum, tam attentū, tam oculatum inuenias, quin in proprijs æstimadis, quadam animi propensione corruptus cæcutiat atq; hallucinetur. Et quem unquam uidimus in tam barbara regione natum, cui sua patria non uel optima uideatur? Quæ gens tam effera, tam horrida lingua, quæ non alias præ sua contemnat? Quæ tam ferina corporis specie quę sibi nō appareat formosissima? Proinde uere scripsit Aristoteles lib. Rhetoricorum 2. *ἡ δὲ ἔλωση ἐπιπύθη, ἢ τὴν αὐτῆν ἀνάγκην ἰδέειν ἐν πάσῃ, οἷον ἔργα, λόγους. διὸ δὲ ἔλωσιν λακκοῦ ὡς ἀπὸ πολλῶν,* id est, Quoniam autem omnes sui sunt amantes, & sua cuiq; iucunda esse necessum est, ut facta dictaq; idcirco plerunq; etiam assentatoribus gaudent. Id tametsi omnibus in rebus generaliter uerum est, ut sit quemadmodum ait Horatius, *Cæcus amor sui*; tamen in artifices, atq; ex his potissimum in poetas, adhæc in amantes præcipue quadrare uidetur. Etenim rectissime scripsit Aristoteles quarto Moralium libro: *Suo quenq; artificem opere impense delectari, non aliter quam rebus quibusdam ex sese prognatis.* Neq; secus adamant sua carmina poetæ, quàm parentes liberos. Est enim artificis opus, quasi quidam in genij foetus, de quo Socrates ait rectius iudicare obstetricem quàm matrem ipsam. Sponsis item amantibus mos est, suam cuiq; sponsam certatim extollere. Cuius rei sat magnum exemplum extat de Tarquinij adolescentibus. Vnde & hodie uulgo scite dicitur: *Nullum reperiri deformē amasium.* Propterea quod amanti uel non pulchra pulcherrima uideantur. Quam sententiam eleganter extulit Theocritus in Ecloga sexta,

ἢ γὰρ ἔρω

πολλὰ κίς ἢ πολὺ φάρμακόν τὰ μὲν καλὰ, καλὰ πείρωται. id est,

Etenim haud raro Polypheme,

Quæ minime sunt pulchra, ea pulchra uidentur amanti.

Plato prouerbium extulit in Lyside, sed inuerse, *ἢ κινδυνὸς δὲ*, inquit, *ἢ τὴν ἀρχαίαν ἡρώπιαν, τὸ καλὸν ἐρίου ἐστίν,* id est, Periculum est ne iuxta uetus adagiū, amicum sit, quod pulchrum est. Quasi non ideo pulchrum haberi debeat aliquid, quod sit amicum, sed ideo oporteat esse amicum quod sit pulchrum. Huc pertinet & illud quod scribit M. Tullius libro De finibus quinto: *Suo enim quisq; studio maxime ducitur.* Et rursus in primo Of-

f 3 ficiorum

fictiorum: Quorum uterq; suo studio delectatus contempsit alterum. Quanquam hoc uer-
 tia dignum, haecenus communem illam *ελευθέρην* ualere, ut suis quisq; liberis, suis arti-
 bus, suo instituto, suis inuentis, suae patriae paulo impensius faueat, nisi eousq; caecitatis
 nos rapiat, ut & uirtutes alienas calumniemur, & nostris blandiamur uitijs, eaq; uirtutum
 nomine donemus. Ac sibi quisq; sit, quod sibi fuit Suffenus Catullianus, aut Meuius Ho-
 ratianus. Quod uitiij Flaccus in Epistolis notās: Dum mala, inquit, delectent mea me, uel
 deniq; fallāt. Atq; hoc loco Porphyrius indicat Horatium respicere uulgatam sententiā,
 quod homines suis malis non solum nō doleant, uerum etiam delectentur. Ea q; de re gra-
 cum adagium esse celebratum, uerum id adagium uitio librariorum desideratur in scriptu-
 ra. Eodem pertinet quod alibi dixit Horatius:

Turpia decipiunt caecum uitia, aut etiam ipsa haec

Balbinum po- Delectant, ueluti Balbinum polypus Agnae.

lypus agnae Nam Balbino stulto amāti, etiam polypus Agnae amica, suare quiddam olere uidebatur.
delectat Est autem polypus uitium uitiarum graue olentium, itidem ut hircus alarum. Vnde & po-
 lyposus & hircosus dicimus. M. Tullius ad Atticū libro decimoquarto: Accipe, inquit,
 a me mi Attice *καλολιβν θειωρημα* earum rerum in quibus exercitati sumus satis. Nemo
 unquam, neq; poeta, neq; orator fuit, qui quenquam meliorem se arbitraretur. Hoc etiam
 malis contingit. Quid tu Bruto putas ingenioso & erudito, de quo etiam experti sumus?
 Nuper in edicto scripseram rogatu tuo. Meum mihi placebat, illi suum. Quinetiam cum
 ipsius precibus adductus penē scripsissem ad eum de optimo genere dicendi, non modo
 mihi, sed etiam tibi scripsit, sibi illud quod mihi placeret, nō probari. Quare sinamus, quae
 so, quencq; sibi scribere. Suam cuiq; sponfam, mihi meam: Suum cuiq; amorem, mihi meū.
 Non scite. Hoc enim Attilius poeta durissimus. Haecenus Cicero. Cuius ex uerbis appa-
 ret hos duos uersiculos, Suam cuiq; & caetera, ex Attiliana quapiam fabula sumptos
 esse. Idem Tullius libro Tusculanarum quaest. quinto: Musicorum uero perstudiosum ac-
 cepimus, poetam etiam Tragicum, quam bonum nihil ad rem. In hoc enim genere nescio
 quo pacto magis quam in alijs suum cuiq; pulchrum est. Adhuc neminem cognoui poe-
 tam, & mihi fuit cum Aquinio amicitia, qui sibi non optimus uideretur. Sic se res habet.
 Te tua, me delectant mea. Eandem sententiam Plautus in Stichō, diuersis uerbis, sed ni-

suus rex regi- mis quam eleganter extulit. Suus, inquit, rex reginae placet, Sua cuiq; sponfa sponso. Huc
na placet referendum & Theocriticum illud.

καὶ γὰρ θλυ, ἢ ἐὶ δὲ ἔχω κερὸν, ὅς με λέγων. id est,

Nec mihi profecto forma mala est, si uera loquuntur.

Id imitans Maro:

Nec sum adeo informis, nuper me in littore uidi

Cum placidum uentis stare mare.

Apertius alludit ad adagium Flaccus, in epistola quadam:

Iouis auribus ista

Seruas, fidis enim manare poetica mella

Te solum, tibi pulcher.

sibi pulcher Tibi pulcher dixit, pro tibi ipsi placens. Non distat ab hac forma, quod diuus Augusti-
 nus cum alijs aliquot locis, tum in Epistola 48 adducit ex Tychonio quodam. Quod uo-
 lumus, sanctum est. Est autem hemistichium carminis heroici. ~~Quod uolumus, sanctum est. Est autem hemistichium carminis heroici. Quod uolumus, sanctum est. Est autem hemistichium carminis heroici. Quod uolumus, sanctum est. Est autem hemistichium carminis heroici.~~

Patriae fumus, igni alieno luculentior.

XVI

Proverbij faciem habet, atq; ad eandem pertinet sententiā, quod eleganter scripsit Lu-
 cianus in Encomio patriae: *ἢ ὁ πατριῶν ἀπὸ καπνὸς λαμπρὸ τῶν ὀφθίμων τῶν ἄλλοις*
πυρὸς, id est, Ac patriae fumus luculentior homini uideatur quam ignis alibi. Philostratus
 in Ariadne: *ὁ θεοσεύς ἢ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ τῶν ἄλλων ἀπὸ καπνὸς, ἀεὶ ἀδύνα ἢ δὲ ὀφθαλμοῦ, ὅδε ἔγνω*
ποτὲ. id est, Theseus uero amat quidem, sed Athenarum fumum. Nam Ariadnen neq; ui-
 dit adhuc, neq; etiamdū cognouit. Apud Homerum, terrae natalis fumum Vlyssēs optat
 uidere surgentem, unde & ductum proverbium. Sic enim legitur Odyssaeae A

ἰεμυθ

ἰεμυθ τὸν νεπὸν ἐρηγώστων τε νοῦσαι, *ἢς γαλας.* id est,
 Exoptans oculis surgentem cernere fumum Natalis terrae.

Uita uox.

XVII

Uita uox olim dicebatur, nō scripta, sed ab ipso pronunciantis ore percepta, quasi ui-
 uida, atq; efficax. Nam uita nōnunquam dicuntur quae natia sunt, non factitia. Ut uiuo
 de marmore, & uiuocq; sedilia saxo. Inest autem rebus natiuis nescio quid gratiae genuinae,
 quod ars nulla queat imitatione consequi. Porro scriptura uox quae p̄ia est, sed quasi facti-
 tia, ueracq; uocis utuncq; imitatrix. Deest actus motusq; hoc est, uita. Siquidē actio, ut au-
 tor Fabius, orationis quasi uita est. Rerum inuentio, ossium instar est: ordo nervos imita-
 tur: elocutio carnem, cutem coloremq;. Memoria spiritus uice fungitur: quibus omnibus
 accedit pronuntiatio, uelut motus quidam uitalis. Nullum enim certius argumentum ui-
 tae quam motus. Vnde & flumina uita dicuntur, & argentum uiuum. Contra mor-
 tua quae torpent, languentq;. Cicero libro Tusculanarum quaestionum secundo: Licet e-
 nim satis exemplorum ad imitandum ex lectione suppeditet, tamen uita illa, ut dicitur,
 uox alit plenius, praecipueq; praceptoris. Idem ad Atticum libro secundo: Vbi sunt nunc
 qui aiunt *ζώσις φωνῆς*. Quanto magis uidi ex tuis literis quam ex illius sermone, quid a-
 geretur. Porro quod Cicero protulit abruptum ac mutilum, hoc quidam supplerunt de
 suo, ad hunc modum: *ζώσις φωνῆς μέζω ὑπόθεσις*. Plinius Junior in Epistola quadam
 ad Nepotem: Praeterea magis, ut uulgo dicitur, uita uox afficit. Nam licet acriora sint
 quae legas, altius tamen in animo sedent quae pronuntiatio, uultus, habitus, gestus etiam
 dicentis adfigit. Seneca Epistola quinta: Plus tamen tibi & uita uox & conuictus quam
 oratio proderit. Diuus Hieronymus in praefatione generali: Habet nescio quid latentis e-
 nergiae uita uox, & in aures discipuli de doctoris ore transfusa, fortius sonat. Haecenus
 ille. Vnde celebratum illud Aeschini, de Demosthene, *ἢ δὲ ἐὶ αὐτὸν ἕβης ἡκονόστε*, id est,
 Quid autem si ipsam audissetis beluam? Et illud: In scriptis Demosthenis, magnā Demo-
 sthenis partem abesse.

Muti magistri.

XVIII

Quod modo retulimus, usurpauit & A. Gellius: atq; huic alterum quoddam diuersum
 adiecit: Quoniam, inquit, uocis, ut dicitur, uita penuria erat, ex mutis, quod aiunt, magi-
 stris cognoscerem. Mutos magistrōs libros sentiens, qui loquuntur quidem nobis, ut a-
 pud Platonem ait Socrates, sed dubitanti non satis commode respondent. Nec illepide
 profecto litera, muti uocantur praepetores. Propterea quod mutorum est non uoce, sed
 nutibus, signisq; loqui. Idem idem & libri, notulis quibusdam, & significantibus figuris no-
 biscum fabulantur. Quemadmodum enim uoces, sensorū animi, uelut *ἔδωλα* quae p̄iant
 sunt autore Aristotele, sic literarum figurae, uocum simulacra quadam recte dicuntur. Ne-
 que mirandum, si quidem *ἀρχετυπον* illud peccatoris exemplar efficacius representat, ac
 transfundit affectus animi, quam alterum illud, quod non rem ipsam, sed imitationem imi-
 tatur. Neq; illud temere queri solet a multis, utrum sit ad eruditionem comparandam con-
 ducibilius, *ζώσις φωνῆς* χηῖδαι, ἢ τοῖς ἀφώνοις διδασκαλοῖς, hoc est: plus ne conferat lectio, an
 auscultatio. Et habet res utraq; sua quadam peculiaria commoda. Nam ex libris tum e-
 ruditione ferme sunt quae discuntur, tum plura. Tantum enim quisq; discit, quantum in-
 genij celeritate consequi, memoriae fidelitate completi potest. Adde quod hi praepeto-
 res nunquam grauantur operam suam nobis impertire. Atq; horum ut uerborum, ita paratior
 copia. Accedit huc & otium illud & cogitationis secretū. Licet pressius inspicere sin-
 gula, licet retractare, licet expendere. At e diuerso minore iactura, tum ingenij, tum oculo-
 rum, tum ualetudinis constant, quae a praepetore differente percipimus, maxime si is di-
 cat, quem & miremur & amemus. Deinde insidunt altius animo, & haerent tenacius, &
 occurrunt promptius. Quare consultum erit, alterum studij genus cum altero coniun-
 gere, & ubi uita uocis erit copia, libentius auscultare quam legere, si modo mediocri sit
 eruditione quem audis. Vbi non erit, libenter quasi non minus opere praecium facturū
 sis, ad libros confugere, sed optimos. Deniq; ut illud quoq; adijciam, ea figura libri dicitur
 sunt muti magistri, qua M. Tullius legem appellat mutum magistratum, magistratum
 legem loquentem: & qua Plutarchus poesim appellat picturam loquentem, & pictu-
 ram mutam poesim.

f 4 Frons

Frons occipitio prior.

XIX

Priscis agricolis celebratum adagium, atq; instar ænigmati iactatum: Frons occipitio prior. Quo significauit antiquitas rectius geri negocium, ubi præfens ac testis adest is cuius agitur negocium. Prior dictum est pro potior meliorq;. Alioqui quis ignorabat frontem priorē esse capitis partem, occipitium posteriorem. Tamen hæc amphibologia commendat non nihil dicti gratiam, quod ob antiquitatem oraculi instar habebatur. Exstat autem apud Catonē libro de re rustica, capite quarto: Si bene inquit, ædificaueris, libentius & sapius uenies, fundus melior erit, minusq; peccabitur: fructi plus capies: frons occipitio prior. Plinius item in eandem fermē sententiam, libro historię mundi decimo octauo, capite quinto: Eum tamen, inquit, qui bene habitat, sapius uentitare in agrum, frontemq; domini plus prodesse q̄ occipitium non mentiuntur. Rursus eiusdem libri capite sexto: Et ideo maiores fertilissimum in agro oculum domini esse dixerunt. Aristoteles Oeconomicorum lib. 1. uidetur hanc sententiam ad Persam quempiam referre, subnectēs alteram huic similem, quæ à Libe quodam sit profecta. Sed satius fuerit ipsius ascribere uerba, si quis forte desiderabit: *καὶ τὸ πρῶτον ἐν λίβῳ ἀποφθεγγμα ἐν ἄνθρωπῳ, ὁ μὲν γὰρ ὀφθαλμὸς τὸ μάλα ἰσχυρὸν πρῶτον, ὁ δὲ δευτέρως ὀφθαλμὸς ἐστὶν, ὁ δὲ λίβῳ ὀφθαλμὸς, ποῖα κὼς τὸ ἀείσῃ; τὰ δὲ δευτέρως ἰσχυρὸν.* id est, Atq; illud Persæ Libysq; responsum, recte seruabitur. Nam alter interrogatus, quæ res potissimum saginaret equum: respondit, oculum domini. Alter rogatus, quod stercus esset optimum: domini uestigia, inquit. Vterq; significauit, domini præsentiam plurimum habere momenti ad rem bene gerendam. Item Columella putat rem malam esse, frequentem fundi locationem, peiorem tamen urbanum colonum, qui per familiam mauult agrū q̄ per se colere. Huc pertinet illud quod refertur à Gellio, quod cū quidam corpulentus ac nitidus, equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causa, respondit mirum non debere uideri, si equo suo esset habitior, quandoquidē ipse se pasceret, equum curaret seruus. Plutarchus in cōmentario De liberis educandis, *καὶ τῶν δὲ ἀνὴρ ὁμοίως τῶν ἰσχυρῶν, ὁ δὲ ἰσχυρῶν ὁμοίως τῶν ἀνδρῶν, ὡς βασιλεὺς ὀφθαλμὸς,* id est, Hinc & illud eleganter dictum ab equifone, nihil perinde saginare equum, ut regis oculum. Huius figuræ est quod Aeschylus in tragœdia, cui titulus Persæ, domini præsentiam oculum domus uocat:

οὐμὰ γὰρ ὀφθαλμῶν, νομίζω δευτέρως ἰσχυρῶν.

Nam domum oculum esse, domini iudicio præsentiam, Eodem pertinet quod perquam uenuste dixit T. Liuius, non satis feliciter folere procedere quæ oculis agas alienis. Innuit tale quiddam & Terentius in Eunuchis, cum ait: Ita ut sit, domini ubi absunt: significans absentibus heris ministris omnia facere indiligentius, & peccare licentius: nempe hæc omnia eò tendunt, ut quisq; suum negocium præfens curet, neq; magnopere fidat alienæ industriæ. Id nulli magis obseruandum quam principi, si modo principis animum gerat, non prædonis, hoc est si publicum commodum cordi habet. At hodie ferè episcopi & reges omnia alienis manibus, alienis auribus atq; oculis agunt, neq; quicquam minus ad se pertinere putant quam rempub. aut priuatis suisq; diuitenti, aut uoluptatibus occupati.

Aequalis æqualem delectat.

XX

Pares cum paribus, f. c.

Similitudo mater est beneuolentiæ, consuetudinisq; & familiaritatis conciliatrix. Unde uidemus iuuenes inter se libenter conuenire, senes cum senibus congregari, doctos doctorum cōuentu capi, improbos cōgredi cum improbis, bibones cum bibonibus, nautas amare nautas, diuitibus esse necessitudinem cum diuitibus, atq; in uniuersum similia similibus gaudere. In hanc sententiam extant aliquot ueterum proueria, quorum est illud: *ἴλιξ ἴλιξ τέρπει,* id est, Aequalis æqualem delectat. Quod usurpans M. Tullius in Catone maiore: Pares aut, inquit, cum paribus, ut est in uetere prouerbio, facillime congregantur. Nam prima familiaritatis conciliatio proficiscitur ab ætatis æqualitate, quam Græci uocant, *ὁμηλικίαν.* Ad quod alludens Homerus in Odyssææ o.

Ἄταρ ἐν ὁμηλικίῳ ἔμην, Id est, Quinetiam sumus æquatæui.

Huc respexit Plato primo De repub. libro, apud quē Cephalus, qui se testatur iam peruenisse *δὲν γῆρας* id est, senectæ limen, ait, *πολλὰς γὰρ συμφορὰς ἐπέειπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἰσχυρῶν ἴλιξ ἴλιξ, ὡς ἴλιξ ἴλιξ, ὡς ἴλιξ ἴλιξ.* id est, Sapenumero pleriq; conuenimus

uenimus fermē æquales, antiquum illud seruantes prouerbum. Aristoteles secundo Rhetoricorum li. recensens quæ quibus sint iucunda scribit, in totum ea natura sese inuicē delectari, quæ genere sint coniuncta, aut similia, ut hominē homine, equū equo, adolescentē adolescentē. Atq; huc tendere proueria uulgo iactata: *ἴλιξ ἴλιξ τέρπει.* Item id genus alia quædam. Verba illius hæc sunt: *τὰ συγγενῆ δὲ ἴσῃ φύσιν ἀλλήλοις ἔστιν ἀπαυτὰ τὰ συγγενῆ ἴσῃ ὁμοίᾳ ἴσῃ ὡς ἄνθρωπος ἄνθρωπον, ὡς ἄνθρωπος ἄνθρωπον, ὡς ἴππος ἴππον, ὡς νεὸς νεὸς. ἄλλοι δὲ ἴσῃ ἴσῃ ὡς ἴλιξ ἴλιξ τέρπει, ὡς ἴλιξ ἴλιξ τέρπει, ὡς ἴλιξ ἴλιξ τέρπει, ὡς ἴλιξ ἴλιξ τέρπει, ὡς ἴλιξ ἴλιξ τέρπει.* Theognis ait amicitiam coherere inter æquales, uicinos & senes.

ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ. id est, Omnes hi sese uenerantur, amantq; uicissim, Vicini, æquales uiribus, atq; senes.

Nec alienum est ab hoc prouerbio, quod Empedocles ait apud Aristotelem libro De anima primo, animā esse quiddam ex omnibus elementis cōflatum, imò ipsam horū quiduis esse, & unumquodq; cognoscere, eo quod habet affine quiddam cum singulis. Vnde & Plato in Timæo dicit, animam ex elementis constare. Empedoclis uersus sic habent:

ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ.

Quos uersus quoniam initio desperabamus commodius uerti posse, ab Argyropylo uersos subiecimus:

Terram nam terra, lympha cognoscimus aquam, Aetheraq; athere, sanè ignis dignoscitur igni, Sic & amore amor, ac tristi discordia lite.

Quamquam in primo uersu suspicor à librarijs undam uersam in aquam. Post amicorum rogatu nostra addidimus qualiacunq;:

Terra quidem terra sentitur, lymphaq; lympha, Aetherq; athere purus, at igni noxiis ignis. Dulcis amore amor, atq; odio funesta simultas.

Argyropylos explendi carminis gratia pro uno uerbo *ὁμοίω* duo reddidit, cognoscimus & dignoscitur, duo epitheta prætermisit, *ἀίον* & *ἀίον*. Deinde uocis repetitæ gratiam perdidit, in aquam & undam, in discordia & lite, ut ne commemorem duritiem compositionis in Terram nam. Sic & sanè aduerbium de suo attextuit. Nos amori addidimus epitheton, sed quod fuerat additurus poeta, si per metri leges licuisset, quandoquidem uoci contrariæ addidit suum *νέκει* *λυγρῶ*. Non hæc mihi dicuntur, ut suggillum uirum de studijs optimis optime meritum, sed ut iudicio proficiant adolescentes, quibus hæc potissimum scribuntur. Philosophorum quispiam, Zenon ni fallor, apud Augustinum prodidit, animam ipsam esse numerum seipsam mouentem, atq; hanc ob causam rebus numerosis natura capi deliniriq; ueluti musicis modis afficiuntur & pueri, cognato quodam naturæ sensu, cum profus nesciāt quid sit musica. Aristoteles hoc ipso quem modo retulimus loco definitionem hanc adducit, tacito auctoris nomine.

Simile gaudet simili.

XXI

ὁμοίον ὁμοίῳ εὐχόμεται, id est, Simile gaudet simili. Aristoteles libro Moralium octauo: *ὁμοίον ὁμοίῳ εὐχόμεται,* id est, Simile appetit simile. Item libro nono: *ὁμοίον ὁμοίῳ εὐχόμεται,* id est, Similitudo mater amoris. Quare ubi absoluta similitudo, ibi uehementissimus amor, id quod indicat fabula Narcissi. Agathon in cōuitio Platonis: *ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος ἐν ἔχθρῳ ὁμοίον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.* id est, Scite quidem ueteri prouerbio fertur, simile simili semper hæerere. Plutarchus in cōmentario, cui titulus, quo pacto sit amicus ab adulate cognoscendus, refert huiusmodi senarios:

ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ, ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ ἴσῃ.

id est,

Seni

Seni senilis lingua iucundissima est,
 Pueroq; puer, & mulier apta foeminae.
 Aegrotus itidem aegrotō, & in malis situs,
 Exercito malis placet, atq; congruit.
 Diogenes Laertius ostendens quaedam imitatu Platonem ex Epicharmi scriptis, adducit
 & illud, Quod canis cani uidetur pulcherrima, & boui bos, & asina asino, & ius sui. Dixi-
 mus alibi, Suum cuiq; reginae placere regem. Plato libro de legibus octauo: *ὅμιλον μὲν πρὸς*
καλῶν, ὁμοίον ὁμοίῳ κατὰ ἀρετῶν, καὶ ἴσον ἴσῳ, id est, Amicū quidem uocamus simile simili,
 quod ad uirtutem & aequale aequali. Quanc; adagium recte transferetur & ad illos quos
 similitudo conciliat uitiorum. In quos est illud Catulli:
 Pulchre conuenit improbis cinadis. Item illud Martialis:
 Vxor pessima, pessimus maritus
 Miror non bene conuenire uobis. Illud item Iuuenalis:
 Magna inter molles concordia.

Semper similem ducit deus ad similem. XXXII

Potest aut adagium ex Homero natum uideri, apud quem Odysseae q Melanthius ca-
 prius conspicatus Eumaeum subulcum, ipsum Vlystem secum adducentem, sed habitu
 specieq; pannosi, scomma iacit in utrunq; quasi duo inter se similes bene conuenissent:
καὶ μὲν δὴ μέλα πύργου κενὸς κενὸν ἠγυλάζα
ὡς αὖτὲν τὸν ὁμοίον ἔχει θεὸς ὡς τὸν ὁμοίον. id est,
 Nunc adeo malus ecce malum comitatur, ut usq;
 Ad similem deus adducit, similem q; parem q;
 Aristoteles libro Moralium s. prouerbij loco refert: *ὁ θῶν τὸν ὁμοίον φασίγ ὡς τὸν ὁμοίον,* id est,
 Vnde similem aiunt ad similem.

Semper graculus affidet graculo. XXXIII

Αἰὶ τοιοῦτος πρὸς τοιοῦτον ἰζάνει. id est,
 Affidit usq; graculus apud graculum.
 Refertur a Diogeniano prouerbialis senarius: notaturq; ab Aristotele libro Rhetorico-
 rum quem modo citauimus: ubi inter alia cōplura huius sententiae prouerbia, hoc quoq;
 commemorat. Item lib. Moralium s. *καὶ τοιοῦτος πρὸς τοιοῦτον,* id est, & graculus, inquit, ad
 graculum. Graecis est trochaicus dimeter, haud dubiū quin ex poeta quopiam decerptus.
 Eleganter usurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epistola, *κολοῦν δὲ πο*
τὸν τοιοῦτον ἰζάνει καὶ εἰς τὸν ὁμοίον ἀκίδει, id est, graculum autē affidere graculo, audis & a pro-
 uerbio. Porro graculorum conuentus olim notos fuisse testatur M. Varro lib. de re rusti-
 ca 3. Vnde Plutarchus in lib. De Polyphilia, *ἐκ ἀγροκόου ὅτι εἰς τὸν τοιοῦτον ὄν,* id est, non ar-
 mentarium est, neq; graculeum. Quin huic aui nomen inditum, a *τολῶ* quod est, conglu-
 tino. M. Varro graculos quoq; Latinis inde dictos uult, quod gregatim uolent. Quintilia-
 nus non probat, asseuerans dictionem ab auium uoce confictam.

Cicada cicadae chara, formicae formica. XXXIII

Caterum quod Aristoteles in eo loco quem modo citauimus, addidit: & si qua sunt id
 genus alia, dubium non est, quin senserit illa quae sunt apud Theocritum Idyllio nono,
τὴν μὲν τὴν ἴσιν, τὴν δὲ μύρμακι δὲ μύρμακι, ἰενοῦ δὲ ἰενοῦ. id est,
 Formicae grata est, formica, cicada cicadae.
 Accipiter placet accipitri.
 Porro nota est formicarum politia, & cicadarum concentus,

Figulus figulo inuidet, faber fabro. XXXV

Ab hac forma uelut excipiendi sunt qui in eadem arte uersantur, propterea quod in-
 ter hos artificij similitudo magis aemulationem conciliat quam beneuolentiam. Quorum
 mutuam inter ipsos inuidiam Hesiodus in opere, cui titulus, Opera & dies, compluribus
 metaphoris indicauit, haud tamen damnans id genus artificum cōcertationem, imō pro-
 bans ac laudans. Proposuerat enim poeta duplex aemulationis genus, quorum alterum
 sit utile pulchrūq; mortalibus, alterū foedū ac perniciosum. Hoc homines ad rixas ac bella
 concitari, propter opum honorūq; certamina: illo uero tanq; exemplis propositis ad indu-
 striam & honestas artes expergeferi. Honestam igitur aemulationē his uerbis describit.

Zuhoi

Ζηλοὶ δὲ τὰ γέγονα γέγονα
εἰς ἀφροῦ ἀποδόντ' ἀγαθὴ δ' ὄψις ἡδὲ βροτοῖσι,
καὶ κέραιος κέραιος κατὰ τὴν, καὶ τὸ κέραιος τὸ κέραιος,
καὶ τὸ κέραιος τὸ κέραιος κατὰ τὴν, καὶ τὸ κέραιος τὸ κέραιος.
 Quos uersus longe elegantissimos in hoc duntaxat uertimus ut intelligantur. Nam uenu-
 statem uix quisquam assequatur, nedum ego.
 Semper uicinus uicino est aemulus, hunc ut
 Condere cernit opes properantem gnauiter, atqui
 Concertatio conducit mortalibus ista.
 Odit ita fabrum faber, figuloq; molestus
 Est figulus: mendico protinus inuidet alter
 Mendicus, cantor cantorem liuidus odit.
 Vsurpantur cum alias frequenter apud diuersos autores, tum apud Aristotelem libro mo-
 raliū secundo. Rursum eiusdem operis libro octauo, parcaemice uice refertur, *κέραιος πρὸς*
καὶ τὸ κέραιος ἀλλήλοισ φασίγ ἔν, id est, Omnes eiusmodi figulos inter sese aiunt esse. Figur-
 los inuidos dixit, nimirum alludens ad Hesiodium adagium. Item Rhetoricorū libro ter-
 tio. *ὁ θῶν ἔρεται καὶ κέραιος κέραιος,* id est, Vnde dictum est, & figulus figulo. Citat ibi-
 dem & hunc senarium, haud scio ex quo poeta:
τὸ συγγρῆς γὰρ καὶ φρονεῖν ἐπίσται. id est,
 Etenim inuidere didicit ipsa affinitas.
 At est similitudo quam in Sympotiacis Plutarchus *μάχιμον* dicit, hoc est, bellacem ac pu-
 gnacem, qualis est gallorum gallinaceorum: qualisq; est inter sophistas, mendicos, poetas,
 cantores, & ob hoc uetat id genus hominum in conuiujs coniungi, ne quid oriatur rixae.
 Est altera, quam *ὠδικὴ* uocat, cuiusmodi est graculorum inter se. Ad hanc pertinent nau-
 tae, agricolae, uenatores, aliptici. Atq; ob id recte copulantur in accubitu. Ad haec amantes,
 nisi contingat eos eandem amare.

Cretenses Cretensem. XXXVI

Ὁ κρηὸς τὸν κρητικόν, Cretensis Cretensem, subaudi, quod erit commodum sententiae, pro-
 uocat, conatur circumuenire, aut tale quippiam. Quoties improbus agit cum improbo,
 perfidus cum perfido. Sumptum adagium a Cretensium moribus, quos plurimis conui-
 cijs incesluit antiquitas.

Cretensis cum Aegineta. XXXVII

Eandem obtinet sententiam, *κρηὸς πρὸς ἀγινητικόν,* id est, Cretensis cū Aegineta, subau-
 diendum, agit. Quadrat in pariter improbos, qui mutuis inter se fallacijs agunt. Nam Ae-
 gineta quoq; olim male audierunt, in quos etiam oraculum illud quidam aeditum putant:
εἴτε κρητικοί, εἴτε κρητικοί. id est, Neq; tertij, neq; quartj.

Vulpinari cum uulpe. XXXVIII

Ἀλωπικίζειν πρὸς ἐπὶ τὸν ἀλωπικόν, id est, Cum uulpe uulpinare tu quoq; inuicem.
 Senarius est prouerbialis. Cum astutis astutijs agito. Horatius:
 Nunquam te fallant animi sub uulpe latentes.
 Aristophanes in Vespijs: *ἐν ἐστὶν ἀλωπικίζειν.* id est, Non licet uulpinari.
 Quod autem nos *ἀλωπικίζειν* uertimus uulpinari, ne quis hoc uerbi tanquam nostrum,
 ac nouum aspernetur, citatur ex M. Varrone a Nonio Marcello. Sic enim ausus est dice-
 re Varro uulpinari pro *ἀλωπικίζειν*, quemadmodum Horatius iuuenari dixit pro *νεανί-*
ζειν. Vide prouerbium *βαπτίζειν.*

Cretiza cum Cretensi. XXXIX

πρὸς κρητικὴν κρητικόν, id est, Aduersum Cretensem Cretiza, id est, aduersus mendacem
 mendacijs utere. Vfus est Plutarchus in uita Lyfandri *πρὸς κρητικὴν δὲ ἀπὸ τῶν λόγων κρητικόν.*
 Rursus in uita Pauli Aemilij *τὸς μὲν ἀποκρίσεις ἀλευθῶς αὐτὸν, ἐν ἑλαθῶν κρητικόν πρὸς κρη-*
τικόν. id est, Eos quidem qui hominem penitus norant, haud latuit, quod cum Cretensibus
 arte Cretica uteretur: propterea quod Cretensium uanitas, de Iouis apud se sepulchro,
 multaq; id genus mentientium, in uulgi fabulam abierit, id quod palam testatur Epimeni-
 dis ille uersiculus, quem Paulus etiam apostolus citat:
Κρητικὸν ἀπὸ ψεύσται, καὶ ἀπὸ θηέων γαστρῶν ἀργοί. id est,

Cretenses

Cretenses semper mendaces, mala bestia, uentres pigri. Diuus Hieronymus in commen- tarijs quos in hanc scripsit epistolam, indicat hunc uersiculum repertū in opere Epimeni dis, cui titulum fecit, De oraculis. Vnde & Paulus prophetam uocat, siue per iocum, siue ob argumentū. Huius autem carminis initium, κρητὸν ἄνθρωπος, usurpauit Callimachus poeta Cyrenensis in hymno scribēs aduersus Cretenses in laudem Iouis, ac uanitatis eos arguens, quod iactarent illius sepulchrum esse apud se, cum is esset immortalis. Quod re- spiciens Ouidius: Nec fingunt, inquit, omnia Cretes. Vnde κρητίζου Græci pro menti- ri dicunt, Suidas aliam adagionis causam indicat, scribens Idomeneum Cretensem, cum illi negocium esset datum, ut æs quod è spolijs ab hostibus detractis collectum erat, distri- bueret, sibi partem longe optimam delegisse. Vnde congruere uidetur etiam in illos, qui fraudant alios, suisq; commodis impensus ubiq; student. idem putat adagium quadrare etiam in eos, qui frustra mendacijs agunt aduersus artificem mentiendi. Quemadmo- dum uulgo dicunt, difficilimum esse furari apud fures, ita difficilimum mendacijs im- ponere mendacibus.

Cum Care carizas. XXX

Huic similitum refert Diogenianus, πῶς καὶ αἰ κρητίζεις, id est, Cum Care carissas: Ru- stice agis cum rustico, barbare loqueris barbaro, crasse cū crasso. Cares populi sunt Phry- giæ, de quibus alio loco dicemus, quorum mores prouerbij aliquot fecere locum.

Cretensis mare. XXXI

ο κρητὸν τὸ ὕδατος, id est, Cretensis mare, subaudiendum, nescit, aut metuit. Hanc pa- roemiam refert pariter, atq; exponit Strabo Geographiæ lib. 10. scribens olim Cretenses nauigandi peritia, rerumq; maritimarum usu principatū tenuisse: atq; hinc antiquitus in- crebuisse prouerbij: Cretensis mare nescit: in eos qui nescire fingerent, quod egregie cal- lerent. Etenim qui cōsentaneum est, Cretenses cum sint insulares ignorare mare, quo cin- guntur undiquaq;: Vfus est eodem & Aristides in Pericle: δ κρητὸν ὄν πόντον, Zenodotus scribit apud Alcæum extare. His affine est quod habet Horatius in epist. ad Octauium. Ipse ego qui nullos me affirmo scribere uersus, Inuenior Parthis mendacior. quod Parthi tum maxime pugnent quum fugam simulant.

Ad umbilicum ducere. XXXII

Extant apud autores aliquot absoluendi paroemiæ, quarum de numero est illa: Ad um- bilicum ducere, pro eo quod est librum finire atq; absoluere. Sunt enim umbilici, interpre- te Porphyrione, ornamenta quaedam ossea, aut lignea corneate, umbilici nostri formam imitantia, quæ uoluminibus iam absolutis addebantur, atq; hinc prouerbialem figuram esse natam, ad umbilicum peruenit, id est, ad finem. Horatius in Epodis:

Deus deus nam me uetat
Inceptum celeres promissum carmen iambos
Ad umbilicum ducere. Martialis in quarto Epigrammatum libro.
Ohe iam satis est, ohe libelle
Iam peruenimus usq; ad umbilicos,
Tu procedere adhuc & ire quaeris. Idem libro quinto:
Qui cedro decorata purpuraq;
Nigris pagina creuit umbilicis. Idem in tertio,
Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontes gemino decens honore,
Picis luxurietis umbilicis. Rursus in undecimo:
Explicitum nobis usq; ad sua cornua librum,
Et quasi perfectum, Septitiane refers.

Verum equidem haud scio, possit ne prouerbij hoc aliò q̄ ad librum aut carmen tranf- ferri, nisi durior fiat metaphora.

Summum fastigium imponere. XXXIII

Illud generalius est: Summum fastigium imponere, pro eo quod est rem omnibus suis partibus absoluere. Exempla reperies apud Ciceronem libro Officiorum tertio, apud Pli- nium in Epist. aliquoties. Translatum ab ædificatoribus, qui perfectio demum ædificio, fa- stigium aliquod solent imponere. Quibus sicuti fundamentum prima instituendi operis pars

pars est, ita fastigium suprema est iam absoluti. Vnde quemadmodum fundamenta iace- re, transferunt ad id, quod est instituere quippiam: itidem fastigium addere, traducunt ad rei perfectionem, summamq; ut uocant, manum. Huic confine quod à Græcis dicitur, τὸν τοσοῦτον ἐπιθήκει, id est, Colophonem imposuit.

Summam manum addere. XXXIII

Eandem uim habet: Summam manum addere. Mirum ni metaphora ab artificibus translata, qui primum rude quoddam operis simulachrum effingunt, atq; hanc primam appellant manum, deinde formant expressius, postremo summa cura expolunt, atq; hanc supremam, seu summam manum uocant. Ouidius,
Nec tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,

Nesciat his summam si quis abesse manum. Mox pro eodē dixit, Vltimā limam.

Ablatum medijs opus est incudibus illud,

Defuit & scriptis ultima lima meis.

Seneca ad Luciliū: Vno deditos delectat potatio extrema, illa quæ mergit, quæ ebrietati summam manum imponit. Eadem figura dicimus, nihil deest præter extremam manum. Exempla crebriora sunt apud scriptores, quam ut hic referat repetere.

Supremum fabulæ actum addere. XXXV

In eandem formam referendum est illud: Supremū fabulæ actum addere, pro eo quod est, extremum finem imponere, à poetis comœdiarum aut tragœdiarum scriptoribus ascitum, qui fabulas suas in actus quosdam distribuunt. Vnde illud Horatianum:
Nec sit quinto productior actus.

Solent autem in extremo actu, plurimum artis addere, sicuti scribit M. Tullius ad Quintum fratrem: Illud te ad extremum & oro & hortor, ut tanquam poetæ boni, & actores industrii solent, sic tu in extrema parte & conclusione muneris ac negocij tui diligentissi- mus sis: ut hic tertius annus imperij tui, tanquam tertius actus perfectissimus atq; ornatissi- mus esse uideatur. Idem ad Atticum libro decimotertio: Etenim hæc decantata erat fabu- la, sed complere paginam uolui. Cicero in Catone transfert ad uitam peractam. Quem- admodum & Apuleius libro Floridorum tertio, de Philemone comico loquens: Renun- ciauerunt, inquit, Philemonem poetam qui expectaretur, ut in theatro fictum argumen- tum finiret, iam domi ueram fabulam consummasse. Enimvero iam dixisse rebus huma- nis ualere & plaudere. Opinor ad hanc formam pertinere, quod apud Nonium ait Luci- lius: Sarcinatoris est, summum suere centonem optime.

Catastrophe fabulæ. XXXVI

Cuiuslibet exitum rei, prouerbiali figura, catastrophem uocamus. Porro inter figuras prouerbiales illud admonuimus, unicuiq; disciplinæ atq; artificio sua quædā esse peculia- ria uocabula, quæ quemadmodum in factorum ceremonijs ac magicis precaminibus fieri cōsuevit, pene superstitione quadā usurpantur. Ea quoties in aliud quippiā trahuntur, fe- re prouerbij specie obtinēt: uelut ex militari disciplina, receptui canere, & locū deferere, & prima acies. Et res ad triarios redijt. Ex musica, prælium pro præfatione, aut in gressu negocij. Summa & ima chorda, pro clamosa & graui uoce. Et eadē oberrare chorda, pro eo quod est, in eadē re peccare sæpius. Porro fabula omnis, ut ostendit Donatus, in tres partes distribuitur, in πρόπαισι, ἐπιπαισι, κατὰστροφῶν. Protasis est primus ille tumultus iam quasi gliscens. Epitasis, turba feruidissima. Catastrophe subita rerum commutatio. Vnde Lucianus elegāter exitū euentumq; negocij catastrophem appellat, cum aliās, tum in com- mentario De mercede seruitutibus: ὡς πᾶσι δὴ ἡπὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ κατὰστροφὴ τῶν δρομάτων γίνεται, id est, Post omnia deniq; quæ illis catastrophe fabulæ cōtingit, hoc est, quis exitus seruitij. Et in Alexandro Pseudomante: τοῦτο τὸ τέλος τῆς ἀλεξάνδρου τραγωδίας, id est, Eiusmodi fi- nis tragœdiæ Alexandri. Idem in uita Peregrini: αὐτὸς ὁρῶ γελῶντα σὺ καὶ κρόνι τὸν κατὰστροφῶν τῶν δρομάτων. Rursus uideo te ὀ bone Cronie ridentem fabulæ catastrophem.

A capite usq; ad calcem. XXXVII

Cum rem totā significamus, à capite usq; ad calcē dicimus. Cuius adagij triplex esse po- test usus. Aut enim ad corpus referetur, aut ad animū, aut ad rem, qui duo posteriores plus obtinent uenustatis, nimirū quo plus habent figuræ. Ad corpus, apud Homerū Iliados: Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. id est, A capite usq; pedes. Item Theocritus in Bucolico:

καὶ μὲν ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ποτὶ τὰ πόδεσσι συνελθὲς εἶδεν, id est,

Me à capite usq; pedes iustravit lumine totum. Plautus in Epidico, contempla Epidice ab unguiculo ad capillum summum. Horatius: Talos à uertice pulcher ad imos.

M. Tullius pro Roscio Comædo: Nonne ipsum caput & supercilia illa penitus abrafa, olere malitiam & clamitare calliditatem uidentur: Nonne ab imis unguibus usq; ad uerticem summum, si quam coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallacijs, mendacijs, totus constare uidetur: Ad rem, ut apud Aristophanem in Pluto:

Αὐτὸς ποινῶν, ὡς ἐγὼ τὰ πρᾶγματα
Εἰς τῶν ποδῶν δὲ τῶν κεφαλῶν σὶ πίνωτ' ἐρῶ. id est,

Audi ergo, quando totum ego negocium a pedibus usq; tibi ad caput percenseo.

Quancquã hic comicus ioci causa præpostere posuit pedes & caput. Diuus Hieronymus in præfatione libri, quem dierum inscribunt Hebraei: Contuli cum eo à uertice, ut aiunt, usq; ad extremum unguem. Ad animũ hoc pacto poterit transferri: Ego tibi mores & ingenium illius, breuiter, hominẽ quantus est à summo, ut aiunt, capillo ad imum usq; calcaneum depingam. Quancquam exemplum M. Tullij: quod modo retulimus, magis ad animum, quam ad corpus uidetur pertinere. Quinetiam diuiditur adagium, cum eaput negocij uocamus, præcipuum autorem, perinde ut & fontem dicimus. Terentius: Te esse huic rei caput. Item apud Græcos, τὸ κεφάλαιον τῶν πραγμάτων. Lucianus in Tyrannicida: Ἡ τυραννίδος κεφάλαιον, id est, tyrannidis caput. Et Plato lib. De legibus 3. Ἡ δὲ πόλις αὐτῶν πηγὴ γὰρ, dixit, id est, seditionũ fontem. Et ad calcem uenire. In calce operis. In extremo literarum tuarum calce. Ab ipso exordij capite. A calce ad caput recurrere. Atq; id genus aliat loquendi formulæ, quæ passim apud autores obuia sunt. Plutarchus aduersus Stoicos: ἐκ τῶν πόδων καὶ ἀρχῆς ἕως ἐπὶ τῶν κορυφῶν, id est, Ab ingressu & initio usq; ad coronidem.

Cursu lampada trado. XXXVIIII

Lampada tradere. Cursu lampada tradere, proverbialis metaphora, pro eo quod est, partes tuas quasi successione in alium atq; alium transferre, Lucretius:

Et quasi cursores uitai lampada tradunt. De animantibus egit, quæ successione propagantur, uita per uices ab alijs in alia transfusa. M. Varro libro De re rustica 3 cap. 15. Sed o Merula Axius, noster, ne dum hoc audit, physicam addiscat, quod de fructu nihil dixi, nunc cursu lampada tibi trado. Quibus uerbis significat, se alteram sermonis partem Merulæ tradere, isq; in dicendi uicem succedit. Lucretius uidetur imitatus Platonem, qui lib. de legibus sexto scribit, ciues oportere liberis generandis atq; educandis operã dare, ut uitam, quam ipsi à maioribus accepissent, uicissim quasi tadam ardentem posteris tradant. Eodem pertinet Persianum illud:

Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis? Aristophanes in Ranis

Λαμπάδα δ' ἔδδεις οἷός τε φέρειν
Υπὲρ ἀγυμνασίας ἐπινοῶν, id est,

Iam nemo queat gestare facem, Quod non curant exerceri.

Taxat ignauiam atq; inertiam ciuium. Quo loco interpres addit, in tribus certaminibus solere ueteres gestare facem, id est, ut illi dicebant, λαμπάδα φέρειν, in Prometheis, in Vulcanijs, & Panathenæicis. Porro Prometheus creditur primus hoc ludorum genus instituisse, hunc quidem ad modum, ut currentes facem ardentem gestarent. Eam defatigatus proximo in manum dabat. Is item defessus alij, ac deinceps alius alij, successione tradebant inuicem, historiæ Prometheæ quasi simulachrũ representantes, quemadmodum ferulam, qua coelestem ignem exceperat, ne rursus extingueretur, perpetuo motu iactarit, in terram deuolans. Huius rei mentionem facit Plato lib. de Rep. primo: significans daduchias etiam in honorem Minervæ solere celebrari. Pausanias autem in Atticis, ritum horũ ludorum describit copiosius. Meminit & Herodotus, sed obiter in Vrania, ostendens eum morem à Persis repertum, ut dispositis equis atq; cursoribus, alius alij mandata uelut lampada traderent, quo celerius perferri possent. Autor rhetorices ad Herennium. Non enim quemadmodum in palæstra, qui tædas ardentem accipit, celerior est in cursu continuo, quam

quàm ille, qui tradit, ita melior imperator nouus, qui accipit exercitum, quam ille qui discedit. Propterea quod defatigatus cursu, integro facem, hic peritus imperator imperito exercitum tradit. Itaq; lampadem tradere dicitur, qui iam uel delassatus, uel emeritus, in alios munus gerendum ab se transfert. Et inuicem lampada tradere, qui, quod ait Terentius, tradunt operas mutuas, & alijs alij uicissim suppetias ferunt.

Principium dimidium totius. XXXIX

Ἀρχὴ ἡμισυ πάντος, id est, Principium dimidium totius. Hoc adagio significatum est, maximam difficultatis partẽ in aggrediundo negotio sitam esse. Hemistichium est Hesiodi, citante Luciano in Hermotimo. Refertur & ab Aristotele libro quinto Politicorum: καὶ δὲ ἀρχὴ λέγεται ἡμισυ εἶναι πάντος. Plato lib. de legibus sexto: ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμισυ πάντος, ὅτι τοῖς προοιμίαις ὄργος, καὶ πόλε καλῶς ἀρξάμενος πάντων ἐγκωμιάζειται ἐπέσοτε, τὸ δ' ὅτι ὅτι ὡς εὐαίγε φάινεται πλέον ἢ τὸ ἡμισυ, καὶ ὅτι αὐτὸ καλῶς ἡρμοσμένου ἐγκωμιάζειται ἐκείνου. id est, Nam in prouerbis quidem initium totius facti dimidium dicitur. Atq; illud nimirũ recte coepisse, omnes undiq; laudibus ferimus. At istud, ut mihi quidem uidetur, plus est, q̃ dimidium. Neque quisquam hoc, ubi recte sit, satis pro merito laudarit. Suidas hæc ex Marino quodam refert: εἰς τὸν δὲ ἡμισυ ἢ ἀρχὴν, ἢ ἀρχὴν μόνου, ἢ ἢ τῶν προοιμίαι, ἡμισυ τὸ πάντος, αὐτὸ δὲ πλέον τὸ πᾶν, id est, Fuit autem nobis initium illud, non tantum initium, neq; iuxta prouerbium dimidium totius, sed ipsum in solidum totum. Aristoteles item libro Moralium primo: Principium, enim plus, quam dimidium totius esse uidetur. Horatius in epistolis: Dimidium facti, qui coepit, habet, sapere aude. Ausonius, Incipe, dimidium facti est coepisse, superfit

Dimidium, rursum hoc incipe, & efficies. Plutarchus in libello, cui titulus, q̃ pacto sint audiendi poetæ, citat ex Sophocle carmẽ hoc:

Εργὸς ἢ πάντος λώπης ἀρχὴν καλῶς,
καὶ τὰς πελοπῆς αἰὸς εἰδὲ ἄπὸς ἕχθρῳ, id est,

Negocij cuiuscq; si bene coeperis, Et finem item bonum fore, probabile est.

Satius est initijs mederi, quam fini. XL

Ἀρχῶν ἰατρὸς πολὺ λώπῳ καὶ πελοπῆν, id est, Multo quam finem, medicari initia præstat. Refertur à Suida prouerbij loco. In eandem sententiam Theognis,

Ζητῶμεν δ' ἑλκεὶ φάρμακον φροσύνῳ id est,

Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo. Similiter Persius satyra tertia, Elleborum frustra quum iam cutis agra tumebit

Poscentes uideas, uenientis occurrite morbo. Atq; item Ouidius:

Sero medicina paratur. Cum mala per longas inualuere moras Admonet adagiũ, minore negotio tolli malum statim initio, cum adhuc recens est, q̃ postea quam inueterauerit. Pueros à uitijs arcēdos, dum adhuc tenera ac tractabilis ætas: faciendas protinus offensas, ne in similitatẽ exolescant. Minima uitanda mala, ex quibus mata tora solent pullulascere. Occasiones uitandas, quæ mali quippiam paritura uideantur.

Serere ne dubites. XLI

Rusticanũ adagium, sed non indignum, quod in hoc uolumen referatur: Serere ne dubites. Quo monemur, ne quando pigeat eiusmodi rerum aliquid moliri, à quibus nihil omnino dispendij, plurimum emolumentij, possit proficisci, si non in præsens, certe in postetum, si non nobis, at saltem posteris. Columella lib. De re rustica duodecimo: Quare uulgare illud de arborum positione, rusticis usurpatum: Serere ne dubites. Nam ædificatio nonnunquam exhaurit fructus, negociatio pendet à fortuna, neq; paucis male cessit. Eundem ad modum, ex alijs aliud atq; aliud est uel incommodi uel periculi, sed ex arboribus conferendis plurimum capitur commoditatis, neq; magno tamen impendio constat. Eandem sententiam Vergilius, addita figura sic extulit, libro Georgicon secundo:

Et dubitamus adhuc serere, atq; impendere curam? Talaria induere. XLII

Extat apud M. Tullium proverbialis allegoria, talaria induere, pro eo quod est fugam adornare, qualicq; uelle quoptiam auolare. Sic enim scribit ad Atticum lib. decimoquarto:

Nemo

eos dies consumam in philosophia explicanda: currentem tu quidem. Idem in Oratore. Facilius enim est, currentem, quod aiunt, incitare, quam commouere languentem. Plinius ad Cannium: Scio te stimulis non egere, me tamen tui charitas euocat, ut currentem quoque instigem. Ducta est metaphora ab his, qui cursu certant, quibus acclamatio solet addere uelocitatem. Lucianus ex Homero citat ad Nigrinum: οὐδένα ἀγαθὸν ἴδεν γάρτοι τὸ τὸ εὐχόμενον, ἀπὸ δὲ βυτῶν καὶ ἀντὶ τῆς ἀκαλείας, id est, Bono es animo, quando quidem iuxta Homericum

illud, hortaris eum, qui ipse sua sponte properet. Extat autem Iliados θ. *ἔστιν αὐτὸν ὁφθαλμῶν*, id est,

Quid mea sponte me properantem maxime Atrida Extimulas? Eodem alludit Odyss. α. *ὡς ἐπὶ τῶν ὄφθαλμῶν πῶς ἐμεμαίαν ἀδύλω*, id est,

Iamdudum promptam, ac cupientem, his Pallada dicitis Excitat.

Itaque currentem incitamus, cum ad id uocamus aliquem, ad quod suapte cupiditate fertur, ac propendet. Quoadmodum meminit Dion, Timothei cantorē quempiam certa quadam cantione, quae Palladis uocaf, Alexandri magni animū repete ad belli cupiditate incitare solitū. Atque incitabat ille quidem, sed sponte currentem, utpote natura sanguinariū & belli sitientissimum, Alioqui Sardanapalū illū *παύλαθρον*, id est, mollissimū, hīdem modis haud unquam mouisset. Terent. in Andria torsit in malā partē, omīssa metaphora: Age si hic nō insanit satis sua spē, instiga. Huc pertinet illa M. Tullio familiaria, ē cursu reuocare. In principio Topicorū ē cursu ipso reuocauit uoluntas tua. Et in cursu esse, & cursum interrumpere.

Calcar addere currenti. XLVII

Eandem sententiā aliunde ducta metaphora, extulit Plinius iunior in epistola quadam ad Pompeium Saturninum: Flagitabas ut tibi aliquid ex meis scriptis mitterem, cum ego id ipsum destinassem. Addidisti ergo calcaria sponte currenti. Translatione sumpta ab equitibus, qui nonnunquam etiam sponte currentibus equis, quo currant celerius, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languentes; addit currentibus, qui cupiditatem ac studium nostrum auget acuitque. Ouidius:

Non opus admissio subdere calcar equo.

Sunt autē ferme prouerbiales in totum illae metaphora: Subdere calcar, subdere stimulos. quemadmodum & illae: Inijcere frenū, cōpescere freno, reuocare freno. M. Tullius ad Atticum: Adscribit etiam & quasi calcar admouet. Idem ad eundem libro 6. Sed alter ut dixit

freno egere Socrates in Ephoro & Theopompo, frenis eget, alter calcaribus. Plato lib. de legibus 9. *ἀριστὸν κλεινία, χρὸν δὲ μετὰ φρόνησιν ἀνελκόμενος ἀνελκόμενος*, id est, Oportune me Clinia, impetu currentem retudisti. Et illud Ciceronis: E medio cursu reuocauit.

In trivio sum. XLVIII

Ἐν τριόδῳ ἐμὶ λογισμῶν, id est, In trivio sum cōsiliij. In eos, qui dubitant, quicquid incerti sunt animi, haesitantes quid potissimum eligant. Translatum ab ijs, qui faciunt iter, & si quando truium occurrerit, addubitant quam uiam oporteat ingredi. Nam uiam pro ratione cōsiliij frequenter apud Graecos autores reperies, ut apud Euripidem in Hecuba: *σὺν ὁδῶν βαλδύματων*, id est, Tuorum uiam consiliorum. Theognis, *ὄν τριόδῳ ἐστὶ κεν*, id est, in trivio consisto. Alludit huc & Plato lib. de legibus septimo: uetans ne si qua res admiranda atque inuisitata occurrerit, protinus ad eam amplectendam accurramus, sed perinde quasi ad truium aliquod uenerimus, ignari uiae, consistamus, neque ante pergamus, quam peruestigatum sit quod quaeque ducat uia, *καθὰ πόρον*, inquit, *ὄν τριόδῳ γρηύμεθα*.

Bis ac ter, quod pulchrum est. XLIX

Δὶς ἢ τρίς τὸ καλόν, id est, Iterū ac tertio, quod pulchrū est, subaudi, dicendum est. Visuratur a Platone cū alijs in locis, tum in Philebo, *ἢ καὶ πρὸ τῶν ἐμνησθημένων, εὐδὲ ἢ πρὸ μὲν ἀδικεῖν ἢ χεῖρον τὸ δὶς ἢ τρίς πάλιν καλῶς ἐχρὸν ἐπαναπολεῖν τῶν λόγων δέειν*, id est, De quib. & ante me minimus. Caterum bene uidetur prouerbio dictū, quod egregiū sit, id iterum ac tertio in sermone repeti oportere. Idem in Gorgia: *καὶ δὶς γὰρ τοὶ καὶ τρίς φασὶ καλόν ἔν τὸ καλὸν λέγειν πᾶσι ἢ ὑποσχεσθῆναι*, id est, Atqui pulchrū autem ea quae pulchra sunt iterū ac tertio tum dicere, tum cōsiderare. Rursum lib. De legibus sexto: *λέγει δὲ καθὰ πόρον ἄπο μὲν δὴ δὶς ἢ τρίς πάλιν καλόν ἐχρὸν εὐδὲν βλάπτει*, id est, Dico autē quemadmodum modo dicebam. Nam nihil laedit,

honesti nulla quod pulchrum sit bis dicere. Lucianus in Dipsadibus citans eundem Platonē, *ὡς ἐστὶν ἡσυχίας* quit, *εὐδὲ τὸ καλόν*, id est, Nulla farietas rerū honestarū. Omnino ea uis inest rebus egregijs

gij, ut quo sapius, ac prescius inspiciantur, hoc magis ac magis placeant, ut ait Horatius: Quae si propius stes

Te capiet magis, ac decies repetita placebit.

Contra, quae fucata sunt aut uulgaria, nonnunquam initio arrident nouitate ipsa, mox repetita fordescunt. Quemadmodum Plinius lib. decimoquinto cap. 14. meminit de syluestri quodam pomi genere, quod unedonem uocant, propterea quod unū tantum edi possit. Est enim inhonorum, ut ait, atque hinc nominis ratio.

Fratrum inter se irae sunt acerbissima. LI

Si quando simultas incidit inter fratres, ea solet esse atrocior quam uulgarium inimicorum. Suppetunt abunde multa ex historicis exempla: Cain & Abel: Romuli & Remi: Iacob & Esau. Antonini Seueri imperatoris filij in Getam odium, usque adeo saeuum ac pertinax fuit, ut ne morte quidem illius atrocissima potuerit saturari, quin & in omnes illius amicos saeuiret. Qua de re fertur adagium, idque commemoratur ab Aristotele libro Politicorum septimo, *παρ' οἷς γὰρ ἀφ' αὐτοῦ δένοντος ἀπολαμβάνουσιν, πῶς τῶν βλαβερῶν τῶν ἀφ' αὐτοῦ ἀπολαμβάνουσιν, ὅθεν ἐξήντη χαλεπὸν γὰρ πόλεμον ἀδελεφῶν. ὅσι δὲ πρὸς ἀδελφῶν οἰδὲ ἐπὶ ἀδελφῶν, id est, A quibus, inquit, deberi beneficium existimant, ab ijsdem non solum fraudari beneficio, sed insuper laedi se putant. Vnde prouerbio dicitur, acerbam enim bella fratrum. Et qui supra modum amant, ijsdem & supra modum oderunt. Haec tenus Aristoteles. Huc respexit Euripides in Iphigenia Aulideni,*

Δεῖλόν κεν γνήσιασι γίνεσθαι λόγους μάχης δ' ἴσταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ὄβιν, id est,

Res dura uerbis inuicem altercarier

Dicitisque fratres dimicare mutuis,

Si quando lis incidit, aut contentio.

Taurum tollet, qui uitulum sustulerit. LI

Adagium in fornice natum, uti uidetur, sed quod ad usum uerecundiorē cōmode torqueri possit, si quando significabimus maiora peccatum adulterum, qui puer uitij minoribus assueuerit. Extat in fragmentis Arbitri Petronij, his quidem uerbis: Obstupui ego, & nec Gitonem uerecundissimum puerum sufficere huic petulantiae affirmavi, nec puelam eius aetatis esse, ut muliebris patientiae legē possit accipere. Itaque, inquit Quartilla, minor est quam ego fui, cum uirum passa sum: lunonē meam iratam habeam, si me unquam meminerim uirginem fuisse. Nam infans cum paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc aetatem perueni. Hinc etiam puto natum prouerbiū illud, ut posse dicatur taurū tollere, qui uitulum sustulerit. Non absurdum uidetur, adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie uitulum aliquot stadijs gestare solitus, eundem taurū factum, citra negocium gestasse legitur. Atque ita quadrabit in eos, qui paulatim rebus etiam maximis assuecunt.

Uiuorum oportet meminisse. LII

Uiuorum meminisse oportet. Vetus adagium in eos, qui plurimum de uita defunctis loquuntur, id quod uulgo putant ominosum, mortuos in ore habere, eosque uelut citatos in sermonem adducere. Vnde & M. Varro libro de lingua Latina tertio, putat lethū *ἐπὶ τῶν λήθους*, id est, obliuione dictum, quasi in obliuionem abire conueniat, qui uita excesserit: atque in funeribus sic quondam a pracone dici solere: Ollus letho datus est. Refertur adagium a Cicerone li. quinto de finibus bonorum & malorum. Vbi cum Piso, deinde Q. Cicerone dixissent, se uehementer cōmoueri recordatione clarorum uirorum, ex cōtemplatione ne locorum, in quibus aliquando uisui uersati fuissent, & uterque recensuisset, quorū memoria potissimum delectaretur: tum Pomponius Atticus quasi iocans: At ego, inquit, quem uos ut deditum Epicuro, insectari soletis, sum multum equidem cū Phaedro, quem unice diligo, ut scitis, in Epicuri hortis, quos modo prateribamus, sed ueteris prouerbij admonitu uiuorum memini: nec tamē Epicuri licet obliuisci, si cupiam, cuius imaginem non modo in tabulis nostri familiares, sed etiā in poculis & anulis habent. Haec tenus Cicero. Plautus item in Truculento: Dum uiuūt, hominē noueris: dum mortuus est, quiescas. At nunc uulgus ne beneficium quidem amicorum meminit, quum Thaletis dictum iure celebretur, oportere non minus absentium amicorum quam praesentium memores esse.

g 4 Cum

Cum laruis luctari.

LIII

Cum laruis luctari, dicuntur ij, qui uita defunctos insectantur maledictis, quare nihil esse potest indignius ingenuo uiro. Suidas Aristophanem citat, qui scripserit:

ἦν δὲ πᾶσι δὲ δ' ἄσποθ' ἔρημ,

νεκρῶν γὰρ ὄντα τὸν κλέων' ἐλοιδορεῖ. id est, Compesce cōpesce here Mercuri, mortuo enim Cleoni conuiciatus est. Lucianus in Sectis: Σκιωμαχῶσι πρὸς ὑμᾶς ἀπόντας, id est, Umbra- tiam pugnam aduersus uos absentes pugnant. Sentit autē de mortuis & absentibus. Meminit huius Plinius in prefatione historiae mundi, ad hunc modum: Nec Plancus illepide, qui cū diceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quā ab ipso, aut liberis post mor- tem Planci aderentur, ne respondere posset: Cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto sic percussit illos, ut apud eruditos nihil impudentius uideretur. Aristoteles in rhe- toricis citat Platonem ex politica, qui scripserit eos, qui mortuos allatrent, uideri similes catellis, qui lapides tactos morderent, ipsos qui laesissent non attingerent.

Iugulare mortuos.

LIIII

Huic simile uidetur iugulare mortuos, pro eo quod est, insectari defunctos, & pugnare cum ijs, qui iam extincti sint. Translatum à bellis, in quibus ignaum ac ridiculum sit, pro- stratos atq; interfectos iugulare. Rursus cum uiuis congregi, forte. Refertur à Laertio in Menedemo. Is Bionem, cum diuinos studiose insectaretur, ait iugulare mortuos, nimirum iam explosos, & omnium sententia reprobatos. Aristoph. ἐν ἄριστον scripsit, αὐτὸν τελευτήσας ἀρετῆν, id est, defunctos occidere. Fier lepidior metaphora, si paulo longius detorquea- tur. Vt si quis dicat eum iugulare mortuos, qui librū impugnet, à nullo non damnatum; aut disputet aduersus sententiam, omnium suffragijs iam olim reiectam: aut si quis uitupe- ret rem, omnibus per se detestatam.

Cynea cantio.

LV

Κύκνειον ᾄσμα, id est, Cygnea cantilena. Refertur inter Graecanica prouerbia. Notatur & ab Aeliano in opere De naturis animalium, prouerbij uice. Conuenit in eos, qui supre- mo uitae tempore facunde differunt, aut extrema senecta suauiloquentius scribunt, id quod ferè solet accidere scriptoribus, ut postrema quaeq; minime sint acerba maximeq; mellita, uidelicet per aetate maturescence eloquentia. Porro cygnos instante morte mirandos quos- dam cantus adere, tam omnium literis est celebratum, quam nulli uel cōpertum, uel cre- ditum. Nam Lucianus negat, se uel uidisse cygnos, cum in Pado flumine nauigaret. Aelia- nus addit cygnos nō canere, nisi flante zephyro uento, quē Latini fauoniū dicūt. Martial. Dulcia defecta modulatur carmina lingua,

Cantator cygnus funeris ipse fui.

Nec desunt philosophi, qui huius rei causam etiam addere conantur, affirmantq; id acci- dere propter spiritus per collum procerum & angustum erumpere laborātes. Diuus Hie- ronymus in quodam laudans senilem eloquentiam, commemoratis aliquot scriptoribus: Hi omnes, inquit, nescio quid cygneum uicina morte cecinerunt. Idem in epitaphio Ne- potiani: Vbi est ille ἐρηδωκτῆς noster, & cygneo canore uox dulcior. Nos item in Epi- grammate quodam, quod olim ex tempore lusimus, ad nunquam fatis laudatum studio- rum omnium Mœcenatem, Guseilmum archiepiscopum Cantuariensem:

Vates uidebis exoriri candidos

Adeo canoros atq; uocales, uti

In alta fundant altra cygneum melos,

Quod ipsa & atas posterorum exaudiat.

Meminit adagij & Athenæus lib. Diphnoso. 14. ex autore Chryssippo: referens quendam adeo impense delectatū fuisse dicitarijs, ut cū esset à carnifice trucidandus, dixerit se uelle mori, decantata cygnea cantione: sentiens, opinor, dictum aliquod falsum, quod simul atq; proloquutus esset, nō contaretur emori. M. Tullius praefans in librū De oratore tertium, de L. Crasso ita loquitur, Illa tanquam cygnea fuit diuina hominis uox & oratio, quā qua- si expectantes post eius interitum ueniebamus in curiam, ut uestigium illud ipsum, in quo ille postremum insitisset contueremur.

Nestorea eloquentia.

LVI

Consimilem ad modum Nestoris Pylorum ducis facundia in prouerbū abijt, si quan- do seni-

do senilem suauiloquentiā significamus. Nam huic Homerus, ut tria secula, ita plus quam mellitam quandam facundiam affingit. Sic enim ait in Iliados α.

τοιοῦτο δὲ νεώτερον

ἠδ' νεότερος ἀνὴρ σε λιγύς πολὺν ἄροιστος,

τὸ ἢ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίω ἐρεν ἀνδρῶν.

id est,

Post hos assurgit Pylus dux ille disertus

Nestor, cuius ab ore fluit uox melle liquenti

Dulcior.

Quem locum imitans Theocritus, autore Plutarcho, scripsit in Bucolicis:

οὐνεπέοι γλυκὸν μέλιτος ἤβρι σβῆματ' ἤε νεκτάρ,

id est,

Propterea, quod in os illi praedulce camoena

Infudit neclar.

Huc spectat & Horatianum illud:

Fidis enim manare poetica mella

Te solum.

Lepos Atticus: Eloquentia Attica.

LVI

Inter reliquos Graeciae populos, lepos quidam, & festiuitas quasi uernacula ac peculia- ris adest Atticis, adeo ut & in prouerbium abierit: Atticus lepos: Attica eloquentia, pro- summa. Terentius in Eunuchis: Dixi' in hoc Atticam esse eloquentiam: Cum insulsum atq; inuenustum militem rideret. Diuus Hieronymus ad Pammachium, Iouinianum, ut opinor, irridens: Haec, inquit, Plautina eloquentia, hic lepos Atticus, & Musarum, ut dici- tur, eloquio comparandus. Quamquā illud de musarum eloquio ad M. Varronis elogium de Plauto celebratum respicit, qui dixit, Musas ipsas, si Latine loqui uoluissent, Plautino ore fuisse locuturas. Huc alludit & Lucianus in libello De mercede seruientibus: καὶ ἐπὶ ἑλοισίωταις τὴν χροίαν, ἀντὶ τοῦ εἰρημῆος ἢ τοῦ ὑμνητοῦ. id est, Quod si quando quid etiam ru- stice dixerint, hoc ipsum mere Atticum, atq; ab Hymetto profectum uideri uolunt. Est autem Hymettus mons Atticae, mellificio nobilis. Vnde & mel Atticū, & Hymettia mel

Mella poetica

Ab hymetto profectum

la. Quae praecipua fuisse testatur & Martialis in Xenijs: Hoc tibi Thefei populatrix misit Hymetti

Palladis à syluis nobile neclar, apis.

Mandrabuli mote res succedit.

LVI

Ἐπὶ μανδραβέλλοι θωρεῖ τὸ πρῶγμα. id est, Res Mandrabuli ordine succedit, hoc est, indies in peius labitur. Inde natum, quod Mandrabulus quidam cum thesaurum reperisset, pri- mum auream ouem posuit Iunoni Samiae, proximo anno argenteam, tertio aream. Lucia- nus De mercede seruiētibus: ἀλλὰ χεῖρας γε, ὡς σαυτὸν ἐξαπατᾷς, ὡς εἰ τὰ μέλλοντα βελτίω γρηθήσῃ νομίσεις. ὃ δ' ἐμπειλίω ἢ σὺ ἠλπίσας, γίγνεται, ἢ ὡς ἡ προίμια φησὶν, ἀπὸ μανδραβέλλοι χρο- εῖ τὸ πρῶγμα, καθεύδεις, ὡς εἶπεν, ἡμῶν ἀποστειμῶν ὄμνον, ἢ εἰς τὸ πῶσιν ἀναποδύσῃ, id est, Tu tamen utcunq; gaudes, tibiq; ipsi imponis, semperq; credis meliora futura, que sequen- tur: atqui id contra quam speraras evenit, planeq; iuxta prouerbium, ad morem Mandra- buli tibi negocium procedit, dum in singulos, ut ita dixerim, dies fit minus ac deterius, at- que in tergū retrocedit. Alciphron in epistola quadam: καὶ ἤβρι τὴν προίμια ἀπὸ τὰ μανδρα- βέλλοι χροεῖ τὰ πρῶγματα. id est, Iuxtaq; prouerbium, ad exemplum Mandrabuli res succe- dunt. Non intempestiuiter itaq; dicitur in eos, qui in deterius abeunt. Quemadmodum Menedemus apud Plutarchum, permultos Athenas uenire studij causa: principio sapien- tes, deinde philosophos, postea rhetoras, postremo idiotas euadere. Nec alienum fuerit hic nobilem illam Platonis sententiam adscribere, ex libro De legibus primo: τὸ νικᾶν αὐτὸν πᾶσιν νικῶν πρότερον ἢ ἀγίστη, τὸ δ' ἠτῶν αὐτὸν ὑπὸ ἐαυτοῦ πάντων ἀγρίστη τε ἀμα ἢ κακί- σον. id est, Si quis ipse seipsum uincat, omnium uictoriarum tum prima, tum optima est. Rursus ipsum seipso inferiorem esse omnium & turpissimum est & grauissimū. Vincit enim seipsum, qui proficit in melius: at seipso inferiorem euadere, est deteriorem reddi.

Mature fias senex.

LVI

Mature fias senex, si diu uelis esse senex. Latinorum prouerbium, quo monemur, ut in- tegra adhuc aetate desistamus à laboribus iuuenilibus, ac ualitudinis curam agere incipia- mus, si uelimus esse uiuaci ac diuturna senecta. Nam senectutis fors, ocium & quies. Vsur- patur à Catone maiore apud Ciceronem. Neq; enim, inquit, unquam assensus sum ueteri illi laudatoq; prouerbio, quod monet mature fieri senem, si diu senex esse uelis. Hoc quan- quam Catoni non probatur, homini duro, quiq; sibi nec extrema senecta remittendis la- boribus indulserit, tamen audiendum nobis, maxime si de uitijs iuuentae sentias, puta libi- dine

seu iuncta, ut magis seungi non queant. Cui simillimum illud, *ἐκ διαμέτρου*, id est, ex diametro. Verum quoniam uelut imprudentes, nostrisq; penè dixerim oblitū, paulo altius musicam ingressi sumus, quam operis instituti ratio postulabat, libet obiter & illud subnectere, quod equidem arbitror nec admodum uulgo cognitum, nec iniucundum scitu fore. Etenim cum hæc meis illinerem commentarijs, forte fortuna superuenit Ambrosius Leo Nolanus, philosophus huius tempestatis eximius, & in peruestigandis disciplinarum mysterijs, incredibili quadam diligentia solertiq; præditus: neq; uero medio crite exercitatus euoluendis & excutiendis utriusq; lingue scriptoribus. Is igitur postea quam scribentibus nobis interuenisset, recitatis ijs, quæ iam scripserā: uereor, inquā, Ambrosi, ut uulgo hoc musicorum huic adagio nostro, *δύο ἑξήκοντα*, negotiū facessat, obstrepatq; ac prorsum *δύο ἑξήκοντα* à mea discrepet sententiā: quippe qui nō dubitarint harmoniarum limitem uel ad uigesimum uocis gradum proferre. Quare tu problematum autor, & musices non modo scientissimus, uerum etiam peritissimus, hoc mihi paucis, nisi molestum est, expedias uelim, quam ob causam antiquitas tantopere metuerit ultra decimam quintam chordam uel tantillum progredi, ut etiam proverbio res ea iactata uerit: aut qui factum sit, ut hi neoterici nō uereantur tanto spacio symphoniarum proferre pomœria, præteritisq; ueterum metis, & quæadmodum dici consueuit *καὶ τὸ πρῶτον ἄνευ τῆς ἀποδείξεως*, nō uereantur etiam ad uigesimam chordam procedere. Ad quæ ille familiariter arridens: Ne tu, inquit, homo es plus satis diligens, ut quem hoc quoq; sollicitum habeat, quid cantorum *συμπόσια* de tuis sentiant adagijs. Quanquam ad propellendas musicorum calumnias unus ille sat erat clypeus, te uetus adagium referre. Id utiq; cōueniebat cum ueterum musicorum, à quibus ductum est, ratione quadrare. Verum tamen ut tibi magis quam illis faciam satis, quid ego super hac re obseruarim, uel sentiam, paucis accipe. Principio quæ res commouerit recentiores musicos, ut antiquitatis limites præterierint, ipsi sanè uiderint. At equidem duplicem uideo causam, quam ob rem antiquitas in *δύο ἑξήκοντα* consistendum duxerit. Primum quod ipsa natura uideatur hanc symphoniā ueluti metam præstituisse: quippe quæ modum hunc humanæ tribuerit uoci, ut ad decimum quintum modo gradum intendatur: ultra quem si quis conetur progredi, non iam illa uox genuina, sed coacta factitiāq; & gannitus magis quam uox uideatur. Rursus si altius nitaris eam deprimere, protinus à ratione uocis in screatum quempiam degeneret. Proinde cū ubiq; conueniat artem quo ad licet naturæ respondere, non abs re mihi uidentur ueteres ijsdem cancellis circumscriptis sisse rationem artis, quibus natura uocem humanam circumscripterat. Satis erat ad persuadendum hæc opinor, causa, quanquam altera magis urget. Ea est huiusmodi: Scis esse apud Boetium lib. de musica 4 Harmoniam musices, non ratione tantum, uerum & sensu perpendi oportere. Quapropter Ptolemæus apud hunc, quo dixi libro, Pythagoricorum quorundam sententiā rejicit, qui in dijudicandis harmonijs plurimum tribuerint rationi, minimum sensui, cum dicerent sensum semina modo quædam cognitionis ministrare, at ratione perfectam constare scientiam. Rursus Aristoxeni refellit opinionem, qui plus satis tribuerit sensibus, perpusillum autem rationi, cum musicam harmoniam ita temperatam esse oporteat, ut neq; sensui ratio refragetur, neq; sensus rationi reclamet. Neq; dissentit à Ptolemæo Aristoteles secundo Physicorum libro, negans musicam mere mathematicam esse, sed partim ratione, partim sensibus constare. Quod fieri nequaquam potest, si semel ultra decimam quintam intentionem, hoc est, *δύο ἑξήκοντα* processum fuerit. Nihil autem uetat ratio, quo minus uel ad millesimum usq; tonum progrediare, recurrentibus subinde uidelicet ijsdem harmonijs, quas complectitur *δύο ἑξήκοντα*. Neq; secus hic procedere liceat, q̄ sit in numeris arithmetices, ubi non aliter agnoscitur *ἡμιόλιον*, in duodecim millibus & octo millibus, q̄ in quatuor & sex. Caterum harmoniæ sensus ultra decimam quintam uocem uelut euanescit, iamq; non magnopere refert, quæ sit harmoniæ ratio, quam nō approbat sensus, & ideo non approbat sensus quia non euidenter percipit. Porro quo minus percipiat, interuallum æquo longius in causa est. Rationis uis in immensum se porrigit: at è diuerso sensus corporis admodum angustis limitibus cohibetur. Quod enim accidit in oculorum sensu, ut si longius æquo semota sint ea in quæ fertur uidentis uis, obtundatur ac deficiat uisus, eoq; magis deficiat, quo maiore distet interuallo: id multo magis accidit aurium sensui, quippe minus agili quam oculorum. Iam uero quod usu uenit

usu uenit sensibus in percipiendis ijs quæ obijciuntur, idem usu uenit animo per sensum dijudicanti. Si colorē colori propius admoueas, & quemadmodum Græci dicunt, *προφύρου ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο* πορφύρου, nōne protinus dignoscit ex collatione sensus, quantum alter ab altero discrepet, aut alteri cum altero conueniat. Itidem si uocem uoci uicinam auribus exhibeas, incunctanter dijudicant, quæ sit alterius cum altera, uel concordia, uel discordia: sin plus iusto disitas interuallo, mox incipit anceps esse iudicium. Porro quemadmodum citius hebetatur aurium sensus quam oculorum, itidem citius obtunditur illarum quam horum iudicium: propterea quod altera res ex altera pendeat. Id ita esse, non est cur pluribus argumentis confirmem, cum protinus ipsum experimentum fidem unicuiq; facere possit. Pulsā chordā quampiā in organo: simulq; tange, quæ sit ab hac octaua, statim rationi suffragans sensus, plene percipiet harmoniam, & absolutissimam esse, suo quoq; comprobabit calculo. Rursus pulsata quapiam, simul moue aliam, quæ sit ab illa decima quinta, statim & percipiet, & approbabit sensus symphoniā, agnoscens eam, quam paulo ante senserat in *δύο ἑξήκοντα*. At uero si tacta ima, moueris ab hac decimam nonam, nihil quidem obstrepit ratio, quo minus sit harmonia, quæ fuerat in *δύο ἑξήκοντα* cum *δύο ἑξήκοντα*, uerum auris; acceptis uocibus non perinde percipit harmoniæ rationem. Quod nisi sensus certos quosdam terminos haberet, intra quos certum illius & exploratum iudicium sepiretur, nihil te uetuerit, si libeat, uel usq; ad *χιλιέκοντα* *δύο ἑξήκοντα* symphoniā procedere. Neque enim ratio quicq; offenditur numero, modo eandem agnoscat analogiā. Verum corporis sensibus natura suos quosdam limites præscripsit, ultra quos progressi, sensum iam incipiunt quasi caligare, hallucinariq; neq; iam certo sicuti solent, sed ceu per nebulam, ut aiunt, ac per somnium iudicare. Non conueniebat autem, ut cuius incertū esset iudicium, id ad artis præcepta traheretur. At quoniam ultra decimum quintum uocis gradum ueteres intellexerunt euanescere iudicium aurium, ibi metam harmoniarum figendam esse iudicarunt, ne merito quis illud tuum adagium obijcere posset, *ἀφανὸς μουσικὴς ὁ δὲν ἴσκει*, id est, Occultæ musices nulla est utilitas. Iam igitur neoterici, qui contra ueterum auctoritatem ultra summam chordam *τρεῖς ἑξήκοντα* adiecere, ad imam item adiecta una, non perinde flagitium fecissent, si in decimanona chorda terminassent harmoniarum progressum: propterea quod hæc ima ad summam relata, si non auribus, certe rationi perfectam symphoniā repræsentat. At qui in uigesima neq; sensus est harmoniæ, neq; harmonia perfecta. Quare nihil est Erasme, quod adagio tuo ullam metuas calumniā. Hæc cum mihi tum argute, tum admodum probabiliter ab Ambrosio meo dicta uiderentur, nec ea quidē admodum aliena à proverbij ratione, libuit his meis lucubrationibus adiungere futurum auctarium, haud quaquam, ut arbitror, ingratum lectori non omnino fastidioso.

Vbi timor, ibi & pudor.

LXVIII

ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο, id est, ubi timor, ibi & pudor. Proverbialis sententiā, quæ hodieq; uulgo manet, cui similis illa Terentiana: Omnes deteriores sumus licentia. Et maxima pars hominum formidine fustis à malefactis temperat. Plato libro De legibus quinto, *ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο* ἀναχρωστικὴν ἢ ἄλλο, id est, Audacia uero parit impudentiam. *ἢ ἄλλο* autem uocant, cum abest metus. Item in Euthyphrone citat ex poeta quopiam. Est enim hemistichion carminis heroici.

ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο, id est,

id est,

Vbi enim timor, & pudor illic. Suidas indicat esse Epicharmi.

Foras Cares, non amplius anthisteria

LXV

ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο, id est,

id est,

Cares foras, peracta enim anthisteria.

Cares ite foras

Dici consueuit: ubi quis semper eadem sibi sperat cōmoda, aut idem semper licitum fore credit, quod aliquando pro temporis ratione fuerit permiffum. Veluti si quis semel expertus cuiuspiam liberalitatē, subinde redeat, aliquid numeris petens: aut cum pueri permiffam sibi ad tempus feriandi ludendiq; facultatē ultra tempus prorogāt. Originem proverbij tradūt ad hunc modum. Atheniensibus mensis quidā anthisterion appellabatur, quod is plurimos flores progigneret. In hoc festa quæpiā agebantur, & conuiuia liberiora, quem admodum in Saturnalijs fieri consueuit apud Romanos, in quibus & seruis accūbere licebat, feriatis interim ab opere. Exactis autē ferijs, cum iam ad solitas operas reuocarentur, h hoc pacto

hoc pacto dicebant heri, Foras Cares, nō iam amplius anthisteria. Cares aut seruos appel- labant, quod ea gens mercenarijs operis quæstum faceret, uelut omnium serui quicūq; conduxissent. Sunt qui dicant, Cares olim Atticæ regionis partem obtinuisse. Athenien- ses autem cum Anthisteriorum solennitatem agerent, solere Cares in ciuitatem atq; in do- mos receptos ad festi communionem admittere: deinceps peracto solennitatis tempore, si quos e Caribus offendissent in urbe cessantes, per iocum dicebant,

Θύραζε κάρου ἢ ἐν τῷ ἀνθιστήρια. id est, Exite Cares, acta enim anthisteria.

Saturnalia nō semper erunt Sonat aut ea uox Græca perinde, quasi dicas Floralia Latine, quorum licentia multorum literis notissima est. Nō diuersum est quod ait Seneca in ludicro in Claudii scripto. Non semper erunt Saturnalia. Nam Saturnalibus seruis quoq; libertas erat.

Fures clamorem. LXXVI

οἱ φόβου τῶν βολῶν, id est, Fures clamorem, subaudiendū timent aut fenserunt: Quadra- bit in eos, qui sibi conscij, metuūt ne deprehendantur, aut qui peracto maleficio fugitant pauitantq;. Habet aut hoc cum omnis malefacti conscientia, tum præcipue furti, ut homi- nem trepidum reddat ac lucifugam. Vnde est in Hebræorum sententijs, Impium uel per- se quente nullo fugere. Huc allusit Vergilius, Et cum clamarem, quo nunc se proripit ille, Tityre coge pecus, tu post carecta latebas.

Funiculum fugiunt miniatum. LXXVII

τὸ χοινίου φόνισσι δὲ μεμιλωμένον. id est, Vitant sinopi collitam restim rubra. Apte dicitur, ubi quis properat officio suo fungi, non ex animo, sed ne in mulctā incidat. Carmen sumptum ex Aristophane, cuius interpres, & item Suidas huiusmodi ferme con- memorant. Atheniensium magistratus varijs modis conati sunt efficere, ut populus q̄ ma- xime frequens ad concionem uentitaret: obiectis enim repagulis quibusclā uias reliquas occludebant, quæ non ducerent ad forum: tum merces tollebant ex mercatu, ne quid hac gratia ibi cessaretur; deniq; funē pararant rubro colore, quem μίλων id est, interprete Pli- nio, minium uocant Latini, nonnulli cinabarim appellant, oblitū. Hoc duo ministri publi- ci populum cingentes, agebant in concionem. Studebat quisq; funiculū effugere, propte- rea quod quisquis colore notatus appareret contagio funis, is mulctam pendere cogeba- tur. Vnde qui notam metuunt, eos eleganter dicemus φόνισσι τὸ χοινίου μεμιλωμένον, id est, fugere funiculum miniatum.

Fortunator Strobilis Carcini. LXXVIII

Strobilis Carcini fortunator Eὐδαιμονιστὸς κερκίνος στροβίλων, id est, Fortunator Carcini Strobilis. Ironia prouerbia- lis in infelicem & improbum. Carcinus poeta quispiam fuit, cuius filij dicti sunt Strobili ab Aristophane, quos & γλυκὺν ἀχάλως uocat, id est, dulciceruicos. Iocus aut sumptus est à nominum allusione. Nam Græce Carcinus cancrum, Strobili Cochleas significant. Vtrumq; genus distortum ac foedum. Adagiū recensetur apud Suidam & Zenodotum, extat apud Aristophanem in Pace.

Festo die si quid prodegeris. LXXIX

Plautus in Aulularia sub persona senis Euclionis: Festo die si quid prodigeris, profesto egere liceat, nisi peperceris. Schema prouerbiale. Admonet aut, ne in sumptibus solenni- bus ita profusi simus, ut non suppetat quo feramus quotidianos. Nam festi dies uel sacris offerendis, uel diurnis epulationibus, uel ludis in honorem deorum, uel ferijs obseruan- dis celebrabantur: profesti ad rei priuatæ publicæq; administrationem cōcedebantur. Ac- commodabitur non perperam, & in eos, qui iuuenes rem prodigūt, e futururi senes, qui tūc intempestiue profundunt, postea desideraturi.

Feles Tartesia. LXXX

γαλῆ παρτησία, id est, Feles Tartesia. De magnis & ridiculis dicebatur. Tartesij sunt in Iberia, apud quos feles maximæ nasci dicuntur. Fortasse non inepte dicitur & de rapa- cibus. Aristophanes in Vespis.

Ὡσπερ με γαλῆν κρέα κλέψασαν Τηρόσῃ εχόντ' ὀβελίστους. id est,

Nunc

Nunc uti felem rapta carne, Obseruant gestantem uerua. Item Lucianus, cum ait, ἀρπακτικώποδοι τῶν γαλῶν, id est, rapaciores felibus, nimirū & ipse fele rapacior felium significat rapacitatem uulgo notam fuisse.

Ferre iugum. LXXXI

Plautus in Curculione. Iam ne fert iugum. De puella percunctatur quispiam, num iam per aratem uirum reciperet. Id enim significari satis arguunt ea quæ sequuntur. Tam à me pudica est, quasi soror mea sit. Horatius in Odis, de puella nondum uiro matura.

Nondum subacta ferre iugum ualet Cervice Videlicet indicans, unde ducta sit translatio, nimirum à iuuenco, cui nondum suppetunt uires, ut ducendo aratro paris operis uices sustineat. Nam & coitus duorum ex æquo ne- gocium est, itidem ut in iugo. Vnde dictum etiam coniugium.

Feli crocoton. LXXXII

γαλῆ κροκότου, id est, Feli crocoton, subaudiendum, das aut addis. Dicit solitum, quoties honos additur indignis, & quos haudquaquam decet. Aut cum datur quippiam ijs, qui munere non norunt uti: ueluti si quis à multis alienissimo bellissimum donaret librū. Cro- coton uestis genus est rotundæ ac fimbriatæ, qua diuites utebantur matronæ. Apud No- nium in dictione Richa, refertur inter uestes delicatas & crocoton. Sic enim arbitror le- gendum, mollicinam crocotam: chirodatam Richam. Ac teste Plutarcho, quidam Her- culem pingebant κροκαθόρου, Omphalæ seruientem. Sumptum adagium ab apologo Stratidis: quem alio loco narrauimus. Porro uox hac γαλῆ, felem ne significet, an muste- lam, an quem uulgo carum appellant, quoniam inter eruditos controuersum esse uideo, relinquo alijs iudicandum.

Mustelam habes. LXXXIII

γαλῆ ἔχῃ, id est, Mustelam habes. In eum quadrat, cui omnia sunt inauspicata, tanq̄- fati ac dijs iratis: ut aiunt. Olim creditum est, hoc animal inauspicatū inausumq; esse ijs, qui haberent, domiq; alerēt, ut non admodum dissideat ab illis, equum habet Seianum, & aurum habet Tolosanum. Vnde nunc etiam apud quasdam gentes, nominatim apud Bri- tannos, infelix omen habetur si cū paratur uenatio, aliquis mustelā nominet, cuius etiam, occurfus uulgo nunc habetur inauspicatus. Adagium refertur à Diogeniano.

Fastuosus Maximus. LXXXIII

Κόμπῃ μᾶξιμῃ, id est, Fastuosus Maximus. In eū dicebatur, qui sibi plus satis arrogas- set in sapientia. Sumptū à moribus Maximi cuiuspiā arrogantis, & sibi immodice placentis. In nonnullis exemplaribus inuenio κομπῆς μᾶξιμῃ. Græcis κόμπῃ arrogantiam inso- lentiq; significat, unde κομπῆν ἢ κομπῆσαι. Proinde & Euripides γλώσσης τε κομπῆ, id est, Lingueq; fastus. Recensetur & hoc in Diogeniani collectaneis.

E multis paleis paulum fructus collegi. LXXXV

Ἐκ πολλῶν ἀχύρων ὀλίγου κερπῶν σαυήγαρον, id est, ex multis paleis parū fructus collegi, id est, multo labore non multum emolumentū sum consecutus: aut e uerbofo sermone paululum bonæ sententiæ percepi: ex ingenti uolumine minimū doctrinæ retuli. Trans- latum ab excussoribus tritici.

Oportet remum ducere qui didicit. LXXXVI Remum ducat

Δὲ κώπῃ ἐλάνθη μαδόντα, id est, Oportet remum impellere eum, qui didicerit. Vnum- quenq; decet eam artem exercere, quam antea doctus sit. Refertur à Plutarcho in cōmen- tariolo, cui titulus, ὅτι διδάκτων ἢ ἀρτυν. Idem admonet Horatianū illud in Arte poetica, Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis.

Indociusq; pilæ discite, trochiūte quiescit,

Ne spisse risum tollant impune coronæ.

Qui nescit, uersus tamen audet fingere.

Quin & hodiernis temporibus huiusmodi uulgo iactatur adagium, Qui lusus non nouit legem, abstineat.

Ex ipso boue lora sumere. LXXXVII Lorum ex ipso boue su-

Ἐκ τοῦ βοῦς εἰς ἱμῶν τὰς λαμβάνειν, id est, Ex ipso boue lora sumere dicuntur, qui quo læ- dant quempiam, id ab ipso quē lædunt accipiunt. Veluti si quis uersibus incelleret eum, à quo carminis componendi rationē didicisset: aut tyrannus pecuniam extorqueat à ciui-

bus

bus, qua satellitium ad opprimendam ciuitate alar: aut si quis rhetorices praesidijs rhetori- cen oppugnaret. Metaphora sumpta ab agricolis, qui lora cadunt e boui tergoribus, qui- bus boues uincti. Plutarchus in comentario, cui titulus, οτι εν διελω εδωκε. Τι αυ λεγοι- ζε; αρκει γω η φουσις τ' αρετης υλλωι γαλα νοσω εν εαυτη, η εσοθ' η πο ποιζουση, εκ τ' εδοε οτι ιμαυ- τας λαμβανουσα, τις ελγηθηναι εκ τ' ομασσε. id est, Quid igitur dixerit quispiam: Satis est ipsa corporis natura, morborum materiam in se continens, ac iuxta quod ioco dici solet, tan- quam ex ipso boue lora fumens, ita ex ipso corpore dolores.

Ex uno omnia specta. LXXVIII
Et crimine ab uno Disce omneis.
Admonet adagium ex unius euentus experimento, reliquorum similium coniecturam o- portere facere. Refertur a Suida. Tamen si is ostendit in eos dictum qui perperam ex uno quopiam aestimant omnia. Legit enim non ερα sed ερα. Veluti si quis unum Gallum ex- pertus perfidum, iudicaret omnes esse tales.

Ex aspectu nascitur amor. LXXIX
Amor ex aspe- tu Senarius prouerbialis, admonens, oculos amorem potissimum conciliare. Non enim ama- tur incognitum: ex conuictu nascitur amor mutuus. Et oculi precipue sunt ad amandum illices. In his enim peculiaris animi sedes. Et in his aiunt poetae, cupidinem excubantem sua iacula mittere. Maro uelut indicauit adagium, cum ait, Ut uidi, ut perij, ut me malus abstulit error. Rursus in Georgicis, Vritiq; uidendo Foemina.

Item apud Terentium, Charea uisa duntaxat uirgine, quam impotenter coepit ardere. In uenalis prodigij loco refert de caeco amante, Qui nunquam uisa flagrabat amore puella. Legimus philosophos quosdam, & inter hos Democritu, sibimet oculos ademisse, tanq; omnium malarum cupiditatu autores. Quapropter pioru hominum est meminisse, haud quaqua esse tutu uidere, quod non licet concupiscere. Prouerbij meminit Diogenianus. E sublimi me derides. LXXX
Aφ' υψου με καταλας. id est, E sublimi me derides. De eo qui cum fastu ridet quempi am ac despectum. Translatum ab ijs, qui ex adito loco uerba faciunt. Vnde & despiciere dictu a Latinis pro contemnere, quod quisquis in eminenti loco est, is ueluti tutior negli- git eum, qui stat in humiliore loco.

Extra lutum pedes habes. LXXXI
In luto hest- tare extra periculū constitutus es. A uiatorib. sumptu. Simile illi, εσω βελας, id est, extra iaculu. Et in luto dicitur hesitare, qui molestis inuoluuntur negocijs, unde se nequeat explicare.

Ex umbra in solem. LXXXII
Ex umbra in solem educere, est rem prius abdita & ociosam, in publicum & in com- munem uitae usum deducere. Translatum ab athleticis, quibus mos, solis & pulueris pati- entia confirmare corporis robur. Delicatorum aut est, in umbra latitare. Venustius fiet, si ad animi rem torqueatur: ueluti si quis dicat, philosophiam a Socrate ex umbra in solem esse productam. Exempla passim apud scriptores obuia.

Excubias agere in Naupactio. LXXXIII
φρουσαι εν νηπι κτω, id est, Excubare Naupacti. Achini capta Naupactio, Pausaniam excubijs, custodijsq; praefectu interfecerunt, autore Theopompo. Vnde res in iocū uulgi uidetur abisse aduersus eos, qui pereunt ignauia sua, aut qui munus odiosum, ac plenum discriminis administrat. Refertur a Zenodoto. Suidas effert ad huc modū φρουσαι εν νηπι κτω, id est, Excubabis Naupacti. Is adfert & aliam adagionis originem. Quum ijs, qui Naupacti praesidio tuebantur, perpusillum salarij dependeretur, atq; illi plurima quae ad rem pertinebant, emerent, militari ioco iactatu est, ut apparet, in eos qui frustra sudarent, quosq; sua spes frustraretur. Naupactus autem Aetoliae ciuitas, quam tum Philippus obti- nebat, a compingendis nauibus dicta, quod illic Heraclidae primum nauim extruxerint. Deuotio

Deuotionis templum. LXXXIII
Αρας ιδου, id est, Execrationis templi. In eos dicebatur, qui crebris execrationibus uti confueuerunt. Qui mos nunc uulgo plerisq; plurimum improbandus, ut nihil dicant, nisi diras admisceant deuotiones & imprecamina, uel ipso horrenda auditu. Erat aut antiqui- tus etia publica quaedam derestationes, uelut apud Athenienses, in eum, qui uia non mon- strasset errati: in quarum locu Christianis successit ea, quam uocant excommunicationem. Item deuotionis hostium, quarum meminit Macrobius, & Horatius in Odis, Diris agam uos, dira deprecatio Nulla expiatur uictima.

Helychius indicat, templum execrationis fuisse Athenis, cuius meminerit Aristophanes in Horis, dici porro de graui calamitate. Alibi, ni fallor, nobis dictu est de execrationibus tragicis, quas Diogenes philosophus iocabatur sibi occurrisse, quod uiueret ανεισιθ' απο- λισ, απαρτις, αχρηματις, απαισιθ' εφημεριθ'. id est, Carens domo, ciuitate, patria, pecunia, nullam habens certam sedem, & in diem uiuens. Prouerbium refertur a Diogeniano.

Expertes inuidentia musarum fores. LXXXV
Αφθονοι μουσων θυραε, id est, Candidae musarum ianuae. De his dicitur qui literaturam suam candide libenterq; impertiunt alijs, & ad docendum prompti, propensiq; sunt. Neq; male congruet etiam in dociles, iuxta id, quod alibi commemorauimus. ανωργηται μουσων θυραε, id est, Apertae musarum ianuae.

Eurybatizare. LXXXVI
Ευρυβατιζουσα, id est, Eurybatizare, est improbis uti moribus. Eurybatus ex Cercopi- bus unus fuit, insignita improbitatis homo. Huius meminit Lucianus in Pseudomante, υπερ ον κερκοπιαις, υπερ τον ευρυβατιζον, η φρωδωνδων, η ανεσοδημου, η σωζοατου. id est, Ultra Cercopas, ultra Eurybatum, aut Phrynondam, aut Aristodemu, aut Sofratu. Neq; uero unus duntaxat huius nominis fuit, infamis uersutia, morumq; improbitate, Nam & Ephe- sius quida Eurybatus fuit, qui cu a Croeso cum multa pecuniaru ui missus esset, ut exerci- tum contraheret, ad Cyrum defecit, ut autor est Ephorus. Alij malunt ad Eurybatum re- ferre, qui fuisse prohibetur alter e Cercopibus, ut dixi. Duris ad Eurybatum refert Vlyssis socium. Nicander prodidit Eurybatu quendam Aeginetem fuisse longe uersutissimum, felestissimumq;. Neq; uero desunt, qui dicant hoc nomine furem fuisse quempiam astu- tia singulari: is cum deprehensus, captusq; seruetur, custodes in conuictio animi causa iusserunt ut ostenderet, quibus nam modis confueuerit domos conscendere. Cuq; illum initio reuentem, scilicet tanquam inuitus facturus esset, rogarent instantius, ac uix tan- dem persuasissent, Ille aptatis spongijs ac stimulis, ferreisq; retinaculis, quas εγκυπριδαις Graeci uocant, parietem coepit conscendere. Porro suspectantibus illis, & artificij nouitate admirantibus, Eurybatus prehensio laqueari, per tegulas aufugit, priusquam illi domum circumire potuerint. Atq; hunc ad modum delusis custodibus, periculum euasit. Memi- nit huius & Eustathius in primo Iliados, admonens eam uocem ambigue pronounciari ευρυβατιζον η ευρυβατιζου, dictum autem ηρα τ' ευρυβατιζου, quod late grassaretur. Itaq; pecu- liariter conueniet in eum, qui deprehensus, arte quapiam elabitur.

Faciumt & sphaceli immunitatem. LXXXVII
και σφακελοι ποιουν ατεληδων, id est, Faciumt & sphaceli immunitatem. Athenis cele- Sphaceli faci- bratum prouerbium de his, qui quouis prae-textu quod uolunt assequuntur. Natum aiunt unt immunita- ab euentu huiusmodi. Pisistratus tyrannus decimas exigebat ab Atheniensibus eorum tem- quae in agris prouenissent. Itaq; cum aliquando obambulet, uideretq; senem quendam in faxis quibusdam, hoc est, loco petricofo laborantem, rogabat quos nam fructus inde colligeret. At is respondens: Dolores, inquit, & sphacelos, atq; horum decimas exigat Pi- sistratus. Porro tyrannus admiratus hominis libertatem, decimas Atheniensibus remisit. Eares in uulgi sermonem abijt, etiam sphacelos immunitatem parere. Sphacelus autem morbi genus est, quod ex immodica defatigatione solet accidere. Quidam putant esse tor- mina articulorum, quidam osium tabem. Theophrastus lib. De causis plantarum quin- to demonstrat & plantarum radicibus uicium accidere, quod ab hominum morbo σφα- κελισμος appellatur. Adagium recensetur a Suida. Helychius indicat: quemlibet dolorem grauem sphacelum dici.

Et meum telum cuspidem habet acuminatam.

LXXXVIII

Ipsissimam prouerbij speciem habet, quod scriptum est apud Homerum Iliadis v. sub

Hectoris persona:

Ἐπειὶ καὶ ἐμὸν βίλος ὄξυ πείρου, id est,

Telum quando meum quoque cuspidem acuta est.

Recte utemur, quoties fitebimur nos inferiores quidem esse, uerum non deesse tamen,

quo queamus nocere. Cui simile Vergilianum illud,

Et nostro sequitur de uulnere sanguis. Item illud apud Ouidium,

Et mihi sunt uires, & mea tela nocent.

Ignauū uertitur color.

LXXXIX

τὸ κακὸν πρόπετα χρῶς, id est, Ignauū uertitur color. Plutarchus in causis naturalibus, pro

blemate, quam ob rem polypus colorem mutet, hoc tanquam prouerbio iactatū adducit,

Διὶ καὶ λελευκτὸν τὸ μὲν κακὸν πρόπετα χρῶς, id est, Ignauū uertitur color. Nam id accidit in me-

tu, ut uultus exalbescat, maximè timidus, uidelicet sanguine ad uitalia refugiente. Plusculū

accedit Veneris, si ad animum transferatur: ueluti si dicas, philosophum nihil omnino for-

midare eorum, quæ uulgius horret, τὸ μὲν γὰρ κακὸν πρόπετα χρῶς, id est, Vertitur

ignauū sanè color. Porro prouerbium natū est ex Homericæ Iliados n. Carmen sic habet.

τὸ μὲν γὰρ τε κακὸν πρόπετα χρῶς ἀλλοῖσι ἀλλοῖ,

οὐδὲ οἱ ἀπρόμας ἦδον, ὄρητινὲν ὄν φροσὶ θυμῶς,

ἀλλὰ μὲν κλάζει, καὶ ἐπὶ ἀμφοτέρωσιν πόδας ἵκει,

ἐν δὲ τὸ οἱ κραδίη μετέλα σφρόισι πατάσθι,

κῆρας οἰομένη, πᾶσι γὰρ δὲ τε γίγνεται ὀδύνηται

τὸ δ' ἀγαθὸν, ὅτ' ἄρ' πρόπετα χρῶς, ὅτ' ἐπὶ λιλῶ. τὰρ δὲ, id est,

Vertitur ignauū color, euariaturq; subinde,

Nec mens certa manet, uerum huc illucq; uacillat,

Ac migrans è corde pedes in utroq; residit.

Palpitāt & ualide cor ei præcordia subter

Fata putantī animo, occipiunt quoq; stridere dentes.

Contra fortī, nec uariat color, at neq; ualde Horrescit

Ad consilium ne accesseris ante quam uoceris.

XC

Consilium ne ad eas imoca, μή πρόπρον εἰς βαλὼν πρὸς ἄλλους, πρὶν αὖ κληθεῖς, id est, Ad consilium ne accesseris, prius

quam uoceris. Hæc sententia, quæ nunc nomine Catonis celebratur, prouerbialis fuisse ui-

detur, uel Plutarcho teste, cuius hæc uerba sunt libro συμποσιακῶν primo: Ἀπομὲν ἐν,

ἔφη καὶ πρὸς οὐδὲν μὲν λαοῦ, εἶγε σύμβουλον ἔργου μὴ πρὸς κληθῆναι, id est, Ridiculus igitur,

inquit, & prouerbio obnoxius Menelaus, siquidem consultor factus est non accer-

tus. Nisi quis mauult hæc ad illam referre parcemiam:

Ἀκλήροι δὲ αἰετοὶ ἀγαθῶν ὑπὸ δαίτων ἰόντων, quod aliàs referemus.

Iucundissima nauigatio iuxta terram, ambulatio iuxta mare.

XC I

Nauigatio iuxta terram, Plutarchus primo Symposiacōn libro, ueluti uulgo iactatum citat, πλοῦς μὲν δὲ πρὸς γῆν,

πρόπρον δὲ δὲ πρὸς θάλασσαν ἦδιστος, id est, Nauigatio iuxta terram, rursus ambulatio,

quæ sit iuxta mare, iucundissima est. Recte torquebitur ad eam sententiam, ut dicamus ita

demum esse iucundissimum unumquodq; si diuersi generis admixtu temperatum adhi-

beatur: ueluti si in lusu non nihil eruditionis aspergas, rursus in studijs aliquid ludicrum

admisceas. Simillimū est huic, quod ex Philoxeno poeta citat idem in cōmentario quem

inscripsit, quomodo sint audiendī poetæ: τὸν κρεῖττον τὰ μὴ κρεῖτα ἦδιστά ἐστι, καὶ πρὸς ἰχθύων οἱ μὴ

ἰχθύων, id est, Ex carnibus, quæ carnes non sunt suauissimæ: item ex piscibus, qui non sunt

pisces. Idem philosophia admixta poematis, magis delectat: & poesis admixta philoso-

phia, magis capit animum.

Cupidinum crumena porri folio uincta est.

XC II

πρᾶτος φύλλω τὸ πρὸς ἔρωτων δὲ δεττα βαλάνου, id est, Porri folio amorum uincta est cru-

mena. Refertur eodem in loco quæ modo citauimus, sed præstat ipsius uerba subscribere:

Ὁ δὲ αὖ τις μάστιγα θουμάσειν, φειδωλὸς ἀνὴρ καὶ μικρόλογος ἐμπρόσθω εἰς ἔρωτα, καὶ θάπρον εἰς πῦρ

σίδηρον, ἀνεθέσιν καὶ μαλαχθεῖς, ἀπαλὸς ἐν ἰγρῶς καὶ ἰδίω, ὡς περὶ τὸ πρᾶτος φύλλω μὴ πάνυ φαί

νεδον γυλιον, ὅτι πρᾶτος φύλλω τὸ πρὸς ἔρωτων δὲ δεττα βαλάνου, ἰλεχθῆν δὲ καὶ ὅτι τῶν μεθυστῶν τὸ

ὄρν

ἔρῳ θύοιον ὄν, ποιεῖ γὰρ θέρμους ἐν ἰλαρῶς, καὶ ὀσμὴν χυμῶν, id est, Quodq; uel maximè miretur aliquis, uir parcus & sordidus, simul ac in amorem inciderit, non aliter quam igni imposi- tum ferrum, fit mollior ac tener, lentus ac suauior, ut non ulq; quaq; deridiculum uideatur illud, quod ioco populari dicitur: Cupidinum crumenas porri folio uinctas esse. Dicitur est autem ob eam causam, quod amor ad similes sit ebrietati. Reddit enim calidos & hila- res, & effusos. Plutarchus itaq; sentire uidetur, prouerbium alludere ad porri naturam, cu- ius uis est calefacere, ciere urinam, iritare Venerē, mouere menses, & altum inflare, quem admodum docet Dioscorides lib. 2. Suidas ostendit hoc adagiū dicitur, de ijs qui per amo- rem immoderatos faciunt sumptus, luxurq; indulgent, quæ admodum solent in comædijs amantes. Plutarchus in libello quem inscripsit: ὀβελῶν, hoc quoq; inter ceteras Cupidi- nis siue amoris laudes commemorat, quod è sordido splendidum, è parco liberalem, è tri- sti ciuilem, è timido audacem reddit hominem. Proinde Cupidinis oculi, porri folio uin- cti dicuntur, quod facile soluantur, uel quod admodum fragile sit porri folium, uel quod huius genuina uis soluere corpus ac mouere.

Quem fortuna pinxerit.

XC III

Ὁν τὴν γὰρ μελάνη γράφει, ὅσον ἔστι χροῖον δὲ λευκῶν, id est, Quem fortuna nigrum nigri pinxit scripserit, hunc non uniuersum æuū candidum reddere potest. hoc est, cui fortuna refragatur, huic quicquid tentauerit, infeliciter cedit. Allusum est ad nigros & albos calculos, suffragiorum. Recensetur in collectaneis Apostolij.

Qui mori nolit ante tempus.

XC IIII

Athenæus in sermonibus conuiuialibus, de Sybaritis huiusmodi refert prouerbium: Συβάρητι οὐ βολέωμαι ἢ σὺ βάρη, μὴ πρὸ μοίρας ἀφθάνειν, ἔτε δὲ δουρομοιοῦ, ἔτε ἀνιχόντα τὸν ἡλιον ὄρα δὲ, mori nolit hoc est, Qui non uelit apud Sybaritas ante diem fatalem mori, eum haud oportet solem ante tempus conspicere, non occidentem, nec orientem. Hoc ideo uulgo iactatum scribit, quod Sybari- tarum ciuitas in humili loco, ac uelut in conualle sita fuerit, ut æstatis tempore mane pari- ter ac uesperis frigus immensus sentirent, meridie intolerandum ardorē. Cicero libro De finibus honorum secundo, docet idem dicitur in quosdam Aſotos, cui genti nomen inditum est à luxu uitæ. Nam sub solis occasum erāt ebrii, mane stertebant. Columella in pro- cæmio rerum rusticarū, usurpat in ganeones, qui noctes libidinibus & ebrietate, dies som- no uel ludo consumunt. Mox deinde, inquit, ut apti ueniamus ad ganeas, quotidianam cruditatem Laconicis excoquimus, & exusto sudore sitim quarimus, noctesq; libidini- bus & ebrietatibus, dies ludo uel somno consumimus. Ac nos dicimus fortunatos, quod nec orientem solem uidemus, nec occidentem.

Barbæ tenus sapientes.

XC V

Ἐκ πώγων ὁ σοφὸς καὶ ἀπὸ πώγων ὁ βλαβῆς, καὶ ἀπὸ πώγων ὁ ἀλλόσοφος, id est, Barbæ tenus sapientes, & sophistæ, & philosophi. Sic appellabantur qui præter barbam & pallium ni- hil habèrent philosophi. Vsurpatur aliquoties apud Plutarchum in Symposiacis. Huc allu- sit Horatius, cum ait:

Insisit sapientem pascere barbam. Lucianus item subinde iocatur in philosophorū τὸν βαβῶν πώγων, id est, profundam bar- bam. In Eunuchō Bagoas ait: Si philosophum oporteat ex barba metiri hircos primam laudem abluros. Similiter Martialis, Propendet mento nec tibi barba minor. Recte torquebitur in hos, qui uniuersam uitæ sanctimoniam non in animo, neq; in mori- bus, sed in cultu constituunt.

Inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant.

XC VI

Plutarchus quartæ decadis Symposiacæ, primo problemate: ἰδὼν δὲ τὸ πρᾶτος ἀμα τῶν ἑλλων τὸν νέον ἀπὸ τῶν χρώμενων, ἔλεγε ἢ μολογὸς δὲ ὀμλιον, ἢ ἠράκλειος ἔφη, ὅσον ἄρα ἡ τὸ λεγόμενον, ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθου δὲ ἐκ τῶν ἀνελεσθῆν. id est, Vbi uero uideret ministrum puerum unā cum Philone, utentem pane, neq; præterea quicquam requirentem: Papæ, inquit, hoc ni- mirum erat illud, quod uulgo dici solet,

Pugna erat in faxis, neq; saxum tollere quibant. Apparet dicitur in eos, qui præsentī cōmodo non fruuntur, uel ob ignauiam, uel ob per- uersam de rebus opinionem, ut qui uel saxum grauentur ex acruo tollere, quo repellant

aduersarium. Refertur idem carmen apud Athenarum libro decimo, & aliud subiicit, ue-

in aqua sitire

Δίψη δ' ὑδάτων, ὅδ' ὄρε δ' ὑπερέχει γυμνάς. Deperiere siti, superante ad labra liquore.

id est,

In alio mundo.

CXVII

Ως γὰρ ἄλλω κόσμῳ, id est, Tanquam in alio mundo. Schema prouerbiale est, quo nunc etiam uulgus utitur: de ijs qui longe lateq; dissident a moribus aliorum, aut quibus omnia noua uidentur: aut qui longe dissiati sunt a patria. Plutarchus in Sympotiacis: τὸ δὲ τῶν ἑλλήνων γὰρ ἐκφυλοῦ ἄλλως ἢ ἄποικος ἡμῶν ὡς ἄσπερ γὰρ ἄλλω κόσμῳ γέγονοσαν. id est, At Græcorum genus prorsus alienum ac peregrinum a nobis, uelut in alio quopiā mundo natorum, ac uiuentium. Non dissimili figura dixit Horatius in Odis:

Sole mutamus?

Alio caelo natus

Et Macrobius in præfatione Saturnalium: Nisi sicubi nos sub alio ortos caelo, Latinæ linguæ uena non admittet. Cum enim cælum sit omnibus commune, figuratum sit necesse est, sub alio caelo nasci. Et de campis Elisijs apud Vergiliū:

Solemq; solum, sua sydera norunt.

Item Claudianus:

Suum dixit, tanquam a nostro diuersum.

Sunt altera nobis

Sydera, sunt orbis alij, lumenq; uidebis

Purius.

Rursum Vergilius in Bucolicis:

Et penitus toto diuisos orbe Britannos.

Solet autem hoc usu uenire plerisq; mortalibus: ut si quando noui hospites in regionem longule a suo nido dissiatam peruenerint nihil non horreant, non stupeant, non admirentur, perinde quasi in alium delati orbem.

Piscis repositus.

CXVIII

Ἀποκείμενον ἰχθύος, id est, Repositus piscis, in prouerbium abiisse uidetur, aduersus eos qui nihil seruant in posterū. Nam pisces olim in delicijs erant. Et prudentis est, ē cibis semper aliquid habere sepositum, quo subitū excipiat hospitem: nec Achillem Homericum imitari, ad quem cum accedunt oratores, aut Priamus, domum inanem ac famelicam offendunt. Videtur autē sic efferendum adagiū: τὸν ἀποκείμενον ἰχθύον, ὃ δ' εἶδεν τὸ μέσον ἔλκεν. id est, Piscem repositum non oportet in medium retrahere. Plutarchus in Sympotiacis, Ἐγὼ δὲ γελῶντες ἐκείνον δὲ εἶπαυ ὡς ἑταῖρον τὸν ἐκ τῆς πρῶτης ἀποκείμενον ἰχθύον εἰς μέσον μετὰ τῆς πύθωνος γένικον. id est, At ego ridens, quin illum, in qua, de quo prouerbium fertur, repositum piscem, qui in medium nō trahitur unā cum choenice Pythagorica. Licet accommodare ad sermonem, aut fabulam, per se nō admodum uenustam, quæ tamen iteretur non sine rædio. Conueniet in parcum ac de crastino sollicitum.

Non est eiusdem, & multa, & opportuna dicere.

CXIX

Ἄπειρος πῶς ἐπέμυ πολλὰ καὶ τὰ καίρια, id est, Seiuncta sunt hæc, multa & apta dicere.

Senarius prouerbij uice celebratus, admonet uitandam multiloquentiam, quod ferè labi necesse sit, quisquis multum loqui conetur. Extat & in Hebræorū prouerbij, in multiloquio non abesse peccatum.

Psaphonis aues.

C

Ἐσφῶν ὄρνιθες, id est, Psaphonis aues. Vbi quis noua quapiam arte famam captat, ut cum aliquis subornat, a quibus laudetur, eisq; ueluti dicat encomia, quibus apud uulgus celebrari uelit. Narrant in Libya fuisse quendam nomine Psaphonem, qui diuinitatis opinionem affectans, quamplurimas aues cepit uocales, & humani sermonis dociles, eas sonare docuit hæc uerba, μέγας θεός Ἐσφῶν, id est, Magnus deus Psaphon: atq; ita doctas emisit in montes. At ille quæ didicerant, canebant: ac reliquas item aues sonare docebant. Porro Libes cum ignorarint commentum, credentes id diuinitus accidere, Psaphoni rem diuinam facere instituerunt, ipsumq; in deorum numerum retulerunt. Prouerbium in col- lectaneis Apostolij reperi.

Aut

Aut regem aut fatuum nasci oportere.

INNEVS Seneca uir aenensis, ut Tacitus ait, ingenij: quod quidē ex eo liquet libello ludicro, quem scripsit in Claudium Casarem, nam is nuper in Germania repertus, in lucē emerfit: huiusmodi refert adagium, in eo de quo modo diximus opusculo, Aut regem, aut fatuum nasci oportet. Sed prestat illud ipsius uerbis ascribere: Ego, inquit, scio me liberū factum, ex quo suum diem obiit ille, qui uerum prouerbium fecerat, aut regem aut fatuum nasci oportere. Rursum in eodem libello: Occidit in una domo Crassum Magnum, Scriboniā, Balsioniam, Assartos, nobiles tamē. Crassum uero tam fatuum, ut etiam regnare posset. Iterum alio in loco obscurius quidem, sed tamen eodem allusit carmine,

Abrupit stolidæ regalia tempora uitæ.

Iam si uere scripsit Hesiodus, non omnino de nihilo esse quod populari sermone celebratur, fortassis haud abs re fuerit uestigare, quæ res huic prouerbio dederit occasionē, quod duo tam dissimilia, nempe regem & fatuum ita coniungit, ut utrunq; alteri simillimum uideri uelit. Præsertim cum hæc sit peculiaris regum laus, solaq; uere regia, sapientia, prudentia, uigilantia, ceteros antecellere. Consentaneum est igitur, priscos illos reges, maxima ex parte insigni stultitia præditos fuisse, id quod partim ē poetarum fabulis, partim ex historiographorum monumentis licet cognoscere. Siquidem Agamemnonem suū Homerus, & hunc imitati Tragici, ambitiosum potius quam cordatum faciunt. Quid autē stultius, quam unice filie crudelissima cæde, imperatoris mercari titulū. Quid ineptius quam pro barbara puellula tam iuueniliter digladiari: ut quod suos amores retinere non posset, Achillem sua spoliaret amicala: nec id fanē sine summo totius exercitus discrimine. Tum autem quam inepte stomachatur Achilles orbatu suis amoribus, quam pueriliter deplorat apud matrem. At hunc unum nobis poeta, uelut absolutū egregij principis exemplar proposuit. Ad hæc, quam nō sapienter indignatur Ajax. Quam seniliter delirat Priamus, dum Helenam prostitutæ pudicitia mulierculam amplectens, ac filiam appellans, negat se penitere belli, in quo tot clades acceperat, tot orbatu liberis, toties luctu funestatus, ne Paris non potiretur amica. Quid multis: Tota Ilias, quam est longa, nihil aliud quam quod eleganter scripsit Horatius,

Stultorum regum & populorum continet æstus.

Quanc; & Odyssea suos habet Procos & Alcinoos, crassos & stupidos, Quin & Hercules ipsum robustū faciunt & animosum, sed hebetis crassiq; animi. Iam Hesiodus, quem nōnulli uolunt antiquiorē Homero esse, principes ἀνοήτους ac νηπίους appellat. Opinor quod & parum saperent in administranda republica, & opibus per fas nefasq; cumulantis inhierent, potius quam cōmunibus populi commodis. Cuiusmodi fingunt & Midam illum, ob animi stoliditatem, a finibus auriculis insignitū. Et haud scio an huc pertineat & illud, quod prisca theologi, nimirum poeta, sapientiam Apollini tribuunt ac Palladi, Ioui deorum & hominum monarchæ, fulmen duntaxat trifidum, & nutum illum ac supercilium, quo totum olympum tremefacit, relinquunt. Alioqui quis nepos, quis balatro unquam nugatus est nugacius, aut nequius nequam fuit, quam hic cui regnum mundi dederunt: Technis fallit uxorē, nunc cygnus, nunc taurus, nunc aurū factus: insidias struit mulierculis, subornat Ganymedes, ac cœlū nothiis implet. Ad eundem modum Neptunum & Plutonem feroces & inexorabiles fingunt, sapientiam nō tribuunt. Sed ut ad recentiores ueniamus historias & missas faciamus fabulas, quid tandem cordis fuisse credis Creso Lydorum regi, si modo talis fuit, qualem depinxit Herodotus, qui gemmis & auro congesto fretus, Soloni indignabatur, quod sibi felicitis cognomen non tribuerit. Aut quid fingi stultius potest Xerxe, cum ad Athum montem legatos mitteret, eumq; contumeliosissimis ac minacissimis literis territaret: cum Helleponto mari certum plagarum numerum infligi iuberet. Neq; uero minus regaliter desipuit Alexander ille Magnus, cum abdicato patre, Iouis filius salutarī gauderet, dum uino certaret, dum in conuiujs ab adulatoribus ut deum adorari sese pateretur, dum queritur hunc orbem suis uictorijs angustum esse, & Oceanum ingressus, alios quarit mundos, quos expugnet: ut ne commemorem interim Dionysios, Ptolemæos, Iulios, Nerones, Tiberios, Caligulas, Heliogabalos, Commodos, Domitios, quorū alius sibi dei nomen uindicauit, cum esset hominis uocabulo indignus: alius

alius se totum assentatoribus deridendū propinavit: alius ambitione præceps uniuersum orbem insanissimis rerū tumultibus cōcussit. Sed ego iure uidear ineptus, qui catalogum hunc ingrediar, & aquam, ut aiunt, quæram in mari. Quin omnes potius & ueterum & neotericorum annales euolue, nimirum ita comperies, uix seculis aliquot unum aut alterum extitisse principem, qui non insigni stultitia maximam perniciem inuexerit rebus humanis. Siquidem princeps, aut magno orbis totius malo stultus est, aut magno omnium bono sapit: tamen procliuus est lædere quàm prodesse, & citius serpit, uel peruatit potius perniciēs quàm utilitas. At nunc uidemus nonnullos principes, quiduis expetere potius, quàm id quod unum principis uocabulo dignos reddat: & stultam plebeculam, omnia potius suspicere in regibus, quàm id quod solum erat requirendum. Iuuenis est: isto pacto sponsum cōmenda sponsa, nō principem reipublicæ. Formosus est: recte hoc nomine laudetur fœmina. Bonis est lacertis aut lateribus: probe dixisti, si laudas athletam. Robustus est, & tolerans laborum: isto titulo calones ac lixæ cōmendantur. Multum auri cōgestum habet: fœneratorem diligentē prædicas. Facundus est: sic admiror sophistam. Belle canit, belle saltat: histrionū ac tibicinum laus ista est, non regum. Inuictus est bibendo: nam hac quoq; laude ueteres delectati sunt principes: apte, si spongiam mihi laudas. Procerus est, & ab humeris inter omnes eminet: præclarū, si quid ex alto detrahendū sit. Iam illa, scite ludat alea, scite laterunculis: laus est cum infimis nebulonibus cōmunis, ac pudenda principi. omnia congeras, cultum, aurum, gemmas, imagines, ab Hercule deductum genus, aut si maui a Codro, Cecropete, nisi pectus mihi narras longe à uulgi stultitia semotum, liberum à fordibus humilium rerum cupiditatibus, à falsissimis multitudinis opinionibus, non audio laudem rege dignam. Neq; enim temere diuinus ille Plato scripsit, non aliter felices fore reipublicas, nisi si aut philosophis committeretur imperium, aut quibus imperium contigisset, philosophiam sequerentur. Porro philosophiam sequi, non est pallium aut peram circumferre, barbam demittere. Quid igitur? Ista quæ uulgus stulte miratur contemnere, deq; rebus longe secus sentire, quàm hominum multitudo sentit. Nec uideo qui fieri possit, ut qui putet sibi licere quicquid libet, qui diuitias ut magnū quiddam admiretur, qui pro imperio quoduis etiam iusiurandum uiolandum putet, qui inani rapiatur gloria, qui pudendæ seruiat libidini, qui mortem uehementer horreat, salutarem principem agere possit. Ac primum quidem est, recte de singulis iudicare: propterea quod infectis opinionibus, ceu fontibus, unde omnes uitæ scætant actiones, omnia perperam gerantur oportet. Proximū est, ut abhorreant à turpibus, ferantur ad honesta. Nam uera sapientia nō solum complectitur ueri cognitionem, uerum etiam studium & amorem honesti. Siquidem licet at fortassis inuenire, qui perspicat bellum sine graui rerū humanarū perniciē suscipi non posse, nec esse tanti ueterem aliquem & obsoletum ditionis titulum, uerum impellit ambitio ut omnia misceat armis. Et est fortassis, qui uideat, hinc maximam reipublicæ pestem nasci, quod ad gerendos magistratus asciscuntur, non qui prudentia, rerum usu, uitæ integritate, plurimū prodesse reipublicæ possint, sed qui maxima pecuniæ summa licententur: uerum huc pertrahit avaritia, ut neglecto publico malo, sisci negotium agat. Et non deest qui intelligat, principis esse munus, sicut ab omnibus accipit uectigal, ita omnium consule re rebus, præsidere in iudicijs, excludere maleficia, magistratus obseruare, corrigere leges inutiles. Verum ab hoc studio reuocant uoluptates, per quas non est ocium curis principe dignis uacare. Est qui sentiat se plurimū prodesse posse rebus mortalitū, uerum id quidem non sine uitæ discrimine. Hic deseret reipublicam, quisquis existimabit, infelicissimum esse mori. Proinde primum omnium, principis animus omnibus erroribus liberandus est, ut perspicat, quid uere honestum, quid uere gloriosum, quid uere magnificū. Deinde instillandum turpitudinis odium, & amor honesti, quo uidelicet perspicat, quid principem deceat, & nihil appetat, nisi quod sit bono ac salutari principe dignū. Ut honestum ubi sit uideat, & hoc uno metiatur omnia, nec unquam ab hoc aberrat scopo. Atq; hanc uocant sapientiam, qua necesse est, ut princeps tanto cæteros antecellat mortales, quanto dignitate opibus, ornatu potentiaq; antecedit. Atq; utinam saltem Christiani principes omnes sapientissimū illum regem imitentur, cui cum daretur optio, quicquid uellet ab eo qui nihil non præstare poterat, nihil aliud optauit quàm sapientiam, & eam sapientiam, qua populum sibi commissum recte gubernaret. Atq; idem quæso quid aliud inculcat suo filio

filio, quàm amorem aut studium sapientiæ: Eodem spectat, quod Aegyptij simulacrum principis ita representabant, ut oculum pingerent, cum sceptro. Nimirum quod oculus in corpore, id uerus princeps in reipublica. Quod sol in caelo, id princeps in populo. Sol oculus mundi, princeps oculus multitudinis. Quod animus in homine, id princeps in ciuitate. Animus sapit, corpus obtemperat. Et imperat, eadem animus corpori, sed corporis bono: nec sibi gerit regnum ueluti tyrannus, sed ei cui præsidet. Deniq; dei moderantis uerba, salutaris princeps uitam imaginem refert. Atq; eo magnificentior est princeps, quo propius ad archetypum sui formam accessit. Deus nihil non perspicit, nihil non sentit, nullis corrumpitur affectibus. Ita potentissimus est, ut idem sit optimus. Omnibus bene facit, etiam indignis. Non punit nisi raro, idq; coactus. Nobis administrat hūc mundum, non sibi. Hoc illi præmij loco est, si profuit. Contra qui pestilens est princeps, is cacodæmonis simulachrum, ac uicem reddere uidetur. Aut non sapit, aut si sapit, in publicam perniciē sapit. Quod habet potentia, in reipublicæ pestem abutitur. Et cum plurimum noceat omnibus, plus tamen uult nocere quàm possit. Nihil est bono rege præclarus, nihil melius, nihil deo propius, Rursus nihil malo principe fœdus, nihil peius, nihil cacodæmoni similius. Numen quoddam est princeps salutaris. At nulla belua nocentior tyranno. Tyrannus est autem, quisquis sibi gerit imperium, quocunq; nomine pingatur aut sculpatur. Non est nostrum de summis proceribus ueluti pronuciare, sed tamen cogimur, non sine suspitione, hanc quam dixi sapientiam, in Christianis principibus desiderare. Alioqui, unde tot rerum nouationes, tot toties icla & rescissa fœdera, tam crebri tumultus, tot strages, tot purgæ, tot minæ, tot dissidia, nisi à stultitia profiscuntur? Et haud scio, an nōnulla huius mali pars nobis ipsis sit imputanda. Clauum nauis non cōmittimus nisi eius rei perito, quod quatuor uectorum, aut paucarum mercium sit periculum: & reipublicam, in qua tot hominum milia periclitantur, cuius committimus. Ut auriga fiat aliquis, discit artem, exercet, meditat: at ut princeps sit aliquis, satis esse putamus natum esse. Atqui recte gerere principatum, ut est munus omnium longe pulcherrimum, ita est omnium etiam multo difficillimum. Deligis cui nauim cōmittas: non deligis cui tot urbes, tot hominum capita credas: Sed esto, receptius est, quàm ut conuelli possit. Nascuntur principes, & cuiuscunq; fors fauerit, siue probus sit ille, siue improbus, siue stultus, siue sapiens siue sanus, siue motæ mentis, modo figuram habeat hominis, ei summa rerū credenda est. Huius arbitrio mundus bellis & cædibus miscetur, sacra ac prophana omnia perturbantur. Sed ea res si minus mutari potest, proximum tamen erat, diligenti institutione succurrere: & si non licet idoneum imperio deligere, enitendum est, ut idoneum imperio faciamus eum, quemcunq; fortuna nobis dedit. Videmus qua sollicitudine, qua cura, qua uigilantia, paterfamilias educat puerum, unius fundi dominum futurum. Quanto igitur maiori cura institutus est is, qui uel magno omnium bono futurus sit bonus, aut magno omnium exitio malus, & de cuius unius nutu salus aut perniciēs pendebit orbis? Quibus decretis, quibus philosophiæ præceptis, hoc pectus erit præmuniendū: non solum aduersus tantas rerum tempestates, quæ solent in ciuitatibus exoriri, uerū etiam aduersus fortunæ indulgentiam, quam arrogantia & stultitia ferè solet comitari: aduersus delicias, quibus uel optima natura corrumpi possit: multo maxime uero aduersus adulatorum pestiferas assentationes, & illud uenenatissimum euge, quod illi tum potissimū occidunt, cum princeps insanit maxime. Hic mihi iam tum infantulo adhibendus erat artifex quispiam egregius. Non enim recte fingitur princeps, nisi cum se nondum intelligit esse principem. Statim, inquam, asciscendus formator, in quo deligendo conueniet & hoc esse diligentiores, quod principem deligere non licet, instituere licet. Hic mihi in pectusculū adhuc uacū ac sequax insillet opinio nes principis dignas, muniat optimis de honesto decretis: ostendat discrimen ueri principis ac tyranni: subiiciat oculis, quàm deo propinquas res est salutaris rex, quàm tetra belua, quamq; abominanda tyrannus. Admoneat eum, qui sibi gerit imperiū, non Reipublicæ, prædonem esse, non principem: nihil interesse inter piratas & principes piratarum animo præditos, nisi quod hi, quo sunt potentiores, hoc maiorem adferunt perniciem rebus humanis. Inculcet, q̄ multis hominum milibus, imò quàm uniuerso mundo prodesse queat, si is unum sapientē ac bonum præstiterit uirum. Doceat, apud Christianos homines imperium nihil aliud esse, quàm Reip. administrationem, non dominium. Imperium quidem appellari

appellari, sed memnerit se imperaturum, & liberis, & Christianis, hoc est, his liberis. Ad hoc ut princeps sit aliquis, non satis esse natū fuisse, non satis esse uetustas imagines, non sceptrum, non diadema. Animus sapientia præcellens: animus pro publica incolumitate semper sollicitus, & nihil spectans, nisi cōmune bonū, principem facit. Præmoneat, ne sese uel applausibus stultæ plebecule, uel adulatorū laudibus metiatur. Ne quid agat impulsū odij, amoris, iræ, aut ullius affectus instinctu. In creandis magistratibus, in condendis legibus, in cæteris munij, unicū tantum spectet scopum, nempe honestum, & publicā utilitatem. Non satis esse, si ipse nemini faciat iniuriam, officialium quoq; suorum integritatem præstandam esse principi. Non esse sitam in hoc principis laudē: si ditionis terminos proferat, si finitimos submoueat armis: uerum si quam forte nactus est ditionem, iustitia, frugalitate, cæterisque pacis artibus efficiat florentiorem. Doceat, ut ad bene merendū, de bonis sit propensissimus, ad ignoscendum facilis, ad puniendū non aliter accedat q̄ amicus medicus, membrum deploratum amputaturus, aut infortunus: ut omnia studiosè uitet, unde perspiciat reipublicæ magnum malum fore. Super omnia uero bellum modis omnibus declinet, quod alijs è rebus, alia atq; alia mala nascuntur: at bellum uniuersum malorum agmen semel effundit. Hæc atq; huiusmodi decreta, sunt animo puerili, sapientū apophthegmatis & laudatorum principum exemplis infigenda. At nunc uidemus uix ullos homines educari uel corruptius uel indiligentius, ijs, quos tanti refert omnium quàm optime institutos fuisse. Infans hic orbi imperaturus, stultissimis mulierculis committitur, quæ adeo nihil instillant in animum illius principis dignum, ut etiam si quid recte moneat præceptor, aut si suapte sponte uideatur ad mansuetudinem propensior, dehortentur: & principem, hoc est, tyrannum agere doceant. Deniq; nemo non blanditur, nemo non assentatur. Applaudunt proceres, obsecundant ministri, adulatur & præceptor: non hoc agens ut patriæ salutarem reddat principem, sed ut sibi magnificam paret fortunam. Adulatur & theologus, quem uulgo confessorem uocant, episcopen aliquam aucupans. Assentatur magistratus, assentantur qui colludunt, qui conuulunt: ut reclusissime dixerit Carneades, à regibus nullam artem recte disci, præter artem equitandi. Propterea quod solus equus, quoniam nō sentit principis ac plebei discrimen, nescit adulari regi: sed excutit, quicumq; is fuerit, qui non apte norit insidere tergo. Statim docetur fastum, docetur arrogantiam: admonetur licere quicquid libet. Audit, omnes omnium possessiones esse principis, principem esse superiorem legibus: in pectore principis omnem legum & consiliorum mundum esse reconditum. Audit sacras maiestates, serenitates, diuinitates, terrestre numen, & huiusmodi magnificos titulos. In summa dum adhuc puer est, nihil aliud discit ludere, q̄ tyrannidem. Mox rapitur ad puellas, inuitant, laudant, inseruiunt omnes. Hic adest æqualium effœminatissima turba, nullus risus, nullus sermo, nisi de puellis. Sub hæc alea, choreæ, conuiuia, citharæ, discursus: in his ætatis optima pars conteritur. Quod si quando libeat literis oblectare ocium, leguntur aniles fabulæ, aut his perniciosiores historię. Ex his animus nulla præmunitus antidoto, imbibit admirationem & zelum, ut Græci uocant, alicuius pestilentissimi ducis, puta Iulij Cæsaris, aut Xerxis, aut Alexandri Magni. Atq; in his ipsis quæ pessima sunt, maxime placet. Ab his impetus dementes, ab his exemplum pessimum sumunt. Pone nunc, si placet, ingenium nō delectum è multis, quod oportuit, sed qualecunq; contigit. Pone tam corruptam educationem, quæ uel Aristidis ingenium posset corrumpere. Pone tot adulationis uenena, pone delitias, quibus male cōuenit cum sapientia, pone uoluptates, pone fortunæ splendorem, pone potestatem, pone ætatem ferocem, & suapte sponte procliuem ad pessima. Super omnia, pone pectus falsissimis infectum opinionibus. Et miraris si hic ab his profectus rudimentis ad gerendam reipublicam, parum sapienter administrat? Sed iuuenis est, inquit, sapiet aliquando rerum usū. At principem non oportet esse iuuenem, etiam si iuuenis fuerit. Et cum misera est omnis prudentia, quæ colligitur usū rerum, tum in principe miserissima est. Nimio constabit reipublicæ, principis sui prudentia, si gerendo bello discet bellum rem esse modis omnibus fugiendam. Si non prius intelligat, magistratus integris uiris esse committendos, quàm improborū temeritate reipublicam labefactatam conspexerit. Nec est committendum, ut sicuti qui cithara discunt canere, prius quàm artem assequantur, citharas aliquot obtulerunt ac perdunt, quemadmodum scripsit Xenophon: ita princeps reipublicæ pernicie discat

scat reipublicam administrare. Non mirum igitur, si quando uidemus euenire, ut præpositere res geratur: nimirū ut cum affectus è corpore orti, ab animo coerceri debeant: ab animo perturbationes proficiscantur in corpus, ut oculus minus perspiciat quàm reliquum corpus: ut omnibus noxius sit ac pestilens, qui deī uicem gerens, omnibus debuit esse salutaris. An non uidemus egregia oppida à populo condita, à principibus subuertit? Rempubliam ciuium industria ditescere, principum rapacitate spoliari? Bonas leges ferri à plebeis magistratibus, à principibus uiolari: populum studere paci, principes excitare bellum. Hæc, opinor, dederunt occasionem adagio quod retulimus, à quo quidem, nescio quo pacto longius sumus digressi: sed iam ad id redimus. Dictum est igitur: Aut fatuum, aut regem nasci oportere, quod huiusmodi ferme fuerint barbari reges apud ueteres, quorū uti nam nostræ tempestatibus principes sint dissimillimi. Nam & fatuis ob inopiam mentis omnia permittuntur. Et regibus ob potentiam omnia laudi quoq; tribuuntur. Possimus & de pari regum ac fatuorum felicitate dictum interpretari, quod regibus quicquid uolunt, fortuna suppeditet. Fatui uero non minus felices sint sua philautia, per quam sibi putant nihil bonarum rerum deesse. Porro proverbiū apud Romanos natum uidetur, apud quos regis cognomen erat inuisum, ceu barbarum ac tyrannicum, & pugnant cum publica libertate, quam illi uel in primis tum sectabantur.

Minutula pluuia imbrem parit.

Ἐκείδ' ὄν ἄμβροϋ γυνώσκει, id est, Minutæ guttulæ imbrem parientes. Quoties res initio pusilla crescit in maius. Quemadmodum apud Plautum in Menæchmis: Nunc in te cadunt folia, post cadent arbores.

Quare in minutis uigilandum, ne paulatim incidamus in maxima incommoda, admonente proverbiali senario:

Ἐὶ μὴ φυλάξῃς μικρὰ κερὰ πρὸ μέγαν.

id est,

Maiora perdes, parua ni seruaeris.

Est enim psecas tenuis irroratio, qualem reddunt & nebulæ densiores.

Citra uinum temulentia.

Αἰνοῦ μὲθῃ, id est, Ebrietas absq; uino. Theophrastus, ut testatur in Symposiacis Plutarchus *τὰ κερὰ ἀκοινοῦ μὲθῃ ἐκείδ'*, id est, Tonstrinas ebrietatē absq; uino uocabat. Propterea quod illic desiderantes, sermonibus ita temulenti redderentur, ut nō aliter effutirent quicquid esset in animo, quam inter pocula solent ebrii, uoces interdum per temulentiam effutientes per iugulum, ut ait Plinius, redituras. Horatius insolentiam ebrietatem appellat: Fortunatq; dulcis ebria. Vulgo panariam ebrietatem appellant arrogantiam, licentiamq; morum, quæ secundis rebus comes esse consueuit. Et est hæc quidem non paulo periculo fior illa quam uinum adduxit. Siquidem uini æstus pauculis horis, aut etiam somno deferuescit. Hæc multis in omnem usq; uitam durare consueuit.

Palmam ferre.

IIII

Palmam ferre, & palmam tribuere, & palmam præripere, & his consimiles orationes: tametsi propter frequentem usum simplices esse uideantur, tamen proverbiali schemate dictæ sunt. Neq; enim palma per se uictoriam significat, sed arborem *ἐμπροσθεν* id est, perpetuo uiuentem frondibus, quam Græci *φοινίχῃ* uocant. Cur aut ab hac potissimum sumpta sit metaphora, illud arbitror in causa fuisse, quod quemadmodum in conuiuialibus quaestionibus refert Plutarchus, hæc una fuerit communis omnium sacrorum certaminum corona, cum alioqui singuli ludi peculiare quæsdā arbores aut herbas haberent, quibus uictores insigniebantur: ueluti laurum, oleam, myrtum, apium. Præterea sunt qui putent hanc arborem initio Phœbo sacram fuisse ante laurum, & antiquissimum uictoris insigne fuisse palmam, non aliam quampiam arborem. Quamobrem autem hæc arbor potissimum delecta sit ad eum usum ab antiquis, A. Gellius causam reddit libro Noctiū Atticarum tertio, capite sexto, scribens arbore palmæ peculiare quiddā inesse, quod cum ingenio fortium uirorum conueniat. Nam si super eius, inquit, lignum magna pondera imponas, ac tam graui ter urgeas oneresq; ut magnitudo oneris sustineri non queat: non deorsum palma cedit, nec infra flectitur, sed aduersus pondus refurgit, & sursum nititur, recuruatq; huiusq; tam stupendæ rei citat auctores, Aristotelem in septimo Problematum libro, & Plutarchum in octauo Symposiacorū. Et Plutarchi quidem uerba super hac re reperi in

Folia cadunt,
post cadet ar.

Αἰνος μὲθῃ
Ebrietas absq;
uino

reperi in eo quem Gellius citat libro: φοίνικος γὰρ ξύλον, ἀν' ἀνθρώπων ἀπὸ θεῶν βαρύνεται, ὁ δὲ πᾶσι βλάβην οὐκ ἔχει, ἀλλὰ κερδοῦς πρὸς τὸν αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ ἀνθρώπων ἔστι διαζωμνὸν. ὅσοι δ' ἡ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀλλοτρίως ἀγνοῦντες εἶσι, οὐκ ἔστιν ἀδυναμία, ἀλλὰ καὶ μαλακία ἐπινοῦνται αὐτοῖς πρὸς τὸν αὐτοῦ. οἱ δ' ἐξ ἑρμηνείας ἑσπεύοντες ἄσκησιν, ὁ μόνος οὖν νόμος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οὖν οὖν φρονήμασιν ἐπαίρονται καὶ ἀφ' ἑνὸς, id est, Nam palma lignum, si superimposito pondere grauiter premas, haud defleſcitur deorsum, uerum in cōtrarium curuatur: perinde quasi resistens oneri uim facienti. Hoc ipsum sanè accidit & in certaminibus athletarum. Etenim qui per imbecillitatem animiq; molliciem cedunt illis, eos premendo defleſcūt. At qui fortiter in eo studio perdurant, hi non modo corporis robore, uerum etiam animi prudentia prouehuntur atque augētur. Idem affirmat Plinius libro decimo sexto, capite quadragesimo secundo: Ponderus, inquiens, sustinere ualida, abies, larix, etiam in transuersum posita. Robur, olea incuruantur ceduntq; ponderi, illa renituntur: nec temere rumpuntur, priusq; carie quam uiribus deficiunt. Et palma arborum ualida, in diuersum enim curuatur. At populus contra omnia inferiora pandatur: palma è contrario fornicatur. Idem affirmat Theophrastus libro de Plantis quinto. Hoc uirilis animi robur, cū palma genuina uī congruens, Vergilius scite descripsit, cum ait:

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito,
Quam tua te fortuna sinet.

Nec abhorret hinc Horatianum illud:

Duris ut ilex tonfa bipennibus,
Nigra feraci frondis in Algido
Per damna, per caedes, ab ipso
Ducit opes animumq; ferro.
Non hydra secto corpore firmior,
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monstrum te summisere Colchae
Maitus, Echionidae Thebae.
Merses profundo, pulchrior euenit.
Luctere, multa prouet integrum
Cum laude uictorem, geretq;
Prælia coniugibus loquenda.

Relinque quippiam & Medis.

Medis aliquid relinque λέπει τι καὶ μέδους, id est, Reliquum facito aliquid & Medis. Proverbialis focus in eos, qui ex conuiuio nihil reliqui faciunt, aut qui facultates uniuersas abliguriunt. Plutarchus in Symposiacis: ἡμῖν ἢ ἐν τοῖς βοιωτοῖς ἢ ἐν λέπει τι καὶ μέδους, ἢ ἐν σωματικῷ ἢ ἐν δὲ μῆδου τιμῷ φωνήσεται καὶ τὸ ἐχάσσει. βοιωτίας ἔργον καὶ φρόντισιν ἐπέπρεχον. id est, Nobis quidē Bœotia illud in ore est: Relinque quippiam & Medis. Ex quo Medi & Phocidem ipsam, & extremos Bœotiae terminos incurſarūt, omnia uexantes miscentesq; populationibus. Sub-
Hospitibus aliquid relinquit ἵσθι αὐτὸν, quod etiam uulgo hodie dicitant: λέπει τι καὶ ξηνοῖς ἐπελθῶσιν, id est, Relinquit quippiam & hospitibus aduenturis. Adagium in uariis usus trahi potest, aut per ironiam, ut si dicas diuiti, indignis & sumptuosis heredib. suas opes destinātī relinquire, Relinquit quippiam & Medis, hoc est, compare tu quod disipent ij qui tibi male uolunt, aut immodice profuso, aut intemperantius garrulo, quemadmodum in Phormione Terentius: Parce sodes, ut possis cum illa.

Deorum manus.

οὐδὲ χεῖρας, id est, Deorum manus. Olim per ironiam, ut opinor, dicebantur efficacia illa pharmaca, quae plurimis ex rebus & è longinquo petitis conficiuntur: quibus hodie tum medici, tum Pharmacopolae uulgo faciunt imposturam. Plutarchus quarta decade τῶν συμποσιακῶν, simul & prouerbium refert, & Erasistratū citat, huiusmodi medicorum mixturas improbantem: Ἀλλὰ πολλὸν μάλλον ὅτι ἐν μινυῶν τὰς βασίλικας καὶ ἀλεξίφάρμακας ἐκείνας διωκόμεν, ὡς θεῶν χεῖρας ἀνόμαστον, ὁρῶσιν αὐτὸς ἐλεγχθῆναι ἀνοπίαν. ὁ δὲ πάλαι, ὡς μὲν παλαιὰ καὶ βοιωτικά, καὶ θεσσαλικά, καὶ τὰ ἀπὸ γῆς, καὶ θαλάσσης, εἰς τὸ αὐτὸ συγκυκτανυῦνται, καὶ ἅμω γὰρ ταῦτα ἐκείνων τὰ φάρμακα ἐκείνη καὶ συνήα καὶ ὁ θεοῦ ἐλεγχθῆναι ἀνοπίαν. ἀλλὰ νῦν ὅσοι ποικίλοντες ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης ὅσα ὄρεξιν, id est, Quin multo magis cum regales illas & efficaces uariorum

uariorum remediorum mixturas conficiunt, quas deorum manus appellarunt. Erasistratus autem coarguit absurditatem & curiositatem eorum, qui simul & metallica & herbaria, & ferina, quaeq; terra gignit, quaeq; mare, in unum commiscuerunt. At bene haberet, si his omisit in pitana & cucurbita & hydrelæo medendi artem finissent. Verum per lo uem ipsa rerum uarietas imponit nobis, & appetentiam illicit. Haec tenus Plutarchus. Meminit huius adagij Galenus, tractatu 6 citans ex Erophilo. Libet obiter & C. Plinij uerba hoc loco subscribere, quibus medicorū mixturas taxat. Ea sunt in praefatione libri 24. Hinc, inquit, nata medicina. Haec sola naturae placuerat esse remedia, parata uulgo, inuentu facilia, ac sine impendio, ex quibus uiuimus. Postea fraudes hominum, & ingeniorum capturae officinas inuenere istas, in quibus sua cuiq; homini uenalis promittitur uita. Sciant compositiones & mixturae inexplicabiles decantantur. Arabia atq; India in remedio aestimantur. Hulceriq; paruo medicina à rubro mari imputatur, cum remedia uera quotidie pauperrimus quisq; caenet. Nam si ex horto aut petatur herba, uel frutex quaeratur, nulla artium uilior fiet. Haec tenus Plinius.

Quot homines, tot sententiae.

VII

Nihil uel hodie uulgo tritius est q̄ haec Terentiana sententia: Quot homines, tot sententiae. Cui similis est apud eundem & illa: Suius cuiq; mos est. Persius item: Mille hominum species, & rerum discolor usus. Velle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno. Eodem pertinet & illud epigrammaticum, quo dictum est, inueniri qui nō recuset agris paternis cedere: qui uelit ingenio cedere, reperiri neminem. Horatius decentissimam addidit allegoriam,

Tres mihi coniuuatae propè dissentire uidentur,
Poscentes uario multum diuersa palato.

Idem primam omnium Odam huius argumento sententiae conscripsit, alijs studijs alios duci, alijs alia cordi esse. Alludit facetissime Terentius in Phormione, cum è tribus aduocatis primus ait, secundus negat, tertius deliberandum censet. Huc alluisse uidetur & diuus Paulus apostolus, cum admonet, ut ad pracludendam amulationē sinamus unumquēq; in suo sensu abundare. Cui consilio si theologorum uulgus auscultaret, nō esset hodie tanta digladiatio de nihili quaestiuiculis: Sunt enim omnino quaedam quae citra pietatis dispendium ignorari possunt. Eam sententiam Euripides in Phoenissis latius explicuit:

Εἰ πάσι ταῦτα καλὸν ἔφην, ὁφείλοντο ἅμα,
οὐκ ἔγωγε ἀμείλικός ἀνθρώποις εἶμι.
Νῦν δ' ὅδ' ὁμοιοῦν εἶδεν εἶπ' ἴσον βροτοῖς
Ἐλπίδι νόμοισι, τὰ δ' ὄφρον' ἐκείνη πόδε. id est,

Cum ceteris idem si pulchrum & egregium foret,
Nulla esset aniceps hominibus contentio.

At nunc simile nil, nil idem mortalibus,
Nisi uerba forsan inter istos concinunt,
At re tamen factisq; conuenit nihil.

Idem in Hippolyto coronato:
Ἀλλοιοῦν ἅμα θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων μέλη. id est,

Hic his, hic illis, & homo cordi est & deus.
Huc respexit Homerus in Odyſſeae f.

Ἀλλοιοῦν γὰρ τ' ἀλλοιοῦν ἀνὴρ ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ὄφρονες id est,
Nanq; alijs aliae res aridentq; placentq;.

Eum auscultata, cui quatuor sunt aures.

VIII

Inter Graecanicorum prouerbiorum colleclanea refertur: ἄκουε τὸ πρὸς αὐτὸν ὡς ἔχειν Quatuor aures habenti au-
τῷ, id est, Eum auscultata cui quatuor sunt aures. Huius adagionis, huiusmodi quoddam interpretamentum adfert Zenodotus: Oraculo quondam fuisse responsum, Entimo Cre-
tensi & Antiphemo Rhodiensi, ut eum obseruarent, cui quatuor essent aures. Is autē erat
praedo quidam Phœnix, quem cauendum esse monebat oraculum. Porro quod quatuor
aures habere dictus est, non satis liquet, uerēne habuerit, an per allegoriam sit accipiendum,
quod quatuor locis exploratores haberet dispositos. Verum illi cum dei responsum tan-
quam

quam ridiculum negligenter, in praedonem inciderunt, atque ab eo sunt extincti. Itaque ex hoc euentu uulgo natam esse paroemiam existimant. Sed mihi magis arridet, quod idem ex Aristophane grammatico refert, Lacedaemonios Apollinis simulachrum ita folere fingere, ut quatuor haberet aures, & manus totidem: uel quod, ut auctor est Sosibius, hac figura uisus sit illis apud Amyclas pugnantibus: uel significantes, ut equidem consicicio, uiro prudenti res quam plurimas tum audiendas esse, tum usum uitae periclitandas. Porro creditum est antiquitus, nulla oracula fuisse certiora quam Apollinis. Vnde iactatum etiam illud: *τα εκ προποδου*. Atque ita monet prouerbium, audiendos esse illos qui diuturno complurimum rerum usum praeter ceteris sapiunt, ita ut fere faciunt senes. Vnde & apud Homerum laudatur Nestoris oratio, tanquam omnium auditu dignissima, & in Odyssae secundo libro, Aegyptium herosa senem primo loco loquentem facit:

ος δ' η γηραι κνφός ελω, κει μνελα υδου. id est,

Qui iam incuruus erat senio, sed plurima norat.

Eodem spectauit Euripides in Phoenissis, ad quae locum alludit Lucianus in Hercule Gallico, id quod obiter admonendum putauit, propterea quod is dialogus inter multos alios a nobis Latinus est factus: & allusio non nihil habet tenebrarum, sed carmen poetae referam:

Ω τεκνον εχ απωντα (σε) γηρα κικα

Ετεοκλεδν προσεση, αλλ ημπειελα

Εχ η λεξαι ην νεωυ βορωτφου.

Verba sunt Iocastae iam anus ad Eteoclem adulescentem filium. Ea nos sic uertimus: Ognate Eteocles, cuncta nequaquam mala Adsumt senectae, nam per experientiam Vsq; rerum dicere, haud nihil, rudi Potest iuuenta melius, ac prudentius.

Idem nunc uulgo nostratum effert, subfordida quidem, sed tamen apta metaphora, cum aiunt: Prospectandum uetulo latrante cane, hoc est: nequaquam negligendum quoties senes periculum cauendum admonent. Canes enim uetuli non latrant temere, quemadmodum iuueniculi.

Vetulo cane latrante

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli. IX

Αει γαρ εδ πισσοσι οι διος κνφου. id est,

Iouis taxilli

Semper cadunt feliciter tali Iouis. Senarius est prouerbio celebratus, dicitur solitus in eos quibus res omnes perpetuo quodam fortunae fauore, ex animi sententia cederent. Apparet translatum a talorum iactu, ubi fortassis antiquitus obseruatum est, Iouis talos feliciores esse. Nam mos erat iactibus alearum, omnis causa deorum, aut hominum nomina praefari. Vnde & Veneris iactus inter felices numeratur, uel prouerbio teste: Si saepe facies, aliquando Venerem iacies. Nisi malumus ad Iouis uictoriam, Iunonisq; uictae fabulam referre. Sunt qui putent quadrare in eos qui factis suis dignas poenas dependerint, quasi Ioue non finente culpam inultam. Mihi uidetur non absurde dici posse & in uiros fortunatos ac praepotentes, quorum etiam parum recte factis applauditur, attestante uersu prouerbiali:

Ως θυφλωσ πισσοσι αε λαμπερα τυχευ. id est,

Quam facile semper res cadunt potentium.

Ab hac sententia non abhorret illud Euripidis in tragedia, cui titulus Phoenissae:

παντα δ' εδπεπηθευς. id est,

Sunt cuncta dijs procliuia.

Tum illud Homero frequens: *οι δ' ε τε παντα διωωνται,* id est, Coelestes omnia possunt.

Thessalorum commentum. X

Θεσσαλων σισμα, id est, Thessalorum commentum uarias ad res accommodari scribit Suidas: tum ad eos qui in acie locum deferunt: tum ad illos qui cultu delicatiorum utuntur: tum ad hos qui dolis quempiam circumueniunt. Natum autem arbitrantur ex huiusmodi quapiam historia: Arato Thessalo cuidam oraculo responsum est, caueret ne clanculum uinceretur ab his qui maiore splendidioreq; uoto oraculum aduersus ipsum ambiret. Quod ille simul atque audiuit, uotum nuncupat, se centum hominum capita deo sacrificaturum. Deinde postea quae ea quorum gratia uenerat, ex animi sententia confecisset, uotum ac sacrum persolvere sine fine cun-

ne cunctabatur, tanquam neque pius fatis neque dignum Apolline. Qua quidem ex re natum aiunt, ut postea quotannis hecatomben ei deo pollicere sint soliti: neque reddere tamen quod essent polliciti. Thessalorum fraudulentiam notat & Euripides in Phoenissis:

καε πως νοησας ετροκλεις ο θουσαλων

εισηγαγε το σισμα μιλιεα χθονος. id est,

At sentiens hoc Eteocles, mox Thessalam

Adhibuit artem, gentis ob commercium. idem alibi:

πολλοι ηθησαν, αλλ επισσι θεσσαλοι. id est,

Multus quidam aderat, lubrica tamen fide

Grege Thessalorum.

Idem declarat Demosthenes in Olynthiaca prima: *ετα τε ην θεσσαλων, ταυ τε γαρ επιστε* *μν λω δ' ηπτο φουσει ηδαι πασιν ανθρωποις.* id est, Accedit, inquit, ad haec res Thessalorum, quae profecto cunctis quoque mortalibus natura, semperque infida fuerunt. A quibusdam sic refertur hoc adagium: *αει γαρ τε ην θεσσαλων επισσα,* id est, Semper enim res Thessalorum infidae. Aristophanis enarrator ab Iasone natum prouerbium existimat, quod is Medae promissam fidem soluerit, quod quidem illa illi exprobrat apud Ouidium in Heroicum epistolis. Prouerbij meminit & is qui fragmenta nobis Athenae tradidit.

Thessalorum alae. XII

Θεσσαλικα ηφρυγυδν, id est, Alae Thessalicae. Prouerbiali ioco quondam dicebatur in uestes manicatas, quas Graeci *ηεροδωδν* uocant: quod hoc genere per luxum ac delicias uterentur Thessali. Apud Maronem hoc amictus genus tanquam parum uirile, Troianis ab hostibus opprobatur:

Et tunicae manicas, & habent redimicula mitrae.

Et apud Plautum quidam cultu punico, uelut auis exotica, ridetur propter manicas, aut angulos alarum instar, utrinque propendentes atque extantes.

Thessala mulier. XIII

Θεσσαλικη γυνη, id est, Thessalica mulier. In ueneficas, malarumque peritas artium dici solitum. Propterea quod ea gens praeter caeteras hoc nomine notata est, id quod ex Apuleiano Asino pluribusque scriptoribus alijs satis liquet. Vnde Horatius in Odis:

Quae saga, quis te soluere Thessalis

Magus uenenis, quis poterit deus?

Plautus in Amphitryone ueneficum appellat Thessalum. Et Strepsiades apud Aristophanem in Nubibus consulit Socratem, an adhibenda sit Thessala incantatrix, quae lunam coelo detrahat, quo minus in Neomenia cogatur aes alienum reddere. Eam superstitionem in Thessalos a Medea profectam existimant, quae cum illac fugeret, per aerem uecta, scrinio lum ueneficis ac magicis herbis plenum deiecerit, eaque sparsa suppullulasse. Quin & Plinius libri trigesimali cap. 1. docet, magiam ad Thessalos usque propagatam, diu ab ea gente cognomen obtinuisse, adeo ut Menander quoque literarum subtilitatibus peritus, Thessalam cognominari fabulam, complexam ambages foeminarum detrahentium lunam.

In sinu gaudere. XIII

In sinu gaudere, est tacitam apud se uoluptatem sentire, neque quod uulgo faciunt, foras proferre gaudij notas. Tibullus:

Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.

Propertius item:

In tacito cohibe gaudia clausa sinu.

Idem:

Alter in alterius mutua flere sinu.

De amantibus dictum, qui secretas animi curas inuicem effundunt, quas alijs coelant tamen. Cicero Thufcul, quaest. lib. 3. Quoniam haec plausibilia non sunt, ut in sinu gaudeat, glorioso loqui destinant, Plinius Caecilius lib. 2. epist. 1. Quibus ex causis necesse tanquam immaturam mortem eius in sinu tuo desileam. Est aliquoties apud Senecam. Velut epistola 106.

si bona tua non iactaueris, si scieris in sinu gaudere. Atque ea quidem loquendi figura uideatur ab Homero sumpta mutuo, qui in Odyssae 22 libro sic ait:

εν θυμω γρηυ χαϊρε και ιχεο.

In tacito longaeua sinu preme gaudia nutrix.

Perinde dictum est in sinu, quasi dicas in pectore tuo, non in labijs aut fronte, quibus partibus uul-

bus vulgus consuevit prodere quid in animi penetralib. occultat. M. Tullius in epist. qua- dam ad Quintū fratrem: Mihi crede in sinu est, neq; ego discingor. His uerbis promittit si dem silentij. Nam si quis discingatur, effluit quod sinu creditū est. Plutarchus in uita Ca tonis Uticensis & sinu dixisse uidetur, pro intima familiaritate. *ἑσπέρως ἐπίσταντα καὶ ἀπορ- νιοῦ, ὅς ἐστι πᾶσι φιλία καὶ ἀγάπη, καὶ γὰρ ἐκείνου πάλιν, ἐκ τῆς συμπερίεχου ἀνδραγαθίας, ὡς φασὶ οἱ τὸν ἴδιον αὐτῆς ἢ βίου εἰσδότες.* id est, Pisonē Calfurniū, qui erat pater uxoris Cęsa ris, & Gabiniū Paulum ex intimis Pompeij sinibus, ut aūt, qui mores ac uitā hominis no rūt. Scauola li. Pandectarū 22. Tit. de probationib. cap. 27 paulo diuerfius usurpat. Quod omnem inquit fortunā & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui sine ulla cautione. In sinu meo dixit, pro in potestate ac fide mea: quod enim alterius fidei com mittimus, in sinum deponere dicimur. Ita Terentius, Hanc mihi in manum dat.

Feras non culpes, quod uitari non potest. X I I I

A. Gellius scribit Publij Mimi sententias aliquot, ad cōmunem sermonem accommo- datissimas uulgo circumferri solitas, è quibus hæc una est, quouis philosophorū dogmate salubrior: Feras non culpes, quod uitari non potest. Quibus uerbis admonemur, ut mala fatalia quæ nulla ratione possint, neq; declinari, neq; propelli, saltē animi æquitate lenian tur. Nec aliud, tamen si uerbis alijs docet Euripides in Phœnissis, cum ait: *δ' εἰ φέρει τὰ τῆς θεῶν,* id est, Toleranda fata numinum. Idem in eiusdem tragœdiæ calce:

τὰς γὰρ ἐκ θεῶν ἀνάγκας θνητῶν ὄντα δ' εἰ φέρει. id est,

Quippe mortalem necesse est ferre fata numinum. Homerus Odysseæ lib. 9

ἄσπευ γ' ὄπως δὲ θεὸς μέγα λυγρὸν ἔλεα δαυ. id est,

Nulli fas uitare malum ex loue rege profectum.

Huc pertinet & illud scitum Varronis dictum: Vxoris uitium aut tollendum esse, aut feren dum. Item adagium quod suo dicemus loco: *Μὴ πῶς κύντρον λακτίσαι,* id est, Ne contra stimulum calcitres.

Sursum uersus sacrorum fluminum feruntur fontes. X V

Prouerbialis allegoria, qua quippiam præpostere fieri significamus, legitimasq; rerum uices inuerti, quod genus sit, si puer senem admoneat, discipulus præceptorem docere con- netur, seruus imperare domino. Sumptum adagium ex Euripidis Medea:

ἄνω ποταμοῦ - Ἄνω ποταμοῦ ἰδρῶν χερσὶ παγὰς, μὲν καὶ δίκην, καὶ πάντα πάλιν σφέφετ. Ἄνω ποταμοῦ μὲν δὴ λίαν βέλαι, θεῶν δὲ οὐκ ἔτι τίσις ἀρῆρε.

Quibus uerbis chorus indicat, pristinum rerum ordinem inuerti: uiros iam dolis muliebrī bus uti, neq; manere promissis: contra mulieres audere uirilia. Vsurpat hanc parcemiam Lucianus in Terpsione, ubi hæredipeta delusus Plutonem incusat, quod ipse iuuenis ad- huc morte præreptus esset, superstite sene quē captauerat, idq; cōtra naturalem ordinem.

ἄνω γὰρ τὸ ποταμοῦ τῆς γῆς, inquit. Rursus idem in Apologia libelli, *ποῦ τῆς αὐτῆς μετὰ σωῶν τῆς πολλῆς γῆς ἢ ἀσφραγίας τῆς νῦν βίης πῶς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τῆς ποταμοῦ χερσὶν, καὶ ἀναστρέφεται τὰ πάντα, καὶ πάλιν ἀπὸ πῶς τὸ χεῖρον ἔσται αὐτῆς.* id est, Longe, inquit, lateq; a scriptis tua nunc disidet uita. Iamq; illud quod aiunt, accideret, ut sursum uersus incedant flumina, cunctaq; pariter inuertentur, at in deterius recantarentur. Vsurpat & Diogenes Laerti us in uita Diogenis Cynici, narrans quemadmodū Diogenes, ubi perinde quasi dominus esset, nō seruus hero suo mandaret, ut quod erat iussus faceret: atq; ille prouerbio respon- didisset, *ἄνω ποταμοῦ ἰδρῶν,* Atqui si medicū, inquit, ægrotus, esses are tuo mercatus, utrum illi monenti pareres, an istum ad modum responderes, *ἄνω ποταμοῦ;* Vsurpat & Aristote les in Meteorologicis. Eodem alludit Vergilius in Aeneide, cum ait:

Ammis & Adriacas retro fugit Aufidus undas. Vbi Seruius admonet subesse prouerbium de re neq; uerisimili, neq; consistente. Flaccus in Odis sic extulit: Quis neget arduis

Pronos relabi posse riuos Montibus, & Tyberim reuerti: Cum tu coemptos undiq; nobiles Libros Panæti, Socraticam & domum,

Mutare

Mutare Ioricis Iberis Pollicitus meliora, tendis? Vbi prouerbium annotauit Porphyrio.

Item Ouidius in Heroïdum epistolis: Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,

Ad fontē Xanthi uersa recurret aqua.

Xanthe retro propera, uersaq; recurrere lymphæ,

Sustinet Oenonen deseruisse Paris. Item Propertius:

Fluminaq; ad caput incipiunt reuocare liquores.

Ad felicem inflectere parietem. X V I

Aristophanes in comœdia cui titulus, Ranæ, bellissimum usurpat adagium, quod uti- nam in literis duntaxat extaret, non etiam in omnium prope mortalium uita,

πῶς τὰ μὲν πῶς ἀνθρώπος ὄντι καὶ ἔχοντες καὶ φρονίους, καὶ πολλὰ ποδοπλάκωτον μετὰ κινδύνον αὐτῶν ἀεὶ πρὸς τὸν εὖ πρὸς τὸν κατὰ τὸν νόμον.

id est,

Nam uiri est prudentis illud,

Atq; cordati, caticq;

Multum aquæ cui nauigatum, ut

Semper ad felicis se

Cautus inflectat latus.

Prouerbium autem ita cōmodius effertur: *πῶς τὸν εὖ πρὸς τὸν κατὰ τὸν νόμον εἶπε, id est, In fell- cem parietem uergere. Aristophanis interpres translatum existimat ab his qui nauī uehū- tur: qui si quando nauis alterum latus fluctu deprimatur, protinus in alterum transcurrūt, quod altius extat ab undis. Dicitur & in hos qui commodi sui respectu semper ad poten- tiores ac fortunatiores amicos applicant sese: ac quemadmodum muscæ ad culinæ nido- rem aduolant reuolantq;, ita fortunā potiorem in amicitia, nō fidem sequuntq;. Aut qui dum est anceps exitus belli, quietem agunt: porro simul atq; iam inclinari fortuna, ut ap- pareat utra pars sit uictoriam reportatura, protinus ad eam adiunguntur. Hoc animo legi- tur fuisse Metius ille Vergilianus, & Polymnestor qui uictoria arma secutus, magis q; ho- spitij fidem, Polydorum obruncat, & auro uī potitur. Huiusmodi genus hominū elegan- ter notat idem Aristophanes in Pluto. Siquidem hic Chremylus iam diues factus, queri- tur sese obtundi huiusmodi saluatoribus qui aurum olfecerant:*

βαλὲ ὄν κεραικῆς, ὡς χαλεπὸν εἶσι οἱ φίλοι οἱ φαινομένοι πρὸς χρέμα ὅτ' αὐτῶν πρὸς τὸν κατὰ τὸν νόμον. id est,

Malam in crucem, ut res est molesta, ubi silico

Ad res secūdas demum amici prouolant. Eodem pertinet Euripideum illud ex Medea,

τῶντα φθύνει πᾶς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ φίλου. id est,

Tenuē atq; egenū cuncti amici deserunt. Antiphanes in Progonis, citante Atheno li. 6

μή μοι πῶς ἔλθης ὅτ' αὐτῶν πρὸς τὸν κατὰ τὸν νόμον.

Ne tum mihi adsis, quando res cedunt male.

Interpres prouerbium subesse admonet, dici solitum in eos, qui tum amicorum consuetu- dinem deserunt, cum in periculis uersantur. Cæterum poetam uerbis in contrarium uer- sis ad parcemiam alluisse, quæ recte sic effertur consueuerit:

μή μοι πῶς ἔλθης ὅτ' αὐτῶν πρὸς τὸν κατὰ τὸν νόμον. id est,

Ne tum mihi adsis, quando res sunt prosperæ.

Ad hoc facit & illud apud Euripidem in Oreste: *ὄν φίλος*

ἐν τοῖς κακοῖς καὶ τοῖς φίλοις ἀφελῆμι.

ὅτ' αὐτῶν ὁ δάμων εὖ δίδω, τὴν φίλων;

ἀρκεί γὰρ αὐτῶν ὁ θεὸς ἀφελῆμι θέλων. id est,

Iuuare amicos rebus afflictis decet.

Quorum opus amicis, cum benigna fors fauet?

Siquidem ipsa per se sufficit Rhamnusia,

Volens secundis adiuuare fauoribus.

Ne rebus pro- speris mihi ue- nias

i 4 Idem

Idem poeta propius allusit ad adagium in eadem tragœdia, nisi quod catholicam sententiam ad præcones retulit:

Τὸ γὰρ γένος πρῶτον ἐστὶ τῶν ἀτυχημάτων, ὅτι ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἄλλο γένος, ὃ δὲ δὴ ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἄλλο γένος, ὃ δὲ δὴ ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἄλλο γένος.

id est,

Namq; id genus sunt usq; præcones, uti Felicioꝝ partibus se accommodent, Amentq; demum hunc, qui sit inter principes, Reiq; qui temperat habenas publicæ.

Idem in Hercule furente:

Καὶ τῶν κελῶν ὅς τις ἀφελῶναι θέλει, Συμπλεῖν δὲ τοῖς φίλοις δυσχερῆς ἐστίν.

id est,

Navigare cum felicibus Comes ire querit, non item infelicibus.

Huc pertinet, quod Aristoteles lib. Moralium Eudemiorum septimo, proverbiū dictum ostendit, χρόνον δεικνύσαι τὸν φιλοφρονεῖν, id est, Tempus indicare quis uere amet. Tempestas enim arguit amicitiam, ac fucatos illos amicos detegit.

Amico amicus.

XVII

Quod est apud Terentium in Phormione: Solus est homo amico amicus, Donatus in dicat esse parœmiā, atq; ita legi apud Apollodorum, cuius utiq; Phormio græca est: μόνη ἐπίσταται φίλων ὁ φίλος, id est, Solus nouit diligere amicos. Aristoph. apud Athenens.

Ἄλλ' ὅσον μέλι τὸν σπασμὸν μοι, τῶν φίλων γὰρ ἂν φίλος ἐργασίη χρεός, ἢ λόγος ἔφω μόνον.

id est,

At nil moror dicteria Amico amicus cum siem, factis: neq; Verbis modo prodesse propositum mihi, Sed re simul factisq;.

Ipsa figura proverbiū præ se fert, quæadmodum initio demonstrauimus. Quadrabit in eos qui nullum officium refugiunt, modo gratum faciunt amicis. Huic affine uidetur illud Euripidis in Medea:

βαρῆν ἐχθροῖς καὶ φιλοῖσι δὲ μὲν.

id est,

Beneuolam amicis, rursus asperam hostibus. Theocritus in Aita, Ἄλλ' ἄλλος δ' ἐφίλησαν ἴσως ζυγῶν, ἢ εἰ ποτ' ἦσαν χεῖροισι πάλαι ἀνδρῶν, ἢ ἀντιφίλος ὁ φιλοφρόνης.

id est,

Par amor ambobus, mortales aurei olim Viuebant, tum cum redamabat amatus amantem. Aristoteles apud Laertium crebro solitus est dicere, ὃ φίλοι, φίλοι ἐσθλοί, significans utram amicitiam interisse inter mortales.

Muneribus uel dij capiuntur.

XVIII

Quod scripsit Ouidius:

Munera crede mihi capiunt hominesq; deosq;.

Placatur donis Iuppiter ipse datis, Euripides in Medea, uulgi sermone fuisse celebratum ostendit, cum ait:

τίθειν δῶρα καὶ θεὸς λόγῳ, χρυσὸς δὲ κρείσσω μύθῳ λόγῳ βροτοῖς.

id est,

Donis uel ipsos dicuntur flecti deos, Certe inter homines, mille dictis luteum Præpollet aurum prorsus ac præponderat.

Celebratur & hic uersiculus, quem etiam usurpauit Plato libro tertio Politicæ,

Δῶρα θεῶς τίθει καὶ ἀεθλίους βασιλῆας.

id est,

Cum diuis flectunt uenerandos munera reges.

Vnde Seneca philosophi cuiusdam apophthegma referens ait: Omnium esse dulcissimum accipere.

Manum

Manum de tabula.

XIX

M. Tullius in epistola quadam: Heus tu manum de tabula. Magister adest citius quam putaramus, Videtur autem hac proverbiali figura, manum de tabula, admonuisse ut desisteret à scribendis dictionibus. Allusum autē apparet ad Apellis nobilissimū pictoris dictum: qui cum Protogenis opus immensi laboris ac curæ supra modum anxie miraretur, ait omnia sibi cum illō paria esse, aut illi meliora, sed uno se præstare, quod manum ille de tabula nesciret tollere, memorabili præcepto, nocere sæpe nimiam diligentiam. Hæc Plinius libro 35, cap. 10. Proinde si quando admonebimus, ut recedat aliquis ab opere negotiōte, quod in manibus habet, iubebimus illum manum de tabula tollere. Peculiariter autē conueniet in quosdam scriptores plus satis accuratos, & morosæ cuiusdam diligentie, qui sine fine premunt suas lucubraciones, semper aliquid addentes, adimentes, immutantes, & hoc ipso maxime peccantes, quia nihil peccare conantur.

Emerere malo quam rogare.

XX

M. Tullius in Verrinis actionibus adagij uice citat: Emerere malo quam rogare. Quo si significatū est, haudquaquam gratis accipi quod precibus emittitur: imò nihil emi charius quam quod roganti datur. Durū enim illud uerbum ingenuis animis rogo, nec inter amicos unquam expectandum, autore Seneca. Translatum à ueterum consuetudine, qua uicinus à uicino supellecilem commodatō rogabat, quam ipse forte domi non habebat. Hunc autem morē antiquitus fuisse ex Plauti tum Aulularia, tum Rudentibus licet cognoscere. L. Apuleius in Floridis. Neq; enim leui mercede emit qui precatur: aut paruū precium accipit qui rogatur, adeo ut omnia utensilia emere potius uelis quam rogare. Idem innuit, obsecrari quidem, sed eleganter, Græcis celebratum proverbium, quod alio reddemus loco, ἀχρηστὸς πηλοῦ ἐχει, ἀπὸ πηλοῦ δὲ τῆ γύναξ, id est: Precare uicino ut habeat, magis autem obsecrare. Significat autem, optandum quidem, ut uicinum habeas locupletem, à quo queas utendum sumere, quod ipse domi non habes: uerum multo satius esse, te ipsum domi possidere, quicquid postulat uitæ usus.

Manum non uertèrim. Digitum non porrexerim.

XXI

Proverbialis hyperbole: Manum non uertèrim, pro eo quod est, nihil omnino laboro, aut mea nihil refert. Nihil enim facilius quam manum uertere. Extat præter alios apud Apuleium in Apologia magis: Quid de me, inquit, Mezentius sentiat, manum non uertèrim. Item Cicero libro quinto De finibus: Ne manum quidem uersuros fuisse. Idem eius operis libro 3. Chrysiippus quidem & Diogenes detracta utilitate, ne digitum quidem eius causa porrigendum esse dicebāt, quibus ego uehemēter assentior. Agit illic de gloria siue bonafama, quæ sit omnino contemnenda, si nihil adferat utilitatis, iuxta illud è Satyra, Gloria quælibet, quid erit si gloria tantum est? De pollice uero diximus alibi. Quintilianus lib. 11 scribit, manuū gestus tantum habere momenti in pronuntiatione, ut propemodum uelut altera lingua pro omnibus uerbis loquatur. Sed admirationi proprie conuenit ille gestus, quo manus modice supinata, ac per singulos à minimo collecta digito, redeunte flexu simul explicatur atq; conuertitur. Interrogationi congruit ille, cum uertimus manum utcumq; composita est. Quin & hodie manum erectam inuertimus, quoties discrimen minimū significamus. In sermone quem modo citauimus ex Quintiliano, quod est pro omnibus uerbis, puto rectius legi, pro omnibus membris, ut intelligas, quicquid cæterarum corporis partium gestu significari potest, id solam præstare manum. Apud Plutarchum in uita Timoleontis quidam missus ad Andromachum, post multa inhumaniter ac barbarice dicta, manum deniq; porrexit, ac modo supinam, mox pronam ostendit, imitans hoc gestu se subuersurum illorum ciuitatem. At Andromachus ridens, nisi quod manu similiter supinata, ac mox uersa, iussit illum quam primum abire, nisi uellet talem reddi nauem ipsius.

Semper Leontini iuxta pocula.

XXII Leontini fem-

ἢ ἐπὶ λέοντοι ποτὶ τὸν κρατῆρα, id est, Semper Leontini iuxta crateres. In uoluptarios quæ per circa drabit, aut in eos qui semper hisdē studiis sunt addicti: Leontini Siciliæ populi sunt, quos pocula ubi Phalaris expugnasset, ne quando rebellionem pararent, ademptis armis ad computationes & uoluptates reiecit: atq; hinc natum adagium quod refertur à Diogeniano.

Cestheus

Cestreuſ ieiunat.

XXIII

Κεστρεὺς νηστεύει, id est, Cestreuſ ieiunat. De famelicis & uoracibus dici conuenit. Vnde & qui fame oscitant, κεστρεὺς dicuntur, & κεστρεύειν, quod conuicium olim in Athenienſes factum tradit Hefychius. Alij malunt referre ad eos qui uitam innocuam agunt, & ab aliorum iniurijs abstinent, nec ullum emolumentum ex ſua innocentia ferūt. Est enim ceſtreus piſcis genus quoddam, quod reliquis mutua deuoratione uiſitantibus, unum ab aliorum carnibus abſtinet, ideoq; non capitur eſca, ſed in limum abdit ſeſe, atq; ibi perdurat, & ut arbitrantur nonnulli, limo paſcitur. Quin captus etiā non alitur eſcis, aut ullo animāte, cum ſit acutis dentibus. Quin ipſe impune deuoratur à lupo, atq; ob id quia non eſſe tutum. Vnde & Ariſtophanes apud Athenāum:

Ἀπὸ φηλόγυ ἀνδρῶν κεστρεῖον ἀρκυρία; id est,

Num intus uiſorum Ceſtreum colonia;

Alludit ad Ceſtrinam Chaoniae partem.

Et apud eundem Diphilus:

Κεστρεὺς ἀνὲν εἰλω ἐνεκα νηστείας ἀκρεας id est,

Ceſtreus futurus ob inediaſ grauiffimam.

Rurſum libro ſeptimo refert ex Anaxandride:

τὰ πολλὰ ἀδιδπνῶ πῶδι πατῆ, κεστρεὺς δὲ νηστεύει, id est,

Incoenis obambulat fere, ieiunus ille mugil.

Refertur adagiū à Zenodoto, Diogeniano, Suida, Athenaeo libro Dipnoſophiſtarum ſeptimo, qui quidem præter alia complura & illud aſcribit, piſcem à nonnullis appellari ploten, & à congro deuorari, ut congrum ipſum à murena. Theodorus Gaza mugilem uertit.

Ubi amici, ibi opes.

XXIII

Plautus in Truculento: Verum eſt uerbum quod memoratur: ubi amici, ibidem opes. Citatur & à Fabio prouerbiij uice, libro Oratoriārum inſtitutionū quinto. Senſus eſt, potiores eſſe amicos quā pecuniam, & ad uitæ præſidium plus habere momenti amicos ci tra pecuniam quā abſq; amicis opes. Vnde & apud Scythas, autore Luciano is habebatur ditiffimus, qui certiffimos & optimos amicos poſſideret. Verum ſi quis ad huius ſeculi mores reſpiciat, adagiū inuertendum exiſtimabit; ubi opes, ibi amici. Quandoquidem

Vulgus amicitias utilitate probat. Et,

Illud amicitiae quondam uenerabile nomen

Proſtat, & in quaſtu pro meretrice ſedet.

Terra uolat.

XXV

Ἡ γῆ ἰστῆται, id est, Terra uolat. De re uehementer abſona, quæq; nullo pacto fieri queat. Suidas hoc adfert exemplum τῶ ἀδωάτης. Iulianus in epiſtola quadam prouerbiij nomine refert, mutato uerbo, κέρη ἢ γῆ, καὶ ἀπόρ ὁ λόγῳ, id est, leuis terra, quemadmodum dicitur. Adagiū hoc ad illorum affinitatē pertinet. quæ retulimus alibi: ζῆνς ἢ πους, id est, Iupiter orbus. Et, Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Ilias malorum.

XXVI

Ἰλιάς κακῶν, id est, Ilias malorum. De calamitatibus maximis ſimul & plurimis. Propterea quod in Iliade Homericā nullum mali genus nō recenſetur. Vnde ex hac docti putāt tragœdiarum argumenta fuiſſe ſumpta, ſicut ex Odyſſea comœdiarum. Eſt autem opus uerboſum, uiginti quatuor uoluminibus uitæ abſolutum. Vnde & quamuis orationē plus ſatis prolixam, Iliade longiorem uocant, ut Aefchines aduerſus Demofthenem, τὰντα δὲ εἰπὼν διδάσκει ἀναγνώσασαι ψήφισμα τὸ γραμματεῖ, μακρότερον ἢ τὴν Ἰλιάδα, κρηώτερον ἢ τὸν λόγον ὡς εἶωθε λέγειν. id est, His dictis decretū ſcribæ legendum tradit, prolixius quidem Iliade, uanius autem uerbis ijs quæ dicere conſueuit. Eufſtathius inuertit adagionem ad hunc

Ilias bonorum

modum, καὶ πρὸς ἰμῶν κακῶν Ἰλιάδα φησὶν, αὐτὴ δὲ καλῶτερον Ἰλιάς, id est, Iliadē malorum prouerbiū ait, at hæc omnium bonorum Ilias. Synefius in epiſtola quadam ad fratrem: καὶ ὅλων κακῶν αὐτὴ Ἰλιάς ποδῆς τὸν πόλιν ἡμῶν. id est, in ſumma, malorū Ilias circumſtet urbem noſtram. Plutarchus in præceptis coniugalibus. ὁ δὲ ἐκένων Ἰλιάδα κακῶν ἐλθόντων ἡμῶν ἐπιποιοῦν, id est, At illorum nuptiæ Iliada malorum Græcis ac barbaris inuexerunt. Loquitur enim de coniugio Paridis & Helenæ, quod inſtitimabiliſſimum malorum fuit cauſa

cauſa. Vtitur & M. Tuilius in epiſtolis ad Atticum: Tanta malorum impendet Ilias.

Lerna malorum.

XXVII

Λέρνη κακῶν, id est, Lerna malorum, de malis item plurimis ſimul in unum congeſtis & accumulatis. Parcemiā Strabo commemorat, libro Geographiæ octauo ſcribens, Lerna lacum fuiſſe quempiam, Argiolorum ac Mycenæorū agro communē, in quem cum paſſim ab omnibus purgamenta deportarentur, uulgo natum prouerbiū, Λέρνη κακῶν, id est, Lerna malorum. In hoc lacu poeta fingunt hydrā illam ſeptem capitum conſtitiffe, quam Hercules igni Græco confecerit. Eam autē hydrā Hefiodus ſcribit, ex echidna & Typhaone prognatam, alitam à Iunone: nimirum in odium Herculis. Zenodorus ait, locum quempiam fuiſſe in Argolica, in quem cum omne ſordium genus promiſcue conijcerent, foetiditas inde ac peſtilentes nebulas ſolitas exhalarī. Quāquam rectius autumant, ut adagiū ad Danaidum fabulam referatur. Nam ferunt Danaum quinquaginta iuuenes, Aegypti filios, quibus totidē filias ſuas collocarat, omnes eadem nocte trucidaffe, atq; horum capita in eum locum fuiſſe congeſta. Hinc ortum eſſe prouerbiū. Neq; uero negat fieri potuiſſe, ut cōtumeliæ cauſa in eundem locum in quo capita compoſuerat, iuſſerit & purgamenta comportari. Itaq; quoties hominem ſignificamus uehementer inſaniam, atq; omni turpitudinis genere contaminatum, aut cœtum hominum peſilentium, qualiſq; ſententiā & colluuiem facinoroſorum, recte dicemus, Λέρνη κακῶν, id est, Lerna malorum. Apud Hefychium Cratinus comicus theatrum quod ex uaria mixtaq; hominum colluuiē conſtaret, Λέρνη θεατρῶν appellauit.

Mare malorum.

XXVIII

Κακῶν θάλασσα, id est, Mare malorum, dici ſolitum de calamitatibus immenſis & omnigenis, inde ſumptū quod mare res quædam eſt infinita, uel quod infinitis erumnis abundant qui in eo uerſantur. Euripides in Hippolyto Stephanophoro:

Κακῶν δὲ ὁ πάλαις πέλαγῳ εἰσέρω,

τὸσδ' ὅπου ὥστε μὴ ποτ' ἐκινύσαι πάλιν. id est,

Tantum malorum pelagus aſpicio miſer,

Vnde enatandī nulla ſpes alluceat.

Plautus in Aſinaria, meretricem & lenam mare uocat, tanquam omnium autores calamitatum. Mare, inquit, non eſt mare: uos eſtis mare acertimum. Aefchylus in Supplicibus:

Κακῶν δὲ πλῆθ' ὁ πόταμῳ ὡς ἐπὶ ῥέχεται,

Ἄγης δ' ἄβυσσοῦ πέλαγῳ ὁ μάλ' ἀπὸ πύρου, id est,

Agmen malorum fluminis ritu ingruit,

Velutiq; pelagus altum, ut à fundo uacet,

Nec ſine periculo nauigetur maximo.

Quin & ſacra literæ uim inexhaustam rei cuiuſpiam ſignificantes, abyſſum appellant. Itidem diuus Chryſoſtomus περὶ τῶ ἱεροσωμῆς lib. 6. δια inquit, τὴν ἄβυσσοῦ τῶ πόνου, uide inquit laborum immenſum pelagus.

Mare bonorum.

XXIX

Dicitur & diuerſam in partem, ἀγαθῶν θάλασσα, id est, Bonorum mare, de magnis & uehementer cumulatis commoditatibus. Vel quod ipſum mare miniſtret innumerabiles opes rerum, puta piſcium, gemmarumq; uel quod ampliſſimum profundiffimūq; ſit, adeo ut nec exhauriri poſſit, nec redundet unquam, cum tanta fluminum uis in ipſum inſtuat.

Theſaurus malorum.

XXX

Θησαυρὸς κακῶν, id est, Malorum theſaurus. Ad eundem modum inuenitur cum alibi, tum apud Euripidem in Ione:

Οἱ μοι, μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνυται κακῶν. id est,

Me miſeram ut ingens panditur theſaurus, ac Penus malorum.

Extat inter Græcicas ſententiās huiuſmodi ſenariuſ:

Θησαυρὸς δὲ τῶ κακῶν κακὴ γυνή, id est,

Theſaurus eſt mulier malorum, ſi mala eſt.

Vſurpauit adagiū Plautus in Mercatore: Tu quidem theſaurū huc apportafſti mali. Vnde eſt & illud crebrius in arcantiſ literis: Theſaurizāt ſibi malū, id est, colligūt, accerſunt, qualiſq; reponunt. Siquidē theſaurū proprie uocamus, rerum utiliū uim pariter reconditarum.

Aceruus

Aceruus bonorum.

XXXI

Αγαθὸν σαρὸς, id est, Bonorū aceruus. De opibus ingentibus. Vnde & frequenter extructas dapes, extructas opes, & cumulatas opes pro copiosis legimus, tanq̄ aceruatim congestas, neq; pondere, neq; numero, sed ipso cumulo infusas. Aristophanes in Pluto:

Ἐπειὸς πλοῦτον, ἴδεν ἢ δεικνύσιν.

id est,

Nobis bonorum aceruus influit in domum

Sine fraude, nemini patrata iniuria. Idem in eadem fabula:

Ὡς ἀγαθὰ συλλέβω ἀπαντὰ σὺ φέρω. id est,

Vt agminatim cuncta tibi fero bona.

Rursum in eadem fabula per iocum in malam partem flexit,

ἀλλοίς γὰρ αὐτὸν σαρὸν ἠκεῖν χερσὶν ἔχοντα. id est,

Venisse narras, qui ferat pecuniarum aceruum.

Verba chori senilis, cui Carion seruus iocans ita respondet:

Ἐρδὲ βυλιῶν μὲν ἐν κεικῶν ἔργῳ ἔχοντα σαρὸν. id est,

Imò senilium ferat qui ad uos malorum aceruum.

Alludit autem ad senectutem illorum iam capulo uicinam. Nam σαρὸς per ο μικρὸν tumulum significat sepulchralem, σαρὸς per ω μέγα cumulum atq; aceruum. Proinde consentaneum est, seruum eius uocis syllabam data opera perperam pronunciaffe. Hæc atq; id genus alia tum fiunt uenustiora, quemadmodum iam sæpius admonuimus, si paulo longius à simplici sensu detorqueantur. Veluti si quis dicat, in alijs oratoribus alias atq; alias emnere dicendi uirtutes, in M. Tullio uno ἦν πᾶν τὸ ἀγαθὸν σαρὸν ἦν, id est, Omnium bonorum aceruum esse. Resipiunt huius adagiij naturam illa Ciceroni familiaria, cumulare officijs, cumulatissime satisfacere, cumulus meritorum.

Bonorum myrmecia.

XXXII

Myrmecia b.

Αγαθὸν μυρμηκία, id est, Bonorū myrmecia, de immensis opibus. Nam Myrmecia Græce significat cauernam, aut agmen formicarum. Quanc̄ ab illis formicis sumptum uideri potest, de quibus meminit Plinius libro undecimo, capite tricesimo primo: quas ait esse colore felium, magnitudine luporū Aegypti. Eas in septentrionali Indorum, qui Dardæ uocentur, regione aurum è cauernis egerere. Erutū hyberno tempore, Indi furantur æstiuo feruore, conditis propter uaporem intra cuniculos formicis: quæ tamen odore sollicitate prouolant, neq; raro lacerant, quamuis præuolocibus camelis fugientes. Atq; huc uidetur respexisse diuus Basilus, cum scribit ad nepotes, quicquid ultra necessitate usus supereset, siue id esset Lydia gleba, siue formicarum auriferarū opus, hoc magis esse contemnendum, quo minus esset eo opus. Quanquam nihil prohibet, quo minus ad nostras formicas referatur, non solum propter innumerabilem agminum multitudinem, uerum etiam propter genuinam quandam animantis in accumulando penore industriam, ore trahentis quodcumq; potest, atq; addentis acruo, quæadmodum scripsit Flaccus. Qua quidem ex re factum opinor, ut antiquitus formicarum cætus opulentiam portenderit. Quemadmodum testatur Cicero libro De diuinatione primo: Midæ, inquit, illi Phrygio cū puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congesserunt. Ditissimum fore prædictum est, quod euenit. Huc alludit Theocritus in Encomio Ptolemæi.

Μυρμάκων ἄτε πλοῦτος ἀεὶ κέρχεται μοχλὸν ἦν. id est,

Nec secus, ac formicarum semper properantium

Diuitiæ sunt extructæ. Idem in Syracusanis,

Μυρμακὸν ἀνὴρ μοῖ καὶ ἀμειροί. id est,

Formicæ numeroq; modoq; carentes.

turbam hominum frequentē significās. Huic affine generi est quod Plato lib. De republ. nono, τὸ ἦν ἡδονῶν σμῶν dixit, id est, uoluptatū examen, & Socrates apud Plutarchum Cheronensem, ἀρετῆς σμῶν. id est, uirtutū examen, pro turba numeroq; immenso. Porro locus quē adducit Plutarchus, est in Menone Platonis. Confine est his quod idem adducit in Cratylo, σμῶν σοφίας, id est, examen eruditionis. Item quod apud Athenæum libro octauo, Alexis scripsit in Pamphila,

Ἐργὸν ἡμῶν τὸν πλοῦτον, ἔστι τὸ ἀφθόνον. Αγαθὸν ἡμῶν. id est,

Apposita

Apposita mensa est, plaustra deinceps intulit Bonorum.

Dathus bonorum.

XXXIII Plaustra bonorum

Δάθῳ ἀγαθῶν, id est, Dathus bonorum, in eandem sententiā dici consuevit. Est autem Dathus Thasiorum colonia iuxta Strymonem, cum alioquin opulenta ac florens, tum quod habet etiam auri uenas, ut hinc in proverbium abierit, Δάθῳ ἀγαθῶν, id est, Dathus bonorū de conferta rerum opulentiā. Prouerbij præter alios meminit Suidas, apud quem legimus δ' αὐτὸς non Δάθῳ.

Thassus bonorum.

XXXIII

Θάσῳ ἀγαθῶν, id est, Thassus bonorum. Similiter natum adagium, nempe à loci fertilitate. Nam Thassus insula est iuxta Thraciam. Zenodotus huiusmodi quandam fabulam refert: Callistratus orator demigrans Athenis, persuadere conatus est Atheniensibus, ut regionem quæ ex aduerso erat incolerent, multa splendida de eius feracitate iactitans, & quod auri uenas haberet, & quod glebam optimam. Deniq; in summa, inquit, Thassus bonorum est. hinc in uulgi sermonem abiisse, Θάσῳ ἀγαθῶν, id est, Thassus bonorum, de ijs qui splendida pollicentur.

Hoffium munera, non munera.

XXXV

Priscorum superstitio credidit, obseruanda uel maxime munera, à quibus, quo animo mitterentur. Propterea quod quæ darentur ab ijs qui nobis male cuperēt, exitio plerunq; fuisse constaret. Ita ut fuit pyxis illa fallax, per Pandoram à Ioue Prometheo missa. Quem admodum fuit & uestis, qua Medea nouam nuptam Iasonis donauit. Rursus uestis illa, quam Deianira misit Herculi, Prouerbiorum interpretes existimant hanc paroemiam ex historia natam, quæ refertur apud Homerū Iliados libro septimo. Narrat autē Hectorem & Aiace inita amicitia, dona inter sese permutasse, atq; Hectorem Aiaci donasse gladium, Aiace Hectori dedisse baltheum: deinde pariter ambobus suum munus exitio fuisse. Siquidem Aiace uictus ab Ulyssē, cognitisq; ijs quæ per infantiam tum dixerat, tum fecerat, eodem gladio sibi necem consciiuit. Item Hector per occasionem balthei occisus est ab Achille iuxta muros Troianos. Adagium refertur apud Sophoclem in Aiace Mæstrophoro, sed ita refertur, ut non ab Aiace natum, sed tanquam uetus iam tum ab eo uideatur usurpari. Siquidem is posteaquam mori decreuisset, execratur eum gladium quem quondam ab inimicissimo dono acceperat, eumq; sibi fuisse inauspicatissimum ait, neq; quicquā omnino postea feliciter apud Argiuos successisse. Deinde suspitionē hanc uulga to dicto confirmans ait,

Ἀλλ' ἐς ἀελθὸς ἢ βροτῶν τῶν δόματα,

Ἐχθρῶν ἄδωρα δ' ὄρα, καὶ ὀνήσιμα. id est,

Quin uerum id est mortalium proverbium,

Non esse dona, dona quæ ueniunt tibi

Ab hoste, uerum inauspicata ac noxia. Hac de re fertur epigramma græcum huiusmodi,

Ἐκ τῶν ἀνδρῶν εἶπα τῶν πατρῶν, ἔκδοι δ' ἄρας.

Ζωσὴς, ἀμφοτέρων ἢ χεῖρας εἰς βάναν τῶν.

Aiaci datus ens ab Hectore, baltheus Aiace

Hectori, utriq; suum donum erat exitio.

Rursum ex alio quodam epigrammate,

Ὅπως δ' ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πᾶσι μὲν δ' ὄρα

Ἐν χεῖρας τῶν πατρῶν εἰς χοντὰ ἰόρα. id est,

Atq; ita ab hoste hosti ueniunt leralia dona,

Quæ studij specie fata necemq; ferunt.

Huc spectat & illud quod apud Euripidem Medea recusans Iasonis xenia, tanquam perniciem allatura,

Κακὸν γὰρ αὐτῶν, inquit, δ' ὄρα ὄνησιν ἐκ χεῖρας. id est,

Lædit iuuat nil improbi munus uitæ:

Seruius ostendit & Vergiliū huc alluisse, cum ait in Aeneidos libro quarto,

Ensemq; recludit

Dardanium, non hos quæsitum munus in usus.

De gladio loquitur ab Aenea relicto, quo Dido sese confodit, quem Aeneam hostem, & impium

Mali uiri munera inutilia

impium eadem uocat. Huic ascribendum loco, quod arcanæ scripturæ prouerbia admo-
nent, ne de inimico reconciliato simus securi. Item prouerbialis ille senarius,

Ab hoste dicta ne unquam amica duxeris. Et alter huic similis,
Ab hoste dicta ne unquam amica duxeris.

Diffusus hosti, nil ferēs unquam mali.

Prouerbiū accommodari poterit etiam ad illos qui pauperes munusculis quibusdam ex-
ptant diuites, ad eum modum liberalitatem illorum uelut elicientes. Neq; enim hoc est da-
re munus sed flagitare. Vnde Plutarchus in cōmentariolo, *περι ει τω εν δελφοις*, probat,
quod Dicæarchus Archelao dictum ab Euripide putat,

Donare pauper diuiti uelim nihil,
Ne stultus habear scilicet, si muneris

Pauper diuiti
dans petit

Titulo atq; specie dona uidear poscere.

Quadrabit & in eos qui per artes magicas dæmonū utuntur obsequijs, Nam ea demum
exeunt in perniciem utentium: & in hæredipetas; postremo, qui quouis officio captant, non
ex animo, sed aliud spectantes. Itaq; mutatione uocula nouabitur parcemia; nempe hoc
pacto, *κολακικων κειμενα δωρα, & παρηγορητικων κειμενα δωρα*. Deniq; *ποιητην κειμενα δωρα*, quæ
admodum admonuimus in operis initio.

Daurus sum, non Oedipus. XXXVI

Oedipi ingenium scite proponendis, simul & dissoluendis ænigmatum scyphis nobilita-
tum est, propter dissoluta sphingis problemata, adeo ut in prouerbiū abierit eius nomi-
nis appellatio. Velut apud Terentium in Andria, seruus dissimulans intelligere quod he-
rus dixerat, Daurus, inquit, sum, nō Oedipus. Id quod cōmutato nomine potest ad quem-
libet accommodari. Paulus sum, nō Oedipus: Antonius sum, nō Oedipus. Quin ipsa per
se figura prouerbialis est, potestq; ad eundem modum fingi ex quauis uel persona, uel re
uulgo nobilitata. Vt qui possim hæc omnia meminisse? Petrus sum non Lucullus. Qui
possim tātis sufficere laboribus? Nicolaus sum, nō Hercules. Qui potero rem tam duram
persuadere? Ricardus sum, nō Cicero. Sed Terentiano dicto simile est illud Euripidis in
Hippolyto coronam gestante.

Non sum di-
uinus

Non sum augur, abdita scire uti queam palām. Idem in Hecuba,

Diuinus haud sum, nec nisi audiero queam

Viam tuorum nosse cogitarum.

Ergo torqueri poterit in eos qui de industria loquuntur obscurius, & *ἀνιγμιακῶς*: aut
in hos qui uel ob imperitiam, uel superstitiosam incognitarum uocum affectionem, sti-
lum obscurant, ac uate magis egent quàm lectore. Cuiusmodi fuisse Heraclitū tum Plato
locis aliquot, tum Aristoteles Rhetoricæ artis lib. 3 testatur, additq; eam hominis obscu-
ritatem ex ancipiti uerborum compositione fuisse profectā, cum incertum esset, utro uer-
bum aliquod esset referendum, ad superiorāne an ad sequentiā. Proinde ad huius intelli-
gendos libros Socrates Delio quopiam natatore opus esse dixit. Ad quod alludens Mar-
tialis, ita iocatur in Sextum obscuritatis affectatorem.

Non lectore tuis opus est, sed Apolline libris,

Iudice te maior Cinna Marone fuit.
Eundem Heraclitū cum suo uitio, Iouiniano diuus opprobrat Hieronymus. Quanquam
Laertius scribit eum philosophum, si quando libeat, oratione luculentissima uti, ut appa-
reat ex industria affectatam obscuritatem, adeo ut discipulis etiam solitus sit præcipere

Vite finem
specta

Extat apud Herodotum historia longe notissima, quemadmodum Solon Creso re-
sponderit, nemini competere nomen beati, nisi qui feliciter uitę cursum peregisset. Quod
referens Iuuenalis, Quem

Quem uox, inquit, facunda Solonis
Respicere extremæ iussit spatia ultima uitæ.
Hanc sententiā copiosius extulit Sophocles in Oedipo tyranno,

Itaq; mortali supremus ille fatorum dies
Vsq; respectandus, ut ne quem beatum iudicet,
Quin mali nihil uniuersum passus æuū exegerit.

Eadem paulo diuersius idem extulit in Trachinijs,
Vetus inter homines extat hoc prouerbiū,
Haud posse quenquam quempiam cognoscere,
Bonus an malus sit, antequam fatalibus
Defunctus annis, ultimum obierit diem

Consimiliter Euripides in Andromache,
Ne quempiam pronuncies mortalium
Vnquam beatum, citius, atq; mortuo
Illo supremum uideris uitæ diem.

Idem in Troadibus,
Ne quempiam horum, quos benignis flatibus
Fortuna prouehit, beatum enuncies
Prius atq; uita excesserit feliciter.

Eadem repetit alijs uerbis in Heraclidis,
Caterum hoc rerum statu
Mortalibus denunciat palām omnibus,
Docetq; ne qui prosperis successibus
Vti uideatur, hunc beatum existiment
Prius, atq; demigrasse uita uiderint.

Vsq; adeo sunt mutabiles rerum uices. Quidius in transformationibus sic extulit,
Sed scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est, dicitq; beatus
Ante obitum nemo supremæq; funera debet.

Quin hodieq; passim omnibus est in ore, ab exitu rem spectandam esse.
Posterioribus melioribus.

Inter Græcicas parcemias refertur, *δουτρωων ἀμεινωνων*, id est, Alteris melioribus.
Quo significabant ea quæ prima experientia parum bene successerant, secunda nonnun-
quam cōmodius euentire, & prioris consilij erratum, posteriore consilio corrigi. Quod qui
dem nonnulli putant a sacris ortum, in quibus si prima uictima non fuisset litatū, iterabāt
sacrum, meliora sperantes, id quod satis indicat Ieno Plautinus, qui sapius Veneri cæsa ui-
ctima litare nō poterat. Plato lib. De legibus 4 uidetur ad talorum iactum, aut lusum con-
similem referre. Propterea quod non raro fit, ut cui lusum incōmode ceciderit, is de integro
nouari ludum atq; iterari postulet, sperans fore ut iam feliciter ludat. At enim, *πάλιν εν
οιου φασιν οι παιζοντες, ἀμεινωνων εν αρχης δουτρωων επαναπολησωμεν*, id est, Rursum igitur,
quemadmodum ludentes dicere consueuerunt, secundis denuo melioribus repetamus.
Quanquam & hoc loco *παζοντων* referri potest non ad lusum aliquem, sed iocum magis
prouerbialē. Sed interpretamento priorī Tullius ad stipulatur, qui secundo De diuinatione
ne libro

ne libro sic ait: Quæ est autem inconstantia deorū, ut primis minentur extis, bene promittant secundis. Idem in Philippicis oratione duodecima. Posteriores enim cogitationes, ut aiunt, sapientiores esse solent. Idem ad Quintum fratrem, Ego uero nullas *διδυτρίδας* habere possum in Cæsaris rebus, hoc est, nullum idoneum reperio consilium, quo superioribus malis possim mederi. Huc respexit & Dauus ille Terentianus, cum ait, Hac non successit, alia aggrediamur ista.

Quin eodem alluisse uidetur & Aristoteles primo *ἤ μετὰ τὰ φυσικὰ* libro, cum ait, *Δὲ ἢ εἰς τὸναντίον ἢ τὸ ἀμεινον, ἢ τὴν πρῶτον μὲν ἀπελευθερώσει.* Loquitur de his qui causarū naturalium admiratione prouocati accedunt ad philosophandum. Quos causis cognitissimam iam desinere mirari, & ad meliora conuertit. Porro prouerbiū uideri potest ex Euripidis ortum tragœdia, cui titulus Hippolytus coronatus, *Καὶ βροτοῖς*

Αἰ δὲ δὲ τὸ πῶς φροντίζουσιν ἡ φάσμα. id est,

Siquidem solet mortalibus prudentior

Posterior esse aliquando cogitatio.

Verba sunt nutricis ad Phædrā, quasi recantantis ac palinodiam canentis superioris orationis, posteaquam uidet eam de moriendo cogitare. Respexit huc & in Supplicibus,

Αλλ' ὅν δμοῖς μὲν λυγρὰ καὶ κελῶς ἔχου,

Ἐνὸ μαισιν ὑσθρασι γ' ἔσθρα μαισιν,

αἰῶνα δ' ἔκ' ἔστιν. id est,

In adibus si quid parum recte est, licet

Corrigere posterioribus sententijs, At nō item æuum. Inde & metanœa dicta Graecis, quod posterior cogitatio perspicit aliter agendum fuisse.

Actum est.

XXXIX

Prouerbialiter his uerbis etiam hodie desperationem significamus, actum est. Graeci *πέπρακτα.* Euripides in Hippolyto coronato,

ὀδὸ φθὺ πειπρακτα, βασιλὶς ἔκ' ἔσθ' ἄλλ' ἄλλ'. id est,

Eheu, peracta res, hera occidit palam.

Terentius in Eunuchis: Actum est, ilicet, peristi. Donatus existimat, actum est, sumptum à iure, ilicet à iudicio, peristi à supplicio. Nam hæc tria pariter uerba, incremento quodam indicant desperationem. Quoniam autem fas non erat rescindere iudicium sententiam & eadem de re bis iudicium adipiscier, ut ait Terentius, uulgo receptū est, ut de negocijs desperatis actum esse diceretur. Etiam si postea repertum est, ut quidam per iudicem in integrum restituerentur. Aut certe ideo dictū est, actum est, quod quicquid peractum est, hoc iam infectum esse non potest, iuxta prouerbiales sententias, quæ testantur ne deo quidem permissum esse, ut quod factum sit, efficiat infectum. Plautus, Nisi quid rei praesidium apparas, acta hæc res est. Certum est moriri. Dicimus autem uel absolute, actum est, uel cum adiectione quapiam huiusmodi: Actum est de Rep. Actum est de tuis omnibus. Actum est de rebus humanis. Actum est de tua salute, ni uigilas.

Rem factam habere.

XI

Huic penè diuersum est illud quod aliquoties apud Martialem legitur: Rem factam habere, pro eo quod est certam & indubitam. Siquidem promissa parum certa sunt. Verū istis demum queas fidere, quæ iam præstita sint atq; exhibita. Velut ad Procillum:

Tu facta tibi rem statim putasti. Rursum, iam te rem facta Bithynice credis habere. rem factam dixit, quasi non promissam, sed paratam atq; absolutam. Vnde & argentum factum dicimus, nō rude, sed elaboratum ac cælatum. Aut respexit ad morem iuris, iuxta quem dixit Terentius, Facta transacta omnia. Et M. Tullius in Catilinam inuectiua III.

Atq; illud quod faciendum primum fuit, factum atq; transactum est. Quoties in contractibus adhibetur quicquid ad legitimam conuentionem pertinet.

Fumos uendere.

XLI

Nimis quàm elegans adagium extat apud Martialem, fumos uendere, pro eo quod est principum beneuolentiam, simulato commedationis officio per occasionem familiaritatis precio uendere. Nam fumus initio quidem magnum quiddam esse uidetur, uerum eua nescit ilico. Martialis carmen hoc est,

Vendere nec uanos circum palatia fumos

Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.

Vnde

Vnde & præstigiōsam rerum magnarum spem atq; ostentationē, fumum ac nebulas uocamus. Diuus Hieronymus contra Ruffinum: De tanta librorum sylua unum furculum ac fruticem proferre non potes. Hi sunt ueri fumi, hæc nebulæ. Nam Ruffinus opprobriat Hieronymo, quod poetarum literas quasi fumos obijceret uirginibus non intellecturis. At Hieronymus prouerbij telum imperite tortum, in eum retorquet doctus, indicans eo uerbo non obscuritatem, sed inanem ac falsam ostentationē significari. Plutarchus De deo Socratis, *τὴν δὲ τύφου ἰσασθ' ἡνὰ καπνὸν φιλοσοφίας εἰς αὐτὸν ἔχουσιν ἀποσκοπεῖσθαι,* id est, Factum autem ceu fumum quendam philosophiæ in sophistas dispersit. Porro genus hoc hominum maximam aularum regalium pestem, Helius Lampridius eleganter ac luculenter exponit in imperatoris Heliogabali uita. Eius uerba libuit subscribere: Zoticus, inquit, sub eo tantum ualuit, ut ab omnibus officiorum principibus sic haberetur, quasi domini maritus esset. Erat præterea idem Zoticus, qui hoc familiaritatis nomine abutēs, omnia Heliogabali dicta ac facta uenderet, fumis q; maximè diuitias enormes sperans, cum alijs atq; alijs polliceretur, omnes falleret. Egrediensq; ab illo, singulos audiret: dicens, de te hoc locutus sum. Hoc de te audiuī, hoc de te futurum est. Ut sunt homines huiusmodi, qui si admisi fuerint ad nimiam familiaritatem principum, famam non solum malorum, sed & bonorum principum uendunt. Et qui stultitia uel innocētia imperatorum, qui hoc non perspiciunt, infami rumigatione pascuntur. Hactenus ille. Caterum adagium fecit insignius, Thurini Verconij supplicij, quod quidem in uita Alexandri Seueri, idem Helius refert ad hunc modum: Solus, inquit, post meridiem, uel matutinis horis, idcirco nunq; aliquos uidebat, quod ementitos de se multa cognouerat, speciatim Verconium Thurinum, quem cum familiarem habuisset, ille omnia uel fingēdo sic uendiderat, ut Alexandri quasi stulti hominis, & quem ille in potestate haberet, & cui multa persuaderet, infamaret imperium. Sicq; omnibus persuaserat, quod ad nutum suum omnia faceret. Denique hac illum arte deprehendit, ut quendam immitteret, qui à se quiddam publice peteret, ab illo aut occulto, quasi praesidiū postularer, ut pro se Alexandro secreto suggereret. Quod cum factum esset, & Thurinus suffragium promississet, dixissetq; se quædam imperatori dixisse, cum nihil dixisset, sed in eo pendere ut adhuc impetraret, euentum uendens: Cumq; iterum iussisset Alexander interpellari, & Thurinus quasi aliud agens, nutibus annuisset, neq; tamen interim quicquam dixisset: impetratū autem esset quod petebatur, Thurinus autem ab illo qui meruerat, fumū uenditor ingentia præmia percepisset, accusari eum Alexander iussit: probatis per testes omnibus, & quibus praesentibus, quid accepisset, & quibus audientibus quid promississet, in foro transitorio ad stipitem illum ligari præcepit, & fumo apposito, quem è stipulis & lignis humidis fieri iusserat, necauit, pracone dicente: Fumo punitur qui uendidit fumum. At ne in una tantum causa uideretur crudelior fuisse, quæsiuit diligentissime antequam damnaret, & inuenit Thurinum sæpe etiam in causis ab utraque parte accepisse, quum euentus uenderet, & ab omnibus qui aut preposituras, aut prouincias acceperant. Atq; inibi paulo post: Nec dedit alicui facultatem, uel fumorū uendendorū de se, uel sibi de alijs male loquēdi, maximè occiso Thurino, qui illum quasi factū & uecordem sepe uendiderat. Quid autem dixerit forum transitorium, ipse in eiusdem uita uidetur explicare, quum alio quodam loco sic ait: Qui de eo fumum uendiderat, & à quodā militari centum aureos acceperat, in crucem tolli iussit, per eam uiam qua esset seruis suis ad suburbana imperatoria iter frequentissimum. Porro genus illud supplicij, Auidius Celsus imperator, primus excogitasse legitur, ut stipitem prælongum poneret, pedum centum octoginta, id est, materiam, & è summo usque ad imum damnatos ligaret, & ab imo focū apponeret, incensiq; alijs, altos fumi cruciatur, timore etiam necaret. Hactenus ille. Immane profecto supplicij, sed tamen factis tam pestilentibus dignum. Atque utinam non etiam hodie, non principum modo, uerum etiam episcoporum aulæ passim hoc teterrimo hominum genere scaterent, ac nō complures haberent Thurinos, atq; adeo plus quàm Thurinos: quippe qui non officium modo falso promissum uendunt, uerum etiam ipsam silentium, uidelicet Demosthenicum quiddam referentes: imò quod est utroq; sceleratius, linguæ uenenis officium istis, à quibus officij pacti mercedem acceperunt. Vtinamq; nostri temporis principes Alexandrū Seuerum curent imitari, qui cum esset ethnicus, præterea Syrus genere, postremo, uehementer adolefcens, tamen adu-

Tibis aulicum

latoribus, delatoribus, iudicibus furacibus, fumi uenditoribus, atq; id genus aulæ pestibus usque adeo erat infensus, ut uir alto qui moribus placidissimis his demum esset implacabilis. Circumfertur & hoc tempore prouerbiū in splendida promissa aulicorum. Atque enim thus aulicum, significantes thureum illum uaporem, qui nunc inter sacra spargitur acerra pensili. Quod quidem à nostro non admodum abluclit. Addunt & aquam consecratam aulicorum, eam aquam significantes quæ pro templis proponitur: ut qui ingrediuntur aut egrediuntur, ea sese conspergant.

Columen familiæ.

XLII

Columen familiæ dixit Terentius in Phormione, non dubium quin prouerbialiter, Ge tam seruum natu grandem, cui peregrè profecturus, tanquam pedagogo & curatori iuue num mores, & rem domesticam senex commendat. Donatus columen dici putat, perinde quasi columnā dicas, cui reliqua domus innitatur, unde antiquitus seruos maiores, columellas dicitos. Huic adstipulatur illud Vergilianum,

In te omnis domus inclinata recumbit.

Item illud Euripidis in Iphigenia in Tauris,

Στόλοι γὰρ οἰκῶν εἰσὶ πῶδες ἀρσενός. id est,

Domus columnæ liberi sunt masculi.

Pindarus in Olympijs Hectorem appellat columnā Troiæ, ὅς ἐκθ' ἑσφαλε προίας ἀμαχῆν, ἀσραθὴ κίονα, id est, Qui Hectorem subuertit, inexpugnabilem, immobilem columnā. De Achille loquitur. His affine quod dixit Iuuenalis,

Miserum est alienæ incumbere famæ.

Ne collapsa ruant subductis tectis columnis.

Ancora domus.

XLIII

Simili figura apud eundē Eurip. Hecuba Polydorti familiæ gentisq; ancorā nominat. ὅς μόνῃ οἰκῶν ἠγκυράτ' ἐμῶν. id est,

Qui iam solus generis superest ancora nostri.

Porro ancorā Græcis pro refugio prouerbialiter usurpari solere alibi notauimus, cum sacram ancoram exponeremus. Deniq; quicquid illud est cui innitimur, cuiusq; fulcimur si ducia, ancoram uocant, sumpta à nauibus metaphora, quæ cum ancoris fultæ sunt, ueluti defensæ à fluctibus quiescunt. Vnde & illud apud Aristidem in oratione Panathenaiica prima; πᾶν τὸν ἀπὸ δουρῶν ὀρμαῖν ὑδραῶν οἱ ἐκλυθῶν, id est, Omnes Græci sibi uidebatur in portu quodam esse, duabus nixi ancoris, quasi gemino fulti præsidio. Quem locum & paulo superius adduximus.

Nullus sum.

XLIII

Prouerbiales sunt & illæ apud Comicos hyperbolæ, Nullus sum, & occidi, perij: quibus desperationem & ingens malum significamus. Euripides ex Iphigenia in Tauris,

Δειλοί δ' εἰσὶν ὄθεν ὄδ' ἀμῶ. id est,

Timidi, atq; inertes sunt nihil uidelicet.

Rursum in Iphigenia Aulidentis.

οὐδὲν ἦδ' ἀλλ' ἐπεπλήσθη τῆ τύχῃ. id est

Nihil eras, sed perditum fortuna consternauerat.

Opinor hoc ipsum esse quod ex Platone citat Athenæus libro decimo: ὑμεῖς γὰρ ὄθεν, πῶ δ' ἀπὸρ ἢ πῶσιμια, id est, Vos quippe nihil, ut dicitur prouerbio: quanq; hoc nō ad exitium, sed cōtemptum pertinet. Sumptum uideri potest ab Homero, apud quem Odyssææ libro nono Vlysses fingit sibi nomen ἄπης id est, nullus, innuens se propemodum perijisse. Atq; huius nominis commento deceptus est Cyclops.

Nolens uolens.

XLV

Omnes id genus figuras prouerbiales esse, sicuti superius ostensum est, Donatus admo nuat, quæ nimirum constant ex contrarijs. Propterea quod ænigmaticum quiddam habere uideantur. Sunt aut frequentes apud Græcos poetas, ut apud Euripidem in Hecuba,

ὁ δ' ὄδ' ἐλεῶν τε καὶ δέλω. id est,

Atq; ille nolens pariter ac uolens Idem in Iphigenia in Tauris,

φθῆγα προσπύγῃ δὴ τὴν ἕχ' ἐκῶν ἐκῶν. id est,

Sanè exulo quodammodo nolens, uolens.

Ad hanc pertinet formam quod ait Terentius in Andria, Tu coactus tua uoluntate es. Contra

Contra stimulum calces.

XLVI

πρὸς κήνηρα λακτιζέω, id est, Contra stimulos iactare calcē, est frustra repugnare ijs quos uincere nequeas, aut eos prouocare qui lacefsiti noceant. Aut reluctari fati, & incommo dum quod euitare nō queas, impatienter ferendo, non solum non effugere, uerumetiam conduplicare. Veluti si quis uxorem nactus rixosam, assidue cum ea litiget, nihil profectur rus, nisi quod illam reddat rixosiozem. Terentius in Phormione, Namq; in scitia est aduersum stimulū calces. Donatus πρὸς κήνηρα esse admonet cū eclipsi, deesse enim iactare, quod unico uerbo Græci dicunt, λακτιζέω. Plautus in Truculento, Si stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet. Extat hoc adagiū etiam in Actis apostolorū, Durum est tibi cōtra stimulos calcitrare: id est, durum aduersum deum pugnare. Euripides in Bacchis,

ὅνομα αὐτῶν μάλλον, ἢ θυμὸν ἐμῶ.

πρὸς κήνηρα λακτιζοίμι θυμὸς ἀν θεῶ. id est,

Porius sacra illi fecerim, quàm calcibus

Stimulos ferire coner, iracundia

Citus in deum, mortalis ipse cum siem.

Pindarus in Pythijs, πρὸς κήνηρον δ' ἐκ λακτιζέμεν τελεθεῖ, id est, Contra stimulum aut calcitrare est. Metaphora ducta est à bobus, quos agricolæ lignis præacutis à tergo fodiūt: un

de & βουκόνται, dicuntur in prouerbio,

πολλοὶ βουκόνται, παῖδοι δὲ τὴ γῆς ἀροπῆδον. id est,

Multi bouum stimulatōres, pauci autem terræ aratores. Quod si quando calcibus repugnent aduersus stimulū, grauius etiam læduntur boues, tantum abest ut stimulo noceant.

Plutarchus in cōmentario πρὸς τὴ ἀσργυσίας cuiusdam meminit Ctesiphontis pancratia stæ, qui per iracundiam mulæ calcitranti recalcitrarit.

In aurem dicere.

XLVII

εἰς ὄς λέγειν, id est, In aurē dicere, uel hodie uulgo dicitant, pro eo quod est clanculum ac secreto cōmittere. Translatum ab ijs qui propius admoti, ad aurem insufurrant, quæ non sint ab alijs audiri. Vnde & illud apud Homerum aliquoties,

ἄγγι γὰρ κεφαλῶν ἴνα μὴ πρὸς θοῖα ἄλλοι. id est,

Admoto capite, reliqui ne audire ualerent. Horatius in Sermonibus,

In aurem Dicere nescio quid puero. Euripides in Ione.

ἀδύρ' ἐλθ' ὄς ὄς γ' ἄν λόγος εἴπῃ θεῶ. id est,

Accede, in aurem ut quæ uolo tibi eloquar.

Lucianus in Gallo, πρὸς ὄς ἔσ' ἡν συρακκοῦν κωινολογέμεν, id est, Ad aurem cum Syracusanis quibusdam cōmunicans. Huc pertinet & illud euangelicū: Et quæ in aurem aur distis, prædicare super tectis: id est, quæ secretis colloquijs accepistis, palam prædicare.

Nec obolum habet, unde restim emat.

XLVIII

Prouerbialis hyperbole in eos qui maxima rei familiaris inopia laborant. Lucianus in Timone, χθὲς μὲν ὄδ' ὄβολον, ὡς πρὶ αὐτῶ βρόχου ἐχρηώτας, id est, qui pridie ne obolum restimemat

quidem habebant, quo laqueum emerent. Pauperrimus autem sit oportet, qui tenuitatis tædio sese laqueo præfocare uelit. Porro plus quàm pauperrimus uidetur, cui ne numulus quidem suppetit ut restim emat, qua se suspendat.

Hinnulus leonem.

XLIX

Prouerbialis est allegoria, ὄνελος πὴν λέοντα, id est, Hinnulus leonem, subaudiendū cepit, uicit, aut prouocat, aut id genus aliquid pro ratione sententiæ, quoties præpostero rerum ordine, qui uiribus multo est inferior, superat potentiorē. Lucianus de captatore testamēti, qui iuuenis à sene, captator à captato captus est. ὄνελος πὴν λέοντα, id est, Hoc est illud quod prouerbio dicitur, Hinnulus leonē. Huc respexit quis-

quis fuit qui scripsit Megaram Herculis:

Ἡράπ' ἄλγυα πᾶσι δ' ἀπείει τα φαίθημ' ὄνελος

ἄνδρος τῶ ὄπιδανόιο, λέων ὄσείθ' ὄνελος. id est,

An quoniam immensis affligitur inclyta proles

A uiro inerte, leonem ut si hinnulus urgeat acrem.

Non inconcinne trahetur ad id quoq; quoties fit ut longē inferior lacefsat potentiozem, aut multis partibus indoctior cerret cum eruditissimo.

Iungere uulpes.

De re palam absurda dicitur, *ζόγγυον κίς ἀλώπεκός*, Vulpes iungere. Verg. in Pala. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui, Atq; idem iungat uulpes, & mulgeat hircos. Est enim uulpes animal ab aratro uehementer alienum.

Mulgere hircum.

τράγον ἀμείλιον, id est, Mulgere hircum: eundem habet sensum. Lucianus in uita Demonactis, inter huius festiuitate dicta commemorat & illud, cum conspiceret duos quosdam philosophos, utrosque pariter indoctos, inter se disceptantes, & alterum quidem ridiculas quasdam quaestiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia respondentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere uidetur, alter cribrum supponere? Refertur a Diogeniano his uerbis, *τότρου δ' ἄν τράγον ἀμείλιον, ἢ ὁ τὸ κρῖνον ἐπιπέσει, ἀφρονέει δ' ὅτι*, id est, Vtrum stultior, qui mulget hircum, an qui cribrum supponit: cum uterque pariter absurde facit. Ab hoc sane non abluat illud. Similes habent fabra lactucas, & dignum patella cooperulum.

De asini umbra.

Υπὲρ ὄνυ σκιάς, id est, Super asini umbra: pro eo quod est, de re nihili. Sophocles in Cederalione apud Suidam, *πῶ πάντ' ὄνυ σκιά*, id est, cuncta asini umbra: hoc est, nugae, nihilque res. Apud eundem Aristophanes in Degalo, *πῶ τὸ γὰρ ὁ πόλεμος νῦν ὑμῖν ὄνυ σκιάς*, id est, Quia de re nunc inter uos bellum est: Nimirum de asini umbra. Citatur ab eodem & Aristoteles, *ὅτι δὲ δὲ ἀσινὸς ἑστίν*, qui fabulam quandam extare dixerit hoc titulo, *ὄνυ σκιάς*, id est, asini umbra, Archippi comœdiam opinor, sentiens, de qua meminit Zenodotus. Lucianus in sectis, *πάντες, ὡς ἔπος εἶπεν, πῶ ὄνυ σκιάς μάχονται οἱ φιλοσοφῶντες*, id est, Omnes, ut ita dixerim, de asini umbra depugnant philosophi. Aristophanes in Vespis, *πῶ τὸ μὲν γὰρ ὄνυ σκιάς*, id est, De quo pugna est nobis: de asini umbra. Demosthenes in Philippica quadam, *πῶς ἄπαντας πῶ τὸ ἐν δελφοῖς σκιάς νῦν πολέμῳ*, id est, Cui omnibus in praesentia de Delphica umbra digladiantur. Proinde sunt qui credant hoc adagij primum ab autore Demosthene natum fuisse, fabulam huiusmodi referentes: Cum aliquando Demosthenes quendam in causa capitali defenderet, ac iudices haberet parum attentos, sed dicenti obstreperent, ille paulisper, inquit, aures mihi praebete, siquidem rem narra- bo nouam ac lepidam, atque auditu iucundam. Ad quae uerba cum illi iam aures arrexissent, adulescens, inquit, quispiam asinum conduxerat, rerum quiddam Athenis Megarâ deportaturus. Inter uiam autem cum aestus meridianus ingrauesceret, nec inueniret quoniam umbraculo solis ardore defenderet, depositis clitellis, sub asino sedens, eius umbra semet obtegebat. Caeterum id agaso non sinebat, hominem inde depellens, clamansque, asinum esse locatum, non asini umbram. Alter item ex aduerso tendebat, asseuerans etiam umbram asini sibi conductam esse. Atque ita inter eos acerrima rixa in longum producta est, ita ut etiam ad manus uenerint: hoc pertinaciter affirmante, non conductam esse asini umbram, illo pariter contentione respondente umbram etiam asini conductam esse. Demum in ius ambulat. Hac locutus Demosthenes, ubi sensisset iudices diligenter auscultantes, repente coepit a tribunalibus descendere. Porro reuocatus a iudicibus, rogatusque, ut reliquum fabulae pergeret enarrare: de asini, inquit, umbra libet audire, uiri causam de uita periclitantis audire grauamini: Paulo aliter narrat Plutarchus in uita Demosthenis, his quidem uerbis: *λέγουσι δὲ ποτε κἀλλυόμην ὑπὸ ἀδλωαίου ἐν ἐκκλησίᾳ, βραχὺ ἔφη βέλεδ' ὄνυ σκιάς εἶπεν. ἦν ἡ σιωπὴ σάντην, νεανίας εἶπεν θόρυβος ὡς ἐμιδάσει δὲ ἄσπερονον μεγάρου, μόνος ἦν ἢ ἡμῶν καὶ σφῶν δὲ φλέγοντ' ὁ δὲ ἄλλος ἐκείνου ἢ ἐβέλετο ὑπὸ δίνεδ' ὑπὸ τῆς σκιάς, ἔργου ἢ ἀλλήλων. ἢ μὲν δὲ ὡς ἔφαθ' ὁ δὲ σκιάς λέγοντ' ὅτι σκιάς λέγοντ' ὅτι δὲ μεμιδωμένον, τὴν πᾶσαν ἔχον δὲ βραχίον, καὶ πᾶσι ἐπιπῶν ἐπὶ τῆς ἀδλωαίου ὑπὸ γόνυ τῆν, καὶ δεομένον ὡς θείναι, ἐπὶ ὑπὲρ μὲν ὄνυ σκιάς βέλεδ' ἄσπερον, λέγοντ' ὅτι ὑπὲρ ἀδλωαίου πρὸς γὰρ τῆν ὅτι βέλεδ' ἄσπερον*, id est, Cum in concione dicenti obstreperent Athenienses, ait se breuiter illis uelle narrare quiddam. At silentio factio, Adulescens, inquit, aestatis tempore asinum mercede conduxerat, ut eo ab urbe Megaram proficiscens uteretur. Porro meridie cum sol acriter aestuaret, uterque cupiebat sub umbram asini succedere. Verum alter alterum arcebat, cum hic diceret asinum conductum esse, non umbram. Rursus alter qui conduxerat, se plenum habere ius responderet: atque hanc locutus, discedere parabat. Retinentibus autem Atheniensibus, atque reliquam fabulae partem

rem adderet orantibus: Itane, inquit, de asini umbra audire cupitis, de rebus serijs loquentem auscultare non uultis? Quidam aiunt, asinum Athenis, non Megaram, sed Delphos fuisse conductum, quod idem apparet ex uerbis Demosthenis, qui Delphicam umbram nominat, in calce orationis De pace: *ὄνυ σκιάς ὑπὸ τῆς κομιδῆς γρετλιοῦ, πῶς ἐκείνος κἀφῶν ἔσται, ἢ ὁ δὲ πῶ σφῶν ἐγγυμῶν, πῶ τὸ οἰκίον ἢ τὸ ἀναγκαστικόν, πῶς ἄπαντας πῶ τὸ ἐν δελφοῖς σκιάς νῦν πολέμῳ*, id est, An non igitur stultum ac uehementer miserum: singulos aduersus singulos ita commissos de rebus proprijs, ac maxime necessarijs, cum uniuersis de umbra Delphica nunc depugnare. Apuleius in Asino, iocatur ex sese natum. Vsurpauit hoc adagium Menander in Enchiridio, & Plato in Phaedro, cum ait: Oratores imperitos impudenter ac periculose facere, quoties apud plebem imperitam & ipsam, non umbram asini, rem uidelicet leuem ac nullius momenti, sed turpia pro honestis laudant, *μη πῶ ὄνυ σκιάς*, inquit, *ὡς ἔπαστον ἐπιπῶν ποτιμῶν, ἀλλὰ πῶ κἀπὸ ὡς ἀγαθῶν*. Procopius in Epistola quâpiâ, *καὶ αὐτὸς δὲ οἰκίον πῶ τὸ γένος ὡς φῶντα τε τῶν ἀντιπῶ φρονῶν σκωμῶν τῶν ὡς οἰκίον χεῖρον, ὄνυ σκιάς σκιάς ἔγκλις*, id est, Ipse etiam opinor, doctissime, de arte pugnantia cum sentias, deridendi sicut uidetur, gratia, de asini, quod aiunt, umbra litem moues. Visus est eodem Origenes in praefatione libri tertij, quem scripsit aduersus Celsum. Sed iam dudum tempus ut ab asini umbra digrediamur, ne quis iure nos derideat, *πῶ ὄνυ σκιάς* plus satis curiosos.

De lana caprina.

LIII

Huius simillimum est illud Latinorum adagium, de lana caprina, quod a simili quopiam euentu natum apparet, contentiosae decertantibus duobus, utrum lanas haberet caper, an fetas. Aut alioqui de uillis caprinis dimicantibus, re uidelicet inutili, minimique momenti, cuiusmodi iocus fertur & de asini lana. Horatius in epistolis ad Lolium, Alter in obsequium plus aequo pronus, & imi Derisor lecti, sic nutum diuitis horret Ut puerum saeuo credas dictata magistro Reddere, uel partes mimum tractare secundas. Alter rixatur de lana saepe caprina, Propugnat nugis armatus. Loquitur de morosis in amicitia, qui quantilibet friuola de causa litē cum amico suscipiunt.

De fumo disceptare.

LIIII

Huius confine est illud quod apud Aristophanem legitur in Nubibus: *καὶ λεπτολογεῖν ἢ ὄνυ σκιάς, ὡς πῶ κἀπὸ σφῶν ὄνυ σκιάς*. In philosophos dictum, qui de fumo, hoc est de rebus nihili, nimium anxie disputant. Inest autem non parum comici salis in illis ipsis uerbis ad iocum confectis, *λεπτολογεῖν, σφῶν ὄνυ σκιάς*, quorum alterum significat de rebus tenuibus ac friuolis disceptare, alterum de meris nugamentis sollicitum & anxium torqueri. Quapropter etiam Socratis scholam *φρονῶν σκῆλον* appellat.

Talpa caecior.

L V

Refertur a Suida ac Diogeniano, *τυφλότῳ ὡς ἀσπλάκῳ*, id est, Caecior talpa: de ijs qui supra modum caecutiunt, aut qui minime iudicant. Nam iocundior fiet metaphora, si quidem ad animatum transferatur. Plinius undecimo libro scribit, ex quadrupedum genere, talpae usum deesse, oculorum tamen inesse effigiem, si quis praetentam detrahat membranam. Atque hinc ortum adagium.

Caecior leberide.

LVI Leberide cae

Ad eandem sententiam pertinet illud, *τυφλότῳ ὡς λεβριδῶν*, id est, Caecior leberide. Citatur ex Aristophane. Est autem leberis, quemadmodum ostendimus & alibi, pellis illa sicca, quam serpentes, cicadae, & si quod aliud animantis genus exuunt, quoties sibi inuentam renouant. In hac enim apparet effigies dumtaxat oculorum, ac membranula quaedam tenuissima, qua serpentum oculi praeteguntur. Sunt qui tradant hoc, quod notissimum est de serpentibus ac cicadis, etiam piscibus quibusdam accidere. Eam uero pellem Lycophron in iambico carmine Syphar appellat: *Σύφῳ θανέτω ποντίου φυγῶν σκῆπας*, id est, Syphar interibit, tectum ut effugit maris. Syphar autem, *συμβολικῶς*, id est, suo more senem appellat, uel quod aetas ea caecutiatur, uel quod

quod iam effœta atq; arida, succo, vitibusq; destituta sit. Sophron in Mimis,

Τὴ μὲν φύσιλ' ἄγχαρ σὺ φαρ ἀντ' ἀνδρός;

Quid enim Xyphilus, quid Syphar pro viro?

Xyphilum appellans aridum & pruriginosum senē τῆ δ' ἀνδρῶν; aut Syphar, quasi iam non hominem ipsum, sed pellem duntaxat exuccam atq; inanem. Quod quidem & ipsum pro uerbum repit. Aiunt autem leberidem proprie significare membranam extremam, qua foetus uaccarum obtegitur, in qua & ipsa uestigia duntaxat oculorū apparent. Adagium trifariam effertur, τυφλότ' ἄλ' ἐκεῖ δ' ἄλ' ἄλ', id est, Cæcior leberide: γυμνότητ' ἄλ' ἐκεῖ δ' ἄλ', id est, Nudior leberide: & κενώτ' ἄλ' ἐκεῖ δ' ἄλ', id est, Inanior leberide.

Tiresia cæcior.

LVI

A notissima fabula sumptum, τυφλότ' ἄλ' ἐκεῖ δ' ἄλ', id est, Cæcior Tiresia. Iuuenalis, Nec surdum, nec Tiresiam quenquam esse deorum.

Tiresiam prouerbiali figura pro cæco dixit, quemadmodum Horatius pro paupere Iru: Intererit multum diues ne loquatur an Iru.

Hypsea cæcior.

LVIII

Non dissimili figura dixit Horatius in Sermonibus,

Ne corporis optima Lyncei

Contemplans oculis, Hypsea cæcior, illa

Quæ mala sunt spectes.

Satis apparet parcemiam ab Hypsea muliere quapiam infami, notaque cæcitatit esse profectam.

Sine sacris hæreditas.

LIX

Hæreditas sine sacris

Vbi qua commoditas de improuiso præter sumptum obiecta esset, ueteres sine sacris hæreditatem uocabant. Et omnino quicquid citra nostram operam alicunde obtigisset lucrū, quasi prouerbialiter hæreditatem appellabant, propterea quod ea quæ sic obueniunt gratis, quasiq; dormientibus, à fortuna donari uidentur. Ergasilus parasitus apud Plautum in Captiui duo: Sine sacris hæreditatem sum adeptus effertissimam. Et alibi: Annona est, sine sacris hæreditas. Nam hæredes alioqui uel pro salute laborantis, uel in parentalibus defuncti, sacra quædam suo sumptu facitare mos erat. Idem Plautus alibi: Mihi tales hæreditates non sæpe obueniunt. Cicero in Verrē actione quinta: Hic Verres hæreditatem sibi uenisse arbitratus est, quod in eius regnum ac manus uenerat iste. Andreas Alciatus Prætermisforum libro primo, mauult adagionis originem ad prisci iuris consuetudinem referri. Lex enim duodecim tabularum sic habebat: Sacra priuata perpetua manento. Ea uerba interpretatur Cicero libro De legibus 2 ut omnis ad quem patrisfamilias pecunia perueniret, is teneretur sacra celebrare. Refertq; Scauolæ pontificis interpretationē, qua traditum est, quinque modis astringi sacris hæreditatem. Proinde ad quos ex iure propinquitatis redibat hæreditas, tenebantur communium sacrorum societate. Suauius autē esse solet, quod inopinato cōtingit boni, quemadmodum sine sacris hæreditas. Hæc aliq; doctissime sanè disserit Alciatus noster; cuius equidem sententiæ lubens addo meum iustitiam, quanquam à mea minimum dissentientī. Porro in Plautino dicto allusum arbitror ad Græcorum illud adagium: ἔθυσσε ἱερὰ κατεδίευσσε, id est, Non sacrificata sacra deuorare. Item ad Hesiodium illud:

ἄρ' ἔθυσσε ἱερὰ ἀνεπείρεσσεν ἀνελόντα

Εδίευσσε.

id est,

Ante sacrum factum, cibum ab ollis tollere raptum,

Atq; edere.

Inter cæsa & porrecta.

LX

Elegans in primis adagium extat apud M. Tullium in epistolis ad Atticum: Ea multa, inquit, imò omnia, quorum κερὰ λαοῦ, ne quid inter cæsa & porrecta, ut aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis. Videtur significare cunctationem, & ancipitem hæsitationem, ac uelut interuallum illud, inter omittendum quod ceceptum est, & incipiendum quod nouari oportet. Sumptum est, autem è prisco auspiciorum ritu, in quibus inter cæsa & porrecta sacerdos ceremonias quasdam agebat, quemadmodum testatur M. Varro libro De lingua Latina secundo. Nam flamen Dialis, inquit, auspicatur uindemiā, & ut iussit uinum legere, agna Ioui facit, inter cuius exta cæsa & porrecta flamen prorsus uinum legit. Porro quod exta cæsa prorogationem temporis apud ueteres significauerint, declarat Cicero libro De

bro De diuinatione secundo: Quid enim, inquiens, habet aruspex, cur pulmo incisus etiā in bonis extis dirimat tempus, & proferat diem?

Pensum soluere.

LXI

Pensum persoluere, est tuas implere parteis, debitoq; perfungi officio. Translatum à lanificio muliebri, in quo singulis certum lanæ pondus in opus distribuebatur. Plautus in Persa, Pensum meum quod datum est, cōfeci. Idem in Bacchidibus; Ego pensum meum lepide accurabo. Et M. Tullius libro De oratore tertio: Nunc ad reliqua progrediar, meq; ad meum munus pensumq; reuocabo. Varro de re rustica: Nos nostrum pensum absoluius. Hieronymus ad Rusticum: Et operis tui pensa persoluas. Verum quo longius erit detorta metaphora, hoc erit adagium uenustius. Veluti si ad sermonem, ad studium, ad officium, aut alias animi res referatur.

Ne per somnium quidem.

LXII

οὐδ' ὄναρ, id est, Ne in somnio quidem. Græcis prouerbialiter dictum est, pro eo quod est, nulla ratione, nullo tempore. Alioqui nemo ferè tam omni felicitate destitutus, quin aliquando per quietem uel somniet lætiora quæpiam. Lucianus ἢ τῶν περὶ τῆν ἰατρίαν μὲν οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ἢ δὲ ἄνθρωπος ἀδύνατος ἐμφανθῆναι, id est, Ne per somnium quidem unquā albo pane satiatus. Idem usurpauit in Gallo, quum ait, regibus ne per somnium quidem aliqua re iucunda fruilicere: ὅτι ἂν εἴδ' ὄναρ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀλλ' ἄλλως ἐγγίνεται. Rursum περὶ τοῦ ἡλίεκου πρὸς ἀδελφὸν δὲ ἡδύ, καὶ οἶον σὺ φῆς, ἢ δὲ ἄνθρωπος ἀκνησώμων, id est, Porro suauiter canentes, & eo modo quo tu prædicas, ne per somnium quidem audiuius. Huc eleganter alludit Theocritus ἢ βυκολίωκα, apud quem Eunice puella ciuicilis, rusticum, basium dare conantem, ab se repellit, dicēs tantum abesse ut illi datura sit basium, ut hoc ne per somnium quidem oporteat sperare. Carmen sic habet,

εἰδ' ἂν ἔμοιο.

Ἐκαστὸν ἂν μὲν ἐθέλεις κῦσαι; τὰ λαὸν δ' ἐμὲ βῆναι

Ἀγροίκως φιλῆσαι, ἀλλ' ἄστυκα χεῖρα θλίβειν.

Μητὺ γὰρ μὲν κύσῃς δὲ καλὸν σῶμα, μὴ δ' ἢ ὄνειροις.

id est,

Aufer te hinc procul, inq; malam rem,

Tu mihi suauisolum dare uis homo rusticus; atqui

O miser haud didici dare basia agrestibus unquam.

Sed magis urbanis soleo oscula figere labris.

Non mihi tu nitidum os labris sordentibus unquam

Contigeris, nec per somnum.

Vtitur eodem & M. Tullius in Epistolis ad Atticum. πολιτικός αὐτὸς, ἢ δὲ ὄναρ, quisquam inueniri potest. Theocritus in Megara Herculis uxore, ἢ δὲ ἢ δὲ ὄναρ ἢ λυθῆναι ἀλλ' ἄλλως, id est,

Quod alij ne per somnum quidem accidit. Galenus περὶ φυσικῶν δυναμικῶν lib. 2 καὶ τῶν πρὸς τὴν ἐκείνην ἀγνοίαν τὸ εἶσαί τε αὐτῶν, ἢ δὲ ὄναρ ποτὲ εἰς ἐκείνην περὶ τῶν σωματικῶν, id est,

Atq; hæc oportebat non esse ignota Erasistrato, si modo uel in somnis unquā illi cum Peripateticis incidisset cōsuetudo. Solent autem uel extremæ fortis homines aliquando magna quædam somniare, quemadmodum apud Lucianum Micyllus, qui per somnium opulentissimus, experrectus, cerdo quispiam erat Iro penè pauperior. Nam somniare, sperandi genus est. Vnde & Vergilius in Bucolicis, spes inanes amantum somnia uocat,

An qui amant, ipsi sibi somnia fingunt. Huc respexit & Flaccus in Satyris, cum ait,

Cum te seruitio longo curaq; leuarit,

Audieris hæres.

Et certum uigilans quartæ sit partis Vlysses

Itaq; ne per somnium quidem perinde ualet, quasi dicas, quod ne sperare quidem audeas,

Plutarchus in libello quem scripsit aduersus Stoicos adagium extulit paulo diuersius, ὄναρ ἢ δὲ ὄναρ καὶ λαβῆναι μάλλον δὲ τῶν πρὸς τοῖς νοῖας ἢ νοῖας, id est, quorum ne somnia quidem magis capere licet extra cōmunes cogitationes. Diuus Chryostomus aduersus Iudæos con-

ditione tertia sic extulit, ἢ δὲ ὄναρ.

Per nebulam, per caliginem, per somnium

LXIII

Quarum rerum ambiguam quandam ac tenuem, peneq; euanidam memoriā aut intelligentiam obtinemus, eas res per nebulam recordari, per somnium meminisse, per caliginem uidere, prouerbio dicimus. Vt quæ puelli uidimus, senes quasi per somnium recordamur, uix tenuibus quibusdam simulacris rerum inhaerentibus animo nostro, qualis est ferme uulgarium infomniorum memoria. Porro quod per mediam nebulam intuemur,

eius

eius cōfusam duntaxat imaginem, ac uelut umbram incertam aspiciamus. Cuiusmodi sunt quæ per caliginem cernuntur in tenebris. Hinc igitur ducta metaphora. Huiusmodi sermonis formæ frequenter obuiæ sunt apud scriptores. Plautus in Pseudolo, Sunt quæ te uolumus percontari, quæ quasi per nebulam nosmet scimus atq; audiuimus. Idem in Captiuis duobus: In memoriâ regredior audisse me quasi per nebulam. M. Tullius lib. De finibus quinto, In infirma ætate, imbecillâq; mente, uis naturæ per caliginem cernitur. Plato De legibus li. septimo: *ἡ δὲ λέξις, δειλῶσαι πρὸς τὸ οὐδὲν εἰργαστῆρα ἐξυγιῶντα εἰς φῶς, νῦν γὰρ λεγόμενοι εἰσι καὶ τὰ πρὸς τὸ σκότος*, id est, Ceterum quæ dico, conandum est, ut uelut exemplis in lucem prolatis reddamus perspicua. Nam hæc uidentur similia his quæ dicuntur per caliginem quandam. Eodem in libro legitur καὶ ὕπνου, id est, per somnum, siue in somnis.

De asini prospectu.

LXIII

ὄντ' ἀσίνων, id est, De asini prospectu. Vetus adagium dici solum in eos qui ridendo titulo quempiam calumniantur, aut de friuolis rebus aliquem in ius uocant. Euentus qui fabulæ præbuit occasionem, uariè narratur ab autoribus. Quidam huiusmodi quædam memorant: figulus quispiam uarias auium formas finxerat, easq; in officina collocatas habebat. At asinus quidam, inobseruantius sequente agasone, inserto per officinam fenestellam capite, pariter & aures & reliqua uasa deiecit, comminuitq;. Is cuius erat officina agasone in ius uocat. Quumq; rogaretur ab omnibus, qua nam de re litem moueret; de asino, inquit, prospectu. Alij aures non fictiles, sed ueras fuisse uolunt, quæ asino, sicuti dictum est, per fenestram immittente caput, disturbata perticam ruperunt, reliquaq; uasa subuerterunt. Reliqua fabulæ utcumq; conueniunt. Lucianus in asino suo parcemiam hanc fingit ex se natam, quod dum asinus conaretur obliquato capite per fenestram prospicere quid ageretur, tum sese, tum dominos suos prodidit. Eamq; rem magno omnium risu exceptam, in adagionem abiisse, *ἢ ὄντ' ἀσίνων*, id est, ex asini prospectu. Porro iuxta Luciani sententiâ magis quadrabit in eos qui stoliditate sua, dum inepte student dissimulare ridicule produntur. Hunc Luciani locum amulâs Apuleius in nono Metamorphoseos suæ libro, scribit ad hunc modum: Qua contentione & clamoso strepitu cognito, curiosus aliqui & inquieta procacitate præditus asinus, dum obliquata ceruice per quandam fenestram, quidnam sibi uellet tumultus ille prospicere gesto, unus è commilitonibus, casu fortuito cōlimatis oculis ad umbram meam cunctos testatur in coram. Magnus deniq; continuo clamor exortus est. Et emeris protinus scalis, iniecta manu quidam me ueluti captiui detrahunt, iamq; omni sublata cunctatione, scrupulosius contemplantes singula, cista etiam illa reuelata repertum, productumq; & oblatum magistratibus miserum hortulanum, poenas scilicet pensurum, in publicum deducunt carcerem, summoq; ita su de meo prospectu cauillari non desinunt. Vnde etiam de prospectu & umbra asini, natum est frequens prouerbium. Hactenus Apuleius.

Suo ipsius indicio perijt forex.

LXV

Sorex suo indicio perijt Cui confine est illud Terentianū ex Eunuchō: Egomet meo indicio miser quasi forex hodie perijt. Verba sunt Parmenonis, qui delusus à Pythia prodiderat se seni. Donatus admonet esse prouerbiū in eos qui suapte uoce produitur. Atq; hinc existimat ductā esse metaphoram, quod foricem propriū sit uel stridere clarius quàm mures, uel strepere magis cum obrodunt friuola, ad quam uocem multi se extendentes, quāuis per tenebras noctis transfigunt eos. Vsurpat hoc adagium diuus Aurelius Augustinus in primo de ordine libro erga suum Licentium, qui dum pulsata tabula, foricem strepitu absterret, ipse se prodebat Augustino quod uigilaret. Alludit eodem Origenes homilia in Genesim tertia, Sed uidebor, inquit, ipse meis indicijis captus.

Induitis me leonis exuuium.

LXVI

Leonis exuuium induitis *ἔνδυνετέ μοι τὴν λεοντίαν*, id est, Induitis me leonis exuuium. In eos dici solitum, qui suscipiunt negocium maius facultate, quicq; se magnificentius gerunt quàm pro sua conditione. Quidam ab Hercule sumptum putant, cuius hic ornatus erat, ut leonis exuuiō tegere tur, deinde altera manu clauam, altera gestaret arcum, atq; hoc ornatu descendit ad inferos, Cerberum extracturus. Huc alludens Aristophanes in Ranis, Bacchū fingit, Herculis instar, leonis exuuiō clauaq; instructum, ad inferos descendere parantem, ut Euripidem cum Aeschilo certantem audiret. Ridetur autem ab Hercule quod id gestaminis neuti-
quam

quam illum deceret, utpote mollem & effœminatam. Eodem pertinet quod Menippus ille Lucianicus eodem ornatu se ab inferis redisse adsimulat. Nihil autē prohibet, quo minus prouerbium ad apologum illum referatur, cuius meminit Lucianus in piscatore: Apud Cumanos asinus quispiam pertaxus seruitutem, abrupto loro in sylvam aufugerat. Illic fortè repertum leonis exuuium corpori applicabat suo. Atq; ita pro leone se gerebat, homines pariter ac feras uoce caudaq; territans. Nam Cumanus leonem ignorant. Ad hunc igitur modum regnabat aliquandiu personatus hic asinus, pro leone immani habitus ac formidatus. Donec hospes quispiam Cumas profectus, qui sæpenumero uiderat & leonem & asinū, atq; ob id non erat difficile discernere, aurium prominentium indicio, neq; non alijs quibusdam cōiecturis asinum esse deprehendit, ac probe sustigatum reduxit, do minoq; agnoscenti reddidit. Interim autem risum non mediocrē concitabat omnibus Cumanis asinus iam agnitus, quos dudum creditus leo, metu propemodum exanimauerat. Cumanos autem hic appellat, nō qui sunt in Italia, sed qui sunt in Aeolide supra Lesbum. Nā & Lesbij & Cumanus notati sunt stoliditatis, ut indicat Stephanus. Vsurpat hoc adagium Socrates Platonicus in Cratylo, negans oportere deterreri sese magnitudine disputationis instituta, postea quàm femel leonis pellem esset indutus. Lucianus in Pseudologista: *ὁ δὲ δὲ λέων, τὸ ἀπὸ τοῦ λέοντος, ὡς φωνάζει γῆροιο, καὶ θηλυτῶν, εἰ μὴ τις αἴσῃ ἐξ ἀποβόρειων αἴσῃ ἢ ἡμῶς ἦνσι, ἢ ἢν ποσὶν κυμαίνῃσιν, ὡς μὴ ἰδὼν ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς ἐθελοπόνησεν ὄντα, μὴ πρὸς μὲν αὐτὸν ὄντα, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀκρίβειας* id est, Nec opus est quopiam qui tibi leonis exuuiū detrahat, quo palam fiat te Canthelium esse, nisi quis sanè ab ipsis Hyperboreis hospes modo ad nos aduenerit, aut usque adeo Cumanus sit, ut qui uiderit nō protinus intelligat te asinorum omnium asinum ferocissimum esse, aut expectet, ut te prætere rudentem audiat. Eusebius Cæsariensis aduersus Hieroclem, *οἱ χριστοὶ μὴν ἡμῖν ἐλάττωσιν, ὅντ' ἢ τῆς λέοντος ὡς ἀνὴρ τῆς οὐραίας ἀδελφείας*, id est, Abibit nobis quidē philosophus, cæterum asinus leonis in te cæcus pelle. Demutaui nonnihil de prouerbio Lucianus in Pseudopseude, cū ait: *ποσὶν τοῦ χρόνου ἐλελήθη με, ὡς τῆς λέοντος, γελῶντα λυα τῆς οὐραίας ἀδελφείας*, id est, Tantum temporis non animaduerti eum sub leonis exuuiō ridiculam quandam simiam rectam habere.

Midas auriculas asini.

LXVII

Μίδας ὄντ' ὄντ' ἄσινων, id est, Midas auriculas asini. Refertur à Diogeniano. Natū à fabula notissima Midæ regis Phrygiæ, cui Phœbus, quod stolide Panem canentem sibi prætulisset, asinas affixit auriculas. Quas cum diu mitra occultasset, tandem à tonsore animaduersum est, ac prolatum in uulgus. Porro adagium recte dicitur, uel in stolidos & crassis auribus pinguiq; iudicio homines. Vel in tyrannos, quibus cum aures sint asininarū instar longæ, procul etiam audiunt, uelut auscultatoribus dimissis qui audita referant. Quos Plutarchus in libro De curiositate, *ὡπακιστὸς* appellat, & *πρωτογυγίας*. Eoq; Lucianus in libello cui titulus, non esse facile credendum delatoribus, calumniæ depingens imaginem, Midæ aures illi tribuit, propter studium subauscultandi captandiq; quid alijs rerum faciant. *ὅν δὲ ξίτη τις ἀνὴρ κέλευται τὸ ὄντα πικρομέγιστον ἔχει, μικρὸν δὲ αἰὼν τοῦ μίδου πρὸς τοῖς πᾶσι*, id est, ad dexteram uir quispiam sedet, auriculis maximis, quales ferme Midæ fuerunt. Aristophanes in Pluto:

Μίδας μὲν ὅν ἂν ὄντ' ὄντ' ἀσίνων, id est, Midas quidem itaq; si asini aures sumatis.

Quo loco interpres admonet prouerbij de auriculis asininis, eiusq; commentum uarias allegat causas. Quosdam autores esse, Midam hunc ob cōtemptum aliquando uituperatūq; Bacchi numen, in asinum fuisse conuersum. Alij narrant, cum aliquando præteriret asinos huius dei, atq; eos affectisset iniuria, iratū Bacchū, Midæ auriculas asinas addidisse. Sunt qui dicant huic aures natura prælongas fuisse, & asininarū instar prominentes, atq; hinc fabulæ iocum ortum esse. Quamq; pluribus placet, hac allegoria significatum, Midam utpote tyrannum Corycaeos ac subauscultatores dimittere solitum, per quos quæcumq; per omnem regionem, uel fierent, uel dicerentur, cognosceret, nimirū illis utens aurium uice. Proinde cum uulgus admiraretur, ab illo resciri etiā ea quæ clam ac procul fierent, occasio nem fabulæ dederūt, ut Midas diceretur auriculas asini habere. Vel quod nullū aliud animal acrius audiat q̄ asinus, excepto mure; uel quod aures habeat omnium longissimas. Persius

Asinus in pelle leonis
Simia in pelle leonis

Auriculas

Auriculas asini quis non habet? Ferunt nonnulli primum a poeta scriptum fuisse, Auriculas asini Mida rex habet. Deinde metu Caesaris scripturam mutasse, quis non habet.

Hinc ille lachrymae.

LXVIII

Ex Andria Terentiana per allusionem prouerbialiter usurpatum uidetur ab Horatio: Hinc illae lachrymae. Usurpauit ad hunc modum M. Tullius in actione pro M. Caelio: Hinc illae lachrymae nimirum, & haec causa est horum omnium scelerum atq; criminum. Dicitur autem de rei causa aliquandiu dissimulata, quae uere tandem deprehendatur. Veluti si quis dicat barbaros damnare Gracas literas, ne scilicet ipsi parum docti uideantur, commode subnectet: Hinc illae lachrymae, hoc est quod eos male habet. Sumuntur autem frequenter id genus allusiones a claris autoribus, & in prouerbij uicem transferuntur, etiam si nulla figura prouerbialis adsit. Quod genus illud ex Homero sapius iteratum in Epistolis Ciceronis ad Atticum, de illis Graecis, id est, Vercor Troianos.

de illis Graecis

Haec Helena.

LXIX

Non dissimili figura dixit Lucianus in Eunucho, αυτη ο πιμιλιε ελγης, παρ ης ημον μεγλυ, id est, Haec ipsa erat Helena, pro qua digladiabantur. Loquitur autem de duobus Peripateticis, mercedis ac lucri cupiditate turpiter apud iudices contendentibus. Alludit ad monomachiam, id est, singulare certamen, quod inter Menelaum & Paridem factum describit Homerus Iliados libro tertio.

Ebur atramento candefacere.

LXX

Ebur atramento candefacere, est genuinae formae, cultum atq; ornatum externum inducere, quo decus illud natuum obscuratur magis quam illustretur. Proinde Iena Plauti na puellae naturali forma praedita, tamen cerussam ad obliendas malas postulanti: Vna, inquit, opera ebur atramento candefacere postules. Propterea quod omne lenocinium rebus natura pulchris deonestamentum adferat, non uenustatem. Veluti si quis ueritatem, quam nihil est pulchrius, rhetorum pigmentis conetur exornare. Porro quemadmodum cerussa ad candorem conciliandum adhiberi consueuit, itidem purpurilla ad tingendas rubore malas. Simili forma dixit in Mostellaria: Noua pictura interpolare uis opus lepidissimum.

Syncerum uas incrustare.

LXXI

Eodem ferme pertinet Horatiana metaphora, quae in Sermonum li. i. legitur, Satyra: At nos uirtutes ipsas inuertimus, atq; Syncerum cupimus uas incrustare. Hoc est, quae per se recta sunt, ea nominibus alienis impositis deprauamus atque obtegimus. Quamquam potest & ad superiorem sententiam eleganter accommodari, hoc est, cum rebus per se decentibus tectorium inducimus, quod tegat & obscurat natuum decus, non augeat.

Pulchrorum etiam autumnus pulcher est.

LXXII

Των κελων και οτρωρη καλη, id est, Pulchrorum, etiam autumnus pulcher. Metaphora prouerbialis nata ex Archelai apophthegmate, quod ab eo dictum Plutarchus refert in Eutripidem, qui iam pubescentem atq; exoletum Agathonem in conuiuium suauitabatur. Non ablutit ab illo Homero, quod alio reddemus loco, εκ τ κελωνος γινωσκον, id est, e culmo cognoscere. Vernis enim mensibus nihil non tenerum ac nitidum, cum omnia adhuc in flore aut in herba sunt. Caeterum autumnus tempore postea quam iam in culmos aut caulem excreuerunt, horridiora uidentur. Quadrat igitur in ea, quae cum natura sint egregia, ne tum quidem fastidiosa uidentur, cum maturuerunt. Alioqui nihil feret tam foedum, quod non aliquando niteat atate. Dicitur non eleganter & in hos, qui belle portant atatem.

Magnorum fluminum nauigabiles fontes.

LXXIII

Simili metaphora uidetur dictum & illud, quod refert ac notat Fabius in octauo Institutionum libro: Magnorum fluminum nauigabiles fontes sunt. eam sententiam ait se iuvene decantatam fuisse. Significat autem praepotentium quantulacumq; plus pollere quam uniuersas tenuium opes. Caeterum notat Fabius hoc sententiarum genus, quod palam falsa uideantur.

Generoso

Generosioris arboris statim planta cum fructu est.

LXXIII

Simillimam huic eodem loco subiicit: Generosioris arboris statim planta cum fructu est. Qua quidem id innui uidetur, egregia beneque nata ingenia, statim maturefcere, & ad frugem peruenire. Taxat Fabius & hoc sententiae genus. Mihi tamen uisum est in adagio rum catalogum has quoque referre, quod uulgo celebres fuisse testatur, & impudentior hyperbole, sicut paulo superius dictum est, non rejicitur ab hoc genere.

Cornicum oculos configere.

LXXV

M. Tullius in oratione pro Murena scribit ad hunc modum. Deinde etiam si quid apud maiores nostros fuit in isto studio admirationis, id enunciatis uestris mysterijs, totum est contemptum & abiectum. Possit agi lege nec ne, pauci quondam sciebant. Fastos enim uulgo non habebant. Erant in magna potentia qui consulebantur, a quibus etiam dies tanquam a Chaldaeis petebantur. Inuentus est scriba quidam Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixerit, & singulis diebus ediscendos fastos populo proposuerit, & ab ipsis iureconsultis, eorum sapientiam compilarit. Itaque irati illi quod sunt ueriti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, sine sua opera lege possent agi, notas quasdam composuerunt, ut omnibus in rebus ipsi interessent. Idem in actione pro L. Flacco: Hic Hercule cornici oculum, ut dicitur: nam hunc Hermippum hominem eruditum, ciuem suum cui debebat esse notissimus, percussit. Porro prouerbium natum sit ex apologo quopiam, an ex euentu, an ex metaphora sumptum, non satis liquet. Undecumque fluxerit, perinde ualere uidetur, cornicum oculos configere, quasi dicas, nouo quodam inuento ueterum eruditione obscurare, efficeretque ut superiores nihil scirent, nihil uidisse uideantur. Effertur autem per ironiam. In eadem sententia usus est diuus Hieronymus, Apologetico aduersus Ruffinum secundo. Nunc uero cum pro uarietate regionum diuersa feratur exemplaria, & germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque uiolata, nostri arbitrij putas, aut ex pluribus iudicare, quid uerum sit, aut nouum opus in uetere condere, illudentibusque iudicis, cornicum, ut dicitur, oculos configere. Haec Hieronymus sentiens, quasi sua castigatione prolata, Iudaei iam nihil scituri uiderentur, a quibus id temporis ueteris testamēti ueritas petebatur. Nec admodum diuerse usurpauit Macrobius libro Saturnalium septimo. Et quia, inquit, his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Eustathium, ut recepta contraria dispositione, quicquid pro uario cibo dici potest, uelit communicare nobiscum: ut suis telis lingua uiolenta succubat, & Graecus Graeco eripiat hunc plausum, tanquam cornix cornici oculos effodiāt. Haec Genus Macrobius. Illud non ab re fuerit admodum adagioni locum fecerit. Siquidem cornix antiquitus concordiae symbolum erat. Etusdem uiuacitas etiam Graeco prouerbio celebrata est. Ut is uideatur cornicum oculos uelle configere, quisquis ea quae antiquitas magno consensu approbauit, damnare ac rescindere conetur. Nec admodum absurdum, si quis in hunc modum accipiat, ut dicatur oculos corni cum configere, qui perspicacissimis oculatissimisque uisum adimat, offundatque tenebras: aut qui rem ipsissimam acu, quod aiunt, tangat, tantus uidelicet artifex, ut non solum scopum, aut auem, uerum & ipsos oculos iaculo feriat.

Cornix corni/ ci conf. oc.

Gladiatorio animo.

LXXVI

Prouerbij speciem habet quod legimus in Phormione Terentiana: Hem gladiatorio animo ad me affectant uiam. Quo significatur, ita tendi ad nocendum alteri, ut id cum proprio etiam periculo tentetur, animo pertinaci, paratoque uel perdere, uel perire. Nam gladiatorio composito ad certamen haec pugnae proposita fors est, aut occidere si occupauerit, aut occumbere si cessauerit. Aristoteles audaciam huiusmodi, cum propriae salutis contemptu coniunctam, Celticam appellat.

Frusto panis.

LXXVII

Frusto panis, pro re quantumlibet pusilla ac uili, nostris quoque temporibus uulgo dicti tant. M. Cato in oratione quadam M. Coelio uilitatem opprobrians, non loquendi tantum, uerum etiam tacendi: Frusto, inquit, panis conducitur potest, uel uti taceat, uel uti loquatur. Citatur locus ab A. Gellio in Noctibus Atticis. Videtur hyperbole sumpta, uel a canibus quos frusto panis inuitare solemus, uel a mendicis.

Quem

Quem mater amicum dedit obseruare. LXXVIII

Quem mater amicum dedit obseruare. Pro eo, quod est pueriliter ex alieno prescri- pto uiuere, legitur apud Quintilianum libro quinto: Nam quid, inquit, illa miserius lege, ueluti praeformatas infantibus literas prosequentiu, & ut Graeci dicere solent, que mater amicum dedit, sollicito custodientium? Quibus ex Fabij uerbis apparet, Graecis in prouer- bio fuisse. Vsurpat autem & indicat adagiu Lucian. in Nigrino: ugi pthgn o pauos dtr. ny tpxe p mpsos dsn au p, id est, Et unde hic pauo. Atq; fortassis materna uestis est. Dicuntur haec scommata in eum, qui uersicolore ueste amicus aduenerat. Plutarchus in comentario de Fortuna Alexadri, dnuw unpis puidas, φυλακην του παιδαβου, in h paxtpo au d d σπιη βεια, καθεπερ λυβη παιδαβου, id est, More pusilli pueri seruante amicum, que illi patrie cosue- tudo ueluti nutrix addiderat. Quin hoc ipsum, quo nihil iam tritius, ex prescripto uiue- re, prouerbiali metaphora dictu apparet, tracta uidelicet a pueris, quibus, ut inquit Plato, qv tu ppa dtd, id est, in tabula graphiaria doctor exepiar prescribit, quod imitates, literaru notulas confuescat effingere. Hoc imitationis genus uelut addictu ac seruille ridet Horat.

Seruum pecus

O imitatores seruum pecus, ut mihi saepe Risum, saepe iocum, uestri mouere tumultus Et Fabius nihil putat ad bene dicendum inutilius, quam ita seruire praecipis artis, ut non ausis digitum latum ab illis discedere, si quando causae ratio postulabit.

Quid distent ara lupinis. LXXIX

Prouerbij faciem habet, quod est apud Horatium in Epistolis: Nec tamen ignorat, quid distent ara lupinis, Id est: nouit discrimen rerum uilium & preciosarum. Agit autem Horatius de ijs, qui be- neficia non ita conferunt in quosuis, uelut abijciant, sed ita collocat, ut expendant & eius meritum ac dignitatem cui praestant, & precium muneris quod largiuntur. Porro lupini uilitatem prouerbialiter notauit & Iuuenalis: Tunicam mihi malo lupini, Quam si me toto laudet uicinia pago. Notat & Lucianus in libello De mercede seruentibus, cum rogat num usq; adeo defue- rit lupini & aquae fontanae copia, ut in eam sese conijceret seruitutem.

Me mortuo terra misceatur incendio. LXXX

Extat Graecus senarius πρηνιωδης apud Suetonium Tranquillum in uita Neronis: Εμδ θανοντ γατα μιχθιτω πωελ, id est, Me mortuo conflagret humus incendijs. Quod cum a quodam sermone communi diceretur: Nero respondens, imo, inquit, ues dtr, id est, Me uiuo, alludens ad urbis incendium, quod paulo post effecit. Meminit huius prouerbij M. Tullius libro De finibus honorum tertio. Quoniamq; illa uox inhu- mana & scelerata dicitur eorum, qui negant se recusare, quo minus ipsis mortuis, terra- rum omnium deflagratio consequatur, quod uulgari quodam uersu Graeco pronunciare solent. Item Seneca libro De clementia secundo, cum dicit, multas uoces magnas, sed de- restabiles, in uitam humanam peruenisse, celebresq; uulgo fieri, ut illam, Oderint dum me- tuant. Cui, inquit, Graecus uersus similis est, qui se mortuo terram misceri ignibus iubet. Quin eadem sententia, hodieq; uulgo durat inter mortales. Mihi, inquit, morienti mun- dus uniuersus moritur. Qua significant nihil sua referre, quid posteris accidat uel boni uel mali, cum ipsi tollantur e uita, nequaquam sensuri.

Mare caelo miscere. LXXXI

Coelum terre miscere

Mare caelo miscere. Prouerbialis hyperbole est, pro eo quod est, omnia perturbare, ni- hilq; non facere. T. Lilius: Quid est, quod caelo terram, terrae caelum misceant? Idem al- bi: Quid tandem est, cur caelum ac terras misceant? Iuuenalis: Clames licet, & mare caelo Confundas, homo sum. Lucianus in dialogo Promethei & Mercurij: τι εν εβα εδερ εχλω ο τοι λογος, τη γη τον ερανον ενναμειχθαι, id est: Quid igitur oportebat ea gratia, terrae, quod dici solet, miscere caelum? Vergilius in quinto, de Iunone omnia tentante: Maria omnia caelo Misceuit.

Idem

Idem paulo diuersius in duodecimo:

Non si tellurem effundat in undas Diluuium miscens, caelumue in tartara soluat. Aristophanes in Lysistrata, non dissimili figura dixit. τα ελ' εσφ' ερα νδρ' ερα θησδ ζεις υψιβερεμετης, id est, Quin & supera infera reddet Iuppiter altifremus. Plutarchus in uita Romuli sic usurpat, ut caelum terrae misceant, qui ex hominibus deos, ex dijs homines faciunt, & quae sunt hominum fabulantur de dijs, εργυνουαι μη εν παντι πασι πλω θεοιστη ελ' ερετ' ανοισου καυ εγγυεις, ερανω δε μιγνυειν γλω εβελ' εραου, id est, In totu abnegare diuinitatem uirtutis impium est & ingenerosum, ceterum caelo miscere terram, stuporis est.

Miscebis sacra prophanis. LXXXII

Consimili figura dixit Horatius: Miscebis sacra prophanis. Id est: Nihil non facies. Item confundens fasq; nefasq;. Apud ueteres multum erat discrimen inter res hominum ac res deorum, adeo ut Homerus etiam uocabula discernat, qui bus dij consueuerunt uti a uocibus humanis. Et Pythagoras a quibusdam iusserit abstine- ri quod numinibus essent consecrata, Vnde qui nihil habent pensi, quicq; nihil no audent, miscent sacra prophanis.

Sacra proph- nis miscere

Suscq; deq;. LXXXIII

Apud Plautum atq; alios autores prouerbialiter positum inuenitur, susq; deq; fero, & susq; deq; habeo, pro eo quod est, nihil mea refert, nil laboro. Plautus in Amphitryone: Quae neq; sunt facta, neq; ego in me admisi, arguit, atq; id me susq; deq; esse habituram pu- tat. A. Gellius libro Noctium sextodecimo scribit, susq; deq; ferre, idem ualere quod equo animo esse, & quod accidit non magnipendere: atq; interdum negligere & contemnere, simillimūq; esse illi quod Graeci dicunt, εσσεφραειν. Citat aut Laberium in Compitalibus: Nunc tu lentus es, nunc tu susq; deq; fers. Item M. Varronem in Sisenna: Quod si non horum omniu similia essent principia, susq; deq; esset. Deniq; uersus hos ex Lucilio refert: Verum hic ludus ubi susq; omnia deq; fuere. Susq; & deq; fuere, inquam, omnia ludus, iocusq;. Imitatum ex illo graeco schemate, ανω καυ κατω, id est, Sursum ac deorsum, quo nullum or- dinem, nullumq; rerum discrimen significamus.

Vltroq; citroq;. LXXXIIII

Vltro citroq; prouerbiali figura dicitur, ualetq; perinde quasi dicas, hinc atq; illinc, si- ue utriusq;. Fit autē uenustior metaphora, quoties ad mutuam altercationem, disceptatio- nem, confabulationem, rixamue refertur. Quod genus est apud Ciceronem De republi- ca: Multisq; uerbis vltro citroq; habitis, ille nobis consumptus est dies. Idem in libris Offi- ciorum: Beneficijs vltro & citro datis acceptisq;. Seneca De beneficijs lib. 5. Beneficium & gratiae relatio vltro citroq; ire debent. Consimili forma dicimus: Vltro citroq; agitata causa. Et vltro citroq; datis & acceptis cladibus. Vltro citroq; certatum conuictijs.

Sursum ac deorsum. LXXXV

Huius simillimū est illud ex Eunucho Terentiana: Sex ego te totos Parmeno hos men- ses quietum reddam, ne sursum deorsum cursites, id est huc atq; illuc, aut certe subinde ad Thaidem ab hero, rursum ab hero ad Thaidem intercursites, ita ut solent amantium mini- stri. Quod quidem plusculum habebit decoris, si longius transferatur, ut si quis dicat, iure consultos, a uolumine ad uolumen, a lege ad legem, ab interprete ad interpretem, subinde transferentes sese, sursum ac deorsum uagari. Ea metaphora mutuo sumpta uidetur a Si- syphti fabula saxum uoluentis apud inferos. Cui graecum illud ανω καυ κατω, de quo mo- do meminimus, ita similitimum est ut idem esse uideatur. Demosthenes in prima contra Phi- lippum oratione: εαν ελασθι πα, συμπερ' εβ' ερε ανω καυ κατω, id est, Quod si alio quopiam in loco Philippum a desse nunciatum sit, pariter accurritis sursum ac deorsum.

Aristophanes εν εχρενις. οι ελ' εν εραρε ε λελεσι, ε ανω καυ κατω

Quis, id est, Nonnullis enim uidetur quemq; sibi potissimum amicum esse. Idem Plato li. De legibus 5. *ἄλλοι δὲ δύνανται λέγεσθαι, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶσι ἀνθρώποις φῦσι καὶ δὲ, καὶ οὐδὲν ἕξει.* id est, Hoc est autem quod aiunt, unumquemq; natura sibi amicum esse, idq; recte fieri. Quin & hodie theologorum prouerbiū celebratur, charitatem à seipso proficisci, natum uide licet ex his cantici mystici uerbis: ordinate in me charitatem. Verum de eo quid sentiam, alias ubi locus incidere diligentius tractabimus. Sed Terentianam sententiam Euripides extulit in Medea:

Ὅς πᾶσι ἑὸν φίλον πλεονεκτήσει φίλος. id est, Quod quisq; semet plus amico diligit. **Vel sic,**
Ὅς quisq; se plus atq; amicum diligit.
 Rursum in Græcarum sententiarum collectaneis.
φίλος δ' ἑαυτοῦ πλεονεκτήσει φίλος. id est, Nemo seipso diligit quenquam magis.

X C II
 Qui sibi uehementer placent, quicq; suis ipsorum commodis impense student, aliorum rebus uel neglectis, uel etiam afflictis, à Græcis eleganter *ἑλασσοί* uocantur. Vitium ipsum *ἑλασσία* dicitur. Quod apposite circumloquens Horatius:

Cæcus, inquit, amor sui. Id uisij Plato malorum omnium fontem autumat. Aristoteles 9. Moralium lib. satis indicat hanc *ἑλασσία* probrosam appellationē, ceu prouerbialē uulgo iactatam fuisse, cum ait, homines sui supra modum amantes à multitudine male audire, quippe qui foedo infamici cognomine uocentur *ἑλασσοί*. Contra qui sibi displicent putiduli uocantur: Mar. Alter rancidula est, altera putidula est. Est autem id uitium ferè insitum, ut sua cuiq; magis probentur quàm aliena, quod tamen eximie uidetur fuisse in Afris. Nusquā autem hæc pestis immedicabilior quàm in dogmatibus quorum persuasione semel imbuti sumus, id quod eleganter notat Galenus libro 7. *φυσικῶν διατάξεων* primo, *ἕως ἄρα δύνασθαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ δύνανται ἢ πρὸς τὰς ἀλλοτρίους ἑλασσοί, καὶ δύνασθαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἢ πρὸς τὰς ἀλλοτρίους δύνασθαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ.* id est, Adeo de seclis contentio malum est, quod ægre excutitur, & cum primis ineluibile, denique quauis scabie insanabilis.

X C III
 Extra telorum iactum, pro eo quod est in tuto, citraq; periculū. Tranllatum à bellis, ubi qui nolunt ferri iaculis, longius semouent sese, q̄ ut possint cōtingi iactum teli, aut in loco à iaculis defenso se continent. Vnde illud frequens apud historicos, iam ad teli iactum peruenerant. Q. Curtius lib. 3. Iam in conspectu, sed extra teli iactū utraq; acies erat. Idem li. 4. Ut extra teli iactū essent. Ac rursus: Nondum ad teli iactum peruenerat. Quod Græci dicunt *ἐν τῷ βέλῳ*. Neq; uero tantū hī dicitur *ἐξω βέλῳ* esse, qui longius absunt q̄ ut iaculo contingi possint, uerum etiam qui utcumq; tuti sunt. Seneca lib. De beneficijs 7. simili tropo dixit extra iactum, Iniuriam deo sacrilegus quidem non potest facere, quæ extra iactum sua diuinitas posuit. Lucianus in *Votis*. *ἄθροιστὸν ἐξω βέλῳ ἑσθραυροῦ.* Optat quispiam pennas, ut è sublimi spectare possit dimicantes, ipse tutus à iaculis. Idem *ἢ ἐξω βέλῳ*, id est, Iamq; extra teli coniectum erat. Polyphemus de Vlysse, qui iam fugerat, ut eum Cyclops telo assequi non posset, Odysseæ κ ad finem. Idem rursus, *αὐτὸς δὲ μῦθος ἦν τὸ ἑσθραυροῦ, ἢ ἐξω βέλῳ εἶσιν*, id est: Cur musas nō feris, atq; à tuis telis sunt uita: Allusit huc idē in Nigrino, *καὶ κατὰ πόρον δὲ ζεύς τὸν ἐκθρα ὑπεξαγαγὼν ἑμαυτὸν, ἐκ βέλῳ φασί, ἐκ τῆ ἀνδροκτασίας ἐκ τῆ αἰματώσεως, ἐκ τῆ κνιδιμῆς, τὸ λοιπὸν οἰκιστὴν εἰλάμω, id est, Quæ admodum Iupiter Hectorem, ita meipsum à iaculis eximens, ut aiunt:*

Atq; à cæde uirum, atq; à sanguine, deq; tumultu, reliquum uitæ tempus domi sedere destinabam. Est autem apud Homerum *Ἰλιάδος* § *ἐκ βέλῳ, μήποτε ἐφ' ἑλκεὶ ἑλκεὶ ἀφῆκται.* id est, Extra tela, uti ne quis uulnus forsitan addat Ad uulnus. Contra, quæ obnoxii periculo uideri uolemus, hunc *ἐν τῷ βέλῳ*, di-

intra teli iactum cere poterimus. Lucianus in *Baccho*, *ἕως ἄρα δύνασθαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ δύνανται ἢ πρὸς τὰς ἀλλοτρίους δύνασθαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ.* id est, Ne tantisper quidem manentes, ut intra teli iactum essent. Vergilius in **X I.**

Iamq; intra iactum teli progressus uterq;. Post principia. **X C IIII**

Eandem ferme sententiam habet post principia. Sumptū item à bellis, in quibus tutissimus locus est post principia. Siquidem in prima acie stabant hastati, in secunda principes, robustior ætas: hos sequebantur scutati omnes, maxime insignes armis, post hos triarii & rorarii, quemadmodum indicat T. Liuius Decadis primæ, lib. 8. Itaq; nullus in acie locus tutior quàm post principia. Terentius in Eunucho: Tu hocce instrue, hic ego ero post principia, Inde omnibus signum dabo. Erat aut hic locus timido nebuloni conueniens, id quod ridens Gnato: Illuc, inquit, est sapere, ut hocce instruxit, ipse sibi cauit loco. Idem hoc Pyrrhus factitauit. Donatus admonet eum usum uerbo militari. Porro Vegetius libro Dere militari secundo testatur, principales in acie milites, proprie dici principia, Sic enim ait: Antiqua ordinatione legionis exposita principium militum, & ut proprio uerbo utar, principiorum nomina ac dignitates secundum præsentem matriculas indicabo. Axius apud Varronem. Ego uero, ut aiunt, post principia in castris. In prouerbio, Res ad triarios redijt, plura de his comperies.

X C V
 Procul à pedibus equinis, id est, Procul à pedibus equinis. Etiam hodie uulgo dicitur, cum significant fugiendum esse periculum. Hac uoce monere cōsueuerunt, ut quisq; sibi caueret in certaminibus equestribus, *ἐξω τῶν ποδῶν ἵππέων*: id est, Extra pedes equinos. Eam deinde uulgo prouerbij uice usurpauit.

X C VI
 Procul à Ioue, id est, Procul à Ioue atq; fulmine. Refertur à Diogeniano. Admonet nō esse agendum cum præpotentibus, qui nutu possint perdere si quando libeat, maxime cum regibus ac tyrannis. Habent enim fulmen, si quando commoueantur. Porro Ioui fulmen attribunt poetae, & reges quidam hac effigie suos colossos fingi uoluerunt, autore Plutarcho. Cuius est hæc cum primis elegans *ὁμοίωσις*. Quemadmodum in uulnere prius apparet sanguis quàm plaga, & quemadmodum prius emicat fulgur, quàm tonitrus audiat: ita apud tyrannos, hoc est, principes ferme omnes, prius erumpit condemnatio quàm probatio, & perijt delatus prius quàm coarguatur. Citatur à Suida huiusmodi hemistichion:

Ἄλλοι δὲ μείζονα ἀνθρώπου. id est, Maiorem uitato uirum.

Refertur & hoc à Diogeniano inter adagia. Monet autem parū esse tutum habere commercium cum principibus, quibus quod libuit licet, & in quos apposite dixeris illud Græcorum apophthegma: *Μέγας ἐν οὐρανῷ βλάστησεν ἢ μὴ δαί, τὸν δὲ βλάστη ποιῶν δυνάμει.* id est, Ingens periculum uelle quæ nō decet eum, qui possit quicquid uoluerit efficere. Huc pertinet quod Calisthenem admonuit Aristoteles, ut cum Alexandro aut raro loqueretur aut iucunda. Item quod refert Plutarchus in uita Solonis: spretus est à Cræso, quod de felicitate nimium libere respondisset, itaq; cum Aesopus fabularum scriptor admoneret illum, *ὅτι τῆς βασιλευσίδος ὡς ἡκιστα ἢ ὡς ἡδιστα ὁμιλεῖν*, id est, quod cum regibus aut q̄ minime, aut q̄ iucundissime colloquendum esset: Solon retorisit dictum hunc in modum *μὴ δα ἀλλ' ὡς ἡκιστα ἢ ὡς ἡδιστα*, id est, non per Iouem, imò potius aut quàm minime, aut optime. Allusit ad prouerbiū Ouidius hoc attacus fulmine,

Vire tibi, quantumq; potes prælustria uita. Sauum prælustri fulmen ab arce uenit. **X C VII**

Septem conuiuium, nouem conuicium. Elegans uel ob ipsam *ἑπτακοσίου* sententia, qua significatum est, in conuiuium paucos adhibendos esse, alioqui fore tumultuosum, atq; insuaue. Quod significans Horatius: Locus est, inquit, & pluribus umbris, Sed nimis arctia premunt olidæ conuiuia capræ. Extabant antiquitus leges quæ præscriberent, simul & moderatū conuiuariū numerum, & sumptus modicos, M. Terentius Varro apud Celsum censet conuiuas intra Gratiarum &

rum & musarum numerum oportere consistere, ne aut plures sint septem, aut pauciores tribus. Sed hoc adagium uetat ad Musarum usq; numerum peruenire. Plinius libro uice-

De gradu deijcere.

XC VIII

Proverbialis allegoria De gradu deijcere: pro eo quod est animo consternari, ac uelut a statu mentis dimoueri. M. Tullius officiorum libro primo: Fortis uero animi est & con-

Post mala prudentior.

XC IX

Meτiτi τi deνiδi q̄roniμwτiτi, id est, Post acerba prudentior. Vbi quis suo malo sit cau-

At nouit rem factam deniq; stultus.

Item ei,

κλειωμ πεμθδiς δεi μετiτi τi πρiαγματi.

id est,

Rebus peractis est Cleon Prometheus.

Adagium recensetur in collectaneis Apostolij, quem equidem autorem non adducerem in medium, nisi cogeret inopia magis idoneorum.

Ex ouo prodijt.

εξ ωδi δi αλθi, id est, Ex ouo emerit. Aiunt dici solum de magnopere formosis ac ni-

CHILIADIS PRIMÆ CENTVRIA QVARTA

Non est cuiuslibet Corinthum appellere.

Υ παντiς ανδρiς δεi ισενθiν iδi δi πλiς.

id est,

Non est datum cuius Corinthum appellere.

Vetustum iuxta, ac uenustum adagium de rebus arduis, & aditu periculo-

honorem

honorē proflarent. Itaq; harū gratia frequens in urbem multitudo undiq; confluebat, un-

Sedit, qui timuit, ne non succederet.

Ad Aristippum uidelicet alludens, quem Laidi consueuisse notum est, & ita consueuisse, ut gloriaretur se unum habere Laidem, reliquos haberi à Laide.

οὐ παντiς ανδρiς δεi ισενθiν iδi δi πλiς.

Quod frustra iret Corinthū ad Laidem, qui nō quiret dare quod posceretur. Ad hanc ille Demosthenes clanculū adit, & ut sui copiam faceret petit.

καὶ πiς γi ε̄παίρεις φασιμ τiς ισενθiας

οταν μiν αντiς τiς πiς πiς πiς πiς πiς

οὐ δε πiς πiς πiς πiς πiς πiς πiς πiς

τiν πiς πiς πiς πiς πiς πiς πiς πiς

Quos equidē uersiculos haud grauarer Latinos facere, si quā sunt elegantes, tam essent etiam uerecundī. Strabo meminit apophthegmatis cuiusdam meretrici, ex quo licebit ea-

οὐ παντiς ανδρiς δεi ισενθiν iδi δi πλiς.

Adire mensam, haud hominis est cuiuslibet.

Citatur autē à Stobeo, ex Nicolao quodam poeta comico. Meminit & exponit hanc parce

οὐκ ε̄δδi δi οι πλiς πiς πiς πiς πiς πiς πiς πiς

Non à modestis nauigatur huc uiris.

Extat hic uersus, cuius meminit Eustathius apud Sophoclem in Philocteta. Proinde du-

Satis quercus.

II

Αλις δρiς, id est, Satis quercus. Vetus adagiū in eos, qui relicto uictu sordido, ad elegan-

Non huc nauigatur ab homi uiris

dicie, alijsq; delicijs Ionicis affluens, quidam ex Ephoris eum hoc dicto submonuisse fertur, οἶκος τῆς μιλῆσιας, id est, domi Milefia. Porro Ephorus Lacedamoniorum est magistratus, cuius munus est de contractibus cognoscere, ut autor est Aristoteles tertio libro Politicorum: alioqui uox ipsa sonat, quasi dicas inspectorem. Ceterum Athenæus libro duo decimo, causam adagionis secus narrat: nempe Milesios luxum Colophoniorum imitatos, morbum suum finitimis etiam regionibus tradidisse. Hoc nomine cum male audiret, sese admonebant, ut domi suis delicijs uterentur, non etiam traducerent. Effertq; proverbium ad hunc modum: οἶκος τῆς μιλῆσιας καὶ τὸ χῶμα, καὶ μὴ εἶναι μέσσω, id est, domi Milefia, ac uernacula, non in propatulo. Ut autem Lacedamoniorum seueritas multorum literis est celebrata, ita Milesiorum luxus in hominum sermonem abiit, adeo ut quicquid molle, parumq; uirile uelint intelligi, Milesium appellent. Vnde Aristides quidam libro suo, fabulis obscenis scarenti, titulum indidit, μιλῆσιακῶν. Et Lucianus in Amoribus, sermones amatorios lasciuos, Milesios uocat. Martianus Capella: Nam certe, inquit, μύθος poeticæ etiam diuersitatis delicijs Milesiacas. Quin & Apuleius in carmine iambico, quo asinum suum auspicari uoluit, demulcentes & prurientes narrationes suas sermonem Milesium uocat. Iulius Capitolinus in uita Clodij Albini, Milesias, inquit, nonnulli eius dicunt, quarum fama non ignobilis habetur, quamuis mediocriter scripte sunt. Et hæc de fabulis Apuleianis dici, testantur ea quæ paulo post citat ex epistola Seueri: Maior fuit doctor, quod illum pro literato laudandum duxistis, cum ille nanijs quibusdam anilibus occupatus, inter Milesias Punicas Apulei sui, & ludicra literaria consenseret. Hactenus Capitolinus. Quod autem sui Apulei dixit, illuc pertinet, quod & Albinus ipse, itidem ut Apuleius Afer esset. Ceterum præcipua Milesiorum mollicies in uestitu, propterea quod apud illos texta essent omnium mollissima. Vnde & Tyrius Maximus Milesios ὑμῶν πατρῶν uocat, nimirum à cultus elegantia. Et Vergilius in Georgicis delicatissima uellera, Milefia nominat. Horatius item:

Alter Mileti textam, cane peius & angue
Vitabit clamydem.

*Milefia stro
mati* Vestem molliculam, parumq; seueram significans. Aristophanes in Ranis, Στρομάσι μιλῆσι οἷσις ἀνατετραμμένῃ, id est, Stragulis Milesijs inuolutus. Horum meminit & Theocritus, & complures alij scriptores. Sed ad intelligendum adagij sensum, iam plus satis. Alludit ad proverbium Euripides in Helena:

οὐκ ἄν ἐκείπε σε μὲνός ἡδ' ἀκὴν δάδα. id est,

Magnificus illic forte eras, non hic item.

Alludit & Antiphanes apud Athenæum libro quarto, his quidem uersibus,

Ἐν λακεδαιμονίᾳ

Γέροντας, ἐκείνων δ' ἦ νόμων μεβεκτίου

Ἔστιν, βιάδι' ἂν δειπνοῦ εἰς τὰ φιδίτια.

Ἀπόλωνι ζῶμα, καὶ φάσει σὺν βύσσινος.

Μὴ κατὰ φρόνη, μὴ δ' ἐπὶ ὑδὶ ζῆτι καλέ.

Quando agis apud Lacedæmonem

Viras oportet moribus Laonicis.

Cœnatum eas in phiditia Laconica,

Nigro fruarè iure quod tibi apponitur,

Gestesq; bystacas, caue contempseris

Quicquam, boniue aliud requiras insuper.

Menſe Maio nubunt malæ.

Romanorum adagium extat apud Nasonem: Menſe Maio nubunt malæ. Dici poteſt in mulieres intempetiua libidinis: aut in eos, qui alieno tempore quicquam faciunt: aut qui parum auſpicato quid aggrediuntur. Nam olim inauſpicatū exiſtimabatur, mulieres Maio menſe nubere: ſiue quod eo menſe umbra Remi occiſi à fratris Celere, creditur apparuiſſe nutritio ſuo Fauſtulo, atq; Accæ Laurentiæ, mandaſſe q; ut manibus ſuis iuſta perſoluerentur. Vnde & Romulo autore, feſta Remuria dicta, poſteritas mutata litera Lemuria, uelut à lemuriſibus appellare cœpit. Et umbris maiorum his diebus parentari ſolitum: atq; ob id dies illi inter ferales habitū, ac nuptijs neſaſti. Quidius in Faſtis:

Nec

Nec uidua tædis eadem, nec uirginis apta
Tempora: quæ nupſit, nec diuturna fuit.
Hac quoq; de cauſa, ſi te prouerbia tangunt,
Menſe malas Maio nubere uulguſ ait.

Plutarchus in Problematis alias quaſdam cauſas refert, quam ob rem hoc menſe abſtineretur à nuptijs: uel quod medius intercedat inter Aprilem, Veneri ſacrū, & Iunium Iunoni dicatum, quarum utraq; dea nuptijs præſidet. Proinde propter auſpicium deæ, aut maturantes paulum nubebant Aprile, aut puſillum prorogantes Iunio. Vel propter funeſta quaſdam piacula, quibus per id temporis utebantur Romani, hominum effigies de ponte in Tiberim præcipitantes, cum antea Græcos conſueuiſſent. Atq; ob id flaminiam Iunonis ſacerdotem, quaſi luſtum illis diebus agere, nec ullo ſolenni cultu ſolitam uti, uel quod Maius à natu maioribus, Iunius à iunioribus denominatus eſſe uideatur. Porro nuptijs grandior ætas ut intempetiua, ita inauſpicata. Quapropter ſcripſit Euripides:

Ἀλλ' ἢ τὸ γῆρας τῶν κύριον χεῖρα ἐστὶ,

ἢ τὸ ἀφροδίτη τοῖς γόφουσι ἀχθένται. id est,

Verum ſeneſta iubet ualere Cypridem,

Et ipſa rurſum inſenſa ſenibus eſt Venus.

Ouem lupo commiſiſti.

τὸ λύκῳ τῶν ὄν. id est, Lupo ouem. Terentius in Eunucho: Sceleſta, ouem lupo commiſiſti. De Charea ephæbo, cui uelut eunucho uirgo ſoli credita eſt. Donatus admoner prouerbiū eſſe, quod contineat fœmineam reuerentiam, meretricium ſenſum. Concine hoc utemur, quoties ei ſeruandum aliquid committitur, cuius gratia cuſtodem magis oporteat adhiberi. Cicero tertia Philippica: Etenim in concione dixerat ſe cuſtodem futurum urbis, uſq; ad calendas Maias, ad urbem exercitum habiturum. O præclarum cuſtodem, ouium, ut aiunt, lupum: cuſtos ne urbis, an direptor & uexator eſſet Antonius. Vnde quadrare uidetur, quoties inimico negotium committitur, quicq; nobis peſſime uelit: propterea quod lupo & agnus genuino quodam odio diſſident. Id quod oſtendit etiam Homerus in Iliados x.

Ὡς ἐκ δὲ λέωνι καὶ ἀνδρῶν ὄρεκα πῆσι,

οὐδὲ λύκῳ τε καὶ ἀνδρῶν ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσι

Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσιν δάμπερον ἀλλήλοισιν.

Fœdus uti non tutum homini, ſæuocq; leoni,

Utq; ouibus prorfum concordia nulla lupisq;

Sed ſemper cupiunt male, ſecq; odere uiciliſſim.

Lupis & agnis quanta ſortito obtigit,

Tecum mihi diſcordia eſt

Huc adſcribendum illud, quod refert Suidas: πρὶν καὶ λύκῳ ὄν ποιμανθῆσαι, id est, Prius etiam lupo ouem paſcet, de re neutiſquam ueriſſimili. Huic cōſine Plautinum illud in Mitate: Bono cella ſuppromo credita, Sed propius accedit, quod eſt in Truculento: Nā oues illius haud longe abſunt à lupis.

Mustelæ ſeuum.

καλὴ σέαρ. id est, Mustelæ pingue, ſubaudiendū, das, aut cōmittis. Cum ea dantur, quorum qui accipiūt, natura ſunt appetentiſſimi. Gaudet enim hoc animal præcipue ſeuo, ueluti ſi quis laudaret laudis auidiſſimū: aut ad bibendū prouocaret, natura biboſum: aut ad aleam inuitaret, quibus hic ludus impendio gratis eſſet. Refertur adagium à Diogeniano.

Nullam hodie lineam duxi.

τὴν φρονὸν ὁδεύειν γραμμῶν ἡ γὰρον, id est, Hodie nullam lineam duxi. Ab Apelle pictore natum adagium: in eos quadrat, quibus ceſſatum ab exercitio ſtudiij, artiſq; ſuæ. Id refertur à Plinio libro trigefimo quinto, capite decimo, cuius uerba non grauabor in hoc commentariū tranſcribere. Scitum eſt, inquit, inter Protogenē & eum quod accidit. Ille Rhodi uiuebat, quod cum Apelles adnauigaſſet, auidus cognoscendū opera eius, fama tantum ſibi cogniti, cōtinuo officinam petit. Aberat ipſe, ſed tabulam magnæ amplitudinis in machinam aptatam picturæ, anus unā cuſtodiebat. Hæc Protogenem foris eſſe reſpōdit, interrogauitq; à quo quaſitum diceret. Ab hoc, inquit Apelles: arreptoq; penicillo, lineam

ex colore

ex colore duxit summæ tenuitatis per tabulam. Reuerso Protogene, quæ gesta erant anis indicauit. Ferunt artificem protinus cõtemplatum subtilitatem, dixisse: Apellem uenisse. Non enim cadere in alium tam absolutum opus: ipsum tunc alio colore tenuiorẽ lineam in ipsa illa duxisse, præcepisseq; abeuntem, si redisset ille, ostenderet, adiceretq; hunc esse quem quareret. Atq; ita euenit. Reuertitur enim Apelles, sed uinci erubescens, tertio colore lineas secuit, nullum relinquens amplius subtilitati locum. At Protogenes uictum se confessus, in portum deuolauit, hospitem quaerens. Placuit sic eam tabulam posteris tradi, omnium quidem, sed artificum præcipue miraculo. Consumptam eam constat priore incendio domus Cæsaris in palatio, auide ante à nobis spectatam, spatioiore amplitudine, nihil aliud continentem, quàm lineas usum effugientes, inter egregia multorum opera inani similem, & eo ipso allicientem, omniqu; opere nobiliorem. Apelli fuit alioqui perpetua consuetudo, nunquam tam occupatam diem agendi, ut non lineam ducendo exerceret artem, quod ab eo in proverbium uenit. Hactenus Plinius. Ceterũ ad hanc lineam, qua protinus agnitus est à Protogene, respexit Statius in Hercule Vindice Epitrapezio, cũ ait: Linea quæ ueterem longe fateatur Apellem.

Neq; natate, neq; literas. XIII

μητε νεῖν μητε γραμματα, id est, Neq; natate, neq; literas, subaudiendum, nouit. In eos dicitur, qui supra modum indocti sunt, nihilq; profusus bonarum artium in pueritia didicerunt. Nam hæc duo statim dicebant pueri Athenis. Atq; adeo Romæ quoq; id quod satis declarat Suetonius in Augusto: Nepotes, inquiens, & literas, & natate, aliq; rudimenta per se plerunq; docuit. Idem de Caligula prodidit, quod ad cætera magnopere docilis, natate tamẽ nescierit, uelut postremum hoc nemo nesciret. Plato libro De legibus tertio: τὸς ἡλικιωτοῦ ἔχοντες τὸ πῶν, ὡς σοφὸς τε πρὸς ἑαυτὸν αὐτὸν, καὶ ὁ λογιστὴς, μητε γραμματα μητε νεῖν ὑπὸς αὐτῶν. Qui uero cõtra affectu, sapientes appellandi, etiam si neq; literas, ut dicitur, neq; natate sciant. Item Aristides in Apologia communi quatuor oratorum, Αλλ' ὅς δ' ἐστι γράμματι δὴ ἴσως, ὅτε γραμματα ὅτε νεῖν εἰδὼτα ἐλεγχθῆν ἀξιοῖν. id est, Sed quemadmodum dici consueuit, perinde coarguendum existimans, quasi qui neq; literas, neq; natate norit.

Mordere frenum. XIII

Mordere frenum D. Brutus libro Familiarium epistolarum undecimo, posuisse uidetur pro eo quod est, uel leuiter repugnare seruituti: si frenũ momorderis, peream, si te omnes quotquot sunt, conantem loqui ferrẽ poterunt, hoc est, si utrunq; significaueris te seruitutem iniquo animo ferre. Ad hanc sententiam faciunt, quæ respondet Cicero: Si timidus, inquiens, essem, tamẽ ista epistola omnem mihi metum absterlisset, sed ut omnes, frenum momordi. Etenim qui te in cluso, omnem spem habuerim in te, quid nunc putas: Quamq; Papinius in Epithalamio Stella & Violantille in diuersum sensum usurpauit, nempe pro eo quod est, seruitutem accipere frenumq; recipere:

Fama tace, subijt leges, & frena momordit, id est, Admisit uincula matrimonij. Quamquam an etiam in hunc sensum uerba Ciceronis accipi possint, doctis excutiendum relinquo. Proverbium sumptum uidetur e fabula Aeschylj, quæ inscribitur Prometheus, in qua sic loquitur Mercurius:

Τὴν γὰρ ἄσπερον, ὅδ' ἐμὰ λείπει λίπας
Ἐμῆς, δ' ἀκῶν ἢ σμῖον ὡς νεοζύγους
πῶλ' ὅ βιάζου, καὶ πῶς ἰνίας μάχη. id est,

Precibus nihil mitescis inflexus meis. Sed frena mordens, pullus indomitus uelut, Ferociens, pugnas habenas uincere.

Manibus pedibusq;. XV

Extremũ conatũ significantes dicimus: Manibus pedibusq;. Nam per manus declaratur industria conficiendi negocij, per pedes maturandi celeritas. Dauus in Andria Terentiana: Ego hoc Pamphile tibi pro seruitio debeo conari manibus pedibusq;. Vtitur hoc adagio semel atq; iterum Aeschines in oratione cõtra Demosthenem. Homerus Iliados V Αλλ' ὅσον μὲν ἐγὼ δυνάμαι χερσὶν τε ποσσὶν τε id est, Imò quicquid ego possum manibus pedibusq;.

Omnibus

Omnibus neruis. XVI

Eundẽ habet sensum, omnib. neruis, id est, summa uis, summoq; studio. Nã robur, iuxta philosophos, in neruis situm. Vnde & neruos intendere, expedire neruos, & neruosa dici mus, quæ uegeta ualidaq; minimeq; languida. Cicero ad Qu. fratrem: Sic cõtende omnibus neruis & facultatibus. Idem lib. 15. Epist. famil. Omnes neruos in eo contendas. Item Verinarum actione secunda: In quo omnes neruos aratis, industriaq; meæ contenderem.

Velis equisq;. XVII

Similem conatum significat, uelis equisq;, ad fugiẽdum aut assequendum magis, quàm ad efficiendũ. M. Tullius ad Qu. fratrem libro secundo: Sic ego, qui in isto homine colendo tam indormiui diu, te me hercule saepe excitante, cursu corrigam tarditatẽ, tum equis, tum uelis. Quo quidem loco, in uulgatis exemplaribus, pro uelis uiris scriptum habetur. Idem Officiorum libro tertio: Quibus obsoletis floret Epicurus, eiusdem ferẽ autor adiutorq; sententiæ. Cum his equis uelisq;, ut dicitur, si honestum tueri ac retinere sententiã est, decertandum est. In quibus exemplis usus est eadem metaphora paulo diuersius, ut qui illic respexerit ad celeritatem, hic ad utrunq; pugnae genus equesire ac nauale.

Remisq; uelisq;. XVIII

Huic simillimũ est, Remis uelisq;. Inde translatur, quod cũ nauis simul & remigio & uelo impellitur, summus est nautarũ conatus. Cicero li. Tusc. quaest. 3. Tetrares est, misera, detestabilis, omni cõtentione, uelis, ut ita dicã, remisq; fugiẽda. Idem in prima Philippica: Tum uero tanta sum cupiditate incensus ad reditum, ut mihi nulli neq; remi neq; uenti satis facerent. Plautus in Asinaria: Remigio uelocq; quantumcunq; poteris festina & fuge. Quũ remigio nauis impellitur Graeci δὲυτὸν πλῆν, id est, secundariũ cursum appellat: quũ uelis fertur, dicitur ἰσὶοδρομῆν, quũ secundis uentis, ὑελοδρομῆν. Vertit in diuersum, hoc est in significationem tarditatis metaphoram Aristophanes, ἢ ἐκκλησιαζόσαις, καὶ μὲν γὰρ ὅτε θεομὲν ὅτε ἐλαυονομῆν. id est,

Neq; currimus nunc, nec aliã impellimur. Interpres exponit: Neq; uentis, neq; remis nauigamus. Quamquam nihil prohibet ad equestrem cursum referri. Vergilius simpliciter extulit in Aeneidos tertio: Lauam cuncta cohors remis uentisq; petiuit.

Ad hanc formã pertinet, quod ait Plato libro De legibus nono: τὰς δὲ ἡλικιωτῶν φωνοῖας φέρει ἀμετασφραγί, id est, Malorum autem consuetudines fugito irreuersim, hoc est ne respiciens quidem a tergo. Alludit autem ad Eurydices fabulam cui lex erat dicta ne respiceret. Item in Genesi, Lot iubetur e Sodomis fugere ἀμετασφραγί. Et Vergilius, Transq; caput face, ne respexeris.

Nauibus atq; quadrigis. XIX

Pro summo studio, summaq; festinatione, Flaccus dixit, nauibus atq; quadrigis, in Epi. Strenua nos exercet inertia, nauibus atq; Quadrigis petimus bene uisitare, quod petis hic est.

Plutarchus aduersus usurã: μηδὲ σὺ γὰρ ἰπποσώας τε μὲν, καὶ δὲ χημῶνα ῥυκτῆ, κέρασφο, εἰς τὴν κατὰ γυμνασίαν, καὶ τὴν παρὰ τὴν ἀλαμῶνα, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀφῆρας, ἀλλ' ὅν ἂν ἴσῃ τὸ χόνδρον, καὶ καὶ ἐπὶ τῆν χημῶνα φέρει πολέμιον, καὶ τὴν ῥυκτῆν ἀφῆρας, id est, Ne uero tu aut equitatũ oppertus fueris, aut uehicula iugalia cornigera, & argento picta, quæ celeres usurae assequuntur, & praetercurrunt: uerum asino quopiam, quemcunq; forte nactus fueris, aut caballo fuge hostem ac tyrannum foeneratorem.

Citis quadrigis: Iouis quadrigis. XX

Citis quadrigis fugere, & Iouis quadrigis fugere, pro eo quod est, quàm ocysime fugere, legitur apud Plautum, ab Homero translatur, qui dijs quadrigas affingit, quibus quolibet sit, repente rapiantur, ex Olympo in terras, rursus e terris in coelum. Ad quas alludit Cicero, scribens Qu. fratri: Quoniam scribis poema nostrum ab eo probari quadrigis poeticis, modo mihi date Britannia, quam pingam coloribus tuis, meo penicillo. Plautus in Aulularia: Quod iubeat, citis quadrigis properet persequi. Lilius primæ decadis libro quinto, narrat Camillum captis Veijs, ita triumphantem ingressum urbem, ut curru equis albis iuncto ueheretur, & ob id eum triumphum clariorem fuisse quàm gratiorem, quod solis ac Iouis currum aequiparasse moliretur.

m 4 Equis

Equis albis præcedere. XXI

Vbi quem alijs quapiam in re longe superiorem significabāt, longoq; anteire interuallo, eum albis equis præcedere dicebant, uel quod antiquitus equi albi meliores haberentur, uel quod uictiores in triumpho albis equis uectari soleant, uel quod albi equi fortunatiores & auspiciatiores esse credantur, ut ad equestre certamen referamus metaphoram. Quod quidem indicat Apuleius, cum ait: Postquam ardua montium, & rosida cespitum, & glebosa camporum emerſi, me equo indigena per albo uehens, iam eo quoq; admodum fessio. Neq; enim temere addit, uel indigena, id est, Thessalico, uel albo, nam utrunq; pertinet ad emphasim pernicitatis. Horatius in Sermonibus de Persio quodam:

Durus homo, atq; odio qui possit uincere regem.

Confidens, tumidusq; adeo sermonis amari,

Sifennas, Barros ut equis præcurreret albis.

Erant autē Sifenna & Barros homines quidam insignita maledicētia: etiam si Acron barros legit, ut sit epitheton. Neq; dissimile huic Plautinū illud in Asinaria: Nam si huic occasioni tempus sese subterdixerit, nunquā ædepol albis quadrigis indipsicet postea. Græci simpliciter dicūt περιπνεσαι pro loge antecellere, quod equestris cursus sit expeditior.

Mordicus tenere. XXI

Mordicus tenere, est summa pertinacia tueri, quod Græci uocant ὀδύξ. M. Tullius Academicæ quæst. libro primo: Nam ab omnibus eiusmodi uisus, perspicuitatem, quam mordicus tenere debemus, abesse dicemus. Diuus Aurelius Augustinus in epistola quapiam ad diuum Hieronymum: Illi me plus mouent, qui cum posterius interpretarentur, & uerborum, locutionumq; Hebræarum usam atq; regulas mordicus, ut fertur, tenerent: non solum inter se nõ consenserunt, sed etiam reliquerunt multa. In eundem sensum dixit Seneca lib. De beneficijs VII. utraq; manu: Hæc, inquit, Demetrius noster utraq; manu tenere proficientem iubet, hæc nusquam dimittere.

Toto corpore, omnibus unguiculis. XXI

Similem habent pertinaciæ significationem: Toto corpore, atq; omnibus unguiculis, a feris sumpta metaphora, quæ dentibus, unguibus, totoq; corpore retinere solent, quod nolint extorqueri. Lucianus in dialogo Diogenis & Crætetis: τὸ δὲ χρυσίου ὀδύξαι ἢ ὀνυφίαι πᾶσι μὴ γὰρ ἐφύλαττον, id est, Cæterum aurum dentibus & unguibus, atq; omni ope seruabant. M. Tullius libro Tusculanarum quæstionum secundo: Toto corpore atq; omnibus unguis, ut dicitur, contentioni uocis asserunt.

Noctesq; diesq;. XXI

Assiduam atq; infatigabilem diligentiam passim hac figura significant, noctesq; & dies. Horatius in Arte.

Nocturna uersate manu, uersate diurna.

Hesiodus:

Νύκτας τε καὶ ἡμέρας. id est,

Noctesq; diesq;. Item alibi:

ἢ μὲν ὅτ' ὀνυφίαι, ὅταν φάσθ' ἰδρὸν ἔλθῃ. id est,

Cumq; cubile petit, cumq; aureus exoritur sol. Est subinde & apud Homerum.

Νύκτας τε καὶ ἡμέρας πάντας. id est,

Omne noctesq; diesq;.

Terra marisq;. XXV

Faciem prouerbialem habet & illud: Terra, marisq; quoties extremum conatum, studiumq; significamus. Theognis:

Χρὴ γὰρ ὁμῶς τῷ γλῶττι, καὶ θυρεῖα νότα θελάσσης

Διζέει χαλεπῆς κῦρνε λύσση πρῆξις. id est,

Paupertatis enim duræ, terræq; marisq;

Quærere Cyrene aliquod conuenit effugium.

Et Horatius:

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Toto pectore. XXVI

Cum syncerum & absolutum amorem significamus, toto pectore dicimus, & toto animo: παντὶ σῆδα ἢ παντὶ θυμῷ. Cicero De legibus lib. primo: Vbi illa sancta amicitia, si nõ ipse amicus per se amatur toto pectore, ut dicitur. Citatur & apud Aristotelē in Ethicis, idq;

idq; prouerbij loco, toto animo, παντὶ θυμῷ. Quanquã illud toto pectore etiã ad studium diligentiamq; referri potest. Vt facit M. Tullius libro Epistolarum familiarium decimotertio, epistola prima, De Scapularis hortis toto pectore cogitemus. Idem libro duodecimo: Hanc cogitationem toto pectore amplectare. Seneca epistola 3. Diu cogita an tibi in amicitiam aliquis recipendus sit, quum placuerit fieri, toto illum pectore admittite. Cornelius Tacitus in dialogo De oratoribus: Quæ sinceritas ac disciplina eò pertinebat, ut syncera & integra, & nullis prauitatibus detorta uniuersiusq; natura toto statim pectore arripere artis honestas. Diuus Augustinus, totis, ut aiunt, uisceribus alicubi dixit, ueluti tropum uulgi consuetudine molliens. Hebræi dicunt toto corde.

Mollī brachio, leuī brachio. XXVII

His penē diuersum est, mollī brachio, & leuī brachio, cum diligentem operam significamus. Cicero epistolarum ad Atticum libro secundo: Quod me quodammodo mollī brachio de Pompei familiaritate obiurgas, nolim ita existimes. Idem ad eundem libro quarto: Consules, qui illud leuī brachio egressent, rem ad senatum detulerunt.

Omni telorum genere oppugnare. XXVIII

Reperitur apud idoneos scriptores: Omni telorū genere oppugnare, pro eo quod est, modis omnibus insectari. Metaphora sumpta uideri potest ex illo uersiculo Homericō,

ἔρχετ' ἄνευ τε, μεγάλῳσι τε χερμαδῶσι,

Hastisq; gladijsq;, & faxis grandibus urgent.

Cui finitimum est, cæsum ac punctum. Nam his duobus modis hostem impetimus.

Cominus atq; eminus. XXI

Ad eandem formam pertinet ἐγγύθεν ἢ πρὸς ὄψιν, id est, Cominus atq; eminus. Translatum & hoc à bello, in quo nunc conferti pugnant gladijs, nunc machinis procul tela in hostem torquent. Id si ad animi res transferatur, fiet uenustius. Cum hominibus habenda pax, ceterum cum uitijs cominus atq; eminus pugnandum. Qui cominus pugnant οὐσὶ ἄλλω μάχεσθ' dicuntur: qui hastis, ἢ δὲ δὲ μάχεσθ' dicuntur.

Omne mouere lapidem. XXX Lapidem omne

πάντα λίθον κινεῖ, id est, Vnumquēq; moue lapidem, hoc est, omnia experire, nihilq; nem m.

intētatum relinque. Quod adagium hoc pacto natum esse pleriq; ferunt. Xerxes Græcos bello adortus, cum esset apud Salaminem superatus, ipse quidem inde se mouit, uerū Mardonium reliquit, qui suo nomine bellū profeceretur. At cum hic quoq; in Plateis parum prospere pugnasset, fugatusq; esset, fama uulgo inualuit, Mardonium intra ambitum tentorij sui thesaurum ingentē humo defossim reliquisse. Hac spe pellectus Polycrates Thebanus, eum agrum commercatus est. Verum ubi iam multum diuq; thesaurum quæsisset, neq; quicq; proficeret, Delphicū oraculū consuluit, qua ratione posset eas pecunias inuenire. Apollo respondit his uerbis. πάντα λίθον κινεῖ, id est, Vnumquēq; moue lapidē. Id simul atq; fecisset, multam auri uim reperisse ferunt. Sunt qui metaphoram sumptam existimant ab his, qui caneros uenantur in littore. Nam hi plerunq; sub saxis latrant, quæ mouent qui caneros quærūt. Effertur adagiū etiã ad hūc modū: πάντα κινῆσαι πέτρον, id est, Omne mouebo petrā, hoc est, omnia periclitabor. Euripides in Heraclidis: πάντα κινῆσαι πέτρον, sentiēs nihil nõ fieri. Plinius Iunior in quadā epistola: Ego iugulum statim uideo, hūc premo. Premit certe quod elegit, sed in eligēdo frequēter errat. Respondi posse fieri, ut genu esset, aut tibia, aut talus, ubi iugulū putaret. At ego, inquā, qui iugulum perspicere non possum, omnia pertento, omnia experior, πάντα κινῆσαι λίθον κινῶ, id est, Omne lapidem moueo. Diuus Basilus ad nepotes: Ad quod ut uaticum paremus, omnis lapis, ut dici solet, mouendus est. Fortassis huc allusit & Theocraticum illud in Bocoliastis: καὶ τὸν ἀπὸ χραμμῆς κινεῖ λίθον.

De Galatea lasciuente atq; omnia tentante, quo Polyphemum in se prouocaret, id quod alibi retulimus. Scholiastes admonet prouerbio dici, significans idem ualere quod πάντα κινῶν σείειν, id est, omnem mouere funem. Addit metaphorā sumptam à ludo quopiam, in quo qui non potest alia ratione uincere concertatorem, mouet à linea lapidem, qui dicitur rex. Nam quod adfert de statua saxea, quam sua forma mouere possit Galatea, coactius est, mea quidem sententia.

Omne

Rudentem omnem m.

Omnem rudentem mouere. XXXI. Πάντα κήλων σείειν, id est, omnem funem mouere. Aliunde ducta metaphora, sensum eundem efficit. Aristophanes in Equitibus:

Καὶ λήμμα θέσειον φορέειν, καὶ λόγος ἀφύπνους.

Quorum uersuum hic est sensus,

Nunc te necesse est omnem rudentem expedire, Et lemma ferre uehemens, ac rationes ineuitabiles.

Lucianus in Pseudomate: καὶ πάντα κήλων ἐκίνασθαι βελομένῳ, id est, Atq; omnē mouebam funem, hominē ulcisci cupiens. Apollonius in epistola ad Euphratem: πάντες φασὶ δέειν τὸν ἑμποροῦ κήλων σείειν, id est, Negociatorē aiunt omnem funem mouere oportere. Vsurpauit & Plato in dialogo cui titulus Sisyphus, σισυφώδην νῆ δία, τὸ ὄρφνός μιν ἐν τῷ λεγόμενῳ γὰρ πάντα κήλων ἐφύπνους, id est, Consideremus itaq; per Iouem, exacte omnem quod aiunt rudentem laxantes, & omnē uocem emittentes. Iulius Pollux libro de uocabulis rerū primo: ἐπιβόλον πάντα ἀνασεισάσθαι κήλων, ἢ ἕπτασι κήλοις, id est, Nauigabamus omnimoto rudente, & omnibus rudentibus. Ad eum modum significat difficilem navigationem, in qua sint omnia tentanda.

Aleam omnē iacere

Omnem iacere aleam. XXXII. Omnem iacere aleam, est rem uniuersam periclitari, fortunęq; arbitrio committere. Si quidem alea fortunę ludus est magis quā artis. Vnde prouerbiali figura si quando ancipitem rei euentū significamus, quasi nō ab arbitrio iacentis, sed à fortuna pendētis, aleam iaci dicimus. Ita Terentius in Adelphis, uitam hominū perinde dixit esse, quasi cum ludas tesseris, ut quod iactu non cecidit, id arte ut corrigas. Lucianus in dialogo, cui titulus, τὸ εἰδέναι τὸ πολυμήτω ἀνεξήγητον τὸ κύνου, id est, audebo tesseram iacere. Euripides in Rheso:

Χρὴ δ' ἐπ' ἀξίους πονεῖν, ὕψιλῳ πρὸ βέλωντ' ἐν κύνουσι δαίμονῳ

id est

Par est labore digna ferre prēmia, Quicūq; uitam fortis obijcit alea. Aristides in Pericle: καὶ εἰς τὸν πάντων κύνου ἀνεξήγητον, σωματικῶν, χρημάτων, δόξης, ἡγεμονίας, id est, Vna super omnibus alea iaciebatur, uita, pecunijs, fama, principatu. C. Cæsar ad Rubiconē, qui fluius Italiam à Gallia determinat, paulisper secum hæsitans, animoq; reputans, quā arduam rem moliretur, postea quā ostento est animus additus: Eamus, inquit, quod deorum ostenta, quod inimicorum iniquitas uocat, iacta esto alea. Plutarchus in Apophthegmatis ad hunc modum dixisse refert: πᾶς ἀνεξήγητον κύνου, id est, Omnis iacta sit alea. At quod alludens Lucianus: Cadat alea fati,

Alea extrema

Alterutrum mensura caput. Plutarchus in uita Coriolani, extremam aleam in eundem sensum usurpasse uidetur, ὡς ἄντ' ἐχέτω κύνου ἀξίους, id est, Velut extrema iacta alea.

Item Petronius Arbitr: Iudice fortuna cadat alea. M. Tullius libro De diuinatione II. Nō perspicitis aleam quandam inesse hostijs deligendis, præsertim, quum res ipsa doceat. Quum enim tristissima exta sine capite fuerint, quibus nihil uidetur esse diuini, proxima hostia litatur sepe pulcherrime. Hic Tullius aleam dixit, casum. Prouerbiū desumptū uidetur ex Menandro, Nam Athenæus libro decimotertio, hæc citat illius carmina e comœdia quæ inscribitur Arrhephorus, siue Tibicina:

οὐ γὰρ μὲν εἰς τὸν ἐχέτω, ἄντ' ἐχέτω κατὰ λιπῶν τὸν βίον, γεγάμηκε γὰρ αὐτὸς, διὸ ποσὸ τὸ σὶ πρᾶντῳ μὴ γὰρ μὲν, id est,

Siquidem sapiens, ne coniugem unquam duxeris. Huic alter respondet: Δεδογμένον τὸ πρᾶγμα, ἀνεξήγητον κύνου, id est,

Decreta res est, esto iacta hæc alea.

Græci uersus apud Athenæum non nihil corrupti sunt scribarum inscitia. Sed nullo negotio possunt restitui. Sic enim scriptos primum arbitror: οὐ γὰρ μὲν εἰς τὸν ἐχέτω κατὰ λιπῶν τὸν βίον, γεγάμηκε γὰρ αὐτὸς, διὸ ποσὸ τὸ μὴ γὰρ μὲν

Νῶ

Plato uitam humanam, teste Plutarcho, similem esse dixit alearum ludō, in quo & iacere oporteat accommoda, & ijs quæ ceciderunt, recte uti. Quid cadat, id fortunæ in manu est: distribuere uero recte, quæ forte ceciderūt, id in nobis sitū est. Quam collationem imitatus fuisse uidetur Terentius in Adelphis.

Vela uentis permittere. XXXIII. Neq; dissimili figura dixit Quintilianus in præfatione Institutionū oratoriarum: Permittamus uela uentis, & oram soluentibus bene precemur, hoc est: additionis ancipitem euentū utcuq; cader experiamur. Simillimū est illud apud Senecam in Agamemnone: Fluctibus deditatem, hoc est, rem fortunæ arbitrio commisi. Theognis: οὐνεκα νῶ φέρουμεθα κερδ' ἐστὶν ἀδύνατα βαλόντες, id est, Quare nunc ferimur tendentes carbasa uentis. Venuste Græcis πλοῖσι τὸ φέρειν dicitur, qui toto pectore summoq; conatu rapitur ad aliquid. Ita Plutarchus in Catone seniore de Scipione. Hunc Carō reprehendebat quod largitione corrumpere. Scipio respondit, sibi non opus esse quæstore nimium diligentī, quum ipse πλοῖσι τὸ, id est, plenīs uelis ad bellum raperetur. Quidius: Et quoniam magno feror æquore, plenaq; uentis Vela dedi.

Sub omni lapide scorpius dormit. XXXIII. γὰρ παντὶ λίθῳ σκωρπίῳ εὐδία, id est,

Sub omni lapide scorpius dormit, aut ut metri quoq; ratio seruetur. Est enim anapaesticus dimeter, Est sub lapide scorpius omni.

Admonet adagiū cauendum esse, ne quis apud captiosos & calumniōsos temere loquatur: quicquid enim attigerit, periculum esse ne mordeatur. Constat autem scorpius solere sub saxo cubitare, quæ si quis tollat incautiū, fit ut ictus uulnus accipiat. Conueniet & in morosos, qui quiduis causari solent: uel in pigros, qui friuola quædā prætexentes suffugiunt laborem. Aristophanes ἐν θένμοφοειαζύσαις, τὴν προίμιον δ' ἐπεινῶ

τὴν πελαγαίαν, ἅπλο λιθῶ γὰρ παντὶ πᾶς μὴ δ' ἀκνήτωρ ἀθροίμ, id est,

Sermo mi uetus probatur, Nam decet lapide sub omni Mordeat ne rhetor, obseruare.

Nicandri commentator, hunc senarium citat ex captiuis Sophoclis: ἐν παντὶ γὰρ τὸ σκωρπίῳ φρεσὶ λίθῳ, id est, Etenim sub omni lapide scorpius excubat, hoc est, nihil tutum, & omnia cauenda.

Asinus ad Iyram. XXXV. οὐδ' ἴνρας, subaudi ἀκροατῆς, id est, Asinus Iyræ auscultator. In eos, qui propter imperitiā nullo sunt iudicio, crasisq; auribus. Hunc titulum prouerbialē M. Varro satyræ suæ cuidam indidit. Eiusdem apud Gellium extant hæc uerba e satyra, cui titulus, testamentum: Si quis mihi filius unus, pluresū in decem mensibus gignuntur: si erunt ὄνοι ἰνρας, id est, asini ad Iyram, exhaeredes sunt. ὄνος ἰνρας, appellat indociles bonarum artium, atq; intractabiles. Diuus Hieronymus ad Marcellam: Quos ego cum possem meo iure contemnere, asino quippe Iyra superflue canit, tamen ne nos superbiæ, ut facere solent, arguant. Et idem aduersus Vigilantiū: Quancūq; stulte faciam, magistro cunctorum magistrōs querere, & ei modū imponere, qui loqui nescit, & tacere non potest. Verum est illud apud Græcos prouerbium, ὄντ' ἰνρας. Lucianus de his qui mercede seruiunt: τὶ γὰρ κρινόμε φασὶ ἰνρας καὶ ὄνοι, id est, Quid enim cōmercij, quod dici solet, asino cum Iyra: Idem aduersus indoctum: ἀλλ' ὄντ' ἰνρας ἀκείας κινῶν τὰ ὄντα, id est, Sed asinus Iyram audis, auriculas mouens. Vnde & hoc pacto effertur adagiū: ὄντ' τὰ ὄντα κινῶν, id est, Asinus auriculas mouens. Rursum ad hunc modum: ὄνω τις ἐλεγε μύθον, δὲ τὰ ὄντα ἐκίνε. id est, Asino quidam narrabat fabulā, at ille auriculas mouebat. In eos, qui cum nihil intelligāt, tamen perinde quasi nihil non intelligant, ita nutibus alludunt, aut arident dicentibus. Est autē asino naturale, subinde mouere auriculas, ueluti significanti se iam intelligere, cū nihil etiam audierit

Asinus auriculas mouens

audierit. Aliquando referunt ad asinū non auscultantem lyram, sed ipsum canere conan- tem. Lucianus. και μελεισε οπιδραν εδω ην αβροδ ειν διελι, ον ο αυ πολυελζωυ φασι, id est, Ma- xime si quando canit, cupitq; festiurus ac lepidus uideri, asinus ut aiunt, ipse lyra canēs. Idem in Pseudologista: ειν δι το το λογος, ονον κιδραελζωυ πδεοιδω δρωυ, id est, Iuxta hoc ipsum quod uulgo dici solet, asinū conspiciēs cithara canere tentantē. Citatur & hic uersiculus: ον ο λογος ηκασε, ηδη σελπηγ ο υς. id est,

Asinus lyram auscultauit, porcus tubam. Recte torquebitur in eos, qui indecore tentant artificium, cuius sunt imperiti, & a quo na- tura abhorrent. Festiuiter inuertit adagium Stratonicus apud Athenaeum libro Dipnoso- phistarum s. Erat Cleon quispiam, cui nomen inditum bouis cum scite caneret uoce, ca- terum lyra non perinde uteretur, Stratonicus ubi canentem audisset: Ολίμ, inquit, asinus ad lyram dicitur est, nunc uero bos ad lyram.

Bos ad lyram

Sus tubam audiuit. XXXVI
Σελπηγ ο υς ηκασε, id est, Tubam sus audiuit. In eos quadrabit, qui res quidem egregias audiunt, uerum eas neq; intelligunt, neq; mirantur. Aut in eos, qui ijs quae audiunt, neq; gaudent neq; commouentur. Equi tubarum clangore cōcitantur ad bellum: suem abigat citius, quam animer ad pugnam. Extat apud Suidam huiusmodi senarius: ον ο λογος ηκασε, ηδη σελπηγ ο υς. id est, Asinus lyram, sus audiit stolidus tubam.

Nihil graculo cum fidibus. XXXVII
Nihil graculo cum fidibus, id est, Nihil stolidis & imperitis cum bonis literis. Nam gra- culus auis est inepta molestaq; garrulitatis, atq; obstrepera, adeo ut a uoce qua sonat, no- men inditum putent, autore Quintil. primo Instit. lib. Tum sui generis conuentus amat, quo mutuo garritu strepitu fiat odiosior. Porro cithara silentium postulat, & aures atten- tas. A. Gellius Noct. Atticarū extrema lucubratione, sanē quā eleganter hoc adagium torquet in quosdam pinguiore ingenio homines, stolidaq; loquacitate praeditos, propho- nos, εμδωος, id est, a mularum sacris alienos, qui poltiores literas, elegantioresq; doctri- nam uel ridere possunt, uel etiam cōtemnere, intelligere nequaquam possunt, quos ea de- mitm iuuant, quae ipsi scilicet didicerunt, fordida, muta, indocta. Hi pari importunitate & alienae doctrinae obturbant, & suam inscitiam passim uenditant & inculcant, neminē pra- se non contemntes. Hoc igitur hominum genus Gellius a suis commentarijs, quibus nihil fieri potest neq; tersius, neq; eruditius, quasi fuisse quodam abigens. Vetus est, inquit, adagium, nihil graculo cum fidibus.

Graculo cum fidibus nihil

Nihil cum amaracino sui. XXXVIII
Atq; ei continenter simile quoddam subnectit: Nihil cum amaracino sui, hoc est, stoli- dis uel optima putent, displicentq;. Amaracus herbae genus, Siculorum lingua a Cynarae Cyprij regis eiusdem nominis filio dictum, quem in hanc herbam conuersum fuisse, fabu- lis proditum est. Caeterū Seruius in primū Aeneidos, scribit Amaracum puerū fuisse re- gis unguentarium, qui casu lapsus dum ferret unguenta, maiorem confusione odorē crea- uit, unde & optima unguēta amaracina dici coeperint. hunc postea in herbam amaracum fuisse conuersum. Eadem dicitur & sanfucum, & alijs atq; alijs nominibus, ut auctor est Dioscorides in tertio libro, atq; gratissimi esse odoris, atq; totam odoratam. Plinius libro 13. cap. 1. inter unguenta nobilia & amaracini facit mentionem, refertq; quondam in Co- fuisse laudatissimum: postea eodem in loco praelatum Melinum: deinde docet uarijs un- guentis admisceri sanfucum, quemadmodum & Telino: quin etiam ex simplicis amaraci succo nobilissimum unguentum confici. Idem libro 21. cap. 22. scribit in Cypro sanfucum laudatissimum & odoratissimum nasci, eiusq; uaria ostendit remedia: atq; ex eo oleum quoq; fieri, quod amaracinū seu sanfucinum uocetur. Cum igitur huiusmodi sit amaraci- num, contra suae nihil immundius, nihil fordium amantius. Quamobrem dixit Vergilius: Immundi nieminere fues.

Sui cum ama- racino nihil

Praterea Flaccus: Lutulenta ruit sus. Et, nihil profecto minus conuenit rostro suillo, quam deliciae unguentariae: quippe cuius- demum dulce olet, quod coenum olet. Maxime quod inter unguenta, peculiari quadam naturae proprietate amaracinum inimicum est suillo generi, ita ut illis uenenū instar sit, si quidem

quidem credimus Lucretio, cuius in sexto libro hi sunt uersus:

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne Vnguentum, nam fetigeris subus acre uenenum est. Suem olim Aegyptij beluam usq; adeo spurcā ducebant, ut si quis uel transiens cōtigisset, continuo properaret ad flumen, se pariter ac uestem abluturus. Subulcos etiam indigenas adeo inuisos haberi, ut nec in templa recipiantur, nec ad matrimonium aut affinitates admit- tantur; auctor Herodotus lib. 2. Ad hoc adagium allusisse uidetur M. Tullius cum ait: Illi ala- basteris unguenti plena putet, id est, optima pro pessimis displicent. Simile quiddam dici posset de scarabeo, cui unguentum pro stercore est, oletum pro unguento: id quod uulgo quoq; dici solere propemodum inuuit Plutarchus in commentario, in quo Stoicorum do- gmata cum poetarum dictis componit: λεγοιτη οι κωνδαροι το μύρομ εφελιπην, τω δε αυσωδου δρωκειν, id est, Aiunt scarabeos unguentum fugere, graueolentia sectari.

Alabastrus pu- tet huic

Scarabeo un- guentum inui- sum

Quid cani & balneo? XXXIX
Τι κωνδου κωνι ηδη βαλανειω, id est, Quid cōmune cani cū balneo? Hoc equidē adagium eo libentius refero, quod mihi refricat, renouatq; memoriā pariter ac desiderium Rodol- phi Agricolae Frisij, quē ego uirū totius tum Germaniae, tum Italiae publico, summoq; ho- nore nomino: illius, quae genuerit: huius, quae literis optimis instituerit. Nihil enim unquā hoc cisalpinus orbis produxit omnibus literarijs dotibus absolutius, absit inuidia dicto. Nulla erat honesta disciplina, in qua uir ille non poterat cū summis artificibus cōtendere. Inter Gracos gracissimus; inter latinos latinissimus. In carmine Maronē alterū dixisses: in oratione Politianū quendā lepore referebat, maiestate superabat. Oratio uel extempo- ralis adeo pura, adeo germana, ut nō Frisū quempiā, sed urbis Romanae uernaculū loqui cōtenderes. Eloquentiae tam absolutae parē adiunxerat eruditionē. Philosophiae mysteria omnia penetrauerat. Nulla pars musices, quā nō exactissime calleret. Extremo uitae tem- pore ad literas Hebraicas, ac scripturā diuinā totū animū appulerat. Atq; haec conantē fa- torū inuidia uirū terris eripuit, nondum annos natū quadraginta, sicut accipio. Extant pau- cula quaedā illius monumenta; epistola quaepiā, carmina item uarij generis, Axtiochus Pla- tonis Latinus factus, Isocrates ad Demonici uersus. Tum una atq; altera oratio habita in publico scholasticorū Ferrariensiu cōtū: nam illic & didicit, & publice docuit. Latitabāt apud nescio quos, cōmentarij dialectices, nuper in publicū prodierunt, sed mutili. Verte- rat & Luciani Dialogos aliquot: sed ut ipse erat gloriae negligens, & pleriq; mortales rem alienam sanē q̄ indiligenter curare solent, nondum in lucē emerferunt. Quanc̄ haec ipsa quae extant tamen ne adita quidem ab ipso, planē diuinitatē quandam hominis pra se fe- runt. Verū ne uidear homo Germanus immodico patriae studio caecutire, Hermolai Bar- bari Veneti, de eo epitaphium subscribam, elegantissimum profecto, & de quo dubites, utro sit dignius, ipso ne qui scripsit, an hoc quem eo exornauit. Est autem huiusmodi: Inuidia clauserunt hoc marmore fata Rodolphum

Cani cum bal- neo nihil

Agricolam, Frisij spemq; decusq; soli. Scilicet hoc uiuo meruit Germania, laudis. Quicquid habet Latium, Graecia quicquid habet. Quae quid nostro Rodolpho potuit amplius, aut omnino magnificentius cōtingere, q̄ testimonium tam splendidum, tam plenum, idq; redditū non uiuo, sed iam uita defuncto, ne quis ab amore magis q̄ a iudicio profectum causari possit: Deinde non a Germano, ne quid patriae cōmunis studiu eleuet testimonij pondus: deniq; ab eo uiro, qui nō solum Ita- liam suā, uerumetā omne seculū hoc nostrū illustrarit: cuius tanta est apud omnes erudi- tos autoritas, ut impudentissimū sit ab eo dissentire: tam insignis in restituendis literis uti- litas, ut aut a literis omnibus alienissimus, aut certe ingratisissimus habeatur, apud quē Her- molai memoria nō sit sacrosancta. His itaq; tam plenis, tamq; absolutis uiri laudibus, equi- dem fateor me peculiariū etiā atq; impensius fauere, quod mihi admodum adhuc puero contigit, uti praecptore, huius discipulo Alexandro Hegio Vuesphalo, qui ludū aliquan- do celebrem oppidi Dauentriensis moderabatur, in quo nos olim admodū pueri utriusq; linguae prima didicimus elementa: uir, ut paucis dicam, praecptoris sui simillimus: tam in- culcata uita, q̄ doctrinae non triuialis, in quo unum illud uel Momus ipse calumniari for- tasse potuisset, quod famae plus aequo negligens, nullā posteritatis haberet rationem. Pro-

inde si qua scripsit, ita scripsit, ut rem ludicram haud seriam egisse uideatur. Quamquam sic scripta, sunt eiusmodi, ut eruditorum calculis immortalitatem promereantur. Itaque in hanc digressionem non temere sum expatiat: non quo gloriose Germaniae laudes iacta rem, sed ut grati discipuli uicibus fungerer, & utriusque memoriae debitum officium utcumque persoluerem: propterea quod alteri, uelut filij debeam pietatem, alteri tanquam nepotis charitatem. Nunc ad adagium, quod me quondam puellum, Graecanicae linguae rudem adhuc, didicisse memini ex epistola quadam longe doctissima Rodolphi mei, qua quidem ille senatui Hantuerpiensi, summa tum fide, tum facundia suadere conatur, ut ludo literario praeficiat aliquem, qui bonas literas didicerit, nec uti solent, infanti theologo, aut physico id muneris committant: qui cum se quacumque de re dicere posse confidat, ipsum dicere quid sit, ignoret. Quid enim is faciet in ludo literario? Professio, ut Graeco diuerbio utar, id ipsum quod canis in balneo. Lucianus aduersum ineruditum: *καὶ τὸ ὄντων ἐκαστὸν ἑὸν τὸ πρὸ χειρὸς παύσαι ἐκείνο ἄδελφὲ γέγραπται. τὸ κρινόμενον καὶ καὶ βαλανείω;* id est, Atque unusquisque conspicientium protinus illud uulgo tritissimum in te iacit: Quid cani cum balneo? Idem in paraito: *ἢ μοι γὰρ δεκά, ἢ συμποσίαι;* *Ὁ δὲ ἄλλος φησὶ τὸν δεινὸν ὅτι βαλανείω κύνων;* id est, Ac mihi mea quidem sententia, tale quiddam uidetur philosophus in conuiuio, quale canis in balneo. Quadrabit in eos, qui ad rem quampiam prorsus sunt inutiles, ita ut in balneo nullus est omnino canum usus.

Canis in balneo

Asinum sub freno currere doces. XL

Asinum sub freno currere doces

Asinum sub freno currere doces, hoc est, doces indocilem. Nam equus ad cursum idoneus, asinus ad equestrem cursum inutilis. Horatius: Infelix operam perdas, ut si quis asellum In campum doceat parentem currere freno. Acron admonet prouerbialiter dictum de asino. Est autem diuersum illi, quod alibi retulimus, *τὸν ἵππον εἰς πεδίον;* id est, Equum in campum.

Alienam metis messem. XLII

Alienam metis messem. Duplex est usus huius adagij, quippe quod pariter & in eos conuenit, qui commoditatibus aliena partis opera potiuntur: & in hos, qui negotium non suum parum diligenter curant. Ducta metaphora a uetusto more, quo uicini rustici in demetenda segete mutua inter sese opera comodabant: Fit autem hominum more, ut in suo prope quisque negotio longe sit attentior quam in alieno. Id quod eleganter admonet Apollonius ille de Cassita, quem non pigeret referre, nisi promptum esset cullibet apud A. Gellium legere. Potest & eo referri, quod aliquoties fit, ut eiectis his, qui sementem fecerunt, alij in eorum locum succedant, citraque laborem alienis fruantur sudoribus. Vnde Maronis illud: En quis conseruimus agros?

Aristophanes in Equitibus: *τὰ ἄλλοτριον ἀμῶν δέρο;* id est, Alienam metens messem. Dicitur est in Cleonem, qui in rem paratam, multisque laboribus a Demosthene prius labefactam ueniens, Pylo capta, gloria omnem uictoriae in se transtulit, Demostheni praeter inuidiam nihil relictum. Cui confine est illud Homeri ex Odyssae libro primo: *Ἐπεὶ ἄλλοτριον βίοντι νηπινοῦ ἔδισιν;*

Quandoquidem impune uictum comedunt alienum Eandem sententiam Aristophanes in eadem fabula sic extulit:

Costum ab alio edere

Ἐγὼ δὲ πεδισπῆν γ' ἔπ' ὄργασθεις Ἐφαιβος ἐπέστ' ἔτι χύτραν ὑφ' ἄλμυ. id est, Ego obambulans ab officina longius, Alio coquente, ollam paratam sustuli.

Penelopes telam retexere. XLIII

Penelopes telam retexere, est inanem operam sumere, & rursus destrudere quod effectis. Natum ex Homero, qui libro Odyssae secundo fingit Penelopen Ulyssis uxorem, procos iam urgentes, hac conditione delussisse, ut tum se promitteret nupturam, ubi telam quam habebat in manibus, absolussisset. Quam conditionem postea quam illi accepissent, mulier astuta, quod interditi texuisset, id noctu retexere coepit:

Ἐνθα ἦν ἡματιή μὲν ὑφ' αἰνδοκῆν μεγαν ἰσθμ, Νύκτας δ' ἄλλοδουκῆν ἐπ' ἡ δαιδίας πρὸ ἀθέτου. id est, Illa diurna quidem ingentem contexere telam,

Verum

Verum eadem admotis soluebat nocte lucernis. Vsurpat hoc adagium Plato in Phaedone. Itaque Cicero Academ. quaest. lib. 2. Quid quod eadem inquit, illa ars, quasi Penelopes telam retexens, tollit ad extremum superiora. Sentit autem de dialectica, quae isdem illis rationibus, quibus confirmauit aliquid, rursus soluit ac destruit, ut nihil iam actum uideatur. Seneca De beneficijs quinto: Quid enim boni est, nodos operose soluere, quos ipse ut solueres feceris? Aristides in defensione quatuor oratorum: *ἢ ἀκούσθαι ἢ ἰσθὶ ἀναλυσθῆναι, ἢ ἰσθὶ ἀναλυσθῆναι, ἢ ἰσθὶ ἀναλυσθῆναι, ἢ ἰσθὶ ἀναλυσθῆναι;* id est, Et telam nescio quam retexentes. Quantum enim faciunt compendij in sapientia, tantum rursus dispendij dum arrogantes euadunt. Hoc quoniam alijs prouerbis, quae maxime dicemus, subnectit, indicat nimirum & hoc esse prouerbum.

Annosam arborem transplantare. XLIIII

Annosam arborem transplantare. In eos dicitur, qui sero atque exacta iam aetate conantur dediscere, quibus diu iuuenes assueuerint. Aut simpliciter de ijs, quae frustra molimur. Neque enim loco mouenda arbor, ubi iam alte fixerit radices, sed cum plantula adhuc est. Nam ueteres negabant arborem transferri oportere, uel minorem bima, uel maiorem trima: teste Plinio. Videtur autem adagium ad quercum peculiariter pertinere, quae omnium altissime radices agit. Vt & *ἢ ἄρ' ἔτι δένος γὰρ ἄνδρον;* Sicut quod hanc arborem omnium primam arbitrantur fuisse. Quapropter & Ioui sacra arbor, & sylua Dodonea querna fuit, unde prima omnium oracula reddita creduntur. Eleganter usus est hoc adagio Seneca libro epistolarum 13. Epistola prima: Haec inquit, si nimum tristia uidebuntur, uillae imputabis, in qua didici ab Aegialo diligentissimo patrefamilias, is enim nunc huius agri possessor est, quamuis uetus arbutum posse transferri. Haec nobis senibus discere necessarium est, quorum nemo non oliuetum alteri ponit.

Harenam metiris. XLV

Harenam metiris, hoc est, rem infiniti laboris atque inexplicabilem inceptas. Aut frustra conaris, quod nequeas efficere, Athenaeus libro sexto, Alexidem quendam adducit, qui innumera dixerit *ψαμμοσία*, uelut aequantia numerum harenarum. *ἰνόμεσι δὲ χρώμενον ψαμμοσίοις;* id est, nominibus utens harenaginta, ut Graece uocis signum imiter. Plato in Theaeteto. *μάλλον αὐτὸν λέγειν ἢ οἱ ἐπιλάσσης λεγόμενος λόγος;* id est, magis illum latet, quam maris ut dicitur harenarum.

Vndas numeras. XLVI

Vndas numeras. Eundem cum proximo sensum habet. Vergilius utranque paroemiam eleganter attigit libro Georgicon secundo: Quem si scire uelit, Libyci uelit aequoris idem Discere quam multae zephyro turbentur harenarum. Aut ubi nauigij uiolentior incidit Euris, Nosse quot Ionij ueniant ad littora fluctus.

Theocritus in Charitibus:

Ἄλλ' ἴσος γὰρ δὲ μόχθος ἔστω ἀόνι κύματα μετρίων, ὅσ' ἀνιμῶ χέρον δὲ μετὰ γλαυκῆς ἑλὸς ἄθεσι. Namque perinde fiet quasi si numerare labores, Quot uenti e pelago trudent ad littora fluctus.

Videri potest ab Aesopico quodam apologo natum adagium, quae refert Lucianus in Sectis: Olim quendam in maris littore sedisse, conantem singulas undas pernumerare: cumque undas trudentibus obrueretur, animoque male angeretur, quod eas numero complecti non posset, adiens callida uulpes opportuno consilio sic hominem subleuauit. Quid angeris, inquit, propter undas quae praetereunt? Hinc numerare incipias oportet, illas missas facias.

Surdo oppedere. XLVII

Surdo oppedere. Apud surdum crepitum aedere, dicitur ubi quid frustra fit. Aut ubi peccatur apud stupidos, qui non queant sentire. Sicut cum conuicijs incesitur is qui perinde negligit, quasi non audiat. Refertur a Diogeniano & a Suida.

Araneorum telas texere. XLVIII

Araneorum telas texere. Est in re friuola, nulliusque frugis infinitum atque anxium capere laborem. Refertur prouerbij uice a diuo Basilio in initio enarrationis Hexameron. Vnde & apud Diogenem Laertium in uita Zenonis, philosophi

phus

plus quidam rationes dialecticas, araneorum textis similes esse dicebat, quae cum opero- sum quiddam atq; exactum praese ferant, tamen nugatoriae sint atq; imbecilles. Et alius quispiam leges cum araneorum textis comparabat, quae cum a magnis auibus facile dis- scinderentur, muscas duntaxat irretirent.

Laterem lauas.

XLVIII

Feruntur huic confines aliquot apud Graecos parcmia, quibus operam inanem signifi- ficamus, ueluti πλίνθου πλῆσις, id est, Laterem lauas, id quod usurpat Terentius in Phor- mione, Loquar ne; Incendam, Taceam; instigem. Purgem me; Laterem lauem, Theocri- tus in Charitibus:

καὶ ὕδατι νίσειν θολοῦν ἰοείδει πλίνθου. id est, Et nigram silicem lauisse liquentibus undis.

Lapidem elixas.

XLIX

Cui simillimum est, quod refertur apud Aristophanem in comoedia cui titulus σφῆκος, λι- θου ἕλξις, id est, Lapidem decoquis. Pro eo quod est, inaniter laboras. Αλλ' ὅτ' αὖ ἀνελκοίσις ἔσ, κέτω κ' ἄλλω ἀν' ἄνω, λιθοῦ ἕλξις ἔλεγον, id est, Quin ubi quis obsecrauerit, demisso sic ca- pite, lapidem decoquis, inquit. Neq; enim unquam mollescit lapis, quantumuis diutina co- ctione. Generaliter conueniet in quamuis inanem operam, speciatim in hominem durum, nullisq; precibus mollescentem.

Aethiopem lauas: Aethiopem dealbas.

L

Eandem uim habent, αἰθίοπη σμῆξις, id est, Aethiopem lauas. Et, αἰθίοπη λειοκάνει, id est, Aethiopem dealbas. Lucianus in lib. contra indoctum: καὶ ἦν τὴν σφρομίαν, αἰθίοπη σμῆξις ὑπὸ χερσῶν, id est, Ac iuxta prouerbium, Aethiopem lauare conor. Nam natiuus ille Aethiopum nigror, quem Plinius ex uicini syderis uapore putat accidere, nulla abluitur aqua, neq; ulla ratione candescit. Hoc item peculiariter quadrabit, cum res parum hone- sta uerborum fucis adornatur, aut cum laudatur illaudatus, aut docetur indoctis. Adagium ortum uideri potest ab Aesopica fabula. Nam quidam mercatus Aethiopem, & existi- mans eum colorem non natura, sed superioris domini negligentia accidisse, nihil non ad- hibuit eorum, quibus uestes candescere solent: adeoq; perpetuis lotionibus miserum diue- xauit, ut illum in morbum impulerit, colore, qui fuerat, manente.

Arare littus.

LI

Αἰγιαλὸν ἀρᾶν, id est, Arare littus. Est sterilem operam sumere. Aufonius ad Theonem, Quid geris extremis positus telluris in oris Cultor harenarum uates, cui littus arandum. Significans eum inaniter laborare. Huius peculiaris usus erit, cum officium impenditur in eum, a quo nihil sis fructus aliquando percepturus: ueluti si quis doceat, ὄνον λύρας, aut beneficium collocet in ingratus. Salitas enim facit, ut littorales ora ferme sint steriles: quod etiam prouerbio testatum est: ἄλμυρόν γὰρ πόννημα, id est, Salsuginosa uicinia, pro sterili. Est autem adeo sterilis humor marinus, ut nec arbores ferat. Atq; huiusce rei uarias adfert causas Plutarchus in commentario De causis naturalibus, primo statim problemate.

Harenæ mandas semina.

LII

Εἰς ἄμμον ἀείρεις, id est, Harenæ mandas semina. Propterea quod steriles harenæ, ma- xime littorales, nec idoneæ ad sementem. Oenone Paridi apud Ouidium, Quid facis Oenone, quid harenæ semina mandas?

Non profecturis littora bubus aras.

Arare littus Atqui in nostra Brabantia sunt agricolæ tam indusitrij, qui sitientissimas harenas cogant & triticum ferre. In aqua sementem facis.

LIII

Εἰς ὕδωρ ἀείρεις, id est, In aqua sementem facis. Theognis, Ἴσθμ' ἡμῶν ἀείρειν πόντου ἑλδος πολίης, id est, Par ut qui æquoreis semina mandet aquis.

Loquitur de his, qui beneficium conferunt in ingratos atq; improbos homines: idq; per- inde perire dicit, quasi sementem facias in undis marinis. Aristophanis interpretes & hoc pacto effert prouerbium, ἦν θωλέτης ἀείρεις, id est, in mari sementem facis.

In faxis feminas.

LIIII

κατὰ πρῶτον ἀείρεις, id est, In faxis sementem facis. Quod quidem allusisse credi potest alle- goria

goria euangelica de semine, quod in petras inciderit. Nam hoc terra genus sepe sterile est, uel quia non potest aratro profcindi, uel quia quod fatum est non habet quod radices agat.

Ignem diffecare.

LV

Εἰς τὸ πῦρ φαίνω, id est, Ignem diuerberare. Ad hanc formam pertinet, quanquam hoc in- ter Pythagorica retulimus symbola. Aristides in cōmuni defensione quatuor Rhetorum, ἐλελήθης ἡ ἀρετὴ σαυτῶν, ἐπίστας ταῖς προομιαιῶν ἐνεχόμενον, εἰς πῦρ φαίνων, ἢ λίθον ἕλξων, ἢ ἀσπί- ρων πρὸς πρῶτας, id est, Nō intelligebas aut teipsum omnibus illis prouerbijs obnoxium esse: quod ignem diuerberares, quod lapidem elixares, quod in faxis sementem faceres: Taxat Platonem, qui apud Dionysium tyrannum nullum omnino fecerit operæ precium.

In aqua scribis.

LVI

καθ' ὕδατος γράφεις, ἢ εἰς ὕδωρ γράφεις, id est, In aqua scribis, hoc est, nihil agis. Lucia- nus in Tyranno: γράφεις ὡς χερσῶν, ἢ καθ' ὕδατος φασὶν ἕδω γράφεις, πρὸς μικρὸν ἢ ἀναδολοῦν πρὸς δολοῦν, id est, Vt iudis Charon, an tam in aqua, quod aiunt, scribis, qui quidem a Micyl- lo obolus aliquē expectes: Plato in Phædro: μάτην ἀρετὰς ἀντιπρὸς τῷ ὕδατι γράφει μέλει, ἀσπίρων ὅσα καλέμας, id est, Num hæc studiose in aqua scribet nigra, seminans calamo. Ex- tat huiusmodi senarius inter sententias Græcas:

ἀνθρώπων φθόνων ὄρεον, εἰς ὕδωρ γράφει. id est, Hominum improborum inscribe iusurandum aquæ.

Id ita deprauat Xenarchus in Pentathlo apud Athenæum libro decimo,

ορκοῦ δ' ἐγὼ ζωαυτῶς εἰς ὕδωρ γράφω. id est, Inscibo uino si qua furat foemina.

Item Catullus,

Mulier cupido quod dicit amanti,

In uento & rapida scribere oportet aqua.

In arena ædificas.

LVII

Εἰς ἄμμον οἰκοδομῆεις, id est, In arena ædificas. Ad quod euangelica parabola uidetur alludere. Non consistit, quod super arenā struxeris, Proinde recte usurpabitur, ubi quis negocium aggreditur inutile futurum, utpote non recte factis ante fundamentis.

Ventos colis.

LVIII

Ἄνεμος γωργεῖς, id est, Ventos colis. Colis aut dico, pro eo quod est, agricolationem ex- erces. Refertur a Zenodoto, dicitur in eos, qui e suis laboribus nihil fructus reportant.

Ferrum natate doces.

LIX

Σίδηρον πλῆν δολοῦσας, Ferrum fluitare doces. De ijs, qui rem conantur, quæ repugnan- te natura, nequaquam fieri possit.

Cribro aquam haurire.

LX

Κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ ἢ ἀπὸ φρενῶν, id est, Cribro aquam haurit. Quod etiam in obliuissos non- incōcinnē dicitur. Plautus in Pseudolo: Non plurius refert, quam siimbrem in cribrum ge- ras. Id aut olim inter ἀδωατῶτατα habitum, uel illud est argumento, quod inter prodigia refertur, Tucia uirginem Vestalem, aquam cribro tulisse, anno ab urbe condita sexcen- tesimonono: teste Plinio libro 23. cap. 2. Cuius meminit Dionysius Halicarnassæus libro Romanarum antiquitatum secundo. Sumptum a fabula Danaidum puellarum, quas Pla- to scripsit apud inferos hoc poenæ genus pendere, ut assidue aquam in dolium pertusum ua- lio. lio item pertusum inferant. Alciphron in epistola Galeni ad Cyrtionem: καὶ τὸ λεγόμενον δὴ ἴδωρ εἰς δαναίδων εὐδ' ἀμφορέας ἐκχέμεν πίδος. id est, Ac iuxta prouerbium, amphoras in Danaidum dolia infundimus. Lucianus in Timone: ὡσπερ ἐκ τοῦ θύου τετρασημύλιον. id est, Dolium pertu- Tanquam e cophino perterebrato. Effertur & hūc ad modum: εἰς πίδου τετρασημύλιον ὕδωρ sum- ἀντλεῖς, id est, In dolium pertusum aquam hauris. Plautus in Pseudolo: In pertusum inge- ritus dicta dolium, operam ludimus.

Apud fimum odorum uaporem spargis.

LXI

Εἰς τὸ πρῶτον θυμῆεις. id est, In fimum aromatum odore spargis. Nam perit omnis fragran- tia fimi q; foetore uincitur, Est apud Suidam. Conueniet autem in hos, qui rem egregiam facis indignis adhibent: quod genus est illud, in lente unguentum.

Oleum & operam perdidisti.

LXII

Eodē pertinet & illud, quod est apud Plautum in Pœnulo: Tum pol ego & oleū & ope- ram perdidisti, id est, quicquid insumpti, seu rei, seu laboris, id frustra insumptū est. Metapho- ra ducta

ra ducta est à gladiatorum ac palastritarum certaminibus: in quibus certantur, unguentis quibusdam oleaceis perungebatur. Cicero in Epistolis: Nam quid ego te athletas putem desiderare, qui gladiatores contempseris: in quibus ipse Pompeius proficitur se & oleum & operam perdidisse. Quamvis potest & ad lucubrantium lucernas refertur: sicuti Cicero se cisse uidetur, scribens ad Atticū libro 13. Ante lucem cū scriberem contra Epicureos, de eodem oleo & opera exaravi nescio quid ad te, & ante lucem dedi. Idem ad eundem alibi: Non deseamus, ne & oleum & opera nostra philologiae perierit, sed conferamus trāquil- lo animo. Quo quidē in loco plus habet gratia, quod ad rem animi translātū sit. Ergo hic oleum pro sumptu positū est. Nam & sic effertur adagiū. Plautus in Rudentibus: & ope- ram & sumptū perdunt. Eodem pertinet etiā illud, quod coruus ille saluator sonare didi- cerat: opera & impensa perijt. Cuius fabulae meminit Macrobius libro Saturnaliū 2. Eam quoniā haud quaquā indigna memoratu uidetur, nō grauabor adscribere, idē ipsius uer- bis. Sublimis, inquit, Aethiaca uictoria reuertebatur Octauius. Occurrit ei inter gratulan- tes coruum tenens, quē instituerat hoc dicere, Ave Caesar uictor imperator. Miratus Ca- sar officiosam auem, uiginti milibus nummū emi. Socius opificis, ad quē nihil ex illa li- beralitate peruenerat, affirmauerat Caesari illum habere & alium coruū, quē ut afferre co- geretur, rogauit. Allatus uerba, quae didicerat, expressit: Ave uictor imperator Antoni. Nihil exasperatus, satis duxit iube illud diuidere donarium cum contubernali. Saluta- tus similiter à psitaco, emi iussit eum. Idem miratus in pica, hanc quoq; redemit. Exam- plum futorem pauperem sollicitauit, ut coruum institueret ad parem salutationem, qui im- pendio exhaustus, saepe ad auem non respondentem dicere solebat, opera & impensa pe- rijt. Aliquando tamen coruus coepit dicere dictā salutationem. Hac audita, dum transit Augustus respondit, satis domi saluatorū talium habeo. Superfuit coruo memoria, ut & illa quibus dominū querentē solebat audire, subtexeret, opera & impensa perijt. Ad quod Caesar risit, emicq; auem iussit, quanti nullam adhuc emerat. Haec tenus Macrobiū uerba red- didimus. Dicit Hieronymus ad Pammachiū, uidetur huic adagio uelut alterū quoddam adagiū subtexuisse: Oleū perdit & impensas, qui bouem mittit ad ceroma. Siquidē hoc ipsum bouem ad ceroma mittere prouerbū sapit, pro eo quod est, docere indocilem: aut ad id muneris quempia asciscere, ad quod obeundum minime sit idoneus, uidelicet inge- nio repugnante. Nam ceroma dicitur unguentum, quo olim unguebantur athleta. id ex oleo certisq; terrae generibus conficiebatur. Porro ad certamina bos inutilis est.

Bos ad ce roma

Reti uentos uenaris. LXIII

Δικτόω άνεμον θηράς, id est: Reti uentos captas. De frustra laborantibus: aut qui suile sequuntur ea, quae nulla sit assequendi spes. Aut qui rem inanem inaniter captant. Nam utre contineri uentus potest, reti nequaquam.

Tranquillum aethera remigas. LXIII

Αιδόρα νλωμογ όρεοσεις, id est: Aere tranquillo remigas. Apud Zenodotum refertur de incassum laborantibus: perinde est quasi dicas, aerem diuerberas, remigantium more.

Mortuum flagellas. LXV

νεκρόν μασιζεις, id est, Mortuum flagellas. In eos, qui obiurgant illos, qui nihil profusus obiurgatione commoueantur, Aut qui uita defunctos infectantur ac lacerant.

Ollam exornas. LXVI

Χούτρον πικίλλει, id est, Ollam exornas, siue picturas. De ijs, qui in re uehementer ab- surda frustra conantur. Ineptus enim labor, ollae uasi contempto, & culinarijs uisibus desti- nato, picturae lenocinium adhibere. Cui simillimum quiddam uulgo iactatur, bracteis au- reis inaurare iuglandium putamina.

Ouum adglutinas. LXVII

όν κολληεις, id est, Ouum glutino compingis. Refertur à Diogeniano, Ridicule labo- rat, qui fractum oui putamen glutino sarcire & coagmentare conetur.

Vtrem caedis. LXVIII

Ασκήν όρεις, id est, Vtrem caedis, aut utrem excorias. Extat apud Aristophanē in Nu- bibus. Ad quod alluisse uidetur Apuleius in Asino, cum meminit de tribus utribus à se percussis ac uulneratis. Sumptum uel à Bacchi factis, uel ab ijs, qui percussis utribus ina- nem mouent strepitum.

Vtrem

Vtrem uellis. LXIX

Huic simillimū: όσον τίλλεις, id est, Vtrē uellis. Vel quod nō sentiat, uel q; pills careat. Actum agere. LXX

Terentius in Phormione: Ohe actum, aiunt, ne agas, τή προχθών μί προάξεις. A iudicio rum consuetudine sumptū, qua fas non est iterum agere causam, de qua iam sit pronuncia- tum. Plautus: Rem actam agis, id est, incassum laboras. Q. Fabius apud T. Luuium Dec. 3 lib. 8. Scio multis uestrum uideri patres conscripti, rem actam hodierno die agi, & frustra habitū orationē, qui tanquā de integra re, de Africa prouincia sententiā dixerit. M. Tul- lius libello De amicitia, indicat dici solitū de negotio, quod praepostere geritur. Sed cum multis, inquit, in rebus negligentia peccāmur, tum maxime in amicis & deligendis & co- lendis. Praepostere enim utimur consilijs, & acta agimus, quod uetamur prouerbio.

Cotem alis. LXXI

Ακόλυ σπιζεις, id est, Cotem alis. Dicitur in homines edaces, plurimiq; cibi: qui nihilo tamen habitiores inde reddantur. Nam in cotis macilentiam hodieq; uulgo iactatur ada- gium, cum aiunt, tam pinguem quam cotem, macilentū quempiam esse significātes. Her- molaus Barbarus in epistola quadam ad Picum interpretatur hoc prouerbium pro male collocare beneficium, unde non fit reditura gratia: ut affine sit illi, quod alibi dicitur: Ale- suporum catulos, quum ex beneficio redit mala gratia.

Hylam inclamas. LXXII

Υλων κρογγάεις, id est, Hylam inclamas. De frustra uociferantibus: aut in genere, de ni- hil proficientibus. Ab huiusmodi casu natum adagium. Hylas Theodamantis filius, cum esset inter argonautas formosus adolescens, adamatū est ab Hercule. Is cum esset in My- sia, forte aequatum egressus, in fonte perijt: unde & à Nymphis adamatū ac raptus fingi- tur. Ad hunc uestigandum missus est Polyphemus, qui ingenti uociferatione nomen in- clamabat Hylae, neq; quicquam tamen profecit. Atq; hinc ortum prouerbium. Vergilius uidetur ad nautarum clamorem retulisse, cum ait:

His adiungit Hylam nautae quo fonte relictum Clamassent, ut litus Hyla, Hyla omne sonaret. Meminit huius & Theocritus in Idyl. 8.

Ter quanto potuisset Hylam clamore uocabat, id est,

Mugitum intendens imo de gutture uocis. Ter puer audiit, ac tenuis uox perculit aures.

Nihil obstat, quo minus ad sacrorum consuetudinem referatur, quae in Hylae rapti memo- riam sunt instituta: in quibus Hylae nomen inclamabatur. Id fuerit uenustius atq; concin- nius, ubi quis rem absentem frustra desiderat, uel deplorans, uel optans. Ut si quis ad in- optam redactus, optaret sibi centū talenta, quae quondam habuisset. Ad hanc parocemiam respexisse uidetur Aristophanes in Pluto:

Desideras absentem inaniter uocans. id est,

De Mercurio dictū, placentas illas deplorante, quas in sacris consueuerat aliquādo edere.

Inaniter aquam consumis. LXXIII

Αλωσ άνάλισκεις ύδωρ, id est: Inaniter cōsumis aquam. In eos quadrabit, qui frustra sua- Aquam inana- ter consumis. dent. A prisco more iudiciorum sumptum, in quibus ad clepsydrae modum dicebatur. Aes- chines contra Demosthenē, ostendit primā aquam infundi solere actoribus, alterā patro- nis, tertā iudicibus, ad poenā constituendā, nisi primis sententijs reus fuisset absolutus. Et Demosthenes Aeschinē prouocat, ut uel in sua aqua, si possit, dicat, quod decretū fuisset ipso unq; autore scriptū. αν απεις ή γν ύδωρ ύδατι έπάτω. Huc alludens Lucianus γν ύδωρ ύδατι ή ύδωρ ύδατι, in rhetorē quendam iocatur, qui apud barbaros in conuiuio di- ceret, non ad aquae, sed ad amphorae uinariæ modum. Idem in bis accusato: Εκείνους γν ύδωρ ύδατι. id est: Nā illius sanē in praesentia fluit aqua. Videtur id subindicare Plato in Theg- teto, cū ait, quosdam πεις μικρόν ύδωρ, id est, ad pusillū aquae docere posse quae gesta sint. Idē in eodē: κατεπέγη γάρ ύδωρ έρευ. id est: Urget enim aqua fluens, quod oratoris sit ad praescriptas clepsydras dicere. Apuleius in Asino aureo: Rursum praconis amplo boatu

n 4 citatus

citatus accusator quidam senior exurgit, & ad dicendi spacium, uasculo quodam inuicem, colli graciliter fistulato, ac per hoc guttatim defluo, infusa aqua, populum sic adorat. Plinius iunior Falconi: Et qui iubere possent tacere quemcunq; huic silentium clepsydra indicati. Idem Arriano: Dixi horis penè quinq;. Nam uiginti clepsydris, quas spaciolissimas acceperam, sunt additæ quatuor. Quintilianus libro 12. Et si quid ipse tibi sumas, probandum est, & laboratam cõgestamq; dierum ac noctium studio actionem, aqua deficit. Marcus Tullius in calce secundi libri Tusculanarum questionum, Cras ergo ad Clepsydram, sic enim dicimus. Idem De oratore lib. tertio de Pericle loquens. At hunc, inquit, non clamator aliquis ad clepsydram latrare docuerat, sed ut accepimus Clazomenius ille Anaxagoras, uir summus in maximarum rerum scientia. Philetas apud Athenæu lib. 2. ποσῶν ὡσπερ οἱ φῆτορ οὐκ ἔστιν ἕρπον, id est, Tantum, ut solēt rhetores ad aquam dixi. fuerat autem de aqua sermo. Hinc captata est allusionis gratia. Demades iocabatur in Demosthenē ὑποπόλιον, quod ceteri quidem ad aquam dicerent, Demosthenes ad aquā scriberet. Philostratus in Adriano sophista ὁ δὲ κλεψύδρας appellat sophistas qui ad aquam exercebantur. Porro prisci lineis & umbris horas distinguebāt. P. Scipio Nasica primus reperit clepsydram, qua nubilo quoq; die & noctibus, horę distinguerētur. Nunc pro clepsydris, clepsammis & ἀνθηρῶν utuntur horologijs.

A d. Clepsydram dicere

In aere piscari, uenari in mari.

LXXVIII

Eiusdem generis sunt & illa, quæ Plautus usurpat in Asinaria: In aere piscari, & in mari uenari iaculo. Quadrabunt simpliciter in eos, qui frustra moliantur τὴν ἀδωῶν, aut qui præpostere sibi quærunt aliquid, ubi ne sperari quidem possit. Ut si quis in magistratibus uitam tranquillam, in uoluptatibus beatam, in opibus felicem quærat. Itaq; Libanus seruus ab hero suo Demæneto iussus ut uxorem ipsius argento defraudaret, significans nulla ratione fieri posse, ut à muliere tenacissima quicquā auferretur: Iube, inquit, una me opera piscari in aere, uenari autem iaculo in medio mari.

Aquam è pumice postulas.

LXXV

Superiori nõ admodum diuersum, quod apud eundem poetã legitur: Aquam è pumice postulare, pro eo quod est, frustra ab alio petere, cuius ipse à quo petas, maxime sit indigus. Nihil enim pumice lapide siccus, nihil siticulosus. Perinde ac si quis ab indoctissimo doceri postulet, ab inconsultissimo consilium expectet, ab egeno munus, ab inope præfidiũ: deniq; ab auaro ac tenaci pecuniã. Plautus: Nam tu aquã è pumice nunc postulas, qui ipse sitiat. Pumex, inquit idem, non æque est aridus, atq; hic fenex. Est autẽ pumex lapis cauernosus, quo solent polstri codices: naturæ adeo sicca, ut si in urceũ bullientem immiseris, feruorem extinguat: nõ solum ad tẽpus, sed in totũ. Nec aliud in causa putat esse Theophrastus, nisi quod uehementissima siccitate spumã totam ad se trahere nitatur. Meminit & de Chio quopiam Eudemo, qui pumice acri cõsperfo aceto, munire sese cõsueuerit, ut post septimã ellebori potionẽ, nec balneis, nec uini potatione prouocaretur ad uomitum.

Nudo uestimenta detrahere.

LXXVI

Ad hanc sententiam pertinet hoc quoq; quod ab eodem est usurpatum poeta: Nudo uestimenta detrahere, pro eo quod est, ab eo sperare emolumentũ, cui ne sit quidem quod auferri queat. Sic enim idem Libanus in Asinaria Plautina admonitus ab hero, ut ab ipso per fallaciam argentũ abraderet, quo filio emeretur amica: Maximas, inquit, nugas agis. Nudo detrahere uestimenta me iubes. Adducit & D. Chryostomus proverbium uulgo spoliatur libro primo scripsit, nudum nec à decem palestritis posse spoliari.

Nudus nec à centum uiris spoliatur

Anthericum metere.

LXXVII

τὸν ἀνθηρῶν θερίζειν, id est, Anthericum metere, dicebãtur, qui laborem inanem ac sterilem caperent. Anthericus, herbe genus, quod meti non possit, sed uelli manibus necesse est, uelut & linum. Antherices uocãtur summa spicarum fastigia siue atheres. Herodotus Asphodeli caules antherices uocat, teste Suida: quos & tenaciores ait esse, quàm ut frangi queant. Antherici meminit & Plinius libro 21. cap. 17. In Græcorum cõmentarijs reperio promiscuè positum Antherices, & atherices.

Ex harena funiculum necis.

LXXVIII

Ex ἡρῆς ἄμυδρον κλωνίον κτείνειν, id est, Ex harena funiculũ necere. Est frustra conari, quod nulla

nulla ratione potest effici. Quid enim stultius, q̃ ex harena quæ nullo modo cohaerescit firmum uelle necere: Proverbium utrunq; nempè tum hoc, tum quod proxime retulimus, usurpat Aristides in cõmuni defensione quatuor oratorum: κατὰ δὴ τὴν ἡρῆν ἡ εἰς αὐτὸν κλωνίον, ἡ εἰς τὸν ἄμυδρον κλωνίον, ἡ εἰς τὸν ἀνθηρῶν θερίζοντες, ἡ εἰς τὸν ἀνθηρῶν θερίζοντες, ἡ εἰς τὸν ἀνθηρῶν θερίζοντες, id est, Verũ ab dentes sese in secessus quosdã illic admirandã illã cõminiscuntur sapietia, umbra quadã adtrahentes uerba, quemadmodũ abs te dictũ est Sophocles, Anthericũ metentes, ex harena necentes funiculum, & haud scio quã retexentes telam. Significat his adagijs, umbraticũ illud philosophorũ studiũ nihil omnino fructus adferre. Columella in præfatione carminis De cultura hortorum. Nam & si multa sunt eius quasi membra, de quibus aliquid possumus effari: tamen eadem tam exigua sunt, ut, quod aiunt Græci, ex incomprehensibili paruitate harenae funis effici non possit. Proverbium peculiariter accommodabitur ad usũ huiusmodi: siquis conerit in cõcordiam redigere, moribus longe dissimillimos, & inter quos nihil omnino conuenit: aut si quis orationem ex argumentis dissonis contexat, quasi Chimæram quandam fingens, & huiusmodi monstrum, cuiusmodi describit Horatius: Humano capite, equina ceruice, reliquis item membris ex uarijs animantium generibus ita collatis, Ut turpiter atrum Desinat in piscem, mulier formosa superne.

Ab Asino lanam.

LXXIX

Cui finitimum est & illud: ὄνυξ πηλῆς ζυτῆς, id est, Asini lanas quæris. De his, qui stulte quærunt ea quæ nusquam sunt. Effertur adagium etiã in hunc modum: ὄνυξ πηλῆς, id est, Asini lanæ. Aristophanes: τίς εἰς τὸ λήδης πηλῆος, τίς εἰς ὄνυξ πηλῆος; Asini quis ad lanas? quis in Lethes solum? Per asini lanam, res uanas significans, & quæ nusquam sunt. Trimeter Græcis constat si tollas alterum, τίς.

Asiniana

Asinum tondes.

LXXX

Eundem sensum habet, ὄνυξ ὄνου κείρας, id est: Asinũ tondes. De his, qui rem absurdam atq; inutilem aggrediuntur: propterea quod asinũ neq; peccere possis propter uillos neq; tondere cum lanam non habeat. Huius meminit Aristophanes in Ranis.

Lupialas quæris.

LXXXI

Λύκει πηλῆς ζυτῆς, id est, Lupialas quæris. De his, qui quærunt ea, quæ nusquã sunt. Aut ubi quis uerbo dumtaxat territat, alioqui re nunquam facturum quod minatur. Neq; enim fieri potest, ut lupus alatus inueniatur. Proverbium recensetur à Suida.

Quæ apud inferos.

LXXXII

Eodem loco interpres admonet & huius adagiũ, tanquam eundem habẽtis sensum, τὴν ἄδης, id est: Ea quæ apud inferos. Citatq; Aristarchum autorem, idq; inde natum putat, quod Cratinus finxerit quendam apud inferos funem torquentem: alinum autem arrodentem ea quæ ille iam torssisset, atq; ita inaniter laborare qui torquebat. Quanquam illud, τὴν ἄδης, generaliter ad omnia pertinet, quæ poetarum fabulis traduntur nulli credita nisi si pueris: unde cũ inania somnijsq; similia significabimus, apte dicemus, τὴν ἄδης. Athenæus libro Dipnosophistarum quarto refert, Democritum scripsisse uolumen, cui titulus fuerit, τὴν πηλῆν τὴν ἄδης, prodigiosis, ut cõiectandum est, refertum fabulis, & hinc potest uideri ductum proverbium.

Contorquet piger funiculum.

LXXXIII

Huic adeo simile est, ut idem uideri possit, quod de ocno ono, id est, pigro asino refert Pausanias in Phocicis, apud Ionas, ut ait, celebratum: σὺν ἀγῆ ὄκνον τὴν θώμιγγα, id est, Torquet piger funiculum. Ipsi uerba super hac re subscribam: μετὰ τὴν αὐτὸν ἀνὴρ ὄκνον θώμιγγα, ἀπὸ γράμματος τὸ ὄκνον ἔστι λέγει τὸν ἀνθρώπου. πεποιντὴ μὲν πλεονῶν χωνίου, ἡ δὲ στυγε θήλαα ὄκνον ἐπεδιδόξα τὸ πεπελεγμῶν ἀεὶ τὸ χωνίου, ὅθεν ἐστὶ τὸν ὄκνον, ἐλθόντων φασὶν ἀνθρώπων γυναικῶν ἡ δὲ ἔλαον διαπαυροῦν, καὶ δόποσα συνλεξάτω ὄκνον, ἡ δὲ πλὴν αὐτὸν ὄκνον ἔλαον κείνης ἀνίλων, ὅθεν αὐτὸν ἔλαον, ὅποτε ἰδὲ τὸν ὄκνον τὸν ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν ἐργασίων, ὅθεν τὸν ὄκνον ἔλαον, ὅθεν τὸν ὄκνον τὴν θώμιγγα. id est: Post hos uir quidam est sedens, titulus indicat eum ὄκνον esse. Factus est autẽ ad hunc modum, ut ipse funiculum torqueat, astante asella, quæ quod tortum fuerit asidue abrodat. Hunc Ocnum aiunt hominem esse induratum

Ocnos sum nemi.

strium, operiq; intentum, sed uxorem habere sumptuosam ac prodigam, ut quicquid in suo labore corraserit, id mox absumatur ab illa. Cognitionem autem est mihi, etiam ab Ionibus dici solere, si quem conspexissent in re quapiam elaborantem, quæ nihil adferret emolumentum, hic homo funiculum Oeni contorquet. Videtur argumentum picturæ sumptuum ab occasione uocis ancipitem obtinentis significatum. Siquidem *σώζειν τὸν βίον*, aiunt Græci pro comparare uicium. Colligit autem qui rem auget, dissipat qui profundit. Atq; hoc quidem argumentum apparet olim multorum artificum operibus fuisse celebratum. Siquidem Plinius in historia mundi inter Socratis egregij pictoris argumenta, commemorat & de Asino spartu arrodente. Et piger, inquit, qui appellatur ocnos, spartum torquet, quod asellus atrodit. Fertur idem picture genus & Delphis fuisse, à Polygnoto Thasio dicatum. Quo quidem negant desidem & ignauum significatum, quemadmodum existimat Varro, imò laboriosum magis & industrium, sed cui sit uxor prodiga. Eoq; Pausanias ait, non marem asellum, sed fœminam in pictura fuisse. Idem argumentum, marmore cælatum, Romæ duobus uisitari locis, nempe in capitolio & in hortis Vaticanis, Hermolaus Barbarus testis est, Vnus est hoc adagio & Propertius:

Dignior obliquo funem qui torqueat oeno,
Aeternusq; tuam pascat aselle famem.

Verum illud interim admirandum, cur Plinius eum scripserit appellatum ocnum, id est, pigrum, qui funem torqueret, ac non magis asellum arrodentem. Maxime cum Propertius non eum ocnon appellet qui torqueat, sed illi torqueri funem: ut asinum intelligas citius, quam torquentem. Meminit huius adagij Plutarchus in cōmentario *πῶς τὸ ὄνθυμιος*. *ἀλλ' ὁ σαρδὸν ἢ ἄδρα ζώγραφέμεν* & *χοινοπλόκος ὡς ἡμι πῆλινον ὑπὸ ἑσομομάω καί τριανταλίον* & *ὁ πλε κώμων*. id est: Sed quemadmodum apud inferos depictus is qui funem torquet: cui adest, qui depascens absumit id, quod tortum fuerit.

Littori loqueris. LXXXIII

Λιγυαλῶ λαλεῖς. id est: Littori loqueris. Refertur à Græcis adagiorum collectoribus. Dicitur in eos, qui frustra uel suadent, uel orant: perinde quasi surdo loquantur. Nam littora propter assiduum fluctuum fragorem surda dicuntur. Ouidius:

Surdior ille freto clamantem nomen Orestis,
Traxit inornatis in sua tecta comis.

Vento loqueris. LXXXV

Suidas addit & hoc: *Ἄνεμος εὐλαλέγῃ*. id est: Vento loqueris. Pro eo quod est, inaniter. Nam uentus omnia dissipat, cogitq; euanescere. Vnde & auris discerpta mandata dixit Vergilius, quæ abierant in obliuionem. Plautus in Mostellaria:

Hic nescit quidem nisi scenas fabulari uento.

Consimili figura apud Athenæum legitur: *γῆ καὶ οὐρανῶ λαλέει*. id est: Cœlo ac terra loqui. Mortuo uerba facit. LXXXVI

νεκρῶ λέγειτε μὲντες εἰς ὄσ. id est: Mortuo ad aurem fabulam narrans. Plautus: Mortuo uerba nunc facio. Terentius: Verba sunt mortuo. Rursum Plautus: Nihil pluris refert, quam si ad sepulchrum mortuo dicat iocum. Pertinet huc quod est apud Aeschylum in Agamemnone:

Εοικε βελω εἰν εἶσα πῶς τὸ μὲν οὐκ ἔστιν, id est,
Frustra ad sepulchrum uiua ploro mortui.

Natum adagium à ridicula consuetudine ueterum, uita defunctos ter uoce cientium: unde & conclamati dicebatur: præterea in pompis funeralibus multa deplorantium erga mortuum. Quem morem irridet Lucianus in libello De lectu, quem nos Latinum fecimus.

Surdo canis. Surdo fabulam narras. LXXXVII

Eandem uim habet, *κωφῶ ἔδλες*, id est: Surdo canis. Vergilius in Bucolicis:

Non caninus surdis, respondent omnia sylvæ. Horatius:
Narrare putaret asello Fabellam surdo. Terentius in Heautontimorumenos:

Næ ille haud scit, quam mihi nunc surdo narret fabulam.
Item T. Liuius de bello Macedonico lib. 10. Quæ uereor ne uanis auribus cecinerint. Aeschylus in *ἑστία ὑπὸ δὴθευς*.

ἡκοῦσιν ἢ ἢ κωφῶς; ἢ κωφῶ λέγῃ; id est,

An audisti

An audisti, an non audisti, num surdo loquor? Alludit huc Ouidius Amorum li. IIII.
Quid iuratur ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella iuuat?
Ortum uidetur à ridiculo casu: quo saepe fit, ut hospes incidat in surdum, quem percontetur multa, ridentibus ijs qui surdum nouerunt.

Frustra canis. LXXXVIII

Ἄλλως ἔδλες. id est, Frustra canis. *πρὸς κενῶν ψάλλεις*, id est, In uanum cantas. De ijs, qui frustra suadent. A cantoribus ductum, qui cum ingrati sunt auditoribus, inaniter canunt, cum à nemine audiantur: aut qui canunt suo sumptu, nihil auferentes præmij. Nam cantu Ienam Græci prouerbiali metaphora frequenter appellant orationem. Inde est illud in Euripidis Hecuba: *ἤψα τι μελῶ*, id est, Veniat aliqua cantilena. Et eandem cantilenam canis, & ad aures occinere, & *πῆλιν τὸ μελῶ φθεγγάμεν*. id est: præter cantu sonans. Vnde supra uidit adagium hoc, ac simul exposuit Lycophron poeta:

Τοὶ γὰρ ψαλλῆεις εἰς κενῶν νόστρος ὑπὸ πον
ἄσπε καὶ δ' ὄρηται φορμίλων μέλη, id est,

Itaq; ciebis irritos fidium sonos
Ieiuna & indonata pulsans carmina.

Interpres addit prouerbium ad huc etiam efferri modum: *εἰς κενῶν κρέεις πῆς χερσῶς*, id est: Frustra pulsas chordas. Sumptum aut à citharœdis, qui sic canunt, ut nihil accipiant munus, & domi cibum capiunt, hoc est, suo sumptu, suoq; uictu, quemadmodum ait Plautus, alijs cantent. Nisi cui uidebitur ad apologum Aesopi referendum, de tibiae canente frustra pisces inuitante cantilenis. Nam audierat Arionis fabulam.

Lapidi loqueris. LXXXIX

Λίθῳ εὐλαλέγῃ. Lapidum loqueris. Eundem sensum habet. Et apud Terentium in *ἑκὼν* lapis pro stupido brutoq; homine ponitur aliquoties. Nō incitum est quod refert Laertius, Cuidam interrogati, qua nam in re melior esset euasurus filius si erudiretur, si nihil aliud, inquit Aristippus, certe in theatro non sedebit lapis super lapidem.

Parieti loqueris. XC

πρὸς τὸν πῆλιν λαλεῖς, id est, Parieti loqueris. Et hoc quoq; refertur à Græcis collectoribus. Effertur & ad hunc modum, *Διὰ πῆλιν λαλέει*, id est, Per parietem loqui. Dicitur confute uit, ubi quis rei quippiam faceret uehementer absurde. Fortassis ab amantibus sumptum, qui ad fores ac fenestras, aut etiam parietes amicarum perinde loquuntur nonnunquam, quasi sensus aliquis illis adsit. Plautus in *truculento* usurpat pro eo, quod est taciturno loqui. Ego, inquit, ero paries, loquere tu.

Nugas agere. XCI

Latinis perinde atq; Græcis tritum adagium: Nugas agere, pro eo quod est, rem friuolam ac nihili facere, seu frustra conari. *λίθρον ληγῆς*, Atticis familiare, id est, Nugas nugaris. Aristoph. in *Nebulis*, Socratem subtilium nugarum antistitem uocat, quasi friuolarum argutiarum auctore, *Σὺ τε λεπτότατ' ἢ ληρώων ἰσθδν*. *ληρῶ μακρὸς* dixit Galenus libro *πῶς δὲ δὲ ἀμεινω φουσικῶν* secundo. *ληρῶ ἐν μακρὸς ἐστὶν ἀπικατ' ἢ πῶρων ὑπὸθεσις εἰς φουσικῶν ἐν ἑργῶν*, id est, Magna igitur nugæ sunt omnis pororū suppositio ad uim naturalē. Iucundius fit quā refertur ad personam, uelut apud Athenæum lib. v. *οἱ δὲ ποιηταὶ φησὶ, ληρῶ εἰσὶν*, id est, Porro poetas nugas esse prædicat.

Dicunt & *ὄδλες*, id est, deliras ac desipis, quod est translatum ab aniculis, quæ postea q̄ *ὄδλες* ætatis uitio coeperint desipiscere, futiles qualdā nugæ blaterare solēt. Ausonius ad Paulū:

Et si Pierias patitur lirare sorores,
Nusquam ipse torquet aulaca.

In quibus uersib. obscurior est allusio, ac propè dixerim inepta. Nam homo bilinguis pariter ad utrunq; sermonem, & duplicem nominis significatum respexit. Siquidem *ληρῶ* Græcis nugæ significat, & liræ seu porcæ Latinis uocantur sulci. Nam agricolæ primum profcindunt, deinde comminuunt glebas, postremo lirant. Proinde subtexit, nunquam ipse torquet *αὐλακα*. Olim enim agricolatores delirare dicebantur, qui à recto sulcorum ordine deflecterent. Inde transsumptum ad eos, qui desipiscunt.

In cœlum

In caelum iacularis.

X C I I

Es τον ερανον πεδύς, id est, In caelum sagittā torques. Est apud Zenodotū ac Suidam, de ijs qui frustra laborant: aut qui audent eos laceffere, quos nō possunt laedere. nihil enim ferire potest, qui in caelum torquet, nisi quod diuos uidetur petere. At non raro fit, ut iaculum in ipsum mittentē recidat. Extat huiusmodi quēdā sentētia in proverbijs etiā Hebręorum, nempe apud Ecclesiasticum cap. 27. Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet, & plaga dolosa dolosi diuidet uulnera, & qui foueam fodit, incidet in eam, & qui statuit lapidem proximo suo, offendetur in eo, & qui laqueum alij ponit, peribit in illo.

Delphinum cauda ligas.

X C I I I

Δελφίνα πῶς ἔρανον δ' αἶς, id est, Delphinū cauda alligas. In eos qui quippiā incassum conātur. Propterea q̄ Delphinus cauda sit lubrica, nec ea parte teneri queat. Aut q̄ cauda sit ualida, cuius agitatione fertur & naues aliquando subuertere, ut hac parte sit iniūctus. Quadrabit & in eos, qui ea uia quempiam aggrediuntur, qua nequaquam possit superari.

Cauda tenes anguillam.

X C I I I I

Anguillam cauda t.

Απ' εἰς τὴν ἄλυσαν ἔχεται, id est, Cauda tenes anguillam. In eos apte dicitur, quibus res est cum hominibus lubrica fide, perfidiscq̄, aut qui rem fugitiuam atq̄ incertam aliquam habent, quam tueri diu non possint.

Folio ficulno tenes anguillam.

X C V

Huic diuersum est illud: ἄλλο θείον τὴν ἔχεται, id est, Folio ficulno anguillā, subaudiendum, tenes. Vbi quis alioqui fugax & lubricus, arcitōre nodo tenetur, quam possit elabi. Nam fici folium scabrum est, ut cui nomen etiā inditum ab asperitate scripserit Plutarchus: atq̄ ob id ad retinendam anguillam natura lubrica, uel maximē idoneum.

Medius teneris.

X C V I

Huic sententię confine est illud apud Aristophanē in Ranis: νῦν ἔχου μέσον, id est, Nūc medius teneris. De eo qui sic tenetur, ut extricare sese nulla ratione possit. Translatū à p̄læstritis atq̄ athleticis, qui si quem medium corripuerint, facile uincunt. Sunt autem uerba Aeaci ad Bacchum: Ἄλλα νῦν ἔχου μέσον, id est, At nunc medius tenere. Eodem pertinet illud apud Terentium: Sublimem medium arriperem.

Delphinum natate doces.

X C V I I

Δελφίνα νήχεσσι δὲ δάσκαλος, id est, Delphina natate doces. In eos competit, qui monere quempiam conantur in ea re, in qua cum sit ipse exercitissimus, nihil eget doctore. Nam Delphinus in natando pernicissimū impetus est, ita ut nō modo superet omne nataliū genus uelocitate, uerum etiam terrestrium animantū, ut autor Aelianus lib. 12. Quin & naues transilit, seq̄ contento spiritu, teli in morem ei aculatur.

Aquilam uolare doces.

X C V I I I

Αεὸν ἰπταδὸν δὲ δάσκαλος, id est, Aquilā uolare doces. Diuersa metaphora sententiā eandem declarat. Quod enim Delphinū inter pisces, id Aquilā inter uolucres. Quibus id etiā cōmune, quod uterq̄ πτωδὸς αἰὲς esse narratur. Allusisse uidetur huc Gregorius in epistola quadam ad Eudoxum rhetorem, Τὸς πολλὰ ἔα χεῖρα, καὶ εἴη πολλοῖς πῆσιρ ἀεὶ εὖ δοκίμα ζῶντας, Sine ualere uulgus, sine esse graculos, qui uolatum aquilarum probent.

In eodem haestas luto

X C I X

Terentius in plormione: In eodem haestas luto. In eos cōpetit, qui sic implicātur negotio cuiuspiam, ut se nequeant extricare. A uisitoribus translatum, qui simul atq̄ in lutum inciderint, cum alterum pedem conantur educere, altero altius immerguntur. Rursum, ut hunc attrahant, alter quem eduxerant, denuo est insigendus. Eodem alludens Horatius: Nequicquam, inquit, coeno cupiens euellere plantam. Huic simile est, in eodem haestare uestigio, Quint. Curtius lib. 3. Tertium diem metu exangues iam armis suis oneratos in eodem uestigio hærere.

In aqua hæret.

c

Vsurpatur huic non dissimile prouerbiū à M. Tullio lib. Officiorum tertio. Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua hæret, ut aiunt. Significat autē Epicurū parum secum in disputando constare, seq̄ ipsum inuoluere, dum ea quæ dicit alibi, pugnant cum ijs quæ dixit alibi, atq̄ ita quasi fluctuare, neq̄ in solido consistere. Id quod euenire solet ijs, qui cū aberrant à uero, uerborum fūcis rem inuoluūt. Translatum apparet uel à fluitantibus, qui uado

uado destituti, huc atq̄ illuc factantur: quoq̄ magis se commouent, hoc maiore periculo laborant. Aut certe ab oratorū clepsydra, de qua meminimus alibi, ut eum in aqua hærere dicamus, qui sese destillata iam aqua, tamē è causa nō potest expedire. Cicero ad Q. fratrem lib. 2. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano actum in, non est actum. In hac causa mihi aqua hæret. Incertum, utrum significet eam actionem integram sibi relinqui, an causam esse inextricabilem. Huc referendū illud, quod paulo superius ex Quintiliano citauimus. Et laboratam, congestamq̄ dierum ac noctium labore actionem, aqua deficit. Nec abhorrent ea quæ post dicemus in prouerbio, Hæret in uado.

Aqua hæret

Multi cadunt inter calicem supremaq̄ labra.

I

VLPITIVS Apollinaris grammaticus apud Aulum Gellū in Noctibus Atticis libro decimotertio, capite decimoseptimo, duo quædam adagia notat, alterum Græcum, alterum Latinum: quorū amborum eadem sit sententia. Græcus est uersiculus, inquit, hexameter ἤτοι μὲν ὄντος, id est,

ἤτοι μὲν ὄντος, id est,

Multi cadunt inter calicem supremaq̄ labra.

Quo monemur, nihil tam certum sperari, neq̄ quicquam tam esse uicinum, quod non repentinus aliquis casus queat interuertere. Adeoq̄ non esse tutū uenturis fidere, ut uix etiā illa sint certa, quæ manibus tenemus. Originem adagij quidam ad huiusmodi fabulam referunt. Anceus Neptuni & Astypalæ Phœnicis filius, cū uitem fereret, grauitercq̄ ministris instaret, urgeretq̄: quidam operis tædio cōmotus in herū, negauit futurū ut ex ea uite herus unquā uinum gustaret. Post ubi uitis prouenisset feliciter, atq̄ uua maturuissent, herus exultans ac gestiens, seruum eundem accersit, atq̄ ut sibi uinū infundat iubet. Dein de iam calicem admoturus ori, seruo quæ dixisset, rededit in memoriā, quasi uanam exprobrans diuinationē. At ille sententiā hanc herō respondit: Inter calicem ac summa labia, multa posse interuenire. Seruili sententię fauīt euentus. Nam inter loquendum priusquā ille uinum hauriret, alter quidam minister ingressus, nunciat uinetum ab apro quopiam immani uasari. Quibus auditis Anceus deposito poculo, protinus in aprum fertur, à quo inter uenandum percussus interijt. Vsurpauit hoc adagij Lycophron in Iambicis.

Ἐγὼ δὲ τλήμων σὺν κερῶ μαδάω ἐπ' ὄντος

ὄντος πολλὰ χεῖρας καὶ δεπασραίων ποτῶν

μέσῳ κυλινδρῶ μοῖρα πεμμήτην βροτῶν. id est,

Miser ast ego meo dicta cognoscens malo,

Vt plurima inter poculum ac labrum solet

Vertisse fatum, res agens mortalium.

Interpres citat Aristotelem auctorē, qui & ipse de Ancei fabula meminert, in qua illud uariat. Anceus uitē instituenti, uatem accersitū quempiā prædixisse, non futurū unquā, ut ex ea uinū gustaret, & expresso in calice uino, uatem irruisse tanquam ἄνδρα μανθῶν. Reliqua conueniunt cū ijs, quæ ex aliorum retulimus commentarijs. Festus Pompeius ab augure quopiam uicino, qui forte praterierit, prædictū indicat. Lycophron autē aliō detorsit, nempe ad Anceum Actoris & Eurythemistidis filium, & ad aprum Calydonium. Dionysius apud Zenodotum, maualt parœmiā ad Antinoum referre, de quo meminit Homerus in Odyssæa 22. Is Antinouus erat unus ex procis Penelopes, cui poculū tenenti, iamq̄ bibere paranti, Vlysses iugulū telo transfixit. Atq̄ ita manibus elapso poculo, concidit atq̄ interijt. Sed non ab re fuerit, Homericum carmen adscribere.

Ἡ καὶ ἐπ' ἀντινοῦ ἰθὺς ἐπ' ἡμεῖς

Χρῆστος ἀμφώδου, καὶ δὴ μετὰ χρῆσιν ἡνώμα

ὄφρα πῶς οἰνοῖ, φόνος δὲ οἱ εἶναι θύμῳ

Μεμβλῆτος, τίς κ' οἰοῖτο μετ' ἀνδρασί δ' αὐτομόνοισι,

Μᾶλλον ὡδὲ πλεόνεσι, καὶ εἰ μάλα κερστροῖς εἶν

ῥί τ' ὄψιν θάνατον τε κερῶν καὶ κῆρα μέλαιναν.

Τὸν δ'

Τὸν δὲ ὀδυσσεὺς ἤϊ λαμὸν ὑπὸ γόμφου βαλὼν ἰθὺς
Αὐλὸν δὲ ἔπαλσιο διὰ χυλῶν ἄλυσθ' ἀποκλή,
Ἐκλινθῶ δὲ ἔπαρσε, δὲ πᾶς δὲ οἱ ἔκπεσε χυρὸς
βληθῆναι, αὐτῆκε δὲ αὐλὸς ἀνὰ γίνεας παχὺς ἄλθῶν
Αἴμασθ' ἀνδρομέοιο. id est,

Telum hæc fatus, in Antinoum contorsit amarum.
At pulchram is pateram iam iam tollebat, utrinq;
Auritam, atq; auro nitidam, iam iamq; manu illam
Admotabat uti biberet: neq; pectore eadem
Volebat paulo: quis enim fore crederet unquam
Vnus ut in tanto conuiuarum agmine, quanquam
Viribus antecet, mortem sibi nigraq; fata
Moliretur: at huic iugulum confixit Vlysses
Tollenti calicem, iaculum penetravit acutum,
Et contra e ceruicibus exiit area cuspis.
Voluitur in latus ille, calix simul excidit iceto
E manibus: mox inde cruor de naribus ingens Emicat.
Nec alienum arbitror hoc loco meminisse, quod Iulio Cæsari uelut exprobranti uaticini
uanitatem, responsum est; uenisse Calendas Martias, non etiam præterisse.

Inter os & offam.

II

Latinum est huiusmodi: Inter os & offam: Quod a cibis sumendis sumptum est, quemad
modum Græcicū illud a potu. Nam olim Romani uicibatant offis, ut testis est Valerius
Max. Itaq; perinde ualet inter os & offam, quasi dicas inter os & cibū. Porro prouerbium
refertur apud Gellium ex oratione quadam Catonis, de adilibus uitio creatis, his quidem
uerbis: Nūc ita aiunt, in segetibus & in herbis bona frumenta esse. Nolite ibi nimiam spem
habere. Sæpe auditi, inter os & offam multa interuenire posse. Verū inter offam atq; her
bam, ibi uero longum interuallum est. Festus ita refert adagium. Inter manū & mentum,

Ita fugias ne præter casam.

III

Præter casam
ne fugias

Extat apud Terentium in Phormione cū primis uenustum adagium: Ita fugias ne præ
ter casam, quo quidem admonemur, ne sic aliquod uitium fugiamus, ut in aliud maius in
cauti deuoluamur. Nostripe culpa facimus, inquit, ut malos expediat esse, dum dicitur
mimum nos bonos studemus & benignos. Ita fugias, ne præter casam, quod aiunt. Verba
sunt Demiphonis senis semet accusantis, quod dum auari famam plus satis cupide stude
ret effugere, stulti reprehensionem incurisset. Donatus adagij metaphoram hunc ad mo
dum enarrat, si modo cōmentum hoc Donati uidetur esse. Ita fugito, ne tuam casam præ
termittas, quæ sit tibi tutissimum exceptaculum. Aut ita fugias, ne præter casam, ubi custo
diri magis & prehendi fur & mulctari uerbis potest. Aut uerbum erat, inquit, furem
exagitantis, & interea prouidentis, ne ante casam transeat, ne in prætereundo etiam inde
aliquid rapiat. Hanc ueluti diuinationem, incerta ac uaria cōiectantium quis ferret, nisi ui
deremus & iuris interpretibus & Græcorum adagiorum enarratoribus hunc eundem esse
morem. Primum interpretamentum mihi magis arridet. Quidam enim calore fugiendi,
etiam ea prætercurrunt, ubi commode poterant quiescere. Quod unica uoce Græci φρεσ
φρεσθι uocant, id est, perperam præterire ac præteruehi, ab eo, quod amplectendum erat,
aberrantem. Opinor ad hoc adagium respexisse Lucianum in Nigrino, cum scribit, ὅτι τὸ
τὸ δὲ ἐν ταῖς τραγωδίαις καὶ κωμωδίαις λεγόμενον, ἡδὴ καὶ τῶν θύραν διαζόμενοι, id est, Et hoc
quod in tragœdijs & comœdijs dicitur: iam & præter casam incitati.

Euitata Charybdi in Scyllam incidi.

IIII

Charybdi
uitas Scyllam
incidi

τὴν χάρυβδι ἐκφυγῶν, τὴν σκύλλην ποδὲ περὶ
Iambici sunt dimetri ἀκεφαλοί, quos casus ne effuderit, an ars finxerit incertum. Horum
hic est sensus: Euitata Charybdi in Scyllam incidi, hoc est, dum uito grauius malum, in alte
rum diuersum incidi. Sumptum adagium ab Homericâ fabula, quæ narrat Vlysssem, dum
metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, fex e comitum suorū numero per
didisse. Quidam aiunt Scyllam Nisi Megarensiū regis fuisse filiam, quæ propter aureum
crinem ademptum patri, in monstrum hoc marinū conuersa sit; ut meminit Pausanias in
Corinthia

Corinthiacis. Cui uidetur assentiri Vergilius in Bucolicis, cum ait,
Quid loquar, aut Scyllam Nisi, quam fama secuta est
Candida succinctam latrantibus inguina monstribus
Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis
Seruius indicat, Scyllam Phorci & Crateidis nymphe filiam. Hanc cū amaret Glaucus,
Circe, quæ illius amore tenebatur, quod eum in Scyllam propensioem esse uideret, fon
tem in quo nymphe lauare consueuerat, magicis uenenis infecit. In quem cum illa descen
disset, pubetenus in uarias mutata est formas. Nam id Circe peculiare, in ferarum figuram
homines uertere. Horrens itaq; suram deformitatem, sese in mare præcipitem dedit, ac fa
bulæ præbuit argumentum. De rei ueritate, diuersa est scriptorum opinio. Salustius putat
esse saxum in mari prominens, quod procul uisentibus muliebrem formam imitetur, in
quod illi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum uidetur imitari, fin
xerunt illam a pube huiusmodi feris succinctam esse. In Græcorum cōmentarijs inuenio,
tritem fuisse quandam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, καὶ δὲ σκυ
λάδην, quod hac grassantes piratæ mare Tyrrenum ac Siculum infestarent, reliquasq;
naues quotquot præterissent, dissiparent: atq; hinc natam fabulam. De Charybde uero
narrant poetarum fabulæ, hanc foeminam fuisse uoracissimam, quæ quod Herculis boues
rapuisset, a Ioue fulmine iceta, in mare præcipitata est, & in huiusmodi uersa monstrū, quod
adhuc pristinam seruat naturā. Absorbet enim uniuersa, quæq; absorberit, ea circa Tau
romitanum egerit litus, ut Salustius est autor. Vnde tanquam prouerbio scortum uo
rax, & auuiditatis nunquam fatiatæ, Charybdim appellat Horatius, Ah miser
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.

Seruius ait Scyllam in Italia esse, Charybdim in Sicilia. Vergilius in Aeneidos libro tertio
transitum hunc inter duo pericula angustum eleganter describit,
Hæc loca, inquiens, ui quondam uasta conuulsa ruina,
Tantum aui longinqua ualet mutare uetustas,
Dissiluisse ferunt, cum protinus utraq; tellus
Vna foret, uenit medio ui pontus, & undis
Hesperium Siculo latus abscedit, aruæq; & urbes
Littore diductas, angusto interluit æstu.
Dextrum Scylla latus, læuum implacata Charybdis
Obidet. Et idem alibi,
Inter utranq; uiam leti discrimine paruo,
Ni teneant cursus.

Homerus in Odyssææ M. periculum utrunq; multis uerbis describit, facitq; Circen admo
nentem Vlysssem, ut ad Scyllam potius inflectat cursum, quam ab Charybdim, propterea
quod præter fex e socijs desiderari, quam pariter omnes interire, declarans nimirum plus
discriminis esse in Charybdi quam in Scylla,

μη σὺ γε κἀδὶ τὸ χυρὸν ὅτε φοιτῆσαις,
οὐ γάρ κεν ῥύσαιτο σὶ τῶν ἐκ κεικῶν, ὅδ' ἔνοσιχθων,
ἀλλὰ μάλα σκύλλης στροπέλω πεπλημῶν ὄνησε
Nisi πῆρεξ ἔλασσω, ἐπειὴ πολὺ φέρτερόν ἐστι
Ἐξ ἑτέρου ἐν νηὶ ποθημῶναι, ἢ ἔμαε πάντας, id est:

Ab sit ut illic tum fueris, cum faucibus undas
Illa reorbuerit, neq; enim e discrimine tanto
Ipse uel eripiat Neptunus, uerum age Scyllæ
Vicinus scopulo celeri præteruehe cursu,

Quandoquidem comites sex multo perdere præstat,
Quam ut semel exitium quotquot sunt, auferat omnis.
Adagio trifariam uti licebit, uel cum admonebimus, si quando in eas rerum angustias de
uentum fuerit, ut citra dispendiū discedi non queat, e duobus malis, id quod leuius est, eli
gamus, uidelicet Vlyssis exemplo, & magis in eam uergamus partem, ubi minus sit factu
ra, Quod genus, si quis pariter & de salute & de pecunia periclitaretur, malit propior esse
pecuniæ

pecuniā, quā uita periculo, propterea quod facultatum iactura utcumq; sarciri potest, uita semel amissa nunquam restituitur. Vel cum ostendemus negocium anceps & periculofum, in quo summa moderatione sit opus, ut in neutram pecces partem. Hic iam nō habebitur ratio, utrum maius sit periculum: uerum hoc tantum intelligitur, ingens utrobique discrimen subesse. Prioris exemplum fuerit. Memento longe fatuus esse in dispendij Scyllam incidere, quā in ualitudinis Charybdim. Præstabilius est in rei pecuniariae iacturam, uelut in Scyllam incurrere, quā in infamiae Charybdim incidere. Posterioris hoc: curandum ut ita populo studeas, ne principis offendas animum. Cautè circumspiceq; rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim esse cursum. Tertius fuerit modus, si inuertas, hoc pacto: Dum parum eruditus uideri times, in arrogantis opinionem incurrifiti, hoc est planè quod dicitur, dum Scyllam uitas, in Charybdim incidifiti. Celebratur apud Latinos hic uersiculus, quocumq; natus autore, nam in præsentia non occurrit: Incidit in Scyllam, cupiens uitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi.

Κάπνου γὰρ φλόγου εἰς τὸ πῦρ πρὸς πῦρ, id est, Dum uito fumū, flammā in ipsam decidi. Senarius est prouerbialis superioris sententiæ finitimus. Lucian, in Nocyomantia, ἐλελίδεσθαι δὲ ἐμμενὸν δὲ αὐτὸ φάσι δὲ πῦρ ἐκ τοῦ κάπνου βιάζομεν. id est, Ignorauerā aut, quod iuxta prouerbium ex fumo in ipsum ignem cōpellerer. Utitur & Plato libro De repub. octauo, cum ait populum, dum recusat ingenuis seruire, quasi uitato fumo in flammam incurrere, uide licet, ut seruis etiam seruire cogatur. Huc allusit Horatius, cum ait in sermonibus, Nam frustra uitium uitaueris illud,

Et in Arte poetica:

Si te aliò prauum detorseris.

In uitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Plutarchus, πρὸς διανομίαν, τῆ δὲ διανομῆς συμβέβηκεν ἀπεχθὲς φλόγου καὶ κάπνου ἀδελφίας, εἰς τὸ πῦρ ἐμβέβηκεν ἐκ τῆς πύλης, id est, Ineptæ autem uerecundiæ illud haud dubie accidit, ut fumum fugiens infamiae, in ignem coniiciat sese, id est, in aliud maius.

Latum unguem, ac similes hyperbolæ prouerbiales

Transuersum digitum, aut unguem discedere frequenter est apud Ciceronem, pro eo quod est, q̄ minimo spacio. Fit autem festiuor metaphora, quoties his uerbis perfectam imitationem, ac plenum undequaq; consensum significamus, ut Academicarum quaestionum libro secundo. Ab hac regula mihi non licet transuersum, ut aiunt unguem discedere. Ibidem, Vbi enim aut Xenocratera sequitur, cuius libri sunt de ratione loquendi, multi & multum probati, aut ipsum Aristotelem, quo profecto nihil est acutius, nihil politius. A Chryssippo pedem nunquam. Loquitur de Antiocho, qui reliquis contemptis, Chryssippum per omnia sequeretur. Rursus Academicarum quaest. lib. 2. Quibus concessis digitum progredi non possunt. Idem ad Atticum: Mihi certissimum est, ab honestissima sententia digitum nunquam. Rursus ad eundem libro decimotertio. Curandum est, atq; hoc in omni uita, sua quæq; à nostra conscientia transuersum unguem nō oportet discedere. Idem in Epistolis familiaribus: Vrge igitur transuersum unguem, quod aiunt, à stilo. Sunt illa quidem minus figurata, sed tamen prouerbialia, quæ loquitur Plautinus Euclio in Aulularia, Si tu hercle ex isthoc loco digitum transuersum, aut unguem latum excesseris. Et Cicero in Verrem, Digitum non discdebant. Idem ad Atticum libro decimotertio, epistola prima, Pedem adhuc è uilla egressi non sumus, ita magnos & asiduos imbres habebamus. Idem Academicarum quaestionum libro 2. Non quero ex his illa initia Mathematicorum, quibus non concessis, digitum progredi non possunt. Atq; hunc imitatur diuus Hieronymus: Et apostolicæ uoluntatis sequentes uestigia, ne puncto quidem, ut dicitur atq; ungue transuerso, ab illius sententijs recedamus. Metaphora partim sumpta uidetur ab ijs, qui tabulam aut saxum, aut simile quippiam digitis latè metiuntur, quoties exquisite rei modus spectatur, nam reliqua cubitis metiri solemus. Minima mensurarum, latus digitus est. Partim à iugerum menforibus, qui stadijs, palsibus, & ut minima mensura, pedibus, soli spacium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt, culmum latum, simili figura, pro eo quod est, ne tantulum quidem.

Pedem ubi ponat non habet.

Vnde & illa prouerbialis hyperbole ducta uidetur apud Ciceronem frequens: Pedem ubi ponat

Transuersum unguem

Digitum transuersum

Puncto non discedere

VII

ubi ponat non habet, pro eo quod est, ne tantillum quidem agri possidet. Lib. Epist. ad Atticum 13. Ariobarzanis filius Romam uenit: uult opinor, regnum aliquod emere à Cesare. Nam quomodo nunc est, pedem ubi ponat in suo non habet. Idem Philippicarum secunda: Quid erat in terris, ubi in tuo pedem poneret? Rursus libro septimo, ad Atticum: pedem in Italia uide nullum esse, qui non in istius potestate sit. Item libro De finibus quarto. Quid enim sapientia? pedem ubi poneret non habebat, sublatis officijs omnibus. Conueniet autem in hominem insignite tenuem atq; inopem, cui neq; uestigium quidem pedis sit in agrorum possessionibus. Apud eundem est iocus in fundum, quem possis mittere fundā.

Iterum eundem ad lapidem offendere.

VIII

Δις πῶς ἂν ἀνδρὶ ἀγροῦ εἰσπράσει λίθου. id est, Iterum ad eundem turpe lapidem impingere. Senarius elegans ac prouerbialis refertur à Zenodoto in collectaneis adagiorum. Cicero Epist. fam. li. 10. Culpa enim illa, bis ad eundem, uulgarè reprehensa prouerbio est. Ouidius libro Tristium secundo,

At nunc tanta meo comes est insania morbo,

Saxa memor refero rursus ad ista pedem.

Vsurpatur ab Aufonio in epistola quadam, Etenim, inquit, poposcisti tu, ut tua epistola ad eundem lapidem bis offenderes. Ego autem quacumq; fortuna esset, semel erubescerem. Est autem bis ad eundem lapidem offendere, iterum eadem in re peccare. Nam primus error, uel Græco adagio, ueniam meretur: iteranti culpam uenia dari non solet. Inter Græcicas sententias celebratur & hæc:

Δις ἕμαρταί τανδὲν ἢ ἀνδρὸς ὁφεί, id est,

Sapientis haud est, bis in eodem labier.

Extat & Græcum epigramma, incertum cuius:

Εἰς ἕμαρταί γύμας, πάλι διδύπτα λεκτρα δῶκε,

Ναυηγὸς πλάει δις βυθὸν ἀργαλίου

Altera connubium experto cui ducitur uxor,

Hic fracta repetit æquora sæua rate.

Fertur & Publilianus Mimus, non alienus ab hac forma:

Improbe Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.

At Scipio sapienti ne semel quidem errare permittit, ut dicat, ἢ ἄμω, id est, nō putaram.

Eadem oberrare chorda.

IX

Horatius in Arte poetica, sententiam haud dissimilem, dissimili metaphora extulit:

Et citharædus, inquitens,

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

A cantoribus ducta translatio est, quibus uehementer foedum sit, in iisdem fidibus sæpius peccare. In eos igitur concinne dicitur, qui uel in simili re crebrius peccant, uel culpā eandem iterum atq; iterum committunt. Primus enim lapsus uel casus datur, uel imprudentia: iteratus stultitiæ tribuitur, aut incititia.

Non tam ouum ouo simile.

X Ouum ouo si.

Extat apud autores aliquot similitudinis adagia, quorū de numero est: Non tam ouum ouo simile, de rebus indiscretæ similitudinis. Cic. Academic. quaest. lib. 2. Vides ne, ut in prouerbio sit, ouorum inter se similitudo? Tamen hoc accepimus, Deli fuisse complureis saluis rebus illis, qui gallinas alere quaestus causa solerent. Ii cum ouum inspexerant, quæ id gallina peperisset, dicere solebant. Neq; id est contra nos. Nam nobis satis oua in nosce re. Idem prouerbium refertur & à Fabio Quintiliano. Vsurpatur & à Seneca in libello, quem in Claudium imperatorem lussit.

Non tam lac lacti simile.

XI Lac lacti sim.

Idem pollet, & à Plauto usurpatur in Amphitryone: Neq; lacte lacti magis est simile; quàm ille ego similis est mei. Dicitur à Sosia de Mercurio, qui huius assumpserat figuram. Idem in Milite: Tam simile, quàm lacte lacti est.

Non tam aqua similis aquæ.

XII Aqua aquæ si.

Eandem uim obtinet, quod usurpat Plautus in Menachmis: Nec aqua aquæ, nec lacte lacti, crede mihi, usquam similis, quàm hic tui est, tuq; huius. Ad hanc formam & illud ex

eadem scena: Tam confimilis est, quam potest speculum tuum. Rursum in Milite: Nam e summo puteo similior nunquam potest aqua aquae sumi.

Apes apum si.

Quam apes apum similes.

XIII

His M. Tullius illud etiam adiungit in Academicis quaest. Vt similia sunt, & oua ouorum, & apes apum. Vbi iocatur in Democriti mundos, usquequaq; similes inter sese. Si mili forma dicunt, quam ouis est ouis similis.

Acanthia cicada.

XIII

Aκανθια & τριφυλη, id est, Acanthia cicada. In indoctos atq; infantes, aut musices ignaros torqueri prouerbio solitum. Autor est Stephanus Byzantius, iuxta oppidum Aetoliae Acanthum cicadas alibi uocales mutas esse, atq; hinc ortum adagium, cuius autorem citat Simonidem. Plinius Naturalis historiae lib. undecimo, capite uigesimo septimo, scribit in agro Rhegino cicadas omnes silere, ultra flumē in Locris canere. Idem testatur Pausanias libro rerum Eliacarū secundo. Strabo libro Geographiae sexto, refert Rheginum agrum a Locrensi dirimi fluuio, cui nomen Alex. Cicadas autem, quae in Locrensi uersantur ripa, sonantius stridere, cū in Rhegino sunt mutae. Huius rei hanc esse causam cōiectat, quod Rheginorum regio cū sit umbrosa atq; opaca, cicadarum pelliculas humore torpesciat. Eadem in agro Locrensi quod sit aprica, solis arefactas aestu, stridorem aptius emittere. Augēt aut miraculum Rheginensium cicadarum, etiam fabulose celebrata uocalitas uicinorum. Nam idem Strabo Timaeum citat autorem, quondam in Pythiorū certamine Eunomum Locrensem, & Rheginensem Aristonem, in canendi certamen uenisse. Aristonem Apollinem inuocasse Delphicum, ut sibi canenti foret auxilio, quod a Delphis Rheginenses olim essent profecti. Eunomus respondit, Rheginensibus ne certādum quidem omnino de musica, apud quos cicada uocalissimum animal uoce careret. Vtriusq; certantibus, cum in Eunomi cithara, una inter canendum chorda frangeretur, cicada superuolans alitit, ac uocem alioqui defuturam, suo cantu suppleuit. Atq; ita uictor declaratus, statuam citharæ posuit, cum cicada citharæ insidente. Huiusmodi fermē tradit Strabo.

Eadem pensari trutina.

XV

Eadem pensari trutina, id est, eadem lege. Horatius in Sermonibus, Hac lege in trutina ponetur eadem. Idem in Epistolis, Romani pensantur eadem. Scriptores trutina. Conuenit cum illa iureconsultorum regula, Patere legem, quam ipse tuleris. Sine ut eopa eto tecum agatur, quo tu cum alijs egeris. Perilus, Examensq; improbum in illa. Castiges trutina. Huius simillimū, ad eandem exigere regulam, ἰσὼ σπῆμῶ, id est, aequali trutina, siue lance. Plutarchus, ἰσὼ σπῆμῶ πᾶσι ἢ κενία ποδὲ μὲν μολυβδῆς ὡς δίκτυον κερτασασθαι, id est, Sed aequali lance omnibus, addita malitia ceu plumbum rete detraxit.

Zonam perdidit.

XVI

Zonam perdidit. Castrense prouerbum in ἀχρημάτους, id est, eos qui nihil habent nummorum, a Graeca quadam fabula tractum Acron admonet. Porphyriōn a militum consuetudine, qui quicquid habent, in zona secum portāt. Cuiusmodi sanē hominem perquam uenuste describit Lucilius citante Nonio, Cui neq; iumentum est, nec seruus, nec comes ullus, Bulgam, & quicquid habet nummorum, secum habet omne, Cum bulga coenat, dormit, lauat, omnis in una Spes hominis bulga, hac deuincta est caetera uita. Nam bulgam appellat Lucilius folliculum, siue crumenam, & sacculum de brachio pro-pendentem. Sic enim & Horatius, Suspensi lauro tabulas, loculosq; lacerto. Tametsi Festus Bulgam Gallicū uocabulum autumat. Confimili modo Gracchus loquitur apud Gellium: cū Roma profectus sum, zonas quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inaneis retuli. Horatius in Epistolis, Ibit, eo quo uis, qui zonam perdidit. Plautus in Poenulo, Tu qui zonam non habes, qui in hanc uenistis urbem, aut quid quaritis? In quibus Plauti uerbis duplex est allusio, & ad uestem Poenorum more distinctam, & ad pecuniam quae in zona gestatur, citra quam in urbe sumptuosa nō fat commode uiuitur. Pescennius

Pescennius Niger apud Spartianum uetuit, ne milites zonam secum deferrent in bellum, sed si quid haberent pecuniae, publice cōmendarent recepturi post praelium, simul & ipsis luxuriae materia eripiens, & hosti praedam si quid aduersi euenisset. Est apud Lampridium in Alexandro: Miles nō timet, nisi uestitus, calceatus, armatus, & habens aliquid in zona.

Cocta numerabimus exta.

XVII

Cocta numerabimus exta. Diomedes grammaticus, ubi prouerbiū definit, hoc exempli uice subiecit. Cuius hunc adscribit esse sensum, ex euentu sciemus. Huic cōfinis color ille comicus: Res indicabit. Nam ut ait Ouidius, Exitus acta probat.

Et apud Graecos, αὐτὸ δέξεται, id est, ipsa res indicabit.

Multa nouit uulpes, uerum echinus unum magnū.

XVIII Vulpes multa ech. unum m.

πολλὸν οἶδ' ἀλώπηξ ἅμ' ἐχίνῳ ᾧ μέγα.

Ars multa uulpi, ast una echino maxima.

Zenodotus hunc senarium ex Archilocho citat. Dicitur in astutos, & uarijs confutōs dolis. Vel potius ubi significabimus, quosdam unica astutia plus efficere, quam alios diuersis technis. Nam uulpes multijugis dolis se tuetur aduersus uenatores, & tamen haud raro capitur. Echinus, quem opinor herinaceum esse, nam hoc loco de terrestri, nō de pisce fit mentio, unica duntaxat arte tutus est aduersus canum morsus. Siquidem spinis suis semet inuoluit in pilae speciem, ut nulla ex parte morsu prenda queat. Citatur apud eundem Zenodotum huiusmodi quidam uersus ex Ione Chio, tragico poeta, Quos eosdem ex eodem citat in Sermonibus conuiuialibus Athenaeus ē tragœdia, cui titulus Phœnicia,

ἅμ' ᾧ γέ χορσῶ τὰς λέοντες ἄνιθε καὶ τὰς ἐχίνας μάλλον οἰζυρὰς τέχνας, ος εὐτ' ἀν' ἀλλωυ θυελω ὀσμῶν μάθην, Σπρόβυλῳ ἅμφ' ἄκανθαν ἐλίξας δέμας κατὰ διακείν τε καὶ δίγην ἀμύχανῳ.

Leonis artes in solo sanē probō,

At magis echini comprobo miseros dolos,

Qui simul odorem beluarum senserit,

Se contrahit spinis operto corpore,

Tutus iacens, morsuq; tactuq; omnium.

Refertur prouerbiū, ac simul ad carmen alludit Plutarchus in commentatio, cui titulus, πτόρρα τῶν ζώων φρονιμώτερα, χορσαία ἢ θαλάσσια, id est, ultra animantia prudentiora terrestria an marina. Eius uerba subscribam: τῶν δὲ χορσαίων ἐχίνων ἢ μὲν ἴσως αὐτῶν ἕμματα ἐφύλακται πρὸς μάχην ἀποπίσκει.

πολλὸν οἶδ' ἀλώπηξ ἅμ' ἐχίνῳ ᾧ μέγα.

πρὸς ἄλλους γὰρ αὐτῶν ὡς φασὶν οἶον

Σπρόβυλῳ ἅμφ' ἄκανθαν ἐλίξας δέμας,

κατὰ δίγην τε καὶ διακείν ἀμύχανῳ.

id est,

Iam uero terrestrium echinorum in tuenda seruandaq; incolumitate sua, solertia prouerbio locum fecit: Ars uaria uulpi, ast una echino maxima.

Siquidem cum illa aggreditur, quemadmodum aiunt,

Flexibile spinis corpus obuoluens suis,

Tutus iacet, sic ut nec ore tangier

Vlla queat ratione, nec morderier.

Plutarchus aut quisquis est eius operis autor, uersibus intermiscuit sua quaedā uerba: Ne quis id errore nostro factum suspicetur. Sed omnium copiosissime huius animantis ingenium & astutiam describit Plinius lib. octauo capite trigesimo septimo: Preparant, inquit, & herinacei cibos, ac uolutati supra iacentia poma, affixa spinis, unum nō amplius ore tentantes portant in cauas arbores. Iidem mutationem aquilonis in austrum, condentes se in cubile, praefagiunt. Vbi uero sensere uenantem, contracto ore, pedibus, ac omni parte inferiore, qua raram & innocuam habent lanuginem, conuoluntur in formā pilae, ne quid comprehendi possit preter aculeos. In desperatione uero urinam ex se reddunt tabificanti tergori suo, spinisq; noxiam. Reliqua qui cupiet cognoscere, ē loco quem indicauimus

petat. Hęc ad prouerbij sensum potissimū attinebant. Celebre est & piscis echini ingenij, qui scuitiam maris præsagiens, correptis lapillis operit sese, ut mobilitatem stabilitat pondere, ne nimia uoluntate atterat spinas, quod aspicientes nauatæ pluribus mox ancoris nauigia infrenant. Autor Plinius libro nono capite trigessimoprmo. Vulpem autem uersipellem esse, uarijs instructam artibus, cum alij complures apologi, tum ille peculiariter indicat, qui refertur à Plutarcho in Moralibus: Cum aliquando pardus uulpem præ se conremneret, quod ipse pellem haberet omnigenis colorum maculis uarietatam, respondit uulpes, sibi id decoris in animo esse, quod illi esset in cute. Neq; uero paulo fatius esse ingenio præditum esse uafro, quam cute uersicolore. Græci solertem, ac uarijs armatum dolis, *ποικιλοφρονα* uocant & *ποικιλομήλην*, Latini uafrum & uersipellem. Narratur & alius quidam apologus, ab hoc prouerbio non multum abludens. Cum aliquando uulpes in collo quio, quod illi erat cum fele, iactaret sibi uarias esse technas, adeo ut uel peram haberet dohis referatam, feles autem responderet, sibi unicam duntaxat artem esse, cui fideret, si quid existeret discriminis: inter confabulandum repente canum accurrentium tumultus auditur, ibi feles in arborem altissimam subsilijt, cum uulpes interim à canum agmine cincta capitur. Innuuit fabula præstabilius esse nonnunquam unicam habere consilium, modo id sit uerum & efficax, quam plures dolos, consiliaq; frivola. Veluti si quis pauper multijugis artibus sollicitaret animum puellæ, diues autem unum hoc haberet, quod est apud Qui dūm, quantumlibet accipe, recte dixeris:

τοῦ δὲ οὐδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχίνου φ' ἔμεγα.

Cupressum si.

Simulare cupressum

Et fortasse cupressum

XIX

Horatius in arte poetica:
Scis simulare, quid hoc, si fractis enatæ expes
Nauibus, ære dato.

Acron prouerbium esse admonet, ortū ab imperito quopiam pictore, qui præter cupressum nihil nouerat pingere. A quo cū naufragus quidam petisset, ut uultū suum exprimeret ac naufragium suum depingeret, interrogauit ille num ex cupresso uellet aliquid adijci. Res ea primum in iocum, deinde etiam in adagionem abiijt. Concinne usurpabitur in eos, qui quod didicerunt, id ubiq; intempesiuiuer inculcant, cum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo est proxima.

XX

Apud Plautum extat in Curculione: Flamma fumo est proxima. Cōmonet adagium, periculum mature fugiendum esse: quicq; malum euitare cupiat, ei uitandam prius occasio nem. Ut qui corrumpi nolit, ab improborum abstineat consuetudine: qui cū puella cubare nolit, ne det osculum. Nam & illud protinus addit poeta: Fumo comburi nihil potest, flamma potest. Fumus enim indicium est flammæ mox erupturæ.

Ad restim res redijt.

XXI

Terentijs in Phormione: Opera tua ad restim mihi quidem rem redijt planissime. Hoc adagio summa rerum desperatio significatur. Nam in hac solent quidam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis,

Ferre potes dominam saluis tot restibus ulla:
Eodem pertinet etiam illud: Suspendio deligenda arbor.

Paupertas sapientiam sortita est.

XXII

πρωία δὲ πλὴν ὀφείλει λαχεῖ, id est, Paupertas sapientia sortita est. Zenodotus citat ex Euripide. Alij tribuunt Aristoni. Ignaua est opulencia, uerum inopia multarum artium repertrix est: id quod ipsa iactat apud Aristophanem in Pluto, artium omnium inuentionē sibi uendicans. Vergilius,

Labor omnia uincit
Improbis, & duris ugens in rebus egestas.

Ouidius,
Perfius,

Ingenium mala sepe mouent.

Venter.

Magister artis, ingeniq; largitor.

Circumfertur hic quoq; uersiculus apud Græcos:

τοῦ δὲ οὐδ' ἀλιμὸς γίγνεται διδάσκαλος.

id est,

Fames ma-

gistra

Magistra multorum improba existit fames.

Xenophon *πρωίαν* appellauit *σοφίαν* ἀπὸ διδασκαλῶν. ἃ γὰρ ἐκείνη οἷς λόγοις πείθει, αὐτῆς οἷς ὄργισι ἀναγκάζει.

ἀναγκάζει, hoc est, sapientiam, quæ citra doctorem contingit, etenim quod hæc persuadet oratione, ad hoc illa re ipsa compellit. Theocritus in Piscatoribus:

*Ἄ πορτία δόφρατε μόνε πρὸς τέχνας ἐγείρεθ
ἀντὶ τῶ μὲν ὀλοῖο διδάσκαλος.*

id est,

Vnica paupertas Diophantes suscitatur artes

Ipsa laborandi doctrix, studijq; magistra.

Huc spectat & illud, quod Iuppiter aurei seculi tam paratam rerum copiam submouit:

Ut uarias usus meditando extunderet arteis.

Item Mimus ille non inelegans,

Hominem experiri multa paupertas iubet.

Potest & illuc referri prouerbium, quod uidemus accidere, nescio quomodo, ut penes Mada & improbos homines sit opulencia, doctiq; probiq; ferè tenui sint fortuna. Quæ quidem de re extant duo problemata, Aristotelis titulo, quorum altero rogat, qui fiat ut paupertas apud probos uiros plerumq; uerfetur. Redditq; huiusce rei uarias causas, siue quod improbi per fas nefasq; malit parare diuitias, q̄ cum paupertate contubernium diutinum habere: proinde fugit illos, quibus uideatur maximorum flagitiorum occasio futura, ad illos de

flectit, quos existimat sese recte modesteq; uisuros. Siue, quod inops & uirtum & consilij, quippe foemina plus auxiliij sibi futurum sperat apud

πολυδάκρυτος ἀνδρας, ut habet prouerbium. Siue, quod cum ipsa sit mala, malos uitat, ne si *πῶρ ἂν πύρ*, id est, malum accesserit malo, iam fiat intolerabile atq; immedicabile. In altero rogat, quid in causa sit, ut opes à malis ferè possideantur, non item à bonis. An quia cæcæ sunt, inquit, & ob id errant in delectur: Hæc quoniam poeticen aut sophisticen sapiunt, magis q̄ philosophum, præsertim ferium, uix mihi sit uerisimile, ab Aristotele fuisse profecta. Quod autem dixit de cæcis diuitijs, id sumptum est potissimū ex Aristophanis Pluto. Quo in loco Plutus qui deus est diuitiarum, rogatus, unde cæcitatatis malum obtigisset, respondit ad hunc modum:

οὐδὲς με ταῦτ' ἐδρασαν ἀνδρώποισ φθονῶν.

Εγὼ γὰρ ἂν μερῶν κιοῦ, ἠπέλειο δ' ἔστ' ὡς ἂν δικαίως καὶ ἑφῆς καὶ ἠοσμέως

μόνας βαδνοίμεν, ὅσ' ἐμ' ἐποίησαν τυφλῶν

ἢ καὶ μὴ δῆμι γινώσκωσι τὰ δὴ μὴ δ' ἴνα.

οὐτως ἐκείν' τοῖσι χροσῶσι φθονῶν

id est,

Hoc me malo multauit ipse Iuppiter.

Rebus uidelicet inuidens mortalium.

Nam olim puer minabar id fore, ut ad probos,

Doctos, modestos, tantum adirem, at Iuppiter

Oculos in hoc ademit, ut ne quempiam

Horum liceret iam mihi dignoscere.

Adeo bonæ ille frugis inuidet uiris.

Hunc locum imitatus Lucianus in Timonē consimilia quædam de Pluto narrat, quæ non cæcum modo facit, uerum etiam claudum: cæcum quidem semper, at tum demum claudicantem, quoties ad bonos uiros mittitur, alias pedibus pernicissimis.

Ollæ amicitia.

XXIII

χύτρας ὀφείλει Ollæ amicitia. In amicos istos uulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia conciliat. De cuiusmodi Iuuenalis:

Te putat ille suæ captum nidore culinae,

Nec male coniectat.

Hos arcanae literæ, mensæ amicos nominat. Plutarchus item in libello cui titulus, Quo pa-

cio dignoscas adulatorem ab amico: id genus homines, *ἀπολογηδὸς καὶ παραπείθεος*, uulgo dici solitos narrat, quod uentriculi cibiq; causa diligant, non ex animo: quicq; tum præsto sunt, quoties audiunt, *ἢ χερός ὕδατος*. Nam Aristophanes grammaticus apud Athenæum libro nono, tradit lotionem manuum, quæ præcedebat coenam uocari *ἢ χερός*, à coenæ

νίψαδα, in eisdem, ni fallor, dictum est illud à Menandro comico citante Athenæo:

οἱ δὲ ἢ χερός λαβόντες ποδιμῆσι ὀφείλουσι.

id est,

Manibus ut data est aqua, hærent tunc amici maxime.

Effertur ad hunc modum parcemia, *ἢ χύτρας, ἢ ὀφείλει*, id est, Feruet olla, uiuit amicitia:

ἢ χύτρας, ἢ ὀφείλει, id est, Feruet olla, uiuit amicitia.

Antiquiora uit amicitia

Antiquiora diphthera loqueris.

XXIII

Αρχαιότερα διφθέραι λαλεῖς, id est, Antiquiora diphthera loqueris. In eos quadrat, qui nugas narrant, aut de rebus nimium prisca & iam pridem obsoletis. Nam diphthera res quaedam erat ex prisca illis fabulamentis relicta. Siquidem aiunt, diphtherā pellem fuisse eius caprae, quae Iouem lactarit, in qua creditum est antiquitus, illum omnia scribere quae fierent. Vnde quae nec in historicorum literis extarent, nec in hominum memoria serua- rentur, ea uelut ex Iouis diphthera petita dicebantur. Qui subinde apud Aristophanem, ἀρχαία, παλαιά, id est, prisca atq; antiqua, pro nugamentis leges, quod antiquitas ferè fa- bulosissima sit opinor, & ἀρχαίως, pro eo quod est deliranter ac stulte. Simili modo uoca- mus κρονικά uetera & obsoleta delitacq;. Sic apud Athenæum l. 7. quispiam, Arrianus o- pinor, πῶς τὰ σιτία κρονικά ἔστιν ὡς τὰ γεύματα, id est, isthac Saturnia sunt o amice cibaria. Poeta fingunt Saturnum regno pulsum, & huius loco regnare Iouem.

Auribus lupum teneo.

XXV

Extat apud Terentium in Phormione: Antiphoni adolescenti uxor erat domi, quā nec efficere poterat, uel quia non libebat, quod in eam deperiret, uel quod integrum non erat, cum esset iudicum sententijs addicta, neq; rursus retinere quibat, propter patris uolenti- am. Et cū a patre felix diceretur, ut qui domi possideret id quod amabat, imò inquit, quod aiunt, auribus teneo lupum. Nam neq; quo modo amittam à me inuenio, neque uti retineam, scio. Moxq; leno quasi referens parœmiam, ait sibi idem usu uenire in Phadria, quem neq; retinere poterat, qui nihil numerabat, neq; repellere, quod esset improbe blandus, ac monte aureos polliceretur. Donatus Græcam parœmiam Græcis adscribit uer- bis: τὸν ὠτὴν ἔχω τὸν λύκον, ἢ τὸν ἔχον ἢ τὸν ἀφέναι δυνάμει, id est, Auribus lupum teneo, neq; retinere, neq; amittere possum. Suetonius in Tiberio: Cunctandi causa erat metus undiq; imminentiū discriminum, ut saepe lupum tenere se auribus diceret. Plutarchus in Præce- ptis ciuilibus, λῦκον ἢ φασίην τῶν ὠτῶν κρατᾶν, id est, aiunt lupum non posse teneri auribus, cum homines hac parte maxime ducantur, nimirum persuasione. Dicitur in eos, qui eius modi negotio inuoluntur, quod neq; relinquere sit integrum, neq; tolerari possit. Vide- tur ab euentu quopiam natum, ut alia pleraq;. Aut inde certe, quod ut lepus auribus quip- pe praelongis comodissime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiore, te- neri ijs non potest, neq; rursus citra summū periculum è manibus dimitti, belua tam mor- dax. Cæcilius apud A. Gellium lib. 15. cap. 9. eandem sententiam, sed citra metaphoram extulit. Nam hi sunt, inquit, amici pessimi, fronte hilaro, corde tristi, quos neq; ut appre- hendas, neq; ut amittas scias. Huc alludit Theognis, etiam si alienius.

Αργαλέως μοι θυμὸς ἔχῃ πρὸς σὺς φιλότιτος

ὄντε γὰρ ἐχθρὰρ φῦλον δυνάμει.

id est,

Pectora nostra, tui quam mire amor afficit, ut quem

Non odisse queam, sed nec amare queam.

Vnde uidetur illud efficium:

Nec tecum possum uiuere, nec sine te.

Refertur & à M. Varrone pro exemplo adagionis: Auribus lupum teneo.

Necessarium malum.

XXVI

Huius finitimum est illud, ἀναγκαῖον κακόν, id est, Necessarium malum: de ijs quos neq; refficere possis, quod quibusdam in rebus opus sit eorum opera: neq; comode ferre, quod uiri sint improbi. Natum uidetur ex Hybreæ cuiusdam apophthegmate, de quo meminit Strabo lib. 14. Cum haberet Euthydamus tyrannicum quiddam multis alioqui nomini- bus utilis ciuitati, ita ut cum uitijjs uirtutes paria facere uiderentur, Hybreas orator in ora- tione quadam sic de illo locutus est: Malum es, inquit, ciuitatis necessarium. Nam nec te- cum uiuere possumus, nec sine te. Alexander item Seuerus imperator, rationales, quos tol- lere decreuerat, posteaquam perpendisset eos citra Reip. incommodum tolli non posse, ne- cessarium malum appellabat. Huiusmodi fuit & P. Cornelius Rufinus, furax quidem & impediō avarus, sed idem egregius imperator, à quo Fabricius Luscinus cōpulari maluit, quam sub hasta uenire, quemadmodum refert Gellius libro 4. & Cicero de oratore lib. 2. Torqueri poterit & in uxores, cum quibus incommode uiuitur, sed absq; his Resp. omni- no consistere nō potest. Potest & ad rem accommodari. Veluti si quis dicat, pharmacon, rem qui

rem quidem molestam, necessariam tamen. Euripides in Oreste:

Αναπόδ' ἂν κτῆμι, ἀναγκαῖον δ' ὄμωσ.

id est,

Molesta cum sit res, necessaria tamen.

Non abhorret ab hac forma, quod Plinius scribit, oraculo proditū fuisse, lib. 18. cap. sexto

Quonam igitur, inquit, modo utilissime coluntur agri? Ex oraculo scilicet, malis bonis: Mala bona

Hoc uelut ænigmate significatū est, agros quam minimo potest impendio colendos esse.

Non absq; Theseo.

XXVII

ὄνκ' ἂν δὲ θησέο, id est, Haud absq; Theseo: Cum significamus rem alieno auxilio con- fici: Aut cum significamus rerum omnium communionem ac societatem. Nam Zenodo- tus scribit, Theseum permultis uiris fortissimis in certaminibus auxilio fuisse, quippe qui & Meleagro adfuit in conficiendo apro Calydonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cum Centauris, Item Herculi cū Amazonibus belligeranti. Fabula de apro sic habet: Oeneus Meleagri pater, cum de primitijs anni prouentus dijs libans, Dianam præterisset, illa irata aprum immanem in agros Calydonios immisit, omnia populantem, ad quem confi- ciendum Oeneus præstantissimum quencq; exciuit, præmij ad id propositis. Inter multos certauit & Meleager, qui & beluam cōfecit, sed accersito ad auxiliū Theseo. Reliquum fabulæ nihil ad prouerbij sensum attinet. De Pirithoo sic fertur: Pirithous Hippodamiæ procus, Centauros, quod essent sponsæ cognati, cōuiuio accepit. Qui simul atq; mero in- caluissent, sponsæ uim adferre cœperunt. coorta pugna, Theseus Pirithoo auxiliū ferens, complureis centauros trucidauit. De Hercule sic narrat: Cum Eurystheus Herculi inium- xisset, ut Hippolyta Amazonum reginæ baltheum adimeret, atq; ille pacta facturum esset profectus, Iuno semper illi infesta, induta formam Amazonis, famam passim dissipauit, ad- uentare hospitem, uel uerius hostem, qui uiolata regina, baltheum, quem gestabat in sine regni, per uim eriperet. Quod ubi auditū esset, Amazones in Herculem parāt arma. Her- cules ratus hæc non errore, sed dolo geri, Hippolyta occisa baltheum abstulit. Deinde quo magis ulcisceretur Amazonas, bello eas adortus est, & oppressit, sed Thesei adiutus ope- ra. Refertur hoc adagiū & à Plutarcho in eius uita, significatq; Theseum, sicuti dicitū est, multis auxilio fuisse, tamen ex plerisq; certaminibus nullum retulisse præmiū: atq; huius rei citat autorem Herodotum. Alludit ad prouerbium Aristides in oratione ad Thebanos de auxilijs: καὶ ἂν τε πόνυον ἠρακλεῖ φίλῃ ἐδιδόντο, θησέος δὲ τὸ ἄδω αὐτὸ ἀγαγὼν ἀνακτᾶν, id est, Cumq; sanè & ipsi Herculi opus esset amico, Theseus illum Athenas deductum refouet refocillatq;. Proinde quoties facinus aliquod alieno nomine celebratur, alterius tamē ope- ra potissimum peractum, ueluti si quis librum suo nomine publicet, in quo sit doctioris ali- cuius adiutus opera, cōcinne notabitur hoc adagio: ἄνκ' ἂν δὲ θησέο, id est, Non absq; The- seo. Aut si quis dicat, nullam fortunam sibi iucundam esse posse. ἄνδ' ἂν θησέο.

Sphæra per præcipitium.

XXVIII

Eiusmodi prouerbium refertur ab Eustathio in Iliados Homeri librū secundū, ἢ σφῆρα ἢ πρᾶσις, id est, globus per decliue, subaudiendum uoluitur aut mittitur. Perinde est quasi dicas, currentem incitare. Nam sphæra uel suapte sponte facile per locū decliue de- uoluitur. Nec male quadrabit in eos, qui uita genus aliquod nacti sunt, ad quod uidentur esse natura propensi, ut conueniat cum illo, ἄνκ' ἂν δὲ θησέο, id est, equū in planiciem.

Magis mutus quam pisces.

XXIX

Αφωρότερος τῶν ἰχθύων, id est, Magis mutus ipsi piscibus. Prouerbialis metaphora de piscis mutus uehementer infantibus atq; infacundis. Conueniet & in hominem immodicè taciturnita- tis. Horatius in Odis:

O mutis quoq; piscibus

Donatura cygni, si libeat sonum.

Pisces enim nullam adūt uocem, exceptis per paucis inter quos canis marinus. Lucianus aduersus indoctum: μάλλον δὲ τῶν ἰχθύων ἀφωρότερος εἶ, id est, Imò uero magis es mutus q̄ pisces: Rursus in Gallo: πολὺ ἀφωρότερος εἶσομαι τῶν ἰχθύων, id est, multo magis ero mutus q̄ pisces. Vnde Plutarchus in Symposiacis existimat Pythagoricos à piscibus abstinuisse quod hos quasi suæ disciplinæ domesticos agnoscerent, propter ἐχεμυθίαν, id est, silentiū, quod inter animantium genera piscibus est proprium. Nam cæterorum sua quibusq; uox est. Aues permulta canora sunt: quædam & humanū sermonē referunt, Atq; adeo terre- strium

struū quoq; manticora apud Aegyptios, si Plinio credimus. Solis piscibus nulla uox. Causam adfert Aristoteles, quod his neq; pulmo sit neq; arteria, neq; guttur. Etiam si sint nonnulli, qui sonitum quendam ac fridorem ædunt: quorum de numero sunt delphinus, Iyra, chromis, uoca, (quæ hinc dictū apparet, quod uocē ædat, Mercurio sacrum, prodidit Athenæus libro 7.) pecten. Verum eum sonum nō naturalibus organīs uocis ædi putat: sed uel attritu branchiarum, uel ab interioribus, quæ sunt circa uentrē. Plutarchus existimat Græcis ἰχθυῶν hinc appellari, quod uocē habeat compressam. Et Lucianus in Halcyone ἄφωνα γὰρ τὰ ἰχθυῶν ἔστιν ἡ ἀλατὸς ἡ ἀλατὸς ἡ ἀλατὸς, id est, Nam muta sanē quæ in aquis degunt. Athenæus libro Dipnosophistarum octauo, citat autorem Mnaseam Patrensem, qui prodidit: sit, in Clitorio amne Arcadiæ pisces esse uocales. Item Philostephanū, qui scripsit in fluuio Aorno, qui Pheneum urbem interfuit, piscibus dictis pœcilis uocem esse fermē quælis est turdorum. Tamen si Aristoteles adimit omnibus piscibus uocem, excepto scaphio, & porco fluuiatili. Veteres autem quemuis piscem uocabant ἰλοπι, quod uocem edere non posset: ἰλοπις siquidem est ἰεργεδω, id est, cohiberi, & ἰφ uox. Vnde apud Theocritum ἰλοπιδευ pro piscari. Addit Athenæus, Pythagoricos à cæteris animantibus non profus abstinere, sed quibusdam ex his uesci, quædam etiam sacrificare, solos pisces non gustare quasi sacros ob ἰχθυῶν quam Pythagoras docuit.

Turture loquacior.

XXX

Τρυγὸν καλίστη, id est, Turture loquacior. In garrulos & impendio loquaculos homines dici solitum. Sumpta metaphora ab auis natura, quæ non ore tantum, sed etiam postica corporis parte clamare fertur, ob id opinor, quod uocem ædens, etiam illam mouere uideatur. Citatur apud Zenodotum ex Plocio Menandri. Aelianus lib. 12. cap. 10. meminit huius prouerbij, deq; aue utraq; corporis parte loquaci. Theocritus in Syracusanis, mulieres quasdam loquaculas turtures appellat.

Τρυγὸν ἐκναυσθὺν πλάκιδον δισσε ἀπὸν τα.

Rana Seriphia.

XXXI

Βάτραχος ἐν σερφῶ, id est, Rana Seriphia. In homines mutos, & canendi dicēdij protus imperitos dicebatur. Inde natum, quod Seriphia rana in Scyrum deportata non ædebant uocem. In hunc modum collectanea Græcorum prouerbiorum decerpta è libris Didymi, Tarrhai, & aliorū. Totidem uerbis Suidas. Et βάτραχος ἐν σερφῶ, id est, rana Seriphia. Proditum enim est in Seripho insula ranas mutas haberi. Meminit huiusce rei Plinius lib. 8. cap. 58. Cyrenis, inquit, mutæ fuere ranae, illatis è continente uocalibus, durat genus earum. Mutæ sunt etiamnum in Seripho insula. Eadem aliò translatae canunt, quod accidere & in lacu Theffaliciæ Sicendo tradunt. Quanquam in uulgatis exemplaribus e cadarum Seriphiarum mentio fit, non ranarum: sed germanam lectionem Hermolaus ex fide ueterum codicum restituit. Seriphus autem una est insularum, quas Græci σερφῶδες uocant. Non uidentur autem satis cōuenire uerba Plinij cum Græcorum commentarijs. Nam hic ait mutas esse in Seripho, illi negant uocem ædere deportatas in Scyrum, quasi in Seripho uocales, in Scyro obmutescerent. Verum attentius intuenti rem, nihil est absurdū. Seriphus ranas habebat mutas. Eas ut rem prodigiosam deportabant in Scyrum, quas cum Scyrij mirarentur esse mutas, præter ingenium ranarum indigenarum, dicebāt βάτραχος ἐν σερφῶ. Ea uox abiit in prouerbium.

Alij sementem faciunt, alij metent.

XXXII

Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δ' ἀμείβουσιν, id est, Alij quidem sementem faciunt, alij uero metent. Quod citra metaphoram etiam ad hunc modum efferunt: ἄλλοι κῆμον, ἄλλοι ἄνεον, id est, Alij laborarunt, alij perceperunt emolumentum. His simillimum est illud Fabij dictum apud Liuium libro ab urbe condita decimo: Quam arborem conferuisset, sub ea legere alium fructum, id indignum esse dicere. Huc alludit Hesiodus, cum scribit in Theogonia de Fucis:

Ἄλλοισι γὰρ κῆμον σφειτὸν ἄν γαστρίῃ ἀμείβουσι.

id est,

Atq; metunt uentrem in proprium sudorem alienum.

Theognis item

οὔτε γὰρ ἂν πλοημεύω, ἄλλ' ὡ κῆμον μετὰ δόξης.

id est,

Ante tibi exhaustos alij ne trade labores.

Consimili figura dictum est à Diocletiano nondum Cæsare; Ego apros occido, sed alter fruitur

fruitur pulpamento. Refertur autem in illius uita ad hanc fermē sentētiā: Cum Diocletianus apud Tungros in Gallia, in minoribus adhuc locis militans, in caupona quadā moraretur, & cum Druidæ quadam muliere familiarem consuetudinem haberet, illaq; parsi moniam hominis incusaret, ioco, non serio respondisse fertur, tum se fore liberalem, cum imperator fuerit. Ad hoc illa: Noli, inquit, iocari Diocletiane, planē imperator eris, simul ac aprum occideris. Quam quidem mulieris uocem omnis arripens uice, studiose sectari cepit apros in uenatu, haud intelligens uidelicet omnis enigma, quod euentus postea explicauit. Nam Numerianus imperator, factione Artij Apri foci sui interemptus fuerat. Qua re prodita, milites Diocletianum uindicem creant, & augustum cōsalutant. Ille itaque pro concione, quo Druidis dictum expleret, Aprum manu sua cōfodit, addens Maroniam illud:

Aenææ magni dextra cadis.

Cæterū interea dum adhuc priuatus ille multos apros cōfecisset, nec affulgeret usquā imperij spes, dicere solitū ferunt: Ego quidē apros occido, uerum alter fruitur pulpamento.

Aliena iacis.

XXXIII

Ἀλλότρια βάλω, id est, Aliena iacis. Quoties res parum ex animi sentētia cadit. Translatum ab ijs qui ludunt alea, quibus facientibus interdum ea cadunt, quæ minime sunt ad uictoriam accommoda. Proinde si quando frustratur nos spes, recte dicemur, ἀλλότρια βάλω. Adagium refertur à Diogeniano.

Aliam quercum excute.

XXXIII

Ἄλλω δρυὶ βελώνη, id est, Aliam quercum excute. In eos conuenit, qui sine fine petunt aliquid: aut qui continenter ab eodem mutuum postulant. Hos hoc adagio licebit ablegare, ut nobis omisissis, aliorum aures suis precibus sollicitent. Parcemiam hinc natam putant, quod olim mortales glandibus uiscitabant, Cereris usi nondum reperto. Has qui quercubus excusis colligebant, mercede ad id conducti, balanistas, id est, glandium collectores, siue glandiarios appellabant. Qui si quando circumspicerent, si quæ glandes etiam in arbore reliquæ essent, prætereuntes per iocum acclamabant: Aliam quercum excute. eam uocem uulgo arreptam uertit in prouerbium. Non inconcinne accommodabitur ad negocium relinquendum, ex quo iam nihil emolumentū potest capi. Aut mutandum amicū, qui iam utilis esse desijt. Aut præceptorem mutandum, unde nihil est quod amplius discas.

Nuces relinquere.

XXXV

Nuces relinquere, est omisissis studijs ac nugis puerilibus ad grauiora magisq; seria conuertit. Persius.

Et nucibus facimus quæcunq; relictis,

Cum sapimus patruos,

Translata metaphora, uel à uetusta nuptiarum ceremonia, in quibus sponsus uxorem ducens nucem spargebat, utpote iam pueritiæ renunciāns. Ita Catullus in carmine nuptiali:

Da puer prope nucem.

Vergilius Bucol. 8.

Concubine nucem da.

Spargemur marite nucem.

Quamquā Plinius libro decimo quinto, capite uigesimo secundo, causas alias adfert, quam ob rem nucem in nuptialibus ceremonijs consueuerint antiquitus adhiberi. Sed præstat ipsius referre uerba: Nucem, inquit, iuglandes, quamquam & ipse nuptialium Fesceniorum comites, multum pineis minores uniuersitate, eademq; portione ampliores nucleo. Necnon & honor his naturæ peculiaris, gemino protectis operimento, puluinati primum calicis, mox lignei putaminis. Quæ causa eas nuptijs fecit religiosas, tot modis foetu munito, quod est uerisimilius, quam quia cadendo tripudium sonum iæ faciant. Festus item indicat in nuptijs à pueris nucem spargi solitas, ut nouæ nuptæ intranti domum noui mariti, faustum esset auspiciū. Addit Seruius, pueros catamitos, cū à turpi seruitio recederent, solitos nucem spargere, significantes se posthac omnia puerilia spernere. Vel hinc igitur, uel certe à puerorum lusu qui nucibus peraguntur, ductum prouerbium uideri potest. Nam talis ac nucibus olim lusuasse pueros, uel Horatius testis, cum ait:

Te talos Aule nucemq;

p. Proin

Proinde ad hanc prouerbij formam pertinebunt & reliquæ illæ figuræ: Nunquam à nucibus recedere, Redire ad nuces. Nuces abijcere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere, atq; id genus aliâ.

Bis pueri senes. XXXVI

Δις πῦδον οἱ γέρωντες, id est, Bis pueri senes. Vna est ex illis prouerbialibus inscriptio nibus satyrarum Varronis. Quadrabit in eos, qui prouectiore cum sint ætate, tamen puerilibus quibusdam studijs intempestiuiter atq; indecore detinentur. Aut in senes ætatis uitio desipiscetes, tanquam iterum in pueritiam reuolutos. Seneca: Non, inquit, bis pueri sumus, ut uulgo dicitur, sed semper: uerum hoc interest, quod maiora nos ludimus. Plato libro De re publicâ primo: οὐ μόνον ἐξ ὧς ἔοικεν ὁ γέρων δις πῦς γίγνεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μέθυσθαι, id est, Nō solum igitur senex, ut uidetur, bis erit puer, sed ipse etiam temulentus. Aristophanes in Nubibus:

ὁ μῦθος νομίζεσθαι οὐ παιδίον, ἀλλ' ἄνθρωπον ἄν, ἔγω δ' ἐγὼ ἀντίποινα εἶμι, ὡς δις πῦδον οἱ γέρωντες.

id est:

Pueri inquit tibi uideri facinus illud esse. Respondero ipse contra, senes bis esse pupos.

Sophocles in Peleo:

Πηλεὶα τὸν ἀτάκτου οἰκαρδὸς μόνον

Γέροντα γὰρ κἄνα παιδίον πάλιν.

id est,

Ego Peleum Aeaco satum, pueri in uicem,

Senem puella moderor atq; tempero.

Nam iterum puer quisquis senescit, redditur.

Theopompus, Δις πῦδον οἱ γέρωντες ὁρθῶς λέγει, id est, Pueros bis esse senes, recte dicitur. Plato Ἀπὸ ὧς ἔοικε δις γέρωντι αὐτὸς πῦς γέρων, id est, Similis uidetur bis seni puer senex.

Antiphon: γέρον τροφία πρὸς οἴκῳ παιδιστροφία, id est, Senem nutrire, perinde est quasi nutrices puerū. Lucianus in dialogo, cui titulus, πρὸς πρὸς κρόνον, οὕτω γὰρ αὐτὸν τῶν θεομύθων ἐπι

παλιμπαδον

λεθδύσαιμι, ἢ φησὶ, παλιμπαδίας αὐτὸν γέροντα γίγνεται, id est, Sic enim fiet, ut uerū uideatur adagiū, quo dici solet, senes rursus repuerascere. Huc pertinet quod libro De lingua Latina tertio scribit Varro, idemdem in Atellanis haberi pupum senem, quod Ofci suapte lingua uocet casnar. Nam ueteres pupum, puerum uocabant. Neq; uero prouerbij ideo tantum esse dictum, quod senes ætatis culpa desipiscant: uerum etiam quod omnibus modis in senibus iam uelut exacta uita initium recurrere uideatur, quemadmodum scite dixit Aristoteles in problemate quodā, in quo quaerit, quonam pacto sint accipienda, quæ priora dicuntur ac posteriora. Primum enim redit albor simul & raritas capillitij, quorū utrumque pueris familiare: deinde balbuties, uelut altera infantia. Præterea gingiua exarmata dentibus, aut certe perpaucis, & eis uacillantibus instructa, quod & ipsum cū infantibus commune. Quinetiam senibus omne corpus ad puerilem decrescit modum: consimilis uirium imbecillitas. Iam uero cibi quoq; consimiles utriq; congruunt ætati. Postremo morum ineptia, leuitas animi, & hoc ipsum, nihil sapere, in senibus infantiam quandam referre uidetur. Autor est enim in Politicis Aristoteles, post annos duodequinguaingenta ingenij uigorem euanescere. Quapropter Euripides in Bacchis ait.

Τὸ γῆρας ἑμῶν εἴθε τῶν ἐκείνων. id est,

Vestram ubi senectam uideo mentis indigam.

Vnde fit, ut senes pueris mire delectentur, quasi similes iam ad similitū amorem propensi.

Sexagenarios de ponte deijcere. XXXVII

Sexagenarios de ponte deijcere, est natu maiores, perinde quasi deliros, & ad omne uitæ munus inutiles, in ocium reijcere, atq; ab omni functione negotiorū relegare. Inde natum, quod olim sexagenarijs ferendorum suffragiorum ius non erat, ætate uelut à publicis munijs dimissa. Vel quod olim iuuentus Romana, quo sola ferret suffragia, senes inualidos de pontibus præcipites dederit. Nam de ponte suffragia ferri iam coeperant, atq; ea sententia magis probatur Sifinnio Capitoni apud Festum Pompeium, quam uulgata illa qua putant post urbem à Gallis liberatam, ob cibatus inopiam sexagenarios in Tyberim de ponte deijci coeptos. Varro libro De uita patrum secundo, honestam causam religionis patrefacit: cū in quintum gradum peruenerant, atq; habebant quinquaginta annos, cum

tum deniq; erant publicis negocijs liberi, atq; expediti, & ociosi. Ideo in prouerbium quidam putant uenisse: Sexagenarios de ponte deijci oportere: quod suffragium non ferant, quod per pontem ferebatur. Nonius Marcellus: Sexagenarios per pontē mittendos, male dici popularitas intellexit. Macrobius Saturnalium libro primo: Adimere uis doctis uiris, in uerborum comitijs ius suffragandi, ac tanquam sexagenarios maiores de ponte deijcere: Ouidius in Fastis:

Pars putat, ut iuuenes ferrent suffragia soli

Pontibus infirmos præcipitasse senes.

Vnde & de pontani dicuntur senes, iam uelut emeriti, & à ciuilibus negocijs in ocium remisisti. Plato libro De legibus sexto, loquens de magistratu τῶν νομοφυλάκων, id est, legibus seruandis præfectorum, non admittit ad eum magistratum gerendum minorē annis quin quaginta, nec sinit in eo perseuerare maiorem septuaginta: ut si quinquagenarius magistratum inierit, uiginti annos eum administret: si sexagenarius, decem duntaxat. Licebit autem uti prouerbio, uel in odium ætatis, tanquam ad nihil iam utilis, & ab omni uitæ munere relegandæ: uel simpliciter in eos, qui propter ætatis imbecillitatem rude iam donati sunt, ac solitorum munerum uacationem acceperunt.

Crambe bis posita mors. XXXVIII

Δις κρέμυθι θάνατος, id est, Crambe bis mors est. Plinius libro uicesimo, cap. nono, inter brassicæ species, tertio loco refert & cramben. Dioscorides libro secūdo, crambes tres species facit. Quarum prima, præter quàm quod aliàs ad multa remedia efficax est, etiam ebrietatis & crapulæ incommoda tollit, si crudam edas ante cœnam ex aceto, ut indicauit M. Cato. Aristoteles in causa putat esse quod cum ipsa sit frigida, & succum habeat dulcem ac discutientem, fit ut uinosos humores in aluum detrahat, tenues humores in uentriculum delabantur, ipsa in uentriculo remanens, corpus refrigeret. Atq; ita humoribus utrinque deductis, & refrigerato corpore cessare crapulam. Inest autem peculiaris quædam uis crambæ, obliuiscendi uino, ut si in uineto feratur, uinum proueniat dilutijs. Proinde apud Aegyptios & Sybaritas solenne erat, ante omnia sumere cramben coctam: quibusdam mos erat examethystino uasculo crambes semen ante comotationem capere, quo citra periculum ebrietatis indulgere uino possent. Huiusmodi ferè Athenæus libro primo, addens illud, præcis cramben ac raphanum pro eodem habita. Vnde Theophrastus prodidit, uitam etiamnum uiuâ raphani odorem fugere. Verum ut ad prouerbium redeamus, Suidas scribit illam antiquitus in conuiujs adhiberi solere, uerum recoctam adeo nauisam afferre, ut Græcis in fastidij prouerbium abierit. Quoties enim rem iterum atq; iterum repetitam non sine molestia significabant, dicebant δις κρέμυθι θάνατος, id est, bis crambæ mors: hoc est, κρέμυθι θάνατος, crambæ recocta. Ad hoc adagiū Politianus arbitratur al-

Crambe recocta

luisse luenaem cum scribit in Satyra septima:

Declamare doces, ὀφείρα περὶ πλάτωνος, Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.

Nam quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadem stans Proferet, atq; eadem cantabit uersibus iisdem, Occidit miseros crambe repetita magistros:

Cramben repetitam appellat declamationem maximo cum tædio iterum atq; iterum audiendam. Finitimum est illi, quod alio commemorauimus loco, ὁ δὲ δὲ δὲ δὲ, id est, Iosephus filius Corinthus. Contrarium illi, δις καὶ τρίς καὶ τετράκις, id est, bis & ter quod est pulchrum. Quod enim per se præclarum, id uel decies repetitum, ut inquit Horatius, placere solet. Quod ineptum, id primo gustu commendatione nouitatis utcunq; toleratur: cæterum iteratum, haud iam ferendum, fastidium adfert. Et tamen erat præcis admodum celebris hæc herba, adeo ut nec religione careret, & ob hoc μάντις uocata: per eandem iurare mos erat, præsertim apud Iones, καὶ μὲν τὸν κρέμυθον, ut hinc quoq; fastidij prouerbium ortum uideri possit, autor Athenæus libro Dipnosophistarum nono.

Per cramben

Ne Hercules quidem aduersus duos. XXXIX

μηδὲ Ἡρακλῆς πρὸς δύο, id est, Ne Hercules quidem aduersus duos, hoc est, Nemo usq; adeo uiribus excellit, ut unus pluribus par esse possit. Neq; indecorū est cedere multitudini. Erit autem suauior metaphora, si significabimus neminē quantum uis eruditum ad-

Hercules c. d.

drarent, dici solitum, δδεν πδς επθ. Vfus est eo Vlpianus in Pandectis lib. 11. Tit. de in-
terrogatorijs actionibus cap. 12. Quod autem ait prator, omnino non respondisse, poste-
riores sic acceperunt, ut omnino nō respondisse uideatur qui ad interrogata nō respondit,
id est, δδεν πδς επθ. Suidas indicat nonnunquam usurpari δδεν πδς επθ, pro temere
ac de nihilo, siue abs re. Adducit hos uersus ex poeta, nescio quo:

οὐδὲν πδς επθ δπως ἀνοήτως ἐκβαλῶ,
τελὴν ἐκπύδωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἐχθ;
Adeo ne temere & inscienter efferam,
id est,

Prius atq; rem omnem ut sese habet cognouero:
Prior uersus Græcus constabit si legas, pro δπως, χ' δπως. Vsurpauit idem Aristophanes
in Concionatricibus, quem locum retulimus prouerbio, Extra cantionem.

Nihil ad fides. XLVI

οὐδὲν πδς τὴν χορδῶν, id est, Nihil ad chordam. In eos quorum uita uehementer est in-
æqualis, quorum uic mores ab oratione dissiidēt. Lucianus De saltatione: καὶ μὴδὲν ὡς φα-
σι πδς τὴν χορδῶν, ἔτρεπε γὰρ ὁ πδς, ἔτρεπε δ' ὁ εὐθμὸς λέγει, id est, Nihil ad chordā, ut dici so-
let, nam alia pes, alia loquitur rhythmus. Idem in Meretricijs, καὶ ὅτι πδς τὴν κιδάραον ὁ πδς,
id est, Et quod pes probe responderet ad citharam. Plutarchus in commentario De uere-
cūdia, καὶ πῶς εἴη τῆς ποδὸς πδς τῆς λύρας ἀμετρίαν, ὡς πλάττωι ἐλεγε, ἢ πῶς πῶς πῶς πῶς
τοὶ Ἰλίοις Ἰσχυρομένοι, ἔγραπτε δρωσὶ τε ἢ πῶς, ἀλλὰ εἴη τῆς ποδὸς τε νόμιμα ἔθιμα πῶς
μελίαν, id est, Haud quacūq; ob id, quod pes à lyra dissentiat, sicut ait Plato, ciuitates cum ciui-
tatibus, amici cū amicis cōsiliātes, extrema tū faciūt, tum patiuntur, sed quod circa leges
atq; æquitatē peccetur. Locus aut, quē citat Plutarchus, est in lib. De legibus septimo: καὶ
διδόντες πρὸ χορδῶν τε φθὲγματῶν τῶν φθὲγμασι, τῆς ἢ ἐπὶ φωνῶν ἢ πῶς πῶς πῶς πῶς, ἀλλὰ ἢ
μελίαν τῆς χορδῶν ἰσῶν, ἀλλὰ ἢ τῆς μελιωδῶν σωθῶν, τῆς ποιητῶν, ἢ τῶν ποιητῶν, id est, Redden-
tes uoces cū lyra sono concordēs. Porro uocis discrepantiam diuersitatēq; quoties alios
modos ædunt chordæ, alios is qui cantilenā cōposuit, & cætera. Videtur ad hoc prouerbū
allusisse diuus Augustinus in epistola quadā ad Licētiū: Aut si ego canto, inquit, tu autē ad
aliā uocem saltas, nec sic quidem me pœnitet. Habet enim suam hilaritatem ipsa canta-
tio, etiā cum ad eam membra non mouet, cui plena charitatis modulatione cantatur.

Formica camelus. XLVII

μύρμηξ ἢ κάμηλος, id est, Formica camelus. De uehemētē inæqualibus, & modo mini-
mis, modo maximis, quod perinde sit, quasi repente camelus in formicam uertatur. Lucia-
nus in prima epistola Saturnalium: ὡς ἢ νῦν ἐχρῶν, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ὡς ἢ πρῶτα φασί, id
est, Nam ut nunc uiuitur à nobis, formica camelus, quemadmodū prouerbio dicitur. Lo-
quitur de opibus inæqualiter inter mortales distributis, ut huic plurimū super sit, huic mul-
tum desit. Neq; intempestiue dicitur in eos, qui sibi non constant, in utraq; partem in-
modici. Quod genus hominem describit Euripides in Troadibus:

τίς δ' ὡς πῶς ἄλλοτ' εἰς ἄλλος πρόπυς;
μισῶς δὲ λίαν, καὶ χιλῶς δὲ πῶς τῶν.
id est,

Quid ita modo hos, modo in hosce mores transilis:
Odisti acerbe, amasq; nimum quemlibet.

Os sublinere. XLVIII

Os sublinere, pro eo quod est dare uerba, & arte quadam illudere, reperitur aliquoties
apud autores. Nonius Marcellus trachum putat à ridiculo quodam lusus genere, quo dor-
mientibus ora pinguntur. Plautus in Aulularia: Fidei censebam maximam fidem esse. Ea
subleuit os mihi pessime. Idem alibi: Os mihi probe sublitum est. Idem in Epidico: Ego si
adlegassem aliquem, ad hoc negocium minus hominem quam doctum, minusq; ad rem
callidum, os sublitum esset. M. Varro in mysterijs apud Nonium: æs defraudasse caupo-
nem, bonam luto obliuissē, cum portitores ara induxere. Sophocles in Antigone:

ὄρωσι χ' οἶδε, σοὶ δ' ἐπίλλασσι σῆμα
Vident & hi, sed os tibi sublinunt.
id est,

Vergilius item in carmine Bucolico, pueros inducit per lufum, Sileni faciem mori fucō
oblinentes. Iamq; uidenti
Sanguineis frontem moris & tempora pingit,
id est,

Ille dolium

Ille dolium uidens, quo uincola neCitis inquit?

Dare uerba. XLIX

Dare uerba, passim obuiū est apud omnes autores, pro eo quod est fallere. Persius quar-
ta Satyra: Ut maus, da uerba, & decipe neruos Terentius:
Cui uerba dare difficile est. Ouidius:

Verba dat omnis amans. Idem eleganter transfudit ad fallendas animi curas.
Detineo studijs animum falloq; labores,
Experior curis & dare uerba meis.

Sed tum frequentiora, tum expositiora sunt exempla, quam ut operæ precium sit ea perse-
qui. Tantum illud admonuerim, non nihil Veneris accessurum prouerbio, si longius à sim-
plici detorqueatur oratione, uidelicet ad fraudem imposturam uic, quæ uel citra uerborum
fucos peragitur. Quod genus fuerit, si quis dicat mundū hunc dare uerba suis cultoribus,
& alchimisticam, quam uocant artem, dare uerba sui studiosijs, & eum sibi ipsi dare uerba,
qui sibi pollicetur haud quaquam speranda.

Addere manum. L

Illud inusitatus quod est apud Plautum in Persa: Addere manum: pro eo quod est ludib-
rio habere. Translatum opinor ab ijs, qui manu ad aurem porrecta, motaq; quempiam
irritent. Plautina uerba sunt hæc: Quid ais, crux, stimulorum tritor: Quomodo me hodie
uersasti, ut me in tricas coniecisti: Quomodo de Persa manus mihi addita est: Item in Poe-
nulo: Quo pacto auaræ Veneri pulchre adij manum. Rursum in eadem scena: Ego faxo
posthac dii deaq; cæteri contentiores magis erunt atq; auidi minus, cum scibunt, Vene-
ri ut addiderit leno manum. Idem in Aulularia: Ita illis impuris omnibus adij manum. Ite-
rum in Caisina: Sati lepide addita nobis manus merito: Quanquam uarie scriptum inue-
nio, nunc adij, nunc addita. Mihi uidetur rectius legi, addidi, ut accipiamus sumptam me-
taphoram ab iridentium, ut dixi, gestu, cuius meminit Persius:
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas.

Circumtondere comam. LI

περικεῖν ὡς πλοκάμους, id est, Circumtondere comā, Græcis in prouerbio est, pro eo quod
est, ludibrio habere. Nam id lusus gratia fieri solet stupidis, ut eis nō sentientibus cæsaries
circumtondeatur. Lucianus in Misanthropo: ἐκάλθησθ ὡς πλοκάμους περικερῶμεν ὡς αὐτῶν.
id est, Sedebas cū tibi cæsaries ab illis circumtonderetur. Vsurpat idem in Pseudomante:

Fucum facere. LII

Fucum facere, pro eo quod est imposturam facere & artificiosa dissimulatione deludē-
re, frequens est apud bonos autores. Terentius in Eunucho: Per alienas tegulas uenisse
clanculum, fucum factum mulierī. Quo loco, factum, supinum est, nō participium. Quin-
tus frater ad Ciceronē: Si eum, qui tibi promiserit, fucum, ut dicitur, facere uelle senseris,
ut te id audisse & scire dissimules. Nam fucus herbæ genus, quam Græci φῦκος uocant,
tingendis lanis utile. Vnde simpliciter fucum pro colore reperire licet, & fucare pro colo-
rare. Horatius in Odis:

Stercore fucatus crocodili.
Maximè si colorem nō naturum aut genuinum, sed artificiosum, ac uelut adulterinum si-
gnificemus, ut idem Horatius:

Nec amissos colores
Lana refert medicata fucō.

Proinde medicamentum illud, quo cuti superinducto mulierculæ uitia formæ dissimulat,
qualiq; personam assumunt, fucum uocant. Plautus: Vitia corporis fucō occulunt: Vt
autem fucus est color arte additus, ita persona facies est nō uera, sed apposititia. Vnde ele-
ganter dictum à Seneca: Vt personam malit quam faciem, id est, uideri malit quam esse. personam nō
uult quam
faciem

Lucretius item libro tertio:
Nam ueræ uoces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur persona manent res.

Cornelius Tacitus in Dialogo De oratoribus, Ita nec præceptot deerat optimus quidem
& electissimus, qui faciem eloquentiæ nō imaginem præstaret. Itaq; personatos dicimus,
qui aliud præ se ferunt quam sint. Quin & offucias uocant, inania quædam rerum simula-
p 4 chra

chra, quæ ueluti præstigijs quibusdam, oculis inuentium imponunt. Græci simplici uerbo φρακίσει uocant, & φρακισμόν, huiusmodi imposturam, φρακίσει facti artificem. Qui scripsit etymologicum Græcum, auctor insyncerus & impurus, uocem deductam existimat φρακίσει πύω πύω κίσει, quæ Græcis coma dicitur apposititia. Latini galericulū appellant. Quin & colorem pro fūco usurpauit Iulianus citante Vlpiano libro Pandect. 14. Tit. Ad senatus consul. Maced. cap. 9. Sed Iulianus inquit, adijcit, si color quæsitus sit, ut filius familiæ qui mutuum pecuniam accepturus erat, fide iuberet. Quin & rhetores, probabilem rationem quam ad defensionem commenti sunt, colorem appellant. Iuuenalis, Die aliquem nobis, dic Quintiliane colorem.

Et hærente summo rhetore, uxor deprehensa impudentissimo colore se tuetur, Conuenere ut olim Vt faceres tu quod uelles, nec non ego possem Indulgere mihi.

Album calculum addere, & similes figuræ.

Λδουκλω φηφου πω θήναε, id est, Album calculū addere, pro approbare, subinde legimus apud doctos. Inde sumptum, quod antiquitus misis in urnam calculis, ita ferebantur a iudicibus sententiæ, ut albis absolueret, nigris damnaret. Qui si forte fortuna fuissent æquales, tamen liberabatur reus, eiusque rei causam Aristoteles copiosissime reddit in Problematibus. De calculorum more meminit Ouidius Metam. libro 15.

Mos erat antiquis, niveis atrisque lapillis,

His damnare reos, illis absolueri culpa.

Tunc quoque sic lata est sententia tristis, & omnis

Calculus immitem dimittitur ater in urnam.

Quæ simul effudit numeranglos uersa lapillos,

Omnibus è nigro color est mutatus in album.

Plinius iunior in epistola quadam. Nam quo magis intendam limam tuam, confitebor & ipsum me & contubernales, ab ædificatione non abhorre: si modo tu fortasse errori nostro album calculum adieceris, id est, si nostrum hunc errorem tuo iudicio cõprobaris. Lucianus in apologia, & φηφου πω θήναε, & λδουκλω φηφου πω θήναε, id est, Haud paruo æstimans, si mihi contingat, album abs te plenumque suffragium auferre. Plato libro De legibus 2. & φηφου πω θήναε, id est, Haud posuerim hunc calculum. Huc adscribendum quod Alcibiades, nolens se iudicium permittere sententijs, ait, ne matri quidem confidere uelle, sed etiam hanc in eiusmodi periculo suspectam habiturū, ne nigrum calculum pro albo subijceret. Aristides in Pericle, simplici uerbo dixit, & φηφου πω θήναε, pro comprobare, eamque uocem tanquam Platoniam usurpat.

Creta notare. Carbone notare.

Ad hanc formam pertinent & illa: Creta notare, pro eo quod est approbare, & Carbone notare, quod est damnare. Propterea quod Pythagoras aiebat id, quod esset colore candido, ad boni naturam pertinere, quod atro mali. Vnde & felicia alba dicimus, infames nigros. M. Tullius in actione pro Cecinna de teste Sexto Clodio Phormione: Nec minus niger, inquit, nec minus confidens, quam ille Terentianus Phormio. Et Horatius:

Niger infamis Hic niger est, hunc tu Romane cauetis.

Idem in Sermonibus: Quem imitatus Persius, ait in quinta Satyra:

Sani, an creta, an carbone notandi.

Quæque sequenda forent, & quæ uitanda uicissim,

Illam prius creta, mox hæc carbone notasti.

Rursum Horatius in Odis:

Cressa neu careat pulchra dies nota.

Candidum calculū Cressam notam appellat, qua ueteres dies fortunatos signare consueuerunt. Tameñ sunt qui hoc loco pro Cressa legunt Thressa, quod hic mos fuisse perhibetur Thracibus. Ad hanc formam pertinet etiam illud: Vnionem signare, quod sapius apud

autores est, pro eo quod est, inter felicia prosperaque numerare. Ductum à ueterum superstitione, qui unumquemque anni diem, misis totidem in urnam, aut ut apud Scythas, in pharetram, calculis signabāt, quem arbitrabantur prosperū abijisse, candido calculo, aut creta, quæ egregie felicem unione: Contrā, quem inauspicatū, nigro lapillo notabāt. Iuuenalis, Hunc Macrine diem numera meliore lapillo.

Huius superstitionis meminit Plinius libro septimo, capite quadragesimo, Vana, inquit, ens, mortalitas, & ad circumscribendam seipsam ingeniosa, computat more Thraciæ gen-

tis, quæ calculos colore distinctos, pro experimento cuiusque diei in urna condit, ac supremo die separatos dinumerat, atque ita de uno quoque pronunciat. Quid quod iste calculi candore illo laudatus dies originem mali habuit? Hactenus Plinius Plutarchus in uita Periclis historiam refert ab his non abhorrentem, quam fortassis non ab re fuerit hic ipsius uerbis adscribere: οκτώ μόνον δὲ λέγων τὸ πᾶν πλῆθος, ἐπεκλήθη, καὶ τὸ λαβόντα τὸν λόγον ἰσχυροῦ ἔρωχάδης καὶ γοράδου πρὸς ἑαυτὸν, ἢ ἄλλων μαχρώνων. διὸ καὶ φασὶ ὅτι ἐν παλαιῶν ἰστορηματικῶν, λδουκλω φηφου πω θήναε, καὶ τὸ λδουκλω φηφου πω θήναε, id est, Vniuersam multitudinem partitus in octo partes sortibus utebatur, & cui contigisset alba faba, huic cæteris pugnantibus permittebat in conuiujs atque ocio agere: quapropter etiam aiunt eos, qui bus res aliquæ suauiter succedunt, eum diem album uocare, nimirum ab alba faba. Ad hanc uiciniam pertinet, quod quæ præcipua sunt, ea melioris notæ esse dicimus, ueluti quum M. Tullius alicui salutem dici iubet de nota meliore. Tristem notā dixit Lilius Decad. 1. lib. 4. Posthumius nulla tristi nota est insignitus, id est, nulla crudelitatis infamia aspersus.

Calculum reducere.

Calculum reducere, est mutare factum, cuius te poeniteat. Aut uertere consilium rei non satis commode instituta. Nonius citat Ciceronem in Hortensio. Itaque tibi concedo, quod in duodecim scrupis olim, ut calculum reducas, si te alicuius dati poeniteat. Translatū apparet, aut à ratiocinantibus, aut quod est uero propius, à ludo laterunculario. In summa, prouerbij speciem habet, quæcumque à calculis finguntur metaphora. Vt, ad calculos uocare, pro eo quod est, rationem inire & æstimare. M. Tullius dialogo De amicitia: Hoc quidem est nimis exigue, & exiliter ad calculos uocare amicitiam, ut par sit ratio datorum & acceptorum. Valerius Maximus libro quarto, capite de liberalitate: Si ad calculos reuocetur, paruū utpote septem iugeribus, & hoc in Pupinia abditi redactū: sin animo prærogantis, omni pecunia maus. Et ad calculos reuerti, est redire ad rationem, ac respectum, consiliumque. Cicero ad Atticum: Quare nunc saltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecinus, ut non solum gloriosis consilijs utamur, sed etiam paulo salubrioribus. Et in epistolis Plinianis, Mouere calculos, pro eo quod est proponere rationes. Et ponere, inquit, in utraque parte calculos, id est, utriusque rationes expendere. Et hic calculus accedat, id est, hoc momenti adiungatur. Neque quicquam prohibet eadem ratione dici, decedere calculum, & detrahere calculum.

Theta præfigere.

Theta præfigere, pro damnare. Persius: Et potis es uitio nigrum præfigere o.

LVI

Ausonius in pædagogum liguritorem, carmine Choliambico.

Miselle doctor, tibi sit obsceno,

Tuumque nomen, theta scilicet signet.

Sunt qui hoc ad figuram Græcicæ literæ referant, quod ea cordis humani transfixi speciem quodammodo repræsentet. Nam nescio an debeat Isidorus credere, qui primo Etymologiarū libro scribit, ita militari more solere fieri, ut cæsi o, salui τ signarentur. Certe de hoc signo τ fit mentio etiam in Apocalypsi, quæ beati Ioannis Euangelistæ nomine legitur. Sed uero similis, quod scribit Ausonius Pedianus, olim in iudicij sortibus, quæ mittebantur in urnam, triplicem notam habere solere. Ac o quidem damnationis fuisse symbolum, τ absolutionis, λ ampliationis, id est, quoties significabant sibi parum adhuc liquere, ac denuo causam agi oportere.

Stellis signare, obelo notare.

LVII

Αστρος σημειῶσαι, ἢ ἀστρος σημαίνει, id est, Stellis notare. Eustathius in quintū Odyssææ librum, admonet dictum de his, qui longam ac desertam uiam peragunt, adeo ut necessum habeat regionum situm, stellarum obseruatione signare. Ductam autem esse metaphoram à nauigantibus, qui quum eoulsque prouecti sunt à terra, ut iam cœlum undique, & undique pontus, stellarum indicio cursum moderari solent, maxime Cynosura, & Helices, teste Arato φηφου πω θήναε, οὐ πύω μὲν κωδονορῶν ἐπιπλοῦσι καὶ ἑλῆσι. τὴν δὲ ἐπὶ τὴν ἑλίαν, ἑλίαν γὰρ μὲν ἀνέστη ἀρχαῖον εἶναι τὴν κωδονορῶν ἵνα καὶ νῆας ἀγνῶν.

TS

Τῆ ἀστὴ φοίνικος πύλωσι πρόωσι δόξασαν.
Αἰὲν ἢ μὲν καὶ ἀστὴ καὶ ἰδιόφρασι δὲ ἐπιμῆ,
Πολλὰ φανερὰ ἐλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός,
ἢ δὲ ἐπὶ δλίγη μὲν, ἀπὸ τῆ νύκτου ἀφείων,
Μεῖο τὸν γὰρ πᾶσι πῶς σφίεταί σροφάλιγη,
Τῆ καὶ σιδόνιοι ἰθὺτατα νουτίλλονται.

Quorum carminum interpretationē adscribam ex Germanici Caesaris interpretatione,

Hic Iouis altrices Helice, Cynosuraq; fulgent.

Dat Graijs Helice cursus maioribus astris,

Phoenicas Cynosura regit: sed candida tota,

Et liquido splendore Helice, nitet haud prius ulla

Cum sol Oceano fulgentia condidit ora,

Stella micat caelo septem qua Cresia flammis.

Certior est Cynosura tamen fulcantibus aequor,

Quippe brevis totam fido se cardine uertit,

Sidoniamq; ratem nunquam spectata fefellit.

Et Aratum imitatus Ouidius, libro de tristibus quarto:

Magna, minorq; ferae, quarum regis altera Graias,

Altera Sidonias, utraq; sicca rateis.

Idem indicat Vergilius in quinto, de Palinuro loquens:

Talia dicta dabat, clauumq; affixus, & haerens,

Nunquam amittebat, oculosq; sub astra tenebat.

Cuncta notat tacito labentia sidera caelo.

Consimiliter Homerus cum alias, tum odyssae libro quinto:

Αὐτὰρ ὁ πηδάλιον ἰθὺτα τεχνήντης

ἤμυνε, δὲ οἱ ὕπνῳ ἔειπεν Βλεφάρουσι ἐπιπέ,

Γλήκιδας δὲ ἀστέρας, καὶ ὅψι δὲ ὕοντα βοώτων.

Ἀρκετονδ', ἡ καὶ ἡμαξάν ἐπικλήσει ἡλέεσσι,

ἢ δὲ αὐτὸν σφίεταί καὶ τ' ἀέλιον ἀδιδέει,

οἷον δ' ἡμμορός δὲ ἰοστρώων ἀκτανόιο.

id est, Ille quidem nauim arte regens, clauo afsidet haerens,

Nec sinit illapso torpescere lumina somno,

Pleiadas, seroq; recondentem ora Booten

Suspectans, urfamq; alio cognomine plaustrum,

Quae fixa usq; loco se circumflectit eodem,

Et nunquam Oceani liquidis aspergitur undis.

Vnde ἄστροις σημειῶδες τῶν ἀστέων videntur ἢ, qui notulis quibusdam & cōiecturis arte depre-

hensis, rem alioqui peruestigatu difficilem inquirunt, aut assequuntur: aut qui signis qui-

busdam multo ante colligunt quid sit euenturum. Postea deflexum est, ut stellas pranota

re dicantur, qui quippiam uelut animaduertendum insigniunt. Cui diuersum δελίσει, id

est, uerū pranotato quasi iugulare ac damnare. Translatum ab Aristarcho, qui Homeri

carmina in corpus rededit atq; in libros digessit, uersus nothos, hoc est adulterinos & sub

dititios, qui non uiderentur sapere uenam illam Homericam, δελίσει, id est, minutis ue-

rubus pranotatis damnans: contra, qui uiderentur insignes ac genuini, ἀσελεισει, id est,

stellulis illustrans. Quem morē sequutus est & Origenes, & diuus Hieronymus in literis

diuinis. Quin hoc ipsum Aristarchi cognomen in prouerbium abiit, quod is eum dam-

nandi notulis probandiq; morem excogitarit. M. Tullius Attico: Totum hunc locum,

quem in aristocratia, ego uarie meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere,

de flamma, de ferro, nosti illas λικύθους, ualde grauiter pertexuit. Atticū uocat suarum

orationum Aristarchum, id est, censorem & emendatorem, quod illi mos fuerit, si quae pa-

rum probasset in scriptis Ciceronis, ea ceris rubris notare. Quod quidē alibi declarat idem

Cerule mi M. Tullius, libro ad Atticum decimosexto: Quae mihi florentia uisa sunt tuo iudicio. Ce-

miatule rulas enim tuas miniatulas illas extimescebam. Idem ad Dolobellā: Profert alter, opinor,

δελίσει duobus uersiculis expensum. Alter Aristarchus hos δελίσει. Ego tanquam criticus anti-

quus

Veru signare

Aristarchus

scriptorum

Cerule mi

miatule

δελίσει

quus iudicaturus sum. Itē M. Varro de lingua Latina Aristarchos appellat, criticos gram-

maticos, qui de libris iudicant. Et Horatius: Fiet Aristarchus, id est, castigator & expen-

for alieni scripti. Et diuus Hieronymus subinde quempiam sui temporis Aristarchum uo-

cat, quod arbitrio suo alia damnaret, alia probaret.

Notari ungui & similia.

L VIII Ungui notari

Ad eandem formam pertinent haec quoq; Notare ungui, quod soleat ungui signū ap-

poni, ubi quid parum placet. Horatius dixit, Transuerso calamo signū apponere, pro eo,

quod est, damnare. In eundem sensum, censoria uirgula, legitur identidem apud diuum

Hieronymum, pro castigandi notandiq; autoritate. Item apud Quintilianum libro Insti-

tutionum primo. Qua quidem ita sunt seuerē usi ueteres grammatici, ut non uersus modo

censoria quadam uirgula notare. A censoribus Romanis tractatum, quorum partes erāt

notare, si quid in moribus ciuitatis dignum emendatione iudicassent, ac mulctam dicere.

Eodem pertinent spongia, lima, caelum, quae in emendationis prouerbis abierunt. Spon-

gia deletur, quod nō placet. Lima detrahitur atq; expolitur, quod redundat, quodq; incul-

tum est. Caelo deformatur item, ac fingitur id, quod est rudius. Proinde in spongiam incu-

buisse dixit Augustus Atacē suum, quem deleuerat. Et elimata dicitur expolita. Et scul-

pturam orationis, cultum dicunt.

Stilum uertere.

L IX

Stilum uertere, est mutare quod scripseris, Horatius in Sermonibus:

Saepe stilum uertas.

Antiquitus in tabellis ceratis scriptitabant stillo graphiario, cuius altera parte, nimirū acti-

ta, per aquor cereum ducta literas exarabant, altera latiore, rursus obliterabant quod exa-

rascent. Hieronymus aduersus Rufinum: Quamdiu non renuebam laudationem tuam,

sequebaris ut magistrum, fratrem & collegam uocabas, & catholicum in omnibus fateba-

ris. Postquam uero non agnouit laudes tuas, & me indignum tanti uiri praconio iudicauit,

uertit stilum, & omnia laudata prius, uituperas, de eodem ore & dulce proferens & ama-

rum. Hieronymus imitatus est Ciceronem, qui Verrinarum actionum 3. scribit in hunc

modum: Timuit aliquando & commotus est: uertit stilum in tabulis suis, quo factio cau-

sam omnem euertit suam. Inuenitur & stilum infingere, & stillo appetere, pro eo quod est, stillo appetere

scriptis insectari atq; inuehi.

Omne tulit punctum. Omnium calculis.

L X Punctis omni

Omne tulit punctum, & cunctorum calculis, legimus pro eo, quod est omnium sententia

& comprobatione. Quorum prius translatum est a consuetudine comitiorum, ubi ta-

bella circumferri consuevit, in qua puncto apposito significabant, cui candidatorum sus-

fragantur. Posterioris a iudiciorū fortibus de quibus paulo superius meminimus. Horat.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Nam qui iucunda modo scribunt, ijs duntaxat placent, qui uoluptatem appetunt. Contra

qui utilia, ab ijs tantum probantur, quibus utilitas quaeritur. At qui uoluptatem cum utili-

tate coniunxit, is omnium suffragio laudabitur. Idem in Epistolis:

Discedo Alcaeus puncto illius, ille meo quis?

Quis, nisi Callimachus?

Item in epigrammate Choliambico, quod refertur a Porphyrione:

Ciconiarum Rufus iste conditor,

Hic est duobus elegantior Plancis.

Suffragiorum puncta non tulit septem.

Aristides in Themistocle: ἡ κοινὴ ἰσφῶ ἐκ λωών, id est: qui est communis Graecorum cal-

culus, dixit pro eo quod erat, totius Graeciae consensus. Cicero libro Tusculanarum quae-

stionum secundo: Quae flamma est, per quam non cucurrerunt, qui haec olim punctis sin-

gulis colligebant. Agit autem de magistratibus, qui singulorum ciuium suffragijs manda-

bantur. Apuleius Alini suo libro sexto: Certe calculo cunctorum, utcunq; mors ei fuerat

destinata, id est, omnium suffragijs sententijsq;.

Cumani sero sapiunt.

L XI

οὐκ ἀδιδόντες οἱ κυμαῖος, id est: Sero sapiunt Cumani. Id adagium refertur a Strabone

Geographiae libro decimotertio: putatq; eos uulgo male audisse, tanquam stupidos atq;

insulfos

ralium septimo, loquens de ijs, qui usq; adeo natura sunt timidi, ut etiam si forex obfretat, protinus expauescant.

Funem abrumpere nimium tendendo.

LXVII

Απορρηγνύσθαι τενόμενον τὸ κελώδιον, id est: Abrumpetur tensus funiculus. In eos diei solitum, qui dum extrema experiuntur, alienant à se eos cum quibus agunt, & uniuersæ rei iacturam faciunt, dum plus satis attenti sunt ad lucrum. Lucianus in dialogo quodam, matrem lenam facit obiurgantem filiam, quod amatorem in conuiuio nimis peruicaciter contempserit. periculum autem esse, ne præter modum exacerbatus atq; iritatus iuuenis amorem pariter & commodum aliud conuertat. καὶ ἄρα, inquit, μή τις τὴν προίμιαν ἀπορρήξωμεν πᾶν τένεσαι τὸ κελώδιον, id est: Ac uide, ne iuxta prouerbiū, abrumpamus dum nimium tendimus funiculum. Pindarus apud Plutarchum, καὶ λούλι τὸ πρὸς φόρον χοί. νίου μεμενῶν. id est: Atq; intolerabiliū curarum funiculum soluenti. Quanquam hoc ab adagio non nihil est diuersum, magisq; congruit cum illo, quod est apud Senecam in Epl stolis ad Lucillum, de explicanda catena negotiorum, atq; adeo abrumpenda, si nequeat explicari. Prouerbiū generaliter trahi poterat ad quemlibet conatum inmodicum, & ob id in malum aliquod erumpentem. Huic finitimum est illud Hebræum, haudquaquam inscite, neq; inuenuste dictum prouerbiū: qui nimium emungit fortiter, elicit sanguinem. Nec abhorret Mimus ille Publilianus.

Funiculus curarum

Emungēs acris elicit sang.

Furor fit læsa sapiens patientia

Furor fit læsa sapiens patientia. Atq; alter huic consimilis, eiusdem, opinor, etiam si Senecæ nomine fertur: Bonus animus læsus, grauius multo irascitur.

In matellam immeiere.

LXVIII

Ες τὴν ἀμύδα ἔνυρεῖν, id est: In matellam immeiere. Cum fordide tractantur, aut ad minus aliquod parum honestum adhibentur ij, qui non indigni uideantur, utpote ipsi fordidi atq; inhonesti, qualiq; ad contumelias ferendas facti. Lucianus de mercede seruentibus. οὐδ' ἔτι ἐν ἄτ' αὐτοὶ δεινὸν πείθειν αὐτ' ἐκείνοι ὄφρα δὲ δόκωσι δὲ τὴν ἀμύδα φασὶν ἔνυρεν. id est: itaq; nec hi quicquam indignum aut acerbum patientur, neq; illi eos contumelijs afficere uideantur, si quod aiunt, in matellam immingant. Siquidem ad hunc usum quasi nascitur matella. Ex aduerso Martialis Bassum quendam ioco taxat, qui in aureum uas incacaret, cum uitro biberet.

Matella immeiere

Ventris onus misero, nec te pudet, excipis uitro

Basse, bibis uitro, carius ergo cacas.

Rifus Ionicus.

LXIX

ῥέλος ἰωνικός, id est: Rifus ionicus, in molles & uoluptarios dicitur. Nam Ionum mollicies perinde ut Sybaritarum fastus in prouerbiū abiit, quod alteri Græcorum, alteri barbarorum essent luxuriosissimi. Athenæus libro Diphnosophistarum duodecimo deluxu Ionum locutus, ait extare paroemiam auream, quæ mores eius gentis testificetur, hanc ut opinor, intelligens. Idem libro decimoquarto docet, saltationis genus olim fuisse lasciuum ac petulans, quod Ionicū diceretur. Valerius Maximus libro rerum memorabilium secundo, prodidit Ionas primos unguenti coronarumq; in conuiuio dandarum, & secundæ mensæ consuetudinem haud parua luxuriæ irritamenta reperisse. Maximus Tyrius in dissertatione, cui titulus, quis sit philosophiæ finis: Crotoniates, inquit, Olympiacum oleastrum amat, Spartiates armaturam, uenationes Cretensis, luxum Sybarites, Ion choros.

Choreæ Tonicæ

Motus doceri gaudet Ionicos

Matura uirgo.

Ionicæ pro lasciuie

Lasciuas saltationes, & parum decoras gesticulationes significans. Vnde & apud Aristophanem ἰωνικός, pro eo quod est, & βρωτός, id est: molliter ac delicate.

Rifus Megaricus.

LXX

ῥέλος μεγαρικόν, id est: Rifus Megaricus, in eos dicendū, qui parum tempestiue iocantur, quicq; quod uerat Quintilianus, malunt aliquoties amicū quam dictum perdere. Aut quorum artes iam in contemptum abierunt, successione maiorum artificum obscurate. Neq; male quadrabit in senes, qui ætate aliena, lusus quosdam in decoros, ac uoluptatis iuueniles turpiter consecantur. Nam Ionica comœdia uiguit ad tempus. Deinde in contemptum

temptum uenit, irrita ab Atheniensibus. De risu intempestiuo celebratur & hic senarius. ῥέλος ἰωνικός ἢ βροτός δεινὸν κακόν. id est: Non in loco ridere pergrauē est malum.

Rifus Chius.

LXXI

ῥέλος χιόν. id est: Rifus Chius, de molli lasciuoq; lusu. Quandoquidem & Chiorū mores laxauit uetus comœdia. Adagium commemoratur à Diogeniano.

Quicquid in buccam uenerit.

LXXII

Quicquid in buccam uenerit. Quoties libere quospiam ac tuto loqui significamus, in circumspecte, & quicquid forte fortuna in animū incidit. Quemadmodum apud fidos amictulos facere solemus, apud quos impune quiduis nugamur atq; effutimus. M. Tullius ad Atticum, libro 14. Aut si nihil erit, quod in buccam uenerit scribes. Idem libro duodecimo: Quid cum coram sumus, & garrimus quicquid in buccam uenit. Recte torquebitur & in eos qui temere atq; inconsiderate loquuntur, perinde quasi sermo illis non in pectore nascatur, sed in faucibus.

In buccā quicquid uenerit

Quicquid in linguam.

LXXIII In linguam

Huic planè germanū est illud, quod usurpat Lucianus in libello De ratione cōscribendi historiam, ἀνοδοῦν τὴν ἀναπλάθειαν, ὅσην ἐπὶ ἀκροατοῦ γλώττιον φασὶν ἔλθῃ, id est: cōminiscentes affingentesq; quicquid uerbi temere in linguam, ut aiunt, uenerit. Plato di eum hoc libro De repub. octauo citat ex Aeschilo Tragico poeta. Usurpauit & Athenæus libro Diphnosophistarū quinto, ἡ γὰρ τὸν ἐπὶ τὸν πῶν πῶν τῶν, ὅσην ἐπὶ ἀκροατοῦ γλῶττιον ἔλθῃ, id est: Iuxta poetam qui dixit, quicquid temere in linguam uenerit. Hoc uelut interpretans Isocrates in oratione panathenaica, ὅμοιοι αὐτῶν δὲ δὲ φασὶν τοῖς ἐκ τῆς φροσύνης, χόλιον ὅτι αὐτῶν ἐπέλθῃ λέγουσι, id est: Similis uidebor ijs qui temere & arroganter ac futiliter quicquid in mentem uenerit loquuntur.

In mentem quicquid uenerit

Momo satisfacere, & similia.

LXXIII

τὸ μάμω ἀρέσκειν, id est: Momo satisfacere. Prouerbiā est hyperbole. Hesiodus in Theogonia & Momi cuiusdam meminit, quem ait, Nocte matre, Somno patre progenitum. Huic deo mos est, ipsum quidem nihil operis adere, sed aliorum deorum opera curiosis oculis cōtemplari, & si quid est omissum, aut perperam factum, id summa cum libertate carpere. Nam μάμω Græce reprehensionē sonat. Aristoteles De partibus animalium libro tertio, meminit huius, qui naturam incusarit, quod bobus cornua in capite ac non in armis potius addiderit, uidelicet quo uehementius possint ferire. Ad quod allusisse uidentur Lucianus, cum in secundo Verarum narrationum libro, scribit se uidisse boues quosdam, quibus cornua inessent, non in fronte quemadmodum reliquis, sed sub oculis. Idq; ita uisum esse Momo: Huius idem Lucianus cum alijs cōpluribus locis meminit, tum in Dialogo de hæresibus, huiusmodi quandam de eo fabulam refert. Mineruam, Neptunū, & Vulcanum de principatu artificij inter se contendisse. Et ut quisq; artis suæ præcipuum aliquod specimē aderet, Neptunum taurum quendam finxisse, Mineruam domum excogitasse, Vulcanum hominem composuisse. Momus delectus arbiter certaminis, & artis expensor. Ille inspecto uniuscuiusq; opere, præter alia quæ in reliquorum operibus reprehendit, illud potissimum in hominis opificio notauit, quod artifex non in pectore fenestras aut hostiola quædam addidisset, quo perspici posset quid in corde lateret, quod illi specuosum alioqui, multisq; recessibus sinuosum finxisset: Cuius fabulæ mentionem facit & Plato. Philostratus in epistola quadam ad uxorem, de Momo scribit in hanc fermē sententiam. Hunc in Venere nihil alioqui quod reprehenderet inuenisse, nisi quod sandalium illius calumniabatur, ut stridulū, nimisq; loquax, ac strepitu molestum. Quod si Venus citra sandalium ineesisset, ita ut emerit à mari, tota nuda, nullam omnino ansam carpendi Momus inuenisset. Qui quidem deus tametsi non perinde gratus est, atque ceteri, propterea quod pauci ueram reprehensionem libenter admittant, tamen haud scio an uilus alius ē maxima poetarum deorum turba sit utilior. Quanquam nunc nostri Ioues excluso Momo solam Euterpen audiat, blanda salutaribus anteposcentes. Hic igitur Momus uarias adagiorum formas suppeditat. Vel cum Plato de repub. lib. 6. scribit, philosophiæ studium esse eiusmodi, ut ne à Momo quidē possit reprehendi. Vel cum Venus Lucianicā iam itura in iudicium, negat se dubitaturā, etiam si Momus ipse iudicaturus esset.

q 2 Vel

Vel cum Cicero scribit ad Atticū, libro quinto. Quod me maxime hortaris, & quod pleris est, quam omnia, in quo laboras, ut etiam Ligurino Momo satisfaciam, moriar si quicquam fieri poterit elegantius. Ergo prouerbij speciem habebunt omnes id genus formulae. Haud dubitem tecum uel Momo iudice decertare. Inculpatior est eius uiri uita, quam ut uel Momus ipse possit carpere. Hanc faciem ne Momus quidem possit reprehendere. Nec Momum iudicem recusarim. Hac uel Momo ipsi satisfaciat. Et si quae fingi possunt consimiles. Ad hanc formam pertinet illud Ouidianum de forma Adonidis:

Liuor quoq; laudaret sa.

Laudaret faciem liuor quoq;. Breuiter omnes id genus hyperbolae prouerbij faciem obtinent, ueluti Terentianū illud: Ipsa salus si cupiat, seruare domum hanc non possit. De familia deplorata. Item de loco uehementer munito: Hanc arcem ne Mars quidem ipse expugnarit. De homine praefracto ac pertinaci: Huius animū ne Vertumnus quidem ipse uerterit. De foemina supra modū uirosa: Huius foeminae libidinē ne Priapus quidē ipse satiarit. De re ne utiquam probabilī, illud ne Pitho quidē ipsa persuaserit. De re tacitu difficili: Hoc ne Harpocrates quidē ipse aut Angerona cōtinere queat. In tanto rerū strepitu ne Somnus quidem ipse somnū ceperit. De homine praeter modū suspicaci & diffidētī, iste ne Fidei quidem ipsi fidem habeat. Hic uel Argum fallat, de uehementer astuto, hic miserior est, quam ut ei uel ipsa inuidere possit inuidencia. Verum de his loquendi formulis admonuimus in operis huius initio.

Nec fidei cre. Argū fallere

Caelo ac terrae loqui. LXXV

Qui frustra uociferantur, caelo ac terrae loqui dicuntur. Sic enim solent, qui diffidit minimum praesidijs exclamare, o caelum, o terra. Theognerus apud Athenaeum libro tertio, ac rursus libro decimoquinto,

Philosophos, γῆ καὶ οὐρανῷ λαλῶν, οἷε εἰδέναι ἄνθρωπος ἦν σῶν λόγων.

id est,

Terrae loquens caeloq; philosophatus es, Sed hinc nulla est cura sermonis tui.

Confine est illi, quod alibi retulimus: Vento loqueris.

In portu impingere. LXXVI

Est apud Quintilianum in Institutionibus: In portu impingere, pro eo quod est, statim in ipso operis ingressu peccare. Vsurpatur & a diuo Hieronymo in apologia secunda ad uersus Rufinum: Statim de portu egrediens, nauim impegi. Idem ad Pammachiu. Egredientes de portu statim impegiunt. Sumptum a nauigantibus, qui magno cum dedecore prius quam portu exierint, nauim illidunt. In diuersum sensum inflexit Papyrius Fabianus, referente Seneca in cōtrouersijs: Nauim in portu mergis, de sene qui luxuriari coepit aliena aetate. Apte dicitur in omnes qui negotio iam propemodum cum laude confecto, in extremo degenerat. Idem est apud Graecos, ὅτι ἡ λιμνὴ πλοσσεύει, id est: In portu impingere. Nilus quidam Graecus autor ita refert, μή ἐπαύει, μή πως τὸ ναυάγιον ἢ ἡ λιμνὴ γήγηται, id est: ne efferas animo, ne forte naufragium tibi fiat in portu.

In limine deficere, aut offendere. LXXVII

Huic proximum sit illud: In limine offendere, aut deficere. Translatū ab ijs, qui domū egressuri, statim in limine pedem offendunt, prius quam quicq; ocepserint agere. Vergil. Cur indecoros in limine primo Deficimus? Id est, statim, ac uix dum inito bello. Duriuscule dixit Qu. Curtius lib. sexto: In ipso limine uictoriae stamus, pro eo quod est, proxima est uictoria. Huic contrariū est, quod in Epistolis ad Lucillū scribit Seneca: In summo deficit cliuo. Ducta translatione ab ijs, qui consensu propemodum monte, tum delassantur, cum proximi sunt cacumini.

Cantherius in porta. LXXVIII

Confine est superioribus: Cantherius in porta. Natum a Sulpitio Galba quodam, cui cum provinciā exituro, cantherius in porta cecidisset: Rideo, inquit, te cantheri in porta, cum tam longum iter sis iturus, iam lassum esse te, cum uix dum sis ingressus. Quod dictum in prouerbium abiit. Refertur adagium a Festo Pompeio in dictione, ridiculus, atq; is indicat conuenire, cum quis in principio rei uix inchoatae deficit animo. Quid autem sit cantherius, dilucide exponit, nempe equus exectis testibus, ut hoc differat cantherius ab equo, quo maialis a uerre, capus a gallo, uerux ab arietē.

Citra

Citra puluerem. LXXIX

Αἰσινί, id est: Citra puluerem Graeci dicunt contingere, quo quis facile, citraq; negotium potitur, translatum uel ab Aphe, id est, a pulueris contactu, quo se spargebat, in palaestrico certamine congressurus: uel certe a puluere, quo non indecore sordidari scripsit Horatius eos, qui certant Olympiā, quā bellum gerunt. Plinius libro trigesimoquinto: Alcimachus Dioxippum, qui pancratio olympiā citra pulueris tactum, quod uocat αἰσινί, uicit. Aulus Gellius libro quinto: Ouandī, inquit, causa est, cū deditioe repente facta, sine puluere, ut dici solet, incruentaq; uictoria obuēnit. Horatius in Epistolis:

Αἰσινί

Quis circum pagos & circum compita pugnax Magna coronari contemnat olympiā, cui spes, Cui sit conditio dulcis, sine puluere, palmae?

Inuenitur & ἀνίσρωτι, id est: citra sudorem, & ἀναμακτι, id est: citra sanguinem.

Ανίσρωτι

Deserta causa. LXXX

Ερημύ δίκη, id est: Deserta causa, cum nemo repugnat. Translatū a iudicijs, ubi non nisi quam altera pars cedens tradit causam aduersario. Itaq; deserta causa uincere, est uincere nullo contra pugnantē. Lucianus in Ioue tragædo: ὡς τε τὴν ἀλλοτρίαν ἐρημύς κερταίει τῶν ἀδελφῶν, id est: Itaq; quid aliud uidēbimur fecisse, q̄ deserta causa uicisse? Idem in Toxari de: καὶ ποσὶν τὰς πόλεις ἐρημύων τῶν ἄλλων, id est: Totq; ciuitates, nullo defendente, abs te capi. Vsurpat & Socrates in apologia apud Platonem: ἐρημύων κερταίει τῶν ἀδελφῶν, id est: Deserta causa, nullo defendente accusantes. Iureconsulti composita uoce ἐρημύων uocant: Ita Paulus, Pandect. lib. 4. Tit. de minoribus, cap. & si sine dolo. Item ἐρημύων & in Eremodicijs ei subuenitur: Constat autē omnis etatis hominibus restitutionem Eremodicijs praestare debere, si doceant se ex iusta causa abfuisse. Rursum libro 46. Titulo iudicati solui, cap. Quum quarebatur. Si interposita iudicati solui stipulatione, quis reum non defenderet, postea ex eremodicio sententiam esset passus, an ob rem iudicatā clausula committatur &c. Rursum in codice libro tertio. Tit. de iudicijs, cap. properandum. Si reus adfuerit, & similis eius processerit requisito, quemadmodū pro persona actoris addiximus, etiam absente reo Eremodiciū cōtrahatur. Hec Iustinianus. Est igitur ἐρημύων quum altera parte absente fertur sententia.

ἀναμακτι

Desertam uin

accusate

ἐρημύων

Citra arationem, citraq; sementem. LXXXI

Quae citra nostram operā casu nobis eueniunt, ἀσπαρτα & ἀνήροτα contingere dicunt Graeci. Lucianus in Parasito: οὐκ ἀνὴρον ἢ ἀσπαρτα ἢ ἀνήροτα πάντα νεμετῶ, id est: Quod uidelicet unum iuxta egregium illum Homerū, nec manibus plantat, nec arat, uerum citra sementē, citra arandi laborem fruitur omnibus. Idem in Rhetorū didascalo: σοὶ δὲ ἀσπαρτα ἢ ἀνήροτα φρεσὶ δῶ πάντα, id est: Tibi porro citra seminandi arandiq; laborem proueniant omnia, id est, citra studiū. Natum apparet adagium a fabula insularum fortunatarum, de quibus Horatius in Odis: Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis Et imputata floret usq; uinea.

Sumptum est autem, opinor, ex Homero, qui Odysee libro nono, Cycloperum terram describit ad hunc modum:

Κυκλώπων δ' ἐν γαίαν ἄσπαρτα ἀνέμισσιν ἰώμεθ' οἱ ἴα θεοῖσι πεποιθότεν ἀθανάτοισιν οὐτε φυτὸν καὶ χερσὶ φυτὸν, ἢ ἀρόσων. Ἀλλὰ τὰ γ' ἀσπαρτα ἢ ἀνήροτα πάντα φέρονται φυτοὶ καὶ κείλα, ἢ δὲ ἀμπελοὶ ἀτε φέρουσιν οἶνον ἐκ σπέρματος, ἢ σφῖν δὴς ἄμβροτ' ἀέθει.

id est,

Venimus in terram, quam magnanimi Cyclopes Et legum expertes habitant, hi numine freti Diuūm, nec manibus terrae plantaria figunt, Vomere nec segetem profcindunt, quin ea cuncta, Nulla semente, & nullo nascuntur aratu Ordea, frumentum, plenisq; onerata racemis Vineta, & largis haec Iuppiter imbribus auget.

9 3 Dormientis

Dormientis rete trahit.

LXXXII

Εδδνλ κέρτ @ αρά, id est, Dormienti rete capit. In eos, quibus citra conatum obtingit ea quæ cupiunt. Natum ex euentu, quod aliquando acciderit, ut dormientibus piscatoribus pisces forte retibus inuoluti caperentur. Quidam ad Timothei imperatorem Atheniensem referunt, cui quod multa feliciter obtingerēt, magis cōmoditate fortunæ, quam ipsius opera, βντυχός, id est, felicitis cognomen inditum. In huius inuidiam pingebant nonnulli fortunā ad rete cogentem urbes, illo iuxta dormiente. Quos ille sic elusit, autore Plutarcho, ut diceret: Si huiusmodi urbes capio dormiens, quid me facturum arbitramini si ut gylaro? Huc alludit Terentius, cum ait in Adelphis: Quid credebas dormienti hæc tibi con-

Dormienti dij conficiet

securos deos: Et illam sine tua opera in cubiculum tri deductum domū. Non dissimili forma dictum est apud T. Livium libro ab urbe condita 7. Vnicum belli ducem, qui nihil agentis sibi de cœlo deuolaturam in sinum uictoriam censeat. M. Tullius in Verrem actione ultima, Sed non idem mihi licet quod hīs, qui nobili genere nati sunt, quibus omnia populi Romani beneficia dormiētibus deferuntur. Quin & hodie uulgo dicitur in id genus homines: Fortunatior est, quam sapientior. Et Eupolis comicus apud Athenæum: Ω πόλις πόλις Ως βντυχός ε μάρτυρ η νελέως φρονέει. id est, O ciuitas o ciuitas Vt tu quidem es felix magis quam prouida. Congruunt quæ dicuntur in proverbio, Atheniensium inconsulta temeritas.

Cum mula pepererit.

LXXXIII

Mula ubi pepererit

Adagium peruetustum: Cum mula pepererit, quoties significamus aliquid nunquam futurum, aut adeo raro solere accidere, ut improbum ac stultum uideatur sperare. Ortum uideri potest ex eo quod refert Herodotus in Thalia: Cum Babyloniorum urbs obsideretur a Dario, quidam Babylonius conuicijs insectans Darium, atq; exercitum: Quid, inquit, istic desideris Persæ? Quin potius absceditis, tunc expugnaturi nos, ἐπεὶ οὐκ ἔμεινον ἡ πόλις, id est, cū mulæ pepererint: uidelicet ratus id nullo unquā tempore futurum, propter ea, quod natura steriles sunt mulæ. At paulopost euenit, ut Zopyro mula quæpiam pareret, quo quidem ostento in spem capiendæ Babylonis erectus est, ac cepit. Huius simile quiddam refertur a Suetonio in uita Galbæ Caesaris. Huius auo procuranti fulgur, cum aquila de manibus exta rapuisset, & in frugiferā quercum contulisset, summū, sed serum imperium portendi familiæ, responsum est. Atq; ille irridens: Sanè, inquit, cum mula pepererit. Quod omen ita arripuit Galba, ut eum postea res nouas molientem, nihil æque confummarit ac mulæ partus, ceterisq; ut obscœnum ostensum horrentibus, solus pro lætissimo acciperet, memor sacrificij dictiq; auiti. Plinius libro 8. cap. 44. de mularum sterilitate scribit hunc in modum: Obseruatum est e duobus diuersis generibus nata, tertij generis fieri, & neutri parentū esse similia. Ea q; ipsa, quæ ita nata sunt, nō gignere in omni animalium genere, idcirco mulas non parere. Huius rei causam adfert Alexāder Aphroditæus, quod femina natura & habitu diuersa, si cōmiscēatur, tertij quiddam ab utroq; diuersum conficiunt, uimq; simpliciū prorsus amittunt: ueluti si misceas albū nigro, abolitis utriusq; coloribus, redditur fuscus ab utroq; diuersus, quem Græci λευκόφαλον appellant. Sed multo exactius de his Aristoteles lib. De generatione animalū secundo, cap. 6. refellens Democriti & Empedocli rationes. Quamquam proditum est in annalibus Romanorū mulas peperisse sæpe, uerum id prodigij loco habitum, ut eodem in loco, quem modo citauit, testatur Plinius. Theophrastus uulgo parere in Cappadocia tradit. Aristoteles libro De natura animalū primo cap. sexto tradit mulas coire ac gignere, in Syria supra Phœnicem: sed esse id animal ibi sui generis, etiam si simile.

Ad Græcas calendas.

LXXXIII

Huius affinem habet sensum, ad Græcas calendas, pro nunquā: Propterea quod Græci nō habent calendas more Latinorū, sed νημελιές, id est, nouilunia. Atq; ad lunæ recursus Græci soluebant ufuras: Vnde Strepisades in Nubibus Aristophanis, optat sibi incantatricem quampiā, quæ carminibus suis efficiat, ne quando luna exoriat: sic enim fore, ut nō reddat ufuras: quandoquidē trapezitæ ad lunas, mutuam dant pecuniam, & lunis ufuræ crescūt. Huc itaq; respexit Augustus, cum diceret ad Græcas calendas soluturos, quos nunquam reddituros mutuum significabat. De quo in ipsius uita scribit Tranquillus ad hunc modum: Quotidiano sermone quædam frequentius & notabiliter usurpasse eum

litera

litera ipsius ἀπὸ γραφοῖ ostentant. In quibus identidem, cum aliquos nunquam soluturos significare uult, ad Calendas Græcas soluturos ait. Huius simile est, quod nunc inter crudicōs iactatur, anno magno Platonis, quem existimant nunquam futurum.

Acessari luna.

LXXXV

Αcessαρία σελλών, id est, Accessari luna. Dicitur in comperendinatos, qui nouā subinde causam comminiscuntur, quo negocium proferant: a nautæ cuiusdam moribus ortum cui Accessari fuerit nomen. Is cum esset ignauus, ita prorogare consueuit nauigationē, ut se diceret lunam magis opportunam expectare. Nam Græci, præcipueq; ex his Lacedæmonij, quicquid essent rerum auspicaturi, superstitiose lunam obseruabant. Id quod tacite notat Euripides, cum in Iphigenia in Aulide responderet Agamemnon, tum nupturā filiam, ubi lunæ dexter circulus aduenerit, uidelicet de plena luna sentiēs, Lucianus in libello de Astrologia, palam refert Lycurgum legem instituisse Lacedæmonijs, ne prælium inirent ante plenilunium. In eam superstitionem iocatur Aristophanes: η̄ πλωσελλω, id est, plenilunio, sero aut nunquam futurum significans. Etenim cum Datis & Artaphernes duces regis Persarum, in Marathone inrupissent, plenilunium obseruabant, ut tum exirent in prælium. Ergo prius quam illi uenirent, Atheniēses bellum aggressi sunt. Historie meminit Herodotus lib. sexto. Inde quasi proverbio de cunctantibus, & quauis occasione rem proferētibus, dicitur, η̄ η̄ πλωσελλω, id est, plenilunio. Adagium refertur a Diogeniano, De lunis Laconicis & alibi nonnihil nobis dicitur.

Plenilunio fiet

Vbi per harma fulgurat.

LXXXVI

ὄπτε δι ἀρματ @ ἀσερέη, id est, Vbi per harma fulgurat. De ijs quæ nimis, cunctanter ac sero, aut admodū raro fiunt: aut cum nimis anxie ac superstitiose captatur rei gerendæ opportunitas. Strabo lib. geographiæ nono, unde natum sit adagiū, indicat scribēs uicum quempiam esse desertum atq; infrequentem apud Mycaletum Bœotiae, seu Mycalessium Tanagrai iuris, quem harma, id est, currum nomināt. Rursum alterum ab hoc diuersum, eiusdem tamē nominis in Attica, quæ quidem tribus ex Atticæ populo Tanagræ similis, atq; ob hanc similitudinem nominis quoq; cōmunionem sortitum. Ceterū harma Bœotiae sic uocatū, quod Amphiarao excusso currus inanis in eum locum delatus sit, ubi nunc: sacellum eius extat. Alij ferunt Adrasto fugiente, currum eius eo loco contractū fuisse, ipsum Arionis opera seruatum: hinc natam parœmiam: ὄπτε δι ἀρματ @ ἀσερέη, id est, Vbi per harma fulgurat, uidelicet Pythicis uatibus fulgur aliquod certum, quod ex eo loco ueniret, obseruantibus, eoq; uisō sacra Delphos mittētibus. Obseruabant autē ad mensis treis, singulis mensibus treis dies, noctesq; totidem: idq; e Iouis fulguralis foco, qui est in muro inter Pythium & Olympiū. Hæc fermè Strabo. Vsum adagiij Plutarchus palam indicat in Symposiacis: οἱ γὰρ, inquit, ἀπαισιος ἢ δι ἀρματ @ ἀσερέη δεινόν ἐστί, ἀναγκάζον. ται τὸν ὄπτε ἀρματ @ ἀσερέη ἢ γινώσκου κατὰ γράφην. id est, Etenim qui raro & per harma, ut aiunt conuiuium exhibent, hi coguntur utcumq; accommodū, ac notum describere. Itaq; de raris & incertis dici solum uidetur. Poterit & per iocum accommodari ad ea, quæ nunquam euentura credamus, quemadmodum aiunt, ad Græcas calendas.

Per harma aliquid facere pro raro

Lydius lapis, siue Heraclius lapis.

LXXXVII

Λιδ @ η̄ρακλεια η̄ λιδ @ λυδία, id est, Heraclius, siue Lydius lapis. In eos dicitur, qui uehementer acri exactoq; iudicio sunt. Refertur a Theophrasto libro De natura lapidum. Ait enim lapidem quendam esse, qui Lydius seu Heraclius, dicatur, qui attritu aurū atq; argentum cuiusmodi sit arguat. Hunc quædam Magnētē putant, uelut Herculanū, qui ferrum ad sese trahit: unde nomen etiam additum σιδηρέτη, sed ex Theophrasti uerbis satis liquet βέσσονον significari, quæ Latini uocant indicē, in quæ Battus ille pastor apud Ouidiū trāfiguratus est, manente nimirū etiā in lapide prodendi studio. Nec Heraclitū uocatum ab Hercule, sed ab Heraclia Lydiæ ciuitate. De hoc meminit Plinius lib. 33. cap. 8. his quiddam uerbis: Auri argentiq; mentionē comitatur lapis, quem coticulam appellant, quondam non solitus inueniri, nisi in flumine Tmolo, ut autor est Theophrastus, nunc uero passim, quem alij Heraclium, alij Lydium uocant. Sunt autem modici, quaternas uncias longitudinis, binasq; latitudinis nō excedentes. Iis coticulis periti, cum e uena lima rapuerint experimentum, prorsus dicunt, quantum auri sit in ea, quantum argenti uel aris, scrupulari differentia, mirabili ratione non fallente. Huc alludit Theocritus in Aita:

q 4 Λυδία

Λυδοί ἴσση ἔχου πέτραν ἄμα. id est, Vt Lydo lapidi par os habeam. Nimirum quo in uarijs osculis optime iudicaret, cuius essent, sic enim ineptiūt amantes, Scholiastes putat hos lapides apud Lydos inueniri, & hinc prouerbiū ortum. Et ne dubites quin de indice loquatur, sequitur χρυσὸν ὀπίσθον τῆν φάλαγγιν ἔχοντα ἀργυρομοίβου. id est, Cuius ab affectu explorat mensarius aurum Sit ne probum. Adagium accommodari potest uel ad personam, uel ad rem. Ad personam hoc pacto: Tu scriptorum meorū optimus iudex, planeq; quod dici solet, ἡρακλῆα λίθον. Item hoc modo: In pensandis aestimandisq; ingenijs emunctissimae naris, ac profum Lydius, ut aiunt, lapis. Ad rem transfertur hoc pacto. Adolescentium ingenia libertas aperit, uiris cōmissum imperium, Lydius, quod aiunt, lapis est.

Amusis alba. LXXXVIII

Ἀδύκη σάδμη, id est, Alba amusi, hoc est, nullo delectur, ac citra discrimē. Aulus Gellius in Noctibus Atticis: Nanq; illi omnes, & eorū maximē Graeci, multa & uaria lectitantes, in quas res cumq; inciderant, alba, ut dicitur, linea sine cura discriminis, solam copiam selectati conuerbant. Plutarchus in commentario, πῶς εἰ ἀδύκη σάδμη. Ἐστὶ μὲν ἐν ἀπείρῳ, ἢ ἀδύκη σάδμη πῶς εἰς λόγους ἀδύκη σάδμη. id est: Est igitur planē alba linea erga sermones garulus, propterea quod nullo delectu quauis de re quiduis nugetur. Effertur & expressius adagium a nonnullis, Ἀδύκη λίθον ἀδύκη σάδμη, id est, In albo lapide alba linea. Diciturq; uel in eos, qui nullo sunt iudicio, uel in stupidos, uel in eos, qui incertis probant, aut significant incerta. Sophocles in Cidalione apud Suidam:

οὐ μᾶλλον, ἢ ἀδύκη λίθον ἀδύκη σάδμη, τῶς μὲν λόγους τοῖς σοῖσι μὲν τιμαίεσθαι, id est,

Nihilō mihi plus indicat sermo tuus, Quam lapide in albo signat alba linea. Citatur a Nonio Marcello Lucilius lib. 30. sed corrupte, ut opinor. Quod genus sunt pleraq; illius: Et amabat omnes Nam discrimen non facit, neq; significat linea alba. Vsurpatur & a Platone in dialogo, cui titulus, Charmides, ubi Socrates ait, se erga formosos adolescentes perinde esse, ut albam amusim in albo lapide, propterea quod neque discerneret fati inter formas, & omnes ex aequo amaret. Sole enim funiculus ille mi nio oblini, quo discrimen faciat, unde & rubricam uocauit Persius: Ac si oculo rubricam dirigat uno.

Eadem per eadem. LXXXIX

Ἀντὶ δὲ αὐτῆς, id est, Eadem per eadem. Refertur in collectaneis Diogeniani, de his, qui semper eadem inculcant, aut eadem assidue faciunt. Non dissimile illi, quod alio reddi dimus loco, ὁ δὲος κῶρινθος, id est, Iouis Corinthus. Potest & in eos torqueri, qui res nugaces nugaciter tractant, ueluti si quis in autorem indoctum indoctos scribat commentarios, aut in obscœnum obscœnos.

Ad amusim. XC

Frequens est apud autores, ad amusim, examusim, examusatim, amusatim, pro eo quod est exquisita diligentia, atq; exactissima cura. Gellius libro primo, capite quarto: Ad haec omnia scripta antiquiora tam curiose spectabat, aut uitutes pensabat, aut uitia rimabatur, ut iudiciū factum esse ad amusim diceret. Et amusitata pro examinatis apud Nonium. Translatum a fabris lapidarijs, aut lignarijs, qui funiculo illo regulari, operis aequalitatem explorant. Quanquā Festus in dictione examusim testatur, amusim quibusdam esse non lineam, neq; regulam, sed ferramentū quo fabri in poliendo utantur. Persius de poeta absoluta carmina componente, quod modo citauimus: Scit tendere uersum, Non secus, inquit, ac si oculo rubricam dirigat uno.

Item in carmine de uiro bono, quod Vergilio tribuunt: Ne quid hier, ne quid protuberet angulus, æquis Partibus ut coeant, ne quid deliret amusis. Vsurpat idem Basilus ad nepotes, cum iubet unamquancq; disciplinā ad finem felicitatis referre, perinde quasi lapides, iuxta Doricum prouerbiū, ad amusim dirigentes. Natum uidet

uideri potest apud Homerum Odysseæ e. cum loquitur de Vlysse nauem sibi fabricante: πῶς εἰ δὲ ἀδύκη σάδμη, ἢ ἀδύκη σάδμη, id est,

Expolijt multa arte superq; induxit amulsim. Rursus Iliados o. Ἄλλ' ὡς τε σάδμη δὸρον νηῖον ἐξίθωκε, τῆς δὲ σάδμη παλάμησιν διακίμων, ὅς ῥά τε πῶς εἰς εὐδύκη σάδμη σποδομοσώσῃσιν ἀδύκησιν. id est,

Materiam ueluti naualem exaequat amulsis, Ducta fabri docti digitis, qui calleat artem Quaecunq; est, teneatq; probe, monitrice Minerua. Est apud eundē & alijs aliquot locis. Ad unguem. XC I

Ad unguē, eundem habet sensum. A marmorarijs sumpta metaphora, qui superinducto ungui, commissuras explorant marmorum. Horatius: Fonteius ad unguem Factus homo, id est, absolutus. Idem in Arte, Carmen reprehendite, quod non Multa dies, & multa litura coeruit, atq; Perfectum decies non castigauit ad unguem.

Vergilius secundo Georgicōn libro: Nec secius omnis in unguem Arboribus positis secto uia limite quadret. Persius: Vt per leue feueros

Effundat iunctura ungues. Macrobius Saturnaliū lib. 1. Nec quisquam alius tam futilis posset esse iudicij, qui Romani anni sic ad unguē, ut aiunt, emendatum ordinem non probaret. Ad consimilem modum Graeci quod exactum sit, & impensius accuratū, θρόνον λέγουσιν. Plutarchus de praeceptis bonae ualitudinis: ἢ μὲν ἐν ἀκείβησιν σφόδρα καὶ θρόνον λέγουσιν ἵσταται. id est: Itaq; uehementer exacta, quae ad unguem obseruata dicitur uicibus ratio. & θρόνον λέγουσιν, pro ἀκείβησιν ἐξέτασαν. Quam uocem usurpat & Athenæus libro tertio: θρόνον λέγουσιν ἢ πάντα τὰ περὶ ἀπίστον τῶν σιωδελιζομένων τὰς ἐκείνους. id est, Porro ad unguem exploras omnia, quae congruunt ijs, qui cum spinis disputant. Incudi reddere. XC II

Eleganter Horat. incudi reddere dixit, pro eo quod est, refingere ac mutare, corrigereq; Et male tornatos incudi reddere uersus. Consimili forma dicunt recoquere. Quintilianus libro duodecimo. Sed praecipue tamen Resingere Res Apollonio Moloni, quem Romae quocq; audierat, Rhodi rursum reformandum, ac uelut coquere recoquendum dedit. Item Horatius: Recoctus Scriba ex quinqueuero.

Lesbia regula. XC III

Lesbia regula, dicitur quoties prapostere, non ad rationem factum, sed ratio ad factum accommodatur. Et cum lex moribus applicatur, nō mores ad legē emendantur: aut quoties princeps se populi moribus accommodat, cū contra conueniat plebem ad principis arbitrium uitam instituire, si modo princeps ipse ad honesti regulam ac scopū respiciat. Huius adagij mentionē facit Aristoteles quinto Moralium lib. τὸ γὰρ ἀόριστος ἀόριστος ἢ ὁ κανὼν, ὡς ἂν ἢ τὸ ἀδύκησιν οἰσδομῆς ὁ μολεθῆσιν κανὼν, πῶς γὰρ τὸ εὐχρηστικὸν λίθος μετὰ κινεῖται, ἢ ὁ κανὼν, id est, Si quidem infinitae rei infinita item regula, quemadmodū plumbea Lesbia aedificationis regula: ad lapidis enim figuram transmueetur, neq; manet regula.

Indignus qui illi matellam porrigat. XC IIII

Hyperbole prouerbialis est, de uehementer inaequalibus, ac ne ulla quidem ex parte conferendis. Martialis: Dispeream si tu Pyladi praestare matellam Dignus es, aut porcus pascere Pirithoi Nam fordidissimū obsequium est, micturienti matellam exhibere, quo qui sit indignus, is uidelicet nimio inferior uidetur. Vnde diuus Hieronymus in epistola ad Nepotianum, inter fordida captatorum ministeria hoc quoq; commemorat: Ipsi, inquit, apponunt matellam, obsidēt lectū. Plutarchus in apophthegmatis Laconicis refert puerū quendam Spartanum ab Antigoño captum ac uenditum, paruisse quidem emptori in omnibus quae non essent indecota ingenuis. Ceterū iussus adferre matellā detrectauit obsequiū, addēs, Non feruam

feruam: Surgente domino, puer, senties, inquit, quem emeris, simulq; cōcensu teſto ſeſe præcipitem dedit. Extat & hodie uulgo tritiſſimus ſermo: Indignus eſt, qui illi calceos de Calciamenta trahat. Quod adagium uſurpatum eſt in literis Euangelicis à Ioanne Baptiſta. Quin etiam portare negant eodem die nominandos, quos admodum inæquales uolunt uideri.

Scopæ diſſolutæ. Scopas diſſoluere.

XCV

Homines nihili, nulliusq; prorsus conſilij, Cicero scopas diſſolutas nominat, ſcribens ad Atticum epiſtolarum lib. 7. his quidem uerbis: Cæſarem uidi Minturnis ad VIIII Calendas Februarias mane, cum abſurdiſſimis mandatis, non ad homines, ſed scopas diſſolutas, ut id ipſum ille mihi uideatur irridendi cauſa feciſſe. Idē in oratore perfecto, agens contra eos qui numeros orationis contemnunt, scopas diſſoluere dixit, pro eo quod eſt rem prorsus inutilem efficere. Nam scopæ colligatæ, & ſpeciē uidentur habere qualemcumq; & aduerſendum pauimentum ſunt accommodatæ. Porro ſi diſſolueris, nihil inutile, nihil inelegantius. Tulliana uerba ſunt hæc: Sed ſi quos magis delectant ſoluta, ſequantur ea ſane: modo ſi quis Phidieæ clypeum diſſoluerit, collocationis uniuerſam ſpeciē fuſſerit, non ſingulorum operum uenustatem: ut in Thucyde, orbem modo orationis deſidero, ornamenta comparent. Iſti autem cum diſſoluant orationem, in qua nec res, nec uerbum ullum eſt, niſi abiectum, non clypeum, ſed ut in prouerbio eſt, & ſi humilius dictum eſt, tamen conſimile eſt, scopas, ut ita dicam, mihi uidentur diſſoluere.

Tibijs apertis

Apertis tibijs.

XCVI

Apertis tibijs, id eſt, clariore uoce. Tranſlatum à tibiçinibus, qui quædam obturatis tibijs foraminibus, qualiſq; preſſiore ſono canunt, quædam apertis tibijs, acriore ſonitu. Quintilianus Inſtitutionū libro undecimo: Illa uero iam penè apertis, ut aiunt, tibijs, qui quocumq; inciderunt, ueterem conſuetudinem fori, & priſtinum morem iudiciorum requirunt. Venuſtior erit metaphora, ſi quis dicatur apertis tibijs inueni in quempiam, id eſt, non clanculum obſectare, ſed palam inſectari, lacerareq; conuicijs: aut apertis tibijs laudes cuiuſpiam celebrare, id eſt, palam & magnifice. Fortaſis in hanc ſententiam pertinet ſenarius ille Græcus quem citat Tullius in Epiſtolarum ad Atticum libro ſecundo, ex poeta neſcio quo: Cn. quidem, inquit, noſter, planè iam quid cogitet neſcio: *φουσῶ γὰρ ὁ μικροῖσι ἀλλίσκοις ἐπι* id eſt,

Tibijs magnis ſpirat

Neq; enim minutis iam ille ſpirat tibijs. Videtur innuere, Pompeium ingentia promittere per legem agrariam, & rem maximam moliri. Athenæus li. 4. refert tibijs genus, quas Anacreon *ἡμιόπτος* appellat, cæteris minores, ſonoq; minus claro, quod ipſum indicat cognomen.

Quid opus erat longis canere tibijs?

XCVII

Longis tibijs canere

Dion libro primo huiuſmodi quoddam adagium refert *τί γὰρ με ἐσθὲ μακροῖσι ἀλλοῖσι ἀλλείν*, id eſt, Quorſum attinebat me longis tibijs canere? Idē aiunt conuenire in eos, qui ſumpſiſſent inanem operam, aut ſumptum. Ductum ab Othone, qui poſt ceſſum Galbam fecerat ſacrum, in quo exta inauſpicatos exitus portendebant. Itaq; poenitens ſumptus & operæ fruſtra inſumptæ fertur ita dixiſſe: *τί με ἐσθὲ μακροῖσι ἀλλοῖσι ἀλλείν*, quæ uerba deinde in uulgi fabulam abierunt: Olim in ſacris, longis tibijs cani ſolitum eſt, qui moſ poſtea ſublatus, autore Plutarcho. Meminit huius & Suetonius in uitâ Othonis: Poſtridie quoq; inquit, in augurando tempeſtate orta, grauiter prolapſum, identidem obmurmuraſſe: *τί γὰρ μοι καὶ μακροῖσι ἀλλοῖσι*, id eſt, Quid mihi cum longis tibijs? Quo quidem loco demitor quid commouerit quendam, non obſcuri nominis interpretem, ut reſectis Suetonii uerbis uelut adulterinis, Dionis ſupponenda putaret: quaſi uero nephas ſit autoribus eandem ſententiam diuerſis explicare formis, aut quaſi non elegantius etiam dixerit Suetonius quam Dion.

Vtinā mihi cōtingant ea, quæ ſunt inter Corinthū & Sicyonem.

XCVIII

Euſtathius enarrās Iliados ſecundū lib. ait hūc uerſum olim prouerbio fuiſſe celebratū: *Εἴη μοι τὰ μετὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ Σικυώνων*. id eſt, Sit mihi quod Sicyonem interiacet atq; Corinthum. Id inde uenit in adagium, quod urbs utraq; eſſet opulentiffima, agriq; longe feraciſſimi interiacerent. Ariſtophanes in Auiſibus, indicat ex oraculo natum: *Ἄλλ' ὅταν οἰκίῳσι ληνὸς πολὺ καὶ τὸ ρῶναι*.

Ἐν τῶν τῶν μετὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ Σικυώνων. id eſt,

Cornix cana lupusq; ubi eadem ſede morantes

Quod ſpatium Sicyonem dirimit atq; Corinthum.

Interpres adſcribit Aefopo conſulenti de parandis opibus, ita reſponſum fuiſſe:

Εἴ τὸ μετὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ Σικυώνων. id eſt,

Si teneas quod agri Sicyonem, interq; Corinthum eſt.

Refertur & à Zenodoro, atq; item Athenæo libro Diphnoſophiſtarum quintō, cōueniet ubi quis oprat ingentia. Poterit & per iocū torqueri in eum, qui quod aſſequi non poteſt, id uotis tamen quaſi ſomniat. Simili figura dictum eſt illud Theocriti in Ergatinis:

Αἶδε μοι ἦσαν ὅσα κροῖσιν πόνα φωνῆ πεπῆδαι. id eſt,

Quæ Croſum tenuiſſe ferunt, utinam illa mihi ſint.

Deum eſſe, deum facere.

XCI

Hyperbolæ ſunt prouerbiales de ſingulari laude dignis. M. Tullius in Oratoris ſui libro 2. In quo tu mihi, inquit, deus eſſe uideris, id eſt, ſingularis ac ſummus. Terentius in Adelphis: Deum te facio, id eſt, ſummis laudibus eſſero. Inde natū, quod priſci mortales, ſi quem ob egregias, ac minime uulgares uirtutes ſuſpiciebāt, eum deum, ac dijs genitum aiebant. Id quod euenit Alexādro Magno, Scipioni Africano, Octauio Auguſto, cumq; his alijs compluribus. Cui quidem rei Ariſtoteles adſtipulatur Moralium lib. 7. hanc, inquit, uirtutem heroicam uelut homine maiorem, & diuinitati proximam uocant. Hinc & Homerus Priamum de Hectore loquentem facit ad hunc modum Iliados *ω, οὐδὲ θεὸς ἄλλος γὰρ θνητὸς πάρις ἐμὸν ναὶ, ἀλλὰ θεοῖο*. id eſt,

Nec iam hominis ſane mortalis filius ille

Esse uidebatur, ſed diuo ſemine natus.

Porro Laconibus, ut idem teſtatur, peculiāris hic erat moſ, ut cū uehementer quempiam admirarentur, diuum uirum appellarent. Idem commemorat Socrates apud Platonem in Menone: *καὶ οἱ Λακωνοὶ ὅταν ἕνα ἐγκωμιάζουσι ἀγαθὸν ἀνδρα, θεῖον φασιν αὐτὸν εἶναι*, id eſt, Et

Lacones quoties laudant aliquē uirum bonū, diuinus, inquit, uir hic. Inde illa apud Homerū ſolēnia: *θεῶν ἰκέλευς ἔσθ' ἑοῖο δῖος*, id eſt, Deo ſimilis, & diuina ſpecie. *ἢ ἰσθὲ θεῶν*, id eſt, Deo par, & admodū diuinus. Contra, in ſigni improbitate uiros, beluas appellamus, idē etiam uulgo tritiſſimū eſt. Diuus Hieronymus ad Aurelium Auguſtinū ſcribens, per Ironiam torſit in quosdam, nō contentos cōmuni hominū iudicio, ſed noua quædam deſiderantes, deos illos appellans. Quintilianus inſtitutionum lib. 1. hominem omnibus numeris conſummatum, uulgo mortalem deum dici ſolitum indicat. Nam ſapientes, inquit, non modo cognitione cœleſtium uel mortalium putant inſtituendum &c.

In cœlo eſſe.

C

Cui conſine eſt, in cœlo eſſe, pro eo quod eſt, ſupra modum fortunatum eſſe ac glorioſum. M. Tullius ad Atticum libro ſecundo: Bibulus in cœlo eſt, nec quare ſcio, ſed ita laudatur, quaſi unus homo nobis cunctādo reſtituat rem. Idem alibi ad eundem: Si uero quæ de me pacta ſunt, ea non ſeruantur, in cœlo ſum. Rurſum alibi: Nihil enim *οὐλοῖσιν ἄλλοις* in cœlo eſſe. Huc alluſit Horatius, cum ait:

Dijs miſcent ſuperis, id eſt,

Beatum me & celebrem reddunt. Theocritus in Hodoeporis,

εὖ θ' ἄρα γὰρ ἔμμιν ἀλλοῖμα.

In cœlum uobis ſalam. Ex aduerſo, qui repente decidunt à ſumma felicitate, dicuntur ex

aſtris decidiſſe. M. Tullius ad Atticum libro ſecundo, de Pompeio loquens: O ſpectaculum unū Craſſo iocundum, cæteris non item. Nam quia deciderat ex aſtris, lapſus potius quam progreſſus uidebatur. Sed expende lector, an hoc dictum magis pertineat ad illud quod alibi retulimus: Tertius è cœlo cecidit Cato. Huic formæ cognatum eſt, in cœlum laudibus ferre, pro eo quod eſt ſummopere laudare. T. Lilius Decadis primæ lib. 2. Manat tota urbe rumor: Fabios ad cœlum laudibus ferunt.

Mortalis deus

Ex aſtris de

lapius

Sæpe etiam est holitor ualde opportuna locutus.

VLVS Gellius in Noctibus suis libro 2. cap. 6. testatur hunc uersiculum o. lim prouerbio fuisse celebratum:

πολλὰ κὶ κῆρυξ ἀνὴρ μάλα καί τοι εἶπεν. id est,

Sæpe etiam est holitor ualde opportuna locutus.

Quo quidem admonemur, non esse fastidiendam salutarem sententiã pro-

pter autoris humilitatem: nam fieri nonnunquam, ut aliquis infimæ sortis ac notæ uir, aut minime doctus, dicat quiddam haud quaquam aspernandum etiam summis uiris. Huic re spondet illud Cæcilianum apud Ciceronem in Tusculanis quæstionibus, sæpe est etiam sub pallio sordido sapientia. Neq; dissonat Plautinum illud in Captiui duo: Vt summa sa pe ingenia in occulto latent. Porro quod ad Græcum attinet adagium, lectorem admo nendum putauit, hunc quidem admodum in omnibus, quos adhuc uiderim, Gellianis co dicibus inueniri scriptum. Verũ sicuti recordor, aliquando scrupulum iniecit mihi, ac men dum subesse monuit Paulus Bombasius Bononiensis, inter bonarum literarum professo res eius ciuitatis ut multo doctissimus, ita longe primi nominis: idq; iure optimo, quippe qui primus ibi Græcas pariter ac Latinas literas parĩ facultate publice priuatimq; docere cœperit: uir alioqui naris emunctissimæ, acerrimiq; iudicij. Mihi uero tum propter egre giam ac multijugam eruditionem, tum ob incredibilem quandam morum suauitatem ita coniunctus, ut haud sciam, an cum ullo mortalium unquam mihi fuerit uel arctior necessi tudo, uel consuetudo iucundior. Hunc igitur in literarijs illis nostris cõfabulationibus ali quando dixisse memini, nequaquã placere sibi dictionem illam κηρυξ in Gelliano pro uerbio: planeq; suppositiã & adulterinam uideri: suspicari uero sese, ut pleraq; sunt apud eum autorem deprauata, pro κωρὸς, nescio quem holitorem, illud κηρυξον submisisse. At tum quidem, quãquam & admodum uersimile uideretur, & plurimum apud me ualere hominis tam eruditi iudicium, tamẽ haud etiam sum ausus, in tanto exemplarium consen su solus dissentire. Verum dum sursum ac deorsum in Græcis autoribus oberro, forte for tuna in collectaneis quibusdam, nullum quidem autoris titulum præferentibus, sed eius modi tamen, ut aut Stobæi, aut certe ex hoc decerpta uiderentur, huiusmodi carmen inue nio citatum ex Aeschylĩ tragœdia, cui titulus, Phryges:

πολλὰ κὶ κῆρυξ ἀνὴρ μάλα καί τοι εἶπεν id est,

Sæpe etiam stultus fuit opportuna locutus.

Proinde prorsum in Bombasij mei pedibus eo sententiã, atq; omnibus eruditis eundem censeo, ut κωρὸς legatur pro κηρυξ, maxime, quod eadem sententiã totidem uerbis etiã uulgo nunc dicitur, à uiro stulto nonnunquã sapiens dictum proficisci. Respondet autem ad illam, quam superius ex Euripide citauimus,

μαρὰ γὰρ κωρὸς λέγει. id est,

Nam stulta stultus loquitur.

Etenim hoc tametsi uere dictum est, tamẽ sit nonnunquam, ut fatuus uel casu, uel impru dens aliquid egregie dicat, & ad rem uehementer accommodatum. Id quod accidere sæ penumero uidemus. Quid enim potuit uel ab homine falsissimo dici accommodatius, q; quod narrat Suetonius dictum à quodam, qui mente parum constabat, in Pompeium & Iulium Cæsarem: Salue rex, salue regina. Cum Pompeius regni affectati laboraret inui dia, Cæsarem rumor esset, Nicomedĩ regi uxoris uice fuisse.

Copia cornu.

Αμαλθείας κωρὸς, id est, Copiæ cornu. Cum assatim omnia superesse significamus, copie cornu dicimus. Translatũ à peruetusta fabulã, quæ uarie narratur apud autores. Quidam ad hunc modum narrant: Rhea Iouem entxa, metu patris infantem in Creta occultit, nu triendum à duabus nymphis, Adrastea & Ida, Melissei filiabus. Hæ nutricauerunt illum capræ cuiusdam lacte, cuius nomen fuerit Amaltea: eam capram Iupiter iam adultus in sydera retulit, uocaturq; à Græcis ἀϊψ ἑρῶνία, id est, capra cœlestis. Huius alterum cornu nymphis nutricibus dedit, uidelicet officij præmiũ, hanc adijciens facultatem ut quic quid optassent, id illis ex eo cornu largiter suppullularer. Ouidius Fastorum libro quinto, paulo diuersius fabulam narrat hoc pacto,

Nais

Nais Amalthea Cretea nobilis Ida

Dicitur in syluis occuluisse Iouem.

Huic fuit hædorum mater formosa duorum,

Inter Dictæos conspicienda greges,

Cornibus aeris, atq; in sua terga recuruis,

Vbere, quod nutrix posset habere Iouis.

Lac dabat illa deo, sed fregit in arbore cornu,

Truncaq; dimidia parte decoris erat.

Sustulit hoc nymphe, cinxitq; decentibus herbis.

Et plenum pomis, ad Iouis ora tulit.

Ille ubi res cœli tenuit, folioq; paterno

Sedit, & inuitio nil Ioue maius erat,

Sydera nutricem, nutricis fertile cornu

Fecit, quod dominæ nunc quoq; nomen habet.

Legimus & Herculem Aetolis donasse copia cornu, propter coercitum cornu fluminis

Acheloi: quare regionem illam antea sterilem, fertilissimam reddidit: cornu nimirum la-

borum duriciem significãte, frugibus feracitatem. Hunc igitur titulum Phocion quidam

Peripateticus libro suo indidit, ut testatur Aulus Gellius. Plinius item ostendit Græcos

aliquot hanc inscriptionem nimis arrogantem suis commentarijs imposuisse, tanquã ni-

hil in eis non cõtineretur, & quiduis inde peti atq; accipi possit. Lucianus de mercede ser

uicibus, καὶ ἐστὶ τ' ἀμαλθείας κωρὸς, ἢ ἀμειλίχης ὀρνίθου γάλα, id est, Et habebis copiarum cor

nu, & lac gallinaceũ emulgebis. Philostratus Dionem sophistã appellat ἀμαλθείας κωρὸς,

uelut omni genere uirtutum expolitum. Plautinus quidam seruus, epistolã quandam co

piæ cornu uocat, quod plurimum ex ea commodorũ capi posset. Aulus Gellius libro de

cimo quarto, capite sexto. Et simul dat mihi librũ grandĩ uolumine, doctrinis omnigenis,

ut ipse dicebat, præsententem. Accipio cupidus & lubens, tanquam si copiarum cornu na

ctus essem. Apud Athenæum Philoxenus secũdam mensam uarijs cupedijs instructam,

copiarum cornu uocat. Citatur à Suida carmen huiusmodi,

ἐν δ' ἰνα βίῳ ἔδιν ἀμαλθείας κωρὸς ἀγῶς. id est

Caprã ubi Amaltheæ præbet mihi pabula cornu.

Carmen est heroicum. Effertur adagium hoc quoq; pacto, ἀϊψ ἑρῶνία, id est, capra cœle-

stis. Comœdia uetus notat Polyagrum quandam uxorem ad quæstum prostituentem, lestitis

quam cœlestem capram uocat, ob immensũ quæstũ, ut testatur Plutarchus in commen

tario De auditijs poetis, εὐδαίμων πολυαγρὸ ἑρῶνιον αἶγα πλετοφόρον τρεφῶν, id est, For

tinatus polyager, id est, multorum agrorum possessor, cœlestem capram opes adferentem

alens. Idem alibi aduersus Stoicos, ὁ δὲ πῶ σωκλῶ λαβῶν ἀμαλθειῶν, id est, At qui Stoicam

acceperit Amaltheam, irridens paradoxa Stoicorum, qui suo sapienti tribuunt uniuersã,

diuitias, libertatem, sanitatem, regnum. Horatius in Odis,

Beata pleno Copia cornu.

Lac gallinaceum.

III

ὀρνίθου γάλα, id est, Gallinarũ lac, eundem habet sensum. Dicitur enim in opulentos,

& quibus quiduis rerum suppeditat. Aut de raris inuentu atq; ob id preciosis: ut sit hyper

bole significans nihil omnino deesse. Plinius in præfatione historiarum mundi, irridens Græ

corum deliciosas quædam & magnificas inscriptiones: Cerion, inquit, inscripsere, quod

uolebant intelligi fatuum, alij κωρὸς ἀμαλθείας, quod copiarum cornu, uelut lactis gallinacei

sperare possis in uolumine haustum, Aristophanes in Vespis,

Εγὼ γὰρ εἶδ' αὐτὸ ὀρνίθου γάλα

Ἀπὸ τοῦ βίβλα βόμι ἀν, ἢ με νῦν ἀρσῶ εἶς, id est,

Non lac Hercle gallinaceum

Hæce pro uita capiam, quam mi adimis in præsentia.

Eustathius in quartum Odyssæ, citat hoc adagium ex Anaxagoræ fabula, cui titulus, ὠα.

Rursum Aristophanes comicus in fabula, cui titulus, ἑρῶνιδου,

Δάτω μιν ὑμῖν Ἀύρις, ποισί, πείδωμ πεισίμ

τλαθου γίφαν, δὴ δ' αἰμονίαι,

Εἶομ

βίον, ἀρρωσίων, νεότητά, γέλωτα
 Χορός, θάλιας, γάλακ' ὀρνίθων,
 ὡς τε πρὸς τὴν οὐρανὸν ὑποῖν ἡ γὰρ ἀγαθῶν. id est,
 Dabimus uobis ipsi, filijs, filiorum filijs, opulentiam bonæ ualitudinis, felicitatem, facultates, pacem, iuuentam, risum, choros, festa, lac gallinarum, ut sitis præ bonorum copia laboraturi. Strabo Geographiæ lib. decimoquarto, narrat de Samiorum agris, quod essent omnium rerum ampliter feraces, illud uulgo iactatum esse, quod lac etiam ferrent gallinaceum. Idem testatur hoc adagium apud Menandrum comicum inueniri. Athenæus libro Dipsosophistarum nono, ex mediæ comœdiæ scriptore quopiam Mnesimacho, senarios hos adducit, καὶ δὲ λεγόμενον,

Σπαιδιότρογον πάρεσι ὀρνίθων γάλα, καὶ φασσιανὸς ἀρρωσίων καλῶς id est, Et quod dicitur prouerbio,

Lac suppetit res rara, gallinaceum, ac Plumis reuulsis phasianus adprobe. Rursum libro nono adducit ex Numenio, ἡ δ' ὄρνιθ' ἀρρωσίων καλεῖται γάλα, id est,

Atq; quod gallinæ dicitur lac. Idem libro tertio indicat, quibusdam lac gallinaceum esse, album oui.

Non omnibus dormio. 1111

Non omnibus dormire dicuntur, qui non omnibus inseruiunt, neq; per omnia gerunt morem. Translatum putant à maritis quibusdam nimis obsequentibus, qui uxores suas adulteris scientes produnt, somnum interim inter pocula simulantes, ut adultero quodlibet liceat. Quod genus obsequij notans Iuuenalis,

Doctus, inquit, spectare lacunar,
 Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso.

Plutarchus in libro, cui titulum fecit, ὀφθαλμῶν, fabulam super hac re non illepidam narrat. Cum Galba quispiam conuiuio Mœcenatem accepisset, sentiretq; iam è nutibus hominem inflammatum in uxorem suam, sensim demisit caput, perinde quasi dormiret. At cum interea famulus quispiam ad mensam accedens, uinum clam tolleret, ibi iam uigil & oculatus: Infelix, inquit, an nesciebas me soli Mœcenati dormire? Meminit huius adagij, & ad hunc quem dixi modum exponit Festus Pompeius, citans ex Lucilio, tractum ostendens à Catio quodam, qui Pararencho dicitur sit, quod simularet dormientem, quo impunitus eius uxor mœcharetur. Idem indicat huius rei meminisse Lucilium. Usurpat & M. Tullius libro familiarium epistolarum septimo, Olim non omnibus dormio, sed ego mi Galle,

Non omnibus seruiro

non omnibus seruiro. Videtur indicare Cicero alterum, puta, non omnib. dormio, uetus fuisse, alterum nempe, non omnibus seruiro, nouum. Vtrunq; certe prouerbiale, sed prius illud pertinet ad cōcessionem iuris, hoc posterius ad obsequium impendendum. Idem Tullius epistolarum ad Atticum lib. 13. Est bellum aliquem odisse libenter, & quemadmodum dicitur non omnibus seruire. Qui quidem locus, ut hoc obiter admoneam, mihi non uidetur carere mendo. Fortasse scriptum erat, & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus seruire. Quin & hæc ipsa uox, seruire, non uacat metaphora, cū dicimus,

Scenæ seruire

seruire scenæ, seruire temporis, seruire uitij, seruire ingenio uxoris, seruire populo, seruire commodis priuatis, pro eo quod est, nihil non facere quod satisfaciat.

Sardi uenales. V

Σαρδιανοὶ ὄνιοι, id est, Sardi uenales. In eo libello, cui titulus est, De uiris illustribus, quæ alij Plinio, nonnulli Suetonio tribuunt, utriusq; reclamante stilo, huiusmodi quoddam adagium refertur: Sardi uenales, de negotio infinitæ prolixitatis atq; inexplicabilis. Idq; hinc esse ortum tradunt, quod Tiberius Sempronius Gracchus, cum altero consulatu Sardiniam domuisset, tantum ex ea captiuorum adduxit, ut longa uenditione res in prouerbium abierit. Plutarchus in Problematis Romanorum, aliam adfert causam, nimirum olim inoleuisse morem apud Romanos solennem, ut qui ludos æderent in Capitolio, Sardos uenales pronunciant, prodiretq; puer quispiam, per ludibrium monili citius, quam bullam uocant. Eum morem hinc ortum putat, quod Veientes Hetruscorum populi, multum temporis cum Romulo bellum gessissent, quodq; horum urbem postremam Romulus expugnasset, etiam si T. Livius libro 1. narrat, uictos quidem à Romulo Veientes

Veientes, sed tamen uictorem ab urbe munita abstinuiffe. Vnde & regem ipsum, & cum hoc captiuos quam plurimos Romam deductos, uenales pronunciauit. Porro cum Lydi ab initio fuerint Hetrusci, quemadmodū testatur & Herodotus libro primo, Lydoru autem caput erat Sardis, inde factum, ut Hetruscos Sardorum nomine pronunciarit uenales. Refert eadem Plutarchus in uita Romuli licet aliquanto diuersius. Debentis Veijs captus est illorum dux, qui cum esset prouecta ætatis, uisus est rem imprudenter gessisse quam pro ætate. Vnde mos inoleuit, ut quoties Romani ob partam uictoriam immolarent uictimam, senem purpura indutum per forum in Capitolium inducerent, bullaq; ad collum appensa, quod tum erat puerorum insigne, præco Sardinios uenales pronunciat. Hetrurix caput: Veij sunt, & Hetrusci Sardinoru coloni putantur. Vnus est hoc adagio M. Tullius libro Epistolarum familiarium septimo, ad Gallum: Habes; inquit, Sardos uenales; alium alio nequiores. Sentit Cicero de contemptis & improbis: & ni fallor, patria quoq; Sardis. Nam ita scribit paulo ante hunc locum: Id ego in lucris pono, nō ferre hominem pestilentiore patriā sua.

Dasyppus carnes desiderat. VII

Δασύππος κρέων ὑπόθυμῆ, id est, Dasyppus carnes desiderat. Dicitur in eos, qui ea requirunt ab alijs, quæ ipsi affatim sunt domi. Est enim dasyppus de genere leporum. Lepus autem, ut autor est Plinius libro 8. capite quinquagesimo quinto, animal est innocuum, esculentum & foecundum, omnium prædæ nascēs: Solus præter dasypodem superfoetat, aliud educans, aliud in utero pilis uestitum, aliud implumie, aliud inchoato gerens partu. Dicitur est autem dasyppus, à pedibus hirsutis ac uillosis.

Tute lepus es, & pulpamentum quæris. VII

Sunt qui existunt cū proximo idem esse, quod legitur in Eunuchō Terentiana: Tu lepus pulpa te lepus es, & pulpamentum quæris. Dicitur est autem à milite glorioso in adolescentem mentū quærit. Rhodium, qui scorto suo alludebat, ipse ea ætate, qua scorti uicibus fungi posset. Donatus allegoriam uarijs modis exponit, indicans prouerbiū hoc in molles conuenire, propterea quod lepus à posteriore parte, hoc est, à lumbis & clunibus pulpamentum de se præbeat, eaq; corporis parte lautissimus sit: uel quod eum canes, amatorum instar, sequantur: uel quod lepus à Physicis dicitur incerti sexus, modo mas, modo foemina. Quæ commenta mihi frigidiora uidentur, ac ut simplicius, ita uerius esse puto, ad Græcam parœmiam referre, Δασύππος κρέων ὑπόθυμῆ. Flauius Vopiscus in Numerano imperatore, scribit adagium Terentianum, Liiij esse Andronici uetustissimi Romanorum comici.

Pari iugo. VIII

Pari iugo dixit Plinius in Epist. pro eo quod est, pari studio, pariq; conatu. Quadrabit in eos, qui negotiū cōmune certatim ac simili contentione agunt. Translatum à bubus, idem plaustrum æquali iugo trahentibus. Plinij uerba sunt hæc: Habet quidem gloria in studijs præsertim quiddam ἀνοινόμενον, nobis tamen nullum certamen, nulla contentio, cum uterq; pari iugo non pro se, sed pro causa niteretur. Theocritus in Aita,

Ἀλλήλους δ' ἐφιλοσύνεον ζυγῶν. id est, Pariq; iugo sese inuicem amabant. De amore mutuo & æquali, quem Græci uocant ἐσφρόνησον. Huic finitima sunt, quæ scribit diuus Hieronymus ad Augustinū: Romæ dicuntur esse q; plurimi, qui possint & audeant tecum congregari, & in disputatione sanctarum scripturarum iugum ex æquo ducere. Extat & Græcis prouerbium,

Ἐγὼ τε καὶ σὺ ταύτην ἑλισσόμεν ζυγόν id est, Idem egoq; tuq; ducimus simul iugum. Quod suo referemus loco.

Vno fasce complecti. IX

Vno fasce complecti legitur apud eundem Plinium, pro eo quod est, eadem opera, & consuetudine agere, non separatim. Verebamur, inquit, ne nos dies, ne nox, ne latera deficerent, si tot crimina, tot reos uno uelut fasce complecteremur. Translatum est ab ijs, qui res multas simul colligant, quo commodius gestari queant. Id Græci dicunt συλλέβδω, συλλέβδω id est, comprehensim.

Salem & mensam ne prætereas. X

Ἀλλ' ἐν πρῶτῳ ζῶν μὴ πρῶτα βάλῃς, id est, Salem & mensam ne prætereas. Ne negligas amiculorum consuetudinem, aut ne uiolens amicitia iura. Nam his rebus olim conciliabantur

amici, & familiares antiquitus mutua inter sese cōiuiua acitabant. Quemadmodum testatur etiam Diogenes Laertius in uita Pythagoræ. Et astipulatur Theocritus in Hyla, οἱ μίαν ἀμφω ἐταίροι ἀεὶ δαίνωντο πρᾶπτερον. id est,

Qui ad mensam semper eandem Cœnabant ambo fidi nimirum ut amici.

Mensa communis Loquens de Hercule ac Telamone. Tum Euripidis Hecuba, Polymnestoris exaggerans facinus, hospitalis etiam mensæ facit mentionem:

κοινῆς πρᾶπτερος πολλὰς τυχερῶν ἐμοί. id est, Mensa receptus sæpe communi mihi.

Panis fractio Quin & Esdræ lib. 1. cap. 4. ita legimus, Nos ergo memores salis quod in palatio comedimus, quia læsiones regis uidere nephas ducimus &c. Inde est, quod, ut docet apud eundem Laertium Alexander in commentarijs Pythagoricis: Pythagoras uetabat frangi panem, uidelicet ne dissecatur quod amicos copularet. Idem censuit salem potissimum in mensa apponendū, quod æquitatis ac iustitiæ nos admoneat, ut quod & seruet, tureaturque quicquid occuparit, & ex liquidissimis rebus aqua maricq; fiat. Origenes aduersus Celsum lib. 2. Parium quempiam Iambographum adducit, qui Lycomantem insectatus sit, quod salem ac mensam esset prætergressus. Idq; detorquet ad Iudam Christi proditorem. Idem in Matthæum sic loquitur de Iuda: Neq; salis eiusdem neq; mensæ, neq; panis comunicati memor est factus. Atq; haud scio an Christus ipse, religionis nostræ princeps, hæc alluserit, ut illi consilium fuisse uidetur in rebus multo uulgatissimis altissima mysteria sua recondere, præcius fore ut hoc symbolum à Iudæis irrisum gentes amplecterentur. Certe apud Macedones patrio ritu fœdus, quod sanctissimum uellent haberi, sic inibant, ut panem gladio diuisum uterq; libaret. Auctor Q. Curtius libro octauo.

Baceli similis. XI

κελλο βακίλλω, καὶ βέκκλω εἶ, id est, Bacelo similis, & Bacelus es. In cinædos ac parum uiros dictum, aut in magnos quidem corpore, sed animo stupidos. Tractum à forma moribusq; Baceli cuiusdam. Ait Suidas Bacelū proprie significare eum, qui sit exectus, eoq; in molles dici, quod hoc morbo potissimum laboret illud hominum genus. Antiphanes in Caribus, Bacelum quempiam taxat apud Athenæum libro quarto.

οὐχ ὄρεῖς ἀρχέμενον τὰς χερσὶ τὸν βέκκλον, εἰδ' ἀρχώετται; id est,

An Bacelum non uides, Manibus suis sic saltitantem, nec pudet?

Meminit huius Suetonius in uita Augusti, scribens eum peculiari uocabulo, Bacelum pro stulto assidue solitum dicere, quanquam in uulgatis codicibus Baceolus scriptum est. Hermolaus existimat & apud Quintilianum recte pro Bagoa, Bacelum legi posse. Verba Fabij sunt hæc, At uero statuarum artifices, pictoresq; clarissimi, cum corpora speciosissima pingendo fingendoque effingere cuperent, nunquam tamen in hunc inciderunt errorem, ut Bagoam, aut Megabysum aliquem in exemplum operis assumerent sibi. Verum equidem non uideo, cur Fabiana scriptura mutanda sit, cum βαγάς barbara lingua significet eunuchum, quo nomine Lucianus philosophum quendam inducit qui uultu corporisq; figura eunuchum præ se ferret. Quin & Ouidius de amoribus, seruum puellæ custodem Bagoum appellat,

Quem penes est dominam seruandi cura Bagoæ.

Batalus. XII

βάταλος εἶ, id est, Batalus es. Olim in effœminatōs per contumeliā dicebatur. Plutarchus ostendit id cognominis Demostheni puero inditum fuisse, & ab inimicis probro obiectum. Porro cognominis huius idem uarias adfert rationes: uel quod Batalus quispiam fuerit tibicen, mollis & effœminatus, qui muliebribus sandalijs primus omnium in scenam prodierit, ac musicam, ut ita dixerim, euitarit: uel quod poetæ cuidam obscæno nomen fuerit Batalo: uel quod apud Atticos Batalus appellata sit ea pars corporis, quæ uerecundæ nominari non potest. Meminit huius rei Libanius. Idem nempe Demosthenes iam prouecta atate, simili contumeliā dicitur esse Argas: siue quod hoc nomine fuerit quispiam malarum auro: legum: siue quod, ut existimat Suidas, serpentis

serpentis genus sit Argas. Dicunt item Græci βαπαλίξιδω, pro eo quod est, turpiter atq; effœminate uiuere.

Bene plaustrum percussit.

XIII

Rusticorum prouerbiū est, Bene plaustrum percussit. Apparet dici solitum in eos, qui quempiam impellunt, quod supra sponte iam propendebat. Translatum à plaustris onustis, quæ quo exoneretur, solent euerri. Fit autem id commodius in eam partem, in quam propter solum declinatus inclinant. Donatus indicauit hoc adagiū, exponens in Eunucho hæc Parmenonis uerba, Perculeris iam tu me? Ab hac sententiā non abhorret Plautinum illud in Curculione, Qui monet, quasi adiuuat. Verba sunt lenonis, qui libentius sit mutaturus fidem, admonitus à trapezita, quod tamen uel citra monitorem erat facturus. Idem eleganter expressit Sophocles apud Plutarchum in uita Artaxerxis.

τὰ χεῖρα πειθῶ πῶ καὶ οὐδὲν ὀδύπορα. id est, Rerum malarum facilis est persuasio. Pleriq; ad deteriora procliuēs sunt.

In Care periculum. XIII

ἐν καρὲ τὸν κίνδυνον, id est, in Care periculum, subaudi, facito, hoc est, in homine, aut re uiltiore, fac periculosam experientiam, in qua si parum feliciter cesserit, non multum sit dispendij capiendū. Huic adagio Carum mores fecere locum. Hic populus est, ut auctor est Mela Pomponius, incertæ originis, ut quos alij κάρυθρονες, id est, indigenas, nonnulli Pelsagos, alij Curetes existimant, gens usq; adeo armorum pugnaq; amans, ut aliena etiam bella mercede conducti soliti sint agere. Vnde Theocritus in Encomio Ptolemæi, οἷο πρὸς ἡμῶν πενήτεσι dixit, id est, Bellandiq; audis Caribus.

Item Herodotus in Euterpe, ostendit Cares barbaro seruilicq; fuisse ingenio, & ad quiduis malorum ferendum paratos, mercede proposita. Id quod indicat & Aristophanes in Aulibus, εἰ δὲ δὴ λὸς δὲ καὶ καὶ, id est, Quod si seruus est & Car. Strabo libro Geographiæ decimo quarto, narrat Cares tota quondam crasse Græciā, passimq; stipendijs meruisse. Carum in rebus bellicis usque adeo præcelluisse, ut passim apud poetas arma bellica Carica nominetur, quemadmodum Anacreon Caricam loricam, Alcæus Caricam cristam dixit, ad quam alludit Aristophanes in Aulibus. Suidas scribit, Cares primos mortalium mercede militasse, ut qui uitam suam uilem haberent. Hos igitur, qui cōduxerant primos in acie collocare consueuerant, ut primos hostium impetus suo exciperent periculo, aut ubi fortuna belli difficillima uideretur, illic obijciebantur. Perse sua lingua κάρυθρονες appellabant, qui raptō uiuebant. Carum laudem his temporibus amulari uidentur Eluetij, gens bello nata, simplex alioqui, ac minime malum hominum genus, planeq; dignum, ut equidem sentio, quod hac quoque nota uacaret, & in literis, & in cæteris honestis studijs egregie ualiturum, si relictis bellis huc animum appellerent. Vsurpat hoc adagiū Socrates apud Platonem in Euthydemo, iubens in se potius fieri periculum transformationis, uelut in homuncione Care, quem si perdas, nō admodum grauis sit iactura. Εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νεοί φοβέσθε, ἀσπὸρ ᾧ καρὲ ᾧ ἐμοὶ ἐσω ὁ κίνδυνος, εἰς ἐγὼ ἐπέδην καὶ πρὸς ἐβύτης εἰμὶ πρὸς ἀκινδυνόειν ἐπιμῶ, καὶ πρὸς ἀκινδυνόειν ἐμοὶ τὸν Διονυσόδωρον τὸν ἄσπυρον τῆς μηδίας τῆς ἡλίου, ἀφ' ἡνὶ τῶ με, καὶ εἰ μὴ βόλεται, ἐπέτω, εἰδ' εἰ βόλεται ἴσθ' ποίετω, μόνον χρεὼν ἀφ' ἡνὶ τῶ, id est, Quod si timetis uos iuuenes, in me tanquam in Care fiat periculum. Nam & ipse quandoquidem senex sum, paratus sum subire periculum, meq; ipsum trado huic Dionysodoro, quasi Medææ Colchicæ. perdat me, & si uelit in lebere coquat me. Sin minus, quicquid uoluerit, id faciat, tantum ut me reddat probum. Idem in Lachete huc respexit, cum ait: Cogitandum esse ijs, qui primum docere incipiunt, & artis suæ periculum cum magno iuuenum periculo faciūt, non Carem quempiam mercenarium, sed ciuium liberos in discrimen adduci. Et hunc imitatus Aristides in oratione Panathenaica, ᾧ δὲ τῶ καρὲ, καὶ ἐν ᾧ τὸς ἐαυτῶ σώμασι τὰς πείρας ποιέμενοι, id est, in Care uero, non in suis ipsorum corporibus facientes periculum. Vtus est eodem M. Tullius in actione pro L. Flacco: Quid, inquit, de tota Caria: nonne hoc uestra uoce uulgatū est, Si quid cum periculo experiri uelis, in Caria potissimum esse faciendum? Quem quidem locum apparet esse uitiatum, neq; uerear deierare, in Care legendum esse, non in Caria. Huic diuersum est illud: Aureo piscari hamo: quod alibi reddemus.

In dolio

In dolio figularem artem discere. XV

Item illud, *ἢ πῖθω τὴν κοραμείαν μανθάνω*, id est, In dolio figulariam artem discere. De ijs, qui protinus maximis in rebus artificij sui capiunt experimentum, cum paulatim à minutis ad summa proficisci cōueniat. Neq; enim figulus statim à dolio, id est, uase maximo artem auspicatur, sed à pusillis quibusdam uasculis, in quibus non sit graue dispendium, si quid secus accidat. In hanc fermè sententiã usurpat Plato in Lachete: *Σκοπεῖν χρὴ μὴ ἀπὸ τοῦ μεγάλου ἀλλὰ ἀπὸ τῶν μικρῶν κινδυνώσασθαι, ἀλλ' ἢ τῶν μεγάλων, ἅμα δὲ τῶν μικρῶν*, id est, Considerare oportet, ne hoc periculum nobis fiat, non in Care, sed in filijs, simul atq; amicorum liberis, ac planè contingat, quod prouerbio dicitur, in dolio figulina. Dicæarchus ad aliam sententiã torquet prouerbium, ut admo neat unumquenq; artificem in suis negocijs exerceri oportere, uelut aurigam in ducendis curribus, nauclerum in gubernãda nauí, medicum in curandis morbis. Tanquam absurdum sit, figulum in aurigatione uersari, re uidelicet aliena, ac non magis in dolio. Atq; ita huc pertinebit illa sententiã:

Quam quisq; nouit artem, in hac se exerceat.

Et Horatianum illud in Epistolis:

Nauim agere ignarus nauis timet, abrotanum agro Non audet nisi qui didicit dare, quod medicorum est

Fabri fabri, t. Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Scribimus indocti, doctiq; poemata pafsim.

Sic propemodũ usurpat Gregorius Theologus in Apologia De fuga: *ὅς τινι πειθαρχεῖ ἀλλὰ οὐκ ἀδικεῖ, πρὶν αὐτὸς ἰκανὸς πειθαρχεῖν, καὶ ἢ πῖθω τῆς κοραμείας τὸ δὴ λέγεται, ἢ τῆς ἀλλοτρίης ἀναγωγῆς ἐκμελετῶν τὴν διδασκαλίαν, λίαν ἔμοι φάνηκεν ἀσυνήτη*, id est, Itaq; alios uelle docere, prius quam ipsi satis edocti sint, & in dolio, quod aiunt, figulinam, in aliorum animis meditari pietatem, mihi quidem uidetur hominum insigniter desipientium.

Ne sutor ultra crepidam. XVI

Huic finitimum est illud, Ne sutor ultra crepidam, id est, Ne quis de his iudicare conetur, quæ sint ab ipsius arte, professioneq; aliena. Quod quidẽ adagiũ natum est ab Apelle nobilissimo pictore. De quo Plinius libro 35. cap. 10. scribit in hunc modum: idem perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus, atq; post ipsam tabulam latens, uitia quæ notarentur auscultabat, uulgum diligentiorẽ iudicem quam se preferens: feruntq; à sitore esse reprehensum, quod in crepidis una intus pauciores fecisset ansas. Eodem postero die superbe ob emendationem pristinæ admonitionis cauillante circa crux, indignatum prospexisse, denunciantem ne supra crepidam sutor iudicaret. Quod & ipsum in prouerbium uenit. Hactenus Plinius. Huic simillimũ est, quod refert Athenæus. Stratonicus, ci-tharædus fabro secum de musica contententi: Non sentis, inquit, te ultra malleum loqui. Eodem pertinet, quod huius nepos in epistolis scripsit, de artificio nõ recte iudicare quenquam, nisi & ipsum artificem. Quodq; primo Moralium libro dixit Aristoteles, earum rerum unumquenq; iudicem esse idoneum, quarum sit eruditus. Et quod idem scripsit libro secundo Naturalium, cæcum disputare de coloribus. Quæ uerba iam inter nostri temporis scholasticos in prouerbium abierunt, quoties quispiam de rebus ignotis disputat. Ad eandem sententiã referendum, quod ait Fabius Pictor apud Quintilianum, felices futuras artes, si soli artifices de ijs iudicarent.

Dij facientes adiuuant. XVII

Varro libro de re rustica primo: Et quoniam, ut aiunt, dij facientes adiuuant, prius inuocabo deos. Significabat diuinam opem nõ cessantibus, sed industrijs, & pro sua uitili conantibus auxilio esse solere. Huc arbitror referendum illud Homericum carmẽ, quod iam uelut in prouerbium abiit:

Τηλεμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἦν φρονὶ σῆσι νόησεις,

ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ἑσπέρησέ τοι. id est,

Hæc partim ipse tuo perpendes pectore tecum,

Partim aliquis diuim tibi suggeret.

Id M. Tullius usurpauit libro Epistolarum ad Atticũ nono: Omnia uobis imparatis agenda. Sed tamen *ἄλλα μὲν αὐτὸς, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ἑσπέρησέ τοι.* id est,

Partim

Partim ipse inuenies, partim fors suggeret ipsa.

Cum Minerua manum quoq; moue. XVIII

Huic finitimum est, *οὐκ ἔλλωε ἢ χεῖρα κινεῖ*, id est, Auxiliante Minerua manũ interim moue. Monet adagiũ, ne fiducia diuinæ opis industriã remittamus. Conuenit peculiariter in mulieres, quæ lanificium exercent, fauente quidem atq; inuocata Minerua: sed nihilo segnus interim operi insistentes. Sunt qui putent ab agasone quopiam natum, cuius alius cum luto infixus hareret, deberetq; illi succurrere, ociosus Herculem implorabat. Huic respondisse deum, uti interim manum admoueret asino laboranti, atq; ita demũ nomen adfuturum. Alij diuersam huic fabulam adferunt, puta quendã cum esset decertaturus, Mineruam consuluisse, num futurum esset ut uictor discederet. Respondit fore. Verum cum ille ingressus in theatrum, in certamine manibus staret ociosus, percussus ab aduersario uictum fuisse. Ad hoc adagiũ pertinet elegantissimum illud carmẽ, quod ex Agathonis tragœdia citat Aristoteles, libro Moralium Eudemiorum quinto:

τὴν τύχην ἐσφραγε, καὶ τὴν τύχην ἰδέσθω, id est,

Fortunam ut ars, fortuna ita artem amat inuicem.

Citatur à Suida senarius hic in eandem sententiã:

ἀνὸς ἂν οὐκ ἔσθω, εἰ περὶ θεῶν κἀλφ.

Fac interim aliquid ipse, dein deos uoca.

Nostro Marte. XIX Marte nostro

Quoties nullis auxilijs adiuti, nostropte ingenio, proprijsq; uiribus rem peragimus, nostro Marte peragere dicimur. Aut etiam cum nostro periculo res geritur. M. Tullius libro officiorum tertio. Hanc igitur partem relictam explebimus, nullis adminiculis, sed, ut dicitur, Marte nostro. Hactenus ille. Idem Philippica 2. de Deiotaro loquens. Rex enim ipse sua sponte, nullis commentarijs Cesaris, simul atq; audiuit eius interitum, suo Marte res suas recuperauit. C. libro secundo, titulo Ne liceat potentioribus, capite primo: Diuine admodum constituit Diuus Claudius consultissimus princeps, parens noster, ut iactura causæ afficerentur hi, qui sibi potentiorum patrocinium aduocassent, ut hoc proposito metu, iudiciaræ lites potius suo Marte decurrerent, quam potentiorum domorum opibus niterentur. Rursus lib. tertio, titulo De iudicijs, cap. 11. Illo proculdubio obseruando, ut si neq; per alterutram litigantium partem, nec per iudices steterit, quo minus lris suo Marte decurrat, sed per patronos causarum licentia detur iudici. Translatum uidetur ab imperatoribus, qui suis ipsorum auspicijs & copijs bellum sustinent: siquidem Plautus etiam Meis copijs, dixit, pro Meo Marte. Sapiunt prouerbium etiam illa, Varro Marte, dicitur Marte, iniquo Marte. Huic adagiõ penè diuersum est illud quod alibi retulimus, *καὶ αὐτὸν θεῶν*, id est, Non absq; Thefeo.

Ne quicquam sapit, qui sibi non sapit. XX

Sententiã uel hodie uulgo frequentissime iactata, Frustra sapere, qui sibi nõ sapiat. Plautus in Hippiã maiore *καὶ πολλοῖς*, inquit, *συνδρακῆ, ὅτι τὸν ἑσθὼ, αὐτὸν αὐτὸς μάλιστα δὲ σὺ* qui nescit *φῶν ἔσθω*, id est, Idem itidem & pleriq; uidetur, quod oportet eum qui sapiat, ipsum sibi maxime sapientẽ esse. Usurpat & Cicerò in epistola quadã ad Trebatium, ostendens ex tragœdia Medea sumptam: Et quando, inquit, coepi agere Medeam, illud semper memento: Qui sibi ipse sapiens prodesse nequit, ne quicquam sapit.

Est autẽ uersus trochaicus. Idem Epistolarum familiarium lib. decimotertio, ad Cæsarem imperatorem: Itaq; ab Homeri magniloquentia confero me ad uera præcepta *Εὐειπίδης, μισθὸς σοφῶν ὅς ἔσθω αὐτὸς σοφός.*

Quem uersum senex Præcilius laudat egregie. Idem libro de diuinatione primo citat ex Ennio in diuinos, Qui sibi ipsimet non sapiunt, alteri monstrant uia. Quibus diuitias pollicentur, ab his drachmas ipsi petunt. Citatur à Luciano in Apologia:

μισθὸς σοφῶν ὅς ἔσθω αὐτὸς σοφός. id est,

Sapientem eum odi, qui sibi ipse non sapit.

Eundem Alexander torfit in Calisthenem, qui se moribus eorũ quibuscum uiuebat non accommodaret, sed præ se ferebat, nihil eorum quæ illis gerebantur sibi placere. Ea q; libertas optimo uitro attulit exitium, cum Anaxarchus philosophus omnium adulatorum abiectissimus, haberetur in precio. Eam sententiã sic ad unguem seruant huius tempestatis

homines

lijs quibusdam haudquaquam contemnendis, hunc autorem illustravit: admonet prouer-
bium ductum ab ijs, qui festinant cursu, ut non dissimile uideatur illi, *ἀμφοτέρως χροσίν*,
id est, Ambabus manibus, quo prouerbio sedulitatem celeritatemq; peragendi negotij si-
gnificamus: Vel à nauigantibus, perinde quasi dicas, duobus clauis. Nam gubernacu-
lum nauis pedem appellant, quod eo nauis cum huc atq; illuc uertitur, uelut ingredi ui-
deatur. Itaq; confine fuerit illi, quod alibi diximus, *ὡδὲ δ'νοίω δρμείν*, ut alterutrum sensum
accipiamus, aut summo studio, summaq; celeritate illos ad urbem confugere solitos, aut
tutissimum illic omnium receptaculum fuisse. Quamquam Aristophanes *ἐν ὄρνισιν*, ad ce-
leritatis significationem retulit, cum ait:
Ἀνεπήμειδ' ἐκ τῆ πατρίδος ἀμφοῖν ποδῶν, id est,
 E patria utroq; deuoluimus pede.
 Interpres admonet à nauibus sumptum, secundo uento currentibus: sensum autem esse
 hunc, summa uis, summoq; conatu.

A. ianua aberrare

Quis aberret à ianua. XXXVI
Τὸς αὐ θύρας ἀμάρτοι; id est, Quis aberret à ianua. Dicitur solitum, ubi quis penitus aberret
 à uero, totoq; fallitur iudicio. Vsurpatur ab Aristotele *τῶν μετὰ τὰ φυσικά*, libro secundo,
 ipsa statim in fronte: & in omnibus quidem exemplaribus, quæ mihi uidere contigit, *θύρας*
 per u scriptum reperio. Præterea ianua uertit Argyropylos, nec malus interpres, nec phi-
 losophus cuiquam aspernandus. Ad hæc Auerrois, cuius nunc præcipua in philosophia
 scholis autoritas, hunc enarrans locū, palam declarat se de ianua sensisse. Deniq; in con-
 mentarijs Alexandri Aphrodisi, consimili modo *θύρας* inuenio. Quod si quo modo fas
 esset, à tot exemplaribus, à tantis autoribus dissentire, mihi quidē magis probabilis lectio
 uideatur, si *θύρας* legatur per *υ*, non per *υ*. Quod autem *θύρας* irrepsit, mirandum non est.
 Primū, quod perfacilis erat lapsus unius literulæ deprauatione, haud scio, an fortuita, ma-
 ximē cum in sono nihil ferme sit discriminis. Deinde metaphoræ ratio magis obuia, ma-
 gisq; ad manum sita, fieri potuit, ut doctis etiam philosophis impoſuerit. Quippe quibus
 fabula non perinde nota fuerit, ut cōmunis illa similitudo de domus ingressū, deq; primis
 cognitionis principijs. Postremo de codicum inter se consensu nequaquam mirandum ut
 debitor, ijs qui sunt uel mediocriter in pensitandis conferendisq; codicibus exercitati. Fit
 enim sapentū, ut unius archetypi mendum, modo ueri fucum aliquem præ se ferat,
 in uniuersam deinde ueluti posteritatem librorum propagetur,
καὶ πῶδας πάλω καί τοι μετόπισθε γυῖωνται.

Neq; uero hæc dixerim, quod hac de re, si quis forte diuersum sentiat, digladiari uelim, uel
 quod hoc sit ab nostro instituto alienū, uel quod nō ignorem, quam lubrica, plenaq; discrimi-
 nis res sit, in tantis autoribus quicquam immutare. Tantum coniecturas, quibus addu-
 cor, in medium adferam. Quæ si cui uidebuntur idoneæ, nostræ subscribet opinio: sin mi-
 nus ueterem sententiam hoc iam obtinebit libentius, quod etiam in dubiū uocata uicerit.
 Primū igitur omnium mihi scrupulū haud mediocrem iniecit uetustissimus simul & emen-
 datissimus codex orationū Aristidis rhetoris, in quo non solum *θύρας* inuenio scriptum,
 uerum etiam indicatā fabulam antiquissimā pariter & autorem, unde prouerbiū hoc Ari-
 stotelicū, ni fallor, demanarit. Igitur Aristidis in oratione, cui titulus, Pericles, uerba sunt
 hæc: *οὐκ ἔν περὶν ἕνα τῶν ἀντιπάλων ἐλεῖν ἕνα τῶν φίλων θυροδύτας ἄγχις, ἢ πένονθαι ταυτὸν ὅτι
 πινδάρους πηλῆ, ὅς τ' ἄμφοτερότερος, ἢ τὸν θυροπύωνα ἐλάττω ὄντα αὐτῶν πῶδες διέφθειρε* id est,
 Itaq; prius quam aduersariorum quempiam ceperis, unum ex amicis uenatu nactus addu-
 cis. Atq; idem accidit tibi, quod apud Pindarum Peleo, qui aberrans à fera, quam petebat,
 Eurytionē, quem sibi charissimum habebat, interemit. Adstipulatur hoc loco scholia, quæ
 extant in hunc autorē: nullo quidē certo titulo, ueruntamē, sicuti res indicat hominis nec
 indiligētis, nec indocti. Proinde nō grauabor & huius adscribere uerba, si quis forte fortu-
 na requisitorus est, *μὲννησι*, inquit, *ἐν ὕμνοις πίνδαρος*, *ὅτι τὸν θυροπύωνα τὸν Ἴριος τὸ ἀκρό-
 τῆ πῶδα, ἕνα ὄντα τ' ἀβροναυτῆ, σωθῆναι δὲ οὐκ ἔκωκ ἀπέκλεινε πηλῆς, ἐλάττω ἢ λέγῃ, ἐπειδὴ σὺν
 γῆρας τὸ τὸ λω, πηλῆς γὰρ πῶδες τῆ πῶδα, θυροπύωνα ἀκρότερος τῆ πολυμήλον εἶχε γυναικίαν, ὃ ἢ ἄκταρ
 πατήρ ἱριος, ὃς πῶδα εἶχε τὸν θυροπύωνα.* id est, Meminit in hymnis Pindarus, quæadmodū Eu-
 rytionem Iri, cui pater Actor, filium, ex argonautis unum, secū uenantem imprudens occi-
 derit Peleus. Amicum autē uocat, quod huic esset affinis. Nam Peleus ante Thetidem, Pe-
 lymelum

lymelum habuerat uxorem Actoris filiam. Porro Actor Iri pater erat, cui filius Eurytion.
 Proinde non dissimile uerit uideri, ex Pindaro profectum adagium, quod tacito sicuti fe-
 re facit, autoris nomine usurpauit Aristoteles, ut intelligamus illū *τῆ θύρας ἀμάρτειν*, qui
 non solum feram ea parte nō ferit, quam destinarat, uerū toto aberrat captu, ne attingens
 quidem quod appetebat. Iam uero neq; postularim, ut quisquam hæc probet: nisi uidebun-
 tur cū Aristotelis sententia uel ad amissim, ut aiunt, congruere. Differit enim eo loco phi-
 losophus de rerum naturalium cognitione, quæ sit eadem & facilis & difficilis. Facilitatis
 illud argumentum adducit, quod ea nemini non aliqua ex parte cōtingit: difficultatis, quod
 uersum ceu telum deflectit coniecturam. Verū quo curioso etiā lectori, ac *διωκῆσαι* fiat
 satis, ipsius Aristotelis, ex eo quem dixi libro, uerba subscribam, *ἢ πῶδες τῆ ἀληθείας θεωρεῖα,*
*πῆ μὲν χελεπῆ, πῆ ἢ ἔραδία, συμπαρὸν ἢ τὸ μήτε ἀξίως μὲν ἴνα δὴ αὐτῶν αὐτῶν, μήτε πάντως ἀπὸ
 τυγχάνου, ἀλλ' ἐπιστομὴ λέγῃ ἢ πῶδες τῆ φύσεως, ὅτι καδ' ἕνα μὲν δὲν, ἢ μικρὸν ὑπεβάλλει αὐτῆ, ἐκ πάλυ
 τῶν ἢ σωθῆναι ζῶοντων γίνεσθαι τὸ μὲν γὰρ, ὡς τ' εἴπερ εἰκοστὴ ἐχέει, καδ' ἀπὸ τυγχάνου μὲν πῶδοιμα
 ζῶοντων, πῶδες αὐθύρας ἀμάρτοι, τῶν μὲν ἢ εἰ ἔραδία, τὸ ἢ ἄλου τ' ἐχέει ἢ μὲν δὴ αὐτῶν, ἀλλοὶ τὸ χε-
 λεπὸν αὐτῶν, id est, Veritatis consideratio partim difficilis est, partim facilis. Huius rei illud
 argumentū est, quod neq; quisquam illam sit assecutus pro rei dignitate, neq; rursum om-
 nino frustratus sit aliquis: sed cum unusquisq; aliquid de natura differat, sit ut unusquisq;
 per se nihil, aut paulum adferat ad illam momenti: uerūm ex omnibus in unum collectis
 aliqua magnitudo confletur. Itaq; si res ad eum uidetur habere modum, quemadmodum
 prouerbio dicimus, quis non attigerit ostium: hoc quidem nomine facilis fuerit. Ceterum
 habere totum, partem autem non posse, difficultatem illius declarat. In his philosophi uer-
 bis non uideo quis locus sit ianuæ. Verūm illa similitudo principiorum & ostij præbuit,
 ni fallor, erroris ansam. Quin potius, *ἐμαρτάνειν τῆ θύρας* Aristoteles sentit eum qui nul-
 la ex parte consequitur quod petit, id quod mox τὸ ὄλου ἐχει uocat, quasi confusim, ac ge-
 neratim habere: cui contrariū τὸ μὲν γὰρ ἐχέει, facit, uelut exacte tenere, & non solum feram
 utcumq;, sed hanc aut illam beluæ partem, quam maximē uelis, attingere. Tametsi in hunc
 locum interpres tam multos adfert sensus, ut nullum idoneum percepisse uideatur. Idem
 admonet etiā lectionem aliam alijs placere. Quod quoties sit, mihi protinus suboritur su-
 spicio, mendum aliquod subesse. Alioqui *ἐπὶ τὸ ὄλου τῆ ἀληθείας ἐφύ*, id est, Simplex ue-
 ritatis oratio, quæadmodum uere dixit Euripides. Iam uero mihi telum illud restat potis-
 simum Alexander Aphrodisiæus, qui præterquam, quod tota eius oratio nostræ sententiæ
 palam suffragatur, nominatim etiam admonet, prouerbij metaphoram à sagittarijs esse du-
 ctam, quorum nemo solet à lato aberrare scopo, nimirum cuiusmodi est tota belua, cum ab
 exili scopo nonnunquā aberrant. Sed præstiterit & huius uerba eatenus subscribere, qua-
 tenus ad prouerbij pertinent explanationem: *δοκεῖ δὲ μοι εἶναι τὸ μὲν ὅτι πολλὰ τε ἀπὸ βλά-
 δῆ λέγῃ πῶδες αὐτῶν, ἢ μολογία αὐτῶν πάντων εἰσαμαρτάνειν δεικνύσθαι τὸ ἢ τὴ φύσιν ἡμῶν εἶναι, τὴ δὲ τῆ
 πραγμῶν εἶναι, εἶναι ἢ μολογία κατ' ἀξίαν εἰρηκῆσαι πῶδες αὐτῶν, τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσαμαρτάνει ἢ τῆ
 λεπτότητα, ἢ ὅτι μὲν γῆρας πῶδες ἰσχυροῦς ποιεῖσθαι τῆ ζῆντιου αὐτῶν. ἐχέει δὲ μὲν γὰρ αὐτῶν χελεπῆ, ὅτι ἡμῶν ὅτι ἢ τῆ φύ-
 σιν, μὲν γὰρ ὅτι ἢ τῆ χελεπῆ, πῶδες τῆ πῶδα αὐτῶν ἢ αὐτῶν δὲ ἢ αὐτῶν εἰρηκῆσαι, ἢ ἢ τῆ μὲν γὰρ κατὰ φρονεῖν αὐ-
 τῶν ὡς ἔραδίας πῶδες, μήτε ἀπὸ γυναικῶν, ὡς πάλυ χελεπῆς, ὡς τ' εἴπερ εἰκοστὴ ἐχέει καδ' ἀπὸ τυγχέ-
 νομῶν πῶδοιμα ζῶοντων πῶδες αὐθύρας ἀμάρτοι, ὅτι τὸ πάντως τὸ ἢ γῆρας εἰρηκῆσαι ὅτι πῶδες αὐτῶν λέγοντας
 συμπαρὸν αὐτῶν, ἢ ἔραδία αὐτῶν εἶναι, ἢ εἰσεῖε τῆ πῶδοιμα πῶδες γρησάμεναι πῶδες, πῶδες αὐθύρας ἀμάρτοι, ἢ λέ-
 γῃ μὲν αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἢ μὲν γὰρ χελεπῆ καὶ δὲ ὑσάρθου ἐχόντων. εἰρηκῆσαι δὲ ἀπὸ τῶν ὅτι τῶν, τῶν
 ἢ τῶν πῶδες πῶδες αὐτῶν. ὅτι γὰρ αὐτῶν μὲν γῆρας ὅτι πῶδες αὐτῶν εἰρηκῆσαι αὐτῶν τῶν γῆρας αὐτῶν
 αὐτῶν δὲ ἢ πῶδες, ἢ χελεπῆ τὸ τῶν τυγχάνου. ὅτι ἢ πάντως τυγχάνου ἢ ἔραδίας αὐτῶν τυγχάνου αὐτῶν. id est, Vi-
 detur autem mihi quod permulti tentant de ea differere, neq; quisquam illorum omni ex
 parte fallitur, hoc argumentum demonstrare, tractationē hanc nobis naturalem esse. At rur-
 sum quod nemo pro dignitate, pleneq; de illa sit locutus: ex hoc & amplitudinem illius &
 difficultatem argui posse. Simulq; illud admonere, nō oportere obiter, aut indiligenter ue-
 stigatōnē illius peragere: imō sectandā quidem esse, propterea quod ad eam natura pro-**

penſi uideamur: at rurfus non oſcitanter, eo quod ſit difficilis. Atq; his uerbis adhortatur nos, ut eam neq; contemnamus, tanquã omnino facilem, neq; rurfum per deſperationem ab ea deterreamur, tanquam admodum difficili. Itaq; ſi perinde uideretur habere, quemadmodum prouerbio dicimus, quis non attigerit ianuam? quod omnes aliquid recte dixerint, quicunq; de ea ſunt locuti, id facilitatẽ illius arguere, adhibito prouerbio demonſtrat. Nempe illo, quis non attingat oſtium? Quod quidem uſurpari conſuevit, de rebus factu procliuſibus, in quibus omnino nihil inſit, uel difficile uel arduum. Sumptum eſt autem à ſagittarijs, ad ſcopum propoſitum iaculantibus. Siquidem ij, ſi ſcopus fuerit minutus, facile ſit ut fallant, neq; feriant: ſin autem amplius, haud difficile ferunt. Haſtenus Alexandri uerba retulimus, è quibus ſatis abunde arbitror liquere, *θήρας* legendũ, non *θύρας*. Quamquam totum hoc quicquid eſt, eruditorum iudicio relinquimus. Etenim ſi quis erit, cui tanta illa impendio placebit, habiturus eſt, quo ſuffragium ſuum non omnino abſurde recipiſſet. Haud enim ſcio an & antiquitus fieri ſoleat, quod hodie nonnullis in locis uidemus ut aggeres, qui ſcopum ſuſtinent, à lateribus atq; item à tergo muris defendantur, ſuperne imminente tecto, ut ingreſſus ille, qui patet, ianuã ſpectem habere uideatur. Pond uehementer imperitus ſit oportet, qui nõ ſolum nõ attingat ſcopum aut aggerem, uerum etiam ab ipſo aberret ingreſſu, quem difficile non ſit uel cuius attingere. Mihi tamẽ uero propius uidetur, ut ad Pindaricam fabulam referatur adagium. Sed ſuper hoc, quemadmodum dixi, docti pronuntiabũt. Nos cõmentatoris officio functi, ſat habuimus, quod apud autores inuenimus, quodq; nobis uideatur, id expendendũ in medium proponere. Aſſine uidetur huic prouerbio, quod apud Platonẽ legitur in Phædro: *Δνοίας τῶ παντός ἡμῶς τῆκε*, id eſt, Lyſias proſum aberrauit. Alluſit huc leuiter Lucianus in Timone, cum ait: Iouis fulmen, quod in Anaxagoram philoſophum torſerat, fallente manu, ab ipſo quidem aberratſe, cæterum in Caſtoris ac Pollucis templum fuiſſe detortum. Nec abhorrent ab hac forma, toto aberrare caelo, & tota aberrare uia, quæ retulimus alias.

Vicina falſa

Salfuginofa uicina.

XXXVII

Ἀλυρόν γειτόνμα, id eſt, Salfuginofa uicina. De ſterili, agreſti, atq; inhumana uicina dicebatur. Ariſtides in Themiftole: *ἔσθ τὸ γειτόνμα ἄλυρόν ὡς φασι*, id eſt, Sit falſa, ut aiunt, uicina. Interpres adſcripſit adagiũ ex Alcmane Lyrico poeta ſumptum. Plato lib. De legibus 4. *μᾶλα γὰρ μὴ ὄντως, ἄλυρόν γὲρ γειτόνμα*, id eſt, Haud ſane uere, ſalfuginofa, malacq; uicina. Transferri poteſt uel ad negociũ multi quidem laboris, at parum frugiferum: uel ad uicinos moleſtos. Traductum ab agris mari finitimis, qui plerunq; ſolent ad culturam inhables eſſe. Proinde Vergilius etiam terram falſam, ut minime feracem dæmnat. Ad hæc uidemus homines & ipſos littorales ferẽ cæteris inhumaniores, tanquã immanitatis nonnihil ex immaniſſimo contrahant elemento.

Ad fractam canis.

XXXVIII

πρὸς ἑβρωγῶν ἄδεις, id eſt: Ad fractam canis, ſubaudi, uel chordam, uel citharam. Suidas oſtendit dici ſolitum de ijs, qui fruſtra laborant. Antiquus mos erat ad citharam canere, in qua ſi qua chorda rupta ſit, ad eam fruſtra uocem accommodes, cum illa non reſpondeat. Fabulam de cicada, fractæ ſidis uicem ſupplente, diximus alibi. Quamquã non inſcite accommodabitur, ubi non reſpondetur officijs alicuius, aut ubi quis ſuadet obſtinato, aut orat inexorabilem.

Vtre territas.

XXXIX

Ἀσκὴ ἢ ἀσκίω μορμολύπιδος, id eſt: Vtre terrere, ſiue terreri. Dici ſolitũ, quoties inanem formidinem aut concipit aliquis, aut incutit. Sumptum ab ijs, qui ualoru inanium ſtreptu pauefaciunt pueros, aut alioqui formiduloſos, uel potius qui ualorum huiusmodi ſonitu propellunt aues, ut indicat in Auiſibus Ariſtophanes. Extat apud Diogenianum, atq; huic finitimũ putat, *ἄσκω φωνίσειν*. Heſychius uinea dictione pronunciat, *ἄσκω φωνίσειν* pro inani metu. Putat idem ualere, *πῆ σκίω μορμόσιν*, id eſt, umbra territas.

Vmbra territas

Leonem larua terres.

XLI

μορμολυκίαις ἐκφοβῆς τὸν λέοντα, id eſt, Laruis terres leonẽ. Apud eundẽ refertur. Conueniet de minis inanibus, ac terriculis deridẽdis. Quancq; ut inquit Plinius, hoc tale tamq; ſæuũ animal rotarũ orbẽs circumacti, curruſq; inanes, & gallinaceoru cuiſtæ cantuſq; etiam magis terrent, ſed maxime ignes. Quod ni fallor memoria, reperi apud autorem quempiam, leonem etiam laruis & appoſitiſijs uultibus offendi. Adagium uſurpat Seneca lib. 2.

Leonem etiam laruis & appoſitiſijs uultibus offendi. Adagium uſurpat Seneca lib. 2. Principatus Scyrius.

XL I Scyrius prin-

Ἀρχὴ σκυρία, id eſt, Imperium Scyrium. De frigido tenuiq; regno, Scyrus inſula, quam olim incolere Pelafgi & Cares, petricofa & inſrugifera, nec ullius bonæ rei ferax. Suidas addit, quosdam referre prouerbium ad Theſeum, qui cũ inuaſiſſet ditionem Lyeomedis, atq; huius uxorem ſollicitaſſet ad ſuprum, præcipitatus ſit: unde uidetur ſæuũ imperium dictum principatus Scyrius. Legimus & de ſaxis Scyronijs, quod an ad hoc prouerbium pertineat neſcio. Iuxta priorem interpretationem adagium eleganter accommodabitur ad munus aliquod, unde præter inanem titulum, & moleſtam adminiſtrandi curam nihil emolumentum capitur: autor Zenodotus.

Post Lesbium cantorem.

XLII Lesbius cãtor

μετὰ λέσβιον ᾠδόν, id eſt, Poſt Lesbium cantorem. Hoc adagio ſignificabant aliquem non primas, ſed ſecundas tenere partes: Finitimũ illi: *οὐδὲν πρὸς τὸν ἡμιλλοῦν ὄν*, id eſt, Nihil ad Parmenonis ſeni. Lacedæmonicum prouerbium, hæc natum occasione, quem admodum narrat Suidas: Cum Lacedæmoniorũ res ſeditionibus tumultuarentur, conſultum oraculum iuſſit, uti Lesbium cantore accerferent. Accerſitus itaq; Terpander Leſbius nimirum Antiſſeus, & ad Lacedæmonios miſſus. Is canendo ſic illorum animos delinuit, ut ſeditionem omnem ſedaret, redactis in concordiam ciuibus. Qua ex re factum eſt, ut Lacedæmonij Leſbijs cantoribus primas in arte muſica partes tribueret, & ſi quem alium canentem audirent, continus dicerent, *μετὰ λέσβιον ᾠδόν*, id eſt, Poſt Leſbitum muſicum. Zenodotus prouerbium hoc citat ex Cratini fabula, cui titulus Chiron. Meminit huius adagi Plutarchus in cõmentario, quẽ inſcripſit *πρὸς τὴν ἑσπέρην τὸν θεὸν βραδελίως λιμωρὸν μύθων*. Quamquam mihi quidem ſtilus non redolet Plutarchum. Niſil autẽ ueruerit, quominus prouerbium etiam ad rem deſlectatur, ueluti ſi quis affirmans quarendam eruditionem, ſed poſt paratam pecuniã, dicat, *μετὰ λέσβιον ᾠδόν*.

Callipides.

XLIII

καλλιπίδης olim prouerbio dicebatur, qui in molendis negocijs, cum multa ſe facturum minaretur, nihil tamen conficeret: aut quemadmodum ait Terentius, qui ſedulo mouens ſefe, nihil promoueret. M. Tullius ad Atticum, lib. 13. Quod ad me de Varro: ne ſcribis; ſcis me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, ut Varronem niſquam poſſem intexere. Poſtea autem quam hæc coepi *καλλιπιδῶν*, Varro mihi denunciauerat magnam ſanẽ & grauẽ *πεσοφώνησιν*. Biennium præterijt, cum ille *καλλιπίδης* aſiſduo curſu nullum cubitum proceſſerit. Quibus uerbis Cicero notat M. Varro nis tarditatem, qui cum magnas quaſdam ſpes oſtenderet, re nihil unquam abſolueret. Suetonius Tranquillus in Tiberio: Ad extremum uota pro itu ac reditu ſuo ſuſcipi paſſus eſt, ut uulgo iam per iocum Callipides uocaretur, quẽ curſitare, ac ne cubiti quidem menſuram progredi, prouerbio Græco notatum eſt. Haſtenus Tranquillus. Parum autem liquet, utrum omnis prouerbij ratio ſita ſit in Callipidis cognomine, quod à pulchritudine equorum eſt dictum: an aliud quoddam fuerit prouerbium, quod in Callipidem ſit dictum: quemadmodum ex Suetonij uerbis coniectura ſumi poſſe uidetur. Deinde quis hic fuerit Callipides, cuius tardam celeritatem notari adagium, non ſatis perſpicuum eſt, niſi quod haud diſimile ueri uidetur accipiendum eſſe, de Callipide tragœdiarum hiſtrione: cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis, his quidem uerbis: *Ἀ δὲ αὐτὸς ἄλλος ἑώρα θαυμαζόντας, ἐδὶκε μὴδὲ γινώσκειν, καὶ ποτε καλλιπίδης, ὃ τῶν πραγμάτων ἐν ἑσπορίαις ὄνομα καὶ δῖξαν ἔχων ἐν τοῖς ἔλλησι, καὶ ἀποδραζόμενος ὑπὸ πάντων, πρὸς ἄνδρα πλωτῆρα αὐτῶν, καὶ πρὸς ἄνθρωπον, ἐπειτα σθεαρῶς εἰς αὐτὸν συμπίπτοντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν ἐπεδύκνυτο, νομίζων ἐκείνον ἀφῆκε δὲ τὸν ὄμιλον ἐπιφρονίσεως. τὸ δὲ ἔπειτα, εἰς ἡδὴ πινυνομένης μετὰ βασιλέως, εἰς ἡκούσας ὅς τι εἶμι; ὁ ἀγνοῖα ἄρα ἐβλεψας εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι ἔοσι καλλιπίδης, ὃ δὴ κηλίτας; ὅτι ἡ λακεδαιμόνιοι αὐτὸν μίμνυε καλῶσι.* Quorum uerborum hæc ferme ſententia eſt: Quorum rerum admiratione reliquos teneri uidebat, eas ipſe ne cognoscere quidem uidebatur. Euenit aliquando, ut Callipides tragœdiarum hiſtrio, multi nominis atq; opinionis inter Græcos, & ab omnibus in precio habitus, primũ illi fieret obuius, ac ſalutaret: dein de arrogantiũ inter reliquos regis aſſectatores admifceret ſefe oſtendatq; rarus futurum ut ille prior aliquid comitatis inciperet exhibere. Tandem cum diceret etiam: Non agno

scis merex, nec qui sim audisti: Agesilaus contemplatus hominem: An non tu es, inquit, Callippides ille dicelliar? Nam sic appellant Lacedaemonij mimos. Haec Plutarchus. Δείκναι autem apud Graecos simulachrum, ac representationem, imitationemq; significat, ut autor est Eudemus. Vnde Lacedaemonij mimi uocabulum duxisse uidentur, quod ipsum etiam ἀπὸ μιμήσεως, hoc est, ab imitatione dictum est nobis. Licet igitur conijcere, Callippidem hunc, aut quisquis is fuit, ita gesticationibus uti solere, ut cum mira agilitate moueri uideretur, a loco tamen non discederet. Meminit huius nominis etiam in Nebulis Aristophanes, indicans eam uocem ἀπὸ τῆς ἰσπυρῆς esse deductam.

Balneator.

XLIIII

βαλνείδης, id est, Balneator, siue balnei caupo. Id nominis uulgato cōuicio dicebatur in hominem alienarum rerum plus satis curiosum. Propterea quod huiusmodi genus hominum, quoniam in ocio uiuit, neq; suis negotijs distinetur, aliena curare confueuit. Quem admodum ille Damaspus Horatianus,

Tonsoribus omnibus notū

Aliena negocia curans, Cuiusmodi sunt & Tonsores.

Excussus proprijs.

Vnde idem Horatius:

Opinor

Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.

Plato libro De Republica i. uidetur usurpare in uerbosus. Quanquam germana inter se uitia sunt, curiositas & garrulitas, teste uel Horatio:

Percunctatorem fugito, quia garrulus idem est.

Meminit adagij Diogenianus.

Baccha more.

XLV

βακχῆς ἴσοπυ, id est, Bacchæ more. De tetricis ac taciturnis dicitari solitū, quod essent huiusmodi Mænades illæ, Bacchico afflatae furore. Autor idem Diogenianus. At Iuuenalis retulit ad uitam intemperantem:

Qui Curios simulant & Bacchanalia uiuunt.

A lasso rixa quaeritur.

XLVI

Seneca de ira libro tertio, prouerbū huiusmodi refert: A lasso rixa quaeritur. Aut, lassus rixam quaerit. Quod in quem sensum antiquitus fuerit usurpatum, non satis liquet. Quod si coniecturas sequi licet, apparet dictum in quosdam morosiores, & ad rixandum procliuiores: nō quod offendantur, sed quod alioqui animo male affecti sunt, ut sunt difficiles ac submorosi, quibus fortuna aduersa est. Sed ipsius Senecæ uerba subscribam, ex quibus prouerbij sensus hic, ut opinor, colligi potest: Ideo quibus stomachus suspectus est processuri ad res agendas maioris negocij, bilem cibo temperent, quam maxime mouet fatigatio: siue quia calorem inedia compellit & nocet sanguini, cursumq; eius uenis laborantibus sistit: siue quia corpus attenuatum & infirmū, incumbit animo. Certe ob eandem causam iracundiores sunt, ualitudine aut ætate fessi. Fames quoq; & sitis, ex eisdem causis uitanda est. Exasperat enim & incendit animos. Vetus dictum est, a lasso rixam quaerit, Aeq; autem & ab esuriente, & ab omni homine, quem aliqua res urit. Nam ut hulcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condoleseunt: ita animus affectus, minimis offenditur: adeo, ut quosdam salutatio, epistola, oratio, & interrogatio ad litem euocent. Nusquā sine querela egra tanguntur. Haec tenus Seneca. Huc pertinet quod scribit Plin. lib. 22. cap. 24. Sic & in lassitudine prouiores esse ad iracundiam & in siti.

Gladiator in harena consilium capit.

XLVII

Gladiator in harena consilium capit. Admonet e re nata mutandum aliquando consilium, & tempori, quod aūt, seruendum. Refertur & hoc ab Annæo Seneca libro epistolarum ad Lucillum 3. Iam intelligis, inquit, educendum esse te ex istis occupationibus speciosis & malis. Sed quomodo consequi possis, quaeris. Quaedam non nisi a praesente monstrantur. Non potest medicus per epistolas, cibi aut balnei tempus eligere. Vena tangenda est. Vetus prouerbium est: Gladiatorem in harena capere consiliū. Aliquid aduersarij uultus, aliquid manus mota, aliquid ipsa inclinatio corporis, intuentem monet. Quid fieri soleat, quid oporteat, in uniuersum & mandari potest & scribi. Tale consiliū, nō tantum absentibus, sed etiam posteris datur. Illud autem quādo fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo suadebit. Cum rebus ipsis deliberandū est. Haec tenus ille. Cæsar commentario belli Gallici 5. Quod plerunq; his accidere confueuit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur. Dicimus & e re nata consilium capere.

Inelegan

Inelegantior Libethrijs.

XLVIII

Ἀμειότερος ἢ Λιβηθηρίων, id est, Indoctior Libethrijs. Prouerbialis hyperbole, quadrans in hominē admodum idiotam, & ab omni Musarum commercio profus alienum. A genitris huius agrestis imperitia sumptum est prouerbium. Tradunt enim Libethrios, musices ac poetices, breuiter omnium elegantiorum disciplinarum stolidissimos contemptores fuisse, adeo, ut apud hos quidam occisum Orpheum existiment, quorum de numero Zeno dotus est, qui Libethrios gentem Persicæ scribit fuisse. Seruius Libethrum fontem quem piā esse credidit, unde Vergil. in Melibœo Musas Libethridas cognominari. Plinius lib. 4. mentionem facit Libethræ fontis: quem constituit in Magnelia quæ Thessaliæ regio ni adiungitur. Solinus Libethrū uocat genere masculino. Strabo item libro Geographiæ 9. Libethri meminit. Hoc in loco, inquit, consecrata est Musis aedes, fonsq; caballinus, & Libethridum spelunca nympharum. Qua ex re suspicari licet, eos qui & Heliconæ & Pieriam & Libethrum & Pimpliam eisdem Musis consecrarunt, Thraces extitisse. Pieres autem uocabantur, quibus extinctis loca hæc Macedones nunc possident.

Domesticum thesaurum calumniari.

XLIX

τὸν οἴκῳ θησαυρὸν διαβάλλει, id est, Domesticum thesaurum calumniaris, siue traducis, hoc est tua ipsius carpi lacerasq;. Simillimum illi, quod alibi retulimus, Horatio: Vincita propria cadere. Aristides rhetor in Pericle: τὸν οἴκῳ θησαυρὸν διαβάλλοιμι, αὐτὸ καὶ τὰς ἐπιτομῆς, id est, Domesticum thesaurū in simulabimus, siquidem istis obrectabimus. Nullus autem sanæ mentis, quæ domi recondita habet, traducit ac reprehendit: sed suis quisq; fauet, alienis inuidet. Conueniet & in illos, qui sua ipsorum arcana non celant.

Qualis uir, talis oratio.

L

Annus Seneca in epistolis, quas scripsit ad Lucillum lib. 20. Apud Graecos, inquit, in prouerbū celsit: Talis hominibus fuit oratio, qualis uita. Græcū id prouerbū extat apud Aristidē in secunda Rhetorices aduersus Platonē defensione: οὐκ ἀρρεταί εἰ δὲ ἡ ἡθρομία τὸ πῶς ἢ λέγεται, αἰὲν ὁ βόσκῃ, εἰ δὲ πῶς εἴη τὸν λόγον, ἢ πάλιν τὸ ἐπιφορὸν ὁσώτως, id est, Nō disto nat aut ab his adagiū, quo dicunt, cuiusmodi sunt mores, eiusmodi & orationē esse. Ac rursum: Qualis sit oratio, tales itē esse mores. Ad eandem facit sententiā, quod inter Solonis apothegmata cōmemorat Diogenes Laertius: τὸν λόγον ἐδωλον εἴη τῆς ὀργῆς, id est, Orationē factorum esse simulachrū. Persius 5. Satyra, sententiā hanc allegoria texit, cū ait: Pulsit dignoscere cautus,

Quid solidum crepet, & pictæ tectoria lingua.

Nimirum innuens, haud aliter animum hominis ex oratione spectari, q̄ uasa dignoscuntur crepitu, quem reddunt digito pulsata.

Idem in Satyra 3.

Sonat uitium percussa, maligne

Respondet, uiridi non cocta fidelia limo.

Idq; prouerbij nō solum locum habet, cum improbum, aut probum uirum arguit oratio, uerum etiam cum ex stilo perpendimus ingenium cuiusq;, omnēq; mentis habitū ex ipsa dictionis ratione coniectamus. Etenim tumidi, stilus turgidus: abiecti, humilis: exanguis, asperi, scaber: amarulenti, tristis ac maledicus: delicijs affluentis, picturatus ac dissolutus. Breuiter omne uita simulachrum, omnis animi uis, in oratione perinde ut in speculo representatur, ac uel intima pectoris, arcanis quibusdam uestigijs deprehenduntur. Itaq; Seneca Mœcenatis delicias ac mollitiem ex ipsa hominis dictione colligi scribit. Huc pertinet, quod Socrates apud Platonem iubet loqui Charmidem ut eum uideat, nimirum hominem ex oratione aestimaturus. Idem in Gorgia negat se nosse Archileum Perdicae filium, quod nunquam cū eo uenerit in colloquium. At uulgo praedicant se nosse hominem quem uiderint tantum, quum animus hominis non perspicitur, nisi ex oratione.

ἢ ψελλῆς ἢ πηδῆς,

LI ψελλῆς ἢ πηδῆς

ἢ ψελλῆς ἢ πηδῆς, id est, Balba nō credit. locus prouerbialis, ubi quis sua mala conatur dissimulare, quæ prae se fert, etiam cum dissimulat. Veluti si quis neget se blasum esse, idq; ipsum nō possit, nisi blasum dicere. Dictum est enim πηδῆς pro ψελλῆς. Propterea quod qui lingua uitio laborant, in literis duabus, sigma & rho potissimum laborant, Refertur à Suetonio. Notatus est & Alcibiadis labdacismus, qui pro ε̄ litera, λ solitus sit pronunciare, non linguae uitio, sicut arbitror, sed magis ob delicias, Apud Aristophanem in Vespis,

8 4 ubi

ubi quispiam pro θεωρο-θεωλο, προφ-ηρακ-ηλακ- dixisset δλας θεωλου; τω κρη, λω ηλακ-εγε, alter subiicit:

ορθως γε τωτ' αλκιβιαδης ετραυλισεν. id est, Recte Alcibiades hac quidem ebalbutijt.

Nostris ipsorum alis capimur.

LII

Τοις αυτην ηφοις αλισκομεθα. id est, Nostris ipsoru penis capimur, Aristop. in Avibus; Των η μλδ ημασμεθα ηστ τον αυγυλον,

Ταδ' εχ' εω' αλων, ελα' τοις αυτην ηφοις. id est,

Atq; hic quidem coniecimus iuxta Aeschylum,

Hac non ab alijs, imo pennis proprijs.

Aeschylus aut, ut admonet interpres, in fabula, cui titulus Myrmidones, hoc prouerbium appellat λιβυσιου, quod ex apologo Libyco ductum sit. Fertur aut apologus huiusmodi, aquilam istam sagitta, est in spexisset iaculum ad imaginem pennaru effictum, imitatumq; dixisse: Ταδ' εχ' εω' αλων, ελα' τοις αυτην ηφοις Αλισκομεθα. id est,

Hac non ab alijs, imo pennis proprijs Capimur.

Vfus est hoc Athenæus libro undecimo, κα' τωτ' εχ' εω' αλων, ελα' τοις αυτην ηφοις η τον θωμασμου αυγυλον ελισκη, id est, idq; non ab alijs, sed tuis ipsius alis capere, ut egregius ille dixit Aeschylus. Conuenit in eos, qui ipsi præbent occasionem sui mali, ut Chremes Terentianus εν εωτην λιμωρημω, cum seruum hortatur, ut technam aliquam in Menede mum intendar, a quo mox ipse deluditur dolis.

Bonæ fortunæ. Siue boni genij.

LIII

Αγαθη δαίμων, id est, Boni genij, uel bonæ fortunæ, subaudi, nomine, sermo est bene ominantis in re quaptam aggressiua quemadmodum & illud Persianū: Hoc bene sit. Itaq; festiuus erit cum ad iocum trahetur de eo, qui rem inceptat, leuem quidem illam, sed perinde laborans quasi esset maxima. Velut si fordidus quispiam tandem uini cadum relineret, aut caseum diu seruatum aliquando proponeret αγαθη δαίμων. Zenodorus & item Aristophanis interpres ostendit, prouerbium hinc esse natū, quod olim peracto conuiuiο sublataq; mensa meracum inferri consueuit. Isq; calix αγαθη δαίμων, id est, boni genij appellatur. Huius commentii autorem citat Theopompum interpres Aristophanis in Vespis. Nec diuersum est quod adfert ex Apollodoro, cui sententiæ suffragari uidetur Aristophanes in Equitibus,

κα' ελ' αλ' ακρατου οινου αγαθη δαίμων. id est,

Non per Iouem, uerum boni genij merum.

Item in Vespis:

μηδεν ποτε ποιμ' ακρατου μηδεν αγαθη δαίμων.

id est,

Ne merum unquam bibere detur præmium genij boni Idem in eodem

κα' ελ' αλ' αγαθη δαίμων, id est, Ac boni libato genij nomine. Paulo diuersius in Pace

καυ γαρ ημιν ακρατου παρσει αγαθη δαίμων. id est,

Nam boni genij licet nunc rapere nobis nomine.

Quamquam Athenæus libro diptosophistarum xi. palam demonstrat, a lotione qua cœnati utebantur, calicē inferri solere, qui dicebatur αγαθη δαίμων. Qui sanè mos hodieq; durat Germanis. Id poculū ostendit dictum μετανιπτρον, quod a lotis manibus adferretur, qui mos & hodie religiose seruatur apud Britannos, Antiphanes in Lampade:

Δαίμων αγαθη μετανιπτρον εντραγαμ Boni dei metaniptron deuorare, Rursus idem: Αλκ' ελ' αλ' αγαθη μετανιπτρον.

Hunc calicem quisquis accepisset, præbibebat alteri cuiuspiam, ut idem autor indicat. Erat autem mos apud ueteres, ut propinantes, aut bibituri, deum quempiam, aut hominē omnis causa præferentur, eumq; gignendi causa proferebāt. Quemadmodū apud Lucianum in Lapithis Alcidas Cynicus, sponsē Herculis nomine propinat. Idem Horatius:

Da lunæ propere nouæ,

Da noctis medice, da puer auguris.

Alijs magis placet hinc ductum adagiū, quod antiquitus primus calix αγαθη δαίμων sit appellatus, eaq; uoce bene ominari soleant, ob Bacchum, ceu uernaculum ac domesticum deum. Quinetiam mensis cuiusq; diem a primo proximum, αγαθη δαίμων appellabant antiquitus. Fertur & apud Thebanos sacellū fuisse αγαθη δαίμων. Deniq; est & insula quædam

quædam huius nominis in mari Indico, quemadmodum ostendit Stephanus. Plutarchus conuitalium questuncularum decade tertia, demonstrat antiquitus fuisse morem ut non gustarent uinum, nisi prius libassent alicui deo, quo potus illius ceu pharmaci, sibi innoxius esset & salutaris. Atq; Athenis quidem undecimo mensis die immolabant uini primitias, eumq; diem pithocniam appellabant. Ast apud Boeotos septimo mensis ineuntis die, sacris peractis hono dæmoni, gustabant ab exorto Zephyro, quod is uentus præcipue suscititer moueatq; uinum, adeo, ut quod illum effugerit, uideatur iam duraturum. Mensis autem is uocabatur πεπαινη. Aristides in Themistocle uidetur ad hoc allusisse prouerbium cum ait: Αλκ' ελ' αλ' αγαθη τοις ελμωσι αυτη αγαθη δαίμων, id est, Verum constitit Graecis boni genij uice. Quanquam hoc magis referendum ad id, quod alibi diximus: Bonus genius & malus genius.

Ad aquam malus.

LIIII

εδ' υδωρ κερως, id est, Ad aquam malus. In infimæ fortis homines olim dicebatur, ac fordidissimis quæstibus addictos, propterea quod antiquitus infames habebantur, multoq; omnium contemptissimi, qui litigantibus aquam subministrare cōsueverunt. Nam alias admonuimus, ueteres ad clepsydram mensuram in iudicijs dicere solitos. Infundebatur & certantibus per clepsydram aqua. Eam aquam tenentes quidam, ac nullius frugis homines infundebant, dispensantq;. Porro qui hoc ministerio fungebantur, Athenis habebantur reiecti, rei pariter ac bonæ famæ indigi, nō aliter quàm Romanis legibus notantur scenici, & aliorum publicorū certaminum ministeria quædam. Est aliud huic confine βελ' ερ υδωρ, id est, aufer in aquam, id est, in malam rem.

Phocensium execratio.

LV

Φοκτων αρα, id est, Phocensium execratio. De iure iurādo multis uinculis astricto. Nam olim in fœderibus quo minores uiolarentur, adhibebant, non solum promissa, dextras, & sacrificium, uerum execrationes in caput eius, quicumq; non staret pactis, id quod ex Euripi de licuit colligere, cuius hi uersus in Iphigenia Aulidensi:

ορκος σωαψαι, δεξιας τε συμβαλων
μινυς ηρας αλληλοισι, κα' δι' εμπυρω
σπονδας καθαναι, κα' τη' αραδ' ταδε.

Eorum uersuum sententiam nos olim sic uertimus:

Vt coirent iureiurando proci,

Atq; inter ipsos iungerent dextras, adhæc

Adolenda diuim ponerent aris sacra:

Ac semetipsi alfringerent, diris ad id

Caput obligantes execrationibus.

Prouerbium autem, ut ad id redeam, ab huiusmodi profectum est casu. Phocenses Ioniae populus, olim communi populi consilio patrium solum reliquerunt, adacti deuotionibus, atq; execrationibus quibusdam, ne quisquam usquam de repetenda patria cogitaret. Itaq; iuxta Dianæ oraculum Aristarcha duce, Galliam Narbonensem adierunt, ibiq; ciuitatem florentissimam Masiham condiderunt. Cuius historię mentionem faciunt, Herodotus libro primo, Strabo quarto. Meminit & Horatius libro Epodon:

Forte quid expediat communiter, aut melior pars

Malis carere quæritis laboribus.

Nulla sit hac potior sententiā, Phocæorum

Velut profugit execrata ciuitas,

Agros, atq; lares patrios, habitandaq; phana,

Apris reliquit & rapacibus lupis.

Deinde qui fuerit eiusmodi ritus execrationis aperit.

Sed iuremus in hæc, simul imis saxa renarint

Vadis leuata, ne redire sit nephas.

Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando

Padus Matina lauerit cacumina,

In mare seu celsus procurrerit Apenninus,

Nouaq; monstra iunxerit libidine

Mirus

Mirus amor, inuet ut tigris subsidere ceruis,
 Adulteretur & columba miluio,
 Credula nec flavos timeant armenta leones,
 Ametq; falsa leuis hircus aquora.
 Hac & quæ poterunt reditus abscindere dulces
 Eamus omnis execrata ciuitas.

Stephanus *φωκαίων* urbem Ioniae facit, cuius denominatiuū *φωκαίων*, iuxta Herodotum, *ἢ φωκαίων*, & alteram eiusdem nominis in Mycala Cariae. Est autē & *φωκίς* Boeotiae regio, iuxta Parnassum, à quo denominaturum *φωκίς ἢ φωκίωι*. Hoc idcirco uisum est mihi admonere, quod quidam affinitate nominū labi uidentur. Siquidem à Phocæis siue Phocæensibus Ioniae ductū est hoc prouerbium, à Phocicis Boeotiae natum est, quod alibi refertur, Phocensium, seu Phocidentium desperatio. Prouerbium refertur à Zenodoto.

Sybaritica oratio.

Συβαριτικὸν λόγιον, id est, Sybaritici sermones. Hesychius narrat *Ακωπιον* quempiam, Sybaritam opinor, summo studio incubuisse, ut orationis quoq; genus haberet lautū & opiparum: hinc iocum prouerbialem ortum, ut oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceretur. De luxu Sybaritarum in apparandis conuiujs, dictum est in prouerbio, Sybaritica mensa. Sic & Asiaticum dicendi genus uenit in prouerbium. Fit enim ferè, ut qualis uita talis sit oratio. Cōgruet & in orationem arrogantem atq; ampullosam. Nam & fastus nomine notati sunt Sybaritæ, Sybaritæ per plateas.

A linea incipere.

Απὸ γραμμῆς ἀρχεῖσθαι, id est, A linea incipere dicuntur, qui ab ipso rei exordio sumunt initium. Aristides sophista in Themistocle, *ἀπὸ τῆς πρώτης δεμισοκλεῖας ἐβέβαιος ἢ κελος*, *ἢ τῆς βῆν ἄρα τὸν ἀνδρα*, *ἢ ἀπὸ γραμμῆς ἀρχεῖσθαι*, id est, Hoc primū Themistoclis specimē, ac probatio. Hinc uirum spectato, à linea exorsus. Is qui in hunc autorem addidit scholia, putat hoc prouerbium finitimum illi, *ἀπὸ ἐστίας ἀρχεῖσθαι*, id est, A lare exorsus. Mihi magis uidetur cognatū illis, quæ diximus alibi: A capite, à carceribus. Sic enim uocabant unde primum emittebantur equi, quod ipsum & oppidum uocatur, autore Festo. Sumpta est autem metaphora ab his, qui cursu certant in stadijs. Nam ipsa linea quædam ducitur, ad quam ex æquo stent, donec currendi signum accipiant, ut ostendit Aristophanis interpres in eo quem mox citabimus loco. Tertullianus libro aduersum Marcionem primo: Age igitur ad lineas rursus & ad gradum. Ad lineas dixit, pro eo quod est, ab integro.

A carceribus.

Απὸ βαλβίδων, id est, A repagulis, siue carceribus. Eandem habet sententiam cum eo quod proxime retulimus. Aristophanes in Vespis: *καὶ μὴν οὐδὲν γὰρ ἀπὸ βαλβίδων ποδὶ φησὶ ἀρχῆς ἀρδεῖσθαι*. id est, Atqui protinus à carceribus, de fonte rei referabo id est, *ἀπὸ ἀρχῆς οὐδέως*. Interpres ostendit, ut modo dixi, metaphoram mutuo sumptam à stadijs, in quibus carceres erant repagula quædam, unde cursus initium erat, quæ Græci *βαλβίδας* seu *ἀφροπέλας* appellant: iuxta has linea tendebatur, cui insitebant cursuri. Vnde frequentes illæ apud Latinos etiam scriptores formulæ, à carceribus ad metā, à meta ad carceres. Quæ quidem exempla citauimus alibi.

Noua hirundo.

Νεῖα χελιδὼν, id est, Noua hirundo. Suidas hoc adagiū citat ex Auibus Aristophanis, fallente, sicut opinor, memoria. Nam extat apud hunc poetam in Equitibus, his uersibus, *Ἐφ' ἡπείρω γὰρ οὐδὲ μαγείρας, ἠδ' ἄλλων ὄϊων πη, Σκέψασθε ποσειδῶν ἢ γὰρ οὐδὲν, ἄρα, νεῖα χελιδὼν. οἱ δὲ ἔβλεπον, κἀγὼν ποσειδῶν ἢ γὰρ οὐδὲν ἔκλεπτον.* id est, Etenim coquos ego fefelli, fatus hæc ad illos: Spectate pueri, non uidetis uer, noua ecce hirundo: Illi tuentur, interim autem sustuli ipse carnes. Interpres admonet prouerbiali figura dictum, ac perinde ualere, quasi dicas initium ueris, propterea quod id temporis appareat hæc auis. Quemadmodum & Horatius. Zephyris & hirundine prima. Suidas ait dici solere, quoties uerba darentur alicui Sumptum

Sumptum à ioco puerili. Nam hi data opera, nouam hirundinem adsimulantes uidere se se, ostendunt alijs: deinde contemplantibus illis & intentis, interim quod uolunt surripunt. Theognis apud Athenæum libro octauo declarat Rhodijs solenne fuisse, quotannis publicis uotis inuitare hirundinem sub tempus uernum, quod illi *χελιδνίσην* appellabant, acclamantes in hunc modum: *ἦλθε ἦλθε χελιδὼν κελὰς ἄρας ἄρασσαι* & *κελὰς φιλαιαδὼν*, id est, Veni ueni hirundo, pulchra tempora adducens, ac pulchros annos. Proinde quadrabit in eos, qui falsa spe quapiam insecta fallunt ac nocent.

Iouis & regis cerebrum.

Διὸς ἐγκεφάλου, id est, Iouis cerebrū: *καὶ βασιλέως ἐγκεφάλου*, id est, Regis cerebrū. De cibo uehementer opiparo ac suaui. Aut de molliter delicateq; uiuētibus. Clearchus apud Zenodotū scribit, oppiparas epulas apud Persas, Iouis ac regis cerebrū appellari. Athengus lib. 12. docet, Sardanapalum ips, qui uoluptatem aliquā essent commentū, Iouis ac regis cerebrum apponere solitū, cibum opinor exquisitū. Idem lib. 14. Iouis cerebrum inter secundæ mensæ delicias annumerat. Apud Apuleium in prima Apologia citatur Ennius: Quid scarum praterij, cerebrum Iouis penè supremi. Nestoris ad patriam hic capitur, magnusq; bonusq;. Ephippus apud Athenæū, *Διὸς ἐγκεφάλου*, id est, Iouis cerebrū inter secundæ mensæ laetitias cōmemorat. Idē cibum prælautū *νεκταροῦ ἄνθος* uocat, id est, nectaris florem. Atq; alibi uinum, *φί ἀφροδίτης γάλα*, id est, Veneris lac, ab Aristophane nominatū docet. Rursus alio in loco suaues cibos, *φί ἑλένης βράματα*, id est, Helenæ cibos dictos indicat.

Non mouenda moues.

Ἀκίνητα κινεῖς, id est, Nō mouenda moues. Quadrabit aut in eos qui molliuntur *ἀδυνάτων* aliquid, aut qui res sacras uiolant, aut qui pacta mutant, siue qui cōuicijs incessunt eos, qui bus ob autoritatem debetur reuerentia. Zenodotus inde natū putat, quod fas non sit mouere, neq; aras, neq; sepulchra, neq; facella, quibus reuerentia quædam ac religio debetur. Plutarchus in cōmentario De dæmonio Socratis, scribit hanc uocem aditā cuidam euocanti manes amici defuncti, *τὰ ἀκίνητα μὴ κινεῖν*. Idem, *ὅν τῶν φιλῶν ἄνθρωπος* usurpat in eum, qui receptam de dijs opinionem cōuellere uidebatur. Meminit huius Plato lib. De legibus 8. proferens legem quam Iouis terminalis appellat, ne quis uicini ciuis, aut hospitis; limites agrorum moueat, ne quis item urbis, aut regionis pomeria moueat, malitq; quisq; saxum ingens mouere, q; exiguū lapidem, fœdere iureq; iurando fixum. *νομίμας*, inquit, *τὰ ἀκίνητα κινεῖν ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος*, id est, Existimans hoc esse uere quod dicitur, non mouenda mouere. Idē lib. De legibus 11. *ὅτι πολλοῖς γὰρ διὰ λεγόμενον εὐ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα*, id est, Inter multa illud recte sanè dicitur: Ne moueris non mouenda. Meminit & eiusdem operis libro tertio. Et in epigrammate quodam ita legitur:

Ἀκινήτων ἀκίνητα εἶδ' αἰδώς.
 Immota haud tangit ne Libitina quidem. Sophocles in Antigone:
ορσος μετ' ἀκίνητα δὲ φρονῶν φράσσα. id est,
 Coegeris me non mouenda proloqui. Idem in Oedipo Coloneo:
Ἄλλ' ἢ γὰρ αἰδῶν ἠδὲ τ' ἀκίνητ' ἐπη. id est,
 Neq; enim suauē est, uerba in auras eloqui, Quæ sit nephas mouere.
 Plutarchus in libello De auscultādo: *ὀδύνην κινεῖν ἢ χροδὸς τὰς ἀκινήτους*, id est, Cupiditas chordas mouens non mouendas. Idem *ποδὶ φησὶ ἀδελφείας.*
κινεῖται χροδὸς τὰς ἀκινήτους φρονῶν.
 Fides mouens minime mouendas mentium.
 Eleganter huc allusit oraculum quod extat in Eratone Herodoti:
κινῆσαι καὶ δ' ἄλλου, ἀκίνητον πρὸ ἔδσαν. id est,
 Et Delum quamuis sit adhuc immota mouebo.
 Simul enim respexit ad fabulam, siue maus historiam, Delon antea fluitantem, postea fixam in gratiam Apollinis. Vnde Maro:
 Immoramq; colī dedit & contemnere uentos.

Neq; mel, neq; apes.

Μήτε μέλι, μήτε μέλισσας, id est, Neq; mel, neq; apes. In eo dici solitum, qui recufant in cōmodo ferre, quod sit cum cōmodo quopiam coniunctū. Veluti si quis apes, quod sint aculeatæ

Nectaris florem

Chordæ non mouere

aculeata, nolit perpeti, is nec melle quidem, quod optat, fruatur. Res enim mortalium ita tempe aurerunt superi, ut semper incommoditas comes sit commoditatum. Tryphon grammaticus in figuris hoc exemplum adfert parcaemia, citatq; ex Sappho poetria Lesbia: Μὰς ἐμοὶ μέλι, μὴτ' ἐμέλιττα, id est, Neq; mihi mel, neq; apis.

Celebratur Mimus ad hanc faciens sententiam:

Feras quod laedit, ut quod prodest, perferas.

Eodem pertinet illud Plautinum: Fortiter malum qui patitur, post potitur bonum. Idem obscurius quidem, sed tamen eleganter innuit Homerus, ut opinor, per herbam moly, cui radicem nigram, florem lacteum attribuit, radicis nigrae symbolo laboris molestiam significans, qua peruenitur ad animi tranquillitatem, uirtutis absolutae praemium.

Tusis pro crepitu.

LXIII

Βάξ ἀνὰ πτερόν, Tusis pro crepitu. Dicitur solitum, quoties aliquis perplexus, aliud pro alio simulat. Veluti si quis in adulterae domo deprehensus, fingeret se quippiam mercatum uenisse. Translatum ab ijs, qui crepitum clara tusi dissimulant, quod genus homines etiam hoc tempore non raro magno cum risu deprehenduntur.

Cornicibus uiuacior.

LXIII

Υπερ τὰς κωράνας βελικώς, id est, Cornicibus uiuacior. De uehemēter annosis, prouerbia hyperbole. Ab auis eius prodigiosa uiuacitate sumpta, de qua ita scribit Plutarchus in commentario, qui inscribitur, πρὸς τὴν ἐκλελεληφότων χηνησέων, citans Hesiodū, sub persona Naidis, aetates animalium varias sic complectentem.

Εννέατοι ζωὴν ἔχει λακέρυζα κωράνη

Ἀνθρώπων ἡδονῶνται, ἔλαφ' ὁ δὲ πεπετρακώρων.

Τρεῖς δ' ἔλαφος ὁ κέραξ γρηάσκεται, ἀντὶ τοῦ φοίνικ'.

Εννέα αὖ κωράνας, δέκα δ' ἡμῖς αὖ φοίνικας,

Νύμφαι ἐὺπλόημοι κατὰ διὰς ἀγρόχοιο. id est,

Ter tria secula hominis transmittit garrula cornix,

Quatuor at peragit cornicis tempora ceruus,

Ceruina aetatem coruus ter praeterit ater,

Coruinos annos nouies agit Indica Phoenix.

Atqui crispicomae, soboles Iouis alma tonantis,

Egredimur decies phoenicia secula nymphae.

Hos uersus Hesiodus interpretatus uidetur quidam quisquis fuit. extat autem carmen inter reliquas Maronis appendices, Estq; huiusmodi:

Ter binos, deciesq; nouem superexit in annos

Iusta senescentum quos implet, uita uirorum,

Hos nouies superat uiuendo garrula cornix,

Et quater egreditur cornicis secula ceruus,

Alipedem ceruum ter uincit coruus, at illum

Multiplicat nouies phoenix reparabilis ales.

Quem uos perpetuo decies praerertitis auro

Nymphae Hamadryades, quarum longissima uita est.

Hi cohibent fines uiuacia fata animantum,

Cetera secreta nouit deus arbiter aui.

Hos uersus ideo pariter libuit subscribere, ut mihi sapius ex tempore, id quod erit necessarium uertenti, uenia detur, si quando uidebor non omnia usquequaque ad amussim reddere, cum in his apparuerit, quantum sibi permiserit antiquitas in traducuntibus poetarum carminibus. Eandem hanc Hesiodi sententiam oppido quam commode, breuiterq; reddidit Plinius: Hesiodus inquit, cornici nouem nostras attribuit aetates. Quadruplum eius ceruus: id triplicatum coruus. Etiam si nonnullis autoribus haec fabulosa uidentur. Inter quos Aristoteles arbitratur homine nullum aliud animal esse uiuacius, excepto uero elephanto.

Martialis:

Et cornicibus omnibus superstes,

De aui nimium uiuace.

Seruatura diu, parem

Item Horatius in Odis:

Cornicis uetulae temporibus Lycen.

Eodem

Eodem pertinet quod philosophus ille moriens, cornicibus inuidisse legitur longeuitatem, quam natura negasset homini. Synesius in epistola quadam: εὐχόμενος ἴδωμι τὸν ἀκαίοντα, id est, Consentaneum est iustissimum principem, cornicis annis imperaturum esse.

Tithoni senecta.

LXV

Τιθωνὸς γῆρας, id est, Tithoni senecta. Fabulae tradunt Tithonum adamatum ab auro in caelum sublatum fuisse, atq; illius succo perfusum, ad tantam peruenisse senectutem, ut tandem optauerit, ut in cicadam uerteretur. Lucianus in quodam dialogo: καὶ ἵππερ ἔθωρον ἴδωμι id est, Atq; ultra Tithonum uiuebat senex. Huius Tithoni personam inducit Aristoteli Chius in libro de senectute, propter uiuacitatis miraculum, ut testatur in Catone M. Cicero. Suidas adagium refert hunc in modum, κατὰ γῆρας ἔθωρον βαβύρορος, id est, Senescas Tithono profundius.

Nestora senecta.

LXVI

Idem certe apud Latinos Nestoris anni in prouerbum abierunt, cui tres aetates attribuit Homerus in Odyssae tertio:

Τρεῖς γὰρ δὴ μὲν φασὶν ἀνὰ φαιδὸς γῆρ' ἐνθάδ' αὖθις id est,

illum iam exegisse hominum tria secula fama est.

Idem affirmat in primo Iliados. Et Iuuenalis:

Atq; suos iam dextra computat annos.

Tertia aetatem indicans. Breuiter prouerbij facie habebit, quicquid ab ijs sumetur, qui insigni uiuacitate fuerunt. Ut phoenice uiuacior, quem Hesiodus scribit, nouem corui aetates uiuere: & ceruo uiuacior, coruo uiuacior: & Tirelia uiuacior, quae tragoedia fingit sex aetates hominum uiuere. Et Seneca uiuacior, quos Graecis historijs proditum est, trecentos annos uiuere. Quod genus exempla si quis desideret, legat Lucianum de Macrobijs, id est, longaeuis, & Plinij septimi libri caput quadragesimum octauum.

Ultra pensum uiuit.

LXVII

Lepidum est quod ait Lucianus in Philopseude: ἵππερ γὰρ τὸν ἀποκαθ' ἡδὴ βίῳ, id est, iam enim ultra fufum uiuit, hoc est, uiuit ultra fatalem diem. Allusum ad Parcarum fufos, quibus aetatem mortalium euolui fabulantur poetae. Quin & Theologi metam uitae fatalem, periodum appellant, quam praetercurrere nulli fas sit.

Facile cum ualemus, recta consilia aegrotis damus.

LXVIII

In Andria Terentiana ab adolescente non admodum cordato, cordatissima simul & elegantissima sententia profertur. Facile cum ualemus recta consilia aegrotis damus. Tu si hinc aliter sentias. Ea nata uidetur ex oraculo Thaletis Philosophi. Nam is, ut autor est Laertius, interrogatus quid nam esset difficillimum, respondit γινῶναι σεαυτὸν, id est, nosse seipsum: quid facillimum, respondit: ἄλλω ἑσσομένῳ δίδου, id est, alteri consilium dare. Comicus autem translationis gratiam admisit. Euripides in Alceste:

μηδὲν ἑσσομένῳ, ἀλλὰ ἑσσομένῳ φέρε. id est,

Ne nimius hic dolor esto, sed modice feras.

Verba sunt Hercules Admetum consolantis super uxoris morte. At ille,

ἔγωγε πῶς αὖτις, ἢ πᾶν ὄντα κερτορέμ, id est,

Facilius est monere, quam situm in malis Animo imperare.

Fertur & huic similis sententia prouerbialis,

ἅπαντες ἀνθρώποι εἰς τὸ νοθεύειν σοφοί,

ἀλλ' οἱ δὲ ἀμαρτανόντες, εἰ γινώσκοντες. id est,

In admonendo sapimus omnes, uerum ubi

Peccamus ipsi, non uidemus propria.

Ducta est sententia a communibus hominum moribus. Omnes enim aegrotantibus recte praecipunt, quid fugiendum, quid agendum, & obiurgant nonnunquam, quod salutis causa non obtemperent bene monentibus. Ipsis posteaquam in morbum inciderint, non succurrunt illa praecleara monita, sed alijs item monitoribus & obiurgatoribus est opus. Porro cupiditas omnis animi morbus est, quo uelut excacatus, aut non perspicit, aut si perspicit, sequi non potest ea quae sunt ad salutem necessaria. Nam Phadria Terentianus prudens & sciens in flammam manum mittit, & uiuus, uidensq; perit. Item Horatius fugienda sequi

da sequitur; fugiens quæ profore credit. Perspicit auarus aliquando, quàm prodigiola res sit ambitio. Contra, ambitiosus auari morbum peruidet, & uterq; alteri in alieno malo re. cte consulit, neuter in suo sapit.

Quæ supra nos, nihil ad nos.

LXIX

Τὰ ὑπὲρ ἡμῶν, ὀδὲν πρὸς ἡμᾶς, id est, Quæ supra nos, nihil ad nos. Dicitum Socraticum, deterrens a curiosâ uestigatione rerum cœlestium & arcanorum naturæ. Refertur prouer bii uice à Lactantio libro tertio, capite uigesimo: Ex his, inquit, unū eligam, quod ab om nibus sit probatum, celebre. Hoc prouerbiū Socrates habuit: Quod supra nos, nihil ad nos. Torqueri potest & in illos qui de negocijs principum, aut theologiæ mysterijs teme re loquuntur. Vertere licebit & in contrarium, quæ infra nos, nihil ad nos. Vbi significa mus res leuiusculas, quàm ut nobis curæ esse debeant.

Notum lippis ac tonsoribus.

LXX

Lippis ac ton soribus notum

Quæ iam in ora uulgi abierunt, omnibus tonsoribus ac lippis nota dicuntur: propterea quod olim in tonstrinarum confessibus omnes rumores narrari consueuerunt. Quod tridi cat Aristophanes in Pluto:

Καὶ τί λόγος γ' ἔστιν, ἢ τὸν ἡρακλῆα πάλος

Ἐπὶ ποῖσι κερσεῖοσι τῶν κερσεῖων

Ὡς ἔλαττονος ἀνὴρ γαργύριται πάλος

id est,

Hercle profecto sermo erat uidelicet,

In officinis desidentium frequens

Tonsorij, hominem repente diuitem

Factum esse. Et apud Terentiū Antipho, in tonstrina de puella cognoscit. Item Ho ratijs de tonstrina: Gaudent ubi uertice raso

Garrula securi narrare pericula nauatæ.

Idem in Sermonibus,

Opinor

Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.

Vbi prouerbiū explicuit, significans rem uulgo factatam. Nam lippi in tonsorum offi cinis desident, expetentes remedium oculorum. De tonsorum garrulitate complura lo cū digna recenset Plutarchus in libello, quem scripsit De futili loquacitate. Quorum unum illud referre non pigebit. Cum aliquando, inquit, in tonstrina sermo esset de Dio nysio, dicereturq; tyrannidem illius adamantinā esse & inexpugnabilem, ridens tonsor:

Hæcine, inquit, loqui uos de Dionysio, in cuius iugulo ego subinde teneo nouaculam?

Quod dictum simulatq; Dionysius rescisset, tonsorem in crucem sustulit, atq; ita quod ait Plinius, uoces per iugulum rediere in autorem. Vt autem tonsorum genus usquæ deo loquax sit, id existimat esse in causa, quod in eorum officinas loquacissimi quicq; conueni ant, desideantq; quorum assiduo conuictu garrulitatis morbo inficiuntur & ipsi. Quas ob res Theophrastus, ut idem testis est Plutarchus, τὰ κερσεῖα αἰνοῦν συμποσία, id est, sine uino

κοῖνα συμ ποσία

computationem appellauit, quod illic loquacitate ceu temulenti reddantur homines. Si mili infamia laborant balneatores, quod illic quoq; desideant ociosi, garriantes quidlibet.

λεχαι

Quin hinc factum est, ut ueteres ararias officinas λεχαι dixerint, ut indicauit Ioannes

grammaticus, quod hybernis frigoribus huc sese turba tenuium teporis gratia conferte consueuerit, ibiq; desidens ociosis fabulis tempus fallere. Hæc loca uelut ignauis apta He siodus iubet uitare agricolam,

τὰς δ' ἰθὺ χάλκιδος θώκου καὶ ἰππικῆς λεχαι,

ὄρε μ χιμφίης.

id est,

Mensibus hybernis ualeat ferraria sedes,

Ac nugæ tepidæ.

bos ephippia optat

Optat ephippia bōs piger, optat arare caballus.

LXXI

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Vitium illud significans humanis ingenijs inlitum, ut semper alienā fortem magis mirentur, suam contemnunt ac fastidiant, optent inexperta, experta damnent. Siquidem ephip pia uocantur, quas uulgo fellas equestres appellant, additas in hoc, ut commodius sedeat eques. Veteres hubus arabant, nō equis. Videtur esse sumpta allegoria ex apologo quo piam. Citra metaphoram dixit Terentius: Nostri nosmet poenitet.

Fertilior seges est alieno in aruo

LXXII

Quidius mutauit metaphoram, eundem explicans sensum;

Fertilior seges est alieno in aruo

Quidius mutauit metaphoram, eundem explicans sensum;

Fertilior seges est alieno in aruo

Quidius mutauit metaphoram, eundem explicans sensum;

LXXII

Fertilior

Fertilior seges est alieno semper in aruo.

Vicinumq; pecus grandius uber habet.

Perlius satyra sexta:

Securus & angulus ille

Vicini quia pinguior.

In eandem sententiam celebratur & Mimus, unus, ut opinor,

ex illis Publij ab Aulo Gellio laudatis:

Aliena nobis, nostra plus alijs placent.

Et Horatius:

Qui fit Mœcenas, ut nemo quam sibi fortem

Seu ratio dederit, sed fors obiecerit, illa

Contentus uiuat, laudet diuersa sequentes:

Fecem bibat, qui uinum bibit.

LXXIII

Haud dubiū quin prouerbialiter dixerit Aristophanes in Pluto, fecē epotādā eidē, qui

uinū prius ebiberit, id est, qui fructus sit optimis eundem boni consulere debere deteriora:

ὄμως δ' ἐπεὶ δὴ καὶ τὸν οἶνον ἤβησας

τίνδην σιωπεύου δὲ τὸν τρύγαν.

id est,

At ubi haud grauatus bibere uinum es, fex item

Tibi nunc eidem est ebibenda scilicet.

Verba Chremyli de muliere, quæ quondam uernans ac florens ætate placuerat, tum anus fastidiebatur à iuuenē.

Cræso, Crasso ditior.

Apud Græcos opulentia Cræsi Lydorum regis in prouerbiū abiit; præsertim nobi litata dictio Solonis. Apud Romanos item M. Crassi, cui cognomentum etiam diuitis ad ditum est. Hic negabat diuitem esse, nisi qui redditu annuo legionem tueri posset. In agris suis festertium uicis mille possedit. Commemorantur & alij nonnulli apud Plinium li bro tricesimo tertio, capite decimo, & item tertio, qui immodicas opes possederunt, atq; in his est Aristoteles, sanctus ille philosophus, ~~quæ sunt in Theologemone dicitur~~

cuius hæredes in auctione septuaginta patinas uenum produxisse leguntur. Verum non itidem in uulgi celsere sermonem. Proinde nihil attinet hoc loco referre. Festuor erit ada gij figura, si numerum etiam commutemus, ut diuus Hieronymus: Cræsos licet spires, &

Darios, literæ marsupium non sequuntur. Horatius & Arabum gazas dixit, pro cumula Arabum gaza

tissimis opibus, non sine specie prouerbiali, quemadmodum & Persicos apparatus, pro Persici ap paratus

nimis exquiritis ac sumptuosus.

Pactoli opes.

LXXV

τὸν πακτολὸν πλοῦτον, id est, Pactoli diuitias, pro summis opibus alicubi dixit Philostratus. Est autem Pactolus Lydiæ fluuius, ex monte Tmolo profluens, aureis scatens harenis, unde & χρυσοπῶς, à poetis cognominatus. Cuiusmodi narratur & Tagus in Hiberia, & Ganges in India, & Hebrus in Thracia. Plinius addit Padum in Italia, negatq; ullū esse autū absolutius, quàm id quod in fluuijs reperitur, utpote cursu ipso tritucq; perpolitum.

Horatius in Epodis:

Sis pecore & multa diues tellure licebit,

Tibiq; Pactolus fluat.

Iuuenalis:

Tanti tibi non sit opaci Omnis harena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurum.

Has hyperbolas in uarios usus accommodare licebit. Veluti si quis dicat: Hos tantos sum ptus sustinere nemo queat, ne si Pactolus quidem illi domi fluat. Huius hominis cupidi tatem ne Tagus quidem ipse possit explere. Nihil mediocre sperabat, sed totos Pactolos ac Tagos animo conceperat. Aut Pactolos pollicebatur, id est, diuitias effertissimas.

Iro, Codro pauperior.

LXXVI

Contra, Iri & Codri paupertas prouerbio locum fecit. Ouidius:

Irus erit subito, qui modo Cræsus erat.

De Codro Iuuenalis:

Tota domus Codri rheda componitur una.

De Iro mentionem facit Homerus Odysseæ 2. Scribitq; eum publicum fuisse mendicum

apud Ithacenses, corpore specieq; prægrandi, à matre dictum Arnæum, à iuuenibus Irum

fuisse nominatum, quod iret nuncijs, quod usus esset. Cum hoc commissus Vlysses, cum

haberetur & ipse pro mendico, eijcit hominē. Quin & Hecale paupertate nobilis est, cu

ius meminit Plautus in Cistellaria: Siquidem eris ut uolo, nunquam Hecale fies.

Hecale pau perior

Meminit

Meminit & Ouidius:

Cur nemo est Hecalen, nulla est quæ ceperit Irum.

Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

His formulis quot modis uti liceat, in operis ingressu satis ostendimus.

Myforum postremus.

LXXVII

Myforum postremus. Strabo Geographiæ libro duodecimo, refert Myforum populum usque adeo contemptum fuisse, ut proverbio locum fecerit. Id usurpat M. Tullius in oratione pro Lucio Flacco: Quid, inquit, porro in Græco sermone tam tritum atq; celebratum est, quam si quis despiciatur ducitur, ut Myforum ultimum esse dicatur? Idem ad Quintum fratrem: Nisi me forte Paconij nescio cuius hominis, ne Græci quidem, at Myli, aut Phrygis potius querelis moueri putas, nimirum gentis eius contemptum declarans. Summum itaq; despectum & infimam humilitatem hoc adagio significabimus.

Myforum ultimus nauigat.

LXXVIII

Myforum ultimus nauigare, proverbiali ioco dicebatur, qui frustra laboraret. Origo proverbij, sicuti fit in plerisque, nō uno narratur modo. Quidam tradunt olim Græcis pestilentia laborantibus, oraculo responsum esse, ut ad ultimum Myforum nauigarent. Ac primum quidem ambigebant, quid sibi uellet oraculum. Tandem diu circumacti repperunt Aeolidem in extremis Myforum esse sitam, atq; eo demigrandum esse monuisse numen. Alij scribunt Telepho, post interemptos auunculos, consulti Pythium, quod gentium sibi demigrandum foret: nam antiquitus mos erat hominibus solum uertere: responsum, ut ad extremam Myforum regionem sese conferret: uenissetq; in Teuthraniam, quæ Myliæ extrema pars est, atq; eius loci principatū obtinuisse. Sunt qui dicant, hunc non ob eadem auunculorum fugisse, sed uti matrem quaereret, quam in Teuthrania tandem inuenit. Proverbum autem dicitur, ubi dura quæpiam imperarentur, factuq; difficilia.

Tangere hulus.

LXXIX

Tangere hulus, est mouere dolorem, eiusq; rei facere mentionē, quæ nos magnopere urat. Terentius: Quid minus necesse fuit, quam hoc hulus tangere? Quo loco Donatus admonet subesse proverbium. Octauius Augustus, ut autor est Tranquillus, filiarum Iuliarū, & neptis infamem uitam, morte ipsa grauis tulit, nec eas aliter appellare confueuit, quam treis uomicas, aut tria carcinomata sua, ni mirum quod earum non sine magno dolore suo recordaretur. Hanc metaphorā M. Tullius oppido quàm eleganter expressit in Clodium, qui popululum fame iam exasperatum, concionibus insuper seditiosus in rabiem agebat: Ut tu, inquit, in hoc hulcere tanquā unguis existeres. Plutarchus de adulatione: Κρυθός δὲ λόγος κινύσωνται ἕλκος, id est, Arcani sermonis cum mouissent hulus.

Refricare cicatricem.

LXXX

Cum dolor temporum spacio iam mitior renouatur: Refricari cicatrix dicitur. Notum unde ducta metaphora. Nempe à corporali uulnere, quod iam coisit cicatrice obductum. Quæ si frictu denuo aperiatur, recrudescit uulneris pristini dolor. Cicero ad Atticū: Appij uulnera non refrico. Idem in Rullum: Ne aut refricare obductam resp. cicatricem uideret. Idem refricare dolorem dixit lib. De oratore secundo. Dicimus & refricare memoriā, & suffricare memoriā, pro eo quod est, leuiter renouare, sed in malam ferē partem.

Odorari, ac similes aliquot metaphora.

LXXXI

Translationes quæ ducuntur à corporis sensibus, quoniam uelut ad manum sunt, & quasi de proximo sumuntur, omnes ferme proverbiales sunt, quæ admodum admonuimus in operis huius initio. Velut odorari pro resciscere, & sagaciter deprehensum; atq; anti maduersum cognoscere. Odor pro suspitione ac rumore. Cicero: Est nonnullus odor dicitur. Olfacere apud Terentium in Adelphis pro deprehendere. Subolere apud eundem, pro suspectum esse. Obolere pro molestum esse, aut esse in suspitione. Vnde & nasi ti dicuntur, & emuncte naris, & Muccosis naribus. Deniq; nasus ipse in proverbium abiit pro iudicio. Horatius: Non quia nullus illis nasus erat.

Et putent quæ displicent. Huc pertinet & illa: Olet mendacium. Redolent Atticissimum. Olet

Unguis in hulo cere

Emuncte naris, Nasus

Olet lucernam. Idem gustum rei uocamus, ueluti primam illam experientiam & degustationem, qualisq; specimen. Cicero ad Atticū: Homine degustes. Idem ad eundem. Et Latinus ille tuus Atticissimus ex intervallo regustandus. Vnde & saluam primā dicimus primum illum gustum, quem pueri tanquam à nutricibus imbibimus. Et palato satis face re dicitur, quod animo placet. Et deuorare dicimur, cum rem alioqui acerbam, ueluti citra sensum perferimus, translatione sumpta ab his, qui amara catapotia, tanquam inuito palato solent absorbere. Vnde aliquoties apud Ciceronem & Fabium: Deuorare tardum, absorbere molestiam. Affinia sunt illa: Sapiunt arrogantiam. Resipiūt iuuenile quiddam. Concoquere item, pro uincere molestiam. Nauseare, cum tedio audire. Euomere, dicere, quod dolor non sinebat reticere. Et expuere miseriam ex animo. Consputare pro lacesse re maledictis. Despuere pro contemnere. Stomachari, pro indignari. A uisu item multæ ducuntur metaphora, ut oculis ferre, pro uehementer amare, curæq; habere. In oculis esse. Obuersari oculis, pro eo quod est recordari, & in memoria cogitationeq; esse. Respice re, curam agere, & rationem habere. Prospicere, in posterum consulere. Despicere, fastidire. Susplicere, mirari. Connuere pro data opera dissimulare. Cæcutire, hallucinari, pro falsi iudicio. Verum hæc longius persequi, nec huius est instituti, & infiniti fuerit operis. Quare quanquam istiusmodi uidentur ad proverbiorum cognationem pertinere, tamen ea inuitus exactiusq; conquirere, non est sententia, maxime quod iam hanc prouinciam sibi sumpsit Richardus Paceus, natione Britannus, cuius & sapienter libet meminisse, iuuenis, ut nihil interim dicam de moribus, prorsum tali dignus ingenio, Græcè pariter ac Latine literaturæ cū primis eruditus, tum haud mediocriter exercitatus in euoluendis omnijur gæ professionis autoribus: deinde oculatissimus in annotandis ijs, quæ lectorū uulgus illotis, ut aiunt, pedibus prætereunt. Deniq; iudicij nequaquam iuuenilis, sed excusati exactiq;. Hic, inquam, felicibus Musarum auspicijs opus animo concepit, iam opinor etiam præ manibus habet magno, ni fallor, usui futurum politioris literaturæ studiosis, in quo quicquid est apud utriusque lingue scriptores insignium metaphorarum, quicquid festiuit ac scite dictorum, quicquid huiusmodi gemmarum ac deliciarum orationis, in unum uolumen concinnare destinat.

Mihi istic nec feritur, nec metitur.

LXXXII

Plautus in Epidico, sanè quàm elegans adagium usurpauit: Mihi, inquit, istic nec feritur nec metitur, id est, ista res nihil ad me pertinet, ut quæ neq; meo fiat periculo, neq; emolumento. Metaphora notissima est. Etenim qui sementem facit, is suo impendio suoq; periculo facit: qui metit, compendium accipit, & in tuto est. Diferentia est huic quod est apud Plautum in Mercatore: Tibi aras, tibi occas, tibi feris, tibi eidem metis.

Ab ipso lare.

LXXXIII

Ab ipso lare, id est, à lare incipe, hoc est, à domesticis ac familiaribus initium sumito. recte dicitur in magistratus, & alienæ uitæ censores, quorū officium est, ut in primis suos, suorumq; uitam corrigant. Nam ἐστὶν Græci uocant, quem nos Larem ac Vestam uocamus. Aristophanes σφρηγί, οὐκ ἄλλ' ἵνα ἀφ' ἐστίας ἀρχόμενοι ὑπὸ τῆς ἰσχυρῆς, id est, Non, uerum ut aliquem exorsus à lare obteram. Ductum à uetusto ritu sacrorum, in quibus primitiæ laribus immolabantur. Aristocritus citante interprete, fabellam huiusmodi refert. Cum deuictis Titanibus Iupiter imperio potitus esset, Vestæ permisit optionem, ut quicquid uellet eligeret è regni partibus. Illa primum uirginitatem poposcit: deinde sacrorum omnium, quæ dijs immolarent homines, primitias. Inde abiisse in consuetudinem, ut in omni sacro primæ partes lari tribuerentur. Vt est hoc adagio Plato in Euthyphrone: Βλοίμην ἂν ὡς πάρετα, ἀλλ' ὀφείλω μὴ τὸ ναντιον γίνεσθαι. Ατχρὸς γὰρ ἀφ' ἐστίας δεκῆ μοι ἀρχέδι κερκρυέμ τῆς πόλις, σὲ ἰδιχερῶν ἄδικείμ, id est, Equidem cupiā, uerum uereor ne res in diuersum exeat. Nam mihi quidem lædendæ Reip. ab ipso lare facere uidetur initium, cum te tentat lædere. Plutarchus in libello de Polyphilia. πρῶτον μὲν ἐν ὁσπρίῳ ἀφ' ἐστίας ἀρχόμενοι, id est, primum igitur uelut à lare exorsus. Totidem ferme uerbis utitur in cōmentario, πρῶτον μὲν ἐν ὁσπρίῳ ἀφ' ἐστίας ἀρχόμενοι. Vsurpat & in libello, quem scripsit aduersus Herodotū. Aristides in Pericle. ο δ' ἀφ' ἐστίας ἀρχόμενος. Ἐὶ αὐτὸς αὐτὸ, τὸ σύμμετρον ἡρέετο, τὸ τὸ πλεόν, id est, At ille à suo ipsius exorsus lare, maluit æqualitatē sequi, quàm reliquos antecellere. Interpres admonet dici so-

litum

litum de ijs, qui ab ipso statim initio, uel boni sunt, uel mali. Quasi dicas, ab ipsis incunabu-
lis, quod Lar statim nascentes excipiat.

Propria uineta cadere.

LXXXIII

Vineta pro-
pria cadere

Huic affine est illud Horatianum: Ut uineta ego met cadam mea, id est,
Ut a me ipso incipiam, & poetas ipse poeta carpam ac lacerem. Translatum uideri po-
test uel ab amputantibus uineam, uel ab ijs, qui per iniuriam nouellas uites laedunt. Ho-
ratius in Epistolis,

Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,

Ut uineta egomet cadam mea.

Aedibus in nostris quae praua, aut recta geruntur.

LXXXV

Aulus Gellius scribit hunc Homericum uersiculum qui est Odyssaeus, prouerbij uice
Diogeni semper in ore fuisse.

οτι τοι εν μεγαροις κενον τ' αγαθων τε τετυκται, id est,

Aedibus in nostris quae praua, aut recta gerantur,

Quod alij tribuunt Socrati, Diocles ascribit Diogeni, ut refert Laetius. Socrates autem
hoc dicto dehortans a studio rerum naturalium ac supernaturalium, item a disciplinis ma-
thematicis, reuocabat ad curam moralis philosophiae, quod haec tractat ea quae proprie
ad nos pertinent. Plutarchus in commentario De seruanda bona ualetudine, prouerbij
uice usurpauit: Ει μελλον αυτον ονειραι πο σικειν γεωμετρίας η δισαλεκτικης η μουσικης οραδι με-
τα ποιητων, η ζυγην η και μανθάνειν βαλομενον,

οτι τοι εν μεγαροις κενον τ' αγαθων τετυκται, id est,

Si magis officij sui putat esse, ut in geometriae, dialecticae, musicae studio uersari uidea-
tur, quam ut inquirat, cupiatq; cognoscere,

Aedibus in proprijs, quae praua aut recta gerantur.

Quo uersu monemur, ut ea potissimum, quae ad nos ipsos pertinēt curemus, externa atq;
aliena ne inquiramus. Quo uitio festiuiter Martialis Ollum quendam notat, qui malorum
alienorum erat obseruator curiosissimus, & taxator acerrimus, cum ipse uxorem haberet
adulteram, filiam uiro maturam, deberetq; etiamnum pro togula. Diogenes Cynicus, cui
carmen hoc, ut modo dixi, semper in ore consueuit esse, grammaticos nimis ridicule face-
re aiebat, qui tanto studio Vlyssis mala inquirerent, sua ignorarent. Huc referri potest &
illud apud Homerum penē solenne: Habetur enim Iliados α. δ. & φ.

Αλλ' εις οϊκον ιδεε τα σαρπηδονος κρυμμε, id est,

Quin in tecta abiens, tua propria munia cura,

Plutarchus, πολυπραγμοσυλω, definit, Ολομαθειαν αλλοτριων κενων, id est, Curiositatem
studium aliena mala cognoscendi. Atq; id hominum genus lamij simili ait, quae domi
oculos reconditos habent, foras egressurae reponunt, Atq; ita fit, ut domi caecutiant, foris
sint oculatissimae. In huiusmodi prapostere oculatos eleganter torseris illud Sophoclis
de senibus dictum:

πρόφρονε λούσω, εγγύθεν δε πας τυφλός, id est,

Procul uidens, sed cominus uidens nihil.

Nam id senibus accidit, ut propius admota nō cernant, longius semota uideāt, atq; huius
rei causam reddit Plutarchus Conuuiualium quaestionum prima decade.

In se descendere.

LXXXVI

In se descendere, est sua ipsius uitia quempiam inspicere. Translatum uel à fodinis, uel
à cellis, in quas qui descendunt, quid illic repositum reconditumq; sit, nosse possunt. Allu-
sum est autem ad specus illos & sinus humani cordis, quibus Momus fenestram adhibe-
ri uoluit. Persius:

Vt nemo in sese tentat descendere nemo,

Sed praecedenti spectatur mantica tergo.

Tecum habita.

LXXXVII

Proximum Homericum carmini uidetur & illud eiusdem Persij:

Tecum habita, ut noris quam sit tibi curta supellex.

Id est, domi tuae uiuio, ut intelligas, quam tenuis sit tua fortuna. Translatum ab ijs, qui in
principij familiaris agunt, & ut uulgo fit, ex alienis opibus perinde quasi suis intumescunt,
quibus

quibus si domi uiuendum sit, uix salinum habeant quod apponant. Tecum igitur habita,
id est, tuapte supellectile te metire, ac tuis ipsius malis bonisque te ipsum expendere. Haec
scio an huc pertineat quod scribit M. Tullius in Catone maiore, secum ut dicitur uiuere, *Secum uiuere*

Messe tenus propria uiue.

LXXXVIII

Idem diuersa explicuit metaphora Persius satyra sexta:

Messe tenus propria uiue. id est,

Sumptum facito pro modo facultatum tuarum. Ab agricolis traductum, qui sumptus an-
nuis agrorum prouentibus metiuntur. Neq; enim res consistere potest, cum quaestum su-
perat sumptus, quemadmodum ait Plautus. Ostentatorem diuitiarū elegante uerbo Ale-
xis apud Athenaeum libro sexto, ηω χαλάρων dixit, eodem uerbo declarans fastum cum
paupertate coniunctum. Nunc mundus hoc hominum genere plenus est, qui plusquam
tyrannicum fastum cum paupertatis professione coniungunt.

Tuo te pede metire.

LXXXIX

Pede tuo te
metire

Ad eandem sententiam pertinet illud Horatianum:

Metiri se quenq; suo modulo, ac pede uerum est.

Lucianus in libello, cui titulus, πωρ εν εινων. Αλλα δισακρινος η ημετερης εσθ οικια με-
τρον εν ατρον. id est, Verum diiudices dimetiariisq; propria utrumq; mensura. Nimirum
hoc est quod dixit Horatius, suo modulo, οικια μετρον, & tanquam interpres sui adiecit,
ac pede. Pindarus item:

χρη δε κειν αυτον αει παντος οραμ μετρον. id est,

Oportet autem iuxta suam quenque conditionem uniuscuiusq; rei spectare modum. Et
Aristophanes in Auisibus,

οικ αναιτησεις σταν τον απαν αλλαχ. id est,

Non ipse te remetieris hinc loci Alio profectus.

Monet adagium, ne quis se dilatel ultra conditionem suam, neue seipsum ex assentatorum
laudibus, aut uulgi opinione, aut fortunae fauore, uerum proprijs ac ueris dotibus, animiq;
uirtutibus aestimet. Translatum ab ijs, qui corporis humani modum, pedum numero aesti-
mant. Porro iusta cuiusq; hominis mensura, septem ipsius pedibus constat, si quid picto-
ribus & statuarijs credimus. Eodem pertinet illud Martialis:

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Non uidemus manticae, quod in tergo est.

XC

Catullus in Scazonte: Sed non uidemus manticae, quod in tergo est. id est,

Mantica in
tergo

Non uidemus nostra ipsorum uitia, cum aliena curiosis oculis perspiciamus. Prouerbium
natum est ex Apologo quopiam Aesopico, qui fertur huiusmodi apud Stobaeum. Αισω-
πος εφη δνο πηγας εκασου ημων φερειν. τη η εμπροθεν, τη δ' οπισθα, η εν μη τη εμπροθεν εφ
τηθηναι τε ην αλλων αμαρτηματα, εις η οπισθα, τε εκ αυτην. Quorum uerborum haec ferme
sententia. Finxit Aesopus singulos mortales binas habere manticas, hoc est, peras, alteram
ante pectus, alteram à scapulis tergoq; propendentem. Sed in priorem, inquit, aliena uitia
immittimus, in posteriorem nostra. Persius:

Vt nemo in sese tentat descendere nemo,

Persius:

In se descen-
dere

Sed praecedenti spectatur mantica tergo.

Horatius:

Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Diuis Hieronymus: Sed illa est uera inter amicos reprehensio, si nostra opera non uiden-
tes aliorum, iuxta Persium, manticam consideremus.

Festucam ex alterius oculo eijcere.

XC I

Hanc humani ingenij caecam Ουλωτικω non solum poetarū literae uerum etiam euan-
gelicae, neq; enim grauabuntur in hunc citari ordinem, notarūt, cum aiunt quosdam esse,
qui festucam uideant in oculo fratris, in suo trabem non uident, id est, aliorum uel mini-
mis uitijs offenduntur, suis & maximis blandiuntur. Sic enim habet Matthaeus. Τι δε βλε-
πετε το κερφο εν οφθαλμω τ' αδελφου, τη η εν οφθαλμω δου ην η κριανο εις η πως οφθα-
λμω αδελφου σου, εκ οφθαλμω σου κερφο εν τω οφθαλμω σου, και ιδε η δου ην οφθαλμω σου
id est, Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem uero quae in oculo tuo est,
non intelligis? Aut quomodo dices fratri tuo, sine eijciam festucam ex oculo tuo, & ecce
trabes in oculo tuo? Sic enim ad uerbum Graeca reddita sonant. Diuis Hieronymus: Qui
per

per trabem, inquit, oculi sui, festucam alterius nitatur eruere. Hoc hominum genus Horatius eleganter notat:

Cum tua, inquit, peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum uitijs tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius;

Idem alibi:

Verrucis of- fendi qui tube ra habet

Postulat, ignoscat uerrucis illius æquum est. Quod ipsum prouerbij speciem euidentem ante se gerit. Tubera maiora uitia dixit, uer- ra habet rucas minora, quæ alibi neuos appellauit.

Intra tuam pelliculam te contine.

XCII

Intra pellicu- lam tuam te contine

Intra tuam pelliculam te contine. Porphyrio prouerbium esse admonet, quo uetamur oblitij fortis nostræ, maiora conari, quam pro nostra facultate. Idem inde sumptum putat, quod olim ductores in pellibus, hoc est, pelliceis tentorijs dormitarent. Mihi uidetur re- citus referri ad asinum illum Cumanum, quem Apologi fabulantur adaptasse sibi leonis exuium, atq; ita sese ad tempus pro leone gessisse: Verum eam rem illi magno fuisse ma- lo, cum agnitus, & magno omnium risu, aliena apposititacq; exutus pelle, fustibus ad ne- cem caderetur. Neq; absurde quis ad Cleonem Atheniensem referat, qui ex Byrsopola, hoc est, coriario creatus exercitus ductor, fortuna fauente uictoriam reportauit, capta Py- lo, suam ipsius ciuitatē furto spoliavit, atq; ad eum modū ad summas opes euectus est: tan- dem per alij eiectus maleq; acceptus, poenas dedit, quod nō in propria pelle quiescet. Hic inducitur in Aristophanis comœdia, cui titulus Equites, neq; non alijs locis subinde mor- detur ab eodem poeta. Huc nimirum uidetur allusisse Plautus, cum militem gloriosum & iactabundum fingit elephantino corio circumtectum, non suo, siue quod stolidum signi- ficaret, siue quod maiora, quam pro facultate loquentem. Horatius:

Et merito, quoniam in propria non pelle quiessem.

Martialis in futorem quædam, qui Cleonis exemplo, prius ad summas euectus diuitias, ut uenti erant, ita uelum in altum fustulit, deinde ad pristinam rursus inopiam largitionibus suis redactus est, ut nihil iam esset nisi cerdo:

Lulisti, inquit, satis est, sed te, mihi crede, memento

Intra pelliculam cerdo tenere tuam.

Item Seneca in Epistolis: Sapientem undiq; submouent, & intra cutem suam cogunt, Id citra metaphoram sic extulit Ouidius:

Crede mihi, bene qui latuit, bene uixit, & intra

Fortunam debet quisq; manere suam.

Alludit huc & Lucianus in Imaginibus, *ὅτι ἐν μάλιστα ἰσχυρῶν ἢ ἐν τῷ χέροντι*, id est: Non iam manent in his quæ adsunt: de his qui fortunæ successibus elati, suæ conditionis non satis meminerunt. Deniq; mihi non absurdum uidetur, si prouerbium referatur ad Martiæ ex coriati fabulam, qui quoniam parum memor suæ conditionis, ausus est cum Apolline cer- tare, sua pelle exutus est.

Pennas nido maiores extendere.

XCIII

Est apud Horatium in Epistolis, non dubium quin prouerbialis metaphoram: Pennas ni- do maiores extendere, pro eo quod est, rem, fortunamq; quam mediocre aut tenuem a maioribus acceperis, auctiorem reddere, Quod quidem, si uirtute fiat, summa laus est, tan- tum abest ut uitio dandum existimem.

Me, inquit, libertino natum patre, & in tenui re,

Maiores pennas nido extendisse loqueris,

Vt quantum generi demas, uirtutibus addas.

Translatum ab autum pullis, qui sic grandescunt, subnascentibus plumis, ut materno nido capi non possint.

In tuum ipsius sinum inspue.

XCIII

Hac nostra tempestate multis regionibus hoc circumfertur adagium. Iubent enim ho- minem aliena uitia taxantem, in sinum ipsius sinum inspue, tanquam admonentes, ut do- mesticorum malorum recordatione desinat arrogantius insectari uitam alienam. Idem an- tiquis fieri solere, colligi utcunq; potest ex uerbis Plinianis, qui libro 22, cap. 4. scribit hunc

hunc in modum. Ventiam quoq; a deis, spei alicuius audacioris petimus, in sinu spueudo. Idem in eodem capite scribit ex auctoritate Salpæ, torporem sedari quocunq; membro in- stupente, si quis in sinum expuat. Quorum utruq; non prorsus abhorret a nostro uulga- to prouerbio. Siquidem qui carpit aliena, spe quadam improba peccat, quasi speret sibi ni- hil simile a quoquam opprobriari posse, cum nemo sit, qui nō aliquo uitio teneatur. Et qui proprii mali, quasi sui ipsius sensu caret, ceu torpore quodam tenetur. Seneca libro De be- neficijs septimo: Fortasse uitij de quo quereris, si te diligenter excusseris, in sinu inuenies. Lucianus in apologia De mercede seruientibus, *ὅτι ἐκ εἰς τὸν κόλπον ἡψύσας πρὸ τέρου ἡφέ- ρε κατηγορεῖται*, id est, Quodq; non prius in tuum ipsius sinu inspueris, quam accusare cœpe- ris. Idem in Votis, *ὡς ἰμαζῆς γὰρ ἂν ἐδ' εἰμαυτε, ἢ ὅτι τὸν κόλπον ὀψύσας, ὅτε οἶδα ὅτις ἂν κω- κληθεῖς*. Iocatur quispiam in amicum, quod tanquam oblitus sui, opes immensas imagina- retur, neq; in sinu spueret, ut agnosceret, quisnam esset. Idem indicat Theocritus Ecloga sexta. Nam Polyphemus cum paulo arrogantius suam formam extulisset:

ὄς μὴ βασκανθῶ δέ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἐψύσας κόλπον.
ταῦτα γὰρ ἐχρησάμην κωκυθῶδες ἐξεδίδαξον.

Quorum carminum hæc ferme sententia est: Ne quid me lædat inuidia, neue noceat fasci- natio, ter in meum inspui sinu. Nam id me Cotyttaris anus docuit. Scholiastes addit eum morem suæ etiamnum ætate durasse mulierculis, ut abominantes inuidiam in sinum expu- rant. Refert & Callimachi uersum.

δαίμων, ἢ κόλποισιν ἔθιπύσας γυναικῶν. id est,

O fortuna, sinum mulier quur conspuat omnis.

Huc fortasse pertinet quod ait Lucianus in Necyomantia, *τὸς αὐτὸς πῆς τὸ πρόσωπον ἐξ- ἡύσας*, id est, Postea quam ter mihi despuisset in faciem. Nec alienum hinc est, quod se- cunda Satyra scripsit Persius:

Frontemq; atq; uida labella

Infami digito, & Iustralibus ante saluis Expiat.

E simili superstitione profectum est, quod indicat Athenæus libro primo, prius ad depel- lenda mala solitos ter abstergeri. Refert uersiculum hunc Cyrenæi,

τὸς δ' ἀκαταξαρτοῖσι θεοὶ δὴ δάσασιν ἐμῶν. id est,

Ter uero abstergis, melius bona numina donant.

Nosce teipsum.

XCIV

Ad eam sententiam pertinent tria illa, inter omnia sapientum apophthegmata uel- maxime celebrata, adeo ut quemadmodum in Charmide testatur Plato pro foribus tem- pli Delphici ab Amphictyonibus inscripta, ueluti digna deo uiserentur. Quoruū primum est *γνώθι σεαυτὸν*. Nosce teipsum. In quo modestiæ mediocritatisq; commendatio est, ne nobis uel maiora, uel etiam indigna sequamur. Nam hinc omnis uitæ pestis oritur, quod sibi quisque blanditur, & quantum alijs præter æquum detrahit, tantum sibi phi- lautæ uitio præter meritum tribuit. M. Tullius ad Qu. fratrem libro tertio: Et illud *γνώ- θι σεαυτὸν*, noli putare ad arrogantiam minuendam solum esse dictum, uerum etiam ut bona nostra norimus.

Fertur hic quoq; senarius inter sententias prouerbiales:

τὸ γνώθι σεαυτὸν πανταχῶς χρῆσιμον id est,

Vbiq; cõfert, ut teipsum noueris. Citatur a Nonio Marcello Satyra quædam Varronis hoc titulo, *γνώθι σεαυτὸν*. Ouidius de arte amandi:

Fama celebrata per orbem

Litera, cognosci quæ sibi quæq; iubet.

Iuuenalis:

E cælo descendit *γνώθι σεαυτὸν*.

Ouidius hanc sententiam ad Pythagoram autorem refert. Platonicus Socrates ab Apolli- ne profectam arbitratur. Plato in Phædro, *ὅ δὲ ἀμαρῆ πῶ ἤστ' ἡ δὲ λ' ὀκτὸς ἐπιγραμματα γνώσας ἐμαυτὸν*, id est: Nondum possum meipsum iuxta Delphicam inscriptionem cognoscere. Sunt qui ex Homero tanquam Oceano, hanc quoq; mutuo sumptam existiment, apud quem Hector, cum in reliquos omneis impetum faceret, tamen Aiacem ut se præstantio- rem declinauit. Sic enim ait poeta:

ἀΐωντ' ἢ ἄλλ' ἔνε μὲν κλυτὰ τελαμῶνι δ' ἄσο, id est,

Congressum

Congressum Ajacis fugit Telamone creati.
 Diogenes Thaleti tribuit. Apud hunc Antisthenes Phemonox adscribit, ceterum Chlo
 ne usurpasse. Thales autem rogatus, τι εστι δύσκολον λέγειν, τι εύκολον; άλλω λόγω
 τι θέλει, id est: Quid est difficile: respondit, seipsum nosse. Quid facile: alterum admonere.
 Macrobius primo in Scipionis somnii cōmentario tradit, cuidam Delphicum oraculum
 consulenti, quonam itinere posset ad felicitatem peruenire, responsum ad hunc modū: Si
 te ipsum cognoueris. Id autem oraculum redditum fuit Croeso, ut autor est Xenophon
 in Pædia Cyri. Citatur à Gnomologis Græcis hic ex Antiphane senarius:

Εἰ θνητός εἰ βέλυσες θνητὰ καὶ φρόνεις. id est,
 Præclare, si mortales es, mortalia fac cogites.
 Eandē sententiā sic extulit Pindarus, θνατὰ θνατοῖς πρέπεται, id est, Mortalia mortales decet.
 Demonax interrogatus quando cœpisset philosophari, posteaq̄, inquit, cœpi nosse me.
 ipsum. Socrates quod Apollinis oraculo solus esset sapiens iudicatus, quū Græcia tot ha
 beret sophos, sic interpretatur: quod ceteros profitētes se scire quod nesciebāt, hoc nomi
 ne uinceret, quod sciret se nihil scire, & hoc unum se scire profitebatur. Cæterum hęc So
 cratis modestiam uicit Anaxarchus, qui prædicabat se ne id quidē scire, quod nihil sciret.
 Apud Menandrum Comicum quispiam corrigit hoc omnibus laudatissimum dictum.

κατὰ πολλὰ αὐθιγὰ καλῶς εἰρημολογῶ
 τὸ γινώθῃσαν ἄνθρωπον, χρησιμώτερον γὰρ ἢ
 τὸ γινώθῃσαν ἄλλω id est,

Multis modis dictum uidetur perperam,
 Cognosce te ipsum, magis enim in rem fuerat hoc, Cognosce ceteros.

Alterum diuersis uerbis eandem ferme sententiā complectitur, μηδὲν ἄγαν, id est, Ne
 quid nimis, quam quidem tanquam uulgo celebratam, Terentius in Andria etiam Solus
 libertini personæ tribuit. Diogenes Laertius Pythagoræ adscribit. Aristoteles tertio Rhe
 toricorū libro ad Biantem autorem refert, tractans de iuuenum immoderatis affectibus,
 quos ait ubiq̄ nimia uehementia peccare: nam & amare nimis, pariter & odisse nimium.
 Senes nō item, sed ut ipsius Aristotelis utar uerbis, ἢ τὴν βίαν τὸν ἄποδύκλω, ἢ φιλοσύνης
 μισθόντες, ἢ μισθόντες ὡς φιλοσύνης, id est: Iuxta Biantis admonitionem, & amat tanquam
 ofuri, & oderunt tanquam amaturi. Sunt qui Thaleti tribuant. Sunt qui Soloni, teste La
 ertio. Plato quodam loco ex Euripide citat. Nec desunt, qui ad Homerum ueluti fontem
 referant: cuius hī uersus sunt in Odyssæa. ο.

νεμεσώμαι δὲ καὶ ἄλλω
 ἀνέρι φειδωδύω, δὲ καὶ ἔφοχα μὲν φιλοσύνη
 ἔφοχα δὲ ἐχθαιρόσιν, ἀμείνω δὲ ἀσπύμα πᾶν τε. id est,

Mihi nequaquam is placet hospes,
 Qui ualde præterq̄ modum simul odit, amatq̄.
 Sed puto rectius esse ut sint mediocria cuncta. Idem in Iliados K.
 τυδέσθῃ, μήτ' ἄμ' ἐμὲ μάλ' ἀνερε, μήτ' ἐπὶ νέκη. id est,

Ne nimis aut laudes Tytida, aut uituperes me.
 Equidem ad Hesiodum referre malim. Cuius illud est in opere, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι.
 μέτρα φυλάσσει δαίμων, καὶ εὖ δὲ αὐτὸν πᾶσι κείνη id est,

Mensuram ferua, modus in re est optimus omni.
 Euripides cum alijs aliquot locis, tum in Hippolyto coronato:
 οὐτὼ τὸ λίαν γ' ἦσαν ἐπαίνω id est,

Sic equidem minus approbo, quicquid
 Est uehemens, quam quod uulgus ait, Ne quid nimium.
 Pindarus apud Plutarchum, σοφοὶ ἢ καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν ἐπιφρονέουσαν πειρασθῆς id est: Sapien
 tes hoc uerbum, ne quid nimis, præter modum laudauerunt. Sophocles in Electra:

μήτ' οἷε ἐχθαιρῆς ὑπεράχθεο μήτ' ἀπλάθης id est,
 Ne nimium, præterq̄ modum te torqueat ille
 Quem odisti, sed nec neglexeris immemor hostem.

Plautus

Plautus in Poenulo: Modus omnibus in rebus soror est optimus. Eodem pertinet Home
 ricum illud Iliados

πάντων μὲν πρῶτον ἔστι καὶ ἴσχυρος καὶ φιλοσύνη
 μόλις τε γὰν κέρης καὶ ἀμύμονος ὀρθοθυοῖο. id est,

Cum clarum rerum saties contingit, amorisq̄
 Et somni, & blandæ citharæ, choreæq̄ decentis.
 Id imitatus uidetur Pindarus in Nemeis,
 κόρον δὲ ἐχθρῶν μέλι, καὶ τὰ τέρπειν ἀνθ' ἀφροδίσια, id est, Satietatē habet & mel & iucūdi flo
 res ueneret. Plin. lib. 11. Perniciosissimū autē & in omni quidē uita, quod nimis. Horatius:

Est modus in rebus, sunt certi deniq̄ fines,
 Quos ultra, citraq̄ nequit consistere rectum. Rursus idem:

Virtus est medium uitiorum utriq̄ redactum. Phocylides:
 πάντων μέτρον ἄριστον. id est, Omnium modus optimus. Et Alpheus in Epigrammate.

τὸ μηδὲν γὰρ ἄγαν ἄγαν μὲν τέρπει. id est,
 Hoc ne quid nimium, nimis placet mi.

Quintilianus scripsit modū in pronuntiatione regnare, quēadmodū in ceteris omnibus.
 Deniq̄ Plutarchus in Camillo docet, pietatem esse mediā inter cōtemptum numinum
 & superstitionē, ἢ δὲ λατρεία, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν, κείσθῃ. id est, Pietas autē & quod aiunt, ne
 quid nimis, optimū est. Nihil autē est rerum omnium, in quo nō peccari queat nimietate,
 præter amorem dei, quod alijs uerbis fatetur & Aristoteles, pro deo supponens sapientiā.
 Huc pertinet quod ex poeta quopiam refert Athenæus lib. 1. de laudibus uini.

πᾶσι δὲ ἐκ κραδίας, ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπύζει
 τινὸν μὲν ἢ μίτρον, ἄτερ μίτρον δὲ χροῖων, id est,

Atqui omnes hominum pellit de pectore curas
 Si modice biberis, sin absq̄ modo, nociturum est.

Sponde, noxa præsto est. XCVII
 ἔχνη τῆς δ' ἄτης, id est, Sponde, sed noxa præsto est. Quæ quidem omnia Socrates
 apud Platonem putat ad eandem sententiā pertinere. Nam qui pro altero fideiubet, id
 pollicetur, quod non sit in ipso situm præstare, nempe fidem alienā. Sed primū illud Apol
 lini tribuit, reliqua duo à mortalibus adiecta credit. Plinius lib. 7. capite trigesimo secundo
 cuncta pariter adscribit Chiloni, sed ita ut oraculorum uice fuerint habita. Rursus, inquit,
 ens, mortales oraculorum societate dederat Chiloni Lacædemonio, tria præcepta eius Del
 phis consecrando aureis literis, quæ sunt hæc: Nosse se quenq̄. Et nihil nimium cupere.
 Comitemq̄ aris alieni, atq̄ litis esse miserā. Explicuit Plinius, quid sit sponde. Fideiur
 bemus enim pro eo cui creditur pecunia, & sæpe fit, ut fideiussor cogatur creditorum nume
 rare pecuniam. Fideiubemus & apud iudices, de sistendo reo, atq̄ illo fallente plectuntur
 uades. Et hoc dictum ad Homerum autorem referunt. Cuius hoc est carmen Odyf. θ.

ἀσπύμα τι δειλὸν γὰρ καὶ ἐγγύας ἐγγυάσθῃ.
 Chersias apud Plutarchum in conuiuio Platonis refert ad fabulā Homericā de Ate, quæ
 quod adfuerit Iouis sponsioni, de natiuitate Herculis, ab eo præcipitata est in terram. Ci
 tantur, ac laudantur hæc tria apophthegmata à Plutarcho in libello de futili loquacitate.

Nouit quid album, quid nigrum. XCVIII, Album & ni
 οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, id est: Nouit quid album, quid nigrum. Duplicem in senten
 tiam accipi potest. Aut nouit discrimen recti, prauiq̄: aut nouit id, quod nemo uel indo
 ctus ignorat. Nam euidentius est albi nigriq̄ discrimen, quam ut quisquam non uideat.
 Aristophanes in Equitibus:

καὶ ἀρίγνωτον γὰρ εἶδεις ὅς τις ἐκ ἐπίσταται,
 οἷος ἢ τὸ λευκὸν οἶδεν, ἢ τὸν ὄρθιον νόμον. id est,
 Nunc Arignotum lyristen nullus est, qui nesciat,
 Qui album nouerit, rectosue nouerit modos.

Interpres ostendit, expositiq̄ prouerbiū. Videtur esse tractum à prisca illis mortalibus,
 qui duos tantum naturales colores nouerant, album & nigrum, teste Pompeio.

Albus an ater sis, nescio. XCIX
 Albus an ater sis, nescio. Solet dici de homine uehementer ignoto. Cicero Philippica
 secunda

secunda: Me nemo nisi amicus fecit heredem, ut cum illo commodo, si quod erat, animi quidam dolor iungeretur. Te is, quem nunquam uidisti, L. Rubrius Calsinas fecit heredem. Et quidem uide quam te amarit is, qui albus, ater uis fueris ignorans, fratris filium preterijt. Quintilianus in undecimo Oratoriarum institutionum lib. Negat, inquit, se magni facere aliquis poetarum, utrum Cæsar sit albus, an ater homo: Catullum, opinor, digito indicans, cuius in Cæsarem hoc extat carmen:

Nil nimum studeo Cæsar tibi uelle placere,

Nec scire utrum sis albus, an ater homo.

Apuleius in apologia Magiæ: Eriam libenter te nuper usq; albus an ater esses, ignorabam, adhuc hercle nō satis noui. Dicit Hieronymus aduersus Heluidium: Quis te, oro, ante hanc blasphemiam nouerat? Quis dupondio supputabat? Consecutus es, quod uolebas. Nobilis es factus in scelere. Ego ipse, qui contra te scribo, cum in eadem urbe te cum consistam, qua balbutis & erubescis, albus, ut aiunt, an ater sis nescio. Horatius in extrema epistola: Vultu mutabilis albus & ater.

Quo loco Porphyrius admonet prouerbiali figura dictum, albus & ater, pro eo, quod est bonus & malus, & Horatium album, aut ad liberalem, aut lætum reddidisse, atrum ad fordium & erumnosum. Huc festiuiter allusit Matron apud Athenæum libro quarto de sepia loquens.

ἢ μόνῃ ἐχθρὸς ἐστὶν, τὸ λευκὸν καὶ μέλαν οἶδε id est,

Quæ quum sit piscis, sola album nouit & atrum.

Est enim sepia colore albo, sed succū habet atrū quem spargit in metu ne deprehendatur.

Natum non nouit

nonit

Non nouit natos. Simillima huic figura est, natum non noui, pro eo quod est, prorsus ac modis omnibus ignoro. M. Tullius libro familiarium epistolarum nono ad Papyrium: Nam mihi scio iam a regibus ultimis allatas esse literas, quibus mihi gratias agunt, quod se mea sententia reges appellauerim, quos ego non modo reges appellatos, sed omnino natos nesciebam. Simillimum est illi, quod est apud Aristophanem in Vespsis, οὐδὲ μὲν εἶδ' αὖτ' ἄνθρωπος ἴδω, id est, Qui me ne uirum quidem nouisset, id est: nullam omnino mei rationem habuisset.

Item Theocritus in Pharmaceutria:

οὐδ' ἔγνω πότρου τε θνήσκου καὶ ἠχοῦ εἰμῆς,

Non enim illud utrum sim uiua, an mortua nouit

nonit nescio

In eandem sententiam usurpauit Plautus in Euclione: Non magis me respicias, quam si natus nunquam siem.

Odi memorem compotorem.

Memorem comp. odi

Ἰσὼ μνῆμονα συμπότου, id est: Odi memorem compotorem. In eos qui, quæ inter amicos & inter pocula dicuntur liberius, foras eliminant. Lucianus in Lapithis, ex poeta quopiam citat. Martialis:

μισὼ μνῆμονα συμπότου Procille.

Iocatur enim poeta in Procillum quempiam, qui inter pocula iussus postridie coenatum uenire: uenit serio, perinde quasi, quæ inter uina dicuntur, pondus habere debeant. Huius prouerbij meminit Plutarchus in Sympotiarum primo statim problemate, ubi querit, num cōueniat in conuiujs philosophari. Putat autem dictum aduersus eos, qui præter modum instant & urgent in conuiujs, ad bibendum impellentes, exigentesq; præscriptum poculi modum. Solent enim nonnulli, non admodum auidi bibendi sic effugere, ut interiectis sermonibus conuiuas in obliuionem auocent. Deinde si quis forte memor exigat, mentiuntur iam ebibisse sese. Dores autem in Sicilia ἰδιόθιμος, id est, conuiuiorum, seu mensurarum præfectos, Mnamonas appellant, quos Latini modiperatores uocant, teste Nonio, quod bibendi modum imperent. Vnde prouerbij quadrare uidebitur in eos, qui modum in conuiuio præscriptum, nimum exacte requirant. Alijs magis uidetur, ut prouerbium admoneat ἀμνηστικόν, hoc est, obliuionem omnium, quæ in conuiujs uel fiunt uel dicuntur. Id enim testatum esse & maiorum fabulis, qui Baccho simul & ferulam & obliuionem consecrarint, nimirum hoc ianuentes, non oportere meminisse, si quid

ἀμνηστικόν

quid in conuiuio peccatum sit, aut certe leuem admodum ac puerilem reprehensionem sufficere. Nam ferula pueros cædi solitos, uel Iuuenalis indicat.

Et nos ergo manum ferulæ subduximus.

Idem Plutarchus alias eodem in opere narrat, Lacedæmonijs hunc fuisse morē ut si quem amicum aut hospitem in domū acciperent, ostensis foribus dicerent, τὸντα ἔκ ἐξέρχεται ἄδῃ, id est: Hac nō egreditur sermo. Damnat autē hanc cōsuetudinē, propterea quod sentiat in conuiujs sermonibus utendum non ineptis, sed eruditis ac frugiferis, quos effertur sit honestum & conducibile. Refert idem in uita Lycurgi, ex cuius institutione qui natus maximus erat, stabat ad ostium, & ad conuiuium ingredientibus dicebat, ostensis foribus, εἴθε τὸ πῦρ ἐξέλθοι καὶ ἐκπορεύετο, id est, Per hæc nullus sermo progreditur foras. Horatius hoc quoq; inter iucundi conuiuij commoditates commemorat:

Ne fidos inter amicos

Sit, qui dicta foras eliminat,

Τὸν γὰρ γυναικὸς ἀρετὴν εἰς οἶνον γράφω.

Huc pertinet ille Græcorum senarius:

id est,

Inscribo uino si qua iurat foemina.

Vino inscribo

Innuens irrita esse solere quæcumq; in comotationibus effutuntur. Alluditur autem ad prouerbij, quod alibi retulimus, εἰς ὕδατος γράφω, id est: In aqua scribo, de re euanida. Huc adscribendū, quod, quæcūmodū in Sympotiacis testatur Plutarchus, ueteres Bacchij obliuionis filium finxerant, idq; per iocum inuertit apud hunc quispiam, dicens patrem potius obliuionis appellandum fuisse quam filium, quod uinum præsertim immodicum, uel ante senectiam adimat homini memoriam.

mulieris iussu

randum

Duabus federe sellis.

II

Duabus federe sellis, est incertarum esse partium, & ancipiti fide, ambabus satisfacere uelle. Quo uerbo noue composito, ἀμοσπεία ἁλλοῦ Homerus appellat Martem, id est, nunc his, nunc illis partibus fauent. Macrobius in Saturnalibus cenis: Laberius mimus in senatum a Cæsare lectus, cū a Cicerone ad concessum non reciperetur, dicente: Reciperem te nisi anguste federemus: nimis mordaciter respondit, Atqui solebas duabus sellis federe: obijciens tanto uiro lubricū fidei. Sed id quod Cicero dixit, nisi anguste federemus, scōma erat in Cæsarem, qui in senatum passim tam multos mittebat, ut eos quatuordecim gradus capere non possent. Hactenus Macrobius. Est autem omnium consensu turpissimum, cum utraq; parte colludere. At Solon legem tulit, qua punirentur hi, qui in ciuitatis tumultu neutri partium adhaerissent.

Duos parietes de eadem dealbare fidelia.

III

Huius finitimū uidetur illud: Duos parietes de eadem dealbare fidelia, pro eo quod est, eadem re duplicem inire gratiam, eademq; opera duos pariter demereri. M. Curius ad Ciceronem: Sed amice magne, noli hanc epistolā Attico ostendere. Sine eum errare, & putare me uirum bonū esse, nec solere duos parietes de eadem fidelia dealbare. Volebat enim Curius pariter & Attico & Ciceroni uideri summus, ac de se uno fructū quidē Ciceronis, mancipiū autem Attici facere. Tractum uidetur ab his, qui parietibus opus albariū super inducūt. Legitur & huiusmodi Græcum adagium apud Suidam, δύο τεῖχος ἀλέφεις, id est, Duos līnis parietes. In eos qui in factionibus, utriusq; partibus blandiūtur. Ad hanc classē pertinet illud Hebræi uatis, utroq; claudicare pede. Item illud euāgelicum. Duobus seruire dominis. Rursum illud ex Apocalypsi, de ἵψ, qui neq; calidi sunt, neq; frigidi.

Duobus domi

nis seruire

Vnica filia duos parare generos.

IIII

His simile quiddam etiam nunc uulgo dicunt, dignum uidelicet, quod uel unum inter antiquitatis adagia connumeretur, Vnica filia geminos uis parare generos, ubi quis idem beneficium duobus simul pollicetur, aut pro eodem officio, quod alteri præstiterit, a duobus gratiam reposit.

Nescis quid serus uesper uehat.

V Vesper quid

uehat nescis

Nescis quid serus uesper uehat. Ex Menippeis Varronis satyris citatur hic titulus, tum ab A. Gellio, tum a Macrobio, neq; dubitandum quin prouerbialis, sicut sunt & alij pleriq;. Quo salubriter admonemur, ne presentium successuum prosperitate sublati, futuri curam abijciamus. Neq; ulla de re securi simus, prius quam exitum uiderimus. Idem hodie quoq; uulgo dicit, diem nōdum

u

ad ue-

Hoc idem innuit Homerus lepidissimo sanè figmēto de Litis & Ate. Hanc deā facit, quę nōxas ac turbas solear immittere rebus mortalium, atq; ipsam quidē acribus ac pra uelocibus esse pedibus. Caterū post eam multo interuallo cōsequi Litas deas, quę quod Ate turbauerit, sarcire molīatur. Has & strabis oculis fingit, & pedibus claudis, illud nimirum innuens, offensās esse citas, reconciliations esse tardas, propterea quod iniurię diu meminisse solent homines. Carmen ipsūm Homeri subscribam ex Iliadis libro nono,

Καί γάρ τε λιταί εἰσι δῖος κέραι μεγάλοιο,
Χωλαί τε βυσαί τε πρῶτα βλῶπτον τ' ὀφθαλμῶ,
Αἰεὶ τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγρου κίχουαι.
Ἡδ' ἄτη διγυρῆ τε, καὶ ἀρπίου, ὄωνος πάρος
Γολμόν ἕσπετο δέει, φθάνει δ' ἐπεὶ πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτου ἀνθρώπων, αἵ δ' ἔλαυνον τὸ ὄπιός τε.
Ὅς μὲν τ' αἰδέσεται κέραι δῖος ἄσσοι ἰδίας,
Τὸν δὲ μέγ' ἄνησαν, καὶ τ' ἐκλυοῖ βυβαλίνοιο.
Ὅς δὲ δ' ἀνύπτου, καὶ τε σόρειος ἀρπίου,
Λίονται δ' ἄρα τὰ γὰ δία κρονίωνα κίχουαι,
Τῶ δ' ἄτην αἶε ἐπεδὶ ἵνα βλαφθεῖς ἀρπίου.

Quorū uersū nō indolem neq; gratiā, sed sententiā utcunq; reddemus Latinis auribus.

Nam Litas etiā genuit Saturnius ingens,
Rugofas, pedibus claudis, ac lumine lætas,
Quę Ates à tergo ueniunt, medeantur ut illi.
Ipsa Ate, pedibusq; ualens, & robore præstans,
Proinde gradu celeri longe præuertitur, omneis
Occupat, & terras prior aduenit illa per omneis,
Mortales lædens: uerum hæ post terga sequuntur
Sarturæ quicquid commouerit illa malorum.
At uero natas Ioue qui reueretur, & audit,
Se simul ac adiere, huic accommoda plurima gratæ
Conciliant, huiusq; uicissim uota receptant.
Reijcit at si quis præfracte & pernegat illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, ut illic Ate
Huic addit, poenasq; suo det deniq; damno.

Eiusdem Ates fit mentio Iliados τ. ubi Iupiter imputans huic deæ, quod à Iunone deceptus esset, illam capillis arreptam in terras præcipitem dedit, interdicens ne unquam rediret in cœlitum contuberniū. Hoc Homeri figmentum quidam existimant esse finitimum ei, quod de Lucifero cœlis deturbato credunt Christiani.

Si uultur es, cadauer expecta. XIII

Captatores testamentorum & hæredipetæ, uulgata metaphora uultures appellantur, quod senibus orbis ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui propriū, cadaueribus tantum uiuere. Vnde & natura tantum illi sagacitatis addidit, autore Plinio, ut biduo, aut triduo præuolet illuc, ubi cadauera sint futura: eoq; ut refert uere Magnus ille Basilius, ingenti agmine solet comitari castra militum. Hoc minus nocens, q̄ sint homines isti diuitū funeribus imminentes, quod neq; fruges attingit, neq; ullum animal, quātum uis imbelles, occidit, aut insectatur: tantum cadauera, uel eorum quę sponte interierunt, uel ab alijs relicta sunt, depalcitur. In quibus tamen abstinet à sui generis, id est, auium cadaueribus. Quem admodum & Plutarchus docet in problematis rerum antiquarum, ne quid interim adferam ex Aegyptiorum opinione, qui dicunt uultures omnes esse foeminas, nec aliter exero concipere, quā e zephyro grauidæ fiunt arbores. Vnde mirum est, hanc auem innocentissimam apud homines tam male audire. Proinde qui diuites audent aut accusare, aut ueneno tollere e medio, miluij uocatur: qui uero duntaxat obsequijs & adulationibus occupantur, ut misceantur testamento, uultures pro uerbio dicuntur. Seneca lib. Epistola 15, epistola xcvi. Si uultur es, cadauer expecta. Martialis libro sexto, Amisit pater unicum Silanus.

Cellas mittere munera Oppianes? Heu

Heu crudele nephas, malæq; Parca,
Cuius uulturis hoc erit cadauer?
Diogenianus in collectaneis meminit huius adagij, sed alia figura. ἀποφ γυνῆς, id est, uulturum ritu. Admonet autem dictum de ijs, qui uel ob hereditatis, uel alterius alicuius emolumentum spem insidiantur cuiuspiam.

Coruum delusit hiantem. xv Coruus hians

Haud dissimili figura dictum est ab Horatio in eum qui captatorem suum arte frustratus fuerat, Coruum delusit hiantem. Nam hæc quoq; auis cadaueribus imminet. Plerunq; inquit, recoctus Scriba ex quinqueiuro coruum delusit hiantem. Loquitur de Corano, qui Nasicæ socero, spe testamenti per dolum ostentata, moriens, nihil præter plorare reliquit. Videtur autem hoc adagium effictum, & imitatum ad illud Græcorum, λυκοῦ ἔχων, id est, Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat: lupum delusit hiantē, & κόραξ ἔχων, id est, Coruus inhiabat.

Cornicari. xvii

Quin & Græci pro uerbio κρόζαι, dicunt, pro eo quod est, inhiare prædæ, aut inepte garrire. Aristophanes in Pluto: Σὺ μὲν οἶσ' ὁ κρόζαις, ὡς ἐμὸς ἢ κεκοφίτῳ Ζητήεις μετὰ λαβῆν. id est, Quid crocites scio, nempe si quicquam rei Furto inuolarim, ut hinc tibi partem feras. Interpres admonet esse pro uerbium in eos, qui cornicum more frustra cornicantur. Sunt autem uerba Chremyli senis, qui ait se non ignorare, quid sibi uellet Blepsidemus, fursum ac deorfum uertens orationem, dum studet furti confessionem elicere, nimirum ut conscius in prædę partem ueniret. Persius satyra 5. Nescio quid tecum graue cornicaris inepte. Vnus est & diuus Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum.

In uino ueritas. xviii

En οἶνω ἀλήθεια, id est, In uino ueritas, passim apud autores usurpatum adagium, significans ebrietatem animi fucum tollere, & quicquid in pectore conditum est, in apertū proferre. Vnde diuina litera uetant uinum dari regibus, quod ibi nullum sit arcanum, ubi regnet ebrietas. Plinius libro 14. cap. 22. scripsit, uinum usq; adeo mentis arcana prodere, ut mortifera etiā inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras uoces contineant: uulgoq; inquit, ueritas attributa uino est. Celebratur & Persæ cuiusdam apophthegma, qui negauit tormentis opus esse ad exquirendum uerum, uino enim rectius elici, quod approbans Horatius in Odis: Tu lene, inquit, tormentum ingenio admoues

Plerunq; duro, tu sapientium

Curas, & arcanum iocoso

Consilium retegis Lyao. Idem in Arte poetica:

Reges dicuntur multis urgere culullis,

Et torquere mero, quem perspexisse laborent,

An sit amicitia dignus. Rursum alibi:

Quid non ebrietas designat, operta recludit.

Effertur & ad hunc modum apud Athenæum lib. 2. parcemia, οἶνον ἢ ἀλήθεια, id est, Vinum est ueritas

num & ueritas. Quod largius poti nō tantū effutiūt sua arcana, uerum etiam audacius in ritas

alios loquuntur. Apud Plutarchū in uita Artaxerxis, Sparamixas Mithridati per uinum

quiddā insolētius eloquuto, φθόνον μὲν ὀδύς ὡ μίθριδάτα, ἀλλ' οὐ φασὶν ἔλλωδον, οἶνον ἢ ἀλή

θῆαν εἶναι, id est, Nulla quidē inuidia est ὁ Mithridates, cæterū quādo Græci dicūt, uinū & ue

ritatē esse, &c. Celebratur à Græcis hæc quoq; sententiā pro uerbialis, ὅ γιν' ἡ καρδία τῶ νῦ

φρονέει, ἂν δὲ γλώσσῃς ᾗ μεθύοντι, id est, Quod in corde sobrii, id in lingua ebrij. Theognis,

Ἐν πονεὶ μὲν γυνοῦ τε, καὶ ἀγγυροῦ ἰδριδῶν ἀνδρῶν

ἰνώσκουσ' ἀνδρῶν δ' οἶνον ἐδέξατο νόον, id est,

Aurum aut argentum fabris dignoscitur igni, Vinum hominis prodens arguit ingenium.

u 3 Athenæus

Cygnos canoros esse sic omnium poetarum literis est decantatum, ut nihil sit celebratius, etiam si nemini contigit huc audire cantum. Nec defunt philosophi, qui huiusce rei rationem quoque reddere conentur. Aelianus addit, eos non canere, nisi flante Favonio. Vnde fertur etiam proverbum, *κύκνον ἄσμα*, id est, Cygnea cantio. Contra, anseres molesto quodam fridore obganniunt. Proinde cum indoctus inter eruditos garrat, in tempore usurpabitur adagium: Anser inter olores.

Lenti unguentum infundere

In lente unguentum. **XXIII**
Τὸν ὡδὸν φακῆ μύρον, id est, In lenticula fabulam, subaudi narras. Vbi quis mentionem inducit uilis cuiuspiam & nihili hominis, alijs de uiris egregijs uerba facientibus. Ad hunc quidem modum legitur in omnibus uulgatis exemplaribus, apud A. Gellium lib. 13. capite uigesimo septimo. Verum placet Hermolai castigationi subscribere, qui locum hunc ita restituit, ut legat, *τὸν ὡδὸν φακῆ μύρον*, id est, In lente unguentum. Quadrat autem in hominem aut in rem quampiam, quae neutiquam in tempore adhibeatur ijs, quibus minime congruit. Veluti si philosophum iuuenem lasciuientium conuiuio misceas: aut inter pocula de rebus grauibus ac theologicis incipias disputare. Quemadmodum uidelicet lenticulae uili legumini, inepte quis admiscuerit unguentum. Siquidem autore Dioscoride & oculorum aciem ebetat, stomacho grauis, intestinis noxia, neruis, pulmonis, & capiti inimica, gignit turbulenta insomnia. Dicitur etiam ubi plura inter se dissimilia confunduntur. Verba Frontonis apud Gellium sunt haec: Videte tamem, ne existimetis semper, atque in omni loco, mortales multos, pro multis hominibus esse dicendum: ne plane fiat Graecum illud de Varonis satyra proverbium, *τὸ ὡδὸν φακῆ μύρον*, id est, In lente unguentum. Idem usurpauit M. Tullius libro ad Atticum primo: Legati, inquit, cum auctoritate mitterentur, qui adirent Galliae ciuitates, darentque operam ne ea cum Eluetijs se iungerent. Legati sunt, Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, *τὸ ὡδὸν φακῆ μύρον*. Lentulus Clodij filius. Tamen si hic quoque locus eodem mendo laborat, quo Gellianus ille. Citatur autem adagium ab Aristotele, in lib. De sensu & sensibili: *ἄλκιβες γὰρ ὁππότε δυνάμει δύνει σκώπῃσι σκώπῃσι, ὅταν φακῶν ἔσθῃσι, καὶ ὡδὸν μύρον* id est, Nam uerum est, quod ait Stratis Euripidem taxans, ubi lenticula coquitur, non oportere unguentum infundere. Quo sane loco, quae portenta habeant nostri uulgati co dices, nihil attinet hic commemorare. Citat & Athenaeus lib. Dipnosoph. 4.

Ἐργαυέσσα σφιδρὴ βόλομαι σφόν,
ὅταν φακῶν ἔσθῃσι καὶ πλάγῃ μύρον. id est,

Vos admonere callidum quiddam uolo, Vbilens coquitur, unguenta ne qua infundite.

Ex Phoenisis Stratidis Comici poetae. Citat & ex Sopatri Necyae: *Ἰθακὸς ὀδονοῦν τὸ ὡδὸν φακῆ μύρον πάρεσι, θάρσθ' ἑμὴ*, id est, Ithacensis Ulysses in lente unguentum adest, aude anime. Adducit & Clearchum proverborum collectorem, qui hoc quoque recensuerit pro uerbij titulo, *τὸ ὡδὸν φακῆ μύρον*. Addens extare apud Varronem, complureisque Latinorum ufos eo proverbio, quibus incognitum tamen sit, unde Varro desumpserit eum iambicum. Huc mihi uidetur Aristophanes allusisse, cum ait *ὡδὸν μύρον*.

Καὶ πρὸς τὴν αἴσιν ἐργαυέσσα ἄνω καὶ μύρον ὡδὸν μύρον, id est,

Præterea seres serpyllum sursum, Et unguentum infundes. Porro unguentum intelligo oleum odoratum, ac uelut unguentarium. Alioquin plebeium oleum admiscere lenti, nihil prodigiosum. Athenaeus li. 2. citat hunc trimetrum ex Eupolide: *ὡδὸν μύρον πολυτελὲς ἄρτυμνον*, id est,

Conditum opipare uile malumque opsonium. Est autem apud scriptores hoc legumen cum primis celebre, quemadmodum bulbus, cepe, & allium, nonnulli etiam encomium lentis scripsere. Quaedam per se pulchra sunt, quae tamen sibi non congruunt. Elegantis igitur est, scire quid cui conueniat. Diocles philosophus habitus est ὡδὸν μύρον. Hic cuidam interroganti, uter piscis esset melior, congruus an labrax, nobis dictus lupus, alter, inquit, elixus, alter assus. Sic Flaccus de poeta, Bello malus, utilis urbi. Quoties munus delegatur minus accommodato, apte dixeris ὡδὸν μύρον. Adijcietur & hoc: apud autores dictionem hanc comperio uarie scriptam, nunc acute, φακῶν, nunc circumflexe, φακῶν, quod cum tam crebro occurrat, uix incertitia casuue factum uideri potest. Vnde coniuncto φακῶν dictam ex contractione pro φακῶν. Nam φακῶν legitur

legimus apud Athenaeum. Idem *λεοντίων* dictam admonet, *λεοντίων*. Haec igitur quibus placet origo, maluit dicere φακῶν: quibus magis placet forma communis, origine neglecta scripserunt φακῶν & φακῶν.

Anulus aureus in naribus suis.

XXIII

Huic penè cognatum est illud quod extat in proverbijs Hebraeorum: Anulus aureus in naribus suis. Sic enim habetur proverb. ca. 11. Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua: Vbi res quapiam per se praecleara, illic adhibetur, ubi minime addecet. Ut si stulto contingant opes, fatuae forma, genus ignauo, eloquentia uiro improbo, magistratus imperito. His enim rebus non modo non ornantur, uerum etiam magis ridiculi fiunt. Olim autem anulis quibusdam aureis in auriculas insertis, ornari sese credebant, maxime barbari. Inseritur & suillis naribus anulus aureus, quo minus noceant agris rostri suffossione, quae peculiaris est huic animanti, quapropter & agricolationem monstrasse creditur. Quod si anulum aureum rostro suo inferas, res sit oppido quam ridenda. Celebratur apud Graecos Menandri uersiculus ab hac sententia non admodum abhorrrens:

μισῶ πονηρῶν, χρυσὸν ὅταν ἐπιλόγῃ, id est,
Odi improbum, qui uerba proloquitur proba.

Huc pertinet illud, quod memorat in notibus A. Gellius: cum quispiam improbatæ famæ uir sententiam dixisset Reip. conducibilem, iusserunt eandem ab alio quopiam integro, bonoque uiro pronunciarī, atque illius nomine decerni, quod absurdum existimarent, a malo uiro bonum consilium, aut bonam sententiam proficisci. His adiungendum est illud Antiphani apud Athenaeum libro 6.

Σαπφὴν ἀλαργὸν ἀργυρῶς πίνεσθ' ἔχου id est,

Putrem Silurum quadra habens argentea. Quidam Silurum existimant eum esse, quem nunc uulgo Sturionem dicimus, piscem multo omnium omnium laudatissimum.

In eburna uagina plumbeus gladius.

XXV

Huic consine est illud, ὡδὸν μύρον καλεῖται τὸ μολυβδίνου ξίφος, id est, In eburna uagina plumbeus gladius, natum ex Diogenis Cynici apophthegmate. Nam cum adolescens quispiam, insigni forma, foedum quiddam atque obscœnum dixisset: Ex eburna, inquit, uagina plumbeum gladium educis.

Omnia octo.

XXVI

Ἀπανθικτῶν, id est, Omnia octo. Cum nihil deesse significamus, aut cum multa inter se similia uidentur, parcemiam hinc natam existimant. Stesichorus poeta in oppido Catana splendide sepultus fertur, monumeto diligenti quadam ratione ex omnibus octonis constructo, octo columnis, octo gradibus, angulis octo. Atque hinc proverbium increbuisse *ἀπανθικτῶν*. Meminit huius & Iulius Pollux in nono, agens de lusu taxillorum, quæ ait numeris consistere, in quibus sit unus qui Stesichorius appellet, nimirum octo, idque cognominis sumptum esse ab eius monumento. Sunt qui dicant eum, qui Corinthios in unam ciuitatem coegit, ciues uniuersos in octo tribus distribuisset, atque hinc ortum uulgi sermonem. Neque defunt qui scribant, idque Euidro, ut citant, autore, octo deos esse, qui rerum imperent summæ, ignem, aquam, terram, coelum, lunam, solem, mithram, noctem: Mithram autem Perse, eundem cum sole existimant. Rursum alij dicunt octo fuisse certaminum species in Olympijs, atque inde ductum adagium: Omnia octo. Quod si nobis quoque conceditur in enigmate diuinare, non absurde natum uideri potest a fabula, quam narrat Plutarchus in commentario de Dæmonio Socratis. Delijs ac cæteris Graecis oraculo responsum fuisse apud Aegyptios, ita demum malorum finem fore, si aram, quæ in Delo erat duplasset. Qui cum non intellexissent, quid sibi uellet oraculum, ridicule duplatis singulis aræ lateribus, imprudentes solidum octuplum effecerunt, ob incertam proportionem, quæ longitudine duplum reddit. Cæterum hac in re consultus Plato geometriæ cum primis peritus, respondit deum Graecis imperitiam exprobrasse, monere, ut geometriæ darent operam. Delectatum apparet hoc proverbio Helioabalum imperatorem, cui morem hunc fuisse scribit Aelius Lampridius, ut simul ad cenam uocaret octo caluos, octo luscios, octo podagrosos, octo surdos, octo nigros, octo praelongos, & octo prapingues & obesos.

Omnia idem puluis.

XXVII

πάντα μία κόνις, id est, Omnia idem puluis. De indiscrcta similitudine. Lucianus *ἅλα δὲ τὴν puluῖα πάντα μία κόνις φασί*, id est, Quin nobis omnia idem, quod aiunt, puluis. Alludens ad defunctorum

cinæ. Suetonius scribit, aliquando Neroni prædictū à mathematicis, fore ut imperio destitueretur: unde uocē illam Neronis celeberrimā extitisse, το τεχνιον παύει γαία προφθ, quo maiore uenia meditaretur citharædicam artem, principi gratam, priuato necessariā. Itaq; cum intelligeret sibi pereundū, illud identidem dicitabat, qualis artifex pereo, uelut indignum esset, qui tantus esset musicus, ut ubiuis gentiū uiuere posset, nūc fame ad mortem adigi. Nec enim assentior hoc loco interpreti sententiæ, qui locū apud Suetoniū hunc secus enarrant. Idem nullo cōuicio magis offensus est, q̄ quod quidā illum malum citharædum appellasset. Idem euenit Dionysio Syracusano tyranno, qui imperio exutus Corinthi ludum aperuit, ac pueros literas & musicā docuit. Apparet autē senarium esse, quem citat Suetonius, sed paucarum syllabarū cōmutatione deprauatū: fortassis sic restituetur, τὸ τεχνιον γὰρ παύει γαία ἐκπροφθ.

Fertur inter Grecorū sentētiās huiusmodi senarius, ab hoc prouerbio nō admodū dissidens. Διμῶ ἀτυχίας ὄντι ἀνθρώποις τεχνον. id est,

Ars portus Ars ipsa inopia portus est mortalibus.

miserie Hoc est, Vnicum confugium in egestate ars est. Vnde qui sapiunt, etiam si suppetat abunde res familiaris, tamen liberos suos officium aliquod discere cogunt, quo si contingat, ut fortuna auferat opes, aut in exilium ire iubeantur, sit quo sibi uictum parent. At nunc pleriq; quibus domi nihil est, in diuitum familijs consensescunt; unde si pellantur, aut mendicandum sit, aut tollendū quod non posuerunt, contra Platonis legem. Qui scripsit Cornu copie Latinum, citat simillimum huic prouerbium, opinor, uulgo iactatum: Sua cuiq; ars pro uitatico est. Honestissimū sanē uitaticum, modo ars sit honesta. ~~...~~

Non eras in hoc albo.

XXXIII

In albo esse Non eras in hoc albo, hoc est, Non eras in hoc numero. Translatū ab albata tabula, in qua quondam scribebantur nomina iudicum. Plinius in præfatione historiarum mundi Cum hanc operam condiderem, non eras in hoc albo, id est, non eras in eorum numero, quos hæc lecturos credebam. Erat & albū prætoris, in quo leges & formulæ describebantur. Pandectarū libro primo, tit. de Edendo, ex Vlpiano eum quoq; edere Labeo ait, qui producat aduersarium suum ad album, & demonstrat quid diciturus sit. Atq; hoc sanē loco aduersarium nō declarat eum qui cum lis est, sed tabulas ex tempore notatas memoriæ gratia. In quē sensum M. Tullius usus est in oratione pro Roscio, idq; non semel. Andreas Alciatus existimat legendum, Aduersaria, non aduersarium, libro Dispositionum tertio. Item secundo eiusdem operis libro titulo primo multa fit mentio de albo. Quintilianus lib. Institutionum 11. Quorum alij se ad album & rubricas transtulerunt, uidelicet leguleios & formularios irridens, qui non ex libris Iurisprudentium, sed ex albo prætoris iuris scientiam discerent. T. Liuius Decadis primæ lib. 9. Civile ius repositum in penetrabilibus pontificum euulgauit, fastosq; circa forum in albo proposuit, ut quando lege agi posset sciretur. Apuleius metamorphoseos lib. 6. meminit albi. Siquidem Iouem adlocuturū deos, ita facit exordiri: Dei conscripti musarū albo. Quibus in uerbis mihi subesse uidetur obscura quidem, sed faceta allusio scriptoris ad deos à poetis confictos: quasi ij demum in deorum numero sint, quos illic Musæ, quibus assilati scribunt poetæ, cōstituerint.

Oleo tranquillior.

XXXV

Oleo tranquillior, Hyperbole proverbialis, in homines minime iracundos, leniq; ingenio præditos, à liquoris natura sumpta, quo nihil magis tacitum magisq; lene. Plautus in Pœnulo: Ita hanc canem faciam tibi oleo tranquilliozem. Est autem usque adeo tranquilla olei natura, ut mare quoq; rem omnium seuisimam tranquillet, atq; ob id urinantes aiunt oleum ore spargere, quod mitiget elementi naturam asperā, lucemq; deportet. Auctor est Plinius lib. secundo. Idem confirmat Plutarchus. & cur ita fiat, rationem reddit in libello De causis naturalibus. Rursum in conuiualium quæstiuicularum Decade sexta, causam adferens, cur Homerus inter tot liquores, oleum duntaxat appellarit ὑγρόν, id est, humidum, siue liquidum, ostendit oleo nihil inesse asperum, sed undiq; lene esse, & ob id maxime reddere imagines more speculorum. Præterea nec motū aut percussum strepit, quem admodum humores reliqui, nec luclatur cum igni, sed tacite pascit. Deniq; non est allus liquor

liquor qui tam late diffundatur, cum inungitur corpori, aut serius siccescat, aut æque molliat ac leniat. Vitur hoc adagio & Plato in Theateto de scientia, placida ingenia, quæ leniter ac tranquille ad disciplinas & disputationes accedunt, oleo molliter fluenti cōparans, ἡ δὲ ὅτω λείως τε καὶ ἀπῆλως καὶ ἀνοσίμως ὄρχεται ἀπὸ τῆς μαθήσεως καὶ ζητήσεως μετα πολλῆς ἀπρόσθηθ, διαγέλας βόυμα ἀφοφγη γένος, ὡς εἰ θαυμάσαι ἢ τιμολογεῖν ὄντα ὅτω τὰ ἴσα πρὸς ἡδὴ, id est, At hic adeo leniter ac circumspecte, simulq; expedite ingreditur ad disciplinas quæstionesq; multa cum mansuetudine, olei in morem, citra strepitum fluentis, ut admireris tantus cum sit ad eum modum agere.

Auricula infima mollior.

XXXVI

Huic simillimum, quod M. Tullius usurpat in epistolis ad Q. fratrem libro secundo, Tu, inquit, quemadmodum me censet oportere esse in Rep. & in nostris inimicitijs, ita & esse, & fore auricula infima scito molliorem. Ammianus libro decimonono. In alijs nimium seuerus, in hoc titulo, ima, quod aiunt, auricula mollior. Translata metaphora ab ea auriculæ parte, qua non est aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius, lentiusq; ut quæ nec ossē rigeat, neq; carthilagine durecat, neq; neruis intendatur.

Apio mollior, aut mitior.

XXXVII

Απὸς πεπαιτῶ, Apio mitior. Simili figura dictum est à Theocrito, καὶ θὴ μὴ ἀποιο πεπαιτῶ. id est,

Et iam certe apio mansuetior.

Est autem apius Grecis raphanus, aut pyri genus.

Spongia mollior.

XXXVIII

Eiusdem est generis, ἡ σπογγίης μαλακῶτῶ, id est, Spongia mollior. Sic enim assentator quispiam loquitur apud comicum quempiam, citante Plutarcho in cōmentario De discrimine adulatoris & amici,

Εμὲ νῦν μαγε πῶς τὸν σραπῶτῶ τῆξαιτε, Ἀν μὴ ποιήσω πῶς πονα, μαστὶ γὰρ ὄδου, Ἀν μὴ ποιήσω σπογγίης μαλακῶτῶρου τὸ πρῶσῶπου. id est,

Nicomache me isti militi opponas uelint,

Nisi pepona loris, quantus est, effecero,

Nisi spongia illi molliorem qualibet

Reddidero uultum.

Ad eundem modum dicebant, pepone mollior. Theopompus apud Athenæum libro secundo, μαλακῶτῶρα πῶς πονον καὶ σπύρα μοι γέρονε, id est, molliora mihi pepone & cucumere facta sunt. Ad hanc formā pertinet, quod idem citat ex Epicharmio, πρᾶτῶτῶ ἐγὼ γε μαλακῶς, id est, Mitior equidem malua, quod ea herba uim habeat leniendi. Item cinædo mollior. Plautus in Aulularia, Ita fustibus sum mollior magis, quàm uillus cinædus. Nam prisci saltatores & pantomimos cinædos uocabant, quod cum gesticatione canerēt. Similiter Catullus,

Cinæde Thalli mollior cuniculi capillis.

Felicibus sunt & trimestres liberi.

XXXIX

Τοῖς ἀτυχεῖσι καὶ τριμῶνα παιδία, id est,

Felicibus sunt & trimestres liberi.

Senarius proverbialis in principum ac diuitum felicitatem, quibus per adulationem omnia laudi uertuntur, quicq; sibi nihil nō licere putant, adeo ut quod in homine plebeio perinde ut summum scelus damnatur, in illis uirtutis titulo celebretur. Vnde nata sit parçmia Suetonius Traquillus declarat, Claudij Cæsaris uitam his uerbis exordiens: Patrem Claudij Cæsaris Drusum, olim Decimum, mox Neronem prænomine: Liuiam cum Augusto grauida nupsisset, intra mensem tertium peperit, fuitq; suspicio ex uitrico per adulterij consuetudinem procreatum. Statim certe uulgatus est uersus,

Τοῖς ἀτυχεῖσι καὶ τριμῶνα παιδία. id est,

Potentibus sunt mensium & partus trium:

Nam mēse septimo, decimo, & undecimo, legitimi sunt partus: quarto & octauo, neq; uitales fere, & perq; rari: mēse tertio, nulli partus editi legūtur. Auctor Plinius lib. 7. cap. 5.

x. Aurem

Pepone mollior

Mitior malua

Cinædo mollior

Trimestres filij

Felicibus & tri. fil.

τριμῶνα

Aurem uellere.

Aurem uellere, ueteres dicebant admonere: a prisco ritu sumpta figura quo in its du- cunr quempiam aurem uellicabant, attestantes eum, quem quasi testem meminisse uole- bant. Inde Horatianum illud in Sermonibus, Et licet attestari, ego uero Oppono au- ricularum. Siquidē ut frons antiquitas erat sacra Genio, ueluti scribit in Maronis Silenium Seruius, ut digiti Mineruæ, genua Misericordiæ, ita aures Memoriam deæ, quam Graeci μνημοσύνην uocant.

Virgilius in Sileno, Cum canerem reges, & praelia, Cynthius aurem Vellit, & admonuit pastorem, Tityre pingues Pascere oportet oues, diductum dicere carmen. Quod imitatus Calphurnius in Bucolicis, Inuida paupertas, & dicit uilia cura.

Vellit nam sapius aurem

Non nihil decoris adiunxit prouerbio Calphurnius, quod ad rem transtulit. Quamquam potest paupertas hoc loco pro dea accipi, Seneca lib. De beneficijs quarto: Nec tanquam munus dabo, sed uerba mea redimam, & aurem mihi peruellam, damno castigabo promit- tentis temeritatem. Rursus libro secundo, Loquar tecum & mihi aurem peruellam, hoc est, ero mihi ipsi monitor, ne similiter peccem. Vitur in hunc modum, & alijs aliquot lo- cis, ut in epistola quadam: Sit ergo aliquis custos, & aures subinde peruellat, abigatq; ni- mores, & reclamet populis laudantibus.

Alter Hercules.

Prouerbialis hyperbole, οὐτὸ ἀλλοῦ Ἡρακλῆος id est, Hic alter Hercules. De uiro pra- strenuo ac laborum tolerantissimo. Extat hoc titulo fabula quæpiam ex Menippis Te- rentij Varronis, mirum ni prouerbiali. Aristoteles libro Moralium Eudæmiorum 7. ο γὰρ φίλος βέλτερός ἐστιν, ὁσπερ ἢ πρῶτα μίαν φρονίον, ἀλλοῦ Ἡρακλῆος, ἀλλοῦ δὲ τῶ, id est, Nā amicus cupit esse, sicuti prouerbio dicitur, alter Hercules, alter hic. Plutarchus scribit id cognominis uulgo Theseo attributū, quod multa fortiter patraret exemplo Herculis. Laertius in uitis philosophorum ostendit & Cleanthem philosophū alterum Herculem uulgo dictū fuisse, quod esset omnium laborum patientissimus, adeo ut noctu hauriendo ē puteo aquam uictum diurnum pararet, unde & φρασεύτης dictus pro Cleanthē, & nihilo tamen segnis egregiam operam interdū nauaret philosophiæ. Clearchus apud Zenodotum aliam fa- bulam adfert, unde hoc sit natum adagium. Ait enim Briareum, qui & ipse Hercules di- ctus est, profectum Delphos sublatis inde thesauris aliquot ac monumentis, ex ijs quæ eo in loco seruabantur, iuxta ueterem quandam consuetudinem, ad columnas, quas Hercu- lis cognominant, sese contulisse, atq; itidem illis, quæ illis erant, fuisse potitū. Deinde Ty- rum Hercule uenisse Delphos ut oraculum consuleret, deumq; respondisse, δὲ τὸ ἀλλοῦ Ἡρακλῆος, id est, Hic alter Hercules, atque oraculum in adagionem abiisse. Nec desunt qui huius dicti originem referat ad Titormū quendam buſsequam, qui multis exemplis Mi- lonem superarit. Is se profitens superatum, sublatis in cælum manibus dixit, ὦ Ζεῦ, μή πο- τὲν Ἡρακλῆϊ ἡμῖν ἐτάρου ἐσθλας; O Iupiter, num hunc nobis Herculem alterum genuisti?

Huc pertinet illud Theocriti in Pastoribus,

φαστίνην Ἡρακλῆα βίβω καὶ κέρτος ἐλσδεγ, id est, Viribus Alcidae hunc certare & robore dicunt.

καὶ μὲ ἐφάδ' ἡ μήτηρ πολυδύκεος ἡμῶν ἀμείνω id est, Me quoq; Pollucem mater præcellere dixit.

Subijcitq; pastor,

Erat enim hic excellens in pugilum certamine. Et Greculus adulator apud Iuuenalem di- uitem imbecillum Herculi æquat, Antæum procul à tellure tenenti. Macrobius lib. Satur- nalium 3. scribit in hunc modum: Salios autem Herculi propter ubertatem doctrinæ altio- ris assignat, quia is deus & apud Pontifices idem qui & Mars habetur. Et sanè ita Menip- pea Varronis affirmat, quæ inscribitur, ἀλλοῦ δὲ τῶ Ἡρακλῆος, quia cum de Hercule multa loqueretur, eundem esse cū Marte probauit. Apud Latinos quoq; Ruticello cuiſdam pro- digioſis uiribus, Herculis nomen attributū. Is mulum suum tollebat, ut scribit M. Varro, citante Plinio lib. 7. At Hippocrati medico, quod pestilentiam ab Ilyrijs uenientem præ- dixisset, dimissis ad auxiliandum circa urbes discipulis, Græcia ob meritū eisdem decreuit honores quos Herculi, nam & is ἀλεξίπικτος habitus est. Auctor idem Plinius eodem lib.

Quin

Quin nomen hoc Herculis uidetur uulgarī sermone ad omnes uiros egregie fortes tranſ- ferri solere, nō aliter q̄ Catonis ad graues & sapientes. Nam Varro quadragintatres Her- cules numerat, additq; hoc nomine honoratos fuisse omnes, qui fortiter quippiam egis- sent. Testatur & Macrobius in Saturnalibus hoc nominis compluribus fuisse cūmune, & ante Amphitryonis priuignū. Sic & Achilles appellabantur insigni fortitudine duces: Achilles quorum de nomine fuit Lucius Siccus Dentatus, ob ingentem fortitudinem Romanus Achilles appellatus, quod centum & uiginti praelijs cum hoste pugnaſſet, nec ullam habe- ret cicatricē auerſam. Auctor A. Gellius libro secundo, capite undecimo. Deniq; rationem aut argumentum Achilleum uocant, quod sit insuperabile & insolubile.

Bipedum nequissimus.

Bipedum nequissimus, de homine uehementer improbato, quicq; uel pecudes nequitia superet. Dicitur est in Regulum quendam oratorē, quem Plinius in epistolis subinde suis pingit coloribus, ubi & adagium hoc refertur: sed ante hunc Cicero torſerat in Clodium in oratione pro domo ſua. Hoc tu proſcriptore, hoc cōſiliario, hoc miniſtro, omnium non bipedum ſolum, ſed etiam quadrupedum impuriſſimo Remp. perdidisti. Cōſimili figura Alexander imperator apud Aelium Lampridiū: Nuper certe patres meministi, cum ille omnium non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum spurciſſimus, Antonini nomen præferret: Heliogabalum ſignificans, imperatorum unum omnium effeminatiſſimū, & quem optimo iure Romanum Sardanapalum poſſis dicere. Addit autem in hoc ſermone nominis generalitas gratā quandam & nouam ἑμφαſιν, quemadmodum & nullum ani- mal, pro nullo homine uulgo dicimus.

Adamantinus

Adamantinus, id est, Adamantinus, pro eo quod est inexorabilis, aut infatigabilis. Huic prouerbio incredibilis huius lapidis duriciæ locum fecit: de qua Plinius lib. 37. scribit ad hunc modum: Incudibus adamantes deprehenduntur, ita respientes icium, ut ferrum u- trinq; diſſultet, incudesq; etiā ipſe diſſiliant. Quippe duritia inenarrabilis est, ſimulq; igni- um uictrix natura, & nunquam incalcens. Vnde & nomen indomita uis, Græca inter- pretatione accipit. Hæſtænus Plinius. Vnde quicquid inuictū atq; inexpugnabile, id ada- mantinum uocamus. Hæſiodus,

ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχθρα κρεττόφρανα θυμῶν. id est, Durus at his animus ſolido ex adamante creatus.

καὶ κτεῖ ἴσως ποτὶ δ' ἡ, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμαντῖνα γνῶτι. id est,

Me quoq; respiciet, neq; enim est adamantina forſan.

Eodem pertinet quod Homerus Vulcanum fingit, adamantinis uinculis irretientem Ve- nerem & Martem, quod Maro portas & columnas inferorū ex adamante fabricatus est. Socrates in Gorgia Platonis rationes adamantinas uocat, id est, inexpugnabiles. Rursus lib. de Rep. 10. ἀδαμαντίνως ἔχθρῳ dixit pro firmiter tenere ἀδαμαντίνως δὲ δὴ τὴν τῶν τῶν δὲ φανέροντα, εἰς ἀδ' ἰσφαί, id est, Oportet nimirum adamantine ſententiā hanc obtinentem ad inferos proficiſci. Plutarchus in uita Dionis, ἐκ δὲ τῶν τοῦ τοῦ καὶ νεμομένη ἢ μινεῶν ἢ πῶς τὸ μὲν κτεῖ ἄνεως, οὗ ἀδαμαντίνως ἰδουμὸς ἐκάνως, οὗ δὲ πρὸς τὸν τοῦ διονύσιου ἔφη δεδε- μένων ἀπλῆται τὴν μοναρχίαν, ἢ ἐτηξεν καὶ δὲ φθέρων, id est, Ex hoc autem progressa ac pau- latim ſerpens circa adoleſcentem remiſſio, adamantina illa uincula, quibus ſenior Diony- ſius dixerat ſe relicturum aſtrictam monarchiam, ſoluit ac perdidit. Horatius in Odis: Quis Martem tunica tecum adamantina. Item alibi:

Si figit adamantinos

Summis uerticibus dura neceſſitas Clauos.

Idem Auguſtinus aduerſus Manicheū: Sed cum oſtendere cœpero certas neceſſariasq; rationes, quæ illas propoſitiones adamantinis, ut dicitur, catenis innexæ conſequuntur. Deniq; ſcriptoribus aliquot propter infatigatam ſtudij tolerantiam, adamantini cogno- men inditum, ut Didymo grāmatico, & Origeni Theologo. In conſimilem ſenſum uſur- pat Pindarus in Iſthmijs encomio quinto, laudans Lamponem quendam inter fortes for- tiſſimum, qualis eſt Naxia cos inter reliquas.

φάειος κτεῖν ἂν δὲ γν' ἀδλητταίσι ἑμῶν Νάξιαν πῶς τρας γν' ἡμῶν

Naxia eos

καλοδαιμων ταιωναν. id est,
 Diceret sane cum uirū inter athletas esse Naxiā in cæteris saxis ferriq; domitricē cotem,
 Plinius lib. 36. cap. 7. meminit Naxij marmoris, quod diu fuit in precio, & hinc cotes di-
 ctas naxias, quæ in insula Cypro nascerentur. Est autē Naxus una Cycladum haud procul
 à Paro, cuius marmora celebrantur ob candorē. Pindari interpret ponit Naxū hanc in Cre-
 ta, quid sequutus incertū. Plinius ponit Naxum oppidū in Sicilia. Stephanus indicat hoc
 nomē ut pleraq; sunt, compluribus locis esse cōmune. Addit Creticam cotem appellatam
 Naxiā, quæ eadē dicta sit *ναξιάς*. Subindicat autē, hoc prouerbū magis pertinere ad diu-
 dicandum & prodendū quod fallebat, quā ad robur, quemadmodū ante de Lydio lapi-
 de diximus. Vnde cōsiderandum an in Plinio pro Cypro legendum sit Creta, aut Naxo.

Ferreus, aheneus. XLVIII

Simili figura, ferrea atq; ahenea dicuntur, quæ solida firmaq; significamus. Vergilius,
 Non mihi si centum linguæ sint, oraq; centum, Ferrea uox.

Quo quidem in loco uidetur expressisse illud Homericum ex secundo Iliados libro,

*οὐδ' εἰμοὶ δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' ἔσσι,
 φωνὴ δ' ἄρρηκτῶ, χαλκῶν δὲ μοι ἦτορ στήθεσσι.*

id est,

Non mihi si sint ora decem, totidem quoq; linguæ

Vox in fracta, animusq; mihi simul æreus adlit.

Horatius in prima epistola,

Hic murus aheneus esto.

De decreto animi non conuellendo.

Homerus Iliados x.

ἢ γὰρ σὶ γὰρ στήθεσσι στήθεσσι θυμὸς.

id est,

Ferrea nimirum tibi mens in pectore clausa est.

Idem Odysseæ v.

οὐδέ μοι αὐτῆ

θυμὸς ὅτι στήθεσσι στήθεσσι, ἀλλ' ἐλεήμων.

id est,

Neq; enim mihi scilicet ipsi

Ferreus est animus sub pectore, sed miserefcens.

Et Iliados v. *Στήθεσσι μὲν τῶ πύργου.*

id est,

Ferream incendij uim dixit.

Ἐν δὲ πύργου μὲν τῶ ἦκε στήθεσσι.

id est,

Ferrea uero ignis uenit in præcordia uirtus.

Paulo diuersius est, quod Cicerō Attiliū ferreum scriptorē uocat, pro duro atq; imperito.

Nam in artibus dura dicitur, quæ parū sunt artificiosa: cōtra mollia, quæ summa arte per-
 fecta. Verba M. Tullij lib. De finib. primo, sunt hæc: Electram tamē male cōuersam Atti-
 lij mihi legendam putem. De quo Licinius, ferreum scriptorē. Verum opinor scriptorē, ut
 tamen legendus sit, Eundem in libris De diuinatione, durissimū & malum poetā uocat.

Cornea fibra.

XLV

Neq; dissimili figura dixit Persius, Neq; enim mihi cornea fibra.

Nam cornua & durissima sunt, & sensu carent, quemadmodum & ungues. Quanquam
 potest & à corno arbore corneum dici, cuius lignum durissimū esse constat. Persij car-
 men in prima satyra sic habet,

Non ego cum scribo, si forte quid aptius exit,

Quando hæc rara auis est, si quid tamen aptius exit,

Laudari metuam, neq; enim mihi cornea fibra est.

Vnde qui carent humanis affectibus, robur, adamantem, silicem, ferrum, cornu in pectore
 gestare dicuntur.

Aiacis risus.

XLVI

Αἰάντιος γέλοσ, id est, Aiacis risus. In eos, qui temere ac uecorditer rident: Id quod ap-
 posite dicitur in homines mortiferis uoluptatibus gaudētes, breui perituros: aut qui male
 factis gaudent, mox pœnas daturi. Cuiusmodi risum eleganter describit Homerus in

Odyss. v. *μνηστῆρες δὲ πύλλας ἀδλωγ*

ἄσβεστον γέλοσ ὄρεσ, πρὶ πλάγῃ ἢ νόμῳ.

οἱ δ' ἠδὲ γυαβμοῖσι γέλοισι ἀλλοτρίοισι,

αἰμοφόρηκτα δὲ δὴ κρέα ἠδίου, ὅσος δ' ἀφ' αὐτῶν

δακρυόεντι πύλλας, γόου ἢ αἰσῶ θυμὸς,

id est,

Deinde procis risum commouit diua Minerva

Haud compescendum, mentemq; excussit, at illi

Protinus

Protinus attoniti malis risere alienis.

Mandunt interea tabentes sanguine carnes.

Lumina complentur lachrymis, mens anxia moeret.

Adagiū natū est ex historia Aiacis. Is adeo grauiter tulisse legitur Vlyssē sibi prælatum
 in capeffenda successione armorum Achillis, ut præ dolore in insaniam uersus sit: itaq; gla-
 dio districto in gregem pecorū insilijt, existimans sese Græcorū copias cedere. Tum duos
 quosdam maximos fures à trabe suspensos flagris cecidit, arbitrans hos esse Agamemno-
 nem atq; Vlyssē, quorum alteri ut iudici, alteri ut uictori potissimum erat iratus. His igitur
 suis plurimo cum risu insultauit, addens cōiucia quæcūq; suggerebat splendida bi-
 lis. Deinde postq; resipuisset, partim pudore, partim metu sibi mortem consciuit. Nec in-
 tēpestiuit torquebitur in eos, quibus risus oboritur nulla de causa, quæ uulgo dicunt, aut
 insanix, aut stultitix argumentum esse. Attestatur & senarius ille prouerbialis,

γέλοσ δ' ὁ μωρὸς κἀνὲν μὴ γέλοισι ἦ.

id est,

Ridet fatuus, ut nulla risus causa sit.

Canis uindictam.

XLVII

Κυνὸς στυλῶ, id est, Canis uindictam. Macedonicum adagiū in eos, qui præter expe-
 ctationem pœnas dant ijs, quos aliquando læserunt. Natum ab Euripidis tragici poetæ
 interitu. In Macedonia uicus quispiam est, qui Thracum dicitur, propterea quod olim à
 Thracibus sit inhabitatus. Hic cum canis quidam Archelai regis aberrasset, Thracæ de
 more suo maclatum sacrificarunt, ac deuorarunt. Quod ubi comperisset Archelaus, ta-
 lentum eis multam dicit. Verū cum illi soluendo non essent, Euripidem subornarūt, qui
 regem exoraret, ut sibi multam remitteret, ita ut fecit. Postea uero cum Euripides in syl-
 ua quadam solus esset, & Archelaus à uenatu reuerteretur, canes Euripidem cinctum dis-
 cerperunt, deuoraruntq;. Existimatum est autem, eos canes ex eo prognatos fuisse cane,
 quem Thracæ sacrificarant. Hinc adagiū apud Macedonas increbuit, Canis uindictam,
 subaudiendum passus est, aut aliud cōmodius. Valerius Maximus libro 9. capite de mor-
 te non uulgari, refert Euripidem cum ab Archelao rege Macedonū cœnæ adhibitus fuisset,
 domum à conuiuio repetentem, à canibus fuisse disceptū. Eos canes ab amulo quo-
 piam immittos fuisse, confirmat A. Gellius noctium Atticarum libro 15. capite uigesimo.
 Suidas addit, hos amulos fuisse Arridaem Macedonem, & Crateuam Thessalum poe-
 tam, quos Euripidis gloria urebat. Hi fixerunt eum à regis canibus dilaceratum fuisse.
 Sunt qui narrent, eum non à canibus, sed à mulieribus fuisse dilaniatum, cum intempesta
 nocte Craterum adolescentem peteret, Archelai amatum. Testatur enim & Gellius Eur-
 ripidem *μολωπῆ*, id est, mulierum oforem fuisse. Sed quod ad superiorem attinet opinio-
 nem, fabulam non usq; quaq; dissimilem narrat Plutarchus in dialogo De comparatione
 terrestrium animantium & marinorum: Pyrrhus, inquit, rex iter faciens canem reperit, cor-
 pus hominis interfecti seruantem: cumq; cognouisset eum tertiu iam diem impastum ma-
 nere, nec à cadauere diuelli, iussit extinctum sepeliri, canem secum adducendum curauit.
 Paucis post diebus militum delectus est actus, omnesq; regem sedentem præteribāt. Ade-
 rat & canis quietus interim, donec domini interfectores prætereuntes conspiciatus est: in
 hos protinus iratus, cum clamore irruit, ac sapius allatruuit, subinde respectans Pyrrhum,
 adeo ut non solum ipsi Pyrrho, sed & omnibus qui aderant, suspicio nasceretur. Proinde
 cū & aliæ nonnullæ cōiecturæ, ita ut sit, accederent aliunde, duo comprehensi sunt, & faci-
 nus cōfessi, supplicio sunt affecti. Addit, & Hesiodi interfectores, ab ipsius cane proditos,
 suppliciu dedisse. Subijcit his, quod sua memoria dicit accidisse: Quidam irrupit in Aescu-
 lapij templum, sublati aureis & argenteis aliquot monumentis, clam & ignotus, ut puta-
 bat, aufugit. At canis templi custos, cui nomen Capparus, nam indignus qui periret *ἀνὸ-
 νυμῶ*, cum uideret neminem adituorum sua uoce commoueri, fugientem sacrilegum est
 insequutus, ac primum quidem saxis petitus, haud tamen discedebat: Exorto die non ac-
 cedebat propius, sed procul oculis obseruans sectabatur, nec cibum obiectum capiebat.
 Rursum iuxta dormientem cubabat & ipse, & abeuntem ad cōsimilem modum insequere-
 batur: quod si qui uiatores fuissent obujs, ijs cauda ad blandiebatur, in illum unū latrabat
 ac sauebat. Hæc cum ab alijs alij didicissent, simulq; & canis & hominis figuram cognou-
 uissent, sacrilegum apprehenderūt, & ad suppliciu duxerunt, cane præcedente hilari iam
 ac gestien.

Mariaquam addere Græcorum malis magnas implere ceteruas.
 Eadem ratione dicimus in mare deferre aquam : quorum utrunq; nos in epigrammate quodam coniunximus,
 Largiri numeros tibi Petre, hoc est,
 Sylvarum ligna, uago mari addere undas.
 Vtrunq; congruit cum eo, quod alio retulimus loco, Vlulas Athenas.

Lumen soli mutuas. L VIII

το φῶς ἄλλῃ δακίς, id est, Lumen soli mutuum das. Cum docemus doctissimū, mone-
 mus uehementer prudentem: aut cum conamur exponere, quæ per se sunt clarissima, aut
 sermone celebrare, quæ sra sponte fat illustria sunt. Sol enim fons omnis luminis putatur,
 qui lucem mutuari solet, non mutuo accipere. Refertur in ijs collectaneis, quæ Plutarchi
 titulo circumferuntur. Est simile quiddam apud Fabium de ijs qui per se clara conantur il-
 lustrare, eos perinde facere, quasi si quis studeat clarissimo soli mortale lumen inferre.

Fontes ipsi sitiunt. L IX

Fontes ipsi sitiunt. Ironia prouerbialis in eos, qui petūt ab alijs quod ipsis affatim abun-
 det domi. Cicero ad Q. fratrem, Tibi quod rogas, quoniam ipsi fontes iam sitiunt, si quid
 habeo spacij, scribam. Significat fratrem magis abundare uerbis, quos tamen a se petat,
 perinde quasi carminum indigens. Idem ad Atticum libro 12. Non ad *δυσωαν κρηλυ*,
 sed ad *ἐνλυ* eum uenisse ut scribis, in tantis præsertim angustijs.

Ipsa olera olla legit. L X

Olla ipsa legit Ipsa olera olla legit. In eos quadrabit, qui suum ipsorum uitium in aliud quippiam reij-
 bolera ciunt: aut qui sic ad scelus aliquod quasi facti sunt, ut non possint non peccare. Catullus
 in Cæsarem:

Mentula mœchatur, mœchatur mentula certe.

Hoc est quod dicunt, ipsa olera olla legit.

Nam olla coquendis oleribus nata est: uel quod absurdissimū sit, si quis dicat ollam lege-
 re olera quæ non coquet, nisi si quis immiserit. Non igitur olla in causa est, sed qui inicit
 mala olera. Non est admodum huic dissimile, quod ex Homero ceu prouerbiale citat Ter-
 tullianus: Ipsum ferrum uirum attrahit. Id a nobis alio dictū est loco, in prouerbio Tollen-
 da mali occasio. Item, Ipsa olla lenticulam attigit.

Oedipi imprecatio. L XI

οὐδ' ἔπειτα ἀφ' αὐτοῦ, id est, Oedipi imprecatio. De tragicis & ingentibus malis. Qui Græca
 colligunt adagia, citant ex Aeschylō huiusmodi fabulam: Eteocles & Polynices, de mo-
 re patri ex unoquoq; sacro partem anteriorem mittebant. Cum autem aliquando per im-
 prudentiam atq; incogitantiam, coxam, hoc est, posteriorem partem misissent, ille existi-
 mans id non obliuione, neq; imprudentia, sed contumeliæ causa factum, imprecationibus
 diris eos est execratus. Alij narrāt, Oedipū, simul atq; cognouisset se parricidam esse, tum
 autem cum matre consuetudinem habuisse, suis ipsius manibus oculos sibi eruisse. Quæ
 res ubi eius loci incolis cognita est, Oedipū expulerunt urbe. Ille in exilium abiens, filios,
 quod patrem in calamitate non defenderent, execrationibus deuouit. Quæ quidem neu-
 tiquam irrita fuerunt: nam iuuenes mutua caede extincti sunt. Mater sibi mortem confici-
 uit, Oedipus ipse fulmine ictus interijt. Cuiusmodi autem fuerint huiusmodi imprecatio-
 nes, Diogenes Cynicus apud Laertium propemodum indicat, qui per iocum dicere sol-
 tus erat, sibi *πῶς τραγικὰς ἀφ' αὐτοῦ*, id est, Tragicas execrationes occurrisse. Esse enim sine do-
 mo, sine ciuitate, priuatum patria, pauperem, palantem, uitam in diem agentem. Sopho-
 cles in Tyranno, fingit Oedipum ignarum etiamnum de quo Phœbus dixisset exigendo,
 tanquam qui ciuitatem suis sceleribus pollueret, multa dira in eum, hoc est, in se precantē.
 Eupides in Phœnissis,

Ἀφ' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνοσίωπ' ἄφ' αὐτοῦ, id est, id est,
 Dirissimas preces præcatur liberis.

Verba Iocasta de Oedipo. Idem in Oedipo Coloneo, sic Oedipum imprecantem facit Po-
 lynici, ut fraterna manu occideretur, uicissimq; occideret,]

πῶς δὲ συλλαβῶν ἀφ' αὐτοῦ
Ἀσσοὶ κελδομαί, μήτε γῆς ἐμφυλίο

Ἄσσοι κελδομαί, μήτε γῆς ἴσσαι ποτὲ
τὸ κελδομαί ἀφ' αὐτοῦ, ἀλλὰ συγγενῆ χελεῖ
θανεῖν, κελδομαί ὅφ' ἔπειτα βελήλασσα,
τοιαῦτ' ἀφ' αὐτοῦ κελδομαί τὸ τὰρ τὰρ
στὴν γῆν πατρῶον βεβῆθ'. Et reliqua quæ sequuntur. id est,

Hæc te sequantur agmine imprecamina,
 Tibi quæ imprecor, uti neue natali solo
 Potiare bello, neue ad Argos postea
 Redire liceat, imò fraterna manu
 Perimaris, ac uicissim eum dedas neci
 Qui te expulit, fratrem. Ista uobis imprecor,
 Testorq; patri triste numen tartari,
 Horatius hoc genus imprecationis diras uocat in Odis,
 Diris agam uos, dira deprecatio
 Nulla expiatur uictima.

Huiusmodi autem parentum in liberos deuotiones esse formidandas. Homerus quoq; te-
 statur Iliados 1. cum Phœnix narrat se paternis execrationibus obnoxium fuisse, idq; con-
 tigisse quod illi fuerant imprecata, Carmen Homeri sic habet,

μή ποτε γένασθ' οἴσιν ἐφέσσυται *Ὀδύσσειν* *ἢ ὄν*
ἐξ ἐμῶν γυνάμ' αὐτῶν θεοὶ δ' ἐτέλλου ἀπ' αὐτοῦ id est,
 Orat ne in genibus proles aliquando sederet
 Ex me nata suis, dijq; audire precantem.

Efficimus pro nostris opibus mœnia. L XII

Efficimus pro nostris opibus mœnia. Quadrat in tenui fortuna, paruiscq; facultatibus *mœnia pro*
 homines, qui tamē ipsi quoq; pro rei modulo uiuūt laute. Plautus in Stichō: Quibus diui- *opibus*
 tiæ sunt domi, scaphijs, & cantharis barochis bibunt. Nos nostro Samiolo poterio, tamē
 uiuimus nos, tamē efficimus pro opibus nostra mœnia. Hæcenus Plautus. Itidem uulgo
 dicitur hodieq; pufillæ auiculæ pufillos nidulos construunt.

Omnium rerum uicissitudo est. L XIII *vicissitudo*

Terentius in Eunuchō, omnium rerum uicissitudo est. Quæ sententia significat in re- *rerū omnium*
 bus mortaliū nihil esse perpetuū, nihil stabile, sed omnia uelut æstuario quodam fluxu re-
 fluxuq; decedere atq; accedere. Atq; his uicibus fortunæ, ab alijs ad alios trāsferūtur impe-
 ria, opes, gloria, uoluptas, eruditio; deniq; quicquid est, aut accōmodorum aut incōmodo-
 rum. Sophocles in Oedipo Coloneo hæc rerum humanarum uices eleganter describit.

Μάταις ὀ γίγνεται
θεοῖσιν γῆρας, δὲ κελδομαί ποτὲ.
τὰ δ' ἄλλα συγγενῆ πᾶνθ' ὁ παγκρατὴς χεῖρονθ'.
φθίνει μὲν ἰχθὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματ' αὐτοῦ,
ὀνόσκει δὲ πῖσις, βλαστᾷ δ' ἀπείρια.
καὶ πύδμα τὰύτων, ὅπποτ' ἔτ' ἐν αὐτοῖσιν
φίλοις βέλκεται, ὅτε πῶς πόλιμ' πόλις.
τοῖς μὲν γὰρ ἡδὴ, τοῖς δ' ἐν ὕστερον χρόνῳ
τὰ τῶν πᾶν πικρὰ γίγνεται, κἄν τις εἴλα.

Quorum carminum sententiam utcunq; reddemus: Solis dijs

Nunquam senectia molesta, nec mors accidit.
 At reliqua miscet cuncta tempus impotens.
 Terræ per hoc uis atq; robur interit,
 Simulq; nostri corporis perit uigor.
 Moritur fides, perfidia pullulat inuicem,
 Nec animus idem, nec eadem fragrantia
 Haud unquam amico durat erga amiculum,
 Nec ciuitati in ciuitatem permanet,
 Siquidem his statim, illis post pufillum temporis,
 Iucunda quæ fuerant, amara ac tristitia, &

Ingrata

Ingrata dudum grata fiunt inuicem. Homerus item Iliados z

Νῆκυ δ' ἐπαμείβετο ἄνδρας id est,

Nunc his nunc illis contingit uincere. Item Iliados z

Ξωός γ' ἄλιος καὶ τοὶ κτανέοντα κατέκταν.

Mars communis Communis Mars inq; uicem perimit perimentem.

Necq; uero praterendum hoc loco bellissimum eiusdem poetæ figmentum de duobus

Dolia duo dolijs, ex quibus Iupiter uarie miscet res mortaliū. Carmen extat in Iliados ultimo libro,

quod non ab re fuerit adscribere,

Δοιοὶ γὰρ τε πίθοι καὶ κείατοι γ' ἰδὸς ἕδδ

Δώρω οἷα δ' ἰδωσι, κακῶν, ἔτηρ θ' δὲ ἑάωμ

Ω μὲν καμμίξας δ' ἄν' ἕδδς τὸρ πικρῶν θ'

Ἄλλοτε μὲν τε κακῶ ὄγκ' κέρετα, ἄλλοτε δ' ἔδδλῶ id est,

Dolia nancq; Iouis duo stant in limine, plena

Muneribus quæ is donat, in hoc mala sunt, bona in illo.

Hinc miscens dispensat acuto fulmine gaudens,

Nunc mala distribuens ac tristia, nunc bona rursum.

Tractum uidetur adagium ab Aesopi responso. Is enim rogatus, autore Laertio, quid age

ret Iupiter, respondit, τί μὲν ὑψιλὰ ταπεινοί, τὰ ἕ ταπεινὰ ὑψοί, id est, Deprimat excelsa, &

tollit humilia. Euripides in Ione,

Τὰ θνητὰ τοιαῦτα ἕδδν γ' ἰδὸν τῶν μύθων, id est,

Eiusmodi mortaliū

Sunt res, ut in eodem nil duret statu.

Euripides in Ictidibus,

Ὁ γὰρ θεός πάντ' ἀναστρέφει πάλιν.

Fortuna cuncta uersat in contrarium.

Theognis in sententijs,

Ζεὺς γὰρ τοὶ τὸ τέλειον ἕδδρεπεί ἄλλοτε ἄλλω,

Ἄλλοτε μὲν πλετῆμ, ἄλλοτε δ' ἕδδν ἔχμ, id est,

Nunc etenim huic libram inclinat, nunc Iuppiter illi,

Vt modo sis diues, nil modo possideas.

In quibus uersibus Theognis, ut illud obiter indicem, allusit ad locum Homericum in Iliados θ.

ubi Iupiter aureis lancibus expendit Troianorum ac Græcorum fata. Fertur in eadem

sententiam huiusmodi uersiculus,

Τὰ θνητὰ πάντα μετὰ βολῆς πολλαὶ ἐχθ id est,

Varias uices, res obtinent mortaliū.

Circulus res Celebratur & hoc dictum, κύκλος τε ἀνθρώπων, id est, Circulus res mortaliū, ut subau

dias, sunt, quod circumagantur, & uelut in orbem recurrat, fortuna uersante rotam. Item

Pindarus in Therone,

Ρότα δ' ἄλλοτε ἄλλαι

Εὐθυμιαὶ τε μετὰ καὶ πόνων δὲ ἄνδρας ἔβαι

Victoria ἐπε Quorum carminum sensus est, Iucunda ac tristia, ætus in morem, uicissim accidere mor

talibus. Homerus locis aliquot appellat ἐσθ' ἀλλεῖα νίκων, id est, Victoriā alternatim nunc

his nunc illis obtingentem.

Vicissitudo re Iucunda uicissitudo rerum. L X I I I I

rum iucundis, μεταβολὴ πάντων γλυκὺ, id est, Iucunda rerum omnium uicissitudo, Sententia prouer

bialis, cū ab alijs passim autoribus usurpata, tum uero ab Aristotele secūdo Rhetoricarum

præceptionū lib. καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδονὴν εἰς φύσιν γὰρ γίνεται μεταβάλλειν, τὸ αὐτὸ ἀπὸ ἰσορρο

πλῆν ποιῆσαι καὶ εὐσέως ἕξεως. ἕδδν εἰρησ, μεταβολὴ πάντων γλυκὺ, id est, Varietas quocq; uicis

situdinē iucunda. Fit enim iuxta naturam trāsmutatio. Quod autē semper idem statū pet

petuicq; habitus, parit satietatem. Vnde illud dictum est, Vicissitudo rerum omnium iucun

da. Virpatur ab eodem libro Moralium Eudemiorum septimo. Sumptū apparet ex Eu

ripidis Oreste, μεταβολὴ πάντων γλυκὺ, id est, Mutatio iucunda rerum est omnium.

Eodem allusit Vergilius in Bucolicis,

Alternis dicetis, amant alterna camcenæ.

Fertur & Mimus quidam in hanc sententiā non illepidus,

Nil iucundum, nisi quod commendat uarietas. Item alter huic consimilis,

Bonarum

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

Ea rerū natura eiusmodi sensus humani fastidium, ut nihil esse possit tam suauē, quod non

abeat in nauseam, si paulo diutius utare, nihil tam egregium, quod idem diu placere possit.

Vnde & illud Iuuenalis,

Voluptates commendat rarior usus,

Varietas autem tantam in omni re uim habet, ut commendatione nouitatis interdum &

pessima pro optimis placeant.

Inuitis canibus uenari.

L X V

Inuitis canibus uenari. Hoc adagio significatum est, non sat feliciter succedere, quod

à nolentibus extorquetur. Neque eorum officio utendum, qui non ex animo operam

sua nobis commodant. Apud Plautum in Stichō Panegyris patri interminans, ne se

suamq; sororem inuitas uiris collocet: Stulticia est, inquit, pater, uenatum ducere inui

tas canes. Additq; sententiam, qua metaphoram explicat: Hostis est uxor, inuita quæ

ad uirum nuptium datur.

Inuitos boues plauastro inducere.

L X V I

Simile dictū etiam hodie perseverat uulgo celebratum, in cōmodum esse, bubus inuitis

plaustrū ducere, aut inuitis equis plaustrū agere. Videtur autē ex Theognide sumptum:

Μή μ' ἀκείοντα βίη κνησθῆν ὑπ' ἄμαξαν ἑλαυνε id est,

Inuitum ne me scutica, stimulisq; subactum

Vitueas unquam ducendo inducere plauastro.

Velocem tardus assequitur.

L X V I I

Κιχάνει τοὶ βραδύς ἀκού, id est, Assequitur celere tardus. In eum competet, qui uiribus

imbecillior, arte atq; ingenio uincit potentiorē. Natum adagiū ex Odyssæ θ. ubi lepi

dissima narratur fabula, quemadmodum Vulcanus claudus, cum suspectam haberet uxo

rem Venerem, quod furtim cum Marte cōgrederetur, nec uires suppeterent, quibus adul

terum deprehenderet, ad artes atq; ingenium confugit. Lectum surum adamantinis atq;

inuisibilibus catenulis circumuinxit, quod ubi fecisset, foras abire se simulat. Deinde cum

in arctissimis essent complexibus, Mars & Venus uinculis illis hoc magis irretiti, quo ma

gis se circumagerent, ecce tibi repente redit Vulcanus, & prodente sole, deos omnes adhi

bet, deprehendi adulteri testes. Quo loco Homerus:

Κιχάνει τοὶ βραδύς ἀκού,

Ὡς καὶ νῦν ἡφαίστος ἐὼν βραδύς εἶλεν ἀργεῖα

ἀκούτα πῦρ πρὸ ἰόντων θεῶν, οἱ δ' ἄλυμπον ἔχουσιν,

Χωλὸς ἐὼν τέχνησι, τὸ καὶ μοι χεῖρσι δόφελει. id est,

Nonnunquam assequitur tardus, celere atq; citumq;

Sic uti nunc Vulcanus, ut est uestigia tardus,

Mauortem cepit, qui perniciosissimus unus

Cunctorum quicunq; tenent supera astra deorum.

Et quanquam est claudus pede, rem tamen arte peregit.

Proinde etiam debet poenas deprensus adulter.

Eodem pertinet apologus de uulpe & coruo, prædam eandem cursu petentibus, quā uul

pes celeritate impar, ingenio sibi uindicauit. Item de cancro cursu cū uulpe certante. Item

de coydo auicula, uolatu certante cū aquila. Accidit huiusmodi quiddam & in piscibus,

ut qui tardissimi sint, arte capiant uelocissimos. Quorum de numero est raia, quæ abdēns

sele locis harenosis, aut limosis, capillamentis illis suis porrectis pisces allicit, allectosq; ad

os usq; pertrahit. Item torpido abscondit sese in harena, limoūe; ac pisces forte incidentes

torpore afficit, atq; ita depascitur. Qua quidem arte uenatur etiam hominem. Occultat se

se & pastinaca, Græcis trigonis dicta, sed diuersa ratione. Atq; ita fit, ut cum sint ipsæ se

gnes, tamen aliquando capiantur mugilem habentes in aluo. Autor est Aristoteles libro

De naturis animalium nono. Plinius autem libro nono testatur, mugilibus præcipuam

esse uelocitatem, ut aliorum pisciū uim timentes, transuersa nauigia superiacent. Theog

nis adagium retulit ad hunc modum,

Καὶ βραδύς ὑβελθῶ εἶλεν παχὺν ἄνδρα δάκων, id est,

Callidus ac tardus celere inescando prehendit.

Tarditas coris

Aquilam filio adiuta

Aquilam testudo uincit.

LXVIII

Ab hoc non discrepat illud quod refert Diogenes Laertius in uita Menedemi philoso- phi, ex Achaei poetae satyra, cui titulus Omphale,

Ηλίσκετ' ἀραγε κεί πῶς ἀδύνατον παχὺς
καὶ πῶς χελώνος ἄετος ἢ βραχέϊ χθόνω.

id est,

Capta est profectio celer ab imbecillibus,
Et aquila tempore in breui a testudine.

Hos senarios ait usurpare solitum Menedemum in eos, qui secum in ciuilibus honoribus contenderēt. Accipi potest per Ironiam, aut simpliciter, ubi quis potentiozem arte uincit, & quod uiribus non potest, assiduitate conficit.

Intempestiua beneuolentia nihil a similitudine differt.

LXIX

Senarius est Graecis prouerbij uice celebratus,

Αἰσχροῦ ἔργοι δὲν ἐχθρῶς ἴσχυρῶς. id est, Par odio importuna beneuolentia.

Suidas in dictione αἰσχροῦ narrat hoc uersu Hippolytum respondisse Phaedrae nouercae, dicenti se illius amore captam esse. Quadrabit in eos, qui dum officiosi student esse, non habita temporis ratione, nocent, aut molesti sunt sedulitate. Veluti qui non apto tempore obfurgant amicū, aut qui immodicis & intempestiuis laudibus conciliant homini inuidiam; aut qui pecuniam suppeditant adolescētī, qua fiat deterior. Fertur & alter huic cōsimilis, φίλον με βλάπτω δὲν ἐχθρῶς ἴσχυρῶς. id est,

Cum nocet amicus, nihil ab hoste discrepat.

Huc respexit Horatius in Epistolis,

Nil moror officium, quod me grauat. Rursum alibi,

Sedulitas autem, quem stulte diligit, urget.

Item Seneca libro De beneficijs 2. Saepe, inquit, nihil interest inter amicorum munera, & hostium uota. Quicquid illi accidere optant, in id horū tempestiua indulgentia impellit atq; instruit. Quid autem turpius, quam quod euenit frequentissime, ut nihil intersit inter odiū & beneficium? In his Senecae uerbis, pro uota, quod nos ex uetustis exemplaribus reposuimus, uulgati codices habebāt acta. Id admonendū erat, ne quis ignarus ut mendum tollat, quod in multis antehac usū uenit. Huc pertinet illud Ennianū optimo iure laudatū a Cicerone lib. 2. De officijs: Benefacta male locata male facta arbitror. Prouerbio accedet non nihil gratia, si paulo longius deflectatur: ueluti si dicas, nullos aequo nocere bonis literis, atq; hos qui sedulo quidem at parum feliciter tractant eas. Aut neminem magis officere famae, quam ineptum praecōnem. Aut secundam fortunam nocentiozem esse aduersa.

Nosce tempus.

LXX

Tempus nosce

τυδὴ κέρων, id est, Noueris tempus. Celebratur in primis inter VII. sapientū apophthegmata: ac, ut alia pleracq; pluribus autoribus ascribitur a nullo non usurpatum, Hesiodus, μέτρα φυλάσσει, κέρως δ' ὑπὸ πᾶσι κείσθω. id est,

Obseruato modum, nam rebus in omnibus illud

Alia estate, a

Optimum erit, si quis tempus spectauerit aptum. Huc alludit Theocritus in Idyllio 4.

lia hyeme

Ἀλλὰ πῶς ἄλλ' ἄρ' ἔστι, πῶς δὲ γίγνεται ἢ χθιόνι. id est,

Verum alia aestiuo, atq; hyberno tempore fiunt.

Quin & Isocrates ad Demonicum scribit, iniucundum in omni re esse, quicquid intempestiuum sit. Adeo cunctis in negocijs plurimum habet momenti, temporis & opportunitatis obseruatio. Ideo admonent Graecorum sententiae,

κρείστος θεός

ὦς μέγα τὸ μικρὸν εἶναι ἢ κέρως δὲθῆναι. id est,

Occasio dea

Vel maxima est pusilla res loco data. Rursum alia,

καλὸν τὸ κέρως πάντως εἶδ' ἔναι μέτρον. id est,

Res bella cuncti nosse temporis modum, Praeterea Pindarus in Pythijs,

ὁ δὲ κέρως ὁμοίως πάντως ἐχθ' ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ'.

Tempus pariter in omni re fastigium obtinet. Item illud Horatij,

Dulce est desipere in loco.

Tantam uim habet opportunitas, ut ex honesto inhonestum, ex damno lucrum, ex uoluptate molestiam, ex beneficio maleficium faciat, & contra, breuiterq; rerum omnium naturam permutet. Haec in aggrediundo conficiendoq; negotio praecipuum habet momen-

tum

tum: ut non sine causa ueteres uideantur eam diuinitate donasse: tamen si apud Graecos mas est hic deus, appellaturq; κερως. Eius simulachrum ad hunc modum fingebat antiquitas, Volubili rotae pennatis insistentis pedibus, uertigine quam citatissima semet in orbem circumagat, priore capitis parte capillis hirsuta, posteriore glabra, ut illa facile prehēdi queat, hanc nequaquam. Vnde dictum est, occasionem arripere. Ad quod erudite simul & eleganter alludit quisquis is fuit, qui uersiculum hunc conscripsit,

Fronte capillata, post haec Occasio calua. Sed libet & Posidippi super hac re carmen adscribere, quod quamobrem Politianus omittendum existimari admiror. Est autem huiusmodi,

Τίς πῶθ' ὁ πλάσθη; σικυώνι' ὄνομα δὲ τίς;

Ἀύσιππος, σὺ δὲ τίς; κερως ὁ πινυδίαμ' ἄρα.

Τίπτε δ' ἐπ' ἀκρα βεβηκας; αἰεὶ προχάω, τί δὲ παρσός;

Ποσειδ' ἔχθ' ἰσχυρῶς; ἴσησ' ἰσχυρῶς.

Χαεὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις; φερόν; ἀνδράσι δὲ γυμνα-

σις ἀκμῆς πύσης δὲ τῶρος τε λείβω.

Ἡ δὲ κέρως, τί κέρως; ἴσχυρῶς ἴσχυρῶς λαβέει δαί-

νη δὲ κέρως; ἴσχυρῶς ἴσχυρῶς φερόν; ἀνδράσι δὲ γυμ-

νασις ἀκμῆς πύσης δὲ τῶρος τε λείβω.

Οὐκ ἔστι; ἴσχυρῶς ἴσχυρῶς φερόν; ἀνδράσι δὲ γυμ-

νασις ἀκμῆς πύσης δὲ τῶρος τε λείβω.

Τοιοῦτο δὲ κέρως με δὲ πλάσθη; σικυώνι' ὄνομα δὲ τίς;

Ἐστὶν κέρως ἴσχυρῶς ἴσχυρῶς φερόν; ἀνδράσι δὲ γυμ-

Quos uersus nos ita uertimus, non quo cum archetypo graeco certaremus, sed crassiore, sicuti solemus Minerua, planaq; ex tempore: quod uel tacente me, carmen ipsum indica-

uerit, uidelicet ut intelligi dumtaxat possint ab his qui graeco nesciunt,

Quae patria artificis? Sicyon, quo nomine? nomen

Lysippo dictum est, ipse quis es? loquere.

Illa ego cuncta domans Occasio, cur age pinnis

Inlitis? uoluo atq; rotor assidue.

Cur gemina in pedibus gestas talaria? dicam,

Huc illuc uolucrem me leuis aura rapit.

Quid dextrae sibi uult inserta nouacula? signum hoc

Quod quauis acie sim mage acuta, docet.

Tecta capillitio facies quid nam admonet? Illud,

Quisq; uti me, quoties offeror, arripiat.

Cur autem capitis pars posticaria caluet?

Quem semel alatis praeterij pedibus,

Is quanquam uolet inde cito me prendere cursu,

Haud liceat, simul ac uertero terga uiro.

Hac itaq; idq; tua me finxit imagine causa

Hospes, scalptoris ingeniosa manus,

Spectandamq; domus prima in fronte locauit.

Scilicet ut cunctos & moneam & doceam.

Non ab re fuerit & Ausonianum epigramma subscribere: quod, ut admonet Politianus,

e graeco uidetur effictum, quanquam cum alijs nonnullis diuersum, tum illo potissimum

nomine, quod hic additit poenitentia comes. Carmen sic habet,

Cuius opus? Phidiae, qui signum Pallados, eius

Quisq; Iouem fecit, tertia palma ego sum.

Sum dea, quae rara & paucis Occasio nota.

Quid rotulae insistis? stare loco nequeo.

Quid talaria habes? uolucris sum, Mercurius quae

Fortunare solet, trado ego cum uolui.

Crine tegis faciem? cognosci nolo, sed heus tu

Occipiti caluo es? ne teneat fugiens.

y Quae

Quæ tibi sum cœna comes: dicat tibi, dic rogo, quæ sis?
 Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
 Sum dea, quæ facti, non facti quæ exigo pœnas.
 Nempe ut pœniteat, sic Metanœa uocor.
 Tu modo dic quid agat tecum: si quando uolauit
 Hæc manet, hanc retinent quos ego præterij.
 Tu quoque dum rogitas, dum percontando moraris,
 Elapsam dices me tibi de manibus.

Lucernâ olet

Olet lucernam.

LXXI

Τὸν λύχνον ὀζει. id est, Lucernâ olet. De re meditata, multoque studio elucubrata. Inde dum quod studiosi ad lucernam uigilantes soleant elaborare, si quid accuratius uelint excudere. Iactatum olim in Demosthenē, illius ὀδυμυμματα τὸν λύχνον ἀπόζειν, id est, Enthymemata lucernam olere, quod omnia de scripto diceret, ac præmeditatus domi. Vnde & illud de eodem celebratur elogium: quod plus olei quam uini consumpserit. Erat enim abstemius & ὑδροπότος: atque extrema etiam senectâ ad lucernulam illam suam exercebatur.

Aristophanis & Cleanthis lucerna.

LXXII

Aristophanis & Cleanthis lucerna, propter insignem studij diligentiam in proverbium abiit. Vt is ad Aristophanis aut Cleanthis lucernam dicatur lucubrare, qui summo studio exquisitaque cura singula pensitat. Varro libro de lingua Latina primo, Quod non solum ad Aristophanis lucernam, sed etiam ad Cleanthis lucubrem nolui præterire, qui poetarum modo uerba, ut significant, expediunt. Opinor autem adagium sentire de Aristophane grammatico. Neque fama caruit etiam Epicteti lucernula, quæ post illius mortem magno are redempta est. Cæterum quod ait Iuuenalis, Hæc ego non credam Venusina digna lucernar magis pertinet ad inuestigationem, quam ad lucubrationem.

De plaustro loqui.

LXXIII

Libertas ueteris comœdiæ eousque progressa est, ut non solum ciuium primates, uerum etiam deos nominatim taxaret, id quod apparet ex Aristophane, qui in Pluto Iouem, Mercurium, Aesculapium, reliquosque deos omnes contumeliose tractat. Bacchum item in Ranis, non admodum honorifice. Quoniam autem apud præcos illos huiusmodi fabulæ in plaustris agebantur, à iuuenibus, ore fece collito ne possent agnosci, qui magna licentiâ in obuium quence dictoria iaciebant, inde natum adagium, ὡς ἐξ ἀμάξης λαλεῖν. id est, Tanquam è plaustro loqui, de his qui palam ac libere conuiciantur. Id notat Aristophanes in Nubibus dicens, οὐ μοι σκώψου, εἰδὲ ποῖόν τι ἀπὸ τοῦ ἀμαξονοῦ ἐπι, id est, Non meludes, nec mi facies, ea quæ trygodæmones isti. Nisi malumus hæc referre ad consuetudinem quæ posterioribus etiam seculis durauit apud Athenienses. Nam in festo, quod Lenæum appellant, mos erat poetas inter se concertare scriptis carminibus, ad risum concitandum accommodatis, quæ sedentes in plaustris pronuntiabant, inuicem sibi conuicia dicentes. Sunt qui ad Eleusinia sacra, quæ magna uocantur, referunt: in quibus mulieres curru uehebantur, atque interim dum ueherentur, ex more mutuis conuicijs sese lacessiebant. Lucianus in Ioue tragœdo, ὡς δαυμόνων ἐδιδως φείδετ, ἀλλ' ἐξ ἀμάξης παρρησιαζει, ἢ μάστιγι θείῃ, ὅσπερ ἀπὸ τοῦ ὄσπερ ἢ ἐκί. id est, Vt nulli deorum parcit, uerum è plaustro libere loquitur, Corripiens simul in fontem, pariterque nocentem. Obijcit & Demosthenes Aeschini, quod in se ueluti de plaustro dicenda & non dicenda protulisset. Vnde hoc ipsum, ueteris comœdiæ licentiâ, proverbij quiddam sapit. Diuus Hieronymus ad Rusticum monachum, Ego enim neminem nominabo, nec ueteris comœdiæ licentiâ certas personas eligam atque perstringam. Alludit huc, opinor, Aristophanes in Equitibus, οἱ μοι σὺ δὲ εἰδὲν ἐξ ἀμαξογεῖ λέγεις. id est,

Heu mihi nihil tu loqueris è plaustrario.

Siquidem ἀμαξογεῖ uocantur plaustrorum fabri.

Plaustra conuicijs onusta.

LXXIII

Eodem alludit Lucianus, cū ait in Eunuchō ἢ ὅλας ἀμάξας βλασφημιῶν κατεσκεδάσῃ ἀλλήλων. id est, Et solida plaustra conuicijs onusta inter se effundebant. Loquitur de duobus philosophis inter sese contumeliose altercantibus. Significat autem ὑποβολικῶς tantum

tum conuiciorum quantum plaustro possit uehi. Quæ quidem ipsa figura ad proverbij naturam pertinet, cum dicemus, plaustra promissis onusta, & naues pollicitis onustas, pro maximis amplissimisque promissis. Nam & ἀμαξία, id est, Plaustralia, Græci uocant magnifica, fastuosaque à plaustris ducto nomine. Alexis apud Athenæum libro nono, detorsit in bonam partem, ἡρῆθηκε τὸν τράπεζον, εἶτα ποδὸφθῶν ἀγαθῶν ἀμάξας, id est, Apposita mensa est, ac dein circumtulit rerum bonarum plaustra.

Tollat te, qui non nouit.

LXXV

Tollat te, qui non nouit. Si cuius dolos iam non ignotos esse nobis significabimus, neque posthac posse ab illo falli, concinne dicemus, Tollat te, qui non nouit. Refertur à Quintiliano libro sexto. Simile est, inquit, quod dicitur ἡρῆμια, & proverbialia oportune aptata, ut de homine in aquam lapso, ut alleuaretur roganti: Tollat te qui non nouit. Hæc Fabij uerba alioqui subobscura, uelut interpretatur Horatius in Epistolis, agens de scurra Plano, qui sponte sua saepe cadens, tanquam crure fracto, miserandis uocibus prætereuntes implorabat, ut humo tolleretur. Peregrinus autem quispiam ac doli ignarus, si quando alleuaturus accessisset, à scurra ludibrio habebatur. Verum ubi iam illius simulatio plerisque innotuisset, isque aliquando crure uere fracto tolli precaretur: nemo subuenit, omnibus plaustrum solitos agere ludos arbitrantibus. Nimirum euenerat homini, quod Aristotelem dixisse ferunt, qui rogatus quid nam lucri facerent mendaces, hoc, inquit, ut nec uera dicitibus habeatur fides. Versus Horatij sunt hi:

Nec semel irifus triujs attollere curat
 Fracto crure Planum, licet illi plurima manet
 Lachryma, per sanctum dicat iuratus Osirim
 Credite, non ludo, crudeles tollite claudum.
 Quære peregrinum, uicinia rauca reclamatione.

Quære hospitem

Porro uocem hanc planus, A. Gellius lib. 16. cap. 7. commemorat inter uerba inusitata, quibus usus sit Mimus Laberius, aitque significare sycophantam. Quamquam eodem nomine usus est M. Tullius, eodem significato, in oratione quam dixit pro Cluentio. Est autem dictio græca πλανῶ, significatque tum erronem, tum impostorem. Potest & hoc pacto efferri adagium. Quære hospitem, aut quære peregrinum, quemadmodum extulit Flaccus. Conuenit & in eos à quibus aliquando sumus delusi, eaque experientia facti cautiore, minusque creduli. Simile est illud Iuuenalis,

Fatuos inuenit

Circuit & fatuos non inuenit.
 Nam fatui facile decipiuntur, Nec abluat hinc græcū illud, οὐκ αὖθις ἀλώπηξ, id est, Non iterum uulpes, subaudi, decipitur.

Oppedere, & oppedere contra tonitrua.

LXXVI

Oppedere proverbialiter, pro reclamare & contemnere reperimus usurpatum. Horatius in Sermonibus, Vin tu curtis Iudæis oppedere: Aristophanes in Pluto,

καὶ εἰ πηνίας ἀντιποπιδεῖν.

Rursum in eadem alibi,

καὶ εἰ πηνίας κατὰ ποπιδεῖν.

id est,

At paupertati oppedere tristi.

Quod iam diuites facti paupertatem negligere possent. Idem in nubibus,

καὶ βόλομαι ἀντιποπιδεῖν πῶς τὰς βροντὰς id est,

Voloque ipsum oppedere contra cœli tonitru.

Verba sunt Strepidiadis adorantis nubes, & contemnentis tonitrua Iouis. Interpres addit natum ex artificio quodam in scena representari solito, lapillis ex amphora in uas quoddam æneum præcipitatis, atque ita tonitruū strepitum imitantibus, ut hoc sit uelut obstreperere tonitruis. Equidem opinor allusum ad ueterum poppyssandi consuetudinem. Antiquitus enim cū fulguraret, poppysmatibus obstrepebant, id remedio fore rati, ne quid læderet fulgur. Aristophanes in Vespis, καὶ ἀστράτω, ποπιδεῖν. id est, Quod si fulguraro poppyssant. Vnde quidam per iocum, ueluti perperam imitantes aliorum poppysmata, crepitum uentris ædebant. Cyclops apud Euripidem in eiusdem nominis tragœdiâ, Iouis tonitruum contemnentis, loquitur hoc pacto,

εἶτ' ἐκπῶν γὰρ λακὸς ἀμφορέα, πῆ πλοῦ

y a Κεῖο

bitat Tullius, est apud Plautum in Poenulo, Male partū, male disperit. Festus Pompeius ex Neuiō citat: male parta, male disabuntur.

Qui se non habet, Samum habere postulat. LXXXIII

Ὁς αὐτὸς αὐτὸν ἐκείνην, σάμου θέλει. id est, Qui semet ipse non habet, Samum cupit.

In eos conuenit qui impudenter quippiam postulant. Aut qui minora curant, maiorum negligentes. Natum ex historia quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienses urbe uictori tradita postularūt, ut Samum duntaxat sibi relinqueret. Atq; is respondit ad hunc modum, Cum uestri non sitis, alios habere postulatis. Atq; hinc ducta parœmia,

Ὁς αὐτὸς αὐτὸν ἐκείνην, σάμου θέλει. id est, Qui semetipsum non habet, Samum petit.

Dion sophista in libello περὶ τῶν ἀπιστιῶν, eleganter accommodat in alium sensum, ὁς αὐτὸς αὐτὸν ἐκείνην, πῶς ἄλλοι θέλει; id est, qui sibipse non est amicus, quomodo alteri est amicus? Quadrabit & in eos, qui imperium affectant in alios, quum ipsi sibi nequeant imperare.

Musices occulte, nulli respectu.

Occultæ musices nullus respectus. LXXXIII

Occultæ musices nullus respectus. Græcis quondam celebratum adagium: cuius sensus est, quamuis egregias ingenij dotes, si nō proferas, perinde esse quasi non habeas. Quo uidetur allusisse Persius, cum ait,

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Exat & in Hebræorū prouerbis, nempe Ecclesiastici capite uicesimo, simile quiddam, Sapientia recondita, & thesauri abstrusi nullam esse utilitatem. Hoc nostrum refertur a Suetonio in uita Neronis imperatoris, quem scribit imperatoris dignitatis oblitum usq; adeo musices studiosum fuisse, ut non modo nihil omitteret eorum quæ generis eius artibus, uel conseruandæ, uel augendæ uocis gratia factitarent, uerumetiam in scenam prodire concupiuerit: subinde inter familiares græcum prouerbiū iactans. Occultæ musicæ nullum esse respectum. Usurpat idem Aulus Gellius, libro Noctium 13. cap. ultimo. Nosti, inquit, magister uerbum illud scilicet uetus: egregiam musicam quæ sit abscondita, eā esse nulli rei. Usurpatur a Luciano in Harmonide, οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἀρξάντες φασὶ καὶ ἀφανῶς φιλοσοφῆσαι. id est, Nulla enim utilitas occultæ, quemadmodum prouerbio dicunt, & abstrusæ musices. Allusit huc haud dubie Ouidius, cum ait,

Tu licet & Thamyram superes, atq; Orphea cantu,

Non erit ignotæ gratia magna lyra.

Sunt autem nonnulli mortales, qui uel natiuo quodam ingenij uitio, uel data etiam opera quæ sciunt dissimulant, & alijs grauantur impertire. His illud nonnunquam euenire solet, ut pro indoctis negligantur. His adscribendum quod Græci τυφλὸν πλῆθον appellant, id est, cæcas diuitias, reconditas opes & abstrusas. Ad hunc modū uocat Plutarchus compluribus locis, atq; item Lucianus. Hoc dictum Plutarchus in uita Lycurgi testatur uulgo apud Lacedæmonios fuisse iactatum, quod illic Plutus seruaretur in honoratus non aliter quàm imago picta inanimis & immobilis. Sic enim Lycurgus instituerat rempublicā, ut diuitiæ nec usui cuiquam esse possent, nec ornamento.

Plutus τυφλός

Ficulnus. LXXXV

Lignum ficulnum ut fragile, atq; ad omnia fermè inutile, prouerbis aliquot locum fecit. Nam αὐτὸς αὐτὸν, id est, uirum ficulnum appellant mollem atq; inutilem, ut Theocritus in Ergatinis. Μη πρὶόν τις

εἴποι, σὺ κινῶν αὐτὸν. ἀπὸ λέγουσιν ὅτι οὐδὲν ὄφελος.

Ne quis prateriens dicat, ficulni homines sunt,

Atq; hæc deperijt merces.

Scholastes admonet prouerbiū ductum à ligno ficus, inutili, fragili & inualido, unde dictum & ficulnū præsidium, pro inutili. Apud Aristophanē in Fucis quidā interrogat, τίνα φέρει σὺ; id est, Cuius ligni tur? Respondetur σὺ κινῶν, id est, ficulni. Quo loco monet interpretes, ex ficulno ligno fumū existere acerrimum ac molestissimū. Apud eundem in Pluto Sycophanta minatur, si quem nactus esset suæ fortis uirum ficulnum, ulturum iniuriam.

Εὐὸν δὲ

Εὐὸν δὲ σύζυγον λάβω λινά, καὶ σὺ κινῶν. id est,

Si quempiam nanciscar eiusdem iurgi Virum atq; ficulnum.

Rursum ad eundem in eadem fabula,

καὶ σὺ κινῶν τὸν ἰγυροῦ ἄδερφ θέλει;

Εγὼ ποίησα, τήμωρον δὲ ἴνα δίνω. id est,

Ficulnum ego hercle, ac præpotentem istum deum

Compulsero pœnas hoc die dependere.

Ficulnum deum appellans imbecillum ac nullarum uirum. Huc allusit Horatius, cum

Priapum ita loquentem facit,

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Ac paulopost,

Pepedi diffisa nate ficus.

Ficulnam mentem dixit Lucianus ὅτι τῶν πῶς ἄν ἀπαιδιδόντων,

Χαλῶν μὲν ἐγὼ καὶ σὺ κινῶν γινώσκω. id est,

Claudam habens ac ficulnam mentem.

Ficulna mens

Eodem respexit Alexander Pseudomantis, libros Epicuri lignis exurens ficulnis, nullius precij philosophum significans. Et σὺ κινῶν ὑποκρίεαι, id est, ficulnum auxilium, pro inualido atq; inutili. Aristophanes in Lysistrata,

Ὁς ἴω αὐτὸν σὺ κινῶ ὑποκρίεαι. id est,

Ficulna nobis qui erat opitulatio,

Et σὺ κινῶν μάχερα, id est, Ficulna machæra, pro calumnia. Et σὺ κινῶν νόστις, id est, Ficulna na

Ficulna ma

uis, pro uili, minimiq; precij nauicula. Quin apud Naxios Bacchum, quem βακχεῖα δι- chera

cunt, uiteum effingunt, alterum quem μελίχορον appellant, ficulnum. Nam ficus illi μέλι- χορον uocat. Existimant autem Bacchum non uini tantum, sed & ficum autorē. Sic fermè Athenæus lib. 3. Diuersa figura dixit Theocritus in Aita, χύσσοι πάλα αὐτὸν, id est, au-

Viri aurei

rei quondam uiri. Item præsidium sacrum, & anchora sacra, & robur adamantinum.

Lupi illum priores uiderunt.

LXXXVI

Lupi illum priores uiderunt. In raucum dicitur, & cui uox repente sit adempta. Festiuius dicitur in eos qui metu alicuius obticefcūt, alioqui feroces. Vergilius in Ecloga, cui

titulus Moeris. Vox quocq; Moerim

Iam fugit ipsa, lupi Moerim uidere priores.

Seruius admonet, physicos autores esse, inesse eam uim lupis, ut si quem hominem priores uiderint, ei uocem adimant. Neq; defunt philosophi, qui huiusce rei causam reddere conantur. Socrates apud Platonem libro De republica primo, rem ad allegoriam uertit, dicens Thrasymachum sibi uocem adempturum fuisse, ni forte fortuna prior illum conspexisset. καὶ ἐγὼ inquit, ἀκούεις ἐξ ἐπὶ ἀγγίλων καὶ πῶς σβλεπῶν αὐτὸν ἐφοβώμην, καὶ μοι δὴ κῶ, εἰ μὴ πρὸ τῶν ἐωρακῶν αὐτὸν, ἢ ἐκείνην ἐμὲ, ἀφῶν αὐτὸν γῆρας. Theocritus in Idyllo 3

οὐ φέγγει, λύνου εἰδῶν. id est,

Aedere non poteris uocem, lupus est tibi uisus.

Illud interim obseruatione dignum, Theocritum uertisse sententiam, cum negat eum proloqui posse, non qui à lupo sit uisus, sed qui lupum uiderit. Sed allusit duntaxat ad prouerbiū Theocritus, cum significaret riualem conspectum, cuius nomen erat Lupus.

Quæcunq; in somnio uidentur.

LXXXVII

Quæcunq; in somnio uidentur. De uotis immodicis dicitur. In somnis quæ

Nam quicquid optaris, id somniare contigit quibus libet: sicuti Micyllus ille Lucianicus

diuitem se ac præpotētem somniat. Apud Theocritum piscator somniat aureum piscem.

Et infimæ sortis homines, nonnunquam reginarum coniugium somniant. Pastor quidam apud Theocritum in Ecloga nona,

Εγὼ δὲ τοὶ ὄσ' ἴν' ὀνείρω φαίνονται, πολλὰς μὲν οἶς, πολλὰς δὲ χιμαίρας id est,

Possideo quæcunq; solent sub nocte uideri

In somnis, uim magnam ouium, multasq; capellas.

Interpres admonet proferri hunc in modum ὄσα ἴν' ὀνείρω φέρω, id est, Ferre quicquid in somnio uidetur. Citat & uersum Homericum,

γ 4 οὐδ' ἔμοι

Quæcumq; oû d' êmoi pōsa dîn, dōsa f' d' d'bytau ûndēoi. id est, Nec mihi si tantum dederis quàm multa sopitis somnia

Somnia Somnia uana ferunt. Est autem apud hunc poetam Iliados primo, sed paulo aliter. oû d' êmoi pōsa dîn, f' d' d'bytau ûndēoi. id est, Nec mihi si tantum dederis quantum extat harenæ ac Pulueris. Videtur huc alluisse M. Tullius in Salustium. Vnde tu qui modo ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tanquā somnio beatus, hortos preciosissimos, uillam Tiburti & Caesaris reliquas possessiones paraueris.

Bona Porfenæ.

LXXXVIII

Bona Porfenæ dicebantur, quæ uelut ab hostibus erepta paruo ueneunt. Eam appellationem Liuius ab urbe cōdita i i scribit ad suam usq; aetatem durasse: putatq; inde natam quod in bello soleat bona Porfenæ uenire Romæ, eaq; consuetudo una cum titulo perseverarit & in pace, quod alioqui is mos hostiliter bona uendendi non congruat tam pacatæ regis profectiōni: quod si minus probatur, existimat eam cōsuetudinem à mitiori principio fuisse natam. Illud arbitratur uero proximum, quod Porfena discedens ab Ianiculo ex foederis lege, castra opulenta, cōuecto ex propinquis ac fertilibus Hetruriae aruis com meatu, Romanis dono dedit, inopi tum urbe ab longinqua obsidione. Ea deinde ne populo immisso diriperentur, hostiliter uenisse, bonaq; Porfenæ appellata, gratiam muneris magis significante titulo, quàm auctiōnem fortunæ regiae. Fortasse non inepte dicitur in res quæ dono cuiuspiam, aut fortunæ commoditate citra nostram operam, contingunt. Nam Liuius non indicat usum adagi.

Leonina societas.

LXXXIX

Leonina societas est, cum omne commodum ad unum aliquem redit, reliquis ui fractatis, qualis ferme solet esse cum regibus, aut præpotentibus plebeiae fortis hominibus. Extat in Pandectis, in quibus ex Vlpiano refert Aristo, Casium respondisse, societatem talem coiri non posse, ut alter lucrum tantum, alter damnum sentiret, & hanc societatem leoninam solitum appellare. Cæterum Casianam appellationem, haud dubium prouerbialem, ex Aesopi graeci apologo natâ apparet, qui talis cūcumfertur. Leo, asinus & uulpes societatem iniierant, ut quod uenatu cepissent, id in cōmune partirentur. Prædam ubi erant nacti, leo iubet ut asinus partiatur. Ille, ut est stolidus, in treis aequas portiones distribuit. Qua gratia mox indignatus leo, quod cæteris æquaretur, asinū adortus dilaniat. Restabat uulpes, eam de integro partiri iubet, illa totam ferme prædam leoni attribuit, sibi uix pauca quadrâ seruans. Leo comprobata distributione rogat, quis nam illam artem partendi docuisset. Calamitas, inquit, asini.

Ex tripode.

XC

De tripode

Tâ êk τῶ τριπόδου, id est, Ex tripode dicta. Dicitur solitum de ijs quæ uehementer uera atque indubitata uideri uolumus. Effertur uarie adagium, ôs êk τριπόδου, id est, Tanquam ex tripode dicta: τὰ δὲ êk τριπόδου, id est, Hæc ex tripode dicta, id est, certissima perinde, quasi ex Apollinis oraculo profecta. M. Tullius in epistola quadam ad Brutum. Hæc ex oraculo Apollinis Pythiæ edita tibi puta. Translatum à tripode, uel Delphica, uel Pythia. Nam hæc duo oracula quondam summam fidem apud mortales obtinuerunt. De Pythio testatur Strabo libro Geographiæ nono, fuisse quondam celebratissimum, idq; liquere thesauris ingentibus inibi constructis, in quos sacrae conferrentur pecuniae, tum operibus præstantissimorum artificum. Deinde ludis Pythiis illic celebratis, deniq; innumerabilibus oraculis, quæ mandata literis extarent. Tripodem ita describit, Autores, inquit, certi memorant, diuinum ipsum domicilium, profundum & curuam esse speluncam, non admodum lato patentem ore. Atque hinc auram reddi, sacro efflante numine. Excelsum autem ostio immînere tripodem, quem simul atque Pythia uates inscenderit, hausto diuinationis spiritu, responsa ædere, partim metro, partim oratione libera. Comicus, Non Apollinis magis uerum atque hoc responsum est. Plato libro De legibus duodecimo. Ne si Pythius quidem affirmauerit. Quin illæ quoq; figura prouerbiū respiciunt. Quicquid dixerit, oraculum uideri uult. Quicquid dixerit legem esse uult. Stoicorum δὴ γυμναστικ, id est, decreta. Et quod apud Pliniū de medicis ait Caro, Et hoc pu

hoc puta uatem dixisse, id est, existima uerum fore quod dixi. Ipse Plinius alibi. Vtinamq; falsum hoc, & non à uate dictum, quàm plurimi iudicent. Et Plutarchus in commentario De dignoscendo adulatorē ab amico. ἐν τῷ ἀκρότατῳ δὲ τῶν ἐπιτηδεύοντων ἐπιληφθέναι φησὶς, ὅ γινώσκων ἄπειρα, id est, Cuius is audito quicquid dictū fuerit, ita discedit, ut existimet se oraculum accepisse, non sententiam. Cæterum ab his nonnihil diuersa sunt, quæ Athenæus secundo Dipnosophistarum libro commemorat, nempe in Bacchi certaminibus premium fuisse tripodem, atq; ob id qui uera dicerent uulgo de tripode loqui dictos. Tripodem autem fuisse leberem tribus fultum pedibus. Huius duo erant genera, alterum Apollinis, ob ueritatem oraculorum: alterū Bacchi, in quo uinum miscebatur, quod ebrii uera loquantur. Quemadmodum dictū est in prouerbio, In uino ueritas. Simili figura dixit Galenus lib. πρὸς φυσικῶν δυνάμεων primo, uelut ex adyto. Ἀπεφωκῶ γὰρ ὁ λυχνὸς ἄτῳ ὡσαύτ' ἐξ ἀδυτοῦ τὸ λυχνὸς χροσμὸν ἀεφθεγγόμενον, παρὶ τῆω ματ' ἢ π' νεφερῶν θρεψέως ἕξ τὸ ἔρον, id est, pronuntiabat enim lupus iste, perinde quasi ex adyto quopiam redderet oraculum, quod superfluum est ex nutrimento renum, id esse urinam.

Folium Sibyllæ.

XC I Sibyllæ fol.

Folium Sibyllæ apud Latinos eandem uim obtinet. Iuuenalis, Credite me uobis folium recitare Sibyllæ: id est, rem indubitata. Aristophanes in Pace, οὐ μὲν γὰρ τὸ πῦρ, ὅ γὰρ τῶν τ' ἐπιτε σίβυλλα. Haud equidem agnosco, neq; enim canit ista Sibylla. Ductum adagium à Cumana Sibylla, cuius oracula cum primis celebrantur. Huic autem mos erat, ut testatur M. Varro, in palmarum folijs oracula scribere. Quod secutus Vergilius in tertio Aeneidos, Insanam uatem aspicias, quæ rupe sub ima Fata canit, folijsq; notas & nomina mandat. Quæcumq; in folijs descripsit carmina uirgo, Digerit in numerum, atq; antro seclusa relinquit. Illa manent immota locis, neq; ab ordine cedunt. Item in sexto, Folijs ne tantum carmina manda, Ne turbata uolent rapidis ludibria uentis.

Frater uiro adsit.

XC II

Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρόντι, id est, Frater uiro adsit. De fido auxilio dici solitū, propterea quod in rebus periculosis uix unquam frater solet fratri deesse. Apud Platonem secundo De re publica libro, Adimantus Glauconis aduersus Socratem disputantis partes accipiens, Nondum inquit, Socrates satis hac de re dissertum. Cur ita? Nempe quia id nondum est dictum, quod maximè dictum oportuit. Tum Socrates, ἔκων τὸ λεγέμεν, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρόντι, id est, Igitur frater adesto uiro, ut habet prouerbiū: quare tu, si quid hic prætermisit, adiua. Idem ex Homero sumptum adagium testatur in Protagora, ubi Socrates Prodicum aduocans, ut Simonidem eiusdem ciuitatis hominem à Protagoræ calumnia tueatur: Videor equidem, inquit, aduocare te, quemadmodum ait Homerus, Scamandrum ab Achille obsessum Simoentem aduocasse, φίλε κασίγνητε, ἀδελφὸ ἀνδρὸ ἀμφοτέρωϊ πόρ Σχάμνδ.

Frater amice, hominis pariter compercere uires

Ambo huius studeamus.

Est autem is locus in Iliados φ. Rursum Iliados χ similiter Hector iam impar Achilli Deiphobum fratrem inuocat, uti ferat suppetias. Pallas enim illi apparuerat Deiphobi specie, ac deceptus Hector, frustra inelamat, Δειφόβου δ' ἐκάλει λδυνησασίδ' α μακρὰν ἀύσας. id est, Deiphobum fratrem intento clamore uocabat.

A quo cum desitueretur, diem fatalem adesse intellexit. Plutarchus in uita Caesaris refert, Cascam Casare retinere gladium, fratris auxilium ad hunc modum implorasse, idq; uerbis Græcis, ἀδελφὸ βοήθει.

Ne temere Abydum.

XC III Abydum ne

Μὴ ἐκὶ τῶ ἀβυδου, id est, Ne temere Abydum, subaudiendū, nauiges. Ne quod graue temere periculum

periculum suscipias sine causa idonea. Veluti si quis admoneat, ne se facile committat ali...

Vna hirundo non facit uer.

X C I I I

μία χελιδὼν ἕαρ ὄποιεί, id est, Vnica hirundo non efficit uer, hoc est unus dies non fat...

De primo uere sentiēs. Aristoteles lib. Moralium primo, τὸ γὰρ ἕαρ ὄποιεί μία χελιδὼν πῶς...

Multa uidentur opus habere hirundine.

Interpres indicat allusum ad prouerbiū quod modo retulimus, μία χελιδὼν ἕαρ ὄποιεί...

Namq; unius quæ sit uiri, haud est ciuitas.

Etenim quemadmodum una hirundo non facit uer, ita nec unus homo facit ciuitatem...

Da mihi mutuum testimonium.

X C V

Δανήσοι μοι μαρτυρεῖτε, id est, Da mihi mutuum testimonium, hoc est, Da mihi tuum te...

Mutuum muli scabunt.

X C V I

Mutuum muli scabunt. Vbi improbi atq; illaudati se uicissim mirantur ac prædicant...

unice propositū uidentur, ut omnes bonos libros, radicibus extinguat. Sic autē legitur. Amica...

Frater, inquit, erat Romæ, consulti rhetor, ut alter

Alterius sermone meros audiret honores,

Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mutius illi.

Idem poetas indoctos notans, qui tamen inuicem se recitantes audiebant, ac laudabant,

Discedo Alcaeus puncto illius, ille meo quis?

Quis nisi Callimachus?

Tradunt operas mutuas.

X C V I I

Huic confine est Terentianum illud ex Phormione. Tradunt operas mutuas. De adur...

Senes mutuum fricant.

X C V I I I

Huc pertinet & iocus ille in prouerbiū uersus, de senibus mutuo se fricantibus. Narrat...

Fricantem refrica.

X C I X

τὸν φύοντα ἀνλεῖναι, id est, Scalpentē uicissim scalpe. Refertur in Diogeniani collecta...

Ab altero expectes, alteri quod feceris.

Aristides in cōmuni defensione quatuor oratorū, τὸν φύοντα δὲ ἀνλεῖναι ἢ πῶς ὄνοια...

Διὰ πᾶν τὸς δὲ ἐβλῆθ' ὄντι ἀνλεῖναι τὸ ὑπὸ χεῖρας.

Α δὲ χεῖρ πῶν χεῖρα νίξαι, δὲς ἢ ἡσὶ λάβει.

id est,

Semper illi mos erat in animo uoluere illud Epicharmi dictum.

Abluit manum manus, da aliquid, & aliquid accipe.

Quantū Aldina æditio pro φρονέω habet φωνέω, id est, in ore habere, & melius trochai...

Ferrum

Ferrum ferro acuitur.

Non erat consilium in hunc ordinem admiscere proverbia theologorum, non quod ea contemnam, sed partim quod hoc honoris habendum iudicari sacris literis, partim quod passim in manibus sint. Vnum tamen illud, quoniam sic adamusim ad ista quadrat, non pigebit adscribere. Id est in Proverbijs Salomonis, capite vigesimo septimo. Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici sui. Hebraei pronunciant ad hunc modum, siquidem est aliquid, adagium in suapte audire lingua, רחל בברך לך

CHILIADIS PRIMÆ CENTVRIA VIII

Aequalem uxorem quare.

HN HPI CAV TON EΛA, id est, Aequalem tibi uxore ducito. Adagiū admonet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, se potentiozem ducat uxorem. Nam eiusmodi ferme cōnubia inauspicato cedere. Plutarchus in libello de liberis educandis parentes admonet, ut eiusmodi liberis suis uxores despondeant, quæ nō sint multo uel ditiores, uel potentiores. Prudenter enim dicit propherbio, Tuæ fortis uxorem ducito. Celebratur & hoc inter sapientum apophthegmata, atq; à nonnullis Pittaco ascribitur, γὰρ ἐκ τῶν ὁμοίων, id est, Uxorem ducito ex aequalibus. Nam si duxeris ex potentioribus te prognatā, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in uitis philosophorum huiusmodi quiddam cōmemorat, quod quidem affirmat & Callimacho non ineleganti epigrammate celebratū esse. Adolescens quidam Atarnetes, Pittacon consuluit utra sibi ē duabus ducenda esset uxor. Nam duæ offerebantur: altera par opibus ac genere: altera utroq; superior. At ille sublatō scipione quo nitebatur, admonuit, uti pergeret ad triuia ciuitatis quo pueri lusuf causa cōueniunt, eos consuleret, & quod illi dedissent consiliū, id sequeretur. Pueri ex proverbiali cantione responderunt, Aequalem uxore esse ducendam. Itaq; adolescens altera præterita, duxit aequalem. Idem Dioni suadet Callimachus. Hæc autem sententiā hoc impensius placuit Pittaco, quod ipse nobiliozem se duxerat, Draconis sororem, cuius imperium fastidiatq; molestissime legitur tulisse: ut hoc dictum non in tempore, sed suo malo uideatur reperisse. Extat autem epigramma, tamen illic ἰδὼν, non δῶν legitur, mendose opinor: id est huiusmodi, εἶν' ἢ ἀπερνεῖταις ἕς ἀείρω πηλοῦ ὄρω, τὸν μυτιλιωτικὸν πᾶσι δὲ τὸν ὑπερδῶν.

Aἴψα γόρου, θβίος με κελεί γάμου, ἢ μίαι μὲν δ' ἡ, Νυμφη, καὶ πλὴν καὶ γρηῖ κατ' ἐμὲ, Η δ' ἐπὶ γ, πρὸ βεθεκε, τί λθίον; εἰ δ' ἄγε μοι σὺ Βάλδου ποτρίω εἰς ὑμνολογίῳ ἄγω. Εἴπω, ὅ δὲ σμιπύονα γόρου λθῶν ὅ πλοῦ ἀείρας Ηνι δὲ κείνοι ὅι παύν εἰς σμ' ἐπ' ὅ Οἱ δ' ἀπ' ἄπο πηλοῦ σι θόας βεμβηκας ἔχοντες. Εσρεφον δὲ βέμ πᾶσι δ' ὅτι πρὶ δ' ὄ. Κένωμ εἰς χέο φησι μετ' ἔχνηα, ἢ ὅ μὲν ἐπ' ἐση Πλησιον, οἱ δ' ἐλεγον, πλὴν ἡπ' σαυτὸν ἔλα. Τάυτ' αἴωμ ὅ φείνω ἐφείσετο μέζον ὅ οἴκας Δράξεδι, παίδωμ κληθῆνι σωθῆμεν ὅ Τλῶ δ' ἰλίγλω ὡς κείνω ἄτ οἴκω ἐπύγω νύμφω, ὅ ὄτω καὶ σὺ δῶν πλὴν ἡπ' σαυτὸν ἔλα.

Quos uersus, quoniam Ambrosius Camaldulensis, Diogenis interpres, non omnino infeliciter Latinos fecit, haud grauabor adscribere, Hospes Atarnites rogauit Pittacon olim, Sic Mitylænon, Hyrradioq; fatum, Magne senex, geminæ cupiunt mihi nubere, quarum Et genere atq; opibus conuenit una mihi; Altera præcellit, quid præstat consule, dicq; Utra ex his potius sit capienda mihi;

Hic ba

Hic baculum tollens, sic, tela senilia, dixit, Consilium pueri, quod petis, expedient, Quis celer in gyrum factatus uerbere turbo Afsiduo, latis uertitur in triuijs. I, sequere illorum monitus, sic fatur, at ille Scitatur, referunt, tu tibi sume parem. Quæ postquam audiuit, monitis puerilibus hærens, A magnis hospes abstinuit thalamis. Atq; parem paruas lætus traduxit in ædes, Sic Dion aequalem si sapiis ipse cape. Est aut allegoria à turbine puerili, qui flagellis circūagitur. Agebat enim quisq; pro suis uiribus turbine sibi congruentē. Deianira apud Ouidiū ad suū sexū transiuit proverbium, Quam male inæquales ueniunt ad aratra iuueni Tam iuueni magno coniuge nupta minor. Non honor est, sed onus species lætura ferentes, Si qua uoles apte nubere, nube pari. Plutarchus De liberis educandis, τὸ γὰρ πλὴν ἡπ' σαυτὸν ἔλεμ γόρου, id est, Sapiētis est uxorem sibi parem congruamq; ducere. Huc adscribendum putauī carmē illud ex Theophoriazulis Aristophanis titulo inscripta, Δεσποινὰ γὰρ γόρου νυμφίω γυνί, id est, Regina siquidem mulier est sponso seni. Idem admonet uersus ille Euripideus in Rhefo, οὐκ ἔξ ἡμῶν τὸ μέζονω γαμείν δέλω. Nolim ex potentioribus me coniugem. Neq; uero solum id spectari conueniet, ut par sit uxor generis claritate, aut modo rei familiaris, uerum ut ætas non admodum discrepet, ut forma, ut uitæ genus. Potest & longius trahi, nimirum ad negotium suscipiendum, cui sis conficiendo par & idoneus. Item ad uitæ genus aptum, & ad amicū tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audent.

Qui metu non auderent hiscere, ij quondam negabantur my facere audent. Refertur adagium à Varone, libro De lingua Latina tertio, Putat enim ille mussare uerbum deductum à my literæ uocabulo, quali μύζω, propterea quod muti non amplius sonare queant, quam my. Est enim ea litera maximè omnium muta, præsertim in fine, mire os contra hens & occudens. Verba Varronis sunt hæc: A quo idem dicit, quod minimum est neq; ut aiunt. uō facere audent. Videtur esse carmen Ennianum, Nam hūc paulo superius citauerat. Icit, quod minimum est, neq; ut aiunt, my facere audent. Est autē Græcis μύζω, tum sigo, tum naribus uocem reddo. Aristophanes, ὅν θδν μοφορεαζέσασ, Τί μύζω; πᾶντα πεποιήται καλῶς. Quum enim Mnesilochus dixisset, μὲ μὲ, id est, mu mu, Euripides responderet: Quid mussitas? peracta sunt cuncta optime. Et apud Latinos mutire ac mussare, est tacite ferre, & quasi uocem absorbere. Terentius: Mussitanda iniuria adolescentium. Vergilius, Mussat rex ipse Latinus. Apud Aristophanem in Equitibus, duo priuatim apud se questuri quædam de uitijs ciuitatis senarium hunc concinunt: μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ μὲ. Ex quo licet conijcere hanc esse uocem loqui formidantium.

Ne gry quidem.

μηδὲ γρὸ φθίγγεται, id est, Ne gry quidem loquitur, hyperbole item proverbialis apud Græcos, pro eo quod est, ne tantulū quidem. Nam Gry, minimū quiddā significat, aut sordes unguium rem uidelicet uilissimam, aut uocem suillam, quam ædere solent ij, qui grauantur sermone respondere, aut nomissima minutissimum. Aristophanes in Pluto: καὶ με πρὸ σβιάζεται, καὶ πρὸ ἀρεκενομῶς τὸ πρᾶκτων, εἰδὲ γρὸ Μέζω ui subigit simul. id est,

z Atq;

Atq; interim rogatus, hęc quid sibi uelint, Prorsum nihil respondet, ac ne gry quidem.

γρυζαυ

Hinc & uerbum deductum γρυζαυ. Idem in eadem fabula: γρυζαυ δὲ τὴν πολυμίαν ἢ κατάρματα; id est, Grunnire uero audetis etiam perditit? Philostratus in uita Apollonij, οὐδ' αὖτις ἐφθίγγετο, εἰδ' ἑπιχθὺν γρυζαυ, id est, Haud quam locutus est, neq; adduci potuit ut uel hisceret. Huius uocis usus admodum frequens est apud Aristophanem.

Pili non facio.

IIII

Est Latinis hęc familiaris hyperbole: Non facio pili. Ne pilo quidem melior, cum minimum quiddam momenti significant. Catullus:

Non faciunt pili cohortem. Cicero ad fratrem: Ego enim ne pilo quidem minus te amabo. Idem: Interea Cappadocia, ne pilum quidem. Tametsi in uulgatis exemplaribus pileū hoc loco scriptū est. Quod quidem adagium etiā his temporibus nulli non est in ore. Pili uilitas etiā Grecis in proverbiis fuit. Vnde ἄξιον πριχός id est, dignus pilo, in hominē nihil. Quo durior erit trāslatio, hoc tenuior: Nam pili non facio, præter hyperbolen nihil penē habet figuræ. At ne pilo quidem doctior: Ne pilo quidem inuicundior: Ne pilo quidem honorator, atq; id genus orationes, quoniam paulo longius recedunt à simplici sermone, plusculum accipiunt gratiæ.

Pilo dignus

Nauci non facio.

V

Nauci esse, & naucifacere, pro eo quod est, nihil esse & nihil facere, sapicule apud Plautum reperitur. Quid autem naucī significet, seruus quidam Plautinus, cum ea uoce esset, usus tamen scire se negat. Plautus: Qui homo timidus erit in rebus dubijs, naucī non erit. Grammatici quidam, inter quos Pompeius Festus, aiūt naucī significare nucis putamen, aut oleæ nucleum, aut eam membranulam, quæ uisitur in medio nucis iuglandis interstita: deniq; rei cuiusuis putamen, quod Græci πριχόλιμα, naucī uocatū existimant. Quidam à uoce Græca deducūt ναυ, quod declarat pellem caprinam. Sunt & aliæ de naucī sententiæ, quas qui uolet cognoscere, legat Festū in dictione Nacca. Nauci non habeo, dixit Ennius apud M. Tullium lib. De diuinatione 1. Non habet deniq; naucī Marsum augurem.

Flocci non facio, aut flocci facio.

VI

Eadem ratione dictum est: Flocci facere, & ne flocci quidem facere, pro eo quod est, ne tantulū quidem facere. Est aut floccus particula lanæ, quæ inutilis à uellere diuellitur atq; euolat, aut certe simile quiddam nullius momenti. Exempla passim apud autores obuia sunt, ut non uideatur operæ precium hoc inculcare loco.

Huius non facio.

VII

Ad hanc formam pertinet illud Terentianum, ex Adelphis: Huius quicquam non faciam. Donatus admonet esse δεικνύου, demonstrantis aut floccū, aut stipulam, aut summum digitum, aut huiusmodi quippiam. Athenæus libro duodecimo prodidit, Sardana palī statuam ipsius monumento impositam, hoc gestu digitorum, ut significaret res humanas omneis prorsus esse contemnendas, ac ne digitulū quidem crepitu dignas.

Cassa nuce non emam.

Vitiosa nuce non emam.

VIII

Apud Plautum est in Mélite: Vitam tuam uitiosa nuce non emam, pro eo quod est, ne minimo quidem. Et uulgo dicimus, cassā nuce non emerim, & putamine nucis non emerim. Aristophanes in Pace:

οὐκ ἂν πριχόλιμα εἶδ' ἂν ἐχάσθ' ἢ μίαις, id est, Non emerim nec unīca quidem nuce.

Consimile his, quod legitur apud eundem Plautum, citante Festo: Non ego istud uerbum empstrem titi uillitio. Nam hoc uerbi Latinos nihil rem significare solitos, quemadmodum & Græci dicunt, πριχό. Rursum Butubata, qua uoce usus est Neuius, pro nugatorijs, autore Festo.

Ne teruncium quidem insumpsit.

IX

Est aliquoties apud Ciceronem hyperbole teruncij, quod apparet esse genus minutissimi nomismatis, ad Atticum: Atq; etiam spero, toto anno imperij nostri, teruncium sumptus in provincia nullum fore. Plautus in Captiui duo: Neq; ridiculos iam terunci faciūt, quæ emad

quemadmodum Græci dicunt ἡμισόλιον, pro re uilissima. Varro teruncium à tribus uncijis dictum putat.

Homo trioboli.

X Trioboli ho.

Idē Plautus in pœnulo hominē trioboli dixit, pro nequissimo, planeq; nullius precij. Anūmo minutissimo. Consimili figura dixit Aristophanes in Vespis, pro uilib. uersibus προχρινίκωμ ἐπ' αὐ. Gregorius in epistolis de uili contemptoq; dixit, μάλλον ἂν εἰσάποδον ὀλίγων ὀβολῶν ἔξιοι, id est, Imo potius mancipium paucis obolis dignū. Dicuntur & triobolares.

Triobolares

Homo tresis.

XI

Consimili modo Persius tressem agathonē appellat, cōtemptissimū homuncionē. Idem: Tresis homo Et centum Græcos curto centusse licetur.

Id est, minimo. Tressem autem dixit noue, quasi tribus asibus æstimandum. Asis autem erat ærei nummuli genus. Persianum carmen sic habet in quinta Satyra:

Heu steriles ueri, quibus una quiritem Vertigo facit, hic Dama est, non tresis agaso.

Confine Hieronymianum illud: Quis te dupondio supputabat? Iustinianus in præfatio Dupondij ne Pandectarum, noluit adolēscētes legum studiosos, ueteri nō minus ridiculo quam fri uolo cognomine, nuncupari dupondios, sed Iustinianos nouo.

Dignus pilo.

XII

Ἄξιον πριχός, id est, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil contemptius. Aristophanes in Ranis:

εἰ πῶποτ' ἄλλου δ' οὐδ' ἐδέλω τεθνηγμένα, ἢ κλεῖα τῆν σδύ ἄξιον ἔκα πριχός. id est, Si quando ueni huc, emori sanē uolo, aut Si quid tuorum sustulī, dignum pilo.

Adagium commemoratur à Diogeniano. Nec uno dignus.

XIII

Ἄξιον εἰδὲ μόνος, καὶ ἄξιον ἐνός, id est, Ne uno quidē dignus, & uno dignus, de uilissimo, Vno dignus

Translata metaphora à factu talorum, in quo μόνος, id est, unionis numerus, infimus erat. Demum ubiq; in rationibus numerorum minimū quiddam est unio, ac ne numerus quidem, ut autumant philosophi. Ex aduerso, quem multi precij significant, hunc πολλὸς πριχός, id est, multa re dignum, trita figura Græci dicunt, & τὸ παντός ἄξιον, id est, quauis re dignum, & ediuerso ὀλίγων ἄξιον, id est, paulo dignum, quem contemnunt. Gregariū Quauis re dignus

aut est ac plebeium, unius duntaxat hominis uice supputari. Proinde Homerus Iliados A. gūus cum medici dignitatem explicare uult, ait:

ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντίφ' ἄλλων. id est, Vnus homo medicus multis æquandus honore est.

Ad quod respexit Plato lib. De legibus quinto. ο μὲν γὰρ ἐνός, δ δὲ πολλῶν ἀντίφ' ἄλλων, Medicus multorum instar

id est, Nam hic quidem pro uno, ille pro pluribus alijs æstimandus est. Ad hanc formam pertinent & illæ rhetorum figuræ, cum aiunt, unum aliquem sibi pro theatro esse, & unius cuiuspiam iudicium pluris se facere, quàm infinitæ multitudinis.

Dignus obelisco.

XIIII

Ἄξιον ὀβελίσκου, id est, Dignus obelisco, dignus quouis honore. Summis enim uiris eius modi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inscriptæ titulis, aut ingentes colofsi, sic enim stupidi principes olim fingi gaudebant. Tametsi proverbium ancipitem habet sententiam, propterea quod Aristarchus obeliscis iugulare sit solitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.

Obelisco di.

Aureus in Olympia stato.

XV

Quem summo præmio dignū Græci significant; ei dicere solent: Aureus in Olympia statuere. Lucianus in Pseudologista, χρυσὸς φασὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ στήθε, id est, Aureus, ut aiūt, in Olympia stato. Quod is honos id ætatis præcipuus haberetur, loco tam celebri, statuam inter illustres uiros habere. Huc alludit Vergilius, cum ait:

Si fortuna gregem suppleuerit, aureus esto.

Plato in Phædro, ὕπηνδ' αὖτε χρυσὸν εἰς ἑνὴν ἰσομέτρον εἰς δελφὸς ἀναθήσει. id est, Polliceor me statuam aureā tibi æqualem Delphis collocaturum. Ibidem paulo post. μαρὰ τῆν κούρην

z z λιδωμ

λαδ'δ'ν ἀνὰ θῦμα σφραγίσσας... id est, Inter statuarum Cypselidarum monimenta in Olympia fabrefactus stato. Interpres fortassis χρυσήλατος, legit, aut certe somniauit, ut qui uerterit aureum. Porro reges Corinthi dicuntur Cypselidæ à Cypselo qui pullis Bachidis è Corintho, ibidem imperio est potitus, summasq; coegit diuitias, cuius rei argumētum, inquit Strabo, τὸ ἄλυμπίσιμ ἀνὰ θῦμα κυψέλας, σφραγίσσας χρυσοῦς ἀνδρῶν θυμολύβης. Allusit huc & Philostratus in Apollonij uita, σφραγίσσας σε ἄλυμπία, id est, & coronabunt te in Olympia. Non dissimili figura dixit Persius, satyra secunda: Præcipui sumto, sitq; illis aurea barba.

Aurea barba dignus

Quibusdam enim signis aurea barba consuevit addi.

Quauis re dignus.

XVI

Αἰσιος τὸ πᾶν ἴσος, id est, Qua uis re dignus. Refertur ab omnibus Græcorū adagiorum collectoribus. Vtitur Plato in Sophista. καὶ τοῖς μὲν δεκτοῖσι ἐν τῷ μνηστικῷ τιμοῖσι, τοῖς δ' ἄλλοις τὸ πᾶν ἴσος, id est, Alijs uidentur nulla re digni, alijs rursus quantauis. Similiter dixit Terentius: Hominem quantiuis pretij. Quanquam huius adagionis modo est facta mentio.

Dignus Argiuo clypeo.

XVII

Argiuo clypeo dignus

Αἰσιος ἔστι τὸ ἐν ἀργύρῳ ἀσπίδιος, id est, Dignus es Argiuo clypeo. De generoso ac maiorem in modum uenerando: inde sumptum, quod olim apud Argiuos ex more pueri incorrupti puriq; clypeos quasdam gestantes, pompas agebant. Isq; honos erat illi ætati, prisco quodam instituto decretus.

Dignum propter quod uadimonium deferatur.

XXIII

Vbi rem maximi momenti uolumus significare, quæq; uel quantouis dispendio debeat expeti, dignam esse dicemus, cuius gratia uadimonij deferatur. Nam qui uadati sunt, non nisi summo suo periculo abesse possunt. Plinius secundus in præfatione Naturalis hystoria: Inscriptiones, inquit, propter quas uadimonium deferi possit, hoc est, quarum gratia omnia sint posthabenda, uel maxime seria. Seneca De beneficijs libro quarto: Uadimonium promittimus, tamen deferitur. Non in omnes datur actio. Deferentem uis maior excusat. Hæc Senecæ uerba declarant, uehemēter urgēs esse oportere, quod excuset uadimonij promissis desertorem. Horatius: Et casu iam respondere uadato. Debebat. Ridet improbum garrulum, qui maluerit periclitari de causa, quam à nugis discedere. Consimilis est forma, quasi pro aris focusq; dimiticare, quum de re chara seriaq; certamen est. Nec dissimili schemate dixit Celsus, libro Pand. sexto, titulo de rei uindicatione, Laribus sepulchrisq; auitis carere. Finge, inquit, pauperē, qui si reddere id cogatur, laribus sepulchrisq; auitis carendum habeat: sufficit tibi permitti tollere ex his rebus quæ possis, dum ita ne de terrior sit fundus, quam si initio non foret ædificatum.

In utramuis dormire aurem.

XIX

In utramuis dormire aurem, est, animo ocioso, securo, uacuoq; esse. Terentius in Heauton. Ademptum tibi iam faxo omnem metum, in aurem utramuis ociose ut dormias. Vt tur eo & Bassilius in epistola quadam, sed malam in partem, ita ut supinam securitatem in telligi uelit. Menander in Plotio apud Gellium, ἐπὶ ἀφοροτέρῳ ἢ ἐπὶ κληροῦ ἢ ἐπὶ μελλοῦ καὶ δούλοισιν. id est,

In aurem utranq; quandoquidem dotata est cubet. Sic enim uertit nescio quis.

In dexteram aurem.

XX

Eodem sensu dixit Plinius in dexterā aurem. Ita enim scribit Romano suo: Nihil quod in dexteram aurem, fiducia mei dormias, non impune cessatur, id est, nihil est quod sis securus. Sic enim admonet medici, ut in primo somno, qui profundissimus esse consuevit, in aurem dexteram incumbamus. Cum exporreci redormire cupimus, in sinistram. Porro qui leui somno uult uti, in neutram incumbit aurem, quo facilius expergefiat.

Porrecis dormire pedibus.

XXI

Huic affine est illud, ἀρετῆσαν τε τὸ πόδες καὶ δούλειον, id est, Porrecis pedibus dormire. Lucianus in mercede seruentibus, ἢ ὅσοι δὴ τὸ τῷ δουλοῦ ἀρετῆσαν τε τὸ πόδες καὶ δούλειον, id est, Jamq; tandem quod optari solet, obtigit, ut porrecis pedibus dormias. Ad eandē figuram pertinet, quod in Aristophanis Pluto dixit Mercurius, ἀναβάλλω ἀναπαύομαι, id est,

Supinus conseris manibus

Sublatis pedibus requiesco, & supinus per ocium. Et supinitatem, negligentiam incogit tantiamq; significamus. Et conserere manus in Hebræorum prouerbijs in ignauum. Παύσημι

Ium dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus, ut dormias. Naso suspendere.

XXII

Naso suspendere, est uasre ac subdole irridere. Plinius lib. 11. cap. 32. docet à suæ ætatis hominibus nasum subdole irrisioni fuisse dicatum. Nam apud ueteres autores nihil huiusmodi legitur. Verba Plinij subscribam: Et altior homini tantum, quem noui mores subdole irrisioni dicauere, nasus. Horatius in Sermonibus:

Idem alibi:

Naso suspendis adunco

Persius de Horatio, qui uasre te tecteq; rideat,

Idem alibi:

Balatro suspendens omnia naso.

Idem alibi:

Callidus exterso populum suspendere naso.

Disce, sed ira cadat naso, rugosaq; fanna.

Vnde nasuti uocantur, qui docte norint alios irridere.

Martialis,

Non cuiuncq; datum est habere nasum.

Idem,

Et pueri nasum Rhinocerotis habent.

Idem rursum,

Nasutus sis usq; licet, sis deniq; nasus.

Persius,

Rhinocerotis nasus

Rides ait, & nimis uncis.

Naribus indulges.

Græci simplici efferūt uerbo, μυκτηροῦ ζῆλον, ἀνὸ μυκτηροῦ ζῆλον, id est, irridere, uicissim irridere, ἀπὸ τοῦ μυκτηροῦ, id est, naso. Celsius ad Ciceronem, libro Epistolarum familiarium decimo quinto: Quosq; ubi ridiculo aut scommatico dicitario læseris, uelint rustice gladio, ἀνὸ μυκτηροῦ, id est, uicissim naso suspendere.

Dignus qui cum in tenebris mices.

XXIII

Qui certissima esset fide, eum dignum dicebant, qui cum in tenebris micaretur. Cicero lib. Officiorum tertio: Hoc nonne est turpe, dubitare philosophos, quæ ne rustici quidem dubitant, à quibus natum est, id quod tritum est uetustate prouerbiū. Cum enim fidem alicuius, bonitatemq; laudant, dignum esse dicunt, qui cum in tenebris mices. Idem De finibus libro secundo, Cur iustitia laudatur, an uerum est tritum uetustate prouerbiū, qui cum in tenebris mices? Est autem micare, lusus genus quoddam, quod adhuc apud Italos durat, ut repente porrecis digitis, certantium uterq; numerū diuinet. Huius Cicero mentionem facit, libro de diuinatione secundo: Quid est enim fors? Idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod tesseras. M. Varro: Micandum erit cū Græco, utrum ego illius numerū, an ille meum sequatur. Nemesianus in carmine Bucolico: Digtos iacitate micantes. Meminit diuus Augustinus lib. de trinitate octauo, capite quinto. Nam id, inquit, ubi uolumus facile habemus, ut alia omittam, uel micando digitis tribus. Porro qui cum micas in tenebris, ei liberū est, si uelit fallere. Proinde dignus qui cum in tenebris mices dicitur, qui sit usq; adeo certa fide, ut nec si tuto possit, uelit quempiam mendacio fallere. Habent Græci simile quiddam: Dignus est, cui uel iniurato fidem habeas: οὐδ' ἀνὸς ἰνιurato κρεῖν καὶ ἀνάμοτος πιστεύειν ἄξιός, id est, Hic uir dignus, cui credas etiam iniurato. Cui diuersum, dicitur ne iurato quidem illi crediderim.

Ex Iouis tabulis testis.

XXIII

Ἐκ τῶν δῶδε δέλων ὁ μάρτυς, id est, Ex Iouis tabulis testis. Apud Græcos dicebatur, pro certo & indubitabili teste, Lucianus in libello De mercede seruentibus, εἰ τις ἐπιμοιχθῆν ἢ παιδερῆσαι, ὅσοι ἐκείνο ἐκ τῶν δῶδε δέλων ὁ μάρτυς, id est, Si quis te adulterū, aut pederastē dixerit, is protinus, iuxta id quod dici solet, ex Iouis tabulis testis. Allusum est, ni fallor, ad diphtheram, in qua Iupiter omnia mortalium acta describere fingitur à poetis.

Atticus testis.

XXV

Ἀττικὸς μάρτυς, id est, Atticus testis, legitur in collectaneis Diogeniani, pro probatissimo atq; incorruptissimo teste. Quod si quis per Ironiam torqueat in testem uanum, non inconcinne dixerit.

Attica fides.

XXVI

Ἀττικὴ πίστις, id est, Attica fides, legitur apud eundē, de minime uanis, minimeq; periuris, inde natū quod apud Atticos templū fidei deæ cōstruētū. Cuius meminit etiā Plautus in Aulularia. Velleius Paterculus meminit his quidem uerbis: Si quis hoc rebellandi tempus quo Athenæ à Sylla captæ sunt, imputat Atheniensibus, nimirū ueri uetustatisq; ignarus est. Adeo enim certa Atheniēsū in Romanos fides fuit, ut semper & in omni re, quic-

quicquid sincera fide gereretur, id Romani Attica fide fieri prædicarēt. Quintilianus lib. 11. cap. de genere dicendi, scribit hunc in modū: Quos ego existimo, si quod in his finibus uberius inuenerint solum, fertiliorem tūc segetē, negaturos atticā esse, quod plusquā acceperit seminis reddat, quia hanc eius terræ fidem Menander eludit. Ex his colligimus Atticam fidem dictam, quod nec detraherent pactis, nec adderent. Talis erat & soli fides non admodum feracis, quā agrorum fides laudetur si cum fœnore reddant quod creditum est.

Græca fide.

XXVII

Ἐλλωική πίστις id est, Græca fide, reperitur pro certa item fide. Fortassis idem cum proximo: nisi malumus per ironiam accipere. Aufonius ad Paulum:

Nobiscum inuenies ἰσχυρότητα, si libet uti

Non Pœna, sed Græca fide. Idem de Philone uillico suo:

Mutuatur ad Græcam fidem.

Plautus Græcam fidem dixit ubi non uerbis, neq; stipulationibus, sed præsentē pecunia res agitur. Sic enim apud eum loquitur Clæta lena in Asinaria: Diem, aquam, solem, lunam, noctem, hæc argento non emo, Cætera quæ uolumus uti, Græca mercamur fide, id est, numerata pecunia. Euripides in Iphigenia Taurica: πίστιν ἔλλαξο ὅθεν ὄδον, id est, Græcia nequaquam nouit fidem. Hoc sanè nomine ea natio pessime audijt olim.

Punica fides.

XXVIII

Pœnorum perfidia in proverbium abiit, quod ea gens peculiariter periurij uanitatiscq; notata sit, quemadmodū abunde testatur T. Lilius. Cuius hæc uerba sunt libro secundo, de bello Punico: Quæ Punica religione seruata est fides ab Hannibale. Idem belli Punici secundi lib. primo: Has tantas uiri uirtutes ingentia uitia æquabant, inhumana crudelitas, perfidia plusquam Punica, nihil ueri, nihil sancti, nullius dei metus, nullum iusiurandum, nulla religio. His coloribus depingit Annibalem. Subindicat idem Q. Curtius, in Tyris Pœnorum auxilio destitutis. Rursum Maximinus apud Iulium Capitolinum: Afri, inquit, ens, fidem Punicam præstiterunt: & quod modo citauimus ex Aufonio, Pœna fide. Salustius in Iugurthino: Comperio Bochum magis Punica fide quam ob ea quæ prædicabat, simul Romanos & Numidā spe pacis detinuisse. Plautus, Nemo me Pœnus punior, alludens ad mortū perfidiam. Pœni foedifragi semper habiti. Idem in pœnulo, Et is omnes linguas scit, set dissimulat sciens, se scire, Pœnus plane est, quid uerbis opust.

Alterā manu fert lapidem, altera panem ostentat.

XXIX

Qui coram blandiuntur, clam obtrecentes, palam amicos agunt, clandestinè nocent: aut qui hic profunt, illic ledunt, falsam beneficij spem ostentant, ut nacti occasione funditus perdāt, ij dicuntur altera manu portare lapidē, altera panem ostentare. Translatū ab ijs, qui canes ostentato pane pellicunt: deinde accedentib. saxū illidunt, Euclio Plautinus in Aululo, Nunc petit cum pollicetur, aurum inhiat, ut deuoret.

Alterā manu fert lapidem, panem ostentat altera.

Diuus Hieronymus ad Rufinū: Hęc apud te amice potius exostulare uoluit, quam lacessitus publice desæuire, ut animaduertas me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam sententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Eodem eleganter alludit, scribens ad eundem Rufinum: An tibi ideo panem non damus, quia hæreticorum cerebro lapidem illidimus? Simile quiddam habet Gregorius Theologus in epistola ad Eusebiū episcopum Cæsariensem. ἡσασθε εἰς ἑνὸς ἀνδρός τῆς ἑξ ἑστῆς χερσὶν κατακλιθεὶς τὴν κεφαλὴν, τῆ δὲ πλάσι τὴν ἄλυσαν, id est, Perinde quasi quis eiusdem uiri altera manu scababat caput, altera malam feriat.

Alterā scabit altera ferit

Eodem ore calidum & frigidum efflare.

XXX

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἔξέρχεται, id est, Eodem ex ore calidum ac frigidum proferre. Bilingues & qui eundem modo laudant, modo uituperant, ex eodem ore calidum ac frigidum spirare dicuntur. Natum ex Apologo quopiam Aniani fabulatoris. Satyrus quidam cum uehementer algeret, hyberno gelu supra modum sæuente, a rustico quodam inductus est in hospitium. Admiratus autem cur homo inflaret in manus ori admoras, rogauit cur ita faceret. is respondit, ut frigidus manus halitus tepore calefaceret. Deinde ubi extracto foco, apposita mensa, in pulstem feruidam rursus inflaret, magis etiā admiratus, sciscitatus est, quid hoc sibi uellet: ut pulstem, inquit, nimium feruentem halitus refrige

refrigerem. Tum Satyrus surgens à mensa: Quid ego audio, inquit, Tum eodem ex ore patiter & calidum & frigidum efflas? Valebis, neq; enim mihi ratio est, cum eiusmodi homine commune habere hospitium. At huiusce rei, quā Satyrus admirabatur, causam reddit Aristoteles in Problematis, Sectione 34. problemate septimo. idq; ideo fieri putat, quod qui uehementius efflat, is non moueat uniuersum aerem, sed ore contractione paululum uenti expiret, ut calor ab ore profectus, à reliquo aere, quem ob impetum plurimum mouet, continuo euanescat, atq; in frigus abeat. Id quod secus fit in eo, qui faucibus apertis uniuersum aerem exhalat. Est huic confine quiddam in epistola Iacobi apostoli, nam huius nomine legitur: ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος βρῦναι τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν, id est, Ex eodem ore emanat dulce & amarum. Huc adscribi poterit, quod refert secundo libro Plinius, plus quam prodigiosum, fontem esse quendam in Dodona, qui cum sit frigidissimus, & faces si quis ardentes immergat, extinguat: si extinctæ admoueantur, accendit. Quæ omnia torquere licebit in rhetores, qui eadem norunt laudare & uituperare, eleuare atq; attollere. Item in iureconsultos, qui causam eandem nunc tuentur, nunc impugnat. Ad eum sensum detorsit Plutarchus, quod Circe eadem uirga mentem admittit, ac reddit: pecudes facit, & homines. Extat apud Græcos hic senarius proverbialis, τὸν αὐτὸν ἀνέμῳ καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακῶς, id est, Laudare eundem, carpereq; uiri est mali.

Et Hebraeus uates, nempe Esaias, male ominatur ijs, qui dicunt bonum malum, malum bonum: dulce amarum, & amarum dulce. Athenæus libro quarto docet esse fistulæ genus, à Græcis dicitur μάγασσι, siue παλαιομάγασσι, quod idem & grauem & acutam uocem reddit. Unde uerum adducit ex Alexandride, μάγασθι λαλήσω, μικρὸν ἄμα σοὶ καὶ μέγαν, id est, Grande ac pusillum Magade proloquar simul.

Id Græcis dicitur μαγασίζω, sonare simul duas uoces, graue & acutam, ὅσα παρ' αὐτῶν ut uocant musici. Aristoteles sectionis decimæ nonæ, problemate iuxta Græcos codices decimo octauo, iuxta Theodori uersionem 17. utitur eo uerbo μαγασίζω, quærens quid hæc sola harmonia quam dixi sonetur magade. Rursum in problemate 39. iuxta Græcos codices, μαγασίζωσι δὲ τῶν ὁσῶν συμφωνίαι, id est, Magadissant in concentu diapason.

Oculatæ manus.

XXXI

Oculatas manus dixit Plautus, quæ promissa uelint exhiberi re, non oratione promitti. Nam oculos habere, quibus uideant exhibita, aures non habere, quibus audiant pollicitationes. Ita lena quadam in Asinaria, adolescenti montes aureos pollicenti, cum illa nihil commoueretur promissis: Semper, inquit, oculatæ nostræ sunt manus, credunt quod uident. In eadem erat sententia leno ille Terentianus Sannio: Nunquam, inquit, ego adeo astutus fui, quin quicquid possem, malle m auferre in præsentia potius. Huc alludit Cherea in Eunuchio: Fac nunc promissa ut appareant.

Cæca dies, & oculata dies.

XXXII

Plautus item cæcam diem & oculatam, pro die qua non numeratur præfens pecunia & qua numeratur. Sic enim leno quidam loquitur in Pseudolo: Eme die cæca hercle oleum, id uendito oculata die, iam Hercule uel ducentæ fieri possunt præsentis minæ. Hoc est, eme non præsentē pecunia, sed in diem pacta, reuendē pecunia præsentē. Vocat & Iurisconsulti cæcam diem, & cæca testimonia, quæ scripto perhibentur absentibus. Nam cæca sunt non tantum quæ non uident, sed quæ non uidentur & absunt.

Lentiscum mandere.

XXXIII

Σχίνον διατρώγειν, id est, Lentiscū mādere, uel arrodere, Græco proverbio dicitur ij, qui nimio comendi corporis studio superfluit: Nam ex lentisco dentificiū fieri consueuit. Is est puluisculus quidam candidandis dentibus cōparatus. Fiebant & dentiscalpia ex lentisco, hoc est, cuspides quædam purgandis dentibus accommodæ. Martialis in Apophoretis: Lentiscum melius, sed si tibi frondea cuspidis

Defuerit, dentes penna leuare potest. Quin & Dioscorides libro primo indicat, lentisci succum ex aqua decoctæ figere uacillantes dentes, si eo colluantur: tum & cuspides hinc factas si affricentur, utiles esse dentibus abstergendis. Huiusmodi igitur quibus dentiscalpium semper in ore est, lentiscum arrodere dicuntur, & χινοσφύρα, id est, Lentisci ar

Cæca speculatio.

Αλαοσθη πη, id est Cæca speculatio, composita Græcis est dictio, **αλαοσθη**, quod est videre, inde **αλαος** cæcus, & **σθη** id est, Inspicere. Ita Suidas ex Homero citans. Ety- mologus addit alias coniecturas ex Methodio citans idem dictum. Suidas prouerbialem dictionem admonet, quoties aut conuenient, quibus datum est negocium, aut ipsi nihil uident, quibus obseruandi partes sunt delegatæ. Translati ab ijs, qui e speculis sublimibus diligenter circumspectant undiq; & quod uiderint, alijs renunciant. Homerus aliquoties hoc habet, **ουδ' αλαοσθη πη εχε**, quod etymologus citat ex Methodio. Pro eo quod est, haud quaqua cæcutienter speculatus est. Vti conuenient, quoties significabimus aliquem rem sagaciter odorati, ac deprehendisse. Tanquam si dicas, episcopos ad cætera supino ac cæcutientes, si quid extiterit unde speretur quæstus nonnihil, sibi **ουδ' αλαοσθη πη εχε**. Aut contra, si quis erat falsus, aut hallucinatus **ταυτη μιν αλαοσθη πη εχε**.

Sine cortice nabis.

Sine cortice nare dicuntur, qui iam per ætatem non egent custode morum, aut qui eo doctrinæ processerint, ut iam præceptorum opera non habeant opus. Horatius: Simul ac durauerit ætas Membra animumq; tuum, nabis sine cortice, id est, Citra custodem ac pædagogum ipse te reges ac moderaberis. Acron prouerbij admonet, putatq; metaphoram mutuo sumptam à iuuenibus, qui cum primitus natate discunt, corticibus aut suberibus uentri subligatis natant; deinde exercitiores citra huiusmodi adm- nicula natate incipiunt. Plautus in Aulularia: Quasi pueris qui nare discunt scyrea induitur ratis. Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueat manus. Est aut Græcis **φελου** uel **φελου**; nam uarie scribunt, quod Latini uertunt suber, sic enim uertit Theodorus, Cor- tex est arboris semper fluitas, & ob id aptus nauibus præfertim ancoralibus: indicat enim ancoræ locum, ut à nautis caueatur: & piscantium tragulis, sustinet enim summos retium fides: utilis & cadorum obturamentis, postremo & foeminarum calceatu mensibus hy- bernis, unde ioco prouerbiali apud Græcos cortices arborum dicuntur: nunc non pudet uiros æstiuis mensibus tali uti calceatu. Meminit Plinius libro 15, cap. 8. Lucianus in Ve- ris narrationibus narrat **φελου**, unde Græci **φελου** dicunt supernatare. Et **φελου** loca quæ paululo terræ tegunt saxa.

Vt possumus, quando ut uolumus non licet.

Ζωμην γαρ ουδ' ουδ' δελομεν, αλλ' ουδ' δυναμεθα, id est, Non uti libet, sed uti licet sic uiuimus. Senarius prouerbialis, quo monemur tempori ac necessitati seruiendum esse. Terentiana Misis in Andria rogata, quam Athenis uitam agerent, uerecunde seni meretricium quæ- stum cõfitens, ut quimus aiunt, quando ut uolumus nõ licet. Cæcilius in Plotio apud Do- natum: Viuas ut possis, quando nõ quis ut uelis. Item Plato in Hippia maiore: **τοιουτου εστιπια** sic **ημε** τὸν δὲν εχ οια βολεταί τις φασιν ἀνθρώποι ἐκαστοι προίμια ζῶμενοι, αλλ' οια δυνα- ται. id est, Eiusmodi sunt Hippia res nostre, nõ quales quis optaret, sicuti prouerbio dicitur usq; quaq; sed quales esse possunt. Alludit eodem & in Cratylo, **οπως αν δυναμεθα πω- ποντες**, id est, Præfati, utcumq; potuerimus. Sic enim modestiæ gratia præfantur, qui nego- cium aliquod suscipiunt. Huc pertinent & illæ Græcorum sententiæ: **δυναμεθα πωπεν πάντες, αλλ' ουδ' δυναμεθα**, id est, Omnes cupimus, at non licet ditescere, Et, **δυναμεθα πωπεν πάντες, αλλ' ουδ' δυναμεθα**, id est, Bene uiuere omnes uolumus, at non possumus, Nemini sua fortuna satisfacit, & aliud uotis destinat, quod tamen haud scio an quisquam unquam sit affectus. Vnus erit, ubi significabimus nostra nobis parum placere, uerum si cultatem deesse, non animum: uidelicet fortunam esse parum commodam, aut uitam non satis integram, aut epistolam non satis eruditam.

Atheniensium inconsulta temeritas.

Η ανθωαλων δυσβελια, id est, Atheniensium inconsulta temeritas. Quadrat in eos, quibus male consulta uertit bene. Nam id olim uulgo tributum est Atheniensibus, quod ipsi quidem socorditer consultarent, parumq; perspicerent, rerum minerua ciuitatis præ- ses, illo

ses, illorum male instituta, bene uertere consueuit. Simile est huic, quod hodieque uulgo dicunt: Est fortunator quam prudentior, de quopiam non suapte industria, sed fortunæ commoditate successu rerum utente. Eupolis apud Suidam & Athenæum libro decimo in Atheniensium mores:

ους δ' αν αν ελεδ' εδ' αν οινος ησας ηδ το, ηωι στρατηγος δδσσομιν, ο πολις πολις ηδ δυτηχης ε μαλλον η καλωσ φρονεις, id est, Quos antehac nec præfici conuuiuo

Quisquam tulisset, nunc uidemus scilicet.

Belli duces, o ciuitas, o ciuitas

Fortuna ut es feliciore quam sapis.

Porro Atheniensium incogitantiam norat & Aristophanes hoc uersu in Nubibus:

οασι γαρ δυσβελια ηδε ηη πολει ποσ ενααι, id est, Læua consilia ferunt huic adesse ciuitati.

Quo loco interpres adscribit fabulam huiusmodi, Cum Neptunus à Minerua uictus, non posset Attica regione potiri, iratus immisit illis **δυσβελια** id est, læua stultaq; consilia: hoc deinde uitium Atheniensibus **ιδιχου**, hoc est, uernaculum fuisse. Idq; Mineruam non mutasse, ceterum quod illi male statuisset, illa in bonos exitus uertebat. Alludit huc idem Aristophanes in Vespis,

ηλωε γαρ ημων ηρη μαχεδς τον στρατη ηησας, id est, Vlula nostras ante pugnam peruolarat copias.

Eodem mihi leuiter alluisse uidetur Demosthenes, cū ait in Olynthiaca prima, in ipsa sta-

tim fronte: **Αμα η ηδ υμετρες τυχης επολαμβανω, πολλα ηη δδοντων εκ το ηησας ηησας αν επελθου επαν**, id est, Sed & uestra fortunæ arbitror, nonnullis ex tẽpore uenire in men- tem ut dicant ea quæ ad rem pertinent. Verum hoc uitij manifestius exprobrat illis in alia quadam oratione dicens, alios homines solere cõsultare prius ac deinde rem aggredi: con- tra Athenienses post rem factam tum consultare. Theognis:

πολοι γαρ ηησας ηησας φρεσι, δαμου δ' εδδλω,

οις το κακο δδκου γιγνεται ες αγαθου, id est,

Multis læua quidem mens est, sed numina dextra,

Quis bene uertit & id quod temere institutum. Aristophanes in Concionatricibus:

λογου τε πι τις δδ ηησας ηησας,

ου αν δυναται ηησας βελδδσσωμεθα

Απαντ' αν η βελου ημιν ευμεδρεν, id est,

Est fermo quidam ductus à maioribus

Fatua licet statuamus ac uacordia

In melius attamẽ omnia nobis cedere. Medij carmẽ Græcū carebit uitio, si tollatur con- iudicio η, quanq; editio Aldina habebat. Et apud Liuiū subinde nominatur fortuna Roma- na. Nec abhorret hinc quod alibi retulimus, **εδδου κδρ της ερεε**, id est, Dormienti rete tollit.

Vbi non sis qui fueris, non est cur uelis uiuere.

Cicero in epistola quadam lib. 7. Familiarium, sententiam huiusmodi ueteris prouerbij citat. Vetus est, inquit, Vbi non sis qui fueris, non esse cur uelis uiuere. Sumptum est à communi mortalium affectu, qui nihil minus tolerandum putat, q̃ ut inter eos neglecti, aut etiam notati uiuant, apud quos aliquando cum splendore atq; autoritate sint uersati. Adeo ut exiliū ubiuis præoptent potius, aut etiam e uita decedere, q̃ mutatæ fortunæ pu- dorem perpeti. Id quod notauit Euripides in Hecuba, quam ita facit loquentem, ut dicat, sibi pudorem in causa esse, quo minus obtueatur Polymnestorem. Pudere enim in tam ca- lamitosa rerum statu, conspici ab eo cui aliquando uisa sit florens. Idem in Alcestide,

τι μοι ζωδδπικ κδδου εδδου

Κακως κδδου, ηησας ηησας ηησας ηησας, id est,

Post hac amici, cur mihi sit uiuere

Cordi, male audienti, & affecto male.

Ad eandem facit sententiam, quod apud Sophoclem ait Ajax,

Αιχρον γαρ ανδρα το μακρο γαζου δδδ

καὶ οὐδὲν ὅς τις μὴ ἐν ἀλλοσε τοῦ. id est,

Est turpe, uitam prorogare longius
Quisquis malis nil explicat sese suis.

Item paulo post in eadem tragœdia,

Αὐτὸς ἡ καλὸς ζῶν, ἢ καλὸς περὶ γενεῶν
Τὸν δὲ γὰρ ἢ χεῖρ. id est,

Verum aut decore uiuere ingenuum uirum
Decet, aut decore oppetere mortem. Fertur hic quoq; senarius,

ζῶν ἀεὶ γὰρ οἷς ζῶν ἐφ' ὀφθαλμοῖν ἢ τὸ χεῖρ. id est,

Fortuna quibus inuidit aspera uiuere,
Hos indecorum ac turpe uelle uiuere.

Sed propius ad Ciceronis sententiam accedit locus ille apud Euripidem in Hecuba, ubi Polyxena ratiocinatur, sibi non esse causam cur optaret uiuere, quod omnibus ornamentis pristinae fortunae iam esset spoliata.

Τὴ γὰρ με δ' αἰ ζῶν, ἢ πατήρ μὲν ἢ ἄναξ
φρυγῶν ἐπ' ἄντων, ὅσος μοι πρῶτον βίος.
Ἐπειτ' ἐβρέφθην ἐλπίδιωμ καλῶν ἄπο
Βασίλειον νύμφης. id est,

Quae nanc; uitae causa iam super mihi?

Vt cui pater rex omnium fuerit Phrygum.

Etenim rudis mi lucis hoc initium.

Dein spes in amplas educabar, regibus Desponsa.

Et reliqua quae sequuntur. Sunt enim longiora quam ut hic putem esse percensenda.

Pollicem pre- Antiquitus in pollice fauoris erat studi; significatio. Qui faueret, pollicem premebat, XLVII

tere aut uer- qui minus faueret, pollicem conuertebat. Qui gestus in prouerbium abierunt, ut iam pre-
tere qui minus faueret, pollicem conuertebat. Qui gestus in prouerbium abierunt, ut iam pre-
mere pollicem dicatur, qui quoquo pacto fauet: conuertere qui male uult. Plinius lib. 27,
cap. 2. Pollices cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Iuuenalis,

Conuerso pollice uulgi,

Quemlibet occidunt populariter.

Horatius utroq; pollice dixit, pro summo fauore,

Consentire suis studijs qui crediderit te,

Fautor utroq; tuum laudabit pollice ludum.

Utroq; polli- Porphyrio enarrat hunc ad modum: Utroq; pollice, id est, utraq; manu, σωμακοδικῶς,
ce laudare Synecdoche a parte totum. An qui uehementius laudat, manus iungens, iungit pollicem
cum proximo. Acron hoc pacto, utro pollice σωμακοδικῶς, manu utraq; sublataq; pari-
ter ac sapius mota. Hic enim gestus ualde laudantium est. Sane utrunq; sicut ex ijs conij-
ci licet, prouerbij origo fugit.

Perfricare fa- Faciem perfricare, frontis perfrictae. XLVII

ciem Frons habita est antiquitus pudori sacra. Et facies item, id quod & prouerbio testatum
Perfrictae est, quo dicunt, pudorem esse in oculis. Inde frontem aut faciem prouerbio perfricuisse di-
frontis cuntur, qui pudore omnem dediderunt, uelut absterfo manu a uultu pudore. Translatum
apparet a gestu quorundam, qui dicturi facturiue quippiam apud ignotos, manu faciem
perfricant, id quod rustici cuiusdam pudoris indicium est, quem coneris peruincere.
Hunc gestum Quintilianus notat inter uitia pronunciationis libro undecimo: Vitiosa
enim, inquiens, sunt illa, intueri lacunaria, perfricare faciem, & quasi improbam facere.
Plutarchus scribit hunc gestum peculiarem fuisse M. Tullio, ut dicitur, laeua faciem de-
mulceret, Alioqui non inficias it ipse Cicero, initio dicendi trepidantior fuisse sese. Fa-
brius libro nono citat haec ex Caluo: Perfricare frontem, & dic te digniorem qui praetor fie-
res, q; Catonem. Significat id esse dictu uehementer improbu. Plinius in praefatione natu-
rae historiarum: Perfricui faciem, nec tamen profeci, quando alia uia ingens occurris. M.

Perfricare os Tullius Tuscul. quaest. lib. tertio, in eundem sensum dixit, perfricare os: Quid tergierfa-
mur Epicure: nec fatemur eam nos dicere uoluptatem, quam tu idem, quum os perfricui
fui, soles dicere? Seneca lib. 5. epistola 40: Perfrices frontem oportet & ipse te non audias
Huc

Huc pertinent etiam illa, quod effrontes appellamus inuerecudos. Et qua fronte audebis Frons perij
haec facere: Quod enim Horatius dixit,
Clament perisse pudorem

Cuncti penè patres.

Id Perseus imitatus:

Exclamet, inquit, Melicerta perisse Frontem de rebus.

Item illa: Quo ore obiurgabis filium? Et os impudens, os durum, os ferreum, cum impu-
dentiam indicamus. Ouidius:

Non tibi plus cordis, sed minus oris adest.

Non plus audes aut sapis, sed minus pudet. M. Tullius in Verrē, Os hominis insignemq;
impudentiam cognoscite. Idem in Philippica quinta, Sed illud os, illam impunitatē. Idem
pro C. Rabirio Posthumo, Quod habent os, quam audaciam, Rursus in Oratore. Quod
samen os est illius patroni, qui ad eas causas sine ulla scientia iuris audet accedere. In Phi-
lippica undecima, Audisset furentis introitum Dolobellae, uocem impuram, atq; os illud
infame. Martialis libro 9.

Santonica medicata dedit mihi pocula uirga.

Os hominis, nullum me rogat Hippocrates.

Homericus Achilles Agamemnonem κωώπλω appellat, id est, canino aspectu, & apud
eundem:

κωός ὄμματ' ἔχων, κραδίλω δ' ἐλάφω. id est,

Canis habens oculos, cor cerui: impudentiam significans cum timiditate coniunctam. De
niq; haud scio an huc pertineat, quod apud Athenaeum in Diphno sophistis adducitur ē
Cyrenaeo poeta:

Τέλο δ' ἀρημαφαιδλοῖσι θεοὶ δὴ δάσαι ἀμεινον. id est,

Porro ter absterfis diui donant meliora.

Ter absterfis

Subindicat, ni fallor, impudentius id postulare, ut quae sint acta in conuiuio, narret.

diui donant

Frontem exporrigere, frontem contrahere. XLVIII

meliora

Frontem explicare cum hilarescimus, contrahere cum ringimur, hoc est, ubi quid mo-
lestum est, dicimur. Plinius in lib. 11. Frons & alij, sed homini tantum tristitiae hilaritatis,
clementiae, seueritatis index. Terentius, Exporge frontem. Horatius in Odis,
Sollicitam explicuere frontem. Idem alibi,

Deme supercilio nubem.

Exporecta fronte, hilariter. Porrectiore fronte mecum loquaris oportet, apud Plautum.

Obducta fronte, corrugata fronte, contracta fronte, caperata fronte. Plautus: Caperat
frons seueritudine. Quod quidem a caprinis cornibus translatum uoluit. Et nubila frons,
serena frons, explicata frons.

Attollere supercilium, ponere supercilium. XLIX

Supercilium

Plinius: Supercilia, inquit, homini, & pariter & alterne mobilia. Et in his pars animi.
Negamus, annuimus. Haec maxime indicat fastus. Superbia aliubi conceptaculum, sed
hic sedem habet: in corde nascitur, huc subit, hic pender. Nihil altius simul abruptiusq; in-
uenit in corpore ubi solitaria esset. Haec tenus ille. Inde prouerbio attolli supercilium dici-
mus, arrogantiam significantes: adduci supercilium, fastidium indicantes. Citat & Suidas,
ἀνασπῶντες τὰς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς γναθὸς φουσῶντες. id est, Contractis supercilijs, & inflatis buc-
cis, Quod Graeci unico uerbo dicunt κωβροῦαδδ. Lucianus a persona ad rem transfuit,
sermonem arrogantem ac superciliosum appellans κωτωφρωμῶντος λόγος. Poni dicitur su-
percilium, cum a fastu receditur. Et fastosos homines superciliosos nominamus. Deniq;
simpliciter ipsum supercilium pro fastu atq; arrogantia ponitur. Philosophorum superci-
lium quis ferat? Porro quod Plinius ait, supercilijs annuere nos, atq; renuere; Homerum
secutus est, apud quem uersus hic aliquoties legitur,

ἢ καὶ κωανέμου ἐπ' ὀφθαλμοῖς νδύσε κρονίου.

id est,

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Id aemulatus Maro:

Sic ait, & totum nutu tremefecit Olympum.

Connuere.

L

Prouerbiali metaphora connuere dicuntur, qui prudentes culpam, qua intelligunt, in-
dulgentia tamen ac studio dissimulant, quasi non uident id quod uident, quoadmodum
A uulgo

uulgo loquuntur. Vt parentes ad leuiora quaedam liberorū uitia conuiuent. Et natura ad quaedam adolescentiē uitia quasi conuiuet. Et maritis ad quaedam uxorū errata conuident. & corrupti iudices, in causa conuiuent. Hallucinamur imprudentes, cæcutimus nolentes, conuiuemus data opera. Exempla crebra sunt in actionibus Ciceronis. Est autem conuiuere, subinde claudere oculos, quemadmodum faciūt ij, qui propter imbecillitatem uisus non ferunt lumen solis, at ij facile falluntur. Contra, qui ἀτυχῆς ἐβρωσι, id est, qui fixis aspiciunt oculis, hos nihil potest suffugere. Quod nos conuiuere dicimus, Græci uocant tum σκαρδαμυκτεῖν, tum ἰλοπεῖν. Vnde est illud apud Aristophanem in Equitibus: *σκαρδαμυκτεῖν* βλεψόν δὲ ἐμ' ἀσκαρδαμυκτὸς, id est, Aspice in me inconuiuenter, aut nihil cōnuuens. Quod nos hallucinari, illi πρῶτον ἐβλεψόν, quod nos cæcutire, illi ἀμυβλώθημι. Quæ quidem omnia, si transferantur ad res animi, pertinebunt ad prouerbiorum rationem.

σκαρδαμυκτεῖν

Elleborū bibe

ἐλεβορέζεν

Bibe elleborum.

LI

Aristophanes in Vespis, πῖσι ἐλεβορον, id est, Bibe elleborum. Quo dicto significat insanire quempiam. πῖσι uero dixit, non πῖνε, quod ut admonet interpres, hoc ad simplicem potum referunt grammatici, illud ad potionem pharmacorum. Idem ostendit & uerbum hinc esse fictum, ἐλεβορέζεν ἢ ἐλεβορέζεν pro insanire. Quicq; parū animo constant, ἐλεβορον δέδωκε, id est, Elleboro opus habere dicuntur. Atq; ijdem apud Latinos etiam auctores elleborum edere, & elleboro sese purgare prouerbio iubentur: propterea quod antiquitus plurimus usus fuerit huius herbæ ad leuanda mentis & capitis uitia. Plinius libro Naturalis historię uicesimo quinto, capite quinto, ellebori duo facit genera, sicut & Dioscorides libro quarto: Candidum, quod Italia ueratrum album appellat: & nigrum, quod alij uocant entomon, etiam si in Dioscoride atomon legimus. Alij polyrrhizon, plerique Melampodion uocant, ab inuentore Melampode uate, uel eiusdē nominis pastore, quod is animaduertisset eo purgari capras: deinde dato eorum lacte sanauit Proetidas furentes. Sed Aulus Gellius Plinium secutus ait, coloris discerniculum non in femine, neq; in uirgultis, sed in radice apparere. Candido uomitiones cientur, eoque stomachum & uentrem superiorem purgat. Nigro aluus inferior diluitur: utriusq; periculosa sumptio, sed albi ut præstantior, ita periculosior. Quod ipsum tamen adeo uulgatum esse coepit, ut pleriq; studiorum gratia, ad peruicenda acrius quæ commentabantur, sapius sumptitauerint. Nominatim autem Carneades Academicus scripturus aduersum Stoici Zenonis libros, candido elleboro superiora corporis purgare solitus legitur, ne quid ex corruptis in stomacho humoribus, ad domicilia usq; animi redundaret, & instantiam, uigoremq; mentis labefaceret. Nigri uero religiosum etiam usum fuisse testatur Plinius. Siquidem hoc & domos suffiebant, purgabantq; aspergentes & sese, & pecora. Tum solenni cum precatione colligebatur & superstitiosius, ut meminit etiam Theophrastus. Primum enim gladio circumscribebatur: deinde qui succisurus erat, exortum solis spectabat, precabaturq; ut id sibi liceret dijs concedentibus facere. Obseruabat & aquilæ uolatum, quæ si propius aduolassēt moriturum eo anno qui succiderat, augurium erat. Ex Plinio igitur colligere licet, utrumq; genus, tum candidum, tum nigrū, cum ad alia cōplura mala, tum aduersus melancholiam remedium efficax habere. Vnde & prouerbiū natum, quod tamē uarie effertur. Plautus in Menæchmis. Non potest hæc res trium iugerum elleboro obtinerier. Demosthenes Aeschinem in actione monet, ut sese purget elleboro. Lucianus in Dialogo Menippi ac Tantal: ληϊς ἢ τάνταλε, ἢ ὡς ἀληθῶς ποτὸν δέδωκε δὲ κῆρ ἀκρατῆρος ἐλεβορον δὲ δὴ, id est, Despis Tantalē, & ut uere dicam, elleboro potō tibi est opus, eoque sanē meraco. Et apud eundem Rhadamanthus, in secundo Verarum narrationū libro, ita pronunciat, ut Ajax traditum ab Hippocrate elleborū bibat, prius quàm in heroum consortium recipiatur, alludens ad eius insaniam. Ibidem legitur non licuisse Chrylippo in beatorū infulam immigrare, nisi quartum iam sumpto elleboro. Nimirum illuc alluditur, quod ter in uita bibisse memoratur, ut testatur etiam Petronius in carmine quodam. Horatius, Expulit elleboro morbum bilemq; meraco. Ouidius in epist. Ponticis lib. 4.

I bibe dixissem purgantes pectora succos,

Quicquid & in tota nascitur Anticyra.

Anticyras melior forbere meracas.

Elleborumq; bibas Samij Lucumonis acumen.

Persius:

Insanum significans. Aufonius ad Theonem:

Nauiget

Nauiget Anticyras.

LII Anticyras nauiget

πλοῦσι ἐς ἀντικύρας, id est, Nauiget Anticyras. Horatius eleganter nouauit adagij quasi faciem, cum ait in Sermonibus:

Nauiget Anticyras.

Quibus uerbis Stoicum insanum significat, quicq; mentis morbo laboraret, essetq; sapientis indignus nomine, cum nemo sapiens nisi sanus. Dicitur est autem eadem figura, qua Græci dicunt πλοῦσι ἐς μαοσυλίαν, id est, Nauiges Massyliam. Strabo lib. Geographiæ nono, duas Anticyras commonstrat, & in altera, quæ sit post Crissam oppidum, elleborum nasci: in altera eiusdem nominis, quæ sit ad sinum Maliacum & Oetam montem, optime temperari. Atq; in eam quàm plurimis ē regionibus adnauigari sanitatis gratia. Pausanias in ultimo libro scriptis, supra Anticyram mōtes esse magnopere petricofos, in his copiose prouenire elleborum, nigro purgari aluum, albo uomitum cieri, ac superiora corporis purgari. Stephanus addit, Anticyrensem quempiam fuisse, qui Herculem elleboro dato liberarit insaniam. Horatius:

Si tribus Anticyris caput insanabile unquam

Tonsori Licino commiserit.

Treis Anticyras dixit pro uniuerso elleboro, significans deploratam & immedicabilem insaniam. Simili figura quos indicant esse parū integræ mentis, & hodie iubent deportari chelam. Ad hanc formam pertinent illa, Tonsoris eget, aut curatore est opus. Horatius, Nec tonsore putas nec curatoris egere.

Curatore opus est

Tutores enim dabantur pupillis, curatores mente captis. Sic & Columella lib. primo, capite tertio scribit, Catonem dicere solitum, eum qui agrum incoleret, nec salubri coelo, nec fertilem, uelut commotæ mentis ad agnatos deducendum. Varro libro De re rustica 1. cap. 11. Qui salubrem locum negligit, mente captus est, atq; ad agnatos & gentiles deducendus. Cicero li. 2. De inuentione: Si furiosus existet, agnatorū gentiliūq; in eo pecuniæ eius potestas esto. Nam duodecim tabulæ furiosus ius adimunt administrandi res suas, & ad gentiles agnatosq; transferunt, quemadmodum legimus libro Institutionum primo, titulo de curatoribus, & Pandectarū lib. uigesimoseptimo, titulo ultimo de curatore furiosi. Rursum eiusdem operis libro primo, titulo decimo octauo, de officio præsidis. Et apud Ciceronem lib. 3. Tusculanarum quæst. Qui ita sit affectus, eum dominum esse rerum suarū, uetant x 11 tabulæ. Verba x 11 tabularū sunt hæc. Prodigio & furioso bonorum suorum administratio interdicta esto, & in curatione agnatorum sunto.

Ad agnatos & gentiles deducendus

Strychnum bibit.

LIII

Στρυχνὸν ἐπιπνῶν, id est, Strychnum bibit, in insanos item competit, à strychni herbæ natura, quæ uel gustata, statim insaniam parit. Dioscorides in quarto, quatuor strychni genera facit. E quibus postremum μαυικόν uocat, id est, insanum. Plinius lib. uigesimoprimo, cap. trigessimoprimo, cum duo strychni genera salutaria demonstrasset: Tertio, inquit, folia sunt Ocyri, minime diligenter demonstranda. Remedia enim non uenena tractamus, quippe insaniam facit, paruo quoq; succo. Quanquam & Græci auctores in iocum uertere. Drachmæ enim pondere lufum pudoris gigni dixerunt, species uarias, imaginesq; conspicuas obuerrari demonstrantes. Duplicatum hunc modum legitimam insaniam facere: quicquid uero adijcitur ponderi, repræsentari mortem. Hoc est uenenum, quod innocensissimi auctores simpliciter Dorycnion appellauerunt ab eo, quod hoc cuspidis in prælijs tingitur, passim nascente. Dioscorides scribit, Strychni radicem cum uino potam, mensura uisâ quaedam, ac ludibria non iniucunda parere, duplicato modo sumptam, stuporem triduanum inducere, quadruplicato potam, adimere uitam: remedio esse, si multum ac largiter biberis ac reuomueris. Vnde mihi magis uidetur congruere in αλλότρω, & sibi placetes, & ut Flaccus inquit, sibi pulchros. Nā Theophrastus tradit, qui Strychnum ederint, sibi uideri pulcherrimos. Cuiusmodi multos homines uidemus, qui sibi nulla in re displicere possunt, perinde quasi strychno uictent. Est diuersum insanie genus, quo quidam sibi displicent in omnibus, sed alterum uulgatius est & immedicabilius. Neq; uero hoc ego recensuissem in hoc opere, ne uidelicet adagia non colligi à me, sed nasci quis calumnietur, nisi quod Plinius dicens, Græcos in iocum uertisse, satis indicaret, herbæ huius naturam in prouerbiū abijisse.

A 2 Ede na

Doliaris uita

Vita doliaris.

LXI

Ζωὴ δολίη, id est, Vita dolij, prouerbio dicitur uita frugalis, parca, & ab omni strepitu atq; ambitione semota. Breuiter talis, qualē Diogenes nobilis ille Cynicus Athenis egisse legitur, unico contentus pallio, baculo, quo canes abigeret, dolio de palo suspenso pro domicilio libenter utens, crudis herbis & aqua simplici uictitans, pane excauato pro catino, manu caua poculi uice solitus uti: idq; a puero quodam didicisse se praedicabat, quem forte ad eum modum aquam haurientem uiderat. Porro ut in dolio habitaret, inde sibi dicebat in mentem uenisse, quod cochleas contemplatus, nullum aliud aequae commodum domicilium iudicasset, unde proreperet ad solem, & ubi se conderet a uentis atq; aestu. Poerit torqueri & in eos, qui nisiuim fordide, nimisq; dure, atq; immunde uiuunt. Hostia depingit Eubulus comicus apud Athenarum libro secundo. Ανιψιποδες, χαμαιδινυδες, αειλοιοι, id est, Illotis pedibus, humicubantes, in aere domicilium habentes. Idem libro quarto de Pythagoricis, ex Antiphane:

Ελα χαμαιδινυ μικρον, ασιτιαν, ρυτιον, ριγος, σιωπην, συγγνωτη, αλυσαν.

id est,

Inedia, sordes sunt ferendae paululum, Silentium, tristitia, frigoris rigor,

Ηαμαχοβιη Simul ferendum corpus expers balnei. Ad hanc formam torqueri poterit Hamachobiorum, ea gens est Sarmatiae, appellatio, ut Hamachobij dicantur, qui dure sordideq; uiuant. Nomen hinc inditum genti, quod ijs plaustra aedium uice sint.

In diem uiuere, Ex tempore uiuere.

LXII

In diem uiuere, est praesentibus rebus contentum uiuere atq; ex parato, minime sollicitum de futuris. Quae uita Graecis dicitur καθημεροβιο. Et καθημεροβιοι, qui ad eum uiuunt modum. Theocritus in Idyllio. n.

οι θνατοι μελομεδα, το δ' αυειον εν θνατομεδω.

id est,

Mortales sumus, haud sunt nobis craftina curae.

Aristophanes in Equitibus

Κ ειδας προειωσει, η βιοη καθ' ημεραν.

id est,

Ego affatim tibi suppeditaui ordeum &

Victum diurnum. Homerus Odyss. e.

Νηπιοι αγροιδται εφημελια φρονιοντες.

id est,

Agrestes, stolidi, tantumq; diurna scientes.

Persius:

Ex tempore Atq; ex tempore uiuis.

Id est, citra sollicitudinem futurorum. Vnde & ex tempore dicere, id est, citra praemeditationem. M. Tullius Philippica 5, simili forma dixit, in horam uiuere. Quae non faciebat Hannibal qui multa ad usum recitabat, haec ij, qui in horam uiuerent, non modo de fortunis & de bonis ciuium, sed ne quidem de utilitate sua cogitauerunt. Nec ablutit ab hac specie, quod scribit Horatius in Arte poetica: Et mutatur in horas, hoc est, subinde. Hanc uitam, ceu felicissimam omnium, probauit Christus, ut quam & ipse semper secutus sit, & apostolis sequendam proposuerit.

In horas

Quae uita Graecis dicitur καθημεροβιο. Et καθημεροβιοι, qui ad eum uiuunt modum. Theocritus in Idyllio. n.

Vita macerata.

LXIII

βιο μεμαλαγηνη, id est, Vita macerata, seu permollita. De molliter uiuentibus, quibus ex facili omnia suppetunt. Refertur a Diogeniano, Zenodoto, & Suida. Translati arbitror a leguminibus, aut falfamentis maceratis, iamq; ad esum accommodatioribus, aut a tritico iam molito pisto, ac subacto. Cui diuersum est, βιο ακουθωδης, id est, Vita spinosa.

Dies nouerca

Ipsa dies quandoq; parens, quandoq; nouerca. Versus est Hesiodi in libro De obseruatione dierum auspicatorum atq; inauspicatorum, qui deinde in prouerbium abiit, longo hominum aeuo probatus, ut apud Gellium refert Phauorinus philosophus, is est huiusmodi:

Αλλοτε μητρον ημελη ημερη, αλλοτε μητηρ.

id est,

Ipsa dies quandoq; parens, quandoq; nouerca est.

Eo uersu significatum est, non omni die bene esse posse, sed isto bene, atq; alio male. Inde translatum quod matres bene uolunt liberis, nouerca oderit priuignos. Proinde Plinius dubitare se dicit, utrum natura saepius nouerca sit, an mater, ut quae tot uenena, tot item remedia progignat.

Nunc

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter aethere fulget.

LXV

Iuppiter alit quando pluit, aliquando serrenus est

Diuersa metaphora rem eandem explicuit Theocritus in Batto: X' ο ζεις αλλοκα κλη παλη αβειος, αλλοκα δ' υει, id est;

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter aethere lucet.

Id est: Aliquando res aduersae sunt, aliquando secundae: quemadmodum caelum nunc serrenum est & placidum, nunc turbidum ac tempestuosum. Huic affinis est allegoria Pindarica, e Pythijs hymnis: non semper eisdem flare uentos, sed nunc hos, nunc alios,

Αλλοτ' αλλοιαι ποιοι υφιντερον αυεμου.

Alias alij flatus, sublimiter uolantium uentorum.

Idem in Isthmij hymno 3. Αλλοτε δ' αλλοι' ερε' παντας αυθροωτους επαϊοςωυ ελαυνει, id est, sed alias alius uentus omnes adflans agit.

Plus aloes quam mellis habet.

LXVI

Aloes plus quam mellis habet

Plus aloes quam mellis habet. Prouerbialis metaphora, perinde declarans ac si dicas, quam melo plus molestiae quam uoluptatis. Nam aloes frutex quidam est, odore graui, gustu amarissimo, cuius meminit Dioscorides lib. 3. Plautus in Amphitryone. Ita cuiq; comparatum est in aetate hominum, ita dijs placitum, uoluptati ut mceror comēs consequatur. Quin incommodi plus malicq; adsit, boni si obrigit quid. Apud eundē alicubi legitur, uitā hominis plus aloes quam mellis habere. Et Iuuenalis de uxore: Plus aloes, quam mellis habet.

Apuleius citra metaphoram sic extulit in Floridis: Sed uerum uerbum est profecto, quod aiunt, nihil quicquam tam prospere diuinitus hominibus datum, quin & tamē admixtum sit aliquid difficultatis. Has rerū humanarum uices, ac tristitium laetorumq; mixturam Homerus Iliados ultimo lib, perquam eleganter indicauit, figmento duorum doliorum, quae scribit in Iouis limine sita esse, quorum alterum sit plenum tristibus, alterum letis. Ex quibus ille mortalium fortunas temperans,

Αλλοτε κλη τε κλη' ερε κρηται, αλλοτε δ' εδλη.

id est,

Nunc latis uitam miscet, nunc tristibus idem.

Quemadmodum & superius indicauimus. Verum admodum maligne temperat Iuppiter Homericus, nimio plus admiscens malorum, quam bonorum, ut si suam quisq; fortunam ad calculos uocet, minima sit futura ratio eorum, quae nobis ex animi sententia euenerūt, id quod eleganter dictum est a Pindaro in Pythijs hymnis: ον γαρ παρ εδλην ποματα σωυ, δυο δ' αλονται βροτοις εθαυαροι, id est, Ad unum enim bonum duo pariter incommoda distrihuunt mortalibus immortales. Plinius lib. 27. sententiam inuertit, cum ait, nihil esse tam malum in rerum natura, cui non boni quippiam sit adiunctum. Quandoquidem comper tum est, etiam aconito, quo non aliud uenenum nocentius, inesse remedium, cum ad alia, tum ad oculorum uitia. Ad eundem modum Euripides citante Plutarcho:

ουκ αν ηρησθη χωλες εδλα κλη κλη,

Αλ' εδλα συγχερασις.

id est,

Bona separare non licet malis, sed est.

Mixtura quaedam.

Naues onusta conuictijs.

LXVII

Adsimili figura dixit Homerus Iliados 5, conuictia, quorum onus, nauis centiremīs non queat portare, cuiusmodi Lucianus dixerat, ολας αμαξας βλασφημιων, ut ante dictum est. Carmen Homericum sic habet:

Εσι γαρ αμφοτεροισι ενειδεα μυθησασθι

πολλα κλη, εδ' αν ηνυς εκα τον ζυγο' αχλ' αφοιδο.

id est,

Proborum superest ambobus copia summa,

Quorum onus haud portet centum ratis incita remis.

Affine & illi, quod alio dicitur loco, εν εν αν αερωτ' εδ' εκατον αεγυηιοι.

id est,

Quos tollere nec centum queant Aegyptij.

Hermippus apud Athenarum libro primo describens, quid a quacq; regione soleat importari, uersiculum hunc ioco admiscet,

Κα ε παρ δικης εδλη, ηησιν πδν πολλαις

id est,

Atq; a Perdica ratibus mendacia multis:

Notans, ni fallor, Lyciorum mores. Nam Perdicia pars est ac portus Lyciae. Lycias fortes notat & Vergilius Aeneidos quarto ueluti uanas.

A 4 Tollere

Tollere cornua.

LXVIII

Tollere cornua, pro eo quod est, animo efferri, nunc quoq; uulgo tritissimum est. Hora- tius de Baccho: Et addis cornua pauperi. Ouidius item de ebrietate:

Tunc ueniunt risus, tunc pauper cornua sumit.

Translatum à pecoribus, quæ cornibus oppositis minantur. Horatius in Epodis:

Nanc; in malos acerimus, Parata tollo cornua.

Tollere cristas.

LXIX

Tollere cristas. Diuersa metaphora, sensus idem. Iuuenalis:

Quid apertius? & tamen illi Surgebant cristæ. id est, Sibi placebat.

Translatum ab aëribus cristatis, in quibus cristæ erectiores alacritatis atq; animorum indi- cia sunt: nisi ad militum cristas referre malimus, quo sanè hominum genere nihil nec infu-

Cristas detra- here Fasces submittere

lentius, nec stolidius. In hanc sententiã Aristophanes in Pace dixit, detrahere cristas, ἀπὸ

ἡμῶν τῶν λόφους ἀφείλε, id est, quæ nobis cristas detrahit. Videlicet reddita pace. Cōtra sub-

mittere fasces dicuntur, qui de iure suo concedunt, ac legitimam potestatem ultrò ad pri-

uatam mediocritatem demittunt. Plinius lib. 7. cap. 30. Cn. Pompeius confecto Mithri-

datico bello intraturus Posidonij professione sapientiæ clari domum, fores percuti de mo-

re à licetore ueruit, & fasces licetoris ianua submisit, is cui se oriens occidentesq; submiserat,

M. Tullius in Bruto, Cum enim in maximis causis uersatus esses, & quæ tibi ætas nostra

iam cederet, fascesq; submitteret. Et apud T. Liuium in secundo ab urbe condita. Publico

la submissis fascibus in concionem ascendit. Tropus addit gratiam dicto, uelut si dicas phi-

losophiam theologiæ submittere fasces.

Animus in pedes decidit.

LXX

Qui uehementer consternantur atq; expauescunt, ipsi animus in pedes decidere dicuntur.

Quin hodie uulgo audimus: Totus animus mihi erat in genibus, pro eo quod est, uehe-

menter eram exanimatus. Homerus Iliados ο

τάρβησαν, πᾶσι δὲ πῆδαι πόσι κἀππεσε θυμός. id est,

Pauor ingruit ingens Omnibus, inq; pedes animus mox decidit imos.

Vespa cicadæ obstrepsens.

LXXI

Σφήξ βομβῶν τε φησὶ γινώτιον.

Scilicet obstrepsans arguta Vespa cicadæ.

Apud Theocritum est in Hodoeporis. Nam his uerbis cōtemnit quidam pastor pastorem,

à quo prouocatur. Quadrabit in eum, qui certat longe impar cum superiore. Aut quine-

gocium facessit longe se præstantioribus, Quod genus est illud: Catulus leonem allatras.

Pica cum lusciniâ certat. Epopa cum cygnis.

LXXII

Consimilem habent sententiam, quæ leguntur apud eundem in eadem Ecloga:

οὐ θεμιτὸν λάκκῳ πτόσ' ἀμδννα κίσας ὄβισδεν,

οὐδ' ἐποπὺς κύννοισι. id est,

Haud fas est Lacon, philomenam ut prouocet unquam

Pica, nec argutis epopa obstrepat improba cygnis.

Pilos pro lana.

LXXIII

Τείλας ἀντ' ἐλάω, id est, Pilos pro lana. Prouerbialiter apparent dicta etiã illa, apud eum-

dem poetã in hodoeporis, de re uehemeter inæquali, aut de negotio supra modum absurdo.

Τίς κρήλας ἀντ' ἐλάω ἐποκίφατος; τίς δὲ πῆδύσας

Αἰγὸς πρῶπο τῆσι οὐ κακὰ κύνια βόλετ' ἀμελγύμ; id est,

Quis uice lanarum fetas detondeat unquam?

Quis capra pro primipara uilem uelit amens Emulgere canem?

Capra pilos habet potius quàm lanam, ouis lanigera est. Hæc dicuntur in pastorem, qui certaturus hædum opponebat agno.

Tibiam tubæ comparas.

LXXIIII

Αὐλὸν σάλπιγγι συγκρίνας, id est, Tibiam tubæ comparas. Refertur à Diogeniano. Con-

uenit in res supra modum impares, propterea quod exilem uocem ædat fistula, tuba præ-

grandem.

Cicadæ apem comparas.

LXXV

Τέφλιγι τῶν μέλιτην συγκρίνας, id est, Cicadæ comparas apem. Nam cicada cum maior,

εὐμνῶ

tum cantora, cum apes sit nō modo minuto corpusculo, uerum etiam penè muta. Lucianus in Rhetorum doctore, prouerbium utrunq; attingit: ποσδτον ὑποφρονδοντα εὐρήσεις, ὁπότεν ἢ σάλπιγγ' αὐτὸν ἀλάξῃ καὶ οἱ τέφλιγες πρὸς μέλιτην, id est, Inuenies tanto uoce superiorē, quan- to tuba superat tibias, apes cicadæ.

Testudinem pegaso comparas.

LXXVI

Χελώνων συγκρίσων συγκρίνας, id est, Testudinem pegaso comparas. De rebus nequaquam inter sese conferendis. Pegasus equus erat uolucer, si fabulis credimus, testudine nihil tar-

dus. Vergilius in Tityro aliquor dissimilitudinis formulas congessit:

Sic canibus catulos, similes sic matribus hœdos

Noram, sic paruis componere magna solebam.

Verum hæc tantum alias inter caput extulit urbes,

Quantum lenta solent inter uiburna cupressi.

Aliter catuli longe olent, aliter sues.

LXXVII

Apud Plautum legitur in Epidico sordidior quidem metaphora, sed tamen ad rem si-

gnificandam apta: Aliter catuli longe olent, aliter sues. Quo dicto significatum est, nō ue-

lite dignosci hominem ab homine, uerum inesse natuū quiddam, genuinū ac proprium in

uriuquoq; quod in ipso uultu oculisq; eluceat, quo liberū à seruo, generosum à rustico,

probum ab improbo, facile discernas. Atq; hic est hominis ueluti peculiaris quidam odor,

quo deprehenditur, si quis modo sit sagaci nare. Huc alludit Martialis lib. 6.

Cum bene se tutam per fraudes mille putauit,

Omnia cum fecit, Thaidæ Thais olet.

Huc pertinet etiam illud cuiusdam apud Fabium: Ne faciem quidem liberi hominis ha-

bet. Quod cum à quodam esset dictum deformi specie, retorfit aduersarius, affirmans re-

cte dictum, eum non esse liberum, cui non sit facies liberalis.

Vt sementem feceris, ita & metes.

LXXVIII

Elegantissima metaphora dixit Cicero: Vt sementem feceris, ita & metes, id est, repor sementem us-

tabis premium tuis factis dignum. Plautus in Epidico. Sed ut acerbum est, pro benefactis feceris, ita

cum malam messem metas, id est, cum pro beneficio maleficium reportes. Et apud Plato metes

nem: Quam hic messem facturum est: Haud sanè bonam: Hæc metaphora communis est

etiam sacris literis: Qui semināt in lachrymis, in exultatione metent. Et diuus Paulus: Qui

seminat in carne, de carne metet corruptionem. Qui seminat in spiritu, de spiritu metet ut

tam æternam. Et si uobis seminauimus spiritualia, magnum si uestra carnalia metamus:

Huc respicit illud Euripidis in Hecuba:

γυμὸς δὲ ἐχθρὸς ὁμοίᾳ τοῖς βυλδύμασι. id est,

Habeatis at uos instituto congrua.

Deniq; illud penè solenne est apud Græcos poetas, κακὸς κακόν. Aristoph. in Equitibus

οὐδὲ μοστικῶν ἐπίσημα

πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μὴ κακὸς κακόν, id est,

Nec mulicam doctus scio,

Sed literas tantum, atq; eas malas male.

Illud item frequens, ἀπὸσ' ὀλῶ κακὸς κακόν, id est, Te malum perdam male. Interpres ad- Malamalis

monet figuræ prouerbialis, qua de re dictum est in huius operis uestibulo. Rursum Euri-

pides in Hecuba: πόν μὲν κακόν

κακόν ἔπαχεν, πόν δὲ χρυσὸν ὑπὸ τρυχῶν. id est,

Bonis bene euenire, sed malis male.

Idem in eadem fabula:

Ἄμ' ἐπὶ τὰ μὴ καλὰ

πρῶτος δὲ ὑπόλαμας, τλήθῃ καὶ τὰ μὴ θίλα. id est,

Quin ubi quæ non decent

Haud uertus es patrare, ser quæ non libent.

Perquam festiuum est, quod de Diogene refert Laertius. Super cœnam quidam illi obij-

ciebant ossa, uelut cani, quod Cynicus esset. eam contumeliã ille sic pensauit. Accessit pro-

prius & iuxta illos stans mingebat, uicissim illis canem agens. Sed propius huic pertinet,

quod idem refert in Zenone, qui seruum in furto deprehensum caedebat. Seruus interim

clamabat, in fatis fuisse ut furaretur. At Zeno: Illud etiam ut caedereris. Seruus quoniam

audierat

audierat herum disputantem de necessitate fatorum, eam pratexuit suo commissio: sed sci te retorfit philosophus.

Carica Musa.

LXXIX

Καρικὰ μὲν, id est, Carica musa. καρικὰ ἀλλήματα, id est, Caricæ cantiones. De lugubri aut rustica, atq; indocta, seu molesta cantione dici solitum. Quadrabit in poetam aut oratorem indoctum. Antiquitus de tristi stridulaq; & inamœna cantione dicebatur, propterea quod, ut tradit Athenæus libro Diphnosophiston 4. Cares itidem ut Phœnices in luctu tibijs uti solent magnitudine palmi, lugubre quiddam & stridulum sonantibus. Eas aut tibijs Phœnicum lingua, gringos uocari, quod ijs in Adonidis luctu soleant uti. Porro Adonidem γρίγγιν, id est, Gringen appellant. Hinc iisdem uerbum γιγγραίνω. His conpro querula finia tradit Iulius Pollux lib. 4. nisi quod ibi γιγγραίνω inuenio scriptum. Caricam musicam loqui notat Aristophanes in Ranis:

Σχολιῶν μελίττι καὶ καρικῶν ἀλλήματων, id est, Obliua Melitici, & Caricorum carmina, Modosq; tibiarum.

Eadem καρικὰ ἀλλήματα ueteres σχολιά, id est, obliua uocabant: uel à tibiarum specie, uel ab obliquo in conuiujs canendi ordine, de quo meminerimus in prouerbio: Ad Myrtum canere. Meminit & Plato apud Athenæum in Laconibus:

Αὐλὸς δὲ ἐχρῆσθε ἡς ἡορῶν καρικῶν μελίττι, id est, Calamos habens puella, Caricum melos Modulabitur.

Plato quoq; philosophus libro De legibus septimo, mentionem facit Caricæ musæ, quam interpretatur ἀπὸ καρκῶν ὀδύνη, id est, Lugubrem cantionem. Hesychius indicat inde ductum quod ad pompas funebres cōduci soleant, e Caria foeminae, quæ lamentantium personam agerent. Itaq; orationem indoctam & inamœnam recte dixeris καρικὴν μῦθον. In quam conuenit illud Sopatri apud Athenæum libro quarto,

Γρηκὴς δὲ μέση γυναικῶσα βαρβάρῃα, id est,

Pectus canena iactitans se barbara. Pectus autē organū genus est, duabus chordis instructum. Idem Athenæus dubitatan Caria sit eadem dicta Phœnice. Nam Phœnices fistulas siue calamos γίγγριν appellat, uocabulo ut uidetur, à stridore soni efficto. Cum his consentiunt quæ Plato scribit libro De legibus, quem modo citabam septimo: καὶ ἐποτρὶ ἀφ' αὐτῶν οἰκτῶν γίγγριν αὐτῶν τῶν λιπρῶν ἐπιγῶν, ὅπου τῶν ἡμῶν μὴ κατὰ κράλλον, ἀλλ' ἀφ' αὐτῶν αὐτῶν, ὅς ἡκίμη δέου ἀν' αἰὶν μᾶλλον ἢ εἰς ἡμᾶς ἐξωθῆν μεμιδωμένους ὁδῶν, οἷον παρὶ αὐτῶν τῶν λυδῶν ἡσαντῶν μεμιδῶν καρικῶν μῦθον πᾶσι τοῖς πελοποννησίου τῶν, & cætera, id est, Et si quando oportet ciues istiusmodi lugubrium auditores fieri, quum dies fuerint non puri, sed nefasti, tum magis conueniet uenire choros aliquos musicos aliunde conductos, quemadmodum hi qui ad funera conducti solent, Carica quadam musa, deducunt uita defunctos. Carum barbariem in dicendo taxat Homerus secundo Iliados libro,

Νάσθης αὖ καρκῶν ἠγῆσατο βαρβαροφόνων, id est,

Nastes ducebat Cares, queis barbara uox est. καρκῶν Vnde & populari dicto Græcis καρκῶν siue καρκῶν aut καρκῶν dicuntur, quibus barbarus est & agrestis sermo. Et M. Tullius apud Quintilianum in capite de pronuntiatione dicit, illos ex Lycia & Caria oratores in epilogis bene canere, nimirū reprehendens illorum pronuntiationem. Strabo libro Geographiæ 14. ostendit Cares occasione frequenter fuisse mixtos Græcis, & tamen barbare crasseq; sonuisse linguam Græcorū, quod idem euenit Græcis in lingua Romana, & nobis in lingua Britannica. Hoc uerū Strabo παχυσμίαι παχυσμίαι, καροσμίαι, & βαρβαροσμίαι uocat. De cantionibus Carum & Phrygum meminit & Marcus Tullius in Bruto. Erat & saltationis genus tumultuosum ac militare, unde nonnunquam faucij discidebant, nam ab armatis peragebatur, quod Iulius Pollux libro quarto, καρικῶν appellat.

Attica musa.

LXXX

Cui diuersum, ἀπὸ καρικῶν id est, Attica musa, pro uenusta, lepidaq; oratione. Nam inter dicendi genera laudatur in primis atticum. Diogenes Laertius & Plutarchus in uita Platonis scribit id cognominis uulgo tributum fuisse Xenophonti, ut Attica musa uocaretur, propter admirabilem quendam hominis in dicendo uenustatem. Vnde & Atticam eloquen

eloquentiam, & Atticum leporem appellant, quemadmodum indicauimus alibi. Sed ad hominem accomdatum, erit uenustius, praesertim si accedat ironia, ueluti, si inelegantem aliquem, & ab omnibus literis & gratis alienissimum, Atticam musam uoces. Nam amuliuocantur omnes huiusmodi.

Eodem bibere poculo.

LXXXI Poculo eodem

Eodem bibere poculo, est iisdem affici incommodis, malisq; communibus obnoxium esse. Plautus in Casina: Ut senex eodem hoc poculo quo bibi biberet. Translatum uel à bibendi certaminibus, uel ab ijs, qui metuunt uenena. Idem hodieq; nostrati uulgo tritissimum manet. Etenim si quando minantur, se parem gratiā relatuos, aiunt se de eodem porrecturos poculo. Taxat Martialis quendam, qui conuiujs uinum dilutum & acerbum apponebat, cum ipse de exquisitissimo biberet, quimos & hodie plerisq; diuitibus, atque hinc prouerbium natum uideri potest. Fit autem interdum ut qui imprudentes poculum acerbum gustarint, studeant & alios illicere, ut ex eodem bibant. Est aliquoties & in diuinis literis mentio de calice Babylonis, cum significatur aliqua calamitas irroganda. Denique dominus noster in euangelio rogat filios Zebedæi, num possent de eodem poculo bibere, unde ipse destinaret bibere, addens alterum simile prouerbiale, de eodem baptismo. Nec enim dubium est quin utrumq; fuerit uulgari sermone celebratū. Paulo diuersius est, quod ait Aristophanes in Equitibus:

Ὁ πότ' ἐκ τριτοῦ μεθ' ἡμῶν πίεται ποτηρία, id est, Ille nobiscum haud eodem potat unquam poculo.

Taxat fellatorem.

In planiciem equum.

LXXXII Equum in planiciem

Es πεδίου τὸν ἵππον, id est, In planiciem equum. Quoties quis ad id prouocatur, in quo plurimum ualet quoq; uel maxime gaudet. Equus in campo, tanquam in sua est harena. Apud Lucianum in Captiuis, cum ipse iudices postularer, Plato responderet, ἄρ' ἀκῆνο ἐς πεδίου τὸν ἵππον, id est, Hoc ipsum, quod dici solet: equum in planiem, uidelicet hominem Rhetoricum significans, & in agendis causis exercitatum. Plato in Theateto, ἵππῆας ἐς πεδίου πικρῆς σακεῖται ἐς λόγους, id est, Equites in planiciem prouocas, Socratem ad disputandum. Tamesti quidam codices ἵππον habent hoc loco, non ἵππῆας. Synesius in epistola quadam: Ἐπ' αὐτῶν δὲ πικρῆ κακῶν, ἵππον ἐς πεδίου, ἄρ' ἀκῆνο τὸ τὸ λόγῳ πρὸς τὸν ἡγῆμεν, id est, ad hoc ipsum certe prouoco, equum in planiciem, iuxta id quod dicitur adhortari me putas. Translatum uidetur à militia. Nam quoties res est pediti cum equite, pedes fugit campestris, seclaturq; loca impeditiora.

Acanthida uincit cornix.

LXXXIII

Acanthidem superat cornix. Calphurnius Bucolicus poeta, ecloga 6.

Astyle credibile est, si uincat acanthida cornix,

Vocale superet si turpis aedona bubo.

Acanthis enim uocalis est auis, & in primis canora. Cornix obstrepera quidem, sed minime canora. Acanthidem Theodorus nunc spinum uertit, nunc ligurinum, quin & aedona Græce dixit. Sic autem pronunciantum, ut ae faciant duas syllabas. Nam Græcis ἀνδῶν lusciniam significat. Plinius Græca uoce dicit acanthidem, quasi dicas spinulam, eo quod in spinis uiuat, eoq; asinos habet inuisos, quod hoc animal spinæ florem deuoret. Est autem auium minima, tantæ foecunditatis, ut pariat duodena. Autor Plinius libro decimo, capitibus sexagesimo tertio, & septuagesimo quarto.

Prius testudo leporem præuerterit

LXXXIII Testudo leporem citius p.

πρῶτον χελώνη πρᾶσθαι ἐπ' ἀσύνποδα, id est, Prius testudo leporem cursu præterierit. De re neutiquam uerisimili. Testudine nihil tardius. Vnde & testudineum incessum dicimus, & apud Ciceronem in libris de diuinatione, quispiam testudinem, tardigradam, & domiportam uocat. Lepus autem celeritate præcellit. Meminit huius adagij Diogenianus. Huius generis sunt illa apud Theocritum in Thyridide:

Νῦν ἴα μὲν φορεῖτε βάτοι, φορεῖτε δ' ἀκανθαί, Ἄ δε καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκύθιοι νομάσσει, πᾶσι δ' ἡγάλα γῆροις, καὶ ἐπίτυς ὄχυνος ὄρευσσι, Ἄ ἀφνὶς ἐπὶ θνᾶσκη, καὶ τῶς κύων ὠλαφθ' ἔλλω, Κῆφ' ὄρεων πικρῶν ἀγδῖσι γὰρ ὄσανθ.

id est,

Nunc

Nunc uiolas proferte rubi, producite spinae,
Iuniperusq; comet narcissi flore decenti,
Omnia uertantur, portet pyra mitia pinus
Postquam obijt Daphnis, trahat & iam cerua moloffos,
Montibus in summis philomena noctua cantet.

Cancros lepori comparas.

LXXXV

καρκίνος δασύποδι συγκρίνεται, id est, Cancros lepori comparas, de supra modum dissi-
milibus. Etenim ut leporum celeritas, ita & cancrorum tarditas nota est. Simillimū est illi,
quod proxime retulimus. Refertur & hoc apud eundem. Suidas addit καρκίνος λαγών ἀ-
ρῆς, id est, Cancer leporem capiet: de absurdis, quæq; fieri nullo modo possunt.

Terra filius.

LXXXVI

Olim homines obscuro ignotoq; genere prognati, terræ filij dicebatur, propterea quod
terra sit omnium communis parens. Vel quod iuxta quorundam etiam historias, primi-
tus mortales e terra nascebantur. Tertullianus in apologetico aduersus gentes: Nam &
terra filios uulgi uocat, quorum genus incertum est. Apud Athenæum libro decimo le-
gitur γηγενής ἀνθρώπων, id est, e terra genitus homo. M. Tullius ad Atticum libro primo:
Et huic terræ filio, nescio cui, committere epistolam tantis de rebus non audebam. Idem
ad Trebatium libro Familiarium epistolarum septimo: Gn. Octauius tuus familiaris sum-
mo genere natus, terræ filius: Perfius.

Præsto est mihi Manius haeres,
Progenies terræ, quare ex me quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen: adde etiam unum,
Vnum etiam, terræ est iam filius. Iuuenalis:

Vnde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.

Ad prouerbiū palam alludens. Nam gigantes e terra progenitos poetæ fabulatur. Huc
pertinet, quod apud Euripidem Ion Xuthum percontatur:

τῆς ἅρ' ἐκπεφυκαί μητρὸς; id est,
Num satus tellure matrem? Atq; ille respondet:
οὐ πῶς δὲν τίκτη τέκνα. id est,
Non parit natos solum.

Apud Pausaniam, Strabonem, atq; alios id genus autores, legimus populos quosdam
ἀπὸ γῆθεν ἀπὸ γῆθεν appellatos, qui non alio referant originem suam, quemadmodum pleriq; fa-
ciunt, uerum ex ipso solo nati uideri uelint, quorum de numero sunt Athenienses. Quisli
bi nobilitatem uirtute peperissent, nullis maiorum imaginibus illustres, noui homines di-
cebantur. Porro ignoti, & subito apparentes, incertum qua regione profecti, Cœlij filij uo-
cabantur, quasi e cœlo demissi. Inducitur & in Mosais literis Melchisedech ἀπαύτων ἡρώ-
δης, id est, de cœlo lapsi dice-
bantur. Iuuenalis:

Tertius e cœlo cecidit Cato.
Quancūq; hoc magis conuenit in homines eximia uirtute. Plutarchus in inuectiua, quam
scripsit aduersus Herodotum, de nauī quadam, unde subito uox est ædita Adimanto: ὁ δὲ
κλέης δὲ τὸ λῶ ὡς εἰς οἶκον ἐρρωπετής, id est, Nauis autem illa erat, ut uidetur, e cœlo delapsa.
Atq; hic sermonis color sumptus est e tragœdijs, in quibus machinis quibusdā sic repen-
te ostendebantur personæ populo, ut e cœlo uenisse uideri uellent. Apud Romanos noui
homines dicebantur, qui maioribus obscuris nati suis uirtutibus innotuissent, quod M.
Tullius ab inimicis probro obiectum, ipse gloriæ sibi uertit.

Ex quercubus ac faxis nati.

LXXXVII

Huic finitimum est illud Homericū: E quercu, e faxis prognatus, quod quadrabit, uel
in hominem obscuro genere, uel in eum, qui sit agresti atq; effero ingenio, moribusq; im-
manibus. Inde ductum adagium, quod antiquitus in cauis quercubus, tectorum uice uicij
tarent homines, atq; hinc e quercubus nati singebantur. Inde illud:
Et duro robore natos.
Præterea creditum est, ex faxis a Deucalione Pyrrhaq; proiectis, mortalium genus absum-
ptum diluuiō, instauratum fuisse. Homerus in Odyss. τ.

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ ἀπὸ θούος ἐστὶ πλακιδία, ἴδι' ἀπὸ πῆρας. id est,
Nam neq; fatidica quercu satus es, neq; saxo.

Id imitatus Pallada in epigrammate:

οὐ γὰρ ἀπὸ θούος εἶ ἴδι' ἀπὸ πῆρας φασιν. id est,
Neq; te quod atunt quercus aut lapis ædidit.

Alludit ad id festiuiter Plato lib. de Republica octauo: ἢ οἷα ἐκ θούος ποδοῖ, ἢ ἐκ πῆρας πῆρας
πολιτείας γίγνεται, ἀλλ' ἐγὶ ἐκ τῶν ἠδῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, id est, An existimas e quercu qua-
cuncq; aut rupe, respublicas nasci, ac non potius ex moribus eorum, qui in republica uer-
santur: In crudeles & immites conuenit illud Theocriticum in Aepolo de Cupidine:
ἢ ἢα λαόντας μασσδόν ἐδάλαζε, θουμῶ τέμιν ἐπρεφε μάτρη. id est,

Scilicet ille lænæ Vbera fixit, & in nemore hunc genitrix fera paut.

Deorum cibus.

LXXXVIII

Θεῶν τροφή, id est, Deorum cibus. De prælautis epulis dicebatur, propterea quod Ho-
merus fingit deos nectare atq; ambrosia uictitare, nec ob id unquam senescere. Tranquil-
lus in Nerone. Parricidia, inquit, & cædes a Claudio exorsus est. Cuius necis & si non au-
tor, at conficius fuit: Neq; dissimulauit, ut qui boletos, in quo cibi genere uenenum is acce-
perat, quasi deorum cibum, prouerbio Græco collaudare sit solitus. Horatius in epistolis:
O nocies, cænarq; deum.

Aristophanes in Ranis, ἢ μακάρων θουχίας, Regum aulica conuiuia significans.

Tertius Cato.

LXXXIX

Tertius Cato, prouerbialis est ironia. In uiros impendio tetricos, atq; alienæ uitæ cen-
sores. Nam duorum Catonum, senioris, cui nomen Cenforio, & minoris, cui nomen Vti-
censi, grauitas pariter atq; integritas, uulgo celebratissima quondam fuit, Adeo ut e cœlo
demissi dicerentur, ut bellum cum uitjs gererent. Iuuenalis:

Habeat iam Roma pudorem,
Tertius e cœlo cecidit Cato.

Sapientum octauus.

XC

Huic per omnia simillimum est illud Horatianum in Sermonibus: Sapientū octauus.
In eum, qui sibi multum tribuat in sapientia. Numerantur enim apud Græcos septem sa-
pientes, eorumq; apophthegmata oraculorū uice celebrantur, etiam si de nominibus ma-
gna inter scriptores uarietas est. De numero certe constat inter omnes: unde per ironiam
sapientum octauum dicebant, dignum qui septem illis adderetur. Horatius,
Hæc mihi Stertinius sapientum octauus. Item Ausonius,
Sapientisq; supra Græciæ septem uiros
Octauus accessit sophos.

Bis dat, qui cito dat.

XCI

Memini, ni fallor apud Senecam alicubi legere, Bis dat, qui cito dat. Idem libro De be-
neficijs secundo, Ingratum est beneficiū, quod diu inter manus dantis hæsit. Quæ senten-
tia monet, haud cunctanter, haud grauatim opitulandum amicis, cum opus est, sed uitro
non expectatis precibus deferendum officium. Inter epigrammata Græca fertur & hoc
distichon, nomine tituloq; Luciani,
ἀκίαι χεῖρες γλυκὴν ἄφρατα, ἢν δὲ βραδύνη
πᾶσι χεῖρες κρητὴ, μὴ δὲ λιγυρὸ χεῖρες.

Id carmen Latine non potest commode uerti, propterea quod lepos & argutia epigram-
matis sita sit in hac uoce χεῖρες, quæ Græcis aliquando beneficium significat, aliquando
gratiam, qua commendatur aliquid, aliquando deam ipsam. Citatur similis apud Auso-
nium sententia Græca,

Α χεῖρες εἰ βραδύνης, ἀχέεις χεῖρες.

Est autem initium carminis Heroici, ex epigrammate quopiam. Tardum beneficium, in-
gratum est. Eam ille sic uertit,

Gratia quæ tarda est, ingrata est, gratia nanq;
Cum fieri properat gratia grata magis Rursum aliter uertit idem.

Sibene quid facias, facias cito, nam cito factum

Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

B Vnde

Vnde & Hector apud Euripidē in Rheso, cōtemnit ac damnat auxiliū sero delatū amicū
μισῶ φίλοις ὕσθρου βοήθου μέν, id est,

Odī equidem amicis ferius succurrere.
Extat & Mimus non inuentus in hanc eandem sententiam,
Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras. Item alter huic adsimilis,
Beneficiū inopi bis dat, qui dat celeriter.

Honos alit artes. X C I I
Id quod est apud Marcum Tullium, Honos alit artes, uidetur esse sumptum ex Aristo
phanis Pluto.

οὐτε γὰρ ὁ μισθὸς, οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὴν γνῆ. id est,
Neq; præmiū ullum est, ars nec ipsa item uiget.
Colligit enim nō esse consentaneū, Athenis ullos esse bonos medicos, cum medicis nulla
sint præmia. Diogenianus autē hoc inter adagia cōmemorat. Huc allusit Martialis cum ait,
Sint Mœcenates, non deerunt Flacce Marones,

Vergiliūq; tibi uel tua rura dabunt.
Et Aristoteles scribit honorem esse præmiū uirtutis. Ac priscorum leges, non solum com
minabantur pœnam maleficis, sed & præmijs & honoribus inuitabāt ad recte agendum.
Pindarus in Isthmijs, hymno nono, tanquam uulgo celebrem sententiam citat, ἐστὶ δὲ πρὸς
λόγῳ ἀνδραγαθῶν, τελευτῶν ἄλλοι μὴ χαμαὶ σιγῆ καλύψαι, id est, Est autem dictū quod-

Benefacta non occultanda pertinet Euangelica parabola, non esse lucernā occultandam sub modio. In hoc autem
prædicanda sunt recte facta uirtorū illustriū, ut ceteris præluceant ad capeffendā uirtutem.
Vel cæco appareat. X C I I I

Prouerbialis hyperbole frequens apud autores, Vel cæco appareat, de re uehementer
perspicua. Aristophanes in Pluto,

τῷ ὄφρ κελύεις; ἀλλοτρίῳ ἢ καὶ τυφλῷ
τυφλοὶ δὲ καὶ ὄφρ id est, Qui scis ita esse; scilicet uel cæcus hoc
Videat. Eusebius aduersus Hieroclem, ἀλλὰ γὰρ ἢ τυφλῷ φασὶ δῆλον, id est, Quin
etiam uel cæco perspicuū autē esse. Plato li. De Repub. octauo, ἢ τυφλῷ γὰρ δῆλον, ὡς πε
λάγῃ, id est, Sanè & cæco perspicuū est transmutari. Idem in Sophista, πῶς γὰρ ἢ φάνηται,
ἢ τὸ λεγόμενον δὲ ὄφρ ἢ τυφλῷ, id est, Qui fieri potest, ut hoc nō appareat, quæadmodum
prouerbio dicitur, uel cæco; Sumptum uideri potest ex octauo libro Odyss. Homericæ,
καὶ ἢ ἀλαός τοι φάνηται δὲ καὶ τὸ σήμα, id est,

Vel pueri perspicuum Hanc etiam cæcus metā discerneret hospes.
Quintil. libro 12. Nam quis ignorat, quin illud longe sit honestissimum, & liberalibus di
sciplinis, & illo quem exigimus animo dignissimum, nō uendere operam, nec eleuare tan
ti beneficij auctoritatem; cum pleraq; hoc ipso possint uideri uilia quod præcium habent.
Cæcis hoc, ut aiunt, satis est. Neq; quisquam, qui sufficientia sibi, modica autem hæc sunt,
possidebit, hunc quæstum sine crimine sordium fecerit. In his uerbis Fabij, uox quæplam
deesse uidetur, ut legas, Cæcis hoc, ut aiunt, satis perspicuum est. Allusit ad hoc adagium
Antigonus rex, unoculus, cum allato instrumento prægrandibus scripto literis, τῷ τῷ μὴ
καὶ τυφλῷ δῆλον, id est, Hæc quidē uel cæco perspicua sunt, inquit. Recensuit Plutarchus,
ἢ συμποσιακῶν Decade secunda. Apud Titum Liuium lib. belli Macedon. 2. quum Pha
neas Philippum uolentius in Aetolos dicentem interfatus dixisset, rem in uerbis nō uer
ti, aut bello uincendum, aut parendum melioribus. Philippus respondit, Apparet id qui
dem etiam cæco, iocatus in ualetudinem oculorum Phaneæ.

Multis icibus descitur quercus. X C I I I I
πολλοὶσι πηγάς ὄφρ εὐρὰ δαμάσκειται. id est,
Multis rigida quercus domatur icibus.

Senarius hic extat in Diogeniani colleclaneis, de re factū quidem ardua, quæ tamen absi
dua industria peruincatur. Huic non dissimile uidetur Hesiodium illud,

Εἰ γὰρ κενὸν ὁ μικρὸν ἄθ' ἰσχυρὸν κερταλέο.
καὶ θεμὰ τῶν ὄφρ, τε χερὶν μετὰ καὶ τὴν γῆν. id est,
Si paulum paulo adijcias, faciesq; ita crebro,
Mox

Mox magnum quiddam tibi conficietur & ingens.
Id quod non tantum ad lucri naturam pertinet, quod ex minutissimis sepe maximum cō
flatur, uerum etiam ad industriam assiduam, quæ si uehemens non sit, tamen si perpetua
atq; indefatigata fuerit, res difficillimas quoq; facile cōficit. Quemadmodum unicus icibus
nihil adferre momenti uidetur ad deijciendum molem quærni roboris, uerum ea crebris
icibus facile prosternitur.

Caudæ pilos equinæ paulatim uellere. X C V
Caudæ pilos equinæ paulatim uellit, qui quod uiribus atq; impetu fieri nequit, id tem
pore atq; assiduitate conficit. Horatius in Epistolis,

Vt permissio, caudæq; pilos ut equinæ
Paulatim uello, demo unum, demo etiam unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acerui,
Qui redit ad saltos, & uirtutem æstinat annis.

Natum ē factū quodā ducis Sertoriij, cuius rei meminit Plutarchus in eius uita. Hic enim
cum suis copijs, ex barbara turba conflatis, rationibus persuadere nō possēt, in re militari
plus habere momenti consiliū, quàm uires temerarias, postea quàm illi parū feliciter pu
gnassent, duos proponit equos, alterū macilentum atq; inualidum, alterū uegetum, cauda
pilosā. Atq; inualido illi iuuenem adhibet prægrandi corpore, & admirandis uiribus. Con
trā uegeto illi pusillum & imbecillum admouet homuncionem. Hic singulos pilos paula
tim uellens, breui spatio totam depilauit caudam. Iuuenis ē diuerso caudam omnem simul
manibus utriq; comprehensam, ut atq; impetu conatur reuellere. Qui cum frustra suda
ret, risui fuit circumstantibus. Sub hæc assurgens Sertorius, cuius consilio iussuq; hæc fue
rant acta, uidetis, inquit, commilitones, quanto plus possit ingenium quàm uires.

Virum improbum uel mus mordeat. X C V I
καὶ μὴς δάκνοι ἀνδρα πονηροῦ. id est, Scelerosum mordeat & mus.
Hemistichium heroicum. Quo significatum est, quacunq; ratione uindictam non deesse
malis, sed eos aliquo pacto meritas dare pœnas. Competit & in eos, qui de re quantumuis
friuola rixam mouent seq; læsos queruntur, & offensos simulant, ne quid dent. Id quod nu
per cuidam accidit apud Britannos, medico, mihi ut patria communi, ita & amicitia con
iunctissimo. Libet enim obiter hanc fabulam inferere. Ciuem quendam Londoniensem,
uirum egregie nummatum, & habitum adprime probum, arte curaq; sua liberarat, non si
ne suo ipsius periculo. Nam is pestilentissima febre tenebatur. Et, ut fit in periculis, medi
co montes aureos fuerat pollicitus, si non grauaretur sibi, in tanto uitæ discrimine, dexter
adesse, obtestatus & amicitiam, quæ illi cum eo intercedebat. Quid multis persuasit & iu
ueni, & Germano. Adfuit, Nihil non fecit. Reuixit ille. Vbi uerecunde de pecuniā medi
cus admonuisset, elusit nugator, negans de mercede quicquā addubitandum, cæterum ar
cæ nummarie clauem penes uxorem esse. Et nosti, inquit, mulierum ingenium. Nolo sen
tiat tantam pecuniæ summā à me datam. Deinde post dies aliquot hominem obuium for
te factum, iam nitidum, & nulla morbi uestigia præ se ferentem, appellauit & nondum da
tæ mercedis admonuit. Ille constanter asseuerare pecuniā suo iussu ab uxore numeratam
esse. Medicus negare factum. Hic uide quam ansam bonus ille uir arripuerit. cum for
te medicus eū Latine numero singulari appellasset, ibi uelut atrocilacessitus iniuria. Vah
inquit, homo Germanus tuissas Anglum, moxq; uelut impos animi, præ iracundia caput
mouens, diraq; minitans, sub duxit sese. Atq; ad eum modum honestus ille ciuis elusit, di
gnus profecto quæ sua pestis repetat. Risimus quidem fabulam, nec tamē sine dolore, pro
pter indigne frustratū amicum, nec sine tam insignis ingratitude admiratione. Referūt
gratiā leones in periculis adiuti. Meminerunt officij dracones, homo homini, amicus ami
co sic merito, pro mercede, quæ nulla satis digna rependi poterat, ludibrium reponit. Atq;
hæc in facti detestationem diximus, nō gentis odium. Nec enim par est, ex hoc uno nebu
lone Britannos omnes æstimari. Refertur adagium inter Græca epigrammata,

φασὶ πηδομικαίς, καὶ μὴς δάκνοι ἀνδρα πονηροῦ. id est,
Vulgo aiunt, uel murem etiam mordere scelestum.
At is quisquis est, nam incertus autor, inuertit prouerbium, dicens bonos uiros uel à mu
re morderi, malis ne draconem quidem audere dentes admoliri, hoc est, infontibus pafsim

noceri, propterea quod ij impune laedi posse uideantur, utpote non relaturi iniuriam. Vel capra mordeat nocentem. XCVII

Καὶ ἄν' ἀέκην ἀνδρῶν πονηρόν. id est, Mordebit uel capra nocentem.

Ita reperitur in collectaneis Diogeniani. Sensus nihil discrepat à proximo. Nam capra minime alioqui mordax est, nisi quod improbè omnia sunt infesta. Suidas indicat orthographiam: cum enim ad corpus refertur, hoc est, cum significat hominem afflictum ac miserum, uult primam acui, πονηρός, unde & πονηρὸς ἔχθρη, dicuntur, quibus res sunt aduersæ; & Aristophanes in Pluto,

Πονηρὸς γ' ἔστις ἡμῖν ξυμμάχος. id est, Auxilia nobis misera sanè prædicas.

Cum ad animum, ultimā acui, πονηρός, id est, improbus, & πονηρὸς improbe. Nam cum dicimus πονηρὸν νόμον, καὶ πονηρὸν ὄψωρ, quod hominis est, ad rem inaniam transferimus, quemadmodum frigus sceleratum, & fallaces diuitias dicimus.

Si asinus canem mordeat, Litem mouebit, si uel alinus canem momorderit. XCVIII
Celebratur Græcis & hic senarius prouerbialis, id est, Litem mouebit, si uel alinus mordeat canem.

Quadrabit in eos, qui de re quantumuis exigua litem suscitant. Natum uidetur ab euentu quopiam. Extat autem apud Iureconsultos actio ex lege, si quadrupes damnum dederit. Refertur à Zenodoto & Suida, quanquam apud utrumq; scriptū est, μακροῖς pro μικροῖς, quorum hoc mihi uidetur sensus exposcere.

Litem parit lis, noxa item noxam parit. XCIX
Δίκη δὴ κλυτὰ τε, καὶ βλάβη βλάβη. id est, Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Senarius in rixofos & litium auidos dici solitus, quibus lis ex lite, alia ex alia nascitur: negotium feritur ex negotio, iniuria propagat iniuriam. Extat apud Suidam.

Bonus dux bonum reddit comitem. C
Ὁ καλὸς ἄγων, ἐμποιεῖ τὸ καλὸς ἐπειθεῖ, id est, Qui bonum ducem prestat, is bonum reddit comitem. In principe sitū est, ut sit bene morata ciuitas, si modo ipse bonus sit imperator. In episcopo positum, ut piam efficiat plebem, si tamen ipse piam & integram agat uitam. Prudens & incorruptus magistratus, & probos & integros reddit ciues. Bonus paterfamilias domum efficit bene institutam. Doctus ac diligens præceptor eruditum reddit discipulum. Frugi maritus uxorem in suos trahit mores. Vnde quisquis præfectus est negotio debet in primis operam dare, ut ipse suo fungatur officio, prius quam ab alijs officium exigat. At nunc uideas nonnullos principes, qui legum obseruationem exigant à populo, cum ipsi uiuant prorsus ἀνόμως, uelut omnibus soluti legibus: à magistratibus & officiali integritatem requirant, cū ipsi palam uendant, aut ad gratiam mandent officia. Nonnullos uideas episcopos, qui à grege suo religionem & pietatem exigant, cum ipsi procul absint ab omni pietate. Sumpra est metaphora à militia, in qua ferè qualiscunq; fuerit dux, eiusmodi solet esse miles. Refertur in Græcorum collectaneis, sed ἀδελφῶν. Extat autem apud Plutarchum autorem minime uulgarem in tita Lycurgi, ἀλλ' ἢ περὶ ἀρχαίας μάχης καὶ ἀφ' ἧς ἄρχοντες, ἐμποιεῖ γὰρ ὁ καλὸς ἄγων, τὸ καλὸς ἐπειθεῖ, id est, ut populus dicto sit audies, hoc dicit à principe. Nam qui bonum præbet ducem, is facit, ut alij bene sequantur.

Amyclas perdidit silentium.

As ἀμύκλας ἀπέλωσεν ἡ σιγή, id est, Amyclas perdidit silentium. Quibusdam eruditis, in quibus est auctor operis haud quaquam aspernandi, quod in scribitur Coptæ cornu, placet hoc ad prouerbiorum ordinem pertinere, neq; nos ab illorum sententia magnopere dissidemus. Consentaneum enim est, rem uulgari ioco fuisse iactatam. Innuit autē adagium Vergilius Aeneidos libro decimo, cum ait, Fuluumq; Camertem,

Magnanimo

Magnanimo Volscente satum, ditissimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnauit Amyclis. Videlicet epitheto notum eius euentū indicās. Eum Senarium interpres enarrat hūc in modum. Cum apud Amycleos subinde nunciaretur hostium aduentus, idq; falso, & ob eam rem ciuitas frequenter inani terrore quassaretur, lata lege cautū est, ne quis unquam hostis nunciaret aduentum. Atqui post euenit, ut uere iam aduenirent hostes. Quod cum nemo nunciaret, propter legis interdictionem, ciuitas de improuiso capta est. Qui casus, ut apparet, populari ioco dedit occasionem ut dicerent Amyclas silentio perijisse, si cui sua taciturnitas fuisset inconamodo. Citat idem Lucillium: Mihi necesse est loqui. Nam scio Amyclas tacendo perijisse. Accipiendæ sunt autem hoc loco Amyclæ, non ut sit una e centum illis urbibus Laconicæ, quam Lacedæmonis filius condidit: sed oppidum quoddam situm inter Caietam & Terracinam, conditum ab ijs Laconibus, qui comites Castoris & Pollucis fuerunt, eiq; nomen indidere, quo Laconicas illas Amyclas referret. Seruius exi stimat Laconas Pythagoricæ disciplinæ fuisse sequaces. Quoniam autem interdixisse creditus est Pythagoras περιφρασίαν, hoc commento, quod diceret humanas animas in animantium corpora demigrare, & ob eā rem prohibuisse ne quod animal occideretur, quemadmodum attestatur & Iuuenalis: A cunctis animalibus abstinuit qui, Tanquā homine: nefas esse ducebant serpentes, qui ex uicinis paludibus nascebantur, occidere. Quorū tanta increuit multitudo, ut ciuitatem eam deleuerint, teste etiā Plinio. Potest igitur & hinc ortum uideri uulgare dictum, Amyclas silentio perijisse, quod Pythagorici dogmatis obseruatio perniciem illis attulerit, quorum primum est, ἔχμιθια, id est, silentium, quod in quinqueenniū indicebat ijs, qui suæ Philosophiæ uellent initiari, sicuti declarat Aulus Gellius. Porro quod ait Seruius, Lacones Pythagoricæ fuisse factionis, nō recordor apud alium autorem legisse me, nisi quod Plutarchus in Symposiacis tradit, Tyrrenos huius philosophi decretis usq; adeo fuisse addictos, ut etiam ea quæ ille symbolis illis præcepit, ridicula superstitione soliti sint obseruare. Aut igitur ex his erāt Amyclei, aut eiusdem instituti sectatores. Meminit de Amyclarum silentio Silius Italicus: Quasq; euertere silentia Amyclæ.

Meminit & Catullus, nisi fallit inscriptio carminis de Vere, quod nuper nobis Aldus Manutius noster exhibuit, in antiquissima quadam Gallicæ bibliotheca repertum: Sic Amyclas dum tacebant perdidit silentium.

Prouerbiū ad uarios usus accommodare licebit, ueluti si ubi quis pecuniā creditā perdidisset, quod non appellasset debitorem, aut iure præscriptionis, ut uocant, excidisset a possessione, Amyclarum silentium appelleret: aut si quis audacius agens causam suam, iussusq; tacere, respondeat, τὰς ἀμύκλας ἡ σιγή ἀπέλωσεν. Hoc inutile silentium Græci uocant ἀνωσιάν, atq; huic diuersum uitiū ἀδελείαν. De utroq; extant Plutarchi præcepta.

Timidior es prospiciente.

II
Δειλότῳ εἰ τὸ κινδύνησον, id est, Formidolosior es eo qui prospectat. Dicitur in hominem supra modum pavidum. Id ortum aiunt ex huiusmodi fabula. Quidam natura timidus, audita Herculis fama abdiderat se præ metu in specum quandam: deinde cum aliquid quando prospectaret, & Herculem forte fortuna prætereuntem uidisset, immodico metu exanimatus est, ac protinus dirigit in saxum uersus, quod adhuc uisitur specie uiri, uelut à specu prospicientis. Vnde τὸν κινδύνησον, saxum illud uocant. Suidas auctor. Meminit & Zenodorus, quemadmodum & mox sequentis.

Timidior Pisandro.

III
Δειλότῳ πεισάνδρῳ, id est, Timidior Pisandro. Dicebatur olim & hoc in immodice formidolosos. Aiunt autem Pisandrum fuisse quempiam prodigiosa timiditate, adeo ut anxius esset, ne suam ipsius animā alicubi uideret, quæ se uiuum reliquisset. Idem uidetur esse cum illo Ciceronis, Vmbram suam metuere.

Diomedea necessitas.

IIII
Διομήδεια ἀνάγκη, id est, Diomedea necessitas. De ijs, qui ui adacti, non sponte quid faciunt. Vsurpatur à Platone lib. de Republica sexto. Διομήδεια ἀνάγκη ποιῆσαι ὅτι πάντα ἢ ἀνὸς ἐπιπαινώσι, id est, Diomedea, ut dicitur, necessitas est facere omnia quæcūq; isti probantur. Quidam originem adagij referunt ad Thracium illum Diomedem, qui so-

B 3 litus

litus fertur hospites suos compellere, ut cum filiabus suis deformissimis rem haberet: quo facto, eosdem interimebat. Vnde fabula spargit, Diomedis equas homines pabuli vice estare solitas, uidelicet filias a uiris agitata, equas appellans. Et sane in hunc sensum interpretatur Aristophanis enarrator in Concionatricibus, ubi uersus hic habetur:

Καὶ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν μῆστ, δουμὸν δαίτυ.

Quærit adolescens, num qua sit necessitas sibi sectari anum. Respōdit illa esse, & quidem Diomedeam. Alij referunt ad Diomedem ducem Græcorum, huiusmodi cōmentum adferentes: cum Diomedes & Vlysses cōmuni opera sublato Palladio, rediret noctu, Vlysses quo facti gloriam in se unum transferret, destinabat occidere Diomedem præcedentem, ac Palladium secum portante. Itaq; cum ensem in caput illius a tergo uibrasset, Diomedes, animaduersa ad lumen lunæ gladij umbra, subtraxit se plagæ, correptumq; Vlysses, uinctis manibus præcedere compulit, gladio lato subinde cædens illius tergum. Hinc Diomedea necessitas. Huiusmodi ferè Suidas ac Zenodotus.

Ad pristina præsepia.

V *Ἐὶς ἀρχαίας φάτνας*, id est, Ad pristina præsepia. In eos dicebatur, qui è uita quapiam laetiore excusci, ad pristinā tenuitatem rediguntur. Aut contra de ijs, qui restituntur in pristinam fortunam unde exciderant: aut qui ad solitum contubernium sese recipiunt. Translatum ab animantibus, quibus nota familiariaq; præsepia gratissima solent esse. Vsurpauit & Plautus in Curculione, Tormæto nō retineri potuit ferreo, quin reciperet se huc elum ad præsepium suam.

Alia uita, alia diæta.

VI *Ἄλλο βίον, ἄλλο δὴαται*, id est, Alia uita, alia uiuendi ratio. In eos quadrabit, qui commutata in melius fortuna pariter & uitæ rationē moresq; cōmutant. Translatū ab ijs, qui laetius incipiunt uiuere, ubi res laetior obtigit. Huc allusit Aristophanes in Pluto, cum ait,

Ἐπιπέτε πλουτῶν, ἐν ἑδ' ἠδέτου φακῆς, πρὸ τοῦ δ' ἑσπὸν πρὸς πρὸς ἀπὸν πε κατ' ἠδίστην. id est,

Diues factus Dein diuitem factum, nihil iam lens iuuat.

fasti, lentem At pauper antehac deuorabat quælibet.

De iuvene iam anum amicam fastidiente, postea quàm desisset egere. Allusit huc Horat. Non eadem est ætas, non mens.

Per medium anulum traharis oportet

Per anulum trahi

VII *Διὰ δακτυλῆς δ' εἰς ἐλευθερίαν*, id est, Per anulū trahendus es. In eum quadrabit, qui sit uehemēter extenuato graciliq; corpore, seu morbo, seu cura, seu studio, seu qua aliare. Aristophanes in Pluto,

Διὰ δακτυλῆς μὲν ἐν ἡμεῖς, καὶ δὴλευθέρως. id est,

Itaq; profecto per anulum me traxeris.

Verba sunt anus uolentis se uideri usq; adeo maceratā atq; exhaustam dolore, ut per anulum trahi posset. Equidem opinor adagium esse sumptum a lusu, quo ouum aceto maceratum per anulum trahitur. Cuius rei meminit Plinius lib. x. cap. 16. Magicum erat, aliquid per anulum trahere. Nam cerebrum capræ per anulum aureum traiectum, prius quàm lac daretur infantibus, instillabatur contra cōmitiales, cæterosq; infantium morbos, ueluti testatur idem libro uigesimo octauo, capite decimo.

Anus bacchatur.

VIII *Ἐρῶς βακχάδεια*, id est, Anus bacchatur. In eos dici solitum, qui præter ætatem indecore lasciuunt. Nam Bacchanalium licentia iuueniculis utcumq; permittitur, aniculis certe foedissima est. Quandoquidem infantæ species est, aut uetulam amare, aut potare, aut choros ducere, aut reliquis puellaribus lusibus indulgere.

Anus hircissans.

IX *Ἐρῶς κατ' ἄλλο*, id est, Anus hircissans. De anu adhuc intempestiua libidine prurienti, & ut ait Plautus, catulliente. Aristophanes in Pluto, *Ἄλλ' ἠπίσκη*

Ἐρῶς κατ' ἄλλο τὰ φάσκα κατ' ἠδίστην. id est,

Verum nouerat

Anus caprissantis uorare uatica.

De iuvene, cui anus libidinosa omnia suppeditabat, quo uicissim ab illo uoluptatem auferret

ferret. Nota est hircorum libido, odorq; qui & subantes consequitur.

Flere ad noueræ tumulum.

X Ad noueræ tum. flere

Ἐρῶς τὸν μνηστῆρα τὰ φάσκα δακρυῖται, id est, Ad noueræ tumulum lachrymari, est simulare gestu dolorem cum re gaudeas. Neq; enim consentaneum est, priuignū moleste ferre noueræ mortem, nihil secius tamen officij causa nonnunquam ad tumulum illachrymat, quod idem de diuitis hæredibus non inconcinne dicitur, in quos extat Publitanus ille mimus, cum primis elegans.

Hæredis fletus, sub persona risus est.

Celerius elephantari pariunt.

XI Elephantari celerius pariunt

Sunt quibus hoc quoq; inter adagia uidetur adnumerandum, quod scriptum est apud Plinium Secundum in præfatione historiarum mundi: Nam de grammaticis, inquit, semper expectaui parturiri aduersus libellos meos, quos de grammatica ædidi: & subinde abortus fecere iam decem annis, cum celerius etiam elephantari pariunt. Hactenus Plinius. Itaq; cum stationem immodicam, & quorundam nimis lenta molimina, his uerbis licebit significare. Porro de elephantorum partu Plautus in Stichō: Audiui sæpe hoc uulgo dici, solere elephantum grauidam perpetuos decem esse annos. Huic astipulatur Plinius li. 8. Decem annis gestare in utero uulgus existimat. Etiam si Aristoteles biennio parere putat, nec sapius quàm semel singulos gignere. Theophrastus refert, arborem quendam Indicam non ferre ante centum annos. Latinis parturire dicuntur, qui molliuntur, animoq; desinant aliquid. Proinde licebit adagium etiam in hanc uertere formam. Quando tandem paries, obsecro, quod tot iam annos parturis, ut nec elephantari diutius?

A mortuo tributum exigere.

XII

Ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν, id est, A mortuo tributum exigere, dicebantur, qui per fas nefasq; diuitias undecumq; congerunt. Citat Aristoteles libro Rhetoricorum secundo, καὶ ἐπὶ νεκρῶ φέρει, id est, Vel à defuncto uectigal aufert, ostendens dici solitū in eos, qui turpiter undecumq; lucrum aucuparentur è rebus minutis ac sordidis, ueluti Vespasianus è lotio: aut è turpibus, uelut è lenocinio, quæstusq; corporis; aut cū à quibus libet extorquetur, ab amicis, à tenuibus, à mendicis, postremo uel à mortuis. Probro datū est Romanis principibus quod suffolis Corinthiorum monumentis, æra Corinthia sustulerūt, ipso etiam uocabulo rei turpitudinē exprobrante. Nam ad eum sublata modū, νεκρολογεῖν dicta sunt. Attici φοροῦ uocant emolumentum, siue uectigal, quod ex re quapiam fertur, etiam pecunia rum. Qui prædas huiusmodi colligunt, φορολογεῖν appellant, inuisum omnibus hominum genus, & optimo iure inuisum. Deducum est autem φοροῦ à uerbo φέρειν, quod est ferre, à quo Latinis quoq; dictum foenus, qua uoce ueteres non utebantur, nisi de prouentu terræ, quæ uelut gratissima debitoris, pro singulis granis aliquoties centena reddidit. Siqui dem præter naturam est, quemadmodum in Politicis scripsit Aristoteles, ut pecunia pecuniam pariat. At hodie res adeo recepta est apud Christianos, ut contemptis agricolis, quonon aliud hominum genus, uel innocentius, uel magis necessarium reipublicæ, foenerator res propemodum inter ecclesiæ columina habeantur, cum usuram prisca quoq; mortales illi damnarint, ethnicorum etiam leges moderentur & coercent, Hebræorum prorsus interdicit, sanctorū pontificum decreta detestentur, ac modis omnibus insectentur. Non quod peculiariter insensus sim foeneratoribus, quorum artem uideo probe defendi posse, nisi patrum auctoritas olim eam damnasset. Præsertim si respicias ad horum temporū mores, citius foeneratorem probarim, quàm sordidum hoc negociatorum genus, qui technis, mendacijs, imposturis, fucis, undecumq; uenantur lucellū, hic coementes, ut ibi pluris duplo uendant, aut monopolijs expilantes miseram plebem, & tamen hos nihil aliud agentes in uita, penè solos honestos ducimus. Opinor hoc prouerbium, aut idem, aut certe uehementer cognatum esse illi, quod alibi retulimus:

Διτὰ γὰρ καὶ τὸν αὐτὸν ἀπὸν τὰς ἀλλοτρίων. id est,

Ipsis farinas poscit à statutis quoq;

Per iocum enim pro uectigali farinas posuit, quod ad cibū referantur omnia, & defunctis signa ponebantur, memoriæ causa. Proinde qui uectigal hinc quoq; corradit, is à mortuis extorquere uidetur. Apud ueteres autem magna fuit sepulture religio, & sepulchrorum immunitas.

A statutis tri. e

~~Μενέλαος & ομοιοκαταληκτικόν~~ id est, ~~Μενέλαος & ομοιοκαταληκτικόν~~
 Cacaui, dixi pro cecidi, in cista comediae Phormionis. Cotophomus apud Athe-
 naum lib. 12. de Nino rege praedixit, ~~ομοιοκαταληκτικόν~~ ex monte fecit mare, ait: ~~ομοιοκαταληκτικόν~~
 ομοιοκαταληκτικόν, id est, mare possidens auri. Paulo diuerfius dixit Salustius in Catilinario, Maria

Mare aureum

montesq; polliceri coepit. Ad eundem modum Persius,
 Magnos promittere montes.
 Vt hyperbole magnitudinis sit non in aureis, sed simpliciter in ipsis montibus.

Ambabus manibus haurire.

XVI

Αντλήμ ἀμφοτέρωσ, id est, Haurire ambabus, subaudi, manibus. De ijs dici consuevit,
 qui summo conatu quippiam agunt. Itidem Aristophanes in Equitibus,
 Καμφοίμ χερσίμ μυστιλάται τῶν δημοσίων, id est,

Utraq; manu bona dispergens publica fugit.

Huic confine est illud Homericum ex Iliados η.

οἶδ' ἰδὲ δεξιᾷ, οἶδ' ἐπ' ἀριστερᾷ νομισσᾷ βῶν.

id est,

Novi equidem clypeum dextra, laeva q; mouere.

Inuenitur & illud ἀμφοῖν δωρῶν, id est, Ambabus manibus largiens, id est, affatim &
 prodige, aut etiam perbenigne. Plato in Sophista, καὶ τὸ λεγόμενον ἢ τῆ ἐπιπέδῃ ληψίῃ, ἀπὸ
 ἀμφοῖν χερῶν, id est, Et quod dici solet, nequaquam altera prendendum manu, quin magis am-
 babus. Nonnihil ab hac forma recedere uidetur, quod scriptum est apud Aristidem in Ci-
 mone, qui citat hunc locum ex hymno poetae cuiuspiam, μέγα δ' ἔσθον ἀσία ἐπ' αὐτῶν πῆ
 γείσ' ἀμφοτέρωσ χερσί, κρέττ' πολέμωσ, id est, Grauiter autem genuit Asia, ab illis percussa

ambabus manibus, robore belli. Vicinius illud quod est apud eundem in oratione Pana-
 thenaica, ἢ ἀμφοτέρωσ τῆ χειρὶ πῆλω, ἄγων εὖ με χερὶ ἀπικνῆσ ἔλλωσ ὁμῶσ ἢ βαρβάρωσ, id est,

Utraq; manu

adesse

At ille utraq; aderat manu, ducens usq; ad Atticam Graecos simul ac barbaros. Quamquam
 hoc loco potest etiam citra figuram dictum accipi, ut intelligamus uel de terrestribus pari-
 ter ac maritimis copijs, uel de barbaris ac Graecis. Quandoquidem & militum manum di-
 cimus, ut apud Vergilium,

Iuuenum manus emicat ardens.

De plena manu dictum est aliàs, quod Graeci dicunt ἀμπνία χεῖρ, quasi dicas, diuite ma-
 nu, unde & Cererem ἀμπνιῶν cognominant, quemadmodum nos almam, quod affatim
 alat, & ἀμπνιῶν ἕδωρ, quod copiose nutriat.

Vno ore.

XVII

Vno ore, pro summo consensu, passim apud autores obuium est. Terentius, Vno ore
 omnes omnia bona dicere. M. Tullius in sermone De amicitia, Vna est enim amicitia in
 rebus humanis, de cuius utilitate omnes uno ore cōsentiant. Seneca Epistolarum lib. 11.
 epistola 80. In tanta iudiciorum diuersitate, referendam bene merentibus gratiam, omnes
 uno tibi, quod aiunt, ore affirmabunt. Aristophanes in Equitibus,

οἱ δὲ ἕξ ἑνὸσ στόματ' ἀπάντες ἀνέκραγον.

id est,

Ore uniuersi clamitant uno simul.

Vna uoce

Plato lib. De legibus primo, μιᾷ δὲ φωνῇ, ἢ ἕξ ἑνὸσ στόματ' ἀπάντες συμφωνεῖν, id est, Vna
 uoce, & ex eodem ore omnes concinere. Idem lib. De Repub. secundo, πάντες γὰρ ἕξ ἑνὸσ
 στόματ' ὁμῶσιν, ὅσ καλὸν μὲν ἢ σωφροσύνη τε ἢ δικαιοσύνη, id est, Omnes enim uno ore
 praedicant, quod honesta res sit & modestia & iustitia.

Aquilam noctuae comparas.

XVIII

Αὐτὸν γλαυκὴ συγκρίνεισ, id est, Aquilam noctuae comparas. Martialis in Sczonte,
 Aquilasq; similes facere noctuis quaeris.

Aquila uisus acerrimi, adeo, ut ἀσμερδαμυκτῶσ, id est, non conuictus aduersus solem in-
 tueatur. Et sunt qui tradant hanc auē hoc experimento probare, degeneres ne sint pulli,
 an genuini. Contra noctua, solis lumen modis omnibus refugit. Pindarus quodam loco
 graculos cum aquila confert.

Congregare cum leonibus uulpes.

XIX

Leonibus uul-

pes iungere

Congregare cum leonibus uulpes, est res impares dissimilesq; permiscere. Martialis,
 Quid congregare cum leonibus uulpes?

Vulpes

Vulpes dolis nititur, leo uiribus fidit. Quamquam utrunq; coniunxit Pindarus, indicans
 uirum fortem leonē oportere praestare in exhauriendis certaminum laboribus, uulpem in
 consilijs. Sic enim in Isthmij scribit, Τόλμα γὰρ εἰσὶνὸσ θυμὸν εὐεβρεμετῶν θηρῶν λεόντων ἢ
 πόνω, μῆτιν δ' ἀλώπηξ, id est, Animo similis frementibus leonibus in ferendis laboribus,
 consilio uero uulpes.

Aquila in nubibus.

XX

Αετὸσ ὃν νεφέλαισ, id est, Aquila in nubibus, pleriq; interpretantur de re magna quidem
 illa, sed quam non facile assequaris: alij de ijs, qui longe reliquis praecellunt. Aristophanes
 in Equitibus, ὁ πῶρ ἕδωμαι

id est,

Gaudeo istoc nomine,

Quod aquila siam in nubibus uidelicet.

Verba sunt populi Atheniensis, promittentis sibi futurum, ut orbi uniuerso imperet. Et
 paulo inferius in eadem comedia, tanquam oraculum pronunciatum,

Αετὸσ ὡσ γίγνη, καὶ πάρος γῆσ βασιλεύεισ.

id est,

Quippe aquila es terraeq; omnem dominaris in orbem.

Dicuntur & haec de populo Atheniensi, nisi forte placet allusio, ad spes huius principatus
 inanes. Rursum in auibus, αετὸσ ὃν νεφέλαισ γρήσσει, id est, Aquila in nubibus fies. Inter
 pres admonet alludere poetam ad oraculum, quondam Atheniensibus redditū, quo praed-
 dicabatur futurū, ut Atheniensis tantum interuallo reliquas urbes superarent, quanto aq-
 uila in nubibus reliquis auibus esset sublimior. Pindarus item in Nemeis, quem locum mo-
 do attigimus, se uocat aquilam, Bacchylidem aemulum graculum, uidelicet quod illum in
 menso uinceret interuallo,

Αετὸσ ὠκνὸσ ὃν πετανοῖσ

ὅσ ἔλαβον ἀντὶ τῆσ κλοῆσ με πεμαίνοντο

δαφινῶν ἄγρον ποσῖ,

κρηγῆται δὲ κολοῖσ πεπνῆσ νέμοντο.

Quorum carminum haec est sententia: Aquila pernix inter uolucres, quae repente aduo-
 lans eminus, corripuit cruentam praedam: Loquaces autem graculi humi pascuntur.

Volantia sectari.

XXI

Huic affine est, quod usurpat Aristoteles tertio τῶ μετὰ τὰ φυσικὰ libro, τὰ πετώμενα
 διόκησ id est, Volantia sectari, loquitur autem de uehementer obscuris, & quae difficilli-
 mum sit peruestigare. Cui non dissimile est illud,
 Est aliquid quod tendis, & in quod dirigit arcum?

An passim coruos sequeris, testaq; lutoq;?

Pessim cor-

De ijs, qui nullum certum uitae scopum sibi proponunt, sed ex tempore uiuunt, ad quam-
 uis occasionem mutabiles.

Ibyci grues.

XXII

Αἰ ἰβύκισ γράνωσ, id est, Ibyci grues. Graecis in prouerbum abierunt, quod dici consue-
 uit, quotiens sceleribus nouo quodam & improviso casu proditis, sceleris poenas dant ijs,
 quos laeserunt. Id ex huiusmodi quodam euentu natum memorant. Ibycus poeta quidam,
 cum in latrones incidisset iam occidendus, grues forte superuolantes obtestatus est. Ali-
 quanto post tempore, cum iisdem latrones in foro sederent, rursusq; grues superuolarent,
 per iocum inter se susurrabant in aurem, Αἰ ἰβύκισ ἑκδησοὶ πάρεσιν, id est, Adsunt Ibyci ul-
 tores: eum sermonē assidentes in suspicionem rapuerunt, maxime desiderato iam pridem
 Ibyco. Rogati quid nam sibi uellet ea oratio, haesitauerat atq; inconstanter responderūt, sub
 iectū tormentis facinus confessi sunt. Atq; ita uelut gruuum indicio poenas Ibyco dederūt,
 ac potius suo ipsorum indicio, ut dicitur, perierunt. Huiusmodi ferme Plutarchus in com-
 mentario De futuri loquacitate. Meminit huius adagij Ausonius in monosyllabis:

Ibycus ut perijt, uindex fuit altiuolans grus.

Extat super hac re Graeci epigramma, titulo Antipatri, quod nō grauabimur adscribere.

Ἰβύκι ληίστᾷ σὲ κατέκτανον, ἐκ ποτὲ νόσῃσ

βάντες ὀρημαίλω ἀσιβομνίονα,

φολλᾷ ὑπὸ βῶσ μῆλον γράνωσ νεφῶσ, ἀπὸ ἰβύκῃσ

Niōrtyrbe

Μάρτυρες, ἀλλοτρὸν ὀλομὸν θάνατον.
 Οὐδὲ μάλιστα ἀχρῆς, ἢ δὲ ποικίλης ἐρευνῆς
 Τῶνδὲ δὲ ἀλαχρῆς πῶς οὐδὲ σέο φόνου
 Σισυφίω ἤστὶ γαῖαν, ἢ Ὀλομὸν θάνατον
 Ληϊστῶν, πῶς βεῶν ἢ πωφὸν θάνατον
 Οὐδὲ γὰρ ὁ πῶς πῶς οὐδὲ κτανὸν ἀγρίδῳ ἀοιδῶν
 Οἷμα μελαμπέπων ἐκφυγῆν ὀλομὸν θάνατον.

Vertissem & hos uersus meo more, ni commodum Petrus Aegidius Antuerpiensis, ha-
 spes meus, imò Pylades meus, & si quid hoc quoq; usquam est amicus, iam Latinos fecis-
 set, ac mea quidem sententia feliciter. Eos adscribam, simul & hoc laboris haud illibenter
 effugiens, & incomparabilis amici mentionem cupide arripiens.

Quondam ad desertum uenientes Ibyce Iittus,

Vitam praedones eripuerunt tibi,
 Sape gruum nubem imploranti, quae tibi testes
 Aduenere necis quum morerere tuae.

Attamen haud frustra, siquidem clangore uolucrum

Sisyphio caedem est Eumenis ulta solo.

Latronum genus heu cupidum lucri atq; rapinae,

Cur uos nequaquam teruit ira deum?

Quando nec Aegisthus, uatem qui occiderat olim,

Atraram occursum fugerat Eumenidum.

Meminit huius poetae Marcus Tullius lib. Tusculanarum quaestionum quarto, cuius poe-
 ma maxime lasciuum fuisse testatur.

Veriora ijs, quae apud Sagram acciderunt. X XIII

Ἀληθῆς ὁρᾶ τῶν ὀλομῶν, id est, Veriora ijs, quae apud Sagram acciderunt. Dicitur olim
 in incredulos, quicquid non nisi magno malo docti credunt. Refertur à Strabone lib. Geogra-
 phiae sexto, Post Locros, inquit, Sagra fluvius labitur, in cuius ripa Castoris & Pollucis
 arae sitae sunt, ad quas decem Locrorum milia, una cum Rheginis, aduersus Crotoniatis
 numero centies ac tricies mille, Marte collato uictoriam reportarunt. Ex quo euentu na-
 tum est in incredulos adagium, Ἀληθῆς ὁρᾶ τῶν ὀλομῶν, id est, Veriora ijs, quae apud Sa-
 gram acciderunt. Addidere plerique, quo die certamen initum est, ijs qui in Olympijs erant,
 eum belli euentum nunciatum fuisse: tanta celeritate nunciatae pugnae ueritas comperita
 est. Meminit huius pugnae Iustinus lib. 20. tametsi de numero occisorum à Strabone dis-
 sentit. Meminit & Eustathius in Boeotiam Homeri, additque dici solitum de rebus, uerissimis
 quidem illis, at non creditis, Postremo meminit & M. Tullius De natura deorum ij. Nam

Quae apud Sa-
 gram de Sagra, inquit, Graecorum etiam est uulgare prouerbium, qui quae affirmant, certiora es-
 se dicunt, quam illa quae apud Sagram.

Rudem accipere. Rude donare. X XIII

Rudē accipere, pro dimitti à munere. Rude donare, pro dimittere, crebriter apud ido-
 neos autores obuia sunt. Inde ducta metaphora, quod antiquitus gladiatores, quibus per-
 missum erat à gladiatorio munere cessare, rude donati dicebantur. Ea cessatio dabatur uit-
 ga, quam rudem appellabant, unde hoc modo dimissi, rudiarum uocantur. Proinde quicumque
 à munere quouis in ocium restituuntur, uel ob aetatem, uel ob imbecillitatem, rudem acce-
 pisse dicuntur. Horatius in prima epistola,
 Spectatum satis & donatum iam rude, quæris
 Mœcenas, iterum me antiquo includere ludo. Item Iuuenalis,
 Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt Consilia. Ouidius,
 Sic igitur tarda uires adimente senecta,

Me quoque donari iam rude tempus erat.
 M. Tullius Philippicarum secundo, Tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti? Le-
 pidior erit metaphora, si longe traducatur: ueluti si quis adhortetur quempiam, ut à stu-
 diorum laboribus absteineat, sibi que rudem impartiat: aut qui uitam aulicam reliquerit, cum
 Candidati aulicæ uitæ rudiarum appellemus. Huic ferme contrarium uidetur, quod ait Fabius, ac-
 eloquentiae tæ eloquentiae candidatus: quanquam equidem hoc loco legendum arbitror, auitæ; pro
 acuitæ

acutæ: & bonarum literarum candidatus. Nam candidati proprie dicuntur, qui magistra-
 tum ambiunt. Quod si transferatur aliò, transibit in prouerbij speciem.

Mali corui malum ouum. X X V

κακὸν κόρακον καὶ τὸν ὄον, id est, Mali corui malum ouum. Apte usurpabitur, quoties à
 malo præceptore discipulus malus proficitur: ex improbo patre filius improbus: ex pa-
 tris illaudata uir illaudatus: denique facinus sceleratum ab homine scelerato. Metaphoram
 alij referunt ad naturam animatis, quæ nec ipsa est idonea cibis humanis, nec ouum parit ad
 quicquam utile. Sunt qui dicant fieri, ut coruorum pulli parentes ipsos deuorent, si forte
 non pascant illos ad satietatem, & hinc ductum adagium, alij malunt ad huiusmodi fabu-
 lam referre: Corax quidam primus Syracusis, post mortem Hieronis, instituit artem rhe-
 toricam mercede profiteri. Cum hoc adolescens quidam Tisias hac lege pactus est, ut tum
 demum mercedem persolueret, ubi iam artem perdidicisset. Dein ubi iam arte cognita, præ-
 mium reddere cunctaretur, Corax in ius discipulum uocat. Ibi iuuenis huiusmodi dilem-
 ma proponit. Percontanti quis esset artis finis, ubi Corax respondisset, persuadere dicen-
 do, Age, inquit, si persuado iudicibus, me nihil debere, non reddam, quia uici causam: sin
 minus persuado, non reddam, qui non perdidici artem. At Corax Tisias dilemma tan-
 quam uiciosum & ἀνίσχυρον, in discipulum retorfit ad hunc modum, Imò, inquit, si persua-
 des, dabis, quia tenes artem, & debes ex pacto: sin minus, dabis, quia sententijs iudicum
 damnatus. Quod cõmentum tam uasum, tamq; callidum ubi iudices audissent, admirati
 uersutum adolescentis, succlamarunt, κακὸν κόρακον καὶ τὸν ὄον. Sunt qui narrent hoc succla-
 matum à corona circumstantium, cū alter alteri litem intenderet. Huiusmodi ferme legum-
 tur in Prolegomenis in Hermogenis rhetoricam. Ex hac fabula, ni fallor, efficia est ea, quæ
 narrat A. Gellius in noctibus Atticis libro quinto, capite decimo, de Protagora sophista,
 & huius discipulo Euathlo: quæ tametsi longiuscula est, & in promptu sita, tamē quod o-
 mniū lepidissima uideatur, non pigebit adscribere. Gellius igitur ostenso uicioso dilemma-
 te, quod Antistrophon uocat, propterea quod totidem uerbis possit in aduersarium retor-
 queri: Quale est, inquit, prouulgatum illud, quo Protagoram sophistarum acerrimum usum
 esse ferunt aduersus Euathlum discipulum suum. Lis namque inter eos, & cõtrouersia super
 pacta mercede hæc fuit. Euathlus adolescens diues, eloquentiæ discenda, causarumq; oran-
 di cupiens fuit, is in discipulum Protagoræ sese dedit, daturumq; promissit mercedem, gran-
 dem pecuniã quantam Protagoras petiuerat: dimidiumq; etus dedit iam tunc statim prius
 quam disceret, pepigitq; ut reliquum dimidium daret, quo primum die causam apud iudi-
 ces orasset & uicisset. Postea cum diutule auditor affectatorq; Protagoræ fuisset, & in stu-
 dio quidem faciendæ abunde promouisset, causas tamen non reciperet, tempusq; iam lon-
 gum transcurreret, & facere id uideretur, ne reliquum mercedis daret: capit consilium Pro-
 tagoras, ut tum existimabat, astutum, petere instituit ex pacto mercedem, litem cum Eua-
 thlo contestatur. Et cum ad iudices conijciendæ consistendæq; causæ gratia uenisset, tum
 Protagoras sic exorsus est: Disce, inquit, stultissime adolescens, utroque id modo fore, uti
 reddas quod peto, siue contra te pronunciatum erit, siue pro te. Nam si cõtra te lis data erit,
 merces mihi ex sententia debebitur, quia ego uicero: sin uero secundum te iudicatum erit,
 merces mihi ex pacto debebitur, quia tu uiceras. Ad ea respondit Euathlus: Potui, inquit,
 huic tuæ tam ancipiti captioni ille obuiam, si uerba ipse non facerem, atq; alio patrono ute-
 rer. Sed maius mihi in ista uictoria proliudium est, cum te non causa tantum, sed etiam in ar-
 gumento uinco. Disce igitur tu quoque magister sapientissime, utroque modo fieri uti non
 reddam quod petis, siue contra me pronunciatum fuerit, siue pro me. Nam si iudices pro
 mea causa senserint, nihil tibi ex sententia debebitur, quia ego uicero: sin contra me pro-
 nunciauerint, nihil tibi ex pacto debeo, quia ego non uicero. Tum iudices dubiosum hoc
 inexplicabileq; esse, quod utrinque dicebatur rati, ne sententia sua utramcunq; in partem di-
 cta esset, ipsa sese rescinderet, rem iniudicatam reliquerunt, causam in diem longissimum
 distulerunt. Hactenus Gellius. Quid autem: an non optimo iure iudices hoc saltem senten-
 tiæ uice pronunciare debuerunt κακὸν κόρακον καὶ τὸν ὄον; Narrat eandem fabulam L. Apu-
 leius in Floridorum libris, non dicam copiosius: neque enim potest copiosius referri, quam
 à Gellio denarrata est, sed tamen florulentius, & ut ita dixerim, picuratus. Meminit Eua-
 thli Aristophanes in Fucis, atq; item in Acharnensibus.

C Ab im-

Ab impijs egressa est iniquitas.

XXVI

Concinite huic Hebraicum illud ex libro regum primo, cap. 24. quod David nomina- tim etiam pro uetusto prouerbio citat: Ab impijs egredietur iniquitas. Significat autem ab improbis semper mali quippiam exoriri, a bonis nihil malorum proficisci. Proinde nihil esse, quur Saul metuat, ne a se occideretur. Hoc facinus impium, non nisi ab impijs esse pa- trandum, se manus suas regia caede non inquinaturum. Porro prouerbium, si quem hoc quoque iuuabit, Hebraeo sermone pronunciat ad hunc modum: עשׂר נפשות יצאו מן העץ. Quandoquidem habent hoc peculiare pleraq; prouerbia ut in ea lingua sonari possent, in qua nata sunt: quod si in alienu sermonem demigrarint, multu gratia decedat. Quem- admodum sunt & uina quaedam, quae recusent exportari, nec germanam saporis gratiam obtineant, nisi in his locis, in quibus proueniunt. Idem propemodum dicitur apud Gra- cos uersu prouerbiali.

Mentis bonae et uerborum gratia est, id est, bona opera. Probis ab animis facta promanant proba.

Lemniun malum.

XXVII

Lemniun malum, de malis immensis ac miserandis. Historia, unde natum adagium, uarie narratur, neq; magni refert eam anxie persequi. Herodotus in Eratone, & prouerbij & historiae meminit in hac ferme sententiam: Pelasgi ex Attica per uim expulsi, Lemnon incolebant. Huius iniuriae cum poenas de Atticis sumere cuperent, probeq; cognitos haberent dies festos, ac caremonias illorum, collocatis insidijs, uxores Atheniensium abduxerunt, cum Mineruae sacra facerent in Braurone: hisq; in Lemnum nauigio asportatis, concubinarum uice sunt abusi. Ceterum mulieres cum plurimos liberos parerent, omneis & Atticis moribus instituerunt, & Attice loqui docuerunt, ita factum est, ut nec miscere coniugia cum puellis Pelasgicis uellent, & si quando Pelasgus quem- piam pulsare conaretur, omnes coglobati Attici, huic suppetias ferrent. Breuiter adeo in ualescebat pubes Attica, ut plerisque in rebus priores tenere uideretur, quare uisum est Pe- lasgis, ut filios ex Atticis mulieribus susceptos trucidarent. Idq; perfecerunt, occisis una & matribus: deinde sterilitate, orbitate, pestilentia, reliquisq; plurimis adacti malis, Delphi- cum oraculum consuluerunt, qua uia calamitatibus leuari possent. Hinc igitur ait per om- nem Graeciam increbuisse prouerbium, ut ingentia miserandaq; mala, Lemnia dicerentur. Partim igitur hinc natum adagium putat, partim illinc, quod aliquando Lemniae mulieres graueolentia maritorum offensa, eos uniuersos sustulerunt, auxilio Thoantis, Cuius rei meminit & Euripides in Hecuba,

καὶ λήμνον ἀβύσσῳ ἀποσύνει ζώνισαν. id est, Maresq; Lemno sustulere foeminae. Funditus. Item Seneca in Agamemnone: Et scelere Lemnon nobilem.

Cicadam ala corripuisti.

XXVIII

Τὴν ἡλιαν ἀφ' ἧς σωμαίνεσθε, id est, Cicadam ala corripuisti. Dicitur in eos, qui quempiam prouocant minime ex usu suo. Lucianus in Pseudologista, scribit Archilochum poetam iambographum, & ad male dicendum egregie instructum, ad hunc modum respondisse cuidam, a quo fuerat conuicio prouocatus, τὸν τὴν ἡλιαν ἀφ' ἧς σωμαίνεσθε. Est autem huius insecti mira quaedam & prodigiosa loquacitas, maxime effervescente sole. Plinius negat ijs uocem esse, sed fridorem, cum tractu: eumq; sonum emittit non alis, quemadmodum muscae, apes, culices, nam ijs stridor simul cu uolatu desinit, at cicadae si presseris alas, uehe- mentius etiam perstrepat: sed in pectore sibesse ait duos specus, attrituq; membranae mo- bili accedente spiritu, per hos e uisceribus sonum aedi. Ergo quemadmodu si cicadam na- tura garrulam alaprehendas, clarius obstrepat, ita si poetico homini praebes occasionem similitatis, non modo no tacebit, sed clarius obstrepat, & omnē bilem chartis illinet attris-

Poetam ne fe- ceris tibi ini- micum. Proinde Platonem aiunt admonuisse, ne quis hominem poetam sibi faceret inimicum. Et Horatius, Genus irritabile uatum, dixit.

Tenedia bipennis.

XXIX

Τὴν ἐλάτῃ, id est, Tenedia securis. Conueniet aut in eos, qui nimium se uere iu- dicant ac puniunt: aut qui celeriter expediunt cotrouersias, & litium ambiguitates. Inde translatum, quod olim rex Tenedi securim gestans, litem audire consueuit, causaq; iudica- ta proti-

ea, protinus eum qui fecisset iniuriam, securi percutere: aut quod Tenedius quidam rex le- gem tulit in adulteros, ut utriusq; corpus securi cocideretur, eiusq; legis exemplum etiam in filiu aedidit. Proinde in nomismate iussisse insculpi, altera ex parte securim, altera duos uultus ex eadem ceruice prominentes. Cuius rei meminit & Stephanus in urbium cata- logo. Plutarchus in commentario de Pythijs oraculis, ostendit securim typum atq; insi- gne fuisse Tenediorum, idq; propter caneros qui sunt apud illos in loco qui dicitur Aste- rium. Verba Plutarchi, si quis forte requiret, sunt haec: ὁ ἀστέριος ἀμείλις σελινόντιος ποτε χρυ- σῶν ἀλλοτῶν ἀναβάναι λέγοντες, ἡ τῶν ἐσθίων τὸν πέλεκυ, ἐξ ἧν κερκίνου. ἢ γινουμένων ποδὶ τοῦ κα- λῶντος ἀστέριος παρ' αὐτοῖς, μόνον γὰρ ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χελωνίῳ τύπον πελέκειος ἔχουσι. Lucianus in Philopseude: Τὸς ἐκεῖνο, ἡκμ γὰρ μοι νομίσεις, πέλεκυ ἡνα ἦν ψδύσματων, id est, Ratus enim iuxta illud, quod uulgo dici consueuit, securim quandam mihi uenisse ad incidenda mendacia. Mihi uidetur allusum ad Alexandri Magni factum, qui nodum insolubilem in Mida plaustro ense dissecuit, quemadmodum ostendimus alibi. Meminit & Pausanias in Phocicis, sed originem adagionis ad altam fabulam refert. Scribit autem securim inter anathemata fuisse, monumentum Periclitii, cuius pater Euthymachus Tenedius, qua de re uetusta ferretur fabula: Cycnon filiu fuisse Neptumi, ac regnasse in Colonis. Porro Co- lonae erant in terra Troiana, contra insulam cui nomen Leucophrys. Porro cum Cycnus haberet filiam nomine Hemitheam, ac filium nomine Tennen ex Proclea, ea fuerat Cly- tij filia, soror Caletoris, quem Homerus in Iliados o tradit interfectum ab Aiace, quod is Caletor in Proteisla nauim ignem iniecerat. Hec igitur cum esset defuncta huic successit Philonome Craugasti filia: quae cum adamaret Tennen, ac reiecta fuisset, mentitur apud maritu, quod ipsa nolens ab eo fuerit de stupro sollicitata. Cygnus uxoris mendacio per- suasus, Tennen una cum sorore cista inclusum abijcit in mare. Ceteru incolumes appulsi sunt in insulam Leucophryn, cui post a Tenne nomen uersum sit Tenedos. Cycnus tan- dem ubi coperisset se deceptum, nauigat ad filium, simul & agniturus errorē suum, & ue- niam deprecaturus. Cum autē appulisset Cygnus, & nauim ab arbore quapiam aut saxo religasset, Tennes pra iracundia securi funes incidit. Vnde prouerbium dici coeptum de ijs, qui pertinaciter negarēt aliquid: Hic est qui Tenedia securi hoc aut illud incidere pos- set. Huic non dissimilis historia refertur in prouerbio: Tenedius homo.

Theaurus carbones erant.

XXX

Ἀνθρακὸς ὁ θησαυρὸς πῆφουκον, id est, Carbones thesaurus erant. In eos competit, qui spe sua frustrantur, quicq; magnificis rebus expectatis, meras nugas reperiunt. Ex euentu quo- piam natum uidetur, quo quispiam thesauri spe fodiens, carbones defossos inuenit. Ea q; res in risum, uulgiq; sermonem abiit. Nam antiquitus carbones in terra defodi solent, ad indicandos agrorum terminos, propterea quod, ut testatur in opere De ciuitate dei diuus Augustinus, nulla res magis durabilior, magisq; perpetua, quam carbones sub terra de- fossi. Lucianus in Zeuxide: τὸ δὲ ἦν τὴν θρομύειαν ἀνθρακὸν ἡμῶν ὁ θησαυρὸς ἦσαν, id est, Verum iuxta prouerbium, thesaurus noster carbones erant. Rursum in Philopseude: τὸ γὰρ τὸ λόγος ἐκεῖνο, ἀνθρακὸν ἡμῶν ὁ θησαυρὸς πῆφουκον, id est, Proinde iuxta id quod dici so- let: tu nobis qui thesaurus credebaris, carbones extitisti. Idē in Timone de auro inuento: ἀεὶ γὰρ, μὴ ἀνθρακὸς εἶναι ἀνεγρόμενον. id est, Vereor itaq; ne expergefactus carbones reperiam. Rursum in Votis: καὶ ἀνθρακὸς εἶ ὁ θησαυρὸς ἔσται, id est, Ac thesaurus tibi carbo- nes fuerint. Alciphron in epistola quadam: οὐ πάντες οἱ θησαυροὶ γνήθονται, cinis id est, Non omnes thesauri mihi cinis erunt.

Octapedes.

XXXI

Ὀκτάποδος, id est, Octapedes Scythico prouerbio dicebantur, qui duos possiderent boues, & currum unum. Lucianus in Scythia siue Proxeno: οἱ παρ' αὐτοῖς ὀκτάποδοι κα- λόμενοι, id est, Qui apud illos Octapedes uocantur. Dicit poterit per iocum in hominem, qui sibi locuples uideatur: uel in eum cui rusticanae sunt opes. Inter opes enim rusticanas praecipue recenset Hesiodus, τὸν βῶν ἀροτῆρα, id est, Bouem aratorem. Addit prouer- bio gratiam allusio ad scorpium, polyppum, sepium & theutidem, octonis pedibus ani- mantia, & ob id Graecis dicta ὀκτάποδα. Scorpius etiam prouerbio locum fecit, octa- pedem excitas. Siquidem hoc animal sub omni lapide dormire dicitur. Suidas ὀκτώπορον scribit per o non per α.

C 2 Satus

Satius est recurrere quam currere male.

XXXII

Recurrens satius quam currere male. *πάλιν εφομήσαι μάλλον ἢ δραμεῖν κακῶς.* id est, Satius recurrere, atq; uti curras male.

Senarius proverbio celebratus, cuius hic est sensus: Præstat mutare consilium in melius, quam in male institutis pergere. Lucianus alius sententiã hanc secum uoluebat, non admodum alinã: *επεινα ἄρα τὸ τὸ λόγῳ, πάλιν εφομήσαι μάλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς,* id est, Visum est tandem, iuxta vulgi sermonem:

Potius recurrere, atq; currere perperam.

Quin & hoc seculo uulgo dicitant, nõ prorsus aberrare eum, qui medio e cursu recurrat; significantes probandos eos, qui mature respiscunt ab stultitia.

Solus currens uicit.

XXXIII

μόνος δέων ἐκέρτα, id est, Solus currens uicit. De ijs qui uincunt nemine contra certante. Translatum à stadijs. Nihil autẽ est negocij uincere, si nemo tecum certet. Concinne dicitur in eos, qui sibi placet, quasi pulchre causam probarint, cum nullus adsit, qui contra disputet. Lucianus in imaginib. *ῥῆσον δὲ οἶμαι τὸ τὸ δὲ ἴσθι τῆς πῆρομίας, μόνου θεόντα κερταῖν.* id est, Haud est difficile, iuxta proverbium, cum solus curras, uincere. Affine illi, quod alius recensimus, *ἐρήμιω νικῶν,* id est, Desertam causam uincere. Nec alienum ab illo, *ἀποιντὶ νικῶν,* id est, Citra puluerem uincere. Et *ἀνισρωτὶ νικῶν,* id est, Citra sudorem uincere, quorum alibi meminimus.

Leonem ex unguibus aestimare.

XXXIII

ἐκ τῆς ὀνύχου λέοντα γινώσκω, id est, Ex unguibus aestimare leonẽ, est ex una quapiam coniectura negocium uniuersum perpendere, ex paucis multa, ex minimis maxima conijcere. Natum uidetur adagiũ à Phidia statuario, qui, sicut narrat Lucianus in Hæresibus, inspecto leonis duntaxat ungui, quantus esset totus leo perpendit, totumq; ex indicio unguis effinxit. Plutarchus in cõmentario De defectis oraculis, uidetur ad Alcæum referre. Sic enim scribit: *οὐ κατ' ἀλκαίου δὲ ὀνύχου τὸν λέοντα γράφοντες,* id est, Nõ Alcæi more leonem ex unguibus depingentes, hoc est, ex re minima maxima colligentes. Philostratus in uita Apollonij: *οἶον δὲ ὀνύχου ἡδὲ δρῶν,* id est, Qualem ex ungui iam esse uideo. Basilus Magnus ad Maximum philosophum *εἰκόνα ὄντως τῆς ψυχῆς εἰσὶν οἱ λόγοι, κατὰ μὲν ὀνύχου δὲ τὸν τὸ γράμματ' ὅσον φασὶν δὲ ὀνύχου τὸν λέοντα,* id est, Animi imago re uera est oratio: Proinde cognouimus te ex literis, nõ aliter quam leonẽ, ut aiunt, ex unguibus. Fit aut̃ hoc mathematica ratione, sicuti docet Victruuius lib. 3. ut ex membro uel minimo, totius corporis modus colligatur. Quemadmodum Pythagoras Herculanĩ corporis mensuram, ex Pifano stadio, quod Hercules suis pedibus frerat metatus, ratiocinatus est. Sic ex unius arteriæ pulsũ, medici de tota hominis ualitudine iudicant: sic ex coma, aut cingulo, aut oculorum nutu, totam hominis uitam licet consjcere: sic ex unica epistola doctrinam omnem aestimamus: ex unico responso, totam hominis sapientiam perpendimus.

Cauda de uulpe testatur.

XXXV

ἡ κόρη τῆς ἀλώπεκος μαρτυρεῖ, id est, Cauda de uulpe testificatur. In eos dici solitũ, qui pilla in re cuiusmodi sint declarant. Est autẽ uulpi cauda pro corpore maior ac pilosior, ut nõ sit facile celare. Alioqui canis uideri possit. Vnde quadrabit de exitu declarante cuiusmodi fuerint reliqua. Quidam primo aggressũ agni, in euentu uulpes comperiuntur.

E fimbria de textu iudico.

XXXVI

ἐκ τοῦ κρασίδος τὸ ὄφρασμα γινώσκω, id est, E fimbria textũ omne cognosco, hoc est, ex uno aliquo pufillo reliquorum facio coniecturam. Translatum à negociatoribus, qui inspecta texti margine, facile de uniuerso cuiusmodi sit iudicant.

De gustu cognosco.

XXXVII

ἐκ γούματ' ὀνύχου γινώσκω, id est, Ex degustatione iudico, hoc est, ex minima experientia. Dum item à negociatoribus, qui gustato duntaxat uino, aut oleo, de reliquo mox pronunciant. Est enim cuiusq; arboris foetui surus quidam sapor & indoles, & forma quoq; peculiaris: quæ quoties mutantur in diuersum, pro ostento habitum fuit, ut eleganter Theophrastus in historia plantarum libro secundõ, capite quarto. Vnde Plinius: Ad eum, inquit, gustum tibi reliqua promitto. Seneca: Et gustum tibi dare uolui. Et degustationem huiusmodi experientiam uocamus. Haud alienum fuerit huc ascribere, quod Irenæus refert

Gustum cognosco.

Gustum dare

fert proverbiij nomine, ut discas mare salsum esse, nihil opus totũ ebibere. Siquidem e paucis guttis deprehendere licet, quale sit uniuersum mare. *Μαρε salsum esse, e paucis guttis cognoσces*

Aethiopem ex uultu iudico.

XXXVIII

τὸν ἀδίοπα ἐκ τῆς ὄψεως γινώσκω, id est, Aethiopem ex ipso uultu cognosco. præfert quisq; aliquo signo, cuiusmodi sit moribus. Præ se fert enim Aethiops, nigrore uultus, intortis capillis, labris tumentibus, dentium candore, patriam suam. Nam uestem mutare potest Aethiops, faciem non potest.

De fructu arborem cognosco

XXXIX

ἐν τῷ καρπῷ τὸ δένδρον γινώσκω, id est, E fetu cognosco arborem: e factis hominẽ iudico. Quæ parcemia etiam in Euangelicis literis extat, quemadmodum ostendimus in operis initio. Vestis sordida, rasus uertex, ieiunium, oratio, frons tetrica, folia sunt quæ sapenumero mentiuntur, quemadmodum illa ficus mentita est Christo: sed pro Christi gloria patienter tolerare infamiam, bene uelle maleuolis, nec rependere iniuriam, fructus est arboris bonæ. Hæc si quis constanter & alacriter præstat, arguunt animum syncerum. Nam simulatio nec diuturna potest esse, nec fieri potest, quin alicunde cedens naturæ, prodant animi morbum.

In tenebris saltare.

XL

ἐν τῷ σκότῳ ὀργεῖσθαι, id est, In tenebris saltare. Estrem gerere clanculum, nullo teste, nullo iudice. Translatũ ab ijs, qui choros ducũt, quos in tenebris nemo queat dijudicare recte ne, ansecus moueant pedes. Lucianus in Sectis, *ἐν σκότῳ φασὶν ὀργεῖσθαι,* id est, In tenebris, ut aiunt, saltaremus. Quibus ex uerbis uidetur adagiũ dici posse etiam in illos qui temere, nulloq; iudicio, nulla certa ratione rem agunt. Sentit enim Lucianus, nos philosophia destitutos, tanquã in tenebris saltaturos, ut quicquid in manus uenerit, id esse credamus quod quæretur. Apparet huc tacite allusisse Platonem libro de Republica octauo. *Ἦνα μὴ σκωτῆνός τις λεγώμεθα πρὸς τὸν δεισάμεθα,* id est, Ne tenebrose differamus, prius definiamus. Nam qui confuse disputat, uelut in tenebris saltat.

Areopagita.

XLI

Ἀρεοπαγίτης, id est, Areopagita. De tristis seuerosq; dicebatur, aut etiam de iudice uehementer incorrupto. Inuenitur & *σκυθῶν τὸν ἀρεοπαγίτην,* id est, Tristior Areopagita. Athenis summa erat Areopagitarum autoritas: hi erant iudices, qui de capitalibus causis pronunciabant, tanta integritate, ut noctu atq; in tenebris, nõ interdũ, neq; luci causas cognoscerent, quo non dicentes, sed duntaxat quæ dicerentur spectarent. Id ita esse testatur Lucianus in Sectis. Allusit ad proverbium Cicero ad Atticum lib. primo: *Senatus ἀρεοπαγίτης,* nihil constantius, nil seuerius, nil fortius. Idem eiusdem operis lib. quarto: Ex quo intellectum treis *ἀρεοπαγίτης,* ambitum, comitia, interregnum, maiestatem, totam deniq; Rempubicam flocci non facere.

Atticus aspectus.

XLII

Ἀττικὸν βλέπειν, id est, Atticus aspectus, perinde est quasi dicas, os impudens. In eos dicebatur, qui uultu ipso præ se ferebant impudentiam, dicendiq; confidentiam. Nam hoc uitio notati sunt Atticorum mores. Aristophanes in Nubibus:

ἐπὶ τῷ πρὸς ὄψιν ἔστιν ἡ Ἀττικὴ βλέπειν. id est,

Ac uultu in ipso aspectus Atticus eminet.

Sic enim loquitur Strepsiades de filio Socratica e schola redeunte, quẽ ex ipsa fronte cõscit, malã causam agere posse, quod nescio quid Atticę astutia simul atq; impudentiæ præferret. Quin & Achilles apud Homerum Agamemnonem appellat *κωώπην,* ob impudentiam, tales & *κωωβλώπης* dici admonet Hesychius.

Lari sacrificant.

XLIII

Ἐστὶ δύνουσι, id est, Lari sacrificant. In tenaces dicitur, qui de suis nemini quicquam impartiunt: aut in conuiuas edaces, qui nihil appositis epulis mittunt amicis, neq; quicquam faciunt reliquum. Nam antiquis religiosum erat, ex ijs quæ laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huc allusit Aristophanes in Pluto, apud quem Carion Mercurio obsecranti, ut aliquid sibi de sacrificio quod intus agebatur impertiãt: *ἄλλ' ἰνκνίτ, οὐκ ἐκφορά,* id est, Efferre nequaquã licet. Item in eadem fabula mulieri uolenti pro foribus spargere bellaria: *ἐνδὲν γὰρ ἰνκνίτ, τῆς ἐπὶ τῶν ἐστῶν, ὡσαύτ' ὀνομασθῆναι.*

~~... ..~~

Matura ratio saepe decipit, sera semper mala est.

Columella de re rustica scribit hunc in modum: Sed quum omnia in agricultura strenue facienda sunt, tum maxime sementis. Vetus est agricolarum proverbium: Maturam sationem saepe decipere solere, seram nunquam, quin mala sit. Haec tenus Columella. Admonet adagium, in omni negotio maturandum esse, neq; paulo satius esse, occupare tempus legitimum, quam serius aggredi. Veluti si quis admoneat, ut puer tenera adhuc aetate praceptoribus committatur erudiendus. Consultius enim antevertere, quam prouectioribus annis tum demum incipere.

Fames Melia.

Meliae fames

Λιμός μελιαῖα, id est, Fames Melia. De fame extrema, deq; rebus difficillimis. Est enim Melus oppidum Thesalig, quod Nicias Atheniensiu dux obsedit, expugnauitq; non tam machinis bellicis, quam fame. Haec ferme Suidas. Idem effert hoc pacto, λιμός μελια, fame Melia, Meminit huius historiae Thucydides in quinto. Proverbium est apud Aristophanem in Aulis: Τὸς δὲ αὖ θεὸς ἀρετῆς λιμός μελια. id est, Iterum deos fame enecatis Melia.

Saguntina fames.

Saguntina fames, consimili ratione in proverbium uenit. Historiae meminerunt T. L. uis, Valerius Maximus, & M. Tullius in Philippicis. Est autem Saguntum Hispaniarum oppidum, iuxta flumē Hiberum, societate, foedereq; cōiunctum cum Romanis. id longa Pœnorum obfidiōne fameq; eductum est, ut ciues extructio in foro igni, quicquid erat preciosarum rerum in eum conijcerent; ac postremo, seq; suosq; liberos eodem praecipitarent, ne uenirent in hostium manus. Aufonius: Iam iam peresam, iam Saguntina fame Lucaniam liberet. Graeci uehementē & intolerandam famem, quaeq; ἀποθυμίαν inducat, βῆλιμον appellant. & βῆλιμιῶν dicuntur, qui animo deficiunt, praesertim ob inedia. Aristoteles sectionis 8. problemate 4. quaerit quur in frigore & hybernis mensibus homines magis βῆλιμιῶσι, nam hoc uerbo utitur: & quam Aristoteles uocat βῆλιμιῶν, Theodorus uertit famem caninam. Mos erat olim apud Graecos, famem uirgis exadibus eijcere, dicentes, ἔγω βῆλιμον, ἔσω πλὴν καὶ ὄγιαν, id est, Foras famem, intro dultias & sanitatem.

Famis campus.

Λιμὸς πεδίου, id est, Famis campus. In ciuitates dicitur, ingenti fame pressas. Est autem locus quispiam hoc nomine. Addit, cum aliquando illic summa fame laboraretur, apud Athenienses oraculū admonuisse, ut famem, loco designato, certis piaculis placaret: illi designarunt campum, qui est post ararium. Atq; hinc eum locum, famis campum appellant.

Elephantum ex musca facis.

Ἐλεφαντα ἐκ μύσας ποιῆς, id est, Elephantum ex musca facis, id est, res exiguas uerbis attollis atq; amplificas. Lucianus in Muscae encomio: πολλὰ δὲ ἐπὶ ἔχων ἐπιθεῖν, κατὰ δύσιν τὸν λόγον, μὴ καὶ ἀβῶν τῶν προσημίων, ἔλεφαντα ἐκ μύσας ποιῆν. id est, Multa adhuc comemorare possem, sed finem dicendi faciam, ne uidear & ipse iuxta tritum proverbium, ex musca elephantum facere. Sumptū uideri potest ex Homero, qui inter praelia deorū & herouum muscae improbitatem describit, cum hac iniūctum & acrem bellatorem conferens Menelaum Iliad. 8. Quin & diuus Augustinus libro contra Manichaeos de duabus animabus, non dubitat muscam conferre ac praefere soli, uelut animal inanimit.

Elephantus non capit murem.

Ἐλέφας μὴ ἔχει ἀλίον, id est, Elephantus non capit murem. Generosus & excelsus animus negligit praedas uiles, ac lucella minuta. Vir egregie doctus non infestatur minutulos istos literatorum simios. Homo praepotens non offenditur iniuriolis tenuium.

~~... ..~~

Aquila

Aquila thripas aspiciens.

Ἐπεὶ θρίπας ὄρα, id est, Aquila thripas aspiciens. De magnis, qui pusilla negligunt. Est uicula quae pinguis minutissima, quam aquila cum uideat, ut est oculatissima, haud tamen dignatur persequi, utpote praedam unguibus suis parum dignam. Ad hunc quidem modum inuenio in commentarijs Graecorum, uerum haud scio an mendose. Nam thripas reperio uermiculi genus esse.

De pilo pendet, de filo pendet.

Ἐκ πηγῆς κρεμάται, id est, De pilo pendet. De re uehementer periculosa. Videtur natum ab historia illa Dionysij tyranni, propter gladium de pilo in caput impendentem. Ad quod alludit Persius Satyra tertia:

Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter ceruicibus terruit.

Citatur hic uersiculus apud Macrobiū lib. Saturnalium 1. ex Ennianoꝝ annalium li. 3. Hac noctu filo pendebit Hetruria tota.

id est, uersabitur in summo discrimine. Hoc dicto non est aliud hodie uulgo tritius. Synefius in epistola quadam ἀπὸ λεγῆς φασὶ μίτρο το ζῶν ἡρπιδί, id est, Aiunt uitam de tenui pendere filo. Eodem pertinet dictum illud Laconicum, cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis. Nam cum quispiam Lampen Aeginetam efferret, tanquam longe ditissimum, propterea quod multa possideret nauigia, Lacon quidam, ὁ πρὸ σέγω ἐφῆ τῆ δὲ δαυμονίᾳ ἐκ χοινίω ἡρπιδί, id est, Nihil, inquit, moror felicitate de funiculis pendentem. Nimirum innuens, nauticas opes incertas esse, ac fortunae ludibrijs obnoxias.

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Est uersus proverbialis apud Horatium in Epistolis, dicendus in eos, qui ad insaniam usq; impudentes, non uentur & confessi negare, & manifesto falsa pro certis affirmare: deniq; quiduis dicere, ne uicti in disputando uideantur. Qualem Plato inducit sophistam Euthydemum, qui canem aiebat suum patrem esse, & eundem patrem omnium, & omnes omnia scire, atq; id genus portenta pertinaciter, ne coargueretur, asseuerabat. Carmen Horatianum est huiusmodi,

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Nimirum inter sanos cōuenit, & nucem corticem habere durū, & baccam oleae, lapsillum intus durum. Proinde ludit operam, quisquis cum id genus hominibus disceptat, qui dicunt lucem tenebras & tenebras lucē, ut ait uates ille diuinus. Simile est quod adfert Galenus De uirtute simplicium remediōrum, li. 2. quosdam Anaxagoram autorem citasse, qui pronunciaisset nitium non esse albam. Verba Galeni sic habet: καλὸν δὲ αὐτῆς, καὶ τὸν ἀναξάγοραν ὑποκαλεῖται μάρτυρα, ποδὶ γίνεσθαι ἀπὸ φλυαῶντων ὡς ἐκ ἐν λευκῆ. Atq; istorum nonnulli, etiam Anaxagoram testem adducunt, qui de nitue pronunciarit, quod non sit alba.

Iupiter orbis.

Ζεὺς ἄγρον, id est, Iupiter orbis. Vbi quis palam falsa asseuerat. Constat enim Ioui q; plurimos esse liberos, utpote deo longe mulierosissimo, salacissimoq; qui non una tantum corporis parte gignat, sed e femore Bacchum, e cerebro Palladem produxerit.

In mari aquam quaeris.

Ἐν θαλάσῃ ζητῆς ὕδωρ, id est, In mari quaeris aqua. Ibi quaeris, perinde quasi difficile in uentu, ubi nihil aliud occurat: ueluti si quis in moribus sceleratissimi hominis unum aut alterum admissum uestiget, cum tota uita sit cōtaminata: aut si quis in scriptoribus indoctis pauca capter quae reprehendat, cum nihil occurrat non reprehendendum. Martialis si memini, per mare, inquit, quaeris aquam. Item Propertius Elegiarum libro primo: Nunc tu Insanus in medio flumine quaeris aquam.

Fluuus cum mari certas.

Ποταμὸς θαλάσῃ ἐκείναι, id est, Fluuus cum mari certas, ubi minimi cum maximis certamē suscipiunt. Est autem locus quispiam, ut autor est Suidas, in Leontide, cui nomen ποταμοί, id est, fluuij. Fluuus iste de ποταμοί, quasi fluuiales dicuntur. Hi notati sunt, quod quamplurimos in suam ciuitatem adscriberent, quos ea non satis commodē caperet. Atq; hinc proverbij locus, quod cum fluuius esset, id est, locus non admodum amplus, mare uideretur amulari, cum omnes undecumq; in sese reciperet.

D Balbus

id est, Viro libero, & qui te ex domestico conuictu cognitū habeat. Id erit uenustius, si ad res animi traducatur, ut si quis dicat artem rhetoricam οἰοθῆν αἰσιν alicui notam. Eiusdem generis est Plinianum illud, in Epistola ad Atticum: Clemētem hunc ego in Syria cum adolescentulus militarem, penitus & domi inspexi.

Domi inspexi

A limine salutare.

XCI

Huic pene diuersum est: A limine salutare. Plurimum uenustatis obtinebit & hoc, si ad res incorporeas defleatur. Veluti si quis dicatur theologiam à limine duntaxat salutasse: qui uidelicet neq; ualde diurnam, neq; præcipuam operam impenderit, sed rudimenta modo degustarit. Seneca epistola quadragesimanona: Nec ego nego prospiciēda ista, sed prospiciēda tantum, & à limine salutanda. Agit de dialecticorum argutijs, quas abunde satis existimat leuiter attigisse. Translatum à uulgaribus istis amicis, qui non admittuntur in penetralia, sed procul atq; à limine saluant, ac deinde discedunt.

Primoribus labijs degustare.

XCII

Primoribus labijs degustare, est breuiter quippiam attingere. Ductū ab ijs, qui cibum aut potum tenuiter degustant, nihil inde in stomachum trāmittentes. Cicero pro Caello, equidem multos & uidi in hac ciuitate, & audiui, non modo qui primoribus labijs degustassent genus hoc uitæ. Idem de natura deorum lib. 2. Is quum dixit fore sempiternum, hunc censes primis, ut dicitur, labijs degustasse physiologiam: id est, naturæ rationem. Quintilianus libro duodecimo. Sed hoc transeo, de quo neminem, qui literas uel primis, ut aiunt, labijs degustarit, dubitaturū puto. Procopius sophista in epistola quadam, πάλιν ἡ τῶν ἐπιμετρημένων, εἰ ποσὸν γὰρ ἄσπε πρᾶγματ' ἀκρω διακτύλω φασίν, εἴτε τῶ ἀδύνη ἀφαιρίσεται, id est, Rursum in hanc stomachabar, si cum tantam rem summo, ut aiunt, digito degustandam prebuisse, deinde uoluptate spoliaret. Quibus in uerbis illud noue dictum, quod digito gustum tribuit, nisi hoc sensit, qui leuiter degustant, eos rem degustandam,

Summo digito summo digito admouere linguæ.

to

Summis labijs.

XCIII

Summis labijs Græci paulo diuersius usurpant, nempe cum quis uerbis duntaxat summat quippiam, non aut ex animo facit. Lucianus in apologia, καὶ ἀπ' ἀκρῶ χείρας φιλοσοφῶν, id est, Ac summis labijs philosophū agens. Itē in Dialogis amatorijs, ἐπ' ἀκρῶ τῶ χείρας οὐδ' ἔρχεται, id est, Summis in labijs iusiurandum habentibus. De amatoribus loquitur, qui uenerē iurant iusiurandū, nō ex animo. Seneca lib. 1. cap. 10. Non à summis labris ista uenerunt, habent hæ uoces fundamentū. Ad eundem modū diuus Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum, Vt non leui, inquit, citatoq; sermone, & ut ita loquar, summis labijs hospites inuitemus. Hic aulicis ciuilibus quibusdam mos est, polliceri omnia, sed uerbis illis solemnibus, quibus nemo uel tantulum commouetur, nisi egregie stultus.

Extremis digitis attingere.

XCIII

Huic germanum est, extremis attingere digitis, pro eo quod est, leuiter attingere, quod ita demum adagium uidebitur, si metaphora accesserit. M. Tullius in eo loco, quem modo citauimus. Equidem multos & uidi in hac ciuitate, & audiui, non modo qui primoribus labijs gustassent genus hoc uitæ & extremis, ut dicitur, digitis attigissent, sed qui totam adolescentiam uoluptatibus dedissent, emeruisse aliquādo, & se ad frugem bonam, ut dicitur, recepisse. Græci sic efferunt, ἐπ' ἀκρῶ ἀφ' ἀδὲ διακτύλω, id est, Summo cōtingere digito. Ita Basilius in epistolis, οἶδα γὰρ αὐτὸς, εἰ γὰρ ἀκρῶ διακτύλω ἢ γλυκυτάτης μελιῶς ἢ τῶ ὕμιν ἐκ κλησίας ἀπελευσάμεθα πρῶτον, id est, Noui & ipse, tamen si summo digito, mel dulcissimū uestris ecclesiæ gustauimus anno superiore. Translatū uideri potest à iustantibus. Nam

Græci uocant ἀπροχέειν, colluctari cum quopiam, citra reliqui corporis congressum, sed summis duntaxat digitis. Lucianus in Demonactis uita, οὐδ' ἔστι τῶ προμικτῶ ἀκρῶ διακτύλω ἀφ' ἀδὲ, id est, Neq; summis, ut aiunt, digitis attigerat. Euripides hyperbolē citra metaphoram usurpauit in Iphigenia Aulidensi:

οὐχ ἔνεταί σ' ἡς θυγατρὸς ἀγαμέμνων ἀναξ,

οὐδ' εἰς ἀκρῶν χεῖρας,

Haud filiam contiget Agamemnon tuam,

Non uel manu primore.

Dimidium plus toto.

XCIV

πλέον ἡμῶν πάντος, id est, Dimidium plus toto, senigma prouerbiale, quo commendatur aurea mediocritas. Refertur & exponitur à Platone li. De legibus 3. ἀρ' αὖτ' ἐκ γυγνῶσαν

πλεονεξίαν, τὸν ἰσοδυν ὀρθότατα λέγοντα, ὡς ἡμῶν τὸ πάντος πολλὰς δὲ πλεονεξίας ὀρθότατα ἢ τὸ μὴ δλον καὶ βλάδι, ζητιῶδες δὲ ἡμῶν μετρίον, πότε δὲ μετρίον ἢ ἀμετρίον πλεονεξίας ἐμψυχοῦν ἐν χείρον, id est, Nonne quod ignorauerint Hesiodum reuēssime dicentē, dimidiū saepenumero plus esse q̄ totum: uidelicet cum totū accipere noxium fuerit, dimidium autem moderatum, sibi moderatū immoderato plus esse duxit, utpote quod sit deteriore melius. Ad eundem modum enarrant Hesiodi interpretes: nimirum in toto significatā esse τὴν πλεονεξίαν, in dimidio τὴν ἰσοδυν, Siquidem qui dimidio cōtentus est, is in medio consistit: cōtra, quisquis ad totum usq; progreditur, is mediocritatem prætergressus, ad extremum perueniat oportet. Meminit eiusdem adagiū & lib. de Rep. 5. Rursus libro De legibus 6. declarans in ciuitate præcipuum esse, ut eximij uiris committantur magistratus. Αρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῶν πάντος ἢ τῶν προμικτῶν ὄρων, ἢ τῶν καλῶς ἀρξάντων πάντες ἐγκωμιάζοντες ἐκείνους, πῶς δὲ γὰρ εἰς ἐμοὶ φαίνεται πλεονεξία ἢ τὸ ἡμῶν, id est, principij enim, totius negocij dimidiū dicitur in prouerbij, ac bene coepisse ab omnibus ubiq; laudi datur. Ceterū hoc mihi sanē plus quā dimidiū uidetur. Plato alludit ad uocis amphibologiam, nam ἀρχὴ Græcis & principij rei, & magistratum sonat. Pittacus apud Laertiū, ubi se sponte abdicasset magistratu, agri sibi à Mytilenæis relicti dimidium rescuit, autore Socrate, dicens, dimidium præstabilius esse toto. Idem pecuniam à Cræso missam recusauit, respōdens, sibi dimidio plus esse quā uellet. Carmē extat apud Hesiodum libro primo operis, cui titulus ὄρων καὶ ἡμῶν. Scribit enim ad fratrem Persam in hunc modum:

ἴδου μὲν γὰρ κληῖρον ἐδοσσομένον, ἀλλὰ τε πολλὰ ἀρπαζῶν ἐχρῆ μέγα κυδάνων βασιλῆας ἀποφάγους, οἱ τῶν δὲ δίκῃν ἐθέλωσι φησῶσαι, καί ποτε δὲ ἰσῶν, ὅσα πλεονεξίᾳ ἡμῶν πάντος, οὐδ' ἔδον ἢ μαλαχῆν τε καὶ ἀσφοδελῶν μέγ' ὄνειρα.

Quos uersus utcumq; uertimus ad hunc modum:

Iamq; patris nobis erat herciscunda facultas,

At tu ultra sortem rapiebas plurima, reges

Doniuoros tibi concilians, qui soluere litem hanc

Affectant. uerum stulti nescire uidentur

Dimidium quā sit toto præstantius, & quā

Magna sit utilitas maluæ asphodelicę uirentis.

Quid autem sit asphodelus, uidetur olim parum inter eruditos cōstitisse. Quandoquidem Gellius lib. 18. hanc quæstionē in studiosorū conuiujs propositam fuisse prædicat tanquā de re paucis cognita. Theodorius alicubi uertit albuçū. Quod aut ad huius adagiū pertinet enarrationē, ex multis Luciani locis colligere licet, asphodelum herbam esse plebeiam ac uilem: atq; hac uisitare manēs, apud quos nullus luxus, nulla sit ambitio. Quinetiā apud Theocritum Idyllio septimo, asphodelus inter rusticanas herbas commemoratur:

Κύνος τ' ἀσφοδελῶν τε πολυγυγνῶν τε σελίνων.

Proinde poeta, regum ac locupletum immoderatos luxus taxat, illorum fastibus, populatium mediocritatem anteponens. Plutarchus item in conuiuio septem sapientum, locum hunc Hesiodium putat ad frugalitatis admonitionem esse referendum. Suidas ex euentu natam parcemiam existimat, huiusmodi quandam adferens fabulam. Duo fratres erant, quorū alter moriens, fratri testamento mandauit, & filij quem pupillum relinquebat tutelam, & facultatum illius procuracionem. At is cum esset eiusmodi, cuiusmodi uulgo sunt homines: nimirum ut plus apud eum ualeret lucrum, quā pietas: pueri res occupare conatur, idq; dum molitur, etiam sua perdidit. Deinde postulanti, ut sui ratio haberetur, quod posset in locum meliorem restitui, responsū est ad hunc modum:

καί ποτε δὲ ἰσῶν ὅσα πλεονεξίᾳ ἡμῶν πάντος.

id est,

Dimidium, quā sit toto præstantius, istud

Haud nouit stultus. Regum igitur est, dimidium totius, totum auferre tyrannicum. Itaque prouerbium trifariam licebit usurpare: primum cum mediocritatem illam uere auream efferemus, citra quam nihil est in rebus humanis, nec honestum, nec iurandum, nec laudatum: mediocritatem autem oportunitate metimur, quemadmodum Hesiodum imitatus ait Pindarus:

Επειτα δ' ὅτι ἐκείνου μέτρον νοῆσαι δὲ καὶ τοῦ ἄλλου, id est, Adest unicuique rei modus, ad eum cognoscendum optima oportunitas. Etenim pro loco quod aliis nimium est, aliis erit parum. Idem in Nemeis hymno ultimo:

Κέρδιον δὲ καὶ μέτρον θεοῦ μέλλει, id est, Απὸ σικτωρ δ' ἐρώτων ὄφειτόν τ' ἀεὶ κινῆσαι.

In lucris autem oportet modum sectari. Nam immensarum rerum cupiditates uehementiores habent infanias. Altera utenditatio fuerit, cum aequalitatem anteferemus, quam Pythagoras dixit amicitiae tum parentem, tum altricem: contra inaequalitatem, discordiarum bellorumque matrem, id quod eleganter extulit Euripides in Phocnisisis

Κεῖνο κἀμίου τέκνον, ἰσότητι καὶ μὴ φιλίας ἀεὶ φίλοις, Φόλις τε πόλις, συμμάχος τε συμμάχος Σωδῆς, τὸ γὰρ ἴσον, νόμιμον ἀνθρώποις ἐφύ. Τὸ πλεονεξῆσαι δ' αἰεὶ πολέμιον κἀδίστατον Τελαχόσων, ἐχθρὸς δ' ἡμῶν ἀεὶ τὸ κέρδιον. Καὶ γὰρ μέτρον ἀνθρώποις καὶ μέτρον σωμάτων ἰσότης ἐστὶν, καὶ εὐδαιμόνιον δὲ δόξα, Νικητὸς τ' ἀφ' ἑαυτοῦ βλεφάρων, ἡλίος τε φῶς Ἴου βαδίζου τὸν γῆραςιοῦ κυκλον, Κἀδ' ἐστὶν αὐτῶν φθόρον ἐχθρὸν κἀμῶν, ἔστι δ' ἄλιον μὲν, οὐδέ τι διαλύει βροτοῖς.

Illud nate fuerit pulchrius, Aequalitatem amplecti, amicos haec enim Glutinat amicis semper, urbes urbibus, Sociosque socios necit, etenim aequalitas Cum legibus respondet atque concinit.

At quod minus sit, cum hoc quod est plus, praelium. Vtque habet, & hinc discordiarum exordia. Siquidem modos cunctorum, & aequilibria Aequalitas mortalibus praescripsit, & Praefinit numeros, & atræ noctis, ac Lucis diurna secuit haec discrimina,

Vt annuum aquis uicibus exigant simul Orbem, nec altera alteri unquam inuiderit Superata, deinde noxque solque seruiunt Mortalibus. Et reliqua.

Tertia utenditatio, si quando, deterrebimus ab inferenda iniuria, suadebimusque fatius esse, iuxta Platonis sententiam iniuriam in sese admittere, quam inferre alteri. Nam id sibi uelle prouerbium hoc, demonstrat Plutarchus in commentario De audiendis poetis. Huc arbitror pertinere quod de Dario refert Plutarchus. Quum enim praefectos provinciarum ad sese accersitos percontatus esset, num grauius essent tributa, atque illi respondissent, esse mediocria, iussit de singulis dimidium pendere, iudicans esse fatius dimidium accipere cum bene uolentia provincialium, quam totum cum odio suorum. Fortassis & hodie peccatur a nonnullis aduersus hoc prouerbium. Dum enim Theologi quidam ac praesules nihil omnino uolunt de suis dogmatibus ac iure concedere, ueniunt in periculum ne perdant & illa quae bono iure tenebant. Mea sententia non semper aspernandum illud comici Syri consilium: potiusquam uenias in periculum, serues ne an perdas totum, dimidium, siue ut legunt alij diuiduum face.

Serpentis oculus. XCIX

οφθαλμῶν ὄμμα, id est, Serpentis oculus. De his dici consueuit, qui acris & intentis intuentur oculis. Ab animante sumpta metaphora. Sunt enim huic animanti oculi duriores ac perspicaces. Vnde Flaccus:

Cur in amicorum uitij tam cernis acutum. Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Ne moueto

Ne moueto lineam. XC VII

μη κινῆ γραμμῶν, id est, Ne moue lineam. Pindaricorum hymnorum enarrator exponens eum locum: οὕτω δ' ἐδίδως λιθὸν ἀργυροῦ καὶ νυμφίου ἀνδρῶν, ποτὶ γραμμῆ μὲν αὐτῶν σάκος. Loquitur autem de Antaeo, qui iuuenibus desponsam filiam extrema statuerit linea, ut quis primus ad eam cursu peruenisset, is uxorem abduceret domum: Recenset huiusmodi prouerbium: μη κινῆ γραμμῶν, id est, Ne moueris lineam. Idque translatum existimat a more ueterum, qui metam ducta linea signabant, in qua praemium propositum erat, quod auferret uictor. Ducebatur autem & altera linea pro carceribus, quemadmodum alibi diximus: unde cursus erat initium. Igitur utraque linea prouerbij ministravit occasionem ἀπὸ γραμμῆς, id est, ab ipso initio, & μη κινῆ γραμμῶν, id est, Ne moueas metā. Significat autem non esse mutandas leges, neque praetereundos fines rerum praescriptos. Huc peculiariter pertinet Theocriticum illud ὅτι βῶν ὁ λίσσευς, id est, καὶ τὸν ἀπὸ γραμμῆς κινῆ λιθόν, id est, Atque a lineola lapidem mouet.

Alludit ad flumē Galataeae, saxum aliquod ab extrema ripa secum auferens. Est & sacra linea in tessellarum lusu: de qua dictum est alias.

Eandem tunderē incudem. XC VIII Incudem eandem tunderē

Eandem incudem assidue tundere, est indefatigabili assiduitate in operis alicuius studio perseverare, Metaphora ducta a fabris, crebris ictibus incudem ferientibus: atque ita tandem aliquando ferri rigorem perpetuo labore uincuntibus. Marcus Tullius libro De oratore secundo: Ego autem si quem nunc plane rudem institui ad dicendum uelim, is potius tradam assiduis, uno opere eandem incudem, die noctaque tundentibus. Conueniet in grammaticis ac literatores, quibus sine fine eadem sunt inculcanda pueris, ut haereant aliquando.

Lacerat lacertum Largi mordax Memmius. XC IX

Lacerat Lacertum Largi mordax Memmius. Hunc uersum Crassus orator usque adeo uulgo iactatum ait: ut Tarracinae passim in omnibus parietibus inscriptus uideretur. Fabula unde natum est adagium, sic habet: Memmius quidam Romanus cum ageret Tarracinae, mulierculam quandam deribat, sed non citra riualem. Cum hoc igitur cum aliquando rixa incidisset, eo iracundiae prouectus est Memmius, ut Largij, nam id riuale nomen, brachium mordicus arripere. Ea res postea quae in popularem abiit iocum, faceti quidam & ἐπιλογοῖς senarium hunc in omnibus eius urbis parietibus quinque literis notarunt, depictis tribus LLL, & duobus MM, uidelicet ut aduenis percunctandi ministrarent occasionem. Itaque cum M. Crassus Tarracinam aliquando uenisset, admiratus nouum literarum aenigma, senem quendam oppidanum percunctatus est, quidnam sibi uellent eiusmodi literae. Atque is exposita fabula, uersiculum explicuit:

Lacerat lacertum Largi mordax Memmius. Huius rei mentionem fecit M. Tullius libro de oratore secundo. Tametsi L. Caesar, qui haec loquitur apud Ciceronem, existimat narrationem hanc totam in Memmium aduersarium, dedita opera confictam fuisse.

Cicada uocalior. C

τὸ κίγγον βιφωνότατον, id est, Cicada uocalior. Dicebatur in hominem impendio garrulum aut admodum musicum: propterea quod hoc insectum rore duntaxat uiuens, cantu potissimum delectetur. Et quosdam ita Musicae deditos, ut neglecto cibo perituri fuerint inedia, in cicadas a dijs mutatos, narrat apud Platonem Socrates in Phaedro. Et Theocritus in Daphnide:

τὸ κίγγον ἐπὶ τὴν φωνήν ἔδιδε, id est, Quippe canis melius quacunque cicada.

Apud Diogenem Laertium refertur Timonis carmen in Platonis eloquentiam,

τὸν πάντων δ' ἡγᾶτο πλατύσατον, ἀλλ' ἀγορευτῆς ἠδὲ πῆλιν ἰσογράφου οἶδ' ἐκείνου Διόφρατα ἐφεζόμενοι ὅτι ληθείεσαν ἰεῖσι. id est, Cunctos anteibat latissimus ille, suauis Orator, cuius non cedunt scripta cicadis,

Quae

Quae super arboribus resident lucis in opacis,
 Ac mittunt uocem modulato gutture amenam.
 Est autem allusio, quam latinus interpres non potest reddere, in *πλάτυς* ad Platonem
 & in *ἐκπεδύμενος* ad illius Academiam. Allusum item ad carmen Homeri Iliados 3. de seni
 bus, qui *ὄσπερ λελυβέσσων ἰέσι*, id est, Vocem floridam emittunt. Apud Athenaeum libro se-
 xto, parasitus quispiam seipsum depingens, *λαλέειν*, inquit, *πέσειξ*, id est, garrulitate cica-
 da sum. Et apud eundem libro undecimo, Theopompus *πέσειξ κελαιδέ*, id est, Cicada stridet
 det, quod tamen illic uidetur boni ominis causa dici.

Cicada stridet

CHILIADIS PRIMAE CENTVRIA X

Ἀντιπελαργεύς.

Ἀντιπελαργεύς, apud Graecos est mutuam officij uicem rependere, maxime nu-
 tricandi, fouendiq; eos, a quibus aliquando fueris enutritus: ut si
 liberi parentes aetate fessos uicissim alant fouentq; aut si discipulus precepto
 rem inuicem erudiat. A ciconiae natura sumptum, quae Graece pelargus dici-
 tur. Ea inter aues una pietatis symbolum obtinet. Extat autē lex pietatis ma-
 gistra, quae edicit, ut liberi parentes alant, aut uincantur. Ad id respexisse uidetur Homerus
 Iliados Δ cum ait: *οὐδὲ θεοὶ σὲ*

Θεὸς ἤτις ἐλπίδος ἀπὲρ δῶκε, μινυθὰ δὲ σὲ δὲ οἱ αἰώρ.
 Nec nutricando officium genitoribus unquam
 Persoluit charis, breue at illi contigit auum.

Eodem allusit Euripides in Oreste:

Καὶ μὴ τίνοι γὰρ τῆ τεθυνηκίης προφάσις.

Atqui rependet mortuae alturae uicem.

Hanc itaq; legem, quam pleriq; etiā mortales negligunt, sola ciconia inter omnia animan-
 tium genera exprimit. Siquidē reliqua tantisper amant, agnoscuntq; parentes, dum egent
 illorum ad nutritionem opera: Vna ciconia parentes senectā defectos, uicissim alit, &
 uolandi impotentes humeris gestat. Quorū posterius laudatur in Aenea, cui inde Pij co-
 gnomen: alterum miris laudibus fertur in puella, quae matrem captiuam complureis dies
 suis uberibus aluit. Hanc ob causam, ut auctor est Suidas, antiquitus in regum summo sce-
 pro ciconiae figura ponebatur, in imo hippopotamus: ut ipso gestamine admonerentur,
 pietatem plurimi facere oportere, uolentiam cohibere. Nam hippopotamus animal effe-
 rum est ac uiolentum: atq; adeo impium: quippe quod interfecto patre matrem inuit, teste
 Plutarcho in commentario, cui titulus: Vtra animatā sint prudentiora, terrestria, an aqua-
 tilia. Laborant infamia impietatis & uiperæ, quod perfracta matris aluo nascantur. Item
 scorpiones & aranei, qui post incubatus officij a suis foetibus interimuntur. Testis Arist.
 lib. De natura animal. 5. De ciconiarum pietate Plinius lib. 10. cap. 23. testatur his uerbis,
 Ciconiae nidus eosdem repetunt. Genitricum senectam inuicem educant. Quin & diuus
 Basilii ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Eodem allusit Cra-
 tes Cynicus scribens Hipparchiae uxori de filio nato, cum pollicetur sibi curā futurum, ut
 illum matri ciconiā pro cane remittat in senectā. Canes enim uocantur Cynicae sectae phi-
 losophi. Significat igitur puerū fore pium, qui parentem iam decrepitam mutuo foueat.
 De ciconiarum pietate meminit & Aristophanes in Auibus:

Ἄλλ' ἔσαν ἡμῖν τοῖσι ὄρνισιν νόμοι

Παλαιὸς γὰρ τοῖσι πελαργῶν κύρθεσι

Ἐπιπύδ' ὁ πατήρ δ' πελαργὸς ἐκπετησίμους

πάντας ποιήσῃ σὺ πελαργιδέσι πρόφρων,

Δεῖ σὺν νιοσὶν δὲν πατὴρα πάλιν πρόφρων.

Nobis quidem auibus peruetusta lex uiget,

Ciconiarum inscripta tabulis, ut simul

Ciconia parens educauerit suos.

Ciconiadas, & iam uolucres euaserint,

Pulli uicissim nutrant patrem suum.

id est,

id est,

id est,

Videtur

Vtitur eodē Plato in Alcibiade primo. Sed nemo profecto uenustius, nemo felicitus, quam
 Angelus Politianus in quodam epigrammate, *κ' ἔτι γε θαύμα*
ἔργον νοῖσι πλὴν γὰρ αὐτὸν ἀντιπελαργέουσαν. id est,
 Sinos Latini olim Graecorum literis educati, nunc Graeciam uelut animum atq; effectam
 uicissim suas doceamus literas. Porro huiusmodi officij, quod liberi uicissim in parentes
 collocant, Graeci unico uerbo dicunt, *γυροδοσκῆν*, seu *γυροτροφῆν* & *γυροσομῆν*. Extat in *γυροδοσκῆν*
 hanc sententiam huiusmodi senarius:
ἰκανῶς βιώσῃς γυροδοσκῶν σὺ γονέσις. id est,
 Viuax eris, senes parentes confouens.

Vno tenore.

II

Tenorē rei progressum uocant. Vnde quae sui similia, sibiq; ueluti perpetua quadā suc-
 cedūt serie, horū eundem esse tenorē dicimus. M. Tullius libro De oratore perfectio: Isq;
 uno tenore ut aūt, in dicēdo fluit. Loquitur de aequabilitate dictionis, nulla uarietate refi-
 cientis auditorium aures. Idem in libro De claris Oratoribus: Vnus enim tonus est oratio-
 nis & idem stilus. Quo quidem loco haud scio, an pro tono tenor legere praesiterit.

In quadrum redigere.

III

In quadrum redigere dixit M. Tullius in eodē libro, pro eo quod est, in ordinē aptamq;
 structuram concinnare. Sumpsum ab ijs, qui arbores aut lapides mathematicis gnomoni-
 bus exaquant, ut undequaq; congruant inter sese: proinde quod conuenit, quadrare dici-
 mus. Vergilius Georgicōn libro tertio:
 Indulge ordinibus, nec fecius omnis in unguem
 Arboribus positus, secto uia limite quadret.

De fece haurire.

IIII

M. Tullius in catalogo illustrium oratorum, figura mirum nō prouerbialī dixit, de fece
 haurire, pro eo quod est, sordida quaequam ac plebeia, nimisq; humilia persequi. Vsurpat
 hoc prouerbiū Atticus eo quo dixi libro in Ciceronem, qui tempus tereret in comme-
 morandis oratoribus quibusdam obscuris, ac nullius penē nominis. Mutuo sumptū a sor-
 didis istis, qui uinum unā cum ipsa fece hauriunt, ne quid omnino reliquum faciant in do-
 lo, unde & plebis infimam fecem dicimus.

In laqueum inducere.

V

In laqueū inducere, & in casses inducere, est arte sic cōcludere quempīa ut iam nullum
 sit effugiū. Qui mos fuit Socrati Platonicō, suis illis rogatiunculis eō depellere sophistas,
 ut negarent, quae prius affirmauerant: quae negauerāt, affirmarēt. Deniq; nihil nō dicerēt.
 Quintilianus libro Institutionū quinto: Turbantur enim; & a patris diuersae partis in
 laqueum inducuntur. Graeci qui iam capti teneantur, *εμβόχοις* uocant. Ouidius:

Decidit in casses praeda petita meos.

Euripides in Hippolyto coronato:

Κερασσις γὰρ βοόχοις ἠρτημένῃ. id est,

Pensilibus irretita cassibus. Ibidem paulo post:

Ἄσπερ τ' ἀνασσοῦν ἢ ὑπ' ἀσσοῦν βοόχων. id est,

Heram ē tenacibus expedire cassibus.

Boeotica sus.

VI

Ἡ βοιωτία ὄσις, id est, Boeotica sus. Verustissimū adagium, olim in stolidum & indoctum
 hominem iaci solitum, usurpatur a Pindaro in Olympiacis:

Ἐπεί τ' ἀρχαῖον ὄσις ὄσις

θεοῖσι λόγοις φέρονται βοιωτίαν ὄσις.

Admonet Aeneam Chorodidas calum, ita euret canendū hymnū, ut uetus illud probrum
 ueris rationibus liceat effugere, quod in amulos dici cōsueuerit, *βοιωτία ὄσις*. Interpres ori-
 ginem prouerbij refert ad hūc modum. Qui priscis temporibus Boeotiam regionem inco-
 lebant, *ὄσις* appellabantur, gens barbara & agrestis: proinde quidam deprauata uoce,
 pro *ὄσις* uocant, id est, suses appellabant. Idē scomma celsit in prouerbiū, ut primum in
 Boeotos diceretur: ab his in quosuis indoctos, inconditos, moribusq; rusticanis homines
 torqueretur, *βοιωτία ὄσις*. Interpres citat eundem Pindarum ex Dithyrambis:

Ἡ ὄσις ὄσις τὸ βοιωτικὸν ἔθνος ἐλεγεῖν. id est,

Etat

Erat cum Bœoticam gentem sues uocarent. Citat & ex Cratino: Αὐτοὶ δ' εἰσὶ σὺβοιαίων περὶ φέρον γῆν ἀνδροῶν. id est, Isti sunt Sy-

bœoticū pedestre genus uirorū, dictione ridicula cōposita ex sue & boue. In cōmentarijs Græcorum inueni, βοιωτῶν ἄνδρ. id est, Bœoticus animus, pro stupido brutoq; Plutarchus in cōmentario περὶ τῆς βροφαιίας indicat Atticos stupidi, bardī, infulsi, deniq; & suis co-

gnomen indidisse Bœotis, potissimum ob edacitatem. Cui adstipulatur Athenæus libro decimo referens hos uersus ex Eubulo: Ἦναι μὲν ἀμύδι καὶ φαιγί μὲν ἀνδροῶν, καὶ κερτῆσαι, τίς δ' ἀβλυαίσι λέγει καὶ μικρὰ φαιγί μὲν, τίς δὲ θεαίοι μέγας. id est, Sumus ad bibendum atq; ad uorandum strennuī, In his ualemus, Athenienses dicere

Prompti, edere pauca; multa Thebani solent. In Græcis uersib; apparet πονῆν scriptū pro πινῆν aut πινῆν, & μὲν prius pro γῶ & Ζι pro σι. Idem Eubulus in Europa: Κτίρε βοιωτῶν πόλιμ. id est, Urbem parauit ille Bœotis uiris.

Diem per omnem ingurgitare strennuis; Rursus ex Eubuli altera fabula: οὐτῶ σφόδρ' εἰσι εὖ πρόπτος βοιωτῶν. id est, Vsq; adeo mores obtinet Bœoticos.

Bœotici mores Idem approbat multis multorum autorum testimonijs. Sunt autem inter se cognata uita πολυφαγία, & stoliditas. Atq; hinc Herculem Thebanum edacem faciunt, sed eundem à literis alienissimum, adeo ut præceptorem suum trucidarit. Fuit autē & hic Bœotus, nimirum Thebis natus. Rursus Plutarchus De demonio Socratis: ἀνεγείρει τὸ πρὶ βοιωτῶν ἡ χάλωσις μισολογίαν ἕνεκα. id est, Refricare uetus illud aduersus Bœotios de literarū odio probum. Quancq; ipse Plutarchus Bœotus fuit, homo quiduis citius, q; stupidus. Deniq; quoniam constat uel ob Romanum imperium latissime propagatum, uel ob cōmercia negociatorū, uoces Germanicæ, Gallicæ, Britannicæq; linguæ fuisse mixtas, suspicor à Græcis ad nos dimanasse, quod hominem stupidum ac nullo mētis acuminē præditum uulgo dicimus bot, pro bœoto, proprium enim huic linguæ, uoces quamuis multarum syllabarum in unam syllabam contrahere.

Impossibilia captas. VII. Ἀδύατα δευῆς, id est, Quæ fieri nō possunt, uenaris. In eum, qui molitur, quod efficere non queat. Sumptum ab aucupio seu uenatu prædarū, quas consequendū non sit facultas. Quod quidē inter adagiones nō recensuissem, nisi reperissem in collectaneis Græcorum. Nam præter metaphoram θηῆς, nihil sapit pro uerbij. Cæterū præceptum est haud inutile. Siquidem si recte præcipiunt Græci, non esse tentandum de quo dubites, multo minus quod certum sit, te nō affecuturum. Veluti si quis animi tranquillitatem opibus, aut uoluptatibus istis uulgaribus sibi cōparare conetur, aut ueram eruditionem citra linguarū cognitionem, hic ἀδύατα θυῆς. Pindarus in Nemeis, κρηαὶ δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλ. id est, inanis spei sterilis exitus. Idem in Pythijs hymno tertio, χρὴ δὲ κρηδ' αὐτὴν ἀειπῶντος ἀρεῶν μετρου. id est, Oportet autem apud sese semper cuiusq; rei Videre modum. Interpres indicat hunc esse sensum, ne quis tentet maiora suis uiribus. Commemoratur inter Chilonis apophthegmata, non esse tentandum quod efficere non possis. Quædā enim consilia magna sunt, sed ob hoc ipsam inuutilia, quod ἀδύατα.

Cribrum diuinare. VIII. Κοσκίνω μανθάνειν, id est, Cribrum diuinare, est cōiectura sagaci rem deprehendere. Aut stulte de rebus occultis diuinare. Lucianus in Pseudomante, κοσκίνα τὸ τῶ λόγῳ μανθάνειν, id est, Cribrum, quod aiunt, uaticinans. Meminit & Theocritus in Idyllio tertio: εἴπε καὶ ἀγροῖα τ' ἀλαθεῖα κοσκινόμαντις. id est, Cribrum uaticinans, uerum mihi dixit Agricæo.

Porro genus hoc diuinandi suspensio cribrum, in hodiernum usq; tempus durat apud quosdam sit

dam superstitiosos. Apud ueteres uaticinia peragebantur, cribro, lauro, & tripode. Hydram secas. IX

Hydrum secas. IX. ὕδραν τέμνεις, id est, Hydram secas. Est apud Platonē libro De re pub. quarto. ἀγνοῦντες, inquit, ὅτι τῶ δ' ὕδρ' ὡς ὕδραν τέμνεις, id est, Ignari se reuera tanq; hydram secare. Est autē hydram incidere, ita unum aliquod incommodum tollere, ut in eius locū alia plura recipias. Adagium natum à fabula hydræ Lernææ, quam alij centum fuisse capitū aiunt, alij octo, è quibus unū erat immortale. Cum hoc monstro multum diuq; conflictatus est Hercules, propterea quod uno rescio capite, plura renascerētur. Plutarchus in cōmentario De fortuna Alexandri: ὕδραν τέμνων ἀεὶ πῶς πολέμοις ἀναβλαστάνουσιν, id est, Hydram secans semper aliquibus bellis repullulantem. De Alexandro loquitur, cui uno bello confectio, subinde aliud atq; aliud exorietatur. Cynæas cognita Romanorū multitudine identidem post acceptam cladem copias instaurantium dixit, Pyrrhum sibi uideri aduersus Lernæam hydram pugnare; Hinc Horatius in Odis: Non hydra secto corpore firmior Vinci dolentem creuit in Herculem. Accommodari poterit ad eos, qui litibus inuoluuntur nunquam finiedis. Lis enim litem parit, & sæpenumero pro una enecta tres subnascuntur. Seneca quodam in loco scribit, negocia fordida, quæ nos auocant à studio sapientia, abrumpi posse, explicari non posse, quod negotiū ex negotio seratur, & occupationi occupatio, uelut unda succedat undæ.

Ne ramenta quidem. Ne festuca quidem. X. Ne ramenta quidem ditior, hyperbole prouerbialis, cū aliās aliquoties apud Plautum, Ramenta mel. tum in Rudentibus: Nunq; Hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior, perinde quasi ditior. Festuca ditior cas stupa ditior, ita ut uulgo loquuntur. Simili figura dixit Aristophanes in Lysistrata: ἀγπῶ δὲ μὴδὲν φησὶ δέλι, κινῶ δὲ μὴδὲ κερτῆσ. id est, Nihil hic cum reliquerit, mouerit ne festucam quidem. Idem in Vespis: γπυ δ' ἄρ' ἐλνυκῶς ὀδὲ πῶσ ἀλλω. id est, Noctu haud uidet somni ne Paspalam quidem. Paspalam non habet

Interpres ait, πῶσ ἀλλω significare minutissimum quippiam. Quibusdam ea uox magnæ lapidem declarat. Subnectit eodem in loco consimilem figuram. κιν δ' ἂν κερτῆσ κινῶ καὶ ἀχρῶ. id est, Quod si uel achnen flexerit somno caput. ἄχρῳ uero significat minutissimum ac leuissimū illud, quod è spicis excussis euolat. Qua ἄχρῳ uoce usus est & Homerus Iliados: ὡς δ' ἀνέμῳ ἄχρῳ φορέει ἰφρῶς κερτῆ ἀλωῆς. id est, Ut uento tenues sacra area sacitit achnas.

Hebraicarum periti literarū affirmant ἱνῶ quam uocem Hieronymus uertit puluerem, secutus Septuaginta, qui translulerunt χνῶ, idem Hebræis sonare quod Græcis ἄχρῳ. Sacrum sine fumo. XI

Αἰεπνῶ θυῆς, id est, Sacrificium absq; fumo, de nimirū tenui cōiuiuo, & in quibus nihil coctū obsonij apponitur. Translatum à paupercolorum sacris, molas, thusculum, lac, aut corollas offerentium, cum dij nidorem illum expectēt, unā cum fumo subuolantem, iuxta Homerū. Lucianus in amoribus. βροφῶ γῶ ἢ δ' ἀλάμων ἂ λυκίνε, καὶ τῆς ἀνέπνοῖς ὡς φασὶ τῶ θυσιῶν ἡκιστῆ τὸρ πύδν. id est, Sanè perq; edax deus est Luciane, quicq; fumi expertibus sacris haud quaquam gaudeat. In eum sensum usus est & Athenæus: ἀνέπνα γῶ ἀνέπνα ἀεὶ ἀοιδῶ θυῆς, id est, Nam poetæ semper sacra sine fumo sacrificamus.

Non est curæ Hippoclidī. XII. οὐ φροντῆς ἱπποκλῆδου, id est, Nō est Hippoclidī curæ. Siue, ut carmē reddā; Non curat Hippoclidēs. Est enim uersus iambicus dimeter caryæcticus. Hoc adagio significabāt se quippiam negligere, neq; magnopere laborare. Natum autē est ex historia quam pluribus uerbis narrat Herodotus in Eratone. Ut autē in pauca cōferā, hic Hippoclidēs erat Tisantri filius, qui cum multis alijs iuuenibus Clisthenis Sicyonij filiam ambiebat. Verū cum Clisthenes procos toto anno probaret, & Hippoclidēs in cōiuiuo indecorā quandam salutationem addidisset, sublatis in altum pedibus, pater offensus in honesto iuuenis lusu, ait, Ε Ω πῶ

Ω πάλιν αὐτὸς ἀπερχόμενος μὴ τὸν γάμον, id est, Fili Tifandri, à nuptijs tua saltatione exci-
disti. At ille protinus respōdit, οὐ φροντὶς ἱπποκλείδην, id est, Haud curat Hippoclidēs. Ea
uox, ut testatur Herodotus, in proverbij abijt. Id dictum in ipsum retorquet Herodotum
Plutarchus in libello, quē aduersus eū scripsit, Δοκεῖ μοι κενεῖν ἱπποκλείδην, ὁ ποὶς σκελετὴ
χρόνον μὲν ἔχει φροντίζου, εἰπέμιν ἀνδραγαθῶν τὴν ἀληθείαν, φροντὶς ἱπποκλείδην, id est, Vi-
detur mihi uelut Hippoclidēs cruribus manuū uice in mensa gefticulans, postq̄ à ueritate
desultauit dicere, nō est curā Hippoclidī. Lucianus in apologia, ἱκανοὺ ἀνέμωι τὸ φρον-
τίζει ἱπποκλείδην, id est, Mihi suffecerit illud quod dicitur, haud curat Hippoclidēs. Idem in
Hercule, καὶ ἱπποκλείδης φροντίζει, id est, Nec laborabit Hippoclidēs. Mentionē huius
adagij facit & Eustathius in Iliados Homericæ primū librum scribens. Allusit huc Aristo-
phanes in uespis, sæpius repetens illud, ἀλίγον μοι μέλει, id est, Leuiter mihi curā est.

Hippoclidēs
non curat

Canis in præsepī.

Κύων ἐν τῷ φάτνῃ, id est, Canis in præsepī. In eos dicitur, qui nec ipsi fruuntur re quapiā,
neq; reliquos item sinunt uti: ueluti si quis egregios codices inclusos diligenter adseruet,
quos nec ipse unquam euoluat, nec alijs euoluendū faciāt copiam. Quemadmodum canis
in præsepī nec ipse uescitur hordeo, & equum uetat uesci. Lucianus aduersus indoctum,
ἀλλὰ τὸ φάτνῃ ποιῆς, τὸ φάτνῃ κατὰ κλημῆν, ἢ ἔτε αὐτῶν κελύδην ἐδίει, ἔτε (ἔ) ἱπποκλείδην
μὲν φραγέμιν ἀντρέπῃ, id est, Verum haud aliter facis, quā canis ille in stabulo cubans,
qui cum ipse non edat hordeum, tamen haud sinit equum qui posset edere, id facere. Vi-
detur eodem in Timone. Citatur apud Suidam in proverbio, ἔδην πῶς τὸν δόνουρον ἄγεις ἔδην, id est, Ad præ-
sepe ducis canem, nihil autem adducis ad Bacchum: hoc est, adfers, quæ ad rem nihil atti-
nent, ex his uero quæ pertinebant ad causam propositam nihil adfers. Simile quiddam re-
fert Athenæus lib. 6. de gente quadam Galatarum, qui dicuntur Cordistæ: abominantur
aurum, nec important in suam regionem, nihilo fecius tamen alios non desinunt eo spo-
liare. Aiunt eam gentem esse reliquias Galatarum, qui sub duce Brenno spoliarunt ora-
clum Delphicum, quos infecutus Bathanatus dux, inclemēter tractauit. Hinc auri odium,
cuius gratia tantum passi sint malorum, quod tamen alijs inuident.

Cordistæ

Captantes capti sumus.

Αἰρῶντες ἡρήμεθα, id est, Captates capti sumus. Cū res præpostere euenit, ut ipsi circum-
ueniamur ab ijs, quibus conabamur imponere. Id quod nō raro solet usu uenire, ut in eas
incidamus pedicas, quas alijs struxeramus. Sæpe fit, ut qui simulat amorē, quo puellam in
amorē pelliciat, ipse uere incipiat amare. Et qui dat operā, ut inuitatiunculis aliū conetur
efficere temulentum, ipse reddatur ebrius: & qui finitimū molliatur imperio depellere,
ipse furum amittat imperium. Sic & Horatius:
Græcia capta ferum uictorem cepit.

Uidetur eodem alluisse Plato, cum ita scribit in Theæteto, Δοκεῖ μοι ὡς Σώκρατος ἐπιπέ-
δῃ ἐλισκεῖν ὁ λόγος ἐλισσομένων, id est, Mihi uidetur ὡς Socrates maxime capi ratio quæ ca-
ptabat. Sophocles in Oedīpo Coloneo,
Ἴνδου δὲ ὡς ἔχωμ' ἔχῃ, καὶ σ' εἶλε θρηῶνδ' ἢ τύχῃ, id est,

Teneris te
neris

Scito quod teneris teneris, teq; captantem, inuicem
Fortuna cepit. Plautus in Epidico: iam cautor ipse captus est. Lucianus in merenti-
cū dialogis, καὶ ἐλάωκα ὁ κενὸς δαίμων ἐν σωείλη μμῆ πῶς αὐτῷ. id est, Et cepi miser, & lu-
mul ab illa captus sum. Translatum aut à bello, aut piscatione, seu uenatu.

In uenatu perijt.

Festiuus dixit Lucianus in Toxaride, αὐτὴν τε ἀπώλετο ὑπὸ φιλῆρας, id est, Et ipsa uen-
natu perijt, hoc est, dum adulescentem uenatur, studetq; irretire, etiam ipsa sese perdidit.
Quinetiam illa ipsa: uenari laudem, aucupari famā, proverbiales sunt metaphoræ, uelut,
Expiscari, pro sciscitari atq; exquirere.

In laqueos lupus.

Εἰς πύγας ὁ λύκος, id est, In laqueos lupus. Cum improbus quispiam
tandem in extremum adducitur discrimē. Etenim cum lupus animal sit insidiosissimum,
applauditur ab omnibus, si quando contingat illum irretiri, ac protinus acclamāt omnes,
εἰς πύγας ὁ λύκος. Refertur à Zenodoto.

Annosa

Annosa uulpes haud capitur laqueo.

XVII

Γόρου ἀλώπηξ ἔχ' ἐλίσκεται πύγῃ, id est, Vulpes anus laqueis capi haud ullis potest. Se-
narius proverbialis dicendus in eum, qui longa atate multaq; rerum experientia callidior
est, quam ut arte dolisq; capi queat.

Vulpes haud corrumpitur muneribus.

XVIII

Ἀλώπηξ ἢ δωροδοκεῖται, id est, Vulpes non corrumpitur muneribus. Suidas huius ada-
gij Cratinum citat autorē. De callidis ac uersutis, quos haud facile sit obiecto munuscu-
lo, aut assentatiuncula, pollicitisite fallere. Larus enim, & alia quaedam aues esca captun-
tur, uulpes non item. Verbum autem δωροδοκεῖν, sumptum est à concionibus aut iudicijs,
in quibus nonnulli pecunia corrupti dicunt sententiam.

Atticus in portum.

XIX

Ἀττικὸς εἰς λιμῆνα, id est, Atticus in portū. In eos dicebatur, qui illic uirtutē ostētare solēt,
ubi tutum est atq; ubi nihil opus. A nautis Atticis sumptū, qui portū ingressuri ostentādā
sui gratia magnifice sese gerebant, in ipsa re, hoc est, in prælio nauali, non perinde strenui.

Capra Scyria.

XX

Ἀξικονεῖα, id est, Capra Scyria. Zenodorus huius proverbij Chrysiptū citat, tum auto-
rem tum interpretē. Conuenit in eos qui beneficiū maleficio corrumpunt, aut qui uirtutes
adiunctis uitijs cōtaminant atq; obfcurant, quibus recte instituta nō recte finiūt. Veluti ca-
pra Scyria, quod fera sit, mulctrum quod lacte impleuerat, ipsa rursus euertit, atq; hoc mo-
do beneficiū quod dederat, eadem perdidit. Alij putant dici in eos unde plurimum emolu-
menti capitur, propterea quod eius regionis capræ maximā lactis uim reddere dicantur. Id
quod affirmat & Athenæus Diphnoophistarum lib. primo, citans hoc Pindari carmen,
Σκυρίας δ' ὄν ἡμελεῖν γάλακτος αἰγῶν ἀγνώσκοντες. id est,

Scyria: uero ad emulgendum lac capræ præstantissimæ.

Suspendio deligenda arbor.

XXI

In re uehementer indigna, neq; ullo pacto toleranda, ueteres arborē suspendio deligen-
dam esse dicebant. Inde natū, quod olim in Theophrastū philosophū præcipuū meretricu-
la quadam nomine Leontii uisa sit scribere. Plinius Secundus in præfatione Historiarū
naturæ: Ceu uero nesciam aduersus Theophrastū, hominē in eloquentia tantū, ut nomen
diuinū inde inuenerit, scripsisse etiam foemina, & proverbij inde natum, suspendio arbo-
rem eligendam. Hactenus Plinius. Finitimū huic est illud apud Euripidem in Alceste,

Ἄφια καὶ σφαγῆς τὰ δὲ
καὶ πῆσιν, ἢ βρόχῳ δρόλω
οὐρανὸν πελάσαι. id est,

Heus ista cæde digna sunt,
Vel potius, ut laqueo gulam

Præfocet aliquis pendulo.

Plautus in Curculione, Mea præda illa est, Proin tu te in laqueum duas. Iuuenalis,
Ferre potes dominam saluis tot restibus ulla.

Et apud Plautum, Qui uitæ tedio tenebatur, optat nummū quo restim emat. Quum hæc
aderem anno 1525. forte incidi in cōmentarios Cælij Rhodigini. Is dicit in huiusmodi ex-
plicatione cæcutire multos, ac se iactat omnem difficultatem explicuisse, cum nec ulla sit
difficultas, & si qua esset, nihil explicent ea quæ commemorat de suspendio crucis. Nec
enim fontes sibi deligunt arborem, sed aguntur in crucem. Cæterum qui cogitant de con-
fiscenda nece, solent aliq; aliud suspendij genus eligere, ut appareat illos hoc agere nō im-
potentia mentis, sed certo destinatoq; consilio.

Mineræ selem.

XXII

Ἀδωξὸν τὸν ἀλκίον, id est, Mineræ selem, subaudiendum, comparas. Cum multo infe-
riora cum præstantioribus comparantur, quod leuitula quapiam in re conueniant. Quid
enim habet Mineræ dea cum selem commune, præter glaucorem oculorum? Nam is ocu-
lorum color Mineræ tribuitur, qui & noctuis adest & felibus. Vnde apud Homerum
etiam epitheton, γλαυκῶπις ἄδωξ. Est & hoc felibus cōmune cum noctuis, quod & no-
ctu cernunt, & pariter insidiantur muribus. Refertur apud Zenodotum & Suidam. Ety-
mologus indicat discrimen orthographiæ, quo ἄλκῃ pro gente, est enim Scythiæ à pa-
ludibus

ludibus dicta, scribitur per e. pro animante, per diphthongum, ελαςθ, quasi dicas Tor, quicaudam, aut Trabicaudam, quod tamen apud autores uideo negligi.

Vorsuram soluere.

XXIII

Vorsuram soluere dicitur, qui sic e presentibus malis extricat sese, ut alijs grauioribus impediatur, nam Donato uorsuram facere, est as alienum aere soluere, aut minore foenore maiorē acceptam pecuniam occupare. Hinc ducta uoce, ut autor est Festus Pompeius, quod uertant creditorem. Terentius in Phormione: In eodem luto haesitas, uorsuram soluis, praesens quod fuerat malum, in diem abiit, plage crescunt. Cicero ad Atticum: Admirabilis abstinentia ex tuis praecipis, ut uerear, ne illud quod tecum permutaui, uersura mihi soluendū sit. In oratione pro L. Flacco, Negauit sese omnino ullam uersuram fecisse Rome. Seneca De beneficijs lib. 5. Domi quod aiunt uersura sit, & uelut lusorium nomine statim transit. Idem lib. 2. epistola ultima: Ut ut se res habet, ab Epicuro uersura facienda est, id est, ab Epicuro sumendum est mutuū, quo tibi satisfaciam. Idem simili tropo dixit libro primo epistola quarta, Sed ut epistola finē imponam, accipe quod hodierno die mihi placuit, & hoc quoque ex alienis hortis sumptum est. Laetantius lib. 2. Institutionum usus est hoc prouerbio. Cū igitur, inquit, ortum rerū tribuis naturae, ac detrahis deo; in eodem haesitans luto uersuram soluis. Explicuit eleganter hanc metaphorā Demosthenes in Olynthiaca prima, Δεδοικα δ' ανδρον αδωαιο, μη τ' αντον βοπον, απαρ οι δαναζοιμοι φεδης απτοις μεγαλοισ θουοισ, μικρον ανπορησαντες χρονον, υσρον ιχ τ' απ χρονω απεσυσσαν, ποιο ιχ ημας αν απ πολλω φανωμω εφραθυμηστες, ιχ απαντα πθωσ ησθινω ζυθοντες, πολλα ιχ χαλεπα, αντε ηβσαλαμεθα υσρον εις αναγκω ελθωμω ποιειν, ιχ κινδωδισωμω ποδ τ' αν απτη τη χωρε, id est, Vereor Athenienses, ne quemadmodum hi, qui contrahunt aere alienum facile magnis usuris, ad breue tempus diuites sunt, paulo post etiam a principali summa excutuntur: ita dem & nos, si diutius uideamur negligentes cunctaque ad uoluptatem quarentes, paulo post in necessitatem ueniamus, ut nobis multa etiam acerba, sint facienda, quae nequaquam uoluerimus, deq; hoc ipso loco periclitemur.

Animam debet.

XXIII

τλω ψυχω αφελει, id est, Animam debet. Donatus prouerbiū esse admonet, de eo qui immodico aere alieno teneatur, ut plus quam omneis facultates debeat, ac deniq; seipsum debeat. Terentius in Phormione, Quid si animam debet. Erat enim antiquitus lex, ut qui soluendo non esset, is nexus addiceretur creditori, luiturus corpore, id est, opera, quod aere non posset. Extat apud Gellium lex duodecim tabularum, quae iubebat dissecari corpus eius, qui multis creditoribus deberet, nec esset soluendae rei.

Summum ius, summa iniuria.

XXX

Summum ius, summa iniuria, hoc est, Tum maxime disceditur ab aequitate, cum maxime superstitiose haeretur legum literis. Id enim summū ius appellant, cum de uerbis iuris contenditur, neq; spectatur quid senserit is qui scripsit. Nam uoces ac literae, quasi legum summa cutis est. Eam ineptiam quorundam superstitiosorum iuris interpretum, copiose simul & eleganter illud M. Tullius in actione pro Murena. Terentius, Verū illud Chreme dicunt, ius summū, saepe summa malitia est. M. Tullius Officiorum libro primo: Ex quo illud, summū ius, summa iniuria, factum est iam tritum sermone prouerbium. Columella primo rei rusticae libro: Nec sane est uindicandū nobis, quicquid licet. Nam summum ius antiqui summā putabant crucem. Citatur & Celsus adolescens libro Pandectarum quadragesimo quinto, titulo De uerborum obligatione, Cap. si seruum Stichum: qui scripsit questionem esse de bono & equo, in quo genere plerumq; sub autoritate iuris scientia periculose erratur. Idem Paulus libro quinquagesimo, titulo, De regulis iuris. In omnibus quidem, maxime tamen in iure aequitas spectanda est. Simili figura Seneca libro De ira primo dixit, summo animo. Si intelligis nō ex alto uenire nequitiam, sed summo, quod aiunt, animo inherere.

Ne ignifer quidem reliquus est factus.

XXVI

ου δε πυρφορος ελαφθυ, id est, Ne ignifer quidem superfuit, ubi significamus, omneis ad unum interisse adeo, ut ne ei quidem sit paritum, qui ignem praeferat exercitui. Nam prius scis mos erat ut uates aciem praecederet, lauro coronatus, ac facem gessans. Ab hoc bellum abstinebant utrinq; quod nefas ducerent, in uirum sacrum ferrū stringere. Proinde si crude

crudelem aliquā stragem significare uoluissent, ne ignifero quidem paritum aiebant. Meminit huius adagij Eustathius Iliados μ. enarrans hos Homeri uersus, ουκ ετ' εψηρ' ειωδ' αγγελομ απνεεδ' Αφορρον ποτι εσν, id est, Haud equidem fore credo, uti sit rediturus ad urbem Hinc posthac aliquis uel nuncius.

Admonet hoc quoque figurā habere prouerbialem, ουδ' αγγελομ απελαθηαι, id est, Ne nuncius quidem relictus est, quoties significamus ad unū omnes extinctos; ut ne unus quidem effugerit qui rem gestam renunciaret. Nam is uel dedita opera relinqui solet ab hoste.

πανολεθειαι.

XXVII

Huius affine est πανολεθειαι, qua uoce significabant internicionem, & eiusmodi perniciem ut nihil omnino reliquum fieret. Thucydides in septimo historiae suae lib. 171 πανολεθειαι πικνηστικησ, ιχ εδεν αλιγομ εν εδνη καιο παθησαντες, πανολεθειαι δ' ησ λεγομθη, ιχ ποε εδσ, ιχ νησ ιχ εδνησ τε απωλασ, id est, In omnibus omnino uicti, & nihil mediocre ulla in re passi, sed internicionē iam, quod dici solet, & pedites, & naues, & deniq; nihil erat, quod non periret. Venustus erit si a bello, naufragio, incendio, ac similibus casibus, aliō detorqueatur. Veluti si dicas, libidinē magnam quidem esse pestem Christianae religionis, uerū auaritiā prorsus πανολεθειαι esse pietatis. Et Graecarum literarum imperitiā omnium bonarū disciplinarum fuisse πανολεθειαι. Non dissimili forma Cicero in Pisonem, templum Castoris appellat bustum omnium legum ac religionū, quod ibi fuerit oppressa legum autoritas ac religionum cultus.

Thracium commentum.

XXVIII

Θρακικη παδρεσις, id est, Thracium commentum, siue inuentum. Apud Zenodotum legitur, torquendum in eos, qui pacta eludunt callido uastroq; aliquo comento. Porro unde id prouerbium natum fuerit, indicat Strabo libro Geographiae nono, ex Ephoro autore. Thraces pactis cum Boeotijs aliquot dierum inducijs, nihilo segnius incurfiones agebant nocturno tempore. Hos cum propulsaissent Boeotij, atq; expostularēt, quod uiolassent inducias, responderunt Thraces, se nihil praeter pacta fecisse: pactos enim esse de diebus, noctibus incurfasse. His ferme similia refert Zenodotus, nempe Thraces constitutis decem dierum inducijs, noctu impresionem fecisse in Boeotios, iam negligentius agentes induciarum fiducia, atq; ex his nonnullos trucidasse, aliquot uiuos abduxisse: deinde expostulantibus de uiolatis pactis Boeotijs, respondisse, dies, non noctes, pacto contineri. Eares prouerbio locum fecit, Θρακικη παδρεσις, id est, Thracium inuentum. Est enim proprie παδρεσις, excogitata cauillatio, qua pactum eludimus. quas Plautus sutelas uocat. Et Terentius: Ne quid suo affuat capiti. Addunt enim extra pactationem comenti quipiam, quo rem omnem subuertunt.

Romanus sedendo uincit.

XXIX

Romanus sedendo uincit. Vetus prouerbium in eos, qui tranquillī atq; ociosi, tamen quae uolunt efficiunt, aut qui nō uiribus, sed arte rem gerunt. Marcus Varro lib. De re rustica primo, capite secundo: Vultis igitur interea uetus prouerbiū, quod est, Romanus sedendo uincit, usurpemus dum iste uenit. Ex historia Fabij cunctatoris natum arbitror, qui Hannibale, iuueniliter exultantē sua patientia fregit, de quo extat uersus ille Ennianus. Unus qui nobis cunctando restituit rem.

Citatur apud Ciceronem in Catone maiore. Usurpatus est diuinitus a Marone libro 5. Quamquam Liuius libro de bello Macedonico primo refert simile quiddam de Sulpicio consule. Quibus, inquit, si undiq; circumuentus copijs foret, sedentem Romanum debelatarum credi poterit.

Scopum attingere.

XXX

Τυχη ανειν το σκοποδ, id est, Scopum attingere. Est uoti compositum fieri, aut coniectura rem ipsam assequi. Lucianus in Icaromenippo, ιχ εκ απ σκοποδ εικαλεσ, id est, Tu atq; coniectura haud procul abest a scopo, & απ τυχη ανειν το σκοποδ, id est, Non attingere scopū: & απμαρτυνιω το σκοποδ, id est, Aberrare a scopo, atq; id genus alie figure omnes prouerbium sapiunt. Hoc adagio festiuit usus est Diogenes in puerum saxa in crucem iaculantem. Euge, inquit, cōtinges tandem aliquando scopū. Pindarus in Nemeis hymno nono, απνησθησ σκοποδ αγχισμωισαυ, id est, Proxime iaculas ad scopum musarum. Idem hymno

sexto, Ἐλπόμεναι μέγα εἶσθαι, ἄντα σιωπῆς τευχῆν, id est, Spero quod magna pollicetur scopi
Iaculati sine attingam. Dicitur & ἔξω σιωπῆς βάλλει, hoc est, extra scopum iaculati, ubi quis loquitur
scopo aliena ab eo quod agitur. Vfus est Gregorius Nazianzenus in Monodia.

Simia non capitur laqueo.

XXXI

ο πιθηκός εἰς ἀλίσκεται βρόχῳ, id est, Simia nō capitur laqueo. In callidos tergiversatores
dici solitum, qui coargui non queunt. Id olim dictum est in Heraclidem, qui per imprudē
etiam perperam citarat ex Dionysio, quod erat apud Sophoclem. Missum est exemplar, ut
ibi conspecto carmine agnosceret suum errorem. Hic quoq; tergiversanti, nec lapsum a
gnoscenti, dicentiq; casu fieri posse, ut in diuersis poetis uersus consentiant, scripsit quis
piam, simiam haud capi laqueo. Autor Diogenes Laertius. Carmen Græcum sic habet,
Γόβῳ πιθηκῶ εἰς ἀλίσκεται πύγῃ,
Ἀλίσκεται μὲν μετὰ χρόνου δ' ἀλίσκεται. id est,
Laqueo uetustus simius non prenditur,
Capitur quidem ille, capitur autem serius.

Largitio non habet fundum.

XXXII

M. Tullius libro Officiorum secundo, Omnino, inquit, meminisse debemus, id quod
a nostris hominibus sepiissime usurpatum, iam in prouerbij consuetudinem uenit, largitio
nem fundum non habere. Quo dicto significabant, stulta liberalitate quantalibet opes
exhausti, uel effluere potius. Translatum uidetur a pertuso dolio Danaidum apud infe-
ros. Quæ fundo carent, Græci uocant ἀπύδμονα. Vnde Parthenius apud Athenegum li-
bro undecimo, ἀπύδμονον κεάλλω dixit.

Inexplebile dolium.

XXXIII

Dolium inexplebile Ἀπλησῶ πῖθῶ, id est, Inexplebile dolium. Varius est huius adagionis usus. Quadrat
enim primum εἰς αὐτὸ ἀδιδραχέως, id est, In glutones, edacesq; cōgruentius autem in istos
bibacitate inexplebili, qui quo plus biberint, hoc plus sitiunt, quemadmodum olim di-
ctum est de Parthis. Sic enim Festus sensisse uidetur, qui citat nescio quem, nam locus mir-
tilus est, qui dolium pertusum dixerit, cum uentrem significaret, quanquam natura quoq;
uenter inexplebilis est, quod quicquid per os infuderis, id alijs uis excernitur. Quadrabit
& in obliuiosum, cui si quid eruditionis infundas, protinus effluit, quicq; prius obliuiscatur,
quam perdidicerit, cuiusmodi Strepsidem facit Aristophanes in Nebulis,

Ὅς ἔσθ' οὐκ ἀβύρματι ἔστ' ἡ μικρὰ μανθάνω,

τῶν τ' ἰδὲ λήσται πρὶν μαθεῖν.

id est,

Huiusmodi minutulas qui argutias

Prius atq; didicit dedidicerit immemor.

Pertusum do- Sic propemodum usus est Plautus in Pseudolo. In pertusum ingerimus dolium, operam
lium ludimus. Competet etiam in homines præter modum profusos, quemadmodū indicauit
Aristot. lib. Oeconomicorum primo, Ὁ γὰρ τὸ κτηνὸς δυνατὸν καὶ ἐν τῷ φιλῆσει, ἀλλ' οὐ
πρὸς ὀφέλιον τὸ κτηνὸς, ὅτι γὰρ ἡ μὲν ἀντὶ τῆς ὄρεως, ὁ δὲ γὰρ μὲν πῖθῶ τετραμυθῶ. id est, Si
quidem oportet eiusmodi esse, qui norit & parare, & parata tueri. Alioqui nihil profuerit
parasse, propterea quod hoc sit cribro haurire, quodq; prouerbio dicunt, pertusum doli-
um. Congruit item in auaros, quorum cupiditatibus nihil est satis, uerum quo magis im-
pleantur opibus, hoc magis inanes esse uidentur. Quod eleganter illo Solonis carmine te-
statum est apud Plutarchum in libello πρὸς Περικλέα, πρὸς Περικλέα, πρὸς Περικλέα.

Πλὴν τὸ δ' ὄρεον τῶν μακροχρόνων ἀνθρώποισι.

id est,

Non est fixus opum finis mortalibus ullus.

Zenodotus & tartarū ipsum recte accipi inexplebile doliū putat, quod tot milibus defun-
ctorum nunquam expleatur. Et sapiens ille Hebræus hunc inter insatiabilia nominat.
Quadrabit & in eos, qui male ab alijs rapiunt, quæ male item profundant in alios. Vsurpa-
tur & de frustra laborantibus, quemadmodum alio demonstratū est loco, uelut apud Ca-
tullum, Dolia uirginis idem ille repleuerit urnis.

Adagium natum a notissima fabula puellarum Danaidum, quæ ob sponfos necatos has
pcenas apud inferos dare dicuntur, ut situlis persillantibus aquam hauriant, atq; in doliū
item pertusum infundant, graui nimirum, sed inuitili labore. Cuius fabulæ mentionem fa-
cit Horatius in Odis, Et inane lymphæ. Dolium

Dolium fundo pereuntis imo. Item Tibullus,
Et Danaï proles Veneris quæ numina læsit,

In caua lethæas dolia portat aquas.
Meminit huius Lucianus in Timone. Et Aristoteles lib. Politicorū sexto. Rursus Lucia-
nus in Hermotimo, ἐπιπέσει γὰρ ἡ τὴν πρῶταιαν τὸ πρῶτα ἐξαιτῶμενον, ὡς τὸ ἐμπόλιον, ἢ ὅ
ἐν δαναΐδων πῖθῶ, id est, Affluit enim dum exhauritur negociū laborq;, & cōtra fit, atq;
in Danaidum doliū. Vsurpauit & Plato, cum alijs aliquot locis, tum in Gorgia.

Cum addit urfus, uestigia quæris.

XXXIII

Ἄρκτος πρὸς τὴν γῆν ἕρται, id est, Ursi presentis uestigia quæris. De his dicitur, qui timi-
ditate præsens negociū declinant, atq; ad alias nugas dilabuntur. Translatū a formido-
losis uenatoribus, qui se dissimulant sensisse ursum, & uestigia persequi fingunt quo ab-
sint a periculo. Hoc genus homines Plato de Repub. libro quinto scripsit similes esse τοῖς
κυνῶσι, ἃ αὐτὸν λίθος δάκνυ, ἢ βέλωντων εἰς ἀπύδμονα, id est, Canis, qui lapides mordet,
cum eos qui iecerint non aufint attingere. Ab hoc non est alienū quod scribit Plutarchus
in uita Luculli. Nam illum quum hortaretur Archelaus, ut relicto hoste in Pontū trajice-
ret, sic enim fore, ut protinus omnium rerum potiretur, οὐκ ἔφη δὲ λότῶν ἐν κωνυγῶν, ὡς
τὰ θηρία πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν φωνῶν βαδίζου, id est, Negauit se timidiorem esse uenato-
ribus, ut præteritis feris, ad inanità illarum iustra uellet ire.

Boni ad bonorum conuiuia ultro accedunt

XXXV

Ἀντίμαχο δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἰδί δαίτας ἰσταν. id est,
Sponte bonis mos est conuiuia adire bonorum.
Hexameter prouerbialis, tum usurpandus, ubi uir bonus, fiducia uirtutis & amicitia, quæ
generalis inter omnes probos intercedit, ad sui similem accedit, non expectatis uulgari-
bus istis inuitatiunculis. Quidam natum putant ab Hercule, qui cum Ceti Trachenij do-
mum inuocans inuiferet, hunc uersiculum primus dixerit. Fertur & trimeter iambicus in
eandem sententiam,
Ἀκλυπὸ κωμῆς εἰς εἰλὸς φίλοι, id est,
Conuiuia amico amicus ultro etiam uenit.

Tacite notauit adagium Homerus in secundo Iliados,

Ἀντίμαχο δ' εἰς οἴκῳ Βολῶ ἀγαθὸς μνηστῆρ.

id est,

Illi uocalis Menelaus uenerat ultro.
Scholiastes indicat, hoc uerbo fuisse significatam Menelai fortitudinem in bello. Exilis e-
nim uox formidolosum arguit, & Boni apud Græcos interdum bellum declarat, quemad-
modum & hodie apud Germanos. Zenodotus in collectaneis diuersa sententia citat hoc
adagium ex Eupolidis comœdia, cui titulus Chryfogenes,
Ἀντίμαχο δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἰδί δαίτας ἰσταν. id est,
Ultro adeunt hominis timidi conuiuia fortes.
Idē ferme significat Plato in Symposio, ἵνα ἢ τὴν πρῶταιαν διαφθέρωμεν μετακαλόντων, ὡς
ἀφ' ἢ ἀγαθῶν ἰδί δαίτας ἰσταν ἀντίμαχο ἀγαθοὶ. id est, Ut & prouerbium perdamus, hunc
ad modum inuertentes: Boni ad bonorum conuiuia ultro ueniunt. Sentire uidetur Plato,
Homerum fecisse Menelaum deteriore ad præstantioris accessisse conuiuium, quod
Agamemnon bello ualuerit, Menelaus fuerit imbellis. Citatus hic locus est ab Athenæo
lib. quarto. Tametsi nō hanc opinor Homerī mentem fuisse, cum uirtutis addat elogium,
Βολῶ ἀγαθὸς μνηστῆρ. id est,
Voce bonus Menelaus.

Et cum aliquot locis illum fortissime rem gerentem inducat, alicubi etiam ἀφ' ἢ εἰλὸς ἐο-
gnomento honestet. Apud Athenæum libro primo, ex Cilatino, quidam qui inuocatus
ad cōuiuium accesserat, ita loquitur, Ἀγαθὸς ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπακούμεν ἡμῶν, κοινὰ
γὰρ τὰ τῶν φίλων. id est, Bonus enim ad bonos uiros conuiuaturus ueni. Nam res amico-
rum communes.

In puteo cum canibus pugnare.

XXXVI

ἐν φρέσιν κύνῳ μάχεσθαι, id est, In puteo cum canibus pugnare. Dicit solitum, ubi cupiam
negocium incidit cum homine rixoso & contentioso, a quo se nequeat extricare. Effertur
etiam hoc pacto, ἐν φρέσιν κνωμαχῆν, uoce composita.

Mihijpsi balneum ministrabo.

XXXVII

Balneator ero... Aut ubi quis, no expectato alieno officio, ipse suum agit negociu. Aristophanes in Pace, id est,

Balneum & ipse mihi, si haec uobis grata, pararo.

Interpres admonet translatum a balneis, in quibus cessante balneatore, ipsi qui lauant, aquam hauriunt, atq; infundunt. Zenodotus putat & ad eos referri posse, qui glandes in ignem iniectas coquunt. Fortassis haud absurde refertur ad glandium excussores. Nam

Glandes mihi... Græcis βαλανεύς, balnearium cauponem significat, βάλανος glandem. Atq; hinc anceps prouerbij interpretatio.

Vir fugiens haud moratur lyrae strepitum.

XXXVIII

Vir fugiens haud moratur lyrae strepitum.

id est,

Hunc qui fugit streptus lyrae haud remorabitur.

Senarius prouerbialis in eos, qui in rebus periculosis ac serijs, properandi studio negligunt leuiores. Nam qui fugit in bello, non putat sibi liberum ac uacuum, ut cantorem aliquem auscultet. Idq; ad complures res accommodari potest. Veluti si dicas, no esse rebus frivolis ac uoluptarijs nugandum, cum haec uita tot periculis sit obnoxia. In hanc sententiam eleganter Seneca in epistola quadam ad Lucilium, Transcurramus, inquit, solertissimas nugas, & ad illa, quae nobis aliquam opem sunt latura, properemus. Nemo qui obstricem parturienti filiae sollicitus accersit, edictu, & ludorum ordinem perlegit. Nemo qui ad incendium domus suae currit, tabulam latruncularia perspicit, ut sciat quomodo alligatus exeat calculus. At me herele undiq; tibi omnia nunciantur, & incendit domus, & periculum liberorum, & obsidium patrie, & bonorum direptio. Adijce his naufragium, motusq; terrarum, & quicquid aliud timeri potest. Inter ista districtus, rebus nihil aliud quam animum oblectantibus uacat. Plutarchus in libello quem scripsit de Delphico,

Ingrata naubla, ingrata lugenti lyra.

Concinat huic dictum Ecclesiastici: Musica in lectu, importuna narratio.

Caninum prandium.

XXXIX

Caninum prandium prouerbio dicebatur abstemium, & in quo nullum uinum bibere tur: propterea quod peculiari naturae proprietate, canes a uino abhorrent. Id adagij refertur ab A. Gellio libro Noctium Atticaru decimotertio, capite ultimo, his quidem uerbis. Eius autem loci in quo id prouerbum est, uerba haec sunt, nimirum ex M. Varronis Satyrarum libro, qui uoluptu, id est, Aqua rigens inscribitur. Non uidet apud Mnestem scribi, tria genera esse uini, nigrum, album, medium, quod uocant nigru, id est, gisium, nouum, uetus, medium. Et efficere nigrum, uirus: album, urinam: medium, uetus, id est, concoctionem. Nouum refrigerare, uetus calfacere, medium uero esse prandium caninum. Quid significet, inquit Gellius, prandium caninum, rem leuiculam diu, & anxie, quaelibet mus. Prandium autem abstemium, in quo nihil uini potatur, caninum dicitur, quoniam canis uino caret. Cum igitur medium uini appellasset, quod neq; nouum, neq; uetus esset, & plerunq; homines ita loquantur, ut omne uinum aut nouum esse dicant, aut uetus, nullam uim habere significauit, neq; noui, neq; ueteris, quod medium esset. Idcirco pro uino non habendum, quia neq; refrigeraret, neq; calfaceret. Haec tenus Gellius. Plutarchus in Symposiacis scribit, Theophrastum ioco uocare solitum, uoina συμποσια τῆ κρεῖται, quem admodum alias admonuimus.

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

XI

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

id est,

Qui fugerit, rursus ille praerabitur. Senarius prouerbialis, quo monemur non protinus abijcere animum, siquid parum feliciter successerit. Na uictos posse uincere. Proinde Homerus in Iliade uocat, id est, uictissim, nunc apud hos, nunc apud illos pollentem. Apud eundem Iliados, Alexander sic loquitur Hectori, νίκη δ' ἐπιμαίβεται ἀνδράσ, id est, Alterna uiris uictoria cedit. Idem alibi Iliados γ.

Καὶ μὴ γὰρ μὴ λείπει φῶν ἀνδρῶν.

Κένου

id est, Palladis auxilio nunc uictor abit Menelaus.

Illum ego sed posthac pugna superero uictissim, Demostheni probro datu est ab inimicis, quod in eo praelio, quo Philippus Macedonum rex Athenienses apud Cheroneam uicit, clypeo abiecto fugisset, eaq; gratia ignominioso cognomine uocatus. Verum id probri Demosthenes, homo non admodum uerecundus, prouerbiali, notissimoq; uersiculo legitur eludere solitus,

Ανὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχίσεται.

Huic confine est illud Dau Terentiani, Hac non successit, alia aggrediendū est uia. Vt pat adagium Tertullianus in libro De fuga in persecutione. Sed omisissis, inquit, quidam diuinis exhortationibus, illum magis Graecum uersiculum secularis sententiae sibi adhibent: Qui fugiebat, rursus praerabitur, ut & rursus forsitan fugiat. Et quando uincet, qui quum fugerit uictus est.

Ex stipula cognoscere.

XLI

Ex stipula cognoscere, id est, Ex stipula iudicare dicitur, quoties e uestigijs quibusdam in senecta reliquis, coniecturam facimus, cuiusmodi quis fuerit in adolescentia, translata metaphora ab segetibus. Homerus in f. Odyssae,

Αλλ' ἔμπης καλέμην γὰρ ὀϊομαι εἰς ὄρουσιν ἰνῶσκα.

id est,

Attamen inspecta stipula te suspicor illud.

Conijcere.

Vt pat adagio Lucianus in Pseudomante, quem nos olim Latinum fecimus. Aristoteles in Rhetoricis καλέμην, senectam interpretatur. οταν γὰρ, inquit, το γῆρας ἐπιτε καλέμην ἐπινοῶ μεθύσι καὶ γνῶσι καὶ γὰρ ἄμφω γὰρ ἀπλωθήσονται, id est, Etenim cum senectam dixit culmum, senem ostendit, ac representauit. Nam utriq; defloruerunt. Aristophanes in Vespijs non dissimili figura usus est,

Αλλὰ ἐκ τῆ λήθης ἄνθρωπος ἄνθρωπος δὲ δάμνην νεανίαν ἐχέει.

id est,

Verum e reliquijs robur horum colligi

Iuuenile oportet.

Dicimus item, ex fragmentis, ex ruina rem cuiusmodi fuerit coniectare.

Eodem cubito.

XLII

Eodem cubito, hoc est, eadem regula, eadem mensura. Vt pat hoc aliquoties Lucianus, cum alias, tum in libello De ratione conscribendae historiae, καὶ ὅλως πῆχυς εἶς, καὶ μέτρον ἀκρεβές, id est, In summa cubitus unus, atq; exacta regula. Aristophanes in Ranis,

Καὶ γὰρ πάλιν τὸ μυστικὸν σκεθμῆσται.

id est,

In lance enim librabitur poetica,

Promentq; regulas, cubitosq; carminum.

Non dissimili figura dixit Cornelius Tacitus lib. De oratoribus in praefatione, quā ait, se quae a praestantissimis uiris acceperat, iisdem numeris, iisdemq; rationibus persequi uelle. Plinius Epist. lib. 8. dixit, pari libra. Illud fortasse ἀπὸ γότρου, at non inutile fuerit admonere, pleraq; metaphoras a mensuris ductas esse prouerbiales, ut pensulare rem, pensulare factum, rependere beneficium, remetiri gratiam, librare negocium, expendere causam, renumerare beneficium, aequilibrium officij, retaliare conuicium, atq; id genus alias.

Monstrari digito.

XLIII

Monstrari digito, pro eo quod est, insignē esse, hodie quoque prouerbio uulgari dicitur. Horatius in Odis:

Quod monstror digito praetereuntium.

Perseus:

At pulchrum est digito monstrari & dicier, hic est.

Lucianus in Harmonide, καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι πλῆθει, καὶ δεικνυδὲς δὲ δεικνύλω, id est, In turba insignē esse, digitoq; demonstrari. Natum uideri potest ab eo, quod in uita Diogenis narrat Laertius. Cum hospites quidam Athenas aduenissent, ut Demosthenem, cuius famam acceperant domi, conspicerent, Diogenes τὸν μέσον δακτύλου ἐκτείνας, εἶπε ὑμῖν ἐφ' ὅσιν ὁ ἀθλιώτων δημαγωγός, id est, Medio porrecto digito, hic est uobis, inquit, ille Atheniensium concionator. Simul significans Demosthenem & gloriae auidum & moribus contaminatis.

Ne alte-

Ne altero quidem pede.

XLVIII

Μηδὲ τὸν ἑτέρου πόδα, id est, Ne alterū quidem pedem discedere. Lucianus in Harmoni de. Idē in Sectis, οὐδὲ πῶποτε ἐξ ἀδιοπίας ἢ ἑτέρου πόδα προελθῶν, id est, Qui ex Aethiopia nunq̄ uel alterum promouerit pedē. Annuerandum illis, quæ retulimus alibi, latum digitū, & latum pedem, latū unguem, quibus uel consensus opinionū, uel studij assiduitas significatur, uelut illo, nocte dieq̄: quod aliter extulit T. Lūius belli Macedonici primo; huius æquare Alij in castris sine stationibus per somnum uinumq̄ diem noctibus æquabant.

Ex Diametro opposito. Diametro distant.

XLV

Ἐκ διαμέτρου, id est, Ex Diametro. De uehementer inter se pugnantibus olim dicebatur, sumpta Metaphora à Geometris, apud quos perfectissima oppositio ex diametro est. Lucianus in Tyranno, ἐκ διαμέτρου ἢ οἱ βίαι φασίν, id est, Nostra enim & illorum uita, ex diametro, quemadmodum aiunt, inter se distant. Athanasius in libro quodam de synodo Nicæna, οἱ ἦν διαμέτρου ὡς ἐπὶ εἰπέω ἀντιθέτου τῆ ἀελλίης γνώμης, id est, Qui iuxta diametrum, ut ita loquamur, aduersantur Sabellij sententiæ. Basilius in epistola quadam ad Athanasium, ἦν διαμέτρου dixit. Diametrum enim est recta linea, figuram, qua longissime patet, ex æquo secans: uelut diameter orbis est, quæ sic à summo ad summum tenditur circulum, ut per centrum eat, definitore Macrobio in somnium Scipionis libro secundo. Nec ab hoc dissentit Euclidis diffinitio, Latini lineam hanc, dimetientem uocant. Nam Græcis διάμετρος ἢ τὸ διαμετρέω, id est, à dimetiendo. Nominis causam reddidit Aristoteles in problematis, Sectione xv. problem. 2. Cognatum est illi, quod alio recentissimus loco, οἷς ἐστὶ πικρῶν.

Diametro distare

Ex animo loqui

Audi quæ ex animo dicuntur.

XLVI

Ἄκουε τὸ ἀπὸ καρδίας, id est, Audi quæ dicuntur ex animo. Nam seria, quæq̄ citra dissimulationem dicuntur, ex animo dici dicuntur, eaq̄ ex corde proficisci uulgus ait. Lucianus in Ioue Tragædo, οὐκ᾽ ἐν ἀκέρει ὦ θεοί, τὰ γὰρ ἀπὸ καρδίας φασίν, id est, Itaq̄ audite dij nimirum ex animo dicenda, sicuti prouerbio dicitur. Nam adulatorum & simulantium oratio in faucibus nascitur, non in corde. Plutarchus in commentario quem inscripsit, quo pacto quis possit assentatorem ab amico dignoscere, refert hos senarios, Εμοὶ γὰρ ἐν ἤσυχῳ, εἰ δὲ βέλεται πτωχὸς κακίῳ ὄσσε δὲ ἄνους ἐμοὶ φόβου πρὸς ἄλλῳ τὸ ἀπὸ καρδίας φασί. id est, Mendicus utinam sit mihi, uel si libet

Ex animo loqui

Mendicum & infra, qui mihi uolens bene

Timore posito, possit ex animo loqui.

Addit hoc haud facile dici à diuitibus, ac principibus, quibus modis omnibus est inuisa ueritas: neq̄ quicq̄ ferunt aures delicate, nisi quod assentatione multa conditū sit & adulationem sapiat. Ad hanc figurā pertinet illud Plautinū, corde amare, item illud: persequi corde, animo, & uiribus, utrunq̄ est in Captiui duo. Contrariū est huic. A summis labris pro eo quod est, non ex animo. Seneca in Epist. ad Luciliū, Non à summis labris ista ueniunt.

Aut bibat, aut abeat.

XLVII

Aut bibat, aut abeat. Quo quidem adagio monemur, ut aut temporali locoq̄ nos accomodemus, aut ab hominū consuetudine nos abducamus. Quemadmodum Cato fecisse legitur, qui cum non posset sumere uultum Floraliū licentiae conuenientē, discessit à teatro. Natum est à priscis illis Græcorū symposijs, hoc est, comotationibus, in quibus mos erat, talis sortiri quempiam, qui conuiuio quali præfideret, ac decreta cōuiuialia præscriberet, quæ νόμος, id est, leges appellabant. De hisce legibus Valerius Valentinus iocoso carmine cōscripsit, cui titulū fecit Tapullæ, teste Festo Pompeio, Porro præfectum βασιλέα, hoc est, regem nominabant. Plutarchus συμποσίαιον uocat. Varro apud Nonium, Modiperatorem à Latinis uocatum scribit: quasi modum imperantē, ne quis aut plus satis biberet, aut parum. Athenæus libro decimo ex Eupolidis autoritate docet huic præfectio rei οἰνόπαιος dictos, ab alijs ὀφθαλμῶς. Huius consuetudinis meminit & Horatius in Odis. Nec regna uini fortiere talis.

οἰνόπαιος

Ex legibus iocosis hæc una fertur, Aut bibat, aut abeat. Cōmemoratur à Cicerone, libro Tusculanarū quæstionū 5. Mihi quidem, inquit, in uita seruanda uidetur illa lex, quæ in Græcorū conuiujs obtinet. Aut bibat, inquit, aut abeat. Et recte. Aut enim fruatur aliquis

quis pariter cum alijs uoluptate potandī, ne sobrius in uiolentiam uinolentorum incidat, aut discedat. Sic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, defugiendo relinquant. Hactenus ille. Quidam sic efferunt, ἢ πῖνε, ἢ ἀπιε, id est, aut bibe, aut abi. Quanto ciuilius hæc lex, q̄ ea quam Empedocli in conuiuio præscripsit cōuiuij præfectus, ut aut biberet, aut uinum in caput illius effunderetur. Eam rem tam indigne tulit Empedocles, ut postridie coacto cōcilio & inuitatorem, cuius opera id erat factum, & symposiarchā reum peregerit, damnandosq̄ curarit. Refert Diogenes Laertius. At nostri Mnamones has quoq̄ leges magis scythicas præscribunt. Aut bibe, inquit, aut hunc cantharum quantus est, in caput impingam tuum. Itaq̄ non raro fit ex computatione monomachia.

Domī coniecturam facere.

XLVIII

οἶκός σου ἀνάγει, id est, Domi coniectare. Quod nō aliunde petitur, id domi fieri prouerbio dicitur. Plautus in Cistellaria, Hanc ego de me coniecturam domi facio, hoc est, me opte experimento comperio. Seneca de beneficijs libro quinto, Domi, quod aiunt, uersura fit, & uelut lusorium nomen statim transit.

Domī habet, domī nascitur.

XLIX

Ad eandem pertinet metaphoram: Domi habere. Nam id domi dicimur habere, quod in nobis situm est, nec necesse est ab alijs mutuo sumere. Translatum apparet ab ea consuetudine foris rogandæ supellectilis, quam domi desideres. Terentius in Adelphis, Phy, domi habet, unde discat. M. Tullius ad Varronem: Sed quid ego nunc hæc ad te, cui domi talia nascuntur? Idem Academicarum quæstionum libro secundo, Desine quæso communibus locis, domi nobis ista nascuntur, id est, hæc oratorum sunt propria. Proinde dixeris eleganter. Quid in rebus istis felicitatem uenaris? domi habes, unde beatus esse queas. Regum est domi consilium habere, non ab aliena pendere sententia.

Confringere tesseram.

L

Apud Plautum in Cistellaria cōfregisse tesseram dicitur, qui sibi reditum in domū aliquam præcussit. Siquidem cum amans dixisset se iureiurando astrictum, ut lenæ filiam duceret, orans ne se peritum fieri pateretur, illa respondens. Abi, inquit, quærere, ubi tuo iurando satis sit subsidij. Hic apud nos iam Alcesimarche, confregisti tesseram. Est aut tesseræ symbolum hospitale, quo prolato cognoscebantur hospites, si quando redissent.

Tesseram confregisse

Frigidam aquam suffundere.

LI

Frigidam aquam suffundere, Plautus in Cistellaria uidetur usurpasse pro eo quod est, instigare clanculum. Sic enim in ea fabula meretrix queritur de matronis maritos suos in meretricum odium quoad possunt inflammantibus. Ita nostro ordini palam blandiuntur, etiam si occasio usquam est, aquam frigidam subdole suffundūt. Viris cum suis prædicant nos solere, suas pellices esse aiunt. Translatum apparet ab ijs, qui certaminibus equestribus aquam equis aspergebant, quo refocillati currerent acriter, atq̄ hoc pacto ad cursum instigabant. Cuius ministerij meminerunt etiam Pandectæ iuris Cæsarei libro tertio, titulo, de ijs, qui infamia notantur, ex Vlpiano, his quidem uerbis: Et generaliter ita omnes opinatur, & utile uidetur, ut neq̄ Thymelici, neq̄ Xystici, nec agitadores, nec qui aquam equis spargunt, cæteraq̄ eorum ministeria, qui certaminibus sacris deseruiunt, ignominiosi habeantur. Hactenus Vlpianus. Id fiebat, opinor, in Olympicis, aut similibus certaminibus, nonnunquam & ob hanc causam, ne rotæ agitatione feruescentes, flammā conciperent. Nisi si cui magis probatur, ut traductum putetur ab ijs, qui ioci ludibrij causa, clanculum aquam infundunt in cōuiuij locum: aut ab his qui ludibrij causa, aqua conspergunt aliquem, qui balnearum iocus est. Vnde & Iulius Pollux libro septimo docet πλὴν ἄλλῳ interdum usurpari pro conuiciari. Sic Aristophanes in Pluto, πλὴν ἄλλῳ με ποίωμ ἢ ὅσῳ πλὴν ἄλλῳ με ποίωμ. Queritur quispiam quod contumeliæ causa conspersus sit aqua multis præsentibus. Sed probabilius est translatum ab officinis ararijs, ubi fabri subinde frigidam in ignem aspergunt, quo ignis sit uehementior.

In senem ne quod collocaris beneficium.

LII

τὸ φρονεῖν μὴδὲ ποτε μὴδὲν χηρῶν ποίειν, id est, Ne quid unquam beneficij collocaris in senem. Refertur nominatim prouerbij uice, ab Aristotele libro Rhetoricorum 2. χὲρ ὅς τις συμπελάσει μὴ ποίεισθαι εὐλογεῖν γὰρ ὄντα τὰ τῶ μαρτυρεῖ ἢ προίμια, μὴ ποτὲ εὐεργετῆ γὰρ ὄντα, id est, Qui consulit, ne quis cum senē ineat amicitiam, huic testimonij loco est prouerbiū, ne quando

quando bene merearis de fene. Dicitur hodieq; uulgo, Neq; in senem, neq; in puerum col- locandum esse beneficiũ, propterea quod alter non refert, alter non meminit. Exrat & hu- iusmodi quoddam apud Diogenianũ adagiũ *μη ποτ' εὖ ἐρδιδυ γόρον τας, μη δὲ γυναικας, μη δὲ παιδας, μη δὲ κούας, μη δὲ λυδς, μη δὲ λαλον κωπηλατων,* id est, Ne quid beneficij colloces, neq; in senes, neq; in mulierem, neq; in puerum, neq; in canem cuiuspiam, neq; in garrulum re- migem: propterea quod perire uideatur, quod in eiusmodi genus hominum infumitur. Seneca de beneficijs tertio: Sic fit, ut praeceptores eorumq; beneficia intercendant, quia to- tam pueritiam relinquimus: sic fit, ut in adolescentiam nostram collata pereant, quia ipsa nunquam retractatur.

Stultus, qui patre caeso liberis pepercit.

LIII

Superiori protinus illud subtexit, & quidem prouerbij nomine, *καὶ οὐκ ἴδως ἀναρεῖν εὖ καὶ οὐκ ἀπατῆρας.*

μηπιθ' οὐκ ἀπατῆρα κτείνας, παιδας καὶ παλῆποι, id est,

Et qui suadeat occidere liberos, quorum patrem occideris, huic attestatur hoc prouerbi- um, Stultus qui patre occiso liberos relinquat. Refert idē postea inter sententias, Fatuus qui occiso patre liberis pepercit. Est autem uersus prouerbialis.

μηπιθ' οὐκ ἀπατῆρα κτείνας ἴδως ἀπαλῆποι, id est,

Est fatuus, qui patre perempto pignora linquit.

Vfus est & Herodotus in Clione, *ὁμοίως γὰρ μοι νῦν φαίνομαι ἀποποιικῆσαι, ὡς εἶπε πατῆρα ἀπατῆρας ἢ παιδων αὐτῷ φείσασθαι,* id est, Nam mihi nũc perinde uicisse uideor, ac si quis occiso patre, liberis illius parcat. Hoc adagiũ usurpasse scribitur Philippus Macedo, cum li- beros etiam e medio tolleret quorum parentes occiderat. Aut enim oportebat primum a parentibus occidendis abstinere, aut filios item submouere, paternae necis ultores al- quando futuros. Fertur uox memorabilis militum qui Maximinum imperatorem truci- darunt unã cum filio, ex pessimo genere ne catulum quidem esse relinquendum. Huc per- tinet Homericum illud ex Odyssæe γ.

Nec catulus quidem relin- quendus ex ge- nere malo

ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καὶ πατριμῶνος λιπέσθαι *Αναφῶς* id est,

Vt bene habet caeso prolem superesse parenti. Erit usus adagio quoties admonebimus, aut non esse prouocandos homines, aut ita con- ficiendos, ne in posterum reliquiae nos exercent.

Χρησολογθ'.

LIII

Χρησολογοί dicebantur, atq; hodie quoq; uulgo dicuntur, qui probe loquuntur, & impro- be faciunt. Dicitur autem peculiariter in Pertinacem imperatorē, quemadmodum in hu- ius uita testatur Iulius Capitolinus. Paulus in epistola ad Romanos, huiusmodi blandilo- quentia, *χρησολογίαν* uocat *καὶ οὐκ ἴδως χρισολογίας, ἢ διλογίας, ἢ ἀπαπειλῶσι τὰς κερδίας ἢ ἀνὴ κων,* id est, Qui per blandiloquentiam ac benedicientiam seducunt corda innocentium.

Pulchre dixti. Belle narras.

LIV

Huc pertinere uidetur ironia illae prouerbiales, passim in comœdijs obuia. Dixti pul- chre. Belle narras. *καλῶς ἐλέγας.* De re dictu uehemeter absurda. Plato in Euthydemo no- minatim pro prouerbio cōmemorat. Verba Platonis sunt, *τὸ γὰρ λεγόμενον, καλὰ δὲ πᾶν- τὰ λέγεις,* id est, Etenim quod dici solet, omnia pulchra dicis. Itē in Gorgia, *ἀνεὶ δὲ φασὶ μάλα καλὰ λόγους,* id est, Audistam, ut aiunt, ualde pulchrum sermonem.

Figuli opes.

LVI

καφάμιθ' ἀδῆτθ'. id est, Fictiles diuitia. De rebus incertis, fragilibus ac neutiquam duraturis. Quemadmodum figulorum uasa facile cōtinuuntur quolibet casu. Refertur adagiũ a Diogeniano.

Lepus dormiens.

LVII

λαγῶς καθὼς δῶμι, id est, Lepus dormiens. Quadrat in eum, qui quod nō facit, id facere sese adsimulat, aut quod facit, id se facere dissimulat. Qualem quidam arbitrantur fuisse Vlysis somnum, cum a Phœacibus in Ithacã insulam exponeretur, autore Plutarcho. Nam leporem patentibus genis dormire, cum alij permulti tradunt auctores, tum Plinius libro undecimo, capite trigesimo septimo, id quod etiam hominibus nonnullis ait accide- re, quos Graeci *καρυβαλλῆς*, appellant. Neq; perperam, opinor, dicitur & in timidus. Ad- giũ a multis autoribus refertur.

Sero

Sero Iupiter diphtheram inspexit.

LVIII Diphtheram

ὁ Ζεὺς πᾶσι δὲ χροῖσι εἰς τὰς διφθῆρας, id est, Inspexit, & si sero, pellem Iupiter. Senarius prouerbialis in eos, qui sero quidem, sed aliquando tamen pro malefactis dant poenas. An- tiquitas enim credidit Iouē omnia in sua diphthera, hoc est, pelle caprina scribere, ac mul- ta quidem pro tempore dissimulare, uerum aliquando de improbis poenas sumere. Belle quadrabit & in principes, qui diu dissimulata maleficia tandem puniunt.

Aut mortuus est, aut docet literas.

LIX

μητι τῆθνηκεν, ἢ διδάσκει γράμματα. id est,

Aut perijt, aut profecto literas docet.

Senarius prouerbialis, quo significabant olim, cuiuspiam omnino male esse, tamen si parum liqueret, quid rerũ ageret. Is autem hac occasione uenit in uulgi sermonem, autore Zeno doto. Athenienses duce Nicia parum feliciter aliquando pugnaverunt aduersus Siculos, permultis occisis, pleriq; captiuis in Siciliam abductis, qui Siculorum filios literas docere coacti sunt. Proinde pauci qui fuga elapsi redierant Athenas, rogati quid hic aut ille face- ret in Sicilia, modo memorato uersiculo respondebant, Aut perijt, aut docet literas.

Oportet testudinis carnes aut edere, aut non edere.

LX Testudines edendae aut non edendae

ἢ δὲ γελάνης κρέα φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. id est,

Testudinis carnem aut edas, aut non edas.

Trimeter prouerbialis, in eos, qui negociũ susceptum frigide ducunt, neq; explicantes, neq; relinquētes. Sunt qui putent hoc dictum ab autore Terpsione profectum esse: quo- rum est Athenæus libro octauo declarans hunc primum praecepisse de gastrologia: acditis regulis per quas liqueret a quibus esset abstinendũ, quibus contra uescendum: inter quas erat & hæc de testudine ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. Addunt testudinis carnem si modice edatur, uentris tormina facere; rursum si copiose, lenire. Cuiusmodi quiddam & de lactucis refert Plinius: Perinde quasi dicas, aut bellandum est, aut non bellandum; aut studendũ, aut non studendum. Nam pleraq; res sunt, quas si facias acriter, plurimum conducunt: sin ignaui ter, officiant. Velut ea quae mediocritatē non recipiunt, quod genus est musica, poeticãq;. Sunt rursus quaedam, quae degustasse sit satis. Quo de genere putauit esse philosophiæ stu- dium Ennianus ille Neoptolemus, & Callicles Platonius. Non abhorret ab eo quod est in Apocalypsi: Vitinam aut calidus esses, aut frigidus.

Bonae leges ex malis moribus procreantur.

LXI

Macrobius Saturnaliũ libro tertio. Vetus uerbum est, inquit, Leges bonae ex malis mo- ribus procreantur. Nam sicuti medicorũ pharmacis nihil opus foret, nisi morbis laborare tur: ita legibus ferendis nihil opus esset, nisi perperam uiueretur. Vnde apud Aeginetas olim pecuniaria poena multabatur is, qui legis instituenda dedisset occasionem. Auctor Aristoteles lib. Rhetoricorum 2. Cornelius Tacitus lib. 15. Vfu probatũ est, leges egregi- as exempla honesta apud bonos ex delictis aliorũ gigni. Huc pertinet quod Solon *ὄρωτι δας, εἴ τι ἴπ' ἀποκτάνῃ νόμον ἢ ἐθῆκε, εἴ τι δὲ ἀελπίσαι εἶπεν,* id est, Rogatus quã ob causam non tulisset legem in parricidas, respondit, quod non sperasset futurum parricidam.

Bos alienus subinde foras prospectat.

LXII

βὸς ἀλλότριος τὰ πολλὰ ἐξω βλέπει, id est, Bos alienus subinde foras prospectat. De ijs, qui apud alienos non satis ex animi sententiã tractantur, eoq; sepius suos desiderant. Vnicuiq; domi, ac uelut in suis praesepibus iucundissima uita; peregre permulta sunt quae laedant, plurima defunt. Allusisse uidetur ad hoc prouerbium Plutarchus in Symposiacis decade octaua, problemate secũdo. *ὅπως ἂν ἐαυτῷ μὴ μεταφρονῆτε, μὴ οὐκ ἐξω βλέπετε πάντ' ἅπαντα,* id est, Verũ ne ipsos contemnatis, neũe foras prospiciatis, id est, Ne aliunde petatis, quod ab ipsis Platonis interpretibus sumi potest. Proinde recte dicitur, *ἐξω βλέπει,* qui nō con- tentus suis aliunde pendet. Vsurpat & in libello, *πῶς εἴ τι ἀρετῆ καὶ κακίας.*

Septimus bos.

LXIII

ἑβδόμεθ' βῆς, id est, Septimus bos. Olim in stupidos brutosq; dicebatur, unde celebratus senarius, *τὸν ἑβδόμεθ' βῆν ἢ ἑφῆ πῆρομια.* id est,

Venustum adagiũ septimum narrat bouem.

Id hinc ortum esse tradunt, quod antiquitus post sextam lunam bouis imaginem e farina pinsere cōsueuerint, qui septimam lunam cornibus referret. Sunt qui malint hinc natum, F quod

ἔξοσι α καὶ ἀρχὴ πάλῃ κινῶν, ἢ πάλιν ἀρχαίως πάλιν κινῶν, δηλοῦν δὲ μὴ ἐκ τῆς ἀρχῆς, id est, Quod autem uidetur ac dicitur, maxime mores hominis ostendere, atq; explorare, nimirum potestas ac magistratus, omnem mouens affectum, & omnē aperiens malitiam, id Demostheni quidem non adfuit. Sophocles in Antigone;

Ἀμύχανου δὲ πάλιν ἀρχῆς ἐκμαθεῖν
Ἐρχάται τε καὶ νόμοισι φησὶ βίβης φανῆ. id est,

Fieri haud potest, cuiuspiam ut pernoueris
Animum atq; mentem siue sensum, ni prius
Imperia naclus gesserit ciuilia.

Sensus est, in uita priuata uix satis perspicere posse mores & ingenium hominis. Verum si committas imperium, ut quod libeat, idem liceat, tum demum apparere quo sit animo. Eleganter inuertit Epaminondas, cui cum Thebani per contumeliam magistratū quempiam sordidum & contemptum mandassent, non contempsit, sed ea cura gessit, ut muneri prius contempnissimo dignitas & autoritas accederet, dicens: οὐ μόνον ἢ ἀρχὴν τὸν ἐν δόξῃ δέκοντα, id est, Non solum magistratus uirum ostendit, sed magistratū uir.

Vir ornat magis gistratum minit Plutarchus in preceptis ciuilibus.

Idem Accij, quod Titij. LXXVII.

Accij & Titij idem ius Extabat olim adagium apud M. Varronem in satyra, cui titulus, Testamentum, refertur apud A. Gellium in Nocibus Atticis, idem Accij quod Titij. Quod si quis, inquit, undecimo mense κατ' ἀεισοτέλλω natus est, Accio idem quod Titio ius esto. Nimirum significans eodem sibi iure futurum, filium decimo mense natum, quo eum qui natus undecimo. Sumptum uidetur à Iuriconsultorum consuetudine, Titij & Accij uocabulum pro quibuslibet duobus subinde usurpantium.

Muta persona. LXXVIII.

Κωφὸν πρόσωπον, id est, Muta persona. Martialis in sexto Epigrammatum libro:

Comœdi tres sunt, sed amat tua Paula Luperce

Quatuor, & κωφὸν Paula πρόσωπον amat.

Quadrabit in eos, qui in confeslu deliberantium, aut disputantium, aut etiam in conuiuio ceteris loquentibus, soli tacent. Traductum apparet à lege comœdiarū, in quibus non temere plures tribus personæ solent induci in eadem scena. Quod si quando quarta accesserit, aut muta prorsus est, aut perpauca loquitur. M. Tullius ad Atticū lib. 13. Si Cottam & Varronē fecissem inter se disputantes, ut à te proximis literis admoneor, meum κωφὸν πρόσωπον esset. Mutas nuptias dixit alicubi Pindarus, pro clancularijs, & in quibus non decantetur hymenæus, κωφὸν γάμον. De doryphoremate dictum est aliàs.

Caput sine lingua. LXXIX.

Ab hoc non admodum abluat ille Laberianus trimeter,

Caput sine lingua, pedaria est sententia.

Cōpetit in eos, qui in cōsultationibus aut disceptationibus ipsi quidem nihil habent quod dicant, uerum aliorum sententijs annuunt. Nam pedarij, senatores dicebantur ij, qui in senatu quidem sedebant, uerum sententiam non rogabantur, sed in aliorum sententijs pedibus discedebāt. Vnde referente Festo Pompeio in dictione Pedarius, à Lucilio dicti sunt.

Pedaria sententia Agipedes, quod pedum discessione dicerent sententiam. Refertur à Gellio nocium Atticarum libro tertio, capite decimo octauo. Habet & Crocodilus caput sine lingua, sed dentibus armatum, quales nunc uidemus multos, qui quum bene dicere nesciant, tamen mordent letaliter. Nilus procul abest à nobis, sed hoc genus Crocodilij plena sunt omnia.

Corpus sine pectore. LXXX.

Proverbiali figura dixit Horatius in Epistolis ad Albium:

Non tu corpus eras sine pectore, dij tibi formam,

Dij tibi diuitias dederant, artemq; fruendi.

Item Ouidius in Heroinis:

Hunc cœne tu speras hominem sine pectore, dotes

Posse satis formæ Tyndari nosse tuæ?

Perinde uero dictum est corpus sine pectore, quasi dicas, sine mente. Nam sapientiam & ingenium in pectore atq; in corde constituunt. Vnde & cordatos appellamus prudentes, Et Iuue

Et Iuuenalis tardum ac stolidum significans:
Cum læua in parte mamillæ
Nil salit Arcadico iuueni.

Cerite cera dignus. LXXXI.

Olim notari dignos atq; improbos & nequam homines, Cerite cera dignos prouerbio uocabant, nimirum ceritem ceram insignem ignominiam appellantes. Horatius:

Quid deceat, quid non obliui, Cerite cera

Digni, remigium uitiosum Ithacensis Vlyssis.

Acron & Porphyrius huiusmodi tradunt originem adagij. Romani Ceritibus bello subactis eam dixere conditionem, ne suffragij ius haberent, ne leges ullas aut æderent, aut haberent. Eamq; ignominiam in adagium abiisse. Meminit de tabulis ceritibus & Aulus Gellius libro decimo sexto, capite decimotertio. Primos autem municipes, inquit, sine suffragij iure Cerites esse factos accipimus. Cōcessumq; illis, ut ciuitatis Romanæ honore quidem caperent, sed negocijs tamē atq; onerib; uacarent, pro sacris bello Gallico receptis cur stoditisq;. Hinc tabulæ Cerites appellatae uerfa uice, in quas censores referri iubebāt, quos notæ causa suffragijs priuabāt. Cōsine uidetur illi, quod alibi diximus, Sutorij atramentū.

Dij laneos habent pedes. LXXXII. Lamei pedes decorum

Macrobius libro Saturnalium primo, capite sexto, scribit in hunc modum: Cur autem Saturnus ipse in compedibus uisatur, Verrius Flaccus causam se ignorare dicit. Verum mihi Apollodori lectio suggerit. Saturnum Apollodorus alligari ait per annū laneo uinculo, & solui ad diem sibi festum, id est, mense hoc decembri. Atq; inde prouerbiū dictum: Deos laneos pedes habere: significari uero decimo mense semen in utero animatum in uitam grandescere, quod donec erumpat in lucem, mollibus naturæ uinculis detinetur. Hætenus Macrobius. Lucianus item in Cronosolone, Saturnū in compedibus fingi solere significat. Atq; huius figmenti rationem reddidit in libro de Astrologia, nempe quod orbis Saturni longissime à nobis semotus sit, ob hoc in tartara coniectum finxere, ex aeris profunditate sumpta occasione. Deinde quod motus sit omnium tardissimi, ut quasi stare uideatur, compedibus alligatum finxerunt. Plutarchus in problematis scribit, Tyrijs fuisse morem, ut deorū statuis uincula inijcerent. Aenigma prouerbij indicat, deos ad scelorum ultionem lente quidem procedere, sed tamen aliquando de malefactis pœnam sumere uel inopinato. Sic interpretatur Porphyrio, demonstrans quod scribit Horatius libro Odarum tertio, oda secunda: Raro antecedentem scelestum Deseruit pede pœna claudo, affine esse prouerbio, quo dicitur, deos iratos, pedes lanatos habere, quia nonnunquam tarde ueniunt nocentibus.

Zenone moderatior. LXXXIII.

Ζῆνωνος ἰσχυρότερος id est, Zenone temperantior. Testatur & Laertius in Zenonis uita philosophi hunc, tum in uictu, tum in uoluptatibus Venereis usq; adeo patientem ac parcū fuisse, ut crudis dūtaxat uesceretur, ac pallio prætenui tegeretur. Vnde & Philemon in comœdia taxat hominē, qui post panē obsonij loco caricis uteretur, aquam uini loco biberet, ac discipulos esuriem doceret. Hinc & in uulgi sermonē abiit, Zenone temperantior. Philemonis uersus apud Diogenē ex fabula, cui titulus Philosophi, sunt huiusmodi:

Ἐὶς ἄρτον ἔφυγον ἰσχυρότας, ἢ πῆνυ ἕδωκα,
φιλῶ φιλῶ κενὴν γὰρ ἔστ' ὀλιβοφεί,
ἔτιν' ἀδ' ἀσκή καὶ μαθητὰς λαμβάνει. id est,

Post panis esum, cariceumq; obsonium

Aquam bibens perdurat inde simplicem.

Nouum enim philosophiæ celebrat hic genus.

Docet esurire, ac discipulos ita illicet.

Quamquam sunt qui uersus hos Posidippo tribuant, non Philemoni, uelut idem admonet Laertius.

Sylofontis chlamys. LXXXIII.

Ἡ συνλάσαντος χλαμύς, id est, Sylofontis chlamys. Refertur à Diageniano, dici solitum in hos, qui se cultu uestitūq; iactant ac uendunt. Videtur haud absurde dici posse & in

F 4 eos, qui

eos, quibus munus exiguum in tempore, magno cum foenore redijt. Historiae, quae prouerbij dederit occasionem, meminit Herodotus in Thalia, quanquam apud hunc *χλωις* legitur, non *χλαμυς*, *χλωις* autem uestis militaris. Meminit & Strabo Geographiae libro decimoquarto. Historia sic habet: Syloson quidam cum sensisset Darium Hystaspis filium, cum adhuc priuatus ageret, chlamyde quadam sua admodum bella impetius fuisse delectatum, eam ultro dono misit. Cuius tam tempestiuae liberalitatis memor Darius, cum iam rebus esset praefectus, totam & urbem & insulam Samiorum Sylofonti in manus tradidit, unius uestis munus tam opulento regno compensans. Mentionem facit huius rei Valerius quoque Maximus, libro Memorabilium quinto titulo de gratitudine. Porro quod alij chlamydem seu chlanidem uocant, hic amiculum appellat, id est, pallij genus.

Sylofontis
ορε, αμ, η, τ, ε.

Opera Sylofontis ampla regio.

LXXXV

Per Sylofontem regio facta est amplior.

Senarius in prouerbium uersus, quem refert Strabo libro Geographiae 14. Nam Syloson munificentia Darij, mortuo Policrate, Samiorum adeptus tyrannidem, cum acerbius exerceret imperium, ita ut fere solent ij, qui ab humili fortuna repente ad res amplas prouehuntur, & ob hanc causam insula desereretur ab incolis, prouerbio dici coeptum:

Εκρη συλοσώντ' ο' δ' ευχόμενα.

id est,

Spatiosa regio est Sylofontis gratia.

Conuenit in acerbe gerentem magistratus, aut in principem malum, cuius uitio defertur ab incolis regio. Venustius reddetur longiore deflexu, ueluti si in hominem *πλουεκτην* qui domum aliquam compilarit dicatur: aut in profusum ac prodigum, cuius luxu locustifacii sunt inanes.

Phalaridis imperium.

LXXXVI

φαλαειδ' ο' αφ' η', id est, Phalaridis principatus. Refertur inter Graecas paroemias. Recte dicitur in eos, qui crudelius exercent imperium, aut potestatem sibi delegatam. Ortum adagium a Phalaride Agrigentinarum tyrano, quem sua crudelitas nobilitauit. Inter multa aut crudelitatis exempla celebratur in primis aeneus ille taurus Perilli, siue Perilai, nam sic appellat Lucianus, inuentum, quo subiecto igni mortales uiui exurebantur, ut pro eiulatu humano mugitum aderent morientes. Eum taurum, exulto primum in eodem artifice, Delphos misisse legitur, ut Phoebus dicatus, in eius templo reponeretur, monimentum futurum, simul & artis exquisitissimae & inuenti crudelissimi, & poenae merito in autorem retortae. Verum Delphi munus, ut a tyranno missum, repudiarunt. Haec ferme leguntur apud Lucianum. Simili figura dictum legimus *φαλαεισμοδον*, pro immani crudelitate.

φαλαει
σμοδον

Cicero ad Atticum libro septimo: Nam istum quidem cuius *φαλαεισμοδον* times, omnia terrissime facturum puto. Idem in actione contra Pisonem: Quoniam, inquit, Phalarin grammaticum habemus, id est, qui perperam scripta etiam capite punit.

Manliana imperia.

LXXXVII

Vt hoc proximum recte congruit in hos, qui sauiunt in eos, in quos ius nati sunt, ita Manliana imperia consine illi prouerbium, probe torquebitur in eos, qui nimis rigida iuris obseruatione, humanitatis & aequitatis obliuiscuntur. Historia quae prouerbio causam dedit narratur a Tito Lio prima decadis octauo libro. Extat & apud Valerium Maximum, aliosque complures scriptores. Ea ad hunc ferme habet modum. Manlius cum consul bellum cum Latinis gereret, edictumque esset ne quis extra ordinem pugnaret, T. Manlius consulis filius turmae praefectus, prouocatus a Genutio, siue ut Valerius, a Geminio Metio Tusculanorum equitum profecto, oblitus edicti consularis conflixit, & prouocatore hasta confodit. Deinde ubi comitante turma, ac uelut ouante spolijs ornatus ad patrem tenderet, ille mox in conspectu omnium, filium quod extra ordinem pugnasset, ad palum deligari, deinde uirgis ex more caedi, postremo securi feriri iussit. Salubri quidem in posterum exemplo, quemadmodum ait Lilius, sed in praesentia nimium inuidioso consuli. Si quidem ut autor est Valerius libro Memorabilium nono, capite de ira, cum uictor Romam reuerteretur, nemo iuuenum obuiam ijt, in tantum totius iuuentutis odium uenerat. Hinc & cognomen additum uulgo Imperioso. Refert simile seueritatis exemplum Valerius Maximus

ximus

Manlius, libro secundo, capite de disciplina militari, de Posthumio Tiburto, cuius filius fortissimus adolescens, quod feliciter quidem, sed iniussu patris, cum hoste commisset, a patre securi percussus est. Quanquam Titus Lilius prima decadis, libro quarto, maluit hoc de Manlio Torquato, quam de Posthumio credere, atque in uarijs scriptorum opinionibus hoc potissimum argumento sese uti testatur, quod uulgo prouerbio Manliana imperia dicta sint, non Posthumiana, cum tamen Posthumus aetate praecesserit Manlium. Quod si prior tam saui exempli fuisset autor, occupasset nimirum insignem titulum crudelitatis: praeterea quod Manlio cognomen inditum esset Imperioso, non Posthumio. Meminit & Seneca De beneficijs, libro tertio de Manlio siue Manlio quodam, qui relegatus a patre, reuersus eum a molestia litis intentatae liberauit. Tecte ad prouerbium alludit M. Tullius, libro De finibus secundo, Vide ne ista sint Manliana nostra aut maiora etiam, si imperes quod facere non possim, fortasse pro nostra scriptum erat iussa.

Complurium thriorum ego strepitum audiui.

LXXXVIII

πολλων ενω θειων φασος ακυνοα. id est,

Thriorum ego strepitum audiui complurium.

Thriorum com

Senarius est prouerbialis, quo minas & inanem clamorem nos contemnere significamus. Quemadmodum Thais illa Terentiana seuas & gloriosas Thraonis minas pro nihilo ducit, magnum nebulonem appellans. Aristophanes in Vespis:

ος ενω πολλων ακυνοα, οιδρα θειων τον φασον. id est,

Thria noui quid strepent ut saepius qui audierim.

Porro thria a Graecis dicuntur ficulina folia, quae cum incenduntur, minace quendam adunt strepitum, & formidandum ijs, quibus ante non sit auditus, alioquin inanem & contemnendum. Nisi uanis legere *θειων*, sic enim Graeci uocant calculos, quos in urnam mittunt fortilega, cum diuinant, quemadmodum admonuimus alibi. Solent huiusmodi diuinatrice aliquando e fortibus dira praedicere, quo stultos ac credulos territent, cum saepenumero nihil emeniat eorum quae minantur.

Ne inter apia quidem sunt.

LXXXIX

οδ' εν απιοις ασιν, id est, Ne in apio quidem sunt, pro eo quod est, ne ingressum quidem aut initium rei attigerunt. Sumpta metaphora ab ijs, qui hortos ingrediuntur. Nam antiquitus extremus ille hortorum ambitus, apio conferebatur, quem qui nondum praeterissent, uelut in horti limine adhuc esse uidebantur. Aristophanes in Vespis:

οδ' ενω εν απιοις εν ασιν, οδ' ενω ενω ενω. id est,

In apio nondum est uel ipso, sed nec in rutis adhuc.

Hoc est, nec initium habet eorum, quae sunt futura. Interpres & aliam quandam hoc loco in apio nona refert sententiam, uolens adagium ad gymnicum agonomem pertinere, ad quod qui praepararent infantes, statim ut essent nati, in apio collocare consueuerunt. Itaque perinde dictum uidetur, Ne in apio quidem: quasi dicas, ne in primis quidem rudimentis. Rutam autem comicus addidit risus causa, quod apium praelocutus fuerat. Porro morem apio coronandi putant iam olim ab Hercule inductum, post interfectum Nemeae leonem, quod & Pin-darus indicare uidetur alicubi. Nam in Nemeis hymno quarto dicit: *ενω ενω ενω βαρυκτο* πα θαλησε πορευθεις απιοις, id est, Vbi in certamine tumultuosi floruit Corinthiacis apijs. Significat quandam in certamine Neptuni Isthmico coronatum fuisse a Corinthijs.

Podex lotionem uincit.

XC

πεωκτος λωτρος ποδω γινω, id est, Podex lotione uincit. Callistratus apud Aristophanis interpretem adagium hoc retulit ad eos, qui sese in malum aliquod adigunt, propterea quod ea corporis pars, etiam si lauetur, semet rursus inquinat, ita ut ipsa sit in causa, quo minus lauari possit. Quadrabit etiam ubi quid frustra fieri significabimus, ueluti si quis nocentem e carcere redimat, atque ille mox iterato commisso semet eodem praecipitet. Aut si quos reconcilies, mox in pristinam relapsuros similitatem, aut castiges incorrigibile ingenium, quod genus est mulierum. Conueniet & in illos, qui suo ipsius uincunt malo. Veluti si quis morum intracabilitate obtineat, ne posthac oburgetur a praepatore. Putant adagium uideri sumptum ab ijs potissimum, qui cita sunt aluo, quos Nonius foriolos appellat. Aristophanes in Vespis: *πεωκτος λωτρος ποδω γινω,* id est, Podex peruincens loturam.

Itidem

Idem & morbus dicitur vincere artem, curamque medici, cum est immedicabilis. Ex veterum monumentis deprehendes, fuisse morem publicum ut post exoneratam aluum adhiberetur eius partis lotio, quae tamen subinde erat repetenda. Martialis inter Iuliae caetellae laudes commemorat, quod post depositum ventris onus rogaret lauari. Legimus & barbarum quendam seruitutis impatientem, ligno cui spongia erat addita tergedo podici, in gulam adactio sibi consciuisse necem.

Conscientia mille testes.

XC I

Quintilianus Oratoriarum institutionum libro quinto, hanc sententiam ut proverbialem citat: Conscientia mille testes. Sensus interprete non eget. Quis enim nescit, conscientiam rem esse unam omnium efficacissimam: adeo ut nulla tormenta melius prodant maleficcium, quam conscientia, nullus carnifex feruenter puniat, quam haec. Vnde & illud: Heu quam difficile est crimen non prodere uultu.

Extat & Graecanica sententia, σωείδης πηήεις τὴν ψυχῶν, id est, Conscientia uerberat animum. Iuuenalis item:

Et furdo uerberere caedit.

Hanc sensere poeta, cum de diris & ultricibus furijs fabulantur.

Myforum praeda.

XC II

Myforum praeda. In eos olim dicebatur, qui impune a quibuslibet laeduntur ac diripiuntur. Ortum adagium a Mytis, quos aiunt quondam finitimorum incursionibus male uexatos fuisse, quo tempore Telephus rex peregre agebat. Vtitur hoc adagio Aristoteles libro Rhetoricorum primo, tractans de locis edicaturabilibus, καὶ τὸ πολλὸν ἀδικηθῆναι, καὶ μὴ ἐπελεθῆναι, ὡς ὄντως ἦν τὴν ἡρώδιαν μυσῶν λείαν, id est, Eos item, inquit, qui a copluribus affectu iniuria, non curat de ulciscendo. Nam ut trito dicitur proverbio, Myforum hi praeda sunt. Hoc est, passim ab omnibus incessuntur, propterea quod ueterem ferendo iniuriam, inuitant noua. Vfus est Demosthenes aduersus Aeschinem. Quo quidem in loco sciole deprauarunt pro Myforum, miserorum, in translatione Leonardi Aretini, Citatur & ex Stratididis Medea, & Iambis Simonidis.

Ultra septa transilire.

XC III

Septa transilire

Septa transilire. Congruit uel in eos, qui rem quamplurimam nouam & incredibilem designant, longeque supra uulgarium hominum facultatem. Vel in hos, qui a re proposita digrediantur. Vel in illos, qui praescriptis sibi terminis, & potestatis mandatae modum transeunt: Natum adagium a Phayllo quodam pentathlo Olympio, ut quibusdam placet, Crotoniata, qui tum saltu, tum disco mirum in modum ualuisse legitur. Haec ferme Suidas. Extat & inscriptio statuae illius huiusmodi:

Ἐφ' ἧς ἂν πρὸς τὴν ἑπταπύλον τὴν πόδα ἀσπασθῆναι φάσιν ἄλλοι.

Δισκοδὲ δ' ἐκείνου, πρὸς ἀσπασθῆναι φάσιν ἄλλοι.

id est,

Quinque supra quinquaginta pedes salit Phayllus. Discum autem facit centum, exceptis quinque. Meminit huius adagii Plato in Cratyllo, καὶ ὡς τὴν ἑπταπύλον ἀσπασθῆναι, id est, Et ultra septa salire. Refert & Iulius Pollux libro De rerum uocabulis tertio. Lucianus in Somnio, ὡς τὴν ἑπταπύλον ἡδ' ἡ σπασθῆναι, id est, Ultra septa iam transilire. De somnio cuius finis cum sit somnus, iam etiam uigilanti duraret. Chrysostomus homilia in 2. Cor. 3. τὴν σπασθῆναι φάσιν, id est, septa transcendit: de Paulo loquitur, qui quum gratis doceret Euangelium,

Cancellis circumscriptus

plus praestitit quam ab Apostolis exigebatur. Cicero De oratore lib. primo: Et quasi certarum artium forensibus cancellis circumscriptam scientiam. Idem in actionibus: Ab his cancellis, quibus me circumscripti, declinauero. Locus enim is, in quo celebrabantur ludaei forenses, fosis, cancellis, aut alijs id genus septis erat circumscriptus.

Psyrice facta.

XC IIII

Psyra, insula quaeptiam est, haud procul a Chio, cuius meminit & Homerus lib. Odyssae tertio, Psyrin appellans:

Ἡ καλὴ πύρθε χιαιο νομίμεθα πταιπλοῦτος

νήσος ἂν ἴσθμους, αὐτὴν ἐπ' ἕρσις ἔχοντα.

id est,

Certe supra Chium redibamus asperam, iuxta insulam Psyrin, ipsam Chium a sinistris habentes. Strabo Psyra pronunciat pluratiue, & neutrali genere. Meminit huius & Plinius

huius libro mundanae historiae quinto. Ea insula quoniam esset & perpusilla & ignobilis, in contemptum ac uilitatis proverbium abiit, ut quae fordide, parumque magnifice fierent, Psyrice facta dicerentur. Haec ferme Stephanus, idem citat Cratinum:

Ἐν τῇ Πύρῃ τὸν δόνησον ἔχοντα.

id est,

In Psyra Bacchum ducentes.

Eundem rursus in Nemesa:

Ἐν τῇ Πύρῃ τὸν ἀσπασθῆναι ἔχοντα.

id est,

In Psyra spartam ducis.

Bos Cyprius.

XC V

Cyprius bos. In Brutum ac stolidum iaci solitum, propterea quod Cyprius bos

Cyprius, boues magis bruti ferantur, quippe qui stercore humano pascantur. Refertur a Suida

in Iogeniano. Interpres Aristophanis in Plutum, scribit Bceotios boues σκαθῶδες

γῆς, id est, oletum edentes. Hoc autem nomine Aristophanes medicos appellat,

quod in andis aegrotis sordida quaedam tractent, lotium aut uentris excrementa con-

templant. Sed et Cyprius bubus consentit Plinius libro 28. capite ultimo, narrans Cy-

prios boue, hominis in excrementa appetere, non pastus causa, sed ut hoc remedio tor-

minibus medeantur.

Cyprio boui merendam.

XC VI

Festus Pompeius uersum hunc Sotadicum citat ex Ennio:

Cyprio boui merendam.

Id est, conuenire, quoties conuiuia fordida & insipida sordida atque insipida accipi-

untur. Originem adagii refert eandem, quam nos modo commemorauimus. Fe-

stus uerit si ad res animi deflectatur, ut si quis apud spurcos spurce loquatur, apud indo-

ctos indoctus.

Equum habet Seianum.

XC VII

Equum habere Seianum, olim proverbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam Seianus equus

inopiam redactum. Allegoria sumpta est ab equo quodam fatali, cui a Cn. Seio domino

nomen inditum est Seiano, is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditus est. Fuit insi-

gni quidem specie, uerum eiusmodi quodam fato, ut quisquis eius equi possessor esset, is

cum omni domo ad internecionemque deperiret. Id quod Cn. Seius ipse capitis damna-

tus, ac miserando affectus supplicio, de & Dolobella bello interfectus: post hunc Cas-

sius ab hostibus occisus, deinceps Antonius deestabili exitio perditus, probauit. Hunc

equum C. Bassus Argis se uidisse refert, haud credibili pulchritudine, nigroque & colore

exuperantissimo, nempe puniceo. Hoc adagium & refert, & copiosius explicat Aulus

Gellius, libro nocturnum Atticarum tertio, capite nono. Fieri potest, ut haec de equo super-

stitio manarit ab equo illo durateo, cuius Odyssae 4. meminit Homerus, qui fatalem inte-

ritum attulit Troianis. Ad quod alludens Maro,

Scandit, inquit, fatalis machina muros.

Ediuerso quaedam fataliter esse felicia credidit ueterum superstitio. Nam autor est Trebel-

lius Pollio in libro de triginta tyrannis, uulgo persuasum fuisse, res ijs feliciter cedere, qui

Alexandri magni imaginem, auro argenteue expressam gestarent. Nec hodie desunt,

qui gladios in bello fortunatos, & huiusmodi quaedam nugas pollicentur principibus. At

magis mirandum, esse qui istiusmodi impostoribus credant.

Aurum habet Tolossanum.

XC VIII

Huius simillimum est illud: Aurum habet Tolossanum. In eum qui magnis ac fatalibus Tolossanum

afficitur malis, nouoque ac miserando exitio perit. Refertur ab A. Gellio eodem loco, quem

modo citauimus, ad hunc modum. Eadem sententia est illius quoque ueteris proverbij, quod

ita dictum accipimus: Aurum habet Tolossanum. Nam cum oppidum Tolossanum in ter-

ra Gallia, Q. Cepio consul diripisset, multumque auri in eius oppidi templis fuisset, quis-

quis ex ea direptione aurum attigit, misero, cruciabilique exitu perijt. In plerisque codicibus

Gellianis haecenus legebatur in terra Italia, sed mendose, quum Strabo & Iustinus Tolo-

sam ponant in Gallia. Meminit auri Tolossani M. Tullius lib. De natura deorum tertio:

Cognosce, inquit, alias quaestiones auri Tolossani, coniurationis lugurthinæ. Strabo lib.

Geogra

Geographiæ quarto, admonet hanc pecuniam Tolossanam Delphicæ pecuniæ partem fuisse. Brennus enim Prausus natione, Techosagis auxiliantibus Delphos incurauerat, deinde quemadmodum refert Iustinus lib. 22. cum Techosagi se in antiquam patriam Tolossam recepissent, pestilentia laborare cœperunt, à qua non prius sunt liberati, quam aurum spicum responsis moniti, aurum argentumq; sacrilegio quæsitum, in Tolossensem lacum mergerent, quod omne magno post tempore Cepio Romanus cōsul abstulit. Quod quidem sacrilegium exitium attulit tum ipsi Cepioni, tum illius copijs. Erant autem auri pondi c. x. milia: argenti pondi quinquies decies centū milia. Scribit enim Strabo, Tolossanos ex priuatis fortunis auxisse sacram pecuniam, ut magis deum sibi reconciliarent. Narrantur & alia quædam hoc loco à Strabone de auro Tolossano ex Posidonio: uerum quoniam ad adagionis enarrationem non magnopere pertinere uidebantur, sat habere cum indicasse. Durat hodieq; apud uulgos hæc opinio, ut existiment omnes petere, quicumq; à sacris rebus non abstinent manus uolentas.

Polypi caput.

πολύποδος κεφαλή, id est, Polypi caput. In hominem uarium, & in quædam quædam & uirtutes inuenias, cuiusmodi Catilinam describit Salustius. Conpetit & in rem ex qua non parum commoditatis capere queas, sed quæ eadem nonnullis incommodis noceat. Allegoria ducta est ab eius piscis capite, quod sicuti testatur Plutarchus in bello, cui titulus, Quomodo sint adolescentibus audiendi poetæ, esu quidem suauissimum & esculentum, cæterum somnia parit tristia ac prodigiola. Unde huius esum interdicerent, ipsi qui cuperent ex insomnijs præscire futura, quemadmodum & fabularum ætatis est idem Plutarchus in Symposiacis. Proinde poetice, Polypi caput uocat, in quibus sunt permulta cognita, tum iucunda, tum frugifera, ita sunt nonnulla, nisi caueas pestilentia. Porro ex huiusmodi rebus id quod inest commoditatis, cōueniet excerpere, noxium uitare. Iuxta Simonidis doctrinam apiculas imitari, quæ præteritis reliquis, ad ea dumtaxat aduolant, unde possint aliquid ad mellificum idoneum excerpere, nec aliud colligunt, quam quod sit usui futurum. Prouerbiū integrale refertur apud Plutarchum hoc pacto:

πολύποδος κεφαλή γὰρ καὶ κακὸν καὶ καλόν ἐστι. id est,

In polypi capite inest quidem malum, inest & bonum. Idem Theognis in sententijs de uino prædicat:

ἔδλη καὶ κακὸς ἐστὶ id est,

Bonum ac malum es. Posset ad hanc formam torqueri fabula de hasta Achillis, quæ uulneris auxilium tulit eadem quæ uulnus inflixerat.

Æstate penulam deteris.

Penulam æstate deteris *Ἐν θέρῃ τὴν χλαῖναν ἠεταπρίβεις*, id est, Æstate penulam deteris. Refertur à Zenodoto, Diogeniano, Suida. Recte dicitur in eum, qui res necessarias temere, nec in tempore profundit, aliquando futuras usui si seruentur. Id quod uulgo faciunt adolescentes, qui saccultates patrias stulte prodigunt in iuuenta, quibus sustinenda fuerat imbecillitas senectæ. Neque male quadrabit in eos, qui corporis uires in uoluptatibus frustra consumunt, quas in obeundis negocijs ferijs postea sunt desideraturi. Nam *χλαῖνα* summa uestis est, quæ pro tempore fumitur ad uentos, pluuiam, frigusque depellendum, quasi Latine dicas penulam. Iuuenalis:

Et multo stillaret penula nímbo.

Quancquam & Latini lænæ uocabulo utuntur, pro eo quod Græci *χλαῖναν* appellant. Nonius indicat genus uestis militaris, quæ sit omnium extima, ueluti chlamys, pallium, & penula. Apud Diogenem Laertium tale quiddam obiicit Philemon comicus in Cratem, quod æstate gereret pallium crassum, hyeme laceram tunicam, uidelicet quo disceret temperantiam ac tolerantiam.

DES.

DES. ERASMI ROTERODAMI PROVERBIO. RVM CHILIADIS SECVNDÆ CENTVRIA PRIMA

Festina lente.

ῥῶδὲ βραδέως, id est, Festina lente. Prouerbiū hoc non inuentam ænigmatis speciem præ se fert, propterea quod constat ex uerbis inter se pugnantibus. Ideoq; referendum est ad eam formam, quam in operis huius initio demonstrauimus, nimirum eorum, quæ per *ῥῶδῶσιν*, id est, cōtrarietatem efferuntur. Quod genus est illud, *δυσδολίμων δυσδαιμονία*, id est, infelix felicitas. Nec absurde mihi coniectasse uideatur, si quis effusum existimet ex eo, quod est apud Aristophanē in Equitibus, *ῥῶδὲ τρεῖς*, id est, Propera propere, ut allusor quisquis is fuit, *τὴν ἀναδύλωσιν* in *ῥῶδῶσιν* cōmutarit. Ad hanc autem figuræ colorem, atq; ad hanc allusionis facetiam, non mediocrem gratiam adiungit tam commoda, tamq; absoluta breuitas, quæ & ipsa uelut in gemmis, itidem & in adagijs, nescio quo modo peculiariter decere mihi uidetur, & ad precij miraculum facere. Est enim si uim ac sententiam æstimes, quam hæc tam circuncisa uocum breuitas in se complectitur, quam sit fecunda, quam grauis, quam salutaris, quam ad omnem uitæ rationem late patens, profectio facile discesseris in hanc sententiam, ut in tanto prouerbiorū numero nō arbitris ullum aliud esse perinde dignum, quod omnibus incidatur columnis: quod propterea omnium foribus describatur, & quidem aureis notis: quod in principaliū aula num ualuis depingatur: quod primatiū in scalpatur anulis: quod regijs in sceptris exprimitur: deniq; quod omnibus ubiq; monumentis repræsentetur, propagetur, celebretur, ut quod tantopere expediat semper cuiusq; obseruari animo, quo nusquā non occurrat oculis, nulli quidem mortalium, non maximo futurum usui, præcipuè tamen principibus, & ips, quibus, ut uerbis dicam Homericis:

λαοὶ ἰδοὺ πρῶτα καὶ ἰδοὺ ἔσχατα id est,

Commisit populi, ac tam multa negocia curæ.

Quandoquidem à plebetæ fortis hominibus, si quid forte sit uel prætermisum socordia, uel admissum temeritate, quemadmodum iactura leuitor, ita & incommodum, quod acceptum est faciliore remedio facitur. At uero principis uel unica cessatio, semelue præcipitatum consilium, deum immortalem, quas tempestates nonnunquam excitat, quantas rerum humanarum ruinas secum trahit: Rursum si adsit *ῥῶδῶσιν βραδέως*, hoc est, maturitas quædam ac moderatio simul ex uigilantia lentitudineq; temperata, ut neq; per temeritatem quicquam faciat poenitendum, neq; per socordiam quicquam prætereat, quod ad Reipub. commodum pertinere uideatur, quæso te quid esse possit hoc imperio felicitus, firmius, stabilisq; quanquam hæc felicitas haud quaquam ipsis imperij terminis circumscribitur, quin undiq; longe lateq; ad finitimos populos dimanat, nec usquam æque locum habet Heliodium illud:

ῥῆμα κατὸς γαίης, ὅσοι τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνησιν.

Proinde sic equidem existimo, prouerbiū hoc, si quod aliud, optimo iure, βασιλικόν, id est, regium appellari debere, non tantū ob eam quam modo diximus causam, uerum etiam quod duobus his uitijs ingenia principum ferè peculiariter uideantur esse confinia. Nam fortunæ fauor, rerum affluentia, tam paratæ uoluptatum illecebræ: præterea protinus licere quicquid collubatum fuerit, deniq; pestilentissimum illud assentatorum *ὄνη*, semperq; parati, quicquid quocunq; modo dictum factūue fuerit, artibus, applausus, adgratulatione: hæc inquam atq; id genus alia, non mirum, si quibusdam socordiam concilient. Maxime si his omnibus fomentis ætas iuuentū contigerit, & huius comes rerum imperitia. At e diuerso sit nonnunquam, ut insitus ille principum ingenijs uigor, & impetus quidam, ut ita dixerim, leoninus, adauctus amplitudine fortunæ, excitatus rerum maximarum successibus, inflammatus uel iracundia, uel ambitione, uel alijs huiusmodi cupiditatibus, excitulatus consilijs præferocibus, transuersos rapiat aliquoties, ac tum ipsos, tum omnem imperij molem in præcipitum auferat. Quancquam si quidem in alterutram partem peccandum sit, non paulo præstiterit, regē impendio lentū esse, quam plus æquo præcipitem.

G Homerus

Homerus Agamemnoni uitiosam quandam animi molliciem, hoc est, το βραδύως affut-
xisse uidetur: ut eius nullum egregium facinus adferatur, aut animosum, nisi cum ob ere-
ptam Chryseidem stomachatur, & Achillem sua spoliat Bryseide. Rursum Achilli parum
moderatos impetus, hoc est, το αὐδᾶν, attribuit: nisi si cui tū αὐδᾶν βραδύως uidetur
cum in consilio distracto gladio regem impetiturus, à Pallade coercetur, admonitus ut in-
tra conuicia duntaxat indignetur. Atqui hoc ipsum erat impotentis animi, in frequēti prin-
cipum cōfessu, tor probris, tam manifestis cōuicijs in eum debacchari, penes quem rerum
erat summa. Achillem imitatus uidetur Alexander ille magnus, ac planè uicit: quippe quē
eoufque præcipit egerit impetus animi, ut in amicissimos etiam ferrum destrinxerit. Aga-
memnonem Sardanapalus est æmulatus, sed ita æmulatus, ut longo præcesserit interual-
lo. Quin utriusque generis innumerabiles inuenire liceat, qui uel huius inertiam, uel illi-
us ferociam referant: per paucos autem reperias, qui prouerbium hoc secuti, tempesti-
uam celeritatem cum prudenti tarditate recte miscuerint: nisi quod pro multis unus suffi-
cit, Fabius ille Maximus, cui cognomen etiam additum cunctatoris: qui cum sibi laudem
peperit immortalem, tum Romano imperio cunctando restituit rem, aliorum ducum in-
auspicata celeritate iam ad extrema redactam. Itaque non sine causa uideo factum, ut hoc
αὐδᾶν βραδύως in tantum arriserit duobus imperatoribus Romanis, omnium facile lauda-
tissimis, Octauiō Augusto, & Tito Vespasiano, quorum utriusque singularis quaedam aderat
animi magnitudo, cum incredibili quadam lenitate, facilitateque conuicia: ut cum amabi-
li morum popularitate, omnium animos sibi deuinxissent, nihilo secius tamen pari dili-
gentia, si quando res uirum postulare, celeriter res maximas confecerint. Octauius igitur
hoc dicto tam impense delectatus est, quemadmodum in notis Atticis libro decimo
capite undecimo narrat Aulus Gellius, & hunc secutus Macrobius Satur. li. 6. ut non in
sermonibus modo quotidianis crebrius usurparet, uerum etiam epistolis suis frequenter
insereret, admonens his duabus uocibus, ut ad rem agendam adhiberetur simul & indu-
stria celeritas, & diligentia tarditas. Quod quidem Gellius Latinis existimat unico uer-
bo dici, matura. Nam maturari, quod neque præpropere fiat, neque serius quam oporteat,
sed ipso in tempore. In hunc sensum usurpasse Maronem, cum ait Aeneidos libro primo:
Maturate fugam. Quanquam omnino uox hæc apud autores significat idem quod
festinare, sed ita festinare, ne tempus legitimum anteueras. Siquidem festinata recte dix-
eris etiam præpropere, maturata non dixeris. Neque dissident ab his quæ Suetonius tradit in
huius uita: Nihil inquit, minus in duce perfecto, quam festinationē, temeritatemque cōue-
nire arbitratur. Crebro itaque illa factabat:

αὐδᾶν βραδύως, ἀσφαλῆς γὰρ ἐστὶ ἀμείνων ἢ βραδύως Στρατηγός.
Hæc ferme Suetonius. Est autē uersus trochaicus tetrameter catalecticus ex poeta quo-
piam, ut cōiunctio, decerptus, cui Cæsar de suo subiecit, στρατηγός. Cuius hæc est sententia.
Festina lente. Nam qui tuto citraque lapsum rem gerit, melior est, quam audax & confidens.
Tutiora sunt enim, quæ lentis consilijs prouidentur, quam quæ calidis consilijs properan-
tur. Iam uero dictum idem Tito Vespasiano placuisse, ex antiquissimis illius nominis
facile colligitur: quorum unum Aldus Manutius mihi spectandum exhibuit argenteum,
ueteris, planeque Romanæ sculpturæ, quod sibi dono missum aiebat à Petro Bembo patri-
tio Veneto, iurene cum inter primos erudito, tum omnis literarię antiquitatis diligentis-
mo peruestigatore. Nominis character erat huiusmodi: altera ex parte faciem Titi Ve-
spasiani cum inscriptione præfert, ex altera ancoram, cuius medium ceu temonem Del-
phin obuolutus complectitur. Id autem symboli nihil aliud sibi uelle, quam illud Augu-
sti Cæsaris dictum αὐδᾶν βραδύως, indicio sunt monumenta literarum hieroglyphica-
rum. Sic enim uocantur ænigmatica sculpturæ, quarum præcis seculis multus fuit usus,
potissimum apud Aegyptios uates, ac theologos: qui nefas esse ducebant, sapientia my-
steria literis cōmunibus uulgo prophano proderē, quemadmodū nos facimus, sed si quid
cognitu dignum iudicassent, id animantium rerumque uariarum expressis figuris ita repræ-
sentabant, ut non cuius statim promptum esset conijcere: uerum si cui singularum rerum
proprietas, si peculiaris cuiusque animantis uis ac natura cognita, penitusque perspecta
fuisset, is demum collatis eorum symbolorum coniecturis, ænigma sententię deprehende-
bat. Veluti cum Aegyptij Osirim suum, quem eundem solem esse putant, significare uo-
lunt

lunt, in scapulis sceptrum, inque eo speciem expriment oculi, nimirū inuuentes huic deum
esse, regaliq; potestate sublimem, cuncta despiciere, quia solem Iouis oculum appellat anti-
quitas. Huiusmodi ferme refert Macrobius lib. Saturnalium primo. Item annum hoc mo-
do demonstrabant: Effingebant serpentē ita circumuolutū, ut caudam ore teneret inser-
tam, inuuentes annum semper ipsidem uicibus temporum reciprocantibus in sese recurre-
re. Vnde Seruius autumat apud Græcos φινωτο uocabulum attributum anno, atque huc
respexisse Maronem, cum ait:

Atque in se sua per uestigia uoluitur annus.
Etia si Horus Aegyptius, cuius extant duo super huiusmodi symbolis libri, serpentis scal-
pura non annū, sed æuum repræsentari tradit: Annum autem tum Idis, tum Phœnicis
imagine. Scripsit his de rebus Plutarchus in cōmentario de Osiride, & Charemon apud
Græcos, testimonio Suidæ, cuius ex libris excerpta suspicor ea, quæ nos nuper conspexi-
mus huius generis monimēta, in quibus etiā hæc inerat pictura: Primo loco Circulus: de-
inde ancora, quam mediam, ut dixi, Delphinus obtorto corpore circūplectitur. Circulus
ut indicabat interpretamentum adscriptum, quoniā nullo finitur termino, sempiternum
innuit tempus. Ancora quoniam nauim remoratur & alligat, sistitque, tarditatem indicat.
Delphinus, quod hoc nullū aliud animal celerius, aut impetu perniciose, uelocitatē expri-
mit: quæ si scite cōnectas, efficiunt huiusmodi sententiā αὐδᾶν βραδύως, id est, Semper
festina lente. Porro hoc scripturæ genus non solum dignitatis plurimū habet, uerum etiam
uoluptatis non parū, si quis modo rerū, ut dixi, proprietates penitus perspectas habuerit:
id quod partim contingit solerti contemplatione rerū, causarumque naturalium, partim libe-
ralium cognitione disciplinarum. Veluti si quis ex Aristotelicis libris, quos de naturali au-
ditu inscripsit, probe teneret analogiā quādam esse, & similitudinē inter magnitudinem,
motum, ac tempus: nam horū trium unum quodque pariter in eodem existunt. Siquidē ut
tempus adheret motui, ita motus adheret magnitudinī. Quod in magnitudine punctum,
hoc momentū in tempore, impetus in motu (liceat enim interim sic appellare, quod in mo-
tu minimū est atque indiuisibile. neque enim de uocibus laborandū, si de re conueniat.) Itaque
si in recta linea magnitudinē consideres, duo puncta reperies, quorū alterū sit initium
duntaxat, alterū finis tantū, hoc est, unde quasi fluit longitudo, & in quod desinit. In eadē
si motum constituas, duos itē reperies impetus, alterū unde motus oritur, alterū in quem
desinit. Horum ea ratio est, ut qui initium est, tantum eius motus initium sit: qui finis, tantū-
modo finis. Motum tempus necessario cōmitatur. Est enim huius ueluti regula, cuius na-
turam si separatim contemplare, duo uides momenta (liceat enim ita loqui) alterum tem-
poris illius initium, alterum finem. Rursum autem, si in eadem linea consideraris, puncta
magnitudinis, impetus motus, momenta temporis, quæ media intercedunt inter initium
& finem, uides horum uniuersumque uelut ancipitem esse naturam. Etenim ad initium re-
lata, fines sunt: ad finem, initia. Proinde ubi finita erit magnitudo, ibi simul & finitus mo-
tus, & tempus finitum sit portet. Finita est autem ea magnitudo, in quam tale compe-
tit initium, ut idem finis esse non possit: talis inquam finis, ut in eundem non cadat ratio
principij, id quod euenit in omnibus figuris, excepta circulari, seu spherica. Nam ut in
hac nullum certum est punctum, quod proprie dici queat initium, nullum item quod ita
sit finis, ut tantum eam recipiat appellationem, ita nec momentum huiusmodi ullum est,
nec impetus. Vnde consequitur, ut ibi neque finita sit magnitudo, neque motus finitus, neque
finitum tempus: Rursum ubi quodlibet magnitudinis punctum, simul & initium & finis
esse potest, ibi magnitudinem infinitam esse necesse est. Ad eandem rationem, ubi quilibet
impetus uel principium motus esse potest, uel finis, illic motus uidetur infinitus. De-
num ubi quoduis momentum, simul uel initium temporis esse potest, uel finis, ibi tempus
infinitum oportet esse. Sed infinitum tempus, æternum uocamus, quod quidem æterno
respondet motui. Motus æternus magnitudinem item æternā requirit. Hæc non possunt
cōpetere, nisi in spherica, aut circulem magnitudinem. Vnde philosophi quidam æter-
nitatem mundi collegerunt, quod animaduertent cœli uniuersi, syderūque & spherica
esse figuram, & motum item esse sphericum. Porro non solum in huiusmodi magnitudi-
nem, circuli ratio quadrat, uerum etiam motus huic adherens, circulus est quidam. Item
tempus eum dimetiens motum, non respuit appellationem circuli, quemadmodum resta-
tur etiam

tur etiam Aristoteles quarto *περὶ τῆ φυσικῆς ἀκροάσεως* libro. Hæc igitur atq; id genus alii qui ex philosophorum disciplinis perdidicerit, is facile coniectabit, quam ob rem Aegyptij circulo sempiternū tempus exprimere uoluerint. Iam uero Delphinū uim naturamq; paucis inspiciamus. Tradunt autores hunc incredibili uelocitate, & admirabili impetu reliquū animantiū genus longo interuallo post se relinquere. Proinde Oppianus libro De naturis piscium secundo, Delphinos nō cum quibuslibet auibus, sed cum aquilis confert,

οσορ γὰρ κἀφοισι μετ' οἰωνοῖσιν ἀνακτες
Αἰετι, ἢ θήρεσσι μετ' ἀμυσσοῖσι λεόντες,
οσορ ἀφ' ἑσθ' ἀνακτιν ἢ ἑρπυσσῶσι δροακόντες,
Τόσορ κἀμὲ δελφίνων ἢ ἰχθύσιν ἡ γυμνοπόδω.

id est,

Quippe citas quantum inter aues, insignis honore

Regali, reliquas aquila præuertitur omnēis,

Inq; feris leo crudioris, sæuicq; dracones

Serpentum in genere exuperant, tantum impete Delphin

Eximius uincit regnantes æquore pisces. Confert & iaculo,

Διὰ γὰρ βέλος ὡσεὶ δάλασσαν ἰσηντα. id est,

Nanq; per æquora lata sagittæ More uolant.

Deniq; confert etiam uento, uel turbini potius, ac procellæ uentorum.

Ἀλλοτε μὲν βαθὺ κῆμα δάλασσε ἤντε λαίλαψ. id est,

Altas aliquando per undas

Turbinis in morem discurrit.

Plinius libro historie mundi nono, cap. octauo, Aristotelis secutus sententiam, haudquaquam ab his discrepantia refert, uidelicet Delphinum omnium animalium perniciosissimum esse: neq; id solum inter maritimi generis, uerum etiam uolucris quauis ocyorem, quouis acriorem telo. Singularem autem huius uelocitatem hoc potissimum argumento colligi, quod cum os habeat longo disitū interuallo à rostro, nempe medio penē uentre, quæ res in consectandis piscibus non mediocrem illi moram adferat necesse est, neq; enim nisi resupinus atq; conuersus corripit, tamen uixullus est piscium, qui illius effugiat celeritatem. Nec ignorat ipse hanc naturæ dotem, sed ueluti laudis, animi uic causa certat aliquoties cum nauigij, plenis uelis euntibus. Est enim præcipue *ελάνθρωπ* Delphin, quin & *πυλίσσω* aiunt nonnulli, & ob id capitalis est hostis Crocodili, quo nō aliud animal infensus homini. Itaq; non paucescit hominem ut alienum, uerum obuiam nauigij uenit: alludit exultans, certat etiā & quamuis plena præterit uela. Quin etiam in mugilum uenatu apud stagnum Laternam magnifice declarat, quantum ualeat celeritate, quantum polleat ingenio, quantum deniq; bene uelit homini. Iam uero quid dicā de impetu uix credibili: Siquidem ubi fame concitatus, fugientem in uada ima persectus piscem, diutius spiritū continuit, non aliter q̄ arcu emissus ad respirandum emicat, tantaq; ui exilit, uti plerunq; uento turgentia uela nauium saltu transuolat. Quod igitur symbolum magis conueniebat ad exprimentum acrem illum & indomitum animi impetū, q̄ Delphin: Porro ad significandam tarditatem, cunctationemq; non male quadrabat *εχυνίς* piscis, quem Latini Remoram uocant: uerum quoniam huius figura parum cognobilis uidebatur (nam præterquam quod admodum pusillus est, nec ulla insigni nota discernitur) magis ad id placuit ancoræ symbolum, quæ si quando periculose nauigatur ob uentos nimium secundos, ibi cursum immoderatum nauis figit ac retinet. Itaq; dictum hoc *αυδὲ δὲ βραδέως*, ex ipsis usq; præfæ philosophiæ mysterijs profectum apparet, unde ascitum est à duobus omnium laudatissimis imperatoribus, ita ut alteri adagionis esset loco, alteri insignium uice, utriusq; moribus ingenioq; mire quadrans. Nunc uero in Aldum Manutium Romanum, ceutertium hæredem, deuenit,

Haud equidem sine mente reor, sine numine diuūm.

Nam huius eadē, quæ quondā Tito Vespasiano placuerunt, celebrantur insignia, nō notissima modo uerum etiam gratissima quibuscunq; ubi uis terrarum bonæ literæ uel notæ sunt uel charæ. Neq; uero symbolum hoc tum illustrius fuisse crediderim, cū in scalptum imperatorio nomismati, negotiatorum manibus terendum circumferretur, q̄ nunc, cum ubiq; gentium, uel ultra Christiani imperij terminos, unā cum omnigenis utriusque lin-

guæ uolū

guæ uoluminibus propagatur, agnoscitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium studiorum colunt sacra: præsertim ijs, qui fastidita barbara ista pinguiq; doctrina, ad ueram atque antiquam aspirant eruditionem, ad quam restituendam uir is quasi natus, & ab ipsis, ut ita dixerim, factis studio, scalptusq; uidetur: tam ardentibus uotis unum hoc optat, tam infatigabili molitur studio, usque adeo nullum refugit laborem, ut literaria suppellex & integra, & sincera, puraq; bonis ingenijs restitatur. Quam quidem ad rem quantum iam attulerit momenti, tamen si factis, penē dixerim, inuitis, res ipsa nimirum indicat. Quod si pulcherrimis planeq; regijs Aldi nostri uotis deus aliquis bonis literis amicus aspirauerit, & si quem numina laua sinant, intra paucos annos illud futurum polliceor studiosis, ut quicquid est bonorum autorū in quatuor linguis, Latina, Græca, Hebraica, Chaldaica, tum autem in omni genere disciplinarum, id unius huius opera, & plenum habeant & emendatū, nullamq; iam literariæ suppellectilis partem quiscquā desideret. Quod simul atq; contigerit, tum uero palam fiet, quantum adhuc bonorum codicum in abdito sit, uel retrusum ob negligentiam, uel suppressum quorundam ambitione, quibus hoc unum cordi est ut soli sapere uideantur. Tum deniq; cognitum erit q̄ prodigiosis mendis scateant autores etiam hi, qui nūc factis emendati putantur. Cuius rei si cui libebit, uelut ex degustatione coniecturam facere, Plinianas epistolas, quæ propediem ex Aldina officina prodibunt in lucem, cum uulgatis exemplaribus conferat, quodq; ibi deprehenderit, idem in alijs expectet autoribus. Herculanum mehercule facinus, ac regio quodam animo dignum, rem tam diuinam, quasi funditus collapsam, orbi restituere, latentia peruestigare, eruere retrusa, reuocare extincta, sarcine mutila, emendare tot modis deprauata, præcipue uulgarium istorum excusorum uitio, quibus unius aureoli lucellum antiquus est, q̄ uel uniuersa res literaria. Adde ijs, quod quantumlibet exaggeres eorum laudem, qui respublicas sua uirtute uel tuentur, uel etiam augent, in re certe prophana, tum angustis circumscripta spatijs uersantur. At qui literas collapsas uindicat, nam id penē difficultus q̄ genuisse, primum rem sacram molitur & immortalem, tum non unius alicuius pro-uincia, sed omnium ubiq; gentium, omnium seculorum negotium agit. Postremo quondam principum hoc munus erat, inter quos præcipua Ptolemæi gloria. Quamquam huius bibliotheca domesticis & angustis parietibus continebatur. Aldus bibliothecam molitur, cuius non alia septa sint quam ipsius orbis. In hanc digressumculam non abs re mihi uideo expatiari, nempe quo studio hoc impensius his insignijs & faueant, & delectentur, postea quam cognouerint à tam inelytis autoribus fluxisse: præterea quid sibi uelint, intellexerint. Deniq; cum meminerint quantum bonæ rei Delphinus ille polliceatur, si quis modo deus pulcherrimis conatibus dexter adfuerit. A diuerticulo repetetur fabula, si prius exposuero querelam de typographis quibusdam pessime de re literaria merentibus. Non est noua querimonia, nunquam tamen iustior quam hisce temporibus, quibus hæc mihi quarta ni fallor, parabatur editio. Ea fuit anno 1525. Venetorum urbs multis quidem nominibus celeberrima, per Aldinam tamen officinam celebrior est, adeo ut quicquid librorum isthinc adfertur ad exterarum nationes, ob ciuitatis tantū titulum ilico sit uendibilis. Atqui eius nominis lenocinio sordidi quidam typographi sic abutuntur, ut uix ab ulla ciuitate nobis ueniant autores impudentius deprauati, nec ij sanè quilibet, sed omnium primi, uelut Aristoteles, M. Tullius, & Quintilianus, ne quid querar de sacris uoluminibus. Curatum est legis, ne quis consuat calceum, ne quis faciat scrinium, nisi fuerit ab eius officij sodalitiō comprobatus, & tantos autores, quorum monumentis etiam religio debetur, emittit in uulgus, adeo literarum ignari, ut ne legere quidem possint, adeo ignari, ut nec relegere libeat quod excuditur, adeo sordidi, ut citius patiantur sex milibus mendarum oppleri bonum librum, quam paucis aureolis uelint conducere qui præsit castigatiōi. Nec ulli magnificentius pollicentur in titulis, quam qui impudentissime deprauant omnia. Ex legum autoritate datur redibitio, si quis pannum ut cocco tinctum uendiderit, si deprehendatur in tinctura nihil additū cocci, quin multa afficitur, quisquis in huiusmodi mercibus fucū fecit. Et lucro suo uel furto potius fruitur, qui eadem opera tot hominū milibus imponit. Olim & in describendis libris adhibebatur religio non minor q̄ nunc adhibetur in notarijs publicis ac iuratis, certe maior debebatur, nec aliunde tam prodigiosa librorū confusio profecta est, q̄ quod obscuris quibuslibet & monachis impe-

G 3 ritis, mox

ritis, mox etiam mulierculis citra delectū rei tam sacre tractatio cōmittebatur. At quantū est mali, quod adfert scriba negligens aut indoctus, si conferas typographum? Et hic oscitant leges publicae. Punitur, qui uendit pannū apud Britannos tinctū, pro panno tincto apud Venetos, & audacia sua fruatur, qui meras cruces & ingenij tormina uendit pro bonis autoribus. Dices, nō est uenditoris emptori praestare quoduis uisum. Certe hic debet esse, si titulus promittit exactā diligentiam, & liber scetet mēdis. Et sunt errata quae nec ab eruditis statim deprehenduntur. Iam typographorū innumerabilis turba cōfundit omnia praesertim apud Germanos. Non licet cuius pistorem esse, Typographia quaeuis est nulli mortalium interdictus. Nec tutū est quiduis pingere aut loqui, at quamuis materiam excudere fas est. Vbi terrarum nō uolitant nouorum libellorum examina? Quorum si singuli adferrent aliquid scitu dignum, tamen ipsa turba studijs uehementer officeret, uel ipsa satiēte, quae bonis in rebus est multo perniciosissima, uel hoc ipso, quod his uel illecebris animi hominum natura aplicori, & nouarum rerum auidi, seuocentur a lectiōe ueterum scriptorum, quibus nihil melius proferrī potest, etiam si non inficior a neotericis aliquid inueniri posse quod illos fugerit. Existere potest, uerbi causa, qui doceat aliquid quod latuerit Aristotelem, nullum tamen arbitror exoriturum qui philosophiae corpus tradat absolutius, quam ille tradidit. Sic erit fortassis qui in libris sacris uideat quaedam quae fefellerint Chrysostrum aut Hieronymum: at non arbitror fore, qui in summa praesertim, quod illi praestiterunt. Nunc illis propemodum antiquatis, omnibus omnium generis terimus horas, negliguntur interim honestae disciplinae cum suis autoribus, collabitur auctoritas senatum, conciliorum, scholarum, iure consultorum ac Theologorum. Quod si res pergat quae coepit, futurum est, ut summa rerum ad paucos redacta, barbarica quaedam tyrannis sit apud nos, qualis est apud Turcas. Vnius aut paucorum libidini parebunt omnia, nec erunt politicae ciuilibus ulla uestigia, sed militari uolentia gubernabuntur uniuersa. Iacebunt omnes honestae disciplinae, lex una uigebit, sic uult *ὁ νόσμονος*. Religionis antistites aut nullo erunt in precio, aut si quid habebunt opum dignitate, id totum seruiet ijs, quorum non iudicio, sed nutu, ac renutu temperabuntur omnia. Quanto melius consuleretur rebus humanis, si quemadmodum in elementis mundi alia ab alijs sic temperantur, ut aeterno foedere consistant omnia: sic in republica sua cuique legitima maneret auctoritas, populo tribueretur quod aequum est, senatui ac magistratui tantum concederetur, quantum eruditio, leges & aequitas pateretur, episcopis ac sacerdotibus suus maneret honos. Nec monachis negaretur quod debetur. Horum omnium concors discordia, & eodem tendens uarietas, longe fidelius seruaret Reipub. statum, quam nunc dum quisque ad se rapere conatur omnia. Ne familia quidem potest consistere, nisi maritus functionis partem cedat uxori, ni discrimen sit inter liberos & seruos, & nisi serui quoque non pro iumentis habeantur, sed pro hominibus: postremo nisi discrimen sit inter seruum & seruum, ut qui liberaliter seruiunt, habeantur indulgentius, ac praemium officiorum expectent libertatem. Dicit hic aliquis: heus diuinator, quid haec ad typographos? Quia non nullam mali partem inuehit horum impunita licentia. Implent mundum libellis, non iam dicam nugilibus, quales ego forsitan scribo, sed ineptis, indoctis, maledicis, famosis, rabiosis, impijs ac seditiosis, & horum turba facit, ut frugiferis etiam libellis suus pereat fructus. Prouolant quidam absque titulis, aut titulis, quod est sceleratius, fictis. Deprehensi respondent, Detur unde aliam familiam, desinam tales libellos excudere. Aliquanto meliore fronte respondet fur, impostor aut leno: da qui uiuam, & desinam his artibus uti: nisi forte grauius crimen est, clam minuere rem alienam, quam palam eripere famam alienam, aut line uel ad quaestum abuti tuo alieno corpore, quam uitam alterius ac famam uita quoque chariorem impetere. Sed querela iam dudum satis. Indicandum est remedium. Mitigabitur hoc malum, si principibus ac magistratibus curae fuerit, ut quantum fieri potest excludantur ociosi, quos potissimum bella mercenaria nobis progignunt: deinde si improbis quos nec ratio nec pudor cohibet, leges ostendant fustem paratum, ni se uerterint ad meliora: deinde conantibus ea, quae faciunt ad publicam utilitatem, si uiribus destituuntur, succurrant praemia, uel a principibus, uel ab episcopis & abbatibus, uel ex aerario publico. Nam a negociatoribus, qui se plerique Mammonae dicarunt, fortassis improbum sit tale officium exigere. Qui extructio altari sepulchro, qui suspensa tabula aut statua posita, sibi promittunt

tunt nomēni apud posteros, quanto uiuaciorē famā hac uia sibi pararent. Ex multis unum exemplum proferam. Vix alius in enarrandis sacris uoluminibus dexterius uersatus est, quam diuus Ioannes Chrysostrum, nec alius scriptor magis accommodus his, qui se parant ad munus cōcionandi. Et scripsit plurima, quorum bonam partem habemus, utcumque ueram, sed plerisque deprauatis, nonnullis etiam admixtis, quae nihil habent Chrysostrum. Quanta uero lux accederet sacris studijs, si tantus doctor totus haberetur Graecus & emendatus: aut certe sic haberemus eum loquentem Latine, quemadmodum loquitur Graece. Non hic commemorabo, quot modis percant magnatibus pecuniae, quantum absumant, alea, scorta, computationes, profectioes non necessariae, pompa, bella quaesita, ambitio, colax, morio, ludio: saltem ex his quae turpiter pereunt aliquam portionē decidant uel utilitati publicae, uel suae gloriae, uel utriusque. Aldo haec molienti quis non fauit eruditorum? Quis non suggessit aliquid, quod illum laboribus tantis imparem subleuaret? Quoties ad illum ab Hungaris ac Polonis missa sunt ultro uetusta exemplaria, non sine honorario munere, ut ea iusta cura publicaretur orbi? Quod Aldus moliebatur apud Italos, nā ipse concessit in fata, quam gratiosi nominis titulo adhuc commendatur officina, hoc Ioannes Frobenius molitur apud Cisalpinos non minore studio, quam Aldo, nec prorsus infeliciter, sed quod negari nō potest, impari lucro. Si causam requiras, ex multis hanc unam esse puto, quod nō est idem ingeniorum candor apud nos, qui est apud Italos, sane quod ad rem attinet literariam. nec enim uereor predicare, quod sum expertus. Cum apud Italos aedem Proverbiorum opus homo Batauis, quotquot illic aderant eruditi ultro suppeditabant auctores nondum per typographos euulgatos, quos mihi suspicabantur usui futuros, Aldo nihil habebat in theatro suo, quod non cōmunicaret. Idē fecit Ioannes Lascaris, Baptista Egnatius, Marcus Musurus, Frater Urbanus, Quorundam officium sensi, quos nec de facie nec de nomine noueram. Venetia nihil mecum apportabat, praeter confusam & indigestam operis futuri materiam, idque ex euulgatis dumtaxat autoribus. Magna mea temeritate simul utriusque sumus aggressus: ego scribere, Aldo excudere. Summa negotij intra menses plus minus nouē confecta est, & interim mihi cū calculo malo nondum noto res erat. Hic mihi cogita quanta pars utilitatis ab futura fuerit, nisi docti libros manu descriptos suppeditassent. In his erant, opera Platonis Graeca, Plutarchi uita, Eiusdem moralia, quae sub finem operis mei coepta sunt excudi. Athenaei dipnosophistae, Aphthonius, Hermogenes cum cōmentarijs, Aristotelis thetica cum scholijs Gregorij Nazianzeni. Aristides totus cū scholijs, comimetaroli in Heliodym ac Theocritū, Eustathius in totū Homerum, Pausanias, Pindarus cū accuratis cōmentarijs. Proverbiorum collectio titulo Plutarchi, rursus alia titulo Apostolij, cuius libri nobis copia fecit Hieronymus Alexander. Erant & alia minuta, quae uel nō succurrunt, uel non attinet referre. Horum nihil adhuc fuerat typis euulgatum. Nunc uicissim accipe candorem amici cuiusdam Cisalpini, quē in precibus habebam, nec habere desin, quādoquidem amici mores nosse oportet, nō odisse. Cum adornarem editionē Venetam forte uideram apud illum Suidam, cuius margines habebant parœmias annotatas. Opus erat ingens, & erant euoluenda plurima. Cupiens igitur hoc laboris lucrifacere, rogavi faceret eius uoluntatis copia uel ad horas paucas, dum puer notulas in meū codicem transcriberet. Iterum atque iterum roganti pernegauit. Cum nullum obtestationis genus non admouissem, nec exorari, rogabam num ipse haberet in animo aedere prouerbia, me cessurum perlubenter hoc opus feliciter tractaturo. Deiebat nihil esse tale. Quid igitur, inquam, temouet? Tandem ueluti tormentis adactus falsus est, haec iam euulgari, per quae docti haecenus fuissent uulgo mirandi. Hinc illae lacrymae. Latitant in collegijs ac monasterijs Germanorū, Gallicorū & Anglorū peruetusti codices, quos exceptis paucis adeo non cōmunicant ultro, ut rogati uel celent, uel pernegent, uel iniquo precio uēdant usum, decuplo aestimatorum codicum. Tandem pulchre seruatos uel caries tineaeque corrumpūt, uel fures auferunt. Magnates aut adeo non adiuant suae benignitate rem literariam, ut existiment nullam pecuniam perire perditius quam quae in tales usus consumitur: neque quicquam omnino placet illis, unde nō uectigal aliquod tollitur. Quod si pari candore principes Cisalpini prosequerentur honesta studia cum Italis, Frobeniani serpentes nō tantum abessent ab opibus Delphinis Aldini. Ille lente festinans non minus auri sibi peperit, quam nominis, utroque dignus: Frobenius dum baculum semper erectum gerit, non alio spectans quam ad publicam utilitatem, dum a co

lumbina simplicitate non recedit, dum serpentium prudentiam magis exprimit insignis suis factis, fama potius diues est quam re. Sed digressionum iam modus esto, nunc ad adagionis enarrationem nostra sese referat oratio. Trifariam uti licebit prouerbio: primum si quando ad monebimus, diutius deliberandum, prius quam aggrediare negocium: postea quam statueris, tum uelociter peragendum, ut ad consultandi moram pertineat ancora, ad efficiendi celeritatem Delphinus. Huc pertinet Salustianum illud: Antequam incipias, consulto, ubi consulueris, mature factio opus est. Quam sententiam Aristoteles recenset sexto Moralium libro, tanquam uulgo iactatam: aiunt, inquiens; de quibus iam deliberaris, ea celeriter esse peragenda, cunctanter autem consultandum. Cuius autorem Biantem fuisse testatur Laertius, qui solitus sit admonere: *Βραδείως ἐγχεῖν πρὸς πρᾶξι μάλιστα, ὅσῳ ἂν ἐλεῖ, βραδείως τρυῶντα ἐλαύνει*, id est, Cunctanter aggrediendum negocium, uerum in suscepto constanter perseverandum: Nec admodum abluat hinc Mimus ille, Publianus opinor: Diu apparandum est bellum, ut uincas celerius. Item ille: Deliberare utilia, mora tutissima est. Adde is prouerbium illud: *ὄνυκτι βραδύ*, id est, In nocte consilium. Præterea Sophocleum illud in Oedipo tyranno: *φρονεῖν γὰρ οἱ τὰ χεῖρα, ἢ κ' ἀσφαλῆς*, id est,

Periculosa est præpropæra prudentia. Addendum his illud Platonis, quod alibi citauimus: Qui plus satis festinat initio, serius ad finem peruenit. Paulo diuersius est, sed tamē ad hanc referendum formam, quod ait Quintilianus: Præcox illud ingeniorum genus non temere peruenire ad frugem. Et quod uulgo dicunt, qui pueri adhuc, & uelut ante tempus sapiunt, eos in senectute stultos euadere. Quod Actius approbare uidetur, qui apud Gellium ait, sibi in iuuenilibus ingenij sitidem ut in pomis immaturis placere acerbiter: nam hæc demum maturescere. Porro maturitas tempestiuam adfert suauitatem, reliqua ante tempus putrescere. Alter usurpandi modus fuerit, cum admonebimus adfectus animi, rationis uelut habentis reprimendos esse. Siquidem Plato animum hominis in tres partitus partes, rationem, iracundiam; concupiscentiam, in hoc philosophia summam sitam esse putat, si affectus parēat rationi non aliter quam regi, cui quidem ob id ipsum sedem in cerebro, uelut in arce datam existimat. Peripatetici, quorum signifer Aristoteles, affectus qui sunt animorum impetus quidam, ceu stimulos quosdam à natura datos existimant, quibus ad uirtutis usum excitentur, quamque reclamantibus Stoicis & nominatim Seneca in libris quos ad Neronem scripsit, de ira. Putant enim affectus huiusmodi non modo nihil conducere ad uirtutem, uerum etiam officere: quamquam ne isti quidem inficias eunt, in animo sapientis illius quem imaginantur, relinquitur primos impetus, antequere solitos rationi, quos funditus extirpare non queas: Verum si, ne consequatur assensus, protinus à ratione reiciantur. Hoc innuit Homerus, cum Iliados primo, Pallas à tergo adstat Achilli, iamque manum ad mouentem gladio, coeret. Igitur uiolentos illos animi motus, Delphinum recte dixeris: ancoram moderatricem sapientiam. Seneca scripsit, nulli rei prodesse moram, nisi iracundia. Imò quicquid impense cupimus, aut odimus, ibi salutaris est mora. Plutarchus in Apophthegmatis Romanorum narrat Athenodorum philosophum, cum ob senium impetrasset ab Octauio Augusto ueniam redeundi domum, admonuisse illum, ut ne quid iratus diceret, faceretque, prius quam uiginti quatuor Græcorum literas apud se nominatim recensuisset. Quo audito respondit, sibi illo adhuc opus esse, quo disceret & tacendi artem, atque hoc prætextu totum annum hominem apud se detinuit. Huc spectat etiam Terentianum illud: Vide ne nimium calidum hoc sit modo. Sunt autem quedam ingenia, quibus calcaribus est opus: sunt quibus freno. Proinde recte ueteres illi à Delphino ancoram completi uoluerunt, quod oporteat alterum altero temperari, & utrumque cum altero coniungi, quo uidelicet eiusmodi quidam animi habitus existat, qualem Plato constari putat ex musica, gymnasticaque, si pariter exercentur. Tertia utendi ratio fuerit, cum admonebimus in omni negotio uitandam præcipitem celeritatem, quod uisum quibusdam ingenij peculiariter insitum est, ut illis in omni re quantulumcumque mora longa uideatur. Huiusmodi festinationis comites esse solent, error, & poenitentia, iuxta uersiculum illum apud Græcos celebrem:

Ἐροπετὰ πολλοῖς ὄνυκτι ἀπὸ κελῶν. id est, Multis malorum est causa præcipitancia. His occinendum nobile illud Catonis dictum: Sat cito, si fat bene, cuius mentionem fecit diuus

diuus Hieronymus, scribens ad Pammachium in hæc uerba: Scitum est illud quoque Catonis: Sat cito, si fat bene, quod nos quondam adulescentuli, cum à perfecto oratore in præfatum cula diceretur, risimus. Meminisse te puto erroris mutui, cum omne Athenensium scholasticorum uocibus consonabat: Sat cito, si fat bene. Hactenus Hieronymus. Quadrabit & in illos qui præpropere famam affectant, maluntque paratam ac magnam, quam solidam & perpetuam. Solent enim præcocia subito flaccescere. Quod autem paulatim accrescit durabile est. Horatius,

Crescit occulto uelut arbor æuo Fama Marcelli.
Et Pindarus in Nemeis hymno s. *Αὐφετὴ δ' ἀφ' ἑτῆ, χλωραῖς ἐδύσας ὡς ὄρε δὴ δρυὸν αἰὼς δ', σφοῖς ἀνδρῶν ἀδρᾶϊτε ἐν δίκαιοις τε πῆς ὕψος ἀδρᾶϊτε*, id est, Augescit autem uirtus, uelut cum arbor uirenti rore surgit, sapientes inter uiros sublata iustosque, ad liquidum æthera. In summa, quicunque uel socordia peccant, uel immoderato impetu, ipsi illud Octauij Caesaris, *σὺ δὲ βραδείως*, simul symbolum illud olim Titii Vespasiani, nunc Aldinum, oportebit in memoriam reuocare, ut Delphini atque ancoræ meminerint.

I I
κατὰ ποδὸς βόσσυ, Græcis prouerbio dicitur, quod Latini reddiderunt, pedetentim, ubi quis non præcipitanter atque inconsiderate, sed sensim atque cunctanter aggreditur negocium, atque arte rem gerit magis quam impetu. Translatum ab his qui cautim, ac prætentantes per glaciem, locumue lubricum ingrediuntur. Terentius in Phormione: Dij bene uertat quod agas, pedetentim tamen. Quintilianus: At si quod secundo loco diximus, nesciet actor, quid propositi testis attulerit, paulatim, & ut dicitur, pedetentim experietur. Alexis comædiarum scriptor iam extremæ senectutis, quum lento incessu inambulans rogaretur à quodam quid ageret: *ὄχι ποδὸς βόσσυ*, inquit, *ἀεθύνω κω*, id est, pedetentim morior. M. Tullius De officijs lib. 1. Sin minus, sensim erit pedetentimque faciendum. Idem in oratione pro P. Quintio: Viri boni quum palam fraudentur, quum experiundi potestas non est, timide tamen, & pedetentim istuc descendunt, ut ac necessitate coacti, inuiti, multis uadimonij desertis, sæpe illi si ac desituti. Et in Verrinis actione secunda, Quæ tamē à me pedetentim cauteque dicentur.

I I I
Ἀπείμας βόσ, id est, Lente bos, subaudiendum, incedit, aut simile quippiam. Congruet in illos, qui placide ac paulatim, citraque tumultum, sed tamen assiduitate rem conficiunt. Equorum laus est uelocitas. Boues non ualent celeritate, sed uiribus & assiduitate pollent, non impetu. Proinde in pugna stataria, uel leonibus formidandum animal, & ad exhauriendos ingentes labores appositum. Eodem pertinet illud: Bos lassius fortius figit pedem. In sacris precibus, tradit Plutarchus in commentario de Osiride & Isis, mulieres Heleas publicis ac solennibus uotis ad hunc modum solitas Bacchum inuocare, ut accederet *βοῦ ποδὶ*, id est, Bubulo pede: sicut quod huic animanti, cum sit uiribus immensis præditum, deinde tanta corporis mole, tamen peculiare uideatur molliter, quasi que pedetentim ingredi, nulloque strepitu: uel quod bouis pedes arua calcatu reddunt meliora, quum reliquorum animantium noceant.

I I I I
Ἡσυχῶ ποδὶ, id est, Tacito pede, seu lento pede, cum cautim ac pedetentim ad rem accedimus. Apud Latinos aliquanto secius usurpatur tacito pede, pro furto ac clanculum, ut apud Ouidium: Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis. Id imitatus Columella in carmine: Tacito nam tempora gressu Diffugiunt, nulloque sono conuertitur annus.

V
Impendio parcus ac sordidus, olim prouerbio *κυμνοπρίσις*, id est, Cumini sector dicitur. Testis est Aristoteles libro Moralium quarto: *τᾶτων δὲ καὶ ὁ κυμνοπρίσις καὶ πᾶς ὁ πῖπτος*, id est, Ex hoc genere est Cumini sector, & quisquis eiusmodi. Meminit & Theocritus Idyllio κ. *Κάλλιπος ὁ πῖπτος ἐλάσσονος τῶς φανῶς ἐπέειπε*

ΜΑ ΠΙ ΠΕ

Μη πτόμης τώ χέραι πα πρίου το κύμινου. id est,

Lenticulam coquere, pastor tibi praestat auare,

Ne fodias digitos, cupiens secuisse cuminum.

Scholastæ non dissimulat uulgo sic dici solitos, homines præter modum frugales ac parcos. Item Alexis in Philocalo apud Athenæum libro octauo:

Αλλ' εὐδίδ' ὅτι Κυμινοπρίσης ὁ πρὸς ὅσι σὺ πάλαι. id est,

Cæterum noui probe,

Cyminoprîstæ olim esse iam mores tibi.

Cuminum conicijs feritur Est autem cuminum per se quidem exilis herba, tum præcipue genus Aethiopicum, quod Hippocrates, autore Plinio, regium appellat, quod olim ferebatur à male precantibus, autore Plutarcho, atq; ita felicius provenire creditum est. Quo magis quadrat in hos huiusmodi conuicium, qui ob parsimoniam male audiunt. Idem Plutarchus Conuicialium quaestionum decade secunda, significat hominem uehementer parcum, cuminum appellari solere. Siquidem loquens de ijs disterijs, quæ citra dolorē dici possunt: Velut, inquit, si quis

Cimbicum hominem splendidum ac benignum, cimbicum appellet, aut cuminū. Est autem *λίμινου* Græcis apicula, seu parsimonia, Suida interprete, Hesychius legit cimbion addens dici solitum in parcos: *κύμινου* autem dici fundum ollæ ficulīs. Aristoteles libro quem modo cita uit, ait, homines perparcos *κύνειας* uulgo dici solitos. Iulius Pollux *βέμειας*, opinor quod per domum obambulant semper murmurantes. Nam *βέμεις* trochus est quo ludunt pueri. Apud eundem mulier impendio sordida *ὀβολοπρίτης*, uir *ὀβολοπρίτης* dicitur, quasi minutissima quæq; ad stateram expendens, unde & *ὀβολοπρίτης*. Eustathius autem indicat eosdem & *λιμοκίμβειας* & *κυμινοκίμβειας* dici, putatq; uocem dictam ab auro ad uulterino. Hesychius addit eosdem uocari *καστάμογλύφους*, quod aliquid desculpant ἐναγλύφει sturtio ob parsimoniam. Nec desunt qui eosdem *κνίφους* & *κνίπας* siue *κνίφους* (nam utriusq; scriptum reperio) uocant, est autem cniips animalculum culici non dissimile.

Ficos diuidere. VI

Huic affine est quod refert Martialis lib. Epigram. quinto: *σὺν κα μείζεν*, id est, Ficos diuidere: unde licebit & cognomen fingere *συνωπρίσης*. Martialis carmen est huiusmodi:

Quadringenta secat, qui dicit *σὺν κα μείζεν*.

Sordidum ac parcum significans, etiam si ditissimum. Captatus autem est iocus ex uocis amphibologia sectoris.

Myconius caluus. VII

μυκῶνι φραλακρός, id est, Myconius caluus. Strabo libro Geographiæ decimo, refert uulgo Myconios caluos dici solitos, quod in ea insula uitium hoc quasi gentilitiū sit, atq; omnibus ferme commune. Idem affirmat Plinius libro undecimo, capite trigesimo septimo. Meminit & Stephanus. Est autem Myconus una Cycladum insularum. Quamquam Herodotus in quarto scribit, in Scythia quoq; gentem esse ab ipso natali caluam. Admonet & Donatus grammaticus, Hecyram interpretans Terentianam, prouerbio dictum caluus Myconius, citatq; Lucilij testimonium: Myconi omnis calua iuuentus. Tuetur autem Terentium, qui à nonnullis hoc loco imperitiæ nomine reprehenderetur, quod cum Apollodorus caluum dixerit, ipse crispum mutauerit: putatq; poetam non inscitia, sed facetius etiam per ironiam dixisse crispum, quam si caluum dixisset. Quod quidem etiam ipsum prouerbiū respicit de rarīs inuentur: ueluti si quis Scytham dicat eruditum, Italum bellacem, negociatorem integrum, militem pium, aut Pœnum fidum. Er̄it autem elegantius adagium, si caluos homines, raroq; capillicio simpliciter Myconios appellemus, perinde ut si quis fastuosum Sybaritam nominet, negociatorem Phœnicem. Notati sunt

Myconius conuicia olim & alio nomine Myconij, quod ob tenuitatem alienas cœnas captarent: proinde qui inuocati ad conuiuium uenirent, Myconij more uenire dicebantur. Inuehitur enim in Periclem Archilochus apud Athenæum in primi libri fragmentis, *ὡς ἐκλήθη ἰπποκλήων τὰ εἰς τὰ συμπόσια μυκωνίων ὄνομα*, uelut qui inuocatus ingereret se ad conuiuium Myconiorum more.

Cum aqua fauces frangulet. VIII

Aqua stranguet fauces Aristoteles Moraliū libro septimo, citat huiusmodi quoddam adagium: *ὁ δὲ ἀκρατὴς ὅταν πίνῃ, τὸ πρὸς τὴν ἄνοιαν ὡς ἡ φωνὴ τὸν ὄρωρον ἀπὸ τῆς ἀνοίας*, id est, Intēpētans

rans autem obnoxius est prouerbio, quo dicimus: Cum aqua fauces frangulet, quid iam opus est bibere? Refert idem in eundem usum libro Moraliū Eudemiorum sexto, disputans de eo, qui prudens intemperantiæ uitio noxia sequitur, haud quaquā ignorans, quid sit optimum: hunc autem longe insanabiliorem esse eo, qui falsus opinione non expetenda expetit. Vsurpauit & Galenus alicubi: *ὅταν τὸ ὄρωρον πίνῃ, τὸ πρὸς τὴν ἀνοίαν ὡς ἡ φωνὴ τὸν ὄρωρον*, id est, Quā aqua praefocat, quid insuper sorbebimus? Fortassis Galenus scripserat, *τὸ ἐν τῷ ὄρωρον*. Quadrat in eos, qui in absurdissima sententiā pertinaciter manent, uel manifesta negantes, quibus cum frustra disceptes. Constat enim faucibus siti arentibus aquam esse remedio, ac soluere praefocationem. Confine illi, quod alibi diximus: Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Dimidio uitæ nihil differunt felices ab infelicibus. IX

Aristoteles Moraliū libro primo: *ὁ δὲ ἀγαθὸς ἐν κατὰ φύσιν ἡμετέροις ἀδελφοῖς ὡς ἡμεῖς ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ, ὅσον φασὶν εἶναι ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὡς ἡμεῖς ἑαυτοῦ*, id est, Porro probus atq; improbus nequaquā in somno dignoscuntur. Vnde natum est ut dicant: felices nihil à reliquis distare dimidio uitæ. Idem refert libro Eudemiorum ij. reddens hanc causam, quod dormientes nihil agant, Ex actionibus autem nascitur felicitas aut infelicitas hominis. Proinde non inscite dixit Ariston apud Plutarchū in commentario De cōtentione ignis & aquæ: *ὀλίγο χρόνον τὸ πρὸς ἀνθρώποις δεδιδωκός, ὅσον τὸν χρόνον τὸν ἡμεῖς ἀφαιρῶμεν τῷ*, id est, cum exiguum uitæ tempus datum sit hominibus, somnus uelut publicanus dimidium eius auferret. Plato li. De legib. septimo: *καθ' ἑαυτοῦ γὰρ ὄνειδος ἔχει, ὃ δὲν μάλλον τὸ μὴ ζῶντος*, id est, Nullus enim dormiens alicuius est precij, nihilo magis quā is, qui uiuus non est. Prouerbiū consolatur parum fortunatos, diuitumq; ac potentū insolentiam retundit. Somnus enim admittit nobis nostri sensum, unde fit, ut neq; miseris molesta sit sua calamitas, neque fortunatis iucunda felicitas. Præterea felicitas, iuxta philosophos, sita est in actu rationis per habitum uirtutis: somnus autem quies est animi, bonis pariter ac malis communis.

In eadem es nauis. X

M. Tullius Epistolarum familiarium libro secundo ad Curionem: Et si ubicunq; es, ut scripsi ad te antea, in eadem es nauis, tamen quod abes gratulor. In eadem es nauis dixit, pro eo quod est: in communi periculo. Siquidem ad eos qui eodem uehuntur nauigio, periculum naufragij communiter pertinet: neq; magnopere refert, in prora sint, an in puppi, an carina, cum nihilo magis ab sint à discrimine. Idem alibi: Hoc miror enim querorq; quēquam hominem ita pessundare alterū uelle, ut etiam nauim perforet, in qua ipse nauiget, hoc est, ut temp. euerat, cum qua sit etiam ipsi pereundum. Aristophanes in Vespis:

ρεῖ ἢ πλοῦτος γὰρ εἶ τὸν ὄνειδος ὄλω. id est,

De ciuitate est, naue de tota puta.

Est autem familiare poetis à nauibus ad rempublicam similitudinem mutuari.

Qui arat oliuetum. XI

Columella De re rustica libro sexto, parœmiam huiusmodi refert: Qui in etiam, inquit, compluribus interpolitis annis oliuetū putandum est. Nam ueteris prouerbij meminisse conuenit: Eum qui aret oliuetum rogare fructum, qui stercoret exorare, qui cadat cogente. Allusit huc Vergilius primo Georgicōn:

Exercetq; frequens tellurem, atq; imperat aruis. Huic adagio locus fuerit, ubi significabimus fieri non posse, quin uoto potiatu is, qui curam extremam impenderit. Vulgaris enim diligentia quasi rogat, mediocris impetrat, extrema cogit. Allusio fit ad eos, qui à principibus improbo studio officioq; sic impetrant, ut non precibus, sed ut uideantur impetrasse. Laudatur, atq; imitandus proponitur in Euan gelicis etiam literis flagitator importunus.

Difficilia quæ pulchra. XII

Δύσκολα τὰ καλὰ, id est, Ardua quæ pulchra. Extat apud Platonem in Hippia maiore in calce dialogi, *ἢ γὰρ πρὸς μίαν ἐπιποτε λέγεται, καὶ λεπτὰ τὰ καλὰ, οὐκ ἔστιν εὐδαιμονία*, id est, Nā quod ait prouerbiū, difficilia esse quæ pulchra sunt, uideor mihi intelligere. & in Cratylō, circa initium: *καλὰ τὰ πρὸς μίαν ἐπιποτε λέγεται, καὶ λεπτὰ τὰ καλὰ ὄντι*, id est, Vetus prouerbiū est, difficilia esse quæ sunt egregia. Citatur alicubi à Luciano. Itē à Plutarcho in libello De liberis instituentis, prouerbij nomine. Quidam prodiderunt Pittacum ubi semet abdicasset

portantur. Vnde illud sapienter iteratum apud Aristophanem:

Τὴν ὄρνιθιν ὄρνιθι;

Quæ est hæc auis?

id est,

De hospite & ignoto.

Succiflua opera.

XXII

Succiflua operis fieri dicitur, quod horis quibusdam quasi furtiuus agit, ubi iam ordinaris ac legitimis officijs perfuncti sumus. Metaphora traducta à mercenarijs aut seruis, qui præter pactas operas quas debent, extra iustas illas horas nonnihil etiam operantur sibi, quod cedat in peculium. M. Tullius lib. De oratore secundo: quæ ego fero, quæ cursum arripui, quæ succiflua operis, ut aiunt, iste à puero summo studio, summis doctoribus. Idem Philippica secunda. Et tamen omni genere monumentorum meorum perfecisse operis succiflua, ut meæ uigiliae meæque literæ, & iuventuti utilitatis, & nomini Romano laudis aliquid adferrent. Idem libro de legibus primo, Succiflua quædam tempora incurram, quæ ego perire non parior, ut si qui dies ad rusticandum dati sint, ad eorum numerum accommodentur quæ scribimus. Plinius in præfatione historiarum mundi: Et occupati officijs, succiflua temporibus ista curamus, id est, nocturnis. Itaque quod obiter atque aliud agentes curamus, id opere succifluae tribuitur. Græci simili penè figura πέρσῳρα appellant. Agathon apud Athenæum:

Τὸ μὲν πέρσῳρον ὄρνιθιν ὡς πεινόμενον,

τὸ δ' ὄρνιθιν ὡς πέρσῳρον ἐκπινόμενον.

Quorum carminum, quandoquidem uerti commode non possunt, hæc est sententia, quod obiter faciendum erat ei principalem operam impendimus, quod principalis est opera, id obiter curamus. Legimus etiam ἐπιπέσῳρα, quod à proposito sit paulo alienius, & πέρσῳρος, quod nos fere, obiter aut negligenter uertimus. Diuus Hieronymus in epistola quadam: Cum hoc furtiuus, ut aiunt, operis ad lucernulam uelox notarij manus me dictante signaret. Furtiuas uocat, quod illi succifluas.

Compressis manibus.

XXIII

Compressis sedere manibus, dicitur in ociosos, & nihil aliud quam sua fata deplorantes. Titus Liuius ab urbe condita libro septimo: Quir ueteranus dux fortissimus bello, compressis, quod aiunt, manibus sedens. Extat & in Hebræorum prouerbijs: Paululum conseres manus, in ignauum, figura sumpta à gestu sollicitorum quidem, sed inertium tamen.

Ioca feriata.

XXIII

Quoties omnia nostra cum aliquo communicamus, cum eo ioca feriata conferre dicimur. M. Tullius libro De finibus bonorum secundo. At qui cum ioca feriata, ut dicitur, qui cum arcana, qui cum occulta omnia: Tecum optime, deinde etiam cum medioeramico. Donatus in Adolphos, huiusmodi ferme figuras omnes quæ constât ex contrarijs, prouerbiales existimat. Quod genus sunt: Fanda infanda: quo iure quæque iniuria: facta atque infecta: digna atque indigna: fasque nefasque: clamque palamque: terraque marique: noctesque diesque: iuuenesque senesque: neque in minimo neque in maximo: neque deos neque homines ueretur: uocatus atque inuocatus: re salua & perdita: atque alia huius generis innumerabilia, de quibus meminimus & initio operis.

Digna indigna, & similia

Ea tela textitur.

XXV

Prouerbialis allegoria, ea tela textitur, pro eo quod est eiusmodi negocium in manibus est, & res inceptantur tales. Translatio sumpta à textoribus telam instituentibus. M. Tullius in extremo De Oratore lib. Quamquam ea tela textitur, & ea incitatur in ciuitate ratio uiuendi, ac posteritati ostenditur, ut eorum ciuium, quos nostri patres non tulerunt, similes habere cupiamus. Plautus dixit exordiri telam, pro incipere negocium: Exorsa est hæc tela non omnino pessime mihi. Affine est illi quod alibi dicemus, exordiri telam.

Multas amicitias silentium diremit.

XXVI

Multas amicitias silentium diremit. Admonet adagium, absiduo conuictu, ac frequentibus alloquijs necessitudines alii, intermissione & absentia dissolui. Meminit huius Aristoteles libro Moralium octauo. Εαν δὲ χρόνῳ ἢ ἀποστασίᾳ γένηται, καὶ ἐπιλείπεται ἡ ἀποστασία λήθω ποιεῖν. ὁ δὲ χρόνῳ πολλαὶ δὲ ἐπιλείπεται ἀποστασία λήθω. id est, Quod si diurna fuerit absentia, uidetur & necessitudinis obliuione adferre: unde dicitur est illud, multas amicitias silentium diremit. Versus ut refertur in collectaneis dimittit

Silentium multas amic. dir.

diminutus est una syllaba, Ab Aristotele citatur integer Heroicus,

Plurimum amicitias soluere silentia ruptas.

Apud Athenæum libro quinto citantur, ex anonymo poeta uersus hi.

οὐ γὰρ συμποσίῳσι φίλος ἀπὸ χρεῖσιν ἐπὶ τοῖσιν

ἀπὸν, ἀνὰ μνησὶς δὲ πῶς ἐλθὲν χρεῖσιν αὐτῶν.

id est,

Non diu amicorum mensis decet abstinuisse,

Quippe animi memoris res hæc renouatio bella est.

Figuratiuè, atque ob id ipsum elegantius est illud Alphij foeneratoris dictum apud Columel-

lam: Bona nomina nonnunquam mala fieri, si nunquam interpellas. Ille nomina, iure con-

sultorum more, debitores uocat, & interpellare, subinde creditum reposcere. Vox autem

Græca, ἀποσηγορέα, non ita commode reddi Latine potest: neque enim simpliciter signifi-

cat silentium, sed illud silentium, cum non appellat ac salutat amicum.

Ad pileum uocare.

XXVII

Ad pileum uocare, pro eo quod est, ad libertatem inuitare, aut promissis ingentibus seditionem commouere, prouerbijs figura dixit Macrobius libro Saturnalium primo: Dicit aliquis nunc me dominos de fastigio suo deicere, & quodammodo ad pileum seruos uocare. Atque hæc quoque uerba sublegit à Seneca, qui epistola quadragesima septima scribit

in hunc modum: Dicat nunc me uocare ad pileum seruos, & dominos de fastigio suo deicere. Liuius libro 14. Postremo die serui ad pileum uocati, & carcere uincti emissi, confusaque

omnis multitudo Hippocratem atque Epicidem creant prætores. Metaphora ducta à ueterum

consuetudine, qua serui cum statum mutarent, ac manumitterentur, capite raso pileum

accipiebant. Vnde est in Amphitryone Plautina, sub persona Sosia serui libertatem optantis: Quod ille faxit Iuppiter, ut ego hodie raso capite caluus capiam pileum. Huc pertinet

quod Plutarchus refert in Apophthegmatis Scipionis, qui non prius sustinuit agere cum

Carthaginensibus de pace, quam L. Terentium, quem captiuum habebant, ad sese reducerent. Terentius autem Scipionem triumphantem subsequutus est pileatus, ueluti libertus.

Item quod ibidem refertur de T. Quintio, quem in triumpho subsequuti sunt pileati omnes

Romani, quos in bello captos & apud Græcos seruientes drachmis quingentis redemptos ipsi dono dederat. Cuius meminit T. Liuius lib. quarto de bello Macedonico. Martialis

libro Epigrammatum secundo ad Olum:

Totis pilea sarcinis redemi.

Hoc est, rebus omnibus relictis contemptisque peperit mihi libertatem. Etenim qui potest

nihil habere, is nulli seruire cogitur, eique liberum est suo more uiuere. Atque ideo subiicit:

Seruum si potes Ole non habere,

Et regem potes Ole non habere.

Hanc nobis pilea donant.

Suetonius in Tiberio: Seruisque ad pileum frustra uocatis, in Siciliam profugit. Idem in Nerone. Obijt trigesimo secundo ætatis anno, die quo quondam Octauiam interemerat: tantumque gaudium publice prebuit, ut plebs pileata tota urbe discurreret, nimirum hoc indicio

additam sibi libertatem significans. Seruius in Aeneidos octauum, refert Feroniam seruorum

deam haberi, in cuius templo capite raso soliti sint pileum accipere. Videtur autem pileum

præcis in signe fuisse uirtutis spectata, ut hinc fluxerit mos, ut qui magistri doctorisque titulo

decorantur, pileum accipiant. A. Gellius Noctium Atticarum 7. cap. 4. scribit, seruos eos uenire solitos pileatos, quorum nomine uenditor nihil præstaret. Eius rei Cæcilius Sa-

binus iureconsultus hanc fuisse causam scribit, quod eiusmodi conditionis mancipia insignia esse in uendendo deberent, ut emptores errare & capi non possent, neque lex uendum

di operienda esset, sed oculis iam perciperent, quod nam esset mancipiorum genus.

Eiusdem musæ æmulus.

XXVIII

Eiusdem artis aut disciplinae studiosi, eiusdem musæ æmuli dicuntur. Vsurpatur apud

A. Gellium prouerbijs uice. Græci ὁμοτέχνους appellant eiusdem artis opifices.

Lolio uicitant.

XXIX

Aenigmate prouerbijs lolio uicitantur dicuntur lusciosi & cæcutientes, quos Græci, teste

Nonio, Myopes uocant. Plautus in Milite: Mirum est lolio uicitare te tam uili tritico.

Quid iam? Quia lusciosus. Verbero, adepol tu quidē cæcus haud lusciosus. Lolium autem

H 3 Plinius

Ab amicorum conuictijs non diu abst.

Bona nomina sunt uelut interpellas

Musæ eiusdem æmulus ὁμοτέχνους

Plinius inter frugū pestes cōmemorat, unā cum carduis ac tribulis. Vergilius in Bucolicis, Infelix lolium & steriles dominantur arenæ Item Georgicōn libro primo; Mox & frumentis labor additus, ut mala culmos Efflet rùbigo, segniscq; horreret in aruis Carduus, intereunt legetes, subit aspera sylua Lappaq; tribulicq; interq; nitentia culta Infelix lolium & steriles dominantur arenæ. Inest autem lolio peculiare quoddam malum, ut oculis caliginē inducat, id quod indicat Ouidius libro Factorum primo, cum ait: Et careant lolijs oculos uitiantibus agri. Hinc nimirum iocus prouerbialis.

Aspendius citharædus
Canere intus

Intus canere. Aspendius citharædus. **XXX**
Qui priuati cōmodi impendio studiosi essent, ac fere quicquid rerum agerent, id omne ad domesticam referent utilitatem, ij prouerbio intus canere, ijdem apud Græcos ἀσπιδίου κείνοιο κείνοιο, id est, Aspendij cithariste dicebantur. M. Tullius in Verrem actione tertia; Atq; etiam Aspendium citharistā, de quo sæpe audistis, id quod est Græcis in prouerbio, quem omnia intus canere dicebant, sustulit, & intimis ædibus suis posuit, ut etiam illum ipsum artificio suo superasse uideatur. Facetissime taxauit Cicero Verris rapacitatem, qui intus canentem in intimis ædibus collocarit, hoc est, plus q̄ intus cecinērit. Idem in Rulūm aduersus legem agrariā; Atq; hoc carmen hic tribunus plebis, non uobis, sed sibi intus canit. Nam ostendit Tullius in ea oratione, legem tamen si popularis uideretur, haud tamen populi, sed decemuirū utilitati repertam. Porro de Aspendio citharædo Asconius Pedianus ad hanc ferme sententiam enarrat: Vulgares citharædi cum canunt utriusq; manus funguntur officio, ita ut dextra plectrū teneant, id quod foris canere appellant; sinistra digitis chordas carpant, quod quidem intus canere uocant. Difficile aut̄ uisum est, quod Aspendius citharædus faciebat, qui nequaquā utraq; uteretur manu, sed omnia, id est totam cantionem intus, & sinistra tantū manu complecteretur; atq; ita tacita leuicq; modulatione sinistra contactis chordis, cantilena peragebatur, ut uox ad citharædum duntaxat, aut proximē assistentem perueniret. Hinc fluxisse prouerbij, ut furaces homines Aspendij citharistæ Græcis uulgo dicerentur, quod ut hi carminis, ita illi furtorum essent occultatores. Fatetur Asconius adagionē etiam in illos apte dici, qui multum intestinis suis commodis consulunt præter honestatem. Neq; discrepat interpretamentū, quod adfert Zenodotus ex Zenone Myndio in adagiorum collectaneis. Porro Aspendus Pamphylia ciuitas est, autore Stephano; unde aspendij dicebantur, apud quos Citharædi hoc artificio præcelluisse uidentur. Ad hoc prouerbium apparet alluisse Plinium libro uigesimo octauo, capite quinto, cum ait. Verum id remedijs cecinit, non epulis.

Sibi canere

In lapidinas.

XXXI

εις λαπίνας, id est, In lapidinas. Simillimū est illis: ὁ κέρκεας, ἢ ὁ τὸν μακροῖον, cum significamus quempiam ē medio tollendum, & in rem malam aliquo auferendū. Natum à Philoxeno poeta dithyrambico, qui cum Dionysij tyranni poemata non probaret, utpote in docta, in lapidinas ab eo detrusus est; deinde reuocatus illinc amicorū precibus, ubi denuo Dionysium sua carmina pronunciantem audisset, surrexit; & rogatus à Dionysio, quid esset rei, respondit, satius ac potius esse in lapidinis uitam degere, quàm illius audire poemata. M. Tullius in Epistolis ad Atticum libro quarto, Philoxeni animum probat, qui maluerit in carcerem reduci quàm assentari tyranno. Lucianus in libello, cui titulus: De mercede seruientibus: εὐδὴ ἐν ἐαυτῷ ἐπανῆς, ὅτι τὰς λαπίνας διουσίς ἐνδὺς ἀπέβη, id est, Quod nī tu laudes, protinus in Dionysij lapidinas relegaberis. Plautus in Captiui duo: Inde ibis porro in latomias lapidarias. Hoc nomine carcer erat insignis quem Dionysius extruxerat. Plutarchus libro 2. De fortuna & uirtute Alexandri, οἱ δὲ τὸν ἀσπιδίου δυνάσται οὐκ ἔτιον ποιητῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τοῖς λαπίνας ἐμβέλων, ὅτι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διαδοῦσαι κελδοθεῖς, ἐνθὺς ἀπαρχῆς ἄλλω μέρει τῆς κερωνίδου παρὲς ἔγραψαν, id est, Qualis rursus erat ille Dionysius qui Philoxenū poetam in Latomias coniecit, quod ipsius tragœdiā emendare iussus ab ipso statim initio usq; ad finem dispunxit. M. Tullius in Verrem actione 7. Latomias Syracusanas omnes audistis, pleriq; nostis. Opus est ingens, magnificum, regum ac tyrannorum, totum est ē saxo, in mirandam altitudinem depressum, & multorum operā penitus

penitus excisum. Item in eadem; carcer ille qui est à crudelissimo tyranno Dionysio factus Syraculis, quæ latumiæ uocantur, in istius imperio domicilium Romanorum fuit. Ut quicq; istius animum aut oculos offenderat, in Latumias statim conijciebatur. Idem in eadem actione tertia. L. Suetius homo omnibus ornamentis præditus, qui iuratus apud uos dixit, multos ciues Romanos in Latumijs istius crudelissime per uim morte esse multatos &c. Huius carceris meminit & T. Litiū Belli punici secundi libro sexto.

Equi senectia.

XXXII

ἵππου γῆρας, id est, Equi senectia. Prouerbium in eos dici solitum, qui præclaris rebus gestis in iuuenta, postea quam consenuerint, ad sordidas curas semet abijciūt. Allegoria sumpta à generosis equis, qui senio facti segnes, in pistrinū, aut carrū, aut aliud id genus opus detruduntur, olim in precio habiti, dum uiribus integris essent. Plutarchus in libello, cui titulus, An seni sit administranda Respub. οὐ παντὶ πᾶσι οὐδὲ ἄλλοις ἀλλὰ τοῖς ἀεὶ ἀγαθοῖς, ἵππου γῆρας ἐπιγὰρ μὴ ὁρῶντος ἀναγκάζονται; id est, An non plane uidebitur equi senectiam, quem admodum uulgo uocant, accersere, nemine compellente; Cum hoc conuenit Ennianum illud, quod refertur à Cicerone in Catone Maiore: Sicut fortis equus spacio qui forte supremo Vicit Olympia, nunc senio confectus quiescit.

Si tibi amicū, nec mihi inimicū.

XXXIII

Plato in Theæteto: ἂν εἴ τις ἀπὸ Θεοδώρου ἐστὶ φίλος, ἂν εἴ μοι ἐχθρὸς, φασὶν οἱ ἀπομιμνησκόμενοι, id est, Si istud tibi amicū Theodore, nec mihi est inimicū: quemadmodum prouerbio dicunt. Hoc est, si tibi res placet, mihi non displicet. Captata est autē in figura uocum purgantia, deinde τὸ ἐμὲ φίλος Θεόδωρος καὶ ἐχθρὸς, quorū utrunq; à personis ad res detorquetur: quanq; ad personas relata uisus usitataiora. Vius erit quoties alienæ obsequium uoluntati.

Rana gyrina sapientior.

XXXIII

Gyrina Rana

Plato in Theæteto: οὐκ ἴσμεν ἢ αὐτὸν ὡσαύτως εἶναι ἡμᾶς ἢ τὸν ἄνθρωπον, ἂν εἴ τις ἐπὶ γυρίνῳ, ἂν εἰς φρόνησιν ἴδεν βελτίον βασιλεὺς γυρίνος. id est, Nos illū tanquam deum ob sapientiam admirabamur. At ille nihilo magis antecellebat prudentia, quàm rana gyrina. Sumptum est adagium ab informi partu ranarum, quem Græci γυρίνος uocant, à figura corporis in gyrum orbiculati, quo fit ut mira celeritate se quod uelint uoluāt, uersentq; quæadmodum testatur quisquis is fuit, qui scripsit Etymologicon Græcarum dictionum. Meminit gyrorum & Helychius. Suidas etiam Aristophanis adducit testimonium:

οἱ μὲν πατὴρ δὲ βοῶσι γυρίνων. id est, Quemadmodum patres clamant gyrorū: Nec ab his abhorrent, quæ tradit Plinius lib. nono. cap. quinquagesimo primo: Rana, inquit, superueniunt prioribus pedibus alas foeminae mare apprehendente, posterioribus clunes. Pariunt minimas carnes nigras, quas gyrosinos uocant, oculis tantum & cauda insignes; mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores. Mirumq; semestri uita resoluuntur in limum nullo cernente, & rursus uernis aquis renascuntur, quæ fuere nata, perinde occulta ratione, cū omnibus annis id eueniat. Hactenus Plinij uerba recēsumus. Meminit & Aratus, αὐτὸν ἔβδελυτο πατὴρ δὲ βοῶσι γυρίνων. id est, Inde gyrorū clamāt per fragna parētes. Porro cum rana tribuitur loquacitas, quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis inesse oportet gyris, quos uix deprehendas animal esse nisi mouerentur. Ut autem hunc locum diligentius expendere, Hieronymus Aleander, uir non tantū literis clarus, mihiq; uetere necessitudine iunctus, in causa fuit, ille rursus quod indicauit Cœlio Calagrino transcribit. Nos neutrum uolumus sua laude fraudatum esse. Neq; enim unquam tam iuueniliter fuimus affecti, ut nobis placuerit corniculā Aesopica.

In puteo constrictus.

XXXV

Plato in Theæteto: τὴν γὰρ χηρὴν ἀφύκτω ὄρωσιν αὐτῶν, τὸ λεγόμενον, ὅτι φρεῖν συζητῶν, id est, Cur enim utaris inexplicabili quaestione, in puteo, quemadmodum aiunt, constrictus? Quadrabit in eos, qui in angustias eas redacti sunt, ut extricare sese nullo modo possint. Non admodū ablutit ab illo: ὅτι φρεῖν κωμωμάχην. id est, In puteo cū cane pugnare. Item illo, Canterium in fossā.

In eadem ansas uenisti.

XXXVI

Plato in Phædro: πρὸς τὴν μὲν ὡς εἶλε εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. id est, Quantum ad istā rem pertinet, amice, in eadē ansas uenisti, id est, nihilominus teneris, nec potes effugere

gere quin dicas. Item Aristides in communi quatuor oratorum defensione: ος εχρη αυ πα λιμ δ καλλικλης ες αυ πος λαβεις επανελθειν. id est, Itaq; Callici erat in eadē anfas recidendi.

Quadrat in eum qui sic irretitus est, ut quocūq; se uertat, teneatur: nec explicare sese possit. Huic simillimū est, quod scribit Lucianus in Hermotimo: οιομην ο γν εκπεφουρημα, nam arbitratu effugisse te, in eadem nassam incidit. Item illud quod alibi dicitur, κνηλα ποδελκην.

Qui possim ab hoc epulo abesse? XXXVII

Plato in Phaedro: πος γαρ οος τε ελω ποιαντης δαινυς απεχεδς; id est, Qui possim ab hoc epulo abstinere? De re uehementer suau atq; expetenda, quod genus est festum aliquod conuiuium. Allusum, opinor, ad eam fabulā, qua tradunt Dianam iracunde tulisse, quod cum reliqui dij adhibiti essent ab Oeneo ad sacrum epulum, sola fuisset praterita, solaq; domi federit, secum stomachans, quod nihil ex illo nidore sentiret. Qua de re meminit Lucianus in Lapithis. Item in libello De sacrificijs.

Dulcis cubitus. XXXVIII

γλυκός ακων. id est, Dulcis cubitus. Abominantis est sermo, aut cū aliud dicimus aliud sentientes. Plato in Phaedro: γλυκός ακων δ φαιδρε λελυθε σε επι ακ τω μακρο ακων. id est, Num Phædre fugerat te, quod dulcis cubitus a longo illo, qui in Nilo cubito dictus esset. Quin etiā præter cubitū illud fugit te, quod qui rerum ciuiliū sunt peritissimī, conscribendarum orationū, ac posteris relinquendarum sunt cupientissimī. Hactenus Plato. Ancon autem Nili pars est, in qua nauigantes plurimum & sudant & periclitantur. Vnde prouerbio dicebant κωτ αυφημ σμωμ, γλυκός ακων, id est, Dulcis cubitus, quasi deprecātes eius loci discrimina. Id autem perinde ualet, quasi dicas: αυφημα φωνδ. id est, Bona uerba, aut bene ominata loquere. Sunt qui e Comico Platone natum existimēt. is in fabula, cui titulus, Phaon, senem facit amantē tibicinam, atq; hæc loquentem: ο χρυσον αυδνημα, ω τισιν εμοισι προφροισ τρισις ω γλυκός ακων. id est, O aureum amiculum: o meis delitiosis moribus gratus cubitus. Suidas scribit Anconem Carthaginensibus uocari domicilium obscurum ac profundum in quod conijci solent, si quibus indignaretur tyrānus. Præterea summa montium iuga, Ancones uocari. Deniq; præter alia gurgitem ac tumorem fluminis circa ripas, propter anfractum & amnis repercussum, Anconem dici, a cubiti figura, ni fallor, ducta similitudine: quod quibusdam locis ripa excurrat, promineatq; specie cubitali. Vnde & oppidis ac locis aliquot Anconis inditū est uocabulum, ut Anconi Picentinarum ciuitati, teste Stephano. Item Ouid. lib. Transform. ultimo: Et spissi littoris Ancon. Vt quidam legunt. Valerius Argonauticon lib. quarto: Quid memorem quas Iris aquas quas torqueat Ancon. Vnde nō absurde, κωτ αυφημα quis acceperit, sicut placet Zenodoto. Nam alij putant per exclamationem dictum. Athenæus libro Diphnosophistarū duodecimo, ostendit Anconem locum quempiam fuisse Sardis, uoluptatum ministerijs paratum: in quo popina, scortā, atq; alia id genus delicia. Dulcis igitur Ancon, ob blandimenta uoluptatum, sed in eo complures naufragium faciebant. Idem indicat, Polycratem apud Samios mulieres aliquot uoluptatum architectrices instituisse, ad exemplum Anconis dulcis Sardorū, eumq; locum Laura dictum fuisse, siue Samiorū flores. Idem addit, Omphalen eius gentis regionam, per uim uirgines dominorum cum eorum seruis inclusisse ad stuprum, ne sola haberetur impudica, Lydos autem eum locum in quo foemina cōstuprabantur γλυκω ακωνε dixisse, sceleris atrocitatem uerbo mitigantes. Vocem autē dictam putat ab eo quod illic gerebatur. Etymologus indicat ακωνε dici locū ofsisibus durum, φρα δ επαχεδς φ χερα, id est, ab adducenda manu, uelut ακωνε, id est, frangendo: siue ab ακην, id est, a præfocando. Hefychius adijcit & murorū flexus ακωνε uocari. Breuiter quicquid in cubiti speciem inflectitur, ακων dicitur, quemadmodum sunt & citharæ ancones.

Bos ad præsepe. XXXIX

βος ωδ φετνη. id est, Bos ad præsepe. In emeritos dici consueuit, quicq; iam ob ætatem ocio, uitæq; molliori indulgēt. Effertur et ad hunc modum, βος φ αυλιω. id est, Bos in stabulo. Congruit & in eos, qui nullis honestis negocijs exercentur, sed turpi ocio atq; abdo-

mini fertiunt. Philostratus in Cassandra, ΑΜ φ μδρακιοις κω γω αιοις, βος ωδ φετνη. id est, Verum inter adulescentulos ac mulieres, bos ad præsepe. De Agamemnone loquitur, uoluptariam agente uitam. Effertur item ad hunc modum, βος ωδ αυλιω γδρω. id est, Bos in stabulo senex. Rursum hoc modo, βος φ αυλιω κεδν. id est, Bos in stabulo desides. De ijs qui mollior & in ocio uiuūt. Athenæus li. 8. refert quiddam nō illepidum, nec alienum ab hoc prouerbio. Cantor quidam imperitus, quī Stratonicum excepisset conuiuio inter pocula ostentabat illi artem. Quum autē esset splendidum ac magnificum conuiuium, ac Stratonicus eo frustraretur, non habens alterum qui cum sermocinaretur, cōfregit poculum, ac poposcit maius, multosq; cyathos quum accepisset, soliq; calicem ostendisset, astatim bibens obdormijt, cætera fortunæ cōmittens, quum autē forte comessabundi quidam superuenissent cantori, ex notis, Stratonicus ilico factus est sobrius. Ii quum audissent, quod semper multum uini bibens fuisset inebriatus, cōpendio respondit, Insidiator enim & sceleratus ille cantor, tanquam bouem ad præsepe, data coena, occidit. Quod in Athenæi uerbis legitimus καλωμω, opinor legendū σφαλωμω. Congruet & in illos, qui in situm aluntur exitium, quemadmodum ij qui se uoluptatibus mundi explent, orco quid aliud quam uictimæ nutriuntur, ueluti bos ad præsepe.

Ne genu quidem flexo. XL

ουδ γονυ κωμψας. id est, Ne genu quidem flexo. Philostratus in Antæo: κωτ ε δε γονυ φασ κωμψας εφδνεη πος τον αυ ταιω. id est, Ac ne genu quidem curuato aduersus Antæū exiuit. Idem in Herode: εν ταιω εφν γονυ κωμψωμω. id est, Hic, inquit, genu flectamus: dictum est autem εφδβολικω, pro eo quod est, ne tantulū quidem. Etenim qui iam incipit ad quietem componere sese, primum genu flectit. Itaq; perinde ualet, εδε γονυ κωμψας, quasi dicas, citra respirationem, sine omni intermissione. Sumptum apparet ex Aeschylī Prometheo, ubi Vulcanus sic loquitur, αυδ τον ε τδρη τλω δε φρεμεις πει τρω ορθοσδλω αυπνω, ε κωμψωμ γονυ. id est, Ideo petram seruabis hanc inamabilem, Infomnis astans, nec genu unquam flexeris. Nisi maus esse mutuatum ex Homericæ Iliados 9, ubi de Hectore sic loquitur Menelaus, οημωιν κατασιω γονυ κωμψωμ, εκε φν γωσι Δηδ εκ πολεμοιο. id est, Ille lubens genua flectet, puto, si modo tristis Fugerit è bello.

Quo properas, num ad Ephebum? XLI Ad ephebum

Philostratus in uita Apollonij: ο τε κιλικι λογω, ποι βεχδ, η αυδ τον εφθεβω; επ εκεινω πειλετο, η φρομωδου λιλυ εχρη. id est, Ac Cilicibus celebratū dictū, quo curris, num ad ephebum; de illo quoq; ferebatur, adagijq; uim obtinebat. Parū liquet, quid sibi uoluerit Cilicum illud adagium, nisi forte sumptum est ab Apollinis oraculo, ad quod undiq; festi nabatur: fingebatur autem imberbis Apollo, quemadmodum & Bacchus.

Et puero perspicuum est. XLII

κα παιδι δδλω. id est, Et puero perspicuum. De re supra modum perspicua, confessaq; Vtitur & Plato quodā in loco quem ante cōmonstrauimus: & Philostratus in uita Apollonij. Est in epistolis Basilij εφ αυ παιδι γνωριμω. id est, hoc & puero notū. Finitimū illi, quod alibi retulimus: η εφ τυφλω δδλω. id est, Vel cæco perspicuum.

Ne in Melampygu incidas. XLIII Melampygu ne incidas

μη εφ μελαμπυγω ποδενχοις. id est, Ne in Melampygu incidas, in lasciuos & iniuriofos homines quadrat. Est autem comminantis, ne quando incidant in eum, qui malefactorum penas de eis sumat. Vtitur hoc adagio Philostratus in Apollonij uita, lib. 2. κα εδω ισως λω το μελαμπυγω τυχαυ. id est, Et hoc fortassis erat in Melampygu incidere. Aristophanes in Lysistrata: κα μερωνιδω γαρ λω τραχυς φνσδφω, μελαμπυγω τε ποισ εχθροισ απασιν. id est, Et Myronides enim erat hirsutus illinc, Melampyguq; hostibus omnibus Melampygu dixit quasi uindicem, ultoremq;. Porro Melampygu Græcis significat eum, qui nigro sic podice: quo quidem cognomento notatus est Hercules, quod eam corporis partem, non Lydorum more uulsam, neq; candidam, quemadmodum effoeminati solent, sed nigris pilis hirsutam ac sylvosam haberet. Nam Græci quemadmodum molles & imbelles, fractosq; delicijs

delicijis *πυργαγυσι* *λόνισπύγυσι* appellat, itidem è diuerso fortes ac strennuos *μελαμπύγυσι* uocare consueuerunt, ut autor est Lycophronis interpres. Idem ostendit parcem ad hunc quoq; modum efferri: *οὐπω μελαμπύγω πετύχης*. id est, Nondum in Melampy- gum incidisti. Prouerbiū ex huiusmodi quadam historia natum existimant, quam partim ex Suida, partim ex Gregorij Nazianzeni enarrationibus adscribemus. Olim duo quidā fratres erant, omni genere maleficiorū passim in omnes debacchantes, unde & ex morum atrocitate nomina repererunt. Nā alter Passalus dictus est, alter Achemon: siue, ut alicubi legitur, Achmon. Hos mater nomine Sēnonis, ubi uideret atrocīa facinora passim patran- tes, iussit cauere, ne quando in Melampygam inciderent. Euenit deinde, ut Hercules ali- quando sub arbore quadam dormiret, armis in eandem reclinatis. Accesserunt Cercopes siue Perperi fratres, utrunq; enim scriptum inuenitur, & Herculem dormientem ipsius ar- mis aggredi tentarūt, Ille protinus sensit insidias, & correptos ac uinctos de claua à tergo suspendit leporum ritu, atq; ad eum modum gestabat. Illi pendentes capitibus deorsum demissis cum Herculis posticū nigris pilis horridum atq; hispidum uiderēt, materni monti memores, super hac re inter sese confabulantur. Quod simul ac audisset Hercules, hoc cognomine delectatus, & in risum effusus, eos uinculis solutos dimisit. Notat hāc historiam Plutarchus in libello De discrimine amici & adulatoris, cū ait Herculem Cercopibus fuisse delectatū. Meminit & Herodotus in septimo de loco: dicto lapide Melāpygo, & Cer- copum sede. Quo sanè loco lapsus est insigniter Laurentius Valla: quod fabulam hanc aut nesciret, aut certe non meminere. Plutarchus in libello De puerorū educatione refert & hoc inter Pythagorica aenigmata: *μη γὰρ εἰδὼς ἦν μαζώνων*. id est, Nō gustanda que nō gra sunt cauda. Atq; hunc in modum interpretatur, abstinentiū à conuictu mortalium atro- rum & improborum: quanquam hoc à prouerbio diuersum.

Noctuinum ouum.

XLIIII

γλαυκαῖον ὄον, id est, Noctuinum ouum: Refertur à Nicolao Perotto in Copiz cornu prouerbij loco, nec explicatur tamē. Fortassis antiquitus abstemiūm, & à uino abhorren- tem hoc adagio significabant. Philostratus enim in uita Apollonij, libro tertio, de ouo no- ctuæ rem oppido q̄ prodigiosam refert. Itaq; satius est ipsius referre uerba: *τὴν γλαυκαῖον*, inquit, *χρὴ ὑπεφυλάττειν ὅτι νεογέννητόν ἐστι καὶ ἀσθενὲς ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ἀσθενεῖος*, *συμμετρῶς ἐφύμα- τος. εἰ γὰρ βρώσεται ἡ τρεῖς ἡμέρας πρὶν οἶνον γὰρ εἶναι, μὴ πρὶν οἶνον αὐτὸν ἐμφύσει, καὶ σφραγισθεὶς παύσεισθε τοῦ.* id est, Obseruandū ubi loci niduletur noctua, deinde oua subducere oportebit, eaq; mediocriter cocta infanti medenda dare. Quod si quid ex his ederit, prius q̄ de- gustarit uinum, inseretur illi uini odium, adeo ut in omnem uitam q̄ maximè sobrius sit fu- turus. Aelianus libro de naturis animantium primo, fabulā refert paulo magis etiam quam hāc est, anilem. Eam quoq; praefiterit ipsius autoris recense re uerbis: *οἱ πελαγοὶ λιμναῖοι μὲν αὐτῶν τὰ ἀσθενεῖα ἀμύμονος πρὶν οἶνον εἶναι. ἀπὸ τῆς ἀσθενεῖας ἀντιοῦσιν ὄοντα ἢ ἄλλοις ἐπιφύσει, καὶ σφραγισθεὶς παύσεισθε τοῦ.* id est, Ciconij noctua as oua sua perdere solitas arcent miro ingenio. Nam hae contractū reddunt ea subuenta- nea, steriliaq;. Remediū igitur aduersus hāc illud adhibent, Platani frondes in nidū con- uehunt, quas noctuæ postea q̄ contigerint torpescunt, ita ut iam nocere non queant. Ha- ctenus Aelianus. Sunt qui negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbiū itaq; quadra- bit uel in hominem nihilī, nullius frugis, iuxta fabulamentum Aeliani, uel in rem raram inuentū, iuxta horum sententiam.

Amazonum cantilena.

XLV

Ἀμαζόνων ἔσμα, id est, Amazonum cantilena, in delicatos ac lasciuos & parum uiros. Philostratus in Apollonij uita, libro quarto: *μεγαλειῶν ἦν ἄβρογῶν ἄπλοισι νομιζομένων, ὅς γὰρ εἰς ποτὲ καὶ ἦν Ἀμαζόνων ἔσμα*. id est, Adulescens de numero mollium usque adeo lasciuus habitus, ut aliquando Amazonum quoq; fuerit cantio. Quid autem sibi uelit Ama- zonum cantio, fateor mihi nondum satis compertū apud idoneos autores. Nisi si cui pla- cet, ut accipiamus, Amazones ludibrii causa in molles uiros cantilenas solere celebrare. Quod si fas sit mutare scripturam, mihi nequaquam displiceat, ut pro *Ἀμαζόνων ἔσμα* legamus. Sic enim appellant lancis genus praegrande, quo cibi inferuntur in conuiuium. Mos autem erat antiquitus, ut epulae lautiores tibicine praecedente inferrentur: ut acci- penser. Horatius in extrema Satyra,

Maz9

Mazonomo pueri magno discerpta ferentes Membra gruīs. Verum hoc interim meum esto somnium, donec ab eruditis certius aliquid proferetur. Quod sanè desperandum non est, indies in lucem emergentibus nouis autoribus. Quum hāc iam quartum essent edita, prodijt opus Calij Rodigini, qui tradit sibi uideri pro- uerbiū hoc non de feminis Amazonum, sed in genere de tenuibus dici. Hoc commen- tum cū sit insigniter frigidum, quanto ipse uerecundius, qui me professus sum nescire quod nesciebam.

Tantali horti.

XLVI

Ταντάλιος κήποι, id est, Tantali horti. De bonis, quibus tamen frui non liceat: aut de ijs, quae uideantur aliquid esse cum nihil sint. Philostratus in uita Apollonij, libro quarto: *τὰς ταντάλιος κήπους εἶδε τε ὡς ὄντων ἐπ' εἶσι*. id est, Tantali hortos uidetis, inquit, esse cum non sint. Nota est fabula de Tantalo apud inferos ad aquam stante, deq; pomis in caput immi- nentibus, cum sitiens interim atq; esuriens neutra possit contingere. De his nonnulla retu- limus prius in prouerbio Adonidis horti.

Res sacra consultor.

XLVII

Συμβολῶν ἰσθῶν χρεῖμα, id est, Cōsultor res sacra. Zenodotus ex Epicharmo refert. Sen- sus est adagionis, plurimū utilitatis adferre bene consulenti, aut religiose pureq; dandum consiliū ijs, quibus est opus. Plato in Theage: *ἀλλ' ἂν μὴ ἂν δημιόδοκον καὶ λέγεταί γε σὺ μὲν εἶπες ἰσθῶν χρεῖμα εἶναι*. id est, Quin illud etiam dicitur Demodoce, consultorem rem esse sa- cram. Idem in epistola ad Perdiccam, *δίδωμι δὲ εἰμὶ καὶ φοινικῶν καὶ ἰσθῶν συμβολῶν λεγόμενον χρεῖμα εἶναι*. id est, æquum est autem, ut & hospitale & sacrum ut dicitur consiliū imper- tiam. Suidas indicat dictum ubi deliberatur de rebus periculis, ut simile uideatur illi, sa- cram ancoram tacere. Effertur & ad hunc modum: *ἰσθῶν ἢ συμβολῶν*, id est, Res sacra consi- lium. Extat inter Græcas sententias hic senarius: *ἰσθῶν ἂν λέγῃσθε θῖν ἢ συμβολῶν*. id est, Res est profecto sacra consultatio.

Consilium res sacra

Ante mysteria discedere.

XLVIII

Ἀπὸ τῶν μυστηρίων, id est, Ante mysteria discedere, est re nondū absoluta subduce- re sese. Sumpta metaphora à sacris, in quibus prophani iubebantur abire, cū iā essent pera- genda mysteria, initiati manebāt, nec fas erat nisi peractis ritibus abire. Plato in Menone: *εἰ μὴ ἔσσοι χρεῖς ἐλεγεῖν, ἀναγκαῖόν σοι ἔπι γὰρ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ πρὸ μέρμερος καὶ κατὰ μνηστῆρα*, id est, Nisi quemadmodū heri dicebas tibi fuerat ante mysteria discedendum: uerum si & permanes, & mysteriorum particeps fias, & cætera quae sequuntur.

Ex uno multa facere.

XLIX

Ἐξ ἑνὸς πολλὰ ποιῆσαι, id est, Ex uno multa facere, prouerbio dicebantur, qui rem quāpi- am minutim secabant. Quadrabit in eos, qui idem alijs atq; alijs modis uariant: ut non iam unum, sed plura uideantur. Plato in Menone: *καὶ πᾶσι πολλὰ ποιῶν ἐκ ἑνός, ὅπου φασὶ σὺ στυφίοντες πικρῶς τε οἰσώθησθε*. id est, Ac parce ex uno plura facere, quo dicto taxat eos qui rem quampiā undecunq; cōminuunt. Narratur apud Titum Liuū belli Macedo- nici libro. 5. non illepida fabula de caupone quodā, qui suis unius carnes tam uario coctas apparatu proponebat, ut dux Romanus admiratus, rogaret, unde nam media bruma sup- peteret tanta uenatus copia. Tum arridens caupo, cōfessus est, eas omnes ciborū species ex uno sue domestico confectas fuisse. Neq; secus isti faciunt, inquit, qui cōmemorandis uarijs & horrendis nominibus uos territant, cum hāc omnia una gens sit.

Iouis Corinthus.

L

Ὁ δὸς κῶενθῶ, id est, Iouis filius Corinthus. In eos dici solitum, qui semper eadem aut dicunt aut faciunt. Pindarus in Nemeis hymno 7. *τῶν τε δὲ τοῖς τε περὶ τῶν ἀμπολῶν, ἀρ- εῖα τε λέβη τέκνοισι ἀπὸ μακρυλάκας δὸς κῶενθῶ*. Negat se uelle iterum atq; iterū eadem iterare: perinde quasi pueris nugas narraret *δὸς κῶενθῶ*. Nam *μακρυλάκας* eum signifi- cat, qui frustra nugas effutit. Interpres hoc loco fabulā adfert, ad prouerbiū hoc, meo qui- dem animo, nō multū pertinentem, tamē adscribam. Aletes, inquit, cōsuluit Dodonæum oraculum, quod tum Iouis erat, tum Corinthiorū imperio potiri posset. Responsum est, tum illum potiturum, cum quispiam illi glebam daret, aut ruder, idq; die multarum coro- narum; nam id addidit. Itaq; Corinthum profectus panē ab rustico quopiam petijt, is gle- bam

bam porrexit. Sensit ille iam perfectum oraculum, animumq; ad capessendum imperium adiecit. Parentabatur eo die manibus, eamq; ob causam, cum plerq; ciuitas in monumentis abesset, accedens, reperit Creontis filias iam pacificentes de imperio. Harum natu minime persuadet, si uelit adiutare, se simul atq; principatum esset consecutus illam ducturum uxorem, illa imperij cupiditate prodit ciuitatem, ac portis apertis Aletem admittit. Is itaq; uictor, Iouis Corinthum eam appellat, quod ex Iouis oraculo cōtigisset. Deinde subrexit aliam fabulam, cum aliorum interpretamento ferē cōuenientem. Ea est huiusmodi: Olim Megarenfes Corinthijs erant uectigales. Cæterum cum illorum imperiū insolentius grauatim ferrent ac defectionem pararent, missus est legatus Corinthiorū nomine, qui apud plebem Megarensem cum alia multa ferociter dixit, tū illud indignabundus ac uociferans intonuit: *ὄνκ ἀνέφετοι ὁ δῖος κώρινθος*, id est, Non feret Iouis filius Corinthus: id ubi sarpus iteraret, concitatus populus, succlamare cœpit, feri feri Iouis Corinthum, simulq; legatum expulerunt. Erat autem Corinthus hic Corinthiorum rex, Ioue prognatus: tamen Pausanias in Corinthiacis negat se apud autores serios reperisse, Corinthum Iouis fuisse filium: sed uulgus duntaxat Corinthiorum ita prædicare. Vsurpat adagium Plutarchus in commentario, quem inscripsit aduersus Stoicos: *πολύς ἔν ὁ δῖος κώρινθος ἂν τὸν λόγον αὐτῶν ἀπέκλειε, τὸ δὲ πρὸς τοὺς ποδιστρατοῦς ἵνα μὴ σκώπηται διὰ τὴν ἑσπερίαν*. id est, Multus igitur Iouis Corinthus ad orationem illorum admittitur. Nam pistilli circumuolutionem, ne mordere uidearis, omitte. Aristophanes in Ranis:

Pistilli circumuolutio

Τὰ πῖπυ πρῶγμα
Ἀλλ' ἢ δῖος κώρινθος ἐν τοῖς σπώμασι id est,
 Quid aliud hæc erat res,
 Nisi Iouis Corinthus in ipsis stragulis.

Verba sunt ministri, Bacchi *τῶν ἐλοργίων* notantis, qui dixerat:

ἄλλοις αὖ

Ἄλλοις αὖ αὐτῶν ἀνὰ πῖπυ τὰ σπώματα. id est,
 Hæc rursus iterum, tolle minister stromata. Idem in Concionatricibus:
ὅτι δὴ ἀναστρομῶν ἐφάνετο
ὁ δῖος κώρινθος. id est,

Vbi denuo considerantibus, Iouis Apparuit Corinthus. Philostratus in Antipatro Sophista: *ὁ δὲ τὸν ἦ ἀντὶ τῶν συγγενῶν ἔν τὸν γάμον, καὶ δῖος κώρινθος ἔγχετο τὸν ἀντιπατρίαν*, id est, Impellentibus autem illum cognatis ad nuptias, & Iouis Corinthum existimantibus Antipatrum. Quancq; hic Iouis Corinthū usurpasse uidetur pro homine magnopere felici. Vsurpat hoc adagium & Socrates apud Platonē in Euthy demo: *Ἀλλ' ἔτι χεῖρος, καὶ λεγόμενον ὁ δῖος κώρινθος γίγνεται*, id est, Sed prorsus id quod dicitur Iouis Corinthus fit. Conuenit cū illo, quod alibi retulimus, *δῖος κώρινθος*, id est, Bis crambe. Neq; solum uti licebit, cū eadem iterū atq; iterū dicuntur: uerumetiam cum in eodem negotio nimium assidue persistitur. Veluti si quis cibum semper eundem apponat: aut si quis semper studijs literarijs incubat, aut assidue uenetur, ut hinc iam oboriatur ex assiduitate satietas, recte dicemus: *ὁ δῖος κώρινθος*. Molestum est enim, quicquid perpetuum: uel Pindaro teste in Nemeis, *Ἀλλ' ἂν γὰρ ἀνὰ πῖπυ τὸν ἀντιπατρίαν, κώρινθος δὲ ἔχῃ καὶ μέλη, καὶ τὰ πρὸς τὸν ἀντὶ ἀφροδίσια*, id est, Verū enim uero intermissio in omni negotio iucunda. Accipiūt autem satietatē & cantilenæ & amoeni flosculi Venerei. In nonnullis exemplaribus pro *μέλη* scriptum erat *μέλι*. Sic in epigrammate:

Γαῦ τὸ ποδιστρατοῦ ἀντιπατρίαν, ἐπεὶ λόγος δὲ πάλαιος
ὧς καὶ τὸ μέλι τὸ πῖπυ δὲ χολά. id est,

Insuaue est, quicquid nimium est. Nam dicitur olim Mel quoq; si immodica est copia, bilis erit. Illud admonitu non inutile duxerim, prouerbiū bifariam accipi posse. Nam & hoc ostendit interpret Pindari, uel cum eadem iterantur sapius, uel cum ἦ, qui initio magnifice loquuntur minaturq; ferociter, postea timide fugiunt: id quod euenit legatis Corinthiorū, qui cū sapius illud intonuisent in cōcione: *Δικαίως σπώμασι ὁ δῖος κώρινθος, εἰ μὴ λάθειτο δικαίως παρ' ὑμῶν*. id est, Merito suspirabit Iouis Corinthus, nisi poenas sumpserit de uobis: postea cū ad manus esset uentū, ignauiter aufugerunt. Nec illud pratereundum, adagium accommo-

accommodari posse, tum ad rem, tum ad personam. Ad rem hoc pacto: Iam millies audiui, non possum diutius ferre *τὸ δῖος κώρινθος*. Ad personas: ut si quis hominem eadem semper inuicantem *τὸ δῖος κώρινθος* appellet. Indicat & hoc interpret Pindari.

Testulæ transmutatio. L I

ὄστρακος ποδιστρατόν, id est, Testulæ conuersio. De rebus repente in diuersum cōmutatis. Lucianus in Apologia, *ποδὶ τ' ἂν μὲν ὁ σωόν τ' ἔπειτα πᾶν τ' ἔκλεισε μὲν ὄστρακος φασὶ μετὰ πένοντες, ἐκώρινθος ἑαυτὸν φέρων εἰς διελίαν ἔτα ποδιστρατόν ἢ τὸν ἑλεπτοῦ γήνηκε*, id est, Deinde oblitus omnium, testula, ut aiunt, transmutata, uolens ipse semet in seruitutem usque adeo manifestariam & insignem coniecit. Incertum utrum sumpta sit metaphora à ludī genere quodam, quem ostracinda Græci uocant. Hunc innuit Plato in amatorijs, nempe in Phædro: *οὐ γὰρ δὲ ἢ, inquit, γίγνεται ἐκ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων ἑαυτὸν ἀνάγκη δὲ πρὸς ἄλλους, ὄστρακος μετὰ πένοντες ἐπὶ φωνῆ μεταβάλλω, ὁ δὲ ἀναγκάζεται διὰ τὴν ἀναγκαστῆν ἢ τὸν ἑλεπτοῦ*, id est, Tandem profugus fit ab his: & dū necessario priuatus est is, qui prius erat amator, testula in diuersum uerfa, fuga se proripit immutatus. At ille cogitur insequi, indignans, deosq; obtestās. An ab Ostracismo suffragiorum genere quodam, quod per calculos ac fabas ferebatur: in hoc repertum, ut per id cures, qui uel opibus immodicis, uel nobilitate, uel gloria, uel alia quauis insigni uirtute multitudinis inuidiā in se prouocassent, in exilium decenne relegarentur. Hoc pacto fuit eiectus & Aristides: nō aliam ob causam, nisi quod molestum esset populo, iusti cognomen illi uulgo tributum. Ferebatur aut ostracismus ad hunc modum. Ostraci, id est, testulæ uiritim in comitijs dabantur. In eis, quem quisq; uellet urbe cedere, literis inscriptis indicabat: hos deinde omnes in fori locū quendam cancellis circūseptum, deportabant. Porro magistratus, quibus hoc datum erat negocij, primū uniuersos recensebant: qui nisi plures sex milibus fuissent, nihil cōficiebatur. Deinde semotis uniuersiusq; calculis, is qui pluribus calculis damnatus erat, ad decennium in exilium ire iubebatur: ita tamen, ut illi liberum interim esset, fructus suos accipere. Erat itaq; ostracismus nō improbitatis castigatio, sed uulgaribus animis insitæ inuidiæ placatio. Antiquatus est autem hic ostracismus, eiectio per hunc Hyperbolo quopiam homine cōtempto atq; humili. Huiusmodi ferme referūt à Plutarcho in uita Aristidis. Ab hoc igitur ostracismo, quoniā magna uulgilitentia ac temeritate peragebatur, ac repente præstantissimi cuiusq; ciuis fortu nam cōmutabat, non absurde uideri potest ductum adagium. De lusu ostracorum Iulius Pollux, in hūc ferē modum tradit. Pueri ducta in medio linea, duas in partes sese distribuebant: quarum altera intra ostracum, altera extra dicebatur. Deinde mittente quopiam ad lineam testam, utrius partis superior extitisset aliquis, hunc insequiebantur, qui illi adhærebant, reliquis in fugam conuersis. Cæterum e fugientibus qui comprehensus esset, is considebat, alius dicitur, testaq; proiecta dicebat, nox dies. Nam interior testæ pars pice subliata erat, quæ noctū respondebat. Hoc autem lusus genus appellabatur *ὄστρακος ποδιστρατόν*, id est, Testæ conuersio. Plato libro de repub. 7. uidetur ad lusus genus referre, quum ita loquitur, *ἄλλο δὲ ὅς τοι κεν εἰς ὄστρακος ἀντὶ τὸν ποδιστρατόν, ἀλλὰ ψυχῆς ποδιστρατόν ἐκ νυκτοπρινῆς ἡνδὲ ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τὸ ἄντ' ἑσπέρως ἐπαύου*, id est, Istuc sanè ut uidetur nō fuerit testæ conuersio, sed mentis circūductio, ex nocturno quodam die ad eius quod uere est ascensum euntis. Agit de philosophia quæ à falsis bonorum simulacris educit animum ad uerorum bonorum cognitionem.

Alterum pedem in cymba Charontis habere. L II

Extremæ, decrepitæq; senectæ homines, etiam hodie uulgo dicuntur alterum pedem in sepulcro habere. Nec hinc abhorrent, quæ scribit Lucianus in apologia: *ἡ δὲ αὐτῶν δὲ ἡδὲ ἀνακῶν γρηγοροῦν, καὶ μονογονεῖ τ' ἐπὶ τοῦ ποδῶν ἢ τὸν ποδιστρατόν ἢ τὸν ποδιστρατόν*, id est, Qui iam sit Aeaco ipsi uicinus, quicq; iam tantū non alterū pedem in cymba Charontis habeat. Idem in Sectis, *καὶ τ' ἐπὶ τοῦ ποδῶν φασὶν ἢ τὸν ποδῶν ἢ τὸν ποδῶν*, id est, Et alterum pedem, ut aiunt, in tumulo habens. Pomponius libro Pandectarum xl. titulo de fideicommissis libert. cap. Apud Iulianum, dixit his uerbis: Ego discendi cupiditate, quam solam uiuēdi rationem optimam, in octauum & septuagesimum annum ætatis duxi, memor sum huius sententiæ, quam dixisse fertur Iulianus, & si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere quædam uellē. Haud scio an huc pertineat quod Lucianus scribit in Votis: *ὅς γε δὴ ἐν τῇ νυκτὶ ἐπὶ τοῦ ποδῶν ἢ τὸν ποδῶν*, id est, Qui quidem iam alterum pedem habeat in nauī. Plutarchus in commen-

I tariolo

stoteles in p̄fatione Rhetoricorū ad Alexandrū, *ὡς ἀκρόπολις ὄσα σωτηρίας. id est, Quoniam*
incolumitatis arx est. πολυκλῆος apud Athenarū lib. 10. *πάντων δὲ δυνάμῳ μνηστὴρ πολὺν ἐστὶν ὁ οἶκος,*
 rei id est, Vini omnium malorū metropolim esse dixit. Hinc oriri temulentiam, hinc insaniam,
 hinc debacchationes. Plato de legibus lib. primo, *κεφαλῆλαι οὗ δὲ τοῦ σώματος λέγονται τῆς ἀρετῆς*
προφύλαξις. id est, Caput eruditionis cēsemus rectam educationē. Plautus in Afinaria. Ego ca-
 put huic argento fui hodie reperiundo. Ego pes fui. Quin nec caput nec pes sermo-
 nis apparet. Idem in Captiuis: Quod neq; pes usquam, neq; caput apparet. Aliter usur-
 pant capitis uocabulū, cū indicant rem nō singulatim explicari, sed in summa proponi. Sic
 Aeschines aduersus Timarchum, *ὡς δὲ ἐν κεφαλῆλαι εἰρήδῃ, id est, ut in summa dicā. Idem*
 in oratione *περὶ τῆς ἀπορίας*, eodē sensu dixit, *διὰ κεφαλῆλαι*, id est, per singula. Idē
 Demosthenes in oratiōe *περὶ τῆς ἐν χερσὶν ἰσοστασίας*, *ἐν κεφαλῆλαι δὲ ἀλεγομένης καὶ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς*
μα. id est, ubi in summa de quibus loquor, dixerō, uolo descēdere. Rursus in oratione con-
 tra Zenothemin, *ὡς δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ἴσως οἴσεται, ὡς εἰπεῖν ἐν κεφαλῆλαι, τοῖς πᾶσι δὲ,*
 id est, Itaq; negocium quidem de quo feretis suffragia, ut in summa dixerimus, sic habet.

Somnium. **LXII.**
 Rem futilem, inanem & nihilī, somnium prouerbio dicimus. Terentius in Adelphis:
 De argento somniū. Lucianus in Harmonide, *πάντα ἐκείνα ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς ἀνέρεται φασί, ἢ ἐν*
πᾶσι σκιά. id est, Omnia illa subuentanea somnia, sicut afit, & uerborū umbra. Idē in dia-
 logo Nirei & Therisitæ & Menippi. *ὄνειρατά μοι λέγεις, id est, Somnia mihi naras. Plato*
 lib. de Rep. 7. *ὅτι οὐδὲν ἡμῖν ἢ ὑμῖν ἢ πόλις οἰκίσεται, ἀλλ' ἐκ ὄνειρου,* id est atq; ita uere nobis ac
 uobis ciuitas habitabitur, non autem somnium. Idem in Theateto *ἀκούει δὲ ὄνειρον ἀνὰ ἡμέ-*
ρας. id est, audi iam somniū pro somnio, friuolā rationē pro friuola. Et Syrus seruus in
 Adelphis, herum suum somniū uocat, prae Demea. Tu quantus quantus es nihil nisi sapi-
 entia es, ille futilis, somnium. Plautus in captiui duo, *hic uigilans somniat. Plato libro De*
 legibus 3. somnia dixit, pro tenuibus uestigijs. Quum enim narraffet Darium non fuisse
 regis filium, sed eruditione rectaq; institutione sic ad regnum peruenisse, ut ipse in diuilio-
 ne principatus septimam modo portionē obtineret. *ὡς καὶ νῦν ἐστίν, inquit, σμικρὰ ὄνειρα πᾶ*
λέλασται, id est, cuius rei nunc quoq; exigua restant somnia.

Ne in tonsfris quidem. **LXIII.**
 Lucianus in libello, cui titulus, quomodo cōscribenda sit historia, *οὐτε δὲ λεγόμενον δὲ*
ὄνειρον, ἢ δὲ κερταίον τῆς παιδείας τῆς μυθολογίας τῆς ἀκρίβειας. id est, Qui nec in tonsfris, quod dici solet,
 talia fabulantes audierit. Quod in tonsorum officinis ferē ociosi desideant, & suam quib;
 que fabulam adferat in medium, unde Flaccus,
 Gaudent ubi uertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ. Item alibi, Opior
 Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.
 Cuius alibi meminimus.

Nunquid & Saul inter prophetas. **LXIII.**
 Libro regum primo, cap. decimo refertur huiusmodi prouerbium *נִינְקִיד וְסָאֹוּל*
 id est, Nunquid & Saul inter prophetas? Natum à Saule, qui cum in prophetarum cœtum
 incidisset, subito & ipse diuino furore correptus, uaticinari cœpit. Id admirantes qui Sau-
 lem ante cognouerant, inter se dicitabant. Quid accidit Sauli, num & Saul inter prophe-
 tas? Ea uox deinde uersa est Hebrais in prouerbium de re noua & inopinata, subitaq;. Est
 autem apud illos iambicus dimeter. Gregorius Nazianzenus in Apologia De figa sua
 in Pontum sic usurpat, ut quadrare uideatur, ubi promiscue quislibet sibi magnificam al-
 quam functionem usurpant, uelut hisce temporibus nemo non trahat sacras literas, *ἀ-*
νὰ τὸ πᾶν, inquit, ἐστὶν διδασκαλῶν δεῖν, καὶ πᾶν τὸν πᾶσι φημι δύναντῶν, ὡς ἐστὶν καὶ ἀλλὰ ἐν πᾶσι φημι τῶν
πᾶσι παλαιῶν ἰστοριῶν καὶ προφητειῶν, id est, dum pro eo quod deberent esse dociles dei, prophe-
 tant omnes, adeo ut & Saul sit inter prophetas iuxta priscaam historiam ac prouerbium. Fi-
 nitimum illi, *καὶ κόρχος ἐν λαχάνοις, καὶ τὸ ἐν φασί μύρον. id est, Corchorus inter olera, &*
 in lente unguentum, siue lenti admixtum unguentum.

In foribus urceum. **LXV.**
 Vrcem in fo-
 ribus *ἐπὶ θύρας τῶν ὀστράκων, id est, In foribus aqualem. Nam hoc uerbo usus est Plautus. At*
 Hydrin in fo-
 ribus stoteles libro Rhetoricorum primo, *τὸ δὲ πᾶσι ἀγαθόν, ὅθεν τὰ πᾶσι ἐρχεται. καὶ ἀπὸ τῆς ὀστρά-*
κῆς καλεῖται

καλλὴν πρῆμιον, καὶ ἀχρόν τοι δῶρον τε ὠλεον, καὶ ἡ παροιμία ἢ τὸ ὀστράκον τῶν ὀστράκων.
 id est, Finis autem bonus: unde illa dicta sunt, Et laudem Priamo. Præterea,
 Turpe diu mansisse, Iam uero prouerbium etiam illud, Vrcem iuxta fores.
 Interpres quispiam: nam librum *ἀνόνυμον* suppeditarat eruditissimus amicus noster Ba-
 piffa Egnatius, ait significari rem contemptam ac uilem. Negliguntur enim quæ passim
 sunt obuia, quæq; facile quibuslibet contingunt. Itaq; urceum in foribus positū nemo sur-
 det tollere, procliu enim. Verum uniones in scrijnijs reconditos magis expetunt. Plutar-
 chus *περὶ πολυουσίας* ait, rubum ultro harentem negligi ac præteriri, uineam, oleasq; ex-
 peti, recensens hanc sententiam, *ὅτι γὰρ ἀρετῶν πᾶν δὲν τὸ βραδύως ἀλισσόμενον. id est, Non*
 est tollendum quod admodum facile cōsequi licet. Item in Epistolis Seneca, Multi aperta
 transeunt, condita & abstrusa rimantur. Furem signata sollicitant. Vile uidetur, quicquid
 patet. aperta effractarius præterit. Hos mores habet populus, hos imperitissimus quisq;
 in secreta irumpere cupit. Porro prouerbium imperfectum ac mutilum uidetur. Quādo
 quidem Aristoteles ad eum modum pleraq; refert, tanquam alioqui per se satis nota. Ap-
 paret esse hemistichium iambici trimetri à Comico quopiam mutuo sumptum.

Haud quaquam difficile Atheniensem Athenis laudare. **LXVI.**
 Aristoteles libro Rhetoricorum primo, *ὡς ὅτι γὰρ ὁ Σωκράτης ἐλεγε, ὅτι καλεῖται ἀδελφῶν*
ἐν ἀδελφῶν ἐπαυγῶν, id est, Quemadmodum enim dixit Socrates, haud difficile est, Atheni-
 enses Athenis laudare. Citat idem, eodē in opere de procemijs agens. Haud quaquam esse
 difficile, Athenienses laudare apud Athenienses, uerum apud Lacedæmonios id fore diffi-
 cile. Extat autem in Menexeno Platonis, idē in adagionis locū celsit. Dictum est autem,
 propter encomia, orationesq; panegyricas, quæ Athenis ex more exhibebantur ijs, qui for-
 titer oppetissent in bello: in quibus quoniam plurima dicebantur in laudem populi Athe-
 nienſis, pronis auribus audiebantur, propterea quod suis quisq; laudibus fauet.

Exigua res est ipsa iustitia. **LXVII.** *iustitia per se*
 Aristoteles libro Rhetorices primo, *διὸ καὶ τῶν δικαιοσύνην φασί, μικρὸν ἐστίν. id est, Vn-*
 de etiam aiunt, ipsam iustitiam, exiguum quiddam esse. Quo prouerbio significabāt, non
 multum afferre momenti, si probus sis, nisi talis etiam habearis: & opinionem longe plus
 ualere, quā rem ipsam. At quanto melius Aeschylus in tragedia, cui titulus, *ἐπὶ τῶν ὀστρά-*
κων, de Amphiarao,
οὐ γὰρ δὴ καὶ ἀφῆσθαι ἀλλ' ἐπὶ δέλεῳ,
βαθείαν ἀλλαγῆσαι φρονός κερπέμενον. id est,
 Nec enim uideri, at esse uir cupit optimus,
 Mentis profundæ segete perfruens bona.
 Rectius Socrates admonēs, ut talis quisq; sit, qualis haberi uelit. Modestius Euripides in
 Oreste probans opinionem, ubi res ipsa non adest, tanquam optimo proximam,
κρῆσος δὲ τὸ δὴ καὶ καὶ ἀληθείας ἀπῆ. id est,
 Res ipsa ut absit, optima est opinio.

Itidem Terentius in Adelphis: Si tibi istuc re ipsa non dolet, at simulare certe est hominis. *optima est opti-*
 Occasione duntaxat opus improbitati. **LXVIII.**
 Aristot. libro Rhetor. 2. *καὶ πᾶσι δὲ ἐχρῶσι πρόφασιν, ἢ πᾶσι γόνων, ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ποιη-*
σάντων καλῶν, ἢ μελῶν δὲ τῶν, ἢ αὐτῶν, ἢ πᾶσι γόνων, ἢ ὧν κἀδὲν τῶν, ὡς ὅτι γὰρ παροιμία, πᾶσι φασί, ὡς ὅτι
πᾶσι μόνον ἢ πονηρίαι. id est, Aut aduersus quos occasionem habent, siue progenitorum no-
 mine, siue suo ipsorum, siue amicorū, siue eorum, à quibus beneficio fuerūt affecti, aut cu-
 ræ habitū, uel ipsi, uel maiores ipsorum, uel eorum pro quibus solliciti sunt: Quemadmo-
 dum enim prouerbio dicitur, Occasione duntaxat opus est malitiæ. Quadrabit in nocen-
 di cupidus, qui ne temere læsisse uideantur causas prætexunt. Celebratur hic mimus Pu-
 blij, ni fallor, in hanc sententiam:
 Malefacere qui uult, nusquam non causam inuenit.

Circumfertur & hodie uulgo apud nostrates adagium non usq; quaq; spernendum, Faci-
 le fustem inuenierit, qui cupit cadere canem. Eodē spectat Terentianū illud, Fingit cau-
 sas, ne det sedulo. Item illud Martialis,
 Irasci tantum felices nostis amici,
 Non quia sic merui, sed iuuat hoc facere.

Ως ἀπὸ μὲν ἄλλοις τοῖς πολλοῖσι γὰρ
 Ἐροῦν ἔτι πρὸς ἐδὲ ἐν τῷ εἰκασίμῳ, id est,
 At ipse didici nuper, ut si quando sim
 Inimicus ulli, hunc oderim haecenus, uelut
 Aliquando amicum habiturus: erga amicum item
 Officia sic exerceam, ut qui non fiet
 Semper futurus amicus: etenim plurimis
 Sodalitatis portus est tutus parum.

Atticus aduena.

LXXIII

Ἀττικὸς πάροικος, id est, Atticus aduena. In uolentos & feroces uicinos dicebatur. Du-
 ris apud Zenodotum ait ex Atticorum moribus natum, quod olim finitimos ē sedibus
 suis exigere consueuerint. Craterus inde manasse putat, quod Athenienses, qui Samum
 missi fuerant, indigenas expulerunt. Notatur adagium ab Aristotele lib. Rhetoricorum 3.
 ἐπι, inquit, φιλία τῶν παροικῶν ἢ γνώμῃ εἰσὶν, οἷον μαρτυρεῖται, ἀττικὸς πάροικος, id est, Adhuc
 nonnulla proverbia sunt & sententię, tanquam testimonia, ut Atticus aduena. Proinde pro-
 prie quadrabit in eos, qui ita nuper in munus aliquod asciti sunt, ut superiores ejsant.

Purpura iuxta purpuram dijudicanda.

LXXIIII

Ἡ πορφύρα τῆς ἐπὶ τῶν πορφύρων ἐστὶ κριτική, id est, Purpura ad purpurā dijudicanda est. Cer-
 tissimum iudicium ex collatione nascitur. Vnde emptores mercaturı purpuram ne fallan-
 tur alteram adhibent purpuram. Licebit uti, quoties negabimus infantiam, aut inscitiam
 indoctorum plene deprehendi, nisi cum eloquentium & eruditorum scriptis cōferantur.
 Etenim si uel Salustium cōferas cum Cicerone, tam uelut obmutescit ille alioqui per se di-
 fertissimus. Refertur adagiū a Phœbammone sophista in commentario De figuris rheto-
 ricis. Meminit & Ilocrates in oratione Panathenaica, ἂν ὁσὸν τῶν πορφύρων καὶ τῶν χρυ-
 σῶν θεωρεῖται καὶ ἀνιμῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἀδύκωντος, id est, Sed quemadmodum purpurā &
 aurum consideramus ac probamus, purpuram cum purpura conferentes. Haud arbitror
 prorsus ἀπὸ τῶν δόκων fore, si de conferenda purpura locum huc ascripsero ex Aureliano
 Flauij Vopisci. Meministis, inquit, fuisse in templo Iouis Opt. Max. Capitolini pallium
 breue purpureū, lanestre: ad quod cum matronę atq; ipse Aurelianus iungeret purpuras
 suas, cineris specie decolorari uidebantur cęterę, diuini cōparatione fulgoris. Hoc munus
 rex Persarum ab Indis interioribus sumptū, Aureliano dedisse perhibetur scribens: Sume
 purpurā qualis apud nos est. Nam postea diligentissime & Aurelianus & Probus & pro-
 xime Diocletianus missis diligentissimis cōsectoribus, requisierunt tale genus purpurę,
 nec tamē inuenire potuerunt. Dicitur enim sandix Indica talem purpuram facere, si cure-
 tur. Allusit huc Quintilianus libro 12. cap. De generibus dicendi, agens de dictione quę,
 quod mediocris est, per se habet admirationē, sed admotis ijs quę sunt eximia, desinit esse
 admirationi. Habet, inquit, admirationem, neq; immerito, nam ne illud quidē facile est, sed
 euanescent hęc atq; moriuntur cōparatione meliorum: ut lana tineta fuco, citra purpu-
 ras placet: at si contuleris, etiām lacernę conspectu melioris obruatur, ut Ouidius ait.

Saturniæ lema.

LXXV

Κρόνιχα λήμα, id est, Saturniæ lema. In cęcutientes ac stupidos dicitur: præsertim in
 eos, qui atatis uitio despiscunt. Est enim lema humor in oculis concretus, unde lippitudo
 nascitur. Deriuatur autē ἐκ τῶν λέμω, id est, uideo, & μή negatiua particula: quod euisimo
 di lachrymę crassę oculos occupantes uisui officiant. Aristophanes in Pluto,
 ἂν ὁ κροινκῆς γνώμῃς ὄντως λημῶντες τὰς φρενας ἄμφω. id est,
 Saturninis animis uere, lippitis sensibus ambo.

Gnomis dixit pro lemis, unde λημῶν Gracis lippio, cęcutioq; significat. Porro Saturniæ
 dicuntur quasi seniles ac ueteres: propterea quod κρόνος, id est, Saturnus podagrosus, ac
 senex a poetis fingitur, & temporum deus: quasi χρόνος. ἀρχαία uero, id est, prisca & anti-
 qua Graci nonnunquā stulta uocant. Plato in Euthydemo, ἐχὼν φλυαρεῖς, ἢ ἀρχαιοτέρους
 εἰ τὸ δεινότερον, id est, Nugaris, ac stultior es quām decet. Et κροινκῆς, μωρότερα, & κρό-
 νος nugas, ac deliramenta. Timotheus apud Athenarum libro 3. Νεῖος ὁ Ζεὺς βασιλεύς. τὸ
 παλαιὸν δὲ τὸ κρόνος ἀρχαῖον, id est, Iuuenis regnat Iupiter. Olim autem principatum tene-
 bat Saturnus. Aristophanes in Vespis;

καὶ οὗ

καὶ οὗ τραγῳδίας φησὶν ἀρδ' εἶδ' κρόνος Τὸν νῦν, id est,

Sese tragœdos mente Saturnos ait
 Mox redditurum, Idem in Nebulis,
 καὶ πῶς ὁ μωρὸς σὺ καὶ κροινκῆς ὄζω καὶ βακκεσελίμῳ, id est, Saturnalium
 Et quomodo ὁ stulte, & Saturnalia olens, & Iunaris. Dionysodorus in Euthydemo Plato
 nis, Socratem Saturnum uocat, bardum ac stupidum sentiens, ὅπως, inquit, εἰ κρόνος, id
 est, Adeo es Saturnus. Allusit huc Lucianus in Timonē. Λημῶς ἢ ἀμβλυόητος τῆς τῆς γνώ-
 μῆς, id est, Cęcutis ac lippis ad ea quę patrantur. Atq; inibi paulo inferius, καὶ κατ' ὀλί-
 γην κρόνον σὲ ὁ θεῶν γηραιότερον ἀρκαίνουσι, τῶν ἀσάμωτοι φησὶ λημῶς, id est, Et paulatim Saturnū
 te ὁ deorum præclarissime reddunt, depellentes ab honore. Plutarchus etate desipientes
 ostendit uulgo κροινκῆς appellatos fuisse, id est, Saturni more delirantes, uidelicet pro-
 pter aniles fabulas, quę de hoc deo feruntur. Eas refert idem Plutarchus in commentario
 de facie apparenti in orbe lune: Saturnum in insula quapiam fortunata, profundo in antro
 dormire, saxa complexum aurea. Cæterum hunc somnum illi accidere ex uinculis in eum
 usum arte confectis à Ioue. Aues autē quę in scopuli cacumine uersantur, adferre illi am-
 brosiām, uniuersamq; in insulam mira fragrantia cōpleri, ē rupe, uelut ē fonte scatente: adesse
 daemones, qui Saturnum obseruent & inseruiant. Hos olim cum illo amicitia coniunctos
 fuisse, cum dijs atq; hominibus imperaret: multaq; de futuris rerum euentibus ex se prædi-
 cere. Sed maxima, maximisq; de rebus sic efferunt, ut Saturni somnia uideantur. Nā quic
 quid cogitat Iupiter in animo, id somniare Saturnum. Huiusmodi quędam nugamenta
 de Saturno commemorantur in hoc, quo dixi libello. Iam illud eruditū lectoris iudicio re-
 linquo, nunquid ad hoc adagium pertineat, quod Pythagoricὸν σὺμβολικῶς mare, Saturni
 lachrymam appellant, ut testatur idem autor, commentario de Iside & Ositide. Siquidem
 est aqua marina non falsa solum & amara, sed crassior item & impuriore reliquis.

Cucurbitas lippis.

LXXVI

Κολοκύνθης λημῶν, id est, Lippire cucurbitas, Ad superiorem adagij formam pertinet.
 Aristophanes in Nubibus,
 νῦν γὰρ τοῖς ἰδὴ καθορῶς αὐτῶς, εἰ μὴ λημῶς κολοκύνθης, id est,
 At nunc ipsas plane cernis nisi fors lippis Colocyntis.
 κολοκύνθης Graci uocant quas nos cucurbitas. Verba sunt Socratis ostendentis nubes,
 hoc est, nisi plane nihil uides, & tantas habes in oculis lemas, quantę sunt cucurbitę.

Ollas lippire.

LXXVII

Χύτρας λημῶν, Ollas lippire. Proverbialis hyperbole, proximę simillima. Lucianus ad-
 uersus inereditum, & multos coementem libros, χύτρας, inquit, λημῶντες, id est, Ollas
 lippientes. Lachrymas indicans ollis æquales. Hoc adagium utrunq; quoties ad animum
 refertur, sit elegantius & iucundius: ueluti si quis hominem crassi iudicij, ac uehementer
 cęcutientis, & turpiter errantis dicat lippire non lemis, sed ollis.

Odiūm agreste.

LXXVIII

μισθὸς ἀγρίου, id est, Odiū agreste, Atrox odiū ueteres sic appellabant, propterea quod
 rustici plerunq; μισάνθρωποι sunt, & acerbis atq; implacabilibus oderūt. Lucianus contra
 indoctū, μισθὸς δὲ ἀγρίου φασὶν τῶν πᾶν τῶν ἐχθρῶν τῆ βέλυντα, id est, Laboras autem agre-
 sti, sicuti dicitur, omniū odio, propter insolentiam. Vnde & ciuilitatē appellamus morum
 comitatē, humanitatemq;. Et apud Iureconsultos ciuillis actio discernitur à criminali. De-
 nique Graci quicquid barbarum, immane, aut crudele uolunt intelligi, id ἀγρίου uocant.

Megareses neq; tertij, neq; quartij.

LXXIX

Μεγαρεῖς ἢ πρὸς τὸν τῆς πέπερι, id est, Megareses, neq; tertij, neq; quartij. Dicebat olim
 in homines supra modum ignauios & contemptos, nulloq; honore dignos. Natum adagi-
 um ex oraculo quodam. Id quidam, inter quos Stephanus Mneas & Ion, Aeginensibus,
 aliq; Megaresibus redditum existimant. Narrat itaq; Mneas, cum Aeginenses in Achaia
 debellarent Aetolos, ac decimam pentecontorum cepissent, ea est nauis remigum quin-
 quaginta, hanc Apollini Pythio uictorię monumentum dedicarunt. Rogabantq; deum,
 qui nam essent Græcorum præstantissimi, arbitantes futurum, ut ob eam uictoriam ipsis
 prima laus ab Apolline tribueretur. Oraculum hunc ad modum respondit,

Ἰππομ

Ἰπποὶ θεοσαλίκω, λακεδαίμονίω τε γυναικί,
 Ἀνδρῶν δ' οἱ πίνουσι ὕδωρ καλὸς ἀρεθῶσης.
 Ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἦνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἷτε μεσηγυῖ
 Τίρωσθ' ἄνασσι καὶ ἀρκεδῶν πολυμήλω,
 Ἀργεῖοι λινοθήρηκτον κήτρα πηλοέμοιο.
 Ὑμῶν δ' ἀργεῖον, ἔτε πρίτω, ἔτε τέπερσι,
 οὐδέ διωδ' ἔκασι, ἔτ' ἐν λόγῳ, ἔτ' ἐν ἀειθμῶ.
Aeginenses Thessala equa praestat reliquis, mulierq; Lacana.
 neq; p. n. u. Porro uiri potant qui pulchra fluenta Arethusa.
 Hos quoq; praeterea, mediae gens incola uincit
 Tirynti, Arcadiaeque bidentibus inclytæ albis,
 Argiui stimuli bellorum, armisque potentes.
 At uos Aegini, neq; tertius accipit ordo,
 Nec quartus, neq; bisseus, neq; deniq; uestri
 Villa usquam ratio est, nusquam numerusue, locusue.
 Qui scripsit commentarios in Theocritum, refert hoc epigramma paulo diuersius, ni-
 mirum ad hunc modum,
 γαῖος μὲν πείσος τὸ πελασγιῶν ἀργὸν ἄμνον,
 Ἰπποὶ δρυϊκίαι, λακεδαίμονίαι τε γυναικί.
 Ἀνδρῶν δ' οἱ πίνουσι ὕδωρ καλὸς ἀρεθῶσης.
 Ἀλλ' ἐπὶ καὶ ἦνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἷτε μεσηγυῖ
 Τίρωσθ' ἄνασσι, καὶ ἀρκεδῶν πολυμήλω,
 Ἀργεῖοι λινοθήρηκτον κήτρα πηλοέμοιο.
 Ὑμῶν δ' ὡ μεγαρεῖς ἔτε πρίτω, ἔτε τέπερσι,
 οὐτε διωδ' ἔκασι, ἔτ' ἐν λόγῳ, ἔτ' ἐν ἀειθμῶ.
 Callimachus item in epigrammatis ad Megarenenses retulit prouerbium

Nullus in nu τῆς δὲ παλαιῆς
 mero esse Νύμφης ὡς μεγαρεῶν, ἔ' λόγῳ, ἔ' δ' ἀειθμῶ.
 Sed ueluti Megarenibus accidit olim,
 Nymphæ infelicis, non locus, aut ratio.
 Item Theocritus in Catellæ amore,
 Ἀμμόν δ' ἔτε λόγῳ ἕνος ἄξιοι, ἔ' δ' ἀειθμῶ,
 Δυσανοὶ μεγαρεῶν, ἀλμοπάτη γῆ μοίρα.
 Nostri nec ratio est, numero neq; ponimur ullo
 Extremæ fortis ueluti quondam Megarenenses.
 Est & inter amantes ordo, quum hic primus est apud amicam, ille secundus, alius tertius
 aut quartus. Quemadmodum & in testamentis est primus, secundus & tertius hæres. Ef-
 fertur etiam hac forma prouerbium, Πι μεγαρεῶν ἄξιοι μετ' ἑδῶ, id est, Megarenium pat-
 re, seu loco digni. Huc spectat & Homericum illud Iliados B.
 οὐτε ποτ' ἐν πολέμῳ γήκεθμι, ἔτ' ἐν δολῷ.
 Nusquam in consilijs, nusquam numeratur in armis,
 Refertur ex Euripide.
 Δειλοὶ γὰρ ἂν εἴδον ἐκ γαστρὸς ἐν μάχῃ
 Αειθμῶν, ἀλλ' ἀπίστοι καὶ πῆσ' ὅμοιοι.
 Formidolosi nullum habent in prælio
 Numerum, sed absunt, licet ibi adsint maximè.
 Hanc figuram & Latini uidentur exprimere. M. Tullius, Neminè esse puto, qui modo in
 aliquo numero sit, hoc est, qui sit alicuius momenti, alicuius precij. Idem Philip. 3. Bam-
 balio quidam pater, homo nullo numero, nihil illo contemptius. Plutarchus in Symposia-
 cis, Τὸν ἢ ἐμῶν πολὺ ἦν ἄσπερ μεγαρεῶν εἰς εἰς λόγῳ, id est, Atqui meorum ciuium, ueluti
 Megaresium nulla ratio. Idem aliàs in eodem opere, Τὸν δὲ δημοκρατεῖων ἐφ' εἰδῶλων, ἂν
 ἀσπερ ἀγνέων ἢ μεγαρεῶν ἀειθμῶς εἰς εἰς λόγῳ, id est, Atqui Democritarum, inquit, ima-
 ginum, perinde ut Megarenium aut Aeginensium, nullus numerus, neq; respectus. Equi-
 dem arbitror & Aristophanem huc leuiter allusisse cum scribit in Acharnensibus,

αἰ κ

ὡς γὰρ μεγαρεῖας μὴτ' ἐν γῆ μὴτ' ἐν ἀργεῖ
 μὴτ' ἐν θαλάσῃ μὴτ' ἐν ἡπείρῳ μὴτ',
 Megarenibus ne fas manere esset neq;
 In terra alicubi, nec foro, nec in mari, Neq; continentè.
 Siquidem excludens Megarenenses quatuor locis, nimirum ad illud respexit, ἔτε τέπερσι.
 Quamquam in uersibus opinor non abesse mendum, uidelicet in μὴτ' ἐν γῆ, nisi forte quar-
 to loco sibi permittit spondeum, quemadmodum permittit Anapestum. Mihi subolet huc
 & M. Tullium allusisse, cum in Bruto suo sic loquitur. Duobus igitur summis Crasso &
 Antonio, L. Philippus proxime accedebat, sed longo intervallo, tamen proximus. Itaq;
 eum & si nemo intercedebat, qui se illi anteferet, neq; secundum tamen neq; tertium dix-
 rim. Nec enim in quadrigis eum secundum numerauerim, aut tertium, qui uix è carceri-
 bus exierit, cum palmam iam primus acceperit: nec in oratoribus, qui tantum absit à pri-
 mo, uix ut eodem curriculo esse uideatur. Simili forma M. Tullius in Academicis libro ij.
 dixit quintæ classis Democritum. Quis, inquit, hunc philosophum non anteponat Clean-
 thi, Chrysippo, reliquisq; inferioris ætatis, qui mihi cum illo comparati, quintæ classis ui-
 dentur, id est, postremi ordinis. E diuerso primæ classis dicuntur, qui ceteris preferuntur, *Quinte clas-*
 & nulla classe, qui prorsus contempti. Translatum à classibus, in quas Seruius Tullius mo- *sis, pro postre-*
 rex diuisit populum Romanum pro censu modo. Florus epitome 49. dixit ultimæ for-
 tis hominem uehementer obscurum. Andronicus, inquit, ultimæ fortis homo, Perseus regis
 se filium ferens &c. Item epitome 19. C. Glauciam dixit, ultimæ fortis hominem. Hoc fiet
 lepidius si transferatur ad animi res, ueluti si dicas, ultimæ fortis ingenium: aut orationem
 cum aliorum scriptis uix conferendam, extremæ classis orationem. Ad hanc pertinet for-
 mam, quum dicunt hominem primæ notæ, postremæ notæ. & M. Tullius, salutem appel-
 lat de meliore nota, salutationem accuratam. Ad personam accommodauit Catullus,
 Et quisquis de meliore nota.
 Id trāslatū uidetur à negociatorib. qui uino aut pāno notā affigūt indicatē mercis precij.

Lepus pro carnibus. L X X X
 Λαγὼς ποτ' ἦν κρεῶν, id est, Lepus de carnibus, subaudi periclitatur. In eos dicitur, qui
 ob aliquam sui utilitatem in discrimen uocantur. Nam leporem non insectamur, quod no-
 ceat, sed quod pulpamentū habeat. Est enim animal & esculentum & timidum, atq; iner-
 me, ut natura hominum escis leporem genuisse uideatur. Reginenses autem uulgo le-
 pores dicti sunt, utpote pauidi ac formidolosi. Effertur etiam ad hunc modum adagium,
 ὁ λαγὼς ποτ' ἦν κρεῶν κρεῖσσ', id est, Lepus pro carnibus currit. De ijs, qui magno suo peri-
 culo, aut capitis etiam discrimine, atq; ob id acriter decertant, Translata metaphora à uena-
 tu, in quo lepus quonia intelligit sese ad necem peti, perniciosissimo cursu fugit, adeo, ut non
 raro deficiat, medioq; in cursu exanimetur. Qua de re Plutarchus in commentario De ter-
 restrium & marinorum animantium prudentia, narrat quiddam haud quaquā indignum
 quod hoc inferatur loco, οἱ δὲ αὐτὸν διασύντο δάκνουντες, ἐὰν μὲν αὐτῷ κτείνωσι, ἠδὲν τ' εἰ-
 πῶντες ἢ τὸ αἶμα λάτῃσι πρὸ θύμῳ. ἐὰν ἢ ἀργῶς ἐαυτὸν ὁ λαγὼς, ὁ γίνετ' πομπικίς, ὅθου ἔχῃ
 πυθιμάδος ἀναλώσεως τ' εὐρόμου ἐκλίπῃς, νεκρῶν κῆλαθόντες, ὅχ' ἀπὸ τῆς τοῦ πῶταυ, ἀλλ' ἴσαν
 πῶ, τὰς ὄρας κινδύντες, ὡς ἔ κρεῶν χεῖρον, ἀλλ' ἂν ἴκῃς ἢ Πιλονησίας ἀγωνισομένοι, id est, Porro ca-
 nes cum leporem insequuntur, siquidem occiderint ipsi, gaudent dilacerare, atq; alacres san-
 guinem lambunt. Quod si lepus desperans de sese, quemadmodum accidit sæpè numero,
 quicquid habet halitus, id omne quam intentissimo cursu consumpserit, atq; ita defece-
 rit, canes exanimem repertum omnino non attingunt, uerum consistunt mouentes cau-
 dam, perinde, quasi non carnium gratia decertarint, sed magis de uictoria contenderint.
 Charon apud Aristophanem in Ranis,
 Ἄδλον εἰ ἄγω εἰ μὴ νεαναιμάχηκε τῶν ποδῶν ἦν κρεῶν. id est,
 Seruum haud uetū, nauale nī peregerit
 Certamen, ac pro carnibus pugnauerit.
 Adscribit hoc loco Aristophanis interpret, apud Arginusam, seruos non pro pecunia, aut
 alio quouis pramio, sed pro uita dimicare solere. Idem in Vespis,
 τοῖσ' αὐτῶν τῶν κρεῶν δῶν καὶ τὸν ποδῶν ψυχῆς εὐρόμου Δραμῆν id est,
 Effecero, ut cor mordeas, cursumq; curras pro capite ac uita. Idem in eadem fabula,
 Ἡ λαγὼν

essent participes, nō aliter, q̄ oculorum, manū ac pedum: sed ut præstantissimos quoq̄ ingenioq̄ generosissimos & indole pollentissimos præditos deligeret, atq̄ ijs demū munus hoc impertiret, ut pariter & suam ipsorum & aliorū incolumitatem tueri possent. Porro posteaq̄ Rhetorica iam ad mortales peruenisset, cum negotium, quod habebant cum beluis molestissimum, licebat effugere, tum uero desierunt unde quaq̄ inter sese similitatem exercere, reperto cōmerciorum initio. Digressiq̄ de montibus, alij in aliam orbis partem iungebantur, principio quidem sub dio uiuentes; post autem ubi uerbis inter se communi cassent & ciuitatem condiderunt, ac distributi sunt: non quēadmodum antea, temere, uerum in ordines plebis ac belli duces, sanctisq̄ legibus, tum principes, tum Reip. statum instituerunt. Dijs munera cœperūt offerre, primitias auspicantes ab oratione. Quibus nunc quoq̄ uel maximē gaudere deos consentaneum est. Quandoquidem hac contigit, ut primum esse deos cognosceremus. Hinc deinceps ita creuit homo, ut qui initio debilis fuerat atq̄ inualidus, postea in altum tolleretur: quiq̄ antea pro nihilo habitus, ac despectus erat, deinceps factus est omnium quæ sunt in terra, dominus, cui quibus uti liberet, ius esset, non alio propugnaculo sibi parato quàm oratione. Atq̄ hic nobis sit fabulæ finis. Hæcenus Aristides. Extat, si satis commemini, fabella non dissimilis apud Platonem in Protagora.

Ale luporum catulos.

LXXXVI

Theocritus in Hodæporis.

Ἐπιφαίει καὶ λυκαῖοις, ὅστις φαίει καὶ οὐκ ἐστὶν φάρον.

id est,

Pasce canes qui te laeniunt catulosq̄ luporum.

Proverbium est, teste interprete, in eos, qui læduntur ab ijs, de quibus bene meriti sint, aut in ingratos. Addit ille dictum Socratis, κακὸς ποιῶν εὖ, ὅστις φαίει λύκος. Malis faciens bene, nutri lupos. Nam plerunq̄ solet id usu uenire illis, qui catulos luporum enutrit. Extat su per hac re non inelegans Epigramma, quanquā incerto autore, de oue lupi catulum alente suis uberibus.

Τὸν λύκον ἰδὼν μαζῶν πρόσφατον, ἀκὶ ἐκδὲ λυκαί,

Ἀλλὰ μὲν ἀναγνώσκει ποιμνίῳ ἀφροσύνην.

Ἀνθρώποις δ' ἴσως ἐμὲ κατ' ἐμὲ πικρὸν ἰσχυροῦ ἐστίν.

Ἡ γὰρ οὐκ ἀλλὰ φαίει τὸν φύσιν ὁ δὴ φαίει.

id est,

Lactio lupum uberibus proprijs non sponte, sed horsum

Me demens adigit pastor ut id faciam.

In meritis erit fera postquam creuerit ex me.

Natura haud unquam uertitur officijs.

De canibus autem sumptum est ex Actæonis fabula, à suis ipsius canibus disacerati. Nam & hoc indicant enarratores Theocriti. Ex quibus facile liquet, quodnam sit illud proverbium antiquum, cuius meminit M. Varro in libris De re rustica, tractans de canibus alendis. Diligenter, inquit, ut habeant cibaria prouidendum. Fames enim hos ad quarendum cibum ducit, si non dabitur: & à pecore abducet, si nō prebebitur. Nisi ut quidam putant, & illuc peruenerint, ut proverbium attollant antiquum, uel etiam ut aperiant de Actæone, atq̄ in dominum adferant dentes. Idem in Phœbo, citante Nonio, Crede mihi, plures dominos comedere serui, quàm canes. Quasi id Actæon occupasset, & ipse prius suos comedisset &c. Huc usq̄ Varronis relata. Cæterum legimus & leones & dracones nutritijs suis gratiam officij retulisse. Verum nulla est fera tam ingrata, quæ sit cum hominibus ingratitude conferenda.

E dolio hauris.

LXXXVII

Ἐκ τῆς ἀντλήου, id est, E dolio haurire, dicebatur olim qui abundaret rebus optatis. Est enim dolium uas uinariū ingens, unde largiter haurire licet: neq̄ facile sentitur detrimentum, uidelicet in tanta copia. Theocritus ὄφρα πίνεις,

Ἐκ τῆς ἀντλήου δ' ἄλλου, ἐγὼ δ' ἔχω ἀχάλειος ὄφρα.

id est,

Dolia plena fluunt tibi, sed mihi uix sat aceti est.

Scholiasstes admonet proverbium dici solitum de ijs, quibus adesset benigna rerum copia. Diuitum est habere dolia, pauperes uapam bibunt è lagenis. Nam uini uis quo copiosior est, hoc suauior esse cōsuevit: ubi paulum est liquoris, celerius uapescit. Admonet & Hesiodus, dimidiato dolio parcendum esse, quod fera sit in fundo parsimonia. Huius simillimum est

est, quod subinde occurrit apud Chrysofostomum, ἐκ πικρῶν, id est, è fontibus, quoties ubere fontibus rem paratamq̄ rerum copiam significat. M. Tullius in Bruto, dicit eos è dolio potare, qui haurire uinum adhuc feruens bibunt: quod uinum expressum primum dolijs excipitur, ubi deseruerit aliquantum, conditur in uasa. Ipsius uerba præstat ascribere: ut si quis, inquit, phalereno uino delectetur, sed eo nec ita nouo, ut proximis consulibus natum uelit, nec rursus ita uetere, ut Opimium aut Anicium consullem quærat. Atqui eæ notæ sunt optimæ. Crede, sed nimia uetustas non habet eam quam quærimus suauitatem, nec est iam sane tolerabilis. Num igitur qui hoc sentiat, si is potare uelit, de dolio sibi hauriendum putet? Minime, sed quâdam sequatur ætatem. Sic ego istis censuerim, & nouam quasi de musto & lacu feruidam orationem fugiendam, nec illam præclaram Thucydidis nimis ueterem tanquam Anicianam notam persequendam. Hæcenus M. Tullius. Nec arbitror alienum ab hac forma, quod Athenæus lib. 11, ex Hipponacte citat, ἐκ πικρῶν πίνου, id est, è multo bibere. Scizontes Hipponactei sic habent,

Ἐκ πικρῶν πίνοντες, ὅ γὰρ ἡ ἀντλή

κύλιξ, ὁ πῖος γὰρ ἐμπροσθῶν, κατηράζει.

id est,

Multo bibentes, nam calix eis deerat,

Quippe hunc minister forte fregerat lapsus.

Vna cum ipso canistro.

E multo bibere

LXXXVIII

Ἀντλήων, id est, Vna cum ipso canistro. Quadrat in eos qui rem intemperanter profundunt, deuorantq̄ & abliguriunt. Mos enim erat antiquis, ut testatur Didymus, ut cœnæ canistris inferrentur. Citatur apud Zenodotum Plato,

Ἀντλήων ἀπαξωπικρῶν ἀντλήων

id est,

Ipo canistro cuncta rapuisti simul.

Prius locusta lucam bouem pariet.

LXXXIX

Prius locusta elephantū pariet, πρὸ τῆς ἀδωάτης. M. Varro de lingua Latina libro tertio, refert ex Ennio uersum hunc,

Locusta elephantū citius pariet

Atq̄ prius pariet locusta lucam bouem.

Nam Lucas boues antiqui appellabant elephantos, q̄ in Lucania primum à Ro. uisi sunt

Per tenebras, quæ apud quercum.

Tenebræ apud quercum

τὸ πρὸ τῆς ἀδωάτης, id est, Per tenebras, quæ apud quercum: de ingenti ac fatali calamitate dicebatur. Zenodotus Aristotelem citat autorem, in politia Samiorum. Prieniensium plurimos à Milesijs occisos fuisse iuxta locum, cui nomē quercus. Vnde receptum, ut Prieniensium mulieres, eius calamitatis memores, per tenebras, quæ circa quercū essent, iuraret. Huius historia simul & adagij meminit & Plutarchus in Problematis, ad hanc ferme sententiam: Cum bellum esset inter Prienienses & Samios, initio mediocribus damnis inuicē sese afficiebant: deinde iusto prelio cōmissō, mille Samij à Prieniensibus occisi sunt. Septimo post anno congressi cum Milesijs, primos quosq̄ cūsum, ac nobilissimos simul uno prelio amiserunt. Quo tempore Bias ille sapiens Samum à Prieniensibus orator missus, egregiam laudem adeptus est. Post eam itaq̄ calamitatem atrocem ac miserandam, Prieniensium foeminae per tenebras quæ circa quercum erant obtestari ac deierare cœperunt, quod liberos, parentes, maritos, charissima quæq̄ pignora eo loco perdidissent.

Concupiuit assam farinam.

XC I

Ἐρατο δ' ἦτο ἀλόγου, id est, Concupiuit assam farinā. In eum dicebatur, qui domesticam tenuitatem pertesus, apud alios lautiores uitā quæsisset. Dicitur est autem in Platonem, qui relictis Athenis, ter in Siciliam ad Dionysium nauigauit, quo fortunam suam redderet lautiores, quemadmodum interpretantur æmulī. Nam hanc profecionem probro illi datam fuisse, testatur etiam Aristides in oratione, qua tuetur oratores quatuor, aduersus Platonis calumniam. Et Diogenes, autore Laertio, cum animaduertisset Platonem in opiparum quodam conuiuio, à reliquis temperantem cibis, & oleis duntaxat utentem, taxauit hominis ambitiosam abstinentiā: τὶ ὁ γὰρ εἰς σκελίαν πλὴν ὕδατος ἦν ἡραπέζων τὸ ἦν χεῖρον, νῦν δ' ἀκρίβειαν ἐκ ἐργασίας; id est, Quid homo sapiens, cum ob huiusmodi mensas in Siciliam nauigaris, nunc appositis non frueris? Ad quod ita Platonē respondisse narrat: καὶ οὐδὲν εἰς δίοργον καὶ ἐπὶ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλαλίους καὶ τὴν εὐκαίτην ἐργασίαν, id est, Per deos Diogenes, & illic plerunq̄ oleis, atq̄ id genus cibis utebar. Ad quod rursus Diogenes: τὶ ἐν εὐδὲ πλὴν

Assam farinā concupiuit

K 2 88

εις συρακας; η οητε οηικη δε εφορον ελασις; id est, Quorsum igitur attinebat Syracusas na uigare: Num id temporis Attica non ferebat oleas: Theocritus in Cynicis: Ηερατο μιν ημιν οηικη, οηηω αλδουρω. id est,

Nam puto & hic assa correptus amore farinae. Porro farinam assam nouam & lautiozem uictus rationem uocat, propterea quod piscoos illos pulte duntaxat uictitasse legimus, uidelicet clibano coquedi panis usu nondum repero. Vnde & Annus ille Aegyptius qui primus panarium clibanum excogitauit, in prouer bii iocum abiit, tanq; qui rem nouam esset comentus, quemadmodum alibi retulimus. De delicijs coquendi panis, multa recenset Plinius lib. 18. cap. 11.

Battologia, Laconismus. XCII

βαττολογία, Graecis multiloquium uocatur, a Battio quopiam inepto poeta, qui hymnos quosdam conscripsit prolixos, in quibus eadem crebrius iterabatur. Hinc uox etiam con ficta, βαττολογειν, quae quidem adeo uulgo fuit usurpata, ut ea Matthaeus apostolus sit u sus. Sic enim apud huc loquitur Christus, πωσκαυ χυμνοι δε μη βαττολογησιτε ωπωρο οι εδνε ιωι id est, Orantes autem, ne battologissetis, more gentilium. E diuerso λακωνισμος, id est, Laconismus in breuiloquentia significatione abiit: quo modo usurpatur aliquoties apud M. Tullium in Epistolis.

Batti Silphium. XCIII

βαττης σιλχιου, id est, Batti Silphium, Graeci nouum & rarum quempiam honore pro uerbio uocant, Aristophanes in Pluto,

ουδ' αν ει δδης γεμοι τον πλδπομ αυτον, και το βαττης σιλχιου. id est,

Nec si mihi donaueris, Ipsumq; Plutum, ipsumq; Batti Silphium.

Negat se sycophanta quieturus, etia si praemiu quantuuis magnu detur. Idē in Equitibus,

τδ σιλχιε τον αξιου γηρομνον; οδ' α μλνοι. id est,

Nosti ne stipitem illum Qui dignus habitus Silphio est: notus quidem est mihi ille.

Interpres diuersam originē adagionis adscribit, Battus a Thera iuxta Cretam insula, profectus, oraculo monitus Apollinis, uel, ut alij tradūt, domestica pulsus seditione, Cyrenen condidit. Cui cum Afri beneficij memores summū honorem habere studerent, donarunt illi Silphium herbam apud illos omnium pulcherrimam: simulq; nomissima ferientes, in cuius altera parte regia facies erat insculpta, altera Silphij, quo fuerat a ciuitate donatus. Cuius rei meminit & Aristoteles in Republica Cyreneorum. Sed fufius narrat Herodotus in Melpomene, addens, apud Libyas regem Battum appellari, & hoc nomine compellatum ab oraculo, significante fore regem. Sunt qui dicūt imaginem fuisse datam: sunt rursus, qui anulum, in quo ciuitas erat expressa, regi silphiu deferens. Porro Silphium inter herbam primā gloriā obtinet, cuius & folia, & fructus, & caulis, & succus preciosissimus sit. Vnde Ampeliotae, ea gens quaedam est Africae, Delphis Silphij caulem consecratū suspendunt, ut autōr est Alexandrides. Hae ferme adfert in Plutu, nec dissident quae Suidas memorat. At idem in Equites scribit, silphiu fruticem esse inamoeni odoris, rursus iuxta alios amoeni, & ad medicamēta utilem, cuius usum primus inuenisse creditur Aristus Apollinis & Cyrene filius, qui & mellis inuenisse traditur. Illud quid sibi uelit, nescio: Aristophanis interpres ait, in altera nomifinatis parte insculptam βασιλειαν, id est, regnum seu regiam si transferas tonum: pro eo Zenodotus legit Ammonem. sic enim habet, και πο νομισματ, ωδ' αν ει δδης γεμοι τον πλδπομ αυτον, και το βαττης σιλχιου εντπωσαν. id est, Nomifinatis altera parte Ammonē, in altera silphium expresserant. Ammonē, ut arbitror sentiens Iouem regnorū largitorem, si quidē Homero credimus. Huius Batti meminit & Pindarus in Pythijs: χρησεν οικισηρα βαττου και ποφδρε λιβυας. id est, Respōdit habitatori Battō frugiferae Africae. Eruditi quidam putant Silphium laerpitij genus esse.

Ne malorum memineris. XCIII

Malorum me. μη μνησικα. Μη μνησικασις, id est, Ne malorum memoriam refrices: Thrasylbulus, ubi ciuitatem Atheniensium triginta tyrannorū sauitia liberasset, plebiscitum interposuit, ne qua praeteritarum

teritarum rerum mentio fieret. Quam malorum obliuionē Athenienses αμνησιαν uocant, αμνησιαν autor Valerius Maximus libro quarto Rerum memorabilium, titulo de animi moderatio ne. Meminit & M. Tullius in prima Philippica, his quidem uerbis: in quo templo quātum ita me fuit, ieci fundamenta pacis, Atheniensiuq; reuocauit uetus exemplum. Graeci etiam uerbum usurpauit, quod tum in sedandis discordijs usurpauerat ciuitas illa, atq; omnē memoriam discordiarum, obliuione sempiterna delendam censuit. Aristophanes in Pluto:

κα μνησικασις ει σφυλλω και λαβδω id est, Mala ne acta refrices, Phyla si capta est tibi.

Interpres inter alia tale quoddam commentum adscribit. Thrasylbulus occupato loco quodam cui nomen Phyla, triginta tyrannos sustulit: post ubi arrogantius quiddam dixisset, audisse μη μνησικασις, id est, Ne malorum memoriam reuoces, idq; dictum in prouer bium abiisse. Probus Aemilius refert, post exactos tyrannos Thrasylbulum hanc tulisse legem, ne quis de praeteritis actis accusaretur aut mulctaretur, ea lex dicta est obliuiois. Idem locios uolentes contra legem fauere in eos, cum quibus reditum erat in gratiam, publice cohūbit, & legem latam confirmauit. Huic pro tantis meritis praemij loco data est corona ex duabus uirgulis oleaginis, & hoc ciuili honore uir prudens contentus fuit. Admonet adagium, non esse refricandam commemoratione praeteritorum malorum memoriam. Sunt autem apud Aristophanem uerba Mercurij ad Carionem seruum. Plato li. De legibus 3. φρασω γαρ, οτι μνησικασις βαλομνω ομιν, id est, Dicam certe, non autem quod uelim praeteritorum malorum memoriam uobis refricare. Sumptum uidetur ex Homero, apud quem aliquoties hic uersus, nempe Iliados 2. ο. τ

αλλ' ατε μλν ποτε τυχθα εασμην αχρυμνοι πορ. id est, Verum haec acta quidem, moesti licet ire sinamus.

Hunc tanquam prouerbialem subinde usurpat Tullius ad Atticum scribens. Eodem spectat & illud eiusdem Odyssae ο.

επωδ' επωρτι βεβακταε Δηνον, αφαρ το φροιν εναρπιασαι αελλα. id est,

Sidicum est uerbum diuisum, Id proculabripiant uenti per inane procellae.

Plutarchus ποδ' ελ ωλασθελθιας. δε εν αμνησιε η ημδραν εκενλω τιθεδθ, id est, Oportet etiam diem obliuioni tradere. Erit hic usus prouerbij, si iuxta uulpinum illud consilium, admonebimus aliquem, ne praeteritorum malorum memoria semet affligat, quandoquidem quod factum est, insectū fieri non potest. Lucianus in Caucafo: ες δε το αυειου περιδεδθ το μλδς η μνησικασις η εωλογη ναα μημλω δαφυλαθημ, επαγε ετε θεοις προπορ ετε αλωσ βασιλικωμ, id est, Caterū in posterū diem reponere odium & malorū meminisse, ac pridianam quandam memoriam referuare, apage, neq; dijs dignum, neq; alioqui regale.

Mentam belli tempore neq; serito, neq; edito. XCIV

μινθλω εν πολεμομ, μητ' εδνε μωτε φυτδνε. id est, Mentam nec comedas, nec plantas tempore belli.

Aristoteles problematum sectione uigesima, statim initio refert hoc adagium, causam uelutigans unde dictum hoc in ora uulgi peruenerit. Arbitratur autē esse causam, quod menta corpori frigus adducat: eius rei argumentum esse, quod semen genitale minuatur: frigus autem aduersari fortitudini atq; audaciae. Sicut ostendit sectionis decimae quartae ultimum problemate, cum ait eos, qui natura sint frigida, formidoliosiores esse, contra qui calida audaces. Potest & in eum sensum deflecti parcemia, ut admoneat, ne quid alieno tempore fiat quod officiat, quemadmodum menta bellum inuituris est inutilis.

Ad coruos. XCV

βακ' αν κωρακας, id est: abi ad coruos, perinde ualet quasi dicas, abi in malam rem, atq; in exitium. Aristophanes εν νεφελαις,

βακ' αν κωρακας. τις εδδ' ο κωφας τλω θυραυ; id est, Apage ad coruos, quis est qui pepulit hostium? Rursum in Pluto:

ουκ αν κωρακας; id est, An non ad coruos? Iterum ad eadem fabula:

εξδ' αν κωρακας βαττου αφ ημων. id est, Ocyus hinc in coruos abeas.

Reperitur apud hunc poetam & alijs plerisque locis. Plutarchus in commentario, quem scripsit aduersus Herodotum, taxat eum, quod Isagorā ad Cares, uelut ad coruos relegarit, id est, quod eum Cares fecerit. Eleganter dictum est à Diogene Cynico: κρεῖττον ἢ τὸ εὐκαρῆς ἀπειλῆσθαι ἢ τὸ ὑλάσθαι, id est, Satius est ad coruos deuenire, quā ad adulatores, quod hi & uiuos & bonos etiam uiros deuorarent. Zenodotus scribit, in Thesalia locum esse quendam, cui nomen inditum Coruis, in quem nocentes præcipites dabantur: atq; huius adagij Menandrum etiam meminisse. Quosdam autem originem adagionis ad huiusmodi quendam historiam referre. Bœotijs quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum est, futurum ut e sinibus expellerentur, simulatq; corui albi apparuissent. Evenit deinde, ut adolescentes aliquot per lasciuiam & temulentiam coruos, quos cœperant, gypso oblitos, rursus emitterent. Quos ubi uidissent uolantes Bœotij, recordantes oraculum arbitrati adesse tempus, quo forent suis e sedibus eijciendi, summopere perturbati sunt. Cæterum adolescentes territi & ipsi tumultu, profugerunt, ac locum quendam sibi mercati sunt, cui nomen Coracon, id est, coruorum. Contigit aliquanto post, ut Aeoles eiectis Bœotijs, Arnam occuparēt. Apud quos hic deinde mos receptus, ut maleficos relegarent in eum locum, cui nomen erat corui. Aristophanis interpres paulo diuersus hæc recenset historiam: nempe Bœotijs aliquando à Thracibus subuersis ac profligatis respondisse deum, ut ibi sedem figerent, ubi coruos albos conspexissent. cōspexisse autē in Thesalia iuxta sinum Pagæaticum circumuolantes coruos quosdam soli sacros, quos pueri per lusum gypsatos dimiserāt, Bœotij uero rati iam perfectum oraculi symbolum, inibi sedem constituerunt. Sunt qui parcemiam ad coruorum uolatum referant, quod in desertis ferè locis uolitare consueuerint. Ut proverbium conueniat cum illo, in extremas solitudines publicitus deportandum. Euripides in Hecuba:

ὄχι δὲν τὰ χ^ο
 κήσων ὀρήμων αὐτὸν ἐκβαλέτε ποί. id est,

Non huncce solitarias
 Quantum potest aliquod auferetis in insulas.

Stratonicus citharædus apud Athenæum libro octauo, detorquet in cantorē quendam. Is quum ei nescio quid molestus esset, Ἰάλλε, inquit, ἢ ὑόρακας, deprauata per iocum uoce Ἰάλλε pro Βάλλε.

Mitte in aquam. XCVII

Βάλλε ἢ ὕδωρ, id est, Mitte in aquam, hoc est, aufer e medio. Dicitur uel in hominem, uel in rem exitio dignam. Tractum à supplicio quorundam, qui in profluentem aut mate præcipitabantur. Quæ poena peculiaris erat parricidis apud Romanos. Vnde philosophus in Timone iubet aurum abijci in mare, quod aliquando fecisse legitur Crates ille Thebanus. Horatius:

Vel nos in mare proximum
 Gemmas & lapides, aurum & inutile
 Summi materiam mali

Mittamus, scelerum si bene pœnitet.
 Mihi non absurdum uidetur, si referatur ad aquam clepsydram dispensandam, ut inest illi gas in ius trahendum: & ad proverbium quod alio diximus loco, ὕψ' ὕδωρ ὁ πονηρὸς, id est, sub aquam malus. Effertur adagiū etiam hoc pacto, Βάλλε εἰς ὕλεθρον, id est, abi in perniciem.

In exitium

In beatam. XCVIII

Βάλλε ἢ μακαρίαν, id est, Aufer te in beatam. Quibusdam placet dictum, κατ' ὄφρα μόν, pro eo quod est, in rem malam. Fingunt enim apud inferos locum esse quendam, cui nomen μακαρία. Aristophanes in Equitibus:

Ἀπαγ' ἢ μακαρίαν ἐκ ποδῶν.

Aufer te hinc procul in Macariam.
 Ad consimilem fermè modum Athenæus Dipnosophistarum lib. primo, εἰς μακαρίαν ἢ λαστρῶν, id est, In beatam balneum: Deuouet enim balneum, unde male fuerat affectus. Plato in Hippia maiore, Βάλλε εἰς μακαρίαν τὸν ἀνθρώπου, id est, Aufer in beatam hominem. Alij fabulam huiusmodi allegant. Narrant Macariam Herculis filiam fuisse de qua prædictum erat oraculo, ut se ultro morti obijceret: sic enim Athenas fore liberās ab incurfione Eurysthei

Eurysthei, si quis Heraclidarum se sponte offerret ad necem. Itaq; Hercule defuncto, cum Eurystheus illius liberos insectaretur, atq; illi ad Misericordiae aram cōfugissent, Athenienses recusantes eos in hostiū manus tradere, cum Eurystheo bellum susceperunt. Porro adito oraculo, futurum ut Athenienses ab Eurysthei incurfatione liberarentur, si quis e liberis Herculis semet inferis deuoueret, Macaria sese spontaneæ morti obtulit. Quo facto cōgressi cum hostibus Athenienses uictoriam reportarunt, cum alijs quā plurimis interfectis, cum Eurystheo ipso, ab Hylo, siue Iolao Herculis filio perempto, cuius caput amputatum ad Alcmenam detulit. Illa defuncti oculos effudit. Cæterū Athenienses Macariae tumulum floribus & coronis decorantes, dicebant: Βάλλε εἰς μακαρίαν, id est, Mitte in Macariam. Hinc igitur ortum adagium, Primum de his ferebatur, qui sese per uirtutem in periculum sponte demitterent: deinde de quouis piaculo dici cœptum. Pausanias refert, Macariam esse paludem in Marathone, in qua magna uis Perfarum perierit ignoratione uisum in ipsam prolapsa, qua ex re natum uideri potest proverbium. Huc allusit Stratonicus citharædus apud Athenæum libro octauo, qui iratus discipulo Macedoni quod nihil recte faceret, εἰς μακεδονίαν inquit, ex Macaria faciens Macedoniam, simul alludens ad illud proverbium, domi non hic Milefia.

Alabanda fortunatissima. XCIX

Ἀλαβάνδρα κρητῶν ἄντιχριστήν, id est, Alabanda Carū fortunatissima. Stephanus in commentario de urbibus, tradit Alabandam Cariae ciuitatem esse conditam à Care, à cuius filio nomen sortita sit. Siquidem is postquam in equestri prælio strenue nauasset operam, Alabandus est dictus. Cares enim sua lingua Ala uocant equū, Banda uictoriam. Eamq; uocem ait Romanis etiam in usu fuisse, ut bandam uictoriam dicerent. Equidem opinor hinc Germanis durare uocem eam, qua præpotentem & antiquæ nobilitatis principem, Banderum uocant, ut qui uictor olim hoc honoris uirtute bellica sibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odyssæam Homeri cōmentarijs, solocissimigenus esse, quod Alabandiacum uocetur: ueluti si quis μᾶ pro ε̄ ponat, aut apud nos non pro ne, aut quod pro ut. Quando quidem Homerus quoq; Caras βαρβαροφώνους appellat. Iuuenalis in tertia Satyra, Alabandam recenset inter urbes barbaricis delicijs ac luxu perditas:

Hic alta Sicyone, ast hic Amidone relicta,
 Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis.

Stephanus admonet, olim Alabandam inter Cariae ciuitates opulentissimam ac florentissimam fuisse, ut proverbio quoq; locum fecerit, quod modo retulimus. Quadrabit igitur, ubi uolumus intelligi fortunam amplam, & uitæ genus uoluptarium, quanquam à literis & uirtutis studio alienum. Veluti si dicat aulicus aut negociator quispiam: An se in literis macerent, alij cū paupertate philosophentur, ἀλαβάνδρα κρητῶν ἄντιχριστήν. Itaq; confine fuerit illi, quod alio dictū est loco, ἄνδρα μὲν ὁ κρητῶν, id est, Felix Corinthus. Poterit & per iritionem usurpari, ueluti si ioceris in quempiam parum egregium, qui tamen in gente uehementer barbara crassaq; præcellere uideatur, ἀλαβάνδρα κρητῶν &c.

Rubo arefacto præfractior.

ἄγναμπόστατος βάτος αὐτός, id est, Rigidissimus rubus aridus. Aut ἀγναμπόστατος βάτος αὐτός, id est, Rigidior arido rubo. Proverbialis est cōparatio, in difficilem atq; inexorabilem, ac præfractum, & suorum, ut uulgo uocant, morum hominem. Quod genus homines Greci uocant ἀβηκίστες, id est, Suo quodam instituto uiuentes, expertesq; sensus communis. Refertur adagium à Suida simul & à Zenodoto. Dicitur admonet à rubo, qui simulatq; exaruit, rumpi potest, inflecti nequaquam. Vnde & in senes accommodatus dicitur, ætatis uitio difficiliores.

Tristis scytale. I

Χυμυλὴ σκυτάλη, id est, Tristis scytale. De re tristis seriatq; dicebatur, aut de nuncio, qui dolorem adferret. Meminit huius Aristophanes in Lysistrata. Refertur à Diogeniano. Quin Aristophanes grammaticus librum conscripsit περὶ τῆς σκυτάλης ἀχυμυλῆς, citaturq; ab Athenæo libro Dipnosophistarum tertio. Plutarchus in cōuiuio septē sapientū, τὴν τῶ ἀδίουτος ἐπιτάξιον, K 4

scytala tristis

ιδεν αυτις ελλο, πλω αχνηυδινω σκυταλω πεσπι; id est, Aethiopsis mandatum istud, quid aliud appelles quam scytalam tristitem? M. Tullius ad Atticum: Habes scytalam Laconicam. Quod quidem uidetur non absurde, uel ad epistolam perbreuem, uel ad obscuram & arcanis de rebus cōscriptam, uel ad sollicitam ac tristia nunciantem ac mandantē accommodari posse. Quid sit autem Scytale Laconica, docet Aulus Gellius noctū Atticarum libro decimo septimo, capite nono. Sed ipsius uerba praestiterit adscribere: Lacedaemonij autem, inquit, ueteres, cum dissimulare & occultare literas, publice ad imperatores suos missas uolebant, ne si ab hostibus exceptae forent, consilia sua noscerentur, epistolas id genus factas mittebant. Surculi duo erant teretes, oblongi, pari crassamento, eiusdemq; longitudinis, dersi atq; ornatī consimiliter. Vnus imperatori in bellum proficiscenti dabatur. Alterum domi magistratus cum iure, atq; cum signo habebant. Quando usus uenerat literarum secretiorum, circum eum furculum lorum modicæ tenuitatis, longum autem quantum rei fati erat complicabant, uolumine rotundo, ac simplici, ita ut ora adiuncta undiq; & cohaerentes lori quod plicabatur coirent. Literas deinde in eo loro per transfertas iuncturarum oras, uersibus ab imo ad summū proficiscentibus, inscribebant. Id lorum literis ita per scriptis reuolutum ex furculo, imperatori commentū illius conficio mittebant, reuolutio autem lori literas truncas atq; mutilas reddebat, membraq; earum & apices in parteis diuersissimas spargebat. Propterea si id lorum in manibus hostium inciderat, nihil quicquam coniectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille, ad quem erat missum acceperat, furculo compari, quem habebat, capto, ad finē perinde ut debere fieri sciebat, circumplicabat, atq; literę per ambitum eundem furculi coalescentes, rursus coibant, integramq; & incorruptam epistolam & facilem legi praestabant. Hoc genus epistolæ Lacedaemonij σκυταλω, id est, loriatum furculum appellant. Haecenus A. Gellius. Meminit huiusce rei Plutarchus in Lysandro: cui Pharnabazus supposititia Scytala imposuit. Suidas eadem ferme refert, quæ Gellius de scytala. Strab. Geographiæ lib. i. hyperbolam hanc quoq; commemorat, Ager angustior est, quam scytala Laconica.

Hirundinum musea.

Χελιδνω μουσα, id est, Hirundinum musea. Aristophanes in Ranis,

Επαυλιδ' ου ταιτ' εστι και συμβουλαται

Χελιδνω μουσα, λωβηται τεχνης.

Sunt ista folia, & stulta blateramina, Musea hirundinum, artis ac subuersio.

Interpres admonet, pro uerbum esse in impendio loquaces, & obstreperos. Hirundines enim inepto garritu plus tedij auditorib. adferre, q̄ uoluptatis. Est enim haec auis minime canora, sed molesto quodam stridore. Vnde apud Pythagoricos loquacitatis symbolum esse meruit, cum uetant ne quis hirundinem sub eodem habeat tecto. Apte dicitur in poetas, indoctos, oratores loquaces magis quam eloquentes, aut in coetum hominum inepte loquacium.

Lusciniæ nugis insidentes.

Αυθις αυ γαλλω' ερω, id est, Luscinię nugis insidentes. Proximū illud ad imperitos & tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos, qui tamē immodice suo studio delectentur. Quod genus sunt poetæ potissimum. Plaut. in Bacchid. ad puellam transtulit, Metuo, inquit, ne lusciniolæ defuerit cantio. Quanc̄ in Græco pro uerbio iocosa deprauatio uideatur inesse, ut pro ληχαις dictum sit λεχαις. Sumptū est autem ab incredibili canēdi tum studio, tum arte, quæ huic auiculæ tribuitur. Siquidem, ut narrat Plin. lib. 10. cap. 29. diebus ac noctibus quindecim continuis citra intermissionem canit, densante se frondiū gemine. Multis nominibus admiratione digna auis. Primum tanta uox in tam paruo corpuscule, tam pertinax spiritus: deinde in una perfecta musica scientia. Modulatus aeditur sonus: & nunc cōtinuo spiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc distinguitur cōciso, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuscatur ex inopinato, interdum & se cum ipsa murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extensus, ubi uisum est, uibrans, summus, medius, imus. Breuiter, omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiartum tormentis ars hominum excogitauit. Ac ne quis dubitet artis esse, plures singulis sunt cantus, & non idem omnibus, sed suis cuiq;. Certant inter se, palamq; animosa contentio est.

Vicia

Vicia morte finit saepe uitam, spiritu prius deficiente quam cantu. Meditantur alia iuniores, ueriusq; quos imitentur accipiunt. Audit discipula intentione magna & reddit, uicibusq; reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quadam reprehensio. Haec & alia nonnulla de lusciniarum cantu refert Plinius, quo diximus loco.

Asinus portans mysteria.

ον εργου μυσθρια, id est, Asinus portans mysteria. In eum dicebatur, qui praeter dignitatem in munere quopiam uerfabatur. Veluti, si quis ignarus literarum, bibliothecæ praefectus esset. Aristophanes in Ranis, κη τον δει ερω γ' εν ον εργου μυσθρια. Απρ' εματερω τω πικ τον πλειω χρονον. id est, Ita per louem sum asinus uehens mysteria. Verum ista non iam sustinebo diutius.

Interpres affirmat inde natum adagium, quod olim quibus ad peragenda sacra Eleusinia opus erat, asino imposta deportabantur. Quadrabit & in eos, quorum opera alijs duntaxat est usus, cum ad ipsos praeter molestiam nihil intetum redeat. Veluti si quis cibos alijs gesserit, quibus ipsi non liceat uesci. Huic alluisse uidetur Apuleius, cum se fingit asinū Cererem deam circumferentē. Suidas adscribit Demonem ad lapidem molarē referre quem Graeci ονυρα appellat, propterea quod in sacris, molis frumentarijs coronas imponere consueuerint. Itaq; torquebitur eleganter in eos, quibus immerentibus honos habetur. Veluti cum indoctis doctoris titulus, pileum & anulus, aliaq; id genus insignia tribuuntur.

Iterum tranquillitatem uideo.

Αυθις αυ γαλλω' ερω, id est, rursus denuo tranquillitatem aspicio. Aristophanis interpres pro uerbum esse scribit, quo nos significamus e malis emergere, fortuna in melius cōmutata. A nauigantibus ducta metaphora, quibus cōquiescente procella, grata solet esse tranquillitas. Aristophanes in Ranis, εφει δ' απρη η γαλλω' ημιν λεχημ, εκ κρηματην γαρ αυθις αυ γαλλω' ερω. id est, Ut Hegelochus nobis item fas dicerē, Tranquillum ab undis, rursus iterum conspicor.

Tranquillum uideo

Εφει δ' απρη η γαλλω' ημιν λεχημ, εκ κρηματην γαρ αυθις αυ γαλλω' ερω.

id est,

Ut Hegelochus nobis item fas dicerē,

Tranquillum ab undis, rursus iterum conspicor.

Rursum iterum

Hegelochus erat histrio quispiam tragicædiarum, ne quem uox ignota remoretur. Notat autem obiter Aristophanes, Euripidis πωλογιαν, apud quem hic uersus est in Oreste, αυθις αυ γαλλω' ερω. quā eandē irrisit etiam Stratis. Quanc̄ uidetur & allusio subesse in Græcanicis uerbis γαλλω' ερω, id est, felē uideo, & γαλλω' ερω, id est, tranquillā uideo. Atqui uicissim Euripides apud eum comicū Aeschylū taxat, qui bis idē dixerit, in hūc uersibus, Δις τωων ημιν επην ο σφοδς αυχλησ, ηκω γαρ ερ γλω φησι και ηε τερ χρομαι. κη τον δει, απρη ετις επτοι γειρονι, χερσιν ου μακτραν, ει δε βαλη ηε ροδπημ. id est,

Sapiens bis idem est nobis locutus Aeschylus.

Ad terram enim, inquit, uenio & accedo, uelut

Si per louem, uicino ita quis dicat suo:

Mactram aut canistrum, si libet, mihi commoda.

Pindarus in Isthmijs,

Αλλ' αυ μοι γαλλω' εν δταν οππασον εκ χημων

id est,

Sed nunc Neptunus mihi tranquillitatem praebuit ex tempestate.

In tranquillo est.

VI

Ad hanc formam pertinet Terentianum illud ex Euncho, Tum autem Phædrię meo fratri gaudeo esse amorem in tranquillo. Item illud, Qui te in scopulum e tranquillo aufert. Et quod alibi diximus, Ego in portu nauigo. Item illud, In terra sunt. Eadem autem loquutionis specie dicimus, in tranquillo, qua dicimus in tuto, in procliu.

Septennis cum sit, nondum addidit dentes.

VII

Επαιτης αυ οδοντας εκ εφουσν, id est, Cum sit septem natus annos, nondum tamen dentes produxit. Aristophanis interpres admonet pro uerbio dici solere. Mihi quadrare uidetur in eum, qui natu grandis, tamen adhuc quasi puerum agit. Aut qui diu cōmoratus alibi, nihil adhuc autoritatis, aut honoris sit affecutus. Metaphora mutuo sumpta uidetur ab infanti.

E dentulus septennis

mos bolitinis parietibus, in alijs bubulum stercus ad ignis materiam sicari, Quin & ho- die nofrates, quem insigniter contemnunt, Βόλιτον appellat.

Haud unquam arcet ostium.

XVIII

οὐδέ ποτ' ἴχθ' ἠθύρα. id est, Haud unquam arcet ostium. Interpres Aristophanis paroemiam admonet esse de ijs, qui impendio sunt hospites, quorum fores semper patentes neminem excludunt. Sumptum at ex Eupolidis comœdia, cui titulus Ἐλεος. Eleganter accommodabitur uel ad credulum, qui quoduis mendacium admittat auribus, uel in mulle, rem nulli negantem.

Cydonis in domo sua.

Semper aliquis in Cydonis domo.

XV

Αἰὺς ἐν κύνων. id est, Semper aliquis in Cydonis domo. Cydon Corinthius quispiam erat, adeo insignis hospitalitate, ut etiam prouerbio locum fecerit. Refertur à Suida pariter & à Zenodoto, neq; non ab Aristophanis interprete. Hæc cum non careant gratia, quoties simpliciter accommodantur ad homines Ἐλεφόντος, tamen plusculum habebunt Veneris, si ad animum defleantur; ueluti si quis admoneat pium hominem, ne sinant animum suum quibuslibet cogitationibus patere.

Summis unguibus ingredi.

XVI

ἐπ' ἄκρων ὀνύχων. id est, Summis unguibus. Metaphora prouerbialis in eos qui auidius auscultant. Nam ij solent semet in summos pedes erigere: καὶ ἐπ' ἄκρων ὀνύχων βαδίζων, id est, Summis ingrediens pedum unguibus, in fastuosos. Refertur adagium ab Aristophanis interprete ἐν ἄκρον ὀνύχων, putatq; huc alluisse poetam, cum ait, εὐδὺν δὲ τὸν σεφάνους ἐπ' ἄκρων τῶν πυγιδίων ἐκείνου. id est, Summis natibus mox residetis, animos addente corona id est, Efferrimini, uobiscq; placetis.

Haud impune uindemiam facies.

XVII

Vindemiam impune.

οὐκ ὀφθαλμοὺς προσηύδα. id est, Haud impune uindemiam facies. In eos contempet, qui nullo seruante, impune decerpunt uuas: Aristophanes in Vespis: ἀλλ' οὐκ ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς δῆρας προσηύδα. id est, At ne existimetis uos adeo facile atq; impune uindemiam facturos. Nam ὀφθαλμοὺς Græci fieri dicunt, quod sit nullo prohibente, nulloq; obistente, Cōsine est illi, quod alio referemus loco:

ἔλκε' ὄπωρα φύλακ' ἐκλελειπτό'. id est,

Est dulce pomum, uerum ubi custos abest.

Solent enim uitibus & pomarijs adhiberi custodes, præsertim autumno, cum iam maturi foetus furem inuitant. Idem dicunt ὀφθαλμοὺς κατηγόρησεν, ἢ ὀφθαλμοὺς δὴ κλυτὰ τεύχεα, & ὀφθαλμοὺς νικᾷ, & ὀφθαλμοὺς κείνους ἢ κατὰ κείνους, quemadmodum indicauimus alibi.

Mens est in tergoribus.

XVIII

In tergoribus mens est.

Ὁ νῆς ὄν ἐν τοῖς σκύνεσι. id est, Animus est in tergoribus, de sollicitis dicuntur solitum, quicq; malum aliquod imminēs timere uidetur. Aristophanes in comœdia, cui titulus Πας, ἡμῶν ὄν τῶν πῶν, ἀλλὰ συγγνώμην ἔχει.

Ὁ νῆς γὰρ ἡμῶν ἢ πῶν ἐν τοῖς σκύνεσι. id est,

Peccauius quidem ista, sed ueniam dabis,

Tum nanq; noster animus in corijs erat.

Metaphora sumpta est, uel à loris, quibus cæduntur serui, Nam hæc è bubulis tergoribus fecantur. Vnde Plautinū anigma: Vbi uiuos homines mortui incurfant boues: uel à clypeis, qui bubulo corio solent obduci. Proinde congruet uel in eos, qui flagra metuumt; uel in hos, quos belli impendentis metus habet sollicitos. Non dissimile Terentianum illud ex Eunicho: Iam dudum animus est in patinis. Item illud Aristophanicum in Vespis de homine litium auído,

Ὁ νῆς πῆταται νύκτα πῶν τῶν κλεψύδρων. id est,

Circa clepsydram animus.

At uolat animus nocte circa clepsydram.

Breuius quacuq; in re sumus intenti, in ea dicimur esse.

σκύντη βλέπει.

XIX

Tergora tueri.

σκύντη βλέπει. id est, ut uerbo uerbū reddam, tergora tueretur. Consue proximo, quo significabant quempiā præ se ferentem uultu, quod mali quippiam instare suspicaretur, idq; coniecturis aliquib. colligeret; ueluti si quis conspectis boi tergoribus, bellū futurū collige-

ret, quod his integatur clypei. Citatur Adagiū ex Eupolidis fabula, cui tit. Chryfogenes: ἀπὸ τῆς μὲν ἐν τῷ λεγόμενον σκύντη βλέπει. id est,

Planè quod aiunt obtuetur tergora.

Fortasse nec illud absurdum fuerit, hinc natū prouerbiū dicere, quod in clypeis barbaricarum etiam, ut eam ob causam qui truculento essent uultu, σκύντη βλέπει dicerentur. Athe- nus libro tredesimo: οὐ πολλὰσε σαρφρονήσαντο, καὶ διδάξαντο σκύντη βλέπει. id est, Qui nihilo te fecit emendatiorem, tantumq; docuit toruum obtueri. Sentit enim, discipulum à philosopho nihil aliud didicisse, quàm supercilium & uultus truculentiam. Quamquam hoc adagium in sua duntaxat lingua gratiā habere potest. Aristophanes in Vespis, ἐλάσε τῆμερον βλέπει σκύντη ποιῶσα. id est,

Ego hoc quidem faxo die, te tergora obtueri.

Cochleare crescet.

XX

Δοῖ δὲ ἀντί. id est, Cochleare crescet. Chrylippus apud Zenodotū & Aristophanis interpretem ait, hanc paroemiam dici solere in pusillos homunciones per ironiam. Nam cochleare & pusillum est & contortum: Aristophanes in Equitibus,

σεδὺν δ' ἄνο χροσμία δβιδιυφ ἠδὲ τρυῖνα. id est,

Duo utilla uasa, cochleare & toryna. Est autem Toryna, qua mouetur olla.

Connæ calculus.

XXI

κόννη ψῆφος. id est, Connæ calculus, in hominē, aut rem nihil, nulliusq; momenti. Pro uerbiū manauit à Conna quopiam citharædo, siue, ut quidam uolunt, lyrista ex eorum numero, qui citra uocem organo canebant. Sunt qui dicunt, Connā fuisse quendam extremæ fortis hominem, qui deurato patrimonio pauperrimus fuerit. Callistratus apud Aristophanis interpretem ad hunc modum effert paroemiam, κόννη βελον, id est, Connæ ficulnum folium, quod eo lustrare sit solitum. Aristophanes in Fucis, Σε μὲν ἡγόντου κόννη ψῆφον. id est,

Te quidem Connæ suffragium existimant, hoc est, nihil dicunt.

Vnicum arbutum haud alit duos erithacos.

XXII

μία λόχμη εἰς εἰς δ' ἄνο ἐειδάκατε. id est, Idem arbutum non alit duos erithacos. Zenodotus autor est, hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis festinant ditescere. Mihi uidetur nō intempestiuer dici posse in eos, quibus parum cōuenit, nec in eodem munere con corditer uersari queunt. Est autē Erithacus, auis quædam solitaria, ut eodem in saltu nō temere nisi unam inuenias. Hanc Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc rubeculam interpretatur. Thomas magister ait à quibusdā ἐειδάκα uocari, ab alijs ἐειδουλον, à plerisq; ἐειδάκων. Aristophanes eleganter ad hoc alludit adagium in Vespis,

οὐ γὰρ ἄν ποτε

τρεφῆν δύνανται εἰς μία λόχμη κλιπῆ δύω. id est,

Non enim fieri potest

Fures ut unquam saltus alar unus duos.

Duos fures

Non omnino dissimile est huic quod dixisse fertur Alexander Magnus: Mundum nō capere duos soles.

non al. u. f.

Pedibus ingredior, natate enim non didici.

XXIII

περὶ βαδίζω, νεῖν γὰρ ἐκ ἐπίσταμαι. id est, Ambulo pedes, nandi imperitus scilicet. Prouerbialis senarius, in eum, qui maiorum rerum imperitus minoribus negotijs sese exercet. Aut qui propter imperitiā priuatus & humilis uiuit; aut qui sese necessario confert ad aliud genus, quando quidem ad illud aut illud nequaquam est idoneus: ueluti si quis negotiator fiat, ad literas indocilis. Refertur huic ad similes uersus:

περὶ βαδίζω, ἐκ ἐπίσταμαι σὺ βῆσαι. id est,

Fodere imperitus pedibus ambulo meis.

Apud Aristophanem in Auibus sycophanta similiter excusat suam professionē: τί γὰρ πᾶς Nature non θα, σὺ βῆσαι ἐκ ἐπίσταμαι. id est, Quid quæso facerem, quando fodere nescio. Huc uidetur referendum & euangelicum illud: fodere non ualeo, σὺ βῆσαι ἐκ ἐπίσταμαι. Folsionem enim

pro qua uis opera mercenaria posuit. Aristophanes in Vespis,

Σύγγνωθι, κιδαιεῖται γὰρ ἐκ ἐπίσταμαι. id est,

Fodere non didici

L Ignosce

Ignosce, neq; enim canere doctus est cheli.

Nimirum alludens ad uulgatum adagium, perinde quasi dicat: Reliquarum imperitus ar-
tium, furto tantum rem parat. Item in Equitibus:

Αυσισκανέσκιο

Οὐδὲ μουσικῶν ἐπίσκαται. id est,

Ne musicam quidem scio.

Vna domus non alit duos canes.

XXVIII

Εἰς οἴκῳ ἢ δύο κύνες βέβηκται, id est, Eadem domus non bene canes alit duos.
Proverbio iactatus senarius in eos, inter quos parum cōuenit propter idem lucrum, quod
communiter expetunt. Sic idem regnum non fert duos tyrannos. Eadem respublica non
fert duos expilatores. Idem munus, non fert duos ambitiosos, quorum uterq; conetur te-
nere primas. Refertur ab Aristophanis interprete.

Vallus uitem decepti.

XXV

Ἡ χέρσας τῶν ἀμπέλων ἐκνήπτει, id est, Vallus uitem decepti. Vbi quispiam ab eo falli-
tur aut læditur à quo pendeat, cuiusq; fidei nitebatur. Traductum à uallis, quibus alliga-
tæ fulciuntur uites. Fit autem interdum, ut illi radicibus acis, ramis ac frondibus suis ut-
tem fragulent, aut prostrati palmitem secum trahant. Aristophanes in Vespis,
Εἴπα νῦν ἐκνήπτεισθαι ἢ χέρσας τῶν ἀμπέλων; id est,

Itane circumuenit ipse uineam palus suam?

Trepidat in morem galli cuiuspiam.

XXVI

Ἦτοςος ὄς τις ἀλεκτῶρ, id est, Trepidat tanquam gallus gallinaceus. In male affectum &
cōmotum, aut etiam pauitantem, opportune dicitur. Ἦτοςος enim Græcis fugitare signi-
ficat, atq; expauescere, peculiariter autem de aubus dicitur. Aristophanes in Vespis,
Ἦτοςος φρουχῶ ὡς ὄς ἀλεκτῶρ. id est,

Gallinam morem Phrynichus horret.

Fuit hic Phrynichus Melanthæ filius, Atheniensis tragœdiarum scriptor, quæ Athenien-
ses mille drachmis mulctarunt, quod Milesiorum excidium tragœdia complexus esset.
Quod quidē ego non adscripturus eram inter adagia, nisi cōmentarius Aristophanis hoc
nominatim prouerbij loco retulisset. Meminit huius & Plutarchus in Alcibiade, qui cum
antea fuisset ferox & insolens ex Socratis familiaritate, cuius singularem integritatem su-
spiciebat, cœpit esse mansuetus ac modestus. Citat autē hunc senarium ē poeta quopiam,
Ἐπὶ ὄς ἀλεκτῶρ ὄς κλίνας ἦτορον.

Submissis alis

Pauidus refugit, more gallinacei,

gallus

Quum uictus alas ille summittit suas.

Meminit huius & in uita Pelopida. Certamen autem gallorum apud ueteres solenniter
ac publicitus exhibebatur. Cæterum, quanquam animal natura pugnax est, tamen gal-
lus ubi se sentit imparem in conflictu, mire deiectus ac supplex profugit, riuum præbens
spectatoribus.

Non magis parcemus quam lupis.

XXVII

Lupis parcere

Οὐ φρόσμεθα μάλλον ἢ λύκων, id est, Haud magis parcemus ac lupis. Aristophanis inter-
pres prouerbialē figuram esse admonet, inde natam, quod antiquitus lex ad interficien-
dos lupos etiam præmisio inuitabat apud Atticos. Etenim qui lupi catulum interemisset,
huic talentum: qui adultum occidisset, duo talenta dabantur. Vnde & Apollinem, λύκων
καὶ λύκων κτήνον cognominarunt. Aristophanes in Auibus,
φρόσμεθα γὰρ ἢ τῶνδε μάλλον ἢ λύκων; id est,

Quid enim his magis parcemus, atq; ipsis lupis?

Nisi si qua uidit auis.

XXVIII

Auis uidit

Ἦλλω ἔτις εἶδεν ὄρνις, id est, Nisi si qua uidit auis. Hyperbole prouerbialis de re uehemen-
ter occulta. Aristophanes in Auibus:

οὐδὲ τις εἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν, ἢ ἄλλω ἔτις αὐτὸν ὄρνις. id est,

Nemo meum uidit thesaurum, nisi forsitan si qua auis usquam.

Suidas etiam hunc uersiculum citat ex Aristophane,

οὐδὲ τις με θεωρεῖ ἢ ἄλλω ὄρνις ἢ ἄλλω ἄνθρωπῳ ὄρνις,

Nemo me contuetur, nisi præteruolans auis.

Perdicis

Perdicis crura.

XXIX

περδικῶ σκέλα, id est, Perdicis tibia. Perdix caupo quispiam erat claudus, ab Aristo-
phane locis aliquot notatus, unde & in prouerbium abiit. Cuius mentionem fecit Aristo-
phanes grammaticus in prouerbij orationis solute. Dicebatur in crura gracilia distortaq;
Refertur à Suida. περδικῶ πῆς, id est, Perdicis pes. In loripedes quadrat. Citatur hoc car-
men apud Athenæum in primi libri fragmentis.

Εγγὺ πῆρ μοι καὶ τὸ περδικῶ σκέλα.

ἡμιδα δὲ πῆς, ἢ πλακόντα τις δὲ τῶ.

id est,

Infunde bibere, & crura perdicis mihi.

Matulam det aliquis, aut placentam porrigat.

Verum haud uidetur hoc ad prouerbium admodum facere.

Tolle calcar.

XXX

Ἄρε πλῆκτον ἀμωτῆτορον, id est, Tolle calcar ultorium. Extat adagium in Aristophanis
Auibus:

Ἄρε πλῆκτον εἰ μάχη.

Tolle calcar si pugnas.

In eum dici solitum, qui iam ultionem parat. Mutuo sumpta metaphora à gallis pugnam
initurus, quibus ferri stimuli quidam alligari solent, quo se tueantur inter certandū: quan-
quam autore Aristotele libro De animalibus secundo, capite 12. natura calcar addidit ex
aium genere ijs, quæ ob corporis molem sint ad uolatum minus idoneæ. Cuiusmodi sunt
galli. Id cōfirmat Plinius libro decimo: Et regnū, inquit, in quacuncq; sunt domo exercent:
dimicatione paritur hoc quoq; inter ipsos, uel ideo tela adnata cruribus suis intelligentes:
nec finis, sæpe commorientibus.

Minus habes mentis, quam Dithyramborum poeta.

XXXI

Διθυραμβοποιῶν νῦν ἐχθε εἰλάτωνα,

id est,

Minus sapis scriptoribus Dithyrambicis.

Dithyramborū

In stupidos ac furiosos torquetur. Adagium annotatur ab Aristophanis interprete in Aui-
bus, sumptum à poetis Dithyrambicis, qui Baccho afflati furebant, unde & Horatius,
Aut insanit homo, aut uersus facit.

poetis insani-

or

In Odīs, Pindari grandiloquentiam attollens, Seu, inquit, per audaces noua dithyrambos
uerba deuoluit, numerisq; fertur lege solutis. Philostratus in Sophistis immoderatam in di-
cendo uehementiam ac granditatem aliquoties appellat τὸ διθυραμβεῖσθαι, eosq; dicit ἐκ-
καχῆσθαι ἢ ἐπὶ σαρκασμῶν.

Cercyrea scrutica.

XXXII

Κερκυραία μάστιξ, id est, Cercyreum flagrū. De re superuacaneo cultu exornata. Quadra-
bit & in ea, quibus ornatus additur neutiq; decorus aut congruus. Cercyrais quonia cre-
bris seditionibus agitabantur, mos erat gestare flagra ingentia, ansis eburneis exornata.
Quidam aiunt, ea duplicia fuisse. Itaq; in prouerbium abierūt. Autor interpret Aristophā-
nis in Aues. Lycurgus rhetor quum ob immodicam linguæ libertatem ē concione eijcere-
tur, exclamauit, ὦ κερκυραία μάστιξ ὡς πολλῶν τῶν λάντων ἀφία εἶ, id est, ὦ Cercyrea scrutica,
quam multa uales talenta. Norans populum inutilem, magno tamen alendum. Refert
Plutarchus in uita decem rhetorum.

Larus.

XXXIII

Κεπφῶ λαλῶ, id est, Cephphus larus. In garrulum ac uecordē dicebatur, præcipue qui
cuiusuis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam spuma marina gau-
dere tradunt. Capitur aut ad hunc modum, Obijcitur spuma primū longiore interuallo.
Deinde propius propiusq;. Postremo manibus gestantes exhibent. Larus itaq; cibi auidi-
tate captus comprehenditur. Aristophanes utitur in Pluto, Interpretes admonet cognomen
esse prouerbiale. Rursus in Nebulis Cleonem Larum uocat, quod furtis ac rapinis inhia-
ret. Lucianus in libello De mercede serulentibus, σαυτὸν ἢ πῆρακαλεῖσθαι διαβῆναι, ἀπὸ χείρ τῆ
ἄρχης ἢ θελῆς, καὶ δὲ τὸ δὲ λαλῶ ὄλον ποδὲ χαυλῶν τὸ δὲ λαλῶ, id est, Sumpta uero fiducia, uenatū
aggredere, si uidetur, Lari in morē, totam escam ore deuorans. Athenæus libro Dipnoso-
phistarū decimo indicat auem hanc Herculi attributā à priscis, quod & ille fuerit ἐπὶ δὲ γφῶ
γφῶ, atq; itidē βυφάγον esse uocatā. Olim præcipuus gurgitū luxus erat in piscib. id quod
omnium libri testantur, quicuncq; uel apud Græcos, uel apud Latinos scripserunt de hoc
L 2 genere

Vbi quis dolet, ibidem & manum habet.

XLIIII

ὅπου τις ἀλγεῖ, καὶ οὐκ ἔχει χεῖρ' ἐχθρῆ. id est, Vbi dolet quis, ibi & manum frequens habet.

Senarius proverbialis, quæ refert Plutarchus libro De futili loquacitate. Natū est dictum à naturali hominum consuetudine, qua fit, ut ei corporis parti quæ dolet, frequenter manus admoueamus. Tempestiuiter utemur, cum significabimus quempia ea tractare, de quibus libenter uerba facere, quæ mouent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum:

ὅπου τις ἀλγεῖ καὶ οὐκ ἔχει χεῖρ' ἐχθρῆ. id est, Vbi quis dolet, illic & mentem habet.

Alluisse uidetur ad proverbium Cicero Epistolarum ad Atticum libro tertio: Sed non faciam, ut aut tuum animum angam querelis, aut meis uulneribus sæpius manum afferam.

Item Plautus in Persa: Quasi lippo oculo me meus herus utitur, manum abstinere haud quit tamen. Plutarchus huc torquet, ubi quid siue dolet siue delectat, ibi quisque linguam habet. Sic laudibus arguitur uini uinosus Homerus, & Pindarus taxatur ut *ὀλιγαργυροῦ*, quod multus in laudando auro. Nam hoc pacto statim auspicatur Olympia, *ἄριστον μὲν ὑπὸ φλογὸς ἡ χρυσός, ἀδύμνον ἡ ἄργεον*, id est, Optima qui dem aqua, ceterū aërum, uelut ardens ignis eminet noctur, magnificas supra opes. Rursum in Isthmij *ἄνθη* 3. καὶ μέγα δὲ γὰρ νόμισμα χρυσὸν ἀνδροπτοῖ πρὸς ἰσθμίου ἔκμων, id est, Et multi potens iudicant aurum homines eximium in cæteris.

Plus apud Campanos unguenti, quàm apud cæteros olei fit.

XLV

Plinius naturalis historię libro decimo octauo, capite undecimo: In campania tamen, inquit, laudatissimus campus est. Montibus subiacet nimboris, totis quidem 40. mil. pass. planicie. Gratia terræ eius, ut protinus soli natura dicatur, puluerea summa, inferior bibula, & pumicis fistulans uice. Montium quoque culpa in bonum cedit. Crebros enim imbres percolat atque transmittit. Nec diluit, aut madore uoluit, propter facilitatē culturae. Eadem acceptū humorem nullis fontibus reddit, sed temperat, & concoquens, intra se uice succi continet. Seritur toto anno, panico semel, bis farre. Et tamen uere segetes quæ inter quiescere fundunt rosam, odoratiore fatiua. Adeo terra non cessat parere. Vnde uulgo dictum, plus apud Campanos unguenti, quàm apud cæteros olei fieri. Quantum autem uniuersas terras campus circumcampanus antecedit, tantum ipsum pars eius quæ Laboriæ uocatur, quem Phlegraeum Græci appellant. Hac tenus Plinius. Si cui placebit adagium ad allegoriam trahere, poterit accommodari, uel in regionem, uel in hominem adeo cæteris antecellentem, ut apud hunc maior sit exquisitarum rerum copia, quàm apud alios medicrium, aut uulgatum.

Apud Camp. plus ungu.

Ne uia quidem eadem cum illo uult ingredi.

XLVI

Μυδὲ τὴν αὐτὴν δὲ δὴν βαδίζου, id est, Ne uia quidem eadem ingredi dicuntur, qui extremo disident odio, adeo ut non solū mensa teclouē cōmuni nō sustineāt uti, sed ne uia quidem cōmuni uelint ambulare. Vnde & uulgata dicitur ironia: usque adeo illū amat, ut si forte fortuna fuerit obuius, in aliam desceat uiam. Plutarchus in cōmētario *πρὸς Ἐλαδελείας*, *ὅτι ἡ ἀδελφὴ μυδὲ τὴν αὐτὴν δὲ δὴν οἰόμενοι δ' αὖν βαδίζου*, id est, Cum fratre uero ne uia quidem eadem sibi putans ingrediendum esse. Huic congruit proverbialis ille uersiculus:

Κακῶ σὺν αὐτοῖς μυδὲ δ' ἄλλως ὁδοῖ πορεύου. id est, Viro scelesto ne uia fueris comes.

Viro malo ne comes fueris

Extra cantionem.

XLVII

Παρά τ' ἐμὲ λ, id est, Extra cantum agi, dicitur dicunt, quod ad rem nō pertinet. Etiam si proverbio in alienam transfuso linguā perit genuina illa gratia. Siquidem *τὴν ἐμὲ λ* perinde sonat, quasi dicas, parum modulate, parum concinne, parum apte, parum decore. Nam quod in musica est *ἐμὲ λ*, id in uita decorū. Lucianus in Eunuchō, *καὶ ἐφ' ὧν ἄλλοις ἰδὲ δὲ τὴν ἐμὲ λ* τὴν φθρυγγάμων, id est, Et apud quos uereretur aliquis præter cantū quippiam dicere, id est, quod à re esset alienius. Imitatus est hanc figurā ex Platone, qui lib. De legibus 3. scribit ad hunc modum: *τὴν ἐμὲ λ* ἐμοὶ γὰρ αὐτὸν δίκης φθρυγγάδης, id est, Præter cantionē mihi dicentur fuisse uideris. Et in Critia: *παρά τ' ἐμὲ λ* ἢ ἐπὶ ποδὶ αὐτῶν ἄνωγτες ἐπιμύου, *δύλω τὴν πρὸς τὸν αὐτὸν ἄνωγτες*, id est, Quod si quid extra cantionē imprudentes de ipsis su-

τὴν ἐμὲ λ

L 4 mus

Puer glaciem.

XLII

ὁ πῦρ κρύσταλλον, id est, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non possint, nolunt tamen amittere. Velut si quis magistratum recuset deponere, cui gerendo sit impar, aut à munere nolit absolui, quod tueri tamē non possit. Competet & in eos, qui sponte nolint à se amouere, quod tamen aliquanto post sit elapsurum. Vt cum opes urgemus, premimusque, mox nihilominus nos relicturas. Aut cum rem noxiam urgemus, nec uolumus amittere quod lædit. Refertur ab Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutarchus & explicat libro De futili loquacitate. Sumptum uidetur è Sophocle, qui amorem comparat pueris, qui glaciem conspectam arripiunt manibus ac delectantur, sed ea mox liquefcente, nec facile possunt abijcere lubricam massam, nec retinere noxiam. Idem amor nec excuti potest ob uoluptatem adiunctam, nec retineri ob molestias admixtas uoluptatibus maiores.

Vnum ad unum.

XLIII

Ἐν πῦρ ἐν φασγ, inquit Lucianus, id est, Vnum ad unum, nimirum figuram proverbialem esse significans, cum exactius singula singulis componuntur. Theocritus in Pastore: *Ἐμὴν δὲ τὸ βοῦν λίσσασθαι* ἢ πῦρ ἐν φασγ. id est, si libet ad uerbum reddi, Tu uero mihi pascito boues Vnum ad unum. Sic enim quidam eruditi legunt. Plato lib. De legibus quinto, *ἀεὶ ἢ πάντα ἀνδρα, ἢ πῦρ ἐν φασγ*. Reddetur & hoc ad uerbum. Oportet autem omnē, unum ad unum, ad hoc festinare, hoc est, pro se quenque. Idem in libro sexto, *ἢ ἐφ' ἐνὶ πύργῳ*. Utitur & libro primo planè proverbiali figura, ἢ πῦρ ἐν φασγ. rursus lib. 4. *ἀνδρ' ἐνός ἐν*. Translatum uideri potest à prælio, quoties acriter res geritur, singulis aduersus singulos dimicantibus. Nisi malum ad Laconicū illud apophthegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello De futili loquacitate, Lacedæmonios aliquando unum legatum ad Demetrium regem misisse. Cumque Itomacharetur tyrannus, uociferareturque, unum, inquit, ad me Lacedæmonij, legatum nihil attonitum respondisse, unum ad unum. Nec absurde dixeris, à mathematicis mutuo sumptum, quorum est hæc loquendi figura peculiaris: ἢ πῦρ ἐν φασγ. id est, Vnum ad unum, sic enim proportionem consistere dicunt, quam uocant, parilitatis siue æqualitatis.

In nocte consilium.

XLIII

Ἐν νυκτὶ βυλλή, id est, In nocte consilium. Admonet adagium, non esse præcipitandum consilium, neque statim ad primos animi impetus quippiam agendum. Nox autem propter sollicitudinem ac silentium, uel maxime ad considerandum, consultandumque de rebus grauibus est idonea. Præterea sæpenumero fit, ut somnus sedata cupiditate pristinam sententiam uertat. Vnde etiam uulgo dicitur ab idiotis nostratibus, super hac re indormiam: ubi significant se per ocium deliberaturos. Porro præceps consilium inauspicarum esse solere, & uulgato sermone dicitur, & eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchum libello De garrulitate.

οὐ γὰρ πὶ βυλλῆς τὰς ἀφ' ἑαυτοῦ δρομῶν τέλῳ. id est,

Cursus enim haud est finis idem & consilii.

Siquidem in cursu uincit, qui celerrimus sit: in consultando contatio tutior est, periculosa celeritas. Plutarchus in Sympoticis, decade septima, problemate nono, citat Platonem, qui scripserit, apud Lacedæmonios, ni fallor, fuisse *νυκτοφρονῶν σύμμορον*, id est, Nocturnum conuentū, grauisssimorum, ad quem difficillimæ causæ reſciebantur. Addit apud ueteres noctem *ἀνφρονῶν* fuisse uocatam, *τὴν ἐν φρονῶν*, à bene sapiendo.

Vbi

Cōsiliy & cursus non idem exitus

Est enim inuidum mortalium ingenium, nec ulla re citius saturatur, quam audiendis laudibus alienis. Idem eiusdem operis hymno quinto: αἰθρομαι μέγα ἐπίμ. Huc alluisse videtur Vergilius, libro decimo:

Dixerat ille aliquid magnum.

μέγα φρονεῖν in Oedipo tyranno: φρονεῖν γὰρ ὡς γυνὴ μέγα. id est, Sentire enim altum ut foemina.

Extat & senarius proverbialis:

ὄτ' ἀτυχεῖς μάστιγι, μὴ μέγα φρονεῖ. id est, Ne quid tume, cum res secunda maxime.

μέγα πνεῖν Et μέγα πνεῖν, id est, Magnum spirare. Euripides in Bacchis:

Καὶ πνέω ἔλθω μέγα. id est, Quamuis magnum spirans uenias.

Eleganter Horatius huiusmodi grandiloquentiam, ampullas & sesquipedalía uerba uocat in arte poetica.

Proficit ampullas & sesquipedalía uerba.

sesquipe. uer. Terentius in militem gloriosum, & magnifica uerba, Legimus & τραγικῶς λέγειν, id est, Loqui tragice, & ἐκτραγωδίζειν, pro eo quod est, magnificis uerbis efferre. Horat. in Epist.

Tragice loqui Et spirat tragicum fati, & feliciter audet.

Tametsi non me fugit, poetam hoc loco simpliciter dixisse, spirat tragicum.

Exercitatio potest omnia.

μέλετ' ὅταν τὰ δυνάτεια, id est, Cura omnia potest. Laertius hanc sententiam Perlandro tribuit, qui Isthmum etiam tentari perferre significat, nihil esse tam arduum, quod diligentia curaque non efficiatur. Vergilius in Georgicis:

Labor omnia uincit.

Dij laboribus bona uendunt Improbus, & duris ugens in rebus egestas.

Extat apud Græcos proverbialis sententia: θεοὶ τὰ γὰρ ἀπὸ πόνου πωλοῦνται, id est, Dii bona laboribus uendunt. Huc alludit Horatius:

Perrupit Acheronta Hercules labor.

Sophocles in Electra:

Πόνος καὶ κόπος ἀπὸ δουλοῦ. id est, Citra laborem nil bene est.

Fertur & uersus Menandri, πάντες τὰ ζυτῶμενα

ἀεὶ δὲ μεθ' ἡμῶν φασὶν οἱ θεοὶ πόνου. id est, Quaecumque uotis experuntur, prædicant

Egere curis, qui ualent prudentia. Simplicius Antiphanes,

τὴν ἀντιμελέειν πάντα δόξα γίγνεται. id est, Domat atque subigit cuncta diligentia.

Quanquam autem in presentia non est, neque propositi, neque operis huius, quicquid ad huiusmodi sententias facit, in unum conuerrere, tamen haud grauiabor, quandoquidem casus obtulit, adscribere uerba Senecæ ex libro De ira ij. Atque nihil est, inquit, tam difficile & arduum, quod non humana mens uincat, & in familiaritatem perducatur assidua meditatio. Nullique sunt tam feri, sui que iuris affectus, ut non disciplina perdomentur. Quodcumque imperauit animus obtinuit. Quidam nunquam ridere consueti sunt. Vno quidam, alij Venere, quidam omni humore interdixere corporibus. Alius contentus breui somno uigiliam indefatigabilem extendit. Didicerunt tenuissimis & aduersis fimbriis currere, & ingentia uixque humanis toleranda uiribus, onera portare, & in immensam altitudinem mergi, ac sine ulla respirandi uice perpeti maria. Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patientiam indixerit.

Quid primum, aut ultimum.

πρῶτον αὐτὸ ἢ τὸ ἔσχατον, id est, Quid primum aut ultimum? Figura proverbialis, qua uimur quoties aut rerum copiam tantam significamus, ut hæsitemus unde potissimum exordiamur

ordiamur, aut cum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus in libello, cui titulus De mercede seruitutibus, καὶ τὸ πρῶτον ὡς αἰδοῦναι, ἢ τὸ ἔσχατον φασὶν καὶ τὰ λέγειν, id est, Quidnam tibi primum amice, aut quid postremum, ut dici solet, commemorem, ex his quæ & pati & facere coguntur, qui mercede seruiunt. Porro Lucianus desumpsit ex Odyssææ libro nono, in quo Ulysses ad hunc loquitur modum:

τί πρῶτον, τί δ' ἔσχατον, τί δ' ἔσχατον καὶ τὰ λέγειν; id est, Quid primum, quid mox, & quæ tandem ultima dicam? Iuuenalis:

Quo te circumagas, quæ prima aut ultima ponas.

Eiusdem characteris est illud Euripidis in Inone insaniente:

ὁμοίη δὲ ὁμῶν πρῶτον, ἢ τὴν ἔσχατον

πρὸς σφραβῶμα. id est, Quem uestrum ohe quem pectori admoveam meo

Primum ultimum uicē.

Dente Theonino rodi.

L V Theonino den

Theonino dente rodi dicuntur, qui conuicijs lacerantur. Sumptum à Theone poeta quodam rabiose loquacitatis, petulantissimæque maledicentiae, unde & Aufonius in carmine hendecasyllabo, poetam quempiam indoctum & mordacem Theonem appellat,

Nec post hac metues, ubique dictum:

Hic est ille Theon poeta falsus, Bonorum mala carminum Lauerna. Horatius in Epodis,

Dente Theonino qui circumroditur.

Neque dissimili figura est usus in epistola ad Iulium Florum:

Hic delectatur iambis,

Ille Bionæis sermonibus.

Acron admonet, Bionem Philosophum fuisse, qui mordacissimis dialogis lacerauit poetas, sic, ut nec Homero parceret. Porphyrius autumat Aristophanis comici patrem fuisse. Zolli quoque mordacitas propemodum in proverbio est, sed ut inuidum intelligas magis, quam oblatratorem. Horatius hoc uitium, alibi succum loliginis uocat, & salem nigrum, quod cum morfu addat & famæ maculam.

Bionæi sermo.

Loliginis suc.

Hipponactium præconium.

L VI

Hipponactium præconium, pro infami nota dixit M. Tullius, nimirum proverbialis schemate, in Epistolis familiaribus de Tigellio quodam ita scribens: Eumque addictum iam tum puto esse, Calui Licini Hipponacteo præconio. Nam Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus, ac notæ mordacitatis, qui, autore Dionysio Halicarnasseo, trimetrum Archilochium de industria in Scazontem infregit, cum inimicos lacerare uellet, quo uidelicet feriret fortius. Hic Bupalum & Anthermon, quod ab his deformi specie pictus esset, uersibus iambicis infectatus legitur. Erat autem Hipponacti notabilis in uultu foeditas, quamobrem quidam imaginem eius proposuere in ridentium circulis, quorum aliquot suis carminibus creditur ad laqueum compulisse. Negat id esse uerum Plinius, libro tricesimo sexto, capite quinto.

Archilochia edicta.

L VII

Adagionis faciem habet & illud, quod Cicero scribit ad Atticum, libro secundo: Itaque Archilochia in illum edicta Bisuli, populo ita sunt succunda, ut eum locum in quo proponuntur, præ multitudinem eorum qui legunt, transire nequeamus. Archilochia edicta contumeliosa uocat ac uirulenta. Archilochi poetæ mordacitas uulgo celebratissima fuit. Is Lycamben focerum, a quo fuerat repudiatus, huiusque filiam adeo uirulentis uersibus infectatus est, ut uterque se laqueo præfocauerit.

Archilochi patria.

L VIII

Archilochi patria. Diogenianus testatur hoc dici solere de mordacibus, ac maledicis. Videas enim populos nonnullos natura dicaces, cuiusmodi fuisse ferunt Siculi.

Genuino mordere.

L IX

Qui clanculum obtrecciant lacerantque quempiam, eum genuino mordere dicuntur. Persius: Et genuinum infregit in illis.

Lucilium

Genuini fre.

Lucilium sentiens poetam Satyricum. Item diuus Hieronymus: Possim respondere, si uelim, possim genuinum laesus infigere. Dentes autem genuini sunt omnium recoditissimi ac propemodum operiti gingiua. Sero emergunt homini: nempe circiter annum uigesimalium: multis & octogesimo, ut autor est Plinius lib. undecimo, capite trigesimo septimo. Et ob id haud ab re, liuoris atq; obrectationis morbo dicati. Potest non absurde referri & ad uiperę denticulos illos, quibus eam uenenum infundere putant. Plinius eodem, quod modo citauimus capite. Nam hi quoq; sunt uiperę sub gena fistulosi. Potest & ad canes referri, qui postremis dentibus ossa duriora circumrodunt. Omnis autem obrectatio morsus dicitur. Vnde Aristophanes iocatur, in anulo non inesse remediũ aduersus sycophantę morsum. Diogenes apud Laertii rogatus, cuius nam animantis morsus esset perniciosissimus: Ex feris, inquit, obrectatoris, ex cicuribus adulatoris. Hoc uenenum Horatius loliginis succum appellat.

Aureo piscari hamo.

Aureo piscari hamo dicuntur, qui mediocris commodi cupiditate periculum adeunt, ut maximarum rerum faciant facturam. Commemoratur inter facete dicta Octauij Caesaris à Suetonio. Fit enim nonnunquam, ut piscis hamũ etiã ipsum secum auferat. Porro metaphorę pleręq; à piscatione ductę prouerbij uice sunt usurpatę. Sicut expiscari apud Terentium, pro eo quod est diligenter elicere atq; exquirere. Vorare hamum apud Plautum.

Semper tibi pendeat hamus, apud Nasonem. Quod si quis pugnet, Augusti dictum non esse prouerbium, certe prouerbiale est, nec indignũ, quod in hunc ordinem adlegatur. Potest fieri ut quibusdam etiam hoc libuerit, aureo hamo piscari. Siquidem auctore Suetonio, Nero Caesar reti aurato, fumibus purpura coccoq; nexis, piscari solitus est. Proinde quoties sic ambimus quippiam, ut si portamus optatis, mediocre sit emolumentum, sin fallat spes, damnum ingens, apte dicemur aureo piscari hamo. Id quod frequenter usu uenit ijs, qui scrutantur abditas terrę uenas, sed frequentius qui uulgo dicuntur Alcumistę, de quibus apud Athenæum libro sexto, uenisse dixit Phalereus Demetrius, *ὅτι πολλὰ κίς κατὰ ναλάσπιντες τῆ φωνῆς τῆ ἀλλήλων ἐννεα, ἃ μὴ ἐμελλοῦν ἀκίλασθαι, ἃ ἴσχυρ ἀπιβαλοῦν*, id est, Quod frequenter certis cõsumptis incertorum gratia, quę se capturos sperabant non ceperunt, quę uero habebant abiecerunt.

Sapientia uino obumbratur

Plinius historiae mundi li. uigesimali tertio, capite primo: Vinum ieiunos bibere nouitio inuento inutilissimum est. Curas, uigoremq; animi impedit, ad procinctum tendentibus, somno accommodatum, ac securitatibus: iamq; dudum hoc fuit, quod Homericam illa Helena ante cibum ministravit. Sic quoq; in prouerbium celsit: Sapientiam uino obumbrat. Hactenus Plinius: Porro quod Plinius citat, est Odyssę quarto. In prouerbij item ecclesiasticis duo referuntur, quę sapientem etiam dementent, uinum, & mulieres.

Homines frugi omnia recte faciunt.

M. Tullius libro Tusculanarum quaestionum quarto: Frugalitatis nomen tanquam ad caput referre uolumus, quod nisi eo nomine uirtutes continerentur, nunquam illud tam peruulgatum esset, ut iam prouerbij locum obtineret: Homines frugi, omnia recte facere. Hactenus Cicero. Docet adagium, quosdam improbos homines certis in rebus nonnunquam esse usui, ac praclare se gerere: uerum ubiq; ac perpetuo praestare uirum integrum atq; inculpatum, id eius demum esse uidetur, qui natura uereq; sit probus. Alludit ad hęc sententiam Euripides in Hecuba, cum ait:

*Ἀνθρώποις δ' ἄει,
ὀ μὲν πονηρὸς εἶδεν ἄλλο πλὴν κακοῦ,
ὀ δ' ἑδιδόξ, ἑδιδόξ, εἶδεν συμφορῆς ὑπο
φύσιν δὲ φθδρῆ ἄλλὰ χροῖος ἐς ἄει.* id est,

Ceterum in mortalibus Quisquis malus, nil aliud esse quam malus, Frugi usq; frugi est, non enim ingenium grauis Fortuna uitiat, sed probus semper manet.

Item in Iphigenia in Aulide:

ὀ δ' ἑρβός, εδιδόξ καφίς ἄει, id est,

At qui

At qui probus, Is palam est semper probus. Aristoteles libro Moralium septimo: *τὸ, τε γὰρ ἀγαθὸν ἀπλῶς, τὸ δὲ κακοῦ πολὺ μορφοῦ, ἢ ἀγαθὸς μὲν ὁμοῖο ἄει, ἢ εἰ μὲν περὶ ἀλλοτῆ τοῦ κακοῦ, ὃ ἢ φανῶν ἢ ὃ ἀφραῶν εἶδεν ἑοικῶν ἑωθεν ἑ εἰσφραῶν.* id est, Siquidem quod bonum, idem simplex, contra quod malum, id uarium est. Et qui bonus, is semper sui similis, neq; unquam cõmutat mores. At quisquis improbus & stultus, est haud quaquam idem esse uidetur mane & uesperis. Huic mire concinit illud literarum arcanarum: Stultus ut luna mutatur, sapiens permanet ut sol.

Fallacia alia aliam trudit.

Terentius in Andria: Fallacia alia aliam trudit. Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sumptum à consuetudine conantium fallere, ac dolos dolis confarcinantium ne deprehendantur. Vnde confutis dolis dixit Plautus. Et sutelas appellat huiusmodi technas. Et *ἀλλος ἐπαίνος*, apud Homerum, id est, dolos texere.

Sera in fundo parsimonia.

Prouerbialis sententia apud Senecam in prima epistola: Sera in fundo parsimonia, digna profecto, quę omni scrinio, omni cado, omni cellę penuria inscribatur. Admonet in tempore parcendum rebus necessarijs, neq; imitandum profusorum uulgas, qui tum deniq; incipiunt parcere, posteaquam uiderint minimum superesse. Erit elegantior sententia, si traducatur ad res animi, ueluti si quis admoneat iuuenes, ne sinant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat quod plerisq; solet euenire, ut iam natu grandes animum ad res honestas applicet: & cum perpussillum uitę superstit, tum tempori parcere incipiant. Seram enim in fundo parsimoniam esse. Prouerbium sumptum apparet ex Hesiodo, cuius hi sunt uersus in opere, cui titulus, Opera & dies:

Ἀρχὴ μὲν ἡ πῆξ καὶ λήρον ἔστω καὶ ἔστω, μεσοῦν φείδεσθαι, δεξιὰ δ' ἰσθὶ πύδμνι φείδεσθαι. id est,

Plena ubi dolia sunt, aut iam prope inania uini Tum satiare, sed in medio fac parciore esto.

Aburdum siquidem & graue in imo parcere fundo.

Alludit huc Persius Satyra 2.

Donec deceptus & exspes,

Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.

Plutarchus in Sympoticis Decadis septimę, problemate tertio, indicat poetam admonuisse tum esse bibendum uinum, cum est optimum. Vinum autem in medio saluberrimum optimumq; esse potu, quemadmodum summa pars olei potissimum laudatur, mellis infima. Primum, quod uini uis calor est, is aut uidetur maximę colligi circa medium, proinde id optimum esse seruare. Deinde uini pars inferior uicina fecis corrumpitur, summa pars ab aere proximo læditur. Nam aerem inimicum esse uino uel illud fatis arguit, quod dolio pleno uinum minus uapescit, quam semipieno. Tum quod terra defossa, ut aer attingere non possit, quam diutissime uigorem suum conseruat. Theocritus item in Charitibus:

Κρητὸς ἰσθὶ πύδμνι χυλός. id est,

Vacuę fundo captę, scrinium inane significans.

Sybaritica mensa.

Συβαρικὴ τραπεζα, id est, Sybaritica mensa. De conuiuio dicebatur nimium apparatus. Natum à gentis eius moribus. Est enim Sybaris oppidum uicinum Crotoni, ut testis est Herodotus libro quinto. Stephanus indicat postea Thurion appellatum. Vnde Sybaritę dicti, gens in architectura uoluptatum operosissima: Suida teste, luxu delicijsq; adeo notabilis, ut quicquid effeminatum, quicquid molle, quicquid accurata atq; ambitiosa luxuria paratum esset, id uulgo Sybariticum diceretur. Vnde Ouidius in libro Tristium secundo, scribens ad Augustum:

Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit. Sybaritida uocat opus Hemitheonis cuiusdã cinædi Sybaritę, de generibus uoluptatum, & obscenarum deliciarum. Item Martialis libro duodecimo:

Qui certant, inquit, Sybariticis libellis. Philo Hebræus in uita Moyfi, Sybariticas nequitias uocat lasciuia poemata. Maximus Tyrius in dissertatione tertia de uoluptatibus, Sybariticas saltationes commemorat. Aristoteles libro Moralium Eudemiorum primo, Smyndiridem quoq; Sybaritam comparem Sar danapalo

M danapalo

danapalo inter uoluptarios nominauit. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas, Sybariticam appellatas scribit. Idem refert, Sybaritas instituisse, ut equi ad tibiam cantum saltare condiscerent. Et luxuriosos Sybaritas appellatos: & Sybarissare, Sybaritarum ritu delicijs indulgere dicitur. Ad stipulatur & Quintilianus libro tertio: Frugalitas, inquiens, apud Sybaritas forsitan odium foret. Plutarchus in conuiuio septem sapientum, tradit apud Sybaritas hunc fuisse morem, ut mulieres ab usque anno priore ad conuiuium uocarentur, quo se per oculum uero uestibusque possent exornare. Hæc atque huiusmodi ferme referuntur ab Angelo Politiano Miscellaneorum capite 15. Cæterum conuiuium Sybariticum depingit, ac missus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Heliogabali uita, imperatoris luxu perditissimi, adeo ut nomen inuenerit, uulgo dicitur Apicius. Sed Lampridij uerba subscribam: Semper inquit, sanè aut inter flores sedit, aut inter odores preciosos. Amabat sibi precia maiora dicitur earum rerum, quæ mensæ parabantur, orexin in conuiuio hanc esse asserens. Sexcentorum fruthionum capita una cœna multis exhibuit ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando & tale conuiuium, ut haberet uiginti & duo fercula ingentium epularum, sed per singula lauantur, & mulieribus uterentur, & ipse & amici cum iureiurando, quod efficerent uoluptatem. Celebrauit item tale conuiuium, ut apud amicos singulos singuli missus apparerentur: & cum alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter trans Tyberim, & ut quisque mansisset, tamen per ordinem in eorum domibus singula fercula ederentur, & iterumque ad omnium domos. Sic unum conuiuium uix toto die finitum est, cum & lauantur per singula fercula, & mulieribus uterentur. Sybariticum missum semper habuit ex oleo & garo, quem quo anno Sybaritæ repperunt, perierunt. De Sybaritarum tum luxu, tum interitu, permulta commemorat & Athenæus in Dipnosophilis, quum alibi, tum libro duodecimo, in quibus & illud. Sybaritas nullam artem recipere in suam ciuitatem quæ sine strepitu non potest exerceri, ueluti fabricarum gratiorum aut lignariorum ac similitum, nequid sit quod dormientibus obstrepat. Ob eandem causam gallum gallinaceum fas non est in ciuitate alii. Alia præterea deliciarum argumeta refert illic, si cui uacat legere. Aristophanes in epigram, *συβαρικήν* dixit, pro eo quod est, opipare, ac genialiter uiuere.

Sybarissare

*ἡδὴ δὲ ἐξέσκει τὸν ἑμῖν,
 γλαυκὸν ἄνθος, κινεῖν, κερδύλλειν,
 Ἐσπυρογόνος θεορέειν,
 Ἐσιόδου, ἡσθερίζειν,*

Συβαρικήν, id est,

Alcinoi mensa

Iam uero licebit uobis navigare, manere, mouere, dormire, in festis spectare, conuiuio accipi, cottabo ludere, Sybarissare. Gregorius Theologus ad Basilium simili tropo mensam luxu redundantem, Alcinoi dixit, *ὅχι ὡς λατοφάγους παρῖου, ἀλλ' ὡς ἀλκινόου σπαρῆσαν*, id est, Non ad lotophagorum inopiam, sed Alcinoi mensam.

Sybaritica calamitas.

LXVI

Συβαρικήν συμφορὰν, id est, Sybaritica clades. Stephanus tanquam prouerbiū notauit. Porro quemadmodum Sybaritæ perierint, idem narrat in hunc modum. Oraculum huiusmodi acceperant:

*Ἐν δαίμονι συβαρῆτι πᾶν δίδαμον, σὺ μὲν αἰεὶ
 Ἐν δαίμονι θεῶν ἑμῶν γῆρ' ἀεὶ ἔσονται.
 Ἐντ' αὖ δὴ πρόσθρου θνητῶν θεῶν σελίξ
 Τλιπέρι πτόλιός τε καὶ ἐμφύλιος πόλις ἦφα.*

id est,

Felix omnino felix Sybarita futurus, Dum rebus lætis uenerabere numina diuinum. At simul atque illis mortalis homo anteferetur, Tum ueniet bellumque tibi atque domestica turba. Euenit deinde, ut Sybarita quispiam feruum loris cæderet in agro, qui cum ad numinis aram confugisset, nihilominus persequente domino cædebatur. Quod ubi uidit sibi nihil profuisse numinis reuerentiam, protinus ad monumentum patris herilis confugit, atque ibi demum religione commotus herus, destitit a cædendo. Itaque iuxta dei responsum, a Crotoniatis euerſi sunt Sybaritæ. Aelius Lampridius in uita Heliogabali, scribit eos in eodem anno perisse, quo missum ex oleo & garo repperissent, quem ob id Sybariticum uocabant, ut modo diximus. Cæterum de Sybaritarum luxu, deque calamitate, permulta retulit Athenæus

næus libro duodecimo, si cui hæc non satis faciunt. Quadrabit adagium in eos, qui neglecti deorum, aut ob intemperantem luxum subuertuntur.

Sybaritæ per plateas.

LXVII

Συβαρῆτ' ἔστ' πλατείαις, id est, Sybaritæ per plateas, Contra fastuosius ingredientibus per uiam, seſeque uelut ostentantes. Sumpti adagium a fastu luxurij Sybaritarum. Athenæus in oratione quæ Cestis inscribitur: Sed enim, inquit, Sybaritæ fastu præurgidi. Venustius erit, si paulo longius detorqueatur: ueluti si de homine insolentius se gerente, aut arrogantius de se loquente, aut de stilo phaleratiore dicas, *συβαρῆτης ἔστ' πλατείαις*. Cognatum est illi, quod alio dictum est loco, *ἀφροπαγίτης*. Refertur adagium a Suida atque Zenodoro.

Syracusana mensa.

LXVIII

Συρακώσια σπαρῆσα, id est, Syracusana mensa, prælauta atque opipara dicebatur. Syracusani enim ut erant olim opibus florentissimi, ita uoluptatibus ac delicijs additissimi. Lucianus in dialogo Simili ac Polystrati: *ὡ σπαρῆσαι*, inquit, *ὡ σπαρῆσαι*, id est, Ac mensa Siculis lautiores. Athenæus libro duodecimo *δραβήτοι δὲ εἰσὶν ὡδὶ ἰουφῆ καὶ αἰ τῶ σκελίδου σπαρῆσαι*, id est, Celebres sunt ob delicijs & Siculorum mensa. Addit ex Cearchi auctoritate, Siculos dicere apud se mare quoque dulce esse, quod gaudeant edulsijs quæ mare porrigit. Meminit Sicula mensa Diogenes in epistola quadam ad Aristippum. Item Aristides in Pericle. Denique Strabo libro sexto & hæc aliaque plura commemorat. Plutarchus in uita Nicæ ex Diphilo refert: *παχὺς, ἀνθυλοδύμνος, ἑσπετι σικελικῶς*, id est, Pinguis & abdomine Siculo stercoreatus siue faginatus: quod miror quare Latinus interpret uertendum putarit, delibutus, quum *ἄνθος* significet stercore bubulum, utilissimum agrorum letamen. Plato in epistola quadam ad propinquos Dionis, negat sibi felicem illam uitam in Siculis Italicisque mensis ac reliquis uoluptatibus sitam unquam placuisse. De Syracusanorum luxu meminit & Aristoteles in Politia eius gentis, addens Dionysium minorē nonnunquam ad nonagesimum usque diem ebrium perseuerasse, atque ob eam rem cæcutientibus ac uitiosis oculis fuisse. Narrat Theophrastus apud Athenæum, amicos illius & compotores in conuiujs ad simulare solitos, non uidere seſe uel cibos uel calices appositos, uidelicet ad eum modum aduantes regi cæcutienti: Unde *διανυστοὶ λακκοὶ* sunt appellati. Apud eundem Aristophanes in *δαιτυλοδύσση*.

διανυστοὶ λακκοὶ

ἀλλ' ἔγωγε ἐμὸν θεῖον τῶν ἑμῶν παρῶν ποτῶν,
ἀλλὰ μάλλον πίνειν, ἢ πᾶσι ἀσθενέως συρακωσίων σπαρῆσαν συβαρῆσας τ' ἄνοχίας, id est, At qui hæc quidem me duce non didicisti, uerum bibere potius, deinde male canere Syracusanorum mensam Sybariticam conuiuia. Item Plato de Rep. tertio, *Συρακωσίων δὲ ὡς ἔλεος σπαρῆσαι καὶ σικελικῶν ποικιλιῶν ἄλλ' ὡς εἰσὶν ἐκ ἀνείων*, id est, Syracusanam amice mensam, & Siculam in obsonijs uarietatem non uideris approbare. Athenæus libro decimo quarto citat Cratinum, qui prælautam culinam ac bene fumantem ac suauiter olentem describens ita loquitur,

*οἰκῆ ὡς εἰσὶν ἢ τῶν χέσμεα
 λιβανωτοπώλης, ἢ μάρτυρος σικελικῆς.*

id est,

Habitare in hoc uidetur aliquis in specu, Quittura odora uendit, aut Siculus coquus. Apud eundem mox Antiphanes quoque laudat Siculos coquos, ut arte condiendi præstant. Verum his temporibus Siculi frugalitatem Hispanicam & Italicam sic imitatur, ut pro-pemodum superent, huiusque proberbij gloriam penè perdiderunt. Quamquam Athenæus in Dipnosophilis, inter opiparas mensas etiam Italicam recenset. At his sanè temporibus præscam illam frugalitatis laudem sibi uendicant: quemadmodum & Græci ad præscam illam temulentia gloriâ postliminio redierunt. Unde Faustus Andrelinus Foroliuensis poeta non solum laureatus, uerum etiam regius, atque etiam si dijs placet, regineus, uetus congerio meus, qui plus quam triginta iam annos in celeberrima Parrisiensium Academia poetice docet, in carmine quod de pauimento Parrisiensi inscripsit, adagionem in Anglos deriuauit. Mensa, inquiens, Britannia placet.

Et haud scio unde natum sit hoc uulgatissimum apud Gallos prouerbiū, ut cum hominem uehementer cibo distentū uelint intelligi, dicant tam satur est quam Anglus. Verum idem ut illis attribuit *πλυφαγίω*, ita nobis *πλυπτοίω* adscribunt.

M 2 Spithama

Spithama uita.

LXXIX

Spithama uita, id est, Spithama uita, hoc est, modus uitae perpusillus. Prouerbialis est...

Temporis punctum

Temporis punctum.

LXX

Temporis punctum, id est, Punctum temporis. Simili figura dixit Terentius, Tum temporis...

Hymetia noua

Noua Hymetia, falerna uetera.

LXXI

Macrobii libro Saturnaliu septimo, Cur Difari mel & uinum diuersis aetatibus habentur...

Qui multa rapuerit, pauca suffragatoribus dederit, saluus erit.

LXXII

Aelius Lampridius in uita Alexandri Seueri. Idem, inquit, addebat sententiam de funibus...

Qui multa tollit, pauca dat, seruabitur.

Admonet adagium, id quod nostris quoque temporibus uulgo faciunt fures non omnino...

In simpulo.

LXXIII

M. Tullius libro De legibus tertio, agens de lege tabellaria, hoc est, de iure ferendorum...

Aut quis Sympuuium ridere Numae, nigrumque catinum,

Aut Vaticano fragiles de monte patellas Ausus erat.

M. Tullius in Paradoxis, Quid autem Numa Pompilius minus ne gratas diis immortalibus...

solitos ex fictilibus, uelut Argiuos in publicis conuiujs, ac Lacedaemonios in festis, aut epinicijs...

Proteo mutabilior.

LXXIII

Proteo mutabilior, in uafum & uersipellem copetit. Lucianus in sacrificijs, Iouem...

Protea uocat tergiuertantem, & quem Graeci uocant Anophorion, id est, Deprehensu difficilem...

Vertumnus inconstantior

Huius meminit Ouidius describens quemadmodum amans Pomonam deam, alias subinde formas assumpserit...

At maximam profecto uideo beluam. Qualem? Nouam, quae in cuncta subito uertitur...

Interpres adscribit, Empusam speciem quoddam esse, quod ab Hecate soleat emitti uidentem miseris...

Amicus magis necessarius, quam ignis & aqua.

LXXV

Amicus magis necessarius quam ignis & aqua. Hyperbole prouerbialis, admonens neminem esse tam diuitem aut potentem...

M 3 Item

Item Euripides apud Plutarchum,

Εἰς ὄμματι' ὕνα φώτος ἐμβλεῖ φαγλυκός. id est, Dulce est tueri hominis amici lumina.

Recensetur adagium à Plutarcho, cōmentario quem inscripsit, Quo pacto sit dignoscendus assentator ab amico, καὶ δὲ δὴ καὶ λέγει, πυρός ἢ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαῖός ἐστι, id est, Quapropter dicunt etiam, amicum igni quoque & aqua magis necessarium esse. Exat & apud Aristotelem in Moralibus, & apud Ciceronem in Laelio. Hodieque vulgus indoctum, habet in ore, quod est verissimum; Tolerabilius uiui sine pecunijs, quam sine amicis.

Lupus circum puteum chorum agit.

Λύκος πρὸς τὸ φρέαρ χορὸν ἀγί, id est, Lupus circum puteum chorū agit. In eos dicitur, qui sumpta inaniter opera, spe sua frustrantur. Asiunt enim lupo morem esse, ut si quando sitiat, nec tuto se possit demittere, circum puteū oberrat, frustra inhians aq̄e, quam nō possit contingere. Sunt qui parcemiam inde ductam existiment, quod aliquando uentat usū, ut lopus pecudem aliquam, aut hominem insecetur; qui postea quā se in puteum quem priam altiore metu demiserit, obambulat ille uelutiq; saltantium in modum in orbem circummagitur, praeda cupiditate, qua tamen potiri non queat. Plutarchus in cōmentario, cui titulus, quomodo possit adulator ab amico dignosci, ὁ χυώμενοι πρὸς τὸν ποταμὸν ὡς οὐδὲν ἄλλο, πρὸς τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὄρχόμενοι. id est, Qua qui utuntur, seipos quoque in perniciem adducunt, re uera saltationem illam circum puteum saltantes. Loquitur autem de dicacitate intemperanti & uirulenta, qua fit, ut nec illis quicquam utilitatis adferamus, in quos dicimus, & nobis ipsis maximum malum conciliemus. Refertur adagium à Zenodoto, Suida, Diogeniano.

Lydius currus.

Λύδιος ἄρμα, id est, Lydius currus. Hoc scommate notabantur, qui in certamine quopiam longe ceteris essent inferiores, & τῆς λύδιου ἄρμα θεῖς. id est, Iuxta Lydium currum currus. Plutarchus in libello quem inscripsit, de dignoscendo assentatore ab amico. Τὸν ἢ κρείττονα πρὸς μὲν καὶ δὲ δὴ καὶ λέγει, πρὸς τὸν λύδιον ἄρμα περὶ οὐχ ὀρθῶν, ἀλλὰ τῆς χυώμενης ἐφθόγῃ. id est, Ceterum superiorem metuit ac ueretur, non hercle ad currum Lydium pedes ingrediens, sed ad aurum purum. Refertur adagium à Diogeniano. Quidam ad Pelopem Lydum referunt, qui suo curru uicerit Oenomaum focerū, in quibus est Gregorius Nazianzenus, sic usurpans, ut dicat se tanto esse inferiorē eximij Basilij uirtutibus; quantum pedes abest à Lydio curru. Effertur & ad hunc, ut dixi modum parcemiam, τὰς λύδιου ἄρμα θεῖς. id est, Præter Lydium currum currere, aut iuxta Lydium currum, ut pedes intelligatur certare cum Lydio curru uelocissimo, quod quidē certamen nimis inique comparatum uideatur. Achilles apud Euripidem in Iphigenia Aulidenfi, pedestri cursu certat cum quadriga, & uincit. Plutarchus in uita Nictæ à Pindaro allegat, οὐ γὰρ μὰ θεῶν, inquit, iuxta Lydium τῆς λύδιου ἄρμα περὶ οὐχ ὀρθῶν, ὡς φησι Πίνδαρος, id est, Non enim per Iouem iuxta Lydium currum pedes incedens, ut inquit Pindarus. Herodotus libro primo tradit, olim Lydium incedens os præ ceteris equitatu ualuisse, nec aliter ferē nisi ex equis pugnare.

Cinclus.

Κίγκλος, id est, Cinclus, rusticano proverbio dicebantur præter modum pauperes, quibus neq; domus esset, neq; quicquam quod suum possent dicere. Qualem Catullus describit. Furium, cui neq; uillula fuerit, neq; domus, neq; arca. Cinclus enim auris quaedam est imbecillis, atq; inualida, ita ut non possit ipsa sibi proprium nidum parare, proinde oua nidis supponit alienis. Vnde & rustici uerterunt in adagionem, ut medicos & erroneos Cinelos uocent. Autor Aelianus libro De naturis animantium duodecimo. Quod genus homines Græci κινεῖς uocant, hoc est, expertes penatium. Suidas tradit Cinclum autem esse maritimam, gracilem, nulloq; ferme corpore, cui peculiare sit clunium pennas subinde mouere, unde & nomē additum κινεῖς, nimirū ab agitatione caudæ. Eam proverbio fecisse locum, quo Menander sit usus in Thaide, κινεῖς τὸ πρὸς τὴν λεβητὸν καὶ κινεῖς. Mendicior Leberide atq; Cincolo. Hinc κινεῖς dici, pro eo quod est, commoueri, & obstrepere.

Quæ

Quæ sub alis fiunt.

LXXIX

Αἰσὸς μάλιστ' ἀφ' ἑσῆς, id est, Facta subalaria, Proverbiali figura dixisse uidet Plutarchus in cōmentario quod inscribitur, quod pacto sit dignoscendus adulator ab amico: ἴδον, inquit, καὶ ἀποδείξω ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὸν φίλον, ὅτι τῶν ἀπομάλιστ' ἀφ' ἑσῆς ἀποφάσις ἐστίν, id est, Ad laborem & res honestas segnis, in his rebus quæ sub ala fiunt, nihil recusat. De adulatore loquitur, ad honesta officia tum pigro, tum inutili: ad uoluptuaria ministeria prompto; uidelicet ad sortum cum fide adducendū, ad comparanda opsonia, ad instruendum conuiuīū. Equidem opinor, ob id adulationi sub alis sedem datam esse, quod hæ corporis partes titillationem præcipue sentiant, siue ob cutis tenuitatem, siue quod insolitus nobis earum contactus partū: siue quod is locus uenulas habeat, quibus frictu calefactis, eiusmo di nascatur delectatio. Aristoteles sectio 35. Problemate 2. indicat, sub alis potissimum, ac sub pedum uestigijs fieri titillationem, cōiectans in causa esse, uel quod ibi cutis sit mollior, uel quod contactus sit insolens, quod idem usu uenit in auribus. Quid autem aliud est adulatio, quā aurium pruritus quidam, & gargarizatio? Vnde Lucianus in dialogo quodam Charontis, Menippi & Mercurij, philosophum quempiam omnibus exuens uitijs: ἴδον τὸν βαρβάρου ἀπομάλιστ' ἔχον, τὸ ὡμολογεῖν: καὶ λακίαν ὡς ὄρνιθον, πολλὰ ἐν τῷ βίῳ χυσιμὸν ἄλλοι ὡς τῶν ἀπομάλιστ' ἀφ' ἑσῆς, id est, Vnum quiddam adhuc sub alis gestat, quod est omnium grauissimum. Quidnam Menipper: Adulationē Mercurij, quæ illi plurimum attulit emolumenti in uita, nisi si quis malit ἀπομάλιστ', ita dictum, ut alibi Lucianus dixit, ἀπομάλιστ', sub sinu, significans eum Veneris usum, qui non uacat turpitudine. Nam oscula, quæq; supra sinum, fiunt, ut eumq; cum honestate possunt coherere, cæterum infra sinum, ὅθεν ὕψις.

Simul forbere & flare difficile.

LXXX

Tranio seruus apud Plautum in Mostellaria, obiurgatus est ab hero, quod non maturius redisset: cū ille sealicubi fuisse diceret, nec simul apud herū esse potuisse, & illud quod iussus fuerat, peragere: Si uoles, inquit, uerbū hoc cogitare, simul flare forbereq; haud factu facile est. Commodè utemur hoc adagio, si quando significamus, negocia quæpiam id genus esse, ut pariter ab ipsdē tractari non queant. Veluti si quis conetur simul & literis & uoluptatibus uacare: simul amoribus & parimoniam indulgere: simul uxori studijsq; satisfacere: simul & poetiis & theologicis studijs operam dare: simul & mundo seruire & Christo. Quemadmodum fieri nō potest, ut quis eodem in tempore sorbeat, hausto spiritu: & flet, emisso halitu. Affine uidetur huic adagio dictum illud Euangelicum, Nemo potest duobus dominis seruire, Nemo potest deo seruire & māmona. Item illud Phocionis ad Antipatru: οὐ δύνασαι μοι ἐν φίλῳ χεῖρῃ, καὶ ἐν λακίῃ. id est, Non potes me simul & adulatōre uti, & amico. Ad hæc senarius ille, qui falso Senecæ inscribitur: Amare & sapere, uix deo conceditur.

Quodq; ait Terentium imitatus Horatius,

Nihil plus explicet, ac si Insanire paret certa ratione, modoq; Mar. Tullius Philippica II. Duas tamē res magnas præsertim, non modo agere uno tempore, sed ne cogitando quidem explicare quicquam potest.

Manum admouenti fortuna est imploranda.

LXXXI

τῶν χεῖρα πρὸς τὸν θεὸν δά τὸ γὰρ ἰδὲν καλόν, id est, Manum admouenti fortuna inuocanda est. Admonet adagium, ita fidendum esse diuino auxilio, ut nihilo segnius, quantum in nobis est, etiam ipsi nostra adnitamur industria: alioqui non audituros superos, inertū ac desidiosorum uota. Quemadmodum eleganter scripsit Alexander Hegius, primus pueri tæ meæ doctor haudquaquam poenitendus: Solas iure deus preces, Quo nemo magis impiger, Aut infestior ocio, Auerfatur inertum. Plutarchus in Apophthegmatis Lacedæmonicis, refert apud eam gentē deos deasq; omnibus hastatos fingi solere, Venerem etiam ipsam armis indutam, tanquam ne illi quident ocium agant, sed bellicis studijs exerceantur: Addunt, inquit, & proverbium, τῶν χεῖρα πρὸς τὸν θεὸν δά τὸ γὰρ ἰδὲν καλόν. id est,

M

Manum

Sub alis quæ fi

Sorbere & flare

Adulatore amico non potes eodem uti Amare & sapere uix deo

Manum admoventi sunt uocanda numina. Aeschylus apud Stobaeum, φιλῆ δὲ θεῶν κἀμνονὺ συνασθῖδ' εἰμ θεός id est,

Huic qui laborat, numen adesse affolet. In eandem sententiā Pindarus in Nemeis, πρὸς ἀκροῦ ἀρετῆς ἄλλθω οἶτε πόνωμ ἐγδύανθ, οὐκ θεὸς δὲ τύχη, id est, Ad summum uirtutis apicem peruenerunt, qui gustarunt labores, non autem sine dei fortuna. Proinde nec ita fidendum industriae, ut diuinā opem negligamus: nec ita rursū pendendum ab illa, ut nostrum praetermittamus officium. Alluisse uidetur huc Aeschylus in Persis, εἰ γὰρ δὲ πῶς

Διὰ μακρὸν χρόνον πῶς δ' ἔτι κεν ἐκείλδου πῶσαι θεός, Αἰὲ δ' ἔσται σαθρὸν αἰὲς αὐτῶς, ἧ ὁ θεός σιωπῶσθε τῶς. id est,

Plurimo iam tempore a deis Optaueram hęc ut dextra conficerent mihi. at Vbi uigilas ipse, dii quoq; admovent manum. Refertur ex eodem;

φιλῆ δὲ θεῶν κἀμνονὺ συνασθῖδ' εἰμ θεός. id est,

Adesse gaudet sed laboranti deus. Nonnulli, quorū est Suidas, adagionis originem ad apologum referunt. Rusticus quidam quum plaustrum hereret in lama, ociosus inuocabat Herculem. At ille astans, admovent, inquit, manum rotas, ac stimula boues, itaq; deum inuoca. Τῶν χεῖρα πρὸ φέροντα τὸν θεὸν κἀμνον.

Quam quisq; norit artem, in hac se exerceat. LXXXII

Artem quam quisq; norit M. Tullius Tusculanarum quæstionum libro primo; Sed hic quidem quamuis eruditus sit, sicut est, hęc magistro concedat Aristoteli canere ipse doceat, Bene enim illo prouerbio Græcorum præcipitur,

Quam quisq; norit artem, in hac se exerceat. Hactenus Cicero. Est autem senarius iambicus, admonens, ut quarum rerum sumus periti, in his dumtaxat disputandis tractandisq; uersemur: quarum uero sumus rudes, eas doctioribus concedamus, neq; professionem alienam nobis uindicemus, neq; in melle alienam mittamus falcem, ne se futores ultra crepidā iudicemus. Apud A. Gellium Plato ex Euripide citat, sed in sensum nō nihil diuersum à Ciceroniano, nempe suo quenc; uite instituto studioq; impense delectari, quod in eo se laudem aliquā affecuturum cōfidat: Accidit, inquit, illis illud Euripidis: Qua in re clarus quisq; est, ad eam properat, & diei partē illi plurimam impertit, in qua ipse se exuperet: contra, in qua stupidior ac nihil sit, inde effugit, eamq; contemnit. Porro uersus quem Latine refert M. Tullius, est apud Aristophanem in fabula, cui titulus, σφίκαθ: is est eiusmodi, εἰσθι τὸ τῶ ἐκασθ εἰσθῆν τὸ γινῆν. id est,

Quam quisq; nouit artem, in hac se exerceat. Quo quidem loco interpret admonet inter prouerbia celebrari. Vsurpauit Stratonicus citharædus apud Athenæum libro 8. Qui musico cuiuspiam, qui prius fuerat holitor, de harmonia cum ipso disputanti respondit, εἰσθι τῶ ἐκασθ εἰσθῆν τὸ γινῆν. Quamquam in additione Aldina legitur εἰσθι pro εἰσθῆν. Ad hoc prouerbium alludit Horatius ita scribens: Nauem agere, ignarus nauis timet: abrotanum ægro Non audet, nisi qui didicit dare. Quod medicorum est, Promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Scribimus indocti, doctiq; poemata passim.

Idem in epistola ad Villicum, Quam scit uterq; lubens censebo exerceat artem. Huc pertinet illud Pindaricum, quod refert Plutarchus in cōmentario quem scripsit, ἄλλθω οἶτε πόνωμ ἐγδύανθ, οὐκ θεός δὲ τύχη, id est, Equus in quadrigis, in aratro bos. Nauē ocysime præuertitur Delphinus: apro cædem molienti inueniendus est canis laborum patiens. Videlicet significat unumquenq; adhibendum ad id quo ualet. Athenæus libro octa uo, cum Ptolemæus cum Stratonico citharædo contentiosius disputaret de citharistica, εἰσθῆν τὸ γινῆν ὡς βασιλῆος κητήρησιν, εἰσθῆν δὲ πλῆκτρον, id est, Aliud est, inquit, rex sceptrum aliud plectrum. Et apud Plinium libro trigesimoquinto, cap. decimo, Apelles Alexandro Magno

Equus in quadrigis, in aratro bos

Aliud sceptrum, aliud plectrum

Magno in officina multa imperite differenti de pictura, comiter suavit silentium, admonēs illum rideri à pueris qui colores terebant.

Dedit malum & accepi. LXXXIII

Dedit malum & accepi. Beticum adagium est, quo licebit uti, quoties eiusmodi permutatio uidebitur facta, ut malum pro malo sit redditum, & par pari relatiū, ueluti si quis improbum generum dedisset, ac nurrum item improbā recepisset. Recensetur & explicatur à Plinio iuniorē in Epistolis. Cæcilius, inquit, Clasicus, homo foedus, & aperte malus, pro consulatum in ea parte non minus uolenter q̄ sordide gesserat, eodem anno, quo in Africa Marius Priscus. Erat autem Priscus ex Betica, ex Africa Clasicus: inde dictum Betico rum (ut plerumq; dolor etiam uenustus facit) non illepidum ferebatur: Dedit malum & accepi. Congruet & in eos qui liberos suos committunt malis præceptoribus, & recipiunt eos peiores q̄ tradiderāt. Rursum in eos qui laceſſunt illos, unde grauius læduntur, quod usu uenire tradunt ijs qui in Aegypto uenantur onagros. Nam animal laceſſitum frequenter calcitrando lapides missos retorquet in iaculantes tanto impetu, ut pectora inſequentium penetrant, aut caput fractis ossibus disſplodant. Vnde & instrumento bellico nomen inditum, autor Ammianus lib. 23.

Carpet citius aliquis, quam imitabitur. LXXXIII

Carpet citius aliquis, quam imitabitur. Reprehendit aliquid citius, atq; imitabitur. Senarius hic Apollodori pictoris operibus inscribi consuevit, qui primus umbrarum imitationem inuenit. Refertur ad hunc modum, μωμῆσται ἢ μιμήσται. Aptè dicitur de re quapiam artis absolutæ, atq; inimitabili. Porro res egregias multo procliuus est carpere, quam amulari. Cæterum est elegans πρὸ βρομαστικῆ in duabus uocibus Græcicis μωμῆσται, & μιμήσται, quæ cum sono minime dissent, tamen res declarant longe diuersissimas. Huc alludit Plinius libro 37, capite 11. Imitati multi, æquauit nemo. Theognis in eandem sententiā.

μιμῶνται δὲ με πολλοὶ ὁμῶς κτενὲρ ἠδὲ καὶ ἐδδλο, κτενὲρ δ' εἰς τῶ ἀσφῶν δμῶσται id est,

Carpunt me plures docti indoctiq; imitari Nos indoctorum de grege nemo ualet.

In foribus adesse. LXXXV

ἡδὲ τὰς θύρας, id est, In foribus adesse, dicitur allegoria prouerbiali, quod inſtat, iamq; in proximo est. Plutarchus, τὸ ὑρετὸ πρὸς θύρας ὄντθ, id est, Cum febris in foribus adest. Sic & orbis opifex in arcanis literis ad Cain fratricidam: Sin male egeris, statim in foribus peccatum tuum aderit.

Alia Lacon, alia asinus illius portat. LXXXVI

ἄλλῃ μὲν λακων λέγει, ἄλλῃ δὲ λακωνθ ὄνθ φερεῖ, id est, Alia quidē Lacon dicit, alia Laconis asinus portat. Effertur apud quosdam & ad hunc modū paroemia, ἄλλῃ μὲν λακων, ἄλλῃ ἢ λακωνθ ὄνθ φερεῖ, id est, Alia Leucon, alia Leuconis asinus portat. In eos dicebatur quorum oratio dissentiret à factis. Natum aiunt ab huiusmodi quodam euentu. Agricola quispiam nomine Leucon, solitus est utres melle plenos storeis obuioluere. Rogatus autem ab exactoribus uectigalium, quid nam portaret, ordeum se portare respondebat, uidelicet quō minus pecuniæ persolueret. Sed cum euenisset aliquando, ut lapsus in terram asinus onus effudisset, accurrerunt exactores, in reponendis farcinis auxilio futuri. Verum ubi interim agnouissent, mel in utribus esse, non ordeum, Leuconem obtorto collo abduxerunt, tanquam qui se debito uectigali fraudasset. Atq; illud ridentes addiderunt, alia Leucon, alia portat asinus. Nam in nonnullis codicibus, dicit, non additur, atq; ita mea sententiā dictum festiuus redditur. Ea uox postea uersa est in adagionem. Refertur à Zenodoto, & à Diogeniano.

Corpore effugere. LXXXVII

Corpore effugere, est periculū iam imminens, ac penē premens, arte quadā declinare. Tranſlatum à gladiatoribus, icēū modico corporis flexu fallentibus. M. Tullius in Catilinam inuectione prima. Quod ego tuas petitiones ita coniectas, ut uitari posse nō uiderentur, parua quadā declinatione, & ut aiunt, corpore effugi. Hactenus Cicero. Itaq; quoties aliquem

dia quapiam. Itaq; ad omnem rationem Teucru uox accommodari potest: patria est, ubi cunque est bene.

Odium Vatiniatum.

XCVII

Vatiniatum Odium Vatiniatum, pro capitali, ac uehementer acerbo. Vatinius in quem acerrime odium M. Tullius inuectus est, in tantum odium populi Romani peruenerat, iam detectis illius flagitijs, ut in prouerbium cesserit, odium Vatiniatum. Catullus, Munere isto Odissim te odio Vatiniano.

Odium nouercae.

XCV

Nouercae Consimili figura legimus, odium nouercae, propterea quod nouercis omnibus innotum sit fatale quoddam & irreconciliabile odium in priuignos, id quod eleganter indicat epigramma Graecum, quod haud grauaor adscribere. Fertur autem titulo Callimachi, nec illo quidem indignum autore:

Στήλιω μητροχῆς μικρὰν λίθον ἔσειφε κέρθῃ
ὧς βίον ἠλλέγθαυ, καὶ τρόπον οἰόμενον.
Ἡ δὲ πάφω κλιθεῖσα κατέκτανε πῶδα παροῦσα.
φθύνει μητροχῆς καὶ πάφω οἱ πρόγονοι.

Quorum carminum elegantiam cum haud nesciremus nos non assecuturos, tamen quo possent intelligi, utcumq; uertimus.

Exiguo lapidi puer addit ferta nouerca,
Mutasse ut uitam, sic ratus ingenium.

At puerum extinguit tumulo hac illapsa nouerca
Priuigni exanimem uel tumulum fugite.

Euripides in Alceste:

Ἐχθρὰ γὰρ ἔστιν ἄνθρωποις ἡ παροῦσα
τοῖς πατρῷοις, ἐχθρὸς δὲν ἠπιότης.
Hostis nouerca est ante natis liberis,
Nihilocq; mitior nocente uipera.

Perdidisti uinum infusa aqua.

XCVI

Ἀπώλεσας τὸν οἶνον ὑψηλὰς ὕδατος.

Vini liquorem perdidisti infusa aqua.

Verba sunt Polyphemi ex tragœdia Aristij, cui titulus Cyclops, teste Chameleonte in Satyris. Sic enim increpat Vlystem uinum aqua temperantem. Antiquitus merum bibebat, non sine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius, ostendisset uinū aqua diluere. Nam huius hoc inuentum, teste Plinio libro septimo. Dicitur in eos, qui in initio quadam recte faciunt: deinde quāuis leui de causa, benefacta malefactis subuertunt. Vlpianus apud Athenæum in eum, qui βαμλίξουσι dixerat pro κωμαξουσι, idq; barbare, εὐ ἡμῖν ἐκ γῆς σὺ βέρας ὄνομα περιώμην, ἀπώλεσας τὸν οἶνον, ὑψηλὰς ὕδατος. id est, Tu uero nobis ex terra subulca uocabulum mercatus, perdidisti uinum infusa aqua. Cyclops enim ut barbarus ac temulentus (talem inducit etiam Homerus) sic existimat uinum aqua corrupti, cum e diuerso sapientū iudicio reddatur melius ac salubrius. Vnde & Plato admonet, ut Bacchum temulentum deum Nymphis sobrijs deabus temperemus. Idem docet epigramma Graecum

Nymphæ Baccho conueniunt

Meleagri, id est huiusmodi,

Αἱ νύμφαι τὸν βᾶκχον, ὅτ' ἐν πυρὸς ἠλαθ' ὁ κέρθῃ
νήσαν, ἔπειρ' ἑφρησάσθην κυλίμενον.

Τῶνευα σὺν νύμφαις βρομοῖοι. Ἐλάθ' ἠν δόνην ἔβρογες
μίσγασθαι, δὲ ξυπύρ' ἐπὶ καίμενον. id est,

Bacchus ut e flammis puer exiliisset, in undis

Tinxerunt Nymphæ sordidum adhuc cinere.

Hinc iunctus Nymphis est Bacchus gratus. at ignem

Ardentem capies, hunc nisi miscueris.

Quamquam uinū largius dilutum illud habet noxæ, quod in posterum diem grauius dolet caput qui biberit, quā si merū bibisset. Aristoteles id esse putat in causa, quod uinū per se crassius, accessione aquæ factū subtilius, citius penetrat angusta capitis foramina, meri noxam, cuius adhuc multā vim obtinet, eodem transmittens, præterea cōcoctū difficiliter abiecit

Abiecit hastam. Rhipisaspis.

XCVII

Hastam abijcere dicitur utiq; prouerbiali figura, qui causæ suæ diffusus, abiecit animum, ac desinit contra conari. Cicero pro L. Murena, Vides ne tu illum tristē demissum? lacet, ἔβλαπται diffidit, abiecit hastā. Græcis item prouerbiali cōuicio dicitur ῥιψάσπιδος, ignaui ac timidi Abijcere scutum, quicq; in acie locū deserunt, ac clypeū abijciunt, quo probro notatus est Demosthenes. Lucianus in loue Tragœdo, καὶ δὴ λῶος ὄντων ἀρῆσιν ῥιψάσπιδας, id est, Ac planè uidetur scutum abieciurus. Vsq; adeo uero probrosum habebatur antiquitus clypeū abijcere, ut Lacedæmonij Archilochū e finibus suis iusserint excedere, quod scripisset, satius esse clypeum abijcere, quā interire, teste Plutarcho in Apophthegmatis Laconicis. Id Archilochi distichon refertur ab Aristophane in fabula, cui titulus, ἀρῶν, estq; huiusmodi,

Ἀσπίδι μὲν ῥαίω ἴσ' ἀγαλλετοῖ, ἢ τῶν δ' ἀμύνω
ἐνδὸς ἀμύμητον καὶ μὴ ποῦν ἐκ ἐδὲ λωμ. id est,

Scuto aliquis gaudet Saiorum, ego quod bene pulchrum

Deserui nolens inter opaca rubi.

Interpres admonet, Saïos esse Thraciæ populos, aduersus quos bellās Archilochus, fuge rit abieci clypeo. Cuius exempli postea secutus est Demosthenes, ad dicendū quā pugnandū instructior. Notatur apud Aristophanē & Cleonymus hoc nomine, ut in Vespis ἀπέβαλε τὴν ἀσπίδα. id est, Abiecit clypeum.

Quin & Isocrates in oratione quam scripsit de pace, declarat infames olim habitos qui uel ordinem deseruissent, uel clypeum abieciissent. Idem indicat Aeschines aduersus Timarchum, quod qui non fuisset in bello, aut qui hastam abieciisset, ei non licebat in concione quicquā agere. Postremo Aristoteles libro Moralium quinto, inter ea quæ lex uetat commemorat τὸ μὴ λιπεῖν τῆς τάξεως, μηδὲ φλυγῆν, μηδὲ ῥιψάσπιδος, id est, nō deserere ordinē, non fugere, non abijcere arma. Et aliquanto post, agens de iniurijs, qui tamen πλεονεκτήσει dici non possunt, quod nihil capiant inde lucri, exempli loco ponit τὸν ῥιψάσπιδας ὁμοδουλίας, id est, qui ob metum & ignauiam clypeos abiecerunt. Tale quiddam, opinor, subindicat Horatius in Lyricis, cum ait,

Tecum Philippos & celere fugam Sensi, relicta non bene parmula.

Parmula relicta

Qu. Curtius lib. 3. Tum ceteri dissipantur metu, & quæ cuiq; patebat ad fugam uia, erumpunt, arma iacientes quæ paulo ante ad tutelam corporum sumperant: adeo pavor etiam auxilia formidabat. Est aliquoties apud Iulium Cæsarem, abiecijs armis. Sed quo longius receditur a simplici sermone, hoc maior est adagi gratia: ueluti si quis eum qui nō reluctatur turpia suggerenti dæmoni, sed statim obsequitur, appellet rhipisaspidem. Huius prouerbij facta nobis est antea mentio.

Mentiuntur multa cantores.

XCVIII

πολλὰ ψάδοντες ἀοιδοῖ, id est, Multa mentiuntur cantores. In eos quadrabit, qui ad grati am loquuntur, & auribus blandiuntur. Inde ductū, quod cantores hoc modo spectantes, ut delectent ac placeant, pleraq; canunt in laudem auditorū falsa. Nihil enim ueritate grauius, nihil assentatione suauius. Aristoteles lib. ἦ μετὰ τὰ φυσικὰ primo, ἀλλὰ ἤδη τὴν ἦροι μίαν, πολλὰ ψάδοντες ἀοιδοῖ, id est, Sed iuxta prouerbium, Multa mentiuntur poetæ. Est autem, ni me fallit memoria, hemistichium Homericum, de citharcedis solitis in conuiuio canere. At hoc dictum quosdam usq; adeo mouet, ut prorsus ab omnibus omnium poeta tum scriptis abstineant, non minima portione eruditionis.

Acciffare.

XCIX

Ἀκκίξω, id est, Acciffare, Græco prouerbio dicebantur, qui cum maxime cuperent accipere quippiam, tamē sicte recusabant: qui mos hodie quoq; multis durat. Scribunt Acco mulierem fuisse quāpiam notæ stultitiæ, quæ solita sit ad speculum cū imagine sua, perinde atq; cū alia muliere confabulari, ut hinc uulgo, quæ stultius aut ineptius aliquid agerent, acciffare dicerentur, & Accus nomine compellarentur. Apparet illud etiā moribus huius mulieris adfuisse, ut recusaret, quæ tamē cupiebat, unde & Acciffimus ficta huiusmodi recusatio dicatur. M. Tullius ad Atticum lib. Epistolarum secundo, Hoc opinor, certissimum perisse omnia, quid enim ἀκκίξομεθα tam diu, id est, quid dissimulamus? Lucianus in libello De mercede seruicij, ο ἡ ἀκκίξομεθα, ἀπαγε τῶν σὸ δ' ἐγὼς, id est, At ille acciffans. Aufer, inquit, ego ne abs te: Idem in Amoribus, τὴν τε εὐὴν πρὸς τὴν ἀκκίξομεθα, id est,

N Omni

Omni sublato accifimo, id est, tergiuerfatione. Rurfus in eodem fermone, πολλοις δε δ μεντι...

Accifans Scytha asinum. Aduerfus eos qui uerbis auerfantur, quod re cupiunt. Id ad huiusmodi fabulam referunt: Quidam confpecto afini...

Aut quinque bibe, aut treis, aut ne quatuor.

Bibe quinque aut treis

THE N A V S libro decimo de bisacitate disputans, scribit adagium huiusmodi uulgo fuisse celebratum...

Harmonia in dicibus apta

Quaerunt hic Plauti iocus non caret suspitione medi. Quod aut prohibet Graeca cantio, ne quatuor biberet, ad ueterum superstitionem pertinet...

dum: Numerum quoque quaternarium Democritus condito uolumine, & quare quaterni cyathi sextarij non essent potandi.

Da noctis mediae, da puer auguris Murenæ, tribus aut nouem, Miscetur cyathis pocula commodis. Qui musas amat impares. Ternos ter cyathos attonitus petet. Vates, treis prohibet supra. Rixarum metuens tangere gratia, Nudis iuncta fororibus. Item Aufonius, Ter bibe, uel toties ternos, sic mystica lex est. id est, Aut treis cyathos, ad numerum Gratiarum: aut nouem, ad numerum Musarum.

Siculus mare. II

Siculus mare, subaudi prospiciat. De his qui denuo sollicitantur ad subeundum periculum. Natii aiunt a Siculo quodam, qui cum ficos nauis portans, nauis fragium fecisset, ac deinde sedens in litore, mare placidum ac tranquillū uideret, uelut in uitans ad iterandum nauigationē, dixisse fertur, οὐδ' ὁ θεὸς οὐδὲ θεὸς, id est, Noui quid uelis, ficos uis. Recensetur ab omnibus ferme prouerbiorum Graecorum collectoribus. Ficos uis. III

Ficum cupit. IIII Sicum petit. In eum dicebatur, qui comoditatis alicuius gratia blandiebatur. Inde natum tradunt, quod olim Athenienses agricolis blandiri soleant, ut ab illis ficos praecoquos acciperent, bene ominantes ac precantes, ut in annum sequentē fici feliciter prouenirent. Rustici uero posteaque senserunt ciuū blandiloquentiā eō spectare, ut ficos acciperent, in prouerbiū uerterunt, ut comodi spe adulantem, ficos petere dicerent. Aristophanes in Vespijs, Τῦτρο νῦν φικὸς ἀ μέ πετις. id est, Tu uero nunc ficos a me petis.

Longum ualere iussit. IIIII

Longum ualere iussit. Honoribus qui hic sunt, longū ualere iussit. Ea figura quoties ad rem, non ad hominē refertur, haud dubie prouerbialis est. Rem igitur a qua nos abdicamus, ei renuciare dicimur, ac longum ualere iubere. Sumpta metaphora ab ijs qui discedunt diuitijs abfuturi, seu nuncque redituri. Est sapicula apud Lucianum, & item apud alios. M. Tullius in epistolis ad Atticum lib. 8. At ille πολλὰ χεῖρην βολῆν λέγων, contulit se Brundisium. Incertū utrum de philosopho quopiam loquatur, qui cum solitus esset multa praecleara de honesto loqui, quod in ipso sitū esset, postea uelut renucians philosophiē, sibi consuluerit: an de Pompeio, qui Caesarem fugit in Graeciam, in colunitatis rationem habens potius quam dignitatis. Item Hippolytus apud Euripidem, Τῶ σὺν δὲ κύνειον ποικίλον χεῖρην λέγων. id est, Veneri tuae multum ualere renuncio.

Veneri tuae multum ualere renuncio. Vsurpat Lucianus in Ioue tragædo. Idem in apologia, ἡ πόλις ἡντι τῆς καλοῦσθαι ἡλικίας. Interpretatur prouerbiū his quidem uerbis, το γὰρ μακρὰν χεῖρην, το μικρὰν φρονέειν δηλοῖ, id est, Hoc dictum longum ualere, declarat nobis non amplius curae futurum. M. Tullius Epistolarum familiarium libro decimoquinto, pro μακρὰν χεῖρην dixit, nuncium remittere: Virtuti, inquit, nuncium remisisti, delinitus illecebris uoluptatis. Eadem forma dicimur repudiare, aut renuciare; aut nunciū mittere ijs quae secreta relinquimus, metaphora sumpta a soleni more diuortij. Quo qui diuertebat, dicere solet, tua tibi habe. Sic enim Caius libro uigesimoquarto, titulo secundo de diuortijs & repudijs, capite diuortium. In repudijs autem, id est, in renuciationibus comprobata sunt haec uerba, Tuas res tibi habeto: item haec uerba, tuas res tibi agito. His igitur uerbis peragebatur diuortium in matrimonio. In sponsalibus autem, inquit, discutiendis, placuit renuciationē interuenire oportere, in quare haec uerba probata sunt. Conditione tua non utar. Ita Alcmena apud Plautum, ualeas, tibi habeas res tuas, reddas meas. Huc alludens Cicero in Antoniū. Frugi factus est, inquit, illam suas res sibi habere iussit. Apud iureconsultos frequens est, nuncium mittere, quod fit pariter in matrimonijs atque in sponsalibus, licet diuersa uerborum for

rum formula, quemadmodum diximus. De rebus animi fiet iucundus, ueluti si qui dicitur ab aulica uita alioque studio recedere, de eo sic loquamur, Aulam suas sibi res habere iussit, philologiae suas res sibi habere iussit.

Ficus ficus, ligonem ligonem uocat.

Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκῆφω σκῆφω λέγουσιν.

id est,

Ficusq; ficus, ac ligonem nominans Ligonem.

Senarius e comœdijs Aristophanis in adagionē traductus. Quadrabit in eum, qui simplici & rusticana utens ueritate, rem ut est narrat, nullis uerborum ambagibus ac phaleris ob uolens. Sunt enim apud Rhetores figuræ quædam, quibus fit ut turpia honeste, aspera molliter, superba modeste, mordacia blande dicantur. At qui crassiore sunt Minerva, rudius ac planius eloquuntur, suo quicq; nomine signant. Lucianus in Ioue tragœdo, Εὐγε γὰρ ὁ κωμικὸς ἔφη, ἔχρωικὸς εἰμι, τὴν σκῆφω σκῆφω λέγουσιν, id est, Nam ego, quemadmodum ait Comicus, rusticanus sum, & ligonem ligonem appello. Rursum in præceptis historiae conscribendæ, uult scriptorem liberum & incorruptum esse, qui rem, ut est gesta, narrans, ficus ficus appellet, ligonem ligonem. Inuenitur ad hunc quoq; modum, Τὰ σῦκα σῦκα λέγουσιν, τὴν σκῆφω σκῆφω λέγουσιν, id est, Ficus ficus uoco, panarium panarium. Aristophanes in Nebulis,

ὄν κ' αὖ ἀποδίδωμι τὸ δ' ὀβολὸν αὖ τὸ δ' ἄντι,

ὅς τις καλῶς φε, κάρδο πομ τὴν κάρδο πτω.

id est,

Ego nec obolum cuiquam persoluerim,

Qui cardopum, tantum uocari cardopam.

Canistrum canistrum uocat

Cardopus arca panaria. Cæterum poeta facit Socratem nugantem, qui contendat, non esse dicendum κάρδο πομ, quemadmodum dicebat Cleonymus, sed κάρδο πτω, ὡς ἀπὸ καλῶς, inquit, τὴν σῶσπ' ἄτλω.

Domesticus testis.

v i

Testis domesticus

οἶκον δὲ μάρτυς, id est, Domesticus testis. Vbi quis ipse sese laudat, quasi domi testem habeat, nō aliunde adductum. Huic autem testium generi q̄ minima fides haberi solet, ac legibus ceu suspecti rejiciuntur. Paulus Pandectarum libro 2. titulo de testibus, capite penultimo: Testes quos accusator de domo produxerit, interrogari nō placuit. Rursum Codic. lib. 4. eodem titulo. Etiam iure ciuili domesticū testimoniū fides improbat. Lucianus in Ioue tragœdo Εὐγε, οἶκον δὲ μάρτυς φασί, id est, Euge, domo adductus testis, ut dicitur. Huc alluisse uidetur Seneca ad Lucillum, cum scribit in hunc modum, Expecta me pusillum, & de domo fiet remuneratio: nisi quis malit illic dono legere. Sunt Græci scriptores, qui dicant hoc adagium conuenire in eos qui prius mentiri, postea uerum confitentur: ueluti adacti conscientia, quæ pectoris testis est. Sic Plutarchus τὴν οἶκον κελσιν, uocat, animi iudicium, quod non corrumpitur. Nec hinc multum abhorret quod est apud M. Tullium De oratore libro secundo. Tertium uero illud, clamare contra quam deceat & quam possit, hominis est, ut tu Catule de quodam clamatore dixisti, stultitiæ suæ quam plurimos testes domestico præconio colligentis, domesticum præconium appellauit, quod ipse suam stulticiam traduceret. Idem in eius libri principio. Quos tum ut pueri refutare domesticis testibus, patre & C. Aculeone propinquo nostro & L. Cicerone patruo solebamus. Hic simpliciter domesticos testes appellat, propinqua cognatione iunctos. Nihil autem magis domesticum esse potest quam sua cuiq; conscientia. Idem M. Tullius Cicero libro Epist. famul. 3. ad Cælium, epist. cuius initium, Raras tuas. Mea uerò officia ei nō de fuisse tu es testis, quoniam οἶκον δὲ μάρτυς ut opinor accidit Phania. Nam ita legendum suspicor, tamen nonnulli lacunam expleuerant his uocibus κωμικὸς μάρτυς, nisi forte pro κωμικὸς magis placet, οικιακὸς. Idem in oratione pro L. Flacco, Neq; in toto Aemonensium testimonio, siue hic confictum est, ut apparet, siue missum domo est, ut dicitur, comuebor. Terentius, Ego hanc domi coniecturam facio.

Boeoticum ingenium.

v i i

Boeotij apud antiquos male audierunt uulgo, stoliditatis nomine, quemadmodum superius ostensum est. Vnde quicquid insulsum esset ac stultum, id Boeoticum dicebāt. Lucianus in Ioue tragœdo, ἔχρωικὸν ἔσθ' ἔργικὸς καὶ δ' ἀνὴρ βοιωτικὸν, id est, Istud quod dixisti profus agreste est, & uehementer Boeoticum. Inuenitur & βοιωτικὸς νῆς, id est, Boeotij cum in-

cum ingenium, pro stupido ac stolido. Horatius in Epistolis:

Boeotum in crallo iurares aere natum.

Plutarchus ipse Boeotus cum alijs aliquot locis, tum in commentario de carnium esu, scribit ab Atticis notatos Boeotos, tanquam brutos & stupidos, ac pingues: idq; propter edacitatem, quemadmodum alibi meminimus, quod ea gens magis studuit exercendis corporibus, quam animis excolendis. Vnde teste Stephano, quidam putauerunt nomen regioni inditum. Idem citat Ephorum, qui scripserit Athenienses rei nauticæ fuisse studiosos, Thesfalos equestris, Boeotos corporum exercitamentis, Cyrenæos curribus ualuisse, Lacedæmonios circa leges fuisse diligentes.

Boeotica cantilena.

v i i i

βοιωτικὸν νόμος, id est, Boeotica cantio dicebatur, si quibus rerum initia tranquilla, ac prospera fuissent, posteriora turbulenta ac tristia. Vnde Sophocles scripsit,

ὅτ' ἄλλος ἂν δ' ἦ τὸν βοιωτικὸν νόμον

id est,

Vbi quis cecinerit cantionem Boeoticam.

Natum ex historia, nam Boeotij primum liberam ac pacatam agebant uitam, deinde mortuo Laio in uarias calamitates inciderunt, ut illorum cantilena à lato initio in luctum de fuisse uideatur. Citatur à Zenodoto, Aristophanes in Acharnensibus usurpare uidetur pro cantione rudi atq; indocta,

Δεξιθεὸς εἰσέλθ' ἀσπίδων βοιωτικῶν.

id est,

Dexitheus intrat, qui canet Boeoticum.

Boeotica ænigmata.

i x

βοιωτικὰ ἀνίγματα, id est, Boeotica ænigmata, dicebantur oblique atq; obscure dicta, quæq; perdifficile percipi possent. Sumptum à fabula Sphingis monstri Thebani. Ea propositum Oedipo ænigma huiusmodi, Τετραπύρος, δίπους, καὶ πάλιν τρίπους, id est, Quadrupes, bipes, ac rursus tripes. Id Oedipus interpretatus est hominem esse, qui puer manibus quoque pedum uice nititur: deinde confirmato gradu duobus pedibus se sustinet, donec ætas decrepita baculum, ceu tertium pedem addat. Extat epigramma Sphingis ænigma complectens ad hunc modum,

Ἐπὶ δίπυρ' ἀπὸ γῆς καὶ τῆς τροπῆς, ὁ μὲν φωνῆ

καὶ τρίπυρ', ἄλλ' ἀσπὶ δὲ φωνῆ μόνου, ὁ δὲ ἄθι γαῖαν

ἔρπει κινεῖται, ἀνδρὶ ἀνδρῶν καὶ ἡπὶ πόντον.

Ἄλλ' ὅπῃ ταν πλῆθεισι μὲν ἐπιγόμενον ποσὶ βοίων,

ἔνθα πάλιν γούνοισι ἀφαιροῦται τῶν πέλδ' αὐτῶν.

id est,

Est bipes in terris & quadrupes, haud eadem uox.

Et tripes, immutat speciem hoc ex omnibus unum.

Quæcunq; in terris reptant, uolat æthera circum,

Perq; mare: alit ubi iam pedibus compluribus auctum.

Accelerat gressum, uietis tum maxima membris

Segnitias ac torpor adest minimumq; uigoris.

Heliodus itaq; in secundo Georgicon libro, uetulum ac senio iam incuruum, tripodem hominem appellat.

Τότε δ' ἡ τριπόδι βοιωτικῶν ἴσοι.

id est,

Tunc iam tripodi mortali similes.

Bouem in faucibus portat.

x

Ἐπὶ ἄθι γούνοισι φέρει.

id est,

In faucibus portat bouem.

In edacem olim dicebatur, ut indicant Zenodotus & Suidas. Natum uti conficio, uel à Theagene athleta Thasio, uel à Milone Crotoniata, quorum alter bouem solidum solus comedit teste etiam Græco epigrammate, tum autore Posidippo apud Athenæum: alter ut narrat apud eundem Theodorus Hierapolites, in olympijs taurum quadrimum humeris sustulit, ac stadij spacio gestauit, eumq; eodem die solus comedit. Cuius rei meminit & Aulus Gellius in Noctibus Atticis.

Boeotis uaticinare.

x i

βοιωτικὸς μανθίσσασθαι, id est, Boeotis uaticinare. Abominantis est sermo, perinde ut dicitur, hostibus ista uaticinare.

Capiti cane talia demens Dardanio. Et,
 Hostium uxores, pueriq; cecos
 Sentiant motus orientis austris, & Aequoris nigri. Et,
 Hostibus eueniant conuiuia talia nostris.
 Aptius autem dicitur in eum qui tristitia uaticinatur, si quando precabimur, ut ea in ipsius caput recidant. Zenodotus ab euentu natum scribit, Heraclidem allegans autorem. Olim, inquit, cum Thebani de belli euentu consulerent oraculum, uates quæ tum Dodonæ respicitabat, ait eos fore uictores, si quid impie patrasent. Itaq; consultorum quidam arripit Myrtalam, nam id mulieris fatidicæ nomen, in lebetem aqua calida feruentem, qui forte inibi aderat, inijcit. Sunt qui narrent, Bombum diuinum quendam Thebanis de belli successu sciscitantibus, respondisse futurum ut quamplurimos uincerent, si prius quempiam e ducibus immolassent. At illos Bombum ipsum interemptum immolasse, atq; hinc ortum prouerbiū.

Arietem emittit. XII
 Αρειας πειλαει, id est, Arietem obijcit. In rixæ pugnae cupidum dicebatur. Antiquus enim bellum suscepturi foecialem mittebant, qui arietem adductum in hostium fines immitteret: hoc significans pacto ciuitatem & agros illorum hostibus compascuos fore. Autor Diogenianus.

Argenti fontes, XIII
 Αργυροι κρυαι λαδου, id est, Argenti fontes loquuntur. Hoc adagio notabantur ij qui stolide quidem atq; indocte sed arroganter tamen & confidenter loquerentur, opibus uel delictis suis freti. Vulgus enim diuitum dulci, ut ait Horatius, fortuna ebrium, hoc quoq; putat suis diuitijs deberi, ut quicquid dixerint, id protinus uelut eruditum omnes suspiciant & approbent, Quod notans Flaccus,

Mea, inquit, contendere noli,
 Stulticiam patiuntur opes, Item alibi,
 Et quicquid uolet, hoc uelut uirtute paratum,
 Sperauit magnæ laudis fore.

Huc pertinet & mimus ille neutiquam inuenustus,
 Fortuna quem nimium fouet, stultum facit.
 Item illud ex Antiphane apud Stobæum,
 Ο δε πλεονεξιας καθεπερ ιατρος κακος,
 Τυφλος βλεποντας παλαειωσαντας ποιει. id est,

Opes enim nos sicuti medicus malus,
 Vbi receperint reddunt uidentes ilico cecos.
 In eandem sententiam Menander in seipsum lugente,
 Τυφλος ο πλεονεξιας τυφλος εμβλεποντας εις αυτον δεικνυσιν, id est,
 Cæcæ diuitiæ, atq; eos qui se intuentur, cecos reddunt. Rursum illud eiusdem,

Υπερφωνου πα γιννοται λιαν τρυφη,
 Οτε πλεονεξιας ελκελει τον κεκτημενου
 Εις ετρουνηθ, ετι εν το προαδην λι. id est,
 Nimis insolens tum redditur lasciuia,
 Quoties opes qui possidet, mores repens
 Mutat in alienos pristinis contrarios.

Diximus aliàs, foenum habet in cornu. Felicitatis comes esse solet ferocia. Pindarus in Istmijs hymno tertio, εις αυστου θυτυχαις, η σου θυδεις αειθλοισ, η εθνη παστα, κατεχουσι εν η κροισ, εφειθ θυλογιας ασων μεμχθαι, id est, Si quis uir fortunatus fuit, uel in gloriofis certaminibus, uel in opulentia obtinet, ut aiunt, magnificam saturitatē, dignus qui laudibus ciuium admisceatur. Quadrabit in eos quoq; quorū oratio propter opum fiduciam plus satis libera atq; audax uidebitur. Nam quemadmodum paupertas timiditatem adfert, itidem opulentia παρρησιαν, id est, loquendi confidentiam adducere solet.

Terram pro terra. XIII
 Γλυ πει γης ελδουει, Prouerbialis est figura in hominem exulem, erronem, & incertis uagantem sedibus, Aristophanes in Acharnensibus,

καυ δω

καυ δωκαυ γλυ πει γης. id est,
 Terram ante terram persequi. Item alibi,
 Εγδ δε φθηου γλυ πει γης φοβουμι. id est,
 Solum at ego fugiens præ solo trepidus metu.

Lucianus in Pseudomante, Αλλ' εδ γλυ πει γης ελδουει, id est, Sed oportebat ad terram pro terra uehi. Apud Latinos solum uertere dicuntur, qui exilij causa migrant aliud. Alciphron in epistolis, Ανεσθε οπηπουτε γλυ πει γης φδφομαι μαλλον, id est, Demigrans quo libet fugiam potius terram terra commutans. M. Tullius in epistolis ad Atticum, libro decimo quarto. Hæc & alia ferre non possum, itaq; γλυ πει γης cogito: significat se de fugiendo cogitare.

Ne ad aures quidem scalpendas ocium est. XV
 Prouerbialis est hyperbole, cum ne minimum quidem ocij superesse significamus, dicimus nec tantillum uacui temporis esse, quod ad scalpendas aures sit satis. Lucianus in bis accusato, ουδ' εδου κηθεδ το εσ φασι, χολωυ ηγου, id est, Ac ne tantisper ociosus, ut aures, sicut aiunt, scalpere uacet.

Citius in naui cadens a ligno excideret. XVI
 Ο αθηου αλυσ εν πλοια πεσωυ ελαμερθει φυλα, id est, Citius alicui in nauigio cadenti lignum defuerit. Hyperbole prouerbialis, qua tantam ubiq; copiam significamus, ut quocunq; te uerras occurrat quod quaeris. Etenim cum nauis ipsa undiq; sit lignea non potest non in lignum incidere, quisquis in ea cadit. Lucianus in bis accusato, ος τε εδ πλωηρομυαι, θεθηου αλυσ εν πλοια πεσωυ ελαμερθει φυλα, η γιδ' αν απιδου ο εφδωλμδς ερηρησι υιλοσφας, id est, Itaq; iuxta prouerbiū citius fiet, ut in naui lapsus, non incidat in lignum, q̄ ut quocunq; aspererit oculus, philosophum desideret. Taxat Lucianus philosophorum turbam tantam, ut omnia ubiq; plena uideantur, nec liceat effugere.

Episcythizare. XVII
 Επισκυθιζειν, Lacedæmoniorū adagio dicitur, pro eo quod est, uinum merum intemperantius bibere. Et Achæus in Aethone Satyrico σκυθιπειν, siue ut in quibusdam exemplaribus legitur, σκυθισι πειν dixit, pro eo quod est, ακραθπειν, hoc est, meracius bibere. Athenæus libro decimo Dipnosophistarum, ex Herodoto & Chameleonte autoribus refert Cleomenem regem Spartanum cum Scythijs agentem consuetudinem, & illorum ακραθπειαν, id est, meripotationem imitantem in insaniam uersum fuisse, quemadmodum interpretantur Spartani. Locus est apud Herodotum lib. 6. cui titulum fecit Erato, addens hinc natum apud eosdem Spartanos uulgare dictum, ut si quando uelint ζωροπορου πινειν, id est, intemperantius bibere, dicant, ωδ σκυθιου, hoc est, minimum infundito aquæ, pro eo quod dicendum erat, επιχυου, id est, infunde aquam. Apud eundem libro undecimo, Hieronymus Rhodius docet, σκυθισαι dictum pro μεθισαι, & Athenæus dubitanum a Scythijs Scyphus, id est poculi genus, habeat nomen, ut σκυφθ dictum sit quasi σκυθθ, Nam uocem sic immutatam ostendit apud autores extare. Quin & illud addit, Lacedæmonios quum sentirent barbaros Asiaticos omnia dolis agere, uice Thimbronis eod legasse Dercyllidam, quod is nihil haberet synceritatis Laconicæ, sed ingenium subdolum ac ferum, existimantes huic non posse dari uerba, quem ob id σκυθου appellarunt Lacedæmonij, quasi σκυφου. Scythæ autem & Thracæ ακραθπειαν uocantur, id est, merisibi

bi: unde plerunq; conuiuia illorū sanguinolenta sunt & tumultuosa. Apud eundem Anacreon, nisi fallor, ακραθπειαν, σκυθικω πειν appellat, quod Callimachus uerbo composito dixit ζωροποτειν. Atq; utinam hic mos plus quam barbaricus intra Scytharum ac Thracum fines constitisset, nec ad nos usq; dimanasset. Non enim solum bibimus intemperanter, uerum etiam cogimus alios ad bibendum, & recusantem ferro adorimur, quum inhumanius penes sit cogere ad bibendum qui non sitiat, q̄ sitientem submouere a potu: quem admodum eleganter apud Athenæum libro decimo dixit Sophocles,

Το πεισ βιαν πινου
 Ιδου κενου περιφουε τω Νικαν βιαι. id est,
 Cogi ad bibendum non minus graue est malum,
 Quam si quis acrem perpeti cogat sitim.

Commode defleat licet ad cuiusuis rei intemperantem & immodicum usum.

N 4 Vinum

Auribus scalpendis deest ocium

XVII

Scythica potatio

ζωροποτειν

Cogi ad bibendum perinde inhumanum ut cogi ad sitim

Vinum caret clauo.

XVIIII

Athenæus eodem libro de potationibus differens, huiusmodi proverbium eleganter vulgo dici solere scribit, *ὄν οἶνον ἐκέρχον παροδολία*, id est, Vinum non habere clauum, propterea quod ebrietas nihil cōsulte, neq; moderare, uel dicit uel facit. Obruatur enim ratio, quæ clauū uice sobrios moderatur ac gubernat. Huc pertinet Ouidianum illud; Nox & amor, uinumq; nihil moderabile suadent.

Illā pudore uacat, Liber Amorq; metu.

Non illepidum est quod apud Athenæum lib. II. refert Xenophon, apud Persas fuisse uetitum, ne *πρωχόλας* inferrent in conuiuium: id apparet fuisse uasculi genus, quo uinum ē craterē ministri effunderēt in cyathum: id factum est, ne supra modum bibentes, & animi & corporis uiribus destituerēt: & addit eum morem adhuc apud illos seruari: nec enim inferri prochoidas, sed nihilō secius tantum illos bibere. *ὡς ἐάν τι τὸ εὐφρόνιον αὐτοὶ ἐκέρχονται, ἐπειδὴ μὴ κέ τι δάωνται ἀρχαῖοι ἐξέρχουσι*, id est, pro eo quod non inferuntur prochoides, ipsi efferuntur, postea quam non amplius possunt exire saltantes. Itaq; uinolentia nullis minus ignoscenda est quam qui Reipublicæ clauum moderantur, hoc est, regibus & magistratibus. Et diuinæ literæ uetant uinum dari regibus. Nec uinum nec somnus conuenit assidentibus clauo: sed interdum nulli magis indulgent uino somnoq;.

Vinum senem etiam uel nolentem, saltare compellit.

XIX

Ac rursus ibidem hoc item carmen proverbio factatum scribit,

οἶνον ἀνάγει γρόνοντα καὶ ἐκέρχοντα χορδίσαι. id est, Vinum dementem uel sapientem, ut nolit, cogunt ductare choreas.

Admonet nihil esse tam ineptum, neq; tam alienum, ad quod non incitet ebrietas. Subijcit & aliud carmen non dissimilis sententiæ, *οἶνον καὶ φρονέοντες ἐκέρχουσι ἀναβέβηται*, id est, Infanire facit sanos quoq; copia uini.

Idem libro quarto Dipnosophistarum adducit proverbium ex Eripho quodam comœdiorum scriptore,

Λόγον γὰρ ἐς ἐρχαῖον εἰ καὶ κῶς ἔχου. οἶνον λέγουσι αὐτὸ γρόνοντα ὡ πατέρειθαι χορδίσαι ἐκέρχοντα. id est, Recte uetusto dicitur proverbio, Quod uina senibus persuadent o pater,

Vino reuera Vti uelint nolint, choreas ductent.

Huc pertinet illud Platonis libro De legibus primo, *οὐ μόνον ἀλλ' ὡς εἴποιε δ' ἄλλοι δ' ἰσ πῶς γιγνοῖτ' αὐτὰ καὶ καὶ ὁ μεθυδής*. Itaq; ut uidetur, non solum senex fuerit bis puer, uerum etiam temulentus. Item Horatius,

Quod me Lucanæ iuuenem commendet amicæ

Ranis uinum præmistiſtras.

XX

Βατρῶχος οἶνοχῆς, id est, Ranis uinum infundis. In eum dicebatur qui id ministraret, quo nihil esset opus ei cui exhiberetur: ueluti si quis apud indoctos multa de philosophiā differat. Ranis enim nihil opus uino, aqua palustri magis gaudentibus. Explicatur adagium a Zenodoto, Suida, Diogeniano. Pherecrates apud Athenæum in Cotiano, *ἔρχετο κώρακας, βατρῶχος οἶνοχῆς σε δαί,* id est, Abi in malam rem, ranis pocillari te oportuit. oburgat enim pincernam, quod quatuor uini cyathis duos infuderit aquæ. Vnde licet conijcere, proverbium in hos quoq; conuenire, qui uinum immodica diluunt aqua, ita ut aquam, non uinum bibere uideantur ranarum ritu.

Ouo prognatus eodem

XXI

Fortassis simpliciter dictum est ab Horatio,

Ouo prognatus eodem.

Quandoquidem ad fabulam respicit Lædæ, quæ grauida ex Ioue in cygnum conuerso, ouum peperit, unde gemini prognati Castor & Pollux. Id ouum Pausanias in Laconicis refert ostendi apud Lacedæmonios suspensum tenijs a testudine templi. Verum si quis hoc dictū deflectat ad isdem natos parentibus, aut ab eodem eruditus præceptore: aut ita con similibus ingenijs, ut eodem ouo nati uideri possint, nihil æque fuerit proverbiale: ueluti si dicas

si dicas, Vultus, ingenium, mores, facta, ac prorsus omnia sic huic cum hoc conueniunt, ut iures eodem prognatos ouo. Aristoteles libro de generatione animalium quinto, ostendit id iuxta naturam fieri, ut ex eodem ouo duo pulli nascantur: & quidem perfecti, si uitelli membrana dirimantur. Idem si cohæreant & confundantur, foetum adī monstruosum.

De curru delapsus.

XXII

ἔξμαφθόνον, id est, De curru delapsus. In hodiernum quoq; uulgo durat adagium, in eum qui oblitus propositi aliō se transfert: aut qui in sententia labascit, ut de curru delapsus dicatur, quemadmodum ab asino delapsus. Aristophanes in Ranis,

ἔξμαφθόνον φελλῷ. id est,

Animus a curru decedens, hoc est, aberrans ab instituto. Natum apparet a fabula Phæthontis, quem ferunt curru excussum. Siquidem animus uelut auriga corporis est, & corpus ceu uehiculum. Est & apud Platonem de animabus ē cœlo delapsis, quod curribus suis essent excussæ.

Numerus.

XXIII

Homines nullius bonæ rei, numerus proverbio dicuntur, etiam idiotis horum temporum. Aristophanes in Nebulis,

ἀριθμὸς, πρὸς τὸ ἀλλῶς νομισθῆναι ἀμφοτέρω Horatius,

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.

Translatum uideri potest a calculis, ad nihil aliud uilibus nisi ad numerum. Anacharsis, Plutarcho teste, taxauit Athenienses, qui nummis ad rationem dumtaxat uterentur. Quamquam mihi magis arridet, ut ita numerus dicatur, quemadmodum dicunt *ἑτάσιον ἀριθμὸν ἀφῆρας*, & *εἰς τὸ πτωχῶν*, id est, unus ē plebe. Ita Flaccus, At sum mi paulo infirmior, unus multorū, etiam græcam exprimens figurā. Et Seneca lib. I. Epistola 10. Iste homo non est unus ē populo. Insignes nominantur. Qui nihil habent insigne, turba sunt & numerantur tantum. Vnde Flaccus, Nos numerus sumus. Et Vergilius, Cadit & sine nomine uulgus.

Summis uti uelis.

XXIII

Ἀκροὶ χεῖρὶ τοῖς ἰσίοις, id est, Summis uti uelis. Prouerbiali metaphora dicuntur, qui maximo conatu adnuntur, atq; incumbunt: aut qui omnem captant occasionem. Mutuo sumptum a nautis, quibus mos est uelum in altum tollere, quo currant celerius.

Aristophanes in Ranis,

Ἄκροισι χεῖρῶν τοῖς ἰσίοισιν. id est,

Vtens supremis carbassis.

Pindarus in Nemeis hymno quinto, *Δίδε φωνῶν, ἀνὰ δ' ἰσία τάνου πρὸς ζυγῶν ἡγεχῶν*, id est, Da uocem, sursum autem tende uel ad summum antennæ iugum. Vt cuiq; res sunt secundæ aut aduersæ, ita uelum in altum tollitur.

Summum cape, & medium habebis.

XXV

Ἀκρῶν λάβει, καὶ μέσον ἔφεις. id est,

Summa cape, & medio poteris.

Hemistichium carminis Heroici: ubi quid obscurius & perplexius dictum significabant, admonentes rem attentius expendendam, hoc proverbio consueuerunt uti. Zenodotus hinc natum tradit: Aeginetis patria pulsus, de quaerenda sede consulentibus oraculum, responsum est hoc anigmate, *ἄκρῶν λάβει, καὶ μέσον ἔφεις*, atq; illos cacumine quodam montis occupato, circa medium incoluisse. Potest & in hanc accommodari sententiam, ut admonemur ad res summas & egregias eniti, sic enim futurum, ut ad mediocritatem perueniamus. Summum animo destinandum, ut saltem modicis potiamur. Fit enim plerūq; nescio quo modo, ut exitus citra spem & scopum præstitutum consistant. At hodie theologi quidam Aristotelici docent, quatenus liceat admittere diuitias, quatenus ludere aleam, quatenus belligerari, quatenus ulcisci. Cum longe satius esset diuitiarū belliq; & uoluptatum studium modis omnibus detestari. Ita fieri poterat, ut hoc moderatius sequeremur. Nunc dum mediocribus sumus contenti, longe infra mediocritatem dilabimur.

Iniquum petendum, ut æquum feras.

XXVI

Huic affine quod recenset Quintilianus institutionum oratoriarum libro quarto, Nec omnino sine ratione est, quod uulgo dicitur, Iniquum petendum, ut equum feras. A negotiatoribus ductum uideri potest, qui callide merces longe minoris licentur, & multo plurius indi

ris indicant quam pro dignitate, quo precium saltem equum accipiat. Non fugit hac sententia Syrum illum Terentianum in Adelphis, cum Sannionem lenonem astu tractans, postulat ut puellam Aeschino dimidio precij tradat, atq; hac arte efficit, ut leno fortem solidam percupide & rogans etiam accipiat. Iactatur & uulgo uerbum huiusmodi, Qui an- nuntitur ut aureum plaustrum sibi comparet, unam certe rotam assequetur. Equidem arbi- tror alluisse Senecam libro De beneficijs septimo, Quae, inquit, ideo petimus ultra mo- dum, ut ad uersum suum redeant. Quum dicimus, meminisse non debet, hoc uolumus in- telligi, praedicare non debet, nec iactare, nec grauis esse. Pulchre Seneca depinxit naturam hyperboles.

Ad ambas usq; aures.

XXVII

Μεγχι τῶν ἀμφωπιδίων, id est, Vsq; ad aures ambas impleri dicuntur, qui supra modum in- gurgitant sese. Sumpta metaphora a uasculis, ad anas usq; impletis. Extat apud Suidam, Seruulis capillus.

XXVIII

Αυδραποδιδόχῃ τριχῆ ὑπὸ δίκυβειν, id est, Seruilem capillū praefere dicuntur, qui agre- sibus & inelegantibus sunt moribus. Inde ductum, quod Athenis serui manumittendica- pitis pilos deradebant. Plato scribit in Alcibiade, quosdam seruiles pilos in animo gestare, indoctos & stupidos significans. Citantur apud Suidam haec ex autore nescio quo, πλ- λῶν στυφλεγμαίων ἐν δρόμῳ εἰς τὴν πύλιν κατεπελευρώων, ἀλλ' ἐστὶ τὴν αὐδραποδιδόχῃ τριχῆ φασὶν ὑπὸ δίκυβειν, id est, Multis collectis uiris, neq; compositis affectibus, sed qui seruilem, ut aiunt, capillum adhuc praeferebant. Plinius libro undecimo capite trigelimosextimo, tem- prodigiosam tradit, homines quosdam hirsuto corde nasci. Pliniana uerba sunt haec, Hirs- to corde gigni quosdam homines produnt, nec alios fortiores esse industria, sicut Aristome- nem Messenium, qui trecentos occidit Lacedaemonios, ipse conuulneratus & captus, se- mel per cauernam latomiarum euasit, angustos uulpium aditus secutus: iterum captus so- pitis custodibus somno, ad ignem aduolutus lora cum corpore exussit. Tertio capto, La- cedamonij corpus dissecuere causa uidendi, hirsutumq; cor repertum est.

Hirsuto cor- de homines

Amyris infant.

XXIX

Αμυρίς μαινεται, id est, Infant Amyris. Allegoria prouerbialis, qua recte utemur, ubi quis sub infantiae pretextu rebus suis consulit. Aut ubi quis solus periculum prospiciens, in tempore sibi cauet, creditus interim uulgo desipere: deinde re: um euentus docet illum unum sapuisse. Vt haec sit uox uelut opprobantis socordiam ijs qui sibi non prospexerint mature: neq; sapere coeperint, nisi accepto uulnere. Zenodotus ab historia natum ait hu- tustumodi: cum Sybaritae florerent opibus, quendam Delphos emandarunt, qui dererum suarum successu sciscitaretur oraculum. Responsum est euertendam Sybaritarum fortu- nam, ubi plus honoris habere coepissent hominibus quam dijs. Euenit deinde ut seruus a domino uapulans, nequicq; ad deorum aras confugisset, post ad heri monumentum con- fugiens, liberaretur a plagis, ut alibi dictum est. Quod simul atq; conspexisset Amyris, col- lectis rebus suis, in Peloponesum demigravit, reliquis interim Sybaritis hominem uelut insanum ridentibus. Postea idem ob fictam insaniam miraculo fuit, & prouerbio locum fe- cit. Citatur ab Eustathio in secundo Iliados libro: citatur autem ex Pausaniae rhetorico di- ctionario. Addit quosdam Thamyrim hunc appellare, quosdam Amyrim, abiecto thita. Solet autem more hominum euenire, ut uati tum demum habeatur fides ac laudetur, po- steaquam ipsis iam premimur malis. Proinde Cassandra in tragodia quaptam loquitur ad hunc modum, citante Plutarcho, Καὶ πῶς πειθόντ' ἔγωγε καὶ κενόισι κερδέων σοφῆ κελύματα, πρὶν παθεῖν δὲ μάνομαι. id est, Sapiensq; dicor, his malum qui sentimur. Porro antequam illud sentiant, infanio.

Sophocles, Laudiceni.

XXX

Qui ad ostentionem dicebant aut recitabant, uulgato conuicio Sophocles & Laudice- ni dicebantur: adagium natum, ut apparet, aetate Plinij minoris, cuius uerba paulo altius repetemus, quo planius prouerbij sententiam intelligere liceat. Nam in epistola quadam adolescentium quorundam ridiculam in agendis causis arrogantiam & ambitionem tu- xans, sic ait, At hercule ante memoriam meam, ita maiores natu solent dicere, ne nobilissi- mis quib-

mis quidem adolescentibus locus erat, nisi aliquo consulari perducente. Tanta ueneratio ne pulcherrimum munus colebatur. Nunc refractis pudoris & reuerentiae claustris omnia patent omnibus: nec inducuntur, sed irumpunt. Sequuntur auditores actoribus similes, conducti & redempti mancipes. Conuenitur a conductis & redemptis in media basilica, ubi tam palam sportulae quam in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tran- situr. Inde iam non inurbane, ἑφελῆς ἀπὸ τῶν ἑφῶς καλεῖσθαι, uocantur. Iisdem Latinum no- men impositum est, Laudiceni. Haecenus Plinius. Vtroq; uerbo notantur, qui facundi di- ci malebant & uideri quam esse. Sophocles enim graece dicitur ἀπὸ τῶν ἑφῶς καλεῖσθαι. At illi dedita opera, perperam interpretabantur ἀπὸ τῶν ἑφῶς καλεῖσθαι, id est, ab eo quod sapi- entes uocarentur. In hoc igitur est allusio festiua ad poetae tragici nomen, in Laudiceni uo- cabulo ad populū nomen alluditur.

Quot seruos habemus, totidem habemus hostes.

XXXI

Macrobius in cenis Saturnalibus, Vnde putas arrogantissimum illud manasse prouer- bium quod iactatur, Totidem nobis hostes esse quot seruos? Non habemus illos hostes, sed facimus. Meminit & Seneca epistola quadagesimaseptima, cuius uerba sublegisse ui- detur Macrobius, ut est omnium autorum uere fucus. Admonet adagium, ne quid fida- mus illis, neite ex animo nobis amicos arbitremur, qui nos metu colunt. Admonet idem Plato libro De legibus sexto, propterea quod seruorum animus nequaquam integer sit, sed mentis dimidium ijs ademerit Iupiter, Homero teste, quos seruituti fecit obnoxios. Ve- rus autem amor, libertatis est alumnus. Odit uero quisquis metuit. Vnde genuinum quod- dam odium insitum uidetur seruis in dominos. Quadrabit & in principes tyrannidem in suos exercentes. Verba Platonis sunt haec, οὐ γὰρ ὕγιες εἰδὲν ψυχῆς δόξαις. εἰ δὲ γὰρ εἰδὲ πρὸς αὐτοὺς ἄνθρωποι κερταμῶν, οἱ δὲ ἑφῶτα ἔσθ' ἢ ποιητῶν φησὶν, ἡμῶν γὰρ τὸ νόσ ἀπαμείβετα ὑρῶντα ζεύς ἀνθρώπων, εἰ δὲ ἢ ἢ δόλιον ἡμῶν ἔλθοι. id est, Nihil enim integrum, neq; sanum habet animus seruulis. Nam nihil oportet credere his, hominem qui sapiat. Siquidem poeta doctissimus ait, Dimidio mentis deprivat Iupiter illos, Seruulis quoscunq; uiros fors ceperit unquam. Ad hunc modum referuntur a Platone. Caeterum aliter habentur apud Homerum Odyf- sea p. nimirum hunc in modum, ἡμῶν γὰρ τὸ ἀφῆρ ἀφῆρ ἄνθρωποι ὑρῶντα ζεύς ἀνθρώπων, εἰ δὲ ἢ ἢ δόλιον ἡμῶν ἔλθοι. Asinius Capito apud Festum Pompeium, nam is quoq; prouerbij facit mentionem, exi- stimat hominum errore perperam fuisse pronunciatum, propterea quod uerisimilius sit, sic esse dictum initio, Quot hostes, tot serui. Quod capti uictiq; ad seruitutem adduceban- tur: unde etiam dicta mancipia.

Serui dimidio mentis carent

Vocatus atq; non uocatus deus aderit.

XXXII

Oraculum olim Lacedaemonijs redditum abijt in prouerbium, Καλεῖσθαι τε καὶ κληθεὶς θεός ἔστι, id est, Vocatus & inuocatus deus aderit. Vfus erit, ubi quid significabimus etiam non accersitum, neq; curatum, tamen euenturum, uelimus nolimus, puta senectam, mor- tem, malefactorum poenam. Horatius huc alludit in Odis, Nec fatelles Orci Callidum Promethea Reuexit, auro captus, hic superbunt Tantalum, atq; Tantali Genus coerces, hic leuare functum Pauperem laboribus, Vocatus atq; non uocatus audit. Fortassis respexit huc & Teren. in Eunuchio, Ut uocato mihi atq; inuocato sit locus semi- per.

Influit quod exhauritur

XXXIII

Ἐπιρῆει τὸ ἐξαντλεῖσθαι, id est, Adfluit quod exhauritur. Vbi quis frustra sumit operam in re quapiam. Lucianus in Secclis, Ἐπιρῆει ἢ τὴν πρῶτον μὲν τὸ πρῶτον ἐξαντλεῖσθαι, ὅτε τὸ ἀμ- πάλιν ἢ τὴν ἀνακρίσιν πῆσθαι, id est, Influit, iuxta prouerbium, negocium dum exhauritur, ac di-

ac diuersum quiddam accidit atq; in Danaïdum dolio. De philosophiâ studio loquitur, in quo quantumlibet operâ sumptis, nunquam tamē deest quod te laboribus exerceat, & labor labore fert: & iuxta Sophoclem,

πόνος πόνου φέρει. id est, Labor labore fert labor.

Zenodotus carmen prouerbiale recenset huiusmodi,

Αλλω μὲν ἐξέλωτο λυγρὸν, ἢ δ' ἐπιφορέει. id est, Exhaustimus quidem illam, at influit altera.

Sumptum à nautis, nauis pertusa frustra sentinâ exhaurientibus, tantū humoris accipientibus fissuris, quantum ab illis educitur. Videtur ad hanc parœmiā alluisse Plato libro De legibus septimo, Τὶ ἐν πλοῖα ἄνευ δ' αὐτῶν ἔρηθ, id est, Quid igitur multum augmentum cum affluat. Quem sanè locum adducit Athenæus libro Dipsosophistōn quinto, Κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν πλῆθον αὐτῶν ἔρηθ δ' ἄλλοι μοι κινέτω γοργόνων, id est, Si quidem iuxta ipsum iam Platonem affluit mihi turba talium Gorgonum. Seneca libro De ira secundo, Nunquid ille cuius nauigium multam undiq; laxatis compagibus aquam trahit, nauis ipsiq; nauigio irascitur? Occurrit potius & aliam excludit uim, deinde aliam egerit, manifesta foramina præcludit, latentibus & ex occulto sentinam ducentibus, labore continuo resistit, nec ideo intermittit, quia quantum exhaustum est subnascitur. Apud Athenæum libro quarto, quum in conuiuio post lentem rursus aliter cocta lens apponeretur, quidam alludens ad prouerbium ait,

καὶ τὴν μὲν ἐξέλωτο λυγρὸν φάκω, ἢ δ' ἐπιφορέει, id est, Exhaureramus lentem, at influit altera.

Non discedet ab illo, τὸ πρῶτον πρὸς γυναικί.

Tibicinis uitam uiuis.

XXXIII

Αὐλοῦ τοῦ βίου ζῆς, id est, Tibicinis uitam uiuis. In eum iaciebatur, qui laute quidē, sed alio uiueret sumptu, Tibicines enim quoniam in sacris olim adhibebantur, adesse solent & in cœnis illis pontificalibus, idē immunes. De hoc hominum genere, ni fallor, sentit Aristoteles, quarens in problematis, quamobrem τεχνίται θονοσῶσι, id est, artifices bacchiales, uix unquam bonæ frugis esse consueverint, Reddit autem triplicem rationem. Siue quod necessarijs artibus magnâ uitæ partem occupati, non dant operam philosophiæ præceptis. Siue quod assidue in delicijs ac uoluptatibus uitam agunt. Siue quod egestas etiam ipsa ad uitia propellit. Problema refertur à Gellio, lib. Noctium Atticarum 20. De tibicibus, qui Roma Tibur secesserant, narrat T. Liuius primæ decadis libro nono. Posteaquâ perPELLI nequibant, inquit, consilio haud abhorrebat ingenijs hominum, eos aggredimur. Die festo alij alios, per speciem celebrandarum cantu epularum inuitant: & uino, cuius uisum ferme genus est, oneratos sopiunt, atq; in plaustra somno uictos conijciunt ad Romam deportant. Nec prius sensere, quam plaustris in foro relictis, plenos crapulæ lux

Musice uiuere eos oppressit. Refertur à Diogeniano & Suida. Musice uiuere dixit Plautus, pro eo quod ocium & ciuis alienus quid faciat alienus. Item Alexis apud Athenæum in commoriantibus:

οὐ τὸ πρῶτον ἀλλοτρίῳ ἐδίει, ἀλλὰ γλυκύν. id est,

Vt quædam dulce est deuorare non tua.

Et illud apud eundem Theopompum,

εὐεπίδης τὰ φίλων ἔφακός ἐστι, id est,

Τὰ φίλων ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν κελῶς βυδαίμονα.

Sanè eleganter dixit hoc Euripides,

Felicem eum esse, aliena qui usq; cœnitet.

Scytharum oratio.

XXXV

Scytharum feritas, apud Græcos in prouerbij celsis, ut quicquid agreste, quicquid barbarum ac sæuum intelligi uellent, id Scythicū appellarent. Est apud Lucianum cū alijs alij quot locis, tum in meretricio dialogo Chelidonij & Drosæ, τὸ μὲν ἄλλα ἢ ἀπὸ σκυθῶν ῥήσι, id est, Reliqua quidē Scytharū oratio, sentit in calce literarū fuisse quiddā mitius dictum, reliqua nihil præ se ferre humanitatis. Quidam inde natum existimant quod Scythæ Datio regi nihil aliud responderint, quam κλαίει, id est, ut ploraret: quæ quidem ipsa etiam uox in

uox in prouerbium abiit, ut plorare iubeamus, quos cōtemnimus. Aelianus in Epistolis, Εἰς οἱ εἶνω, ἢ ἀπὸ σκυθῶν λεγομένη ἀπόκρσις, αὐτῶν. ἐγὼ μάλιστα καὶ φρονῶ, καὶ μισῶ τὸ ἄνδρῶ πῶν γῆ, id est, Itaq; Scytharū, sicuti uocat, responsum hoc tibi sit, Ego insanio & sapio, & odimortalij genus. Diogenes Laertius in Vitis Philosophorū putat hoc prouerbium natum esse ab Anacharidide asperitate. Nam is Scythæ natus inter celebres philosophos habitus est Athenis. Sed uero proximū est quod refert Athenæus libro duodecimo. Scythas olim opibus ac delitijs florentes in tantam uenisse ferociam, ut quoscunq; populos adissent, summas nares uiris amputarent, horum mulieres Thracum uxoribus corpora sibilis pingerent, deniq; cunctis sub illorū dominatu lachrymosa fuerit seruitus, ut in posterum deriuatum sit prouerbium, ἢ ἀπὸ σκυθῶν ῥήσις, id est, Scythica iusio siue præscriptio, & ἀπὸ σκυθῶν αὐτῶν dicatur ferro cesariem amputare, quæ præter Athenæū indicat & Stephanus. Deniq; σκυθῶν & σκυθῶν pro toruo, tristi, austero ac truculento, ab eius gentis moribus dictum uidetur, & σκυθῶν irasci, quod ea gens sit supra modum iracunda.

Accipit & glebam erro.

XXXVI

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης. id est, Accipit & glebam erro. Hemistichij carminis heroci dici solitū in eos, qui nihil grauantur aut aspernantur, sed quicquid datur, quantumlibet pusillū, id boni consulunt. Neq; in tempestiue dicitur etiā in illos, qui rerū inopia laborantes, quiduis undecunq; libenter accipiunt, donec ad fortunā cōmodiorem emergant. Originem adagionis ad huiusmodi casum referunt. Aletes quidam Corintho pulsus, adhortante oraculo tētauit, si posset in patriam redire. Atq; interim rustico cuiusdam factus obuius, cibū medicauit. Ille, ludibrii opinor causa, glebā ex agro sublatā porrexit. Aletes eam tanq; felix omē accipiens, effatus est.

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης.

Huius Aletæ mentionē facit & in Corinthiacis Pausanias. Plutarchus in Problematibus haud omnino dissimilem historiam recenset, unde prouerbium ortum uideri queat. Aeniæ nes, inquit, post sedes iam sapius aliunde aliō transmutatas, tandem in agrum Inacho uicinum descenderunt, quē id temporis Inachienfes & Achæi obtinebāt. Oraculum autem proditum erat, si in agrum eos recepissent, futurum ut ueteres incolæ pellerentur: noui uero, si quid à uolentibus accepissent, agrum retinerēt. Temo quidam igitur inter Aeniænes uir solers & cautus, sumpta perā, medici habitu ad Inachienfes accessit. Ibi cum per risum & contumeliā rex mendicanti cibum, cespitem dedisset, in peram cōtecit, ac uelut eo contentus, statim è conspectu se subduxit: nec præterea quicquam rogauit. Seniores tum rei nouitate, tum oraculi recordatione submoniti, rege adito censent hominem ne utiquā esse negligendum, nec è manibus omittendum. Quod ubi sensisset ille, fuga sibi consuluit, uo tanq; protinus hecatombe, & Apolline inuocato, furtim abiit. Postea cōgressi prelio, Aeniænes pulsis Achæis & Inachienfibus, illorum agros occupauerunt. Hæc ferme Plutarchus. Itaq; competet in illos quoq; qui magnū quiddam molientes, quiduis & patiuntur & faciunt, ut uoti sui compotes aliquando fiant.

Stentore clamosior.

XXXVII

Prouerbialis hyperbole. Stentore clamosior. Iuuenalis, Ut Stentora uincere possit. Sumptum à fabula Stentoris: cuius meminit Homerus Iliados 3, eiq; ferream, hoc est, inuicem attribuit uocem, Στένει εἰς ἀμύλην μεγαλήτορι χαλκιοφώνῳ. os τὸν αὐτῶν ἔχει ἔργον ἄλλοι πρὸς τῶν περὶ. id est, Stentoris in specie ualidi, cui ferrea uox, qui Quinquaginta alios æquans clamore, sonocq; Græci μεγαλοφώνος appellant.

In orbem circumiens.

XXXVIII

Lucianus in Hermotimo, Ἀπαντῶς ἐν κύκλῳ περιελθῶν, id est, Omnes in circulo obies, ἢ κύκλῳ dixit, mirum ni prouerbiali figura, quæ durat etiam in hodiernū apud uulgus illiteratum, Circumiens pro eo quod est, usq; ad unum omnes, nemine præterito. Vnde & Latinis dictum est, ambire, quod singulos prensarent: & obire prouinciam, quod qui suscipit administrationem, nusquam non adesse oporteat. Lepidius erit si accommodetur ad res animi, ueluti si dicas in consultando, πάντῳ ἐν κύκλῳ commoda atq; incommoda circumspicienda.

O Optimum

Optimum aliena infania frui.

XXXIX

Infania aliena frui optimum. Optimum aliena infania frui. Plinius Secundus Naturalis historiae lib. decimo octavo, cap. quinto, nominatim prouerbij loco citat, Eodem, inquit, pertinet, quod agricolam uendacem oportere esse dixit, fundum in adolescentia considerandum sine cunctatione, adificandum non nisi consito agro, tunc quoque cunctanter, Optimum est, ut uulgo dixerit, aliena infania frui: sed ita ut uillarum tutela non sit oneri. Hactenus Plinius. Idem totidem uerbis refertur a Plinio iunior in epistolis, de Reguli stultitia loquente, hominis ridicule ambitiosi, sed tamen ad excitanda studia non inidonei. Admonet adagium, ut ex aliorum erratis ipsi cautiore efficiamur, & alienis periculis reddamur prudentiores: & aliorum desipientia nobis sapiendi praebeat occasionem. Vulgo factatus uersus est in eandem sententiam.

Periculo alieno cautus. Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. Cicero in epistola quadam, bellum esse scripsit, ex aliorum erratis suam uitam in melius instituire. Plautus item, Feliciter sapit, quia alieno periculo sapit. Extat & huiusmodi quidam mimus, Publilianus, uti consilio, Ex uitio alterius sapiens emendat surum.

Risus de hoste iucundissimus. Et Demea Terentianus iubet ex alijs exemplum capere. Potest & in hunc accipi sensum, ut is dicatur aliena frui infania, qui alienis fruitur malis, ipse in tuto consistens. Nulla enim uoluptas minoris constat, neque ulla solet esse iucundior. Sumpsum uideri potest prouerbium ex Sophoclis tragodia, cui titulus, Ajax flagellifer. Apud quem Ajaxe per infaniam gloriantem, quod hostes sustulisset, cum saeuisset in pecudes, Pallas Vlystem ad hoc spectaculum inuitat his uerbis, οὐκ ἔμ γέλωσ ἡδύσθαι εἰς ἐχθρῶν γέλωτ. id est, Ridere de hoste risus est suauissimus.

Ingens telum necessitas. Ingens telum necessitas. De re inuitabili, Lilius prima decadis lib. quarto, Necessitate quae ultimum ac maximum telum est, superiores estis. M. Tullius lib. De amicitia, Nec uero negligenda est fama, nec mediocre telum ad res gerendas existimare oportet bene uolentiam ciuitum. Vtitur eodem adagio quodam in loco Plinius auunculus. Est aliquoties apud Lilius, Fluic rei aliud inuenietur telum. Et eam rem hoc telo maxime parabant, ut pro consilio, rationeque ac uia gerendi negotij capi uideatur, fortassis sumpta metaphora a uenantibus, qui telo appetunt, quod capere uolunt. Vnde & certa dicuntur tela, consilia quae nunquam fallunt.

Necessitati ne deus quidem resistit. Aduersum necessitatem ne dii quidem resistunt. XLII. Necessitati ne deus quidem resistit. Anάγκη εἰδὲ θεοὶ μὴ χεῖρονται, id est, Necessitati ne dei quidem resistunt. Haec sententia Simonidi tribuitur: sumpta est ex Homero. Refertur duobus locis a Platone, libris de legibus septimo & quinto, ἐκ τῆς εἰκοτῆς οὖν τοῦ βίου προῶτον προνομιὰσάμειον εἰς τὰντ' ἀρεθλῆναισ ἀπείρ, ὡς εἰδὲ θεὸς ἀνάγκη μὴ ποτε φανῆναι μαχόμενον, id est, Sed apparet eum qui primum admiscuit deum prouerbio, haec spectasse quum dicit, quod ne deus quidem unquam uisus est cum fato pugnare. Idem in conuiuio, πολλὰ δὲ καὶ θεῶν τοῖς θεοῖς ἐγγίγντο, ὡς λέγουσ, εἰς τὸν Πλάτωνος βασιλείαν, id est, Multa uero & acerba dijs acciderunt, ut dicitur, ob necessitatis regnum. Item libro De legibus quinto scribit, πλὴν ἀνάγκη εἰδὲ εὐθὺς θεῶν διαζέει, id est, Ne deos quidem cogere posse necessitatem. T. Lilius, Pareatur necessitati, qua ne dii quidem superant. Palladius, Necessitas ferijs caret. Euripides in Helena.

Adamantini clauis. Summis uerticibus dira necessitas. Clauos. Poetae Necessitatem deam faciunt, Parcarum matrem, quae & ipsa ineluctabiles atque inexorabiles.

dirabiles uocantur. Hanc necessitatem philosophi fatum appellant, quae est aeterna rerum series, necessario coherentium: cui ueluti cedens Iupiter apud Maronem, Fata, inquit, uitam inuenient. Et tragicus quidem apud Senecam, Ducunt uolentem fata, nolentem trahunt.

Squillas a sepulchro uellas. XLIII. Squillas a sepulchro uellere iubebantur, qui parum sanae mentis esse uiderentur. Hac enim herba malum hoc expiatur antiquitus, Theophrastus in Bucolicis, Σκίλλας ἀπὸ σήμασ τῶν τελευτῶν, id est, Squillas ab anis quam primum uelle sepulchro. Inuit, illum quod in certamine canendi superatus sit, adeo iracunde ferre, ut periculum sit, ne uertatur in infaniam. Et alter simile quiddam refert, ἐνθὺν τὸν κυκλάμιον ὄρνιστον εἰς τὸν ἀλφίτα id est, Hinc abiens fluuio infodias Cyclaminon Halenti.

Dioscorides libro secundo demonstrat, Cyclaminon Romanis dici rapum, efficacem detrahendo e capite phlegmati. Atque inter caetera eius remedia hoc quoque commemorat, succum illius mellis admixtum inferi naribus, ac lanam hoc imbutam digito imponi, ad purgandam capitis pituitam. Huius radicem dissectam reponi, asseruarique, non secus ac squilla. Denique contusam & in pastillos redactam, ualere aduersus ueneficia, quae Graeci philtrea uocant.

Iucundi acti labores. XLIII. Iucundi acti labores. M. Tullius libro De finibus honorum & malorum secundo: Quid fietiam iucunda memoria praeteritorum malorum, ut prouerbia nonnulla ueriora sunt, quam uestra dogmata: uulgo enim dicitur, Iucundi acti labores. Ex ipsa hominum natura sumpsum adagium: est enim hoc insitum omnibus, ut iucunda cuique sit anteactorum malorum aut periculorum secura recordatio, commemoratioque, praesertim insignium fatalium, & quae cum turpitudine coniuncta non sint, ueluti bellorum, naufragiorum, atque id genus discriminum. Vnde dictum est ab Horatio:

Gaudent ubi uertice rafo Garrula securi narrare pericula nauatae. Hoc prouerbium ortum ab Homero euo fonte, a diuersis deinde scriptoribus uarie est usurpatum. Extat autem apud hunc Odyssae libro decimo quinto: καὶ δ' ἦν κλισίῃ πύροντ' εἰ δαυνομένο τε κῦρσιν ἀλλήλων τὸν πάμεθ' ἀδύγαλλοισιν πνωμένο, μετὰ γὰρ τε ἔα λῆγαι τὸν περὶ ἀνῆρ, οὗτος δὲ μάλα πολλὰ πάθη καὶ πολλὰ ἐπελήθη. id est, At nos in scamnis uelcentes atque bibentes Tristibus inter nos recreemus pectora fatis, Commemorando. etenim fit, uti post gaudeat actis, Aspera quisquis multa tulit per multa uagatus. Citatur & locus hic, & prouerbium ab Aristotele Rhetoricorum libro primo, ubi commemorat, quae cuique natura uel iucunda sint, uel molesta. Vergilius Homerum aemulatus: Forsan & haec olim meminisse iuuabit.

Item in tragodijs Seneca: Quod fuit durum pati, meminisse dulce est. Circumfertur Graecis & huiusmodi trimeter prouerbialis: οὗτος ἡδὺ τοῖς ἄλλοις μνησθῆναι τὸν πόνον, id est, Memoria dulcis iam peracti olim mali. Cicero uidetur indicare sumpsum ex Euripide, Nec male, inquit, Euripides. concludam si potero Latine. Graecum enim hunc uersum nostis omnes, Suavis est laborum praeteritorum memoria. Constat uersus, si pro suauis legas suaue, nisi malis praefcorum more elidere, aut quod est commodissimum uerbum est, nisi maus subijcere post laborum.

Aulcedus sit, qui citharcedus esse non possit.

XLVIII

M. Tullius in oratione pro Murena, cōparationem faciens iureconsultorū & oratorū, Itaq; mihi pleriq; uidetur, inquit, hoc initio multo maluisse, post cum id assequi nō potuissent, isthuc potissimum sunt delapsi. Ut autem in Græcis artificibus eos aulcedos esse, qui citharcedi fieri non potuerint. Sic nonnullos uidemus, qui oratores euadere nō potuerūt, eos ad iuris studium deuenire. Hactenus Cicero. Recte dicitur in eos, qui maluit in multo inferiore ordine alicuius haberi momēti, q̄ inter excellentes negligi. Quemadmodum Iulius Cæsar maluit in frigido oppidulo primus esse, quàm Romæ secundus. Nec male quardabit in eos, qui desperatione meliorum ad humiliora sese conferunt. Citatur idem adagium in Decretis ex Augustino, in monachos malos, ad clericorum gregem desciscētes.

Colophonem addidit.

XLV

τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id est, Colophonem addidit. Dicit consuevit, cū summa manus rei cuiusdam imponitur: aut cum accedit id, sine quo negociū confici non potest. Originem adagionis indicat Strabo lib. Geographiæ suæ decimoquarto, scribens Colophonios olim cum naualibus copijs abundasse, tum equestribus usq; adeo præcelluisse, ut ubicunq; gentium bellum gereretur quod confici non posset, Colophoniorum equitum auxilio profi-garetur. Atq; inde uulgo natum prouerbium, κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id est, Colophonem addidit. Refertur à Diogeniano prouerbium. Indicaui & Festus Pompeius, scribens colophonem dici solere, cum aliquid finitum significaretur, tametsi locum eum arbitror non uacare mendo. In eum sensum usus est Plato De legibus secundo: ἐπὶ κρίσει φέρει τὸν κολοφῶνα πρὸς τὸν ἄρθρον, id est, Itaq; de usū temulentia primū colophonem imponamus, etiam si apud Platonem legimus χερσαί, præcessit enim de chorea mentio. Ac mox, εἰς τὸν αἶθρα ἡμῶν, εἰς τὸν αἶθρα, κολοφῶνα ἔπειθε τὸν λόγον ἐπιπέσειν ἐς τὸν αἶθρα. Hic nobis hospites, si uobis idē uidetur, Colophon sermōni de uino habito dictus esto. Idē in epistola ad Dionysium tertia, τὸν κολοφῶνα ὡς θαυμάσιον ταῦς ὑποχρησίσαι, νεανικώτατον ἐπέθηκεν. id est, Colophonē uir præclare, pollicitis omnibus maxime iuuenilem imposuisti. Rursus in Theæteto, καὶ ἄθι τὰ τοιαῦτα τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω πρὸς τὸν αἶθρα τῶν χρυσῶν σπειρών, id est, Et ad hæc adigo Colophonem, uī compellens auream illam catenā. Sentit enim Socrates Homerum per auream catenam significasse solem, cuius motu seruantur omnia, protinus in teritura, si steterit. Præcipuum igitur argumentum quo probet quiete corrumpi uniuersa, motu seruari, appellat Colophonē. Itidem Aristides in Themistocle: καὶ τὰ ἄθρα κολοφῶνα τὸν λόγον, id est, Atq; hic orationis summa. Plutarchus in libello De musica, tametsi stilus propē clamitat illius nō esse: τὰς αἰθρὰς ἀγαθὴ διδασκαλίη κολοφῶνα τῶν πρὸς τὴν μουσικὴν λόγων πεποιθίμα, id est, Hos uersus bone præceptor Colophonem eorum, quæ de musica disputata sunt, feci. Idem in libello De prudentia animantium dixit, κολοφῶνα τὸν λόγον φέρει ὁ λόγος ἄθρα, id est, Ut autem ratio sibi fastigium imponens finem faciat. Gregorius Theologus in libello de fuga sua, εἰμι γὰρ ἐπὶ αὐτὸν ἡδὺ τὸν κολοφῶνα τὸν λόγον, id est, lam enim uenio ad ipsum sermonis Colophonem, Sunt qui admoneant, prouerbium usurpari de extremis malis. Ad eum modum usus uidetur Chrysostomus in epistola ad Innocentium Romæ episcopum. Hesychius admonet, Colophonem interdū dici graeculum, quod, ut opinor, summis ædium fastigijs auis ea soleat imponi, uelut admonens iuxta cornicem Hesiodiam, ut homines sibi componant nidos, neq; enim semper fore æstatem Latinis item dictum est, apicem imponere. M. Tullius in Catone maiore. Apex autem senectutis est autoritas, Reliqua pete à prouerbio quod alibi retulimus, Colophonem suffragium. Coronidem addere, diximus alibi.

Nullum ocium seruis.

XLVI

οὐ γὰρ οὐδὲ δούλοις, id est, Nō est ocium seruis. Refertur ab Aristotele lib. Politicorū septimo. Sumpsum à seruorum conditione, quibus heri nullum concedunt ocium: imò paulo plus etiam imponūt operæ, quàm illi præstare possint: ut quàm sunt in dimenso parci, tam sint in operarum pensis liberales. Dicitur in eos, quibus propter obnoxiam ministerijs fordidiōribus conditionem, non uacat honestis disciplinis operam dare. Nam artes liberales hinc dicuntur, quod hjs ingenui incumbēnt: utpote quibus & ocium & res suppetebat. Accommodabitur haud quaquam inscite & in improbos, quorum ingentium ita uitijs occupatur, ut nō possint egregias artes perdiscere. Nihil enim occupatius seruitute, Nulla

Nulla autem seruitus grauior, quàm si quis uitijs seruiat. Maxime cum is plurimos habeat dominos, eosq; plurimum inter se disidentes: & ob id neutiq; eadem imperantes. Etenim si quando segnitias iubet in medijs dormire dies, avaritia contra iubet, prima luce ad esse in portu, cum tenacitas indicit parsimoniam, amor iubet profundere. Solus itaq; sapiens & liber est, & in ocio uiuit.

Titanas imploras.

XLVII

τῖτῶνας κηλεύεις, id est, Titanas inuocas. Vbi quis suis diffusis uiribus, alienum implorat auxilium. Sumpsum à gigantum fabula, in qua Iupiter suo timens Olympo, Titanas in auxilium accersit. Id quod prouerbiali quoq; metaphora Latini ueteres quiritari dicebant, autore Nonio Marcello. Tractum à more Romanorum, qui uī oppressi Quirites inuocabant. Sic enim appellant ciues Romanos. Refertur adagium à Diogeniano. Lepidior fiet allegoria, si longius à simplici figura recedat. Veluti si quis theologus non potens se diuinitum literis, ad philosophorum rationes sese transfērat, τῖτῶνας κηλεύει.

Homo bulla.

XLVIII

τομεφίλοφος ὁ ἄνθρωπος, id est, Homo bulla. Prouerbium hoc admonet, humana uita nihil esse fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Est enim bulla tumor ille inanis, qui uisitur in aquis momento temporis enascens simul & euanesens. M. Terentius Varro in præfatione, quam scripsit in libros De agricultura: Cogitans, inquit, esse properandum, quod si, ut dicitur, homo est bulla, eo magis & senex. Annus enim octogesimus admonet me, ut sarcinas colligam, antequam proficiscar è uita. Lucianus item in Charonte, uitas hominum bullis huiusmodi similes facit: quarum alia simul atq; nata sunt, protinus euanescent, alia paulo diutius durant, omnes breuissimis quibusdam interuallis, alia succedunt alijs. Neq; quicq; profecto potuit excogitari, quod melius representaret, q̄ nihil sit hæc uita nostra. Primū quanto discrimine prodimus in lucem, deinde q̄ destituta, quātis obnoxia periculis infantia. Quàm fugax adolescentia, q̄ præceps iuuenta. Aristotelis in libris Politicis, itemq; Rhetoric. lib. iij. uigorē humani corporis tradit iam euanescere anno fermē xxxv. animi uero quinquagesimo Hippocrates extremam hominis ætatem terminat quadragemonono. Jam si pueritiā & senectiam deducas de ratione aui, quæso quātulū est hoc, quod relinquetur. Et hoc ipsum tantis circumscriptum angustijs, sexcenta morborum genera quotidie infestant: nec pauciores impetunt casus, ruinae, uenena, naufragia, bellum terræmotus, lapsus, fulmen, & quid non? Alius acini granum gluties præfocatus est. Est quem potus cū lacte pilus strangularit. Neq; defuit, cui stiria gelu durata delapsa tecto, subitum attulerit exitium. Et hoc est animal illud, quod tantos molitur tumultus, cuiusq; cupiditibus orbis hic angustus est. Nec mihi tēperare possum, quin hoc loco Plinij uerba adscribam ex lib. viij. uitæ fragilem breuitatem scite depingentis. Incertum ac fragile nimirū est hoc munus naturæ, quicquid datur nobis. Malignū uero & breue, in ijs etiam quibus largissime contingit, uniuersum utiq; aui tempus intuentibus. Quid quod æstimatione nocturnæ quietis dimidiō quisq; spacio uitæ suæ uiuit: pars æqua mortis similis exigitur, aut poenæ, nisi contingit quies. nec reputantur infantiae anni, qui sensu carent: nec senectæ in poenam uiuacis: tot periculorū genera, tot morbi, tot metus, tot cura, toties inuocata morte, ut nullum frequentius sit uotum. Natura uero nihil hominibus breuitate uitæ præstitit melius. Hebescunt sensus, membra torquentur, præmoritur uisus, auditus, incessus: dentes etiam ac ciborum instrumenta. Et tamen uitæ hoc tempus annumeratur. Ad bullarū similitudinē accedit nobilis illa Homeri comparatio de caducis arborum folijs. Sic enim Glaucus apud hunc loquitur Iliados sexto.

οἴησθ' φύλακον ἡβένῃ, τὴν δὲ αὐτῶν φύλλα πᾶσι μὲν ἀνεμῶν χρομῶδες χεῖρα, ἀλλὰ δὲ δ' ὕλην τῆλε θάλασσαν φέρει, ἕα δ' ἀπὸ γίνεται ἕρη.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum. Quorum hæc uentus humi fundit, rursum illa uitescens

Profert sylua, simul ueris iam afflauerit aura.

Hoc carmine Pyrrhonē Academicum peculiariter delectatum fuisse, testatur Diogenes

Laertius. Rursus Homerus Iliados φ.

οἱ φύλακον ἡβέντες, ἕλωτε μὲν τῷ

recurrat oratio, ne quis merito calumniari possit, nos in medijs adagijs declamare. Quamquam uideo Plinium in huiusmodi locos causa uoluptatis frequenter digredi. Me dolor a proposito non nihil transuerfum egit, non ille cauit amicitias.

Optimum non nasci.

XLIX

Venustissimam & omnium literis celebratam sententiam usurpat Plinius Secundus in praefatione septimi libri, ubi collectis innumerabilibus, tum natiuitatis nostra periculis, tum uitae incommodis, ita concludit: itaq; multi extitere, qui non nasci optimu censerent, aut quam ocyslime aboleri. Hanc M. Tullius a Sileno profectam scribit. qua libro De consolatione sic extulit, teste Lactantio: Non nasci longe optimum, nec in hos scopulos incidere uitae: proximum autem, si natus sis, quamprimum mori, & tanquam ex incendio efugere uolentiam fortunae. Citat idem Lactantius duos hos senarios Graecos, quos Athenaeus libro Dipsosophistarum tertio ostendit esse Alexidis comici:

Τὸ μὴ γένεσθαι μὲν ἀρετῆς οὐκ ἔστι, ἔπειτα γένεσθαι δὲ, ὡς πάλιν ἐν τῷ ἑλῷ.

id est,

Haud unquam in auras prodisse potissimum est,

Adducit & Theognidem,

Ἀρχὴ μὲν μὴ φῦσαι ἀθηρονοῖσι ἀριστοῦ, μηδ' ἐσιδέσθαι ἀγαθὸν ἑλέει.

οὐδὲ πῶς ὄντως ἀπὸ πάσης ἀείδειτο πρῆσαι.

Non nasci omnino, primum est mortalibus, atq;

Haud unquam solis cernere triste iubar:

Verum ubi sis natus, quamprimum inuisere manes.

Citatur & ex Euripide,

Εγὼ τὸ μὲν δὴ πάντας θροναίμωνος κρείττον ἐινάει φημι, μὴ φῦσαι βροτῶν.

id est,

Quod ubiq; celebre est, dictum ego uerum puto,

Homini esse prorsus optimum non nascier.

Succinit huic Menander:

οἱ θεοὶ θελοῦσι ἀποθνήσκειν νείει,

id est,

Quem diligunt dii, iuuenis ille tollitur.

Extat in hanc sententiam epigramma Posidippi, siue, quemadmodu alijs placet, Cratetis Cynici, & huic e diuerso respondens, Metrodori. Quae quoniam elegantissima sunt, non graua bor adscribere. Cratetis est huiusmodi:

Πολλὴ τις βαίοντιο πάμοι πρῆσαι, εἰ ἀγορῆ μὲν

Νέκεια, ἢ χαλεπὰ πρῆσαι, ἢ δὲ δόμοις

φροντίζου. ἢ δὲ ἀγορῆς καμώτων ἄλλης, ἢ δὲ θαλάσσης.

Τὸ δὲ πρῆσαι, ἀπὸ φένης, ἢ μὲν ἔχεις π, δέος.

ἢ δὲ ἀρετῆς, ἀνηρόν, ἔχεις γαμοῦ, οὐκ ἀμείων.

ἔοσιαι, ὃ γαμῆεις, ἢ δὲ ἐρημόσφου.

Τέκνα, πόνοι, πῆρωσις, ἀπαις βίος, ἀε νεότρητον

Ἀφρονδῶν, ἀε πολίαι δὲ ἐμπειλίῳ ἀσφαυέδου.

ἢ ἀπὸ πρῆσαι δὲ οὐδὲν ἔχεις, ἢ τὸ γένεσθαι

μηδέ ποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα τι κηλίμων.

Id nos ex tempore sic ut cunq; uertimus:

Quod nam iter humanae cupias infisterē uitae:

Quoquo te uertas, omnia plena malis.

Litigij causisq; forum strepit usq; molestis:

Perpetua cruciat sollicitudo domi.

Enecat assiduis rūs triste laboribus, undas

Et freta si sulces, mille pericla premunt.

Viuenti peregre, si res tibi suppetit ampla,

Cuncta miser metues, nec bene tutus ages.

Rursum si uacua pendebunt aere crumena,

Vt durum ac miserum est hospitem egerē uirum,

Coniugium sequeris, quanta hic te cura sequetur:

Desolatus

Desolatus eris, si sine coniuge eris.

Sit tollis sobolem, multo educenda labore est.

Non tolles, orbis lumine uita uacat.

Sit iuuenis fueris, uaga, & inconsulata iuuenta est.

Viribus effoeta est cana senectia suis.

Ergo quid reliquum est, quaeso, nisi sanus ut optes,

Alterutrum, aut nunquam tristibus e sinibus

Materi prodisse uteri, aut ubi protinus illinc

Extieris, Stygijs abdiere in latebras:

Metrodori sic habet huic diuersum:

Πανθῆλυ βίοντιο πάμοις πρῆσαι, εἰ ἀγορῆ μὲν

Κύδεια, ἢ χαλεπὰ πρῆσαι, ἢ δὲ δόμοις

ἀμπαυῆ, ἢ ἀγορῆς, φένης, ἢ δὲ θαλάσσης

κρεῖττον, ἢ δὲ φένης, ἢ μὲν ἔχεις π, κλέει.

ἢ δὲ ἀρετῆς, ἀνηρόν, ἔχεις γαμοῦ, οὐκ ἄλλης.

ἔοσιαι, ὃ γαμῆεις, ἢ δὲ ἐρημόσφου.

Τέκνα, πόνοι, πῆρωσις, ἀπαις βίος, ἀε νεότρητον

Ἀφρονδῶν, ἀε πολίαι δὲ ἐμπειλίῳ ἀσφαυέδου.

ἢ ἀπὸ πρῆσαι δὲ οὐδὲν ἔχεις, ἢ τὸ γένεσθαι

μηδέ ποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα τι κηλίμων.

Quod ipsum etiam ad hunc modum uertimus.

Quamlibet imo uitam uitae ingrediare licebit,

Vndiq; blanditur plurima commoditas.

Concio si placet atq; forum, hinc uberrima fama

Materia, hinc ingens gloria colligitur

Hic bene tractandis prudentia callida rebus

Exeritur, rursum uita quiesca domi est.

Rura petis, uario illic oblectamine mentem,

Natura facies pascet amoenam tuam.

Dulcia praedives lucra suppeditauerit æquor.

Si peregre uiuis, resq; tibi superest,

Multus honor comitatur: habes nihil, ergo pudori

Est minus, ipse tibi conficius unus eris.

Vxor ducta tibi est, domus optima proinde futura est.

Non ducta est, curis exoneratus ages.

Sit tibi dulce patris cognomen pignora nata

Donant, & quod ames, unde & ameris erit.

Orbus ages, orbi est sine sollicitudine uita,

Quam patribus sobolis ferre alitura solet.

Vt constant uiridi, roburq; uigorq; iuuentae,

Commendat pietas sic sua caniciem.

Nil igitur uideo causae, cur alterutrum optes

Aut nasci nunquam, aut interisse statim.

Quandoquidem humanae quae tandem est portio uitae

Non optanda bonis atq; adamanda suis:

Extat in hanc sententiam & Aufonij carmen non inelegans, in quo collectis omnibus hu-

ius uitae malis, concludit ad hunc modum: Ergo

Optima Graetorum sententia, quippe homini aiunt,

Non nasci esse bonum, aut natum cito morte perire.

In hac opinione uidentur & Thracas fuisse, quibus mos erat in lucem æditos lachrymis

prosequi, mortuos conuiujs & tripodijs. Huius rei meminit Quintilianus Institutionum

oratoriarum libro quinto. Item Plinius & Valerius Maximus. Herodotus in quinto histo-

riae suae libro, a quo haec fabula profecta est, ait Traufos gentem esse Thracibus finitimam,

quae caetera quidē cum Thracum moribus concordet, unum illud habeat peculiare, quod

ædito infante propinquū circumfidentes cum ploratu commemorent, quantum calamita-

tum

tum illi sit perferendū, uitam Ingresso. Contra defunctum hominē cum lusu lætitiæ effe- rant, recensentes quān multis malis subductus sit. Plutarchus De audiendis poetis e tragi- co quopiam hos senarios refert, quos Aristides in Themistocle Euripidis esse docet,

Τὸν φιλῶτα ἄνθρωπον εἰς ὅσ' ἔβηκε κακὰ
Τὸν δὲ αὐθιγόντα καὶ πόνου περιουμένον
Χαίροντας θύφηνοντας ἐκπεμπὴν δόμων. id est,

Plorare natum, ut maxima ingressum mala,
At mortuum, uitæq; subductum malis

Efferre lætos gratulantesq; ædibus.
Senserunt ueteres uitam humanā per se miseram & calamitosam esse. Proinde Homerus
Passim, Ἀφλὸς βροχῶν, id est, Miseros mortales appellat. Et hunc æmulatus Maro:

Optima quæq; dies miseris mortalibus æui Prima fugit.
Menander apud Stobæum, sufficere putat ad calamitosi nomen, ut homo sis.

Αὐθροπὸν ἰκανὴν πρῶτα εἰς τὸ δύσχευρον.
Ὡς γὰρ ἐπεκλώθεντο θεοὶ δ' ἄλλοισι βροχίαι
Ζῶειν ἀχρυνμένους. id est,

Sic etenim statuere dei mortalibus ægris,
Ut uiuant curis distracti. Idem Iliados p

οὐ μὲν γὰρ τί περὶ δὲν ἰσχυρότερον ἀνδρῶν
πᾶν θνητῶσα τε γαῖαν αὐτὴ πνέει τε καὶ ἔσπῃ. id est,

Nil æque miserum est, ut homo, quæcunq; animantium
Vitalesq; trahunt auras, serpuntq; per arua.

Sophocles in Oedipo Colonæo: μὴ φῶσαι τὸν ἀπαιτῆτα νικᾶ λόγον id est,
Non nasci omnem superat rationem

Eleganter & Menander apud Plutarchum libello De animi tranquillitate,
Ἀδ' ἀδὴ σύγγενος π' ἀνθρώπου καὶ βίῃ. id est,

Cognata sunt hæc sibi, dolere ac uiuere.
Quod hominum uita suapte natura multis molestiis sit obnoxia. Nec illepide Plautus in
Bacchidibus:

Vixisse satius quam uiuere
Vixisse nimio satius est, quā uiuere.

Tanquam in speculo. Tanquam in tabula.
Hyperbole prouerbiales sunt & hæc, κατὰ τὸν ὅρον καὶ τὸ πῆμα, καὶ ἄλλοι οὐ γὰρ φῶσαι, id est, Tan- quam in speculo, tanquam in tabula. De re uehementer euidente perspicuaq;. Terentius in Adelphis: Deniq; inspicere tanquam in speculum uitas omnium iubeo. Plato libro De legibus x. ὡς γὰρ καὶ τῶν ἰσθίων, id est, Tanquam in speculis. Propterea quod inter multa, quæ rerum referunt imagines, uelut aqua, æs politum, gemmæ quædam, nihil æque perspicue reddit simulachra, ut uitrum plumbo sublitū. Nam uitrum quidem ut rarū ac pellucidum maximè capax est imaginum, uerum acceptas non perinde cōtinet ob pellucētiam: pro- inde sublitum plumbum, ob nigrorem aliquem naturæq; densitatem sinit impressam ima- ginem, neq; dilabi sinit. Euanescent enim simulachra, non secus atq; candelæ lumen in so- le, quoties excipiuntur in corpore nimīū tenui perspicuoq;, uelut in aere, pura aqua, crystal- lo, uitroq; non obscurato corporis alicuius oppositu. Rursum in nimium densis & obscu- ris non herent, uelut in silice, lignoūte. Proinde natura solertissima rerum omnium archite- ctrix, oculum animantium ad speculorum imaginem finxisse uidetur, quippe parti pellu- centi nigrorem quendam adiunxit à tergo, quo sublato, protinus tollatur & uidendi facul- tas. Vnde scite dictum est illud, ut speculum oculus est artis, ita oculus esse naturæ specu- lum. Illud miraculo dignū, speculum non modo clarissime repræsentare simulachra rerum omnium, quæcunq; obiecta sunt, uerum etiam interualla, colores, motus, breuiter res ipsas penè dixerim euidentius quā sunt, hoc uno discrimine, quod aduersa refert. Cuius causa hæc est, quod species quæ à corpore solido per aerem manat ad speculi superficiē, simplex puraq; est, unde fit, ut non alia sit auersa, quā aduersa. Quibus de rebus acutissime multa differuit Ambrosius Leo Nolanus noster in quæstionibus suis. Iam ars picturæ à rudibus insitijs profecta, eò subtilitatis excreuit, ut non oculis hominum, sed etiam auribus imposue- rit, effeceritq;, ut uetas res esse crederent, quæ coloribus erant fucata.

Salitudo

Salitudo non inest illi.

LI

Ἀλλοθ' ἐν γένεσι αὐτῶν, id est, Salitas nō inest illi. In infacetos & fatuos astupidos. Sal e- nim primum, maximeq; cōmune condimentū uidetur. Plinius libro uigesimo primo indi- car, metaphoram esse sumptam ab usu salis, quod in omnibus cibis sit condimenti uice, & aciditatem inuitet. Ergo hercle, inquit, uita humana sine sale nequit degere, adeo ne- cessarium elementū est, ut transierit intellectus ad uoluptates animi quoq;. Nam ita sales appellantur, omniscq; uita lepos & summa hilaritas, laborumq; requies, nō alio magis uo- cabulo constat. Atq; hinc insulsa oratio, quæ nihil habeat leporis, & insulsus homo mori- bus inelegantibus. Contra falsum dixerit, quod acrimonia quadam mordeat. Et sales uo- cant festiuiter & argute dicta, non sine illecebra quadam mordacitatis. Seneca nō uult sa- les nostros dentatos esse. Quintilianus Institutionum lib. sexto, capite de risu: Salsum, in- quit, in consuetudine pro ridiculo tantum accipimus. Natura non utiq; hoc est, quanquā & ridicula oporteat esse falsa. Nam & Cicero, omne, quod falsum, ait esse Atticorum, non quia sint maxime ad risum compositi. Et Catullus cum dicit,

Nulla in tam magno est corpore mica salis,
non hoc dicit, nihil in corpore eius esse ridiculū. Salsum igitur erit, quod nō erit insulsum, uelut quoddam simplex orationis condimentū, quod sentitur larente iudicio, & uelut pa- latum excitat, quod & à tædio defendit orationem. Sanè tamen, ut ille in cibis paulo libe- ralius aspersus, si tamē non sit immodicus, adfert aliquid propriæ uoluptatis: ita hi quoq; in dicendo habent quiddam quod nobis faciat audiendi sitim. Hactenus ille. Porro Catul- li carmen, quod Fabius citat, sic habet:

Mica salis non inest

Quinta formosa est multis, mihi candida, longa,
Recta est, hæc & ego singula confiteor.
Totum illud formosa nego, nam nulla uenustas,
Nulla in tam magno corpore mica salis.

Quo quidem in loco stultissime carpit Fabiū Catullianus interpres, quasi poetæ uerba pa- rum perpenderit, cum ipse dormitans Fabij uerba parū perpenderit. Negat enim Fabius falsum uocari, quicquid ridiculum sit, etiam si uulgo sic usurparent indocti. Alludit ad hoc adagiū Terentius in Eunuchis: Qui habet salem, qui in te est, fatuum militem & inspidum intelligi uolens. Cui postea simili ironia, Atticam tribuit eloquentiam. M. Tullius Philip- pica ij. At etiā quodam loco facetus esse uoluisti. Quā id, dii boni, non decebat, in quo est tua culpa nulla: aliquid enim falsi ab uxore mima trahere potuisti. Salem dixit festiuita- tem. Refertur à Diogeniano & Zenodoto.

Acetum habet in pectore. LII

Huic germanū est Plautinū illud in Bacchidibus: Nunc experiar, sit ne acetū, tibi cor acre in pectore. Legitur & aliās apud hunc ipsum: Ecquid habet acetū in pectore: pro eo quod est: Num sapit: num quid habet astutiæ? Nam ut falsa, itidem & acida, palatum fu- uant, acuruntq;, & iritant stomachum. Horatius in sermonibus, acetum pro mordacitate dixit: At Græcus postq; est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat. Et hoc ipsum, aceto perfundere, prouerbij speciem habet, sicut, & illud ex Sermonibus Horatianis:
At idem quod sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.

Aceto perfun- dere Sale defricare

Solus sapit. LIII

Narrat Diogenes Laertius, Chrysiptū philosophum usque adeo sibi placuisse, ut con- sultus à quodam, cui potissimum filium suum philosophiæ præceptis instituendum trade- ret, sibi committendum responderit. Nam si quem, inquit, alium me præstantiorem arbi- trarer, ipse apud hunc philosophiæ darem operam. Vnde & illud Homericum de eo uul- go iactatum fuisse, quod solus saperet, reliqui uero umbræ ferrentur. Est autem apud Ho- merum Odysseæ κ. de uate Tiresia, cui uni Proserpina dederit ut etiam uita defunctus sa- peret, reliquas umbras uolitare, & eas quidem nihil aliud quā umbras:

Τῷ γὰρ τὸ θνήσκον νόον πῶρε πρὸς σφόνδα,
ὅτις πεπνυμένος, πῶ δὲ σκιάει ἀκόσμοις. id est,
Huic etiam extincto dederat Proserpina mentem

Solus

Umbra uolitant Solus uti faperet, reliquis uolitantibus umbris.
Ursurpatur & à Platone, tanquam prouerbij loco: Vnde licet conijcere, carmen hoc Homeri unum fuisse ex ijs, quæ plurima Macrobius scribit, adagionum instar solere celebrari. Sic & Cato senior de Scipione Iunior pronunciauit, ut narrat Plutarchus in præceptis ciuilibus: ac rursus in Apophthegmatis Romanorum,
 οὐρανὸν ἴσους, πῶς δὲ σκιά αἰσῶσι. id est,

Ille sapit solus, uolitant alij uelut umbrae.
Apte dicitur de ijs, qui tanto interuallo reliquos omnes post se relinquunt, ut illi nihil nisi umbræ præ his esse uideantur, planè quemadmodum Græci dicunt, λῆρῶ καὶ φλυαρία, id est, Nugæ deliriæq;

Canem excoriatam excoriare. L VIII

Καὶ αὐτὸν δὲ δάειν δὲ δαμάσειν, id est, Canem excoriare excoriatam. Suidas ait dici solere de ijs qui iterum ea patiuntur, quibus aliquando fuerunt afflicti: Aristophanes in *Lysistrata*, nam hanc quoq; nomine huius inscriptam inuenio,
 τὸ τῶ φέρει ἀπὸ καὶ αὐτὸν δὲ δάειν δὲ δαμάσειν. id est,
 Iuxta Pherecratem detrahare cutem cani, **Detraçia cui iam est.**
Diogenianus ait conuenire in eos, qui frustra sumunt operam. Sunt qui putent magis conuenire, cum quis affigit afflicti. Confine est illi, quod alibi diximus, ἔσθου δάειν, id est, **Utrem excoriat.** Quod usurpat Aristophanes in *Nebulis*.

Perç enses, perç ignem oportet irumpere. L V

Διὰ τῶν μαχαιρῶν, καὶ τῶν πυρῶν διήειν δάειν. id est,
 Perç ignem eundum est, & per enses impetu.
 Cū significamus quiduis periculi subeundū. Aristoph. in comœdia, cui titulus, *Lysistrata*, καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην εὐδελὸν βαδίζειν. id est,

Et si per ignem fiet opus **Transire cupio.**
Et Terentius ait paralitum non grauaturum, uel è flamma cibum petere. Calliæ adulator taxauit comœdia, ὅτι ἐπύρε, ὅσι δ' ἔρη, ὅδε χαλκὸς ἀργὴ μὴ φοιτῶν ἔστι δαίμων, id est, Quod non ignis, non ferrum, neq; æs prohibuerit illos, quo minus uentitarent ad cenam. Hæc citat Plutarchus ex Eupolide. Refert eadem in libello De discrimine adulatoris & amici. Horatius item,

Per mare pauperiem fugiens, per faxa, per ignes,
 Impiger extremos currit mercator ad Indos.
M. Tullius Tusculanarum quaestionum libro secundo, **Quæ flamma est, per quam non cucurrerint, qui hæc olim punctis singulis colligebant, id est, Quid non uel fecerunt, uel perpepsi sunt?**

Non impetam lingua. L VI

Lingua impetere οὐκ ἀπὸ γλωττίου, id est, Non incessam lingua. Figuræ nouitas in prouerbium abijisse uidetur, autore Diogeniano. Aristophanes in *Lysistrata*,
 πῶς δὲ τῶν ἀδελφῶν δὲ ἐκ ἀπὸ γλωττίου, id est,

At lingua Athenas neutiquam incessam mea.
Hesychius citat Aeschylum in *Heraclidis*. Græcis ἀπὸ γλωττίου, est linguæ conuicijs incessere, quasi dicas, inlinguare, quæadmodum à uola dicimus inuolare. Proprie uero pertinet ad male ominantes. Rapiuntur enim dicta in omen, uelut in augurium uenturi mali boniue. Vnde semper à maledictis temperandum. Pindarus in *Pythijs* hymno quarto, inter cæteras uirtutes laudat & linguam à maledictis temperantem. οὐρανὸν αἰετὸν κακῶν γλωσσῶν φασγάνος ὄππος, id est, Priuans malam linguam uoce dilucida. Interpretes citat in hanc sententiam carmen Hesiodi,

Nec cum bonis nec cum malis amicis certandum Μηδὲ κερκῶν ἐπ' ἀρεῶν, μὴ δὲ ἐδ' ἄλλων νικητῆρα. id est,

Haud solitum socijs certare boniue malis iue.
Uti licebit, cum significabimus nos de re quapiam periculosa nolle uerba facere, ueluti de rebus principum aut potentum ἐκ ἀπὸ γλωττίου. Verbum inde ductum, quod qui temere loquuntur, ὅτι αὐτὸν ἔδ' ἄλλων ἐλάθοι, loqui dicuntur, sicut alibi monstrauius.

Harena sine calce. L VII

Ut autor est Suetonius, Caligulæ Cæsari usque adeo placebat ardor ac uis in dicendo, ut Seneca

ut Seneca orationem, sine calce arenam sit solitus appellare, tanquam dissolutam ac neruis carentem & ordine, quæ quodammodo compages est totius sermonis suo quicq; loco disponens. Quamquam autem Caligula multa parum integræ mentis dedit argumenta, tamen in hoc iudicio minimum aberrauit à scopo. Seneca fertur impetu quodam, minime seruens ordini. Hoc inter egregias uirtutes habet neu. Male cohæret arena ni calcem admisceas. Confine illi quod alio dictum est loco, Scopæ dissolutæ.

Lupus hiat. L VIII

Λύκος ἐχών, id est, Lupus hiat dicebatur, si quis re multum sperata, multumq; appetita, frustratus discederet. Aiumt enim lupum prædæ inhiantem rictu late diducto accurre, re, qua si frustratur, obambulare hiantem. Aristophanes in *Lysistrata*, οἷς πῶς ὀδὸν εἰμὴ πῶς λύκῳ κεχώνῳ. id est,
 Queis nihil fidum ac tutum est, inhianti nisi lupo.

Item Lucianus in Gallo, εἰσὶν αἱ ἐν μακτῶν λύκῳ χωνῶν πῶς ἀμικρῶν, id est, Ingredebar itaq; cum parum abfuffet ut lupus hians discederem. Dionysius Sophista in epistola quapiam: ἄρα μὴ λέλθῃ εἰ μὴ εἰς τῶν οἰμῶν ἐλθῶν, καὶ γὰρ γοναὶ λύκῳ χωνῶν εἰσὶ κρητῆς, id est, Num insciens in prouerbium incidi, factusq; sum lupus frustra hians? Apud Athenæum lib. decimo quarto, citantur hæc ex Eubulo,

Ἐπὶ τῶν ἐπιγῶν, μὴ πῶς ὄσ λύνῳ χωνῶν καὶ τῶν ἄμικρῶν ὄσ τῶν συχῶν δραμῆς. id est,
 Properato propera, more ne lupino hians
 Frustratus his, in posterum curras ditu.

Porcellus Acarnanius. L IX

Χοιροσκῶ ἀκαρνάνιῳ, id est, porcellus Acarnanius. In mollem & amabilem, atq; in delicis habitum dicebatur. Lucianus in *Dialogis meretricijs*, λέγει μοι φασί χειρῆας, καὶ χροῖ σκῶ ἀκαρνάνιῳ, id est, Lenis mihi, ut aiunt, Chareas, & porcellus Acarnanius. Allusum opinor, ad porcellum, quem inducit Aristophanes ἐν ἀχαρνέσσι, symbolum eorum membrorum, quibus obsecenæ uoluptates peraguntur.

Megaricum machinamentum. L X

Μεγαρικὴ μηχανή, id est, Ars Megarenfis dicitur, cum dolo & astu res agitur, non synce raside. Olim enim Megarenfes uulgo male audiebant, tanquam fraudulentis ac fictis, quod aliud sentire soleant, aliud loqui, ut indicat Aristophanis interpres. Citatur apud Suidam hic senarius,

Ἄλλ' ὅτι γὰρ μοι μεγαρικῆς μηχανῆς. id est,
 Sed enim ars adest mihi quapiam Megarenfium.

Est aut apud Aristophanem in fabula cui titulus, ἀχαρνῆς. Celebrantur Megarenfium uascula fictilia: uide num huc spectet prouerbium: deinde constat Euclidem Socraticum fuisse Megarensem, qui suscepit scholam Megaricam. Hic fuit insignis machinarū artifex. Fieri potest ut hinc natum sit adagium. Ad hæc est ciuitas eiusdem nominis in *Theffalia* pontica, & de *Theffalico* cõmento dictum alias. Sphinges Megaricas post referemus.

Seruus seruo præstat, dominus domino. L XI

Δὲλ' ὅτι δὲ δὲ δὲ ἀπὸ τῆς τῆς δὲ ἀπὸ τῆς, id est,
 Seruq; seruus potior est, herusq; hero.

Senarius est prouerbialis, admonens in eodem hominum genere non statim omnes æquales esse, uerum hominum habendam esse rationem, non tantum conditionis. Veluti generosus antecellit suo genere plebeium. Verum est non mediocriter discrimen inter generosum & generosum, itidem inter plebeium & plebeium, adeo ut quosdam plebeios non nullis ingenuis anteponas. Aristoteles libro *Politico* primo, πᾶ μὲν ἐν γένεσιν ὄντα βγα, πᾶ δὲ ἀναγκασθῶσα, καὶ ἴσ' ἴσ' πᾶν τῶν οἰμῶν, Δὲλ' ὅτι δὲ δὲ ἀπὸ τῆς τῆς δὲ ἀπὸ τῆς. id est,

Quædam ministeria honoratiora, quædam autem magis necessaria. Et iuxta prouerbium, Heroq; herus, seruoq; seruus est prior.

Dædali opera. L XII

Δαίδαλα τέχνηματᾶ, id est, Dædalea opera dicuntur, quæ nouo artificio fabricata sunt & admirando. Hinc natum, quod cum ueteres illi plastæ formas animalium cæcas fingere & admirando, P

tercidit. Indicat haec interpres Aristophanis in Avibus. Conuenit cum illo Hesiodo, Nula in parte utilis, qui nec ipse sapit, nec alijs obtemperat: & nullo in numero.

Quod factum est, infectum fieri non potest.

LXXII

factum infectum f.n.p.

Nihil hac sententia uulgatius. Quod factum est, infectum fieri non potest. Extrat apud Terentium in Phormione. Aristoteles libro Moralium Eudemiorum quinto, ubi huiusmodi carmen ex Agathonis tragedia, id est, Fieri non potest, ut quod factum est, sit infectum. Mox citat

Μὴν γὰρ αὐτὸ καὶ θεὸς ἐδρίσκειται, Ἀγρόν τε ποιεῖν, ὅσ' αὖτε πεπραγμένα. id est,

Etenim illud unum ipsi negatum est & deo, ut infecta reddat, facta quae fuerint semel.

Vsurpatur in Epistolis Ciceronis ad Atticum non semel uersus ille Homericus, ex Iliados σ. τ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτέτυχθαι ἐὰν ἴδωμεν ἀγνώμονοι πορ. id est,

Ista molesta licet antea facta ualere sinamus.

Nec infectum Phocylidis carmen,

Μὴ δὲ φθοιχρόμοιοι κενὸς πόντος καὶ ἠπείρου, οὐκ ἐπὶ γὰρ δυνάται τὸ τετυγμένον εἶν' ἀτυχεῖν. id est,

Neue malis iam praeeritis animum extruciaris.

Quod semel est factum, fieri infectum haud queat unquam.

Eandem sententiam habet Pindarus Olympiorum hymno secundo,

ἦν δὲ πεπραγμένων, ὅν' ἴκαρ τε καὶ ἴκαρ ἴκαρ, ἀπὸ γούρου δ' αὖ

χρόνον δ' ὁ πᾶν ἦν κενὸς, ἰδὲ καὶ θεὸς ἐδρίσκειται. id est,

Eorum quae facta sunt, siue iure siue praeeritis, nihil ut sit infectum, nec tempus quidem efficere possit opere perfecto.

Iustitia in se uirtutem complectitur omnem.

LXXIII

virtute omne in se comple. Iustitia in se uirtutem complectitur omnem.

in iustitia. Aristoteles quinta actus, tunc libro Moralium Nicomachiorum quinto, uersum hunc ut prouerbiale refert. Extrat autem in Elegijs Theognidis. Chæremon bonorum omnium summam prudentiae tribuit. Cuius hic uersiculus citatur a Graecis, ο γὰρ φρονῶν εὖ πάντα συλλαβὼν ἔχει. id est,

Cuncta uniuersim, qui sapit recte, obtinet.

Supere complectitur omnia

Et Socrates putauit omnes uirtutes esse scientiam: id Aristoteles ita discutit, ut fateatur esse uerum, nullam uirtutem esse absq; prudentia, neget tamen omnem uirtutem esse prudentiam, quum sint habitus distincti. Sed iustitia frequenter accipitur non pro specie, sed pro genere: quemadmodum & in factis literis iustus dicitur, qui caret omni uitio.

Mendacem memorem esse oportet.

LXXIIII

Quintilianus Institutionum oratoriarum libro quarto, sententiam hanc prouerbij uice citat: Mendacem memorem esse oportere. Item Apuleius in Apologia Magia secunda, Saepè, inquit, audiui, non de nihilo dici: mendacem memorem esse oportere. Diuus Hieronymus, Oblitus ueteris prouerbij: Mendaces memores esse oportere. Satis liquet adagij sensus, nempe perdifficile esse, ut qui mentitur, semper sibi constet, nisi sit summa memoria. Est autem fictarum rerum memoria non paulo difficilior quam uerarum. Proinde plerumq; deprehenduntur hoc pacto mendaciorum architecti, dum obliti quae prius dixerint, diuersa à superioribus loquuntur. Sic deprehenditur apud Terentium Dauus, sic Pfyches Apuleianae commentum à fororibus sentitur.

Malus cum malo colliquefcit uoluptate.

LXXV

κακὸς κακῷ γὰρ συντέτυκτο ἠδονῆ. id est,

Etenim improbo uir est uoluptati improbus.

Refertur ab Aristotele inter similitudinis adagia, libro Moralium Eudemiorum septimo

Malus

Malus malo incundus ob uitiorum commercium & societatem. Iuuenalis item,

Magna inter molles concordia.

Ab eodè in Magnis moralibus adducitur ex Euripide. Aeschines aduersus Timarchum citat ex Euripidis Phoenice eandem sententiam,

οσι δ' ὁμιλῶν ἴδετα κενὸς ἀνῆς, οὐ πάποτ' ἠρώτησε, γινώσκων ὅτι τοιούτος ἔστιν οἷός περ ἴδετα φιλῶν. id est,

At cum malis quicumq; gaudet uiuere,

Nunquam rogauit, noui eum, quod talis est,

Cuiusmodi sunt, queis amat conuiuere.

Amicitia stabilium, felicitas temperantium.

LXXVI

Aristoteles libro Moralium Eudemiorum septimo, sententiam hanc uelut e medio sumptam refert, Amicitiam esse stabilium, & felicitatem eorum qui sua sorte contenti sunt. οἷς λέγεται ἢ ἡ φιλία ἢ ἡ βεβαίωσις, ἢ ἡ ἀποδομιαν ἢ τὸ ἀποδομῶν. Amicitia uirtute, nō peccatis aut forma concilianda est. Etenim si rebus caducis concilietur, caduca sit & ipsa necesse est. Nihil autem in rebus humanis stabile praeter unam uirtutem, quae sola fortunae ludibrijs obnoxia non est. Deinde felicitas hominis non est in facultatibus sita, quae cupiditatem animi non explent, sed iritant, uerum in hoc, ut suam quisq; fortunam boni consulat. Aristoteles lib. Rhetoricorum 2 pro exemplo sententiae simplicis ac dilucidæ, si quis inspiciat, ponit hunc uersiculum,

οὐδέ τις ὄψασις ὄσπερ ἐκ αἰ φιλία. id est,

Haud quisquam amator est, ni amarit iugiter.

Huic astipulatur illud Senecæ, Amicitia quae desinere potuit, nunquam uera fuit.

Non est amicus qui desijt

Leonis catulum ne alas.

LXXVII

Aeschylus sententia prouerbialis refertur apud Aristophanem in Ranis,

οὐ γὰρ λέοντος σκώμου ὅν' πόλις τρέφει, μάστιγι δὲ λέοντα μὴ πόλις τρέφει, ἢ ἐκτραφῆ ἴσ' οἷς τρέφεται κωμῆται. id est,

Catulum ne alas leonis in republica,

Ac maxime ipsum ne leonem alas ibi,

Quod si quis alius, obsequendum moribus.

Refert hunc locum Valerius Maximus libro. 7. capite de sapienter dictis. Admonet aenigma, non esse fouendam potentiam, quae leges posset opprimere: quod si forte talis quispiam extiterit, non esse e Rep. decertare cum illo, quem nequeas nisi magno Reip. malo deuincere. Tyrannus aut ferendus est, aut non recipiendus.

Qui bene conijciat, hunc uatem.

LXXVIII Vates opti-

M. Tullius in opere De diuinatione lib. 2. scribit, Graecum uersiculum uulgo iactatum extare in hac sententiam, Qui bene conijciat, uatem hunc perhibeto optimum. Citat autem eum uersiculum Plutarchus in libello De responsis Pythiae, ὁ μὲν ἐκείνων καλῶς, ὅν' ἀπὸ τῆς μᾶτις ἀνῆρ δὲ τὸν ἢ τῆς οἰμίας, id est, bene coniectans, quem optimum uatem appellauit prouerbium. Quanquam hic in Plutarcho locus mutilus erat & lacer, attamen colligi potest carmen huiusmodi fuisse,

μᾶτις γ' ἀπίσις, ὅστις ἐκείνους καλῶς.

Atq; ita citat ex Euripide in libro De defectis oraculis. Citat & M. Tullius libro ad Atticum 7. At, inquit, expecto futura μᾶτις γ' ἀπίσις. Huc alludit Theocritus in Piscatoribus, si modo Theocriti sunt illa, ἔτ' ἄπειρος.

ἔστιν ἀνῆρ κελύπας, ὁ δὲ δ' ἀσφαλὸς ἔστι τῆς ἠνῆς. id est,

Somnia coniectat melius, quam mente magistra

Qui regitur.

Admonet adagium, futurorum praesentiam non e fortibus aut augurijs petendam esse, sed a prudentia. Siquidem qui prudentia sit praeditus, is ex praeteritorum, praesentiumq; coniecturis facile prospiciet quid sit euenturum. Proinde non iniuria scripsit Aristoteles libro Moralium Eudemiorum septimo, φρονίμων καὶ βραχῶν ταχέων εἶν' ἢ τῶν μακρῶν, καὶ μὲν ἄλλων, id est, prudentium atq; sapientium hominum celerem esse diuinationem, & horum

Diuinatos sapiens

rantum, Vtinam hanc diuinandi rationem amplecterentur principes, quorum hodiebo-
na pars a prognostis & astrologis pendet, hominum genere, ut nunc sunt pleriq; uano pa-
riter ac seditioso, & Reip. pestilente.

Pannus lacer.

LXXIX

Hominem iam fastiditum & reiectum, εἰς πλοῦτος appellat Græci, id est, pannum
undiq; lacerum. Sumpta metaphora à ueste longo usu detrita, atq; ob id reiecta, cum no-
ua fuerit in precio. Sic autem quidam amicis utitur uti uestibus: dum usui sunt ac uigent,
amplectuntur, curant, ostentant: simulatq; uel ætate defecti sunt, uel alioquin utiles esse
desierunt, negligunt ac reijciunt. Lucianus. Ἀχι δὲ σὲ τὸ τὸ λόγῳ εἶπε γὰρ πλοῦτος ἔργῳ
σάμνῳ, ἔργῳ. id est, Donec ubi te iam iuxta id quod dici solet, pannum undiq; lacerum
reddiderit, expulerit. Idem in eodem dialogo, nempe De mercede feruentibus, similitudi-
nem adfert de nouis calceis, qui tantisper in precio sunt, dum noui nitent, ijde ubi luto for-
duerunt, in angulum abijciuntur aliquod, atq; ibi nullo curante, situ cimicibusq; opplen-
tur. Solon eos qui exercebantur ad Olympiaca certamina, primum dicebat esse sumptuo-
sos, & ob id Reip. graues, ubi uicissent ob fastum esse detrimēto ciuitati, postremo quum
fenuissent, iam profusus esse inutiles, Ad id exprimentū Laertius citat uersiculū Euripidis,
τρίβον δὲ ἐκλιπόμενος οἰχονη κρόνης. id est,
Filiis solutis lacera pereunt pallia.

Metum inanem metuisi.

LXXX

Ἀδὲς δὲ δῆος δὲ. id est, Inanem metuisi metū. Vbi quis formidat in re tuta. Vergilius,
Omnia tuta timens.

Inest autem in ipsa Græcicū dīcti figura prouerbiale quiddam propter ἀντιθεσίαν. Ve-
lut in his quocq; Ἀδὲς δὲ δῆος δὲ, δεσμός ἀδ' ἀνιμῶ, πῆθρον ἀπ' ἀπ' ἀνιμῶ, κίπρον
ἀκρυπῶ, atq; id genus alijs, de quibus iam non semel admonuimus. Græci dicunt μορμολύ-
κην, nam μορμολύκην Græcis persona est, laruæ aut malo genio similis, qua puerosten-
titant quidam. Basilii Athanasio, ἢ κωμὸς ἢ γὰρ πᾶσι εἶμι, πᾶ ὄντω μορμολύκῃ θεοκίς,
id est, Sanè uehementer essem puer si talibus terriculamentis expauescerem. Refertur ada-
gium in collectaneis Plutarchi, si modo titulo est habenda fides.

Sycophanta.

LXXXI

Συκοφάντης, id est, Sycophantæ cognomen, uulgo probri loco tribuebatur. Aristopha-
nes in Pluto,
ὡς ἑβαρὸς δὲ δ' ἀματὸρ εἰσελήλυθον ο συκοφάντης. id est,
Vultu ut se uero ingressus est o dij boni
Hic sycophanta.

Conuiciū prouerbiale in calumniatores, & quamuis pusilla de causa litem mouentes.
Inde natum arbitrantur, quod olim apud Atticos ficis essent in precio, multarenturq; ij, qui
eas furto tollerent. Hos qui obseruabant, aut deferebant, Sycophantæ uocari coepti, ludi-
brii causa. Quos eisdem ἑλεγκλημονας, συκοφίτας, συκοφάντας, συκολόγους, ἑλεσόντας, συνέδους
& similia uocabant, id est, ut sententiā magis q̄ uerba reddam: De ficis calumniān-
tes, ficis uiuentes, ficorum custodes, ficos numerantes, ficorum studiosos, ficosos, ficis pue-
rorum instar gaudentes. Plutarchus in cōmentario De curiositate ostendit, hoc cognomi-
nis hinc natum, quod cum lege cautum esset, ne quis Athenis ficos efferret, quidam obser-
uatos nōnullos, qui furtim exportabant, detulerunt. Hinc populari ioco sycophantæ uo-
cati. πῆθρον δὲ σὺν ἡμῶ φαίνε δὲ, id est, quod ficos proderēt. Huius rei meminit & in uita Solonis.
Festus Pompeius ostendit apud Athenienses pœnam capitis constitutam ijs, qui ficos fur-
to tollerent. Idem affirmat Athenæus libro Dipnosophistarum 3. addens eum locum ubi
primum ficus reperta fuit, ἰσθρῶν συκλή, id est, sacram ficum uocatam ab Atticis. Est autem
sycophantarum genus, quod non solum defert dicta factaq; hominum, uerum etiam homi-
num somnia, cuiusmodi delatoribus aurem patulam præbuit Constantius, ut prodit Am-
mianus lib. 14. Præcipue uero indulsit Mercurio cuidam, qui uulgo ob id Mercurius so-
lenniorum est dictus, quod se specie familiaritatis conuicijs admisceret, & si quis noctur-
num usum effuisset, deprauata narratione ad principem deferebat: adeo ut uix quisquam
apud ignotos auderet fateri se dormisē, ac docti nonnulli fortem suam deplorarent, quod
apud Atlanteos nati non essent, ubi negant uideri somnia, quod fateretur & Stephanus in
dictione

dictione Atlantes. Obseruatores somniorum Græci uocant ὄνδροσώπτες, interpretes ὄν-
δροσώπτες siue ὄνδροσώπτες, qui terrentur ὄνδροσώπτες.

Multis parasangis præcurrere.

LXXXII

πολλοῖς πᾶσάγγαις ὑπερδραμαίω, id est, Multis parasangis præcurrere, dicitur, qui longo
intervallo præcedit, multisq; partibus superior est. Est apud Athenæum libro Dipnoso-
phistarum tertio, πολλοῖς πᾶσάγγαις ὑπερδραμαίω τὸν σικελιώτῃ διονύσιον, id est, Multis
parasangis superantes Siculum illum Dionysium. Id quo magis ad animi res transferetur,
hoc erit uenustius. Parasangam autem Persæ triginta stadiorum spaciū uocant, ut locis
aliquot indicat Herodotus: qua uoce usus est Lucianus in Icaromenippo, quē dialogum
nos olim latinitate donauimus.

Putre falsamentum amat origanum.

LXXXIII

Clearchus apud Athenæum libro tertio, σαπρὸς πᾶρχῳ τὴν δελγανὸν ἔλεει. id est,
Putrida falsamenta amat origanum.

Origanum autem herba est acri succo, qualis & Thymbra. Quin & hodie frugi patres fa-
miliās carnibus iam obolentibus addunt acetum origani loco, ne sentiat putris odor.
Apte dicitur de re per se parum honesta, aut iucunda, atq; ob id exoticis condimentis &
honestantis egente. Qui mos etiam hodie fordids, ut piscibus supputribus, ne quid of-
fendat edentes putor, acida admisceant. Veritas per se placet, honesta per se decent. Falsa
fucis, turpia phaleris indigent, hoc est, putre falsamentum origano.

Voracior purpura.

LXXXIII

Athenæus libro tertio Dipnosophistarum ex Apollodoro huiusmodi quoddam refert
proverbium, λιγνότερα τῶν πορφύρεων, id est, Edaciora purpuris: idq; ductum existimat, uel
à tincta purpura, quæ omnia quibus admota fuerit uelut ad sese rapit, suoq; colore res uī-
cinas inficit additq; lucem: uel ab animante ipso, quod quicquid nactum fuerit, retinet ac
deuorat. Verumq; propemodum licet è Plinij uerbis colligere. Siquidem libro nono, capi-
te trigésimosexto, de colore scribit in hunc modum, Sed purpuræ florem illum tingendis
expetitum uestibus, in medijs habent faucibus. liquoris hinc est minimi in candida uena.
Vnde preciosus bibitur nigrañtis rosæ colore subluens, reliquum corpus sterile. Ac pau-
lo post hinc, aut, ut alij legunt, hujc, faves securesq; Romanæ uiam faciunt. Idemq; pro
maiestate in pueritia est: distinguit ab equite curiam. Dijs aduocatur placandis omnemq;
uestem illuminat, in triumphali miscetur auro. Quapropter excusata & purpura sit insa-
nia. De uoracitate mox hæc subiicit. Lingua purpuræ lōgitudine digitali, qua pascitur de-
uorando reliqua conchilia. Tanta duritia aculeo est. Conueniet in edaces, aut in eos qui
omnia in suum compendium uertunt. Fortasse durius, sed non ineleganter accommoda-
bitur ad reges δημοκόρους, aut aduocatos, qui purpurati omnia cōuertunt in fiscum suum,
& quocunq; se conferunt, abradunt aliquid. Tale quiddam cogitasse uidentur poetæ, qui
Midam finxerunt contactu corporis omnia uertentem in aurum.

Tarichus afflus est simul atq; uiderit ignem.

LXXXV

τᾶρχῳ ὁ πῆθρον ὑβὸς ἀν' ἰσθρῶ τὸ πῦρ, id est,
Tarichus afflus mox ut ignem uiderit.
Athenæus libro tertio, prouerbij loco citat. Est autem Tarichus piscis falsus, de quo non
nulla in prouerbio, Si nō assunt carnes. Opinor idem esse cum illo, ἀφύα ἔν τὸ πῦρ. Quod
ante iam exposuimus in prouerbio, Aphyia in ignem. Eodem in loco refert & hunc uer-
sum ceu prouerbialē,
ὄνκ ἀν' πᾶλοι τᾶρχῳ; ἀν' πῶρ ἄφιῳ. id est,
Tarichus haud laturus est, queis dignus est.

Non sunt amici, amici qui degunt procul.

LXXXVI

τῆλδ' ἔλεει νόστον ἐν εἰσιγ' ἔλεει, id est,
Haud est amicus, amicus absit si procul.
Hanc parœmiam recenset Athenæus lib. Dipnosoph. quarto, eamq; omnium μισοσυθη-
τικῶν, id est, inhumanissimam uocat, uidelicet quod absentium amicorum memoriā
obliterare uideatur. Est omnino ex amicis, qui adsunt, uberior amicitia fructus, propter
officia mutua consuetudinēq; quotidianam. Præterea uulgo fit, ut simul atq; conipe-
ctū

Tarichus non
feret se digna
Amici procul
agentes non
sunt amici

Et necessariorum se iuncti sumus, nescio quo modo obrepat obliuio quaedam familiarium, ut id iam omnibus in ore sit, qui semotus sit ab oculis, eundem ab animo quoque semotum esse. Aristoteles libro Moralium Nicomachiorum s. faterur locorum se iunctionem non dirimere quidem amicitiam, sed tamen officia interrumpere. Et quonia uulgius amicitias utilitate probat, sublati officijs uelut alumnis amicitiae, emoritur & amicitia. Proinde Hesiodus, uicinos potissimum ad conuiuium uocandos esse monet.

Vicinus uocandus

καλέειν, inquit, ὅς τις σέθεν ἐγγύθει νείει. Faterur & Hebraeorum prouerbia, potius esse, amicum habere uicinum, quam fratrem qui procul absit. Terentianus item Chremes in propinqua amicitiae parte ponit uiciniam. Nec abluat hinc Propertius libro tertio, Quantum oculis animo tam procul ibit amor.

Quantum oculis animo tam procul ibit amor. Quamquam equidem non uideo, quamobrem Athenaeo uideatur adagium hoc usque adeo ab humanitate alienum. Quandoquidem, ut opinor, non tam docet quid nobis faciendum sit, quam admonet, quid uulgo facitetur. Quotum autem quocumque reperias amicum certum, qui si absis, non sui dissimilis esse incipiat: Proinde pro uerbo hoc ueluti Delphico gladio utrolibet pacto utaris licebit: ut intelligas, aut non esse fidendum amicis, qui longo intervallo se iuncti sunt: aut non esse colendos amicos longinque disitis, unde non queas multum sentire commoditatis, sed hos potius quibus praesens praesentibus fruar.

Non sacrificata deuorat

Περσάπε ἅδου τῶν ἱερῶν πολλὰ κείνη κατεδίει. id est, Persepe sacra haud sacrificata deuorat. LXXXVII

Senarius est apud Athenaeum lib. 4. Simonidis in mulierem quandam male moratam & auidam in conuiujs. Concinne dicitur in eos qui uentris impulsu statim ad deuorandas epulas irumpunt, non expectatis caeremonijs & elegantioribus illis, quibus ciuiles utuntur inuitur conuiuium, puta, ut imprecationibus quibusdam prijs consecratur cibus: deinde de accubitus ordine urbana quadam adhibeatur cunctatio: praeterea ne statim appositis elcis unguis iniiciamus. Neque in tempestiua dicitur in eos qui non expectata iuris ratione haereditatem inuadunt, & aliena per uim occupant. Ductum a uictimis, quas fas non erat contingere nisi mysterijs peractis. Et Plato uult etiam in conuiujs praelibari dijs, & mensam rem sacram existimauit antiquitas, teste Plutarcho, unde fit, ut his etiam temporibus nefas putent, ἀνίπτοις χερσίν, id est, illotis manibus accedere. Licet huiusmodi caeremonias neglexerit Christus praesens quae unice ad rem nostram pertinent.

Chius dominum emit. LXXXVIII

Χίος δεσπότιον ἀνέκαθε, id est, Chius dominum mercatus est. In eos quadrabit, qui sibi ipsi malum accerunt. Vfus est hoc adagio Eupolis in Amicis, Athenaeo teste, lib. Dipnosophistarum 6. Natum ait inde, quod cum Chij primi seruis mercenarijs institissent uti, postea subacti a Mithridate Cappadoce, proprijs seruis uincti sunt traditi, ut in Colchorum regionem deportarentur, idque illis aliquando euenturum oraculum praedixerat. Huius historiae autores citat Nicolaum Peripateticum, & Possidonium Stoicum. Nec Stephanus tacuit, hanc gentem primum usam famulis θέρειν, quemadmodum Lacedaemonij utebantur, quos uocabant ἑλωτες, id est, captiuos. Sicyonij quos dicebant, κρηνηφόρους, id est, clauigeros, a claua. Itali Pelasgis. Cretes quos appellant δουρίτας. Est autem χίος clarissima Ionum insula, habens eiusdem nominis ciuitatem. Possessiuum circumflexe scribitur χίος.

Anima & uita. LXXXIX

Vita & anima

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, id est, Anima & uita, de re supra modum suauis. Pro uerbum natum in cibus, atque inde deductum in communem sermonem. Videtur autem peculiare fuisse mulieribus. Iuuenalis.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, modo sub iocice relicta. Vteris in turba.

Item Martialis epigrammatum libro decimo in Laeliam.

Ζωὴ καὶ ψυχὴ, lasciuum congeris usque Pro pudor Herilidae ciuis & Aegeriae.

Huc respexit Iuuenalis quum ait, Concumbunt Graece.

Hesiodus

Hesiodus pecuniam, animam mortalibus esse dicit, χρηματα γὰρ ψυχὴν πωλεῖται θείοισι θεοῖσι. id est, Pecunia enim anima est miseris mortalibus. Et Aristoteles pecunias uelut alteram hominis animam esse scripsit. Nihil autem est uita, neque iucundius, neque charius.

Pecunia anima

Qui amant, ipsi sibi somnia fingunt. XC

XC

Amantes sibi so. fingunt

Vergilius in Pharmaceutria, Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt? Seruius pro uerbo admonet dictum a poeta. Nam quod quisque sperat, facile credit. Et tarde, quae credita laedunt, credimus, ut ait Ouidius. Metus autem & spes, ut eleganter & uere scripsit Lucianus in Pseudomante, diuinationem & auguria repperunt. Qui impense cupiunt, suis uotis undecumque blandiuntur, & quiduis in omen optati euentus trahunt. Rursum qui misere metunt, quauis ex re solatium formidinis aucupantur. Non usquequaque discrepat ab hoc Terentianum illud, Mihi non fit uerisimile. At qui ipsis commentum placet. Non uidetur alienum ab hac forma Theocriticum illud, τὰ δὲ κύνων ἀπὸ τῶν μαντιῶν, ἰχθὺς ἀκὺ γὰρ, id est, Somnia cuncta canum panes, ego somnio piscem. Qui suis uotis blandiuntur, ij Graecis dicuntur ἐαυτοῖς ἀνδροπολεῖν, id est, sibi ipsi sua interpretari somnia, quod omnia rapiunt in alimentum spei suae.

Polypi. XC I

Polypi pro uerbo dicebantur olim, uel stupidi stolidique, uel rapaces, & uncis unguibus homines. Siquidem ob eam causam Polypo stultitiam tribuunt, quod ad manum captantis ultro mouetur, nec aliter capitur, nisi quod non cedat, autore Athenaeo. Adscribitur autem rapacitas tenacitasque, quod quicquid brachiorum flagellis nactus fuerit, succum trahat ac retineat. Plautus in Aulularia: Ego istos noui polypos, qui ubi quicquid tetigerint, tenent. Nihil autem uetabit quo minus polypos appellemus eos, qui semet in omnem habitum uertunt omnibus assentantes. Quos eleganter notat Phocylides,

μηδ' ἐπὶ τὸν κούβητος κραδίη νόον, ἀλλ' ἀγορεύων. id est, μηδ' ὡς περὶ τρυφῆς πολυτῆτος ἔχῃ γόρου ἀμείβης.

Pectore neue aliud celes, aliudque loquere, Proque loco uariere, petris uti polypus harenis.

Ion apud Athenaeum libro septimo, Ἐπὶ τὸν μετὰ μακτῆρα πάλυπτον χροός. id est,

Odi colore subinde uario polypum.

Huc pertinet quod admonet Plautus, ut qui sapit, bonus sit bonis, malus malis. Hoc nomine laudat Pindarus in Nemeis hymno quarto quendam, καλῶς καὶ μὲν φρονέων ἀνδρῶν, πραχῆς πάλυπτος ἐφείθετο, id est, Mollis erga bonos, asper uero insidiator erga molestos aduersarios. Non abluat hinc quod ibidem habetur hymno tertio, ἐν πτωχῶν νεοῖσι πῶς, ἢ δ' ἀνδρῶν ἀνῆρ, ἴσιν τὸν ἢ παλαιὸν πόροις μέρους, ἐκαστοῦ οἴου ἔχοντι βρότον ἔδου, id est, Inter pueros teneros puer, inter uiros autem uir. Tertia inter seniores pars, quodque ut habemus mortale genus. Laudat Pindarus hominem omnium moribus & aetatibus sese attemperantem. Eodem titulo laudat quempiam in Pythijs hymno octauo, τὸ γὰρ τὸ καλῶς καὶ ἐφείθετο, id est, Tu enim & humaniter agere nosti, & affectum sumere temporis congruentem. Rursum eiusdem operis hymno quarto, καὶ ἄλλο γὰρ ἢ πτωχῶν νεοῖσι, ἢ βυλαῖς πρῆσθεις, id est, Nam ille inter pueros iuuenis, in concilijs uero senex. Idem eiusdem operis hymno secundo, φίλον εἶναι φίλων, ποτὶ τὸ ἔχθρον ἄτε ἔχθρος εἶναι λυσιπλοῖο δὲ καὶ ἄποθδύομαι, id est, Amicum contingat amare. Ceterum aduersus inimicum tanquam inimicum, lupi more incurram, siue insidiabor.

Pueris puer in consilio

senex

Amare amicum

Odisse hostem

Nullus malus magnus piscis. XC II

οὐδὲς κακὸς μέγας ἰχθύς. id est, Nullus malus magnus piscis. Aenigma pro uerbo, dici solitum in homines praegrandi quidem corpore, ceterum ingenio nullo. Clearchus in commentario de pro uerbo apud Athenaeum lib. s. hinc ortum scripsit. Stratonicus citharædus cum Porpin uidisset Rhodium citharædum ingenti corporis mole, uerū arte non perinde magnum, percunctantibus quibusdam quis nam is esset, hunc ad modum respondit, οὐδὲς κακὸς μέγας ἰχθύς, amcipiti

Piscis magnus nullus malus

capiti dicto significans illum, nullum, id est, nullius esse precij, malum & improbum, magnum corpore, deniq; piscem, quia mutus esset & infacundus, ac male canorus. Theophrastus De risu, fatetur dictum quidem esse à Stratonico, sed non in Porcia, uerum in Simy- lam histrionē, μέγας, ὀδύς, ἀπὸ τοῦ, ἰχθύος, id est, Nullus, magnus, putris, piscis. Sed eleganti- us quod retulit Clearchus, propter amphibologiam non inuenistam. Aristoteles in eo- dem mox loco apud Athenæum super hoc adagio fabulam huiusmodi refert, in Repub. Naxiorum. Apud Naxios, locupletes quidem pleriq; urbem habitabant, cæteri uero sparsim si per uicos agebant. In quodam itaq; uico, cui nomen Lestadæ, Telegoras habitabat præ- diues ac nobilis, multaq; apud plebem autoritatis, cui cum alij complures honores habe- bantur, tum præcipue muneribus quotidianis ciuū honorabatur, adeo ut qui uendebant, si quis minoris liceretur quàm uellet, dicere soliti sint, se malle dono dare Telegoræ, quàm tantū uendere. Quidam igitur adolescentes cum piscem ingentem licitarentur, ac piscator ex more diceret: se malle Telegoræ dono mittere, q̄ tanti uendere, moleste ferētes eadem audire toties, simulata beneuolentia ad Telegoram adduxerunt emptum piscem. Quem cum ille libenter accepisset, tum ipsum adorti sunt, tum filias iam nubiles constuprarunt. Quod factum, indignè ferentes Naxij, arreptis armis inuadere conati sunt adolescen- tes: tantaq; hinc orta seditio, ut Lygdamis huius tumultus præfectus, post arrepta tyranni- de patriam oppreserit. Hacenus Aristoteles. At hæc non uideo quid ad prouerbiū fa- ciant, nisi duo faciamus prouerbia, quorum hoc posterius sic efferatur, Citius Telegoræ donarim, quàm tanti uendam. Nam Athenæus indicat Aristotelem de prouerbio disse- ruisse. Videtur esse senarius, sed inuerso dictionum ordine perturbatus. Constat si- telgas, ὀδύς μέγας ἰχθύς κενός.

Telegore ci- tius donarim

Rosa nō nasci- tur ē squilla

Aquila co- lumbam nō gignunt

Omnia non possumus omnes

E squilla non nascitur rosa. XCIII
 Prouerbiali figura dixit Theognis, ὄψτε γὰρ ἐκ σκυλλῆς ῥόδ' αὐ φέεται, ὅδ' ὕακινθ' ὄψτε ποτ' ἐκ δάδ' ἰσ τεκνοῦ ἐλθὺν δ' εἶοι. id est, Non etenim ē squilla rosa nascitur, aut hyacinthus. Sed neq; ab ancilla filius ingenuus. Admonet adagium, ē probis parentibus nasci liberos probos, ex improbis improbos. Simili forma dixit Horatius in Odis, Neq; imbellem feroces
 Progenerant aquilæ columbam.
 Venustius erit, si ad indocti doctōris indoctum discipulum referatur, ad improbi nutritij
 Malū corui malum ouum.
 Οὐκ αὖ γὰρ οἷο χυρὸς ἐκ ἡσυχ' πατρὸς, id est, Polem probam haud pater progignet improbus. Est autem Scilla herbæ genus nō dissimilis aloe, de qua multa Plinius diuersis locis.
 Non omnia possumus omnes. XCIII
 Nō omnia possumus omnes, apud Vergiliū in Pharmaceutria. Prouerbialis sententia, qua uix tritiorē aliam reperies. Sumpta uidetur ex Homero, apud quē Iliados 11. Polydamas sic alloquitur Hectorem, Ἀλλ' ἄποις ἀμα πάντ' ἀμύνησ' αὐτὸς ἐλέδω. Ἀλλὰ μὲν γὰρ ἐδάκε θεὸς πολέμια ἔργα, Ἀλλὰ δ' ὄρεχ' ἰσῶν, ἐπὶ τῷ κινδύῳ καὶ ἀσπίδ' ἰσῶν. Ἀλλὰ δ' ὅτι σὺ θεοῖσι τίβ' ἰσῶν θυρὸσ' ἰσῶν. Ἐδίδω, τῶ τε πολλοὶ ἐπαυέσθωντ' ἀνθρώπων. id est, Haudquaquam poteris fortiter omnia solus. Namq; alijs diui bello pollere dederunt; Huic saltandi artem, uoce huic citharæq; canendi. Rursum alijs inseuit sagax in pectore magnus Iuppiter ingenium, at multis est utilis ille. Item Odyssæ 8.
 Οὐ τῶσ' ὅ πάντ' ἰσῶσι θεοὶ χεῖρ' ἰσῶν τε δίδωσι ἀνθρώπων, ὅτι φιλῶν, ὅτι ἄε φερίων, ὅτι ἄγορευτῶν.

Ἀλλ' ὅ μὲν γὰρ ἐδάκε θεὸς πολέμια ἔργα, Ἀλλὰ δ' ὄρεχ' ἰσῶν, ἐπὶ τῷ κινδύῳ καὶ ἀσπίδ' ἰσῶν. id est, Non ita coelestes tribuunt sua dona quibusuis, Seu formam, siue ingenium, uiresit loquendi. Est etenim informis species cui contigit, atqui Linguae dote deus pensat dispendia formæ.
 Euripides in Rheso, Ἀλλ' ὅ γὰρ ὄντως πάντ' ἐπίσπασ' ἔργοσ' ἰσῶν, ἄλλὰ δ' ἄλλο πρόσκηται γόργας. id est, Ut cuncta norit, nemini mortalium Datum est, at alia dos adest alijs uiro. Eodem pertinet quod scribit Theognis, πάλαισ' ἀνδράπων ἀρετὴ καὶ κάλλ' ὄπηδ' εἶ, οὐδ' ὅσ' τῶν ἀμφοτέρων ἔλαχον. id est, Sunt pauci, quibus isdem & uirtus suppetit & res. Felix cui simul hæc sunt data sorte deum.
 Titus Liuius libro 22. Non omnia eidem dii dederunt. Vincere scis Hannibal, uictoria utinescis. Videtur Liuius retulisse illud ex Iliados 4. οὐδ' ἄρα πῶσ' ἰσῶν, ἐν πάντ' ὄρεχ' ἰσῶν δαίμονα φερίων ἰσῶν. id est, Haud illud contigit unquam, ut Omnibus in factis callens appareat idem. Huc pertinet & Pindaricum illud ex Nemeis. τέχνησ' ἰσῶν ἰσῶν, id est, Artes alijs alia. Interpres ostēdit, illud Atticis prouerbij loco dictū fuisse, ἄλλὰ δ' ἄλλων ἰσῶν τεχνήσων, id est, Alia aliorum inuentiones. Idem alibi, οὐδ' ἰσῶν ἰσῶν βιοτῶν λαχόντες, ὅ μὲν τῶν, τῶν δ' ἄλλ' ἰσῶν. id est, Natura differimus, uitam fortientes, hic hanc, illam alijs. Porro fieri nō potest, ut omnis felicitas uni contingat. Idem Olympiorum hymno primo, ἐπ' ἄλλοισ' ἰσῶν μεγάλων. id est, In alijs alijs magni sunt. Idem expressius Encomio octauo: ἄλλὰ δ' ἐπ' ἄλλων ἰσῶν ἀγαθῶν. πάλαι δ' ὄρεχ' ἰσῶν θεοῖσ' ἰσῶν πράγματος. id est, Alia ad alijs uenerunt bona, sed dijs fauentibus multæ sunt uitæ felicitatis. Rursum eiusdem tituli hymno nono, ὅτι γὰρ ἰσῶν ὄρεχ' ἰσῶν πρῶτα τῶν, ἰσῶν δ' ἰσῶν ἀμειβόμενα. id est, Sunt enim alia uitæ alijs efficaciores, sed non omnes nos alet unum studium. Multæ manus onus leuius reddunt. XCIV
 Vulgo circūfertur adagium, multis manibus onus reddi leuius. Quo significant etiam difficilia facile confici, si quis non ipse solus negocium aggrediatur, sed in plures adiutores & auxiliares partiatur. Sumptum est à tollendis oneribus. Videtur autem ea sententia ab ipsa usq; antiquitate in nostram ætatem demanasse. Legimus enim apud Hesiodum in opere cui titulus, ἔργα καὶ ἡμέραι, γλάων καὶ πλεόνων μελέτη. id est, Plus potest & plurium industria. Item Homerus Iliados 11. Ἀλλ' ἐπιμαρτύειον, πλεόνων δ' ἐπ' ἔργων ἀμύνησ' ἰσῶν. id est, Aditis comites, multorum industria namq; Plus pollet quàm paucorum. Ad hoc respexit Euripides in Phœnisis, ἔργ' ἰσῶν ἰσῶν ἰσῶν. id est, Vir unus

Q Vir unus

Manus unius infirma p. Vir unius autem nemo cuncta dispicit. Rursum in Heraclidis, *μαίος γὰρ χερός ἀδύνης μάχης.* id est, Inualida pugna est unice tantum manus. Eodem pertinet quod alibi retulimus, *ἐς ἀνὴρ ἀδύνης ἀνὴρ.* id est, Unus uir, nullus uir. **Proprij nominis obliuisci.** XCVI

Nominis pro prii obliuisci sum. Lucianus in Toxaride, *δὲ πρὸν γὰρ τὸ νόμα ἔμελλε αὐτῷ ἀπολεσθῆναι τῷ πατρὸς.* id est, **Paterni nominis obliuiscus.** Itaque citius fieret, ut patris sui nomen obliuisceretur quisque. **Quidius,** *Νομίνης ἀντὲς τοῦ ἐμοῦ ἐπινοήθη.* **Nominis ante mei uenient obliuiscus nobis.**

Vitupatur & à diuo Hieronymo in epistola quadam. Plinius libro historiae mundi septimo, inter ademptae memoriae exempla commemorat & Coruini Messalam oratorem, qui nominis etiam proprii fuerit obliuiscus: Quum id defunctis etiam agnosci creditum sit aliquandiu. Atque hinc mos praecis, priusquam rogo imponerent cadauera, nomen proprium inclamandi.

Sine Cerere & Baccho friget Venus. XCVII

Venus fr. si. Ce. & Bac. Terentius in Eunuchis, Verbum hercle hoc uerum est, sine Cerere & Libero friget Venus. Dicuntur haec sub persona Chremetis adolescentis rustici, qui sobrius oderat meretrices, post idem potus non abhorret. Cibum enim & potus iramenta sunt libidinis. Eleganter autem Cererem pro cibo, Bacchum pro uino, Venerem pro libidine dixit, continenter in figura persistens. Nam illud ipsum uerbum, friget, metaphoram habet, quae dicitur nata à picatione ualorum mutuo sumptam autumat, quod frigida pix non adhaereat. Frigida profecto nimirum affectata interpretatio, quod quidem tanti uiri pace dixerim, si modo illius est interpretamentum. Ardent amantes, & frigent quae languent. **Horatius,** Non enim posthac alia calebo **Foemina.**

Et frigent in uxores mariti, qui non admodum amant. Diuus Hieronymus Terentianam sententiam crassiore Minerua explicans, Dissento uentre (ait) distenduntur ea quae uentri adherent, significans libidinem esse gastrimargiae comitem. Peculiariter autem uinum irat libidinem, ideoque Paulinae literae uerant ne uino inebriemur, quod in eo sita sit libido. **Euripides,** *ὄντα δὲ μὴ πρὸν ἔσται ἐν κούρις.* id est,

Absente uino, nulla tunc adest Venus. In Graecorum collectione ita lego, *νεκρὸν ἀφροδίτη διονύσου δὲ χεῖρ ἀπὸ δὴ μὴ β.* id est, **Mortua res Venus sine Baccho & Cerere.** Cynicus apud Athenaeum libro Dipnosophiliarum sexto, refert eandem sententiam his fere uerbis,

Ἐν τῇ κούρῃ γὰρ γαστρὶ τῷ κούρις ὄντα δὲ μὴ πρὸν ἔσται. id est, **Nam uentri inani non inest formarum amor.** Amara Venus est dira quos premit fames.

Ac mox subiicit carmen Euripidis, quod ille mutuatus sit ab Achaeo Satyrico. *Ἐν πλησμονῇ κούρις, ἢ πρὸν ἔσται.* id est, **Saturo Venus adest, famelico nequaquam adest.** Athenaeus lib. Dipnosophilist. i. distichon adducit eandem complectens sententiam,

Ἐν πλησμονῇ γὰρ κούρις, ἢ πρὸν ἔσται. πρὸν ἔσται ἀφροδίτη βροτοῖς. id est, **Saturis Venus adest, caeterum infelicibus Miserisq; nulla adest Venus mortalibus.**

Apud hunc ipsum lib. 10. Aristophanes uinum, iac Veneris appellat, quod alat libidinem, *Ἡδύς τε πίνω αἶν.* id est, **Vinum bibendi suaue, iac Cypriae deae.** Huc pertinet epigramma quod fertur incerto auctore, *Ἐρωτα πάλιν λιμός. εἰ δὲ μὴ, χεῖρον.* *Ἐὰν δὲ μὴ δὲ τῷ τῷ φλόγα σέσση.*

εὐραπία

εὐραπία *εἰ τὸ λοιπὸν ἠρτῦδα βεῖχ.* id est, **Fames amorem sedat, id si sit minus,** **Tempus medetur, sin nec ista extinguere** **Flammam queant, tum restat ut funem pares.**

Idem intelligi uoluit Apuleius, cum Veneri ebriam coenam affingit, cum interim esuriat Psyche. Quam Aristoteles indicat, immodicam uini potionem inuitiles reddere ad coitum. Nam dilui uinum seminale, atq; ob eam causam Alexandrum Magnum in Venerem parum fuisse strenuum, quod esset uinosus. Idque Theophrastum dixisse narrat Athenaeus.

Nauiges in Malsilia. XCVIII

πλοῦσιες ἐς τὴν μασσαλίαν. Scribit Athenaeus libro duodecimo, Malsilienses usque adeo delictis effoeminatos olim fuisse, ut proverbio dici consueuerit, *πλοῦσιες ἐς τὴν μασσαλίαν,* id est, Nauiges in Malsilia. Non explicat quidem ille proverbij sensum, sed facile conicitur in molles, & moribus cultuq; parum uirili torqueri debere. Plautus in Cassina, Vbi tu es, qui colere mores Malsilienses postulas? Tameñ, quod ait Plautus, mihi potius referendum uidetur ad seueritatem uitae, quemadmodum Plutarchus in uita Agefilai docet, Spartanam disciplinam appellatam, seueram minimeque delictis indulgentem. Nam non alia gens laudatior quam Malsiliensium, si Ciceroni credimus, siq; uera memorat Valerius Maximus libro secundo, capite de institutis, multa commemorat de disciplina eius ciuitatis, quae nec mimos ullos in scenam admiserit, ne parum pudicis fabularum argumentis ciuium mores inficerentur, nec eos qui religionis praetextu uitam inertem & ociosam sectarentur, intra portas receperit. Aliaque id genus de Malsiliensium seueritate referuntur apud auctores, ut appareat Athenaeum non de Gallica Malsilia, sed de Libyca loqui, cuius meminit Vergilius quarto Aeneidos libro,

Hic mihi Malsilyae gentis monstrata sacerdos. Quo quidem ex loco coniecturam facere licet, Malsylos maleficijs olim infames fuisse, quemadmodum & Thessalos. Caeterum quoniam apud Athenaeum Malsilia est non Malsyia, fieri potest ut nec sit Malsilia quae est Galliae Narbonensis, nec Malsyia Maurorum, sed tertia quaedam. Licet hanc nominum differetiam interdum confundant Graeci scriptores. Stephanus indicat hoc nomine fuisse ciuitatem Ligusticae, Phocensium coloniam, auctore Hecataeo: Timaeum uero illud addere, quum nauclerus adnauigasset, uiso piscatori proiecto in terram fune, dixisse, alliga rudentem. Et hinc loco nomen inditum Malsilia, *μασσα* enim Aeolibus est, quod alij dicunt *δῆσσα*, *ἄλιος* piscator: ex *μασσα* igitur & *ἄλιος* dicta Malsilia.

Nauiges Troezenem. XCIX

πλοῦσιες προίλιαι, id est, **Nauiges Troezenem.** Eustathius enarrans secundum Homericae Iliados librum ait dici solitum in eos qui cum mento imberbi essent, tamen appositijs pilis barbam uirilem mentirentur. Addit inde natum, quod Troezenis portus quispiam uulgo celebratus sit nomine Barba. Est autem alter Troezen in Malsilia.

Attica bellaria. C

πέμματ' ἀπὸ τῆς ἀττικῆς, id est, **Bellaria Attica: De lautitijs & cupedijs.** Transferri potest ad rem quamcumque maiorem in modum suaue ac iucundam. Plato Politiae suae libro tertio, *ψέγης ἢ ἀπὸ τῶν πεμμάτων τὰς δουλοῦσας ἢ ἀπὸ τῆς ἀττικῆς,* id est, **Damnatae & Atticae bellaria, quae uidentur ad lautitias pertinere.**

ca **Bellaria Attica**

Nemo benemerito bouem immolauit, praeter Pyrrhiam. I

Ὀὐδὲς ἐν ἀργεῖν βῶν ἐθυσεν ἄλλ' ἢ πυρρίας, id est, **Nemo bouem immolauit benemerito, nisi Pyrrhiam.** Hoc proverbio quondam utebantur, si quando quis extitisset homo insigniter gratus, qui beneficiu acceptum ampliter repensaret. Plutarchus in quaestionibus graecanicis, unde sit natum adagium enarrat ad hunc modum: Nautis quaedam piratica appulit ad insulam Ithacensem, in qua forte fortuna senex quidam erat una cum cadis ficulibus plenis pice. Pyrrhiam quidam Ithacensis, ut opinor, negociator, senem dato precio redemit a piratis, non ob id quod eo sibi

Pyrrhiam *b.i.b.*

fore

foret opus, sed partim quod miserum esset senilis fortunæ, partim hominis oratione persuasus. Emit autem una cum sene cados illos picarios, id est auctore sene. Deinde profectis piratis, quo Pyrrhiæ gratiam referret senex, quod non ob lucri cupiditatem, sed ob beneuolentiam sese liberum fecisset, indicauit in cadis multam pecuniæ uim pici admixtam, abditam esse. Qua reperta, cum Pyrrhiæ derepente diues esset redditus, cum magnifice collaudauit senis erga se gratitudinem, tum eidem bouem immolauit officij præmium. Atque hinc re iam peruulgata natum proverbium, de gratia prolixè relata. Veteres enim regale sacrum & magnificum, opiparumque conuiuium βασιλικόν appellabant. Accommodabitur recte proverbium & in uulgatam mortalium ingratitude, adeo ut uix unum reperias, qui meminerit officij. Non abluat hinc exemplum Euangelicum, quo è decemlepra Christi beneficio liberatis, unus duntaxat reuersus est qui gratias egerit.

Vmbra sumi

Καπνὸς σκιᾶ, id est, Fumi umbra. Prouerbiale hyperbole id dixit antiquitas pro re quam libet uili. Sophocles in Antigone,

τὰ δὲ ἄλλα καπνὸς σκιᾶς οὐκ ἐν προαίματι. id est, Reliqua fumi umbra non emerim.

Cum omnis umbra res quædam est inanis, tum uero fumi umbram penè dixeris umbram umbræ. extat & hoc apud Aristophanem. De hoc aliàs nonnihil attigimus.

Cadaver uiuum

Εμψυχὸς νεκρός, id est, Viuum cadauer. Prouerbiali figura dixit Sophocles in Antigone,

sepulchrum uiuum

οὐ πῆμα ἐγὼ Ζῶν ὄσσειν, ἀλλ' ἐμψυχὸν ἡγῶμαι νεκρόν. id est, Hunc ego uiuere

Haud arbitror, uiuum at cadauer iudico. Refertur apud Athenæum libro duodecimo. Euripides in Aeolo apud Stobæum,

φθὺ φθὺ παλαιὸς αἶνθ' ὡς κελῶς ἐχθ' ἔσθοντες ἔθεν βυβλὴ ἄλλο πῆμα ὄχλος

Καὶ γὰρ ἡμῖν ἀνείρω δ' ἔσπομεν μνηστῆρα. id est, Heus heus uetustum ut recte habet proverbium,

Nil aliud atque turba nos fenes sumus, Vmbraque, uerum serpinus imitamina

Infomniorum, cæterum mens haud inest. Quanquam uidemur sapere nobis adprobe.

In eos dicitur qui sic uiuunt, ut nihil dignum uita agant. Lucianus senem decrepitem ἐμψυχὸν ἕνα τῶν φθόνων, id est, Viuum quoddam sepulchrum appellat. Huc pertinet etiam illud Mimi cuiusdam, Laberij, ni fallor, apud Gellium,

Similis sepulchris nil nisi nomen retineo.

Ex fronte perspicere

Ex fronte perspicere dicimus, quod statim & uelut ipso protinus occurfu percipimus.

ex fronte

Sumptum ab Physiomicis, qui se profitentur ex oris liniametis, reliquaque corporis specie ingenium hominis posse deprehendere. M. Tullius ad Antonium, Non enim solum ex oratione, sed etiam ex uultu, & oculis, & fronte, ut aiunt, meum erga te amorem perspicere potuisses. Id adagium etiam hodie uulgo tritissimum est. Q. Cicero ad fratrem de petitione consulatus, frontem appellat animi ianuam, Cura, inquit, ut aditus ad te diurni atque nocturni pateant, neque foribus solum ædium tuarum, sed etiam uultu & fronte, quæ est animi ianua. Quæ si significat uoluntatem abditam esse ac retrusam, parui refert patere ostium. Hæc Cicero: Vnde & uera fronte fieri dicuntur, quæ fiunt ex animo. Interdum enim aliud frons loquitur, aliud celat animus. Allusit huc Aristophanes in Equitibus,

Ἐπίθλορον ἡμῖν τοῖς πρὸ σῶπιον ποιέειν ἢν τοῖς ἐπὶ δὲ χεῖρασι καὶ τοῖς προώμασι. id est, Nobis ut ipsis frontibus faciant palam

At nostra dicta ac facta latè comprobent.

Spem

Spem precio emere.

Est lucrum incertum, & in euentu situm, certo affectare damno. Terentius in Adelphis, Ego spem precio non emo. Hanc sententiam leno refert illi, Pecuniam in loco negligere maximum interdum est lucrum. Quadrabit potissimum in eos qui spe rerum adducti maximarum, principum fauorem muneribus obsequijsque captant. Certe ætatis ac temporis impendio, quo non alius sumptus charior. Nam si quid aliud quam spem precio emunt. Figura mutuo sumpta uidetur à quodam emptionis genere, in quo consuevit alca rei, non res emi. Veluti si quis retium iactum emat in piscando, aut missilium prædam in uenatu, aut si quid aliud eiusmodi. Qua de re multa fit mentio in Pandectis lib. 18. titulo de contrahenda emptione: ueluti cum quis emit prouentum agri in annum proximum, aut partum animalis, siue cum emitur captus piscium aut auium, aut etiam missilium, quam illi uocant aleam: in partu tamen non tenetur emptor, si nihil natum fuerit, nisi forte hoc per ipsum actum est ne quid nasceretur: in alea tenetur, quoniã spes empta est: tantum in missilibus euictio rei captæ perimit ex empto actionem.

Cælum territat.

VI

Prouerbialis hyperbole apud Vergilium in Aeneide, Et cælum territat armis.

Conuenit in minaces & feroces, Thraonesque magniloquos. Sumpta uidetur à bello Giganteo, quæ fabula notior quàm ut hic sit repetenda. Confine huic illud Synesij in epistola contra Andronicum, τῆ κεφαλῆ τὸν ὄραον ἐξ ἀεὶ ὄσσειν ὑπὸ χεῖρῶν, id est, Capite cælum per-rumpere conatur.

Subere leuior.

VII

φίλων κεφότορον, id est, Subere leuior. Prouerbialis hyperbole in homines inconstantes & lubrica fide. Suberis enim lignum cauernosum, quod in aqua non fidit, uerumeriam retibus & natantibus alligatur, ne possint siderc. Horatius in Odis,

Quanquam scydere pulchrior Ille est: tu leuior cortice, & improbo

Iracundior Adria. Strabo libro primo, inter hyperbolas prouerbiales hanc quoque commemorat, Subere leuior umbra. Quanquam hic locus apud Strabonem non caret suspicionemendositaris, græca sic habet, καὶ κεφότορον εἰσι τινὸν ὑπερβολαῖς ἀδὲ ὑπερβολαῖς, ὡς καὶ τὸ κεφότορον εἰν φίλων σκιᾶν, ἀλλὰ τὸρον ἢ λαγῶν φρόνης, ἐλαττω ἢ ἐχθρὸν γλῶττ' ἄγρον ὑπὸ σελῆς λακωνικῆς. Hec ita uertit Gregorius Typhernas siue Guarinus. Et sicut nonnulli super excessibus excessus sunt, ut illud, leuiorem subere umbram, & illud, formidolosiore lepore Phrygem, & illud, Ager minorem tellurem habet quàm epistola Laconica, primum umbram esse leuiorem subere non est insignis hyperbole, imò nulla potius est, ut iam demus, græce recte dici κεφότορον σκιᾶν. Vnde hic pro σκιᾶν legendum arbitror σκιᾶς, ut sic dicta sit suberis umbra, quemadmodum dicimus umbræ somnium. Item ἀλλότορον λαγῶ φρόνα, id est, timidiorem lepore Phrygem, quomodo legisse uidetur interpres. Nec absurdum si intelligamus Phrygium leporem, ueluti cæteris pauidiorem, quod ea gens imbellis habebatur & effœminata delitij. Pindarus in Pythijs hymno secundo metaphorâ flexit ad laudem hominis, qui suber immem

quanquam pressus calumnijs malorum, non desicit tamen animam, sed se suapte natura respicit in apertum, unde & φιλῶν ἀβήπιον appellat. id est, suber quod tingi nequeat. Huc respexit Horatius Epistolarum lib. 1. de Vlyssè loquens,

Dum sibi dum focijs reditum parat, aspera multa Pertulit, aduersis rerum immersabilis undis.

Cubito emungere.

VIII

Αγκῶνι ἀκμυνοσόμλον, id est, Cubito emungens. Prouerbialis ironia in hominem fordidi quæstus & conditionis abiectæ. A falsamentarijs ducta, quibus mos est narium mucum cubito abstergere, nimirum manibus muria & falsugine oppletis. Bion philosophus apud Suidam ex Laertio, ἐμὸ πάτερ μὲν λῶ ἀπελδοίθρον, ὅδ' ἀγκῶνι ἀκμυνοσόμλον, id est, Meus pater erat libertinus, cubito emungens. Celebratur scomma M. Tullij tortum in quendam falsamentarij filium, cuius tacito autoris nomine meminit qui scripsit rhetoricen ad Herennium, in schematis specie, quæ dicitur significatio per consequentiam, ut, inquit,

Q 3 Sifalâ

Si falsamentarij filio dicas: quiesce tu, cuius pater se cubito emungere solebat. Hiberæ naniæ.

Hiberas naniæ diuus Hieron. nugas appellat, in præfatione quam præposuit Pentateucho: quod multi ignorantes, inquit, apocryphorum deliramenta fecerantur, & Hiberas naniæ libris authenticis præferunt. Idem in duodecim quæstionibus: Et Hiberas naniæ Aegyptiacæ portenta scitari. Opinor Hiberas naniæ dici propter prodigiosas maleficiorum fabulas uulgo iactatas. Nam Hiberos maleficiorum infamia laborasse, testis est in Odis Horatius. Nisi quis mauult ad flumen auriferum Tagum referre. Quanquam ipse diuus Hieronymus in epistola aduersus Vigilantium, satis indicat de portentis ac monstris intelligendum, scribens ad hunc modum: Et quia ad radices Pyrenæi habitas, uicinus es Hiberiæ, Basilidis antiquissimi hæretici, & imperitiæ scientiæ incredibilia portenta persequeris. Athenæus in secundo tradit Hiberos, cum essent opulentissimi, tamen ob parsimoniam semper uisum solitos, & monastæum, hoc est, aquam bibere, & solos cibum capere. Cæterum uestitu fuisse sumptuosissimo. Citat hoc ex Athenæo Stephanus. Sed pro μικρολογία deprauatum est μακρολογία.

Nugæ Siculæ,

Gerræ

Perfolæ nugæ

Siculæ nugæ, Gerræ. Perfolæ nugæ. Cogitans, inquit, non illud Catullianum, Cui dono lepidum, nouum libellum, sed amargoteron & uerius, Cui dono illepidum, & rudem libellum, nō diu quæsiui. Tu enim occurristi, quem ego, si mihi potestas sit, ex omnibus unum semper eligerem. Misi itaq; ad te friuola gerris Siculis uaniora. Porro Siculorum dicacitas nota est ueterum literis. Nam Siculus fuit Epicharmus, ad cuius exemplar properare Plautus dictus est Horatio. Plautus autē in nugis ac iocis & immodicus, nec raro ineptus. Porro gerras Græci crates uimineas appellant. Ea uox postea uulgo pro nugamentis rebusq; friuolis usurpata est, autore festo Pompeio, hac quidem occasione. Athenienses cum Syracusas obsiderent, & crebro Gerras poscerent, irridentes Siculi gerras clamitabant. Hinc in proverbiū celsit. Vnde & familiares, quicq; inter se nugas omneis communicant, congerones uocantur. Suidas neutro genere γέρρα refert, ut periscam uocem, quæ quidem tum arma declarat, tum quoduis defenfaculum. Etymologicon græcum addit, apud Siculos naturam muliebrem gerron appellari, γέρρα nanq; dici, cōmutatione literæ, quasi γέρρα. Δέρρας autem apud Græcos pellem significat, & gerra proprie defenfacula sunt pellæ. Plautus in Pœnulo: Scitum per tempus, hoc iam est uerbū, si uerbū uetus. Nam uæ blanditiæ mihi sunt, quod dici solet, gerræ germanæ. Aedepol liræ, liræ, germanas dixit, non germanicas, absit, sed meras ac ueras nugas. Quod autem Plautus uocat liræ, Græci dicunt λήρον siue ληρηματα. Vocem dictam putant à λήρω, & ῥήω, quod dictum fallens memoriam excidit. Quemadmodum & φλυαριον & φλυαριον dictam à φλύω, & ῥήω, quod superfluant exundentq; uerbis garruli. Apud hunc ipsum Plautum & perfolas nugas legimus, opinor ob montes aureos, qui apud Persas esse perhibentur.

Scurra semel

nunquam p. f.

E scurra diues

Qui semel scurra, nunquam paterfamilias. Qui semel scurra, nunquam paterfamilias. Porphyriion enarrans Horatium, admonet fuisse proverbiū. Sensus est autem, eum quem semel depuduerit, quicq; contempta fama scurræ agere cœperit, uix unquam ad bonam frugem redire. Scurra gaudet alieno cibo, paterfamilias parat unde domi uiuat. M. Tullius in actione pro Publio Quintio: Memini uetus est, de scurra multo facilius diuitem q̄ patremfamilias fieri posse. Fortuna crebro largitur opes indignis: at bonam mentem dat memini.

Aegroto dum anima est, spes est. Aegroto dum anima est, spes est. Sententia proverbialis, admonens ne in afflictissimis quidem rebus abijciendam esse spem. M. Tullius ad Atticum, Vt ægroto dum anima est, spes esse dicitur, sic ego quoad Pompeius in Italia fuit sperare non destiti. Sumptum uidetur adagium ex Theocriti Batto, οαρειν ῥηὶ Ζεὶ Βασιλεὶ, τὰ χ' αὐριων ἔσεται ἀμεινον. Ελπίδου ἢ Ζωοισι, ἀνελπισοι δὲ θανόντες. καὶ ζενὸς ἀμεινον μὲν πᾶσι δὲ ἀβροῖ, ἀμεινον δ' ἴδ.

Hos uer-

Hoc uersus quoniam non ineleganter uertit Philelphus, haud graua bor adscribere, Fidere Batte decet, melius cras forsan habebis, Sperandum est uiuis, non est spes ulla sepultis.

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter aethere fulget. Item Euripides in Troadibus, οὐ πᾶν τὸ πᾶν ἔσ' ἂν βλέπειν τὸ κρῖσθαι εἶναι. τὸ μὲν γὰρ εἶναι, ἔσ' δ' ἴδ' ἔσται ἐλπίδου. id est, Non est idem mi gnate uiuere ac mori, Siquidem hoc nihil, spes sunt in illo scilicet.

Eodem pertinet fabula de Pandoræ pyxide, in cuius summo labro sola spes hæserit, reliquis omnibus morbis euolantibus. Ad uiuum refecare. M. Tullius lib. De amicitia, ad uiuū refecare, dixit pro eo quod est, rem exactius quā fat est, ac morosius excutere. Sed hoc, inquit, primum sentio, nisi in bonis amicitiam esse non posse. Neq; id ad uiuū refeco, ut illi qui hæc subtilius differunt. Mutuo sumpta metaphora à tonforibus capillos aut unguis refecantibus. Nam ij sæpenumero molesti sunt, dum nimium diligētes esse student. Idem in libris De finibus, dixit prescius agere, pro exactius & accuratius. Plautus in Bacchidibus sub persona Chrysalis: Tondebo auro usq; ad uiuam cutem, & hoc ipsum tondere pro deludere græcis proverbio est.

Spes in labro pyxidis Refecare ad uiuum

Hostimentum est opera pro pecunia. Hostimentum est opera pro pecunia. Hoc adagium admonet, nihil gratuitū esse debere, sed officium beneficio pensandum. Hostimentū autem, autore Pompeio Festo, beneficij pensatio est, à prisco uerbo hostire & redolstire, quod est paria referre. Ab eodē hostem dici putat Nonius, quod ex æqua causa pugnam suscipiat. Sic lena apud Plautū in Asina ria adolecenti respondet sua exprobranti beneficia: Hostimētum est opera pro pecunia. Hoc est: Neuter habet quod imputet alteri. Tu mulierē amabas, missa est: Ego pecuniam, dedisti. T. Lilius: Nunquam nec opera sine emolumento, nec emolumentū seruis sine impena opera est. At in amicorum officijs alia ratio est, nec enim liberatur à debenda gratia qui gratiam retulit, nec permutatione officiorū fit, ut neuter alteri quicquam debeat. Con sine illis, Manus manum fricat, & scalpentem scalpe.

XIII Refecare ad uiuum

XIII Refecare ad uiuum

Utrancq; paginam facit. Plinius Historiæ mundi libro secundo, capite septimo, de fortuna loquēs, Huic, inquit, omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, sola utranque paginam facit. Proverbij faciem habet illud, utranq; paginam facit, sumpta metaphora à codicillis rationalibus, duas habentibus paginas, alteram quæ indicat quid sit datum, alteram quæ quid acceptum sit ostendit. Itaq; in rebus humanis fortuna utranq; facit paginam, id est, siue quid obtigit boni, ea laudatur, quasi dederit: siue mali quid accidit, eadem incestitur, ceu malorum autor.

XIII Refecare ad uiuum

XIII Refecare ad uiuum

XIII Refecare ad uiuum

Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus. Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus. Admonet adagium, in muneribus accipiendis non solum uerecundiam adhibendam esse, uerū etiam delectū. Sunt enim quædā quæ neutiquā decorū sit accipere. Est item locus, est tempus quo pulchrū sit recusare munus oblatum. Sunt quidam à quibus inhonestum sit admittere donum. Laudat Horatius Telemachum Homericū, qui equos ab Menelao oblatos recusauit. Hoc adagium citatur ab Vlpiano in Pandectis li. i. titulo de officio proconsulis, ex epistola diui Seueri & Antonini imperatorū, Verba ipsa subscribam, Quantum, inquit, ad xenia pertinet, audi quid sentiamus. Græcum proverbium est, οὐτὲ πᾶντα, ἢ τὰ πάντα, ἢ τὰ πᾶντα, id est, Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus, Nam inhumanum à nemine accipere: sed passim, uilissimum est: & omnia, auarissimum. Hac tenus illi Græca uerba in omnibus exemplaribus desiderabatur. Ea Politianus ex archetypis restituit, ne quid hūc interim debita fraudemus laude. Allusit huc Theocritus in Thionyocho, Αἰτῶ μὲν ἄνδρα ἀναδύω. Οἷα γὰρ βασιλῆα ἀτάξιν δὲ δ' εἰ ἐκ ὑπὸ πᾶντι. id est, Non solet ille negare rogatus Principe digna, nec est de re quacuncq; rogandum.

XV Paginā utranque facere

XV Paginā utranque facere

XV Paginā utranque facere

XV Paginā utranque facere

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

XVI Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

Augiæ stabulum repurgare.

XXI

Αυγίης βυσσίδα, id est, Augiæ bubile. Allegoria prouerbialis in hominem, aut in rem ma iorem in modum inquinatam. Lucianus in Pseudomante, ηδη τὴν αὐγίαν βυσσίδα, εἰ ἤδη μὴ πᾶσι γινώσκουσιν, εἰς δὴ δὴ αὐγίαν γὰρ τὴν ἐμὴν ἔνευσθησθε ἀδελφοί μου. id est, Et Augiæ bubile, si non omne, at certe pro mea uirili conabor submouere. Ostendit autem huius stabula tantum habuisse congesti fimi, quantum ter mille boues pluribus annis reddere potuerint. Huius mentionem facit & Pausanias in Eliacis, Deq; bubus & fimo nonnihil meminit. In Græcis epigrammatis recensetur inter Herculis labores Augiæ stabulum repurgatum. Quin & Seneca ludicro libello de morte Claudij Cæsaris usurpat hoc prouerbium: In quos, in quit, si incidisses, ualde fortis licet tibi uidearis, maluisses cloacas Augiæ purgare, multo plus ego stercoreis exhausti. Etiam si prouerbium omisum erat in exemplari, quod primum secutus est Frobenius, Id nos restituumus ex exemplari, cuius nobis copiam fecit ex sua bibliotheca Collegium liberales artes profitentium, in florentissima Louanienfium Aca demia. Neq; enim æquū arbitror imputari Vniuersitati, quod paucorum feniculorū con spiratione, tam odiose repugnatum sit hic bonis literis ac linguis. Gregorius Theologus ad Basilium Magnum πῶς, inquit, πῆλθω σὺν ἀκρίπυς κίπτος ἐκείνος ἢ ἀλαχρῆνος, ἢ τὴν αὐγίαν ἢ πῶς ἐκ φλοισίας ἐκκαθαρομένη, id est, quomodo prætereā hortos illos incultos & holeribus uacuos, atq; Augiæ sterces ex adibus repugratum. Sentit uitam luxu perditam in melius correclam.

Periculosum est canem intestina gustasse.

XXII

Καλεπὸν χορῶν κὺβη γούσαι, id est, Intestina canem semel adgustasse periculum est. Prouerbiali allegoria dictum est à Theocrito in Idyllio decimo. Admonet adagium, haud facile temperare à peccando, qui semel illecebram illam, uelut autoramentū uitiorum de gustarit. Quemadmodum qui semel scortum attigerit, qui semel periurio siue furto rem auxerit, qui semel aulicam uitam sit expertus. Effertur & ad hunc modū apud Lucianum, εἰ δὲ κύνων πᾶσι σαρτὶ ἂν ἐπιπέξῃ σκυρῶν γὰρ μαθῶν, id est, Neq; canis desiturus est, qui semel co rium edere didicerit. Theocriti Scholiastes indicat, hoc prouerbium & hunc in modum efferrī, καλεπὸν μαθῶν κύνων σκυρῶν γὰρ, id est, Periculosa res est canis quæ didicit aro dere coria. Horatius in Sermonibus simili figura dixit, Quæ si semel uno De fene gustarit, tecum partita lucellum, Vt canis à corio nunquam absterrebitur uncio.

Dubia cena.

XXIII

Coena dubia. Dubiam coenam, opiparam, uarijsq; instructam ferculis appellabant, idq; prouerbium à parasitis repertum apparet. Phormio apud Terentium, Coena dubia apponitur. Quid isthuc uerbi est? Vbi tu dubites quid sumas potissimum. Exponit parasitus uerbi suum, alioqui anceps. Nam dubium etiam periculosum significat: & dubia coena possit intelli gi, quæ non careat suspitione ueneni. Horatius in Sermonibus, Vides ut pallidus omnis Coena defurgat dubia. Et res parum tutas appellamus dubias.

Canis circum intestina.

XXIIII

Κύνων πῆξ ἠπὸ φοίσε, id est, Canis iuxta intestina. Dicebatur, ubi quis res eas quarū esset cu pientissimus, propositas cōspiceret, quibus frui tamen nō liceret. Canes enim oberat cir cum intestina, deuoraturi nisi fustē timerent. Suidas arbitratur accommodari posse in res in utiles & insuauis: intestina em̄ nō facile deglutiri à canibus, ac deuorata reuomi plerunq;.

Aureæ compedes.

XXV

Χρυσαὶ πέδιλαι, id est, Aureæ compedes. Prouerbiali metaphora dicitur seruitus splen dida & amabilis, qualis est ferè aulicorum uita. Diogenes in epistola quadam scriptum reliquit, Aristippum in aula regia aureis teneri cōpedibus, ne possit auolare. Seneca in dia logo quodam affectus & rationis, Stulti est, inquit, compedes suas, quamuis aureas, ama re. Loquitur de uxore formosa. Horatius item de amica formosa, Tenetq; grata Compede uinctum.

Herculana

Herculana scabies.

XXVI

Ἡράκλεος ψώρα, id est, Herculana scabies: De scabie iucunda, facileq; sanabili, inter prete Suida, aut quæ desideret Herculana, id est, calida balnea. Narrant enim, Herculi la boribus illis ingentibus fatigato Palladem ac nymphas crebro balnea feruentia suppedi tasse. Vsum huius adagij non indicat, neq; Zenodotus, neq; Suidas. Equidem opinor dici posse uel in eos, qui multo studio alioſe labore ualitudinem offenderunt, ut quibus aliquo laxamento sit opus: uel in eos, qui blandis adulationibus deliniti, ueluti iucunda quadam scabie pruriunt.

Herculanus morbus.

XXVII

Ἡράκλεος νόσος, id est, Herculanus morbus. Hunc Dicearchus apud Zenodotum eum existimat esse, quem alij sacrum, alij comitalem appellant. Est autem ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope succurri potest, propterea quod diuinitus immitti creditur, eoſq; cognomen additum est sacro. Apuleius in prima defensione, diuinum appellatum putat, quod diuinam, id est, rationalem animi partem uiolet. Nasci, quoties caro in humo rem crassum & spumidum, inimico igni cōliqueſcit. Signa esse, graue caput, cervicem tor pentem, tempora pulsata, auris præcipue dextre tinnitum. Deprehendī potissimum in cenſo lapide gagare, & rotæ figurarum circumactū. In hunc aiunt Herculem incidisse, uel propter immentos labores, uel immittente Iunone. Heraclitus arrogantiam sacrum morbum uocauit, uel quod id mali summos plerunq; uiros conſequi solet, uel quod sola mors remedium adferat. Herodotus in Thalia refert, Cambyſen huic obnoxium morbo, quosdam sibi maxime familiares per insaniam occidiſſe. Herculem item liberos suos inte rimentem inducunt tragici poetae. Herculanus appellatus uidetur, quod ut ille inuictus, ita hic nulla medicorum ope superabilis. Quanquam Aristoteles in Problematis ſecſione trigelima, problemate iuxta Theodorum primo, putat Herculem uere huic morbo obno xium fuisse, atque omneis adeo, qui uel ingenio, uel studio philosophiæ, uel in admini stranda repub. uel in alijs artibus excelluerunt, atræ bili obnoxios fuisse. Equidem non ui deo quamobrem hoc debeat inter adagia referri, nisi sacrum, aut Herculanum morbum appellemus, tumorem animi, aut aliud aliquid uitium insanabile, quod genus est in ſen ſibus auaritia; in mulieribus loquacitas. Nam in omnibus ferè Græcorum collectaneis ui deo prouerbij titulo recenſeri.

Io Pæan.

XXVIII

Io Pæan. Acclamatio prouerbialis, qua cōſueuimus uti regnauiter & feliciter peracta, cui non diſſimile uidetur illud Homericum, βολὴν ἔτιος, & apud Latinos, Macie uirtute. Athenæus ex Clearchi primo de prouerbij libro citat, ἡ παιᾶν ἢ παιῶν, id est, Ie pæan ſe pæan. Nam utroq; modo ſcriptum reperio. Natum hinc exiſtimant: cum Latona ex Chalcide Eubœæ ciuitate Dianam & Apollinem in Delphos transportaret, euenit forte fortuna, ut iuxta ſpecū, in quo Pytho latitare dictus est, præteriret. Vbi uero iam proſiliens Pytho impetu ferretur in illos, Latona mulierum more territa, filij auxilium inſclamauit his uerbis, ἡ παιᾶν, id est, iaculare fili. Ibi Apollo, qui tum forte geſtabat arcū, miſſo telo Pytho nem interemit. Inde uox deflexa est, ut diceretur ἡ παιῶν. Idq; cū ter iterari cōſueuerit in ſactis Apollini factis. quidā arbitrantur primum ortum eſſe carmen hexametru Heroicu & Iambicum trimetrum. Et enim, ſi pronunties primis productis ſyllabis,

ἡ παιᾶν ἢ παιῶν, ἢ παιῶν hexametrum erit meris conſtans ſpondeis. Sin primis correptis, Iambicum erit trimetrum puris Iambis abſolutum. Cuius rei meminit etiam Terentianus grammaticus. Item Iulius Pollux in quarto demonſtrat, in Pythicis ludis quinq; fuiſſe cantus ſpecies. πρῆξ repræ ſentari Apollinem certaminis diſpicientē locum, κατὰ κελύσσω prouocantē Pythonem, ἰαμβικῶν pugnantem, ἀνοσείω uincentē, πεπταχρόβω, ouantem. Hinc uulgo prouerbij uice receptū eſt, ut re feliciter peracta, acclamemus, ἡ παιᾶν. Latini uidentur, in ω me ga commutaſſe. Ouidius in opere De arte amandi, Dicite io pæan, & io bis dicite pæan.

Decidit in caſſes præda petita meos. Et in triumphis acclamabatur, io triumphe, Non ſemel dicemus io triumphe.

Horatius in Odis,

Nemo

Nemo mortalium omnibus horis sapit.

XXIX

Horis omnibus nemo sapit

Plinius libro septimo, cap. De praestantia gentium, Si uerum facere iudicium uolumus, ac repudiata omni fortuna ambitione decernere, mortalium nemo est felix. Abunde igitur atque indulgenter fortuna decidit cum eo, qui iure dici non infelix potest. Quispe ut alia non sint, certe ne laceat fortuna metus est. Quo semel recepto, solida felicitas non est. Quid quod nemo mortalium omnibus horis sapit? Utinamque falsum hoc, & non a uate dictum quamplurimi iudicent. Ex quibus Plinij uerbis conijcere licet, eam uocem, neminem omnibus horis sapere, uelut oraculo proditam, in uulgi sermonem abiisse. Sensus uel contra interpretem liquet: nempe neminem esse qui non aliqua parte uitae desipiat ac peccet. Porro stultitiae comes est infelicitas. Aut certe si quod incidit fortunatum, id stultitiae solet imputari. Eodem pertinet, quod paulo post eodem in loco subnectit, Altus de alio iudicat dies, supremus de omnibus. Extat apud Aristophanem in Ranis & huiusmodi sententia, οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' αὐτῆς βουδαιμονεῖ.

id est,

Haud uiuit ullus omnibus felix modis.

Itē Euripides in Supplicibus,

ἦν γὰρ ἐν θεοῖς

οὐκ ἔστιν ἄλλος ἀνὴρ βουδαιμονεῖ.

id est,

Siquidem uniuersis rebus in mortalium

Nil continenter & undecumque prosperum est.

Ad eundem modum Horatius,

Nihil est ab omni

Parte beatum. Simonides apud Stobaeum,

ἴαμα πᾶσι καὶ ἀμωμῶς ἔστι βέλτερον ἀκχεῖν.

id est,

Nemo sine crimine

Nemo uacat proflus malo, neque crimine.

Sui cuique mores fingunt fortunam.

XXX

Fortunam sui cuique mores fingunt

Cornelius Nepos in uita Pomponij Attici. Itaque hic fecit, ut uere dictum uideatur, Sui cuique mores fingunt fortunam. Et paulo post in eodem opere, Supra significauimus suos cuique mores plerumque conciliare fortunam. E medio uidetur sumpta sententia. Nam plerumque uidemus mala malis euenire, digna dignis, idque uulgo dicitur, Malus malum reperit, & κακὸς τῶν κακῶν, id est, Malis, ter mala. Attestatur & uersiculus prouerbialis, καὶ ἄλλο γὰρ αὐτῶν τ' ἐδὲ λὰ καὶ θεῶν.

id est,

Bona bona eueniunt

Viro bono fortuna suppeditat bona.

Item Menander citante Plutarcho:

ὁ νόσ γὰρ ἡμῶν ὁ θεός.

id est,

Nobis enim animus est deus.

Et apud eundem Heraclitus, ἡδὲ ἀνθρώπων δαίμων, id est, Mores hominis deus siue fortuna. Eodem pertinet quod Alcman scripsit, fortunam esse sororem βουνομίας, ἡδὲ καὶ πρὸς μυθίας, id est, Rectae institutionis, persuasionis & prouidentiae, ut Refert Plutarchus in commentario De fortuna Romanorum. Plautus in Trinummo, Sapiens ipse sibi fingit fortunam. T. Liuus Decadis quartae libro primo, de M. Portio Catone ita praedicat, In hoc uiro tanta uis animi ingenijque fuit, ut quocumque loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus uideretur. Pacatus in Panegyrico, Sua, inquit, cuique prudentia deus. Fulgentius in commentarijs Vergilianis citat ex Telesio Carneadis, Omnis fortuna in sensu sapientis habitat. Opinor idem esse quod adducit M. Tullius Paradoxo quinto ex poeta nescio quo. Tame si locus is habetur medosus, arbitror emendandum ad hunc modum. Cui quidem etiam quae uim habet maximam, fortuna ipsa cedit, & sicut sapiens poeta dixit, Suis cuique moribus fingitur. Sentit enim fortunam fingi cuique suis moribus.

XXXI

Infana laurus adest.

Plinius libro decimo sexto, capite quadragesimo quinto, iuxta quorundam distinctionem quarto, In eodem, inquit, tractu portus Amyci est Bebrice rege interfecto clarus. Eius tumulus a supremo die lauro regitur, quam insanam uocant, quoniam si quid ex ea decerpum inferatur nauibus, iurgia fiant, donec abijciatur. Haec tenus Plinius. Mihi non uisum est absurdum hoc adagijs adnumerare, quandoquidem res usque adeo uulgata fuit, ut hinc arbor

arbor cognomen inuenerit. Itaque quadrabit in hominem rixarum autorem, ut sunt nonnulli, qui quocumque se uertunt, iurgia suscitant.

Apologus Alcinoi

XXXII

Alcinoi apolo gus

Ἀπολογὸς Ἀλκινόου, id est, Apologus Alcinoi, de longis & anilibus fabulamentis. Refertur a Diogeniano, & Iulio Polluce libro sexto. Sumptum ex Homeri Odyssaea, ubi Vlysses in conuuiuo Alcinoi Phaeacum regis, prodigiosas ac deridiculas fabulas, & portentuosas mendacia commemorat de Lotophagis, Laestrygonibus, Circe, Cyclopiibus, atque id genus alijs plurimis miraculis, fretus uidelicet Phaeacum inscitia barbarieque. Plato de Republica lib. decimo, ἄλλ' ἂν μὲν τοῖς τοῖς ἑγὼ Ἀλκινόου γὰρ ἀπολογῶν ὄρω, ἀλλὰ Ἀλκίμω μὲν αὐτοῦ ἡρώδης ποῦ ἀμύμονος τὸ γῆρ' ἀπομύλλω, id est, Haud tibi sum narraturus Alcinoi Apologu, sed excellentissimi uiri Eris Armenij genere Pamphyli. Narrat autem eo in loco fabulam, quae cum Laestrygonum Cyclopiumque figmento facile certare possit, Scribit enim cum hic inter multos cecidisset in praelio, decimoque post die cadauera casorum tollerentur, reliquis putribus, huius uisus cadauer integrum atque incorruptum adhuc apparuisse: domumque deportatum, ut iustis ceremonijs sepeliretur, die duodecimo, cum esset imponendus rogo, reuixisse, ac prodigiofa quaedam narrasse, quae diebus illis decem apud inferos tum iens, tum rediens conspicatus esset.

Andabatae.

XXXIII

Citatur apud Nonium Marcellum, cum alijs locis aliquot, tum in uerbo Luscioli, Varro in Andabatis, quem equidem auguror titulum fuisse quempiam Satyrae prouerbialent, cuiusmodi sunt alij quoque complures, ἡδὲ λύρας, γρόνον δὲ δακτύλους. Nescis quid serus ueruehat. M. Tullius instar prouerbij usurpauit in epistola quapiam ad Trebatium libro septimo Epistolarum familiarium. Quem ante, inquit, ne Andabatam quidem defraudare poteramus. Et hunc amulatus diuus Hieronymus aduersus Heluidium, ad hoc, inquit, probandum congerit de scripturis exempla quamplurima, more Andabarum in tenebris gladium uentilans. Idem contra Iouinianum, Periclitamur responsionis uerecundia, & quasi inter duos scopulos, & quasdam necessitatis & prudentiae symplegadas, hinc atque inde uel pudoris, uel causae naufragium sustinemus. Si ad proposita respondeamus, pudore suffundimur: si pudor impetrarit silentium, quasi de loco uidemur cedere, & aduersario ferendi occasionem dare. Melius tamen est clausis, quod dicitur, oculis Andabatarum more pugnare, quam directa spicula clypeo non repellere ueritatis. Idem in secunda contra Rufinum Apologia, Aliud est, sic clausis, quod dicitur, oculis mihi uolunt maledicere. Rursum in eodem opere, Habetur dialogus apud graecos Origenis & Candidi Valentinianae haereseos defensoris, in quo duos Andabatas digladiantes inter se spectasse me fateor. Huc, opinor, respexit in praefatione Esdrae, Aliud est, si clausis, quod dicitur, oculis mihi uolunt maledicere. Hieronymus uidetur mutuatus a Tertulliano, qui libro De carnis resurrectione, Si tam, abrupte, inquit, ut quidam uolunt, clausis, quod ait, oculis sine distinctione omnem passim carnem & sanguinem a regno dei extrudit. Haec tenus ille. Clausis oculis dixit, pro eo quod est, sine delectu, quemadmodum & Augustinus libro contra epistolam Parmeniani, Quae eadem uis, nisi caecitas & uanitas animi, cogit hominem clausis, ut dicitur oculis, tandem in alterum iacere, quod quum in eum iecerit, continuo redeat, eumque ictu reciproco affligat, intacto eo quem uulnerare uoluerat. Caeterum fuerint ne populi ad eum modum soliti pugnare, an gladiatorum genus, qui clausis oculis tenderent in aduersarium, an potius lusus genus, ut propemodum ex Seneca licet conijcere, nondum, ut ingenue fatear, satis compertum habeo. Certe uox ipsa ἀνταβέτης, indicat fuisse quosdam, qui sic hostem aduersum inuaserint. Tum Homerus Iliados p. Aiacem sic pugnam ineuntem facit, quemadmodum leo pro catulis dimicans, clausis oculis insilit in uenantium agmen.

Ἄϊας δ' ἀμφὶ μωοικέσθ' ὄσους δὶρὸν κελύφας

Εἰς κελύφας τὸ τε λέων πρὸς οἰσὶ τέκεσσι,

ὅ γὰρ τὸ κελύφας σιωπῶντι ἄνθρωποι ἴν' ἔλθῃ

Ἀνδραδὲς ἐπακτῆρος, ὁ δὲ τε δῶκεν Βλεμμάτων

Ἐκὼ δὲ τὸ ὑποκλίνομαι κῆρ' ἔλακτο ὄσους κελύφας

ὁ δὲ ἄϊας πρὸς κελύφας ἡρώϊ βεβήκει.

R. Alt Ajax

Ast Ajax lato defensans undiq; scuto
 Egregium iuuenem prognatum patre Menoetio,
 Stabat uti leo depugnans sua pignora circum,
 Cui catulos deportanti uenit obuia turba
 Venantium in syluis, iaculis urgentibus, ille
 Deducto prorsum cilio sua lumina uelat.
 Sic cingens heroa Patroclum protegit Ajax.
 Bassilius in epistola quadā non ineleganter dixit, *νυκτομαχίαν, ὡς ἐπὶ λοιπῶν γυναιξὶν ἡμῶν, ὅτι ὁμόφρονες, καὶ μὴ ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ μηδεμίαν φίλων ἢ πολεμίων ἔχειν διακρίσιν.* id est, ut in nocturna pugna nullum amicorum & inimicorum habeamus discrimen. Conueniet in eos, qui temere nulloq; iudicio infestantur quippiam, aut repugnant alicui. Neq; pessime quadrauerit in eos, in cuiusmodi iocus extat Demonactis, autore Luciano, Hic mulget hircum, ille supponit cribrū, cum alter inepte proponeret, alter responderet ad id quod propositum erat, nihil facientia.

Nocturna pugna

Canina facundia. XXXVIII

Salustius apud Nonium Marcellum, in dictione Rabula, Canina, ut ait Appius, facundia exercebatur. Quod quidem Appij dictum apud eruditos scriptores in adagionem celsit in quosdam, qui tantum ad maledicendum eloquentiae studium exercebant: à rixacanium, & oblatratu sumpto epitheto. Si quidem r, littera quae in rixando prima est, canina uocatur. Diuus Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum. Pomparum ferculis procedunt in publicum, ut caninam exerceant facundiam. Idem obtretratores suos subinde canes appellat. Sumptum à genere philosophorum, quos *κωνικὸς* appellant, siue ob fordidam uitam, siue quod obuios quosq; mordent, quum mendicato uiuant, more canum.

Ilensis tragædos conduxit. XXXV

ο ἰλιεὺς τραγῳδοὺς ἐμύδωσε, id est, Ilensis tragædos conduxit. Vbi quis ultro prouocat quempiā, unde sua audiat probra, ueluti si Troiani accerant histriionem, qui ipsis calamitates quas semel pertulere, denuo quasi renouet. Lucianus in Pseudologista, *Ἐπὶ τῷ πρῶτῳ ἰλιεὺς ὡν τραγῳδοὺς ἐμύδωσε.* id est, Posteaquā enim iuxta prouerbū Ilensis cum sis tragædos conduxisti. Idem alibi, *τὰ γὰρ τῶν ἰλιεῶν ἀπεγνώσθησαν πρὸς τὸν δὴν ἰλιεὺς ὅσον, ἐφ' ἡμᾶς ἐκινῆκε μὲν, ἀσπρῶν τῶν φρυγῶν συμφορᾶς.* id est, Itaq; plane idē nobis accidit quod Ilensibus, ut qui istum ceu tragædum quempiā aduersus nos excitauimus, qui Phrygum canet calamitates.

Minis t. i. d. imputat

Tribus minis insumptis, duodecim imputat. XXXVI

Ironia prouerbialis apud Aristophanem in Pluto,

καὶ μὴν εἰλόμ' ἂν μοι θεοὺς νῆ ὅτι θεοὺς τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας γὰρ λογισάδι δώδεκα. id est,

At certe amicus ut uideretur per deos, Vti pro minis tribus imputes duodecim.

Quadrabit in eos, qui non nisi compendij sui gratia colunt amicos, & pro quamuis exiguo officio, multum beneficiorum expectant. Vulgo item aiunt, Pileum donat, ut pallium recipiat.

Oculus dexter mihi salit. XXXVII

Ἀλλε τοὶ ὀφθαλμοὶ μὲν ὁ δεξιὸς. id est,

Salit mihi oculus dexter.

Vbi spes est uisuros nos lætum quippiam & uehementer exoptandum. Ductum à muliercularum superstitione, quæ ex membri pruritu diuinare solent, quid sit euenturum. Vnde illa apud Plautum non semel obuia, Prurit mihi tergum, pruriunt dentes, pruriunt pugnae & Vtrum dentes tibi pruriunt, an malæ? Theocritus in Amaryllide.

Ἀλλε τοὶ ὀφθαλμοὶ μὲν ὁ δεξιὸς ἄρα γ' ἰδοῦσθ' αὐτῶν. id est,

En oculus dexter salit mi, illam ne uidebor?

Auris dextra tinnit

Est etiam apud Plautum, Supercilium salit. Hodieq; per iocum aiunt sibi dextram tinnisse aurem, significantes alicubi sermonem de se absentibus factū cum laude. Idq; Plinius testatur uulgo quandoq; creditum fuisse, ut qui laudaretur absens, ei dextra tinniret auris: qui uituperaretur, sinistra. Lucianus in Dialogis meretricijs, *ἢ πῶς ἢ πρὸ μὲν ἐβόμβη τὰ ἄρα ἡμῶν αὐτῶν.*

Ἄρα γὰρ ἐμὲ μνηστὴρ ἢ λεκτογυμνὸς μετὰ δ' ἀκροῦσιν. id est, Num uobis tinniebāt aures Parmenoc? Nam hera assidue cum lachrymis uestri meminerat.

Nebulae in pariete. XXXVIII

Aufonius in epistola quadam ad Gregorium filium, nebulas in pariete dixit, pro re nihil, somniiq; simillima. An nunquam, inquit, uidisti nebulam pictam in pariete? Carminis quod ei subscribitur epistolae, lemma significat friuolū ac uanum. Nam nebula res est inanior quam ut coloribus exprimi queat.

Ne sis patruus mihi. Sapere patruos. XXXIX

Patruorum in nepotes, ceu peculiaris genuinaq; seueritas, prouerbio locum dedit. Horatius in Odis,

Metuentis patruae uerbera lingua. Patruam linguam uocat seuerā & obiurgatricem. M. Tullius aduersus Herennium, Fuit in hac causa quidam patruus, censor, magister. Obiurgauit M. Coelum sic, ut neminē unquam patens. Horatius, Siue ego prauē, Seu recte hoc uolui, ne sis patruus mihi.

Patruum esse Patruos Sapere

Patrua lingua

id est, ne me castiges. Ad hanc formam pertinet illud Persianum, Cum sapimus patruos. id est, postquam abiectis puerilibus nugamentis, seueros mores induimus. Idem Horatium æmulatus, ut solet, dixit, Ne sis mihi tutor, id est, ne mihi praescribas atq; imperes.

Tutorem esse alicui

Saxum uoluere. XL

Ἄθρονον κωλυθῆναι. id est, Saxum uoluere dicuntur, qui in exhausto quopiā atq; inutili labore fatigantur. Terentius in Eunuchis, Satis diu iam hoc saxum uoluo. Donatus admonet prouerbium fuisse in eos, qui inextricabili sudore, sed inutili affligentur, tractumq; putat à notissima Sisyphi fabula, saxum apud inferos fursum ac deorsum uoluentis. Apte uero stolidum militem saxum uocat. Cui ipse fuerit Sisyphus, uaser & callidus.

Capere prouinciā. Tradere prouinciā. XLI

Tradere prouinciā, figura prouerbiali dicuntur, qui negocium aliquod curandum committunt. Capiunt, suscipiuntque prouinciā, qui rei curandae onus in se recipiunt. Metaphora sumpta est à consuetudine Romanorum, apud quos qui magistratum gerebant, prouincias alias alij sortiebantur. Exempla passim apud autores obuia sunt. Terentius in Seipsum excruciante, Videlicet ille Cliniae seruus, tardiusculus est. Idcirco huic nostro tradita est prouincia. Idem in Phormione, O Geta prouinciā cepisti duram. Plautus in Cistellaria, Abirus, abi directus in tuam prouinciā. Officium illi delegatum prouinciā uocat.

Prouinciā capere aut tradere

Corinthus & collibus surgit, & uallibus deprimitur. XLII

Strabo libro Geographiae octauo scribit, Corinthios opibus, & artibus egregijs praecelluisse, ceterum regionem illorum non admodum fuisse feracem, quod inequalis esset & aspera, ac petricosa. Eamq; ob causam senarium hunc prouerbio iactatum fuisse, *Κόρινθος ὀφρὲν τοῖς τε καὶ τοῖς ἀλαινέ τοι.* id est,

Alibi tumet Corinthus, alibi caua est:

Meminit & Eustathius in Boeotiam Homeri. Huiusmodi autem terrae genus non perinde sementi idoneum est, atq; campestris. Id adagium ubi nam possit esse usui, non satis uideo, nisi si quis detorqueat ad hominē intractabilē, aspero ingenio, & sibi ipsi inaequalem parumq; secum constantem. Coelus Rhodiginus etiam atq; etiam contendit adhibendum esse prouerbium, ubi significabimus felicitatem aliquo incommodo uisitatum, ut est ferere rerum humanarum conditio. Quem libentius sequeremur autorem, si quod contendit & asseuerat, uel unius autoritate probasset.

Crotone salubrius. XLIII

Κρότωνος ὑγιεινός, id est, Crotone salubrius. De re nequaquam noxia, sed undequaq; salutifera. Zenodotus ab animante sumptam parœmiā existimat. Est enim Crotone muscae genus, Theodorus redium uertit, Hermolaus mauult ricinum dici latine, placidum & innoxium, neq; suctu, neq; alia quapiā re molestum. Strabo libro Geographiae sexto, tradit hinc ortum, quod Crotoniatarum locus longe saluberrimus olim fuerit iudicatus, uel hoc argumento, quod breui temporis spatio quam plurimos produxerit, tum athletas,

R 2 tum phi-

tum philosophos, hoc est, corporibus pariter atque animo praestantes viros: inter athle-
tas praecipuum Milonem, inter philosophos Pythagoram. Idem eodem libro tradit, My-
scellum & Architam pariter Delphos adijisse, ut de iube condenda consulerent oracu-
lum: & alterutrum pollicente deo, Architam opes delegisse, Miscellum loci salubrita-
tem: illum itaque Syraculas condidisse, Hunc Crotonem, quarum urbium altera ces-
sit in prouerbium opulentiae, altera salubritatis. Allusit ad hoc prouerbium Pallada in
epigrammate,

Οὐκ ἀλόγως ἐν δελφείοις θύραισιν ἄνα θεῶν
εἶναι ἐφίλω, γῆρας γὰρ δελφῶν ἐν χρονίῳ
ἠπάλα κἀμὸν τε παρταίω πόδισσά,
Καὶ γέροντι παχέως οἶα κρότων ὕγιος. id est,

Diuinum quiddam, uimq; admirabilem inesse
Dizyhijs certe diximus haud temere.
Nanq; here quem febris longa & quartana tenebat,
Iam delassatum conficiens misere,
Dizython admouit, neq; erat mora longa, Crotone,
Hoc ubi fecissem, sanior ille fuit.

Suida mauult ad animalis similitudinem referri, quod undiq; sui simile sit, nec ullam ha-
beat incisionem. Nam ὕγιος interdum integrum dicitur, ut integer uitae, integer mentis,
pro quo Graeci ὕγιος. Est autem insecti genus, canibus ac bubus infestum. Suspicio esse
cuius sine nomine meminit Plinius libro undecimo, capite trigesimo quarto. Semper ha-
bet caput infixum sanguini, quumq; cibi exitum non habeat, nimia satietate desiccit.
Nunquam in iumentis gignitur, in bubus frequens, in canibus aliquando, in quibus om-
nia, in ouibus & capris hoc solum. Verum pro insecto Stephanus indicat ultimam oportere acui, κροτων. Hefychius addit Crotonem dici genus gummi Aegyptij, cuius varias
medicinas indicat Plinius libro uigesimo quarto, capite undecimo. Quidam aiunt, & Sa-
samidem dici Crotonem, fortassis eandem quam Plinius libro uigesimo quinto, capite
quinto appellat Sesamoides, quod ait elleboro admisceri solitum, quo tutius sumeretur. id
est, ni fallor, ellebori genus, quod Italia ueratrum appellat. Quoniam haec uerba non so-
lum corpus morbis alijs immedicabilibus liberat, uerum & animum purgat ab infania,
non admodum dissimile ueri uidetur, hinc ductum prouerbium, Crotone salubrior, Sesa-
mi meminit & Dioscorides, Sesamæ Plinius libro decimo quinto, capite septimo, memi-
nit Sesami, quod sit arboris genus unde confici solet oleum, quam alij uocant Cyci uoce,
ut uidetur, Aegyptia, alij Crotonem, alij rhibim, alij Sisamum syluestre. Ibidem indicat &
ex castaneis & ex oriza fieri simile genus olet. Rursum libro uigesimo secundo, capite ul-
gesimo quinto, meminit sesamæ, cuius in remedijs uarios usus indicat. Caeterum quid sit
dizythum in epigrammate, nondum compertum habeo, nisi quod Plinius libro eodem
circa finem, ostendit zythum esse potionem apud Aegyptios repertam, ex frugibus: hinc
δελφῶν dicitur uidetur, quasi dicas duplicem ceruisiam. Hac sibi medentur & hodie bibu-
li quidam.

Crotoniatarum postremus, reliquorum primus est. XLIII
Κροτωνιατῶν ὁ ἐσχάτος, πρῶτος δὲ τῶν ἄλλων ἐλλωων. id est, Crotoniatarum postremus, pri-
mus reliquorum Graecorum. Strabo libro Geographiae suae sexto, prouerbium hoc ait
ortum ob insignem Crotoniatarum praestantiam in certaminibus Graecanicis. Plurimos
enim egregios athletas protulit ea ciuitas, adeo, ut in uno certamine Olympico, septem ui-
ri, qui reliquos uirtute praecesserant, omnes pariter fuerint Crotoniatae. Huius gentis pra-
ecipuum decus Milo, literis omnium celebratus, qui septies continenter uicit Olympia.
Hunc si constitisset, nullus e uestigio poterat educere. Malu tenenti nemo digitum corri-
gebat. De admirando nec indigno uita interitu meminit Gellius. Adagioni locus erit, ubi
genus aliquod tanto interuallo praecedere dicemus, ut qui in hoc sit uel infimus, in illo pos-
sit primus uideri: ueluti si quis dicat, in re militari uel ignauissimum Graecorum praestantio-
rem esse fortissimo Troianorum. Aut qui sit apud Italos infantissimus, apud Gallos elo-
quentissimum uideri posse. Aut qui citharocedus sit deterrimus, eum aulædorum princi-
pem haberi posse.

Ne dect

Ne decima quidem Syracusanorum pars.

XLV

οὐδὲ τῶν δεκάτων τῆς συρακυσίων ἐχθ. id est, Ne decimam quidem partem opum Syra-
cusanorum possidet. Strabo libro Geographiae sexto. συρακυσίους δὲ τῶν δεκάτων ἐκπεσῶν πλὴν τῆς
πυ, ὅτι ἐν αὐτῶν ἐν πηλομαίᾳ δεδωθῆναι, λεγόντων πῶς αὐτῶν ἄγαν πολυτελεῖς, ὡς ἐκ αὐτῶν ἐκρίνοιτο αὐτὰ
πῆς συρακυσίων δεκάτη, id est, Syraculas eo diuitiarum peruenisse, ut in prouerbium abie-
rit. Siquidem de diuitibus, ac splendidis ita dicere solent, Ne decimam quidem Syracu-
fanorum opum partem assequi possent. Significabant autem aliorum opes, quantum am-
plas, nihil esse ad Syraculas diuitias. Nonnihil Veneris accefferit prouerbio, si paulo lon-
gius detorqueatur, ut si quis praelocutus, Ciceronē longo interuallo reliquos omneis post
se relinquere, dicat, opulentiam quidem & uberem esse Quintilianī dictionem, uerū hanc
uix esse τῶν συρακυσίων δεκάτων.

Maleam legens, quæ sunt domi obliuiscere.

XLVI

Strabo lib. Geographiae octauo tradit Corinthiorum urbem in Isthmo sitam, duos ha-
buisse portus, alterum Asiam uersus, alterum Italiam. Verum quod freti instar esset, non
sine discrimine eo nauigari, uelut olim in mari Siculo, maxime praeter Maleam, propter
reflantes inde uentos. Vnde & prouerbium celebratum fuisse,
καὶ λέγει ἡμεῖς τὸν λαόν τῶν οἰκιστῶν. id est,

Maleam legens, quæ sunt domi obliuiscere.
Est autem Malea promontorium Laconiae, a Maleo argiuorum recte dictum, quod per
quinque passuum milia in mari protenditur, autore Seruio in quintum Aeneidos, in quo li-
bro Vergilius uidetur ad parocemiam alluissse, cum ait,
Malea q; sequacibus undis.

Item Statius septimo Thebaidos libro,
Et rauræ circumsonat unda Maleæ. Item in Tiburtino Manlij Vopisci.
Si Maleæ credenda ratis.

Significat & Homerus libro Odysseæ nono, periculosam circa Maleam nauigationem
fuisse, sic Vlysses loquentem inducens,
καὶ νύχθ' ἀσκήδης ἰνὸς μὲν δὲ παρτοῖα γαῖαν,
ἀλλὰ με κῦμα ῥῶσ' τε πειρῶν δὲ μῆλον τε μάλα φαν
καὶ βορέης ἀπείωσεν, τῆς πλάξου δὲ κυθήρων. id est,

Forlitan & patrias redijsssem sospes in oras,
Sed me dum Maleam praeteruehor, undaq; fluctusq;
Et Boreas illinc pulsam admouere Cytheris. Allusit huc Ouidius in Heroinis,
Ausus es o nimium, nimiumq; oblite tuorum
Thracia nocturno tangere castra dolo.

Nam suorum oblitū uidentur, qui sese temere periculis obijciunt. Quandoquidē una haec
praecipua causa uulgas a subeundis uitæ periculis deterret, quod meminerint esse, quibus
se saluo sit opus, ut ait Flaccus, & quibus incolumes prodesse tum debeāt, tum possint, ex-
tingui grauem allaturi luctum. Videbimur nō intempestiuiter uti hac parocemā, si quando
discrimen negocij suscipiendi uolumus ostendere, aut non esse suscipiendum, aut negli-
gendam uitam.

Omnia sub unam Myconum.

XLVII Myconus una

πάνθ' ὑπὸ μίαν μύκωνον. id est, Omnia sub unam Myconum. Strabo Geographiae suae li-
bro decimo. μύκωνον δὲ θῆν ἐφ' ἣ μὲθδύσει καὶ αὐτῶν γιγάντων αὐτῶν ὑπέπεσε, ὅφ' ἠρακλῆος κατὰ, Sub unam My-
conum omnia
λυσίπτας, ἄφ' ὧν ἡ πηλομαία, πάνθ' ὑπὸ μίαν μύκωνον, αὐτῶν τῶν ὑπὸ μίαν γραφῶν ἄγαν τῶν πᾶσι θύρα.
μύκα τῆς φύσος, id est, Est aut Myconus, in qua fabulis proditū est, politos esse gigantes postre-
mos ab Hercule confectos. unde ductum est illud prouerbium, Omnia sub unam Myco-
num, in eos qui res natura diuerfas eodem titulo complectuntur. Quibus ex uerbis magis
colligitur usus adagij quam ratio, tamen si conijcere licet, quoniam summa gigantum & re-
liquarū sub Mycono conderentur, sub ea gigantes omneis iacere uulgo dictū, cum sub alijs
item montibus siti fuerint. Itaq; qui eodem in libro gramatica pariter & theologica, item
dialectica, & iuriconsultorū literas tradat, in eum non incōcinne dicitur, Omnia sub ean-
dem Myconum. Aut ubi diuersa gesta, ab eo quod postremo loco factum sit, assumuntur.
Est autem Myconus ex Cycladibus una, teste Stephano, qui prouerbij quoq; facit men-
tionem

R

tionem in dictione Myconus. At Zenodotus longe diuersam adfert fabulam, quae prouerbio dederit occasionem. Heleus inquit, filijs suis Hegetori & Hippocli mandat, ut insulas illas in mari sparsas subigeret. Deinde ubi Hegetor multas esset aggressus, Hippocles unam modo Myconum, uelletq; nihilominus reliquarum etiam omnium ex aequo participare esse, consuluerunt super hac re oraculum, quanam insula Hippocli cederent: Respondit deus, *μία μύκων*. id est, Vna Myconus. Vfus est eleganter Plutarchus primo *συμποσιακῶν* libro *μία μύκωνον ἀφ' ἧς τὸ συμπίσιον*. id est, Vnam Myconū faciens conuiuium, significans indistinctos adhuc conuiuias. Vnde & de in discretis dictum apparet.

Lerij mali. XLVIII
Λέριοι κερῶι. id est, Lerij mali. In eos recte dicitur, qui pariter omnes gētis uitio sunt improbi. Leriorum enim populus ob insignem morum improbitatem in prouerbium abiit, autore Strabone libro Geographiæ 10. Citatq; Phocylidis, nescio cuius uerba hæc, *Λέριοι κερῶι, εἰ δ' ἄνδ' εἰς πάντες, πῶς παροκλήεις, καὶ παροκλήεις λέει*. id est, Lerij mali, nō ut hic malus sit, ille nequaquam, uerum omnes, excepto Patroclo. Et Patroclus est Lerius. Leria insula est una ex Sporadibus contra littora Cariae, quam Plinius Leron appellat, quum alijs aliquot locis, tum lib. 5. cap. 21. Quod hic dictum est in Lerios, græca epigrammata detorqueant in Chios, Epigramma sic habet, *καὶ ποδὲ δὴμοδῆες, χῆοι κερῶι, εἰ δ' ἄνδ' εἰς πάντες, πῶς παροκλήεις, καὶ παροκλήεις λέει*. id est, Hoc quoq; Demodoci, Chius malus, haud quidem hic, hic non.

Omnis absq; Procle, Chius at ipse Procles.
Apud Strabonem græcum scriptura mendosa est, quum *παροκλήεις* legendum sit, non *παροκλήεις*. Interpres usus est codice castigatore, quin ipsa carminis ratio reijcit, *παροκλήεις*. Si addas, *καὶ ποδὲ δὴμοδῆες*, plenum erit distichon. Id reddetur uenustius, si ab homine ad rem deflexeris: ut si dicas, omnes prognostæ uani, uno excepto Venantio, & tamen prognostēs est Venantius. Impij sunt milites omnes, uno excepto Langio, & tamen miles est Langius. Græcorum prouerbū imitatus est Aufonius in Siluium quendam cognomento bonum, natione Brittonem, quæ natio & hodie apud Gallos uulgò male audit.

Phasim usq; nauigauit

Ad Phasim usq; nauigauit. XLIX
Autore Strabone libro Geographiæ undecimo, Phasis est Euxini sinus, & extreme nauigationis meta, uel teste prouerbio, *εἰς φάσιμ, ἤθητα ναυσὶν ἐχέως ὁδοῦ*. id est, Ad Phasim ubi supremus cursus nauibus. Per Phasim Colchidem significauit, nō flumen Phasim, neq; urbem eiusdem nominis ad flumen sitam. Theocritus in Idyllio N. *τρεῖς δ' ἄνδ' ἰσχυρῶς τε καὶ ἀφρονῶν ἰκθ' φάσιμ*. id est, Et Colchos pedes, & te accessit inhospite Phasis. Pindarus consimili figura in Isthmijs hymno B. *ἀλλ' ἐπὶ ἄρα ποτὶ μὲν φάσιμ θορήσεις, ἢ δὲ χαμῶνι πλῆων νεῖδος πῶς ἀκτῆς*. id est, Sed transibat ad Phasim quidem mensibus æstiuis, hyme uero nauigans ad Nili ripas, id est, à Colchide in Aegyptum. Strabo enim putat Phasianos ab Aegyptijs oriundos, argumentū sumens ex usu lineorum, quorum tanta sit uis apud Phasianos, ut hinc exportentur etiā in alias regiones. Dicitur de ijs qui longinquas orbis regiones peragrarint. Est enim ipsa figura quasi prouerbialis hyperbole, quo modo dixit & Iuuenalis.

Omnibus in terris quæ sunt à Gadibus usq; Auroram & Gangem. Et Horatius in Odis, Extremum Tanaim si biberes Lyce. Et Vergilius in Bucolicis, At nos hinc alij sitientes ibimus Astros: Pars Scythiam & rapidum Cretæ ueniemus Oaxem. Sumptum uidetur ab Iasonis fabula. Neq; dissimile fuerit schema, si quis ad Herculis usq; columnas dicatur nauigasse, aut usq; ad Britannos, quos autores extra mundi terminos ponunt, quod Oceano separentur. Horatius in Odis, libro tertio, Visam pharetratos Gelonos, Et Scythicum inuolatos amnem. Idem eadem oda,

Vitam

Visam Britannos hospitiibus feros. Idem rursum, Et ultimos orbis Britannos.

Myforum ac Phrygum termini discreti sunt. L
Strabo libro Geographiæ duodecimo, regiones quasdam commemorat inter se finitimas, puta Phrygum, Bithynorum, Myforum, Dolonum. Item qui iuxta Cyzicum accosunt, Mygdonum ac Troianorum. Neminem autem inficias ire quin unaquæq; suis finibus sit circumscripta. Verum eos fines adamusim diiudicare, id neutiquā facile. Porro de Phrygijs ac Mysijs prouerbium quoq; uulgo iactatum fuisse ueribus trimetris, *χωεῖς τὰ μυσῶν καὶ φρυγῶν δεισμάτα, τὸ δὲ διοεζέου χελεπού*. id est, Sunt separati Mysiorum termini, Phrygumq; sed finire perquam est arduum.

Huius rei causam adducit, quod hi populi non satis stabiliter tutati sint suas sedes, sed subinde aliunde aliò depulsi, terminos incertos reddiderint. Plinius libro quinto, Mysiam in Phrygia collocat. Plutarch. *ὅτι ποῖς ὑγιήνοῖς πῆραγγελασι, χωεῖς γὰρ ἔφη τὰ Φιλοσόφων, ἢ ἰατρῶν ἢ ἰατρῶν μυσῶν ἢ φρυγῶν δεισμάτα*. id est, Separatā em aiebat esse philosophorū ac medicorū professionem, nō aliter ac Mysiorū ac Phrygum fines. Manēt in hodiernū diem passim id genus de finibus gentiū rixæ, longa serie temporū omnia cōfundente. Adagio licebit uti, de rebus toto genere inter sese dissidentibus, ueluti si quis sentiens longe aliud spectare philosophū, aliud oratorem, dicat, *χωεῖς τὰ μυσῶν ἢ φρυγῶν*. Aut de hominibus inter quos nihil conuenit, nihilq; commune intercedit, ut apud Euripidem Achilles, *χωεῖς τ' ἀμὰ κἀγαμέμνονος*. id est, Separatæ sunt meæ res à bonis Agamemnonis.

Quod index auro, id aurum homini. LI
Inter multas Chilonis sententijs, hæc præcipue placuit eruditjs, autore Laertio, *ὅτι πλινθίναις ἀπὸ ναυῶν ὁ χρυσοῦς ἐξετάζεται. διὸ τὸς βασιλεῖς φανεραὶ, ὅτι ἡ χρυσῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν τε κακῶν*. *Aurum in dicitur* *τε νῆς ἐδοκίμη λυγροῦ*. id est, in faxeis coticulis aurū exploratur, euidentjs præbens specimen. *homini* in auro uero proborum pariter & improborum ingenium deprehenditur. Strobæus carmen hoc citat ex Antiphone: *πλάτθ' δὲ βασιλεῖς ἐπὶ ἀνθρώπων πρόπων*. id est, Opes ut index, hominis ingenium arguunt.

Alludit huc Aristides in Themistocle, *ἐν τῷ ἄλλοις ὅρα τὸν ἀνδρα, ἀπὸ γραμμῆς ἀπὸ ἀμύνης, καὶ μὴ μιλῶν τὸν χρυσοῦν, ἀλλὰ τὸν βασιλεῖος πρὸς ἀγαθὸν σκόπη*. id est, Hinc uirū specta, à linea factio initio. Neq; mihi, quod dicitur aurum, sed ipsum admouens indicem considera.

Caue Thoracem. LII
ὄνλαθι τὸν θώρακα. id est, Caue Thoracem. Strabo libro Geographiæ decimoquarto scribit, fluiuium esse nomine Letheum uicinum Libybus Hesperijs; huic imminere montem cui nomen Thorax, in quo fama est Daphitam grammaticum cruci suffixum fuisse, quod maledico carmine reges incensiuisset: unde dictum illud manarit in uulgus, ut dicerent, *ὄνλαθι τὸν θώρακα*. id est, Caue à Thorace. Hoc uelut ænigmate prouerbiali festiuiter admonebimus, frenandam esse linguam, ne uoces petulanter emissæ, per iugulum aliquando redeant. Stephanus tantum indicat Thoracem esse ciuitatem Aetoliæ, & item Magnesiæ, de prouerbio silet.

Abdera pulchra Teiorum colonia. LIII
Strabo lib. Geographiæ decimoquarto, tradit Teios cū Persarū contumelias ferre non possent, urbe relicta, Abdera Thracū urbem demigrasse. Atq; hinc illud uulgatum fuisse, *Ἀβδῆρα καλὴ τῆτων ἀποικία*. id est, Abdera pulchra Teiorum colonia. Hoc ænigmate prouerbiali significamus, non deesse quò confugiamus, si quis præter modum pergat esse molestus. Huc fortassis alludit M. Tullius libro Epistolarum ad Atticum septimo quod imperium habeam, id est, *ἀβδῆρα κολοῦν*. Et libro quarto: Hic Abdera non tacent me. Dices, tamen tu non quietescis? Ignosce, uix possum. Laudantur & ab Herodoto libro primo Teij, quod relicta patria libertatem seruauit, cuius rei meminit & Strabo libro decimoquarto, non silens obiter de prouerbio, quanquam Aldina æditio illic deprauat.

Abderitarum imperium

R 4 uata

Crocodili lachryma.

Κροκόδελος δάκρυα. id est, Crocodili lachryma. De ijs qui sese simulat graviter ang...

Bona etiam offa post panem.

Maza post panem bona

Αγαθή και μάζα μετ' άρτου. id est, Et post panes bona maza est.

Hemistichion carminis heroici. Zenodotus ait de ijs solere dici, qui penuria meliorum am...

Maza esurienti

Maza siue offa esurienti homini charior & auro & ebore. Quo licebit uti cum indicabi...

Tarichus boni

Si non adsunt carnes, taricho contentos esse oportet.

ubi desunt carnes

Αυ μη αρτα κρεα, σερικτον τω περλεγω. id est, Probanda salamenta egenti carni...

Sunt qui dicant, περλεγω accipi pro pisce, sed uili putriq, qui idem sit Aphy...

Agathonia cantio.

Αγαθωνια αιλησις. id est, Agathonia cantio. Recte dicitur de oratione blanda magis...

Edax currus.

Αδελφωρον αρμα. id est, Edax currus, in glutones & uoraces dicebatur, propterea quod...

Διμνη κλαίω. id est, Sanguine flere, prouerbialis hyperbole significans nihil non fieri...

quo fleciatur aliquis. sic enim antiquitus loquebantur: Haud flectes illum, ne si sanguine...

Pardi mortem adsimulat.

ορνιθον παρδαλιος εσοικελεται. id est, Pardi mortem simulat. Dicebatur ubi quis astu...

Mandare laqueum.

Mandare laqueum dicimur ijs, quos usqueadeo negligi a nobis significamus, ut si uel dare...

Confine illi cum iubemus, οιμωζειν. id est, plorare quempiam, & μακροσ οιμωζειν. id est, cla...

Medium ostendere digitum.

Medio item digito porrectio, supremum contemptum significabant. Martialis lib. 2. Et digi...

Nam hunc digitum Martialis impudicum uocat. Ostendit digitum, sed impudicum. Perius infamem: Infami digito & lustralibus ante saluis.

Huc arbitror pertinere, quod apud Laertium Diogenes, ut alibi diximus, hospitibus qui...

Mandaret laqueum, mediumq, ostenderet unguem. Elegantius fiet utrunq, si longius detorqueatur. Ut philosophicis praeceptis laqueu...

Barbam uellere.

Τον παρωνε πλεν. id est, Barbam uellere. Est illud quoq, sumptum a gestu, barbā uel...

Idcirco stolidam praebet tibi uellere barbam Iuppiter. Idem alias: Si Cynico barbam petulans Nonaria uellit.

Et Dionysius Siculus, non dubitauit Aesculapio barbam auream detrahere. Lucianus in...

Malis

Malis ferire.

Malis petere dicuntur, qui muneribus assequi student quod optant, aut qui donis prouocant ad amorem mutuum. Ducta est allegoria a fabula Atalante, quam Hippomenes cursu superauit, sed arte proiecit inter currendu malis aureis, in quibus sublegendis dum puella subinde remoratur, praecessit ac uicit iuuenis. Refertur adagium a Diogeniano. Plutarchus in Sympliciis indicat olim fuisse morem, ut in eos qui semper uincerent, mala, rosas, nonnulli etiam mala punica iacerent. Ut hinc quoque uideri possit ortum adagium ac dictitatum de ijs qui magnopere mirantur, ac probant quempiam, aut etiam blandiuntur. Idem decade nona narrat, Anaxarchum cum ab Alexandro post coenam malis peteretur, surrexisse, dixissetque hunc senarium ex Oreste Euripidis, βελήσται ἡσ θεῶν βροτῶσι χερσὶ. id est, Ferietur aliquis mox deum humana manu.

Potest & simplicius accipi, malis petere, cum quis ad amandum lacessitur ac prouocatur, sic enim interpretatur Suidas. Vnde & illud apud Maronem, Malo me Galatea petit lasciuia puella. Et, Aurea mala decem misi, cras altera mittam. Et, Ipse ego cana legam tenera lanugine mala.

Et Acontius apud Ouidium Cydippae malum inscriptum in gremium mittit. Aristophanes in Nebulis, μάλω βληθείς ἐπὶ πορνίῃσιν, id est, A scorto malo percussus. Interpres adscribit, malum amoris esse symbolum, propterea quod Veneri sit sacrum. Vnde in certamine formarum, praemium malum erat aureum, idque Veneri contigit. Theocritus in Cyclope, ἤρα δ' ἐπὶ φόδῃσιν, ἢ μάλῳσιν, ἢ δὲ λικνίῳσιν, Ἄλ' ὀλοῖσιν κενίαισιν. id est, Non malis, non ille rosis, non ille Cicinis, Sed furis mage pestiferis adamabat. Idem in Hodoeporis, βωλλεῖν ἢ μολοῖσιν τὸν ἀπόλον ἀκλεαεῖσιν. id est, Olim munuscula malis constabant, unde Horatius in Epistolis: Frustris & pomis uiduas uenentur auaras, Excipiantque senes, quos in uisuaria mittant.

Mare prius uitem tulerit. De ijs quae nullo pacto fieri possint. Nam saltitudo uitibus inimicissima. Hinc opinor Homerus & Hesiodus identidem pontum uocant ἐπὶ ὄρησιν, quod illic nulla colligatur uindemia, Salta tenere sterilis est frugibus, sed uitibus inimicissima. Refertur apud Diogenianum.

Lachanizare

Betizare, lachanizare. Lachanizare uulgo dicebant pro languere, teste Suetonio in uita Octauij Celsaris, pro quo Augustus nouauit betizare. Quadrabit & in insulos & inspidos. Catullus, Languidior tenera cui pendens sicula beta. Item Martialis, Ut sapiant fatuae fabrorum prandia betae, O quam saepe petet uina piperque coquus.

Eodem pertinet illud Diogenis Cynici dictum apud Laertium: Quum adolescentes qui eam canem uocarent, seque cautos dicerent ne ab illo morderentur, bono animo esse iussit: canem enim haudquaquam uesci betis, molliciem illorum notans. Bliteos appellant stupidos. Est βλίτων herbae genus, cui nomen etiam a stupore saporis inditum putat, quasi βλάβη, quae uox bardum & stupidum significat. Aristophanes in Auisibus, ὡς βλαβηλίτην κικῶσιν ὀσμῶνσιν, ut stupide ministras. Plautus in Truculento: Blitea & lutea est meretrix, nisi quae sapit in uino, ad rem suam. Laberius Mimographus apud Nonium Marcellum, bipedem & bliteam beluam appellat insulsum & uecordem. Apud Menandrum quoque mariti uxoribus ex blito conuuiuium faciunt, bliteas eas nominantes. Aristophanes in Nebulis, καὶ σὲ καλῶσιν βλιτῶν, id est, Teque uocant bardum ac stultum. Fieri potest ut Gallica quoque uox hinc manarit, qua nunc uulgo contemptissimos, extremaque nota homines compellant Bliteros addita literula.

Promus magis quam condus. Sanè quam elegans & prouerbialis Ausonij dimeter iambicus, Promusque quam condus.

Indulgere genio. Prouerbiales sunt & illae figurae, defraudare genium, pro eo quod est, negare naturae quae quod appetit: & indulgere genio, pro eo quod est, animo obsequi. Terentius in Phormione: Suum defraudans genium. Plautus in Truculento: Sed istos qui cum genijs suis belligerant, parce promi: Sordidos & parcos significans. Idem in Aulularia: Egomet fraudauit meum genium. Contra Persius Satyra quinta, Indulge genio, carpatum dulcia. Vnde & gentilem appellant diem, latum & uoluptuarium. Et genialiter uiuere, pro moliter & laute.

Curare cuticulam. Huic confinis est illa frequens apud poetas figura: Curare cuticulam. Nam qui uoluptati student magis quam famae unum hoc curant, ut cutis summa niteat, eaque gratia laetioribus epulis, balneis, unguentis, somno, conuiujs, aliisque id genus delicijs utuntur. Horatius in Sermonibus: Ire domum, atque Pelliculam curare iube. Idem in Epistolis: Me pinguem, & nitidum, & bene curata cute uises, Cum ridere uoles, Epicuri de grege porcum. Persius, Et alsiduo curata cuticula sole.

Nodum in scyrpo quaeris. Nodum in scyrpo quaeris, in anxium dicebatur, nimisque diligentem: aut meticulosum, qui illic serupulum moueret, ubi nihil esset addubitandum. Hoc adagium refertur apud Plautum in Menachmis, & uerbis totidem apud Terentium in Andria. Festus ex Ennio citat: Quaeris & in scyrpo, soliti quod dicere, nodum, nominatim prouerbij titulo referens. Donato iunci species est scyrpus, leuis atque enodis, Quamquam apud Gellium scyrpi dicuntur captiunculae, argutiaeque. Nisi forte quis malit legere in serpo, quod hi lapilli leues sint ac rotundi.

Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum. Horatius in arte poetica, prouerbiali schemate dixit, Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum. Indocili poetae stultitiam taxans, qui multa non suo loco neque tempestititer describit, perinde quasi pictor Delphinum piscem, iuxta Callimachi dictum in nemoribus pingeret, rursus aprum in undis. Confine illi, ὃν φακὴ τὸ μύρον, id est, In lenticula unguentum.

Cancer leporem capit. Ne caprea contra leonem. Caprea contra leonem potentiore decertes. Dorcas enim syluestris est capreolus. Refertur a Diogeniano, Suidas integrum refert senarium, μη πῶς λείοντα δορκὰς ἀφωμοσε μάχης. id est, Ne cum leone caprea pugnam sumpsero. Homerus Odysseae οὐ λείοντα δὲ πῶς ποιοῖσιν ἐφίε μιν ἐκ ἐδελήσῳ. id est, Cum potiore uiro nolim certamen inire.

Pellem caninam rodere. Pellem caninam rodere, prouerbiali metaphora dixisse uidetur Martialis, pro eo quod est hominem maledicum & improbum conuictis insectari. Sic enim scribit in obreclatorem quendam & oblatratorem, Non deerunt tamen hac in urbe forsan,

S Vnus

tium affectum prouerbium, etiam si peierare uoluerint, ueniam illis a dijs polliceatur. Plato in Philebo apud Athenensium lib. 12. *ὡς ἡ λέξις, καὶ ὅτι τῶν ἰδίων τῶν ἀφροδισιῶν, ἃ δὲ μέγιστε δὲ κῆρυξ ἔστι, καὶ τὸ ὑπερκεῖν συγγνώμῃ εἰληφῆς τῶν θεῶν ὡς παρὰ κατὰ τὸν πάθος ἢ ἄλλο ὅν τ' ἔστι λογισμὸν ἐκ τῆς φύσεως.* id est, Ceterum quemadmodum dicitur, etiam in uoluptatibus circa res uenereas, quae sane uidentur esse praecipuae, periturum quoque uenia donatur a dijs, perinde quasi uoluptates puerorum instar sint, qui nondum rationis sunt compotes.

Refertur & illud ex Callimacho, *ἄμωσιν, ἀλλὰ λέγουσι θεοὶ ὅτι ὄρωι ὀρκος μὴ δώσειν δατ' ὅν ἀδανῆσθαι.* id est,

Iurauit, uerum uulgolicunt, in amore

Quod iuras, aures non penetrare desum.

Prior uersus non caret mendo. Deserti potest ad quoduis promissum, cuius fides praestanda non uideatur.

Tanquam meum nomen: tanquam digitos. XCI

Prouerbiales hyperbolae sunt, tanquam meum nomen, & tanquam meos digitos teneo, si quando promptam, certamque memoriam significare uolumus. Martialis:

Totis diebus Afer haec mihi narras.

Et teneo melius ista, quam meum nomen. Iuuenalis:

Tanquam ungues digitosque suos.

Nihil magis meminimus quam proprii nominis, unde & uita defunctos olim suo nomine inuocabant. Et proprii nominis oblitum, dicimus prodigiosae obliuiscenae hominem. Antiquitus in digitis computus peragebatur. Extat ea de re libellus Bedae. Quin hodieque numerandi imperitum & obliuiosum per iocum rogare solent, quot in manibus habeat digitos. Plutarchus in comentario, cui titulum fecit, Quo pacto quis intelligere possit se profecisse, scribit olim morem fuisse nomina digitorum ediscere, hisque in metu tanquam remedio futuris uti, ipsius uerba subscribam: *οἱ μὲν γὰρ ἐκ μὲν ἀριθμῶν τὰ ἐν τῷ ἰδίῳ ἀνόματε διακρίνουσιν, καὶ τὰ πρὸς τὸν φόντον αὐτῶν ὡς ἀλεξιφάρμακον, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνου.* id est, Quidam enim ediscunt suorum nomina digitorum, eisque contra pauores utuntur, tanquam ad depellendam la remedium habeant, paulatim singulos recensentes. Quae uero sint digitorum apud Graecos uocabula, Gellius in Noctibus Atticis indicauit. Caelius Calcagninus, ut indicat Alexander, mauult intelligi de nominibus Dactylorum Idaeorum, de quibus nonnihil attingemus in prouerbio: Celmis in ferro, licet in Plutarcho, *ἰδίῳ* legatur, non *ἰδιότατον*.

Glomi bonorum

Bonorum glomi. XCII

Ἀγαθῶν ἀγαθῶν. id est, Bonorum glomi: de opibus extructis & affatim accumulatis. Supra metaphora a glomere textorio, cui fila sunt obuoluta, aut certe ligno illo textorio, cui filorum maxima uis est obuoluta, quod idem *πλωτῆριον* uocant. Prouerbij meminit Iulius Pollux lib. 7. cap. 10. indicans apud comicos esse frequentissimum. Videtur autem allusum ad uocem in Agathide & Agathis: perinde ut Thucydides in Euripidis epigramate Athenas *ἰμαδῶν* Pindaro. Et quemadmodum *ἰμαδῶν* id est, postrema postremorum. Item *κακὰ κἀκῶν*, id est, mala malorum, dicunt Graeci: quam quidem figuram Latini non agnoscunt.

Acu rem tet.

Rem acu tetigisti. XCIII

Est apud Plautum in Rudente: Rem acu tetigisti, pro eo quod est, rem ipsam diuinaisti, nihil aberrans. Metaphora sumpta uideri potest a lusu quopiam, in quo diuinauit, id quod alius notasset, summa acu tangebatur, aut lineam, aut calculum, aut aliud quiddam simile. Igitur acu tangere, perinde est quasi dicas, ipsissimum punctum attingere, Nam minutissima puncta denotantur acu.

Purgatis auribus. XCIII

Purgatis auribus, pro attentis ac uacuis, prouerbium respicit. Plautus in milite:

Perpurgatis ambo damus tibi operam auribus. Horatius in Epistolis,

Est mihi purgata crebro qui personet aurem. Fersius quinta Satyra,

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Nam sordes in auribus collectae auditum hebetant, exemptae reddunt acriorem.

Purior

Purior clauo. XCV

Ἀγρότερος πύργου. id est, Purior gubernaculo. Comparatio prouerbialis de re uehementer inculpata, aut moribus undequaque integris & incontaminatis. Clauus enim nauticus assiduus fluctibus abluuitur, ut nihil fordidi possit harere. Adagium refertur a Suida.

De calcaria in carbonariam. XCVI

Quoties fit ut a re propofita ad aliud quippiam longe diuersum digrediamur, de calcaria in carbonariam decurrere dicimur: siue cum ex uno malo in aliud diuersum incidimus. Tertullianus libro De carne Christi: Igitur, inquit, de calcaria, quod dici solet, in carbonariam, a Marcione ad Apellem. Huic non dissimile est illud Ciceronis in actione pro Murena: Respondebo igitur Posthumio primum, qui nescio quo pacto, mihi uidetur pratorius candidatus in consularem, quasi defultorius in quadrigarum curriculum incurere.

Datyli dies. XCVII

Δατύλιος ἡμέρα. id est, Datyli dies. Vbi res feliciter successerunt. Sumptum a Datylo quodam, qui apud Athenienses summus est honores consecutus.

Monstrum alere. XCVIII

Monstrum alitur, ubi quid occulti uitij latere significamus: haud scio an inde sumpta metaphora, quod monstra ob pudorem clanculum aluntur & occultantur. Siquidem Pamphilus in Andria Terentiana, quod prius repudiatus gener, rursus ad affinitatem repetitur, suspicans aliquid esse uitij in puella quod celaretur: Repudiatus, inquit, repeto. Quamobrem nisi id est quod suspicor, aliquid monstri alunt. Ea quoniam nemini obrudii potest, itur ad me.

Non curat numerum lupus. XCIX

Prouerbium sapit Vergilianum illud in Bucolicis: Hic tantum Boreae curamus frigora, quantum Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas. Recte dicitur in hominem impudenter furacem. Extat hodieque uulgo iactatum adagium: Lupus non ueretur etiam numeratas oues deuorare. Porro fures paulo timidiores consueuerunt a rebus numeratis abstinerere manum metu, uidelicet ne hoc indicio deprehendantur. Huic affinis iocus ille facetus in seruum furacem, cui nihil erat domi, neque clausum, neque obsignatum.

Ipsis placet. C

Ἀντὶς ἀρεσκῆ. id est, Ipsis placet. Vbi rem parum nobis probari, aut causam nihil ad nos pertinere significamus. Terentius in Andria. Mihi non fit uerisimile. Atqui ipsis commentum placet. Non admodum ablutit ab illo, suum cuique pulchrum. Suis quisque consilijs, suaeque sententiae blanditur. Huc pertinet illud apud Homerum frequens: *ἠὲ δ' ἄνε θυμῷ.* id est, Placuit animo. Item illud apud comicos: Sic lubitum est animo meo. Et apud Vergilium: Djs aliter uisum. Plato libro De legibus tertio, retulit hoc prouerbium.

Spartam nactus es, hanc orna. I

Spartam nactus es, hanc orna, siue administra. *Ἐλαχθὼν ἀρέτων κόσμη.* id est, Spartam quam nactus es, orna, siue administra. admonet adagium, ut quamcumque prouinciam erimus forte nacti, ei nos accommodemus, proque huius dignitate nos geramus. M. Tullius ad Atticum li. 4. epistola 6. Reliquum est: *ἀρέτων ἑλαχθὼν κόσμη.* Non me hercle possum. Et Philoxeno ignosco, qui reduci in carcerem maluit. Idem ad eundem lib. 1. Eam causam quam mihi dicis obtigisse *ἀρέτων*, non modo nunquam deferam, sed etiam si ab illa deferar, in mea pristina sententia permanebo. Quod a Cicerone refertur Carmen est anapesticum, e tragoedia quapiam, Spartam nactus es, hanc exorna. Theocritus Schollastes indicat allusum ad hoc prouerbium in Hodoeporis,

αὐτῷ μοι ποτὲ ἴσθες, καὶ αὐτῷ Βενηλιόσθες.

τῶν αὐτῶν ποτῶν ἔχε τὰς εἰσέτας. id est,

Mecum isthic certa, simul isthic pascito tauros.

Et terram calcans propriam, ne desere quercus.

S 3 Prouerbium

Proverbium igitur ad varios usus licebit accommodare: uel cum admonebimus, ut suam quisq; personam quam suscepit, cum decore tueatur. Episcopus es, ne satrapam agas, sed episcopum. Maritus es, cura quæ mariti sunt officia. Aulicus es, aulicum age. Iudex es, ne iam amicum aut inimicū, sed iudicem agas. Principatus tibi contigit, principis officio fungere. Priuatus es, ut priuatum te gere. Sic propemodum usus est Aristophanes: Nam huic inscribitur comœdia, cui titulus τὸ δημοφιλὲς ἔσσαι.

Χρη γὰρ ποιητὴν ἐν θρα πρὸς τὰ δῆμματα
Α δὲ ποιῆν, πρὸς τὰ τὰ οὐδὲ πρὸς ἔχθρην. id est,

Decet poetam accommodari moribus,
Vt cumq; ad argumenta, quæ tractauerit.

Vel cum iubebimus unumquemq; sua forte contentum esse oportere, quæcumq; contigit, quemadmodū enim peritus gubernator in omni tempestate bonum præstat nauclerum: ita uir sapiens in omni fortuna sapienter se gerit. Est ampla res familiaris, sapienter administra. Non est, utere paupertatis commodis. Cōtigit eruditio, utere ad bene uiuendū. Non cōtigit, ne macereris, sufficit pietas ad consequendam salutem. Plutarchus in commentario πρὸς τὴν ἀποθυμίαν, admonens ut suam quisq; fortē boni consulat: ἀρετῶν ἐλαχίστων, τὸν τὸν νόσον, id est, Sparta tibi obtigit, hanc exorna. In eodem libello monet hoc dicitur à Solone proditum. Citatur autem ex Euripide,

ἀρετῶν ἐλαχίστων, ἰσχυρὸν νόσον,
τὰς δὲ μυκλῶν ἡμῶν ἰδία. id est,

Spartam nactus es, hancce gubernata,
Sors est proprie nostra Mycenæ.

Videntur uerba esse Agamemnonis ad Menelaum.

Quod confine est illi Platonico: τὸ πρὸν ἐν ἡδονῇ. id est, Quod præfens est, bene dispone, siue boni consule. Nunc uulgius hominum magis incumbit augendæ rei, q̄ bene administranda, cōtrā q̄ recte monet Socrates in Theæteto Platonis, χρῆσθαι γὰρ πρὸς σπουδῶν ἐν εἰ πολλὸν μὴ ἰκανῶς πρὸς αὐτῶν, id est, Nam satius est, pusillum bene, q̄ multum non ut oportet peragere. Hanc igitur sententiam passim in principū aulis insculpi oportuit, ἀρετῶν ἐλαχίστων, τὸν τὸν νόσον: quorum uix ullum reperias, qui uere cogitet quid sit principis agere personam, quæ sua ditione contentus, non conetur aliquid imperij sui finibus addere. Principis munus est, modis omnibus reipublicæ commodis prouidere, publicam tueri libertatem: alere pacem, excludere quā minimo suorum exitio maleficia, dare operam ut sanctos & integros habeat magistratus. Cum igitur harum rerum securus, ludat alea, saltat, scortatur, mulicatur, uenatur, negociatur, breuiter alibi intentus est totus, tum occinendum est adagium, ἀρετῶν ἐλαχίστων, τὸν τὸν νόσον. Rursum ubi neglecta quæ contigit ditione, fors agit, alijs inhians imperijs: suos in summū adducit discrimen, suos exhaurit funditus, seip̄ pariter & uniuersam fortunā aleæ belli subijcit, ut unum aut alterum oppidulum adijciat suis finibus, tum suggerendum adagium: Spartam nactus es. Nihil principi pulchrius, q̄ ut hoc quicquid est regni, quod fortuna dedit, sua sapientia, uirtute, diligentia reddat ornatius. Contigit oppidulum, imitare Epaminondam: fac ut frigidum illud oppidulum tua opera multo reddas celebrius ac locupletius. Contigit fera & intractabilis natio: da operam, ut eam paulatim circurem & legibus obtemperantem reddas. Contigit regnum parum splendidum: noli uexare finitimos, sed hoc quod habes, citra alienum detrimentum exorna. Vix unquā feliciter celsit peregrinæ ditionis affectatio. Quasdam nationes ingenij ac linguæ sonus discreuit, ut Germanos & Hispanos: quasdam ipse natura diduxit, ut insulares mari, Italos mari simul & Alpium molibus. Nonnullis casus suos terminos dedit. Si quisq; quod nactus sit, nitatur ornare, nimirum ubiq; florebunt omnia. Et inter amicos nempe Christianos, omnia erunt omnium communia. Nunc sæpenumero fit, ut dum aliena labefactare nitimur, nostra funditus subuertamus: & ut feliciter cedat res, tanto nostrorum ciuium sanguine, tātis sumptibus, tot periculis, tot sudoribus, tot orbitatibus, tot deniq; nunq; enumerandis malis, emimus titulum nescio quem inanem, & magni nominis fumum. Xerxes, Cyrus, Alexander Magnus & uixissent diutius, & ueriores gloriam essent consecuti, si suas ciuitates recte administrare, q̄ alienas armis uexare maluissent. Carolus Burgundionum dux, huius proauus, si uim ingenij qua pollebat, si magnitudinem

animi contulisset ad sua locupletanda potius q̄ ad expugnanda aliena: nec infelicem morē oppetisset in bello & inter laudatissimos principes haberi poterat. Magna pars nostræ ditionis id temporis fatali quadam peste tenebatur. Stultissima uidelicet, sed omnium perniciosissima dissentione, omnibus in duas factiones diuisis: quarum alteri nomen erat ab hamo, alteri à pisce a fello. Pugnabat ciuitas cum ciuitate, uicus cum uico, domus cum domo: sepe, quos idem lectus iungebat, factio diuersa segregabat: & fratrem à fratre, ruptis naturæ uinculis distrahebat. Passim latrocinijs, iurgijs, caedibus, rapinis feruebant omnia. Et interim bonus ille princeps, perinde quasi hæc nihil ad rem pertineret, procul aliorum oppugnabat moenia. Carolus Galliarum rex, huius nominis octauus, peragrata Italia, reuersus est ad suos: sed tanto suo suorumq; malo ac periculo, ut poenituerit eius felicitatis. Deniq; sunt qui affirmant, eum ad senectutem peruenire potuisse, si Italiam Italici reliquisset. Quid dicam de Philippo, huius Caroli patre? Adijt Hispanias, non Martis aleam experturus, sed acceritus ad regni partē capessendam, pacata undiq; omnia. Et tamen hanc tam felicem peregrinationem q̄ fleuit patria, non ferendis exactionibus expilata. Ipse magno uitæ periculo non semel laborauit. Franciscum Bussidium archiepiscopum Byzontinum amittit, uirum modis omnibus incomparabilem. Sed tamen utcumq; redijt, non licuit ijs malis ita defungi. Denro reliquit suos, saeuissima iactatus tempestate delatus est in Angliam, tum temporis non admodum æquam nostratibus. Quid illic acciderit, quid passus fuerit, quid pollicitus, quo pacto dimissus sit, non libet commemorare. Seruiti necessitati fateor & ignosco, sed quid erat necesse in eam uenire necessitatē. Nec ijs admonitus malis de repetenda patria cogitauit. Hispaniæ reuiscendæ erant, ubi periret iuuenis ad res maximas natus, nisi ipse suam sibi inuidisset felicitatē. Atq; unius hominis simul & patriam optimo principe, & Maximilianum unico orbauit filio. Quid dicam de Christianissimo Francorum rege Ludouico, eius nominis duodecimo? Adortus est Venetos, id temporis, ut uidebatur, inexpugnabiles, unico conflictu tot oppida restituit Romano pontifici Iulio, tot imperatori Maximiliano, tot sibi recepit. Redijt rebus felicissime, sicuti uidebatur, consecis. Verum quantum malorum pelagus hinc exundauit in Gallos? Qui suo sanguine tot insignes triumphos Iulio pepererant, eiusdem opera maiore sanguinis iactura, ex Italia finibus eiecit: parū hoc, & quo non tandem ignominia stigmatē notati. Quod ni Iulium mors interceptisset, uidissemus regnum illud totius orbis florentissimum, funditus euersum. Quid autem de serenissimo Scotorum rege Iacobo commemorem? Is uir ab solutam felicitatem absolutæ laudi adiunxerat, si perpetuo suis se finibus cōtinuisset. Erat ea corporis specie, ut uel procul regem posses agnoscere. Ingenij uis mira, incredibilis rerum omnium cognitio, inuicta animi magnitudo, uere regia pectoris sublimitas, summa comitas, effusissima liberalitas. Deniq; nulla uirtus erat quæ magnum deceret principem, in qua ille non sic excelleret, ut inimicorum quoq; suffragio laudaretur. Contigerat uxor Margareta serenissimi Anglorum regis Henrici octauī foror: ea forma, ea prudentia, ea in maritum charitate, ut nō aliam à superis optare potuisset. Regnū Scotiæ, quod multis & opibus & celebritate incolarum, & splendore fertur cedere: sic suis uirtutibus illustrat, sic auxerat, sic ornat, ut ueram egregij principis laudem meruerit, si intra hoc gloriæ suæ stadiū constitisset. Sed o nunquam felicem regno, raro principi, regis discessum. Dum nimium amico in Gallorum regem animo, quo Britannia regem magnis rerum minis Gallias impentē auerteret, & ad insula suæ defensionem reuocaret, egressus regni sui fines, Anglos bello lacepsit. Quid multis? Fortiter quidem, sed infeliciter periit, non tam sibi q̄ regno. Periit adhuc æuo uigens. Diu Scotia tanto principe, diu Margareta tali marito, diu filius (nam filij ex ea sustulerat) tali patre frui potuisset, atq; ipse uicissim & his omnibus & sua gloria, nisi sibi uitam inuidisset. Cæsus est unā cum fortissimo patre filius, & filius eo patre dignissimus Alexander archiepiscopus, titulo diuī Andree, iuuenis quidem uiginti ferme natus annos: in quo nullam consummatū uiri laudem desiderares. Mira forma gratia, mira dignitas, heroica proceritas, ingenium placidissimum quidem illud, sed tamen ad cognitionem omnium disciplinarum acerrimum. Nam mihi fuit cum eo quondam in urbem Senensi domestica consuetudo: quo tempore à nobis in rhetorū præceptis, Græcicisq; literis exercebatur. Deum immortalem quā uelox, quā felix, quā ad quiduis sequax ingenium, quā multa simul cōplecti poterat, Eodem tempore discebat

iureconsultorum literas: nec eas admodum gratas, ob admixtam barbariem & odiosam in terpretum uerbofositatem. Audiebat dicendi præcepta, & præscripto themate declamabat, pariter & calamum exercens & linguam. Discebat Græce, & quotidie quod traditum fuerat, stato reddebat tempore. Horis pomeridianis, musicis operam dabat, monochordijs, tibijs, testudini. Modulabatur & uoce nonnunquam. Ne ipsum quidem conuiuij tempus studiorum uacabat fructu. Sacrificus perpetuo salutarem aliquem librum recitabat: puta decreta pontificum, aut diuum Hieronymū, aut Ambrosium: nec unquam recitantis uox interrompebatur, nisi si quid alteruter doctorum, inter quos medius accumbebat, admodum uisisset, aut ipse parum assequens quod legebatur, sciscitatus esset aliquid. Rursum à conuiuiō fabulæ, sed breues, & hæc quoq; literis conditæ. Proinde nulla omnino uitæ pars uacabat studio, nisi quæ rei diuinæ somnoq; daretur. Nam etiam si quid superfuisset temporis, quod tam uarijs studiorum uicibus non suppetebat, tamen si quid forte supererat, id historicorum lectioni dabat. Nam hæc cognitione præcipue capiebatur. His itaq; rebus factum est, ut adulescentulus uix dum decimum octauum egressus annum, tantum in omni literarum genere consecutus fuerit, quantum in quouis uiro iure mireris. Nec illud in hoc usu uenit, quod ferè solet in alijs, ut ad literas felix, ad bonos mores minus esset appositus. Verecundi mores erant, sic tamen ut miram agnosceres prudentiam. Animus sublimis, & à sordidis istis affectibus procul semotus: sed ita, ut nihil adesset ferocitatis, nihil fastidij. Nihil non sentiebat, permulta dissimulabat: nec unquam ad iracundiam poterat incitari. Tanta erat naturæ lenitas, animiq; moderatio. Salibus impendiō delectabatur, sed eruditis ac minime dentatis, hoc est non nigro Momi, sed candido Mercurij sale tinctis. Si quid turpe domi natum fuisset inter famulos, mirum quanta dexteritate, quantoq; candore solutus sit componere. Deniq; religionis erat & pietatis plurimū, superstitionis nihil. In summa, nemo fuit dignior, qui ex rege, & ex illo rege nasceretur. Utinam aut in parentem pietasq; fuit admirabilis, tam fuisset & felix. Comitatus est in bellum, ne usquā patri deesset. Quæso quid tibi cum Mauorte, omnium poetarum deorū stupidissimo, qui musis, imò qui Christo eras initiatus? Quid isti formæ, quid isti ætati, quid naturæ tam miti, quid in genio tam candido, cum tarantaris, bombardis, & ferro? Deniq; quid erudito cum acie quid episcopo cum armis? Imposuit nimirum tibi immodica quædam in parentem pietas, dumq; nimium fortiter amas patrem, infeliciter cum patre cæsus occubuisti. Tot naturæ dotes, tot uirtutes, tot eximias spes, unica pugnae procella absorbit. Perijt & nostrarum rerum nonnihil. Nempe quod in erudiendo te sumpsimus opera, quodq; mea partum industria mihi in te uindico. At quātus felicitatis cumulus, nisi genius aliquis malus regem huc impulsisset, ut regni sui limites egressus, in alienis agris cū ferocissima gente Martem experiri uellet. Utinam quod præclare coeperat, perficere maluisset, hoc est, *καρτερωτὸν ἔλαχε νοσομένην*. Regibus proprius ac pulcherrimus laudum campus intra regni fines est. In apum gente ceteræ quidem huc & illuc uolatu diuagantur, solus rex, ut aculeo caret, ita pro portione corporis alas habet multo minores, ut ad uolarum parum sit idoneus. Veteres ita Venerem fingeant, ut pedibus testudinem premeret: id innuentes, matrem familias ab ædibus nusquā oportere discedere, quippe cuius omne officij intra domesticos parietes contineatur. Atqui multo magis ad rem pertinebat, principem hoc admoneri symbolo: qui si quid peccat, non unius familiae, sed orbis totius malo peccat. An parum est domi negotiorum, ut foris sint accersenda? Tanta est ubiq; scelerū sentina, tot sacrilegia, tot latrocinia, tot oppresiones, tot iniuriæ, tot contumeliae, tot magistratuum corruptelæ, tot leges, aut à tyrannide institutæ, aut in tyrannidis ministerium detortæ, ut illa minutiora nec dicam, neglectas oppidorum uias, collabentes ædes sacras, incuratas fluminum ripas. His ita mederi, ut in remedium, quàm minimū de sanguine tuorū impendas, ut res publica beneficium sentiat, non sentiat impendium, an non egregium principis munus, & immortalis laude dignum? Quod si cupis omnino gloriæ tuæ pomeria ultra ditionis tuæ fines extendere, fac ut qui finitimi sunt magnitudinem tuam benefactis, non malefactis experiantur. Exuris uillas, proteris segetes, demoliris urbes, abigis pecora, trucidas homines, atq; ita deniq; te magnum declaras. bellum certamē, si id cum latrone suscepisses. Hesiodus scripsit, malum uicinum magnā esse noxam: cōtra bonū, ingens esse cōmodum. Hoc in te probet finitimi tui: fac ita te mirentur magnum, ut ament benignū. Verū fatis iam dolori nostro, fatia

fatia datum discipuli memoriæ. Superest ut ad prouerbiorum recensioem redeamus. Contigit & malis uenatio.

Διδοται καὶ ἰδιότητι ἄγρα, id est, Contigit & ignauis ē uenatu præda, ubi quid feliciter obtigit immerenti, quodq; fortunæ magis, quàm illius industriae sit acceptum ferendum. Allegoria sumpta à uenatu, in quo uel præcipue dominatur fortuna. Virtus minimū adfert momenti. At eruditio nemini contigit nisi labore parta. Regnum obuenit dormientibus opes affluunt cessantibus nonnunquam: honores accidunt etiam fugitantibus: ceterum quæ uere bona sunt, nostra industria parentur oportet. Suspicio inde natum quod olim mos fuerit, quod uenatu captum esset, omnibus impartiri, etiam immerentibus. Ita Theocritus in Piscatoribus, *ὡς καὶ τὰ ἄγρα τὸν ἐργατὰ πᾶσι τε μετέχου*, id est, Sic uti uenatum partiri infomnia cuncta. Quemadmodum arcana non committimus nisi selectis amicis, ita omnia narramus quibuslibet. Prouerbiū refertur à Suida ē Zenodoto. Si pro *διδοται* legas *διδοίτο*, siue *δίδωται*, erit initium carminis trochaici. Nam probabile est ē poeta quopiam decerptum.

Ire per extentum funem.

III Per extentum funem ire

Prouerbiali figura dixit Horatius, Ire per extentum funem.

Pro eo quod est, rem factū perquam difficilem præstare, neq; uel tantillum aberrare. Sumpsum à funambulibus, ut Acroni placet, qui non sine summa arte, summoq; usu, per funem protensum ingrediuntur. Quæ res sicuti conijcere licet præcis ingenti miraculo fuit. Hodie nihil uulgatius. Horatij carmen hoc est, Ille per extentum funem mihi posse uidetur Ire poeta, meum qui peccius inaniter angit.

Annus est.

IIII

Arbitror nemini dubium fore, quin illa quoq; inter prouerbiales hyperbolas referri debeant, Annus est, seculum est, atq; id genus alia. Terentius in Seipsum excruciante. Et nostri mores mulierum, Dum comuntur, dum moluntur annus est. Idem alibi, lam dudū ætatem, pro admodum dudum. Plautus in Asinaria, Aetatem uelim seruire, Libanū qui conueniam modo. Et seculum est, quod nihil abs te redditur literarum. Proinde tempus prælongum huiusmodi figuris significabimus.

Dies adimit ægritudinem.

V

Menedemus in *ἑὸν ἡμωρημὸν* Terentiana nominatim adagij uice refert, Aut ego, inquiens, profecto ingenio egregie ad miseriam natus sum, aut illud falsum est, quod uulgo audio dici, diem adimere ægritudinē hominibus. Eodem spectasse uidetur Sophocles in Aiace flagellifero, *χρόνον γὰρ θεοῦ θεός*, id est,

Tempus enim facilis deus.

uidelicet quod omnia leniat, molliatq;.

Ouidius,

Quod male fers, assuesce, feres. Bene multa uetustas

Lenit.

Euripides in Alceste, *χρόνον καλῶσα*, id est, Tempus dolorem leniet. Marcus Tullius libro Tusculanarum quaestionum 3. Quod ita esse dies declarat, quæ procedens ita mittigat ut ipsdem malis manentibus nō modo leniatur ægritudo, sed in plerisq; tollatur. Idem epistolarū lib. 5. Nam quod allatura est diuturnitas, id nos præcipere consilio prudentiacq; debemus. Citatur ex Iphiclo, *ὁ χρόνος δὲ πᾶσι δὲν ἰατρὸς χρόνον*, id est,

Tempus molestijs medetur omnibus.

Euripides,

ὁ χρόνος ἰατρὸς τῆ νόσου δὲ δὲ χρόνον,

ὁ χρόνος ἰατρὸς τῆ νόσου δὲ δὲ χρόνον, id est,

Medicus dedit qui temporis morbo moram,

Is plus remedij, quàm cutis seclior dedit.

Lucernam adhibes in meridie.

VI

Ὀγγυον γὰρ μισθολογία ἀπὸ τοῦ ἡλίου, id est, Lucernam accendis in meridie, id est, facis nō suo tempore. Aut explicas quæ per se sunt clarissima. Quorum enim lucernis opus clarissima luce. Na-

cundi sunt,reddo meliorem:Plautus in Bacchidibus:Pulchre hæc cõfertur ratis, sentiens rem commode procedere. Apud eundem Tranio, qui hero triennium absente, genialiter interim, ac sanè musice uixerat unà cum filio: tandem hero reuerso, cum præter crucem in hil speraret: Nunc, inquit, uentus nauim deserit. Horatius in sermonibus,

Non agimur tumidis uelis aquilone secundo,

Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.

Quin hoc ipsum naufragium pro infortunio, prouerbij uim habet, sicut & incendium,

Quandoquidem autem pleraq; Homeri prouerbiorum uice sunt usurpata, quid uetat & illud inter adagia referri, quod est apud eum poetam perquam frequens,

ὄψθον ἀνεμὸς καὶ ἄνεμος. id est,

Ferens & uentus & æstus.

Quoties res ex omni parte feliciter procedit. Item illud crebrum apud eundem,

ἴδω δὲ ἀνεμὸς καὶ κυβερνήτης τ' ἰδύων. id est,

Aut illam uentusq; gubernatorq; regebat.

cum ad fortunæ fauorem accedit etiam industria.

Pindarus in Pythijs hymno

primo,

ναυσιφορήσεις

ὄν πλοῦν ἀφ' ἁρῶν καὶ δὲ ἀνδραγαθίας καὶ ἀνδραγαθίας

πομπῶν ἐλθεῖν ἔργον. id est,

Nauticis uiris navigationem

apparantibus prima gratia est, si ueniat uentus prosper ac secundus.

Parni scaphula.

XVII

Τὸ πᾶρνον σκαφίδιον. id est, Parni scaphula. Conuenit in eos, qui ob res minutulas multum litium & querelarū mouent, Sumptū à Parno quopiam, qui ob nauiculam ereptā, populo molestissimus fuisse legitur. Autor Diogenianus. Cum enim huius causā frequenter ad populum deferretur, tandem in popularem iocum abiijt, uelut illud ὁ δὲ δὸς ἰσθμῶν.

Ne puero gladium.

XVIII

Puero gladiū

μηδὲ πωδὶ τὴν μάχην. id est, Ne puero gladium, subaudiendum, commiseris. Allegoria prouerbialis, admonens non esse mandandam potestatem, uel adulescentibus, uel imperitis ac stultis: qua tum in suam, tum aliorum perniciem sint abufuri. Ne iuueni commiseris administrationem pecuniæ. Ne puero gladium. Ne regnū impuberi. Ne puero gladium. Ne stulto concionandi apud populum partes delegaris. Ne puero gladium. Ne magistratum mandaris stultis. Ne puero gladium. Ne inerudito, parumq; cordato commiseris episcopi munus. μηδὲ πωδὶ τὴν μάχην. Plutarchus in libello cui titulus, οὐ καὶ γὰρ καὶ κακὸς πωδὶ δὲ τῶν, citante Stobæo: Nam is liber nondum emerit in lucem, μηδὲ πωδὶ τὴν μάχην ἢ πρὸς τὴν φασίαν, ἔργον δὲ φάσιν ἀν, μηδὲ πωδὶ τὴν μάχην, μηδὲ ἢ ἀνδρῶν ἀπαιδευμένων. id est, ne puero gladium, ait prouerbium. Ego uero dixerim, Ne puero diuitias, ne uero imperitiam. Significat pecuniam pestiferam adolescentibus, uero incitiam. Idem in Problematis Symposiacis, εἰ δὲ μὴ, δὲ τῶν ὁσῶν πωδὶ ἀπαιδευμένων, ἢ δὲ τῶν καὶ φασίαν, ἀπαιδευμένων καὶ σφαιρῶν. id est, Sin minus dare oportet, uelut i pueris non ualentibus conquire: non hastam aut ensē, sed crepitaculum aut sphaeram. Usurpauit & Athenæus lib. Dipnosophistarum, in philosophum, cui commissum esset imperium. Non usque quaq; diuersum est ab hac forma, quod eleganter simul & grauer dictum est ab Henrico Britannia rege, eius nominis septimo, uiro tum acri iudicio, tum Laconicis dictis mire ualentis, cum theologum quempiam ex horum genere, quos mendicantes uocant, concionantem audisset: isq; effreni lingua in principum uitam magna non libertate, sed in tanta, debacchatus fuisset, Nam sunt qui hac quoq; uia famam affectent. Videbatur, inquit, furiosi manibus commissus gladius.

Lindij sacrum.

XIX

Λίνδοι τὴν θυσίαν. id est, Lindij sacrum, subaudi, faciunt. Dicebatur in eos, qui in auspicio rem diuinam faciebant. Sumptum ab historia cuius meminit etiam Lactantius in Institutionibus Christianæ religionis, libro primo. Hercules olim agricolæ cuidam Lindioduos boues per uim eripuit, & mactatis illis conuiuium sibi parauit. Senex autem Herculi comedenti, cū multi in eum maledicta cõgereret, uoluptati pariter & risu fit: ita ut Herculem dixisse ferant, nullum unq; conuiuium sibi iucundius accidisse. Sed haud ab re fuerit Lactantij uerba subscribere. Apud Lindi, inquit, quod est oppidum Rhodi, Hercules

facta

sacra sunt, quorum à cæteris longe diuersus est ritus: siquidem non θυσιῶν, ut Græci uocant, sed maledictis & execratione celebrantur. Ea q; pro uiolatis habet, si quando inter solennis ritus uel imprudenti alicui exciderit bonum uerbum. Cuius rei hæc ratio redditur, si tamen ulla esse in rebus uanissimis potest. Hercules cum eò delatus esset, famemq; pateretur, aratorem quandam aspexit operantem, ab eoq; petere cœpit, ut sibi unum bouem uenderet. Enimvero ille negauit fieri posse: quia spes sua omnis colendæ terræ duobus illis iuuenis niteretur. Hercules solita uiolentiã usus: quia unum accipere nō potuit, utrum que sustulit. At ille infelix, cum boues suos mactari uideret, iniuriã suam maledictis ultus est, quod homini eleganti & urbano gratissimum fuit. Nam dum comitibus suis epulas apparat, dumq; alienos boues deuorat, illum sibi amarissime conuiciantem cum risu & cachinnis audiebat. Sed postquam Herculi diuinos honores, ob admirationē uirtutis deferri placuit à ciuibus, ei ara posita est, quam de facto βόζονον. id est, bouis iugum nominant: ut ad quam duo iuncti boues immolarentur, sicut illi quos abstulerat aratori, eumq; ipsum sibi constituit sacerdotem: ac præcepit isdem maledictis semper in celebrandis sacrificijs uteretur, quod negaret se unquam epulatum iucundius. Hucusque Lactantiana reddidimus uerba. Zenodotus addit, hunc apud Lindios inoleuisse morem, iubente etiam oraculo, ut inter peragenda sacra, conuicia quædam iaciarentur. Meminit huius & Gregorius Nazianzenus in Orationibus stelioticis. Adagium ad multos usus accomodari potest, uel ad rixosum conuiuium, seu disputationem, uel ad rem quampiam, malis omnibus insitutam.

Megarensium lachrymæ.

XX

Μεγαρέων δακρυῶν. id est, Megarensiū lachrymæ, dicebantur uel fictæ, nec ex uero dolore profectæ, uel ui adactæ. Diogenianus ad huiusmodi refert historiam. Bacchus quidam Corinthius, Clitij Megarenium regis filiam uxorem duxerat. Ea defuncta Clytius complures uirgines & adulescentes Corinthum misit: qui in funeralibus pompis puellam deplorarent, lachrymis utiq; fictis: Ut qui conducti plorant in funere dicunt Et faciunt prope plura dolentibus ex animo. Contra Iuuenalis, Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris.

Suidas aliam adfert causam. Apud Megarenenses enim permultam allij copiam esse, huius acrimonia multis exprimi lachrymas uel inuitis. Proinde apud Aristophanem, qui lachrymatur, allium olfacere per iocum dicitur. Igitur si ad simulatum dolorem accomodes, prouerbium affine fuerit illi, Flere ad noueræ tumulum.

Ventus neq; manere sinit, neq; nauigare.

XXI

Ἄνεμος ἢ τε μὴ μὴν ἔξει, ἢ τε πλῆν ἔξει. id est, Ventus neq; manere sinit, neq; nauigare. Philoctetes apud Aeschylum,

ἔνθ' ἔτε μὴ μὴν ἄνεμος, ἢ τε πλῆν ἔξει. id est,

Vbi nec manere, nec ire uentus annuit.

Simillimum est illi, Lupum auribus teneo. Vius erit ubi quis in eas rerum angustias incidit, ut nec relinquere negociū sit integrum, nec absoluendi sit facultas. Mutuo sumpta metaphora à sequissima uentorū tempestate, cum nautis & periculossima est nauigatio, neq; tutum tamen ancorā iacere. Q Curtius lib. 8. citra figuram extulit hoc pactio: Attonitisq; auribus stupens agmen, nec progredi, nec confidere audebat. Refertur à Diogeniano.

Vulpes non iterum capitur laqueo.

XXII

Ἄλ' ἐν αὐτῷ ἐλὼπι καὶ πύγας. id est, At non iterum uulpes laqueis, subaudiendum, capitur. Qui sapit, ἢ δὲ πῶς τὸν αὐτὸν πῶς κερῶν λίσσον. id est, non iterum ad eundem offendit lapidem. Stupidi est hominis, in malum gustatum iterū incidere. In Plutarchi collectaneis effertur hunc ad modū, ἀλώπι καὶ πύγας αὐτῷ ἐλὼπι καὶ πύγας. id est, Vulpes quæ se mel effugerit laqueos, nō capitur iterum. Huic animanti natura inest astutia, quemadmodum leontibus audacia. Sic Pindarus in Isthmij hymno quarto, τολμᾶ γὰρ εἰκὼν θυμὸν ἐπιβραβεῖται δὲ γὰρ λέων ἢ ὄν πόνω. μήλα δ' ἀλώπι καὶ, uirum fortem ob robur leoni, ob prudentiam uulpi comparat. Confine est illi quod alibi retulimus, iterum ad eundem lapidem impingere, quod usurpauit Gregorius Theologus in epistola quadam ad Bosphorium, διὰ γὰρ πῶς τ' αὐτὸν λίσσον πῶς αὐτῷ βίος ἀνοήτους μόνους ἢ πρὸς τὴν ἀδελφότητα. id est, Bis enim ad eundem lapidem impingere, solis stultis concedit prouerbium.

T Abydena

Abydena illatio.

Αβυδηνάδην ὑπ' ἀφ' ὀργῆς. id est, Abydena illatio, siue irruptio. Dicitur solitū ubi quis obstreperat, aut conuiuantibus, aut aliud quippiam agentibus, & tumultu molestiam adfert. Zenodotus ait extare pro uerbū apud Eudoxum in fabula, cui titulus supposititiuus. Atq; hinc esse natum, quod olim Abydenis mos fuerit, si quem ciuem, aut hospitem acciperent conuiuio, præterea in sacris ac solennibus epulis, ut post unguentum & coronas, infantes à nutricibus inducerentur, circumferreturq; suauandi. Vagientibus autē & clamantibus pueris garrulentibus itē & obstrepentibus nutriculis, conuiuū tumultuosum & iniucundum reddebatur. Ergo cū amicis aliquot suauiter colloquentibus interueniet rabula quispian & immodice loquax, qui confabulationem sua loquacitate sit in amcenam redditurus, recte dicemus, ἀβυδηνάδην ὑπ' ἀφ' ὀργῆς. Tametsi in quibusdam codicibus, ὑπ' ἀφ' ὀργῆς legi, id est, acclamatio: uerum, ut opinor, mendose: quādoquidem Athenæus lib. Dipnosophistarum 14. mentionem facit huius adagij, demonstrans complurium autorum testimonijs, ὑπ' ἀφ' ὀργῆς dici bellaria, siue secundas mensas: ab inferendo, nō ab acclamando. Quin & Stephanus ὑπ' ἀφ' ὀργῆς legi, non ὑπ' ἀφ' ὀργῆς. Idem Zenodotus & Suidas. Solus Hesychius legi ὑπ' ἀφ' ὀργῆς, indicans & hoc dici in eos qui hospites calumniabantur. Ceterū quod in nonnullis codicibus scriptū uisitur ἀβυδηνάδην pro ἀβυδηνάδην, minimum interest ad sensum.

Mendici pera non impletur.

Ἡ τὰ χεῖρα πῆρε δ' ἴμπελαται. id est, Mendici pera non impletur. Zenodotus ait ex Callimacho sumptum. Sensus per se liquet, nempe inexplebilem esse mendicitatem. Nam quo plura dederis ijs qui animo sunt mendico, hoc plura petunt. Defecti potest uel ad improbos, qui semper aliquid flagitant ab amicis: uel in diuites, quibus nihil est satis: uel in principes ἀνιστορίας quorum rapacitatem nullæ plebis expilationes possunt explere. Apertissime congruet in illos, qui libidini, cupiditati, ambitioni, reliquisq; id genus affectibus additi sunt. Nam ijs illud euenit, ut quo intemperantius explent sese, hoc magis magisque litant, esuriantq;. Id quod in nūit etiam euangelica parabola de filio prodigo, cui ne liliquis quidem contigit explere famem.

Laconica lunæ.

Λακωνικὰς σελῶνας. id est, Laconicas lunas, subaudiendum, causaris, aut eiusmodi quispian. De promissis aut pactis incertis atq; infirmis dicebatur. Nam, ut aiunt, Lacones, si quando pactum auxiliū poscerentur, lunas causabantur, atq; hoc prætextu suffugiebant, quod, ut testatur Lucianus, legem tulisset Lycurgus ne prælium inirent, nisi plenilunio. In cæteris item negocijs aspiciendis, lunæ rationes superstitiosius obseruabant: atq; hinc occasio pro uerbis. Ad hoc, ni fallor, allusit M. Tullius in epistola quadam ad Atticum, cuius initium est, Dionysius uir optimus, lib. 7. Ego quonia quarto Non. Jan. cõpitalitius dies, nolo eo die in Albanum uenire, molestus familiæ. Veniam tertio Nonarū. Igitur inde ad urbem prid. Non. Tua σελῶνας quem in diem incurrat, nescio: sed prorsus commouente incommodo ualetudinis tuæ nolo. Quamquam haud me clam est, hoc loco in uulgatis codicibus λῶνας scriptum esse non σελῶνας. Nonnulli λῶνας mutauerant: uerum sensus huc uocat, ut σελῶνας id est, lunula legamus. Cum enim significasset, quos dies obseruasset, aut delegisset ipse, ueluti superstitiosior, adiecit de Attico, tua lunula in quem incidat diem nescio, ludens & in illius superstitionem: sed ita tamen, ut ualetudinis rationem haberi uelit ab Attico. Conuenit cum eo quod altàs recensuimus, Accessi lei luna.

Lucerna pinguior, & lecytho pinguior.

Ἀπὸ τῶν πῶτερ ἰχθυῶν, λιπυρῶτερ ἰχθυῶν. id est, Pinguior lucerna, pinguior lecytho. Videtur ironia pro uerbialis in eos qui cū sint edaces, nihilo tamē inde fiunt habitiores, quem admodum lucerna plurimum absorbit olei, neq; tamen fit unquam saginacior. Fortassis nō absurde deflectetur in homines crasso iudicio, aut luxu deditos, aut uoluptuarios. Refertur à Diogeniano.

Ad mensuram aquam bibunt, citra mensuram ossam comedentes

Μετρώμεν ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρίην δ' ἐσθῆν ἐσθῆντες. id est, Ad mensuram bibentes aquam citra mensuram ossam edentes. Zenodotus scribit hunc uersiculum oraculo proditum in Sybaritas, in uulgi sermonem abiisse, qui ob immoderatum luxum à Crotoniatis subuerti sunt: quemadmodū alibi retulimus. Vnde poterit accommodari, uel in eos qui ex sum-

mis de.

mis delicijs, opibusq; rediguntur ad extremam inopiā: uel in eos qui præpostere sunt didi, parcissimi in rebus minutissimis, in magnis negligentes: cuiusmodi plerosq; uideas mortales. Est autem uersus heroicus, qui tamen in omnibus, quos adhuc uiderim, codicibus deprauate legitur. Restituetur autem hoc pacto,

Μετρώμεν ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρίην δ' ἐσθῆν ἐσθῆντες.

Consimilis formæ est illud Theocriti in Bucoliastis, καὶ φθὺγ' ὀλιόντα, καὶ δ' ὀλιόντα δὶάκῃ. id est,

Auersum insequitur, rursus auersatur amantem.

In toga saltandis personam inducere.

Saltantis personam in toga inducere, est quippiam facere ne utiquam decorum: ueluti si senex, aut theologus ineptiat. Aut si quis serijs misceat ludicra. Martialis in præfatione secundi libri, Noli ergo si tibi uideatur, rem facere ridiculam, & in toga saltantis inducere personam. Toga ciuium erat Romanorū, & honoris gratia sumebatur ab ijs qui iam excessissent è pueritia, deposita prætexta, ipso cultu uisilem animū ac mores profitentibus, unde & uisilis toga dicebatur. Hinc illud Ciceronis in Philip. Sumpsisti uisilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti. Quin & pacis tempore gestabatur quemadmodum sagum in bello. Vnde M. Tullius in Philippicis subinde iubet, depositis togis saga sumere. Et idem, Cedant arma togæ. Item Lucanus de Pompeio, Prætulit arma togæ, sed pacem armatus amauit.

Inexploratus homo.

Ἀεσάνης ὁ ἀνθρωπῶ. id est, Inexploratus homo, id est, ἀνεξέτασος, ἀγύμνασος, ἀδουκίμασος. id est, inexpensus, in expertus, nō probatus. Suidas Aelianū citat autorem in li. De prouidentia, qui ἀεσάνησος dixerit, dolore uacuum, eo quod græcis βαλανίον sit etiam torquere. Subest aut metaphora in ἀεσάνησος. βαλανῶ. enim coticula est, qua solet aurū explorari, Latini uocāt indicem. Extat Chilonis dictum: Id aurum esse homini, quod index lapis est auro: hoc est, non aliter ingenium hominis auro spectari, quam indice spectatur aurum.

Abronis uita.

Ἀβρονῶν Βίος. id est, Abronis uita. De molliter ac deliciosæ uiuentibus. Sumptum à motibus Abronis cuiuspiam notæ luxuriæ: quemadmodum apud nos Apicius & Aefopus luxu nobilitati sunt. Græci quicquid delicatum ac molle, ἀβρόν & πάναβρον appellāt: un de ἀβροδίαιτος, lauti uictus & opipare uictitans. Refertur à Zenodoto.

Inest & formicæ & Serpho bilis.

Ἔνεστι καὶ μύρμηκι καὶ σέρφω χελί. id est, Formicæ inest sua bilis, & Serpho sua.

Admonet adagium, non esse contemnendum inimicum quempiam, nec ullum temere laesendum: quandoquidem nullum animal tam minutum aut imbecillum, quod iritatum non excandescat ira. Quadrabit & in homunculos nullis præditos uiribus: tamen uindictam molientes, ira, ut solet, animos suppeditante. Serphus minutulum animal non dissimile formicæ. Brasidas, autore Plutarcho, cum manum in caricas temere misisset, & à murte inibi forte fortuna latente morderetur, Pape, inquit, ut nullum est animal tam pusillum, neq; tam inualidum, quod lacesitum, non cupiat ulcisci sese.

Manu fingere.

Manu fingere, est arte curaq; formare. Metaphora sumpta ab ijs qui è cera, siue argilla fingunt imagines. Lucius Anneus Seneca in epistolis. Quædam ingenia facilia & expedita: quædam manu, ut aiunt, facienda sunt. Idem lib. De beneficijs 6. Discamus, inquit, beneficia secure debere, & occasiones reddendorum obseruare, non manu facere. Manu facere dixit, pro nostra opera accersere. Idem Plinius lib. 18. Fateamur ergo culpam, ne his quidem quæ nascuntur contenti, quando plura eorum genera manu fiunt. Iuuenalis item in Satyra septima, Exigite ut mores pueri ceu pollice ducat, Ut si quis cera uultum facit. Tibullus libro primo,

Et manibus canas fingere uelle comas, loquitur de tingente capillos arte. Persius Satyra quinta, Artificemq; tuo ducit sub pollice uultum.

Fugit amantē insequi, fugientem

Formicæ quoque sua bilis

Euripidis dictum citatur a Platone in Thegeto, εαν απκλεινη οπι εδιν, οδελ πιδειου τι ευμεισηται, η γλωττα ανελεγκος ημιν εστω, η ζ φρω αν ανελεγκος. id est, Si respoderis esse, eueni et nobis quiddam Euripideum, lingua nobis erit irredarguta, ceterum mens non erit ire darguta.

Heri & nudius tertius. XLII
χθες ηδη πρωλω. id est, Heri & nudius tertius. Prouerbialis hyperbole, tepus admodum nuper actum significans. Plutarchus in commentario De contentione ignis & aquae, η δε πυρος ηησις, εχθες φασι ηδη πρωλω, εαυτο πε μνηθε, βιος πυρος, εα ανδν υδραος λω. id est, Atqui ignis usus heri, ac modo, quod aiunt, sub Prometheo, ignis uita, non citra aquam erat. Est subinde apud Lucianum, nominatim in libello De mercede seruientibus. Item Plato De legibus lib. tertio, η δ' ελλα ελλοις παμππλα, ως επ ε απ ευ, χθες η πρωλω γαρονω. id est, Quin & alia, quae & alijs plurima, heri, ut ita loquar, ac nudius tertius acciderant. Alibi legi, nec tamen occurrit locus, ο χθες ηδη πρωλω εαυτο σιως βεις, id est, qui heri, & nudius tertius sibi deos instituit. Plato in Alcibiade secundo, οτμα δε σε εα ανηωου εη ενα γε χθες ηδη πρωλω γε γνημνα. id est, Arbitror autem tibi non inauditū esse, quaedam & heri & nudius tertius esse facta.

Non pluet post noctem, qua sus agrestis pepererit. XLIII
Sus agrestis Plutarchus in commentario De caulis naturalibus, uersum hunc ceu prouerbio iacta ubi peperit tum citat.

non pluet μηκε τι νυκτος δευ, ηκεν τεκεν ε γρο ποβα σως. id est, Non iam nocte pluet, sus qua enitetur agrestis. Sues cicures saepius pariunt ac diuersis temporibus, ferae non nisi semel, id est, iisdem ferme diebus, nimirum ineunte aestate. Vnde negant fore pluuiam posteaquam sus agrestis pepererit, nimirum exactis iam mensibus pluuijs. Per iocum usurpari poterit, si dicamus, res fore tranquilliores, posteaquam morosus ac rixosus quispiam animo suo, morem gessit.

Cum dijs pugnare. XLIII
Θεωμαχευ. id est, Cum dijs pugnare dicuntur, qui uel naturae repugnāt, uel aduersus fa talem necessitatem reluctantur. Sumptum a gigantum fabula. M. Tullius in dialogo De senectute. Quid enim aliud gigantum more bellare cum dijs, nisi naturae repugnare? Euripides in Bacchis,

Καθεομαχισω, σων λογων ποδεις υπο. id est, Cedam deis, parens tuis sermonibus.

Fertur & huiusmodi fenarius inter sententias prouerbiales,
Θεω μαχεδι δειναυ δεη ηδη τυχη. id est, Pugnare cum dijs, cumq; fortuna graue est.

Celebratur & illud Homericum,
Ουκ εστι πωδς δαιμονα φωτι μαχεδι. id est, Haud pugnare potest hominum cum numine quisquam.

Id imitatus Pindarus,
Χρη δε πωδς θεου εα εελζει. id est, Non conuenit cum deo contendere.

Dorica musa. XLV
Δωρικη μουσα. id est, Dorica musa. De munerum audis. Aristophanes in Equitibus lo- catur in Cleonem, quod nullam aliam musicam discere potuerit quam Doricam, uideli- cet alludens ad notissimas harmoniarum species, Doricam, Lydiam, Phrygiam & Boeo- ticam. Ludit autem uerbo perperam deprauato, δωροδουσι pro δωρισι, επος, inueniens, ε δωραται μαθειν, αν μη δωροδουσι. id est, Iste discere haud potest preterquam δωροδουσι. Est autem Graecis δωροδουσι, muneribus corrumpi, ut in gratiam alicuius dicas sententiam. id quod Pythagoras appellat κυμους εδιειν. id est, Fabas edere. Nam antiquitus fabis sus- fragia ferebantur, itaq; συμβολικως, fabas edebant, qui quaestum ex ea re faceret. Sic enim interpretatur is quisquis fuit, qui collegit historias quas Gregorius Nazianzenus attigit. Quanquam exortus est nuper qui Pythagorae fabas uertit in oua, quod insit animantis ini- tium, κυμωου autem dictum, quasi κυμωου, quem audiendum putarem, si uel unum autor- culum ueterem, uel argumentum aliquod grauius allegasset. Hesiodus item principes cor- rupte iudicantes, δωροθεους appellat, id est, doniuoros.

δωροδουσι

Ne supra

Ne supra pedem calceus.

XLVI

μη υπερ τον ποδα το εσποδωμα. id est, Ne ultra pedem calceus, id est, ne maiora uiribus suscipias. Aut ne magnificentius te geras q; pro tua conditione. Lucianus in imaginibus, Calceus ma- ior pede μη υπερ τον ποδα εστω το εσποδωμα. id est, Neq; maior pede sit calceus. Rursum in proxime sequenti dialogo, παυτα οι εμετρα εδφε, η υπερ τον ποδα. id est, Haec tibi uisa sunt immo- dica, & quam pro mensura pedis maiora. Rursum in Gallo, η εχι ηη λογω το ποδς. id est, Et haud quaquam iuxta pedis rationem.

Ne e quouis ligno Mercurius fiat.

XLVII

οικει πωνος φυλας ερμης αν γηοις. id est, Non e quouis ligno Mercurius fingi posset, id est, Non omnium ingenia sunt accommodata disciplinis. Quidam enim, ut ait Fabius, rus ablegandi sunt. Sumpta est allegoria a fabris, qui materiam deligunt. Quandoquidem ad alias res alias materias couenire copiose demonstrat Theophrastus libro De plantis quin- to. Item Plinius lib. 16. Quidam superstitiosus exquirunt materiam, unde numen excul- pant. Et quanq; Priapus ille deus facilis & crassus, haud grauaturs ficulnus esse, non tamen idem liceat in Mercurio deo tam ingenioso, totq; praedito artibus. Tamest mibi magis ar- ridet, ut ad Magicum Mercurij simulachrum referatur, quem non ex quauis materia, sed certo ligno calpebant, alioqui non futurum idoneum ad magicæ artis usum. Vnde id quo que inter reliqua magici criminis argumenta obiectum fuerat Apuleio, quod Mercurij si- gillum scalpendum curasset ligno buxi, quemadmodū ostendit ipse apologia Magiae pri- ma. Fortassis buxus ad id potissimum deligebatur, uel quod hominis pallorē pra se ferat, uel quod materies sit omnium maxime aeterna. Nam & aduersus ignem quoq; ferri rigo- rem obtinet autore Plinio. Apuleius in Apologia Magiae prima prouerbiū refert ad au- torem Pythagoram: Non enim, inquit, ex omni ligno, ut Pythagoras dicebat, debet Mer- curius exscalpi. Finitimum est huic quod est apud Athenaeum lib. 5. Incertū autem utrum Democharis an Cratetis dictū, εα θυμβρας εδεις αν δωιαε εα τα σενδουσα λογγλω, εδ εα σω κρετας σρεπωτω αμεμνητο. id est, Ex thymbra nemo queat conficere lanceam, neq; e So- crate probum militem. Est autem thymbra cleris genus aut fruticis non dissimile thymo fit lancea aut Saturcia. Cuius meminit Plinius lib. 19. cap. 8. condimentis aptum, unde & θυμβροφα θυμβροφα γοι dicuntur Graecis qui acribus delectantur, quod dicitur & in eos quibus res sunt aspe- ra. Rursum Athenaeus in eodem lib. εα εα θυμβρας, εφθ δημοχευς, λογγω, εα εα εα εα λογων ανηε αγαθος γινεσται. id est, Sed neq; e thymbra, quæadmodum inquit Demochares, lancea, neq; ex huiusmodi sermonibus uir bonus fit.

Non sum ex istis heroibus.

XLVIII

οικ εμι τα εη ηη ηρωων. id est, Non sum de numero istorum heroum, id est, non sum ex eorum numero, qui propensiores sunt ad laedendum quam benemerendū. A genijs sum- ptum, qui lacessiti saepe perniciem adferunt, perraro iuuant. Vnde qui se commodum, non noxam allaturos esse pollicebantur, hoc utebantur adagio. Zenodorus Menandrum ci- tat ex Ephesib.

Noui Simonem, & Simon me.

XLIX

οιδε σιμουα ηδη σιμων εμε. id est, Noui Simonem, & me Simon. De his dicebatur qui pa- res essent. Zenodorus & Suidas scribit duos fuisse ductores, notae utrunq; improbitatis, Simonem & Niconem. Simonem autem, quod uitijs antecelleret, alterius famam obscu- rasse. Vnde prouerbio, Simonem unum nominant. Tradunt hos duos Telchines fuisse, qui inducta in terram aqua Stygia, Arnon aedificarint. Vocantur aut apud Graecos Tel- chines, mali genij, siue homines fascinores: & malefici. Strabo lib. 10. meminit Telchi- num, aitq; nouem fuisse, qui e Rhodo Rheam sint comitati in Cretam. τεληνας autem δι- ctos uolunt ηη εα θελυδη, quod est obscurare siue demulcere, quod homines illectos cir- cumueniant. Hinc & τεληνειου siue τεχνωδου dicunt, quicquid insigniter est improbū: & τεληνολου, pro contentiose ac pernicaciter agere. Addit aetymologus, omnes Creten ses τεληνας dici: & ipsam Cretam dictam τεληνονα. Adagiū usurpat Chrysofomus in Ba byla. ο δεξις τεληνον. id est, o dextram Telchinis. Sic enim appellat nocentem dextram.

Ne nimium callidum hoc sit modo.

L

Teretius in Eunuchio, Vide ne nimium callidum hoc sit modo. Donatus prouerbiū Calidum plus esse demonstrat, quanquam anceps est lectio. Potest enim utrunq; legi, & calidum & cal satis

T 4 lidum

lidum, ut prius illud ad festinatum consilium, alterum ad nimis astutum referatur. Siquidem utraque parum feliciter euenire solent, uel quæ nimium calent, id est, quæ præcipitantiur instituantur, uel quæ nimium audacibus aguntur dolis. Et sicut autore, apud Titum Liuium, Fabio Maximo, temeritas nõ solum stulta, uerumetiam infelix plerumq; est, ita uersutia nonnunquam ad summum discrimen adducit. Qui callidum legunt, respicere uidentur ad id quod paulo superius dixerat Chærea, Nunquam uidi melius consilium dari. Qui calidum legunt per unicum I, & mea quidem sententia rectius, Græcam figuram agnoscunt. Quoniam θερμόν, illi tum scelestum, tum præceps & audax facinus uocant, Sic enim Penia in Pluto Aristophanica de senibus, qui rem nouam moliantur, ut Pluto cæco restituant oculos,

Ω θερμόν ὄργον, κἀνόσιον, καὶ πῦλονομον. id est, Calidum ὄ facinus, & impium, & nefarium.

Interpres exponit, θερμόν πῦρον, ἄλλοτῶν, ἀκινύου. id est, Inauditū, audax & præceps, ac temerarium. Item Sophocles in Antigone,

Θερμὸν τὰ ψυχροῖσι κερδαίνει χεῖρ. id est,

Calere in frigidis In frigidis tibi mens calet negocijs.

gidis Obiurgatur Antigone, quod nimium auide cuperet sepelire fratrem. Et Plutarchus Symposiaco. Decade quinta, significat ζωρότῳ quibusdam significare ὁ θερμόν, ut Achilles apud Homerum, iubens Patroclum miscere ζωρότῳ, exegerit celeritatem ministerij. Quemadmodum nos quoq; inquit, sæpenumero iubemus ministris θερμότῳ ἑστηκότῳ ἑλθονίας. id est, Calidius ac celerius adire ministerium

Ne gladium tollas mulier.

LI

Gladium ne mulier

Μὴ μάχαιραν ἄρσ θῆλυ. id est,

Ne machæram tolle mulier.

Hemistichium est carminis trochaici. Ne suscipias negocij molem, cum nequeas auxiliari. Virorum enim est ἀμύαδι πῶδε πᾶτρης, ut inquit Homerus. Potest & in hunc trahi sensum, ne spem ostendas, quam præstare non possis. Ne mineris, aut ne lacestas inimicum, cum lacestis non queas profligare. Brutus notat Ciceronem, quod Antonium concionibus suis iritaret, quem iritatum nõ potuerit comprimere, hoc est, gladium tolleret mulier.

Nec sibi nec alijs utilis.

LII

Utilis nec sibi nec alijs

Qui profus inutilis sunt, & fruges consumere nati, schemate proverbiali, nec sibi nec alijs utiles dicuntur. M. Tullius in libris Officiorum, Quamobrem, ut ante dixi, contemnantur ij qui nec sibi, nec alijs profunt, ut dicitur. In quibus nullus labor, nulla cura, nulla industria est. Sumptum est ex nobili illo carmine Hesiodi, ex opere quod inscribitur ὄργον καὶ ἡμῶν, quod subinde citat Aristoteles,

ὄντ' ὅ μὲν πᾶσι καὶ ἑαυτοῖς, ὅς ἐν ἑσπέρῳ πάντῃ νοήσῃ φρεσὶ μέλι, τὰ τ' ἐπιτήκε καὶ ἔν τελέῳ ἵσις ἀμείνω.

Εὐδαίμων δ' αὖ κακῶν, ὅς ἐν εἰπόντῃ πύθεται,

ὅς δὲ καὶ μὴτ' αὖτ' ἔσθ' ἄλλοις ἀπέσθ'.

Ἐν θυμῷ βέλγηται, ὅδ' αὖτ' ἀρχήῳ ἀνήε id est,

Omnia qui per se sapiat, longe optimus ille est.

Multo ante expendens quæ nam sunt optima factu,

Is tamen & frugi est, qui paret recta monenti.

At qui nec per se sapiat, neq; mente reponat

Ex alijs audita, uir undiq; inutilis hic est.

Horum carminum sententiam T. Liuus sanè quàm eleganter & commode reddidit: Sæpe ego, inquit, audiui milites, eum primum esse uirum, qui ipse consulat quid in rem sit. Secundum, eum qui bene monenti obediat. Qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenij esse. Huius generis haud paucos uideas mortales, qui cum ipsi obmentis inopiam nequeant dispicere, quid facto sit opus, dictu tamen mirum, quàm sint præfracti, quamq; non admittant alienum consilium, uidelicet asinum illum Horatianum referentes, qui cū nec uiam nosset, nec duci pareret, in rupem præceps datus est. Hesiodi carmen Zenon, teste Diogene, sic inuenit.

Asinus in rupem

Κεῖν

Κεῖν ὅ μὲν πᾶσι καὶ ἑαυτοῖς, ὅς ἐν ἑσπέρῳ πάντῃ νοήσῃ.

Εὐδαίμων δ' αὖ κακῶν, ὅς ἐν εἰπόντῃ πύθεται. id est,

Optimus ille quidem, qui paret recta monenti.

Rursus at ille bonus, qui per sese omnia nouit.

Uidelicet anteponeus eum qui bene pareret, ei qui bene saperet. Huic enim intelligentiã duntaxat adesse, illi uero etiam usum & exercitationem.

Neq; compluitur, neq; sole aduritur.

LIII

ὄψ' ἕτα, ὅτε ἡλιότου. id est, Neq; compluitur, neq; sole aduritur. De eo dici solitum, qui procul ab omni incommoditate semotus, uitam ageret. Cui contrarium illud Horatianum, Sudauit & alsit.

Et pulueris & solis, & celestis aquæ patiens latus. Negociatores, milites, athletæ, nautæ, atq; id genus homines soli ferendo, & imbribus tolerandis assuescant oportet. Qui domi molliter uiuit, ab his malis abest. Quamobrem in hominem delicatum, & ad labores ferendos inhabilem quadrabit. Aristophanes in Ranis Bacchi molliciem notans,

Καὶ μήτε θερμῶν, μήτ' ἄγαν ψυχρῶν φράσῃς. id est,

Nec astuosam, nec nimis cedo frigidam.

Refertur a Zenodoto proverbium.

Simiarum pulcherrima deformis est.

LIIII

τὸν πηλίκων ἀνομορφότατος δ' ἀμορφός ἐστι. id est, Simiarū pulcherrima deformis. Recte dicitur de his quæ ipso genere sunt uitiosa, neq; profus conferenda cum uel extremis eorum quæ sunt inhonestorum ordine: ueluti si quis dicat lenonem integerrimum esse peritum, aut honestissimum histrionem infamem. Aut optimum Meuij carmen malum esse. Citatur a Platone, & ad Heraclitum autorem refertur.

Quærens obsonium, uestem perdidit.

LV

Ζητῶν γὰρ ὄψον βαιμάτιον ἀπέλασε. id est, Obsoniū dum quæro, uestem perdidit. Vbi res pessime cadit aut cum pusilla quædam captantes, maiora perdimus. Refertur a Suida, & ab alijs, nec indicant unde sit natum. Quamquam obscurum non est, ab euentu profectum esse, quo fur quispiam, dum studet cibum tollere, comprehensus uix pallio quoq; reiecto, effugit. Alludit ad hoc proverbium Aristophanes,

διὰ τῶντα δὴ καὶ βαιμάτιον ἀπέλασε. id est,

Ob hæc tibi uestis quoq; perijt insuper.

Citius elephantum sub ala celes.

LVI Elephantum

Lucianus in indoctum, θέσθου αὖ πῶντε ἐλεφαντῶν τὰς ἐπὶ μάλης κρύψας ἢ ἐν ἀκινάδῳ. id est sub ala citius est, Citius quinque elephantos sub ala tegas, quàm unum cinædum. De ijs qui dissimulari celes nullo pacto possunt, quin notis aliquibus prodant animi morbum. Est autem figura proverbialis in hyperbole, cui cognatum illud apud M. Tullium ex Ennio, lib. de oratore 2. Flammas a sapiente facilis in ore ardente opprimi, quàm ut bona dicta teneat.

Felix Corinthus, at ego sim Teneates.

LVII tuis ore pres.

Εὐδαίμων γὰρ ἑαυτοῖς, ἐγὼ δ' εἰμι τενεάτης. id est,

Fortunata Corinthus, at ipse siem Teneates.

Tenea uicus quidam haud procul a Corintho nemorosus & amœnus. Porrò Corinthiorum opulentia insignis fuit. Strabo libro octauo scribit, hunc uersum oraculo proditum fuisse cuidam Asiano, consulenti num præstaret Corinthum demigrare. Unde uidetur si cut alia pleracq; in uulgi sermonem abijisse, atq; adeo refertur in catalogo Græcanicorum adagiorum. Tempestiuum fuerit hoc uti, quoties in contentione duorum, non inficiabimur alterum per se præstantius, uerum alterum magis arridere placereq; animo nostro. Veluti si quis dicat, equidem fateor iuris scientiam, & ad rem & ad famam comparandam magis idoneam quàm sit poetica, uerum

Εὐδαίμων γὰρ ἑαυτοῖς, ἐγὼ δ' εἰμι τενεάτης. Sit illud melius aut utilius, hoc animo meo gratius. Strabo admonet, a quibusdam pro τενεάτης perperam legi τενεάτης. Nam Tenea ciuitas est Arcadiæ.

Asinus in paleas.

LVIII

ὄντ' ἑσπέρῳ. id est, Asinus in paleas, subaudiendum incidit. Dici solitum, ubi cuiuspiam fortuna lautior præter spem obtigerit, aut nactus forte fuerit aliquis, quo uel præcipue gaudeat

gaudeat, ueluti si quem ostreorum auidum uideas affatum uescientem illis, nō importune dixeris, ὄνθ' εἰς ἀχνα. id est, Asinus in paleas. In fragmentis secundi libri Dipnosophista. rum citatur hic senarius ex Philemonis Comœdijs, ονθ' βαδίζεις εἰς ἀχνα τραγυμάθην. id est, Iam uadis asinus in paleas tragematum.

Iucundius erit si longius transferas, puta, si quis cupienter legat poetam, quo peculiariter delectetur. Conueniet & in hunc usum, ubi quis inscitia rem contaminat, ueluti si barbarus & illiteratus bonum autorem malis commentarijs inquinat. Quemadmodum Thomas ac Nicolaus suis glossematjs, & Passauantius æque insulis additionibus, eximium opus De ciuitate dei conspurcarunt. Gaudet enim asinus uoluntatione, & omnia confundit hac lasciuia. Quod indicat Apuleius quoq; cum horti aureolas omnes uoluntationibus corporis à se turbatas scribit. Adagium ab euentu natum esse nemo non uidet.

Alia uoce psittacus, alia coturnix loquitur.

LIX Prouerbiali schemate dixit Martialis in clancularium quendam poetam, qui corniculam Aesopicam referens, suos ineptos uersiculos nomine Martialis in uulgus spargebat, ratus futurum, ut titulo decepti lectores, Martialis esse crederent, Credis hoc Prisce,

Voce ut loquatur psittacus coturnicis.

Conueniet in muscos aut poetas longe dispari stilo, longeq; dissimili facultate. Psittacus inter aues proxime uoces humanas exprimit. Coturnices pugnaces magis quam loquaces. Vnde Ouidius in Epitaphio psittaci, Ecce coturnices inter sua praelia uolunt.

Caluus comatus.

LX Caluus comatus apud eundem Martialem, haud dubie figura prouerbiali: Caluo turpius est nihil comato. Rursus idem, Caluus cum fueris, eris comatus.

Apte dicitur in eum qui ueris bonis nudus, asciticjs se uenditat. Veluti si quis indoctus aliena pro suis æderet: aut si quis dissimulet esse se quod est, ueluti si senex affuto galericulo, aut tinctis capillis affectet uideri iuuenis: si deformis, adhibito fuco uelit haberi formosa.

Primum Aegina pueros optimos alit

Aegina prim. pue. opt. alit

LXI Τα πρώτ' ἀέλσος πᾶδας ἀγνὴ ἐκτρέφει. id est, Aegina primitus optimos pueros alit.

De re quapiam quæ melioribus initijs cœpta, paulatim ad deterius delabitur, ut pleraq; mortalium faciunt. Exortum adagiū ob Achillem, Patroclum, Aiacem, Neoptolemum, quod hi uirtute præcelluerint, cum essent Aeginetæ. Concinit his Strabo lib. 8. ostendens ex hac insula profectum Aeacum cum sua posteritate. Nam Stephanus in insula nomen inditum putat ab Aegina Aeaci matre. Eandem aliquando maris imperium tenuisse, quæ ne cum Atheniensibus quidem in nauali ad Salaminem prælio de principatu certare dubitauerit, quum Persæ Græciam inuaderent. Huius meminit etiam Homerus. Est autem Cycladum nobilissima, quæ diu dicta fuit Oenone, ut indicat idem Strabo & Stephanus. Ob laborum autem tolerantiam & industriam frugalitatemq; dicti sunt Aeginetæ Myrmidones: quum enim haberent terram superne lapidosam, inferne frumentis idoneam, fo diētes in cauernis habitare uisi sunt fornicarum more, & asportandis lapidibus quodammodo eius animantis industriam representare. Deinde labente morum integritate, male cœperunt audire Aeginetæ, id quod prouerbij aliquot testatum est, quorum est illud, Aeginenses neq; tertij neq; quartj, ut dictum est in prouerbio de Megarensibus. Non dissimile illi, Quondam fuerunt strennui Milesij.

Irrisibilis lapis.

LXII Ἀγέλας θ' ὤνησα. id est, Irrisibilis saxum. De re uehementer acerba tristiq;. Ostendebatur olim saxum quoddam in Attica, in quo ferebatur consedisse Ceres, cum relicto cœlo, succensis facibus, Proserpinam à Plutone raptam quaereret. Porro cum Eleusinem peruenisset, ibi tristis in saxo quodam insedit, quod ob eam ipsam causam ἀγέλαςον appellabatur. Autor Zenodotus. Quadrabit in seueros ac tetricos, quosq; uocant ἀγέλαςον, quorum in numero

in numero Socratem ponit Plinius, Periclem Aristides. Neq; perperam accommodabitur ad rem magnopere molestam.

Agamemnonis hostia.

LXIII Ἀγαμέμνονθ' ὀυσία. id est, Agamemnonis uictima. Quondam in duros & persuasum difficles dicebatur. inde natum, quod Agamemnone rem diuinā in Troia facturo, bos effugerit uixq; multo negotio comprehensus, reductus est: tantum Zenodotus. Quadrabit etiam in eos, qui nolentes & adacti quippiam agunt. Olim in sacris spectabatur, ut hostia lenis ac uolens adstaret. Quod si refracto fune profugisset, infaustum omen habebatur. Mihi uidetur & huc posse referri, quod Agamemnon in Aulide filiam Iphigeniam sacrificauit, sed admodum inuitus, recensetur à Zenodoto.

Macrata hostia lenior.

LXIIII Macrata hostia lenior, prouerbiali figura dixit Horatius in Odis, Macrata ueniet lenior hostia. De spontaneis ac mansuetis. Sumptum est à sacrificijs, in quibus explorabatur hostia ducto per frontem cultro, idq; macrare uocabant. Vnde qui spectata sunt uirtute, eos macros uirtute uocant.

Exiguum malum, ingens bonum.

LXV μικρὸν κακὸν μέγ' ἀγαθόν. id est, Pusillum malum, ingēs bonum. Admonet adagium, ex paululo incommodi, laboreq; exiguo, summa maximaq; cōmoda colligi. Refertur à Diogeniano. Non discrepat hinc Musonij sententia, quam commemorat Aulus Gellius li. 10. capite 1. ἀντὶ πρῶτης καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀεγρόν μὲν ἴδοντες, τὸ μὲν ἴδόν οἴχεται, τὸ δὲ ἀεγρόν μὲν ἴδ. id est, Si quid feceris honestum cum labore, labor abit, honestum manet. Si quid feceris turpe cum uoluptate, uoluptas abit turpitudine manet. Eandem sententiam Cato, minus quidem modulate, minusq; rotunde, sed tamen fideliter extulit ad hunc modum. Cogitate cum animis uestris, si quid per laborem recte feceritis, labor ille à uobis cito recedet, benefactum à uobis, dum uiueris, non abscedet. Sed si qua per uoluptatem nequiter feceritis, uoluptas cito abibit, nequiter factum illud apud uos semper manebit.

Attici Eleusinia.

LXVI Ἀθηνοὶ ἐλευσίνια. id est, Attici Eleusinia, subaudiendū καθ' ἑαυτοὺς. id est, inter sese. Duris apud Zenodotum, ait parceriā usurpari solitam, si quando conuenissent inter sese aliqui secreto de re quapiam arcanam tractantes. Ducta metaphora à mysterijs sacrorum Eleusiniū, quæ in honorem Cereris agebantur apud Eleusim, summa religione, mysticisq; caremonijs à quibus arcebantur prophani. Capital autem erat ex his mysterijs quicquam in uulgus efferre: cuiusmodi uidentur fuisse apud Romanos sacra bonæ deæ, quam eandem C. Bassus apud Laetantium Fatuam appellatam tradidit. Nam hæc & noctu & in oporto fiebant, & exclusis maribus.

Hermionis uice.

LXVII Ἀνθ' ἐρμίονθ'. id est, Hermionis uice, addendum ex usu sententiæ uerbum, quod eam expleat, puta fuero tibi, aut mea domus, aut hæc urbs erit uobis, aut aliud simile quippiam. Valet autem perinde quasi dicas, loco asyli tibi fuero, uel instar aræ, quæ te tutum reddat. Est Hermione templum in Peloponeso, sacrum Cereri ac Proserpinæ, ad quod qui confugerint, tuti sunt propter loci religionem. Zenodotus Aristophanem citat in Babylonijs, qui huius adagiū fecerit mentionem. Effertur bisariam ea uox, ἐρμίον, καὶ ἐρμίονα, ut ἀπὸ καλυπτος καλύνη, autor Stephanus.

Antronius asinus.

LXVIII Ἀντρονίου θ' ὄνθ'. id est, Antronius asinus olim dicebatur, qui deformi prægrandiq; mole corporis esset, cæterum ingenio stupido bardoq;. Antron autem ciuitas erat Thessaliæ, nomen inde sortita, quod cauernis & specubus abundaret. Illic aiunt asinos insigni magnitudine quondam fuisse, unde prouerbium increbruit. Autores Stephanus & Suidas. Attingit prouerbium & Homeri Scholiastes in Iliados β. Extat & hodie iocus uulgaris in homines magno corpore, quasi ij parum sapiant. Quasiq; natura sic paria facere gaudeat, ut quod corporis addiderit moli, detrahat ingenio. Traditur à nonnullis, apud Antronios ingentes reperiri molares lapides, quorum qui substernuntur, ob segnitiam & quietem

Vnco plus semel aere fauciati. Vel sero sapiemus, & nocentem Tandem carpere desinemus escam.

Vulcanus tibi uaticinatus est.

Aφθής Βι λελάλησεν. id est, Vulcanus tibi uaticinatus est. Refertur à Suida. Suspitor dictum ubi quis crederet se rem habere certam, uelut ex oraculo auditam. φθής apud Memphiticos Vulcanus dicitur, unde literulae accessione αφθής, uelut σήχης ασηχης.

Cantilenam eandem canis.

Το αυτό κείσιν ασμα. id est, Cantilenam eandem canis. De eo qui molestus est sapius eadem inculcans. Nihil enim odiosius, q̄ quod semper idem est. Dorio leno in Phormione Terentiana, Cantilenam eandem canis, & mirabar si quid adferres noui. Familiare poetis est, nuncium, cantilenam appellare. Euripides in Ione,

Τίς ήδε μὲν χ' ο φάθ' τίνων πόδες. id est,

Quae cantio haec, quibus te de rebus metus? Idem in Hecuba.

ήδη τι μέλ' ἄροφρον ἄροφάεις. id est,

Aliqua accedet cantio tristis tristibus.

Sumptum est à cantoribus, qui si quando diutius eandem occinant cantione, taedium adferunt auribus. Proinde periti subinde uariant carminis genus, quo satietatem deueniunt.

Caligare in sole.

Apud Quintilianum legitur, ut eleganter, ita & prouerbialiter dictum, Caligare in sole, pro eo quod est, in re clarissima caecutire: idq̄ solet accidere uitiosis oculis, qui nihil uident in luce q̄ maximè perspicua, uidelicet sensum debilem obruente ui splendoris. Idem euenit noctuis & lusciosis. Nam ijs lumen pro tenebris est. Nō inuenuste torquebitur in istos qui uelut obscurum causantur, quicquid eruditum fuerit. Quibus tenebricosa est uel Ciceronis oratio. Noctem enim in oculis circumferunt. Quem admodum apud Senecam Portius dicebat, quendam spinas in pedibus habere, cum se per spinas ingredi quereretur, uidelicet ingenij uitium in argumentum conferens. At pedes, inquit, tui spinas habent, non locus. Itidem isti noctem qua se praedicat offendi in bonis autoribus, in oculis secum adferunt, non in libris reperiunt.

Bos aduersus seipsum puluerem mouet.

Βὸς ἐφ' ἐαυτῷ κωνιέται. id est, Bos aduersus seipsum puluerem mouet, siue festinat. Vbi quis ad suum ipsius malum uolens libensq̄ ducitur. Nam boues ut sunt mansueti, facile se praebent uinciendos, neq̄ grauatim obtēperant iugo. κωνιέται enim Graecis significat festinandi studio ciere puluerem. Quidam accommodant in eos qui prudentes ac scientes femet in prauium periculum iniiciunt, bouis in morem qui sibi patitur iniici uinacula, qui bus ad caedem ducatur. Refertur à Zenodoto.

Tragicus rex.

Tragicus rex. Τραγικός βασιλεύς. id est, Tragicus rex, dici potest uel fastuosus ac turgidus, uel qui nomine duntaxat rex sit, caeterū uiribus parum polleat, quemadmodum Gallico prouerbio chartaceum regem appellant τὸν αὐτοκρατορέα, ceu titulo regem uerius quam opibus aut ditione. Dionysius Pheraēt, quod decem menses potitus imperio mox uita decesserit, τραγικός βασιλεύς dixit. Nam in tragœdijs tantisper durat imperium, dum fabula peragatur, tum deposita persona, qui paulo ante fuerat Agamemnon, aut etiam Iupiter, tressis homumtio discedit domum.

Contra retiarium ferula.

Martialis in epistolari quadam praefatione; Deniq̄ uideas, an te delectet contraretiarium ferula, id est, an id faciendum tibi putes, quod nemo nō damnet atq̄ exhibet. Domitius Calderinus interpres admonet subesse prouerbiū, dici solitum in eos, qui infirmo praesidio contra maximè instructum pugnarent. Quanquam idem paulo post aliò dilabitur, nempe huc, gladiatores olim si minus placuissent, ferula caesos eijsci solere. Huic finitimum est illud Gellianum libro Noctium primo, capite 2. An non contra istum baculum moueas; heus homo, quid mecum tibi? Itaq̄ ferulam aut baculum mouere contra quempiam, est refragari & insolentius repellere sententiam. Est autem ferula ligni genus, quonondā pueri caedebantur, atq̄ item milites, si quid contra disciplinam facere uiderentur.

Opinor

Opinor idem factitare solere in ludis gladiatorijs huiusmodi certaminibus praefectos.

Mulier imperator, & mulier miles.

Γυνή στρατηγὴ, καὶ γυνή στρατὸδότης. id est, Et foemina dux est, foemina aequae miles est.

Senarius est prouerbialis, quoties totum negocium ignauis commissum est, quumq̄ & ij qui praesunt, & ij qui parent, pariter sunt formidolosi. Apud Athenaeum lib. 3. citatur Alexis in fabula, cui titulus γυναικωστρατία. Natura foeminā in hoc finxit, non ut imperet, sed ut pareat, uel Graeco uersiculo teste,

Γυναικὶ δ' ἀρχαὴν οὐ δόλωσεν ἡ φύσις. id est,

Natura non dedit imperare foeminis.

Etem quod in homine ratio & affectus, id in uita uir & mulier, ac iuxta Moysen, demurgus ille foeminam uiro subiecit. Tamen si Plato non omnino arcet mulierum genus ab administranda Repub. si qua modo reperitur idonea. Tacite uidetur huc alluisse Aeschines contra Timarchū, κατὰ δὸν γὰρ οἰκίαν πλεῖστον καὶ ἐκ ἐθνικῶν καὶ ἡγεμονῶν καὶ τῶν γυναικῶν φρονέει καὶ κατὰ τὸν ἑχέστατον. Quum uidisset domum opulentam, maleq̄ gubernatam, cuius dux erat mulier superba & excors. Iucundior erit sententia, quoties longius deflectetur, ueluti si quis autorem ac praecipuum peripateticæ philosophiæ ducem appellet Tartarum. Ita Vergilius, Tanti dux foemina facti. Et in actis Apostolicis Paulus dux uerbi dicitur. Sic Galenus alicubi Aristotelem appellat τὸ λόγος πατέρα, quod ab ipso profecta esset sententia.

Trutina iustius.

Διγυλοτόρον σεχάυος. id est, Iustius trutina. Doricum prouerbiū de ijs qui insigni incornuptaq̄ sunt aequitate. Dores enim πῶς πρὸν δόλω. id est, Trutinam, σεχάυος uocant. Est autem id librae genus, quo uel minutissimum ponderis momētum sentitur dignosciturq̄. Latini quoq̄ exactam aequalitatem aequilibrium appellant. Vnde & aqua lance fieri dicitur, quod pari iure fit citra personarum respectum. Ita Modestinus Pandect. lib. 4. 2. titulo de re iudicata. Quod & in persona mulieris aqua lance seruari, aequitatis suggerit ratio. Item Iustinianus Cod. 5. titulo de naturalibus liberis. Quapropter sancimus in huiusmodi casibus omnis liberos siue ante dotalia instrumenta aedita sunt siue postea, una eademq̄ lance trutinari. Adsimili figura dixit Nicarchus in Epigrammate:

Ἐγὼ γὰρ δ' ἀφλοτόρον καυόν. id est, Rectior est factus regula quam ulla fiet.

Sterilior Agrippa.

Ανεπτόροφ' ἀγρίππας. id est, Sterilior Agrippa. Laconicum adagium est, de ijs qui extremae sunt paupertatis, neq̄ quicquam facultatum possident. Quadrat & in ignauos, nulliusq̄ industriae homines. Lacones oleam syluestrem agrippum uocant. Tantum Zenodotus & Suidas.

Iouis suffragium.

Διὸς ὑψόφ. id est, Iouis suffragium dicebatur sacrum & inuiolatum. Vnde sententiam eius cuius sit uelut irrefragabilis autoritas, Iouis suffragium recte dixeris. Aut per ironiam ubi quis arrogantius de re quapiam pronunciat, suamq̄ opinionem pro lege atq̄ oraculo postulat accipi, subiicietur Διὸς ὑψόφ. Aiunt enim locum, in quo Neptunus & Minerva iudicium peregerunt, utrius nomine auspicijsq̄ ciuitas Atheniensium institueretur, Iouis suffragium appellatum fuisse. Suidas Cratinum citat ex Archilochijs,

Ἐνθα Διὸς μεγάλου θάως πεισοί τε καὶ ἐντα. id est,

Magni ubi dicuntur tali, sedescq̄ tonantis.

Nam & talis olim ferebantur suffragia, nimirum à fortientibus.

In neruum ire.

In neruum ire, Donatus, aut quisquis is fuit interpres Phormionis Terentianæ, demonstrat esse prouerbiū, pro eo quod est decipere. Sumptam à sagittarijs metaphoram, quibus illud euenit interdum, ut dum nimum tendunt arcum rumpant, aut sibi neruum aliquem fatigent, ut confine sit illi, de quo dictum est aliàs, ἀπὸ βῆξομῶν οὐ καλῶ δίου πᾶν τεφόνον. Dicitum est autem, in neruum ibit, pro eo quod est, in uinacula ibit. Antiquitus enim qui soluendo non essent, uincti tradebantur creditoribus, donec opera compensarent creditam

bus Dorium moderatius, quemadmodū indicat Suidas referens hec uerba ex autore ne-
 scio quo. πῶς ἢ τραφῆναι ἐκλυγῶσθε μετρίαν, καὶ ἀθροῦσθαι, ἢ τε κερκεγγῶσθαι ὅτι παρὰ
 πλάτων Βλακῶσθαι, ἀλλὰ μέστω καὶ μετρίω, τὸν δὴ οὖρον τροπὴν τὴν γὰρ ἀλλοῖς ἀμεσομῶσθαι, id
 est. Victum autem fortitū erat moderatum, deliciarum expertem, neq; sordidum ac mo-
 lestum ob inopiam, neq; ob diuitias dissolutum, sed medium quendam ac modulatum, uere
 ad Dorium fortunæ modum attemperatum. Refert & alium locum suppresso auctoris no-
 mine ni fallor, ἢ φρονῖμαι τρογγύων λογεία αὐτῶν ἢ πρὸς θεοῦ ἢ νομικῶν εἰς μέστω καὶ μετρίω
 μόνον, ἢ γὰρ γλώσσης ἢ πόνου καὶ ἢ ἰσχυροῦς εἰς ὑπερβολὴν μετρίωσθαι, καὶ δὴ οὖρον φασὶν ὑπὸ
 φρεγγίω. Quæ tamen si difficile est apte uertere si nescias quid præcedat aut sequatur, tamē
 apponam diuinationem meam donec locus occurrerit. Non uidebor hominum rotunde
 loquentium uerba, sed ipsos sensus in medium adferens, tantū non ipsius linguæ tonum
 à disputatione ad attentionem adaptauero. Quam apud Suidam legitur μόνον δὲ. Ex his
 uerbis apparet Dorium modum fuisse delicatorem, Phrygium feueriorem. Apuleius Flo-
 ridorum libro primo palam indicat, Doricam musicam à Phrygia longe diuersissimam fu-
 isse, quandoquidem hæc ad religionem inflammabat animos, illa ad bellum inflammabat.
 Apulei uerba sic habent. Tibicen quidē fuit Antigenidas, omnis uoculæ melleus modula-
 tor, & idem omnimodis peritus modificator, seu tu uelles Aeolion simplex, seu Asiuuari-
 um, seu Lydium querulum, seu Phrygium religiosum, seu Dorium bellicosum. Hactenus
 Apuleius, cui si credimus, non potest esse temperatus modus Dorius, qui ad bellum accen-
 dit, nisi forte ituris in prælium moderatius canebant tibiæ, quod illic plus ualeat sibi præ-
 sens animus, quam furore percitus. Verum an in Apulei uerbis, pro Aeolion legendū sit
 Aetolicū siue Aetolium, & pro Asium, lassum siue lassium ab iade siue iasi, ut Ionicū in-
 telligas modum, doctis expendendum relinquo. Quamquam his non satis congruunt que
 refert Lucianus in Harmonide, καὶ ἐπιπέσας ἀρμονίας τὸ ἴδιον, καὶ φρεγγίω τὸ φῶδρον, καὶ λυδίας τὸ
 βακχικόν, καὶ δωείας τὸ σεμνόν, καὶ ἰωνικὸν τὸ γλαφυρόν. Vniuersi uicq; harmoniæ seruare pro-
 prietatem, Phrygiæ diuinum impetum, quod Apuleius uertit religiosum, Lydiæ baccha-
 nalem furorem, siue licentiam, Doricæ feueritatem, Ionicæ iucunditatem, quod Apuleius
 uidetur transulisse uarium. Contra Dion in commentarijs de regno refert, Alexandrum
 magnum ad bellum accendi solere Timotheo musico Dorium incinēte. Athenæus libro
 14. Doricæ harmoniæ tribuit τὸ ἀνδραγαθόν, καὶ τὸ μεγαλοπρεπές, καὶ τὸ σφοδρόν, id est, feuerita-
 tem, maiestatem ac uehementiam, ut que neq; dissoluta sit, neq; hilaris, sed tristis, minimeq;
 uaria. Iam his recētor Boetius in præfatione libri De musica, ostēdit hanc artē ad mouen-
 dos affectus præcipuam habere uim, proq; ratione modorum, alios atq; alios animi motus
 uel excitare uel sedare. Addit Pythagoram in centione modi Phrygij incitatum adolescen-
 tem patriā barbarum, quippe Tauromintanum, uino temulentum, ira furentem, quā uiam
 ædibus amicæ, quæ riualem admiserat, ignem admouere tentaret tibiçina iussa spondeos
 succinere, ad sobriam mentem reuocasse. Boetius refert iuuenem phrygio modo fuisse in-
 citatum, ac mutato modo ad se redisse, nec exprimit in quem modum sit mutatus Phrygi-
 us. M. Tullius quem illic citat Boetius, neutrius meminit modi, tantum ait spondeorum
 incentione fuisse sedatum adolescentem. Si Timotheus Dorio modo concitabat Alexan-
 drum ad bellum, & hic adolescens ad expugnandam domum Phrygio fuit accensus, appa-
 ret modos hos non multum inter se discrepare. Lucianus Phrygio tribuit τὸ φῶδρον, id est,
 furorem, sed sacrum duntaxat. Huius autem furoris Plato tria facit genera, unum quod
 poetis immittant Musæ, alterum quod uatibus immittit Apollo. Tertium quod amanti-
 bus Cupido. Habet autē & Bacchus & Mars furorem suum. Itaq; iuuenis ille triplici fu-
 rore correptus insaniebat, Bacchi, Cupidinis & Martis. Pyrrichios autē ad prælium acue-
 re altis docuimus, unde illud τὸν φρεγγίω βλέπων, de truibus & cōmotis. Pyrrichio autem
 contrarius est spondeus. Quod ni Boetius dixisset mutatum modum, probabile esse pote-
 rat eundem modum Phrygium, & incitare Pyrrichios & sedare spondeis. Et haud scio an
 Boetius quum ait immutatum modum, sentiat non mutatas harmoniās, sed uocum cele-
 ritatem. Videtur locus prouerbio, quum ad diuersa transitur, ueluti si quis de rhetorum
 præceptis sermonem exorsus ad Theologicam materiā digrediatur. Equidem arbitror
 ueteres de generibus harmoniarum diuersa tradidisse, quod ipsa mutatis gentium mori-
 bus pariter sint immutata, priscorum enim Asianorum laudata est feueritas; præterquam
 luxu

luxu effoeminentur. Idem usu uenit Laconibus, in quibus sunt Dores. Hinc illa mixtur-
 arum nomina ἡσποδωείων, καὶ ἡσποδωείων, καὶ ἡσποδωείων. Athenæus hypodorū modum pu-
 tat eundem esse cū Aeolio, cui tribuit tumorem ac fastum, & submolle quiddā. Quidam
 mulices studiosi affirmant difficillimū esse transitum à Dorio ad Phrygium. Ostendimus
 & aliās, Phrygium melos, σολιόν appellatum, & in funebribus natijs adhiberi solitum.
 Quod si Dorius cantus Phrygio diuersus est, utpote qui ad belli cupiditatem inflammet,
 consentaneum est illum Pyrrichios constituisse, quandoquidem spondeo contrarius est Pyr-
 richius: Verum de his harmoniarum generibus permulta Plato in libris de rep. Rursus in
 Lachete docet hanc esse uerē Doricam cantionē, & Græcam harmoniā nō Phrygiā:
 neq; Ionicam, neq; Lydiam, si uita concordet cum oratione bona. Nonnulla Plutarchus,
 in libro de musica. Nos quantum ad percipiendum adagij sensum fat est, attingimus.

A carcere.

XCIII

Από βαλβιδίου. id est, A carcere, siue repagulo, id est, ab ipso rei principio. Sumptum à
 certaminibus equestribus, ubi cursus initium est à carceribus, id est, repagulis, finis meta.
 Itaq; cum exorsum negocij significamus, ab ipsis carceribus dicimus: quum finem, ad me-
 tam usq;. Veluti si quis dicat fœdum esse, si quis artifex ab ipso statim carcere peccet, aut
 neminem tam ignaui, qui non ἀπὸ βαλβιδίου strenuus esse uideatur. Extat apud Aristo-
 phanem. Confine quod aibi positum est, ἀπὸ γραμμῆς, id est, A linea.

A caelo ad terram.

XCIV

Από δ' ἄνω καὶ καὶ γῆς, id est, A caelo ad terram. Prouerbialis figura, perinde ualens quasi
 dicas, quacumq; de re, ab extremo initio usq; ad supremum finem. Sic apud Plautū in Per-
 sa licitatori roganti, num ex ptyella quædā scitarū diceret, uenditor quantum uellet percon-
 tari permittens, A caelo, inquit, ad terram, quod lubet.

Mores amici noueris, non oderis.

XCVI

Porphyrion in Horatium, hunc uersum prouerbialē admonet fuisse,
 Mores amici noueris, non oderis.

Amici n. n. od.

Eum nos inter Græcas sententias repetitum restituiimus. Est enim huiusmodi.

οἱ λὸ πρόπος γίνωσκεις, μισήσεις δὲ μί.

Admonet in amicorum moribus quædam uitia dissimulanda, sic ut intelligantur quidem,
 sed tamen tolerentur, ne feuerior & ocularior in obseruandis amici malis subuertat amici-
 tiam. Atq; id præcepti locum habebit in leuioribus morbis, non in his quæ ad famam, aut
 ingens periculum pertinent amicorum. Non nosse amici uitia, est hominis parum deligen-
 tis quos diligit; odisse, parum ciuilis. Noscenda sunt, ut aut corrigas, aut certe minuas: at
 non sic, ut ob ea uidearis amicum odisse. Si quidem nulli futurus est amicus, qui nihil uitio-
 rum in amico ferre possit.

Bithus contra Bacchium.

XCVII

Bithus & Bacchius nobile par gladiatorum fuit, quorum mētionem Suetonius quoq;
 fecit, pares arte, pares audacia. Proinde quoties duō æqualiter improbi contendunt inter
 sese, ita ut neuter alteri uelit concedere, non intempere uiter dicemus, Bacchium cum Bi-
 tho commissum.

Horatius in Sermonibus, Vti non

Compositus melius cum Bitho Bacchius.
 Rupili Persijq; parem inter ipsos improbitatem & maledicentiam significans. Quicquid
 insigniter improbum est, & ad omnem contentionem paratum, gladiatorū appellamus.
 Gladiatoria corporis firmitas, gladiatoria audacia, gladiatorijs animis ad me affectant ui-
 am. Marcus Tullius in Philippicis, Antonij fratrem aliquoties Mirmillonem appellat, ut
 in Philippica sexta. Etiam ne ab hoc Mirmillone Asiatico, senatus mandata, legatorum
 uerba audientur.

Efernus cum Pacidiano.

XCVIII

Simile fuerit illud ex Lucilio, Efernus cum Pacidiano compositus, Erant & hi gladia-
 tores per omnia pares, longeq; omnium nobilissimi. M. Tullius in libro De optimo orato-
 rum genere. A me autem, quo maximis minima conferam, gladiatorum par nobilissimum
 indidit. Aeschines tanquam Efernus, ut ait Lucilius, non spurcus homo, sed doctus &
 acer, cum Pacidiano hoc componitur, optimus longe post homines natos. Efernus dicitur
 acutus, Pacidiano hoc componitur, optimus longe post homines natos.

Plagis adactus Polypus quatuor decem. Dicit solitum, ubi quis multo tandem malo fit emendatior. Quemadmodum accidit indo-

mitis adolescentibus, qui plurimorum experientia malorum tandem cicurantur. Conuenit & in eos qui duriore ingenio praediti, non nisi grauius supplicijs corriguntur. Aiunt Polypum piscem captum diu multumq; tundi caediq; solere, quo mitior fiat, & ad esum accommodatior. Autor Zenodorus.

Mopso Nisa datur. Schema prouerbiale uidetur & illud apud Vergilium in Pharmaceutria: Mopso Nisa datur.

Cum praeter omnium spem res praecleara contingit cuiuspiam prorsus indigno, ut nihil iam non posse sperari uel a quouis appareat. Mopso Nisa datur, quid non speremus amantes? Est autem emphasis in nominibus. Nam Mopsum dicens, intelligit infimum, abiectissimumq; pastorem. Nisam puellam insigni forma. Non abludit hinc illud Sophoclis in Aia-

ce flagellifero, οὐκ ἐστὶ κελπήου δόρυ. id est, Nihil est, quod haud sperare liceat. In eandem sententiam Linus apud Stobaeum: Ελπιδὶς ἤδη παύει ἐπεὶ οὐκ ἐστὶ δόρυ κελπήου. id est, Nihil est, quod non contingere possit. Speres cuncta, nihil quod non contingere possit. Omnia sunt magnis factu procliuia diuis.

Nihil desperandum

Quid nisi uictis dolor.

Victis dolor

Ἴλλο ἢ οἷς νικημένοις ὀδύνη; id est, Quid aliud q̄ uictis dolor? Vsurpandum ubi palam fit in contumeliam quippiam. Sumptum a dicto Brenni palam illudentis Romanos in appendendo auro, quod stipulatus fuerat ab illis, desperantibus auxilium, ut e Romanis finibus abduceret Gallorum exercitum. Sed ipsius Plutarchi uerba libitum est subscribere. Εἶτα δὴ ξαντοὶς λέγει πρὸς τοὺς ῥωμαίους, οὐκ ἐστὶ κελπήου δόρυ. id est, Nihil est, quod haud sperare liceat. In eandem sententiam Linus apud Stobaeum: Ελπιδὶς ἤδη παύει ἐπεὶ οὐκ ἐστὶ δόρυ κελπήου. id est, Nihil est, quod non contingere possit. Speres cuncta, nihil quod non contingere possit. Omnia sunt magnis factu procliuia diuis.

Vae uictis

Nonius Marcellus in dictione cestus, citat titulum Satyra Varronianæ, Vae uictis.

Aquam bibens nihil boni parias.

id est, Aquam bibens probum & utile paries nihil.

Huius autorem ferunt Demetrium Halicarnasum; cuius sensus est, a poetis nihil praeclearum, aut posteritate dignum aut uenustum proficisci, si biberint aquam, hoc est, si pauperes fuerint, & tenui uictu. Horatius, Nulla placere diu, neq; uiuere carmina possunt, Quae scribuntur aquae potoribus. Idem Iuuenalis, Quod si Vergilio puer, & tolerabile desit Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri, Surda nihil gemeret graue buccina. Idem, Satur est cum dicit Horatius, Ohe.

Demetrii Halicarnassei distichon huiusmodi citatur a Zenodoto, etiam si in epigrammatis refertur Nicerati titulo, οἷός τις χερσὶν ἡ φέρει πρὸς ἴππῳ ἀοιδῶν, id est, Quamquam apud Athenaeum secus refertur uersus prior, οἷός τις χερσὶν ἡ φέρει πρὸς ἴππῳ ἀοιδῶν. id est, Sanè magnus equus lepido sunt uina poetae.

Idem uersus referuntur ab Athenæo, secundo Dipsosophistarum libro, ex epigrammate quodam, quod quidam scripserat in Cratinum, qui frequenter in comœdijs taxatur ut uinosus. Quin & Horatius eloquentiam uino tribuit, Fœcundi calices quem non fecere disertum; Martialis, Possunt nil ego sobrius, bibenti Succurrunt mihi quindecim poetae.

Aristoteles libro De naturis animantium octauo, Psittacum loquaciorem fieri putat, si uinum biberit.

Digna canis pabulo. III

Ἀξία ἢ κύνων τοῦ βρώματός. id est, Digna canis pabulo. Fermè perinde ualet ac si dicas: Dignus operarius mercede sua. Et uix quisquam est tam inutilis minister, quin si non amplo salario, certe uictu dignus esse uideatur. Refertur a Suida. Quadrabit in hominem nō ut- que quaq; reſciendum atq; inutilem; aut in hominem assentatorem, & ob id idoneum qui uersetur in principum aulis; ubi nullo in precio sunt, qui nesciant adulari.

Canis digna fede. IIII

Ἀξία ἢ κύνων θρόνον. id est, Canis digna fede. Cum nouus honos obtigit cuiuspiam immerenti. Sumptum uidetur a Melitæis canibus, quibus nonnullæ mulierculæ maiorum habent honorem quam ipsis maritis. Nisi mauiſ referre ad Anubim Aegyptiorum deum. Porro constat, canibus a dominis tantum honoris habitum, ut defunctis etiam monumenta statuerint. Refertur a Diogeniano.

Si uinum postulet, pugnos illi dato. V

Ἄν οἶνον ἀίτη, πρὸς δὲ πύξας αὐτῷ δόρυ. id est, Si uina postulat ille, pugnos porrigere. Vbi pro bonis rebus expectatis, diuersa accipiuntur. Sumptus est hic senarius e tragœdia quapiam, de Cyclope & Ulyſſe. Est autem notissima fabula, quemadmodum apud Homerum Ulyſſes Polyphemo Cyclopi uinum petenti subinde porrigit, quo simul atq; iam temulentus sopitusq; iaceret, palo praestulo oculum illi perterebrauit. Putant metaphoram a pueris ductam, qui petentes non petenda, nonnunquam colaphos recipiunt. Terentius in Phormione: Pugnos in uentrē ingere. Pugnos plagas ipsas uocat, itidem ut Græci κολοφῶνας. Adagium refertur a Suida.

Pro perca scorpionum. VI

Ἀντὶ τοῦ ὀφιδίου σκορπίου. id est, Pro perca scorpionum. Vbi quis optima captans, pessima capit. Nam perca piscis est uel maxime laudatus, cuius identidem meminit Athenæus, gulo num delicias recensens. Scorpionus letalis est, quanq; est & piscis huius nominis, cōtemptiſa portis, de quo magis sentire uidetur adagium. Simili figura dixit Lycophron, οὐδὲ δύνει

Pro perca scorpionum. VI

Ἀντὶ τοῦ ὀφιδίου σκορπίου. id est, Pro perca scorpionum. Vbi quis optima captans, pessima capit. Nam perca piscis est uel maxime laudatus, cuius identidem meminit Athenæus, gulo num delicias recensens. Scorpionus letalis est, quanq; est & piscis huius nominis, cōtemptiſa portis, de quo magis sentire uidetur adagium. Simili figura dixit Lycophron, οὐδὲ δύνει

Pro perca scorpionum. VI

Ἀντὶ τοῦ ὀφιδίου σκορπίου. id est, Pro perca scorpionum. Vbi quis optima captans, pessima capit. Nam perca piscis est uel maxime laudatus, cuius identidem meminit Athenæus, gulo num delicias recensens. Scorpionus letalis est, quanq; est & piscis huius nominis, cōtemptiſa portis, de quo magis sentire uidetur adagium. Simili figura dixit Lycophron, οὐδὲ δύνει

Pro perca scorpionum. VI

Ἀντὶ τοῦ ὀφιδίου σκορπίου. id est, Pro perca scorpionum. Vbi quis optima captans, pessima capit. Nam perca piscis est uel maxime laudatus, cuius identidem meminit Athenæus, gulo num delicias recensens. Scorpionus letalis est, quanq; est & piscis huius nominis, cōtemptiſa portis, de quo magis sentire uidetur adagium. Simili figura dixit Lycophron, οὐδὲ δύνει

Pro perca scorpionum. VI

ο δὲ ὠντὶ πῖπῶς σκορπίου λαμψὴ σπῆλαις. id est, At scorpionum ille glutinens pipus uice. Est enim pipo auis genus.

Pro beneficentia Agamemnonem ulii sunt Achiui.

Αντ' ὀδύργειας ἀγαμέμνονα τίθει ἀχαιοί. id est, Pro meritis male tractarunt Agamemnona Grai.

Quidam ad hunc efferunt modum:

Αντ' ὀδύργειας ἀγαμέμνονα τίθει ἀχαιοί. id est,

Pro beneficiis uinxerunt Agamemnona Grai.

Dicebatur in ingratos, qui pro summo beneficio summum remetiuntur maleficium. Agamemnon enim tot exhaustis laboribus in expugnanda Troia, pro dignitate Graeciae, domum reuersus, ueste inexplicabili inuolutus, interfectus est a Clytemnestra, auxiliante Aegistho adultero. Annotatur est, hoc ferè accidere uiris de repub. bene meritis, ut pro beneficiis pessimam gratiam tulerint a populo. Pindarus in Pythijs hymno quarto, φωνὴ δὲ ἐμὴ μὴ εἶσθ' ἀνασφάτατον, καὶ ἀ γινώσκοντι ἀνάγκη ἐκπὸς ἔχθρῳ πόδια. id est, Aiunt autem hoc esse molestissimum, qui norit honesta necessitate foris habere pedem, hoc est, non frui bonis, cum ipse benemeritus sit de alijs, sed pro bene factis male audire.

Foris habere pedem

Tellenis cantilenam cane

Cane Tellenis Cantilenas. Quidam dici putant de dicacibus, mordacibusq; quidam de inepte loquaculis. Nam Tellenem hunc, tibicinem quendam fuisse, poetam item carminum ineptissimorum. Alij tradunt, hunc iocos quosdam ueribus lepidissimis descripsisse, non sine multo sale scommatum. Meminit huius Tellenis Diarchus Messenius apud Zenodotum. Item Plutarchus in Apophthegmatis.

Azanæa mala. Dicitur solitum, ubi quis in re perdifficili & infrugifera plurimum sumeret laboris. Aut ubi res esset cuiuspiam cum homine difficilis, moroso, intractabili, tenaci. Tradunt Azanæam regionem quampiam esse Arcadiae, sterilem & culturæ inhabilem: in qua coloni multo sudore parum fructus referunt. Hac ferè traduntur a Graecarum parcentiarum collectoribus. Ceterum Stephanus de nominibus urbium, ueluti fontem aperit nobis huius adagij. Siquidem is complures refert Azanias, unam quæ sit Arcadiae pars: in hac fontem quempiam esse, cuius aquam qui gustarit, huc usque adeo à uino abhorre, ut nec odorem ferat. Alteram Malsiliae, tertiam Phrygiae: cuius mentionem fecerit etiam Strabo lib. Geographiae 12. De hac Hermogenes, citante Stephano, huiusmodi quandam narrat fabulam. Cum illic frequentes essent uillae rusticorum, orta ob sterilitatem agrorum fame, collecti pastores rem diuinam fecerunt, fertilitatem a dijs petentes. Ceterum cum dij non audirent illorum uota, perduraretq; agrorum sterilitas, Euphorbus è pastoribus quidam nouum sacrificij genus excogitauit. Immolauit enim τὸν κὸν ἔφυ, quod Phrygum lingua sonat, uulpem & Echinum. Hac hostia placatis dijs, agros feraces esse coepisse: quod ubi finitimis pastoribus esset cognitum, Euphorbo sacerdoti & imperium detulerunt: post loci nomen commutatum est, proq; Azania Ἐχινάου uocatur, quod perinde sonat Phrygio sermone, quasi Graece dicas, ἔχινάου περα, Latine, Echinosulpem. Huiusmodi ferè Stephanus, ex quibus coniectari licet, ex ea fabula natam parcentiam.

ἔχινάου περα

Capra nondum peperit, hœdus autem ludit in tectis. Nondum enixa capra, at iam ludit in ædibus hœdus. Qui postrema perfectaq; iam aggrediuntur, præteritis ijs quæ præcessisse oportuit, aut qui gloriantur, iam affecutos sese, cuius ne fundamenta quidē sunt iacta. Aut qui rē agunt præpostere. Prius enim peperisse, q̄ ut hœdus ludat in tectis. Refertur à Zenodoto.

Reperit deus nocentem. Reperit deus nocentem. Cum tandem ultio contingit improbis, quasi diuinitus immiffa. Theocritus in Idyllio decimo, εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρώδ, ἔχθρῳ πάλαι ὦν ἐπεθύμεις. id est, Inuenit deus impium, habes quæ olim cupiebas. Theocriti Scholiastes indicat, pro uerbium & alia forma solitum efferri, εὗρε θεὸς ἀλιτρώδ. Simile

Simile est Homericum illud Iliados Δ. εἴ ποθ' ἄρ' τε καὶ αὐτίκ' ὀλοῦμαι ἢ ἐκὶ πέλους, ἔκ τε καὶ ὀφείτε πλεῖ, σὺ τε μεγαλῶ ἀπέπρασεν. id est, Quamquam etenim non punit Iuppiter ilico fontem, At faciet tandem, & luerint sua crimina magno. Huc pertinet illud Sophocleum,

οὐδ' ἂν δὲ τις θεῶν βλάπτῃ, δούλει δ' ἂν εὖδεν ἰχθύων φυγῆν. id est, Vbi quis deorum laeserit, Nemo queat suffugere quamlibet potens.

As stipulatur autem senarius ille prouerbialis, οὐδ' ἐπὶ πηγῶν ἔχ' ἰσθμὸν πύλας βορρῶς. id est, Plagam deorum nullus hominum suffugit. Pindarus item in Pythijs, οὐδὲ θεὸς καὶ πῆροσφι δέει τὸν κίχρ, καὶ θάλασσαν αἰετῶν ἀμείβετα.

Deus & alatum aquilam assequitur, & marinum praeuertitur delphinum, & elatorum quem priam deprensit mortalium.

As stipulatur huic sententia & in Olympijs, εἰ δὲ θεὸν ἀνὴρ καὶ ἄπειτα καὶ λαθέρων ὄφελον, ἀμαρτάνει. id est, Quod si deum homo quispiam sperat falsurum se, cum agit aliquid, errat.

Ignauis semper feriae sunt. Qui uacant ocio, feriari dicuntur, & ociosi feriari, & ocium feriae, quæ metaphora tantum in prouerbium receptæ sunt. Theocritus in Bucolicis, ἄσθρῳ ἀπὸ ἑορτῆς. id est,

Semper feriae inertibus. Nam ferijs etiam ethnici à prophanis negocijs abstinebāt. Qui fugitant laborem, optant dies festos, quo liceat ociari, uentricq; & uoluptatibus indulgere. Siquidem antiquitus in hoc dabantur agricolis feriati dies aliquot, ut lusu reficerent lassitudinem. Admiserunt autem religionē, quo moderatioribus essent lusus. At hodie Christianorum uulgi ferijs olim ad pietatis usum institutis, in comotationes, in scorta, in aleas, in rixas, in pugnas, abutitur: nec ullo tempore plus committitur flagitiorum, q̄ quo maxime conueniebat à flagitijs abesse. Nec unq; magis imitatur ethnicos, q̄ cum præcipue Christianos oportebat agere. Cumq; palam sit, rem iuuandæ religioni repertam in religionis perniciem uergeri: tamen haud scio quo consilio pontifices quotidie ferias addunt ferijs, cum potius conueniat prudentes imitari medicos, qui pro ratione morborum mutant remedia, tantum illud ceu scopum spectantes, ut bonæ ualitudini conferant. Proinde cum uideant rem olim pro temporum illorum ratione salubriter institutam, nunc mutatis Christianorum moribus, pestem esse pietatis, quæ tandem religio est, constitutionē eodem mutare consilio, quo ueteres illi constituerunt: Quod de festis diebus dico, de multis alijs sentient dum est: nō quod damnandas existimem Christianorum ferias, sed quod in immensum nolim crescere: & paucas eas quas instituit priscorum autoritas, ad id conuerti cupiā, ad quod repertæ sunt. Nam uere Christianis omnis dies festus est: malis uero, quæ maxima turba est, festi dies minus festi sunt q̄ prophani. Sed ut ad prouerbium reuertamur, apte accōmodabitur in eos qui nunquā non causantur aliquid, quo sint in ocio: ueluti quibus insuaues sunt literæ, nunc excusant ualitudinem, nunc occupationes rei domesticæ: nonnunq; obstat rigor hyemis, aliās estatis feruor, interdum autumnus periculosus cœlum. Demum auocat à libris, ueris amoenitas mox fugitura. Pransi negant esse rem habendā cum libris antequā cōcoxerit stomachus. Impransus obstrepit fames, quo minus libeat. Lucī dicūt ignauum esse, domi desiderare. Ceterum ad lucernam uigilare, oculis inimicū. Si suppetit res domestica, quorum opus, inquit, literis: Si deest, negant pauperem posse philosophari. Iuuenis negat, aui florem curis senilibus absumendū. Prouectior ait, ualitudinē parcēdum.

Catula dominas imitantes. Dominas imitantes catellæ. Vbi serui domino rum ferociam representant, aut discipuli præceptoris resipiunt arrogantiam, aut ministri principum fastum. Breuiter quoties ij qui subsunt, eorum expriment mores, sub quorum imperio degunt. Vnde & illud Iuuenalis,

X Maxima

Maxima quaeq; domus seruis est plena superbis. Videas autem & Meliteas, opulentarum mulieru delicias, factum, lasciuia, totamq; ser- me morum imaginem reddere. Vfurpatur hoc adagiū a Platone, libro de Repub. ocīawo, Ατε γυνῶς γὰρ αὐτὴ καὶ τὸν ἵππῳ πρῶτον οὐκ αἰετὸν ἀλλὰ ἀποκρινῶν γίγνονταί τε δ' ἡ καὶ ἵπποι καὶ ἀνοί- πρῶτον ἐλδύθησθαι καὶ σπυρίων εἰδισμῶν πορδύεσθαι καὶ τὰς δόξας ἐμβαλλόντας τῶν αἰετῶν ἀποκρινῶν, καὶ μὴ ἐξίσησθαι. id est, Palam enim tum catellae iuxta prouerbium, tales quales sunt dominae. Tum & equi & asini tales redduntur, quia si iure facti fuerint admodum libere, fastuoseq; per- uias ingredi: semper incurstantes in obuium ni cedat.

Tantali poenae. XIII

Τῶν τάλων τιμωραί. id est, Tantali supplicia. de ijs dicendum, quibus adsumt quidem bo- na, uerum his frui negatum est. A fabula Tantali sumptū, quem poetae fingunt, apud infe- ros assistere flumini sitientem, quod si quando admouerit se potaturus, repente aquam la- bris contactam refugere. Tum capiti imminere arborem pomis onustam, sed eam subito porrigenti manum alio subducere sese, atq; ita miserum praesente copia, inopia discruciat. Id olim in diuites parcos & sordidos dici uulgo solere, testis est Horatius in Sermonibus, Tantalus a labris sitiens fugientia captat Pocula, quid rides? mutato nomine de te Fabula narratur. congestis undiq; saccis Indormis inhians, & tanquam parcere factis Cogedis, aut pictis tanquam gaudere tabellis. Idem in Odis, Magnas inter opes inops.

Gregorius Nazianzenus in epistola ad Basilium eleganter detorquet ad huius mundi de- licias quae nunquam explent animum, τῶν τάλων, inquit, τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἀφάντων ἐπιθυμιῶν, τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἀφάντων ἐπιθυμιῶν καὶ ἀποκρινῶν πρῶτον οὐκ αἰετὸν ἀλλὰ ἀποκρινῶν, id est, Tantalij & execrabiles sitientes in- aquis, miserandam illam & nihil alimoniae conferentem pandaeiam. τῶν ἀφάντων autem Graeci uocant conuiuium ex omni genere deliciarum apparatusum.

Seni baculus maxilla

Viro seni maxillae baculus. XV

Ανεστὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ γυναικὸς βακτηρία. id est, Maxilla senibus scipionis est uice. Dici solitum de ijs qui ob defectas aetate uires, lautiore pariter & copiosiore uictu cogun- tur uti, quo quod senectia deterit, utcumq; sarciant cibo. Manet & in hodiernum senile uerbum: Ego me dentibus meis sustento. Est autem uelut anigmaticum, reliquos ingredi pedibus, senes dentibus. Etenim quod decessit natiuo corporis succo, id cibi ac potus ad- miniculo sarcientium. Videmus illud euenire uulgo, posteaquam destituit senes edacitas illa, uitae finem imminere,

Verba pro fa- rinis

Ne uerba pro farina. XVI

μη λόγους ἀντ' ἄλφιτα. id est, Ne uerba pro farinis. Aduersus eos iaciebatur, qui beneficium uerbis, non re dabant. Qui fere magnatum mos est, uti suos splendidis promissis alant. Bene autem admonet in Pandectis Pomponius iureconsultus, peculium re, non uerbis augendum esse. Quasi dicitur item in eos, qui beneficium pollicitis rependunt. Aut qui consolantur oratione, cum auxi- lio sit opus. Veteres quicquid ad uictum pertineret, ἀλφιτα uocabant Apparet e comos dia quapiam sumptum, est enim hemistichium carminis Iambici trimetri. De prouerbio Aristophanico, εὐδὲν πρὸς τὰ ἀλφιτα, dictum est aliam.

Ancoras tollere. XVII

Nonnullam prouerbij faciem habet, quod est apud M. Varronem in opere De re ru- stica, capite extremo: Ancoras tollere, pro eo quod est, moliri discessum, quod genus & illud: Talaria nec tere. Haec sunt huius uerba: Interea redit ad nos Pavo. Etsi uultis, inquit, ancoras tollere, latis tabulis sortitio fit tribuum, hoc est, si uultis omiffa disputatione hinc abire. Quanquam hic alluditur ad ambiguam tabularum significationem, quae tum nau- ticae sunt, tum forenses, quibus suffragia ferebantur. Huic simile Quintilianicum illud: Oram soluere, Nam ita pleriq; legunt.

Augetur. XVIII

Inelegantes & indoctos Graeci uocant ἀμύσους, hoc est, a musis alienos, Antiquitus enim nihil

nihil eruditum habebatur sine musica. Vnde apud comicos, qui literas se didicisse negant, Aium se non didicisse musicam. Quintilianus libro primo, capite de musica laudibus: De- niq; inquit, in prouerbium usq; Graecorum celebratum est, indoctos a Musis atq; a Gra- tijs abesse. Plato lib. De repub. 8. ἰσομυσοῦ τῶν ὀργῶν dixit improbiorem & rusticius inuerecun- dum. Et Aristoteles lib. Rhetoricorum 2. ἰσομυσοῦ οἱ ποιηταὶ φασιν εὐδὲν ἀποκρινῶν τῶν ὀργῶν μυσικῶν τῶν λέγων. id est, Quemadmodum aiunt poetae, indoctos apud multitudinem ele- gantius dicere. Hominem insigniter elegantem μυσικῶν τῶν δὲ dictimus, deniq; quicquid est moderatum compositumq;, ἰσομυσοῦ dicunt Graeci. Et Athenaeus ἀμύσους appellat in- eruditas parumq; tempestiuas fabulas. Aeschines aduersus Timarchum, καὶ γὰρ πρὸς τοῖς ἀμύσοις ἁπλοῦς ἡ μὴ ἔχουσα ἄλλο τι καὶ ἀπὸ τῶν ἀποκρινῶν ἀνθροπῶν ὄντων. id est, Nam & praeter alia mala, alie- nus a musis, & ineruditus est homo. Aristophanes in Equitibus, ἀλλ' ὁ γὰρ εὐδὲν μυσικῶν ἐπίσταμαι. id est, Imo nec ipsam musicam noui o bone.

Homines ab humanitate politioribusq; literis alienos, iuebant Gratijs & Musis sacrifi- care, quemadmodum Plato Xenocratem subinde monere solitus est ut Gratijs litaret. Apud Athenaeum libro 4. quidam Cynico inhumanitatem exprobrans ait, εὐδὲν ὄντων ἡμῶν ὁ μὴ ὄντων τῶν γὰρ εὐδὲν ὄντων μὴ ὄντων ἴσως. id est, Non quemadmodum tu Cy- nice, qui nunquam Gratijs ac ne Musis quidem sacrificaris. Apud eundem libro decimo- Musis litare tertio, citatur ex parodo quopiam.

οὐδὲν ἴσως ἀεὶ ὄντων ἡμῶν. id est, Literulas Musae quos edocuerunt sinistras.

Videtur in peruerse doctum aut maledicum congruere. Siquidem ibidem Ephippus in- quendam dixit, ἐπὶ τῆς ἀριστερῆς τῆς γλώττης φορεῖς. id est, Sinister linguam in ore ge- stas, nisi forte legendum censeres ἐπὶ ἀριστερῆς. id est, in leuam partem. Qui cuncta interpre- tatur in leuam partem, omiffis bonis, in leua parte gestat linguam. Vnde & sinistras suspi- ciones, & sinistras interpretationes dicimus. Celebratur & philosophi cuiusdam dictum, ipsum philosophiae praecipua tradere dextra, auditores autem accipere sinistra. Plutarchus in uita Romuli, quom uult intelligi nec indoctum, nec inhumanum, dicit nec Musis care- re nec Gratijs, ἀφῆτο δὲ σὺν καὶ οὐκ ἔμελλεν εὐδὲν μυσικῶν ὅτι καὶ τῶν ἀποκρινῶν ἀνθρ. id est, Sextius Sylla Carthaginensis, neq; Musarum neq; Gratiarum expers.

Vitiligator. XXI

Vitiligatores M. Cato uocabat, litium auidos, & alienorum operum calumniatores. Ea vox ob nouitatem doctus in adagionem abiit, quemadmodum & Homeromastiges & Vergliomastiges. Plinius in praefatione Historiae mundi: Ergo securi, etiam contra uiti- litigatores: quos Cato eleganter ex uitijs & litigatoribus composuit, quid enim illi aliud quam litigant, aut litem quaerunt? exequemur reliqua propositi.

Vino uendibili suspensa hedera nihil opus. XX

Vino uendibili suspensa hedera nihil opus, id est, Vera uirtus non eget alienis prae- conijs. Aut res praeclearae per se placent, neq; desiderant exoticam commendationem. Sum- ptum apparet a cauponum more, qui uinarijs tabernis signum hederaceum solent praeten- dere. Ita Plautus idem in Poenulo: Inuendibili merci oportet ultro emptorem adducere, probra merx facile emptorem reperit. Horatius, Vbi largus aequo

Laudat, uenales qui uult extrudere merces. Canere ad myrtum. XXI

ἀδῶν πρὸς μυρτίων. id est, Ad myrtum canere, prouerbio iuebatur imperitus litera- rum & infacundus, quicq; non possit apud eruditos loqui. Hinc sumpta metaphora, quod apud ueteres mos esset, ut in conuiuijs singuli synam cantionem canerent: quod si quis citha- ram accipere recusasset, utpote musices ignarus, is per iocū accepto ramo laureo seu myr- teo, cogebatur ad eum canere. Porro priscis hunc canendi fuisse morē testatur & Fabius, libro Institutionum primo: Vnde, inquit, etiam ille mos, ut in conuiuijs post coenam, cir- cumferretur lyra: cuius cum se imperitum Themistocles confessus esset, ut uerbis Cicero- nis utar, habitus est indoctior. Sed ueterum quoq; Romanorum epulis fides ac tibias ad- hibere moris fuit. Plutarchus primo Symposiacion libro scribit, olim fuisse morem, ut in- conuiuio

conuiuio primum uoce comuni deum canerent πικνωίζοντες, ut ait: deinde myrteum ramum unicuique tradi solere, quem ἄσπερον uocati existimat, quod is qui eum accepisset, caneret. Post lyra circūlata, qui peritus artis fuisset, eam accipiebat, canebatque sonum chordarum ad uocem artemperans. Recusantibus autē musices imperitis, σικλιόν carmen dicebatur, quod non esset uulgare, neque cuius facile. Alij dicunt myrtum non solere ordine circumduci, sed à sponda ad spondam transferri, ut posteaquā cecinisset is qui in prima sponda primus sedebat, ei traderet, qui in secundo lecto primus accumberet, hic rursus tertij lecti primo. Deinde rursus primi lecti secundus, secūdo loco in secunda accumbentis sponda traderet, eumque ad modum per omnes iret. Hæc ferme Plutarchus.

Admeti nœnia.

XXII

Adμήτης μέλιθ. id est, Admeti nœnia. De tristi lugubriq; cantione. Accommodari poterit ad orationē querulam ac miserabilem. Accipitur enim cantilenæ genus, quod σικλιόν uocant, de quo multa Iulius Pollux. Dicitur est autem obliquum, uel à tibiariū figuris, uel quod in conuiujs, quemadmodum modo diximus, obliquo ordine à lecto in lectum flecterentur canendi uices. Quidā huiusmodi cantiones faciles & illaboratas intelligunt: nimirum quales oportet esse, quæ inter pocula canuntur & ex tempore. Verum de his, de quibus superiore prouerbio, qui uolet copiosius edoceri, legat Aristophanis interpretem, in eo quem mox indicabimus loco. Adagium ad huiusmodi fabulam referunt: Admetus rex fuit Phæarum, cuius armenta pauisse fingitur Apollo, mercede conductus, cum ex Olympo depulsus, humana specie exularet apud mortales. Exilij causam hac adferunt: Aesculapius Apollinis filius Chirone præceptore medicâ artem perdidicerat: deinde sanguine qui ex Gorgonis fluxerat uenis, à Pallade accepto, per hunc plurimos restituit sanitati. Porro sanguine qui è sinistris defluerat uenis, ad perniciem hominū utebatur, qui è dextris, ad salutem. Quin fabulis uulgatū est, illum etiam uita defunctos quosdam in uitam reuocasse. Quare ne pro deo haberetur apud mortales, cum id uideretur præstare quod deorum est proprium, Iupiter illum fulmine percussit. Ob id indignatus Apollo, Cyclopes qui lo ui fulmen illud fuerant fabricati, peremit. Quam rem indigne ferens Iupiter, Apollinem destinarat è cœlo ad inferos præcipitem dare, sed Latonæ interuentus precesq; mitiorem poenam impetrarunt. Itaque cœlo interdictum est, iussusq; solum uertere, damnatus ut annum apud hominem mortalem mercede seruiret. Igitur ad Admetum profectus Apollo regis armenta, sicuti dictum est, pascebat: & ut erat artifex, effecit ut omnes uacca gemellos parerent. Cumq; apud Admetum perq; humaniter esset habitus, ut patrono gratiam officij referret, à Parcis impetrauit, ut cum in illarum fuis Admeti fatales dies uolueretur, liceret hac lege mortem effugere: si quem alium reperisset, qui uolens illius uice mortē opterere uellet, suiq; capitis dispendio illius uitam redimere. Ergo cum adesset dies ille fatalis, neq; quisquā inueniretur, qui mortis uicarius esse uellet, patre etiam ac matre recusantibus, una Alcestis uxor mariti uitam sua cariorē habuit. Qua defuncta stridulæ quædam & lugubres nœniæ decantabantur assidue apud Admetum, donec mota Proserpina, remisit Alcestidem. Aut, ut quidam dicunt, donec Hercules expugnato Orco, hanc ad superoste duxit. Meminit πρὸς τὸ μέλιθ etiam Euripides in Alcestide,

Διοσκ. δ' ἢ μέλιθ κλέβει, id est,

Ad cantiones duplices audire erat. Notat etiam Aristophanes in Vespis,

Ad ἡλέων λαβομένη π' ἡλεφίης

Adμήτης λόγου, ὃ τὰρε μαθών, ὅν ἀγαθὸς ἔλεθ

τὸ τῶ τὴ λέφεις σικλιόν; id est,

Canit Cleonis apprehensa dextra

Verbum Admeti docuis, amice diligito probos

Huic quid obliquum loqueris? Miscet iambicis anapaestica.

Interpres citat hos uersiculos ex fabula Ciconijs:

ο μὲν ἦδεν ἀδμήτης λόγου πρὸς μνηστῆρας,

ο δ' αὐτὸν ἠνολογούσῃ ἀρμόδιῳ μέλιθ. id est,

Atq; is quidem canebat Admeti modos

Ad myrtum, at alter adegit Harmodij melos

Vt caneret. Congerit & alia quædam non indigna cognitu, quæ licebit inde petere.

Bellum

Bellum haudquaquam lachrymosum.

XXIII

Ἀδαικρον πόλεμος. id est, Bellum lachrymis carens, ubi uictoria contigit citra cædem & sanguinem. Aut ubi quis è periculo quopiam negotio sic extricauit sese, ut nullo suo malo discesserit: sicut cum rixosi uerbis inter se digladiantur, nec est quicquam periculi, ne ueniatur ad manus. Aut ubi certamen agitur eiusmodi, ut neutri parti quicquam accidat incommodi, uelut in cōsultatione literaria, in qua uictus discedit eruditior, uictor amictior. Natum autem è uetusto quodam oraculo Dodonæo, quo responsum Lacedæmonijs aduersus Arcadas pugnaturis: ἑσθλακρον πόλεμος ἔσθθ. id est, Bellum sine lachrymis futurum. Deinde contigisse illis uictoria, nemine profusus interfecto. Nos item incruentam uictoriam uocamus, quum nulla cæde contigit uictoria: & apud Græcos, ἀναμωτὴ νικαύ. Vincere sine id est, Citra sanguinem uincere. Plutarchus in Commentario de fortuna Romanorum, sanguine ἑσθλακρον νικαύ appellat eam quam Paulus Aemilius de Persa reportauit. Effertur prouerbium etiam ad hunc modum, ἀναμωτὸν ἔσθθ πρὸς πρῶτον, id est, Incruentū statuit trophæū. Trophæū in Celebratur inter Pittaci oracula illud quoque: δ' εἰρ τὰς νίκας ἀνδρ ἀμαλῆς ποιεῖθ. Opor. cruentum tere uictorias citra sanguinem fieri. Autor Laertius. Nec abhorret hinc illud quod in græ. Bellum absq; corum commentarijs reperio: πόλεμος ἔσθθ ἀνὰ τὴν ἑλλὰδ ἄνα κενύνηται. id est, Bellum quoddam absq; ferro motum est in Græcia. Significat autem bellum, quod oratione, non armis peragitur. Nam id demum uiris sapientibus dignum, Alioqui ferro congregi ferarum est & gladiatorum, quos equidem infra ferarum genus pono. Et tamē nemo crediturus erat, nisi cerneremus oculis, quantopere hæc bellandi ratio placeat principibus Christianis. Pugnatur machinis, quales nulla unquam ethnicorum feritas, aut ulla barbaries excogitauit. Quin est apud Germanos populus, cuius hæc præcipua gloria, quàm plurimos mortales ferro trucidasse, quod cum per se immane est, tum hoc etiam foedius, quod hoc faciunt mercede conducti: ueluti carnifex quispiam ad lanienam precio emptus. Atque hæc tum magis erunt proverbialia, si longius transferatur: ut puta, ad litem forensem, contentionem, aut aliud id genus certamen.

Flet uictus, uictor interijt.

XXIII

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικῶντες ἀπόλωλον. id est,

Qui uicit, perijt, plorant qui succubere.

Quoties utraq; pars magno suo malo discedit: ita ut plerūq; in bellis solet accidere. Item in libris forensibus, in contentionibus. Nam Hesiodus duas facit Eridas, quarum altera pestifera sit mortalibus altera frugifera. In priore certaminis genere qui uicerit, discedit improbius, uictus sit infelicior. In posteriore qui superior euaserit, discedit clarior: qui superatus fuerit, discedit seipso melior. Tradunt hoc natū à Sibyllæ Erythrææ uaticinio, quod addidit de pugna apud Cheronæam commissa. Nam illic Athenienses cum Thēbanis uicij perierunt: Philippus uictor protinus à Pausania sublatus est. Meminit huius Georgius Gemistus in Hellenicis. Quanquam idem olim usu uenit Troianis & Græcis, post infamissimum bellum, pro mala muliercula tot annos gestum. Nam Troia funditus euersa est, Græci uictores, aut in reditu perierunt, aut domi reperere perniciem.

Timidi nunquam statuerunt trophæum.

XXV

Ἀλλὰ γὰρ ἀθυμῶντες ἀνδρῶν, ὅ ποτε

τὸ τροπαιὸν ἐστήσαντο. id est,

At enim trophæum nobile haud unquam uiri

Statuere pauidi.

Suidas ex Eupolide citat. Usurpatur à Platone in Critia: Ἀλλὰ γὰρ ἀθυμῶντες ἀνδρῶν ὅ ποτε τὸ τροπαιὸν ἐστήσαντο. Apte dicitur in eos, qui per animi socordiam inertiaq; nihil egregium, nihil arduum audent aggredi: aut qui periculi metu à magnis abstinent negocijs, cum insignis gloria non nisi magnis periculis contingat. Neq; triumphum egit quisquam qui non sit ausus Martis euentū experiri. Est simile quiddam apud Hebræū illum concionatorem, non facere sementem, qui superstitiosius obseruet uentum: & qui consideret nubes, hunc haud unq; metere. Τηρωῶν ἀνεμὸν ὃ σαρρεῖ, ἢ βλέπων ὃν νεφέλαις ὃ θεοείσθ. profertur & illud in timidos è Sophocle: πάντα γὰρ εἰς τὸ φοβερωμένῳ ψοφεῖ. id est, Formidoloso strepunt omnia.

Vna cum ipsis manipulis.

XXVI

Ἀντὶς ἡμῶν. id est, Cum ipsis manipulis. Cū omnia funditus pereunt, hoc est, cum

X 3 ne glu-

ne gluma quidem fit reliquum. Prouerbiū a rusticis natum uidetur. Refertur a Suida. Ne Aesopum quidem triuisti.

οὐδὲ τὸ αἰσῶπι πεπείτηται. id est, Ne Aesopum quidem triuisti. De uehementer stupidis & imperitis. Refertur a Suida. Extat autem apud Aristophanem in Auisibus

Αμαθὴς γὰρ ἔφης, καὶ πολὺ πρὸς ἄλλω, οὐδ' αἰσῶπι πεπείτηται. id est, Indoctus enim es, neq; sat solers, Neq; triuisti saltem Aesopum.

Nam antiquitus Aesopi fabellas etiam uulgus idiotarum tenebat. Has igitur qui non legisset, nihil scire uidebatur. Erat autem natione Phryx, seruus Xanthi, liber factus est ab Idmone caeco. Plato comœdiarum scriptor, fingit illum reuixisse. Ab hoc omnes fabellae in quibus inducuntur animalia bruta, αἰσῶπι πηγεῖ dicuntur, quemadmodum in quibus homines, Sybariticæ, siue Sybaritides diminutiue.

Vulpes bouem agit. X X V I I I Αλώπηξ τὸν βῶν ἔλαυνει. id est, Vulpes bouē ducit. Cum res absurde geritur. Nihil enim uulpi cum agricolatione: ueluti si quis poeta de rebus sacris concionetur: aut leno tractet rempublicam. Licebit & ad eum torquere: qui non ex animo, sed aliō spectans, fingit sese quippiam uelle facere. Extat & hoc apud Suidam.

Non inest remediū aduersus sycophantæ morsum. X X I X Αὐτὸν ἔκνεστι σὺν σφόνδασι δ' ἡγμάδος. id est,

Aduersus icum sycophantæ non inest. subaudiendum φάρμακον. id est, remediū, dictum est in calumniam, cuius morsus non solum perniciosissimus est, uerum etiam ineuitabilis, quod clancularius plerumq;. Olim remedia quædam anulis inesse creditum est: ueluti aduersus serpentium morsus, aut morbum aliquem, aut fascinationē. Est apud Aristophanem in Pluto, apud quem iactantianulum magicum, in quo remediū esset aduersus omne malorum genus, responderetur, Αὐτὸν ἔκνεστι σὺν σφόνδασι δ' ἡγμάδος.

Quod imitatus uidetur apud Athenæum libro tertio Aristophanes, ἐὰν δ' ἄρα Σπρέφμι με ποδὶ τῶν γαστρῶν, ἢ τὸν ἄμφαλον, παραφάρμακον δ' ἀκτύλιον. ἔστι μοι δραχμῆς. id est,

Quod si mihialuum torserit, Aut umbilicum, est anulus drachma mihi A Phertato emptus.

Indoctior Philonide. X X X Απειθεῖς τὸν Φιλονίδα. id est, Indoctior Philonide. Hic Melitensis erat prægradi corpore, cæterum infulsus & indoctus. Notatur aliquoties a quod Aristophanem, ut mulierosus, & in parasitos profusus.

Apage hospitem in tempestate. X X X I Απαγε ξένον ἐν χιμαῶνι. id est, Apage hospitem in tempestate. Dici solitum ubi quis importunius adueniret. Nam molestiam adferunt hospites, si quædo in rebus aduersis & afflictis superueniunt. Quando familiares magis adesse conuenit, ægrimoniam leniores. Si peregrini superueniant, ad calamitatis molestiam accedit pudor, interdum maxima malorum pars. Recte accommodabitur: si quando petitur quippiam a principe negocijs parum lætis occupato. Admonet idem adagium, ne quis externus domesticis aliorum malis admisceat sese. Simile quiddam dixit Euripides in Alceſtide: Αρα τὸν ξένον

στύγῳ δικαίως, ἐν κείνῳ ἀφελγῶν. id est, An non mihi iure optimo Inuisus hospes, qui in malis aduenerit? Verba ferui ad Herculem aduenientem, domo Admeti iam occupata luctu. Rursus in eadem fabula,

Λυπευμένοις ὀχληρὸς εἰ μάλιστ' ἐξένῳ. id est, Molestus hospes tristibus si aduenerit.

Dentem dente rodere. X X X I I Dentem dente rodere dicitur, qui carpit eum qui neq; lædi queat, neq; sentiat. Aut qui mordet

Sycophantæ morsus immedicabilis

Anulū habeo

Hospes in tempestate aut hyeme molestus

mordet, pari mordacitate præditū quempiam: Martialis lib. 13. in obreclatorē quendam: Quid dente dente iurabit Roderet carne opus est, si satur esse uelis. Simile illi, noluerberare lapidem.

Iouem lapidem iurare. X X X I I I Iouem lapidem iurare, dicuntur qui sancte & religiose deierant. M. Tullius Epistolarum familiarū 7. ad Trebatium. Quomodo aut tibi placebit, Iouem lapidem iurare, cum scias iratum esse Iouem nemini posse: Sumptū a prisco feriendi foederis ritum, quod a patre parato manu tenente lapidem conceptis uerbis peragebatur. Quemadmodum describit T. Lilius & Macrobius. Vtebantur & Arabes lapide in feriendis foederibus, quemadmodum refert Herodotus in tertio. Adagium uarie poterit usurpari: Ego tibi super hac re nō dubitem, uel Iouem lapidem iurare, id est, quantumuis sancte. Huic iniurato finem habere malim, q̄ tibi Iouem lapidem, ut aiunt, iuranti. Iouem lapidem iurabat, nihil istiusmodi cogitatū fuisse, id est, magnopere asseuerabat. A. Gellius in Noctibus usurpauit ad hūc modum: Iouem lapidem, inquit, quod sanctissimū iusiurandum est, habitum, paratus sum ego iurare, Vergiliū hoc nunquā scripsisse. Apuleius in sermone De deo Socratis: Quid igitur iurabo per Iouem lapidem, Romano uetustissimo ritu? Equidem arbitror huc peruenire, quod ex Augustino citatur in Decretis, eos teneri periurio, qui iurarint per lapidē, nec praestiterint quod iurarunt, etiam si illic scriptum est super lapidem, ex librarij, ni fallor, deprauatione. Indicat autē illic hoc iusiurandum esse sanctū ei cui iuratur, hoc est, si Christianus iuret pagano, cui hoc iusiurandum erat sanctissimum. Quid hic attinet referre, que glossographi, & hos secuti theologi, commenti sunt de hoc lapide, tam absurda, ut uix lapides talia dicturi sint. Mihi satis est indicasse, legat qui uelit. Veteres per caput illius quem charissimum habebant iurabāt, Romani per genium principis, Socrates per canem & anserem, Zeno Citienſis per capparim, pleriq; per brasicam, καὶ καὶ τὴν κρεμμύλω, quod mul-

Brasicam rare tis exemplis ueterū poematibus repetitis docet Athenæus libro nono, eo quod huic diuinatoria quædam uis inſit, eoq; & sacram habitam tradit.

Cimmeria tenebræ. X X X I I I I Multam obscuritatem, aut animi caliginem Cimmerias tenebras appellant. Lactantius Institutionū diuinarum lib. 4. O cæcum peccus, o mentem Cimmerijs, ut aiunt, tenebris atiores. Et hunc uelut amulatus diuus Hieron. ut Lactantianæ admirator eloquentiæ: Rogo, inquit, quæ tanta est cæcitas, & Cimmerijs, sicut aiunt, tenebris inuoluta? Natum adagium a Cimmeria regionis prodigiosa obscuritate. De qua Strabo lib. Geographiæ primo, scribit in hunc modū: καὶ μὲν τὸ τὸν λιμνῶν Βοσποροῦ οἰδὲ. τὸν λιμνῶν εἰδὼς, ἔδ' ἡ περὶ τὸ Ἰόνιον τὸν λιμνῶν εἰδὼς, αὐτὸς ἡ ἀγνωστὸν οἰεῖται αὐτὸν ἡ μικρὸν πρὸ αὐτῶν μέγιστον ἰωνίας ἐπέδραμον τῶν λιμνῶν ἐκ Βοσποροῦ πᾶσαι. ἀνίτηται γὰρ ἐν τῷ λιμνῶν τὸ χῶρος αὐτῶν τῶν εἰδὼς, ἐν ᾧ φησιν. ἡεὶ καὶ νεφέλη λιμνῶν ἀκτύλιον, ἔδ' ἡ ποτὶ αὐτῶν ἡεὶ τὸ φαῖθον ἀπὸ λαμπετά.

id est, Quin Bosphorum quoq; Cimmerium cognouit, ut qui Cimmerios non ignorarit. Neq; enim uidelicet cum Cimmeriorū nomen cognitum habuerit, ipsos ignorauit, qui temporibus illius, uel paulo ante illius ætatem a Bosphoro ad Ioniam usq; terrā omnem percurfarint. Itaq; quoniam in climate sita sit illorum regio, uelut innuit, cum eam caliginosam facit: & ut ipsius utar uerbis, Vmbris ac nebulis tectam, siquidem igneus illos Haud unquam irradiat Phœbus, nox atra sed illis Ingruit asidue.

Porro locus quem Strabo citauit, quanquam uerbis aliquot diuarians a poeta, est apud Homerum Odyſſeæ undecimo: ἡδ' ἔν περὶ αὐτῶν ἡεὶ βαθυρροῦς ἀκταῖοις. ἔνθα δὲ λιμνῶν ἀνδρῶν ἀγῶς τὸ πόλις τὸ ἡεὶ καὶ νεφέλη λιμνῶν ἀκτύλιον, ἔδ' ἡ ποτὶ αὐτῶν ἡεὶ τὸ φαῖθον ἀπὸ λαμπετά. οὐδ' ὅποι αὐτῶν ἐγγὺς πρὸς ἔραν ὄν τῶν ἀπὸ πηγῶν, οὐδ' ὅτ' αὐτῶν ἀπὸ γαῖαν ἀπ' ἔραν ὄν τῶν ἀπὸ πηγῶν, Αὐτὸν ἡεὶ τὸν ἄλλοι τὸν ἀλλοῖσι βροχίαι. id est,

Astille Oceani peruenit summa profundū,
 Illuc sunt populūq; & moenia Cimmericorum,
 Nubibus & caeca assidue caligine tecta.
 Illos haud unquam radijs sol aspicit ardens,
 Nec quando altiferum curru petit arduus axem,
 Nec rursus ad terras magno deuectus olympo,
 Sed nox incumbit miseris mortalibus atra.
 Cimmericorū mentionem facit etiam M. Tullius libro Academicarum quaestionum quarto. Et Cimmericis quidem, quibus aspectum solis, siue deus aliquis, siue natura ademerat, siue eius loci quem incolebant situs, ignes tamen aderant, quorum illis uti lumine licebat. Isti autem, quos tu probas, & caetera. Et in hac regione Naso poeta Somno deo regiam edificauit, libro Transformationum undecimo:
 Est prope Cimmericos longo spelunca recessu,
 Mons cauus, ignaui domus & penetralia Somni,
 Quod nunquam radijs oriens, mediusue, cadensue,
 Phcebus adire potest: nebulae caligine mixtae
 Exhalantur humo, dubiaeq; crepuscula lucis.
 Apud Graecos constanter per duplex in scriptum inuenio: tametsi refragatur etymologia, quam adfert Eustathius, autumans κίμμερος dictos, quasi κίμμοσ κίμμοσ. Sed uero propius est, κίμμερος uocatos, quasi κίμμοσ, quanquam hic quoque in simplex.

Frustra Herculi, XXXV
 εἰ κὶ βῆ ἠρακλῆ. Frustra Herculi, subaudi calumniam struxeris. De his dici consuevit, quisie omnia sua negocia gerit, ut nemo queat aut audeat calumniari. Nam Hercules mos erat res alienas uel abducere, non dolo. Cōueniet aut in uehementer laudatū, probatumq; aut in praepotentem, quem insimulare tutum non sit. M. Cato censorius plus quadragies in ius uocatus fuisse memoratur, semper iudicium absolutus sententijs. Hūc Caesar in Anticato nibus insimulauit avaritiae. Id Plutarchus perinde scribit esse, quasi si quis Herculem insimulet ignauitae. Nihil enim minus in Herculem quadrat, quam hoc criminis. Sunt qui putent ingruere, cum aliquis omnia facit impune, nec a quoquam accusatur. Quem admodum Hercules impune res alienas consuevit abigere.

Ne in neruum erumpat, XXXVI
 Terentius in in Phormione, Verum hoc saepe Phormio uereor, ne ista fortitudo in neruum erumpat deniq;. Quadrat in temerariam inconsideratamq; audaciam, quae plerumq; infelix esse solet, & in maximum malum aliquando adducere. Donatus interpres a sagittarijs sumptam metaphoram existimat: qui dum neruum arcualem adducunt immodice, erumpunt nonnunquam, idq; non sine suo periculo.

Ipsa senectus morbus est, XXXVII
 Terentius in Phormione. Ipsa senectus morbus est. Prouerbiali figura dictum uidetur. Nā in senibus, ut absit morbus, ipsa senectia per se mala ualetudo est. Vnde illud frequens apud Homerum, χαλεπὸν γῆρας. id est, Molestia senectus. Iliados ο.
 Σὴ δὲ βίη λείπται, χαλεπὸν δὲ τὸ γῆρας ὀπάζει. id est,
 Viribus effoetum, iam te premit aspra senectus. Et apud Vergilium,
 Subeunt morbi tristisque senectus. Horatius in Arte poetica,
 Multa ferunt anni uenientes commoda secum,
 Multa recedentes adimunt. Iuuenalis,
 Circumfilit agmine facto
 Morborum omne genus. Nos item in carmine de Senectutis incommodis,
 Tetrerrima porro Senectia morbus ingens
 Nullis arceriūte potest, pellicūte medelis,
 Quin derepente oborta
 Corporis epotet succos, animiq; uigorem Ehetet.

Senectus ipsa morbus
 Senectus non sola uenit

Idem testatur fenarius ille prouerbialis,
 οὐδὲ τὸ γῆρας, ἢ γὰρ ὄφραται μόνον. id est,
 Metue senectam, non enim sola aduenit. Item,
 χαλεπὸν

χαλεπὸν τὸ γῆρας θῆν ἀνθρώποις βίησιν. id est,
 Pe graue senectus est onus mortalibus. Citatur ex Antiphane,
 Σφοδρῆ θῆν ἡμῶν ὁ βίησιν οἴνω πλοσφορῆσιν
 σταν ἢ τὸ λοιπὸν μικρὸν, ἢ σφῆ γίνεται. id est,
 Est uita uino nostra quam simillima,
 Vbi paululum restat in acetum uertitur. Item ex eodem,
 τὸ γῆρας ὡσπερ βαμῶς ἐστὶ ἦν νεκρῶν,
 πάντ' ἐς ἰδέην ἐς ὄδον κατὰ περὶ θύγα. id est,
 Quaedam est malorum ara senectus omnium,
 Adeo uidere est cuncta ad hanc recurrere. Rursum ex eodem,
 τρεῖς γὰρ τὸ γῆρας ὡσπερ ὄφραται ἕξιον
 ἁπάντων ἢ ἀνθρώπων πλοσφορῆσιν κακῶν. id est,
 Miseram ad senectam, ut ad officinam quampiam
 Mala uniuersa conflunt mortalium.

Huc alludit anas Plautina, quae tarditatem incessus excusans, ait se graue pondus gestare. Tantum, inquit, hoc oneris, quod fero. Quid oneris? Annos septuaginta & quatuor. Ite M. Tullius in Catone maiore, Quae plerisque senibus sic odiosa est, ut onus se Aetna grauius dicant sustinere. Aristoteles 5. De animalibus lib. senectutem appellat νόσος φουσιώδης. id est, Morbum naturalem: quemadmodum & morbus senectus est aduentitia. Propterea quod nonnulli morbi idem efficiant in homine quod senectus: & senectus similia gignat, quales morbi. Seneca morbum insanabilem appellat. Donatus adscribit uerba Apollodoro ex Graeca comcedia, τὸ γῆρας θῆν ἀνὸ νόσοςμα. id est, Ipsa senectus morbus est.

Adraastia Nemesis. Rhamnusia Nemesis. XXXVIII
 Adraastia uel Nemesis. id est, Adraastia Nemesis, subaudiendum, adest, aut aderit, aut eiusmodi quippiam. Licebit uti uel in eos, quibus ob insolentiam arrogantiamq; fortunae commutationem minamur, uel qui a rebus florentibus ad calamitosam fortunam redacti sunt. Hanc quidem Nemesis deam esse putant, insolentiae & arrogantiae uindicem, quaeq; spes immoderatas & ueter & punitat, ἀδρααστία δὲ τὰ ἀδρααστικά μοι εἶναι ἢ φρασμός, quod ne mo nocens meritam poenam usquam effugerit: etiam si quando serius assequitur. Lucianus in Meretricijs dialogis, Ἐστὶ τις θεὸς ἢ ἀδρααστία, ἢ τὰ ποικίλα ὄφρα, id est, Est dea quae piā Adraastia, uidetq; ista. Euripides in Rheseo:
 ἀδρααστία μὲν ἔστι θεὸς πάντων,
 ὅφραται σαρμάσθην φθόνου. id est,
 Adraastia, Iouis filia, arceas dictorum inuidiam. Idem in eadem fabula,
 Σὺ δ' ἀδρααστία λέγῃ. id est,
 Volente uero dixerim hoc Adraastia. Idem testantur etiam Epigrammata.

Ἡ νέμισος πῶς λέγῃ τὸ πῆχυν ὅσῃ τε χαλίνω,
 μὴτ' ἀμειψόντι ποιῆν, μὴτ' ἀχαλίνω λέγῃ. id est,
 Innuit hoc Nemesis cubito frenoq; gerendis
 Sit modus in rebus, dictaq; frenum habeant. Item aliud,
 Ἡ νέμισος πῆχυν κατέχου. πῆχυν ἔνεστι λέξεις.
 τῶσιν ἀπὸ γῆλα, μὴδὲν ὥσπερ τὸ μέτρον. id est,
 Continuo Nemesis cubitum. Quae causa, requires.

Nam cunctis iubeo rebus adesse modum.
 Strabo lib. Geographiae 13. Adraastiam dictam tradit, non ab aufugiendo, sed ab Adraasio rege, qui primus huic templum constituerit, idq; Antimachi poetae uersibus confirmat,
 Ἐστὶ δὲ ἡ νέμισος μεγάλη θεὸς, ἢ τὰδε πάντες
 τρεῖς μακρόν ἐλαχύν, βαμῶν δὲ οἱ εἶναι πρῶτον
 ἀδρααστία ποταμοῖο πρὸς αἰεσίπιο. id est,
 Ἐνθα τε πηγαί τε καὶ ἀδρααστία κελεῖται. id est,
 Est quaedam Nemesis dea magna, cui omnia quadam haec
 Sunt data sorte deum. Ast huic primus condidit aram
 Adraastus iuxta Aesopi sacra fluenta.
 Atq; inibi coliturq; tenetq; Adraastia nomen.

Huius

Huius oppidi meminit Plinius libro quinto, capite trigesimo secundo, his uerbis, Partum colonia, quam Homerus Adraſtiam appellauit. Adraſtiae dea mentionem facit & Plato in Phaedro. Ammianus libro decimo quarto, Haec & huiusmodi innumerabilia uultra facinorum impiorum, bonorumq; praemiatrix aliquando operatur Adraſtia, atque utinam semper quam uocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus. Hanc aſunt ex opinione ueterum theologorum lunae ſuperpositam, generali potentia praesidere fatiſ omnia terrena despectantem, ut reginam & arbitram rerum omnium; quae praecipue fastui infensa nunc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat, nunc bonos ab imo suscitans ad bene uiuendum extollit. Huic antiquitas addidit pennas, celeritatis symbolum: dedit gubernaculum & rotam, significans illam per omnia discurrentem singula moderari. Idem libro uigesimo secundo. Ideo intolerabilem, humanorum spectatrix Adraſtia, aurem, quod dicitur, uellens, monens ut castigatius uiueret &c. Zenodorus originem adagionis ad huiusmodi fabulam refert, quam equidem non admodum sane lubens, adscribam tamen, ne lectorem auidum hac fraudasse uideat. Eteocles & Polynices post interitum Oedipi patris de regno Thebanorum hac lege pacti sunt, ut imperium alternis annis administrarent. At Eteocles, nam huic forte primus obtigerat annus, exacto tempore recusauit fratri uices regni tradere, Itaque Polynices repulsus, in Adraſti ditionem Argos profugit, nocte appulit. Hic quum forte Tydeum esset nactus, qui ob eadem perpetratae Calydone profugerat, cum eodem praesidium conseruit: inter quos clamore tumultuq; coorto, interuenit Adraſtus, & pugnantem diremit. Atq; ibi simul recordatus oraculi cuiusdam, quo monitus fuerat, ut apro & leoni filias suas in matrimonium collocaret, utrumq; sibi generum aſciuit. Habebant enim in clypeis, alter apris, alter leonis figuram: Pollicitusq; est ille utrumque restitutum in patriam. Cumq; primum Polynices nomine Thebas fuisset adortus casus Argiuorum optimatibus, Adraſtus solus effugit. Intersectorum cadauera cum Thebani insepulta abijcerent, neq; sepultura dignarentur, liberi caesorum ad aram Misericordiae confugientes, parentum cadauera repositabant. Atheniensibus exercitum aduocantibus Thebani cadauera reddiderunt. Quo tempore & Euae Capanei uxor, semet in rogam abijciens, una cum uiri cadauere combusta est. Post id temporis filij Argiuorum, qui perierant ad Thebas, nullam unquam reportarunt uictoriam, suis partem auspicijs: sed stipendiarij pro externis militabant. Diogenianus parcemiam effert ad hunc modum, *Nemeſis adest* *ή νήμεσις πρὸς τὴν πόλιν Βαλῆς.* id est, Nemeſis ad pedes adest. Galenus deniq; libro De usu partium humani corporis sexto, *μνημονόσαι καὶ ἀεὶ εἶναι τὴν ἀδραστίας ὡς εὐδίας ἐκφράσειν θένον.* id est, meminisse ac declarare quod Adraſtiae legem nullus effugiet. Ac paulo inferius, *καὶ ἐννοήσας οἷμαι τὴν ἀδραστίας θένον.* id est, Haud cogitans opinor Adraſtiae legem. Minitatur medicis qui falsa pro ueris docent. Eadem appellatur Rhamnusia, a Rhamnunte Articae loco cognominata, ubi quemadmodum ostendit Zenodotus, huic dea statua est, solido lapide, decem cubitorum magnitudine, Phidiae opus. Fingebatur autem olim Veneris specie, quamobrem & malum arborem dextra tenebat, ut autor est Eudemus. Hoc adagium quanquam separauit Zenodotus, mihi tamen uisum est cum superiore coniungere, quum nihil intersit praeter commutatam cognominis uocem. Plinius libro uigesimo octauo, capite secundo. Quir & fascinationibus adoratione peculiari occurrimus: Alij Graecā Nemeſim inuocantes, cuius ob id Romae simulacrum in Capitulo est, quam uis Latinum nomen non sit.

Nemeſis adest

Risus syncrusus.

XXXIX

ῥέλος συγχεράσιον. Risum effusorem, Graeci *συγχεράσιον* uocant, quod hominem quatit, quem eundem quidam existimant Sardoniu esse. Putant autem, & recte putant, hunc risum graui uiro uehementer indecorum esse, propterea quod uideatur ab animo impotente proficisci. Siquidem ut turpe est uiro graui muliebri more eiulare, si quid doleat: ita gaudio immoderato in cachinnum effundi parum decorum est. Simili figura Philostratus in Sophistis aliquoties dixit, *πατὸν γελῶν.* id est, late diducitq; ore ridere.

Rosam quae praeterierit, ne quaeras iterum,

XL

ῥόδον πρὸς ἑλθὼν μηκέτι ῥητὴ πάλιν. id est, Ne quare rursus praeteritam semel rosam.

Ne te maceres desiderio rerum, quare uocari restituta non queunt, uelut exacte iuuen-
ca, for

ca, forma, uirtum, fortunae. Nam ut nihil est rosa gratius, ita nihil minus diuturnu. In eundem sensum dixit in Odis Horatius, *Mitte sectari rosa quo locorum* Sera moretur. Habent enim rosae suum tempus, sed per breue. At exquisitius delicati, etiam alieno tempore rosam quaerunt. Vnde quadrabit & in eos, qui iam *ἔσθωροι* uoluptates sectantur: uelut si nucibus ludat uir, aut amet potitue senex.

Rosam cum anemona confers.

XLI

ῥόδον ἀνεμόνῃ συγχελέω. id est, Rosam cum anemoma confers, ubi quis uehementer in paria inter se componit. Rosa praesens in precio fuit. Anemona papaueris genus, cuius flos specie quidem rosam imitatur, ceterum nulla odoris gratia. Paesim nascitur in agris, cum olim rosae summus sit habitus honos.

Rosas loqui.

XLII

ῥόδα μὲ ἐρηνας. id est, Rosas mihi locutus es, id est, uerba gratissima, & rosarum instar amabilia. Suidas ex Aristophane citat, apud quem est *ἔν νεφέλας.* Sic & Plautus in Poenulo, *Obscuro hercle, ut multa loquitur.* Huic affine Persianum illud, *Non nunc e tumulto, non nunc e manibus istis, Nascuntur uiole.* Ac rursum, *Quicquid calcauerit hic, rosa fiat.* Cui diuersum est illud ex Aulularia Plauti, *lapides loqueris, quod illi dicta quasi cerebrum excuterent.*

Rhodij sacrificium.

XLIII

ῥόδοι τῆς θυσίας. id est, Rhodienses sacrificium, ubi res iurgijs & uerbis male ominatis peragitur. Refertur a Diogeniano. Idem est cum eo quod paulo superius retulimus, *Λίνδος τῆς θυσίας.* id est, Lindij sacrum. Nam Lindus ciuitas in Rhodo est, teste Stephano, a qua deductum uideri possit Londinum apud Britannos, quam urbem Stephanus Lindonium uocat, citatq; Martianum auctore. Siquidem utraq; insula est, Rhodus & Britannia, ac uetus eius gentis lingua, quae nunc Vualica dicitur, satis indicat, eam aut profectam a Graecis, aut certe mixtam fuisse. Ne mores quidem admodum disident a Graecanicis.

Rhodiorum oraculum.

XLIII

ῥοδίων χρησμός. id est, Rodiensium oraculum. Vbi quis de re minuta nimium crebro, nimiumq; diligenter sciscitatur. Etenim Rhodienses Lindiae Mineruae sacrificantes, dies aliquot apud aram deae conuiuia prorogabant, atq; inibi perpetuo manebant. Quumq; illis mos non esset, matulam in sacrificium inferre, ac super hac re deum consulissent, atque ut inferrent, respondisset, illi rursus ambigere coeperunt, utrum aream, an testaceam inferre deberent: ac denro super hoc aduentibus oraculum indignatus deus, neutram respondit. Refertur a Diogeniano.

Rusticanum oratorem ne contempseris.

XLV

Ἀρχαῖος μὴ καταφρόνη ῥήτορος. id est, Rusticanum ne contempseris rhetorem. Admonet adagium ne quem ob imperitiam, infantiamue fastidiamus. Neq; spectemus a quo, quouue pacto dicatur, sed quid. Qui ualent eloquentia, non perinde curandum est, quid minentur, aut polliceantur. At penes quos rusticana ueritas est, si quid uel inculte dixerint, haud quaquam oportebit negligere. Siquidem huiusmodi plus solent efficere quam loqui. Auctor Diogenianus.

Rus ciuitas.

XLVI

Ἀρχὸς ἡ πόλις. id est, Rus ciuitas. Vbi quis in urbe neglectis legibus, ui proq; sua libidine rem gerit. In ciuitatibus enim legibus ex aequo uiuitur, in agris licetius agitur. Epicharmus apud Diogenianum, *Ἀρχὸν τῶν πόλιν ποιῆς.* id est, E ciuitate rus facis. Quadrabit etiam in ciuitatem, in qua legum non magnus habetur respectus. Huc alludit Seneca in Iudicrio libello, quem luit in Claudium imperatorem. Vos mera mapalia fecistis, uolo seruetis disciplinam curiae.

Cicernus Bacchus.

XLVII

Ἐγεβίνθη δόννο. id est, Cicernus Bacchus. De re uehementer cotempta. Sumptum adagium a potu ex leguminibus confecto, qui utinum imitatur. Veteres autem diuersis rationibus uinum effingebant, quarum nonnullas commemorat Plinius libro decimo quarto, ca-

to, capite decimosexto. Idem libro uigesimo secundo, capite uigesimo quinto, meminit de Zytho Aegyptiorum, Celsa Hispanorum, Ceruisia Gallorum. Erat id potus genus ex leguminibus coctum, quod inopia uini repertum est in his regionibus, quæ uitæ non ferunt. Hinc natum uideri potest & illud quod alibi retulimus, adagium, *ὅθεν πῶς δίδουσι*, id est, Nihil ad Bacchum, ut id dixerit quispiam gustata ceruisia. Porro contemptam fastidiantem fuisse ceruisiam hęc, qui eatenus asueuerat uino, uel Epigramma testatur, quod Lu-

Τίς πῶς ἐς δίδουσι; καὶ γὰρ τὸν ἀλθῆνα βάλανον

οὐδ' ἄθ' ἰγνώσκω, τὸν δὲ δίδ' αὖ μόνον.

Καὶ ὅτ' ἐκ τῆς ἰσθμῆς, σὺ δὲ τράγος ἢ ἔρασε λελεῖς

τῆς πηγῆς βοτάνων τ' ἔβαν ἀπ' ἀσπυγίων.

τῶ σὲ γὰρ καλεῖται, δ' ἡμῶν τριού, ὅ δίδουσι,

πυρογῆρ ἢ μάλλον, καὶ βρόμου, ὅ βρόμου.

id est, Bacche quis, unde uenis, uerum tibi deiero Bacchum,

Te haud noui, tantum est cognitus ille Iouis,

Is nectar redolet, hircum tu, dic age num te

E spinis finxit Gallia uitis inops

Non igitur Bacchum te dixero, sed Cerealem,

Et frumentigenam, nec Bromium, imò Bromum.

Est autem Bromos hordei genus quoddam: sed à Theophrasto lib. De plantis octauo, inter ea ponitur quæ penè syluestria sunt & immitia. Plinius potissimum usum eius generis putat, quod illius spuma cutem foeminarum in facie nutrit. Nam quod ad potum ipsum attinet, inquit præstat ad uini transire mentionem. Neq; uero repugnari, si cui magis libeat ad ritum sacrorum Bacchi ferre prouerbium, in quibus imitamina membri obscæni uirilîs capitibus ac scemoribus obligabant, atq; ita saltabant in honorem dei. Eas figuras Græci Phallos uocant, unde & apud Terentianum grammaticum cognomen Phallici carminis. Qui ferebant *φαλλοφόροι*, & *ἰθύφαλλοι* dicebantur. Etiam si Athenæus lib. 14. indicat alios fuisse Ithyphallos, alios Phallophoros, illos gessisse personam hominis temulentî, hos sine persona fuisse, quanquam & alijs rebus differabant. Verū hæc nihil ad prouerbium. Alludit huc Aristophanes in Acharnensibus,

φαλλοφόροι

Σφῶν δ' ἔστιν ὄρθος ἐκ τῆς

ο φαλλῶς ἢ ὀρθῶν ἢ καυφῶν,

Ἐγὼ δ' ἀπολαύω, ἄβουαι ὅ φαλλοφόρ.

id est, Vobis quidem rectus tenendus phallus est,

Eum sequendo qui canistrum basulat:

Post uos ego canam cantionem phallicam.

Effingebatur autem olim hoc membrū e ligno ficulno, quod molliciei dedicauit antiquitas, unde & Horatius eodem ligno suum Priapum exscalspsit. Seruius existimat Maronem item Georgicon lib. 2. de hys phallis sensisse, quum sacra Bacchi describens de penilibus oscillis facit mentionem,

Oscilla ex alta suspendit mollia pinu.

Ea scribit e floribus concinnari solere, ad imaginem obscæni uirorum membri, ac per intercolumnia suspendi, quo qui in ea incidissent, risum mouerent. Hinc igitur Baccho cognomen Erebinthi, quem eundem simili de causâ Morychum appellarunt, uidelicet facilitate numinis contemptum inuitante.

Ne quare mollia, ne tibi contingant dura.

XLVIII

Μὴ τὰ μαλακὰ μῶρο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχης. id est, Ne quare mollia, ne dura feras. Refertur à Phurnuto in opere De natura deorum, capite de Musis, & ita refertur tanquam uulgo ita etatum. Congruit in eos qui dum nimis improbe ac morose petunt quæ uolunt, offensis hys à quibus petunt, accipiunt ea quæ nolunt. Aut in eos qui dum præter modum captant uoluptatem, incidunt in molestiam.

Ne Excectides quidem uiam inuenierit.

XLIX

οὐδ' ἔξκεστιδης ἀνέροι τὴν ἀνθεῖαν ὄδον. id est, Ne Excectides quidem rectā uiam inuenierit. De negotio perplexo atq; inexplicabili. Excectides quidam uulgo male audisti, quod

quod immodicus esset in peregrinationibus, ut omneis uias quàm maximè cognitas haberet. Idem taxatur ab Aristophane in Auibus,

Ἐὶ δὲ δ' ἔλθῃς ἐπὶ καὶ τὸν ἄσπερον ἔξκεστιδης. id est,

Quod si feruus est & Car quemadmodum Excectides, Rursum in eiusdem fabulæ initio,

οὐδὲ ἀνὰ δ' αὖ γ' ἔστ' ὄδον ἔξκεστιδης. id est,

Non per Iouem hinc uel ipse uiam Excectides,

subaudiendum inuenierit. Vnde dici coeptum de his qui tota aberrassent uia, aut qui difficili inexplicabiliq; negotio distringerentur.

Hermonium officium.

L

Ἐρμώνιον χεῖρες. id est, Hermonium beneficium. Quoties aliquis studet officij causa uideri facere, quod alioqui coactus facit, non quo commodet cuiuspiam, sed quod non liceat secus agere. Hanc parcemiam ad huiusmodi referunt fabulam: Gens quadam Pelasgica, quæ Lemnum incolebat, nauibus trāsmisit in Bæbronem, uel, ut Herodotus, Brauronem Atticæ regionem, atq; ex ea mulieres, raptas abduxerunt. Post ubi pestilentia laborarent, oraculo iulsi sunt Atheniensibus satisfacere, atq; ita futurum, ut pestilentia liberarentur. Athenienses rogati quo pacto placari uellent, denunciarunt ut Lemno decederent. Hanc conditionem cum audissent Pelasgi, per iocum responderunt id facturos sese, si quis Borea uento unius diei nauigatione domo profectus Lemnum transmitteret. Euenit deinde ut cum Darius in Thracia agens, omnia undiq; subigeret, Miltiades dux Atheniensium e Cherronefo soluens, Lemnum aggrediretur, Pelasgis denunciatis se Borea uniusq; diei cursu adesse domo profectum, nam Cherronefum tenebat, atq; illic habitabat. Itaq; Hermon Pelasgorum princeps Lemno celsit. Idq; cum Darij metu cōpulsus faceret, ad simu labat tamen se uolentem cedere, quo gratū faceret Atheniensibus. Huiusmodi fermè comperi in Græcorū collectaneis. Aemilius Probus in Miltiade aliquanto diuersius rem narrat. Quum Athenienses decreuissent coloniam mittere in Cherronefum, quæ tum à Thracibus tenebatur, consultus Apollo quem sibi ducem fumerent ad expellendos Thraces, iussit ut Miltiadem asciscerēt. Is Lemnū aggressus, postulauit, ut se sponte dederent Atheniensibus. Lemnij per iocum responderūt, se id tum facturos, cum ille domo nauibus proficiscēs uento aquilone uenisset Lemnum. Nam hic uentus aduersus est Athenis proficiscētib; Lemnum. Miltiades ne illic tempus tereret, Cherronefum profectus est. Ea capta, rebusq; illic ex animi sententia ordinatis, rediit Lemnū, & ex pacto postulauit insulā. Nam se uento Borea domo profectū uenisse, quod in Cherronefo domum habeat, decreuerat enim illic manere. Itaq; qui Lemnum tenebant, cessere metu. Simplicius quidē Pamphilus ille Terentianus, negans liberi hominis officium esse, cum nihil mereatur, postulare id sibi gratiæ apponi. Atqui in principum aulis atq; adeo passim in omni mortalium cœtu, Hermonium istiusmodi plena sunt omnia, qui cum maximè beneficium dare uidentur, tum maximè commodis seruiunt suis. Prouerbij meminit & Suidas & Hesychius.

Ex arena funiculum nectis.

L I

Ἐξ ἄμμοις χοινίον πλέκεις. id est, Ex arena funem nectis. In stulte frustraq; conantem quispiam dicebatur: aut ubi quis ea connectere laboret, quæ nequaquā cohæreant. Apposite dicitur in orationem, aut syllogisum male coherentem. Vt affine sit illis, Arena sine calce & dissolutæ scopæ. In hanc ferè sententiam usurpauit Irenæus libro primo. Veluti faciunt qui colligunt Homero centones. In summa quadrabit in quiduis *ἀδύατον καὶ ἄπορον* ut pertineat & ad illam formam, Laterem lauas, & Aethiopem dealbas.

Halcedonia sunt apud forum.

L II

Quod dixit in Cassina Plautus: Halcedonia sunt circa forum, prouerbij speciem gerit. significatur hac uoce tranquillitas & silentium. Idem in Pœnulo, Nisi mihi illam tam tranquillam facis, q̄ mare est olim, cum ibi halcedo pullos educat suos, Extat etiam in græcorum commentarijs huiusmodi prouerbium, *ἄλκυονίπιδας ἡμῶν ἄγος.* id est, Halcyonios agis dies, de tranquillam & ociosam agentibus uitam. Aristophanes in Auibus,

Ἀλκυονίδας τ' ἡγεθ' ἡμῶν ἄει. id est,

Atq; halcyonios duxit assidue dies.

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis halcedo, ut autor est M. Varro libro De lingua latina tertio, ne quis Plautinum uerbum deprauatum esse

Y tum esse

tum esse putet. Fabula de Ceyce & Halcyone est apud Ouidium. de aue sic refert Plinius libro decimo, capite trigesimo secundo, Halcyon paulo amplior est passere, colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & candidis admixtis pennis, collo gracili & protero, Ea foetificat bruma, qui dies Halcyonides uocantur. Neq; apparent nisi mari tranquillo, maxime Siculo. Faciunt autem septem ante brumam diebus nidos, & totidem sequentibus pariunt. Hi dies & nautis sunt noti. Nam in his tempestatem non metunt. Nidificant autem medio in mari: Nidi pilæ figura, paulum eminenti ore percipit angusto, grandiu spongiarum similitudine, ex spinis aculeatis compacti, tanta duricie, ut ferro incidi nequeant. Franguntur ictu ualido, ut spuma arida maris. Hactenus Plinius. Lucianus de tranquillitate Halcyonidum dierum testatur in dialogo, cui titulus *άλκυόνι*. Vergilius inter prognostica futuræ tempestatis hoc quoq; refert;

Non tepidum ad solem pennas in litore pandunt
Dilectæ Thetidi Halcyones. Meminit harum & Theocritus Idyllio septimo;

*Ἄλκυόνων ἐν σποδύλλῃ τὰ κίματα, τὴν τε θάλασσαν,
τὸν τε νότον, πόν τ' εὐροῦ, δὲ ἕχατα φουκία κινεῖ,
Ἄλκυόνων γλαυκὰς νηυσὶ τῶν τε μέλισσας
οὐκίθων ἐπιλάθῃ, δόμιστε πόρ εἰς ἄλκ' ἄγρα.* id est,

Halcyonesq; undas sternunt, pelagusq; Notumq;
Atq; Eurum extremam motantem flatibus algam,
Halcyones quas inter aures Nereides omnes
Vnice amant glaucæ, quæcunq; ex æquore pastum Venantur.

Ἐμπεδοκλῆος ἕχθρα. id est, Empedoclis simulas, dicebatur pertinax & irreconciliabilis. Empedoclem enim aiunt ijs fuisse moribus, ut assidue similitatem cum aliquibus susceperet, easq; pertinacissime exerceret. Quadrabit etiam, ubi quis leui de causa ex amico fit inimicus. Refertur à Diogeniano. Suidas ex Lysia citat hæc uerba, *ἔμπεδον δ' ἐχθρὸν ἐνὶ πόλει σιωπευμένον, ὅτε μὴδ' αὐτὸν ἐμπεδοκλῆος ἕχθρον ἐμπεδῶν ἦμιν γινέσθαι.* id est, Ego sane putabam nos eiusmodi necessitudine copulatos esse, ut ne Empedoclis quidem simulas nobis possit obitare. Referendum ad illud quod alio dictum est loco, Odium Vatinianum, & Odium nouercae.

Oculatus testis & auritus testis

Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem. Plautus in Truculento, Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem. hoc est. Longe maior est habenda fides referentibus ea quæ uiderint oculis, quam ijs qui narrat ab alijs audita. Idem innuunt poetæ, duas apud inferos infomniorum fingentes portas, altera eburnam, per quam falsa infomnia ueniant ad superos; alteram corneam, per quam uera. Vergilius Aeneidos sexto Homerum imitatus, ex Odysseæ τ.

Sunt geminae somni portæ, quarum altera fertur Cornea, qua ueris facilis datur exitus umbris. Altera candenti perfecta nitens elephanto, Sed falsa ad cælum hac mittunt infomnia manes. His ubi tum natum Anchises, unaq; Sibyllam Prosequitur dictis, portaq; emittit eburna.

Seruius interpretatur, per corneam portam, oculos intelligendos, quod colore sint corneo; per eburnam dentes, nimirum osseos & candidos. Per corneam egredi ueras umbras, quod ea demum certa sint quæ conspiciuntur oculis. Per eburnam falsas, quod uana plerumq; solent esse quæ fama percipiuntur. Itaq; Aeneas per eburnam portam dimissus, significat pro falsis habenda, quæcunq; de inferis narrarit poeta. Adagij meminit & Apuleius libro primo Floridorum, narrans quemadmodum Socrates pro uerbum inuenterit: Pluris est auritus testis, qm oculati decem. Nam cum conspexisset adolescentem decorum, sed diuile tacentem: Vt te uideam, inquit, aliquid eloquere. Sensit itaq; Socrates, aurium iudicium certius esse qm oculorum, quod oculis non nisi corporis formam contueamur, ex oratione mentis habitum deprehendamus. Iustinianus Institutionum lib. 3. de gradibus cognationum, oculatam fidem appellat, quum res subiicitur oculis. Vnde cæcam diem appellant, cum non protinus exhibetur pactum; oculatam, quum præsentem pecunia res agit.

Vulpi

Vulpi esurienti somnus obrepit. L V

πενώσθη ἄλωπευξ ὑπὸ ἐπιέρχεται. id est, Esurienti uulpi somnus obrepit. Vbi quis inopia cibi dormit. Nam nonnullis pauperibus somnus loco pastus, testante uersiculo illo pro uerbis instar celebrato,

ὑπὸ δὲ πένων τὴν κακὴν χρεὼν δαμάσσει. id est, Somnos domat famem malorum pelsimum. Pauperem autem uulpem appellat, quod callida sit inopia, & multarum repertrix artium, iuxta illud quod alibi retulimus, *ποπία τὴν σοφίαν ἐλαχί.* id est, Paupertas sapientiam sortita est. Neq; perperam dicitur & in illos qui dissimulant, conuientq; ad quædam, ut per occasionem aliquid commodiferant. Siquidem uulpes urgente fame somnum adsimulat, ut allectas aues capiat, deuoretq;. Fit autem hoc physica quadam ratione, ut famem ac sitim extinguat somnus. Adagium recensuit Diogenianus.

Ad deorum aures peruenit. L V I

εἰς θεῶν ὤτη ἦλθον. id est, Ad deorum aures peruenit. Vbi facinus aliquod clanculum patratum, resciscitur ab ijs qui possunt uel remunerari recte factum, uel punire fecus admistum. Sic enim imaginatur poetæ, quæ recte, secusue gerantur in terris, ea per Mercurium explorata referri Ioui. Is deinde concilio deorum conuocato, de poena statuit. Est illud etiam nunc solenne in principum & pontificum literis, Ad nostras aures peruenit. Paulo diuersius pastor ille Vergilianus, Et quoties, & quæ nobis Galatea locuta est, Partem aliquam uenti diuim referat ad aures. De rebz egregijs, quasq; deorum auribus dignas iudices. Itidem Horatius, Et Iouis auribus ista Seruas.

Admirabiles in nectendis machinis Aegyptij. L V I I

Ἄφρονι πλῆκειν τὰς μηχανὰς ἀγνῶστοι. id est, Neunt stupidas machinas Aegyptij. De uersutis, & ut ait Plautus, confutis dolis dicitur. Torqueri potest, & in perplexas sophistarum argutias, ac syllogismorum inexplicabiles labyrinthos. Aut in sycophantas ac delatores qui uera falsis permiscendo nectunt calumnias. Ammianus 14. refert, Paulo cuidam qui plurimos admirandis technis deferebat apud Constantium, uulgo cognomen inditum cathenæ, quod in cõplicandis delationibus nodos necleret insolubiles. Celebrabantur olim Aegyptiorum opera ex uarijs lignorum frustulis miro quodam artificio connexa, quorum est & Herculanus nodus. Adagium hoc cognatum est illi, quod alibi retulimus, *κασιωτικὸν ἄμμα.* id est, Casioticus nodus. Casium enim in Agypto est, quemadmodum paulo superius ostendimus.

Iouis auribus seruare Aegyptij machinarum artifices

Acesei & Heliconis opera. L V I I I

Ἀκέσας καὶ ἑλικῶν ὄργια. id est, Acesei & Heliconis opera. Quæ singulari artificio cõfecta uiderentur, sic antiquitus appellabantur. Locum pro uerbis fecerunt duo quidam celebratae artis artifices. Aceseus natione Patarensis, & Helicon Carystius. Hi primi contuissè dicuntur peplum Palladis Poliadis. id enim cognomen Mineruæ, quæ in arce Atheniensium colebatur.

Acesias medicatus est. L I X

Ἀκέσας ἰάσθη. id est, Acesias medicatus est, dici solitum de re quæ semper uergeret in deterius, quoq; magis accuraretur, hoc peius haberet. Occasionem adagio dedit Acesias quidam medicus imperitus & stupidus, qui dum cuidam pedum dolore laboranti mederi studet, auxit dolorem. Vnde Aristophanes, *Ἀκέσας,* inquit, *δὸν πεῖν δὲν ἰάσθη.* Quod ea pars quantumuis cures tamen per se semper inquinetur. Autor Diogenianus.

Agamemnonij putei. L X

Ἀγαμέμνονος φρέατα. id est, Agamemnonij putei. De nouis & admirandis operibus dicebatur. Aiunt enim Agamemnonem & circa Aulidem, & passim in omni Græcia puteos effodisse, ne per æstum aquarum inopia laborari posset. Autor Zenodotus.

De fera comedisti. L X I

Ἀγρὸς βίβρωσας. id est, De fera comedisti. Dicebatur olim oscitanti. Nā uulgo creditum

Y 2 carnem

à strepitu sic dixerunt. Hefychius addit *βομβυλίδας* Græcis dici bullas, quas nasci uide-
mus ex aqua, quæ mox euanesçunt. Item bombylion dici poculi genus, quod paulatim ex-
tillante potu sonitum reddit in modum animantis, de quo dictum est, quancp̄ & huic à bom-
bo uocabulum. Apud Suidam quidam tibicinē, pro bombylio, *βομβύλιον* dixit, addita li-
tera *α*, πρὸς τὸ αὐτοῖς βομβᾶν. Quin & M. Tullius Philippica tertia meminit cuiusdā Bam-
balionis, hominis nihili & impeditæ linguæ. Bambalio, inquit, quidam pater, homo nul-
lo numero. Nihil illo contemptius, qui propter hæsitantiam linguæ stuporemq; cordis, co-
gnomen ex cōtumelia traxerit. Hefychius ait Græcis *βομβάλειν* esse labijs tremere. Nam
id accidere solet hoc uicio linguæ laborantibus, quemadmodum & frigore horrentibus.
Quancp̄ autem hæc uox uarijs modis describitur, tamen eadem est origo, nimirum à sono
titubanter loquentium, aut uehementer argentiū. Adagium refertur apud Zenodotum.

βομβύλιος
pro loquaci

Buthus obambulat. LXXII

βῦθος ποδοποιεῖ, id est, Buthus oberrat. De leuibus ac stolidis dicebatur. A moribus
Buthi cuiusdam athletæ, qui uicerat in Pythijs ludis. Huius meminit Cratinus, ὃν χέροισι,
teste Zenodoto. Meminit & Hefychius, indicans & Aristotelem alicubi de huius uicio-
ria meminisse. Fieri potest, ut huic id nominis inditum fuerit ab edacitate, quod solidos bo-
ues uorare soleat. Nam cognominatus est & Hercules *βουδοίνας*, quod aliquando esuriens
quendam e bubus Theodamantis, quibus ille terram proscindebat, abductum occidit, ac
uorauit. Vnde uidetur dici posse in edaces, hoc est, *βουδοίνας*.

Bunas iudex est. LXXIII

βύνος δικάζει, id est, Bunas iudicat. In nonnullis codicibus scriptum est *βυλίας*, non *βύ-
νας*, sed deprauate, ni fallor. Vbi lis in longū profertur, nec unquam explicatur. Qui mos
nunc est perditissimis aduocatis nostri temporis, ut subinde nouam reperiant causam pro-
ducendæ litis, quo plus nummorum extorqueant à litigatoribus. Parcemia nata à Buna
quodam Atheniensis. Cum esset controuersia inter Calydonios & Eleos, utriq; rem ad ar-
bitrium Bunæ detulerunt. Conuenerat autem, ut à manibus temperarent, donec ille de
negocio pronunciaisset. Quod ubi sensisset Bunas, de industria audiebat quidem utranq;
partem, cæterum per fictas occasiones rem in longum distulit, nec unquam de lite uoluit
pronunciare. Autor Mnaseas apud Zenodotum.

Bos sub iugum. LXXIII

βὸς ὑπὸ ζυγόν, id est, Bos sub iugum, ubi quis assidue laborat, aut ubi se quis laborioso in-
uoluit negotio. Ductum à bubus agricolis. Quin & hic erit locus ut edī, cum negabimus
aliquem ad id trahendum negocij, ad quod administrandum parum sit idoneus, sed eum
qui sit aptus, quod bos iugo ducendo natus uideatur, non item canis, aut ceruus. Proinde
confinē fuerit illi quod alio positum est loco, Bos clitellas. Recenset Zenodotus.

Tenui filo. LXXV

Tenui filo, pro stilo subtiliori, minusq; grandiloqua oratione. Nam Rhetores uicis facti
unt orationis *χαρκτηρίας*, grandem, tenuem & mediocrem, sumpta metaphora à nenti-
bus, aut certe à textoribus. Horatius,
Tenui deducta poemata filo.

Aufonius in oratione, qua Gratiano imperatori de consulatu gratias agit, Tenuiori, in-
quit, filo, ut dicitur, deducta libauerim. Cui diuersum erit, Crasso filo, crassiore filo. Velu-
ti si dicas, Barbaros crasso filo tractare rem theologicā. M. Tullius lib. De oratore secun-
do dixit, ubertiore filo, pro copiosius: & in Senectute, aliud filum orationis, pro alio dica-
di genere.

Tenui uena, diuite uena, tenui canale. LXXVI

Rem eandem alia reddunt metaphora, cum aiunt, Paupere uena, benigna uena, diuite
uena. Venam autem appellant indolem, & uim genuinam ingenij: translatione ducta, uel
à fontibus, quorum alij angustiore uena manant, alij tanta, ut flumen ingens efficiant: uel
à metallis quorum etiam uenæ non genere tantum, sed & copia differunt. Simillimum his
est, quod ait Quintilianus libro undecimo, Plenior tamen hæc canali fluunt: Vos Alba-
in tumuli atq; luci.

υπομαζών. LXXVII

μαζα Græcis genus est cibi e similia tritici, quod, ut apparet, in delicijs erat, unde uulga-
ri loco

vi loco dicebant, *υπομαζών*, pro opipare, splendideq; uiuere, siue ob egregias mazas, siue
quod aliquid his etiam lautius fumerent. Eam uocem Iul. Pollux. lib. 7. indicat fuisse uete-
rum, pro qua recentiores dixerint *κελλιάν*, à iumentis ductum, quibus hordeum placentæ
sunt, illud mirum cum hoc uerbū proferat ex Aeschilo & Sophocle, cur recentiorū esse di-
cat, nisi forte apud recentiores coepit uisitatius esse q̄ *υπομαζών*. Euplous ad Thalassero-
tem, *υπομαζών η̄ μέλινας*, *Από γούρ σε λοιδορς γυναικός οράν*. id est, aut luxu diffusis, aut
infans. Nam audio te captū amore mulieris maledicę. Cōsimili forma dicebāt *μαζώνος*, *μαζώνος*
à Mattya cibi genere, quod Athenæus lib. 14. recenset inter secundæ mensæ delicias.

Nec propius ferire. LXXVIII

οὐδ' ἴκταρ βάλειν, id est, Ne propius quidē ferire dicuntur, qui procul absunt à scopo,
multoq; interuallo aberrant à re proposita. Sumpsum est ab imperitis sagittarijs, cuiusmo-
dicum Diogenes ille Cynicus conspexisset, proxime scopum confedit: rogatus quid sibi
uellet, ne me feriat, inquit: itanūcs quiduis illum tacturū potius quàm scopum. Ergo qui ni-
miū aberrant à signo, *οὐδ' ἴκταρ βάλειν* dicebantur: perinde ualet quasi dicas, *οὐδ' ἴκταρ βάλειν*,
id est, Nihil simile. *ἄρ σὺ πρὸς* dixit Homerus. Vsurpauit hoc adagium Plato libro de Re-
publica nono, *καὶ τῶν τὰ δὴ πᾶν τὰ πρὸς τὸν τυραννοῦ πονηρίας τε καὶ ἀβλιότητι πόλεως πρὸς ἀλλήλο
μὴν, πὸ λεγόμεν ὁ δ' ἴκταρ βάλειν*, id est, Hæc quidem sanè omnia ad tyrannum collata, ma-
litia misericię ciuitatis haudquaç accedunt ad scopum, ut proverbio dici solet. Suidas ad-
monet, è lingua proprietate dictum proverbium, uelut & illud quod proxime sequitur.
Huc alluisse uidetur Lucianus in Dialogo quem inscripsit, *υπομαζώνος ἐπισημῶν. μή εἴη τῶν τιλλε
κῶν ἄβλιον, μηδὲ ἴκταρ*, id est, Neq; enim esse me tantis laudibus dignam, ne prope quidem.
Item Aristides in Miltiade, *οὐκ ἔστι τῶν τὰ, οὐδὲ ἴκταρ*, id est, Multum abest, ut hæc ita se ha-
beant. Adagium hoc referendum in gregem illorum quæ commemorauimus alibi, *ῥι θύ-
ρας ἀμαρτανών*, & toto errare cælo, & tota errare uia.

Diolygium malum. LXXIX

Διολύγιον κερὸν, id est, Ingens malum, ipsa loquendi figura proverbialis est. Vtitur hoc
adagio Plato in Theæteto, *οὐ μακρὰ μὲν καὶ διολύγιον φλυαρία*, id est, Haud longa quidē
ac Diolygia nugacitas. Apud Suidam referuntur hæc ex autore quopiam, Damascio opi-
nor, *ἢ τῶν τὰ οὐδὲ διολύγιον φλυαρία δέξασθαι εἶναι, ἢ δὴ καὶ οὐκ ἔστι γὰρ ἀδύνατον λεγόμενον, ἀλλὰ πῶς
εἶναι τὸ μέγιστον φλυαρίας*, id est, Nōne hæc uel maxima nugamēta uidebuntur: Sanè uidebun-
tur, & quidem merito. Non iuxta deliramenta, quæ uocant aniculariū, sed ultra maximas
nugas, Chryostomus aduersus Iudæos oratione prima ait, *μέγα διολύγιον ὁλολύφαντες*,
id est, clare iubilantes, ut uox procul queat exaudiri. loquitur de pastoribus uiso lupo inter
se uociferantibus. Vocis originem bifariam indicant. *διολύγιον*, quasi *διόλκον*, quod cla-
mor nusquam non penetret: & *διολύγιον*, quasi *διόλκον*, id est, perdens & exitium ad-
ferens. Dicitur autem proverbium de eo qui malo quopiam ingenti ac diuturno tenetur.

Eadem tibi & Pythia & Delia. LXXX

τῶν τὰ οὐκ ἔστι πῶθια ἢ δὴ λιλια, id est, Hæc tibi & Pythia & Delia. Quoties supremum ali-
quod opus significamus. Perinde quasi dicas, hæc summa omnium quæ gesturus es in ui-
ta. Citatur adagium ex Menandro. Natum aiunt ab oraculo quodam reddito Polycrati
Samiorum tyranno. Nam is posteaquam Rheneam insulam cepisset, eamq; consecrasset
Apollini, constitutis apud Delum ludis pulcherrimis Delphos misit consulturos, utrum
oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Respondit oraculum, *τῶν τὰ οὐκ ἔστι πῶθια
καὶ δὴ λιλια*, futurum innuens, ut propediem excederet è uita, idq; euenit. Itaq; res in pro-
uerbium uersa. Cæterum si scribas *τῶν τὰ*, uertes eadem: si *τῶν τὰ*, uertes hæc. Neq; e-
nim ad sensum magni refert.

Clauē findere ligna, & securi fores aperire. LXXXI

τῆ κληθὲ τὰ φύλα χρίζειν, τῆ ἢ ἀβλίνου τῶν θύραν ἀνοιγόντων πρῶτος, id est, Clauē ligna findere, se-
cui uero fores aperire conaris, cum res prapostere geritur, ueluti si quis liberos metu stu-
deat emendare, seruos beneficijs sibi adiungere. Aut si quis apud imperitos philosophicis
rationibus agat, apud eruditos clamore & improbitate uincere conetur. Refertur a Plu-
tarcho, libello cui titulus, *πρὸς τὸ ἀκούειν*.

Bellerophontes literas. LXXXII

Βελλεροφόντης τὸ γράμμα τὰ, id est, Bellerophontes literas. Subaudiendū uerbū aliquod
accommodum

accommodum sententia, adfert, aut aliud aliquod. Locus erit huic prouerbio, cum quis li- teras uelut commendaticias perfert, quæ contra ipsum sint descriptæ: Vulgo literas Vria uocant. Neq; dissimilis est historia apud Hebræos. De Bellerophontis literis huiusmodi fabulam commemorant Græci. Bellerophontes propter occisum Bellerum Argos exilio mutans, in Tyrinthem peruenit, Prætiq; regis hospitio est usus. Interim Antea regis uxor, adolescentis amore correpta, cœpit illius animum ad stuprum sollicitare, & sui copiam ob- tulit. Ille ubi flagitiū recusasset, uidelicet hospitij religione permotus, illa prior occupans, uersq; in odium amore muliebri, Bellerophontem apud maritum occulte deserit, tanquā ab illo fuisset de stupro interpellata. Quod ubi persuasisset, quoad poterat regis animū in perniciem iuuenis instigabat, semper ad aurem occinens illud Homericum,

Τελνάεις ὦ πρῶτη ἢ κἀκτανε Βελλεροφόντιω. id est,

Aut morere Aut morere Præte, aut interfice Bellerophontem.

Præteus itaq; uere regio ingenio, & ut Homeri utar uerbo, ἀγκυλομήτης, uelut officij cau- sa Bellerophontem ad Iobaten hospitem mittit, additis literis uelut in illius commenda- tionem scriptis. In his mandabat Iobata, ut iuuenem quoquo pacto tolleret è medio. Bel- leroophon ut est minime suspicax innocentia, literas acceptas reddit, ut fuerant obsignatas. Quas ubi perlegisset Iobates, quo Præte gereret morem, aggreditur adolescentem hone- sto titulo perimere. Nam hic ferme malorum principū mos. Animū iuuenis suapte spon- te ferocem, ad periclitandas uires, gloriamq; parandam inflammat. Ac primum persuadet, ut cum chimæra congregiatur. Id erat monstrum trifor me, Prima leo, postrema draco, media ipsa Chimæra, id est, Caprina specie. Hanc Bellerophontes equo insidens alato, telo confixit consecitq;. Post alijs atq; alijs periculis, obiecit iuuenem, à quibus omnibus quum ille uictor rediret, rex & uires admiratus, & ex euentu coniectans innocentiam, literas Præti ostendit, gene- rum asciiuit, ac moriens eidem imperij successionem tradidit. Itaq; quisquis imprudens aut nunciat, aut facit quippiā, quo se prodit, in eum recte dicitur, Βελλεροφόντης τὰ γραμ- ματια, aut quicumq; sub officij prætextu læditur. Adagium recensetur à Zenodoto Plau- tus in Bacchidibus: Tace nullus homo dicit, hæc tabellæ te arguunt. Quas tu attulisti, hæc te uinciri iubent. Aha Bellerophontem iam tuus me fecit filius. Egomet tabellas detuli, ut uincerer, sine. Effertur adagiū in hunc etiam modum, Βελλεροφόντης ἦν ἰσχυρὸς. id est, Bel- leroiphontes aduersus seipsum. Lucianus in Apologia. ἦν ἰσχυρὸς ἢ ἰσχυρὸς ἢ ἰσχυρὸς ἢ Βελλεροφόντης γεγραφὸς τὸ βιβλίον. id est, Qui Bellerophontes librum aduersus teipsum scripseris. Simili commento rex Pharnabazus imposuit Lysandro. Refert Plutarchus in ipsius uita.

Cœno puram aquam turbans, nunquam inuenies potum. LXXXIII

Βορβόρα ὕδαρ λαμπρὸν μιλάνων ἔπιθ' εὐχέος πότου. id est,

Silympidam perrexeris

Cœno aquam spurcare, nunquam quod bibas inuenieris.

Carmen est Trochaicū, quod nos Hemistichio & carmine eiusdem generis expressimus, Dici solitum, ubi quis ea quæ sunt per se pulcherrima, contaminat admixtis ijs quæ sunt turpissima. Veluti si quis poetica admisceat obscœnitatem, suo utiq; uitio. Nam ars per se sincera: aut si quis theologicam eruditionem hæreticis opinionibus deprauet, aut spur- citia sermonis inquinet, aut prophanis contaminet literis. Aut amicitiam principis crebris offensis iritet. Conueniet in hos quoq; quibus hæc uita grauis est, idq; ipsorum culpa, quod animi uitio, quæ per se molesta non sunt, molestiam adferre uideantur. Quod si adlit mens à stultis affectibus immunis, quicquid acciderit, uoluptati futurum est.

Charetis pollicitationes. LXXXIII

Αἰ χάρητος ἑσπέρης. id est, Charetis pollicitationes. Dici solitum, ubi quis facile ac beni- gne promittit, iuxta illud Nafonis,

Promittas facito, quid enim promittere lædit:

Pollicitis diues quilibet esse potest.

Natum adagium à Charete quodam Atheniensium duce, qui quiduis cuiuis pollicebatur, At non præstabat item quod receperat. Hunc Charetē nunc ferme reges & pōtiffices imi- tantur, dum omnibus omnia promittunt, neq; recusant quicquam, ut saltem spe latos à se dimittant

dimittant. Atque ultro etiam inuitant ut rogentur, spe uidelicet illestantes. Narrant & de Vespasiano filio, quum admoneretur ne tam facilis esset ad pollicendum, quod longe plu- ra promitteret quam præstare posset, respondit, Non oportere quenquam ab imperatoris conspectu tristitem discedere. Adagium refertur à Suida, nec dubito quin sumptum sit ex Aristophane.

Cescum habitas.

LXXXV

Κέσκου οἰκῆς. id est, Cescum habitas. In stupidū & bardum dicebatur. Cescos Pamphy- liæ ciuitas, cuius ciues ob uerecordiam stultitiamq; uulgo male audiebant. Iuxta Cescum ur- bem fluvius erat, cui nomen ἄνυς. id est, amens. Quanc; Suidas, qui & ipse prouerbij me- minit, Cescum ponit in Sicilia, non in Pamphylia. Vnde & uulgari sermone iactatum est, πῶλις κέσκως νῦν ἐκ ἔχου. id est, Cescus ciuitas mentis inops. Quadrabit & in cœtum, aut conciliabulum hominum stultorum. Conuenit cum eo quod alias ostendimus, Bœotica sus. Adagium recenset Zenodotus. Illud obiter admonendum, locum hunc in Suida de- prauiatum haberi in dictione κέσκου, & pro κέσκου δὲ ἐχέου, legendum esse κέσκου οἰκῆς. Circulum absoluere.

LXXXVI

Τὸν κύκλον ἀφ' ἑλπί. id est, Circulum absoluere, est rem omnibus numeris omnibusq; partibus perfectam reddere. Vnde & κυκλοπελοδοα dicta, quæ disciplinarum omnium ue- lut orbem absoluerit, & ἐγκύκλιον παιδεία. Metaphora sumpta uidetur à mathematicis, apud quos circularis figura perfectissima absolutissimaq; iudicatur. Vnde illud non sine causa laudatum carmen de sapiente, Mundū instar habens teres atq; rotundus, Externæ ne quid labis per leuia fidat.

Confine illud, παντὶ ῥυθμῷ. id est, Omni numero. Ita Fabius in præfatione libri 8. Quam omnibus ut per omnes numeros, & penitus cognoscere, ad summam scientiæ necessariū est, ita in- cipientibus simplicius ac breuius tradimagis conuenit. Quod à musicis cluctum uidetur.

Calidam ueruti partem.

LXXXVII

Τὸ ἄστυ τὸ δέλεος. id est, Calidam ueruti partē. Subaudiendum arripuit, aut simile quip- piam: ubi quis per imperitiam negocij ea parte rem aggreditur, qua minime tutum fuerat aggredi. Aut ubi quis ob inscitiam pro melioribus eligit peiora. Zenodotus ait huius ada- gij meminisse Sophoclem. Sumpta metaphora ab ijs qui per imprudentiam, eam ueruti partem manuprehendunt quæ calet, deinde offensi reijciunt, & alteram partem apprehen- dunt. Non utiq; quacq; dissimile huic, ἄλιενος πηγάς νόου οἴου. id est, Piscator ictus sapiet, quod alio loco retulimus.

Titanicus aspectus.

LXXXVIII

Τιτανῶδες βλέπω. id est, Titanicum tueri, hoc est, uultu Titanico obtueri, Titanicum autem torum uocant, ac tetricū: ac cuiusmodi fuisse feruntur ueteres illi Titanes. Lucia- nus in Timone, Εὐκλειπὸς γὰρ ἦ τὸ ὄψωνα, καὶ τὸς ὀφρῦς ἀνατένας, καὶ βροχθυροῦνός τε πῶς αὐτὸν ὄψωνος βλέπων. id est, Itaq; promissa barba, reductisq; supercilijs, secum mur- murans nescio quid, accedit Titanico uultu aspiciens. Idem in Icaromenippo, ὁ Ζεὺς μάλα φοβερῶς θρονύπτει ἐν ἑταῖρῶν δόξῃ εἰς ἐμὲ ὑπὸ δόξῃ. id est, At Iupiter admodum terribiliter, acri- terq; Titanico me intuens uultu.

Thracæ fœdera nesciunt.

LXXXIX

Θράκων ὄρνια δὲ ἐπίστυ. id est, Thracæ fœdera non norunt. Apud Thracæ euenit, ut natu maximus quidam iaculo per pectus adacto interierit. Vnde Ionibus & Aeolibus ueluti per ænigma dici coeptum, Θράκων ὄρνια δὲ ἐπίστυ. quod natu grandibus honos magis debeat apud hos qui legibus uiuunt. Porro Thracum barbariem & immanita- tem perfidiamq; satis arguit interemptus à Polymnestore Polydorus, hospitij iure uiola- to. Et Euripides in Hecula,

Τὸ δὲ ἄν πῶς ἑμὶν ἔαδνον ἔργον ἐνέμ, ἡμῖν δὲ γ' ἀχρῶν τοῖσιν ἐλλοισι τῶδε. id est,

Iugulare forsitan hospitem uobis leue est, Nobis Achuis istud oppido est graue.

Thunnissare.

XC

Θωνίσσῃ, Græci transferunt pro stimulare pungereq; uel quod hic piscis, quo sit pala- to gra-

to gratior, pungi soleat, uel quod ipse piscis adurat, pungatq; cōtactū. Plinius libro nono, capite decimoquinto rem auditu nouam memorat de Thyngo. At in mari animalculum esse perquā exiguum, aranei magnitudine, scorpionis effigie; id se Delphino, & ei qui gladius uocatur, crebro Delphini magnitudinem excedenti, sub pinna affigit aculeo, tantoq; infestat dolore, ut in naues saepenumero exiliant. Athenæus libro Dipnosophistarum septimo, prodidit, Thunnorum generi, quos Athenienses Thyngidas appellant, subter uentrem pinnam affixam esse, quæ uocetur athera. Addit pisci nomen inditum, *θηγά το θύγγυ*, quod impetu feratur, præsertim cum cæstro concitus agitur, id quod illi accidit circa solstitium æstiuum. Id est animalculū in capite specie scorpionis, magnitudine drachmæ. Quo malo sic exagitatur, ut ex aquis subsistant, non minus alte q̄ Delphini. Atq; huius rei testem adducit Aristotelē. Lucianus in Ioue Tragædo, *απαγε, θωνοδολο το θυβύμυμα ω ποσειδω*.

Thynnium entymema
θερωυνη
pro, excurrere
Vsura currit
citius quam
Heraclitus

θερωυνη παχυν, id est, Apage Thynnium entymema Neptune & supra modum pingue. Rursum in eodem Dialogo ad idem uerbum alludens, *ει τ' εμα εστας υμιν εραπειυνη*, id est, Si mea uobis ita expuncta sunt. Adagium recensetur à Diogeniano.

Citius usura currit quam Heraclitus. XCI

ο εσθον ο ποιος ηρακλειτω ποδινεω προεχθι, id est, Citius usura quam Heraclitus celerrimus currit. Admonet adagiū abstinentum à mutua pecunia quæ credatur ad usurā. Nam opinione celerius recurrere diem usurariū. Sumptum prouerbiū ab Heraclito quodam celeritate currendi præter cæteros eximio atq; excellenti. Iuxta Doricam dialecton dictum est, *ηρακλειτω ε ποδινεω* pro *ηρακλειτω ποδινεω*. Videtur carmen fuisse trochaicum tetrametrum catalecton paucis syllabis deprauatis.

Celerius quam Butes. XCII

ο εσθον η βετυς, id est, Celerius quam Butes. Hoc adagio significabant aliquid quam primum absolutū, compendiosq; explicari. Quemadmodum solent ij qui paucis uerbis, & ijs trunche pronuntiatis, longam sententiā significant. Ait hinc fuisse natum. Athenis inter picturas Stoæ porticus, depictus erat Butes quidam, atq; ita pictus, ut summa capitis pars cum oculis duntaxat uideretur, uidelicet ut spectator imaginaretur reliquum corpus tegi montis obiectu in quo ingrediebatur. In eius igitur pictura quoniam non multū operæ sumperat pictor, prouerbio iactari consuevit de his quæ facile perficiuntur. Autor Zenodotus.

Lydus ostium clausit. XCIII

Ostium mouet
Lydus

λυδος τινυ θυραυ εκλεισε, id est, Lydus ostium clausit. De furacibus dicebatur, quod Lydino discederent, nisi re quapiam sublata. Quod si permittitur nobis diuinare, cur autem non permittatur in re tam uetusta, cum nec autor extet, nec interpret; malim accipere de ijs qui rem quampiam obscenam aggressuri, fugiant arbitros, abduntq; sese, propter Lydos mollitiæ notatos. Vnde & Plautus Lydum uolsium appellat. Alludit ad prouerbiū, atq; utinam aperuisset etiam, Plutarchus in cōmentario quem scripsit aduersus Colotam. *εμοι η δεκα, ημδα πορ ο λυδος εφ αυ η αυοι γυ ε θυραυ μιν, αλλα ταυς πλειστους τινυ εραπειυνη, ημ γιστας ποδινεω ημ η πικροου*, id est, At mihi uidetur, quemadmodum Lydus aduersus seipsum, non unam aperire saniam, sed plurimis ac maximis difficultatibus Epicurum inuoluerere. Nisi si cui magis placet, ut hic Plutarchi locus referatur ad illud, quod aliās dicitur, uiro Lydo negocium non erat. Hesy chius meminit prouerbij, sed nihil addens præter hæc uerba, *επι τινυ μωροικλεσθων*, de stulte furacibus. Verum hic prodidit nobis deprauatam in alijs libris scripturam, legendumq; non *εκλεισε*, sed *εκινκλισε*. id est, mouit siue tentauit.

μωροικλεσθων
παι
κινκλισε

Fures enim imperiti dum non sine strepitu mouent ostium, sese produnt sapientius. *κινκλισε* enim Græcis, autore Suida, polysemon est, Sonat enim, *ελεδου, μοχλδου, ηχη πιου, λινδου*, id est, mouere, obdere pestilum, strepitum facere, attingere. Hæc est autem præcipua furum ars, ut siue ingrediantur, siue egrediantur, abq; sonitu moueant ostium. Ex his iam arbitror esse perspicuum quid sentiat Plutarchus.

Lydus in meridie. XCIII

λυδος ε μωροικλεσθων, id est, Lydus in meridie. In hominem insatiatæ, aut etiam in tempestiue libidinis dicitur. Narrant Lydos adeo libidine perditos fuisse, ut non tantum noctu uacarent uoluptati Venereæ, uerum etiam ipso meridie lasciuirent manibus scædum opus peragentes, unde *λυδεις* dicunt Græci, pro Lydorum more uitam agere. De gentibus

his huius luxu delicijsq; multa commemorat Athenæus lib. 12. Meminimus alibi, nimirum in prouerbio, Sybaritica mensa, de conuiuio Sybaritico, in quo & Venus admiscebatur. Porro nullum est tempus magis alienum à coitu, quam uel meridie ob æstuantem solem, uel conuiuij, propter spiritus circa stomachum & concoctionem occupatos.

Caprarius in æstu. XCV

αι πολυ ειν κορυμα, id est, Caprarius in æstu. Consimilem habet sensum, uidelicet in tempestiue libidinis. Nam his horis caprarj, dum seductis gregibus in umbra latitant, lasciuire soliti scribuntur. Zenodotus utrunq; refert adagium, & item Suidas. Poterit ad quamuis uoluptatem accommodari non in tempore adhibitam.

Lydus cauponatur. XCVI

λυδος ηρακλειτω, id est, Lydus cauponatur. In effeminatos & uoluptatibus addictos iaciebatur. Ex huiusmodi natum historia tradunt. Cyrus rex deuictis Lydis imperauit ex consilio Cræsi, ut cauponiam exercebant, neq; tractarent arma, sed ueste ad terram usq; demissa uterentur, quæ olim mollitiem indicabat, ut ad eum modum ueluti in foeminas transformati, ad rebellionem fierent inutiles. Herodorus lib. 1. tradit, Lydos primos omniū uoluptatis cauponas & inuitores extitisse. Hesy chius tradit, ab his inuenta spectacula, & hinc Romanos dixisse ludos, *ηρακλειτω* Græcis proprie dici, qui uendunt esculenta. Prouerbiū sapient & illa quæ refert Suida, *λυδεις* seu *λυδεις*, pro eo quod est, Lydorum more uiuunt. Refertur à Suida.

Lydorum carycæ. XCVII

λυδων ηρακλειτω, id est, Lydorum carycæ, antiquitus appellabant quicquid esset opiparum, & uarijs conditum cupedijs. Nam caryca cibi genus Lydis, ex multijugis lautitijs & sanguine confectum. Athenæus Dipnosophistarum lib. 12. tradit, carycarum apparatus primum repertum à Lydis. Effertur adagium integre ad hunc modum, *μικτε λυδων ηρακλειτω, μητε μασιγων φόφως*, id est, Nec Lydorum carycæ, nec flagrorū strepitus. Subaudiendum, uolo, aut simile quippiam; id est, nec blandimenta uolo, nec conuicia, nec nimium blanda, nec rursum aspera nimum, de quo plura dicentur aliās.

Lupinum potum. XCVIII

λυδων ποτου, id est, Lupinum potum dicebant, ubi quis uoluptatem sui periculo capitis emeret. Narrant duas erupisse fontes sacros Apollini, quorum alter uino scateret, alter melle, ad quos cum aues aduolarent, arcu feriebantur. Porro Apollo super cætera cognomina dicitur esse & Lucius, siue à luce quam aperit, siue à lupis intersectis. Autores Zenodotus & Suidas, admonentes penultimam esse circumflectendam. Nam *λυδων* prima acuta, gymnasium est Athenis, quod quidam à Pisistrato, quidam à Pericle cōstructum putant. Atq; hinc ortum prouerbiū, confine illi. Ut canis è Nilo.

Lupi decas. XCIX

λυδων δεκα, id est, Lupi decas. Dicitur apparet in eos ad quos inhonesti lucri pars aliqua tamen pusilla rediret. Aut in eos qui largitionibus essent corrupti, aliosque corrumpere. Nam Athenis in foro ubi causæ agebantur, Lycus quidam genius sculptus stabat, lupina specie. Apud hanc statuum Sycophatæ pecunia corrupti uersari consueuerunt, uelut apud deum quempiam sui quæstus præsidem, eiq; in dies singulos triobolus secabatur. Autore Zenodoto, quantq; attingit & Hesy chius. Suidas addit, Sycophatæ fuisse decem numero, ueluti decem uiros referentes. Meminit huius Aristophanes in Vespis,

ο ηρακλειτω ειν κορυμα, id est, Siqua simulachrum efferre possiet Lyci. Erat hoc quæstus genus apud ueteres inuisissimum, eorum qui in ius uocabant, ut ex damnato dicta multa portionem aliquam præmij loco ferrent. Vnde & sectores dicti sunt, & quadruplatores.

Verba importat Hermodorus. C

λυδων γαρ εμοδωρα εμπεδνετα, id est, Sunt Hermodori uerba mercimonium. In eum dicebatur qui præter uerba nihil adferret. Quemadmodum Laches in Ecyra Terentiana Pamphilium filium rogat, num unam duntaxat sententiā secum è Lemno reportasset. Aut in eos qui uerba uendunt pecunia, quod in poetas, aduocatos, sumi uenditores, atq;

Hermodorus uerba impor.

atq; in id genus homines recte dici poterit. Natu aiunt ab Hermodoro quodam Platonis auditore, qui commentarios ab illo conscriptos, in Siciliam deportare consueverit, atq; inibi uenditare. Vnde Siculi, ut sunt dicaces, rem in prouerbiu uerterunt, dicentes, Hermodorum pro mercibus importare uerba. Ceterum sophista & philosophi lucubrati- nes suas, λoγoς appellat. Allusit haud dubie huc M. Tullius lib. Epistol. ad Atticum 13. Dic mihi, placetne tibi primum aedere inuisu meo? Hoc ne Hermodorus quidem facie- bat is qui Platonis libros solitus est diuulgare, ex quo λoγoισυ εγμoδωρo. Porro licet Ci- cero mutillum adduxerit prouerbiu, tamen si addas εμπορoνo, constabit Graecus sena- rius. Hinc & λoγoμπορo dicitur, qui praeter uerba nihil adfert.

Pomarius Hercules.

Μηλο ηρακλoς, id est, Pomarius Hercules. Per cōtemptū dicebatur in eum, qui nomen quidem magnificum gereret, ceterum opibus, nullis nullaq; po- tentia pollens. Ab euentu natum. Narrat Suidas, cum rustici quidam Her- culi bouem essent immolaturi, isq; rupto fume profugisset, nec esset quod sa- crificaretur, malum arreptum suppositis quatuor ramis crurum uice, dein- de additis alteris duobus ceu cornuum loco, bouem utcuq; sunt imitati, idq; ridiculum simulachrum pro uictima sacrificauerunt Herculi. Iulius Pollux libro de uocabulis rerum primo, fabulam aliquanto secus narrat, nempe ad hunc modum. Solenne est, inquit, apud Boeotos, Herculi malis rem diuinam facere. Cumq; iam adesset dei festum, & immolande uictimae tempus uergeret, porro hostia erat aries, quum ea serius adduceretur, propterea quod Asopus fluuius ita subito creuisset, ut transiri non posset, pueri qui iuxta aram lude- bant, sacrificij ritum nihilominus peregerūt. Pulchro cuiuspiam malo quatuor stipulas uice pedum addiderunt, rursum alias duas cornuum loco, imaginantes sese ad eum modū arie- tem immolare. Creditum est Herculem hac uictima magnopere delectatū, proinde man- sisse apud Thebanos hunc morem, ut malis sacrificaretur Herculi. Cognomen hinc addi- tum deo, ut ηρακλoς μhλω, id est, Hercules malorum uocaretur.

Hercules ma-
lorum

Verecundia inutilis uiro egent.

Αιδoς δ' εν αγαθoις λεχουμeνoις ενδoις ηρoειναι. Ita legitur apud Homerum Odyssae P. Citatur a Platone in Lachete. Ac mox, Αιδoς δ' εν αγαθoις ηρoειναι ενδoις ηρoειναι. Apud Hesiodum item, Αιδoς δ' εν αγαθoις λεχουμeνoις ενδoις ηρoειναι. id est, Verum homini pudor haud quaquam conducit egeno. Is uersus in prouerbiu abiit. Admonet autem abijciendum pudorem, quoties urget ne- cessitas. Est enim uerecundia cum ad multa uehementer inutilis, tum maxime quum res postulat, ut omnia nobis sint faciēda: uelut inutilis pudor est qui deterret a discendo quod turpe est nescire. Et, ut ait Flaccus, Incurata malus pudor ulcera celat. Idem alibi, Pudor, inquit, te malus urget. Eodem allusit, Euripides in Iphigenia in Aulide, oμως δ' οσοι γκ δουατομ, αειδ' ειδ' ηρω. id est, Veruntamen pudore oportet eatenus, Quo ad liceo Homerus Iliados o. scribit uerecundiam seu reuerentiam plurimum prodesse, & eandem officere plurimum, ουδ' οει αειδoς τo γινεται ητ' ανδρoς μεγα σινετηδ' ονιγησι. id est, Nec pudor est illi, qui uel laedit uehementer, Vel multum prodest homini.

Et uidere est nonnullos hoc inutili pudore praeditos qui corporis incommoda celare ma- lunt, q; amicorum ope tolli: quo ingenio fuisse legitur Apelles, cui & morbum & inopiam dissimulanti candidus amicus furtim sub ceruicale pondus auri submisit. Sed eorum mul- to maxima turba est, qui animi morbos & egestatem inutili pudore dissimulat. Atqui his ferē accidit, ut post malo in apertum erumpente, tum miserius, tum frustra erubescant.

Ventrem mihi obijcis.

Commemorantur & hi uersus in Graecanicorum adagiorum collectaneis,

745 ορo

745 ορoι πoφoρoς uoλoισυ ανειδ' ο απανην,

η πoφoς μhν ελαφροτορα, λεγεα δε βαρoια. id est, Ventrem mi obijcis quo probum haud pulchrius ullum.

Plenus est leuior, grauis idem ubi pendet inanis.

Equidem ubi prouerbiu sit non uideo, nisi in hoc, uoλoισυ ανειδ' ο, quod apud Graecos Probrum ho- nestum

proverbij uice uidetur usurpatum. Euripides in Iphigenia Aulidensi, καλομoι η ανειδ' ο ηζωνειδoς. id est,

Mihi opprobrafti probrum honestum scilicet.

Aut in ea parte uelut aenigmatica, leuis cum plenus est, grauis quum inanis. Nam reliqua uascula quo pleniora sunt, hoc sunt grauiora, quo magis inania, hoc leuiora. Contra uen- ter quo distentior cibo, hoc leuior est, propter auctos excitatosq; pastu spiritus.

Turpe silere.

IIII

Αιχρομ oιωπoν, id est, Turpe silere. Hoc licebit uti, quoties quis alterius exemplo exti- mulatur ad studium, aut negociu aliquod suscipiendum. Aut natum, aut certe usurpa- tum ab Aristotele, qui quum Isocrates rhetoricen doceret, amulatione commotus, coepit & ipse pomeridianis illis suis ποδιπαοις dicendi artem docere, dicens illud, Αιχρομ oιω- πoν λαλoνoς iσoλερωτος, id est, Turpe silere loquente Isocrate. M. Tullius in opere de O- ratore ostendit e tragodia quapia mutuisse Aristotelem, paucis immutatis. Scribit enim hunc in modum: Aristoteles quū florere Isocratem nobilitate discipulorum uideret, quod ipse suas disputationes a causis forensibus & ciuilibus ad inanem sermonis elegantia tran- sulsisset, mutauit repente totam propē formam disciplinae suae, uersumq; quendam de Phi- locteta paulo secus dixit. Ille enim turpe sibi ait esse tacere cum barbaris, hic autem quum Isocratem pateretur dicere. At Atticum libro sexto, Ego, nisi Bibulus, qui dum unus ho- spes in Syria fuit, pedem porta non plus extulit quam domo sua, admiraretur de triumpho, a quo animo essem. Nunc uero αιχρομ oιωπoν. Hoc nunc quidam abutuntur, nihil existi- mantes turpius quam silere, ne apud homines illiteratos parum eruditū, parumq; disertū ui- deantur. Vnde apud Lucianum praecipuum illud απαιδoνoς ημoρo, μηδ' οποτε oιωπoν, id est, Ne unquam file, propterea quod apud imperitos is demum infans & imperitus ha- beatur, qui non perpetuo garrat.

Munerum animus optimus.

V

Ξοιωμ δε τε θυμoς ακειρος. id est,

Verum in muneribus res praestantissima mens est.

Graecis hemistichū Heroicum prouerbiale, quo significatur, in amicorū muneribus non esse spectandum rei missa precium, sed mittentis potius animus, ut Xerxes ille aquā ma- nibus hauritam, a rustico libenter accepit. Et Christus uiduam nummulos omnibus diuitum muneribus pretulit. Et quidam monet exiguum munus a tenui missum amico, perinde ut maximum boni cōsulere. Plinius in praefatione diuersa extulit metaphora. Verum & dijs lacte rustici, multaq; gentes supplicat: & mola tantum falsa litant, qui non habent thura. Quin tritissimum hodie est, ut qui munus aliquod offerant, animum iubeant spectari, non rem referatur adagium a Phurnuto in opere de Natura deorum.

Nescit capitis & inguinis discrimen.

VI Capitis &
ing. disc.

Qui eō impudentiae uel caecitatis potius deuenerunt, ut nullum profus faciant discrimen inter honestum ac turpe, hi nescire dicuntur, quid inter sit inter caput & inguen. Inter honesta corporis membra caput primum obtinet locum, ac proinde recte nudatur: quae ue- ro sub uentre sunt, ut inhonesta teguntur. Iuuenalis de muliere temulenta,

Quid enim Venus ebria curat? Inguinis & capitis quae sint discrimina nescit.

Prouerbiali figura dictum uidetur.

Multitudo imperatorum Cariam perdidit.

VII Imperatorum
m. Car. per.

πολλοι στρατηγοι ηρωτων απoλεθη. id est,

Multi duces deperdidere Cariam

Admonet senarius, nihil esse perniciosius licentia multitudinis, dum nulli paretur, sed pro- sua quisq; libidine rem gerit. Hanc Graeci uocant αναρχια, malum penē tyrannide peius, quā nihil potest esse peius. Par autem malum est πολυαρχια cum eo quod dicitur αναρχια.

Z Idem

πολυθυσι Idem docet Homericum illud Iliados libro secundo, quod ipsum in prouerbium abiit, οὐκ ἀγαθὸν πολυθυσιεῖν, εἰς τὸ ἔραυθ' ἔσω. id est,

Multos imperitare malum est, rex unicus esto.

Nam his uerbis Vlyffes milites tumultuantes, in quibus erat & Therfites, cōpescit. Eum Homeri uersiculū usurpauit Dion, quū uideret Heraclidem moliri factiōnē. Autor Aemilius Probus. Natum adagium à Caribus quondā florentissimis, postea per ciuiles seditiōnes eō redactis, ut etiā in uilitati prouerbium abierint, quemadmodū alio docuimus loco.

Mus albus.

μῦς λευκός. id est, Mus albus, apud Suridam: μῦς κακός. id est, mus malus, apud Diogenianum. In hominem lasciuum & libidinis immodicæ dicebatur. Nam mures domestici facillimi sunt, præsertim albi. Aelianus miram esse murum salacitatem autorum testimonijs docet, lib. 12. cap. 10. Atq; inter multa illud addit, Epicratem in fabula quapiam quum mulierem significare uellet prodigiosæ libidinis, μυωνίαν appellasse, citatq; prouerbium, μῦς λευκός, ex Philemonis comœdia. Vnde receptum uidetur, ut inter amatoriam blandimenta, quemadmodum passeruli, columbulæ, & id genus aliorū, itidem & muris cognitum usurpetur, Martialis,

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Facies tua computat annos.

Proverbiali nimirum schemate dictum à Iuuenale in uetulam, iam ἡφώρον quidem, & ad Veneris lusus prorsum intempestiuam, sed quæ uerborum nequitijs puellam etiā dum ageret, Facies tua computat annos.

Hoc est, frontis rugæ, numerum annorum tuorum præferunt, quanq; libido nondum in te consenuit. Congruit huc Apologus de Crocodilo, cui iactanti maiorum suorum claritatem, & primas in certaminibus partes, uulpes ad hunc modum respondit, ἀλλὰ καὶ μὴ οὐ λέγεις, ἀλλ' ἐπὶ δόρυ καὶ πύργον φάινει, ὡς ἐκ πελαγίων ἐστὶν ἐργαζομένης. id est, Quin & si tu dixeris, tamen ipsa pelle præ te fers, quod multos iam annos in certaminibus sis uersatus.

Ipsa pelle præ te fers. Habet enim hoc animal cutem, ceu laminis quibusdam durissimis aduersus omnes icibus armatam. Martialis in quendam qui affectabat etiānum uideri puer, In te, inquit, reclamatur, sed tua barba, uir es.

Phœnicæ rarior.

φοίνικος σπανιωτότερον. id est, Phœnicæ rarior. De rebus aut etiā hominibus inuentu perq; raris. Natum adagium à fabula Phœnicis auis, de qua scribit Plinius lib. 10. cap. 2. Ut an te omnes nobilem Arabiæ Phœnicem, haud scio an fabulose, unum in toto orbe, nec utrum magnopere. Aquilæ narratur magnitudine, auri fulgore circa colla, cætera purpureus, ceruleam roseis caudam pennis distinguentibus, cristis faciem, caputq; plumeo apice honestante. Commemorantur hoc loco & alia quædam de Phœnicæ prodigiosa, quæ quoniam ad prouerbij sententiā nihil attinent, cui libebit inibi legenda relinquere. Ouidius in Transformationum lib. 15. sub persona Pythagoræ,

Vna est quæ reparat seq; ipsa refeminet ales,
Assyrij Phœnicæ uocant, nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lachrymis & succo uiuit amomi.
Hæc ubicunq; suæ compleuit secula uitæ,
Illic in ramis tremulæq; cacumine palmæ,
Vnguibus & duro nidum sibi construit ore,
Quo simul & casias & nardi lenis aristas,
Quasq; cum sulua substrauit cynnama myrrha,
Se superimponit, finitq; in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem qui uiuere debeat annos
Corpore de patrio paruum Phœnicæ renasci.
Cum dedit huic ætas uires oneriq; ferendo est,
Ponderibus nidū, ramos leuat arboris altæ,
Fertq; pius, cunascq; suas, patriūq; sepulchrum,
Perq; leues auras Hyperionis æde potitus,
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.

Extat

Extat de Phœnicæ carmen & Firmiani Lactantij non inconcinnum, per Musas, neque fastidiendum.

Non est laudandus, ne in cœna quidem.

XI Nec in funeris

οὐκ ἐπιτιμῆσθαι δὲ πρὸς ποσειδίππῳ. id est, Non queas laudari, ne in parentalibus quidem cœna laudan. In hominem dicebatur uehementer illaudatum. Antiquis mos erat, præsertim Atticis, in cœnis funeralibus, quas Græci ποσειδίππῳ uocant, encomijs, epicedijs & epithaphijs laudare uita defunctum, etiam si parum meruisset in uita. Siquidem, ut inquit Ouidius, Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit.

Liuor in uiuis

Vnde sit, ut uiuos nonnunquam merita laude fraudemus, mortuis etiam immeritam tribuamus. Festus Pompeius docet, antiquitus solere conducī mulieres quæ in funere nō sine laudibus lamentarentur uita defunctum, alijsq; lamentandi modum præferrent, unde & præfæta dictæ sunt, quasi præfæta: citatq; Neuij testimonium. Hæc quidem me hercle opinor præfæta est, quæ sic mortuum collaudat. Fortassis hinc ductum est, quod antiquitus mos fuisse uidetur, ut in compositationibus aliquorum, etiam uiuentium laudes dicerentur. Quemadmodum apud Platonem Alcibiades Socratis encomium refert, & apud Plutarchum, Alexandrum Magnum laudat Calisthenes. Eiusmodi uero laudes non admodum speciosæ uidebantur, ut inter pocula decantata. Nec absurdum arbitror, si quis ad præcorum consuetudinem referat parcemiam, qua fieri solet, ut in cōuiujs citharæcedus, aut deorum, aut insignium uirorum facta cantaret. Velut apud Homerū in omnibus ferme conuiujs, Apud Vergiliū item,

Cithara crinitus Iopas

Personat aurata.

Tametsi hæc quoq; laudes plerunq; ad auditorum gratiam fingebantur. Adagium refertur à Diogeniano.

Pedibus in sententiam discedere.

XII

Quid sit pedibus in sententiam discedere, & quid pedaria sententia, satis explicuit Aulus Gellius lib. 3. cap. 18. Id si transferatur ad quamlibet alienæ sententiæ comprobationem prouerbij formam accipiet. Veluti si quis dicat. Non est uiri prudentis, quicquid uxori libuerit, protinus in illius sententiam pedibus discedere. Aut par est, ut affectus in rationis sententiam pedibus discedat, non cōtra. Ego uero in tuam sententiā manibus pedibusq; ac toto corpore discedo. Translatum est à ueteri consuetudine quæ seruari consueuit, quoties ingens erat turba suffragia ferentū. Luitius decadis primæ, libro septimo, Vbi sententiā meam uobis peregero, tum quibus eadem placebunt, in dextram partem taciti transibitis. Quæ pars maior erit, eo stabitur consilio. Et aliquanto post, Quibus hæc salutaria uidentur, agtedum in dextram partem pedibus transite. Omnes transierunt, uadentemq; per intermissa custodij loca Decium sequuti sunt. M. Tullius Philippica 11. Dixit tamen si quis eorum qui post se rogati essent, grauiorem sententiā dixisset, in eam se iturū. Idem in epistola ad Lentulum. Perspiciebant enim in Hortensij sententiā multis partibus plures ituros, q; aperte Volcatio assentirentur. Ibidem, Frequentes ierunt in alia omnia. Idem Planco, Frequens eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit. Hæc ratio ferendorum suffragiorum discessio dicebatur. Plinius nepos epistol. lib. 2. Adriano, Sed quum fieret discessio, qui sellis curulibus assiterant in Cornuti sententiā ire cœperunt. Tuim illi qui se collegæ adnumerari patiebantur, in diuersum transierunt. Qui sententias interrumperebat, intercedere dicebatur. T. Luitius lib. ab Vrbe cōdita 9. Quum omnes laudibus modo prosequentes uirum in sententiā eius pedibus irent, tentata paulisper intercessio est. Idem ab Vrbe cōdita 5. In quam sententiā quum pedibus iretur, cæteri tribuni militū nihil contradicere. Plinius maior lib. 2. cap. 7. nonnihil nouauit sermonis formā, Sedere, inquiens, cœpit sententiā hæc, pariterq; & eruditum uulgus & rude in eam cursu uadit. Vehementer ac præcipitanter assentiri dixit cursu uadere in sententiā, & sedere dixit pro placere. Nam Flautius Vopiscus in uita Aureliani imperatoris, indicat & manuum porrectione sententiā alienam comprobati solere. Sic enim scribit. Deinde alijs manus porrigentibus, alijs pedibus in sententiā euntibus, plerisq; uerbo consentientibus, conditum est senatusconsultum. Tale quiddam sensit & Salustius in bello Catilinario, quum ait, Sillanum postea permotum C. Cæsaris oratione, pedibus in sententiā Tiberij Neronis iturum se dixisse, cæ

Z 2 xisse, cæ

xiffē, cæteros uerbo, alios uarie Cafari affenfiffe. Quintilianus dixit, Manibus pedibusq; in ſententiam difcedere. Porro qui uultu quoq; ac geſtu ſignificant ſe affentiri, toto corpore in ſententiam difcedere dicuntur. Suffragiorum genus quod porrectis manibus peragitur, Græci uocant χροδονειν & χροδονια, quam uocem uſurpant & ſacrae literæ. Vt 2. Corinth. 8. χροδονιεις. Quinetiam ſubſcribere ſententia, ſubſcribere iudicio, ſubſcribere uoluntati, ſuffragari, refragari, atq; id genus alia metaphora, quoties longule trahuntur ab oratione ſimplici, in prouerbij ſpeciem paulatim abeunt.

Suſtine & abſtine.

XIII

Epicictus Cynicae ſectae philoſophus uniuerſa philoſophorum dogmata, quae ad humanae uitae pertineant felicitatem, quaeq; tot uoluminibus uix explicat ceteri, duobus uerbis absolute complexus eſt, quae iam olim prouerbij uice celebratur a doctis, digna proſecto, quae omnibus parietibus, omnibus columnis inſcribantur, omnibus anulis inſcalpantur. Ea ſunt huiusmodi, ανηχς και απηχς. id eſt, Suſtine aut abſtine. Quorum altero mone-mur, ut aduerſa fortiter toleremus; altero, ut ab illicitis temperemus uoluptatibus. Refe-runtur in Noctibus Gellianis lib. 17. cap. 19. Apud Athenæum refertur hoc carmen, taci-to autoris nomine,

Αγαθός ανηρ λεγοιτ' αν ο φθωρ ταγαθα,

Αγαθός αν ειν και ο φθωρ κελως κηκη. id eſt,

Bona quiſquis adfert, uir bonus uocabitur,

Bonus erit & ille, qui mala pertulerit bene.

Naturam expellas furca, tamen uſq; recurrit.

XIIII

Cum uideam a Græcis quaedam uelut obtorto, quod aiunt, collo in prouerbiorum acer-uum trahi, cur ego uerear eiufmodi recenſere, quae praeter adagij figuram, ita uenuste dicta ſunt, ut uenustius dici non poſſint? Quod genus eſt illud Horatij in Epistolis,

Naturam expellas furca, tamē uſq; recurret.

Senſus eſt, haud facile dedifci, quae nobis natura penitus indidit atq; inſeuit. Quod ſi qua-do ui ſit, ut uel metu, uel pudore, uel alia quauis cauſa perſonam alienam ſumamus, facile per occaſionē redimus ad mores naturales. Velut qui metuunt peccare, non uirtutis amo-re ſed formidine fuſtis, ij ſimulatq; tollitur fuſtis, recurrunt ad mores priſtinos. Et Tere-n-tius, Si ſperat fore clam, rufus ad ingenium redit. Ducta eſt metaphora a ramis, qui appoli-ta furca torquentur alio q; natura poſuerat: qua ſublata rufum uergunt eodem quod prius. Pindarus in Olympijs hymno 11. eandem ſententiam aliter extulit. ο γαρ εμφνης, οτ' αδωυ αλωπηξ, οτ' οβιθρομοι λεοντες εμλ' εφαιου ηθ. id eſt, Nam ingenium natiuamq; indolem, nec aſtuta uulpes, neq; prauulidi leones mutare quiuerint. Quatumuis enim cicures leonem, ſemper redit ad genuinam feritatem; neq; uulpes unquam obliuiſcitur fraudulentiae nati-uae, quantumuis manſuefacta. Idem in eodem opere hymno 13. αμαχου δε κρυψαι το συγγει ηθ. id eſt, Difficile eſt occultare natiuos mores. Item Horatius alibi,

Tolle periculum,

Iam uaga proſiliet frenis natura remotis.

Nauis annoſa haudquaquam nauigabit per mare.

XV

Ναυς παλαια πονου εχι πλωσ. id eſt, Nauis antiqua non nauigabit per mare. Congruit in eos qui iam ob atatis imbecillitatem ad res arduas obeundas, ſuſtinendaq; pericula pa-rum ſunt idonei, ac primum ipſi pereunt oppreſſi negotiorum magnitudine, & in discrimen adducuntur quorum res agitur. Nota eſt allegoria. Refertur adagium a Diogeniano.

Ni pater eſſes.

XVI

Ει μη πατηρ ηδαι, Ni pater eſſes, Hoc uulgo dici conſueuit, quoties honoris, aut metus cauſa conuicium reticebant, & conſiciendum relinquebant. Plene ſic effertur,

Ει μη πατηρ ηδαι, εποι αν ο αν εφρωειν. id eſt,

Ni eſſes pater, te ſapere dicerem haud bene.

Eſt autem uerſus hic in Antigone Sophoclis. Sunt enim Harmonis uerba Creontem pa-trem obiurgantis, quod ſponſam filij pararet occidere. Itaq; quoties ſenis, aut potentis, aut alioqui uenerandi ſententiam nobis haud quaquam probari ſignificabimus, cui tamen ho-noris cauſa nolimus refragari, ueluti ſi quis opinionem Ariſtotelicam apud Peripateticos teſte damnare uellet, loquetur ad hunc modum. Hæc habet ſententia grauiffimum auto-rem. For-

rem. Fortaſſis enim phas nō eſt ab Ariſtotele diſſentire. Alioqui, Ει μη πατηρ ηην, hoc eſt, niſi autoritati deferre, habeo quo refellam. Quod ſi mutilum efferas, pluſculum etiam ha-bebit gratia. Refertur a Diogeniano.

Magnum os anni.

XVII

Μεγα σωμα το φινωτο. id eſt, Magnum os anni. Dicebatur quoties uberior rerum pro-uentus, aut uilior annona animos & loquendi libertatem adderet, alioqui timidioribus. Solent enim ruſtici magnificentius loqui largiuſq; polliceri, ſpe prouentus uberioris. Re-feritur a Suida. Non admodum diſſidet ab illo, Fœnum habet in cornu. Item illo, Argentii fontes loquuntur.

Megaricae ſphinges.

XVIII

Μεγα κηλα σφινξ. id eſt, Megaricae ſphinges, ita ſcorta quaedam uulgo olim appella-bat, ſiue quod uulgo molles ſphictae ηη α το σφινγω dicuntur apud Græcos, ſiue quod apud Megarenſes nutrix ſphinx appelletur, ſiue quod Megarenſium mores improbi fictiq; & populari conuicio quondam notati fuerint. Vnde Ariſtophanes in Veſpis, riſum Megari-cum, de quo dictum eſt alibi, taxat,

μη δ' αν γελωτα μεγαροδον κεκλασμελω. id eſt,

Sed ne Megaricos rufus infractos iocos.

Suidas refert & hunc uerſiculum, ſed tacito, ut ſolet autoris nomine,

Megarica ma-china

Ακ' ειν ημιν μεγα κηλη ης μηχανου. id eſt,

Nobis adeſt Megarica quaedam machina.

Riſum ſeu iocum Megaricum, intelligit molliciem Megarenſium. Refertur in collec-tione Diogeniani.

Mellis medulla.

XIX

Μελισσινου μελως. id eſt, Mellis medulla. De re maiorē in modum ſuaui dicebatur. Vnde & Ennius apud M. Tullium, M. Cornelium Cethegum, Suadae medullam appellat, ob ſin-gularem ſuauiſſimam loquentiam. Nam quod optimū eſt, id natura uidetur intime recondiſſe. Vnde & illa paſſim obuia in medullis, & medullitus amare, nō diſſident a ſimulachro pro-uerbiali. Huius eſt forma, ηι ελλαδου ελλω. id eſt,

Suadae medul-litus

Meliores nanciſci aues.

XX

Αμφοτερον ολωνον τυχειν. id eſt, Meliores nanciſci aues dicuntur, quibus poſt res aduer-ſas ſuccedunt proſperiora. Nam ut apud Latinos auis & ales interdum non animal, ſed omen ipſum & augurium ſignificat, itidem apud Græcos, ολωνος & ορνις, quum ſυρδωδ non eodem accipiatur modo, quemadmodum indicat Euiſtathius in primum Odyſſæa li-brum. Horatius in Odis,

Mala ducis aui domum.

Idem alibi,

Μαρονιη καρμινις αλιτε. Homerus Iliados ω.

μηδ' εμοι αυτη ορνις φηι μεγαροισι κηκος πελω. id eſt,

Hiſce mihi ne tu fueris mala in ædibus ales. Rurſum eiufdem operis M.

Εις ολωνος αουεσ αμω αδι ποδι πατρους. id eſt,

Optimum id augurium eſt, patriam uirtute tueri.

Laborauit autem hac ſuperſtitione antiquitas, ut in magnis rebus aggrediendis auium oc-cuſus obſeruaret, neq; deſuerunt qui eam uelut artem profiterentur. Atq; hinc apud Ro-manos augurum collegium. Iam penē exploſa eſt apud Chriſtianos huius profeſſionis ſu-perſtitio, ſed ita ut in eius locum ſucceſſerit malum prope peſtilentius, atq; adeo condupli-catum, nempe horum qui ex aſtris futura pronunciant. Et aliorum qui numinis aſſatum mentientes, apud credulam & indoctam plebeculam prophetæ uolunt haberi. Atqui mi-rum eſt utroſq; inuenire quibus imponat. Imponunt enim non uulgo tantū, uerum etiam ipſis regibus & orbis moderatoribus.

Aliud genus remi.

XXI

Αλορησιν κωπησ. id eſt, Aliud genus remi. Dicebatur olim, ubi quiſpiam res nouas & antea non uſas induceret. Aut ubi quis uerſis moribus priſtiniſ, nouum & inuſitatum ui-te genus inſtitueret. Hinc ortum aiunt, quod Hercules cum ad boues Erythraas nauiga-ret, leonis exuuiis carbasi uice, claua mali loco, pro rudentibus pharetrae loris, pro remo ar-cu deniq; pro nauigio lebetē ſit uſus. Quod inuſitatum proſecto nauigandi genus cum ui-diffent

diffent accolæ,acclamabant, ἀλλο γὰρ κώπυς. Refertur in Plutarchi collectaneis.
 Clamosior lauro ardente. XXII
 μέζονα βοῆ δ' ἀφ' ἧς χλόρας ἰσοιούσης. id est, Magis uociferatur q̄ laurus uiridis incen-
 sa, propterea quod Laurus adhuc uirens in ignem coniecta, maximos crepitus ædit. Vn-
 de & in maleficijs amatorijs incendi consuevit, tanq̄ amanti querimonias representans.
 Daphnis malus erit, ego hanc in Daphnide laurum.
 Refertur à Diogeniano.

Nunc leguminum mēsis. XXIII
 νῦν ὁπωλείου ἔμνησις. id est, Nunc leguminum mēsis, id est, nunc tempestiuum hoc aut
 aliud agere. Veluti si quis admoneat iuuenem nunc adesse tempus, parandæ gloria, pa-
 randæ eruditioni, parandis opibus idoneum, dicat, νῦν ὁπωλείου ἔμνησις. Sumptum à ru-
 sticis, qui tum maximè uigilant, nec sinunt illud tempus per ocium perire. Recensetur à
 Diogeniano & Suida.

Nunc dij beati. XXIII
 νῦν θεοὶ μολύβδου. id est, Nunc dij beati. Vox erat uelut adgaudētis & adgratulātis quo-
 ties nocentibus supplicium meritis dignum cōtigisset, perinde quasi dijs & iucundum &
 honestū sit, ut scelerati dent pœnas. Contra probrosum si uitis improbis res secundæ sint,
 uidelicet iuxta sententiā illam prouerbialē,
 θεὸς δ' ὀψήσῃς εὖ κακῶς δὲ δεικνόμεναι. id est,
 Probrum est deo, si res malis sint, prosperæ.
 Siquidem hinc alij collegerunt nullos omnino deos esse.

Ordinem deserere. XXV
 λιπέην τὴν τάξιν. id est, Ordinem deserere dicitur, qui deest officio suo in re quap̄a per
 agenda. Ducta allegoria ab ijs qui stant in acie. Nam pœna capitalis erat, qui locum ab im-
 peratore datum deseruisset. Vnde & desertoris uocabulum apud militares homines igno-
 miniosissimum. Plato lib. De legibus iubet, τὸν καταλελειπὸτα τῶν φρουρῶν. id est, qui exca-
 bias deseruisset, in foro propalam describi, infamiat̄ notat̄q̄ causā, tanquam is quod in ipso
 erat, rempublicam omnem prodiderit loco relicto. Aristophanes in Vespis,
 φυλακῆν κρεττὸν λυεῖν νυκτὸρ νύμω δὲ δάσκησαι. id est,
 Deserere nocturnam doceor custodiam.

Lucianus in libello De mercede seruientibus, ἡν δὲ σε ἀεὶ σὺν αὐτῷ ὄραδι, καὶ μολύβδου καὶ
 λέπιδος, ἀλλ' ἐσθλὸν ἐβρασεῖν τὰ πρὸς χερσὶν σεαυτοῦ ὀφθησόμενον ἢ τῆς θοραπέειας, ἢ μὴ λιπέην τῆς τάξιν,
 id est, Necessum est itaq̄, ut assidue apud illum conspiciaris, neq̄ desis unquam, quin di-
 luculo surgas, teq̄ in famulitio conspiciendum exhibeas, neq̄ deseras ordinem. Simpli-
 ter usus est Ilocrates in oratione De pace, ἀπμὴ τῶν γινόντων ἢ τὰς τάξεις ἀφέντων καὶ ἂν
 ἀπίδρας ἀρβανθόνων. id est, magis infames fiunt ijs qui ordinem deserunt, & clypeos abij-
 ciunt. M. Tullius in Epistolis ad Atticū, de praesidio decedere dixit. In Finibus bonorum
 deserere praesidium. In Catone, de statione decedere, nimirum uarie reddens, quod Graeci
 dicunt, λιπέην τὴν τάξιν. Apud Athenæum lib. i. Eubulus comicus refert hunc uersicu-
 lum ex Archilocho,

Ἀσυνβόλοις δάειπνος γὰρ ὄστις ὕσφει,
 τ' ἔθου ταχέως νόμιζε καὶ τάξιν λιπέην id est,
 Cessando cenæ quisquis immuni deest,

Deserere locū Hic idem in acie facile deseret locum.
 Aeschines in apologia obiicit Demostheni, ὡς γὰρ γράφει λήπο τὰξιν. id est, quod illi dies eu-
 set dictus ob desertum ordinem, quem βέλτασσι δὲα probro dictum aliàs commemorauim-
 us. At ille eum qui diem ipsi dixerat, ad extremum adegit diem, occiso eo Aristarchi praes-
 sidio, quemadmodum ibidem criminatur Aeschines. Postremo Latinis in sua classe ma-
 nere dicuntur, qui non deserunt uitæ institutum, & classē suam deserere, qui mutant.

Ouium nullus usus. XXVI
 τροβάτην γὰρ ὄφελος εὐὸν ὁ ποιμὴν ἀπῆ. id est, Ouiū nulla utilitas, si pastor absit. Admonet
 adagiū αὐσργίαν rē esse omniū perniciosissimā. Nihil recte faciūt ministri, nisi adite herus.
 Inutiles discipuli, quoties abest praceptor. Inutilis populus, nisi principis autoritate gu-
 bernetur. Apparet senariū fuisse, Nam paucis syllabis cōmutatis restituetur hoc pacto,
 τροβάτην γὰρ ὄφελος εὐὸν ὁ ποιμὴν ἀπῆ.

τροβάτην γὰρ ὄφελος εὐὸν ὁ ποιμὴν ἀπῆ. id est,
 Namq̄ uisum ouium nullus, ubi pastor deest.
 De huius animantis stulticia, quāq̄ sibi sit inutile, ni pastoris cura succurrat, lege quæ aliās
 ex Aristotele citauimus, in prouerbio, Ouium mores.

Periculum proræ felis. XXVII
 κίνδυνος ἢ γὰρ πρὸ ὄρου σελλίς. id est, Periculū sella proræ. Quoties in re quap̄a precipuū pe-
 riculū, caputq̄ negocij esse significamus. Nam hostes expugnaturi nauim, in proram pri-
 mum assultū faciunt. Selis aut sella est, quæ in proris esse cōsuevit, si Zenodoto credimus.
 Impete peritum artis. XXVIII

βάλλ' εἰς ἔχροντα τὴν ἀδυσήμιον. id est, Iaculare in eum qui nouit artem, ubi quis conuictū
 facit homini, qui norit & ipse retorquere conuictum, aut qui carpit uelut imperitum, qui
 non inferior sit in artis scientia. Sumpta metaphora uidetur ab ijs qui iaculo aut saxo pe-
 tunt eum qui calleat icium uel declinare, uel in iaculantem retorquere.

Philippi gallus. XXIX
 φιλιππὸς ἀλεξιβόου. id est, Philippi gallus. Hoc dicitari consuevit, ubi quis de leui quo-
 piam facinore, perinde ut maximo sese iactaret. Nam Alecryon dux quidā erat Philippi
 regis, quem Chares Atheniensis confecerit. Apparet autem Charetem hunc huius facti,
 nimis crebro, nimisq̄ insolenter apud populum Atheniensem uerba facere solere, ut hinc
 uulgo sit usurpatum. Recensetur apud Zenodotum.

Parit puella, etiam si male adsit uiro. XXX
 τῆς κῆρας ὄταν κακῶς ἀνδρὶ πῶσιν. id est, Parit puella, cū male etiam adsuerit uiro. Dici
 conueniet, quoties res facile conficitur ex sententia, etiam si negligenter & ignauiter gesta
 fuerit. Veluti puella propter ætatis felicitatem facile gerit uterum, etiam si cum uiro nō ad-
 modum uiro rem habuerit. Non item anus, imō bis uirum requirit ætas affecta mulieris.
 Ea res nec Augustinum fugit theologū. Nam questionem quod Abraham autore Paulo,
 Sara effectus, tamen ex Cethura sustulisse prolem legitur, sic explicat, ut dicat illum Sarg-
 anui effectum fuisse, Cethuræ puellæ fuisse uirum. Egregium ingenū etiam sub malo &
 indiligente praceptore bonas literas assequitur. Contra, si discipulus sit ὄφελος ἀύρας, pra-
 ceptor etiam optimus oleum perdit & operam.

Pafetis femiobolus. XXXI
 τὸ πῶστος ἡμιοβόλιον. id est, Pafetis femiobolus. De re noua stupendaq̄, & praestigijs si-
 millima. Veluti cum orator efficit, ut eadem causa primum optima, mox pessima uideat-
 ur, res eadem maxima, statimq̄ minima appareat. Et cum sophistæ demonstrant eundem
 & alium esse & hominem. Aut ubi quis asseuerat id factum, quod citra magiā aliquam
 fieri non potuerit, licet ἄλλων εἶναι, πῶστος ἡμιοβόλιον. Nec intempestiuiter dixeris, quum
 quidam ita dant munus aliquod, ut idem mox arte quadam ad se retrahant. Tradunt Pa-
 fetem quendam praestigiarum & magiæ peritiā primum nomen meruisse. Is incantamen-
 tis quibusdam efficiebat, ut repente conuulsiū omnibus instructum partibus adesse uide-
 retur: rursum ubi libuisset, omnia protinus euanescebant. Erubat autem frequenter, pre-
 ciumq̄ rei numerabat, uerum mox nummus non apud uenditorem, sed apud Pafetem re-
 periebatur. Huiusmodi ferme tradit Suidas.

Parus semper tuus pullus. XXXII *pullus tuus*
 μικρὸς αἰεὶ ὁ σὸς πῶλλον. id est, Parus semper tuus pullus, ubi quis ob staturæ breuitatem
 diu puer uideri cupit. Conueniet & in hos, qui tametsi natu grandiores, tamen uerborum
 delictijs affectant uideri iuuenuli. Aut cum ob amorem cascus cascam puppam uocat, &
 ipse uicissim puppus audit, quod aliàs indicauimus. Aristophanis interpres admonet apud
 Graecos quod cuiq̄ uehementer charum esset, id pullum illius appellari solere. blandi-
 mur autem uerbis diminutiuis, eoq̄ in Equitibus quidam populo blandiens appellabat il-
 lum ὀυμάδιον. id est, popellum, eoq̄ mox audit, ὡς ἐπὶ μικρὸν ἔδυσσε αὐτῷ θωπευματιῶν γὰρ
 νουσι. id est, ut e pusillis blandiciolis beneuolus illi factus es. parua uocat blanda, atq̄ is uiciss-
 sim audit, καὶ σὸν γὰρ αὐτὸν πολλὸν μικροτέρους τὸ τὴν δειλεῖσμάσιν εἶλον, quod ipse multo abie-
 ctus adulatus esset populo.

Phaselitarum sacrificium. XXXIII
 φασηλιτῶν θύμα. id est, Phaselitarum sacrificium, tanquam uile, citraq̄ sanguinem. Sor-
 didum

didum ac tenuem sumptū hoc adagio significabant. Tradunt enim apud Phaselitas Pamphyliae gentem moris esse, ut pisciculi falli dijs sacrificentur. Auctor Zenodotus. Eudemus item scribit, eos Capro deo falamētis rem diuinā facere, eiusq; rei testem citat Callimachum. Finitimum est illi, Sine fumo sacrum.

Peius Babys tibia canit.

XXXIII

κᾶκιον βᾶβυς αὐλᾷ. id est, Peius Babys cantat. Hoc adagium iaci consuevit in eos, quorum exercitatio semper uergit in peius. Quod genus sunt oratores quidam, qui quo diutius dicunt, hoc dicunt indoctius. Refertur autem ad huiusmodi fabulam. Ferunt Babys fratrem fuisse Marsyae, qui non uertus est ipsum Apollinem ad canendi certamen euocare. A quo quum esset uictus, ab eodem supinus de pinu suspensus, excoriatus est. Deinde cum Apollo pararet Babys quoq; perdere, intercessit Pallas, admonens hunc ut quoad infeliciter & indocte tibijs canere, ut omnino negligendus esse uideretur, κᾶκιον, inquit, βᾶβυς αὐλᾷ. id est, Deterius Babys tibijs canit. Quibus uerbis commotus Apollo Babys adeo contempsit, ut eum ne supplicio quidem dignum existimaret, sed suae potius incitiae iudicaret relinquendum. Usurpabitur adagium & per cōparationem, ut mentione facta de praepatore indocto, si quis de discipulo percunctanti, hoc pacto respondeat, κᾶκιον βᾶβυς αὐλᾷ. Neq; uero repugnatim, si quis hoc loco κᾶκιον, accipiat pro miserius, ut sit sententia, Babys infeliciorem esse, dum indocte canens omnibus est ridiculus, q̄ si tolleretur ē medio. Meminit huius adagionis Athenaeus lib. 14. ostendens dici solitum de ijs qui indies deterius canerent. Quamq; hic locus apud hunc autorem deprauatus est in uulgatis exemplaribus, ni fallor. Sic enim legimus, καὶ κίον ἢ βᾶβυς αὐλᾷ. id est, Et Cion aut Babys canit. Erroris ansam praebuit, quod paulo ante commemorās ineptos tibicines, quos Hipponax iambographus lacerasset, nominauit Cionem, Codulum & Babyn. In collecta neis quae noster excudit Aldus reperio, τὸν βᾶβυθ' ἄρρον. id est, Babys chorum, pro indocta parumq; modulata cantione, & fabulam ascriptam huiusmodi. Maandro stultio duo fuere filij, quorum Babys solitus est unica tibia canere, Marsyas duabus Phrygio more. Cum autem suum uterq; chorum haberet, & Babys incite traciaret tibiam, frater eo insolentiae sublatu est, ut Apollinem quoq; praefecissent contemneret, a quo cum esset excoriatus, iamq; Babyi similis poena pareretur, Palladis interuentu exemptus est supplicio. Verum equidem suspicor scripturam esse deprauatam, ac legēdum esse, τὸ βᾶβυθ' ἄρρον, ut idem sit cum eo quod modo retulimus.

Babys chorus

Cercopum coetus.

XXXV

Αγορὰ κερκόπων. id est, Coetus Cercopum, de conciliabulo, conuentuq; uersutorum & improborum hominum dicebatur. Narrat enim, Cercopes quosdam in Epheso fuisse, nota fraudulētia uiros, qui suis dolis conati sint ipsi Ioui imponere. Hos admonuerat mater, ne in Melampigum inciderēt, id quod euenit. Nam post ab Hercule uincti sunt iussu Omphales. Quidam aiunt, quosdam ob imposturas & malas artes, κερκόπων, quasi caudatos, appellatos fuisse apud Ephesios atq; Athenienses, ut idem sit sensus huius adagionis, & illius cuius alibi meminimus, λῆκος δεκάς. Torquet hoc cōuiciū Aeschines in Demosthenem, ὅτι μὲν ἐν τῷ ποθ' ἡ κερκόπων, ἢ τὸ καλὸν πᾶσι λέγεται, ἢ τὸ κερκόπων, ἢ τὸ κερκόπων, ἢ τὸ κερκόπων, ἢ τὸ κερκόπων. νωὶ ἢ ἐξυγνητὸν ἔδωκε λαβῶν τ' πείσης κερκόπων μεμύθησε. id est, Aliquando fuisse cercopem, aut quod dicitur papalema, aut palimbolū antehac nesciebam. Nunc uero nactus hunc omnis maliciae expolitorem, didici. Videtur & illa duo uerba papalema, & palimbolū fuisse iactata uulgo. Hesychius indicat πᾶσι λέγεται dictum hominem πικρὸν ἢ κερκόπων. id est, uarium in malicia: dictum apparet a πᾶσι, quod est, moueo. & πᾶσι syllaba per conductionem adiecta est, cuius futurum πᾶσι. & πᾶσι est circūspicere ac scrutari, nihilq; non tentare. Rursus πᾶσι λέγεται, subtilissima pars frumētis cribro excusis. Concussione fit utrumq; sortio & frumētis purgatio. Vnde πᾶσι λέγεται fors & πᾶσι farina. Proinde qui se uertunt in omnia, papalematum scommate notari uidentur, simul allusum suspicor ad uoces. Nam πᾶσι puerū sonat, & πᾶσι λέγεται uenor, siue in retia duco. Idem exponit multis uerbis quid sit κερκόπων, nimirū hominē qui sibi minime constat, sed facile in diuersum reuoluitur. Suspico conuiciū sumptum ab instrumentis sic arte confectis, ut facile recurrant in diuersum, atq; hinc detortum in hominem lubricae fidei.

Ceruinus

Ceruinus uir.

XXXVI

ἐλάφου κέρνυρ. id est, Ceruinus uir, olim dicebatur formidolosus & fugae fidens magis q̄ uiribus. Ceruus enim animal cursu perniciosissimum, & in uenatu pedibus sibi quaerit salutem. Vnde apud Homerum Iliados primo, Achilles, ut uir fortis, Agamemnoni, uelut inbelli & ignauro conuiciū facit ad hunc modum, οἰνοβαφῆς, κωὸς ὄμματ' ἔχων, κρεδύλω δ' ἐλάφου. Obicit illi temulentiam, impudentiam in occupandis aliorum praemijs, & cor ceruinum, quod ad congressum timidus esset. Aristoteles libro De natura animantium nono tradit, ceruo natiuam quandam inesse prudentiam, ut quod uiribus tueri nō potest, id efficiat ingenio: parere enim iuxta semitas, quo uidelicet tutior sit à beluis propter hominū frequentiam. Deinde postea q̄ peperit, inuolucrum statim exedit, ne deprehendatur: praeterea binulum ducens in stabula, monstrat, ac consuefacit quod debeat refugere, si quod immincat periculum, id ait saxum esse abruptum.

Cercopiffare.

XXXVII

κερκωπίσσει. id est, Cercopiffare dicuntur, uel qui lasciuunt, aut qui adulantur. Metaphora ducta ab animantibus, quae mota cauda adblandiuntur, ut Chrylippo placet, Suida teste: uel qui molesti sunt, obturbantq; & obstrepunt, ut uox deflexa sit à Cercopibus illis Lydijs, quos Hercules, quod sibi cum Omphale cubanti, petulantius obturbarēt, amica iussu uinctos de claua suspendit, quemadmodum retulimus in adagio, Ne in Melampygum incidās.

Vale charum lumen.

XXXVIII

Χάρις φίλου φῶς. id est, Vale gratum lumen. Hoc apparet uulgo dici solitum, quoties extingueretur lucerna. Referunt autem ad fabulam, non admodum castam, sed docendi causa referendam tamen. Narrant enim animum quampiam, cum nuda libidinari pararet, extinxisse lucernam, ne rugae situsq; corporis offenderet, & extinguentem dixisse, χάρις φίλου φῶς. id est, Vale amicum lumen. Quae quidem uerba suspicor hoc magis in uulgi io cum abisse, quod isdem utatur in tragœdijs, exituri ē uita, uelut Polyxena in Hecuba Euripidis, Iphigenia in sui nominis fabula, Alceſtis & Electra, aliaq; cōplures. Tamen Plutarchus Conuivialium quaestiuularum, decade septima, problemate quinto, indicat dictum à quodam, qui amicae prodeunti in conspectum, quum ipse uino opinor caecutiret, χάρις, inquit, φίλου φῶς. Poterit ad uarios usus accommodari parœmia. Siue cum nos significamus licentius agere uelle. Nox autem tegit omne dedecus, & quoniam iuxta Nationem, pudore uacat, accommoda uidetur inhonestis ac flagitiosis actionibus, quas eo Luciano νυκτοφινῆς appellat. Huc alludit Aristophanes in Concionatricibus, cū mulierem uolentem desicere alium, ita loquentem facit, ἢ πῶν κερκόπων νυκτοφινῆς εἶναι ἢ κερκόπων id est, An uero ubiq; est hoc honestum nocētibus. Siue cu relinquimus amicū, aut rem interius adamatam. Siue cum innuimus mulierem iam marcida forma, quaeq; non possit nisi per tenebras adamari, χάρις φίλου φῶς. Aut cum significabimus nobis perisse rem longe charissimam. Siquidem diuus Ambrosius in homilijs quas conscripsit in Euangelium Lucae, refert ad huiusmodi fabulam, Theotimo cui piam, cū graui morbo oculorum laboraret, medici interminati fuerant ne cum uxore rem haberet, si faceret, prorsus caecitatem imminere. Verum is libidinis impatiens, non potuit sibi temperare, quin uxorem amplecteretur. Itaq; cum iam medio Veneris calore ferueret, & in mentem uenisset medicorum interdictum, χάρις, inquit, φίλου φῶς, id est, Vale amicum lumen. Nimirum intelligens se uoluptatem eam per breuem oculorum dispendio emisse. Similis est apud Martialem fabula de Phryge quodam lusco bibone, cui cum interdictum esset à medicis, ne biberet uinum, alioqui nihil uisurum, protinus ad motis poculis, Valebis, oculo inquit, exitum requiris? Vinum Phryx, oculus bibi uenenum.

Veniat hospes quisquis profuturus est.

XXXIX

Hospes quis, pro. est ueniat

ἐφ' ἑλθοὶ ὅστις ὄνησθ'. id est, Veniat qui proderit hospes. Theopompus citante Zenodoto, scribit hoc adagium ex Philippi regis apophthegmate pro-

te profectum esse. Nam is ubi Thessalorum ciuitatem subuertisse, & hospites quos inibi reperit diuendisset, per iocum dicebat, *Ξυθ' ελθοι οσις ονησις*. id est, Videtur ex oraculo, aut poeta quopiam sumptum. Est enim hemistichium carminis heroiici. Admonet adagium, eorum demum aduentum esse gratum, qui commodi quippiam adferunt. Ouidius, Ipse licet uenias Musis comitatus Homere, Si nihil attuleris, ibi Homere foras.

Parnocetes *οβολου εβρε πρνοιτης*. id est, Reperit obolum Parnocetes. Accommodari poterit ad illos, qui nouum aliquod excogitarunt pramiū, quo illectent. Natum aiunt à Calistrato Atheniensium reipublicæ principe, cui cognomen additum Parnocetes is enim instituit, ut in iudicijs & concionibus numuli quidam distriberentur. Quam rem Comitorum insectatio uertit in proverbiū.

Musarum a. iu. *Ανεωγμεθαε μωσων θυραε*. id est, Apertæ musarum ianua. Hoc adagio cōueniet uti, quoties aliquem facili, promptoq; ingenio significamus, & in percipiendis optimis disciplinis celerem, quasi musis fauentibus, & haud grauatim supeditantibus. Editero, qui tardiores sunt, clausis musarum ianuis discere dici poterunt. Aut si quando dicemus, non oportere celare doctrinam musarum munus, sed candide, citraq; inuidiam impertire, tanquam lumen de lumine suppeditantes. Refertur à Zenodoto.

χρησθικου *Αρεσ πεδου*. id est, Martis campus. Suidas ex Alexandridis Pisandro citat. In eos torquebatur, qui militari confidentia præditi uiderentur, quicq; rem uī, non iudicio, gererent. Non doctis dictis, sed pugnis. Non ex iure manu confertum, sed improbis clamoribus. Et quibus ius est in armis, quos Hesiodus eleganter composita uoce *χρησθικου* uocat. Ceterum in quo quis ualet, id Græci campum illius uocant.

Αργυρεαις λογχεαις μωχεαις. id est, Argenteis hastis pugnare dicuntur, qui cū negocium alio pacto confici nequit, muneribus & largitione perficiūt. Nihil aut tam arduum, quod pecunia non explicetur. Quemadmodū eleganter dictum est à M. Tullio actione in Verrem secunda, Nihil esse tam sanctū, quod non uiolari, nihil tam munitum quod non expugnari pecunia possit. Ortam aiunt parœmiam ab oraculo quodam Apollinis Pythij, qui Philippo regi consulenti, quo pacto posset uictoria potiri, responderit ad hunc modum, *Αργυρεαις λογχεαις μωχεαις, ητοι παντα νικησθαι*. id est, Argenteis pugna telis, atq; omnia uinces. Videlicet innuens, ut quosdam largitionibus ad proditionem sollicitaret, atq; ita consecutorum quæ uellet.

Αρχυτα πλαταγυ. id est, Archytæ crepitaculum. In hominem uehementer garrulum & obstreperum iaciebatur. Archytas, crepitaculi genus æreum excogitauit, quod pueris lusitantibus daretur, ne quid interim ex uasis domesticis contingerent. Quemadmodū docet Aristoteles 8. libro Politicorum. Suidas indicat, Archytam fuisse Pythagoricum Empedoclis præceptorem. Quamquam huius nominis referuntur aliquot, tamen consentaneum est hunc Tarentinum philosophum eius organi fuisse opificem, utpote qui fertur in mechanicis mire præcelluisse. Cuius & columba lignea celebratur, ita ratione mathematica librata uti uolaret. Quamquam Diogenes Laertius in huius uita testatur, huius nominis & architectum fuisse quendam, qui librum quoq; cōscripsit de machina. Columbae meminit & A. Gellius libro 10. cap. 12. ex autoritate Phavorini tribuens inuentū hoc Archytæ philosopho. Sed utriusq; fuit inuentum, consentaneū est huiusmodi quoddam organum fuisse, quod suapte sponte sonaret. Vnde non absurde torquebitur in eos, qui natura uitio, quouis loco, quouis de re, & apud quosuis, quiduis garriant, quos Græci *λάλος, αμφοτερας, ακειδονιθας, & πολυμυθας* appellant, Latini garrulos, locutuleios, rabulas, blaterones & linguaces. In quos Eupolis scite,

Αεληφ

Αεληφ *αεληφ, καδλωατωπατ*. id est, Ad garridum præcipuus & optimus, Verum ad loquendum nemo minus idoneus. *id est,*

Garrire optimus etc.

οὐ λεγην δεινος, ἀλλὰ σγαυὸν ἀδωαδς. id est, Nihil ualebat eloquendi uiribus, Verum silenti habebat impotentiam. *id est,*

Loqui nescit tacere non potest

Habebatur simile quiddam & apud Romanos, Citeriam appellabant. Erat ea effigies quædam arguta & loquax, quæ ridiculi gratia in pōpa uehi solita sit. Vnde M. Cato in M. Cæciliū, Quid ergo dicerem amplius, quem ego deniq; credo in pompa uectitatum tri, ludis pro Citeria, ac spectatoribus sermocinaturum? Ergo prouerbij speciem habebunt orationes huiusmodi, Citeria loquaciōr. & præ hoc mutam dicas Citeriā, & unus cum multis Citerijs certare possit.

Citeria loquaciōr

Αρατρο ιαcularis. id est, Aratro iaculari dicuntur, qui quippiam incircūspecie faciunt, haud prospicientes quid sit in posterum euenturum, aut qui suo magno incōmodo conantur alterum lædere. Quisquis enim iacō aratro petit alium, is quo morem gerat iræ, semet neccessaria priuat, cuius usum paulo post sit desideraturus. Recensentur à Diogeniano. Translatum uideri potest à belli temporibus, quibus uomeres, marra & sarcula, reliquaq; agriculturalis arma, in Martia diffinguntur arma. Plutarchus in commentario *περὶ τῆς θυμίας* usurpat, ueluti de re uehementer absurda, *ὅδε γὰρ ὁ εἰδόμενος ἀρότρον βελάμενος, ητοι τῶν βοῶν τὴν λαγὼ λωυγχεαίμ, δυσυχίς ὄσιν*. id est, Neq; enim is qui uult aratro iaculari, & boue leporem uenari, est infortunatus.

Aratro iacularis

Αττικος πορριγίτων. id est, Atticus porrigit manū, etiā cū moritur. Huic adagio locum fecit Atheniensium in munerib; captādīs, & aucupādīs lucris insatiata cupiditas. Vnde & apud Aristoph. frequēs locus in *αὐτὸν δωροδοκῶντας*. Autor Diogenianus.

Boue uenari

διωροδοκῶν

Αργυρῶν κολλῶν. id est, Argi collis. Vbi quis ingentibus malis esset implicitus. Potest accommodari, uel ad locum, uel ad negociū uarijs obnoxium calamitatibus. Natum aiunt à colle quodam, cui cognomen Argi, frequentibus homicidijs ac latrocinijs infamī.

Argi collis

Ασινος εσφριενς fustem negligit. In eos congruit, qui ventris compendij gratia quamuis contumeliam perferunt. Refert Aristoteles in libro Moralium tertio, *ἐπεὶ ἄτω γὰρ οἱ ὄνοι ἀνδρείοι ἀνδρῶν πρὸνδντας, τυπόμενοι γὰρ ἐκ ἀδίσκων τῶν κίμων*. id est, Nam isto pacto & asini quum esuriunt essent fortes, quod licet uerberentur, nō discedunt tamen à pabulo. Negans fortem esse censendū, qui quouis pacto toleret incommoda. Alioquin asinos longe fortissimos futuros, qui dum esuriūt, nullis uerberibus à pabulo dimoueri queunt. Apparet ex Homero sumptum, qui sanè cō eleganter describit asinam patientiam Iliados λ.

Asinus esuriens

ὄσ δ' ὅτ' ἔνθ' ἀφ' ἄσσαν ἰὼν ἐκίκατο πῶδισ
Ναὴς, ὃ δ' ἡ πολλὰ πῶδ' ῥόπαλ' ἀμφοῖς ἐάγῃ,
Καὶ εἴτ' ἐσλθὼν βαδὴν λήϊον, οἱ δ' ἐτε πῶδισ
Τὸ πρῶτον ῥοπάλοισι, βίη δ' ἐτε νεπίη αὐτῶν,
Σποδ' ἢ τ' ἐξήλασαν ἐπὶ τ' ἐκρῆσαν τὸ φοβεῖς. id est, Vt cum per segetes ignauus transit asellus Inuitis pueris, cui multus tergora circum lam crepuit fustis, neq; segnius ille profundam Ingreditur segetem. pueri sed fustibus illum Cadentes studio, tandem ac puerilibus aruo Viribus eijciunt, ubi pastu expleuerit aluum.

Asinus esuriens fustem negligit

Aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam.

ἡ κελνον, ἢ κολοκύν πῶν. id est, Aut florem, aut cucurbitā. Id perinde ualet quasi dicas, aut mortem, aut uitam, aut lucrum, aut damnū, aut uictoriā, aut contra. Græci cucurbitæ florem

Cucurbitæ fl. aut cucurbitæ florem

florem *λενον* appellant. Incertum autem utrum mox evanescat, an cucurbitam sit pariturus. Proinde per florem, mortem, aut frustratam spem significabant, per cucurbitam vitam. Diphilus apud Zenodotum, *ἢ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιπέσει γόργου θεῶν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακοῦ τῶν ἀκαθάρτων* id est, Ipse tibi senex intra septem dies exhibere uolo cucurbitam, aut crinon, id est possum efficere, ut aut recte ualeas, aut moriaris. Huic non dissimile est illud quod apud Homerum Odyssæ dicitur, dicit spectrum apparens Penelopæ dormienti,

ἦναι αὐτῶν ἢ τῆσθεσθε, καὶ τῶν δὲ ἀνεμῶν βαλεῖται. id est, **V**ixit aut mortuus est. Is superest, aut interijt. Nam uera loquendum est.

Et quod ad huius imitationem Horatianus dixit Tiresias, **O** Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.

Nudæ gratiæ.

Gratiæ nuda *ἂν χάριτες γυμναῖ.* id est, Gratiæ nuda. Admonet adagium, ut candide ac benigniter in pertiamus amicis. Aut ne quid inter amicos fictum, aut fucatum, uerum nuda simplicitate omnia. Nam poetæ tres fingunt charitas, id est, gratias, humanitatis & beneuolentiæ præfides. Horatius in Odis,

Gratiæ cum nymphis, geminisq; fororibus audet

Ducere nuda choros. Idem alibi,

Et solutis gratiæ zonis,

Sunt qui parcemiam ad ingratos referat, quod ab ijs gratiæ ueluti despolientur, dum semper auferunt beneficij quippiam nihil rependunt. Itaq; conueniet in illos, qui sua benigntate rediguntur ad inopiam, largientes amicis quicquid naçti fuerint.

Crobyli iugum.

κροβύλιον ἰγυμῶν. id est, Crobyli iugum. De societate duorum pari improbitate dici consuevit, ut de quibus est in Epigrammatis Martialis libro octauo,

Vxor pessima, pessimus maritus,

Miror non bene conuenire uobis.

Ductum prouerbiū à Crobylo lenone quodam omnium scelestissimo. Is duo scorta domi alebat, quorum lenocinijs q̄ plurimos adolescentes in perniciem alliciebat, nec his contentus eosdem illeçios furto compilabat. Vnde Crobyli iugum dictum, uel quod digni uiderentur, qui tanquam pares improbitate cum hoc copulari deberent, uel quod iugum, id est par scortorum aleret domi.

Mylus omnia audiens.

μύλος πάντων ἀκούων. id est, Mylus omnia auscultans, Dicit solitum ubi quis se dissimulat ret audire, fingeretq; furditatem, cū omnia tamen auribus curiosis captaret auscultaretq;. Tractū uidetur à mola, unde exploratores obseruare soleant quæ fierent, nam *μύλος* molarum sonat Græcis, aut Myli curiosi cutuspriam moribus. Zenodotus testis est, Cratinum hoc usum adagio in Cleobulinis. Hefychius indicat Mylon fuisse poetam quempiam Comiciū, præterea piscis esse nomen, nullum opinor sentiens. Ad hæc *μύλος* Græcis signifi care, curuum, obliquū ac distortum. Scribit enim duplici λ. De carcini Strobilis dictum est aliàs. Habent autem principes quidam & hoc sycophantarū genus, qui se fingunt furdos ac mutos, quo magis audita referant.

Nos decem Rhodienteses, decem naues.

Rhodienteses *ἡμῶν δέκα ῥοδιῶν δέκα νῆες.* id est, Nos decem Rhodienses, decem naues. In eos torquentur qui nimium suis tribuunt uiribus. Natum uidetur à dicto Thrafonis cuiuspriam, qui decem homines, decem nauibus opposuerit. Nisi malum ad Homericum illud referre, *ἡλαπλόλεμον δὲ ἠρακλείδης ἦν τε μέγας τε* id est, **R**hodius erat, magnusq; bonusq;

ἔκ ῥοδῶν ἦν ἡμῶν ῥοδιῶν ἀγαθῶν. id est, **T**lepolemusq; Heraclides, magnusq; bonusq;

Ter ternas naues Rhodijs præstantibus aptas **E** Rhodo egit.

Obliquus cursus.

καμπύλον δρόμον. id est, Obliquus cursus. Quoties res arte ac dissimulatè agitur. Aut quoties aliud præ nobis ferentes aliò tendimus, & cuniculis atq; ambagibus quibusdam pergimus ad id quod assequi conamur. Sumptum adagium à genere quodam cursus, qui *καμπύλον* dicitur est, propterea quod anfractibus certis ac flexibus perageretur. **V**t in alijs

alijs impetus & celeritas plurimum ualuerit, in hoc ars & ratio plus habuerit momenti. Huiusmodi cursus genus describit Vergilius libro quinto,

Olli discurrere pares, atq; agmina terni

Diductis soluere choris, rursusq; uocati

Conuertere uias, infestaq; tela tulere.

Inde alios inuent cursus aliosq; recursus.

Ac paulopost,

Ut quondam Creta fertur Labyrinthus in alta

Parietibus textum cæcis iter, ancipitemq;

Mille uijs habuisse dolum, quæ signa sequendi

Falleret indeprehensus & irremeabilis error.

Potest à nauigantibus tractum uideri, cum resstantibus uentis, transuersim nauigant.

Ne Iupiter quidem omnibus placet.

Θεογνίς ἐν τῆσιν οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς οὐδ' ἄνθρωποι πάντες ἀνδάνειν ἀπέχουσι. id est,

Nec Iupiter ipse,

Sive pluat, seu non, unicuiq; placet.

Hodieq; uulgo dicunt, neminè inueniri qui satisfaciat omnibus. Nam alijs alia probantur. Et

Tres mihi conuiuæ, propè dissentire uidentur,

Poscentes uario multum diuersa palato.

Pindarus in Olympiorum octauo,

τῶν τῶν δὲ ἢ ἀνθρώποις ἴσον ἔσσεται δὲ δὲ. id est,

Inter homines nihil exit æque iucundū. uidelicet quod alios alia delectant, & suū cuiq; pichrum est. Cui simile est illud Euangelicū, quod in operis initio retulimus, cū de parcemig dignitate loqueremur, *ἀλλήλοισιν ἕμιν, καὶ εἰς ἀρχὴν αἰῶνος ἔδωκεν ἡμῶν ἕμιν, καὶ εἰς ἐκλείουσεν τε,* id est, Cecinimus uobis, & non falsatis: lamentati sumus uobis, & non plorastis.

Non persuadebis, ne si persuaseris quidem.

οὐ γὰρ πείσεις, δὲ δὲ ἂν πείσεις. id est,

Haud etenim persuaseris unquam,

Ne si etiam persuaseris istud, prouerbiali schemate dictum ab Aristophane. Est autem hyperbolæ genus, qua significamus tanquam. *ἂ δὴ κατὰ τὸ πῶν ἔ.* Perinde quasi dicas, non credam etiam si uidero.

Nouit hæc Pylæa & Tytgyias.

οἶδεν τε πυλαῖα καὶ τυτγίας. id est,

Hæc & Pylæa nouit & Tytgyias.

Hoc uel ænigmate ueteres innuebant, opes malis artibus quaesitas. Tytgyias plagiarius quispiam fuit, qui seruos & res alienas, quas furto sustulerat, in Pylæa (is est Arcadiæ locus) uenditare consuevit, atq; hoc quaestu diues euasit. Autor Zenodotus.

Polycrates matrem pascit.

πολυκράτης μητέρα νέμει. id est, Polycrates matrem pascit. Hoc adagiū ex historia petūt, narrantes Polycratem Samiorum tyrannum, matres militū qui in bello interissent, recensuisse, easq; locupletioribus ciuibus nutriendas tradidisse, unamquamq; his commendantem uerbis, *ὅτι τῶν τῶν μητέρα δίδωμαι.* id est, Hanc tibi do matrem. Vsum prouerbij non adscribit Zenodotus, proinde liberum est unicuiq; cōscere, cui sententiæ rectissime possit accommodari. Ego puto non incommode posse usurpari, quoties aliquis in commendandis amicis est benignior, officiosiorq;. Aut ubi quis alieno sumptu de quopriā bene mereri studet, ita ut alijs nummos impendentibus, ipse præter officiosa quædā uerba nihil infumat. Qui mos hodie quoq; uulgo principibus manet. Siquidem ministros, annis iam ad aulicum usum inutiles, monasterijs, aut ciuium ditioribus alendos mandant.

Teipsam laudas.

ἑαυτὴν ἐπαινῶς. id est, Laudas teipsam. Hemistichium iambicum, quod accinitur, ubi quis sese laudat, suiq; tibicinem agit. Plene sic effertur,

ἑαυτὴν ἐπαινῶς ὡπὸρ ἀστυδάμας γυναι. id est,

Laudas teipsam mulier Astydamae in modum.

Astydamas histrio quispiam fuit Morsimi filius. Huic statua in theatro ponenda decreta fuerat

fuerat, quod in agendo Parthenæum sese gnauiter ac scite gessisset. Itaq; titulum ipse con- scripsit, in quo suas laudes complectebatur, eumq; in cōcionem attulit, ut approbatus ad- deretur statuae. Verum suffragijs populi decretum, ne molestus ille titulus inscriberetur. Ea res primum comœdiæ iocis agitata, post in proverbium abiit. Ita ut nūc quoq; non in- facete uulgus dicat, malignos esse uicinos illi, qui ipse laudator sui fuerit. Recensetur à Zenodoto. Titulus quē Astydamos statuae suæ inscripsit, extat etiamnum apud Suidam,

Εἰδ' ἐγὼ εἰ κείνοισ γηρόμην, ἢ κείνοι αἰμ' ἡμῖν,
οἱ γλώσσῃσι τέρπειν ἢ πρὸ τῆ δίκῃσι φέρειν.
Ὡς ἐπ' ἀληθείῃς ἐκείνων ἀφελθεῖς πρὸ ἀμύμων
Νῦν δὲ γέροντα πρὸ γῆρας οἷς φθόνῳ εἶχ' ἐπιτετα.

Eos uersus quoniam eleganter Latinos reddidit Conradus Goclenius, lingua Latina pu- blicus professor in Academia Louanienfi, iuuenis utriusq; linguae ad unguem doctus, & in utroq; scribendi genere mirificus artifex, siue prosam orationē malis, siue carmen, olim inter primos eruditionis proceres præcipuas habiturus, non est cur ego tentem aliter uer- tere. Latini uersus Goclenij sunt hi,

Vixissent utinam mecum illi, aut inter ego illos,
Quos penes est linguae sua uiloquentis honos.

Præmia prima equidem citra certamen haberem,

Nunc adimunt in quos nil habet inuidia.

Vsurpauit & Iulianus in epistola quadã ad Basilium, ἐπιλωέω γὰρ ἐμαυτὸν ὁσπέρ ἐσυστάμαι, id est, Laudauit meipsum ut Astydamos,

Syrbenæ chorus.

LX

Συρβένως χορός. id est, Syrbenæ chorus. De choreis in compositis ac tumultuosos olim di- citatum. Nam σύρβη quidam uocem existimant, qua subulci erga sires utantur, unde & σύρβη pro tumultu abutuntur. Cæterū Hesychius interpretatur, σύρβη, μετὰ βορύβη. Idē mox addit σύρβη Græcis sonare thecam fistularem, unde συρβένως dicitur tibicen, aut tu multuosus. Vsurpat Athenæus lib. 15. ἐπεὶ δόρυβος κατὰ γὰρ τὸ συμπόσιον, ἐφ' ἣν τῆς δὲ τῶν ἐπι- βωαίων χορός; id est, Cum conuiuium esset plenum tumultus. Quis, inquit, iste Syrbenæo- rum chorus? Sic enim constanter refert hanc uocē Athenæus. Vsurpat idem pagina eius- dem libri proxima; & aliquāto post ex Clearcho docet, quis sit συρβένωων χορός, uidelicet in quo quisq; quod sibi uisum fuerit canat, nec auscultet quid præscribat is qui choro præ- sidet, quicq; docet quemadmodum oportet canere. Vidimus olim Lutetiæ ludicram agi co- mœdiolam, in qua plures concinebant, sed ita temperatis harmonijs, ut omnia dissona- rēt. Id erat curatū ab artifice musices. Nam imperitus non idem posset. Ducta uidetur me- taphora à dissono illo porcorū grunnitu. Non in tempestiue dicitur in homines inter se di- scordes & querulos, aut ubi offendet aures imperitorum cantorum symphonia discors.

Hesiodi senectia.

LXI

Ἡσιόδου γῆρας. id est, Hesiodia senectia. Longeua, uiuaxq; sic appellabatur. Fertur enim de Hesiodi longæuitate Pindari epigramma quoddam huiusmodi, Χαῖρε Διὸς ἠέλικος, καὶ Διὸς τέρψης ἀνδρόλοχός, Ἡσιόδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων ὄλως.

Quod autem ait, eum bis pubuisse, significat, opinor, extremā senectiā, quasi pueritiā referentem, iuxta proverbium quod alibi retulimus, Διὸς πάλιν οἱ γέροντες. Porro quod bis sepultum, alludit, ni fallor, ad historiam, cuius meminit Plutarchus in Conuuiio septem sa- pientum. Cum ob suspicionem interfectus esset in Locris, & cadaver eius abiectum in ma- re, Delphinorum agmen illud exceptum, in Rhium exposuit. Illic cum Locrenses sacrum ex more peragerent, & recens Hesiodi cadaver agnoscerēt, rebus omnibus omisis, cædis autores uestigarunt; eos comprehensos, uiuos in mare præcipitarunt, ac domos incendē- runt. Hesiodum in Nemeo sepelierunt. Sed occultant sepulchrū propter Orchomenios, qui moniti oraculo, conabatur uiri reliquias apud se seruare. Vnde cōsentaneū est quem- admodum Homeri natiuitatem permulta urbes sibi uendicant, ita Nemeos simul & Or- chomenios Hesiodi sepulchrum sibi asserere. Nisi sepultum semel accipere malumus cum in mare proiectus esset. Proinde uideto lector, ne pro ἀνδρολόχης legendum sit ἀνδρολόχης, quod paternum admittit casum, cum significat consequi, aut nasci.

Lotum

Lotum gustauit.

LXII

Λωτὸν ἐφαγόν. id est, Lotum gustasti, de ijs dicebatur, qui diutius in peregrinis regioni- bus haerent, ueluti oblitus reditus. Neq; inconcinne dixeris in eos, qui simulatq; semel uo- luptatem inhonestam degustarint, ad pristina studia reuocari non queunt. Sumprum à fa- bula Lotophagorum, de quibus meminit Homerus Odyssææ libro nono, narrans quem- admodum Ulyssis focij gustata apud Lotophagos populos herba loto, redire ad nauim no- luerint, nisi uerberibus adacti,

Ἀλλὰ σὺ δὲ λωτὸν πᾶσι δῶς,
τῶν δ' ἔστι λωτὸν φάροι μελιγδῆα κερπύνη,
οὐκ ἔτ' ἀπαγγέλλαι πᾶσι λωτὸν φάροι
ἀλλ' αὐτὸ βέλον εἰς ἀνδράσι λωτὸν φάροι
λωτὸν φάροι μῆνοι, κινέμεν, νόσῃ τε λαθεῖς. id est,

Verum illis lotum degustandam exhibuere.

Est horum quisquis loti gustarat amicum

Et suauem fructum, neq; nuncia protinus illi

Vlla remittere cura, nec ipse redire studebat.

Verum inibi cum Lotophagis remanere uolebant

Obliti reditus, capturi germina loti.

Est aut Lotus, quā eandē celtim dici docet Dioscorides lib. 1. arbor, de qua Plinius lib. 13. tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiam genti terræq; dederit, nimis hospitali, aduenarū obli- uione patriæ. Est & herba eiusdē nominis gratissima & ipsa palato, de qua permulta Theo- phrastus lib. De plantis 4. cap. 9. Reperimus & hoc proverbium in collectaneis cuiusdam recentioris; quod quoniam uidebatur haud illepidum, non grauatsum adscribere.

Ex ore lupi.

LXIII

Ἐκ λύκῃ σφματ. id est, Ex lupi rictu, ubi res quapiā præter spem recipitur, quæ iam pla- ne perisse uidebatur, ueluti cum pecunia erepta à prædonibus, aut rapaci tyranno, aliquo inopinato casu recuperatur. Solēt enim sic recepta esse gratiora. Sic Flaccus in Odis, Vel hædus ereptus lupo. Nota metaphora. Adagium refertur à Diogeniano. Natum uidetur ab Aesopica fabella, quæ narrat gruem, cum stipulata mercedem, os quod lupi gutturi in- hæserat, immisso capite eduxisset, præmium exigentem irrisam à lupo fuisse cum is diceret, abunde magnum esse præmium persolutum, quod ex ore lupi caput incolume retulisset.

Boni uiri lachrymabiles.

LXIIII

Ἀγαθοὶ δὲ ἀνδράκων ἀνδρῶν. id est, At quisquis probus, is multum lachrymabilis est uir. De ijs dicebatur, qui facile commouentur ad misericordiam, ac precibus flecterentur. Num illachrymare dicuntur, qui miserescunt. Ouidius, Quibus possint illachrymasse feræ.

Proinde Horatius Plutonem, quod nullis flectatur precibus illachrymabilem appellat,

Non si trecentis, quotquot eunt dies,

Amice places illachrymabilem

Plutona tauris.

Et Dido Vergiliano Aeneæ duriciem incusans,

Num fletu ingemuit nostro; num lumina flexit?

Num lachrymas uictus dedit, aut miseratus amantem est?

Potest & ad Heraclitum referri, res humanas perpetuo fletu prosequi solitum. Contra du- ros & inexorabiles, adamantinos, ferreos, & corneis fibris dicimus. Licebit & huc detor- quere, quod boni ferè cum paupertate rem habent, multaq; coguntur perpeti. Adagium recensetur à Zenodoto.

Bocchyrus.

LXV

Βόκχυρος seu Βόκχυρις, nam utrūq; reperio; Plutarchus in uita Demetrii, Bocchorē uo- cat, indicans exactū iudicium, Βοχέριος κελσι appellari solere. Rex quidā fuit Aegyptio- rum, adeo notæ & incorruptæ in iudicandis litibus iustitiæ, ut uulgo si quem magnopere iustum & integrum significare uellent, Bocchyrin appellarent; perinde quasi Rhadaman- thum dicas, aut Minoem. Plutarchus in cōmentario De uitiosa taciturnitate testatur, fa-

Aa 2 bulam

bulam de hoc iactata fuisse, quod cum esset natura grauis & austerus, Isis illi aspidem immittere solita sit, quae capiti circumuoluta, superne hominem inumbraret, ut ostento ter-ritus recte iudicaret. Adagium refertur à Suida. Dicitur potest & de ijs, qui non temere de re quapiam pronuntiat. Negant enim hunc regem solere sententiam ferre, nisi de causa iam comperta, & certis argumentis deprehensa, & tamen huius Bocchoris iudiciū quoddam reprehensum fuit à meretrice Lamia. Adolefcens quidam in Aegypto deperibat amore Theonidis meretriculae. At illa pro nocte mercedem ingentem postulabat. Interim euenit, ut adolefcens noctu somniaret se rem habere cum Theonide. Eo uiso liberatus est ab amore, desijtq; scorto molestus esse. Illa ubi factū rescitit, appellat adolefcentem, petit paciam mercedem. Quum non conueniret, itum est ad iudicem Boccho-rem. Is causa cognita pronuntiat, ut adolefcēs tantum pecuniae adferret in uasculo, quantum illa postulasset, eamq; praesente ac inspec-tante Theonide, huc illucq; manu tenēs uolueret, & illa interim haereret umbrae, quasi recte somnium umbra pensaretur. At hoc iudicium ut iniquum re-prehendit Lamia meretrix. Per somnium, inquit, adolefcens amore coitus liberatus est, at umbra Theonidem non liberauit amore pecuniae. Haec Plutarchus in uita Demetrii.

Camelus saltat.

LXVI

Vbi quis indecore quippiam facere conatur, & inuita, sicut aiūt, Minerua, camelū sal-tare dicebant. Veluti si quis natura seuerus ac tetricus, affectet elegans ac festiuus uideri, naturā genioq; suo uim faciens. Diuus Hieronymus pro uerbij nomine citat, torquetq; in Heluidium. Risimus inquit, in te pro uerbium, Camelū uidimus saltitantem. Taxat Hiero-nymus hominis ineptiam, qui cum à musis esset alienissimus, tamen disertus haberi uellet.

Canis in uincula.

LXVII

Κύων ὑπὸ δούλου. id est, Canis in uincula. Dicebatur, ubi quis seipsum in seruitutem, aut in malum aliquod iniiceret. A canibus sumptum ultro se praebentibus uinciendos cibile-nocinio. Autor Zenodotus. Hefychius indicat in eandem sententiam dici, βὸς ὑπὸ δουλοῦ. id est, Bos in uincula.

Chius ad Coum.

LXVIII

Χίος πρὸς κούμ. id est, Chius ad Coum. De cōparatione uehemēter inaequali dicebatur. Nam in ludo talorū iactus, qui Chius dicebatur, unioni respōdebat, Couus senioni. Quem Graeci Chium dicūt, nos canē uocamus, & quē illi Coum siue ἐξίπλω, nos senionē. Porro quēadmodū Couus inter felices iactus habebat, ita Chius fuit inter infelices. Vnde Persius Quid dexter senio ferret

Scire erat in uotis, damnosaq; canicula quantum. Raderet. Videtur autē senio per se felix, infelix haberi solere, si accederet canis. Sic enim Martialis, Senio nec nostrum cum cane quassat ebur.

Quod si uerum est, adagium conueniet non solum in collationem rerum inaequalium, ue rumetiam pugnantium. Velut si quis conferat plebetum cum rege, Chius est ad Coum: si quis adolefcentem cum sene, contrarietas est non solum inaequalitas. Adagij meminerunt Zenodotus, Hefychius & Suidas, nisi quod Suidas pro q̄ habet q̄δον, pro ἐξίπλω. Id utriū scribē culpa cōmissum sit, an interior tali pars & exterior intelligenda sit, doctis excutiendū relinquo. Fit autem interim allusio ad gentes, quarum utriusq; mores non caruerunt nota, sed praecipue Chiorum. Ita simile fuerit illi, κείος πρὸς τὸν κρήνη.

Optimum condimentum fames:

LXIX

Fames opti-mum cond.

Optimum condimentum fames. Inter apophthegmata Socratica celebratur. Irridebat hoc dicto luxum Atheniensium, qui uarijs cupedijs & operosis condituris conarentur ef-ficere, ut cibus saperet palato, cum id optime praestet fames, cōdimentum ut optimum, ita & uilissimum. Nihil enim suauius edi, quā quod editur ab esuriente. Manet hodieq; uul-go tritum pro uerbium, famem efficere, ut crudae etiam fabae faccarum sapiant. Antipha-nes apud Stobaeum,

Ἀπὸ τοῦ ὀλίμου γλυκίαι πλὴν αὐτὸ ποιεῖ. id est,

Praeter seipsam caetera edulcat fames.

Quod fames facit in cibo, idem sitis facit in potu. Darius enim in fuga cum aquam turbi-dam bibisset & cadaueribus inquinatam, negauit se unquam bibisse iucundius, nimirum nunquā sitiens biberat. Eandem sententiam sic apud Athenaeum libro quarto effert Xe-nopho-

nopho-

nophon, ἰδὲ ἡ μάζα καὶ τὸ κρέμα φαγάριον πρὸς τὸν ὕδωρ ἀρυσόμενον ἐκ ποταμοῦ Νίλων. id est, Dulce est mazam & nasturtium edere esurienti, dulce est sitienti aquā e flu-uo haustam bibere. Ibidem refert quiddam non infestium de Socrate, qui frequenter ad multam uesperam ambulare consueuit ante aedes suas, percontantibus quid illic ageret, Obsonium, inquit, comparo in cenam. De Dionysio, cui fastidienti nigrum ius quod in Phiditijs apponebatur, coquus respondit, non esse mirum, cum deessent condimenta, de palestra, cursuq; ante cenam sentiens, aliās nobis dictum est. Aut natum à Socrate pro-uerbium, aut ab illo usurpatum quod uulgo ferebatur. M. Tullius in lib. De finibus bono-rum 2. Diceret id quod Socratem, qui uoluptatem nullo loco numerat, audio dicētem, ci-bi condimentum esse famem, potiois sitim. Licetbit nonnihil gratiae addere pro uerbio, si longius deflectatur: uelut ad literarum studium, quod eo dulcius est, quo uehementius si-tiantur litera. Et uoluptates commendat rarior usus.

Phani ostium.

LXX

Ἡ φάνη θύρα. id est, Phani ostium. Id accinebatur, ubi quis frustra seruasset aliquid: ueluti si cuius uxorem adulterio uitari contingeret, quam tamen ille multa zelotypia seruasset. Natum aiunt à Phano quodam usurario: uel ut alij dicunt, caeco, qui cum cellae penuriae ostium ita obstruxisset, ut citra strepitum non quiret aperiri, tamen à ministro apertum est, sublatumq; penu. Alij narrant, huic Phano uxorem fuisse parū spectatae fidei, quam quod is haberet adulterij suspectam, atrij fores sic occlusit, ut non nisi cum stridore sonitūq; pos-sent aperiri. Verum illa cum per regulas reciperet adulterum, uicini per iocum dicebant, ἡ φάνη θύρα. Ea q; uox postea celsit in uulgi sermonē. Haud scio an sit idem cum eo, quod refert Eustathius in Odyssaeae librum ultimum, φάνη θύρα, A Phania quodam, qui sinxe-rit sibi multam opum uim domi reconditam esse.

Aut Plato Philonissat, aut Philo Platonissat.

LXXI

Diuus Hieronymus in Catalogo scriptorū illustrium, Philonem quoq; Iudaeum recen-set, qui & eloquentiam & omnem Graecanicam eruditionē ita sit affecutus, tum Platon-icam in dicendo maiestatem ubertatemq; sic expresserit, ut cum alterum Platonem appel-let. Testatur autē apud Graecos, uulgo de illis dici solitum, ἢ πλάτων ἢ φιλονίσσα, ἢ φιλω πλάτωνισσα. id est, Aut Plato Philonē imitatur, aut Philo Platonem. Extat huius opus, in quo uitas illustrium aliquot Hebraeorum tractat, orsus ab Abraham. Tractat autem nō tam ad historiae cognitionem, q̄ ad institutionem regulamq; uiuendi: uidelicet omnia trahens ad morales allegorias, unde theologis praecipue legendus. Stilus tum candidus est, tum sub-limis, ac diuinum quiddam pra se ferens, qualis est & Platonis: Gaudet symbolis ac my-sterijs numerorum, quod ipsum Pythagorae Platoniq; familiare. Ad morum institutio-nem accommodat omnia, nec hac parte dissidens à Platone. Per allegoriam torqueri po-terit ad quosuis inter sese uehementer similes. Nam hoc ipsum non simpliciter, sed figura-te dictum, illud sat argumenti est, quod Philonem longe Platone constar posteriorem es-se. Caeterum in malam partem fiet pro uerbialius: ueluti si quis dicat, Aut Cretissat Africa, aut Afrissat Creta: aut Neronissabat Galba, aut Galbissabat Nero. Huic figurā confine uidetur illud Platonis, τὸ πολὺ μνηστῆρ, ut ait Aristides, Beatas fore respublicas, εἰ μὴ, ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφῶσιν, ἢ βασιλεῖς οἱ φιλοσοφοῦν. id est, Si aut reges philosopharētur, aut regnarent philosophi.

Viro Lydo negocium non erat.

LXXXII Lydo uiro

Ἀνδρὶ λυδοῦ πρὸς γυμναστικὴν ἐπιπέσει. id est, Viro Lydo negocium non erat, at ipse foras profectus parauit. Dicit solitum, ubi quis impatiens ocij, ipse sibi negoci-um ac turbā accersit. Allusisse uidetur huc Plutarchus, aduersus Colotem, εμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ πρὸς τὸν λυδοῦ ἐπὶ αὐτῷ αὐτοῖς γυμναστικῆν εἶναι μίαν, ἀλλὰ τούτῳ πλείους τὴν ἀρετῶν ἢ μεγίστους πρὸς βλάβην τὴν ἐπιπέσει. id est, Mihi uerō uidetur quēadmodū Lydus ille, in seipsum aperire non unā sanuam, sed maximis ac plurimis difficultatibus circumuallare Epicurū. Sumptum à Cræ-so Lydorum rege, qui ante felix, rebusq; florentissimis utens, Cyrum in se prouocauit: à quo uictus, in maximas calamitates deuenit. Autor Zenodotus.

Ne unquam uiri senis.

LXXXIII

Ἀνδρὸς γάρ ἄνδρος μὴ ποτὶ εἰς πύργω ὄρα. id est, Tunc uiri unquam inspicito podicem senis.

Aa 3 Id est

Id est, ne requiras illud à quoquam, quod ab eo praestari non possit. Veluti si quis à philoso- pho requirat eloquentiam, ab oratore exactam colligendi rationem, à sene facilitatem & festiuitatem iuuenilem. Metaphora foedior est, quam ut libeat interpretari: simul autem a- pertior, quam ut opus sit. Refertur à Zenodoro.

Amæa Azesiam reperit.

Amæa Ἀζήσιαν μετῆλθεν. id est, Amæa ad Azesiā accessit. Dicit consuevit de re diu mul- tumq; quaesita desiderataq;. Didymus autor est, apud Troezenios Cererem appellari A- mæam: Proserpinam, Azesiam. Nota fabula de Proserpina à Plutone abducta ad campos Elysios, & Cerere toto orbe quaerente filiam. Refertur à Plutarcho in Alexandrinensium prouerbiorum collectaneis.

Tanquam heros in clypeo excipere.

Ἀλλ' ὅσῳ ἥρωες ἢ ἀπὸ τῆς φρονίσεαι σὲ βέλομαι. id est, Imò tanquā heros in clypeo te uolo ho- spitio accipere. Dicit solitum, ubi quis suis ipsius artibus aut benefactis fretus, de amicis be- ne mereri conaretur. Inde ductū, quod antiquitus heroes assidue in armis agentes, uelut in clypeo diuersabantur: & si quid opus fuisset amicis, quod armis praestari poterat, id prom- pte praestabant, utpote sola uirtute diuites. Et apud Homerum, heroes tergoribus bubulis accipiuntur, & apud Maronem,

Euander Aeneam uillosi pelle leonis Accipit.
Ex tergoribus autem integebantur clypei.

Iouis sandalium.

Τὸ θεὸς σάνδαλον. id est, Iouis crepida. Per ironiam dicebatur in eum, qui magni quippi- am uideri uellet, propter principis alicuius familiaritatem: ueluti si quis insolens sit ac fe- rox, quod regius sit coquus, aut imperatoris satelles, aut pontificius tonsor, apposite dice- tur, τὸ θεὸς σάνδαλον. Nihil autem uetat, quo minus & ad rem accommodetur: ut si quis equū regium, aut uestem miretur, quemadmodum uulgus facere consuevit, non ob aliud, nisi quod regis sit. Suidas ex Eupolide citat.

Lux affulsit.

Vbi melior rerum spes ostendi coeperit, lucem affulsisse dicunt. Euripides in Oreste, ἠκὲρ φῶς ἐμοῖς καὶ θεῖς κακίαις. id est, Meisq; uenit lumen ac tuis malis.

De Menelao dictum, e cuius aduentu remediū aliquod malorum suorum sperabant. M. Tullius in Antonianarum prima, Lux quaedam uidebatur oblata, non modo regno quod pertuleramus, sed etiam regni timore sublato. Porro lumen fausti ominis apud ueteres fuisse, testis est & M. Varro libro De lingua Latina secundo. Putat enim mane dici inde di- ctum, quod antiquitus manum bonum uocabant. Ad cuiusmodi religionem Graeci quoq; cum lumen infertur, solent dicere, φῶς ἀγαθόν. Nos item illata lucerna fausta inuicem pre- camur. Lumen enim uitam interpretantur. Vnde, Inuisam abrumpere lucem. Et tædet cœli conuexa tueri.

Euripides in Iphigenia in Aulide,

Τὸ φῶς τῶδ' ἀνθρώποισι μάλιστα βλέπει. id est, Lucem tueri est hominibus dulcissimum.

Et apud Græcos βλέπει simpliciter dicuntur, qui uiuunt. Aegyptij uitā lucernæ symbo- lo representabant; quod nihil aliud existimarent esse uitam, quam ignem humore uelut olei liquore nutritum.

Lupus aquilam fugit.

Λύκος ἀετὸν φεύγει. id est, Lupus aquilam fugit, ubi periculum imminens euitari non potest. Aquilam enim, alata cum sit, frustra lupus fugit. Refertur à Diogeniano, meminit autem & Zenodotus. Nec indicant originem prouerbij. Nunquam enim audiui aquilas molestas esse lupis.

Lupus ante clamorem festinat.

Λύκος πρὸ τοῦ βοῆς ἀποδύει. id est, Lupus ante clamorem festinat, ubi quis admisi con- sciūs, ultro timet prius quam accusetur. Siquidem lupus simul atque prædam rapuit, mox properat aufugere, ne coorto rusticorum clamore ueniat in periculum. Autor Dio- genianus.

Lupo

Lupo agnum eripere postulant.

LXXX

Leno quispiam in Poenulo Plautina, Lupo agnum eripere postulant, nugas agit. Vbi quis frustra conatur prædam recipere, cui semel manus intecit rapax aliquis. Improbum enim uidetur sperare futurum, ut lupus agnum semel arreptū amittat. Confine, quod ali- bi diximus, ἐκ λύκος σματῶ. id est, E lupi ore.

Viam qui nescit ad mare, &c.

LXXXI

Plautus in Poenulo, Viam qui nescit, qua deueniat ad mare, eum oportet amnem quæ- rere comitem sibi, id est, qui rem cōmode conficere nequit, is quauis ratione conficiat ne- cesse est. Potest & in hunc accomodari sensum, qui per se non sapit, alijs obtemperet qui plus sapere uideantur. Potest item in hunc, Qui recte uiuendi rationē ignorat, eos sibi pro- ponat, quorum uita laudata est. Fluuius etiam si longis ambagibus, tamen aliquando tan- dem ad mare deducit, quandoquidē illuc infunditur. Huic confine est, qui uia ignarus est, uirgiferum adhibet. Cato Censorius in eos, qui subinde ambirent magistratum, non insci- te dicere solet, eos κατὰ τῆς αἰσῆς ἀγνοῶντας τῶν δόλων αἰεὶ μετὰ ξαβδύχων ζῆται ποροδὲς μὴ πλανῶσι. id est, Nō aliter q̄ uia ignaros semper uelle cū uirgiferis incedere ne errarent. Magistratus enim ex more licitor aut aliquis uirgam gestans præcedebat.

Volens nolente animo.

LXXXII

Ἐκδὸν ἀέκωντ' ἢ θυμῶ. id est, Volens inuito sanē animo. Hemistichium Homericum Ili- dos libro quarto. Dicendum, ubi quis fingit se nolle quod cupit: aut contra. Terentius nō dissimili figura dixit in Andria, Tu uoluntate coactus es tua, Nonnunquam de ambigen- te, animiq; incerto dicitur, ut apud Euripidem in Hecuba, οὐδ' ἴθι λαντὲ καὶ δέλω. id est, Atis uolensq; & non uolens.

Est etiam in arcanis prouerbijis Hebræorum, Pigrum uelle & non uelle.

Vulturis umbra.

LXXXIII

Τυπὸς σκοτῆ. id est, Vulturis umbra. De nullius precij homine dicebatur. Refertur à Dio- geniano. Mihi magis quadrare uidetur in heredipetas, aut alioqui rapaces, inhiantesq; præ- dæ. Respondet illi, Si uultur es, cadauer expecta.

Præsens abest.

LXXXIII

Παρόν ἀφουμεί. id est, Præsens peregrinatur. In eum dicendū, qui non animaduertit ea quæ dicuntur, cogitatione alijs in rebus occupatā. Vnde quos iubemus attentos esse, ijs sic loqui solemus: hic estote, & hoc agite, & adeste animis. Hodieq; uulgo dicunt, cogitatione peregrinantem, domi non esse, sed foris. Terentius in Eunucho, Cum isto milite præsens, absens ut fies, id est, corpore quidem præsens, cæterum animo semota. Contra, qui amant, absentes, præsentem sunt: ueluti de Didone Vergilius in quarto, Absens absentem, auditq;, uidetq;.

Theodoritus Cyrenensis Therapeutices libro primo ex Heraclito Ephesio adducit, Ἀφύλα ποι ἀκούσαντες καὶ φοβὸς εὐνοίας, φάσις αὐτοῖσι μετ' ἑνὸς, τῆς ἰονίας ἀπέιναι. id est, Stolidi quum audierint, surdis sunt adsimiles. Testatur prouerbium illos præsentem abesse. Item Aristo- phanes in Equitibus,

Πρὸς τὴν λέγοντ', αἰεὶ Κέχνηται, ὅνδ' ἴθι σε τῆς ἀφουμεί. id est, Tu semper inhias ad loquentes, cæterum

Animus peregre est, mēsç; tua præsens abest.

Vnā lauabor.

LXXXV

Παραλώμαι. id est, Vnā lauabor. Dicit consuevit, ubi quis insinuat se in societatem alte- rius, aut ubi quis admittit aliquem in societatem: uti qui pauperior est, sumptum effugiat. Suidas ait olim fuisse morem ut diuites unā cum pauperibus lauarent: ut quibus propria supellex strigilum, spongiarum, guttorum, atq; id genus rerum non esset, diuitum uteren- tur supellectile. Citat idem Aristophanē ex Anagyro, ἀλλὰ πάντας χρὴ τῆς λεῖψιδαι, καὶ αὐτὸν σπῆγγος εἶναι. id est, Verum oportet omnes unā lauare, ac spongias omittere. Tanquā hoc commoditatis laturo sint tenues, si cum diuitibus balneū ingrediantur, ut spongijs suis par- cant. Vnde mihi uidetur, non inconcinne dici posse, ubi quis leuiculam aliquam cōmodi- tatem, quam citra suum incommodum præstat, perinde ut ingens beneficium imputat.

Aa 4 Veluti

Veluti si cardinalis inanem titulum familiaritatis largiatur alicui, nihil ipsi nociturum, qui concedit, profuturum nonnihil ei, qui accipit, recte dicitur, *ἄλλοδῶς*. Quidam codex habet, *ἄλλοδῶμα*, uelut unā mergor.

Pinus in morem.

Ἰρὸς τὸ πῦρ. id est, Piceæ ritur. Vbi quis funditus radicitusq; perit, ita ut nullo pacto restitui possit, piceæ ritur perditus dicitur. Nam piceā succifam negant suppullulascere. Meminit huius prouerbij Staphylus, citante Diogeniano, meminit & Suidas.

Procridis telum.

Ἰρὸς τὸ ἀνὸς. id est, Procridis iacula. De ijs, qui ueluti certis telis, quicquid animo destinant, assequuntur. Sumptū à notissima fabula, uel Ouidio narratore, libro Transformationum septimo, de Cephalo, qui certo iaculo emisso, Procridem uxore interemit, tatus feram esse. Huic diuersum est illud Horatianum, Non semper feriet, quodcumq; minabitur arcus, id est, non semper assequeris quod cupis.

Promeri canes.

Ἰρὸς τὸ κύνειον. id est, Promeri canes. Dicit solitum, ubi quis nouo casu poenas daret ijs, quos aliquando læsisset. Promerus regius quidam minister fuit. Is Euripidem tragicū poetam, supra modū exosum habebat, delatus ab eodem aliquando nescio quo nomine apud regem. Quare postea canes quosdam feros in poenam soluit, à quibus ille deuoratus interiit. Proinde quoties potēs quispiam offensus aliquos subornat, submittitq; qui tibi negocium facestant, tempestate dixeris, *Ἰρὸς τὸ κύνειον*. Conuenit cum illo, quod alio dicitur loco, *κύνειον δὲ δίκτυον*. id est, Canis uindictam. Recensetur à Diogeniano.

Magistratum gerens, audi & iuste & iniuste.

Ἄρχων ἴκετε καὶ δικαίως καὶ ἀδικίως. id est, Princeps iniqua & æqua pariter audias. Sumptum aiunt hoc adagium ex Solonis elegijs, etiā si hic trimeter est iambicus. Admonet, ut qui in tractandis Reip. muneribus uersatur, patientissimis sit auribus, æquoq; animo & bene & male audire consuecat: neq; facile populi uel laudibus uel cōuicijs à recto dimoueat; Congruit huc illud Sophocleum in Antigone,

Ἄλλ' ὃν πόλις σέσφε, τὸνδε χρὴ κλέψαι, καὶ συμκρῖναι καὶ δικαίως καὶ ἀδικίως. id est,

Sed quem instituerit ciuitas, & parua eum Audire oportet, & æqua, & his contraria.

Princeps æqua & ini- qua audit

Potest & ad hoc accommodari, quod quidam Romanus imperator dixisse legitur, in ciuitate libera linguas item liberas esse oportere. Neq; uero mirum aut magnum, si principes permittant populo quæ uelint dicere; cum ipsi liberum sit quæ uelint facere. Præterea de principū factis uulgas uarie pronuntiare consueuit, quod alius probat, alius damnat. Maiore autem animo oportet esse principem, q̄ ut huiusmodi uoces captandas aut obseruandas existimet: tantum id spectet, quod ex usu sit reipublicæ. Huc Alexandri dictum pertinet, cui cum quidam renunciasset, esse qui de ipso male loqueretur, Regium est, inquit, male audire quum bene feceris.

Fulgur ex pelui.

Ἄστρα πῦρ ἐκ πύλων. id est, Fulgur ex pelui. De minis inanibus eorum, qui lædere nō queant. Fulgor enim qui fulguris imitatione quadam è uasculorum nitentium uibratione, aut ex aquis redditur, nocendi uim nullā habet, pueros modo territat. Habentur & hodie specula quædam quæ uibrata ad solem fulgur imitantur: uerum id fulmen non est, quod montes ac maria percutiat, ut inquit Plinius. Parcemiam recenset Diogenianus. Ad quam allusit Augustinus, aut si quis est alius autor, in libro De quinq; hæresibus, Non nos hostiū turba, non bellantium reuocet forma, non quasi uitrea fulgentia terreant arma: quanquam legendum opinor uitra.

Ex inanibus paleis.

Ἄπὸ τῶν κενῶν ἀχυρῶν τρυφήναι στίον. id est, Atqui è puris paleis tritura frumenti facis, id est, Operā sterile & infrugiferā sumpstisti. Natū à rusticis adagiū, cum male enatis segetibus, præter culmos & paleas nihil adferunt in horrea. Recensetur à Diogeniano.

Atrei

Atrei oculi.

Ἄτρεως ὄμμα. id est, Atrei oculi. De toruo truculentoq; aspectu dicebatur. His enim oculis in tragœdijs inducebatur Atreus, qui Thyestæ fratri filios ipsius epulandos apposuit, propter uxorem adulterio uitiatam.

Mutus Hipparchion.

Ἄφων ὁ Ἰππάρχιον. id est, Mutus Hipparchion. Vbi quis repente obmutescit, cū maxime uox illius expectatur. id quod nō raro consueuit quibusdam in cœtu dicitur evenire, ut subito uelut attonitis uox faucibus hæreat. Quod aiunt accidisse Theophrasto, homini in circulis alioquin eloquentissimo. In huiusmodi casu igitur fuerit huic adagio locus. Narrant olim apud Græcos, duos præcipuos fuisse citharædos, Hipparchionē & Rufinum. Cum autem in solennibus ludis, qui decimo quoq; anno apud Iuliopolitas agebantur, essent inter se decertaturi: cōtigit, ut Hipparchion theatri strepitu turbatus, obticuerit, eaq; res in uulgiocum abiit. Autor Zenodotus.

Peculiarum cupiditas Spartam capiet, præterea nihil.

Ἄλλοχρηστία σπάρταν ἔλοι, ἄλλο δὲ τὸ ἄλλο. id est, Vna fames auri Spartam capiet, subligetq; Præterea nihil. De ijs qui sola pecunia possunt expugnari, alioquin inuicti. Natum adagium ab oraculo, quo responsum est Alcameni & Theopompo Sparta regibus: tum demum uincendos esse Lacedæmonios, cum aurum & argentum in precio cœperint habere. Respondet apothegmati Philippi Macedonū regis, qui putauit nullam arcem tam munitam esse, quin capi posset, modo alino pateret accessus onusto auro. Respondet & Danaes fabula, à qua nulla custodia, auri insultum arcere potuit. Meminit M. Tullius in secundo libro Officiorum, & Plutarchus in Laconicis.

Non decet principem solidam dormire noctem

Inter pleraq; Homeri carmina, quæ quondam prouerborum uice celebrata fuisse testatur Macrobius, illud uel præcipue annumerarim, quod est in Iliados libro secundo:

οὐ χρὴ παννύχιον εὐδῆν βασιλῆος ἀνδρα. id est, Haud dignum duce id est, noctem dormire per omnem.

Admonet parcemiam, uigilantiam ac sollicitudinem maximè conuenire principibus: ut qui tantum negociorum sarcinam sustineant humeris. Vnde & Vergilius Aeneam surum alijs dormientibus aut uoluptati indulgentibus, aut uigilantem facit, aut certe excitat, fingitq; cogitabundum, sobrium, & de futuris agitantem animo.

Atpius Aeneas per noctem plurima uoluens. Et rursum, Aenea potes hoc sub casu ducere somnos? Atq; iterum, Vigilas ne deum gens

Aeneas uigila. Huius rei præclarum exemplū prebuit Epaminondas ille dux Thebanus. Siquidem cum Thebani ciues festis quibusdam diebus solutius comotationibus indulgerent, licentiusq; uoluptatibus fruerentur, ille solus uigil ac sobrius arma lustrabat, & urbis obambulabat moenia. Rogatus cur id faceret, respōdit se *νήφην ἢ ἀγρυπνῆν, ὅπως δὲ ἢ τοῖς ἄλλοις μεθύσει ἢ κηδύσει*. id est, sobrium esse se ac uigilare, quo reliquis liceret temulentos esse ac dormire: quemadmodum refert Plutarchus in libello aduersus ducem imperitum. Porro quæ modo retulimus ex Homero, dicuntur ad Agamemnonem sub persona somnij, Nestoris speciem imitantis. Integrum carmen sic habet,

εὐδῆς ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἰπποδάμοιο; οὐ χρὴ παννύχιον εὐδῆν βασιλῆος ἀνδρα, ἢ λαοὶ τῶν πέλας ἀφ᾽ ἑσέως ποσειδάωνος. id est,

Belligeri Atridæ proles dormis ne Agamemnon? Perpetuam noctem dormire haud principe dignum est, Cui populi commissi, & tanta negocia curæ.

Eundem cateris dormientibus solum uigilantem facit Iliados π

Ἄλλοι μὲν τῶν ἀνυσσῶν ἀεισῆδον παναχρεῶν εὐδῆν παννύχιον μαλακῶ δὲ διημιθλοὶ ὑπνῶν, Ἄλλ' ὅα ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ἀγαμέμνονα ποιμενῆα λαῶν

παννύχιον εὐδῆν

Υπνῶν

Multus igitur Iouis Corinthus ad rationem illorum admittitur. Nam pistilli circumuolutio-
tionem, ne ridere uidearis, omite. Vnde uidetur solere dici, cum eadem saepius iterantur
non sine tadio. Dialectici peti principiu aiunt, quoties eodem reuoluitur argumentatio.
Hesychius interpretatur de his qui semper eadem aiunt, neq; quicquam interim proficiunt.
Huic ita finitimum est, ut idem uideri possit, quod Plato recenset in Theaeteto: ἡ μὲν σκυ-
πέλας, ἡ δ' ἀσπίς ἢ ὄστρεον δὴ λέγεται ποδωπορπῆ. id est, Scytale quidem, aut pistilli, aut si cuius alte-
rius dicitur circumuolutio: quum sermo in idem reuoluitur, quemadmodum illic Theate-
tus iubet assentiri rectae opinioni, eum qui rectam habet opinionem. Scytalam interpre-
uertit, scuticam, quum Plato loquatur de loro quod furculo circumuoluitur.

Sus sub fustem.

ὅστις ὑπὸ βόταλον, id est, Sus sub fustem. Vbi quis sese in praefens discrimen ac perniciem
praecipitat. Nam sues apud quosdam fuste mactari mos est. Refertur a Suida. Zenodotus
indicat extare apud Dinolochum.

Si bouem non possis, asinum agas.

Bouem si ne-
queas asinus

Εἰ μὴ βούκιον ἴδῃ, ἔλαυνε ὄνον. id est, Si nequeas bouem, asinum agito, id est, si non potes ut
uis, utcumq; potes facito. Si fortuna splendidior non contingit, eam sortem quae contingit
boni consulas: si quod optas non licet, id quod est proximum, amplectere. Autore Suida.

Siren amicum nunciat, apis hospitem.

Apis hospitem,
siren p. a.

ὁ φῶν μὲν ἑλίου ἀγγέλλει, φῶν δὲ μέλιος α. id est,
Hospitem apis, uerum Siren praedicit amicum.
Quoties coplures eadē de re bene omninatur: aut ubi suae quisq; spei blandiens ex quam-
libet leuibus argumentis diuinat futurum quod optat. Nam Siren hoc loco non unam ex
illis uirginibus Homericis significat, uerū infectū genus, apī non dissimile. Autore Suida.
Quaquam apud Hesychium σείρη legitur non σείρη.

Etiam si lupi meminisses.

Lupi etiam si
meminisses

Εἰ μὴ λύκου ἐμνήθης, id est, Etiam si lupi mentionem fecisses, subaudiendū interuenisset.
Quoties praeter expectationem interuenit is de quo fuerat mentio: cognati ei, quod alibi
recensibimus: Lupus in fabula. Id frequenter accidit in Comaedijs ac tragaedijs arte eu-
rachi scriptoris, ut de quo fiunt uerba mox interueniat. Accommodari poterit ad rem, uelut
si apud autorem protinus uel casu occurrat, id de quo uertebatur sermo. adagium refert
Zenodotus. Plato in Phaedro, λέγεται γὰρ ὡς φασὶν εὐνομεῖν ἔσθ', ἢ τὸ τῷ λύκῳ εἶπέν. id est,
Aiunt igitur o Phaedre iustum esse etiam quod de lupo dicitur narrare.

Similior ficu.

ομοιοτέρῳ σίκῳ. id est, Similior ficu. Per iocum dicebatur, de uehementer inter se simi-
libus. Ducta metaphora a ficorum inter ipsas similitudine. Plutarchus aduersus Stoicos:
Θαυμαστόν ἢ πρὸς ἀδελφοῦ εἰ μὴτε φάσκει φάσκει, μὴτε μελίτη μελίτη, μὴτε πυρὸς πυρὸς, ἢ σίκῳ, τὸ
λόγῳ, σίκῳ, ἢ τῷ πᾶσι χρόνῳ γέγονεν ἀπὸ ἀλλήλων. id est, Mirum & inopinabile, si neq; pa-
lumbus palumbo, nec api apis, nec tritico triticum, aut fico, quod est in prouerbio, ficus,
semper ad similes fuisset. Confine est ijs quae retulimus alibi: Non tam ouum ouo simile, &
non lac lacti magis est simile.

Simul & da & accipe.

Da simul &
accipe

Ἄμα δίδου καὶ λαμβάνε. id est, Simul & da & accipe. Vbi res est cū homine parum certa
fide, cui non sit tutum quicquam credere, nisi statim receperis quod fueris supulatus. Tor-
quebitur ad eum qui non collocat officium aut munus suum, nisi iam certus de mutuo: nec
spem emit precio, quemadmodum ait leno Terentianus. Aristoteles hanc paroemiam ue-
nustius extulit libro Moralium Nicomacheorum octauo, taxans amicos, quos mutua con-
ciliat utilitas: & perinde, ut in forensibus commercijs non dant beneficium, sed uendunt.
ἢ μὴ πᾶμπαν ἀγοραία ἐκ χείρας εἰς χεῖρας, ἢ ἢ ἐλθὼν θρωπῶτα εἰς χρόνον. id est, Altera quidē omni-
no fordida & cauponaria compensatio de manu in manū: altera magis ingenua ad tēpus.

De manu in
manum

Alludit philosophus ad Comicum illud, quod citatur ab interprete Pindari:
φθίνε γὰρ θυβὺς γίγνομαι,
τῷ μὲν δίδωμι χεῖρ, τῷ δὲ λαμβάνω id est,

Phoenicum
more

Phoenix enim hio ilico.
Quippe altera manu do, & accipio altera.

Phoenices

Phoenices notatur nimio cauponandi studio. Vnde & Pindaro dicitur in Pythijs, hymno 2.
τὸ δὲ μὲν ἐστὶ φοίνισσων ἐμπολῶν μέλῳ.

Phoenicum commutationem appellat cum datur aliquid, & uicissim accipitur. Porro ne-
gociatorum genus nihil habet sacrum, praeter unum pecuniae lucrum, cui se totos ceu deo
consecrarunt. Hoc pietatem, hoc amicitiam, hoc honestum, hoc famam, hoc diuina pariter
& humana omnia metiuntur. Reliqua nugae.

Semper me tales hostes insequantur.

Hostes tales
sem. me. inf.

Αἰετὶ ποῖοί με πολεμοὶ δάκρυον. id est,

Me bella semper insequantur talia.

Vbi quospiam libenter odimus, ac similitatem illorum contemnimus. Est enim hominum
genus, quos periculosius sit demeruisse, ut ait Seneca, quam offendisse: & quos magis ex-
pediat inimicos habere quam amicos. Et quibusdā displicuisse, laudabile est. Et sunt cum
quibus amicitia copulata esse dedecori sit, similitate disidere pulchrum. Potest accom-
modari & in eos qui desiscunt ab amicitia, sed ut inimici nihil queant nocere. Legitur &
ad hunc modum:

Αἰετὶ ποῖοί με πολεμοὶ δάκρυον. id est,

Me semper hostes insequantur hoc genus.

Anus eriphus.

ἄνους ἐριφῶ. id est, Anus haedus. Apollodorus apud Zenodotum ait anum quandam
fuisse, quae dicta sit Eripha, quod in uirginitate cōsenauisset: perinde quasi eadē & anus es-
set peratata, & puella, quod adhuc innupta. Sunt qui tradant locustam agrestem, a non-
nullis Mantin appellatam, in Sicilia γράνν ἐριφῶν appellari. Aiunt autem quodcumq; ani-
mal aspexisset, illi mali quippiam accidere. Proinde in mulierem ueneficam & fascinati-
cem quadrare uidetur. Quod genus apud Horatium Canidia.

Anus saltat.

ἄνους γροθῆς. id est, Anus saltat. In eum conuenit, qui indecore quippiam facit: uelut, si
senex ludat nucibus: aut theologus rhetoricis flosculis lasciuat: aut princeps exēplo Ne-
ronis musicetur. Confine est illi quod supra retulimus: Camelus saltat. Horatius in anum
intempestiuae libidinis.

Te lanae prope nobilem

Tonfae Luceriam, non citharae decent,

Nec flos purpureus rosae,

Nec poti uetulam fece tenus cadi.

Apud Plutarchum in uita Periclis legimus, Elpinicē quandam quum eum indecoris con-
uicijs palam inceseret, nihil aliud responsi tulisse quam uersiculum illum ex Archilocho,
οὐκ ἀμύροισι γράνν ἐρεῖ ἢ λάφρο. id est,

Vnguento anus quum sis caureto inungier.

Quid autem sequutus Lapus uertit, Haud unguenti, uetula quum sis oblita es, non satis
coniecto, nisi forte pro ἀλέφρο legit, ἠλέθεο aut εἰλέθεο.

Anus subsultans multum excitat pulueris

XII

ἄνους ἀναροτῆσσαι πολὺν κρονοστον ἐγείρει. id est,

Anus subsultans, multum puluerem excitat.

In eos dici solitum, qui ob rerum experientiam, multum negociorum aggredierentur. Vi-
detur carmen heroicum syllaba dumtaxat deprauatum.

Anus uelut equus profundam habebis fossam.

XIII

ἄνους ὄσους ἴππῳ τὸν γοῖα δ' αἰῶν τ' αἴφῃ. id est, Anus uelut equus, alte hiantem ha-
bebis ac nigrum specum sepulta. De ijs, qui penitus abijciuntur, tanquam prorsus inutiles.
Equi postea quam consenuerint, in altos terrarum specus aliquo precipitantur. Ita mulier
olim amata, simul atq; defloruit forma, fastiditur ab omnibus. Qualis est apud Horatium
Lyce, simile illi: Equi senectus.

Aphyarum honos.

XIII

ἀφῶν λιμή. id est, Aphyarum honos. Quoties humilibus exiguis quispiam honos con-
tingit. Nam Aphyza pisciculus est uilis, cui coquendo nihil adhibetur praeter oleum, quo
friguit. Vnde iactatum illud: ἀφῶν λιμή τ' ἄλαιον. id est, Aphyzae honos oleum.

Bb a Cur

Cur non suspendister?

Suspende te... Τὴν ἀποπέμφω, ἢ ἀπέμψω ἢ ἀπέμψω, id est, Quin te suspendis, ut apud Thebanos heros...

Quid tibi Apollo cecinit?

Apollo quid tibi cecinit... Τὴν ἁπλοῦς καὶ δάειρος, id est, Quid tibi Apollo cecinit cithara; hoc est, quid tibi re-

Quid non fies, profectus Arbelas?

Arbelas profectus fies... Τὴν ἁπλοῦς, ἢ ἀπέμψω, id est, Quid non fies Arbelas profectus? De eo dici solitum, qui...

Bonus e pharetra dies.

Dies bonus e pharetra... Αγαθὴ ἡ ἐκ τῆς φαρῆτρας ἡμέρα, id est, Bonus e pharetra dies. De die fortunato dicebatur...

Res Cannacæ.

Cannacæ res, sive moris... Τὴν καννακῶν, id est, Res aut mala Cannacæ. Bisariam hac utebantur parcemia, uel de re-

Qui modus equitum.

Annacum plorare... Τὴν ἁπλοῦς ἢ ἁπλοῦς, id est, Qui modus equorum? Vbi quis nouam ac peregrinam indu-

Chironium uulnus.

Chironium uulnus... Χείρωνος ἕλκος, id est, Chironium uulnus, immedicabile malum appellabant. Chiron in bello aduersus Centauros ictus ab Hercule, uulnus immedicabile accepit in pede: unde...

Quod

Quod Chironia nec manus leuaret. Ab hoc Chirone centauro fertur educatus Achilles. Vnde Plato Comicus Damonem, qui sub obtentu tradendæ musices putabatur Periclem instituisse ad tyrannidem, taxat his uersibus.

Πρῶτον μὲν ἐν μοι λέξου ἀνδρόλοῦ, σὺ γὰρ οὐ φασιν ὁ χείρωνος ἕλκος ὄρεσας ποδὸν ἔχει.

Primum quidem illud obsecro dicas mihi

Tu quippe Chiron educaſſe diceris Periclem.

Quem locū ita reddidit Lopus Tu enim ut aiunt, pessime Periclem educaſſi. Quin & in ædificatione Aldina geminum uicium est. Primum enim uersus perperam distinctus est, dein de ut pro χείρωνος, legamus ὁ χείρωνος, id est, tu ille Chiron, metri cogit ratio. Per tropum si quidem appellat Damonem Chironem, quod id fuerit Pericli, quod Chiron fuit Achilli, quem docuit quidem fidibus canere, sed ad Centauricam ferociam eduxit. Hoc licet alieniore loco, uisum est studiosis indicare, ne quis imprudens ad eum impingat lapidem.

Charontis ianua.

Charontis ianua. De imminente capitis periculo, siue de re magnopere tristi. Sic enim antiquitus appellabatur una e carceris ianuis, per quam damnati iudicum sententijs ad supplicium educebantur. Referunt Zenodotus, Hesychius & Suidas. Charontis enim cymba fingunt animas ad inferos deduci. Hinc Aristophanes in Pluto, ὁ δὲ χείρωνος πύλωτος Ἰδωσ, id est, Dat symbolum Charon: significans illi imminere mortem.

Minxit in patrios cineres.

Qui intemperijs ageretur, cuius cuncta cederent infelicitate, in patrios cineres minxisse dicebatur. Antiquitus enim paterni sepulchri summa fuit religio. Quod liquet ex Thamyridis fabula, quam alibi retulimus, Proinde qui monumentum patris uiolasset, huic sicut & patricidis, Erinnes furias ultrices immittebant, neque quicquam prospere succedebat. Horatius in Arte poetica.

Nec satis apparet, cum uersus facitet, utrum

Minxerit in patrios cineres, an triste bidental

Mouerit incestus, certe furit.

Maschalam tollere.

Maschalam tollere. Sumptum a gente stu bibonum, inter ebibendum cyathos, gulam ac mentum intenduntium, & altius erigentium cubitos, ne quid resideat in cyatho liquoris. Idem appellant κωδιανίζου, ἢ τὸ κωδιανίζου, quod est poculi genus. Hesychius indicat μάχαλλου esse partem prora, quæ contineat τῆς πρῶτης, siue Antemonē. Antemonem aut uolunt esse ueligenus. Sunt qui dicant μάχαλλου esse canistrum e palma contextum, quod uirga palmea maschale dicitur, nonnunquam & pro fume poni. Alij contendunt maschalam esse machinam, qua sarcinæ deponuntur in naues, aut eximuntur e nauibus. Hinc iocus in eos qui poculum tollunt in altum. Hesychius adfert & hunc trochaicum tetrametrum citra nomenclaturam auctoris,

ὡς ἐν τῷ μάχαλλου ἀερωμένῳ ἐμπροσθεν ὄντι.

Sursum in altum ut irruentes erigamus maschalam.

Fortassis huc alludit Stratonicus citharædus apud Athenæum libro 8. qui notans singulas Græciæ ciuitates, Βυζάντιον ἔπειν μάχαλλου ἢ ἐλλάδου, id est, Byzantium dixit Græciæ maschalam, quod illic opinor strenue potaretur, siue quod esset emporium Græciæ. Est enim Thraciæ ciuitas, eadem dicta Constantinopolis. Adiungit pro uerbio gratiam allusio, quod sunt pocula nauigij specie, ueluti cymbia, σκάβια, τριήρης, & alia nonnulla. Refertur a Zenodoto. Meminit & Iulius Pollux libro 6, cap. 3. his quidem uerbis, ὡς δὲ τῶν μεθύοντων ἔλεγον τὸ μάχαλλου ἀερωμένῳ, ὡς εἶπε ἔθου ὄν ποὺς ἢ μέθυ. id est, De ebris uero dicebant maschalam, tollere, tanquam is mos sit temulentis. Adducit & Homericæ carminis testimonium,

Χείρας ἀνίσχοντες γέλω ἔκβαλον,

Sublatis manibus risu emori.

Ex his uidetur non a tollendo poculo, sed a gestu gaudentium fuisse dictum. Certe manet & hodie apud Germanos milites, ut dextra sublata laticiam indicent animi.

B b 3 Magis

Phryx ipse μάλλον δ' ἄρ' ἴσθ'. id est, Magis ipse Phryx. Equidem conijcio dicitur, quoties ea magis probarentur, non quæ ueriora sint, sed quæ adulantius dicta. Narrant Crœsum Lydorum regem aliquando percunctatū septem illos sapientes, cui nam primum felicitatis titulum tribuerent. Ac cum uarie responderetur, alijs dicentibus, feras indomitas sibi uideri felicitissimas quod pro tuenda libertate mortem oppeterent: alijs ciconias, quod citra legem, siuate natura ius piumq; seruarent: Solone uero negante, quenquam appellandum felicem, prius quam ex uita decesserit, assistens Phrygius ille fabulator Aesopus: Tanto, inquit, rex ceteros antecellis, quanto mare præstat fluuijs. Id ubi rex audisset, respondisse fertur, μάλλον δ' ἄρ' ἴσθ'. Ea uox in proverbium cecit: equidem haud scio an ita legedum sit, μάλλον δ' ἄρ' ἴσθ'. ut sit libenter agnoscētis eam laudem, & cum esset maxima, tamen aliquid etiam adiungi desiderantis: unde cum quis aperte nobis adulatur, succinere licebit, μάλλον δ' ἄρ' ἴσθ'. Referunt Suidas & Zenodotus.

Peleus in machæra μάγια φρονεῖ μάλλον ἢ πηλεὺς ἢ τῆ μαχαιρᾶ. id est, Magis sibi placet, quam Peleus sua machæra. In eum competit, qui præter modum re quapiam insolens est, ac timet. Aiunt autem hunc gladium à Vulcano fabrefactum, à dijs dono datum fuisse Peleo uirtutis illius ac prudentiæ symbolum. Quo quidem ille utens & in prælijs & uenatibus conquebatur quicquid optabat. Zenodotus ait huius mentionem factam & apud Anacreontem, & apud Pindarum.

Generosus es ex crumena γενναῖος εἶν βαλάντιος. id est, Generosus es ex crumena. In eum faciebatur, qui propter opulentiam generosus haberi uoluisset, alioquin obscurus & humilis. Pariunt enim nobilitatem & opes, non antiquæ solum, iuxta Aristotelem, uerumetiam undecunq; & quando cunq; partæ. Soler autem hoc genus ferocius inolescere, quam qui maiorum imaginibus clari sunt.

Liberorum amantior quam Gello γελῶ πικρὸν φιλοτέρᾳ. id est, Puerorum amans Gello. Dicitur solitū uel in eos, qui morte præmatura perissent, uel in eos, qui mira quidem charitate filios prosequerentur, sed eisdem indulgentia delicijsq; corrumpent. Aiunt Gello uirginem quampiam fuisse, quæ puella adhuc uita decesserit. Huius spectrum oberrare Lesbjs creditum est, ac pueros impetere. Vnde puerorum mortem, qui præmaturo fato perirent, huic Gello imputabant. Citatur Sappho, quæ huius fabulæ meminerit.

Gleba aruum βάλανος ἄρ' ἴσθ'. id est, Gleba aruum, ubi quis exigua maximis apponit, credens sese non nihil iuuare. Proinde legendum suspicor, βάλανος ἄρ' ἴσθ'. aut ἄρ' ἴσθ'. ut subaudias, πικρὸν τῆσιν aut αὐτῶν, aut eiusmodi quippiam. Nihil enim adfert momenti, si gleba aruo adiungatur, quod perinde sit, ac si quis aquam e lacu haustam infundat mari.

Glauci ars γλαυκὸς τέχνη. id est, Glauci ars. Huius parcemiæ duplex est usus. Conuenit enim uel in opus celeriter absolutum, uel in id quod est arte summa summaq; cura elaboratum. Quidam ortum existimant à Glaucō quodam Samio, qui primus aeris ferruminationem inuenit. Alij à Libyco quodam, qui quatuor cymbala quædam fabricatus dicitur, certis proportionibus ita inter se respondentia, ut primi spissitudo Epitriti rationem haberet ad secundum, ad tertium Hemiolij, ad quartum dupli. Ea pulsata musicam quandam harmoniam reddebant. Autor Zenodotus.

Noctua Lauriotica γλαυκὸν λαυριωτικόν. id est, Noctua Lauriotica, hoc uelut ænigmate pecuniarum uim significabat. Laurios enim Atticæ regio est auri uenis frequens. Porro nomismatis aureis noctuarum figura insculpebatur, quemadmodum alio diximus loco. Interpres addit & te tradrachmis noctuam solere insculpi. Aristophanes in Auis; γλαυκὸν ὄμας ἄπο τῆ ἀθλιότητος λαυριωτικόν, ἀλλ' ἄπο κηρύσιον ἐν δόλῳ, ὅτι τὰ τοῖς βαλάντιοις ἐννεοθήσεις, id est,

Noctua

Noctua uos non relinquent Lauriotica, sed hæ Aedibus aderunt in ipsis, inq; oculis nidulos sibi parabunt.

Glaucus poto melle resurrexit γλαυκὸς πὸνὸν μέλι ἀνίστη. id est, Glaucus poto melle reuixit. Dicitur solitū, quoties aliquis uulgaris timore dicitur mortuus, denuo prodit in publicum, & quasi rediuius apparet ijs, quibus persuasum fuerat eum uita defunctū esse. Satis constat ab euentu natum. Nempe Glaucum quempiam præter omnium expectationem, gustato mellito pharmaco reualuisse. Eamq; rem in iocum popularem uersam fuisse. Quidam enarrant in hunc modum: Glaucus quidam poto melle, ob bilem penè exanimatus est. Ad hunc multis accurrentibus medicis, polyidos herba, quam draconem uocant, eum restituit.

Generosior Codro εὐγενέστερος κώδρος. id est, Generosior Codro. Per Ironiam recte dicitur in istos, qui maiorum fumosis imaginibus, & nataliū antiquitate gloriantur. Codrus Melanthi filius fuit. Melanthus à Neleo sextus. A quo Neleo prognatus & Nestor. Hic igitur Melanthus, Messene patria pulsus uenit Athenas: atq; ibi cum Xantho Boeoto, qui tum Athenis imperabat, singulari certamine congressus, uictor discessit, & Atheniensium imperium occupauit. Cui successit filius Codrus, singulari in patriam pietate præcipue nobilis. Nam cum Atticis bellum esset aduersus Doros, proditumq; esset oraculo, uictoriam penes Atheniensem populum futuram, si rex illorum ab hostibus fuisset occisus, Codrus patriæ gloriam sua incolumitate chariorem habens, ignota specie hostem prouocauit, & interemptus est. Reliquit autem filios duos, Mentorem, qui patri defuncto successit in imperium, & Neleum, cuius auspicijs colonia in Asiam demigravit. Hæc ferme Zenodotus.

Cadmea uictoria κάδμειος νίκη. id est, Cadmea uictoria. Huius adagij uariam adducunt & sensum & originem. Sunt qui putent inutilem uictoriam Cadmeam uocatam, propterea quod Eteocles & Polynices Thebani, cum de regni uicibus disceptarēt, singulari certamine congressi, utriq; perierint. Cuiusmodi uictoriæ meminit Herodotus lib. 1. de Phocensibus agens. Vel quod Cadmei deuicerint quidem Argiuis cum Adrasto militantes, sed suo malo. Poleser enim illorum pœnas abunde magnas dederunt. Vel quod Oedipus soluto Sphingis ænigmate, uictoriam quidem à monstro magnificam reportauit, uerū post imprudens suam ipsius matrem duxit uxorem. Idq; simulatq; rescuit, oculos sibi met eruit. Itaq; illius quoq; uictoriæ parum felix exitus fuit. Sunt qui huc referant, Cum Cadmus literas à Phœnicibus acceptas, Græcis tradere uellet, Linum, quod is quoq; literas suas proferret, interemit. Deinde ciues Cadmum exegerūt, ut nec huic bono fuerit Linum superasse. Plutarchus subscribit primæ sententiæ. Nam ad hunc modū scribit in cōmentario, πῶς τὸν Κλέωνα οὐ γὰρ ἴσθ' ὅτι οἱ παλαιοὶ καὶ μέγαν νίκην, ἀλλὰ τὴν πῶς θήρας τὴν ἀδελφῶν, ὡς ἀρχὴν τῆς κελύξης πρὸς τὸν Κλέωνα. id est, Non enim aliam præci Cadmeam uictoriam, quam eam que fuit fratrum apud Thebas, ut turpissimam atq; miserimā appellarunt. Idem, πῶς πᾶσι δὲ ἀγαθῶν, octidit Cadmeam appellari uictoriam, quoties præstat uinci q̄ uincere. Vnde pauit hoc adagium Plato lib. De legibus primo, πᾶσι δὲ ἀγαθῶν ἢ ἐν φέρῃ τῆς νίκης, ἢ ἐν τῇ ἀπειθείᾳ. πολλοὶ γὰρ ὑβριστῶν ἢ ἀπολεμῶν νίκης γηρόμενοι, μὲν τῶν ἀλλῶν κελύξιν δὲ ὑβερῶν ἐνεπιθῶνται, ἢ πᾶσι δὲ ἀγαθῶν ἢ ἀδελφῶν γέροντες καὶ μέγαν νίκην, ἢ ἀδελφῶν πολλὰ δὲ ἐπιθῶνται γῆρας. id est, Proinde eruditio etiam uictoriā adfert: contra uictoria nonnumquam imperitiam: eo quod cōplures ob uictorias bello partes insolentiores facti, innumeris alijs malis propter uiolentiam repleti sunt. At eruditio nunquā fuit Cadmea, uictoriæ uero multæ profecto hominibus tales & fuerunt, & futuræ sunt. Aristides in Pericle, ὡς τὸ πᾶσι καὶ μέγαν νίκην ἢ γέροντες νικησῶν, id est, Itaq; Cadmeam uictoriam reportaturū sese existimabat. Quo quidem loco scholium adscriptum præter alia illud admonet ab ijs, quæ restulino nihil diuersum. Thebanos caesis Argiuis, qui cum Polynice pugnarant, negasse sepulcrum. Qua inhumanitate exasperati Athenienses, Thebanos oppugnatos deuicerunt, & consimilem ad modum uetuerūt, ne cadauera caërorum darentur sepulturæ. Nec prorsus dissonant ab his, nec prorsus congruunt quæ scribit Pausanias in Boeoticis. Scribit autem in hæc ferme sententiā: Commisso apud Ilnenum prælio in congressu uicti sunt

Bb 4 sunt

sunt Thebani, & compulsi in fugam intra moenia sese receperunt, tanquam Peloponnesi oppugnationis essent ignari. Porro quum illi magis ira quam arte irruerent, non pauci Thebanis e muro iaculis sunt interempti. Postremo uicerunt & alios, in palantes turbatosq; facta impressione, ita ut totus exercitus excepto Adrasto interiret. Neq; paruo ea uictoria constitit Thebanis, καὶ ἐκ ἐκείνου, inquit, τὴν οὐκ ἀλεθρῶν κρατησάντων, καὶ μὲν ἡμᾶς νικῶν. id est, Ex eo uictoriam coniunctam cum exito eorum qui uicerunt, Cadmeam appellant. Sed undecumq; natum est adagium, Cadmeam uictoriam appellabant infelicem, etiam ipsis uictoribus. Cuiusmodi fuit & Græcorū, quorum nulli non magno constitit capta Troia. Et medici Cadmeam uictoriam uocant, cum ita depellitur morbus, ut ægrotus interim in remedio pereat, succumbente natura.

Pecuniæ uir. XXXV

Χρηματὰ ἀνὴρ, id est, Pecuniæ uir. Hoc est, tanti quisq; sit, quantum possidet. Horatius; Nil satis est, inquit, quia tanti quantum habeas, sis.

Zenodotus ex Pindaro citat. Extat autem in Isthmijis hymno secundo, his quidem uerbis, καὶ δ' ἐφ' ἧς τ' ἀργεῖα φυλάττει, Πῆμα δ' ἀληθείας ἀγχιιστὰ βῆνον, Χρηματὰ, χρηματ' ἀνὴρ.

Ὁς φάσκεται ὅτι ἅμα λειψθεὶς καὶ Φίλων, id est, Nunc subit illud Argiui seruare dictum, ad ueritatem proxime accedens, Pecuniæ pecuniæ uir. Sic ait possessionibus simul destitutus & amicis. Interpres Pindari testatur Chrysippum auctore in prouerbijis, qui scripserit esse Aristodemum Spartanum. Idem interpres uersum quem paulo ante recensuimus ex Alcæo refert hunc in modum, χρηματ' ἀνὴρ, πρηνὴς δ' ἐδ' ἐς πῆμα, id est, Meminit apophthegmatis & Laertius in uita Thaletis, addens apud Lacedæmonios esse percelebre. Alcæi idem testantis hæc uerba citantur apud Suidam. Ὁς γὰρ δ' ἠποτ' ἀεισὸς διαμῶν φασιν ἢ ἀσάρετα ἢ ἀπαλάμωνος λόγῳ εἰπῶν, χρηματ' ἀνὴρ, πρηνὴς δ' ἐδ' ἐς πῆμα, id est, Sic enim olim aiunt Aristodamum apud Spartanos uerbum non incitum dixisse, pecuniæ uir, pauper autem nunquam probus. Qui-

dam ad septem illos sophos referre malunt. Ad hanc sententiam pertinent illi uersus e comædia quapiam,

Τ' ἀργυρίου δεῖν ἅμα καὶ ψυχῆ βροτοῖς.

Ὅστις δὲ μὴ ἔχῃ τὸν μὲν καὶ τὴν ψυχήν, οὗτος ὁ μεταζώνων τεθνηκὼς ποδὶ πατέδι. id est, Argentum & anima & sanguis est mortalibus.

Hoc qui caret, nec sibi parauit sedulo, Viuos hic inter mortuos circumambulat. Secundus uersus Græcis constabit, si tollas δέ, aut si legas μὴ χεῖ pro μὴ ἔχῃ. Tertius constabit, si pro τεθνηκὼς legas, τεθνακὼς. Celebratur & hic senarius, nō alienus ab hac sententia:

Βίωτος βίος βίος δὲ μὲν ἔστιν ἡ βίος, id est, Vita haud uocanda est uita uictus indiga.

Proinde quæadmodum apud Græcos βίος, itidem apud Latinos uita significat, & uitam morti contrariam, & facultates quibus uitam sustinemus.

Diues factus iam desijt gaudere lente. XXXVI

Lente gaude- Επὶ τὰ πλεῖστα ἐκ' ἐδ' ἠδ' ἐτα φανῶν, id est, re desijt Lenticula diuiti placere desijt.

Lens legumen, pauperum ac tenuium cibus est. Quæ fastiditur, simulatq; lautior fortuna contigit. Vnde prouerbium in eos, quibus ad uberiorem conditionem euectis, fastidio sunt ea, quæ prius inopes, boni consulebant. Sumptum est adagium ex Aristophanis Pluto. Dicitur enim illic in adolescentem, qui quum pauper haberet consuetudinem cum anu, nactus diuitias, coepit illam fastidire. Non dissimile illi quod alibi recensuimus, ἄλλ' οὐ βίος, ἀλλὰ θάνατος.

Caluum uellis. XXXVII

Φλακρόν πλάσ. id est, Caluum uellis. Vbi inanem operam sumit, aut ubi quis auferte conatur, quo uacat is, a quo petitur. Veluti si quis a paupere conetur extundere pecuniam, ab indocto literaturam. Simillimū est illi Plautino: Aquæ e pumice postulas. Rursum illi

illi, Nudo uestimenta detrahere. Quin hodie quoq; uulgus ubi significat nihil esse quod adimatur, uolam manus ostendens, iubet inde uelli quippiam, quod ea corporis pars nemini non sit calua.

Somnus absit ab oculis. XXXVIII

ὕπνος δ' ἀπὸ τῶν γλῶκνυδων ἀμείβεται. id est, Oculis absento leniens animum sopor.

Vbi quis rem aggreditur, quæ summam diligentiam curamq; desideret. Quod genus, si quis philosophiæ capessat studium. Sumptus est autem hic senarius ex Aristophanis Nubibus, apud quem dicitur sub persona Socratis adhortantis Strepsiadem, ut philosophiæ daturus operam, omnia tum faciat tum patiatur.

Phoci conuiuium. XXXIX

Φόκος ἔρανος, id est, Phoci præmium, siue conuiuium. Dicitari suetum, ubi quis suo malo conuiuias acciperet. Tameñ nihil uetat quo minus longius etiam traducatur: nempe ad quosuis, qui leguntur ab ijs, de quibus benemeriti fuerint. Aiunt Phoco cuipiam filiam suam esse iam nuptijs maturam. Is procos, nam erant complures, cōuocare solitus præmia staturabat, & cōditionibus subinde nouis propositis nuptias prorogabat. Quamobrem indignati uenes Phocū in cōuiuio trucidarunt. Auctor Zenodotus. Etiam si Plutarchus in Amatorijs narrationibus fabulam hanc diuerse narrat. Eustathius in primum Odysseæ, treis conuiuiorum species facit. εὐλαπίνων, quod ad splendorem ac magnificentiam sit apparatus. γάμων, quod ipsum etiam sumptuosius esse consueuit. ἔρανον, ad quod plurimi cōueniunt, sed suo quisq; cibo sumptuosus. Ea conuiuandi ratio præcipue probatur Hesiodo, propterea quod cum plurimū habeat iucunditatis, minimū habet sumptus. Nam temperantius & editur & bibitur, ubi quisq; de suo edit ac bibit. Hesiodi carmen est huiusmodi, ἡ κρινὸς πλεῖστα χεῖρας διαπρόνυσι δολύισιν. Porro qui splendidiores affectarent uideri, ij etiam ἔρανον tum de suo, tum lautius exhibebant. Homerus has treis conuiuiorum formas simul complectitur:

τίσσι δὲ σε χεῖρας, εὐλαπίνων γὰρ ἔρανος, ἔπειτα ἢ κ' ἔρανος τὰ δεξ' ἔστιν.

Antiquior quàm chaos & Saturnia tempora. XL Chaos ἀστὴρ

χάος ἀρχαῖοτερον, id est, Antiquior quàm chaos. De re nimis prisca & obsoleta. Ibycus, quiora ποταμοῦ δ' ἐν ἀλλοτρίῳ χάσει, id est, Volat in alieno chaos. Ac rursum, δὲ φλυαρεῖ, καὶ μὲν τῶν σατυρῶν ἡμῶν λήγου κατεχεῖται τὸ χάος ἀρχαῖοτερον, καὶ κρονίου ἀπόρον τῶν. id est, Hic aut nugatur, ac temere nugas in nos infundit antiquiores quàm chaos, ac Saturni tempora redolentes. Aludat adagium ad chaos, ad quod poetæ deorum ac rerum omnium originē referunt. Quiddius opificium mundi hinc aufpicatur, quemadmodum & Hebræi.

Tanquam Argiurum clypeum abstulerit, ita gloriatur. XLI Argium εὐλαπίνων

Ὁς τὴν ἐν ἀρχῇ ἀσπίδα καθελὼν σεμνύεται. id est, Superbit tanquam argium clypeum detraxerit. In fastuosos, & magnificentius sese gerentes dicebatur. Aiunt apud Argiuos sacrum quandam esse clypeū, clauis affixum, ut facile detrahi non possit. Alij dicunt, apud eos ordinem, ac delectum iuuenum uiribus antecellentium, ἀσπίδα, id est, clypeum appellari. Auctor Zenodotus.

Tanquam conchylium discerpere. XLII

Ὁσπερ κογχύλιον δαλεῖν. id est, Tanquam cōcham dilacerare. De imbecillis & uiribus longe inferioribus dicebatur. Nam illisq; solo rumpuntur conchæ quo cibus eximatur, aut inciso neruo quo se contrahunt ac diducunt aperiuntur. Refertur apud Suidam.

Mutus magis quàm scapha. XLIII Scapha

Συστομώτερος σκίφης, id est, Magis elinguis, quàm scapha. De ijs dici consueuit, qui propter humilitatē cōditionis apud præstantiores non audent hircere. Natū hinc aiunt, quod olim inquilini, & hospites alienæ Reip. ludis popularibus, in pompa incedebant, nauim gestantes; unde quoties hospitem, nō ciuem significabant, σκίφην ἢ συστομώτερον appellare consueuerūt. Proinde uulgo sic minitabantur, ποιήσω σὲ συστομώτερον σκίφης, id est, Reddam tibi os oclusius scapha. Etenim ijs qui in Rep. uiuūt non sua, multa sunt mulsitāda. Nam uti non cōuenit in aliena ciuitate curiosum esse, ita nec tutū est liberioris esse lingue. Huius interpretamētū Suidas auctorem citat Theophrastū in opere De legibus. Equidem in plerisq;

Equo senescenti inuicela cicela admoue.

ἵππῳ γῆρας ἰσχυρὰ τὰ μείονα κείκελα ἐπιβάλλει, id est, Equo senescenti inuicela cicela admo- ue. Admonet adagium, ubi vires per ætatem fatiscunt, respirationē ac refocillationē quan- dam à laboribus dandam, & decrefcente robore minuendos labores, augendam remissio- nem. Ductum autem ab equis militaribus, quibus senescentibus, leuius τρισιππιον admo- uebant. Est autem τρισιππιον seu rotula quædam, publica nota, quæ igni candefacta, ma- lis equorū imprimi confuevit. Zenodotus ostendit prouerbium extitisse apud Cratetem comicum in Samijs. Videtur carmen heroicum, si tantum legas, κύνει ἐπιβάλλει. Nam κέ- κελα nondum reperi apud ullum autorē, præterquam apud Zenodotum. Trisippij memi- nit Hesychius. Videtur autem, κείκελον aliquid esse, non dissimile trisippio.

Erertrienfium Rho.

Ἐρετριέων ῥῶ. id est, Erertrienfium Rho. Vbi quis crebrius & asperius eam literam sona- ret. Quo nomine nūc male audiunt apud Gallos Picardi, Notantur item quibus Alcibia- dis labdacismus impendio placebat. Ridetur Arrius à Catullo, quod Chommoda dicebat, si quando commoda uellet

Dicere, & hinsidias Arrius hinsidias.

Ac tum mirifice credebatur se esse locutum,

Cum quantum poterat, dixerat hinsidias.

Adagiū refertur à Diogeniano. Meminit Plato in Cratylō, οἰδία ἐν ὄπῃ τὸ ἄνθρωπος ἡμῶν μὴ φραμὴν σκληρότης, ἀρετριέως δὲ σκληρότης. id est, Scis quod nos pro eodē dicimus scelerotes, id est, durities, pro quo Erertrienfes scleroter. ex quo liquet Erertrienfes adamasse hanc lite- ram g, quam loco σ supposuerint, quā contra Athenienses, eam uerterint in σ, ut διασῶν pro διασῶν. Quoniam ea litera dicitur impetus ac uehementiæ significationem habere, ui- detur & in homines præcipites ac uiolentos congruere prouerbium.

Oestro percitus.

οἰστρο τῆ ἀπληγῆς. id est, Oestro percitus, id est, ingentianimi cupiditate commotus, ac uelut attonitus. Oestrum enim insecti genus, horrendo strepitu, unde & nomen inditum apud Græcos. Nam Latini, asilum appellāt. Hoc addito Iuno uaccam Iō in furorem egit. Vnde poetæ diuino correpti furore, oestro cōciti dicuntur. Est apud Platonem, tamen si lo- cus in præsentia non succurrit, opinor in Phædro. Vnde & οἰστροπληγῶ dictione compo- sita, pro infano, & οἰστροῦ & οἰστρολατῶν, pro insanite.

In magnis & uoluisse fat est.

In magnis & uoluisse fat est. Tibulliana hac sententiā, nihil celebratius. Eā Angelus Politianus nō infcite uertit græcè. Ἄρκει δ' ἢ μεγαλοῖς καὶ τὸ δέλιμα μόνον.

Apuleius Floridorum lib. 4. Maiore scilicet uoluntate quā facultate. Eoq; propensius fortasse laudandus est, quod omnibus bonis in rebus, conatus in laude, effectus in casu est. Item M. Varro apud Gellium lib. primo, capite decimo octauo, In quo non modo La- lii ingenium non reprehendo, sed industriam laudo. Successum enim fortuna, experien- tiam laus sequitur. Conuenit, ubi quis maiore uiribus conatus, tamen si rei susceptæ, ma- gnitudinī non facit satis, tamen hoc ipso nomine laudem promeretur, quod rem pulcher- rimam tentauerit.

In hulmo cubabo.

δλμοῦ ἐντὶ
mihī cubile

Ἐν δλμῳ θυνάσω. id est, in hulmo cubabo. Dicebatur ab ijs, qui se quippiam diuinatione cognitum ire minitabantur. Nam δλμοῦ quidam uatem interpretantur. Alij tripodes A- pollinis holmos appellatos fuisse. Tradit autem Aristophanes grammaticus, citante Ze- nodoto, eos qui holmis indormissent, repente diuinandi spiritum concipere. Addit Apol- linem ob id γνολμοῦ cognominatū à Sophocle. Quanquam apud Hesychium δλμοῦ pro mortario ponitur. Apud Athenarum libro undecimo, poculi genus est cornu adsimile, ut per iocum torqueri possit & in bibones.

Eadem cera.

Ἐν κελεῶν. id est, Idem fauus, dicebantur qui uno ore idem affirmarent, aut qui inter se conspirassent. Ductum à fauorū cellulis inter se connexis. Sive quod cera tenax, sibiq; hæ-rens. Sive quod olim in ceratis tabellis scribebant, unde & Horatius, Cera laudatur ea- dem

dem, sive quod olim imagines è cera fingebantur, uaria quidem forma, nunc deorū, nunc regum, nunc plebeiorum, sed hæc omnia erant cera. Refert Zenodotus. Non dissimile il- li quod alio diximus loco, Idem puluis, & eadem farina.

In quinq; iudicum genibus situm est.

L VIII

Ἐν πέντε λεγθῶ γόναισι κείτοι. id est, In quinq; situm genibus iudicum, id est in alieno ar- bitrio res est posita. Nam antiquitus quinq; iudicibus datum erat negocium, ut de comico rum fabulis pronunciarent, ut restis est apud Zenodotum Epicharmus. Quanquam & apud Platonem quinq; iudicum sit mentio, cum aliās, tum in libro de legibus undecimo, Ἐν πέντε δὲ τῶ νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις τῶν κείτων. id est, Ut iudicium sit penes quinq; natu minimos, ex nomophylacibus. Allusum est autem ad illud Homero frequens, καὶ τῶν τε θεῶν ἢ γόναισι κείτοι. id est,

In genibus sunt hæc sita diuim.

Cum significamus non esse nostræ facultatis, præstare rei exitum, uerum hunc superis & fortunæ in manu esse. Pindarus in Olympijs,

κῆρ δ' ἔλπομαι μὲν, ἢ θεῶν γὰρ μὲν τέλει. id est,

Nunc spes quidem mihi, at in deo situs exitus.

Emunctæ naris.

Spes in nobis
L IX in deo exitus

Emunctæ naris dicitur acri exactioq; iudicio, quasi purgatis naribus, muccoq; emunctis,

Horatius de Lucilio,

Emunctæ naris, durus componere uersus.

Contra, obefæ naris dicuntur stupidiores.

Idem in Odis,

Nec firmo iuueni, neq; naris obefæ.

Lucianus in Alexandro Pseudomate, τοῖς δὲ ἰδιώταις καὶ κορυφῆς μεσὸς τῶν θύων, τῶν ἄστων. id est, Indoctis autem, & quibus nares oppleta mucco, prodigiosum. Idem in Philopseu- de, εμοί γε, ἢ δ' ἐγὼ, εἰ μὴ πᾶν τῶν θύων κορυφῆς μεσὸς εἴλω. id est, Mihi sane, inquam, nisi pla- ne nare sim oppleta mucco. Huc allusit Plato libro de Rep. primo, ubi Thrasymachus So- crati stuporem obijciens, optat illi nutricem, quæ muccum è naribus exprimat, ὅτι οὐ κορυφῆν τῶν πῶδων, καὶ οὐκ ἀκριβῆς, ἀλλ' οὐδ' αὐτῶν. id est, Quoniam, inquit, te muccosum negli- git, nec emungit, cum ea tibi sit opus.

Fames & mora bilem in nasum conciant.

L X

Sofia Plautinus in Amphitryone. Vetus adagium est, inquit, Fames & mora bilem in nasum conciant, id est, latrante stomacho omnis mora bilem mouet. Quod autem dixit, bi- lem in nasum conciant, conuenit cum illo quod ait Theocritus in Thyrside,

Ἐντὶ τῆς μύτης
καὶ τῆς θύων καὶ τῆς θύων καὶ τῆς θύων. id est,

Est enim acerbus

Atq; illi semper sedet in nare aspera bilis.

in nare bilis

Ducta est metaphora ab animantibus iram narium flatu significantibus. Vnde fabula de tauris ignem spirantibus. Quin hominibus etiam nonnullis ex naribus indicium iracun- diæ. Vnde & corrugare nares dicuntur, quæ offendant. Horatius,

Ne lordida mappa Corruget nares.

Item Persius in quinta Satyra,

Sed ira cadat naso, rugosaq; fanna.

Potest id trahi latius, nempe ad quemlibet uehementius aliquid cupientem, cui omnis mo- ra quantumuis pusilla, longissima uidetur, attestante Mumo.

Etiam celeritas in desiderio mora est.

Huc respicit & Horatianum illud:

Vt nox longa quibus mentitur amica, diesq;

Longa uidetur opus debentibus, ut piger annus

Pupillis, quos dura premit custodia matrum.

Generosior Sparta.

L XI Sparta ge-
nerosior

Ἐλευθερίων ἢ ἀσπέρης. id est, Generosior sparta. Dicebatur excellēti animo, minimeq; nerosior timidis aut humilis. Spartanis enim olim indoles aderat generosa, & ingenium omnis im- paciens seruitutis, ac uelut imperio natum, unde nec moenibus urbem cingebant, legibus ita subiectibus, abunde munitam arbitantes fortibus uiris. Foedissimum aut existimabant Cc quenquam

quenquam e pugna redire, nisi uictorem: id quod epigrammate quoque testatum est. Nec tyrannidem in suam Remp. admittebant, sed æqua libertate parebant legibus. Denique nihil humilioris operæ exercebant, sed agriculturam & artes sedentarias per Helotas, id erat seruorum genus, peragebant.

Locrensis bos.

Λοκρενσιος βός. id est, Locrensis bos. De re uili, aut de munere leuiculo dici potest. Quum aliquando Locrenses publicum sacrum facturi bouem desiderarent, composito ex minutis lignis bouis simulacro, dijs rem diuinam fecerunt. Atque hinc uulgus adagionem arripuit.

Ficulnus gladius.

Συκίνη μάχης. id est, Ficulnus gladius. De friuola causa dici potest, quæque minimo negotio queat refelli. Dicitur est autem, ficulnus gladius sycophanta, quod idem & mollis sit, & calumniator. Meminit & Hesychius.

Ficum Mercurio.

Σύκην ἐφ' ἑρμῆ. id est, Ficum Mercurio. De prompto & quibuslibet exposito beneficio dicebatur. Nam antiquitus mos erat, sicubi ficus repertus fuisset, eum ueluti Mercurio sacrum suspendere. Liberum autem erat tollere ficum Mercurialem, cuiuscumque libitum fuisset, uel quod is deus furibus fauere creditus est, uel iuxta parcemiam illam, ἡνὶνός ἐρμῆς. Communis Mercurius. Huc opinor allulisse Persium cum ait:

In luto fixum possis transcendere nummum,
Nec gluto sorbere saluam Mercurialem. ut indicatum est alibi.

Fici oculis incumbunt. Vt fici oculis incumbunt.

Ὡσπερ τὰ σὺκ' ἰὼν ἐπὶ ὀφθαλμοῖς ἐφύ. id est, Quemadmodum fici oculis innati. De his dicebatur, qui pertinaciter urgeant, prederentque negotium aliquod. Sumpta similitudine à ficis, hoc est, uitio quod oculis adnascitur, nec facile potest auelli oculo incolumi. Aristophanes in Ranis, Ὡσπερ τὰ σὺκ' ἰὼν πρὸς ὀφθαλμοῖς ἐφύ. id est, Vt ficus oculis imminens, sic ille erat.

Quinor autem ficos hic dici, rigidum tumorum innascentem genis oculorum; ea res tum molestissima sit, tamen non sine periculo tollitur, quod oculo imminet parti uexatio nis & tractatus impatientissimæ. Adagij mentionem facit Suidas,

Cum hasta, cum scuto.

LXVI

Σὺν δόξῃ, σὺν ἀσπίδι. id est, Cum hasta, cū scuto. Vbi quis omni conatu rem aggreditur. *Hasta cum scuto*

Ἄριστοφάνης ἐν εἰρημῷ. id est,

Σὺν δόξῃ, σὺν ἀσπίδι τε. id est, Cum hasta, cumque scuto. Item in Vespis,

Ἐκδυσμένους δὲ εἰς ξυλὸν καὶ ἀσπίδι. id est,

Expedita excurfione, cumque scuto & lancea.

Sumpta metaphora à milite armis omnibus instructo. Ad simile usum recte torquebitur Homericum illud,

Ἐγγὺ τ' ἀσπίδ' ἢ μεγάλοισι τε χερμαδίοισιν. id est,

Hastæ & gladio, faxisque ingentibus instant.

Quoties res omni uigetur.

Viri senis astaphis caluaria.

LXVII

Ἀσπίδος γόφονος ἀσπίδος τὸ νεανίον. id est,

Viri senis uelut uua passa cranium.

Admonet adagium, inualidū & flaccidum esse senile corpus, exhausto succo, carnibusque adefis. Lucianus in Tyranno de senibus, ἐπεὶ ἀσπίδος γόφονος ἡδὲν εἶσι. id est, Quando quidem iam omnes uua passæ sunt. Rugosæ enim flaccidæ sunt uua passæ, propter suc-

Cc 2 cum so

trerafacione nascitur inter terram & aquam. Id quemadmodum e terra nascitur, ita non de finit uesti terra, donec ea perterebrata emergat in auras. Quo simul ut emerlit, moritur tri durum, donec ueniat humida nebula, qua maefactum animal reuiuifcit, nec dein amplius terra uestitur. Atq; hinc qui ueteres philofophos fequuti funt, homines impendio uota ces appellarunt γαστριμαργους. Iam hoc fomnio quid ineptius? Sed ille fomnium addit fom nio. Possunt tamen, inquit, pie quæ dicta sunt intelligi. Omnis enim cupiditas e corruptio ne nascitur. Ea posteaquam nata est, non desinit edere cor cui inest, donec per habitum sci entia in apertum prodeat, ubi prodierit, moritur tribus animi potentijs. Et sic gratia fan cti spiritus pernebulam eruditionis apparens, dat stillas cognitionis, uiuificatq; non iux ta priorem uitam cupiditatibus obnoxiam, sed iuxta eam quæ ob uirtutem cum dijs habet familiaritatem. Hæc plusquã frutcola, tamen recensere uisum est, quo lector intelligat quan tum sit illis rhapsodijs tribuendum. Et ejs sine stre faciant, qui nephas esse putant in dubium uocare, quicquid quacunq; occasione chartis illitum repererint. Fuit hoc aliquando quo rundam studium, ut non solum poctarũ fabulas ad Christianam allegoriam traherent, ue rum etiam ipsi nouas fabulas cõminifcerentur, quas allegorice nobis exponerent, quasi ue ritas nisi adhibito mendacio disci non possit. Hic autẽ cum fuerit Christianus, tamen quo niam sui fomnij autorẽ uult uideri Aristotelem, putat se nobis pulchre obleuisse os, quod pro deo deos dicit: scilicet Aristoteles solet animantium naturas, ad morale accommo dare sensum: & ille nouit quid sit spiritus sanctus. Iulius Pollux libro de rerum uocabulis sexto, admonet olim bibacem πῖθον, id est, dolium appellatum, & edacem, ἰσθαλον, quod ἰσθαλον frumenti mensuram significaret, quasi lagenam dicas. Antiphanes apud Athenæ um lib. 12. de obeso & hibaci, τὸ πῦρ ἐν

Δι οἰνοφυγίον καὶ πῖρον τὸ σώματι
 Ἀσθὲν καὶ ἰσθαλὸν πάντες οἱ ἰσθαλοὶ. id est, Hunc igitur ob
 Bibacitatem & obefitatem corporis,
 Vtrem uocant, eiusce cultores loci.

Ὀβλιβία. Apud hunc ipsum alicubi cibo potuicq; dediti Ὀβλιβία dicuntur. Nec obscurũ est illud, La genam pendere non hominem

Vlyfseum commentum. LXXIX
 οὐδὲν ἐστὶ μὴ γινώσκων, id est, Vlyfseum inuentum, callidum, astutum & uafum dicebatur. Vlyfsem Homerus ubiq; uerfutum facit ac dissimulantem simulantemq;. Vnde eundem statim initio Odylsæ, πολύτροπον appellat. Vergilius item, Scelerumq; inuentor Vlyfles.

Refertur apud Suidam. Plutarchus in Lyfandri uita declarat quid sit Vlyfseum commen tum. Lyfandrum Lacedæmonij missa scytala domum reuocarant. Is metuens accusationes Pharnabazi satrapæ, qui gratiofus erat Lacedæmonijs, dedit operã ut cum illo ueniret in colloquiũ. Ab eo multis precibus impetrauit, ut scriberet magistratui, se nullis ab ipso læ sum iniurijs. Pharnabazus cum Cretensi quod aiunt Cretissans, conscripsit epistolam ex Lyfandri sententia, quam illi legendam tradidit, sed clam scripserat aliam ex sui animi sen tentia, sigillo, & inscriptione tam simili, ut dignosci non quirent altera ab alteris, eamq; tra dit Lyfandro. Is nihil suspicans, reddidit: quam lectam, cum illi cõmonstraffent Ephori, Ly fander intellexit, non solum Vlyfsem uerfutum fuisse. In hæc fermẽ sententiã Plutarchus, Vicitant succo suo.

Succo suo ui.

Prouerbiali figura dictum est in parasitos. Vicitant succo suo, qui si quando coena con tigit lautior, ingurgitant sese: rursus ubi nulla arridet spes cœnatica, cogunturq; οἰκιστὲς uiuere, fortiter ferunt in ediam, & in conuiuij spem durant, Sumpta metaphora a cochleis quæ per æstum intra testam contractæ, utcunq; succo suo aluntur, donec acciderit pluuiã. Plautus in Captiui duo, Cum res, inquit, prolatae sunt, cum rus homines eunt, Simul prolatae res sunt nostris dentibus. Quasi cum caletur, cochleæ in occulto latent, Sui sibi succo uiuunt, ros si non cadit. Itidem parasiti rebus prolatis latent. In occulto miseri uicitant succo suo,

Vitium.

Viri infortunati procul amici,

LXXXI

Ἀνδρῶν κακῶς περὶ σπονδῶν, ἐκπροσώπων φίλοι. id est,
 Viri liti in malis, amici sunt procul.

Parcmia notat mores amicorum uulgarium, qui hirundinũ ritu, pro ratione temporum aduolant ac deuolant: aduolant ubi res secunda, deuolant ingrumente rerum tempestate. Aristides in oratione Panathenaica nominatim adagij titulo usurpauit, καὶ τῶν φίλων μὲν φίλων ἀφ' οὗ ἐκπροσώπων ἐν κατὰ δόξαν φίλος κακῶς περὶ σπονδῶν, ἀλλὰ πολλὰς τῶν φίλων ἐπιφρο σον ἰπὸν οἷς ἐτυγχάνουσι φίλος περὶ σπονδῶν. id est, Ac prouerbiũ inuertit. Declarauit enim haud quaquam esse procul amicos, eius cui res sunt aduersæ, uerum etiam multos, qui antea dissidebant, in rebus afflictis sibi reddidit amicos. In hanc sententiã extat & huiusmodi senarius,

τῶν δυστυχῶν τὸν θυτυχῆς ὁ φίλος φίλος. id est,
 Felix amicus nullus infelicibus. Item alter huic similis,
 καὶ οὐκ ἔστι φίλος ὁ κακῶς, ὡς χυρσὸν τὸ πῦρ.

Vt ignis aurum, amicum ita tempus arguit. Ad hanc sententiã palam allusit Cicero libro Familiarium epistolarum nono. Nam & si non facile dijudicatur amor uerus & fictus, nisi aliquod incidat eiusmodi tempus, ut qua si aurum igne, sic beneuolentia fidelis, periculo aliquo perspici possit. Caetera sunt signa communia. Horatius,

Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest. Passim habentur amici qui petat: qui dent, perpauci. Pindarus item in eandem sententiã, οἰχεται ἡμᾶς φίλων πατωμένων οὐκ ἔστι, πῶρον δ' ἐν πόνῳ πῖτον βροτῶν. id est,
 Perit honos homini, amicis orbat. Sunt autem pauci mortales fidi rebus afflictis.

Vias nouit, quibus effugit Eucrates.

LXXXII Eucrates.

οἶδε τὰς ὁδὸς ἀσπὸρ ἐφ' οὐρανὸν θυμῶντος. id est, Nouit uias quibus effugit Eucrates. In eum quadrat qui semper aliquam inuenit rimam, ut inquit Plautus, per quam elabatur, ut officii subterfugiat. Aristophanes in Equitibus,

εὐλαβῆς δὲ μὴ κἀφύγη σέ, καὶ γὰρ οἶδε τὰς ὁδὸς ἀσπὸρ θυμῶντος ἐφ' οὐρανὸν ἵλα κν εὐβίω.

Caueto ne te effugerit, nouit uias
 Quibus Eucrates effugerat per fursures.

Taxat autem obiter Eucratidis mores, qui quum molitor esset, tamen rempublicam admi nistrarat. Quin & in Auisibus taxat. Exceftidem quempiam, peregrinum & erroneum, cui uitæ omnes notæ fuerint. Congruet in hominem aliquo praetextu suffugientem, si quando fides sit praestanda.

Viuit, incende ignem.

LXXXIII

ὕψι, καὶ πῦρ. id est, Viuit, incende ignem. Vbi in negocij periculosi puncto festinandũ admonemus, & occasionem arripiendam, ut cum reperta scintillula properatur, ne pereat & illa. Simile illi, Nunc tuum ferrum in igni est. Refertur apud Suidam.

Venter auribus caret.

LXXXIII

τὰς ἰσθμὸν ἢ ἐχθρῶν. id est, Venter non habet aures. Vbi de pastu agitur, non admittuntur honesta rationes. Attestatur huic senarius ille prouerbij uice Græcis celebratus,

Ἄμω γὰρ ὁδὸν ὄσιν ἀντιπέτρην ἐπὶ πῶ. id est,
 Contrafatem etenim nulla contradicatio est.

Celebratur a Plutarthio Gellioq; dictum illud Catonis, ex oratione quadam qua diffrafit legem agrariam. Eam sic oxorus est, ut dicat, arduum esse ad uentrem uerba facere, qui ca reat auribus. Nec inepte accommodabitur in eos, qui uentris addiciti uoluptatibus, nihil admittunt quod uentri non sic amicum. Seneca lib. 3. epist. 27. Venter, inquit, præcepta non audit, poscit, appellat. Non est autẽ molestus creditor, paruo dimittitur, si modo das illi quod debes, non quod potes.

Cum puluisculo.

LXXXV

Vel cum puluisculo dicimus, quoties omnia sic tolluntur, ut nihil fiat reliqui, ne puluis quidem. Metaphora mutuo sumpta uidetur ab ijs qui frumẽtum ab area conuerunt, non

Ce 4 sine

sine puluere. Plautus in Rudentibus, Conuerret hic iam me totum cum puluisculo. Idem in Truculento, Quo citius rem ab eo auferant cum puluisculo. Simili figura dixit Iuuenalis cum erugine, pro eo quod est integre, & nulla parte diminutum.

Nunc si depositum non inficietur amicus, Si reddat uerem cum tota erugine follem, Eodem pertinet euangelicū illud, quo iubentur etiam puluerem excutere apostoli, id est, ne minimum quidem ab eis auferre secum.

Valere pancratice.

LXXXVI

Plautus in Bacchidibus, Valere pancratice dixit, pro eo quod est firma esse ualetudine. Nam in Pancratistis robur corporis potissimū spectabatur. Pro eodem dixit Valere athletice. Valere pugilice. Valere basilice. Terentius item; Pugilem esse aiunt. De puella robu- stiore & habitiore. Græci βασιλικός pro magnifice prouerbiali figura dicunt. Neque is sermo uulgo non tritus est, etiam hodiernis temporibus.

Βασιλικός pro magnifice

Fœdum & mansisse diu, uacuumq; redisse.

LXXXVII

Verfus hic Homericus ex secundo Iliados libro, non dubium quin annumerandus sit inter eos quos Macrobius scribit in prouerbium abisse, Turpe est & mansisse diu, uacuumq; redisse.

mansisse diu uacuum redisse fœd. est

Conueniet, ubi quis longam de se concitauit expectationem, cui postea non respondeat. Veluti si quis studiū causa diu peregrinatus, domum redeat nihilo doctior. Aut si negotiator post diuinam absentiam reuertatur, nihilo ditior. Aut si quis admodū longæuus, nihil præclari gesserit in uita, quo se uixisse restaretur. M. Tullius prouerbij uice usurpauit Epistolarum ad Atticum lib. 6. epistola cui initium, Nunc quidem profecto.

Tragulam iniicere.

LXXXVIII

Plautus in Epidico, Tragulam in te iniicere adornat, id est, dolum aliquem in te struit, Et ibidem, Nescio quam fabricam facit. Sic autem habet uersus tetrameter, trochaicus: Tragulam in te iniicere adornat, nescio quam fabricam facit. Vtraq; figura prouerbialis uidetur. Idem in Casina, Ego Pol istam iam aliquorsum tragulam decidero. Rursus in Pseudolo, Aut uolui iniicere tragulam in nostrum senem. Huic simillimum quod dixit in Mostellaria, pilum iniicisti mihi, pilum enim hasta genus est.

Trium literarum homo.

LXXXIX

Trium literarum homo, per ironiam dici potest, in eum qui generosus & ingenuus uideri cupiat. Inde natum quod olim ingenui, prænomen, nomen & adnomen, in literis aut insignibus suis, tribus literis notare soleant. Vt pro Quinto Valerio Maximo, Q.V.M. Hinc uulgi locus, de trium literarum homine. Plautus in Aulularia iocum aliō detorsit, nempe in seruum furacem. Subiicit enim, Etiam fur, trifurcifer.

Homo trium literarum

Trium dierum commeatus.

XC

Trium dierum commeatus, cum instare paupertas extrema significatur. Translatione ducta à militum commeatu. Et apud Aristophanem cum aliis tum in Acharnensibus, Καί μ' ἠπιτηρέω σὶ τὴν ἡμέραν τριῶν. id est, Mihiq; ut reseruem commeatum tridui. Interpres addit, antiquitus in bellum ituris edici solere, ut sibi tridui non minus commeatum pararent. Meminit & in Equitibus.

Commeatus trium dierum

Εγὼ ποιεῶ ἡμέραν τριῶν. id est, Præbeo & istum quod fat est in triduum. Proinde tridui commeatum dicemus minimas facultates, quæ uix ad tridui uictum sufficiant. Non dissimili figura Terentius in Seipsum excruciante, dixit decem dierum familiam.

Tragœdias in nugis agere.

XC I

Tragœdias in nugis agit, qui in re leuicula tumultū mouet. Et ut ait Terentius, magno conatu magnas nugas dicit. M. Tullius De oratore, lib. secundo, Ne aut irrisione, aut odio digni putemur, si tragœdias agamus in nugis. Vsurpat idem Fabius libro sexto, capite De peroratione. Nam in paruis, inquit, litibus has tragœdias mouere, tale est, quasi si perorator nam Hercules & cothurnos aptare infantibus uelis. Quin hoc ipsum excitare tragœdiā, si aliō

Tragœdias in nugis agit, qui in re leuicula tumultū mouet. Et ut ait Terentius, magno conatu magnas nugas dicit. M. Tullius De oratore, lib. secundo, Ne aut irrisione, aut odio digni putemur, si tragœdias agamus in nugis. Vsurpat idem Fabius libro sexto, capite De peroratione. Nam in paruis, inquit, litibus has tragœdias mouere, tale est, quasi si perorator nam Hercules & cothurnos aptare infantibus uelis. Quin hoc ipsum excitare tragœdiā, si aliō

aliō quopiam desleclatur, prouerbium respicit, Vnde & Græcis ἐκτροπῆ δέξαι. & τροπῆ γίγαι pro grauiter siue acerbe loqui.

Transuersum agere.

XCII

Transuersus agi dicitur, qui ui & impetu quodam ab instituto desleclatur. Ita Laberius Mimus apud Macrobiū libro Saturnalium secundo, cursum fortunæ transuersum uocat. Hunc enim C. Cæsaris benignitas inuitauit, ut eques Romanus, & senex prodiret in scenam. In prologo igitur queritur præter animi sui sententiā eō Cæsaris autoritate fuisse compulsum.

Necessitas, inquit, cuius cursus transuersum impetum Voluerunt multi effugere, pauci potuerunt, Quo me detruisit penē extremis sensibus, &c.

Ita qui præceps ira fertur, transuersus rapi dicitur. Ductum apparet à nauigantibus, qui secundo uento recto cursu feruntur, flatu aduerso, transuersim aguntur.

Thrafsybulo Dionysium dicitis esse similem.

XCIII Dionysium

Θραυσυβύλου θρονύσιου φάτ' ἂν ὁμοίον. id est, Dionysium Thrafsybulo similem esse dicitis. Dionysium ubi quis ea componit, quæ nimio intervallo inter se differunt. Dionysius enim inter pestilentissimos tyrannos commemoratur, Thrafsybulus laudatus, quod reipublicæ studiosissimus fuerit. Sumptum est à Pluto Aristophanis.

Tributis potiora.

XCIII

Τὰ τῶν φόρων κρείττω, id est, Tributis potiora, dicebatur, ubi quis ex malefactis & iniquitate comodum ingens reportaret. Refertur à Suida & Zenodoto prouerbij nomine, nec pluribus explicatur. Harpocraton in dictionario rhetorico scribit extitisse in oratione Hyperidis aduersus Athenogenem. Inde natum opinor, quod qui principum nomine tributum exigunt, ferè plus extorquent, quàm par est. Et principes sic petunt, ut ab inuitis rapiant, ni dent quod petitur. Congruit huic illud Pindari ex Pythijs hymno octauo, κέρδιος δὲ θελήτω πύγ' ἐκόντος εἰ τις ἐκ δόμων φέρῃ. id est, Lucrum autem gratissimum, si quis ex uolentis aedibus ferat.

Tragica simia.

XC V

Τραγικὸς τίθηκε. id est, Tragica simia. Prouerbiali conuicio dicebatur, qui fungeretur honoribus opibusq; polleret, alioquin indignus. Simiam appellat homuncionem, uix hominem, sed simulachrū hominis magis. Tragicam addunt, propter fortunæ strepitum & personam additam. Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, Aeschinem tragicam simiam appellat, quod quum esset nequissimus, splendidis uerbis probū ciuem ageret. Cuius prouerbij meminit Philostratus in Aristide. Diuus Hieronymus in epistolis ostendit hoc scomma facili solere uulgo in Christianos, sed ab impijs, ethnicisq; perinde quasi uultu habituq; sanctimoniam præ se ferrent, quum essent improbi. Quanquā hic locus in exemplaribus non eodem habetur modo, sicut admonuimus in scholijs nostris, quibus uere diuini uiti lucubrationes, quo à pijs hominibus, sed mediocriter doctis, possent inoffense legi, summis uigilijs emendatas illustrauimus. Conuenit & in eos, qui barba pallioq; philosophos se profitentur, cum cætera cultui non respondeant. Sic enim Plutarchus, οὐκ ἔστι γὰρ φιλοσόφος πωγωνόφορος καὶ τριβωνόφορος ποισίσι, ἀπὸ τῆς σακκῆς αἰ λινωσολίαι. id est, Nec enim alere barbam, aut gestare uile pallium philosophum facit, neq; lineis uestiri Iliacos, hoc est, Iliadis sacerdotes.

Barba non facit philosophum

Tineas pascere.

XC VI

Tineas pascere dicuntur, quæ neglecta situ pereunt. Ductum à uestibus, aut libris diu reconditis & intactis. Horatius in Epistolis, Contrectatus ubi manibus fordescere uulgi Cœperis, & aut tineas pascas taciturnus inerteis, Aut fugies Vticam, aut unctus mitteris Ilerdam.

Titio ad ignem.

XC VII

Ἄλωος ὑπὸ πύρ, id est, Titio ad ignem, ubi quis applicatur ad eas res ad quas natura propensus est. Vt si mulerosus ad puellarum conuictum, sanguinis auidus ad militiam, lucritiens ad mercaturā. Ἄλωος enim Græci uocāt lignum semustulatum. Non admodum ablutit ab illo, εἰς ἡμέδ' αὐ γυρεῖται. id est, in matulam immergere. Refertur à Suida & Zenodoto. Tithymallus

Tithymallus Laconicus.

XCVIII

Tithymallus Laconicus. In lippientes, oculisque cacutien- tibus homines dicebatur. Tithymallus, herbe genus, apud Lacones repertum, lacteo suc- co manans decerptum, unde quidam dixerunt lactariam, singularis acrimoniae, quo sub no- ctem oculos illinebant ad usum acuendum. Huius Dioscorides in quarto plureis species facit, de quo oculorum remedio diligenter meminit, Adagium refertur apud Suidam, qui ci- tat ex Aristophane de Neoclidae lippo, σκώροδ' ὄμας τριψάωντα ἰθὺμαλλῶν. id est, Qui allium trivuit simul cum tithymallo.

Carmen autem extat in Concionatricibus,

Τὶ δὲ μὲ ἐργῶν φροῦν Σκώροδ' ὄμας τριψάωντ' ὄπῳ ἰθὺμαλλῶν ἐμβαλόντα τῶν λακωνικῶν Σαυθῶν πῶλαιφῶν τὰ βλεφάρῳ φιλίππας. id est,

Simul cum opi liquore tereres alia, Tithymallon insuper adderes Laconicum, Et obungeres tibi palpebras sub vesperam.

Vox dicta videtur à mamma nutricis, sed apud alios per simplex λ scriptam comperio, licet Suidas scribit per geminum, nec indicat interim usum proverbij. Si competit in lip- pos, dicendum est, tithymallo opus habet, aut tithymalum terit. Nam tradunt huic effica- cem esse acrimoniam, ut quum succus eius colligitur, cavendum sit ne contingat oculos: & quoties sumitur in stomachum, devorare necesse est obuolutū, ne fauces radat. Huius succo medentur oculorum pituitae. Multa de his Plinius libro usagesimo sexto, capite octa- uo. Cornelius Celsus in quinto indicans eam herbam Latinis dici Lactucam marinā, uim ait habere exedendi.

Tinctura Sardonica.

XCIX

Sardonica tin- ctura

Βάμμα Σαρδωνικόν. id est, Tinctura Sardonica. De colore praecellenti dicebatur, praeci- pue purpuræ. Per iocum autem transfertur ad eum qui pudescit, aut qui ob plagas sangui- ne tingitur, Sardo siue, ut Hesychius scribit, Sardon insula ingens opposita Italiae, in qua va- riae purpurarum tincturae laudatissimaeque fiebant. Itidem & Tyrium muricem ostrumque Sarranum, legimus apud Latinos. Aristophanes in Pace, κιν ἐκείνῳ φησὶν εἶναι βάμμα Σαρδωνικόν. id est,

Quam ille praedicat coloris esse Sardiniae. Idem in Acharnensibus, ἰνα μήσε βάλλω βάμμα Σαρδωνικόν. id est, Ne te linam colore Sardiniae.

Quam curat testudo muscam.

C

Testudo non curat muscam

Ὅσον μέλα τῆς χελώνης μυγῶν. id est, Quam curat testudo muscas. Suidas ex autore, nescio quo, refert haec uerba, ἔσθ' ἂν ἀγαμέμνονι φησὶν οἰστρον παρρησίας ἢ πῶν ἐμελεῖν, ἢ χελώνης μυγῶν, τὸ δὲ τῆροίμας. id est, Agamemnon aut minoris faciebat Therisite maledicentiam, quam te- studo muscas, quemadmodum proverbio dicitur. Testudini nihil nocere possunt muscae propter testam, qua munita est. Confine illi quod alibi memorauimus, Nō curat culicem elephātus. Lepidius erit ad res animi detortum. Animus uirtute ac philosophia munitus, nihil plus timet fortunae incursum, quam testudo muscas.

Stultior Morycho.

I

Morycho stul- tior

Ὀρετόπῳ εἰ μὲν ὄμας. id est, Stultior es Morycho. Siculum proverbium, in eos qui ridicule stulteque quippiam facerent. Mihi uidentur peculiariter obno- xij huic adagioni, qui domesticorum negociorum negligentes, foris agunt, aliena curantes. Quod genus inducitur Ollus apud Martialem. Cuiusmodi sunt & apud Plutarchum Lamia, Zenodotus tradit, apud Siculos Baccho cognomen esse Morycho, idque inde natum, quod in uindemijs, huius dei facies musto sic- cisque uirentibus oblini consueuerit, quod utriusque arboris inuentae laudem Baccho tribuunt ueteres, ut testis est Athenaeus lib. Diphnosophistarū secundo: τῆς αὖ τὸ μὲν ὄμας τὸ μολύβδῳ. id est, à moryxæ, quod est contaminare: unde & Homerus, μεμολυγμένῳ δὲ μολυσμένῳ.

μολυσμένῳ. Bacchus autem ubique ridiculus, ac parum cordatus inducitur à poetis, utpo- te deus temulentus, uelut in Ranis Aristophanis, ideoque in huius sacris ludicra quaedam, tanquam in eius contumeliam fiebant. Quin & cognomen additum contumeliae causa, φρενὴν ἔχει. Apud Siculos huius simulachrum, non in templo, sed extra phanum sub dio positum erat iuxta ingressum siue uestibulum, confectum è lapide, cui nomen Psella, arte Simmij cuiusdam Eupalami. Proinde uulgari ioco factatum est de illo, μωρότοπῳ εἰ μὲν ὄμας, ὅς τ' αὐτὸν ἄφῃς, ἔφαθ' ἰλιθίας κἀθύρται. id est, Stultior es Morycho, qui omisis his quae sunt intus, foris extra domum desidet. Zenodotus adagium citat ex epistola quadam Po- lemonis ad Diophilum. Quamquam alienissimum est ab ingenio moribusque meis, uesti- gandis, aut insectandis aliorum erratis operam contere, tamen non possum hoc loco mi- hi temperare, quin iudicandi magis quam insectandi causa proferam cuiusdam apud Italos non infimi nominis, inscitiam ne dicam, an locordiam: praesertim cum is τῶν λεοντῶν φη- σὶν εἶναι, tantum sibi sumat in literis, ut arrepta ueluti censoria uirgula, non solum de scripto- ribus caeteris magna pronunciet autoritate, uerumetiam Angelum Politianū, uirum mo- dis omnibus & incomparabilem & inimitabilem, ceu praeceptor quispiam flagellet, atque emendet. Cui cum non pauca concedat homo candidus, tamen delicatae illae, & meris atti- clinis assuetæ aures, transmarinae Veneris sensum in eodem desiderant, quod εἰδ' ἀχλὺν uertentis, ne intio quidem. Audiamus igitur in hoc Aristarcho Venerem illam transmarinam, ac germane Graecanicam. Principio proverbium hoc è uulgatissimis Zenobij col- lectaneis enarrans, Polemonem perinde citat, quasi locum ipse legerit. Id quod suo more habet in abstractis, minimeque uulgatis autoribus uersari uideatur. Deinde Grae- ca quomodo retulimus in eadem, ὁ δὲ τῶν ἀφῃς, ἔφαθ' ἰλιθίας κἀθύρται, reddidit ad hunc modum: Qui relinquens habitationē interiorem, extra positam quarebat. Rursum quod habetur in iisdem collectaneis, μωρόχῳ ἢ δονύσῳ ἐπιθήσῃ ἀπὸ τῶν προσώπων αὐτῶν μολύβδῳ ἐπιθῶν πρυγῶσι, ἔσθ' ἀπὸ τῆς βοτρυῶν γλῶσσης, ἢ τῆς χλαροῖς σῆσις. expressit hoc pacto, Mo- rychus sanè epitheton est Bacchi ἀπὸ τῶν προσώπων αὐτῶν μολύβδῳ. id est, ab inquinando ut- delicet propriam faciem. Inquinare nanque solet eam Bacchus racemis, & uiridibus ficis. Deinde quod idem coaequator etymologiam nominis reddens scripsit, μωρόχῳ γὰρ τὸ μο- λύβδῳ, sic interpretatus est lepus Atticus nostri temporis. μωρόχῳ, inquit, porro idem est quod μολύβδῳ, hoc est, ineptire, hoc est desipere. Iam illud quanto est, παντὸς μωρόχῳ μω- ρότοπῳ, quod de Bacchi statua reddidit. Graeca sic habet, τῶν ὄμας τῶν νεῶν τὸ ἀγαλλμα αὐτῶν ἐστὶν τῶν τῶν ἑσθῶν ἢ ἰσαίθερα. Ea sic extulit transmarina Venus: Praeterea dicitur à simpli- citate Bacchi, cuius simulachrum in aperto statuuit apud Hesiodum. Vide quot ueneres in uno, eoque perbreui capite prodidit hic uenustus. Primum Bacchus saltiditis penetrati- bus aedium suarum, peregrinas sectatur domos: deinde cum faxeus sit (fit enim de statua mentio) tamen ipse sibi faciē racemis & ficis oblinat, quo uindemiatores delectet. Ad haec cum idem significant, μωρόχῳ & μολύβδῳ, utrumque declarat, ineptire & desipere, uerum his duntaxat, qui Venerem illam transmarinam usquequaque percalluerint. Denique quod est omnium uenustissimum, è uestibulo, siquidem autore Polluce, εἰς ὄμας templi uocatur, quod & πρὸ πύλων dicitur, Hesiodum fecit, hoc est, è mutis faxis eloquentissimum poe- tam. Et habet tamē hic talis artifex quibus sit admirationi, hoc est, Similes habent labra la- ctucas: cum innumera sint in huius commentarijs, pari flore reddita Graeca, ἔπε ἔραυδ', quod aiunt, ἔπε γῆς ἀπὸ φωνῶν, quae uel ipse faxeus Morychus rideat. Homo me hercle, sua- uis, atque adeo Moriae beneficio felix, qui transmarinae Veneris sensum requirat in alijs, ipse communi carens, & ut uidetur, marinae, quam transmarinae Veneri familiarior. Sed praes- fiat, opinor, ut omisis iocis ad institutum negocium calamus recurat. Locatur in Mory- chum & Aristophanes in Vespis, ἔλω βίου γνησίου ὡσπερ μωρόχῳ. id est, Viuere uitam ge- nerosam, quemadmodum Morychus. At Suidas indicat, huius nominis poetam quempi- am fuisse tragicum, cuius uita non caruerit luxus ac mollitiei nota. Citatque hoc in eum car- men Aristophanis. Extat autem in Acharnensibus.

ὦ φιλότης σὺ, καὶ πάλαι πομπυλῶν, ἔλθ' ἄρ', ποδὸν ἢ μὲν πρυγῶσις χοροῖς φιλῶν μωρόχῳ. id est, Charissima ac desiderata iam diu

Optata

Optata ades, fece sublitis choris
Grata & Morycho.

Quatuor obolis non astimo.

Obolis quatuor non est. *Τετράριον ὀβολῶν οὐκ οἶδ'.* id est, Quatuor obolorum esse putat. Simile illis quæ alibi retuli mus: *Αἴσις τε non facio, & dupondij non facio, & teruncij non facio.* Suidas hæc quorundam fert, sed tacito, qui frequens illi mos, autoris nomine, *τὴν τετράριον τὴν σὺν οἷς τετράριον ὀβολῶν τὸ λεγόμενον.* id est, Tuam maledicentiam existimato quatuor esse obolorum, quem admodum dicitur. Et diobolare uocant Latini, quod uilissimum uideri uolunt.

Tenuem necis.

Λεπτὴν πέλεις. id est, Tenuem necis. De pauperibus dictum, quibus plerumque tenuibus in rebus labor. Dicitur & *λεπτὴ ἐλπίς.* id est, Spes tenuis, pro exigua, & *λεπτὴ φρονις.* id est, Tenuis cura, pro subtili & curiosa. & *λεπτὰ φαίνας.* id est, Tenuiter diducis, in fordidos quicquid uel minutissimarum rerum habent rationem. Ducta metaphora à textoribus.

Terrestria balnea.

κρύματα λατρῶν. id est, Terrestria, siue inferorum balnea. Dicitur uidetur, nam coniectandum est, ubi quid sero iam adhibetur, nulli futurū usui ei cui exhibetur. Veluti si quis tum reo patrocinetur, postquam pronuntiata fuerit irreuocabilis iudicum sententia. Mos olim fuit, defunctis ad sepulchrum balnea quædam inferre. Cadauera item sepultura danda prius lauabantur. Vnde Ennius:

~~Terrena uisum carmine
femina lauit, & unxit.~~

*Soysella emendat
tas rayas E I no
Se auia di bonnar.*

Ter.

Ne illud quidem figura prouerbiali uacat, quod Græci numeri additione rem amplificanc, maxime ternionis, fortassis quod is apud præcos & absolutissimus, & sacer habetur, ut quicquid ter dictum aut factum esset, id ratum & efficax haberetur, unde in magorum mysterijs adhiberi solitus. Vergilius in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terque hæc altaria circum

Effigiem duco, numeroque deus impari gaudet.

Et apud Theocritum in eiusdem tituli carmine:

Ἐς τρεῖς ἀπαυδάτω, καὶ τρεῖς πᾶσι πόντια φωνῶ. id est,

Ter libo, ter & hæc pronuncio mystica uerba.

Item in Caremonijs funebribus,

Et supremum ter uoce ciemus.

Apud Euripidem in Hecuba præco ter iterato uerbo, silentium indicit:

Σίγατ' ἀχαιοί, σίγα πᾶς λαός,

Σίγα σιώπη. id est,

Silere Achiui, populus omnis sit silens

Taciturnitate silentioque. Aristophanes in Ranis,

Τὸ τῶσι πεπαιδῶ, καὶ οὐδὲν ἀπαιδῶ, καὶ οὐδὲν μάλ' ἀπαιδῶ id est,

Istis recuso, iterumque recuso, rursum ualde recuso.

Parsimque legitur non solum apud poetas, uerumetiam oratores, *τρεῖς μικροί, τρεῖς μεγάροι, τρεῖς μικροί, τρεῖς μεγάροι, τρεῖς ἀδελφοί.* id est, Ter scelestus, ter execrabilis, ter beatus, ter maximus, ter infelix. Quod Latini duntaxat in carmine sunt imitati, Vergilius:

O terque quaterque beati. Ouidius:

Omnia bis dices uera fuisse mea.

Est illud etiam nunc uulgo familiare, ut si quid asseuerent uehementius, id ter repetat. Ut hinc etiam adagium ortum uideri possit. Strabo lib. Geographiæ primo, quod Homerus scribit, Charybdim ter in die reddere quod absorbit, ter resorbere, quum constet id non fieri nisi bis in die, excusat hac hyperbole, quasi *τρεῖς* non sonet hic numerum, sed uehementiam. Ad hanc sermonis formam pertinet quod est apud Platonem libro de repub. x. *καὶ τὰ ὄψα αὐτῶν ὀφθαλμοῖς, καὶ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῶν ὄψεων.* id est, Et quum uident illorum opera

opera, non intelligunt ea tertio gradu abesse à ueris. Agit de ijs qui è poetis sumunt recte uiuendi rationem, quum illi pro ueris tradant phantasmata. Durat huius sermonis uestigium & hodiernis diebus in lingua Gallica, qui huius syllabæ adiectione è comparatiuo faciunt superlatiuum, nisi quod in ueris literis, tre sonant pro ter.

Theagenis pecuniæ.

Θεαγενὴς χρηματῶν, πᾶσι ἀεζίνος. id est, Theagenis pecuniæ, quæadmodum Aeschinis. Locus prouerbialis in eos, qui pauperes cum essent, tamē diuites haberi uolebant. Hoc morbo notatus est uterque, & Theagenes & Aeschines. Vnde cognomen his additū, *σέλλοις*, à Sello quopiam inepte ambitioso, qui cum re esset perquam tenui, tamen affectabat uideri locuples, unde qui hoc morbo laborabant, *σελλίζου* dicebantur. Finitimum ei quod alio dicitur loco, *φανία θύρα.* id est, Phaniæ ianua. Prouerbij meminit Aristophanes in Auisibus: *ἢ καὶ τὰ θεαγενῆ, πᾶσι πολλὰ χρηματῶν, τῶν ἀεζίνων γ' ἀπαιώντων.* id est, Vbi sunt Theagenis plurimæ pecuniæ, Et Aeschynis quidem uniuersæ.

Tantali lapis.

τῶν πάντων λίθος. id est, Tantali lapidem, uocant imminens capiti periculum. Apud Suidam hæc referuntur. *ἐπιπέσει τὸν τῶν πάντων λίθον ἐπὶ κεφαλῆς ἐπελευσάμεθα.* id est, Quandoquidem Tantali saxum capiti impendens excusissimum. Plato apud Stobæum, *ὅσῳ εἰ τὸν λεγόμενον τῶν πάντων λίθον ἐπερτημιθῶν τὸ εἶχον.* id est, Ne si Tantali quidem, quem uocat lapidem imminens haberet aliquis. Sumptum à fabula Tantali, quem quidam fingunt apud inferos, etiam hoc supplicij genus pati, ut ingens saxum sic immineat capiti, ut iamiam casurum uideatur. Athenæus libro Dipnosophistarū sexto, fabulæ originem refert hunc in modum: Tantalus uoluptatum auidus, cum in deorum consortium admissus impetrasset optionem petendi quicquid uellet, à loue postulauit, ut ad eum modum iugiter uiueret inter epulas, nihil hac re ducens felicius. At indignatus iupiter promissum præstitit, hominisque operis satisfecit. Cæterum ne frui posset appositis, saxum ingens iamiam casuro simile supra uerticem suspendit, cuius metu non libeat quicquam attingere. Vergilius Aeneidos sua libro sexto commentum hoc ad Lapithas, Ixionem ac Pirithoum refert,

Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumque,

Quos super atra silex, iamiam lapsura, cadenti

Imminet alsimilis: lucent genalibus altis

Aurea fulcra thoris, epulæque ante ora paratæ

Regifico luxu. Furiarum maxima iuxta

Accubat & manibus prohibet contingere mensas,

Exurgitque facem attollens, atque intonat ore.

Vsurpat & Pindarus in Isthmijs hymno septimo: *ἐπιπέσει τὸν ἰσθμὸς κεφαλῆς γὰρ τῶν πάντων λίθου πᾶσι τρεῖς ἀπαιώντων.* id est, Quandoquidem lapidem Tantali imminens capiti aliquis nobis admouit deus. Sentit aut metum instantis belli. Interpres citat ex Euripide,

καθὼς ἰσθμὸς τῶν πάντων ἀπαιώντων πέτρον

ἀδὲ ποτῶται. id est,

Saxum pauescens uertici quod imminet

Per aerem uolat.

Gregorius Nazianzenus in epistola quadam ad Basilium fratrem, uitam sollicitam ac periculiculis expositam, *τῶν πάντων ῥαλίω* appellat.

Surdior Toronæo portu.

Καθότι τὸ πρῶτον λέμεθα. id est, Surdior Toronæo portu. Atunt portum esse quendam Toronæ Thraciæ ciuitatis, qui longis & angustis duobus excursibus portigitur in mare, ita ut in ipso portus secessu nullus fluctuum fragor audiatur. Vnde prouerbium in eos qui non audiunt. Quamquam alij Toronem ponunt in Macedonia. Stephanus meminit etiam sinus cognomento Toronæi, à quo prouerbium ductum uideri possit. Nisi quod mare surdum uocatur, aut littus surdum, magno fragore resonans, ut ob strepitum undarum præterea nihil exaudire liceat.

VIII Toronæo portu surdior

Dd Surdior

proborum ciuitas. In hanc Philippus collegisse dicitur, uelut in sentinam, infames ac moribus improbatas, ut lycophantas, falsos testes, prauaricatores, & id genus alios ad numerum duum milium, ut auctor est Theopompus, in rerum Philippicarum lib. 13. Testatur & Plutarchus in commentario De curiositate. Est & in Aegypto regio quaedam δαλιόπολις appellata, teste Olympiano. Plutarchus in Collectaneis prouerbiorum ostendit, dici solitum de rarioribus inuentur, effertq; ad hunc modum, εὐκ ἐστὶ δαλιῶν πόλις, id est, Non est seruorum ciuitas. Non dissimile quod Plinius narrat de gente Hellenorum in Syria, ad quos surgunt usq; quaeq; nocentes. Quae sola toto in orbe, sine ulla foemina uiuit, omni Venere abdicata, socia palmarum, in diem ex aequo conuenarum turba renascitur, longe frequentibus quos uita fessos ad mores eorum, fortunae fluctus agit.

δαλιόπολις

Samiorum flores.

XXIII

Σαμίων ἄνθη. id est, Samiorum flores. Vbi quis extremam uoluptatem decerperet. Hoc autem nomine dicebatur locus quidam, in quo mulieres cum uiris conuulsum agitabant, omnique genere uoluptatum affatim explebant sese. Quibus delicijs effoeminati, postea subacti sunt a Persis, & in seruitutem acti. Stephanus admonet, Samum insulam olim ἀνδριμελειῶν appellatam fuisse, nimirum a floribus. Eandem ῥηθηνίαν fuisse uocatam, uidelicet a uirginibus refertur adagium in Collectaneis, quae Plutarchi feruntur titulo. Meminit & Athenaeus libro 12. ex Clearcho, demonstrans locum ita uocatam, ob uarias formas puellarum, quae ueluti flores arridentes, ad libidinem inuitalant. Aprē quadrabit in ciuitatem, domū, deniq; hominem uoluptatibus perditē addictum.

Summaria indicatura.

XXIII

ῤωπιῶν ἄνθιον. id est, Summaria indicatura. De rebus uilibus, magno tamen emptis. Quemadmodum fit nonnunquam in auctionibus, cum non expenditur singillatim uniuscuiusque rei precium, sed multa simul congesta pariter aestimantur. Graecis enim ῥωπιῶν uirgultidicuntur, & ῥωπιῶν appellant fasciculum, seu farcinam e diuersis rebus colligatam, aut uarios colores sinuul confusos. Fit autem sapenumero, ut emptor parum attentus in hoc emptio nis genere circumueniatur. Adagium refertur a Diogeniano. Meminit & Suidas.

Regia uaccula.

XXV

Βασιλικὴ βοΐδον. id est, Regia lucula. De prodigiosa foecunditate ferebatur, natū emi raculo rei gesta. Aetate Ptolemaei sumioris, uacca quaedam eodē partu sex addidit uitulos. Auctor Diogenianus. Simile illud Iuuenalis, Scrophā foecundior alba.

Pura a nuptijs.

XXVI

A nuptijs pu

Ἀγνή γάμων. id est, Rudis nuptiarum. Per ironiam dicebatur in impudicam, quod cita nuptias sui copiam faceret. Horatius, Nuptiarum expers, & adhuc proteruo

Cruda marito.

Rheginis timidior.

XXVII

ῤηγίνων δειλότατον. id est, Rheginis formidoliosior. Xenarchus apud Zenodotum Sophronis, qui de mensibus scripsit, filius, in gratia Dionysij tyranni taxauit Rheginenses ut ignauos in rebus bellicis, animiq; pauidi, quemadmodum testantur Graecorum adagiorum collectanea.

Inertium chorus.

XXVIII

Chorus inertium

Ἀργύντων χορός. id est, Feriatarum chorus. De coetu lasciuientium dicebatur. Ocium enim ad omnem nequitiam impellit, praecipue iuuentam. Confine est illi quod aliis dictum est, Inertibus semper feriae.

Rapina rerum Cinnari.

XXIX

Cinnari bono

Ἀρπαγὴ τῶν λιννάρεων. id est, Direptio bonorum Cinnari. De facultatibus per tumultū direptis. Veluti cum principes praeter ius in alienas fortunas iniiciunt manus. Timaeus scriptum reliquit, Cinnarum quempiam fuisse, patria Selinusium, arte lenonem, qui hoc quaestu ad summas opes peruenerit. Is quoad uiuebat, pollicebatur se facultates omnes Venere consecraturum, caeterum moriens, populo diripiendas exposuit. Huic non dissimile, quod alibi commemorauimus, Porfena bona.

Radamantheum iudicium

XXX

ῤαδάμανθυος κρίσις. id est, Rhadamanthi iudicium. De incorrupte iudicantibus. Rhadaman-

damanthus enim iudex, neq; muneribus, neq; gratia defleuitur, quo minus seuerē iudicet. Accommodari poterit ad mortis necessitatem, maximis pariter ac minimis ex aequo communem. Iuxta illud Aeschylī apud Aristophanem in Ranis:

ἴσθ' ὅτι θεῶν γὰρ ἰσότης ἐστὶ δαίμων ἐστίν.

Vna e deis Mors nulla captat munera. Item Horatius,

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,

Regumq; turreis. Item alibi:

Non si trecentis quotquot eunt dies,

Amice places illachrymabilem

Plutona tauris. Item Pindarus in Nemeis,

Ἀλλὰ κρινὸν γὰρ ὄρχεσσε

κῦμα κείνο. πῶς δὲ ἀδύκητον

καὶ δάκρυοντα. id est,

Fluctus enim Orci cōmuniter accidit, obruitq; tum opinantem, tum inopinum, hoc est, & iuuenem & senem, aut pariter & nobilem & obscurum, Bisariam enim interpretantur

ἀδύκητον καὶ δάκρυοντα. Item in Olympiacis,

Βυλαῖος ὀρθῆς ῥαδάμανθυος. id est,

Rectus Rhadamanthi decretis.

Item alibi demonstrans unū Rhadamanthum nec assentari cuiquam, nec quicquam ad gratiam facere. ὁ δὲ ῥαδάμανθυος εὐπέπερα γὰρ, ὅτι φερονδὴ ἐλαχε κερσῶν ἀμώμων, ὁ δὲ ἀπέταται θυμὸν ἠφρονῆ ἠδὲ δόξῃ. id est, Fortunatus Rhadamanthus, qui fructum iudicij fortitus est inculpatum neq; imposturis intus in animo delectatur. Vsurpat & Plato lib. De legibus 12.

Rhadamanthi iusurandum.

XXXI

ῤαδάμανθυος ὄρκιον. id est, Rhadamanthi iusurandum, dicebatur quod uerissimū quidem esset, caeterum nullum deum ascisceret. Socrates per canem & anserē iurare consueuit, ne quem deorum citaret: siue quod non crederet illos esse deos, siue quod non arbitraretur esse boni uitri, deos suorum negotiorum testes accersere. Hoc autem iusurandi genus ad Rhadamanthum referabant. Notauit adagiū Aristides rhetor in Pericle, cū ait, ὡσπερ ἂν ἐλέγχεσθε ῥαδάμανθυον ἐδίζεσθε ἀνδρῶντας ὑπορκεῖν, ὃ ὅσδ' ἐπὶ πῶδ' ἔθεσθε βίαιος ἢ δὴ κρησσωτός, ὡς περὶ τὴν τελευτήσαντος τοῦ ἐκείνου ἀποκρίσεως δηλοῖται ὄρκιον. id est, Perinde quasi dicas Rhadamanthum mortales in consuetudinem adduxisse peierandi, qui usque adeo pietate, iustitiāq; praecelluerit, ut etiam uita defunctus, is, qui illic appellant, iudex esse credatur. Pythagorici per quaternionem iurare solent, quem τετρακτίον appellant.

ὄν ματὸν ἄμετρον ἔστω ἡ ψυχὴ τῆς ἀδύκτου τετρακτίου. id est,

Non per eum a quo animae est datus ille quaternio nostrae.

Existimant enim hunc numerum usq; adeo ad animae perfectionem pertinere, ut eum in arcanis ueneretur. Auctor Macrobius primo cōmentario in Somnium scipionis. Pythagoras in Carminibus aureis, quaternionem sacrum animae fontem uocat. Graeci per caput alterius iurare consueuerunt. Iuuenalis,

Graecis nondum iurare paratis

Per caput alterius Vergilius, Per caput hoc iuro.

Littore loquacior.

XXXII

ῤαχίας λαλῆς ὄρκιον. id est, Littore loquacior. In rabulam & obstreperū dicebatur. Nam thachia Graecis littus appellatur, praesertim scopulis ac rupibus asperum, quod assiduis tumditur fluctibus, non sine fragore, unde & Graeca uox ducta uidetur ῥαχία quasi τραχία. Nam ea uox ad omne quod asperum ac spinosum est, defleuitur.

Praesentem fortunam boni consule.

XXXIII

τὸ πῶδ' ἐν ποίῳ. id est, Quod adest, boni consule, καὶ τὸ πῶδ' ἐν τῷδε. id est, Quod adest aequi boniq; facere oportet. Admonet adagium, ne nos alienarum rerum cupiditate maceremus, sed quaecunq; contingit fors eam uelut optimam amplectamur. Magna enim felicitatis pars ut sua cuiq; fortuna placeat. Plato in Gorgia, ὡς εἰκον ἀνέγκη μοι ἡστὶ ἢ παλαῖον λόγον τὸ πῶδ' ἐν ποίῳ, ἢ ἄλλο δέχεται τὸ δαδύμενον πῶς ἐστίν. id est, Necessum est mihi, si cut uidetur, iuxta uetus adagium, quod adest, boni consulere, & hoc accipere quod abs te datur. Cratinus in Pylaea,

Fortunā praesentem b.c.

Ανδρας εφως χει το γε πηδον παρ' αυτ' ως κελου
 his δωαμιν εν πηδα. id est,
 Sapiantium est uirorum, uti quod adest boni,
 Tanquam bonum sit consulant pro uiribus,
 Affine illi, quod alibi retulimus, *αφ' αυτων ελαχον τον τιον κωσμη*. id est, Spartā es nactus, eam
 dispo. Quod quidē carmen citat Stobaeus ex Euripidis tragoedia, cui titulus, *τιλιφθ*,
 id quod obiter admonendum duximus. Nam adagium suo dictum est loco.

Qui omni in re, & in omni tempore. XXXIII

Aulus Gellius explicans uim *μοις εσφελος*, ait hunc senarium antiquissimum prouer
 hij uice celebratum fuisse,
 Sed enim qui in omni re, atq; in omni tempore

Mandatus

Omni laude uacat, is illaudatus est,
 Isq; omnium pessimus deterrimusq; est.
 Admonet parcemia, ferē neminem esse tam deplorati ingenij, qui non aliquando dicat fa
 ciatue quod laudem promereatur. Refertur ipsdem ferme uerbis a Macrobio lib. Saturni
 sium 6. ex quo mihi uisus sum deprehendisse manifestum errorem scripturae in Gelliano
 libro per eruditum quempiam admissum. Is enim nō intelligens hos esse uersus: Sed enim
 qui in omni re atq; in omni tempore &c. suspicatus est Graecum uersiculum ommissum a li
 brarijs, in eius locum supposuit hoc carmen.

πολλοι εν κηρα εσφελος αληθ' αμαλα καιριου εστιν.
 quum uersus de quo sentit Gellius, sit Latinus quem mox subiicit: Sed enim qui in omni
 &c. Id liquet ex Macrobio, qui locum hunc ad uerbum penē suffuratus est in suos cōmen
 tarios. Porro Graecus uersiculus nihil facit ad explicandam uim huius uocis illaudatus, sed
 obiter admixtus est, quasi probandum esset quod dixerat, neminem esse tam efflicis mor
 ribus, quin faciat dicatue nonnunquam aliquid, quod laudari queat. Quo quidē loco rur
 sus efflicis deprauatum est in efferis: potest enim illaudatus esse, qui non sit efferis mori
 bus, sed efflicis mores dixit perditos & corruptos. Sunt autem tres senarij sententiam ab
 soluentes, nisi quod alicubi uidentur uitiatu a scribis,
 Sed enim qui in omni re atq; in omni tempore.

Hic primus pulchre constat. Constat & alter si legatur,
 Qui omni uacat laude, is uir illaudatus est.
 Nam dictiunculam uir etiam aurium sensus in hoc uersu uidetur requirere. Constat &
 tertius si legas:
 Isq; omnium est deterrimusq; ac pessimus.

Locus est apud Gellium libro secundo, capito sexto, si quis uolet conferre.

Qui e nuce nucleum esse uult, frangit nucem. XXXV

Nucem f. q.

Qui cōmodum appetit, ne fugat laborem. Qui quaerit uoluptatē, prius experiatur sudo
 rem, sine quo nō paratur uera uoluptas. Hanc sententiā Plautus figura sanē q; prouerbia
 si extulit. Qui e nuce, inquiens, nucleū esse uult, frangit nucē. Qui quaerit animi pabulum
 in arcantē literis, scrutetur sub allegoriae inuolucro conditū mysteriū. Sic enim usurpauit
 alicubi dicitur Hieronymus. Nux enim foris tum dura est tum amara, intus suauissimū con
 dit cibū. Huc referendum illud Homericum figmentū de Moly herba, quam ait radicem
 quidem habere nigram, sed florem lacteum. Hanc ita describit Odyssae libro decimo:

*Εξ η μιν μελαν εσκε, γαλακτι δε εκελον αυθθ,
 μωλυ δε μιν κελουσι θεοι, χαλεπην δε τ' ορυσση
 Αηδρασ γε θνητοις, θεοι δε τε παντα δυναντι.* id est,

Atra quidem radix suberat, sed lacteolus flos,
 Moly uocant superi, mortalibus ardua res est
 Euulsisse uiris, coelestes omnia possunt.
 Accommodari potest cum ad omnem disciplinam tum peculiariter ad grammaticam, que
 cum sit pueris amara, senibus iucunda est. Quadrauerit & in uirtutis studium cuius initi
 um acerbum, progressus facilis, finis iucundus.

Parentem

Quis parentem laudabit, nisi infelices filij? XXXVI
Τις πατ' ανησει ε μη κρησθαιμονα τεκνα; id est,
 Quis

Quis patrem laudet, nisi proles laudis inanis?
 Carmen uulgo iactatū de his qui maiorū suorum facinora iactitant, nimirum nihil habentes,
 quod de se ipsis uere praedicent, cuiusmodi Ponticū quempiā ridet iuuenalis Sat. viij.
 Sed te censerī laude tuorum
 Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futurā
 Laudis agas. Miserum est alienae incumbere fama.

Poterit in hanc quoq; torqueri sententiā: Improbi filij sic laudant parentes, dum illos ceu
 bonos desiderat populus, quod hos longe deteriores ferre non possit. Id quod nonnumq;
 solet in principibus usū uenire, uidelicet, ut quem uiuū oderant, mortuū probent ac requi
 rant, filij cōparatione bonum. Refert & explicat hoc adagium Plurarchus in uita Arati.
*παρομιαν των παλαιων ο πολυκερατος δεσπας μοι θηκει το δυσφημον αυτ' ο κελοςφθ χυσιπ
 πθ, εχθ' ανησθ προπομ, ελλ' ως αυτος εσθ Βελλου εν, εσθ πηδαθ,
 Τις πατ' ανησει ε μη θυδαιμονον υοι;
 Διονυσιοσθ δε ο τροιζωιθ ελεγχου αυτων, ανησθισθ των αληθινων εσθ εχθου.
 Τις πατ' ανησει ε μη κρησθαιμονον υοι;
 και φησι ον εφ αυτων εδραος εστις υντας, εσθ ο υμωσθ η πθ γονων υνδρ αφετας, η πλεονεξον
 πασ θησ εκανων επαινοισ, εσθ ελ πθρομιασ υδισυμ' εσθ.* id est, Adagiū quoddam uetus o Po
 lyrates. Chrylippus philosophus, infamiam illius ut mihi uidetur ueritus, non ut habet,
 sed ut ipsi uisum est melius, proposuit. Quis patrem laudabit, nisi felices filij? Caterum
 Dionysodorus Troezenius redarguens illum, uerum prouerbium denuo exponit. Id ha
 bet adhuc modum.

Quis patrem laudet, nisi proles indiga laudis?
 Aitq; eos qui si suis ipsorum meritis aestimentur, nullius sint precij, ceterum insinuantes
 sese maiorum suorum quibusdam uirtutibus, atq; illorum laudibus sese immodice uendi
 cantes, hoc prouerbio ad silentium adigi. Haec tenus Plutarchus. Vsurpauit in eundem sen
 sum M. Tullius in Epistolis ad Atticum.

Nam iam illi non sunt, at qui sunt, mali XXXVII

οι μη γαρ εχθ' εστιν, οι δ' οντες κρησι. id est,
 Partim haud quidem iam sunt, at ij qui sunt, mali.
 Dicit solitum, ubi quis requirit ea, quae quondam quidem extiterunt, uerum temporū cul
 pa perierunt. Veluti si quis inter principes Codros, Camillos, Fabricios, Epaminondas,
 hac tempestate requirat, aut inter monachos, Paulum, Antonium, Hieronymum, non in
 tempesti uiter hoc carmen occinas. Est autem Aristophanis in Ranis, in qua fabula Bac
 chus inducitur descendens ad inferos, ut Euripidem, aut bonū aliquem poetam inueniret.
 Apud superiores enim neminem reperiri nisi malum.

Quaerendae facultates, deinde uirtus. XXXVIII Pecuniam pro

Δικωθ, βιοτιω, αφετων δε εσθ αν η βιθ. id est, Quaerendus uictus, uirtus autem, ubi uictus
 adfuerit. Refertur a Diogeniano.
 Hoc prouerbium Horatius sic effert in Epistolis,
 O ciues ciues, quaerenda pecunia primum,
 Virtus post nummos.
 Per Ironiam autem dictum est. Neq; enim hoc sentit Horatius, prius habendam esse ratio
 nem facultatum quam morum. Sed irridet sententiā uulgo decantatam, quam his quoq;
 temporibus pleriq; parentes liberis suis serio inculcant.

Qui apud inferos sunt terniones. XXXIX

Τος θη εσθ τροιακας. id est, Qui sunt apud inferos terniones. Hoc adagio ridebantur
 ij, qui res abditas & abstrusas, curiosā quadam diligentia uestigarent. Non absurde torque
 bitur in eum, qui nimis anxie uel superstitiose magis arcanarum literarum mysteria rima
 tur, aut qui Homericas fabulas omneis inanibus allegorijs interpretari conetur, aut Plato
 nicorum & Pythagoreorum numeros explicare labore. A iunt terniones apud inferos ho
 noratos esse, ut Hecatae sacros, cui quidem ob id ipsum Trigla piscis sacrificatur, & simula
 rum eiusdem in triujs constitui mos erat. Ad quod respiciens Vergilius,
 Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianae.

Dd 4 Neq;

Lusciniæ somni οὐδ' ὄσον ἀγδινδὸν ἀνώσσει. id est, Nec quantum lusciniæ dormiunt. In eos cōuenit, qui somni parcissimi sunt. Lusciniæ minimum dormire feruntur, uel propter Ityn extinctum, uel ob timiditatem. Equidem magis arbitror dictum, quod lusciniæ uernis mensibus, per omnem ferè noctem perpetuo cantu garriant.

XL

Monstro cui οἷο μὲ δαίμων τὸ βῆλον συγκαθάρσει. id est, Cuiusmodi portento me inuoluit fortuna. **f. m. impel.** Monstro cui fortuna me implicauit. Trimeter est Catalecticus.

XL I

Fortuna cui Dicit cōueniet, ubi negotium incidit cum homine moroso, difficilique, cum quo non queas uiuere, nec à quo te possis extricare. Carmen sumptū ex tragœdia Philoxeni poetae, apud quem Ulysses inclusus in antro Cyclopiæ, hoc modo loquitur:

Oculis fixis οἷω μὲ δ δαίμων τὸ βῆλον συγκαθάρσει. Refertur à Zenodoto. **intueri** Fixis oculis intueri.

XL II

intueri Ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦ, id est, Defixis oculis obtueri. Si transferatur, prouerbialis erit figura, nempe pro eo quod est, attentius accuratiusque considerare. Fixus, intueri, presius inspicere. Sumptum est ab amantibus, qui stupentibus, nec usquam dimotis oculis inspicunt id quo delectantur. Adagium recenfetur à Diogeniano. Plutarchus in commentario De audiendo, βαρὺς μὲν γὰρ ὁ ἀκροατὴς καὶ φοβερὸς ὁ πῶς παῦ ἀπεργάζετο, καὶ ἀτηνὸς, καὶ λεγόμενος. id est, Grauis enim auditor ac molestus, qui ad singula stupet, & defixis est oculis, ut dicitur. M. Tullius pro Lucio Flacco, ut totam causam quam maximè intentis, ut aiunt, oculis accerrime contemplerini.

Oculis of. p. Puluerem oculis offundere.

XL III

Puluerem ob oculos offundere dicitur, qui de industria rem obscurat, & aduersario iudicium eripit. Traductum uidetur à militia. Sæpe fit enim ut hostis data opera puluerem cieat in hostem. Hac arte Sertorius Romanus Cacitanos, ut Græcus habet Characitanos quosdam uicit, autore Plutarcho, cuius rei mentionem fecimus in adagio De Cæcia nubes attrahente. Vtitur hoc prouerbio præter alios diuus Hieronymus in Epistolis. M. Tullius gloriatur se in actione quadam iudicibus tenebras offudisse. Est apud Plautum in Mélite, simile quiddam de glaucomate oculis oborto.

Ros aut psec. Psecas aut ros.

XL IIII

ros aut psec. ῥεκάς ἢ ῥόσος. id est, Psecas aut ros. In crebrius expuētes dicitabatur. ῥεκάς enim asper sio illa, ac uelut irroratio uocatur, quoties minutissimis guttulis irrigamur, ut pluuia rori simillima. Primitus autem per lusum dictum est in Antimachum Lyricum poetam, quod subinde expuens eos, quibus cum loquebatur, conspergeret. Idem cognominis datū fuit, & Olympico cuidam, quem nonnulli putant tulisse legem, ne quem nominatim taxarent, poetæ, atq; ita factum, ut multo quàm prius pauciores accederent ad certamen, & qui pro dibant, laudarent, non carperent. Vnde huiusmodi delinimenta, ῥεκάς appellata uidentur. Vocantur enim Psecades ancillæ, quæ delictatū matronarū, capillos medicato fuce conspergunt. Adagiū refertur à Diogeniano. M. Tullius in epistolis ad Atticum, consputare dixit, pro conuicijs leuioribus aspergere, nimirum ad hoc alludens adagium.

Cantoris hest Hæsitantia cantoris tussis.

XL V

tantia tussis Ἀποεὶα ψάλλου βήξ. id est, Hæsitantia cantoris tussis. Suidas adagium neotericum esse monet. Dictum uidetur, quoties non suppetit quod dicamus, idque uelut aliud agentes dissimulamus, uelut apud Platonem Aristophanes, ne diceret in conuiuio, singultum fingit. Sumptum apparet à cantoribus, qui cum hærent in cantione, tussim simulant, ut hac uideatur interrupta cantilena, non inscitia. Confine puto illi, quod aliàs dictum est: Tussis pro crepitu.

Extritum ingenium.

XL VI

Extritum ingenium. ἡ ἀρετὴ ἡ ἀντιθέου ἔχου. id est, Mentem habens euanidam. ἡ ἀρετὴ ἡ ἀντιθέου perinde sonat quasi dicas extitiam. Ducta siquidem est metaphora à tibiæ linguæ, quæ postea quam exciderint, inutilis est tibia.

Panagæa Diana.

XL VII

Panagæa Diana. ἡ παναγία ἀρτεμις. id est, Panagæa Diana, dicebatur olim, peregrinationem impensius amans, errabundus, instabilis, nulla certa sede consistens. Siquidem Diana uagari dicitur

tur apud poetas, & per nemora mōtesque oberrare. Quin domicilium etiam subinde mutat, nunc apud superos agens, nunc apud inferos. Ne specie quidē semper eadem, sed nunc ple no orbe, nunc mutata, nunc nulla.

Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

XL VIII

Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum. Parœmiās speciem præ se gerit illud Horatium in Sermonibus. Dicendū uel in duos aliquos diuersis laborantes uitijs, uel in eundem sui dissimilem, nempe modo loquaciorē quàm sat sit, modo impendio taciturnum, interdum pueriliter ineptum, interdum Catone seuiorem, nonnunquam profusum, nonnunquam sordidum. Siquidem ut uitio dandum, si quis hircum oleat, ita ad æque uituperandum, si quis oleat uingenta. Nam pastilli, pilulæ sunt unguentariæ. Alterum spurci est, alterum mollis.

Rufillus pastillos olet, Gorgonius hircum

Claudus optime uirum agit.

XL IX

Claudus optime uirum agit. Sive ut aliàs legitur ὄφει, id est, Optime claudus uirū agit. Dicit solitū, ubi quispiam suam sortem, uel parū egregiam, antepōnit alienæ tametsi præstantiori. Ab Amazonum apophthegmate natum aiunt. Tradunt morem Amazonibus fuisse quondam, ut pueros masculos detorta tibia coxate claudos efficerent. Porro cum bellum esset illis aduersus Scythas, atq; illi eas conarentur illicere ut ad sese desciscerent, dicentes futurum ut posthac non cum claudis ac mutilis, sed cum integris uiris rem haberent, Antianira Amazonum dux respondit ad hunc modum: ἄριστα χαλὸς οἴφει. Vsurpauit Athenæus libro 13. ἄριστος γὰρ ἄριστα χαλὸς οἴφει. id est: Vere enim claudus optime uirum agit. Theocritus Ἐλισίφω appellat uirum coitus auidum, Hesychius Ἐλισίφω dicit. Animaduertsum est etiam illud nostris temporibus plerumque qui tibijs sunt mutilis, aut quopiam membro trunci, eos ad usum Veneris reliquis magis idoneos esse, nimirum paria faciente natura. De claudo quare sit salacior ceteris causam reddit Aristoteles in Problematicis sectionis decime, problem. 26. quod in hoc parum alimenti deorsum delabatur, ob crurum uitium, plus autem superiora petat, & in semen uertatur.

Ogygia mala.

L

Ogygia mala. ὀγυγία κακὰ. id est, Ogygia mala. Recte dicitur, uel ingentia uel antiqua. Nam utruque Græce significat Ogygiū. Alij malunt ad Ogygium primū Thebæ civitatis principem referre. Huius filius Cadmus, ob filias suas in uarias calamitates incidit. Quod respiciunt qui Ogygia mala, pro atrocissimis interpretantur. Huiusmodi ferme Suidas, nisi quod magis probat, ut Ogygia mala, uetusta dicantur. Cæterum qui Ogygia uetera dicit, illud sequuntur, quod olim Bœotiorū ac Thebana regio, Ogygia dicta sit. Quin & omnis Attica olim hoc habuit nominis, sicuti testatur Stephanus. Est & insula peruetusta dicta Ogygia, in quam Ulysses naufragus emerisse fingitur ab Homero. Vnde uox iam obsoleta uelut in loci prouerbiale abiit. Nec in figura sita est huius prouerbij ratio, sed in nouitate uocis, ut in operis huius initio monuimus. Consimili ratione, nec sine prouerbij specie, Græci prisicos ac peruetustos, ὀγυγίαν & ὀγυγίαν appellant, à Prisco quopiam deo, & multis iam seculis obsoleto. Huiusmodi propemodum de Ogygijs Suidas & Stephanus.

Omnia Chnaumata.

LI Chnaumata omnia

Omnia Chnaumata. ὅλα τὰ χνάματα. id est, Omnia Chnaumata, dicebāt olim, quoties omne negociū significabāt. χνάματα enim Græci placētariū, atq; id genus ciborū fragmina uocāt. Latini quoque reliquias belli, & reliquias Danaūm dicitur simili figura. Refertur adagiū à Zenodoto.

Sic est ad pugnae partes re peracta ueniendum.

LII

Sic est ad pugnae partes re peracta ueniendum. Plato in Gorgia, πῶς λέμεν ἢ μάχης φρεσὶ χεῖναι ἢ σάκρατες ἔσω μεταλαγχάνει. id est: Ad belli pugnae munia Socrates sic ait accedere oportere. Iocus erat prouerbialis, ubi quis negocio peracto, tum demum adueniret. Quemadmodum ignaui milites solent, qui consuetu peracto, sublatoque metu, tum denique solent adesse, uel ad colligendam prædam, uel ad epinicia. id est, epulum uictoriale celebrandum. Nam uerbum illud μεταλαγχάνει, tarditatem significat, ac seram muneris functionem. Socrates autem respondens, parœmiā explicat simili parœmiā, ἄρα ὃ λεγόμενον κατόπι ἐσθλῆ ἡρωῶν καὶ ὑσθρῶν; id est, Num post festum, quod aiunt, uenimus, seroque adsumus? Sumptum uidetur à Rheso Thracum duce, quem apud Euripidem obiurgat Hector, quod serius ad belli societatem uenisset, nimirum decimo demum anno;

Pugna peracta uenire ad pugnam peracta re

Post festum uenire

Σύμμα

Σύμμαχος ἢ μὴ ἔστι δὲ πρὸς τράπεζαν. id est, Socius haud quidem aduenis, sed hospes ad mensam, isq; respondet,

Αλλ' ἔσθρου μὴ ἄλλου, ἢ κείνου δ' ἑμῶς.

Σὺ μὴ γὰρ ἴδης δεικνύου ἀρχαίους ἔπος,

Καὶ δὲ πρᾶνός. id est,

Sero quidem, ast in tempore aduenio tamen.

Nam tu quidem iam praetians decennium,

Nihil explicas,

Alludit huc, ni fallor, Diogenes. Quum enim quidam inscripsisset aedibus suis hunc titulum: Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid ingrediatur mali. Diogenes adiecit aliam inscriptionem. μετὰ πόλεμον ἢ συμμαχίᾳ. id est, post bellum auxilium. Significans sero uocari Herculem depulsorem malorum, quum iam malus hospes immigrasset in eas aedes.

Veritas odium obsequii amicos parit

Obsequium amicos, ueritas odium parit. LIII

Andria, non admonens quid oporteat fieri, sed ostendens quid uulgo fiat. Vulgaris enim amicitia constat obsequijs. Nam inuicem conuicere ad familiarium uitia, Haec res & iungit, iunctos & seruat amicos.

At inter ueros amicos, nihil est ueritate iucundius, modo absit asperitas agrestis & inconcinna grauisq;. Porro qui uulgo plurimis studet amicus esse, moribus alienis obsecundet, caueatq; iuxta Persium: Auriculas teneras mordaci radere uero. Nō probari uero sententiam hanc poetae, satis indicat cum ait: Namq; hoc tempore, id est, his corruptis moribus. Eandem sententiam in Adelpis idem alter extulit, Vt homo est, inquiens, ita morem geras. Donatus admonet prouerbialiter dictum. M. Tullius in Sermonem De amicitia: Sed nescio quomodo uerum est, quod in Andria familiaris meus Terentius dixit: Obsequium amicos, ueritas odium parit. Molesta ueritas est, siquidem ex ea nascitur odium, quod est uenenum amicitiae. Sed obsequium multo molestius, quod peccatis indulgens, praecipit amicum ferri sinit. Maxima autem culpa in eo est, qui & ueritatem aspernatur, & in fraudem obsequio impellitur. Pindarus in Nemeis hymno quinto, ἔποι ἄγλαυ καὶ δεινὸν φῶντα. ἔπερσεν ἄλλ' ἀδελφῆς ἀπορκεῖς, ἢ τὸ σιγαῶν πομπάκις δὲι ἑφάπαξ ἐν ἀνδράπων νοήσῃ. Sentit simplicem ueritatem nō semper ut est proferendam, quod damnosa sit: sed sapientis esse non nunquam celare suam sententiam, in tempore prolaturus, quum fructus spes ostenditur.

Apud Athenæum libro quinto citatur hic trimeter ex Agathone,

Ἐὶ μὴ φράσω τὰ λυθῆς, ἔχι δ' ἔνφραυῶ,

Ἐὶ δ' ἔνφραυῶ δ' ἔχι τὰ λυθῆς φράσω. id est,

Si uera dicam, tibi uoluptati haud ero.

Si sim uoluptati, haud tibi uera dixerō.

Obuijs ulnis. LIIII

Obuijs ulnis, est apud Quintilianum, pro eo quod est, auide, sitienterq;. Translatum ab ijs qui porrectis ulnis properant in complexum eorū, quorum magno desiderio, tenebantur quosq; cupidissime conspiciunt. Legimus & obuijs manibus. Diuus Hieronymus ad Pammachium, Condiscipulum quondam, & sodalem & amicum, obuijs, ut aiunt, manibus excipio. Basilus in praefatione dialogi, ἀμφοτέρωθεν χερσίν. id est, Ambabus manibus, eodem sensu scripsit. Haec si ad rem animi detorqueatur, figurā prouerbialē habebunt. ut, Ego tuas literas obuijs ulnis excipiam.

Oblitionis campus. LV

Λήθης πεδῖον. id est, Lethes campus. Dicitur uel de uehementer obliuiosis, uel de rebus commenticijs ac frivolis, quae nusquam sint. Aristophanes, τίς εἰς τὸ λήθης πεδῖον; id est, Quis in Lethes campum? Vulgus enim nugas esse credit, quae de inferis tradunt poetae. Et, ut Iuuenalis inquit,

Stygio nigras in gurgite ranas Nec pueri credunt.

Omnia sapientibus facilia. LVI

Sapientibus omnia facilia

Ἀπαντὰ τοῖς σοφοῖσι ἔντρολα. id est,

Facilia cuncta sunt uiris sapientibus,

Nihil est tam arduum, quod prudenti consilio non facile conficiatur. Aut, nihil tam acerbum

bum, quod sapiens non aequo animo facileq; ferat, ratione cuncta leniente. Si addas uerbum, constabit senarius. Ἐστ' αἰ' ἄπαντα. Refertur à Zenodoto.

Omnia esculenta obfessis.

LVII

Ἀπαντὰ γὰρ οἱ βρωτὰ πολιορκουμένοις. id est,

Cinctis ab hoste uelca sunt & quaelibet,

Senarius prouerbialis, cum urget necessitas, nihil non facimus. Et uehementer famelicis nullus non suauis est cibus. Natum ab urbiū obsidionibus, in quibus non nunq; & canes & feles, herbarum radices, nonnunquam humana excrementa, inopia cibi deuorantur.

Omnia similia.

LVIII

Ἀπαντ' ὁμοίᾳ καὶ ῥοδῶπις ἢ κελύ. id est,

Similia cuncta, Rhodopis ipsa etiam decens.

Eadem est conditio mortalitū, formosi pariter ac deformes senescunt ac moriuntur. Rhodopis nomen est puellae cuiuspiam formae celebris, cui nomen à roseo aspectu uidetur inditum. De Rhodope meretricula multa Herodotus lib. 2. nonnulla Plinius lib. 36. cap. 12. cum Graecum carmen habeat ῥοδῶπις, mirum cur Iuuenalis corripuerit. Dum Rhodopes uida terit inguina barba.

Refertur à Suida prouerbij loco.

Totus Echinus asper.

LIX Echinus asper.

Ἀπαντ' ἐχίνου τραχὺς. id est, Totus Echinus asper. In morosos & iniucidis moribus quadrat. Echinus piscis, & itē Erinacius undiq; spinis obseptus est, ut nusquā impune possis attingere. Est & hominum huiusmodi genus, cum quibus nulla ratione possis agere citra litem. Aristophanes in Pace,

οὐδ' ἐστὶν ἄνδρες λείον τὸν τραχὺν ἐχίνου. id est,

Exscabro in leuem nunquam uertetur Echinus.

Omnia bonos uiros decent.

LX Viros bonos omnia decent

Ἀπαντὰ τοῖς καλοῖσι ἀνδράσι πρέπει. id est,

Bonos probosq; cuncta perdecet uiros.

Habet hoc improbitas, ut si quis illaudatus, recte faciat dicatq;, tamen nescio quo pacto non addit decorum illud: Contra ueram uirtutem decus quoddam comitatur, ut quicquid uir bonus agat, id decorum esse uideatur. Tamen si potest & hic accipi sensus, cuncta formosos uiros decent, quod formae gratia comendat & dicentem & canentem, & quiduis agentem. Id erit uenustius si huc deflectas, ut dicas in bonam partem accipi, laudariq;, quic quid dixerint fecerintq; gratiosi apud principes: adeo ut quod huic capitale sit futurum, si illaudem etiam pariat. Refertur à Diogeniano.

Omitte uatem.

LXI Uatem mitte

Ἐὰν τὸν μὲν πῦρ. id est, Omitte uatem. Vt conueniet, quoties alicui parcendum admo- nebimus, quod is eximius sit, & immunis habendus à uulgari sorte. Veluti si quis poetae, theologo, sacerdoti diceret, oportere parci. Anquitus mos erat, ut augur coronatus ante aciem incederet: neq; fas erat, hunc telis impetere, utpote uirum sacrum. Poterit adagium etiam perironiam usurpari.

Oderint dum metuunt.

LXII

Oderint dum metuunt, Tyrannica uox sumpta è tragœdia, & à nemine scriptorum nō usurpata: praecipue M. Tullio familiaris; quam etiam in uulgi sermonem processisse, satis indicat Seneca libro de Clementia secundo, scribens multas uoces, magnas, sed detestabiles, in uitam humanam peruenisse, celebresq; uulgo fieri, ut illam: Oderint, dum metuunt. Cui Graecus, inquit, uersiculus similis est, Qui mortuo terrā miscere ignibus iubet. Idem libro De ira primo, Nam aliquae uoces ab iratis emittuntur, quae magni uideantur animi, uerum ignorantibus magnitudinem, qualis illa dira & abominanda, Oderint dum metuunt. Syllano scias seculo scriptam. Licebit adagium etiā per iocum usurpare: ueluti si quis eruditione superior, de clancularijs hostibus, qui tamen ob metum hiscere non audeant, dicat, Oderint dum metuunt. Conueniet & in diuites, qui dicunt illud Horatij,

Populus me sibilat, at mihi plaudo

Ipsē domi simulac nummos contemplor in arca.

Item illud Iuuenalis,

Tunicam

Tunicam mihi malo lupini,
Quam si me toto laudet uicinia pago.

Cane peius Odit cane peius & angue.

angue Prouerbiali figura dictum est & illud ab Horatio,

odit Alter Miletii textam cane peius & angue,
Vitabit chlamydem,

Sentit autem, ut opinor, de cane rabiente. Quod si longius etiam traducatur, magis erit prouerbiale, ut, Hic totus lucris addictus est, literas, quas amauit aliquando, nunc, quod aiunt, uitat cane peius & angue. Vel, Hic se totum adulatoribus permittit amicos, a quibus uerum audiat uitat cane peius & angue. Idem Horatius in Odis,

Cur ostium Sanguine uiperino

Cautius uitat, Plautus item in Mercatore,

Nempe ruri uxor est tua, quam dudum dixeras

Te odisse æque atq; angues.

Stultior Corœbo.

Coræbo stul. Ηλιθιότης ἢ ἠγορεύς, id est, Stultior Corœbo. Prouerbialis hyperbole in stupidos & uercordes. Corœbi stultitia uulgi fabula celebrata est, qui maris undas numerare sit conatus, cum non potuerit ultra quinque proficere supputationem. Meminit huius Eustathius in de cimum Odysseæ, & Lucianus in Amoris. Quamquam apud alios ἠγορεύς lego per y. Adduntq; quidam Corybum hunc Mygdonis Phrygis fuisse filium, temporibus belli Troiani. Meminit & Vergilius Corœbi cutusdam.

Iuuenisq; Corœbus

Venerat insano Cassandrae captus amore,

Et gener auxilium Priamo Phrygibusq; ferebat.

Quo quidem in loco Seruius indicat sumptum ex Euphorione, Hunc, inquit, Corœbum

stultum inducit Euphorion, quem & Vergilius sequitur, dans ei,

Dolus an uirtus, quis in hoste requirat?

Quum sit turpissima dolo quaesita uictoria.

Stupa seniculus.

Στυπῆον γρόβιον, id est, Stupa siue stipulaceus seniculus. De uiribus effæto sene. Similissimum illi quod alio diximus loco, Homo bulla. Sumptum a ligno, quod iam exaruit, ex succumq; redditum est & marcidum, in stipulae morem. Stupa dicitur quod è lino excutitur siccum & inutile.

Phormionis thori.

Σκεδάδες φορμίωνος, id est, Thori Phormionis. De stratis sordidis ac frugalibus, minimeq; delicatis, qualia sunt cubilia militaria, & quale sibi apud Homerum parat Ulysses, ex arborum congelitis frondibus, ac ramis humi substratis. Refertur à Suida. Phormio dux quispiam militum fuit, in perferendis militiæ incommodis notæ, sicut conicio, patientiæ. Poterit & longius deflecti ad quamuis tractationem duriusculam. Extat in Pace Aristophanis,

Εἰ γὰρ μοι γρήγορ' ἰδ' εἰν τὸν τιμὴν ἡμῶν ποτ'.

πολλὰ γὰρ ἠνεζόμην

Ἐράγματι τε καὶ σκεδάδες, ἃς ἔλαχε φορμίωνος, id est, Utinam mihi cōtingat uidere hunc diem Multas enim sustinui tum molestias, tum culcitrae quas sortitus est Phormio. Versus sunt chorici, eoq; prosa uertimus.

Stultitia est Iouem putare esse.

Iouem esse credere st. est Τῆς μωρίας, ὅν δια νομίσειν ὄντα θελικόν. id est, Inscitia est, natū tot annos credere, esse ullum Iouem. In eum accommodari potest, qui grādis natu dicit, aut sentit absurdum quispiam, cum propter ætatem nihil oporteat iam ignorare. Non conuenit enim in natu grandis puerilis superstitio. Recensetur à Suida. Carmen est Aristophanis in Nubibus,

Ἰδὲ γ' ἰδὲ δὲ δὴ δὴν μπου, ἢ μωρίας

τὸν δια νομίσειν ὄντα θελικόν. id est,

Ecce ecce, Olympium Iouem, dementia est

Natum tot annos credere esse ullum Iouem.

LXIII

LXIII

LXV

LXVI

LXVII

Tuum

Tuum tibi narro somnium.

LXVIII

τὸ σὺν ὄνειρον ἐστὶν ἀγνοῦμαι, id est, Tuum somnium tibi narro, id est, Narro tibi quod ipse me rectius nosti. Apud Suidam hæc referuntur ex autore quopiā, εἰ γὰρ ἐγὼ βίω καὶ αὐτὸν γινώσκω, ὅτι πρὸς τὸν φησὶ παλαιῶν, ὅτι σὺν ὄνειρον ἐστὶν ἀγνοῦμαι. id est, Quod si te tibi ipsi notum reddere coner, tum mihi acciderit id quod prouerbio dicitur, ut tuum tibi somnium narrem. Plato lib. De Repub. octauo, τὸ ἐμὸν γ' ἔφη μοι λέγειν ὄνειρον, id est, Meum quidē, inquit, mihi narras somnium. Traductum uidetur ab his, qui ὄνειροπόλοι. id est, somniorum interpretes consulunt. A quibus nonnulli hoc quoq; requirunt, ut quid somniant coniciant, quasi parum sit si interpretentur. Ad eum modum ægroti quidā imprudentes à medicis expectant, ut uiso duntaxat lotio diuinent & sextā, & ætatem, & omnem morbi naturam, ubi & unde acciderit, quid sentiant: ac propemodum etiam quid in febris somniant.

Sponsi uita.

LXIX Vita sponsi

νυμφὸς βίος, id est, Sponsi uita, pro molli ac delicata. Confine illi, quod alibi relatum est, Musica uita. Suidas senarium hunc adducit, qui extat apud Aristophanem in Auisibus,

νυμφὸς μὲν ἀγαθὴ καὶ ἡμεῖς βίος, id est,

Sponsi quidem profectio uitam uiuētis,

Propterea quod proci frondibus & fertis coronari soleāt, & delicatius nitidiusq; coli, uel quod molles uideantur, nuptijs inhiantes. Apud Athenæū lib. octauo Stratonicus citharedus Rhodios λευκὸς κυρτωτάτος ἐν μνηστῆρων πόλει, id est, Albos Cyreneos & procorum Procory cini, ciuitatē appellat. Nisi malum ad Homericos illos Penelopes sponfos referre, quibus nihil cordierat præter conuiuia, citharam, choream, talos, discum, parasitos, atq; id genus ali as uoluptates. Vnde Horatius homines luxui deditos, sponfos Penelopes appellat.

Et fama fuit & eras.

LXX

ἡ μὲν κλέος ἢ δὲ καὶ ἄδρα, id est,

Et dicebaris erasq;

Hemistichion prouerbiale, quoties facta respondent opinioni. Suidas meminit è poeta quopiam. Est enim fragmentum carminis Heroici.

Innocuus alium aspiciam, meum habentem malum.

LXXI

Ἐφώνηκε λέγουσ' ἑαυτὸν κερὶν ἑλπεύων, id est,

Indemnis spectabo alium mala nostro ferentem.

hoc est, ex aliorum malis ipse rebus meis consulam. Ἐξ ἀντιθέσεως autem dixit, quasi ἔφη φησὶν, id est, extra noxam situs & illæsus. Simillimum illi Plautino.

Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.

Periculo alieno sapiens dicitur et fa. st.

Simul & dictum & factum.

LXXII

Ἀμ' ἐπὶ δὲ ἔργον, id est, Simul dictum, simul & factū. Vbi quis citra moram id re præstat, quod uerbis pollicetur. Latini, cum dicto, dicunt, pro eo quod est, statim postea quā dixit. Et Vergilius,

Et dicto citius tumida æquora placat.

Sumptum apparet ex Homero, apud quem est hoc carmen,

Ἄνδρα ἐπιθ' ἄμα μὴδ' ἔλω, κατέλεσε δὲ ἔργον, id est,

Mox simul ac dictum est uerbum res ipsa peracta est.

Idem Graecis dicitur unica uoce, ἀνδρῶς, quod à militari clamore translatum uidetur, quo nonnunquam funditur hostis priusquam ad manus fuerit uentum. Sic usus Thucydides. Theopompus usus est, pro ἡσυχία, id est, ut ac uirtute, non ex insidijs. Quisquis enim insidias molitur hosti, silet: qui fidit uiribus suis, cum clamore irruit in hostem.

Quidam putat dictum à bubus, ut deductum uidetur ab arantibus, qui quum pollicentur se eodem die, id est, ἀπὸ μῦθου aliquid operis absoluturos, dicere solent ἀνδρῶς, hoc est,

priusquam dissiungam boues. Transfertur ad cuiuslibet actionis celeritatem, ut perinde ualeat atq; ἡσυχία, ἀνδρῶς.

Obijcere canibus agnos.

LXXIII Agnos ca. ob.

προβῆκεν κύνεσσι λύκον, id est, Obijcere canibus oues, dicebatur qui imbellem & litium imperitum, calumniatoribus & exercitatis exponeret, quod id animal omnium maxime sit imbelles. Refertur à Diogeniano. Hemistichium est Heroicum, ex oraculo quopi am, ut conicio, decerptum.

Ec Nullius

Nullus indigens deus.

LXXVIII

Deus nihil. *Αυτοθεός ὁ θεός.* id est, Nullus egens deus. Admonet parcemia, nullum esse mortaliū tam absolutum, in quo non aliquid desideretur: unum esse deum, unde quaq; perfectum. Dicit potest & in diuites, aut plurimis prăditos naturę pariter ac fortunę commoditatibus, tanquam dei cuiuspiam similes, ut quibus omnia suppetant, quęcunq; uidentur ad perfectam felicitatem pertinere.

Nucleum amissi, reliquit pignori putamina.

LXXV

Plautus in Captiui duo, Nucleum amissi, reliquit pignori putamina, Verba sunt Hegionis, ubi rescitisset sibi impositum esse, & herum amissum pro seruis, seruum pro domino retentum. Is enim ex quo fructus expectabatur aufugerat, eo relicto ex quo nihil emolumentı poterat capi. Allegoria per se liquet.

Nudo mandas excubias.

LXXVI

γυμνῶ φυλακῶ ὑπὸ τῆς ἡλίου. id est, Nudo custodiā mandas. Quoties negocij quispiam mandatur ei, cui deest præstandi facultas, obeundęq; prouincię propter inopiam neuiquam idoneus est. Neq; enim nudus commode potest excubias agere propter rigorem nocturni frigoris, neq; ad pugna est idoneus inermis. Refertur a Zenodoto. Quo longius deslectetur, hoc erit prouerbialius. Iniungis ut aliquid in hunc poetam scribam, uerū iuxta uetus prouerbium, *γυμνῶ τῶν φυλακῶ ὑπὸ τῆς ἡλίου.* Neq; enim est quo meum interim occiālam. Helychius non nihil disidet ab his, quę a Suida Zenodoto traduntur: licet is locus apud hunc deprauatus habeatur in editione Aldina. Cæterum conijcio sensum hunc esse, prouerbium dici solere, ubi quid mandatur his, quibus nihil opus est. Propterea quod uel inuisi cogantur id facere, nisi fallor, ob id quod nudis nihil est quod egeat asseruatore.

Nunc contingat seruari.

LXXVII

νῦν γυμνῶ σὸδωλῶ. id est, Nunc contingat seruari. Cum significamus nos satis cautos in posterū, si modo liceat præsens periculum effugere. Hoc modo Dauus in Andria. Posthęc incolumem scio fore me, nunc si deuito hoc malum. Natum aiunt ex apologo quopiam. Aquila testudinem unguibus rapuerat: eam parabat e sublimi deijcere, quoties rupta carnis uesci posset. In hoc ita discrimine testudo optabat, ut in præsens incolumis esse posset, de reliquo sibi curę futurum, ne quando in simile periculum incideret. *νῦν γυμνῶ σὸδωλῶ, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῆς μελίσθ.* id est, Nunc liceat incolumen esse, de reliquo mihi ipsi curę fuerit. Quidam apologum narrant ad hunc modum. Testudini quondam incessisse uolandi desiderium, aquilam orasse ut se doceret. Cumq; illa negasset fieri posse, quod natura refragaretur, illa nihilominus instabat. Itaq; paruit aquila, ac testudinem in sublime uectam demisit ut uolatum experiretur. Ea cum timeret infelicem euentum, optauit ut id temporis contingeret incolumen esse, *νῦν σὸδωλῶ.* Ita Diogenianus. Suidas hoc modo refert, *νῦν σὸδωλῶ, ἢ ἢ μοι δὸδωλῶμα ἔσθ' ἢ γυμνῶ λοιπῶ.* id est, Vtinam nunc incolumis euadam, ut hoc mihi documentum sit in reliquū tempus. Plinius facit tertium quoddam aquilę genus, quam alij morphnon, nonnulli plancum & anatariam, Homerus percnon uocauit: lingua caret, eoq; muta, sed dentibus armata, nigerrima, prominentiore cauda. Huic ingenium est, testudines raptas frangere e sublimi iaciendo. Atq; hac forte ait Achillesylum poetā interijisse, cum prædictum esset, eum ruina periturū: isq; quo caueret, eum diem sub dio perseverasset. Nam aquila decepta splendore capitis caluicio reidentis ad solem, dum saxum esse putat, testudinem illisit, ut fractę carnis uesceretur. Autor Valerius Maximus, libro nono, capite duodecimo.

Nunc bene nauigauit, cum naufragium feci.

LXXVIII

νῦν εὖ ποτιλόγησθε νηραγάθηκα. id est, Nunc bene nauigauit, posteaq; naufragiū feci. Quoties id, quod uidetur incōmodum, fortuna præter spem uertit in bonum. Zenon Citiensis, qui relictis prioribus præceptoribus, Cratetis auditor esse cœpit, naufragio electus dixisse legitur, *εὖ γὰρ ποτιέ ἢ τύχη πῶσε λάνθησε ἡμᾶς Πιλοβῶλια.* id est, Bene facit fortuna, cū nos ad Philosophiam admouet. Autor Suidas. Plutarchus in libello De utilitate capiendę ex inimico, meminit huius prouerbij.

Nunc in regionem ueni.

LXXIX

νῦν εἰς χῆρα ἦλθον. id est, Nunc in regionem ueni. Ab ijs dicitari solitū, qui tandē sua sponte illuc quod oportuit, perueniunt cū diu non quierunt. Fit enim plerumq; ut res diu quaesita

quaesita non occurrat, tandem uelut ultro ueniat in mentem. Quidam sic efferunt, *νῦν εἰς χῆρα ἦλθον.* id est, Nunc in regionem uenisti, ubi quis eō uenit, quō se uenturū negarat. Nunc illa aduenit Datis cantilena.

LXXX Datis cant.

νῦν ποτ' ἐκεῖν ἦκε τὸ δάλιδ' ὀ μέλιδ'. id est, Nunc id quod aiunt, Datis adest cantio.

Dicebatur ubi quid lætum ac festiuum accidisset. Datis quispiam erat Persarum satrapes, excellens in rei bellicę gloria. Is Græce loqui conatus, cōsueuit dicere, *ἠδύμαι, ἢ δὲ φραίνωμαι, ἢ χέρομαι.* id est, Delector, gaudeo, lætor. Ea cum sæpius ac male Græce pronunciret, res in uulgi iocum abiit. Autor Suidas. Extat autem apud Aristophanem in Pace,

νῦν ποτ' ἐκεῖν ἦκε τὸ δάλιδ' ὀ μέλιδ'. id est, O dephorū ποτ' ἦδε φραίνωμαι, ἢ δὲ φραίνωμαι, ἢ χέρομαι.

id est,

Adest, ut aiunt, cantilena Datis, Quod mæstrupans is cecinit in meridie, Ut lætor, ut delector, utq; gaudeo.

Interpres addit, Datisnum usurpari pro barbarismo, eo quod *χέρομαι* dixerit pro *χέρομαι*, secutus uocum consonantiam, quemadmodum apud nos ridetur, qui dixerit corpus *Datisimus* meus, & domus tuus. Nam *χέρομαι* Græcis nō dicitur. Miror autem cur interpres huic uelut affine subiunxerit:

ἡμᾶς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀπὸ τῆς οἰκίας.

Ex quo coniectura sumi potest, hoc prouerbium natum ex inficitia linguę, quę non raro præbet huiusmodi risus materiam, dum Germani gestūt loqui Gallice, aut Galli Germanice. Idem accidit in furdastriis.

Non enim spinę.

LXXXI Spinę

οὐ γὰρ ἄκανθα. id est, Non enim spinę. De conditione dicebatur in melius commutata, Sumpta metaphora a naturalibus, quę repurgatis spinis frugiferę incipit esse. Recte quę drabit de negocio prius infrugifero ac molesto, unde postea capitur emolumentum. Quidam inde natum existimant, quod antiquitus ante repertam agricolationem, agri spinis infrugiferis occupabantur mortalesq; duram quandam & agrestem agebant uitam. Deinde ostensa ratione colendi terram, mitior uictus successit. Atq; hinc dici cœptum: Non enim spinę. Concordat cum hoc interpretamento, quod alio diximus loco, de puero gestante spineas frondes & panes in nuptijs, ac dicente, *ἐφ' ἧς κῆρυ, εὖρον ἀμύρον.* id est, Effugi malum, nactus sum melius. Legitur & illud, *βίβ' ἀκανθώδης.* id est, Vita spinosa, pro incommoda & infrugifera.

Non statuar læna in machæra.

LXXXII Læna n. st. in machæra

οὐ σῆβαι λέαινα ὑπὸ τυροκνήστῃδ'. id est, Non ego læna statuar in tyrocnestide.

Prouerbium meretricium, cum negat scortum sui copiam facturum sese. Nam in capulis militarium gladiatorum elephantēs ac leones imponi solent. At hi procumbentes in scalpuntur, siue ne lædant manum utentis gladio, siue ne defringantur facile, si in pedes erecti fingerentur. Tyrocnestis uox militaris uidetur ensē significans. Potest adagium & ad uerecundiorē usum detorqueri, ut si quis negans se per omnia morem gesturum, inseruiturumq; pro libidine dicat, *ὐ σῆβαι λέαινα ὑπὸ τυροκνήστῃδ'.* Adagium recenset Suidas. Extat autem apud Aristophanem in Lystrata.

Ne contra bouem opta.

LXXXIII

μὴ γὰρ βοῦς ὄψα. Ne contra bouem opta. Admonet adagium non esse uitam instituentem iuxta uotum animi, neq; quiduis sperandum a superis, sed ut ea duntaxat sibi quisq; promittat, quę possit industria cōsequi. Refertur in Collectaneis Diogeniani. Vnde sumpta metaphora parum liquet nisi quod apparet ductam ab agricola, qui negligens adhibere bouis operam incolendis agris, optat ut citra suum laborem proueniat seges.

Non nostrum onus, bos clitellas?

LXXXIII

Quintilianus Institutionum oratoriarum libro quinto, parcemię, quam ait esse ceu breuem apologum, hoc adfert exemplū. Non nostrū onus, bos clitellas? Satis constat ex apologo sumptū: uerum quis sit is apologus, equidem nondū reperi. M. Tullius Epistolarum

Boui clitellas

ad Atticum libro quinto, in epistola cuius initium est, Laodiceam ueni pridie Calendas sextiles: uidetur ad hoc adagium alludere, & nobis uelut ansam coniectandi praeberere. Inde, inquit, ire ad Taurum cogitabam, ut cum Maphragone collatis signis, si possem de seruo tuo decidere. Clitellae boui sunt impositae. Illane? Non est nostrum onus, sed feremus: modo, si me amas, sit auus. At si tu ad tempus, ut fenarum totum excites. Mirifice sollicitus sum, quod iam diu ignota sunt mihi omnia. Item in eadem epistola paulo superius. Sed est incredibile quam me negotij tædeat, ne non habeat satis magnū campū, ille tibi non ignotus cursus animi & industriæ meæ, præclara opera cessat. Quippe ius Laodiceæ me dicitur, cum Romæ A. Plotius dicat: Et cum exercitum noster amicus habeat tantum, me nomen habere duarum legionum exilium? Denique hæc non desidero. Lucem, forum, urbem, domum, uos desidero, Sed feram ut potero, sit modo annuū. Si prorogatur, actum est. Haec tenus Tullius. Quibus quidem ex uerbis, quanquam subobscuris, & haud scio an etiam mendosis, odorari licet, non nostrum onus, bos clitellae, prouerbium fuisse recusantis murus aliquid ueluti parum accommodatum sibi. Neque enim bouem est, clitellae tergo impositis onera gestare, sed potius asinorum ac mulorum. Neque dubitandum est, quin Fabius ex hoc Ciceronis loco exemplū illud sit mutuatus. Raphael Regius, qui Fabium, additis scolijs conatus est emendare, scripturam mutat ad hunc modū, Nos nostrū onus, uos clitellae, interpretans hunc esse sensum, neutram partem absque onere discessuram. Mihi si phas est quicquam immutare, sic potius legendum uidetur, nō nostrum onus, bos clitellae: Vt sit uelut rem absurdam, sed indignā abominantis: si quis boui clitellae uelut imponere. Neque discrepat hoc cum sententia uerborū Tullianorum, quæ modo retulimus. Ait enim eam provinciam non satis uel aptam, uel dignam ingenio suo, laturum tamen utcumque, modo ne sit longior annua. Proinde prouerbium duplici forma poterit efferi. Boui clitellae impositae sunt: Vbi mandatum est negocium parū apto. Et bos clitellae: ut subaudias, ferat: Vbi quis deprecatur provinciam, cui parum sit idoneus, aut quam sibi ducat indecoram. Illud obiter admonitū lectorem uelim, ne protinus radar, aut dispungat, si quid in his quæ citamus ex autoribus, uiderit ad quorundam emendationem non respondere. Non quod profiteamur à mendis repurgatum, quicquid huc adducimus, sed quod labantur hi quoque qui libros emendant: uelut hoc loco: quem modo retulimus ex Epistolis, in editione Aldina, quot uoces sunt immutatae nescio cuius opera, ne dicam culpa. Nam Aldo non libet imputare, tum quia doctus est, tum quia amicus. Primum enim quis non uideat rectius esse, opera cesset, quam opera cessent: Deinde quod sequitur, cui non perspicuum sit, esse uitiatum, tum distinctione, tum uoce exilium mutata in exulum. Sic enim legit, Et cum exercitum noster amicus habeat, tantum me nomen habere duarum legionum exulum? Cum Tullius tantum posuerit pro magno, cui legiones exiles opposuit hoc est, pusillas. Et aliquanto post, ut cum Maphragone signis collatis, si possem de seruo tuo decernerem. Quid erat causae ut pro deciderem siue decidere, mutaretur decernerem? Quasi non fuerit illud multo uerbum elegantius? Etenim si legas decidere, subaudiendum est uerbum, certarem, siue congregeder, cuiusmodi eclipses familiarissimae sunt Ciceroni, praesertim in hoc opere, ut legas, ut cum Maphragone collatis signis, subaudiasque congregeder. Rursum hoc quod sequitur, Clitellae boui sunt impositae. Illane? Non nostrum onus. Offensus, nescio quis aposiopesi. Illane mutauit. Illa, non est nostrum onus. Quod iterum usum uenit in hoc quod subiicitur, At si tu ad tempus, subaudi, adferis. Mutauit enim. Adferis tu ad tempus, Latinitate quoque corrupta, ne dum argutia sententiae. Haec inuitus & coactus admonui, ne qui, ut sunt nonnulli, praecipites ad id, ob celebritatem Aldini nominis protinus damnent, aut radant, si quid deprehenderint ab illius editione discrepare, nec statim priores abijciant codices emendationibus huiusmodi freti. Prouerbium usurpauit & Ammianus libro decimosexto.

Nota res mala, optima.

LXXXV

Plautinum illud in Trinūmo prouerbiali schemate dictum uidetur: Nota res mala optima est. Dictum est autem sub persona senis, suadere conantis amico, ne uxorem tamen illam repudiaret, aliam ducturus: propterea, quod plerumque fit, ut qui commutat, primum pro malo peius accipiat, tum ignotum pro noto, postremo infuetū pro familiari. Tantum enim ualet assuetudo, ut mala quibus assueuerimus, optima uideantur. Contra quæ sint optima

optima, propter insolentiam pessima uideantur. Adagium itaque deterret, ne temere nouandis rebus studeamus, uitemusque uitium illud, haud scio an maximum, quod Graeci *Χαλινονο* appellant, id est, nouarū rerum appetentiam, cui comes alterum ueluti germanū, quod *ἀλλοτροπον* uocant, quod mox fastidiuntur paulo ante adamata. Couenit cum Plautina sententia, quod apud T. Luuium Pacuuius Calauius suadens Campanis, ne senatores mutare uellent, populum iam re doctum dicere compulit, Notissimū quodque malum maximē tolerabile esse. Huc pertinet & Ouidianum illud, Quod male fers assuesce, feres bene, multa uetustas Lenit. Eodem pertinet & Mimus ille, nescio cuius, Mulier tum demum est bona, cum aperte est mala. Cognitum enim malum, aut uitamus, aut nos ad id accommodantes ferimus. Item ille, Consuetata uita ferimus, nō reprehendimus. Aristoteles lib. Moralium Nicomachiorum septimo, *ἀεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῶον ὡς ἀπορὴν ἢ οἱ φρονιστοὶ λόγοι μακρῶς, τὸ ὄρεον ἢ τὸ ἀκρόφι φέροντες* *ἢ λυπηρῶν, ἀλλ' ἡδὺ στυγῶς ἔνδον ὡς φασιν.* id est, Semper enim animal laborat ut audiat, uideatque quemadmodum testantur & naturales sermones, dum farentur quidem esse molestum est, sed iam assue-

Inueni, non quod pueri in faba.

LXXXVI

Strophylus seruus in Auhularia Plautina, aulam auri plenā à sene defossam, furto sustulerat, eamque rem gestiens indicare hero, reperi, inquit. Et rogatus quid reperisset, nō quod pueri clamitant, inquit, in faba se reperisse: prouerbiali nimirum figura magnum quiddam reperisse se significans. Est enim Midas uermiculus quidam, qui fabis innascitur: hunc si quando nacti sint pueri, gestitū atque exclamāt, perinde quasi magnum quiddā inuenerint.

Midas in tesseriis consultor optimus.

LXXXVII

midas δὲ ἐν λέβοισιν ἀβαλόπτω. id est, Midas qui in tesseriis consultor optimus. Prouerbium à tesserauim ludo natum. Est enim Midas, iactus uocabulū. Refertur à Suida prouerbij nomine. Perpendat diligens & eruditus lector, num *ἀβαλόπτω* legi oporteat, ut uersus sit iambicus trimeter, *midas γὰρ ἐν λέβοισιν ἀβαλόπτω.* id est, In tesseriis iactus Midas prosperrimus. Accommodari poterit adagium ad rem, quæ forte fortuna bene cadit.

Ni purges & molas, non comedēs.

LXXXVIII

Ἄν μὴ καθαίρης τὴν ἀλίαν, δὲ μὴ φάγῃς. id est, Nisi & repurges & molas, haud inquam edes. id est, nō continget tibi uictus, nisi tuam item industriam adiunxeris. Ceres cū ostenderet usum frumenti Tristolemo, ita dixisse fertur. Videtur esse senarius e poeta quopiam usurpatus, sed deprauatus, constabit si legas *καλίαν*. Potest transferri longius, non proderit tibi ingenij felicitas, nisi exercueris. Inutilis erit principū fauor, nisi te gesseris ut oportet. Nihil conducet, quod doctum præceptorē nactus es, ni uigilaueris. Refertur à Diogeniano.

Nihil differs à Charephonte.

LXXXIX

οὐδὲν δόισις χερεφῶντι τὴν φῶσιν. id est, Nihil ore quicquam à Charephonte discrepas. In macilentum pallidumque dicebatur. Charephon enim tragicædiarum scriptor fuit. Is Heraclitarum res prosecutus est. Quoniam autem nocturnis lucubrationibus erat maiorem in modum extenuatus confectusque uulgari ioco taxatus est. Quin etiam nocturnæ cognitionem addidit. Aristophanes in Nebulis, *οὐδὲν δόισις χερεφῶντι τὴν φῶσιν.* id est, Nihil figura à Charephonte differes. Alludit idem in Pluto,

οὐδὲν δόισις ἀλίαν

Alludit idem in Pluto,

τὸν ἡρακλιδῶν, ἔδδ' ὄπῳ τῷ πεμπίλῳ

id est,

Ne tantulum quidem

Ab Heraclidis differentem Pamphili.

Pamphilus enim in Stoa depinxerat Heraclidas supplices Atheniensibus, ad quos metu Eurysthei confugerant. Hos igitur uocat Heraclidas Pamphili.

Ec

3

Nihil

molestum est, sed iam assue-

uimus

Charephonti similis

Nihil ab elephante differs.

Elephanti similibus

Ελεφαντῶν ὁμοιωσις ἰσοψύχου. id est, Ab Elephante differs nihil. In magnos & stupidos dicebatur: etiam si primam ingenij laudem Plinius tribuit Elephantis, sed inter bruta. Verū corporis moles & formæ fœditas adagio locū fecit. Refertur à Diogeniano. Videtur huc alludere Palestrio Plautinus, qui herum suum Elephanti corio circumtectum ait, nec plus habere sapientiæ quàm lapidem.

Ne intra uestibulum quidem.

οὐδ' ἐντὸς ἰσῶν. id est, Ne intra uestibulū quidem. In tumidos, feroces & insolentes dici solitum, qui procul omneis à sese submouent. Lex erat Athenis, ut homicidio contami nati extra septa sacrorum confisterent. Siquidem prima magnatū atria solent patere qui buslibet. Ad hunc morem adagiū uidetur alludere.

Neq; cum malis, neq; sine malis.

Αριστοφάνης ἀπὸρ Σουίδα ἐν Λυσιστρατῶν, καὶ ἐκείνο τ' ἐπὶ ὀρθῶς καὶ κακῶς ἐρημιόου, οὐτε σὺν πανολεθροισιν, οὐτ' ἀνδρῶν πανολεθρῶν. id est, Istud haud male, imò recte proditum est prouerbium, Nec simul cum pestibus, nec rursus absq; pestibus. De uxoribus dictum, cum quibus incommode sanè uiuunt: sed nec citra has constāt fami liae. Simile illi, quod est in Epigrammatis, Nec tecum possum uiuere, nec sine te.

Et quod alibi reculimus, ἀνὰ γυναικῶν κακῶν. Citantur eodem loco uersus & hi, κακῶν γυναικῶν, ἐκ δὲ ὁμοῦ ἀδύνατον οὐκ ἐστὶν εὐρέειν οἰκίαν ἀνδρῶν κακῶν. id est, Malum quidem uxor, attamen ciues, sine hoc Nulli licet parere familiam malo. Notum est illud Catonis, quod cum uxoribus incommode uiuunt, at sine illis omnino non uiuunt.

Ne in pelle quidem.

οὐδ' ἐν δερμάτι. id est, Ne in pelle quidem. Hyperbole prouerbialis de supremo dum tenuibus: uelut usque adeo nudis, ut ne pelle quidem propria tegantur. Commemoratur à Suida.

Ne tria quidem Stesichori nostri.

Stesichori ne tria q. n.

οὐτ' ἐν τῷ τρία σπονδύλων γινώσκεις. id est, Ne tria quidem Stesichori nostri. De uehementer indocto & imperito dici solitum. Adagiū sumptum hinc existimant, quod plerq; Stesichori poemata Epodica sunt, quæ tribus constant, σπονδῶν, ἀνὰ σπονδῶν, καὶ ἐπὶ σπονδῶν. Strophe est prima series uarijs metrorum generibus incedens. Antistrophus est iteratus per eadem ferme genera recursus. Epodus est diuersi carminis accentio. His & alij tragici poetae non nunquam utuntur, potissimum in choris.

Nephalia ligna.

νεφελία ξύλα. id est, Nephalia ligna. Dicitur posse uidetur in abstemios, & ab omni uoluptate procul alienos. Apud Athenienses, nephalia ligna uocabantur, quæ neq; uitea essent, neq; ficulna, neq; myrtea. Nephalia sonat, quasi dicas sobria.

Nephalium sacrum.

νεφελία

νεφελία θυσία. id est, Nephalium sacrificiū. De conuiuio abstemio nō inepte dicitur: aut de conuiuio uehementer frugali, sobrioq;. Apud Atheniēses hoc genus sacrificij exhibebatur Mnemosynæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri, & Vraniæ. Nā in eo non libabatur uinum, sed aqua melle diluta. Hæc ferme Suidas. Meminit & Iulius Pollux libro sexto capite tertio, addens νεφελία θύειν idem esse quod νεφελία θύειν. Hoc sacrificij genus ἄσπονδον dicebant, quemadmodum cætera in quibus uinū adhibebatur, οἰνωσπονδον uocabant. Seleucus apud Athenæum libro secundo negat, apud ueteres fuisse morem, ut uini copia, aut aliud quidlibet deliciarū inferretur in sacrificia. Quū enim sacrificia deorum gratia peragerētur, unde & θοίνιας & θυαλίαις, ac μέθαις appellabant, θοίνιας quod deorū gratia uino uterentur, θυαλίαις quod deorū gratia uescerentur, cōuenirent: μέθαις uero, quod ut indicauit Aristoteles, μετὰ τὸ θύειν. id est, post sacrificium uino uterentur, non conue niebat

niebat illi uentris negociū agere. Ibidem Epicharmus his uerbis notat mores eollapfos, ἐκ τῆς θοίνιας θοίνια, ἐκ τῆς θοίνιας ποσις ἐγγύθη, ἐκ τῆς ποσις κῶμη, ἐκ κῶμης δ' ἐγγύθη θυαλία, ἐκ θυα λιας δὲ ἐκ τῆς θυαλίαις ποσις, ἐκ τῆς ποσις κῶμη, ἐκ κῶμης δ' ἐγγύθη θυαλία, ἐκ θυα λιας δὲ ἐκ τῆς θυαλίαις ποσις, ἐκ τῆς ποσις κῶμη, ἐκ κῶμης δ' ἐγγύθη θυαλία. id est, ex sacrificio epulum, ex epulis facta est potatio, ex potatione comessatio, ex comessatione facta est subatio, siue ludus, ex subatione seu ludo līs, ex cōdemnatione compedes, sphacelus & multa. Quanquam hic locus mihi non caret suspicionemendæ. Videtur enim deesse particula, ἐκ τῆς θυαλίαις ποσις. Non disidet ab illo quod alio posuimus loco, Caninum prandium.

Neglectis urenda filix innascitur agris.

XCVII Filix innascitur agris neglectis

Horatius Satyra tertia. Neglectis urenda filix innascitur agris. Mira admonuit allegoria, animum honestis excolendum disciplinis, alioqui futurum, ut inutili sylua uitiorum occupetur. Filix enim herba inuisa agricolis, quæ totos agros occupare solet, nec facile repurgatur, ubi semel occupauerit.

Nauphracton tueri.

XCVIII

ναυφρακτῶν βλέπεις. id est, Nauphracton Græce, clasis est ad bellū instructa. Solent aut in triremibus magna quadam inesse foramina oculorum instar, per quæ remos inserunt. Vnde uelut ænigmatice dictum, clasis more intueris: de his, qui latis ac prægrandibus, aut toruis & minacibus oculis quempiam aspicerent, Aristophanes ἐγγύθη θυαλία. id est, Homo per deos, quiddam obtuere clasicum. Fortassis & hinc prouerbij iocus est natus, quod Athenienses aliquoties feliciter nauali pugna rem gesserint: uelut apud Artemisium & Salaminem, unde sublati animi. Vnde uide ur dictum in turgidos & arrogantes.

Negocium ex ocio.

XCIX

πραγματ' ἐξ ἀπραξίας. id est, Ex ocio negocium. Hemistichium iambicum usurpandum, ubi res præter opinionem euenit, & inde tumultus oboritur, unde tranquillitatem & ocium sperabamus. Nam & illud multis usur uenit, ut dum sectantes ocium, fugiunt honestam industriam, incidant in turbas inexplicabiles. Autor Suidas. Nec indicat unde sit natum.

Nauis aut galerus.

C Galeris aut nauis

ναυῶν ἢ κωῶν. id est, Nauis aut galerus. De re accipiti. Quod genus si quis de uoce incongnita diceret, aut piscem significat, aut cucurbitam. Nec inuenuste dicitur in eos, qui cultu, moribusq; diuersam personā præ se ferunt. Veluti si quis pallio philosophico baltheum adderet militarem, aut cultu monachū, moribus & lingua lenonem ageret. Fragmentum est senarij ex Auibus Aristophanis ναυῶν ἢ κωῶν. id est, Aut galerus, aut ratis. Sumptum ab hoc triremium genere, quas hodieq; uulgo dicunt galeas, ueluti dicas galeratas. Hæc sic erant instructæ, ut remos alarum uice porrigerent, mouerentq;. Cæterum summo malo galerum, seu petasum instar Mercurij præferrent. Nam peloponneses πέταλον, id est, galerum, appellant κωῶν, ἐξ κωῶν. à cane, quod hoc genus pilei primum è pellibus canum fieri consueuit. Hinc iocus militaris uidetur fuisse natus in elatos & fastuosos, superciliosq; arroganti. Itidē Festus Pompeius indicat quosdam naues onerarias appellatas Corbitas, quod in summo malo pro signo Corbem haberent. Quæ bello erant paratæ, galeam habebant: at quæ ad celeritatem, petasum Mercurij signum gestabant.

Mazam pinsuit à me pistam.

I

Μαζαν γὰρ μεμαγῶς τῶν ἐμῶν μεμαγῶν. id est, A me ante pistam mazam iste pinsuit. De his dici solitum, qui sibi alienæ industria laudem uindictant, & magnam gloriam alieno labore partam, uerbis in se transfouent, ut Terentianus ait Gnato. Maza cibi genus ex lacte & farina, ferme panis instar confectū. Pa rtemia relectur & ad hunc modū, μαζαν ὑφ' ἑμαυτοῦ τῶν ἐμῶν μεμαγῶν. id est, Subre

Ec 4 pta

pta maza quam pinxeram, ubi quis alienis fruitur laboribus. Sumptū est autem ex Equitibus Aristophanis, quo loco carmen huiusmodi est,

Καὶ πρῶτον γὰρ μὲν
μαζῶν μεμαζόσθ' ὅτι πύλον λακωνικῶν,
Γωνυροῦ τὰ πῶς πρὸς Ἰσοκράτους ἕφαρ' ἰστέως
Αὐτὸς πρὸς Ἰσοκράτους πύλον ἕφαρ' ἰστέως,
ἡμῶς δ' ἀπελάσει id est,

Cumq; ipse pridem pinxeram mazam in Pylo
Laconicam, iste accurrit astutissime
Raptamq; mox appofuit, quam ego pinxui,
At submouet nos.

Demosthenes qui bello Peloponnesiaco dux fuit Atheniensium: is collega Nicias, Pylum urbem diuturna obsidione in rerum omnium desperationē adduxit. Cui successit Cleon ē coriario imperator, qui alieno labore partam gloriam in se transtulit, paucis post diebus Pylo capta. Queritur igitur in hac fabula Nicias ac Demosthenes, de laude sibi prærepta per Cleonem. Aristophanis historia narratur adeo non modo uarie, uerum etiam prolixè, ut non libeat referre. Inducatum est unde peti possit.

Naufon Naucrati.

Ναύσον ναυκράτι. id est, Naufon Naucrati. Quoties aliqui similia inuicem respondent, Veluti si quis herus salutatus herum refalutet. Et nebulo compellatus, nebulo nē uicissim compellet. Naufon enim & Naucrates utrunq; a naue dicitur: Perinde quasi dicas, nauta nautæ. Hesychius indicat uocem hanc confictam à Cratino Naufon, à seruandis nauibus, & ναυκράτης, à ναῦς & κρατήρ; sermonis color sumptus est ab epistolis ut indicat Suidas perinde quasi dicas, Pompeius Pompilio salutem, aut iuuenis iuuenem appello. Huius formæ sunt & illa ἀγαθῶν ἀγαθίδες, & λυκόων λυκόωτες. Tale quiddā innuit, ni fallor, Aristophanes in Equitibus, εἰδὲ ναυκράτης γὰρ ἐπὶ ναύσον, ut subaudiatur ἀστὴ. Arbitror autem in prouerbio ναύσονem esse non hominis nomē sed ciuitatis, quemadmodum & Naucratis Aegypti ciuitas est.

Tolle tolle mazam, quam ocysime scarabeo.

Mazam scarabeo

Ἄρ' ἄγε μαζῶν ὅς τ' ἔστι λακωνικῶν. id est,

Mazam sine mora pone pone cantharo.
Hoc uersiculo Aristophanes exorditur ἐγὼ δὲ, quem eruditi prouerbij loco referunt. Id usurpare licebit, quoties sordibus cibum immundo conuiuæ apponitur. Quidam ministris panes fufuraceos apponunt, fufur autem tritici purgamentum est. Vnde per fufuraceam mazam cibum aluo redditum innuit. Hinc enim ut nascuntur, ita & aluntur canthari: quos Latini scarabeos uocant. Aperit id cum addit, ἄς μαζῶν ἐπὶ τῶν ἐξ ὀπίσθου πλάσσειν. id est, Mazam alteram da, ē stercore alini conditam. Porro maza confectio quædam erat ex farina & lacte, panem imitans. Simillimum est illi, quod alio posuimus loco, Cyprio bouimerendam.

Non est meum negocium, multum ualeat.

οὐκ ἔσ' ἐμὸν τὸ πρῶγμα, πολλὰ χρεῖται. id est,

Negotium meum non est multum ualeat multum n. e.

Multum ualeat, haud est meum negocium.
Quoties negabimus nos laborare de re quæ nihil ad nos pertineat. Refertur à Diogeniano. Non dissimile illi, Aedibus in nostris quæ praua aut recta gerantur.
Item illud quod est apud Aristophanem in Equitibus, τὰ λόπριον ἀμῶν θρόν. id est, Alienam metens messem, quidam ad eandem accommodant sententiam, etiam si comicus sentit de eo, qui alienis fruitur laboribus. Propius huc pertinet quod scribit Pindarus in Nemeis hymno primo, τὸ γὰρ οἰκίον πῆρ' ἰππῶν ὁμῶς, εἰδὲ δὲ ἀπὸ μῶν κερδία κῆδ' ἀμῶν ἀμῶν πριον. id est, Quod enim proprium est premit unum quæq; pariter. Cæterum protinus cor noxa uacat circa dolorem alienum.

Abominandus scarabeus.

Μύση κανθαρός, id est, Abominandus cantharis. De contemptissimo uilissimocq; hominulo dicebatur. Cantharides uermiculi sunt letali ueneno. Quanquā hoc loco magis conuenit

uenit ut sit diminutiuum à cantharo scarabeo: quasi dicas scarabeolus. In sacris quoq; literis uermis abijt in prouerbium cōtempus. Quod genus est illud in Psalmis mysticis. Ego autem sum uermis & non homo. Pro quo nonnulli uertunt scarabeum. Item illud Esaiæ, Noli timere uermis iacob, interprete Hieronymo. Apud Suidam legitur μύση κανθαρός. id est, muribus cantharis, quod quid sibi uelit nescio, suspicor mendū in scripto esse. Si legamus μύση sonat abominanda, si μύση sonat Mysiam Cantharidem. Myōs autem olim fuisse contemptui, docuimus alias, hoc commentum mihi maxime probatur.

Molestum sapientem apud stultos loqui.

V I Sapientem a st. l. m. est

Ἀβυλλίου φρονιόντα παρ' ἀφροσι πολλὰ ἀγορεύει. id est,

Dicere multa graue est sapientem apud insipientes.
Nihil intrastabilius homine stulto, qui quicquid recte dicitur, in diuersam partem rapit. Proinde apud huiusmodi aut silendum est uiro cordato, aut oratio moribus illorū accommodanda. Recensetur à Diogeniano. Sed extat idem inter sententias Theognidis.

Modio demetiari.

V II

Μεδίου ἀμετρώ. id est, Modio demetiari. Proverbialis hyperbole, ingens & cumulatū sperantis emolumentum. In magna siquidem rerum exuberantia, non hominis, neq; conghis, sed modio metimur. Integre sic reddit Suidas, μεδίων ἀμετρώ τῆς ἀ τὸ πατρὸς ἀργυρίου. id est, Modio paternam metiari pecuniam.
Tamenti sunt qui negent idem esse Latinis modium & Græcis μέδιονον.

Mens non inest Centauris.

V III Centauris

Μὲν οὐκ ἔστι κενταύροισιν. id est, Mens nō inest Cētauris. In uacordes & stultos dicebatur, & qui conarentur quod effici non possēt. Nota est Centaurorū fabula. Adagium à Diogeniano refertur. Isq; conuenire putat in cōtentiosos, & alieni appetētes: propterea quod Centaurus exitum attulerit rerum alienarum appetentia. Haud scio an huc respexerit Plautus poeta, apud Athenarum libro decimo,

γὰρ γὰρ ἴδεις κενταύρος ἢ κενταύρος,

ἐν τῷ κενταύρῳ νὸς εἶναι μοι δοκεῖ. id est,

Mens nulla uobis sicut habet prouerbium,
Cauponi inest mens, ut quidem uisum est mihi.
Loquitur de mulieribus uinosis. Aristophanes in Equitibus, νὸς οὐκ ἔστι κένταυρος. id est, mens non inest comis. Comas dixit pro Centauris, alludens interim ad studium alendi equos, qui iugas habent.

mens non inest comis mens non inest

Melle temetipsum perungis.

I X

Ἐν μέλι σαυτὸν κενταύρος. id est, In melle teipsum obuoluis, oblinisq; hoc est, molli ter suauiterq; uitam agis, quasi parum sit uesci melle, nisi totus sis melleus. Extat apud Diogenianum.

Mercurius infans.

X

Ἐρμῆς ἀμύθητος. id est, Mercurius infans, elinguis, sive indoctus. Ironia proverbialis, ubi quis fingit se rudem eius artis, cuius est callentissimus. Mercurius enim eloquentiæ disciplinarumq; parens est. Non dissimulandum arbitror, in uulgatis exemplaribus haberi, Ἐρμῆς ἀμύθητος. id est, Mercurius prophanus & non initiatus. Quæ lectio si cui magis probatur, ne mihi quidem admodum displicet. Quis enim mysteriorum peritior, quàm Mercurius interpres deorum, superis & inferis ex æquo communis: deniq; μυσταγωγός ipse, hoc est, mysteriorum præfectus? Respondet illi quod est apud Aristidem in Pericle, ὁ κερὺς τὸν πόντον. id est, Cretensis mare.

Mendicorum loculi semper inanes.

X I

Πτωχῶν δόλοι ἀεὶ λεγιά. id est, Mendicantiū sacculi semper inanes. De petacibus dictum & infatigabilibus: cognatum ei, quod alio redditum est loco, πτωχῶν πῆρα δὲ πῆρα πῆρα. id est, Mendici pera non impletur. Vtrunq; refert Suidas, quanquam εἰδὲ pro peris non inuenio, sed εἰδὲ inuenio pro uasis farinarijs, tamenti & uentres interdum eo uerbo significatur ob molliciem

Loculi mendicorum s. i.

Meliacum nauigium.

X II

Τὸ μελικὸν πλοῖον. id est, Meliacum nauigiū. In futilem & rimarum, ut ait Terentius, plenum

plenum, hac atq; illac perfluentē dicitur uidetur. Paroemiam ad historiam quampiam referunt. Ea sic habet: Aristoteles quidam Meliacus deducendae coloniae praefectus, cum multi detrectantes nauigationē, uaria causarentur, & alij dicerent uxores suas aduersa ualitudine teneri, alij nauis suas perstilla, atq; his pretextibus domi manerent, ille indignatus, imprecatus est illis, ut nunquam haberent naues integras, & semper sub uxorū imperio uiuerent. Vnde quadraturum uidetur, ubi quis causas fingit, quo suffugiat officium. Est autem Melia Carie ciuitas, autore Stephano. Suidas indicat: & arboris genus esse Meliam, proferens exemplum ex Auibus Aristophanis, *ελευθεριος μελιας εστι φυλακωμος.* id est, In Melia residens frondosa.

Et fortassis huius arboris materia inutilis est ad fabricam nauigiorum. Verum ut uera sit fabula de populo Meliaco, certe allusum est ad arborem.

Melanione castior.

XIII

μελανιονος παφρονος εστι. id est, Melanione castior dicebatur, qui magnopere a mulierum congressibus abhorreret. Aiunt Melanionē quendam odio mulierū, in solitudine demigrasse: perq; auia montium & nemorū, cane, quo uno conuictore utebatur, feras insectari solitum, nec unquam domum reuocari potuisse. Meminit adagij Aristophanes in *Lysistrata*. Quamquā hac inter aditas nondum habetur: nos scriptam legimus. Simili figura dicitur, Hippolyto castior: nam & huic simile uenandi studium, simile odium foeminarum.

Matris ut capra dicitur.

XIIII

της μητρος εως εστι η κελαινα. id est, Matris ut capra dicitur. In spurios dicitur uidetur, quorum pater incertus est, eaq; gratia a matre denominantur. Ductum ab hoedis, qui in capribus a matre dignoscuntur: nam a patribus haudquaquam possis. Potest & in iocū uerti pro uerbū, uelut si quis per lusum neget se patrem agnoscere, matrem scire, *η μητρος εως εστι η κελαινα.* id est, Matris uelut capra uocor. Manet etiam hodie uulgi iocus, quo dicunt, sapientem esse filiū qui patrē suum norit. Hoc ab Homero manasse uidetur, apud quē *Odyssea* primo, Telemachus rogatus num *Vlysis* esset filiū, respondet ad hunc modum, *μητρος μιν εμε φησι πατερ εμειναι, αυτη εγω γαρ ονκ οιδε, ε γαρ τοι ις εδον γονου αυτης ανεγνω.* id est,

Patrem suum nemo nouit

Esse quidem illius mater me ait, ast ego sane Nescio, nemo suum patrem, unquam nouerit ipse.

Quasi locum in balneis.

XV

Proverbij speciem habet, quod est apud Tertullianum libro aduersus Marcionem tertio, Sed quia prior eis uenit, & prior uirtutum documenta signauit, idcirco quasi locum in balneis, ita fidem occupauit, posteris quibusq; praecepit. Continenter uti, ubi nō ex merito datur locus, sed ex uetustate. Qui quidem ordo seruatur & hodie inter monachos & Canonicos atq; item Theologos, nimirum ad excludendam contentionem de dignitate. Apud priscos unusquisq; ex annorum numero aestimabatur. Iuuenalis, Atq; uni cedit Homero

Propter mille annos.

Et Horatius stomachatur in eos qui redeunt ad fastos, & uirtutē aestimant annis, Non abhorret ab hoc quod hodie uulgo factatur apud nostrates, sumptum ex lege molitoria, Qui primus uenerit, primus molet.

Primus uenit primus

Milium torno sculpere.

XVI

της κελαινας ελεβοροι. id est, Milij grana turno sculpere dicebantur, qui rem absurdam moluntur. Milium enim minutius est, quam ut inde quicquam descalpi possit. Suidas ad hunc modum effert paroemiam, *ελεβοροι εστι παρρυαζου, εστι της κελαινας ελεβοροι αυτη χηδονη* id est, Magis ridicule facis, quam ij qui milij granula torno polire conantur.

Magnetum mala.

XVII

μαγνητην κελαινα. id est, Magnetū mala. De malis ingentibus dicitur uidetur, aut ijs quae in autores suos recidunt. Cū Termerijs enim malis Magnetū mala coniunguntur, in his uerbis, quae citra autoris nomen referuntur apud Suidam, *λεων της μαγνητην κελαινα, και το πορ μωριον, και παλαι επλεως ελεβοροι εστι η αυτη παραγωγιαν.* id est, Nec si Magnetum mala, nec si Termerium, nec si totam in summa tragœdiam eloquar, Quamquam in Suida legendū su

spicor

επιχορ. id est, mala Termeriorum, de quibus alijs nobis dicitur est. Sumptū apparet ab historia, quae de Magnetibus afflictis meminerit, in quae feruntur incidisse, uoluptate numine quopiam. Strabo Geographiæ libro decimoquarto, Magnetes commemorat olim opibus florentes, à Terribus gente Cimmerica funditus fuisse sublato: anno deinde proximo à Milesijs locum fuisse occupatum, subindicās pro uerbū ex Archilocho sumptum esse, qui meminerit de Magnetum malis.

Complura masculi canis cubilia.

XVIII

τολλα λεωνος ελεβοροι. id est, Sunt canis infinita cubilia masculi.

Canis masculis infini. cubilia

Hemistichium heroici prouerbiale. Recte dicitur in hominem mulierosum, peculiariter eum qui non contentus certo thoro, passim per aliena cubilia uolitari gaudeat. Nam hoc sibi permittunt hac tempestate mariti. Porro si quid humanū acciderit uxori, cœlum terra commiscet, tam iniue seueri in illas quam turpiter in sese indulgentes.

Multa in bellis inania.

XIX

Inania multa in bellis

τολλα λεωνος ελεβοροι. id est, Multa belli inania. De inani suspitione, aut pauore sine causa oborto, quem Graeci *πανικου* uocant. Paroemiam hinc manasse putant, quod huiusmodi diuani terrores plerumq; solent in bellis accidere. Vel quod Lacedaemonij fundis quibusdam & neruis crepitantibus uti cōstreuerint ad terrorem incutiendum hosti. Polybius apud Suidam, Cum luna defectum passa esset temporibus Persei Macedonū regis, uulgo rumor increbuit, regis interitum significari. Eaq; res pariter & Romanis addidit animos, & Macedones consternauit. Deinde subnectens adagium, *ο υπνος*, inquit, *αληθης εστι το πορ ελεβοροι, εστι τολλα λεωνος ελεβοροι.* id est, Itaq; uerum est, quod uulgo circumfertur, Multa esse inania belli. M. Tullius Epistolarum ad Atticum libro quinto, Interim scis esse quaedam *πανικα*, dicit item, *λεωνος ελεβοροι*, rumore aduentus nostri. Plutarchus in cōmentario, *πορ το ακορμ, εως γαρ πολεμος ηδη ακροασως τολλα τα λεωνος ελεβοροι.* id est, Ut enim belli sic & auditionis multa inania sunt. Respexit huc Q. Curtius libro tertio, Fama bella stare, & eum qui recedat fugere credi. Ac rursus libro quinto, Ac fama maximum utiq; in bello momentum. Item libro octauro, Fama enim bella constant, & saepe etiam quod falso creditum est ueri uicem obtinuit. Sed apertius libro septimo, Ea res, sicuti pleraq; belli uana & inania, Barbaros ad deditonem traxit.

Militauit cum Erasinate.

XX

Erasinate cum militis

εραστηγος μετ ερασιναδου. id est, Militauit cū Erasinate. Vulgo per iocū dicebatur de his, quibus res undiquaq; male procederēt. Erasinades dux quidā Arginusam obsederat, Infeliciter aut pugnatum est, ad internicionē extinctis cū alijs quotquot resistebant, inter quos erant Trasylus & Pericles, tum ipso duce. Huius Erasinate malis & illud accessit, quod accusatus est, quod pecunias Hellestōticas furatus esset. Huiusmodi ferme Suidas,

Mulier ne credas, ne mortuæ quidem.

XXI

Fœminæ m. n. f. h.

τω και μη της αυτη μορ ελεβοροι. id est, Ne fidem habeas, nec emorienti foeminae.

Hyperbole prouerbialis. Vsq; adeo non est fidendum mulieri, ut etiam si morientem uideas, putes fingere. De nouerca quae sepulta quocq; priuignū intererit, illapsa in pueri caput pyramide, meminimus alijs. Refertur à Diogeniano.

Mulierum exitia.

XXII

τω και αυτην ελεβοροι. id est, Mulierum exitia. De his qui funditus ac miserabiliter pereunt. Mulieres enim omnium ferē calamitatū autores fuisse uiris dicuntur, Testis Pandora Hæstia, testis bellum Troianum, testis Hercules à Deianira extinctus, testis Danaidum fabula, testis Lemniarū mulierum historia, testis Cleopatra, testis Eua, prorsus infamis apud omnes Christianos. Quamquam hæc magis conueniebat stultitiæ uirorum adscribere, qui tantū indulgent mulierculis, ut uelut amentes amore, in quoduis malū sequantur: cum par fuerit, ut illis moderantibus, mulier natura stultior, simul & imbecillior, minus desipere. Quod enim animus est corpori, id uirum oportebat esse mulieri. Verum quemadmodum uulgus sua uitia corpori imputat, cum ab animo proficiscantur, & stulti principes infanissimos bellorum tumultus imputant populo, quorū ipsi sunt autores: ita uiri rejciunt in foeminas, si quid ipsi deliquerint.

Multa

Multa noris oportet, quibus deum fallas.

XXIII

Deum fallere Πολλὰ κτλ. id est, Multa scienda, deo quibus ipsi imponere possis.

Scienda Vbi quis fucū facere conatur ei, cui difficile sit dare uerba, propter astutiam singularem, Ab oraculo natū adagium. Sententiam aliter extulit Pindarus in Pythijs, hymno tertio de Apolline loquens, Ψευδῶν ἔχον ἄπειρα, κλοπῆ δέ τε μὴ εἶδός, εἰ θεός, εἰ βροτός, ὅρῳις ἔτε βλάσῃ, id est, Mendacijs non utitur. Fallit autem illum non deus, non homo, nec factis neq; consilijs.

Mannij Aricie multi

Multi Mannij Aricie. Mannius apud Festum Pompeium, Dianæ Aricinæ lucū, qui & ipse Aricinus dictus est consecrasset legitur. Ex hoc Mannio Aricio, uero laudatissimo, quam plurimi extiterūt, uiri item clarissimi, eodem nomine, ut hinc natū prouerbiū, Multos Aricie Mannios esse. Sed longe dissentit Asinius Capito, existimans prouerbiū conuenire in deformes, uerum hic locus apud Festum ita mendis corruptus est ut nihil certi possit elici, præter hæc quæ retuli.

Murus aheneus.

XXV

Murus aheneus apud Horatium in Epistolis, usurpatur pro certo & immutabili anī mi decreto, schemate nimirum prouerbiali,

Hic murus aheneus esto, Nil conficere sibi, nulla pallascere culpa. Vegetius grauem armaturam murum ferreum exercitus appellat, ueluti solidum & inextinguibile munimentum. Ad simili figura Pindarus Olympiæcon secundo, Hectorem appellat ἄμαχον, ἀσφαβή κίονα, id est, inexpugnabilem, immobilem columnam.

Amas te ipsum, ideo nullus tibi amicus

Multi te oderint, si te ipsum amas. Πολλοί σε ποί μισοῦσι ἂν σαυτὸν φιλεῖς, id est, Multi oderint, si temetipse diligas. Deterreret a fastu prouerbiū & a Philautia. Multis enim displiceat oportet, qui sibi nimirum placet. Contra modestia, præcipua fauoris & beneuolentiæ conciliatrix. Suidas ait, nymphas fastiditas a Narcisso hoc dixisse quod modo retulimus. Concinit huic senarius ille, Λίαν φιλοῦν ἐμὸν ἔχεις φίλον, id est, Nemo erit amicus, ipse si te ames nimirum. Nulli minus sunt appoliti ad mutuū amorem ac beneuolentiā, quàm qui sese uehementer amant.

Malorum panegyris.

XXVII

Panegyris malorum Κακῶν πανηγυρίς, id est, Malorū panegyris. De malis agminatim ingruentibus, & inuicem sibi succedentibus. Panegyris enim apud Græcos dicebatur solennis ille populi conuentus, ad ludos festos celebrandos, uoce hinc composita, quod festis diebus uniuersi conuenirent. Pifides apud Suidam, Καὶ πάντες, ἀσπὸρ ἢ κακῶν πανηγυρίς, ἅμα καὶ ἄλλω συμφορᾷ ἐδύσθη, id est, Omnes simul malorum ut in panegyre

Alios tenebat aliud infortunium. Homerus Iliados τ. Ως μοι δὲ χεῖρα κεινὴ ἐκ κεινῶ ἀεί, id est, Tristia perpetuo ut mihi tristibus excipiuntur.

Hipponax apud Athenæum libro 15. Ἀνδρῶν οἱ καὶ νῦν κίθι κεινῶν κεινὰ δὲ ψάλλουσιν, Claudicat carmen, sed recta incedet, si tollas καὶ uel νῦν, & pro κίθι legas κίθι. Ausonius in carmine non ineleganter appellat catenatos labores, quod molestia molestiam excipiat in uitā mortalium.

Hippomene magis imp.

Magis impius Hippomene. Ασεβέστερος ἢ Πηλοπιδῆς, id est, Magis impius quàm Hippomenes. Hic Atheniensis princeps filiam à ciue quopiam uitiatam, unā cum equo feroci conclusit in domicilio, nec huic nec illi cibum præbens. Equus igitur famas in rabiem actus, puellam adortus confecit, deinde perijt ipse quoq; pabuli uidelicet inopia: post hæc pater domū est demolitus, loco nomen inditum, equi & puellæ. Recenset adagium Diogenianus.

Maniuro

Maniuro uinculo.

XXIX

Χειρὸν δεσμῶ. id est, Maniuro uinculo, Sic quispiam appellauit manicas uestium Ponticarum, quod manus offendant, atterantq;. Idem obijcitur Troianis apud Vergiliū, Et tunicae manicas, & habent redimicula mitra. Recenset Zenodotus.

Malum Hercules.

XXX

Μήλου Ἡρακλῆς, id est, Malum Hercules. Dicit conueniet, ubi quis munuscula, quantum uis pusilla boni consulit. Apollodorus apud Zenodotum in libris De dijs prodidit, apud Athenienses Herculi Alexicaco, hoc est, depulsi mali, peculiare quoddam uictimæ genus immolari solere. Cum enim euenisset aliquando, ut bos, quem erant mactaturi, profugisset, malo arrepto subditisq; ceu crurum uice quatuor ramis, additis item cornuum loco duobus, bouis imaginem quandam repræsentarunt, atq; id ridiculum simulacrum uice bouis immolarūt Herculi, quæ quidem res in uulgi fabulam abiit. Idem est cum eo, quod ante retulimus, μήλιος Ἡρακλῆς, id est, Pomaceus Hercules, nisi quod unius uoculæ commutatione non nihil immutatus est & usus prouerbij: nam illud de cōtempto dicitur, hoc de boni consulente.

Manum habere sub pallio.

XXXI

Manum habere sub pallio dicuntur, qui languent ocio. Quintilianus libro duodecimo damnat eos qui nunquā cōmouentur inter agēdum, semperq; manum, quod aiunt, habēt sub pallio. Quapropter, inquit, mihi falli multum uidentur, qui solos esse Atticos credunt tenues & lucidos & significantes sed quadam eloquentiæ frugalitate contentos, ac semper manum intra pallium continentes. Hactenus Fabius. Sumptum est à gestu rhetorum. Nam qui languent, manum occultant sub pallio, qui commoti sunt, proferunt, & agitatio ne manus brachijq; pronuntiabantur ea quæ contentionis plusculum haberent. Subiunctat hoc & Aeschines in oratione contra Timarchum, de sobrietate præcorum rhetorum loquens, ὡς εἰ δὲ νῦν πάντες ἢ ἐδὲ πρότερον, τὸ τῶν χεῖρας ἔξω ἔχοντες λέγουσιν, τότε τὸ πῶν δρασὺ πειθικῆ ἐστὶ, καὶ βυλαβῶν ἐστὶ πρὸς τῆν. id est, Itaq; quod nunc omnes ex more facimus, ut inter dicendum manum extra pallium habeamus, tum temporis confidentiæ tribuebatur ac uerebantur id facere. Addit, Salamine spectari statuam Solonis manum intra pallium habentis.

In sinu manum habere.

XXXII

In sinu manum habere, dixit Theocritus, tenaces & ad largiendum pigros. Sic enim ait in Charitibus, ἐνὶ κόλπῳ δὲ ἔσθ' ἑσθ' ἰδέων, τὰς δὲ ἔσθ' ἑσθ' ἰδέων, πῶθ' ἂν ἔσθ' ἰδέων. id est, Lucricus cupidine uictus Inq; sinu unusquisq; manus habet, illud & unum Spectat qua ratione sibi aucta pecunia crescat. Porro quod ait Sceuola libro Pandect. 22. Titulo De probationibus, in sinu meo habui, pro eo quod est, in potestate mea clam habui. Magis pertinet ad illud quod alibi nobis dictum est, in sinu gaudere. Verba Caij sunt hæc, Titio centum do, lego, quæ mihi pertulit, quæ ideo ei non caui, quod omnem fortunam & substantiam, si quam a matre susceperat, in sinu meo habui sine ulla cautione.

Præmansum in os inferere.

XXXIII

M. Tullius in Oratore suo, libro 2. prouerbij uice usurpat, Præmansum in os inferere, pro eo quod est, rem in docendo nimis enucleate, nimisq; frustulatim tradere. Quod facere quidam assolent, qui uelut ingenijs auditorum diffidant, ita nihil omittunt, inculcantes etiam minutissimas nugas. Sumpta est figura à nutricibus, quæ pueris adhuc edentulis cibum præmansum in os inserūt. Verba Tullij sunt hæc, Ego autem si quem nunc planè tu dem institui ad dicendum uelim, his potius tradam, assiduis uno opere eandem incudem die noctuq; tundentibus, qui omneis tenuissimas particulas, atq; omnia minima mansa, ut aiunt nutrices, infantibus pueris in os inferant. Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 4. cap. 1. etiam si locus hic deprauatus est. Sic enim habēt codices uulgati, Nam hoc quidem peruulgatum est, diffinitionem omnem ex genere & differentia consistere. Sed si item præmandare, quod aiunt, postulas, faciam sanè id quoq; honoris tui gratia. Ego legendum ar-

bitros

bitror, Sed si idē me tibi prēmādere, quod aiunt, postulas. Prēmādere dixit, pro eo quod est, plus quā crasse explicare rem alioqui nō difficilē, nisi si quis planē sit puer. Hoc adagij manet etiam hodie, cum aiunt, An nō sit tibi datam occasionem esse. Num postulas, ut tibi prēmādatū etiam? Non dissimile est huic quod idem Cicero scripsit ad Atticū. Sed hac haec tenus, ne uidear... Et Græci μικρολογῶν aiunt, pro eo quod est, circa minutula quempiam anxium esse.

μικρολογῶν

Mala proditio.

XXXIII

Κακὴ πρόδοσις. id est, Mala proditio. Vbi quis pactam mercedem non accipit cum turpem praestiterit conditionem. Natum ab historia quapiam, quam tamen non indicant interpretes. Notum est illud dictum, proditionem laudo, proditionem nō laudo. Quā igitur per se res inhonesta sit proditio, tamen nonnunquam utilis est, & ei in cuius gratiam fit, & ei qui facit. Ceterum ubi non succedit, aut ubi proditor fraudatur suo prēmio, κακὴ πρόδοσις dicitur. Refertur a Diogeniano.

Mali thripes, mali ipes.

XXXV

Thripes mali
Ipes mali

Κακὰ μὲν θρίπες, κακὰ δὲ ἴπες. id est, Mala quidem thripes, mala rursum ipes. De duplici malo dici solitum, ut non magni referat, utrum elegeris. Thrips enim Græcis uermiculus est, qui lignis innascitur, materiaque uitiat. Ips itē cornibus & uitibus infestus. Extat apud eundem Diogenianum.

Mali bibunt improbitatis fecem.

XXXVI

Κακοὶ πίνουσι πονηρίας τῶν ἀμάρτων. id est, Mali bibunt iniquitatis turbidum. Græcus uersiculus uidetur in uersione dictionum deprauatus, quod non raro nobis deprehensum est, Constabit hoc pacto. τίνος ἀμάρτων ἐστὶ πονηρίας κακοὶ, siue οἱ κακοὶ πονηρίας. Dicit solitum, ubi poena maleficis digna meritis contigisset. Translatum apparet ab ijs, qui uino limpido epoto, tandem ad fecem usque perueniunt. Itaque uoluptate ex malefactis perceptam dolor supplicij consequitur.

Lydio more.

XXXVII

Λυδία νόμος. id est, Lydia lege, siue Lydia cantione. Conuenit quoties ariolatur aliquis, & augurijs diuinationibusque seruit. Hac enim superstitione Lydi laborasse feruntur. Allu sit ad harmonie genus quod Lydium dicitur. Nam & magorum preces, incantamenta uocantur & carmina. Meminit Diogenianus, & item Hesychius, putans idem esse λυδία νόμος, ac si dicas μουσικὴ νόμος. quod Lydi profecti sunt a Mysis, & ipsi diuinationibus deditissimi. Addit aliam causam, quod Lydi flammeis muliebribus soleant ornare capita, unde quadrate uidetur in effeminatos. Atqui si nobis quoque diuinare liceret, Lydi curribus & equi ratu ualuisse leguntur, ita λυδία νόμος idem erit cum eo qui apud Suidam dicitur ἀρμάτω νόμος, siue ἀρμάτω μελῶν, ita dictum quod primum inuentum sit de Heclore, qui curru trahebatur, ut narrat Homerus.

Lydi

Lydi mali, post hos Aegyptij &c.

XXXVIII

Aegyptij

Λύδων πονηροὶ, ὁ δὲ πόνος δὲ ἀγύπτωσι.

Cares

Τετάρτη δὲ πᾶν τὸν κακὸν ἀφωλέσκει. id est,

Lydi improbi, post hos secundi Aegyptij.

Tertijque Cares perditissimi omnium:

Tempestiui utemur, si quando mali cum malis conferentur, & collatus cum scelerationibus, ita demum minus illaudatus aliquis uidetur. Velut apud Athenæum Antiphanes cum ἰχθυοπόλας fecisset omnium sceleratissimos, tamen excepit mensarios, his quoque nocentiores. Diogenianus.

Lutum sanguine maceratum.

XXXIX

Theodorus Gadareus Tiberij Caesaris in arte rhetorica præceptor, perspicuus in eo adhuc adolescente sauitiam quandam cum ingenij stupore coniunctam, inter oburgandum illum, subinde uocare solet, πηλὸν ἀμαλὸν στυμπεφυμένον. id est, Lutum sanguine maceratum, luto tarditatem innuēs, sanguine crudelitatem. Autor Suetonius. Non omnino dissimile, quod scurra quispiam Athenis iecit in Syllam, στυμμένον ἐστὶ δὲ στόμας, ἀλλ' οὐτὶς παρὰ πηλόν, id est, Morum est Sylla, farina uarietatum. Quod enim Plutarchus dixit στυμμένον

μύρον interpres uertit morum. Notauit autem formam Syllæ, in cuius facie alioqui candida, sublucebat rubor non perpetuus, sed ueluti maculis inspersis.

Liberae caprae ab aratro.

XL Capra libera
ab aratro

Ἐλευθερῆαι ἀγροὶ ἀρότρων
Immunes caprae ab aratris.

Hemistichium heroici carminis prouerbiale, dictum olim ab ijs qui se ab onere quopiam, aut molestia liberatos gloriantur. Veluti si quis parasitus faceret felicitatem suam, quod ad reipublica munia non uocetur, cum ad nullam honestam functionem sit appositus. Zenodotus autor.

Lis litem ferit.

XLI

Ἐλεος δὲ εἶναι ἀνελκυστῶνα.
At lis feritur de lite uicissim.

Hemistichium est heroicum. Resecanda iniuria est, non retalianda. Alioqui quis erit reciprocandi mali finis, si uicissim contumelia contumeliae reddatur? Carmen extat inter præcepta Phocylidis,

πᾶθὼ μὲν γὰρ ἄνευ, εἰς δὲ εἶναι ἀνελκυστῶνα.

Germanum illi, quod alio commemorauimus loco,

λίην δὲ λῆναι ἐπικτε, καὶ βλάβην βλάβη, id est,

Litem parit lis, noxa item noxam ferit.

Lignum tortum haud unquam rectum.

XLII

Ἐύλογον ἀγύλον, ὁ δὲ πόνος ὄρθον. id est,

Nunquam rectum tortile lignum. Hemistichium Heroici carminis & hoc. Distorta, prauaque ingenia, uix unquam ad bonam fugam traducuntur. Qui semel inueterauit in uitijs, raro fit ut ad bonam mentem redeat. Effertur ad hunc modum, τὸ ξύλον σκαμνῶν, ὁ δὲ πόνος ὄρθον. id est, Lignum prauū nunquam rectum. Vsurpauit Galenus libro De pulsuum differentia quarto, ἐκείνοισι μὲν ὁ δὲν ἀρκεῖν ἴσθαι, πῶς ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λέγοντες τὸ πῶς κομικῶς, ὡς ἔτε σκελετῶν ὄρθον ξύλον, ἔτε γὰρ ἀνθρώπου μεταπέφυ μολοδύνη. id est, Illis quidem nihil respondentes: ceterum apud nos ipsos dicentes illud e comœdia: quod nec tortum lignum fit rectum, nec arbor annosa si transferatur emittit stiones. Hic pro ἡμᾶς, excusum erat ὑμᾶς, pro γὰρ ἀνθρώπου, γὰρ ἄνθρωπου. Id admo nisse referebat, ne quis hanc scripturam corrumpere. Posterius hoc prouerbiū ante recensuimus. Horatius metaphoram unde ducta sit, ostendit.

Naturam, inquiens, expellas furca, tamen usque recurrit. Indicat enim ducta esse ab ijs, qui furca admota conantur arboris distortæ uitium emendare. Confirmat hoc & sententia prouerbialis, φύσιν πονηρὰν μετὰ κλάμιν ἢ ἔκαστον. id est, Ingenia praua uertere haud procliuē sit.

Lesbijs digna.

XLIII

Λεσβίαν ἄξια. id est, Lesbijs digna. De rebus irritis dicebatur, ob id, ut conijcio, quod Lesbij ob uanitatem uulgo male audirent. Fortassis nō male quadrarit & in fordidos atque impuros. Nam hæc etiam nota quondam illis iniusta est. Vnde λεσβίαν dictum, pro eo quod est, polluere & conspurcare. Aristophanes, μέλας ἐστὶν ἡδὲ λεσβίαν ἀνὴρ ξυμπότας. id est, Spurcabit ac iam polluet conuiuium.

Lemnía manu.

XLIIII

Λεμνία χεὶρ. id est, Lemnía manu, dictum est pro eo quod est, nefaria, impia, crudeli, Natum ab historia prouerbium, quam aliàs retulimus in Lemnio malo.

Lepus apparens, infortunatum facit iter.

XLV

Φάνεις ὁ λαγὸς δυστυχίαις ποιεῖ τρήβεις. id est,

Inauspicatum iter obuius facit lepus. Vulgo creditum etiam his temporibus, occursum leporis omen esse parum felix, iter inauspicatum. Meminit Suidas.

Iter infortunatum
lepus
obuius facit

Ff Limen

Limen senectæ.

XLVI

τῆρα θ' ἄδ' θ'. id est, Senectæ limen, antiquitus appellabant, uelut extremum autum- num ætatis humanæ, cum iam appetit hyems decrepita senectæ. Sumptum est ex Home- ro, apud quem id perquam frequens est, ut Iliados χ.

ὄν ῥα πῦρ κρονίδης ἰὼν γῆρα θ' ἄδ' θ', Ἄϊον ἢ ἀργαλέην φθίσθ'. id est,

Quem fors Iuppiter ipse senectæ in limine diris Conficiet fatis. Idem Iliados Ω.

Τηλίκα ἄσπερ ἐγὼν ὄλοῦ ἰὼν γῆρα θ' ἄδ' θ'. id est,

Fermè mea hac ætate, senectæ in limine tristis. Idem in Odyssæa.

ὄν κατέλθην ἰὼν ἰὼν γῆρα θ' ἄδ' θ'. id est,

Quem proficiscens ille senectæ in limine liquit. Rursum Odyssææ Δ.

καὶ γῆρα θ' ἄδ' ἄν ἰκέσθ'. id est,

Atq; senectæ attingere limen.

Vsurpatur & à Platone tanquã poetici prouerbij uice. Rursum apud Hesiodum in Ope- ris & diebus.

ὄσκει γονῆα γδ' ἄντα κακῶ ἰὼν γῆρα θ' ἄδ' θ' νεκείη. id est,

Quicq; senectæ in limine festum ætate parentem Irritauit.

Lingua bellare.

XLVII

γλώττη πολέμιζον. id est, Lingua bellare dicuntur, qui magnifice conuiciantur, ac minan- tur hosti, sed cum tutum est. Sic enim Menelaus Græcorum ignauiam inculcat Iliados η.

ὦ μοι ἀπαλοθῆρ δὲ ἀχρεὶ δὲ δὲ ἐκ' ἐτ' ἀχρεοί. id est,

Heu Græcæ neq; iam Græj, tantumq; minaces.

Alludit huc & Vergilius in Aeneide,

An tibi Mauors

Ventosa in lingua, pedibusq; fugacibusq; istis Semper erit.

Hæc enim Turnus in Drancem lingua pollutè in consilijs, alioquin imbellem. Idem Ru- tulos maledicos facit.

Quæ Phrygiæ, neq; enim Phryges.

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Sic autem loquitur Hector apud eundem Homerum, Iliados υ.

καὶ κεν ἐγὼν ἐπ' ὄσσι καὶ ἀδανῆ ποισι μαχοίμην,

Εγχεί δ' ἀργαλέου ἐπειὶ πολὺ φθέρθ' ὀείσιν. id est,

Sanè ego uel diuis possim contendere lingua,

Verum hasta durum, multo quia uiribus illi Præcellunt.

Porrò uera fortitudo neq; maledica est, neq; minax. id quod innuit Homerus Iliad, lib. ε.

τὸν δ' ἔτι πλεόνεφον κρονιδάοι' ἐκτῶρ,

ἀλλ' ἀπὸ νῆφον λελιγμένθ'. id est,

Huic nihil omnino respondit belliger Hector,

Quin mage cominus insilijt,

Et eiusdem operis lib. ζ. fingit Græcos tacitos in prælium ire,

οἱ δ' ἄρ' ἵσαν σιγῇ μέγιστα πνέοντες ἀχρεοί

ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεφεῖ μὲν ἀλλήλοισιν. id est,

Ast ibant taciti, uim spirantes Danaidæ,

Atq; animo prompti auxilium sibi ferre uicissim Et Aristophanes in Nebulis,

πράττων, βελδύων, καὶ τῇ γλώττῃ πολέμιζων. id est,

Poscens, consultans, & lingua prælia miscens.

De his elegantur apud Luitium dictum libro ab urbe cond. 7. In castris feroces, in acie pa- uidi. Apuleius uerbo festiuiter nouato, uerbigerari dixit, pro uerbis digladiari. Et Hesychi us indicat, γλωσσάσπιδος dictos, qui pro armis lingua uterentur. Hoc nomine signari pos- sent & qui aspidis uenenum in lingua circumferunt. Heraclitus ad Hermodorum, ἢ πᾶς γλώττης ἐχέτε τὰ ὄπλα, ἀπεσθρῆσθ' ὅσον χόματα. id est, In linguis habetis arma, posteaquam abstulistis pecunias. Cauidicorum ac rhetorum est, γλωσσῶς πολέμιζον ἢ δὲ μάχῃδι. id est, Linguis bellare atq; pugnare.

Larus

Larus hians.

XLVIII

Λάρθ' κεχυνῶς. id est, Larus hians. Dicebatur, ubi quis auidius inhiaret prædæ. Est enim Larus auis auida, uoraxq;, quã eandẽ Græci κέρφοι appellat. Aristophanes in Equitibus Λάρθ' κεχυνῶς ἰὼν πέτραις ὀλιμυγορῶν.

Quæ latine quidem commode reddi non possunt. Cleonem enim ob rapacitatem Larum uocat, quod quemadmodum auis in scopulis obuersatur, si quid piscium possit uenari, ita ille uersaretur in Reipublicæ negocijs administrandis, suum interim agens negocium. Plu- tarchus apud Athenæum libro Conuuiualium tertio,

ἐπιδ' ἄρ' ἐπ' ἄδ' ἄν ἰὼν, χερσίδον δὲ οἱ λῶν πῆραστ' ἄ

χαρεφόων, πανῶν τε λάρων ὄρνιθι ἐοικῶς. id est,

At uero adueniens in limine stabat

Chærephoon parasitus ei uicinus, auis non

Dissimilis, uulgo dicta est Larus, esurienti.

Apud eundem lib. 8. refertur hic trimeter,

ὀλοφάγος ἄσσι ἐδ' ἄρ' ἄσσι σῆσσι. id est,

Esse uti laros opsoniorum auidos Syros.

Larus Theodorus Gaza uertit Gauriam, cuius mentionem facit Plinius inter maritimas Halcyonem & Mergum, libro decimo, capite tricesimosecundo.

Laconifinus.

XLIX

λακωνισμόν, ueluti prouerbio breuiloquentiam uocant, siue quod Lacedæmonij factis magis quàm eloquentia præcellerunt, siue quod in Apopthegmatis præcipue ualue- runt. Horum autem præcipua gratia, ut paucissimis uerbis plurimum sententiæ comple- ctantur. Cuiusmodi sunt illa, ἀνα. id est, si, responsum proluxæ orationi legati. & δα, so- lum totam occupans epistola. & ἢ τῶν, ἢ ἰὼν τῶν. id est, aut hunc, aut super hunc. M. Tul- lius aliquando iocatur in Laconifinus Bruti. & λακωνισμὸς λέγεται, apud Græcos pro eo

quod est, paucis, & compendio dicere. Et λακωνίζον, affectare breuiloquentiam. Grego- rius theologus in epistola, τὸ λακωνίζον εἶδος ἐστὶν ὁπότε οἱ, ὀλίγους συλλαβὰς γράφου, ἀλλ' ἀπὸ πολλῶν ὀλίγους. id est, Laconiffare non est hoc quod arbitratis, paucas syllabas scribere,

sed de rebus plurimis paucas. Proinde Homerus quoq; Menelao ceu Lacedæmonio argu- tam breuiloquentiam affingit,

παῦρα μὲν, ἀλλ' ἀμέλα λυγέως. id est,

Pauca quidem, uerum plane argutissima.

Quin & frugalitas & integritas Lacedæmoniorum præ cæteris Græciæ partibus tanta fuit, ut qui castigate casteq; uiueret, Laconice uiuere dicerentur. Cimon quoties aliquid in Atheniensium suorū moribus reprehenderet, dicere solet, ἐμ' εἰ λακεδαιμονιοί γε πινύ- νει. id est, At non tales Lacedæmonij. Itidem & Malsilientium probitas abiijt in prouer- bium, quod alibi retulimus. Sunt autem hæc inter se cognata, pauca loqui, & probum esse uirum. Huc spectabat Charillus, qui roganti quur Lycurgus tam paucas leges prodidit-

set. Quoniam, inquit, pauciloquis non est opus multis legibus, notans obiter Athenien- ses, quorum loquacitati nullæ leges sufficiebant. Celebratur & hoc dictum inter Thaletis sententias apud Laertium. Pindarus hymno Isthmiorum quinto, ἀργέων πρόπον ἐρησεταί

πὸ κρη βραχίσσις. id est, Argiuorum more dicitur paucissimis. Interpret admonet Ionum esse multiloquentiam. Carterum breuiloquentiam non tantum esse familiarem Laconi- bus, uerum etiam Argiuis, citans illud ex Ulyssæ furentis Sophoclis,

μὴθ' ἄρ' ἀργολισὶ σωπένθη βραχύς. id est,

Argiua paucis multa fert oratio.

Laertius ex autoritate Aristagoræ Milesij refert, & Chiloni peculiarẽ fuisse breuiloquen- tiam, unde genus hoc dicẽdi Chilonium appellat. Huc pertinet uerficulus ille, ueluti pro- uerbialis apud Athenæum relatus,

τὸ σωπένθ' ἄν τις πέσειε τὰ χεῖρα λέγων εὔ. id est,

Mox persuadebis cordato si bene dicas.

Late uiuens,

id est, Falle uiuēs. Admonet adagium, in humili fortuna uitam esse felicio- rem ijs qui obscure uiuūt, & à publicis negocijs ita femoti, ut cum uita decessissent, nemo

illos

παῦρα μὲν ἀλλ' ἀμέλα λυγέως

Argiua ora- tio

Persuadebis cito si b. d.

L

illos uixisse sentiret. Nam λαθε βιωσας, ad uerbum comode non potest reddi, uerum, hanc habet sententiam, quasi dicas, nemo te sentiat in uita fuisse. De hoc adagio recte dictum sit nec ne, Plutarchus commentarium conscripsit, si modo non fallit inscriptio. Nam cum uerteremus, phrasis ipsa non nihil reclamare titulo uidebatur. Allusit ad id Horatius, Nec uixit male, qui natus moriensque sefellit.

id est, quem nemo sensit, nec prodeuntem in hanc uitam, nec excedentem e uita. Allosit huc, ni fallor, Ouidius in libris Tristium, Crede mihi, bene qui latuit, bene uixit, & intra

Fortunam debet quisque manere suam. Recensetur apud Suidam prouerbij nomine.

Labyrinthus.

Λαβύρινθος. id est, Labyrinthum olim uocabatur orationem, aut rem quamptam uehementer impeditam & inextricabilem. Veluti si quis philosophiae studium Labyrinthum uocet, quod semel ingressis nullus unquam sit exitus. Aut uoluptatis studium Labyrinthum uocet, quod aditus ad eam procliuus, exitus difficillimus. Sumptum a Labyrintho Dardali, quod antrum fabulae ponunt in Creta, sinuosum & inexplicabilibus ambagibus inextricabile, in quo seruabatur Minotaurus. Dicitur putat Suidas λαβύρινθος, id est, quod hostium non habeat, indicans & in garrulos ac nugaces competere, qui sermonis nullum inueniunt exitum, si semel perire coeperint. Gregorius Theologus in epistola ad Eusebium Casariensem, torquet in uersipellem, ἐπιθεὶς πρὸς αὐθροα πειθόμενος ὅς τις λόγος ἐπιγαπῶνται τὸ ψεύδος, καὶ τὸ ἐν τῷ φρονεῖν αὐτῶν πᾶν τὸν ὀφείλουσιν, καὶ ὅτι μάλιστα ἑσθλῶς πειρηγῶνται πικρῶς λαβύρινθοις. id est, Quonia cum eo uiro loquor, qui non solum non amet mendacium, sed & qui in alio possit quam ocysime deprehendere, etiam si uel maxime callidis uariisque labyrinthis inuoluatur. Huic non dissimilis erat Maander. Id erat picturae genus ortum ab exemplo Labyrinthorum, cuiusmodi uidemus & hodie in nonnullis pauimentis. Vtitur Prudentius in carmine, cuius initium, Cultor Dei,

O tortuose serpens
Qui mille per Maendros,
Fraudesque flexuosas
Agitas quietata corda

Hinc & Maandro Lydiae fluitio nomen, quod flexuosus erret.

Labore laboriosus.

Πόνος πονηρός. id est, Labore laboriosus. Ipsa figura hyperbolen habet laboris immo dici. Refertur a Suida prouerbij titulo. Hac forma Theophilus apud Athenaeum libro 13, dixit de insigniter formosa & procerâ, κάλλι καλλίς, μεγαλή μεγαλλίς, τέχνη σοφίς. Quali dicas, forma formosam, magnitudine magnam, arte artificem, siue sapientia sapientem. Similis tropus est apud Hebraeos, quoties uel exaggerant uel asseuerant, Miserans miserabor, Laboraui laborans. Extat autem apud Aristophanem in Lystrata. Subest autem & iocus ob amphibologiam uocis, πονηρός enim Graecis ut laboriosum ac miserum, ita significat & malum astutumque.

Laciadae.

Λακιάδα. id est, Laciadae, uulgatum conuicium in moechos. Populus quispiam est Atticae Lacidarum, tribus Oeneidis, apud quos ingens raphanorum copia. His autem utebantur in adulterio deprehensos ludibrij causa. Refertur apud Suidam.

Laborem ferere.

Πόνον σπείρειν. id est, Laborem ferere, uulgo dicebantur, qui frustra laborarent, quasi nihil fructus e labore reportaturi, praeter laborem ipsum. Autor Diogenianus.

Labrax Milesius.

Λάβραξ μιλῆσιος. id est, Labrax Milesius. In stolidum & auidum dicebatur. Labrax enim piscis genus lato oris rictu, unde escam totam una cum aere faucibus corripit, atque ob id facile capitur. Vnde apud Plautum Ienoni Labracis nomen. Aristoteles hunc annumerat inter eos qui praeda laniatque uiuunt. Lingua est ossea, & affixa, cor triangulum. Aristophanes apud Athenaeum libro 7, labracem piscium sapientissimum appellat.

Apud

Apud Miletum autem Asiae ciuitatem praegrandes, & item plurimi Labraces esse dicuntur propter stagnum influens in mare. Gaudet enim hic piscis aqua dulci. Aristophanes in Equitibus,

Ἄλλ' ἢ λάβρακος μεταφάγου μιλῆσιος
καλονήσιος. id est,
Haud cum supos uoraueris Milesios,
Faciestumultum.

Milesius
lupus

Nam quidam hunc piscem esse putant, qui latine Lupus dicitur.

LVI

Ἄσπερ τὸν πελῖαν. id est, Laues Peliam. Dicitum apparet, ubi quis salutem pollicitus, adfert exitium. Aut ubi quis prodesse conatus, ingens addit malum. Ductum a notissima Peliae fabula, quem dum filiae a Medea persuasae student ad iuuentam reuocare, lebeti feruenti impositum occiderunt. Fortassis non intempestiuiter dicitur, ubi quis falsa spe ductus inanem sumit operam. Veluti si quis arte, quam uocant Alchimicam, fretus, sibi promittat futurum, ut e stanno fiat argentum, ex ere aurum. Refertur in adagiorum Collecta neis, quae Plutarchi feruntur nomine.

Iterum atque iterum ad Pythum uia.

LVII Pythi uersus
uia it. a. iterum

Ἄσπερ αὐτὸ πύθωνος ὁδός. id est,
Iterum atque iterum Pythum uersus uia.

Dicitum de ijs, qui molesti sunt eadem de re iterum atque iterum percunctando. Quemadmodum solent ignari uiae, quencunq; obuium habuerint, de uia rogare. Porro Pythus ciuitas Apollini sacra, quae uiscebatur a plerisque. Apparet e comedia sumptum. Est enim hemistichium iambicum: uerum ex qua, non indicat Diogenianus, & mihi non succurrit. Finitimum illi, ὁ δὸς κόρινθος. id est, Iouis Corinthus

Cum Delphis sacrificauerit, ipse carnes absumit.

LVIII Carne ipse
Delphis immolata uescitur

Plutarchus septimo libro, τὴν συμποσιακῶν, hunc senarium ueluti prouerbialem citat, Δελφοῖσι θύρας αὐτὸς ὄψωνε κρέας. id est,

Carne ipse Delphis immolata uescitur. Ostendit dici solitum de ijs, qui uocatis conuiuijs ipsi cibos appositos deuorant, ut illis spectare tantum liceat, non uesci. In Delphicis enim sacris, is qui immolat uictimam, ea uescitur. Contra fiebat his sacris, quae Hecatae inferebantur, ex quibus nihil redibat ad eum, qui offerebat, praeter fumum & tumultum. Quanquam & in diuersum sensum accipi potest, ut intelligamus, Delphicum sacerdotem nihil impertiri de uictima, ei qui uictimam dedit: ita fit aliquoties, ut edax conuiua, seu pluribus adductis edacibus umbris, uelut harpyis, cenam omnem deuoret, esuriente qui uocauit. Adagium torqueri potest etiam ad illos, qui beneficio, quod alij dedisse uidentur, ipsi fruuntur. Ut episcopi nonnulli nepotibus suis sacerdotia magnifica donant nonnunquam, sed ad pueros solus titulus redit, ad episcopos prouentus.

I diuicium.

LIX

Ἰδιμαίαν, olim dicebantur qui parum commode, parumque salubriter uiuerent, propterea quod Isthmiorum ludorum tempus morbis esset obnoxium, ob ingentem hominum conuentum. Meminit Suidas & Hesychius. Fortasse non absurde dicitur in hos, qui frustra conantur, propter Isthmi perfosionem a multis infeliciter tentata. Qua de re dicitum est nobis alibi copiosius.

Ipsi curandum.

LX

Ἄσπερ μελετήσῃ, ἀλλ' ἂν τὸν οἶκον. id est, Ipsi curandum est, sed in domum. Zenodotus ait huius adagij mentionem fieri apud Aristophanem in Agricolis, praeterea apud Platonem grammaticum. Natum autem ab aedibus quibusdam maximis, quae locabantur conduce re uolentibus. Vnde conuenire uidetur, siquidem coniecturas sequi fas est (ubi nihil adferunt quod sequaris Graeci scriptores) in eos, qui rebus alienis liberius utuntur, ut solent qui in conductio habitant.

Hyperberetæa.

LXI

Ἑπερβηρέταια. id est, Hyperberetæa, dicebantur olim admodum serotina, quaeque uix tandem adueniret. Apud Macedones extremus anni mensis, Ἑπερβηρέταια appellabatur. Vnde quae in longum proferebantur, Hyperberetæa dicebantur, perinde quasi apud Latinos

Ff 4 tinos

tinodicas decembria. Et *ποφθορεπιοι*, comperendinadores. Suidas existimat eum esse mensē apud Macedones, quem nos octobrem uocamus, quod tum fera sit aestas, & quātum proueniunt, post legitimum tempus prouenire uideantur.

Vlyssis remigium.

Homines nequam & uoluptatibus addictos Horatius in Epistolis Vlyssis remigium appellauit, prouerbiali nimirum figura, Remigium uitiosum Itacensis Vlyssi.

Vt qui nec à Circes poculis temperarint, nec à Lothophagis auelli potuerint, nec à Solis bubus abstinerint. Vnde Homerus Odyssæ primo,

Αὐτῶν γὰρ σφετέρημα ἔτα δαλίσσιν ἄλονό Νήπιοι. Ipforum siquidem uecordia perdidit illos Amentes.

Non dissimili figura dixit, sponfos Penelopes, & Alcinoos, uoluptarios & uirtutis negligentes. Item alio loco Phæacem appellat, nitidum & bene curata cute,

Vt possim pinguis Phæacis reuerit.

De Phæacibus Homerus Odyssæ libro 5.

Αἰεί δ' ἡμῖν δαίς τε φίλη καὶ δαίς τε χοροί τε *Εἰματὰ τ' ἔθνημοιβὰ, λειτρά τε θορμαί τε θυνά.* id est,

Nos uero semper capiunt, citharæq; choriq; Et uaria uestes, & balnea calda, thoriq;

Idem de procis Penelopes, Odyssæ lib. primo.

Τῶντισιν μὲν πῶτε μέλας, καὶ θάεις ἢ κοιδίαι, *ῤῆς, ἐπεὶ ἀλλότριον βίον γινώσκοντο ἔδασιν.* id est,

Istos sollicitant hæc, concentus, citharæq; Et facile, ut qui aliena sient impune uorantes.

Zaleuci lex.

Zaleuci lex. De edicto mandatoq; plus satis rigido parumq; humano dicebatur. Zeleucus quidā Locresibus ijs, qui uocatur Epizephirij, leges tulit acer biores, quales feruntur & Draconis fuisse leges apud Athenienses, uere Draconis, ut ille dixit, nō hominis. Non dissimile illis, Manliana imperia, & Phalaridis imperiū. Meminit historiæ Valerius Maximus lib. 6. cap. 5. Etenim quum filius Zaleuci secundum ius ab eo constitutum ob crimen adulterij utroq; oculo carere deberet, ac tota ciuitas in honorem poenam adulescenti remitteret, repugnauit aliquandiu, postremo populi uictus precibus, suo prius, deinde filij oculo eruto, salua lege, supplicij modum temperauit.

Zopyri talenta.

Zopyri talenta. De præclaris factis magnoq; æstimandis. Hic Zopyrus Darij regis amicus erat, qui sibi nares & aures conscidit, & omne corpus flagris cruentauit, ut his argumentis Babylonij fidem faceret, se Dario male uelle, à quo tam immaniter esset acceptus. Itaq; Babyloniorum ciuitatem ingressus, eam Dario prodidit. Vnde Darium dixisse ferunt, se unum Zopyrum integrum malle, quàm centum Babylonas capere. Et oblato malogranato, tantum optauit sibi Zopyrorum, quantum ibi granorum inesset, ut narrat Herodotus libro tertio. Meminit Plutarchus in apophthegmatis. Adagium recenset Zenodotus.

Vna scutica omneis impellit.

Vna scutica omneis impellit. Scutica una omnes impellit. *μία μάστιξ πάντας ἐλάυνει.* id est,

Vna scutica incitat omneis. Hemistichicum Heroicum de negotio dictum, quod facile fieret, uidelicet à promptis omnibus, ut supapte sponte currentibus. Fortassis apte dicitur & in hos, quos eadem causa impellit, puta eadem spes lucri, studium cōmune, idem amor aut odium. Sumptum ab aurgis. Autor Suidas. Vsurpat Plutarchus in uita Lycurgi scribēs urbem Lacedæmoniorum *ἀρσενική μίσις καὶ τριώνων ἀργύριον ἐλάσσει* id est, Scytala a se go imperantem Græciæ spontaneæ uolentiq;

Tanquam Chalcidica nobis peperit uxor.

Tanquam Chalcidica nobis peperit uxor. De ea dicebatur, quæ liberos quàm plurimos peperisset. Tradunt heroniam quampiam fuisse nomine

Scutica una omnes impellit
Hemistichicum Heroicum
Chalcidica uxor

homine Comben, cui cognomen fuerit Chalcidici, quod prima arma aerea confecerit. Ea uis fo coniuncta centum liberos enixa dicitur. Sicuti proditum est in Euboicis annalibus, & attestatur Aristus Salaminus. Quidā ad Chalcidem Eubœæ ciuitatem referunt, quod è Chalcidensium officinis ingens armorum areorum & quadrigarum uis prodiret. Stephanus enim ab officinis ararijs urbi nomen additum putat. Vsurpare licebit, ubi significabimus, multum litium, bellorum, aut curarum alicunde natum.

His Medus non insidiabitur.

His Medus non insidiabitur. Cum Xerxes exercitum in Græciam traducere pararet, ut autor est apud Zenodotum Dicaearchus, Græci desperatis rebus facultates suas absumpserunt, ne multum reliquum fieret, quod hostis tolleret, ita dicentes, Hæc Medus non obseruabit. Eaq; uox in adagium abiit, ubi quis largius impenderet sua, ue uenirent in aliorum manus. Veluti si quis pecunias suas erogaret amicis, ut eas liberis turpiter absumpturis subducat, recte dixerit, *πῶτε μὴ δ' ἔφυλαξεί.* Aut si ciuis opulentus pecunias extruendis ædificijs absumat, ne his insidietur auarus princeps, & omnium fortunis imminens.

In Orci culum incidas.

In Orci culum incidas. Sermo perniciæ & extremi exitium imprecantis. Recensetur à Diogeniano, cognatū illis, *βαλὴν δὲ ὑδραίας. βαλὴν δὲ μακροχόαν.*

Inuitus Iupiter nouit.

Inuitus Iupiter nouit. Vbi quis pollicetur quippiam, sed inuitus. In quibusdam codicibus lego, *ἄκωμ μὲν ὡς ζεὺς οἶδεν,* id est, Inuitus tanquam Iupiter cognouit. Mihi uidetur & recte quadraturum, ubi serius poenas dant nocentes, ut affine sit ei quod alibi referimus, *ζεὺς κατὰ δὲ χρόνον εἰς τὰς διφθέραις.* Etenim qui sero dat, aut punit, grauatum id facere uidetur.

Excubias agere, aut ditari.

Excubias agere, aut ditari. Excubias oportet agere, aut diuitem esse. De ijs dicebatur, qui ampliter facerent sumptus de alieno. Nam ut diuites, quibus ampla res domi est, large profundunt, ita milites non parcunt opibus alienis, sed prodigunt gnauiter, & scelere parta perdunt sceleratius. Athenienses excubijs agendis insulares magno stipendio conducere solebant. Non dissimile illi, *ἵππον μὲ φέρει, βασιλεύς με τρέφει.* id est,

Equis me portat, alit rex.

Intra septimam.

Intra septimam. Subaudi lunam. Edictum erat Athenis, ne ante septimum diem mensis, exercitiū educerent. Recte fortassis utemur hoc adagio, quoties admonebimus, mature, suoq; tempore negotium aggrediundū. Meminit Zenodotus, Suidas & Hefychius, nec præterea quicquam adscribunt. Vide num allusum sit ad id, quod alio retulimus loco, *ἑβδομῶν βῆς,* id est, septimus bos, &

Et septimum uenustus adagio bouem.

Et septimum uenustus adagio bouem. quod pueri sextum mensē egressis farinaceus bos fingi consueuerit, qui lunæ primum apparentis cornua repræsentaret.

In cotyla gestaris.

In cotyla gestaris. Suspicor dictū de ijs, qui arbitrio alieno, quod libitum esset, huc atq; illuc ducerentur. Aut ubi quis indulgentius foueretur. Tractum est adagium à genere iustus puerilis, qui dictus est, *ὄν κοτύλη.* Huius meminit Iulius Pollux libro nono. De rerum uocabulis. Erat autem huiusmodi, Vnus quispiam reducias in tergum manus coniungebat, stringebatq;. Rursum alter impositis in eas genibus tollebat, suis interim manibus oculos gestantis obtegens. Et ad hunc gestatus modum, *ὄν κοτύλη* portari dicebatur, quod manuū complexu gestaretur. Nam *κοτύλη* Græcis cū aliqua per multa, tum manus etiam cauam partem significat. Hunc lusum Iulius Pollux ait alijs item uocabulis appellari, uelut *ἵπταδων* & *κνέσινδων.*

In apes irrufisti.

In apes irrufisti. Vbi quis præter opinionē in ingens agmen

uelut

uelut

LXXII
LXXIII
LXXIV
LXXV
LXXVI
LXXVII
LXXVIII
LXXIX
LXXX
LXXXI
LXXXII
LXXXIII

velut examen malorum immergitur, quemadmodum evenire solet ijs, qui imprudenter in apum nidu incidunt Circumvolantibus & impetentibus undiq; illis, & fugientē etiam insequentibus, haud facile discedit sine vulnere quisquis incidit. Solent autē iuvenes comestabundi in conuiuium equalium irruere, quemadmodum Alcibiades apud Platonem irruit in conuiuium Agathonis. Et Syrus in Adelpis de Demea qui se proripit in conuiuium filij. Abijt, comellatorem haud sanē commodum praefertim Ctesiphoni.

Orci galea.

LXXIII

Αἰδ' ὁ κωμῆν, id est, Orci galea dicitari solitū in eos, qui semet arte quapiam occultarēt. Paroemiam ad huiusmodi fabulā referunt. Acrisio de masculis liberis tollendis oraculum consulenti responsum est, e Danae filia ipsius nasciturum filium, a quo occidendus esset: itaq; territus areum thalamum subterraneum parauit, in quo filiam inclusam adseruabat, ne cum uiro quopiam rem habere possēt. Iupiter autem amore uirginis correptus, in aurum transformauit sese, atq; ita per impluuium in Danaes gremiū illapsus, eam grauidam fecit. Natus est Perseus. Quod simulatq; rescisset pater ipsam matrē unā cum infante, scrinio inclusam, in mare praecipitem dedit. Porro scrinio forte fortuna ad Seriphum insulam delato. Dictys sublatum ad se Perseum aluit. Polydectes autē Dictys frater, qui Seriphij imperitabat, Danaen amare coepit. Verum Perseo iam adulto, non potuit ea potiri. Proinde co-uocatis amicis, & inter hos Perseo, ait se uelle certamen edicere super Hippodamiae Oenomai filiae nuptijs. Perseus autem existimans si cum Gorgonis capite pugnaret, neminem posse oblitere, praeter alia postulauit equos, ductuq; Mercurij ac Palladis, peruenit ad Phorci filias, Memphedem Ennyō & Dinō. Has aiunt statim natas anus fuisse, tum unicum duntaxat oculum fuisse tribus, unicum item dentem, his uicissim inter se treis utebantur. Haec cum Perseus abstulisset, reposcentibus illis, ait redditurum sese, si uiam monstrassent, quae ad nymphas duceret. Erant his nymphis alata talaria, & cibis quapiam, quam arculam seu peram putant fuisse. Habebant & Plutonis galeam, quam qui gestaret, is quoscūq; uoluisset uidebat, ipse nemini conspicuus. His igitur instructus Perseus, uolucer iam ob talaria, sicuti diximus, ad Gorgonas deuolauit. Erant autē Gorgones tres forores, Euryale, Sthenō, Medusa. Erant his capita, draconū squamis obsita, praeterea dentes maximi, sursum instar, ad haec manus & ala, quibus per aera ferebantur. Aderat insuper ea uis, ut obtuentes sese, in saxa uerterent. Porro sola Medusa ē tribus mortalis erat. Hanc igitur impetit Perseus. Et oculis defixis in clypeū aureum, per quem tamen ipsam Gorgonis imaginem aspiciebat, manum porrigēs, quam Pallas in Medusam dirigebat, caput Medusae defecuit. Aduolantes reliquae duae forores, Perseum quidem insequēbantur, uerum cum illum ob galeam Plutonis uidere non quirent, retro abiēre. Itaq; Perseus reuersus in Seriphum, Polydecten aggressus est, amicorum auxilium implorantē. Quibus ad regiam concurrentibus, Perseus Gorgonis ostenso capite, quotquot obtuerentur, in saxa uertit. Sublato igitur Polydecta, & Dicty in fratris locum instituto, Gorgonis caput Palladi dedit, galeā Mercurio, cumq; hac peram ac talaria, ille rursum nymphis restituit. Reliquum fabulae, quam longius prosequitur Zenodotus, quandoquidem ad enarrationem adagij nihil attinet, omitto. Utitur hoc Plato libro de Republica decimo, dicēs semper honesta propter se sequi oportere, etiam si quis Gygis anulum, uel Plutonis habeat galeā. Quibus ex uerbis colligitur, eandem esse huius prowerbij sententiā, & illius, γύγος δακτύλιος. id est, Gygis anulus. Vtrūq; enim a simili fabula natū est. Proinde recte accommodabitur & ad eos, qui rara quadam felicitate quicquid uolunt efficiunt. Cuius generis est etiam illud, Virgula diuina. Vfus est & Origenes libro primo aduersus Celsum haeticum, declarans magis cōuenisse ut Christus in Aegyptū fugiens subduceret sese Herodis insaniae, quam si sub Plutonis caeside latitans eundem fefellisset. Adagium manasse uidetur ex Homero, apud quem Iliados quinto, Pallas sese Orci galea tegit, ne uideretur a Marte,

Τὸν μὲν ἄρ' ἔσθ' ἐν ἀειξέει μαιφόνος, αὐτὰρ ἐξ ἄλλης
Δαί' αἰδ' ὁ κωμῆν, μὴ μιν ἰδὲν ὄβριμος ἄρ' ἔσθ' id est,

Ille quidem cecidit iugulatus marte cruento.
At se Orci textit galea Tritonia Pallas,
Ne Mars hanc uirtute insignis cernere possit.
Admonet interpres, prowerbio dici, εἰσδύειν αἰδ' ὁ κωμῆν. id est, Induere Orci galeam de homine

de homine qui occultis insidijs nocere molitur. Aristophanes γ' ἀχρεῖνδότην,

Δόξ' ἂν ἴμ' ὄψ' ἔβρινα παρ' ἰδρονύμω,
Σὺ ποδοσποτικὸς τρεῖς πλὴν αἰδ' ὁ κωμῆν,
ἢ γ' ἐβρινα μὴ κωμῆν ἄς τὰς σποδ' ἔσθ' id est,
Meach causa sumito ab Hieronymo,
Orci galeam hispidam nigra nigrantibus pilis,
Dein explicato dolos & artes Sisyphi.

Initium belli.

LXXV Belli initium

Αρχὴ πολέμου, id est, Origo belli, ubi quis prior laesit iniuria seu conuicio. Sumptum uidetur ab historiographis, quibus mos est, primū causas exponere, quibus bellum coeptum fuerit. Huc alludit Lucianus cum ait in Pseudomante, καὶ ἔβρι τὸν δευκὺ δὲ δ' ἴω, ἀχρεῖται ὁ πολέμου γ' ἐβρινα μὴ κωμῆν. id est, Et quemadmodum ait Thucydides, hinc iam bellum oritur. Vnde ἀπολέμου ἰαδ' ἔσθ' dicitur, qui nulla laesit iniuria similitatem exercet.

In fermento iacere.

LXXVI Iacere in fermento

Ἐν τῇ ζύμῃ κείσθ' ἔσθ', id est, In fermento iacere, dicebantur, qui animo essent aegro, quicquid uacillat in Mercatore, Vxor tua in fermento iacet, pro eo quod est, intumescit ita. Idem in Calsina, Nunc in fermento tota est. Ita turget mihi. Nota translatio. Fermentum enim & acorem habet & tumorem. Vnde & in diuinis literis, fermentū malitiae rancorisq; significationem habet.

In eo ipso stas lapide, in quo praeco praedicat.

LXXVII

Chrysalus seruus in Bacchidibus Plauti, senem irridens, quem argento defraudabat, Ostite, inquit, necis nunc uenire te. Atqui in eo adstas lapide, ubi praeco praedicat. Quadrabit ubi quis praesens, uidens, audiensq; tamen deluditur. Nam uendi etiam hodie uulgo dicitur, quibus fit impostura. Quod autem meminit lapidis, id traductum est a lapide quodam aditiore, quem Romae fuisse complurium autorū testimonio constat, unde praecones in auctionibus res uenales nunciabant. Vnde M. Tullius uilissimos homunculos de lapide emptos appellabat. De Colono dictum est alibi.

Inus dolores.

LXXVIII Lapidē empti

Ἴνους ἄγος, id est, Inus dolores. Inō Cadmi filia, ex Athamante duos peperit filios, Learchum & Melicertam, praeterea filiam Eurycleam, Athamas autem uersus in insaniam, reliquos liberos arcu percussit, occiditq;. Inō unā cum Melicerta sese in mare abiecit: Et hanc quidam Megaras undis appulsam Megareses multo cum honore exceperunt, iusta persoluentes Leucothoe nomine cōmutato illum uero Corinthij delatum, Corinthij sepepulerunt, & in eius honore Istmios ludos instituerunt: nomine item commutato uocantes Palamonem. Hinc ortum adagium, ut intolerandum, & exanimantem, ut ita dixerim, dolorem significantes dicerent, Ἴνους ἄγος. Nam Achos proprie dolor dicitur apud Graecos, qui proliis obstupefacit, suiq; sensum adimit homini. Melicrates Tyrius apud eundem Zenodotum, unde haec retuli, fabulam, quae paroemiae dedit occasionem, narrat ad hunc modū. Athamati prius fuerat uxor Nephelē, ex qua duos sustulit liberos, Hellen & Phrixum. Hac defuncta secundā duxit uxorem Inō. Ea ueluti nouerca tendens insidias Nephelē liberis, persuasit indigenis mulieribus, ut semina in terram iacienda prius frigerent, id est, adurerent in sartagine. Ceterum ubi res male evenisset, neq; quicquā is annus prodixisset, Athamas in hac rerum angustia Delphos misit, qui consulere oraculum. Verum Inō legatos muneribus corruptit, ut domum reuersi dicerent, respondisse deum, ita deum penuriam annonae depellendam, si Hellen & Phrixum occidissent. Itaq; persuasus Athamas, Phrixum & Hellen ad aram admouit immolaturus. Verum dii miserti, aurei uelleris ariete uectos illos per aera sustulerunt. Et Helle quidem cū sese in arietis tergo nō satis teneret, delapsa est in mare, quod ab ipsa Helleponticum appellatur. Phrixus autē in Colchicam regionem incolumis delatus est. Athamas ira deorum in rabiem uersus, Inus liberos aggressus est quemadmodum modo demonstraui.

In omni fabula & Dædali execratio.

LXXIX Dædali execratio

Ἐν παντὶ μύθῳ καὶ δαυδαλὸς μῦθος. id est, In omni fabula & Dædali execratio. Quadrat in autores atrocium facinorum, aut ingentium calamitatum, ut frequenter illorum incidat mentio, sed non sine detestatione. Tradunt ab hac ortum fabula, Pasiphæe regina Cretæ, tauri

tauri amore capta, Dædalum exorauit, ut sibi uaccam ligneam & proximam terræ uaccæ simulationem effingeret. In hac inclusa mulier, e tauro cōcepit, ac Minotaurū monstrum abominandum peperit. Minos autē certis de causis iratus, Atheniensibus indixit, ut quotannis septem uirgines, & totidem adulescentulos mitterent Minotauro obijciendos. Horum omnium quoniā Dædalus causam dedisse uideretur, in eum uulgo dira imprecabantur, unde res in proverbium abiit.

In parte uel ignem prædetur aliquis.

LXXX

εν τῷ μὲν ἕως καὶ τὸ πῦρ σκυλευέτω. id est,

Prædetur aliquis per uices ignem quoq.

Suidas admonet dictum de ijs, qui parum aqua referunt in cōmune. Cum enim res cōmunis commissā fuerit manibus unius aut paucorum, maxima pars penes eos hæret, qui diuidunt. Quid enim non prædetur, qui prædatur ignem, qui sic est natura communis, ut ipse nihilominus possideas, posteaquam & alijs fueris impartitus. Amicitia facit omnia communia, uerum ubi uentum est ad partitionem, quisque studet quod potest rapere. Haud scio an scribæ uitio pro σκυλευέτω deprauatum σκυλευέτω, ut pertineat ad anigma Pythagoræ.

In nihil sapiendo iucundissima uita.

LXXXI

Vitium diffinitio.

Sophocles in Aiace mastigophoro, sub persona Aiæcis, qui iam ab infania resipuerat,

εν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἴδιον βίβω.

Τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ, κέρει ἀνδρῶν κακόν.

id est,

Suauißima hic est uita, si sapias nihil.

Nam sapere nil, doloris expers est malum.

Hanc sententiam docti citant proverbij loco. Consentaneum est autem, uulgo factatum fuisse uel eius argumento fabulæ, quam Horatius narrat de quodam Argiuo, qui feliciter existimaret insanire, quam sapere & ringi.

Pol me occidistis amici,

Non seruastis, ait, cui sic extorta uoluptas,

Et demptus per uim mentis gratissimus error.

Huic concinit illud Ecclesiastæ dictum, In multa sapientia, multa indignatio. Et qui addit scientiam, adjiciet & laborem. Heraclides Ponticus apud Athenæum autor est, Thrasytaum Axonensem Pythodori filium, hoc infantæ genere correptum fuisse, ut existimaret naues omnes quæ in Pireum appellerent suas esse. Eas appellentes summa cum uoluptate recipiebat. Soluentes dimittebat, ac prosequeretur, in summa felix erat, perinde quasi tantarum rerum dominus. Si quid perisset, non requirebat: si quid esset incolume, uehementer gaudebat, alij iactans suam fortunam, donec Crito frater e Sicilia reuersus correptum hominem traderet medico. Ceterum is ad se reuersus, negauit unquam suauius uixisse sese, quam cum eo mentis errore teneretur. Si quidem cum tantum adesset uoluptatum, nihil unquam sensisse molestiæ.

Ignem palma.

LXXXII

τὸ πῦρ παλάμη. id est, Ignem palma, dici solitum, si quando protinus aliquid intellectū esset à quopiam, ut si scommate dicto, statim sentiat aliquis in se dictum. Sumptum uidetur ab ijs, qui per lufum ignem admouent manibus alienis, qui subito sensu excitati resiliere solent, risumq; mouere spectantibus.

Sub cultro liquit.

LXXXIII

Cultro ad heret

Sub cultro liqui dicitur, qui in præsentaneo periculo deseritur. Sumpta metaphora à uictima, quæ iam iam ferienda sub cultro esse dicitur. Confine illis, Inter sacrum & saxum Inter malleum & incudem. Horatius in Sermonibus,

Fugit improbus, ac me

Sub cultro liquit,

Non admodum abludit hinc Aristophanicum illud, ὃν ἀχρευσίον,

γπὲρ ἀδελφῶν θελήσω πῶν κεφαλῶν ἔχωρ λέγῃ. id est,

Sum paratus uerba facere, caput epixeno admouens.

Est autem ἐπίφλωρον. truncus, in quo coqui secant carnes. Est in eadē fabula multus deinde iocus in ἐπίφλωρον. Conuenit in eos, qui periculo capitis parati sunt affumare quippiam. Fores

Fores habet tritas, ut pastorum case.

LXXXIIII

τῶν βοῶν ἐχὼ τριμυδιῶν ὡσπερ εἰ ποίμναι. id est, Ostium habet tritum, ut sunt case pastorum. Ironia proverbialis in homines inhospitales, aditu difficiles, sibi uiuentes, semper occlusis foribus, quod pastores procul ab hominum commercio semotos uix unquam quicquam interuifat. Meminit Diogenianus.

Apio opus est.

LXXXV

τὸ σπίνος δ' ἔπει. id est, Apio est opus. Ita loquebantur, quoties morbum capitalem inuebant, & uitæ periculum imminere. Nam olim monumenta defunctorum apio corona bantur. Plutarchus in Sympotiacis, ἢ ὅν ἀπὸ ἀπὸ φιλῶς νοσῶντας δὲ δὲ τῶν σπίνος φαρμάκων. id est, Et qui periculose ægrotat, ijs dicimus apio opus esse. Idem proverbio meminit & causam addit in uita Timoleonis. Subest autem adagio iocus, alludens ad coronas uictorum, quæ ex apio fiebant, præsertim in ludis Isthmijs, teste Diphilo apud Athenæum lib. 6.

Super apio certamus ut solet Isthmijs.

Super apio certamus

Ialemo frigidior.

LXXXVI

ἰαλέμω ψυχρότερος. id est, Ialemo frigidior. De cantione, oratione, argumento, ioco aut eiusmodi re quapiam supra modum frigida, recte dicitur. Quidam aiunt Ialemon, lugentis uocem fuisse. Nam ἰαλέμιζον Græci dicunt pro cōplorare. Euripides in Troadibus ἰαλέμιζον accipit, pro eiulatione & luctu, οἱ ἰαλέμιζον, ἔατε πόνθη, Δακρυῶντ' ἐκ Δακρυῶν καπλάεσσι. ἡμετέροισι δὲ μοισι. id est, Qui eiulatus, quicq; luctus, lachrymæq; super lachrymas distillantur in nostris ædibus. Et Aristophanes apud Athenæum, grammaticus opinor in dictionibus Atticis, ὃν γὰρ μοισι, inquit ὑμῶν αἰός, ὃν δὲ πρὸν ἐστὶν ἰαλέμιζον. id est, In nuptijs Hymenæus, in luctu Ialemus. Alij tradunt Ialemum Calliopes fuisse filium, infelicem, nulliusq; precij hominem, præsertim in cantu supra modum frigidum, unde ἰαλέμιζον ἔδωκεν, id est, Ialemi cantilenam, pro frigida dicunt ac miserabili. Martialis item iocās in oratorem quendam frigidum ait, illum unum idoneum esse, qui Thermas refrigeret Neronianas. Hesychius indicat & hoc pacto efferri proverbium ἰαλέμιζον οἰκτότερος. id est, Ialemo miserabilior. Idem indicat ἰαλέμιζον δὲ δὲ quod nullius sit precij, quemadmodum Latini nœnias ferior appellat, quum ea uox proprie sonet lugubres cantiones.

Humi hauris.

LXXXVII

χαμά ἀντλῆς. id est, Humi hauris. De inaniter laborante dicebatur nihil est enim quod è solo haurias, hoc est, ab imo putei fundo, si is siccus sit. Apparet dici posse quoties exhaurita copia, non multum superest quod haurias. Zenodotus meminit,

Humi serpere.

LXXXVIII

Humi serpit oratio, quæ presior humiliorq; est, quam oportet, semper quasi iacens, nunquam assurgens. Horatius,

Nec sermones ego mallem.

Idem in Arte poetica,

Repentes per humum, quam res componere gestas. Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ.

Quod quidem aut à nauigantibus translaturum est, aut ab ijs, qui procumbentes in terram ita reptant, ne erectos turbo uentorum auferat. Gregorius Nazianzenus in oratione contra Eumonianos deflexit ad homines, ostendens non esse cuiuslibet de rebus diuinis disserere, ὅτι πάντες ἐχ' ἑτα πρὸ πρῶτα δὲ νόου, ἢ τῶν χαμά ἐρχομένων. id est, Non est cuiusuis nec adeo uilis res, atq; humi gradientium. Quanquam nihil uetat, & hic res aut actiones intelligi uulgares humilesq;. Simillimum est huic, aut fortassis idem, quod habet Pindarus in Olympijs, ὅτι χαμαί περὶ λόγον ἐφέλη. id est, Haudquaç sermone humi reptantes attingas. Item in Pythijs, χαμαί περὶ δ' ἄρ' ἔπος οὐκ ἀπέβη. id est, Humile uerbum non effutit. Sumptum metaphoram uidetur ab auibus haud procul à terra subuolantibus, quod idem Pindarus tribuit graculis, ἡλοιοὶ πεπηνῶν νεμονταί. Vt huic respondeat, Aquila in nubibus.

Holerum appositiones.

LXXXIX

Αἱ τῶν λαχάνων πρὸ δ' ἡμῶν. id est, Holerū additamenta. De re nullius momēti. Sumptum uidetur uel ab holeribus appositis in mensā, uel auctarijs holerum, quæ nonnunquam emptores sordidi ac tenues requirunt. Auctor Diogenianus.

Gg Ficulis

Ficilis homo.

Homo ficilis κέραιος ἄνθρωπος, id est, Homo ficilis, id est mollis, imbecillis, fragilis. Ductum a qualis testaceis, quae facile comminuntur. Finitimum illi, Homo bulla. In quibusdam codicibus lego, κέραμος ἄνθρωπος: In nonnullis, κέραιος ἄνθρωπος. Quorum postremum mihi magis arridet. Cerameus enim figulum sonat, ceramos uas ficile. Sic & ficulum hominem dicimus, ferreum, cereum quernum, adamantinum. Contra quod eximium uideri uolumus.

Aurea pro e aureum dicimus. Inde illud poetis frequens, χρυσὴ ἄφροδιτη. id est, Aurea Venus. & Ἰδὴ γρηγὶς καλοσώβης χρυσὸν πρόσωπον, & χρύσειον ὄμμα τὰς δὴκας. id est, Iustitia uultus aureus, & iusti

Lutea pro uiride oculus aureus, ut ex Pindaro, ni fallor, refert Athenaeus lib. 12. Itidem hodie quoque aulibus rea uerba, gemmeos mores dicimus. M. Tullius Academicarum quaestionum lib. 2. de libello loquens, quem Crantor scripsit de luctu. Est enim, inquit, non magnus, uerum aureolus,

Aurea uerba & ut Tuberoni praecipit Panatius, ad uerbum edificandus libellus. Quicquid autem uile, κερὰ res μέδῃ sive κεράμενον, dicitur Graeci. Ita Paulus homines appellat uasa ficilia, ἔχουσαν δὲ τὸν ὄρον σαυρὸν τῶν τῶν σκόδρον ὄσρακίνοις. M. Tullius actione in Verrē sexta, Tum illos coepisse

Gemmei mores ut Tuberoni praecipit Panatius, ad uerbum edificandus libellus. Quicquid autem uile, κερὰ res μέδῃ sive κεράμενον, dicitur Graeci. Ita Paulus homines appellat uasa ficilia, ἔχουσαν δὲ τὸν ὄρον σαυρὸν τῶν τῶν σκόδρον ὄσρακίνοις. M. Tullius actione in Verrē sexta, Tum illos coepisse

Luteus pratori dicere, putasse se id quod audissent alicuius precij scyphos esse Pamphilii. Luteum negocium esse, non dignum quod in suo argento Verres haberet. Et alicubi Luteum hominem appellat, contemptum nulliusque precij. Interdum ipsum Lutum.

Hipparchorum tabula.

Ἰππάρχων πίναξ. id est, Hipparchorum tabula dici conueniet, quoties haud impune futurum significamus, si quid peccetur. A Syracusanis natum adagium. Apud hos enim mos erat, ut Hipparchi, hoc est, aequitum praefecti in tabellis describerent militum nomina, qui ordinem deseruissent. Meminit Zenodotus. Hesychius indicat, apud Lacedaemonios Hipparchum dici, qui iuuenibus praefectus esset. Is in tabula notabat eos, qui quippiam indecore fecissent.

Heteromolia causa.

Ἐτερόμολιος δὴκν. id est, Causa Heteromolia, dicitur apud Graecos, quae ab altera dicitur agit parte, nullo praesente qui contradicat, ἀπὸ τῆς ἑτέρας μόλιον, id est, Quod alter dumtaxat accedat. Simillimum illi, ἐρήμῳ δὴκν, id est, Deserta causa. Vsurpabitur non ineleganter, ubi quis damnat absentem, ueluti cum defunctorum libros carpinus, recte ἐτερόμολιον δὴκν quis dixerit, Apud Hesychium sic effertur ἐτερόμολιος δὴκν, an integra scriptura nescio.

Harmodij cantilena.

Ἁρμόδιος μέλος, id est, Harmodij cantio: De lugubribus ac tristibus dicebatur. Simillimum illi, ἀδμήτης μέλος, id est, Admeti melos. Aristophanes cum alijs aliquot locis, tum in fabula, cui titulus, ἄχαρνες, οὐδὲ πῦρ ἐμοὶ ποτε τὸν ἁρμόδιον ἄσεται. id est, Nec unquam apud me carmen Harmodium canet. Interpres indicat cantilene genus fuisse, quod in compitis cani consueuerit in Harmodium & Aristogitonem, quod hi Pisistratarum tyrānidem sustulissent. Eius carminis hoc erat initium, Χαίτετε ἁρμόδιε, ὅτε ποτὲ δυνῆς. id est, charissime Harmodi, haud quaquam mortuus es. Refertur a Suida ac Diogeniano.

Haud canit paternas cantiones.

οὐ πατρῶν καὶ ἀλλῶν μέλη. id est, Haud paternas canit cantilenas. De eo factatum, qui a paternis moribus degeneraret. Solent liberi maiorum suorum cantionculis, quas admortum pueri didicerunt, delectari. Terentius in Adelphis, Pol Aeschine, haud paternum istuc dedisti.

Non certatur de oleastro.

οὐ φθλίας δὲ ἀγῶν. id est, Hoc certamen non est de oleastro. Quoties non de nugis, neque de gloria aut corollis, sed de re seria ac pecunia ageretur. Siquidem in plerisque certaminibus uictoriae praemium erat oleagina, aut querna, aut alioqui frondea corona. Meminit Diogenianus.

Hasta caduceum.

Ὀδὸν κρητύκον. id est, Hasta caduceum. Dicitur solitum, quoties aliquis simul & minaretur, & ad concordiam inuitaret. Ex oraculo natum, quod huiusmodi fertur. Ἀνδρὶ γαφουράῳ δὴλῶσθαι. id est,

Paternas cant. n. c.

X C

X C I

X C II

X C III

X C IIII

X C V

X C VI

Viro

Viro Gephyraeo grata est domus. Admoniti erant Gephyraei, ut sequentes Atheniensium exercitum, ubi illos defessos conspicerent, ibi manerent. Itaque cum Athenienses ab Eumolpo oppugnarentur, ad Tanagrum iter instituerunt, hac specie, ut dux caduceum praeferebat, iuuentus armata a tergo conquireretur, ut simul, & pacem petere uideretur, & ad bellum nihil segniter parati, si quis lacesseret. Recenset Suidas, & meminit Polybius lib. historiarum quarto. Legatum, inquit, ad Byzantios Aridicen misere, & cum eo Polemoclen cum tribus triremibus, uolentes, id quod est in prouerbio, hastam simul & caduceum Byzantijs mittere. Simillimum est huic quod eleganter usurpauit D. Hieronymus: scuto pacem petere.

Gallorum incusare uentres.

Ἀλεκτρονόνων ἐμφοδῶν κρητάρων, id est, Gallorum incusare uentre. De edacibus, ac luxu multum absumentibus facultatum. Huic enim animanti uenter mirifice calidus, ita ut omnia statim concoquat. Aristophanes in Vespis, Ἀλεκτρονόνων ἢ ἐφασκε κρητάρων ἐχθρῶν. id est, Ταχὺ γὰρ κρητάρων τὰ γυμνασίου. id est, Mihi dixerat uentrem esse gallinacci. Velociter enim concoquet hoc argentulum.

X C V I I

Hoc genus homines, Graeci dicunt κρητάρων τὴν δόξαν, id est, deuorare substantiam, id enim est atrocius, quam κρητάρων: summam autem profusionem ac celerrimam indicant uerba ἄφρονος, id est, sic absumere, ut nusquam appareat uestigium. Utitur his omnibus, sed postremo frequentissime Aeschines in Timarchum, πάντ' ἀφρόνισον.

Ardens uestis.

Ἄδης πῦρ. id est, Ardens uestis, siue quemadmodum in alijs legitur exemplaribus, ἄδης ἢ πῦρ, id est, Incensus in ueste. Zenodotus prodidit dici solitum de ijs, qui seditionem mouerent, calumniasque sererent. Existimat autem adagium natum a ueste Nessi Centauri sanguine infecta, quam a Deianira missam cum induisset Hercules, incensus igni factus perijt. Porro fabulam idem recenset ad hanc ferme sententiam. Reliquis Centauris expugnatis ac confectis ab Hercule, Nessus unus omnium suffugerat. Is peruenit ad flumen Euenum, & in eius ripa uersans, solitus est adeuntes transmittere. Deinde euenit, ut Hercules in Trachinem ad Ceycem, unam cum Deianira proficisceretur. Posteaquam igitur ipse iam fluuium transmississet, Nessus madauit, ut Deianiram transferret. At is inter transehendum, utinam coepit adferre mulieri. Quod simul ac Hercules intellexisset, uidelicet illa uociferate, Nessi praecordia iaculo perfodit. At is sentiens letale uulnus, neque se posse mortem effugere, mulierem accersit: si uis, inquit, tibi amatorium efficacissimum parare, quo possis Herculem inflammare in amorem tui, & si quando deperibit aliam, in tui cupidinem reuocare, fac illum meo sanguine perungas. Atque ea persuasa, Nessi sanguinem e uulnere fluentem apud sese seruauit. Itaque postquam Trachinem adijisset, ac rursum inde profectus Oechaliam adortus ciuitatem cepisset, reliqua populatus, Iolen puellam captiuam secum abduxit. Immolaturus autem Ioui parenti uictimas ob res bene fortunatas, ad Deianiram mittit, iubens ut sibi uestem aliquam magnificam mitteret. Illa certior facta de Ioles raptu, ueritatem Hercules illam pluris quam sese faceret, ut est zelotypum mulierum genus, uentrem Nessi cruore tinctam, imbutamque mittit, philtrum se mittere rata. Hanc indutus Hercules, rem diuinam peregit. Ceterum ubi calefacta ueste, uenenum excitatum corpus grauitur adurere coepisset, auellere conatus est, uerum iam ita penitus adhaeserat, ut non sine carnibus ipsis reuelli posset. His itaque malis discruciatu Hercules, in Trachinem deducitur. Interim illa, cognitis ijs quae acciderant, suspensio spontaneam mortem sibi conscituit. At Hercules iussit Hyllo, nam hunc ex Deianira sustulerat natu iam grandem, Iolen duce reuocare. Quo facto in monte Oeta rogam extruxit, eumque conscendit. Porro cum illo subente, nullus ex Herculis comitibus auderet ignem subdere, uidelicet metu contagij, pastor quidam forte repertus, qui ignem immitteret, atque huic officij praemium sua tela dono dedit. Ardente iam rogo ferunt nubem non sine tonitruo obsepisse Herculem, atque ita sublatum ad deorum consortium. Adagium referris non absurde poterit & ad uestem illam, quam Medea tenenis imbutam, Iasonis nouae nuptae dono misit: quidam existimant naphtha infectam fuisse. Itaque admotis undique ex nuptiarum ritu tædis, flamma transiit, pater

X C V I I I

Gg 2 riter

riter & puellam & patrem auxiliari cupientem exussit. Huius rei mentionem facit Euripi- des in tragœdia, cui titulus Medea. Huiusmodi fabellas, ut sæpenumero testatus sum, nulli uererer, ne parum eruditus uiderer incuria præterisse, cum in uulgatis collectaneis habeantur, nequaquam ascripturus eram.

Senectâ leonis præstantior hinnulorum iuuenta.

Leonis senectâ γῆρας λέοντος κρείσσον ἀκμαίων νεβρῶν. id est, Leo senex uigete potior hinnulo. Citatur apud Stobæum ex Hippothoonte poeta. Senectus uiri fortis ac strenui præstantior est iuuenta quorundam ignauorū & imbecillium iuuenum. Venustius fiet si longule transfe- ratur. Veluti si quis ingenium docti senis & exercitati præferat ingenio parum eruditi iu- uenis. Dicitur non inepte & in senectutem crudam, uiridemq; animiq; uiribus adhuc pol- lentem, in quam comperet illud Euripidis ex Ione, Τὸ τῶ ποδὸς μὲν βραδύ, τὸ δὲ νῶ πικρὸν. id est, Tardus quidem pes, animus est uelox tamen.

Eodem pertinet illud eiusdem in Andromacha, πολλῶν νεῶν γὰρ, καὶ γερῶν ὕψυχος ἢ κρείσσων. id est, Gnauus senex & iuuenibus compluribus Præstat. Aristophanes alicubi, ἐγὼ τὰ μὲν νομίζω γῆρας εἶναι κρείσσον ἢ πολλῶν κινίης νεανιωῶν. id est, Meam senectiam præferendam existimo Complurium comis adulescentium.

Nudior paxillo.

Paxillo nud. γυμνότερος παξίλλου. id est, Nudior paxillo: De extrema paupertatis homine diceba- tur hæc hyperbole. Nam paxillis corticem quoq; detrahimus.

DES. ERASMI ROTEROD. PROVERBIO RVM CHILIADIS TERTIÆ CENTVRIA PRIMA.

Herculei labores.

Ἡρακλεὺς πόνοι. id est, Herculei labores, bifariâ accipiuntur, par- tim plurimi atq; ingentes, quicq; uitres desiderant Herculanus quemadmodum usurpauit Catullus, Sed te, inquit, querere iam Herculis labos sit. Item Propertius, Deinde ubi pertuleris, quos dicit fama labores Herculis. Ac rursus alibi, Non labor Alcidae.

M. Tullius li. De finibus 2. At quæ de omnibus gentibus opti- me mererere, quæ opem indigentibus salutemq; ferres, uel Her- culis perpeti erumnas, Sic enim maiores nostri labores non su- giendos tristissimo uerbo erumnas etiam in deo nominauerunt: exigere ex te &c.

Partim Herculei labores dicuntur, qui sunt eiusmodi, ut alijs quidem maximas adferant commoditates, cæterum auctori suo nihil ferme fructus adducant, præter aliquantulum fa- mæ plurimum inuidiæ. Idq; ita fato quodam accidisse putant, quod ἐν τετρατῷ ἡμηνώσασαι, id est, quarta natus luna credatur, sicut alio dictū est loco. Homerus poetico more causam in Aten deam & Iunonem rejicit, quæ infesta Herculi, tanq; ex pellice nato, periculis om- nibus illum obiecerit. Celebrantur igitur, atq; etiam enumerantur à poetis Herculanus labo- res quorum omnium longe difficillimus ac maximus hydra Lernæa, malum pertinax, ac propemodum inexpugnabile illi, qui iam omnia deuicerat. Cuius symbolo ueteres inui- diam exprimere uoluisse, satis indicat Horatius in Epistolis, cum ait, Diram qui contudit hydram,

Notaq; fatali portenta labore subegit, Comperit inuidiam supremo sine domandam.

Consueuit enim hæc terribilis pestis pulcherrimorum facinorum esse comes, eximiamq; uirtutem non aliter q; umbra corpus assequi, ut apposite dixerit Iosephus in opere De Iu- daea capta, ἀμύχανον δὲ ἐν ὕπνῳ παραγίαις φθόνου διαφύγειν. id est, Nulla ratione fieri potest, ut in recte factis effugias inuidiam. Quis enim umbram effugiat inuidiæ, nisi pariter & uirtu- tis

tis lucem effugerit: Cohærent inuicem hæc duo, ac rem omnium optimam res omnium pessima comitatur. Proinde Pindarus uidetur non sine causa scripsisse,

τὸ δὲ ἄχρηστον φθόνου ἀμύχανον τὸ καλὸν ὄργου. Grauius & indigne ferens, nimirum quod est indignissimum, præclara facta inuidiæ præ- mio pensari. Neq; uero parum concinne ueteres illi uidentur inuidiæ symbolum Exce- tre tribuisse, primum palustri malo, quod, quemadmodum tradit etiam naturalium causa- rum uestigatores, magis huic morbo sint obnoxij, qui humili abiectiq; animo præditi sunt, sunt autem quibus sanguis inest frigidior. Eamq; ob causam & apud Nasonem, Inuidiæ domus est in uallibus imis

Abdita, sole carens, non ulli peruia uento, Tristis, & ignaui plenissima frigoris, & quæ Igne uacet semper, caligine semper abundet.

Neq; uero cum simpliciter portento res, sed centum armato capitibus, quorū si quis unum aliquod excuerit, in eius locum protinus duo suppullent. Ea uidelicet inuidiæ na- tura est, ut si contra lucteris, magis ac magis irites: si quando coneris splendore uirtutis opprimere, tum infurgat acrior, & intumescat. Hic si recidas, illic maior oboritur. Car- pium extingui non potest, uix tandem obruitur. Verum id per paucis cōtingit, ac uix etiam ipsi Hercules. Quanquam enim liuor uelut ignis, alta petit, est tamen omnino aliquid usq; adeo perfectum & illustre, ut eò non possit attingere. Quò loci peruenisse sese gloriatur Horatius, cum ait,

Inuidiaq; maior. Ac rursus alibi, Et iam dente minus mordeor inuido.

Iam uero quid aliud est, quod obtreçtatores isti clancularij solent in eos euomere, qui pul- cherrimis sudoribus orbi prodesse conantes, præclarum aliquid moluntur, quam merum uirus, ac uenenum plusquam letale. Quandoquidem generosis & excelsis animis sua fama quam impetūt isti, nō paulo carior antiquorq; solet esse, quam ipsa uita. Porro quod gen- tium fabulæ sub Herculis ænigmate significarunt, idem Hebræorum historia sub Ioseph inuolucro nobis innuit. Nam quod illi Lerna, id huic fuit fratru inuidia. Sic enim inter pretatur Philon in libro, cui titulus, πολλῶν βίβλ. Existimat autem Ioseph eorum repre- sentare personam, qui rerum publicarum gubernacula tractat. Hoc uidelicet argumento, quod is pastor adhuc quum esset, iam tum recte factis, simul & patris fauorem emeruit, & germanorum in se cōcitauit æmulationem. Quid autem aliud est Rempub. administrare quam pastorem agere? Quandoquidem & Homerus, quæ inibi citat etiam Philon, regem πηλοπιδαν λαῶν, subinde uocat. Siquidem nullorum benefactis malignius responder gratia, quam eorum qui de uulgo bene merentur. Sed quod Hercules affecutus est igni Græciani co, id Ioseph magnitudine benefactorum, ac diuini numinis fauore consecutus est, ut inui- diam obrueret, & eosdem aliquando supplices haberet, quos antea pertulerat æmulos, seq; iam illi uitam debere faterentur, cuius uitæ pridem tetenderat insidias. Proinde principes, qui publicum agunt negocium, hoc animo præditos esse oportet, ut ad hoc exemplar com- munem modo spectent utilitatem, nec magistratum, perinde quasi cauponatio sit, sibi ge- rant, non alijs, nec legum ueluti laqueis, insidiari uelint ijs, unde perspexerint emolumen- tum aliquod auferri posse, sed gratis de bonis benemereantur, cum monstris, hoc est, cum uitjs asiduuum bellum gerant, sola recti conscientia, tanquam abunde magno recte facto rum præmio contenti. Quod si meritis tuis fama maligne responderit, si clanculum obsibi lauerit liuor, si Lernæa belua, uel trecentis capitibus undiq; uenenum afflauerit, tum illud demum animi uere sublimis & inuicti fuerit documentum, nihilo segnius ad immortalem eniti laudem, ac uel maximis incommoditatibus suis aliorum consulere cōmodis, & hunc pulcherrimū maximumq; uirtutis fructum ducere, si quam plurimis quam maxime pro- desse liceat, atq; hac parte, quoad mortali fas est, immortale numen imitari. Ad quod cum nulla gratia, nullum officium à nobis redire queat tamen natia genuinaq; bonitate, solis in morē, omnibus, gratis & ingratis, dignis iuxta atq; indignis, suam impertit munificen- tiam, hunc unum spectans fructum, si quam plurimos sui participes efficiat. Verum ut ad- deum nullum emolumentum benefactorum reseruare potest, ita nec ingrati tudinis mole- stia potest attingere. Mortalibus illud sæpenumero euenit, ut pro summis meritis sum-

nam inuidiam, summumq; reportet incommodum. Quod si ullis hominū laboribus hoc cognominis debetur, ut Herculanī dicantur, eorum certe uel maxime deberi uidetur, qui in restituendis antiquae ueraeque literaturae monumentis elaborant. Quippe qui cum sudores incomparabiles suscipiant propter incredibilem negocij difficultatē, tamen vulgi summam in se concitant inuidiam. Cui cum res praclare semper obnoxiae fuerunt, tum uero praecipue nouitas non solum apud imperitos, uerum etiam apud eruditos. Adeo nusquam magis ingrati sumus, magis inuidi, magis morosi, nusquam minus candidi, quam in pensandis eorū laboribus, quibus, meo quidem animo, nulla unquam satis digna gratia referri queat. Indocti negligunt, semidocti rident, docti, si paucos exceperis, praecipuos quidem illos, sed tamen paucos, partim inuidēt, partim morosius carpunt, ac dissimulatis tam multis quae recte dicta sint, sicubi forte fortuna semel aut iterū lapsus fuerit auctor, quis autem non labitur aliquando, id solum annotant, id solum meminerunt. I nunc, & hoc tam magnificum praemium, tot tamq; diuturnis uigilijs, tot sudoribus, tot incommodis redime. Abdica te communibus humanae uitae uoluptatibus, negligē rem familiarē ne parce formae, ne somno, ne ualetudini. Boni consule iacturam oculorum, accerse praematurum senium, contemne uitae detrimentum, ut plurimorum odium in te concites, plurium inuidiam, ut pro tot uigilijs ronos aliquot auferas. Quem quaso haec non deterreat a capessendis huiusmodi laboribus, nisi quis sit animo planē Herculeo, qui possit alios iuandū studio, quiduis & facere & pati. Commouit haec cogitatio non nihil animum meum, ut uerum fatear, atq; in medijs huius operis exantlandis laboribus lassitudo quaedam oborta est, cogitant nimirum, qualibus uiris, quos nostra uidit aetas, quam maligne fama respondeat, etiam aliquanto iam tempore defunctis, quam irreuerenter despiciantur ab ijs, quos uere diu xeris indignos, qui illis matellam, ut dicitur, porrigant, quam ingrate carpantur a semidoctis, quam pauci etiam inter eruditos, qui candide, pleneq; laudent ore. Alius desiderat aliquid, alius inuenit quod non probet, alius uitam incelsit, alius fastidienter laudat, ut prestiterit uituperasse. Porro nulli iudicat iniquius, quam uel semidocti, qui doctrinam alienam sua metuntur, & reprehendendum existimant quicquid ipsi nō didicerunt: uel eruditi, qui nondum hoc laboris genus degustarunt. Nam hi planē iuxta Graecorum prouerbum, *ἡ δὲ πύργος κελύπη ἀχέως*, & ipsi stantes in littore, nauigantis artem ac discrimen spectant ociosi. Quod si fecissent periculum, ut minore cum uenia legerent aliorum lucubrationes. Hoc itaq; cum uideam tātis in re literaria proceribus, uel heroibus magis accidere, quid tandem augurer futurum de me, cuius omnia quam ad illos mediocritas, uel uti uerius dicam, nulla sint, equidem non sum nescius, praesertim in hoc scripti genere, in quo multo plus est laboris, quam quisquam facile coniectet, qui periculum ipse nunquam fecerit? Deinde multis de causis lapsus facillimus. Postremo nusquam citius inueniunt quibus quod desideret. Quare non arbitror futurum alienum, si postea quam ipse locus admo nuisse uidetur, super hisce rebus pauca differam, non quo meum iactem ingenium, aut ostentem industriam, sed ut lectorem mihi reddam aequiorem. Erit autem certe multo minus iniquus quisquis perpenderit, quam immensis sudoribus, quam infinitis difficultatibus, haec adagiorum quantumlibet rudis sylua mihi consistit. Iam hic igitur primus esto calculus, rerum ipsarum antiquitas, non ab Euandro, aut Aboriginibus, sed *ἀπὸ κωνσταντίνου*, quemadmodum dicunt Graeci, sed ab ipso usq; Saturni saeculo, & si quid est hoc etiam antiquius repetita. Vnde fit, ut pleriq; sint a nostrorum temporum consuetudine *ἄλλοθεν ἄλλοθεν*, quod aiunt, semota. Proinde quid sibi uelit adagium, aut diuines oportet & Delium aliquem natatorem requiras, aut ex antiquis autoribus petas enarrationem. Et quibus tandem autoribus? Non ex uno alteroq; aut certis aliquot, quemadmodum usu uenit in alijs argumentis. Veluti si quis instituat de arte dicendi conscribere, certos quosdam habet & idoneos autores, & eos nō admodum sanē multos, quos imitari sufficiat. At hic quicquid est scriptorum, ueterum, recentium, bonorum simul & malorum, in utraq; lingua, in omni iugi disciplina, breuiter in omni scripti genere, necessum fuit, nō dicam euoluere, sed curiosius ac penitus excutere, rimariq;. Siquidem adagia, ceu gemmulae, quod minuta sint, falsunt nonnunquam uenantis oculos, nī acrius intendas. Praeterea nec obuia sunt, sed plerae que retrusa, ut prius eruenda tibi sint, quam colligenda. Quis autem satis aestimet, quam infiniti laboris sit, res tam minutulas, ceu per omnia maria terrasq; rimari? Vix aetas humana

na suffecerit, ut tot utriusq; linguae poetas, tot grammaticos, tot oratores, tot dialecticos, tot sophistas, tot historicos, tot mathematicos, tot philosophos, tot theologos, quorum uel titulis recensendis defatigetur aliquis, excutias, ac reuoluas, neq; id semel, sed sursum ac deorsum in his, utcunq; res postularit, Sisyphi saxum uoluere. Iam hoc, opinor, nemo non uidet, nemo non fatetur esse maximum. At ea quata portio quaso nostri sudoris? En tibi restat agmen penē maius interpretum, in quibus aliorum supinitas atq; indiligentia, nonnullorum etiam imperitia (nam hi quoq; sunt euoluendi, nimirum ut aliquando legas aurum ē stercore) non mediocre sarcinam adiungere nostris laboribus. Age uero quid ego nunc allegem prodigiosam librorum deprauationem, quae sic Latinorum pariter & Graecorum codices omnes occupauit, ut quicquid attigeris citaturus, uix unquam contingat, quin aut manifestum mendū offendat, aut suboleat occultū? Ibi uero sudor nouus, exploranda, corrogandaq; exemplaria, nec ea sanē pauca, quo uidelicet ē multis unum aliquid contingat emendatius, aut multorum collatione, quod uerum ac germanū sit, quasi diuines. Ferendum hoc quoq;, nisi penē toties accideret quoties citaueris aliquid. Citandum autem passim. His tam multis appone & illum calculum, haudquaquam opinor aspernandum, quod opera ueterum, ex quibus ceu fontibus hausta sunt prouerbia, magna ex parte desiderantur. Siquidem utraq; Graecorum Comaedia funditus intercidit, uno excepto Aristophane. Latinorum item tragodia, praeter unum Senecam. Fortassis & hoc tolerari poterat, si modo lucubrationes illorum extarent, qui prouerbia ab illis collecta, commentarijs sunt interpretati. Quorū de numero sunt Aristoteles, Chrysippus, Clearchus, Didymus, Tarrhaeus, cumq; his alij nonnulli, quorum ne tantulum quidem fragmentum ad nos peruenit. Superfunt igitur nobis recentiores quidam ut indiligentes, nulloq; delectu, ita ieiuni quoq; mutiliq;, uelut Zenobius, Diogenianus, Suidas, quibus haud dum cōstitui, malam ne gratiam debeamus, qui ex tam absolutis, tamq; copiosis autoribus, tam pauca quaedam, tamq; nuda nobis tradiderint: an bonam, quod illorū studio qualiacunq; fragmenta uetustatis ad nos permanarint: nisi si quis id etiam horum epitomis acceptū ferat, quod illi neglecti perierunt. Quemadmodum Latini quidam Liuji interitum Floro, Trogi Pompeij Iustino, Iuris Casarei Iustiano, ~~Theologi, fontem, ut uocant, uerū saltem impurum, neq;id prouerbia, in ea quidem sententia~~. Quid quod inter hos uis quae deo non conuenit, ut saepenumero secum pugnantia scribant, ut hoc deniq; pondus accedat tuis laboribus, non euoluendi solum eadem de re uarios interpretes, uerum etiam iterum atq; iterum inspiciendi, conferendi, perpendendi, iudicandi. Nunc illud etiam mihi cogita, in alijs libris saepe locum esse ingenio, ut adsit inueniendi, ceu pariendi uoluptas, possisq; quouis loco, quouis tempore, mentis agitatione portionem aliquam operis absolute, quantumq; ualueris ingenij celeritate, tantū maturare quod institueris: hic uelut alligatus pistino, non sineris uel latum, ut aiūt, pedem a codicibus discedere. Totum enim ferē negocium pendet a codicum copia, praecipue Graecorum, quorum iam quanta sit inopia, nemo nescit. Vnde fit, ut partim oculos conteras in uoluminibus cariosis, situ obstitis, laceris, mutilis, a tineis ac blattis undiq; derolis: tum autem non raro lectu etiam difficilissimis, breuiter eiusmodi, ut qui in eis diuile uerfetur, facile cariem & senium quoddam sibi contrahat, partim etiam alienis. Quod ipsum quanti referat, uel me tacente, protinus agnoscent ij, qui fecere periculum. Ut ne dicam interim illud, si quid in huiusmodi commentarijs uoluptatis est, id totū esse lectoris, ad scriptorem nihil attinere praeter odiosum illum, ac semper eundem colligendi, cōuerrendi, explicandi, uertendiq; laborem. Atqui uoluptas una res est, ut uere dixit Aristoteles, quae praestat ut in labore diu perseverare possimus. Alibi licet ingenio ludere, licet eloquentie flosculis aliquando lasciuire. Sunt excessus amoeni, in quibus lassus desideas, ingenijq; uires refocilles. Cum in omni negotio, tum praecipue in literis, uarietas satietatem arceat, neq; patitur oboriri tedium. At hic mihi non *ἄλλοθεν ἄλλοθεν*, quemadmodum est in Graecorum prouerbis sed ter millies eadem illa repetenda fuerunt. Quid sibi uellet adagium, unde natum esset, & quem in usum cōueniret, ut non alibi magis quam hic locum haberet illud Graecis tritum adagium, *ἡ δὲ πύργος κελύπη ἀχέως*. Postremo nonnulla uoluptatis pars est, huiusmodi tractare res, quae tractatu nitefcant, quaeq; ultro splendorem & orationis copiam auctori suppedient. Hic quae tractantur, omnia sunt eiusmodi, ut usu, non tractatione splendeſcant, ac tum demum genuinam suam ostendant

gratiam cum gemmarum instar commode inserta orationi uisuntur. Separata frigent, ac minutula leuiacq; quæpiam esse uidentur. Adde nunc, quod alibi summa rerum opus aestimatur, & lector non aliter quam scriptor laborat: huiusmodi quoniam carptim leguntur, qui legit, ad unum quodlibet proverbium animum adfert integrum, ociosum, nonnulli forsatis audium etiam, alius contra fastidientem. Quam autem iniqua interim mea cõditio, a quo illud requiritur, ut in singulis adagionibus expleam ociosum, satie audium, satisfaciã fastidioso. Accedit ad hæc omnia Græca uertendi labor, quem profecto nemo non difficilimum iudicabit, nisi qui nunquã annexus sit, ut ex bene Græcis bene Latina faceret. Hic mihi rursus perpende tantam autorum uarietatem, quorum unicuiq; suis reddendus stilus: cogita tot carminum genera, quorum in hoc opere tam ingens incidit turba: nam arbitror esse non pauciora decem millibus: ut si quis hoc mensium spacio, quibus laborẽ hunc absoluiimus, tantũ carmina tam multa Latine reddidisset, idq; carmine, nõ uideatur usquequaq; insimulandus ignauia. Porro quid alij sensuri sint, nescio. Equidem etiam illud arbitror esse non nihil, in tam immenso prouerbiorum numero meminisse, quid quo loco dixeris, neq; rerum turba confundi. Proinde quã tantis difficultatibus uersetur, quas omneis uel percensere sit difficillimũ, quid mirum si quando labi contingat maximẽ festinantem? Cur autem mihi festinandum fuerit, mox reddetur ratio. Quod si Flaccus etiam in alijs argumentis, in quibus hæc absunt incommoda, dat ueniam maculis, quas aut incuria fudit, Aut humana parum cavit natura, si cõcedendum putat, ut in opere longiusculo somnus obrepat: si non indignatur Homero alicubi dormitanti, quid tandem causã est, cur mare cœlo misceamus, si pauculi forte errores in huiusmodi deprehendantur opere in quo præter communes illas labendi causas, nec liberum sit rem tuis auspicijs peragere, & eiusmodi duces habeas, qui subinde præbeant ansam, errandi? Ut ne quid dicam interim de codicum mendis, quæ nonnunquam doctissimis uiris imponunt: ut fileam de tædio, quod uel præcipue cõsueuit ingenij uigorem hebetare: ut taceam de tam uaria rerum omnijugarum quasi farragine, qua fit ut animus huc atq; illuc in tam multa distractus, nõ possit semper sibi præfens esse. Reliquum esse uideatur, ut paucis occurramus & ijs, quos auguror in hac nostra sylua curæ diligentiaq; plusculum desideraturos. Nam quosdam hoc animo esse uideo, ut libros mole, nõ eruditione metiantur, & id demum absolutum existiment, ubi nihil adiungi possit, super sint pleraq; quibus nihil satis nisi quod impendio nimium atq; ibi deniq; copiam esse iudicant, cum ad satietatem ubiq; dicuntur omnia. Horum igitur quispiam dicet, quædam a me copiosius locupletiusq; tractari potuisse. Tum autem in euoluendis autoribus occurrit alicui locus alius, quis, qui ad proverbium faciat, aut non faciat, sed illi facere uideatur, hunc protinus cauillabitur præteritum a nobis. Principio quis rogo tam arrogas, qui istud ausit profiteri: quis tam iniquus ut exigat, in huiusmodi scripti genere ne quis omnino prætereatur locus? Ut nihil non legeris, nihil non annotaris, nihil non apparaueris, itane statim in tam immensa rerum turba succurrit quod oportuit, quocq; oportuit loco? Deinde quæ tandem futura fuerat ista molesta diligentia undecunq; conquirere, quicquid quocunq; modo poterat ad prouerbij locupletationem accommodari? Quis tandem futurus fuerat uoluminum, aut modus, aut finis, si Sardonium risum ut hoc exempli causa ponam, explicas totius huius insule descriptionem e Geographorum omnium libris repetere uoluisses, loci situm, gentis antiquitatem, originem a capite, quod aiunt, usq; ad calcem percensere? Deinde quæ sit eius herbæ species, quæ uis, quicquid apud uilium medicorũ super hac literis proditum inueniatur, in unũ conuerrere? Ad hæc qui risus ille gignatur, quibusq; de causis appareat in moriente, ex physiorum sententia commemorare? Deinde quibus hoc risus genus aliquando fuerit familiare, ex omnibus historiarum monumentis perquirere? Tum autem, quàm hic risus uirum probum dedecet. In summa quicquid de laudato aut illaudato risu legatur apud morales philosophos, ac poetas, id omne in eundem congerere aceruum? Postremo si quod apophthegma, si quid urbane dictum, si quod memorabile factum, si quis apologus, si qua fabula, si qua sententia, si quid omnino uel affine, uel contrariũ, quod ad explicationem adagionis utcunq; trahi queat, id uniuersum accumulare? Hoc propositi si mihi fuisset, quis nõ uidet ex singulis adagijs singula uolumina reddi potuisse? Qui mit nus absurdum hoc, quàm si prouerbium, *ἰλις κερκὴ* enarraturus, uniuersum bellum Trojanum

tantum, a gemino, sicut ait Flaccus, ouo, pergam ordiri: aut explicaturus *δδύος δὲ μυχῶν* *ἰλις*, uniuersum Odysseæ retexat argumentum? Deinde quàm frequenter hic incidunt loci communes de morte, de uita, de amicitia, de similitate, de iusto atq; iniusto: sed inepte facio, qui eos recensere pergam, cum totidem penè numero sint, quot ipsa prouerbia, quos haud magni negocij fuerat ita declamatorijs locupletare rationibus, ut singuli uel in uoluntatis magnitudinem fuerint exituri. At istam sanè diligentiam, præterquam quod ea stultissima futura fuerit, ne præstare quidẽ possit qui scribit Chiliadas, neq; ferre qui legit. Itaque magis arbitratus sum, in hoc opere modũ esse quærendũ mihi quàm copiam, exitum potius quàm progressum. Quanquam si quid properantibus nobis uelut obiter in mentem uenit, quod & dignum cognitum uideretur, & a prouerbio non alienum, id quidem nõ sumus grauati, ceu auctarium adijcere. Deniq; sunt aliquot loci, cur enim non ingenuè fatear? sed hi non admodum multi, in quibus & ipsi desideramus non nihil, quos tamen non existimauimus omnino silentio prætereundos, tamen si nobis non usq; quaq; satisfacerent ea, quæ super his apud autores adhuc reperissemus, sed uel in hoc recensere uisum est, ut alijs, quibus seu plus est ocij, seu maior librorum copia, seu memoria felicior, & uberior eruditio, diligentius uestigandi ministrarem occasionem, ipsi Comicũ interim illud usurpantes, *ἢ ὅς δὲ λόγους*, *ἀλλ' ὅς δὲ δωκεῖται*. Videbam & ordinem nonnullum induci posse, si similitum, dissimilium, contrariorum, confiniumq; rationem secutus, titulos quamplurimos proposuissem, & unumquodq; prouerbium, uelut ad suã classẽ retulissem. Verum hunc prudens omisi, partim quod in huiusmodi miscellaneis hoc ipsum mihi uideretur, nescio quo pacto decere, si nullus ad sit ordo: partim quia uidebam, si omnia eiusdem sententia, uelut in eandem classẽ infulsissem, futurum ut ex æqualitate lectori tædium oboriretur, ac subinde nauseans deterneret illud, *ἰλις κερκὴ δάνειον*, *καὶ ὁ δὲ τὸς κὸς εὐνοῖας ἔστιν ἢ τῶν βιβλίων*. Partim quod me deterruerit magnitudo laboris. Cur enim mentiar? Perspiciebã id fieri non posse, nisi totum opus denuo, a capite usq; ad calcem retexuissem, neq; cogitandum de additione, nisi iam supremum illum Colophonem addidissem, ut uere iam opus futurum fuerit Horatiano nouẽnio. At nunc licuit etiam inter adendum adiungere, si quid occurreret indignum quod præmitteretur. Porro autem, uix adducor ut credam ullos tam iniquos futuros, quam prater & hos futuros arbitror ut eloquentiam etiam exigant, primum ab homine Hollando, hoc est plus quàm Bœoto, sed extra iocum, in opere, quod totum ac proprie sit ad docendum ac commodatum, & ad docendum res, nõ illas quidem indignas cognitum, sed ita minutas atq; humiles, ut non modo non flagitent orationis ornamenta, copiamq; uerum etiam repellant ac repudiẽt. In tam uaria rerum confarinatione, in tam assidua nomenclatura scriptorum etiam humilium, quæ mihi docendi causã crassius etiam & pinguis erat adhibenda, in tam frequenti Græcanici sermonis interiectione, in tam crebra traductione, quis erat splendori locus, qui nitor, quæ æquabilitas, qui fluxus orationis esse poterat? M. Tullius non requirit eloquentiam a philosopho, & quisquam eam requirit a parœmiographo. Seneca nusquam desiderat eam, nisi cum paruo constat, cum ulro adest, ut res magnas magnifice prosequatur: at hic affectare rhetorum supellectilem, obsecro quid aliud erat, quàm quod aiunt, *ἢ πὶ φανὴ μύρου*, & *πὶ πυγμαίων ἀκροδύνα κολοσσῶν ἐφαρμόσει*; ut ne dicam, *τὴν χύτραν ποικίλῃ*. Me quidem, quanquã in alijs non asperror, nunquam magnopere cepit eloquentiæ studium, sed nescio quo pacto magis semper arripit cordato, quàm picta fucis oratio, dum absint sordes, dum mihi sententiã animi non incommodè repræsentet. Quod si qua nobis dicendi uirtus aliquando comparata fuisset, eam necessum erat, in tam diutina, tam uaria, tam tumultuaria Græcorũ & Latinorum autorum euolutione perire. Quandoquidem ubertas hæc, uel Tullio teste, breui etiam intermissiuncula solet sterile scere. Tum si res ipsa maximè reciperet ornamenta dicendi ne uacabat quidem. Quin omne tempus tot euoluendis libris, tot annotandis locis, tot rebus memoria complectendis angustum etiam erat. Quanquam hæc ipsa uerbis non omnino malis efferre, nonnullam, opinor, eloquentiæ partem existimabit is, cui uere cognitum fuerit, quid sit eloquentia. Nihil enim moror istos quosdam eloquentiæ penè dixi sumios, qui dicendi uirtutes inani quodam ac puerili uocum tinnitu metiuntur, atq; tibi multorum deniq; dierum lucubratione unum aut alterũ flosculum suis intertextuerint scriptis, & quatuor e Cicerone, ac totidem e Salustio uoculas asperferint, protinus apicem

Romanæ faciendæ affectos se credūt. Tum displicet diui Hieronymi stilus, tū pūter Prodentius, tum elingue, mutum, infans esse uidentur, ubicunq; non uiderint quatuor illas M. Tullij uoculas. His si quando factum esset periculum, quid sit huiusmodi, sicut uidentur, nugas libris prosequi, fortassis & suam agnoscerent infantiam, & alienam eloquentiam minus impudenter contemnerent. Sed dixerit mihi quispiam monitor haud aspemandus, Atqui hoc ipsum elegans erat, artificio dicendi rebus minutis nonnihil amplitudinis adde re humilibus adiungere dignitatis aliquid, & ut inquit Vergilius, Exiguus hunc addere rebus honorem.

Necq; uero non uacasset, si modo separasses colligendi & expoliendi operam, ac iustū his rebus temporis spacium impertisses. Quæ necessitas erat ut iuxta Plautinum dictum, si, mul & forberes & flares? Quis adegit, ut præcipitares æditionem? & opus tam ingens, tam operosum, ut ita dixerim, sesquianno perficeres, perfectum statim euulgares? Quod si Flacci præceptum secutus, uigilias tuas in nonnum pressisses annum, fieri poterat, ut non solum eloquentiæ gratiam adiungeres, uerumetiam ut & copiosius & emendatius opus in lucem exiret, nec esset cuius te poeniteret, nec cui quicquā apponi uelles. Alioquin aut nō oportuit suscipere prouinciā, aut erat susceptæ per omnia satisfaciendum. Hic ego profecto, necq; enim mihi moris est refragari ueris, nonnullam culpæ partem agnoscam necesse est. Necq; enim me clam erat, opus hoc requirere, non theologum hominem, qui literas antiquas leuiter, ac ueluti prætercurrentes degustasset, sed qui uitam omnem euoluendis, interpretandis, excutiendis id genus autoribus contriuisset, cuiq; non tantum immorari, sed immori quoq; studijs huiusmodi licuisset. Planè perspiciebam, hūc laborē nec unius esse hominis, nec tuius bibliothecæ, nec paucorum annorum, quem nos soli, nostraq; ut aiunt, Marte breuiter sesquianno absoluiimus, una dumtaxat adiuti bibliotheca, nimirum Aldina, copiosissima quidem illa, quæq; non alia bonis libris, præcipue Græcis instructor, ut ex qua, ceu fonte, omnes bonæ bibliothecæ per omnem usq; orbem nascuntur ac propagantur. Itaq; locupletissima quidem, non diffiteor, sed tamen una. Verum est quo culpam hanc, si non purgare, certe minuere possim: primum quod olim me ad hoc munus suscipiendum non tam incitauit ratio quam induxit casus, & amicorum preces impulerunt, quibus equidem cum nec aliās unquā magnopere repugnare possim, tum uero Mæcenās ille meus Guilielmus Montiotius, inter aulæ Britannicæ proceres eximus, hoc à me contendebat, sic meritis, sic charus, ut omnia mihi posthabenda ducam, quotes illius mos gerendus est uoluntati. Quod si philosophorum etiam dogmata concedunt ut in gratiam amicorum nonnunquam aliquantulum à recto deflectamus, mihi dandam esse ueniam arbitror, qui dum tanto amico gratum facere studeo, prouinciā suscepti pulcherrimam quidem illam, sed mihi fortasse non perinde aptam, præcipue cum uiderem eruditorem neminem hoc negocij capessere: non quod impares sese iudicarent, ut equidem opinor, sed quod uigilias illas immensas uiderent atq; refugerent, maxime cum intelligerent gloriæ prouentum laboribus minorem futurum. Deinde cum uideremus hanc esse operis suscepti naturam, ut ipsum in se nullum haberet modum, uidelicet necessum habuimus modum illius, non ipsius ratione, sed nostris occupationibus metiri, ut tantum impenderemus operæ, non quantum postulabat, sed quantum à nostris studijs citra uitium decidere posse uidebamur. Itaq; paulo festinantius absoluiimus, partim quod in hoc opere nobis ueluti peregrinari uideremur: partim quo liceret his absolutis, toto pectore reuerti ad ea, quæ nostræ sunt propria professionis, quæq; ad menses aliquot intermissimus, amici uoluntatem magis, quam nostrum iudicium secuti. Quanquam Horatiano præcepto non ita ualde commoueor. Hoc enim ille præcepit ijs, qui ad ingenij laudem scriberent. Nos præter utilitatem lectoris nihil spectauimus. Præcepit ijs, qui carmen conscriberent, in quo, teste Plinio, summa desideratur eloquentia, nos adagiorum commentaria colligimus. Deniq; nouenem istam curam, quam tamen nec ipse præstitit in carmine, fortassis præstitit aliquis in centuria. Verum eandem in Chiliadibus, tum perquam arduum esse uideatur prestare, tum requirere parum humanum, cum hoc ipsum abunde laboriosum sit, uel scribere Chiliadas, ut ne adiungas toties mutandi laborem, qui priore uideretur non paulo difficilior. Quanquam equidem arbitror curam, quam requirit Horatius, non temporum spacij, sed intentione metiendam esse. Quæ quidē de re, uere possum affirmare, me summis ^{quibus}

tribus, ut quod tempore detractum uideretur, id uigilantia atq; assiduitate studij pensarem, ut sperem candidos lectores nec hanc partem omnino desideraturos. Nam si spacij rationem habeas, præcipitauimus opus: si noctes diesq; infatigabili studio defudatas aestimes, maturauimus. Quod si non modis omnibus nostra cura respondet operi, illud certe constabit, me quicunq; unquam de prouerbis conscribere, uel apud Græcos, uel apud Latinos, loquor de ijs quorum extant commentarij, diligentia, non mediocri spatio præcessisse. Postremo quoniam & infinitum est opus, & ad communem utilitatem paratum, age quid uetat, quo minus operam partiti, communi studio perficamus? Ego meum per solui pensum, & sessus lampada trado: succedat, qui uices operis excipiat. Ego sylvam mihi nistraui, non omnino, sicut opinor, malignam: accedant qui dolent, qui perpoliant, qui uariagent. Ego partem eam absolui, in qua plurimum fuit laboris, gloriæ minimum: non pigreat alios adiungere, quod & facillimum erit & splendidissimū. Mea nihil refert quocunque nomine legatur, non laborabo, penes quencunq; summa gloriæ futura est, modo nos occasione dederimus, ut ad studiosos tanta manarit utilitas. Necq; uero uel tantillum offendat, si quis nostra castigabit eruditior, locupletabit diligentior, digeret exactior, illustrabit eloquentior, expoliet ociosior, uindicabit felicior, dum id cum publica studiosorum communitate fiat, quam unam usque adeo spectauimus in hoc opere, ut nostri nullā rationem habuerimus. Alioqui poteram & ipse, quod pleriq; faciūt, eiusmodi laborem deligere, qui longe minoribus sudoribus mihi constitisset, idemq; longe maiorem gloriæ fructum attulisset. Quis enim non iudicasset egregium ac magnificū facinus, si totum Demosthenem, aut Platonē, aut alium aliquem huiusmodi Latinis auribus tradidisset? Atqui dictū difficile sit, quanto minore temporis, uigiliarum, oleiq; impendio munus hoc conficere licuisset, quam has, sicuti uidentur, nugas congerere. Poteram ex tanto numero duas aut treis centurias mihi deligere, atq; in his expoliendis, locupletandis, elimandis, omneis ingenij neruos intendere, non paulo minore laborum semente, multo tamen uberiorem famæ messem mihi paraturus. Verum hoc fuerat meum priuatim, non publicum studiosorum agere negocium. Atqui, sicut ego quidem arbitror, oportet in restituenda literaria re animum Herculanum præstare, hoc est nullo tuo incommodo à communi utilitate curanda uel detererri, uel defatigari. Sed his de rebus plus satis, ac iam dudum uereor, ne quibus Herculanus laboris instar esse uideatur, hunc tam prolixum sermonem, in quem nos Herculanus laboris adagium induxit, perlegere. Quare finem faciam, sed si illud addidero, cum hac primum æderentur, me labores omnes Herculeos superasse. Siquidem ille semper aliās inuicis, duobus simul monstris par esse non potuit. Itaq; fugiens, prouerbiū nobis relinquere maluit, quam Martem experiri, satius esse ducens, rideri incolumem, quam laudari extinctum. Nobis autem eodem tempore cum duobus monstris immanibus fuit congregiendum, quorum utrumuis tantum habebat negocij, ut multos Hercules requireret, tantum abest, ut unicus homuncio duobus par esse possit. Nam Basileæ simul typis exudebantur adagiorum Chiliades, sic emendatæ, locupletatæq; ut non minoris mihi confiteri instauratio, quam prior æditio, quam Venetiæ apud Aldum Manutium pereginus. Et uniuersæ diui Hieronymi lucubrationes, e quibus ut maximā, ita difficillimam quoq; partem mihi proprie sumpsi, nempe libros epistolares, haud leuem per Musas prouinciā, si cui tantum uoluminum uel euoluendum modo sit. Nunc deum immortalem, quam gratis cum mendarū portentis, quibus illic scatebant omnia, mihi fuit lucra. Quanto sudore reponenda Græca, quæ uir ille passim admiscet. Nam ea plerunq; uel deerant, uel peperam erant addita. Necq; uero mediocribus mihi uigilijs constiterunt qualiacunq; illa scholia, quæ cum suis argumentis adiecimus, non solum ob id, quod in re primum a nobis tentata non esset quem sequerer, cuius inuentis adiuuaret, uerumetiam quod, ut Romulum narrant, non minus magnificum fuisse suorum facinorum ostentatorē, quam rerum egregiarum gestorem: Ita diuus Hieronymus, ut diuitem quandam ex omni disciplinarum & autorum genere constructam penum habuit in pectore: ita nemo doctrinæ suæ opes in scriptis ambitiosius, ut ita dicam, ostentat. Adeo sancta quadam gloria, quicquid in uetere, quicquid in nouo instrumento retrusum, quicquid in fabulis, in historijs, quicquid in Græcis, quicquid in Hebraicis literis exquisitum, id obijcit, infulcit, inculcat. Iam in ordine digerendo, qui uarie à diuersis erat confusus, & si nulla est ingenij laus, tamen

men haud parum fuit molestiae, Tanta rerum moles huic homuncioni sustinenda fuit, & quidem uni. Nisi quod in uocibus aliquot Hebraicis, quod eas literas leuiter, ac primo...

Effugi malum, inueni bonum. II

Bonum inueni effugiens malum. Εφύγον κακόν, εὗρον ἀμεινον. id est, Euasi mala, sum nactus meliora. Hemistichium prouerbiale, dici solitum si quando fortuna lautior cuiusdam contigisset...

Ea uox bene ominabatur sponso, sponsaeque, tanquam ad meliorem usque fortunam profecturis. Malum enim uocabat spinas & glandes, panes bonum, propterea quod steriles spinas...

Aristophanes in Pluto, Εφύγον κακόν, εὗρον ἀμεινον. id est, Επάρτα πλεονέκων ἐκ ἐδ' ἠδὲ τὰ φρακῶν. id est,

Lente non gaudet amplius. Vbi diues est, haud lente gaudet amplius. Deiuuene qui nactus Plutū fastidiit anum, cui pauper morē gesserat. Diuersum est huic quod Iulius Pollux lib. 6. refert ex Eupolide,

οὐκ ἐπὶ τῷ πλούτῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἀμεινον. id est, Præsentē uino bibere acetum maluit. Adagium è Zenodoto refertur.

Aegypti nuptiae. Αἰγυπτίως γάμος. id est, Aegypti nuptiae, inauspicatae & infelices dicebantur. Sumptum à notissima fabula Aegypti, qui filios quinquaginta, totidem fratris filiabus maritos dedit. At hi præter unum omnes à sponsis iugulati sunt. Torqueri poterit in simulatam amicitiam, aut in munus honoris gratia datum in speciem, quum reuera queratur pernicies ei cui datur. Ita nonnunquam ex affinitatibus aut foederibus principum atrocitas nascuntur exitia.

Aedilitatem gerit sine populi suffragio. Plautus in Stichō: Sine populi suffragio, tamen aedilitatem hic quidem gerit. Vbi quis imperiosior est in alieno negotio, aut in aedibus alienis. Nam Plautus ad parasitum respicit in domo non sua mandantem & imperantem, non aliter ac sua. His confine est quod habetur apud Ciceronē libro tertio De legibus. Sed quæro quid hac re sit turpius, quam sine prouocatione senator, legatus sine mandatis. Item in xij. Philippica. Senator uoluntarius lectus ipse à se.

Pax

Pax redimenda.

Diuus Augustin. Homilia decima, narrat apud Pœnos huiusmodi uetus prouerbium fuisse celebre. Vt habeas quietum tempus, perde aliquid. Raro carent lite, qui nusquam sustinent de suo iure concedere. Magnum interdum est lucrum, iactura rei molestiam & inquietudinem exclusisse.

E duobus tria uides.

En duoῖν τρία βλέπεις. id est, E duobus tria uides. Locus prouerbialis in eos, qui uel ætate, uel ebrietate, uel alio quopiam oculorum uitio cacutiunt. Huc pertinet illud Maronis: Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas. Item illud Iuuenalis: Et geminis confurgere mensa lucernis.

In antiquis quibusdam exemplaribus inuenio scriptum hoc pacto, ἐν δύοῖν τρία βλέπεις, id est, In duobus tria uides, idque dici solitum, ubi quis aliud pro alio uidet, fallentibus oculis. Venustus fiet, si ad animi iudicium deflectatur.

Edentulus uescentium dentibus inuidet.

Diuus Hieronymus epistolam illam eruditissimam, quam Ad magnū oratorem inscripsit, huiusmodi clausit prouerbio. Cui quæso, ut suadeas, ne uescentium dentibus edentulus inuideat, & oculos caprearū talpa contemnat, hoc est, ne quod ipsi non contigit, alijs inuideat. Sic enim est fermè hominum quorundam ingenium, ut quisque laudet quantum se sperat assequi posse: si quid ultra uires suas esse senserint, id negant dici oportere. Breuiter paucos inuenias, qui quod in sese desperent, in alijs probent: idque non alia in re magis quam in literarum studijs. Hieronymus uidetur Græcam illam reddidisse sententiam.

Ne pauper ipse ijs inuide, qui possident.

Iisdem uescentes cepis.

Τῶνδ' ἑμῶν φερόντες. id est, Qui idem ederunt thymum. Prouerbiali figura dictum ab Aristophane in Pluto. Congruit in pauperes ac bonos uiros inter sese amicos. ἑμῶν enim uilissimum herbae genus, quo tenues & agrestes, ut cunctae uitam sustinent: quidam cepam agrestem esse putant, etiam si dissentiant Plinius & Dioscorides. Suidas admonet agrestis ac uilis herbae genus esse, cuius esu Comicus paupertatem uescentium uoluerit intelligi. Quemadmodum Hesiodus per maluam & asphodelum tenues significauit. Huic asfine quod scriptum est apud Iuuenalem: Quis tecum seculi porrum Sutor, & elixi ueruecis labra comedit?

Solidos è clibano boues.

Aristophanes in Acharnensibus: Περὶ τῶνδ' ἡμῖν ὄλης ἐκ κελωνίας βῆς. καὶ τῆς ἀδελφῆς πῶποτε βῆς κελωνίας. id est,

Deinde nobis præbuit E clibano totos boues, & quis rogo Conspexit unquam clibano coctos boues? Antiphanes apud Athenæum libro quarto, facit quædam querentem de frugalitate Græcorum, qui paululum carniū apponerent, quum maiores soleant totos boues, ceruos & arietes allos apponere. Quin & regi Persarum coquum, totum camelum assum, atque etiamnum calidum apposuisse. At ego mihi malim perdiculam assam & calidam apponi. Idem in eodem libro tradidit ex Herodoto, apud Persas diebus natalicij fuisse morem, ut diuites bouem, asinum, equum & camelum apponerent totos in clibano aut camino coctos. Prouerbialis hyperbole de barbarica rerum copia, siue de lauticijs affatim subministratis. Antiquitas enim in delicijs erant cibi in clibano cocti. Primum enim panis in clibano decoqui coeptus, quem κελωνίτω, id est, clibanarium uocabant, eaque res usque adeo uisa est noua, ut etiam prouerbio locum fecerit: deinde carnes & pisces eodem modo coqui coeperunt. Vnde & thunnī, & id genus alia, in clibano cocta, xeniorum uice miscebantur amicis.

Drachma grandis.

Δραχμὴ γελᾶσα. id est, Drachma grandinans. De lucro, quod tanquam coelitus emissetur ob-

Hh sum ob-

fum obtigit. Nam olim theatrale premium erat drachma, quae uelut grandinis in morem in populum spargebatur. Id a Diophanto tradunt institutum. Vnde si quando grandio accidisset, per iocum aiebant, δραχμή χαλαρά. Missilium mos nec hodie totus extinctus est. Autor Zenodotus, Meminit & Hesychius.

Duodecim artium.

Δωδεκάμηχανον. id est, Duodecim artium, appellabāt callidum, uersutum, uersipellem, uasrum, ac uarijs instructū dolis. Narrāt scortum quoddam fuisse nomine Cyrenae, cui cognomentum inditū δωδεκάμηχανος, propterea quod in peragēda Venere duodecim figuris usā fuisse dicatur. Imitatum est autem ex Hypsipyle Euripidis tragœdia, in qua δωδεκάμηχανον ἄστρον scripsit, citante Suida. Refert & in Ranis Aristoph. tamen si interpres pro ἄστρον legisse uidetur ἄντρον, ut intelligamus de membro pudendo muliebri. Aristophanes sic habet, Ἔλασ τὰ μὲν μέλη λέγει, ἀνὰ τὸ δωδεκάμηχανον κυρτῶς μελοποιῶν. id est, Audes tu mea uituperare carmina, qui per duodecim artes Cyrenae poemata fingis.

Duplices uiros.

Viri duplices

Διπλῆς ἄνδρας. id est, Duplices uiros pro uerbali ioco uocabāt, qui essent lubrica & insyncera fide, quos nunc uulgo etiam bilingues appellant, & Vergilius Tyrios bilingues appellat. Dicitum est autem per allusionem, quod plerūq; uiroꝝ nomina dissyllaba sint, praesertim feruorum, quorum genus uasrum & fraudulentum habetur. Vnde sensus ambiguus est, potest enim accipi uel de eo qui duabus sederit sellis, uel cui nomen sit dissyllabum. Zenodotus huiusmodi citat epigramma:

μισῶ τὸν ἄνδρα τὸν διπλῆν πεφυκότα,
Χρησὸν λόγῳσι, πολέμιον δὲ πῶς τρώποισι. id est,
Equidem uirum odi duplicem, sermōibus
Probis amicū, ceterum hostem moribus.

Est aliquoties & apud Homerum Odysseæ Σ.
οἷτ' εὖ μὲν βάζουσι, κενῶς δ' ὀπίθην φρονέουσιν. id est,

Bene dicere Qui bene cum dicant, retro mala mente uolunt. Rursum Odysseæ P.

Ἐδὲλ' ἀγορεύοντες, κενὰ δὲ φρεσὶ βυσοδύμνον. id est,
animo malo Qui bene cum loquerentur, atrociamente premebant.

Iterum eiusdem operis Σ. Ἐλγε δὲ θυμῶν
Μετρίους ἐπέουσι, νόθ' δ' εἰσι ἄλλα μολοίνα. id est, Pectora blandis
Lenibat dictis, at mens diuersa parabat.

Apud Platonem in Hippia minore citat aliquis hos Homeri uersus, qui dicuntur ab Achille ad Vlyssē,

Χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπυλεγέως ἀκρήπειν
Ωσαύτ' εὖ φρονέω τε καὶ ὡς τε λέδεις δῖον.
Ἐχθρὸς γὰρ μοι κενῶς ἀίδια πύλῃσιν,
Ὅς ἐπὶ πόρῳ μὲν κούθη φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἶπυ. id est,
Nam decet ingenue quod sentis uoce profari.

Haud secus atq; Orci portas hominem execror illum
Quisquis corde aliud celans, aliud sonat ore.

Aliud in ore

aliud in corde

Fortunatum

domi manere

oportet

Domi manere oportet belle fortunatum. XIII

οἷνοι μὲν εἰσι τὸν κελῶς δυσδαίμονα. id est,
Domi manendum est, cuncta cui sint prospera.

Cui suppetit copia facultatum, is si uelit felicem agere uitam, domi uiuat. Nusquam enim uiuitur commodius, nusquam liberius. Qui eget, peregrinando rem quarat, ac fortunam experiatur aleam. Ita Menander,

οἷνοι μὲν εἰσι καὶ μὲν εἰσι ἐλδὸν θρόνον,
ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν κελῶς δυσδαίμονα. id est,

Domini manere oportet, ut liber fiet,
Aut liber esse desinat qui diues est.

Potest in hunc quoq; torqueri sensum. Qui sibi bene conscius est, ne captat ex alienis laudibus gloriam, sed sit suarum uirtutum conscientia contentus.

Per hastam

Per hastam cuspidem currere.

XIIII

δι' ὀφέας δραμῶν. id est, Per acutam currere dicebantur, qui in re magnopere periculosa uersarentur, ὀφέων enim hastam, siue hastae cuspidem uocant. Translarum uidetur uel a circulatoribus, qui per summas hastarum & gladiorum cuspides ingrediuntur. Vel a militari consuetudine qua fieri solet, ut qui mortem commertus uideretur, is nudus per medias copiarum hastas, hinc atq; hinc intentatas, ire cogeretur. Nec absurdum, si de Thracia salutatione intelligatur de qua nobis aliās dictum est.

Alia Meneclis, alia porcellus loquitur.

XV

Ἀλλὰ λέγει μὲν κελῶς, ἄλλα τὸ χειρὶ δου. id est,
Non eadem loquitur succula, quae Meneclis.
Vbi quis multum uerborū effudit, quae nihil ad rem pertineant. Mihi subesse pro uerbium uidetur, tamen si nondum satis liquet unde natum sit. Alludit ad illud Lucillus in epigrammate, quod quoniam est argutum & elegans, non pigebit subscribere.

Meneclis alia
alia loq. por.

χειρὶ δου καὶ βῶν ἀκρωλεῖ καὶ μὲν ἀγα.
Ὡν χειρὶ ἀληφας μὲν δὲ χειρὶ μὲν κελῶς.
οὔτε δὲ μοι κωινόντι πῶς ὀθρυάδων γυγνήσῃ,
οὔτ' ἀπὸ γὰρ κλέψας ὅδ' ἀπὸ θέρμοπυλῶν.
Ἀλλὰ πῶς ἐντυγνίθῃ τὸ χεῖρα κελῶν, ὡς τε τί ποιεῖ
ἐνθάδε μοι εὐφροσύνη, καὶ λακεδαίμονιοι;
ἦ μὲν καμῶ μνησθῆναι νόμῳ χεῖρα, ἢ μέγα κερῶν
Ἀλλὰ λέγει μὲν κελῶς, ἄλλα τὸ χειρὶ δου. id est,

Succula, bos, & capra mihi periire Meneclis
Ac merces horum nomine pensa tibi est,
Nec mihi cum Othryade quicq; est tūc fuit tūc negocii,
Nec fures ullos huc cito Thermopylis.
Sed contra Eurychidem nobis līs, proinde quid hic mi
Aut Xerxes facit, aut quid Lacedaemonij
Obpactum & de me loquere, aut clamauero clare,
Multo aliud dicit sus, aliud Meneclis.

Cum huius epigrammatis argumento conuenit & illud quod est apud Martialem libro 6

Non de ui, neq; cade, nec ueneno,
Sed līs est mihi de tribus capellis.
Vicini queror has abesse furto.
Hoc iudex sibi postulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumq; bellum,
Et peritūria Punici furoris,
Et Syllas, Mariosq; Mutiosq;
Magna uoce sonas, manuq; tota.
Iam dic Posthume de tribus capellis.

De tribus ca-
pellis

Tota manu

In Martialis epigrammate hoc ipsum tota manu, pro uerbij speciem gerit. Solent enim rhetores in cōtentione manu rotata gesticulari. Vtrūq; igitur in eum recte dicitur, qui ἕλα γὰρ καὶ ἀπὸ σθένος, hoc est, extra causam quae sunt, & ad rem nihil attinent, dicit. Aliud sus, aliud loquitur Meneclis; &, dic de tribus capellis.

Haud annuncias bellum.

XVI

οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις id est, Non annuncias bellum. Dicit solitū, ubi quis rem oppido laetam annūciat, quod bellum res sit omnium calamitosissima: & tamen ad huius rumorem hodie plerūq; mortales hilarescunt, nimirum sceleratissimum illud Carum genus, qui malis humani generis aluntur. Iulianus in epistola ad Basilium. ἢ μὲν προίμια φησὶν, ὁ πόλεμον ἀγγέλλεις, ἐγὼ δὲ πῶς δέλω ἐκ τῆς κωμῶδίας, ὃ χρυσὸν ἀγγέλλεις ἐπὶ ὧν. id est, Pro uerbio dicunt, haud bellū annuncias. Ego uero illud addiderim ex comœdia: O aureorū nunciū uerborum. Conduplicauit pro uerbium Iulianus, quandoquidem & hoc pro uerbiale, χρυσὸν ἀγγέλλεις ἐπὶ ὧν. Sumptum est autem ex Aristophanis Pluto. Verba sunt senum chorū ex plentium ad Carionem, qui Pluti annunciarat aduentum. Vsurpauit & Plato in Phaedro, ὁ πόλεμον γὰρ ἀγγέλλεις. id est, Haud sanē bellum annuncias. Ac rursum libro De legi-

Bellum non
annuncias

Hh a bus ter-

bus tertio. Pindarus in Pythijs hymno quarto, ἦ δ' ὀμνῆσαι καὶ πόδε σκευάσασθαι... Nuncius bonus honore dignus... id est, Quin ex Homeri dictis & illud autem quem citat Pindarus hic adfertur ab interprete.

Bello peractio machinas adferre... id est, Machinas post bellum adferre. Brutus in epistola quadam ad Lycios, qui peractio negotio, sero adhiberent apparatus. Vestrae machinae post bellum, uti proverbio dicitur adductae sunt.

Oratio leuissima res... id est, Leuissima res oratio. Synesius in epistola quadam ad Theophilum, ἡπιότατος ἀνθρώπων ἡ γλώττιον... Leuissima rei grauisissima poena... id est, Propterea quod leuiter ac uolatiliter uerborum grauisissima sit poena.

Verba alata cognominat, quod facile euolent, ac reuolare nesciant. Proinde Horatius, Et semel emissum uolat irreuocabile uerbum. Eam sententiam citat ex Menandro, οὐδ' ἐκ χειρὸς μεθύνεται κερταρὸν λίθου... id est, Nec durus ulli emissus e manu lapis.

Animo quicquid statueris non eueniet... id est, Non omnia eueniunt quae in animo statueris. Homerus Iliados 2, Ἄλλ' ὅ ζεὺς ἀνδρῶσι νοήματα πάντα τελευτᾷ... id est, Jupiter haud quicquid animo conceperis, illud Perficit extemplo.

Leonis loco murem ostendit... id est, Murem ostendit pro leone. Murem ostendit pro leone. Synesius in epistola quadam ad Anastasium, ἐκκρεγῶν γὰρ αὐτῷ δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἐπιπέδου... id est, Cum inelamasset in illum bis aut ter, ac de plaustris, quod aiunt, conuicij in se statum, nihilque non in eum esset uociferatus, cum eiusmodi uel a me ipso dicta fuisset maximi fecerim, deinde murem pro leone exhibuit scelus.

Pugnīs

Pugnīs & calcibus... id est, Pugnīs & calcibus. Prouerbiali figura dictum reperitur, pro eo quod pugnis est, omni contumeliae genere, totisque uiribus. Synesius in epistola quadam ad fratrem, ἔδὲ πῶς ἔγγυαίμην, ἔδὲ λάξ ἑκαλεῖσθαι... id est, Nec pugnōs impingeret, nec calcibus impeteret quempiam meliorem.

Ferre, fodere, pugno, itemque & mentula. Quo loco interpretis admonet prouerbij, πῶς ὁμῶς καὶ ἑσπέριον... id est, Pugno simul & tibia. Nam comicus risus causa, pro tibia mentula mutauit.

Inimicus & inuidus uicinum oculus... id est, Inimicus & inuidus uicinum oculus, ut dictum est prouerbio. Extat autem apud Aristotelem libro Rhetoricorum 2. Vicinus inuidet uicino, iuxta Hesiodi sententiam. Nec inuidemus ijs a quibus longo absumus interuallo, sed quos propemodum speramus assequi.

Totum subuertere... id est, Totum euertere dicitur, qui funditus perdit quempiam & uelut ab ipsis radicibus funditusque. Acinetus in epistola quadam ad Phoebianam, ἔπος ὄλον με ἀντὶ τῆς πῶς πρῶτα ἀναστρέψασθαι... id est, Ita tu me totum, quod aiunt, subuersum eo redegisti, ut mihi sit seruendum.

Bona terra... id est, Terrae bona. De bonis & immensis & omnigenis, quasi dicas, quicquid terra progignit, omnium rerum parens. Menander in epistola ad Glyceram, βασιλικὸς παρρησιάζου... id est, Regaliter pollicens, iuxta illud quod uulgo dicitur, terrae bona.

Palumbem pro columba... id est, Palumbem pro columba, subaudi uerbum ad sententiam accommodatum. In epistola Mormiae nescio cuius ad Chremetem: αὐλητοὶ δὲ λυσίμων... id est, Redempta tibi cinā quā forte amabat, sponsaeque stola amicitia mihi induxit columbae loco palumbam, ut aiunt, meretricē pro sponsa.

Cilix haud facile uerum dicit... id est, Cilix haud facile uerum dicit. Dionysius in epistola ad Rufum scholasticum, λόγος δὲ παλαῶς, μὴ βραδύως ἀληθεύει... id est, Vetus uerbum est, Cilices haud facile uerum dicere. Quāquam ἀληθεύειν, aliquoties est re praestare quod dixeris.

Culicem elephanti conferre... id est, Culicem elephanti conferre dicuntur, qui minima maximis comparant. Libanius ad Casilum, τὸ δὲ ἐμὸν ποῖστρον, οἷον κίωνος, ἐλεφάντι πρῶτα κλέομαι... id est, Ego uero perinde sum, quasi culex cum elephate collatus.

Et,

Hh 3 Dum

clauum rectum tenere

Dum clauum rectum teneam.

XXVIII

Dum clauum rectum teneam, id est, dum meo fungar officio. Significat autem, non imputandum euentum parum prosperum artifici, modo is praestiterit quod artis est. Quintilianus lib. 2. Institutionum, prouerbiale fuisse demonstrat. Nam & gubernator, inquit, uult salua naue in portum peruenire, si tamen tempestate fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator, dicitq; notum illud, Dum clauum rectum teneam.

Videtur hemistichium e poeta quopiam sumptum. Nonnulli citant ex Ennio, Dum clauum rectum teneam nauimq; gubernem.

Huc alludit M. Tullius lib. Epist. famil. 12. Vna nauis est iam honorum omnium, qua quidem nos damus operam ut rectam teneamus, utinam prospero cursu. Sed quicumq; uenti erunt, ars nostra certe non aberit. Idem Pindarus Pythiorum hymno 1. νόμα δ' αὖτις π. δαλίω σπάρων, id est, Gubernata iusto clauo exercitum.

Incus maxima non metuit strepitus.

XXIX

Ακμων μέγιστος ε φοβέται τον νότον. id est, Nihil tumultus metuit incus maxima.

Excelsus animus non commouetur minis, aut fortunae fauientis procellis. Translatum ab incudibus fabrorum arariorum, quae tamen hinc atq; inde tundantur crebris malleorum ictibus, tamen haudquaquam loco commouentur. Vergilius huiusmodi constantem animum querno robori similem facit. Idem de animo inexorabili, Quam si dura silex, aut stet Marpesia cautes.

Extat apud Graecos distichon integrum huiusmodi, Ακμων μέγιστος ε φοβέται τον νότον, και ενος ε χειρων παλαυ ελκυσαν βίαν. id est, Strepitum ac tumultum maxima incus haud timeret, Constans nec animus quamlibet uiolentiam.

Suam Veneri immolauit

Veneri suam immolauit.

XXX

Αφροδίτην ω τεθυκεν. id est, Veneri suam immolauit. Dicitur solitum, ubi quis munus offert minime gratum. Inuisus enim Veneri suus propter Adonidem illius amatum apri den te peremptum. Aut contra, cum quis alium in gratiam alterius laedit. Quemadmodum caper mactatur Libero, non quia gratus, sed quia nocuit.

Peccare bis

Non licet bis in bello peccare.

XXXI

i. b. n. l. In bel. p. b. n. l.

Αμαρτην εν γρησι δις εν πολεμω. id est, In bello bis errare non licet, in rebus periculosis non tutum est labi. Nam si semel erretur, actum est de capite, nec est secundo erroris locus. Vel quod in bello, quia cuncta tumultu peragantur, non detur spatium reuocandi restituentisq; si quid perperam sit institutum. Vnde Homerus, cum alibi, tum Iliados. r. ολιγη δε ε ανανδουσις πολεμοιο. id est, At uero exigua est interspiratio belli.

Proinde in his rebus, in quibus si semel erratum fuerit, non est quod in posterum sarcias, cautim ac circumspecte agendum, admonente uel mimo illo non infestiuo: Deliberandum est diu, quicquid statuumdum est semel.

puta de sacerdotio, de matrimonio, deq; id genus alijs: quae si temere fuerint instituta, non est quo priores cogitationes posterioribus, ut aiunt, melioribus emedes. Huc pertinet quod e Catone citat Vegetius. In alijs rebus si quid erratum est, potest postmodum corrigi, praetiorum delicta emendationem non recipiunt, quum statim poena sequatur errorem. Aut enim confestim pereunt, qui ignaue imperiteq; pugnauerunt, aut in fuga uerfi, uictoribus ultra pares esse non audent. Adagium uidetur natum ex apophthegmate: cum Lamachus quendam manipuli ducem increpasset, quod perperam quiddam egisset, isq; responderet, se non iterum commissurum quod commiserat: In bello, inquit Lamachus, ne licet quidem peccare bis: quod primus error saepe uitam adimat.

Panidis suffragium.

XXXII

Πανιδος ψηφον. id est, Panidis suffragium. In eos torquebatur, qui stulte atq; inerudite iudicarent. Aiunt Panidem hunc Chalcidis regem fuisse, qui Hesiodum Homero pretulerit: perinde quasi dicas, Midae suffragium, quod his quoq; Panis agrestem cantionem anteposuerit.

reposituerit Apollinis musicae. In genere conueniet in iudicia uulgi, cui fere semper pessima pro optimis placuerunt. Huius suffragijs Menandrum aliquoties superauit Philemon. Euripides cum quinq; & septuaginta tragoedias scripserit, in solis quinq; uicit. Nec aliud est hodie quocq; populi de sacris concionatoribus iudicium, qd quod Plinius aetate sua de recitatoribus fuisse scribit: Si quando transibis, inquit, per basilicam, & uoles scire quomodo quisq; dicat, nihil est quod tribunal ascendas, nihil quod praebes aurem, facilis diuinatio, scito eum pessime dicere, qui laudabitur maxime. Quapropter Socrates in Critone Platonis, illud in primis uult esse sapientia fixum decretumq; ne quid opinione uulgi commoueat, imo suspectu habeat, quicquid senserit uulgo uehemeter arridere. Scitum est illud Antisthenis apud Diogenem Laertiu, cui quum dixisset quispiam, Multi te laudant, Quid, inquit, mali fecit? Huic simillimum quod Plutarchus in Apophthegmatis refert de Phocio ne, cui dicenti quum populus Atheniensis praeter morem alacribus studijs assentiretur, conuersus ad amicos, Quid hoc, inquit, est rei? Numquid imprudens perperam?

Pattacione calumniosior.

XXXIII

παθηκων ε συνωφελωτερον. id est, Pattacione calumniosior. Ab euctu natu. Nam Pattacion quispiam infamis calumniator, cui cum mos esset bonis uiris calumnias struere, atq; hoc tam foedo quaestu parare rem, tandem deprehensus conuictusq; poenas dedit capite. Huic praecipuum studium fuit, probati nominis iuuenibus negociu faceere. Idem popularibus conuictijs lapidatus est, quod fur esset, & aediu perforfor. Talis fuit apud Atheniensis Hyperbolus. Refertur Suidas.

Omni pede standum.

XXXIII

ολω ποδω. id est, Omni siue toto pede, pro eo quod est, summa ui, summoq; nisu. Refertur a Suida. Quintilianus Instit. oratoriarum lib. 12. Itaq; in his actionibus, omni, ut agricola dicitur, pede standum est. Videri poterat tractatum ab ijs, qui in acie constanter parteis suas tuetur, neq; locum deserunt: aut a palaestritis, quorum artis est, scite pedem figere: nisi Quintilianus ab agricolis profectum esse testaretur.

Callum ducere.

XXXV

Prouerbiales metaphora sunt, Callum ducere, & occalescere, siquidem ad animum de torqueatur. Quintilianus li. 12. Et ingenio adhuc alendo callum inducere. Saepicule legimus apud M. Tullium, occalluisse aures, cum assuetudo sensum mali adimit.

Extra organum.

XXXVI

Quintilianus libro 11. Et his diuersa uox, & penes extra organum: cui Graeci nomen amaritudinis dederunt, supra modum ac penes naturam uocis humanae acerbata. Extra organum dicitur, quod immodicu est, & extra uulgarem mensuram. Veluti si quis leges Platonis huius aetatis cuiusbus proponeret. Ductum est ab organo musico, quod intra uigesimali uocem consistit. Conueniet item in uehementer clamosum.

Demulcere caput.

XXXVII

Demulcere caput, allegoria prouerbij uice recepta, pro blandiri: sumpta ad adulantium gestu. Quamquam hunc inter moras commemorat Fabius li. 11. In hac, inquit, cunctatione sunt quaedam non indecetes, ut appellant scenici, morae: caput mulcere, manu intueri, infringere articulos. Chremes in Heautontimorumenio, negat se sibi temperare posse, quin Syro caput demulceat. Est subinde & apud Plautum. Diuus Hieron. ad Augustinu: Praetermitto salutationis officia, quibus meum demulces caput. In eundem sensum usurpauit Lucilius scabere caput apud Nonium. Hic ubi me uidet, subblanditur, palpatur, caput scabit.

Toto organo.

XXXVIII

Quintilianus lib. 11. Est enim quaedam ad auditum accommodata non magnitudine, sed proprietate ad hoc uelut tractabilis: utiq; habens omneis in se qui desiderantur, sonos, intentionesq; & toto, ut aiunt, organo instructa. Haecenus ille. Proinde toto organo instructa recte dixeris, quae numeris omnibus constant, & undiq; quadrat. Sumptu & hoc a musicorum instrumentis.

Ultra linum.

XXXIX

Υπερ το λινον. id est, Ultra linu. Lucianus in Ioue redarguto: ουδεν γαρ ετα γηοιντ αυ ερω το νόμος ην μοιρων εδε κατερ το λινον. id est, Neq; enim quicquam ita fieri poterit, praeter Parcarum legem, & ultra linum. Ultra linum dixit, pro eo quod est, extra decretum fatallu.

le. Allusum est autem ad fila trium parcarum. Confine illi quod alias retulimus: *ὑπερ τῶν ἀτρακῶν*, id est, Ultra fufum.

Senex secunda saltat

Omnia secunda, saltat senex. Iocus proverbialis, quo conueniet uti, quoties res prius in periculum adducta, praeter expectationem feliciter exierit. Seruius enarrans illum Maronis uersiculum ex tertio Aeneidos libro, *Lustramurq; Ioui, uotisq; incendimus aras:* adagium refert explicatq; his uerbis: Sciendum sanè moris fuisse, ut piaculo comisso, ludis celebrarentur. Nam cum iracundia matris deum Romani laboraret, & eam nec sacrificijs nec ludis placare possent, quidam senex stans ludis Circensibus saltauit, quae sola fuit causa placationis. Vnde & natum proverbium: Omnia secunda, saltat senex. Idem Seruius explicans locum eiusdem poetae in Aeneidos octauo,

Ut celsas uidere rateis, atq; inter opacum Allabi nemus, & tacitis incumbere remis, Terrentur uisu subito, cunctiq; relicis

Consurgunt mensis, audax quos rumpere Pallas Sacra uetat. Cum aliquando, inquit, Romae ludii Circenses Apollini celebrarentur, & Hannibal nunciatus esset circa portam Collinam ingruere, omnes raptis armis concurrunt. Reuersi postea cum piaculum formidarent, inuenerunt saltantem in circo senem quendam, qui cum interrogatus, dixisset se non interrupisse saltationem, ductum est hoc proverbium: Salua res saltante senex. Verrius apud Festum Pompeium huiusmodi fabulam adfert: C. Sulpitio, & C. Fuluio consulib. M. Calpurnio Pisone praetore urbis, faciente ludos, subito nunciato hostium aduentu, e foro ad arma concursus est. Sed postquam uictores redissent in theatrum, ne ludii intermissi religionem adferrent, & instaurari oportere dicerent, inuentum est ibi C. Pomponium libertinum, hominem grandem natu, ad tibicinem saltasse. Ita que gaudio non interruptae religionis aeditam uocem, nunc quoq; celebrari. Sunt qui C. Volumnium arbitrentur appellatum fuisse, qui ad tibicinem saltarit. Meminit huius & T. Liuius alicubi, ni me fallit memoria. Huic finitimum est illud quod alio diximus loco, *γλαυξ ἰππῶν*, id est, Noctua uolauit. Aristophanes in Vespis, *ἢ γλαυξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸ στρατὸν διεπῆαθ*, id est, Nostra enim ante praelium ulula per uolauit agmina. Significat uictoriam non uirtute militum, sed Mineruae dexteritate contigisse.

Gladium dedisti, qui se occideret.

Adagij formam habet, quod scripsit Plautus in Trinummo: Gladium dedisti, qui se occideret, id est, ministrasti materiam & adiumentum ad perniciem. Veluti si quis amanti adulescenti pecuniam det in manum: aut iuueni temerario mandet magistratum; aut mulieri permittat quod lubeat eundi licentiam. Dedit & Aeneas Didoni gladium quo se occidit. Quo quidem loco multa Seruius, quae nobis alio loco dicta sunt in proverbio, *ἡδραὶ ἄλλοι*

Fundum alienum arare

Alienum arare fundum. Prouerbiali metaphora dictum est pro eo quod est, alienum agere negocium, aut cum alienis uxoribus habere rem. Theognis in sententijs, *Ἐχθαίρω δὲ γυναικὶ πρὸς ἴσομοιο, ἀνδρῶν δὲ μάχῃ, ὅς τιν' ἀλλοθίω βάλειτ' ἀρῶν ἀρῶν*, id est,

Est inuisa mihi mulier uaga inersq; maritus, Alterius fundum quisquis arare cupit.

Plautus item de marito adultero, Fundum alienum arat, surum incultum deserit. Huic simili color est apud iureconsultos, Alienos irrigare agros, tuis sitiētibus, C. de seruit. & aqua, cap. praefes. Durum est & crudelitati proximum, ex tuis praedijs aquae agmen ortum, liti-

Alienos irrigare agros tuis sitiētibus

Fluuius, quae procul absunt irrigat. Fluuus, quae longe disita sunt irrigat, quae proxima sunt, praeterit. De his dici conueniet, qui bene merentur de externis & nihil ad se pertinentibus, suos negligunt. Refert Diogenianus. Apparet inde ductum, quod ubi flu-

ubi fluuus oritur, minor esse solet, minusq; argillae secum trahens: & quo longius recessit a fonte, hoc est copiosior uberiorq;.

Magno flumini riuulum inducis. Magni flumini canalem inducis, id est, maximis rebus pusillum & inutile momentum addis. Commemoratur a Suida. Finitimum est illis, Syluae addere ligna, mari aquam, soli lucernam.

XLIIII Fluuio riuulū inducere

Ne patris nomen quidem dicere possit. Synesius in epistola quapiam aduersus Andronicum: *ἀνδρῶν ὅτι ἐχὼν ἐπιθεῖν ὄνομα πατρός, non nouit ἂν εἶναι πατρός φάσι*, id est, Homo qui aui nomen dicere non possit, imò ne patris quidem, ut aiunt, Quadrat in uehementer obscuros & spurios, incertoq; patre natos. Quod genus est & illud Iuuenalis: Quorum nemo queat patriam monstrare parentis.

XLV Patris nomen non nouit

Vnde Plutarchus existimat spurios dictos nothios, quod duabus his literis praenotari solent, S. P. hisq; significari, sine patre.

Ne si bos quidem uocem edat. Alciphron in epistola Glyceræ ad Menandrum, *Ἄλλὰ εἴθε μὴ ἐδιδρακτο μὲν πρὸς θεῶν, ἀλλ' εἰ βῶς μοι, τὸ λεγόμενον, φθέρηται ἢ πρὸς θεῶν*, id est, Hoc autem nullo pacto crediderim, ne si bos quidem fuerit elocuta. Hinc dictum est, quod in annalibus frequenter commemoratur bos humanam uocem reddidisse. Memini legere, ni fallor, apud Platonem non dissimili figura dictum, etiam si quercus eloqueretur. Nam olim e quercubus Dodonaeis reddebantur oracula.

XLVI

Aegæum nauigat. Aegæum nauigat, ut subaudias *ἠέλοισιν*. Aelianus in epistola quapiam: *ἡρωϊκῶν καὶ γοργῶν ἀπὸ ληπτοῦ ὁ γένειν λάχης ἐπέθη νεὸς, ἢ πλὴν τῶν ἀγαθῶν φάσι, ἢ ἀπὸ πειλοῦ μετρεῖ, ἢ ἀπὸ μακρῶν, ἢ ἀπὸ βίον ζῆ, ἢ ἀπὸ ἐμοῖς μάχεται ἀσφάροισ*, id est, Vicinus Laches relicta agricultura, & agriculturalionis usu, nauē conscendit, atq; Aegæum, ut aiunt, nauigat, reliquaq; metitur maria, & in fluctibus agens, lani uitam uiuit, cumq; uarijs uentis dimicat. Persius item in quinta Satyra, *Ocius ad nauem, nihil obstat quin trabe uasta Aegæum rapias*. Arbitror hoc mare caeteris esse periculosius ob frequentes scopulos. Hinc est illa M. Tullij metaphora, in Diuinatione: Intellego quam scopuloso difficilique loco uerfer. Nec infrequens est apud Hieronymum, E scopulosis locis enauigauit oratio, quoties sentit expeditam quaestionum difficultatem. Quadrabit igitur in hominem ob lucrum studium nihil omnino periculi recusantem.

Nec si quercus loqueretur

Liberi poetae & pictores. Lucianus in dialogo quē inscripsit *ὑπὲρ τῶν εἰκότων, καὶ τοῖς πελαγῶν ἑτοῖς ὁ λόγος, ἀνδρῶν πρὸς ποιητῶν καὶ γραφέων*, id est, Atqui uetus hoc dictum est, liberos esse poetas ac pictores. Idem in Demosthenis Encomio, *ὅτι μὴ δὴ ποιητῶν φύλον ἐλθέτω*, id est, Atqui poetici generis liberum. Sentit autem liberum esse poetis & pictoribus impune, quicquid uelint fingere. *Ἰσοκρίτης*, Graecis est causa siue accusatio. Magistratum itaq; de quo cogebatur rationem reddere qui susceperat, *ὑπόδικον* appellabant, Liberum autem & de quo non exigebatur ratio *ἀνδιθωον*. Indicat hoc Aeschinis oratio aduersus Ctesiphontem. Diphilus apud Athenæum lib. 6. de poetis, *οἱς ἐξῆσται*, *ἔστιν ἡ γὰρ ἑσσαντα καὶ ποιῆν μονοῖς*, id est,

XLVII

Quibus licet, Et facere solis quidlibet atq; dicere. Ad quod allusit Horatius, cum ait, Pictoribus atq; poetis Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas. Nam poetae numine aguntur, eoq; illis frustra praescribas. Seneca lib. De uita beata 1. Siue Platoni, inquit, credimus, frustra poeticas fores compos sui pepulit: siue Aristoteli, nullum magnum ingenium sine mixtura dementiae fuit. Est autem plurimum cognationis inter poeticen & picturam. Hinc est quod Simonides, autore Plutarcho, *πῶς μὴ ζωγραφεῖαν ποιῆσαι συνῶσαι ποιοῦσθαι*, id est, Picturam tacitam poesiū appellauit: poesiū autem loquentem picturam. Proinde Horatius, *Ἦν ποῖσσι τὰ πικτῶν*, id est, *Ἦν ποῖσσι τὰ πικτῶν*, id est, Picturam poesis tacita

E scopulis enauigare

XLVIII Poetae & pictores liberi

Torqueri

Torqueri potest in eos, qui pertinaci & obstinato sunt ingenio, quosq; necesse sit suis moribus relinquere. Aut in mulieres quibus nihil non permittitur, aut in principes quibus omnia laudi dantur.

Per transfennam inspicere.

XLIX

Per transfennam inspicere, Prouerbiali nimirum figura dictum est, pro eo quod est, non propius neq; singillatim, sed procul & summatim inspicere. Translatum a negociatoribus, qui mercibus quas contrectari nolunt, cancellos obijciunt: quidam etiam uitrum pelucidum opponunt, ut prateruentibus procul modo contemplari liceat: nec explicanteas nisi licitatori idoneo. M. Tullius De oratore libro primo: Si in aliquam domum plenam ornamentorum, uel in uillam uenisses: si ea seposita, ut dicas, essent: tuq; ualde spectandi cupidus esses, non dubitares rogare dominum, ut proferri iuberet: praesertim si esset familia, ris: similiter nunc petas a Crasso, ut eam copiam ornamentorum suorum, quam construxit uno in loco, quasi per transfennam prateruentes strictim aspeximus, proferat, & suo quicq; in loco collocet.

Ne de lite pronuncies.

L

M. Tullius libro epistolarum ad Atticum septimo: Obsecro mihi dicitur, praesertim in te, a quo nihil unquam uidi temere fieri. Notauit Cicero carmen prouerbiale, quod citatur cum ab alijs multis, tum a Luciano libello De calumnia, *Μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μύθου ἀκούσῃς.* id est, Ne iudex fueris, partes ni audieris ambas. Nonnulli tribunt Hesiodo, sed falso. Vnde Tullius *Ὁ δὲ Δημόδοκον*, appellat, cum sit Phocylidis. Admonet autem non temere pronunciantum de quopiam, nisi re ultro citroq; diligenter cognita. Citatur & apud Aristophanem in Vespis: *ἢ πῶς ἄρα ἴσῃς ἕκαστα, πρὶν εἰ ἀμφοῖν μύθου ἀκούσῃς, οὐκ εἰ δικάσῃς.*

Sapiens fuit is, quisquis dixit, Prius ac partem audieris utranq; Ne iudicem agas. Eandem sententiam sic extulit Euripides in Heraclidis: *Τὶς εἰ δίκην κείνοισιν, ἢ γνοίῃ λόγον, πρὶν εἰ πρὸ ἀμφοῖν μύθου ἐκαστὸν ἀκούσῃ.* id est, De lite qui nam iudices, aut qui queas Pernosse rem, prius atq; partem audieris Vtranq; Allusit huc Seneca in Medea, Qui statuit aliquid parte inaudita altera, Aequum licet statuerit, haud aequus fuit. Fertur inter Graecanicas sententias & hic senarius *Ἀνεφέπασον μὴ νόλας ἐμειλίχια.* id est, Ne quempiam punito, rem ni expenderis.

Duobus pariter euntibus.

LI

M. Tullius Epistolarum ad Atticum libro nono. Vna fuisset, consilium certe no de fuisset, *σὺν τε δὴ ὄρχημῶν.* Idem Epistolarum familiarium lib. 9. ad M. Varonem: Volebam propè alicubi esses. Si quid bonae salutis, *σὺν τε δὴ ὄρχημῶν.* Apposite citatur apud Platonem in Protagora, docens opinionem reddi firmiorem, si fuerit ab altero comprobata. Locus est apud Homerum Iliad. κ. ubi Diomedes iturus exploratum, quid agant Troiani comitem postulat. Id enim fore tum iucundius, tum tutius. Carmen sic habet.

Ἄλλ' εἴπῃ μοι ἀνὴρ ἄμ' ἐπιβῶ καὶ ἔμμεθ', μάλλον δακρυρῆ καὶ θρασελέωττον ἐστῶ, Σὺν τε δὴ ὄρχημῶν, καὶ τε πρὸ ὅτ' ἄν' ἴσῃς, ὅπως κέρδιος ἐκ, μὲν δ' εἴπῃς τε νόμισθ', Ἄλλὰ τε οἱ βράσσω δὲ καὶ, λεπτὴ δὲ τε μήπις. id est, At mihi si qui alius ueniat comes, ille futurus Solamen, fueritq; simul fiducia maior, Si duo coniuncti ueniant, Dein hic prior illo, Si quid opus factu uidet. At qui solus & unus, Quamuis perspicat, tamen est mens segnior illi, & Consilium tenue. Apuleius

Apuleius in libello De daemónio Socratis, autumat allegoriam non infrugiferam huic Homericò subesse figmento, uidelicet periculosus in rebus adhibenda duo, consiliū & opem. Vlysses quoniam prudentissimus fingitur, consilij symbolum habet: Diomedes, utpotè iuuenis uiribus antecellens, auxiliij sustinet imaginem. Apulei ex eo loco uerba sunt haec: Iidem cum rebus creperis & afflictis speculatores deligendi sunt, qui nocte intempesta, castra hostium penetrent, nonne Vlysses cum Diomede deliguntur: ueluti consiliū & auxiliū, mens & manus, animus & gladius.

Manu ferendum, non thylaco.

LII Thylaco non ferendum, sed manu

τὸ χεῖρ δὲ ἀείρω, ἀλλὰ μὴ ὄλω τῶν θυλάκων. id est, Manu sementem facere oportet, no aut tota corbe. Dictum Corinnae ad Pindarū poetam, ut autor est Plutarchus in cōmentarijs, quae inscripsit, *πρὸ τῶν ἀδελφῶν ἢ τῶν πόλεμον, ἢ τῶν ἑσθίων ἐπιβῶττοι.* Modus in omni re seruandus, & pederētum ab alijs ad alia transeundum. Ab agricolis ductum est, qui cum serunt, no semel effundunt ipso uale, sed manu rara spargunt semina, ut uniuerso aruo occupando sufficiant. Ad eundem modū ita dispensanda est benignitas, ut multis suppeditare possit. Ita moderādus est labor in literis, ut ad alia quoq; uitae munia suppetat animi uigor.

A fronte atq; a tergo.

LIII

πρὸς καὶ ὀπίσω. A fronte atq; a tergo, Prouerbij uice receptū, pro eo quod est, diligenter inspicere, & praeterita cum praesentibus ac futuris conferre. Sumptū est autem ex Iliados lib. primo, ubi Achilles Agamemnonis incogitantiam accusans, sic ait: *οὐδέ τί μ' οἶδε νοῖσθε ἅμα πρὸς καὶ ὀπίσω.* id est, Nec nouit simul a tergo atq; a fronte uidere. Rursum in eiusdem operis lib. 3.

ἅμα πρὸς καὶ ὀπίσω ἄδωδ. id est, A tergo simul atq; a fronte uidebit. Iterum Iliados, σ. *ο γάρ οἱ ὄρα πρὸς καὶ ὀπίσω.* id est, Solus enim hic a fronte simul tergoq; tuetur. M. Tullius prouerbij uice usurpauit lib. Familiarium epistolarum 13. quem uersum senex Praecilius laudat egregie, & ait posse eundem *ἅμα πρὸς καὶ ὀπίσω* uidere. Huic affine uidetur illud Hesiodium: *πάντα μὰρ ἀμφὶ δίδωμ μὴ γένοιτο χερματὰ γήμη.* id est, Cuncta bene undiq; dispiciens, ne gaudia ducas Vicinis.

Plato in Cratylō monens ea quae dicta fuerent, etiam atq; etiam qualia sint dispici, usurpat hoc Homeri dictum, *βλέπων ἅμα πρὸς καὶ ὀπίσω.* M. Tullius Philippica 3. usurpat pro undiq;. A tergo, a fronte, a lateribus tenetur. Hoc sermonis colore no semel utitur & alius. Antiquitas lanum bifrontem fingens, regum prudentiam indicabat, quorum est & praeterita meminisse perpendereq;, & futura prospicere: quamobrem & diuinitati duas comites addebant, Anteuortam & Postuortam, quas olim religiose colebant Romani, ut indicat Macrobius in Somnium Scipionis libro primo.

Gallos quid execas?

LIIII

ἄλλος τὶ τέμνεις; id est, Gallos quid execas? Quid actum agis? Nam galli Cybelis sacerdotes sua sponte sunt execis testibus. Quid spoliās nudum? Cur affligis afflictū? Cur fenile corpus ieiunijs attenuas? Quamquam id ad quamuis inanem operam significanti conueniet. Quomodo illa, Laterem lauas, Actum agis.

Quanto alinis praestantiores muli.

LV Muli alinis quam praest.

Theognidis illud ipsissimam prouerbij faciem habet, *ἴσθης δ' ὅσον ὄνων κρείσσονος ἡμίονοι.* id est, Notis uti quanto muli alinos superent. Dicendum ubi quis longo interuallo praecedit. Refertur apud Athenaeum lib. Dipnosophistarum 7. Sumptum uidetur ex Homero, cuius hi uersus sunt Iliados κ. *Ἄλλ' ὅτε δὴ δὴ ἀπέλω ὅσον τ' ἐπίγρ' ἀπὸ λοντα ἡμίονων, αἱ γὰρ τε βοῶν πρὸ φρέσδραί εἰσιν, Ἐλέμηναι νόοιο βαθείης πικρὸν ἀφ' ὄπρου.* id est, Verum ubi tantum aberat, quantum pars ultima sulci Mularum. Siquidem bubus, longe potiores Ducere per pinguem segetem compacile aratrum, Rursum Odyssæ β. *τῶν δὲ*

Elitxasq; nates labefaciat forcipe adunca.

Pedem de. in c. in pel.

Dextrum pedem in calceo, sinistrum in pelui. id est, Dextrum pedem in calceū, sinistrum in peluim. Subaudi uerbum ad sententiam accommodum mittit, aut ponit. Suidas ex Aristophane citat, aitq; dici solere in eos qui se norunt comode ad rei presentis conditionem applicare, proq; loco, tempore, negocijs, aliam atq; aliam sustinere personam: Est autē carmen hexametrum heroicum,

Dextrum in calceolo, laeuem uero in podonipetro. Podonipetrum uas in quo pedes lauantur, unde & uocabulum inditum à Græcis.

Dea impudentia. Dicitur solitum, ubi quis ex audacia inuerecūdiā suā lucrum atq; emolumentū ferret. Nam inutilis, ut ait Homerus, uerecundia uitro egeni, compluresq; mortales uideas, quibus magno bono fuerit, nihil omnino puduisse. Siqui dem nullus unquam rem ausus est adeo stultam, aut absurdam, quæ non inuenerit & fautorem & admiratorem, multoq; maxima pars mortalium, quæ stultissima sunt ea miratur maximē. Refertur à Zenodoto & à Diogeniano. Theophrastus in libro De legibus prodidit, apud Athenienses aras fuisse Contumeliæ & Impudentiæ dicatas: Idem attestatur Istrus lib. 14. Item M. Tullius libro De legibus 2. Nam illud uitiosum Athenis, quod Cylonio scelere expiato, Epimenide Cretenſi suadente fecerunt Contumeliæ sanum & Impudentiæ: uirtutes enim non uitia consecrare decet. Menander in Gnomologijs appellat illam omnium dearum maximam:

O dearum maxima, Hoc seculo, si te uocare fas deam, Fas, quando nunc uicisse habetur pro deo.

De possessione deijcere, ex sermone Iuriconsultorum in uulgi sermone abijt pro eo quod est, famam cuiuspiam eripere, quam iam omnium cōsensu obtinuerit: aut adimere cuiuspiam, quod suo quasi iure tenere uideatur. Nam ius semper fauet possidenti, interdicitq; ferebatur, ne quis ut quempiam deijceret. Extat edictum in Pandect. lib. 43. Tit. De ui & ui armata, & refertur à M. Tullio in oratione pro A. Cecinna. Plato libro cui titulus Gorgias, ubi χρις εκβαλλει με εν ληθησιν, id est, Conaris me de possessione ac uero deijcere. Est aliquoties apud M. Tullium. Et apud eundem illud quoq; , quasi in suam possessionem uenerit, cum quis imperiosus agit, aut plus æquo immoratur. Quintilianus lib. 2. de rhetorica, quæ dum opere cedit, iam penè possessione depulsa est. Fit enim iucundius dictum, quoties ad res animi transfertur.

Dædali alæ. Dicitur solitū, ubi quis alioqui non satis idoneus ad negocium cōficiendum, artis alicuius, aut auxilij accessionem adiungeret. Aut cum quis urgente necessitate, ad noua confugit consilia. Nota fabula, quæ prouerbij ministrat occasionem, nempe de Dædalo, qui nouo cōmento affutis alis elapsus est ē manibus Minois.

Deinde expergiscebar. Hoc dicto significabāt uana fuisse quæ dicebantur. Aristophanes, ubi εγω ερηγομην, id est, Deinde ego expergiscebar. Bacchus in Ranis iaciat apud Herculem se naualem pugna exercuisse, & duodecim aut tredecim hostium nauis demersisse. Id cum Herculi neutiq; uerisimile uideretur, Bacchum imbellem & delicijs effeminatū deum, gnauiter in bello gessisse sese, per iocum subiicit, ubi εγω ερηγομην. Quancq; interpres admonet hunc sermonē à nonnullis, non ad Herculem, sed ad Xanthiā referri, à nonnullis ad ipsum Bacchum, ut significarit se dedita opera mentitum fuisse quæ narrarat. Carmen Aristophanis adscribam, Hercules, κωνομαχης. Bacchus, και κατεδωκα μοι νους των πολεμων, η δωκεν η προς καιδεκα, Hercules.

Bacchus, ubi ερηγομην. Hercules, και εγω ερηγομην. id est,

Et prælium nauale gessisti obsecro? Quin duodecim hostium rateis, aut tredecim submersimus. Vos quæso: Nos uidelicet. Ac postea sanè reliquit me sopor.

Hic locus prouerbialis etiam hodiernis temporibus familiaris est uulgo, quoties quæ memorantur, uana somnijsq; simillima uidentur. Res enim friuolas ονειρατα uocamus. πονηρη δὲ οὐδὲν ονειρατα λεγομεν, id est, Palsim ferè ueluti somnia narrās. Vnde & friuolarum rerū obseruatores ονειροσκοπος appellant Græci. Videtur ad hoc facete allusisse M. Tullius, dum somnium Scipionis, in quo multa fabulosa commemorat de concentu orbium, de animabus, ita claudit, Ille discēssit, ego somno solutus sum.

De lapide emptus. De lapide emptus. In uilissimum & uehementer obscurum hominem dicebatur. Nam inter seruorum genera, siquidem iuxta prouerbium, και δολοσ πεδ δολοσ, extremæ notæ habebantur emptitij, potissimum qui palàm in foro diuenditi fuissent. M. Tullius aduersus Pisonem. De me cum omnes magistratus promulgassent, præter unum prætorem, à quo non fuit postulandum, fratrem inimici mei, præterq; duos de lapide emptos. Simillimum est illi Græco quod alio reddidimus loco, ελωνηθη αυδραποδην. Sale emptum mancipium. Consimilē ad modum Columella, uilem minimiq; precij seruū significans, quem uulgus quidem, inquit, parui aris, uel de lapide noxium, comparari posse putat. Sed ego plurimorum opinioni dissentiens, preciosum uinitorem in primis esse censeo. Quo quidem loco, aut noxium, noxæ deditum, & ob id uenire iustum, aut nexum legendum arbitror. Nam nexi dicebantur, qui quod soluendo non essent, addicebantur creditoribus. Tametsi nexi non continentur appellatione seruorum proprie, nec ueneunt. Iulius Pollux, libro de rerum uocabulis tertio, lapidem unde quondam uendebantur mancipia, επρα λιθου, και παλυτηειου appellat.

Date mihi peluim. Porrigite mihi peluim, ubi quid uehementer molestū esset, ita ut fertiam diutius non posset, peluim sibi porrigi iubebant, quasi præ bili nauiseaq; & fastidio rerum uomituri: ueluti si quis orationem supra modum indoctam non ferens, aut philosophicis nanis offensus dicat, εβτε μοι λεκονην, id est, Porrigite mihi peluim. Refertur à Suida: Extat apud Aristophanem εν νεφελαις. Et Plutarchus in Politicis citat è Platone comico.

Dares Entellum prouocas. Dares Entellum prouocas, & prouerbij speciem habet, & apud eruditos uidetur in ius prouerbij celsisse. Sic enim Hieronymus ad Augustinū, Memento, inquit, Daretis & Entelli. Conueniet uti, si quando quispiam iuuenili temeritate laceffet aliquem, non perinde promptum ad suscipiendum certamen, uerum intolerandum, si semel inierit. Qui senum ferme mos, ut libenter suffurgiant negocia, suscepta pertinaciter gerant. Sumptum est ex quinto Aeneidos libro, ubi Dares quispiam uiribus fretus, & ferox iuuenta, ultro profiliens in medium, quemuis ad certamen prouocat: assurgente nemine, deterritisq; reliquis, iam perinde quasi uictor, præmium flagitat ab Aenea. At Entellus senex, & iam pridem ab huiusmodi genere certaminum feriatu, instigante partim Aceste, partim ueterum uictoriarum memoria, tandem surgit celsibus dimicaturus. Is diu suo consistens loco, iuue e m insolentius circumsilientem tulit, donec frustrato icu lapsus, pudore sic recanduit, ut Darerem iam longe imparem planè confecturus fuerit, nisi eum Aeneas intercedens eripuisset. Carmen ipsum Maronis adscriberem, est enim longe lepidissimum, ni & longiusculum esset & in promptu situm.

Ad Cynofarges. Ad Cynofarges, prouerbiali conuicio dicebatur, quemadmodum εσ κυνοβαργος, id est, Ad Cynofarges, prouerbiali conuicio dicebatur, quemadmodum εσ κυνοβαργος, id est, Ad Cynofarges, prouerbiali conuicio dicebatur, quemadmodum εσ κυνοβαργος. Erat autem Cynofarges locus in Attica quispiam, in quo notati spurijs exercebantur, cui nomen inditum, και κυνος εργος, id est, A cane albo, seu ueloci. Nam Græcis ea uox εργος, utrunq; significat. Qui collegit historias ex orationibus sancti Gregorij Nazianzeni, tradit Cynofarges dictum και το κυνος και βαργος, commutato

tato *le in y*. Nominis causam hanc adscribunt. Cum olim Diomus quidam Atheniensis, autore Stephano, nam Suidas Didymum ponit, sacrificaret Herculi, canis quidam albus, aut, ut alij dicunt, uelox aquila, uictima partem abreptam in locum quendam deposuit. Quo prodigio territus, cum deum consulisset, responsum est, ut eo in loco Herculi sacellum extrueret, in quem uictima deportata fuisset. Nam eum Herculi placere. Porro, quoniam Hercules nothus fuit, utpote ex adultera natus, & tamen uirtute sua dijs aequum honorem affectus: idcirco uisum est, ut inibi qui spurij fuissent, & neq; patris neq; matris nomine ciues, exercebantur. Nec abhorret ab his quod scribit Plutarchus in libello quem inscripsit *φωκικός*, *Εὐ δὲ τὸν κύνερον τὸ πάθος δ' αἰ κελεῖν ὄρωτα δ' ἄλλω κύνερον ὡσαύτως εἰς λυσιπύργου στωπελόντα, τὴν γυναικωνίτην, μάλλον ἢ ὡσαύτως αἰ τὴν ἑλάνη λέγεται γυνίσιον κύνερον, ὃν ὀμνήσθαι μέλαινα κύνερον τὴν πρὸ σείπρον.* id est, Quod si igitur huc quocq; morbum oportet uocare amorem foemineum ac nothum, ueluti in Cynosarges conijcientem nos in muliebre coclaue, magis autē, sicut aquilam quandam dicunt gnesion, id est, ingenuam germanamq; ac montanam, quam Homerus nigram & uenatricem appellat. Vnde uel contumelia causa dicebatur, *εἰς κωνόπεργον*, uelut in spurium, uel imprecado, quasi dicas, in malam crucem. Postea cōsentaneum est hoc quoq; loco garrire coepisse philosophos & sophistas, Nam Suidas testatur tria fuisse gymnasia, Lyceum, Cynosarges, & Academiam. Meminit huius rei & Plutarchus in Themistoclis uita, quem aiunt fuisse nothum. Erat autem extra portas Atheniensium Herculis gymnasium, quod spurij adolescentēs sese conferebant exercitij gratia, quod & ipse deus nothus ac matre mortali natus esset. Huc Themistocles adhuc adolescens arte pelliciebat & ingenuos aliquot adolescentēs, quo paulatim tolleret nothorum & legitimum discrimen.

Cythnica calamitates.

LXXI

Κυθνώδης συμφοραί. id est, Cythnicæ calamitates. Zenodotus Aristotelem autorem citat. Cythnios usq; adeo diuexatos afflictosq; fuisse ab Amphitryone, ut in proverbium abierint, *Κυθνώδης συμφοραί.* pro maximis cladibus, & immentis calamitatibus. Est autem Cythnus ex insulis Cycladibus una, contra Dryopidem sita, teste Stephano.

Cythonymi probrum.

LXXII

Κυθωνίμω ἀρχή. id est, Cythonymi dedecus. In hominē dicebatur trehemeter infamē, foediq; nominis, cuiusq; nomē iure supprimi debeat: uel ob malefacta, uel ob calamitates. Vnde & græca uox à caelando nomine dicta. Et hodie dicitant uulgo, tegendam ollam, quoties innuit foedius esse facinus, q̄ ut auctoris facienda sit mentio. Auctor Zenodotus.

Cyziceni stateres.

LXXIII

Κυζικηνοὶ σατῆρος. id est, Cyziceni stateres. De re scite scalpta. Hoc enim subindicant *ἱστοριολόγοι*. Nam hi nummi olim celebres erant, quod eleganter scalpti uiderentur. Representabant altera parte Cybelen deorum matrem, facie muliebri, altera leonis imaginem. Mihi magis uidetur fore locus proverbio, cum hominem significamus inaequalem, ac sui dissimilem: aut qui longe aliud agat quam prae se ferat. Quemadmodum nummi Cyziceni ex uno latere Cybelen ostendebat effoeminatam, ex altero leonem. Stater is ualebat 28, drachmas Atticas, unde & de re magni precij uidetur posse dici. Cyzicus autem erat ciuitas Propontidis. Quidam eiusdem nominis urbem ponunt in Sicilia; proverbij praeter alios meminit Suidas.

Cyrnia terra.

LXXIIII

Κυρνια γῆ. id est, Cyrnia tellus, dicebatur regio latrocinij infamis, cuiusmodi ferunt olim fuisse Cynnum. Est autem Cynrus insula quaedam ad boream opposita Iapygiae mellificio nobilis, autore Stephano, uerum ob latrocinia fuit inaccessa nauigantibus. Plinius autumat hanc esse Corsicam. In Ligustico, inquit, mari est Corsica, quam Graeci Cynnon appellauerunt. Gens haec & hodie male audit apud Italos. Proverbium nō inepte detorquebitur in hominem alieni rapacem ac uiolentum. In collectaneis Zenobij per Aldum additis reperio, *Κυρνια ἄτης*, id est, Cyrnia noxa.

Cyrnia noxa

Cinyrae opes.

LXXV

Κινύρας πλοῦτος. id est, Cinyrae opes. De immensis diuitijs dicebatur. Simillimū illi, Midae opes, Nam huius regionem opulentissimam fuisse, Naso satis indicat *Metamorph.* lib. 10. Gratulor huic terrae, quod abest regionibus illis,

Quae

Quae tantum genuere nefas. sit diues Amomo,
Cinnamach, costumq; suam, sudataq; ligno
Thura ferat, floresq; alios, Panchaica tellus,
Dum ferat & myrram.

Pindarus in Nemeis meminit Cinyrae praediuitis, *οὐδὲ βίω γὰρ φουδύβης ἄλλ' ἀνθρώπων* *ἡμῶν τῶν* *ἄσπερον κύνερον ἐβρουσε πλοῦτος ποντία γύποτε κύνερον.* id est, Deo fauente, felicitas hominibus stabilior, quae sanē & Cyniram opibus cumulauit in marina Cypro. Proverbij meminit & Plato lib. De legibus secundo, *εἰδὲν δ' ἄρα πλοῦτῆ μὲν κύνερον κύνερον μάλ' ἄλλως, ἢ ἄλλως, ἢ ἄλλως τε κύνερον κύνερον.* id est, Quod si ditior quidem fuerit quam Cinyra aut Mida, sit autem iniustus, & miser est, & moleste uiuit. Suida in dictione *καταγυράσκω*, refert hunc ad modum, *καταγυράσκω ἑλάνη βαδύτορον, ἢ κύνερον πλοῦσιώτορον, κύνερον πλοῦσιώτορον πρὸ κύνερον, ὅπως τὸ πρὸ κύνερον ἐπίλοι πλοῦσιώτορον πλοῦσιώτορον οἱ γόροντες.* id est, Confenesca Tithone profundius, Cinyra ditius, Sardanapalo deliciofius, ut in te cōpleatur proverbium, bis pueri senes.

Bis pueri senes

Minus de istis laboro quam de ranis palustribus.

LXXVI

Μέλι μὲν τῶν ἐν τῶν ἐσθλῶν, ἢ τῶν τῶν ἐν τῶν ἐσθλῶν βατράχων. id est, Nihilo maior mihi rerū istarum cura, q̄ ranarum in limo uersantium. Proverbialis hyperbole qua significamus nihil omnino ad nos pertinere negocium. Recte dicitur & in obrecciatores, quorum oblocutiones dicemus nos fortiter contemnere. Siquidem ranæ tametsi assidue obganniant, oblatrentq; praetereuntibus, & odiosum illam cantionem iterēt sine fine, *βρελι κελῆς κελῆς κελῆς*, tamen nemo commouetur. Ad hoc facit quod Origenes Aegyptias ranas Dialecticorum & sophistarum garrulitatem interpretatur in decretis pontificijs.

Ranarum palustrium maior mihi cura quam rerum istarum

Cucurbita sanior.

LXXVII

Κολοκύνθης ὑγιέσθω. id est, Cucurbita salubrior. Suidas & Zenodotus pro adagio referunt. Athenæus lib. 3, citat hunc uersiculum ex Epicharmo, *Υγιέσθω τ' ἡμῶν κολοκύνθης πολύ.* id est, Eratq; longe sanior cucurbita.

Uersus Graecus constabit si legas *ἐπιγε*. Nam ut nos adduximus, habetur in Athenæo edito per Aldum. Vnde sit natum, non indicat. Proinde diuinandum id inde ductum, uel quod cucurbita non facile læditur aeris uitio, propter crustum quo tegitur, uel quod ea uarijs remedijs efficax esse perhibetur, quemadmodum indicat Dioscorides lib. 2. Item Plinius lib. 20, cap. 3. Nec una tantum species ad remedia, ualet & fatiua quam Graeci *κολοκύνθης* appellant: ualet inanis intus syluestris, quā Graeci somphon, ut ait Plinius dicunt: ualet & fatiua minor *κολοκύνθης* quasi dicas cucurbitulam. Mihi uidetur non absurde ductum hinc proverbium, quod cucurbita undiq; turgeat integra, nec rimis hiās, nec uermiculis obnoxia. Est autem integritas & obelitas corporis sanitatis argumentū. Cognatum illi quod alijs recensuimus, *κρότων ὑγιέσθω.* id est, Crotone salubrior.

Cum deo quisq; gaudet & flet.

LXXVIII

Ἐὐχθὲν βίω πᾶς καὶ γὰρ κ' ὠδύρεται. id est, Deo uolente, quisq; ridet atq; flet. Admonet adagium rerum humanarum celerem esse cōmutationem, neq; in nobis situm ut res perpetuo secundae sint, uerum utcumq; fortunæ lubitum fuerit, ita uel secundis rebus attollimur, uel aduersis affligimur. Exstat hic uersiculum apud Sophoclem in Aiaçe flagellifero. Idem sibi uult illud Euripideum ex Iphigenia Aulidensi,

Deo uolente, quisq; ridet at que flet

οὐκ ἔστι πᾶσι σ' ἐφύπερθε ἑγαδοῖς,

ἀγαμέμνονι ἄποδύς.

Δεῖ δὲ σε χαλεπῶ καὶ λυπεῖσθαι.

Θνητὸς γὰρ ἄφους, καὶ μὴ σὺ δ' ἄλλος,

τὰ θεῶν ἄπο βελομένη ἔσαι. id est,

Non te seuit ad omnia laeta

Agamemnon Atreus.

Gaudere atq; dolere necesse est.

Mortalis enim es. Sin tu nolis,

Tamen eueniet, sic dijs placitum.

Non sine dijs Cum deo fit Gracis, quod fit fauente numine. Contra sine deo, quod absq; deorum fauore. Pindarus in Pythijs hymno quinto, & θεῶν ἄτερ. id est, non sine dijs. Idem eiusdem operis hymno nono,

Ὡκεία δ' ἐπιγυμνάων ἡδὲ θεῶν πρᾶξις ὀδύρε Βραχίαια. id est, Velox actio iam dijs accelerantibus breuesq; uitae. Rursum hymno decimo,

Θεῶν τελευτῶν ἦν, οὐδὲν ποτε φαίνεταί ἐμυθῶ ἄπιστον. id est, Quum dij peregerint, nihil uidetur esse incredibile. Et Vergilius, Haud equidem, sine mente reor, sine numine diuūm.

Ita quod praeter spem ultro obtingit, diuinitus fieri dicitur. Aristoph. in Equitibus,

Αλλ' ὀδὴ πῶσ' ὀφείλεται ὠσπερ ἴππ' θεῶν εἰς ἀγορῶν. id est, Sed ipse in concionem prodit huc Tanquam deo uolente.

Diuinitus M. Tullius in Verrem actione quinta, Qui Metello diuinitus hoc uenit in mentē? Et Horatius libro 3. Oda 4. Non sine dijs animosus infans. Et σὺν τοῖς μύθοις, id est, nullis fauentibus, σὺν τοῖς θεοῖς, id est, dijs bene iuuantibus. Festiuum est quod de Stratonico refert Athenæus libro 8. Is quum esset parū insignis citharædus, haberetq; in ludo suo nouem Musarum imagines, & Apollinis unam, discipulos duos, rogatus a quopiam quot haberet discipulos, σὺν θεοῖς, inquit, ἀώδεκα, ludens amphibologia. σὺν θεοῖς accipi potest, annumeratis dijs, aut dijs fauentibus. Porro ueteres præcipuum numen tribuebant fortunæ, cui tribuitur quicquid feliciter aut secus euenit: de qua Demosthenes in oratione ad Philippi epistolam, μεγάλη γὰρ ὁπὴ, μάλλον ἢ πῶσ' ἄται περὶ τῶν ἀνθρώπων πρᾶγματα. id est, Magnum enim momentum, imò uerius totum est ipsa fortuna ad omnes hominū actiones. Itē Aeschines in Apologia, πῶς πρὸς ἀσπίδας, ἢ τὴν πᾶν τῶν δὲ κολα. id est, in fortunæ manu sunt omnia.

Coryco re-luctari Cum Coryco luctari. LXXIX. Πρὸς κώρυκον γυμνάζεσθαι. id est, Aduersus Corycū luctari dicebat, qui sumeret inanē operam. Opinor Corycū palæstriten fuisse quempiā inuictū. Nisi malumus Corycū esse mantica coriaceam, ut adagium affine sit illi, Vtrem uellis. Verum hoc sensu Hesychius scribit per ω & υ. Suidas scribit per ο & ι. Porro talis pugna pugnata est Apuleio in Thessalia.

Curetum os. LXXX. Κρητὶ τὸ σῶμα. id est, Curetum os. Dicit solitum, si quando quis numine afflatus loqui uideretur, propterea quod Curetes Cybeles comites furore quodam sacro perciti, diuinare uiderentur. Refertur a Zenodoto. Meminit & Hesychius.

Melius nobis est quam heri. LXXXI.

Prouerbialem habere figuram uidetur illud Aristophanis in Pluto,

Ὁ Βλεψιδεμὲ ἀμύνομ ἢ χθὲς πρὸς ἡμεῶν. id est,

O Blespideme melius atq; heri mihi est.

Cum significamus fortunam in melius commutatam. Item illud Theocriticum, quod alio citauimus loco,

Τὰς αὔραις ἔσσει' ἀμύνομ. id est,

Melius cras forsān habebit.

Nam heri & cras, pro præterito futuroq; tempore posita sunt,

Cretenses sacrum. LXXXII.

οἱ κρητὲς τῶν θυσιῶν. id est, Cretenses sacrum, subaudi faciunt, aut simile quippiā. Adagium Zenodotus ad huiusmodi refert fabulam. Tempestate iactatus Agamemnon, delatus est in Cretam, ingressusq; Polyrrhenen (nam id est Cretæ insulæ oppidum, ab ouium copia sic appellatum, autore Stephano) rem diuinam fecit. Interea uero captiui conscensis nauibus aufugerunt. Quæ res cum illi renunciaretur, fertur dimidiatū & imperfectum sacrificium, & iam incensam uictimam reliquisse, curriculoq; ad maris litus properasse, perturbatum maiorem in modum, animoq; consternatum. Ibi uix unam reperisse nauem reliquam qua deuectus est, multum imprecatus malorum eius insulæ cultoribus. Vnde si qua res per tumultum, ac turbulente fieret, κρητικὴ θυσιῶν, id est, Cretense sacrum uocabant. Mē

bant. Mithi uidetur quadraturum, ubi quis non fruitur his quæ parauit. Quemadmodum uero uenit Agamemnoni, cuius uictimas deuorauere Cretenses.

Simul & misertum est, & interijt gratia. LXXXIII.

Ἄμ' ἠλέηται καὶ τὸ βηθηκὸν ἢ χέρις. id est,

Simul & misertum est interijtq; gratia.

Senarius prouerbialis apud Zenodotum, dici solitus in ingratum, qui simul atq; leuatus est malis, desinit meminisse beneficiorum eius, cuius opera restitutus est: iuxta illud, Si dolet meminit: si placet obliuiscitur: quum contra admoneat prouerbiūm,

Χάστω λαθῶν μεμνηθῶ, δὲς ἰδὲ λάθω. id est,

Memineris accepti, dati obliuiscere.

Idem docet in Moralibus Seneca,

Beneficij accepti meminisse oportere, dati obliuisci.

At nunc ita est ingenium uulgi, ut fragilis sit beneficiorum memoria, iniuriarū tenax. Et iuxta Plautum, Si quid iuues, pluma leuior gratia: si quid offendas, plumbeas iras gerunt.

Celebrantur in eandem sententiam hi quoq; uersus,

Ἀέθ' ἢ σπῆς δέν ἀχέρις ὀφύσθ'. id est,

Seruatus usq; ingratum est, & immemor.

μετὰ τῶν θυσιῶν τὰ χεῖρα γηράσκει χέρις. id est,

Post munus ilico consenescit gratia.

Frustra currit. LXXXIII.

εἰς κρητὸν πρὸς χεῖρα. id est, Frustra currit, pro eo quod est, frustra laborat. Sic uisus est diuus Paulus apostolus compluribus locis. Sumptum ab his qui in stadio cursu certant. Celebris est hic senarius,

Ἀβελθ' ἀνὴρ εἰς κρητὸν μοχθεῖ τρέχων. id est,

Temerarius labore currit irrito.

Celebratur & illud cuiuspiam ἀπίφθεγμα, τρέχουσι ἔξω φη δόδ'ε. id est, Currunt extra uiam ubi quis sedulo quidē molitur, sed nulla certa ratione quæ præmonstret, quid quatenusq; sequendum sit.

Extra uiam currit

Morsus aspidis. LXXXV.

Ἄσπις ἀσπίδης. id est, Morsus aspidis. De malo immedicabili, aut de lingua uehementer uisulenta. Refertur adagium ab Apostolio Byzantio; non admodum memorabili auctore nisi nos meliorum inopia compelleret. Quamquam hunc nec Politianus grauat est quodam in loco citare testem. Circumfertur græcus uersiculus, adagio concinens,

Aspidis morsus

Ἰὸς πέφυκεν ἀσπίδ' ὀφει καὶ γυνή. id est,

Telum aspidis profecto mulier improba.

Aspidis telum

Aelianus primo De naturis animalium libro, tradit aduersus uiperarum, omniumq; serpentium morsus remediū inueniri, aspidē una excepta, præcipuē si de rana gustarit, ut ait libro proximo. Solius huius ictum omni cura potentiozem esse nec ab ullo uinci, præterquam a muliere, quæ uel aspectu contactuq; solo necet, quorum alterum cum regulo, alterum cum aconito commune. Nicander item in Theriacis,

Ἀσπίδα φανήσασαν ἀμυστῶτα ἄσπευ ἀλλω. id est,

Aspida crudelem, cuius super omnia morsus Immedicabilis est.

Plinius prodidit, aspidem nunq; uagari sine compare, quod si contigerit alteram interimi, protinus altera persequitur percussorem, in medijs quoq; fori turbis agnitiū. Addunt quidam ab hoc ictum serpente intra quatuor horas emori. Nihil autem uetat, quo minus trahatur adagium ad hostem clancularium, & tanto pestilentiozem, quod clanculum citraq; dolorem infundat uenenum hæc serpens, neq; post morsum appareat uulnus in corpore: tantum somnus letalis obrepit, quemadmodum describit Nicander, atq; hinc existimant quidam morsum illius ἀμυστῶτα ἄσπευ ab eodem poeta uocari.

Arbore delecta quiuis ligna colligit. LXXXVI.

Ἄρβυς πείσσης πᾶς ἀνὴρ φυλδύεται. id est,

Ruente quiuis ligna colligit arbore.

Meminit huius prouerbij Theocriti Scholiastes, sed pro πείσσης scriptum est πείσσης, mendose, ni fallor. Si quem fortuna præcipitem dederit, in hunc passim omnes incurrunt, & quicq;

& quisq; quod potest diripit. Iam enim sibi putant impune fore. Exemplum huius adagio nis est apud Iuuenalem de Senano.

Beati ab om ni parte nihil

Nihil est ab omni parte beatum.

LXXXVII

Quod scripsit in Odis Horatius, Nihil est ab omni Parte beatum, Proverbialem habet sententiam, quam Græci sic efferunt, οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ θύδραμονεῖ. id est, Felix per omnia nullus est mortalium.

Hunc senarium citat Aristoteles lib. Rhet. 2. inter exempla sententiarū. Est aliquoties & apud Theognidem. Clearchus apud Athenæum adducit hunc uersum, Αἰὼμυθον δ' εἰδὲν ἔχοντες Βροθῆς. id est, Nil usquam est hominum carpere quod nequeas.

Menander apud Plutarchum, πῶδ' ἀνθυμίας ἆρ' εἰς συγγνῆς ἔλπειν ἢ βίῃ. id est, Num quæpiam intercedit his cognatio, Vitæ ac dolori.

Ad hanc sententiam pertinet quod alibi diximus, omnibus galeritis innasci cristam. The scus priusquā ueniret in Atticam, instituit sacra, quædam quæ ludis ac lætitiæ peragebantur, quædam contra quæ mœrore luctuq;. Caterum cum appulisset in Atticam, quoniam multos reperit squalidos ac mœstos ob mortem regis Aegæi, qui desperato filij reditu, præ do lore semet ex saxo præcipitem dedit: multos contra lætitiæ gestientes ob filij reditum, insti tutum est, ut in ὠχοφορέα, id est nomen festo à gestandis ramis, non nuncios ipse, sed cadu

cum coronaretur, deinde qui sacris interfuerūt emitterēt has uoces, εἶα εἶ, id est, eia heu, quarū prior gratulationis est, & in bellicis pœanibus cani solet, quod liquet ex Aristopha nis Pace, ubi crebro repetitur illa, ὦ εἶα, εἶα μωλά, ὦ εἶα, εἶα ὦ, altera luctus est. Vnde & ἀναρ dictus Græcis & ἀκέραι. Hæc uidelicet est imago uitæ mortalium. Historia refertur à Plu tarcho in uita Thesei, Pindarus in Isthmij hymno 3. ad tempus torquet sententiam, αἰὼν ἢ κελινθυμίας ἀμύθους ἄλλ' ἄλλοιτ' ἢ ἀλλὰ φρον, Ἄφωθί γε μὴ πῶδ' ἄνθ' ἰδὲν. id est, Seculū aut uoluentis diebus, nunc huc, nunc illuc sese flechit. Caterū dij extra telorum factum sunt. Nam interpres admonet hic πῶδ' ἄνθ' ἰδὲν esse dictum pro θεοῖ. Simile quiddā habet in Py thij hymno 7. φροντὶ γε μάλ' ἔπαυον ἀνδρῶν πᾶσι μονίμην θάλασσαν ὠδραμονίαν, τὰ κ' ἢ πεφθεῖθ', id est, Aiumt sanè sic uiro stabilem florere felicitatē, si hæc & hæc ferat, hoc est, si ferat tum prospera, tum aduersa. Perpetua felicitas minatur subitum exitium, quod temperatum est, solet esse diuturnius. Interpres in hanc sententiam adduxit uersum Homericum, Τὸν πῶδ' ἄνθ' ἰδὲν ἔχοντες, Ἄδ' εἰς ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν τε. id est,

Vnice amans dederat cui musa bonumq; malumq;.

Extat aut hoc carmē Odysseæ θ. de Demodoco. Rursum Pindarus hymno 5 πῶν δ' ἄ λυς ἀπόκλαρος θιν, εἴτ' ἔσεται, id est, Laborū aut exors nullus est nec erit. Ac mox τὰ κ' ἢ πε νεμωρ, id est, hæc & hæc fortians, uidelicet bona cum malis. Interpres adducit & aliū Pin dari locū, qui est in Pythij hymno 3. ἢ πᾶρ' ἄνθ' ἰδὲν πῆμα τε σὺν δύο δαίνοντα βροθῆς ἀθάνα ται, id est, Ad unum bonum duo simul mala partiuntur mortalibus immortales. Adducit & illud Homericum quod alibi retulimus ex Odysseæ ω. Δοιοι γὰρ τε πῆλοι καὶ κείαται ἢ θῆρ' εἰδὲν. id est,

Dolia Iouis

Dolia nanq; Iouis duo sunt in limine posta. Huc pertinet & illa de quibus nobis aliàs dictum est, ubi mel, ibi fel, ubi uber, ibi tuber, & huius generis aliā. Nec alienum arbitror ab hac sententiā, quod præci Romani duas diuas coluerunt, Angeroniā atq; Volupiam: alteram ab angoribus dictam, alteram à uolupta

Angeronia uolupte comes

te. & Angeroniæ quidem pontifices in sacello Volupiae sacrum faciunt, significantes do lores ac uoluptates in uita hominū inuicem mixtas esse. Addunt Angeroniæ simulacrum in ara Volupiae fuisse collocatum, quod dolor comes sit uoluptati, & uoluptas dolori, hac figura, ut os habeat obligatum atq; signatum, hoc ænigmatē significantes, eos qui dolores & anxietates animi dissimulant, patientiæ beneficio ad maximam peruenire uoluptatem. Huiusmodi fermē Macrobius lib. in Somnium Scipionis 1. Desinat si Aeschylī uersum ascripsero, quem Iulius Pollux lib. 6. cap. 11. testatur extare apud Aristophanem, ὄφρυγλκὺν ὄφρυγλιτικὸν τ' ἀφ' ἀκραιῆς ῥακῶν. id est,

Et dul-

Et dulciter acce temperabis punicum. Huius enim pomi grana gratam quandam habent acrimoniam. Ad eundem modum tem perata est uita mortalium.

Felicitium multi cognati.

LXXXVIII Cognati mul ti felicitium

τῶν ἀτυχόντων πάντων εἰς συγγνῆς. id est, Cognatus unus quilibet felicitium. Id hodie uulgo dicunt, locupletum plurimos esse cognatos. Huc allusit Terentius in Phor mione, At si talentū rem reliquisset decem, primus esses, memoriter progeniē uestram uti que ab auro atq; atauo proferens. Pindarus in Nemeis hymno x. sic extulit γνώμων, οἰχοῦ του ἡμῶν, φίλων πατωμένων φωνῆ, παῖροι δ' ἢ πόνω πῖσοι βροθῶν. id est, Perit honos, uiro priuato a micis, pauci aut mortales in rebus asperis fidi. Plato in epigrammate, ἢ μολίς ἔγγωνος τ' εἶπ' ἔπειθ' ὡς εἰς εἰδὲν ἔχοντες φίλων. id est, At tandem expertus nosti uerbum uetus illud, Quod qui nil habet, huic nullus amicus adest.

Amantium iræ.

LXXXIX

τῶν φιλονηθῶν ὄργαι. id est, Amantium iræ. Vbi qui non ex animo indignantur inuicem, aut de iracundia neuti quam duraturam. Terentius in Andriā, Amantium iræ, amoris redin tegratio est. Et iuxta Græcam sententiam, ὄργη φιλονηθῶν μικρὸν ἰσχυρὸν χόλον. id est, Pusillo amantum durat ira tempore. Atq; huiusmodi dissidiola quæ nonnunquā incidunt inter amicos, modo absit amaritudo, quasi renouant amicitiam excusso diuturnæ consuetudinis tædio. Quod eleganter indi cat & Mimus ille, ni fallor, Publilianus. Discordia fit charior concordia.

Discordia fit charior con cordia

Primū recte ualere, proxima forma, tertio loco diuitiæ.

XC

Plato libro Dp legibus secundo, λέγειται γὰρ, ὡς ἀριστον ὑγιάνειν, δ' ἀσπέρου δὲ καλῶ, τῶν τῶν δὲ πλεον. id est, Aiumt enim optimum, ac potissimum esse bonam ualitudinem, pro ximum formam, tertium diuitias. Meminit huius adagij alijs quoq; locis. Stobeus citat hæc ex Sclerio quodam, ὑγιάνειν μὲν ἀριστον ἀνδρῶν δυνατῶν, ἀσπέρου δὲ φουὰν καλὸν ἡγεῖσθ', πρῶτον δὲ πλεον ἄδύλω, εἴτω τε παρὸν ἢ εἰσὶν μετὰ τῶν φίλων. id est, Bona ualitudine esse opti mum est homini mortali. Proximum specie honesta præditum esse. Tertium opes habe re citra fraudem. Quartum ætate uigere cum amicis. Plato autem libro De legibus primo effert ad hunc modū, ἢ γὰρ τὰ μὲν ὑγιάνειν, καλῶ δὲ ἀσπέρου, τὸ δὲ πρῶτον ἰσχυρὸν, τε παρὸν ἢ πλεον, εἰ πλεον ἢ καλῶ δὲ βλεπῶν. id est, Primum locum obtinet bona ualitudo, secundum for ma, tertium robur, quartum opes, haud cæcæ, sed acutum cernentes. Hic ordo uotorum olim popularibus etiā cantilenis celebratur, teste Platone in Gorgia. Fertur inter Græ cas sententias huiusmodi senarius, οὐκ ἔδ' ὑγείας κρείττον ἔδδεν, ἢ βίω. id est,

Quam bene ualere, melius in uita nihil, Item alter huic similis,

Υγιάνειν καὶ νῆς ἐδδεν, ἢ βίω δύω. id est,

Recte ualere & sapere, duo uitæ bona. Quò spectat etiā illud Iuuenalis, Ut sit mens sana in corpore sano. Et Horatius, Valeat possessor oportet.

Anisto Sicyonius pœana scripsit in laudem sanitatis, ut refert Athenæus libro 15,

Υγιάνειν καὶ νῆς κρείττον

μετὰ σε νάσαιμι τὸ λητόμυλον βιοτῆς,

εὐ δὲ μοι πρόφρων σωώσιν εἶς. id est,

Sanitas antiquissima dearum, Tecum uiuam quod reliquum est uitæ, Tu uero mihi pro pitia cōiuctrix esto. Ac mox, μετὰ σε σέο μολυσμα ὑγιάνειν, τὸ δηλε πᾶν τε, καὶ λάμπει χαρὲν ἔαρ, Σαδρὸν δὲ χόου εἰς θύδραμον. id est, Tecum diua sanitas florent omnia, ac renidet gratiarum ut. Absq; te uero nemo felix. Aristoteles libro Rhetoricorum secūdo, exemplum senten tiæ quæ non egeat epilogo, hoc est addita ratione, quod sic omnibus persuasum sit, refert, Ἀνδρῶν δὲ ὑγιάνειν ἀριστον ὡς γὰρ μοι δοκεῖ. id est, homini bene ualere optimū est, ut mihi qui dem uidetur. Videtur esse senarius, sed corruptus. Aristoteles Moralium ad Eudemum libro primo, narrat alique in uestibulo templi, quod est in Delo Apollinis, hæc scripsisse sententiam, Eidem non adesse omnia, bonitatem, honestatem, ac iucunditatē, ac quod iu rissimuma

Αἰδέσθην μὲν ἀνὼματι, δ' αἰσῶν δ' ἔσποδὲ χθαε. id est,

Detrectare pudor, formido subire uetabat.

Quo licebit uti, quoties incidit eiusmodi negocium, ut aliud suadeat honestas, aliud utilitas: & dedecorosum sit non suscipere prouinciam, rursus periculosum suscipere. Potest accommodari etiam ad illos, qui rogati neq; negare audent ob pudorem, neq; prestare tamen uolunt quod rogantur, ob diuersum animi uitium. Est autem hic uersus apud Homerum Iliados h. ubi Hector quemlibet e Græcorum ducibus ad singulare certamen prouocat, & reliquis omnibus cunctantibus surgit Menelaus,

ὅς ἐφ' αὖτ' οἱ δ' ἄρ' ἀπάντες ἀκλῶ ἐγγύοντο σιωπῆ,

Αἰδέσθην μὲν ἀνὼματι, δ' αἰσῶν δ' ἔσποδὲ χθαε. id est,

Sic ait, interea tenuere silentia cuncti,

Detrectare pudor, formido subire uetabat.

Sphæram inter sese reddere.

XCIX

Plutarchus in libello De cognoscendo profectu, μέλιπε δὲ εἰ τὸ φιλονεικῆν καὶ διουσι πρὸς τὰς ζητήσεως ὑφ' αἰσῶν, καὶ περὶ αὐμεία αὖτ' λόγος ὁ αὐτὸς ἰμάντας καὶ σφαιρὰς ὑποδύμενοι πρὸς ἀλλήλους, ὅθ' οὐκ ἀξίον καὶ κατὰ τὰ εὐαγγέλιον μάλλον, ἢ ὅθ' ἡμετέριον καὶ διδασκαλίας χεῖροντες. id est, Maxime si questionū ambitio contentioq; remittitur, sicq; definitum argumenta, ceu lora sphaerasq; sic uicissim inter nos reddere, ut magis gaudeamus ferire aut deicere, q̄ discere aut docere. Est apud Platonē in Euthydemo, ὁ δὲ διονυσόδωρος ὁ αὐτὸς σφαιρὰν ἐκδέξαμενος τὸν λόγον, πάλιν ἐσοχέει τὸν μαθητήν. id est, Dionysodorus tanq; sphaeram exceptum sermonem rursus iaculabatur in adolescentem. Meminit de lusu genere Iulius Pollux, lib. De rerum uocabulis 9. Seneca quod Græci de sphaera tradūt, ad pilæ lufum refert, ostendens eam commoditatem requiri inter dantem beneficium & accipientem, quæ est inter mittentem pilam & excipientem. Volo, inquit, Chrysippi nostri uti similitudine de pilæ lusu, quam cadere non est dubiū, aut mittentis studio aut accipientis. Tunc cursum suum seruat, ubi in ter manus utriusq; apte ab utroq; & iactata & excepta uersatur. Necesse est autē lusor bonus aliter illā collusori longo, aliter breuimittat. Eadem beneficii ratio est, nisi utriusq; personæ dantis & accipiētis aptatur, nec ab hoc exhibit, nec ad illū perueniet ut debet. Sicum exercitato & docto negocium est, audacius pilam mittemus: utcuq; enim uenit, manus illam expedita & agilis repercutiet. Si cū tyrone & indocto, nō tam rigide nec tam exculset, sed languidius, & in ipsam dirigentis manum remisse occurremus. Idē faciendum est in beneficijs &c. In eodem libro aliquanto post, Sicut in lusu est aliquid, pilam scite ac diligenter excipere, sed non dicitur bonus lusor, nisi qui apte & expedite remisit quam acceperat. Non dissimilis est, quem hodie pilæ uocant apud Italos, cuius meminit Horatius.

Nanq; pila lippis inimicum & ludere crudis.

Athenæus lib. i. docet, sphaeræ lufum olim dictū φαινίδια ἀπὸ τῆς ἀφίσεως τῆς σφαιρικῆς, quæ uerba quid sibi uelint, non satis intelligo, magis arbitror dictū, ἀπὸ τῶν φαίνωμαι, quod sphaera missa emicet. Ibidem citatur carmen Antiphantis, Σφαίριον λαβῶν

τῶ μὲν διδόντες ἔχουσε, τὸν δ' ἐφ' ὄν' ἄμα,

τὸν δ' ἐξέκρουσε, τὸν δ' ἀνέσπασεν πάλιν,

κλαγγηταῖσι φωνῶν. id est, Sumpta pila

Gaudebat huic dedisse, at hunc fugit simul.

Excussit hunc, at erigebat alterum

Tubæ in modum sonante uoce.

Quadrabit adagiū in eos qui se uicissim dicterijs incessunt. Confine, sicut opinor, illi Perisiano, Καδῖμος, ἐν τῇ uicem præbemus crura sagittis.

Iuxta Senecæ sententiam, quadrabit etiam in eos qui sibi mutuo assentantur & colludunt in disputatione, uelut quum Scotista respondet Scotistice. Nominalis iuxta decreta nominalium, ut non queratur ueritas, sed theatrica quædam fabula peragi uideatur.

Medicus

oratio

Animo ægrotanti medicus est oratio.

Celebratur hic uersus apud Græcos prouerbij uice, citaturq; a Plutarcho ad Apollonium,

Υγιῆς νοσῶσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. id est,

Ægrotto animo medicus est oratio.

Sumptum apparet ex Aeschylī Prometheo,

ὄναρ

ὄναρ πρὸς μὲν δὲ ἴσος γυνώσκεις, ὅτι

οργῆς νοσῶσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. id est,

Non hoc quidem te praterit Promethee,

Morbo quod iræ medicus est oratio.

Siquidem ut inquit ille sapiens Hebræus, Sermo mollis frangit iram. Et ira iuxta Stoicos nihil aliud est quàm furor breuis. Huc allusit Horatius in Epistolis,

Sunt uerba & uoces, quibus hunc lenire dolorem

Possis, & magnā morbi depellere partem.

Ex opinione Stoicorū, cupiditates animi morbos appellat. His philosophia medetur phar-

macis uerborū, id est, monitis salubribus. Et apud Terentium arguit sese Menedemus, qui

non ut decuit, tractarit ægrotum animum adolescentis. Vt enim in corporum morbis pro

ratione ualeudinis, alia atq; alia adhibentur pharmaca, itidem in animi malis non eadem

adhibenda est oratio. Sed interim blandius monendum, interim acrius iurgandum, non-

nunquam dissimulandum, & imprudēti pharmacon admouendū. Iuxta Pauli monitum,

Argue, obsecra, increpa. Feruntur in eandem sententiam & hi senarij,

λόγῳ γὰρ εἶναι φάρμακον λύπης μόνῳ. id est,

Dolori enim medetur una oratio. Et

λόγῳ πῖ ἐπιθεῖς φαρμάκῳ ὁ φαρμάκῳ. id est,

Sermone flexisti optimo me pharmaco. Et

ὁ λόγῳ ἰατρὸς τῶ ἤντ' ἰσχυρὸν πείθεσ. id est,

Animo laboranti medicus oratio est.

Iocrates in oratione De pace, eleganter usurpauit hanc sententiā, ὅμοιος δὲ γὰρ, πρὸς πῶ μὲν

ὄναρ γυνώσκεις, ὅτι τῶ πρὸς τὸ σῶμα νοσῶσιν πολλὰ ἀδραπέαια καὶ πρὸς τὰς ἰατροὺς εὐρύτα

τα, τῶς ἢ ψυχῆς τῶς νοσῶσας καὶ γυνώσκεις πονηρῶν ὑποθυμιῶν ὅθεν εἶναι ἄλλο φάρμακον, πάλιν

λόγῳ ὁ πάλιν εἰς ἀμαρτανωμένους ὑποπλήθειν. ἐπιθεῖς ὅτι κατὰ γέλασόν εἶναι τὰς ἢ καὶ σῶμα καὶ τὰς

ἢ καὶ τῶ ἰατρῶν ἔσποδὲ χθαε, ἢ καὶ τῶν ἀλγυδιῶν ἀπαλλαγῶν, αὖτ' ὁ λόγος ἀφ' ὅθεν ἔστιν ἡ

ἐπιθεῖς ἔσποδὲ, εἰ τὸ αὐτῶν ἔχουσι τῶν διώκων, ὅς τ' ἀφελῆσαι αὖτ' ἀκρόντας. id est, Vos autem

illud in primis scire oportet, quod aduersus corporis morbos multa uariaq; remedia à me-

dicis reperta sunt, animis, uero ægrotantibus, ac prauis cupiditatibus oppletis, nō est aliud

remedium quàm oratio quæ nō uereatur errātes increpare. Deinde deridiculū esse, quum

medicorum uisuras ac sectiones perferamus, ut à grauioribus cruciatibus liberemur, ora-

tionē reijcere priusquā liqueat, an huiusmodi uitium habeat, ut utilitatē adferat audientibus.

Verum ut amica, salubris, & tempore adhibita oratio, remedium est efficax ac præsentia-

neum: ita sermo inimicus, aut pestilens, aut non in tempore dictus, letale uenenum est.

Si quid mali, in Pyrrham.

I

In τῇ κατῶν, εἰς πύρρον. id est, Si quid mali, in Pyrrham, subaudiendum recidat, aut abeat, aut eiusmodi quidpiam, Ad hunc modum malum, si quod timere-tur deprecabantur abominantes, & in hostium caput imprecantes. Vnde & illa figura Græcis pariter ac latinis scriptoribus familiaris, hostibus nostris hoc eueniat. Ouidius.

Hostibus eueniant conuiuia talia nostris.

Idem in tertio De arte amandi,

Hostibus eueniat tam foedi causa pudoris.

Idem libro tertio Fastorum,

Eueniat nostris hostibus ille color.

Idem libro secundo Elegiarum,

Hostibus eueniat uacuo dormire cubili.

Hostibus eueniat uita seuera meis.

Idem libro tertio Elegiarum,

Eueniat nostris hostibus ille pudor.

Rursum Vergilius libro 3. Georg.

Hostibus eueniat

Kk Dij

Dij meliora prijs, erroremq; hostibus illum.

Idem in s. Aen. de Mezentio,

Dij capiti illius generiq; referuent. Propertius

Hostibus eueniat lenta puella meis.

Et Horatius in Odis.

Hostium uxores, pueriq; cæcos

Sentiant motus orientis austr.

Et Terentius in Heautontimorumenon, in fene seipsum ex cruciante. Au. obsecro te, istuc inimicis fiet. Idem in Eunuchon, Utinam sic sint qui mihi male uolunt. Originè prouerbij tradunt huiusmodi. Quondam Pyrrhæos, quotquot erant finitimi, graui odio persequebantur: unde si quod malum aliquando uideretur impendere, id abominantes, precabantur ut in Pyrrhæos auerteretur dicentes, εἰς τὴν πυρρῆαίω. id est, In Pyrrhæorum regionem. Est autem Pyrrha, Lesbi insulæ ciuitas, autore Stephano. Est & altera inter Prienen & Miletum. Nescio an librarijs sit imputandum, quod Plutarchus in Conuulso sapientum pro Pyrrham refert Prienen. Verba Plutarchi sic habent, ὁ δὲ θάλας γὰρ ἔστι καὶ ἄλλοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εἰς πύρρην, ἡμεῖς δὲ θάλας ἄλλοι ἐπὶ τῆς πύρρην. id est, Ac Thales ridens, si quid, inquit, mali, rursus in Prienen. Soluet enim Bias, quemadmodum soluit prius. Mihi uidetur loci nomen data opera mutatum, quod Bias esset Prienæus, ita loco Pyrrha mutata est in Prienen.

In tuum ipsius malum lunam deduces.

Εἰ πὶ σαυτῶν τὴν σελήνην κερθεῖς. id est, Aduersus teipsum lunam detrahis. Maleficæ mulieres incantamentis quibusdam lunam in terram detrahere credebantur antiquitus. Vide Vergilius,

Carmina uel caelo possunt deducere lunam.

Et Horatius in Odis,

Per atq; libros carminum ualentium.

Refixa caelo deuocare sydera.

Et rursus in Sermonibus,

Lunamq; rubentem

Ne foret his testis, post magna latere sepulchra.

Item Iuuenalis,

Vna laboranti poterit succurrere lunæ.

Creditum est olim, huiusmodi sagas oculis ac pedibus priuari solere. Aglaonice quæpiam cum per astrologiæ cognitionem defectus præsciret, iactabat, se lunam e caelo detracturam in terram. Atq; eius iactantiæ poenas dedit, de quo dicitur in prouerbio, lunam detrahere. Prouerbiū igitur hinc sumptum, dicebatur de ijs qui suis ipsorum artibus sibi malum accerferent. Quod genus, si quis callidis rationibus effecisset, ut accerferetur aliquis, deinde eueniret, ut ab eo quem accerferendum curasset, subuerteretur.

Coruus aquat.

Κόρυς ὑδάτι. id est, Coruus aquat. Dicitur solitum, ubi quis non citra negocium, citraq; ingenium cōsequeretur ea quæ cuperet. Aut ubi quis rem nouis artibus tentaret efficere. Ductum ab apologo de coruo quum sitiret, congestis lapillis aquam ex imo fundo in summam uasis oram euocante. Quod Plinius ut rem gestam memorat lib. 10. ca. 43. sed probabilius uidetur ut adagium referatur ad eam fabulam, quam Fastrorum lib. 2. narrat Ouidius ad hunc modum,

Forte Ioui Phœbus festum solenne parabat,

Non faciet longas fabula nostra moras,

I mea dixit auis, ne quid pia sacra moretur,

Et tenuem uisus fontibus adfer aquam.

Coruus inauratum pedibus cratera recuruis

Tollit & acreum peruolat altus iter.

Stabat adhuc ficus duris densissima pomis,

Tentat eam rostro, non erat apta legi.

Immemor imperij sedisse sub arbore fertur,

Dum fierent tarda dulcia poma mora.

Iamq; satur, nigris longum capit unguibus hydram.

Ad dominumq; redit, sicq; uerba refert.

Hic

Hic mihi causa moræ uiuarum obfessor aquarum,

Hic tenuit fonteis, officiumq; meum.

Addis ait culpæ mendacia Phœbus, & ardes

Fatidicum uerbis fallere uelle deum?

At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,

De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Meminit huius & Hyginus, & Aelianus De naturis animantiū lib. primo. Proinde prouerbiū mihi magis uidetur conuenire in cessatorem.

Conuenerat Attabas & Numenius.

IIII Attabas & Numenius conuenerunt

Ἐπιθλοῦ ἀπὸ τῆς ἑξῆς καὶ ἡμιμῆτι. id est,

Coniunctus est suo Attabas Numenio. Quidam legunt Attagas.

Dicit solitum quoties improbus aggregatur cum improbo, Diogenianus tradit hos insigne paratum fuisse. Meminit huius Diogenes Laertius in uita Timonis Nicei. Nam hoc prouerbio notabat eos, qui putabant intellectu attestante sensibus esse credendum, quum ipse nec rationi nec sensibus assentiendum putaret. Simillimum illi, quod alibi dictum est, Cum Bitho Bacchius.

Colossi magnitudine.

Κολοσσῶν τὸ μέγεθος. id est, Colosseæ magnitudine. Prouerbialis apud Lucianum hyperbole, in homines prægrandi corporis mole, a statuis ingentibus, quas Colossos appellat. Inter has in primis celebratur solis Colossus apud Rhodios, septuaginta cubitis altus, hoc est iuxta Festum Pompeii, pedes centum & quinque, cuius pollicem uix pauci potuerunt amplecti. Referuntur & alij apud Plinium prodigiosæ magnitudinis. Nam ijs impendio delectabantur olim imperatores Romani, quibus, ut uidetur, magis erat cordi maximos esse, quam optimos. Legimus & atnaeos dici prægrandes. De magnis ac uehementer molestis qui Athones dicitur sunt, alibi meminimus, quemadmodum & Hamaxiæis.

Mali commatis.

VI

Πονηρὸς ἡμίματ. id est, Mali commatis, dicebatur improbus, cōtemptus & reijculus quispiam. Sumpta metaphora à reprobatibus nomismatis, Aristophanes in Pluto,

Εἰκε δ' εἶναι τὸ πονηρὸς ἡμίματ. id est,

Uidetur esse non probati commatis.

In sycophantam dictum, iam ad paupertatem famemq; redactum, posteaquam Plutus oculos receperat. Interpret ostendit, comma genus esse uilissimi nomismatis. Sonat aut perinde de quasi dicas, malæ monetæ. Rursus in eadem fabula,

ἰνώσεται

ὅτ' εἰς ἑκάστον τὸ πονηρὸς ἡμίματ. id est, Nouerit

Illius esse hunc improbatum commatis.

Apud eundem in Ranis, Ἐξ ἡμισῶν ἡμίματ. Idem in Concionatricibus,

Καὶ ἡμισὸν γίμιοι τὸ ἡμίμ' ἐγγίετ' ἐκάστον. id est,

At istud hercule comma mihi fuit malum.

Reddit causam, quod quum abisset in forum empturus farinas, tamq; peram supposuisset, præco clamauit, ne quis reciperet areos nummos, sed argento uenderentur omnia. Ad hanc formam pertinent etiam illæ, ceu prouerbiales metaphoræ, κίβδηλ' ἀνδραπ. & κίβδηλ' ἀνδραπ. pro eo quod est, imposturam facere, & κίβδηλ' ἀνδραπ. pro impostura, quæ uoces reperuntur cum alijs frequentius, tum Platonis libro De legibus undecimo, si quis forte certius desiderabit testimonium. Proinde qui moribus sunt improbatos eos κίβδηλ' ἀνδραπ. κίβδηλ' ἀνδραπ. uocant, quasi dicas adulterinæ monetæ. Appositius autem ad oris figuram, morum & indolis indicem referetur. Siquidem quemadmodum nummus inspecta imagine dignoscitur illico, probatissime sit an adulterinus, itidem ex ipsa statim hominis forma deprehenditur ingenium, uel Euripide teste, cuius hæc sunt in Ione.

Ἔνοι' ἂν ὡς τὰ πολλὰ γ' ἀνδραπῶν πρὸς,

τὸ γῆμ' ἰδὼν ἔσ' ἐπιφανεὲν δὲ γῆμ'.

Plerumq; species ipsa, simul aspexeris

Hominem arguit, generosus is sit, an secus.

Beneuolus trucidator.

VII

Εὐνὸς σφέκτος. id est, Beneuolus occisor. Conuenit in hos qui cum summam adferant

Kk 2 perni-

perniciem, tamen benevolentia speciem admiscunt. Tractum aiunt ab Oreste qui trepidi-
 ta matre Clytemnestra, parentale conuiuium uelut in illius honorem exhibuit. Quidam &
 ad Antigonom regem referunt, qui posteaquam Semelen e medio sustulisset, ossa tamen
 illius summo cum honore curauit ad matrem deportanda. Sunt quibus magis placet, ut
 adagium ad Ptolemæum Philopatoris filium referatur: is matrem Berenicen in palatio
 ipsius uinculis constrictam, Sosibio tradidit adseruandam, ubi illa non ferens eam filij con-
 tumeliam, sumpto ueneno interijt. At ille perturbatus insomnijs, monumentum in medio
 urbis extruxit, quod nunc sepulchrum appellatur. In hoc unâ cum matre maiores omnes
 fros composuit, & inter hos Alexandrum Magnum. Nec hoc contentus officio uir pius,
 templum eidem constituit in Aegialis, cui nomen inditum, Berenicis seruatricis. Hæc fer-
 me Zenodotus. Confine est illud quod alibi recensuimus, Intempestiua benevolentia ni-
 hil à similitate differt. Ita Flaccus,
 Nil moror officium quod me grauat,
 Nec parum scite dixit Ennius apud Ciceronem libro officiorum secundo,
 Benefacta male locata, malefacta arbitror.

Benefacta ma-
 le locata m. d.

Corytheo deformior. VIII
 Κορυθῆος εἰς ἐκδοῦσος εἶμι. id est, Corythei quempiam fuisse
 hominem insignite stultum ac uecordem, ad hoc forma infelicissima foedissimamq; cul libe-
 ri item fuerint omnes patrem referentes: unde uulgaris dictus est iocus, in hominem bar-
 dum, ac perinde deformem. Refertur adagium à Zenodoto.

Niti contra
 torrentem

Contra torrentem niti. IX
 Sumptum à natantibus, qui solent secundo natare flumine, maxime si torrens fuerit. Quod
 si contra nitantur, nihil promouerint. Vsurpat hoc adagium Aurelius Augustinus in epi-
 stola quadam ad diuum Hieronymum. Et laudatur à Iuuenale Crispi prudetia, qui Domi-
 tiani uolentia concesserit, & ingenio alioqui insanabili obsecundarit.
 Ille igitur nunquam dixit brachia contra Torrentem. Item Ouidius.
 Stultus ab obliquo qui cum discedere possit,
 Pugnat in aduersas ire natator aquas.

Amicus usq;
 ad aras

Gregorius Theologus ad Eudoxium rhetorem, Τὸ δὲ μὴ βιάζεσθαι εἰς τὸ ποταμὸν ἢ πηγήν
 ποταμὸν εἶμι. id est, non esse cogendum fluminis impetum docet etiam proverbium.
 Usq; ad aras amicus. X
 Μέχρι τῶν βωμῶν φίλος εἶμι. id est, Usq; ad aras sum amicus. Tamen non est huius insti-
 tuti qualibet apophthegmata colligere, tamen hoc ita comode dictum, & specie usq; adeo
 prouerbiali, præterea sic à magnis celebratum autoribus, ut merito uideatur in hunc ordi-
 nem cooprandum. Responsum est autem à Pericle, quem cum amicus quispiam rogaret,
 ut in causa quadam sua gratia falsum deferaret, δὲ εἰ μὲν ἐφη συμπροσέστην τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέγχι
 βωμῶν. id est, Oportet me commodare amicis, sed usq; ad aras. Ita refert Gellius. Commo-
 dius refert Plutarchus in libello, πρὸς δὲ ἰσοπίαν, μέχρι τῶν βωμῶν φίλος εἶμι. id est, Usq; ad a-
 ram sum amicus. Admonet proverbium, nonnunq; quo cōsulamus amicorum comodis,
 eorumq; uoluntati morem geramus, fas uideri paululū à recto deflectere, uerū eatenus, ne
 propter hominē amicum numinis reuerentiam uiolamus. Olim iurantes aram manu con-
 ringebant. Porro quatenus & quousq; sit ab honesto deflectendū amici causa, copiose do-
 cteq; disputat Aulus Gellius libro nocturnum Atticarum primo, capite tertio.

Codali choenix. XI
 Κωδάλω χοίνις. id est, Codali Choenix, siue demensum. De magnis mensuris dicebatur,
 aut ore Suida. Neq; præterea quicquam super hac re mihi repertum est adhuc apud auto-
 res. Coniectare licet, ortum à seruo quopiam edaci, cui choenix fuerit altius capax, & hac
 arte fraudarit herum. In collectaneis quæ titulo Hesychiij circunferuntur, reperio Conda-
 lum piscem, aut eundem, aut certe affinem Cestreio, quæ Gaza uertit Mugilem. Sed idem
 meminit alibi huius prouerbij κωδάλω χοίνις, subindicans fuisse quempiam adilem qui
 maioribus mensuris solitus sit uti.

Concha dignus. XII
 Κόγχης ἄξιός. id est, Concha dignus. Rem nullius precij concham dicūt Græci, quem
 admō-

admodum Latini nauici aut floccum. Vnde quod contemptissimum, nulliusq; rei signifi-
 cabant, id κόγχης ἄξιός dicebant.

Conto naviga. XIII
 Κοντοῦ πλεῖν. id est, Conto navigare, dicebantur, qui sic rebus uterentur, quæ admodum
 uti conueniebat, aut qui uitæ genus suo accommodatum ingenio sequerentur. Neq; enim
 contus ad ullum alium usum accommodatus, quàm ad navigationem. Itidem non ad quam
 uis uitam quiuis idoneus est. Vtaris licebit, si quem admonere uoles, ut quaq; re utatur ad
 id quod inuenta sit, ut quorsum seruas nummos tuos, non in hoc natos ut spectentur, sed
 quo uitæ subsidio sint: conto nauigandum est. Refertur à Suida.

Cydi pœnam debet. XIII
 Κύδιος δίκτυον ἀφάλλει. id est, Cydi pœnam debet. κύδιος prima producta; gloriam signifi-
 cat: eadem correpta. τὴν λοιδορίαν καὶ κενὸν λογίαν. id est, Maledictum & conuicium. Vnde
 & uerbum deduxere κύδιος, pro eo quod est conuiciari. Proinde cum quis ob rem fri-
 uolam ueluti uerbum aliquod temere dictum deferretur uexareturq; eum proverbio dice-
 bant, κύδιος δίκτυον ἐκτελευσάτω, καὶ κύδιος δίκτυον ἀφάλλει, id est, conuicij pœnam dependisse, &
 maledicti pœnam debere. Nam antiquitus muleta dicebatur ijs, qui petulantius in quem-
 piam aliquid dixissent.

Cnips in loco. XV
 Ο κνίψ ἐν χώρῳ. id est, Cnips in regione. Dicitur in eos, qui subinde sedem mutant,
 & aliunde aliò demigrarent. Cui uitio sese obnoxium fuisse confitetur Horatius. Est au-
 tem, κνίψ, siue λνίψ, nam utrunq; reperio, uermiculus inascens materijs. Is eroso ligno,
 semper locum mutare nititur. Quidam efferunt proverbium hoc modo, κνίψ ἐν χώρῳ.
 id est, Cnips e regione, ut subaudias demigrat. Plinius libro decimosexto capite quadrage-
 simoprimo, inter pestes materiarum teredinem commemorat, uermem grauisimo ad por-
 tionem capite, sic appellatum, quod dentibus erodat, sed proprie uocari, teredinem, quæ
 in mari materiam infestet. Addit huius generis Cerasten uocari, qui simul atque tan-
 tum eroserit, ut circumagat sese, generat alium. Hæc an huic proverbio congruât dubitò,
 nam Græci tradunt κνίψ esse animalculū uolucres & φυλοφάγος, non dissimile culici. Id
 si uerum est, non uideo qui consistat, quod ab Aristotele proditum est, auem *fulsus* ἄλλω,
 quem Latini, ni fallor, picum Martium appellant, ob id rostro fodere arbores, ut *λνίψ*
 in ligno latentes euocet. Suidas ait à κνίψος, qui est genitiuus casus huius nominatiui
 κνίψ, singi nominatiuum κνίπος eamq; uocem significare, parcum, tenuiq; uictu uiuen-
 tem, nimirum ad Cnipsis exemplum, qui lignorum arrosu pascitur, cibo non admodum
 lauto. Proinde consentaneum uidetur, adagium dici posse in sordidos, duro parcoq; uti-
 ctu uerentes.

Cyclobori uox. XVI
 Κυκλοβόρος φωνή. id est, Cyclobori uox. De clamosis, & uehementer obstrepis dice-
 batur, aut quibus uox esset uitiosa raucaq;. Cycloborus fluuius quidam Atticæ, non per-
 petuus sed torrens, ingenti strepitu defluens, unde ductum proverbium. Aristophanes
 in Equitibus.
 Ἀστρεψέ, κεκρόκητος, κυκλοβόρος φωνῶν ἐχων. id est,
 Clamosus, auidus, uoce Cyclobori obstrepens.

Thasium infundis. XVII
 Θάσιον φέχε. id est, Thasium miscuisti. Dicit solitum uidetur, ubi quis uinum non aqua,
 sed alio quopiam efficaciore uino dilueret. Nam Thasia uina laudatissima quondā fuisse,
 testatur & Apuleius apologia prima, Olitori, inquit, & cauponi merito concessum est,
 olus & uinū ex nobilitate soli comendare, uinū Thasium, olus Phlasiū. Et Plinius capi-
 te septimo Naturalis historiae libro decimoquarto, inter transmarina uina Thasium Chi-
 umq; in summa gloria fuisse scribit. Est aut Thasus insula iuxta Thraciam: unde prouerbi-
 um, Thasus bonorum. In ea insula narrant fuisse Staphylum, quem deperierit Bacchus.
 Sumptum est ex Aristophanis Pluto, quo loco uersus hic est,
 Εἰ θάσιον φέχε, εἰς τὸ πῶς γε νῆθια. id est,
 Merito profecto, si Thasion infuderas.

Anus quadam queritur adolescentem amatorem pridem ita sibi solitum adulari, ut dice-
 ret illam
 Kk 3

Cissamis Cous.

XXIX

Kισαμης κως. id est, Cissamis Cous. Hunc aiunt pecuarijs gregibus supra modum diuitem. Verum anguillam quotannis apparere solitam, quae pulcherrimam omnium pecudem raperet. Ea cum in somnis apparens hominem commonuisset, ut sepeliret sese, & ille negligeret, euenit ut tum ipse tum uniuersum illius genus radicitus interiret. Haec ferme Zenodotus. Et hoc quoque proverbium, Delium aliquem natatorem requirit. Apparet aut sine, quod alibi dictum est, Aderit Temeseus genius.

Carcini poemata.

XXX

Carcini strobili Καρκίνος ποιήματα. id est, Carcini poemata. Dicebantur ea quae uiderentur obscurius & instar aenigmatis dicta. Carcinus poeta quispiam fuit, cuius & alius meminimus in hoc opere, in quem iocatur Aristophanes in comedia, cui titulus, ερλωγ, ενδολαιμονεσφοσ φανεις ην κερκινος σροβιλωγ. id est, Qui uisus est felicior uel Carcini strobilis.

Is finxit Orestem ab Illo coactum, ut matricidium confiteretur, per aenigmata respondentem, autore Suida, qui testatur proverbium a Menandro usurpatum in falso Hercule. Stratonicus apud Athenaeum lib. 8. cum audisset quendam imperite canentem, rogauit, cuius esset cantio: cum is respondisset Carcini, πολυ γε μελλον εφην η ανθρωπος. id est, Multo sane magis, inquit, quam hominis. Nam κερκινος Graecis & canerum animal significat, itaque iocus ex ambiguo captatus est.

Carica uicima.

XXXI

Καρικου θυμα. id est, Caricum sacrum. De macilenta hostia, minimeque esculenta dicebatur. Hinc ductum, quod Caribus populis mos fuerit, canem immolare. Non inconcinne torquebitur ad cibum appositum, insipidum, & quem nemo uelit attingere. Solent fordidum quidam, data opera, cibos putres, & ingratos palato, suis apponere, partim quod minoris emantur, partim quo minus absumatur epularum in conuiuio. Hos eleganter quis dixerit, το κερικου θυμα πασιδιδι. id est, Caricum sacrum apponere.

Callicyrijs plures.

XXXII

καλλικυριου πλεως. id est, Plures Callicyrijs. De maxima quidem illa, sed fordida hominum turba dicebatur. Callicyrijs dicebantur exulum serui, qui Syraculis agriculturalionem exercebant, autore Timaeo, Quoniam autem ingens erat id genus hominum multitudo, proverbio receptum est, ut si quos admodum numerosos significare uellent, καλλικυριους appellarent. Aristoteles in republica Syracusanorum, ostendit eam seruorum turbam ex omnigenis populis in unum confluisse. Erant autem eodem loco Callicyrijs apud Syracusanos, quo apud Lacædemonios captiui, apud Thessalos penestæ, qui uocantur apud Cretenfes Elarotæ, apud Aegyptios Hebraei. Solitum est adagium hoc potissimum usurpari, si quando significabant metuendam multitudinem, quae numero freta, nonnunquam opprimit dominos. Nam & hi serui plures erant dominis, quamobrem etiam expulerunt illos. Haec ferme referuntur a Suida.

Cera tractabilior.

XXXIII

Κηρ εν πλατεσφοσ. id est, Cera tractabilior. De uehementer docili dicebatur, aut de ingenio facili, tractabilique, & in quemuis habitum sequaci. Horatius, Cereus in uitium flecti, monitoribus asper. Persius quinta Satyra,

sub pollice Artificemque tuo ducit sub pollice uultum.

Rursum Horatius,

Argilla quiduis imitabitur uda.

Est autem hoc ceræ peculiare, ut manibus contrectata mollescat. Et hinc uaria rerum forme solent effingi. Erat & picturae genus e ceris coloratis, quæ admodum e tessellis lapidum ac lignorum. Quanquam rudis ætas similior est argillæ quam ceræ: primo quidem fingi potest dum tenera est, uerum ubi duruit ingenium, non facile refingitur in aliam speciem, sed quemadmodum dixit Plato libro de Republica 4. κινδυνος γαρ εν τη παιδειας οπισ αυλος αγμυσης, παιδευτα ηδη τα εν ομιλεια εν. id est, Periculum est, ne ad quæcumque se quis appulerit a pueritia, talia sint & quæ sequuntur.

Occisionis ala.

XXXIII

φονος ηρωδου. id est, Interfectionis ala, de subito interitu dici solitum. Sumpta metaphora ab

ra ab alatis iaculis, quæ repete mortem adferunt. Quanquam magis probat Zenodotus, ut accipiamus φονος ηρωδου dictum περιφρασεως. id est, per circuitionem, pro morte, quasi sit & ipsa alata.

Celmis in ferro.

XXXV

Κελμης εν σιδιρω. id est, Celmis in ferro. Dicit consuevit de ijs, qui prater modum suis fident uiribus, tanquam inexpugnabiles, inuictique cæteris. Celmis, ut scribit Zenodotus, unus fuit ex Idæis Dactylis, qui cum matrem deorum Rheam uiolasset stupro, deinde a reliquis fratribus reiectus est. Ab hoc ferrum solidissimum cudi solebat. Ait huius historiae mentionem factam apud Sophoclem in Satyris. Enarrator Apollonij de Dactylis Idæis inter quos & Celmis, refert hos uersus ex autore Phoronide, ενδω φουρον ανδρα δεσφοροι, οικη γυαου

Κελμης, δαμναμενουδεν τε μεγας κει εν σιδιρω ακμω

εν πελαμοι θεραποντην δε εως αδεφου εως.

οι παροι τεχνω πολυμηλη εν αφαισειο

ενρου εν δεσειο νεπυσις ιογυτα σιδιρου.

εν πυρ τε λωγκαν εν αειπερον δε γου εν δε φαν.

id est,

Illic habitabant

Montigenæ Phryges Idæi gens arte celebris

Celmis, Damnameneusque ingens, Acmonque superbus

Montanæ docti cultores Adrasteæ.

A quibus ars Vulcania primis esse reperta

Dicitur, & nigrum nemoroso in monte repertum

In uarios usus monstrarunt cudere ferrum,

Impositumque igni miro splendescere cultu.

Cestum habent Veneris.

XXXVI Veneris cestum

την κυριωτην κεδου habere dicuntur, qui nouis modis quemlibet in amorem sui pelliciunt. Sumptum est autem ex Homericæ Iliados 3. quo loco Iuno concubitura cum suo Ioue, Venerem adit, atque ab ea cingulum gratiarum & amorum conciliatorem commodato petit. Hunc poeta describit ad hunc modum,

η κει εν σιδιρω εν λυωτο κεδου ημωντα

και λωγ ενδω δε οι θελητηρια παντα τετυκω.

ενδω ην ενδω δε λωγος, ενδω ημω, ενδω οαεισος

ρεφρασις, ην εκλεγε ενου εν κεδω φρονενεν.

Τον εν οι ενδω λε κεδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω.

την ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω.

και λωγ ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω.

Απρηκεν ην ενδω, ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω ενδω.

id est,

Sic ait & soluit de pectore textile lorum

Picturatum, in quo lenimina cuncta ferebat.

Huic inerat desiderium, huic amor, huic multebri

Blandiloquentia, quæ quidem & egregie sapientem

Furtiuus aduta dolis, fallitque capitque.

Quod manibus simul imposuit, sic ore locuta est:

Hanc cape nunc, sinuque tuo succingito zonam

Contextam uarie, per quam quæcumque parabis

Polliceor, nil tu frustra tentaueris unquam.

Meminit huius & Theocritus in Adonidis epitaphio,

ενδω ημω κεδος ολωλε. id est,

Tecum una & cestus perijt.

Est igitur cestus Veneris, cingulus efficax ad illeciamenta gratiarum & amorum, quo illa

dicitur Martem sibi conciliare. Meminit huius & Martialis,

Collo nec te puer meros amores,

Cestum de Veneris sinu calentem. Idem alibi,

Sume Citheriaco medicatum neciare ceston,

Visit

Visit amatorem balteus iste Iouem. Rursum alibi.

A te Iuno petat ceston & ipsa Venus.

Duplex erit huius usus adagij, siue cum dicemus cuiquam cestum esse Veneris, quod ne minem non inflammat amore sui: siue cum dicemus iam opus esse Veneris cestu, aut ne illum quidem profuturum ei, cui per atatem vires ac forma defluerit, quicquid iam esse factus uideatur. Nam florens aetas suapte sponte suscitatur amores, senectus aut muneribus aut pharmacis sibi conciliet oportet, quanquam nec his rationibus efficere potest ut ametur.

Pontificalis coena.

XXXVII

Olim coenas sumptuosas opiparasque, pontificales appellabant. Ad quod alludens Horatius in Odis,

Absumet haeres Caeuba dignior
Seruata centum clauibus, & mero
Tinget pavimentum superbo
Pontificum potiore coenis.

Quo quidem in loco interpretes admonet, praelautas coenas prouerbio pontificales appellari solitas. Macrobius libro Saturnalium tertio, uetustissimam quandam pontificis coenam describit, summo apparatu, & omnigenis lauticijs affatim instructam. Id inde natum apparet, quod solennes, sacraeque coenae exquisitissimis epulis soleant instrui. Ab eo quod scripsit Horatius, non abhorret quod hac tempestate apud Parisios uulgari ioco uinum theologicum uocant, quod sit ualidissimum, minimumque dilutum. Nec infestiuiter quidam huiusce prouerbij causam rogatus, respondit a iure consultis occupari, quas uocant praebendas, decanatus, & archidiaconatus, theologis nihil reliquum fieri, praeter curata, quae uocant, sacerdotia. Caeterum quoniam de pastoribus scriptum est, Peccata populi comeditis, mirum ad cibi tam duri concoctionem opus esse uino efficacissimo. Atque hinc esse natum uulgi dictum. Plautus in Menachmis consimili figura Cereales coenas dixit, Cerealeis, inquit, coenas dat, ita mensam extruxit. Tantas patinarias struices concinnat. Standum est in lecto, si quid de summo petas. Legimus & adipales coenas, & adiposae, & aditiales. Terentius in Phormione, dubiam coenam dixit, pro lauta, copiosaque.

Cerealis coena

Cepas edere, aut olfacere.

XXXVIII

Κρομμυα ἐδίαυ. id est, Cepas edere, dicebantur ioco prouerbiali, qui lachrymari uiderentur. Natum a Biantis apothegmate. Is enim Alyattae regi sibi per nuntium missum denunciante, ut quae primam ad se ueniret, respondit ad hunc modum ἐγὼ ἀλυατήν λαλῶν κρομμυα ἐδίαυ. id est, Ego iubeo Alyattam cepas edere, hoc est, κλάειν καὶ οἰμῶζεσθαι. id est, Flere & eiulare. Quibus uerbis extremum regis contemptum indicabat. Ductum est hinc prouerbium, quod ceparum odor, ut est acris, consueuerit lachrymas oculis excutere. Aristophanes, κρομμυον δ' ἄρ' ἐκ' ἐδ' ἔθ', innuens illum uel circa cepas fleturum. Quoniam autem idem efficit sinapi, nihil uetat & hinc prouerbium ducere. Columella in carmine, Sequi laceffenti fletum factura sinapis. Mox & cepae meministi.

Atque oleris pulli radix lachrymosa que cepa. simili figura neque diuersa sententia dicti sunt κρομμύων ἀσφραίνεσθαι. id est, Cepas odorari qui flerent. Aristophanes in Ranis,

Τὶ δὴ τα κλάειν κρομμύων ἀσφραίνεσθαι. id est,

Quid quaeso lachrymas: cepe odoror scilicet.

Hac ferme Suidas. At Plinius libro 20. cap. 5. tradidit eas & delachrymationi, & caligini oculorum mederi. Nec hoc pugnat cum his quae diximus, siquidem educendo purgant. Xenophon in Symposio dixit, κρομμύων ἕζεσθαι. id est, oleris cepe, quod in fordidos & illotus congruit. Huic affine est, σποροδίζεσθαι, pro molestia afficere, siue ad lachrymas adigere. Aristophanes in Equitibus sub persona populi Atheniensis, φάσκων ὀλίγω μὲν ἔρωσθεσθαι. id est, dum ais te diligere me, allisti me. Quanquam ea uox a Comico risus gratia conficta est.

σποροδίζεσθαι

Scarabeo nigrior.

XXXIX

Κανθάρου μελάντερον. id est, Scarabeo nigrior. In foedos & uehementer atros, ac fuscios Nam scarabeus animal insigni & foedo nigrore est, de quo inferius plura dicentur. Chalce

Chalcidiffare.

XL

Χαλκιδίτζον ἢ χαλκιδίτζοι, dicebantur, qui rapaciores, & plus satis ad rem attentum uidebantur. Chalcidenses in insula Euboea populi, comediae ueteris conuictijs notati sunt, quod auariores essent. Helychius indicat eam gentem male audisse ob foedos puerorum amores, & hinc natum prouerbij conuictium in simili morbo obnoxios.

Phicidiffare.

XLI

Φικιδίτζον. id est, Phicidiffare, dicebantur uulgo, puerorum obscenitatis amoribus dediti. Quidam malunt ad eos referre, qui litera & immodice & ad fastidium usque consueuerint uti. Siquidem ea gens literam & solita est in & commutare. Quo quidem uitio notantur & Eretrienfes, attestante prouerbio, ἔρετριεῖον & ρο. id est, Eretrienfium rho. Hodie iocus est uulgi in Picardos; cum Luteciana foemina ob linguae delicias, & uertant in &. Masia sonantes pro Maria.

Cantharo astutior.

XLII

Κανθάρου σφάρτερον. id est, Cantharo astutior, aut callidior. Zenodotus ait, Athenis canponem fuisse quempiam nomine Cantharum, quem ob maleficia & imposturas ac proditiones, capitis affecerint supplicio, proinde uulgo receptum, ut in uerutos ac impostores diceretur. Mihi uero proprius uidetur, si referatur ad animantis naturam, & ad apologum Aelopicum, quo narratur, quemadmodum scarabeus tanto aquila inferior utribus, tamen ingenio superauit autum omnium reginam.

Canis tanquam Delum nauigans.

XLIII

Αἰλὴς ὡσπερ εἰς δελφύον πλέω. id est, Canis tanquam in Delum nauigans. In supinum, ocio sum, securum, ac uoluptariam agentem uitam dicebatur. Nam Athenis facilis, ac tuta in Delum nauigatio. Vnde fiebat, ut qui illuc soluerent, inter nauigandum securi, nihilque periculi metuentes canerent. Mos autem erat Atheniensibus, ut quotannis nauim solenni apparatu religionis causa, Delum mitterent, id quod indicat Plato in Critone. Vnde consuetaneum est, qui hac uectabantur, hymnos quosdam in Apollinis laudem solitos decantare.

Caunius amor.

XLIIII

Καυνίος ἔρω. id est, Caunius amor. De foedo amore dicebatur, aut ubi quis ea desideraret, quae neque fas esset concupiscere, neque liceret assequi. Biblis Caunium fratrem impotentem adamauit, a quo cum esset repulsa, sibi met necem consciiuit. Ouidius, Biblis in exemplo est, ut ament concessa puellae.

Amor Caunius

Adagium refertur a Diogeniano, praeterea ab Eustathio in Dionysium.

Scarabaei umbrae.

XLV

Κανθάρου σκιά. id est, Scarabaei umbrae. Dicitur est de inani metu, quod hoc insectum sub noctem repente aduolans horribili bombo, nonnunquam terrere solet parum attentum. Recensetur a Diogeniano.

Papyri fructus non postulat magnam spicam.

XLVI

Βύβλος δὲ κερπὸς ἐκ αὐτῆς μέγαν σπῆλαιον. id est, Byblus uirens haud postulat spicam grauem. Etiam si Graecus senarius uitiatus est in αὐτῆς. Apud Aeschylum in Supplicibus ita legitur, βύβλος δὲ κερπὸς ἐκ κερπῆς σπῆλαιον μέγαν. id est, Fructus papyri haud sustinet spicam grauem. Dicitur solitum de ijs, qui suis ipsorum bonis frui non possent, propterea quod Byblus ob culmos inualidos, spicam granis onustam ferre non potest. Proinde prodit quidem spicas, sed inanes. Byblus autem iuncti species, quam Latini papyrum appellant. Apparet in Graeco carmine αὐτῆς deprauatum pro κερπῆς, quod indicat uel ipsa metri ratio.

spicam magnam n. p. p. f.

Budoro more.

XLVII

Βυδρῶ νόμος. Aut ut alibi reperio, βυδρῶν νόμος. id est, Budororum more seu lege, Suidas ac Zenodotus interpretantur de ijs, qui digni sint, ut bouis ritu excorietur. Diogenianus exponit de admirandis. Βυδρῶρον, autore Stephano, promontorium est oppositum Salamini. Βυδρῶνα Magnesia ciuitas, qua Homerus βυδρῶρον appellauit. Βυδρῶνοι populi sunt Scythiae, sic appellati, quod a bubus uehantur, utpote ἀμαφοδίοι. id est, Plaustris aedium uice utentes. Vnde uidetur bifariam allusum ad etymologiam, πῆος δὲ, βῆος δὲ βῆος δὲ βῆος. id est, Ad bouum excoriationem, & bouum donationem, Strabo lib. 10. demonstrat Euboeiae flumen Budo

Budorum. Idem indicat montem Salaminis prospectantem in Atticam. Rursum Plinius lib. 4. cap. 12. inrer Gelonos & Agathifos refert Budinos. Cæterum quid hæc ad prouerbium faciant non uideo. Hefychius indicat Βύδουρον esse μόχλον quo boues excoriantur. Locus erit prouerbio, si quis dicat cum improbo non argumentis, aut legibus, sed ἐσθίου νόμῳ agendum quemadmodum apud Terentium audit Sænio. Nam si molestus pergis esse iam intro arripere, atq; ibi usq; ad necem operiere loris.

Boeotia auris.

XLVIII

Βοιωτῶν ἄξ. id est, Auris Boeotica. In pingui iudicio hominem quadrat. Boeotorum sitiditas compluribus prouerbis locum fecit. Simillimum illi, Auris Baraua. Diogenianus meminit adagij. Sunt qui scribant, olim Anaxagoram recitantem apud Thebanos librum Thebaidos, cum uidisset attetum neminem, clauso codice dixisse, εἰς τῶς κελεύει βοιωτοί, βοῶν γὰρ ὦτα ἔχετε. id est, iure uocamini Boeoti, qui quidem aures habeatis boū; uidelicet alludens ad etymologiam nominis. Βῆς enim bos, & ὦτα aures, atq; ex his Boeotorum nomen uidetur cōpositum. Quin Homerus Iliad. li. 5. Boeotorum gentem pingue appellat.

ἢ ὅτι οἱ ἄλλοι

βοιωτῶν βοιωτοὶ μάλα πίνοντα δῆμον ἔχοντες. id est,

Sed rura tenebant Proxima Boeoti, quorum crassissima gens est.

Notauit & Horatius Boeotorum tarditatem in epistola ad Octauium Augustum,

Quod si Iudicium subtile uidendis artibus illud

Ad libros, & ad hæc musarum dona uocares,

Boeotum in crasso iurares aere natum.

Quo loco demiror, neminem interpretum quæsisse quid sibi uelit, quod Horatius pinguitudinem ingenij Boeotis tribuit, uelut ei genti peculiarem, cum apud Latinos autores nullum sit huius rei testimonium. Cognatum huic est, quod alibi cōmemorauimus, Boeotica cantio, quæ rusticana parumq; modulata potest intelligi, ut crassis auribus crassa conueniat harmonia. Quanquam Eustathius in Iliad. β. de cantione nonnihil uariantem narrat historiam, Sunt, inquit, qui putent Boeotiam dictam à boue. Nam quum Europa Phœnicis filia à Ioue rapta esset à Sidone, Cadmus raptae frater à patre missus est ad inuestigandum sororem. Eam ubi nusquam inuenit, profectus est Delphos consulturus oraculum. Deus respondit, ne sollicitus aut curiosus esset de Europa, sed sequeretur ducē bouem, ibiq; conderet ciuitatem, ubicunq; bos defatigata procumberet. Hoc respōso accepto per Phocensium regionem fecit iter. Dein quū incidisset in uaccam iuxta Pelagonis pascua, hanc eum tem sequutus est. Ea quū uniuersam Boeotiam peragrasset, fessā procubuit, quo loco nūc est Thebanorum ciuitas. Cadmus quum eam iuueniam uellet immolare Palladi, misit aliquot à suis comitibus qui à fonte Aretiade hautirent aquam ad sacrificium. At draco eius fontis custos quem Marti sacrum esse creditum est, nam & fons ipse à Marte nomen habet, excitus strepitu cōplures ex his qui missi fuerant confecit. Quod indigne ferens Cadmus draconem interfecit, & admonitu Palladis interfecti dentes seuit, unde extiterunt illi terrigenæ fratres. eam ob rem indignatus Mars quum pararet Cadmum interficere, uentus est à Ioue, qui Cadmo in matrimonium dedit Harmoniam, Martis ac Veneris filiam, hac lege ut priusquam sponfam attingeret, seruiret apud illam seruitutem annuam. Tum ut nuptijs epithalamium canerent musæ, ac deorum quisq; nuptiale munus daret Harmoniæ. Hæc Eustathius. Equidem arbitror hanc fuisse primam originem adagij, ut cunq; postea detortum est ad alios usus. Constat autem Thebanos olim musices fuisse studiosissimos. Argumento est illud quod refertur de Alcibiade, qui miratibus quod negligeret musices studium, lyram hoc lemnate damnabat, quod hominis uocem imitaretur, plectrum, quod habitum formamq; liberalem mutaret in illiberalem. Tibiam gemino reiecit argumento, & quod sic immutaret os hominis, ut uix à familiarissimis agnosceretur, & quod homini propriam adimeret uocem, loquendiq; facultatem eriperet. Mox adiecit, cantent igitur Thebanī, qui loqui nesciunt.

Botrus oppositus botro maturefcit.

XLIX

Βότρου πρὸς βότρω πεπαινεταί. id est, Botrus iuxta botrum maturefcit. Huius prouerbij uariis esse potest usus. Vel ubi pares in negotio quopiam uideri uolunt aliqui, & tantundem adferre momenti, ut nullus alteri debeat concedere. Vel cum significabimus m-

cutia

tuis officijs opus esse, ut sit simillimū illi, quod alibi retulimus, χεῖρ χεῖρα νίπτει. Vel si quando dicemus, talem quencq; euadere, cum qualibus habet consuetudinem. Habet enim hoc assiduitas, ut uicinis uitia faciat cōmunia. Quemadmodum testificatur senarius ille, quem enarrator Pindari citat ex Aristarcho,

Χεῖρ πρὸς κείνους καὶ ἐνὶ σπύγγῳ μάδης. id est,

Claudo propinquus si uel unī uixeris,

Dices & ipse claudus ingredi breuī.

Claudo uicinus

Hoc quanquam alio loco nobis citatum memini, nimirum in adagio, Si iuxta claudum, tamen quoniam scripturam offendi nonnihil à priore diuersam, libuit per occasionem de nouo referre. Translatum est adagium ab uuis, quæ mutuo oppositu maturitatem inter se uicissim & dant & accipiunt. Quod respicit illud Iuuenalis,

Vuaq; conspecta liuorem ducit ab uua.

Adagium recensetur à Suida.

Immolare boues.

L

Βεδύτῃ, tanquam prouerbialiter dicebantur, qui amplos magnificosq; sumptus faciunt. Diuitum enim est, uel regum potius, boues immolare. Aristophanes in Pluto.

καὶ νῦν ἰδὲ πῶτος μὲν ἐνδὴ βεδύτῃ. id est,

Et nunc quidem intus immolat boues herus.

Et βεδύτῃ pro magnifico apparatu usurpant.

Boues messis tempus expectantes.

LI Βεδυσία

Βῆς ἀμνηρῶν ἀντηρῶντες. id est, Boues messem obseruantes. Dici solitum, ubi quis ingentium emolumentorum spe laborem sumeret. Quidā sic efferunt, βῆς εἰς ἀμνηρῶν, id est, Bos in messem. Subaudiendum respicit, aut eiusmodi quippiam. Inde ductū, quod boues messis tempore, maiore laborant fructu, propterea quod inter triturationem pascuntur interim, & pabulum largius apponitur. Contra cum uere aut hyeme proscindunt aruum, hoc molestior est arandi labor, quod nullo præsentē fructu leniatur.

Messis tempus

boues expe-

ctantes

Bos Homolottorum.

LII

Βῆς ἰμολοτήων. id est, Bos Homolottorum, dicebatur in plurima distractus, ac ueluti dissectus negocia. Poterit & ad rem referri, ut si quis argumentum nimis minutatim diuidat, ita ut concindere & concerpere, magis, quàm diuidere uideatur. Zenodotus prodidit Homolottos populos, dissecto in minimas partes boue, foedus iungere. Morem hunc Scythis fuisse testatur Lucianus in Toxaride.

Bos apud aceruum.

LIII

Βῆς ἀπὸ σαρῶν. id est, Bos in aceruo. De splendide ampliterq; uiuentibus, quicq; in ubere rerum affluentia, prolixius faciūt sumptum. Aut quemadmodum ait Suidas de ijs, qui in media rerum copia constituti, non sinuntur præsentibus bonis frui. Translatum arbitratur à bubus triturationem exercentibus, quibus quod os obligatū habeant, nam id faciunt quidam, non licet uesci tritico, quod excutiunt, ut simile sit illi: Tantalus inter undas sitiens. Simile quiddam refert Iulius Pollux libro septimo, De seruis in pistrino laborantibus, qui bus machina rotunda circa ceruicem addebatur, ne manū ori liceret admouere. Id factum ne deuorarent farinam. Machinam appellabant πωσιπέπῳ siue κροσπεῖον, quod arceret à deuorando, quod bubus non faciebant Iudæi, hoc illi faciebant hominibus.

πωσιπέπῳ

Aut oportet tragœdias agere omnes, aut insanire.

LIIII Tragœdias

agere aut

insanire

ἢ ἢν τραγῳδίῳ πάντας ἢ μελαγχολῶν. id est,

Aut insere oportet, aut agere tragœdias.

Dici solitum de ijs, qui semper quasi stupent, frigentq;, & nec gaudere possunt ex animo, nec dolere. Porro tragœdia uehementissimis constat affectibus, ita ut tragœdias agere, uideatur esse quiddam insanitæ simillimum. Proinde Lucianus in commentario, cui titulus πῶς δὲ τῶν ἰσοπέπῳ συγγράφειν, narrat Abderitis ex Euripidis tragœdia recitante tragœdo Archelao publicitus febrim obortam: eam septimo post die tranlisse in insaniam, ita ut omnes ingenti uoce uersus quosdam ex Archelai Andromeda pronunciarent. Quanquam Plato poetis omnibus sacrum quendam tribuit furorem. Et Aristoteles in Problematis meminit de Maraco quopiam Syracusano, qui tum meliora fecerit poemata, cum mente esset alienatus. Eodem spectat illud Horatianum,

LI

Adde

Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino.
Finitimum uidetur illi, quod alio retulimus loco:

Η δὲ χελώνης κρέα φαγείν ἢ μὴ φαγείν.

Quæ senariū Athenæus citat ex Terpsione doctore Archistrati. Nos alio retulimus loco.
Aufer Mothonem à remo.

Mothonem à
remo aufer

Απαγε τὸν μώθωνα ἀπὸ κώπης. id est, Aufer mothonem à remo. Admonet adagiū non ob
strependum, nec obturbandum importunius ijs, qui rebus alioqui serijs sunt occupati, ue-
luti, si quis reipub. curis sollicito, musicam adferat, aut de capite periclitanti, uersus amato-
rios recitet. Mothon enim saltationis genus fœdæ, seruilis ac tumultuosæ. Lacedæmonij
uernas, hoc est, seruos domi natos, μώθωνας appellat: aut eos qui ingenuorum filios insti-
tuunt, quos Athenienses uocant οὐδὲ τριβῶς. Vnde & in uiles ac sordidos homines conui-
cium esse cœpit. Alij putant Mothonem hominē fuisse quempiā saltatorem & ebriosum.
Sunt qui credant atticos Mothones uocatos, quod hos domitos ad seruitia ministeria con-
pulsissent. Ad hunc modū Græci grammatici de Mothone nugantur. Iulius Pollux lib. 4.
tradit mothonem genus esse saltationis molestum ac nauticum. Atq; hinc sanè crediderim
ortum prouerbium, ut accipiamus ἀπὸ κώπης, pro eo, quod est, à remo profectum.

οὐδὲ τριβῶς

Auribus arrectis.

Ὀρθῶς ἐστῶσι. id est, Auribus arrectis, A Diogeniano prouerbij loco refertur. Quadrat in
illos, qui sitienter atq; auidè auscultant, quæ dicuntur, aut expectant quid dicendū sit. Du-
cta metaphora ab animantibus, quorū pleriq; mos est, si quando quid eminus audierint,
aures surrigere. Nam unī animantium hominī natura dedit auriculas immobiles. Plinius
tradit hoc esse peculiare ceruis, ut cum aures subreuerint, nihil sit illis auritius, rursum ubi
demiserint, nihil surdus. Aristoteles item libro De naturis animalium nono, tradit ceruos
haudquaquā latere insidias, quoties arrectis sunt auribus, propterea quod tum auditus sint
acerrimi: contra cum demiserint aures, facile capi. Terentiū in Andriā, Arrige aures Pan-
phile. Et Vergilius:

Arrectisq; auribus astant.

Propertius libro tertio:

Ab origine dicere prima

Incipe, suspensis auribus ista bibam.

Cui diuersum uideri potest quod scribit Horatius,

Demitto auriculas ut iniquæ mentis a sellis,

Quum grauius dorso subijt onus.

Colophonium

aurum

Χρυσὸς ὁ κολοφώνιος. id est, Aurum Colophonium. Zenodotus ostendit dici solitum de
auro probatissimo, quod apud Colophonios aurum optimum soleat fieri. Citatq; autorea
Aristophanem in Cocalo, & Herodotum, qui spectatissimum aurum, & purū putum, ut
ueteres dicebant, κολοφώνιον dixerint. Venustius fiet, si longius deflectetur, uelut ad mo-
res uehementer incorruptos, aut ingenium exquisitum & eximium.

Asini mortes.

Ὀνθάνωνες. id est, Asini mortes, subaudiendum narrat. Dicebatur in eos, qui narrarent
absurda, ridiculaq; dicta, cuiusmodi fuerit, si quis longa narratione persequatur asini peri-
cula, quæadmodum Vlysis descripsit Homerus. Apuleius in Metamorphosi sua, plane
ὄνα θανάτων commemorat. Adagiū refertur à Suida.

Asinus compluitur.

Ὀνθῶν. id est, Asinus compluitur. Cephisodorus apud Suidam in Amazonibus,
Σκώπης μὲν, ἐγὼ δὲ τοῖς λόχοις ὄνθῶν ὄμας.

Rides, at asini more ego uerbis compluor.

Vnde dictum apparet in eos, qui maledictis nihil omnino commouerentur. Quemadmo-
dum asinus ob cutis duriciem adeo pluuia nihil offenditur, ut uix etiam sustem sentiat.

Aspersisti aquam.

Aspersisse aquā dicitur, qui dicto quopiam reddiderit animū, ac metum ademerit. Mu-
tuo sumptum ab ijs, qui in deliquio quā Græci ἀποθυμῶν appellat, aspersa in facie aqua
ad sui sensum reuocant. Plautus in Bacchidibus: Euax, aspersisti aquā. Idem in Truculen-
to: Aspersisti aquam, iam redijt animus. Quod Terentius simpliciter: Reddidisti animum.
Arcadiam

Arcadiam me postulas.

LXI

Ἀρκάδιόν μὲ ἀπαιτῶς, id est, Arcadiā me postulas. Diogenianus prouerbij duplicē ostendit
ulūm. Conuenire enim uel in magna, uel inutilia petentē. Vnde sit natum nō indicat, qui
huic scriptori fere mos. Cæterum Herodotus lib. primo satis docet natum ex oraculo,
Ἀρκάδιόν μὲ ἀπαιτῶς, μέγα μὲ ἀπαιτῶς, εἰδὲ πὶ δόσω. id est,

Arcadiam me oras, magnum petis, haud dabo quicquam.

Notat hoc prouerbium Cicero in epistola ad Atticum. lib. quarto, Quod mihi mandas de
quodam regendo, ἀρκάδιόν, tamen nihil prætermittam.

Arcadas imitans.

LXII

Ἀρκάδας μιμνήσκου. id est, Arcades imitantes. Zenodotus indicat dictū in eos, qui alijs
non sibi laborant. Plato Pisandro scribit illū Arcadas imitari, quod comœdias à se confici-
pras alijs ædendas traderet ob inopiā. Adagiū hinc ductū, quod Arcades olim inter Græ-
cos bellicosissimi, suis auspicijs, suoq; titulo nunquam hostem ullum superarunt, uerum
alijs suppetias ferentes persepe. Vnde illud illis fatale uidebatur, alijs uincere, non sibi.

A quinq; scopulis desilire in fluctus.

LXIII

Ἀπὸ πέντε ἀλλοεθῶν πετραῶν εἰς κύμα. id est, A quinq; desilire rupibus in undam. Hoc usur-
pari solet ab ijs, qui iam impatientes præsentium malorū mnantur semet in quoduis poti-
us malum præcipituros, quām ut perpetiantur. Confine nimirum illi, quod altās retuli-
mus: Suspendio deligendam arborem. Ad hoc alludit pastor ille Vergilianus:

Præcepit aerij specula de montis in undas

Deferat extremum hoc munus mortentis habeto.

Aqua præterfluit.

LXIIII

Ὑδὼρ ἀπὸ ῥέεω. id est, Perfluit aqua, siue præterfluit. Zenodotus & Suidas admonent
dici solitū de eo, qui nihil negocij recusaret, & quidlibet quod mandatū esset, effecturum
se se polliceretur, quippe usq; adeo promptus ad quiduis suscipiendum, ut nec nauim per-
fluentem ingredi graueretur, contempto aquæ influxu, cuius est affluere ac defluere.

Aquila non captat muscas.

LXV

Ἀετὸς οὐ θηροῖ τὰς μυίας. id est, Aquila non aucupatur muscas. Summi uiri negligūt mi-
nutula quæpiam. Animus excelsus, res humiles despicit. Aut egregie docti nonnunquam
in minimis quibusdam labuntur. Et maximis occupati negocijs, ad pusilla quædam conni-
uent. Effertur & citra negattonem adagiū, ἀετὸς μυίας θηροῖται, id est, Aquila uenatur mu-
scas, quoties magnis minima sunt curæ. Huic nō ab simile est, quod habet Gregorius theo-
logus in Epistola ad Eudoxium rhetorem, μὴ ἀνέχου ἀπισθεῖν ὅτι τοῖς κολοῖσι αἰετὸς. id est,
non sustineres tenere primas, inter graculos aquila.

Auolans es.

LXVI

Ἀυολῶν ἐσ. id est, Incaprificatus es. Suidas putat in mollem & infrugiferū cōuenire.
Sunt qui referant ad eos, qui tueri nō queāt id, quod nacti sunt boni. Adagiū usurpauit
Hermippus in militibus. Eius rationē huiusmodi reddunt Suidas & Zenodotus. Aiunt
mariscis, qui caprifici foetus est, innasci uermiculū, quem Græci ἄλωα uocāt, horum uim
colligunt rustici, deq; fici ramis suspendunt, ne uidelicet foetus ante tempus, & immaturi
desiliant. Nam uermes protinus per rimas irrepunt, atq; hoc modo maturescūt fici. Theo-
phrastus lib. De plantis 2. cultices hos ficarios nasci putat e granis mariscarum, quod simul
atq; euolatint illi, nulla grana insint. Euolare pēna fere, aut pede in pomo relicto. Sed com-
plura de caprificandi ratione inibi, si cui libeat cognoscere. Idem similia ferme li. De causis
plantarum 2. cap. 12. Plinius etiam lib. decimo quinto, cap. decimonoño. Et Aristoteles li-
bro De natura animalium quinto. Vnde arborem, cui hoc maturitatis remedium adhibi-
tum non fuerat, ἀυολῶσιν appellabāt, atq; hinc deinde transferebāt in hominē inutilem,
à quo nihil bonæ frugis esset expectandum. Vox cōposita est, ἐκ τοῦ ἀσφῆλκῶ μωελῶς & ἐκ
αἰετῶς, quāsi dicas, incaprificatus.

Repariazare.

LXVII

Ἀνεπίστατον. id est, Repariazarunt. De ijs dicebatur, quos poeniteret instituti, quiq;
à cōuentis discederent, ab historia natum. Parij cum aliquando à Thebanis bello preme-
rentur, petierunt ut à bello desisterent, se ciuitatem in potestatem illorū tradituros. Hac
lege cum desitissent Thebani, & Parij interea spes auxilij fuisset alcunde ostensa, pa-
Ll 2 ctum

Etum iritarunt, bellumq; cum Thebanis integrarunt. Inde fictum prouerbiale uerbum...

Mari e fossa aquam. LXVIII

Θαλάσσην ἐκ χαράδρου ὕδωρ. id est, Mari e lacu aquam, subaudiendum, infundis. Simile...

In freta collectas alta, quid addis aquas? Cognatum illi quod alibi recensuimus: In syluam uehere ligna, & oleum camino addere, Hamaxiaa. LXIX

Αμαξίαα. Prouerbiali uerbo dicebantur ampla, magnificaq; perinde sonat, quasi Latine dicas, plaustralia, id est, tanta, ut iustū plauftri onus uideri possint. Vnde...

Ορθοφοι τὸσὺνοφραντοδὶνο τὴλαεπὶὄρω τρὸπωμ. Apud Plautum item in Curculione militis nomē Therapontigonoplatagidorus, quos...

Consuetudinibus, sollicitudinibus. Athenæus lib. 10. referēs olim taxatam fuisse Theffalorum edacitatem, cenas illorum uocat...

Τὴ πῶς τὴ λυδῶν δὲ πνευα ἢ τὴ θεσσαλῶν, Et rursus, τὰ θεσσαλῶν μὲν πολὺ κραταιὸς τῶρα. id est,

Ad Lyda quid seu Theffalica conuiuia? Theffalica sunt multo magis plaustralia. Porro Theffali uehicula dicunt...

Περὶ πολλοὺς ἀνδραχθεῖς, hoc est, tantæ magnitudinis ut iusto pondere baiulum onerent, nonnullos etiam ἀμαξίαα, hoc est, iustum onus uehiculi. Quin & ἀγυνοῖα dicta sunt...

Αμνία θελίζη. id est, Muscum demetere: dici solitū, ubi quis tener adhuc & impellius durius tractaretur, aut tolleretur emolumentum prius q̄ opportunum esset. Translatum ab ijs, qui statim ut ager obduci cœperit herba, demetunt, nec sinunt adolefcere gramen.

Muscum demetere. LXX

Extis pluit. LXXI

Αλαση ὕψ. id est, Lucanicis pluit. Sermo prouerbialis de prodigiosa rerum copia, qui iocus etiam hac tempestate durat apud idiotas. Siquidem ἀλας Græcis exti genus est, ex quo frustulatim conciso facta conficiuntur, quod cibi genus in comicum iocum abijisse uideatur, unde uiles & contempti ἀλασπῶλαι uocantur adagio. Confinis illi, δραχμῶν...

Alijs lingua, alijs dentes. LXXII

Αμοισι γλῶττ' ἀμοισίμ ἐσι γέμοι. id est, His lingua, at illis sunt molares inuicem. De loquacibus & edacibus dici consuevit. Quemadmodū non raro fit in conuiujs, ut alijs garrientibus, & fabulis potius quàm cibis intentis, alijs interim taciti, strenue quod appositum est, deuorent. Venustius erit si longiuscule detorqueatur, ueluti si quis minetur se fa...

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

Et hoc iocetur ei, qui uerbis duntaxat læserit t. Poetis est lingua, qua inuehantur: at principibus sunt molares, quibus eos conficiant.

Improbi consilium, in extremum incidit malum. LXXIII

Ἀπώτρησε ἡκεῖν βλάτ' ἡ πῶς ἔπαρτα πύ ἀτῶν. id est, Incidit extremam in noxam mens improba tandem.

Heroicus prouerbialis in eum, qui postea quàm diu peccauit impune, tandem in calamitatem incidit, ut poenas omnium scelerum semel dependat.

Aliud noctua sonat, aliud cornix. LXXIII

Ἄλλο γλῶττ' ἄλλο κερῶν φθέγγεται. id est, Aliud noctua sonat, aliud cornix sonat. Vel, alia noctua, alia uox cornicis. Accommodari potest uel ad eos, qui decertant cum longe præstantioribus, uel ad illos, inter quos ob morum, ingenijq; pugnantiam, minime conuenit. Siue cum est alius alio longe facundior. Quemadmodum enim auem etiam non uideas, tamen e cantu licet dignoscere, ita stilus diuersus prodit ἄλλοτε πύραξιων. Nullū enim est autorum genus, ubi non reperies notha quædam; & subdititia τῶς γυνούσις admixta. Falsum titulum, cuius licet adscribere. Cæterum ipsa dictio, quæ uix unquam eadem duobus accidit, prodit aut reijcit autorem.

Reperite rimam. LXXV

Prouerbiali figura dixit Plautus in Curculione: Aliquam reperietis rimam, in causatoribus ac tergiverfatores, qui nulla in causa tot fidei uinculis astringi possunt, quin aliquid inueniant quo elabantur. Similiter Horatius: Centum adde catenas, Effugiet tamen hæc sceleratus uincula Proteus, Ducium ab auibus aut muribus captis.

Album panem pinso tibi. LXXVI

Ἄλκων μῆζον φρεσῶσι. id est, Album panem pinso siue tempero tibi. Dici solitū, ubi quis magnarum rerū spes amplas offendit. Est enim maza panis genus. Porro Græcis album panē in delicijs fuisse, locis aliquot testatur Lucianus, nominatim in libello De mercede seruentibus, & ὄναρ λυκεδποντε ἀστὲς ἐμφορεθεῖς. id est, Ne per somnum quidem unquam albo pane saturatus. Et dicitur Hieronymus in epistola ad Nepotianū, similia inter delicias ponit. Quid prodest, inquit, oleo non uesci, & molestias quasdam, difficultatesq; ciborum querere, caricas, piper, nuces palmarū, similan, mel, pistacea. Ac ne fuisse quidem Romæ pillores ad Persicum usq; bellum, annis ab urbe condita, super quingentos octoginta: testis est Plinius libro decimo octauo, capite undecimo, ubi rationes aliquot arte conditi panis ostendit. Porro quod primum est triticea farina redditur, candidius est: rursum quod ex ordeacea postremum, id magis est album, ut indicat in problematis Aristoteles Sectionis 21. prob. 3. & 7. eiusq; rei causam reddit, Græci panes elegantiores λευκὸς appellabant, for didiores φαιὸς, id est, fuscus seu nigrus. Sic Alexis apud Athenæum lib. tertio.

Ἄλκων μὲν ὀκτῶ, τῶν δὲ φαιῶν ἄδ' ἴσως. id est, Panes quidem albos octo, dein totidem nigros. Huc pertinet illud, ex iure hefterno, panē atrum uorant. Narratur ibidē quiddam non illepidum de Diogene Cynico, qui quum placenta uesceretur, percontanti quid comederet, respondit se panē edere bene confectū. Hoc adijcere uisum, ut intelligamus, olim miras fuisse delicias in panibus cōficiendis. Apud eundem lib. quarto describitur conuiuium Atticum, in quo cōmerantur & panes λευκὸς τοιο χιόνθ. id est, albiores niue.

Candidum linum lucri causa ducis. LXXVII

Ἄδων ἄλωγυ λινοῦ κερδογαμῆς. id est, Candidulū linum ob lucrium ducis uxore. In eum quadrat, qui dotis causa ducit uel deformem, uel anū. Porro linum uocat uxore, uel quod apud ueteres sole mulieres lineis uterentur: uel quod uitro alligeretur matrimonio, & libera esse desinat. Nam linon Græci nonnunquam usurpant prouinc uolo. λευκῶλγυθ' autē lu nonis epithetum apud Homerum, ab albis ulnis. Refertur à Diogeniano.

In capras syluestres. LXXVIII

Κατ' ἀγρὸς ἀγρίας. id est, In capras feras. Abominātis est sermo, & malū deprecātis: inq; syluestres capras auertentis, cōsine illi, quod alibi dictū ἐστ' πύρρην, id est, in Pyrrhā. Item illi: Hostibus eueniant conuiuia talia nostris.

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

Vnus est adagione Athenæus libro Diphnosophistarum secundo: μυστίλιθ' γὰρ ἔφασκον,...

ὡσπερ εἰς ἀέρας ἡμᾶς ἀγρίους ἀρπάζει πτωχὸν ζῆλοντας, ἢ γὰρ τὸν δόλον τὸν δολοφόνου ὅτις ἀπομύθει
σὺν αὐτοῖς μνημονεύειν τὸ λέγειν. id est, Nam Myrtilius affueverabat, uelut ad capras syluestres
nos relegans quarentes, Hegesandrum Delphum in commentarijs suis, eius dictionis
meminisse. Ad capras syluestres posuit pro eo, quod difficillimum esset inuentu, aut quod
nusquam est. Citauerat enim ex autore testimonium, quod mox Plutarchus negat apud
illum extare. Ad hoc prouerbiu opinor, alludit Apuleius in alino, fingens Psycheu a Ve
nere mitti ad Arietes agrestes.

Dij beati ad-
sint

Ἄδιντ διῖ βεατῖ. id est, LXXIX
Συὺ δὲ θεοὶ μελετῆσθε.

Felices adsint superi. Sermo est bene ominantis in re quapiam aggredienda. Sic enim pra
fari solent rhapsodi, hoc est, carminum Homericorum recitatores & interpretes. Quem
admodum & citharœdis cantaturis mos erat Apollinem, ut dexter adesset carmine inuo
care, ἀλλὰ ἀναξμάλα χαίρει. id est, At multum salue rex. Quin & testamentum condituri
præfabantur omnis causa, ὅσοι καλῶς ἔσω. id est, Hoc bene sit. Item apud Romanos dictu
rus in concione simili precatioe utebatur, ut felix ac faustu esset Reipublica, quod dictu
rus esset. Refertur apud Zenodotum.

In Aphannis. LXXX

Εἰς ἀφάννας. id est, In Aphānis. Stephanus tradit Aphannas locum quempiam esse Si
ciliae uehementer obscurum & ignobilem, unde & nomen adductū apparet. Hinc natum
prouerbiu, ἢ εἰς ἀφάννας. id est, Aut in Aphannis, de incertis, & quæ nusquam sunt. Ze
nodotus ait natum ex huiusmodi casu. Sybaritæ quondā oraculum adeuntes, orabant ut
sibi uictoriam aduersus Crotoniatas concederet, idēq; Crotoniatas ipsis presentibus. Qui
dam autem Crotoniatarū per iocum respondit ad hunc modum: istam quidem conseque
mini in Aphannis. Sybarita credēs id à deo responsum, admiratus est, quid sibi uellet hoc
uerbi Aphannæ. Prouerbiu ait quadrare in eos, qui se putant inuictos, & nulli toleran
dos esse. Verum mihi Stephani magis probatur interpretamentum.

Ad id quod erat opus. LXXXI

Εἰς τὸ δόλον. id est, In id quod opus erat. subaudiendū, insumpsi, aut simile quiddam. Na
tum autem ex oratione Periclis. Narrant hunc datis pecunijs impetrasse ab Astyanacte La
cedæmoniorū rege, qui iam bellum parabat, ut ex Attica discederet. Deinde cum esset po
pulo rationem eius pecuniæ redditurus, puderetq; palam titulum insumptæ pecuniæ pro
loqui, recte significauit, εἰς τὸ δόλον, inquit, ἀνύλωθε τοσαῦτα τέλεινα εἰς τὸ δόλον. id est,
in usus necessarios tantum talentorum insumpsi. Hæc fermè referuntur à Zenodoto. No
tauit adagium & Aristophanes in Nebulis:

ὡσπερ πῶλον εἰς τὸ δόλον ἀπώλεσε. id est,
Ita ut Pericles perdidit in quod oportuit.

Quo loco interpres uarias adfert historias, unde prouerbiu ortum putent, quæ si quis re
quiret, unde petere possit, ostendimus. Eleganter torquetur per iocum in eos, quilibet ad
ministrarunt pecuniam alienam, ut non possint idoneam rationem reddere.

Insurandum
adactum

Ἀδακτὺν ἰυσιυρανδῦ. id est, Adactum iusurandū dicebatur, uel quod non uernaculum esset,
sed peregrinum, & aliunde ascitum, ut indicat Zenodotus: ut si quis Gracus Scythico
more iuret, ἢ δὸν ἀκινάκλω ἢ τὸν ἀνεμον. id est, Per uentum & acinacem. Nam per suos
deos unaquæq; gens iurare consueuit: uel quod non spontaneu, sed adactum ui: uel
quod sponte susceptu, nemine cogente, si Suidæ credimus, & etymologico. Sunt enim
tria iusurandi genera, unum quod ἐπὶ μύθῳ uocant, alterum quod κατὰ μορφήν, tertium
quod ἐπακτόν. Hesychius contra ἐφ' ὃν ἐπὶ φῶς ἀγῆ, ἢ ἀνθερατῆ. id est, Ad quod alius a
dignit, non spontaneu. Hoc equidem inter adagia non recensuissim, nisi Zenodotus pri
or in hoc albo posuisset.

Scabrosior leberide. LXXXIII

Leberide sca.

Κατὰ τὸν ἄσπερον λέγειν. id est, Asperior leberide. De uehementer asperis & insuauibus.
Nam leberis Græcis dicitur exuuium illud uel serpentum, uel piscium exuentium sene
ctam, quod & σφόδρα uocatur: id autem asperrimum esse constat, nimirum ob summam
siccitatem. Refertur à Suida.

Procul

Procul auribus nunciu ueniat.

LXXXIII Nunciu pro
cul absit aure

Ἄπ' ἀποτῶ ἀγγελοῦ ἔλθοι. id est,

Procul absit nunciu aure
Sermo deprecantis nunciū male auspicatū. Suidas ex Callimacho citat. Hom. itē Iliad. σ
ἀγγελοῦ δὲ μοι ἀπ' ἀποτῶ ὄδε γῆραιτο. id est,

Ista uelim mihi sint procul auribus.

A puro pura defluit aqua.

LXXXV Puro puram
defluit aquam

Theognis in sententijs Elegiacis.

ἢ μὲ ἐδέλεις πλάγῃ, κεφαλῆς ἀμείων τοῦ ἀπ' ἀκροῦ

ἀπὸ λουτροῦ ὕδαρ βόσειται ἡμετέρας, id est,

Rursum aqua de summo mihi uertice defluet usq;

Limpida, si innocuum forte lauare pares.

Hoc distichon, quoniam subesse prouerbiu uidebatur, adscripsimus. Quadrabit in homi
nem usq; quaq; inculpatum & innocentem: quem etiam si quis aliquando uocet in cri
men, tamen non solum fama illius non contaminatur, uerum etiam illustrior redditur. Nec
sine causa laudi tribuunt illud Catoni Censorio, quod toties accusatus & uocatus in ius,
nempe quater & quadragies, semper iudicium sententijs fuerit absolutus.

A lupi uenatu.

LXXXVI Lupi uenatus

Ἀπὸ λύκος θήρεος. id est, A lupi uenatu. Dicitur solitum, ubi quis protinus re infecta discedit.
Aut de negotio molesto, & agresti. Neq; enim tutum est lupum insequi, neq; is facile cap
tur, cum reliquatū ferarum uenatus nō uulgarem adferant uoluptatem. Meminit Suidas.

A subeunte portum nauis.

LXXXVII Lucrum cape
à subeunte nauis

Ἀπὸ ἡσθητοῦ δουλοδύτης. id est, A subeunte, subaudi, nauē lucrum capias. Admonet adagium
celeritatem ad questum plurimum ualere. Et in negociatorem illud in primis competere,
ἕπνεσθαι ἀπὸ τῶν, id est, Somnus abesto. Sumptū à mercatorum diligentia, qui merces statim
emunt ab ipsis nauis in portum appellentibus. Tum enim & minoris emuntur, & maiori
distrahuntur lucro. Trahi poterit ad eam sententiam, ut si quis dicat statim arripiendam
oblatam occasionem lucri. Aut tum rogandum quempiam ubi fortuna recentē aliquam
commoditatem obtulerit. Nam sumus pleriq; tum ad gratificandum benigniores. Perfi
us in quinta Satyra metaphoram uariauit, cum ait:

Tolle recens primus piper è sitiente camelo.

Id est, ilico cum adhuc de uia sitit camelus, qui merces attulit. Prouerbij meminit Suidas.

A sitiente ca

A bis septem undis.

LXXXVIII

Ἀπὸ δ' ἰσ ἐπὶ τὰ κυματῶν. id est, A bis septem undis. In eos competit, qui à noxia quapiam
purgati sunt, propterea quod antiquitus mos esset, homicidio pollutos uestes suas bis se
ptem inundationibus, immersionibusq; lauare. Testis Suidas.

Exigit & à statuis farinas.

LXXXIX Farinas ex,
à statuis

Ἄπ' ἡ γὰρ καὶ ὁδὸν ἀνδρῶν τῶν ἀλλοτῶν. id est,

Sanè cibum & signis ab ipsis exigit.

In eum dicendum, qui nullius miserus, undeciq; quod potest auellit, uel ab ipsis mortuo
rum statuis. Simillimum illi, κατὰ τὸν νεκρὸν φάρεος. id est, Et à mortuo tributum colligis. Com
petit in principes ex pilatores plebis, qui nulla non ex re uectigal expriment, uel ex lotio.
aut in auaros sacerdotes, apud quos ne sepulchrum quidem gratis conceditur.

Athos celat latera Lemniæ bouis.

X C Lemniæ bouis
latera ath. ce.

Ἄθος καλύπτει πλάγῃ τὰ λεμνιακά βοός. id est,

Athos obumbrat latera Lemniæ bouis.

Vbi quis officit, aut molestus est, aut gloriam cuiuspiam obscurat, aut alioquin obsistit.
tradunt in Lemno bouis fuisse simulacrū ingens, candido factum lapide. Id Athos mons
tamen si longo dissitus interuallo, tamen ob summam celsitudinē, obscurat umbra sua. Est
aut Athos Thraciæ mons ingens, adeo ut umbram iaciat ad stadia trecenta, teste Stépha
no. Meminit huius Apollonius Argonauticōn libro primo:

ἢ αἰετὸν νηοσουλῶσι τὸν ἄθω ἀνέτελλε πῶλον,

ἢ ἄλλοις, ἢ πόσον ἀπὸ τῶν ἰσ λήμον ἔσται;

ἢ ὅσον ἂν φέροι ἢ πῶσον ἢ ἄλλοις ἀνίστα;

LI 4 Απροσά

Αποτάτῃ κρηφῆ σκιάς, καὶ δὲ ἀρχὴ μολύνης. id est;

Solis ad exortum uada falsa secantibus alto

Vertice sese ostendit Athos, mons Thracius, is qui

Disiatus a sacra tanto discrimine Lemno,

Quantum alata die ualeat transmittere nauis,

Hanc tamen aerij contingit uerticis umbra.

Quin longinquam etiam contingit ad usq; Myrinen.

Prouerbij meminit & Plutarchus in Moralibus, cum alijs, tum in cōmentario, quem in-

scripsit De facie apparente in orbe lunæ, testans umbram porrigi per septingenta ferme

stadia. Theocriti Scholiastes uersiculum hunc citat ex Sophocle:

Αθῶ σκιάς ἢ νῶτα ληνίνας ἀλός. id est,

Athos obumbrat terga Lemnij maris.

Fugientem
quid i. p. m.

Præsentem mulge, quid fugientem insequeris?

Heroicus prouerbialis admonens præsens lucrū non omittendum, spe cōmodorum, quæ

non item ad manū uidentur esse. Sumptum ex Cyclope Theocriti. Scholiastes citat con-

similis sententiæ uersum Hesiodium:

Ναπιῶ δὲ τὰ ἔσομα λιπῶν τ' ἀνέτοιμα δῶκε. id est,

Stultus qui non prompta sequens, iam prompta relinquit.

Existimat eundem habere sensum quod alibi nobis dictum est, τὸν δέλοντα βῆν ἔλωνν.

Quid ad Mercurium?

Τὶ πῶς τὸν ἐρμῶν; id est, Quid ad Mercurium? Idem cum illo, εἰδὲν πῶς ἔπῳ, & nihil

ad Bacchū, Nihil ad rem. Nam Mercurius orationis autor. Competit in eos qui loquun-

tur aliena ab eo quod agebatur.

Achilus à
turre iudi-

Quid Achilus à turre iudicatis?

Τὶ εὖ ἀχαιὸς ἀπὸ τῆς πύργου κείνεται; id est,

Cur iudicatis Danaidas de moenibus?

Dici conueniet, quoties quis pronunciat de re non satis accurate considerata. Aristides in

Themistocle: τὴ τῶν τε εὖ ἀχαιὸς ἀπὸ τῆς πύργου κείνεται; id est, Quid in his Achilus de tur-

re iudicamus? Sumptū apparet ex Iliados γ, quo loco Priamus in moenibus Troianorum,

acceritam Helenam percunctatur quinam essent, quos procul in Græcorum exercitu

conspiceret, & Agamemnonis formam laudat ad hunc modum:

ὅς τις εὖ δὲ ἀχαιὸς ἀνὴρ ἦν τε μέγας τε;

ἦτοι μὲν κεφαλῆ καὶ μείζονος ἄλλοι ἴασιν,

καλὸν δ' ἔτα ἔγνων ἔπῳ ἰδὲν ὀφθαλμοῖσιν,

οὐδ' ἔπῳ γὰρ ἀρῶν, βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρῶν ἴοικεν. id est,

Ille quis est cedo, Graius homo, magnusq; bonusq;

Sunt alij hunc fateor, superantes uertice plures.

Verum æque pulchrum memini me cernere nunquam

Nec reuerendum æque, regem præferre uidetur.

Nec inconcinne torquebitur ad eos, qui in tuto constituti, de ijs iudicant, qui in periculo

uersantur. Quemadmodū faciunt ij, qui in turre, aut uallo sedentes, ociosi spectant, iudi-

cantq; præstantes, ac in multis animi robur aut consiliū desiderant, quod ipsi nequaquæ præ-

stare forēt, si in eodem discrimine uersarentur. Aristides in Themistocle: εἰ μὲν, ὅτι ὁμοίῳ

ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης ποδὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγον, ἢ τῶν ἐν ψυχρῶν ἢ αὐτῶν ἀφηνώσας, ἢ κερῆσθ' ἔφα-

ρὶ Ζήλῳς ἐπὶ τῶν τήχῳ. id est, Atqui non parui refert, si quis medio in mari, de ijs loquatur

qui in nauī sunt, animiq; præsentia demonstrat, sedensq; procul à procella inter parietes.

Cepis pu-

Quis usus cepis putridis?

Τὶς χρῆσι πυθουμένων κρομμύδων; id est, Quis usus putrefacti cepis? De rebus aut etiā homini-

bus, reijculis, & quorū nullus usquā est usus. Etem cū cepe sit herba, per se uilissima, simul

atq; computruit, nihil esse potest abiecius. Cognatū illi Plautino, uitiosa nuce nō emam.

Philoxeni non.

Τὸ ἐλοφῆνός. id est, Philoxeni non, Dicendum, ubi quis obstinate uel inficiatur, uel re-

cusat: aut ubi quis alteri nescit concedere, neq; quicquam ad gratiam loqui. Quod genus

homines à principum consuetudine debent abstinere, apud quos aut tacendum est, aut lo-

quendum est quod gratū sit auribus. Philoxenus poeta, quemadmodum alibi diximus, us-

que adeo non potuit carmina Dionysij probare, ut maluerit reduci ad fodinas lapidarias.

Meos corymbos nescio.

Τὸς ἐμὸς κερύμβους πλέκω. id est, Meos nescio cincinnos. Vbi quis respondet, quod ni-

hil pertineat ad interrogata. Refertur ad hunc modum, χερύμβους ὁ ἵππύλλῳ, εὖ ἐμὸς κερύμβους

πλέκω, ὅτε λέγω πῶς τῶν τε, ὁ ἵππύλλῳ ἐπιταύδα; id est, Salue Hypsipyle. Meos corymbos

nescio. Non tibi loquor ista de re. Maritus meus hic est? Ex aliquo comœdiæ loco sumptū

apparet, in qua persona quæpiam per dissimulationem, diuersa responderit. Quod genus

est & illud apud Terentium in Phormione, cū Phædria rogatus, ubi nam esset Antipho,

respondens iterat salutationem, deinde, ait illum recte ualere. Est consimilis locus & apud

Plautum in Mercatore. Iam machæra est in manu. Nam si eò te introducā. Tollo am-

pullam, atq; hinc eo, & reliqua. Nam locus longior est, quā ut citra tædium possit recen-

teri. Confine ei quod alibi recensuimus ἀμας ἀπὸ τῆς.

Compendiaria res improbitas.

Συμῶμα ἢ πονηρία, βραδεία ἢ ἀφῆτι. id est, Compendiaria res improbitas, uirtus longa.

Qui semel addixit animum uitij, is quiduis flagitij facile patrabit. At singulæ uirtutes ma-

gno sudore parandæ. Fitq; nescio qua naturæ corruptione, ut quæ turpia sunt, uel ἀνδρῶν

ἀκαθῶ, protinus arripimus, quæ honesta uix laboribus diutinis inculcentur. Plutarchus

in apophthegmatis tribuit hoc dictum Cleomeni. Quum prædo quispiam in agrum Lace-

damoniorum fecisset incursionem, atq; ubi captus esset dixisset, Ideo hac feci, quod

non esset quo aleret militem, proinde ad eos uertisse sese, quibus superesset nec impartiren-

tur, Cleomenes σὺν τῷ μῶμα, ἢ πονηρία.

Vmbra pro corpore.

Σκιά ἀπὸ τῆς σώματος. id est, Vmbra pro corpore. Quoties aliquis magnum quiddam

uidebitur affecutus, cum nihil tandem auferat præter titulum, aut spes meras. Mutuo sum-

ptum ab Aesopica fabula de cane, qui dum umbram carniū, quod ea maior appareret

captat, ueras amisit carnes. Eam quidem iambico carmine Gabrias quidam, utcumq; com-

plexus est hoc pacto:

ὄφθαλμῳ γὰρ ποταμῶν πλησίον ἰδὼν κρέας;

κρέας ἑαυτῶν, ἄλλοι εἰς ὄψος βλέπει;

Χαυτῶν δὲ λοιπῶν τῶν κρέτων λαβῆν κρέας;

Ἀπεσφῆσεν καὶ τῶν, εἰς τὸν ἑκρόσθη. id est,

Iuxta fluentem deferens carnes canis,

Dum pronat os in amne conspicit alteras,

Et hians deorsum, ut easce carnes prenderet,

Amisit has quoq; quas tenebat antea.

Sinopissas.

Σινωπίσας. id est, Sinopissas, id est, lasciuus. A Sinope scorto quodam nobili, celebratæq;

lasciuia, cui nomen hinc inditum uidetur, quod noxij esset oculis. Athenæus libro 15. do-

cet fuisse Aeginensem. Fuit & Sinope Aesopi filia, cui nihil carius fuit uirginitate.

Vitiat lapidem longum tempus.

Σκῆψι καὶ πῆλοισι ὁ πολὺς χρόνος. id est,

Saxa etiam longum faciet putrescere tempus.

Nihil in rerum natura saxo durabilius. At id quoq; temporū diuturnitas absumit. Quod

poetae nimirum innuunt, cum fingunt Saturnū temporis deum, saxum Iouis loco suppo-

situm deuorasse. Ouidius libro De ponto 4.

Gutta cauat lapidem, consumitur anulus usū.

Et teritur pressa uomer aduncus humo.

Chilia

Sarone magis nauticus.

Σαρωνος ναυτικός. id est, Sarone magis nauticus. Aiunt hunc fuisse deum quem...

αελα μίνιος... id est,

Quo nam modo Potero imperitus, & a mari alienissimus, Salaminis expers, atque nauim agere rudis.

Assidua stilla saxum excavat.

stillae affir... id est, Stillicidium perpetuum saxum excavat. Admo...

Assiduitate quaelibet negotia. Nam uicini solent

Quid magis est durum saxo, quid mollis unda?

Dura tamen molli saxa cauantur aqua. Galenus... id est,

Vix alii poculum poterant sustinere mensa

Plenum, at grandaeuus Nestor facile abstulit illud.

Quae sententia non solum a commodari potest ad assiduitatem, sed huc quoque, quod ea...

Salaminia nauis.

Σαλαμινία ναύς. id est, Salamina nauis: de praeuolocibus dicitur... id est,

clunt euocās, paralus aueheret. Nam Theoris eos uehebat, qui uoti aut religionis ergo...

Pyrrhandri commentum.

Pyrrhandri commentum, de callido inuento. Hic Pyrrhander sycophanta...

Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica ista techna.

id est,

VI

uocabatur, cum quis suas dotes ignoraret. Veluti si qua formosa cum...

Agricolas.

Opinor esse finitimum illi, id est, Caeca diuitia. Nam Zelus aliquoties...

idem est quod admirari ac felicem ducere. Vnde Zelus uocant conspicuum & illustre...

qua loquentes audire. Nam Zelus uocant conspicuum & illustre...

Caeca diuitia. Nam Zelus uocant conspicuum & illustre...

Abdito terris. Et Pindarus in Nemeis hymno primo...

Dicas tria ex curia. Antiquitus qui iudicum sententia...

Pyraustae gaudes gaudium. Gaudium pyraustae gaudes. De momentaria fluxaque uoluptate...

id est, Pyraustae fatum. Cuius alibi meminimus.

id est, cum adhuc inuolucres sunt alas mouentibus. Lucianus usurpat pro indecore & scurrili...

ter gesticulari,libello De mercede seruientibus,Aristophanes in Pluto,

καὶ οὐ γὰρ λέγει μὲ οὐπω δουλασσαι ποδὶ τῶτα, ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ ἠδονυγίτες. id est,

Tu mihi nondum fari potis es super hac re, Sed nugaris gesticulando.

Et Diphilus apud Athenæū libro sexto,inducit parasitū hunc in modum loquentem, γέγονε καὶ χεῖρα πὶ καὶ ἠδονυγισμαί. id est,

Latorq; gaudeoq; & alas uerbero.

Ante barbam docēs senes.

Imberbis se- nes docēs τὸ εἶ γυναιδὸς διδασκῆς εἰς γέροντας. id est, Ante barbam docēs senes. Cum imber- nis docēs his maiorem natu docet. Est autem figura prouerbialis, quod ait Persius, Ante pilos.

Et rerum prudentia uelox

Ante pilos sa. Ante pilos uenit, dicenda, tacendaq; calles.

Hanc prudentiam, quam præcoquam, seu præcocem appellant, uulgò non admodum fausti omnis habitam, ostendit Apuleius in secunda Apologia, scribens hunc senarium nobilem & celebrem fuisse, poetæ nescio cuius, neque enim nominat,

Puerulos odi Odi puerulos præcoci sapientia.

Nec Fabio placet præcox ingeniorum genus, quod negat ad frugem solere peruenire. Pindarus in Pythiis hymno quinto, sic laudat quempiam, ἡγεσσονα μὲ ἀλιτίας νόου φέρειται, γλῶσσῶν τε, θάρσος δὲ ταυῦ ἠδονυγισμῶν ἠδονυγισμῶν. id est, Præstantiorē quàm pro æta te mentem alit linguamq; audacia uerò pernix inter aues aquila.

Bellum Cononi curæ fuerit.

Canon en. pr. πόλεμος ἐβίωντι μελήσει. id est, Curabit prælia Conon. XI

Hemistichium est Heroici carminis, nec satis liquet unde sumprum. Porro Conon dux Atheniensis fuit multū in belli negociis exercitatus. Primum nauali prælio superatus à Lyfandro Lacedæmoniorū duce, redintegratis copiis, eundem terrestri prælio uicit, & Athenarū libertatem restituit. Proinde conueniet ad hunc modum respondere, curanti negocium, quod ad se nihil attineat. Item Hector Andromachæ suæ Iliados secundo, πόλεμος δ' ἀνδρασι μελήσει. id est,

Viris curæ sunt bella futura.

Et Turnus apud Virgilium,

Arma uiri bellumq; gerant, quis bella gerenda.

Antehac putabam te habere cornua.

Cornua te habere a. p. τὸ τῶτα σὲ ἄμω ἕρασα ἔχου. id est, Antehac credebam tibi esse cornua. De his qui prius habiti fortes ac strenui, postea quum res uitum postulat, apparent ignaui: unde & Comicus cornutam bestiam uocat hominē paratum se defendere. Cornutam bestiam petis. Et Horatius, Parata tollo cornua.

Apud eundem scurra iocatur in scurrā accepto conuitio minitatem capite moto, quum in fronte foedam haberet cicatricem. Quid faceres, inquit, si cornu tibi non esset excisum, quum sic mutilus miniteris; Deinde dialectici cornutum appellant syllogisimum, dilemma uelut inexpugnabile.

Parata tollo cornua.

Apud eundem scurra iocatur in scurrā accepto conuitio minitatem capite moto, quum in fronte foedam haberet cicatricem. Quid faceres, inquit, si cornu tibi non esset excisum, quum sic mutilus miniteris; Deinde dialectici cornutum appellant syllogisimum, dilemma uelut inexpugnabile.

Prius quàm maclaris, excoriat.

Excoriat prius quàm maclaris περὶ ἀφωχθαι δέρας. id est, Prius quàm maclaris, excoriat. Dicendum, ubi quid præ-

posterè fieri uidetur. Videri potest ex Homero sumptum, apud quem sæpe excoriatu taurus, prius quàm occiditur: figura quam grāmatici πρὸ βύσσοι appellat. Finitimum illi quod alibi retulimus, actum agere. Nam id etiam adagium M. Tullius putat ad con-

siliū præposteri significationem pertinere. Sic enim scribit in dialogo De amicitia, Præposteri enim utimur consiliis, & acta agimus, quod uetamur ueteri prouerbio.

Prius quàm assa sit farina.

Farina nondū coctū insperg. τὸ εἶ μὲν ὀψήσασαι ἄλευρα. id est, Prius quàm coxeris farinam, subaudiendū inspergis, aut simile quippiam. Eustathius in Odyssææ τ, refert utrunq; tum hoc, tum illud proximū.

Solitum autem est, assis carnibus apud quosdam inspergere farinam.

Plures adorant solem orientem, quàm occidentem.

Solem orientē plures a. q. o. πλείους προσκυνῶσι τὸ ἡλιον ἀνατέλλοντα ἢ δύνοντα. id est, Plures adorant solem orientem quàm

quàm occidentem. Iuueni magis adheretur q; seni. Plutarchus scribit, Pompeium hoc adagio minatum Cinnæ. Sensit autem Pompeius, se solem esse orientem, nimirum iuuenem indies magis fama crescentem, illum occidentem, utpote affecta iam ætate, & cuius dignitas gloriaq; iam consensesceret. Cæterum quod Pompeius erat Cinnæ, hoc Caius Cæsar post fuit Pompeio. Simile quiddam Athenæus libro tertio, ex poeta quopiā, ἐκ ἀέθλου τὰ πάλαι, καὶ ἀτὰρ ἄμα ἡρέσσω, νέος δ' εὖς βασιλεύει. id est, Nō cano uetera: noua si quæ sunt eadem & meliora sunt, Iupiter qui iuuenis est regnat. Mos erat antiquis adorare solem, quē deum existimant, & à Persis præcipue colebatur, nomine Mithræ. Item apud Aegyptios Osiridis, apud Græcos Apollinis, apud alios aliis atq; aliis nominib;. Hunc orientē salutabant religionis causa. Quem morem tradit Socrati fuisse Plato. Ferunt & ab elephantis adorari solem in exortu. Salutabatur & occidentens, sed à paucioribus. Habet & cuiusq; hominis ætas suam uesperam, quæ simul atq; aduenit, iuuetæ gratia uertitur in tædium. Ita senex quidam apud Alexidem,

Mea quippe seram uita ducit uesperam.

Sub occasum autem solis incumbunt umbræ: unde Euripides,

Quid altius atque uox & umbra uir senex?

Auro loquente, nihil pollet quæuis oratio.

χρυσὸν λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτέτω λόγος, πῶθεν γὰρ εἶδε καὶ πῶθεν μὴ λέγων. id est,

Auro loquente, ratio quæuis irrita est, Suadere siquidem nouit, & loquens nihil.

Prouerbiū indicat, muna ubique longe plurimum ualere. Vulgaris iocus ait, tinnū las rationes præcipuam habere uim ad persuadendum: pecuniam indicans.

Pellenæ tunica.

πellenῆος χιτῶν, id est, Pellenæa uestis. De prisco cultu. Pellene peruetusta Achæa ciuitas, Protei patria, in qua diuersæ uestimentorum formæ fieri consueuerunt, attestante Suida. Iulius libro De rerū uocabulis septimo, prodidit lænas pellenicas olim nobiles fuisse, adeo ut in Iunonis ludis ac certaminibus uictori lacerna pellenica premit uice daretur. Astipalatur Strabo libro Geographiæ octauo. Diuersum igitur uidetur illi, quod alibi diximus. Munus Leuidentē: lepidius erit, si per ironiam adhibeatur. Veluti si cui pro laboriosis ac diutinis officiis uile munusculū missum sit, dicamus, πellenῆος χιτῶνα contigisse. Romæ quoq; uestes xeniorum loco missitari solitas indicat Iuuenalis.

Aquilam cornix prouocat.

ἀγὼν κερῶν ἐρδουκελεῖ. id est, Aquilam cornix prouocat. Tradūt peculiare cornicibus esse iritare aquilam. Verum illa negligit prouocantē, intelligēs nimirum sibi ab illa non posse ceri non posse. Locus igitur fuerit adagio, si quādo leuiusculus quispiam homuncio, qui neq; prodesse queat, neq; lædere, maximis uiris oblatrat. Quēadmodū Menelaus apud Euripidem in Iphigenia Aulidentē de uatibus, καὶ οὐ γὰρ ἔχουσι οὐδὲ χρῆσιμον παρῶν. id est,

At nihil habet nec utile nec inutile.

Lupus pilum mutat, non mentem.

ο λύκος πλὴν τρίχων οὐ πλὴν γνώμης ἀλλάζει. id est, Lupus pilum, non ingenium mutat. Beneficia canicem adfert improbis, non item aufert malitiam. Canescunt enim lupi, uelut & equi more hominum per ætatem.

Laqueus laqueum cepit.

ἀπὸς ἢ πᾶν γὰρ εἰκελ ἄψιδου πύργω. id est, Laqueum laqueus, ita ut uidetur ceperit. Vbi malus malum obseruat: ueluti adulter adulterū, fur furem, perfidus perfidum: quod interdum usu uenit, ut dum duo sibi uicissim insidias tendunt, uterq; deprehēdat alterum.

Ipsum ostiū limen tetigisti.

ἀπὸς ἡλερῶντες τὸν βαπτῆρα εἰς θύρας. id est,

Ipsum attigisti limen ostiū pede. Dici solitum, quoties ad rem ipsam peruenitur, Aristophanes in Ranis,

nem nescio: utrum si frugi est, usq; admutilabit probe. Loquitur de hero diligentius omnia percunctaturo, & tanquam ad curem rasuro. Cognatum illi, Ad uitium refecere.

Signum bonum, aut malum.

Σύμβολον ἀγαθὸς ἢ καὶ φαῖλον. id est, Signū bonum, aut certe malū. Vbi quis de re ita cognita diuinat incertus. Symbolum autem augurium appellari, quod sumitur ē sternuta- mentis, id autem ad Cererem pertinebat. Et hominis primum occursum, ex quo signum aliquod euentus captabant, symbolum appellabant. Ceterum hic loquendi color diuini olim familiaris erat, testibus Homero & Platone. Item apud Horatium Tiresia. Quicquid dicam, aut erit, aut non.

Duos insequens lepores, neutrum capit.

Lepores duo insequens, n. c.

ο δύο πῶπεις διώκων, ἑδ' ἐπὶ πόρον καὶ λαμβάνει. id est, Qui duos insecatur lepores, neutrum capit. Huius prouerbij sensus est, Qui simul duplex captat commodum, utroq; frustratur Effertur in Græcorū collectaneis, & citra figuram, Δνοίρη ὑπὸ θυμῷ καὶ εὐδ' ἐπὶ τυχόν. id est, Ambo concupiscens, neutrum assecutus es.

Cui multum est piperis, etiam oleribus immiscet.

Pipere abun- dans etiam oli- um.

ο πολὺν ἔχει πείπερον, τίθει καὶ λαχάνους. id est, Qui multum habet piperis, etiam oleribus admiscet. Cui rei cuiuspiam largior adest copia, ea profusius utatur licebit. De pusillo pat- cius insumendum. Vt, cui multum suppetit facultatum huic licet opipare uiuere. Nam p- per oleribus admiscere soleri, testatur & Martialis, Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ

O quam sepe petet uina piperis coquus. Nonnihil suspicor & hoc Apostolicum a uulgi fece hausisse. Tametsi utitur Hermolaus Barbarus in epistola quadam ad Picum. Huic simile quod alibi retulimus, putre salamen- tum amat origanum.

Domus amica, domus optima.

οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. id est, Est grata domus, domus optima semper.

Nusquam comodius, nusquam liberius, nusquam lautius homini uiuere contingit, quam domi. Quidam per iocum derorquent ad testudinem, de qua fertur apologus huiusmodi. Iupiter cum animantium omne genus ad nuptias rogasset, tressissentq; reliqua, præter unam testudinem (nam hæc peracto conuiuio, tum demum aduenit) Iupiter admirans percun- diatus est, quid nam illi fuisset in mora. Atq; illa respōdit, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Iratus ille, iussit ut quocunq; iret, domū suam secum circumferret. Vnde per iocum affectata ob- scuritate sic describitur apud Ciceronem, libro De diuinatione secundo, Terra tardigradam, domiportam, sanguine cassam.

Nam terræ pro terrigenam, legendū opinor. Quin & iura publica fauent privato domus, Sic enim Caius Pandect. lib. 4. tit. de in ius uocando. Pleriq; putauerunt nullum de domo sua in ius uocari licere, quia domus tutissimum cuiq; refugium ac receptaculum sit: eumq; qui inde in ius uocaret, uim inferre uideri. Similia Paulus lib. 1. Tit. de regulis iuris. Ad apo- logum alludit M. Tullius in Epist. quadā ad Dolobellā: Hæc loca uenusta sunt, abdita cer- te, & si quid scribere uelis, ab arbitris libera, sed nescio quomodo οἶκος φίλος. Itaq; me re- ferunt pedes in Tusculanum. Cui respondet illud, alibi a nobis positum,

οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. id est, Domi manendum est, fata cui sunt prospera. Nam huic demum, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.

οἶκος φίλος

Alioqui cui sit uxor rixosa domi, & nihil quod edatur, huic domus carcer est. Ceterū Plu- tarchus hoc genus hominū ignauum, quod tecto gaudet, & umbra, quodq; semper amat desiderare domi, οἶκος φίλος appellat, quasi dicas, custodes domus. Et in libello πρὸς Πλάτωνα, non probat hæc οἶκος φίλος καὶ ἀπραξίαν. Idem in præceptis cōiugialibus refert, Phidiam He- leorum Venerem ita finxisse, ut testudinem calcaret, tacite significans, uxoribus domi ma- nendum esse, silendumq;. Idem narrat, Aegyptijs huic fuisse morē, ut nuptæ sandalijs non uterentur, ne uidelicet domo unquā prodirent. Atqui hæc imago haudquaquā placitura sit nostratibus sceminis, per omnia emporia, per omnia œnopolia, deniq; nusquam non terrarū terra mariq; uolitantibus. Huc adscribendū quod refert Plutarchus in uita T. Fla- minij

minij. Is dehörtans Achaicos ne sibi uindicarent insulā Zacynthiorū, dicebat, κινδυνὸς ἐστὶν ὑμῶν εἰς χελεύνας πορρωτέρω τῶν κεφαλῶν ἐπιπελοπονίως πλοτείνωσιν. id est, Periculū ipsi- fore quemadmodū testudinibus, si longius a Peloponeso proferrent caput. His non dissi- milia T. Lilius de bello Macedonico lib. sexto, ubi sic loquitur Quintius: Si utilē posses- sionem eius insulę censerem Achæis esse, autor essem S. P. Q. R. ut eam uos habere sine- ret: ceterum sicut testudinem, ubi collecta in suum tegumen est, tutam ad omnes ictus ui- deo esse, ubi exerit partes aliquas, quodcunq; nudauit, obnoxium atq; infirmum habere: tegumen tuia haud dissimiliter uobis Achæi clausis undiq; maris quod intra Peloponesum est, termino, ea & iungere uobis, & iuncta tueri facile: si semel auaritate plura amplectendi hinc exceda- tis, nuda uobis omnia quæ extra sint & exposita ad omnes ictus esse.

Asini caput ne laues nitro.

οὐκ κεφαλῶν μὴ πλῦται νίτρον. id est, Asini caput ne laues nitro. Ne multum sumptus operæ impendas in rem uilem ac sordidam. Finitimū illi, τῶν χεῖρα πικρὰ. id est, Ollam variegare.

Asini mandibula.

οὐκ ἔστιν ἄσινος. id est, Asini mandibula. Conuenit in edaces, alioqui stolidos & ignauos. Cuiusmodi pingit Horatius.

Nos numerus sumus & fruges consumere nati. Hesychius citat ex Eupolide, dictumq; in homines edaces. Addit & loci nomen esse. Et haud scio an sentiat de loco in quo Sam- son reperit asini mandibulam, cuius fit mentio ludicum 15.

In occipitio oculos gerit.

ο πρὸς κεφαλῆς, ὀμματα ἔχει. id est, In occipitio oculos habet. De uersutis circumspe- ctis, quosq; neutiquā procliuē sit fallere. Quod genus hominum Perius lanos appellat, Olane a tergo cui nulla ciconia pinfit.

Et Homerus a principe requirit, ut oculatus sit πρόσω καὶ ὀπίσω. id est, A fronte & a tergo. Plautus in Aulularia. Quæ in occipitio quoq; habet oculos.

Lutum nisi tundatur, non fit urceus.

ο πηλὸς ἢ μὴ διαρῆ κάραι μὴ γίνεσθαι. id est, Lutū ni tundatur, nō fit testa. Citra laborem nullus euadit in uirū absolurum. Et hoc, ni fallor, Apostolus hausit a uulgi fece: homo nō perinde ingenio elegans atq; palato: quemadmodum accepimus ab his qui eum domesti- ta consuetudine nouerant.

Viri iureiurando, pueri talis fallendi.

ο ἄριστος ἄνθρωπος, ἀπραξίῳ ἢ πρὸς ἀρετῆς ἢ ἀπὸ πρῶτον. id est, Iureiurādo uiros, talis pueros oportet fallere. Docet uiris nulla re citius imponi posse quā iureiurando, quod nemo tam im- probus esse credatur, qui id uelit uiolare. Lylandri Lacedæmoniorum ducis apophtheg- ma autore Plutarcho.

Aues quaris.

ο ἄριστος ἄνθρωπος. id est, Aues quaris. Rem uagam, & captu difficilem sequeris. Perius, An passim sequeris coruos, testa q; luto q;. Itē Aristoteles, τὰ πετὰ μὲν ἀδύνατον. id est, Sectari uolantia. Et ante hunc Plato in Euthy- phrone, τὴν δὲ πετὰ μὲν οὐκ ἀδύνατον. id est, Quid autem uolantem quempiam insectaris?

Mons cum monte non miscetur.

ο ὄρος ὄρος δ' οὐ μίγνυται. id est, Mons cum monte nō miscetur. Non cōuenit inter pariter ela- tos aut pariter potentes. Etiam si Plinius tradit, duos montes concurrisse, crepitu maximo assultantes recedentesq;, magna hominum turba spectante, idq; luce.

Qui canem alit externum.

ο κύναι πρὸς ἐξῆς, πρὸς τὸ μόνον. ἢ μὴ. id est, Qui canem alit peregrinā, huic præter externū præ- funiculum nihil fit reliqui. Qui beneficium collocat in ingratum, perdit operam. Nam ca- nis alienus relicto fume quo alligatur, pristinū dominū repetit. Sapit & hoc uulgare quid- dam, mea quidem sententia.

Cum Nibas coccyssauerit.

οὐκ εἰς νίβας κοκκύσσει. id est, Cum Nibas coccyssauerit. Simillimum illi, ad Græcas calen- das. Tradunt in Thesalonica Macedonia ciuitate uicum esse, cui nomen Nibas, ubi galli unquā uocem edant. Quæadmodum & cicadæ mutæ sunt alicubi. Porro quod illic locus

addit gallinaceo, id ars efficit, addito collo circulo e sarmentis, si qua fides Plinio, qui hoc retulit lib. 29. cap. 4. Hefychius addit, Nibades dici capras cristatas, ut ab ijs expectetur κικυλίζω, quod est gallinaceorum.

Ignis non extinguitur igni.

XLVIII

πυρὸς οὐ σβήνεται πυρὶ. id est, Igni non extinguitur ignis. Malum malo non tollitur: ira non sedatur iracundia, sed ferocitas sedatur lenitate, malum patientia tollitur: iniuria beneficio vincitur. μὴ πῦρ ἀπὸ πῦρος, alibi retulimus ex Platone & Plutarcho.

Ne terra quidem profuit.

XLIX

Terra quidem non profuit

οὐδ' ἀπὸ γῆς ὠνησθῆναι. id est, Ne terra quidem profuit, id est, ne minimo quidem: perinde quasi dicat, ne glebam quidem impertiuit: aut ne terrae quidem hospitio dignatus est, ut apud Maronem, Hospitio prohibemur arenae: Bella cient, primaque vetant consistere terra.

Nullus emptor difficilis bonum emit obsonium.

L

Emptor difficilis h. b. c. ob.

οὐδὲν δύσωνος χρεῖσιν ἀφ' ὧν κέρειας. id est, Difficilis emptor haud bona emit obsonia. Qui nimium uili studet emere, semper merces uitasas emit. Nam haud conueniunt paruo emere, & rem egregie bonam emere. Conueniet in hos qui paululo labore conantur egregias assequi literas, quae non contingunt, nisi maximis ac diuturnis uigilijs. Ni fallor, subnotauit hoc prouerbium Iulius Pollux lib. De rerum uocabulis sexto, quum negat uocem δύσωνος usurpatam ab autoribus: sed tantum reperiri in prouerbio.

Non potes Theridem simul & Galateam amare.

LI

Theridem & Galateam simul amare non potes

οὐ δύνασαι διὰ τὸ εἶδος τε καὶ γὰρ ἀγαθίας ὄντων. id est, Non potes simul & Theridem & Galateam amare, id est, non potes idem diuersa sequi, uelut literas & pecuniam, uoluptate & gloriam, mundum & Christum. Nam Galateae fluuio male conuenit cum marinis fluctibus. Declarat hoc Luciani dialogus inter Galateam ac Doridem. Suspicio & hoc e uulgi fece haustum.

Lucrum malum, aequale dispendio.

LII

Dispendio aequale malum

μακάριον καὶ κέρδιον ἀντιπαραστήσει. id est, Celebratum Hesiodium dictum, Ne male lucreris, mala lucra aequalia damnis.

Vtinam haec sententiam cum mortales omnes, tum praecipue negociatores, non scripsissent, sed peccatori inscriberet suo, ducerentque non esse lucrum, quod iactura bonae mentis coparetur: neque quicquam utile esse, quod non idem sit honestum. Verum his magis arridet illud Ennianum, Vnde habeas querit nemo, sed oportet habere.

Sophocles Hesiodiam sententiam latius extulit,

οὐκ ἐστὶν ἀπαιτήσιμα διὰ τὸ κέρδιον ἔλκειν. id est, Non undecumque lucra gaude querere, Plerosque siquidem turpibus de quaestibus Auferre damnnum non salutem uideris. Feruntur in eandem sententiam aliquot fenarij prouerbiales, κέρδιον πονηρὸν ζυμίαν ἀπὸ φέρει. id est, Dispendio usque est fraude quaesitum lucrum. Et, τὰ δὲ ἀγαθὰ κέρδιον συμφορὰς ἐργάζεται. id est, At turpe lucrum adducit infortunium.

Huc pertinet quod alibi retulimus ex Isthmij Pindari, τὸ δὲ πᾶρ δίκαιον γλυκὺν πικροτέρου μένδ' ἐστὶν. id est, Quod praeter iustum est dulce, exitum habet amarissimum.

Thericlei amicus.

LIII

Θηριεκέας φίλος. id est, Thericlei amicus. Dicitur in bibosos. Thericles primus excogitauit poculum, ut citatur autor Eubulus. Dicitur est autem inuentum inuictoris uocabulo. Siquidem Graeci uitreum poculum θηριεκέας uocant, autore Suida. Fertur apud eundem & illud θηριεκέας τέκνον κύλιξ. id est, Thericlis filius calix. Huius dicitur autorem citat Athenaeus Theopompum in Nemea. Antiphanes θηριεκέας ὄργανον appellat. Sed plura super hac re prodidit Athenaeus lib. 11, ostendens Thericlem Corinthium quempiam etate Antistophania

stophanis Comici fuisse sigulum, qui noua arte primus e terebintho tornatile poculum finxit, quod a fistulibus non potuerit dignosci. Cuius rei meminit Theophrastus in libris De plantis. Poculum erat satis profundum, auriculis breuibus, ut ad illa gestari posset, ad uteri effigiem imitatum, quemadmodum refert idem Athenaeus, & incertum utrum poculo nomen sit inditum ab homine, an homini a poculo. Alij malunt Thericleum dicitur, ὅτι τὸ θηριεκέας θηριεκέας ἢ θηριεκέας ἢ θηριεκέας. id est, quod ferarum pelles illi fuerint insculptae. Pamphilus Alexandrinus maualit hinc dicitur, quod Bacchus hoc poculo libans feras exturbare soleat. Sed nominis controuersiam relinquamus. Illud constat, eiusmodi poculi genus postea dicitur thericleum, insuper & crateres dicitur Thericleos. Similiter & intus lignea, foris inaurata pocula, nihilominus Thericlea uocata, quae Callimachus χρυσόκλις dixit. Imo quicquid nouo artificio reperisset aliquis, Thericleum appellabatur. De patinis Thericleis meminit Plutarchus in apophthegmatis Scipionis minoris, tanquam de re singulari ac preciosa.

Theagenis hecateum.

LIIII

Θηαγενὲς ἐκάτερον. id est, Theagenis hecateum. In superstitiosos ac ridicule meticulosos dicitur est. Hic Theagenes legitur usque adeo fuisse superstitiosus, ut domi haberet Hecates simulacrum, nec usquam pedem moueret, nisi illo consulto. Vnde & κηπίδος, id est, fumus est cognominatus, quod magnifice polliceretur, cum esset pauper. Qua de re meminimus alibi.

Fiducia pecuniam amittit.

LV

ἰαχάτωρ & ἡodie, uereque dicitur, fiducia plerisque mortalium falli. Videtur autem ex antiquorum relicto prouerbij: quandoquidem apud Theognidem legitur hic uersiculus, τίσε γάρ κ' ἔλεος, ἀπιστίη δ' ἀνάστα. id est, Fido res perijt, diffido salua remansit. Proinde non pessime monet Epicharmus νῆφε, καὶ μέμνησο ἀπιστίη. id est, sobrius esto, & memineras diffidere. Quanquam nulli fidere, inhumanum est, omnibus fidere, stultum. Hoc honestius, illud tutius. Propterea quod, ut idem ait Theognis, πᾶσι πιστοῦμαι ἢ χρεὶ νόου. id est, Paucis e multis fidus adest animus.

Aliud stans, aliud sedens.

LVI

Nullus inficias iuerit, prouerbialiter figura dicitur illud Salustianum in Ciceronem; Aliud stans, aliud sedens loquitur. Quo licebit uti, cum summam inconstantiam animi significamus, quasi tantillum momentum atque interuallum commutet hominis sententiam. Home rus Iliados 4, huiusmodi uersiculo notat hominis inconstantis ingenium.

ἀλλὰ μετὰ κλίμακα, καὶ ἐπὶ ἀμφοτέρωσιν πόδας ἵκει. id est, Verum claudicat, inque pedes utrosque uacillat.

Eandem sententiam sic effert Pindarus in Nemeis hymno tertio, ὃ δὲ δίδρακτ' ἔχει νεφελῶδες ἀνὴρ ἄμοσ' ἀλλὰ πνεύων, ὅ ποτ' ἀρετὴν κατέβη ποσσὶ, μυσαρὸν δ' ἀρετῶν ἀπελεῖ νόω γόδιον. id est, Qui uero tenet ea quae didicit, obscurus homo, alias aliter atque aliter affectus, nunquam certo ingressus est pede, sed innumerabilium uirtutum imperfecto intellectu gustum capit. Praefert autem Pindarus naturam institutioni, quod qui natura bonus semper sui similis est, qui uero nititur eruditione, quum multa tentet, nec firmus nec absolutus est ulla in re.

Lingua amicus.

LVII

Ἀπὸ γλώττης φίλος. id est, Lingua amicus, qui uerbis ostendit, non re praestat beneficium. Aut qui non amat ex animo, sed beneuolentiam oratione praefert. Quod genus inducitur Candidus apud Martialem. Et apud Homerum Odyssaeae 3. οἶν' εἰ μὴν βάζεσσι, κακῶς δ' ὀπιθῶν φρονέουσι. id est, Qui recte dicunt, a tergo praua uoluntant.

Theognis in sententijs,

ἀλλὰ θηριεκέας μὴν πᾶσι καὶ γλώσσης φίλος εἶναι, χρεῖμα δὲ συμμίξιν μηδὲνι μηδὲν. id est, Sic facito, ut lingua cunctis uidearis amicus, At factis cuiquam te caue miscueris.

Contra Sophocles in Antigone, λέγει δὲ ἐγὼ φίλος ἄμ' ἐσθ' ἄνθρωπος φίλιον. id est, Non diligo hanc uerbotenus quae diligit. At idem Theognis paulopost, damnat huiusmodi genus amicorum.

μη ε' επεση μιν σοφια, νόου δ' ε'χε και φρονιας αλλη. id est,
 Ne me diligitio uerbis, cum mens alibi sit. Rursum alibi,
 μη μοι ανηρ ειη γλωσση ειλθ, αλλα και σβρω. id est,
 Ne lingua mihi quis sit amicus, sed mage factio.
 Simillimum est huic quod alibi refert idem, μη χει πω σθηραλας. id est, usq; ad salutationem.
 Προσγωμα μιν εδδ' ο ειλθ π' ανυ δ' υσπολογ, εστι δε πολλοι
 και χειροδον οι παντ' αν με χει πω σθηραλας. id est,
 Res perdifficilis quidem amicus, sunt quia multi

Salute tenus amici

Atq; adeo cuncti penē, salute tenus.
 Saturni podex. LVIII.
 Κρονος πυγη. id est, Saturni culus: de carnibus uetulis, iamq; maricis & sensu uacantibus
 Quicquid enim putre iam & effectū intelligi uolebant olim, id Saturnium uocabant. Me-
 minit Diogenianus, nec tamen explicat. Suidas & Hesychius admonent, ita dictā carnem
 ob uetustatem stupidā ac sensus expertem, a Saturno deo qui multa prouerbia nobis de-
 dit. Ad animum translatum nonnihil habebit gratia.

Molam fugi-

Qui uitat molam, uitat farinam. LIX.
 ο φθιγγων μολον, αλ' ουτα φθιγγι. id est, Qui fugit molam, fugit farinam. aut,
 Deuitat quicumq; molam, fugit ille farinam.

Farinā fugit,

Nam omissō articulo, uidetur hemistichium carminis heroici. Qui refugit industriā, non
 fructur emolumentis. Sunt qui molarum stridoribus offenduntur, quū sine molis non li-
 ceat uiuere. Sic quidam uxorum mores ferre non possunt, quum optent liberos. Dicit &
 hodie uulgo, qui querit oua, gallinarū cacalissimum ut uulgo uocant, Latini gloricie dicit,
 ferat oportet. Finitimum illi, ε'τε με λι ε'τε με λι ηται. id est, Neq; mel, neq; apes.

quicumq; mo- lam deuitat

Αγωμετρος ε'δεις ε'οιτω. Admonet iniquū non admittendū. Geometriā enim aqua
 bilitatem accipiunt, ut apud Aristidem in Themistocle, ε'πυ γ' ε'δεις και ρι'οστυνη, και γεω-
 μετριας. id est, Vbi opus est, & aequabilitate, & geometria. Idē in Pericle, ε'ι δε η γεωμετρια
 κελευδ, και η ηρωτ' αυτην ισοτης. id est, Si honesta est geometria, & quae cum illa coniuncta est
 aequalitas. Vnde Lycurgus arithmeticeu ceu popularem ac turbulentaem eiecit e Lacedae-
 mone: geometriam induxit, tanquam modestae oligarchiae, & legitimo regno conuenien-
 tem, teste Plutarcho. Sed mea quidem sententia, magis ualebit perinde prouerbium, quasi
 dicas, αυ'ι'σπος ποσιγ. id est, Illotis pedibus, hoc est, temere & imparatis. Nam haec erant a-
 pud ueteres prima philosophiae rudimenta, Musica, & Geometria. Quibus disciplinis si
 qui nō essent initiati, non admittebantur in scholā Platonis, cuius hanc ferunt fuisse inscri-
 ptionē, αγωμετρος ε'δεις ε'οιτω. Loquitur ad hunc modū & Taurus philosophus apud
 Gellium. Nunc autē istis, qui repente pedibus illotis ad philosophos diuertunt, nō est hoc
 satis, quod sunt omnino αθεωρητοι, ε'μυσοι, αγωμετρος ε'οι. id est, Speculatiuā, musicā, geome-
 triā ignari. Praecipuus autē admirator geometriae fuit Pythagoras, quem tradunt ob inuen-
 tum unum problema, sacrificasse dijs. Id erat huiusmodi, datis duabus figuris adiscere ter-
 tiam ab his diuersam, quae alteri sit aequalis, alteri similis. Tum Philo qui geometriam αχλω
 μη μηδ' ο'πολιγ appellatit omnium disciplinarum, quod haec rerum intelligibilium imagines,
 ueriq; uestigia, tanq; in politissimō speculo demonstraret, mentemq; purgatam paulatim ab-
 ducat a sensu. Plato quoq; dixisse creditur, deum ipsum γεωμετροειν, siue quod geometrica
 speculatio animum a rebus corporeis abducat ad ea quae semper eodem sunt modo. Deus
 autem ab omni materia purissimus est. Siue quod in Timaeo principia mundi diuisit in
 tria, deum, materiā, & ideā. Materia quiddam est omnium quae subteruntur, maxime
 confusum & incompositum. Idea exemplarium pulcherrimum, deus causarum optima.
 Cum igitur ita considerit mundum, ac semper ita seruet, ut materia sit aequalis, ideae simi-
 lis, uidetur explicare Pythagoricum illud problema, cuius modo meminimus. Haec itaq;
 & alia id genus multa, Plutarchus Symposiacae decadis octauae, problemate secundo. Pla-
 to uidetur aemulatus solennem morem tale quippiam inscribendi foribus. Spado quidam
 effoeminatus, quum ostio domus inscripsisset, ε'δεν καιου ε'οιτω, Diogenes, At herus, in-
 quit, domus, qua tandem ingreditur: Socrates apud Platonem in Theaeteto disputaturus
 de rebus subtilioribus ε'βρεθ' ε'η, inquit, ποδιστοπω, μηπιρ' η' ανυνη' επ' ακου. id est, obser-
 ua

Ne quis malus ingreditur

ua iam circūspiciēs, ne quis prophanus exaudiat. Imitatus est Pythagorā, qui sic praefatur, Προφνηι φο-
 λασσ σωνεποισ, θύρας δ' ε'πιθεδε βεβηλοι. id est,
 Cordatis cantabo, fores tamen obde prophane. Cuius alibi meminimus.
 Serpens ni edat serpentem, draco non fiet. LXI. Draco nō fiet
 ο φεις η μη φάγη ο φεις, ε'ρακων ε' γρησεται. id est, Serpens nisi serpentem edat, nō futurus
 est draco. Potentes aliorum damnis crescunt, & optimatum fortunae non in tantum auge-
 rentur, nisi essent quos exugerent. Quemadmodum inter pisces & beluas, maiores uiuūt
 laniaru minorum. Quanquam mihi quidem & hoc dictum fecem uulgi uidetur olere.

Certamen non accipit excusationes. LXII. Excusationes non accipit certamen
 Αγων ε'δεις χετα σκηνιας. id est, Certamē nō admittit excusationes. Plato lib. De legibus
 sexto, αλλ' α' γρη' ε' γωνια σποφασδε ε' παν δ' ε' δ' ε' φασσι. id est, Verum aiunt certamen nō ad-
 mittere caulationes. Et, ε'γων προφασιν ε'κ αυ'αυ'ιδ' ε'δ. id est, Certamen non expectat occasio-
 nem. Cum agitur periculo, non conuenit tergiversari. Aut si mauis, in praesentaneo peri-
 culo non oportet occasionem expectare quemadmodum alijs in rebus. Veluti si quis in
 morbo capitali medicū operiatur insignem, aut procul accersendum. Quae res hominem
 illum uere diuinum extinxit Rodolphū Agricolam. Etenim dum cōtatur medicus, mors
 anteuerit. Huc pertinet quod legimus apud Quintum Curtium lib. septimo. Sed neces-
 tas ante rationem est, maxime in bello, quod raro permittit tempora legere.

Phallus deo. LXIII.
 ο φαιλο ε'δ' ε'ω. id est, Phallus deo. Dicit solitū, ubi parum quidē honesta, sed tamen apta
 tribuuntur, quasi dicas, ε'ναρεν ε'ς αυ'ιδ' α. id est, In matellam immeiere. Plutarchus in com-
 mentario, ποδ' ρι' φλο π'λαστιας. ostendit hanc fuisse priscorū in ludis solennibus pompam,
 ut primo loco duceretur amphora uini, & clematis, id est fabae genus; post aliquis hircum
 trahebat; deinde nucū sportulam gestabat alius, postremo loco Phallus ferebatur. Ea erat
 effigies obsceni membri uirilil. Cur autē id in mysterijs fuerit receptū, causam reddit Plu-
 tarchus in lib. De Iside & Osiride. Columella in carmine ipsum Priapū Ithyphallū uocat,
 Sed truncum forte dolatum
 Arboris antiquae numen uenerare Ithyphalli.
 Et Pompeius ostendit, Ithyphallum dici membrum uiri pudendum. Vnde & hodie Itali
 siquem cōtemnunt, hoc nomine notant. Nonnulla de Phallis Herodotus libro secundo,
 dictum est alibi de Phallis Bacchi, nempe in prouerbio, Erebinthius Bacchus.

Obturbas frustra uelut unda. LXIII. Turbas me ut unda inaniter
 ο φλοσ με' τω με, κ'ν' ε' σ'π'ω. id est,
 Turbas me ut unda inaniter.
 id est, Incaustum mihi molestus es. Fragmentū carminis est ex poeta quopiam. Traductum
 ab unda cauteum alsidue uerberante. Quō pertinet illud Maronis,
 Quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.

Optimum opsonium labor senectuti. LXV. Labor senectuti
 ο φλοσ αυ'ισου πο'ν ε'δ' γ'ηρα. id est, Optimum obsonium senectuti labor. Laborandū in
 iuuenta, quo seni suppetat commodius uiuendi facultas. Diogenes rogatus, quid esse mi-
 serimum censeret, respondit senectutem inopem. Adagium autē uidetur mutilum. Equi
 sem opihor πο'ν ε'δ' ε'ω. id est, labora legendū, ut intelligas, senectutis imbecillitatem exquisitio-
 nibus cibis esse fulciendam, qui quo suppetant seni paranda res est in iuuenta.

Omne aēs alienum cepe, & multa allium. LXVI. Aēs alienum cepe, m. al.
 παν μοι χει' ο κρομμυα, και ε'δ' ε' η'μημα σ' κροδ'ια. id est, Vniuersum aēs alienum cepe, & mul-
 ta allium. Subaudiendum ε'ω. Cum quis obstriculus multo are alieno, optat ut paruo de-
 pendere possit quicquid debet. Non nihil uereor ne & hoc Apostolius hauserit, non ex au-
 tonibus priscis, sed e suis comb'g'ionibus.

Oportet omnibus corydalis. LXVII. Coryd. o. op.
 παν μοι ποδ' ο'δ' α'λοισι χει' λοφ' ο'ν ε'γγ'νη' ε'δ' ε'ω. id est, Omnibus galeritis oportet crista inesse. Cita-
 tur ex Simonide, & usurpatur aliquoties a Plutareho, nominatim in uita Timoleontis, in
 hunc sensum: nullum esse mortalil ingenium, cui non sit aliquod uitii admixtum, ceu per-
 inde secundum hominis naturam sit non carere uitio, ut galeritae naturale est habere cri-
 stam. Plutarchi uerba subscribā, ε'πα ε'δ' χει'ω ε'δ' ε'οικου ε'δ' ε'ω ποδ' ο'δ' α'λοισι λοφ' ο'ν ε'γγ'νη' ε'δ' ε'ω
 Na 4 157

per summā contumeliā expelleretur, uel potius qui funditus perderetur. Est in Luciani libello de mercede feruentibus. Vsurpauit non ab simili figura Terentius. Autores erant, ut illam præcipitem darem, id est, ut exturbarem ædibus. Plutarchus in Stoicorum contrarietibus, δὲ χρυσίππου ἐνεκε τῶν χρηματισμῶν τὸν ἑσθλὸν ἀπὸ κεφαλῶν εἰς πικρὰ πικρὰ ἀπέβη, id est, Chrysippus sapientem scœnoris gratia præcipitem dat in Panticapæum, & Scytharum solitudinem. Panticapæum urbs Scythiæ ad Bosphorū, autore Stephano. Equidem arbitror idem esse quod ait Seneca libro de beneficijs sexto, Alia detinebo diutius, alia expellam & capite agam. Notauit nonnihil adagij formam Phoenix Colophonius apud Athenæum libro duodecimo, de Nino rege Assyriorū agens, qui præcorporis uoluptatibus omnia contemnebat. Scizontes illius sic habent,

In Panticapæum

In turpes

Ἄλλ' ὡς κείσθ' ἐδίειν τε, ἢ πίνειν κεραιῶν, τὰ δὲ κέλα πέντε καὶ πεντήκοντα ὄβει. id est, Sederat edendo, poculumq; miscendo Præstans, reliqua autem cuncta abegit in saxa, id est, prorsus contempsit.

M. Tullius Epistolarū ad Atticum lib. 10. Huius igitur belli ego particeps & socius, & adiutor esse cogor, quod & ἀσπονδῆν est cum ciuibus, ἀσπονδῆν uocat perpetuū, & atrox & irreconciliabile. Suidas ostendit, ἀσπόνδους ἐχθρὸς dici eos, qui in concordia redigi non possunt. Sonat ferme, quasi dicas inconfederabiles, ut docendi causa sic loquamur. Conueniet in simultate ac dissidium amarulētum. Vfus est eo pro uerbo diuus Chrysostomus homilia in Matthæum quadragesimaseptima. Item diuus Basiliius in epistola quadam ad Athanasium, καὶ τὴν ἀγίαν φροντίαν τῶ ἀκρηκτοῦ τῆς ἡ ἀσπόνδης πολέμου, ἡ αὐτῶν ἀγνοῖα τὸ πρόπυ μελωδίας ἢ παρ' ἡμῶν κενρατηκνίας. id est, Quod si rogetur quæ causa sit huius neq; indicij, & sine sacris suscepti belli, narrant cantica quædam esse & speciem melodiæ, quæ apud nos obtinuit. Aeschines in oratione, πῶς δὲ τῆς ἀσπονδίας, ἢ ἢν ἔκ ἐρῶν ἡμῶν ἂν ἐκ πολεμῶν, ἀλλ' ἐξ ἐρῶν πολέμου ἀκρηκτοῦ. id est, Ex quibus non pax fieret è bello, sed ex pace bellum non indicium, hoc est uehemens & atrox. Idem in eadem, εἰ δὲ ἔσονται ἡ πολέμου αἰ μὴ διθυραῖ ἢ πρὸς ἑσθλῶν, αἰ ἢ διαρεῖ τ' ἀσπονδῶν, ἀσπόνδους ἢ ἀκρηκτοῦ τῶ πολέμου πῶς αἰτε. id est, Quod si bellorum causæ quidem erunt oratorum, dona uero ducū, efficietis ut bella & sacris careant & denunciationibus. Etenim qui indicit, qui mittit foeciales, qui sacrificat, ipsa mora fit lenior: & hoc consilio probabile est huiusmodi moras reperitas, uelut in iure citationem triplicem, litis cōtestationem, in matrimonio libellum repudij, & solennia uerba, Tuā tibi habe: quo dum hæc aguntur, refidat impetus ille impotens.

Ab Eteobutadis ducit genus. Dicit solitū de his qui maioribus illustribus & antiqua nobilitate sunt oriundi, uidelicet à Buto quopiā, qui sacer dotes Athenis instituit. Et ab huius posteris postea summi magistratus creabantur. Venustius erit, si per Ironiā sumatur in hominē obsecrū, aut nobilitatis & imaginū ostentatorē.

Ergini canit. Erginus filius fuit Clymenis, unus ex Argonautis. Cum autē Hypsipyle Thoantis Lemniorū regis filia funerales ludos manibus parentis proposuisset, Erginus adulescens præter ætatis rationem iam canus, accessit inter reliquos decertaturus. Irrisus est autē à mulieribus Lemniacis, ob intempestiuā capitis caniciem, & pro uerbo locū fecit, hoc insignior, quod superatis omnibus athletis pulcherrimā uictoriā reportarit. Festiuus fiet, si per ironiā dicitur in senes iam canos, qui tamē iuuenes etiamdū haberi uelint, causantes eam caniciem nō ex annis, sed è curis, aut aliunde præmaturam accidisse. Poterit torqueri & in illos qui ætate iuuenes, iam tū ingenio, moribusq; senem agunt. Et quibus rerū prudentia uelox Ante pilos uenit, ut inquit Persius. Nulla uero res citius accelerat senitū q̄ animi curæ, amor, odiū, inuidētia, metus ac moeror. Huc pertinet illud Theocriticū in Aitia,

Ante pilos prudens

Vno die con-sensere

οἱ δὲ ποδόντι δὲ ἢ ἀμαλὴ γρηγοροῦσι. id est, Verum quos amor angit, in una luce senescunt. Scholiastes adducit consimilem uersum ex Odyssæa τ. Ἄλφα γὰρ ἢ καὶ τῆς βροτοῖ κατὰ γρηγοροῦσι. id est,

Rebus

Rebus in aduersis uenit accelerata senectus. Pindarus item in Olympijs, οὐντὰ δὲ καὶ νεοῖς ἢ ἀνδροσὶ πολιὰς θανάτου πρὸ τῶν ἀλικίας εἰσιόντα χρονοῦ. id est, Nascitur & in iuuenibus uiris canis, frequenter & præter ætatis conueniēs tempus. Desiderantibus omne tempus longum est, Sic piger annus Pupillis quos dura premit custodia matrum. Et hodie prædicant nauatæ in præsentī naufragij periculo de repente oboriri caniciem.

Εσκιμαλιχθαι. Hoc gestu contumeliā, despectumq; supremū significabāt. Est enim Græcis, ἄσκιμαλισσαι, medij digiti ostendere, contractis cæteris, ignominia causa, aut strepitu digitorum significare contemptum. Vnde & apud Iuuenalem, quod alibi retulimus, Mandaret laqueum, medijq; ostenderet unguem. Suidas citat ex Aristophane senarium hunc. Extat autem ἢ ἐρῶν, οὐ δὲ φρεναυρογῶς τῆ δρᾶς ὡς ἴδεται, καὶ τὸν δροφῶν οἶον ἀσκιμαλισσῶν. id est, An non uides, ut gestiat falcis faber, Medijq; monstrat ungue lancearum. Quid autē proprie significaret, ἄσκιμαλισσαι qui scire cupiet, malo è Suida discat, q̄ ex me. Elegantius magisq; pro uerbialiter, ad fortunam, ad eruditionē, aut aliud quippiam, quod plane contemnitur, detorquebitur.

Extrema extremorum mala. Extrema extremorum mala acciderūt. In ipso schemate sita est pro uerbi ratio, quemadmodum in initio operis admonuimus. Ad hanc formam pertinere uidetur, quod apud Athenæum lib. 15. scripsit Hipponax, κακὰ κακὰ, id est, malorum mala, pro summis malis. Item quod quidam Atticam, ἐκ ἀδ' ὅς ἐκ ἀδ' α, id est, Græciæ Græciā dixit, quasi dicas Græciæ florē. Quod genus sunt & illa, ἀγαθῶν ἀγαθῶν. Et ἀγνότῳ ἀγνῶν. Et καὶ τῶν καὶ κῶτων. Hunc sermonis typum Græci uidētur ab Hebræis mutuo sumpsisse, qui uehementiam & ἐπίτασιν eiusdem dictionis congeminatione significant. Quod genus est illud apud Hieremiam, Ficus bonas bonas, & ficus malas malas. Cum ualde bonas, & ualde malas uelit intelligi.

Cucurrit quispiam ne pluuia maderet, & in foueā præfocatus est. Cucurrit quispiā ne conspergeretur aqua, & in fouea præfocatus est. Vbi quis leuius malū incūtius fugiens, in maximū incurrit. Videtur è uulgo sumptum ab Apostolio, cuiusmodi multa scientes prætermisimus.

Heterognathus es. Heterognathus es. In edacē dici consueuit, quod ob uoracitatem alternatim, utraq; mandibula cibum commanderet, Nam hinc dictum ἐτρογόναθ, quod nunc in hanc, nunc in illam mandibulā cibum transferat. Hesychius tamen interpretatur de duris ac malè morigeris, translatum putans ab equis.

Virbanus nihil æqui cogitat. Virbanus æqui nil, bonitē cogitat. Admonet rusticam uitam innocētiorem esse, ut quæ solā cum solis habeat commercia terris. Contra qui degunt in urbibus, propter contagia negotiorū & hominū astutiores euadere, unde & astuti, πῶς δὲ ἄσν dicitur putatur. Potest & huc accommodari parcemia: quod eximia morū ciuilitati & urbanae blandiloquentiæ ferē comes esse solet astutia. Cōtra qui moribus sunt subagrestibus, his plerūq; est fides certior, animusq; syncerior. Versus est Senarius sed deprauatus. Et Terentianus Demea ait, In astu aliud ex alio uentre malum.

Patroclo fordidiōr. In diuitem quidem, sed oppido quam fordidiū ac parcum. Hic enim Patroclus posteaquam ad summas opes euectus est, aut, ut alij dicunt, ex quo natus est, nunquam est uisus balneo, parlimonia causa. Taxatur ab Aristophane in Pluto,

Πατροκλῆς φθδωλδτῶθ. id est, Patroclo parcior. In diuitem quidem, sed oppido quam fordidiū ac parcum. Hic enim Patroclus posteaquam ad summas opes euectus est, aut, ut alij dicunt, ex quo natus est, nunquam est uisus balneo, parlimonia causa. Taxatur ab Aristophane in Pluto,

Ex

Suus cuique crepitus bene olet. II

Crepitus autem suo b. o. Επιστος αυτῷ δὲ βδελμα, μηλδς γλυκίον ηγετῳ. id est, Vnusquisq; suū ipsius crepitū malo sua uiorem existimat: hoc est, nemo est cui sua mala non uideantur uel optima. Aristoteles Moralium Nicomachiorum nono, τα πολλὰ γὰρ δὲ ἴδον ἡμῶσιν, οἱ ἐχρήτες ὅ οἱ βυλόμενοι λαβείν, τὰ γὰρ οἰκεία ὅ δὲ ἰσθασίη ἐκάστος φάνετῳ πολλὰ ἄξια, id est, pleraq; enim nō eodem pretio aestimātur ab his qui habent, & ab his qui cupiunt accipere. Nā sua cuiq; & quae dat, uidentē esse multi pretiū. Hic locus magis congruebat prouerbio, suū cuiq; pulchritū, sed ea pagina iam exierat manus meas. Prouerbiū de crepitu suspicor ab Apostolio ē uulgi fece haustū, Nondum enim quēdā reperī, cui suus crepitus bene oleret. Illud uerū est, homines uehementius abhorre ab alienis excrementis & crepitu quā a suis.

E poculo perforato bibere. III

Εκ τῆς ἐμυδαῖος κύλιδος πείν. id est, E perforato poculo bibere, dicuntur qui futiles sunt parumq; feliciter continent arcana sibi credita. Sapit & hoc uulgus.

In pulicis morfu deum inuocat. IIII

Μινε obstreprete etiā timet Adulterinum Εμ ψύλλας δὲ ἡδὲ θεοῦ ὑπὸ καλεῖτῳ. id est, In pulicis morfu deum inuocat, in eos dicitū qui quantumlibet leui de re grauius perturbantur, perinde ut in maxima. Tractum ab apologo, qui fertur inter Aesopicos: Quidam offensus dolore pulicis pedem mordentis subsedit, & Herculem ἐλεξίκατον, implorauit: mox desiliēte pulice, male precatus est Herculi, qui quum in tantillo periculo uocatus non tulisset opem. nō uideri uerisimile, eum in grauioribus ad futurū. Simile est quod refert Aristoteles Moralium Nicomachiorum septimo, de uehementē timidis, οἷος δεδύνηται πάντα καὶ ἰσοφῆσιν μὲν. ueluti qui metuūt omnia, si uel mus obstrepat. hanc timiditatem appellat θεοκώδῳ, hoc est ferinam. κίβδηλον. id est, adulterinum. V

Quod simplex non est, neq; syncerū, id uulgato uerbo Graeci κίβδηλον uocant. Hinc ducto uocabulo, quod aliud pra se ferat, aliud tegant. τῆ δὲ καὶ ὑδρὸν τὸ δίδω, uel quod Athenienses ob summum in Chios odium, si cui male uellent, huius nomen numismati solent insculpere, addita litera, iusq; in terram abiectis dira imprecari. τῆ δὲ ὅσος χίος βέλε λυτήν. Sed proprie nummum subaratum, κίβδηλον appellant: & κίβδηλιον, insynceritatem, seu corruptelam uelut Aristophanes, πολλὰ μὲν ἀφ᾽ αὐτῶν τὸ βίον κίβδηλιον. id est, Corruptionem uitae ademit plurimam. Et κίβδηλον, corrumpere fucō: & qui pallent, κίβδηλιων τὰς appellant, quod aliquid morbi uitae subesse uideatur. Quemadmodum in nummis quoq; color nonnunquam arguit fucum. Conueniet igitur in amicitia insynceram & fictam, aut in hominem blando uultu, sed animo uirulento: aut in eum qui sanctimoniam habitu pra se ferat, quum uita sit impia: ueluti Pisides, citante Suida, πραγματῶν πάντως δῦο κίβδηλος ὄντι ἐργάτης εἷς, ὡς λόγῳ. id est, Rerum duarum profus unus auctor est, Vulgo ut loquuntur, quisquis insyncerus est. Aut in oratione insyncera, ut Plato libro De legibus quinto, τὰς δὲ αὐτῶν δὲ ἀσπῆρ ὅσος τῶν πῖνες ἀλγῆς, ἢ ὅσος κίβδηλον. id est, Rursum honores oportet cōsiderare, qui nā ex his ueri sint, qui adulterini. Rursum eodē in libro, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλος ποτε φανῆτε ὄσος, ἀπλῶς δὲ ἢ ἀλγῆς εἷς. id est, Ut neq; ipse adulterinus aliquādo cuiq; appareat, sed simplex & uerax semper. Hoc igitur a nummis traductum, si ad diuersas res traducatur, prouerbiale fiet. Sed huius rei mentionem fecimus in prouerbio, πονηρὸν κόμματος. Nemo malus hoc sciet. VI

Malus nullus hoc sciet οὐδὲς ἡσῶς εἶσετῳ ὄσος. id est, Nullus malus hoc sciet, quoties rem egregiam & cognitu dignā significamus. Plato De legib. libro quinto, ὄσος γὰρ δὲ τὸ νῦν ὑπὸ τῶν ἰσθασίη ἀγαθῶν ὄσος τῶν πῖνες ἀλγῆς, ἢ ὄσος κίβδηλον. id est, Rursum honores oportet cōsiderare, qui nā ex his ueri sint, qui adulterini. Rursum eodē in libro, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλος ποτε φανῆτε ὄσος, ἀπλῶς δὲ ἢ ἀλγῆς εἷς. id est, Ut neq; ipse adulterinus aliquādo cuiq; appareat, sed simplex & uerax semper. Hoc igitur a nummis traductum, si ad diuersas res traducatur, prouerbiale fiet. Sed huius rei mentionem fecimus in prouerbio, πονηρὸν κόμματος. Nemo malus hoc sciet. VI

Hic confine est, quod idem posuit in Lachete, οὐ πᾶσι εἰς ὄσος εἶσετῳ. id est, Non sus quis hoc norit. Natum apparet a mysteriis deorum, quae non nisi ab initiatis ac puris uis hoc sciet

Moenia ferrea, non terrea. VII

Plato libro De legibus sexto, πῶς δὲ τειχῶν ὁ μέγιστος, ἔργον δὲ τῆ ἀσπῆρ συμφοροίμω, ὅσος κίβδηλον. id est, De moenibus autem Megille equidem cum Sparta consenserim, ut moenia uidelicet humi depolita, dormire sinamus, neq; huius rei gratia rursū uelimus excitare. Recte quidē & poeticum dictum super his canitur, Moenia area magis ac ferrea esse oportere quā terrea. Prouerbio iactatum fuisse uidetur, & habet ueluti aenigmatis figuram. Inquit autem, non oportere tutamētum ciuitatis in moenibus collocare, sed in uiris armatis, quorum consensus murorum in exugnabilem uicē, ciuitatē optime tuetur. Alludit autem Plato ad apophthegma Lacontē, cuius meminit Plutarchus. Equidem arbitrator & Horatium huc leuiter alluissē, quum ait, Hic murus aeneus esto. Nemo nos insequitur. VIII

Plato libro De legibus decimo, ὡς δὲ ἔργον τῆ ἀσπῆρ δὲ πῶς ἡμῶν βραχυλογίαν ἀσπῆρ ἢ μὴ ποσὶς ὄσος ἡμῶν δὲ λεγόμενῳ ἐπείγῳ δὲ ὄσος. id est, Nam in praesentia nihil est cur breuiloquentia proluxitati anteponamus. Quandoquidē nemo nos insequitur, qui festinare cōpellat, quemadmodū uulgo dicunt. Hoc parcaemā etiā hodie tritū manet, quum significat liberum esse, diutius in re quāpiam immorari: Nemo nos, inquit, impellit.

Mare proluit omnia mortalium mala. IX

ὁπλῶσα κίβδηλον πάντῳ τῶ ἀνδρῶτων ἡσῶς. id est, Hominum uniuersa proluit pelagus mala. Refertur ab Eustathio in primū Iliadis Homericā. Extat autem apud Euripidē in Iphigenia Taurica. Natum est ab euentu huiusmodi. Refert Diogenes Laertius, Euripidem Platoni comitem fuisse peregrinationis, quum Aegyptū adiret: ubi cum morbo suo corripere, comitiali, nī fallor, sacerdotes Aegypti mersione marina sanarunt hominem. Hinc postea uersiculum hunc composuissē, κίβδηλον δὲ ἡσῶσα πάντῳ τῶ ἀνδρῶτων ἡσῶς. Tanquā aqua marina morbis omnibus mederetur. Quin hodie morsos a cane rabido, si nouies mergantur in mare, putant a rabie liberari. Canere de Telamone. X

Ἄσος τῶ κλαμῶν. id est, Canere cantione Telamonis. De querulo sermone dictum Telamonis prouerbiū, quod Telamon impotētius fleuerit, Aiacem filiū perisse apud Troiā, praesertim hoc genere mortis, Eustathius enarrās carmē illud Homericū, quod est in Catalogo nauium, ἄσος δὲ ἐκ σπλάμῶν ἄσος δὲ ἡσῶσα πάντῳ τῶ ἀνδρῶτων ἡσῶς. commemorat hanc parcaemā ὅσος τῶ ἀσος κλαμῶν ὅσος παροιμιᾶκῶς λεχθῶν, ὅσος σπῆρ μὲν ἄσος δὲ ἡσῶσα πάντῳ τῶ κλαμῶν ὅσος ἀσος. id est, Et quod prouerbio dicitur canere cantionem Telamonis, ab obliquo cantu, cuius initium, Fili Telamonis Ajax belliger. Simillimum est illud, quod alibi retulimus, ἀσος κλαμῶν ἡσῶσα πάντῳ τῶ ἀνδρῶτων ἡσῶς. id est, Admeti cantilena & Harmodii cantilena. Argiua calumnia. XI

Argiua fora. id est, Argiua insectatio, de calumniis & delatoribus dici solitū. Nam Argiuos olim notauit antiquitas, tanq; sycophātas & litū auidos. Testis Eustathius in Catalogum nauium, adagium ex Pausania citans. Testis & Diogenianus in Collectaneis. Initio confidens, in factō timidus. XII

Eustathius enarrans septimū Iliados librū, huiusmodi refert parcaemā, θεκῶν τῶ ἔργου. id est, Audax ante negotium plerūq; ignauus. Citat idem ex Epicharmo, κῆρος ὄσος ἡμῶν ἀσος τῶ πῖνες ἀλγῆς, ἢ ὄσος κίβδηλον. id est, Ignauus statim admodum de se confidit, post autem fugit. Videmus hoc usu uenire uulgo, ut qui sunt audacissimi, & magniloquentissimi, prius q; appareat periculum, ubi res uirum postulat, ibi sint animi nullius. γοργῶν βλεψῶν. XIII

γοργῶν βλεψῶν, aliquoties apud Lucianū, pro acribus oculis obtueri. Sumptū ē fabula Persici Oo 2

Persei & Gorgus. γεργόν dictum putant πρὸς τὸ δργάνη, quod irati acerbis oculis obtueantur. Item Homerus Iliados 6, de Hectore, γοργόνος ὀμματα ἔχων ἠδὲ βοροπολιγού ἀρηθ.

Digitum tolle

Αἶψα δακτυλον. id est, Tolle digitum: uictum te fatere. Nam hoc signo qui in cōstitū succubuisset, τὴν ἠσθηγν agnoscebat. Persius in Satyra quinta:

Nil tibi concessit ratio; digitum exere, peccas. Cognatū illi quod alio dictum est loco, Dare herbam. Huc, ni fallor, respexit diuus Hieronymus in dialogo Luciferiani & Orthodoxi, quum ait: En tollo manum, cedo, uicisti. Athenæus libro sexto, ex Antiphane refert hos uersus, in tragicos poetas,

Ὅταν μυσθὸν δώωντ' ἐπ' αἶψ' ἔπι, Κομιδὴ δ' ἀπερήμεσιν ἐν πῖσι δρομασιν, Αἶρουσιν ὡσαύτ' δακτυλον τὴν μηχανήν.

Vbi nil habent quod dicere queant amplius, Sed prorsus hærent explicanda in fabula, Repente tollunt machinam digiti uice.

Paulo aliter usus uidetur M. Tullius libro in Verrem sexto: Accurrunt tamen tutores, digitum tollit Iunius patruus. Nam hic uidetur esse gestus comprobatis, aut se profertis emptorem, siue conductorem. Siquidem & hoc pacto olim ferebatur suffragia, & in auctionibus eodem, qui uolebat, declarabat se emptorem aut conductorem.

Martem tueri

βλέπειν γὰρ ἀντικρὺς δὲξὸς μ' ἀρῶν. id est, Martem uidere me, uideberis palam.

De his qui se strenue pollicebantur opitulaturos, ac Martem quendam acturos. Est alcubi apud Aristophanem; nam locus nondum occurrit.

Bos in ciuitate. XVI Bōs ἐν πόλει. id est, Bos est in ciuitate. Dicitur ubi quis ad nouos honores euehitur. Lyfias bouis imaginē aream in arce collocauit Athenis. Ea res in uulgi iocum cessit: nam in agris boum usus est, non in urbibus. Quadrabit & in eos qui præter meritū euehantur ad summos honores, ueluti quum scortator indocuit fit episcopus aut abbas.

Bralidas quidem uir bonus. XVII Βρασίδιας ἢ ἀνὴρ ἀγαθός, ἢ λακεδαιμονίων πολλὰς ἐχθρὰς ἔχων. id est, Bralidas uir bonus quidem ille, sed Lacedæmon multos habet præstantiores. Aduersus eos qui se non modo primos, uerum etiam solos existimant. Natum ex apophthegmate, quem admodū docet Plutarchus in Laonicis, & item in uita Lycurgi. Finitimū illi, Multi Mani Ariciæ.

Hedera post anthisteria. XVIII Ἀλισός μετ' ἀνθιστέρια. id est, Hedera post anthisteria. Quum sero quippiā adhibetur: nam hinc habent nomen, quod eo mense plurima è terra efflorescant. Apparet in iis ludis motē fuisse coronari hedera. De anthisteriis, id est floralibus festis, diximus in prouerbio, κέρου θύραζε. id est, Cares foras: uidentur illa fuisse quæ Latini uocant Bacchanalia. Hedera autem Baccho sacra erat, unde λιπφοφόροι dicti, qui in ludis illis ferebant hederas. Conuenit cum eo quod alibi retulimus, μετὰ τὴν ἑορτήν, id est, post festum.

Ex academia uenis. XIX Ἀκαδημίων ἄκρῃ. id est, Ex academia uenis. De se uero & cōposito seu docto. Sumptū à Platonis schola. Quam quæ & per ironiam torqueri poterit in fastuosum, & uultu terrore philosophū agentē. Quin Athenæus libro duodecimo significat dictū in nitidos & cultu insigni, quod his Plato delectaret mūdiciis. Ita Antiphanes philosophū elegātius cultum ubi depinxisset, apud hunc ipsum, πῖ μακρὰ δὲ αἰ λυγρὴ; ἄλλως αὐτῷ ὄραν γὰρ τὴν ἀκαδημίαν ὀκῶ. id est, Sed quid necesse est plura diceri ipsam uidere uideor mihi academiam.

Senem erigere. X Ἐργοντα δ' ὀρθοῦν φλαύρον ὅς νι τ' ὤσει. id est, Erigere durum est, qui cadat iuuenis, senem. Haud facile dediscunt à senibus uitia, quæ pueri didicerint, & in omnē inhæserint uitā. Et

Et tamen in senectia quocumq; conandum, ut uitia careamus, quantum uis inhæserint.

Terra defossū habes. XXI τῆ γούλας ἔχῃς. id est, Terra defossū habes. In eum qui nō impertit, neq; profert suas dotes. Sumptum ab auarīs, thesaurū humo defodientibus. Quod apud Plautū facit Euclo. Item Horatius in Epodis: Haud parauero, Quod aut auarus ut Chremes terra premam, Distinctus aut perdam ut nepos.

Senescit bos. XXII τὴν δὲ βῶς, τὰ δ' ἔργα πολλὰ τῶ βοός. id est, Bos conescit, at opera multa sunt bouis.

Cum ob gratis imbecillitatē aliquis inutilis reddat ad obeundū munus. Nam diuitū uulgius haud aliter ministris utitur, quæ equis & canibus, aut paulo etiam inhumanius; dum usui sunt, alliciunt; ubi senuerint, reiciunt. Vnde cōsultū est, ut unusquisq; sibi paret, quo senectutē suam cōmodius foueat, alacq; ne tum cogatur ex aliena liberalitate pendere, cum à nemine non contēnetur. Ac meminerit Diogenis apophthegmatis, qui rogatus, quidnam esset in hac uita calamitosissimum, respōdit, τὴν ἄπορον id est, Senex egens.

Sus acina dependes. XXIII Ἀπὸ τίσος χοῖρε γίγασσι. id est, Acinos sus improba pendes. Lues quod admisisti, reddes quod abstulisti, nō sine fœnore. Quadrabit, ubi pusillū comodi magno depēditur malo. Natum apparet à rustico quopiam, qui uerbis hifce comminatus sit sui pascenti racemos.

Dum cessat boreas. XXIII Aristoteles in Problematis sectione uigesima sexta, pblemate quadragesimo septimo, iuxta Theodori supputationem, testatur hunc uersiculum prouerbio celebrem fuisse: ἀρχμῶν τε νότου, καὶ λήγοντ' ὀ βορέας. id est,

Surgit ubi notus exoriens, boreasq; resedit. Quo significabat tempus oportunū prosperæ nauigationi. Subauditur enim δ' αἰ πλῆν, siue ἐν πλῆν, propterea quod auster minus uehemens oritur: definit autē perquam uehemens, diuersum accidit in Aquilone. Atq; huius rei philosophus causam admodū probabilem reddit. Nos enim, inquit, ad septētrionem potius quàm ad meridie uergimus, & aquilo fiat à septētrionibus, auster à meridie. Hinc fit, ut ille statim uehementior proxima inuadat loca, deinde uehementiā suā ad longius remotos transferat, propinquis ortui mitior. Hic ediuerso, ad meridie positos, primū urgeat; post, ubi præterit, mitior ad nos ueniat. Licebit & longius detorquere prouerbium, nec id sine gratia, si quando significabimus tempus adeste commodum & aptum gerendæ rei, ut cum illo cōgruat, quod alibi positum est: Cum pluit, molendum.

Inuulnerabilis ut Cæneus. XXV Ἄρωδ' ἐπαρχὸς ὡς κενεός. id est, Inuulnerabilis es ut Cæneus. De his, qui lædi non possunt. Est in poetarū fabulis, Cæneū munere Neptuni nullo telo uiolari potuisse. Cæterum iuxta fidem historiarū, Cæneum Thessalum quempiā aiunt fuisse, rei bellicæ cum primis peritum, adeo ut cum multis præliis interfuisset, nūquam uulnus acceperit. Deniq; cum Lapithis auxilium ferret aduersus Centauros, deprehensus solus, ab hostium multitudine obrutus est, citraq; corporis uulnus extinctus. Itaq; Lapithæ, caduere integro reperto, sparserunt rumore, Cæneum in omni uita inuulnerabilem fuisse. Venustus enuntabitur per comparisonem.

Sale perunctus hic adiuuabitur. XXVI Ἀλίου εἰσασηχθὲς ἄνατ' αὐτ' οὐ ποί. id est, Acri sale hic perlutus adiuuabitur.

In eos dicebatur, qui uel ætate uel uino delirarent. Quidam ab utribus translātū existimant, qui sale loti redduntur meliores, quod salis acrimonia, coriorū crassitudinē emendet. Item temulētia laborātes mos erat sale & oleo perungere, id aduersus ebrietatē remedium existimabāt. Quidam à uasis testaceis ductū malunt, quæ sale imbuunt, quo fidelius contineant liquorē infusum. Sumptū est autē prouerbium ex Aristophanis Nebulis.

Hæc iustitia.

XXVII

Αὐτῆ τοι δίκη δὲ θεῶν οἱ δόλιμοι ποῦ ἔχουσι. id est, Diuini hæc iustitia est, magnus quos claudit Olympus. Dicit solitū, quoties pœnas darēt scelesti, ueluti diis ipsis ultoribus. Sumptū est ex Hom. Atqui non est apud aram consultandum. XXVIII

Apud arā cō.

Αλλ' εἰδὲν δὲ πῶς τὸ βωμὸν τῆς ἰδνῶσιαι. id est, Atqui nihil opus iuxta arā cogitare. Consultandum anteq̄ incipias, in ipso negotio fera consultatio. Sumptū à sacrificiis, qui pro ritu sacrorū omnia præparāt, prius q̄ accedāt ad aram. Nam in ipsis sacris periculosum existimabatur, si quid parū rite dictū ac factū fuisset à sacerdotibus aut patrimis ac matrimis. Declarat M. Tullius in oratione De respōsis aruspicum, An si ludus cōstitit, aut tibi cen repente cōticit, aut puer ille matrimus & matrima si terrā non tenuit, aut then sam, aut lorum omisit, aut si ædilis uerbo aut nutu aberrauit, ludi sunt non rite facti.

Mars haud concūit sua ipsius arma. XXIX
Αρρε τὰ αὐτῷ ὄπλα εἰς ἑαυτῷ. id est, Mars sua ipsius arma non iactat. Commode feruntur quibus assueuimus, quæq̄ nobis quadrant, etiam si sint grauissima. Iactamus enim, quod incommode ferimus. Vnde Iuuenalis: Nec iactare iugum uita didicere magistra.

Ita studiorum labor qui occideret athletam, non grauat eruditum. Smaragdus in luce obscurus. XXX

Αεινωδὸς σμαραγδὸς, ἢ ἢ τῶ φάει σιωτῆνός. id est, Insignis smaragdus, in luce quidē obscurus. In eos iaci solitum, qui præpostere ibi semet occultarent, ubi maxime conueniebat ædere uirtutis specimē. Plinius inter smaragdorū uarietates cōmemorat, qui dicti sint cæci, quod colore sint obscuriore. Id uitii magis in sole deprehēditur, quam ingens color ille sua uiter uirēs, nec sole mutetur, nec umbra, nec lucernis, ac ne aquis quidem. Quemadmodum idem docet Plinius libro trigesimo septimo, capite sexto.

Martis pullus. XXXI
Αρεὸς νεοτῆος. id est, Martis pullum, uocant ab bella magnopere propēsum. Aristophanes in Auitibus, Αρεο νεοτῆος, ὠ νεοτῆε δὲ αὐοτῆ. id est, Pullus gradiū, ὁ pulle rector atque here. Sentit autem de gallo, qui quod omnium auum sit pugnacissimus bellacissimuscq̄, unde & crista & calcaribus armatus est, Marti facer est. Vel quod is olim fuerit adolescēs Marti in deliciis habitus, qui consueuerit obseruare, Marte cū Venere cubante ne quis deorum interueniret. Deinde cum illo dormitēte sol aduenisset, Marsq̄ turpiter esset deprehensus, iratus Gallum adolescentem in auem commutauit, inuentibus etiamnum pristinae naturæ uestigiis. Narrat hanc fabulam Lucianus in Gallo. Prouerbū meminit & Laertius in uita Diogenis Cynici.

Vtrem mergis uento plenum. XXXII
Ασκηὺ βαπτῆς πνθιμαδὸς πληρῆ. id est, Vtrem mergis uēto plenū. Cōpetit in eum qui frustra conatur, ut qui castigat inemēdabilem, quod inflatus uter quantūuis immergas, rursus emicet. Natū uidet ex oraculo Sibyllæ, quod illa ædidit de ciuitate Atheniēsi, Ασκηὸς βαπτῆσι, δῶτα δὲ τοι οὐ θεμις ἔσται. id est, Vter tingeris, sed mergere nemo ualebit.

Durus alloquitur. XXXIII
Αἴγκος ἀνθρώπου πῶσι γορήμασι. id est, Immobilis siue inflexilis alloquio. Duclum à cera, quæ tractando mollescit. Αἴγκος autem dicitur, quod non queat liquefieri. Comperet igitur in hominem inexorabilem.

Απατῦρια profectus

Profectus ad apaturia. XXXIII
Απατῦρια εἰς ἀπατῦρια ἐπανῆλθε ἀπὸ θρακηλιῶνα. id est, Profectus ad apaturia, rediit Maio. Dicit solitum in eos qui licentius immorarentur negotio cuiquam. Athenis festum erat, quod Apaturia uocabant, id triduo peragebatur. Primum diem appellabant ἀπατῦριον, propterea quod sub noctem conuenientes φρέπεργες conuiuium agerent; secundum appellabant ἀναρῶσιον, quod in eo rem diuinam facerent Iouī Phratrīo, ac Mineræ; tertium λευκῶσιον, quod iuuenes & puellæ in gentem transcriberēt. Meminit Suidas copiosius de hoc festo; uerum ea non multum attinent ad explicandum prouerbium.

Ego

Ego tibi de alliis loquor, tu respondes de cepis.

XXXV

Εγὼ σοὶ λέγω δὲ τὰ ἀλλίαι, σὺ δὲ μοὶ ἀποκρίσῃς. id est, Ego tibi loquor de alliis, tu respondes de cepis. Simillimum illi, ἀμας ἀπύτου, quum aliud respondetur quàm rogaris, uel contra, quum inepæ respondetur inepre sciscitanti. Confinita sunt inter sese cepe & alliā. Aurificem te futurum credebas. XXXVI

De alliis loq̄ respō. de cep.

Χρυσὸς χρῆσιμος ὤσ. id est, Aurificē te futurū arbitrabare. Natū aiunt ab huiusmodi quodam eueū. Inualuerat aliquādo fama apud uulgus Atheniensīū, in Hymetto mōte magna auri fragmēta uideri, quæ à formicis illis pugnacibus seruariēt. Itaq̄ quidā creduli sumptis armis exierūt illas expugnaturi; qui quum re infecta, frustra q̄ sumpto labore redirēt in urbē, irrisi sunt à cæteris ciuibus, illud obieciātibus, σὺ δὲ ὡς χρυσὸς χρῆσιμος. id est, tu credebas te futurū aurum. Meminit huius rei Eubulus in fabula cui titulus Glaucus, ἡμῶς ποτὶ ἀνδρῶν λεκροπῆλαις ἐπαίσαμεν, λαβόντες εἰς ὕμνητον ἐλευθερὸ ὄπλα, καὶ σὺ ὡς χρυσοπῆλαις ἡμῶν τειῶν ἐς χρυσὸν ἔκπεσον ψυγμάτῳ πεφηνότῳ. id est, Quondam uiris nos Cecropidis persuasimus, sumptis ut armis montem Hymettum incurrerent; Contraq̄ formicas cibaria tridui ferrent, uelut fragmentula auri fusilis Apparuisent.

In penultimo uersu aut mendum est, aut defecus; fortasse pro σὺ, legendum σίτου. Ita certe constabit uersus, καὶ σίτου ὡς χρυσοπῆλαις ἡμῶν τειῶν. Extat & apud Platonem libro De republica quinto, τὴ δὲ λῶ δὸ σὸς θεασύμαχος, χρυσὸς χρῆσιμος, ἐστὶν ὡς χρυσὸς χρῆσιμος ἀπὸ τῆς ἀφῆλαις, ἀλλ' εἰ λόγον ἀκροσύνος. id est, quid autē erat tuus Thrasymachus, si auri fusor, ad eos qui nūc hic sunt aduenisset, ac non potius rationes audiret. Aeschines, ἀφῆλαις ποτὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους ὅτι χρυσὸν χρῆσιμον ἐμάθειον, ἀλλ' εἰ δὲ περὶ ἐμῶν ὡς χρυσὸς χρῆσιμος, id est, quum hinc se subduxerit, perspicuum est quod aurum fundere didicit, potius q̄ id facere patiētur, quod ipsi propositum erat. Parcemia conueniet, ubi quis ingentes spes animo concepit, sed discedit frustratus. Quod fere solet accidere iis, qui suo sumptu mittunt, qui terras peruestigent incognitas, aut qui in fornaces alchimificas omnia sua profundunt.

Seiuncta sunt Merrhæ ac Siloam fluentia. XXXVII
Χωεὶς τὰ μὲρτῆ καὶ σιλωὰν ῥόδιατα. id est, Seiuncta sunt Merrhæ ac Siloam flumina. De longo interuallo distitis inter sese; ueluti si quis dicat, inter amicū & adulatorem plurimum interesse. Finitimum illi, χωεὶς τὰ πρὸς μυστῶν καὶ φρυγῶν. id est, separatæ sunt possessiones Mysorum & Phrygum. Apparet neotericū esse prouerbium, & haud scio an ab Apostolio additum ex literis ecclesiasticis. Siquidem Merrha uocatur locus in quo Moles aquas pestilentes & amaras, iniecto ligno dulces reddidit ac salubres. Cæterum ad aquas Siloam missus est à Iesu cæcus euangelicus, quo uisum reciperet. Vnde appareret salutare fuisse dissimillimas aquas Merrhæ.

Merrhæ ac Siloam flumina sunt

Vδδωρα οἶον τὰ σα. De minis ac terriculis inanibus; aut quum ostenditur arte periculum, quum re nullum sit periculum. Translatum à militari astutia, qua fit, ut ad terribandos hostes noctu diuersis locis ignes incendant, ut ingens exercitus esse credatur. Eos ignes adsimulatos, ὕδδωρα uocant. Non habebit prouerbii gratiam, nisi transferas ad eos qui fumis uerborum territare student aliquem, aut in fraudem illucere. Sic enim interdum falluntur & nautæ.

Psyra Bacchum. XXXIX
Ψύρα τὸ δῖνον. id est, Psyra Bacchum. Stephanus & Suidas citant e Cratino, Ψύρα τὸ δῖνον ἢ γοῆσι. id est, In Psyra Bacchū ducētes. Rursus ἢ νεμῆσι, Ψύρα τὸ τὸ ἀπὸ τῆς ψύρας. id est, Et in Psyra Spartam ducis. Annotatū est & ab Hermolao Barbaro. Dicitur autem adagiū, ubi uinū appositū in conuiuio nemo gustat; aut de sordido apparatu. Psyra pusilla quæpiam insula est haud procul à Chio, in qua uinū non prouenit. Meminit & Oo 4 Strabo

Strabo libro decimo quarto. Hanc Homerus Odysseæ r. *ψευδω* appellat. In Græcorum cōmentariis reperi scriptum aliquoties *ψυψ*, finali circumflexo, sed mendose, ni fallor.

Caput uacuum cerebro.

Cerebro uacuum caput

ὁ οἷα κεφαλή, ὁ ἐκ κεφαλῆς ἔχει. id est, O quale caput, & cerebrum non habet. De his qui corporis specie præcellunt, ingenio carētes. Natum ex apologo, qui circumfertur inter Aesopicos. Vulgo quoque uerboribus & insipidis aiunt, cerebro uacuum esse caput.

Crudelis Bacchus.

ὀμησῆς δῖονος. id est, Crudelis Bacchus. Baccho quondam uiuos homines sacrificari mos erat. Vnde in crudeles conuenit, siue quod temulentia reddat feroces & immites.

Hoc calciamentum consuit Histiaus, Aristagoras induit.

τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστὶν ἱστῆος, ἡ δὲ ἱστῆος ἡ ἀρισταγόρας. id est, Hoc calciamentum Histiaus quidem consuit, cæterū Aristagoras induit. Diogenianus admonet dici solitū in eos, qui callide sua malefacta in alios reiciunt. Adagiū natū est ex huiusmodi historia: Histiaus quispiā patria Samius, Dario amicus, ab eodē in Persidem missus est: illic diu tuis cōmoranti incescit patriæ reuiscendæ desiderium: uerū quū à rege cōmeatum impetrare non posset, scribit ad Aristagorā ex fratre nepotē, ut Iones ad defectionē sollicitaret, uidelicet ut hac occasione dimitteretur. Excogitauit aut nouū literarū transmittendarū genus, cuius meminit & A. Gellius Noctium Atticarū libro decimo septimo, capite nono. Seruo cuidam spectatæ fidei, diu oculos egros habenti, capillum ex omni capite, tanquam medendi causa deradit, caputque eius leue literarū formis cōpingit. His literis que uoluerat, scripsit: hominē postea quoad capillum adolefceret, domi cōtinet: renatis pilis, ad Aristagorā mittit. Et quū ad eum ueneris, inquit, mandasse me dicit, ut caput tuum sicut nuper egomet feci, deradat. Seruus ut imperatū uenit, mandatum dōmini adfert. Is non esse frustra ratus, capite deraso literas legit, ac mente Histiaei cognita, totā fermē Ioniam ad defectionē traxit. Darius postea hæc cognouisset, desciuisse Iones, Histiaem in consiliū adhibet, quem potissimū in Asiam mittere oporteat ad res cōponendas. Is persuadet ut sese mittat, utpote idoneū ad faciendam defectionē Ionum. Itaque postea in Asiam deuenisset, iamque in suspensionem uenisset Sardiū præfecto, tanquam autor huius motus fuisset, hoc audiuit ab eodem, *ἔγω γὰρ ἱστῆος ἔχει πρὸς τὰ πρῆγματα, ὅσοι δὲ ἡπόδημα ἔβραψας ἢ σὺν, ἡπερδύλαξ ἢ ἀρισταγόρας.* Sic hæc res habent Histiaei: tu quidem calceum hunc cōsuisisti, cæterū Aristagoras induit. Meminit & Herodotus quinto & sexto libro, in hunc modum efferens quemadmodū retuli. Significabat autem eius consilii primū fontem & autorem fuisse Histiaem, administratorem Aristagoram. Ea uox deinde, ut fit, uulgo cognita commēti nouitate, in populi fabulam abiit. Videtur magis conuenire, quoties in astutis & improbis consiliis alteri alter auxilio est, mutuaque opera sese iuuant. Nam dare consilium, est tāquam calceum consuere, uti consilio & exequi, est uelut induere calciamentum.

Quæ non posuisti ne tollas.

Ἄ μὴ λατῆρος, μὴ ἀνέλεος. id est, Quæ non deposuisti, ne sustollas. Citat à Platone libro De legibus undecimo, tāque ex poeta quopiā. Laertius refert inter Solonis leges, sententias opinor de terminis agrorū non mouēdis, quos maiores fixissent. Conuenit in furaces, & in eos qui repetūt quod non crediderūt: itē qui sibi postulāt acceptū ferri, quod non prestiterunt.

Bulbos quærit.

βολβός ζῆλα. id est, Bulbos quærit. locus prouerbialis in eos qui iuxta Persium, Obstipo capite defigunt lumina terræ. Plutarchus in Symposiacis, *ὁ γὰρ ὁ γλωβῶνος ἐστὶν, ὁ πρὸς οὐρανὸν ἐστὶν, ὁ δὲ ἐκ τῆς γῆς ἐστὶν, ὁ δὲ ἐκ τῆς γῆς ἐστὶν.* id est, Etenim ridiculus iste, inquit, & prouerbio obnoxius bulbus haud ideo fulmen effugit, quod pusillus sit, sed quod uim habeat contrariam fulmini, quemadmodū & ficus arbor, & uis uulsi marini pellis. Porro risus prouerbialis, de quo meminit Plutarchus, sumptus est, ut opinor, ex Aristophanis Nebulis, ubi Strepsiades Socratis ingrediens scholam, admiratur discipulos Socratis prono capite terram spectantes. Respondenti que cuiquam, *Ζητούσῃ οὐ τοὶ τὰ ἡγῆς, βολβός ἄρα Ζητούσα; μὴ νῦν τὸ πρὸ γὰρ φροντίζεσθαι.*

ἐγὼ γὰρ οἶδ' ἴν' ἐστὶ μεγάλους καὶ καλοὺς. id est,

Quæritur habet quæ terra. Strepsiades. Bulbos scilicet

Quæritur, rei sed cura ne quid istius

Vos angat, ego enim noui ubi sint magni & boni.

Quod si quis malit referre ad id, quod est apud eundem poetā in Pluto, *τὸν τοῦ θύμου φα*

ρῆτον, id est, Qui easdem mecum cepas edistis, equidē haud magnopere repugnari.

Significat autē tenues amicos, quicquid ait Terentius, paupertatē unā tulerunt grauem.

Persius item Satyra quarta, de sordido & impendio tenaci, parcosque,

Hoc bene sit, tunicatum cum sale mordens

Cepe, & farratam pueris plaudentibus ollam.

Extat apud eundē Aristophanē in Concionatricibus & alius de bulbo iocus huiusmodi.

ἡ παρὰ φαρμάκων βολβῶν χύβων. id est, Qui deuorauit bulborū ollam. Verba sunt aniculae

adiuuenē detrectantē coitum, quod unus duabus par esse non posset, *καλῶς* inquit, *ἐπὶ*

δὴν καὶ φάρμακον βολβῶν χύβων. Nam bulbos irritare Venerem testatur & Martialis:

Nil aliud bulbis, quam satur esse potes. Et Columella in carmine.

Iam Megaris uentiant genitalia femina bulbi.

Sunt autē multæ bulbi species, sed omnes, inquit Dioscorides libro secundo, habent acri-

moniam, & calore uenerem stimulant, quemadmodum eruca, de qua Columella,

Excitet ut ueneri tardos eruca maritos.

Suidas duo de cepis adagia refert, *λερόμυνα ἐδίδη,* id est, Cepas edere, & *λερομύων ὄσ*

φρῆνιδι, id est, Cepas odorari, quæ suo reddidimus loco.

Exacta uia utaticum quærere.

Seneca in libello De moribus: Quid enim stultius est, quàm, quod dici solet, uia deficiente, uaticū quærere, aut augere? Quadrat in senes auaros. Laborat enim ea ætas plerumque hoc uitio: ut quo minus superest uitæ, hoc magis sit de uictu sollicita. Contra iuuentus, huius studii uel maxime negligēs est. M. Tullius in Catone Maiore. Auaritia uero senilis quid sibi uelit, non intelligo. Potest enim quicquam esse absurdius, quàm quo minus uitæ restat, eo plus uaticū quærere?

Ventis tradere.

Ventis tradere, pro eo quod est, obliuisci, atque ex animo elicere. Seruius prouerbial-

lem figuram admonet esse. Vergilius in decimo Aeneidos,

Nec ferre uidet sua gaudia uentos.

Idem alibi,

Sed auræ Omnia discerpunt.

Rursum idem: Partim

Mente dedit, partim uolucris discerpit in auras. Item Horatius in Odis,

Tristitia & metus,

Tradam proteruis in mare Creticum Portare uentis. Ouidius,

Cuncta ne in aequoreos abierunt irrita uentos?

Cuncta ne letheis merfa feruntur aquis? Idem,

Quæ tibi sunt facienda tamen cognosce, nec Euris

Da mea nec tepidis uerba ferenda Notis.

Os infrene.

Ἀχελίνου σῆμα, id est, Os infrene, uocant os petulans, & maledicū. Sumpta metapho-

ra ab equis, nullo freno coercitis. Ita Plato libro De legibus tertio, *ἄχελίνα σῆμα* uo-

cat, Euripidem opinor imitatus, qui in Bacchis,

τῶν ἀχελίνων σῆμα τῶν ἀνόμων τε ἀφροσύνας τέλει δυνεχυίαν

esse scripsit, quemadmodū alibi meminimus. Plutarchus De liberis educandis, *ἔδύρωτον σῆ*

μα dixit, quasi sanitoris egens. Aristophanes in Ranis,

ἄπειδυσμον Εχοντ' ἀχελίνου, ἀκρατῆς, ἀπύλωτον σῆμα. id est,

Oris improbi, Infrene habentem intemperans, & ostiū Os indigum.

Iulius Pollux docet id genus homines dici *ἀθύρογλώττες*, quæ uocē usurpat Euripides in

Orestes: *καὶ τὸ ἄθ' ἂν ἀνίσταται*

Ἀθησὶς ἀθύρογλωσσῶν, ἰχθύων θράσσει,

Ἀργεῖῶν οὐκ ἀργεῖῶν ἠναγλασμιλῶν,

Θερέθῃ δὲ πύσμιθ' ἡ ἀμαρτῆ παρρησιῶν.

XLV Via exacta utaticum quærere

XLVI

XLVII

ἀθύρο- γλωτῆ

πιδανός

Εὐθάνος ἐστὶ ἀνδρῶν ποσειδάωνος ἰακῶν πινί. id est, Sub ista surgit quispiam uir cuius os Carebat ostio, ualens audacia. Argiuus haud Argiuus, huc adactus est Turbae obsequens, & imperita audacia: Qui orationis possit eloquentia Malo uel ipsos principes inuoluere. Sic Euripides depingit oratorē stolidum, sed utinam hæc forma nō competeret in tam multos concionatores, non euangelicos, sed sycophanticos, ac meros adultores.

Iugum idem trahere. Εγὼ ac tu idem trahimus iugum. id est, XLVIII

Idem egoq; tuq; ducimus pariter iugum. De his qui similibus uitis aut malis obnoxii sunt. Non dissimile illi, In eadem es nauis, quanquam hoc magis pertinet ad comune periculum. Plinius in Epistolis alicubi dixit, ex æquo iugum ducere, pro eo quod est, negotii uices pariter sustinere. Traslatum à bubus arantibus. Huc alluisse uidetur Horatius libro Odarum primo, Diffugiunt cadis Cum fece siccatis amici, Ferte iugum pariter dolosi.

Res indicabit. XLIX

Αὐτὸ δὲ εἶδη, subaudi ἔργον. id est, Res ipsa indicabit. Cum significamus experimēto exi tuq; perspicui sermonis ueritatē. Utitur Plato in Theæreto. Nam illic Socrates exhortās ad inquisitionē rei, ὁ δὲ ποταμὸν καθήγγεμενος ὡς θεοῦ τῆς ἐφῆ, ἄρα δέξαι αὐτὸ, ὅτι εἰς ἐν ἰσθμῷ ἐρευνῶμεν, πᾶν δὲ ἐμπόδιον γενόμενον αὐτὸ φέμεν ὡς ζυγὸν ἰσθμῷ, ἠλίκοι δὲ ἰσθμῷ ἔσονται. id est, qui alius per flumē iturus dux erat ὁ Theærete dicebat, ipsa indicabit. Et hoc si pergamus inquirere, fortassis apparebit quid nobis obstat. At si maneamus, nihil erit perspicuum. Natum uidetur à casu. Quidam ingressurus fluitum ut alius sequuturis dux esset, percontantibus illis num esset aqua profunda: respōdit αὐτὸ δέξαι, id est ipsa indicabit. Marcellus enim sic uertit, quasi subaudiendū esset ὕδωρ, in Platone, quum illic præcedat ποταμὸς. Suidas putat subaudiendum ἔργον, id est ipsa res. Vtus est Aristophanes in Lystrata, Τὸ ἔργον πᾶν αὐτὸ δέξαι. id est, Res ipsa mox probabit. Pindarus in Nemeis, ἢ ἢ πρὸς τέλος ἀφ᾽ ἀνετη ὡς ἔσονται ἄρα ἡγήγη, id est, In experimēto uero tandem apparet, quibus sit aliquis præstantior. Huic finitimum, τὸ πρᾶγμα λέγει, id est, res ipsa loquit; apud Lucianū in Toxaride: item illud Aristophanicū in Vespis, Το πρᾶγμα φωνῶν ὄνειρον, αὐτὸ γὰρ βοᾷ. id est, Res est palam, quando ipsa per se clamitat. Id imitatus M. Tullius in oratione quadā dixit, totam hominis effigiem, malitiā quamdam clamitare.

Hypēra amissis, pedē inseq. Αφ᾽ ἑὸς πλὴν ὑπεραν, ἢ πῶδα δὴ κίδη. id est, Omīssa hypera, pedem seclatur. Conuenit, ubi quis omīssis his quæ magis ad rem attinebant, leuicula quæpiā curat. Hypera nautici funes sunt, quibus antennarū cornua tradocuntur. Pedem autē uocant imam ueli partem. Verum hyperarū maximus usus in nauigādo. Suidas adagium citat ex Hyperide, Item qui scripsit scholia in Demosthenem, ex libro πῶδε πειλέχους primo.

Beccefeleenus. LI

Βέκκεσελίω. Prouerbio dicebatur stolidus ac delirus, syderatus, aut admodū senex. Beccus Phrygum antiquissima lingua patiem significat; autore Herodoto lib. secundo, σελήνη lunā. Vnde Arcades, qui uolunt mortalium omnium antiquissimi uideri ἠβέσελιωσι dicunt, tanq; antiquiores ipsa luna. Quod notās Apollonius lib. Argonauticōn quarto, Ἀβέσελιωσι οἱ καὶ πρὸ δε σελίωσι εὐδελοντα. Ptanimitichus aut rex, hoc argumēto deprehēdit, Phrygios omnium antiquissimos fuisse, q; puēri qui nullam uocē hominis audierāt, Becchū sonarēt. Suidas hoc loco iocans, negat mīrū uideri debere, si caprarū uocem imitati sunt, qui fuerūt à capra nutriti. Nam id asserit Herodotus. Vt Plutarchus libro primo De uitis philosophorū, ὁ μὲν γὰρ

ὁ μεγαλόφωνος ἐπὶ τῶν, ὁ θεὸς ἐπλάσσει τὸ νόσμον πρὸς ἑαυτῷ ὑπόδηγμα, ὅζαι λήγος Βέκκεσελίωσι, καὶ πᾶν δὲ ἀρχαῖος ἰωμοδίας ποιητής. id est, Etenim Plato uocalis quū ait, deus condidit mundū ad suam ipsius imaginē, olet delirationē Beccefeleenam, quem admodū loquūtur ueteris comœdiæ scriptores. Sumptum est prouerbium ex Aristophanis Nebulis, καὶ πῶς ὁ μαρὲ σὺ καὶ ἰεροῖων ὁ ζῶν καὶ Βέκκεσελίωσι. id est,

Et quo pacto stolide tu, & Saturnia olens, & Beccefeleene. Quo loco complura super hac dictione referuntur ab interprete, si quis fortē requirit: ego quod ad adagii explanationem iudicauī fore satis, attigi.

Imperitus anaxyride indutus, omnibus id ostentat. LII

Ἀμειβὸς ἀναξυρίδα πῶδε βεμβλῶς, πᾶσι τῶν τῶν ζῶν δέκνει. id est, Imperitus subligaculū siue Subli. seu brachias indutus passim eas ostendit. In eum congruit, qui propter insolentiā, etiā in ebris ostendit pusillimis rebus effertur. Nam rerum imperitis quicquid peregrinū ac nouū est, uidetur elegans. Eruditi quidam putant anaxyridem Græcis dici, quas Latini uocant brachias siue sceminalia, quæ tegebant mediā corporis partem una cum sceminibus. Brachia igitur Barbaricæ uestis genus erat, sed præcipue Gallorū quorundam: unde & Gallia Brachata dicta est. Anaxyridē uero & Persis in usu fuisse declarat Strabo. Vidimus & Venetia patritios iuuenes si quando peregrinātur, gaudere Gallicis subuculis, absq; ueste superiore, quod idem domi non faciunt. Quadrabit & in eos, qui sibi uidentur aliquid, quod Gallice loquantur inter Germanos, aut qui uocibus obsoletis, obscuris aut peregrinis uenditant sese. Subolet hoc ab Apostolio additum ex huius ætatis adagiis.

Mineræ suffragium. LIII

ἢ ἀθῆνας ἰσθμῷ. i. Mineræ suffragiū. De exacto iudicio, cōtrariū illi, ὅς ἐκείων, id est, sus iudicauit. Sed lepidius fiet, si per ironiā efferat in stupidū & nullius iudicii hominē.

Per parietem loqui. LIIII

ἢ πρὸς λαλεῖν. id est, Per parietem loqui. Dicitur qui ridicule quid facit. Siue quod obstante pariete neuter alterum audit, siue quod ad eum modum colloquuntur amantibus, ut testatur Quidius de Pyramo & Thysbe.

Interuallo perit fames, & optime perditur. LV

ἢ μὲν δὲ ἢ λυμὸς ἐξέβη ἢ ἡ ἀλλῆς ἀπόλλυται. id est, Interca pedine optime perit fames. Mora fames perit. Inter multa rebus adfert remediū, & maxime iracundiæ. Inuenitur etiā hoc interprete, & opt. perditamentum, ut sit sensus, Extincto famelico, fames item pereat necessum est.

Statuam faucibus colas. LVI

ἢ ἀδελαν πᾶ γὰρ καλῆς. id est, Statuam colas gutture. De re maiorem in modum absurda, quæq; fieri nullo pacto possit: ueluti si quis hominem præpotentem & inuictum frustra conetur opprimere: nec enim liquefcit statua.

In sperabilem uitam uituis. LVII

ἢ ἐλπίσων δίον ζῆς. id est, In speratam uitam agis. Sic enim loquūtur Attici, hoc est uita uitis inf. tam mirificam, & quam ne sperare quidem auderet quisquā: aut in qua non spes alat animum, sed ipsæ res adsint. Extat apud Pindarum.

A mens longus. LVIII

ἢ ἀνὸς ὁ μακρός. id est, Amens qui longus: hoc est, quod uulgo dicunt, prælongis mentem deesse, pusillis nimium adesse animorum. Sumptū uidetur ex Sophocle, apud quem hiuersus sunt in Aiace flagellifero,

οὐ γὰρ οἱ πλατῆς οὐδ' ἄνθρωποι φῶταν ἀσφαλέστατοι, ἀλλ' οἱ φρονώωντες εἶναι. id est,

Non enim his qui porriguntur mole uasta corporis, Latoq; tergo, niti oportet maxime,

Verum mage illis, qui ualent prudentia. Videtur in eadem fermē sententiā fuisse Homerus, Tydeum fingens corpore pusillo, ceterum strenuum, Sic enim ait Uliados Ε,

τυδίδης πῆ μικρὸς μὲν ἔλω δέμας, ἀλλὰ μαχητής. id est,

Strenuus in pugna Tydeus, sed corpore paruus. Idem habetur in obsceno carmine, Vtilior

Vtilior Tydeus, qui, si quid credis Homero,
Ingenio pugna, corpore parvus erat.

Et apud Statium:

Maiores in exiguo regnabat corpore uirtus.

Antiope lucius.

LIX

Αντιόπης θρῆνος, id est, Antiope lucius. Dicit consuevit, ubi quis immerens calamitatis
bus affligitur, deinde malis eximitur. Natū adagiū ab Antiope fabula, que Nyctei filia
fuisse narratur. Ea cum esset à ciue quodā uitiatā, pater grauius irascēs, ad fratrem Lycum
mittit, ut de ea supplicium sumeret: at ille, quod uterū ferre uideret, miseratus, pepercerat.
Itaque peperit Zethum & Amphionem, quos ille in montē abiecit. Erat autē huic uxor no-
mine Dirce, quæ simul atq; sensit uirū suū Lycum Antiope captū amore, puellā in mon-
tem abductā tauri ceruicibus alligat, suspēsis à cornibus tēdis ardētibus, parans illā hoc
exitii genere cōficere. Verū ad uociferationē Antiope cōcursum est, cum à uicinis ru-
sticis, tum ab Amphione Zethoque, qui matrē agnitā eripiunt, & à Dirce pœnas sumunt.

Fuge procul à uiro maiore.

LX

Fortior te u.

Αλευ δὲ μείζων ἀνδρῶς, id est,
Qui te fortior est, hunc tu uitare memento.

Cave à cōmercio potentium: habe cōmercium cum æqualibus. Etenim optimatū familia
ritas, aut seruū facit & turpē: aut si nescias adulari, periculis obicit. Cū paribus ut mul-
to suauior, ita tutior etiā uita est. Pindarus in Nemeis εὐδὴ δευτέρω, χαλεπὴ δ' εἰς ἀνθρώ-
ποις ἀμιλῆρ ἡρεσόνων, id est, Cave certamē cōgredi cū hominibus potentioribus. Cōgruit
eum eo quod alibi dictū est, Procul à Ioue & fulmine: & illo, Longæ regū manus. Hero-
dorus in Vrania, εἰ γὰρ δυνάμεις ἴσους ἀνθρώπων ἢ θεῶν ἴσους εἶναι οὐκ ἔστιν ἐπιφανὲς, id est, Etenim
potentia regis supra hominē est & manus praelonga. Hoc magis cōueniebat illi prouer-
bio, sed quum locus occurreret in Herodoto, typographus priores chartas abfoluerat.

Absque baculo ne ingreditur.

LXI

Baculum non
habens n. in.

Ανδρὶ βῆλα μὴ ἐκείδῃ, id est, Absq; ligno ne ingrediare. Inermis ne sis. Verum semper
ad manū sit, quo depellas, si quis fortē quærat lædere. Natū aiunt à Cleomene quodam
Atheniensium duce. Is cum esset in insaniam uersus, quod omnibus haberetur exofus,
baculum gestans, obambulare consuevit, quo propulsaret impetentes.

Omnem facultatem indutus est.

LXII

Indutus
est o. f.

Ἀπὸ παντὸς ἄριστον ἠμῶν ἔσται, id est, Vniuersam substantiam indutus est. De paupere, qui
præter uestitum nihil præterea rerū possidet: alioquin πῶς ἔστι καὶ ἀνάβηθι. Quod qui-
dem & hodie uulgato ioco dicunt, ad hūc modum: cum subsilio, facultates omnes meæ
commouentur. Notum illud Biantis philosophi dictum: Omnia mea mecum porto. Plau-
tus in Rudentibus, Hoc quod induta sum, summæ opes.

Hostis non hostis.

LXIII

Ἀπολέμῳ πολέμῳ, id est, Citra bellum hostis. Dicitur qui nulla laessitus iniuria, ta-
men quæ sunt hostium facit, aut qui pacis obtextu facit hostilia. Conueniet etiam in il-
los, qui prius quàm ex postulauerint de iniuria cum amico, iam lædunt inimice.

Nephasi dies.

LXIII

Ἀποφράδες ἡμέραι, id est, Nephasi dies. Olim uocabatur inauspicati, & quibus publi-
ca non licebat agere. Vnde receptū, ut homines inuisos ac detestandos, ἀποφράδας ap-
pellarent. Testis Lucianus in huius uocis calumniatorē. Apud Atticos huiusmodi dies
erant septē, quibus inferiæ peragebantur manibus, eoque habebatur inauspicati. Ad hæc
ueterum superstitio sibi persuasit & lunæ certos dies sinistri auspicii esse, ueluti lunæ se-
nescentis, quartam, quintam & secundam, quos & ἀποφράδας appellabant. Rursus dies
in quibus rei capitis dānabantur ἀποφράδες ueluti funestos. Postremo dies insigni qua-
piam calamitate funesti ἀποφράδες dicti sunt. Horatius, Ille & nephasi te posuit die.
Horum dierum meminit Plato libro De legibus septimo, negans illos esse κακούς, id
est pueros, sed ἀποφράδας appellat ut funestos & sepeliendos mortuis sacros. Ea uox dein-
de translata est ad homines execrandos, & abominandæ maliciæ, teste uersiculo,
Ἀνθρώπῳ ἀποφράς, καὶ βλεπῶν ἀπιστίαν, id est,
Homo nephasus, & ore perfidum tuens.

Eadem est autē Græcæ uocis etymologia quæ Latinæ ἀφροσύνη. Huiusmodi ferunt
Suidas

Suidas Hefychius & etymologicus. Quin & homines detestandos sacros dicimus, ut Ho-
ratius, Sacer intestabilis esto. Verg. etiam ad animi rem transfudit, Auri sacra fames.

Anus cothonissat.

LXV

Ἐραὸν κοθωνίζουσα, id est, Anus cothonizantes. De uetulis indecore lasciuientibus, κώ-
δου enim temulentum significat: inde fictum uerbum κοθωνίζου. Athenæus libro unde-
cimo uarijs autoribus cothonē esse ostendit poculi genus, unde dicatur κοθωνίζουσι, pro
inebriari, & κωδωνισμός ipsa temulentia. Et Hefychius admonet, Græcis hominem temu-
lentum appellari cothonem, quemadmodum Latinilagenam uocant aut utrem. Horatius
in Odis in anum uxorem pauperis Ibyci,
Te lanæ prope nobilem
Tonfæ Luceriam, non citharæ decent,
Nec flos purpureus rosæ,
Nec poti uetulam fece tenuis cadi.
De anu saltante dictum est aliàs.

Anus hircum olet.

LXVI Hircum olet

Ἐραὸς ἀναδουῖ, id est, Anus hircū redolet. De uetula libidinante, propterea quod alarum
acrelliquarū partium odor excitatur ad libidinem incensis. Horatius in anum huiusmodi:
Nanc sagacius unus odoror
Polypus an grauis hirsutus cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat fusu.

Nudo capite.

LXVII

Ἐρῶν κεφαλή, id est, Nudo capite facere quæpiam dicuntur, qui palam ac citra pudore
rem omnē faciunt. Qui rem pudendam faciebant, hīs mos erat centonibus caput operire.
Plautus in captiui duo: Ipsi de foro tam aperto capite ad lenones eunt, q̄ in tribu aperto
capite fontes cōdemnant reos. Neq; refert utrum hic aperto, an operto legas per ironiam:
nam sensus idem utriusq; lectionis. Vfus est hoc prouerbij titulo & Cyrillus, interpretans
Ioannis Euangelium, & diuus Chrysostomus in Encomio Babylæ martyris. Tegit & So-
crates faciem apud Platonem in Phædro dicturus uituperationem amoris.

In re mala, animo si bono utare, adiuuat.

LXVIII

Meretur omnino Plautinus ille senarius: ex Captiuis duobus ut inter adagia recensea-
tur. In re mala, animo si bono utare, adiuuat.
Fortiter ferendo uincitur malum quod euitari non potest. Eandem sententiā paulo secus
explicat in Pseudolo, Bonus animus in re mala dimidium est mali.

Mulieris oculus.

LXIX

Ἐραὸς ὄμμα πῶς ἀκμάζειν βέλει, id est,
Mulieris oculus spiculum iuuenibus est. Et Vergilius:
Vritq; uidendo Fœmina. Idem:
Vt uidi, ut perij, ut me malus abstulit error.

Illud aliàs recensuimus: ἐκ τοῦ ὄραυ γίνεται τὸ ἔραυ, id est, Ex aspectu nascitur amor.

Decempes umbra.

LXX

Δεκάπες σκιά εἶναι, id est, Decempes umbra est, id est, cœnandi tempus. Veteres umbris
notabant horas diei. Lucianus in Gallo: Σιωπῆς ἀδισκοπῶν δὲ ποταμῶν τὸ σχολίον εἶναι, id est,
asidue obseruās quot pedes haberet linea. Olim qui uocabant ad cœnam, designabant ad
quam umbrā solarij uellent adesse conuiuas. Itidem qui uocabantur ne uenirent ante tem-
pus rogabant, ad quotam lineam esset ueniendū. Porro umbra decem pedum erat gratisi-
ma parasitis, cœnæ spem faciens, quemadmodū & fumus largior exiliens è culina. Huius
adagionis usum nullū uideo, nisi si quis significare uolens hominem uehementer edacem,
dicat illi magnopere placere umbram decempedē. Aut nihil agere quempiam nisi obser-
uare umbram decempedem, quomodo utitur Aristophanes in Concionatricibus,

Σοὶ δὲ μελέσθαι ὅταν ἢ δεκάπυρ τὸ σχολίον
Ἀπὸ τῆς χάριτος ἢ δέπνον, id est, Verum hoc fuerit tibi curæ,
Vbi facta sit umbra decempes, Ad lautam accurrere cœnam.

Ammianus lib. 23. tradit, apud Persas nullam horam præscriptā sumendi cibum præter q̄
regibus, sed solum cuiq; uentrem solarium esse: & apud Plautum, si satis commemori, para-
litus

situs quispiam destomachatur in eos qui horologiorum usum commenti sunt, quum ten- ter sit optimum horologium. Adagium refertur a Suida.

Altera nauigatio.

LXXI

Δύτης ὁ πλῆθ. id est, Secundarius cursus, uocabatur cum uento destituti, remis nauim impellerent. Nam ὁ δὲ δεύτερος πλῆθς πρώτος. id est, Cum secundis uentis nauigaretur, ea pri ma nauigatio dicebatur, autore Pausania, quem citat Eustathius in secundum Odyssæ li- brum, quo loco prouerbij quocq; mentionem facit. Aristoteles lib. Moralium Nicomachio- rum 2. ἐπεὶ ἐν τῷ μέσῳ τυχῶν ἀκρῶς χαλεπὸν, ἢ τὸ δὲ ὑπὲρ ἢ ὑποκάτω, id est, Quando igitur medium exacte consequi difficile est, iuxta secundū, ut aiunt, cursum minima malorum sumēda sunt. Philosophus sentit uirtutem in medio esse sitam. At id quoniam interdum difficile est assequi, monet ut quā leuissime aberremus. Huc pertinet illud Aristophanis in Concionatricibus, Νῦν μὲν γὰρ εἴτε θείομεν, εἴτε ἐλάνομεν. id est, Nam nunc nec aura impellimur nec remige.

Interpres admonet nautas quum uento destituuntur, ad remos confugere. Conuenit, ubi quoties quæ potissima fuerant, non contingunt, ad proxima confugitur auxilia. Cognatum est illi quod alibi retulimus, Δύτης ὁ πλῆθς φροντισίῳ ἀμύνων. Vsurpauit hoc Ioannes Chrysostomus homilia in Matthæum prima, ἐπεὶ δὲ τῶν πλῆθς ἀκρῶς ἀμύνει τὴν χάριν, φε- ρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ δὲ ὑπὲρ ἢ ὑποκάτω πλῆθς. id est, Posteaquam uero ab hac gratia sumus excusis, age uel secundum amplectamur cursum. Atq; hic statim in ipso, quod aiunt portu impe- git interpres Anianus, sic enim hunc locum reddidit. Quia uero hanc a nobis excusimus gratiam, uel secundas diuitias expetamus: etiam si in uulgatis per typographos exempla- ribus pro excusimus legitur excusamus, & pro expetamus, expectamus. Agit illic Chry- sostomus primum & optimum esse nullis utili teris, posteaq; autem ab eo quod erat opti- mum degenerauimus, nobis esse nautas imitandos, qui quum recto cursu non possunt eò peruenire quò uolunt, tamen uel remigio, uel obliqua nauigatione conantur eodem per- tendere. Fefellit autem interpretem prouerbij ignoratio, & ideo ex πλῆθς fecit πλῆθς. Hæc indico non ut traducā Anianum, cuius industriae debent studiosi, sed ut errorem tollam, Extat Naumachij, Christiani ut suspicor poetæ, carmen quo primum hortatur ad uirgini- tatem, matrimonium appellans secundarium cursum.

εἰ δὲ σε καὶ κρινοῖο πόθῳ βίοποιο κινῶναι, καὶ εἴθ' ἄλλο δακρῖν ἔρω πῶς γὰρ σε πέραισα τὸν πλῆθς ὡς φασιν, τὸ δὲ ὑπὲρ ἢ ὑποκάτω θυμῶν. id est,

Quod si te uulgaris amor uitæ tenet, addam Hoc quo uti didici, quo pacto cursus ut aiunt, Hic alter tibi sit peragendus mente sagaci.

Alludit huc Cicero in Oratore ad Brutum, Quod si quem aut natura sua, aut illa præstatis ingenij uis forte deficiet, aut minus instructus erit magnarum artium disciplinis, teneat ta- men eum cursum quæ poterit. Prima enim sequentē, honestum est in secundis tertijsq; con- sistere. Summā celeritatē significans utrunq; coniunxit Philippica prima: Tum uero sum tanta cupiditate incensus ad reditum, ut mihi nulli neq; remi, neq; uenti satisfacerent.

neq; remi neq; uenti

Diagoras Melius.

LXXII

Διαγόρας ὁ μέλις. id est, Diagoras Melius. In sceleratū ac foedifragum & impium. Hic capta Melo uixit Athenis, & Atheniensium sacrorum mysteria usque adeo contempsit, ut complureis auerterit a religione, deterrueritq; ne iam uellent initiari. Præterea arcana illa mysteria, quæ nefas est prophanis ædere, ille impius in uulgus extulit, modis omnibus ir- ridens. Quas ob res ab Atheniensibus proscriptus est, eamq; proscriptionem palam in æ- rea columna posuerunt, addito præmij loco, talento, si quis hominem occidisset, si quis ui- uum adduxisset, duobus. Meminit huius Aristophanes in Auisibus, Ἦν ἀρετῆν τις ὑμῶν ἐσχερῶν τὸν μέλιον, λαμβάνειν τὰ λανθάνοντα τῶν τυραννῶν τις ἔναι τῶν τεθνηκότων ἀρετῆν. id est,

Si quis e uobis Diagoram Melium interfecerit, Præmium feret talentum, si quis quem e mortuis Interemerit tyrannis

Sedecim

Sedecim pedibus superauit.

LXXIII Pedibus sede- cim superauit

Haudquaerit alienum est a prouerbiali figura, quod in Pericle scripsit Aristides, nempe Periclem oratorem reliquos in dicendo sedecim præterisse pedibus, λέγων, inquit, ὡς ἐκὶ καὶ δεκά μὲν ποδῶν ἦν εἰς ἑκατόν, ὡς ἐκὶ λόγους, μόνος ἢ πρῶτος ἐπιπέθειζεν ἢ εἰς χεῖρας, πᾶσι τε δὲ τῶν φλυασιῶν πρὸς ἐκείνους. id est, Dicens illum sedecim pedibus uicisse rhetores dicendo, atq; in unius illius labijs insedisse suadelam quandam. Cætera uero omnia nugæ præ hoc fuisse. Itaq; sedecim pedib; pro maximo intervallo dixit. Sumpta metaphora a stadijs cur- sorum. Locus autē hic de Pericle est apud Eupolin comicū, in comœdia cui titulus, Δῆμοι.

ἐρεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐγγύς ἀνθρώπων λέγων, ὅπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον οἱ ἀγαθοὶ εἰσομείς ἐκκαίθηκα ποδῶν ἕρε λέγων εἰς ἑκατόν. τὰς λέγων μὲν, πρὸς δὲ αὐτῶν τῶν πᾶσι, πρῶτος ἐπιπέθειζεν ἢ πῶς χεῖρας. id est,

Hic inter homines plurimum unus polluit

Dicendo, quoties præteribat, uti bonus Agilisq; cursor, sedecim spacio pedum Liquebat a se cæteros iam rhetores.

Sermone celer erat, celeritati aderat huic

Suadela quædam illius insidens labris.

Hos uersus & Aristoph. adducit in Acharnensib; ex Demis Eupolis adiunctis his duobus

ὄντως ἐκείνη, καὶ μόνος ἦν ἑκατόν, τὰς λέγων ἕρε κατέλιπε πῶς ἀκρωμύνοις. id est,

Adeo mouebat, atq; solus rhetorum,

Aculeum in animis liquit audientium.

M. Tullius in Bruto: Quæ deam, inquit, in Periclis labris scripsit Eupolis sesitauisse. Hu- ius immodicam eloquentiam idem taxauit in eadem comœdia,

εἰς τὸν ὄργη ποδὸν κλέβει δὲ ὑλὸν πῶς ἕρε κατ' ἐβρόντα, φωνεῖν αὐτὸν ἐλλέδια. id est,

Pericles at indignatus hinc Olympius

Tonat, coruscet, miscet omnem Græciam.

Porro quod ad suadelam attinet, id imitatus Ennius apud Ciceronem in Catone Maiore,

M. Cethegum Suadæ medullam dixit. Ab huius prouerbij forma non discrepat illud Ari- stophanis, ἐκ τῶν νεφελῶν. id est,

Ut Graiorum dicar gentem stadijs præcedere centum.

Lepidus etiam erit, si pro pedibus parasangas dixeris.

Saxum uolutum non obducitur musco.

LXXIII

Ἄλλος κολιδοῦ μῦθος ὁ φῦκος ὁ ποῖος. id est,

Musco lapis uolutus haud obducitur.

Qui non potest eodem in loco consistere, raro fit ut ditefeat. Id totidem penè uerbis etiam hodie dicunt. Simile illud Fabij, Planta quæ sæpius transfertur, non coalescit.

Lityersam cantionem canis.

LXXV

Λιτυέρσων ὁ δὲ λῶ ἀδός. id est, Lityersam cantionem canis. Lityerses nothus erat Midæ regis. Hic cum ageret in Celanis, exceptos eos qui aduenissent, cōpellebat ut secum me- terent, deinde præfectis capitibus, reliquum corpus manibus inuoluebat. Idem instituit, ut in honorem Midæ thericos, id est, æstiuus aut messorius hymnus caneretur, unde du- ctum prouerbij, ut qui non ex animo canerent, aut qui coacti canerent, hi Lityersam can- tionem canere dicerentur. Menander in Chalcidonio,

Ἀθνητὰ λιτυέρσων ἀπὸ ἀρίστου τῶος. Meminit huius fabulæ Iulius Pollux libro De rerum uocabulis 4. capite πρὸς ἀσμάτῶν ἐθνῶν. Sed hoc nouat, Lityersam loris cædere solitum, quos metendo uicisset, sed quum ali- quando incidisset in messorem se robustiorem, ab eo trucidatum fuisse. Quosdam autem autores esse, Herculis manu perijisse, Proinde cantionem eam ad patris desiderium lenien- dum fuisse repertam. Lityersæ meminit & Theocritus.

Centum sta- dijs præce- dere Musco lapis uolutus haud obducitur

Cantionem Lityer. canis

Lydum in planiciem prouocas.

Λυδὸν εἰς πεδῖον πρὸς ἀλάς. id est, Lydum in campum prouocas. In eum competit, qui la- cefsit iam dudum ad id propensum, ac promptum. Notati sunt Lydi, quod ad bellum ca- pefsendum æquo propensiores essent. Herodotus li. 1. docet Lydos equitatu ualuisse. Pro- inde Cræsus optat Iones equitatu uenire oppugnati Lydos. Finitimum ei quod alibi re- censuimus, ἄν ἰπποὺς εἰς πεδῖον.

Lucerna sub- latan. d. in. m.

Sublata lucerna nihil interest inter mulieres.

Λύχνης ἀφ' ὧν τῶ γυνὴ πᾶσα ἡ αὐτὴ. id est, Lucerna sublata nihil discriminis inter mulie- res. Sentit adagium, nullam mulierem non esse impudicam, si detur facultas sine teste pec- candi. Recenset Apostolus, & usurpatur à Plutarcho in Præceptis connubialibus.

Lysicrates alter.

Λυσικράτης ἑτεροῦ. id est, Alter Lysicrates. Lysicrates quidam in uulgi fabulâ abiit, quod capillosiam canos nigro tingeret, quo iuuenis etiam uideretur. Cuiusmodi ridetur apud Martialem Olius, comam tingens, cum barbam non posset.

Lysistrati diuitias habes.

Λυσιστράτης πλῆθ' ἢ πλῆρες. id est, Lysistrati diuitiis diues es. Prouerbialis ironia de ma- gnopere tenuibus. A Lysistrato quodam tractum, extremæ paupertatis homine.

Expecta bos aliquando herbam.

Μὲν βὸς ποτὶ βοτάνῳ. id est, Expecta bos olim herbam. Dicendum ubi quid sero con- tingit. Laborat enim bos in agricolando, sed aliquando gustatura herbam enatam. Finitiu- mum illi. Et adhuc tua melissis in herba est.

Expecta anus.

Μὲν γὰρ ἕμῳ σε παῖδα Φιλύβοντα. id est, Expecta anus meum filium, te suauitutum. Nam priusquâ adolescat puer, illa decesserit. Confine superiori, cum sera spes ostenditur.

Ver. in. i. n. l.

Magnus uersator in re pusilla.

Μεγὰς κυλιπτής ἐν μικρῷ γὰρ πράγματι. id est, Magnus delinitor in re parua, quod existimaret operosam esse scientiam, sed nihil adferen- tem utilitatis. Recensetur à parœmiographis. Refertur & à Plutarcho in Laconicis, nisi quod illic legitur, κηλετής, quod oratorū sit delinire ac mouere affectus. Huic non dissim- ile est quod Musonius ait apud A. Gellium, lib. 5. cap. 1. in eos qui modulatu uocant le- nocinijs uerborum excitant inanem applausum auditorum, Scito, inquit, illic non philo- sophum loqui, sed tibicinem canere.

Surdaster cum surdastro litigabat.

Δυσκώφῳ δυσκώφῳ ἐκείνῳ, ὃ δὲ κείτῃς ἢ κωφότῳ. id est, Surdaster cum surdastro li- tigabat. Iudex autem erat utroq; surdior, cum res agitur inter undequaq; ridiculos ac stul- tos. Extat in hanc sententiam epigramma Græcum Nicarchi, Δυσκώφῳ δυσκώφῳ ἐκείνῳ, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢν ὃ κείτῃς τᾶ ἤν ἢν ἢν κωφότῳ. Ὡν ὃ μὲν ἀντέλεγε, τὸ φόνισμα αὐτὸν ὀφέλεμ μλωῶν παρῶ, ὃ δὲ ἔφρ, νυκτὸς ἑλληλεκρύαι. Εμβλέψας δὲ αὐτῷ ὃ κείτῃς λέγει, ὅτι τὸ μάχεσθαι μνηστῆρ' ἑμῖν, ἀμφοτέρωι πρέφειτε. Id Thomas Morus olim adolescens, scite uertit hunc in modum, Lis agitur, surdusq; reus, surdus fuit actor, Ipse tamen iudex, surdus utroq; magis. Pro adibus hic petit æs, quinto iam mense peractio, Ille refert, tota nocte mihi acta mola est. Aspicit hos iudex, & quid contenditis inquit, An non utriq; est mater, utriq; alite.

Docui

Docui te urinandi artem.

Εἰδὼς δὲ σε κωμισαῖ, καὶ σὺ βουδίσαι με ζυγῆς. id est, Docui te urinandi artem, & tu me uis demergere. In eos quadrat, qui benefacta malefactis retaliant, & beneficium acceptum in eius ipsius uertunt perniciem à quo acceperunt. Sapit fecem.

Pro eleganti medico malus poeta.

Ἀπὸ χρεῖνωνος ἱατροῦ, καὶ κῆρος ποιητῆς καὶ λείδης ὑπόθυμης. id est, Pro uenusto medico malus poeta dici cupis. In eum dici solitū, qui non contentus artis suæ professione, in qua locum mediocre obtinebat, pergit aliena profiteri, in quibus nō perinde sit exercitatus, nec pa- rem proinde gloriam reportaturus. Periander quispiam non in celebri fama medicus, & eius artis uel cum primis doctus, ad poetices studium deflexit, & ineptos quosdā uersicu- los scribere cepit. Hinc uulgaris iocus increbuit. Plutarchus in Apophthegmatis Laconi- cis tribuit hoc dictum Archidamo Agefilai filio.

A remo ad tribunal.

Ἀπὸ κόπης ἢ το βήμα. id est, A remo ad tribunal. Dici solitū, ubi quis repente ab infima conditione prouehitur ad honesti muneris administrationē. Id quod haud scio an ulli con- tingerit felicitus q̄ Julio secundo. Nam fama est hunc iuuenē ad stipem scalum remō subi- gere solitū, & tamen à remulco non solum ad tribunal, uerum etiam ad summū illud re- tum humanarum culmen euectus est. Nec contentus hoc fastigio, pontificiæ ditionis po- meria multum protulit: longius etiam producturus, si per mortis inclementiam uitam illi producere licuisset. Taxat Demadem oratorem Syrianus Hermogenis interpres, qui citra cognitionē artis, statim ad agendas causas iruperit, ἔκ' εἰ κόπης ἀνίστησις τὸ τὸ λόγος χρεῖσιν ἢ τὸ βήμα πηδῆσας. id est, Qui illotis, ut aiunt, manibus à remo ad tribunal irruit.

In coelum expuis.

Ἐς ὕραν ἤβησας. id est, In coelum expuis, id est, facis quod in tuum ipsius recidat caput. Aut obloqueris his qui facile possint cadere. Siquidem qui in coelum expuit, primum ui- detur cœlestes ipsos afficere contumelia: deinde sit sapius, ut sputum in ipsius faciem reci- dat. Confine illi: πῶς κόνιτ' ἀλακτιζέω. id est, Aduersus stimulum calcitrare.

Vnus deus, & plures amici.

Ἐἰς θεὸς καὶ πολλοὶ φίλοι. id est, Vnus deus, & plures amici. Prouerbtum admonet q̄ plu- rimos esse parandos amicos, quod hi secundum deum plurimum opitulari possint. Quan- quam Helioid nō probatur πολυφιλία, neq; rursum ἀφγνία. Opinor & hoc à uulgo mu- tuo sumptum, non ex autoribus.

Si caseum haberem, non desiderarem opsonium.

Εἰ τυρὸν ἔχομ, ἐκείν' ἐδούμιον ὄψω. id est, Si caseum haberem, non egerem obsonio. Dicu- dum, ubi quis minimis uilissimisq; cōtentus, quod hi secundum deum plurimum opitulari possint. Quan- quam Helioid nō probatur πολυφιλία, neq; rursum ἀφγνία. Opinor & hoc à uulgo mu- tuo sumptum, non ex autoribus. Si caseum haberem, non desiderarem opsonium. Dicu- dum, ubi quis minimis uilissimisq; cōtentus, quod hi secundum deum plurimum opitulari possint. Quan- quam Helioid nō probatur πολυφιλία, neq; rursum ἀφγνία. Opinor & hoc à uulgo mu- tuo sumptum, non ex autoribus.

In antrum haud legitimum, stimulum impingis.

Εἰς τρυμάλινον ἔχ' ὄσιλον τὸ κόνιτρον ὄψω. id est, In foramen haud licitum, stimulum trudis, Disterium Sotadis in Pliladelphum, qui sororem Arfinoen exemplo Iouis uxorem duxe- rat, quo quidem dicto offensus rex, capitis supplicium sumpsit de eo qui dixerat. Meminit Plutarchus in libello De liberis educandis.

Quanquam non dixeris, tamen apparet è pelle.

Εἰ μὴ λέγῃς, ἐκ τῶ δόρυματ' ὀφείλῃ. id est, Etiam si non dicas, pelle præ te fers. Res ipsa redarguit mendacem, & oris habitus. Vnde illud Ciceronis, Nisi fingeres, non sic dice- res. Videtur ex apologo natum.

Decipula murem cepit.

Εἰληφῶν ἢ παγίς τ' μῦν. id est, Laqueus murem cepit. De recte meritoq; deprehensis, & malo dignis, Quasi dicas, lupus in foueam incidit, aut aper in casses.

Isdem è literis comœdia ac tragœdia componitur.

Ἐκ τῶ αὐτῶ τραγωδία γίνεται καὶ κωμῳδία γράμματῶν. id est, Ex isdem literis comœdia ac tragœdia componitur. Conuenit in eos qui eadem de re norūt diuersa fingere. Aut qui eadem opera diuersa possunt.

Pp

Lupi à tergo præcipitium à fronte

A fronte præcipitium, à tergo lupi.

Εμπροσθεν κρημνός, ὀπίθεν λύκοι. id est, A fronte præcipitium, à tergo lupi. Quum aliquis hinc atq; hinc duobus maximis premitur malis, ut in utroq; incidit, pereuridum sit.

X C I I I

Oscitante uno, deinde oscitat & alter.

X C V

Ενός χαλόντες μετέχρησεν ἑτέρῳ. id est, Cū oscitat unus, statim oscitat & alter. Dicendū quoties exemplo peccati, statim prouocatur aliquis ad simile facinus. Fit autem hoc occulte quadam naturæ uis, ut qui uiderit oscitantem, cogatur & ipse oscitare. Cuius rei causam etiam reddere conantur philosophi. Simili modo transeūt & quidam animorum affectus. Socrates apud Platonem in Charmide, καὶ ὁ κριτίας ἀκούσας τοῦ τε, καὶ ἰδὼν με ἀκροῦντα, ἀπαθροὶ οἱ πῶς χειρομυθίας κατὰ ἄλλων δρώντας τοῦ τ' ἄλλο φημι πείρασιν, κακῆν ὁ δὲ μοι πῶς ἐμὰ ἀκροῦντος ἀναγκασθῆναι καὶ αὐτὸς ἀλδύναν τῶν ἀκροῦσας. id est, Hæc ubi audiuit Critias, meq; uiderit hæsitantē, quemadmodum ij qui ex aduerso uident oscitantes eodem affectu corripiuntur, itidem & ille mihi uisus est mea dubitatione cogi, ut & ipse à dubitatione corripere retur. Oscitantiam autem Latini uocant torporem & indiligentiam. Qui cum ignauis uiuit, facile fit illorum similis, Omnes enim procliuēs sumus à labore ad libidinem, ut ait Comicus. Torpedo piscis suo contactu protinus torpidum reddit. Plato in Menone, θηκῆ μοι ἐμὸν τὰς εἰρη ταῦτα τῆς πλάττας νεορῆς τῆς θαλάσσιας. καὶ γὰρ αὐτῆς τ' αἰεὶ πηλοσώζοντα καὶ ἀπὸ τῆς νεορῆς ποιεῖ, καὶ σὺ θηκῆς μοι νῦν ἐμὲ οὐδὲ πῶν ἕπεποιθηκαὶ νεορῆς. id est, Videris mihi similis, mus esse isti late torpedini marinae. Nam hæc quoq; semper eum qui accedit ac tangit, torpidum reddit. Et tu uideris mihi quoq; tale quiddam fecisse ut torpeam.

Inter cæcos regnat strabus.

X C V I

Strabus inter cæcos regnat

Εν τοῖς τῶ τοῖς τῶ τυφλῶν λαῶν βασιλεύει. id est, In regione cæcorum rex est luscus. Inter indoctos, qui semidoctus est, doctissimus habetur. Inter mendicos, qui paululum habet nummorum, Croesus est. Sapit uulgi fecem.

In area latitas.

X C V I I

Litæ ne quere cum licet fug.

Εν ἄλλῳ ἀποσπᾶται. id est, In area occultaris. De eo qui in eo uersat negotio, ut nō possit non esse cōspiciuus. Aut qui sic latitat, ut à nemine tamē nō cōspiciatur. Nam in area nullo pacto iuuenes arrisissent, ac nō saltem canes fuissent imitati, ut dentes ostenderent. Et Apuleius, Restrictus forte si labellis riseris. Id genus risum descripsit Homerus Iliados o. de lunone loquens, καλέσθη δὲ μὲν τὸν ἐπ' ὀφρύσι κνωέουσι ἰδύθη. id est, Illa quidem labijs ridebat, nubila porro Fronis minime renitebat.

Cum licet fugere, ne quare litem.

X C V I I I

Εξ ὄν φυγῆν μὴ ζήτησθαι. id est, Cum fugiendi potestas est, ne quare litem. Ab Alcibiadis apophthegmate natum. Is cum à Sicilia citaretur ab Atheniensibus, ut criminibus responderet, abdidit sese, negans litigandū esse, si quo modo liceret effugere. Subijcientibus alijs, Non igitur confidis patriæ de te iudicaturæ. Imō, inquit, ne matri quidē crediderim. Metuerem enim ne fors imprudens albi calculi loco nigrum immitteret. Alcibiadis sententiæ subscriberet, quisquis litium expertus est. Græcis unico uerbo dicuntur φυροδῆται, qui litem detrectant.

In tergore bouis defedit.

X C I X

Bouis in ter d.

Επὶ βύρσῃς ἐκείδεται. id est, In tergore bouis defedit, id est, supplex implorat auxilia. Natum adagium à consuetudine uernacula Scythis, quemadmodū testatur Lucianus in Toxaride, Nam apud hos si quis forte læsus esset, neq; suppereret ulciscendi facultas, immolato boue carnes minutim sectas coquebat, ipse in tergore humi strato sedebat, manibus in tergū reductis. Idq; maximum supplicandi genus apud illos habebatur. Accedebat quicumq; uellet opitulari, & carniū portione gustata, dextroq; pede tergori impoſito, pollicebatur pro uitibus auxilio futurū. Atq; hoc foedus apud Scythas sanctissimū habebatur.

Hospes indigenam.

Επηλυς ὄν γνοίην. id est, Aduena inquilinū, subaudiendum ἐξέβαλον. id est, eiecit. Vnus fuerit, cum alienæ professionis quispiam alium in propria uincit arte. Quod genus, si theologus in arte grammatica superet grammatices professorem. Aut si arrogatus, aut adoptiuus, filium eijceret è familia, aut miles ascititius eijceret colonos.

Risus Sardonius.

Sardonius ri.

Ἀρδῶνι ὁ γέλως. id est, Sardonius risus. De risu ficto, aut amarulento, aut infano deniq;. Et sensus & origo prouerbij adeo uarie tractatur ab autoribus, ut uerear, ne risus hic Sardonius non citrà risum legatur, tamen accingemur referre

referre quædam. Zenodotus in Collectaneis suis Aeschylū citat, qui huiusmodi fermē tradiderit in opere De parcemijs, Gentem esse quandam Carthaginensium coloniam, quæ Sardonem regionem inhabitet, ei morem esse, senes septuagesimum prætergressos annum Sarurno sacrificare, ridentes interim, ac mutuo sese complexantes. Nam turpe ducebant, in funere aut eiulatum ædere, aut lachrymas profundere. Hinc adsimulatū risum, Sardonium uocari coeptum. Timæus apud eundem Zenodotum ait, Sardonijs consuetudinem fuisse, ut filij parentes iam grandæuos iuxta fossam, aut præcipitium, in quo sepeliendi forent, collocarent, atque inde fustibus cædentes, in eam darent præcipites. At illi interim pereuntes ridebant, existimantes eam mortem felicem atq; egregiam, quod liberorum impietate interirent. Sunt qui dicant, in Sardorum insula herbam nasci quandam, cui Sardoæ cognomen sit, Apiastro similem. Eam sapore quidem esse dulcem, uerum gustatam, ora hominum in rictus dolore contrahere, ut ueluti ridentes emoriantur. Hoc sensisse uidetur Solinus, quumq; hoc Seruius grammaticus enarrans hunc ex Vergilianâ Thyrside locum, Imō ego Sardois uidear tibi amarior herbis.

Atq; his fermē confinia tradit Lycophronis interpres de risu Sardonio. Seruium secutus Latinus Drepanus in Panegyrico, Serenos ergo, inquit, uultus induebamus, & ad illorū uicem, qui degustato Sardorum gramini succo feruntur in morte ridere, imitabamur lætæmœrentes. Neq; rursum desunt, qui Sardonium risum cognominatum autumant, & nō nisi serrorū cū ὀδύνη, quod dentes aperiat atq; renudet, cuiusmodi risus esse solet corū qui non ex animo rident. Hinc & locus ille parasiti Plautini cōquerentis, quod suis dictis nullo pacto iuuenes arrisissent, ac nō saltem canes fuissent imitati, ut dentes ostenderent. Et Apuleius, Restrictus forte si labellis riseris. Id genus risum descripsit Homerus Iliados o. de lunone loquens, καλέσθη δὲ μὲν τὸν ἐπ' ὀφρύσι κνωέουσι ἰδύθη. id est, Illa quidem labijs ridebat, nubila porro Fronis minime renitebat.

Ad id facit quod scribit Aristophanes in Pace, Ἡριωμῆδος ἐπ' ἀλλήλοισι καὶ σισυρότασι. Iuicem in se exasperatis osq; diducentibus.

A canibus ducta metaphora, quibus hoc iræ indicium est, nudare dentes. Quem morenti autem equis etiam inesse, si quando parent mordere: unde uulgo nunc risum huiusmodi, risum equinum uocant. Rursum alij perhibent, apud Sardinios fuisse receptum, ut ex captiuis pulcherrimos quosq;, ac natu maximos, qui septuagesimum excessissent annum, Saturno maclarent, ridentes in morte, propterea quod id forte ac uirile uideretur. Citatur autor Clearchus, Carthagine solennē fuisse morem, ut in magnis uotis puerum Saturni manibus imponderent. Huius statua fingebatur area, manibus porrectis. Sub eo fornax erat, ea succendebatur, puer itaq; ignis uapore cōtractus ac tortus, ridentis speciem exhibebat. Deniq; & Simonidē allegat Zenodotus, nouæ fabulæ autorem. Ait enim Talum quempiam areum uirum priusquam in Cretam perueniret, in Sardiniam accessisse, ubi non paucos mortales neci dedit. Qui quum morientes ringerentur, risus imaginem quandam exhibentes, prouerbio locum fecerunt. Addunt nonnulli, quum è Sardinijs in Cretam transmittere ueretur, illū in ignē desilisse, quandoquidē grei corporis erat, deinde Sardinios pectori suo admotos necare solitum. Emoriebantur autem uelut in amplexu, ac ridentibus adsimiles, nimirum rictu incendij ui diducto. De hoc Talo ridicula narratur fabula. A sunt enim hunc à Vulcano ex are fuisse fabrefactum, Minoiq; dono missum ad Cretensis insulæ tutelam. Erat autem illi unica duntaxat uena, eaq; à summa ceruice, ad imos usq; talos porrecta. Ter in singulos dies insulam obibat, excubias agens. Itaq; & Argo nauem è Colchide cum Iasone redeuntem uenit in portum Cretensem appellere. Sed à Medea deceptus perijt, ut nonnulli dicunt dato ueneno, quod insaniam immitteret: ut alijs placet, cum illa pollicita se illum immortalem redditurum, clauum qui summæ uenæ erat affixus, eduxit, atq; ita sanguine totoq; corporis humore defluente perijt. Rursum alij tradunt interisse percussum arcu à Pæante circa talum. Dioscor. lib. 6. inter uenena prodidit herbæ speciem esse quandam, quam quidam ranunculum appellant Latine. Græci batrachion: Pp 4 eam à

eam à regione, in qua copiosius provenit, Sardoam, siue Sardoniã dicunt: quæ pota si-
ue comela mentem adimat, labijsq; contractis risus speciem præbeat. Atq; inde in homi-
num uitam sinistra omnis uenisse de risu Sardonio prouerbium. Meminit huius herbae &
Plinius lib. 25. circa finem. Strabo lib. Geographiæ 11 scribit in Cambyfena, quæ flumen
Alazonium accollit, aranearum genus quoddam nasci, quod alios ridendo cogat emori,
alios flendo desiderio suorũ. Quidam addunt de Tarcotella, cuius morsum interitus cum
risu sequatur. Quin & Aristoteles De partibus animalũ lib. 3. ait, ictu etiã traiecta præ-
cordia, in prælijs risum attulisse literis proditum esse, idq; accidere calore quẽ moueat uul-
nus. Mortuus est & Zeuxis pictor ridendo, dum sine fine ridet animum à se pictam, & Chry-
sippus conspicuus asinum uescientem ficis. M. Tullius Epist. famil. lib. 7. ad Fabium Gal-
lum. Videris, inquit, mihi uereri, ne si istum habuerimus, rideamus γελωτα Σαρδωνίου, si
gnificã futurũ ut si Cæsar rerũ potiretur, multis arridere atq; applaudere cogereetur, quæ
magnopere displicerent. Lucianus in Afino, Σαρδωνίου γελώντες ἐλεγον, id est, Sardonicẽ
ridentes aiebant. Risum innuit contumeliosum & subsannantem. Idem alibi, δ δάριος δὲ τῆ
Σαρδωνίου ἄδιγελάω ἐπὶ μάλλον πρῶτον. id est, Damis autem Sardonio arridens risu, magis
etiã irritauit. In eodem sensu uidetur usurpatum & à Platone lib. De repub. 1. cum scribit
Thrasymachum, quem amarulentum & arrogantem ubiq; facit, Sardonicẽ risisse, καὶ δὲ
ἐκείνους ἀνεκέρχασε τε μάλα Σαρδωνίου καὶ ἔπειτα, id est, His ille auditis ædito cachinno, ual-
de Sardonicẽ risit, ac dixit. Homerus item aliquot locis huius risus mentionem facit in O-
dyssææ u narrans quemadmodum è prociis quispiã, puta Ctesippus Vlyssẽm in ædibus
suis habitu specieq; mendici sedentem, arrepto è sportula bouis pede petisser, atq; ille ca-
pite commodum deflexo declinasset ictum.

μάλα δὲ θυμῷ Σαρδωνίου μάλα τοῖον.

Quo loco Eustathius interpres admonet eum ridere risum Sardonium, qui diductis mo-
do labris rideat; cæterum intus aut ira, aut molestia discruciatu. Veteres enim risum Sar-
doniũ uocasse, quoties aliquis despectum non solum ridet, sed etiã irridet; dictum autem
πρὸς τὸ σσηρῆσαι τὰ χεῖλη, id est, à diducẽdo labia. Quomodo ferè ridet, qui apud sese per-
niciem alicui destinant, quemadmodum Vlyssẽs mox sublaturus è medio procos, idq; iam
tum in animo statuens, risit risum quendam subamarulentum. Consimilem risum risit a-
pud Hesiodum Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto sublatum. Carmen adscri-
psi, quod quidem est in primo libro operis, cui titulus; ὄργη καὶ ἠμῶσαι.

Τὸν δὲ γελοσάμενον πρὸς τὴν νεφέλην γέροντα Ζεύς.

Ἰαπετιονίδην πᾶν τῶν ποδῶν μῆδεα εἰδὼς
Χαίρεις πύρ κλεψίας, καὶ ἐμὰς φρενας ἔπορον δόξας.
Σοὶ τ' αὐτῷ μὲγα πᾶμα καὶ ἀνδράσιμ' ἐσομένηοισι,
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντιπυρός δάσω κακὸν ὦ κῆρ' ἀπᾶντας
Τὸρ ποντοῦ καὶ θυμῶν ἐόν, κακὸν ἀμφαγία πᾶντες.
Ὡς ἔφατ' ἐκ δ' ἐγέλασσε πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

id est,

Huic animo infensus, qui nubila colligit, inquit,
Proles Iapeti multo technisq; dolisq;
Inter mortales unus doctissimus omneis;
Imposuisse mihi gaudes, ignemq; tulisse,
Nempe ingens atroxq; malum, & tibi, postq; futuris,
Quis ego pro rapto igne malum dabo, quo simul omnes
Gaudebunt, propriumq; malum fouisse libebit.
Sic fatus, risitq; parens hominumq; deũmq;.

Risum hunc fatalem interpretantur, quoties imminet perniciẽs à fatis destinata. Cuiusmo-
di fuit & ille procorũ, quem describit Homerus eodem libro, quem paulo ante citau-
imus, alioc; retulimus loco,

μνηστῆροι δὲ πάλας ἀδλίω
Ἀσέειον γέλον ὤρεσε, πρὸς πλάγῃ δὲ νόημα,
Ὅς δ' ἄδῃ γναθμοῖσι γελοῖων ἀλλοτρίοισιν,
Ἀμοφόνετα ἢ δ' ἠκρέα ἠδῖον, ὅσοι δ' ἄρ' ἀσφίω
Δακρυόεντι πικρῶν, ἴδον δ' αὖτις θυμῶσι.

Diva

Diva prociis mouit ualidum Tritonia risum
Flauẽ compescendum, ac animum stupefecit, at illi
Iam malis sine mente quidem risere alienis,
Carnis frustra & cruda & sanguinolenta uorantes,
Interea lachrymis implentur lumina, fletum
Sensit & ipse animus.
Opinor & Sardonium risum accipiendum, quem Homerus Iliados H. tribuit Ataci singu-
lare certamen ineunti,
τῷδ' ἄρ' ἄλλος ὄρετο πελώριον, ἔριος ἀχαιῶν
κῆρυκα βλοσυροῖσι πρὸ σώπιον. id est,
Sic ingens Ajax surgebat murus Achiũum
Terribilis ridens uultu.

In uetustissimis quibusdam in Hesiodum commentarijs epigramma reperi, quo prover-
bium de risu Sardonio non ineleganter explicatur, id est huiusmodi,

Σαρδὼν τίς ἐστι νῆος ἱεροδόφου,
ἢ τῆς θυτῶν φθαρτικῆς γῆς ἐκφοχῆς
Σαλινόφθῆς σαρδῶνι κακλήμῳ,
Βεβρωμένη δὲ τοῖς ἀπείροις αὐτίχῃ
Σπασίως τε ποιεῖ καὶ γελοῖον ἐμφροσῆς,
Καὶ πῶτον ἔλθῃς καὶ γελοσῖμοι μᾶλλον.
Ἄλλοι δὲ φασὶ σαρδῶνι εὖ βαρβαροῦ
ἱερῶντας αὐτῶν εὖ γηροχρῆτος ἐχάττος
ἢ γῆν λαβόντας εἰς ἀπόκρημον τύπον,
Κτήνη τε τῶντος γῆν τε βοπόλοις καὶ λίδοις,
Ἐπὶ τῆ βίῃ τῆν ἐκ περῶν εὖ ἀδλίως
Γελοῦντας ἐκὼν ποιεῖταις παροκάνοις.
Ἄλλοι δὲ εὖ βνησιοντας ἀρεσκῆ πλεον
ἱλάω, ὄρωντας τεχνικὰς πρῶνιαις,
Καὶ τῶν κηλοσρας καὶ σφοδρὰς τῶν πραγμάτων.

Id quod nos nostro more propter imperitiores Latinum ex tempore fecimus, hoc modo;

Quaedam insula est uocata Sardo Hiberiã,
In qua herba perniciofa surgit è solo,
Cui Sardanæ nomen, apiastri præferens
Figuram, at ea comela ab imprudentibus
Mox ora contrahit, atq; risus exhibet
Speciem, deinde proterius mors occupat
Imitata risum. Cæterum sunt qui ferant
Gentem esse quandam Sardanorum barbaram
Ætate qui festos parentes in loca
Præcipua raptos deferant, atq; ibi neci-
datisq; fustibusq; dent miserimos
Ex arduis subinde præcipitent petris.
At inter isthæc impijs ridet iocis,
Ludentq; temere parricidis lusibus.
Alijs magis probatur hæc sententia,
Ridere eos qui sic necantur, quippe qui
Spectent suorum pignorum uelantiam,
Citacq; rerum & æstuaras uices.

Pausanias in Phocæicis tradit, Sardoam insulã serpentes gignere innoxios. Præterea eam
à uenenis herbarũ profus immunem esse, nisi quod unam alit exitialem, apj specie, quæ
iuxta fontes quidem proueniat, nō inficiat tamen fontium aquas; eam qui ederint, ait riden-
tes emori. Atq; hinc Homerũ alios adagiũ induxisse, ut dicerent eos
ridere risum Sardonium, qui risum riderent; τ' ἄδ' ὄδῳνι ὑγιῆ, hoc est, omnino insanum.
Itaq; non absurde uidetur accipi posse risus Sardoniũ, pro risu demente, quoties instanti-
bus ma-

bus malis infane ridetur. Siquidem legimus C. Gracchum in ambiendo magistratu repulsum, aduersus inimicos insolentius ridentes inclamasse, eos Sardonium ridere risum, ignaros q̄ magnis tenebris ex suis actibus circumfunderentur. Hoc in Cracchorum uita Plutarchus. Idē in cōmentario de superstitione, εν τούτοις πόνω σὺν πρὸς ἄδου, γελῶντα μὴ μιν. πόνω καὶ ἀερδῶντιον γέλωτα. id est, Hic itaq; cōsidera eum, qui nullos credit esse deos, infanū quidem & Sardonium ridentem risum. Interpretes quispiam Hesiodi, risum Sardonium interpretatur, risum πλατῶν. id est, amplum, ubi quis ore uehementer diducto ridet, quem eundem opinor, γέλωτα συγχερόσιν appellat, id est, risum concutientem. Cui quidē interpretamento suffragatur ipsius etymologia uocabuli, quam paulo superius ostendimus, ἀπὸ τοῦ σσχερῆσαι τὸ δδόντα. Postremo non omnino uidebitur absurde Sardonius risus accommodari posse, ad risum lucuosum ac tristem, cuiusmodi tribuit Homerus Iliados 2. Andromachæ, tanquam is indicium fuerit animi, mortem Hectoris præflagientis,

Ἡ δὲ ἀρε μιν κούδενι δέξατο κῶλπῳ

Δακρυόσιν γελᾶσσε.

id est

Illa sinu accepit spiranti, flebile ridens.

Eudemus in Collectaneis dictionum rhet. ait placere nōnullis, ut de risu contumelioso accipiatur, ubi quis despectum contemptiq; ridet, de quo prouerbii etiam fertur, ἀφ' ὧν κατὰ γέλωτα. id est, E sublimi me derides. Addit idem lapidis esse genus, qui risus Sardonius appelletur. Suidas scribit hinc etiam uerbum efficitum, ut ἀερδῶσιν dicantur, qui Sardonium rideant. Sed iam dudū libet à risu Sardonio discedere, idq; faciemus, si prius illud addiderimus, epithetū hoc Sardonium uarijs formis inueniri apud autores. Apud Lucianum & Ciceronem ἀερδῶντιον legimus; apud Homerū ἀερδῶντιον, apud Verg. Sardonum, apud Lycophronis enarratorem ἀερδῶντιον γέλωτα, apud Plutarchum ἀερδῶντιον, ἢ τὸ δδὲν ἢ ἄδου καὶ ἀερδῶντιον γέλωτα. id est, Si quis est animi Sardonius risus. Stephanus indicauit dici ἀερδῶντιον, & ἀερδῶντιον. Tamen si non omnia ab eadem uoce manant. Nam à Sardo siue Sardon insula, cui quondam nomen fuerat Ichnusæ deducitur Sardonius, Sardous & Sardonicus. A Sardos Illyriæ ciuitate proficiscitur ἀερδῶντιον, unde, sicuti reor, mutato ἢ in α, ἀερδῶντιον. A Sardis Lydiæ oppido Sardonius & Sardonianus. Ex his succurrit coniectura in epigrammate Græco, quod modo citauimus, non legendum fortassis ἰδουσῶντιον, sed ἰδουσῶντιον. Vsurpauit adagium Saluianus lib. 7. Sardonicus quodammodo herbis, omnem Romanorum populum putes saturatum: moritur & ridet.

Iuuentū facta, uirorū consilia, uota senū

Facta iuuenum, consilia mediocrium, uota senum.

II

Celebratur hic uersus moralis apud Græcos:

Εργα νεων, βαλαι δὲ μέσων, βυζα δὲ γρόνθῳ.

id est,

Vota senum, consilia uirorum, & facta iuuentæ.

Huius adagij meminit Aristoph. grāmaticus. Hyperides in oratione cōtra Autocleē ex Hesiodo citauit. Nam illius creditur esse carmen. Sensus per se liquet, nempe ad rem gerendā adhibendos iuuenes. Nam uiribus ætas ea præpoulet. In consiliū asciscendos mediocris ætatis uiros, propterea quod in his nō nihil detricto uirium uigore, ualet tamen usu rerum aucta prudentia. Senes utpote religiosi solent à superis optima precari. Cæterū neq; uiribus iam utiles, neq; mēte satis cōstantes ætatis uitio. Euripides in Melanippo apud Strobæum,

Ἡαλαῖος ἀνθρῶπις, ὄργα μὲν νεωτέρων,

βαλαι δὲ ἐγχεσι τῶν γρόνθῳ κρεῖττον.

id est,

Dictum est uetustum, Facta iuuenum, cæterum

Magis ualent consilia natu grandium.

Idem innuit Pindarus cum ait,

νεότητι μὲν ἀνὴρ ἄριστος ἀφ' ὧν πολεμῶν.

id est,

Iuuentuti congruit audacia crudelium bellorum.

Item Homerus Iliados 11. docet in bello requiri uires, in consultationibus orationem.

Εν γὰρ γρόσι τέλλῳ πολέμου, ἐπέωμ δὲ ὄνι βαλαῖ

τῶν ἔστι καὶ μύθων ὀφέλλει, ἢ καὶ ἀμύχαι.

id est,

Senum consilia, iuuenum lanceæ

Bella manu constant, ac consultatio dictis.

Illic pugnandum est, neq; profunt aspera dicta. Apud eundem Nestor in consilijs præcipuus, bello inutis. Plutarchus in commentario, cuiti.

cuititulus, ἢ πρὸς ἐν τῶν πολιτῶν. Καὶ μάλιστα σάρεται πόλις, ὅθι βαλαὶ γρόνθῳ, ἢ νεων ἀνδρῶν ἀρεσόντων ἀρχαί. id est, Et maxime seruatur ciuitas, ubi cōsilia senū, & iuuenū uirorum præcellunt lanceæ. Aeschines in oratione contra Ctesiphontem testatur, hoc Solonis legibus fuisse cautū, ut in cōsultatione natu maximus primus diceret. Et apud Athenenses olim fuisse morem, ut præco facturus dicendi facultatem ita sonaret, τις ἀγρόδου βαλεται τῶν ἄλλων πρὸς τὸν γρόνθῳ; id est, Quis uult concionari ex ijs qui quinqua gelimum excefferunt annum?

Silentij tutum præmium.

III

Σιγῆς ἀκίνδυνον γόρας. id est, Tutum silentij præmiū. Aristides in defensione Periclis ex Cio quopiam poeta citat. Plutarchus in apophthegmatis Augusto Cæsari ascribit, qui Athenodori consiliū approbans subiecerit, ἐστὶ καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γόρας. uersus integer talis uidetur.

ἀκίνδυνον γόρας δὲ τὴν σιγῆς γόρας.

id est,

Vacat periculo præmium silentij.

Vsurpat Horatius Odarum lib. 3. Est & fidelī tua silentio Merces.

Silendo nemo peccat, loquendo per sepe. Iam olim in prouerbio est nobilitas illa Simonidis sententia, quæ celebratur & apud Latinos prouerbij loco, Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.

Etiam si Valerius Max. lib. 7. cap. 2. sententiam hanc tribuit Xenocrati. Quid, inquit, Xenocratis responsum q̄ laudabile? Quum maledico sermoni quorundam summo silentio interesset, uno ex his querente, quorū solus linguam suam cohiberet, Quia dixisse me, inquit, aliquando poenituit, tacuisse nunquam.

Felicitas multos habet amicos.

IIII

Ἐντυχία πολὺν φίλων. id est, Felicitas multos habet amicos. Simillimum illi quod alibi retulimus.

Amicos multos habet felicitas

τῶν ἐντυχῶν τῶν πάντων εἰς συγγρηῖς.

id est,

Felicitus cognatus est, uel quilibet.

Notior est sententia, quā ut requirat interpretem.

Contra in rebus aduersis aut nulli aut pauci sunt amici. Pindarus in Nemeis Oda. x.

οἰχεται λιμὴ ἐλλοῦν πατωμένων

φωπ, παύροι δὲ ἐν πόνῳ πρὸς βροτῶν

καμῶτα μετὰ λαμῶντιν.

id est,

Perijt honor amicorum afflicto uiro, pauciq; in rebus aduersis fidi mortales ad laboris societatem.

Stulto ne permittas digitum.

V

Ἐλάτῃ δ' ἀκτύλον μὴ δειξῆς, ἵνα καὶ τῶν παλάμων κατὰ πῖν. id est, Stulto digitū ne ostendis, ut ne palmam etiam deuoret. Nihil permittendum imprudentibus, quātumuis pusillum. Siquidem in maximis lædunt, si uel tantillum commiseris. Sapit & hoc uulgus.

Digitum stulto ne permitte

Opta uicino ut habeat, magis autem olla.

VI

Ἐγχε τὸ πλησιόμ ἐχθρῶν, πλὴν δὲ τῆς χύτρας. id est, Opta ut proximus habeat, magis autē ut olla. Potissimum est habere domi, quibus est opus. Proximum, uicinum habere diuicē, à quo possis petere, Videtur ē uulgi fece haustum.

Vicino o. ut h.

Habet & musca splenem.

VII

Ἐχθρῶν ἢ μύα ἀπλωῖα. id est, Habet & musca splenem. Simillimum illi:

Musca quōq; splen est

Et pueri nasum Rhinocerotis habent.

Item illi, ὅστις καὶ μύρμηκι χολός. id est, Inest & formicæ bilis. Olet fecem.

Camelus desiderans cornua, etiam aures perdidit.

VIII

Ἡ κάμηλος ἀπὸ θυμῆσασα κερῶν τῶν καὶ τῶν περὶ ἀπὸ ἀπὸ ἀλλοτρίων. id est, Camelus dū affectat cornua, & aures insuper perdidit. Cōuenit in eos qui dum peregrina sectantur, ne sua quidem tuerentur. Sumptum ex apologo de camelis, qui per oratorem cornua à Ioue postularunt, ille offensus stulta postulatione, aures quoq; reseuit: & hoc Apostolij uidetur.

Hercules & simia.

IX

Ἡρακλῆς καὶ σίμια. id est, Hercules & simia. De minime cōgruentibus. Simia dolis ualet, Hercules uiribus antecellit. Affine illi, Formicæ camelus. Nota est fabula de fratribus Perperis, quos Hercules comprehensos à claua suspendit. Eos ferunt uersos in Simios.

Aut ma

Manenti uincendum aut m.

Aut manenti uincendum, aut moriendum. X
H μόνον τε ἀφθονεῖν, ἢ νικᾶν. id est, Oportet aut manentem uincere, aut interire. Dicit solitum, ubi certa stat sententia, aut negocium aliquod absoluere, aut immori. Translatum ab instituto Lacedaemoniorum, qui hoc animo praelium inibant, ut aut uictores redirent domum, aut uicti occumberent. Celebratum est Lacena cuiusdam apophthegma, quae filio tradens clypeum dixerit: ἢ τὸν, ἢ ὑπὸ τῆς, aut hunc, aut super hunc Laconice significans, aut referendum clypeum, aut in eo moriendum.

ἢ τὸν, ἢ ὑπὸ τῆς

Maritimus cum sis, ne uelis fieri terrestris. XI
Θαλάτῃσιν δ' ἂν, μή ποτε χερσαῖσιν. id est, Si sis marinus, abstine a terrestribus.

Admonet non mutadam conditionem, ne in melius quidem. Verum unicuique tuendum id uite genus, ad quod uel institutus a natura uidetur, uel in quod casu incidit. Mutuo sum ptum ex apologo quodam Aesopico, qui fertur huiusmodi: Cancer quidam relicto mari, coepit in agro quodam pasci. Ibi forte conspectus a uulpe, protinus arreptus ac deuoratus est. Itaque periturus sero deplorauit stultitiam suam, quod marini generis cum esset, ad terrestrium animantium parteis desciscere uoluerit. Est apologus non dissimilis de lupo tibijscanente, ac mox canibus irruentibus deplorante, quod ex coquo factus esset tibicen. Her molaus Barbarus ad Picum inuertit non ineleganter prouerbium, χερσαῖσιν ἂν μὴ χητὶ δὲ λαοσάν. id est, Terrestris cum sis ne quæsieris mare.

Thynni more. XII
Θῦννός ἐστιν ἰδὲν, id est, Thynni more, uidere dicuntur, qui limis aut altero oculo oblique inspiciunt. Aeschylus apud Athenaeum libro septimo.

τὸ σκεπτικὸν ὄμμα πρὸς ἀλλήλων θῦννός ἐστιν, id est, Oculum sinistrum admolens Thynni modo. Siquidem Aristoteles indicat Thynnos non cernere nisi leuo oculo, ut ibidem citat Athenaeus, quum paulo superius ex eodem autore dixerit illum cernere dextro, sinistro caecutire. Plinius lib. 9, ca. 15, dicit illos utroque ebetes esse, dextro tamen plus cernere. Refertur idem uersus ex eodem autore apud Plutarchum in dialogo De comparatione terrestrium ac marinorum. Addit eum piscem altero oculo caecutire, eoq; cum immigrat in mare ad haerent terris ad dextram, cum emigrant, contra. Potest & ad eos referri, qui acriter ac diligenter inspiciunt. Per sius,

Non secus ac si oculo rubricam dirigit uno. Idem Aristoteles Sectionis 31, probl. 3, & 4, uere putat euenire, propterea quod oculorum initia ab eodem dependeant. Vnde fit, ut altero occluso, uis illa quae duos mouebat, ad unum conferatur, hoc acrior, quo contractior.

Canis reuersus ad uomitum. XIII
Κύων ὑπὸ τὸ ἴδιον ἐξέρχεται. id est, Canis ad proprium uomitum. Quadrat in eos qui relabuntur in eadem flagitia, a quibus aliquando sunt expiati. Refertur in epist. diui Petri, his quidem uerbis, Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς, τὸ τ' ἀληθὲς ἠγορεύσας, κύων ὑπὸ τὸ ἴδιον ἐξέρχεται, καὶ ὡς λυγαμένη ἐς κύλισμα βορβόρον. id est, accidit aut illis illud ueri prouerbij, Canis reuersus ad proprium uomitum, & sus lota ad uolutionem coeni. Sumpta uidelicet metaphora a canibus reforbentibus quod euomuerint, & suis ab amne protinus ad coenium recurrentibus. In eandem sententiam Hebraeus ille ἠγορεύσας, Sicut canis qui reuertitur ad uomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam. Nam hunc, ni fallor, locum Petrus designauit.

Asino ossa d. cani paleas

Canis das paleas, asino ossa. XIII
Καὶ δὲ δὲ ὡς ἀχρησά, ὄνω δὲ ὄσέα, id est, Canis das paleas, asino uero ossa. Cum res praeposte re distribuuntur. Veluti si quis indocto munus mittat literarium, erudito flosculos, aut gladium balteum, militi librum, episcopo canes uenatorios. Siquidem munera hoc ipso sunt ingrata, quod apta non sunt. Interdum uertuntur in contumeliam.

Venatum praemouere, feram praeturbare

Praemouere uenatum. XV
Προβέβηεν τὴν θήραν. id est, Praeturbare feram. Aristides in Pericle citat ex Platone, ὡς τε βροτῶν ἂν ἀφυσίαν αὐτὸς ἀνιστάει τὴν θήραν. id est, Igitur ad eum modum quod ipse ait, turbauit uenationem, Caeterum uerba Platonis in Lyside sic habent, ποῖός τις ἐν αὐτῷ δὲ καὶ θηροδότης ἐστίν, εἰ ἀναβόαι θηροδότην καὶ ἀναβόαι τῶν ἄλλων ποῖός τις, id est, Qualis igit tibi uideatur esse uenator

uenator, si inter uenandum excitet feram, & captum reddat difficiliorem: Dicit solitum apparet, ubi quis non satis dissimulat quod molitur. Quemadmodum usu uenit, ut fera tumultu excitata intellectus infidiis, subducatur sese.

Rectam ingredi uiam. XVI
Ἡ ὁρθὴν βαδίζειν ὁδοῦ. id est, Rectam ambulare uiam dicitur, qui nusquam deflectit ab honesto. Aristides in Pericle, ὡς τε βαδίζειν τετραγώνῃσιν ἢ ὁρθὴν ὁδοῦ σάξειν ἢ τὴν ἠγορεύσας. id est, ut ordine incedatur, & recta seruetur uia, iuxta prouerbium. Philon de humanitate, ὁδοῦ γὰρ οἷα λεωφόρου ἀγροσίου ἐστὶ ὁδοῦ τὰ τῶν ἠγορεύσας. id est, uiam enim publicam, quae ad aequitatem duceret, didicerat haec. Plautus in Cassina: Nunc ego Pol in rectam rediui semitam. Item paulo post, Sciens de uia in semitam regredere. Iubet autem ancilla, ut qui imprudens uerum effutuerat, redeat ad simulationem quam instituerat.

ἀνὸς κατὰ βαλε. XVII
ἀνὸς κατὰ βαλε. id est, Hoc ipso depono loco. Aristides in Pericle, πρὸς τὴν ἀλάλων hic depono ἢ πᾶσι τῶν ἀργῶν ἢ ἀλάλων ἀνὸς κατὰ βαλε, μὴ πρὸς τὴν ἀλάλων ἐρεθισθῆναι θεός ἀλλος. id est, iam de loquacibus, & Plato, ignauis ac timidus, protinus depono, ne forte aliquis deus alius Troianos erigat. Interpres indicat prouerbium esse, sumptumq; a uictoribus qui uentant, ne uictus aliquo discedat, sed inibi porrigat herbam, & uictorem agnoscat, ac uictoriae praemium persequatur. Vfus erit quoties statim & absq; mora iubemus aliquid exhiberi, ueluti probationem eius quod dixerit aliquis, uel promissum uel specimen artis in qua gloriatur sese pollere. Vsurpatur & apud Platonem.

Obstium obdite prophani. XVIII
ὄψας ἐπιθεθεῖτε βέλους. id est, Fores occludite quique prophani. Sumpta est allusio ex Orpheo, cuius hoc citatur carmen, ὄψας ἐπιθεθεῖτε βέλους. id est, Fas quibus est audire loquar, uos turba prophana obturate fores.

Obturate fores. XIX
ludet ut prophani ostium auribus imponant, ne quid arcani sermonis possit ingredi. Aristides in Pericle, λέγων δὲ τῶν πρὸς τὸν θεόν ὡς ἐφεσι, τὴν βέλους ἀλίγος ὁ λόγος πάντως. id est, Loquor haec apud eos, quibus audire fas est. Prophanonum autem leuis omnino ratio est. Conuenit uti, si quando significabimus nos de rebus arduis & arcanis locuturos esse. Huc respexit Horatius, quum scribit in Odis, Odi prophanum uulgius, & arceo, Fauete linguis, carmina non prius Audita, Musarum sacerdos

Virginitibus puerisque canto. Ouidius, Lingua fauens adsit nostrorum oblita laborum, Quae puto dedidit iam bona uerba loqui. Ante sacrificium praeco clamore solebat iubere populum fauere linguis, hoc est uerba boni ominis loqui: unde & fauetia dicitur bona ominatio. Item Seneca de philosophia agens: Et ipsam ut deos, & professores eius ut antistites colite, & quoties sacrarum literarum mentio interuenerit, fauete linguis. Hoc uerbum non ut plerique existimant, a fauore trahitur, sed imperatur silentium, ut rite peragi possit sacrum, nulla uoce mala obstreperente. Sed plusculum habebit gratiae, si per ironiam adhibeatur, ueluti si quis recitaturus sophisticas aliquas ~~sermone~~ argutias, ita praefertur, ὄψας ἐπιθεθεῖτε βέλους. Ad hunc modum non semel usurpauit Lucianus.

Ad restim funiculum. XXI
ἐπὶ ἀέρω χοινίον. id est, Ad restim funiculum: subaudiendum, addis, aut reddis: ubi quis iisdem rebus abundat, aut similia similibus pensat. Cognatum illi, λίνον λίνω σπῶν ἢ λίνω. id est, Linum annexis lino: ueluti si quis mendacium attextat mendacio, dolum dolo, nugamentum nugamento.

Salem & fabam. XXII
ἀλλὰ ἢ λῦαμον. id est, Salem & fabam: subaudiendum, proposuerunt, aut si quod aliud ad sententiam magis appositum uerbum. Diogenianus admonet dici solitum de his qui fingent se scire quidpiam, quod nescirent, atq; hinc esse natum prouerbium, quod olim mos fuerit, ut diuina salem & fabam proponerent. Quod quonia dubitaba diuersum ne Qq effect

Pythagorici symboli iubentis, ἡ λεωφόρος βαδίζου. id est, Publicā ingredi uiam, aut contra ἡ λεωφόρος μὴ βαδίζου. Quo quidem mihi respexisse uidetur Flaccus in Arte poetica, quum ait,

Publica materies priuati iuris erit, si
Nec circa uilem patulumq; moraberis orbem,
Nec uerbum uerbo curabis reddere.

Hinc belli initium.

XXVIIII

Inter proueria quæ sumuntur ex allusionibus autorum, mihi non uidetur illud silentio praterendum, quod ex Thucydide usurpauit Lucianus in Pseudomante, ἡ δὲ θουκυδίδω ἀρχὴ τοῦ πόλεμου ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ πολέμου. id est, Et iuxta Thucydidē, iam hinc belli initium. Id ad uarios usus poterit accommodari, siue cum ad incipiendū negocium accingi significamus, siue cum alicunde natam similitudinem innuimus, ac tumulū rerum exortum. Ad eundem Thucydidis locum, non dubium quin alluserit Aristoph. in Acharnensibus,

Καὶ τὸν πόλεμον ἀρχὴν ἢ τοῦ πολέμου.

Atq; illud, καὶ τὸν πόλεμον, eo loco frequentius iterat, quo magis consentaneum, illum allusione ad iocum abutum fuisse.

Inanium inania consilia.

XXIX

Consilia inania inanium

Κενοὶ λογὰ βαλόντων. id est, Inanium inania consilia. ἡ κενοὶ λογὰ λογίζοντες, Inanium inanes cogitationes, cum quis sua spe frustratur. Cognatum illi, μωρὰ μωρὰ λέγει, id est, Fatuus fatua loquitur. Natū autē ex euentu: nam Archias stipulatus à Demetrio quingenta auri talenta, ut Cyprum proderet, re deprehensa, arrepto fune ex his quibus tenduntur tentoria suspendit sese. Refertur in Græcorum collectaneis.

Nutricum more male.

XXX

Καθ' ὅσον ἂν τίθειαι σπιρίεις κακῶς. id est, Pascis profecto more nutricum male.

In uetustissimis quibusdam prouerbiorum collectaneis reperi, quæ quidam Plutarcho tribuunt. Extat autem apud Aristophanem in Equitibus, qui quidem & metaphora rationem explicat his uersibus,

Καθ' ὅσον ἂν τίθειαι γὰρ σπιρίεις κακῶς,
μαστὸν μὲν γὰρ τῷ μὲν ὀλίγον ἡπιθῆεις,
αὐτὸς δ' ἐκείνου τρεῖς πλοῖσιν ἡγάσασθαι.

id est,

Pascis profecto more nutricum male:

Nam ubi manderis, paulum huic in os dein inferis:
Ipse aut præ illo uel triplum glutis cibi.
Conueniet igitur in eos qui de lucro paululum aliquid impertiunt sociis; aut qui sic faccultates alienas administrant, ut maximam partem in suos conuertant usus, id quod hoc dieq; tutorum uulgius facit.

Amphictyonum confessus.

XXXI

Ἀμφικτυονῶν συνὲ δειόν. id est, Amphictyonicus confessus. De frequenti graui uirorum conuentu. Ductum à conuentu illo Græcorū olim celebratissimo, qui Amphictyonum dicitur, uel ab Amphictyone Deucalionis filio, qui cum rerū potiretur, gætes Græcicas dicitur conuocasse, ut citatur autor Theopompus in octauo historiarū libro, ac testatur Pausanias in Phocæicis. Porro populi qui in id consilii cōuenire soleant, numerantur duodecim, Iones, Dores, Perrhæbi, Bœoti, Magnetes, Achari, Phthii, Malientes, Dolopes, Aeneanes, Delphi, Phocenses. Vel inde nomē inditum Amphictyonū, quod undecunq; ad id consilium ex omni Græcia conueniretur, ut placet Anaximeni & Androtioni in Atticarū descriptione rerum, apud Pausaniam, in eo quem modo ostendi loco. Quo quidem & alia complura super hac re non indigna lectu referuntur, si quis forte requireret. Nos ad enarrationē prouerbii putamus hæc esse satis. Venustius fuerit adagium, si per ironiam torqueatur ad indoctorum conuentum, qui sibi tamen Solones esse uideantur.

Etiā capillus unus.

XXXII

Capilli quosq; umbræ suæ habet

Celebratur & Mimus, ni fallor, Publianus admodum prouerbiali specie; Etiam capillus unus habet umbram suam.

Quan

Quantumuis pusillum commodum iuuat, quantumlibet exiguum delictum nocet.

Xenocratis caseolus.

XXXIII

Ξενοκράτους τυρόλου. id est, Xenocratis caseolus. De cibo qui perq; diu durat, prius q; absumatur. Quancq; nihil uetat, quo minus ad alia quoq; trāferatur, puta ad uestem, ad librum, ad pecuniolam, aut simile quippiam, quo sic parce circumspecteq; quispiam utitur, ut q; diutissime duret. Sumpsum adagium ab admirabili Xenocratis philosophi frugalitate. Quem tradunt sapenunero opsonia iam rancida facta abiecisse, neq; rarenter euenisse, ut cum cadum aliquem relinire uellet, iam unum reperiret in acoem uersum. Proinde prouerbiū apposite dicitur in sordidos quosdam, quibus hic mos, omnem penum eousque seruare, quoad fuerit corruptus; perinde quasi nefas sit, rebus synceris & integris frui. Adagium refertur in Stobei Collectaneis.

Aperto pectore.

XXXIII

Aperto pectore dicimus, pro eo quod est, uehementer ex animo citraq; fucum, quasi renudatis animi penetralibus. M. Tullius in libello De amicitia: In qua nsi, ut dicitur, apertum pectus uideas, tuumq; ostendas, nihil fidum. Plinius iunior Fabato: Epistolarū quas mihi, ut ais, aperto pectore scripsisti, obliuisci iubes; at ego nullarū libet memini. Allusum est autē ad Momi dictū, qui fenestras in hominū pectore desiderasse fingitur, quo liceret inspicere, quid nā in specubus illis reconditū esset. Perlius in quinta Satyra: Vi quantum mihi te sinuoso in pectore fixi
Voce traham pura, totumq; hæc uerba resignent
Quod latet arcana non enarrabile fibra.

Aspice uultus

Similiter apud Nasonem Phœbus: Ecce meos, ut inamq; oculos in pectore posses
Inferere, & patrias intus deprendere curas.

Ad calcem peruenire.

XXXV

Ad calcē peruenire, pro eo quod est, ad metam finemq;. Prouerbialem habet figurā, quoties ad aliud quippiam defleat, q; ad corpus humanum. M. Tullius lib. De amicitia, Ut cum æqualibus posses uiuere, cum quibus tanq; e carceribus emissus, cum iisdem ad calcem, ut dicitur, peruenire. Idem De senectute, Nec uero uelim quasi decursu spacio à calce ad carceres reuocari. Ad hanc attinent formā etiā illa, usq; ad plaudite, id est, usq; ad extremū finem. Idem in eodē sermone, In quocūq; fuerit actu probetur. Nec sapienti usq; ad Plaudite uiuendū. Rursum alibi, Quibus qui splendide uli sunt, hi mihi uidentur fabulā ætatis peregisse, neq; tanq; in exeret citati histriones, in extremo actu coruisse. Rursum aliās in eodem opere: Extremum actum tāquam ab inerte poeta esse neglectum, Quancquam huius generis alibi à nobis facta mentio.

Bellum omnium pater.

XXXVI

ὁ πόλεμος ἐπὶ πάντων πατήρ. id est, Bellum omnium pater. Lucianus ueluti prouerbio statum refert, in commentario De ratione conscribendæ historiæ, μάλλον δὲ θουκυδίδω καὶ ἡρόδοτῳ ἢ ξενοφῶντι, ἢ μίμῳ ἢ πλανῆτι. ἢ ὡς εἰσὶν ἀληθεῖς ἀπὸ τῶν ἐκείνου τοῦ πόλεμου ἐπὶ πάντων πατὴρ, ἢ ἐπὶ συγγεγραφέας ἑβραίου ἀνεφύσθη, ἢ ὡς ἡ πηγή. id est, quin potius Thucydides, Herodoti, Xenophontes nobis erant omnes; adeo ut uerum esse uideretur illud quod dicitur, Bellum rerū omnium pater, siquidem tam multos scriptores produxit uniceo icu. Prouerbiū ideo dictum est, q; bellum omnium rerum nouandarū autor est, ut ex eo ueluti nata uideantur uniuersa. Nisi quis malit ad philosophorū quorundā decretum referre, qui dixerunt, rerum summam ē lite progigni.

Phantia ianua.

XXXVII

φανταία ἰανυα. id est, Phantia ianua. Eustathius in Odyssæā ostendit dictū de his qui simulant sese cōgestas opes habere, quæ nusquam sunt. Ductum à Phantia quodam, qui fallam de se præberit opinionem, quasi multam diuitiarū uim domi cōstructam ac reconditam haberet. Diximus alibi de Phani ianua, in prouerbio Phani ostium, quod an idem sit cum hoc, nec ne, uiderint docti.

Εκλινοσα.

XXXVIII

Εκλινοσα. Prouerbiali figura dictum ostendit Eustathius in tertiu Iftados: Sumpra metaphora à piscibus, qui suffugiūt à retibus, qui ue ab hamo elabuntur. Nam lina retia dicuntur

At clauo ille sedens, nauim mira arte regebat,
 Nunquam corripuit nutantia lumina somnus:
 Verum Pleiadas spectat, seriq; Booten
 Occasus, urfamq; alio cognomine currum.
 Alludit hic eleganter M. Tullius lib. Academicarum quaestionum 4. cum ait, Absoluti sapientis esse, non duci opinionibus, sed certo uerum tenere, idq; ductu & iudicio Cynosurae, quae quod minore orbe circumferatur, utpote polo uicinior, certius monstrat uiam, etiam si minus sit conspicua. At nondum perfecte sapientem, dum ubiq; quod probabile uideatur, amplectitur, interdum errantem, ueluti Helicen sequi, quae ut clarior est, & magis oculis perspicua, ita non perinde certa uiae monstratrix, quod latiore ambitu circumagatur, eo quod a polo seu uertice mundi longius ablit. Verba Ciceronis sunt haec: Nec tamen ego is sum, qui nihil unquam falsi approbem, qui nunquam assentiar, qui nihil opinor. Sed quaerimus de sapiente. Ego uero ipse & magnus quidem sum opinator. non enim sum sapiens, & meas cogitationes sic dirigo, non ad illam paruulam Cynosuram, Qua fidunt duce nocturna Phoenices in alto, ut ait Aratus: eoque directius gubernant, quod eam tenent, Quae cursu interiore, breui conuertitur orbe: sed ad Helicen & clarissimos septentriones, id est rationes has latiore specie non ad tenue elimitas. Eo fit, ut errem, & uager latius. Scio mihi factam alibi huius prouerbii mentionem: uerum quonia nactus eram quaedam non indigna cognitu, uisum est hic repetere.

Sambuca caloni

Adagii speciem pra se gerit Persianum illud carmen,
 Sambucam citius caloni aptaueris alto.
 Cuius usus incidet, si quando significabimus aliquem a disciplina percipiendam, siue mune re gerendo nimis alienum esse. Siquidem sambuca organum est mulicorum, quod haudquaquam congruat caloni. Quamquam Athenaeus lib. 14. indicat & bellicum instrumentum dici sambucam, quod machinae in morem admouebatur hostium moenibus. Calones autem uocantur militum ministri, qui uallos ac ligna gestitant. Vnde & nomen inditum autumat grammatici. Porro cum milites sint imperitii mulices, multo magis calones. Quamquam potest non absurde accipi de sambuca, militari machina, quae ritu organi mulicis, chordis quibusdam intenditur. Ad hanc intendendam haudquaquam idonei sunt calones, utpote stolidi, & ob id ipsum ad infima ministeria retrusi, quod disciplina militaris prorsum rudes sint & indociles. Vnde Persius non citra *εμφραση* addidit alto, propterea quod homines praelongi etiam prouerbio uecordiae notantur, *δύους δ μακρός*.

Farinae nostrae

Eiusdem farinae dicuntur, inter quos est indiscrcta similitudo. Quod enim aqua ad aquam collata, idem ad farinam farina. Persius in quinta Satyra: Nostrae paulo ante farinae Pelliculam ueterem retines. Perinde quasi dicat, nostri gregis, nostrae conditionis. Pertinet ad illam classem, Eadem cera & idem puluis, de quibus alibi dictum est. Simili tropo Seneca dixit, eiusdem notae libro 3, epistola 24. His aditias & illud eiusdem notae licet, tantam hominum imprudentiam esse, imò dementiam, ut quidam timore mortis cogantur ad mortem.

Scopo nullo proposito

Nullo scopo iaculati. *Ασποπτα εφεβδν*. id est, Absq; scopo iaculati dicuntur, qui nihil certi propositum habent quod sequantur, & ad quod instituti consilii sui rationes referant. Lucianus in Toxaride, *επειδη νυν ασποπτα τε εφεβδν μιν, αυθις ελεμενοι διακητιν, ελους επ ελενω επωμεν θλους*. id est, quonia in praesentia nullo proposito scopo iaculati sumus, denuo, ascito arbitrio, alia amicorum paria apud illum referamus. Persius Satyra tertia, Est aliquid quod tendis, & in quod dirigis arcum? An passim sequeris conuos, testaq; lutoq;? Securus, quò pes ferat.

De pulmone reuellere.
 Dubium non est, quin ad prouerborum formam pertineat & illud Persianum, de pulmone

mone reuellere, pro eo quod est, stultam & arrogantem opinionem animo eximere. Dum ueteres auis tibi de pulmone reuello. Tumorem animi factum in pulmone collocant: unde *μεγα πνευ* apud Graecos. Et idem Persius alibi, Grande aliquid, quod pulmo animae praelargus anhelet.

Quos non tollerent centum Aegyptii. *οὐς οὐκ ἀραυντ' αὐ οὐδ' ἐκατ' ἀγύπτιοι*. id est, Quos ferre nec centum queant Aegyptii. De molestis dici solitum, ac moribus intolerandis, seu fastu praeturgidis. Inde ductum, qd Aegyptii pleriq; gestandis oneribus quantum non satis honestum facitare consueuerunt, unde & *αχθοφοροι* dicti, in iocum prouerbialem abierunt. Refertur adagium ab Eudemo in collectaneis dictionum rhetoriarum, & item a Suida. Extat autem apud Aristophanem in Ranis, ad hunc modum, *ἀν ἀματ' εἰσέθηκε καὶ νεκρῶ δύω*, οὐς οὐκ αὐ ἀραυντ' οὐδ' ἐκατ' ἀγύπτιοι. id est, Duo plaustra, duoque item imposuit cadauera, Quae ferre nec centum queant Aegyptii.

Idem in Aibus. Non Aegyptius lateriger. Consimili modo Lucilius apud Nonium: Quem neq; Lucanis oriundi montibus tauri Ducere pro telo ualidis ceruicibus possent. Hunc iuga mulorum, pro telo ducere centum

Aegyptius laterifer. *ἀγύπτιος πλινοφόρος*. id est, Aegyptius laterum gestator. Suidas nominatim prouerbii titulo refert. Extat autem apud Aristophanem in Aibus, ibi querit quispiam quis compossisset equum Durium in arce Palladis, centum cubitorum? Cui respondetur: *οριβός, οὐδέ τις ἄλλος, οὐκ ἀγύπτιος πλινοφόρος, οὐ λιβεργός*. id est, Aues, nec alius ullus, haud Aegyptius Laterifer, aut faber lapidarius. Quadrare uidetur in sordidum atq; infimae sortis hominem, in quem usum etiam Carum uilitas usurpata est: aut in eum, qui molestis negotiis premitur. Admonuimus modo Aegyptios in uulgi fabulam ac risum abiisse, qd aliorum ritu uectandis corpore oneribus quantum facerent. Ad quem laborem hoc exercitatores illos fuisse conicio, quod in effodiendis lacunis, limoq; exportando, ac lateribus argillaceis, huiusmodi opera potissimum opus erat apud Aegyptios, ob limum quem inuehit Nilus. Nam illic passeres opinor, aut hirundines monstrantur artem è luto construendi parietes. Argumento est, qd Hebraei cum apud illos agerent, adacti sunt luto lateribusq; gestandis seruillem operam praestare Pharaoni. De mulis Marianis alibi reperies.

Coenare me doce. *ἀσπνέμ με δδασκε*. id est, Coenare me doce. Prouerbiali figura dictum est ab Aristophane in Ranis. Tempestiuiter usurpabitur, si quando docere, praere, aut etiam refellere conatur aliquem imperitus negotii, de quo disputatur. Verba sunt Bacchi ad Herculem de tragœdiis iudicantem, cum exercitator esset in uorandis tauris, quam pensiculandis poetatum carminibus.

Rhamnusus. *ραμνούσιος*. id est, Rhamnusus. Eudemus in dictionibus rhetoricis admonet, id cognomen olim ceu prouerbio additum sapientibus, ac moderatis uiris. Nec explicat adagii rationem. Vnde coniectare licet, uel ab eius gentis moribus dictum, uel à dea Rhamnusia, quae modum in omni negotio docet adhibendum. Quemadmodum alias fusius à nobis ostensum est. Papæ Myxus. *παπα μύξος*. id est, Papæ Myxus. In gloriosos & iactabundos dici consuevit: nam *παπαί* suppositis & admiratiois significationem habet. Myxus autem sacerdos quispiam fuit Dianae, gloriosus

gloriosus & magniloquus, qui se fingebat omnia mirari. Refert à Suida & Zenodoto, LII Lenticulam angulo tenes.

φακοῦ γωνίας κρατῆς. id est, Lentem angulo tenes. De negotio quod fieri nullo pacto queat, propterea quod hoc leguminis genus angulis careat. Refert à Suida, ne quis cōtēnat. LIII Patrocli occasio.

πατροκλέους πρόσφασις. id est, Patrocli occasio, siue prætexus. Diogenianus ostēdit dici solere de iis, qui cum ob metū non ausint proprias deplorare calamitates, desēt eas sub prætextu iuctus alieni. Plutarchus in cōmētario cui titulus, Quomodo quis se citra inuidiam laudare possit, καὶ μὴ δουλώμην πάτροκλου πρόσφασις, σφᾶς δ' αὐτῶν δὲ ἐκείνου ἔπει, νῆν. id est, & ne uideamur Patroclum occasionem, sed nos ipsos per illos laudare. Agit enim de iis qui laudandis aliis suas ipsorum laudes insinuant. Opinor sumptum à Patrocli moribus, in quem aliquoties iocatur Aristophanes.

Exiguum oboli precium. LIIII μικρὸν ἢ ὄβολο τιμὸν. id est, Exiguum oboli precium. Suidas citat ex Maryca Eupolidis, cōuenire in homines nequā, nihilicū. Quāntū nihil obstat, quo minus ad rem cōtempnam transferatur. Meminit & Eudemus. De similibus multa retulimus antea, obolaris homo, homo tressis, homo trioboli, homo uix dupondio estimādus. Iustinianus iuuenes primū ad iuris studium ingressos, dupōdios appellari uoluit, uelut extremæ classis; nam qui iam profecissent, prolytas ac lytas appellauit, quasi dimissos.

Dupondij

Vid pedum est uisa

Pedum uisa est uia. LV τῶν πεδῶν ἑώραται ὁδός. id est, Pedum uisa est uia. De negotio cuius aliquando periculum feceris. Sumptum à uia toribus. Tertius in Phormione: Ah non ita. Factum est periculum, iam pedum uisa est uia.

Phœnicum pacta. LVI φοινίκων σωδῆναι. id est, Phœnicū conuenta. Phœnices qui Carthagine potiti sunt, cum primum ad eam appulissent regionem, postularunt ab iis qui id temporis Libyam incolebant, ut sibi liceret diē & noctē hospitio terræ uti. Quod cum impetrassent, iamq; exacto concessi tēporis spacio, iuberentur excedere finibus, recusarūt, affirmantes se pactos ut sibi fas esset illic noctesq; ac dies cōmorari; uidelicet ambiguitatē uocē ad suum cōmodum detorquentes. Vnde prouerbū esse natum aiunt, de pactis insidiosis & altutis. Autores Suidas ac Diogenianus. Quin in totū omnes Phœnices dicti sunt, qui quēstus essent auidi. Vnde Pindarus in Pythiis hymno secundo, φοινισσαν ἐμπολῶν, id est, Phœniciam negociationē dixit. Et interpres citat ex comico quopriā, ἄδύς φωνίξ ἤματι. id est, protinus Phœnix fio. Item ex Sophocle, ὀφλῶ ἔδρα καὶ πρόστιμ ὡς φωνίξ ἄνδρ. id est, Phœnix ut uir, cepit emere ac uendere. Postremo Plato libro De republica tertio, de his agens, qui putant magistratui conuenire mendacium, inquit, μηδὲν καλὸν, ἀλλὰ φοινικίζοντι, id est, nihil pulchri est, sed potius Phœnicense quiddam.

Molon

Pusillus quantus Molon. LVII μικρὸς ἢ λίγος μόλων. id est, Pusillus ut Molon. De uehementer breui statura corporis hominonibus. Suidas ostēdit duos fuisse Molones, nota, sicuti conicio, corporis breuitate, quorum alter histrio fuerit, alter fur, honesti scilicet quæstus uterq;.

Dies antiquus

Per antiquum diem. LVIII Διὰ παλαιὰς ἡμέρας. De re admodū obsoleta priscaq;. Refertur à Diogeniano. Finitimum illi, quod hodie nō inscite tactat in scholis philosophorū, Magno Platonis anno.

Bona perierūt

Perierunt bona. LIX ἔρρει τὰ καλά. id est, Perierunt honesta. Hippocrates Mindaro Lacedæmoniorū duci fuit ab epistolis, eo interfecto ab Atheniēsis Hippocrates in Lacedæmonē huiusmodi scripsit epistolā, ἔρρει τὰ καλά, μίνδαρ δ' ἐπέσονται, significans interfecto duce rem esse deploratam. Adagiū recenset Diogenianus, historiam recenset Xenophon in τῆς ἀλειπομύου lib. i. Græca senario constant, Periere honesta, Mindarus sublatus est.

Properans nimum ser. absf.

Qui nimum properat, serius absoluit. LX Πλάτο in dialoگو, cui titulus De regno, πεποίηκε γὰρ ἡμᾶς ὅτι νῦν καθεῖν τὸ ἕν τῶν πρῶτοι μίση πᾶσι.

παρὰ τοῦτον ἡσυχους εἰς διαροῦντας, ἠνυκῆσαι βραδύτητον. id est, Fecit enim ut nunc quoq; nobis acciderit, quod prouerbio dicitur: quod nam? ut dum parū recte per ocium diuidimus, serius perfecerimus. Idem in 7 De repub. lib. allusit ad prouerbū, ἀπὸ δὲ διαροῦ γὰρ ἔφλω, τὰ γὰρ πᾶσι δὲ λείπει, μέλλου βραδύω. id est, dum festino, inquit, omnia celeriter percurrere, tardior sum. Idem in Cratylo simile quiddā habet, ἵνα μὴ ἀφλωμεν ὁσσοὶ οἱ οἱ ἀγῆνη νῦν ἴσασιν πρόσθεν, ἀλλ' ὅτι ἔτι ἡμῶν τὰ πράγματα διδομένω ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ὅτω πως ἐκλυθῆναι ὀφείλομεν ἢ ἄλλο τι. id est, ne nobis usu ueniat, ut quæadmodū qui apud Aeginetas noctu obambulant, serius perficiunt iter, itidem nos ad rem ipsa ueritate serius oportet peruenisse uideamur. Scitum est & illud diui Augustini aduersus Petilianū, iis qui perturbatione aliqua festināt, usu uenire nonnunquā ut ueste aut calceos peruerse induant, quæ res postea morā adferat. Idem usu uenit his qui multa simul agere conātur, neq; quicquid assequunt. Plato lib. De rep. 3. ὅτι εἰς ἕκαστος, ὅτι μὲν αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἕκαστος ἀλλοίω, πολλὰ δ' ἔσθ' ἀλλ' εἰς ἕκαστον ἕκαστος ἐφαρμόσθαι, πᾶν δ' ἐκαστοῦ γένους αὐτῶν. id est, unusquisq; recte unum studium exerceat, multa nequaquā. Imò si id tentarit, multa aggressus, omnibus frustrabitur. Idem eiusdem operis lib. 10. docet idem accidere iis qui non ueritate, sed fucis ac malis artibus properant ad honore, ἔχου ἢ ἀφνοί τε καὶ ἀδύνη δρῶσιν ὁππῆ εἰ δρῶσιν, ὅσοι αὐτῶν εἰς ἕκαστον ἐν ἑκαστῷ κατὰ τὸν δὲ τὸ ἀνω μὴ τὸ κατὰ τὸν ὅτι εἰς ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ὅτω πως ἐκλυθῆναι ὀφείλομεν ἢ ἄλλο τι. id est, An non isti artifices & iniusti idem faciunt quod solent cursores quidam, qui bene quidem currunt ab inferiore loco, à superiore uero nequaquam. Primū quidem celeriter profiliunt, ceterū in fine cursus ridiculi sunt, atq; auriculas in humeris habētes incoronati se met abripiunt. Monet adagiū institūda rei non tam celeritatē quā curā adhibēdam esse, ne postea sit in mora, quod in operis ingressu fuerit erratū. Obnoxii sunt huic prouerbio quidam, qui compendii causa, Græcā litteratura præterita, protinus ad philosophiæ studium insiliunt, ac dum stulte captant compendii, in maximum incidunt dispendium. Fit enim, ut hi dum repete philosophi student euadere, nunquā philosophiæ scientiā assequantur, cumq; se iam ad metā peruenisse credunt, denuo ad carceres sit reuocandum, denuoq; à lineā, quemadmodū Græci dicunt, exordendum. Item in re bellica plus efficit Fabii cunctatio, quā M. Minutii præcepta temeritas. Siquidem is unus Hannibalem multis iam præliis inuictū, non uiribus, sed lentitudine superauit. De quo præclare Ennius apud M. Tullium in Catone maiore: Vnus homo nobis cunctando restituit rem, Non ponebat enim tumores ante salutem.

Vltra catalogum. LXI ὑπὲρ τὸ κατὰ λόγον ἔσθ'. id est, Ultra catalogum uiuit. De eo dicebatur, qui multum ætatis uiueret, ut iam præscriptum illum annorum numerū præterisse uideretur. Est, ni fallor, apud Lucianum. Refertur à Suida.

Vltra peram sapere. LXII ὑπὲρ τὴν πᾶσαν φρονεῖν. id est, Ultra peram esse sollicitū. Prouerbiali figura dictū apud Lucianum in Timone, ὀλιγαρκῆ γὰρ ἐστὶν ἡ μέτριοι καὶ τὸ ἐπιλοφῶντα, ἐμὲ δὲ ὑπὲρ τὴν πᾶσαν φρονεῖν. id est, Oportet enim philosophū paucis contentum ac frugalem esse, neq; quicquam ultra peram quærere. Quadrabit uel in philosophū, uel in pauperē, sed præcipue in Christianum, quem Iesus uetat cogitare de crastino. Confine illi, Vita doliaris.

Virgo primum. LXIII παρῶν τὰ παρῶν. id est, Virgo primum. De iis dici solitum, qui rem paternā profunderent. Haud scio an inde ductum, qd uirgines adhuc rudes, & meretricii quæstus ignare, facile sui cōptiam faciunt. Postea quo plus auferant præmii, difficiles sese præbēt. Itidem adulescētes nuper nacti facultates, prius qm intelligant quid sit pecunia, largius effundunt. Et prima uitæ pars, quæ quidem est optima, stultissime nobis conteritur.

Vir uidebatur nauis supplicans scopulo. LXIII ἄνθρωπος εἰς τὴν ναῦς ἐκτεθῆναι πᾶσι πετράω. id est, Vir uisus esse est, nauis obsecrans petram. De stupidis ac stolidis, quibus aliud pro alio uidetur, dictum indicat Suidas, ducta meta phora à naue quæ impingit in scopulum.

Viro

Viro esurienti necesse est furari.

LXV

Furari neces- πανōn lēnēn ēs anaxlaōs ēχου. id est, se uiro esurienti Famelicus uir esse furax cogitur.

Suidas prouerbii nomine refert, quod congruat in eos qui extrema adacti necessitate, quid faciunt. Veluti si qui confiteatur se mentitum, dicat quid facerem, aut quid mentium erat; aut in summā uentendum infamiam, πρῶντε λέγειν. Aut si quis auidus gloriae, aliena pro suis aedat, quum ipse de suo nihil possit egregium aedare.

Vixit, dum uixit, bene.

LXVI

Vixit, dum uixit, bene. Est in Hecyra Terentiana. Prouerbiale fuisse, uel senex indicat, rogans, num praeter unam sententiam nihil attulisset. Conuenit in eos qui molliter ac suauiter uiuunt, atq; faciunt sumptus, ut non multum iuuent heredem. Est autem amphibologia in uerbo uiuere, quod interdum simpliciter uiuere est, interdum genialiter uitam agere; ut apud Catullum, Viuamus mea Lesbia atq; amemus.

Fumantem nasum ursi ne tentaueris.

LXVII

Ursi nasum su- Prouerbii speciem habet & illud apud Martialem, mani ē ne tent, Rabido nec perditus ore

Fumantem nasum uiui tentaueris ursi;

Sit placidus licet, & lambat digitosq; manusq;

Si dolor & bilis, si iusta coegerit ira

Ursus erit, uacua dentes in pelle fatiges.

Admonet non esse tentandos, qui possint nocere. Consimili modo Syneſius in Encormio Caluſiti scripsit, Canem naribus prendere; pro eo quod est, prouocare mordacem & nociturum. Hac parte corporis ista potissimum urſos irritari docent bestiarum.

Muris in morem.

LXVIII

Plautus in Captiui duo, Quasi mures semper edimus alienum cibum. In parasitos dicitur, quibus iucundum est aliena uiuere quadra. Non conueniunt, nec in una sede morantur, libertas & cibus alienus, quod eleganter indicat apologus Aesopicus de mure syluestri & domestico. Quin & Graecis prouerbiali uerbo, μωρολῆν dicuntur, qui muris in morem cibi causa obambulant oberrantq;. Indicauit hoc Hefychius.

E tribus malis unum.

LXIX

Trium malorum unum. Suidas prouerbium indicat apud Menandrum extitisse. Sumptum autem a Theramene, qui cuidam e tribus malis unum indixerit, e quibus quod uellet eligeret. Vnde & Aristophanes apud eundem Suidam in Triphalete, ἐγὼ γὰρ ἀπὸ τῶν τριῶν ἀρετῶν ἀρετὴν ἐπιλέξω. id est, ego enim a Theramene metui tria haec. Quae sint autem ea tria, quare in prouerbio τὰ τρία τῆς ἀρετῆς. Id uisurpauit Alexander in Aepolis. Aristides ait oraculum solere tradi obſignatum, quod qui solueret prius q̄ fas esset, unum e tribus malis illum manebat, aut oculorum orbatio, aut manus, aut linguae iactura. Sunt qui dicant iis qui sententia capitali damnati fuissent, tria solere deferri, gladium, laqueum & aconitum.

Quam facile uulpes pyrum comest.

LXX

Vulpes quam facile py. co. Plautus in Mustellaria, Tam facile uincens, quam uulpes pyrum comest. De re factu procliu. Quod nihil negotii sit uulpi dentatissimae, pyrum edere.

Contrahere supercilium, inflare buccas.

LXXI

Supercilium fastuosos ac turgidos dictum Suidas admonet. Si quidem in superciliis, sicut alias ostendimus arrogantiae sedes. Horatius inflatas buccas ad iracundiae retulit argumentum.

Quin Iupiter ambas

Iratus buccas inflat.

Diuus Augustinus in libris Confessionum, Buccis typho crepantibus. Quo loco nonnulli perperam typo legunt. Mirum est autem Augustinum uoce Graecanica tantopere delectatum, ut quum fastum dicere posset, typhum dicere maluerit, nisi quod ea iam usu Latio donata uidebatur. Traductum a ranis quae per iram inflantur. Notus est apologus Aesopicus de rana per arrogantiam dirupta. Horatius,

Crescentem

Crescentem tumidis inſta ſermonibus utrem.

Sus comestatur.

LXXII

Sus comestatur. Diogenianus ostendit dici solitum de ijs, qui praeter decorum quippiam facerent, quicq; rerum successu praeter meritum obiecto, se met insolentius efferunt. Attingunt & Suidas & Zenodorus. Est autem Graecis κομίζω iuuenum amantium more coronis, cantilenis, saltationibus, ceterisque iuuenilibus nugis lascitare, & in domos alienas irumpere. Irrumpunt & fues, unde Theocritus in Syracusijs: ἄλλοι δ' ἄλλοι ἀβδύνην ὠσσοῦ ἔδω. id est, Turba simul conferta suum more irruit.

Ceterum qui rusticiore sunt ingenio mirum quam haec dedeant. Locus erit ubi natura fauus & agrestis affectat uideri festiuus.

Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.

LXXIII

Non tam outi ouo simile, quam illud prouerbij specie pre se fert, quod est apud Iuuen. Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.

Penalegum exercetur in humiles quospiam, & a quibus ob ingenij mansuetudinem aliquid emolumentum potest auferri. Rapacibus ignoscitur. Sumptum est ab apophthegmate Anacharſidis, qui hoc dicto eluſit ſtudium Solonis in conſcribendis legibus, quemadmodum refert Plutarchus in uita Solonis, ὅς ἐδὸ νόμος ποῖς ἀναρχίοις ὁμοίως ἐφασκόν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐπὶ μὲν ἐμπροσθὶ τῆς κώρυς καὶ ἀδρυῆς, ἐπὶ δὲ μετὰ τὴν ὄψαν οἴχετο. id est, Leges arnearum telis adſimiles dicebat, propterea quod in illas si quid leuius, aut imbecillum incurrit, haeret; sin maius aliquid, difſecat ac fugit. Ad eandem pertinet ſententiam, quod in Phormione ait Terentius,

Quia non rete accipitri tenditur, neq; miluio,

Quimale faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur.

Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur.

Sutorium atramentum.

LXXIII

M. Tullius libro epistolarum nono ad Patum, iam pater eius accusatus est a M. Antonio: sutorio atramento absolutus putatur. Subesse uidetur prouerbium. Sentit, opinor, hominem absolutum fuisse, iudicium corruptela non citra infamiam. Est enim huiusmodi sutorium atramentum, ut neq; magnopere atram imprimat notam, neq; nullam tamen illinat maculam. Infamiam enim atramenti simbolo poeta significant, ut Horatius, Hic nigrae succus loliginis, haec est

Erugo mera.

Is quidem succus quidam est, quem plerisque mollium piscium, maxime Sepijs inesse scripsit Aristoteles libro De partibus animalium quarto: eum tunica contineri membranea, emitti uero fistula quadam: quem effundunt in metu, & aquam infuscant, ne queant deprehendi. Rursus Horatius,

Sed ueluti tractata notam labemq; remittunt

Atramenta, ferè scriptores carmine foedo

Splendida facta linunt.

Ceterum quod Graeci Chalcanthum appellant, Cornelius Celsus ferè uertit sutorium atramentum: cuius frequenter meminit in medicinis, praesertim libro quinto. Colligitur ex are. Vnde Graecis nomen χαλκάνθη, quasi dicas flos aris. Vnde suspicor magis dici maculam quam aegre possis diluere. Nam atramentum quod scriptorium uocant facilius diluitur nec inhaeret corio. Plinius in epistola simili figura dixit, Vitelliana cicatrice

Surda testimonia

LXXV Testimonia

Surda testimonia, dicuntur quae feruntur per tabulas, propterea quod haec rogata nihil respondeant, Vt non discrepet ab illo, Muti magistri. Vnde surdis agere testimonijs prouerbio dicuntur, qui uel procul absentes, uel uita defunctos modo citant, ne queant deprehendi.

Perdere nauulum.

LXXVI Nauulum perdere

Iuuenalis in Satyra, cui inritum, Stemmata quid faciunt.

Præconem Charippe tuis circumspicere pannis,

Ri Cum

Cum Panfa eripiat, quicquid tibi Nacta reliquit,
Iamq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
Domitius Calderinus, ut inter recentiores haudquaquam malus autor, admonet prouer-
bium esse in eum, qui cum multa amiserit, reliquum etiam uelit perdere. Sumpnam autem
metaphoram à mercatoribus, qui cū nauigant, si minus, quantum cupiunt, lucrari possunt,
student ut saltem recuperent ex mercibus diuenditis, quantum pro uectura nauali solue-
runt. Aristippus interrogatus à quodam, num esset ubiq; ridens, *ἄκ' ἔν, ἔφην, πῶς ἀπόλλυμι τὸ
ναύλον, εἴ γε πανταχῶς εἶμι.* id est, Naulum igitur non perdo, inquit, siquidem ubiq; sum. Re-
fertur à Plutarcho in commentario, cui titulus, *ἐπι διολακτῆ ἢ ἀρετῆ.*

Siculiffare.

LXXVII

Σικελίζω. id est, Siculiffare. Eudemus indicat antiquitus usurpatum, pro eo quod est, au-
sterum esse, tetricumq;. Et eum quidem in modum, Epicharmum usum esse. Ceterū alijs
placere magis referendum ad improbos & uafros. Non dubium quin ab eius gentis mori-
bus sit sumptum. At Athenæus Dipnosophistarum lib. primo indicat, adagium natum ab
Androne Siculo, qui morem inuexerit ad tibiam saltandi, gesticulandiq;.

Sedens columba.

LXXVIII

Colūba sedens

Ἡ κολύβη πελάγῃς. id est, Sedens columba. Suidas prouerbijs titulo commemorat, indicatq;
dici solitum, de supra modum mansuetis ac simplicibus. Nam columbæ cum auolant, fal-
lunt ceteras pernicitate uolatus; cum sedent, nihil mitius, aut simplicius. Neq; quicquam
habent, quo se tueantur aduersus miluios & accipitres, præter alarum uelocitatē. Mihi ui-
detur dici posse & in eos, qui simplicitatem simulant, quo magis imponāt, propterea quod
mos sit aucupibus, exoculatam columbam in reti ponere, quæ subsultans, ceteras colum-
bas alliciat. Ea Græcis dicitur *παλδύτριάς*, à uerbo *παλδύειν*, quod est seducere, siue inla-
queum illicere. Aristophanes in Auibus de columbis loquens,
Καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἀγχιεὶς παλδύειν δεδεμμένας ἐν δικτύῳ. id est,

Et cogit paleutriam agere, alligatas in reti.

Vide lector num legendum sit *ἡμιμύθῳ*. id est, illaqueata. id enim patitur, quo fallat alias.

Simia barbata seu caudata.

LXXIX

παλδύτριάς

Ῥιθμὸς πώγων ἔχων. id est, Simia barbata portās. Aristophanes *ἐν ἀχαρνέσσι*, ὡς πύθων
τὸν πώγων ἔχων. Interpres admonuit allusum esse ad illud Archilochium, *πιτῶ δ' ὡ πύθωνε
τὴν πηχλὴν ἔχων.* id est, Talem ὁ simia caudam habens. Dicitur solitū de ridiculis. Regulus Ru-
sticū Stoicorū simium dixit, contumeliæ gratiā, ut refert Plinius in Epistolis, opinor quod
barba & pallio Stoicum ageret uerius quā moribus. Idem Aristophanes alio quodam lo-
co quosdam *ἡμιμοπιθίους* appellat, quasi populū simias. Est autē hoc animal natura *γαλοπι-
θίου*, nec in alium usum uidetur natū, quum nec ualeat ad esum ut oues, nec ad ædium cu-
stodiā ut canes, nec ad onera gestanda, ut equi. Athenæus libro decimoquarto narrat *Ἀ-
nacharsim* philosophum, genere Scytham, quum in conuiuium inducerentur homines ad
timum mouendum edocti, solum omnium non risisse. Tandem quum inducerentur simias,
cepit ridere: rogatus causam. Hæc, inquit, natura sunt *γαλοπιθίου*, illi fingunt.

Sibi canere.

LXXX

Ἐπιπύθωνος ψαλλόμενος. id est, Sibi ipsi canere, dicitur qui nō ad alienū arbitrium facit quippiam,
sed animo obsequens suo. In Platonis cōuiuio iubent tibicinam sibi ipsi canere. Et cantor
quippiam, Antigenidas opinor, iubet discipulū, quod populo non admodum gratus esset,
sibi canere & Musis. M. Tullius in Bruto, Id enim est summi oratoris, summi oratorē po-
pulo uideri. Quare tibicen Antigenidas dixerit discipulo sanē frigenti ad populum, Mihi
cane & Musis: ego huic Brute dicēti ut solet apud multitudinem, mihi cane & populo di-
xerim. Dicitur Hieronymus ad Ismeniam refert, huius, nisi fallor, discipulum. Atq; is nō ius-
sus est sibi canere, sed præceptorī qui poterat iudicare.

Si leonina pellis non satis est, uulpina addenda.

LXXXI

Ἀντὶ λέοντι μὴ ἐξίκοιτο, τὴν ἀλωπεκίαν πρόσθε ψοῦν. id est, Si leonis extruuium nō sufficit, ad-
de uulpinum. Cum uiribus res obtineri nō potest, dolus adhibendus. Adagium natum est
ex apophthegmate Lyfandri. Nam is, quemadmodum in eius uita memorat Plutarchus,
irridere solitus est, qui uelut ab Hercule prognati, bellum apertis uiribus, citraq; dolum ge-
rendum esse censebant, cum ipse magis existimaret boni ducis officium esse, quo leonina
pellis

pellis non attingeret, eò contendendum affuta uulpina. Quod quidem propemodū indi-
cat & Maro, cum ait,
Dolus an uirtus, quis in hoste requirer?

Adagium refertur à Zenodoto. Huius affine est quod apud Plutarchū in uita Syllæ Car-
bo dixisse memoratur, Quum enim Sylla non solum aperto Marte, sed dolis bellum gere-
ret, ait *ὅς ἀλώπεκι καὶ λέοντι πολεμῶν ἐν τῇ σύλλαι ψυχῇ καποικῶσι, ἑπὶ τῷ ἀλώπεκι ὀνίω τὸ
μᾶλλον.* id est, quod bellum gerens cum uulpe ac leone, quorū utrumq; habitabat in animo
Syllæ, à uulpe uehementius angeretur. Apud Aristophanem quidam dicitur *κωαλώπηξ*, *κωαλώπηξ*
quod caninam impudentiam cum uulpina astutia coniunxisset.

Siculus miles.

LXXXII

Σικελὸς στρατώτης. id est, Siculus miles. In peregrinum ac mercenarium militem prouer-
biali ioco dicebatur, propterea quod Siculi temporibus Hieronis exotico milite plerunq;
uereretur, autore Zenodoto. Conueniet in hominem lucri gratia, nullum ministerij genus
recusantem. Affine est illi, quod de Care dictum est alibi,

Pro bonis glomi.

LXXXIII Glomi pro bo

Ἀντὶ ἀγαθῶν ἀγαθίδης. id est, Pro bonis glomi. Dicitur conuenit, ubi quis beneficiū, quod
in alium contulisset, cumq; foenore reciperet. Agathides enim Græcis glomi di-
cuntur: uerum allusionis decus in uoce Græca est, quod in sermone Latino reddi non po-
test. Meminit Suidas.

Sine pennis uolare haud facile est.

LXXXIII Volare sine p.

Manet etiam hodiernis temporibus uulgo celebre, quod est in Poenulo Plautina: Sine
pennis uolare haud facile est. Idem in Asinaria: Defraudem te ego: Age sis, sine pennis uo-
la. Locum habet, cum deesse significamus adminicula, sine quibus negocium peragi non
possit. Reperitur apud idoneos autores: Accidere alas, pro eo quod est, adimere materiā,
facultatēq; conandi quippiā. Et: Addere alas. Horatius simili forma dixit decidere pen-
nas: Vnde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis.

Et Cicero ad Atticum lib. quarto: Qui mihi pennas inciderāt, nolunt easdē renasci. Idem
in Academicis dixit: Incidere neruos, pro adimere uires. Cognatum est illi quod alibi re-
tulimus *εἰς πύρ φαίνειν.* id est, ignē diuidere. Quod pro impossibili retulit Plato libro De le-
gibus 6. *ὀλίγος δὲ ποιῆν τὸν νομοθετῆρα τὸ πῶς ποιῆσαι τὸν εἰς πύρ φαίνειν.* id est, ut propemodum
legum cōditor faciat, quod solent, qui ludunt, in ignem impingentes icē: hoc est inaniter
laboret. Quod ignis mox in se coeat. Eius generis est illud apud Platonem in Eryxia *κατα-
μαθῶν δὲ αὐτὸν ἐγὼ ὅτι ἴσον εἶν παύσαι, ὅσπερ αὐτὸν λαχόμενον λίθου ἐψήσαι.* id est, Vbi cogno-
uissim tale esse hominis ingenij, ut illi suadere nihil aliud fuerit q̄ lapidē decoquere. Hæc
fateor alijs locis tempestiuus potuisse dici, sed non omnia locis omnibus occurrunt.

Siphniassare.

LXXXV

Σιφνιάζω. id est, Siphniassare. Suidas indicat prouerbio dici solere, pro eo quod est ma-
num admouere politico: sumptum esse à moribus Siphniorum, qui libidinis causa id facti-
tate cōsueuerint. Est autem Siphnus insula quæpiam, haud procul à Creta, cui quondam
nomen fuerit Merope, uel hoc nobilis elogio, una è Cycladibus. Refert eam & Plinius
libro quarto cap. 12. Prouerbiū indicat & Stephanus.

Iuxta melam.

LXXXVI

Κατὰ μέλιω. id est, Iuxta melam. Suidas ostendit prouerbio dici solere, ubi quis incerta
cōiecturis persequeretur. Sumpta metaphora à medicis huculcus internum immisso per fau-
ces instrumento quopiam implorantibus. Id enim instrumentum *μήλιω* uocant, & *μήλιω-
σαι*, ad hunc modum tentare.

Non idem sunt scriptura & Leucæus.

LXXXVII Leucæus or

Γραφή τε ἢ λεικναιῶν ἢ τῶν τῶν. id est, Scriptura & Leucæus nō sunt idē, aut nō cōueniūt. Scriptura non
Vbi quis aliud scribit, aliud facit, aut dicit. Recte iaciet in eos, qui stare pactis nolūt. Nam idem sunt
hæc plerūq; syngraphis constant. Aut in eos quorū uita non congruit cū libris æditis. Ver-
sus Græcus constabit si addas *λέγῃ*. Conscire licet Leucæū fuisse malæ fidei scribam.

Bellicum canere. Receptui canere.

LXXXVIII Receptui ca-

Alas admonuimus, ferimè prouerbiales esse metaphoras, quæ sumuntur à bello, ueluti nere
Rr 2 bellicum

bellicum canere, pro eo quod est, animare atq; exhortari. M. Tullius Philippica 7. bellu-
classicum ca- cum me cecinisse dicunt. Item canere classicum dicitur, qui excitat dissidium. Receptui ca-
neri nere, pro finire. M. Tullius Philippica 12. Quis enim reuocante & receptui canente sena-
 tu properet dimicare. Quintilianus lib. 12. cap. quae post finem studia, Quare antequam in
 has aetatis ueniat insidias, receptui canet, & in portu integra naue perueniet. Signa canant
 apud Martialem, id est, iam cogrediamur: & apud Plautu, collatis signis depugnare, apud
 eundem uersis gladijs depugnare. Quin hoc ipsum collatis signis, haud dubie prouerbij
 speciem habet, cum significamus seriā & exactam de re disceptationem, ut M. Tullius in
 epistolis ad Atticum, ut cum Maphragone signis collatis. Apud Iuuenalem,
 Haec tuba rixae, id est, hoc belli intium.

Pithon formosus.

LXXXIX

τιδων κελος, id est, Pithon formosus. Conueniet ubi quis per adulationē falso laudatur.
 Pindarus in Pythijs hymno secūdo, κελος ποι πιδων τρεα πασιον αει κελος, id est, Formosus
 Pithon semper apud pueros formosus. Interpres ostendit sumptu a pueris adulantibus si-
 miae, subinde dicentibus κελος πιδων. Videtur autem pithon esse diminutiui huius di-
 ctionis πιδων, quasi dicas simiolus. Taxat Pindarus oblique quendam, uel quod ab in-
 doctis laudatus tolleret cristas, uel quod ipse adularetur Hieroni, laudans non laudanda.
 Est autem κελωνια peculiaris huic animanti, adeo ut laudes sentiat & speculis delecten-
 tur, & suos catulos contrectari gaudeant, ipsiq; suos catulos complexu enect. Ad gra-
 tiam loqui ueteres dicebant. χειρωλωθηει, quo uerbo usum Aeschylum in Prometheus uin-
χειρωλωτ- τει, docet Athenaeus libro quarto, Eodem referente qui iucunda potius est uera loqui stu-
 dio habebant χειρωλωθηει dicebantur.

Semel rubidus, ac decies pallidus.

XC

Απαξ πυρετος και δεκαετη χλωρος, id est, Semel rubidus, & decies pallidus. Suidas admo-
 net dictum de ijs, qui mutuū accipiunt, quos necesse est crebro tum rubescere pudore tum
 metu pallefcere. Rubescere dum petunt mutuū, pallefcere, dum soluendo nō sunt, & me-
 tuunt, ne trahantur in ius, aut in neruum.

Semper seni iuuenulam subijce.

XC I

Αει γροντα νεων υδισωλμη κωρω, id est,
 Semper puellam uirginem subijce seni.
 Senarius pro uerbialis admonens ut prouectioris aetatis uiri, puellam ducant magis quam
 anum, ne si frigus accesserit frigori, languente Venere, steriles existant nuptiae. Quanquā
 non inepte trahetur ad alios item usus, quoties significabimus ita rerum coniunctionem
 temperandam, ut quod alibi diminutum sit, aliunde suppleatur: uidelicet ut seni conuictor
 addatur iuuenis, quo senilis aetatis tristitiam, huius hilaritas moderetur: rursus iuuentutis
 exultantiam, senilis seueritas temperet. Item, ut loquaculus adiungatur, plus satis tacitur-
 no, audaculus timido, pauper diuiti. Prouerbij meminit Diogenianus.

Semper superioris anni prouentus melior.

XC II

Αει τακ παρυσια βελτιω, id est,
 Superior annus semper anteponitur.
 Cum praesentia displicet, & antefertur antea. Diogenianus admonet id acclamatum
 ab Atheniensibus in rebus Macedoniae. Sumpta metaphorā ab agricolis, qui semper de
 praesentis anni fructibus queruntur apud dominos. Huc pertinet illud Horatianum.
 Laudator temporis acti Se puero.

Sacra nihil sunt.

XC III

Τα δυματα εδεν εδην, πλω ηβηα και κβατα, id est, Sacra nihil sunt praeter malas & cor-
 nua, de uicinis macilentis. Trahetur non inconcinne ad cibum minime esculentum.
 Refertur a Suida.

Scytharum solitudo.

XC IIII

Σκυθων ερημια, id est, Scytharum solitudo, pro summis calamitatibus, exitioq; dictum
 est apud Aristophanem ην αχαρνισι,
 Εφολεδη συμπλακοντα η σκυθων ερημια, id est,
 Impeditum deperire Scythicae solitudini.
 Quo loco commentator indicat pro uerbū dici solitum de ingenti solitudine; ductū autem
 inde

inde, quod Scythae nullis certis sedibus utantur, sed uagi ferantur in plaustris. Eamq; ob
 causam, regio feris abundat. Meminit adagij & Q. Curtius libro rerum ab Alexandro ge-
 starum septimo, apud quem Scytharum legatus ad hunc loquitur modum: Scytharū soli-
 tudines Graecis etiam pro uerbis audio eludi. Nos deserta & humano cultu uacua magis
 quam urbes & opulentos agros sequimur. Vsurpat & Plutarchus in libro de Stoicis con-
 trarietatibus, quemadmodum ante retulimus in pro uerbio, In caput praecipitari.

Scindere glaciem.

XC V Glaciem scin-
dere

Scindere glaciem, est aperire uiam, & in incipiundo negotio priorem esse. Translatum
 a nauis, quorum unus aliquis praemittitur, qui flumine concreto, glaciem praerumpat, re-
 liquisq; uiam aperiat.

Vitius fueris, uel cepe solum accipiens.

XC VI Cepe tantum
sump. iam ui.

Σωδς ηβηιση, κρομυς μονου λαβου, id est,
 Si cepe tantum sumpseris, iam uixeris.
 Zenodotus & Suidas ostendit in eos dici solitum, qui e re quapiam pusilla, magnam opi-
 nionem consequuntur. Natum apparet ab aegroto, qui medico porrigente cepe, reualue-
 rit, herbam alioqui plebeiam, nec eam admodum salubrem corpori.

Sapientes tyranni, sapientum congressu.

XC VII Princeps sa-
pit con. sup.

Σαφοι τυραννοι ην σφων σωμοσια, id est,
 Commercio sapientum princeps sapit.
 Zenodotus citat ex Aiace Locrensi, addens eundem uersiculum, a Platone citatu esse Eu-
 ripidis nomine. Certe huius nomine comperi adductum libro de Rep. octauo.

Σαφοι τυραννοι ην σφων σωμοσια, id est,
 Quo magis admiror quare A. Gellius citet ex Theateto Platonis, nisi forte scribarum ui-
 tio pro Theage deprauatum est Theateto, nam & in Theage refertur. A. Gellius libro
 decimotertio ostendit eundem apud utrumq; fuisse, apud Sophoclem, in eiusdem nominis
 fabula, & apud Euripidem. Quemadmodum & alij nonnulli uersus apud Euripidem in-
 ueniuntur, quos eosdem apud Sophoclem & Aeschylum licet inuenire. Porro uersiculum
 quem modo citauimus, Gellius, notae uetustatis esse dicit, ut intelligas uelut in pro uerbi-
 um abijisse. Atq; utinam quam est grauer simul & eleganter scriptus, tam placeret aetatis
 nostra principibus, in quos illud fere dixeris.

Leonis exuium super crocoton.

XC VIII

Λωνη ηδ κροκωτο, id est, Leonis exuium super crocoton. Cum duo quapiam copu-
 lantur, quorum alterum cum altero nequaquam congruit. Sumptu a Baccho, qui hoc or-
 nau descendit ad inferos apud Aristophanem, ut ueste muliebri, delicataq; indutus esset,
 eiq; uesti leonis exuium impositum gestaret, quo uidelicet Hercules creditus, formida-
 bilis uideretur inferis. Hunc igitur ad eum modum adornatu, sic in Ranis ridet Hercules,
 Αλ' εχθρος ε εμ' ερεβησαι τον γυλων
 ορω λεοντι ηδ κροκωτο ηδ κροκωτω, id est,
 Risum profecto haud sum potis comescere
 Crocoton additum leontae conspicans.
 Apposite diceretur in Monachos quosdam, aut scholasticos, qui foris insignia sui insti-
 tuti portant, interius militarem imitantes cultum, aut qui uultu tetrico, moribus sunt effoe-
 minatis.

Quod scis, nescis.

XC IX Nescis quod

Quod scis, nescis. Terentius in Eunuchis: Tu pol si sapis, quod scis, nescias. Idem in se-
 ipsum excruciante: Nescias quod scis, si sapis. Donatus admonet esse pro uerbium. Sum-
 ptum a dialecticorum ludis, in quibus huiusmodi quidam scyrpi proponi solent: Facio, &
 non facio: Sum amicus, & non sum amicus: Audio, & non audio. Cuius generis etiam ini-
 tio operis fecimus mentionem, admonentes omnes huiusmodi figuras, quae uarij
 sumuntur, ad pro uerbiorum cognitionem pertinere. Quale est & Plautinum illud:
 Vbi sum, ibi non sum. Hoc iam prima, quod aiunt, fronte uidetur enigma. Sed interpreta-
 tur: Vbi non sum, ibi est animus. Itaq; pro uerbio certam in tacendo fidem significamus,
 dum quis quod scit, perinde continet ac dissimulat, quasi nesciat.

Aures nec ha
beo n. tan.

Nec aures habeo, nec tango. Nec aures habere, nec tactum prouerbio dicebatur, cui in manifestis ab omnibus recla
mabatur. Hieronymus in praefatione Declamationis, De matre & filia reconcilianda. Cur
autem uerear appellare declamationem, cum ipse quodam in loco nominatim hoc argu
mentum exercitij causa confictum a se sub significet. Posteaquam enim, inquit, arguendo
crimina, factus sum criminofus, & iuxta tritum uulgi sermone prouerbium, iurgantibus
& negantibus cunctis, nec aures me credo habere, nec tango, id est: taceam necesse est, &
quod audio, tangoq; quasi nesciam. Poteft uideri sumptum ex Aristophanis Thesmopho
riazulis μητ' ακρω μητ' ορα. id est, Neq; audio neq; uideo.

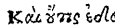
CHILIADIS TERTIAE CENTVRIA VI

Priusquam fortiaris, communia deuoras.

Sortitione ho
dum facta co
munia deuor.

Priusquam fortiaris, communia deuoras. Priusquam sortitio facta sit, communia de
uoras. In eum competit, qui non expectata partitione, rem inuadit. Ductam
metaphoram indicat Suidas a εδουιuis, in quibus antiquitus mos erat, e cibis
suam cuiq; portionem distribuere, quemadmodum ex compluribus Homeri
locis licet conijcere, apud quem illud oppido quam frequens.

Deinde receptum apud nonnullos, ut citra distributionem propositis in commune cibis,
quib; quantum uellet, fumeret. Id quod indicat Plautus: Patinarias fruit struces. Huius
rei mentionem facit & Plutarchus in Sympotiacis, excutiens utra consuetudo magis pro
banda uideatur. Porro prouerbium sumptum est ex Equitibus Aristophanis:
επει τε κωνη πειν λαχευ ηε τε δις. id est, Quando publica, antequam illa fortiaris, deuoras.

In foro nostro
res uertitur

Res in foro nostro uertitur. Plautinus Tranio in Mustellaria: Vbi egomet uideo rem uerti in meo foro. Prouerbialiter
dictum, pro eo quod est, posteaquam intelligo fortunam nostras commutari in diuer
sum. Traductum a mercatibus, in quibus rerum precium, pro tempore sepe numero com
mutatur. Aut certe a iudiciorum formulis, & explicandarū litium, cui diuersum est illud:
In alieno foro litigare. Cognatum illi: Vt foro, quod alibi dictum.

Quodcumq; in solum uenit, id est, Quicquid in rerum natura producitur. M. Tullius
libro De natura deorum primo: Hinc quodcumq; in solum uenit, ut dicitur, effingis atq;
efficis. Riderat omos Epicureorum, ex quibus illi cuncta progigni credunt, quicquid ul
quam nascitur in uniuerso.

Vt possimus
q. u. u. n. l.

Quando id fieri non potest. Nihil dici potest nec uenustius, nec moralius ea sententia, quae extat apud Terentium
in Andria: Quoniam id fieri quod uis non potest, id uelis quod possis: εδωκεν οδωλας,
δελος οδωσσε. Plurimum decoris adiunxit ea uerborum conuersio. Qualis est in illis: Non
uiuendum ut edas, sed edendum ut uiuas. Est autem adagium hoc finitimum illi, εδωκεν οδω
λας, id est, Oportet id quod adest boni consulere. Et Martialis inter felicitatis calcu
los commemorat, ut

Miluius quan
tum non o.

Quantum non miluius oberret, Prouerbialis est hyperbole, de homine supra modum locuplete, cui tantum sit agrorum,
quantum nec miluius peruolet. Persius:
Diues erat Curibus, quantum non miluius oberret. Id imitatus Iuuenalis Satyra nona:
Tot miluis, inquit, intra tua pascua laesis. Sic & apud Plutarchum tragicus quispiam,
Σπειρω δ' αβραυ δωδεχ' ημερω οδω,
εδωκεν οδωρομ. id est,
Arum colo bis sex dierum iter, solo Bercyntio.
Plinius libro decimo octauo Latifundia uocat, a quibus ait Italiae perniciem inuectam fuisse,
se, proinde ueteres ita censuisse: Satius esse minus serere & melius arare.

Vicissim car.
or car.

Persius Satyra quarta: Cadimus, inq; uicem praebemus crura sagittis.

Cadimus

Cedimus, inq; uicem praebemus crura sagittis. id est,
Vicissim carpimus & carpimur, ridemur & ridemus, mordemus & mordemur, laedimus
& laedimur. Sumptum a militia. Ad eundem modum Horatius:
Cadimus, & totidem plagis consumimus hostem.
Plutarchus in commentario De profectu cognoscendo, similem adfert metaphoram, de
sphaera ultro citroq; missa ac remissa ηα πεπωμεθα οδω λογος ωσπερ ημιν τας η σφαιρας υδω
δωμλοι πεδω αλλήλοσ, quemadmodum alio retulimus loco, prouerbio sphaeram inter se
reddere.

Ptolemaica lis.

Ptolemaica lis. Diogenianus indicat dici solitū in litium auidos
Anus quaeptiam fuit Ptolemais, quae quoad uitix, lites agitabat, nec unquam a causis agen
dis erat feriata.

Prouoluitur ad miluius.

Prouoluitur ad miluius. Inuitio ueris prodeunt miluij, qua re lacti
tenues, quod iam hyeme sint leuati, prouoluuntur, eosq; uelut adorant. Accomodari po
test in eos, qui noua spe gestunt. Suidas prouerbij loco commemorat. Item Iuuenalis: Du
rato, atq; expectate cicadas. Sumptum est autem ex Auibus Aristophanis πεκυλινδ' ειδω
πρωικτινιοσ. Causam affcribit interpres in eadem, docens quatuor partes anni per aues de
nunciari hominibus. Ver attribuit miluis.

Priensis iustitia.

Priensis iustitia. Suidas ostendit conuenire curi significamus, ali
quem in iudicando plurimum excellere. A Biante Priensili sumptum, cuius integritas in
iudicandis agendisq; causis in prouerbij abiit, ut dicatur, ηναζωδα βιαντω το πρωιωωσ
κραιοσων. id est, In iudicando praestantior Biante Priensili. Citatur ex Hipponacte iambo
grapho, a Strabone libro geographias decimo quarto, & in uita Biantis a Diogene Laer
tio. Etiam Demodici Leri Trochaicus.

Si quam agas causam, Prienes fac uti tum more agas. Hipponactis Scazon sic habet
ηνα ηναζωδα βιαντω το πρωιωωσ κραιοσων id est,
Si qua iudicas, Biantem fac Prieneum uincas.
De Bochoris & Rhadamanti iudicio diximus alia.

Primum Mars in filijs laudatus est.

Primum Mars in filijs laudatus est. Initio Mars laudabatur ob filios. De ijs, qui
initio specimen aliquod indolis egregiae praese ferunt, deinde paulatim in alios degenerat
mores. Quemadmodum euenit Romanis olim strenuis, & Martem generis autorem uir
tute referentibus, post in degenerem prolapsis molliciem, ut non sine causa Iuuenalis ex
clamarit. Sed unde

Hactetigit Gradine tuos urtica nepotes? Prouterbium refertur a Suida.
Phrynichi luctia. Phrynichi luctatio. Diogenianus indicat dictari fuetum de
ijs, qui astu dolisq; negocium peragunt. Fuit is Phrynichus Lacedaemoniorum proditor,
quem uetus Comedia carbonē notauit.

Pro malo cane suem reposcis.

Pro malo cane suem reposcis, id est, pro re uili pre
scis pro malo
cane
sciam. Sus enim esculentus, canis haudquaquam uescus est. Refertur a Diogeniano.

Prudens in flammam mitto manum.

Prudens in flammam mitto manum. Prudens in flam
mam manū immitto, pro eo quod est, sciens expono me discrimini, malisq; obijcio. Sum
ptum uideri potest ab historia Mutij Sceuolae. Extat & apud Ciceronem.

Proba est materia, si probum adhibeas artificem.

Proba est materia, si probum adhibeas artificem. Proba est materia, si probum
adhibeas fabrum. Egregia quidem indoles, si recte instituat. Felix ingenium, si praee
ptor contingat idoneus. Aut magnificum negocium, si modo scite tractetur. Metaphora
notior est, quam ut sit indicanda.

Rt 4 Illo

Respicens il-
lo, h. r. b.

Illò respiciens, sed hic remitte bona.

XV

Aeschylus in Ranis Aristophanis, cupiens redire ad superos.

Εκεί φροσασαμί είν, φιδασί δ' ε Βάλομαα. id est,

Dicitur illic, nam hic quidē haud uolo eloqui. Cui Bacchus ad hunc modū respondet,

Μη δλίπα σὺ γ' ελλ' φιδασί είνεα ε' αγαθά. id est,

Minime profecto, quin mage hic profer bona,

Interpres admonet allusum ad parcemiam,

Εκεί Βλεπετε δένε είνε ε' αγαθά. id est,

Illuc tuens, at huc remitte commoda.

Conueniet cum aliud prae nobis ferimus, aliud facimus, aut cum alijs adblandimur, in ali-
os re beneficiū conferimus. Quidam à Charitibus mutuo sumptum existimant, quarum
una à tergo respicit, & alteri munus offert, arridens alteri.

Ranae aquam.

XVI

Βατραχῶ ὕδωρ, id est, Ranae aquam, subaudiendū in iustis. Vbi quid exhibetur, quo
uel praecipue gaudet is qui accipit. Veluti si quē natura bibacem ad bibendi certamen pro-
uoces, aut homini loquaculo narrandi materiam & occasionem subministras. Diuersum
ab illo, Βατραχῶ οἰνοχοεῖς. Recte accommodabitur, ubi quid datur abundantia. Nam ranis
assatim est aquae. Apud Athenaeum refertur hoc carmen in Syracusanos.

Οἱ πίνουσι μόνου βατραχῶν πρόπου δέν εδντες. id est,

Qui absq; cibo uiuunt ranarum more bibentes. Theocritus in Ergatinis:

Εὐκλῆς ὁ τῶ βατραχῶ πῶδ' εὐ βίβῃ, ε' μελεδάνη

Τὸν τὸ πῆρ' ἐκχύνουα, πῆρ' εἰ γὰρ ἀφθονοῦ αὐτῶ. id est,

Opus ranae uita est oprabilis, ut quae

Non metuat, potans effundere, copia nancq;

Larga subest illi. Pastor taxat parsimoniam Ergodotae, quod sudantibus maligne praebe-
ret potum, quum ranis in ocio uiuentibus liceat bibere quantū libet. Sunt & hodie bibo-
nes quidam, qui sibi uidentur perire siti, quod non in ipsis dolijs habitent. Huic nō dissimi-
le illud, Equum in planiciem, Illud autem diuersum, ἀσπάλαινα εἰς κωρονείων, id est, Talpam
Coroneam. Est autem Coronea Boeotiae ciuitas, quae talpam non gignit, & si aliunde infe-
ratur, emoritur. Ita Stephanus, quē admodū scarabeus in loco Thraciae iuxta Olynthum
autore Plinio.

Post bellum auxilium.

XVII

Bello peracto
auxilium

μετὰ τὸν πόλεμον ἢ συμμαχία, id est, Post bellum suppetiae, Quoties ferius adhibetur re-
medium. Refertur à Suida. Natum est, aut certe usurpatum à Diogene Cynico. De quo
Laertius huiusmodi fabulam narrat. Adolefcens quispiam iactantior nuper uxore ducta,
titulū huiusmodi inscripsit aedibus suis: ε' τὸ δίδος πῶς καλλίνικῶ ἠρακλῆς φιδάθε καθικε, μη
δέν εἰσιτω κειθῶ. id est, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid introcat mali.

Diogenes ascripsit, μετὰ τὸν πόλεμον ἢ συμμαχία, id est, Post bellum auxiliū, uidelicet in-
dicans iam tunc receptum in eas malum, cum ipse malus immigrasset. Conuenit cum Pla-
tonico illo, quod alibi commemorauimus, μετὰ τὸν πόλεμον ἡδῆ. id est, Post bellū adesse.

Brutus in Epistola ad Lycios, εἰ μηχαναί εἰ μὲν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἢ πῆροιμία, ἐνομιδινεμ.

id est, machinae uestrae post bellum ut habet prouerbiū, allatae sunt. Item in epistola ad My-
renses, ἢ γὰρ εἰν πολέμῳ βραδύτης εἰσὶν ε' χε' ε' μὲν δὲ λως ἡρωαμῶ τὸ ἀπερωκτον. id est, Nam tar-
ditas in bello perinde est, ac si nihil omnino sit factum, quod frustra factum est. Quintilia-
nus in declamatione Cadaueris pastri, duas habet sententias nō ab similes prouerbio. Quid
quod medicina mortuorū fera est: Quid quod nemo aquas infundit in cineres. Sic indicat
serum remedium. Siquidem agroto mortuo sero uenit medicus. Et aedibus in cinerem re-
dactis sero infunditur aqua.

Mort. mederi
Aquam insun-
dere cineri

Pin-
guis uenter non gignit sensum tenuem.

XVIII

Venter pin-
non g. se, te.

Diuus Hieronymus in epistola quadam, citat huiusmodi prouerbiū apud Graecos ce-
lebratum: Pinguis uenter non gignit sensum tenuem. Quanquam fatetur id elegantius so-
nare Graece quàm Latine, Graecus autem senarius extat apud Graecos huiusmodi:

παχέα γαστήρ λεπθῶν ε' τικτῆ νόου. id est,

Subtile peccus uenter obesus non parit.

Refert

Refert & Galenus contra Thrasybulum, uelut uulgo iactatum, καὶ εἶπε ἀπ' αὐτῶν γαστῆρ' εἰν
δρόπῳ εἶδ' ε' νότι πᾶν τῶν δέν ἀλγῶν εἰσιν, ὡς γαστήρ ἢ παχέα τὸν νόυ ε' τικτῆ ε' λεπθῶν. id est,

Et hoc ab omnibus prope hominibus canitur, eo quod omnium uerissimum est, quod uen-
ter obesus non gignit mentem subtilem. Apud Lacedaemonios infame erat, si quis corpo-
re fuisset uehementer obeso. Agatharchides apud Athenaeum lib. 12. refert Anclidem ob-
delicias supra modum corpulentum, in concionem adductum fuisse, atq; illic à Lyfandro
uehementer obiurgatum, minimumq; abfuisse quin in exiliū ageretur, idq; futurū mini-
mos Lacedaemonios, ni uitam frugalius institueret. Et ibidem Menander de quodam obe-

Porcus obesus

solouitur, παχὺς γὰρ ὅς ἐκτ' εἰν νόμα. id est, obesus etenim sus premebat os uiri. Admo-
net adagiū, luxu corporis hebetescere mētis aciem. Quemadmodū scribit etiā Horatius,
Nam corpus onustum
Hesternis uitij animū quoq; praegratit ipsum,
Atq; affigit humo diuinæ particulam auræ.
Plutarchus apud Gellium ostendit pueros multo pastu stupidioris ac tardioris ingenij
euadere.

Pisces natare doces.

XIX

ἰχθὺς ἡγεθαι διδωσκῆς, id est, Pisces natare doces. Perinde est ac si dicas, docētū doces.

Confine illi quod alibi retulimus, δελφίνα ἡγεθαι διδωσκῆς, id est, Delphinum natare do-
ces. Quod idem ad hunc effertur modum, εἰ δελφίνι κολυμβῶν συμβελόν, id est, Delphini
quemadmodum natare oporteat consulis. Autor Diogenianus.

Pitana sum.

XX

πιτᾶν εἶμι, id est, Pitana sum. Zenodotus indicat dici solitum de ijs, qui in extremas re-
daeti calamitates, ab iisdem denuo in pristinam felicitatem restituuntur. Sic enim euenisse
quondam Pitanae Aeoiae ciuitati. Nam hanc à Pelagis in seruitutem redactam, Erythraei
in libertatem pristinam uindictarunt.

Pistillo retusus.

XXI

Prouerbialis est hyperbole, quam in epistolis usurpauit diuus Hieronymus: Pistillo re-
tusius, pro eo quod est, minime acutum. Timon Misanthropus Cleanthem ob ingenij tar-
ditatem appellat, εἰλυον ἢ πολυμου. id est, Pistillum siue mortarium ignauum. Et Chrysispe εἰλυον ἢ πολυμου
um acumen, apud eundem per ironiam usurpat in stupidum. Et cornutus syllogismus, μῶ-
pro ratione ridicula, friuolaq;.

Partitio non praefocatio.

XXII

μεῖς ε' πνίγῃ, id est, Sortitio, non praefocatio. Olim cum ij qui uiribus praepollerent, ci-
bum eriperent imbecillioribus, manus interim in illos iniicientes, excogitatum est, ut for-
tibus ex equo, diuideretur epulum, iamq; ab omnibus acclamari coeptū, μεῖς ε' πνίγῃ, id est,
partitio, non strangulatio. Ea q; uox in prouerbiū abiit. Quo licebit uti, si quando signifi-
cabitur, non esse locum uolentiae, sed ex aequitate iuris oportere tractari negotium. Plu-
tarchus in Collectaneis, si modo illius sunt, citat his uerbis, μεῖς ε' μὴ πνίγῃ, id est, partitio
est, non strangulat. Admonet & Suidas hac forma prouerbiū efferrī.

Paries dealbatus.

XXIII

τῶν κειθῶν κειθῶν. id est, Paries dealbatus aut incrustatus. Paulus apostolus in Actis
apostolicis, Ananiam sacerdotem fictum & fucatum, parietem dealbatum appellat, quod
longe alius esset intus, quàm cultu habituq; externo prae se ferret. Christus item in Euan-
gelicis literis, sanctimoniae simulatores sepulchra dealbata uocat, quae cum foris niteant,
intus sunt cadauerum ossibus referta. Sic enim est apud Matthaeum, οὐδ' αὐτῶν γραμματεῖς
ἢ φαρισαιοὶ, εἰ πῆροιμά εἰδῆ τὰ φοῖς κειθῶν κειθῶν, οἱ ἄνδρ' ε' φαθῶν μὲν φαίνοντ' ἄραίοι, ε' σάθῶν ἢ
γῆραςιν ε' σῶν νεκρῶν ἢ πάσης ἀκαθαρσίας. id est, Vae uobis scribae & pharisaei, qui similes
sitis sepulchris dealbatis, quae foris quidem apparent pulchra, intus autem referta sunt
ossibus cadauerum, omniq; spurcitia. Lucianus, Myronis & Praxitelis colossos ad huius-
modi ferme similitudinem trahit in Gallo, quod foris multo niterent ebores, multo fulge-
rent auro, uarijsq; coloribus arriderent: praeterea Iouis, aut Neptuni representarent ima-
ginem, fulmen aut tridentem dextra tenentes, ut planē numen aliquod esse uiderentur,
cum intus nihil apparet, praeter picem, clauos, araneas, mures, atq; id genus sordes alias,
haudquaquam ad exteriorem illam imaginem respondentem. Atq; huiusmodi principum
esse

esse uitam affirmat, quorum si strepitum & apparatus inspicias, nihil felicitus, nihil deo- rum uitae similis; sin curas, suspiciones, odia contem- plere, quibus intus discruciantur, nihil calamitosius. Seneca Philosophos, qui cum docerent honesta, turpiter uiuerent, similes esse scripsit quorundam medicorum pyxidulis, quarum tituli remedium pollicerentur, cum intus uenenum occultaret. Editero, qui meliores sunt intus, quam oratione, quamq; prima illa uitae specie, qualisq; fronte praefereunt, hos Plato Silenis adfimiles facit, de quibus alio diximus loco.

Ollam alere.

XXIIII

Χύτραν πρέφει, id est, Ollam alere dicebantur, qui metum ostenderent, quo detererent quempiam. Veluti si quis praesidium alicubi collocatum habeat quo minus uicini res nouas moliantur. Sumpsum id est a more ciuitatis Atheniensis, in qua ollas in tectis dispone- re consueverunt, ad deterendas ululas, quarum illic maxima uis. Nam illarum strepitum omne genus auium reformidat. Adagium refertur tum a Suida, tum a Diogeniano. Sum- ptum est ex Aristophanis Comaedia, cui titulus: Aues.

οπ μὲν τε δὲ ἀέχου λαμβάνει τε τῶν χυτῶν
τὶ δὲ χύτρα ἀφελήσῃ;

τλαύς μὲν ἔπρόσσειν ὄν.

id est,

Pugnare sane oportet simul & ollas fumere.

Sed quid iuuabit ollas?

Ulula nos tum non adibit.

Oleum & salem oporteret emere.

XXV

Salem & ole-
um o. e.

Τὸ λαίον ἢ τὸν ἄλα δὲ ἀνείδω. id est, Oleum & salē oporteret emere. Refert adagium hoc Aristoteles Rhetoricorum lib. 2. tractans de locis & enthymematis. Proponit autē huiusmodi exemplum antisthrophontis. Sacerdos quaedam dissuadebat filio, nequando uerba faceret apud populum. Nam si iniusta suaseris, inquit, deos habebis iratos: sin iusta, homines. Id hoc pacto ἀντιστροφῆ. id est, reciprocatur filius. Imo expedit orationē habere apud populum. Quandoquidem si iusta dixerō, dii me amabunt, si iniusta homines. Atq; huiusmodi ge- nus argumentationis, cōfine putat prouerbio quo iubemur, oleum ac salem emere τὸν δὲ δὲ τὸν τὸν τὸν λέγοντα τὸν λαίον πρὸς τὸν ἄλα. id est, hoc autē idem est cum eo quod dici so- let, oleum emere & salem, significans opus esse nonnunquam remedijs contrarijs, nunc acrimo- nia, nunc lenitudine, Sal enim mordet ac siccatur, Oleum lenit ac humectat. Sic medici oleum addunt sali, ne plus satis erodat: & qui sapiunt, admonitionis acrimoniam bonis uerbis le- niunt. Non me clam est, in aeditione Aldina, pro τὸ λαίον haberi ἄλα, quasi ex eodem di- cto colligi possit & malum & mali remedium, sed quis solet uulnus emere?

Tanquam suber.

XXVI

Suber

ὡς φελλός. id est, Tanquam suber, de ijs, qui non norunt dissimulare, aut qui nesciunt mer- gi aduersis fortunae procellis, Extat apud Pindarum. Tractum a natura ligni, quod non so- lum ipsum non mergitur, uerum etiam alligatum alijs ne sidant, sustinet, Vnde retibus af- fuitur, & natantibus subditur.

Obtrudere palpum.

XXVII

Palpum ob-
trudere

Obtrudere palpum apud Plautum, est arte, fucosq; decipere. Ego, inquit, istuc alijs dare condidici, mihi obtrudere non potes palpum. Vnde & palpari pro adulari, & palpones adu- latores uocamus a simili metaphora. Metaphora tracta est ab equisonibus, qui ferocenti- bus equis, plausu manus adblandiuntur, ut ostendimus alibi.

Ne quis unquam Megarensibus.

XXVIII

Megarensibus
nunquam

μηδὲ ποτε μηδὲς μεγαρέων γήοις ἑφώπρω. id est, Nunquam quisquam sapientior sit Megarensibus. Scomma prouerbiale iaci solitum in stupidos. Dicitum est autem per adula- tionem de Megarensibus autore Diogeniano.

Nulla candidorum uirorum utilitas.

XXIX

Candidorum
uir. nul. util.

ὄυδὲν λουκῶν ἀνδρῶν ὑφελθῆ ἢ σκυποθεῖν. id est, Nullus candidorum uirorum usus, nisi ad cerdonicam. In molles & effeminatos dictum, ac ueluti uoluptatibus natos. Id enim in- nuuit, opinor, per cerdonicam, iuxta illud Martialis: Quid ad te,

De cute quid faciat ille, uel ille fra.

Cæterum in negocijs gerendis inuitiles. Contra qui nigra sunt cyte, & hispida, hi magis alle- gandi

geni sunt ad administrandā Rempub. Vnde & Herculem μελάμπυγον appellarunt, tan- quam strenuum & a mollicie alienum, quemadmodum alibi demonstratum, in prouer- bio Ne in Melampygom.

Nox humida.

XXX

νύξ ὕγρα. id est, Nox humida. De malis ingruentibus dici solitum, autor est Diogenia- nus. Quemadmodum de latiore fortuna dicimus, exoriri lucē. Apud eundem est, νύξ ὁρα- τία. id est, Nox spissa, de nocte hyberna. Quae sicui non uidebuntur in adagiorum nume- rum referenda, is ea rescribat Diogeniano, si libet.

Quid ad farinas?

XXXI

τὶ πῶς τ' ἄλματα; id est, Quid ad farinas? id est, quid attinet ad paradas facultates? Nam ἄλματα pro uictu, proq; re familiari ponere, poetis est familiare. Aristophanes in Nebulis: τὶ δὲ μ' ἀφελήσουσ' οἱ θυδοὶ πῶς τ' ἄλματα; id est,

Quid me numeri tandem ad farinas iuuerint? Id recte detorquebitur ad artes steriles, ut poeticen, ὁδὲν πῶς τ' ἄλματα; quod uulgo di- cunt de pane lucrando, sermone celebri magis quam erudito.

Numeris Platonicis obscurius.

XXXII

Proverbialis hyperbole uidetur, qua usurpat M. Tullius in epistolis ad Atticum, libro septimo. Aenigma Oppiorum ex Velia, planē non intellexi. Est enim numero Platonis obscurius. Id ideo dictum, quod Plato numeris Pythagoricis obscurat suam philosophi- am, ac ueluti nebulas quasdam offundit, praecipue in Timaeo. Nam Pythagoras omnem ferē philosophiā rationem ad numeros traxit. De quibus permulta Macrobius in com- mentarijs quos adidit in Somnium Scipionis.

Nihil ex agro dicis.

XXXIII

οὐδὲν ἐξ ἀγροῦ λέγεις. id est, Nihil ex rure loqueris, id est, Nihil humile, neq; triuiale. Quod enim parum elegans, parum expolitur, id ex agro profectum dicitur. Contra quod festi- uum, quod lepidum, id urbanum ac ciuile uocant. Meminit Suidas.

Nihil graue passus es, nisi.

XXXIII

οὐδὲν πένονθας δίδωμι εἰ μὴ πένονθας. id est, Nihil graue accidit, nisi tibi iudicatis. Meminit Diogenianus. Nemo læditur, nisi a seipso. Nemini fit iniuria, si eam existimet ad se non pertinere.

Ne spina quidem uulnerabit bonos.

XXXV

μηδὲ ἄκωνθὰ ἀμύξῃ σὺν ἀγαθός. id est, Ne spina quidem uulnerabit bonos. Nemo mole- stus fuerit innocenti. Nam spina natura pungit quemlibet. Sed ubiq; tuta est innocentia uitaeq; integritas.

Naara & Charmione.

XXXVI

Νααρά καὶ χαρμιόνη. id est, Naara & Charmione. De fidis amicis dici solitum scripsit Zenodotus, quicq; non dubitarent, uel mortis esse comites amicis. Erat autem hoc amici- tiae genus laudatum apud Aegyptios, quod appellabant σωμαπονησῶν. id est, com- morientium. Quibus hoc necessitudinis genus placebat, si hac lege copulabantur, ut si al- teri fatale quippiam accidisset, alter ultro mortis socium sese adiungeret. Hoc foedere co- haeserant Antonius & Cleopatra. Significat & Horatius libro secundo, Oda decima septi- ma, simile quiddam erga Mæcenatem:

Ille dies utranq;

Ducet ruinam, non ego perfidum;

Dixi sacramentum, ibimus; ibimus;

Vt cumq; praecedes, supremum

Carpere iter comites parati. Rursum alio loco:

Quid nos? quibus te uita sit superflua

lucunda, si contra grauis.

Sed ut redeam ad prouerbium, Naara & Charmione, duae erant Cleopatrae reginae pe- dissequae, quae spontaneam Cleopatrae mortem sunt imitatae: ac semiuuuae repertae sunt, dominæ iam mortuae coronam capite delapsam reponentes. Est quidem historia memo- ratu cum primis digna, nec iniucunda cognitura, uerum eam si quis forte requireret, petat lice- bit ex

colimba mitior *πρωτότερος ποσειδάριος*. id est, Mansuetior columba. **XLVIII**
πρωτότερος ποσειδάριος. id est, Mansuetior columba. Columba simplicitas, ac mansue-
 tudo, laudatur etiā in diuinis literis. Nam hoc est columba in auibus, quod ouis in qua-
 drupedibus. Ipsa nulli animantium meditatur noxam, nec aliunde praesidium habet ad-
 uersus miluios, quā a celeritate uolandi. Adagii meminit Diogenianus.

Drachmas tres da mihi *εἰς χειρὶ δόν μοι νῦν δίδασσον τρεῖς δραχμας*. id est,
 Ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas. **XLIX**
 Dicebatur ab eo, qui mori decreuisset, aut qui uellet initari. Nam *initian*di consue-
 runt immolare porcum. Suidas ex Aristophane citat. Est autem in Pace,
εἰς χειρὶ δόν μοι νῦν δίδασσον τρεῖς δραχμας,
Δεῖ γὰρ μνησθῆναι με πάλιν τρυφῆς γὰρ. id est,
 Qui porcum emam mihi mutua nunc tres drachmas,
 Initianus sum prius, ac mortem oppetam.

Mulieris podex. **L**
γυναικὸς πονγύ. id est, Mulieris podex. In ignauum ac desidiosum dicebatur. Ignauum
 animal mulier, & quo minus habet mentis, hoc inhonestis uoluptatibus est addictus.
 Amat ocium, & fucorum in morem, quemadmodum ait Hesiodus, utrorum laboribus
 quaesita sibi infumit, id quod indicat etiam illud prouerbiū, *ὄρνιθός ἐστιν*. Et omnino ta-
 les permultas habet Gallia. Atqui Hollandia innumeras habet, quae sua industria uitos
 ociosos & uoluptarios alunt.

Mulieris animus. **LI**
γυναικὸς φρεσίν. id est, Muliebre ingenium. Diogenianus ostēdit dici solitum in stultos.
 Videtur autem magis quadrare in imbelles & incōstantes. Vnde est illud Ennianum,
 Vos etenim iuuenes, animos geritis muliebres, Illa q̄ uirgo uiri. Et Terentius,
 Noui ingenium mulierum.
 Nolunt ubi uelis, ubi nolis, cupiunt ultro.

Ventū perendinum praedici. **LII**
τὸν τελευτῶν ἀνεμὸν πρὸ τῶν ποσσῶν. id est, Perendinum uentum praescire dicuntur, qui
 coniecturis, quod multo post euēturum sit, colligunt. Sumptum a nautis, aut a negocia-
 toribus. Pindarus,
Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τελευτῶν ἀνεμὸν ἔμαθον. id est, Sapientes futurum perendie uentum no-
 uerunt. Id enim demū est sapere, non solum quod ante pedes est uidere, uerum id quoq̄
 quod procul abest, prospicere.

Caute loquacior. **LIII**
πραχίας λαλίστη. id est, Cautē loquacior. Prouerbialis hyperbole, in hominē immo-
 dice ac permoleste garrulum. Sumpta metaphora a cautibus, quae quoniam assiduis flu-
 cibus tunduntur, multo resonant fragore.

Lepori esurienti etiam placentae fici. **LIIII**
λαγὼ πεινῶντι καὶ πλακῆσιν αὐτὸν εἰς σῆμα. id est,
 Lepori esurienti & placentae pro ficis.
 Suidas tradit dictum de iis qui compulsi necessitate, res etiam preciosissimas absumūt.
 Fortassis natū ab huiusmodi quapiam fabula, qualem de se narrat Apuleius, quod adar-
 cius fame, placentas primum lambere, deinde etiam comesse didicerit.

Lex & regio. **LV**
νόμος καὶ χώρα. id est, Mos siue lex & regio. Admonet prouerbiū quemadmodum
 & aliās obiter indicauimus, seruendum & obsecundandum esse moribus regionis, in
 qua uerferis. Zenodotus adscribit, unicuiq̄ genti suas quaedā esse leges, & instituta ui-
 uendi. Nam Persarū mos est, ut inter pocula temulentis consultant, ac reges suos pro nu-
 mine adorent. Deinde qui sunt pares, osculantur inuicem; inferiores genam modo con-
 tingunt potentiorum. Natos pueros post quadriennium demum inspicunt. Gordii re-
 gem creant eum, qui sit inter ipsos quā maxime corpulentus. Syraci coronam defer-
 runt ei, qui proceritate corporis reliquos antecellat, atq̄, ut quidam narrāt, cui caput sit
 longissimū. Symphali, mulierē eam in honore habent, quae cum pluribus uiris habuerit

it̄ consuetudinē. Montani Massagetae, in uis coeunt. Sauromatae inter pocula filias
 uendunt. Mazusius abstinet a mulierum congressu, nisi siquam bello ceperit. Tibareni,
 post uxoris partum, ipsi perinde quasi pepererint, reuincto capite cubant. Apud Cecer-
 tios opifices onera gestant, donec occurrat, qui emat. Sidones parentes deuorant exce-
 pro capite. Nam hoc inaurant. Caesae, aut iuxta alios Heniochi, natos lachrymis prose-
 quuntur, defunctos gaudio. Bachirii siquando a morbo reualuerint, canibus semetipsos
 obliiciunt. Orgenipei, neq̄ domos habent, nec animāte uescuntur. Sunt autem calui, non
 ipsi modo, uerū etiam mulieres, idq̄ aiunt accidere, propter aquae uim natiuā, quam bi-
 bunt. Thysetae diis ossa sacrificant, ipsi uescuntur carnibus, atq̄ hi profecto plurimum sa-
 piunt, mea quidem sententia. Tauroscytha homines immolant. Byzoni mediterranei
 lacte bubulo uiscuntur, nec ullo praeterea uescuntur cibo. Iberes ouium loco, canum gre-
 ges alunt. Aethiopes, qui dicuntur Colcenses, hyenas. Quin hodie non pauciora inge-
 niorum & morum discrimina. Ad ea quoad fieri potest accommodare se, polypumq̄ pi-
 scem imitari non minima prudentiae pars est.

Aegis uenit. **LVI**
Αἰγὴ ἐρχετο. id est, Aegis uenit. Suidas indicat prouerbio dici solitum, de iis qui petu-
 lanter & impudēter agerēt. Refertq̄ ex Pherecrate, *οἱμοὶ κρηνοδράμων ἀγῆς ἐρχετο*. Aegis
 autem Graecis uaria significat, pellicum tegmen quod gestant Afri, praeterea maris in-
 tumescens undas ac procellas uentorū, idq̄ lingua Dorica, unde *ἐπαιρίδι* reperitur,
 pro uehementer flare. Alii malunt esse quid ē coronis contextū, aut rete ex coronamen-
 tis contextum. Sic ait usurpatū apud Herodotū libro quarto, & apud Lycurgum. Nec
 desunt, qui putēt significare sacerdotem, quae Athenis solita sit ferre sacram Aegidem,
 itaq̄ ingredi ad eos qui nuper duxissent uxores. Apparet in huiusmodi sacris multum
 fuisse licentiae, quemadmodū & apud Christianos multis ineptiis celebrantur nuptiae,
 simulq̄ allusum est ad procellam.

Multam syluam gestas. **LVII**
Λόχμω πολλήν φορέσ. id est, Syluam multam portas. Dicitur in Phormionem militem *syluam mule-
 tam portas*
 quendam hirsutum, densaq̄ pilorum oblitum sylua, cuius & alibi facta mentio. Quadra-
 bit in agrestem & stupidum, cuiusmodi ferme sunt milites. Refertur a Suida.

Leonem uidere, hostium praelia portendit. **LVIII**
Λέοντες ἰδεῖν, εὐσεμνῶν δεικνὸς μολχεσ. id est,
 Cernere leones, hostium pugnam indicat.
 Translatum uel a somniorum coniecturis, uel ab obseruantibus auguria. Meminit Sui-
 das. Huiusmodi uel uelulos indicantes quid quodq̄ portēdat somnium uideo diligenter
 commemoratos a Suida & Hesychio, quā nihil inanius. Et tamen probabile est utrunq̄
 fuisse monachum.

Larus in paludibus. **LIX**
Λαγὼ ἐν ἑλεσι. id est, Larus in paludibus. Suidas scribit dicitur de iis, qui faciles
 sunt ad dandum. Ductum a Laro aue, quam eandem *λεπφορ* appellari putant, quanquā
 Theodorus Gaza hanc fulicam uertit, illam gauiam. Ea quoniam facile decipitur, illi
 turq̄, proinde prouerbio locum fecit.

Issa. **LX**
ἰσα. id est, Issa, prouerbialis erat acclamatio in eos, quibus Ḳ litera sorte cecidisset,
 quicq̄ modis omnibus essent infortunati. Hæc Suidas, qui prouerbiū citat ex Mesenia
 Menādri, testatus, & alibi usurpatū apud autores. Coniectare licet, eam literam in forti-
 bus, inauspicatā fuisse. Martianus Capella in nuptiis Philologiae & Mercurii, testatur
 hanc literā inuisam fuisse Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimit, imitetur.

Ipso horreo. **LXI**
ἰσο. id est, Ipso horreo. Quod proluxe & affatim datur, ipso horreo dari dicitur, quemadmodū ipso canistro, *Horreo ipso*
 propterea quod ex horreo plenius depromitur, q̄ ē choenice. Simile illi, *ἐκ τοῦ αὐτοῦ*.
 id est, E dolio hauris.

In tua ipsius harena. **LXII**
ἐν τῇ ἰπσῆς ἁρῆνῃ. id est, In tua ipsius arte. Sumptū a gladiatoribus, solitis in harena
 digladiari. Neq̄ uero parui referebat horum, nota an ignota dimicaret harena.

In saltu uno duos apros capere.

LXIII

In saltu uno duos apros capere. Est eadem in re duos pariter deprehendere. Plautus in Calina, Iam ego uno in saltu lepide apros capiam duos.

Ignis ad torrem.

LXIII

Ἴγνις ἀπὸ τοῦ ἀλθίου. id est, Ignis ad torrem ueniens. De negotio, quod raptim facileq; conficitur, quasi cum ultro ignis ad torrem transuolat, ob materiei siccitatem. Meminit Diogenianus. Simile fuerit, Ignis ad naphtham. Est autem naphtha bituminis genus, ad quod flamma uel e longinquo transuolat.

Hippolytum imitabor.

LXV

Ἱππολύτου ἰμιθόμαι. id est, Hippolytum imitabor. Diogenianus in Prouerbiorum collectione ait dicitatū de iis, qui statuissent pure casteq; uiuere. Nota est fabula, uel apud Euripidem, uel apud Senecā, quemadmodū is iuuenis odio foeminei generis, Diane studiis sese totū addixerit, despecto Veneris numine. Sic enim loquitur apud Euripidem, τὴν σὴν δὲ λύπειν πολλὴ ἐγὼ χεῖρην λέγω. id est, Veneri tuæ, longum ualere renuncio.

Nihil agere.

LXVI

Suidas hunc uersiculum citat e Cratini fabula, cui titulus Floræ:

καὶ τοῦτε πρὸς τῆν φάσιν ἀνὴρ ἴδεν ποιῶν. id est,

Atque ista faciens quidam ait, faciens nihil.

Admonetq; subesse prouerbiū, quod quadret in eos qui frustra laborēt. Apud Latinos item nihil agunt, qui sumunt inanem operam, ut apud Terentiū. Ceterū hoc nihil agit. Celebratur & illud Attilii, Satius est ociosum esse, quā nihil agere.

Herculis cothurnos aptare infanti.

LXVII

Herculis personam, aut cothurnos aptare puero, est minimis applicare maxima, quæ nequaquā uel congruant uel deceant, ueluti si quis rem humilem oratione tragica profatur. Quintilianus libro sexto De peroratione: Nam in paruis quidem litibus, has tragœdias mouere, tale est, quasi personam Herculis & cothurnos aptare infantibus uelut. Plutarchus commemorat apophthegma quoddam Agesilai, non admodum ab hoc alienum. Cui cum sophista quispiam hoc nomine laudaretur, quod res minimas dicēdi artificio maximas efficeret, negauit is uel cerdonem bonum sibi uideri, qui paruo pedi, magnum induceret calcem: significans orationem oportere cum re cōgruere, non aliter quā uestis conuenire debet corpori.

Calceus pede maior

Grues lapidem deglutientes.

LXVIII

Αἱ γρῦνοι λίθους καταπιπικίαι. id est, Grues lapillos deglutientes. Suidas ex Aristophane citat, ostēdens dici solitum de iis qui summa prouidentia gerunt negotium. Idē inde in uulgi sermone uenisse, quod gruibus hic mos sit, ut quoniā admodum sublimes uolant, magnoq; ferātur impetu, neq; possint deorsum aspiciere, lapillos gestent, quos si quādo fatigari cœperint inter uolandū, ex alto deiciant, quo uidelicet e cadentiū streptu percipiant, utrū supra terrā, an supra mare uolent. Quod si lapillus in mare deciderit, pergūt uiam: sin in terrā, interquiescūt. Nec his dissimilia refert Plinius libro 10. cap. 23. Quando proficiscūtur, inquit, consentiunt: uolant ad prospiciendum alte, duces quem sequantur, eligunt: in extremo agmine per uices qui acclamēt, dispositos habent, & qui gregem uoce contineant: excubias habent nocturnis tēporibus, lapillum pede sustinentes, qui lassatis somno decidens, indiligentiam sono coarguat. Ceteræ dormiunt capite subter alam cōdito, alternis pedibus insistentes: dux erecto prouidet collo, ac prædicat. Ac paulo post: Certum est, inquit, Pontum transuolaturas primū omnium angustias petere, inter duo promontoria Crimmetopum & Carambin, mox saburra stabiliri: quum medium transierint, abici lapillos: quum attigerint continentem, & e gutture arenam. Hactenus Plinius. Porro locus quem Suidas citat, est in Auiibus Aristophanis,

ἐκ μὲν γὰρ λιθῶνς ἦνον ὡς τρὶς μυρία

ἴδροναι θεμελίους καταπιπικίαι λίθους.

id est,

Venerē gruū terdena fermē millia,

Libycis ab oris, deuoratis maximis

Saxis.

Interpres hoc loco eadem fermē quæ Suidas.

Fortuna

Fortuna astuaria.

LXIX

τὸ χεῖρ ὠρεπῶ. id est, Fortuna Euripus, siue uolubilis, quod uicissim nunc huic fauere soleat, nunc illi. De qua Bœotius, Exæstantis more fertur Euripi.

De mari Euripo alio diximus loco. Quemadmodū autem mare habet accessus ac recessus astuarius, ita nihil est in rebus humanis perpetuum. Nullum autē mare crebrius aut celerius recurrit q̄ Euripus. Pindarus in Pythiis hymno tertio, metaphoram sumpsit a uentis, ἡ δὲ πρὸς μακάρων τυγχάνοντι ἐν παρθενίῳ, ἀλλοτε δὲ ἀλλοδαίαι πονοαὶ ὑψιπέται ἀνεμῶν. ἄλλοτε δὲ οὐκ ἄν μακάρων ἀνδρῶν ὄρχετα. id est, Oportet ubi cōtigerit a diis, frui. Ceterum alias alii sunt uentorum flatus. Felicitas autem mortalium, non uenit diu māsura. Interpres citat uersus Euripidis,

καί μοι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος αἰ συμφορῶν,

καὶ πᾶσι δὲ ἀνεμῶν οὐκ ἔστι βῆμα ἔχει.

id est,

Quin & laborant calamitates hominibus,

Nec habent uigorem semper auræ flamina.

Fores aperire.

LXX

Ἀνοίγειν τὴν θύραν. id est, Fores aperire: prouerbio dicebatur, qui rei cuiuspiā ingressum initiumq; patefaceret. Plinius auunculus lib. 2. cap. 8. Obliquitatē eius intellexisse, hoc est, rerum fores aperuisse Anaximāder Milesius traditur. Indicauit hoc adagiū Plutarchus in Symposiaca con Decade secūda, ἐλαθὸν γὰρ ὁ Θέρμης, τὸν νόσον ἀντὶ τῆς προσιμίας θύρας ἀπὸ σαυτῶν ἀνοίξας. id est, imprudens Firme, mundum pro ianua prouerbialī, in te ipsum aperuisti. Fenestram aperire, in eandem sententiam est apud Terentium.

Ianua, fenestram, aperire

Tua res agitur, cum proximus ardet paries.

LXXI

Et hodiernis tēporibus indocto uulgo passim in ore est, tum nobis esse cauendū cum uticini domus ardet. Admonet prouerbiū, ut ex alterius malo sumamus exemplum, aliter nosq; periculo discamus nostris rebus consulere. Sumptum est ex Horatianis Epistolis, Ecquid Ad te post paulo uentura pericula sentis?

Nam tua res agitur paries cum proximus ardet.

Et Vergilius,

Iam proximus ardet

Vcalegon.

Fontibus apros, floribus austrum.

LXXII

Dubium non est, quoniam ad prouerbiorum classem pertineat, quod est apud Maronem in carmine Bucolico, Eheu quid uolui misero mihi, floribus austrum Perditus & liquidis immisi fontibus apros.

Apros fontibus

Vbi quis optat nocitura: nā uetus floribus inimicissimus, præcipue auster, ob uiolentiā.

Ollaris deus.

LXXIII

Χυτρεὺς θεός. id est, Ollaris deus. Dicebatur in hominem humilem & contemptæ fortis. Aristophanes in Nubibus,

Deus ollaris

ὅταν καὶ σε χυτρεῶν ἄντι θεῶν ἡγήσῃμι.

id est,

Quando arbitrabar te quoq; ollarem deum.

Magni dii ebore, auro & argento sculpebantur. At plebei illi & minutuli, quod genus sunt Silenus & Priapus, qualibet materia fingebantur, ligno nonnunq; & luto, quo uti dicitur argento finguntur & ollæ. Vnde non inepte quadrabit in eū, qui studeat haberi inter aulicos optimates, sed nec opibus pollens, nec autoritate ualens apud principem. Cognatum est illi, ὁ ἡρόδοτος ἐν λαχένοισι. id est, Corcorus inter olera: aut illi, ἴδεν ἰερόν. id est, Nihil sacri. Refertur in Zenodoti collectione.

Oetaus genius.

LXXIII

Ὀϊτάου δαίμων. id est, Oetaus genius. Diogenianus ait ferociam & arrogantiam huic demoni uehementer inuisam fuisse, nec inultam sinere solitū: unde tumidis ac præferocibus minitabantur Oetaum demonē. Collectanea uulgata prouerbiū referūt ad autorem Clearchum. Est autē Oeta mons finitimus Trachini, atq; eodē nomine ciuitas Melienis. Proinde similis erit huius usus prouerbiū, qualis est illius, Aderit Temestus genius.

Genius Oeta

Vel hosti miserandus.

LXXV

Suidas huiusmodi uerba ex autore quopiā citat, ὡς τε ἦν τὸν προσιμῶν, ἡδὲ ἐχθρῶν ἐλεῖ.

Hostis misera turis siuid.

σα βασιλει... id est, Vt iuxta prouerbium etiam miseratus fuerit hostis; si presentem uidisset hominis casum. Est autem hyperbole, nam hostis non facile commouetur misericordia. Ita Vergilius in duodecimo, Vel Priamo miseranda manus.

Quis talia fando Myrmidonum Dolopum'ue, aut duri miles Vlyssi, Temperet à lachrymis. Confine illi, quod uel ipse probet Momus.

Aequales calculi. LXXVI. Ica ψήφοι. id est, Aequales calculi, si quando parum abest, ut condemnetur aliquis, & tamen absoluitur; aut cum nutat animus, ambigitq; utram in partem se deflectat, rationibus hinc atq; hinc uelut ex aequo adhortantibus, ac deterrentibus. Quemadmodum est apud Terentiū, cum in dubio est animus, paulo momēto huc uel illuc impellitur. Suidas ostendit metaphorā sumptam à prisca consuetudine iudiciorū, qua reus aequalibus iudicibus sententiis absoluebatur, at non citra periculum. Cur aut potius absoluebatur, q̄ dam nandū reum ueteres existimant, cum pares essent sententiā, multas causas redditit Aristoteles in Problemate quodā. Multis enim nominibus uisum est conuenire, ut reliquis paribus, reo magis q̄ actori faueatur; uel quod accusator accedit paratus, ac praemeditatus. Reus ad multa non prauius cōpellitur respondere. Vel quod consentaneū sit reum, ut qui maiore periculo dicat, ob metum quādam praetermississe potius q̄ actorem. Vel quod in ancipiti negotio potius ad eam partem oporteat uergere, ubi si forte erratum peccetur leuius. At minus est malum absolue nocentem, q̄ innocētē damnare, praesertim in capitalibus causis, ubi si contingat errare iudicem, non est quo sarciat in posterum erratum suum, extincto iam homine. Contrā, si elabatur nocēs, poterit alio iudicio poenas dare. Vel quod accusatio propior est suspicioni malevolentia, q̄ defensio; quare cum in ceteris nihil appareat discriminis, de actore potius male iudicamus, q̄ de reo. Hæc & alia quædam huiusmodi tradit Aristoteles. Igitur ut tutissimo liberatur à causa, qui calculis omnibus absuntur, ita periculo proximus fuisse uidetur, qui partibus calculis, iam quasi fauore quodam elabatur.

Mulier de sunt uerba

Lusciniæ deest cantio. LXXVII. Lusciniæ deest cantio. Prouerbialis allegoria, perinde quasi dicas, Mulieri desunt uerba, poetæ uersus, oratori color, sophistæ cauillum. Nulla enim auium æque canora, atq; lusciniæ etiam scemina; sicuti testatur Plinius lib. 10, capite 29. Sed haud fuerit alienum ipsius uerba subscribere: Lusciniis, inquit, diebus ac noctibus, continuis quindecim garulus sine intermissu cantus, densante se frondium germine, non in nouissimū digna miratu aue. Primum tanta uox, tam paruo in corpusculo, tam pertinax spiritus; deinde in una perfecta musicæ scientia, modulatus æditur sonus. Et nunc cōtinuo spiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc distinguitur conciso, copulatur intorto, promittitur, reuocatur, infuscatur ex inopinato; interdum & secum ipsa murmurat; plenus, grauis, acutus, creber, extentus: ubi uisum est, uibrans, summus, medius, imus. Breuiterq; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiærum tormentis ars hominū excogitauit. Plautus in Bacchidibus, Ego quoq; pol metuo ne lusciniolæ defuerit cantio.

Ex bono in b.

Ego ex bono in bonum traductus sum. LXXVIII. Ego ex bono in bonum traductus sum. Suidas indicat dici solitum de his, qui bonū in bonū commutant. Innuit autem natum à quodam, qui ex bono citharcedo factus sit poeta tragicus. Est enim poetica musicæ con finis arti: unde & musicam artem, poetice uocauit Terentius. Sumptum est adagium ex Ranis Aristophanicis.

Anguillas captare. LXXIX. Anguillas uenari dicuntur, qui priuati cōpendii causa, client tu multus. Inde ducta similitudine, quod cum aqua stat immota, nihil capiunt, qui captant anguillas, cum uero sursum ac deorsum miscent ac perturbant aquam, ita demū capiūt. Quadrabit in eos, quibus tranquillo reipub. statu, nihil est emolumentū. Proinde seditiones gaudent exoriri, quo ciuitatis publicū malum, in suum priuatum uertat cōmodum. Prouer

Prouerbium extat apud Aristophanem in Equitibus,

οπη γαρ οι τις εγγελοι θυρωμοι πε πομπας, οταν μη η λιμνη καταση, λαμβανουσι ιδιην, και οτι αυω τε και κωτω του βορβορου λεκωσι, ηρονσι, και ου λαμβανεις, ην τω πολιν ταραζηης. id est,

Namq; accidit tibi, quod anguillas qui aucupantur: Vbi quieta stat palus, nil piscium reportant, Contra lutum si mouerint sursum atq; item deorsum Captant, ita ipse capis, ubi rem publicam inquietas. Hanc artem heu nimium callent principes quidam, qui consilio tyrānico dissidia ferunt inter ciuitates, aut bellum aliquod alicunde suscitant, quo licentius mulctent miserā plebeculam, & innocentissimorum ciuū fame, suam expleant ingluuiem.

Ego faciam omnia more Nicostrati. LXXX. Ego cuncta more fecero Nicostrati. id est,

Nicostrati more

Pro eo quod est, egregie. Nam hunc Nicostratū aiunt comoediarū actorem fuisse talem, qualis apud Romanos prædicatur fuisse Roscius. Itaq; propter artis famam in uulgi sermone abiit. Suidas prouerbii titulo recenset.

Duplex cappa. LXXXI. Duplex cappa: uelut ænigma, quo malum aliquod significabāt. Siquidem gemino cappa, scribuntur κει. Simili figura Plautus furem, trium literarum hominem appellauit.

Cappa dupl.

Tria cappa pessima. LXXXII. Tria pessima cappa. id est,

Cappa tria p.

lactatum & hoc olim ænigmati uice, quo trium gentiū mores notati sunt, Cappadociū, Cretensium & Cilicum. Augustinus in grāmaticis indicat fuisse tortū in Cornelii Syl lam, Cornelii Cinnam, & Cornelium Lentulum. Creditumq; est in libris Sibyllinis horum nomina tribus hisce literis fuisse designata. Est item clausula carminis heroici.

Temulentus dormiens non est excitandus. LXXXIII. Prouerbiū speciem habet, quod admonet Theognis, sopitum ebrū non oportere excitari somno. Simillimū est aut illi, κακον εν λευκω μη λινεν. id est, Malum bene cōditum nemoueat. Non est refricandū odium, cui iam tempus induxit obliuionē. Non est renouandum animi uulnus, cui iam obduci cicatrix coepit. Theognidis carmen sic habet,

κακον εν λευκω μη λινεν, ου πινει ημεων, ουδ' ενδον επεγειρε σμωνιδην, ου πινει ημεων. id est,

Ne cuiquam è nobis somnum depelle Simonida, Oppressum uino quem sopor altus habet.

Sententia utroq; nu.

Vtroq; nutans sententia. LXXXIII. Vtroq; claudicantes sententiæ, aut animus huc atq; illuc uersati lis. Sic enim arbitror legendū, δλωλος, per ω magnum, ut sit, utroq; claudicantes. Nam in uulgatis libris per o micron scriptum reperit. Conueniet igitur in hominem lubricæ fidei & incertarum partium, in quem congruet illud Homericum, Αλλ' ο κροκωλλει, και επ' αμφοτεροις ποδας ιζει. id est, Claudicat incesu, pedibusq; uacillat utrisq;. Refertur à Zenodoto.

Dictum ac factum. LXXXV. Dictum ac factum. Prouerbialis figura, qua nihil in negotio procurando praetermissum significamus. Terentius, Dictum ac factū reddidi. Donatus in Andria indicat esse prouerbiū celeritatis. Dictum ac factū, inuenit aliquā causam. Rursum in seipsum excruciante, Dictum ac factum, huc abiit Clitiphō. Sanè q̄ familiaris est hic sermonis colos Græcis poetis, οτι επος, οτι εργον. id est, neq; dictū neq; factum: pro eo quod est, nulla ratione. Homerus Iliados libro primo, Εδδλεν οτι ουδ' επω ειπας εω, ουδ' ετελεσας. id est,

Pedibus utrisq; cl.

Nec dictum factumq; probum ex te prodiit unquam.

Euripides in Hecuba,

Σὺ δ' ἡμῶν μηδὲν ἐμποδῶν γίνου

Δέγρου μηδὲ σφάσσε.

id est,

Tu uero ne quid obsistas mihi

Verbo ue, factio ue.

Diuersum in sensum qui modis omnibus dextri strēnuiq; sunt, dictis ac factis ualere dicuntur. Ita Phoenix docuerat Achillem iuxta Homerum,

μόθων τε φησὶν ἔμθουαι, προμηθεῖα τε εἶργων.

Itidem Pindarus in Nemeis hymno primo, σέο δὲ ἀμφὶ τρωάων, ἦν τε ἡσὶ ἦν χεῖροισι. id est,

Tui uero mores & in his & illis usui sunt: præcessit enim πρῶτος γὰρ ἔργω μὲν δένθη, βυ

λάσι δὲ φρήν. id est, Agit enim factio quidem robur, consiliis autem mens.

De grege illo est.

LXXXVI

Gregis siue e diuētis eiusdē

De grege illo est, eiusdem factionis, aut contubernii. Terentius in Adelphis, At hic Hercule de grege illo est. Idē in Eunuchō, Vt me in uestrū gregē recipiatis. M. Tullius ad Atticū, At uellem te in tuū ueterē gregē retulisses. Idem Oratione in Verrem prima, Quartum quem sit habiturus non uideo, nisi forte de illo grege oratorū, qui subscriptio nem sibi postularūt, &c. In eundē Actione quarta pro eodem, dixit de illo cōuentū, Turpio quidam illius excursor & emissarius, homo omnīū ex illo conuentu quadruplātorū deterrimus. Allusit autem ad id quod alibi diximus, ἀλμαγκλίαν. Sic & Flaccus, Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumq;.

Verum hoc frequenter & in bonā partem usurpat. Beatus Hieronymus aduersus Iovinianum libro secundo: De tuo, inquit, armento sunt, imō inter tuos ciues grunniunt;

Conuentualis

M. Tullius gregales appellat familiares & eiusdē sodalitiū: uelut in oratione pro domo sua ad pontifices. Quod uos ad Catilinā gregales de me dicere solebatis.

Dentata charta.

LXXXVII

Dentata dicuntur mordacia. M. Tullius ad fratrem libro secundo, Calamo & atramento temperato. Dentata etiā charta res agetur. Et Seneca dentatos sales esse non uult. Rursus edentula quæ morfu careant.

Daulia cornix.

LXXXVIII

Δαυλία κορνίω. id est, Dauliam cornicem, iuscintiam uocāt poeta: siue quod Tereus in Daulide Phocidis cum ea uixerit, siue quod illic Philomena mutata sit in auem. Non uideo quid sibi uelit adagiū, nisi forte dictū est in garrulos aut canoros. Magis aut suspicor Zenodotū, siue Zenobius, siue quisquis alius fuit, hoc prouerbiū fuisse cōmentum; quo locum faceret narrādā fabulā: quod idem in nonnullis aliis ab eo factum conicio.

Cum Musis.

LXXXIX

Armēti eius. Gregalis

Μετὰ μουσῶν. id est, Cū musis, hoc est, Musis bene fortunātibus, de doctis, aut iis, quæ doctē dicuntur, aut quemadmodum ostendit Suidas, cum illiteratus inter eruditos uiuit, ut per Ironiam efferatur.

Amicos tragædos æmulatur.

XC

Τὸς ἐπιδόξους τραγῳδοὺς ἀγωνεῖται. id est, Amicos tragædos æmulatur. Suidas ē Didymo citat, addens dici solitum de his, qui sese accommodarent, & mortū seueritatē sumerent, ad æmulationem aliorum, Sumptum ab histrionibus tragædiarum, qui cum sint leuissimi nebulones, tamen ubi deum aut regem agunt in fabula, tum cultu, uocē gestuq; maiestatem quandam imitantur.

Aesopicus graculus.

XCI

Graculus Ae.

Αἰσώπιος κολοῖς. id est, Aesopicus graculus, dicitur, qui aliena sibi usurpat, aliorūq; bonis sese uenditat. Usurpat Lucianus in Pseudologista. Horatius, Moueat cornicula risum Furtiuis nudata coloribus. Extat apologus inter alios, qui Aesopi nomine circūferuntur. Pindarus in Nemeis hymno tertio, εἰς ἄλλοτριῶν βλάτης ἀνδρῶν φέρειν λυέσσοισι, εἰσοδὸν μὰ τδνε. id est, Neq; rerū alienarum cupiditates uiro meliores sunt ad ferendū, ē domesticis inquire. Reprehēdit suā digressionem poeta, iubetq; ut quem suscepit celebrādum laudet ē propriis uirtutibus, potius quā ex alienis.

Aries

Aries cornibus lasciuens.

XCII

κεῖος ἀσελγῆδης. i. Aries cornibus lasciuens. Diogenianus ostendit cōuenire in magnos ac lasciuos. Pruriūt cornua arietibus bene pascis, quod idē accidit bubus, Vergiliam cornu petat, & pedibus qui spargat harenam.

uitulū lasciuētē indicans. Hesychius indicat originē prouerbiū in arce Palladis artes erat repositus ingens aereus, quem Plato comicus dixit ἀσελγῆδης, nō tam ob lasciuā q; ob ingentē molem. Cōfertur enim cū equo Durateo. Veteres enim non solū ἀσελγῆς dixisse, quod esset lasciuū & indomitū, uerum etiā quod esset prae grande: quemadmodum Eupolis ἀνεμὸν ἀσελγῆ dixit, pro magno uento. Hæ sunt grāmaticorum cruces, ne aereus ille aries sit formidabilis ob ingentia cornua. At quid uetat etiā uentum dici lasciuum & intemperantē, quod suo arbitrio ludit ubi uelit. Mihi uidetur adagiū conuenire & in stolidos, præter meritum euectos ad dignitatem.

Ductus per Phratores canis.

XCIII

ἡρόμυθος δὲ φρατῶρων ὁ κύων. id est, Ductus per Phratores canis. Vbi quis incidit in eos, quibus pœnas det. Canis enim apud hos protinus occiditur. Apud Athenienses populus in tribus erat distributus, uniuscuiusq; tribus tertia pars φρατεῖα dicebatur, & huic præfectus φρατεῖαρχος. In comitiis igitur, si quis canis intercurrisset, cōtinuo periebatur à populo.

Calabri hospitis xenia.

XCIII

Prouerbiū subesse uidetur in his Horatii uersibus, quos scripsit in Epistolis, Non quo more pyris uesci Calaber iubet hospes. Tu me fecisti locupletem, uescere fodes. Iam satis est: at tu quantumuis tolle, benigne. Non inuisa ferēs pueris munuscula paruis. Tam teneor dono, quā si dimittar onustus. Vt lubet, hæc hodie porcis comedenda relinques. Itaq; Calabri hospitis munera recte dixeris, rusticana leuitaq; quæq; magis onerent accipientem, q; iuuent, aut quæ donantur contempta. Siquidem Calabri, quod pyris abundant, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos, bellatorum uice donum auferre iubent. Quod si recuses, eadem porcis obiciuntur. Atqui istud haud est dare munus, sed abicere. Is demum dat, qui simul & præcium muneris expendit, quod largitur, & eius meritum quem eo donat. Notatus est apud Athenæum Antiochus cogno-

mento Illustis, qui quod erat reliquum pecuniæ solet effundere uerius q; largiri, interdum in uis publicis stans dicere consueuit, τινὶ ἢ τυχῶ δίδωσι λαβεῖτω. id est, cui fortuna dat, capiat, & abiecta pecunia discedebat.

In ostio formosus.

XCIV

ἐν θύραις καλός. id est, In ostio formosus. De iis qui adamantur, uulgoq; gratiosi habentur. Sumptum à ueterū consuetudine, qui formosorum aut amasiarum nomina, arboribus, foliis ac parietibus inscribebant, ὁ δὲ καλός. Ad id alludens Aristophanes in Vespis, καὶ νῆσι ἀνὶ ἰδῆι γὰρ πρὸ γερραμῆλου τῶν πυρῶν μπουτὸς ἐν θύραις δῆμον καλόν, ἰὼν παρὲς γραφεῖ πλουσίον λιμὸς καλός. id est, Ac per iouem scriptum uspiam si uiderit Demum uenustum in Pyrilampus ostio, Accurrit ac Cemum uenustum proxime Adscribit. Idem ἐν ἀχαρνέσιν, γὰρ ἔρασις ἡ ἀληθῆς, ὡς τε καὶ ἐν πύλαις πύλαις ἔγραφοι ἀθηνῶσι καλοῖ. id est, Is uestri amans haud ficte erat, nam in ædium Muris, uenusti Athenienses scripserat. Alteri uersui Greco superest syllaba, tametsi sic habet Αἰδίνα ἐδίττο: suspicor inuersum ordinē dictionū. Cōstabit si legas hoc modo, ἐν δὲ ἔγραφοι δὲ γοῖς ἀθηνῶσι καλοῖ: nisi in agra placet ut legamus, ἐν δὲ ἔγραφοι ἀθηνῶσι καλοῖ. quali blandientes ciuitati, hoc in illius mœnibus scripsissent. Apud Athenæū libro sexto refertur ex autore quopiam, quod

Canis per ph.

Formosus id.

quod qui Atheniensium rem publicam administrabant assentabantur populo, dicentes cetera quidem omnia esse Græcorum cōmunia, uerum illud esse proprium Atheniensi- bus, quod uiam nossent, quæ perduceret in cœlum. Quisquis legerit encomium Aeschyl- nis & Menonis apud Platonem, intelliget q̄ formosos pinxerint Athenienses, miro di- cendi artificio illis blandientes. Interpres distichon hoc citat ex Callimacho,

Αλλ' ἔτι δὴ φύλλοισι λευκομύλια πόσα φέρονται
Γρομμιατᾶ, λυδία πικρὰ δὲ ἑρέουσι καλλιῶν. id est,

Literulas tot ferte insculptas frondibus hisce,
Cydippen pulchram quot memorare queant.

Id imitatus Maro,

Teneris, inquit, incidere amores

Arboribus, crescent illæ, crescetis amores.

Torquere licebit & in eos, qui falso per assentationem laudantur, aut in mēdacissimos principū quorundam titulos, Quod genus sunt, Pater patriæ, delicia orbis, amor mun- di, serenissimus, inclutus, clementissimus, cum meri sint rei publicæ prædones.

Caput scabere, & consimilia. XCVI

Caput scabere, unguis arrodere, gestus hominis sunt cogitabundi, & de mutado, cui-
us pœniteat, secum agitantis. Vnde trahuntur in usum prouerbialem. Horatius libro
Vngues arro. primo, Satyra decima: Sed ille

Si foret hoc nostrum fato delapsus in æuum,
Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur, & in uersu faciendo
Sæpe caput scaberet, uisus & roderet unguis.
Sæpe stilum uertas, iterum quæ digna legi sint
Scripturus. Id imitatus Persius,

Nec pluteum, inquit, cædit, nec demorfos sapit ungues. Idem alibi,

Crudum Chærestратus unguem

Arrodens ait hoc.

In superiore taxat poetarū in scribendo negligentiam, In altero describit adolescentem
de mutanda antea cæ uita ratione cogitantem.

Caricus hircus. XCVII

Hircus cari. Καριος τρωγος. id est, Caricus hircus. Diogenianus indicat dicitatum de uisibus &
contēptis. Helychius indicat usurpatū a Sophocle. Carum populus quod passim in bel-
lis mercenariā locarent operam, ceu uili uita, in contemptus prouerbū abiit. Vnde &
Plato καριον ανθρώπου. id est, Caricum homuncionem dixit, pro uili nihilicq̄, quemad-
modum alio dictum est loco. Fieri potest, ut prouerbū eō respiciat, quod Cares pro hirc-
co solent immolare canem, ut indicatum est in prouerbio, Caricum sacrificium.

Bullata nugæ. XCVIII

Ventosa atque inania bullata dicuntur. Sumpta metaphora, κατὰ τὴν πομφολύγον. de
quibus aliās dictum est in prouerbio, Homo bulla. Persius,

Bullatis ut mihi nugis

Pagina turgescat.

Bullatas nugas appellans inanem perstreptentū uocum cōgeriem, in quibus nihil sub-
sit solidioris sententiæ. Horatius nugas canoras uocauit in Arte poetica,

Quam uersus inopes rerum, nugæq̄ canoræ.

Bolus ereptus ē faucibus. XCIX

Bolus ē faucibus eripi dicitur, quoties commoditas aliqua, quæ iam propemodum te
nebatur, præter expectationē subito præripitur. Terentius in seipsum ex cruciante, Cru-
cior bolum tantum mihi esse ereptū subito ē faucibus. Bolum autem dixit, quod Græci
uocant βλωμόν. Metaphora per se liquet.

Bene sit. C

Καλώς ἔστω. id est, Bene sit. Ominis uox, cum quis rem quampiā nouam & arduam au-
spicaretur, ut in testamentis, præfabantur, καλώς ἔστω. id est, hoc bene erit. Sed si quid
acciderit humanitus. Item in cōcionibus, Quod faustum felixq̄ sit. Id futurū est saluus,
si per

si per frōnā proferatur de re ridicula, nulliusq̄ momēti, perinde quasi maxima. Quem
admodum Persius de diuite auaro cadū resignaturo, Hoc bene sit. Frequens est apud
autores, bene uertat, & male uertat. Vergilius in Bucolicis,
Hos illi, quod nec bene uertat, mittimus hœdos.
Et dii bene uertant, quod agas. Seruius grammaticus existimat hanc figuram mutuo
sumptam ab Heciore & Aiace, quorum utriq̄ suum munus in perniciem cessit.

Scarabeus aquilam quærit.

Καταραξέει τὸν κείνους. id est, Scarabeus aquilam quærit. Cum imbecillior,
atq̄ impotētior, mali quippiam molitur, struitq̄ insidias inimico longe po-
tētior. Est & altera lectio, atq̄ ea meo quidē iudicio uerior, ὁ κείνους ἐπι-
τὴν μαιδέει. id est, Scarabeus aquile obstetricatur. Sensus fermē idem est, si
ue legas μαιδέει siue μαιδέεται. Competit enim in humilē & imbecillū,
qui uiribus longe præpollenti, maliciosus insidiis, & clanculariis dolis perniciem ma-
chinatur. Aristophanes, in Lysistrata.

καθ' ἑλὼ γὰρ, αἰετὸν τίκτοντα κείνους σε μαιδέομαι. id est,

Supra modum irascor tibi, scarabeus aquilam ego te,

Quando oua paries obstetrice iuuabo.

Super hac re fertur apologus quidam apud Græcos non inelegans, quē Lucianus indi-
cat Aesopicum esse, cum ait in Icaromenippo, fabulatū fuisse Aesopum, quemadmodū
aliquādo scarabei & cameli cœlum cōscēderint. Porro quod ad fabulā scarabei & aquil-
æ attinet, ad hunc habet modū. Est iam olim aquilarū generi, cum uniuersa scarabeorū
gente, uetus atq̄ antiqua similtas, ac bellū prorsus internecinū, planeq̄ quod Græci so-
lent dicere, ἀσπονδὸς πόλεμος. Nam odio dissident plus q̄ Vatiniano, adeo ut ne Iup-
piter quidem ipse, ὄνυκρωτὸς δὲ μέγιστος, & qui totum nutu tremefaciat Olympū, rem
inter eos cōponere, ac dissidiū finire potuerit, si modo uera narrat apologi. Deniq̄ nihilo
magis inter eos cōuenit, q̄ hodie quoq̄ cōuenit inter deos istos aulicos, & humilem
obscuramq̄ plebem. Sed erit fortassis, qui Aesopicarū fabularū rudis & ἀνύστος admi-
retur, quid tandē negotiū sit eū aquila scarabeo. Quæ cognatio, quæ uicinitas, quæ affi-
nitas usq̄ adeo dissimilibus intercedat: nam inter hos qui uinculis eiusmodi copulantur
potissimū dissidia solent oriri, præsertim inter principes. Ad hæc, quæ nam tam atrocis
odii causa, postremo unde tantū animorū scarabeo, ut cum aquilarū populo bellum sū-
scipere nō dubitarit. Rursum, qua contumelia tā opere fuerit offensus aquilæ θυμὸς ἐρη-
νός, ut hostē tam humilem non contēpserit, ac suo uel odio iudicaret indignū. Videlicet
argumentū ingens, longa est iniuria, longæ ambages, ac res omnino maior, q̄ ut huma-
na faciētia queat explicari. Quod si Musæ quæ grauatē non sunt olim Homero dicere
καταραξέομαι, mihi quoq̄ relicto tātis per Helicone, dignētur adesse, rerū summam
pro mea uirili conabor exponere. Quid enim tam arduū esse possit, quod illis auspiciis,
non audeant homines? Sed quo res cognitu fiat illustrior, prius q̄ ad ipsum negotiū ca-
put ueniam, ducis utriusq̄ mores, formā, indolem, ingenium, q̄ potero paucissimis per-
stringam. Primū igitur illud succurrit admirari, quid olim Romanis uiris alioqui sapiē-
tibus uenerit in mentem, qui cum huius alitis simbolo sese præter ceteras nationes ia-
ctat, ac diis proximis ducat, cumq̄ huius auspiciis tot uictorias reportarint, tot egerint
trophos, tantū abest, ut benemeritæ gratiā referant, ut non toleranda etiam afficiant
cōtumelia. Nam auem unam omnīū maxime masculam & inuicti roboris, emasculant
euitantq̄, ac propemodum Tiresiam reddunt ipsi non admodū mares, siquidem apud
Græcos plane mas est αἰετός, idq̄, ni fallor, lōge magis quadrat in eum, cui summus illē
pater & rex, hominūq̄ deumq̄, regnum in aues uagas permisit, expertus fidelem Iuppi-
ter in Ganymede flauo; tum ei, qui ceteris diis procul absistentibus, solus irato Ioui, tri-
sulca tela porrigat, nihil etiam prouerbio deterritus, πρὸς θεὸν καὶ ἑσπέρων. Neq̄ uero
sine graui ratione factū arbitror, ut inter tam multas auium nationes, tamq̄ numerosas
tribus, aquila potissimū sit uisa idonea, cui non solum auium φρατρία, uerum etiā senatus
popu

populusq; poeticus, suffragiis omnibus monarchiam decerneret. Nam quantum ad aucti iudicium attinet, ad hanc partem plerumq; propendebant, ut pauoni rerum summam com mitterent. Siquidem huius pulchritudini, splendori, sublimitati, fastuq; plane regio, re gnum deberi uidebatur. Ac prorsum in hanc sententiam itum fuisset, nisi quaedam longo rerum usu callidæ, cuiusmodi sunt cornices, coruicq;, perpendissent, futurum ut si pauonē rebus præficerent, eueniret, quod cōplures iam annos in monarchis quibusdā uidere datum est, nimirū ut solo nomine strepituq; regē ageret, aquila nihilo secius, uel sine po puli suffragiis, regnum gereret. Ceterū poetas uiros sapientissimos illud arbitror perse pisse, nō alia magis imagine regū mores ac uitā effingi potuisse. Loquor de plerisq; non de omnibus. In quouis enim rerū genere, semper fuit eritq; bonorum paucitas. Et aliud seculū alios gignit. Sed paucis si uidetur, hinc atq; hinc contentione admoueamus. Iam primū si quid omnis est in uocabulo, ut certe est, apte profecto Grecis ἀετός dicitur, quod est avis, quod est propemodum rapior impetu, & cōcitus feror. Quaedā aues naturā placidæ sunt, ac mites, tum quæ feræ sunt, tamē arte cultuq; cicuratur, ac mansuescunt. Sola aquila, nec est habilis ad ullam disciplinā, nec ullo studio potest mansuescere. Tan tum impetu naturæ præceps fertur, & quicquid ualde libuit, idē postulat sibi licere. Libet ne spectare pullum animo uere aquilino? Graphice depinxit Horatius,

Qualem ministrum fulminis alitem
 Olim iuuentas & patrius uigor
 Nido, laborum propulit incium,
 Verniq; iam nimbis remotis
 Insolitos docuere nifus
 Ventī pauentem, mox in ouisīa
 Demisit hostem uiuidus impetus,
 Nunc in reluctantes dracones
 Egī amor dapis atq; pugnae.

Melius intelligūt hoc anigma regiones expertæ, quātis malis sibi cōstitierint huiusmor di indomiti iuuenum principū impetus. Philosophorū est moderari affectibus, ac ratio nis ductum in omnibus sequi. At nihil est, ait Satyra, uiolētius aure tyrāni. Cui illud semper in p̄optu: Sic uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas. Deinde cum sex opinor, aquilarū genera cōmemorentur, tamen illud inter omnes cōuenit, quod rostro sunt uehementer adūco, nec minus adūcis unguibus, ut uel ex ipso corporis habitu pos sis intelligere, carniuorā esse auem, quietis ac pacis inimicam, pugnis rapinis, ac præda tionibus natam. Et quali parū sit carniuoras esse, sunt & quæ ossifragæ dicantur, & sint. Sed hic protinus tacite mihi dicis optime lector, quid hæc imago ad regē, cuius propria laus est clementia cumq; plurimū possit, nulli tamē uelle nocere, ac solū aculeo carere, seseq; torū in populi sui cōmoditates impēdere, adeo ut Niloxenus ille sapiens rogatus, quid esset utilissimū, responderit rex. Id esse propriū ueri principis indicans, ut quātum in ipso sit, nemini noceat, prosit omnibus, sitq; magis optimus, q̄ maximus. Quāquam nō alia ratioe potest esse maximus, nisi ut sit quām optimus, hoc est, beneficētissimus in omnes. Equidē exemplar laudo non incite depictū a philosophis, & haud scio, an eiuſ modi principes administrēt rempublicā in urbe Platonica. Verū in annalibus uix unū aut alterū reperias, quem ausis cum hac imagine cōponere.

[Faint, mostly illegible text in the bottom left margin, likely bleed-through or a secondary column of text.]

[Faint, mostly illegible text at the top of the right page, likely bleed-through.]
 Age si quis mihi iam physio gnomon nō omnino malus, uultum ipsum & os aquilæ diligentius contempletur, oculos auidos atq; improbos, rictum minacem, genas truculentas, frontem deniq; illud quod Cyrum Persarum regem tantopere delectabat in principe γυρνυ, nōne planē re gum quoddam simulacrum agnoscat, magnificum ac maiestatis plenum? Accedit huc & color ipse funestus, teter & inauspicatus, fusco squalore nigricans. Vnde etiam quod fuscum est ac subnigrum, aquilum uocamus. Tum uox inamœna, terribilis, exanimatrix, ac minax ille querulusq; clangor, quem nullum animantium genus non expauescit. Iam hoc symbolum protinus agnoscit, qui modo periculum fecerit, aut uiderit certe, quām sint for midande principum minæ, uel ioco prolatae. Et quantopere contremiscant omnia, quo tiusmodi uox intonuit aquilina.

ἄλλοτε καὶ μὴ δάωσιν, ἐγὼ δὲ κεν αὐτὸς ἐλωμαι
 καὶ πῶν ἢ ἀκούσῃ· ἰὼν γόρως, ἢ ὀδυρόνῃ·
 ἄλλω ἐλῶν, ὃ δὲ κεν κεχολώσεται ὄν κεν ἰκομαι.
 Aut illa non minus βασιλική,
 πᾶν ὄντι ἢ χροιάσωσιν, ὅτε θεοὶ εἰσὶ γῆ ἀλύμπτω,
 ἄστυ ἰόνδ', ὅτε κεν τοὶ ἀλώπης χέρας ἐφέω,

Ad hunc inquam aquilæ stridorē ilico pauit at omne uulguſ, contrahit sese senatus, obser uit nobilitas, obsecundant iudices, silent theologi, assentatur iuriconsulti, cedunt leges, ce dunt instituta: nihil ualet, nec fas, nec pietas, nec æquitas, nec humanitas. Cumq; tam mul tæ sint aues nō ineloquentes, tam multæ canoræ, tamq; uariæ sint uoces ac modulatus, qui uel laxa possint flectere, plus tamen omnibus ualet insuauis ille & minime musicus unius aquilæ stridor. Quanta est unum aquilarum genus, quod impense placuit Aristoteli, for talis ob id quod talem optarit pullum suum Alexandrum, haud multo minus prædabun dum ac uorax, at paulo tamen tum modestius, tum taciturnius, & omnino plusculum ha bens humanitatis, quippe quod pullos etiam suos educet. Nam ceteræ faciunt quod impij solent parentes, qui foetus suos exponunt, cum tigrides etiam catulos tollant suos. Atq; tam ob causam γυνισον appellant, quasi germanum ac uere ingenuum dicas. Vidit hoc ge nus Homerus & oculis captus. Nam μελάνωπον appellat, ac ἠγροδύτιν, id est, nigro tergo, ac uenatricem, uidelicet epithetis aptissime quadrantibus in tales principes qualis fuit Ne ro, qualis Caligula, aliq; nimum multi. At horum aliquot, quanto per Iouem γυνισώτφοι, ac propē dixerim plusquam aquilini, qui cum dijs proximi sint, ob sceptrū ac maiorū ima gines, tamen aliquoties plebeis etiam homunculis blandiri quoq; sustinent, ac propē dixi tim, parasitos agere, modo prædæ spes sit non aspernanda. Iam & uiuacem esse aquilam, ab autoribus proditum est. Ea tamē cum ad extremam peruenerit senectutem, nihil adhuc sitit, nisi sanguinē, cuius suctu uitam omnibus inuisam prorogat, nimirū rostro superiore adeo increſcere, ut carnes depasci nō possit. Atq; hinc ortum est adagium illud notissimū, ἀετὸς γῆρας, in senes atate uinosiores, cum alioqui omne fermē genus hoc aurum, quibus aduici sunt ungues, aut non bibant omnino, aut certe perquam raro, siquidem Aristoteli credimus. Et tamen he si quando bibunt, aquam bibunt. Sola aquila sanguinem sitit. Ergo rostro intorto natura certe non semper nouerca reliquis animantibus utcumq; consuluisse uideatur, & inexplebili uoracitati modum aliquem inposuisse. Quemadmodum & hac ra tione prospexit, quod non sinat aquilam oua parere, plurā tribus, nec pullos alere plures duobus. Atq; adeo si Musei uersiculo credimus, quem testem adducit Aristoteles, Excludit binos, adit terna, educat unum.

Atq; per hos ipſos dies, quibus incubat, incubat autē fermē tricenos, naturæ prouidentia obum illis negavit, inuersis interim & unguibus, ne uidelicet omnium ferarū foetus rape rentur. Itaq; per id tempus pennæ albescunt inedia. Atq; hinc odiū in foetus proprios. Ve tum hoc in Romanis aquilis optare magis licet, quām cernere, quibus omnino nullus est compilandæ plebis, neq; finis, neq; modus. Nā & atate creſcit exigendi sitis, & nunquam
 Tt incumbunt

incumbunt grauius, quæ cum pullus exclusus est. Tū uero populus alio atq; alio feritur mure. Super hæc omnia, plurimos hostes opposuit unī, de quibus mox dicturi sumus. Atq; hæc naturæ sollicitudinē mirari desinet, cui persuasum sit esse uerū, quod scripsit Plinius prodigiosum quidem illud, & haud scio, an uel Democrito autorem credendum, insatiabilis auaritiæ argumentum, etiam si ceu compertū & cōfessum narrat Plutarchus autor cum primis grauis. Nempe aquilarum pennas quoq; si cæterarū auium plumis admisceantur, eas deuorare, ac paulatim extenuatas conficere. Tanta uis naturæ rapacitatis. Equidem ar bitror idem euenturum, si tyrannorum ossa cum plebeiōrum ossibus cōmisceantur, ne sanguinē quidem magis misceri posse, quàm Aegithi & Flori. Iam uero uide mihi num illud satis quadret in quosdam principes. Nam de pijs ac bonis non loquor, quod semel dictum ubiq; uelim meminisse lectorem. Aquilarum unicum par, magno ad populandū tractu indiget, nec alterum in propinquo prædonem esse patiuntur, itaq; spacia determinant. Porro nostris aquilīs, quæ non angusta ditio. Quantum in immensum usq; propagandi regni studium. Quanta cum finitimis aquilīs, aut milujs de regni, hoc est, de prædandi terminis digladiator. Verū illud fortasse nō perinde congruit, quod auis hæc tantopere rapax, non tamen prædatur in proximo, uidelicet ne uices iniuriarum, in ipsius aliquando caput retor queantur, sed è longinquo magis prædas in nidum conuehit, cum interim tyranni nec ab intimis temperent, nec à maximè cognatis ac domesticis rapaces abstineant unguēs, imò hoc quisq; magis sit obnoxius periculo, quo principi ceu Ioui ac fulmini propior atq; insitam hæc & à parentibus ingentē rapiendī famem, nō nihil auget & educatio. Quando quidem aquilam ferunt pullos uix dum satis uolucres ad prædandū è nidis extrudere, quo statim & à teneris, ut aiunt, unguiculis cōsuecant rapto, suisq; ipsorum unguibus uiuere. At in nonnullis principibus, deum immortalem, quàm multi accedunt ad rapacitatem si muli præter corruptissimam educationem, tantum assentatorū examen, tot officiales per diti, tot corrupti consultores, tot stultissimi familiares, tot nequissimi congerrones, qui publicis incommodis uel gratis delectantur. Adde his fastum, uoluptates, luxum, delicias quibus nullæ rapinæ satis esse possint. Adde stultitiam & imperitiam, qua nihil intracabilius, si cum felicitate copuletur. His itaq; rebus cum uel benignissima corrumpi queat ingenia, quid censēs futurum, si hæc ad auicidam & improbam naturam, uelut oleum ad caminū ac cesserint. Sed parū βασιλικὸς erat instructa aquila, si tantum ad unco rostro, si tantum ad unguibus ad prædandum esset armata, nisi additi fuissent oculi plusquam lyncei, & nec ad clarissimum solem conuientes, quo quidem experimento foetus suos an legitimi sint, explorare dicuntur. Itaq; prædam quamuis è longinquo speculantur, quam desinent inuadere. Quamquā auium regi bini duntaxat sunt oculi, rostrum unicum, unguēs pauci, uenter item unicus. At nostris aquilīs papæ, quàm multæ sunt Corycæorū aures, quot exploratorum oculi, quot officialium unguēs, quot præfectorū rostra, quot iudicum & aduocatorum uentres, fame prorsus inexplebili, ut neq; satis esse quicquam, nec tutū ab his esse possit, ne ea quidē, quæ in intimis penetralibus, aut abditissimis etiam scrinijs sunt abstrusa. Veruntamen esset eadem fortassis aliquanto minus noxia, nisi ad arma dotesq; corporis astus accederet ingenij, hoc est nisi nocens per se ferrū ueneno tingeretur. Ungues suos quoties ingreditur, contrahit, ne uidelicet aciem deterat minusq; ualeant in prædando, id quod habet cum leonibus commune. Neq; quemuis impetit, sed eum duntaxat quo se credat uiribus esse superiorē. Neq; se repente præcipitem dat in terram, more cæterarū cum prædam appetit, sed sensim demittit, ne impetu illisa offendatur. Ne leporē quidem, nam hunc maximè, petit aggreditur, nisi uiderit in plana descendisse. Neq; quouis grassatur tempore, ne quis opprimat fatigatam: sed à prandio ad meridianum ad prædandū pro uolat, reliquis horis ociosa sedet, donec hominū conuentu fora compleantur. Tum quod occiderit non inibi statim deuorat, ne quis subitus hostium incurfus, incautam deprehendat in præda. Sed exploratis prius ac subinde resectis uiribus, prædam in nidum, uelut in castra deuehit. Nam quibus artibus ceruum se præstantiorem capiat, mox dicitur. Illud in primis memorandum ingenij documentum, testudinem raptam, ex alto, speculata locum idoneum, in saxum aliquod demittit, ut ad eum modū rupta testa carne uelci possit. Quamquam in Aeschilo parū aquilinis fuit oculis, cum in huius albicantē caluariam, saxum esse rata, demissa testudine, miserum occideret, uel ob hanc unam causam, optimo iure poetis omnibus

omnibus conueniat inuisam esse. Atq; id quidem nunc assidue ueluti suo iure facit. Cæterum primitus testudinem dolis ad id pellexit, dum persuadet illi futurum, uti sua opera, uolandi artem perdisceret. Atq; hac spe sublatam in altum, deiecit in saxum, ut illius calamitatem tyrannico more uerteret in suas delicias. Atqui si quis secum perpenderit, quàm uarijs artibus, quot technis, quot machinis, quot præstigijs, improbi principes instructi sint ad expilandam plebem, quæstuosis legibus, multis, fucatis titulis, simulatis bellis, delationibus, affinitatibus, indignam propemodum fatebitur aquilā, cui regni nomen tribuatur. Superest, ut cum quibus potissimū hostibus huic generoso prædoni res sit, paucis exponamus. Nam uerum est illud, quod proverbijs dicitur, aquilam non captare muscas, nec aspicere Thripas. Negligit, si qua præda uideatur regijs unguibus indigna, nisi si quæ sint cognata Vespasiano, cui uisus est lucri bonus odor ex re qualibet. Sunt enim & degeneres aquilæ, quæ piscatu uiuunt, & quas non pudeat cadauer alienum tollere. Sed quæ generosiores sunt, ueluti tyranni quædam piratis ac latronibus concedunt, à quibus, ut apud Alexandrum Macedonem nobilis ille dixit pirata, nihil differunt, nisi quod ipsi maiore classe maioreq; manu magnam orbis partem suis diuexant latrocinijs, minutulas illas prædas accipitibus ac nisis relinquentes cum quadrupedibus belligerantur, nec id sanè sine periculo, nec rursum cetera uictoria spem sicuti strenuo duce dignum est. Atq; in his leporem potissimum, ut dixi, uenatur aquila, unde & leporariæ cognomen additum uni generi, perinde quasi ducem Africanum aut Numantinū appelles. Neq; contemnit imbellem hostem, sed esculentū appetit, ut etiam si parum gloriæ ueniat ex uictoria, non parū tamen auferatur emolumentū. At fit aliquoties ut cum maximè leporem captat, tum maximè capiatur, ita pennato iaculo, dicatq; proverbium, quod illi ferimus acceptum, τοῖς ἰθὺς ἄσπροις ἔναστο βίαρα. Audet & cum ceruo cōstigare, inferior tamen futura, nisi uulpinā adderet pellem. Nam astu supplet, quod uiribus est diminutum. Commissura cum hoste, prius in puluere uolutat sese, Deinde cornibus insidens ceruinis, puluerem pennis collectū, in oculos spargit, alis ora uerberans, donec ex oculatam in rupes det præcipitem. Sed est eidem acrior, multoq; magis anceps cum draconem pugna etiam in aere. Draco maleficis artibus ora consecratur aquilæ. Illa uicissim hostem ubicunq; uisum rapit. Nam quod illi cum uulpe similitas est irreconciliabilis, nemo mirabitur, quisquis cognorit, quàm olim regaliter illam accepit. Inierat cum uicina necessitudinem, cumq; incubanti partus deesset, proxima catulos in nidum sustulit. Reuerisa uulpes cum spectaret indignam suorum laniationem, quod unum poterat, testata deos est, atq; inter hos præcipue Iouem Ἐλίου amicitia uiolata uin dicem. Et audisse uidetur ista uota deus aliquis. Pauculis post diebus euenit, ut aquila prunam carnibus è sacrificio raptis hærentem, in nidum deuexerit imprudens. Igitur absente aquila, igni paulatim uentis excitato, nidus conflagrare cœpit. Pulli territi, præcipites se dedere, nimirū adhuc inuolucres. Vulpes delapsos excipit, & in cauum delatos deuorat. Ac post id quidem temporis, nihil omnino conuenit inter aquilam & uulpem, quanquam id sanè non mediocri uulpinæ gentis malo. Quo tamen haud scio an dignæ uideri debeāt, quæ quondam leporibus συμμαχίαν aduersus aquilam petentibus auxilium negarint, ut refertur in annalibus quadrupedum, ex quibus Homerus βατραχομυμαχίαν est mutuatus. Iam uero acre dissidium est, & cum uulture, uelut homotechno, & edacitatis æmulo, tamen hoc quidem nomine, ut crudelior, ita & generosior aquila, quod non deuorat animal, nisi quod occiderit, nec per ignauiam alienis insidit cadaueribus. Nam sittam iure habet exosam, quæ miris artibus aquilæ oua frangere studet. Pugnat & cum ardeolis, quod hæc auis unguibus freta, non uereatur eam aliquoties adoriri, adeo dimicans acriter, ut in cōflictu emoriatur. Neq; uero iam mirum, quod illi parum conuenit cum oloribus, aut nimitum poetica: illud mirum, ab ijs sæpenumero uinci tam pugnacem beluam. Nec admodum gratum esse cōsueuit poeticum genus male sibi conscijs monarchis, utpote liberum & loquax, quodq; nonnunq; cū Philoxeno in Latumias reduci malit, q̄ silere. Nā si quid dolet id chartis illinunt atris, & regum mysteria ad ipsos etiā posteros euulgant. Nec cū gruibus satis cōuenit, opinor ob id, quod illis impendio placeat Democratia, uehementer inuisa monarchis, à quibus tamen ingenio superantur. Etenim cum grues è Cilicia demigrantes montem Taurum aquilīs plenum parant transmittere, ingentibus lapidibus, quo uocem cohibeant in os sumptis, noctu tacite transuolant, atq; ita deceptis aquilīs tuto

traijciunt. Sed peculiaris quaedam cum Trochilo, nam id est aui nomen, similitas intercedit, non ob aliud, ut autumat magnus ille deambulator, nisi quod huic quoque regis ac βασιλευς nomen tribuitur. Idque potissimum apud Latinos. Proinde ceu regni affectatorem extremo persequitur odio. Quamquam non is hostis est, cuius vires metuat aquila. Nam Trochilus imbecillis est ac fugax, solertia tamen & ingenio praeditus, fruticetis & cauis abdit sese ut quamuis a potentiore facile capi non possit. Quin olim cum certamen uolandi cum aquila suscepisset, uicit astu magis quam uiribus. Denique cum Cybindo bellum gerit internecinum, adeo, ut saepenumero cohaerentes prestantur. Est autem Cybindus nocturnus accipiter. Nec tyrannus est ullum hominum genus magis inuisum, quam horum qui a uulgi sententia longe lateque dissentientes, nimium acute cernunt per tenebras. Sed an non egregie stultus sim si omnes eius hostes percensere pergam, quae cum nullo non gerat bellum? Atque in reliquis animantium ordinibus alijs cum alijs partim bellum est, partim amicitia. Multos habet inimicos uulpes, attamen coruum habet amicū, cuius auxilijs aduersus Aefalon auem, catulos suos diuexantem adiuuatur. Eidem bene conuenit & cum serpentibus, cum eque cuniculis gaudeant. Crocodilus hostem habet Ichneumonem, sed cum Trochilo familiaritas est, adeo ut illi liceat, uel in ipsas beluae fauces impune penetrare. Vni aquilae cum nullo prorsus animante, nec amicitia, nec affinitas, nec sodalitas, nec consuetudo, nec foedus, nec induciae. Hostis est omnibus, & neminem non habet hostem. Siquidem non potest non omnium esse hostis, qui omnium malo uiuit ac laginatur. Proinde sibi conscia, non nidulatur in plano, sed in praeruptis & excelsis rupibus, aliquoties & arboribus, sed praeraltis, uidelicet tyrannicum illud secum uolens, oderint dum metuunt. Proinde cum Ciconiae sacrae sint Aegyptijs adeo ut occidisse sit capitale: apud Romanos sacri Anseres, Milujs apud Britannos nemo noceat, subus parcant ludaei, nec Delphines uenabantur antiqui, neque laedere fas erat, sed si quid in uenatu peccassent, pauculis modo plagis puerorum more castigabantur. At in aquilas ubique gentium eadem lex est, quae in lupos & tyrannos, ut praemium sit, qui communem omnium hostem occiderit. Ergo nec amat ullum, nec amatur ab ullo animante aquila, non magis profecto quam mali principes qui magno Reip. malo sibi gerunt imperium. Fortasse priuatorum sunt affectus istiusmodi. Magni satrapae, usque adeo sunt ab his alieni, ut interdum nec liberos ament, nisi emolumentum causa, saepenumero suspectos habeant & inuisos. Leonem animal tam immane retulisse gratiam homini de se benemerito, & uitam dedisse, a quo pedis sanitatem acciperat, prope creditum est ab omnibus. Draconem seruasse nutrimum suum, & ad agnitam uocem accurrisse, credunt permulti. Quin & aspiciem, ad mensam cuiusdam quotidie uentitare solitam, ubi sensit ab uno catulorum suorum hospitis filium interemptum, eum occidisse, uolaticque hospitij poenam & de suo partu sumpsisse, neque praepudore deinde in eas aedes reuersam, retulit Philarchus, neque desunt qui credant, scribendum existimauit Demetrius Physicus, recensendum Plinius. Item Pantheram ob catulos educos e fouea, hominem officiose produxisse, donec egressus solitudines in uiam publicam redisset. Aristophani grammatico puellam Stephanopolidem adamantij, ritualis erat elephantus. Eamque rem ut omnibus notissimam, & omnium sermone celebratam retulit Plutarchus. Apud eundem draco quispiam perditam amat puellam Aetolidem. Nam Delphinum erga homines amor, erga Arionem seruatum, erga Hesiiodum in littus deuectum, & uirginem Lesbiam cum amatore seruatum, erga puerum uectum & reuectum officium, propemodum in confesso est. At uirginem ab aquila adamatam, nec hi credunt, qui credunt omnia. Nam fatale quoddam huius & in homines odium, uel hinc colligas licebit, quod Prometheo deorum omnium κατακτατορ addita sit in Caucaaso carnifex. Et tamen in tam multis uitjs est, quod laudare possis. Minime bibaces sunt, minimeque salaces, quae maxime sunt rapaces. Nam quod Ganymedem rapuit aquila, Ioui rapuit, non sibi. At uideas nonnullos nostros αἰετῶν, qui sibi rapiant, nec unum Ganymedem, sibi uirgines, sibi matronas abducant, ut hac parte propemodum intolerabiliores sint, quam rapinis, quibus maxime sunt intolerandi. Ergo cum innumerabiles sint auium species, atque inter has aliae plumarum opibus ac picturis admirandae, sicuti pauones: aliae candore niueo insignes, ut olores: aliae contra decenti nigrore lucentes, ut corui: aliae corporum proceritate praeminentes, ueluti struthiones: aliae fabulosae etiam miraculis celebres, ut phoenix: aliae fecunditate commendatae, ut columbae: aliae

gratae lautorum mensis, ut perdices, ac phasides: aliae loquacitate iucunda, ut psittaci: aliae cantu mirabiles, ut luscintiae: aliae fortitudine animi praestantes, ut galli gallinaei: aliae delictijs hominum natae, ut passeruli: tamen ex uniuersis, una aquila uiris tam sapientibus idonea uisa est, quae regis imaginem representet, nec formosa, nec canora, nec esculenta, sed carniuora, rapax, praedatrix, populatrix, bellatrix, solitaria, inuisa omnibus, omnium pestis, quae cum plurimum nocere possit, plus tamen uelit, quam possit. Nec alio iudicio leoni mandatum est regnum inter quadrupedes, quo non alia belua, uel immanior, uel putidior. Canes cum ad multa sunt usui, tum ad hoc praecipue, quod pro rebus hominum excubias agunt. Boves agricolantur. Equi & elephanti belligerantur. Muli & asini gestandis oneribus sunt utiles. Parasitator simia. Draco uel hoc utilis nomine, quod usum marathri monstrarit ad oculorum aciem acuendam. Leo nihil nisi tyrannus, hostis ac deuorator omnium, nec nisi uiribus ac metu tutus, planeque regium animal, quemadmodum & aquila. Quod uidentur perspexisse, qui nobiles illos clypeos leonibusque maxime hiantibus & explicatis ad praedam unguibus insigniunt. At plus apparet uidisse Pyrrhum, qui sese aquilam uocari gaudebat, quam Antiochum, qui accipitris cognomine delectabatur. Sed minus iam mirum leonem in quadrupedum genere regnare: cum dijs etiam poeticis, Iupiter administrando regno potissimum uisus sit idoneus, impius executo & exacto patre, incestus fororis coniugio, tot stupris, tot adulterijs, torrapibus exornatus, & post haec κακῶσι δῆρῶσι, καὶ ἰσοδύναμι καὶ ἰσοδύναμι territans uniuersa. Nam apum politia, in qua uni regi non licet gestare aculeum, etiam si laudatur a multis, nemo tamen imitatur, non hercle magis quam Platonis. Sed ad aquilam redeo, cui ob dotes quas commemorauit, tam βασιλικὰς, ob tam egregia in omni animantium genere merita, fenatus populusque poetarum, magno consensu decreuit, primum, ut rex omnium, atque etiam θεῶν, id est, diuinus appellaretur. Deinde satis honestum inter sydera locum dederunt, ac stellulis aliquod insignierunt. Postremo munus inter coelites honorificum mandarunt, ut solus arma ministret irato Ioui, quibus orbem commouet uniuersum. Quoque id impune possit illud quoque tribuerunt, ut una animantium, nec metuat fulmen, nec laedatur a fulmine, sed ipsdem oculis fulmen emicans obtueatur, quibus aduersum aspiciet solem. His addiderunt sapientissimi illi Caesares Romani, ut in legionum suarum uexillis, primas teneret aquila, essetque uexillorum ipsorum ceu uexillifera, posthabitis etiam lupis, Romanae gentis nutrictijs, posthabitis Minotauris, & apris, non extremae rapacitatis beluis, posthabitis denique & equis. Nam his quatuor animantibus insignita uexilla, quondam aquilam sequebantur. Paulo post, nec comites eos est passa, sed illis in castris relicta, ipsa sola prodibat in praetium. Hanc inquam unam dignam censuerunt, quae totius orbis monarchae, scepra, signa, clypeos, domos, uestes, uasa, ministeria decoret, cum tamen uoluerum, ni fallor, augurio conditum sit Romanum imperium, non aquilarum. Addidit hoc augurum collegium, ut si cuius aedibus infederit aquila, aut si pileum in caput alicuius immittat, imperium portendatur. Habes e ducibus alterum, nunc ad Scarabeum ueniam. Est animal, ac uix etiam animal, quippe cui sensus aliquot desint, ex insectorum in fima genere, quod infami sane uocabulo Graeci κάρδαρον, Latini Scarabeum appellant, aspectu tetrū, odore tetrius, sonitu teterrimum, alis crustacea uagina obtectis. Quin magis totus ipse Scarabeus nihil est, nisi crustum. Nascitur in excrementis, hoc est animantium stercoribus, in ipsdem uiuit, uersatur, oblectatur, deliciatur. Praecipuum huic studium pilas quam maxime potest ingentes componere, ceu pastillos, non ex odoribus, sed stercore, potissimum caprino: nam id illi, prorsus amaracinum olet. Eas miro conamine uoluit auersus pedibus posterioribus, quos habet longiores, superne iniectis, capite in terram prono. Quod si quando contingat, ut aduersus collem aliquem onus protrudant, elapsis subinde pilis, ac deorsum recurrentibus, putes te Sisyphum uoluentem saxum uidere. Nec defatigantur, nec conuiescunt. Tantus operis ardor, donec in antrum suum deuerint. In his pilis, ut ipsi nati sunt, ita foetus etiam suos educant, & teneros adhuc aduersus hyemis rigorem nidulantes fouent. Equidem scio nulli non esse notum Scarabeum, ut qui passim sit obuius, nisi sicubi nulla omnino sunt stercora, Sed non est eadem omnium species. Etenim sunt, quibus nigro quodam uiride luceat crusta. Plerique tetro nigrore horrent. Sunt nonnulli graniores, praeterea, ac bifidulis armati cornibus, cacumine forcipibus dentato, ea cum uisum est ad morsum contrahunt, stringuntque. Sunt item rutili, & ipsdem praegrandes, qui terram

aridam fodiunt, atq; illic nidus ponunt. Sunt qui metuendo bombo formidabilisq; strepitu prouolent, ut imprudentem non mediocriter territent. Sunt & alia formarum discrimina. Verum illud commune est omnibus, e stercore ortus, e stercore uictus, in stercore uita delitiumq;. Iam opinor futurum ut aliquis Romanis ducibus impense fauens aquilae uicem deploret, cui cum tam humili, tamq; plebeio hoste res inciderit, aut tam regali, quem uince re gloriosum non sit, a quo uinci turpissimum, & cui abunde multum laudis cōtingat, quod cum aquila decertarit, etiam si uictus discesserit. Apud poetas pudet Atacē Vlysis aduersarij tam imbellis, & aquila cogitur cum Scarabeo confictari; Rursus alius magis etiam demirabitur, unde huic insecto uilissimo, tantum animorum, tantum audaciae, ut nō sit ueritum cum aue multo pugnacissima bellum suscipere. Tum unde opes, uires, facultates, auxilia, ut tot iam annos bellum ducere potuerit. Verum si quis hunc explicet Silentij, & cōtemptum hoc animalculum propius ac ueluti domi contempletur, tam multas in eo dotes haud uulgares animaduertet, ut omnibus diligenter pensatis, propemodum Scarabeum se malit esse, quā aquilam. Ne uero mihi reclamet & obruret quisquam prius atq; rem cognouerit. Primum in hoc aquilae praestat etiam Scarabeus, quod senectiam quotannis exiit, ac subinde repubescit. Iam hoc ipsum uelut ~~quod senectiam quotannis exiit, ac subinde repubescit. Iam hoc ipsum uelut~~ Deinde in tantulo corpore, quantum animi robur, quā Heroica mentis uis, quantum ad inuadendum impetus, ut nihil iam sit ad Scarabeū Homericā musca. Nam hinc, ni fallor, quibusdam Scarabeis nomen etiam inditum, ut tauri dicantur. At cum tauris nec leones temere congregiuntur, tantum abest, ut id faciant aquilae. Iam uero nec ingentium uulgare, nisi quis sine causa, uel natum olim, uel ubiq; celebratum existimet, Graecum illud prouerbiū, καὶ δὲ περὶ σκαβῶν, quo nimirum singularis quaedam & incomparabilis tribui uidetur sapientia. Neq; mea refert, si quis cauilletur eum parum bene habitare, in domesticilio deformi. Quanquam quod ad corporis quoq; formam attinet, ablit modo uulgaris & iudicium occupans imaginatio, non est quod contemni possit Scarabeus. Etenim si uere proditum est a Philosophis, eam figuram quam uocant sphaericam, non modo pulcherrimam esse, uerum etiam modis omnibus optimam, nec aliam magis demirurgo illi placuisse qua coelum hoc, rem omnium multo pulcherrimam fabricaretur, cur non & formosus uideatur Scarabeus, qui ad huius speciem longe propius accedit, quā aquila. Deniq; si equus in suo genere formosus est, si canis in suo, qui minus in suo placeat Scarabeus: Nisi omnes omnium formas nostra metimur: ut quicquid ad hominis formam nō accesserit, id continuo deforme iudicetur. Nam colorem Scarabei nemo puto calumniabitur, ut qui gemmas etiam nonnullas commendat. Porro quod animantij excrementis, ad suam commoditatem abutitur, ingenij laus est, non crimen. Quasi uero non idem faciāt Medici, qui cum multorum animantium, tum hominis etiam excrementa, non illinunt solum, uerum in potione ministrant in morbis. Nec pudet Alcumistas, uiros plane diuinos, ad quintam illam essentiam eliciendam, uti fimo. Nec agricolas, quo quidem hominū genere nullum fuit olim honoratius, stercorebus arua saginare. Sunt & populi, quibus ad incrustandos domiciliorum parietes, fimo pro gypso est. Eodem cōtuso, & ad solem exiccato, ad ignis alimentum utuntur lignorum uice. Cyprij boues suos humano stercore saginant, nec saginant tantum, sed etiam medentur. Sed illi, inquis, res tam putida bene olet. Stultum uero sit nasum hominis in Scarabeo desiderare. Siquidem id homini peculiare, odore sui fimi offendi. Nec idem accidit in ullo ceterorum animantium. Felicitior itaq; nobis Scarabeus, non immundior. Quanquā homines quoq; non tam res offendit, quā opinio: nam prifcis illis mortalibus, res ipsa non perinde atq; nobis uisa est abominanda, quam auspiciatissimo uocabulo latamen appellarunt. Nec dubitarunt Saturno deo, Sterculei cognomen addere, nimirum honoris causa, siquidem Macrobio credimus. Nam prodidit Plinius, Stercutio Fauni filio, hinc non nomen solum, uerum etiam immortalitatem contigisse in Italia. Porro in Graecia res eadem duobus regibus summam peperit gloriam. Augeas qui excogitarit, Herculi qui diuulgarit. Deniq; nunquam abolbitur regij senis memoria, quem Homerus ut in Catone tradit Cicero, manibus suis latificantem agros, nec alia re quam

quam qua delectatur Scarabeus, posteritati consecrauit. Imperatorem Romanum nihil offendeat lotij putor, cum emolumento coniunctus, cur Scarabeum a tantis commoditatibus tam leue deterreat incommodum, ut iam demus incommodum esse. Deniq; cum uideamus Scarabeum in stercore purum esse, semperq; crusta nitida, contra aquilam etiam in aere putere, quaeso uter altero mundior? Equidem hinc etiam nomen inditum arbitror, ut καὶ δὲ περὶ σκαβῶν ueluti καὶ δὲ περὶ σκαβῶν sit appellatus, nisi si quis malit a Centauris dictum cantarum, Nam ne putes Scarabeum ob naturam sordidam a lautitijs abhorrere, idem rosis impensissime delectatur, easq; unice appetit, siquidem Plinio credimus. Quod si quis forte dotes has leues ac uulgares existimet, illud certe nemo non fatebitur magnificum, & ingenti crista dignum, quod antiquitus inter sacras imagines, & in uatum mysterijs cum primis habitus est Scarabeus, egregij bellatoris aptissimum symbolum. Siquidem ut refert Plutarchus in commentario De Iside & Osiride, in Hieroglyphicis Aegyptiorum picturis regis simulacrum erat oculus, addito sceptro, quo uidelicet uigilantia, cum recta iustaq; rerum administratione coniuncta, significabatur. Nam illis, opinor, temporibus adhuc eiusmodi reges erant, multum aquilae dissimiles. At Thebis ait idem imagines quasdam fuisse repositas, quae manibus carerent: eae iudices representabant, quos oportet ab omni munere corruptela quammaximē sanctos esse. Atq; inter has unam oculis quoq; carentem, quae iudicij praesidem adumbrabat, quod hunc oporteat omni prorsus affectu uacare, tantumq; rem ipsam spectare, personam non respicere. Aderat, non corchorus inter olera, quod prouerbio dicunt, sed inter sacras imagines Scarabeus, sigillo insculptus. Et quid tandem per hoc nouum symbolum, nobis innuebant sapientissimi theologi? Rem uidelicet haudquaquam uulgarem, nempe belli ducem egregiū & inuictum. Nam hoc quoq; Plutarchus indicat, ne quis sic a me confictum existimet, quemadmodum allegorias aliquoties cōminisci solēt indocti theologi. At dixerit imperitior aliquis. Quid Scarabeo cum duce belli? Permulta sanē congruunt. Principio uides, ut torus armis luceat Scarabeus, nullaq; pars corporis sit, non diligenter crustis ac laminis communita, ut non melius armatus uideatur Mauors Homericus, cum illum maximē sua instruit panoplia. Adde nunc militarem assultum, cum horrēdo ac Panico bombo, cantuq; uere militari. Quid enim insuauis clasicorum sonitu? Quid καὶ δὲ περὶ σκαβῶν tympanorum strepitu? Nam tubarum uocem qua nunc reges tantopere delectantur, olim Bursitae non ferebant, quod asino rudenti uideatur adsimilis. At ei genti, inter abominanda habebatur asinus. Adde laboris in uolendis oneribus patientiam, inuictum animi robur, ac uita contemptum. Ad haec negant in Scarabeorum gente foemina inuestiri, sed omnes esse mares. Quaeso, quid magis congruere potest in fortem imperatorem? Quin & illud ad rem apte quadrat, ut idem indicat Plutarchus, quod in delicatis illis pilis, de quibus dictū est, foetus suos edunt, fouent, alunt, educant; nec alius est locus nascendi, quā cibi. Verum hoc mysterij mihi nō facile sit interpretari. Rectius exponent imperatorij milites, qui norunt quid sit καὶ δὲ περὶ σκαβῶν, qui norunt καὶ δὲ περὶ σκαβῶν, qui in obsidione nudi duras hyemes duriorē famem sapentum tero pertulerunt, qui uitam agram, non iam herbarum radicibus, sed foedo uictu prodixerunt, qui menses aliquot in nauibus exegerunt. Si quis huius uita sordes perpendat, mundus erit Scarabeus: si quis miseriam, est quod Scarabeo inuideat. At haec est laudatissimo imperatorum fors & conditio, ne quis forte contemnat. Sed illud obiter demirari libet, quid acciderit nostris pyrgopolynicis, ut in suis insignibus, in quibus totam nobilitatem sitam esse putant, pardos malint, aut leones, aut canes, aut dracones, aut lupos, aut aliud animal, quod uel casus obiecit, uel ipsi sibi adoptarunt, cum proprium illorum symbolum sit Scarabeus: atq; id quidem cum accommodatissimū, tum uero ab ipsa antiquitate, quae nobilitatis unica parens est, comprobatur dicarumq;. Deniq; non usq; quaq; contemendum existimabit Scarabeū, quisquis secum reputarit, magos ac medicos maximis hominum malis ab hoc animante remedia petere. Siquidem cornua Lucanorū, sic enim appellant hoc genus, non modo gestantur in crumena, uerum etiam de collo suspenduntur: nōnunquā & auro inclusa, aduersus omnes infantij morbos. Quid quod inefficacissimis uixq; credendis remedijs, ni Plinius autor esset, parem cū aquila uim obtinebit Scarabeus? Siquidem ὁ σκαβῶν ἐκείνου Scarabeus, smaragdo gemmae insculptus: nec enim e quouis ligno fingitur Mercurius, iuxta prouerbiū, nec quamuis gemmā se dignatur Scarabeus, Tr 4 sed sma,

sed smaragdo gemmarū omnium nitidissima expressus, ut dixi, si de collo suspendatur: ab non nisi Cynocephali capillis, aut certe plumis hirundinis, aduersus omnia ueneficia præsentaneum adfert remedium: nec omnino minus efficax, quam moly, quod Vlysi quondam dedit Mercurius. Nec solum aduersus hæc ualet, uerum etiam nõ uulgariter confert, si quis quocunq; modo regem adire paret: ut huiusmodi anulus in primis gestandus sit his, qui constituerunt à rege sacerdotium aliquod non ieiunum, aut archidiaconatum, aut episcopatum, sic enim uocant, petere. Idem capitis grauedinem auertit, non mediocriter loquem malum, præsertim potoribus. In his igitur tam mirandis remedijs, sapientes illi magi nullum faciunt discrimen inter aquilam & Scarabeum. Proinde quis ipsum Scarabeum despiciat, cuius & imago lapillis insculpta, tantam habet uim? Admonet me gemmarū mentio, ut illud etiã adijciam, si quid aquila sibi placet cognomine gemma Aetite, nec hac laudis portione cedere Scarabeum. Nam huic quoq; nomen debet cantharias, totã animantis speciem mire referens, ut non effigiem expressam, sed uiuũ ac uerum Scarabeum intra gemmam conditum dicas. Postremo si quid hoc ad rem pertinet, non paucioribus adagijs nobilitatus est ille simo prognatus Scarabeus, q̄ rex auium aquila. Nam si quis aquila factioni studens, neget hac parte cum ea conferendũ esse Scarabeum, quod olim apud Thebanos crassos homines inter numina habebatur, non admodum refragabor, modo meminerit hoc honoris aquilæ cum Crocodillis & Cercopithecis, deniq; & cum cepis ac uentris crepitu esse cõmune, quandoquidẽ apud Aegyptios hæc omnia portenta, diuinos honores inuenerũt. Et si quo calculo dignũ est, in hac collatione numinis inane uocabulum, non defuerit, qui Scarabeo quoq; tribuerint diuinitatem. Vtrunq; ducem utcunq; depinximus. Superest iam, ut tam atrocis belli causas repetamus. Olim in Aetna monte lepore quempiam insectabatur aquila, iamq; contractis unguibus præde sic imminabat, ut afflatu propemodũ exanimatum animal & alioqui timidum, ad proximũ Scarabei cauum uelut ad asylum confugerit. Quandoquidẽ in rebus desperatis, extremoq; discrimine, præsidium undelibet & petitur & speratur. Erat autẽ is Scarabeus, quemadmodũ inquit Homerus, ἦος τε μέγας τε. Nam in eo monte Scarabeorum natio, felicissimã sobolis esse perhibetur, adeo ut hinc ὁ ἀρνὴν καὶ θάλασσαν prouerbio sit nobilitatus, uidelicet ob insignem corporis magnitudinẽ. Ad huius igitur antrum confugiens lepus, supplex ad eius genua se prouoluit, obsecrans atq; obtestans, ut ipsius penates sibi uitæ præsidio sint aduersus hostem immitissimum. Iam primum hoc ipso sibi nõ nihil placebat Scarabeus, quod extitisset qui ipsi suam uitam debere uellet, quicq; rem tantam à se præstari posse crederet. Deniq; cui sit um antrum, quod omnes homines obturatis naribus execrantis præterire solẽt, idoneum uideretur ad quod salutis causa uelut ad sacram aram aut principis statuã confugeret. Confestim igitur prouolat obuiam aquilæ Scarabeus, & huiusmodi dictis furentem lenire conatur. Quo maior est tua potestas, hoc magis conuenit te parcere innoxijs. Noli lares meos innocentis animantis interitu funestos reddere. Sic tibi tuus nidus semper ab huiusmodi calamitate sit immunis. Generosi regijq; animi est, dare ueniam & indignis. Profit nihil cõmerito domicilij reuerentia, quod cuiq; tutũ & inuiolatũ esse uult æquitas, sinunt leges, approbat cõsuetudo: profit deprecantis, si non autoritas, certe studium. Quod si genus nostrũ & Scarabea despicias arma, At sperato deos memores fandi atq; nefandi. Si nihil te mouent penetratum uiolatorum uices, in tuum caput aliquãdo reditura, certe loquem maximum reuereare, quem in uno facto ter offendes. Meus est hic hospes, offendes φίλον, meus est supplex, & ipse pro illo tibi, uiolabis ἱερήσιον. Deniq; pro amico deprecor amicus, offendes φίλον. Scis q̄ certas iras concipere soleat iratus Iuppiter, quã acriter uindicet læsissus, qui sæuienti ministras arma. Nec omnia permittit suis, nec omnia condonat affectibus. Sed plura parantem dicere Scarabeum, aquila uexatum alis, contempitum in terrã præcipitat. Leporem frustra supplicem, sub oculis Scarabei crudelissime iugulat lanatq; lanatum in immitem nidum deportat: neq; uel tantillum ualuerunt apud eam, nec preces, nec minã Scarabei: quẽ tamen haud aspernata fuisse, si quantum audacia uiribusq; pollet, tantundem pollet prudentia: aut si in mentem uenisset, olim leonem in extremo uitæ discrimine, à mure seruatum fuisse, & omniũ quadrupedũ tyranno, quod dixit dare poterãt, id à tam infimo contemptoq; animalculo per occasionẽ datum esse: si cogitasset formicam beneficio prouocatum, columbæ uitam dedisse, ad morsu aucupis calcato

neo

neo. Adeo nullus est tam humilis, tam abiectẽ fortis, qui non possit per occasionẽ, & prodesse amicus & nocere inimicus, uel potentissimo. Verũ id tẽporis nihil horum succurrebat aquilæ, tantũ præsentĩ præda potitur, fruiturq;. Ea cõtumelia descendit altius in pectus magnanimi Scarabei, q̄ quisquam credidisset. Stimulabat excelsum ac titanico animum: hinc pudor, quod in causa tam æqua, parũ sua ualisset autoritas: hinc misericordia, quod innoxium animal & imbelles, tam immaniter esset lanatum. Hinc dolor quod ab aquila tam ferociter, atq; id tam impune cõtemptus esset, haudquaq;, ut ipsi uidebatur cõtemnendus. Siquidem nulli sua leuis est autoritas. Iam succurrebat & illud, fore ut uniuersum Scarabeorum genus in cõtemptũ ueniret, si semel id factũ aquilæ celsisset impune. Ac tum quidem temporis, quoniam ulciscendi facultas non erat, omnino regium quiddam exhibuit Scarabeus. Nempe hoc ipsum, quod de Agamemnone, ceterisq; regibus dixit Calchas, ἔπειθ' ἄλλ' οὐδέ τις χόλον γὰρ καὶ ἀντιμίαν καὶ περὶ πύλων, ἀλλὰ γὰρ καὶ μετὰ τὸν πότον, ὄφρα τελευτῆται ἐν σὺνθεσίμῳ ἑοῖσι. Omnes igitur artes, omnes dolos in pectus aduocat. Nec uulgarem molitur pœnã, interfectionẽ, ac planẽ παυολοθεῖαν in animo uoluit. At cum ipsa quidem aquila hoste tam bellici Martem experiri, non satis tutum esse ducebat: non solum ob id, quod copijs esset inferior, uerum etiam quod Mars stupidus deus ac uecors, nec minus cæcus quã ipse Plutus, aut Cupido, plerunq; faueat causã deteriori. Quod si maxime par uiribus fuisset, si felicius pugnarent hi, quorum melior esset causa, tamen esse uidebat, in quo grauius excrucietur aquilam, & odium suũ pleniore uindicta satiare, si posteritate sublata, uitam etiam & sententiam aquilam longa morte exanimaret. Nulla in re grauius discruciantur parentes, quã in liberis. Adeo ut qui sui corporis sæuissimos negligunt cruciatus, filiorum tormenta non ferant. Viderat alinos per ignes obiectos, miro uitæ contemptu, pullis suis succurrere: uiderat exempla huius animi in animantibus permultis. Existimabat ab his communibus affectibus non esse alienam aquilam. Deniq; suo generi tutius esse iudicabat, si inimicum tam pertinacem ab ipsa, quod aiunt, stirpe perdidisset. Audierat, opinor, celebratum illud prouerbium, Νῆπιος ὅς περὶ αὐτὸν καὶ ἐν αἰσῶνι καὶ παλαιῶν, Titillabat & blanda quædam spes, si facinus succelsisset, futurum ut profligata aquila, ipse regno potiretur. Atq; ut dolor nõ solum fortes facit, & intrepidus, uerum etiã sagaces, diligerenter explorat, quo loco spem suã posteritatis hostis recondidisset. Quo peruestigato, Vulcanum adit, qui cum illi nonnulla familiaritas est, ob coloris similitudinem. Exorat, ut arma sibi cudadat, quæ neq; sint onerosa uolanti, & tamen aduersus mediocre uim tueantur. Armata à summo uertice ad imum usq; calcaneum Vulcanus Scarabeũ, his armis quibus adhuc utitur: nam antea muscarum more inermis erat. Nidus erat procul illinc remotus, in excelso præruptoq; scopulo, multa fæmentorũ ac stipularum uis congestus & communitus. Huc mihi protinus egregius Scarabeus aduolatit ne an adrepsisset, parum liquet, certe peruenit. Sunt qui dicant tum cum pennis aquilæ feriretur, adherentem clanculum ab insciente aquila in nidum deportatũ esse. Et quod nec homines, quibus non est aliud animal insidiosius, nec ad nocendũ ingeniosius, peruenire potuissent, eò penetrauit Scarabeus. Inter stipulas in insidijs abdit sese, ac tempus nactus idoneum, aquilæ oua protrudit e nido, aliud post aliud, donec nullum reliquũ faceret. Ea delapsa, cõminuta sunt, ipsi pulli in formes adhuc miserabiliter in saxa elisi, prius orbatũ uita sunt, q̄ uitæ sensum accepissent: nec hac tam atroci pœna contentus fuit Scarabei dolor. Est gemma cum primis nobilis, quã ab aquilæ nomine Græci uocant Aetite: non dissimilis est ouo, sexu quoq; distinguitur, nam in fœmina fœtũ inclusum inuenias, pulli propemodũ specie. Mira uis, ad eliciendum partum. Quamobrem hodieq; parturiẽtibus admouetur, quo partum acceleret. Huius itaq; generis par, aquila solet in nido suo ponere, alioquin nunquam positura oua, aut certe non excludura pullos. Tantum etiam thesaurũ deicit e nido Scarabeus, quo pariendi facultatem in posterum eripiat, lapides acutis excepti saxis minutatim disiliere. Ne hæc quidem adhuc satis uisa sunt iræ Scarabei. Leuem calamitatem putat, nisi dolore quoq; ac lamentis hostis frueretur, itaq; rursum abdit se penitus in stipulis. Redit aquila, nouam sui generis cladem conspiciatur, uidet sua uiscera frustulatim discepta; uidet nobilis gemmæ non

non æstimabilem iacturam: queritur, clangit, fremit, stridet, eiulat, obtestatur deos: ac suis illis oculis, quos iam dolor etiam acuebat, hostem tam potentem circumspiciat. Atq; omnia potius in mentem ueniunt reputanti, quam Scarabeus ille cõtemptus. Dira minatur, dira precatur ei quisquis tantæ calamitatis fuisset autor. Quantam interea uoluptatem animo perferuisse credis Scarabeum, dum hæc audit: Quid faciat misera? Rursum in Fortunas insulas illi deuolandum fuit, neq; enim aliunde importatur & πύρις. alterum par inueniendum. Nidus in locum multo semotiosem aditioremq; trãsfertur. Rursum oua ponit, & huc nihilo secius ignotus hostis penetrat: populatur omnia, totam superiorem renouat tra-gœdiam: Rursum hinc in tutiorem arcem demigrat aquila: alia deponit oua: alios adhibet Aetitas. Rursum adest Scarabeus. Nec modus nec finis fugiendi atq; insequendi, donec delassata tot cladibus ales, constituit sacram mouere ancoram, ac suis diffusa uiribus ad deum præsidia confugere. Iouem adit, exponit calamitatis suæ tragœdiam; hostem tam potentem, eumq; quod esset grauisimum, ignotum: ut tanta passæ, facultas etiam ulciscendi eriperetur. Addit hanc suam perniciem ad ipsum quoq; Iouem pertinere, periturum imperij munus, quod ille donasset, mutandum armigerũ, si quemadmodum instituit hostis, pergeret: esse nõnihil assuetis ac notis uti ministerijs, etiam si nouitas in suffecio Ganymede feliciter successisset. Mouet Iouem satellitis sui periculum, præfertim cum recens rapti Ganymedis officium hæreret animo. Iubet, si uideatur, in suo ipsius sinu deponat oua. Aut illic, aut nusquam omnino in tuto futura. Paret ales, ac in summi Iouis sinu, extremam gentis suæ spem deponit, multum obtestata, per felicissimam illa oua, quæ quondam illi Leda pererant, ut sua bona fide tueretur. Quid nõ efficit pertinax animi dolor? Vereor ne cuires supra ueri fidẽ esse uideatur. Ad ipsam summi Iouis arcem inuictus subuolat Searabeus, haud scio an numinis alicuius fauore adiutus. Passillum in hunc usum est stercoribus paratum in sinum illius demittit. Iuppiter ut est forditũ insolens, quippe in purissima mundi parte habitans, & à terreno contagio longissimo semotus interuallo, dum offensus teretrimo odore, fumum è sinu studet excutere, oua aquilæ deijcit imprudens, quæ uidelicet ex alto delapsa, perierunt, & prius q̃ terram cõtingerent. Atq; ita tandem cognitus est, ille tot cladiũ artifex, & hoc ipsum uoluptatis cumulũ addidit Scarabeo. Iuuit agnosci. Contra aquilæ, nam rem gestam ex ipso didicit Ioue, nõ mediocre doloris pondus adiecit, tam contemptus suæ calamitatis autor. Quandoquidem est & hoc nõ nullum mali solatiũ, si quis à magno superetur hoste. Hinc uelut de integro dirum inter eos coortũ bellum, aquila pro uiribus ubicunq; conspectam Scarabeorũ gentem uexat, rapit, proterit, perdit. Vicissim Scarabeus in aquilæ perniciem neruos intendit uniuersos. Itaq; prædandi, insidandi, iugulandi, nec mora, nec requies, nec ullus omnino finis futurus uidebatur, nisi utraq; gente pariter sublata funditus, ut Cadmeam uictoriã diceret: adeo gladiatorijs animis, uterq; in alterum affectabat uiam. Nec uinci poterat aquila, neq; cedere nouit Scarabeus. Tandem Iuppiter in tantis rerum periculis succurrendũ putat, conatur priuatim inter eos rem componere. Quo magis conatur, hoc magis horũ incrudescit odium, gliscunt iræ, feruescunt pugnae. Et erat ille quidẽ haud dubie propensior in aquilæ partem: sed è diuerso mouebat exemplum longe perniciosissimum, si cui licuisset impune *ικετήσιον, Ωλιον, aut ξήμιον* contemnere. Proinde facit quod in extremo rerum discrimine solet, deos in conciliũ aduocat: pauca prælocutus, rem, ut est gesta, proponit. Præconio Mercurij fit dicendi potestas, rogantur ac dicuntur sententia. Variatum est studiũ. Dij contemptiores ferẽ fauebant Scarabeo, ex maximis etiã Iuno uehementer huic studebat, nimirum odio Ganymedis, aquilæ rebus infensa. Tandẽ in hoc senatusconsultũ pedibus itum est, quod arguta uoce pronũci auit Mercurius, Vulcanus in æs incidit, uti bellum æternũ Scarabeus & aquila suo gerant arbitratu. Quod cuiq; acciderit incõmodi, ob id in ius uocare non liceat, bello imputetur. Quod quisq; rapuerit, id iure belli possessurũ, tantum non placere dijs internicionẽ ullius gentis. Proinde triginta dies, per quos incubat aquila, temperetur à manibus, seruentur inductiã. Nec fas sit Scarabeis per id tempus in publicum prodire, ne uidelicet ad inediã ac fouendi laborẽ, belli quoq; tædium accederet aquilæ. Addidit illud ex suo studio Iuppiter, idq; reclamantibus nõnullis, Aequũ est, inquit, ex tam immensis terræ spacijs, uel exiguũ angulum, uelut asylum superesse meo satelliti quo tutus sit à Scarabeorum incurso. Neq; uero nouũ exemplum induco. Sunt loca quæ lupum nesciũt: sunt in quæ non immigrens uenena

uenena: sunt in quibus nõ uiuãt talpæ. Metabor & ipse in Thracia iugerũ aliquot spacium apud Olynthũ, in quod si quocũq; modo prudens, imprudens, uolens, nolens, pedem intulerit Scarabeus, capitalis esto: nec fas sit exire semel ingresso, uerum inibi torqueat sese, donec emoriatur. Loco nomẽ tribuitur Cantharolethrus, ut uel ipso monitus uocabulo sciat Scarabeus actũ fore de se, si cõtra nostrũ senatusconsultũ nõ uereatur in eum locum irrum pere. Rhodo exulat aquila, ne cui uideatur inhumanum Olyntho excludi Scarabeum. Sic ait, & totum nutu tremefecit Olympum. Adfremebat omnīs deorum confectus. Valet in hodiernũ usq; diem senatusconsultum, semperq; ualebit. Scarabeis & aquilis durat exitiale bellum, per eos dies, per quos incubat aquila, nusquam apparent Scarabeorũ filij. Locum eum, quem designauit Iuppiter, summo studio uitat: quod si quis importet, protinus exanimatur. Eiusq; rei, si quis forte requireret, testimoniũ perhibet Plinius libri undecimi cap. 28. Atq; hoc quoq; grauior autor Plutarchus in commentario De animi trãquillitate. Sed iamdudum sat scio, sic tecum cogitas optime lector: Quid isti uenit in mentem, ut tantum nugarum de nihilo nobis effutiat: ac non quidẽ elephantũ è musca, quod aiunt, sed è Scarabeo gigantem reddat. Quasi uero parum ingenij sit, tot adagiorum Chiliadas euoluere, nisi fabulis insuper tam uerbosis nos enecet. Dicam equidem. Vt est cuiq; sententia, sunt quibus in explicandis adagijs inops uideor, acie uenus. Existimant enim id demum esse magnificum, si quis uolumen in immensum extendat. Istis nimirum libuit ostendere, me in ceteris data opera breuiorem esse: alioqui non defuturum fuisset, quo rem locupletarem, si ostendendæ copiae, quam iugando lectori studere maluissem. Sed ut ad prouerbiorum negocium redeamus, Meminit huius fabulæ Comicus Aristophanes *ὅτι ἐρλωρ*, his quidem uerbis:

ἐν τῷ αἰσώπῳ λόγῳ ἐξ ἑρῶρος, μὴ ὅτι περὶ τῶν εἰς θεὸς ἀεργῶν, ἅπασιν ἐπισμῦθον, ὡ πῦρ πῦρ, ὅπως καθ' ἑσόμενον ἔδωκεν εἰς θεὸς; καὶ ὅτι κατ' ἐχθρὰν ἀεὶ τὸ πάλαι ποτὲ ἐβακχύνοντο, καὶ τὴν μωροσύνην.

id est,

In fabulis id est repertum Aesopis, Adijisse diuos unicum è uolucris, Haud credibilem ais fabulam pater pater, Adijisse diuos animal obscœnum atq; olens, Pervenit olim inquam, ob simultatem asperam, Quæ illi fuit cum aquila, oua uoluens illius, Et expetens pœnas ab hoste mutuas. Admonet autem apologus, non esse cuiquam contemnendum hostem, quamuis infima fortuna. Sunt enim homunculi quidam, infimæ quidẽ fortis, sed tamen malitiosi, non minus atri, quam Scarabei: neq; minus putidi, neq; minus abieci, qui tamen pertinaci quadam ingenij malitia, cum nulli omnino mortalium prodesse possint, magnis etiam sæpenuero uiris facestant negocium. Territant nigrore, obstrepunt stridore, obturbant foetore, circumuolitant, hæret, insidiantur, ut non paulo satius sit, cum magnis aliquando uiris simultatem suscipere, quam hos lacessere Scarabeos, quos pudeat etiam uicisse, quosq; nec excutere possis, neq; conflictari, cum illis queas, nisi discedas contaminator.

Timidus Plutus.

I i Plinius timid.

Ἀεὶ δὲ ὁ πλάτῳ. id est, Timidus Plutus. Huiusmodi enim & Aristophanes inducit Plutum, atq; hũc imitatus Lucianus in Timone, omnia formidantem, nulliq; fidentem. Neq; uero dissimulẽ animi habitũ opes adferũt diuitibus, cum contra paupertas secura in utranq; dormiat aures. Aristophanes uulgo iactatam indicat opulentia timiditatem, cum ait,

Ἀλλὰ λέγουσι πάντες ὅς

ἀφλοπῶν ἐστὶ ὁ πλάτῳ.

id est,

Quin id omnes dicunt,

Timidissimum quiddam esse, diuitias.

Interpres admonet, Comicum allusisse ad illud Euripidis,

Ἀφλοπῶν δ' ὁ πλάτῳ καὶ ἐλεόφρον κακός.

id est,

Res

Res cupida uita, sunt opes, pauidum malum.
 Id ideo dictū est, quod diuitibus multi tendunt infidias: nempe latrones, haeredipetae, principes, scyphanta, nonnumq; & uxor, & liberi. Quam ob causam addidit Euripides *Ὀλέβη* *Ἰνυχρὸν*, uel quod ob diuitias magis illis libeat uiuere, q̄ his, qui tenui sunt fortuna; uel quod ob eas saepenumero de uita solliciti sunt. Id eleganter explicans Iuuenalis
 Pauca licet, inquit, portes argenti uascula puri
 Nocte iter ingressus, gladium contumq; timebis,
 Et mota ad lunam trepidabis arundinis umbram.
 Cantabit uacuis coram latrone uiator.

In summa in omni negocio formidolosior est diues, q̄ pauper. Cautius munit aedes furum metu. Metuit tempestates, propter frumenta, quae habet in agris, propter merces, quas habet in mari. Metuit amicos, ne quid rogantibus donare cogatur. Metuit inimicos, ne quid noceat. Timidius cōuitatur, metu multata. Omnia circumspectius & facit & dicit, metu calumniae, quae potissimum diuitibus strui solet: quippe quibus est quod auferri possit. Si bellum imminet, diues in primis discruciat. Deniq; nec superstitione uacat, ne quod nimen parum amicum, damnum immitat.

Panicus casus.

III

πανικός, Veteres uocabāt subitum animorum tumultum, sed inanē. Veteres enim existimabāt Panem deum repentinos terrores, & animi conseruationes immittere, lymphaticis simillimas, usq; adeo impotentes, ut non ratione modo, uerum & mente careat. Sicuti nō rarenter usu uenit, cum in exercitu nulla cōparente idonea causa, uiri pariter atq; equi perturbantur Cuius rei meminit & Euripides in *Rheso*

Ἄλλ' ἢ κρονίος πανός τρομοδὲ μάλιστα φόβη
 Verba sunt Hectoris ad custodes nunciāntes, nouum tumultum in castris oriri: atq; is motum Panicum esse respondet. Pindarus in Nemeis scribit nō oportere fortibus uiris uitio uertere, si fugiant in huiusmodi tumultu,

Ἐν γὰρ δ' αἰμωνίους φόβους φέβ' ἄν' ἔτι καὶ πᾶσι δὲ θεῶν. id est,
 In diuinis terroribus fugiunt & filij deorum. *δαμωνίους φόβους* appellans *ὄν πανικός*. Narratur idem deus cōcham illam tortilem ac turbinatam, quae Graece *κόχλη*. id est, testudo dicitur, primus reperisse, eaq; personans olim Titanas contra quos bellabat, in fugam egisse, Pausanias in Phocaeis, *Ἐν δὲ τῆ νυκτὶ φόβος σ' Ὀδυσσέϊ ἐμπιπὴ πανικός*, *τὰ γὰρ ἀπ' αὐτῆς ὀδυσσεὺς δέματ' ἐκ τῶτος φόβου γίνεσθαι*, id est, Caeterū noctu irruit in eos pavor panicus, siquidem terrores nulla de causa exortos, aut ab hoc imitti. Hac de re copiosius differit citatis aliorum etiam Graecorum testimonijs, Angelus Politianus in Miscellaneorū annotatione uel gestimada. Hoc adagij subinde refertur a Cicerone in epistolis ad Atticū. Ego, inquit, bellum foedissimum futurū puto, nisi qui, ut tu scis, panicus casus extiterit. Rursum alibi, De Ventidio, panicon puto. Item alibi, Rumorem adferūt magnum, Romae dum ad Antonium frumētum omne portari, *πανικός* certe. Item alibi: Interim scis enim quaedā *πανικός* dicit, item *τὰ κρηὰ τῶ πολέμου*, rimore aduentus nostri, & Calsio qui Antiochia tenebatur animus accessit, & Parthis timor infectus est. Idem ad Tyronē, Etsi Atticus noster, qui me quondā moueri *πανικός* intellexit, idē semper putati: nec uidet, quibus praesidijs philosophiae septus sim. Et hercle quod timidus est ipse, *θρονοποιός*, id est, tumultū ciet, & panicus mouetur. Huc alluisse puto & Apuleium in asino suo, cum Psychae ad mortē spontaneam properanti, Panem obuium facit.

Nihil minus expedit, quam agrum optime colere.

IIII

Apud praeficos adagionis instar fuisse Plinius testatur libri 18. cap. 6. Temerarium, inquit, uideatur unam uocem antiquorum posuisse, & fortassis incredibile penitus existiment, nihil minus expedire, quam agrū optime colere. L. Tattius Rufus infima natalium humilitate, consulatum militari industria meritis, antiquae alia parsimoniae, circiter mille siclos (sive quae lectio quibusdā magis aridet, sestertium) liberalitate diui Augusti congestum, usq; ad detractionem haeredis exhausit, agros in Piceno coemendo, colendoq; in gloriam. Internicionem ergo, famemq; censemus. Imō hercle iudico modum, rerū omnium utilissimum. Bene colere necessariū est, optime damnosum. Haec tenus Plinius. Huc & Terentius alludit, cū ait in Phormione, Nos trapte culpa facimus ut malos expediat esse, dum

Agrum op.c.

nimum dici nos bonos studemus & benignos. Item illud Horatianum,
 In uitium culpa ducit fuga, si caret arte.
 Deniq; prouerbium Hebraeorum admonens, Ne quis nimum sit iustus.

Citius quam asparagi coquantur.

V Asparagi

Velocius quam asparagi coquantur. De re uehementer properata. Sunt quaedam figurae prouerbiales, quae Octauio Augusto peculiariter arriserunt: inter quas haec quoq; refertur a Tranquillo, cum scribit eum ad exprimendum festinatae rei uelocitatem solere dicere, Velocius quam asparagi coquantur. Idq; identidem in literis usurpat. Est autem asparagus herbae genus spinosum, & in medicinam utile, & in cibos gratum, cuius summa prius q̄ durefcant, leuiter coquantur, tantum ut cruditas absit. Dicitur autem asparagus, quod qui sunt in his praecipui, non feruntur, ut Athenaeus dixit. Docti quidā admodum quidam pisces sale conditi, aut fumo uento ue durati crudi quoq; comedantur, aut leuissime cocti. Quāquam hoc prouerbium apud Athenaeum unde citant, nondum repperit. Confine illi, quod alibi dicitur, *ἀφύα ὄν πύρ*. Aphya ad ignem.

Amicitiae personam.

VI

τὸ πρὸ σώπειον ἀφελᾶν τῆς φιλίας, i. Amicitiae personam detrahere dicimur, cum aperte quae sentimus animo, tum facimus, tum loquimur apud amicos, & quicquid in pectore clausum est, id pra nobis ferimus. Vultus enim ab animo discrepans persona uerius est q̄ uultus. Et eleganter a Seneca dictum est in Caesarem, ut personam malit q̄ faciem, id est, ut uideri malit q̄ esse. M. Tullius Tusculanarū quaestionū quinto, scribit Epicurum tantummodo personam induisse philosophi. Martialis, Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis

Tam subito coruus, qui modo cygnus eras.

Non omneis fallis, scit te Proserpina canum,

Personam capiti detrahet illa tuo.

Nec semper tamen persona sonat in malam partem. Etenim cum scribit M. Tullius in Officijs, ponit enim personam amici, cum induit iudicis: non significat fictum amicum, aut fictum iudicem. Est autem traductum a personis histrionum.

Vtere curru, de asinis nihil laborans.

VII Curru utere, de asini. id.

Ἀπνέμου φ' ὄσ' ἔμολ' εὐς ἦν ὄ' ὄν' οὐδ' ὄν' μέλα. id est,

Vtere plaustris tuis, asinosq; ne curaueris.

Versus est trochaicus tetrameter. Hoc prouerbio monebāt, uti suarū quisq; rerū curam ageret, hisq; fruere, alienarū negligens atq; incurius. Hinc ducta metaphora, q̄ quibus plaustrum est domi, nihil necesse habet deportadis oneribus asinos aliunde conducere.

Libya fera.

VIII

Λιβύη θηελόν, id est, Libya bestia. Refertur a Diogeniano. Dicebatur olim in hominem uasrū, callidū, uersipellem, uaritis moribus, ancipitiq; ingenio. Quod genus portentum Cicero Catilinam fuisse testatur. Inde natum q̄ in Libya uariae ferarum species saepenumero misceantur: atq; ita noua quaedam hinc monstra spectaculo produci soleant, Romam a prouinciae praesidibus deportata.

Semper adfert Libya mali quippiam.

IX Libya semper affert ma. q.

Eodem fonte fluxit & illud, *ἀπ' ἀφ' ὅτι λιβύη κρηόν*, i. Semper affert Libya mali quippiam, quod inde Romam, ut dixi, monstra deportarētur. Hinc & in mores ingeniumq; gentis detorqueri potest: siquidem ut est regio uenenorū ferax, ita gentis pestilens ingenium, Peculiariter conueniet in foedifragos, ac pactorum nouatores.

Semper Africa noui aliquid apportat.

X Africa semper aliquid nap.

Huc simillimum est illud Plinianum, quod in historia mundi refert, Libyam semper aliquid noui adferre. Quod quidē ideo dicebatur, quod in siticulosa regione ad unū aliquem rituum plurimae ferarū species bibendi gratia conuenire cogātur: inibiq; uaria mixtura uiolentae Veneris, uarias monstrorū formas, subindeq; nouas nasci. Porro Plinius sumplit ab Aristotele, apud quem refertur lib. De generatione animalū 2. cap. 5. Anaxilas apud Athenaeum libro quarto festiuiter ad rem detorsit,

Ἡ μυσική δ' ἠσπὸς λιβύη πρὸς τῶν θεῶν

Vu

Λέπ

Αέτι κωνόγυ, κωβ' ενιαυτῶν τίντεθ θνέλου. id est,
 At musca itidem ut Afra terra per deos
 Semper quotannis bestiam aliquam ædit nouam.
 Scio Gracum uersum posteriorē non constare, sed ita habet æditio Aldina, nec satis di
 uino quomodo restitui possit, nisi forte pro κωβ' ενιαυτῶ legendū est ἢ αὐτῶ, tamen sic
 quidem constat metri: fortasse θνέλου omittendū, & pro κωβ' ενιαυτῶ reponendum κωβ'
 ενιαυτῶ. Quadrabit in homines lubrica fide, semperq; nouandarum rerum audios.

Αιβυτῶν ἄρνων. id est, Libyca auis. Refertur à Suida de prægrandibus, quod ex ea re
 gione deportentur aues immani magnitudine. Horatius de prælauta usurpauit,
 Non Afra auis descendat in uentrem meum
 Incundior, quam lecta de pinguisimis
 Oliua ramis arborum.

Nam gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas easdem Numidicas aues appel
 lant. Acron uidetur de struthione sentire, quæ & ipsa auis mira mole corporis esse fer
 tur. Mea quidē sententia non inepte iacietur, & in hominē peregrino cultu notabilem.
 Et Plautus alicubi Pœnum auem uocat ob manicas alarū instar utriusq; pēsiles. Prouer
 bium extat in auib. Aristophanis. Interpres indicat conuenire in barbaros ac meticolos
 fos. Sunt enim homines prægrandes fere timidiores. Terētius, Hic nebulo magnus est,
 Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere.

Pastoris boni est, t. pe. nō d.

Hodieq; uulgo celebratū durat, ubi quis est exactior durior, atq; instātor. Quid Num
 & pellem uis? Quasi cōueniat lana contentū esse. Id adagij Tiberius Cæsar, autore Sue
 tonio, aut reperit, aut certe usurpauit. Nam is admonitus ab amicis, ut prouincialib. au
 geret uectigalia, rescripsit. Boni pastoris esse, tōdere pecus, non deglubere. Est autē deglu
 bere, detrahare pellem. Tractū à rusticis, qui deglubere uocant, siliquā, aut folliculū ex
 cutere, & granū sua nudare tunica; unde & Catullus in obscenū sensum detorsit, ut di
 cat uirum à muliere deglubi. Et Apuleiana Fotis ait se uiuos homines solere deglubere
 Tondent igitur, qui ita spoliāt, ut sortē relinquant, unde res possit crescere. Deglubunt
 qui nihil reliqui faciūt. Nam lana detōsa renascitur. Cute detracta nihil est quod deinde
 possis auferre. Alexander Macedonum rex, cognomento Magnus, sententiā eandem
 diuersa extulit metaphora. Cum enim quidā admoneret, longe plus uectigaliū à ciuita
 tibus auferri posse, respondit ad hunc modū, ἢ λιπρωρῶν μίσω ἢ ἐκ βίβλων ἐκτέμνοντα τὰ λὰ
 χενα. id est, Et olitorem odi, qui radicitus herbas excidat. Deniq; hoc ipsum ἐκ βίβλων
 ἐκτέμνοντα, & item apud Latinos radicitus, stirpiū tenuis, à stirpe, ab ima stirpe, atq; id ge
 nus aliā metaphora; prouerbū naturam respiciunt.

Olitorem odi

Lucri bonus est odor ex re qualibet. XIII
 Faceta quidem, sed tamen pestilens illa uox Vespasiani, qui cum ex lotio uectigal fa
 ceret, homo turpiter audis, superq; eo factō à filio admoneretur, quod è re tam putida
 lucrum faceret, paulo post collectam pecuniam, filii naribus admouit, rogauitq; ecquid
 illa puteret. Vnde Iuuenalis,

Lucri bonus est odor, ex re Qualibet.
 Ad quod alludens Ammianus libro uigesimo secūdo dixit, & lucrum ex omni odoran
 tes occasione. Iam & Ennianus ille uersiculus, non in sermonem modo, uerum etiam in
 animos & uitam hominum penitus abiit.

Vnde habcas curat nemo, sed oportet habere.
 Quin illud ab Horatio dictum ερωτικῶς, serio sequimur,
 O ciues ciues quærenda pecunia primum, Virtus post nummos.
 Cephisodorus apud Athenæum libro tertio, docet apud poetas celebres ac sapiētes ui
 ros inueniri sententiā quasdam improbatas, uelut illud apud Archilochum, πίνω ἀνδρῶ
 ἀποκολῶν πῶν. id est, Quemuis hominem excoriare siue spoliare. Apud Theodorum il
 lud, κελεύδω μὲ πλέου ἐχέω, ἐπαινεῖν ἢ τὸ ἴσον, id est Quod iubet plus æquo habere, laudare
 tamen quod æquum est. Apud Euripidē τὴ γλῶτταν ὀμωμοκρῖσαι φάσαι, id est, quod dixit
 rit, linguam iurasse, quo de nobis aliās dictum est. Apud Sophoclem
 Τοιαύτῃ πιστ, πῶς χελεῖν τὸ πῶν βίβλ.

Laud. æquum, capere plus

Δέγ

*Δέγ, σὺ δ' αὐτῶς ἕστε οἱ ἄφοι τὰ μὲν
 Δέγ, σὺ δ' αὐτῶς ἕστε οἱ ἄφοι τὰ μὲν* id est,

Ad gratiam tibi ista dico, haud impero,
 At ipse, uti solent facere prudentes uiri,
 Laudato iusta, cæterum lucro hæreas.
 Idem alibi dixit, μηδὲν εἶπὲ σὺν κέρδεσιν κερδόν, id est, Nullū esse malum quod cum lucro con
 iunctum sit. Apud Homerum, quod facit lunonē insidiantem Ioui, quod Martem fingit
 adulterum. Hæc Athenæus. Mirum autem populū indignari poetis aut histrionibus, si
 quando talia recitant in theatris, cum magis debuerit indignari quisq; sibi, quod ea seque
 retur in uita, quorum cōmemorationem in teatro ferre non poterat.

Malum lucrō coniunctum non est malū

Lucrum pudori præstat. XIII
κέρδης ἀσχετῆς ἕμεινον. id est, Lucrū pudori præstat. Plautus in Pseudolo, Nimio illud
 quod pudet facilius fertur, q̄ illud quod piget. Eundē sensum aliter extulit in Trinummo:
 Pol pudere, quā pigere, præstat totidem literis.

Pudori lu- crum præ.

Sententiā bono uiro indigna, eoq; illic à lenone dicitur, hic à sene. Sed cōmode ad persua
 dendum sententiā etiā parū probam arripuit. Alioqui longe fatius rei iacturam, quā
 famæ dispendium accipere. Huc allusit Terentius in Phormione, Non te pudet uanitatē
 Non, dum ob rem. Quin & hodie uulgo prouerbio iubent ualere pudorē, ubi de pecu
 niaria re agit. Plutarchus in cōmentario De audiendis poetis, refert è poeta nescio quo,
 senarios hos:

*τὸ μὲν ἀναίσις τῶν ἀκαρῶν ἀφύσσῳ,
 τὸ δ' ἔργα τῶ πᾶν δρωόντων, ὅσα κέρδαναι.* id est,
 Opinione spernito iusti, ac uirum
 Quiduis agentem sequere, cum spes lucrī.

Refert & hunc ex Sophocle:
τὸ κέρδης ἰδὲν, κερδὲν ἐκὲν ἄδουδ' ὄν ἔν. id est,
 Dulce est lucrum, profectum & à mendacijs.

Bæta tum hyeme, tum æstate bona. XV
βᾶται τῶν βῆρας, κωβ' ἢ χειμῶνι ἢ καλοκαίρῳ. id est, Bæta tum in æstate, tum hyeme bona. Suidas,
 qui huius adagij meminit, adscribit Bætam uestis pelliceæ genus, quod in utroq; tempus
 uideatur appositū. Nam hyeme depellit uentos, æstate solem. Iulius Pollux libro De rerū
 uocabulis septimo, inter uestes coriáceas meminit & bæta: quā ait tunicam fuisse prælon
 gam, quæ totum contegeret corpus. Conuenit igitur de re ad multa usui futura: ueluti de
 literis, quæ iuuenes iuxta ac senes ornant. Aut philosophia, quæ in rebus prosperis arcet ab
 insolentiā, in aduersis præstat, ne frangamur animo.

Anicularum deliramenta. XVI
τραῶν ὄδλος, id est, Anicularū deliramenta. De nugis inanibus, cuiusmodi solent effu
 tite uetulae, cum iam sexus uitio uitium ætatis accedens, nugacitatis morbum cōduplicat.
 Extat prouerbū apud Platonem in Theæteto: τῶν τὰ μὲν γὰρ ὄδου δλεγγύμωτος τραῶν ὄδλος.
 id est, Nam hæc quidem sunt quod dici solet, anicularum nugæ. Itidem Cicero in oratio
 ne pro domo sua dixit anilem superstitionem.

Ante pedes. XVII
 Ante pedes esse dicitur, quod obuiū, quodq; uel præsens adest, uel imminet. Terentius:
 Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est
 Videre, sed etiam illa quæ futura sunt Prospicere.

Sic Pindarus in hymno ultimo, τὸ δὲ πῶς ποδὲς ἀφῆσιν ἀεὶ χεῖμα πᾶν, id est, Quicquid ante
 pedes est semper melius. Lucian, in Pseudologista: ἢ τὰ λοιπὰ τῶν τὰ ἢ τὰ ἐν ποσὶν ἀγνοῶν.
 id est, Et quod hæc cōmunia, quodq; hæc passim obuia ignores. Philostratus in Phœnice:
 βαρῆς δὲ ποὶ; μετ' ὧρος πὲ καὶ ὡρῆς πᾶν τὰ ἐν ποσὶ. id est, Quo uadis autē? sublimi uultu,
 cunctaq; despiciēs, quæ sunt ad pedes. Et τῶν ποδῶν δεικνῆ, quod iam instat, imminetq; ἐμπρο
 δῶν esse dicitur, quod obstat, ἐκποδῶν cōtra. περικυλινδένου τῶν ποδῶν est aliquoties apud
 Platonē, id est, ante pedes prouolui, quod ueluti expositū est. Veluti de rep. iiii. πάλαι ὡ μὲν
 κῆρυξ φαίνεται? πῶς ποδῶν ἢ ἀφ' ἧς κυλινδένου, ἢ ἐκ ὧρῶν μὲν ἢ ἐξ αὐτῶ, ἀλλ' ἡμῶν κῆρυξ ἀσάτα
 ποὶ, ἀσάτα οἱ ἢ τῶν χερσῶν ἢ χερσῶν, χερσῶν ἢ χερσῶν ἢ χερσῶν, id est, Iam dudū ò beate uiderē rursus
 ante pedes uolui, nec uidemus illud, sed fuimus ridiculi, quæ admodū solēt, qui cū manibus
 Vu z teneant

καὶ πῶθ' ἄλλοις ἐπὶ ἰσχυρῶν ἀντελοκισσῶν πῶθ'.

id est,

Ac recalcitrans per iram testa testam uulnerat.

Talis est fere conficiatio regum, inter se belligerantium, qualis ollæ cum olla collisio. Nonnunquā perit uterq. Certe neuter absq. grauissimis damnis discedit, nisi quod illud mihi uidetur iniquissime comparatū fati, quod cum par sit incommoda belli in eorum recidere capita, qui belli sunt autores, & quorū refert uicisse, maxima pars malorum in hos ingruat, quibus inuitis & abominatibus bellum suscipitur: & ad quos etiam si proferrimo Marte pugnatum fuerit, nec teruncius quidem sit rediturus.

Animus est in coriis.

xxx

In coriis est.

Aristophanes ἐν εἰρήνῃ,

ἡμέτερον τῶν ἄλλων συγγνώμῃ ἔχει,

ὁ νόσ γὰρ ἡμῶν ὡς τὸ ἐν τοῖς σκύνεσι.

id est,

In his quidem sum lapsus, at ueniam dabis:

Nam mens profecto nostra tum in coriis erat.

Quamquam aliās huius prouerbii meminimus. Simillimū est illi Terētiano, Animus est in patinis. Item illud quod legitur apud Athenæum libro Dipnosophistarum primo,

οὐδ' αὖ λέγει πρὸς οὐδ' αὐτῶν μολδομῶν αὐτῶν,

ὁ νόσ γὰρ ἐστὶν ἐν τραπεζῆς πηλοῦ.

id est,

Nē quis loquatur, capere nunquam quibimus,

Nam mens quidem ipsa mensæ adhæret proxima.

Interpres admonet huius prouerbii, ὡς σκύνῃ βλέπει, de his qui iam ad bellum spectāt; quemadmodum alio demonstratum est loco. Licebit uti, cum ob sollicitudinem erit alii

quis ad id quod agitur in presentia, parum attentus.

Quibus nec ara, neq. fides.

xxxii

Arā neq. nec fidem habet

Aristophanes ἐν ἀχαροῦσιν,

οἶσιν οὐτὲ βωμῶν, οὐτὲ πίσις, οὐθ' ἔρηθ' ἔμει.

id est,

Quis nec ara, nec fides, nec ulla durant foedera.

De uehementer perfidis. Dicitur est in Spartanos, quorū perfidiam taxauit Euripides,

Σπάρτης γῆραι δὴ λια βουλδοῦντῆρα.

id est,

Spartæ incolæ, dolosa consultiamina.

Nunc in aulicos non omnino pessime quadrat.

Ἀγασί καὶ φέρονσι.

xxxiii

Agī & ferri

Tritissima quidem, sed tamen prouerbialis apud Græcos autores figura est, ἄρασι & φέρονσι pro eo quod est, hostili more populantur, aut uexant. Id si traducatur ad animum non paulo fiet festiuus. Quemadmodum Aristophanes in Nebulis,

ὑπὸ γὰρ πικρῶν χροσῶν τε δυσχερῶν πάτων

Ἀγασί, φέρομαι, τὰ χεῖματ' ἐνεχυροζομαι.

id est,

Diris ab usuris & usurariis

Rapior miser, ferorq. difficillimis,

Possessiones pignori opponens meas.

Lucianus dixit, ἀγὰς & φέρος, pro eo qd est, suo arbitrato quod uult, trahit. Cōsimiliter usus est Cornelius Tacitus De oratorib. Nunc principes in Cæsaris amicitia, agunt feruntq. cuncta, atq. ab ipso principe cum quadam reuerentia diliguntur. Homerus Iliados,

Ἀπὲρ οὐτὶ μοι ἐνθάδε πῖον,

οἶον δ' ἢ φέρονσιν ἄρασι ἢ φέρονσιν.

id est,

Nec enim hic mihi quicquam

Tale est, à Danais ut ferri possit agi ue.

Verba sunt Sarpedonis excitātis Hectorē ad bellū pro tuenda patria, cū ipse pugnaret, nihil habēs quod Græci possent auferre, nimirū Lycius patria. Item Verg. Aeneidos,

Ἄλλ' ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν

Pro diripiūt ac populantur. Consimilem ad modū Livius dixit, libro De bello Maced.

octauo, Tum demū fracta pertinacia est, ut ferri agiq. res suas uiderūt. Apud Herodotū

ita Croesus loquitur Cyro uictori, εἰδὲν γὰρ ἐμοὶ ἐν τῶν μέγα, ἀλλὰ φέρονσιν τε ἄρασι τὰ σά.

id est, iam enim nihil istorū meum est, sed tua diripiūt. Translatum uidetur à more missi

tar

tarī, quod illic homines & iumenta aguntur, sarcinæ feruntur. Plato in libris De legib. φ' ἀποφῶν μὴδ' ἄρα μὴδ' ἄρα μὴδ' ἄρα. id est, Ne quis quicquam alienarū rerum ferat, agat ue. Vnde color sermonis ex legum formulis ductus uidetur. Q. Curtius lib. 4. pro ἄρασι & φέρονσιν dixit, uolui agiq. eludāt uidelicet quibus fortē ac temere humana negotia uolui agiq. psumum est. In eodē libro dixit, ferri agiq. adhuc lymphatos ferri agiq. arma iacentes. His uerbis inconditum tumultum militum declarauit.

Salem lingere.

xxxiiii

Ἄλλ' ἀέχην. id est, Salem lingere, dicitur qui perq. tenuiter uisitant. Sic enim Persius,

Vare regustatum digito terebrare salinum

Contentus perages, si cum Ioue uiuere pergis.

Diogenes cum à Cratere prædiuite quodā inuitaretur, ut ad se ueniret, usurus hospitio suo, suaq. liberalitate, respondit se malle salem Athenis lingere, quā apud illum opiparis mentis frui. Idem Plautus in Curculione; Hodie apud me nūquam delinges salem.

Pedere thus.

xxxv

ἄρασι λιβαῶντων. id est, Pedere thus. Prouerbii speciē habet. Accōmodabitur in hos,

quorum & uitia placent, aut ipsi, aut aliis impendio amantibus; facit enim hoc ἄρασι, ut unicuiq. sua placeant arideantq. etiam si sint putidissima. Facit item hoc amor immoderatus, ut polypus etiam Agnæ delectet Balbinum; ueluti scripsit Horatius. Ari

stophanes in Pluto,

οὐ λιβαῶντων γὰρ βόλω.

id est,

Non soleo thura pedere.

Quadrabit & in assentatores, turpissima pro honestissimis laudantes.

Pro cæco exoculatus est.

xxxvi

Omnes huiusmodi facietiarum formulæ pertinent ad adagiorum naturam, cum uideatur corrigere quod dicitur est; sed altero uerbo, quod uel idem polleat, uel magis etiam

latur; ueluti si quis dicat, non furatus est, sed inuolauit. Non furatus est, sed rapuit. Ari

stophanes in Pluto,

ἄρασι οὐ λιβαῶντων ἄρασι ἄρασι;

id est,

An non furatus es, sed rapuistis?

Idem in eadem fabula,

ἄρασι γὰρ τυφλοῦ ἄρασι μὴ μὴ μὴ.

Ludit enim seruus ambigua uoce ἄρασι μὴ μὴ μὴ, quæ declarat & oculis donatum Plu

um, & exoculatum.

Prius lupus ouem ducat uxorem.

xxxvii

Aristophanes ἐν εἰρήνῃ,

ἄρασι λυγρῶν οἶον ἄρασι.

id est,

Ante lupus sibi iunget ouem.

De his, inter quos insanabile dissidium. Consimili figura dixit Horatius,

Sed prius Apulis

Iungentur capræ lupis.

Plautus in Pseudolo, ut mauelis lupos apud oues linquere, q. hos domi custodes. Ad

rem relatum erit lepidius; quod genus si dicas, non cohære pecuniæ studium, cum stu

dio literario, adq. eam sententiam accommodes prouerbium.

Sphondyla fugiens pessime pedit.

xxxviii

Idem in eodem fermē loco,

ἄρασι ἄρασι ἄρασι ἄρασι ἄρασι.

id est,

Ut feles quoties fugitat, male pedere sueta est.

In eos qua drabit, qui discedunt non citra infamiam. Sphondyla insecti genus, odoris te

terrimit. Plinius libro uigelimosextimo, capite decimotertio, meminit Sphōdylæ serpen

tis, quæ radicibus arborum sit infestissima; cæterū genus quod nam sit, non explicat. Est

autem serpentis huiusmodi species, exiguo corpore & subnigro, quæ emoriens grauissi

mum odorē emittit. Hefychius docet apud Atticos spondylen dici felem. Est apud Ari

stophanem γαλῆς φουμίτῳ, de acido uentris flatu.

Nunquam efficies ut recte ingrediantur cancri.

xxxix

Aristophanes in Pace,

ἄρασι ἄρασι ἄρασι ἄρασι ἄρασι.

id est,

Cancri nūquā recte ingred.

Vu 4 οὐπτε

οὐ ποτε ποιήσεις τὴν καρκίνου ὄβελον βαδίζου,
 οὐδ' ἂν ἴδῃς τὸν περὶ τὴν ποιήσεις ὑπόρου δίδυμ.
 Ambulet ut cancer recta, haud effeceris unquam,
 Nec quicquam efficies, ubi res erit ante peracta.
 Hoc uelut oraculum poeta facetus pronūciat, quod à natura sit institum, nullo corriges
 negotio. Nam cancris genuinum obliq; ingredi. In quorum altero carmine tangit ada-
 gium, quod superius dictum est: Actum ne agas.

corybantari

κορυβαντιῶν pro infanire dixit Aristophanes in Vespis:
 Ἄλλ' ἢ παραφρονέεις ἐπεὶ ἢ κορυβαντιῶν.
 Aut uere infanis, aut corybantariis.

Hanc uocem frequenter usurpat Lucianus in Timone, epistolis saturnaliis, Lexiphane, Hermotimo. Sumptum est à Corybantibus Cybeles cultoribus, qui sacro concepi
 furore cymbala pulsant alios item in similem agentes rabiem. Quod idem aliàs uocat
 κερκοδαιμοναῖν, quasi malo duci genio.

Calculo mordere. XL
 Ὑψηλὸν δ' ἀκνεῖν, id est, Calculo mordere; dicuntur qui suffragio lædunt, aut ulciscuntur
 hominem. Aristophanes ἐν ἐχθρνεύσει,
 Ἐλὲ ποῦντι δίδυμ ἄλλο πλὴν Ὑψηλὸν δακνεῖν.
 Spectant id unum, ut mordeant suffragio.
 Siquidem hac uia potissimum plebei uindicabant, si quid essent offensi, refragabantur
 in concione, cum calculis ferrentur suffragia. Proinde mordebant non dente, quod tu-
 tum non erat, sed calculo.

Charybdis, barathrum. XLI
 Hyperbolæ prouerbiales sunt & hæ, cum hominem maiorem in modum edacem, bi-
 bacem, rapacem, helluonem, Charybdin aut barathrū uocamus. Aristoph. in Equitibus,
 Καὶ τὸ λώνω καὶ φάραγγα, καὶ χάρυβδι καὶ ἀρπαγῆς.
 Et telonen & barathron & rapinæ gurgitem.
 Huc adscribendū opinor quod Diogenes, autore Laertio, uentrē τὸν βίβιν χάρυβδι, id est,
 Facultatum Charybdim uocauit. Horatius de Iycone quodam:
 Ingluuius & tempestas barathrumq; macelli.

Lingua seorsum inciditur. XLII

Aristophanes in Pace,
 ἢ γλώττια χροῖς τέμνετο.
 Lingua ipsa seorsum inciditur.
 Interpres admonet prouerbialiter dictum. Sumptum autem ex Homero Odysseæ γ,
 Ἄλλ' ἄγε τέμνετε μὲν γλώττιας.
 Eia age iam linguas incidite.
 Eiusq; sententiæ Callistratum citat autorem. Rursum in Pluto,
 ἢ γλώττια τῶν ἱερῶν τετραῶν τέμνετο.
 Præconibus horum lingua præcidi solet.

Lingua præc.

Callistratus, ut citat interpres, tradit olim in sacrificiis linguā exetiā præconibus dari
 solitā. Nam alioqui sunt qui dicant, ex uictimis Mercurio deberi linguā. Est aut in Ari-
 stophanis uerbis ἐμυθολογία nō infaceta, qd̄ lingua utrolibet referri potest, uel ad boues
 uel præcones. Interpres admonet allusum esse ad prouerbiale dictū, ἢ γλώττια τῶν ἱερῶν.
 Id est, lingua præconi. Quo recte uidebimur usuri, cū præmii nō nihil debere significabi-
 mus, qui in conficiendo negotio pro sua uirili in partē adiuuētō fuit, aut ἐν ἀγγέλιον dan-
 dum læta nūcianti. Sic enim uocat Homerus mercedulā, quæ dari cōsueuit, lætum adfe-
 rentibus nūciū. Apud Plutarchū Antipater, cum incidisset mentio de Demade iam se-
 nio imbecilli fractioq; uelut, inquit, ex immolata uictima, solus ueter & lingua superest.
 Apparet linguā ceu prophanū membrū sacris adhiberi nō solere. Et Pittacus Amasidi
 regi mittit è uictima linguā ut membrū pessimū & idem optimū. Præcones aut habent
 linguā uenale, & in sacrificiis admonēbāt populū ut linguis faueret. Plautus in prologo
 Pœnuli, Exerce uocē, quā per uiuis & colis; nā nisi clamabis, statim te obrepet fames.
 Non

solus ueter su.

Non capit somnum, nisi hoc, aut illud fecerit.

XLIII

Sunt duæ figuræ prouerbiales, quibus intemperantem, atq; impotentem rei cuiuspiam
 cupiditatem significamus. Altera est apud Aristophanem in Vespis, huiusmodi: Somnia non capit

ἢ πῶς τὸ πρῶτον καὶ ἰσχυρῶς
 ὕπνου δ' ὄρε φλυκτὸς εἰδὲ πασάλλω,
 Ligno nisi fors primus ille affederit

Somni uidet nil nocte, non uel paspalam.
 Primū lignum dixit, primū gradum. Paspalam aut Græci uocant minutissimū aliquem fa-
 rinæ puluisculum. Ad eundem modum Iuuenalis:
 Quibusdam Somnum rixa facit.
 Altera est apud Maronem in Bucolicis:
 Quod si non aliqua nocuisses, mortuus esses.
 Priorem reperire est apud Hebræum πρῶτοιο γράφου. Non enim dormiunt nisi quū male
 fecerint, nec capitur somnus ab eis nisi supplantauerint.

Ventre pleno melior consultatio. XLIII

Plutarchus Symposiacōn libro vij. citat hoc carmen:

Πασπῶς ὄρε πλῆρης βαλὴ καὶ μῆτις ἀμείνων.
 Consultatio tum melior, cum expleueris aluum.
 Cum fames interpellat, non uacat deliberare, propterea quod consultatio moram deside-
 rat, & animi tranquillitatem, at fames bilem acuit. Potest & huc torqueri, prius agendum
 quod instat & urget, deinde de futuro deliberandum. Congruet & in illos, qui bene poti-
 consultat de rebus grauissimis, quem morem Herodotus libro primo, tradit fuisse Persis.
 Item Persius, Ecce inter pocula quarunt
 Romulidæ saturi quid dia poemata narrent.

Tenuis spes. XLV Spes tenuis

Spem infirmam, incertamq; poetæ tenuem uocant, eamq; figurā ceu prouerbialem an-

notarunt interpretes, nominatim Suidas. Aristophanes in Equitibus:

λεπτή τις ἐλπίς ἐστ' ἐφ' ἧς ὀχόμεθα.
 Spes ista tenuis quæpiam est qua nitimur.

Frigidam spem dixit Euripides in Iphigenia Aulideni

ψυχρὴ μὲν ἐλπίς, id est, Spes frigida quidem. M. Tullius pro Roscio comædo: Inani &

tenui spe te consolariis. Aristophanes metaphoram duxit à nauigantibus, quū ait ὀχόμεθα.

Vnde M. Tullius dixit, sperat hinc afflare auram aliquam, pro eo quod erat, ostendi spem.

Ut in Verrem actione sexta: Video quid egerim, erigit se, sperat sibi auram aliquam posse

afflare in hoc crimine. Id translatum à nauis, qui quū harent mari nimium malaciffante,

enubecula, aut è mari procul crispante diuinant fore uentū. Plato De legibus tertio simili

figura dixit, λεπτήν σπέρμα, id est tenuem salutem. Apud Athenatū libro xij. citatur ex

Callimacho ὡς ἐμὸν γὰρ ἀεὶ ἐλπίδες, ὡς ἐκ χερῶν συμμαχίας λαλεῖσαι, id est, Adeo laborat

spes, ut ab hostibus petantur suppetiæ.

Anno senior fio. XLVI Senior

Quoties aliquid nobis magnopere molestum significamus, senescere nos etiam uulgo anno fio

dicimus. Aristophanes in Ranis:

μὰ νῦν ποῖός μιν, ὡς ἐγὼ δεώμενος,
 ὅπου τὸ τετραῶν τῶν σοφισμάτων ἴδω,
 πλεῖον φησὶ τὸ πρὸς δούλους ἀποδύχουσαι.

Faxis caueo, quippe quoties conspicio

istiusmodi negotiorum quippiam,

Discedo, crede, senior anno protinus.

Tactio uero molestiaq; conciliati senium indicat etiam Homerus,

Ἄλλ' ἄγε γὰρ ἢ λακόντην βροδὶ λαπαγυρῶσιν.
 Illico mortales inter mala multa senescunt.

Tauricū tueri. XLVII

Ἐλεπθῆναι τωρολογῶν, id est, Tueri taurine, pro eo quod est, torue. Aristophanes in Ranis:

Ἐλεπθῆναι τωρολογῶν ἐγκύβητος λακόν
 Itaq;

Itaq; ore prono contuetur tauricum. Plato demonstrat huc Socrati fuisse morem, taurinis oculis obtueri. Et Vergilius bouem toruam uocat: Optima toruæ Forma bouis. Expedit habere plura cognomina.

XLVIII

Aristophanes in Pluto: Ως ἀγαθὸν εἰς ἐπιωνυμίας πολλὰς ἔχει. id est, Vt expedit, si plura habeas cognomina. Conuenit in eos, qui multa simul profitentur, quo quæstum faciāt uberiores. Aut qui diuerfarum sunt partium. Quemadmodum uespertilio in apologis aliquando mus est, aliquando auis. Dicitur enim in Mercurium, cuius uaria feruntur cognomina. Vocatur enim σροφάιος, uel quod bene uertat negocia, uel quod subdolos sit, ac uersipellis: ἑμπλάσιος, quod auaritionibus, ac mercimonijs præsit: ἡγεμόσιος, quod uix dux, ut apud Homerum Priamo: δβλιος, quod impostura, præstigijs repertor: λερδῶσιος, quod lucris augeat negociatores: ἀργυρίσιος, quod in certaminibus præconis uice fungatur, δῆκονσιος, quod deorum minister. Feruntur item & Bacchi permulta cognomina. Prouerbiū non inscite torquebitur & in istos, qui nusquā non habent titulos, ac nominationes, ut uocant, & ceu laqueos instructos ad irretienda sacerdotia. Aut qui plurimas artes profitentur, ut aliqua ratione sibi parent fortunam, uelut ij faciunt, qui in principum aulis ijdem & factificum agunt, & ministrum, & œconomum, & lenonem, & γλωσσόποιον.

XLIX

Λιμοδωεῖς. In prouerbiorum Collectaneis, quæ Plutarchi nomine ferunt, huiusmodi reperio fabulā. Cum aliquando Peloponnesus annonæ laboraret inopia, quidam urgente fame, collectis sarcinis, inde demigrarūt: ij cum incertis sedibus huc atq; illuc uagarentur, recepti sunt in ciuitatē à Tripolitibus. Tripolis autē ea in Rhodo est. Nomen igitur inditū illis ut dicerentur λιμοδωεῖς. Hesychius addit ex autoritate Didymi eos qui iuxta Oetam accolebant sic uocatos, quod ob terræ sterilitatem frequenter cum fame rem habebāt. Δωεῖς Græcè dici uidentur à dono & eundo. Itaq; qui uagantes famem adferrebant λιμοδωεῖς dicti sunt. Alioqui Dores non sunt in Peloponneso, sed inter Locros & Aetolos, auctor Strabo libro ix. Quadrabit igitur in eos, qui fame adacti, aliquo demigrant, uelut Italorum uulgius ferē hospites omnes, λιμοδωεῖς appellat, ceu fame compulso ad eam uisendam regionē. Festus Pompeius admonet homines exili re tenuiç; fortuna dictos olim Canalicolas, quod circa canales fori consistenter.

Canalicole Bolis tribus

Tribus bolis.

Plautus in Curculione: Si uis tribus bolis, uel in chlamydē. Tribus bolis, dixit pro compendio, quasi tribus uerbis. Nam bolum Terentius accipere uidetur pro eo, quod Græci uocant βλωμῶν. Quod autem continuo deuoratur, tribus bolis edī dicitur.

Velut umbra sequi.

Umbra in motem sequi

Ωσπερ σκιά ἐπιδω, id est, Velut umbra sequi. Dicitur qui nunquā deest. Nam umbra corpus affeclat, uelut nolit. Plautus in Casina: Decretū est mihi quasi umbra quoquo ibis tute, perse qui, Vnde affeclas indiuiduos, umbras uocamus, & ultro comitantes ad conuiuiū, ut indicatū est alibi, in prouerbio Vmbrae. M. Tullius lib. Tusculanarū quæstionū primo: Et si enim nihil in se habeat gloria quor expetā, tamen uirtutē tanquā umbra sequit.

Ne nummus quidem plumbeus.

Nummum plumbeum nō credam

Nummum plumbeum hyperbola prouerbiali, pro minimo pecuniæ ponunt. Plautus in Casina. Cui homini hodie peculi nummus non est plumbeus. Idem in Trinummo: Cui si capitis res siet, nummum nunquam credam plumbeum. Confine illi, quod est apud eundem in Captiui duo: Neq; ridiculos iam terunci faciunt. Quanquam hoc alio dictum est loco.

Ferociam satietas

Satietas ferociam parit.

Nicolaus Stobæus in Collectaneis suis hanc sententiam prouerbij titulo citat, πικτε κῶρ ἢ ὄβελυ, ἐπιαιδύσια δὲ μετ' ἐξουσίας ἀνοιαυ, id est, Parit satietas ferociā, imperitia cum potestate coniuncta, insaniam. Tollit animos opulentia, quod si ad inscitiam accedat potestas, iam res ad insaniam usq; procedit. Concinit cum illo: Fœnum habet in cornu. Pindarus

Pindarus in Olympijs inuertit sententiam, dicens, ὄβελυ κῶρ μὴ τῶρα. id est, ferociam matrem satietatis. Sed reprehenditur ab interprete, qui magis approbat Homerū uersum, τικτε κῶρ ἢ ὄβελυ ὄταυ κῶρ ὄλβῳ ἰπιτο. id est, Fastum copia gignit, opes ubi prauus adeptus. Cæterum hunc uersum non meminī legere apud Homerū, nec uidetur illi τῶρα, certe quod constat, extat in sententijs Theognidis.

Quid cæco cum speculo?

LIIII Cæco cum speculo nihil

τί τυφλῷ ἰδὲ κῶρ πῶρ; id est, Quid cæco cum speculo? Finitimum illi: Nihil cum ficulo. Citatur à Stobæo uersiculus ex Epicharmo, τίς γὰρ κῶρ πῶρ κῶρ τυφλῷ ἰωνωνία; id est, Luminibus orbo, cum speculo quid est rei? Quorsum opus est libris illiterato? quò regnū iuueni stulto? quò diuitias ei q; nesciat uti.

Miseram messem metere.

L V Messem miseram metere

Malam metere messem, est pro malefactis luere pœnas. Non admodum abhorret ab eo, quod alibi retulimus. Vt sementem feceris, ita & metes. Stobæus hoc carmen citat ex Euripidis Ione,

Καὶ νῦν ἐφέλκετ' ὦ κῶρ ἰ πῶρ ἰ βροτῶν, καὶ κτῶδε πλῆθος πάντοθεν θηράμωνοι, ἐν μὲν κτ' ἄ μὴ δίκαια κῶρ δίκαι ὄμῳ, ἐπὶ τ' ἰμάδιε τῶν δὲ δύνωσιν ὄβρῳ.

id est,

At nunc honores ó scelesti accersitis Et opes paratis aucupantes undiq; Promiscue per fas nefasq; postea Messem metitis ob ista tristem & asperam.

Aeschylus in Persis,

ἴθεις γὰρ ἐξ ἀνδρῶν ἐκάρησε σάκων ἄπυ, ὄβρῳ πῶρ ἰ λῶσιν ἰ ἀμῶν βεῖσῳ.

id est,

Florens enim spicam tulit ferocia Noxa, unde prorsum flebilem messem metit.

Plato in Phædro: ποῖον τίνα οἶα μετὰ τῶν τε τῶν ἰ ποικίλῳ κῶρ πῶρ ἰ τῶν βεῖσῳ. id est, qualem putas postea rhetorice messem messura est, quam seminauit. Aristoteles Rhetoricorum tertio, citat ex Gorgia, οὐ δὲ τῶν τε ἀισχρῶς μὴ ἰσπερας, κῶρ ὄβρῳ ἰ δὲ οἶσας. id est, in quidem hæc turpiter seminasti, & misere messuisti.

Venimus ad summam lineam.

LVI

Euripides in Antigone,

ἐπ' ἀκραν ἰσῶν γράμμη κῶρ.

id est,

Deuenimus summam ad malorum lineam. Item Horatius, Venimus ad summum, De linea stadiorum & iusus, dictum est alibi non uno loco.

Saburratus.

LVII

Plautus in Cistellaria, noue quidem, sed admodū eleganter dixit saburratus, pro onustus cibo. Sumpta metaphora à nauibus, quas onerant harenis aut argilla, ne iacientur uacillantē in fluctibus. Quod equidē inter adagia non retulissim, nisi etiā uulgò passim diceretur. Plauti uerba sunt hæc: Idem mihi, magnæ quod parti est uitium mulierū quæ nunc quæstū facimus. Quæ ubi saburrata sumus, largiloquē extēplo sumus. Venustus fiet, si longius detorqueatur: ueluti si quis aures saburratas dicat, alicuius multiloquio. Aut animus philosophiæ præceptis saburratus, ne rerum tempestate iactetur.

Numero dicis.

LVIII Numero dicis & similia

Plautus in Casina, Numero dicis, dixit pro eo quod est, facile & compendio. Festus exponit pro cito ac celeriter, citans tum alios multos autores, tum hunc Plauti locum. Sed apud Festum adeo deprauata est scriptura, ut referre pigeat, nisi quod illinc colligitur ueteres non solum dixisse, numero dicis, sed numero fcis, numero facis, numero expungere, numero credere, numero uenire, pro facile ac cito uenire. Nonius Marcellus putat numero dici pro multum, sed exempla quæ adducit magis indicant accipi pro cito ac facile, siue statim. Quod ipsum ille fatetur in fine. Idem in Amphitryone, Numero mibi in mentem fuit. Vsurpatur apud eundem & alijs aliquot locis.

Palpari

Palpari in tenebris.

Υγλαφῶν ὄν σῶσῳ. id est, Manu tentare in tenebris. Dicuntur qui rem obscuris ue

ftigant coniecturis. Aristophanes in Pace, *Ἔρῳ τῶ μὲν οὐ*

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

id est, Antehac negocia,

Velut in tenebris manibus attentauimus,

Nunc ad lucernam cuncta pensitabimus.

Alludit poeta ad Hyperboli artificium, qui ex lychnopola, id est lucernario, factus fuit im-

perator. Vsurpat idem prouerbium Plato in Phædone. Quod quidem & hodie dicitur

de coniecturis incertis, *Υγλαφῆ.*

Muscas depellere.

Muscas depellere, etiam hodie uulgato ioco dicitur, qui ocioso atq; inutili fungitur

officio. Aristophanes in Vespis, *Ἀλλ' ἔφυλασθῆναι ἴσῃ χειρὸς ἔχωρ ἰσὴ τῆς μίγας ἀπαιμῶν.*

id est,

Imò cauet præ manu habens, etiam muscas depellere curans.

Tenuiter diducis.

λεπτὰ ξήνεις. id est, Tenuiter diducis. Suidas scripsit dici solitum de iis, qui pauperum

more tenuiter uisitant. Translatū apparet à mulieribus lanam carminantibus. Nisi ma-

lumus legere ξήνεις. Nam in uulgatis codicibus ξήνεις habetur. Quæ uox quid sibi uelit,

mihî sane non liquet. Porro siue ξάλνεις legas, siue ξήνεις, utroq; modo significabitur illa

tenuium hominum in minutulis rebus diligentia, quam Græci uocant *μικρολογία*, adeo

ut etiam cum in uerbo secare prouerbio dicantur. Quin & apud Latinos, pauperes tenues ap-

pellant: & Terentius, sic tenuiter, dixit de iuvene amate citra pecuniarum adminicula.

Interdum ad exactam curam referunt, ac subtilitatem. Vt Horatius in Sermonibus,

Vt pote res tenues tenui sermone peractas.

λεπτολογία

Aristophanes itē in Nebulis, *λεπτὴν φροντίδια* dixit, & *λεπτοτάτος λήγος*, & *λεπτολογία*,

id est, Tenuem curam, & tenuissimas rationes, & tenuia loqui, nimirū anxias, ac nimirū

subtiles philosophorū ridens argutias; cuiusmodi acumen Seneca prodidit fuisse Chry-

sippo, quod pūgeret modo, nō penetraret. Porro quæadmodum cōmoda rectaq; diuisio

plurimū lucis adfert sermoni: ita curiosa illa & in frustra uerius q̄ in membra sc̄cto facit

interdum, ut ualde intelligēdo nihil intelligamus. Vnde qui uitant hanc immodicā sub-

tilitatē, *παχυμῶρος* & *παχυμῶρες ὄρου* loqui dicuntur. Vt Ipiānus lib. Pandectarū 15, titulo

παχυμῶρος

De peculio, cap. Quam Tuberonis: Scire aūt nō utiq; singulas res debet ex necessitate,

sed *παχυμῶρες ὄρου*, & in hanc sententiā inclinat Pōponius. Vox enim cōposita uidetur

à *παχὺ*, quod est pingue, & *μῶρος* partitio. Contrā qui excutiunt singula quæq; licet mi-

nuta, *λεπτομῶρος* λέγῃ dicuntur. Pro *παχυμῶρος* Aristoteles lib. Ethicorū Nicomach. 1.

dixit *παχυλῶς* & *τύπω*. *Ἀγαπῶν τὴν πρὶ τοῖς τῶν ἐκ τοῖς τῶν λέγοντας, παχυλῶς* & *τύπω* τὰ λῆ-

θῆς ὄνδ' ἐκινῶν. id est, gratum igitur fuerit de talibus & è talibus differentes crasse ac for-

mula breuiterq; uerū ostendere. Sentit exceptionū scrupulos omitrendos apud in exen-

citatum auditorē, sed ita de rebus loquendum, ut plerunq; sunt aut uulgò habētur. Rur-

sus eiusdem operis lib. 2. *πῶς πῶς τὴν πρᾶκτ' λόγος τύπω* & *ἐκ ἀκρεβῶς ὀφείλῃ λέγῃ*. id est,

omnis sermo de rebus agilibus, crassius non exacte fieri debet. Frequēs & illud in Græ-

cis autoribus, *ὡς τύπω ἐπ' αὐτῷ*, id est, ut ita loquar, quum sentiunt se rem non ut est exacte

proloqui, sed qualibuscunq; uerbis significare, ac notare uerius quàm eloqui.

ὡς τύπω

ἐπ' αὐτῷ

ut ita loquar

Simia fucata.

πιδυγῶς ἀνέπλεως ψιμυθίς. id est, Simia plena fuci. De deformi anu, fucata tamē, & me-

retriciis culta lenociniis. Nam *ψιμυθία* Græcis appellatur color ille, quo quondā mere-

trices, nunc honestæ etiam, si diis placet, matronæ faciem oblinunt, quo senectam ac for-

mæ uitia dissimulent. Aristophanes ὄν τῶς ἐκκλησιαζόσσαις,

Ἔρῳ τῶ μὲν οὐ

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

id est,

Virum ne uariis picta fucis simias

An anus ab imis huc reuerfa manibus

Potest & ad rem accommodari, ueluti si quis turpem causam, orationis phaleris adornet,

ut honesta

ut honesta uideatur. *πιδυγῶν* est fucis aut blanditijs fallere. Vnde *πιδυγῶς*. Aristopha *πιδυγῶν*

nes in Equitibus, *ὄρου τῶ μὲν οὐ*

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

LXIII

Plutarchus in Symposiacis ostendit olim cognomina quædam prouerbiali ioco iactata

fuisse in eos, qui serius ac cunctantius ad conuiuium accederent. Dictos enim tum *καλοὶ*

δέπνους, tum *ζοφοροδῆρας*, tum *πρεχιδέπνους*. Quorum nominum rationem si conie-

ctare licet, hanc esse puto, quod qui cunctarentur adire, hi, quod alijs essent in mora, impe-

dimento esse uidebantur, quo minus illis cœnare liceret: deinde quod lentitudine sua effi-

cerent, ut cōuiuium ad noctem usq; proferretur. Tertium cognomen *πρεχιδέπνους* at-

tributum apparet. Negat autem apud Plutarchum quispiam Pittacum ab Alcæo Zopho-

rodorpidem appellatum, quod serius iniret conuiuium, sed quod sordidis ac plebeijs com-

potationibus gauderet. Antiquitus autem inelegans, ac parum urbanum habebatur, si

quis ad conuiuium rogatus, tardius aduenisset. Vnde Polycharmus in apologia, qua uitæ

suae rationem reddit Atheniensibus, illud in laudem suam interposuit, *ἀνδρῶν ἀβλυαῖος καὶ*

πῶς τῶς ὄρου τῶ μὲν οὐ

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

id est, Ad hæc insuper Athenienses, nunquam ad cœnam accersitus, post tempus accessi. Huius opinionis Battus quidē scur-

ranon illepidè causam aperuit apud Cæsarem. Consueuit enim is qui tardius uenirent ad

conuiuium, *ὠδιδυμῶδες* appellare, quasi dicas, conuiuiorum appetentes, propterea

quod quum essent occupati negocijs, ob cœnarum tamen cupiditatem non excusarēt ijs,

quibus rogarentur. Huiusmodi fermè Plutarchus. At Terentius in seipsum excrucian-

te, indicat inciuile fuisse, statim & ante tempus adesse conuiuiū, cum Chremes ait illos iam

quidam præsto esse domi suæ, sc̄q; ipsum in mora conuiuii esse, nimirum indicans contra

fieri solere. Apud Aristophanem in Concionatricibus huc alluditur aliquoties, *ὠδιδυμῶ-*

πῶς τῶς ὄρου τῶ μὲν οὐ

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

id est, Ad cœnam uenio. In eadem, *ἐπίσῳμαι μέλῳ* & *ὠδιδυμῶν*. id est,

Accinam melos aliquod cœnaticum.

Cui ista arrident, meis ne gaudeat.

LXIII

Aristophanes in nubibus, *ὄρου τῶ μὲν οὐ*

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

id est,

Proinde risum cui ista pariunt, is meis ne gaudeat.

Prouerbij speciem habet, quo licebit uti, quum ingens interesse discrimen significabimus

inter nostras & aliorum rationes. Græcus uersiculus elaudicat una syllaba, Plenus erit, si

pro *γῆλα* legas *γῆλαδ*. Contrarium huic illud Maronis:

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

De ijs quæ eiusdem sunt farinae, & ex aquo contemnenda.

Risum cui ista

pariunt in meis

ne gaudeat

βαμολοχός, βαμολοχόεδος.

LXV

βαμολοχί, Prouerbiali conuittio dicebantur scelesti & improbi. Quod nominis olim in-

ditum uidetur ijs qui obuersantes circum aras, uictimis tendere consueuerunt insidias: aut

qui ob id rem diuinam facerent, quod ex aliorum accusatione compendij non nihil aufer-

rent. Nam huiusmodi mortalium uota Iuppiter audit apud Lucianum in Icaromenippo.

Dicuntur item *βαμολοχί*, qui cum res diuina peragitur, non faciunt uota dijs, sed nugas

inanes deblaterant. Qui mos hodie magnatibus præcipue placet & illud admodum ciui-

te putant, si inter sacrificandum assidue cuiuspiam ad aurem obganniant. Aristophanes in

Nebulis, *καὶ βαμολοχός*. Idem in eadem fabula:

Ἐφλαφῶ μὲν ὄν σῶσῳ τῆ περιγυαται,

Νῦν δ' ἔπαυται πῶς λυχνον βαλδύσμι.

id est, Si quis eorum bomolochum egerit, & flexum aliquem flexerit.

Quanquam in hoc ipso *καμῶν* & *καμῶν* subest prouerbij color. Idem in Equitibus

καμῶν, uel *βαμολοχί* appellat quasi insigniter adulatoriū. Vox deducta uidetur à *βαμῶς* alta-

ti & *λόχῳ* insidijs, quod nec illic desint, qui cibos suffurentur, aut mendicando petant.

Hinc translatum est ad abiecte adulantes uentris gratia. Vnde dicta sunt *βαμολοχί* & *καμῶν*

pro sordidis adulationibus. Interdum *βαμολοχί* uox tribuitur aruspici-

bus, diuinis, tibicinibus, & huic hominum generi quod nidorem altaris sequitur. Deni-

que uo-

que uocis usus transijt ad omnes, qui improbjs artibus uenantur quaesum.

Gallus ante
quã iterum
cantet

Prius quã gallus iterum cecinerit.

Πρὶν ἢ τὸ δὴ τὸν ἀλεξάνδρον ἐφθέγγεσθαι. id est,

LXVI

Prius atq; gallus cantet iterum cristiger.

Græcus uersiculus constabit, si pro ἀλεξάνδρον legas ἀλέκτωρ, id est, Admodum mane, & antelucano. A prisca consuetudine sumptum, qua noctis deliquium & accessum diei, galliscanti metiebantur, gnomonibus horarijs nondum repertis. Gallus autem tribus interuallis canit, prænuncians diem. Qua de re Plinius lib. 10. cap. 21. Et hi nostri uigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoq; somno natura genuit. Nocti sidera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu. Cum sole eunt cubitū. Quartaq; castrensi uigilia ad curas laboremq; reuocant. Nec solis ortū incautus patitur obrepere. Diemq; uenientem nunciat cantu, ipsum uero cantum plausu laterum. Hactenus Plinius. Cur autem id accidat gallis, Democritus apud M. Tullium concoctionem in causa esse putat, quod id temporis cibus à pectore depulsus in omne corpus digeritur. Poetæ ad fabulâ referunt, cuius meminit Lucianus in Gallo. Mihi magis arridet Ambrosij Leonis Nolanis ratio, quem uirum equidem non dubitem in peruestigandis naturæ mysterijs, uel cum quouis ueterum philosophorum conferre. Hic in quaestionibus suis gallorum cantum à peculiari quadam salacitate proficisci putat. Esse enim hoc animal præ ceteris gallinis deditum, ac uelut uxorium, mireq; sollicitum de sobole q; maximè propaganda, adeo ut unus gallus compluribus gallinis præficiatur, tantamq; turbam unicus maritus impleat, tum pro foeminis ac pullis acerrime depugnet. Porro cantū gallorū ab imaginatione Veneris proficisci, uel illud satis arguit, quod prius quã in eundis gallinis maturi sint, sileant. Ex teliquis item aubus plerq; in coitu, coitusq; desiderio uocem ædunt, ut anates, passeris, hirundines, perdices. Vox autem maris, in auium genere, tantam uim habet ad incitandam Venerem, ut quædam hac audita tantum, concipiant oua. Quo in numero sunt perdices. Gallus itaq; dilabente iam per uiscera cibo somnoq; discedente, quo tempore corpora sua sponte concitantur ad Venerem, statim gallinarum meminit, quoq; copiosior sit foetura, cantus illecebra prouocat. Quod autē subinde canit, in causa est, quia galli somnus est interfectus, minimeq; perpetuus, maximè cum uigent arate, ut intelligas & hoc à salacitate proficisci. Sed ut ad interpretationem adagij recurramus, ueteres initium diei à prima mediæ noctis inclinatione ordiebantur, proximum tempus gallicinium uocabant, quod id temporis lucem multo ante præsentientes incipiunt canere. Tertium cōtincinium, cum & galli conticescunt, & homines etiam tum quiescunt. Quartum diluculum, cum incipit dignosci dies. Quintum mane, cum clarus iam dies exorto sole. Itaq; secundus gallorū cantus, multo solis exortum anteuenit. Hinc Iuuenalis;

Quod tamen ad galli cantum facit ille secundi

Proximus ante diem caupo sciet.

Consimiliter Aristophanes in Concionatricibus;

οὐδ' ἐμὰ δὴ τὸ δὴ τὸν ἀλεξάνδρον ἐφθέγγεσθαι. id est,

Minime gentium.

Ne siquidem te illo appulisses tempore,

Cum gallus iterum caneret.

Huius rei mentio fit & in Evangelicis literis.

Ne allij quidem caput.

Proverbialis hyperbole. οὐδὲ σιωρὸς κεφαλὴν δὲ δωκεν. id est: Ne allij quidem caput

dedit, Aristophanes in Vespis;

οὐδὲ δὲ σιωρὸς κεφαλὴν τὴν ἐφ' ἧπιόσιν δὲ δωκεν. id est,

Nemo uel allij caput addit coctis.

Conueniet in sordidum, & impendio parcum.

Ruminare negocium.

Αναμολοσέει τὸ πρῶγμα. id est, Ruminare seu remandere negocium, dicitur qui suo cum

animo uersat, etiam atq; etiã expendens. Sumpta metaphora ab animantibus, qui cibum

in os reuocatum denuo mandunt, atq; ita demum in alterum uentrem trañciunt. Nam id

conna

Allij caput

Negocium ru-

minare

nōn accidit nisi ijs quibus duo sunt uentres. Aristophanes in Vespis;

μηδὲ τὸ πρῶγμ' ἐγνώσαν ἀναμολοσέειν. id est,

Vix causa cognita est, ubi ruminauerant.

Id etiam appellant ἀναπεμπέειν. Vsurpat hoc adagium & Lucianus quodam in loco.

Μόρδον τὴν χεῖρα. id est, Comedere labra, uel hodiernis temporibus uulgo dicitur, qui sto

machatur, animoq; ringitur, sumptum ab indignantium gestu. Aristophanes in Vespis.

ἦν ὄργης τὴν χεῖρα ἐδίωκεν. id est,

Comedens labra præ iracundia. Sic & Homerus Odysseæ v.

οἱ δ' ἀναπάντες ὀδωσέειν χεῖρας φῶτες. id est,

Ast hi labra suis presserunt dentibus omnes

Lesbians.

Ἀσθεῖωσεν ἀντικίττειν dicebant. Aristophanes in Vespis,

μηδὲ τὴν ἀσθεῖωσεν εἰς ξυμπότας. id est,

Quæ combibones iam suos contaminet.

Aiunt turpitudinem quæ per os peragitur, fellationis opinor, aut irrumationis, primum

à Lesbijs autoribus fuisse profectam, & apud illos primum omnium foeminam tale quid-

dam passam esse. Interpres huius rei testem citat Theopompum in Ulysse. ἵνα μὴ τὸ πα-

λαιὸν εἶδος καὶ θρηνηθῆσθαι ἡμετέροιον σώματι ἔπωσθησιν, ὅ φασὶ πρῶτος ἀσθεῖωσεν ἐδίωκεν. id-

est, Vt ne uetus illud, ac uulgo iactatum inuentum ore, nostro proloquar, quod aiunt Les-

bios reperisse. Citat & Stratum in Troilo:

ἡ δὲ ποτ' ὦ πῶς ἔλωσεν εἰς αὐτὸν μόλις

ἀλλὰ πρῶτος τὴν ἀσθεῖωσεν χεῖρα. id est,

Nequando filii Iouis hucusq; peruenias, uerū hoc Lesbijs relinquant, ac ualere sinas. Sena-

rij duo uidentur, sed nonnihil deprauati, Innuit idem Aristophanes, ὅτι ἐκκλησιαζέσασιν.

ἐκκλῆσις δ' ἐμοὶ καὶ ἀσθεῖωσεν εἰς ἀσθεῖωσεν. id est,

Mihi at uidere labda iuxta Lesbios.

Alludit autem ad communem literam, quæ prima est & Lesbijs, & obsceno uerbo. Ἀχχε-

ρην, id est fallor; tale quiddam est Græcis, quale fellare Latinis. Nam uox etiamnum manet,

tametsi rem iam olim è medio sublata arbitror.

Pyrrichen oculis præ se ferens.

Πυρρικήν βλέπειν. id est, Tumultum ac bellum uultu præ se ferre, inde dictū, quod Pyr-

richie saltationis genus est, quod ab armatis pueris peragebatur, ut testis est Athenæus li-

bro Dipnosophistarum 14. ostendens in ea belli imaginem representari, impetum & ar-

dorem adorientium, & celeritatem fugientium. Et Aelius Spartianus in Adriano, Milita-

res, inquit, pyrrhicas populo frequenter exhibuit. Tranquillus item Pyrrhiches meminit.

Pyrrichen saltauerunt Asia Bithyniæq; principum liberi. Iulius Pollux lib. 4. cap. 14. inter

uaria saltationum genera commemorat ἐμμέλεια tragicorum, ὑπόθεσις comicorum, σι-

κνιθία satyricorum, πυρρικήν ac τελεσίαν, quas ἡσπλις uocat, quod armati saltarent.

unde εὐρισμὸν dictum indicat, quod gladijs perageretur, & ποδομοίον, quod mira pedū ce-

leritate corpus circumagerent. Idem comemorat & alia saltationum genera, quæ belli ha-

bebant imaginem, κώμου & τετρακώμου, quam ait Herculi fuisse sacram. Rursus aliam

quæ ἰαετικὴν dixere, quæ & ipsa armis peragebatur. Plato De legibus septimo, docet duo

potissimum saltationis genera fuisse, alterum bellicum ac tumultuosum quod Pyrriche di-

cebatur, alterum moderatius quod ἐμμέλεια. Pyrrichen describit his uerbis, πυρρικήν ἀν-

τις ὁρθῶς πρὸς ἀγροδίοις τὴν τε δύνασθεῖας πασῶν πλῆγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσει καὶ ὑπέξει πάσῃ, καὶ

ἐκπλησσει ἢ ὑπὲρ, καὶ σωτῆρα πᾶσι μὴ μόνον, καὶ τὴν βίον τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀπὸ τῆς ἀσθεῖωσεν φέρει

μίας αὐτῶν ἡμαρτῶν, ὅτε τῆς πρὸς βολῆς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πλῆγῶν μὴ μόνον ἀπὸ χειρῶν

ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ποδῶν καὶ τῶν ἀγροδίων σώματι τῶν ψυχῶν, ὅπου τῶν γίνονται ἡμῶν

καὶ ἀπὸ τοῦ ποδῶν καὶ τῶν ἀγροδίων μετὰ γυγνόμενῶν, ὁρθῶν καὶ τῶν βίον, τῶν τῶν ἐπιθυμίας, καὶ

ὁρθῶν ἀπὸ τοῦ ποδῶν. id est, Pyrrichen recte appellaueris, quæ uitationes omnium plagarum ac

iaculorum deflexione corporum, omnique cedendiratione, submissione ac subsultibus in al-

lum imitatur. Rursum his contrarios gestus, qui conducunt ad corporis motus, agilitati pa-

rande idoneos, qui tum in arcu iaculationibus, tum in hastiliū missionibus, denique in omni

Xx 2 um pla-

um plagarum impetitionibus simulachra pugnae student imitari, simulq; rectitudinem, in-
 terim & robur, honorum corporum atq; animorum, quoties fit imitatio, quae adhibita ple-
 runq; confert ad corporis membrorum firmitatem, rectum quidem hoc, quod autem his
 contrarium est, non ut rectum approbatur. Meminit & scholiastes in Iliados Homericæ pi-
 comemorans tria saltationum genera, Pyrrichen, Sicinnin, quæ pertinet ad sacra, & scor-
 dacifimum, qui sit indecorus & prophanis conueniens. Pyrrhice Cretensium erat & in ar-
 mis peragebatur. Vnde Homerus uirum in belli munijs agilem intelligi uolens, saltato-
 rem appellat *δερκιστὴν πρὸ ἰόντα*. Hoc pugnae genus eleganter depingitur ex Xenophonte
 apud Athenæū lib. 1. *Ἀνεστῆκεν πρὸ ὄψεϊ θρασυκῶν, καὶ πρὸς αὐλοῦ ἀρχαῖο ὅτι οὐκ ἔμελλε
 ὑβρίζειν, ἢ ἰσχυρῶς, ἢ τοῖς μαχηταῖς ἐχθρῶν. τέλει δ' ἐπέσθη τὸ ἐπὶ τὸν παῖδα, ὡς πᾶσι δὴ καὶ πε-
 πηγμέναι τ' αὐτοῖς, ὅτι ἐπὶ τῆς τεχνικῆς πῶς, καὶ πᾶσι τῶν ἀνέκρων, καὶ ὅτι σκυλλῶν καὶ ὁπλῶν ἐπέσθη
 ἐπὶ τῆς ἀσπασίας, ἄλλοι δ' ἐπὶ τῆς θρασυκῆς, τὸ ἐπὶ τὸν ἐξέφρατον, ὡς τεθυγρότε, καὶ ὅτι δὲν πεπονηθῶς.*
 id est, Surrexerunt autem primi Thracæ, & ad tibiam saltabant, subsiliebantq; in altum, idq;
 leuiter interim utentes gladijs. Tandem alter alterum feriebat, sic ut omnibus uideretur
 hominem percussisse. Ille uero artificio quodam cadebat, moxq; omnes exclamabant. Tum
 is qui percussisse uidebatur, cum alterum armis spoliasset, exibat, canens Sitalcam. Porro
 cæteri Thracæ alterum efferebant ueluti mortuum, quum nullo esset affectus malo. Re-
 fert illic & alia saltationum genera si quis auet ea cognoscere. Deniq; Homerus Iliados pi-
 Cretensem quempiam bello strenuum, *δερκιστὴν* appellat, hoc est, saltatorem, ob Pyrrhi-
 chen de qua diximus, Thracibus familiarem. Ita Scholiastes commemorans tria saltatio-
 num genera, pyrrichen bellicam, Sicinnin sacris accommodam, & *σκορδακισμὸν* sordi-
 dam ac prophanam. Aristophanes in Auibus,

Ἀγγελοῦ *Ἐλθεῖ πρὸς ἡμᾶς δὸνρο πύρρηχλον βλέπων.* id est,
 Nuncius Accurrit ad nos, Pyrrichen oculis tuens.

Vnde & pedi Pyrrhichio nomen, quod impetum habet militis uentis in praelium, & uel
 à Pyrrho Achillis filio, quod Plinius lib. 7. cap. 56. sentire uidetur, scribens, armatam salta-
 tionem Curetes docuere, pyrrhichen Pyrrhus, utranq; in Creta, Vel ut putat Athenæus,
 à Pyrrhicho quodam Lacedæmonio: sunt enim bellacissimi Lacones apud quos peculiari-
 ris erat hæc saltatio, quam mox à quinto anno pueri dicebant, quod illi uocant *πύρρηχλον*,
 & Pyrrhichiste dicuntur, hoc genus exercentes. Vel ab ignea ui nomen habet. Iulius Pol-
 lux eo quæ citauit loco, ait Pyrrhichen eandem esse cum Telefia, & utrosq; fuisse iu-
 dices hoc genus certaminum. Quin hoc ipsum, si quis tumultuantem & ira exandescen-
 tem dicat *πύρρηχλον*, non carebit prouerbij specie. Simili tropo Timocles apud Aristoph.

*Μισῶν λόγος ἀνδρῶντος, εἰς ἐπὶ πᾶσι
 Ἀντιθεῶν ἐπὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἄρ' ἔτι βλέπων.* id est,
 Sermonis ofor homo, nihil contra loquens

Vnquam, sed ore præterens Martem truci.
 Idem poetæ dicunt torua tuens: & Græci *ὑπὸ δόρα βλέπων.*

Non est oleum in lecytho. **LXXII**

Ἐλαιον ἐν γέστην ἢ ἐπὶ ληκύθῳ. id est,
 Olei liquor nequaquam inest in lecytho.

Scilicet cum significamus non esse precibus locū apud inexorabilem. Refertur apud Ari-
 stophanem in Auibus. Est autem allusio ad uocē. Nam *ἐλαιον* oleum significat, & *ἐλεῶ*
 misericordiam, & haud scio an altera ab altera sit deriuata.

Magis gaudet eo qui senectam exiit. **LXXIII**

Γέγηθε μάλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς. id est, Gaudet magis quam qui senectam exiit. De uehē-
 menter hilari, ac gestienti gaudio. Aristophanes in Pace,

*Ἡδύμαι γὰρ καὶ γέγηθα, καὶ πῆ πορθεῖα καὶ γέλω
 μάλλον ἢ τὸ γῆρας ἐκδύς, ἐκφυγῶν τιμὴ ἀσπίδια.* id est,
 Gaudeo siquidem, atq; lætor, atq; pedo & rideo,

Qui clypeum suffugerim, magis ac senectam qui exiit.
 Ductū est à serpentibus & cicadis, qui statis temporibus exiunt senectutē, ac ueluti rena-
 scuntur. Hic bonorum uirorum est morbus. **LXXIIII**

Ἄντη γὰρ χυτῶν δὴν ἀνδρῶν ἢ νόσος.
 Ast iste

πύρρηχλον

Martem truci

Oleum non est
in lecytho

βορῆν. π.

At iste sanè morbus est probi uiri.
 Suidas propemodum ut prouerbiale citat. Extat autem apud Aristophanem in Vespis.
 Ut licebit, cum id probro datur, quod magis laudi duci oportebat. Finitimum illi, ex Eu-
 ripididis Aulidentis Iphigenia,
καλὸν γὰρ μοι τὸν ἴδιον ἐξωνεῖσθαι. id est,
 Mihi opprobrafti probrum honestum scilicet.

Probrum ho-
nestum

Aut *ἐρωτικῶς*, in tristitia quædam & seuera uitia, quæ cum atrociora sint, tamen minus ob-
 noxia sunt infamiae, quod his magnates ac probati laborent. Quis enim non execratur fu-
 rem? At longe foedius est adulterium, quod tamen proceres sibi propemodum laudi tribu-
 unt. Inuidere, obtrectare, studere congerendis opibus longe sceleratius est, quam puellam
 habere, qui cum cubites, ob nocturnos, ut diuus ait Hieronymus, metus. At hoc qui facit
 sacerdos, uappa uocatur ac sterquilinium, & integri sanctiq; habentur, qui ambitione tur-
 ment, auaritia contabescunt, inuidentiæ uirus afflant omnibus, quod uidelicet hi bonorū
 uirorum morbi sunt.

Ne guttam quidem. **LXXV** Guttam

Manet etiam hodie uulgo tritissimū, Ne gutta quidem *ὑπερβολικῶς*, pro minimo. Ari-
 stophanes, *ἐν ἀρχαῖς δὲ οὐκ*
εἶδ' ἄλλα μοι σαλαγγίδου εἰρήνης ἔνα. id est,
 At tu mihi da pacis unam guttulam, Idem in Vespis ad similitudinem dixit,
Ἦπερ δὲ πασσάλλω. id est,

Nepaspalam quidem somni.
 Pro eo quod erat ne minimū quidem somni. Nam paspalam Græci uocant minutissimam
 micam aeris, aut farinæ, quemadmodum & ante diximus. Plautus in Pseudolo: Cui neq;
 parata gutta consilij, neq; adeo argenti. Nam hæc plus habent ueneris ad animires trans-
 lata: ut guttam, aut micam, aut pilum bonæ mentis non habet.

Micam non
habet, pilum

βαῖαελίζου. **LXXVI**

βαῖαελίζου dicebantur uulgo qui balbutirent, quibusq; hæsitans esset & impedita lin-
 gua, quod Græci *προαλιζέου* appellant. M. Tullius ad Atticū lib. 6. *Ἐπιφανέστατον ἐν ἐμοῖς δ' ἄ-
 παλδιδόρος εἶδεν μοι τὴν ἐμὴν βαῖαελίζου.* Quod uitiū ex humore immodico nasci docet Hip-
 pocrates. Probat Galenus Cōmen. sexto: unde in pueris ac temulētis ferè accidit: quanq;
 addit & alias causas, indicans potissimum fieri in τ & ς, pro quibus sonant τλ. unde fit
 ut agre suum ipsorum uitiū pronuncient, *προαλωσιμ*. De pueris quur magis balbutiant
 quam uiri quærit Aristoteles, Sectionis x i. problemate 30. Distinguit autem illic philo-
 sophus, *προαλωσιμ*, *ψελλόσηται* & *ιχνοφωνίαν*. Traulosin autem definit, quum quis lite-
 rari quampiam non potest exprimere, non quamlibet, sed certam aliquam. Hanc Theo-
 dorus uertit hlesitatem. *ψελλόσηται* uero, quum litera quæpiam aut syllaba supprimitur,
 ueluti quum *πῆδύδ*, dicitur pro *πιδύδ*, hanc Theodorus uertit balbutiem. *ιχνοφωνίαν*
 uero, quum non ualent expedite syllabam syllabæ contexere pronunciando, quam Theo-
 dorus uertit linguæ hæsitatiā. Quæ uitia frequentius accidunt pueris, ut dictum est, seni-
 bus ac uiuolentis, unde Flaccus balbam senectutem uocat. In causa putat Aristoteles uiri-
 um imbecillitatem, quæ non queat animo subseruire. Etiam si Tullius *βαῖαελίζου* accipe-
 re uidetur propemodum pro effutire. Inde translatum ad eos qui nugas deblaterant. Vn-
 de *βαῖαελισμὸν* nugacitatem uocāt, uocem à Batto quopiam Thebano mutuati, cui uox
 fuerit exilis, linguæq; parū articulata. Cui Pythia dixerit, *βωῖη* ἢ *ὠδὸν φωνίαν ἠλλδν*. id est, Bat-
 te ad uocem uenisti. Autor Hesychius, addens quibusdam uideri uocem imitatitiā, qua
 lis est *φαισθηθ* aliaq; innumeræ. Dicunt & *βαῖαολογίαν* multiloquentiam, à Batto quo-
 piam poeta, cui mos erat in poematis eadem subinde inculcare. Vtriusque meminit Sui-
 das. Verum hæc nihil ad sensum Ciceronis. Mihi magis apparet dictum fuisse *βαῖαελίζου*
 pro dolo malo agere, quod apud Cyrenæos uulpes dicatur, *βωλοσπεθ* teste Herodoto, ut
 Latini quoq; dicunt uulpinari. Battarus enim dux fuit deducendæ in Cyrenen coloniæ,
 Depsellissimo dictum est nobis aliās.

Vnde excoquat seuum. **LXXVII** Scium unde
excoquat

Plautus in Captiui duo, prouerbiali dixit hyperbole. Vnde excoquat seuū senex, opes
 significans copiosissimas. Tamen si locus hic non uidetur uacare mendo. Ratio trochaici
 Xx 3 carminis

carminis admonet optimæ legendum, non optimæ. Plautinus uersus hic est, ita ut in uulgatis circumfertur codicibus,

Quid diuitiæ sunt ne optimæ: Vnde excoquat seuum fenex.

Seuum autem, uel ut alij sebum, est pingue pecudum durius, quod Græci *σεύον* appellant, Iactare iugum.

Iugum iactare

Iactare iugum, est incommode ferre seruitutis necessitatem. Translatum à bubus, non dum affretis iugo. Iuuenalis,

Nec iactare iugum uita didicere magistra.

Simile illi, Contra stimulum calcitrare. Congeminatur enim infortunium, quod feras impatientius, minuitur animi æquitate. Quemadmodum ait Plautus, In re mala, animo si bono utare, adiuuat.

Vt in Velabro olearij.

LXXIX

Olearij uelabrum

Vt in Velabro olearij. Prouerbialis similitudo de ijs qui conspirarunt, remq; gerunt ex composito. Plautus in Captiui duo, Vna res,

Omnes compacto rem agunt, quasi in Velabro olearij.

Velabrum aut, autore Varrone, locus erat Romæ, quo olearij distrahebant oleum. Mos est autem huic hominum generi, ut inter se de precio conspirent, quo pluris uendant.

Imi subsellij.

LXXX

Idem in eadem fabula, Imi subsellij uiros appellat parasitos, qui ita in conuiuio admittuntur, ut imo sedeant loco, Nihil, inquit, morantur iam Lacones, imi subsellij uiros, Apud eundem in Sticho, parasitus inducitur ita loquens. Haud postulo equidem in summo lecto accumbere, Scis me dudum esse imi subsellij uirum. Item Horatius,

Derisor lecti, scurram significans. Quadrabit etiam in tenues conuiuias, quos diuites isti nonnunquam recipiunt, sed infimo loco. Lepidius erit, si transferatur longius, hoc est, ad eos qui inter aulicos proceres, extremo sunt loco, aut inter eruditos postremi sunt, quos & infra classem & extremæ classis, & infimæ notæ licebit appellare. Quorum posterius hoc à mercibus sumptum uidetur, quibus addita nota testatur precij modum, prius illud à cenfu ueterum. Nam qui primæ classis erant, centum & uiginti milia æris possidebant, atq; hi soli classici uocabantur, reliqui omnes, nam classes erant complures, infra classem dicebantur. Autor Gellius lib. 7. cap. 13. Tameñ nonnulli codices pro 20. habent 25. Et Titus Liuius ait, Aeris centum milia.

Manticulari.

LXXXI

Festus Pompeius ostendit poetas hoc uerbo manticulari ufos pro fucum facere, ac subdole agere. Citatq; Pacuuium ita loquentem, Ad manticularium astu aggreditur. Tractum autumat à manticulari, quas fures attrahere solent, nimirum quo furentur. Equidem magis arbitrator hinc sumptam metaphoram, quod qui in conuiuio dissimulant, mantilibus tegunt faciem, uelut extergentes. Vnde in Sermonibus Horatius,

Mappa compescere risum.

Plautus item in Captiui duo, pro pallio latebraq; posuit, qua dolus tegi possit. Nec mēda cius subdolis mihi usquam mantellum est meis. Nec sycophantijs, nec fucis ullum mantellum obuium est. Equidem haud scio num ad hanc pertineat formā, quod legitur apud Origenem homilia in Ezechielem quinta, Qui dixit proximo suo ignoscit nobis peccata nostra deus. Siquidem & in talibus sacramentis ludimus uicissim nobis pollicentes, mappam mittit deus, id est, teget nostra flagitia, missa mappa. Verum quoniam Græci codicis non adest copia, super hac re præstiterit Academicum agere. Docti quibus adest, locum hunc excutient à nobis admoniti. Vtitur eodem dicto Tertullianus libro aduersus Valentianum, sed mappa quod aiunt missa.

Auro habet suppaclum solum.

LXXXII

Prouerbiali figura dixit Plautus in Bacchidibus, Sed diues ne est isthic Theotimus?

Etiam rogat qui foccis habeat auro suppaclum solum.

De prædiuite, cui tanta suppetat auri uis, ut pedibus calcet. Solum enim pro infima crepidarum parte posuit, aut certe pro pauimento.

Ad aras

Ad aras.

LXXXIII

ἑστὶν ἄρας. id est, Ad aras. Refertur in Collectaneis, quæ Plutarchi titulo feruntur, nec explicatur. Equidem opinor perinde ualere, quasi dicas, ipso in negotio, iuxta prouerbium quod nobis alio dictum est loco, quo ueretur ad aras consultare.

Samiorum laura.

LXXXIII

Σαμίων λαύρα. id est, Samiorum laura. Dicitabatur in turpibus addictos uoluptatibus. Laura apud Samios angiportum quoddam erat, in quo cupiditæ, popinariæq; lauitiæ uenitabantur à mulierculis in hoc paratis. Extat & hoc adagium in commentarijs, quæ Plutarcho inscribuntur. Refert idem Athenæus ex Clearcho lib. 12. addens hoc inuentum fuisse Polycratis Samiorum tyranni, eamq; ciuitatis corruptelam fuisse commentum ex Sardiū cubito, qui dulcis prouerbio dictus est, autore Platone.

Tænarium malum.

LXXXV

Ταενάριον κακόν. id est, Tænarium malum. Si quid crudelius scitum esset in famulos, Tænarium malum uocabant, propterea quod olim Lacedæmonij captiuos, qui in Tænarium confugerant, reductos capitis affecerunt supplicio. Est autem hoc loco Tænarus oppidum quoddam Laconicæ, cuius incolæ Tænariæ uocentur, & eiusdem regionis promontorium, in quo spelunca, per quam aditus erat ad inferos.

Lesbius Prylis.

LXXXVI

Ὀλοβίος πρύλις. id est, Lesbius Prylis. Plutarchus in adagijs Collectaneis, si modo non fallit titulus, tradit hoc prouerbium per similitudinē sumptum. Prylin enim fuisse Mercurij filium, ac diuinandi peritum. Quæ *πρύλις* Græce, militem peditem significat.

Agas asellum.

LXXXVII

Agas asellum. Hoc adagij quoniā mutillum refertur, non satis liquet, quid sibi uelit. Refertur autem à Cicerone lib. De oratore 2. ad hunc quidem modum: in hoc genus conijciuntur prouerbia, ut illud Scipionis, cum asellus omneis prouincias stipendia merentem se peragrassè gloraretur, agas asellum, & cætera. Hactenus Tullius. Neq; uero libet referre, quæ in hunc locum adfert Omnibonus, interpretis alioqui non omnino malus. Tamen uisum est ipsum adagium in medium proponere, quo doctis saltem uestigandi ministrarem occasionem. Fortasse legendum agaso asellum. Nam ueteres elidebant uocales more graecorum etiam in scriptura. Atq; ita sensus erit, unumquenq; facere quæ se digna sint. Depotant nepotes, decoquit lurco, digladiatur miles, peferat leno, mentitur aduocatus. Siquidem hoc ipsum agasonis uocabulum, in cōtemptus abiit prouerbium, id quod apud Græcos festiuus est, ob sermonis *ιδιωμά*. Nam Dores asinum uocant, non *ἄνον*, ut cæteri, sed *κίλον*, & agasonem, non *ἀγγελόν*, sed *κίλικον*, ueluti testatur Iulius Pollux lib. De *κίλικον* uocabulis 7. Fortassis huc pertinet quod scripsit Flaccus Epistola 19. ad Lollium, Adimum Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.

Samium comatum.

LXXXVIII

Τὸν γὰρ σάμιον κομήτιον. id est, Samium comatum, dicebant eum, qui ante ignauus habitus, præclaris expectatione sese gessisset in negotio. Atut pugilem quempiam apud Samios fuisse, qui cum ab aduersarijs haberetur ludibrio, quod comatus esset, cōmissus cum illis, uicit. Vnde in prouerbium abiit, quoties qui certamen suscipit, cum ijs quos præter opinionem experitur sese uiribus superiores. Non dissimile quod admonuit Sylla Cauendum à puero male cincto. Recensetur in Plutarchi Collectaneis.

Seruum haud ueho.

LXXXIX

Ἐγὼ οὐκ ἔχω. id est, Seruum ego haud ueho.

Nisi qui prius pro carnibus certauerit, Certamine in nauali.

Id est, non admitto seruum, nisi multis magnisq; spectatum experimentis. Est autem cermen hoc apud Aristophanem in Ranis, à nobis alio citatum loco. Admonent interpretes dupplicem esse lectionem, *πρόδ' ἢν κρεῖον*, & *πρόδ' ἢν νεκρόν*, id est, Pro carnibus, & pro cadaueribus. Pro carnibus accipiunt, pro uita: carnem enim corpus appellant. Porro serui cū pugnant, quoniā nullas habent possessiones, pro uita duntaxat dimicant. Qui legunt *νεκρόν*, hanc adferunt fabulam. In prælio nauali, quod actum est apud Arginusas, superiores extiterunt

titerunt Athenienses, uerueruntq; ne cadauera caesorum tollerentur, & hac quoq; de re di-
gladiatum est. Id hoc autem bello serui egregiam operam nauasse leguntur, quapropter &
libertate donati sunt. Recensetur proverbium in Plutarchi Collectaneis.

Caput tertium

Tertium caput.

Τεῖτον κεφαλή, καὶ τρίτον ἐγκέφαλον. id est, Tertium caput & tertio cerebro. In oneribus
sulos dictum, qui non humeris modo, uerum & capite gestant onera. Extat in isdem qua
modo citauit Collectaneis. Apte torquebitur in homines uariis distractos negocijs.

Corinthia uideris

Α κορινθία ἔοικας χειροπωλῶν. id est, Corinthia uideris corpore quaesitum factura. In mu-
lierem intempestiuus libidinantem. De mulieribus Corinthi prostatibus dictum est alibi.
Dictum est autem χειροπωλῶ, nouo quidem uerbo, quod nobis indicat quaesitum facere cor-
pore. χειρῶ enim naturam muliebrem significat. Extat & hoc in isdem Collectaneis.

Vt Corinthia uideris.

Κυρνια ἄτη. id est, Cynrium malum. De magnis dispēdijs & expilationibus dicebatur.
Cynrus insula quaepra est, e regione Apuliae, cuius incolae longaeui perhibentur esse pro-
pter mel, quo plerunq; uescuntur, uicini Sardonicae insulae. Nam eius illic summa copia,
quemadmodum autor est Stephanus. Hac olim nauigantibus erat inaccessa, propter pra-
donum ac piratarum circa illam frequentiam. Atq; hinc uulgo proverbium increbuit. Plinius
lib. 4. cap. 12. nominat Cynrum, sed diuersam a Corsica, quum Strabo tradat Cynrum esse
quam Romani dicunt Corsicam, insulam aegre habitata, ob locorum asperitatem, &
regionem multis locis imperuam, sed praecipue quod qui montes obtinent, ac latrocinijs
uiuunt, feris ipsis sint efferatioris. E quibus si quando aliquot capti per duces Romanos,
Romam deducantur, dictum mirum q; ferinum quiddam ac beluinum praese ferant. Nam
aut sibi mortem consciscunt, aut si uiuunt, stoliditate & amentia sic fatigant dominos, ut
quantulocunq; emptos tamen emisse poeniteat. Talis olim Corsica, nunc uinis laudatissi-
mis instruit Romanas delicias. Ob immanitatem igitur latrociniorum ac gentis feritatem
dicta est κυρνια ἄτη, quemadmodum dictum est Cilicium exitium, quod alibi retulimus.
Meminimus huius adagij superius in Cynria terra.

Cynria iactura.

Αρπηγὰ κοτυτίοις. id est, Rapina cotytijs. Cotytia festum quoddam erat apud Siculos,
in quibus ex more placentulae quaepram & arborum foetus ramis alligabantur, eaq; dir-
pienda proponebantur. Refertur in Plutarchi Collectaneis, nec exponitur. Quanquam fa-
cile liquet dici solitum de bonis temere profusis direptisq;

Rapina cotytijs.

Tyro antiqua

Τὰ ἐκ παλαιῶν. id est, Quae ex antiqua, subaudiendum Tyro. Perinde ualet, quasi dicas
summam molestiam, extremumq; malum. Tyri enim quae cognominata est, uetus, dictio-
ne composita, παλαιῶν, Alexander expugnatam, & ex insula comportatis aggeribus
redditam continentem, crudeliter tractauit, plurimisque affecit incommodis, unde prouer-
bium, τὰ ἐκ παλαιῶν, Quo significabant tantum malorum, quantum antiqua Tyros per-
tulisset. Recensetur & in Plutarchi Collectaneis, atq; item Zenodoti. Historia est apud
Q. Curtium.

Quae ex antiqua.

Mercurius tri-
ceps

Τρικέφαλος Ἔρμης. id est, Triceps Mercurius. Dicitur uidetur in ambiguos ancipitesq;
aut in uehementer astutos. Ad hunc modum fingebatur antiquitus Mercurius, uel quod
plurimam uim habeat oratio, uel quod idem deus index uiae, proinde in singulis capitibus
inscriptionem habebat, quod duceret haec uia, quod rursum illa. Huiusmodi Mercurij simul-
lacrum primus posuit Proclides, autore Philocho.

Triceps Mercurius.

Δανῆα. id est, Danace, sic appellabatur numulus ille, qui Charonti persoluitur, nau-
sum pro transmissione Stygiae paludis, cuius meminit Lucianus in Charonte. Apuleius
item in fabula Psyche, refertur in Collectaneis Plutarchi, nec indicatur usus. Mihi uide-
tur recte usurpandum, si quis iubeat senem parare Δανῆα, innuens prope esse, ut emi-
gret e uita. Aut si quem usque adeo nihil reliquisse dicat, ut ne Danace quidem superfue-
rit. In hunc sensum usurpat Iuuenalis satyra tertia, qui hunc nummulum trientem uocat,
Nec spe

Danace.

Δανῆα. id est, Danace, sic appellabatur numulus ille, qui Charonti persoluitur, nau-
sum pro transmissione Stygiae paludis, cuius meminit Lucianus in Charonte. Apuleius
item in fabula Psyche, refertur in Collectaneis Plutarchi, nec indicatur usus. Mihi uide-
tur recte usurpandum, si quis iubeat senem parare Δανῆα, innuens prope esse, ut emi-
gret e uita. Aut si quem usque adeo nihil reliquisse dicat, ut ne Danace quidem superfue-
rit. In hunc sensum usurpat Iuuenalis satyra tertia, qui hunc nummulum trientem uocat,
Nec spe

Nec sperat cenosi gurgitis alnum
Infelix nec habet quem porrigat ore trientem.

Vt Bagas constitisti.

Βάγας ἐστῆσθαι. id est, Vt Bagas stabas. In stupidum & elinguem dicebatur. Bagas erat
quisspiam ad similes attonito, stupidoq; & infulto. Commemoratur in Plutarchi Collec-
taneis. Haud scio num legendum sit, Bagoas pro Bagas: is Eunuchus fuit. Et est hoc genus
timidum & imbellem.

XCVII

Bagas stas

Cancrum ingredi doces.

Καρκινῶν ἔρδει βαδίζων ἠδολογῶν. id est, Cancrum recte ingredi doces. De eo qui docet
indocilem. Refertur in isdem Collectaneis. Finitimum uel idem potius cum illo, quod pau-
lo superius retulimus ex Aristophane, in proverbio, Nunquam efficies. Pertinet ad genus
ἀδολογῶν, Aethiopem dealbas &c. Siquidem animal hoc non ingreditur nisi obliquo cor-
pore, & in omnem partem mouet gressum. Dicitum putant καρκινῶν quasi κερδῶν, a mo-
uendo capite. Dicitur & capite gignere.

XCVIII

Mare exhauris.

Θωλάσαν ἄντλῆς. id est, Mare exhauris. De eo qui conatur, quod effici non possit. Nam
montes utcunq; perfodiuntur, at mare non possit exhauriri.

XCIX

Canes timidi uehementius latrant.

Q. Curtius lib. 7. demonstrat huiusmodi proverbium apud Baetrianos uulgo iactatum
fuisse, Canis timidus uehementius latrat q; mordet. Thrasonū est turgidis minis dira mo-
liri: At Chremes ad rem gerendam promptior. Sic & Athenienses ad bene dicendum, q;
ad gnauiter agendum accommodatioris fuisse leguntur. Nec Aiaci promptum fuit dice-
re, nec Vlysi bellare. Et Lacedaemonij uerbis parcissimis, uirtute longe praecluserunt. Et
apud Homerum Graeci taciti pugnam ineunt, sed uim spirantes, cum barbari immani cla-
more accurrerēt. Deniq; mulieres lingua melius quam uiri belligerantur. Q. Curtius eo-
dem in loco subiicit allegoriam huic similem, altissima quaeq; flumina minimo sono labi.

Homerici uersus aliquot prouerbiales.

Antum honoris antiquitas habebat Homero, quemadmodum testatur Ma-
crobius, ut singuli penes uersus illius prouerbij uice celebrarentur. Quo-
rum nonnullos sparsim in hoc opere recensimus, praesertim quos in auto-
rum literis usurpato deprehendissimus. Nunc itaq; mihi uideor facturus
operapreciū, si ex omni Homericae poesis corpore, quosdam seligam uersu-
culos, qui prouerbij speciem ita praese ferant, ut dubitandum non sit, quin hi certe ex illo
rum numero fuerint, quos antiquitas adagionum instar usurpauerit. Quae autem nul-
lum fere carmen est huius poetae, quod non possit ad aliquam prouerbij rationem detor-
queti, tamen nos e plurimis pauca quaedam decerpere maluimus: partim ne quis nos in re-
tanquam ascita, nimium diligentes dicere possit: partim quod nescio quomodo magis arridet
in hoc genere, quae sibi quisq; uelut adoptarit. Itaq; sat habuimus in paucis aliquot, quem-
admodum accommodari debeant, usam ostendisse. Atq; in his ipsis, quanquam eum carminis
usum indicauimus, qui tum nobis scribentibus uenisset in mentem, tamen nihil uetuerit, quo-
minus idem carmen ad uarios usus asciscatur. Neq; uero idem permiserim in reliquis poe-
tis, nisi quis in Marone licere putet, quem Latinum Homerum optimo iure dixeris: sed fa-
cit hoc Homeri diuinitas quaedam, ut deceat, quicquid ex illo quocunq; pacto mutuū sum-
ptis, etiam si, quod in Centonibus fieri solet, ad longe diuersam sententiam uerba detorse-
ris. Quae autem sciremus his non ad futuram gratiam, nisi quis usurparet Graece, tamen
ne non intelligerentur a nonnullis, uertimus haec quoq; Sed iam referre incipiemus.

Non probantis.

Αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀγαμέμνονος λυθῶντος θυμῶ. id est,
At non Atridae sic est Agamemnoni usum.
Usurpatur a Luciano ceu prouerbialiter in Lapithis. Recte utemur, ubi rem quidem fate-
bitur honestam factu, uerum diuersa placere ijs, quorum libido plus ualet quam aequitatis
ratio

Reijcientis autorem formidinis. XXVIII
Territant metumq; inanem injicienti, uersum hic occinere licebit, quo Stheneliu ibi dem alloquitur Diomedes,
id est,
Ne trepidandi autor mihi sis.

Omni conatu iniuadere. XXIX
Si quem significabimus totis uiribus tendere in quempiam oppugnandum, conueniet illud ex eodem libro,
id est,
Obiuitis Aeneas, clypeoq; infurgit & hasta.

Summa uii defendere. XXX
Rursum si quis alteru summa uii tuebitur, quadrabit quod proxime eo cosequitur loco:
id est,
Vndiq; textit eum lancea, clypeoq; rotundo.

Aequa concertatio. XXXI
Cum significabimus duos ex aequo paratos ad disceptandum, rixamue, licebit accom modare carmen illud ex eodem libro,
id est,
Illi inter sese, iamiam pugnare parantes
Obtendunt, pariterq; manus, praecutadq; pila.

Incitare currentem. XXXII
Qui significabit instigari quempiam ad id, ad quod suapte sponte propendet, usurpabit illud ex eodem libro, quamquam & alias apud eundem poetam occurrit,
id est,
Caedit equos scutica, ast illi uel sponte uolabant.

Sumptum ab aurigis. XXXIII
Hominem ad utranq; fortunam instructum, ludicris pariter ac serijs accommodatum, aut qui norit cu bonis pariter ac malis conuenire, notabimus hoc carmine, quod est in Iliad,
id est,
Noui equidem clypeum dextra, laeuacq; mouere.

Nullus delectus. XXXIII
Aristoteles lib. Politicorum 2. refert hunc uersiculum ceu uulgo celebrem,
id est,
Par honor, ignauoq; uiro, & uirtute ualenti.
Quo licebit uti, si quando significabimus nihil esse discriminis inter eruditum & imposito rem, inter benemerentem & malemerentem, inter probum & improbum. Verba sunt Achillis stomachantis, quod sui ratio non esset habita ab Agamemnone, cum esset omnium multo fortissimus. Hoc loco lapsus est interpres Leonardus Aretinus, uir ille quidem tum doctus, tum eloquens, sed homo tamen. Sic enim uertit carmen Homericum, Honori incumbit tam ignauusq; bonus, nimisrum deceptus ab eo qui libros eos illi praegerat. Nec animaduertit in positum pro mihi.

Muneribus res agitur. XXXV
Qui dicit non esse locum recte factis & aequis rationibus, sed largitione & assentatione rem omnem peragi, poterit illud accommodare ex Iliados I.
id est,
Et donis permagnificis, & lenibus dictis.

Quo quidem in carmine muneribus non temere prior datus est locus. XXXVI
Frustratus conatus. XXXVI
Qui spe frustratus sua, non assequitur id quod ambiebat; in hunc no incongrue torque bitur illud ex Iliados 9.
id est,
Animus cupijt configere telo,

Verum

Verum illum, fallente manu non attigit. Rursum aliàs,
id est,
Verum & tunc ille sefellit.

Alieno auxilio potentes. XXXVII
Qui alienis praesidijs freti facinus aliquod egregium, aut qui alieni pratextu nominis aliquid faciunt, in eos apposite torquebitur ex eodem libro, quod sibi dictum est de Teu cro fratre Aiacias Telamonij. Nam is sub fraterno latitans clypeo, sagittas aliquot mittit in Troianos,
id est,
Constitit Aiacias clypeo septemplete tectus.

Cauendum a potentiore. XXXVIII
Qui se negabit rem habere uelle cum homine longe potentiori, quicq; magnopere pos sit sedere, recte accommodauerit illud eodem e libro,
id est,
Cum loue ego sane nolim certamen inire.

Subitum remedium periculi. XXXIX
Cum indicabimus rem in extremu discrimen adductam, actumq; fuisse, ni subita salus, ceu deo quopiam immissa protinus affulsisset, illud ex eodem lib. cum aliàs saepe conueniet,
id est,
Nillico sensisset, genitor diuimq; hominumq;.

Perplexus animiq; consternati. XL
In eum qui periculoso negotio consternatur animo, nec rationem inuenit, qua expli cet sese, quadrabit illud ex eodem libro,
id est,
Fugere e manibus mirandae Nestori habenae.

Item incipere. XLI
In eum qui iam prouocatus aggreditur conuicijs agere, congruet illud ex Iliados 4.
id est,
Hastam corripuit robustam cuspidē acuta.
Cui diuersum illud, Hastam abiecit, quod alibi retulimus ex Cicerone.

In formidolosum. XLII Formidolosus
In hominem uehementer pauidum, animoq; consternatum, quadrabunt hi uersus ex eodem libro,
id est,
Nec mihi mens constat, sed mota uacillat, & extra Pectus cor salit, & trepidant quoq; corporis artus.
Dicuntur autem haec ab Agamemnone, populo metuente.

Blandius alloqui. XLIII
In eum qui blandius & honorificentius compellat aliquem, gentilitijs etiam praenomi nibus additis, Quin te puta, aut Publi, uidelicet quo gratiam aliquam ineat apud illum, re cte torquebitur illud quod eodem in libro dictum ab Agamemnone, iubente Menelaum blandiri copijs Graecorum,
id est,
Compellans patris ac gentis cognomine quenq;.

Inexorabilis. XLIII
In exoratu difficilem ac praefractum, suoq; relinquendum ingenio: siue in eum cuius o peram nihil moramur, apposite torquebitur, quod Iliados I. Diomedes dixit in Achillem, qui legatos & Agamemnonis dona reiecerat,
id est,
Quin magis ipsius hunc animo, ingenioq; sinamus,
Siue uenire uelit, siue hic remanere.

Yy 2 Auscultata

Ausculat & perpende, XLV

Quoties significabimus nos aliquid dicturos quod ad rem pertineat, quodq; ratum ac certum futurum sit, conueniet illud ex eodem libro, quanquam & alijs apud eum poetam sapius obutum.

Αλλο δὲ τὸ εἶναι, οὐδ' ἂν φρεσὶ βαλλεο σῆσι. id est, Imò aliud quiddam, tu mente recondito, dicam.

Non statim decernendum XLVI

Qui significabit interponendam moram prius q̄ decernatur, & rem in posterum diem resciendam, accommodabit illud ex eodem libro, quod Phœnicis cum legatis ad reconciliandam gratiam misso ab Agamemnone respondit Achilles,

Αὐτὸς οἱ φανερὸν ἔστι φρασόμεθε id est, Aurora ubi crastina surget Consultabimus.

Consultabimus.

Hinc apparet sumptum celebre Græcis prouerbium, ὅν νυκτὶ βυλῆ. id est, In nocte consilium, quod alio diximus loco.

Amicus nemo cogendus XLVII

Cum innues aliquem nō esse ad negocium accersendum, præter animi sententiam, aut non esse collocandum officium in eum qui nec agnoscat, nec accipiat libenter, accommo-

δὲν ἐδὲ λωσὶν ἀνολοκὸν δ' ἔπιμιμ' ἄξω. id est, Si uolet, inuitum hunc haudquaquam abduxero quòquam.

Si uolet, inuitum hunc haudquaquam abduxero quòquam.

Vite cura omnibus ant. XLVIII

Qui dicet omnia posthabenda, quo uitæ consulamus, accommodabit illud ex eodem lib.

οὐ γὰρ ἐμοὶ ψυχῆς ἀντάξιον, εἰδ' ὅτε φασίμ' ἱλίου ἐκπῆδης δὴναϊοῦ μὲν πόλιος ἄρουρ, τὸ πρὶν ἐπ' ἀρῶν. id est, Nullum equidem precium cum uita confero, nec cum Iliacis opibus, pridem quas tempore pacis Vrbs opulenta tenebat, uti fama est.

Nullum equidem precium cum uita confero, nec cum Iliacis opibus, pridem quas tempore pacis

Vrbs opulenta tenebat, uti fama est.

Moxq; causa redditur, quod una uita, neq; reuocari, neq; farciri possit, simulatq; semel dentes reliquerit.

ἀνθρώπος δὲ ψυχῆ, πάλιν ἐλθέτω ἔτε λήσῃ, οὐδ' ἔλνθῃ. id est, Euenit malo male, XLIX

Malo male euenit XLIX

Cum scelerato cuiquam euenit, quod omnes imprecabantur & optabant, locus erit illi ex eodem libro,

οἱ δὲ ἐπέλορον ἐπὶ τῶν. id est, Explerunt inimica precamina diu.

Explerunt inimica precamina diu.

Verba sunt Phœnicis narrantis oīa mala accidisse sibi, quæ pater olim fuerat imprecatus.

Indignus quæ uel aspicias L

Qui contemnet omnino quempiam, ut ignauum, multoq; sese inferiorem, nō ineleganter illud ex eodem libro detorserit, quod in Agamemnonem dixit Achilles,

οὐδ' αὖ ἐμοὶ γὰρ τετραλὴν λυβέος πρὸς ἐὼν, εἰς ἅπαντα ἰδέσθῃ. id est, Haud ille quidem ausit

Haud ille quidem ausit

Quamuis perficta sit fronte, mihi ora tueri.

Quod idem etiã hodie uulgo dicunt. Est aut̄ indicium animi conscj, non audere recta faciem intueri eius quæ læseris. Hinc est quod Menelaus in Iphigenia Aulidensi iuber in primis, ut Agamemnon obtueatur sese, uidelicet inde facti collecturus primū argumentum.

Fallacem fugito LI

Qui se negabit habere uelle commercium cum eo à quo semel sit deceptus, usurpabit illud ex eodem libro,

οὐδὲ πὶ οἱ βυλῆς συμφράσσομαι, εἰδὲ μὲν ὄργον. id est, Hoc ego

Εκ γὰρ δὴ μὲν ἀπάτησε καὶ ἠλιτργ. εἰδ' αὖ ἐπ' αὐτοῦ Εἴπα πᾶσι τοῖς ἐπιπέσιν, ἄλλος δὲ οἱ, ἀλλὰ ἐκ γὰρ Εἰρήεπ. id est,

Hoc ego

Hoc ego cum nihil aggrediar, neq; enim expedit unquam.

Quippe ubi frustratus semel est, ac fraude fefellit,

Non iterum mihi uerba dabit stulto, semel illi hoc

sit fecisse satis, quin posthac ille quiescat, Ac ualeat

Amicorum est admonere mutuum. LII

Sententia prouerbialis uidetur, quam legimus Iliados Δ.

ἀγαθὴ δὲ πρὸς ἀφαισὶς εἶναι ἐταίρους. id est, Bonus est affatus amici, Admonitoris.

Bonus est affatus amici, Admonitoris.

Hanc licebit usurpare, si quando dicemus amici munus esse ut amicum si quid erret, libens admo- neat.

Vnus multorum instar. LIII

Quod eodem in libro dictum est in laudem medici, idem torqueri poterit, ad quemcumque uirtute præstantem. Carmen est huiusmodi,

ἰσθρὸς γὰρ αὐτὸς πολλῶν ἀντάξει ἔστω. id est, Vir medicus multis alijs æquandus honore est.

Vir medicus multis alijs æquandus honore est.

Festiuiter hoc in Eryximachum torquet Alcibiades, cui iubenti negat se posse obsistere, quod uir medicus multorum instar sit. Festiuus erit si transferatur ad res animi. Veluti Plato libro de Re- pub. 4. εἰν τὸ λεγόμενον ἢ μέγα φυλάττωσι. id est, Si illud unum magnum quod dicitur seruauerint. Indicat illud ἐν μέγα fuisse prouerbiale. Vide prouerbium, Multa no- uit uulpes &c. Idem admonet elegantissima parabola euangelica, de precioso margarito, & de thesauro in agro. Bona mēs igitur πάντων ἀντάξει ἔστω. & eruditio & bona fama, πολλῶν ἀντάξει ἔστω.

Festiuiter hoc in Eryximachum torquet Alcibiades, cui iubenti negat se posse obsistere, quod uir medicus multorum instar sit. Festiuus erit si transferatur ad res animi. Veluti Plato libro de Re- pub. 4. εἰν τὸ λεγόμενον ἢ μέγα φυλάττωσι. id est, Si illud unum magnum quod dicitur seruauerint. Indicat illud ἐν μέγα fuisse prouerbiale. Vide prouerbium, Multa no- uit uulpes &c. Idem admonet elegantissima parabola euangelica, de precioso margarito, & de thesauro in agro. Bona mēs igitur πάντων ἀντάξει ἔστω. & eruditio & bona fama, πολλῶν ἀντάξει ἔστω.

Contemnentis inimicum. LIIII Inimici con-

Qui negabit se commoueri conuicijs alicuius hominis contempti, non inscite deflexe- rit id quod eodem libro dicit Diomedes,

οὐκ ἄλλοιο, ὡς εἰ με γυνὴ βυλοῖ, ἢ πᾶσις ἀφροῦ, κοφῶν γὰρ βέλεθ' ἀνθρώπος ἀνδρακιδὸς ἐπὶ δ' αὐτοῖα. id est, Haud curo magis, ac si foemina siue quis infans

Haud curo magis, ac si foemina siue quis infans

Me iaculo peteret, si quidem uiri inertis, & ipsa Irrita tela uolant.

Irrita tela uolant.

In uoti compotem. LV Voti compos

Vbi quis affectus est quod affectabat captabatq; ueluti si quis sacerdotij spe munus principi mitteret, eoq; sacerdotio fauore principis potiretur, quadrabit illud ex eodem lib.

καὶ βάλων εἰδ' ἀρὰ μιν ἄλιου βέλεθ' ἐκφυγε χερός. id est, Attingit, eaq; manu non irrita missa sagitta est,

Attingit, eaq; manu non irrita missa sagitta est,

Lupus in fabula. LVI

Cum forte fortuna in medio sermone interuenit is cuius mentio fiebat, conueniet illud ex Iliados κ.

οὐ γὰρ πάντες ἐμοῖς εἶπος, εἴτ' ἔβ' ἠλυθοῦν αὐτοῖ. id est, Iamq; aderant ipsi nondum sermone peracto.

Iamq; aderant ipsi nondum sermone peracto.

Corrigentis quod dictum est ab alio. LVII

Vbi ciuilitate notabimus aliquem tanquam haud ex animi sententia locutum, aut ubi quid dictum erit parum honestū, intorquebimus uersiculum hunc ex Iliados m. quæ Plu- tarchus ad eum usum adduxit alicubi,

οἶδα καὶ ἄλλοι μῦθοι ἀμείνονα τοῖ δὲ νοῦσαί. id est, Sermonem hoc alium potiore adducere nosti.

Sermonem hoc alium potiore adducere nosti.

Aliter cum alijs agendum. LVIII

Qui significabit cum alijs blandius agendum, cum alijs asperius, ut cuiusq; fuerit inge- nitum, aut fortuna, dignitasq; allegabit illud ex eodem libro.

ἄλλοι μάλιστα, ἄλλοι σφραῖσιν ἐπέεσσιν κέκκοι. id est, Verbis hunc placidis, contra asperioribus illum Increpuere.

Verbis hunc placidis, contra asperioribus illum Increpuere.

Ut nunc sunt homines. LIX

Si notabis temporum tuorum mores, ut semper in peius degenerantes à uirtute maio- rum, Veluti si dicas hunc aut illum principem laudandum, ut hac tēpestate sunt principes, applicabis illud ex eodem libro, οἱ οὖν νῦν βροθὶ εἰσιν. Quod quidem hemistichium aliquot

Yy 3 est locis

Ως δ' ἄρα φησὶν ἄρματα δαιμόνωνος ἤθη θυμῷ Διὸς ἰδέσθαι. id est, Sic senior uersans animo disquirat utroq[ue] Nutans.

Id Maro sic est imitatus Atq[ue] animum nunc huc celerem, nunc diuidit illuc. Rursus Iliados π.

Διὸς δὲ μοι κραδίη μέμνηε φρονίη δὲ μοι δόλον. id est, Huc animus mihi uersanti inclinatur & illuc.

Correctio dicti. Dicitur obscenius & bonis uiris reticendum, aut absurdum dictu, notabimus hoc uersiculo ex Iliados ξ.

Μῦθον δὲ ἔκρινε ἀνὴρ γὰρ ἔβλεψε πᾶσι πᾶσι ἀγορῆ. οὐδὲ ἐπίστατο ἢ φρονίη ἀρπία βλάσει. id est,

Sermonem, quem nemo unquam promat ab ore, Qui modo cognoritur cordata & sana profari.

Vociferatio

In clamoros. Ingentem inter litigandum aut disputandum uociferationem, indicabimus eo uersiculo, quem ibidem de Neptuno scripsit Homerus,

οὐδὲν γὰρ φρονέει χιλοὶ ἐπίαχρον ἢ δεινὰ χιλοὶ ἀνέρον ἢ πολέμου, εὖ δὲ ἔπειτα φωνάγοντες ἀρπία. id est,

Tantum uociferans, quantum nouies, decies uē Mille uiri, clamare solent qui praelia miscēt.

Idem carmen habetur Iliados ε. de Marte. Pro mea uirili.

Cum pollicebimur nos operam nostram praestituros, pro nostra uirili, conueniet illud ex eodem libro Veneris ad lunonem,

εἰ δὴ ἀμαε τέλεισά γε καὶ εἰ τελελυμένον ἔσαι. id est, Si praestare queam, & fieri res ipsa potesit.

Idem uersus habetur Odyssaea ε. & Iliados σ. Usurpat ueluti pro uerbis uice Plutarchus, in libello De dignoscendo adulate ab amico, εὐ γὰρ εἴρηται οἷς πῶς ἡμῶν, τίλα μὲν ἐκείνων εἰν τῶν ἐπαγγελίαν, εἰ δὴ ἀμαε τέλεισά γε καὶ εἰ τελελυμένον ἔσαι, ἡλαντος ἢ τῶν τῶν, αὐδῶν δὲ φρονέεισ.

id est, Nam recte dicitur est illud a maioribus nostris, amicum sic promittere, Si praestare queam, & fieri res ipsa potesit.

Adulatorem uero ad hunc modum, Dicitis quicquid habes in pectore.

Pro dignitate cuiusc[um]q[ue]. Cum unicuiq[ue] partes tribuuntur pro decore personae, proq[ue] dignitate. Veluti si negocium arduum committatur prudenti & exercitato: leuissimum iuueni cuiuspiam & imperi-

to, quadrabit illud ex eodem Iliados ξ. εἰ δὲ μὲν ἐδιδως ἔδωκε χερσὶ δὲ χείρονι δόσκον. id est,

Egregia egregius subit arma, ac deteriori Deteriora dedit.

Omnia ex sententia cedunt. In magnopere fortunatos, quibus & recte & secus instituta feliciter cedunt, congruet illud ex Iliados ρ.

τῶν μὲν γὰρ πᾶσι βέλει ἔπειτα, οἷς ἀφείη, ἢ κακῶς, ἢ ἀγαθῶς, ζῆν δ' ἐμπης πᾶσι ἰδυίη. id est,

Spicula cuncta horum feriunt, seu torserit illa Ignauus, seu uir fortis, quia Iuppiter ipse Dirigit.

Musca imp.

Improbitas muscae. In improbum, & subinde redeuntē, etiam si turpiter repellatur, quadrabit illud ex eodē.

καὶ οἱ μύγης δάκρυον φησὶ σὺ θεοσιν ἔπιπυγ, ἢ τε καὶ ἐργουμένη μετὰ πῶρ χροὸς αὐδὸν μύγιοιο. ἰχθυὶα δὲ ἀκάνει. id est,

Atq[ue] illi musca uim intra praecordia misit, Quae quamuis de pelle uiri sit saepe repulsa, Assultat morsura tamen.

Deo for

Deo fortunaeq[ue] committo. XCVI

Qui fortunam experiri statuerit, euentum negocij fortunae committens, in hunc conuenit illud ex eodem libro,

ἢ πο γὰρ καὶ ἐγὼ, τὰ δὲ καὶ διὰ πᾶσι μελίσσῃ. id est, Torsero & ipse, Ioui fuerint haec omnia curae

Consilium in melius commutandum. Si quando iubebimus mutare consilium, utpote scedum ac stultum, aut reprehendemus quippiam ut in consulte factum, usui fuerit illud ex eodem libro,

τίς ἐνυθεῖν νικηθῆσε βυλλῶν ἐν σὺθῶνι ἔθηκε καὶ ἐξέλετο φρονέεισ ἐδιδως. id est,

Quis tibi consilium submisit inutile tandem Diuorum, sanamq[ue] exemit pectore mentem.

Modis omnibus incitat. XCVII

Vbi quis modis omnibus animum alterius sollicitat, nunc precibus, nunc blanditijs, nunc iurgijs, nunc minis, usurpare licebit illud ex eodem libro de Automedonte dictum & equis Achillis,

τίλα δὲ μὲν ἐξ ἐμῶν ἴσθι ἐπὶ μαλ' ἔσο θείων. τίλα δὲ μετὰ χιλοῖσιν ἐπὶ σὺθῶνι, πολλὰ δ' ἀρπία. id est,

Multum ille, scuticaq[ue] cita celerare iubebat, Multum idem blande affatus, multumq[ue] minatus.

Eidem inhiantes testamento. XCIX

Duriusculum quidem, sed tamen non in scitu, si quod est in eodem libro dictum de Graecis ac Troianis, pro Patrocli caduere dimicantibus, torqueatur ad haereditas eundem senem, uelut idem cadauer certatim captantes,

ἀρπία γὰρ καὶ ἴσθι νικῶν ὀλίγη φησὶ χάρη εἰλικον ἀμφοτέρω. id est,

Sic illi ex quo discrimine utriq[ue] cadauer Hinc atq[ue] inde trahunt.

Praematura mors. C

In hunc qui praematura morte discesserit, supersitibus parentibus, accommodabitur illud ex eodem libro de Hippothoo Pelasgo Leri filio dictum, quem Atax Telamonius occiderat, quod Patrocli corpus pede apprehensum ad Troiam pertrahere conatus erat.

οὐδὲ βλάσει ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἀπὸ δ' ὀλεος, μίμωδά στος δὲ οἱ αὐτῶν. id est,

At neq[ue] nutricandi gratia parentibus ille Reddidit officia, sed ei breue contigit aeuum.

Alia dantur, alia negantur. I

Noties e duabus naturae dotibus altera contigit, altera negata est, ueluti si cuius formae decus adsit, desit ingenij laus, Siue cum e duobus postulatis alterum duntaxat impetratur, quadrauerit illud ex Iliados π.

τῶ δ' ἐπὶ μὲν ἐδωκε πᾶσι ἐπὶ δ' ἐν σὺθῶνι. id est, Annuit hoc illi diuini pater abnuuit illud.

Hunc uersiculum usurpat Plinius in epistola quadam. Dicitur est autem de Achille, qui in uotis, quae facit pro Patroclo suis armis inuituro praesum, duo quaedam rogarat, alterum ut cum laude pugnaret, alterum ut peracta pugna referret arma, incolumis & ipse. Quorum alteru annuit Iuppiter, nempe ut fortissime pugnaret. Caeterum Achillis arma non retulit, nec incolumis redijt. Festiuiter abusus est hoc carmine Stratonicus citharædus, qui cum

audisset quendam cithara canentem, subiecit hunc Homeri uersum, τῶ δ' ἐπὶ μὲν ἐδωκε πᾶσι, ἐπὶ δ' ἐν σὺθῶνι. id est,

Ac mox alio quodam rogante, cur ita diceret, quoniam, inquit, male canere cithara dedit, caeterum bene canere uoce abnuuit. Ita ferme Athenæus libro octauo.

Victoria

Victoria non incruenta.

Facit hoc tum corruptela iudicum, tum patronorum rapacitas, ut ferè litigantiffi utraque partes plectantur, adeo ut non raro poeniteat etiam eum qui uicit litem. In hos igitur conuenit illud ex Iliados ρ.

οὐ δ' οἱ γὰρ ἀναμωπὶ γ' ἐμολχοντο. id est, Nec hi sine sanguine pugnam Miscebant.

Filius degenerans.

In filium, qui paterno degenerat instituto, siue qui nō diu fruitur à patre relicto, sed excutitur à maiorum facultatibus, apposite torquebitur illud ex eodem libro,

Αλλ' ἔχ' ἦός σ' ἢ γένοιτο πατρὸς ἐγὴρα. id est, At non consenuit patrijs in filius armis.

Euentus præter expectationem.

Quoties res multo fecus euenit quàm uel fuerat instituta, uel probabilibus coniecturis euentura uidebatur, congruet illud ex eodem libro,

Αλλ' αἰεὶ τε δὴς κρείσσων νόθ' ἀγίοχρῳ. id est, Verum præpoller magni Iouis usq; uoluntas.

Pindarus in Pythijs hymno ultimo, τὸ γὰρ μῦθος μοι εἰς πύρφυκτον, Αλλ' ἔστα χρόνον ἔπος, ὅς μ' ἐπὶ ἀελπίσσι βαλῶν, ἐμπαλιγ γνώμας τὸ μὲν δῶσθ', τὸ δ' ἔπω. id est, Quod enim in fatis est, eui tari non potest, Sed erit tempus hoc, quod aliquem desperatione iaculatū, præter opinionem, hoc quidem dabit, aliud uero nequaquam. Rursum Iliados π.

Αλλ' αἰεὶ τε δὴς κρείσσων νόθ' ἢ ἐπὶ ἀνδρῶν. id est, Sed magis atq; hominum pollet Iouis usq; uoluntas.

Reprehensio cogitationis.

Cum ipsi reprehendimus animi nostri consiliū, aut cogitationem parum honestam, aut parum utilem, locus fuerit ex Iliados ρ.

Αλλὰ τί μοι ταῦτα φίλον διελέξατο θυμός; id est, Sed mihi cur animus, secum hæc in pectore uersat?

Idem alijs item locis repetitur.

Præbere uiros.

Ad fortiter agendum, ferēdum uēe adhortabimur hoc carmine ex eodem Iliados ρ, quā quam idem alijs subinde repetitur,

Ανδρῶν ἐς ἐθέλοι, μὴ θεοὶ δὲ θέουσι ἀλκίης.

Eia estote uiri, ualidasq; expromite uires.

Re optulandum non uerbis.

Cum re opus est, nihil profunt uerba, ueluti si quis egeat pecuniarijs suppetijs, quorsum attineat huic aures explere dictis: Rursum in cōsultationibus, in iudicijs, rationibus agentidum est, non uī. Ad id faciat Homericum illud ex Iliados π.

Ἐν γὰρ χόρσι τέλει πολέμου, ἐπέων δ' ἦνὶ βυλῆ. id est, Verba in consilio, ualet in certamine robur.

Corrupta iudicia.

In eos qui corrupte iudicant, aut suffragium ferunt, nō ad Reipub. commodum, sed ad priuatum commodum respicientes: siue qui per tyrannidem leges opprimunt, competet illud ex eodem libro,

οἱ βίη σ' ἀγορῆ σκολιάς κολύωσι θεμιστῆς

Ἐκ δὲ δὴ κω ἐλωσώσι, θεῶν ὅππυ ἐκ ἀλε γόντες. id est,

Qui per uim in populū coetu communia iura

Deprauant, ac iustitiam depellere tentant

Nil ueriti uocem diuūm.

Apta prouincia.

In eum, qui prouinciā suscipit, suis aptam uiribus, abstīnēs à negotio, cui sit impar, ueluti si quis episcopatū accipiat, summū pontificiū recuset, conueniet illud ex eodem lib.

εἰλθ' ἀλκιμα δόρα τὰ οἱ παλάμῳ ἀρήσ,

Ἐγγ' δ' ἔχ' ἔλετ' οἶον ἀμύμον' ἀεικίδαιο. id est,

Quæ manibus quadrent, ingentes corripit hastas

Quas

Quaslibet, ast hastam solam non sumit Achillis.

De Patroclo dictū, qui cum Achillis armis esset indutus, ab hasta tamen abstinebat, quod eagrauior esset, quā ut quisquam Græcorum regere posset præter unū Achillem: Quod idem in Odissea de Arcu Vlysis finxit Homerus.

Pudor & metus.

Cum abstinetur à re quāpiam, quod ea tum inhonesta factu uideatur, tum uero minime tuta, locum habet illud ex Iliados ο.

ἴσθ' γὰρ ἀεὶ δῶς, καὶ δὲ δὲ. id est,

Nam pudor atq; metus uetuit.

De conglobata acie dictum, quæ ne sese diduceret, partim pudor obstabat, partim metus:

Pudorem autem ingens addere calcar ad fortiter agendum, indicat in eodem lib. cum ait,

Ἰδοὺ βῶν δ' ἀνδρῶν πλεονόχοι ἢ πείφοντο. id est,

Plures sunt salui atq; cadunt his, quis pudor adsit.

Qui obticescit.

In eum qui metu attonitus, aut stupefactus admiratione tacet, aut cui non est, quod respondet, quadrabit illud ex Iliados ρ.

ὡς δὲ μιν ἀμφασίη ἐπέων λάβε. id est,

Illum corripuit stupor, atq; infantia lingua.

Mors omnibus communis.

Qui dicit omnibus ex æquo moriendum, nec ullis uiribus arceri fati necessitatem, cita bit illud ex Iliados σ.

οὐ γὰρ εἰδὲ βίη ἠρακλῆος φύγε κήρα. id est,

Nec uis Herculeæ fatum euitauit acerbum.

Alius alijs in rebus præstantior.

Qui dicit alium alia dote præcellere, accommodabit quod in eodem libro dictum est de Polydamante & Hectore,

Αλλ' ὁ μὲν ἄρ' ἀνέβουισιν, ὁ δ' ἔγχετ' πολλὸν φῆνσε. id est,

Hic dictus, hasta longe præstantior ille.

Eandem sententiam fufius explicat Iliados ν. Polydamas loquens Hectori,

Ἐκθε ἀμυχανός ἐσσι τῆρά σ' ἠγπίοσι πιδέδρα.

ὄννεκα τοι ποδὶ δάκε θεὸς πολέμηια ὄργα,

Τόννεκα τῆ βυλῆ ἐδέλεθ' ἀμύμονα ἀλλων;

Αλλ' ἔπος ἄμα πάντα δυνήσασαι αὐτὸς ἐλέδθ.

Αλλ' ἂν γὰρ ἐδάκε θεὸς πολέμηια ὄργα,

Αλλ' ὁ δ' ὄργης ὡς, ἐπέω κίθρα εἰν καὶ ἀοιδίω,

Αλλ' ὁ σ' ἐπὶ σὺνθεοσι τὴν νόον θυρόσπα ζέδθ. Εδλόθ. id est,

Hector non potis es defletere pectora dictis:

An quia dii donant factis præcellere belli,

Vis in concilio reliquos præcedere sensu:

At non cuncta potes unus simul omnia ferre.

Quippe deus dedit huic uirtute excellere belli,

Huic laudem choreæ, citharam illi, & carmina blanda,

Rursum alijs mentem præclaram in pectore, magnus Iupiter inseruit

In periculoso negotio non est dormitandum.

Vbi monebimus in re ardua non esse cessandū, congruet quod subinde repetitur apud Homerum Iliados π.

ὀλίγη δ' ἀνώπυδουσις πολέμοιο. id est,

Exigua est interspiratio belli.

Poterit trahi uel ad litem forensem, uel ad simile negotium odiosum, & laboris plenum.

Mens laua.

Frequenter hominum mens laua est, & pessima pro optimis sequuntur, optima pro pessimis repudiant. Ad hanc sententiam facit illud ex Iliados σ.

Ἐκθε μὲν γὰρ ἐπὶ λυγρῶν κακὰ μολύβων,

Πολυδίω μωπτι δ' ἄρ' ἔστις, ὅς ἐδὴ λω φρεσὶ βυλῶ. id est,

Zz Consilia

Consilium Heclorem laudabat inutile quisq;
Nemo Polydamantis, at hic dabat utile solus.

Verbis pugnas, non re.

Facile est conuictis alterari uerum re uincere difficile. Ad eam sententiam quadrabit
illud ex Iliados v. dictum ab Aenea congressuro cum Achille.

Επει σάφα οίδα και αυτος,
Η μη καρβωμιος η δ' αυτουλα μυθικαδς, id est,

Siquidem noui probe & ipse
Et petere probris inimicisq; dicere dicta.

Paulo post repetit copiosius eandem sententiam:

Εσι γαρ αμφοτεροι οι ανειδεα μυθικαδς
Ρομα μαλ' εδ' αυ νηος εκαστον ζυγθ' ηχθ' αφοιθ.

Στροπη δε γλωσθ' ετα βροθ' πολιδου δ' ηι μυθοι,
Ραυθιοι, επεωυ δε πολυς νομος ηνθα και ηνθα.

Οπποιοι η ειωθια επος, ριουδ' εσπασσασ.

Ambobus siquidem probra dicere plurima promptum est,
Quorum onus haud portet centum ratis obsita remis.

Est hominum quia lingua uolubilis, omnigenisq;

Insunt sermones, uarijsq; & pasua dictis,

Hinc atq; hinc, multaq; uices, sed qualia uerba

Dices, talia reddentur tibi dicta uicissim.

Verborū stre-

Ne quid moueare uerborum strepitu.

XVII

pitu ne quid

Qui monebit aliquem, ne sauis uerbis, ac minis deterreatur, quominus expectatur, ac

monere

commodabit illud ex eodem libro, ab Apolline dictum Aenea,

Αλ' ιθυς φερει χαλκον ατρεσια, μη δε σε πιμπαν

Δ θυγαλειοις επεεσιμ εσπρεπετω και αρθη.

Quin rigido ferro, magis obuius isto, nec unquam

Te sauis dictis deterreat ille minisq;

Cibo opus duraturis in labore.

XVIII

Inituri bellum, ne omnino ieiuni sint, ne uiribus destituantur. Id trahi poterit ad studi-

um literarum, ad exercitum pietatis, atq; alia complura. Ad id congruent uersus Home-

rici, ex Iliad. τ.

Ου γαρ ανηρ προπαι ημαρ αν ηελιοι και τα δωιπα

Ακμυιοι σι ποιο δυνασατ αυτα μαχεδς,

Ει πορ γαρ θυμω γε μενοινα πολεμιζου,

Αλλ τε λαβου γηα βαρυνετοι, η δε λιχαιη

Διφα τε η λιμω, θλαβεται δε τε γονατ' ιονε.

Ος δε η ανηρ οινιο κρεσακμω, και εδωδης

Ανδρασι δυναμειοσι πανμειοιο πολεμιζου,

Θαρταλειου νυ οι ηθρ ηνι φρεσιν, εδ' επι γηα

Ρειν καινδ, πριν παντες ορωσαι πολεμοιο.

Nam quis ad occasum usq; ualebit solis ab ortu

Impastus iugi durans configere pugna:

Pectore enim quamuis sit prompto ad belligerandū

Sensim membra grauant tamē, ac sitis atra, famesq;

Corripunt, genuaq; labant tendentis in hostem.

Rursus erit quicumq; satur, uinoq; ciboq;

Is demum potuit configere perditus hosti.

Huic animus uiget usq; ferrox, neq; membra laborāt

Huic prius, ac uictor bello submouerit omnes.

Omnibus armis praesidijsq; destitutus.

XIX

Destitutus o-

mnis auxilio
Hominē inermē & omnibus destitutū praesidijs indicabimus hoc uersu, qui est Iliad. φ.

Ευμωσ ατηρ κρουθω τε και ακαιδωσ εδ' εχθρ εγγωσ.

Et clypeo simul & galea nudatus, & hasta

Frustra

Frustra habet qui non utitur.

XX

Si quem increpare uoles, quod ingenio, diuitijs, literis non utatur, cum habeat, conue-

niet illud ex eodem Iliad. φ.

Τινυ πορω εχθρ ανεμωλιου αυτωσ.

Cur frustra tibi iam gestatur inutilis arcus?

In fugitiuum,

XXI

Vbi quis impotenti animi cupiditate ad rem quampiam instigatur, praecipue parum ho-

nestam, uel magis si quis turpiter fugiat, in hunc quadrabit, si dixeris,

Το πορ η κυωμυα εγγ.

Sic enim in eodem libro Iuno de Marte e pralio fugiente,

Και δ' αυθ' η κυωμυα εγγ βροθολιγου αφηα.

Pelliferum Martem rursus exagitat Cynamya, id est, musca canina.

Cum dijs non pugnandum.

XXII

Qui monebit non esse pugnandum cum genio, cum superis, cum magnis principibus,

quos Hebraeorum etiam literae uocant deos, usurpabit illud ex eodem libro,

Θου δε τε φερ' τορ οι ανδραδν.

Verum homines dijs inferiores.

De θεομαχεμ diximus alibi. Pitandus Pythijs hymno secundo sententiam hanc sic extulit

χρη δε πθωσ θεδμ εκ ελεζου. id est, Oportet aduersus deum non contendere.

Aut or omnium & fons.

XXIII

Cum indicare uolumus primum omnium autorem, unde ceu capite profiscantur om-

nia, maxima pariter & minima: Veluti si quis dicat superbiam omnium malorum paren-

tem, fidem omnium uirtutum fontem, Homerum omnis poeseos patrem, nō inconcinni-

ter accommodabit illud ex eodem libro de Oceano dictum,

Εφ ε πορ παντες ποταμοι και παλα θάλασσα

Και πασαι κρηωαι ην φρειατα μακρα νασιμ.

Ex quo uno freta cuncta fluunt & flumina cuncta,

Et cuncti manant fontesq; lacusq; profundi.

Prorsus ignotus.

XXIV

In hominem quem nobis mirum in modum ignotum uideri uolumus, per iocum tor-

quebitur illud ex eodem libro atq; aliās apud Homerum frequens, uelut Odyssæ α & β.

Τις πορω εις ανδραμ, ποθι ποι πολις η δε εκηδου;

Dic quis & unde uenis, tibi ubi patria atq; parentes?

Cognatum est illi. Albus an ater sis, nescio. Poterit & ad rem applicari: ueluti si dicamus

aliquem omnis philosophiæ imperitum, in librum philosophicum incidisse:

Τις πορω εις ανδραμ, ποθι ποι πολις, η δε εκηδου;

Quoad uiuero.

XXV

Quod in uita perpetuum nobis futurum intelligi uolumus, indicare licebit Homericō

carmine, quod est in Iliados χ.

Οφ αν εγωγε

Ζωοισμ μετω η μοι Θιλα γονατ' ορωρα, id est, Donec

Viuos inter agam, genibus dum fulciar hisce.

Hoc imitatus Maro:

Dum memor ipse mei, dum spiritus hos regat artus.

Gloriosum & apud posteros.

XXVI

Cum facinus significabimus, cuius famam & posteritas celebratura uidetur, quadrabit

illud ex eodem libro:

Αλλ μεγα βεφασ η και εσομωιοσι πανδεδωα.

Imo facinus insigne peregit.

Ipsa etiam quod posteritas exaudiat.

Vindicta tarda, sed grauis.

XXVII

Vbi qui diu multa patrauit impune, tandem in extremum malum adducitur, semelq;

dependit superiora flagitia, congruet illud ex eodem libro:

Νω δ' ηθρωα παντ' εσπασωσ.

id est,

Zz 2 Nunc

Nunc cuncta lues semel adglomerata,
Verba sunt Achillis ad Hectorem.

Anceps euentus rei. XXXVIII

Cum anceps rei discrimen significamus, & incertum utro uergat uictoria, congruet illud ex eodem libro,

Καὶ πότε δὴ χρύσους πατέρ' ἐτίτουνε τέλαντα. id est,
Tum pater auratas librabat utrinq; bilances. Idem est Iliados χ.

Magna de re disceptatur. XXXIX

Cum ingens certamen indicabimus, nec leuia aut ludicra peti præmia, quadrabit illud ex eodem libro:

Ἐπὶ ἀκίρῃσι δὲ βοείῳ Ἀρνύδιω. id est,
Neq; enim illis uictima siue Bucula captabatur.

Dicitum est de Achille & Hectore de uita decertantibus. Vfurpatur à Luciano in Eunuchis, cum ridet philosophos turpiter apud iudices de salario contententes. Carmen integrum sic habet,

Ἐπὶ ἀκίρῃσι δὲ βοείῳ Ἀρνύδιω, ἔτε ποσὶν ἀεθλία γίγνεται ἀνδρῶν,
Ἀλλὰ πότε Λυχίης θεοῦ ἕκτορος ἰπποδάμοιο. id est,

Neq; enim illis uictima, siue Bucula captabatur, quippe hæc præmia cursus,

Verum de uita currebant Hectoris.

Vergilius uertit Aeneidos libro duodecimo.

Neq; enim leuia aut ludicra petuntur Præmia, sed Turni de uita & sanguine certant.

Omissis nugis rem experiamur. XXX

Qui conuictis omissis iubebit ipsa re periculum fieri, uter uiueat, aut uiuatur, nõ in tempestiuiter accommodauerit illud ex eodem libro:

Βελτόρου ἀντ' ὅρι δὲ φωνεῖ λαυνέμεν ὅτι τὰ χεῖρα
εἰδόμεν ὁπποτέρῳ κεν δλύνεμι. id est,

Sed præstet pugnam committere cominus, ut mox Vtri Iuppiter esse uelit laudemq; decusq; Perspicuum fiat.

Metus infamiae. XXXI

Cum dicemus nos hominum de nobis opinione, rumoribusq; commoueri quo minus mutemus consilium, conueniet illud ex eodem libro, præterea Iliados ζ. quod frequenter usurpat M. Tullius in Epistolis ad Atticum:

Ἀἰδέομαι τρώας καὶ τρωάδας ἑλκεσιπέπλους. id est,
Troianos ac Troianas, uereorq; pudetq;

Verba sunt Hectoris pudore nolentis in urbem recipere sese, ne quis opprobret illi impuraretq; Troianorum interitum.

Aliam ætatem alia decent. XXXII

Qui iam aliam ætatem significabit, nec idem decere canum, quod iuuenem aliquando decuit, usurpabit illud ex eodem libro, quanquam & alias iteratum:

Ἀλλ' ὅτε δὴ πλὴν τε κάρη πλὴν τε χροῖον. id est,
Verum ubi iam, canumq; caput, incanaq; menta.

Quod alijs uitio uertas, ipse ne feceris. XXXIII

Quod damnaturus sis in alijs, in te ne admiseris, Ad id faciet illud Iliados ν.

Καὶ δ' ἄλλω νεμεσάπου ὅς τις οἰαῖτό γε βέροι.
Imo adeo si quisquam alius patrare pararet

Tale aliquid, damnaretis uitioq; daretis. Aut ipse fuisti, aut tui simillimus XXXIII

Si quædo per iocū indicabimus eundem aliquē fuisse, qui tamē se fuisse eat inficias, ueluti si quem incuses, quod inter bibones cōpotauerit, isq; sese neget fuisse, uerum alium quem priam: non illepide detorseris illud ex eodem lib. quod de Patrocli spectro dixit Homerus: Πάντ' αὐτῷ μέγας τε καὶ ὄμματι καὶ ἐκεία, καὶ

Καὶ φωνῶν καὶ πῶτα ποδὶ χροὶ εἴματα ἔσω. id est,
Cuncta ipsi similis, uocemq; oculosq; decoros Corporis atq; modum, & talem gestabat amictum.

Audiens non audit. XXXV

Sunt quidam, qui si quid parum placet, id scire dissimulant, ueluti cum negant sibi redditas literas, quibus, commonefiant officij sui: quod tamen malint effugere, quam præstare, in hos quadrabit illud ex Iliados ν.

ὅς ἀκίοντα εἰκώς. id est, Dissimulans audisse.

De Antiocho dictum, qui Menelaum reuocantem à cursu, cum audiret, perinde tamen quasi non audisset, ita celerius etiam currebat:

Ἀντίχορος δ' ἐπὶ ἡμῶν πολλὸν μάλλον ἔλαυνε, κρηττῶ ὑπὸ σπέρχων, ὅς ἀκίοντα εἰκώς. id est,

Quinetiam cursum Antiochus magis accelerabat Instigans stimulis, audireq; dissimulabat.

Ex habitu bonum uirum præ se fert. XXXVI

Qui dicit ex ipsa oris figura uideri probum hominem, citabit illud ex Odyssæa primo: οὐ μὲν γὰρ ἔκακός ἐστι δῶτα ἐωκός. *Habitus boni uirum indicat*

Ex specie minime improbus ipsa Esse uidebatur. M. Tullius in Verrem lib. 8. Is erat Apronius, qui ut ipse nõ solum uita sed etiam corpore atq; ore significat, immensa aliqua uorago est, aut gurgis uitiorum turpitudinumq; omnium.

Abstet clamor in colloquio, aut iusu. XXXVII

Qui iubebit in conuiuio, colloquioq; temperari à uociferatione, accommodabit illud ex eodem libro,

καὶ μὲν δαυνύμενοι τὸρπόμεθε, καὶ δὲ βοῶντες ἔσω. id est,
Nunc hiñares conemus, & omnis clamor abesto.

Grata nouitas. XXXVIII

Si quando dices nuperrima quæq; uulgo maxime placere, non intempèstiuum fuerit illud ex eodem libro:

τῶ γὰρ ἀοιδῶν μάλλον ἰδιήκεις ἄνθρωποι, ἢ τις ἐκόντος νεωπύτη ἀκτιπέλητος. id est,

Cantio enim hæc hominum longe est celeberrima uulgo Et gratissima, quæ nuperrima uenit in aures. Accinit huic Pindarus Olymp. hymno 9. Αἰνῆς παλαιῶν μὲν οἶνον, ἀνδρῶν δ' ἡμῶν νεωπύτων. id est, Lauda uinum uetus, sed nouorū hymnorū flores. Sentiens gratiores esse hymnos, qui res nuper gestas celebrant quam qui p̄scia tractant. Pleraq; commendat nouitas, potissimum apud imperitos. Contra in scriptis antiquitas conciliat gratiam, nouitas inuidiam: unde Flaccus in Epistolis:

Indignor quicquam reprehendi, non quia crasse Compositum, illepideq; putetur, sed quia nuper.

Ac cæteris ferme in rebus fauor nouitatis, superiorū obliterat gratiam. Vnde David episcopus Traiectensis, patre prognatus Philippo Burgundionum duce, huius qui nuper defunctus est proauo materno, uir doctus & cordatus, suadētibus quibusdā, ut propter ætatem ingrauescentem pateretur adiungi sibi designatū episcopum, ait sese diu Antonij exemplo cōmoueri, quo minus id facere uellet. Nā hunc negligi ccepisse simul atq; successisset Rochus recetior diuus. Simile fastidium est humani ingenij in his quæ nobis ad manum sunt. Miramur enim exotica, quæ interdū domi habeamus meliora. Id potissimum usū uenit in medicis: nostros fastidimus, licet eruditos, beluā è longinqua barbarie profectam suspicimus. Itidē pharmacopolæ magno emunt herbas è longinquo aduectas, quum interdum meliores nascantur in horto uicini. Id eleganter notauit Alexis apud Athenæū lib. 3.

Ἐθάρων ἀλλοτριῶν, πῶς ὄμην συγγράς. id est,

Alienum amamus, proximum contemnimus.

Mulier pudica ne sola sit usquam. XXXIX

Cum admonebimus non conuenire, ut pudica mulier sola, citraq; testes cum uiris colloquatur, usui fuerit illud apud Homerum frequenter de Penelope:

οὐκ οἶν, ἔματι γὰρ καὶ ἡμῶν πόλιος δ' ἔπινοῖ.

Haud sola, aut illam famulae bina comitatae.

Fatale uitae tempus exactum.

XL

In decrepitos, quorum aetas iam exacta uidebitur, quadrabit ex eodem libro:

Νήπιοι, οἱ γὰρ βῆς παρὶον ἠελίοιο ἠδίοιο. id est,

Dementes, ut qui sacros tibi maximè Phoebe Absumpsere boues.

Nam per solis boues, annos fatales, ut opinor, innuit poeta.

Non luctu, sed remedio opus in malis.

XL I

In malis non lamentis, sed auxilijs utendum. Ad id conueniet illud ex Iliados ω, quamquam alijs item iteratum locis:

οὐ γὰρ ἴσ' ἀπὸ πένθ' ἀπὸ κρυδούο γόοιο. id est,

Quippe nihil miseris fletus lamentaue profunt.

Adhuc aliquis deus respicit nos.

XL II

Cum in rebus uehementer afflictis, negabimus nos profusus abiectisse animum, uerum esse spei non nihil, conueniet illud, quod in eodem libro dicitur à Priamo:

Ἄλλ' ἐπ' ἴσ' ἴσ' ἐμοῖο θεῶν ἰσχυρὸν ἔχει χεῖρα. id est,

Numen adhuc aliquod dextram mi obtendit amicam.

Mors optimam rapit, deterrima relinquit.

XL III

Optima mors eripit è medio, relinquit deterrima. Proinde uidemus quosdam profusus inuitiles Tithoniam aetatem uiuere, paucissimos egregio praeditos ingenio, ad senectam limen peruenire. In hanc sententiam quadrat illud ex eodem libro:

Τὸς μὲν ἀπώλετ' ἀφ' οὗ, τὰ δ' ἐλεγγεα πάντα λέλεθ' ἤσθαι,

Ἐδύσθη δ' ἀρχαῖα τε χρονοῖσι πύσθη ἀεισσι,

Ἀργῶν ἠδ' ὀρίφωυ ἰπὸ δ' ἠμῖοι ἀρπακτῆροσ. id est,

Sustulit hos Mauors, reliqua at mala probra relicta

Mendaces, saltatores, primicq; choreis

Ducendis, agnis, atq; hocedis diripiendis Strenui. Celebre est illud Maronis,

Optima quaeq; dies miseris mortalibus aui

Prima fugit, subeunt morbi &c. Concinit & Theocritus in Epitaphio Bionis.

Ταῖς νύμφασιν ἐδύξεν ἀεὶ τὸν Βαλτραχὺν ἄσθην,

Τοῖς δ' ἐγὼ εὐφρονέομαι, τὸ γὰρ μέλος εὐκαλὸν ἔσθ'.

Sic uisum est nymphis, semper canit improba rana,

Huic neq; ego inuideo, nec enim bona carmina cecat.

Domi manendum.

XL IIII

Inutile diutius abesse domo, relicta possessionibus. In eam sententiam quadrabit illud ex Odissæ r.

Καὶ σὺ φίλος, μὴ δὴ δὴ δὴ ἀποτῆλ' ἀλάλησ,

Κτήματά τε πωλιπῶν, ἀνδρασ δ' ἦν βῆσι δμῖοισι. id est,

Tu quoq; amice domo diuturnus abesse caueto

Rebus itemq; uiris intra tua tecta relicta. Item Hesiodus.

οἶκοι βελτέρομ ἔσθ', ἐπεὶ βλάστῶν τὸ βύροσ.

Esse domi praestat, quia damnosum foris esse. Refertur ex Euripide carmen hoc:

μακάριοσ ὅσ' ἴσ' ἔσθ' οἶκοι μὴ,

ἐν γὰρ δ' ὁ φόροσ καὶ πάλιν ναυτίλλεται. id est,

Beatus is qui in prosperis manet domi,

Nam sarcina solo quae tenetur, denuo Potest solo committi

A sacris abstinentae manus.

XL V

Vulgo quoq; creditum est, fatum instare ei, qui sacris rebus, ac deo dicatis manus intecerit: aut qui pios homines, aut certe fungentes sacris ministerijs oppugnarit: ueluti pontificem Romanum, episcopos, abbates, etiam si parum fuerint pijs moribus. Id propemodum iam olim dictum est ab Homero Iliados p.

οππὸτ' ἀνὴρ ἐδέλετ' πρὸσ δαίμονα φωτὴ μάχεσθαι,

οὐ τε θεὸσ πῦά τ' ἀχέοι μέγα πῆμα κυλίδην. id est,

Cum diuo certare uiro simulatq; cupit quis,

Cuiq; deus bene uult, malum huic breui imminet ingens.

Turpis

Turpis iactantia.

XL VI

Non est generosi animi iactare sese de his, quae fortiter, aut feliciter fecit. Super hoc ita Menelaus eodem in libro:

οὐ μὲν καλὸν ἰσχυρῶσ ἔσθ' ἰσχυρῶσ, id est,

Haud sane pulchrum sese iactare superbe.

Prior occupat.

XL VII

Vbi quis lucrum celeritate praeripuit cuiquam, conueniet illud ex Iliados χ.

μήπις κῆδος ἀφοῖδ' βαλῶν, ὁ δὲ δ' ὀυτῶσ ἔλθοι. id est,

Ne quis praeriperet iaculans, laudemq; decusq;

Atq; ita serior ipse ueniret, iamq; secundus.

Dictum de Achille, qui reliquis Achiuus innuit, ne quis iaculum mitteret in Hectorem, quo sibi gloriam totam feruaret.

Sacra celerius absoluenda.

XL VIII

In rebus diuinis attentum esse conuenit magis, quam diuturnum, ne uilescant assiduitate, contra quorundam more sacerdotum, qui nimium immorantur sacro, precibusq; quas uocant horarias. Ad id torqueri poterit illud ex Odysseæ r.

Ἄσθ' ἰσχυρῶσ ἦν δ' ἀσπὶ θαλασσεῖ μιν, ἀλλ' ἀνέεδοσ. id est,

Neq; par est In diuorum epulo sedisse diutius, imo

Surgere mature decet.

Ne dii quidem à morte liberant.

XL IX

Nemo tam charus superis, ut illorum fauore morte euitarit. Huic sententiae suffragabitur Homericum ex eodem libro testimonium:

ἀλλ' ἦτοι θεῶσ μιν ὁμοῖοσ ὁ δὲ θεοῖσ,

καὶ φίλω ἀνδρῶσ δ' ἀλάλησ μιν, ὁππὸτ' ἐκὼσ δ' ἠ

μήπ' ἰσχυρῶσ καὶ θελοσ τ' ἀνυπὸσ γέλοσ βασιπιο. id est,

At uero mortem communiter omnibus aequam

A dilecto homine, neq; dii depellere possunt,

Quem funesta dies fati iamiam urget acerbi.

Deus undecunq; iurat, si modo propitius

L

Deus ubiq; praesens adest, si faueat: neq; refert ubi gentium agas illo propitio. Ad hanc sententiam accommodes licebit ex eodem libro:

ρεσ θεὸσ κ' ἐδέλωσ καὶ τηλόθεν ἀνδρασ θεῶσσασ. id est,

Si libeat feruare procul quoq; numina possint.

De lautitijs.

LI Lautitie

De cibis praelautis quadrabit illud eodem Odysseæ r.

οψατε οἶα ἐδ' ἴσ' ἀσπὶσ βασιπιοσ. id est,

Qualia purpurei comedunt opsonia reges.

Venustius fiet, si trahetur ad orationem supra modum elegantem, quasi dignam deorum auribus.

Concordia.

L II

In absolutam concordiam, omniumq; reru consensum, conueniet illud ex eodem libro:

οὐδὲ πὸτ' εἰν ἄγασθ' ἀλλ' ἐσθ' ἴσ' ἀσπὶσ,

ἀλλ' εἰνα θυμὸν ἔσθ' ἴσ' ἀσπὶσ βασιπιο. id est,

Haud unquam neq; concio nos, neq; curia dicis

Audiuit pugnare, animo sed semper eodem,

Et sentire eadem atq; eadem decernere uidit.

Verba sunt Nestoris de se, deq; Vlyssæ:

Fatum immutabile.

L III

Diuina decreta non commutantur, humanae leges pro tempore uariantur, quemadmodum & mores & uoluntates. Ad id congruet illud ex eodem libro:

οὐ γὰρ εὐ ἀσπὶσ θεῶσ πρὸσ ποταπὸσ νόσ ἀσπὶσ ἴσ' ἴσ'.

Non etenim diuina mens uertitur astricularum.

Sine ope diuina nihil ualemus.

L IIII

Manca est omnis mortalium industria, omniseq; conatus, nisi fauor aspiet diuinus. Ad

Zz A id accóm

id accommodare licebit Homericum illud ex eodem libro:

πάντες δὲ θεῶν χάριτος ἀνθρώποι. id est,
Mortalis diuini auxilium desiderat omnis.

Industriam adiuvat deus.

LVI

In aggrediendo negotio, quædam humana ratione prouidentur, quædam fortunæ com-
moditas, ipsaq; res suppeditat. Id est apud Homerum, cum aliàs aliquoties, tum hoc quem
modo citauimus libro.

Τηλεμαχὸς ἄλλα μὲν αὐτὸς εἴη φρεσὶ σῆσι νοήσας,
Ἄλλὰ δὲ καὶ δαίμων ἔσποθ' ἵσταται. id est,

Hæc partim ipse tuo perpendes pectore tecum,
Partim diuini aliquis tibi suggeret.

Faustus exitus.

LVI

Cum significabimus rem quam instituimus bene cessuram, ceu deo quopiam auspice,
quadrabit illud ex Odyssæ β.

ὁ ἄριστος μὲν ἐπεί ἐστι ἀνδρῶν θεῶν ἡδὲ καὶ βουλῆ id est,
Fide, hoc consilium non est sine numine nutritrix.

Ætate prudentiores reddimur.

LVII

Si quando negabimus nobis eadem probari iam nati grandioribus, quæ quondam ob
ætatis incitiam arriserunt, sed uis rerum auctam prudentiam, congruet ille ex eodem lib.

Εγὼ δ' ἐπὶ νῆπιός ἴα.
Νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας εἰμὶ, καὶ ἄλλων μύθοισιν ἀκούων
ἰωθόνομαί, καὶ δὴ μοι ἐέξετο κ' ἰδὲ θι θυμός. id est,

Eram adhuc puer, ast ubi iam sum
Grandior, & reddi me aliorum oratio doctum,

Ipsæq; grandescit mi animus.

Dicitur ad procos à Telemacho.

Ociosus esto.

LVIII

Si quem iubebimus animo ocioso esse, tantū curate cuticulam, negotium alijs curæ fu-
turum, accommodabimus illud ex eodem libro: μήτε ποὶ ἄλλο

Εν σῆδεσσι καὶ κέρην μελετῶ δ' ἔργον τε ἐπιπέτε,
Ἄλλὰ μὲν ἑδὲ μέν καὶ πινέμεν ὡς τὸ πάρος ποτ'. id est,

Aut disci, aut facti cruciet tua pectora cura

Quin tranquillus, edasq; bibasq; ita ut ante solebas.

Haud perficiet.

LIX

Qui dicet negotium, quod aliquis instituit, haud quaquam perfectum iri, uerbis Ho-
mericis id dicat licebit:

Τελέει δ' ἰδὸν ὅποτε πάντων. id est,

Verum hancce uiam haud perfecit unquam.

Cedendum multitudini.

LX

Qui suadebit non esse pugnandū uni cum multis, & ubiq; multitudini morigerandum,
adducet illud ex eodem libro:

Ἀλλὰ κεν αὐτῷ ἀφ' ἑαῖα πότμος ἐπίσσει,
Εἰ πλεονεοσι μάχηισι. id est,

Accerfet mox ipse sibi crudelia fata,

Si multis pugnare uelit. Idem proci paulo superius: Ἀργαλέου δὲ

Ἄνδρασι καὶ πλεονεοσι μάχηισι πῶδε δαίπνι. id est,

Cum pluribus ardua res est

Depugnare uiris inter conuiuia solos.

Vanæ coniecturæ.

LXI

Coniecturæ

In eos, qui de euentu negocij solent augurari, competit illud ex eodem libro:

Ὀρνιδῶν δὲ τε πολλοὶ ἐπὶ ἀνγῶν ἠελίοιο
φοιτῶσ', εἰδότε πάντες γνῶσιμοι. id est,

Ast permulta auium uersatur in æthere turba,

Quarum non quæ uis portendere idonea fatum,

Certum

Certum prospicio.

LXII

Qui senegabit temere, male fecusue de exitu rei cuiuspiam sentire, sed certis adductum
argumentis, & pluribus experimentis obseruasse, accommodabit illud ex eodem libro:

οὐ γὰρ ἀπίσθητ' ἄμωτος ἄμωτος, ἀλλὰ εὖ εἰδώς. id est,

Nam neq; in expertus iam diuina uero, uerum Egregie callens.

Deus ulciscetur.

LXIII

Cum significabimus nobis in presentia deesse facultatem depellendi, uerum optare, ut
superi puniant aliquando, usui fuerit illud ex eodem libro:

Εγὼ δὲ θεῶν ἰσθῶτα ἄσφ' εὐόντας,

ἄμωτος ζεὺς δ' ὄσσι παλίν τε ὄργα γυέσθ'. id est,

Ast equidem immortalis implorauero diuos,

Si fors Iuppiter ipse uices aliquando reponat.

In tempore cauenda poena mali.

LXIII

Quoties admonebimus, ut multo ante occurratur malo, prius quam oppresserit nos: aut
cessandū à peccando prius quam ingruat diuina uindicta, usui fuerit illud ex eodem libro:

Ἄλλὰ πολὺ πρὶν

φραζόμεσθ' ὄσκησεν καὶ παλαιόθεν. id est,

Verum nos multo ante modum, finemq; uelimus

Ponere.

Verba uatis minantis prociis Vlysis reditum.

Domesticum malum.

LXV

Ad significandum priuatum, ac domesticum malum, quod ad alios nihil attinet, conue-
nit illud ex eodem libro:

Ἄν' ἐμὸν αὐτῷ γυέσθ', ὅμοι κερὸν ἐμπεσευ οἴκω. id est,

Porro malum nostras quod in ædes incidit, unum Ad me pertinet.

M. Tullius in actione in Verrem 5. domesticum ac uernaculum crimen appellat, quod in-
tra parietes admissum nondum peruenit in publicum rumorem.

Senium prudentia.

LXVI Prudentia

In senem plurimarum rerum usu peritum, quicq; multa meminerit superioribus acta se-
culis, quadrauerit illud ex eodem libro:

Ἐπειδὴ τε πολλὰ τε εἰδώς. id est,

Qui antiquaq; multa q; norat,

Premenda occasio.

LXVII Occasio pra-

Qui significabit modis omnibus instandū esse, nec obmittendam è manibus semel ob-
latam occasionem, accommodabit illud ex Odyf. δ.

ἦσθε δ' ἄσιμφορος ἐχέμεν μάλλον τε πινέμεν. id est,

Vos premite, & uinculis magis arcte stringite captum.

Quod quidem detorquere licebit ad id, cum dicemus, impetus animi, hoc magis ac magis
esse coercendos rationis moderamine, quo magis efferuescunt, & ad malum sollicitant.

Omnibus neruis.

LXVIII Neruis omni-

Cum innuemus in negotio quopiam omneis expromendas uires, omneis neruos in-
tendendos, conueniet illud ex eodem loco:

καὶ πῶτ' ἐπιπέδ' ὑμῖν μελετῶ κέρησ' τε βίητε. id est,

Dein uobis curæ sunt, uiresq; uigorq; Ad simili specie Pindarus dixit Olymp. x.

Τίς δ' ἠ ποταίνιον ἐλαχὲν εἶφανον,

Χέρησι ποσὶ τε καὶ ἄρμασιν ἀγώνιον. id est,

Quis tamen assequutus desiderabilem coronam manibus pedibusq; & curribus. Hic lo-
cus addendus erat pro uerbis manibus pedibusq;, sed illæ paginæ iam exierat manus meas.

Marcus Tullius libro in Verrem quinto. Attendite Iudices, omnibus enim neruis mihi
contendendum est.

Cum principe non pugnandum.

LXIX

Qui significabit arduum, principem à priuato superari: aut difficillimum uincere natu-
ram, usurpabit illud ex eodem libro:

Ἀργαλέου γὰρ τ' εἶθε θεῶν βροτῶν ἀνδρῶν δαμνῶαι. id est,

Ardua res homini mortali uincere numen.

Ingens

Ingens discrimen.

LXX

Ingens intervallum, ueluti si quis sentiat plurimum interesse inter pecuniae studium & sapientiam, hoc uersu licebit significare ex eodem lib.

Τόσον ἀνδρῶν ὅσον τε πανήμελη γλαφυρὰ νῦνς
ἔνυσσεν ἢ λιγύς δῖος ὑπὸ πνέουσιν ὀπίθεον. id est,

Tantum aberat, quantum cursu ratis acta diurno
Conficiat spatij, quam prouehat aura secunda

Aperte, simpliciterq; loqui.

LXXI

Simpliciter & aperte dicturos nos, citraq; ambages significabimus hoc carmine, quod est in eodem libro: ἐκ αὐτοῦ γὰρ

Ἄλλα πρὸς εἰποιμι πρὸς κλισίου, ἄδ' ἀπατήσω. id est,

Non fucis te disimulans deceptero fictis.

Rerum omnium uicissitudo.

LXXII

Vicissitudo rerum omnium

Variae fortunae uices, & nunc lata contingunt unicuiq; nunc tristia. Ad eam sententiam applicabitur illud ex eodem libro:

Ἀπὸ θεῶν ἄλλοτ' ἐπὶ ἄλλω,

Ζεὺς ἀγαθῶν τε καὶ κατῶν τε δίδωσι. id est,

Nunc huic, nunc Iuppiter illi

Nunc lata immittit, nunc tristia.

Festiuus sermo.

LXXIII

Vbi quis in conuiuio sermonē inducit, admodū hilarē ac festiuū, qui discutiat omnē tristitiam, conuenit illud ex eodem libro, quod Homerus finxit de Helena pharmaciū mittente in conuiuiarum cyathos, quod omnium anteactorum induceret obliuionem;

Ἀντίκ' ἀπ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακον γυθῶν ἑπιπυρῶν

Κυπαρίθες τ' ἀχολῶν τε κακῶν ἐπιπυρῶν ἀπὸ πάντων. id est,

In uinum immisit mox pharmon, unde biberunt,

Luctusq; bilisq; malicq; obliuia cuncti.

Huius meminit Plinius lib. 25. Nobile, inquit, illud obliuionem tristitiae ueniamq; adferēs, & ab Helena utiq; omnibus mortalibus propinandum. Dioscorides lib. 4. refert herbam ἄλντον, quae inferne sumpta atrae bili medeatur: Vnde & nomen inditū uidetur, quasi dolore carens, quemadmodum νεπηθές & ἀδύλον quod luctum ac sitim pellant.

Qui nocere potest, & idem prodesse.

LXXIII

Prodesse potest, qui nocet.

In medicos imperitos, qui nō raro uenenum pro remedio ministrant, quadrabit illud ex eodem lib. quod usurpauit in Pseudomante Lucianus, estq; pluribus apud Homerū locis:

φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐδὲλ' ἀ μείμνυθ' ἀ, πολλὰ δὲ λύγρ' α. id est,

Pharmaca mista, salubria multa, at noxia multa.

Idem quadrabit in hominem & bonis & malis instructum artibus, qui uel iuuare possit, si uelit, uel laedere.

Affeuerantius dicere.

LXXV

Audacius quippiam & affeuerantius dicturi, quod nobis tamen ita uideatur, adducemus illum eodem ex libro uersum, quo Helena utitur de Telemacho:

Ἔνυσσεν ἢ ἐπὶ τοῦ ἔρω, κέλευτ' ἴε με θυμός. id est,

Mentiar, aut uerum dicam, mens attamen ipsa

Imperat ut dicam. Idem carmen extat Iliados κ.

Arripienda quae offeruntur.

LXXVI

Solennis est, multisq; locis iteratus uersiculus hic:

οἱ δ' ἐπὶ ἀνείαθ' ἐποίησ' ἀπὸ κείμνυα χείρας ἰαλλῶν. id est,

Quisq; sibi appositis, si quid foret utile, promptas Ad mouere manus.

Quem torquere licebit in tutores, qui rem nacti pupillorū manus insciunt, interq; se partiti sibi uindictant. Aut in simile hominum genus, inuadentium & inuolantium aliena.

Principum fauor necessarius.

LXXVII

Vbi quis inuitis principibus, conatur extricare sese e malo quopiam: aut lite à qua non possit explicari, nisi adiutus illorū fauore, conueniet illud ex eodē lib. dictū in Aiacē Oileū:

οἴηδ' ἀέκνηθ' ἑὸν φρυγέει μύγας λατῆμα θαλάσσης. id est,

Iactabat

Iactabat sese spatioſi ex aequoris altis
Emerſurum undis, inuito numine diuſim.

Negocium non aptum.

LXXVIII

Qui recusat munus, aut prouinciam sibi parum accommodam: aut qui negabit accerere uelle sese quempiam, ad id muneris, ad quod gerendum idoneus non uideatur, usurpabit illud ex eodem libro:

ἴσπας δ' εἰς ἰθάκην δὲ ἀφομαί. id est,

Ceterum equos Ithacam non duxero.

Verba sunt Telemachi recusantis equos, quos Menelaus offerebat dono, quod Ithacensis insula non esset oportuna alendis equis, quippe petricosa, minimeq; pascuis apta.

Obtestatio ueterum meritorum.

LXXIX

Cum obtestabimur per memoriam ueterum officiorū, conueniet illud ex eodem libro, quamquam & alias apud hunc poetam:

ἢ βοὸς ἢ οἴος ἔστ' ἴονα μὲν ἐκκε

κῶ μοι μνήσασαι. id est,

Sicut bouis aut ouis incendi tibi pinguis membra

Horum nunc memor esto.

Sunt autem uerba Penelopes precantis numen, ut memor sacrificiorū & nidoris, quo saepenumero passum est, nunc uicissim opituletur.

Conuiuia non conuiuia.

LXXX

In eum, qui accumbit quidem in conuiuio, uerū spectator duntaxat eorum, quae apponuntur, nam hoc pacto quidam fordide magnifici conuiuas suos tractant, quadrabit quod in eodem dictum est de Penelope:

κῆρ' ἀπ' ἄσπετος, ἔπαρος, ἐδύτηνος, ἠδὲ ποτῆτος. id est,

Incenatus & impastus potuq; ciboq; Accubuit.

Vndecunq; lucrum captant.

LXXXI

In aduocatos, in calumniatores, in malos medicos, qui captant undecunq; si quis incidit in casses, quem possint expilare, congruet illud, quod in eodem est libro:

ἀλλὰ γὰρ πρὸς νῆθ' ἀλωμένοι ἰχθυόσασσιν

ἱναμπίσιν ἀγκίστροισι, ἔτρε δὲ γαστέρας λιμός. id est,

Semper enim quaqua patet insula, piscibus hamo

Insidiabantur, uentrem fames enecat atra.

Ingratitudo uulgi.

LXXXII

Qui significabit sibi molestam ingratitude, quod intelligat superiorum officiorum nullam haberi rationem, non inconcinniter usurpauerit illud ex Odyssae, quod idem est & alijs locis

Μῆτις ἐστὶ πρόφρων ἀγαθὸς, καὶ ἠπίος ἔστω,

Συνηθῆχος βασιλεύς, μὴ δὲ φρεσὶν ἀσιμα εἰδῶς.

Ἄλλ' αἰεὶ χαλεπὸς τ' εἴη, καὶ ἀστυλα ἔρεος. id est,

Posthac ne placidus sit quisquam, ne sit benignus,

Nec mitis, iustiq; tenax rex sceptriger unquam,

Sed semper ferus esto, & semper iniqua patrato.

Munerum corruptela.

LXXXIII

In eum qui rem auro, donisq; aggreditur, non infestiuiter torseris illud ex eodem libro dictum de Mercurio sumente caduceum:

εἰλθε δὲ ἐρέβδον τῆς τ' ἀνδρῶν ἄμματα δελγῆ,

ἀνιθελὶ σὺ δ' αὐτὴ καὶ ἰππῶν ὄντας ἐγέρθη. id est,

Corripuit uirgam, qua mulcet lumina somno;

Quoruncunq; uelit, soluit quoq; lumina somno,

Quadrabit enim pulchre in munera, quod de uirga Mercuriali dictum est, quibus uelut expergesunt iudices, antea ceu dormitantes, & rursus infesti placantur, ut in causa uelut obdormiscant, conuiscantq;. Aristophanes in Concionatricibus, ait deos quoq; capi donis, eoq; manibus stare supinis,

ὅταν γὰρ θυχῶμεθα δίδοναι τ' ἀγαθὰ

Esq; non

Εσηκὺ ἐκπέροντα πλὴν χεῖρ ὑψηλῶν,
 Ωχ ὡς ἡ δὴ δὴντ' ἀλλ' ὅπως ἡ λήϊετα. **id est,**
 Nam quum precamur largiantur ut bona,
 Manum supinam porrigentes stant, uelut
 Nihil daturī, sed recepturi magis.
 Interpres admonet, status deorum olim ferē supinis manibus fingi solere. Supinam autē
 appellat repandam, uelut ad excipiendum compositam.

Principes inter se noti. **LXXXIII**
 fas longeq; dissitas habitent regiones, usurpare poterit illud ex eodem libro:
 οὐ γὰρ τ' ἀγνώστες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 Αθάνασοι, ὅδ' ἔπις ἀπὸ πλοῦθι δώματα νεῖδ'. **id est,**

Non ignoti inter se sunt dij morte carentes,
 Quamquam semoti diuersa in sede morentur.
 Torqueri poterit & in satrapas istos, qui tamen si belligerari uidentur, magnoq; rerū tumultu
 tu conflicari, tamē ipsi clanculum inter se colludunt: hoc tantum agentes, ut suam uterq;
 plebem exhauriat, & imminuta reip. autoritate, suam constabliant tyrannidem.

Periculum ne temere subeas. **LXXXV**
 Nemo longā navigationē suscipit animi causa, sed adactus graui quāpiam necessitate:
 aut nemo diuturnū, grauemq; laborē capessit temere. Ad id cōgruet illud ex eodem libro:
 Τίς δ' αὖ ἐκὼν πόσου σφραδαμοὶ ἀλμυροῦ ὕδατος. **id est,**
 Quis tantum salis laticis percurreret ultro.

Fatum ineuitabile. **LXXXVI**
 Quod fati decretū est, id nemini licet euitare. Ad eam sententiā faciet illud ex eodē lib.
 Αλλ' ἀ μάλ' ἔπος δὴ δὴς νόου ἀγνώχου,
 οὐτ' ἔφ' ἐλεθεῖν ἄλλου θεοῦ, ὅδ' ἀλιώσα. **id est,**
 At mentem Iouis haud ullis rationibus unquam
 Diuorum quenquam uitare aut fallere fas est.

Fatis adactus. **LXXXVII**
 In eum qui non sponte, sed casu, uelutiq; fati impellentibus, in aliquod uitæ genus inci-
 dit, congruet illud ex eodem libro:
 Τὸν δ' ἄρα δὴ δὴς ἀνέμοις τε φέρον καὶ κῆμα πέλασσε. **id est,**
 Ast hunc huc uentusq; ferens atq; appulit unda.

Male coniugati. **LXXXVIII**
 In eum, qui coniugio uinctus est cum ea, quam non amet uicissim ex animo: quamuis
 ob uoluptatem uxoriā ametur, non inscite torquetur illud ex eodem libro,
 Αλλ' ἦτοι νύκτας μὲν ἰδὺν δὴ κεν σὺν ἀνάγκῃ,
 ἐν ἡμέραισι γλαφυροῖσι πᾶρ' ἔκ' ἐθέλω ἐθέλωσθε,
 Ἡμαπα δ' ὅν' πέτροισι καὶ νιόνεοσι καθίζω,
 Δάκρυσι τε σοναχῆ τε καὶ ἄλγισι θυμὸν φέρεχθω. **id est,**
 Sed nolens licet ac uel, cum illa nocte cubabat
 Nolens cum cupiente sub antris conditus atris.
 Verum perditus in scopulis ac littore sedit,
 Excrucians animum lachrymis, curis gemituq;.

Si deus uoluerit. **LXXXIX**
 De re futura, cuius exitus pendeat à dei fauore: nam etiam uulgo dicunt omnis causa,
 si deus uoluerit: atq; ita nos loqui Iacobus apostolus docet: id Homericō uersu licebit ex-
 plicare, si quando iocabimur apud eruditos:
 Αἴκε θεοῖγ' ἐθέλωσι ποὶ δ' ἄρα νόου ἔχουσιν. **id est,**
 Dñs ita si uisum fuerit, quos gestat olympus.

Suadeo, quod ipse facturus essem. **XC**
 Cum alteri damus consilium, quo non grauemur ipsi uti in simili causa, conueniet illud
 Calypsus ex eodem libro.
 Αλλ' ἀ πᾶν νόον καὶ φρεσσομαίε, ὅδ' αὖ ἐμοί πορ

CHILIADIS TERTIÆ CENTVRIA IX 829

ἀπὸ μνησίου, ὅτε με χροὶ τὸ γ' ἦτο. **id est,**
 Sentio, suadeboq; tibi, quibus haud grauer uti
 Ipsa, mihi similis si quando occurreret usus.
 Malorum assuetudo. **XC I** Assuetudo ma-
 lorum. Ad id conueniet illud eodem ex libro sub persona Vlyssis:
 ἦδη γὰρ μάλα πολλ' ἔπαθον καὶ πολλὰ μόγησεν
 κυμασι καὶ πολλέμοι, μετὰ καὶ τὸ δὲ πῶσι γροῖδω. **id est,**
 Iam tuli & ante mali multum, multumq; laborum
 Fluctibus & bellis, age & hoc accesserit illis.

Fortuna reddidit insolentes. **XC II**
 In eum, qui postea quā fortuna secundior affulsit, animos item effert, & paulo consi-
 dentius gerit sese, quadrabit illud ex eodem libro:
 γὰρ ὅσω δ' ἔρω πᾶσι καὶ ἰστὰ δὴ δ' ὀδυσσῆος. **id est,**
 Latatus uentis pandebat uela secundis.

Moderator negocij. **XC III**
 Carmen, quod ibidem proxime consequitur, conueniet in eum, qui prudentia & auto-
 ritate sua negocium aliquod moderatur.
 ἀντὶρ ὁ πῶν δ' αὐτῶν ἰθὺν τ' ἐκ χυρῆντος. **id est,**
 Ille ratem clauo scite docteq; regebat.

Tacite stomachari. **XC IIII**
 In eum qui secum indignatur quadrabit illud eodem libro:
 οὐδ' ἔχ' ἔσ' ἐκ κηρῶν μᾶλλον. **id est,**
 Illi cor magis atq; magis succenditur ira.
 De Neptuno dictum, indigne ferente, quod Vlysses prospere nauigaret.

Qui conturbat omnia. **XC V** Conturbat om-
 nia
 In eum qui maximas undiq; ciet turbas, apte detorquebitur illud ex eodem libro:
 τίς δ' ἄρα θάλασσαν ἀέλας, πεινῶν ἀνέμων. **id est,**
 Omnis omnigenum ille procellas. Ventorum ciet.

Non abiicit animum. **XC VI** Animum abij-
 cit
 De eo, qui ne afflictissimis quidem in rebus spem, aut consiliū abiicit: quemadmodum cit
 apud Maronem, Latinus rerumq; reliquit habenas, sed de recipiendo se utcunq; cogitat,
 apposite dicitur, quod inibi dictum est de Vlysse:
 Αλλ' ὅδ' ὡς γὰρ δὴς ἐπελάθ' ἐφ' ἑσθ' ὀμνῆος πορ. **id est,**
 Ac neq; sic licet afflictus obliuia cepit Nauigij.

Malis mala succedunt. **XC VII**
 In eum, qui uarijs exercetur incōmoditatibus fortunę, nunc morbo, nunc rapinis, nunc
 alijs atq; alijs malis, conueniet illud ex eodem libro:
 Αλλ' ὅδ' ὡς γὰρ δὴς ἐπελάθ' ἐφ' ἑσθ' ὀμνῆος πορ. **id est,**
 Nam diuis reuerendus & immortalibus ille est
 Quicunq; appulerit multis erroribus actus Nunc uti ego.

Hospitis habenda cura. **XC VIII**
 Qui dicit hospitem habendam esse rationem, usurpabit illud ex eodem libro:
 ἄλλ' ὅδ' ὡς γὰρ δὴς ἐπελάθ' ἐφ' ἑσθ' ὀμνῆος πορ. **id est,**
 Nam diuis reuerendus & immortalibus ille est
 Quicunq; appulerit multis erroribus actus Nunc uti ego.

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Optimis diuis non semper. **XC IX** Optimis diuis
 non semper
 Qui dicit opes non semper cordatissimis, sed pro fortunę arbitrio, nunc huic, nunc illi
 contingere, citabit illud ex Odyssęa z.
 Ααα zδδδ

Ζεύς αὐτὸς νέμει ὄλεθρον ἀνθρώποισι,
 εὐδαίμων δὲ κεραιόσιν, ὅπως ἐθέλησιν ἐκείσιν. id est,
 Iuppiter emetitur opes mortalibus ipse,
 Sic uisum ut fuerit, cuiuscunq; bono uie malo uie.
 Dicuntur à Nausica, ad Vlyssē mendicantē: nec illum ob inopiam habet despectū, quā
 fortunæ sit imputanda, non homini, si is modo fuerit alioqui cordatus.

Munus exiguum, sed opportunum.
 Cum munus indicamus, precio quidem perpusillum, sed tamen accipienti pro tempore
 gratissimū, ueluti si quis panem porrigat de uita periclitanti, citabimus illud ex eodem lib.
 Δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε. id est,
 Exiguum munus, gratum tamen. Idem carmen extat in f.

Quo transgressus &c.

Nter philosophos uix alium reperias, qui religiosus instituerit adolescentiam
 quā Pythagoras, unde & superstitionis non nihil admiscuit, quod rudis aetas,
 quemadmodum & indocta multitudo, nudis & apertis philosophiæ præce-
 ptis regi non queat. Huc nimirum pertinebat carniū interdictus esus, holer-
 um comēdatio, & quinquennis ἐγεμυθία, postremo Symbolorū uelut oracu-
 la quædam, prius ediscenda q̄ intelligerentur. ~~Quædam autem sunt quædam~~
~~quædam autem sunt quædam~~. Ac minimum quidem peccat qui uentrem ac
 linguam habent castigatam, tamen quoniam uix hominis est cauere, nec ubi labatur, pro-
 ximum est, ut à se quisq; subinde gestorum rationem exigat, & si quid erratū est corrigat,
 si quid cum officio factum, in eo perseueret, atq; in melius proficiat. Huius salutiferi præ-
 cepti ceu Symbolum quoddam tradidit carmen, cuius autoris incertum, nam apud Ho-
 merum non reperio, quo delectatus uidetur & Plutarchus, nam ne hoc quidem uero quic-
 quam sanctius inter philosophos ethnicos. Carmen autem sic habet.

Ἦν ἔβλω, τί δ' ὄρεξα, τί μοι δέου ἐπέλεδον; id est,
 Lapsus ubi, quid feci, aut officij quid ommissum est?
 Omnis autem humanæ uitæ lapsus consistit in tribus, aut cum secus facimus quā oportet,
 hoc est plus minus uie quā decet, huic errori respondet illud, Ἦν ἔβλω; aut facimus
 quod ommissum oportuit, cui respondet illa particula, τί δ' ὄρεξα; aut omittimus quod fa-
 ctum oportuit. Ad hoc pertinet extrema particula, τί μοι δέου ἐπέλεδον; Qui filium aut
 uxorem peccantem lenius admonet quā sat est, aut asperius obiurgat, respiciens merito
 dicet, Ἦν ἔβλω; Qui filio præcipit parum honesta, dicet τί δ' ὄρεξα; Qui peccantem dissi-
 mulat, quem expediret admonere, dicet illud, τί μοι δέου ἐπέλεδον; Pythagoras igitur so-
 litus est admonere adolescentes, ut quoties domum ingrederentur, hunc uersiculum suo
 cum animo uersarent. Ea cogitatio sollicitos reddebat adolescentes, ut si quid forte deli-
 quissent, aut si quid uitij contraxissent ex hominum conuictu, id in posterum corrigerent,
 cauere nq; Eam sententiam latius ac fusius explicuit quisquis scripsit carmen. De uero bo-
 no, quod fertur inter appendices operum Vergilianorum,

Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
 Omnia quā longi reputauerit acta diei.
 Quo prætergressus: quid gestum in tempore, quid non?
 Cur isti facti decus abstulit: aut ratio illi?
 Hæc docuerunt à Christo alieni, quid oportet facere Christianos? ~~Quædam autem sunt quædam~~
~~quædam autem sunt quædam~~

Suo quisq; studio gaudet, II
 Qui dicet alijs studijs alios teneri, & unūquemq; suo uictitare quæstus, proferet illud ex
 eodem libro;

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ φαεινέοσι μέλιτος ἠδὲ φαρέτρης,
 Ἄλλ' ἴσοι καὶ φρετμὲ νεῶν, καὶ νῆδον εἴσαε. id est,
 Nam Phæacibus haud cordi iacula, atq; pharerra,
 Sed remi, tabulisq; ratis compactilis æquis.
 Affine illi: Tractat fabrilia fabri. Pindarus in Pythiis hymno decimo, καὶ γὰρ ἐτάρουσι ἐτάρου
 φῶς ἴκοντες φρετμῶν, Alijs aliarum rerum amor pupugit mentem.
 Demittere sese ad aliorum mediocritatem.

III
 Vbi quis moderatur data opera uires suas, ad aliorum mediocritatem. Veluti si quis præ-
 ceptor tradat auditoribus, nō quantum ipse docere posset, sed quantum illi capere, conue-
 niēt illud ex eodem libro, de Nausica sic habentis moderante cursum mularum, ut pedisse/
 quæ, & Vlysses, pedibus conseq̄i possent:
 Ἦδὲ μάλ' ἠνιχόδον ὅπως αἰεὶ ἐποίατο πεζοί,
 Ἄμειπτολίτ' ὀδυσσέως τε, νόω δ' ἐπέβαλλον ἰμέδλλω. id est,
 Hæc ita lora regens, pedes ut comes iret Vlysses
 Tum comitum quoq; turba modo, rationeq; certa Infigat scutica.

IV
 Mihi curæ erit hoc negocium.
 Cum admonēbimus quempiam ut omne negocium in nos reijciat ipse securus, nobis
 rem curæ futuram, conueniēt illud ex Odyssæa II.
 Ἄλλ' ἴθι σὴν, πῶρον, ἐγὼ δ' ὀδὸν ἠγεμονόσω. id est,
 Quin tacitus procede, uix huius ego fuero dux.

V
 Animi præsentia utilis ubiq; propterea quod timiditas, uel à conscientia, uel ab animi
 paruitate uideatur proficisci. Huic sententiæ suffragatur Homericū illud ex eodem libro.
 Οὐ γὰρ ἀνὴρ ἐν πᾶσι μείνων
 ἐργαστὸς τελέθει, εἰ καὶ πῶρον ἄλλοθεν ἔλθοι. id est,
 Omnibus in rebus potior uir fortis & audax
 Sit licet hospes & e longinquis uenerit oris.
 Ad hunc modum Pallas hortatur Vlyssē, nequid trepidet ingressurus Alcinoi domum.
 Huic congruit illud quod alibi dictum est, fortes fortuna adiuuat. T. Liuius libro ab urbe
 cond. octauo. Sed euentus docuit fortes fortunam adiuuare.

VI
 Locupletum reditus.
 In locupletes, quibus alius ex alio succedit reditus, accommodabitur illud ex eodem li-
 bro de pomarijs Alcinoi dictum:
 οὐδὲ θόρεος ἐπετήσιον, ἀλλ' εἰ μάλ' αἰεὶ
 Ζεφύρου πνεύσας, τὴν μὲν φύει, ἄλλα δὲ πείσσει,
 ὄρνυ' ἐπ' ὄρνυ' γυράσσει, μήλοισ' ἂν ἰὼν μήλω,
 Ἄντρε ἰὼν σάφυλῃ σάφυλῃ, σὺν ἡμῶν δ' ἰὼν σὺκω. id est,
 Nec singulos æstas renouatur in annos,
 Sed flans perpetuo zephyrus spiramine foetus
 Hos producit, & hos demittit ab arbore mites,
 Et pyra adulta pyris succedunt, malaq; malis,
 A fico ficus, atq; uua fenescit ab uua.

VII
 Inevitabile fatum.
 Quod homini fati decretum est, id ueniet. In hanc sententiam Homerus eodem libro,
 Ἐνθα δ' ἐπὶ στα
 γείσεται, ὅσα οἱ αἴετα πατακῶδες τε βαρεῖαι
 Ἐφ' ὀρέων νῆσ' αὐτὸ λίνω, ὅτε μιν τέκε μνηστῆρ. id est,
 Post illic accidet illi
 Quod fatum parcaq; graues in stamine nerunt
 Nascenti tum cum matris promergeret aluo.
 Quanquam hunc locum de fati oportebit ioco duntaxat adhibere. Veluti si quis filium
 longius aliquo studiij causa emandans, negaret sibi curæ futurum, quid illic agat, sed id deo
 se fortunæq; committere.

Ἄλλ' ἄλλ' Aliud

Aliud cura.

VIII

Cum negabis esse causam, cur aliquis aut dubitet, aut sollicitus sit exempto scrupulo accommodabitur illud ex eodem libro,

Αλκίνο ἀλλοσι τοι μελέτω φρεσίν. id est,

Alcinoe cures aliud. Item Terentius, Atqui iam repperi, aliud cura.

Molestus interpellator uenter.

IX

Venter improbus interpellator, non finit unquam quempiam obliuisci sui. Id ad egestatem torqueri poterit, quæ mortales ad omnia, tum faciēda, tum ferenda solet compellere.

Sic autem Vlysses in eodem libro,

οὐ γὰρ τι συγχεῖ τῆν γαστρίν ἑμὴν τῶν ἄλλων

Ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπέλθουσιν ἐοικέναι τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ μάλα τὴν φρεσίν καὶ τὴν φρεσὶν πρὸς ἑχόντων. id est,

Non est improbius res altera uentri molesto,

Quippe uel inuitum meminisse sui iubet, & si

Valde animo crucieris, & angat pectora mceror.

Vulgus suspicax.

X

Suspiciosum uulgus, & pleraq; malam in partem interpretatur. Homerus in eodē lib.

Δύσζυλοι γὰρ τ' εἰμὲν ἀπὸ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων. id est,

Quippe homines pleriq; sumus male suspiciosi.

Nemo cogendus officij causa.

XI

Nullus hospes retinendus aduersum animi sententiam, & inuitus, Nemo cogendus, ut

uisus quā utatur beneficio, si nolit. Ad hanc sententiam accommodabitur illud ex eodē lib.

Εἰκ' ἐθέλωμ τε μὲν οἷς, ἀέθρον τε δὲ σ' ἔπις ὄψεθ'. id est,

Si maneas sponte, inuitum nemo retinebit.

Dicitur ad Vlyssēm ab Alcinoo Phæacum tyranno.

Malum bono pensatum.

XII

Quoties natura dotem aliquam egregiam largitur, uerum eadem eam aliquo uitio pen-

sat, aut cum quis beneficium suum aliquo uitiat maleficio, quadrabit illud ex Odysseæ.

de Demodoco musico dictum,

Τὸν ποδὶ μὲν εὖ δίδασκε, δίδως δ' ἀγαθὸν τε κέρδιόν τε.

Ὀφθαλμῶν γὰρ ἄμωρσε, δίδως δ' ἡδονῶν ἀοισίλῳ. id est,

Hunc alios ultra dilexit musa, deditq;

Atq; boni, atq; mali quiddam, Nam lumina ademit,

At dedit emulcere suauī peçiora cantu.

Omni certaminis genere.

XIII

Cum innuemus omni certaminis genere congressum esse, ueluti si quis dicat, in omni

disciplina disputatum acriter, conueniet illud ex eodem libro,

Ἦν δ' ἔτε πελασσοσώμῳ τε καὶ ἀλμασπῳ ἠδὲ πῶδε σπῳ. id est,

Et pugnis, pedibusq; & saltibus, atq; palæstra.

Item ubi quis ostendit se nullum detrectare certamen, sed ad quoduis ingenij experimen-

tum paratum esse, conueniet illud ex eodem libro,

Δύε' ἄγε πρὸς ἑμὴν τῶν ἐπέων ἐχολώσασθε λίλυ,

ἢ πύξ ἢ ἐπὶ πάλῳ, ἢ καὶ ποσὶ ἔπι μεγάρω. id est,

Huc age, quandoquidem grauiter mihi concita mens est,

Qui uolet, experiatur, pugnis siue palæstra,

Siue pedum cursu malit, nihil ipse recuso.

Longe uicit.

XIIII

Qui sentiet aliquem ita præcellere, ut periculum non sit, ne quis illi præcipiat palma,

conueniet illud ex eodem libro,

Σὺ δὲ θάρσθ', τὸν δὲ γ' εἰδὼν

ὄντις φαικίον ἦν δ' εἴφευε δὲ τ' ἑσθρῆσθ'. id est,

At tu fide animo, quando hoc certamine nullus

Phæacum, te nec æquabit, nec superabit.

Antiquis

Antiquis debetur ueneratio.

XV

Cum summis & inuictis, uel cum antiquis non est certandum, qui uelut extra aleam ho-

minum positi uidentur, sed his ultro cedendum: ueluti si quis neget sese cum M. Tullio

de eloquentia uelle conflicari, cum mediocribus non recusare, usurpabit quod eodem in

loco dicitur ab Vlysse,

Ἀνδρῶσι δὲ πρὸ τῶν οἰσὶ ἐειρήμην δὲ ἐθελήσω

οἷσ' ἠρακλῆϊ ἔσ' ἀγύρω οἰχαλίῳ. id est,

Cum maioribus haud subeam certamina, uel cum

Herculea uirtute, uel Euryto Oechaliensi.

Flagitiorum turpis exitus.

XVI

Cum res perperam instituta, male cedit, conueniet illud ex eodem libro,

οὐκ ἀρετῆ καλῆ ἐργα. id est,

Haud bene succedunt facta improba.

Dicitur est de Martis adulterio deprehensio.

Fidus amicus.

XVII Amicus fidus

Fidus amicus non est posthabendus germano. Homerus in eodem libro.

Ἦτος περὶ ἐπαίρου ἀνὴρ λεχαισμοῦ εἰδώς,

ἢ δὲ λῶς, ἐπεί εἰ μὲν τι λεαισμοῦ πρὸς χερσίων. id est,

Si quis forsā amicus sit, gratuscq; bonusq;

Quandoquidem is non inferior uel fratre putandus.

Patria sui cuiq; iucundissima.

XVIII

Vnicuiq; sua patria iucundissima, quæcunq; contigit. Homerus Odysseæ I.

ὅς δ' ἐμὲ γλύκιστον ἦς πατρίδ' ὅδ' ἔκ' ἑμῶν ἴγνε τῶν. id est,

Ut nihil est patria proprijsiue parentibus ulli

Dulcius.

Fuga tutior.

XIX

Qui dicit tutius esse fuga uincere libidinem, quàm cōtra pugnando, poterit accommoda-

re, quod de Charybde dictum est Odysseæ M.

οὐδὲ τίς ἐς ἄλλῃ, φρυγέδῳ κέρπῃσιν ἀπ' αὐτῆ. id est,

Nō est ulla medela, procul fugere optimū ab illa.

Alia committenda, alia cælanda.

XX

Non temere quiduis apud quemuis effutendum, at nec familiaribus arcana omnia pro-

ferenda sunt, uerum alia communicare cōuenit cum amicis, aut uxoribus, alia cælare. Ad

hanc sententiam quadrat illud ex Odysseæ Δ.

Ἄλλ' ἐπὶ φάσθ', τὸ γ' αὐτὸν ἐλεγε μὲν οὐκ ἔσθ'. id est,

Dicendum est aliud, contra est aliud reticendum.

Fœmina nihil pestilentius.

XXI

Nihil fœmina pestilentius, hanc sententiam eodem in libro sic effert Homerus.

ὅς ἐκ ἀνότρου καὶ καὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν. id est,

Vigadeo nihil improbius, muliereq; peius.

Frequenter apud antiquos poetas male audit mulierum genus. Quæ quidem & hodiernis

temporibus firenue dant operam, ne poeta planè uaniloqui fuisse uideantur.

Effoeta senecta.

XXII

Quod in Odysseæ Λ. dictum est de mortuis, id ad hominem ob longæuitatem, iam de-

fectum uiribus, accommodare licebit, aut in eum, qui constetnetur animo,

οὐ γὰρ ἐπὶ σέρπας τε καὶ ὄσ' αὖ ἐνδὲ ἔχουσιν. id est,

Nam iam non neruis carnes atq; ossa coherent.

Aegre, sed tamen contigit.

XXIII

In eos qui aegre quidē, sed tamen assequuntur, quod optant, quadrabit illud ex eodē lib.

Ἄλλ' ἐπὶ μὲν γὰρ καὶ ὡς κενὸν πορὶ πάχοντες ἰσοιδε. id est,

Peruenietis adhuc, quanquam mala plurima passi.

Dicuntur ad Vlyssēm à Tiresia.

Cum amico non certandum æmulatione.

XXIIII

Cum amico, & benemerito non est suscipiendum certamen, ne quid obscuretur ami-

lita propter æmulationem; huiusmodi comitem contentionum: Id innuit Homerus in

Aaa 3 Odysseæ

Odyssæa θ. cum Vlysses excipiat Laodamantem, quod hospes esset,
 Τις αὐτὸν ἐλάττω μολχεῖτο. id est,
 Quis nanq; benigno cum hospite pugnet?
 Locum etiam habuerit, ubi dicemus hospitis esse munus cedere ijs, apud quos diuersatur,
 etiam si possit uincere. Nam inibi statim subnectitur huiusmodi sententia,
 Ἀφραὺ γὰρ κείνος γὰρ καὶ ἐπιδαυὸς πῶλε δ' αὐτῆς,
 οὗτος φειδοδίκω δρῖδρα πρὸ φέρηται ἀεθλα. id est,
 Vir siquidem uecors est ille, nec unius asis,
 Quisquis ad euentum certaminis euocat illum
 Quem penes hospitio fruatur, te quoq; iuuatur.

Reijcientis culpam. **XXV**
 Aduersus eum, qui mali sui causam aliò reijcit, ita ut uulgo factitant, apposite torquebitur illud ex Odyssæa λ. dictū ab Elpenoris umbra, qui temulentus perierat apud Circe.
 Ἀσέ με δαίμων ὄϊα κέ κενὴ καὶ ἀδίσφατ' οἴνοιο. id est,
 Mī mala fata deūm nocuerunt, uisq; Lyæi.
 Sic alibi Agamemnon disidij causam in Aten retorquet.

Voluptas foeda. **XXVI**
 In uoluptatem inhonestam, aut scortum ad perniciem iuuenum omnibus instrucitū artibus, quadrabit illud ex Odyssæa κ. dictum de Circe,
 Ἡκὼν ἀπαντὰς
 ἢ σὺς ἢ ἐλκύσσει ποίησεντα ἢ ἐόντας. id est,
 Siquidem omneis
 Fecerit illa suestie luposue trucesue leones,

Aspera uita, sed salubris. **XXVII**
 In uitæ rationem, duriusculam quidem, sed tamen ad rectam morum institutionem idoneam, conueniet illud ex Odyssæa ι. dictum de Ithaca,
 Τραχέῃ ἀλλ' ἀγαθῇ κερδοφόροιο. id est,
 Aspera, sed iuuenum nutritrix bona.

Consilijs simul & factio ualens. **XXVIII**
 In hominem consilio pariter ac uiribus excellentem, conueniet illud Odyssæa ζ.
 οἴοι' ἐκείνος ἔλω βαλδύεμεν ἢ δὲ μολχεῖται. id est,
 Is cuiusmodi erat seu pugna, consilioque.

Non possum non dicere. **XXIX**
 Vbi quis negat se reticere posse, quod habet in animo, festiuiter accommodabit illud ex eodem libro,
 ἐν φάσματι τε ἰπὸς ὄρεω, οἶνος γὰρ ἀνώγει ἥλιος. id est,
 Dicam equidem quiddam iactantius, urget enim me Vinum amens.
 Eodem in loco quantum possit uinum eleganter ostendit Vlysses. Ita enim consequitur,
 οὐ τ' ἐφίηκε πολύφρονος περὶ μᾶλ' ἄεσσα
 καὶ θ' ἀπαλὸν γλάσσαι, καὶ τ' ὀρχηλαδὶς ἀνῆκερ,
 καὶ τε ἰπὸς πρὸ κενῆς ὄπρ' ἔξρουτο ἄμυνον. id est,
 Vinum quantumcunq; grauem atq; pudentem
 Incitat ad cantum, ac tenerum ridere, chorosq;
 Ducere compellit, nonnunquam quod tacuisse
 Præstiterat referato effutit pectore dictum.

Perplexus. **XXX**
 Qui se dicet in maximis uersari periculis, nec ullum affulgere subsidiū, usurpabit illud ex eodem libro,
 οὐδ' ἔτι ἄλλο
 φάνερον γαῖαν, ἀλλ' ἕρανός ἢ δὲ θαλάσσαν. id est,
 Nec ulla apparuit ultra
 Tellus, sed nobis cœlum undiq; & undiq; pontus. Idem habetur in M.

Abhorrentis, ac detestantis. **XXXI**
 Cū dicemus nos uehemēter à uitio quopiā abhorrere, illud ex lib. eodē usurpare licebit.
 ἐχθρὸς

ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνος ὁ μὲν ἀίδεος πύλοισι. id est,
 Is mihi iuxta inuisus, ut atri limina ditis.
 Id carmen extat in Iliados ι. sub persona Achillis. Hic ab Vlyssæ dicitur.
 Sui dissimilis. **XXXII**

In sui dissimilem quadrabit illud ex Odyssæa η. quod de Pallade dixit Vlysses.
 εἰ γὰρ αὐτὸν πάντα εἴσκειας. id est,
 Nunc alio, nunc rursum alio fis obuia uultu.
 Idem mire quadrabit in sapientiam, quæ uarijs inuolucris obtegatur apud priscos, & alia atq; alia specie proponitur, præsertim in diuinis literis, quæ tota fermè constat allegorijis.

Nihil ad rem. **XXXIII**
 In eum, qui dixerit absurde quippiam, & alienum à re proposita, quadrabit illud ex eodem libro, quamquam idem alijs aliquot repetitur locis.
 κήπος εἰς ὃ φῆν' ἢ τηλόθεν εἰληλυθῶτας. id est,
 Hospes stultus es, aut longinquis aduena ab oris Nuper ades. **XXXIII** *Presentia boni conf.*

Quid ad monebit oportere boni consulere, quicquid à fortuna conceditur, usurpabit illud ex Odyssæa ζ.
 ἐδὴ δαίμονι φέρον καὶ τέρπειο πῖσδε,
 οἷα πῖρεται, θεὸς δὲ τὸ μὲν δισσέ τῶδ' ἔασσθ,
 οἴηκερ ὃ θυμῷ ἐδέλεθ', δὴ αἰσῶται γὰρ ἀπαντὰ. id est,
 Hospes sume cibum, & quorū data copia, letum his
 Pasce animū, nam fors dabit hæc, rursum illa negabit
 Vt cunq; est animo lubitum, ualet omnia quippe.

His uerbis Eumæus subulcus Vlyssæm inuitat, ut cibos utiles & rusticanos qualescunq; essent, boni consuleret. Transferetur ad omnem hominis uitam, quoties admonebimus, ut quemcunq; statum fors dederit, in eo late tranquilleq; uiuamus. Apud Athenæum libro decimo, refertur hic senarius,
 ἐπὶ ποῖς φῆσαι τὸν βίον διαπλεκε. id est,
 Quæ præsto sunt in hisce uitam necito.
 Iocrates in oratione de pace, εὐχόμενος τοῖς φῆσαι, ait plerisq; hominibus esse difficillimum, & hinc est quod bellum malunt quàm pacem.

Officium ne collocaris in inuitū. **XXXV**
 Instar iniuriæ fuerit, si quis officium collocet in inuitū. In eam sententiam Hom. Odyss. ο.
 Ἴβου κενὸν ἐδὲ ὄσ' ἔκ' ἐδέλονται νέεσθ,
 εἰσὶν ἰπὸς τρωάων, καὶ δὲ ἐσσύμενον κατὰ πόλιν.
 χρεὶ φέρον φῆσιντα ἑλθεῖν, ἐδέλονται δὲ πῶ μωφῶν. id est,
 Iuxta peccat uterq; uel is cui extruditur hospes
 Inuitus, uel qui remoratur abire uolentem.
 Hospes donec adesse uolet tractare benigne
 Conuenit, emittendum ubi discedere quæret.

Bona spes ostensa. **XXXVI** *Spes bona ostensa*
 Cum bona quæpiam spes affulget alicunde, perficiendi quod proposuimus, conueniet illud ex eodem libro,
 οὐ κεν οἱ εἰπόντι ἐπέπρηστο δειφίος ὄρνις. id est,
 Sic fato felix à dextris aduolat ales.

Arrogantia non ferenda. **XXXVII**
 In eos, qui intoleranda sunt arrogantia, non inscite torquebitur illud ex eodem libro ab Eumæo dictum in procos.
 τῶν ἕβεις τε βίγητε σισύροιο ἕρανόν ἢ κη id est,
 Horum uisq;, animusq; ferox, contingit olympum.
 Idem in P. dicitur ab Vlyssæ ad Eumæum.

Domus optima. **XXXVIII**
 Infelicissimum incertis uagari sedibus, quemadmodum faciunt semper ἀνέστοι, peregræq; uiuentes. Huic astipulatur eodem in libro,
 Ααα 4 Πλαγ

Πλαγκτωσινος δ' εκ εσι λιανωτορου αλλο βρο ποιου. id est, Nil miserabilius quam incerta sede uagari. Transferrī poterit ad eos qui circumaguntur quibuslibet opinionibus, aut qui subinde mutant amicos, aut institutum uitae.

Non omnibus contingit. XXXIX

Non cuius sit potestas cum regibus colloquendi, aut non omnibus contingit diuinarum literarum penetrare mysteria. Ad hunc sensum non inueniste deflectetur illud ex Odyf. r. ου γαρ πω παντεσσι θεοι φαινονται φησιν γα. id est, Haud cuius manifesta uidentur numina diuina.

Autoritas diuinitus. XL

Diuinitus contingit, ut idem homo nunc magnificat, nunc despiciatur. Ad id facit illud ex eodem libro, ρυιδου δε θεοισι ποι ερανου θυρω εχου. id est, Haud cuius diuinitus contingit, ut idem homo nunc magnificat, nunc despiciatur.

Est procliuē deis, amplius quos claudit Olympus, Reddere uel despectum hominem, aut adiungere honorem. Tollenda mali occasio. XLVI

Qui suadebit, ut mali submoueatur occasio, non absurde citabit illud ex eodem libro, ου ποσ εφελκωται αυδρα σιδρηθ. id est, Quippe uiros ferrum illicit ipsum.

Ita diuitiae prolucunt ad luxum, consuetudo puellarum ad amorem. Vbi cognitum est, quod erat occultum. XLVII

Vbi res quae magno studio celebratur, fuerit aliquo pacto deprehensa, quadrabit illud ex eodem libro, ηλυσσεν τωδ εφτε θεωυ, η εισοδυ αυποι. id est, Siue illis deus hoc aliquis deprodidit index, Siue ipsi uidere.

Abstinentia uis a regibus. XLVIII

Qui dicet haud temere manum immittendam in reges, potentes, aut uiros deo dicatos, adducet illud ex eodem libro, Δφνον δε γρη βασιλειου εδιν κτενιγ. id est, Res dira, ac plena periculi est, Regale occidisse genus.

Domesticum dissidium. XLVIII

Ad detestandam seditionem domesticam, & mutuum contubernalium inter ipsos discordiam, insidiasque, conueniet illud ex eodem libro, ουλι δοση καλω ερωτην αμυλοισιγ. id est, Impia res moliri inter sese mala.

Qui eget, in turba uersetur. XLV

Egens in turba uersetur. Etiam hodiernis temporibus uulgo iactatur fabula de caeco mendico, qui iubebat ministro ut eo se diceret, ubi maxima esset hominum procella, addens sententiam populari ioco celebrem, ibi quaestum esse, ubi sit hominum frequentia, Homerus item Odyss. g. Πτωχων βελτιου δεσιν ησιν ησιν, ηε κατ' αρεδς Δαίτη ησιν ησιν. id est, Mendico praestat populosa per oppida cenam Mendicare suam, quam ruri.

Officium humilitus. XLVI

Cum quis recusat munus tanquam humiliter, parumque sese dignum, applicabit illud ex eodem Odyssae r. ου γαρ αυθι σαδμοισι μιν ηε πτηλιος εμ. id est, Nam ut maneam in stabulis iam non mea postulat aetas.

Regum offensa uitanda. Verba sunt Vlysis ad subulcum. Vitandae potentum offensa. XLVI

Qui dicet formidandas diuitum & principum offensas, propterea quod quantumlibet leuiter offensi, grauer indignantur, & ut ait Plautus, Plumbeas iras gerunt, accommodabit illud ex eodem libro, καλε

καλεπαι δε τ' αυαντην εσιν δυοκλα. id est, Sunt formidandae regum offensa minaque Princeps indiligens. XLVII

Indiligens paedagogus corrumpit puerum, malus praceptor uitiat discipulum, rex improbus populum item corrumpit. Ad hanc sententiam facit illud ex eodem libro, αυτηρ μιλλα κωσι φθειρεσι νομυδν. id est, At corrumpit oueis pastor malus. Dicuntur ab Eumaeo subulco ad caprarium.

Assuevit malis. XLIX

In eum, qui ferendis contumelijs assueuerit, congruet illud ex eodem libro, ου γαρ σι πλυγωυ αδαμωυ εδε βαλωυ. id est, iam minime plagas tolerare rudis, neque iactus. De alieno liberalis. L

De alieno facile largimur, de nostris non ita. Hac sententia protulit Antinous in eodem libro, επαδης επιχεσις, εδ' ελεγνυς αμοστρωυ χειραδς. id est, Nam res largiri alienas Haud res ulla uetat, neque enim piget.

Seneca Epistolarum lib. 2. epistola 16. Non est quod mireris animum meum, adhuc de alieno liberalis sum. Ita Mitio in Adelphis, Aeschino dicenti, Fac promissi ego illis, Respondet, Promissisti autem, De te largitor puer. Pauper, sed ingeniosus. LI

In hominem tenet cultu, sed egregio tamen corpore, quadrabit illud ex Odyssae σ. ολω εκρεπεωυ ο γορωυ μηδ γανιδια φαινυ. id est, Quos profert senior pannis e uilibus armos. Dictum est de Vlyse certaturo cum Iro, Lucianus in Hercule Gallico, torquet ad senem ingenio, facultiaque praecellentem.

Iactantiae comes inuidia. LII

Qui monebit, ne quis insolentius iacet uel fortuna munera, uel naturae dotes, ne quando Nemesis exaudiat, auferatque, non intempestiuiter usurpabit illud ex eodem libro, αλ' ογρ σιγη δωρα θεωυ εχοι οηι δδδισιγ. id est, Possideat tacitus, si qua adsunt munera diuina.

Verbotenus amicus. LIII

In eum qui simulat oratione beneuolentiam, ceterum longe diuersa parans in animo, quadrabit illud ex eodem libro, εηλε δε θυμου μεγαλιος επεεοσι, νοθ' δε οι αλλα μωνοια. id est, Animum praemollibus istis Lenibat dictis, at mens diuersa parabat.

Nihil recusandum quod donatur. LIII

Si quando dices nullum esse recusandum munus, quodcumque offertur, aut arripiendam esse quoties obtigerit alicuius occasio commoditatis, conueniet illud ex eodem libro, ου γαρ κωλεδν ανλω αδς δδδισιγ. id est, Donum rejicere haudquaquam decet.

Adminicula uitae. LV

Omnia quae ad uitae pertinent commoditatem, non ineleganter indicare licebit hoc carmine ex Odyssae τ. οισιγ τ' εν ζωεσι κωδ αφνοιοι καλεονται. id est, Equibus & uiuunt recte, ditescque uocantur.

Qui per se sufficit. LVI

Qui negabit sibi opus esse opera aliena, se satis idoneum ad rem peragendam, conueniet illud ex Odyssae υ. εισι μοι οφθαλμοι τε κωδ εατα κωδ ποδες αμφω, κωδ νοος εν σθεσοσι τετυγμωος εδδν αφηης. id est, Sunt oculi mihi, sunt aures geminique pedes sunt,

Inſita peſtoribus mens eſt, neq; ſtulta nec excors.

Nouit mala & bona.

L VII

In eum, qui per atatem uſumq; rerum, iam delectum habere poteſt fugiendorum atq; expetendorum, congruet illud ex eodem libro,

Δη γὰρ νόεω καὶ οἶδρα ἐκαστε

Εδιδρατε καὶ τὰ χροῖα.

id eſt,

Iamdudum ſiquidem, nouiq; & ſentio cuncta

Quæ bona, quæq; mala.

Hac figura uel hodie nihil uulgatius.

Necq; enim ignari ſumus.

L VIII

Vbi quis ad tolerantiam præſentium incommodorum, animat ſeſe præteritorum malorum recordatione, non inſeſtiuit uſurpabit illud ex eodem libro.

Τὴ θλάδα δὴν κραδίη καὶ κούτορον ἄλλο πόντ' ἐτλησ.

id eſt,

Obdures anime, & quondam grauiora tuſiſti.

Id æmulans Vergilius,

O paſi grauiora, dabit deus his quoq; finem.

Durate, & uoſmet rebus ſeruate ſecundis.

Conſimiliter Horatius in Odis,

O fortes, maiorq; paſi

Mecum ſæpe uiri.

Danda uenia lapſo.

L IX

Qui dicit aliquando dandam ueniam, ſi quid erratum ſit per incuriam, neq; enim hominis eſſe, ut ſemper exactam præſtet diligentiam, uſurpabit illud ex Odyſſæ τ.

Αλλ' ἐγὼ πάρος δδιν ἀνπνεὺς ἐμὴλαι ἀνθ' ἀνθρώπου.

id eſt,

Haud quaquam fieri potis eſt, ut peruigil uſq; Mortalis duret.

Non quiduis continget quod optaris,

L X

Qui negabit omnia contingere homini quæ ſperarit, animoq; conceperit, accommodabit illud ex eodem libro,

Ἡ τοὶ μὲν ὄνησοὶ ἀμύχανοι, ἀκραιπύμυθοι

Εὐγνοῦτ' ἄλλε ἀπ' πάντων τελέεταὶ ἀνθρώποισι.

id eſt,

Friuola ſcilicet exiſtunt, & inania quædam

Somnia, nec quodcunq; uidet, ſic euenit omne.

Atq; hoc in loco ſubiungit pulcherrimum illud de duabus ſomniorum portis figmentum, quod in ſexto Vergilius retulit.

Gaudium dolori iunctum.

L XI

Cum pariter accidit, quod & gaudeamus & doleamus, quod genus ſi cui parentes opulenti uita deceſſerint, partim excruciatuſ morte ſuorum, partim gaudet hæreditatis obuentu, atq; acceſſione libertatis, conueniet illud ex eodem libro,

Τὴν δ' ἄμα χαῖμα καὶ ἄλγος ἔλεφρονε,

id eſt,

Latitia huic mœrorq; ſimul præcordia cepit.

Mala ſenium accelerant.

L XI

Qui dicit ſenectam non eſſe metiendam annis, propterea quod ij, qui ſe multis laboribus curiſq; diſcruciant, ante diem conſeſcunt, uſurpabit illud ex eodem libro,

Αἴψα γὰρ ἢ καὶ ὀτρη βροτοὶ κατὰ γρηῶσιν.

id eſt,

Quippe repente homines curiſq; malisq; ſeſcunt.

Vita mortalium breuis.

L XIII

Qui monebit dandam operam ut apud poſteros honeſtæ uitæ memoriã relinquamus, quæ perpetuo uiuat, nam hanc uitam anguſtis circumſcriptam eſſe terminis, accommodabit illud ex eodem libro,

Ανθρώποι δὲ μινωδάδοι τελέθου.

id eſt,

Aſt hominis breuib; ſpacijs conſtringitur æuum

Veriſimiliter mentiens.

L XIII

In eum, qui falſum perinde quaſi uerum ſit, narret, quadrabit illud ex eodem libro.

Ἰσκει ἄδύθεα πολλὰ λέγων ἐνύμοισιν ὄμοια.

id eſt,

Plurima narrabat figmenta ſimillima ueris.

Dictum de Vlyſſe. notatur & apud Platonem, quod Homerus Vlyſſem induxerit mendacem, Achillem contra ueracem.

Sibi

Sibi malum repperit.

L XV

In eum, qui ſuo læditur inuento, quadrabit illud ex Odyſſæ φ.

οἷτ' αὖτ' ἐπὶ πρῶτω κακῶν ἐνέφ' οἰνοβαρείων.

id eſt,

Qui ſibi perniciem uel primum repperit ipſe Vino uictus.

Dictum eſt de Euritione, qui primus inuenit uſum uini, peremptus à Lapithis.

Qui continet arcanum.

L XVI

In eum qui cælat arcanum ſibi commiſſum, neque cuiquam effutit, quadrabit illud in Odyſſæ φ.

τῆ δ' ἀπὸρ' ἐπὶ πλ' ἔο μὴθ'.

id eſt,

Huic pennis dicta carebant: Hoc eſt, haud longius auolabant.

Rem nouam aggredior.

L XVII

Si quando ſignificabis te rem arduam ac nouam moliturum, & alijs adhuc intentatam accommodabis illud ex Odyſſæ χ.

καὶ αὐτε σὺ πτόν' ἄλλοθ' ἐν ἔπιπ' Βάλλει ἀνῆρ,

εἰδῶμαι αἰετὺ χροῖμι.

id eſt,

Nunc alium tentabo ſcopum, ſi attingere poſſim,

Quem nondum quiſquam tetigit.

Verba ſunt Vlyſſis, iam parantis occidere procos.

Benefactorum memoria.

L XVIII

Vbi quid boni contigit alicui propter ueterum benefactorum memoriã quadrabit illud ex eodem libro,

ἀσκαροφρύγις θυρογυῖα μὲν ἀμείνων.

id eſt,

Officio fungi multo, ac delinquere præſtat.

Mortuis non conuiciandum.

L XIX

Victo non inſultandum nec in mortuum ultra cõgerenda conuicia, quanquam iure ſit occiſus, huic ſuffragatur Homerus in eodem libro,

οὐκ οἶσιν κταμένοισιν ἐπ' ἀνδραδονίον θυχεπιάδῃ.

id eſt,

Haud fas eſt ſuper occiſis iactare teipſum. Vlyſſes ita, de prociſ extinctis.

Focus luculentus in ædibus.

L XX

Primum domus ornamentũ eſt, ut luceat focus, proinde qui in aedes immigrãt nouas, aut in diuerſorium ingrediuntur, ante omnia ſubent ignem incendi. Quod ex Homeri χ.

ſumptum uidetur, apud quem Vlyſſes,

ἔφ' οὐ μὲν πρῶτον σὺν μεγάρουσι γῆνέδω.

id eſt,

Nunc ante omnia mi luceſcat in ædibus ignis. Item illud celebratum.

Αἰθρῶν δὲ πυρός γοφρατόρ' οἶκ' ἰδέει.

id eſt,

ſcilicet accenſo domus eſt ornatioſ igni.

Quo quidem uerſiculo uidetur impendio delectatus Plutarchus, adeo ſubinde uſurpat, & in uarios detorquet uſus: in commentario De uirtute & uitio, referat ad opes, potentiam, gloriã, quæ tum ſunt incundiora, ſi adſit animus à moleſtia liber. Rurſum in libello quem Amatorium inſcripſit, detorquet amantiſ animum longẽſplendidiorem, ſi calor amoris eum inflammariſ.

Qui iure perierunt.

L XXI

In eos, qui ſuo merito pereunt, conueniet illud ex eodem libro,

τῶσδε δὲ μοιρ' ἐδ' ὀμῶσσε θεῶν, καὶ χέτ' λια εἶργα.

id eſt,

Hos fatum & malefacta, neci exitioſ dederunt. Dictum de prociſ.

Inexorabilis.

L XXII

In durum & inexorabilem competer illud ex Odyſſæ ψ.

Σοὶ δ' αἰετὸν κραδίη σφραωτόφ' ἐξὶ λιθοῖο.

id eſt,

Attibi perpetuo cor faxo durius omni eſt.

Ita Telemachus ad matrem.

Recipere animum.

L XXIII

Vbi quis re ſubitaria conſternatus, poſtea recipit ſeſe, conueniet illud ex Odyſſæ ω.

Αὐτὸρ' ἐπὶ εἶ' ἀμπυθὸν ἐξ ἀφ' ἑρῆα θυμὸς ἀγρόθῃ.

id eſt,

Vt reſpirauit, redijtq; in pectora ſenſus.

Senium

Senium accelerant mala

Senum prudentia.

LXXIII

De senibus quidem, attamen ob rerum peritiam non idoneis ad negocium aliquod con-
ficiendum, apte dicitur illud ex eodem libro,
καὶ πολλοὶ πρὸς ἰόντας ἀναγκάσι πολέμισαι. id est,
Aetas cana quidem sed non idonea bello.

Imperator bonus, & idem robustus miles.

LXXV

Refert Plutarchus in cōmentario de fortuna Alexandri, si modo is liber illius est, cū in
conuuiuo propositū esset, qui nam inter uersus Homericos maxime probandus uideretur,
alijs alios preferentibus, Alexander huic carmini palmam tribuit, quod extat Iliados γ,
Ἀμφότερον, βασιλῆος τ' ἀγαθός, κρατρώσει ἀχμυτής. id est,
Dux bonus, ac miles prapollens uiribus idem.

Nam hoc & Agamemnonis laudē expressit, & Alexandri uirtutē est uaticinatus. Quan-
quam mea quidem sententia, non magnū habet momentum in principe corporis robur,
plurimum autē consiliū & prudentia. Proinde grauius Timotheus, cum rhetores Cha-
retem quendam efferrent laudibus, iuuenem corporis uiribus insignem, censerentq; eius
modi bellī ducē Atheniensibus esse quarendum, haudquaquam, inquit. Nam istiusmodi
quidem optarim, qui culcitras & stragulas sit exercitui deportaturus: at ducem uelim, qui
a fronte pariter atq; a tergo sit oculus, & quem a perpendendo quid utile factū sit, nulla
impediat animi perturbatio.

Capram caelestem orientem conspexerunt.

LXXVI

Αἴγας πλὴν ὄρανίαν ἰδὲ πάλαι ἐθεωροῦντο, id est, Capram caelestem orientem aspexerunt.
Hoc dici solitum in eos, quibus omnia feliciter, eaq; animi sententia succederent: propter
rea quod antiquitus opinione uulgi comprobatum est, qui capram illam Iouis altricem, &
ob id in syderum relata numerum conspexissent, quicquid uotis conciperent, eius com-
potes futuros. Qua de re latius dictum est in adagio ἑμαλθείας κόρας, Hoc autem extat in
Plutarchi Collectaneis. Idē in libello De poetis audiēdis, Ὀδυσσεύς πάλαι ἰδὲ πάλαι ἀ-
γὰ πλεονόρου προέφωκε, id est, Felix multorū agrorum possessor, caelestem caprā opum lar-
gitricem alens. Quanquam apud Athenaeum libro nono Antiphanes opinor, commemo-
rat caprā caelestem inter animantia apta mensis, πρᾶγγε ἰλιβήτας, ἀφ' ὄρανίας, κειδὸς πύμας.
id est, Hirco syluester, capra caelestis, aries castratus.

Capra ad festum.

LXXVII

Αἴψ' εἰς πλὴν ἰορπλῶν, id est, Capra ad festum, dici solitū, ubi quis in tempore ad negocium
aliquod accederet. Aut ubi quis commode in suam perniciem offert sese. Nam in festis ma-
ximē Bacchi, capram immolabant. Refertur in iisdem commentariolis.

Mox sciemus melius uate.

LXXVIII

Τὸ χ' εἰσομένθα μάντεων ἰσορροπῶν, id est,
Mox melius ipso uate rem cognorimus.
Ad eum modum dicebāt, qui rem non coniecturis diuinabant, sed experimento deprehen-
dere tentarent. Nihil enim experimēto certius. In iisdē extat Plutarchi Collectaneis. Sum-
ptum autem ex Sophoclis Antigona. At Titus Liuius belli Punici secundī, libro secun-
do, euentum appellat stultorum magistrum.

Tinctura Cyzicena.

LXXIX

Βάμμα κυζικινῶν, id est, Tinctura Cyzicena. Dedecus nō eluendum appellabatur apud
Atticos. Dicebaturq; in eos, qui metu quippiā indecore facerent. Nam Cyziceni duobus
nominibus notati sunt, timiditatis, & molliciei. Recensetur in iisdem Collectaneis. Memi-
nit & Hesychius, addens Cyzicenos ob molliciem notatos quod Iones essent. Eadē ferē
Aristophanis interpres. Stephanus addit eos fuisse graues Tyrrenorum praedationibus.
Extat apud Aristophanem in Pace,
Ἀνδρῶν δ' ἐν μάχῃ εἰς ἄλλον πλὴν φοινικίδα,
πλωκῶν τ' αὐτὸς βέβαπται βάμμα κυζικινῶν. id est,
Sicubi pugnare oportet, atq; ferre palmulam,
Ipsū eum tinctura tingit mox ibi Cyzicena.
Solent autem tinctura insignes a locis habere cognomen. Nec enim ubiuis quilibet color
tingitur

tingitur feliciter. Simili modo dictum est ἑμβαμμα συρακῶν, & βάμμα σερδανῶν. Id par-
temia detorlit ad mores hominū. Est enim aestimatio rumorq; consequens hominum ui-
tam, uelut tinctura quaedam. Vnde carbone notari dicuntur qui damnantur. Et notum est
illud Ennianum apud A. Gellium, Quae tincta malis, aut quae bona dicto. Aristophanis
interpres indicat Lacedaemonios puniceis tunicis uti solitos, ne ab hoste sentirentur uul-
nerati, ob coloris similitudinem. At ignaui mollesq; pallefcunt. Addam quod est apud He-
rodotum libro quarto. Quum Aethiopum rex conspexisset a rege Persarū missam uestem
purpuream, rogauit tincturae rationem. Eam quum ab Ichthyophagis didicisset. Ἀλλοεὶς
μὲν ἀνθρώπου ἐφ' ἑσθ', Ἀλλοεὶς δὲ ἀνθρώπου τικτῖματα, id est, Non solum ait homines esse subdo-
los, sed & uestes illorum esse dolosas.

Seruabis bouem.

LXXX

Βουβλίσις, id est, Bubulcus eris. Hoc uelut aenigmate significabant exilium. Siquidem
qui per ostracismū eiciebantur, in Argiuam exulatum ibant. Ac illic bos erat aeneus insi-
gni magnitudine. Refertur in Plutarchi Collectaneis. Hesychius testat extitisse in Phas-
mate Menandri.

Embarus sum.

LXXXI

Ἐμπαρὸς εἶμι, id est, Embarus sum. Dictum est olim de insano, deliroq;. Referunt autem
adagionem ad huiusmodi fabulam. Olim Piræus insula fuit, id quod ipsum etiam uocabu-
lum adhuc indicat, πρᾶν enim transmittere est: in ea cū Munychus principatū obtineret,
templum instituit Dianae, cui cognomen additū Munychiae. Dein cum urfus Dianae sacer-
quidā ibi repertus, & ab Atheniensibus interfectus esset, fames ingrūtuitum est ad oracu-
lum, quaesitumq; malo remediū. Respondit deus, ita demum finem mali futurum, si quis fi-
liam immolasset numini. Vnus autem repertus est Embarus, usque adeo demens, qui polli-
ceretur se filiam immolaturum, ea lege, ut sacerdotiū in posteros suos traduceretur. Itaque
puellam solenni ritu ornatam sacrificauit. Fit & huius mentio in Plutarchi Collectaneis.

Colophonium suffragium.

LXXXII

Κολοφονία ψῆφος, id est, Colophonium suffragium. Vsurpatur in epistola quapiam Pla-
tonis ad Dionysium. Adagium est uerbis magis quam re diuersum ab illo, quod in secun-
da retulimus Childe, πλὴν κολοφῶνα ἐπέθην, id est, Colophonē addidit. Adagionis ori-
ginem explicant in hunc modum. Cum olim Colophonij domesticis seditionibus tu-
multuarentur inter sese, euenit ut aliquot ex illis mutatis sedibus, ad Smyrnaeos demigra-
rent. Dein accidit, ut cum bellum gererēt Smyrnaei, ac saepenumero uicti discessissent, tan-
dem adhibitis Colophonijs, quos in ciuitatem receperant, extiterint superiores. Vnde in-
stitutum est, ut quemadmodum Smyrnaei non uicerant in bello, nisi Colophoniorum ac-
cessione, ita nec in suffragijs uincerent, nisi illorum calculum adiungerēt. Proinde cum Io-
nij duodecim ciuitatibus imperarent, quarum una Smyrna, in publicis consilijs, si quando
Smyrneniū aequales fuissent calculi, pars ea uincebat, cui subscripsissent Colophonij illi,
quorum opera uicerant in praelio. Nec abhorrent ab his quae refert Iabenus scriptor Grae-
cus. Duodecim Ioniae ciuitates conuenire solitas: id concilium Panionū dicebatur: in quo
si forte calculis hinc atq; hinc paribus nihil decerni poterat, accersebatur Colophonij, qui
uictoriam adferrebant utricumq; parti fuissent suffragati. Itaq; pro uerbum quadrabit, cum
significabimus iudicium, aut suffragium alicuius plurimum in re quapiam ualere. Huius
adagij nobis facta est mentio.

Mihi ista cura futura sunt, &c.

LXXXIII

Ἐμοὶ μελήσει τῶν τε ἡδὲ λουκαῖς ἡραῖς, id est,
Curae ista mihi erunt, ac puellis candidis.
Senarius ex oraculo ductus in popularem sermonē. Cum Brennus Gallicis copijs ingru-
tet in Delphos, Delphi cōsuluerunt oraculum, quid opus esset facto. Respondum est, hoc
quod modo retuli carmine. Paulo post uisus Apollo cū duabus puellis, Pallade ac Diana.
Nam & his sana sunt apud Delphos. Cōuenit uti, si quando significabimus nihil esse pe-
riculi, negocium ijs cura futurū ad quos pertinet. Refertur in Plutarchi Collectaneis. Ci-
cero uertit Graecum carmen De diuinatione primo,
Ego prouidebo rem istam & albæ uirgines.

Bbb Festum

Festum multas habens. LXXXVIII

Εορτή πολλὰς ἔχει, id est, Festum multas habens, subaudiendum molestias, aut occupa- tiones. Dicitur in eos, qui magnas cōponerent farcinas, aliquo profecturi. Venustus erit, si deflectatur ad quosdam, qui nihil agunt, quamuis exiguum, nisi magno molimine, longa cunctatione, miro apparatu, ita ut sæpenumero tum se, tum reliquos omnes defatigarint apparando, priusquam quicquam incipiant. Natum ab ijs, qui festa solent adire. Nam ijs mos, multam suppellectilem una secum conuehere, uasa, uestes, sacra, panes, atq; id genus alia multa, ne quid deesset ad solennitatem pertinens. Extat in ijsdem Collectaneis.

Crotoni cō- Nihil alia ciuitates ad Crotonem. LXXXV

parata Μετ' αὐτὰς τὰ ἄλλα τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν τῆς αἰ. id est, Sunt reliqua præ Crotone friuola oppida, Theocriti interpres meminit huius prouerbij. Licebit accommodare ad rem aut hominem usque adeo præcellentem, ut reliqui cum hoc collati, nihil esse uideantur. Natum fortassis est à pugilum Crotoniatarū excellentia, quorū erat Milo, de quo dictum est aliàs, nempe in prouerbio, Crotone salubrius.

Canis panes somnians. LXXXVI

Sunt quibus prouerbiali figura dicitur uideatur illud apud Theocritum in Piscatoribus, καὶ γὰρ ὅτι ὑπνῶντες ἴσθα δὲ ἄνθρωπος μωροδύεται, ἰχθῦνα λήγων. id est, Siquidem omnis Panes in somnis canis ariolatur, at ipse Pisces. Sensus est, unicuiq; ea per somnum occurrere, quæ impense desiderat, quibus magnope- re deditus est. Aristoteles non solum homini, uerumetiam cæteris animantibus somnia tri- buit, etiam si id in canibus euidentissimum: quippe quos audimus sæpenumero dormien- tes uenationem somniare, quæ res haud difficile deprehenditur ex ratione latratus, quem ædunt sopiti. Proinde mihi rectius quadraturum uidetur, si pro ἀγρῶν legatur ἀγρῶν, aut ἀγρῶν, id est, agros, aut uenationes. Verum hoc tantū eruditus pensitandum proponimus, super hoc pronuntiaturis, ubi codicem emendatiorem erunt nacti. Nobis adhuc nō con- tigit. Ex somnijs autem qui ariolentur euentura, ne nostris quidem temporibus desunt, quanquam non probat Aristoteles.

Canis. LXXXVII

Αἰεὶς ἔχω, id est, Canis reperio pro eo quod est, nugaris, ineptis, frustra loqueris. Est au- tem Atticæ linguæ figura, sicuti παύσις ἔχω, id est, Ludis, siue iocaris. Etenim qui canit, non agunt rem seriam, sed tantum ut aures deliniant uoluptate mox peritura.

Aethiops non albescit. LXXXVIII

Αἰθίοψ οὐ λευκαίνεται, id est, Aethiops non candescit, De ijs dici solitum, qui nunquam mutaturi sunt ingenium. Quicquid enim natuum, id haud facile mutatur. Fertur Aesopi- cus apologus de quodam, qui empto Aethiopi, cum eum colorem arbitraretur non nati- uum esse, sed domini superioris accidisse neglectu, assidua lotura faciem diuexauit, ita ut morbum etiam adiungeret, colore nihilo, quam antea fuerat, meliore. Fertur & epigram- ma Luciani nomine.

Ἔστι τι μέγιστον ἰσχυρῶς ἀνθρώπων, ἴσθαι τὴν αἰετῶν. οὐ διαβάσαι διανοήσασθαι νύκτα λευκῆναι αἰετῶν. id est, Abluis Aethiopem frustra, quin desinis artem. Haud unquam efficies, nox sit ut atra, dies.

Annas clibanum. LXXXIX

Ἄννας κλιβανόν, id est, Annas clibanum, subaudi reperit. Haud me fugit, hoc alio loco relatum à nobis, uerum quoniam toties alia nobis occurrit specie in prouerbiorū Collecta- neis, libuit admonere, trifariam esse scripturā. Alibi lego, & quidem plerisq; in locis, ἀνθρώ- πος κλιβανόν, id est, Homo clibanū. Quam equidem lectionem arbitror esse deprauatam. Nec obscurū, unde deprauandi occasio, ijs qui Græcas literas norūt. Alibi inuenio, ἄννας, ut uir fuisse uideatur. In quibusdam offendo scriptum, ἄννας, ut mulieris, aut certe barbari cum sit uocabulum. Clibanum autem accipio, non hunc uulgatū, quid enim hoc admiran- dum, aut nouum, sed testaceum illum, qui in clibanis uulgaribus, in quibus panis, aut etiam pisces, aut carnes paulatim lento uapore decoquuntur.

Archilochum

Archilochum teris. XC

Ἀρχιλόχου πατρῆς, id est, Archilochū teris, seu calcas, de maledico dicebatur. πατρῆς αὐτῷ dicitur esse, uel quod maledicus assiduus uideatur in euoluendis huius poetæ carminibus, uel quod huius uestigijs ingreditur. De Archilochō testatur & Horatius, Archilochum proprio rabies armauit lambo.

Equidem suspicor hoc idem esse cum illo, quod alibi posuimus, ἀρχιλόχου πατρῆς, id est, Archilochi patria, deprauata uoce, πατρῆς in πατρῶς. Culicem colant. XC I

Pleraq; sunt in Euangelicis literis à uulgo sumpta. Nec id indignū Christo, quin potius uel maxime congruebat, ut quemadmodū assumpto corpore, uelut unus quislibet è nobis esse uoluit, ita sermonibus q̄ maxime familiaribus uteretur, quo nostram humilitatem mo- dis omnibus ad suā proueheret sublimitatē. Verum ex ijs non mihi uisum fuit plura refer- re, partim quod quidam poeticis nimitū addicū studijs, parum uenustū existimāt, quicquid sacras literas redoluerit: partim quod ea uiderem cuiq; satis exposita esse. Maxime uerō, quod uerebar ne quis homo pius existimaret me diuinis literis iniuriam facere, si eas huic operi subinde miscuissē, in quo nō modo gentilia pleraq; uerumetiam quædam nō admo- dum munda. Quæ nos & inuiti, & q̄ potuimus te celsissime retulimus, nec ea quidē omnia. Cæterum ex Euangelicis adagijs illud non possum prætermittere, quod in superstitiosos quosdam, & præpostere meticulosos dicitur esse præceptorī nostro Iesū, qui uel ignorātes, uel dissimulantes, quibus in rebus sita sit uera Christiana q̄ pietas, in nugis sibi nunc placent, nunc trepidant, in maximis securi, pleni Iudaicarū superstitionum, uera charitate uacui. In hos Christus ueræ pietatis doctor, Matth. xxij, huiusmodi torquet prouerbij, τὸν λέοντα πρὸς δὲ λέοντα τὸν λέοντα καὶ τὸν λέοντα, id est, Culicem liquāt, camelum glutientes. Ab hoc non abhorret, quod alibi retulimus, ἀνθρώπων γὰρ γαλιλαίων, id est, Statuam colare gutture.

Non inest illi dentale. XC II

Ἦνυς ἐν ἴσθμῳ αὐτῶν, id est, Gyes nō inest illi. Dicit consueuit de quopiam, ad rem aliquam parum utili. Sumpta est metaphora ab aratro, cuius pars est ἴνυς. eam nōnulli putant esse, ἴνυς quam Latini dentale uocant. Ea quoniā præcipua uidetur, si absit, nihil confici potest ara- tro. In hunc sensum usurpauit Hesiodus, πρὶν δὲ ἴνυς. Cæterū Homerus pro iugere po- suit, agrum ἀγρῶν τῶν ἀγρῶν appellans, id est, centum iugerum.

Gigantum arrogantia. XC III

Ἰγνῶτων ἀπὸ νοῦ, id est, Gigantū amentia. Dicebatur, ubi quis uiribus suis fretus, teme- re, nulloq; consilio res non tentandas moliretur. Tractum à notissima gigantū fabula. Pro- uerbium admonet, inauspicato cedere, quæcunq; citra consilium, aduersus deos, aduersus pietatem, aduersus ius & æquum, per uim instituantur. Horatius in Odis,

Vis consilia expers, mole ruit sua, Vim temperatam dij quoq; prouehunt In manus. Homerus item Iliados. elegantiſsima sententia demonstrat, in omni negotio nimio plus habere momenti rationem, consiliumq; quam corporis uires,

Μηποὶ δουρὶ τῆσθε μὲν ἀμείνων ἢ ἐβίησθε, Μηποὶ αὐτὸν λευκῶν ἴσθης ὅτι αἰνοῦσι πόντον. Nāν βοῆν ἰδὼναι ὄρεθρον ἰδὼναι ἀνέμοισι, Μηποὶ δὲ ἰνὸς πρὸς γίνεται ἰνὸς χοῖο. id est,

Consilio sane multo quam robore præstat Hirfutam quicunq; parat succidere syluam. Consilio rursus nauclerus in æquore nigro Dirigit undiragam nauim raptantibus austris, Consilio, auriga aurigam, uincitq; præitq;. Aristoteles libro De Rhetoricis ij. citat hunc uersum trochaicum tacito auctoris nomine. Θνατὰ γὰρ τὸν θνατὸν, ἐν ἀθάνατῳ τὸν θνατὸν φρονεῖν. id est, Non decet mortalis ut qui est, curet immortalia. Sed magis mortalis ut qui est, cogitet mortalia.

Per ignem incedis. XC IIII

Ἐν πυρὶ βίβηκας, id est, Per ignē incedis, id est, uersaris in periculoso negotio. Est apud Bbb 2 Aristopha

Aristophanem in Lysistrata, *καὶ μὲν γὰρ ὅτε τῶν παυροῦς*
ὀλέω βαδίζω. id est,

Velim & per ignem incedere si fuerit opus. Horatius in Odis,

Periculosa plenum opus aleae

Tractas, & incedis per ignes

Suppositos cineri dolofo.

Tradunt etiam in eum quadrare, cui celeriter absoluedum est negocium. Qui per ignem incedit, minus laeditur, si suspensis pedibus properet. Confine quod ille dixit apud Seneca declamator, Per spinas ingredior.

Fortis in alium fortiorem incidit.

xcv

Ἐδλός ἐὼν ἄλλος ἰσχυρότερος ἀντιτυχεύ.

id est,

Forti alius potior contigit ac melior.

Dici solitū, ubi quis nimis fretus suis uiribus, aliquando nanciscitur, a quo uincatur. Sumptum putat ab Hyllo Herculis filio, & Euchemo Aegeate. Ita Zenodorus. Suidas huiusmodi uerba recenset, tacito autoris nomine, *ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ τῶν πόματων ἀντιπραξίαις ἀποβολαῖς ἢ ἀγαθῶν ἀνδροῶν.* *ἔστι δὲ ὅτε πάλιν ἢ τῶν ἰσομίας,*

Ἐδλός ἐὼν ἄλλος ἰσχυρότερος ἀντιτυχεύ.

Id est, Fit nonnunquam, ut iuxta prouerbium, ipsa per se res bonorum uirorum conatibus obsistat. Fit rursus interdum,

Forti ut contingat fortior ac melior.

Sententia potest uideri ducta ex Iliados χ, ubi Hector incidit in Achillem.

Ἐφ' ὅδε μὲν ἔδλός ἐφυγε, δῖαν δὲ μὲν μὲν ἰσχυρότερον.

id est,

Fugit qui prius acer erat, cui iam acrior instat.

Gloria futuri.

xcvi

τὸ δὲ τι λέλος ἰσομύσιο, id est, Gloria futuri, Hemistichium est carminis heroicū. Refertur in iisdem Plutarchi Collectaneis. Admonet famam laudemque recte factorum contingere, potissimum apud posteros. Alioqui quemadmodum recte dixit Ouidius, Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit.

Infania non omnibus eadem.

xcvii

μανία γ' ἢ παῶν ὁμοία.

id est,

Haud est eadem uesania cunctis.

Hemistichium heroicū, sicut & illud superius, extat in eisdem Collectaneis. Sensus est, nulum esse mortalem, qui non in aliqua re desipiat. Quanquam alius alio morbo laboret, hic auaritia, ille libidinis: hic ambitionis, ille inuidia. Quod copiose demonstrat Stoicus Damaspus apud Horatium in Sermonibus. Et in hac hominis calamitate mira ludit uarietate natura. Inter hos qui mente lapsi sunt, alij sibi uidentur cornibus taurinis, alij naso praelongo, alij uasa fictilia, nonnulli se credunt esse mortuos, alij sibi uidentur esse principes, alij doctissimi philosophi. Noui qui se credit omnia qui sunt aut fuerit esse multo sceleratissimum: noui qui neminem crederet ipso ulla in re praestantiorē: noui qui se crederet esse Christum, & alterum qui se putaret deum. Arguius ille solus plaudebat in theatro, credēs se mitos audire tragædos. Athenæus libro duodecimo refert de quodam Atheniensi, qui persuasum habebat omnes naues quæ appellerēt in Pireum esse suas, easque recensēbat, dimittebat, ac deducebat, & appellentes tanto gaudio excipiebat, ac si omnium rerum quas uehebant esset dominus: at si quid perisset, non amplius quarebat, si incolumes peruenissent, gaudebat, multa interim cum uoluptate uitā agens, donec frater eius Crito ē Sicilia aduectus, tradidit illum medico, cuius opera liberatus est infania. Caterum ad se reuersus dicere solet, se nunquam uixisse iucundius.

Hydrus in dolio.

xcviii

Ἵδρος ἐν τῷ πύθῳ, id est, Hydrus in dolio. Prouerbium hoc, ut ingenue fatear, nondum apud ullum ueterum autorum repperi, neque Graecum, neque Latinū, & haud scio an de uulgo sumptum sit, neque enim libet credere uirum eloquentem, & in literis non postremominis ex sese cōmentum esse. Nam refertur ab Antonio Sabellico in epistola quadam familiari. Addit & fabulam prouerbij parentem, huiusmodi Rusticus quidam cum sensisset minui uinum in dolio conditum, admiratus quid esset rei, circumspicere coepit, num qua

rim

rima extillaret liquor: ubi nihil eiusmodi cōperisset, pergīt uicinos in suspitionē apud sese uocare, ne sese absente uas relinerent, uinumque potitarent. Obsignat itaque diligenter doliū ad opus exiturus. At reuersus signis illaesis, uinum nihilominus imminui uidet. Tum uero fortunam agricolarum deplorare, quibus non in uite solum, uerum etiam in dolijs calamitas praesto esset. Ad extremum exhausto dolio hydrus in imo repertus est uini potor. Ea res in uulgi iocum abiit. Admonet Plinius libro decimo, capite septuagesimo secundo, serpentes quanquam exiguo indigeant potu, tamen uinum cum est occasio, praecipue appetere. Iuuenalis de muliere uinosa satyra sexta.

Tanquam alta in doliā longus

Deciderit serpens, bibit & uomit.

Adagium ipsum haud quaquam inelegans, nec aspernandum. Quod si quem nihil moueret recens autor, licebit usurpare, cum quis occulta calamitate premitur, causa atque autore non extante. Aut cum diuturni mali tandem autor deprehenditur. Porro serpentem quē Graeci uocant hydron, Latini natricem uocant, quod in aquis degant. Ex ulcere huius morsu factio defluit copiosus humor aquosus, & graue olens. Ita Dioscorides lib. sexto. Plinius libro sexto, capite uigesimo tertio, tradit apud insulas quasdam ante Persidem, hydros maninos uicenum cubitorum tenuisse classem.

E Mafilia uenisti.

xcix

Ἐκ μασσαλίας ἦκεις. id est, E Mafilia uenisti. Suidas ait dici solitum de ijs, qui cultu parū uiris decoro uterentur. Quod Mafilienses luxu perditū, muliebrem fermē in modū ornarentur, comis unguento delibutis, capillisque religatis. Huic affine quod refert Athenæus Dipnosophistarum lib. duodecimo, *πλὴν δὲ σείας εἰς μασσαλίαν,* cuius nos alibi mentionē fecimus in prouerbio, Nauiges Mafiliam, & quid super hoc sentiremus, explicuimus.

Tibicines mente capri.

c

Athenæus libro Dipnosophistarum octauo, prouerbio iactatū scribit apud praescos tibicibus nihil esse mentis, *λόγος γὰρ παλαῖος ὡς ὅτι*

ἀνδρῶν μὲν ἀλλοτῆτες θεοὶ νόον ἔκ τῆς φύσεως,

ἀλλ' ἅμα τῷ φρονεῖν ἢ ὡς νόος ἐκπέταται.

id est,

Dicitum enim est peruetustum, quod

Dij tibicibus nunquam mentem inseruere,

Sed simul ac flarint, auolat illico mens.

Sed simul ac flarint, auolat illico mens. De hoc hominum genere plura diximus in prouerbio, Tibicinis uitam uiuis.

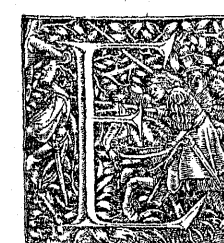
CHILIADIS TERTIÆ FINIS.

DES. ERASMI ROTERODAMI PROVERBIA

BIORVM CHILIADIS QUARTÆ CENTVRIA I

Dulce bellum inexpertis.

i

Dulce bellum inexpertis, & multorum literis celebratū adagium est, *γλυκὸς ἀπέρω πόλεμος.* id est, Dulce bellum inexperto. Id ita reddit Vegetius libro De re militari iij. cap. xiiij. Nec cōfidat fati, si tyro praelium cupit, inexpertis enim dulcis est pugna. Citatur ex Pindaro *γλυκὸν δὲ πόλεμον ἀπείροισιν, ἐμπέρων δὲ τις τῆς βίης προσιόντα νικῶν διαπείσας.* id est, Dulce bellum inexpertis est, expertus quispiā horret, si accesserit cordi supra modū. Sunt quaedam in rebus mortalium, quæ quantum habeant discriminis ac malorum, non intelligas, nisi facio periculo.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici. Expertus metuit. Bella res & splendida uidetur, inter aulicos obambulare proceres, in regijs uersari negocijs, at fenes, quibus usu penitus cognita res est, ab ea felicitate libenter abstinent. Suaue uidetur, amare puellas, sed ijs qui nondum senserunt, quantum amori insit amari. Ad eundem modum accommodari poterit, ad quoduis negociū multo cum periculo, multisque conuictum malis, quod nemo uelit capessere, nisi iuuenis, & rerum imperitus. Siquidem Ari

Bbb 3 stoteles

stoteles in Rhetoricis hanc adfert causam, cur iuuenta sit audacior, contra senectia timidior, quod illis imperitia rerum confidentiam pariat, his multorum experientia malorum, timiditatem & contationem. Q

Argiuos uides.

Αργίους ὄψεσθε, id est, Argiuos uides, id est, stupentibus & attonitis oculis. Sumptū opinor ab Oreste, furijs agitato. Hesycius nonnihil lucis aperit, admonens eos qui inter helotes essent alicuius autoritatis ac splendidi solitos appellari Argiuos. sunt enim helotes in Peloponeso, & Peloponensi primaria ciuitas est Argos. Ambitionis igitur erat, quod Argiui & helotes appellari maluerint. Non me fugit, apud Lacedæmonios helotas uocari seruos, quod ex gente subacta seruos sibi constituerint. Et fortassis ex his quibus heri magis fidebant, Argiui dici maluerūt, quàm helotes. similem affectum & hodie deprehendas in quibusdam, qui nati in obscurissimo pago præclaræ cuiuspiam urbis cognomen asciscunt. Aristophanes in Pluto *μαυνοῦ βλέπει* dixit eodē sensu. Refertur à Suida prouerbij nomine.

Argiui fures.

Αργίους φῶρο, id est, Argiui fures. De palàm improbis. Nam Argiui furacitatis infamia laborabant antiquitus. Extat & hoc apud Suid. Videtur autem allusum ad uocem ipsam. Argos enim Græcis significabat ignauū et ociosum. Tales uero solent alii furtis. Latini uti loquuntur sicuti uidetur, per iocū uocabulo Lauerniones appellāt homines furaces: quod fures *Lauerniones* sub

sub tutela Lauernæ deæ essent: in cuius luco obscuro atq; abdito, soliti sunt furto sublata prædamq; defodere. Auctor Festus.

Mars rex.

IIII

Αρης τὸν ἄρην. id est, Mars rex. Suidas interpretatur congruere in principem, qui ui, non legibus Rempublicam tractat. Zenodotus ortum putat à Timotheo Atheniensium imperatore, qui multa felicissime gessit aduersus Persas & Asianos, & cuius ductu florabat Attica. Vnde dictum est Mars rex. Hesy chius prouerbiū recenset tantum. Indicat Suidas aliquando Græcis ἄρης dici ferrum ipsum. Itaq; potest hic esse sensus prouerbij, ferrum rex, quoties res ui geritur.

Attagen.

V

Ατταγῆς. Suidas indicat hoc cognominis prouerbiali ioco dici solere in seruos stigmati eos: quod hæc auis plumas habeat, uarijs colorum notis distinctas. Aristoph. in Auiibus: Εἰ δὲ τυγχάνη τις ὑμῶν δραπέτης ἄτταγῆς, Ατταγῆς ἔστω παρ' ἡμῶν ποικίλος λεκλυσταύ.

id est,

Si quis è uobis erit fugitiuus atq; uetus notis, Attagen is sanè apud nos uarijs appellabit. Quamobrè eā auē ibidē appellat ἄτταγῆς ποικίλου. Ad eundem modum παῦς. id est, pauones appellant Græci nitidius cultos, & uersicoloribus amictos. Cæterū de Attagena plura dicemus in prouerbio: Attagenis nouilunium.

Tenedius homo.

VI

Τηνέδιος ἀνδρῶτος. id est, Tenedius homo, Plutarchus in adagionū Collectaneis, ait dici solitū de homine retrico, formidabiliq; aspectu. Originē sicuti plerunq; alijs uarie tradunt. Suidas ait regē quempiam Tenedi fuisse, cui nomen Tenes, qui legē tulit, atq; induxerit morē, ut à tergo iudicis adstaret quispiā securim tenēs, uidelicet in hoc paratus, ut qui perperam quid in iudicio dixisset, opinor mendaciū, aut falsum testimoniū, eum protinus securi feriret. Hoc interpretamenti fermè conuenit cum eo, quod ante cōmemorauimus in adagio: Tenedia securis. Alij tradunt in hunc modū, haud tamen cū his pugnātia. Cygnus Neptuni filius, pater Hemithææ & Tenæ, nouercā liberis suis induxit. Euenit aut ut Tenes apud patrē insimularetur à nouerca, quod sese de stupro interpellasset, id cum ille uerū esse crederet, iuuenē in captam inclusit, unaq; Hemithæā sororē, quod fraterni fati comes esse desideraret, simulq; in mare præcipitauit. Id scripsit delatum est Leucophrynē, cui postea Tenedo cōmutatum uocabulū, uidelicet à Tene, Cygni filio. Qui progressu tēporis nactus imperiū eius loci, quod modo diximus, exemplū induxit, ut in tribunalibus assisteret, qui securim in caput accusantis utbratā sustineret. Quod si quis fuisset calumniæ cōuictus, eum protinus uiuum securi dissecaret. Id spectaculi quoniā formidabile uidebatur, in prouerbij abiit: ut Tenedius homo diceretur, qui minaci truciq; esset aspectu. Pausanias in Phocicis uariat nonnihil in narratione, qua de re nobis dictū est alio loco in prouerbio, Tenedia securis. M. Tullius lib. secundo epist. ad Q. fratrem: Tenediorum igitur libertas nemo defenderit. Sentit libertatem rigide, & in totum negatam.

Tenedius patronus.

VII

Τηνέδιος πατήρ. id est, Tenedius aduocatus. Eodem è fonte profectū est & hoc, dici solitū de eo, qui compendio causam expedit, litisq; nodum ocyus dissecat. Ductū à Tenedia securi, de qua prius dictū est. Suidas ait apud Tenedios duas secures suspensas ostendi. Aristoteles apud eundem, illud addit, præter ea quæ recensuimus, in Asserina, is est locus quispiam in Tenedo, fluuiolum esse, in quo cancrorū testis, nauigiorum utantur uice. Eas ita dissecant, ut securis speciem præ se ferant. Prouerbij meminit & Stephanus in locorum catalogo, addens dici solitum de aduocato rigido duroq;: quod illic nō esset tutum quiduis garrere in iudicio.

Εγκλιῶτις ἡμέρα.

VIII

Εγκλιῶτις ἡμέρα. Plutarchus in Collectaneis, si modo uerax est titulus, tradit hoc dici solitum de his, qui cōuiuuium agunt, aut exhibent. Idq; hinc manasse, quod olim apud Ceos mos fuerit, ut qui magistratū inirent, epulum exhiberent populo. Quod si quādo plures fuissent magistratus, dies inter sese distribuebant. Itaq; cum sibi occurrerent, rogabant τις ἡμέρα; id est, Quis dies: Ea uox in uulgi iocum cecidit. Videtur autem uox εγκλιῶτις, data opera

opera ridicule conflata, ex his uerbis, ἡν λέειν τις, id est, in Ceo quis, subaudi, dies.

Verfatilis Artemon.

XI

ὁ ποδὸφόρητος ἀρτέμων. id est, Verfatilis Artemon. Extat in iisdē Collectaneis. Aitū dici solitum de his, quorū gratia uehementer de certatur. Nam Artemonem adolescentē fuisse quempiā certatim adamatū à mulieribus ob insignem formā, quem suspicor ob id dictum ποδὸφόρητον, uel quod circumferretur in ore omnium uersans, uel quod passim obambulet, uel ut ostentans sese. Alij malunt Artemonem machinarium fuisse fabrum, in arte præcellentem, temporibus fermè Periclis. Qui cum claudus esset, passim suas machinas circumferrebat. Athenæus in duodecimo Dipnosophistarum libro referens hoc prouerbij citat autorem Chamæleontem Ponticum, qui testatur Artemonē ποδὸφόρητος cognomen additum, quod præ delicijs in lecto circumferretur, siue quod is postea cœperit uoluptariam ac mollem agere uitam, cum antea pauper fuisset. Ex Anacreonte citat hæc de eodem: ἄλλοτε ἦν ἐχθρὸς πρὸς τοὺς θεοὺς νέοπλοῦτον ἔλεγμα λεκκῆς ἀσπίδος, ἀπὸ πόλοισι καὶ ἐβλεπομένοισι ὀμίλει καὶ λιβέθροισι ἐπέσκοπον βίου, πολλὰ πρὸς ἄνθρωπον ἢ πρὸς θεοὺς αὐχρῆσα, πολλὰ δὲ ἐν τροχῶ, πολλὰ δὲ ἐν ἄλλοις πάροισι ἐκτεπλυνθῆς. id est, Tenuem quidem habens circū latera bouis recentem amictum mali clypei, cum panū cauponibus & prostibulis consuetudinē agens, in sincerā inueniens uitam: sæpe ut superet, in hasta ponens ceruicem, sæpe rursus in rota, sæpe uero coma barbaq; reuulsus. Quibus ex uerbis apparet dictum in hominem sui dissimilem, ac moribus inæqualibus præditum, qualem perhibent fuisse Alcibiadem, qui ut refert Sappho, apud Iones deliciabatur, ut illos quoque uinceret, apud Thebanos exercitamentis corporis erat quouis Bœoto Bœotior. Apud Thessalos equestris rei studio superabat ipsos: Apud Lacedæmonios temperans ac patiens, magis ipsis Lacedæmonibus: in Thracia Thracæ superabat uinolentia. Id & cum laude fieri potest. Cæterū ποδὸφόρητος probro, se dicitur, qui sese per omne rerum genus uoluit. Indicat Pollux lib. vi. Plutarchus indicat fuisse claudum quempiam qui uehiculo circumferretur, quū alioqui meticulosus esset ac plerunq; desideret domi, duobus famulis scutū areum supra caput sustententibus, ne quid exalto decideret in caput. Quod si quando cogebatur exire, uehiculo utebatur, sed humiliter, metu ruinae. Huiusmodi quædā refert Plutarchus in uita Periclis. Proinde dictū uidetur in molles ac meticulosos. Quin & Plinius lib. xxxiii. ca. viij. inter Polycleti opera meminit Artemonis qui dictus sit ποδὸφόρητος. Allusum aut est ad Artemonem nauticū, quo uela circumferuntur, & onera tolluntur è nauibus, Nam hodie nautæ ad utrunq; utuntur antemna. Nam Artemon Græce proprie est machina tollendis oneribus apta, quā latini nū fallor trocleam appellant. Ea sic composita est ut facile circumuoluatur.

Placiada.

X

πλακιάδα καὶ στέλεον. id est, Placiada etia stela. Plutarchus in iisdē cōmentarijs ostendit dici consueuisse de deprehensis adulteris, & cōtumeliose, sicuti merentur tractatis. Vicius est quidam Atticæ regionis, cuius incolæ Placiada uocantur. Apud hos moris erat, ut qui fuisset in adulterio deprehensus, ignominiosas pœnas daret, impactis in pudendā corporis partē raphanis, qui apud illos miræ magnitudinis esse dicuntur. Quod si raphani forte non fuissent ad manum, stelæo utebatur. id est, ligonis ligno. Non me clam est hoc alio nobis dictum loco, sed mutilatum, eoq; duximus operæ precium hic integre repetere.

Iustitia oculus.

XI

Δίκης ὀφθαλμός. id est, Iustitiæ oculus dicitur syncerus & incorruptus iudex, aut ipsum etiā iudicium. Adagij meminit Suidas. Sumptum apparet ex illa Chryssippi descriptione apud Aulum Gellium lib. xiiij. cap. iij. in qua iustitiæ oculos tribuit acris, rectos atq; immotos: quod eum qui recte sit iudicaturus, non oporteat huc aut illuc ab honesto oculos deflectere. Celebratur hic senarius prouerbialis:

ἔστι δίκης ὀφθαλμός ὅς τε πάνθ' ὀρᾷ. id est, Est oculus æquitatis omnia intuens.

Iustitia iustior.

XII

Δίκης δίκαιότερον. id est, Iustitia iustior. Prouerbialis hyperbole de uehementer integris & incorruptis. Veteres enim iustitiam deam faciebant: cuius imaginem eleganter ut modo dixi depinxit Chryssippus apud Aulum Gellium.

Quantum ex Bacchanalibus.

XIII

ὄβρις διονυσίου. id est, Quantum ex Dionysiis siue Bacchanalibus. Suid. prouerbij loco refert

fert, sed perturbatus, ut affolet. Antiquitus apud Atticos consueuerunt annos ac numerum accedentem à Dionysiis numerare, quemadmodum ex Olympiadibus. Iterabatur autem Dionysiorum festum tertio quoque anno. Vnde Vergilius, trieterica uocat. Suidas sic integre censet, ἢ ἄν' ἔτι γὰρ τὸν δὲν ἐκ Διονυσίων. id est, ex hoc propè tantum quantum ex Bacchanalibus. addit dictum de rebus uehementer expetendis, atque expectatis. Ad hoc facit quod refert ex autore nescio quo: ὁ Διονύσιος, αὐτὰ μὲν ἔχει ἑμ. βροσίαις καὶ νέκταρ. id est, O Bacchanalia, ipsa quidem redolent Ambrosiam & nectar.

Mercator est.

XIIII

Ἐμπόρος ἐστὶ σκηπτομαλῶν. id est, Mercator se adsimulat. Dicendum in eum, qui ob timiditatem causas commentitias prætexit, ne cogatur subire discrimen. Suidas ex Aristophane citat, apud quem tum in Pluto, tum in Ecclesiastulis quispiam inducitur, loquens in hunc modum, ut dicat se fingere mercatorem esse, quoties ad bellum ire iubetur, quod negotiatores non cogentur exire: quoniam expediebat illos relinqui, quo de comæatu prospiciant. In Pluto sic habet locus:

Γεωργός εἰς; μελαγχολῶν μὲ ἔστω οἶος;

Ἄλλ' ἔμπορος; καὶ σκηπτομαλῶν ὅταν τύχῃ.

id est,

Num cultor agri es? me ne sic furere putas?

Negotiator? Simulo si quando est opus.

Alter sic habet:

Ἄλλ' ἔμπορος ἔστι σκηπτομαλῶν.

id est,

Quasi sim negotiator, ita memet gero.

Non usquequaque discrepat hinc euangelica parabola de his, qui inuitati ad nuptias, uariis causationibus excusant.

Donum quodcumque dat aliquis proba.

XV

Δῶρον δ' ὅτι δῶπος ἐπαίνας.

id est,

Donum quodcumque probato.

Proverbium admonet boni consulendum esse munus, aut officium consilium uel, quod offertur ab amico. Vnde natum sit indicat Strabo geographus libro sexto. Cum Achiui iussum essent oraculo Cronem condere, missus est Myscellus quidam, qui ciuitatis futurum locum consideraret. Is quum iam Sybarim ædificatam cerneret, uidereturque is locus magis idoneus, repetijt oraculum, consuluitque deum, num fas esset hanc pro illa cedere. Numen ad hunc modum respondit:

Μυσκελλε βραχυώωτε πῶρον σέθεν ἄλλο ματδύων,

κλάσματα θηρόνδε, δῶρον δ' ὅτι δῶπος ἐπαίνας.

Eos uersus interpretis uertit in hunc modum:

Terga breuis Myscelle tuo de pectore omite,

Cætera perquirens, frustra en uenaris iniqua.

At rectum quodcumque datur tu laude probato.

Exitat idem in Colletianis adagiorum, sed multo deprauatissimum. Quamquam ex uocum ueluti ruinis huiusmodi lectio colligi poterit:

Μυσκελλε βραχυώωτε πῶρον σέθεν ἄλλο ματδύων.

οὐδ' ἀλα θηρόνδε, δῶρον δ' ὅτι δῶπος ἐπαίνας.

id est,

Diuersa inquirens à numine Myscele gibber,

Captas friuola, quod datur, æquum consule donum.

Myscellus dictus uidetur ob erutum exilitatem, quæ habebat murinis similia, Brachynotus ob dorsum contractum. Diximus alias Cronem saluberrimam fuisse, Sybarim pestilentem. Refert & alia Suidas de oraculis Myscello redditus, sed quæ non admodum faciunt ad enarrationem prouerbij.

Ithorus

XVI

Ἰθόρ. Suidas ait uocem prouerbialem fuisse, in eum qui uelut instigator hortatorque foret alijs, Translatum opinor à nautis, quos remigantes naucleri uox animat ad gnauiter laborandum, siue ab equorum cursu. Plutarchus in Sympoticis decade septima, problemate quinto scribit, ἰπποδροσίου appellatam cantionem ad incitandas equas. Consimilia tradit de præceptis connubialibus. Nam θόρῳ Græcis est impetu insilire. Vnde & apud Homerum θόρῳ ἄρῃς appellatur ab assultu citato. Apparet Græcam uocem compositam ex ἰθί ualde, & ἄρῃ incitare.

Ne

Ne allia comedas & fabas.

XVII

ἢ ἄν' ἔτι γὰρ σφόδρα, μὴ δὲ κυδμυς. id est, Ne edas allia & fabas. Proverbiali uidetur ænigmati dictum, pro eo quod est, ne bellis, ne in iudicijs adsis. Nam in bellis inferebatur allia cōmeatus militaris, atque utinam ita fati cōparatum esset, ut hoc pestilentissimum hominum genus, qui bellis delectatur, præter allia nihil habeant unquam quod edant: aut si quid alijs etiam est deterius. In iudicijs fabas esitabat, ne obdormiscerent. Hæc quidem Suidas: Etiam si magis puto referendum ad calculos fabarios, quibus antiquitus ferebatur suffragia.

Mortuus per somnum, uacabis curis.

XVIII

Θανὼν κενὸν ὕπνους φροντισῶν ἔστω δίχα. id est, Curis uacabis mortuus per somnum. Verficulus uulgo iactatus apud Græcos, ex superstitione infomniorum obseruatione. Existimabant enim eum qui se mori somniasset, à curis molestissimè liberatum iri. Quod mors, sine doloribus, imponere uideatur: planeque imponit his qui hinc in meliorem demigrant uitam. Fortassis ad eandem pertinet sententiam, quod alibi retulimus: κενὸς ὄρεω, νέκρωσιν ἔφασκε παραμάτην.

Animus heptaboëus.

XIX

Θυμὸς ἐπ' ἀβόδῳ. id est, Animus heptaboëus, siue ira heptaboëa, de forti magnoque & in uicis dictum. Epithetum sumptum à clypeo Atiacis, quem Homerus ἐπ' ἀβόδῳ appellat, quod septem bouum tergoribus esset obductus, atque ob id impenetrabilis. Et Ouidius: Dominus clypei septemplex Atax.

Sumptum est adagium ex Ranis Aristophanis:

Ἄλλ' ἀπὸ πέντε σπῆρας καὶ λόγγυς καὶ λυθινοφόρος τριφαλαίας,

καὶ πηλακῆς καὶ κνημίδας, καὶ θυμὸς ἐπ' ἀβόδῳ.

id est,

Sed spirantes spicula & hastas, albasque in uertice cristas,

ἐπ' ἀβόδῳ

Adde his galeas, adde his ocreas, animos quoque septibouinos.

Semper Illo mala.

XX

Ἀεὶ ἴλιω κακῆ. id est, Semper Illo mala. De uehementer calamitosi & afflictis. Troiano num excidium poetis multa tragœdiarum argumenta ministravit, atque hinc proverbium. Refertur ab Eustathio in quartum Iliados librum, Stratonicus rogatus, cur nollet apud Ilienses uiuere, respondit: ἀεὶ ἴλιω κακῆ, id est, Semper Illo mala. Autor Athenæus lib. Diogenophistarum octauo. Quamquam is locus non uacat mendo.

Libera Corcyra, caca ubi libet.

XXI Corcyra libe

Ἐλευθερία ὑπερκερα, χεῖρ' ὅταν δέλεος. id est, Corcyra libera, proin caces ubi uelis. Cum signi ficamus libertatem quiduis agendi. Citatur ab Eustathio in Dionysium, sed magis quadrabit, ubi significabimus impunitatem esse maleficis. Hic non absurde puto referri posse quod Plutarchus narrat. Chis quidam quum apud Spartanos peregrinarentur, à cœna non solum uomuerunt, uerum etiam incarunt in fellas Ephorum. Primum diligenter inquisitum est, qui nam essent tanti facinoris auctores, daturi nimirum poenas si ciues fuissent. Cæterum ubi compertum est factum à Chis, Spartani dicebant, Chis licere intemperanter agere.

Decernetur equa Thessalica.

XXII Equa Thess

Ἐπικρινεῖται ἵππος θεσσαλική. id est, Decernetur equa Thessalica. De summo præmio salica dicebatur, propterea quod antiquitus prima laus fuerit equarum Thessalica. Id quod satis indicat oraculum Aeginensibus redditum. Citat Eustathius in secundum Iliados librum. Suidas refert, haud dum scio ex quo nam autore: ἵπποις μὲν ἦν θεσσαλικῆ καὶ θρακικῆ, ἔφορ δὲ καὶ κακρότορα ἦν ὄπλων ἦν ἰνδία καὶ κρήνη καὶ καρία. id est, Equites in Thessalia Thraciacque, sagittarij atque armatura leuis in India, Creta & Caria. Finitimum est illi quod alio dictum est loco: Pellene tunica. Lepidius erit per ironiam.

Canis uiuens è magdalia.

XXIII Magdalia ca

Κῶν ζῶν ἐκ μαγδαλίας. id est, Canis uiuens è magdalia. Eustathius in Iliados librum nem alens quartum ostendit dici solitum in parasitos, & alieno uicuitantes cibo. Magdalia dicit, quales fuisse, & manuum purgamentum. Cæterum apud alios auctores comperio scriptam unicam dictionem, uelut apud Hesychium, ἐκ μαγδαλίας, inquit, σέας ἢ ὡ πῆς χείρας ἀπεμαίθη ἢ ἢ τῆς δέπνων, βαλόντες ἢ εἰς κυσίη ἀναλύοντες ἐκ δέπνων. id est, Apomagdalia adeps, in quo abstergebant manus in conuiuijs, id proieiebant canibus quum à cœna discederent. Iulius item Pollux libro De rerum uocabulis sexto, capite decimoquarto: οἱ δὲ

Ddd πάλαι

πίλας τῆς ἡλιζουρίας ἀπομαγδαλίαις ἐχθρῶν, αἱ ἦσαν τὸ ἐν τῷ ἀπὸ μαλακίου ἐσταθῶδες, εἰς δὲ ἐποψοσάμνοι, εἰς κνήμην αὐτῶν πρὸς βάλαν, ὅθεν καὶ λακεδαίμονιοι λευκία τῆς ἀπομαγδαλίας κελῶν, σιν, id est, Veteres autem utebantur apomagdalijs, sic enim uocabant id quod est in pane molle ac pinguius, in quod absterfo obsonio ipsum canibus abijciebant, unde & Lacedæmonij apomagdaliām appellat cynada. Aristophanes in Equitibus, ἄπομαγδαλίαις σιτῆρῶν, ἢ μὲν τῶν γὰρ ἀπομαγδαλίαις σιτῆρῶν, εἰς τὸς ἐκτροφεύων.

Iactat Halantopola superaturum se Cleonem impudentia & malis artibus, aut alioqui frustra passum apomagdalijs euasisse tantum. Cui respondet Cleon, ἀπομαγδαλίαις, ὡς ἔρ κνῶν, ὡς παμπόνηρε, πῶς δὲ κνωὸς βορᾶν σιτῆρῶν, μὰ χυρὸν ἰωωκεφάλω. id est,

Apomagdaliās ritu canis, scelestē, quo ergo pacto tu uicitans canis cibo, cynocephalo repugnās? Apomagdaliarum mentio fit & apud Plutarchū in Lycurgo, quo quidem loco an interpretas assequutus sit sensum sermonis nescio, mihi non satis liquet. Græca sic habent: θημι μὰ χυρὸν ἢ τὴν βελόνην ἢ σουσιτῆς μετὰ γὰρ ἔστω φασί, λαβῶν τῶν σουσιτῶν ἐκείνων ἀπομαγδαλίαις, εἰς τὴν χείρα, τῶν εὐκνήμων φέρων ἀγγείων ἰδὲ τῆς κεφαλῆς, ἐλαθε σιωπῆ κατὰ τὸν ψῆφον, ὃ μὲν θημι μὰ χυρὸν ἐπὶ τῶν κνήμων σφόδρα τῆς χεῖρας πείσσει. ἢ γὰρ πεπιδυμένῃ τῆς βελόνης ἐπὶ δώκεται, καὶ μὴν ἐν ἑσθῆσι δεικνύται, ἢ πρὸς δέχνην τῆς πρὸς ὄντα, βελόνηναι πᾶσι τῶν ἀλλήλων σιωπῆσαι. ἢ ἔστω ἀπομαγδαλίαις κεν κατὰ δέχνην λέγεται, κατὰ δέχνην γὰρ καλεῖται τὸ ἀγγεῖον, εἰς δὲ τῆς ἀπομαγδαλίαις ἐμβόληται, Reddā utcumq; græca. Eum uero qui uellet esse conuiuij particeps, aiunt hunc in modum probare solitos, Vnusquisq; cōuiuuarum apomagdaliām in manum sumptam, ueluti calculum tacite conijciebat in uas quod minister gestabat in capite, alius quidē simpliciter probans, alius uero iudicans, uehementer manu premendo, Nam pressa tantundem ualet, quantum calculus perforatus. Quod si uel unam talem compererint, non admittunt ingressum, uolentes ut omnes lubentes inter sese cōuiuarent. Porro qui hoc modo probatus erat caddisatum appellabant, Nam caddus dicitur uas in quod conijciunt apomagdaliās. Lapsus autē uertit hunc in modum. Qui autem se conuiuij participem fieri uelit, sic probari. Deinde singuli apomagdaliām fumentes in manum ministro uas super capite ferente, silentio quasi calculū immittebant, qui reprobarer simpliciter, qui uero approbarer, manu uehementer imprimens. Nam quæ apomagdalia pressa fuerit, perforati calculi uim habet. Quod si quam ex ijs minus pressam offenderint, nō admittūt ingredientem: quippe qui uelint omnes inuicem iucunde congregari. Qui uero sic reprobatu fuerit caddisatum dicunt. Caddiscus namq; uas uocatur, in quod apomagdaliās immittunt. Hæc si quis conferat cum his quæ scribit Plutarchus, intelliget Græcum exemplar quod sequutus est Lapsus fuisse diuersum ab eo quod nobis dedit nuper officina Aldi. Cæterum de apomagdalijs quæ ante conuiuium dabantur abstergendis manibus, meminit nonnihil & Athenæus lib. 9. Item lib. 4. tradit, Apud Arcadas nī fallor fuisse moris, ut à cœna sacrificarent, non quidem lotis manibus, sed iure seu offa absterfis, & quo se absterferat quisque id secum aufererat: id faciebant ob terrores nocturnos, qui in compitis solent accidere. Sic ille. Et arbitror sanè non inutile remediū aduersus canes in compitis adorientes uiatorem. Arbitror huc respexisse Aristophanē in Equitibus, quum Cleoni obijcit, quod alijs egrègijs uiris in exilium actis ipse delicatissimo hordeo abstergeret manus: κακῶν μὲν φόνος τῶν γλῶσσῶν, οὐ δὲ ἀχιλλείων ἀκμάτης. id est,

Atq; ille quidem patriam liquit, dum tu abstergeris Achilleis. Interpres addit ordei genus Achilleum dici, ueluti generosius, quo minus mirū est Theologis Achilleum argumentum uocari quod efficax sit ac refutatu difficile.

Ficus post piscem. XXIIII
 Σῦνον μὲν ἰχθῶν, ὄσπριον μὲν κρέα. id est,
 Apisce ficum, a carnibus legumina.
 Athenæus in Dipnosophistarum libro tertio meminit huius. Quadrabit ubi dicemus alijs alia congruere. Quemadmodū & uulgo iubent ab esu carniū apponi caseum: ab esu piscium, nuces.

Ficus aubus gratæ. XXV
 Σῦκα φιλῶ ἀρνίθεοσι, φουδύμῃ δὲ ἐδὲ λυσίμ. id est,
Ficus

Fici gratæ aubus sunt, quæ plantare recusant. Carmen heroicū citatur ab Athenæo cōtinenter eodem quo modo diximus loco. Quadrare uidetur in uoluptarios, ac fugitātes honesti laboris, cum tamen appetant emolumentū. Ingressi Iunonium. XXVI Iunonium in-

βαδίζον ἡρώων ἐμπροσθεν ἡρώων. id est, Incedere complicatum Iunonis sacrum. Extat & hoc apud Athenæum libro Dipnosophistarū duodecimo. Dicitur apparet in fastuosum ac lentum quorundam incessum, quem notat & Horatius in Sermonibus: Vt si Iunonis sacra ferret.

Volentem bouem ducito. XXVII Bouem uolentem ducito
 τὸν θελοντα βῆν ἐλαωε. id est, Volentem bouem agito. Vtere illorum opera, qui ex animo faciūt. Stultitia est, uenatū ducere inuitas canes, ut ait Plautus. Refertur ab interprete Theocriti. Diximus in prouerbio, Presentem mulge.

Habet. XXVIII
 Habet prouerbialiter dicitur, cum obtigit alicui quod expetiuit, aut quo dignus est. Habet quod amet, similes habent labra lactucas. Sumptum autumant ab aucupantibus, piscantibus, aut uenantibus: quibus reuersis sic aiunt. εἴχες ἔ; id est, Habet ne aliquid? Citatur ex Aristophanis Nebulis. Seneca tragicus in Agamemnone: Habet, peractum est. Terentius in Andria: Egomet cōtinuo mecū, certe captus est, habet. Donatus ostendit proprie de gladiatoribus dici, quos prius alij uident quàm ipsi se sentiant esse percussos. Ex ea acclamatione natum uidetur prouerbium.

Hercules hospitatur. XXIX
 Ἡρακλῆς ἐξορίζεται. id est, Hercules accipitur. Dicitatū, ubi quis diutius in cōuiuio commorari uideretur: propterea quod qui recepissent Herculem hospitio cōuiuioq; his multum temporis erat opperendum, donec ille satur esset. Nam famelicum cōmouere parum erat tutū. Nec facile saturabatur edax, adeo ut legatur solidos etiam boues uno deuorasse conuiuio. Vnde Græcis ἐδὲ φάγω dicitur est: & huic Larū auem cōsecrarunt, & ipsam βοφάγον. Legitur & certamen inisse cum Lepreo quodam uter citius bouem cōficeret. Hæc aliq; permulta refert Athenæus lib. 10. de huius edacitate: addens & Thasio cuiusdam athletæ, cui nomen Theagenes, tum & Miloni Crotoniata bouem uno die cōfectum fuisse. Tales conuiuæ contingant hostibus.

Etiā in deorum cœtu. XXX Deorum cœ-
 καὶ θεῶν ἐγορᾷ. id est, Etiam in deorum cœtu, seu concione. Quidam interpretantur de maiorem in modum probis & equis: quidam de uehementer maledicis. Addunt locum quempiam esse in Eleusine, uicinum Anactoro, uocatum θεῶν ἐγορᾷ, in quem non ingrediebantur, nisi bene ominantes: unde de quopiā præter modum maledico dicebant, ἔτ καὶ θεῶν ἐγορᾷ δὲ σφρημῶσ. id est, Hic uel in deorum concione male ominata loquetur.

Calliphanes. XXXI
 Καλλιφάνης, Calliphanes. Ridicula quædam huius hominis ambitio, prouerbiali ioco fecit locum. Aiunt enim huic fuisse poetæ morem, ut diuersorū carminum & orationum initia conscriberet, ad tres aut quatuor uersus, eaq; pronunciaret ostentaretq; quo cōmentum ignorantibus, multiscius & eruditus uideretur. Meminit huius Athenæus Dipnosophistarum lib. 1. aitq; cognomen fuisse Parabrycontis. Neq; uero defunt his nostris temporibus id genus impostores literarij, quibus hoc modo studium est, ex summis aliquot diuersæ professionis autoribus locos aliquot insignes, nec eos admodū uulgatos ediscere. Qui bus instructi, non uerentur in conciliabulis quemuis quantum libet eruditum adoriri. At que illud assequuntur prompte decantandis illis locis suis, ut imperitis planè Solones esse uideantur. Cum quibus tamen Solonibus, si tertium aut quartum congregiare, deū immortalem nihil infantius, nihil indoctius, uidelicet thesauris illis semel effusis. Vix hæc scribens à risu tempero, cum recordor Calliphanis cuiusdam, quem olim cognoui, cum in familia clarissimi patris Henrici Bergenensis episcopi Cameracini uersarer. Sed nomini parceretur, propter conuictum domesticū. Is permulta uolumina concinnabat exornabatq; sed chartis inanibus, nisi quod in fronte uidere erat magnificos quosdam titulos: uelut carminum, orationum, epistolarum. Singulis præscriptum erat hominis tergeminum nomen, ut qui titulos forte legissent, crederent eruditum, & in literis multa magnaq; molentem.

Cauda blandiri. XXXII
Καυρὴ σαίνει. id est, Cauda blandiri dicuntur, qui spe commodi cuiquam adulantur. Aristophanes in Equitibus,
ὁ σαίνων σαίνων, ὅπου καὶ ἀπὸ τῆς ἀδιτηρῶν,
ἔξει δευῖα σὺν τῷ ὄρει σὺν πρὸ ἀλλοσε χάσιδος. id est,
Qui cauda alludens cum coenam obseruat, amica,
Te spectante aliò, tua edulia deuorat ille.

Pro eodem frequenter usurpat ἀνάλλει, quod canum est, auribus cauda totoq; corpore blandientium, in Equitibus,
Τὰ μὲν λόγοι ἀνάλλει. id est,
Oracula quidem blandiuntur hæc mihi.

Θωπιδίη item ab antimante dictum est, si græco etymologico credimus. Thos græcis lupi genus est. Blandiunt enim & lupi quidam more canum. Thoas refert Plinius lib. 8. capite 24. de luporum quidem genere, sed quod homini sit amicium animal. An hinc dicatur θωπιδίη, dubito.

Crater litium. XXXIII
Κρατήρ κραιῶν. id est, Cratera malorum. De re permolesta, siue de homine litium autore. Aristophanes in Acharnensibus,
Κρατήρ κραιῶν, κραιπῆρ δίκων. id est,
Crater malorum, sector litium, calumniatorem significans, & quadruplatorem.

Lampon iurat per anferem. XXXIII
Λάμπων ὄμνει τὸν χλωα. id est, Lampon iurat per anferem. Ita loquebantur, ubi quis decipere tentaret iureiurando. Lampon sacrificus quispiam fuit ac uates, & oraculorum autor. Is solitus est per anferem iurare, tanq; per auem auguralem. Vel quod olim ita instituerat Radamanthus, ne per deorum aliquem iuraretur, sed per canem, anferem, id quod Socrati familiare apud Platonē. Tradunt hoc Lamponē autore factum, ut Athenienses coloniam miserint in Sybarim. Adagij meminit Aristoph. in Auitibus,
λαμπων δ' ὄμνει ἐπιχλῆ νῦν
τ' χλωα ὅταν ἐπαπατᾷ τις τι. id est, Lampon etiā nūc iurat per anferē, ubi quis fallit in aliquo.

Palpo percutere dicitur, qui blanditur, ac spem inanem uerbis iniicit. Plautus in Mercatore, Liberū caput tibi faciā, paucos menses. Palpo percutis. Egon' ausim usquā quicquā facinus falsum proloqui: Idem alibi, Mihi obtrudere non potes palpum. Translatum ab equifonibus, qui plausu manus blandiuntur equis. Verg. tertio Georgicon libro,
Tum magis atq; magis blandis gaudere magistris
Laudibus, & plausū sonitum ceruicis amare. Horatius in Satyris,
Cui male si palpere, recalcitrat undiq; tutus.

Eximere è manu manubrium. XXXVI
Figura prouerbiali dixit Plautus: Eximere è manu manubriū, pro eo quod est, iam paranti facere quippiam, extorquere peragendi facultatem. Locus est in Aulularia, Capio fistem, obrunco gallum, furem manifestarium. Credo ego adepol' illi mercedem gallo pollicitos coquos, si id palam fecisset. exemi ex manu manubrium. Translatum ab eo cuiusdam uibrato gladio percussuro, repente capulus excutitur è manibus.

Alybantis hospitis munerera. XXXVII
Τὰ δῶρα τοῦ ἐξ ἀλύβαντος ἐστίν, ἢ τὰ ἐξ ἀλύβαντος ἐστὶν ἐστίν. id est, Munera Alybantis hospitis, aut Alybantij amici xenia. Eustathius interpres Homerij, putat recte prouerbio dici posse, quoties fit ut aliquis falso iacet se magna largitum esse, seu uerbis duntaxat, non re præstet beneficiū. Nam apud Homerū ult. Odyssæ lib. Vlysses ignoto habitu cum Laerte patre colloquens, adsimulat se Alybantium esse Aphidantis opulentissimi uiri filium, & quondam Vlysses exceptum hospitiò, muneribus amplissimis donatū à se dimississe,
Εἶμι γῶ, ἰνquit, ἐξ ἀλύβαντος, ὅθι κλυτὰ δῶματα ναίου,
Υἱὸς ἀφείδαντος πολυπημονίδεο ἀνακτος.
Ἀντάρεμοι γ' ὄνομ' ἔδην ἐπικρατῶ. id est,
Sum ex Alybante oriundus, ubi mihi splendida tecla,
Regis Aphidantis proles Polypemonidai,

Est mihi

Est mihi nomen Eperitus. Ac paulo superius,
Τὸν μὲν ἐγὼ πῶς δῶματ' ἀγαγεῖν ἐξείμισα,
Ἐπείθεος Ἐλλείων πολλῶν ἤδη οἰκῶν ἐόντων,
καὶ οἱ δῶρα πόρου φενίτια οἶα εἴδωκε.
Χρυσὸν μὲν οἱ δῶκ' ὀδύργεωσ ἐπὶ τῆς τελευτῆς,
Ἄπειθε δὲ οἱ κρητῆρα πανάργυρου ἀνθεμόφρα,
Ἄπειθε δ' ἀπλοῖσθαι χλαίνας, πόντος δὲ πάπητας.
Τόσσα δὲ φάρεα κείλα, πόντος δ' ἔδωκεν ἰστὶν ἰστῶνας,
Χωθὸς δ' αὖτε γυναικῶσ ἀμύμονας, ὄργα εἰδύιασ.
Τέσσαρες, εἰσαλίμασ ἀσθῆλων αὐτὸς ἐλεῖδα. id est,

Hunc equidem recto induxi, accipiq; benigne, Sollicitiq; fouens ex his quæ plurima nostris Aedibus exuperant, atq; hospita munerera deinde Adieci tali dare quæ decuisset amico.
Auri cælati tribui septena talenta.
Donauit pateram ex solido depictam argento.
Bis senas textu donauit simplice lanas,
Pallia ad hæc totidem adieci, totidemq; subucllas,
Insuper ancillas nitidas, atq; arte manuq;
Quatuor egregias, sibi quas delegerat ipse.

Fungus. XXXVIII
Plautus in Bacchidibus, fungus dixit pro stupido, impenseq; credulo. Vel quia fungus per se insipida quæpiam res est, uel quod mollis ac fragilis, uel quod subito prorumpat. Plautina uerba sunt hæc: Adeon' me fuisse fungū, ut qui illi crederem. Idem in eadem fabula. Quicunq; ubi ubi sunt, qui fure, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, Bardij, buccones, blenni, solus ego omneis anteeo stultitia.

Eurycles. XXXIX
Εὐρύκλεις, Eurycles uulgo cognomine dicebatur, qui de se suisq; incommodis aliquid diuinaret. Nam hoc nomine uates fuit quispiam ἑτασρίμυθου cognominatus, hinc ni fallor, quod ex astris uera prædiceret, τὰ τὰ ἐπαίρει. Meminit & Suidas, quamquam apud hunc ἑτασρίμυθου scriptū est, id est, diuinus siue uentri loquus. Refertur in Collectaneis adagionum Plutarcho inscriptis. Usurpatur autem à Platone in Sophista. Taxans enim eos qui perplexis & absurdis rationibus produnt suam ineptiam, addit. ἐν ἄλλων δεικνύται τὸ ἐλεγε γένων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον οὐκ ἐστὶν ἰσχυρὸν ἢ πολέμιον ἢ φιλικὸν σάμειον, ἢ χροῦτες ἐν πρὸς ἀποφθεγγόμενον ἢ ἀποφθόνον ἢ ἀποφθόνον ἢ ἀποφθόνον. id est, Nō opus est alijs à quibus redarguatur, sed domi, quod dici solet, habent hostem qui contradicat, & intus submurmurantem tanquam absurdum illum Eurycleem circumferentes semper incedunt.

Si quis iuxta ciuitatem clypeus. XL
Εἶπε ποδὲ πολλὴν ἀγίς. id est, Si quis circum urbem clypeus. hoc scommatis iaciebant in eos qui sparsim ac dissolute ciuitatē obirent palantes. Refertur in Plutarchi Collectaneis, nec explicatur.

Rupta ancora. XLI
Κραδίης θαλάσσης. id est, Rupta crada. Dicebatur de his qui repente tanquā magnū quiddam facturi prodissent: deinde falsā omnium expectatione turpiter & indecore se gessissent in negotio. Translatum à tragœdiarum histrionibus, qui si quando numen inducendum est de repente machinis quibusdā sublati, in summa scena apparere consueuerunt uelut in aere pendentis, hamo quopiam à tergo in cingulum affixo suspensi. Nam his nonnunquā eueniebat, ut forte fortuna rupta ancora qua sustinebantur, deciderēt, nō sine magno spectatorum risu, suoq; tum malo, tum dedecore. Porro crada hoc loco non ficulnum ramum indicat, quemadmodum aliàs; sed uncum illud æs, quo uincti tenebantur actores in machina, Iulius Pollux libro 4. cap. 19. docet κραδίη, appellari solitum in comœdia, quod in tragœdijs dicebatur μηχανή. Fuisse uero non dissimile ficui, siquidem Attici ficum arborem κραδίη uocant. Quanquam quarumlibet arborum ramī nonnunquam crada dicuntur

Ddd ; Suam

Manubrium è manu eximere

Clypeus iuxta ciuitatem

Ancora rup.

Suam quisq; homo rem meminit.

XLII

Rem suam quisque seruet Plautus in Mercatore, Suam quisq; homo rem meminit. Sententia prouerbialis, notans communem hominum morem, qui in alieno negotio dormitant, in suo quisq; & uigilat & attentus est. Vnde recte monet apud Gellium Ennius,

Hoc tibi sit argumentum semper in promptu situm. Ne quid expectes amicos, facere quod per te queas.

In eandem sententiam extat bellissimus Aesopi apologus de Casita auicula: quae negauit ullum esse periculum, donec res alienis manibus esset commissa. Alludit ad prouerbiu Plautus in Poenulo, Ita ne tentas an sciamus nos meminisse nostrae: Eodem alludit Terentius in Phormione. At si talentum rem reliquisset decem &c. Quicquid cordi est, facile meminimus, & plerunq; obliuionis mater est negligentia.

In utrumuis dormire oculum.

XLIII

Plautus in Pseudolo, De isthac re in oculum utrumuis conuiescico. Sensum habet eundem cum eo quod superius retulimus. In utramuis dormire aurem. Captatus est autem a Comico iocus ex nouatione uerborum. Proinde consequitur silico: Oculum utrum an ne in aurem: Et respondet nouator, At hoc peruulgatum est nimis. Notatur interim commune hominum studium in huiusmodi dictis subinde nouandis.

Corinthijs non indignatur Ilium.

XLIII

Oculo utroq; dormire

Κορινθίοις δ' ε μείμφοται το ήλιου. id est, Incurfat haudquaquam Ilium Corinthios.

Hoc carmine clam exprobamus ignauam alicui, qui ita se gesserit, ut hostes nihil habeant, quod illi magnopere indignentur. Est autem carmen Simonidis, quod uelut in contumeliam suam scriptum iniquo animo tulisse Corinthios scripsit Aristoteles lib. Rhet. 1. quod in bello Troiano, non admodum egregiam operam nauasse uiderentur. Potest & huc de torqueri, ueluti si quis ita infulse scripsisset aduersus bonas literas, ut eas sua infantia commendasset potius quam infamasset, Κορινθίοις &c. Plutarchus in uita Dionis aliquanto diuersius interpretatur adagiū, Αρδωκε άσσορ ό σιμωνίδης φησιν ή σποστε σφενκίον, ποι Κορινθίοις ε μιλωτ ή ήλιου, άπδ στραβήσιν μετ ή άχρεαδν, ή κ άκείνοισ όι ποδ ή γλαυκν ή άρχήσ Κορινθίοι γερονότ άσσω με άχρον πδ θύμωσ. id est, Sanē quemadmodum inquit Simonides Solsie Senecio, Corinthijs non indignatur Ilium, quod una cum Achiuorum copijs uenissent ad bellum, propterea quod illis quoq; promptis animis fuissent auxilio, Glauci comites, & ipsi e Corinthijs oriundi. Ex his Plutarchi uerbis liquet illud sentire prouerbiū, leuius offendi oportere, si quando laeserint qui quondam sint benemeriti, sed praesentem offensam superioribus officijs condonare.

Maras.

XLV

Maras. id est, Maras, hoc nomine ferunt fuisse quempiam apud Berceam Syriae ciuitatem ditissimum quidem illum, uerum nihilominus humanum & officiosum in omneis, tum ciues, tum hospites. Vnde uulgo receptū, ut id uocabuli tribueretur uiris, qui ad multorum utilitatem nati uiderentur. De hoc longiuscula narratur fabula in Graecorum Collectaneis, sed mihi fat uisum est attigisse, ne male collocarem operam. Nam nescio quo pacto prouerbiū adulterinum & supposititium esse uidetur. Si quem tenet cognoscendū habido, extat opus quod Aldus absolutis iam adagijs meis excudit.

A Nannaco.

XLVI

Nannacus

Από νάννου. id est, A Nannaco. Cum significamus rem ab extrema usq; antiquitate repetitam. Nannacus rex ante Deucalionem fuisse narratur, qui diluuium futurum prauidit. De quo mentionem fecimus & alibi. Meminit huius & Stephanus in dictione νάννου, referens alterum ab eodem ortum prouerbiū, άπδ κωννάκου κλάσθη. id est, Sub Cannaco flere. Etiam si in Stephano pro κωνάκου legimus άνωάκου. Latini consimili figura dicunt, ab Aboriginum seculo reperita, & perinde quasi cum Euandri matre loquaris. Non discrepat ab hoc illud, πρδ βύτρω πδ άσσο. ή άχρεάτρω ή ή σφθδρας λεγδσ. id est, Antiquior Codro, & antiquiora diphtera loqueris.

Asinus ad tibiam.

XLVII

ον πδσ άύ λδν. id est, Asinus ad tibiam. Dicendum ubi quis ea quae scite dicuntur, nec animaduertit, nec intelligit, nec laudat. Sunt enim animantia quaedam, quibus nonnullus musices

musices sensus inesse uidetur: ut equis, auibus, serpentibus. Asinum nihil mouet cantus. Germanum est illi, όν πδσ λύρω. id est, Asinus ad lyram.

Orestis pallium texere.

XLVIII

όρεσν χλαίναν έφάινδν. id est, Orestis texere laenā, dicebatur qui munus pararet abufuro. Nam Orestes per infantiā uestes dilacerabat. Est hemistichium heroici carminis decerptum ex Aristoph. in Auibus, έπτε δ' όρεσν χλαίναν έφάινδν, ήνα μή έργάω άφδ ένν. id est, Postea Orestis texere laenam, ut ne horridulus spoliaret quem. Scholium admonet Orestem λωπρόδύττω quempiam simulando infantiā in tenebris aggredi solere homines, eosq; uestitu spoliare. Vnde non inepte dicitur, ubi quis admonet dandum aliquid homini furaci ne rapiat. Adagiū nō est natum ex Aristophane, sed ab illo est affectatum. Nam hac periphrafi notat hyemem.

Pandeletrias sententias.

XLIX

πανδελετρίωσ γνώμωσ. id est, Pandeletria sententia, appellat in deterioribus Cratinus, ut citant, morosam ac molesta. A Pandeleto quopiam sycophata, ex eorum genere, qui quo questum faciāt, dicas impingunt grades, ut ait Phormio Teren. & simili studio ferūt suffragia. Sibylla uiuacior.

Sibyllae uiuacitas prouerbio locum fecit. Propertius Elegiarum libro secundo, At me non aetas mutabit tota Sibyllae.

Sibyllae aetatem pro quantumuis longa posuit. Hanc Vergilius sexto Aeneidos libro Ionagam sacerdotem uocat. Et Seruius eum enarrans locum, adscribit Apollinē amore Sibyllae captum, ei poscendū quod uellet arbitrium dedisse, illam haustis arenis, tantum poscissae uitae. Id Apollo fieri posse respondit, si Erythream insulam relinqueret, nunquam eam reuisura. Venit itaq; Cumas, ubi corporis uiribus defecta, in sola uoce uitam retinuit. Quod ubi cognouissent illius ciues, incertum inuidia, an cōmiseratione, epistolam ad eam miserunt, creta, antiquo more signatam. At illa uisa terra patria, in mortem resoluta est, ita uati suae uerba dedit Phoebus.

E flamma cibum petere.

LI Cibum e flamma

Terent. in Eunuchō dixit in parasitiū, eiusmodi esse, ut uel e flamma cibum peteret, hoc est, quiduis cibi causa passurū, facturumq;. Explicat prouerbiū Catullus in Epigramatis, Bononensis Rufa Rufulum fallit, Vxor Meneni, saepe quam in sepulchretis Vidistis ipso carpere e rogo coenam, Cum deuolutum ex igne, prosequens panem A semirato tonderetur uftore.

Reddidit Harpocratem.

LII Harpocratem

Catullus in Epigrammatis prouerbiali specie dixit, Reddidit Harpocratē, pro eo quod reddere est, imposuit silentium. Carmen est huiusmodi, Gellius audierat patrum obiturgare solere Si quis delicias diceret aut faceret, Hoc ne ipsi accideret, patrum perdespuat ipsam Vxorem, & patrum reddidit Harpocratem. Quod uoluit fecit, nam quamuis irrumet ipsum Nunc patrum, uerbum non faciet patrum Harpocrates deus ita apud ueteres fingebatur, ut digito admoto ori, silentium indiceret, qualis & apud Romanos dea Angerona.

Qui probus Atheniensis.

LIII Atheniensis

Plato libro De legibus primo refert prouerbiū, πότε έσσο πολλδν λεγόμενον, άσ όσοι άδην- probus νάωμ είσιν άγροβόι έμφορόντως είσι όισί, όκεί άληθέςατα λέγδσ. id est, Et quod uulgo dicit, ex Atheniensibus qui probi sint, eos egregie probos esse, uerissime dictū uidetur. Sentit autem Plato, in male instituta, maleq; morata Republica qui boni sint, eos natura & ingente bonos esse. Quippe qui neq; fingere putandi sunt probitatem, nimirum inter improbos quibus morum similitudine poterant etiam commendari: neq; corrumpi queant deprauatis aliorum moribus, & uitiorum cantagio. Idem dici potest de ciuitate Romana, in qua non

qua non corrupi, eximita cuiusdam integritatis argumentum est. Simili argumento Si- mo Terentianus colligit probitatem filij sui. Deflecti potest ad uitam aulicam, aut studij genus ad perniciem inuitans.

Digna Cedro.

LIIII

Cedro digna Digna Cedro dicuntur, quae promerentur immortalitatem, & eiusmodi iudicantur, ut posteritati consecrari debeant. Horatius in Arte poetica.

Speramus carmina fingi

Possē linenda cedro. Persius item, Et cedro digna locutus.

Sumptum ab arboris natura, cuius succo quae sunt illita, non sentiunt cariem. Nam hac arte Numae libros cum essent chartacei, durasse ad annos quingentos triginta quinque, terrae infossos, narrat Plinius lib. 13. cap. 13. Idem lib. 16. cedrum inter aeternas materias commemorat. Dioscorides ait maxime probari succum huius arboris, crassum, pellucidum, & odore uehementiore, quicquid non defluit, sed guttis concreuit manetque. Vim habet diuersam, uiua corpora corrumpit, mortua seruat incorrupta. Vnde a nonnullis diciam esse tradunt, νεκρῶ ζωῶν id est, Cadaueris uitam. Eodem pertinet illud,

νεκρῶ ζωῶν

Nec scambros metuentia carmina, nec thus. Item Martialis,

Ne nigram cito raptus in culinam,

Cordylas madida tegas papyro. Et Horatius,

Aut fugies Vticam, aut unctus mitteris Ilerdam.

Telemachi olla.

LV

Τελεμάχου χύτρα, id est, Telemachi olla. Meminit huius adagionis Athenaeus libro 9. tradens Telemachum Acharnensem fuisse quempiam, qui plerumque uisitaret fabis. Vnde conijcere licet in fordidos dici consueisse.

Alia res sceptrum, alia plectrum.

LVI

Equidem haud omnino contenderim esse prouerbium, sed tamen ipse sermonis habitus colorque, adeo similis est prouerbio ut uix similior sit ficus ficui, quod Stratonicus citharædus regi Ptolemæo respondit, pertinacius secum de arte canendi disputanti, ἡ τῶν ὄντων ὁ βασιλεὺς σκιά πῆρου, ἔτερον δὲ πλῆκτρον, id est, Alia res est, ὁ rex, sceptrum, alia uero plectrum. Locus erit utendi, quoties diues ac potens, fortuna sua fretus, uelut ex æquo disputat cum erudito, cum multo aliud sit diuitem aut fortunatum esse, aliud literatum.

Quae dolent, ea molestum est contingere.

LVII

Amphis in Ampelurgo apud Stobæum,

Εν οἷς ἂν ἄτυχιστον ἀνθρώπων πάσις,

ἡ κίψα τῶν πλοισιζῶν ἡδέεται. id est,

In quibus homo est non admodum felix locis,

Minime suaue est admouere ad hæc manum.

Vnusquisque inuitus audit sua incommoda, maxime ea quae sint cum aliqua infamia coniuncta. Veluti turpitudinem generis, uitium formæ: proinde ciuilitatis est nemini suum re fricare uulnus, nec hulus tangere.

Aurum igni probatum.

LVIII

ὁ χρυσὸς ἐφ' ἅπαντες δοκιμαδὴς, id est, Aurum igni probatum, dicitur is cuius fides rebus aduersis explorata spectataque est. Vtitur hac similitudine M. Tullius in epistolis familiaribus libro nono. Pindarus item in Nemeis hymno quarto, ὁ χρυσὸς ἐν ἄλλοις ἀγῶνις ἀπάρετος, id est, Aurum coctum omnem nitorem ostendit. Rursum in Pythiis hymno decimo, πρὸς ἄνευ δὲ χρυσὸς ἐν βασάνῳ πρὸς ἑπὶ καὶ νόσῳ ἀρδός, id est, Experimenti uero aurum in indice relucet & mens recta. Theognis,

Εὐχρηστος δὲ με πᾶσι μετ' ἄγλασσι, ὡς ἄρ' ἀπεφθόρου

Χρυσόν, ἔφ' ἅπαντες ἰδέσθαι, τριβομένην βασάνῳ. id est,

Omnibus in rebus me comperies uelut aurum

Purum, dulce rubens, indice quum atteritur.

Idem alibi,

Εἰς βάσανον δὲ ἐλθὼν πρὸς ἀφ' ἑσθμῶν τε μολιβδα

Χρυσὸς ἀπεφθόρου ἐὼν, καλὸς ἄπας ἀνέσθαι. id est,

Venit ubi ad corem, & confertur in indice plumbo

Purum aurum quum sit, torum erit egregium.

Aurum indice exploratum

Vturpat

Vturpat hanc collationem & diuus Petrus apostolus epistola priore, πολὺ τιμιώτερον χρυσὸς τοῦ ἀργυρίου, id est, Multo preciosius auro, quod perditur, siue auro pestifero, quod tamen per ignem probatur. Est autem illud auro non citra miraculum peculiare, ut igni non solum non fiat deterius, sed magis ac magis enitescat. Itidem is, qui uere bonus est, obiectus malorum procellis, illustrat animi uirtutem, non amittit. Plinius libro 33. scribit ob eam præcipue causam aurum omnibus metallis prælatum, quod uni rerum nihil igni deperat, tuto etiam in incendijs durante materia. Quin imo, quo sæpius arserit, hoc magis proficiat ad bonitatem. Idque argumentum esse probi auri, si similiter rubeat, ut ignis, atque ipsum obrisum appellant.

Lunam detrahere.

LIX

τὴν ἀλλωλῶν ἡγεμονίαν, id est, Lunam detrahit. Consuevit dici de eo, cui res uehementer aduersæ uiderentur. Interpret Apollonij in librum quartum natum autumat ab Aglaonice Hegemonis filia, quae cum ob astrologiae peritiam, lunæ defectus præsciret, iactabat sese lunam e caelo deducturam in terras. Eam uocem tam arrogantem audiuit Nemelis, moxque pœnas sumpsit. Atque hinc prouerbij origo.

Leonis uestigia quaris.

LX

τὸ λεοντὸς ἔχνη ζητῆς, id est, Leonis uestigia quaris. Dicterium in eum, qui uerbis ferox esset, re timidus. Ductum ab apologo quopiam Aesopico, quo narrat uenatorem quendam pastorem obuuiam rogasse, nuncubi leonem uidisset, ut eum sibi comonstraret. Atque eum respondisse: Equidem tibi leonis uestigia mox ostendero; neque enim procul absunt. Tum ille, satis est, inquit, neque enim ultra quicquam requiro. Conuenit cum eo, quod alio positum est loco, ἀφ' ἑσθμῶν πρὸς ἑπὶ καὶ νόσῳ ἀρδός, id est, Cum ursus adsit, uestigia quaris.

Non una uehit nauis.

LXI Nauis una

οὐ μίαν ναῦς ἄγῃ, id est, Non una uehit nauis. Prouerbij personam ante se gerit. Quo conuenit uti, quoties maiorem hominum multitudinem significamus, quam ut eos una nauis possit capere. Veluti si quis dicat, οὐδὲ ἀπαιδὸν τὸς ἑμῶν ναῦς ἄγῃ, id est, Indoctos non una nauis uehit. Est autem apud Theognidem,

τὸς δὲ εὐχρηστος δὲ ζήμιον, εὐδὲ ἂν πᾶν τας

ἀνθρώπων, εὐς ναῦς μὴ μίαν πᾶν τας ἄγῃ. id est,

Hos non inuenies homines scrutatus & inter

Omnes, quos sanè non uehit una ratis.

Horna melsis.

LXII

Plautus in Mustellaria, hornam melsis pro uerbali figura dixit, pro maximo emolumento, quasi dicas, tantum lucri, quantum eo anno sit prouenturum in agris. Comici uerba sunt hæc. Iam pridem me Castor frigida non laui magis lubenter, Nec unde me melius Scapha reres adificatum. Hæc dicuntur a persona puellæ. Tum lena, optans, ut ex eius forma, quam plurimum comodi capiatur:

Euentus, inquit, omnibus uelut horna melsis fuat.

Id puella quippe simplex, quid sibi uellet, non satis intelligens. Quid, inquit, ea melsis attinet ad meam lauacionem. Huic figuræ confine est illud eiusdem in Curculione, Vindemia hæc huic anui non satis est soli; significat adeo hibacem, ut uniuersum uinum, quod eo sit prouenturum anno parum sit illius siti.

Glaucus comeſa herba habitat in mari.

LXIII

τὸ γλαυκὸς φαγῶν πᾶν οἰκῆ γινώσκουσι, id est, Glaucus comeſa herba habitat in mari. Dicitur apparet per iocum de ijs, qui cum perierint, tamen uulgo creduntur uiuere, qualis opinio compluris annos nostratum animos occupat ad insaniam usque de principe CAROLO Burgundionum duce, qui cum interisset in bello, tamen haud deerant, qui non dubitarent magno periculo rerum suarum asseuerare illum adhuc in uiuis esse. De Glaucio Græci fabulam adferunt huiusmodi. Glaucus quispiam fuit Anthedonius piscator, natandi peritia longe omnium primus. Is quo magis esset miraculo, commentus est imposturam huiusmodi. Enatabat e portu spectantibus Anthedonijs, donec iam extra prospectum esset. Ibi reuersus in terram secessit in locum aliquem semotum, atque in eo dies compluris commorabatur. Deinde cum uideretur, redibat nans in portum, spectantibus ijs qui stabant in litore

tore: Mirantibus autem amicis ac sciscitantibus, ubi nam gentium tam diu commotatus esset, adsimulabat in marinis fluctibus interim uersatum esse sese. Auxit miraculum altero commento. Hybernis mensibus, cum ceteri piscatores nihil piscium capere possent, ille ciues rogabat, quosnam pisces adduci uellent. Quosq; iussissent, aduehebat, uidelicet iam ante paratos in hunc usum, atq; alibi conclusos. Euenit tandem ut hic impostor a belua quadam marina deuoraretur. Isq; fuit eius comœdiæ finis. Porro cum non rediret ex more, populari fama iactatum est, Glaucum gustata herba factum immortalē, & in mari uitam agere. Interpres Apollonijs poetæ consimilia tradit de Glaucō, piscatorem fuisse qui cum aliquando multitudine piscium quos ceperat, defatigatus esset, onus in mediâ abiicit uia. Ibi uero res accidit mira dictu, unus è piscibus, iam moriens gustata herba reuixit. Id Glaucus obseruans, eadem herba comest, immortalis est redditus. Tandem tædio uitæ semet abiicit in mare. Sunt qui prodant eum uersum in deum marinū, sunt qui in piscē: de quo complura tradidit Athenæus lib. 7. apud quē alicubi citatur Alexis *ἢ περὶ γλαυκομελίου*. Quod si reliquas fabulas Græcolorum de Glaucō cupis cognoscere, lege septimum Athenæi librum, qui usq; ad nauis vomitumq; garrit de Glaucō pisce, de Glaucō dæmone, mihi non licet tantum nugarum hic repetere. Hoc cōmentum animo penē reclamante adscripsi. Nam ut simpliciter, quod sentio, dicam, mihi subolet Græcum scriptorem, quisquis is fuit, in hoc finxisse prouerbium, quo fabulam hanc liceret cōmemorare. Malui tamen hoc operæ ludere, quā quibusdam parum eruditis ansam calumniandi præbere, quod insciens præterierim, id quod in excusis etiam Græcorum commentarijs habeatur.

Pergrecari.

LXVIII

Si apud Græcos proueria sunt, *χαλιδίον, λουβία, κρητιζόν*, & id genus alia complura, quid est quo minus habeatur adagiū apud Latinos, quod in Mustellaria dixit Plautus, Pergrecari pro eo quod est, genitalem agere uitā? Nam quid sit pergræcari, ipsa Plauti uerba satis indicant.

Dies, inquit, noctesq; bibite, pergræcamini,
Amicas emite, liberate, pascite
Parasitos, obsonate pollucibiliter.

Hactenus ille, M. Tullius in Verrem actione tertia: Fit sermo inter eos & inuitatio ut græco more biberetur. Græcorum gens male audit passim apud poetas Latinos, & item apud Ciceronem, nō solum quasi uoluptatibus addicta, & effœminata delicijs, uerumetiam, quasi lubrica fide. Siue quod olim Romanis adhuc rudibus, & antiquam illam obtinentibus seueritatem, Græcorum elegantia luxuriositas uidebatur. Siue quod studiorum æmulatione, ac mutuo odium in causa fuit, ut eiusmodi probra de Græcis cōscriberent. Siue quod uere Græcorum nonnulli tales apud Italos fuerunt, quales eos depingit Iuuenalis, id quod non inficiatur & Lucianus in lib. De mercede seruitutibus, ut ex illis gentem omnem astimauerint.

Conos artoxya.

LXV

Κόνος ἀρτοξία, id est, Conos artoxya. De similibus & inter sese respondentibus. Quidam eruditi putant conon pistorium esse instrumentum, non dissimile Artoxya, quod parnarium scalprum uidetur significare. Cæterum ex his quæ mox sequuntur apud Suidam, apparet Conos munuscula quæpiam fuisse, quæ pueris dono darentur apta ætati, cuiusmodi sunt armillæ. Proinde uide, ne competat in eos qui uili leuicq; munusculo compensant operam alicuius.

Ne ligula quidem dignus.

LXVI

Ligula quidē non dignus

Κορδύλης ἀξιό, id est, Ne ligula quidem dignus, dicebatur homo nequam, & nullius precij. Quod prouerbij durat etiam hodiernis diebus apud Latinos uulgo iactatum. Tametsi magis arbitror piscis cordulæ uilitatem prouerbio fecisse locum. Is est pelamis, nisi quod minor, ut testis est Plinius libro trigesimo secundo, capite undecimo, Cordylarum uilitatem ostendit & Martialis libro undecimo,

Prima tibi dabitur uentri lactuca mouendo

Vtilis, & porris fila resecta suis.

Mox uetus & tenui maior cordyla lacerto,

Sed quæ cum rutæ frondibus oua tegat.

Mox poeta preciosa memorat ut fallat sodalem,

Mentiar

Mentiar ut uenias, pisces, conchylia, sument,
Et cortis saturas atq; paludis aues.

Iuxta nauem.

LXVII

κατὰ ναῦν, id est, Iuxta nauem dicuntur, quæ digesto sunt ordine, quæq; quadrant ac congruunt, propterea quod instrumenta nauium suo quæq; loco reponi soleant. Equidem addubito num in his uerbis sit prouerbium quæ adscribuntur, *ἢ ναῦν ἀμύμονα*, id est, Iuxta nauem carbasā. Neq; enim omni nauigio quæuis uela congruunt

Iuxta cubitum profecit.

LXVIII

κατὰ πῆχυν ἐπέβη, id est, Iuxta cubitum profecit. De eo dicebatur, qui promotus esset ad meliora: siue cum quis ordine legitimo progreditur, siue cum magnis proficit accessionibus. Cubitus enim & modum significat, ut intelligas nihil transiliendum, & modum grandiusculum, ut accipias incrementum amplius. Nam minuta latis digitis, aut palmorum porrectu metiri consueuimus.

De tuo capite aguntur comitia,

LXIX

Comitia de tuo cap, ag.

Prouerbiali figura dixit Plautus in Aulularia,

Ibo intro ubi de capite meo sunt comitia.

Deliberabatur enim, ducturus ne esset puellam, nec ne quā amabat. Sumptū est à comitijs Romanorum, in quibus populi suffragijs noui magistratus creabantur. Itaq; cum statuitur de re quapiā à qua pēdeat felicitas alicuius, tum de capite illius fieri comitia recte dicuntur.

Vicq; ad rauim.

LXX

Quemadmodum Græci dicunt, *ἄχι κόρυ*, id est, Vicq; ad fatietatem, ita Plautus, & qui dem lepidius dixit usq; ad rauim, pro eo quod est, improbe, sæpius, clamose, adeo ut uox etiam toties uociferanti rauescat. Est in Aulularia ad hunc modum,

Huccine detrusisti me ad senem parcissimum,

Vbi si quid poscamus, ad rauim poscamus prius

Quam quicquam detur.

Cereri sacrificant.

LXXI

Item quemadmodum Græci dicunt *ἑστία θύσαι*, id est, Lari sacrificant, ita Plautus pro modo indicat apud Latinos dici solere, Cereri sacrificant, si quando in conuiuio uinum deesset, propterea quod in huius sacris nefas esset inferre uinum, sicut apud Græcos in quadam dearum sacrificijs, ut ostendimus in prouerbio *υψηλὴ ἐγύλα*. Locus est in Aulularia, his ferme uerbis,

Cereri mi Strobile hi sunt facturi nuptias?

Qui? Quia temeti nihil allatum intelligo.

Inutilior blace.

LXXII

Blace inutil.

βλακὸς ἀχρηστὸς, id est, Blace inutilior, aut nequior, In hominē nihil, nulliusq; bonæ frugis dicebatur. Sumptū à pisce usq; adeo uili insipido ac male olenti, ut à canibus quoq; fastidiatur. Est autē piscis non dissimilis Siluro: si quid credimus Græcarum etymologiarum faragini. Nunq; enim audiui canes esse pisciū auidos. Et si Silurus is est, quem uulgo appellat Sturionē, hic inter pisces uel primas tenet. Addit locū esse iuxta Cumas, palustrem opinor ac sterilem, cui nomen Blacia, unde suspicatur ortum prouerbij. Hesychius & piscem pro blace blaciam uocat. Adijcit, in Alexandria tributum esse, dictum *βλακηνόμου*, quod illic pendunt astrologi, eo quod blaces, hoc est fatui ad illos commeent, petentes ex astris oracula. Illud constat, etiam homines stupidos, ignauos, molles & inspidos dici *βλακας*, unde *βλακώδης*, molliter & ignauiter agere, & *βλακικὸς* pro stulte & insulse. Apparet ab hac uoce Latinos dixisse Flaccos, & flaccidos, & flaccescere. *ἀλλὰ πῶς βλακὸς ἄλις*.

Αλιτήριος

LXXIII

Αλιτήριος, uulgo dicebatur, qui per uim raperet aliena. Natum ex euentu huiusmodi temporibus Aetolici belli, tanta frumentariæ rei penuria incidit Atheniensibus, ut pauperes coacti fame captiuorum farinam diriperent, inde uox traduci coepit ad hominē quocunq; modo sceleratum. Plutarchus in cōmentario De curiositate, diuersam huius nominis originem reddit. Nempe cum Athenis fame uehementer laboraretur & hi qui iussi fuerant, frumentum non efferrent in publicum, sed domi clanculum molerēt ac noctu, curiosi quidam obambulantes obseruato molarum strepitu, eos prodiderunt: atq; hi quidem Aliterij dicti sunt, quemadmodum & sycophantæ. Verum ab hoc cōmento diuersa memorat

memorat in Problematibus, uolens aliteriū a fugiendo dictum. Nam Græcis ἀλιω utrum que significat, molo & fugio: eoq; uocabulo scribit noratum eum qui tantæ fuisse improbitatis, ut quisquis eum effugere ualuisset, is felix haberetur. Aristophanes in Equitibus, Aliterios appellat eos qui uiolarūt templum Palladis. ἐκ τῆς ἀλιτηλειῶν σε φημι γεγονέναι τῆς θεῆς. id est, aio te esse de numero Aliteriorum, qui deæ arcem inuaserunt. Interpres multa recensens hoc quoq; commemorat. Cylon quidam per tyrannidem occupauit arcem, ac deprehensus est spoliare templum Mineruæ. At ipse quidem effugit naclus opportunitatem, cæterum illius amicos qui ad aram deæ confugerant, inde retractos occiderunt Athenienses. Vnde qui uiolassent supplices ἀλιτηλειῶν, dicebantur. Etenim qui uiolato deæ templo supplices interfecerant, postea supplicio capitis affecti sunt. Deniq; & Ceres dicta est ἀλιτηλεια. Et Iuppiter ἀλιτηλειῶν, quod in publica fame seruassent molitores ne farina diriperetur. Quin & illud admonent: ἀλιτηλειῶν dici, qui frustrantur spe sua, nec perficiunt quod tentarunt. Ambiguitas hinc est, quod ἀλιω duo significat, molo & oberro, unde & ἀλιτης erro. Porro ut ἀλιτηλειῶν usurpatur pro sacrilego & impio, ita ἀλιτηλαιῶν dicuntur qui sacrilegium committunt.

Piscis nequam est, nisi recens.

LXXVIII

Piscis nequā est, nisi recens, manet in hunc usq; diem uulgo celebre. Dicitur autem peculiariter in hospitem, aut uulgarem amicū, qui primo quidem aduentu non ingratus est, cæterum ante triduum exactum putet. Plautus,

Quasi piscis itidem est amator lenæ, nequam est, nisi recens.

Iocatur apud Alexidem quispiam citante Athenæo, quod cum nonnulli frugaliores abstinerent ab ijs quibus esset anima, ipse nihil huiusmodi attulisset, nempe mercatus pisces mortuos. At hodie qui uendunt, tremore manus assimulant uiuere, ante biduū mortuos.

Nihil homini amico est opportuno amicium.

LXXV

Amico op. ho. nihil amicus

Gratissimum est officium quod præstatur in tempore. Contra intempestiuū officium, plerunq; molestum esse solet. Plautus,

Nil homini amico opportuno amicium.

E diuerso nihil differt ab inimicitia, intempestiua beneuolentia.

A sinum in rupes protrudere.

LXXVI

Prouerbium olet, quod scribit Horatius in Epistolis,

Qui male parentem in rupes protrusit a sellum,

Quadrabit in quosdam peruerso natos ingenio, qui quum ipsi non sapiant, nolint tamen bene cōsulentium monitis obtemperare. Hi sunt etiam ultro quod tendunt impellendi, ut uel malo docti tandem agnoscant stulticiam suam. Natum est a rustico quopiam, qui cum alinum suum per alpes niuibus obiectas duceret, isq; freno non obediret, iratus in rupes protrusit,

Et merito, quis enim inuitum seruare labore?

Videre mihi labda.

LXXVII

Labda mihi uidere

Δοκῆς δ' ἐμοὶ καὶ λάβδα ἵππ' ἐπὶ λουβίως. id est, Mihi uidere & labda iuxta Lesbios. fellatri cem indicat uelut ænigmate primæ literæ, quæ cōmunis Lesbij, & uitio quod ei tribuitur genti, quemadmodum indicauimus alibi. Sumpsum ex Aristophanis Concionatricibus.

Postica fanna.

LXXVIII

Persius posticam sannam, proverbialiter appellat clanculariam irrisionem, a gestu ridendum aliquem a tergo,

Posticæ occurrite sannæ.

Idem,

O lane a tergo quem nulla ciconia pinsit,

Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,

Nec linguæ tantum, sitiat canis Apula quantum.

Nam huiusmodi gestibus ab occipitio derident quidam.

Coruus serpentem.

LXXIX

Κόραξ τὸν ὄφιν. id est, Coruus serpentem, ubi quis suo ipsius inuento perit. Sumpsum ex Apologo quodam Aesopi. Coruus esuriens serpentem in aprico dormientem cōspicatus rapuit, a quo morsus perijt. Cognatum ei quod aliàs retulimus, κωρῶντι τὸν σκορπίου. id est, Cornix scorpionum. Torquere licebit & in hominem ob edacitatem periclitantem: ueluti Diogenes

Diogenes Cynicus, comeso polypo crudo perijt.

Canei hasta.

LXXX

τὸ κενὸν δὲν. id est, Canei hasta. Caneus Elati filius, Lapitharū rex prius fuerat elegans puella. ē puella conuersus est in uirum, annuente Neptunō quem ad cōitum admiserat. Cui illud etiam donatum est, ne saucius ullis uulneribus fieri, ferroūe occumbere posset, quemadmodum refert Ouidius 12. Transformationum libro. Ferunt hunc certasse cum Apolline. Præterea morē huic fuisse, ut qui ad sese uenirent, iuberet per suam hastam iurare, unde prouerbium arreptum, ut indicat enarrator Apollonij in Argonauticon primum librum. Quem locum adducit Eustathius in primum Iliados librum. Is addit illum quum esset ætatis suæ hominum præstantissimus, fixo in medio foro iaculo, præcepisse dijs, ut numerarent, qua ferocia offensus Iuppiter pœnas de illo sumpsit. Quum enim bellum gereret cum Lapithis, essetq; inuulnerabilis, hoc pacto deuicit hominem: Lapithæ quercus & abietes in eum iaculantes deiecerunt illum in terram.

Pepones.

LXXXI

πέπονός. id est, Pepones, proverbiali conuicio dicuntur homines molles & effœminati, parumq; uiri. Homerus Iliados B.

πέπονός, καὶ ἐλέγγυ, ἀχαιοὶ δὲ, ἐκ τῆς ἀχαιοί. id est,

Opepones, mala probra, Achiuæ, non enim Achiui.

Eustathius in septimum huius operis librum, ostendit similitudinem sumptā ab eo fructu, qui simulatq; maturuit, dulcis quidem est, uerum flaccidus & inutilis. Quanc; eadem uox aliquoties non conuiciantis est, sed blandius & amicis appellantis, uelut Iliados Z.

πέπονός μὲν λέγει. id est, Opepon ó Menelae.

Ρύπος ἠδὲ δολῶν.

LXXXII

Græci proverbiali conuicio fordidos & impendio parcos, ῥυπόσινδύλως appellant, ducto cognomine ab ijs quibus fordes in unguibus insident, nec tantillū sumptus facere uolunt, ut tonsori dent nummulum, qui repurget ungues. Nam ῥύπος proprie fordes eas significat, quæ in summis unguibus manuum ac digitorum colliguntur, & ἠδὲ δολῶν articulum digitorū. Iul. Pollux libro 6. cap. 4. eosdem uocat ῥυπόσινδύλως quasi fece uiuentes. Quisdam adagium sic efferunt ἄχθουμαι ἀπὸ τῶν ῥύπων, id est, Molestæ sunt mihi illius fordes. Latini item immoderatam parimoniam, hoc est, uitium luxui contrarium, fordes appellant: hominem ei uitio obnoxium, fordidum.

Iuuenari.

LXXXIII

Iuuenari dixit Horatius, tum noue, tum proverbialiter, in Arte poetica. Græci item νεῖς ἢ νεανίαι, νεανθῆαι, consimili modo usurpant, pro eo quod est iuuenum more iactanti us, inconsideratus, inconsultius agere, aut si quid aliud ei ætati peculiare uidetur. Quod quo longius traducatur, hoc fuerit uenustius: ut si quis orationem floridam phaleratamq; dicat νεανίαι. Eiusdem est formæ νεανίαι, pro gestu cultuq; representare mulierem. Ob inscitiam rerum & impotentes affectus ætas illa magis est lubrica, unde & νεανικὸς factum dicunt Græci, quod maiore impetu q̄ iudicio gestum est. Basiliius in epistola quadā, καὶ ῥητοῦντα δὲ ἴλον δὲ τὸν ὄφιν καὶ τὸν κωρῶντι σκορπίου τὸν ἄνθρωπον ὅδε εἰς τὸ τέλειον ἐφθάρηται τὸ ἴλιος μέτρον, τὸ τὸν περὶ φέρει δὲ καὶ σαλεύει, ἢ ῥητοῦντα φησὶν. Et hic nimirū qui nondū perfecti sunt secundum interiorem hominem, nec adhuc ad perfectum ætatis modum peruenerunt, circumagi, ac fluctuare dicit prouerbium. Reperitur & ἀνεμίζου, pro eo quod est iuuenilia facere. Sic usus est Hyperides, in oratione contra Mantitheum, & Lysias aduersus Nicarchum tibicinem. Laberius citante Nonio pro eodem dixit adulescenturire, incipio adulescenturire, & nescio quid nugarum facere.

Laudant ut pueri pauonem.

LXXXIII

Proverbij faciem habet, quod scripsit Iuuenalis in auaros, qui carmina laudant duntaxat, nihil autem largiuntur poetæ.

Didicit laudator auarus

Tantum admirari, tātum laudare disertos,

Vt pueri Iunonis auem. Idem alibi,

Probitas laudatur & alget.

Notior est metaphora, quā ut oporteat explicare. Ouidius alicubi de pauo,

Eec Laudatas

Laudatas ostendit auris Iunonia pennas,
Si tacitus species, illa recondit opes.

Λδινυπητίας, olim appellabatur formidolosus. Clearchus in Vitis, ut citat Zenodotus, ait quorundam epati uitium quoddam accidere, quod eos timidos reddat, atq; hinc prouerbio factatum cognominis scomma. Videtur autem composita uox, *από το λδινυπητίας*, quod palleant plerunq; quibus epar est uitiatum, id quod apparet in amantibus. Pallor autem formidolosis conuenit.

Emori risu. **LXXXVI**
Prouerbiales hyperbolæ sunt & illæ, Emori risu, diffluere risu, pro uehementer ridere.

Homerus Odyssææ.
Ατὰρ μινυπητίας ἀγαυοί
Χείρας ἀναχόμενοι γέλω ἐκθναοι. id est,
Deinde procorum splendida turba
Præ risu emoriens nimio sustollit ad alta **Astra manus.**
Vsurpauit & Terentius in Eunucho, Omnes risu emoriri.

Hipparchi murus. **LXXXVII**
Ἰππάρχου τείχος, id est, Hipparchi murus, dicebatur res quæpiam, quæ magnis constaret imperiis. Hinc natum, quod Hipparchus Pisistrati filius Academiam muro sepelit. Atq; huius rei nomine, magnam pecuniæ uim ab Atheniensibus exegit. Autor Suidas.

Hodie nullus, cras maximus. **LXXXVIII**
Ὁ νῦν ἄλλος, αὔριον δὲ πᾶρ μέγας. id est,
Qui nullus hodie cras erit uel maximus.

Deo eo cui repente præterq; spem ingens aliquis honos accesserit. Et uulgo, qui ex infima conditione ad dignitatem euehuntur, e nihilo dicuntur emeruisse. Extat apud Aristophanem in Equitibus.

Samiorum mala metuis. **LXXXIX**
τὰ Σαμίων ἀποφθίσις, id est, Samiorum metuis mala. Dicituratum de his qui metuerent proditiōnem. Narrant, Athenienses olim in Samios quoscunq; cepissent, inclementius se uisse, atq; alios interemisse, alios confixisse sama, id est supplicij genus. Samij uicissim si quos cepissent Atheniensium, hos ad eundem modum excruciabant. Vnde prouerbiū Samij literati. Nam Suidas indicat hoc dici solitum de his qui metuerent immedicabiles calamitates. Idem indicat Samen dici genus calamitatis Samiæ, quod Athenienses notas infames inusserint Samijs captis, mox Samij uicissim Atheniensibus. Duris Samius scriptor multa tragice exaggerat de crudelitate Periclis & Atheniensium in Samios, quæ Plutarchus putat magna ex parte conficta in inuidiam Periclis & Atheniensium. Simili figura dictum est illud *τὰ μαγνύτην κακά.*

Pygmaeorum acrothinia colosso adaptare. **XC**
Ἀκροθίνια τῆν πυγμαίων κολοσσῶ ἐφαρμόζω. id est, Acrothinia Pygmaeorū colosso accommodare dicebantur, qui inanem ac stultam fumerent operam, aut qui præter decorum minima maximis adaptarent. Veluti si quis rem friuolam & minutam amplissimis copiosissimisque laudibus prosequeretur. Philostratus in Niceta: *ἡ γυνοσε ἢ ἀκροθίνια πυγμαία κολοσσῶ ἐφαρμόζω.* id est, Non intelligebat autem sese Pygmæa acrothinia colosso accommodare. Quanquam Suidas hunc locum citans *πυγμαίων* dicit, non *πυγμαία*. Meminit adagij Euristhatus in Odyssææ φ. Colossi dicuntur uastæ prodigiosæq; magnitudinis statuæ. Nam hinc uox Græcis dicta putatur, quod illarum proceritatem uisus humanus non assequatur. Pygmaeorum qui longissimi sunt, duos pedes & quadrantem non excedunt. Vnde & nomen inditum putant à cubitali proceritate. Est autem gens extremas Aegypti partes inhabitans, agricolationi dedita, bellum subinde gerens cum gruibus. Belli causa est, quod grues sublegunt semina, famemq; inducunt ei regioni. Ita scholiastes in tertij Iliados. Horum feminae quinto anno pariunt, octauo sterilefcunt. Pygmaeorum meminit Iuuenalis Satyra 13. Et in hos plurimus locus in Græcorum Epigramatibus. Porro acrothinia Græcis primitiæ dicuntur, quod hæ soleant e summo aceruo tolli. *ἄκροϋ* summum, & *θίνω* frumentorum acerui dicuntur.

Dij tibi

Dij tibi dent tuam mentem **XC I**
Dij tibi dent tuam mentem, in infanum cōgruit, & sua dignum mente. Quid enim precemur infelicibus scelestis hominibus? Martialis,
Dij mentem tibi dent tuam Philceni. Horatius,
Quid facias illi? tibeas miserum esse libenter
Quatenus id facit. Contra Demea Terentianus, Mentem meliorem uobis dari.

Cura esse quod audis. **XC II**
Ad prouerbij speciem accedit Horatianum illud,
Cura esse quod audis.

Conuenit in diuites, qui ita demum felices fuerint, si id studeant esse quod audiunt ab adulatoribus. Carmen Horatij sic habet,
Tu recte uiuis, si curas esse quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum,
Sed uereor, ne cui de te plusquam tibi credas.

Cautus enim metuit, &c. **XC III**
Qui non ex animo, sed mali metu continent à maleficio, in eos quadrabunt hæ prouerbiales eiusdem metaphora.

Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterq;
Suspectos laqueos, adopertum miluitus hamum.
Nam alij aliæ tenduntur insidiæ, lupi fouea frondibus contecta capiuntur. Vnde apud Plautū seruus minatur se lenoni, cui nomē Lycus, foueā effossurū. Similis est illa de fuste, Vertere modum formidine sustis.

Si coruus possit tacitus pasci. **XC IIII** *Coruus si possit tacitus pas-*
Sibreuis apologus autore Fabio parcemia genus est, cur non illud etiam prouerbij an numeremus, quod scripsit Horatius,
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet
Plus dabis, & rixæ multo minus inuidiæq;.

Quidam existimant mutuo sumptum ex Apologo, quem in libro De deo Socratis refert Apuleius, de coruo prædam nacto, quam uulpes ita interceptit, dum arte persuadet illi, ut canere incipiat. Quadrat in eos, qui si quid bonæ rei nacti sunt, cōtinuo iactant ostentatq;, atq; ad eum modum efficiunt, ut alij tum obstant, quo minus eiusmodi plura commoda nanciscantur, tum quæ nacti sunt interuertant.

Clauam extorquere Herculi. **XC V**
Qui sibi uendicare conatur quod alius iam potentior occupauit, non infacete dicitur clauam uelle Herculi extorquere. Idq; iam pridem apud eruditos prouerbij uice celebratur. Natum est autem ab apophthegmate Maronis, cui cum Zoili quidam uitio darent, quod non paucos uersus Homeri pro suis usurpasset, respondit, hoc ipsum magnificum esse facinus, uel Ioui fulmen eripere, uel clauā extorquere de manu Herculis. Macrobius lib. Saturnalium 5. de Marone qui sic usurpauit Homericæ, ut fecerit sua. Quia quum tria hæc ex æquo impossibilia putentur, uel Ioui fulmen, uel Herculi clauam, uel uersum Homero subtrahere, quod & si fieri posset, alium tamen nullum deceret, uel fulmen præter Iouem iacere, uel certare præter Hercule robore, uel canere quod cecinit Homerus, hic oportune in opus suum, quæ prior uates dixerat transferendo, fecit ut sua esse credantur.

Bis interimitur, qui suis armis perit. **XC VI**
Mimus est prouerbialis, incertū cuius. Senecæ titulo celebratur, sed falso. Bis interimitur qui suis armis perit. Magis dolent incommoda, quibus ipsi dedimus occasionem. Natum apparet ex Aesopico apologo. Hunc Gabrias quidam uersibus Iambicis complexus est ad hunc modum,

Βλέπει τὸ σῆθος ἀετὸς πρῶτον πάλαι,
Ἀλγῶν δὲ λοιπὸν ἦσο πολλὰ διακρύβωμ.
Βλέπων δὲ δίσον ἐπιγνέει πῆρω μάλιστον,
Βαβαί, πῆρω με τὸν πῆρω τὸν ἀλάδ. id est,
Quondam icta pectus aquila uulnus inspicit.
Multumq; lachrymans præ dolore consistit.

Ecc 2 Pennatum

Accersitum malum.

Ἐπιπρασθὺ κακόν. id est, Accersitum malum dicitur, cuius ipse tibi causam praeberis.
Homerus Odyssæ Σ.
Ἡ τὰ καὶ ἔργα αἰεὶ οὐδ' ἐπιπρασθὺ κακόν ἔσθ'. id est,
Næ mox perditus Irus habebit, quod sibi quaerit
Vitro malum.

Eurymnus.

Ἐὐρύμνου. id est, Eurymnus dicitur olim proverbio, qui per calumniã cõaretur fidoꝝ
amicos inter sese committere. Nam hic cum moliretur ferere dissidium inter Castorem &
Pollucem, alterum apud alterum insimulans, post deprehensus, utriq; grauissimas poenas
dedit. Hoc autem ferè solet accidere ijs qui malis artibus student dirimere eos, quos info-
lubili uinculo natura copulauit, ut uxorem & maritum, parentem & filium, ac fratres. Fit
enim ut hi redeant in gratiam, & præteritæ simultatis poenas utriq; repetant ab autore. Id
euenit Athenis Hyperbolo qui Niciam ac Alcibiadem conatus est committere.

A furijis oriundus.

Ἐουρυνίου ἀπὸ τῆς ἀφ' ἧς. id est, A furijis profectus. Olim dicebat tetra, foedacq; specie, quicq; μωρῶν
ἢ βλαπῆς, quemadmodum ait Aristophanes. Item quod noxium & exitiale sit, id a furijis
ortum aiunt, quemadmodum Aiax in tragœdiã,
Ἀεὶ ἂν ἐκ εὐρυνίου ποτ' ἐχέλοιντο φίλος. id est,
An non mucronem hunc furia cudit tartari.

Similes uidentur captiuis ex Pylo.

Ἐκ Πύλου. Εὐκασι. Τοῖς ἐκ Πύλου λεηλοῦσι τοῖς λακωνικοῖς. id est,
Captiuis mihi Similes uidentur e Pylo Laconicis.
Est apud Aristophanem, ὅν νεφέλαις. Dicit solitum de ijs qui uultu sunt miserando, nem-
pe pallidi, squalidi, macilenti. Pylus ciuitas quapiam Laconice, quam obsessam Cleon ex-
pugnauit. Qui uero superfuerant a caede, secum abduxit Athenas, extenuatos, confectos,
pallidos, deformi specie, sicuti consentaneum est accidisse, tum ob diuinam obsidionem,
praesertim in insula deserta, quæ rerum necessariarum copiam maligne suppeditabat, tum
quod post expugnatam urbem complureis dies in uinculis habiti fuissent. Hæc fermè Ze-
nodotus. de Pylo dictum est nobis aliàs in proverbio, Pylus ante Pylum.

Gyrgathum spiras.

Γύργαθου φουσῆς. id est, Gyrgathum spiras, in insanũ frustra q; uociferantem faciebatur.
Gyrgathus lectus est, in quo paralytici, menteq; capti, quicq; uocatur demoniaci, uincti fa-
ctant sese, multa minitantes, sed frustra. Conueniet igitur in atroces sine uiribus iras, Hesy-
chius indicat Gyrgathon dici uas quoq; in quod pistor coctos reponit panes. Græca uox a
uoluendo dicta uidetur.

Decora te ipsum.

Γόργαθὸς σκεπτόν. id est, Honestæ te ipsum. locus proverbialis in eum qui se magnificentius
gereret. Nam γόργαθὸν uenerari est, & honorem habere.

Byzeni libertas.

Βυζηνὸς παρρησία. id est, Byzeni libertas, ubi quis audacius liberiusq; loquitur. A Byze-
no quodam Neptuni filio, cui mos fuerit mira in dicendo libertate uti. Stephanus comme-
morat Βυζηνίω Scythiæ ciuitatem, unde Byzeni. Eius gentis peculiare est intrepide loqui.

Axioyelas.

Ἀξιογέλας. proverbiali noue q; cõposito uerbo dicebatur nugator, quicq; rebûs ineptis
oblectaretur. Nam ἀξιογέλας perinde sonat, quasi dicas temere ridentem, quod uitiij uel
stultitiæ signum est, uel dementiæ.

Protinus apparet, quæ plantæ frugifera futura.

Ἀντίκα καὶ φυτὰ δάλα ἀ μέλας ἡ ἀρεπιεῖ ἔσθ'. id est,
Protinus apparet quæ fructum planta datura est.
Vnde in pueris elucet indoles futuræ probitatis. Protinus in discipulo præsentire licet pro-
fectum futurum.

Perijt sus.

Ἀπὸ λαλῶν ὄσ καὶ πάλανθου καὶ γαίμου. id est,
Perijt mihi sus, & talentum, & nuptiæ.

Dicit fuetum, ubi quis frustratus perdidisset operã impensã. Natum a quodam, qui cum
apparasset ad nuptias omnia, non est eas affecutus. Affine illi, Oleum & operam perdidit.

Amphithetis dicitur.

Ἀμφιθέτης ὄψας. id est, Vtrinq; florès amor, olim dicebatur, quoties uterq; pariter esset
incolumis, ac mutuo responderet amore. Nam dimidiati dicimur, quoties amicus distrahi-
tur, uelut altera pars nostri. Extat apud Aristophanem in Auibus in calce fabulæ. Talem
amorem in Eunucho optat Phædria, utinam esset mihi pars æqua amoris tecum. Cõgruit
huic Pindaricum illud in Pythijs,
Ὀλίγω Ὀλίγοντ' ἀγαπᾷ γόντ' ἀφ' ἑαυτοῦ, id est, amans a-
mantem, & ducens ducentem libenter.

Ex amphitheto bibisti.

Ἀμφιθέτης ἐπιπίνθη. id est, Ex amphitheto bibisti. Dicebatur in eum qui meracius ac largi
us potaret. Amphithetum enim erat poculi genus, ita factum, ut quauis ex parte positum
staret, nullumq; certũ haberet fundum. Probabilius est quod inrer uaria addit Hefychius.
Amphitheton esse poculum quod ob magnitudinẽ ambabus tollitur ac reponitur, id Hol-
landi nauaræ uocant busam.

Pronomi barba.

Πρόνομος πόργων. id est, Pronomi barba. de prælonga dicebatur. Aristoph. in Concionat.
Ἀργυρῆριος γόντ' ἢ πρόνομος πόργων ἔχων. Διελθὲ. id est,
Hucusq; latuit ergo Pronomi Argyrrhium Gestare barbam.
Pronomus tibicen quispiam fuit proluxa barba, gestamine nõ admodum apposito profes-
sioni. Quandoquidem tibicinum molliciem etiã pro uerbia notant. Argyrrhiius exerci-
tus dux quispiam fuit effœminatus & cinædus, nihil habens uiri præter barbam. Taxatur
eodem in loco, Epicratis oratoris cuiusdã barba, cui ob id ipsum uulgari loco cognomen
inditum Ἀκονφόρος, teste senario, quem Aristophanis interpres citat ex Platone comico.
Ἀναξ ἰπώλης ἐπίκρατος Ἀκονφόρος. id est,
Rex barbæ Epicrates scutifer.

Barbam ob similitudinem scutũ uocat, & alibi, ἔπειτα ἐν μίση σάνθημ πῶς ταῦν γυνώθει ἔχον.
ὁ. Aristophanes in eundem,

Mihi barba multo pulchrior atq; Epicratis.

Καθ' ὅτι ἰδιόκρῆτος ἐκ ὀλίγου καλλιόνα. id est,
Mihî barba multo pulchrior atq; Epicratis.
Conuenit igitur in quosdam, qui alioquin mollissimi, uultus uestiumq; severitate, uitæ
continentiam præferunt. Est frequens iocus apud Lucianum in barbam philosophorum,
Itdem apud Horatium,
Iussit sapientem pascere barbam.

Martialis item in huiusmodi quandam iocatur.

Omnibus uestigijs inquirere.

πᾶσιν ἕλκεσι ζήτησιν. id est, Omnibus inquirere uestigijs dicit, qui summa cura, summaq;
diligentiã rem peruestigat. Metaphora sumpta est a uenatoribus. M. Tullius Actiõe in Ver-
rem quarta. Ex istis etiã tu retibus effugere te posse confidis? Quum te nos nõn opini-
one dubia, sed tuis uestigijs persequamur, quæ tu in tabulis publicis ac recentia reliquisti.
Rursus in eadem, ut omnes mortales istius auariciæ non iam uestigia, sed ipsa cubilia uide-
re possint. Item Actiõe sexta. Illos ego accusatores puto fuisse, qui huiusmodi hominum
furta odore, aut alicubi leuiter presso uestigio persequabantur. Nam nos quidem quod fa-
ctum in Verre, quem in luto uolutatum totius corporis uestigijs inuenimus. In Oratio-
ne pro Cluentio: Quid? Albiana pecuniã, uestigijs ne nobis odoranda est, an ad ipsum cu-
bile uobis ducibus uenire possumus? Et paulo post: Cluentij nummus nullus iudici datus
ullo uestigio reperitur. In Pisonem: An uero tu parum putas inuestigatas esse a nobis la-
bes imperij tui, stragesq; prouinciæ? quas quidem nos non uestigijs odorantes ingressus
tuos, sed totis uolutationibus corporis, & cubilibus persecuti sumus.

Apros immittere fontibus.

Qui sibi accersit, optatue perniciem allatura, in hunc quadrat Vergilianum illud,
Et liquidis immisi fontibus apros.
Nec enim id sine proverbij specie dictum apparet. Siquidem apri non tantum bibunt e
fonte impressis pedibus, uerum etiam uoluntant sese.

Superhæc te cuncta Leparge. Hemistichium heroicum dici solitum in eum, cui ne post laborem quidem exhaustum datur respirare. Transsumptum à bubus, quibus perfunctis iam agricolandi labore, labor is etiam reliquus est, ut aratrum, reliquaq; instrumenta domum referant. Ea solent imponi, qui sit è duobus robustior. Taurum autè λέπυργον appellat, ob candorem pili. Videri possunt uerba asini sub onere collabentis ad bouem, qui rogatus ut sarcinæ partem reciperet recusauit, moxq; deficiente asino, coactus est totam sarcinam unâ cum asini pelle gestare.

Laqueus auxiliari uidetur. XXXI

Αμυσί πίνω. id est, Laqueus ita ut uidetur & bono fuit. Dicitari consuevit, quoties incōmodum alicui uerteretur in bonū. Veluti si quis Turca bello captus, seruiret apud Christianos, isq; hac occasione nostræ religionis sacris inītiaret. Aut si diues ad inopiā redactus, hac occasione fieret ex luxurioso sobrius, ex impio pius, huc pertinet quod philosophus ille, Zeno, ni fallor, dicebat se tū prospere nauigasse, posteaq; naufragiū fecerat.

Αμυσί πίνω. XXXII

Αμυσί πίνω. dicuntur qui haustum auideq; bibunt, nec inter bibendum spiritum reciprocant, sed potum in alium non secus atq; in dolum infundunt. Sonat autem αμυσι quasi dicas, citra suctum, Traduci poterit ad eos qui sermonem nullo delectu, nimis auide accipiunt. Aut qui immodica lectiōne obruunt ingeniū, quum magis expediat, subinde cogitationem admiscere lectiōni. Similis potatio Græcis dicitur αμυσις, quod inter bibendum labia non claudantur.

Amphidromiam agis. XXXIII

Αμφιδρομίαν ἀγίς. id est, Amphidromiam agis. Adagium ad varios usus poterit accommodari: uel ad eos qui pueros offendant, ac circumferunt, aut munuscula captāt, ambiūtq; Sumptum à prisca consuetudine, qua mulieres quæ in partu adfuisse, & in obstetricando iuuissent, quinta post die manus abluere solent, ac puerum cursu laribus circumferre. Eoq; die munuscula misitabatur à cognatis, septiæ plerunq; & polypi, decimo à partu die nomen in debatur infanti. De munusculis huiusmodi meminit & Terētius in prima Phormionis scena. Et Plautus in Truculento, in qua fabula Phronesiū meretrix Dinarcho cupienti accumbere in sacrificio pro puero accititio, iubet potius illud agat, quod quinto die fieri consuevit. Quamquam Hesychius & Amphidromiā septimo die scribit celebrari solitam. Plato in Theæteto, τὰ ἀμφιδρομία, uocat genere neutro. Idem facit Ehippus apud Athenæum libro Dipsosophistarum nono.

Canens uitæ palmum. XXXIII

Αδων τὴν ἀνιδρωμὴν τὴν βίαν τῆς ἀνιδρωμῆς. id est, Canens uitæ palmum ad anethum. De parco dictum, qui re tenui leuiculaq; trāligit uitam, atq; interim existimat se laute uiuere. Morem hunc quibusdam esse uidemus, ut quum nihil apponant in mensa quod edi possit, ne ieiunium omnino conuiuium appareat, uarias narrent fabulas, aut cantillent, ut his modis ciborum obliuionem inducant conuiuiis.

Qui non litigat, coelebs est. XXXV

Coelebs ex pers litium

Diuis Hieronymus tanquam prouerbio factatum citat, Qui non litigat, coelebs est. In dicat adagium rixosum esse omne coniugium, nec esse tranquillam uitam, nisi in coelibatu.

Iuuenalis, Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus, In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.

Astipulantur huic sententiæ uersus aliquot prouerbiales,

Χειρὶ κατ' οἴκῳ δὲν ἀνδρῶσιν γυνή. id est,

Mulier in aedibus atra tempestas uiro. Item,

Ζῆλος γυναικὸς πάντῃ πνευ πολὺ εἰ δόμου. id est,

Incendit omnem foemine zelus domum. Item,

Ὅν δὲν γυναικὸς χεῖρον ἔσθ' ἐλ κελῆς. id est,

Muliere nil est peius, atq; etiam bona.

Sed Hesiodus, ut modestius, ita uerius opinor.

Ὅν μὲν γὰρ ἡ γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζειτ' ἀμύνομαι

Τῆς ἀγαθῆς, ἢ ὅλ' αὐτῆς κακῆς ἢ εἰς γίνομ' ἀλλο id est,

Sora

Sors potior muliere proba, non obtigit unquam. Vlla uiro, contraq; mala nil tetrius usquam est.

Præstat uni malo obnoxium esse quàm duobus. XXXVI

Aristophanes in Concionatricibus senarium hunc prouerbialem refert,

ἐν γὰρ συνέχθαι κρείττον ἢ δυοῖν κακῶν. id est,

Vni atq; geminis præstat inuolui malis.

Quoties utrunq; malum cuitari non potest, danda tamen opera, quo declinemus alterum, & in id quod minus habeat incommoditatis incurramus.

Vtrunq;. XXXVII

Enarrator Apollonij citat hunc ex Callimacho uersiculum,

ἀμφότερον κύντρον τὴ βοῶν καὶ μέτρον ἐξέρος id est,

Vtrunq; est, stimulusq; boum, mensuraq; terræ.

Dici potest de re quapiam ad diuersum usum accommodabili. Quemadmodum superius ostensum est de gladio Delphico. Sentit autem Callimachus de uirga, quam ἄγυρον Græci uocant, Latini ni fallor, decempedam. Eam aiunt à Theſſalis inuentam, pedum longitudo decem. Hac eadem pastores pedi uice consueuerunt uti.

Chius. XXXVIII

Χίος ἐξπαῖσι. id est, Chius cacans. Aristophanis interpres in Pacem, indicat prouerbio factatum in eos qui contaminarent, conspurcarentq; ciuitatem. Nam hac occasione consueuerunt calumniam struere Chijs. Vnde non perperam accōmodabitur & in illos qui captata occasione calumniantur aliquem. Quemadmodum lupus Aesopicus agnum acculat, quod sibi bibenti turbatit aquam. Aristophanes in ea quam modo citauit fabula.

ἡ πῆλις ἢ χίωμ ἔστι τὸν σὸν προκτὸν ὀφλησθ.

Probabile est adagium ab euctu natū, quem refert Plutarchus in Apophthegmatibus Læconicis. Chijs quum apud Lacedæmonios peregrinarentur, post cœnam uomuerunt in curia Ephororū, quorum apud eam gentem erat summa autoritas, quin & in horum cathedras in quibus sedere consueuerunt, incacauerunt. Ac primū quidem diligenter inquisitio facta est, qui nā hoc designasset scelus, seueriter animaduersuris, si quis ciuū hoc perpetrasset. Vbi senserunt id à Chijs factum, per præconem edixerunt, Chijs permissum esse intemperanter agere.

Furari littoris harenas. XXXIX

Littoris h. s.

Littoris harenas furari dicitur, qui rem ab omnibus neglectam & incustoditam tollit. Quidam in Amoribus,

Ille potest uacuo furari littore harenas,

Vxorem stulti quisquis amare potest.

Cōuenit cum illo quod alibi retulimus ex Aristotele, ὅν θύρας τὴν ὑδρίαν. id est, In foribus aqualem. Aptius per negationē usurpabitur prouerbium, ut quis littoris harenas furetur.

Colubrum in sinu fouere. XL

Ὀφίον ἐν τῷ κόλπῳ θέλει. id est, Serpentem in sinu fouere, dicitur, qui cōplectitur amore, studioq; prosequitur hominem ingratiū, & aliquando per occasionem nociturū. Sumptum est ab apologo quodam qui Aesopi nomine fertur. Eum Gabrias quidam iambis expresit in hunc modum,

Ἐθαλίε ἡ γυναικὸς ἐν κόλπῳ ὄφιν

ἠεὶ κρύβεις, ἐπεὶ δὲ θόρυβος ἦδ' ἔσθ'.

Ἐπληξε τὸν θέλει λατρεῖ κακῶτατον τὰ χθ.

Ὅν τῶ κακῶι ποιεῖσι ὅς θύρας γέρας. id est,

Sinu fouebat quidam agricola uiperam

Gelu rigentem, at hæc calorem ut senserat,

Ferit fouentem, moxq; perimit uulnere.

Ingrati ad hunc benemeritos tractant modum.

Est & alter apologus, de gallina fouente serpentis oua, quā admonet hirundo, ne in suam perniciem foueat.

Præter Sibyllam leget nemo. XLI

Diuis Hieronymus irridēs Iouiniani fillū, ut perturbatū & obscurum, scribit Plautina rum li-

rum literarum illud in eum quadrare. Has præter Sibyllam leget nemo. Est autē hic locus in Pseudolo Plautina, ubi quidam literas ab amica scriptas irridens, notulis male concinnatis, cuiusmodi ferme scriptura mulierum, Quærunt, inquit, hæ literæ sibi liberos. Alia aliā am scandit. Has quidem pol credo nemo nisi Sibylla legerit, interpretari alium posse neminem. An obsecro hercle, habentq; gallinæ manus; Nam has quidem gallina scripsit.

Nihil profuerit bulbus. XLII Athenæus Diphnosophistarum libro secundo, senariū hunc prouerbij nomine refert. οὐδὲν ὁ ὄνισος βολεὸς αὐτὸν μὴ νοῦθ' ἔχῃς. id est, Neruis carentem iuuerit bulbus nihil. Martialis item, Nihil aliud bulbis, quàm satur esse potes. Bulbus autem ad irritandam Venerem ualet. Licebit ad uerecundiorē usum trahere, Nil prodesse studium, ni uis adlit ingenij.

Quæ dantur. XLIII M. Tullius libro epistolarum ad Atticum sexto, Απογνὸς ἀλόγος εἰ ἀπέσῃ ἐπιφθόνος, Αἰσχρόντι δ' ἤρῳ τε μὲν. Meq; obiurgauit ueteri prouerbio, πᾶ μὲν διδύμνα. Vtitur eodē & alio quodam loco. Non admodum liquet quid sibi uelit, nisi quod coniscere licet, πᾶ διδύμνα, uersum esse poetæ cuiuspiam: est enim hemistichium iambicum, quod admonet, quod a fortuna datur, id boni consulendum esse & ferendum æquo animo, quod mutari non queat. Plato in Gorgia uidetur indicare prouerbium, ναὺ δὲ ἐφ' ἑδὴ δὴ καὶ ὡς εἰσὶν ἀνέχῃ μοι ἤστ' ἢ παλαιὸν λόγον ἢ πρὸν ἐν ποταμῷ, καὶ ἄρα δὲ χεῖρ' ἢ διδύμν' ἔχῃσιν. id est, Nunc autem mendacio delusus sum, atq; ut uidetur, necesse est mihi iuxta uetus prouerbium, Quod adest boni consulere, idq; quod abs te datur accipere. δ' ἄρα δὲ ὅτι δὴ ὡς ἐπὶ ἀνέχῃ ali- bi dictum est. Eodem pertinet: ut possumus, quando ut uolumus non licet.

Quod adest boni consule

Sydera addere caelo. XLIII Addere caelo sydera pro eo quod est, adiungere, quibus ipsis summa est copia prouerbiali schemate dictum, uel illud sat signi fuerit, quod Ouidius secundo Elegiarum amatoriarum libro, duobus prouerbis intextuit, Quid folia arboribus, pleno quid sydera caelo, In freta collectas alta quid addis aquas?

Pamphili furtum. XLV Pamphilus hic ueteris comœdiæ cōiucij notatus est, quod ærarium expilasset. Conuenit in peculatores, qui è publico suffurantur.

Pegaso uelocior. XLVI Hyperbole prouerbialis, de prauelocibus. Nota fabula de equo alato. Ita Pindarus Olymp. hymno 9. ἢ ἐγάνορος ἔππε θάσσου ἢ ναὸς ἔσσοπ' ἔρ' id est, uelocius & generoso equo, & alata naue.

Crepitu probabis. XLVII De ijs qui ridicule explorant alterius in sese animum. Sumptum à uulgarī ioco puellarum, quæ imposto pollicī, mediōq; digito papaueris folio palmam illidunt: quod si crepuerit, amoris argumentū est, sin minus, non amantis indicium. Id Suidas indicat fieri solere folio papaueris aut anemonæ, quod πλατῆριον dicitur, à πλατῆρι id est, à strependo. Alludit ad prouerbium Ammianus lib. 14. Quod quum uere & ex animo dicitur, solet amor ex leui crepitu monstrari. Vnde locus erit prouerbio, ubi ex dicto simplici deprehenditur animus hominis. Apud alios πλατῆριον reperio, pro instrumento quo mouemus strepitum, & πλατῆριον pro crepitu mouere.

Multa docet fames. XLVIII Fames magistra est artium complurium. Ouidius, Ingenium mala sæpe mouent. Persius, Ingeniq; largitor Venter negatas artifex sequi uoces.

Multorum festorum Iouis glandes comedit. XLIX Multorum festorum Iouis glandes comedit. De sene longoq; plurimarum rerum usu docto, perinde ualet quasi dicas, multas uixit Olympiadas. Quercus autem Ioui sacra; unde nuces iuglandes. Simili ioco & hodie dicuntur

cunt nostrates, comedit multa oua pascalia: senem indicantes.

Prodicus doctior. L Prodicus doctior. Aiunt hunc Prodicum in dijudicandis litibus & arbitrijs inter dissentientes amicos, acerrimi fuisse iudicij. Aristophanes in Centauro, citante Suida, Εγὼ γὰρ εἴπις ἢ δίκυκε, θελω δὴ κλυ Δουῶναι πρόδικοῦ id est, Ego nanq; si quis præter æquum fecerit, Prodicum uolo negocium cognoscere.

Subest autem allusio ad uocabulum nominis: Prodicus enim teluti præiudicatorem sonat, qui ante de lite pronunciet, quàm ad iudices delata sit. Fuit huius nominis & sophista quidam, cuius meminit Plato locis aliquot.

Mendico ne parentes quidem amici sunt. LI Mendico ne parentes quidem amici sunt. Diuitiæ conciliant amicos, Paupertas nec illos habet amicos, quos natura coniunxit. Tantum ualet in hominum uita, cuius momentum oportuit esse leuissimum, si res non ex nostris cupiditatibus, sed ex usu metiremur.

Malus sanitor. LII Malus sanitor, id est, indiligens præfectus, aut custos. Natum à dicto Thericyonis cuiusdam, qui cū uideret Philippi copias, Isthmicas angustias occupasse, sic ait, λακὸς πολωρὸς ὑμῶν ὁ λαοὶνθίος ἢ πελοποννησὸς ἔχει, id est, Malos sanitores uos Corinthij Peloponnesus habet. Siquidem angustias locorum, Græci pylas, id est, portas appellant. Refertur à Plutarcho in Apophthegmatis.

Audi chelidonem. LIII Audi chelidonem, id est, in tempore curato tua negocia. Quidam à theologo quodam ortum autumant, cui nomen Chelidoni. Nam aiunt huic fuisse morem, obseruatis prodigijs colligere rerū exitus. Atq; huius opinionis autor citatur Mnaseas Patrensis, ἢ τῷ πρόβητι. Nonnulli malunt ad aurem hirundinem referri, quod stridit la sit auis ac lugubris, siue quod Veris prænunciet aduentum.

Ominabitur aliquis te conspecto. LIII Qui te cōspexerit, auguriū poterit capere. Dicitur consuevit in deformes, foedoq; aspectu. Veteres ex primo hominis occursum sumebant omen. Occurrere formoso felix omen habebatur: occurrere deformi nigroq; contra. Romanus quidam imperator, Hadrianus opinor, ut erat omnium superstitionum obseruantissimus, ex Mauri cuiusdam scurræ occursum, mortem ominatus est. Ille iussus abire, dictum addidit ominosius: totum uicisti, totum fecisti, nunc deus esto. Nam imperatores defuncti, solennibus quibusdam ceremonijs referebantur in numerum deorum. Iuuenalis: Et cui per mediam nolis occurrere noctem.

Non admodum mīscēs. LV Non admodum mīscēs, id est, non multum potes, neq; prodesse, neq; nocere. Pericles dictus est totā mīscuisse Græciam eloquentia sua, quod arbitrato suo uersaret omnia. Et apud M. Tullii omnia mīscere dicuntur, qui immodica potentia perturbant rempublicam.

Asini cauda. LVI Asini cauda non facit cribrum, ubi quis ad hoc, aut illud dicitur inutilis. Cribrum è pilis equinis fieri consueuit, non è uillis asininae caudæ. Suspitor hoc ex huius ætatis fece sumptum ab Apostolio.

Ipsa craterē. LVII Ipsa craterē cōtingant mala. Dicitari solitū de ijs in quos recidit, quod per insidias in alios moliebantur. Craterem enim quasi malorum fontem uocat, unde κρατῆρ λακῶν, id est, Crater malorum, de quo dictum est aliās.

Gutta uini. LVIII Gutta uini non miscetur aqua sapius infusa. Cum paululo boni nimia mali uis admiscetur. Diluitur enim & euanescit, si pauxillum uini plurima corrumpas aqua.

Bos porrecto ultra Taygeton capite.

LIX

Ταύρος περικύνει το άνω γόφυρόν τού άνω πύθου, id est, Taurus porrecto ultra Taygetum capite bibit ex Eurota, de re uehementer absurda. Similimum illi, Quid si coelū ruat? Natum ex apophthegmate Geradae Lacedaemonij. is ab hospite quopiam interrogatus, quae poena foret adulteris apud Lacedaemonios, negauit ullos esse adulteros apud Lacedaemonios. At instans ille, quid si quis existeret, inquit, quam poenam daret? Is, inquit, taurum maximum dependeret, qui producto ultra Taygetum montem capite, biberet ex Eurota, cumq; hospes arridens, & unde taurus tam ingens? Lacedaemonius uicissim, at unde apud Lacedaemonios adulter. Refertur a Plutarcho in uita Lycurgi.

Ad cribrum dicta.

LX

Τά πύθου κίνω, id est, Ad cribrum dicta, Quae uera compertaq; uideri uellent, ad hunc appellabant modum. Finitimum illi, τή εκ τριπόδος, sumptum a diuinationis genere, quod suspensio circumactioq; cribro peragebatur, quemadmodum alias indicauimus ex Aristotele & Luciano.

Iouis tergus.

LXI

Αίος λάδου, id est, Iouis tergus. De re sordida quidem, sed tamen in usum aliquē seruata. Nam olim uictimae pellem seruabant in pompis Eleusinis circumferendam, uel subter nendam pedibus eorum, qui piaculo quopiam tenebantur ad expiationem.

Mala ultro adsunt.

LXII

Fertur & huiusmodi sententia in prouerbiorum Collectaneis, άχρηστοί τή γαθή ά μόλις άχρηστίζονται, τή δε λακιά νεκρά μή άχρηστοί, id est, Bona uix accedunt ijs qui quaerūt: mala uel non quaerentibus obtingunt. Idem & uulgo dicunt idiotae, neq; tamen non uere. Mala uel tro adesse, uel inuocata. Et tamen passim uitij nostris accersimus bellū, lites, morbos, quasi sua sponte parum adfit malorum.

A uicinis exemplum habent.

LXIII

Εκ τή γειτόνων έχουσι τή άδελεία, id est, A uicinis sumunt exemplū. Qui faciunt quipiam aliorum exemplo prouocati. Vicinus enim uicino morbum suū affricat, & malorum cōmercio reddimur deteriores. Huc nimirum allusit Terentius in Andria, Quid isthuc tam mirum est, de te si exemplum capis?

My fortitus es.

LXIII

Ελαχιστόν, id est, M litera tibi forte obtigit. Aenigma in stultos. Nam Graeci μωροί hanc initialem habent. Cum aliquando Dionysio M. in fortibus obuenerit, quidam per iocum ait, μωρολογείσ, Διονύσιε. Stulta loqueris Dionysi. At ille detorqueus aliud, μοναρχήσω μόν άν, inquit, singulari proinde certamine depugnabo. Ad hunc quidem modum refertur in collectaneis Graecorum, sed mendose, quod liquet ex Plutarcho, qui narrat Dionysium respondisse μοναρχήσω μόν άν, quod interpretes uerterunt, Monarchae erimus, decepti scripturae uitio. Legendum enim μοναρχήσω μόν άν, ut μόν άν sit unica dictio, quae non inferat tantum, sed aduersetur potius. Corrigit enim alterius diuinationē, & subiicit, imō potius ero monarcha: quis enim sic loquitur, erimus monarcha. Ad haec μοναρχήσω μόν άν, non sonat, erimus monarcha, sed sumus monarcha. Postremo si legas, άν ut sit inferentis, non corrigentis, quid aliud dicit Dionysius, q; ideo se fore monarcham, quod stultus esset?

In Pythij templo cacare.

LXV

Εν πύθου χέσσει, id est, In Pythij templo cacare dicebatur, qui rem nefariam & periculosam faceret, quod Pisistratus tyrannus extructo templo inscripserat, ne quis inibi uentrem exoneraret, & aduenam quendam deprehensum ē medio sustulit.

In terra pauperem.

LXVI

Εν γή τή γήδου μέλλον ή πύθου πύθου, id est, Egere praestat in solo, quam diuitem Sulcare fluctus. Satius est paululum habere tuto, q; multum cum periculo. Nec placebāt cuidam opes de funibus pendentes, multo minus quas eripere uentis in manu est. Prouerbum admonet certam fortunam, licet modicam, incertis quamlibet amplioribus anteponendam.

Inter pueros senex.

LXVII

Εν πύθου μόν γόφυρον, ή τή γή γόφυρον πύθου, id est, Inter senes puer, idem at in pueris senex. Conueniet in hominem grandiuisculum, maiorem q; ut puer uideri possit, minorē quam ut uir

ut uir. Dicitur est autē ab amulis in Hermogenem rhetorem. Accōmodare licebit in hominem sic eruditum, ut inter idiotas uideri possit doctulus, inter eruditos indoctus.

In sola Sparta expedit senescere.

LXVIII Senescere in sola Sparta expedit

Εν άστρα μόνι λυσιτελέ γηράσκου, id est, Vna in Sparta expedit senescere. Dicitur est, quod apud Spartanos summus honos senibus habebatur olim. Torqueri poterit ad quos liber, penes quos uirtus in precio sit. Refert Plutarchus in Laconicis, sed incerto autore. Dicitur autē a quodam hospite, quum uideret apud Lacedaemonios iuuenes tantum honoris habere senioribus. M. Tullius in Catone maiore, similem sententiā ascribit Lyfandro. Lyfandrum, inquit, Lacedaemonium dicere aiunt solitum, Lacedaemonē esse honestissimum domicilium senectutis, Nusquam enim tantum tribuitur aetati, nusquam est senectus honoratior. Nota est historia de sene, cui cum ingresso Thearum nullus Atheniensium daret locum, soli Lacedaemoniorum legati caniciem illius reueriti & assurgēdi officio uenerati sunt, & inter ipsos honoratissimum locum cesserunt: cui factio quum applauderet Atheniensium populus, quidam ē Lacedaemonijs dixit: Scire quidem populum Atheniensem quid deceat, sed negligere. Narratur a multis, nominatim a Valerio Maximo libro quarto, capite quinto.

Ne maior thylaco accessio.

LXIX

Lucianus in Encomio Demosthenis: Οί δ' ίσως άλλωθεν τή άνομιέας σκώμμα άπό τή άνομιέας τή άνομιέας άνομιέας, μή άνομιέας τή άνομιέας άνομιέας, id est, At tu fortasse ueris ne in te torqueatur illud prouerbiale dicitur, de male respondente proportione, nempe, ne tibi thylaco maior sit accessoria sarcinula. Thylacus enim culcus est siue mantis caparata gestandis oneribus. Neq; me clam est in uulgatis exemplaribus esse τή άνομιέας, non τή άνομιέας. Verū nisi scriptura mutaris, nulla sententia potest elici. Est autē άνομιέας άνομιέας, uelut oneris adfertura. Translatum autem a mulionibus, qui praeter legitimum onus, uascula quaedā superimponunt. Ergo cum digressio longior est quam ipsa res, utili cebit hoc prouerbio. Basilus idem alijs uerbis expressit libro De spiritu sancto, ή άνομιέας άνομιέας τή άνομιέας άνομιέας, id est, Ad istum alioqui modum accessorium multo maius esset ipso principali.

Acarnici equi.

LXX

Ακαρνικοί ίπποι, id est, Acarnici equi, dicebantur equi maximi. Finitimum illi cuius meminit etiam Aristoteles, ίπποι θεσσαλική, id est, Equa Thessalica. Vergilius item in Georgicis tribuit primam laudem equis Epiroticis, Eliadum palmas Epirus equarum. Acarnanes enim sunt iuxta Epirum, quemadmodum Thessali. Conueniet uti de re quapiam eximia, aut insigni praemio.

Contribulis factus serua ordinem.

LXXI

Τρινητός γεγονός τήρα τή άξίμ, id est, Tribulis factus serua ordinem, id est, posteaq; ascitus es in ordinem aliquem, fungere tuo officio, quemadmodum & ceteri faciunt. Natum a tribubus Atheniensium. Populus Atheniensis distributus erat in tribus duodecim, ad mensuram numerum, rursum unaquaeq; tribus in triginta genera, quemadmodum uocat, ad die tum numerum: unde τρινητός uocabantur, non coniunctū sanguinis propinquitate, sed in tandem tribus partem asciti.

Glaucus alter.

LXXII

Γλαύκος άλλή ίππός έρωτός, id est, Glaucus alter ab equis deuoratus. Quadrabit in hominem alendis equis exhaurientē facultates suas. A fabula natū, qualis ferē & de Actaone. Gorgonem Perseus aggreditur.

LXXIII

Γόργονα πορσένος έχερώσατο, id est, Gorgonem Perseus adortus est. Vbi quis egregiū facinus inceperat. Notissima fabula est. Ne hoc quidem prouerbiū ascripturus erā, ni mihi repertum esset in Graecorum Collectaneis.

Vincula Tyrrena.

LXXIII

Αδουμοί τυρρηνικοί, id est, Vincula Tyrrena, dicebantur odiosa negocia quibus distringebatur aliquis. Traductū a uinculis, quibus Tyrreni captiuos uinciebant grauibus & molestis.

Diu delibera.

LXXV

Διού βαλδύα, id est, Diu delibera. Non statim aggrediundum negocium. Carmen integrum fertur huiusmodi,

Δηρύ Βουλόβη ἢ ἔχρησά πολλοὺ ἀμύνων. id est, Consultato diu, multo ut praeclerere possis. Lente consultandum, at ubi statueris, mature quod opus facto faciendum est. Qui secus faciunt, ijs non raro solet euenire Platonicum illud, ut festinantes in principio, serius perueniant ad finem.

Epimenideum corium. LXXVI

Ἐπιμενίδειον δερμα. id est, Epimenidia pellis. De re reposita, miraculicq; loco seruata. In nonnullis codicibus scriptum offendi Epimeliditū, sed deprauate, ni fallor: ascriptum erat huius pellem adseruari abditam, ceu rem sacram apud Lacedaemonios. Indicat autē Eudemustraetum ab Epimenide Cretensi, qui legitur perpetuo somno dormisse quadraginta septem, aut si Laertio credimus, quinquaginta septem annos, neq; paucos postea superuixisse. Vnde consentaneum est huius reliquias, ut miraculi monumentum seruatas fuisse.

Volaticum iusurandum. LXXVII

Ταχυθέμωνος ὄρωι. Ad eum modum appellabant iusurandum irritum, quod euanesce ret auolaretq; simulatq; pronunciatum esset, cuiusmodi sunt amantiū. Hæc sententia magis arridet Suidæ. Quamquam Aristarchus apud Eudemū, κατ' ἀντίθεσιν accipit, quasi tardum oporteat esse iusurandum, neque temere proferendum: neque enim statim euanescere, si quid iuraris.

Superatus es à gallo quopiam. LXXVIII

Ἡτῆθης τινός ἐλεγεβόνου. id est, Superatus es à gallo quopiam. Locus pro uerbialis in seruos qui dominos à tergo sequuntur, supplices uidelicet & abiecti, cuiusmodi solent esse galli superati in pugna. Nam hæc auis uicta filere solet, canere si uicisset, ut auctor est Cicero in Diuinationibus. Addunt gallum in pugna superatū ultro sequi uictorem. Sumptum est ex Aristophane, nisi me fallit memoria. Refertur ab Eudemo.

Bacchantes. LXXIX

Βακχάντες. De pinguibus dictum & impotentibus. Eudemus meminit, addens esse legendum ἢ συνολή. Quibus uerbis quid sibi uelit, nondū satis liquet, nisi sensu improbratam ingenij tarditatē. Etenim quæ uiuido sunt ingenio, caput erigunt. Capite esse deiecto ebetioris ac segnioris animi signum esse solet. Nam Græca uox hinc dicta est. Βακχάντες enim ut indicat Hesychius, apud Tarentinos pronū significat, & λωρα caput. Vnde Βακχάντες Thracibus dicuntur Baccha, Bacchi numine afflata, quæ & Βασίλειδες dicunt, ut indicat Etymologicus. Hinc uox deducta ad meretricē quæ se prosternit quibus libet. Apud Athenæū lib. 4. Βακχάντες dicuntur, qui crapula grauatū habent caput. Conueniet in temulentū ac somnolentū. Quemadmodum usurpauit diuus Basilus in Epistola quadam

καρθερα
ρούντες

Ex æquo partire. LXXX

Ἐξ ἴσου διδόντες. id est, Ex æquo da omnibus. Translatum ab ijs qui conuiuium aut hereditatem partiuntur. Quadrabit in iudicem, aut principem, quem oportet æquabile ius reddere.

Epaulia dæra. LXXXI

Ἐπαυλία δῶρα. dicebantur magnifica munera: Sic enim appellabantur apud Græcos, quæ postero post nuptias die, sponsæ pater adducebat sponso ac sponsæ, pompæ cuiusdam specie. Præcedebat enim puer, candida toga, facem gestans ardentem. Post hunc canistrifer, post hunc longa series adportantium aurum, pelues, sinegmata, lecticas, pectines, lectos, alabastros, sandalia, scrinia, unguentaria, interdum & dotem ipsam. Addunt & ipsum diem à nuptijs secundum ἐπαυλίαν, quod sponsa tum inducatur in cubile. Adagium accommodari poterit & in eos qui iactant suam beneficentiam. Opinor autem hæc esse quæ iure consulti uocant παύλαρα.

In pedes retrocedit. LXXXII

Ἐπι πόδια ἀναχωρεῖ. id est, In pedem retrocedit, de eo qui metu dat locum potentiori, & reuocat se in tutum, ab athleticis aut gladiatoribus sumptum uidetur. Hoc est quod Latini dicunt referre pedem. Quadrabit & in eos qui mutant institutum.

In armis accissat. LXXXIII

Ἐπι τοῖς ὅπλοις ἀκκίσειται. id est, In armis accissat. In eum qui sibi placet, seseq; quasi contempletur in armis suis. Conueniet in quemuis sibi stulte placentem. Refertur præter alios etymo

Etymologico. De Accone muliere quæ ad speculum inepte sibi blandiebatur, dictum est alibi in proverbio Accissare.

In Lipsydrio pugnas. LXXXIII

Ἐπι ληψυδρίῳ μάχη. id est, In Lipsydrio pugnas. Lipsydriū locus erat hard procul à Parnethe, quæ mœnibus cinxerat tyrāni, qui profugerat ex urbe, prius cōdiderat Alcmaeonide, sed in hos obfessos, uictosq; à Pisistrati copijs, obliqua catio cani cœpta est huiusmodi. ἢ ἢ ληψυδρίου πρὸ δ' οὐσέ τειροῦ οἴου ἀνδρῶν ἀπώλετες, μάχεθ' ἀγαθὸς γὰρ καὶ ἐν πάτριαις ὁποῖε ἐδίδξαν οἶον πατρός ἑσται. id est, Heu heu Lipsydriū, sociorum proditor, quales uiros perdidisti, ad pugnam idoneos & claros, cum ostenderent è qualibus essent ori maioribus. Pro uerbium dictum in strenuos & bellicosos uiros. Locus nomen habet ab aquarū inopia.

Desertum obtueri. LXXXV

Ἐρημὸν ἐμβλέπειν. id est, Desertū intueri dicebatur, qui fixis & attonitis intueretur oculis. Metaphorā mutuati sunt ab ijs qui pelagus immensum, aut solitudinem taciti intuentur. Multis adest hoc oculorum uitium, ut paulo longius semota nō exacte uideant. Iis si quando dicendum est in hominum frequentia, quoniā in neminem certo figunt oculos, desertum intueri uidentur. Citatur Aristophanes ex Polyido.

Esto promus. LXXXVI

Ἔσω πρῶτος, τὰ λαοὶ ἐ βόλῃ λίβη. id est, Sis condus, in reliquis canis esto si libet.

Aiunt dictum in eum cui felicitas immerenti cōtigisset, peculiariter in Eunuchos. Suidas indicat Athenis fuisse magistratū decemuiris commissum, qui pecunias in arce Palladis positas seruarent, quas sacras & publicas appellabāt, unā cū ipso Palladis simulacro, ac reliquis templi ornamentis. Erant & Ταμίαι trirēmium, qui præfectos trirēmibus solent comitari, ueluti custodes. Is magistratus interdum furacibus cōmittebatur, cum oportuerit incorruptos atq; integre fidei uiros ad id asciscere, quasi nihil referret qualis suscipias provinciam, modo cōmissa sit. Per ironiam dici potest ei qui dignitatē inuadit, nihil laborans quam eruditionem, quosque mores postulet ea dignitas, quasi dicas, esto dignitate episcopus, moribus uel canis, si libet. Solent autem reges gazas suas & uxores eunuchis cōmittere.

Ephemerū uita. LXXXVII

Ἐφημερῶς ζωὴ. id est, Ephemerū uita. De ijs qui statim emoriuntur aut pereūt: ab animantibus, quæ sic appellātur, quod ultra diem non uiuant. Aristoteles lib. De natura animalium 5 prodit ad hunc modum de Ephemeris: Hypanis, inquit, fluuius apud Cimmerium Bosphorum sub solstitio fert ueluti folliculos acinis maiores, quibus quadrupedes uolucres erumpunt, quod genus animalis in post meridianum tēpus usq; uiuit & uolat, mox declinante sole macrescit & languet, mox occidente emoritur, uita non ultra unum diem peracta, unde ἐφημερῶν appellatum. Retulit familia Plinius lib. 11. ca. 36. nisi quod ait animal dictum ἠμφοβίον. Aristotelē citat M. Tullius Tusculanarum quæst. lib. 1 addens Hypanim ab Europæ parte profluere in Pontum.

Canis mendico auxilians. LXXXVIII

Κύων ἐπὶ πτωχῶ βοηθῶν. id est, Canis mendico auxilians. Vbi quis nobis aduersatur & diuersis studet partibus, is cuius auxilio nitēbamur. Nam canes infesti sunt mendicis, uelut ἡμοτέχνους, nisi si quando frusto panis corrumpuntur.

Iupiter aquilam delegit. LXXXIX

Ζεὺς ἀετὶ ἐπέλασεν. id est, Iupiter aquilā delegit. Vbi quis asciscit sibi præclaros, suisq; rebus accommodos. Poetæ fingunt aquilā Ioui fulmē porrigere, quod hæc auis omnium altissime subuolet, nec icu fulminis ledatur. Eiusdē usus est opera in rapiēdo catamyto puero.

Aut minus animi, aut plus potentia. XC

ἢ φρονεῖν ἢ λαοσοῦν ἢ δυνάμει δ' ἐμείζον. id est, Oportet aut minus animosum esse, aut plus posse. Conueniet in feroces, quorum arrogantia non suppetant uires. Aut qui nō timent iritare, quæ uincere nō possunt. φρονεῖν accipi potest pro sapere. qui sunt humili fortuna, ijs multa dissimulanda sunt, quandoquidem quod uident perperam fieri, non queant uentare, & quod sentiunt fieri oportere, nō possunt efficere. Plutarchus in Laconicis tribuit Archidamo Zeuxidami filio, cū filium uideret præcipitatus & inconsideratus pugnantem cum Atheniensibus: ἢ τῆ δυνάμει πρόδιδου, ἢ φρονήματος ὑφείσθαι. id est, Aut adde uiribus, aut detrahe animo.

Felicitas à deo.

XC I

Θεὸς δὲ δῶρόν ἐστιν ἀνθρώποις βροτοῖς. id est, Felicitas datur deum homini munere. Ut res nostrae bene cedat, id in nobis situm non est, sed à superum arbitrio pendet. Hominum est conatus, dei est eventus.

Hystricis feta.

XC II

Θεὸς ὑστρίχου. id est, Pilus hystricis dici poterit, disteriū acriter in quempiā tortum. Ab animante sumptum, cui mos iritato, pinnas aculeatas quibus illi tergum inhorret, teli ritu eiaculari, etiam procul, idq; facit intenta cute. His igitur ora canum urgentium figit. Est aut hystrix de genere Erinaciorum, nisi quod huic longiores aculei. India & Africa potissimum hystrices generat, ut autor est Plinius lib. 8 cap. 35.

Alter Ianus.

XC III

Ἰάνος ἄλλος. id est, Ianus alter, Quadrabit uel in prouidum ac circumspiciendum, uel in ancipitem & perfidum. Perfus: O Iane à tergo cui nulla ciconia pinsit. Sumptum à Iano bifronte, cuius notior est fabula, q̄ ut sit hoc loco percensenda.

Veste circumfers ignem.

XC IIII

Εἰμαπία τὸ πῦρ περιελαίνας. id est, Veste circumfers ignem, ubi quid ridicule fit. Aut ubi quis suum ipsius malum fouet, uelut ifortum, aut adulatorum, aut fictum amicum.

Erinnys ex tragœdia.

XC V

Ερρινύς ἐκ τραγωδίας. id est, Erinnys ex tragœdia. De foedis aniculis. Sumptum ex Aristophanis Pluto, quo loco dictum est de Penia:

Ἰσως ἔρρινύς ἐστιν ἐκ τραγωδίας. id est,

At forsân est Erinnys ex tragœdia.

Strabo Geographiæ lib. 4. tradit insulas esse x. in oceano Gaditano, nomine Cassiteridas, quarū una prorsus inculta sit, in reliquis habitare homines colore fusco, tunicis utētes ad tra los usq; dimissis, pectorib. cingulo obuinctis, baculos manu gestantes, in summa, persimiles furijs tragicis. Quibus ex uerbis apparet hoc habitu furias in tragœdijs induci solere.

Aequalitas haud parit bellum.

XC VI

Ἰσα πῶλεμος ἄπειρά. id est, Aequalitas bellum haud parit, Aequalitate cōtinetur concordia. Inaequalitas discordiarū est mater. Est Solonis apophthegma, quemadmodum scribit Plutar. in huius uita, admonens dictum hoc fuisse uulgo celebre, τὸ ἴσον πῶλεμος ἄπειρά.

Piscis primum à capite foetet

XC VII

Ἰχθὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀλεῖται ἀρχέτω. id est, Piscis à capite primū incipit putere. Dicitū in malos principes, quorum contagione reliquū uulgus inficitur. Apparet ab idiotarum uulgo sumptum.

Etiā Betylum deuorares.

XC VIII

Betylum deuorares

καὶ βαιτύλου ἐν λατρίαις. id est, Etiam Betylum deglutires. In uoracē & omnia concoquentem. Nam Betylus dicitur saxum illud fascijs obuinctum, quod pro Ioue deuorauit Saturnus, ut testatur & Hesychius.

Malum uas non frangitur

XC IX

Καὶ μὲν ἄγος ἐλάττω. id est, Malum uas non frangitur. Qui deterior, is nōnunq; uita cior, & in periculis tutior. Similit metaphora dicunt & hodie uulgo, malam herbam non perire. Etiam quercus bacchatur.

Quercus bacchatur

καὶ ὄψις μαινάς ἐγγύς. id est, Etiam quercus Manas facta est. De ijs qui uix delinuntur, ab Orphei fabula, quercus sua cithara demulcente. Maenades enim sunt mulieres afflate Baccho.

CHILIADIS QUARTÆ CENTVRIA TERTIA

Vita molita.

I

Αγλαυμὸς βίος. id est, Vita molita, siue uictus, ut ita loquamur, farinatus. Suidas indicat adagiū varie accipi. Quosdam usurpare de uita pisciorum, qui glandibus uesciebantur, fortassis ob id quod illis secutis ignotus adhuc esset carniū & pisciū esus, solacq; glandiū farina uicturarent mortales: Alios de his quibus citra laborem uita lauta cōtingeret, propterea quod aliquandiu

quandiu post frumenta reperta, farinae faciendae ratio nesciretur. Est autē farina paratior, si cui libeat uesci. Alioqui profcindendum aruum, serendum triticum, metendum, excutendum, molendum, pinsendum: Nonnullos de ijs qui in magna rerum, quas desiderarēt affluentia, uitam agerent, ut affine sit illi quod alio positum est loco, ὁ γὰρ ἀναδύει. id est, Non enim spinae. Caesar cōmentariorum libro primo: Trium mensium molita cibaria sibi quensq; domo efferre iubent. Huc alludere uidetur Aristophanes in Equitibus, quum Cleon populo blandiens ita loquitur,

ἄλλ' ἔλαττω ἡδὺν σοὶ ποιεῖν ἀναδύειν. id est,

At ego paratas tibi farinas iam dabo. Cui respondet altera persona,

ἔγω δὲ μαζίσκας γὰρ θαυμαγαυμῶνας καὶ τῶν ὀπῶν, μηδὲν ἄλλ' εἰμὶ ἡδύς. id est,

Bene maceratas ego dabo tibi massulas,

Piscemq; coctum, nil aliud quā uescere.

Hoc posterius pertinet ad prouerbium quod ante retulimus, uictus maceratus. Rursus in eadem fabula, quum Cleon offerret μαζίσκας μεμαγαυμῶνας, alter responderet,

ἔγω δὲ μουστῆρας, μεμουστλημῶνας, panem intelligens iam iure maceratū ac madefactum, & ob id paratum esui. Ac mox offert uinum iam temperatum, ut statim possit bibi,

ἔγω καὶ πᾶν λεκκεραμυδιον τρία καὶ δύο. id est,

Dilutum habe, quod ebibas, tria ac duo.

Nam olim uinum non bibebatur nisi aqua dilutum, quod apud Germanios infretum est. Optimam autem temperaturam existimabant, si duobus uini cyathis duo aquae adderentur. Porro quae parata sunt, ea gratiora esse paulo post declarat populus. Quum enim alter iactaret se suo periculo rapuisse quod dabat, alter coxisse, responderet,

ἄποδ' ὁ γὰρ, ἄλλ' ἂν τὸ πρῶτον ἦ χάρις. Significans illi deberi gratiam, qui cibum paratum apposuerit.

Malum est bonum.

II

Καὶ μὲν τὸ καλὸν ἄντι μὴ καὶ τὸ τῶν. id est, Bonum malum fit, tempore haud datum suo.

Nihil gratum quod intempestiuum. Pharmacū in tempore datum, saluti est, secus datum, mortem adfert. Citatur apud Athenæum lib. 7 hic uersiculus ex Timone,

ἄργ' ἔραυ, ὄργη δὲ γαμείν, ὄργη δὲ πεπαιῶνται. id est,

Tempus amandi, tempus habendae coniugis, est quod

Rebus ab his tandem moneat desistere tempus.

Caricum sepulchrum.

III

Καρεῖς πάρος. id est, Caricum monumentū. De re magnifica sumptuosaq; Sumptum à Mausoli sepulchro, quod est apud Caras. Plinius lib. 36 cap. 5 ostendit opus hoc inter septem orbis miracula commemoratum, idq; potissimum ob artificum famam. Patebat ab austro & septentrione sexagenos ternos pedes. Breuitas à frontibus, toto circuitu pedes quadringentos undecim. Attollebatur in altitudinem uiginti quinq; cubitis. Cingebatur columnis quadraginta sex. Ab oriente caelauerat Scopas, à septentrione Bryax, à meridie Timotheus, ab occasu Leochares. Opere nondū absoluto perijt Artemisia. Latini huiusmodi monumenta uocant mausolea

Martialis libro primo:

Aere nec uacuo pendentia mausolea, Nec mausolei diues fortuna sepulchri.

Item Propertius libro tertio:

Malum munus.

IIII

Καὶ μὲν γὰρ δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημία. id est, Munus malum est perinde uti dispendium.

Nocet, non iuuat, qui largitur noxia. Veluti si quis adulescenti subministrat pecuniam, aut stulto committat imperium, aut indocto sacerdotium.

Inani spe flagrat.

V

Κρηαῖον ἐλπίσι θερμαίνεται. id est, Inanibus spebus incenditur. In eū qui frustra sibi magna pollicetur. Spes enim stultis addit animos, etiamsi procul absint. Sapiens etiam si sperat, dissimulat. Decerptum apparet ex Sophocle, apud quem Ajax ita loquitur,

ὄνκ' αὖ πρῶτον εἰδένος λόγος βροτῶν.

os τις λεγασιμ ελπισιμ βδρμανετου. id est, Haud emero uirum mente nulla praeditum, Quemcumq; inanes spes mouent & incitant. Aeschines contra Timarchum, ελπίδων λεγαυ εμπλησες, id est, posteaq; illum implefset inanibus spebus.

Voluitur dolium.

Dolium κεκλιδς δ πιδθ. id est, Reuolutum est doliū. In eum qui comouetur alieno exemplo, siue instinctu ad stulte quid faciendum. Nam doliū facili impulsu quod uelis uoluitur. At sapiens tetragono similis, semper fixus & immotus. Apparet esse natum ab historia de Diogene in publico ciuitatis tumultu uolente dolium, quam refert Lucianus lib. De conscribenda historia. Ceram auribus obdis.

Κεραυ τοις ασιμ επαλεφεις. id est, Ceram auribus oblinis. In eos qui recusant audire uel aequa, uel iniqua. Natū ab Vlysis cera, qua sociorum aures obturat apud Homerum, aduersus Sirenarum cantilenas.

Corui luscinijs honoratiores.

Καρακω ανδωνω αιδεσιμωπροι. id est, Corui luscinijs honoratiores. Cum indocti doctis praferuntur; improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis & integris uiris. Aut cum plus tribuitur improbitati & audaciae, q̄ eruditioni ac sapientia.

Commune naufragium.

Ναυfragium κοινον ναυαγιον τοις πασι θεραμυθιων. id est, Commune naufragiū, omnibus solatiū. Multo facilius fertur malum quod nobis est cum omnibus, aut cum multis commune. Quin & hodie iactatur inter Scholasticos, miserum est solatiū habere calamitatis socium.

Cyparissi fructus.

Κυπαριθις λεαρπιδς. id est, Cyparissi fructus, de uerbis dictu magnificis, caeterum inutilibus. Prouerbium fluxit à natura arboris, quam Plinius lib. 16. scribit, natu morosam esse, fructu superuacua. baccis toruam, folijs amaram, odore uiolentam, ac ne umbra quidem gratiosa. Haecenus Plinius. Atq; huiusmodi cum sit, tamen proceritate, unde & conifera uocatur à poetis, ac perpetuo uiore, neq; non nascendi difficultate, nouum aliquem fructum polliceri uidetur. Theophrastus autem lib. De causis plantarum. scribit semen cupressi adeo esse minutum, ut uix oculis percipi possit. Neq; enim huius esse fructū totum id quod pila specie gerit, sed quod cono innascitur, perq; tenue & exile, laricis semini proximum, quod pilula sua dehiscente dilabitur, nec legi nisi ab experto potest.

μαθηματευ.

Athenæus Dipnosophistarum lib. 14. refert cibi genus, primum à Thessalis repertum, sed quod Athenis quoq; fuerit in delicijs, cum subessent imperio Macedonū, quorum lingua dicebatur μαθημα, à graeca uoce μαθηω quod est pinso, siue macero: unde dicta sit & μαθημα, quæ & ipsa prouerbio locum fecit, ut μαθημαζων dicebantur, qui lautius uiuerent: post quicquid esset opiparū & elegans in cibis, μαθημα dicebant, etiā in auibus, piscibus, oleribus ac fartis, & μαθημαζειν, qui suauiter uiuerēt. Citantur in testimoniū uersus ex Alexide, Σκυλαζειν? δυαχειδε προ ποσει πινετε. id est, Facite apparatus & epulis incumbite Lepamini atq; mattiazete.

λεπιζω Caterū Atticis λεπιζω dicuntur, qui intemperanter indulgent Veneri, huc ni fallor alludentibus, quod λεπιζω sonet deglubo, quæ uox & Latinis usurpatione facta est obscœna. λεπιζω enim, Græcis pellem significat. De Martyis qui plura uolet cognoscere, legat finem decimi quarti libri, quem modo citauī, & martyis explebitur assatum. Tot autoribus Athenæus docet quid sit mattya. Idem lib. 4. tradit apud Lacedæmonios μαθημα dicta bellaria quæ post αικλον, id erat conuiuij genus, apud illos dabantur, quæ quidem & επαυλα uocabantur. Meminit huius cibi & Martialis lib. 9. Martya sola iuuant.

Μαπιλοχιδς.

Μαπιλοχιδς uulgaro conuicio dicebatur liguritor, & in minimis etiā rebus exquisitus. Quin & Hesychius indicat quod pusillum sit, id Græcis dici μαπιου. Aiunt autem esse cibi genus. Equidem in commentarijs Græcorum inuenio, μαπιου uocari, quod est minimum, aut

mum, aut genus mensurae. Proinde quadrat in eos qui per fraudem minimis e rebus sectantur compendium, ας το μαπις ης λεχθισαι, nisi maus à λεχην. Usurpatur ab Aristophane in Nebulis, inter multa epitheta, quibus uirū improbum notat. Interpret tam uarie exponit, ut satis fateatur se nescire, scribens dici de eo qui malignam dat mensuram, de parco ac fordido, de eo qui cogitat inania, siue nanciscitur frivola.

Post Marathonem pugna.

μετα τω μαραθωνα μαχη, id est, Post Marathonem praeliū. Vbi quis post calamitatem in aliam nouam rursus incidit. Marathon locus est Atticae, crebris cladibus insignis, ubi acerrima pugna fuit cum Persis, Refert Herodotus lib. 6. Simile huic, μετα πολεμου παρα, Post bellum tumultus.

Ne uities musicam.

μη λεκωρη τω μουσικη, id est, Ne uities musicā, id est, ne loquaris discrepantiā, ne noua molaris. Plutarchus in Apophthegmatis refert ita loquutum Emerepen, in Phrynidis cantoris organo duas ex nouem incidentem fides, quod septem satis esse duceret.

Astutior coccyce.

Μοχημω τω λοκκυως, id est, Coccyce astutior, dicebat, qui astu sibi cōsuleret. Sumptum ab auis ingenio, oua subijcientis in nidus alienos, maxime palumbū, de qua abunde Plinius & Aristoteles.

Hesperidum mala.

μηλα εσποριδων δωρησαι, id est, Mala Hesperidū largiri dicunt, qui magna splendidaq; largentur. Nota est fabula de malis aureis. Huc alluisse uidetur Maro noster in Buc. carmine. Aurea mala decem misi, cras altera mittam.

Solæ Lacænae uiros pariunt.

Μοναι λακωναι ανδρας πικτυσι, id est, Solæ Lacænae uiros pariunt. Apud Lacedæmones fortissimi uiri nascebantur, & apud eosdem matres seuerè natos educebant. Natū est prouerbium ex apophthegmate Gorgijs lacænae Leonidæ uxoris, cui cum peregrina quæpiā dixisset, μοναι ην ανδρων αχχετε ω λακωναι, id est, Solæ uiris imperatis Lacedæmonia: respondit, μοναι γαρ τικτυων ανδρας, id est, Solæ enim parimus uiros. Refert Plutar. in uita Lycurgi.

Myrteam coronam ambis.

Μυρθινου, id est, Myrteam cupere dicebatur, qui tyrannidem aut magistratum ambiret. Nam olim principes myrteis corollis coronabantur, siquidem Suidæ credimus.

Præuertit ancoræ iactum deus.

Αλ ανεπεσε τω επ εγκυραν θεος. id est, Sed anteuertit ancoræ iactum deus. Cum res præter spem euenit. Traductum à nautis, quibus accidit saepenumero, ut cum parant sese ut ancoram iactant, in portum appulsuri, repellantur à uentis, & in mediam tempestatem reuocentur.

Pro Delo Calauriam.

Αντι δελου καλαυρια, id est, Pro Delo Calauriam. Est in fabulis, Neptunum cum Latona permutationem fecisse, ut illa Calauriam insulam Neptuno concederet, possideret Delum, proq; dato Tanaro reciperet Pythonem. Est autem Calauria exigua insula, haud procul à Creta. Pausanias in Corinthiacis tradit Calauriam olim fuisse sacram Apollini, Delphos Neptuno, hos inter se commutasse loca. Meminit eius rei Strabo quoque libro octauo: Troezen, inquit, sacra Posidoni, id est, Neptuno est, unde & Posidonia dicta quondam. Eminent aut è mari ad quindecim stadia: ne ipsa quidem obscura ciuitas. Huius portui dicto Pogon imminet Calauria, exigua insula, circūitu stadiorum triginta. Hic erat asyllum Neptuno sacrum. Et fama est hunc deum cōmutatione facta cum Latona, data Delo recepisse Calauriam, Cum Apolline uero, pro Pytho recepisse Tanarū. Ephorus autem ipsum refert oraculum, ισοντοι, δελοντε καλαυριαν τε νεμεδου, ποθατ αγαθελω, ης ταιναρον ανεμωγντα, id est, Nil refert Delos fuerit ue Calauria culta, Pythos ue excellens, an peruia Tanarus auris.

Ea res in prouerbum abiit, quoties manus manum lauat, & officium officio pensatur.

Antiquior Codro.

Codro an / πρῶτον ἐν τῷ ἑσπέρῳ, De priscis, & ob antiquitatem admirandis. Codrus antiquissimus tiquior Atticæ rex, cuius alibi nobis facta mentio. Ad hunc genus suum referebant, qui generosi uideri uolebant.

Hirundo totos schoenos anteibit.

πρόσπις χελιδὼν ἄλλες σχολίους πρῶτον, id est, Hirundo quæpiam totos schoenos præteribit. Vbi quis immenso uincit interuallo. Nam σχολίον Græcis mensuræ genus, quæ sicut existimat Herodotus lib. ij. sexaginta complectitur stadia. Quemadmodum & docet Hermodogenes in libello cui titulus πρὸς μελλότας δεινότατος, ostendens esse uerbum Aegyptium, quemadmodum parasanges Persicum. Etiam si Plinius lib. 12 cap. 14 quadraginta stadia tribuit schoeno, quæ efficiant passuum quinque milia. Rursus idem lib. 5 cap. 10 scribit schoenum patere stadia triginta, unde uarietas uidetur accidisse scribarum uitio. Quamquam suspicor hoc loco Chelidonem pro uiro accipiendum, cuius alibi facta est mentio, qui haud scio an cursu celeritateque præcellerit.

Nihil cocio est.

Plautus in Asinaria: Vetus est, nihil cocio est. dictum uidetur in eos qui pollicentur in futurum, nec exhibent rem præsentem. Laberius apud Gellium cocionem peruulgato uerbo dixit, quem ueteres arulatorem dixerunt. Dicuntur autem hæc apud Comicum à lena quæ prædicabat sibi oculatas esse manus, atque id demum credere quod uideret. Quod autem alij legunt coactionem, id neque carminis ratio patitur, nisi uocalem elidas. Ex Festo Pompeio propemodum licet conijcere coctionem esse legendum. Ait enim coctiones appellatos à cunctatione, quod in emendis uendendisque meribus, tarde perueniant ad iusti precij finem. Proinde apud antiquos primam syllabam, per u litteram, non per o scribi solitam. Arbitror huic ad stipulari, quod scribit Anneus Seneca libro Epistolarum undecimo, differens non esse cessandum à benemerendo, quod aliquando inciderimus in hominem ingrati. Et post malam, inquit, segetem serendum est. Sæpe quicquid perierat assidua infelicis soli sterilitate unius anni restituit ubertas. Est tanti, ut gratum inuenias experiri & ingratos. Nemo tam certam habet manum, ut non sæpe fallatur. Aberrent, ut aliquando hæreant. Post naufragia, maria tentantur. Fœneratorem non fugat à foro coactor. Cito inerti ocio uita torpebit, si relinquendum est, quicquid offendit. Hæc Seneca. Quo loco num coactor legendum sit, nec ne, studiosis expendendum relinquo. Iuxta etymologiam cunctio siue cunctio, aut mutata litera contio dicendum esset, nisi quod Festus Pompeius ostendit eundem esse coctionem & cocionem. Is in dictione Arulator, consentit cum Gellio, confirmans eundem esse coctionem cum arulatore. Arulatorem autem dici à uoce Græca ἀρῆ, id est, tolle, quod merces eas sequatur, ex quibus si quid ceciderit lucri, possit tollere.

Non nauigas noctu.

ὄν νυκτὶ πλοῖς, id est, Non noctu nauigas. De eo cui nihil est certi quod sequatur, propterea quod nocturnis temporibus certius nauigant nautæ, propter stellarum notas, de quibus alias dictum est. Chrylippus, ut citant, negationem detraxit, νυκτὶ πλοῖς, manente, sicut ego quidem arbitror, eadem sententia. Nam quid alioqui fuerat memorandū, si Chrylippus contra negationem extulisset, quasi uero non idem iuris sit in quauis oratione. Quamquam autem nautæ noctu stellarum indicia sequuntur, longe tamen certior interdum nauigatio.

Mores hominum regioni respondent.

Καὶ τῶν φύτων τὰ ἀσφραγιστὰ, καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίαι τὰς χώρας σιωφερομοιοῦνται, id est, Et plantarum semina, & hominum mores ad regionis habitum respondent. Refertur & hoc in Græcorum prouerb. Collectaneis. Alioqui non eram adscripturus, Equidem arbitror natum ab apophthegmate, cuius meminit Plutarchus. Ut triticum in nonnullis agris degenerat, in aliud genus, soli uitio: ita pro qualitate regionis uariantur hominum ingenia. Montani asperi ferè sunt & inhumani. Littorales ferè prædones & immites. Campestris molles & humani. Herodotus in calce libri ultimi, satis declarat primū è Cyri responso natum esse. Etenim quum Persæ rerum potiti postularēt, ut ex aspera regione, quam tum incolabant, transferrentur in comodiorem ac feraciorem, annuit quidem, sed admonitis ut post hæc sese

hac sese pararent ad seruiendum, non ad imperandum, Ἐλεον γὰρ ἐκ τῶν μαλαχῶν χερσὶ μαλαχῶς γίνεσθαι. οὐ γὰρ οἱ φιλῶν γῆς ἐν λαοπύνη θανυμασὸν φύει, καὶ ἀνδρας ἀγαθὸς τὰ πολεμια, id est, Ex mollibus enim regionibus molles homines nasci solere. Neque enim eiusdem esse terræ fructum egregium producere, & uiros in re bellica præstantes.

Cum cane simul & lorum.

Σὺν τῷ κύνι καὶ ἱμάντι, id est, Vna cum cane lorum quoque. Clausula est heroici carminis. Eudemus indicat dici, quoties simul omnia pereunt, ut nihil omnino sit reliqui ne spes quidem recuperandi quod perijt.

Teipsum inspicere.

Μὴ τὸ μὲν ἀλλὰ καὶ τὸ σὺν φύλος σκόπη, id est, Agenon meum, uerum & tuum inspicito genus. Teucer in tragedia quapiam in Agamemnonem sibi generis uitium probro uertentem, quod nothus esset, regerit huiusmodi conuicium, quod & ipse genus duxisset à Clisthene effeminato. Stultum est in alterum dicere, quod in te possit retorqueri. Adagium refertur à Plutarcho.

Ne mihi uacuum abstergas.

Theocritus in Syracusis: Μὴ φωνῆ μελιτώδες ὄσ ἀμῶν λαοπύρος ἐστὶν, πλὴν ἐνός, ἀκ ἀλεγω, μή μοι λεγέων ἀκμάξιος. Ne quisquam existat Proserpina, quæ dominum, uno Excepto, agnoscamus, ego id non curo, caueto, Abstergas ne mi uacuum.

Subesse prouerbum uidetur in eo quod ait:

Μὴ μοι λεγέων ἀκμάξιος: Subaudiendum autem γναθὸν, χεῖρα, aut simile quiddam. Apparet esse cominantis aut timens alapa aut colaphum. Nam locus nondum satis liquet. Eruditis itaque relinquimus excutendum diligentius. ἀκμάξιος dicuntur & plastæ qui argillam oblinunt, dum fingunt imaginem. Solent quidam simulare officium, quasi uelint aliquid sordium à mala abstergere, & interim imprudenti illinunt aliquid sordium. Quemadmodum inducunt Bacchum facie, gypso, & uua rum succo oblita. Interpret tamen homo nec admodum doctus, nec diligens, mauult subaudiiri mensuram, fortasse χρίνικα. Quod in mensura redundat, abstergatur terete baculo. Fallit igitur qui nondum plenam abstergit, ita simulans aliquid redundare. Sentit se non esse illi ancillam, ut ab eo debeat oburgari. Heri offensi defraudant fertos suo dimensio, hoc est, ni fallor, quod ait, non sum sollicita, ne mihi mensuram uacuum abstergeas.

Cum sis nanus, cede

Νάνος ἂν ὕπεκε, id est, Nanus cum sis, cede. De pusillis dictum. Nani enim homuncio nes appellantur infra modum humani corporis, & prodigiosa breuitatis. Iuuenalis: Nanum Atlanta uocamus.

Νάνος enim Græcè dicitur quasi μὴ ἄνω, quod non excreseat in altum. Citatur Theophrastus, qui senserit nanos dici, quibus pudendum membrum sit iusto maius, quod in hoc hominum genere inueniri probabile est. Quadrabit in tenuis & humilis fortunæ homunculus, ac quemadmodum ait Horat. moduli bipedalis, qui potentes sumptu conantur æquare.

Nocte lucidus, interdum inutilis.

Ἐν νυκτὶ λαμπρὸς, ὃν φάει δὲ ἀνωφελής, id est, In nocte lucens, luce uero inutilis. De præposterioribus qui sapiunt, ubi nihil est opus, cum opus est, ibi dormiunt. Ceterum ipse magis arbitror cõpetere in eum qui inter indoctos uideatur aliquid esse in literis, inter eruditos nihil sapiat. Aut inuertendum est prouerbum:

Ἐν φάει λαμπρὸς, ὃν νυκτὶ δὲ ἀνωφελής. Sumptum à gemma quadam, cuius alibi fecimus mentionem.

E Tantalii horto fructus colligis.

Τὰν τάντων κῆρυγόν τρυγῶς, id est, Ex Tantalii horto fructum colligis, id est, ea consecraris, quæ nusquam sunt, aut quibus frui non licet. Quod quidem dicitur in mundanis addictos uoluptatibus. Nam ij dum is ueluti temulenti fruuntur, egregie felices sibi uidentur

cur. Verum simularque respuerunt, iam uelut experrecti, intelligunt omnia illa nihil fuisse, nisi mentis non admodum sanæ somnium.

Telenico pauperior.

XXXI

Τελενίκου πωνέσθρος, id est, Telenico pauperior. Nam is usque adeo notæ paupertatis fuit, ut Seriphij uerbum inde finxerint, dicantq; τελενικῶσι pro euacuare.

Telenicia echo.

XXXII

Τελενίκου ἠχώ, id est, Telenicia echo, recte dicitur oratio fatui. Sic enim uocant creptum uasculorum inanum. Sumpto epitheto ab eodem, de quo modo diximus Telenico. Quamquā Plutarchus inter argute dicta Epaminondæ, meminit Tellenis cuiusdā pessimi tibicinis, cui dissimilimus fuerit Antigenidas. Expendat igitur lector an ab hoc malit deductum prouerbium. Etenim de Tellenis cantilenis aliās nobis dictum est.

Terebintho stultior.

XXXIII

Τερεβίνθου ἀνόητος, id est, Terebintho dementior, in stupidum sibiq; placentem, quod atbor ea late porrigat ramos, quod est insolenter ostentantiū sese, ad hæc nigrore insignis, folijs crassis, succo item pingui & resinoso, tum aliās aliā specie. Parit quidem cum uite, sed dissimilem foetum.

Mœnia Semyramidis.

XXXIII

Semyrami
dis muri

Τῆς Σεμυράμιδος, id est, Muri Semyramidis, de muris inexpugnabilibus dicebatur, egregieq; munitis. Quidam libro Metamorphoseon quarto:

Vbi dicitur altam Cochlibus muris cinxisse Semyramis urbem.

Manum admouere.

XXXV

Τὴν χεῖρα ἀθελάειν, id est, Manū apponere dicebantur, qui sese insinuarent in reiciuspiam egregiæ communionem. Translatum a sacris, in quibus nonnunquam fieri solet, ut alijs rem diuinam facientibus, alius aliquis adueniens, admota uicimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij.

Patris est filius.

XXXVI

Τὸ πατρός ἐστὶ τὸ παιδός, id est, Patris est filius. Ita loquuntur, ubi quis mores imitatæ patris. Et genere, eius filium uocamus quemlibet, quæ moribus expresserit, quod liberi ferè parentes referre soleant. Hunc titulum Varro uni ex Menippeis indidit, citante Nonio Marcello. Varronis autem tituli ferè prouerbiales sunt. Philostratus in Aristide cōmemorat, sophistam hoc prouerbio notasse Alexandrum, quod patris ambitionē imitaretur.

Paruo emptas carnes.

XXXVII

Τὸ ἔωνον ἑρέας οἱ λιῦν ἐδίον, id est, Paruo emptas carnes, canes edunt. Quidam putria emunt obsonia, ne plusculum infumant nummorum. Ea cum nullus attingit, canibus aliquoties edenda seruantur. Sapit & hoc uulgus horum temporum.

Qui domi compluitur.

XXXVIII

Τὸν οἶνον ἐν βρεχέσσι δὲ θεὸς οἰκτερεῖ, id est, Qui domi compluitur, huius ne deū quidem miseret, uulgo Græcis iactatum. Sensus est eum modis omnibus suo malo uideri dignum, qui sit usq; adeo ignauus, ut nec domi suæ possit à pluuia tutus esse. Eiusdem farinae cū superiore prouerbium, ni me proflus fallit natus.

Tragicus Theocrines.

XXXIX

Theocrines
tragicus

Τραγικός θεοκρίνης, Tragicus Theocrines. Vsurpauit hoc adagium Demosthenes aduersus Aeschinem. Theocrines, primum tragœdiarum actor fuit, deinde calumniator, & sycophanta. Vnde Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, Aeschinē tragicū Theocrinem uocat. Extat eiusdem aduersus hunc Theocrinem oratio, quamquam nonnulli Dinarcho tribuunt. Vfus est hoc prouerbio diuus Hieronymus, ni fallor, in Epistola ad Furiam, De uidiuitate: Vbi cunq; uiderent Christianum, statim illud de trinitio τραγικός θεοκρίνης. Hoc conuicij faciebant in Christianum, quasi sanctimonix simulator magnificis uerbis aliorum uitam criminaretur.

Tragicum malum.

XL

Τραγικὸν πᾶθος, id est, Tragicū malum dicitur ingens, cuiusmodi finguntur in tragœdijs. Nam ab ijs abstinet comœdia. Quintilianus duo facit affectuum genera: quosdam enim atrociores esse, hos amat tragœdia, quosdam mitiores; his utitur comœdia: ac tragicos quidem πᾶθιν uocant, Comicos ἴδιν. Tragœdia semper habet tristem exitū. Comœdia læ-

diactum. Vnde Plautus citante Festo Pompeio, Comœdice dixit pro sua uiter: Fuge, heus astitisti & dulce & comœdice.

Cæcus auribus ac mente.

XLI

Τυφλὸς τὰ τ' ὄτα, πόντε νῦν, τὰ τ' ὀμμάτ' εἶ. id est, Tu simul & aure & mente & oculis cæcus es.

Quadrat in hominem planè stupidum.

Cæcum infomnium.

XLII

Τυφλὸν ὄνειρον, id est, Cæcum infomnium, de re friuola uanaq;. Quædam enim infomnina portendunt aliquid, quædam inania sunt, quemadmodum sunt & bruta fulmina.

Asinos non curo.

XLIII

Ἴδν δ' ὄνων ἔμοι μέλει, id est, Cæterum asinos nil moror. Congruit in eum qui domesticis contentus opibus, non querit aliena. Nam cui plaustrum est domi, huic non est opus asinis conductitijs, carmen integrum alibi citauimus.

Plurium calculus uincit.

XLIII

Ἴδν πλείονων ἡνίκ' ὀ νικᾷ, id est, Plurium calculus uincit. Quoties in consilio ceditur multitudini. Plinius in Epistolis queritur, numerari sententias, non expendi. Et Lilius: Pars, inquit, maior meliorem uicit.

Υπεψλωισμῶν.

XLV

Υπεψλωισμῶν, dicitur iam propinqua partui. Sumpta metaphora à ficis post immillos pŕenas maturefcentibus. Hoc quid sit, explicuimus in prouerbio ἀνείνας. Deflecti potest ad ingenium ad hoc aut illud uehementer propensum.

Subdititijs es.

XLVI

Υπεβολιμαῖ' εἶ, id est, Supposititijs es. Subdititijs siue submissitijs uocantur partus ad mulati: inde transfertur in hominem fictum, & per dolum ab alio quopiam allegatum subornatumq;. Finitimum illi κίβδηλος ἀνδραπος.

Subiugus homo.

XLVII

Υποζυγίου ἀνδραπος, id est, Subiugus homo. Qui non arbitrato suo, sed alieno iussu facit quippiam. Traductum à iumentis iugalibus. Huc pertinent illæ metaphora prouerbiales, Mittere sub iugum. Horatius:

Sic uisum est Veneri, cui placet impares

Formas atq; animos sub iuga ahenea Sæuo mittere cum ioco.

Item de iugere iugum, quod scripsit M. Tullius in prima Philippicarum, Subducere collum iugo. Quidam,

Excuterè iugum.

Pistillo nudior.

XLVIII

Υπὸς γυμνότ' εἶ, id est, Pistillo nudior. De uehementer tenui. Cognatum illi, πηλοῦ ἀγυμνότ' εἶ, id est, Paxillo nudior. His enim cortex detrahitur.

Pistillo caluor.

XLIX

Υπὸς φαλακρότ' εἶ, id est, Pistillo caluor. Prouerbialis item hyperbole, de magnopere glabris. Nam ima pistilli pars, calui cranium referre uidetur. Transferri potest ad insigniter egenos, aut simplices, ac dissimulandi ignaros.

Aurum suberatum.

L

Υπὸ χαλκῷ χρυσίον, id est, Suberatum aurum, dicitur homo nequaquam sincerus, sed aliud præ se ferens, aliud intus oculens. Sumptum à nomismatis adulteratis.

Nihil de uitello.

LI

Νεοῦ δὲ ἐδόν μοι δίδως, id est, Nihil mihi de uitello dedisti. Quadrat in eos qui impartiant deteriora, meliora sibi seruantes. M. Tul. in lib. De diuinatione 2. narrat huiusmodi fabulam unde consentaneum est hoc mutuatum esse prouerbium: Quidam somniar se uidere ouum ex lecti cubicularis fascia pendens illigatū. id somnium cum ad coniectorem retulisset, responsum est, thesaurum indicari: proinde foderet eo loco quo se somniar ouum uidere. ubi fodisset, reperit aurum argento circumtectum. Misitq; paululum ex argēto coniectori, dissimulans inuentum aurum. Coniecto accipiens, nihil ne, inquit, de uitello?

Queruli in amicitia.

LII

οἱ φίλοι μεμφέου εἰς φίλιν ἔκ' ἀνφύου, id est, Qui queruli sunt in amicis, nō sunt ad amicitiam

Ggg

tiam idonei. Connuere ad amicorū uitā, hęc res & iungit, iunctos & seruat amicos. Sententia uidetur desumpta ex Herodoto. Cōstabit tamen trimeter si legas, οἱ φιλομιμηταί, εἰς ἑλίαν ἐκ θυφῶν. Nec tamen uideo quid sit φιλομιμηταί. Stilegitimus φιλομιμηταί, ad denda est coniunctio, οἱ δὲ φιλομιμηταί, ita constabit uerfus, Qui querulus est, amicitia haud accommodus.

Cleomenes superat cubile. LIII De eo qui magis abundaret rebus superuacaneis quam necessarijs. Ducitum apparet a quopiam, corpore quam pro lectuli modo maiore. Sicut & Iuuenalis: Lectus erat Codro, Procula minor.

Dives promissis. LIII Magnifica quidem oratio, ceterū nō habetur fides loquenti. Quoties aliquis ingenia pollicetur, quae non uideatur praestiturus. Plutarchus in Apophthegmatis regum & imperatorum, tribuit Eudæmonidē, qui quum audisset Stolicum opinor quempiam dixisse, quod solus sapiens esset bonus imperator, δὲ μὲν λόγῳ θαυμαστός, οὐδὲ λέγων ἔπεισε. Id est, Admiranda quidem oratio, ceterum qui dicit, nunquam cinctus fuit tubarū strepitu. Refert idem in Laconicis integre, οὐ μὲν λόγῳ θαυμαστός οὐδὲ λέγων ἔπεισε, ὁ γὰρ πῶς οὐδέποτε πείσεται. Idem conueniet in Theologos, celestia quaedam docentes, quum orationi uita non respondeat.

Oratio magnifica, sed fide carens

Vterq; ambo. LV Instar anigmatis est, cuius meminit Plutarchus in Moralibus, & extat in graecis Epigrammatis. E duobus fratribus, quorum alteri nomen erat ἐκάτορ, alteri ἀμφότερ, ille hong frugis erat, hic nequam. Hos quum Philippus uidisset, hoc in eos iocatus esse fertur. Quadrabit in duos aliquos, quorum alterius nequitiam, alterius probitas compensat.

Os inest orationi. LVI Sermoni inest os ac uigor. De oratione non inani, sed solidas habente sententias. Dicitum hoc Themistocli tribuitur, uidetur e poeta quopiam desumptum. Est enim iambicus Dimeter. Quintilianus item rerum inuentionē appellat orationis ossa. Sumpta similitudine ab animantium corporibus, quae ossibus sustententur, colligantur neruis, uestiuntur carnibus & pelle, coherent anima, mouentur actu.

Fluuius non semper fert secures. LVII Non semper secures fert fluuius, id est, non protinus tibi speres idem quod alijs feliciter celsit. Natū ab apologo Aesopico: Cuidam cadenti syluam, securis e manibus excidit, Mercurius inuocatus reddidit argenteam. Neganti suam esse reddidit auream. Hanc quoq; suam esse neganti, ferream tandem restituit, & illas insu per donauit. Alius quidam eundem euentum sperans, data opera, passus est elabi securim. Ea cum perisset, nec Mercurius imploratus fuisset, exoptulanti, prior ille respondit ad hūc modū: οὐκ αἰ ποταμός ἀφίνας φέρει. Quanc; hic apologus uarie narratur in alijs cōmentarijs, nēpe adfuisse Mercuriū, & prolata aurea securi rogasse, num ea esset quae perisset, atq; eo protinus affirmate suā esse, Mercuriū offensum hominis impudentia, nec ferrea restituisse.

Dithyrambus non est, a. si b.

Non est Dithyrambus, si bibat aquam. LVIII Haud Dithyrambus est, aquam si potiter. Non adest hilaritas, quum deest uinum: languet poetarum ingenium, ni uino concalescat. Vnde teste Flacco: Laudibus arguitur uini uinosus Homerus. Et Ennius ipse pater, nunquam nisi potus ad arma Profilijt dicenda. Et, Nulla placere diu nec uiuere carmina possunt, Quae scribuntur aquae potioribus. Quin ut refert in Sympotiacis Plutarchus, Aeschylus tragedias suas potando scripsit. Excitat enim uini calor inueniendi uim, quae torpet nonnunquam in ieiunijs, mouet phantasias, addit impetus, subministrat fiducia. Addit Gorgiam non recte suam tragediam Marti tribuisse, cum Baccho magis sit adscribenda. Dithyrambi canebantur in honorem Bacchi, qui

ehi, qui & ipse διθύραμβος dicitur est, quod bis natus uelut e duabus ianuis podierit. Post acerba prudentior. LX

Paufone mendicior. LX Post mala prudentior. Finitimum illi: Plato in Sympotio, & δὲ καὶ ἡ λέγω ἀγαθὸν μὴ ἔσπετα δὲ εὐχόμενος, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἡμέτερον παθημῶν γνόντα διλαθεθῶμαι, & μὴ εἶναι τῷ προίμιον, ὡς ἂν ἡμῶν παθόντα γνῶναι. Quae sane & tibi dico Agathon ne ab hoc fallaris, sed meis doctus malis caueas, neq; quemadmodum habet prouerbiū, stulti more malo accepto sapias. Congruet in eum qui suo malo redditus est cautor.

Vltra Hyperbolum. LXI Hyperb. p. Paufone mendicior. Paufone pictor quispiā fuit, insigni tenuitate, quemadmodum apud Iuuenalem Codrus. Hunc notat Aristoph. in Pluto, apud quem cum Penia exclamasset ὦ πόλις ἀργὸς κλέβει οἶος λέγει, id est, O urbs Argos, quod ait audis, respondet Chremylus, πᾶσινα κλέβει τὸ εὖσιδον. id est, Paufonē adhibe tibi conuiuā.

Vincit Hyperbolum. LXII Hyperbolus quispiam erat, mirum in modum appetens litium. Vnde conuenit in eos, qui simili laborant morbo. Plutarchus in uita Alcibiadis, Thureydides Peloponnesiaci bellis lib. 8. & Aristophanes in Equitibus ostendit Hyperbolum fuisse hominem modis omnibus improbissimū, nec ulla re clarum aut potentē, nisi uicio lingua. Preterea M. Tul. lib. De claris oratoribus, ita scribit de Saturnino: Homo simillimus Atheniensis Hyperboli, cuius improbitatē ueteres Atticorum comœdiae notauerunt. Aristophanes praeter alia scribit & hoc de Hyperbolo: ἄνθρωπος μοχθηρόν, πολλὴν δέξινω ὑπερβολῶν. id est, Improbum uirum, atq; ciuem uapam acidumq; Hyperbolum.

Sus in uolutabro coeni. LXIII Sus lota redijt ad uolutabrum Iuti, cum quis iterat iam expiata flagitia, sicut indicauimus alibi. Extat in Epistolis diti Petri. Huic affine est quod habet Prouerbia Sirach, Qui lauatur a mortuo, & iterum tangit mortuum, quid prodest lotio illius?

Ob textoris erratum. LXIII Ob textoris erratum, hypetes uapulauit, cum quod hic peccauit, alius dependit. Quid sit hypetes nondum apud autores repperi.

Mendax Atraphaxis. LXIII Atraphaxis oleris genus, quod celeriter in altum surgit. Latinis atriplex dicitur, affinis, ni fallor, betarum generi, quae & ipse subito grandescunt alioqui fatuae. Id quod indicat & Theophrastus in Historia plantarum, lib. 1. cap. 5. Eadem herba ab eodem, lib. 7. cap. 1. recensetur inter eas quae celeriter proueniunt, nempe die a satu octauo. Est caule grandiore, sed molli carnosaq;. Suidas admonet dicitum in Cleonem, qui falso calumniaretur equites in concilio: cui cum fides haberi uideretur, dicitur est: ὡς δὲ ἀφάφεισθαι πλεονεξίᾳ τῶν βυλλῶν, id est, Concilium plenum esse mendaci Atraphaxi. quo dicto simul notata est, & Cleonis in calumniando uanitas, & populi facilitas in credendo. Est enim illud proprium calumniae, e leuissimo malo subito maximam excitare tragoediam. In hanc ferme sententiā Suidas. Adagium sumptum est ex Equitibus Aristophanicis.

Inflige plagam ab aratro. LXV Inflige plagā aratri, siue, impinge uomerem, cum tubebimus strenue pugnare licet sine arte. Natum aiunt ab huiusmodi fabula, quā narrat Pausanias libro Elia. 2. Glaucus quidam Carystius cum terram aratro profcindenti forte fortuna uomis excidisset ab aratro, sublatum aptauit manu uice mallei. Quod ubi conspexisset pater Demylus, iuuenem produxit in Olympiā, ad pugilum certamen: uerum ubi iam artis impperitus, plagis afflictus penē deficeret, pater acclamauit: πᾶσι τῶν ἐπὶ ἀφῶν, admonēs ut sic peteret hostem, quemadmodū uomere solet uulnerare terrā. Hac uoce redijt animus iu ueni, uicicq;. Idē post ea bis uicit Pythia, octies Nemea, itē octies Isthmia. autor Pausanias.

Summis ingredi pedibus. LXVI Qui elanculum aut cautim, ac pedetentim, quod aiunt, conantur aliquid, summis pedibus in-

bus ingredi dicuntur. Græci iucundius efferunt aduerbio composito, ἀκροποδίζω. Idem ualent illa: Suspenso gradu, & suspensis pedibus. Traductum à gestu eorum qui sic ingrediuntur, ut strepitum pedum nemo sentiat: aut qui uia diffusi, cautim & leuiter figunt uefigia. Aliquanto diuersius est, quod est apud Platonem in Lachete, καὶ εἰς ἕκαστον ποδὶ ὑδρὶ ἐκείνου τας. id est, Ne summo quidem pede ingredienti, quod pertinet ad illam formam, summis labris degustare, summis digitis attingere.

Cœlum digito attingere.

LXVII

Prouerbiali nimirum hyperbole, digito cœlum attingere dicuntur, qui longe supra mortalium conditionem, ac dijs proximi esse uidentur. M. Tullius ad Atticum libro secundo: Nostri autem principes digito se cœlum putant attingere, si nulli barbari in piscinis sint, qui ad manum accedant. Cognatum illi quod aliàs ex eodem retulimus, in cœlo esse. Ad consimilem modum Horatius:

Quod si me lyricis uatibus inseris,

Sublimi feriam sidera uertice.

Ouidius:

Huic tu quum placeas & uertice sidera tangas.

Et apud Theocritum in Hodœporis.

ὅτι πρὸς ἡδύ

Αυσσάμην ἢ ἀμύμον, ὅν ἔργον ὄμιμον ἐλδύμας.

id est,

Agnum quando tuli, uobis in sidera abibo.

Lysimachus quum ad Thraciam peruenisset, uelut occupatis extremis regni finibus: Nunc, inquit, Byzantii ad me ueniunt, posteaq; cœlum attingo lancea. Eam uocem insolentissimam ita castigauit Pasiades Byzantius, qui tum forte aderat, ut diceret, Abeamus, ne lancea mucro cœlum pertundat.

Corinthiari.

LXVIII

Κορινθίων ἔειπεν Veteres uulgate ioco dicebant eos, qui scortationibus ac lustris indulgerent, quæ lenocinium exercerent: qui quæstus hodie nusquam uberior quæ apud Venetos. sumptum est à meretricibus Corinthiensibus, de quibus suo loco dictum est. Tantus enim illic honos habebatur meretricibus, ut quemadmodum ex autoribus docet Athenæus, illic in templo Veneris prostarent, atq; in solennibus precibus illud addi soleat, ut disaugerent meretricum numerum. Quin & illud refert, meretrices factio sacro Veneri, et uitatem extremo periculo laborantem seruasse placata Venere. Prouerbij meminit huius Stephanus De urbibus, Aristophanis allegans Cocalum.

Si tanti uitrum, quanti margaritum?

LXIX

Diuus Hieronymus in epistola quadam ad Demetriadem uirginem: Solent miseri parentes, & non plene fidei Christiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, uirginitati tradere: si tanti, ut dicitur, uitrum, quanti margaritum: Vitur eodem complurculis alibi locis, usurpatur & à Tertulliano in libello ad martyres. Hoc dicto summa rerum inæqualitas significabatur. Inter gemmas prima laus olim fuit unionibus, uitrum uilissimum: & tamen gemmas non nihil imitatur. Si tanto studio curas, ut uiuat corpus, quam est danda opera quo uiuat animus? Si nihil non facis quo placeas homini principi, quanto magis enitendum, ut placeas principi deo? Si tantis sudoribus parantur opes perituræ, uel usu, uel furto, quor non magis incumbimus, ut coelestes opes accumulemus? In his & huiusmodi locus erit prouerbio.

Hæret in uado.

LXX

Diuus Ambrosius in commentarijs quos adidit in Euangelium Lucæ, non inelegans usurpauit adagium, significans Christi genealogiam, quæ diuerse feratur ab Euangelistis, explicari non posse. In abruptum, inquit disputationis uenimus; hæremus in uado. Metaphora nimirum à nauigio ducta, quod uado illisum, frustra circumagitur: neq; cursum institutum tenere potest, id quod euenit his qui incidunt in syrtes, aut in salebras. Ad hunc etiam modum effert prouerbium M. Tullius, lib. De finibus bonorum quinto: Venit ad extremum, hæret in salebra. Rursum aliàs eodem in opere: Hic si definire, si diuidere potuisset: si loquendi uitam, si deniq; consuetudinem teneret, nunquam in tantas salebras incidisset. Sunt autē salebræ fluminū aut uiarum obstacula, à saltu dictæ. Non dissimili figura dixit idem Cicero, Aqua hæret. Sic enim scribit Q. fratri: Hic aqua mihi hæret, significans nihil esse profectum in causa. Suspicio dici solitum de causa prorogata. Etenim ut non infunditur aqua nisi dicturo, nec fas est loqui post extillatas clepsydras, ita cū seruatur quod reliquum

Hæret in salebra

reliquum est aquæ, interrumpitur dicentis oratio. Plautus in Pseudolo, Perij, nunc homo in medio luto est, nomen nescit, hæret hæc res.

In culmo arare.

LXXI

Ἐπιπέλαμος ἀρῶν. id est, In stipula arare, dicuntur, qui labore nunquam intermisso uim mentis exhauriunt: aut qui nunquam desinunt ab amicis petere quod dent. Sumpta meta phora à nimium auidis agricolis, qui segetem non patiuntur unquam interquiescere: sed assidua cultura succum omnem soli exhauriunt, statim à messe, nouam ingerentes sementem. Suidas citat ex Lyfia.

Taciturnior Pythagoreis.

LXXII Pythagoreis

Σιωπηλὸς τῶν ἑβραίων ἢ πυθαγόρων τελεθρῶν. id est, Taciturnior ero quàm hi qui Pythagoræ sunt initiati. De uehementer taciturnis usurpari solet. Sumptū à Pythagoræ schola, in qua, quinque silentium indicabatur auditoribus, quam ἐχεμυδιῶν uocant, à colibendo sermone. Suidas prouerbij titulo refert & Zenodotus in Collectaneis.

Attagenæ nouilunium.

LXXIII

Ἀτταγῆς νουλιμία. id est, Attagenæ nouilunium. Refertur à Suida: nec explicatur, nisi quod è diuersis locis haud difficile coniectura colligi potest dictum fuisse in turbam abiectionum & seruilium hominum, Siquidem Attagen auis est palustris, uersicoloribus plumarum maculis distincta, unde seruum hominem stigmaticum, & cui tergum ob plagarum uibices, uarijs punctis esset picturatum, Attagenam uocabant. Porro ad nouam lustram, sic enim Græci uocant initium mensis, cum Calendas non habeant, & serui distrahebantur apud Athenienses, & militum delectus agebatur.

Ingens intervallum.

LXXIII

M. Tullius in Epistolarum ad Atticum lib. 6. senarios hos ceu prouerbiales usurpat.

πολλὰ δὲ εἰς μετὰ γὰρ

νόσῳ κελὶνδὶ κύματι θύρεος ἑλός.

id est,

Multas at undas uoluit in medio Notus

Vasti maris.

significans illum procul abesse. Licet huc quoq; torquere, ut significes rem adhuc procul abesse à periculo.

Virus, uidensq;.

LXXV

Quod in Eunuchis dixit Terentius: Virus, uidensq; pereō, id M. Tullius indicat prouerbiali figura dictum esse. Sic enim scribit in Oratione pro P. Sextio: Ille Cyprius miser, qui semper socius, semper amicus fuit, de quo nulla unquam suspicio durior ad senatū, aut imperatores nostros allata est, uiuus, ut aiunt, & uidens est cum uictu suo ac uestitu publicatus. Usurpat aliquot locis & D. Hieronymus. Quin & illud quoq; cum uictu suo ac uelitu prouerbium sapit.

Praestat habere acerbos.

LXXVI

M. Tul. in dialogo De amicitia. Scitum est enim illud prouerbium Catonis: Multo melius de quibusdam acerbos inimicos mereri, quàm eos amicos qui dulces uideantur. Equidem ut præclaram esse sententiam fateor, ita prouerbium esse negauerim. Primum quod nullam omnino prouerbij speciem præ se ferat: deinde quod prouerbia uulgi sunt, non huius aut illius. Vnde legendum arbitror: Scitum est enim illud Catonis, aut illud uerbum Catonis, tamen adscribendum putauimus, ne quis indiligentia prætermisum existimaret.

Columnas rumpere.

LXXVII

Aelianus prodidit in Samo quondam fuisse animalia uasta magnitudine, Neades uocantur, quorum uoce terra rumpetur. Vnde prouerbium natum in clamoros & improbeloquaces, ut postes & columnas dicantur rumpere. Vfus est eo Vergilius in Philistum rabulam, & obtrectatorem. Item Iuuenalis: Frontonis platani conuulsaq; marmora clamant.

Leporis uita.

LXXVIII

Λαγὸς βίον ἐλάω. id est, Leporis uitam uiuere dicuntur, qui semper anxij trepidiq; uiuunt. Quod id animal omnium præde expositum, ne somnum quidem capit, nisi oculis apertis. Demosthenes in Aeschinæ: Λαγὸς βίον ἐλάω δὲ θῆρας καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγῆσθε δυνάτω σθναδῶν. id est, Leporis uitam uiuebas, timens ac tremens, ac semper expectans ut uapulares. Vfus

Ggg 3 est &

Sic enim significant inanitatē & inopiam etiam hodie. Ad eundem modum Catullus, Nam tui Catulli Plenus sacculus est araneorum. Quo dicto nūc nihil est uulgo uulgatius. Lucianus in Pseudologista, *ὕρως καὶ ἀραχνίου μέσα*. id est, Carie & araneis differta.

Muris circuncurrentibus.

XC

τῶν ἐπιγῶν περιβεβέντων. id est, Parietibus circuncurrentibus. Plutarchus in Symposiacis decade septima, problemate quinto, indicat muliebri fuisse proverbium, quo secretum significabant, muris uidelicet testes & arbitros arcentibus. At bonorum uirorum huiusmodi uoluptates etiam ac lusus ait oportet esse, ut nihil egeant uallo parietum. Licebit uti, cum significabimus, aliquid ali monstrari, & ob id captari secretum.

κρασβόλα.

XC I

In eodem opere, problemate secundo, docet homines præfractos, & asperis moribus, & intractabiles *κρασβόλας* uocari solitos, quam uocem haud satis commode uerteris latine. Sumptam autem metaphoram ab agricolis, apud quos semina quæ prius quæ in terram decidunt, incidunt in cornu bouum, *κρασβόλα* dicuntur, *πρὸς τὸ εἰς κέρατα βάλειν*. Hæc autem provenire cæteris multo duriora, unde & *ἐπὶ ἀμύνα* uocantur. Qui scripsit Etymologicon indicat hanc uocem semel dumtaxat usurpatam à Platone, sumptamque à leguminibus, quæ nec igni, nec aqua mollescant: cuiusmodi quædam uidemus admixta leguminibus minuta nigraque. Locus est apud Plat. lib. De legibus 9. Quo quidem loco uidetur interpretis ignorasse quæ sint *κρασβόλα*. Vertit enim legumina fulminis tactu prædura, quasi dictum esset *κρασβόλα*. Porro cur id accidat, ut semina quæ in cornua bouum impeerint, aut non proveniant, aut proveniant sicciora durioraque, Plutarchus hanc adfert causam: quod ea quæ à manu calida statim excepta terra fouentur, magis adiuuantur calore, qui seminibus est amicus. At quæ in cornua incidunt, proiecta magis uidentur quam seminata, & mora frigoris colligunt. Theophrastus dubitat num frivolum sit quod de Cerasbolis iactant agricolæ.

Respublica uirum docet.

XC II

πόλις ἀνδρα διδάσκει. id est, Respublica uirum docet. Significat neminē ad rem gerendam idoneum esse posse, nisi qui sit usi exercitatus. Plutarchus citat ex Simonide, tametsi hemistichium carminis heroici. Quantumlibet diu uersatus in agro, non fiet idoneus administrandæ reipublicæ, nisi uixeris in foro, in curia, in frequenti populo. Allusit huc Socrates platonicus, quæ inuitatus ad loca amœna in agris, respondit se cupidum esse discendi, arbores autem nihil docere.

Faber cum sis.

XC III

Plutar. in præceptis civilibus, senarium hunc haud dubie proverbialem, ex Euripi. citat. *τὸ κτῆν γὰρ ἀνδρῶν, ἅντ' ἐπὶ τῶν ἐργῶν φύλαργός ἐστι*. id est, Cum sis faber, opera haud facis fabrilia.

Congruet in eum qui tentat ad quæ non est idoneus, uel ob imperitiam, uel ob naturam alienam, ueluti si quis infans & ad persuadendum ineptus, suscipiat legationem, aut indiligens dispense rem domesticam: aut senex, siue inualidus militiam capeat, si uenietur sacerdos, rhetoricetur Scotista. Iamdudum & illud Horatianum celsit in proverbium, quod hinc imitatum uidetur, Tractant fabrilia fabri.

Aquam igni miscere.

XC IIII

Inter proverbia quibus *ἀδωία* significamus, referendū & illud, *πῦρ ὕδατι μιγνύειν*, id est, Ignem aquæ miscere. Plutar. in libello cui titulum fecit, *πρὸς πρῶτον ψυχρῶς*, adducit huius proverbij testimoniū, studens probare aquæ propriū esse frigiditatem, potius quæ aeris. Pugnatur autem utraq; qualitate ignis cum aqua: quippe calidus & siccus cum humida & frigida. Narrat eodem in loco morem fuisse apud Persas, ut supplēx in fluium descenderet, ignem gestans, minitans ne consequeretur quæ petebat, se ignem missurum in aquam. Ac que ad eum modum impetrabat quidem quæ rogabat, sed multabatur, quod minatus esset se facturum, id quod esset contra rerum naturam. Nam aqua hostis est ignis, eumque semper extinguit. Id supplicandi genus apud barbaros maximum habebatur, & in quo non esset fas recusare quod petebatur. M. Tul. Philippica 13. Prius uisita cum flamma redibit in gratiam. Rursus prius undam flammamque, ut ait poeta nescio quis, prius denique omnia quam aut cum Antonij Respub. aut Antonij cum Respub. redeant in gratiam.

Velut

Velut è specula.

XC V

ὡς ἐκ τοῦ πύλου. id est, Velut è specula. Similitudo proverbialis, cum quis rem uelut oculis subiectam, totam undique contemplatur. Siquidem ex alto commodissime spectantur omnia, propterea quod nihil obstat, quod impediatur prospectum. Vtitur Plutarchus in libello, cui titulus, De Romanorum fortuna.

Velut in cratere.

XC VI

ὡς ἐκ τοῦ κρατῆρος φιλοτησίῳ. id est, Velut in cratere philotesio. Proterbialis & hæc collatio, qua significabimus res antea turbulenta componi sedarique, & prius inter sese inimicos in gratiam redigi. Dicitur autem crater philotesius, quem in conuiujs porrigunt alij alij, ceu amicitia symbolum ac pignus. Velut qui filiam alicui desponderet, futuro genero prælibans, *φιλοτησίῳ κρατῆρα* porrigebat. Scythæ quoque amicitias, quarum sunt pertinacissimi, cratere conciliabant. ut testatur in Toxaride Lucianus. Quin & Christus ipse nostre religionis princeps, arcanam illam cum suis amicitiam poculo consecrauit.

Sero uenisti.

XC VII

ὄψ' ἤλθες. id est, Sero uenisti. Cōpetit in eos, qui post tempus rem aliquam aggrediuntur, ueluti, si iam ætatis uitio frigidus, uxorem parer ducere, aut grandior literas addiscere. Natum ex oraculo, quod Pythia uates adidit cuidam consulenti, num deberet ad rempublicam tractandam accedere, *ὄψ' ἔμ' ἤλθες ἀρχὴν καὶ δημοκρασίαν διχόμενον*, uel *ὄψ' ἔμ' ἔραν στρατηγία καὶ πῆξ θύρα*. id est, Sero uenisti, me de principatu & reipublicæ administratione consulens, & alieno tempore militia pulsis ianuam. Meminit Plutarchus in commetario, cui titulus, *εἰς πρὸς ἐπιτομῆς πολιτικῶν*.

Prius antidotum quam uenenum.

XC VIII *Antidotum ante uenenum*

Dixit Hieronymus aduersus Rufinum respondens, Quomodo eorum præfationes librorum, quos nescias, accusas, quæ quodam uaticinio futuræ calumniæ responderunt, impletas proverbium, prius antidotum quam uenenum, subaudi adhibes. Cōueniet uti, quoties aliquis se purgat antequam accusetur. Antidotus enim aduersus uenena datur. Hanc nemo sumit, nisi gustato ueneno. Quanquam sunt qui se præmuniant antidotis, ne noceat si fors contingat sumere toxicum. Quemadmodum fecisse legimus Mithridatem.

Statua taciturnior.

XC IX

His etiam temporibus in proverbio est, Statua taciturnior. In hominem uehementer infantem, ac tacitum. Vfus est hac hyperbole Horatius in epistola ad Iulium Florum. Statua taciturnius exit. Plerumque & risu populum quatit.

Idem Iuuenalis diuitem quempiam, sed infantem & indoctum, Mercurij statuæ similem facit, Truncosque simillimus Hermæ. Consimili forma diuus Chrysostomus libro *πρὸς ἰεροσώτους* 6. De tardo & stupido, *ὡς δὲ τὸ ἡμῶν τῶν λίθινων ἔδεν δίοισι*. id est, Tum illud quod Græci dicere solemus, à faxeis nihil differet, quod & alibi retulimus. Xenophon in Symposio: *ἐκένων γὰρ μὲν ἀντὶ τῶν φωνῶν ἀπόστασις, ἢ τῶν λίθινων*. id est, Illorum igitur uocem minus audias quam faxearum statuarum. Statuæ frequenter habent speciem sapientum & eloquentium uirorum, ipsæ tamen nihil loquuntur.

Hoc noueram prius quam.

C

Plutarchus in libello cui titulus, Philosophum maxime debere disputare cum principibus, irridens eos qui duplicem facerent philosophiæ rationem: alteram in affectibus sitam quæ à Mercurio Hegemone, id est, ductore proficisceretur: alteram in efferendo positam quam Diactorus Mercurius, id est, nuncius largiretur: *ἑωλὸν ἔδεν*, inquit *καὶ ἄπο πηλῆτος τῶν τῶν ἀλλ' ἢ πρὶν θεόγονον γεγονῆαι*. id est, Frivolum & obsoletum est, coniungaturque cum illo. Hoc noueram antequam Theognis natus est. Vsurpat idem in eandem sententiam, in libello cui titulus, *πρὸς τὸ μὴ χρῆσθαι ἐμμεβῆα νῦν τὸν πύθιον*, citans è comico quopiam. A. Gel. lib. 1. Noctium Atticarum, cap. 3. citat ex Lucilio. Contra patriam, inquit Cicero, arma pro amico sumenda non sunt. Hoc profecto nemo ignorauit, & prius quam Theognis, ut Lucilius ait, nasceretur. Non est dubitandum, quin hic senarius sit proverbialis, quo rem frigidam & ineptam significabant. Apparet sumptum à Theognide tragediarum scriptore, quem frigidissimum fuisse testatur Suidas, & ni fallor memoria, Plato. Nam fuit huius nominis alter quoque, cuius extant sententiæ.

Bubo canit lusciniæ.

XII

Item illud quod proxime consequitur,

Καὶ φέρεται τὸ σκώπτειν ἐκείνους γὰρ ὁρῶσαντο. id est,

Buboc montanus philomenis occinat ipsis.

Cum infans suadere conatur eloquenti, aut ineruditus docere doctissimum.

Ne uidet quidem oleum.

XIII

Oleum non uidit

Ecloga cui titulus νομῆς, scater proverbialibus sententijs ac figuris, quarum de numero primum est illud,

Καὶ πῶς τὸ ἴδιον ἐλάω γὰρ ὁ φθαλλοῖσι ὀπώπῃ; id est,

Et quando ille oculis, oleum conspexerat unquam?

Conueniet in eos qui sunt artis alicuius prorsus rudes & imperiti. Veluti si quis profiteatur rem medicam, qui nunquā didicerit quicquā illius artis, uenuste notabitur hoc uersu,

Καὶ πῶς τὸ ἴδιον ἐλάω γὰρ ὁ φθαλλοῖσι ὀπώπῃ;

Vngebantur enim athletæ, quo membris euaderent durioribus, unde per oleum significant certamen. Quanquam scholia declarant quosdam hoc ad arborem referre, quod in Olympicis oleastro siue oleo coronari solebant.

Et me mater &c.

XIII

Item illud quod in eadem sequitur,

Κἄ μ' ἐφάθ' ἡ μήτηρ πολλοῦ Νυκτοῦ ἡμῶν ἡμῶν. id est,

Me quoq; Pollucem mea mater uincere dixit.

Cum quis anteponitur, aut æquatur ijs cum quibus nullo modo conferendus est. Matres enim amore cæcutiunt in filios, & formosissimos putant, qui sunt deformes, fortissimos, qui sunt ignauissimi. Porro Pollux pugil optimus fuisse creditur. Teste Flacco, Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem Pugnâ.

Suade lupis ut insaniant.

XV

Rursum in eadem,

Γέσσαι τὸ μῆλον καὶ τὸς λύκος ἀντιπερὶ λυοσῶν.

Hoc quoq; Milo lupis mox persuadeto rabire.

Vbi quis animum inducit ad rem stultissimam, quam nō aggredieretur, nisi insanus. Nam lupi insanunt uel sua sponte, ueluti si quis tyrannum instiget ad crudelitatem, cum plus satis sæuiat suo pro ingenio. Rabies propria canū est, unde Scholiastes Theocriti putat hoc uelut absurdum proponi, Sed canes aliquando rabunt, lupi nunquam non rabunt.

Rore pascitur.

XVI

In hominem prætenui corpore, quadrabit illud ex eodem Idyllio, quod dictum est in uitulam macram,

Μὴ πρῶτος σιτίου δὲ ἀσπὶ δὲ τῆς ἡλίου;

Rore ne uiuit more cicadæ?

Dores enim rorem appellant πρῶτος, quod πρῶτος, id est, mane cadat. Porro cicadæ rore alii testis est Plinius libro undecimo, capite trigesimo sexto. Ore carent, sed habent in pectore fistuloso quiddam aculeatum linguis simile. Eo rorem lahbunt. Quum excitatæ subuolant, reddunt humorem, quod solum argumentum est illas rore pasci. Neq; enim ad excreta corporis ullum foramen est. Vnde Maro, Dumq; thymo pascuntur apes, dum rore cicadæ.

Venustius erit, si trāferatur ad ingenium, siue stilum ieiunū & aridum. Aut per ironiam, in hominem uehementer obeso corpore.

Tuam ipsius terram calca.

XVII

Cum iubebimus cupiam, ut suo loco se contineat, neq; se recipiat in nostra, quadrabit illud ex eiusdem Hódæporis,

τῶν σαυτῶν πατέρων ἔχει τὰς εὐχάς. id est,

Quin propriam calcans terram, querceta teneto.

Conueniet, ubi parū fidemus alicui, nec uolumus in domesticā recipere consuetudinem. Nihil simile.

XVIII

Ad iniquam comparationem significandam ualebit illud ex eodem, Αλλ' ὁ σύμβουλος δὲ κωλύει τὸ δ' ἀνεμῶν κ' ἔργος ἔδρα. id est,

Imò res

Imò res est stulta cynosbaton aut Anemonam Composuisse rosis. Cynosbatos Græcis sonat canis rubum, est fruticis genus, sed rosam producit, cōtemptā, minimeq; grati odoris. Anemonam Dioscorides papaueris speciem facere uidetur.

Ne fascines.

XIX

Ἦν μὴ βασκανίους με. id est, Ne me fascines. Dicit solitū ubi quis rem suauem nactus, presentibus impartit aliquid, ne solus fruens alios contristet. Indicat hoc Aristoteles sectionis uigesimo problemate uigesimo quarto. Vbi de mēsa cōmuni aliquis sibi priuatim sumeret aliquid, intruenti cōmunicans dicebat, ne me fascines. Itaq; sumpturi cibū prius edebāt rutam, ceu remedium aduersus fascinum. Tum enim metuebāt noxam fascini, quoties uel auidius uescerentur, uel alicuius incōmodi suspicionē tenerentur, aut cibū haberēt suspensum quē capiebant, ita fiebat, ut semper cū perturbatione uel biberēt uel ederent, statim si mul hausto: qui si expellitur, simul exit cibū, si retinetur, mouet tormina. Itaq; ruta prius comēsa, & stomachum & reliquū corpus calcacit, ut spiritus ille inclusus discuti atq; abigi possit. Vnde & illud proverbiale quiddā habet, ruta opus est, ubi significabimus periculum cuiuspiam incōmodi, quemadmodum de baccare & apio diximus aliās.

Non omnis fert omnia tellus.

XX

Vt Vergilianum illud, Non omnis fert omnia tellus, proverbium erit, si traducatur ad diuersas ingenij dotes, aut nō quiduis à quouis esse petendum: ita proverbij rationem habebit illud Theocriticum, ex Cyclope,

Αλλὰ τὰ μὲν θεοῦ, τὰ δὲ γένηται γὰρ χερσῶν. id est,

Illam quidem producit hyems, illa educat æstas.

Cum significabimus aliud agendum iuueni, aliud seni, alijs atq; alijs temporibus diuersis moribus utendum. Quid aut quæq; ferat tellus elegāter describit Vergilius in Georgicis, & Hermippus apud Athenæum libro primo.

Dum uirent genua.

XXI

Nec illud caret proverbij specie, quod est apud eundem in Thyonicho,

ποιῶν τὰ δ' αἰοῖς γέννη χλωρόν. id est,

Quando uirent genua tum aliquid faciamus oportet.

Studendum bonis literis, dum adhuc uiget ingenium. Ducenda est uxor, sed iuueni. Con similem admodum Horatius,

Dumq; uirent genua,

Et decet, obducta soluatur fronte senectus.

Quanquam hæc ipsa figura, genu uirent, proverbialis est, quoties iuuenturē significamus. Neq; pessimus, neq; primus.

XXII

Mediocratem hoc pacto significare licebit,

οὐτὴν κακῶς οὐτὴν πρῶτος. id est,

Neq; pessimus, at nec Primus.

Lepidius fiet, si ad ingenij laudem trāferatur. Nam apud Theocritum in Thyonicho de mūlite dictum est: qui seipsum modeste iactat.

Scit quomodo Iupiter duxerit Iunonem.

XXIII

In curiosos, & quid quisq; domi faciat peruestigantes, conueniet illud ex Syracusanis, Ἐάντε γυναικῶν ἴσται ἢ ὡς σὺς ἡγάγεθ' ἦρτων. id est,

Nouit foemineum genus omnia, nouit & illud

Iunonem quo pacto duxit Iupiter olim.

Scholiastes Theocriti putat significari furtiuas Iouis & Iunonis nuptias, quales describit in Iunone nouit.

ἔς θυνωὶ φοιτῶντι Θίλως ἐλάθοντο ἑκάστας. id est,

(Homerus.

Coniugij subiere thorū clam utroq; parente. Adiūgit fabulam, quam retulerit Aristoteles nescio quis in libro quē scripsit De templo Hermiones. Iupiter insidians sororis pudicitia, quā forte uidisset illam semotā ab reliquis dijs: nam ne dijs quidē uirginibus tutū est obambulare solas: seipsum uertit in cuculū confeditq; in monte, qui prius dictus erat Thronax, nunc Cocyx dicitur. Eo uero die Iupiter excitauit ingentē tempestatē. Iuno itaq; sola peruenit in montē, cōseditq; eo loci, ubi nunc est Iunonis Templū, hoc est, perfectæ templū. Cuculus aut ob tempestatem horridus ac tremēs deuolauit, cōseditq; in Iunonis genibus. Eum Iuno misera texit ueste sua. Hic

Fhh rex

Iupiter quo modo duxerit Iunonē nouit

rex deorum repente e cuculo factus Iuppiter, Iunonem complexus est. Quicq illa metu matris recufaret coitu, Iuppiter promittit se ducturu illam in uxorem. Hinc natum existimant proverbium. Addit huius Iunonis simulachrum in templo fuisse collocatu hac imagine, ut in throno sedens sceptru dextera teneret, in cuius fastigio sederet cuculus. Equide uix credo hanc fabulam apud ueteres inueniri, sed suspicor ab ocioso quopiam grammatico fuisse confictam. Adeo sapit anile quiddam. Huic simillimu est quod scribit Plautus in Trinummo, Sciunt quid in aure rex reginae dixerit, sciunt quid Iuno fabulata cum Ioue: quae neq futura neq facta, tamen illi sciunt.

Satur impera

In eadem Ecloga,

Vbi paueris impera.

id est,

XXIII

Pracipito postquam satisfueris esca. Ad eum modum respondent mulieres cuiuspiam obiurganti, quod loquaciores essent, & silentium imperanti. Conueniet ubi quis imperiosior est in eos, de quibus nihil est meritum.

Gallus in suo sterquilinio plurimum potest.

XXV

Quod scriptu est in ludicro Senecae, prowerbij speciem habet. Intellexit, inquit, neminem parem sibi Romae fuisse, illicq non habere se idem gratiae. Gallum in suo sterquilinio plurimum posse. Alludit ad Claudiu imperatorem Lugduni natum, Hodieq de cane uulgo dicunt, eum in suo sterquilinio plurimum audere. in alieno timidiore sumus omnes, in suo quisq regno ferocior est & animosior.

Isthmum perfodere.

XXVI

Isthmum perfodere dicebantur, qui magno quidem conatu, sed irrito moliretur aliquid. Ductu ab Isthmo Corinthiaco, qui efficiebat, ut naues longo & ancipiti ambitu iuxta peninsulam circumagerentur. Vnde coplures illum adorti sunt, qua erat angustissimus perfodere, nempe Demetrius rex, Dictator Caesar, C. princeps, Domitius Nero, in fausto ut omnium patuit exitu, incepto. Autor Plinius lib. quarto capite quarto. Tranquillus ostendit, idem tentatum a Caligula. Philostratus in uita Apollonii negat Neronem desistisse utrum operis difficultate: sed quod timeret, ne admissum mare, peritura Aeginam porteret, aut res nouas in imperio Romano coirituras: nam id praedixerant Aegyptij uates. Quin & uetustissimus scriptor Herodotus libro Historiae suae primo, prodidit Cnidios Isthmu qua angustissimo spacio, nempe quinq stadioru, spectabat continenti, perfodere adortos, quo insulam facerent, cateru iclos scopulos in fodienti uoluntate, deinde Delphicum Apollinem ab eis consultum trimetris respondisse.

Idmoy de mi puygote, mid' d'poyete.

Zws gar e' thye n'lw, e' e' b'lw.

id est,

Necq cingite Isthmum moenibus, neq fodite.

Nam si Ioni id uisum, locasset in salo.

Deniq Nicanor Seleucus aggressus est Isthmum qui dirimit Euxinum & Caspiu mare, nec perfecit, a Ptolemaeo Cerauno interfectus.

Lingere salem.

XXVII

Olim tenuis fortunae hominibus sal pulmentarij uice fuit, uti nunc quibusda est acetu. Quae res & in proverbium abiit, tamen nō satis liquet cuiusmodi id fuerit. Sed praestiterit ipsius Plinij uerba super hac re subscribere ex libri trigesimali primo capite septimo: Varro, inquit, ueteres etiam pulmentarij uice ufos, autor est. Est itaq saltem cum pane & caseo, ut proverbio apparet. Persius in satyra quinta, Iura, sed Iuppiter audiet. heu heu.

Vare regustatum digito terebrare salinum

Contentus perages, si uiuere cum Ioue tendis.

Hoc est, uitam ages pauperrimam.

Sellissare.

XXVIII

Σελισσare prowerbiali ioco dicebantur, gloriosi, fastuq praeturgidi. Suidas admonet sumptum a moribus Sellii cuiuspiam, qui cum re esset perq tenui, tamen affectabat haberi diues. Torqueri poterit & in eos, qui se doctrinae iactitant ac uenditant opinione, cu a literis sint alieni. Hesy chius indicat Graecis idē significare σελισσare & σελισσare. Qua uoce semel atq iteru usus est Plato in Gorgia; & Νεμος dicit, qui sigma crassius profert, qua de re non nihil attingimus

attigimus in proverbio η ψελισσare. Addit Hesy chius nonnunquam σελισσare, idem esse quod ελαρονδν, uidelicet ad stipulans Suidae

Cecidis & Buphonorum.

XXIX

Τα λυκαδς η βυφονιου. id est, Cecidis & Buphonoru, de re magnopere prisca, & ob uetustatem iam pridem obsoleta, defueratq. Aristophanes in Nebulis,

Αρχαια δε ε' ο' η πολιωδ' η, η η τη λυκαδς ανιμεπε,

και λυκαδς η βυφονιου.

id est,

Prisca haec sane atq obsoleta canis, nec non oppleta cicadis,

Ac Cecide cum Buphonijs.

Siquidē Cecides peruetustus quispiam Dithyramboru poeta fuit, cuius scripta iam situm olebant, unde in iocu uulgare abierunt. Quemadmodu iure ridentur hodie, qui immodica & intēpestiua affectatione uetustatis, e duodecim tabulis, ex Ennio, Lucilioq petunt sermonē, perinde quasi cu Euandri matre loquantur: nec ullum uerbum elegans esse putant, nisi quod sit ab usu uulgi, & nostro seculo procul remotu. Itē Buphonia festu quoddam erat apud Athenienses, ob uetustate neglectum iam ac desitu, sic appellatum a caede boum. Huiusmodi ludos adhuc durare uidemus apud Italos, praecipue Romanos, priscae uidelicet etiamnu insaniē uestigia, quos illi Taurēos uocāt. Adagio licebit per iocum uti, cum significabimus aliquid ceu nimis prisca negligi: ueluti si notare uelis pontifices, episcopos, & sacerdotes, quod Euangelica precepta, de paupertate, de tollerandis iniurijs, de contemptu uitae: aut prisca pontificu decreta, de simoniacijs, de deligendis absq corruptela episcopis, de submouendis scelerosis, iam pro antiquatis habeant, dicas licebit, πωτα λυκαδς η βυφονιου: id est, Haec Cecidis sunt & Buphonorum.

Serenitati nubem inducit.

XXX

Non tam ouum ouo simile, q illud proverbij faciem pra se fert, quod refertur a Plutarcho in comentario De dignoscendo adulate ab amico, ο' ο' α' γαρ ε' πειγα νεφ' ο', id est, Serenitati nubem inducit. De eo, qui inter pocula ludosq, uirulentu aliquid admiscet, quod offuscata hilaritate frontem corruget, supercilijq contrahat. Ad eundem modum Horatius lib. iij. Ode. xv. de anu deformi, quae se puellarum choris admiscerat. Et stellis nebula m spargere candidis.

Μονογραμμοι,

XXXI

Olim homines macie pretenuēs, uesculi, ac decolores, prowerbiali ioco μονογραμμοι uocabatur. Lucilius, Vix uiuo homini ac monogrammo. Rursum idem alibi, Quae pietas monogrammi. Nonius Marcellus ductu autumat a pictura, quae prius q coloribus corporatur, umbra fingitur. Non perperam quidem Marcellus, uenustius tamen erit adagiū, si ad ueterum picturam respiciamus: quae primitus omnium consensu, ab umbra hominis lineis circumducta cepit initium, quod uocāt deliniare. Deinde singulis coloribus pingi coeptu est, easq picturas, μονογραμμοι appellabāt. Mox ars distinxit sese, & inuenit lumen atq umbras, ut quaedā eminere, quaedā abdi premi q uideretur, differentia coloru. Deinde adiectus est splendor, quē aliu a lumine uolunt esse, mediu tamen inter lumen & umbram: proinde eundem Tonon uocant. Nam commissuram ac transitum coloru, ερωσυλω appellat. Huiusmodi ferme Plinius libro tricelimo quinto, cap. quinto. Conueniet igitur in hominem deformē, nullo aut eodem uultus colore, cuiusmodi prisca erant imagines, M. Tullius libro. De natura deoru secūdo. Non enim uenis & neruis & ossibus continetur: nec escis, nec potionibus uescuntur, ut aut nimis acres, aut nimis cocretos humores colligant. Nec his corporib. sunt, ut aut casus, aut icus extimescant, aut morbos metuant, ex defatigatione membroru. Quae uerens Epicurus monogrammos deos, & nihil agētes commentus est. Illi aut pulcherrima forma praediti, purissimacq in regione coeli collocati, ita feruntur, moderanturq cursus, ut ad omnia conseruanda & tuenda consensisse uideantur. Monogrammos appellat Cicero informes, nullaq specie.

Aliorum medicus.

XXXII

Manet hoc dictum his quoq seculis celebratissimum, quod refertur a Plutarcho in comentario De dignoscendo affentatore ab amico, e poeta quopiam,

Αλλω ιατρος, α' ο' ε' ελασι βρωμα. id est,

Alijs medetur, ipfus hulceribus scatens.

rit, quasi minime scilicet gratia, & relictis iam contemptisq. Coniungere licet Soterichum fabrum fuisse quempiam, cuius opera priscam illam & rudem simplicitate pre se tulerint. Nam Romae postea argentea triclinia diuitibus in usu fuisse, testatur Plinius libro tricesimo tertio, capite undecimo. Huiusmodi inter pictores fuisse Fuluium, Rutubam, et Placidianum, in sermonibus indicat Horatius, Vel cum Pausia torpes infane tabella, Qui peccas minus atq. ego, cum Fului Rutubaeq. Aut Placideiani contento poplite, miror Praelia rubri a picta, aut carbone.

Peribis si non feceris.

XLII

Vbi quis in eum redactus est loci, ut nec aggredi rem possit citra magni incommodum, neq. tuto omittere, conueniet illud ex oraculo profectum: deinde populari, ut solet, sermone iactari: peribo, si non fecero: si faxo, uapulo. Refertur ab Aulo Gellio, libro Noctium tertio, cap. tertio, e Plautina comedia, cui nomen Fretum, Versus Plautini sunt hi: Nunc illud est, quod Arietini responsum magnis ludis: Peribo, si non fecero: si faxo, uapulabo. Porro quae na sit historia redditi oraculi, Gellius ipse testatur sibi non liquere, & in hoc hos Plauti uersiculos enotasse, ut historia quareret. Sunt aut uersus iambici tetrametri catalectici. Vnde dicitur uersus, adiecti, opinor, ab interpretante submouimus. Nam in uulgatis codicibus scriptum est, magnis ludis dicitur.

Ex se fingit uelut araneus.

XLIII

Prouerbialis uidet & illa collatio, aranei ex sese textentis telas, & hominis ex seipso comminiscens mendacia. Sic enim Plutarchus in libello, cui titulus De Osiride, οια ποιηται η γοργαφοι κειβητες οι αρχαιαι γυναικες κει. εαυτην απηχας ανυποθιτες υφαινεσι η κει τανισι, id est, Qualia poetae & oratores, uelut aranei gignentes ex seipsis a nullis suggesta, exordia texunt, producutq. Plinius tradit maiores araneas in terra cauernaru exigua uesibula preparandere, minimas non texere: tertium genus erudita operatione esse conspicuum. Orditur, inquit, telas, tantiq. operis materiq. uterus eius sufficit: siue ita corrupta alui natura stato tempore, ut Democrito placet, siue est intus quaedam lanigera fertilitas: tam moderato ungui, tam tereti filo, & tam equali, deducit stamina, ipso se prodere usus. Texere a medio incipit, circumcinato orbe subtegmia adnectens: maculasq. paribus semper interuallis, sed subinde crescentibus, ex angusto dilatas indissolubili nodo implicat. Nec abhorrent ab his, quae Aristoteles refert libro de natura animalium nono, addens araneos, mox ut aediti sunt fila mittere, non ex interioribus, uelut excrementa, quemadmodum sentit Democritus, sed de summa corporis parte, ueluti corticem, aut in more Histricis de cure spinas iaculantis. Non texunt aut, neq. uenantur, nisi foeminae. Mas fruendi comes est, non laborandi.

Boue uenari leporem, & similia.

XLIIII

Τω βοι του λαγω λευηγεταμ. id est, Boue leporē uenari, dicitur qui rem absurdam, stultam, ac praeposterā aggrediuntur. Veluti si quis in curia Romana, citra pecuniam ambit at episcopi dignitate. Plutarchus in commentario De animi tranquillitate, ου δε γαρ ο κρηνημ τω αρωτηρω βαλομην κει. τω βοι του λαγω λευηγεταμ, δυσυχης δεσμι. ου δε γαρ γρηφοις η σαγμα ναις ελαφους μη λαμβανοντι, μηδε εις δαίμων γιναι πουται μοχθηρος, αλλα αβελπεια η μοχθηρεια ποις αδυνατοις υπχειροισιν. id est, Neq. enim qui aratro uelit iaculari, ac boue uenari leporem, infortunatus est. Neq. ei qui piscatorijs retibus ceruos non ceperit ullus malus aduersatur genius, sed stultitia & peruersitas, aggrediunt quae fieri non possunt. Non quid uis est accommodū ad omnia, ueluti si quis homini studijs & ocio nato, bellum, aut rempublicam administrandam mander, τω βοι του λαγω λευηγεταμ. Aut si quis stupido & insulso iudicia committat. Citat in eodem libello uersus, ni fallor Pindari, ην αρμασιυιππω, ην δει αρρω βοις, ηη α ναυ δει ηυβει παχισα δελφισ, λεπεω δε βουλοδοντι φονου λευα δει τλανυμου εδδνεειν. In curribus equus, in aratro uero bos, nauem aut praeuertitur quam ocysissime Delphinus. Vt apro paranti mortem, canis est fortis inueniendus, nam haec quoq. prouerbij speciem habent.

Ab diagrammate.

XLV

Plutarchus in libello De discrimine inter adulatorē & amicū, ο η λαφ αφ ενος διαγραμματα

μαης ας το ιδου, η γ πορ χαειν ειωθως κωπορεκτι, ετε εργου οιδειν ανπιτεγου, ετε εημα λυπωυ, ακλα μόνου ηεπετε βαλομην, σωαδωυ αει η συμφθεγγομνος. id est, Adulator autem ab uno diagrammate semper id quod iucundum est, quodq. blandiatur solitus succinere, neq. facto resistere nouit, neq. uerbo contristare, sed tantum obsecundat uolenti, semper illi concinens & consonans. Palam est prouerbij specie dictum esse αφ ενος διαγραμματα. Est autē diagramma pictura, descriptioq. philosophorum, qua rem exponunt oculis, ut perinde ualeat, quasi dicas, de eadem formula.

Non filius Achillis.

XLVI

Inter carmina nobilium poetarum, quae a doctis uice prouerbiorum usurpantur, haec quoq. referri posse uidentur, ου πεις αχιλεως, κει ακιλεως αυτος ε. id est, Haud satus Achille, uerum Achilles ipse uisus. E tragedia quapiam aut comedia sumptū uidet. Est enim uersus trimeter iambicus. Usurpatur a Plutarcho in eodem commentario quē inscripsit, Qua ratione sit adulator ab amico dignoscendus. Ait enim adulatorē modis omnib. sic amicū imitari, ut illud in eū dici possit, ου πεις αχιλεως. &c. Itidem Terentianus Parmeno in Gnathonem Thraconis orationi subseruientem, Hem alterum hunc ex hoc natum dicas.

Vlysses pannos exuit.

XLVII

In eodem quem modo dixi commentario Plutarchus hunc Homericum uersum usurpat, non sine specie prouerbiali, ex Odyssae κ. αντηρο γυμνωθη φακων πολυμητις οδυσσευς. id est, Vlyssus at pannis mox est exutus Vlysses. Accommodare licebit ijs, qui genere uitae subito commutato, e pauperibus diuites, e squalidis nitidi, e tristibus hilares, existunt. Nam Vlysses simul atq. pannos in quibus mendicum apud procos egerat, exutus magnificis uestibus ornatus esset, repente uisus est alius. Plutarchus torquet in adulatorem, qui polypii more omnium studijs sese accommodat, adeo ut quis paulo ante apud amicū philosophiae deditum, proluxam barbam ac pallum gestarit, absidue uersans in libris, nihilq. crepans nisi numeros, rextangulos & triangulos Platonis: si forte fortuna in amicū inciderit, uoluptatibus additum, continuo mutata figura uelut a Circe transformatus, Sardanapalus fiat.

Subito alius.

XLVIII

Simili modo torquet & illud Homericum ex Odyssae π. in hominē repente mutatum, quicq. subito alius factus esse uideatur, αλλοιμοι ειν εφανης νεου ηε παροιδευ. id est, Hospes nunc alius mihi, quam dudum esse uideris. Congruit huic illud Theocriti, ηραπης εθαπιναις με θεος βροτου αλλου ετδδξεν. id est, Num quo alius subito factus sum numine diuūm.

In durum & implacabilem.

XLIX

In hominem impendio rigidum & implacabilem recte torquebitur illud Homericum, Durus & implacabilis ex Odyssae κ. σοι δε τις ην σιδεοσι ακηλητω νοω δε. id est, At tibi non unquam placanda in pectore mens est. Plutarchus in commentario De dignoscendo ab amico adulatorē, ait hunc uersum obijci solitum Antonio ab assentatorib. quod Cleopatreg efflicium amanti, non responderet in amore.

Asinus balneatoris.

L

ασωφ ενω βαλανεως. id est, Vt asinus balneatoris. Dicitur est in eos qui ex suis laboribus ipsi nihil fructus caperent. Plutarchus in libello, ποδι ε κλοπυτίας. ου δεμ εν παχων, ασωφ ενω βαλανεως φυλα η φρυγανα κατακομιζων, αει λαπνδ η τεφρας αναπιμπλωμω, λουτρο δε μη μετεχωρ, μη δε αλεας, μηδε λαθαροιστη. id est, Nihil inde capiens commodi, uelut asinus balneatoris, qui ligna & farmeta defert, semper fumo ac fauillis oppletus, numquam autem particeps balnei, neq. teporis, neque mundicie. Loquitur de diuite parco ac sordido, qui cum sit onustus diuitijs non fruitur tamen.

Lychnobij.

LI

Apparet λυχνοβις prouerbiali ioco dictos, qui lucernariam uitam ducerent, ut torque-

ri possit, uel in nocturnum potorem, uel hominem supra modum studiosum, qui quemadmodum dicitur de Demosthene, plus absumat olei, quam uini: uel in sordidum & parcu[m] de lucernario oleo uisitantem. Seneca lib. Epist. xxij. epistola cxxij. dicitur ostendit in lucifugam quendam, cuius tota uita erat praepostera, adeo ut quicquid hominum uulgus inter diu solet facere, id ille faceret noctu. Sub noctem expurgabatur, diluculo ibat cubitum. In quem ita iocatus Varus lepidissimus fabulator, ut eum diceret admodum frugaliter uiuere, quippe qui nihil insumeret nisi nocte. Et quibusdam illum sordidum & auarum dicentibus, uos, inquit, illum & Lychnobium dicetis. Est autem in loco uox ambigua, ut intelligas eum usque adeo non sordidum, ut lucernas etiam absumeret: uel adeo parcu[m], ut lucernis uisitaret. Caeterum allusum est ad uitam hominis praeposteram, cuiusmodi describitur in eadem Epistola, & Butam quendam Atilium.

Sutrium ire

Quasi Sutrium eant.

LII

Sutrium peruetustum Hetruriae oppidum. Id olim defecerat a Romanis, cum quibus inierant societatem. Camillus ad id delectus a senatu, ut eos cogeret ad fidem. Is ne in apparatu commeatu multum temporis tereretur, utque Sutrinum ipsa celeritate opprimerentur, eduxit, uti singuli milites trium dierum comeatum secum exportaret. Id deinde uersum est in prouerbiu[m], quod usurpari consuevit, quoties aliquis suo sumptu nauat opera alij. Sic enim interpretatur Festus Pompeius in fragmentis quibusdam, quae Romae inueniuntur. Arbitror eandem esse historia[m] quam aliquando aliter narrat Titus Liuius libro ab urbe condita vi. Plautus in Cassina. Tum quoque facito, ut ueniant, quasi eant Sutrium. Iubet Alcesimus, ut suos ad sese mittat, sed supote cibo instructos. Notum est carmen Catulli, quo Fabullum ad coenam uocat, sed ita ut ipse secum adferat quicquid ad lautam coenam pertinet.

Aυποληκνυθοι.

LIII

Aυποληκνυθοι, uulgato uerbo dicebantur, qui non ex animo, sed uentris causa colerent amicos, inde conficta uoce, quod sponte ad Lecythum comearent, & inuocati presto essent in conuiujs. Eisdem πραπειρας quoque uocatos fuisse testatur, & ab Eupolide, τος ποδη γλυου και μετ' αφισου φιλους. id est, Circum sartagine[m] & post prandiu[m] amicos dictos fuisse. Plutarchus in libello cui titulus, Quo pacto quis dignoscere possit adulatorem ab amico, αλλα μη καθεπερ οι πολλοι τος αυποληκνυθος τ' εστις λεγομενος η πραπειρας η μετ' η βατη χαρας υδωρ, απομυνης, ως τις ειπε, κολακας νομιζωμεν. id est, Sed ne quemadmodum uulgus hominum facit, Autolecythos istos, qui uocantur, ac mensales, quicquid tum demum audiunt, posteaquam aqua manibus infunditur, sicuti dixit quidam, existimemus adultores. Vnus est eo uerbo Demosthenes in oratione aduersus Cononem. Interpretes uarie exponunt: uel de his qui ad quiduis perpetuandum parati sunt, uel de pauperibus, qui praeter lenticulam nihil possident: uel de ijs, qui faciles sunt ad depromendam pecuniam, quod quidam soleant in lenticulis pecuniam recondere, atque alijs item modis, quorum nihil conuenit cum sententia Plutarchi. Apud Athenaeu[m] libro quarto uocantur αλοσπιροφαγοι, quibus dulce est aliena uel uere quadra. Refert ibidem quiddam non illepidu[m]: orta disceptatione quae nam aquatum esset optima, quum alij praeferebant Lernaeam, alij Pirenaeam, alij aliam, Carneus iuxta Philo-xeni sententiam dixit, το ηδη χειρων υδωρ ηδιστου, suauissimam aquam quae manibus infunditur, quod ea declarat coenam esse paratam, quum conuiuator iubet conuiuas lauare. Congruit cum eo quod alibi dictum est, Feruet olla, uiuunt amicitia.

αλοσπιροφαγοι

Melitaeus catulus.

LIIII

μελιταίου λαιιδιον. id est, Melitaeus catellus dicebat[ur] is, cuius opera nulli seruae rei conducebat, sed duntaxat animi causa alebatur, cuiusmodi non mediocri est multitudo in ditium familijs. Aliorum canum uarijs est usus. Sunt quibus aedium custodia delegata est, ut noctibus aduersus fures excubias agant. Hi uocantur οικουροι. Sunt quorum opera in uenatibus utimur, qui θηροτοιοι dicuntur. Sunt quorum nullus est usus, nisi ut cum ociosis ac delicatis matronis lusitent, qui nostris quoque temporibus, mirum quod sint in delicijs. Atque η μελιταίοι uocantur, nimirum ab insula Melita, inter Corcyram nigram & Illyricum sita. Auctor Plinius lib. iij. capite ultimo. Itidem Strabo & Stephanus. Horum meminit Aristoteles Sectionis decimae problemate xiiij. indicans eos omnibus membris pusillos gracilesque fuisse, & hac dote commendantur, quemadmodum sunt qui sine nanis & pumilionibus non possunt uiuere. Apud Lucianu[m] in Lapithis γελωποπιος Alcidi mantem Cynicu[m], μελιταίου λαιιδιον

λαιιδιον uocat. Athenaeus libro duodecimo scribit Sybaritis uehementer in delicijs fuisse canes Melitaeos. Qui quidem hoc esse uidentur in genere canu[m], quod nani & pumiliones inter homines. At Malsinissa merito laudat, quod pro simijs & catulis maluit pueros alere, usque ad annum tertium, deinde remittebat eos suis parentibus. Sed intolerabilis est quod apud Britannos complures alunt greges urforu[m] ad saltationem, animal uorax & maleficu[m]. Cuiusmodi sunt & simiae, licet minus uoraces. Nec pudet has Christianoru[m] esse delicias, tot egenis esurientibus. Verum quid ista deploramus, quum obambulent qui exemplo ab Italjs orto, puellam aut pueru[m] circumferunt gestulationes ineptas edoctum, & unius puellae calamitas alit ocium quatuor aut quinque robustorum nebulonu[m]. Et huiusmodi ludos aequis oculis spectant homines Christiani.

Illico hyems erit.

L V Hyems ilico

Aristoteles in Problematis sectione tertiadecima, refert hunc uersum, nullo citato autore, sed ueluti uulgo factatum.

Ει ο νότος βορέαυ περικέλεισε, αυπίνα χειμών. id est,

Illico hyems fit ubi Boream accersuerit Auster. Causam hanc adfert, quod Notus sua pte natura nubem & imbrem affatim colligat. Proinde si hoc tempore Boreas accesserit, congelascunt omnia huius rigore, atque ita protinus hyems. Adhuc in eodem problemate carmen alterum consimili ferē sententia,

Ει βορέας πηλόυ κεκαλίφει, αυπίνα χειμών. id est,

Molle lutum Boreas si prenderit, ilico hyems fit.

Id tamen si uulgo simpliciter dictu[m] apparet, tamen nos eo deflectere poterimus, ut dicamus ingens periculu[m] imminere, si malū malo successerit. Veluti si qui immodice discruciat sese studiij laboribus, amare etiam incipiat: aut si qui prius principij parum gratus fuit, in plebis etiam odiu[m] ueniat: aut si regi uehementer leni, placidoque, succedat admodum rigidus, aut contra. Nam huiusmodi subitae mutationes, maximos rerum motus solent excitare.

Eundem calceum omni pedi inducere.

LVI

Galenus Therapeutices libro nono, εκαντοι μλι ετε ζυποση, ετε ισασυ, αλλα και ηδη τω παρομιαν, ενι καλαποδι παντας υποδισου. id est, Isti quidem igitur neque inquirunt, neque sciunt. Quin magis iuxta prouerbiu[m], eodem calciamento calceat oēs. Loquitur de quibusdam medicis imperitis, quoniam habita ratione morborum, eadem remedia ad mouet omnibus, cum diuersa mala, diuersam curationem desiderent. Non dissimile illi, quod alio dictu[m] est loco, Scis simulare cupressum. Ad hanc formam pertinet, quod adducit Hieronymus in prima praefatione Comentarioru[m], quos adidit in Epistolam ad Ephesios, Nec ad instar imperiti medici uno collyrio omnium oculos uelle curare.

Vno collyrio

Cochleae uita.

LVII

Κοχλις βίος. id est, Cochleae uita. De ijs, qui parce paruoque uiuunt, aut contracti a negocijs, luceque forensi semoti. Notu[m] est animal, unde sumpta est metaphora. Plutarch. in libello, ποδη τ' ωλοπλατίας, ου δε ποσαυτα παραματα σωεχας, ε παραηεις η εροβας σκαυου, κοχλις βιου ζου εση τω μικρολογίαν. id est, Tu uero tantum molestiaru[m] sustines turbans ac torquens te ipsum, cum ob parsimoniam cochleae uitam uiuas. De Cochleis quae cum caletur, succo uisitant suo, alias retulimus ex plautina Captiui duo.

Bello parta.

LVIII

εκ πολεμίας. id est, Ex hostiu[m] regione. Vbi quis immodice insumeret. Solemus enim celerius ac temere profundere, si quid hostibus sit ereptum. Quod quidem adagiu[m] & hodie passim audiuimus uulgo dicitari in Iurcones & Helluones. Plutarchus in libello cui titulu[m] fecit, υγυνα παραγελματα, εμπίπλαδα πη ε τφοις ηη πολυτελων, ε αρλουη, καθαπερ εκ πολεμίας αφηδως υποσπιρομνης. id est, Impleri apud alios, cibis sumptuosus, fruique uelut ex hostili regione raptis, ampliter sese cibo onerantes. Vsurpat idē Symposiacę decadis septime, problemate sexto. Satyrus apud Athenaeu[m] libro quarto id genus homines depingit his uerbis, καταφροντες του α γρου, ελαροπαζοντες τω οικίαν, λαφροπαλωτες τα παροχοντα. id est, Proculcantes agru[m], diripiētes domu[m], pro spolijs uendētes facultates. Nā λαφροπαλων, est praedas hostibus detractas sub hasta uendere. Atque ea solent minoris aestimari, ueluti aliena. Hinc Graecis λαφύνη dicuntur, qui luxu prodigunt rem familiarem, ut indicat Athenaeus libro undecimo, & eiusmodi profusio λαφυγμός dicitur. ελ λαφύσημ praedari, aut in teperanter pro

ter profundere seu deuorare, ut indicat Suidas. Nam λαφύρα spolia dicuntur, uisus hostibus detracta, quemadmodum σκύλα mortuis.

Panis lapidosus.

LIX

Illud si quis proverbium esse negabit, cum hoc equidem non admodum digladiabor, certe dignum est, ut assidua usurpatione in adagiorum cotubernium cooptetur, quod refertur a Seneca libro De beneficijs secundo, Panis lapidosus. Sic enim Fabius Verrucosus appellabat beneficium, ab homine duro aspere datum, quem esurienti necessarium sit accipere, durum & acerbum esse. Ita quidam contatione, toruitate uultus, asperitate orationis, ostentatione molesta, corrumpunt beneficium, ut nemo sit accepturus, qui possit eo carere.

E Patroclis domo uenit.

LX

Εκ πατροκλέους, id est, E Patroclis domo. In fordidos, sumptum a moribus Patroclis cuiusdam Atheniensis, praedictis quidem, uerum impendio parci fordidijs, quae uetus comedia talem ferme depingit, qualem Plautus Euclyonem, teste Aristophanis interprete, cuius uerba Suidas quoque refert, qui & proverbium esse uult. Est autem in Aristophanis Pluto, Is quum esset squalidus, incultus & fordibus oblitus, rogatus unde uenisset,

Εὐθὺν οὐ φρέσιν ἀγχιῶν βαδίζεις id est,

Vnde igitur adeo fordidos squalensque uentias dicit.

Atque ille respondet,

Εκ πατροκλέους ὄρχομαι ὅς ἐκ ἐλθέσαι ἔξ ὄταπυρ ἐγγύς. id est,

E Patroclis domo,

Qui haud lauit unquam posteaque natus est.

Tam in procliu quam imber.

LXI

Non absque proverbij specie dictum est illud a Plauto in fabula, cui titulus est, Captiuus duo.

Tam hoc tibi in procliu quam imber est, quando pluit.

Nam procliu proprie dicitur, quod ex alto deorsum propendet. Arduum est autem onera submoliri in altum, deorsum uero uel suapte sponte deuoluuntur.

Et post malam segetem serendum est.

LXII

Equidem non pugno esse proverbium, etiam si proverbij simillimum est, illud epiphonema Seneca, lib. Epistolarum undecimo, Et post malam segetem serendum est. Quo licebit uti, quoties res parum ex animi sententia cecidit, & significabimus non esse desistendum a conatu. Quanquam Seneca loquitur de ijs, qui refugiunt in ullum hominem beneficium collocare, quod semel inciderint in ingratum. Eiusdem generis est, quod eodem subnectitur loco: post naufragium maria tentantur.

Spes seruat afflictos.

LXIII

Plutarchus in libello De ratione uictus, indicat uulgatum fuisse proverbium de spe, nec tamen explicat, quodnam id fuerit. Τὸς πλείονας δὲ μαλακία καὶ ἀκρασία σιωπῶντων ἐχρῆται προσημαίνων ἐλπίς ἀναπέθει καὶ προσέχρη βαδίζων ἀνὰ σάντας ἰταμίως ὑπὸ πλὴν σιωπῆσαν. id est, Plerosque uero spes intemperantiae mollicieque patrocinate proverbio adducit huc, ut relictis stratis, ad consuetam redeant uitam. Quod autem sit illud proverbium quod intemperantiae suae pratexunt homines, declarat in his quae sequuntur. ὡς οἶνω δὴ τὸν οἶνον λεγαπάλῃ δὲ λεγαπάλῃ ἔξελόντας καὶ ἀσφορῆσαντας. id est, tanquam uinum uino, & crapulam crapula eiecerint ac discusserint. Ex his apparet Plutarchum allusisse ad proverbium, Clauum clauo pelleret. Quod quidem & hodie manet aequae celebratum inter compositores. Addunt iocum de pilo canis rabidi, & experiuntur facetiam multis exitialem. Quanquam & obiter allusum est ad hoc quod extat in sententijs e comedijs, ut apparet collectis,

Ἀνὴρ ἀτυχεὺς, σάσεται τοῖς ἐλπίσι. id est,

Spes seruat hominem, rebus in duris bona.

Norum est illud Nasonis.

Spes bona dat uires, animum quoque spes bona firmat.

Viueret spe uidi, qui moriturus erat.

Deinde Pindaricum illud apud eruditos penes celsit in proverbium,

Ἐλπίς γυροβόλος. id est,

Spes altrix senectae.

Sic enim Plutarchus in libello De tranquillitate animi. καὶ τὴν μνήμην ἠδύονα καὶ βασιλεύοντα

ἢ πινδαρικῆς γυροβόλος ἐλπίδος. id est, Et memoriam iucundiorum, ac firmiorum, Pindarica spe

Serendum est post mal, seg.

ca spe, senectae altrice. Refert autem hunc Pindari locum Plato libro de Republica primo. ὅτι ἐστὶν ἀδικαίως καὶ δίκαιος τὸν βίον ἀγαθῶν, γλυκῆα οἱ καρδίας ἀγαλλοισα, ἢ γυροβόλος σιωπῶντα ἢ ἐλπίς, ἢ μάστιγα θνατῶν πολυτροφοῦν γυμνασίου λυβόρνα. id est, Propterea quod qui iuste pietate uitam peregerit, huic dulcis cor exhilarans, senectutis altrix, familiaris est spes, quae maxime uersatilem mortalium mentem gubernat.

Tria saluberrima.

LXIIII

In eodem opere, quandoquidem nullo autore refert, uidetur & hoc proverbio fuisse iactatum. Sed praestat ipsius uerba transcribere. ὅθρη ἀφίστα λελεκτης προφῆς ἀποδύλω, καὶ πόνων ἀσκνίλω καὶ ἀσπρηματὸς εὐσῆς σιωπῆρησι, ὑγενοτατα εἶν. id est, Vnde optime dictum est, uesci citra saturitatem, non refugere laborem, naturae semen conseruare, esse saluberrima.

Admoto capite.

LXV

Plutarchus in libello cui titulus, πῶς ἀντιπροσέχει τὸ νόσημα τὸ εἶλας, uersum hunc qui apud Homerum frequenter obuius est, ceu proverbialem usurpat,

Ἀγγι γὰρ κεφαλῶν, ἵνα μὴ πῶδοθι ἴαθ' οἱ ἄλλοι. id est,

Admoto capite, reliqui ne audire ualerent.

Admonet eo loco, si quid oburgandum est amicus, ut id fiat primum in tempore, deinde comiter & amice magis quam aspere, postremo clanculum semotis arbitris, ὅθρη ἀφίστα μὲν ἐχθρὸν ἀγγι γὰρ κεφαλῶν. id est, Vnde optimum est illud, Admoto propius capite. Pro eo Lilius lib. ab urb. condit. x. dixit conferre capita, Consules uelut deliberabundi capita conferunt.

Cur cessatum est.

LXVI

Eodem in commentario usurpat & hunc Homeri uersum ex Iliados A.

τυδείδῃ, τὶ πάθοντε λελάσμεθα βέριδος ἑλκῆς. id est,

Dic quidnam acciderit nobis, ut Martia uirtus

Tydidē exciderit animis.

Licebit uti, quoties comunem culpam apud amicum agnosceremus, & in re quapiam male cessatum esse significabimus.

Abijciendum procul.

LXVII

Cum uitium aliquod, aut rem alioqui noxiam admonebimus procul abijciendum esse, conueniet uersus ille, ni fallor, Homericus,

εἰς ὄρη, ἢ εἰς λύμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. id est,

In montem tumidasue frementis in aequoris undas,

Sic & Horatius in Odis, libro tertio Oda xiiij.

Vel nos in capitolium,

Quo clamor uocat, & turba fauentium,

Vel nos in mare proximum

Gemmas & lapides, aurum & inutile,

Summi materiam mali

Mittamus, scelerum si bene poenitet.

Contra Theognis non opes, sed ipsam paupertatem iubet, εἰς μεγακῆτα πόνου εἰρήνη. id est,

In immensum mare proijcere. Item hominem uehementer pestilentem in extremas insulas deportandum dicimus.

Testudinem equus insequitur.

LXVIII

Plutarchus in libello quem scripsit aduersus Stoicos. πολλῶν δὲ ἄλλοι χρεωλιώτερον εἶναι καὶ μᾶλλον ἀπέρηται τῶν ἄνοιῶν, τὸ μὲν ἑσπὸς μὲνενος πῶθεντα λαμβάνοντες, μὴ δ' εἰ χελώνων, τὸ πὸ λόγος φασί, μετὸ πῶδε δῖονοι ἀσφῶδες ταχὺς ἵππος. id est, Multo uero illud indignius, & a cogitationibus seiunctus, nihil a quoquam comprehendit, nec si testudinem, id quod proverbio dicitur, a tergo insequatur Adrastris celer equus. Conueniet uti, cum rem praepostere & absurde geri significamus. Finitimum est illi, quod aliis a nobis dictum est, Testudinem Pegaso comparas, & Citius testudo leporem praerterit.

Stultior Melitide.

LXIX

Μερόπορος μελιτίδης. id est, Stultior Melitide. Melitides unus est e felicissimis illis fatuis, quos Homerus suo carmine nobilitauit. Hic iam eueria Troia, uenisse legitur auxiliu laturus Priamo, ut meminit Eustathius decimum Odyssae librum enarrans. Lucianus in Amoris, μελιτίδῃ καὶ ἠεροεικόρ οἰόμενος πῶς θεῶν. id est, Melitidem aut Corcebum me putas per deos? Proverbium refert a Zenodoto, docēs hunc comitoru conuicijs fuisse traductu ob stultitiam, nec

Melitide stultior

Ne bos quidem pereat.

Am ante prouerbij aliquot nobis declaratum est quantum utilitatis adferat bonus uicinus, quantum incommodi malus, Sed quæ conducunt ad uitæ felicitatem, iterum atq; iterum expedit inculcare, quo penitius infigantur animis. Neq; enim ea res tantum habet locum in parandis ædibus aut fundo, sed in omni penè uita: ut quod Portius Cato prodidit de comodo uicino habendo non solum ad agricolas pertineat, uerumetiam ad unumquëq; nostrum. Etenim si quis iam prouectior ætate uitæ totius cursum relegat, comperiet maximam bonorum malorumq; partem à bonis malisq; uicinis fuisse profectam. Hesiodi carmen Columella tanquam prouerbiale refert.

μηδ' ἂν βῶς ἀπλοῖτ' εἰμὴ γένηται κείος εἶν. id est,

Nec bos intereat, uicinus si improbus absit.

At leuis est bouis iactura, si cum his malis conferatur, quæ capiuntur ex improbis contuberniis, ex fucatis amicis, ex uxoribus & famulis parum fidelibus. At Catonis quidem sententiam nonnulli rescindendam esse duxerunt, quod in nobis situm nõ est, qualem habemus uicinum, quem nonnunquam mors aliæq; diuersæ causæ nobiscum mutant. Id tamen si negari non potest, sapienter tamen à Catone præceptum est, ut agricola quantum in ipso est, curet habere bonum uicinum, nec bonum tantum, sed & commodum. Bonus enim esse potest, qui tibi commodus non sit. Id ut contingat, duæ res potissimum adiuuabunt, diligentia in parando agro, & comodi mores erga uicinum. Frequenter enim habemus malum uicinum, quod ipsi nos præbeamus malos uicinos. Quemadmodum igitur, ut eleganter scribit Columella, sapientis est fortuitos casus magno animo sustinere, ita demens est ipsum sibi malam facere fortunam. Quod facit qui nequam uicinum suis nummis parat, cum à primis cunabulis, si modo liberis parentibus est oriundus, audisse potuerit:

οὐδ' ἂν βῶς ἀπλοῖτ' εἰμὴ γένηται κείος εἶν.

Quod non solum de boue dicitur, sed de omnibus partibus rei nostræ familiaris, adeo quidem ut multi prætulerint carere penatibus, & propter iniuriam uicinorum sedibus suis profugerint. Nisi aliter existimamus diuersum orbem, uniuersas gentes petijisse relicto patrio solo, Achæos dico & Hiberos, Albanos quoq; nec minus Siculos, & ut primordia nostra contingam, Pelagos, Aorigines, Arcadas, quam quia malos uicinos ferre nõ potuerint: Ac ne tantum de publicis calamitatibus loquar, priuatos quoq; memoria tradidit, & in regionibus Græciæ & in hac ipsa Hesperia detestabiles fuisse uicinos: nisi Autolycus ille potuit cuiquæ tolerabilis esse conterminus, aut Auentini montis incolæ, Palatinis ullum gaudium finitimis suis Cacus attulit. Malo enim præteritorum quam præsentium meminisse, ne uicinum meum nominem, qui nec arborem prolixiorem stare nostræ regionis, nec inuiolatum seminarium, nec pedamentum annexum uinæ, nec etiam pecudes negligentius pasci sinit. Iure igitur, quantum mea fert opinio, M. Portius talem pestem uitare censuit, & in primis futurum agricolam præmonuit, ne sua sponte ad eam perueniret. Hactenus quidem Columella declamatoria quadam eloquẽtia, simul & Catoni patrocinatus est, & nos docuit, quanta pestis sit malus uicinus. Tamen si Cato non solum de uicini moribus sensit, uerumetiam quam lauta sit re. Vicini, inquit, quo pacto niteant id animaduertito. In bona regione bene nitere oportebit. Interdum enim nitor arguit agri bonitatem, in solo uero parum fertili declarat industriam agricolæ. Porro quemadmodum diligens uicinus extimulat ad studium bene colendi, ita uicinorum luxus & ignauia, corrumpit uicini familiam. Ita dem & præpotens uicinus opprimit propinquum pauperem, & supra modum tennes uicini semper aliquid abradunt, siue precibus, siue furto. Iam cum morosis & improbis uicinis nunquam rixa non est, nunc de finibus, nunc de damno dato, nunc de stillicidio, nunc de semita actiue, nunc de prospectu aut de lumine. Quod si fortuna nobis dederit talem uicinum, nec liceat mutare, reliquum est, ut nostra commoditate reddamus illum ex malo bonum, certe caueamus ne læsissus fiat incommodior. Turpissimum enim fuerit si nostris moribus ex comodo uicino faciamus incommodum. Videlicet hoc est quod præcipit

Cato

Cato: Vicinis bonus esto. Et ne satis esse putares si ipse temperes ab iniuria uicini, adiungit familiam ne siueris peccare. Mox indicat, quid utilitatis capiatur ex bonis uicinis: si te, inquit, libenter uicinitas uidebit, facilius tua uendes, operas facilius locabis, operarios facilius conduces. Si ædificabis, operis, iumentis, materia iuuabunt. Si quid bona salute usus uenerit, benigne defendent. Olim igitur qui fundum proscribentem uenalem, præconem edocebant, quibus dotibus esset ager commendabilis, quam salubri cœlo, quam comodo situ, quam fertili solo, quam bene ædificatis uillis. Sed uir acerrimi ingenij Themistocles, quum fundum uenderet, iussit huiusmodi dotibus & illud adijci, quod haberet bonum uicinum. Id factum primum risu iocose multitudinis acceptum est, mox intellectum est hanc agri commendationem esse præcipuam. Plurimum itaq; refert ad totius uitæ commoditatem, qualem quisq; uicinum sibi deligat, tum quo pacto, qui cõtigit utatur. Princeps qui dittonem ambit, quæ sine maximo negotio, summoq; dittonis uitæ dispendio tueri nõ possit, malam uiciniam sibi adiungit. Rursum qui cordatos ac fidos consiliarios, qui magistratus integros & reipub. amantes asciscit, bonos uicinos adiungit. Neq; minimum interest quas nationes in affinitatem adglutinet. Qui dotis aut honoris gratia sponfam asciscit in comodi moribus, aut cui sint cognati procaces, malos uicinos sibi adiungit. Qui cum improbis inicit amicitiaæ fœdus, malam uiciniam accersit. Qui ductus amore censuum conijcit sese in collegium aut monasterium impiorum aut etiam superstitionum, malam uiciniam sibi parat. Prima igitur cautio sit in deligendo, proxima in corrigendo, postrema in fugiendo quod corrigi nõ potest. Quanquam ne fuga quidem debet carere cautione. Alioquin in uitium ducit culpæ fuga, si caret arte: neq; raro fit, ut odio mali præcipitemus nos in aliud grauius malum. Raro poenituit amicitia, qui iudicio delegit amicum. Et saepe nostra culpa fit, ut rescindatur amicitia quod amicis bonis utamur nõ bene, tum quod parum commodos amicos nec ferre nouimus nec emendare. Neq; uero leuiter peccant, qui quum inciderint in amicos pestilentes, nesciunt sese subducere, sed aut hærent his quos oderunt clanculim, aut non dissuunt amicitiam, sed abrumpunt. Idem accidit mei similibus in deligendis ac retinendis studiorum nostrorum patronis & altoribus. Negligimus oblatos, aut amplectimur nobis parum aptos, aut si quis obtigit accommodus, non studemus, illius erga nos beneuolentiam mutuis officijs alere. In prima certe parte grauissime peccauit adolescens. Etenim si tum respondissem fauoribus magnatū qui me cœperant amplecti, futuris eram aliquid in literis, sed immodicus libertatis amor effecit, ut diu cū perfidis amicis, & peruicaci paupertate colluctarer. Nec erat finis futurus, nisi GUILHELMVS ille VARAVS Archiepiscopus Cantuariensis, uir non tam ob tituli munerisq; dignitatem, quam ob egregias summoq; præfule dignas uirtutes reuerendus, me ueluti fugitantem in amicitia sua nauam pellexisset. Gustata duntaxat illius humanitate cõtuli me in Italiam. Ibi cessantem neq; quicquam minus quam de repetenda Britannia cogitantem, ultro reuocat delato sacerdotio. Hoc quoq; neglectum est. Cæterum ubi me uentus alius retulisset in Angliam, sic astrinxit nõ tam benignitate, quamquam ea quoq; fuit & est in illo singularis, quam modum amabili quadam iucunditate miraq; in amando cõtantia, id quod in uiris primatibus sanè rarissimum est, ut nolens illi præberẽ manus. Hac erat esca qua me pertraxit in suum ius. Ita meo bono captus sum, hoc uno nomine felix quod hic Mœcenas obtigit, sed longe felicissimus futurus si maturius contigisset. An illum huius alumni poeniteat nescio, certe mutuis in illum officijs meo animo nondum ipse satisfacere, nec uideo unquam satisfacturus. Proinde mihi rogandi sunt omnes, qui bonarum literarum, qui religionis amore ducuntur, ut si quid fructus non poenitendi cœperit ex meis lucubrationibus, huic sanctissimo præfule pro me gratias agant, atq; adeo si possint referant. Referent autem si non patientur illius memoriam apud posteros intermori, cuius benignitati debet, quicquid ex libris meis hauserunt, si quid omnino frugiferum hauserunt. Obstrepunt undiq; querimonia, deplorantium sibi ad studiorum cultum deesse mœcenas. Atqui Mœcenas non statim amplexus est Vergilium aut Horatium, nec Meuius Bauioe fuit Mœcenas. Illud primum agat adolescens ut egregium aliquod specimen ceu pignus de se præbeat non periturum quod in ipsum conferatur. Nec satis esse putet, quibuscunq; rationibus abstulisse munus uel prædam uerius. Non est improbitate petendi ambienda benignitas, sed literis ac

lii 4 moribus

moribus semper in melius proficientibus. Sic inuitat fundus agricolam ad uberiorem se-
mentem, si quod creditū erat, bona fide multoq; cum foenore reddat. Nec est subinde mu-
tandus patronus, ut relicto quem defatigasti queras integrum, & una quercu excussa, sub
alia colligas. Sic uni aut duobus seruiendum est, quasi his perpetuo iisdem usus. Nunc
quam multos uidemus qui suis moribus & literas odio, & patronos pudore inuidiaq; one-
rant. Est quidem nonnulla gratitudinis pars literis dictisq; celebrare nomen patroni, sed
magni refert quo quem modo laudes. Vana laudatio, fidem abrogat etiam uera prædican-
tibus, itaq; fit, non ut lector melius sentiat de laudato, sed peius de laudante. Immodicæ lau-
des conciliant inuidiam potiusquam gloriam. Iam qui laudibus uehunt ea quæ honorū ac
sapientum iudicio damnantur, laudando uituperant. Primum quod adfers ad Encōmium
sit uerum, deinde quod uerū est sic tractetur ut fiat etiam uerisimile. Absint autem poeta-
rum quorundam hyperbolæ, quibus ex homine quum libet, deum faciunt: hæc uirtutes po-
tissimum depingunt, quæ fauorem ac beneuolentiam conciliant, quod genus sunt pietas,
integritas, pudicitia, modestia, benignitas, morum candor ac facilitas. Nihil est humano in
genio inuidētius, nihil hominum iudicijs morosius. Proinde si quid attingendum erit ea-
rum rerum quas uulgus sic miratur ut inuideat possidentibus, id arte tractandum est, ne fa-
scinatio sit metuēda laudato. Nullus inuidet opulento, qui quod uel ex benignitate fortu-
næ, uel sine fraude partū possideat sic habet, ut dispensator sit potius quam dominus. Neq;
quisquam inuidet potenti, qui potens est reip. commodis, qui quantum eminet dignita-
te, tantum se submittit modestia, comitate uincens etiam humiles. Nullus inuidet formo-
so, qui naturæ dono pudorem ac pudicitiam adiunxit: Nullus inuidet ualenti aut longæ-
uio qui magno plurimorum bono ualet ac uiuit. Quod si cui deest ingenium aut ars ad hæc
pro dignitate tractanda, abstineat potius quam uelut malus pictor bonam formam imperi-
tia sua reddat deteriorē. Alexander ille fortasse morosius, qui nullius manu pingi sustinebat
nisi Apellis. Nemo tamen egregio corpore, à Fulto Rutubaq; pingi cupiat. Quod emit-
tis in lucem publicam tale sit, ut posteritatis memoriam polliceatur. Denique sic tempe-
randa laudatio, ut hoc officium non appareat esse tributum eius animo quem laudas, nulli
enim minus expetunt aut sustinent etiam laudari quam qui maxime promerentur: sed ipsi
potius uirtuti, quam nolentem etiam sequitur sua gloria, sed alijs ad similia studia prouo-
candis. Sic & utiliter laudabitur qui promeritus est, & citra periculum inuidiæ, aut assenta-
tionis suspensionem. In defunctorum autem laudes uberior effundenda est uis eloquentiæ,
quum iam mitior est inuidia, & minor adulandi suspicio. Hacenus ostendi quomodo stu-
diosi suis patronis commendari queant. Nunc pauca attingam quibus rationibus & stu-
dijs ipsis fauorem omnium ualeant conciliare. Multis enim in locis iam linguæ bonæq; quas
uocant literæ magna flagrant inuidia: quod quidem fit partim culpa maiorum, qui putant
auctoritati suæ detrahi si quid nouæ eruditionis accedat iuuentuti, contentiq; his, quæ pue-
ri didicerunt, alia nec doceri patiuntur, nec sustinent discere, uel quia piget uel quia pudet:
partim etiam eorum uitio, qui hæc uetera noua inuehūt. Sunt enim in hoc ordine quidam
intolerabili insolentia, qui simul atq; tenuerint duodecim uerba Latina & quinque Gra-
ca, Demosthenes ac Cicerones sibi uidentur, effutunt ineptos libellos, nonnunquam & ut
rulentos, liberales disciplinas omnes miro fastu aspernantur & in harum professores scur-
riliter debacchantur. Nec desunt qui bonis literis ad res pessimas abutuntur, ad seditiosam
maledicentiam, ad concutiendam, luxandam, & labefactandam concordiam tranquillita-
temq; reipub. Christianæ. At qui olim his literis erant instructi, principum tumultus sua fa-
cundia componebant, cum hæresarchis belligerabantur, celebrabant diuorum memoriam,
carmine prosaq; decantabant Christi laudes, exhortabantur ad contemptum huius munda-
ni, ad amorem rerum cœlestium. Talis erat Basilius, talis Nazianzenus, talis Ambrosius,
talis Prudentius, talis Lactantius, in quibus linguarū ac politioris literaturæ cognitio ideo
caret inuidia, quia seruiuit pietati. Solent autē & hominum mores studijs imputari: quem
admodum hodie non pauci sunt qui detestantur Euangelium, ob impuros quorundam
mores Euangelij nomine sese uenditantium. Quod si quemadmodum Paulus cauens ab
omni specie mali, glorificat Euangelium suū, omnibus omnia factus ut omnes lucrificat,
ita literarum huiusmodi professores integritate morum, comitate temperantiaq; linguæ
commen

commēdarent suam professionem, longe plus esset fructus, & inuidiæ minus. E diuerso, si
maiores ciuiler & æquis animis reciperent, non nouas aduenas sed ueteres hospites post-
liminio sese recipientes, sentirent sibi non mediocrem lucem neq; uulgarem utilitatem ex
harum accessione accrescere. Nunc cum ueteribus amicis perinde atq; cum hostibus irre-
conciliabile bellum gerūt. Noua uocant quæ sunt uetustissima, uetera nominant, quæ sunt
noua. In priscis ecclesiæ doctoribus sacrorū uoluminum cognitio, cum linguarum & hu-
manioris literaturæ peritia fuit coniuncta. Idem uidemus in priscis philosophis, medicis,
iureconsultis. Vbi solœcissat Aristoteles aut Hippocrates? Nonne facundi sunt Plato &
Galēnus? In ueteribus autem Iurisperitis quæ fuerit utriusq; linguæ peritia, quæ Romani
sermonis tum puritas tum maiestas, declarant hæc ipsa fragmenta quæ gloriosus Iustinia-
nus nobis pro solidis uoluminibus obrulit, quanquā hæc ipsa sciant undiq; mendis pro-
digiosis. Nouū est pueri ad grammaticam instituendis inculcare modos significandi, præ-
legere delira glossemata, quæ nihil aliud doceant quam impure loqui. Nouum est adole-
scentem ad philosophiæ, Iuris, medicinæ, Theologiæ studium recipi, qui ob incitiam ser-
monis nihil intelligat in uetustis autoribus. Nouū est à Theologiæ adytis excludi, nisi qui
diu sudarit in Auerroë & Aristotele. Nouū est adolescentibus philosophiæ candidatis in-
culcari nugas sophisticas, & commentitias quasdam difficultates, meras ingeniorum cruce-
ces. Nouum est in publicis scholis, aliqd responderi secundum uiam Thomistarum & Sco-
tistarum, nominalium & realium. Nouū est illic excludi argumenta quæ petita sunt ex di-
uinarum uoluminum fontibus, sola uero recipi, quæ ducuntur ex Aristotele, ex epistolis
decretalibus, ex placitis scholasticorum, ex glossematis iuris pontificij professorum, aut si-
militudinibus plerumq; frigidis ex iure Cæsareo detortis. Si nouis offendimur, hæc uere no-
ua sunt. Si uetera probamus, uetustissima sunt quæ nunc offeruntur: nisi forte nouum est,
quod ab Origenis seculo proficiscitur, & uetus est, quod ante trecentos annos exortū sem-
per in deterius profecit. Sed his etiam iniquiores quidam non uerentur priuatim ac publi-
ce, atq; adeo in sacris etiam concionibus deblaterare, has literas esse fontes omnium hære-
seon, non animaduertentes hæc blasphemiam cadere in Hieronymū, Ambrosium & Au-
gustinū, aliosq; complures, quibus doctoribus gloriatur ecclesiæ. Huiusmodi stolidissimas
nugas inculcant auribus adolescentium in secretis confessionibus. Caue à Græcis, ne fias
hæreticus, fuge literas Hebræas ne fias Iudæorum similis, abiice Ciceronem, ne cum illo
damneris. O graues admonitiones. Nec cogitant futurum, ut hæc pueri passim effutiant ri-
denda cordatis omnibus. Eadem instillant parentum auribus, hoc agentes ut ipsis mande-
tur liberorum instituendorū cura. Facile imponitur mulierculis & simplicibus idiotis san-
ctimonie fucio. Verum ouem nihilo rectius lupo commiseris, quam talibus uentribus libe-
ros. Quid audior? Valdenses, pauperes à Lugduno, Vuicleuus, linguas ac bonas literas cal-
tuerunt? Deinde num Hieronymus hæreticus fuit, quia linguis & omni literarum genere
præcelluit? Si quis Gallicæ duntaxat linguæ peritus, sua lingua scriberet opiniones hæreti-
cas, an protinus admoneremus omnes ne quis disceret Gallice? Nuper etiam principū au-
lis persuadere coeperunt, totum hunc tumultum, & Lutheranismi & rusticanæ seditionis,
ex linguis humanioribusq; literis esse natum. Habent aulae Midas ac Thrasones suos, sum-
mūq; principes hoc magis patent talium insidijs, quo magis ingenui sunt, quoq; uehemen-
tius indulgent suis affectibus. Si de hæresi periclitatur qui Græcæ & Hebraicæ nouit, quod
Lutherus harum linguarum rudis non est, quur non potius in tuto esse dicitur, quod Ioan-
nes episcopus Rossensis, quod Hieronymus Aleander Archiepiscopus Brundisinus
propugnatores sunt nutantis ecclesiæ, quorum hic omnibus linguis excellit, ille treis lin-
guas ætate iam uergente nō uulgari studio amplectitur. Addunt & aliam calumniam. For-
te in secretis admisorum confessionibus adolescentum audiunt aliquid lasciuia, qui mor-
bus peculiaris est illi ætati. Rogant quos autores legant, quum audiunt Vergilium aut Lu-
cianum, studijs imputant ætatis aut hominis uitium, traducuntq; protinus & ætatem & li-
teras, quasi uero non multo peiora audiant ab ijs, qui nullas omnino literas attigerunt. Ete-
nim quemadmodum literarum studium non liberat ab omnibus uitijs, ita negari non po-
test, quin à multis arceat ætatem lubricam. Nihil autē tam sanctum, quin is qui natura im-
probus est, uerrat in occasionem peccandi. Quod si tollendū est quicquid quomodocunq;
præbet turpitudinis occasionem, quur tantopere laudatur coactus iste cœlibatus? An pu-
tant

tant ignotum, quæ lerna malorum hinc nascatur? Sed quis tandem erit fructus, si studiorum professoribus inuicem sese lacerantibus collabantur omnes honestæ disciplinæ, quod iam magna ex parte factum uidemus locis aliquot: At sine his uita hominum, non est hominum sed ferarum. Quid igitur superest, nisi ut linguæ bonæq; literæ postliminio redeunt ac uelut à radice repullulantes, ciuilitate & comiter sese inueniant in sodalitatem earum disciplinarum, quæ tot iam seculis regnant in Academicis, neq; cuiusquam studium incesant, sed omnium studia potius adiuuent. Deferant non nihil auctoritati professionis, deferant aliquid inolitæ & uelut in naturam uersæ consuetudini, deferant aliquid & ætati multorum non facile ad diuersa flexili. Quos uiderint insanabiles, suo relinquunt ingenio, ne maiores excitent tragœdias. Qui tractabiliores erunt, hos inescunt tempestiuis ac blandis admonitionibus. Sic admoneant, sic adlint, sic corrigant, ut officiosa pedisequa monet, ad est, corrigit heram suam. Merito regina disciplinarum omnium est Theologia, uerum hæc erit & honestior, & instructior, si tam utiles pedisequas qua decet comitate receperit in suum famulitium. Præclara res est philosophia, sed huic plurimum accedet dignitatis si ueteres amicas agnouerit. Honestæ heræ est iuris prudentia, uerum huic ornamenti non parum adferant tam elegantes famulæ. Egregia res medicina, sed absque linguarum & ueterum literarum cognitione penè cæca est. Ad hunc modum si sua bona uicissim inter sese communicent, utraq; fient & locupletiores & splendidiore. Monarchas autem illud admonitos uelim, ne susurrionibus huiusmodi præbeant aures, cogitent potius quantum fructus ac dignitatis ex hoc studiorum genere, rebus ipsorum sit accessurum, & olim accesserit. Postremo res omnium & publice & priuatim erunt feliciores, si suo quisq; uicino bonum uicinum præstiterit. Ut ad proverbium redeam, cõgruit illi, quod alibi commemoratum est, Aliquid mali propter uicinum malum, quod usurpauit Demosthenes in oratione contra Callistean, *ἐν τῷ ἀφ' αὐτοῦ ἀδελφῶν καλεσθέντων ἐδὲν ἢ γέγονεν ὁ πονηρὸς καὶ πλοῦτος τὸ γένος*, id est, Non erat quicquam ò Athenienses perniciosius quam improbum uicinum, nec suis contentum, esse nactum.

Caput artis, decere quod facias.

II

Quintilianus libro Institutionum oratoriarum undecimo, uidetur ueluti uulgo celebratum adducere: Caput est artis decere quod facias. Ipsius uerba subscribam: Vnum etiam his adijciendum est, cum præcipue in actione spectetur decorum, sæpe aliud alios decere. Est enim latens quadam in hoc ratio & inenarrabilis: & ut uere dictum est, caput esse artis decere quod facias, ita nec sine arte esse, nec totum arte tradi potest. Hactenus Fabius. Id usurpare licebit, non solum ubi quid fiet parum decore: ueluti si cantiller aut lusit senex, si præeat & obiurgat iuuenis: uerum etiã cum negabimus quibuslibet quiduis esse decorum. Quod sæpenumero uideamus euenire, ut quod ab hoc dictum aut factum placet uniuersis, si idem tentet alius, etiam si doctior peritiorq; nemo tamẽ ferat. Id cum quotidie uideamus accidere, tamen cur accidat, ratio reddi non potest.

Domus recta.

III

Anneus Seneca libro Epistolarum familiarium decimo sexto: Videbimus quod parum rectum sit, quod parum structum, quod non huius recentis polituræ. Cum circumspexeris omnia, nullas uidebis angustias inanes. Desit sanè uarietas marmorum, & conciliura aquarum à cuniculis interfluentium, & pauperis cella, & quicquid aliud luxuria, non contenta decore simplici miscet, quod dici solet, domus recta est. Hactenus Seneca. Quod si locus non uacat mendo, significat uulgo domum rectam uocari, non quidem opulentam & ambitiosam, sed cui nil desit iustæ supellestilis. Ad eundem modum M. Tullius Græcorum linguam ambitiosam meretrici confert, quæ multo luxu superfluat: Latinorum honestæ ac pudicæ matronæ, cui nihil deest, quod ad honestam pertineat mundiciem.

Non est beatus, esse qui se nesciat.

IIII

Idem in eodem opere uersiculum hunc è poeta quopiam allegat Comico: Non est beatus, esse qui se nesciat, haud dubium quin populari sermone factatum, cum auctoris nomen non adscripserit. Sensus est, haud esse satis, ut adsit felicitas, ni felicitatem tuam intellexeris. Huc alludens Vergilius:

O fortunatos nimium, bona si sua norint Agricolas.

Eodem pertinet, quod Martialis inter felicitatis calculos hunc quoq; commemorat:

Quod

Quod sis, esse uelis.

Quid enim felicitas libertate? Atqui uideas non paucos qui sortem deplorent suam, quod in principum aulis locum non inueniant: miseros se putant, quod seruire non liceat. Verum ut beatus non est, qui se non putat beatum: ita bis miser est, qui cum animi malis sit infelix, tamen sibi uidetur felix. Etenim ut qui sanus est, & sibi uidetur agrotus, non fruitur suo bono: ita qui morbo tenetur, non intelligens suum malum, longissime abest à sanitate: quippe qui usq; adeo sanus non sit, ut sit etiam insanabilis.

Amicus certus in re incerta cernitur.

V

M. Tullius in Laelio, senarium hunc ex Ennio citat pro uerbij specie:

Amicus certus, in re incerta cernitur.

Quo significatum est, amici fidem in rebus aduersis explorari. Nam quod cum periculo coniunctum sit, id dubium appellant, pro quo Ennius posuit incertum, affectas *ἄκωντος* & *ἠεθνομασίαν* quibus schematis impendio delectatus est, atq; adeo non ipse solum, sed & omnis illa ætas usq; ad M. Tullium. Plautus item, eum amicum pronunciat, qui in re dubia iurat. Habet eandem sententiam Hebræorum pro uerbia, *Omni tempore diligit qui amicus est, & frater in angustijs comprobatur.*

Auarus nisi cum moritur, nil recte facit.

VI

Omnes ferme Publianas sententias uideo pro uerbiorum uice fuisse celebratas, nec iniuria sanè. Nihil enim illis fingi potest nec argutius, nec iucundius. Cuius Mimos ipsi nuper emendatos non grauat sumus breuissimis scholijs explicare. Quamobrem non est animus eos omnes in hunc ordinem asciscere, præter unum aut alterum, qui mihi præter cæteros arident, quorum hic unus est: Auarus nisi cum moritur, nil recte facit.

Etenim qui sese pecuniæ studio addixit, nulli commodus est dum uiuit. Sola mors, uoluntatem & emolumentum adfert hæredi.

Bona nemini hora est.

VII

Arrisit & hic: Bona nemini hora est, quin alicui sit mala. Ita fortuna temperauit res mortalium, ut quod huic lætum est, alij pariat dolorem: quod alij lucro est, alij damnatum adferat. Nemo ditescit, nisi malo alterius, Nemo uincit in bello, nisi exitio alterius. Nisi mauis pro alicui legere alicubi.

Spontanea molestia.

VIII

Celebratur inter Græcos, cum primis bellus & elegans trimeter,

ἄλλ' ἀρετὴ ἢ λυπὴ ἢ σὺν ἢ ἠέκωνος ἀρετὴ, id est,

Vltronæus dolor est parare liberos.

Dici non potest, quantum & quam molestum negocium sit, educare filios, præsertim cum adeo pauci sint, qui parentum officio respondeant. Verum hanc molestiam, non est cui potest sint imputare, cum liceat coelibem uiuere. Longius trahi potest, ad eos, qui sibi sponte periculum ac molestiam accersunt. Atq; adeo similis propemodum conditio est, tollentium liberos & scribentium libros. Tuendum, emendandum, quod scripseris, & tamen non est quem incusemus, cum nobis liberum sit dormire.

Sapiens sua bona secum fert.

IX

ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ ποιεῖ τὰς ἑαυτοῦ ἀγαθὰς, id est, Sapiens opes sibi secum habet semper suas, à Biantis, ni fallor, apophthegmate natum, qui rogatus, cur nihil exportaret rerum suarum ex incendio patriæ, Ego uero, inquit, omnia mea bona mecum porto: significans ea quæ uere nostra sunt, intra nos esse, uelut eruditione, ac uirtutem. Ut rursus quæ uere mala sunt nostra, non licet effugere, quantum libet commutetur locus.

Citius Telegoræ donarim.

X

Telegoras apud Naxios prædiues quispiã ac præpotens erat, cui quod quotidie multa Telegoræ misistaretur, uulgato sermone receptum est, ut uenditores paruo licitantibus diceret, *μὰ τὸν ἑὸν πατέρα* id est, Malim Telegoræ dare. Refertur apud Athenæum lib. Dipnosophistarum octauo ex Aristotele. Rem longius profecuti sumus in pro uerbio, Nihil minus malus magnus piscis. Nec uideo quis usus adagionis esse possit, nisi si dicamus officium rectius gratuito collocari penes probos ac magnos, qm mercede penes improbos ac uiles.

Hecata cœna.

XI

Veteres cœnam perparcam & impendio frugalem Hecatæ cœnam appellabant, quod apud

apud inferos tenuissimo uictu, minimoq; cibo, eoq; uilissimo uiuitur, iuxta poetarum theo- logiam. Siquidem umbrae plebeae malua porroq; uicunt, Hecate Maenides ac Triglidas pisces, apud nos contemptissimos, habet in delicijs, ut sibi sacros. Vnde & Athenis locum esse dictum Triglam, atq; inibi simulachru Hecates Triglantinae. Alij Triglam illi sacram putant ob nominis rationem a ternione dicti, cu triformis sit & Hecate. Extat apud Athe- nam libro septimo, meminit & octauo. Meminit & Luciano alicubi. Verum illud ex- pendat eruditus lector, an prouerbium accipi possit de coena illa, quam singulis mensibus in triujs Hecata collocabant diuites, diripiebant pauperes. Cuius rei meminit etiam Ari- stophanes in Pluto:

Παρα Πλειήτης εἴστι δὲ πύθεδα, εἴτε το πλετέμ, εἴτε το πύλυ βέλλου; φησὶ γὰρ αὐτῷ Τὸς μὲν ἔχοντες & πλετώντας δειπνοῦσι μὲν αὖτε πλετέμ, Τὸς δὲ πλετώντας τῶν ἀνδρῶν ἀρπάξαι, πρὶν καταβῆναι. id est, Hoc ex Hecata si uis didicisse licebit,

Vtrum potius, ditem esse an egenum, quandoquidem iubet illa Hos quibus est res quoq; benignam mensē uno pōnere coenam, Caeterum egenos hanc praedari, prius ac deponere possunt.

Quo quidem loco in hanc sententiam scribit interpres. Olim in triujs uenerabantur He- caten, quod eadem tribus nominibus appelleretur, Luna, Artemis & Hecate. Caeterum sub nouilunium diuites mittebant coenam uespere, ueluti coenā Hecatae in triujs. Pauperes autem esurientes diripiebant ac deuorabant, quae erant apposita; dicentes quod Hecate comedisset, itaq; congruet, ubi res per tumultum diripitur.

Mens uidet, mens audit.

XII

Nēs ὁρᾷ ἢ νδς ἀκῶδ, id est, Mens uidet, mens audit. Hemistichium prius uidetur carminis Trochaici, tetrametri, catalectici. Refertur ab Aristotele quasi uulgo factatū Sectionis un- decimae problemate 33. ubi proposita quaestione quur noctu acrius audiamus q̄ interdū, inter alias causas & hāc reddit, quod interdū animus uarijs negocijs distrahatur: qui nisi sit praesens, nec corporis sensus officio suo fungatur, adeo ut mente alienata, nec corporis do- lorē interdū sentiamus: & ipse sum expertus in cruciatu dentiū, aut calculi multo leuiorem reddi doloris sensum, si possis animum in aliquam cogitationē alienam intendere. ὁσπερ inquit, ἄεθρ τὸ νδς ὁρᾷ ἢ νδς ἀκῶδ. Noctū uero, quoniam oculorum sensus quiescit, & ani- mi cogitatio tranquillior est, tum aurium meatus nō minus patent nocte quam interdū, nec minus capaces sunt sonori, sed eos facilius etiam renunciant animo, quod tum nullis actio- nibus distrahatur, nec oculorum sensu auocetur, quemadmodū in die, sit ut acutior sit auri- um sensus. Locus erit adagio, ubi iubemus quempiam attentum esse, quemadmodum di- citur, hic esto, & isthic sum. De mente peregrinante nobis dictum est aliās.

Thymbra uicuntans.

XIII

Θυμβροφωρί, id est, Thymbra uicuntantes adagio dicebantur, uel qui tutius ac liberius ut- tam agerent, uel qui moribus essent parū blandis, uel qui hilariter citraq; sollicitudinē par- uo cōtenti uiuerent, quod Thymbra, quam eandē cunilam dicunt, herbae genus sit, quam Plinius non distinguit a Satureia, Columella distinguere uidetur. Et Satureia, inquit, Thymi referens, Thymbræq; saporem.

Est autē saporis subamari, in agris passim prouenit, & pratensis ad remedia praestantior est hortēli, ut autor est Dioscorides, locus gaudēs petricolis, Hortensis cibus aptior. Prouer- bium recēsit Suidas & Hesychius. Fertur Epaminondas mire frugalem uitā egisse, itaq; de prandio parco tenuiq; dixisse, τὸ τοῖδ' ἐστὶν ἀριστὸν, ὃ γὰρ εἶπε δισίαν, id est, Tale prandiu nō recipit proditorem. Sensus autem dicti geminus est; uel quia nemo molitur insidias rebus modicis, uel quia qui modicis contenti sunt non facile corrumpuntur, ut prodant republicā.

Amphis apud Athenam libro decimo;

Εὐτελής γὰρ δειπνοῦσ' οὐ ποιεῖ τῆσθαι. id est,

Vbi coena frugi est, nulla debacchatio.

Græcus trimeter uidetur corruptus inuersione duarum dictionum: Restituetur si legas, δειπνοῦ γὰρ εὐτελής, & subdit ex Alexide, Ex prolisus conuiujs primum nasci scommata, ē quibus ferē plus est doloris quam uoluptatis. Hinc maledictum, Id regetur ac recipro- catur

catur in dicentem, mox à uerbis ad uerba. Non ita qui Thymbra uicuntant.

Doryphorematis ritu.

XIIII

Græci δρυφόρημα uocant satellitium illud ex barbarorum fece conductum, quod olim tyranni ad custodiam corporis adhibebant, nunc à regibus magis factus quam tutelae gra- tia alitur: nec à regibus modo, uerum etiam à summis pontificibus. In tragœdijs igitur sic addebatur regum personis δρυφόρημα, ut astarent modo, nihil etiam loquerentur. Vnde qui taciti assident, δρυφορέματ' ἔσθ' ἀδελφῶν adesse dicunt. Sic Athenæus libro quinto, τῆς μὲν βέλωντος τινὰ λόγου πασισηφῆτε, γὰρ γὰρ ἢ δῶρον μὴ τῆσθαι δρυφορέματ' ἔσθ' ἀδελφῶν. id est, Cum inijceret sermonem quendam Pylistratus: Neque enim oportet hunc adesse more Dory- phorematis: hoc est, tacitum & nihil adferentē in medium. Vsurpatur à Luciano in libello De conscribenda historia, his quidem uerbis: τὸ αὐτὸ ὡς μὴ μόν' ἀφῶν' εἶλω ἢ οὐ τὸ πολυφάνω, μὴ δ' ὡσπερ λαμικῶν δρυφόρημα λεχθῶς σιωπῆσθαι ἀδελφῶν. id est, Igitur ami- ce, ne solus essem mutus in tempore tam uocali, neq; ueluti comicū Doryphorema hians cum silentio obambulem.

Musica docet amor.

XV

Plutarchus adducit & hoc adagium trochaico uersu expressum,

μουσικῆν ὁρᾷσθαι διδασκα, λιανὸς ἀμουσος ἢ τὸ πρῆν. id est,

Musica docet amor, & si fuerit indoctus prius.

Sensus est, amore ad industriam excitare animum, artiumq; & omnis elegantiae magi- strum optimum esse. Socrates in conuiuio Platonis, putat animā immeritam corpori, ue- lut expergisci amoris stimulis, & hinc primos ad honesta impetus capere, tanquā excusso ueterno. Vnde deum hunc idem Plato πανός ὡν δὲ ἴδῃτω appellat, quod nihil non expe- riatur. Siquidem ē taciturno reddit loquaculum, ē uerecundo stupidoq; comem ac blan- dum, ē negligente diligentem. Extat in hanc sententiam non illepida fabella Boccacij, ni fallor, de Cimone, qui tactus amore puellae, ne posset ut rusticus fastidiri, omni literarum ac morū genere semet expoliuit. Nam Musicen hic sentit literas, quas antiquitas nouem Musis dicebat. Alludit ad prouerbū Bion in Bucolicis, qui quum multis uersibus docuisset, Musas semper esse comites amoris, subiicit,

μάστρε ἐγὼν, ὅτι μὴ δ' ἴδ' ἐπ' ἔσθ' ὡσπερ ἀλκιδης. id est,

Testis ego dictum hoc haud unquam fallere quenquam.

Potest & ad uerecundiorum usum detorqueri prouerbium, si dicas non mediocre esse gradum ad discendum, amasse praecceptorem. potest & ad pium, si dicas charitatē esse uir- tutum omnium magistratam, quae nisi adit, nihil recte feceris.

Sicyon arrodens uxor lacernam texe.

XVI

Athenæus libro Dipnosophist. 3. heroicum hunc ut prouerbiale adducit,

τὸν σικυὸν πρῶτος γὰρ αὐτῶν χλαίνας ὕφαινε. id est,

Arrodens Sicyon uxor subtexere lacernam.

Apparet esse uerba mariti iubentis, ut uxor tenui cōtenta uictu, perageret opus suū. Nam Sicyon seu Sicyos bulbi genus est, aut certe peponis: nonnulli putant cucumeris. Vox ea propemodum quadrat in huius temporis principes, qui strenue profundunt, quod popu- lus esuriens, firmis laboribus parauerit. Idq; surum esse putant, ut ceu fuci quidam alie- nis fruantur sudoribus. Hermolaus Barbarus Corollaris in Dioscoridem, cap. ccc. lxxvi, uidetur aliud diuinare, scribens ex Aristotelis sententia, plerāq; textrices esse impudicas: An Sicyos Venerem temperet nescio.

Tetigit lapidem à cane morsum.

XVII

Plinius lib. 29 cap. 5. De ueneno rabidi canis agens: Tanta, inquit, uis mali est, ut urina quoq; calcata rabiosi canis noceat, maxime hylcus habentibus. Remedium est fimum ca- ballinum; aspersum aceto, & calefactum in uino appositum. Minus hoc miretur, qui cogi- tet lapidem à cane morsum, usq; in prouerbium discordiae uenisse. Haecenus Plinius. Cu- ius ē uerbis conijcere licet, uulgo creditum fuisse, si quis lapidem à cane morsum contigisset aut calcaasset, eum iracundiorum euadere, & ad dissidia propensum. Fortassis ita dicta- bant in hominem conuiciatorem ac rixosum: Hic lapidem calcauit à cane morsum.

Erecti.

XVIII

Athenæus in Dipnosophistarum lib. 5 καὶ τὸ θαυμάσιον, ὅτι τῆσθαι οὐκ ἀεὶ λαμβανόμενοι τὸν Kkk

esse fructuarij uidetur, bonæ frugi seruum esse. Rursum in digestis libro undecimo, Titulo de Seruis corruptis, paragrapho, Quod ait prætor. Sed utrum ita demum tenetur, si bona frugi seruum perpulit ad delinquendum. Plautus in Casina. credo pol esse, si tu frugi bona es. Rursum in Pseudolo. Cupis me esse nequã, tamen ero frugi bona. Nequã oppofuit frugi. Nequã enim nulli est usui. Et ita frugi hominem dicimus, quemadmodũ nequã, utraq; uoce indeclinabili. Columella De re rust. lib. 1. Eiusdem agilitatis homo frugi melius quam nequã faciet. Et in Declamationibus, frugi filius opponitur luxurioso. Hinc & frugalis dicitur. Sumptum uidetur ab agris, qui cultu redduntur frugiferi.

Per manus tradere.

XXVIII

Quod successione quadam ab alijs ad alios deuenit, per manus tradi dicitur: quod translatum uidetur ab his qui nauim aut plaustrũ exonerent. Idem frequenter fit in militia, uelut in commentario belli ciuili primo: Saxa, inquit, prærupta multis locis iter impediabant, ut arma per manus necessario traderentur, militesq; inermes subleuati alijs ab alijs magnam partem itineris conficerent. Rursum belli Gallici libro septimo. Quidam ante portam oppidi gallus per manus sebi ac picis traditas glebas in ignem e regione turris proiebat. In eodem: Nonnullæ de muris per manus demissæ. Item libro octauo. Tale consilium sui recipiendi inierunt: fasces ubi confederant, per manus stramentorum ac uirgularum, quorum summa erant in castris copia, inter se traditos, ante aciem collocauerunt. *Nullus hic nullus est uoluptas.* Qui quoties accedit, transit in speciem proverbialem, quomodo frequenter nobis uim est apud autores. Velut apud Fabium libro duodecimo. Non ea modo quæ conscripta sunt historijs, aut sermonibus uelut per manus tradita, quæq; quotidie aguntur nosse, uerũ ne ea quidẽ quæ a poetis ficta sunt negligere. Item Lilius lib. ab urbe condita. *Fit nobis cum urbe simul posita, traditeq; per manus religiones nullæ essent.* Idem libro nono. Tum disciplina militaris iam inde ab inicitjs urbis tradita per manus, in artis perpetuis præceptis ordinatæ modum uenerat. M. Tullius in oratione De prouincijs consularibus: Nam ut C. Iulius omnibus a senatu eximjs ac nouis rebus ornatus, per manus hanc prouinciã tradat ei cui minime uos uelitis. Quin & Iureconsultis per manus tradi dicitur, quod de manu in manum datur. Veluti Papinianus libro Pandectarum 29. Titulo De iure codicillorum, Quod per manus traditum est, codicillis hereditatem dari non posse rationem illam habet & cetera. Plautus in Trinummo: E manibus dedit ipse mihi in manus: De Epistola loquitur. Fit autem iucundius, quoties ad res animi pro uerbum ac commodatur, quemadmodum quum dicimus institutum, aut opinionem, aut consuetudinem, aut disciplinam aliquam, per manus traditam ad nos uenisse.

De manu in manum.

XXIX

Vt non arbitror idem esse cum superiori, ita non usquequaq; dissimile est, quod scribit Cicero lib. Epist. famil. 7. Totum deniq; hominem tibi trado de manu, ut aiut, in manum tuam istam & uictoria & fide præstante. Traduntur enim & qui commendantur. Terentius: Hanc in manum dat. Item Horatius: Ut tibi se laudare ac tradere coner.

Item:

Hunc hominem uelles si tradere.

Mira de lente.

XXX

Rodolphus Agricola uir immortalitate dignus, lib. Dialectices; testatur apud Græcos pro uerbo dici solere, egregia de lente, quoties res humilis & pusilla magnificis laudibus attolleretur: perinde quasi lentem minutum ac uile legumen splendidis encomijs efferas. Opinor Græcis efferri hunc in modum: *δενὰ πὸς φακῆς.*

Non una manu capere.

XXXI

οὐ πῆ ἐπὶ ἀληθῆρος. id est, Non una tantũ manu capiendum. De re lubrica uariãq; captãq; difficili. Nam huiusmodi solemus utraq; admouere manum. Visus est Plato in sophista: *ὄρεται δὲ ὡς ἀληθῆς λέγει τὸ πικίλον ἐν δὲ τὸ θελον, ἢ τὸ λεγόμενον, ὃ πῆ ἐπὶ ἀληθῆρος.* id est, Vides igitur uere dici, bestiam hanc esse uariam, neq; (quod dici solet) unica manu capiendam. Sumptum est a uenatu, in quo feræ quædam miris artibus ex ipsis uenantium manibus frequenter elabuntur, quibus ad similem putat hominem sophistam, ad elabendum omnibus dolis instructum. Accommodari potest & ad optimum sacerdotium, quod nemo facile assequitur, nisi summa uia admittatur.

Omnes

Omnes laqueos effugere.

XXXII Laqueum

In eodem dialogo non dissimilem huic allegoriam adducit, ueluti pro uerbo iactatam: *effugere* Difficile omnes laqueos effugere. Quod ipsum a uenatu translatum est, in quo sic undiq; sepuntur exitus, ut necesse sit feram in aliquas insidias incidere, *ὄρθη γὰρ ἢ προίμια, τὸ τὰς ἐπιπέδους μὴ ῥέδιον ἐν ὁσφδύγει.* id est, Siquidem recte habet pro uerbiũ, quo dicitur, haud facile esse omnes laqueos effugere.

Hostis domesticus.

XXXIII

Rursum in eodem domesticum hostem pro uerbo solitum dici testatur, ubi malum nõ aliunde proficiscitur, sed ex nobis ipsis nascitur: uelut cum quis ipse se prodit, aut redarguit, ipse sua billant liuore sese conficit: *ὅτι ἀλλὰ οὐ δέονται τὴν ἐλεγχόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον, οὐκ ἔστι τὸ πολέμου καὶ ἔκων πωσόμενον ἐχόντες.* id est, Non opus habent alijs qui redarguant, sed iuxta pro uerbiũ, cum domi hostem habeant, quicq; sit aduersaturus &c. Agit, opinor, de sophista, qui cum sit loquax, ipse ex sese præbere solet quo reuincatur.

Capere ciuitatem.

XXXIII

Plato in eodem dialogo significat pro uerbo dici solere: Capere siue expugnare ciuitatem, qui rem difficilem esset assecutus. Neq; enim ciuitas primo statim impetu capitur. Illic hospes animat Theætetum, ut quod instituit, persequatur, eò quod qui ad leuiores difficultates aut hæret, aut resilit, nunq; aliquid perficiet in eo quod est disputationis caput. Verba Platonis sic habent: *ὁ ἀρετῆς ὁ θεαίτητες καὶ τὴν ἰσχυροῦσι δυνάμει εἰς τὸ πρόδεν ἀεὶ πρὸς ἡμᾶς. πῆ γὰρ ὄν ἀθυροῦν ἢ τὸ τῶν, ὁ ἀσθενὲς ἂν ἢ ἀλλοιοῖς, ἢ μηδὲν ἢ ἐκείνοις ἀνύπων, ἢ πάλιν ὅτι τὸ πρὸ δὲν ἀπωδείξας, ὁ ὀλιγοῦν τὸ ἢ τὴν πρὸς ἡμᾶς λεγόμενον, ὅτι ποῖς τὸ ἂν ποτε εἶποι πρὸς ἡμᾶς.* id est, Cõfidere oportet Theætete, fore ut qui uel paululũ aliquid potuerit, semper ultra progrediatur. Quid enim facturus sit in alijs qui in his animũ desponderit: aut nihil in illis efficiens, aut retrocedere etiam cõpulsus: haud unquã ille talis, urbem, quod dici solet, ceperit. In bello facile est in excursionibus, aut pagorum incendijs aliquid designare: at munitas urbes expugnare perdifficile est. Simile est illi: Timidi nunquam statuerunt Trophæum.

Diuinum excipio sermonem.

XXXV

Plato lib. De repub. 6 demonstrat pro uerbiũ uice in ore fuisse uulgo: *θεῶν ἐλάρω λόγου.* id est, Diuinum excipio sermonẽ, quoties, opinor, gloriosius aliquid dictum esset, omnis gratia deos excipiebant, qui nihil non possunt, & quibus nemo præscribit. Platonis uerba subscribam: *οὐ τὸ γὰρ γινεῖται ἢ τε γέγονεν ἢ δὲ ἔν μὴ γένηται, ἀλλὰ οὐκ ἔστι πρὸς ἀρετῆν, πρὸς τὴν τῶν πρὸς δέου πεποιδὸν ἀνθρώπων, ὃ ἐταίρε. θεῶν μὲν τοῖς ἢ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐλάρω λόγου.* id est, Neq; enim sunt, neq; fuerunt, neq; futuri sunt mores aliter ad uirtutem instituti quam ad horum institutionem. De humanis loquor amice, at diuinum iuxta pro uerbiũ, excipio sermonem. Apparet esse fragmentum carminis iambici:

θεῶν ἐλάρω λόγου.

fortassis ex Homero natum:

οἱ δὲ τὸ πᾶν τὰ δυνάουται.

id est,

Diui tamen omnia possunt.

Accommodari potest ad summos principes, ueluti pontificẽ, aut cardinales, aut monachos.

Vna pertica.

XXXVI

Vna pertica, pro eo quod est eadem opera. Plinius Secundus lib. 8 Epist. 2. Nam regione, inquit, tota, & nouitas remissionis, & forma laudatur, ipsis etiam, quos non una, ut dicitur, pertica, sed distincte gradatimq; tractaui. Quanto quis melior & probior, tanto mihi obligator abit, expertus esse non apud me, *ἢ δὲ ἢ πῆ ἢ μὲν κατὸς ἢ δὲ καὶ ἐδλός.* id est, Vir malus ac fortis precio ducuntur eodem. Sumptũ uidetur ab his qui metiuntur agros. Perticam posuit pro decempeda. Nam Seruius Sulpitius, ut indicat Festus Pompeius, dixit perticam esse lineam qua diuiditur agri, & uersus est Homericus, lib. Iliad. 9 quem alibi recensuimus atq; exposuimus.

Sarta tecta.

XXXVII

Sarta tecta, pro consummatis, probeq; curatis, & in quibus nihil sit omissum, ex solennibus uerbis iureconsultorum abiit in pro uerbiũ. Plautus in Trinummo: Ne tibi ægritudinem pater parerem, parsi sedulo. Sarta tecta tua præcepta usq; habui mea modestia. M. Tul. lib. Epist. famil. 13. Hoc mihi da, atq; largire, ut Marcum Curium sartum & tectum, ut aiunt, ab omni incommodo, detrimento, molestia, syncerum, integrumq; conserues. Idem in Verrem Actione tertia, In fartis tectis uero quemadmodũ se gesserit, quid ego dicam?

Kkk 3 Idem

Idem in concione ad populum priusquam iret in exilium. Si igitur aliquo tempore his hominibus consulistis, quorum animus est religionis pietate defunctus, debetis mihi quoque prospicere, qui numini deorum consecratum, sartum tectum ab omni periculo conseruauit. Idem in Verrem actione eadem. Quapropter ita me de prætore criminibus auditote, ut ex utroque genere, & iuris dicendi, & sartorum tectorum exigendorum ea postuletis, quæ maxime digna sunt eo reo. In eadem. Quæsiuit quis ædem Castoris sartam tectam deberet tradere. Alijsq; locis compluribus: uelut in eundem Verrem actione quinta. Vlpianus libro Pandectarum primo, titulo De officio procons. & legati, capite: Si in aliquam. Aedes sacras & opera publica circumire, inspiciendi gratia, an sartata tecta sint, uel an aliqua refectio indigeant. Item Celsus Pandect. 7 tit. De usu fruct. captis hæctenus, loquens de reficiendis ædificijs: hæctenus tamen inquit, ut sartata tecta habeat: si qua tamen uetustate corruissent, neutrum cogit reficere. Ac mox: Vnde Celsus de modo sartata tecta habendi querit &c. Rursus lib. 48 tit. ad legem De repetendis, cap. Lex Iulia. Illud quoque cauendum ne in acceptum feratur opus publicum faciendum, frumentum uel publice dandum, præbendum, apprehendendum, sartata tecta tuenda, antequam probata, perfecta, præstita legerint. Festus Pompeius docet ueteres sartate dixisse pro integre, quamobrem & opera publica quæ locantur ut integra tecta præsentur, sartata tecta locantur. Nam sarcire est integrum facere. Sed Festus legisse uidetur, sartate tecta, pro integre tectis: Nisi forte legendum est in prioribus, sartata & integra.

Pulmo prius uenisset.

XX XV III

Pulmo prius uenisset, dictum est olim in lentos ac cessatores. Opinor quod pulmo cum perpetuo moueat, nunquam tamen loco se promouet. Plautus in Epidico: *Dij immortales soccos iussi adimere pedibus.* Pulmo enim quod perhibent, prius uenisset quam tu aduenisti mihi.

Pedem conferre.

XX X I X

Pedem conferre, à militia sumptum. Vsurpatur, ubi propius acceditur ad rem. Cicero in actione pro Plancio: Non possum magis conferre pedem, ut aiunt, aut propius accedere. Huius obiter & alibi meminimus ex Quintiliano. Sumptum uidetur ex Homero apud quem illud frequens est, *εγγύς ιοντες.* id est, prope uenientes, hoc est, comminus cogerent. Idem non minus iucunda figura extulit Vegetius De re militari libro tertio, cap. 14. Prima autem & secunda acies, quum ad spathas & pila, ut dicitur, uentum fuerit, totum sustinet bellum. Spathas autem uocabant gladios longiores: quemadmodum pila, hastas breuiiores, nimirum quinque semis pedum, quæ deinde spicula sunt dicta. Autor Modestinus. Huiusmodi pugnae genus describit Q. Curtius lib. 3. Ergo cominus coacti conferere, gladios impigre stringunt, tum uero multum sanguinis fufum est, duæ quippe acies ita cohærebant, ut armis arma pulsarent, mucrones in ora dirigerent: non timido, non ignauro cessare tum licuit: collato pede quasi singuli inter se dimicarent, in eodem uestigio stabant, donec uincendi locum sibi facerent. Et Maro, *Hæret pede pes, densusq; uiro uir.*

Qui multum obfuit.

XL

Sicut eiusdem artificis est egregie mentiri, & uera dicere, ita eiusdem est prodesse plurimum ac lædere. Id olim pro uerbo iactatum fuisse testatur Thucydides lib. 6 in oratione Alcibiadis, *ἄλλοτε δὲ τὸ πᾶν τῶν περὶ ἀλλήλων λόγων, ὡς εἰ πολεμήσει γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν ἕλκεται, καὶ αὐτὸν ἄλλοτε δὲ ἰσχυρῶς ἀφελείτω.* id est, Dicitur uidelicet illud quod ab omnibus usurpatur, quod si hostis quum essem uehementer nocui, etiam si sim amicus magnopere qui uero prodesse.

Non uulgari ancora nititur.

XL I

Demosthenes in oratione pro Cresiphonte: *οὐκ ἔστι τὸ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων πρὸς πολλοῖς.* id est, Non eadem ancora nititur qua uulgus, significans illum nouis, minimeq; uulgaribus præsidijs niti. Suidas admonet esse pro uerbum, & subaudiendum ancoram.

Non pluris quam simias.

XL I I

Simia ridiculum animal, & uulgo contemptum, non uni pro uerbo locum fecit. Dion Prusensis in lib. De Troia non capta: Quos ego, inquit, non pluris facio quam ut dici solet, simias.

Aspis à uipera.

XL I I I

Tertullianus lib. aduersus Marcionem; pro uerbi titulo refert: *Aspis à uipera, quum pessimus à pessimo sumit mali quippiam.* Desinat, inquit, nunc hæreticus à Iudæo, aspis quod aiunt, à uipera mutuari uenenum. Refertur autem inter Diogenis apophthegmata, qui con-

qui conspiciatus duas foeminas inter se conferentes clam sermonem, protulit uersiculum è comœdia quapiam sumptum, *ἀσπίς τῆς ἐχιδνῆς φαρμάκιον δ' ἀσπίδος.* id est, Sumit uenenum à uipera aspis mutuo.

Vtriusq; serpentis uenenum immedicabile, pariterq; noxium, nisi quod uiperæ morsus magnis enecat cruciatibus, aspidis adeo nullum adfert dolorem, ut nec uoluptas desit, si Plinio credimus. Est autem aspidis genus, quod absq; morsu, conspuens hominem ueneno, perimit, unde græcis dicta *ἄσπις*. Vfus erit quoties qui per se malus est, contagio mali fit deterior. Neq; intus, neq; foris.

XL I I I I

Irenæus li. 1. cap. 9 refert hoc pro uerbum, dicens hoc quadrare in mulierculas quasdam, quæ cum intelligerent se fuisse delusas à discipulis Valentini, non tamen se comittebant ecclesiae, ut remedio poenitentiae reciperentur in consortium unde discesserant, inter utrumque degentes, nec Valentinianis adhærebant, nec ecclesiae se se reconciliabant. Simili figura dicunt hodie, neq; caro est, neq; piscis, de homine qui sibi uiuit, nec ullarum est partium.

De toga ad pallium.

XL V

Certe speciem habet pro uerbi quod refert Tertul. in libello De pallio: Hæc nimirum indignitas erit à toga ad pallium. cuius duplex erit usus: uel cum ad diuersum uitæ genus se conuulerit aliquis, uel cum à fortuna honestiore ad humiliorem, uelut si quis ex aulico fiat monachus, aut è præfecto pedagogus, è consule rhetor. Toga Romanorum erat, pallium Græcorum. Post pallium cepit esse gestamen philosophorum. Confine illi, Ab equis ad asinos.

Extrema linea.

XL V I

Quoniam olim initium unde cursus incipiebatur, ducta linea notabatur, rursus extremum linea signabatur, idcirco à linea incipere, siue ad lineam redire dicebatur, qui rem ab initio repetebat. Et quod in quaque re postremum est, extremam lineam appellabant. Ita Terentianus Phædría. Postremo extrema linea amare non nihil est. Et Tertullianus lib. quem aduersus Hermogenem scripsit, uocat eum ignorantium extremam lineam, quod ultimus esset hæreticorum. Si quidem adhuc erat in uiuis, quum ea scriberet Tertullianus.

Cæcus & claudus non intrabunt templum.

XL V I I

Recensetur lib. Reg. 2 cap. 5 Quum David omnium tribuum consensu suscepisset regnum totius gentis Israeliticæ, iamq; constituisset regiam suam statuere in monte Sion, quæ tum erat arx Hierosolymæ, quam id temporis obtinebant Iebusæi, denunciatum est illi à Iebusæis, non futurum ut ingrederetur urbem, nisi prius amouisset cæcos & claudos. Id ubi factum esset, abiit in pro uerbum: Cæcus & claudus non intrabunt in templum. Nec satis conuenit inter interpretes, quid hoc loco sibi uelit cæcus & claudus. Quidam existimant per contemptum dictum, Huc non ingredieris, nisi sustuleris propugnatores moenium quibus tuendis sufficiunt cæci claudiq; nostri. Hebræi solent affingere fabulas, per quas explicent nodum quæstionis. Aiunt in moenibus urbis positas fuisse duas imagines, Isaac & Iacob: quorum ille legitur cæcutisse senio, hic claudicasse ex lucta cum angelo. Has ideo collocatas, ut essent monumentum foederis, quod olim pepigerant cum Abraham, qua de re meminit libri Geneseos caput 21. His igitur sublati capta est arx, & natum pro uerbum, cuius sensum non satis perspicio. Nam quod in Leuitico cæcus & claudus arcentur à sacris ministerijs templi, non uideo quid faciat ad hanc historiam. Si diuinare licet: fortassis in summis tectis ædium erant imagunculae, quales solent imponi fastigijs ædificiorum. Eas uulgo cæcos & claudos appellabant, quod nec ambularent affixæ, nec cernerent. Non patebat igitur ingressus in aream, nisi transcensus ædium fastigijs. Proinde David præmij loco promissit militiæ principem futurum, quisquis primus contigisset domatam fistulas. Fortassis adagio locus erit, quoties excluditur aliquis ab honore uelut indignus. Merito enim excluduntur qui uidebantur excludere. Et huiusmodi imagines in templorum tectis affiguntur foris, quum ipsum templum nunquam ingrediantur.

Homini diligenti.

XL V I I I

Homini diligenti semper aliquid superest. Chrysostomus homilia in Ioannem 19 refert hoc dictum, ut tritum uulgi sermone pro uerbum. Qui uere diligens est in negotio, nunquam sibi satisfacit, semperq; uidet aliquid quod operi coepto adiciat, cum ignauis quicquid egerint nimum uideatur.

Mandroni
fuit ficulna
navis

Fuit & Mandroni ficulna nauis.

XLIX

Εγγύς ἔστι μὲν Ἐρασι συνίη νᾶϊς. id est, Fuit & Mandroni ficulna nauis. In eos dici solitum qui præter meritum ad felicitatem atq; opes euecti, pristinae conditionis non meminerunt, sed præsentium rerum successu insolentius abutuntur: ita ut ferè mos est *πὶς νεοπλάθις*, id est, is qui ad nouas diuitias ex infima fortunæ conditione prouehuntur. A Mandrone quodam sumptū, qui indignus & immerens, ex nauiculario factus est imperator. Nauim autem ficulnam per contemptum dixit. Nam ficulnum in genere uocāt Græci, quicquid imbecille, aut contemnendum significare uolunt.

Lupus in fabula

Hoc prouerbium quum in prima æditione quæ Lutetiæ prodita est, non indiligenter esset à nobis explicatum: tamen nescio quo casu uidetur omissum in cæteris æditionibus. Solitum est autem dici, quoties is de quo cōfabulatio est, de improuiso interuenit. Quod inde sumptum putat Donatus, interpret Terentij, quod lupus ei quem prior uiderit, uocem adimere dicitur, ut cum cogitatione in qua prius fuerat, simul & uocē amittat & uerba. Nec desunt qui huius seu rei, seu opinionis causam philosophicā reddere conentur, uel dicitur quod lupus natura sit hostis homini, & ideo spiritus quosdam ac uim naturam ab illius oculis proficiscentem in eum quem conspexit inopinato, uires illius obstupescere, atq; hinc esse subitum silentium. Donatus huc pertinere putat quod alibi citatum est à nobis Theocriticum illud: *λὺκον εἶδον*. Rursum illud Maronis: Lupi Mœrim uidere priores, quum uocem per atatem ademptam pastor quereretur. Sunt qui ex nutricum fabulis natum existimant, quæ narrat ludificato puero terrore lupi, uerum lupum à cauea paulatim uenisse ad limen cubiculi. Nam est & in apologis, matrem, ut puerum uagientem comperceret lupū frequenter inclamasse, ut nisi desineret plorare, deuorandū auferret. Tandem lupum spe prædæ uenisse: sed frustra hiantem abiisse, hac tantum sententia doctiorem, non esse fidem habendam sceminae pollicenti. Nam hoc, opinor, sensit Donatus. Locus enim in libris euulgatis non uidetur carere mendo. Tertiam opinionē respicit Donatus, quæ putat hinc natū: cum in Neuiana fabula representaretur, quomodo Romulus & Remus aliti sint à lupa, repente uerū lupum actioni interuenisse: quo factum ut subitū esset totius fabulæ silentiū, quod talis spectator inexpectatus interuenisset. Sic usus est Terentianus Syrus in Adelphis, silentiū inueniens Ctesiphoni, quod Demea pater adolescentis, quem ruri esse credebat, præter expectationem adfuerat. Festiuius etiā usus est Plautus in Stichō. Atq; eccū, inquit, tibi lupus, in sermone præfens esuriens adest. Loquitur enim de parasito Gelasino, qui fratribus de ipso confabulantibus derepente interuenit. Addit enim prouerbio gratiā, allusio ad hominis edacitatem: quemadmodum apud Theocritū, ad nomen adolescentis, de quo dicitur, *λὺκον εἶδον*. Utitur & M. Tul. Epist. ad Atticū, lib. 13. De Varro-ne loquebamur, lupus in fabula. Venit enim ad me. Ferè fit autem ut quoties interueniat, de quo colloquimur, obmutescamus: propterea quod siue laudabatur, pudet in os dicere, quod recte narratur de absente: siue uituperabatur, timemus offendere.

Prolixius Iliade.

LI

Iliade prolixius

μακρότερα τ' ἰλιὰς λαλῶν. id est, Prolixiora Iliade loquens. Refert Iulius Pollux, libro De rerum uocabulis 6 cap. 26. adiungens ei quod alibi docuimus, competere in homines uehementer garrulos, *τὸ ἐκδωδώνης χαλκίον*, & *ἀράβις αὐλός*, sic enim ibi refertur. Hunc in sensum usus est & Aeschines in Demosthenem, qui locus nobis alibi citatus est. Non dissimile est huic Ilias malorum. Sed quoniam hoc congruit immensis malis, quod nunc referimus immodicæ loquacitati, separare uisum est ob usum diuersum. Est autē Ilias nobile opus Homeri, quo Troiæ captæ historiā libris uiginti quatuor explicat, quum Vergilius duodecim libris complexus sit quod ex utroq; opere uisum est decerpere.

Apud nouercam queri.

LII

Qui deplorant infelicitatem suam apud eos, qui nihil auxiliij sint laturi, uel gauisuri magis conquerentiū malis, apud nouercā queri dicuntur, quod nouercæ ferè male uelint priuignis. Ballio leno in Pseudolo Plauti: Nam isthuc quod nunc lamentare, non esse argentum tibi, Apud nouercam querere. Leno pro se supposituit nouercam. Quod dictum Pseudolo simulans se non intelligere, Eho, inquit, an unquam huius nupisii patris?

Animus

Animus habitat in auribus.

LIII

Veteres animo sedem in oculis dedere, plerique in corde. At Herodotus in Polymnia, iuxta uulgi sermonem ut uidetur, docet animum habitare in auribus, quod qui bene audiunt, uoluptate afficiantur, qui secus, exacerbentur. Herodoti uerba subscribam, *Καὶ νῦν πρὸ τῶ γέ ἔστι πρὸς ἡσ, ὡς ἂν τοῖσι ὡς τῶ ἀνθρώπων οἰκεῖ ὁ θυμὸς; ὅς γὰρ ἔστι μὲν ἀκούσας, πρὸ φωνῆς ἐμπλήθει τὸ σῶμα, παρρητικὰ δὲ πονηροῖσι ἀνοιδεῖ.* id est, Et nunc illud sanè discito, quod in auribus hominum habitat animus: qui quum bona audierit, uoluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficit. Opinor hunc esse sensum adagij, quod ex his que audimus maxime placatur, aut iritatur animus. Nam hac potissimum iter est ad animum hominis. Comiter ac blande dictum, sæpe atroces iras uertit in beneuolentiam, & asperior sermo prouocat capitales inimicitias. Quin & conuicio quidam iugulantur, non aliter quam ferro aut ueneno. Proinde pestilentissimum homicidarum genus est, quod hoc seculo potissimum regnat, qui uenenum aspidum portant in lingua, & qui idem peragunt lingua, quod sicarij ferro.

Inscitia confidentiam parit.

LIIII

Ἀμαθία μὲν θράδες, λογισμὸς δὲ ἔκνον φέρει. id est, Inscitia quidem confidentiam, prudentia uero contationem parit. Extat apud Thucydidem libro Peloponnesiaci belli secundo. Diuus Hieronymus in Epistola ad Euagriū ita refert: imperitia confidentiam, eruditio timorem creat. Refert & Plinius Epistolarum lib. quarto, Sicut *ἀμαθία μὲν θράδες, λογισμὸς δὲ ἔκνον φέρει*, ita recta ingenia debilitat uerecundia, peruersa confirmat audacia. Utitur eodem & Lucianus in Nigrino, ut dubium non sit quin hæc sententia fuerit olim uulgi sermone protrita. Cognitio rerum reddit hominem contantiosem ad aggrediendum negocium, hinc nimirum est, quod iuuentus audacior est quam senectus: & ut docet Quintilianus, fortius dicunt qui minus habent artis: cum interim cordatus orator ac periculum intelligens initio trepidet. Et qui minus sapiunt, minus habent pudoris. Et qui nondum didicere, quid sit scire, nullius rei sibi non arrogant scientiam. Deniq; maxime bellum affectant, qui quid sit bellare nunquam experti sint. Quemadmodum hodie sub adolescentibus principibus misere tumultuatur orbis.

Non statim finis apparet

L V

Herodotus in Polymnia, significat hoc olim prouerbio dici solitum, Non statim cum principio apparere rei exitum. *καὶ τὸ παλαιόν, inquit, ἔπος ὡς ἐν ἔργῳ, τὸ μὴ ἀμα ἀρχῆ τὸ τέλος κατὰ φάνειν ὄναι.* id est, Et uetus adagium, quo recte dictum est, non statim cum initio apparere finem. Conueniet in quorundam præproperas spes, qui negocio uix cepto, statim arbitrantur se rem factam habere, quum sepe exitus non respondeat initijs. Vulgi iocus est in Batauum quendam, qui iustus sumere catapotia, rogauit medicum quid essent effectura. Cum medicus respondisset fore ut moueretur aluus, deuorauit, moxq; nondum egresso medico, clamauit se cacaturire, nimirum suspicans statim apparere finem unā cum principio. Alter quidam eiusdem sapientiæ, quum à parentibus missus esset in Galliam, ut gallice disceret, quum illic egisset quatrinduum, querebatur apud suos, quod nondum loqueretur gallice, putans hanc uim habere solum ipsum, ut quisquis adisset Galliam, illic gallice loqueretur. Sunt & huiusmodi quidam, qui simulatq; filius triduo uersatus est in ludo literario, mirentur eum nondum scire literas, queranturq; operam simul & impensam perisse. Poterat ad seria torqueri. Rebus honestis strenue uacandum, ut olim liceat egregiorum laborum optimam messem metere. Semper in hac uita recte faciendum, olim non defutura præmia, etiam si non contingant in hoc mundo.

Philippide tenuis

LVI

Athenæus lib. Dipnosophist. 12 ostendit Philippidem comœdiarum scriptorem sic tenui fuisse corpore, ut etiam *περὶ Φιλιππίδου* dixerint, pro macruisse. Refert autem prouerbium ex Aristophonte, *ὅτι ἡμάρτυς αὐτῶ τρισὶν ἰσθμῶ τῶν ἀφρωνῶ Φιλιππίδου.* id est, Intra tria diuum graciliorem illum reddam Philippide. Rursum ex Menandro.

Ὀλίμους ἔμῳ τ' ἰαλόν ἄστυ διακῶν Φιλιππίδου λεπτῶ τῶν ἀφρονῶ νεκρῶν. id est, Vestrum ubi fames formosulum hunc momorderit, Reddet cadauer macrius Philippide.

Rursum

Imò si quis alius effugerat illud quod vulgo circumfertur,
Domileones, sed foris vulpecula.

Olim fortasse sic emergebant potentes, post & domi & foris leones esse ceperunt, aut si
quod animal leone uiolentius. Conueniet in eos qui praepostere se gerunt: ibi feroces, ubi
nihil erat opus: ibi fugaces, ubi res poscebat uirum: aut qui in suos saui, non itidem audent
aduersus inimicos, quod Ciceroni obiicit Salustius, uidelicet quod contumeliosus in ami-
cos, supplex inimicis. Aut in illos qui simulata mansuetudine perueniunt ad tyrannidem.

Certissima paupertas.

LXXXI

Sententiã prouerbialẽ refert Iunius Columella, lib. De re rust. 12. cap. 2. Preparatis igitur
receptaculis, oportebit suo quicq; loco generatim, atq; etiam speciatim nonnulla dispo-
nere, quo facilius, quum quid postulabit usus, recipere possit. Nam uetus prouerbum est,
paupertatem certissimam esse, quum alicuius indigeas, uti eo nõ posse: quia ignoretur ubi
proiectum iaceat, quod desideratur. Hactenus Columellæ uerba retulimus. Sentit autem,
ni fallor, si quis habeat domi, quod quum utendum est, inueniri nõ potest, eum magis ege-
re eo quod habet, q̃ si non haberet. Etenim qui nõ habet, rogat alicunde cõmodato: qui
habet, ubi uentum est ad articulum quo sit utendum: nec suum habet, quod ubi sit, nescit:
nec alienum habet quo possit uti.

Mercator nauiga & expone.

LXXXII

Strabo lib. Geographiæ suæ 14. refert huiusmodi prouerbum, ἐμπορεῖται πρὸς τὸν ἕρποντα, ἢ
ἀνὸν, ἢ τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν. id est, Mercator ad nauiga, expone, omnia diuendita sunt. Ait na-
tum à Cilicibus olim piraticam exercentibus, quorum præcipuus quaestus erat ex manci-
pijs, quæ propter opportunitatẽ loci facile capiebantur, & celerrime distrahebãtur, quod
Delus quæ non procul aberat emporium præstaret, & amplum & pecuniosum, ut illic eo-
dem die præsentem pecuniam, multa mancipiorum milia distrahi possent & auehi. In causa e-
rat illud quoq; quod Romani ex Carthagine Corinthoq; subuersis uehementer locuple-
tati fuerant, eoq; pluribus mancipijs uti ceperunt. Si quid habet prouerbum, præter rei
gestæ memoriã, poterimus uti, quoties significabimus rei cuiuspiam esse tantam auidi-
tatem, ut nulla copia sufficiat: præsertim si quid mali sit, quod experitur: quemadmodum
nihil auidius emitur, q̃ nugaces quidam, & seditiosi libelli, fastiditis bonis autoribus.

Nisi crura fracta &c.

LXXXIII

M. Tullius in Philippica 13. docet prouerbio fuisse iactatum in C. Plancum, eum perire
non posse, nisi crura ei fracta fuissent. Is incenderat curiam, ob quod facinus quum esset
eiectus in exilium, tamen post armatus ausus est redire in urbem. Adagium autem ductum
est ab his qui ob scelera subiguntur in crucem, tantaq; est malitiæ uiuacitas, ut nec illic mo-
ti possint, nisi fractis cruribus mors acceleretur. Iocatur autem Cicero Planco fuisse fracta
crura, quum legibus esset adempta potestas redeundi in ciuitatẽ. Et tamen uixit ac rediit.
Ascribam M. Tullij uerba: Sequuntur alij tribunitij, C. Plancus in primis, qui si senatum
dilexisset, nunquam curiã incendisset: quo scelere damnatus, in eam urbem rediit armis,
à qua excesserat legibus: sed hoc ei commune cum plurimis dissimillimis. Illud tamen ue-
rum quod in hoc Planco prouerbij loco dici solet, perire eum non posse, nisi crura ei fracta
essent, fracta sunt, & uiuit. Hoc tamen, ut alia multa, aquilæ fertur acceptum. Hactenus
Tullij uerba recensuimus. In quorum postremis iocus est in aquilam, quo significatur ar-
mata manus. Nam uexilla Romanorum præcipua habebant aquilam. Meminit & in ora-
tione pro Roscio Amerino: Sin autem sic agetis, ut arguatis aliquem patrem occidisse, ne-
que dicere possitis, aut quare aut quomodo, aut tãtummodo sine suspitione latrabitis, cru-
ra quidem uobis nemo suffringet: sed si ego hos bene noui, literã illam cui uos usq; eo ini-
mici estis, ut etiam eas omnes oderitis, ita uehementer ad caput affigent, ut postea alium
neminem nisi fortunas uestras accusare possitis. Quidam putant hic significari θ. de quo
dictum est in prouerbio θ. præfigere: mihi magis uidetur sentire de τ. quod crucis habet
imaginem, & in crucem suffixis solent frangi crura. Et hac quidem litera rei absoluebantur,
sed interim actor referebat notam calumniæ & impudentiæ, qui crimen atrox obiecit,
quod nullis argumentis probare ualebat.

Cuculus.

LXXXIII

Olim qui fuissent in re quapiam parum honesta deprehensi, uulgari probro Cuculi di-
cebantur

cebantur. Id ortum à uinitoribus, qui serius ceperunt putare uineam, nec hoc munus ab-
soluissent priusquam audiretur ea auis, uelut cessationem exprobrans agricolis. Huius uo-
cem imitantes uitatores deridebant uinitores. Ita Plinius lib. 18. cap. 26. In hoc temporis in-
teruallo quindecim diebus primis agricolæ rapienda sunt ea, quibus peragendis ante æqui-
noctium non suffecerit, dum sciat inde natam exprobrationem fœdam putantium uites
per imitationem cantus alitis temporarij, quem cuculum uocant. Dedecus enim habetur
opprobriumq; meritum, falcem ab illa uolucere in uite deprehendi, ut ob id petulantia fa-
les etiam cum primo uere ludantur. Auspicio tamen detestabiles uidentur. Adeo minima
quæq; in agro naturalibus trahuntur argumentis. Porro quos Plinius petulantia sales ap-
pellat, apud quasdam nationes & hodie licet agnoscere. Vernis enim mensibus, quum au-
ditur coccyx, si tamen hic est cuculus, id quod sentit Gaza, coniugati mutuis salibus inter
se ludunt, dicentes, tibi canit hæc auis, significantes uxorem parum uigilanter custoditã.
Quin & Plautus in Asinaria, sic facit uxorem conuiciantem marito in amica deprehensa.
At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Ac mox. Cano capite te cuculum uxor
ex lustris rapit. Horatius Sermonum lib. 1. Satyra 7.

Tum prænestinus falso multumq; fluenti

Expressa arbutto regerit conuitia, durus

Vindemiator & inuictus, cui sæpe uiator

Celsisset, magna compellans uoce cuculum.

Hæc nimirum congruunt cum his quæ scribit Plinius, probro solere obijci uindemiatorib;
sicuculus eos deprehendisset putantes uineam. Eum Horatij locũ sic explicat Porphyrio.
Nam solent leuia rustici circa uia arbuta uindemiantes à uiatoribus cuculi appellari, quũ
illi prouocati tantam uerborũ amaritudinem in eos effundãt, ut uiatores illis cedant, con-
tenti eos cuculos iterum atq; iterum appellare. Acron hæc adfert, Hoc autem ipsa re noui-
mus, quod uiatores sæpe uindemiatores conuictijs agant quum transierint, & illi respon-
dent ita, ut cuculum eum appellent, quasi pigrũ, & recitant hoc custodibus, eo quod sem-
per absideant. In his Porphyriõnis & Acronis uerbis, uideo mendas aliquot subesse. Cum
his conuenit illud Plautinum. Etiam cubat cuculus, quod grauatim surgeret assessor puel-
læ. Quin arbitror in conuicio cuculi, allusum ad uocem cubandi. Vnde pro leuia in uerbis
Porphyriõnis fortasse legendum leniti. Iam quod quidam ex cuculo faciunt cucullũ, ex auis
uestem, nihil est necesse, quum hæc uox penultimam habeat productã, apud Plautum in
carmine trochaico,

At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum.

Ac mox,

Cano capite te cuculum uxor ex lustris trahit.

Trochaicus est. In Pseudolo pro generali conuicio uidetur usurpasse, Quid fles cucule ui-
ues. Nisi forte, lachrymantem ac singultientem amatorem cuculum appellat, quasi *lounu-*
θου. similiter in Mercatore, Isthæc filio non credã qui obsequitur patri, huic non, ut me-
ro cuculo. Idem in Persa, Tua quidem cucule causa non hercle si os præciderim tibi, me-
tuam morticine.

Arator nisi incuruus præuaricatur.

LXXXV

Prouerbij speciem habet quod refert Plinius lib. 18. cap. 19. Arator nisi incuruus, præ-
uaricatur. Præcipit ut arator aruum primum rectis sulcis profcindat, mox & obliquis su-
bigat, id fieri uix potest, nisi toto corpore incumbat labori, unde & Virgilio dictus est cur-
uus arator. Cæterum præuaricari est à recto sulco diuertere. Vnde & in causis præuarica-
ri dicuntur, qui causam diuersam adiuuant. Videlicet hoc est quod ait Plinius. Inde trans-
latum hoc crimen in forum. Ibi itaq; caueatur, ubi inuentũ est. Transferri potest ad quem-
uis, ut leno nisi periurus est, præuaricatur. Miles nisi impius est, præuaricatur. Conueniet
in negocium, quod absq; magnis sudoribus peragi non potest.

Metiri digitis.

LXXXVI

Qui rem accuratius expendit q̃ oportet, digitis metiri dicitur, ueluti si quis cum amico
rationem ineat, uter in alterum plus contulisset officiorum. M. Tullius in paradoxo ter-
tio. Poetam non audio in nugis, in uitæ societate audiam ciuem digitis peccata dimetien-
tem sua: Si sunt uisa breuiora leuiora qui possunt uideri, quum quicquid peccetur, periur-
batione peccet rationis atq; ordinis. Allusit huc Cicero, quod poeta carminis pedes digi-
tis metiri soleant, unde & Horatius,

LII 2 Legiti-

Legitimum q̄ sonum digitis callemus & aure.
Non optimus aut̄ poeta uidetur, qui non statim auris iudicio deprehendit carminis tristit̄,
Salem & caseum edere.

Plinius lib. 21. cap. 7. indicat prouerbū, quod tamen non refert. Siquidem inter laudes
salis & hoc refert. Varro etiam pulmentarij uice ufos ueteres autor est, elisasse enim salem
cum pane & caseo, ut prouerbio apparet. Conijcere licet tale fuisse dictum, nihil conuiuio
deerat, habuimus salem panem & caseum. Aut ne sis sollicitus quo me apparatu accipias,
prater salem panem & caseum nihil requiram. De Xenocratis caseo dictum alibi.

In agro furculario capras.

Varro De re rust. lib. 1. cap. 2. dictum hoc ueluti legem agricolariam adfert: Colonus in
agro furculario ne capras compascat. Deslecti potest ad eos qui noxiarū rerum aut homi-
num admixtu, corrumpunt teneram ætatem: ueluti si quis sacris uirginibus adiungat iu-
uenes lasciuos, aut adolescentibus addat lasciuas puellas. Aut si quis studijs admisceat uo-
luptates studijs inimicas. Nam capra plantis omnibus non uulnere tantum, sed & ueneno
dentium pestifera est, præsertim oleæ & uitæ, unde & Baccho immolatur uindictæ gratia,
Mineræ nihil caprini generis, quod ille uitis repertor dicitur, huic sacra est olea.

Oportet agrum imbecillioem esse.

Agrum imbe-
cillioem esse
oportet

Columella lib. 1. cap. 3. testatur apud Afros agricolas huiusmodi prouerbium fuisse cele-
bre, oportet agrum imbecillioem esse q̄ agricolam. Hoc ænigma sic explicuit Vergilius,
specie non minus prouerbiali:

Laudato ingentia rura, Exiguum colito.
Sed præstat ipsa Columellæ uerba ascribere. Adhibendū modum mensuramq̄ rebus, idq̄
ut non solum aliud acturis, sed & agrum paraturis dictum intelligatur, ne maiorem q̄ cal-
culorum ratio patitur emere uelit. Nam huc pertinet nostri poetæ sententiā:

Laudato ingentia rura, Exiguum colito.

Quod uir eruditissimus (ut mea fert opinio) traditum uetus præceptū numeris signauit.
Quippe acutissimam gentem Pœnos dixisse cōuenit, Imbecillioem agrum q̄ agricolam
esse debere, quoniam quum sit colluctandum cum eo, si fundus præualeat, allidi dominū.
Nec dubium quin minus reddat lusus ager non recte cultus, q̄ angustus eximie. Conue-
niet in eos qui student imperio proferendo, quum hoc ipsum quod habent nō possint ad-
ministrare, aut qui suscipiunt munus, cui gerendo sunt impares. Congruet cum eo quod
alibi retulimus, Spartam nactus es, hanc orna.

Ab ipsa messe.

Non est animus conuerrere in hoc opus, quicquid aliquam prouerbij speciem habet.
Pauca quæ sese casu obtulerunt uisum est non præterire, præsertim si commodius & argu-
tius dicta uidebantur. Quod genus est illud apud Senecam Epistolarū libro tertio, Epistola
22. Ab ipsa messe discedam? Agit enim de his qui uel commodis uel spe commodorum
detinentur, quo minus semet explicent à negocijs, quasi deserturi agrum, quū instat mes-
sis. Quam multi sunt in principum aulis, quos tædet eius uita, discruciatūq̄ libertatis de-
siderio, uerū istis ad libertatem aspirantibus reclamationem cupiditas: Tam magnas spes relin-
quam? Ab ipsa messe discedam?

Cum sarcinis enatare.

Nec minus commode dictum est in eadem Epistola: Nemo cum sarcinis enatat. id est,
nemo sese recipit in libertatem, nisi contemptis præmijs seruitutis. Non enim potest eua-
dere occupationes, qui curarum autoramentum non potest negligere. Congruet cum eo
quod alibi retulimus ex Martiale, Totis pilea sarcinis redemi: rursus cum apologo quem
adducit Horatius De uulpe pasta in camera frumentaria:

Dofones.

Plutarchus in uita Pauli Aemylj tradit Antigoni regem, Demetrii nepotem, eo quod
benigne promitteret omnibus, nec præstaret promissa, populari ioco dictum fuisse Doso-
nem, quasi Latine dicas Dabonem, quod ille quiduis petentibus respondere soleat. Dabo,
id est, Dabo. Tales sunt γυρολόγοι, de quibus alibi nobis dictum est. Ouidius:
Promittas facito, quid enim promittere lædit?

Pollicitis diues quilibet esse potest,

Huiusmodi

Huiusmodi Dofonibus scaten aulæ principum: Cras, mox redi.

Humeris sustinere.

Quorum autoritas diligentiaq̄ plurimum ualet in conseruanda salute cuiuspiam, ij di-
cuntur humeris sustinere. M. Tullius pro L. Flacco: De summa Reipub. taceo, quam uos
uniuersam hoc iudicio, uestris inquam humeris iudices sustinetis. Ammianus Marcelli-
nus lib. 16. Vbi bellorum inundantium molem humeris suis quod dicitur uehens, scinde-
batur in multiples curas. Huic affine est humeris referre. Cicero pro domo sua: Dicebas
te tuis humeris me custodem urbis in urbem relaturum. Ab hac metaphora dicuntur At-
tantes Reipub. qui eam suis humeris sustinent, alioqui collapsuram.

Arcem ex cloaca facere.

Qui rem hominem tre nihil laudibus magnificis attollunt, dicitur arcem ex cloaca fa-
cere. M. Tul. pro Cn. Plantio: Nunc uentio ad illud extremū quod dixisti, dū Plantij in me
meritū uerbis extollerē, me arcē ex cloaca facere, lapidem ē sepulchro uenerari pro deo:
neq̄ enim insidiarum periculum ullum neq̄ mortis fuisse. Hactenus Cicero. In cuius uer-
bis & illud prouerbij figuram habet: Lapis ē sepulchro, de homine nullius potentia.

Archimedes non possit melius describere.

Archimedes Syracusanus geometra fuit celeberrimus, nusquā non intentus figuris geo-
metricis, adeo ut pingens sit interfectus. Ex quo prouerbij specie dictū est illud, quod est
apud M. Tullij in oratione pro A. Cluentio: Si ut tu dicis, gratia conciliandę causa, qua-
draginta istorū accessio milium quid ualet? Si ut nos dicimus, ut quadragena milia num-
mum sedecim iudicijs darentur, non Archimedes potuit melius describere. Solent enim
Geometra mathematicas figuras in puluere depingere.

Porta itineri longissima est.

M. Varro lib. De re rust. 1. cap. 2. subindicat uulgo dici solere, Portā itineri esse longissi-
mam. cuius arbitror eundē esse sensum, qui est illius: Dimidiū facti qui cepit habet. Quin
& hodie dicunt bonā itineris partem confectam ei, qui portā egressus sit: semper enim est
quod iter apparantē remoretur, & si nihil sit negocij, remorantur amicorū affectus: apud
nostrates aut non creditur profectio futura felix, nisi dies aliquot dati fuerint conuiujs &
comotationibus amicorū. Varronis uerba subscribam, Vultis igitur interea uetus pro-
uerbium, quod est, Romanus sedendo uincit, usurpemus dum iste uenit: & simul cogitans
portam itineri dici longissimam esse, ad subellia sequentibus nobis præcedit.

Deorum concio.

Deorum concio, siue curia. Hesychius indicat dici solitum in eos qui
libere magnaq̄ cum autoritate loquuntur, perinde quasi dij loquantur hominibus. Addit
Athenis esse locum huius cognominis. Conueniet in diuites aut præpotētes, qui nonnun-
quam quum stultissime loquantur, tamen freti opibus ac potentia, pro oraculo uolunt ha-
beri quicquid dixerint. Cognatū est illi quod alibi retulimus, Argenti fontes loquuntur.

Camarine loqui.

Huic non dissimile est quod extat apud eundem, λαμαεινός λεγῶν. id est, Camarine lo-
qui, pro eo quod est, audacter, præcise, & seueriter loqui. Vnde natum sit, non satis liquet,
nisi quod Iuuenalis Camarinos inter uetustæ nobilitatis familias recenset,
Ne tu, inquit, sis Creticus aut Camarinus.

Hesychius indicat militum zonas dici καμάρας. Itaq̄ fieri potest, ut ab horum ferocia pro-
uerbium duxerit originem. Idem docet columnas quasdam, in quibus erat depictus Asia
circuitus, dictas λαμαρας. Fortassis ab hac ostentatione dicti sunt λαμαεινός loqui, qui se-
se iactarent barbarico more. Rursus idem ostendit λαμαεινός dici cubile, in quo sunt plu-
res camera. In suo quisq̄ cubiculo que uult loquitur. Possē adferre plures diuinationes,
nisi uererer has ipsas esse plus satis lectori.

Glossogastores.

Qui linguam habent uenalem, ea loquentes quæ uentri conducunt, Comitorū salibus
taxati sunt, dictiq̄ γλωστογαστῶν, uocē ridicule ex lingua & uentre composita. Quadra-
bit in malos aduocatos, in concionatores quorum oratio quæstum sapit, in assentatores.
Autor est Iulius Pollux libro De rerum uocabulis secundo. Athenæus lib. 3. docet eiusmodi
di homines à poetis aliquot dictos λινιστολόγους & λινιστολόγους, quod ob culinæ nido-

LII 3 rem adu-

rem adulentur, & nidorem liguriant: morbum dictum *κινωσολογία*. Ita Iuuenalis,
Te putat ille suæ captum nidore culina.

Pereant amici &c.

M. Tullius in oratione pro Deiotaro rege refert hunc uersiculum ut prouerbio iactatū,
Pereant amici, dum unā inimici intereant.

Dicit eandem sententiam Græco quoq; uersiculo celebrari, quem nondum comperi. Nisi forte is est cuius fragmentū ante retulimus, *ὄφρα το εὐλοῦ σὺν ἐχθρῶ*. id est, ualeat amicus cum inimico. Ciceronis uerba subscribā. Itaq; cum esset ei nunciatum Domitiū naufragio perisse, etiam te in castello circūfederi, de Domitio dixit uersum Græcū eadem sententia, qua etiam nos habemus latinū: Pereant amici, dum unā inimici intereant. Quod ille si esset tibi inimicissimus, nunquam tamen dixisset: ipse enim mansuetus est, uersus inanis. Congruet in illos, qui nec amicis parcunt nec inimicis, modo quod impense cupiunt assequantur. Versus autem non solum inanis est, uerum etiam immanis, quum humanitatis sit & inimicos inultos sinere, ne lædas amicos. Neq; dubitem contendere à Cicerone immanis scriptum, quod scriba deprauarit in inanis, quū mansuetus non respondeat inani, sed immani, nec in hoc uersu quicquā sit inane, hoc est, gloriosum aut friuolum, sed feritas homine indigna. Quanquam carmen apud Ciceronē non satis constat suis numeris, constabit si legas, Pereant amici, inimici dum intereant simul.

Talis est & ille quem alibi retulimus, Me mortuo terra incendio misceatur.

CHILIADIS QUARTÆ CENTVRIA VI.

Plenis uelis.

Asis uelis plenisq; uelis agere dicuntur, qui toto impetu summoq; conatu moluntur aliquid. Ita M. Tullius pro domo sua ad Pont. Quid tandem si tu in illis Reipub. tenebris cæcisq; nubibus & procellis senatum à gubernaculis deiecisses, populum è nauī exturbasses, ipse Archipirata cum grege prædonum impurissimo plenis uelis nauigasses, si quæ tum promulgasti, constituiti, promissisti, uendidisti, perferre potuisses, qui locus terrarum uacuum extraordinarijs fascibus atq; imperio Clodiano fuisset. Hactenus Cicero. Philoſophus in Polemone: *ἐπὶ δὲ ποταμῶν εὐφρατῶν τὴν τὴν ἐπὶ τὴν ἰσθμὸν ἐκείνην εὐλοῦσιν ἀφ᾽ ἑαυτῶν*. id est, Posteaq; audiuit Euphratem Tyrium, plenis uelis ad illius philosophiam se contulit. De similibus si guris alijs nobis non semel dictum est.

Pecunia absq; peculio.

Apparet olim fuisse prouerbium inter agricolas iactatum, Pecuniā sine peculio fragilem esse. Refert Pandect. lib. 32. tit. De legat. & fid. com. capite, Si chorus. His uerbis, Quæ mobilia mea erunt, do, lego, nummos tibi repositos ut mutui darentur, non esse legatos Proculus ait. At eos quos præsidij causa sepultos habet, ut quibusdam bellis ciuilibus factis essent, eos legato contineri, & sæpe audisse rusticos senes ita dicentes: Pecuniam sine peculio fragilem esse: pecuniam appellantes, quod præsidij causa reponeretur. Retulimus alibi prouerbium, quod admonet ne totam substantiam uni credamus nauī, ne nihil super sit unde damnum sarciat, si nauis interierit. Ita solent senes summam aliquam seponere, ne nihil superesset, si res incendio, bello aut furto periret. Si libebit adagium aliud despectere, poterit accommodari ad eum qui non omnia consilia sua cōmunicat amicis. Aut qui felicitatis summam non ponit in rebus extrarijs, sed in animi bonis, ut illis casu perditis habeat quod confugiat, nec despondeat animum. Quod enim proprie nostrum est, peculium dicitur. Ea uero demum proprie nostra sunt, quæ fortuna non potest eripere.

Rana cum locusta.

Impar certamen expressit hac figura Theocritus in Thalyſiis,

Βάτραχος δὲ ποτὶ ἀκροῦσας τὴν ὄπισθον. id est,

Sic certo ueluti si certet rana locustis.

Addit Scholiastes Græcis ranam dici *βάτραχος* quasi *βοάτραχος* ob uocis asperitatem.

Musarum ues.

Μουσῶν ἄγνισθόν, in eadem Ecloga dictū sunt poetæ, quod assidue modulētur sua carmina.

καὶ μὴ σὺν ἀνθρώποις ὄντι ποτὶ χίον ἄνοιδόν
ἀντὶ αὐτοῦ κωκυζόντες ἐπὶ ὄσσεια μοχθίζοντες. id est,
Quotquot aues musarum, audent certare poetæ
Chio, Coccyfando, opera conantur inani.

Ad pedes, ad caput.

Non sine prouerbij specie dictum uidetur illud Theocriti in pastoribus, de rebus copiosis & affluentibus.

ὄν μοι πῶς κεφαλῆ, ἢ πῶς ποσὶ κῶμα κείντου. id est,

Ad caput, adq; pedes, quarum me uellera cingunt.

Sermo est pastoris iactantis opes suas quibus undiq; affluebat.

Psydracia.

Theocritus in Aita,

ψύδρα εἰμὸς ὑπὸ θῶν ἀραιῶς ἐκ ἀναφροσῶν. id est,

Non mihi nascuntur nares mendacia supra.

Scholiastes addit apud Siculos, qui supra nares haberent pustulas albas, quas illi uocant *ψύδρακια* siue *ἰόνθους* aut *ὀνθίδους* pro mendacibus haberi solitos uulgo. Quin & hodie uulgo dicunt, Nafus tuus arguit mihi te mentiri. Idem locus est uulgi de miraculis unguinum, quin & ipsas narium pustulas Græci *ψύδρακια* uocant: ut indicat idem Scholiastes. Amans hoc ænigmatē significat se nihil mentiturum de amica. Iones *ψύδρακις* appellant uarias pustulas. Hinc diminutium *ψύδρακιον*, *ἐξ ἀνθημικτον*, quod in summa cute efflorescant. Res ipsa planè superstitiosa est, & casum esse puto quod noui quendam cui non nafus tantum, sed tota penè facies Psydracis erat operata. Nec ullum unquam animal uidi uanius aut impudentius mendax.

Cum sacco adire.

Prouerbiali schemate dictum est, quod adfertur ex Paulo lib. Pandect. 46. tit. De solut. & liber. cap. Quod dicimus. Quod dicimus, inquit, in eo hærede, qui fideiussori testatoris id quod ante aditam hæreditatem ab eo solutum est debere statim soluere, cum aliquo scilicet temperamento temporis intelligendum est, nec enim cum sacco adire debet. Hæc ibi. Non dubium est, quin hic sermo fuerit uulgo iactatus de quouis qui postulat, ut statim exhibeatur quod petit. Alitoqui non ad omnia recipienda sacco est opus, uelut ad oleum aut uinum. Græcis *δύλακιζόν* dicitur, qui cum pera sequens postulat aliquid, qui mos est mendicorum: unde prouerbium, mendicorum peras semper esse inanes. *δύλακις* autem uas est farinarium. Helychius indicat eam uocem fuisse peculiarem Tarentinis.

Officere luminibus.

Officere luminibus dicitur, qui gloriam alterius obscurat. Hic sermonis color sumptus est ex literis iureconsultorum, in quibus caueretur ex seruitutibus prædiorum, ne uicinus altius sublato ædificio officiat luminibus uicini. Ita Paulus Pandect. lib. 8. tit. De seruitutibus urbanorum prædiorum. cap. 3. Luminum, inquit, seruitute constituta id acquisitum uideatur, ut uicinus lumina nostra excipiat. Quum autem seruitus imponitur, ne luminibus officiat, hoc maxime adepti uidemur, ne ius sit uicino inuitis nobis altius ædificare, atq; ita minuere lumina nostrorum ædificiorum. Id eleganter aliud detorsit M. Tullius in Bruto, Nam ut Philisici & Thucydidis concilis sententijs interdum etiam non satis apertis officit Theopompus elatione atq; altitudine orationis suæ, quod idem Lysia Demosthenes: sic Catonis luminibus obstruxit hæc posteriorum quasi exaggerata altius oratio. Idem pro C. Rabirio Posthumo, de C. Cæsare loquens. Nec amicū pudentē correre patitur, nec illius animi aciem perstringit splendore sui nominis, nec mentis quasi luminibus officit altitudo fortunæ & gloriæ.

Manu longa & manu breui tradere.

Libro Pandectarum quadragesimosexto, tit. De solutionibus. scribitur hunc in modum: pecuniam mihi debes aut aliam rem, si in conspectu meo ponere te iubeam, efficitur, ut & tu statim libereris, & mea esse incipiat. Nam tunc quod à nullo corporaliter eius rei possessio detinetur, acquisita mihi & quodammodo manu longa tradita existimanda est. Simili figura dictum est breui manu dare, lib. Pandect. uigesimotertio, tit. De iure dotium, capite Licet soleat. Quoties autem extraneus accepto fert debitori dotis constituendæ causa, si-

Lil 4 quidem

quidem nuptiæ insecuta non fuerint, liberatio non sequetur, nisi forte sic accepto tulit, ut uelit mulieri in totum donatum. Tunc enim credendū est breui manu acceptum à muliere & marito dari. Quæ si defleat, plus habebunt ueneris: ueluti qui promissis agit, ac spem tantum ostendit, longa manu dat, quod animo contueri possis, nō statim etiā tollere. Contra, qui præsens ac statim exhibet quod promittit, breui manu dat. Pueri assēm ostendunt elephantō, nec audent porrigere. De longis regum manibus alibi dictum est.

Lynge trahor

Qui uehementi & impotenti desiderio trahuntur ad aliquid, Lynge trahi dicuntur. Ita Pindarus in Nemeis hymno 4. *Ἰνγη ἐλωμαι ἥτορ*, id est, Lynge trahor animo. Interpres ad dit huiusmodi fabulā. Lyngem aiunt fuisse filiam Echūs, alij Pithūs, quæ quum amatorijs uenens incitasset Iouem in amorē Iūs, à Iunone irata uersa est in auem, qua mulieres uti consueuerunt in amatorijs ueneficijs, quemadmodum indicat Theocritus in Pharmaceutriā. *Ἰνγη ἔλακε τὸ πόνου ἐμὸν ποτὶ δῶμα τ' ἄνδρα.* id est,

Per te lynx meus ille domum uir quæso trahatur.

Quidam lyngem uertunt motacillam, quod caudam assidue moueat.

Dij omnia possunt.

Hemistichium Homericum,

Θεοὶ δὲ πᾶσι πάντα δύνανται.

id est,

At coelestes omnia possunt.

Quadrabit in monarchas, quibus promptum est facere quidquid animo collibitū fuerit, siue iure, siue iniuria. Pindarus in Pythijs hymno 3. *θεὸς ἄπαν ἐπιελπίθει τέμναρ ἄνθρωπων*, id est, Deus autem pro sua libidine omnem exitum perficit.

Timidi mater non flet.

Probus Aemilius in uita Thrasylbuli, testatur hoc uelut anigma uulgo iactatum, timidi matrem non flere, quod in bello qui contemnunt hostem nihilq; metuendū ducunt, quoniam sibi parum cauent, ferē pereunt, & matribus luctum adferunt cum orbitate. Contra qui nihil non metuit, neq; quicquam omnino contemnit, is tutoribus utens consilijs, raro uenit in periculum. Thrasylbulus enim quum indixisset bellum triginta tyrannis, qui Athenas oppræsserant, & castellum Atticæ Philen occupasset, non plures secum habuit quam triginta commilitones. Hoc, inquit, initium fuit salutis Atticorum, hoc robur libertatis clarissime ciuitatis. Neq; uero hic non contemptus est primo à tyrannis, neq; eius sollicitudo, quæ quidem res & illis contemnentibus pernicipi, & huic despecto saluti fuit. Hoc enim illos ad perfequendum segnes, hos autem tempore ad comparandum dato fecit robustiores. Quo magis præceptum illud omnium in animis esse debet, nihil in bello oportere contemni, nec sine causa dici, Timidi matrem flere non solere. Quancq; satis constat hunc locum deprauate legi, unde conijcio sic scriptum fuisse, Neq; uero hic modo contemptus est primo à tyrannis, sed eius etiam solitudo. Itaq; modo deprauatum est in non, & solitudo in solitudinem, & deprauatio deinde trahit deprauationem, ut anfa ansam. Sentit enim Probus ipsum Thrasylbulum, ut hominem mediocriter nobilem ac diuitem despectui fuisse tyrannis. Deinde hoc magis fuisse contemptui, quod tam paucos haberet suæ factionis homines. Retulimus alibi de fortitudine quæ erumpit in neruum.

Theuthidum more.

Themistocles, ut in ipsius uita refert Plutarchus, Eretrio cuidā exprobrans ignauā dixit, *ὄχι γὰρ ἐστὶν ἡμῖν πολεμὸς τίς ἐστι λόγος, οἱ βασιλεῖς αὐτὸν ἐπιθυνοῦσιν μάχεσθαι ἢ ἔχειν, λαφύραν δὲ οὐκ ἔχειν*, id est, Sanē, inquit, & uobis aliquid de bello dicendū est, qui Theuthidum in more gladiū quidē habetis, cor autē nō habetis. Quidā Theuthidas putant esse, quas nos uocamus sepias. Sepia autē de genere mollisum est, & arbitror huic generi cor non inesse.

Samij literati.

Plutarchus in uita Periclis citat hunc uersiculum ex Aristophane Comico.

Σαμίω δὲ δήμος ὄντι ὡς πολλὰ γράμματ' ἔχει. id est,

Populus Samiorum ualde literatus est,

Arbitror hoc inde dictum, quod quum Samij captiuus Atheniensiu inuississent noctuam, Athenienses uicissim Samiorum captiuus inurebant Samanam, quam in collectaneis opinor dictam *σάμιον*. Id erat nauis genus lato uentre, à prora ueluti suilli rostri speciem præferens

ferens, unde & hic uersus iactatus est,

ναῖς δὲ πρὸς ἄκουστος ἑμὴν ἴδους ἔχουσα. id est,

Nauis erat uelox Samia, specieq; suilla.

Dicta est Samæna, quod à Samijs reperta sit. Conueniet igitur in cicatricosos, & stigmatum plenos. Hesy chius & Suidas addūt apud poetam dictū in Babylonios ē pistrino prodeutes, stigmatibus notatos. Verum Aristoteles etiam huius dicti monstrat originem. Quum Samiorum gens esset afflicta à tyrannis, ob inopiam administrantiū rempublicam, coacti sunt aliquot, ē seruis admittere in consortium administrandi magistratus. Sic Aristoteles. Seruile est autem ac noxiorū stigmatibus notari. Apud Plautum in Cassina: Si hic literatus me sinat. Literatum appellans notis inuistis insignem. Plinius libro 18. capite 3. inscriptos appellat. At nunc eadem illa, uincti pedes, damnatę manus, inscripti uultus, exercent. De Attagena diximus alias. Nec desunt qui causam diuersam adferant, quod apud Samios inuentę sunt uiginti quatuor literę à Callistrato. Sic Andron in Tripode. Idem Ionum literas tradidit Atheniensibus. Probabile est igitur à repertis traditisq; literis, iocum fuisse uersum ad stigmata. Nam Samij simul & accipiebant, & tradebant infames notas. Nicenor Alexandrinus grammaticus populari ioco dictus est stigmaticus, quod de scripturę distinctiunculis, quas Græci *συμμάς* appellant, curiose scripserit.

Samij mores.

Samij mores. Quidam referunt ad calumniandi uitium, quod, ut dictum est, Samij notas & inurerent alijs, & paterentur ab alijs. Alij malunt referre ad nouam nauigij speciem, quam apud eos reperit Polycrates tyrānus. Itaq; quadrabit in eos qui suos quosdam habent mores à cæterorum moribus dissidentes.

Callia barbarus

Callia barbarus quispiam clam indicauit magnam aurū uitā in puteum quendam coniectam. Is & occidit indicem, ne proderet, & aurū sustulit. Vbi res innotuit, in comœdiarum iocum uersa est, ut qui malis artibus subito ditescerent, *λακὸν πλοῦτος* dicerent. Refert Plutarchus in uita Aristidis. Attigit & Hesy chius.

Abydus, Abydenus.

Abydenorum mores in proverbiū abierunt. Nam Abydeni dicti sunt sycophātę, seu molles & effeminati. Meminit adagij Pausanias & Suidas, quorum hic ostendit etiam res nihili, nugęq; meras Abydum dici, quemadmodum de Tricis & Apinis alibi retulimus: opinor quod id temporis frigeret Abydus ob uetustatem. Vnde Sinopen meretricē Abydum uulgo dictam indicat Athenus libro 13. quod iam anus à nemine adiretur. Hesy chius indicat quempiam apud poetam quendam *ἄβυδωμην* dictum, quod de sycophantia sese uenditabat. Suidas, ni fallor, alicubi citat ex Aristophane. Zenodotus sic effert proverbium *ἄβυδος πόλις*, id est, Abydus ciuitas. Stephanus indicat proverbium dictum ab Abydenis Milesijs. Nam hinc profecta est Abydus Hellepontica. Verum hæc propius attinent ad proverbium quod ante retulimus, Ne temere Abydum.

Athericas

Græcis *ἀθελίζεσσα* quod rejicitur ac nihil sit. Translatum à summis hordei spicis, quæ ceu cuspides habent, quæ nulli sunt usui, sed inter metendum pereunt. Eas Græci uocant Atheras. Sic ex Galeno annotauit uir ille diuinus Hermolaus Barbarus. Sunt qui putent spicas inutiles ac rejeculas dici Athericas, quod à messoribus ac triturantibus negligantur.

Manuari.

Sicut fures multis artibus instructi sunt, ita studium illorum uarijs nominibus appellabatur: uelut inuolare & māticulari. pro eodē Laberius citante Nonio Marcello dixit, Manuari. nec dubium quin ea uox ioco populari fuerit iactata, quemadmodum & hodie, quoniam furandi uerbum nimis odiosum est, mitiore uerbo dicunt, digitauit, si quid furto sublatum uolunt intelligi, simul ut effugiant actionem iniuriarū. Quid ais? Appellas me furē. Nequaquē sed manuatorē. Huiusmodi uoces obsoletę non carent gratiā, si in loco adhibeantur, nec sine *πρὸς πηλὴν*, ut prisca loquebantur, aut ut uetere uerbo utar.

Ad coronidem usq;

Ad coronidem usq;. *Μέχρι τ' ὑπερανίδου*, id est, Usq; ad coronidem, quum extremum finem rei cuiuspiam significamus. A nauibus translatum putant literatores, quibus aliquid rostri speciem gerens solet

folet addi. Nam Corone Græcis cornicem sonat, coronis corniculam. Apud Homerum usurpatur *κωρώνη* pro annulo, aut si quid aliud apponitur ostio. Idem uelut ornamenti gratia perfectis omnibus additur. Vnde Eustathius indicat lærum rerum finem *χρυσὴ κωρώνη* prouerbio dici solere. Plutarchus in lib. De fortuna Alexandri refert Philoxenum à Dionysio coniectum in latomias, id erat nomen teterrimo carceri, quod tragediam quam illi castigandam tradiderit, *ὡς τ' ἀρχὴς μέγχι τ' κωρώνη* ποδὶ γράψου, uidelicet circumducta linea significans totam esse dispungendam. Idem aduersus Stoicos, *ἐκ τῆς κωρώνης ἀρχὴς ἀρχὴς κωρώνη*, id est, ab ingressu & initio usq; ad coronidem. Iucundius erit, quoties trāsfertur ad animū, ueluti si quis studiorum coronidē dicat, aut moneat, ut egregijs coeptis auream addat coronidē: aut uitā laudabiliter actā iubeat auream imponi coronidem, hoc est mortem piam. Quancq; coronis dicitur interdum quod accedit absoluto operi, ut Martialis, Multaq; coronidē longus, qualia sunt in conuiujs, quæ Græci uocant *κωρώνη*, siue *μεταδέρματα*, quod cœnis addantur. Latini, ni fallor, bellaria uocant. Cuius uocis eadē fuerit gratia, si ad res animi transferatur, uelut ad accessionē quæstioni propositæ additam, aut aliud simile. Postremo grāmatici quoties persona actoris eodē metri genere finit quo cœperat, Coronidē uocant: eamq; notant uelut rostri figuram exprimentibus lineis. Attigera mus hoc prouerbiū, in eo quod est, A capite usq; ad calcem, sed tribus duntaxat uerbis.

Sine ut incolumis redeat. XXI

Habet prouerbij speciem quod est apud Theocritum in Hodæporis, *Εἶα λέγ' εἴπ' λέγεις, καὶ τ' εἶνον εἰς πόλι' αὐθις* *ζῶντι ἄφρο.* id est, Dic age si quid dicis, & hospes ut unde profectus, Viuus eō redeat, permitto. Sic & hodie dicimus ijs qui uerbis minacibus & conuicijs ferociunt, Eia, sine hominem ui uere. Verba sunt Laconis ad Comatam, qui de se arroganter in alterum contumeliose fuerat loquutus. Tamen si locum uarie interpretatur Scholiastes.

E uestigio. XXII

Non ignotum est Latinis ē uestigio fieri, quod citra moram ac protinus fit, quod prisca dicebant extemplo. Eadem figura reperitur & apud Græcos *ἐκ ποδὸς* pro ilico, uelut in Theocriti uerno itinere:

ὄς ἐκ ποδὸς ἀννε κεράναν. id est, Qui tum protinus extruxit fontem. De *ἐκ ποδὸς*, quod significat ab imis, uelut à pedibus usq; ad caput, dictum est alibi. Quisquis tarde uenit ad cœnam. XXIII

Theocriti scholiastes indicat hos senarios prouerbio fuisse iactatos, *ὄσις ἂν δὲ πρὸς ἀφ' ἐκ ληθῆς ὄρχεται,* id est, *ἢ χαλῶς ἔστιν, ἢ δ' ἰσθῶσι συμβολαῖς.* id est, Quisquis uocatus tardus ad cœnam uenit, Aut claudus est, aut non dat ille symbolas. Theocritus sic habet, *ἢ μετὰ δόματα ληθῆς ἐπέγχει.* id est, An quoquam ad cœnam properas conuiuia uocatus? Et addit, eos qui uocati sunt celerius ire, qui nō uocati tardius. Etenim qui uocatus se uenturum promissit, inciuile putat, si cōiuatori sit in mora. Qui nō uocatus uenit, uel pudore tardior est, uel quod exclusus spe alterius cōuiujs. Ita qui symbolū dedit, properat ne mulctetur damno, si post tempus uenerit. Qui non dedit, huius rei securus, ut lubet ambulat.

Gargara bonorum. XXIII

Innumerabilem hominum rerum uē uim prisca gargara dicebant, ficta ni fallor uoce, à strepitu quem facit hominum congregatorū multitudo, aut rerum effusarum copia. Aristomenes *ἢ βορροῖς* apud Suidam & Aristophanis interpretem.

Εὐδὴν γὰρ ἡμῖν γὰργαρά. id est, Nobis enim intus gargara. Citatur & Tragicus quispiam, Sophron opinor, qui scripsit, *χρημῆς τῆ γὰργαρά.* id est, Pecuniarum gargara. Vnde & *γὰργαίω* uerbū, quod significat perstrepo præ multitudi- ne. Ut Cratinus.

Αὐδῶν ἀείσω παῖσα γὰργαίη πόλις. id est, Vrbs uniuersa hæc optimis strepit uiris.

Rursus

Rursus ex fabula cui titulus *Λίμνα* citatur hic uersiculus, *Αὐδῶν ἐπικετῶν παῖσα γὰργαίη ἔστια.* id est, Viris adactis tota perstrepat domus.

Cæterum quod est apud Homerum, *κωρώνη δὲ γαῖα πόδῶσι,* id est, Pedibus quoq; terra strepebat, mutata literula *κωρώνη* dictum pro *γὰργαίη*. Deniq; cancos existimāt dictos *γὰργαίη* ob pedum multitudinem. Macrobius libro Saturnalium quinto, docet gargara montem esse, & eiusdem nominis oppidum mōti subiectum in Mysia, ut apparet, quæ frugum est feracissima, ut hinc factum sit, ut qui immensam rerum copiam significare uellet gargara nominaret. Exempla citat ex Alceo, Aristomene, quæ scribarum inscitia desiderantur. Aristophanes *ἢ ἀχαιῶν*, risus causa duas uoces coniunxit, immensam multitudinem significantes *ἂν δ' ἰδὼν ἴδω γὰργαίη*. Siquidem *γὰργαίη* dicunt Græci, quæ uel æquat harenarum numerum, ad eam formam qua dicunt *πρωτόσι* & *ἔφασι*. Alexis apud Athenæum lib. 6.

ἔβια λαλῶν τ' οἰκῶν *ἢ ἄντα καὶ μόνον, ἀνόμασιν δὲ χεῖρῶν* *γὰργαίη* id est, Famulum intonabat euocans Vnum atq; solum, cæterum uocabulis Vtens ad id innumeris.

Loquitur de paupere ostentatore diuitiarū, qui quum nō haberet nisi unum famulum, tamēn pro foribus euocabat eundem uarijs nominibus, ut hospites crederent plurimos esse domi. Et huius compositz uocis meminīt Macrobius loco quem modo citauimus.

Onobatis. XXV

Apud Cumanos mulier in adulterio deprehensa ducebatur in forum, ut illic lapidī insistentibus omnibus esset conspicua. Deinde impositam asino, atq; ita per totam ciuitatem circumductam, reducebant ad lapidem, ut ibi rursus esset omnibus spectaculo. His actis habebatur infamis per omnem uitā, & ignominia gratia *ὄνοβας* dicebatur, quod asinū equitasset. Lapis autē nefastus ac detestabilis habebatur in quo steterat mulier. Quadrabit in quamuis prostituta famæ. Asinus apud Cumanos erat iocus prouerbialis, qua de re nobis dictum est aliās. Illud hic annotandū, quomodo decreuerit legum seueritas. Apud Hæbræos adultera lapidabatur. Apud Romanos aliquādo minitabatur lex Iulia. Apud Cumanos summa ignominia supplicij loco erat. Nūc apud Christianos ludus est adulteriū, apud quos tamen matrimonium est sacramētum. Quid superest, nisi ut premia decernantur his qui multorum uxores constuprarunt. Olim incestæ prophanæ uiuæ defodiebantur. Nunc uiolare uirginem Christo dicatam, pietas est. Verum quod ad prouerbiū attinet, refertur à Plutarcho in Problematis.

Monophagi. XXVI

Μονοφάγοι dici poterunt fordidi & inhospitales, qui neminem inuitant ad conuiuium. Aeginetia qui ad bellum Torianū profecti fuerant, multi perierant in pugna, plures tempestas absorperat. Paucos igit, qui domum incolumes redierūt, quū recepissent cognatū, uidentes reliquos ciues ob desiderij suorum in luctu ac mœrore uersari nō arbitrati sunt conuenire, ut uel palām laticia suam declararent, uel dijs ob illorū salutem rem diuinam facerent: sed suos quisq; quos incolumes receperant, domi clam, cōuiujs & gratulationibus excipiebant, ipsi ministrantes patribus, cognatis, fratribus, ac necessarijs, neminē alie- num admittētes. Hoc imitantes Aeginetæ, quū Neptuno sacrificant, dies sedecim gestantes Thiasos, quos uocāt, clam apud sese cōuiuia celebrāt, neq; feruorū quisq; adesse sinit. Mox Veneri sacrificantes festum soluunt. Itaq; qui sic sacrificabant, *μονοφάγοι* dicebantur.

Eamus Athenas XXVII

ἰαμὸν εἰς ἀθήνας. Eamus Athenas. Plutarchus in uita Thesei refert Atheniēses Minois uolētia, simulq; rerū inopia afflictos, inisse fœdus cū illo, his quidē cōditionibus, ut quotānis in Cretam mitterēt septem pueros, ac totidē puellas, quos quidā existimāt à Minotauri to solitos interimī. Aristoteles dissentit, sed quū uetusti cuiusdā uoti religione tenerentur Cretenses, illas hominū primitias mittebant in Delphos: quibus eō proficiscētibus, adiunxerunt sese multi Cretensiu filij. Cæterū quū illic ob terræ sterilitatē ægre sibi pararent uitium, uenerunt in eam Italiae partem, quæ quondam Lapygia dicta est. Hinc in Thraciam profecti

profecti, Bottiaei dicti sunt. Vnde uirgines Bottiaorum sacrificio quodam absoluto, canere solent, Eamus Athenas, his uerbis testificantes desiderium patriae quondam relictae. Huius sententiae citat autorem Aristotelem in Repub. Bottiaorum. Licebit uti, si quando nos melioris fortunae relictae poenitebit.

Abderitica mens.

XXVIIII

Abderitae in stuporis insanitiaeque fabulam abiere, quod perspicuum est ex epigrammate Martialis lib. x de eo qui damnatus in theatro representauit Mutium Sceuolam, ac manum imposuit igni, sed iussus, sed acrioribus paratis supplicijs, ni faceret.

Si patiens fortisque tibi durusque uidetur,

Abderitanae peiora plebis habes.

De Boeotis & Batavis alijs nobis dictum est. Abderitanis autem natura peculiariter fuisse mentis stuporem indicat M. Tul. in libris De natura deorum. Et Plinius lib. 25 cap. 8 docet huic urbi uicina esse pascua, in quibus equi pasti inflammantur rabie, quemadmodum apud Pontiam asini. Est autem in Thracia, condita dictaque ab Abdera sorore Diomedis, patria De mocriti physici, iuxta Pomponium Melam. Stephanus ciuitatem dictam autumat ab Abderito filio Erimi, Herculi adamato, quem Diomedis equi dilacerauerant

Maritimi mores.

XXIX

Non abest a prouerbij specie, quod Plautus in Cistellaria dixit, Maritimos mores, pro uarijs & inconstantibus quales ferè sunt amantium, qui quom ferantur impotentibus cupiditatibus, tamen sibi non constant. Queritur autem apud Comicum adolescens de amore mentem in uarios affectus rapiente. Ita, inquit, mihi omnia ingenia sunt: quod lubet, non lubet iam id continuo. Ita me amor lapsus animi ludificat, fugat, agit, appetit, rapat, retinet, faciat, largitur, quod dat non dat, deludit. Modo quod suauis, diluadet: quod dissuasit, id ostentat. Maritimis moribus mecum experitur. Quemadmodum autem mare nunquam conquiescit, & subinde mutat faciem: ita ferunt homines maritimos non nihil ex maris ingenio referre. De Euripo dictum est nobis alias.

Pecunia pedibus compensantur.

XXX

Inter Catonis dicta quae prouerbiorum uice celebrantur, referuntur & illud, Pecuniam pedibus compensari, quod tamen in libris eius uiri nondum repperi, sed fieri potest, ut hoc M. Tullius ioco dixerit. Nec dissimile ueri est multas Catonis sententias fuisse celebres, quas ille dixit tantum, non scripsit. Ciceronis ex oratione pro L. Flacco uerba subscribam, Si te Craisi agri delectabatur, hic alicubi in Crustumino, aut in Capenari parauisses. Verum esto, Catonis est dictum, pedibus compensari pecuniam, longe omnino a Tiberi ad Caicum &c. Sententiam autem hanc esse arbitror, si longius absit fundus plus impendiorum esse domino, & minus ad eum redire lucri. Id damni sarcitur pedibus domini, si non grauetur subinde fundum inuisere.

Ne incalceatus in montes.

XXXI

Theocritus in nouissima,

Εἰς ὄρε' ἀναχ' ἔρπυς μὴ ἀνὰ λιπὸν ἔρχο Βάττε

Εὐ γὰρ ἀεὶ φάμνοι τε καὶ ἀσάλαθοι κομόωντι.

id est,

Batte caue pedibus nudis perrepere montem,

Quippe rubis, tribolisque uiret mons undique densus.

Qui suscipit uitae genus, armet sese aduersus occursum incōmoda, ne poeniteat suscepti.

Non incedis per ignem.

XXXII

Ὁ γὰρ ὕψι πυρός βέβηκας,

Non incedis per ignem.

Theocritus in Hodæporis,

Μὴ ἀπὸ δὴν ἔγχε' εἰ πνεὶ θάλλειο.

id est,

Ne propera, neque enim igne calefcis.

Scholialtes indicat subesse prouerbium, quo significabant aliquae plus satis festinare. Nam pastor, ut erat, protinus uolebat canendi certamen inire. Alter non probans tantam celeritatem, prouocat ad locum commodiorem. Properant enim qui per ignem incedunt, & celeritas reddat elementum innoxium: quemadmodum non laeditur, qui manum per mediam flammam mittit, aut prunam ardentem subito manu correptam abijcit. Qui uersatur in re periculosa, dicitur & ipse per ignem incedere. De quo prius nobis dictum est.

Calamoboas

Calamoboas.

XXXIII

Antipater quum nec uellet, nec posset congruere cum Carneade, qui magna uehementia inuehebatur in Stoicos, semet ad scribendum uertit, multosque libros adidit male dicos & ineptos, in quibus passim contradicebat Carneadi. Hinc uulgo cognomen adeptus est καλαμοβόας, quod non lingua, sed calamo uociferaretur. Meminit Plutarchus in bello ποδὲ Πλάδδλεχίας.

Non soli Atridae amant uxores.

XXXIIIII Atridae nō so

tere quemquam impune laedi, conuenient Homericus ille uersus ex Iliados I.

Ἡ μὲνοι Θειλέσ' ἀλόχους μὲρόπων ἀνθρώπων Ἀτρεΐδαι. id est,

Num solis hominum Atridis affectus amorque

Vxorū est:

Eum Sextus Coelius, citante Vlpiano, ceu uulgo iactatum adfert lib. Pandect. 48. Titulo

Ad legem Iuliam de adulterijs, lege, Si uxor. Vergilius imitatus est libro Aeneidos, 9.

Nec solos tangit Atridas

Auris Batava.

XXXV

Quemadmodum Graeci dicunt, Βοιωτοῦ ὄσ, id est, Boeoticam aurem, pro pingui crassaque, itidem Martialis Epigrammatum lib. 6. Batavam aurem dixit agrestem, inelegantem tetricamque. Tūne es, tūne ait, ille Martialis,

Cuius nequitias iocosque nouit,

Aurem qui modo non habet Batavam.

Sic enim legit Domitius Calderinus, quanquam nonnulli mutarant, pro Batavam, seueram. Erant Batavi Germaniae populi, Cathorū pars, qui domestica seditione pulsi, extrema Galliae ora uacua cultoribus, simulque insulam inter uada sitam occupauere: quam mare Oceanum a fronte, Rhenu amnis tergum ac latera circumluit. Gens tum bello ualida, ut quae Germanicis bellis esset exercitatisima, tum opibus pollens, quod Romana militia non exhausti retur, quandoquidem erat his cum imperio societas, ut uiros tantum armaque ministrarent: quemadmodum copiosius prodidit Cornelius Tacitus libro 20. Conuenit inter plerosque doctos, nec id refragantibus coniecturis, eam insulam, cuius meminit Tacitus, esse quam nunc Hollandiam uocant, terram mihi semper & celebrandam, & uenerandam, ut cui uita huius inuicium debeam. Atque utinam illi nos tam possimus honestamento uicissim esse, quam illa nobis non est poenitenda. Nam quod Martialis eam gentem rusticitatis insimulat, quod eandem Lucanus trucem uocat: aut nihil ad nos pertinet, aut etiam laudi uertendum arbitror utrumque. Si quidem quae gens non aliquando fuit rudior? Aut quando Romana gens laudatior, quam cum praeter agriculturam, & militiam, nihil artium nosset? Quod si quae quondam in Batavos dicta sunt, contendet aliquis ad huius temporis rationem pertinere, quae maior laus Hollandiae meae poterit tribui, quam si dicatur a Martialis iocis abhorreere, quos etiam ipse nequitias appellat. Utinamque Christianis uel omnibus aures essent Batavae, quos pestilentes eius poetae facetias, aut non admitterent, aut certe his non caperentur. Quod si quis id rusticitatem uocare uelit, nos conuicium haud illibenter agnoscimus, uidelicet cum integris Lacedaemonijs, cum priscis illis Sabinis, cum laudatissimis Catonibus commune. Lucanus autem opinor, ita truces appellat Batavos, ut Vergilius acrem Romanum. Alioquin si mores domesticos spectes, non alia gens est ad humanitatem, ad benignitatem propensior: cuius minus adsit uel feritatis, uel truculentiae. Ingenium simplex, & ab insidijs, omnique furo alienum, nullis grauibus obnoxium uitijs, tantum ad uoluptatem, praecipue conuiuiorum aliquanto deditius. Cuius rei causam esse puto miram rerum omnium exuberantiam quibus uoluptatis studium irritari solet: idque partim ob commoditatem importationum, quod non solum occupat duo nobilissimorum fluminum ostia, Mosae, Rhenique, uerum etiam quod aliquanta sui parte Oceano alluitur, partim ob naturam regionis ubertatem, ut quae passim nauigabilibus, ac piscosis interluatur fluuijs, pascuis uberrimis abundet. Ad haec autem infinitam copiam paludes, saltusque suppeditant. Proinde negant aliam inueniri regionem, quae simili spacio, tantum oppidorum contineat mediocri quidem magnitudine, sed incredibili politia. In domestica suppellectilis nitore, palmam unum concedunt Hollandiae negotiatores quibus pleraque pars orbis est peragrata. Mediocriter eruditorum, nusquam gentium frequentior numerus. Ad exquisitam eruditionem, praesertim antiquam, quo non perinde

Mmm multi

multi perueniant, aut uitae luxus in causa est, aut quod apud illos plus honoris habetur e- gregiae morum integritati, quam egregiae doctrinae. Nam ingenium non esse negatum illis plurimis constat argumentis, quanquam mihi sane quam mediocre contigit, ne dicam exi- guum ut cetera plerumque.

Κρηνοχυτρολήραου.

XXXVI

Hominem stulte nugacem Graeci uocabant κρηνοχυτρολήραου, uoce ridicule composita, a κρηνός quae proprie dicitur aqua impetu scatens, & χυτρο olla, & λήρα quod est nugari. Ollas autem stupidos appellamus. Refertur a Suida. Exat apud Aristophanem in Equiti- bus, quo dicto notasse uidetur homines immodice nugaces. Nam & λήρας quidam fontes dici putant πρὸ τοῦ λίαν ῥέειν. Indicat hoc Vlpianus enarrans tertiam Demosthenis Olyn- thiacam. Alibi retulimus proverbium, Lucinae nugis infidentes ἀνδρῶν λέγεται ἐγχεθῆναι. Sed post comperi λέγεται Graecis dici nonnunquam sedilia quaedam publica in quibus Athe- nenses ociosi complures pariter sedebant, quibuslibet de rebus inter se nugantes, Quasilia sunt hemicyclia. In testimonium proferunt hoc carmen ex Homero,

ὄνκ ἐβέλθῃ εὐδὴν χαλκήϊον ὄν δέμου ἐλθῶν ἠπτεδὸν λέχλων. Haec sedilia fuisse Apollini consecrata scripsit Cleanthes. Quidam eum deum appellant λέχλων θεῖον.

Fabarum arrosor.

XXXVII

Κυαμοτροφῆ. id est, Fabarum arrosor dicebatur, qui in creandis magistratibus uendebat sua suffragia, eoque quaestus gratia sedulo uerfabatur in comitijs, Quod utinam hodie non fieret, in creandis summis ecclesiae proceribus, & orbis monarcha. Tunc a populo conuicio notati sunt, qui magistratuli ambienti fauebant accepta pecunia. Nunc palam donantur ingentia praemia, qui suffragantur in creando summo pontifice & Caesare. Quin & ipsi principes quidam simpliciter uendunt magistratus, & miramur collabi ciuitatum discipli- nam. Priusquam repertus est usus calculorum, quos Graeci ἰσφρος appellant, suffragia ni- gris & albis fabis ferebantur. Vnde fabis uicissitare dicebantur, quibus hinc erat quaestus. Suidas citat senarium, sed ut fere solet, tacito auctoris nomine.

Κεῖνᾱ δὲ τῶν κυαμοτροφῆ ἁπλοῦς. id est,

Hos iudicabit non fabae esor Atticus.

Proverbij meminit & Hesychius, indicans hunc morem fuisse apud Aetolos, ut cui alba fa- ba obrigisset, is magistratum susciperet. Vnde ferre suffragia, siue sortiri, κυαμοφῆν appella- bant, & iudicem κυαμοβόλον. nam & iudicij quibusdam non uoce, sed calculis ferebantur sententiae. Manet in hodiernum usque diem mos, ut in Epiphanijs rex conuiuij faba deliga- tur. Exat autem & apud Aristophanem in Equitibus,

Νῶν γὰρ δὲ δεσπότης ἔχρηκε ὄργων, κυαμοτροφῆ. id est,

Nobis agresti est dominus ira, qui fabas Arrodit

Dici poterit & in tenuem parcumque. Nam hinc sumpta est metaphora in magistratus affe- ctatores, aut ex suffragijs suis uenantes quaestum.

Manci pera.

XXXVIII

Narrant locum fuisse uicinum Hymetto, cui nomen fuerit κωλὸ πῆρα. id est, claudiman- tica, in eo fuisse templum simulque fontem, unde foeminae steriles bibebant, & fiebant foecunde. Suidas indicat & compositae dici κωλοπῆραν, admonens esse proverbium in eos qui artificio uim admovent naturae. Hesychius ostendit Aristophanem in Centauro, lupanar appellasse κωλὸ πῆραν, quod huius nominis locus decliuis sit ac praecipit. Conueniet in illos, qui bulbis alijsue medicamentis iritant libidinem. Quidam elleboro succurrunt ingenio, & quibus- dam medicamentibus memoriae.

Vndarum in ulnis.

XXXIX

Suidas refert hunc Senarium ex Aristophane, καὶ τῶν ἔχοντες κυμάτην ἐν ἐγκάλας. id est,

Atque id quidem quum essent in ulnis fluctuum.

In ulnis undarum esse dicebantur, qui in summis rerum difficultatibus uerfabantur. Neque enim suauiter iactant maris undae, quos amplexa fuerint. Allusum est ad nutrices quae pue- ros in ulnis circumferunt, & agitatione mouent, ut fiant uegetiores, quod ipsum infantibus natura gratum est, somnosque conciliat. Verum alia est fluctuum iactatio.

Fluctus

Fluctus mutus.

XLI

Κύμα κωφόν. id est, Fluctum mutum appellabant, qui nondum edebat fragorem, sed iam in- ciebat intumescere. Primum enim tacitis undis insurgit mare, mox exasperata tempesta- te, procul fremit ac resonat. Dici potest de bili hominis quae nondum erupit in conuicio, sed tacite inardescit. Veluti si dicas, Cede κύματι κωφῷ, desine contendere, ne disputatio exeat in rixam, Aut oblitte κύματι κωφῷ, reprime iram efferuescentem,

Caricum uinum.

XLI

καριῶς οἶνον. Suidas indicat fuisse proverbium de uino, ut opinor, tenui, quod non adfer- ret hilaritatem, qualis erat Carica musa de qua dictum est aliis. Quicquid enim uile, lugubre, molestum, aut querulum, Caricum dicebatur. Sed haud scio an apud Suidam pro οἶνον scrip- tum sit οἶνον, nisi quod Hesychius nescio quid attingit de Carica uite, uelut inculta & incomposita. Nam genus hoc militare, negligit agricolationem.

οἰόλυκος.

XLII

Herodotus in Melpomene, hoc est libro quarto refert, quum Theres quidam adornaret longinquam nauigationem, ac filius ipsius adolescens negaret se futurum eius nauigationis comitem, ὅτι γὰρ ἔφη αὐτὸν κατελευθῆναι οἶνον ἢ λύπῃσι. id est, Itaque relinquam eum inquit, ouem inter lupos. Ex eo dicto nomen inditum est adolescentulo οἰόλυκος, uoce composita ex οὐε & lupo. Dici poterit in hominem desertum ac destitutum auxilio. Quod si quis negabit hoc esse proverbium, patiatu appendicem esse eius quod alibi retulimus, Ouem lupo comissisti. Nam probabile est ab hac historia natum proverbium.

νακισοροδῆν.

XLIII

νακισοροδῆν dicebantur qui studio quippiam eleuarent. Alij putant νακισοροδῆν dici soli- tum ei, qui quum uideretur confiteri, non confitebatur, perplexis uerbis occultans menda- cium, quod fere solent haeretici in discrimen adducti. Vox composita uidetur a νακ, quod est affirmantis, & κισοροδῆν, quod est fluo, quod inuoluta loquacitate negent, quod af- firmare uidentur, rursus affirmant quod negant. Meminit Hesychius.

Cui nullum negocium erat, Harmeneni muro cinxit.

XLIII

Strabo lib. geographiae 12. refert huiusmodi proverbium.

οἷς ὄργων ἔδεν εἶπεν ἀρμυλίω ἐτέχισον. id est,

Qui negocij nil habebat, Harmenae murum addidit.

Est enim trochaicus tetrameter. Tradit autem Harmeneni uicem esse Sinopensium, portum habentem. Cuius meminit & Stephanus, situm indicans in Paphlagonia, & a nonnullis dictam ἀρμυλίω, quod hic sane carminis ratio non patitur. Neuter indicat originem aut sensum ada- gij. Coniectare licet uicem fuisse frigidum, quem aliquis cinxerit muro ut fieret oppidum, aequae frigidum. Non enim dixit ἐκτισον, quod interpret uidetur somniasse qui uertit construxit, sed ἐτέχισον. hoc est muro cinxit.

Nec animans nec inanime.

XLV

Proverbiali figura dictum est apud Platonem lib. De legibus 8. πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων. id est, Omnium & animantium & inanimorum, quum nihil omnino significa- mus excipiendum. Simili figura dicimus, luenumque senumque, & bipedum ac quadrupe- dum nequissimus. Item nec dijs nec hominibus placet, Nec uiuis parcat, nec mortuis. Lo- cum Platonis citauimus integrum in proverbio σκιαμαχίαν.

In idem conspirare.

XLVI

Εἰς ταῦτον συμφοῦσαι. id est, In unum coalescere. Plato de legib. 4. τὸ δὲ συμπενοῦσαι καὶ κατὰ τῆς ἰσπείων ἑδῆρας, καὶ ἕνα εἰς ταῦτον, τὸ λεγόμενον συμφοῦσαι χόρον πομπῆ καὶ παγκάλειπον, id est, Ceterum conspirare ac uelut equitum iugum, singulos in idem, ut dici solet, coalescere, multo eget tempore, estque perdifficile. Interpret συμφοῦσαι uertit, unum & idem efflare, quum magis uideatur dictum a φῶν nascor. Itaque mihi magis arripit coalescendi uerbum. Quamquam huius rei iudicium doctis defero. Si iungas duos equos inter se ignotos, non ferunt sese. Tandem assuetudine diu- tina, posteaque uterque alterius habitui assueuerit, concordēs sunt. Itaque pariter anhelasse sub eodem iugo gignit concordiam. Et Vergilius ait, Vdocque docent inolescere libro

Hic telam texuit, ille diduxit.

XLVII

Apud Iulium Pollucem lib. 7. cap. 10. refert senarius suppresso auctoris nomine, ni forsi- tan Nicophanes est in Pandora. ὁ δὲ ἐξυφαίνετο ἴσος, ὁ δὲ διέλετο.

Mmm 2 Quan

Quaerendum arbitror, δ μὲν ἐξυφάνεισ' ἴσον, δ δὲ διωλεῖται, siue quod probabilius est δὲ ἐξυφάνεισ' ἴσον, quod ut indicat Pollux, Attici dicebāt, πωφορεῖσθαι, nō esset difficile pro uerbij sensum enarrare, Nam Suidas tantū habet δάξομαι τὸν σύμωνα. Hefychius paululij lucis addiderat, dicens δάξομαι, δὲ ἐξυφάνεισ', si δὲ ἐξυφάνεισ' ueniret à themate δάξομαι. Quod si δάξομαι est stamini quod superest addere, sensus erit, Alter orsus est, alter perfectit.

Σκιαμαχέειν.

XLVIII

Olim qui inaniter laborabāt σκιαμαχέειν dicebantur, hoc est cum umbra pugnare. Plato lib. De legib. 8. ἢ ἐπὶ πάντων ἴσως ἐμψύχων ἢ ἴσως ἀψύχων ἀφροσύνας ποτε, φημί αὖτε συγγινώσκων, ἀραγε ἐκ ἐδωκέναι αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸν, σκιαμαχέειν ἄντας; Adhac, si quādo omnibus & animatis & inanimatis destituti, nullū haberemus concertatorē, num sustinebimus ipsi contra nos ipsos, uere umbraticam exercere pugnam? Idem in Apologia Socratis. ἀλλ' ἀνδραγαθὸν ἄνθρωπος ἀσπρὸν σκιαμαχέειν ἀφρογυμνάσει, ἢ ἐλεγχθῆναι μηδὲν ἀφρογυμνάσει, id est, Sed necesse est omnino, ut cum umbra pugnem, simul & defendens & accusans, quum nemo responderit. Idem de Rep. lib. 7. ἀλλ' ἐκ ὄναρ ὡς νῦν αἰ πολλὰ, ἢ σκιαμαχέειν τε πρὸς ἀλλήλους ἢ ἐκαστὸν τὸν πρὸς τὸ ἀφρογυμνάσει, οἰκάνει, id est, Non per somnū, ut nunc complures ciuitates, ab his qui cum umbra pugnant, ac de principatu seditiones excitāt habitantur. Hęc fortasse pertinet. quod scribit Florus Epitome in librū Titi Liuij 49. Quum enim Scipio rem in Africa fortiter ac feliciter gereret, Cato in senatu reliquos, qui militarent in Africa umbris militare dicebat, Scipionem uigore. Iulius libro sexto indicat eos qui molliter ac deliciose uiuerent, σκιατροφῆσθαι appellari solitos, uelut educatos in umbra, & ob hoc impatiētes pulueris atq; solis, & σκιατροφῆσθαι, qui uoluptatibus effeminantur. Nam luxus & libido lucifugæ sunt, amant tenebras & secretum. Porro ludus umbraticæ pugnae durat etiā hodie nō illepidus. Hunc qui exercet pro utroq; responderit, & pro se, & pro umbra. Hoc admonere uisum, quo magis liqueat quod ex apologia citauimus. Meminit & Lucianus in Sectis. Vide prouerbium cum Laruis luctari.

Per fluiuium traducere.

XLIX

Διαβιβάζειν τὸν ποταμὸν. id est, Transmittere per flumen dicebantur: qui difficultatē explicabant rei, quam ineruditiōres aut inualidiōres explicare non poterant. Translatū à torrensibus aut fluiuis profundioribus quā ut cuius tutū sit traicere. Itaq; qui sunt robustiores atq; exercitatiōres, pueros, mulieres, aut alioqui imbecilles susceptos in humeros trāmittūt. Plato li. De leg. 10. ἐγὼ σφῶ ὡσπερ νῦν δὲ δὲ ξάμεν, ἢ διαβιβάζειν τὸν ποταμὸν. id est, Ego uos quemadmodū modo feci, susceptos, ultra fluiuū transferā. Verba sunt hospitis Atheniensis, qui disputatiōnē tradit Clinij & Megillo, pollicens se adfuturum, si quid hæserit.

Gangamon.

L

Iulius Pollux li. 10. ca. 40. docet genus esse retis inuolutis flexib. sinuosum ac perplexū quod à græcis dicitur γαγγάμων ἀ γὰρ quod est capio, ut indicat etymologicus, putās & γαγγάμων appellari, unde & γαγγάμωνος dicitur qui piscant hoc retis genere, & γαγγάμων. Aut idē est cū sagena, aut simillimū. Pollux citat Aeschylū, qui negociū inuolutū & explicatū difficile, γαγγάμωνος dixerit, quēadmodū dicimus nassam. Vnde uentris locū circa umbilicū γαγγάμωνος dicitū, quod illic apparet circūuolutio quædam neruorū. Fortassis & interior alius sic appellatur, quod intestina in sese complicantur, ne mox effluant sterora.

Sacer manipulus.

LI

ἱερὸς λόχος. id est, Sacer manipulus olim dicebatur quemadmodū dicimus sacram ancoram iaciendam, aut rem ad triarios redijisse. Athenæus libro decimotertio, declarat apud Thebanos exercitus partem fuisse quā illi ἱερὸν λόχον nominabāt, eam constituisse ex amantibus & amatis, & ob id præcipuū belli robur in his fuisse situm, quod amor reddat fortissimos, ad mortis etiam contemptum animans. Vfus erit, si quis dicat rem Christianam hodie à monachis uelut à sacro manipulo pendere.

Postico discedere.

LII

Galenus πρὸς τὴν φουσκῶν διωκόμενων lib. secūdo εἰ δὲ ἐκ πολλῶν σύγκλησθαι, τῆ κηπάλας ἢ τὴν ἡρομειαν πρὸς ἀσκληπιάδην ἀπεχωρίσασθαι. id est, Si ex pluribus constat, postico, quod dici solet, ad Asclepiadē recessimus siue defecimus. Postico autē recedere dicitur qui furtim abit, alijs inscijs sese subducēs. Sic Horatius, Postico salte clientē, quod & hodie nō raro faciunt

ciunt magnates. Idem alia forma dixit, In Aristippi furtim præcepta relabor. Thomas Linnæus uir incomparabili doctrina, κηπάλας uerit per horti posticum. Aedes quibus est adiunctus hortus duas habet ianuas, anticam & posticam. Antica spectat ad publicam uiam, postica ducit ad hortum: per hanc elabebantur, qui clanculum abire cupiebant. Quosdam pudet παλιωδέων, sed dissimulanter transeunt in alienam sententiam, alij per occasionem subducunt se negocijs. In hos congruet prouerbium.

Vtres Thylaci.

LIII

Ἀσπρὸς ἢ θύλακος. id est, Vter & Thylacus dicebatur, qui cibo potuq; indulgebat ἀσπρὸς enim uter est uinariū, θύλακος uas farinariū. Athenæus libro undecimo refert hos uerfus ex Alexis Hestione, qui dicuntur sub persona Herculis,

ἦτοσε κύλινα, καὶ λαθῶν ἔξῃς πονηρῶς
ἐλκῆ, καὶ ταντλῆ, καὶ τὰ τε τὴν ἡρομειαν
ἀεὶ ποτ' εἴ μὴν ἀσπρὸς εἴ δὲ θύλακος Ἀνθρώπων.

Calicem poposcit, ac datum, crebro bibens

Trahitq; & hausit, & ut habet prouerbium,

Homo Itidem Horatius,

Semper bene uter, thylacus semper bene est

Si uentri bene, si lateri pedibusq; tuis, quid

Diuitiæ poterunt regales addere maius?

De lurconibus ac uentribus dictum est altās non semel.

Ignarium dare.

LIIII

Seneca lib. De beneficijs quarto, refert ut uulgo iactatum, ut doleat, inquit, tibi, ut postea consideratus loquaris, quod dicere solemus, ignarium dabo. De lapide pyrete sentit, ni fallor, quem alij uiuum, nonnulli ignarium uocant, quod plurimum habeat ignis, ut attritu digitos adurat, & alioqui ponderosissimus. Itaq; dicebatur ignarium dare, qui suggereret quod dolore quodam reuocaret hominem à peccando: quemadmodum lapis digito additus, uel pondere uel attritu non sinit hominem obliuisci, cuius gratia sumserat eum. M. Tullius haud ab simili forma dixit in Antonij Philippica 2. Num expectas dum te simulis fodiam? Hęc te si uillam habes partem sensus lacerat, hęc cruetat oratio. Terentius: noli fodere latus. Perlius,

Atq; aliquis cubito stantem prope tangens.

His enim gestibus admonemus, quemadmodum & uellendo aurem, de quo nobis prius dictum est.

In morbo consumat.

L V

Seneca libro De beneficijs 2. Quingenti, inquit, denarii sunt, illud, quod dici solet, in morbo consumat. Zenō cuidā promiserat quingētos denarios mutuo, admonitus ab amicis, hominem esse malæ fidei, tamē credidit, uel ob hoc quia promiserat, & summa erat exilis. Solent igitur creditores quū sentiunt non reddituro creditam pecuniam, nec existimāt opere precij ob tantillum legibus agere, dicere, habeat, consumat in morbo. Qui sermo dubium habet sensum. Potest enim ab amico dici, qui nolit deesse amico quod impēdat si morbus inciderit: potest & ab inimico, qui malo uiso morbum optet.

Vel Megaram usq;

LVI

Manet is sermonis color & hodie, ubi quid significamus magni precij, nobiscq; uehemēter expetitū, dicimus, huius rei gratia uel in Indiam usq; proficiscer. Aut digna res est, cuius gratia uel in Hyberniā usq; nauiget. Socrates apud Plat. in Phædro, ἢ γὰρ αὐτὸν ἀσπρὸς ἢ δημωφελῆς εἴην οἱ λόγοι, ἐγὼ γὰρ ἐν ἴσῳ ἀδὲν ἐπιθυμῶ ἀκροασθαι, ὥστε αὐτὸν βαδίζωμ ποιεῖν τὸν ποταμὸν μεγάρων, ἢ ἢ τὸν ἡρόδωτον ποταμὸν ἐπὶ τὰ χεῖρα πάλιν ἀπίης, ὅ μοι σὺ ἀφελθῶ. id est, Nā profecto festiui & in publicū utiles fuerint sermones. Mihi sanē tāta cupiditas est audiēdi, ut si pedibus uel Megarā usq; ambules, ac mox iuxta morem Herodici, ubi ad mœnia accesseris, denuo abscedas, nō te sim relicturus. Ambigue dictū est ἢ τὸν ἡρόδωτον. Incertū em̄ utrū Herodicus quispiā hoc dixerit, an Herodicus aliquis in populū rīsum abierit, qui cū tantū itineris cōfessisset, uel oblitus aliquid uel mutata sententia, à mœnibus Megarēnsibus redierit Athenas, quomodo Phædrīa Terētianus à diuerticulo redit in urbē. Vnde hoc ipsum iuxta Herodici cum prouerbij specijē habet, in hominē incertū cōsiliū, aut qui sero mutat sententiā, quū de liberandū sit antequā incipias. Simile illi, Dignū propter quod uadimonium deferatur.

Mmm 3 Omnem

In Thericleis mihi uirtutis ergo praesitae,
Scutum herus pulchre rotundum, deferens dono dedit,
Spuma inundans, delicatum, temperatum par pari.
Ex Stratone comico citat hoc carmen.

Ερμης δν ελκασει οι μιν εκ προχιδιος
Οι δ' εκ κηδονος ιβυ ισω κεκραμυδου, id est,
Sors quam trahunt alij quidem e prochidio

Alij ex Cadisco temperato par pari.
Primus trochaicus est imperfectus, & hic legendum arbitror prochoidion, utrunq; uas est
uinarium, ερμης autem pro sorte ponitur, quae prima ducitur, ut alijs docuimus. Idem eo
dem libro refert ex Hermippo, Απυδης εκπωρ
Ος ανληδης ιβυ ισω κεκραμυδου. id est,
Quem spiritu uno exhauseram,
Suauissime, contemperatum par pari.

Alibi retulimus par pari, uerum non est idem prouerbium. Illud de pensatione dicitur, hoc de
mixtura equali. Velut utinam natura uitam hominum miscuisset ιβυ ισω, nunc nimio plus
est mali quam boni. Haec autem uerba ιβυ ισω ponuntur uelut absolute, praeter rationem
constructionis, quemadmodum dicimus εβα πικρω.

Recto pectore. LXXVIII

Ammianus Marcellinus lib. 17. His literis diu libratis, recto pectore, quod dicitur, con-
siderateq; responsum est. Recto pectore dictum est pro eo quod erat ingenue citraq; dissi-
mulationem, ut ueritatis simplex est oratio. Qui probant quod probandum est, damnant
quod damnandum est, recto pectore loquuntur. Qui nihil non probant, aut nihil non dam-
nant, non agunt recto pectore.

Cothonisare. LXXIX

Κωθωνιζειν siue κωθωνιζειν dicebantur, qui largius biberent, & potationem largiore κω
θωνισμου appellabant. Eam Mnesitheus medicus apud Athenensium lib. 11. putat conducere ua-
letudini corporum. Plato corrigedis moribus, Seneca ingenio, excludunt tamē ebrietatem,
nec id nisi raro fieri sinunt. Απροκωθωνος, siue ut scripsit quisquis collegit etymologicon απρο
κωθωνος, dicti qui meracius biberent, quos Hesychius putat dictos απροθωρακας. Ascribit
enim μεθυστοι. Verum ex Plutarcho in Symposiis, & Aristotele in Problematibus, apparet
απροθωρακας dici qui nondum profusus ebrii sunt, toto corpore rigato, sed pectore summo
duntaxat. Indicat & Iulius Pollux lib. 6. ex autore Hyperide: & Athenaeus citans eundem
in oratione contra Demosthenem, ανκωθωνιζειν pro intemperantius bibere refert Pollux
ex autore Critia. Cothon autem poculi genus est, de quo nonnihil alijs artigimus.

Τρυγεςιοι. LXXX

Homines sordidos ac parcos olim popularis iocus τρυγεςιος appellabat, quasi fece uicti-
tantes. Qui splendidiore sunt ubi uentum est ad fecem, aperiunt aliud uas. At ego noui diui-
tes, qui fecem nouem annorum apponerent in mensa, liberis & amicis non uulgaribus. Qui
dam adeo natura miseri sunt, ut non patiantur bibi uinum, nisi posteaquam uel acuit uel eua-
puit. Adagium indicauit Pollux lib. 6. cap. 4. Eustathius ostendit per parcos τρυγεςιος dici,
quod anxij cumq; gemitu uiuant. Ridetur apud Aulum Gellium libro undecimo, capite
septimo, qui de nimio frugali quodam dixerit, Hic eques Romanus apludam edit & flo-
ces bibit. Prisci rustici frumenti furem appellabant apludam, florem, uini fecem e uina
ceis expressam, quemadmodum fraces ex oleis.

Loquax talpa. LXXXI

Homo nullius iudicij, sed tamen impendio uerbosus, loquax talpa dicitur est populari
conuicio. Quod primum dictum est in Iulianum Capellam, posteaquam uenerat in publicum
odium: nam talpa nostri, ut caeci sunt, ita sunt aequae muti. Idem dicitur est πικρο-
ρα. id est, simia purpurata, cuius alibi meminimus. Refert Ammianus libro 17.

Non contis aut ramulis. LXXXII

Idem libro eodem de Antonio quodam ad honorem mensae regalis apud Persas euectio &
ad ius ferendae sententiae admissio, non contis, inquit, aut ramulis, ut aiunt, id est, non flexio-
nis ambagibus uel obscuris, sed uelificatione plena, in rempub. ferebatur, eoq; incitans re-
gem

gem: Quamquam pro ramulo legendum arbitror remulo: nam contis & remis impellunt
nauium, qui uentos habent aduersos. Pars est magis adagij quod alibi recensuimus uelis re-
misq;, quam nouum adagium.

Extra calcem. LXXXIII

Idem lib. 21. Ne igitur extra calcem quod dicitur sermo decurrens lecturo fastidium ferat
ad explicanda prospecta reuertatur. Quamq; arbitror scripturam uitiata, legendum autem esse
extra callem, pro extra uiam, quod alibi nobis dictum est, ubi quis digreditur a re proposita.

Ex perpendicularo. LXXXIII

Idem libro eodem, ex perpendicularo dixit, pro eo quod erat exactio iudicio, Palatinas in-
quit dignitates, uelut ex quodam tribuens perpendicularo: & sub eo nemo celsum aliquid
acturus, in regiam repentinus adhibitus est, uel incognitus. Ad hanc formam & illa perti-
nent, quae cum alibi frequenter, tum apud Gellium sunt lib. secundo, capite primo, ad amu-
sim exigere, & librili perpendicularo, & ad aequilibrium aestimare. Et apud Plinium lib. 36. cap.
25. ad regulam ac libellam exigere. Praeterea digitis metiri, trutina pensare, ad unguem
facere, aliaq; quorum nonnulla suis locis indicauimus, quae omnia plus habent ueneris, si
ad res animi transferantur. Sumpta metaphora a perpendicularo fabrorum, quo explorant
uel aequalitatem soli, uel parietis recitadinem. Amulsis est pensilis, in imo plumbum ha-
bens affixum, additur in medio regulae quae consistat duobus gnomonibus, hac explorant
aequalitatem soli. M. Tullius in Verrem actione tertia. Tu Verres hic quod moliare nihil
habes, nisi forte uis ad perpendicularum columnas exigere. Dicitur ei ferre nullam esse colum-
nam, quae ad perpendicularum esse possit. Nam hercle inquit sic agamus, columnae ad per-
pendicularum exigantur &c.

Acoló non ficó. LXXXV

Ακολο τα χελη ε σικω βυσα. id est, Acoló non ficui immergere labra. Suidas indicat di-
ctum, ubi promitteret prospera ualetudo, aut significaretur rebus fortiter utendum. Nam ακω-
λος Graeci uocant, minutas offulas. Interdum & fragmēta panis, πηλα πο μη υω κεδος, id est, quod
non cohareant. Hesychius indicat ακωλος uescetem reddere bilis expertes ac placidos, cum
ficus incidat sanguinem. Vidimus Italos si quando bilem uellent eximere, dies aliquot ni-
hil sumere praeter offulas pauculas ex aqua cum paululo butyri recētis decocta. Quidam ad-
dunt herbarum ac radicum pauillimum. Prouerbiū adhortatur ad uictum tenuem.

Ρηντα πλοα. LXXXVI

Athenaeus libro 11. commemorat poculi genus quod olim ρηντα πλοα dicebatur, quod
in publicis ludis adhibebatur. Ephebi quidam cursu contendebant Athenas. Currebant
autem gestantes uiteum ramum onustum fructu qui dicebatur ερα. Initium cuius erat a
templo Bacchi usq; ad templum Palladis, cui cognome σικιρας. Victor in eo certamine ca-
piebat calicem dictum ρηντα πλοα, atq; ita tripudiabat in chorea. Nomen inditum calici,
quod in eo quinq; reru species essent comixtae, uinum, mel, caseus, farina & paululum olei.
Accommodari poterit ad orationem ex uarijs argumentis confarminatam. Simile quoddam
uas erat fictile, quod Graeci κρηνη appellat, Baccho sacrum. In eo plures erant rerum spe-
cies, sed distinctae cyathulis inter se connexis. Athenaeus nominatim recenset circiter sede-
cim. Ut igitur farraginem dicimus rem uariam atq; ex diuersis generibus confatam, ita po-
terimus uel ρηντα πλοα uel κρηνη dicere. De copia Cornu dictum est alijs. Nec his dissi-
militate est quod satyram dixerit prisci, quo de suo dicitur loco.

More Carico. LXXXVII

Σχημα κρεικω. id est, figura siue modo carico, fieri dicebatur, quod sordide incōpositeq;
fiebat, praesertim in rebus obscenis: quod tamē ad alia trāsferri potest, uelut ad mores inde-
coros atq; inciuiles, ad orationē incōditam. Legimus & πλοιω κρεικω. id est, naue Carica.

Μυσικαρι. LXXXVIII

Μυσικαρι dicebatur agere, qui dure ac sicce uiueret, Vox ficta uidetur a mure & palea,
quod mus in re pusilla uehementer labore: nisi malumus dictum a μύσσω quod est sicco, &
μύσις praefocatio, quasi si quis festuca praefocetur. Nam Hesychius indicat sic hanc uocē pro
nunciadam, ut dicitur, ακωννη, usurpatā autē a Cratino in fabula cui titulus, Horae. Alij ui-
rum quempiam μυσικαριον dictum existimant, qui ex se quidem nihil uenustiorū dicitio-
rum adferre poterat, sed tamē libenter aliorū dictis artidebat. Et huius nominis mentionem
faciam

factam, apud Apollonem Comicum. Torquetur igitur in hominem parcum ac fordidum, aut in frigide iocosum.

ΜΥΤΗΣ.

LXXIX

Impendio tacitus, aut in Venerem solutior dicebatur ΜΥΤΗΣ, quasi dicas mutitor, a ΜΥΤΗ syllaba, de quo nobis aliàs dictum est. Est huius nominis piscis foemina, quæ sine matre non pascitur. Hinc & in libidinosos aut supra modum uxorios, Rectius autem in uirosas foeminas. Autor Hesychius.

Qui inspuerit in cavernam formicarum, &c.

LXXX

Idem indicat uulgarī sermone fuisse iactatū, ὅς ὁ πύθεσ εἰς μυρμηκῶν, οἰδ' αὖ τὰ χείλη, id est, Quod qui inspuerit in agmen formicarū, huic intumescat labra. Hoc seu uere fit, ut ex halitus repercussu uirus aliquod afficiat cōspuentis os, seu temere creditū, torqueri poterit in eos qui multitudinē imbecillium quidem, sed tamen numerosam & cōcordem prouocāt. Hesychius autorem citat Dinolochum, Is fuit Comœdiarum scriptor, Epicharmi filius.

Nemo sibi nascitur.

LXXXI

Hæc sententia Platonis sic est ab eruditīs omnibus celebrata, ut optimo iure possit inter proverbia recēferi. Eam primus Plato prodidit in epistola quam scripsit ad Archytam, Αλλὰ κακῆνο δὲ εἰς σὺνθυμείῳ, ὅτι ἐκείσθ' ἡμῶν εἴχ' αὐτῶν μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τ' ἡμεσῶν ἡμῶν, τὸ μὲν πὶ πᾶσι μετέστ' ὅτι δὲ τὸ οἰ γνηθ' ἀντὸν, τὸ δ' οἰ τοῖσι θελοῖ, πολλὰ δ' ἡμεῖς ἡμεροῖς δίδωσ' τοῖς τὸν βίον ἡμῶν κατὰ λαμβάνουσι. id est, Quin & illud tibi considerandum est, quod quicquid nostrum, non sibi tantum natus est, sed ortus nostri partem sibi uendicat patria, partē parentes, partem amici ceteri. Multa uero dantur & occasionibus, quæ incidunt in uitam nostram. Adducit hunc locum M. Tullius libro De officijs primo. Sed quoniam, inquit, ut præclare scriptum est à Platone, non nobis solum nati sumus, ortusq; nostri partem patriam uendicat, partem parentes, partem amici. Quam sententiam quum dilucide, commode & eleganter uerterit Cicero, miror quare Seneca dicere maluit, Nemo sibi contigit. Nam uidetur exprimere uoluisse illud ἐγγύθ', sic enim scribit ad Lucilium libro 5. epistola 32. Vis scire quid sit, quod faciat homines auidos futuri? Nemo sibi contigit. Videtur enim hoc imputare parentibus, quod non statim expetimus optima. Subijcit enim, Optauerunt itaq; tibi alia parentes tui, sed ego contra, omnium tibi eorum cōtemptum opto, quorum illi copiam. Vota illorum multos complant, ut te locupletent. Idem studij fuisse uidetur Quintiliano, ut omnia secus diceret quam dixerat Cicero. Quare fit, ut non raro dicat inelegantius atq; etiam obscuitius.

Pireus non fert uasa inania.

LXXXII

Iulius Pollux lib. 6. cap. 6. refert hoc ex Aristotele. ὃν πύρεα μὴ κενὰ γίαν ἀγύη, id est, Pireum non uehere uasa inania. Pireus portus erat Atticæ. Huc appellebant uasa mercibus onusta. Eodem conueniebant adolescentē conuiuium acturi, indicat hoc Antipho in Eunucho Terentiana. Aliquot adolescentuli coimus in Pireo in hunc diem, ut de symbolis effemus. Est eiusdem nominis portus Corinthiacus, ubi consentaneum est maiorem fuisse luxum. Hinc ductum scomma in eos qui gaudent semper cibo potucq; distendi. Expende num apud Pollucem legendum πύρεα, ut ad hominem referatur, quādo Stephanus indicat, locum & hominem qui prius Pireus dicebatur, postea dictum πύρεα.

Cradophagus.

LXXXIII

Rusticum & sordidum ueteres κραδοφάγον per iocum appellabant, quasi κραδαμοφάγον, Nam κραδοίνα uocant arboris fici folia. Idem dicebantur βαλανοφάγοι, quali pisco more glandibus utentes.

Sapiens diuinat.

LXXXIII

Donatus in Hecyram indicat prouerbiū esse diuinare sapientem, quod ex coniecturis prudenter collatis colligit uerum, non solum de præteritis, uerumeriam de futuris, quam in fabula quidē Laches diuinans tota errat uia. Cuius tamen coniecturam approbans Phidippus ait, plane hic diuinat, nam id est. Reliqua pete ex prouerbio, Qui bene conijciat.

Ιαμβίλεμ

LXXXV

Ιαμβίλεμ pisco dixerunt, pro cōiuciarī ac maledicere, uoce ducta ab Iambe foemina insignite maledica. Probabilius est ab Iambo pede ductū, qui conuiuijs repertus est, impetū ferientis

uentis atq; impetentis exprimēs. In quo congruit & illud, quod à breui orsus desinit in longam, quemadmodū iniuria ex leuioribus iniurijs exit in grauem tragœdiam, quod indicauit & Homerus, ἢ τ' ὀλίγη μὲν τὰ πρόωτα. id est, Quæ primū exigua est. Vnde & hominem ad conuiciandum propensum ἰαμβίλεμ appellant. Huiusmodi fermē Suidas & Hesychius.

Testaceum flagellum.

LXXXVI

Κραμφομένη μωσαῖ. id est, Testaceum flagellum dicebatur ostracismus de quo nobis abunde dictum est in prouerbio Ostraci conuersio. Flagella autē uocabant, quod hoc exigenter in exilium, Testaceum, quod testulis soleant ea ferri suffragia.

Arietis ministerium.

LXXXVII

Κεῖθ' ἀριονία, Arietis ministerium, Suidas & Zenodotus sic referūt, quasi dici solitum de officio in ingratos collocato. Siquidem aries cornibus ferit pascentē. Hesychius ita refert, quasi congruat in eos qui spe cuiusuis præmioli inseruiunt indignis. Quum pueros in uitamus ad ministerium, pollicemur aliquid, puta talos aut nuces. Idem in apologo quodam opinor dixit Aries, inunge, dabo tibi talos. Addita stellula in editione Aldina indicat κατὰ λέξιν esse uerbū subdititiū, opinor legendū κατὰ λέξιν ab ἀλέξω. Huius obiter mentionem fecimus in prouerbio, Aries nutritionis præmiū. Est aliud in ingratos prouerbiū quod superius à nobis relatum est.

Αντ' ἀφ' ἑσθίης ἀγαμέμνονα δῖον ἀν' ἀχαιοῖ. id est,

Pro benefactis uinxerunt Agamemnona Grai.

Reperi citatū citra autoris titulum. Interim in scholijs Græcanicis inueni: in porticu Stoæ, quæ Varia dicebatur & Regis, cōplures fuisse Mercurij statuas, partim à plebeijs, partim à principibus positas: una erat ex his, quæ carmen hoc insculptum habebat antiquis literis. Hinc uenit in prouerbiū, Hoc quicquid est suo loco erat addendum, sed iam ea charta exierat manus meas.

In titum ipsius.

LXXXVIII

Quoties in autorem mali malum retorquetur aut recidit, Græci dicunt εἰς τὸν αὐτὸν κεφαλήν. Demosthenes in oratione, πῶς ἡ ἀρετὴ βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν σωτηρίων ἔσθ' ἡ κατὰ τὴν πατριὰν, ἀ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῶν δὲ τρέψαι. id est, Hæc igitur optabat iste, patriæq; imprecabatur, quæ nūc uos oportet in ipsius caput uertere. Ita Ctesippus in Buthy demo Platonis, εἰ μὴ ἀγροῖό τ' ὄρου λῶ ἐπέμ, ἐπὶ αὐτῶν εἰς κεφαλῶν. id est, Nisi dictu rusticus esset dicerem, tibi in caput. Nam sophista collegerat, eos procurare interitum adolescentis qui uellent eum doctum euadere, quum nondum esset doctus: nam perit quod desinit esse quod erat, & incipit esse quod non erat. Ita Maro,

Quod dii prius omen in ipsum Converterant. Apud Aristophanem in Pluto Penia ratiocinatur, si omnes homines dītescerent, fore ut Chremylus ipse cogere arare, fodere reliquosq; labores exhaustire, ut iam afflictior uiueret diues quā antehac uixerat pauper. Chremylus autem memor laborum, quos in paupertate pertulerat, abominatur hoc uerbū, & in Peniæ caput reprecatur, dicēs ὄ κεφαλῶν. id est, in caput tibi: ut subaudias, recidat. Celsus ad M. Ciceronem, lib. 8. At Domitius quum manus ad os opposuit, te ad 1x Calend. Iun. subrostrarij, quod illorum capiti sit, dissipant perisse.

Iracundior Adria.

LXXXIX

Qui moribus parum est commodis, & irritabili ingenio, Adriæ comparatur prouerbio. Ita Flacci amica, qui cum fecerat diuortium.

Tu leuior cortice, & improbo Iracundior Adria.

Ipsæ fatetur se subtracundo fuisse ingenio, Irasci celerem, at sic ut placabilis essem.

Item in satyra cuius initium, Iam dudum ausculto. Aeschines in Demosthenem, dicit eum moribus fuisse adeo asperis & inconstantibus, ut cum Adria facilius sit habere commercium quam cum illo: non quod illud mare sit cæteris sæuius, imò uix aliud mitius: sed ita uisum est Italis, qui si nauigassent mare Britannicum aut Danicum, faterentur Adriam indignum esse maris uocabulo.

Bos marinus.

XC

Βὸς θῦνλι. id est, Bos maritimus, de magnis, insulsis & ad nihil utilis, quales sunt phocæ, tantū pascentes, nec operi, nec esui utiles, cōtra q; boues terrestres. Refertur à Suida. Suspicio autē legendum βὸς θῦνλι ut sit idē quod mox sequitur βὸς θῦνλι κέθνη. id est, bos

Mercuriale.

IIII

Ερμείου Græci uocabant lucrum præter expectationem oblatum, à primitijs quas olim in uijs ponebant Mercurio, ijs uiatores uescebantur. Alij malunt ductū ab aceruis lapidū, quos in itineribus ambiguis Mercurio sacros ponebant, quorū meminerunt & Hebraeorum proverbialia: Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem: quanquā hic uariè translatum est Græcis. Quidam ita sunt interpretati, ὅς ἐκ δεσμῶν λίθου ἢ σφραγίδου, ὁμοίως δὲ τῶν δεδούλευσεν ἄφρονι δόξαν, id est, qui religat lapidem in funda, similis est tribuenti stulto gloriam. Alij pro hermæo uerterunt πολυάνδρον qui locus est multorum sepulturæ destinatus, & lapidem accipiunt nō quod uis saxum, sed gemmā. Nec multum inter se discrepant, qui uerterunt polyandritum, & qui hermæum, Nam & sepulchra plebeiorum habebant congeriem lapidum, unde illud Maronis, Monte sub hoc lapidum tegitur Balista sepultus.

In locum fordidum ac funestum, stulte mittas gemmam. Non enim ornato loco, sed fordido datur loco. In Hermæum uero si mittas quemuis lapidem, nihil est gratiæ, Nec enim exat in turba lapidum, singulorum officium: si gemmam, multo stultius es. Sed illorū est argutissima sententia, qui uerterunt fundam. Non enim tantum perit officium tuum, sed in tuum malū resilit: ueluti si stulto lapidem innectas fundæ, dedisti quo te feriat. Verum hæc non sunt proprie huius instituti. Suidas citat hæc absq; nomenclatura οὐ γὰρ εἶναι ἄλλως ἀγαπησας τὸ ἐρμῆιον, ὅδε οἰηθεὶς ἄρα μηδὲν ἀδικεῖν εἰ ἐκώμην παρ' ἐόντων ὅτι τὸν ἑωνυμάτω, id est, Non iuxta cæterorum morem captus amore lucri, nec arbitratus se nihil peccare, si uolens à uo lente quiduis mercatus esset. Idem refert hanc sententiā tacito item auctoris nomine, Ἐρμῆιον δὲ τῶν κεραιῶν ἀπὸς ἀδικίας, id est, Lucrū est improborum, quisquis est humanus ac modestus. Bonorū enim lenitas, inuitat malorū audaciā. Refert & illud ex Damasceno ut apparet, ἢ ἐδοκίμησεν ἐρμῆιον ἢ τετυγχάνει, ὁμοίως ποδουχῶν, id est, Videbatur sibi in hermæum incidisse, quisquis in me incidat. Recreat enim uiatorē, ubi dubius de uia reperit aceruum Mercurij. Idem aceruus dicitur λόφος ἐρμῆιον, id est, tumulus siue collis Mercurialis. Philostratus in sophistis Hermæum appellat thesaurum in ædificio repertum, & aliās pro insigni lucro forte obiectio usurpat.

Filium neuisti, & acu opus est.

V

Prouerbij faciem habet uersiculus ut apparet anapæsticus, quem Iulius Pollux lib. De cimo refert ex Hermippi fati.

Ῥέμμα ἐπέκλωσας, πῶς σὸς εἰ καὶ φαεινός, id est,

Filium ductum est, opus est & acu.

Cum significamus nō satis esse coepisse, nisi pari industria perficias. Didicisti artē, superest exercitatio. Didicisti grammaticā, restat dialectica. Didicisti sacras literas, restat bona uita.

Caluus quum sis.

VI

Gregorius Theologus in epistola quadam ad Eustochiū sophistam, quem lacesiuerat, ἢ ὅδε ἔσοις ἢ ἰσομίας τὴν διωλικὴν ἐπιδοδύβλω φαλακρὸς ἂν ἦν καὶ μὴ νυσσῆσαι ἀντιπροσώπως, μηδὲ τὴν σφαιρικὴν κατ' ἐμῶν τῶν γλωσσῶν πῶς τὸ κενὸς λέγειν ἐδιδόσθην, id est, Ac non saltē à prouerbio plebeio didicisti, quum sis caluus non obuersa fronte obnuere arietem, neq; uersarum nidum in me prouocare, nimirum linguam ad maledicendum quàm ad benedicendum promptiorem. De non iritandis crabronibus dictum est aliās.

Argenteus puteus.

VII

Φραγ ἀργυρῶν, id est, Argenteus puteus. Athenæus libro undecimo, indicat olim ingēs poculum dici solitum puteum argenteum: nam cyathi pusilli erant. Sunt & hodie qui delectantur ē profundis poculis haurire, atq; ut inquit ille, proluere labra, habētes in ore prouerbium, Multa aqua ori admota probe macerari barbam. Locus est à tonsoribus, qui rasū si prius calidā macerant barbam.

Malo asino uehitur.

VIII

Quibus res sunt parū secundæ, mala asella uehi dicuntur ἐπ' ὄνου πονηρῶς ὀχέμενοι. Suidas ceu prouerbiale refert, in distichō πονηρῶς. Felices em̄ eximijis equis insidere gaudēt, quo celerius perueniāt eō quod uolūt, nec inscite iacietur in hominē parum feliciter coniugatum.

Allium in retibus.

IX

Συβάρη ἢ δίκτυοις, id est, Allium in retibus, de fordido cōmeatu dicebatur, hinc natum, quod

quod Attici, quoties nauigationem, aut expeditionem adornabant, commercabantur allia, eaq; retibus imposta secum ferebant. Item in obsidionibus urbium in precio erat allium, unde illud citra nomenclaturā apud Suidā, ἀπὸ λυμῶν τῶν σὺβάρη καὶ πορθημῶν, id est, Perdo allia in obsidione. Thraces præcipue delectantur allijs, utpote calidis quum regionem inhabitent frigidam. Quin & hodie nautarum deliciæ sunt allium, non ingratus & rusticorum cibus, utcunq; execratus Horatio. Locus erit adagio, si quem admoneas, ut philosophiæ studium aggressurus, paret sese ad frugalem uictum, ad uigilias ac labores, sine quibus non paratur eruditio, σὺβάρη ἢ δίκτυοις.

Sybaritici sermones.

X

Συβαριτικὸι λόγοι. Hefychius narrat ἄνωπον quēpiam, Sybaritam opinor, apud Græcos summo studio incubuisse, ut orationis quoq; genus haberet lautū & opiparum: unde iocū prouerbialē ortū, ut oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceretur. Ea solet carere si de. Nam ueritatis simplex ac breuis est oratio: talis enim solet hominis oratio esse qualis uita. In exemplo sunt Mæcenās & Apuleius, ille delicijs effœminatus, hic Afer & magus. De Sybaritarum apparatu dictum est in prouerbio Sybaritica mensa.

Maturior moro.

XI

Γεπαιτῶν μῶρος. De Heclore Aeschylus in Phrygijs ita loquitur apud Athenæū li. 2. Ἄνηρ δ' ἐκείνῳ ἡ πικραιτέρῳ μῶρος, id est, Porro uir ille, erat moro maturior.

Dici potest uel in hominem miti ingenio præditū, uel in mollem, uel in uehemēter propensum ad aliquid, uelut in uirginē nupturientem. Addit ex Nicandro huius arboris fructum primum omnium apparere. Additur & huic arbori uellitatio, ad maturitatem. Opinor si ci genus esse, quum scribitur per omicron, μῶρος.

Flos cinis.

XII

Diuus Augustinus lib. aduersus Petilianī literas 2. cap. 66. irridens quod aduersarius iactaret, quod suorū animabus impletū esset cœlum, corporū memoria terræ floruisse, respōdit. Sanē de corporibus eorū multorum terrarū flores uidemus sed sicut solet dici, flos cinis. Donatista suos qui sibi manus attulissent, qui ue prouocassent alios ut ab eis occiderentur, ni mallent occidi, in numerum martyrum referabant, eorū monumēta frequentantes: unde flores illos cinerem uocat. Dici solitū uidetur, in fugacitatē humanæ uitæ. Hodie floret iuuentus, cras erit in sepulchro. Et iuxta prophetam, Omnis caro fœnum.

Homo semper contradicens.

XIII

Galenus libro quo refellit Iulianū nescio quem calumniantem aphorismos Hippocratis, refert hanc sententiā, ut uulgo celebratam, ὅτι δὲ ἀπὸ τῶν ἀπορρογῶν ἀνθρώπων, id est, nihil est pertinacius ad contradicendum q̄ homo. ἀπορρογία est uicium quo quis garriendi finem nescit facere. Conuenit in eos qui nunquam fatentur se uictos. Hoc uicio maxime laborant stupidi & imperiti.

Insanire cum insanientibus.

XIIII

Τοῖς μαινομένοις συμμάλνεθι, id est, Cum insanientibus insanire dicebatur, qui se moribus quorumlibet attemperabat. Usurpauit Galenus lib. περὶ φυσικῶν διακρίσεων 1. ἐπεὶ δ' ἰκανῶς ἀδολογησάμενος τὴν ἐκόντες ἀλλ' ὡς ἢ ἰσομίας φησι, μαινομένοις ἀναγκαιδόντες συμμάλνεθαι, πάλιν ἡδὲ πάλιν τῶν ἔργων ἐπανέλωμεν διώκεισιν, id est, Posteaquā autem satis nugati sumus haud sponte, sed iuxta prouerbium, coacti cum insanientibus insanire, rursus ad urinarum discretionem reuertamur.

Callipygos.

XV

Καλιπύγοι dicebantur eleganti forma præditæ. Athenæus lib. 12. ad huiusmodi fabulam refert originem prouerbij. Duæ sorores rustici cuiusdam filia, de formæ præstantiā inter se decertabant in uia publica. Accessit adolescens, qui formas admiratus, patri seni ostendit. Is maiorem præferens, eius amore captus est. Profectus in urbem, lecto coepit decumbere. Morbi causam exposuit fratri natu minori. Is rus profectus, conspectis puellis, minoris amore correptus est. Pater uirginū collocat eas huius filijs, quas ciues ob insignem formam appellarunt καλιπύγους. Harum opibus extractum est Veneri templum quam & ipsam à puellis dixere καλιπύγον. De quibus Cercidæ Scazontem citat.

ἢ καλιπύγον ῥέγγῳ ἢ συρακώσας, id est, Par callipygōn quondam erat Syracusis.

re lentem, ac ueluti utro uenire ad lentem. Simile illi quod alibi retulimus, Ipsa olera olla legit, & equum in planiciem.

Qui non zelat.

Diuus Augustinus aduersus Adimantum cap. 13. indicat uulgo iactatum, qui non zelat non amat. Quod sanè & hodie fertur, quum negant illic esse amorè ubi non est zelotypia. Verum est ex amoris uehementia nasci zelotypiam, sed eadem interdum nascitur ex inopia mentis. Deus in arcanis literis zelotes dicitur esse, quod solus amari uelit, nec patitur, quicquam amari præter ipsum nisi ametur propter ipsum.

Lens deus.

Apud Athenæum libro 4. refertur hic trimeter, ut apparet prouerbialis.

φαιός σε δαίμων, καὶ φακὴ τύχη λάβει. id est,

Te lens deus corripiat & fortuna lens.

φαιός dicitur lens cruda, φακὴ coctia, ut indicat Etymologus. Cōueniet quoties eadem ad fastidium iterantur. Dæmon autē Græcis fortunam sonat, unde cacodæmones dicuntur in felices, & idem sonat τύχη, nec interest, nisi quod dæmon est mas, τύχη foemina.

Trabs in omnibus.

Διογὴς δ' ἰπὸ πάντων τετυκται, id est, Trabs in omnibus facta est. Videtur hemistichium ex poeta quopiam, quo significatū est nihil esse tam certum quin obftet scrupulus, cogēs nos ad exactiorem rei considerationem. De trabe in oculis meminit Euangelistū. Porro Græca uox δεικθ- anceps est ad trabem, quā δεικθ malunt sonare, & ad considerationem, quam δεικθ. Notum est illud Socratis φρονιζέτω, id est, sollicite considera. Diuerbium refert Galenus de differentijs pulsuum lib. 3. Translatum apparet ab aratione, quam difficilem reddit trabs subinde occurrens in aruo proscindendo.

Ex libro gubernatores.

Galenus in libro quē cōscripsit de suis libris, ἀλλ' οἱ μὴ μαθόντων τῶν διδασκαλῶν, εἰσὶν ἄλλοι τῶν πλὴν πηρομένων, πῶς ἐκ βιβλίου κυβερνήτους τοῦ τε ζυγίου, id est, Ceterū qui non didicerunt sub præceptoribus, sed iuxta prouerbium similes sunt gubernatoribus è libro, istiusmodi quaerunt. Idem libro De compositione pharmacorū tertio, εἰσὶν ἄλλοι τῶν πλὴν πηρομένων ἀνθρώπων ἐκ βιβλίου κυβερνήτους, id est, Adsimilis ijs, qui prouerbio dicuntur gubernatores è libro, De mutis magistris alibi dictum est.

Fractis auribus.

Galenus contra Thrasylbulū, ἢν δὴ τὰ βλαμὰς ταῦτι συγγράμματα, νῦν ἔσθ' ἢν τὰ ὅσα καὶ τὰ ἀγὰρ τῶν πηρομένων, id est, Quorū sunt admirandi isti libri, qui circumferuntur ab his qui fractas gerūt aures. De pugilibus, ni fallor, sentit, qui postea facti medicī scribūt libros; aut potius de libris imperitorum medicorum, qui leguntur à pugilibus, qui solent habere laceras aures more suum, oculos sugillatos, totā faciem tuberibus notatā, ex arte quā exercēt. Galenus enim crebro destomachatur in athletarum genus. Vfus est hoc adagio Plato in Gorgia, nec satis liquet quo sensu. Etenim quū Socrates dixisset se audire, quod Pericles reddidisset Athenienses deteriores, nimirū ignauos ac timidos, loquaces & auaros, ut qui primus mercenaria stipēdia instituisse: Calicles respōdet, ἢν τὰ ὅσα καὶ τὰ ἀγὰρ τῶν ἀκρότερον τῶν ἀσκρατων. id est, Ab his qui aures habent fractas audis ista ὁ Socrates. Sentit opinor de athletic & barbaris, quibus ignaui uidentur à militari ferocia alieni. Hanc cōiecturā meam tātis per ualere uolo, dum aliquid adferetur exploratius. De perforatis auribus dictum est aliās. Cōueniet in hominem pugnacem, & ut notantem multos, ita notatum à multis.

Coruus albus.

De rarior inuentu dixit Iuuenalis,

Coruo quoq; rarior albo,

Ammianus in epigrammate,

οὐδ' ἴσθ' ἔτι λευκὸς κρηναῖος πηλοῦς τε χελώνας.

Aut albus coruus prius aut testudo uolucris,

Galenus li. πρὸ φυσικῶν διωκόμενων primo, taxās Lycum quēdam qui nec Erasistratū seque retur, nec ipse uerū adferret, ait, ὡς εἰ δ' ἔστι λευκὸς ἢν ἀλβὸν λέγων φαίνετ' ἢτε δρασσεύει. λευκὸς δὲ γινώσκ' ἢν πηρομένων εἰσι κρηναῖος, μήτε αὐτὸς εἰς κρηναῖον ἀναμιχθῆναι διωκόμενον εἴη. ἢν χελώνας, μήτε πῶς πηρομένων εἴη τὸ μέγιστον. id est, Itaq; Lycus, dum palām est eum neq; uera loqui necq;

neq; eadem cum Erasistrato, similis uidetur albo coruo, qui nec ipsis coruis admisceri possit ob colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conueniet in hominem sui ingenij, & alienum à sensu communi. Sunt enim quos pudet usquam cum quoquam cōsentire quasi si nihil uerum sit, nisi diuersum sit.

Asino fabulam.

Galenus πρὸ φυσικῶν διωκόμενων lib. 3. πῶς δ' ἄλλοις ἢ τῶν γρηγορητῶν τὸ γράμμα πηρομένων, ὡς εἰ μὴ μῦθον ἢν ἔστι λέγει. id est, Reliquis uero tam inutile fuerit scriptum, quā si quis asino narret fabulam. Exstat in Græcorum Collectaneis, ἢν ἔστι λέγει μῦθον, ὃ ἢ τὸ ὅσα ἐκείνη. id est, Asino quispiam narrabat fabulam, at ille mouebat aures. Ad hoc alludit Galenus libro De differentiā pulsuum secundo, ἢν τὰ πῶς ὁ μὲν γόβων ἢν ὁρῶν ἢν ὁρῶν ἢν ὁρῶν. id est, Ad hęc fenex quidem ille, uelut asinus quatiebat auriculas, opinor, quod nō assentiret. Existi nō nobis de his aliās dictum non nihil.

Sub aliena arbore fructum.

Ex aliena arbore fructum legere dicuntur, qui fruuntur aliorum laboribus. Ita Fabius apud Liliū libro ab urbe cond. 10. Fabius, inquit, quam arborem cōseruisset, sub ea lege re alium fructum, indignum ducere. Finitimum est illi, Alienam messē metit.

Milium terebrare.

Κεγγου προπαῦν, id est, Milium perforare dicuntur, qui in re difficili, sed prorsus inutili laborāt. Galenus libro De præscientia, taxans sophistas, qui putant philosophiæ studium uehemēter inutile, sic loquit, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μαθημάτων τῶν ἀχρηστέων ὅσοι νομιμῆσιν, ὁμοίως τῶν κεγγου προπαῦν, id est, Quin potius omnium disciplinarum hoc existimant inutilissimū, perinde, ut milium perterebrare. Sic enim arbitramur legendum, quum in æditis libris habeatur τὸ κεγγου, id est minutum leguminis genus, quod haud facile perterebres gemmarum more, quum perterebrati nulli sit usus. Simile studium fuit illius, qui grana milij è longinquo mittebat per foramen acus.

Lanam in officinam fullonis.

Qui præpostere rem gerunt, ueluti si quis Theologo cōmittat puerū in grāmaticis rudimentis instituendū, lanam in officinā fullonis ferre dicitur. Fullonū enim ars, nō rudem lanam, sed iam contextū pannum tractat. Galenus De differentiā pulsuum li. 2. ὡς ἔστι ἢ ἀκερὲς ὡς τῶν εἰς πῶς βόλεται, γεγυμνάσθαι πρὸ τῶν γρηγορητῶν πῶς καὶ τῶν ἀχρηστέων. τὸ γὰρ τῶν ἀρκεσιλῶν καλῶν, ὡς ἄλλοις πῶν εἰς γναφῶν φέρει. Τῶν γὰρ ὅσα ἢν ὁρῶν ὁρῶν ὁρῶν, ἢν ἢν μαθημάτων διδασκαλίας, id est, Quod si quis exacte hęc uelit assequi, prius exercitātū esse oportuit circa prædicamenta. Nam scitum est, quod dixit Arcesilaus, nemo defert lanā in officinā fullonis. Quemadmodū enim est ordo in operandis lanis, ita est & in disciplinis. Refert hunc inter Academicos Laertius, qui solitus sit nō ferre eos qui liberales disciplinas nō suo tempore attingerent, ut si quis uelit discere poetice, aut rhetoricen ignarus grammatices.

De fumo ad flammam.

Ammianus Marcellinus libro 14. Vtq; solet manum iniectantibus fatis hebetari sensus hominum & obtundi, his illecebris ad meliorem expectationem erectus, egressusq; Antiochiam, Meleuo dicente, prorsus ire tendebat de fumo, ut prouerbium loquitur uetus, ad flammam. De eo dictum, qui se à rebus dubijs, in præfens exitium coniecit. Alibi retulimus ex Plauto, Flamma fumo est proxima.

Calicum remiges.

Κυλικῶν ὄρετ' id est, Calicum remiges dicti sunt, qui assidue perpotarent, uinū pro re- mo ducentes. Ita Dionysius cognomento areus, apud Athenæum lib. 10. in Elegijs,

Καὶ πινὸν οἶνον ἀγροντες ἐν εἰρεσίᾳ θιονύσος

Συμποσιεῖν αὐτῶν ἢν κυλικῶν ὄρεται. id est,

Si qui uina trahunt in remigio tibi Bacchē

Porandi nautę, remigio calicum.

Ingens poculum quasi sinus est, In hoc trahunt, nō remis, sed lingua: neq; raro faciunt naufragium, iactura quum pecunię tum mentis.

Ab unguibus incipere.

Ἐκ τῶν ὀνύχων ἀρχεῖς, dicitur, qui à leuissimis minimeq; ad rem pertinētibus ordiuntur. Ita Bassilius in epistola quadā, κατὰ γέλασόν τιν' ἢν ὀνύχων ἀρχεῖς, καὶ μὴ ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν κε-

φαλαίς δ' αλεγεινός. id est, ridiculum est ex unguibus initium fumere, ac nō potius cum ipsi illorum capitibus colloqui. Caput rei dicitur quod est illius præcipuum. Vfus erit quoties admonebimus, ut omisissis parergis ac frivolis, agatur de causa. Aut si quis velit emendare reipub. statum, ordiatur a principibus potius quam ab humilibus, qui non multum adferunt momenti, uel ad perniciem ciuitatis, uel ad salutem.

Musca.

XLIII

Μύμω olim dicebantur qui delectabantur aliena mensa, quos Plautus muribus comparat semper alienum edentibus cibum. Apud Athenæum libro sexto parasitus quispiam se muscæ confert,

Διπνέω κλητὸ μύμα. id est,

id est,

Quod inuocatus coenitare amo, musca sum.

Aduolat enim hoc insectum ad cibum alienū, & ægre potest abigi. Apud eundem Hege- sander narrat, quum Alexander dixisset se morderi a muscis, sic uocabat parasitos, iamq; co- naretur illas abigere, Cinefias unus eius ordinis qui forte aderat, profectio aliā muscæ sit- culosæ magis urgebunt te semel gustato tuo sanguine. Extat apologus de erinacio, qui uo- luit uulpi μφοσόςως esse. Plautus in Mercatore deflexit ad hominem curiosum & ad omnia aduolantem. Musca est meus pater. Nihil pote illum clam haberi, Nec sacri nec tam pro- phanum quicquam est, quin adsit ibi ilico.

Bæon malus piscis.

XLIIII

Athenæus lib. 7. testatur apud Atticos fuisse prouerbium. μή μοι Βαίων κείνος ἐχθρός. id est, Ne mihi Bæon piscis nequam.

Nec indicat usum prouerbij, tantū ostendit apud Epicharmum Βαίωνα dictū piscem quen- dām; nomen inditum uidetur à breuitate. Laudantur enim magni pisces. Dicitur in hospi- tem ingratum ac molestum.

De sportula coenare.

XLV

Athenæus lib. 8. Græci τὸ ἐπ' αὐτοῦ δὲ δῆπνον, id est, coenam è sportula proprie uoca- bant, quoties aliquis sibi parasset coenam, eaq; in sportulam cōpōsita, iret apud alium coena- eurus. Quod genus & hodie durat inter homines frugi, qui nec grauari uolunt sumptu, nec alios grauare. Lepidius erit, si transferatur ad eum, qui sic adit discendi gratia, ut ipse ui- cissim adferat quod doceat, ut fiat eruditionis permutatio.

Tibicen uapulat.

XLVI

Eubulus apud Athenæum lib. 9. ait fuisse morem, si quid peccasset coquus, tibicinē sole- re uapulare. Philyllius apud eundem,

ὄλι ἀν τὸ γη.

μάγρη ἢ ἀδικήσας τὸν αὐλοῦντι λαβῆν.

πληγὰς. id est,

Quicquid coquus Peccauerit, tibicen accipere solet Plagas Proinde coquus quispiam apud eundem ait, se non rem priscam, sed ab ipso inuentam nar- rare, ἴνα μὴ, inquit, ὁ αὐλοῦντις πληγὰς λάβῃ, id est, ne tibicen uapulet. Ob id opinor, quod co- quos lædere tutum non sit, iuxta sententiam aliquanto post apud eundem citatam.

ὄυδεις μάγρηον ἀδικήσας, ἀθροῖον δὲ φουγῆν. id est,

Nullus homo læso indemnus euasit coquo.

Quamquam Græcus uersiculus non uacat mendo.

Execrationes.

XLVII

Αρὰς ὑπὸ ἀέρα. id est, Execrationes ferere, dicebantur qui diris deuouerent aliquē; inde- natum quod apud Cyprios esset solenne, quoties fererent hordeum, addito sale, deuouere quibus male uellent. Tantum Hesy chius. Docet Plinius quedam nō feliciter feri, nisi cum cōuicijs. Esse etiam genus, quod terræ infoditur, ac pede compressa additur execratio, Ne unquam exeas. De Lindiorum sacro diximus aliās.

Aqua & terra reddamini.

XLVIII

Ἐδωρ καὶ γαῖα γήσοιθε.

id est,

In terram uertamini aquamq;

Pro eo, quod est, redigamini in nihilum ac pereatis. Hemistichium hoc sic refertur ab Hesy- chio, quasi prouerbio iactatum. Sumptum est autem ex Iliados 9. Nam his uerbis Mene- laus increpat Græcorum ignauiam, quod nullus auderet cum Hectorē prouocante mor- nomachiam suscipere.

ΑΛ.

ΑΛ' ὑμῖν μὲν πῶντες ὕδωρ ἢ γαῖα γήσοιθε.

Interpretatur Plutarchus in uita Homeri, & Alexander Aphrodiseus libro primo proble- mate 77. reddat causam physicam quur ita locutus sit Homerus. Ex terra & aqua gignunt- tur omnia, & in hæc resoluuntur omnia. Ab hac forma nō abhorret, quod ex Epicharmo- citat Plutarchus in cōsolatione ad Apolloniū: σιωπεῖσθε ἢ δεικέσθε, καὶ ἐπιπλάσθη ἄλλοι παλιν, γὰρ μὲν εἰς γαῖαν, πινόμεθα δὲ ἕνω, τὴν δὲ χελεπὸν, δὲ δὲ ἐν. id est, concreta sunt, & discreta sunt, & abierunt rursum unde uenerant, terra quidem in terrā, spiritus uero sursum. In his quid acerbum: nihil. loquitur de morte quæ est dissolutio corporis & animæ. M. Tullius libro Tusculanarum quaestionum tertio citat ex Euripide:

Reddenda est terra terra, tum uita omnibus

Metenda ut fruges, sic iubet necessitas.

Hanc sententiā Antiochus scribit placuisse Chryssippo, sed dissentiente Carneade. Eandē sententiā ἀντιγονιστικῶς protulit Ecclesiastes Hebraeus. Deniq; Aristoteles Rhetoricorū li- bro 2. subindicat, qui olim seruitutē profitebantur eos terrā & aquam domino tradere so- litos, uelut omnium rerum ius abdicantes & in herum transferētes. καὶ ὅτι inquit, δίδουαί γ' ἡμῖν ἢ ὕδωρ δ' ἐλάττω δὲ, id est, Et quod dare terram & aquam seruire est.

Mars communis.

XLIX

Incertum ac uariarum belli euentū notabant hoc dicto, Ἀρῆς κοινός. id est, Mars cōmunis. Sumptum est ex Homericæ Iliad. 5.

ἔωδός γ' ἄνδρα καὶ τοὶ κτανέοντα κατέκταν. id est,

Communis Mars, inq; uicem perimit perimentem.

Quod dictum Aristoteles libro Rhetor. 2. inter prouerbiales sententias commemorat.

Rursum eodem libro.

Νικητὴν δ' ἐπαμείβεταὶ ἂν ἄρας. id est,

Nunc his nunc illis contingit uincere.

Titus Liuius belli Punici li. 10. Quum tuas uires, tum uim fortunæ, Martemq; belli cōmu- niem propone animo: utrinq; ferrum corpora humana erant: nusquā minus quam in bello euentus respondent. Rursus ab urbe cond. lib. 8. Quid illum facturum fuisse, si, quod belli casus ferūt Marsq; cōmunis, aduersa pugna euenisset? Iterū eodem libro, Nostra certami- nā Romani non uerba legatorū, nec hominum quisquā disceptator, sed campus Campa- nus, in quo cōcurrendum est, & arma, & cōmunis Mars belli decernet. Et in eodem aliās. Ibi in concilijs Numitius imperator eorū, affirmando cōmunem uere Martem belli utran- que acie pari cæde prostrauisse, &c. Rursum lib. ab urbe cond. 7. Samnitū inquit, bellum ancipiti Marte gestū. Apud eundem frequens est, æquo Marte discessum est, quoties neu- tri parti cecidit uictoria. M. Tullius Philippica undecima. Sed ut concedam incertos exitus esse belli, Martem cōmunē, tamē pro libertate, uitæ periculo decernendū. De Marte com- muni nonnihil attigimus in prouerbio, Omnium rerum uicissitudo, Porro γήσοιθε Ho- mero Mars dicitur, ab ἔνω quam belli fortunam esse putant.

Lex in manibus.

L

Ἐν χερσῶν νόμῳ id est, Lege manuū dicitur, quum res ui geritur, nō ex præscripto legum. Aeschines contra Timarchum φυλακτικὸν δὲ ποῖς μὲν ὀλιγαρχικοῖς ἢ ποῖς τῶν ἀνδρῶν πολιτικῶν πολιτοδομῶν, ὅθεν ἢ χερσῶν νόμῳ τὰς πολιτείας κατεκλύοντας. id est, His uero qui sequuntur oligarchiam, & apud quos inæqualis est reipub. administratio, cauendi sunt qui lege quæ est in manibus sita, ciuitatis statum labefaciunt. Manuum legem appellat uiolentiam siue ius belli. Vfus est in hunc sensum Polybius Historiæ libro primo, τῶν δὲ πολέμιων ἔς ποτε κρατῆσαι, ὅθεν ἢ ἢ χερσῶν νόμῳ διεφθέρει, ὅθεν ἢ ζωαρχία πῶς αὐτὸν ἀναχθῆναι τῶν ἐπιθε- ελοῖς. id est, Ex hostibus quoscunq; deuicisset aliquando, alios uiolenta manu perimebat, eos uero qui uiui capti ad eum adducebantur, bestijs obijciebat. Rursum libro secundo, ἐν τῶν τῶν ἐπιθετῶν σωτῆρ γαῖον μὲν τὸν ὑπὸν πρῶτος ἀγωνισμῶν, ἢ χερσῶν νόμῳ τελευτῆσαι τὸν βίον. id est, per idem hoc tempus accidit, ut Caius consul dum audacius pugnat, manu um lege uitam finierit. De αὐτῇ κείνῃ dictum est aliās. Apud Plautum seruus quispiam mi- nitatur se manu litem acturum.

Nihil inanius quam multa scire.

LI

Apud Athenæum lib. 13. Ἴππον, qui dicitur est ἔδε, citatur auctor huius uersiculi,

Ἔστω

πυλωμαθμοσιως φησὶ κενώτορον ἄλλο. id est, Non aliud mage inane puta quam plurima scire.

Citatur idem ex Timone, πυλωμαθμοσιως φησὶ κενώτορον ἄλλο.

Cōueniet in eos qui malit multa discere q̄ utilia. Hebræus Ecclesiastes nō abhorret ab hac sententiā: qui apponit scientiā, apponit & dolorem, & in multa scientia multa indignatio. Contra laudata est Hippiae πολυμαθία.

Κύκλω ποδὲ λκφ.

Qui arte circumagit quempiā, ut quum se putet aliquid egisse, nihil egerit, aut in idem recidat unde uolebat extricari, κύκλω ποδὲ λκφ dicit. Ita Plato in Charmide ὡμιαρὲ ἐφω ἐγὼ, πάλαι μὲ ποδὲ λκφ κύκλω ἀφικετο πῶρον. O scelerate inquam, iam dudum me in orbem circumagis non sentientem. Fit enim hoc arte sophistica, ut qui cōtra disputat, post asseueret ambagibus circumactus quod prius negabat, aut contra. Metaphora ducta ab equis, qui circumacti, eō reducuntur, unde prius resiliabant pauidi. Similis ludus exercetur in La byrinthis. Confine illi, in eadem anfas incidisti.

Iouis lac.

Quod insigniter esset lautū in cibis, Iouis lac ueteres appellabāt. Eurip. apud Ath. li. 14. Καὶ τυρός ὁ πίας ἐστὶ καὶ τοῦ γάλα. id est, Est succulentus caseusq; & lac Iouis.

Apud eundē frequenter inter ciborū delicias cōmemoratur, Διὸς ἐγκέφαλον, de quo aliās diximus. Persæ, si quid esset exquisitè lautū, appellabāt Διὸς καὶ βασιλέως ἐγκέφαλον. id est, Iouis & regis cerebrū, propterea quod rex Persarū solet dare præmiū honorarium, si quis nouum aliquid edulij genus repperisset. Clearchus apud eundem lib. 12. quanquam eadem, multis alijs uerbis cōmemorat. Videntur antiqui quicquid eximīū uideri uolebāt, Ioui tribuisse. Inde illud è Satyra, Et Iouis auribus ista seruas.

Mæsonica dicteria.

Dicteria petulantius iacta, prisca Mæsonica uocabant. σκώματα μαισωνικά, à Mæsone quodam histrione comœdiarum Megarensi, cuius inuentū est persona, quam à repertore, Græci μαισωνα uocabant: repperit enim personam famuli & coqui. Quin & ueteres Græci coquum urbanum μαισωνα uocabant, exterū τὴ πηγὰ. In comœdijs autem semper inducuntur coqui dicaces, præsertim apud Plautum. Id testatur Philemon alicubi,

Σφίγγ' ἠέβην ἢ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν. Εἰληφ' ἀπὸ τῶν γὰρ ἔδεν μὲ ἀνθεὶς ὡν λέγει στωίημι. id est,

Recepi in aedes non coquum, sed masculam Sphingem, nihil enim per deos intelligo. Simpliciter, ex his quæ loquitur. Conuenit cum Hipponacteo præconio.

Necessitas magistra.

Suidas ex Carchedonio citat hoc prouerbium, Χρεία διδάσκει, καὶ ἔμψοσ' ἢ, ἑφόν. id est, Catum è rudi reddit magistra necessitas. Tempus, rerum usus, ipsa necessitas excitat ingenium ad discendas artes. Idem indicat Græcorum sententiā, Ἥλια πρῶτον ἐλαχον. & apud Aristophanem Penia iactat se artium inuentricem. A Persio uenter dicitur magister artis ingenijq; largitor. Et ut ait Q. Curtius: Necessitas ignauiam acuit.

Vitæ spinosus.

βίος ἀκανθώδης. id est, Vita spinosa, aspera, dura, ac prisca, qualem agebant illi, quibus glandes erant loco placentarum. Suidas cōiungit hoc Atticis prouerbijs, quibus mollem ac delicatam uitam declaramus, ueluti contrariū. Idem indicat eodem sensu dici, βίον ἀβίον ὄν. id est, uitam nō uitalem, hoc est, tristem & insuauem. Nam Latinis interdum uiuere dicuntur, non qui spirant tantum, sed qui genialiter uiuunt. Contra Græcis ἀβίος ἔχον dicitur, quibus defunt uitæ præsidia. Aeschines aduersus Timarchū ἀλμῶν ὄντων γυναικας, καὶ τὸν βίον ἀβίον τῶν πρῶτων ἀνδρῶν. id est, Ignominia notans eiusmodi mulierem, & uitam

uitam non uitalem reddens. Turpiter enim uiuere non est uiuere. Potest intelligi & de accisis facultatibus. Idem in oratione πρὸς τὴν ἀποστασίας, ἀβίον ἔστι μοι τὸν λοιπὸν βίον νομίζω. id est, Reliquam uitam mihi nō uiuendam existimo, hoc est, infelicē & calamitosam.

Bestia bestiam nouit.

Aristoteles lib. Rhetoricon 1. Inter similitudinū & affinitatis prouerbia refert & hoc: Ἐγνωκε δὲ τὴν θήραν. id est, Nouit profecto fera feram.

Viderur fragmentum Iambici trimetri, utcunq; deprauatum est apud Aristotelem, βίος Græcis bestia dicitur, sed proprie fera aut noxia, quod genus sunt apri, lupi & uipere. Vnde de hominem moribus efferatis, ingenioq; agresti, βελωδὴ uocant. Congruet ubi cōuenit inter duos pariter improbos. Simile illi, Furem q; fur cognouit, & lupum lupus.

Cæci præscriptio.

τυφλὸς πρὸς κέλευσος. id est, Cæci iussio siue exhortatio, dicitur absurda, quoties ipse qui præscribit non intelligit quid dicat. Socrates apud Platonem in Theæteto, redarguens absurdam Theæteti præceptionem, iubentis, ut qui rectam haberent opinionem, recte opinionī assentirentur, cōfert illius orationē loro aut pistillo circumuolubili, sed rectius putat dicendum, Cæci iussionem, τυφλὸς ἢ πρὸς κέλευσος ἀν κελῶν τὸ δεικνύμενον. πῶ γὰρ ἂν ἔχρησεν ταῦτα πρὸς λαβείν κελύδην, ἵνα μάθωμεν ἢ δὲ ξέρομεν, πῶ αὖν ἡρναίως ἔοικεν ἄνοστομαλῶ. id est, Sed rectius cæci præceptio dicatur: siquidem iubere, ut ea quæ habemus accipiamus, ut discamus, ea quæ opinamur, planè conuenit homini insigniter caliganti. Aliās relatum est nobis illud Horatiij. Cæcus uti si monstret iter, Item, cæca speculatio.

CLARISSIMO IUVENI CAROLO

BLONTO DES. ERASMV ROTERO- DAMVS S. D.

Notius operis nuncupationem tibi proxima additione communicatam, Iuuenis ornatissime, pater adeo non moleste tulit, ut maiorem in modum gauisus sit, hoc ceu calcar additum ingenio tuo, licet ultro in musarum campis haudquaquam instrenue currenti. Vir prudens iuxta ac pius, præclarū lucrum interpretatus est, habere te confortem atq; amulum in hoc bonorū genere, quod communionē crescit uerius quam minuitur: & in tantum nō existimat suis commo dis quicq; decessisse, ut felicitatem suam iudicet præclare cōduplicatam, si uirtutes quibus ipse non uulgariter expolitus est, conspiciat in filium propagatas. Hanc igitur operis accessione adeo magnam, ut per se iusti uoluminis instar haberi possit, usum est proprie tuo dicare nomini, quo simul & tu curras alacrius, & ille gaudeat impensius: quippe qui pro sua singulari in te pietate pariq; modestia libentius fruitor tuis bonis quam suis, imò magis ea ducit in suis bonis, quæ cernit in filio efflorescere, quam quæ in se agnoscit maturuisse. Nam animi bona senium nesciunt. Maeste istius animi esto iuuenis egregie, urge quod cœpisti, perge indies & optimi parentis augere gaudium, & tuam ipsius felicitatem omnibus numeris absolue. Id perficies, si ad domesticum Archetypum studia tua componens ueram pietatem cum eruditione liberali coniunxeris, & si nec generis claritas, nec fortunę indulgentia, nec aulica consuetudo, nec uxoris charitas, nec liberorum cura distrahet animum tuum à Philologiæ commercio. Hic si quis obiecerit, nec humanum ingenium, nec temporis angustiam tot simul negocia capere, quæso ut tecum rationem subducas, quæta uitæ pars alijs pereat in chartarum lusu & alea, quantoq; minore dispendio, maiore uoluptate, maiore deniq; fructu, tempus hoc transigatur in lectione bonorū autorum. Totum itaq; mi Carole parentem fac exprimas, hoc uno excepto, quod ille ferè à cœna ad noctem usq; concubiam solitus sit immutare libris, ut sæpenumero miratus sim id illi citra ualitudinis offensionem celsisse. Hæc scripsi gemens ac moerens totusq; mihi displicens, quod certum audissem incomparabilem illum Heroa Guilhelmum Varamū Archiepiscopum

Can

bro primo, O domus antiqua quam dispari domino dominaris. Id conueniet in disciplinam commutatam in peius eorum uitio qui successerunt. Velut in domum, in urbem, in Academiam, in monasterium aut collegium ad peiora degenerans. Quamquam suspicor carmen Ennianum in codicibus esse uiciatum, legendum autem: O domus Anti quam dispari domino dominaris: ut notarit Antij successorem. iam quoniam in dispari prima syllaba natura longa est sublato s, quod Ennius subinde facit: nisi forte pro Anti maus Antij, aut Anni, quem Lucilius taxat aliis: fit breuis. Itaq; constat metrum. Scriba parum eruditus putans antiquam unicam esse dictionē mutauit, antiqua. Alius nolens omittere quod erat in plerisque codicibus, adiecit quā. Respexit huc M. Tullius Philippica secunda, O te, cta ipsa misera quam dispari domino, quamquam quomodo iste dominus: sed tamen quā a dispari tenebantur.

Sortem & usuram persoluerē.

LXVI

Καὶ τὸν πόρον ἢ τὸ κεφάλαιον ἐκπίνου dicuntur, qui serius quidem sed grauius puniuntur, aut qui differunt uindictam, ut per occasionem lædant grauius. Nam prorogatione crescit usura. Dion libello πρὸς τὸ ἐπιπέρας, ὡς ἀπὸ τῆς θυγατρὸς πολλὰ κίς ἤρεμα κρημνίσματα ἢ ἐμπειρίας μύλα, τὴν μὲν φύσιν ἢ ἀπεβέλκον τὴν αὐτῶν, πρὸς πλοῦτος ἢ καὶ ἐκείνοι χρόνον τινὰ ἐκβλάσαν, ἐπειτα συμβάσεις πρὸ φάσεως, καὶ πόρον φασὶ καὶ τὸ κεφάλαιον, πῆς πονηρίας ἐκτίνουσι, id est, Quemadmodum noxiæ bestia sæpenumero quietem agunt, siue quum dormiunt, siue quum cibo expletæ sunt, quamquam naturam interim suam non exuerunt. Similiter & illi ad tempus aliquod non laeserunt, at ubi se dederit occasio, & usuram ut aiunt, & sortem maliciæ persolunt.

Ad incitās.

LXVII

Quosurgeret extrema necessitas, his res dicebatur ad incitās rediisse. Plautus in Trinūmo. Hem nunc hic cuius est, subaudi ager, ut ad incitās redactus, id est, ad extremam inopiam. Idem in Penulo. Tace modo, profecto ad incitās lenonem rediget, si eas abduxerit: quin potius disperibit faxo, quā unam calcem ciuerit. Sed haud scio an hic legendum sit, unum calcem ciuerit. Nonius Marcellus admonet incitam dici egestatem, & uerum dicit, sed non absque tropo. Nam his duobus locis quæ retulit è Plauto, extremam quidem inopiam significat, at nō statim ubicunque ponuntur incitās, significatur egestas. Lucilius incita dixisse uidetur in neutro genere. Illud ad incitā quum redit atque internecionem. Item, Commanducatus corrupit ad incita adegit. At Iliodorus libro xviij. usurpauit genere masculino. Calculi inquiens, partim ordine mouentur, partim uagi, qui uero moueri omnino non possunt inciti dicuntur. Cio, moueo est, inciti quasi immobiles, quos Græci dicerent ἀκίνητος. Satis liquet prouerbiū ductum à lusu calculorum, in quo erant certæ linæ ad quas redactus calculus moueri iam non posset. Quadrabit & in eos qui confutati manifestis argumentis, non habent quod respondeant, quod Dialectici uocant metam Silentij.

Centro & spacio circumscripta.

LXVIII

Plutarchus in Præceptis ciuilibus ὡς δὲ ἢ τῆς πόσεως μέτρα, ἢ κρημνίσματα πρὸς γραφικὴν πρὸς τὴν χάριν, id est, Quod si facultates modicæ fuerint, & centro & spatio circumscriptæ ad usum. Sentit fortunas tam angustas ut nisi certa dimensione dispensentur, non sint ad necessarios usus suffecturæ. Veluti qui supplicatione facta quantum habeant annui census, subducunt quantum quoque mense, quoque hebdomade, quoque die possint impendere. Quod si hospitis aduentus, aut similis casus fecerit sumptus paulo largiores, id sequentium dierum parsimonia sarcitur, ne nō constet ratio. Idem de futili loquacitate docet responsonem esse κρημνίσματα circumscriptibendam, ne quid respondeatur ultra quā requirit percontatio. Quidam enim de uno interrogati, respondent de pluribus. Metaphora translata est, à circulo qui fit circino circumducto: in medio, centrum est immobile, hinc spacium undique æquale ad linæam obeuntem. Vnde & circumscripta dicuntur, quæ certis finibus continentur.

Roscus.

LXIX

Roscus histrio tam erat felix in agendis fabulis, ut quisquis in arte quapiam insignis esset, Roscius uocaretur. Id indicat M. Tullius libro De oratore primo. Itaque hoc est iam diu consequutus, ut in quo quisque artificio excelleret, in suo genere Roscius diceretur. Idem

Idem in secundo De oratore. Soleo sæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in scena, gestum spectante Roscio. Quis enim se comouere potest, cuius ille uitia non uideat. Rursus in Bruto. Et in scena Rosciū esse intelligat. Hic est ille Roscius Ciceronis cōcerrator, quem ornauit hoc elogio, ut diceret Virum fuisse tam bonum, ut unus indignus esset qui in scenam prodiret, & eundem tam præclarum artificem, ut solus dignus esset qui in scenam uerfaretur. Eodem igitur tropo quo uehementer in cōsilijs callidum Dædalum uocamus, in laboribus patientem Herculem, in disputando inuictū Achillem, in iudicando Aristarchum, patronum in causis agendis egregie dextrum, Roscium licebit appellare.

Philotesius crater.

LXX

Κρατὴρ Φιλοτήσιος dicitur, quo in conuiujs conciliantur amicitia, qui mos etiamnum durat apud Germanos, quibus turpissimum est, post acceptum Philotesium poculum, ueterum offensarum quamuis capitalium meminisse, ne iudices quidem admitterent actionem iniuriarum. Plutarchus in commentario De fortuna Alexandri, qui barbaros armis, Græcos ciuilibus institutis conabatur ad humaniorem ac sanctiorem uitæ rationem adducere, ὡς ἀπὸ, inquit, ἢ ἡρατῆρι Φιλοτησίῳ μίξας ἄνθρως, ἢ τὰ ἴδη, καὶ ἄνθρως ἢ διαίτας, id est, Velut in philotesio poculo miscens uitas, mores, cōiugia ac uiuendi rationes. Apud Plautum in Pseudolo, seruus ebrius dijs proximum putat, manu candida cantarum dulciferum propinare mitissimā amicitiam. Hesychius indicat hanc Φιλοτησίαν solere adhiberi post coenam, quum in signum amicitia ex eodem poculo de eodem uino bibunt omnes. Qui mos apud nos nondum exoleuit, sed rarior est ob metum nouæ lepræ, qua plerique laborant. Asconius Pedianus in actionem aduersus Verrem tertiam, putat hoc esse, quod M. Tullius criminatur Verrem cum suis potasse more Græco. Nam uulgius existimat illos Græco more bibere, qui largius ac cyathis grandioribus bibunt. At ipse magis probat, ut intelligamus eos Græco more bibere, qui merum bibunt. Id autem solent facere Græci, ut quum in conuiuio libant, primum salutent deos paululum è cyatho profundentes, dein amicos suos: totiesque bibunt merum, quoties deos aut charos suos nominatim uocant. Ita ferme Pedianus, Quidam putant hunc craterem etiam ἀγαθὸς δαίμων appellari.

Cithara incitat ad bellum.

LXXI

Plutarchus libro De fortuna Alexandri secundo, declarat hunc uersiculum apud Lacedæmonios solere decantari. Ἔπει γὰρ αὐτὰ τῶ σιδῆρω τὸ λαλῶς λιπαροδαιον. id est, Vergit ad letale ferrum, lepide Cithara canere. Quo significabant certis citharæ modis sedari motus animorū, alijs addi uigorem ad prælium. Quum Alexander audisset Antigenidam tibia modos incinentē, qui uocantur Harmatij, adeo inflammatus est, ut simul cum armis exurgens manus iniecerit in proxime assidentes.

Bathyclis poculum.

LXXII

Βαθυκλῆος κύλιξ, id est, Bathyclis calix, dictum uidetur in eos qui diuitijs suis soli fruuntur, nemini quicquam impartientes. Apud Plutarchum in conuiuio septem sapientū Ardalus quidam sic alloquitur Aesopum. Tu nunquam huc transmittes poculum ad nos, quum uideas istos tanquam Bathyclis calicem inter sese transmittere, cæterum alij nemini impartientes. Cui responderet Aesopus. At ne hoc quidem poculum est publicum. Siquidem uni Soloni iam dudum astat, Bathycles Græcis sonat profunda gloriæ, quo nomine uidetur fuisse quispiam diues sibi uiuens sibi bibens.

Lunæ radijs non maturefcit botrus.

LXXIII

Plutarchus hunc Ionis senariū ceu prouerbialem adfert, differens quod luna quoniam radios habet imbecilliores quā sol, excitare possit humores, concoquere non possit. μέλας γὰρ αὐτῆς ὁ πεπαινεταὶ βότρυς. id est, Neque enim his niger maturus efficitur botrus. Conuenit in eos, qui conantur quod ob defectum uirium non queunt perficere. Refert idem in commentario De facie apparente in orbe lunæ. Accedet plus ueneris, si uolentes significare disciplinas humanas non præstare felicitatem, dicamus μέλας γὰρ αὐτῆς ὁ πεπαινεταὶ βότρυς In αὐτῆς subaudiendum est ἀκτισσι, id est, radijs.

Calliæ defluunt pennæ.

LXXVIII

Callias apud Græcos quispiam fuit qui per luxum ac libidinem patrimonium abligurie rat. In eum vulgaris iocus extitit, καλίας ηεροβρε, id est, Calliæ defluunt pennæ. Solet enim hoc interdum auibus accidere, uel morbo, uel certis anni temporibus. Quemadmodum & quadrupedibus quibusdam mutantur pili aut uilli. Vnde & deplumati dicuntur ac detonsi qui facultatibus exuti sunt. Hoc uerbum ηεροβρε frequenter periocum usurpatur apud Aristophanem in Auisibus.

Ευ πλωται.

LXXV

Ευ πλωται dictum, accipiendum interpretantur Græci, quum paululum ultra præscriptum significant esse concedendum, præsertim in his quæ sunt humanitatis. Veluti si quis pollicitus solutionem ad diem Augusti decimum, reddat postridie. Iulianus Pandectarum libro 46. Tit. De solut. & lib. cap. Ratum autem dominus habere debet, mox quum primum certior factus est, sed hoc ευ πλωται & cum quondam spatio temporis accipi debet. Et hunc Iuliani locum citat Vlpianus, eodem libro tit. rem ratam haberi, cap. Quo enim, Rursum libro decimotertio, tit. De conditione triticaria, cap. in hac actione. Verius est, inquit, quod Seruius ait, condemnationis tempus spectandum: si uero desiderit esse in rebus humanis, mortis tempus. Sed etiam ευ πλωται secundum Celsum erit spectandum. Non enim debet breuissimum uitæ tempus aestimari. Iterum libro 22. tit. De probationibus, cap. penultimo, Nec hoc queritur, num aliquis meminerit quo die aut quo consule factum sit, sed num hoc aliquo pacto probari possit, quando id opus factum sit: & hoc Græci ευ πλωται dicere solent, & cætera. Hactenus Pandectarum. Verum illud ευ πλωται, non norunt Caletij, qui ad horam undecimam iussu claudere portas ciuitatis, statim ad primum nolæ istum occludunt, repullis & qui foris stant, & qui egredi cupiunt, utrisque portæ proximis. Quum denunciatur anathema qui ad diem præscriptum non soluerint, liberantur à fulmine, si ab eo die infra decimum quartum liberarint fidem suam. Hæc ad iuris æquitatem pertinent.

Per Satyram.

LXXVI

Variarum rerum mixturam sparsim nulloq; ordine congestarum ueteres Satyram appellabāt. Apparet uocem primum deductam à lasciuia Satyrorum, temere nunc huc nunc illuc salietium. Hinc deflexa est ad cibi genus, quod ex diuersis herbarū formis constat: præterea ad lancem uarijs rerum generibus onustam, quæ sic dijs offerebatur, non dissimilis illi poculo quod Græci ποτήριον, à quincuplici rerum differentia, siue κέρως à mixtura uocabāt, de quo nobis supra dictum est. Festus ait Satyram siue Satyram dici cibum uarijs rerum generibus conditū, aut legem alijs multis cōfertam legibus, itaq; in sanctione legum ascribi solere, neue per Satyram derogato aut abrogato, quum significant totam legem esse seruandā. Citat Anniuum Lucum ex oratione quam habuit aduersus Tyberium Gracchum: Imperium quod plebs per Satyram dederat, id abrogatum est. Citat & C. Lelium ex ea quam pro se dixit. Postero die quasi per Satyram legem sententijs exquisitis, in deditioe accipitur, Legem Satyram interpretantur, quæ eadem multas res complectitur: quemadmodū Iugurtha acceptus est in deditioem, sed multis præscriptis cōditionibus, ut triginta daret Elephantos, pecus atq; equos multos, cum magno argenti pondere. Vnus est hoc adagio Iustinianus in præfatione Pandectarum: Et primo quidē, inquit, anno hoc opus tradebat legentibus, non secundum edicti perpetui ordinationē, sed passim & quasi per Satyram collectum, & utile cum inutilibus permixtū, maxima autem parte inutilibus deputata. Idem Salustius in bello Iugurthino, Quasi per Satyram sententijs exquisitis in deditioem accipitur. Hæc Salustius dicit De Iugurtha, nec sunt in cuiusquam oratione, nec ibi quisquam aderat Lelius: unde necesse est locum apud Festum esse mutilum: Verba Lelij sunt omiſſa, simul cum nomenclatura Salustij.

Ne præceps fueris ad iurandum.

LXXVII

Nonnullis haud uulgariter eruditus uideretur & hoc adagijs annumerandū, quod refert Vlpianus libro Pandect. 12. cap. 13. tit. De iureiurando circa finem. Si quis, inquit, iurauerit in re pecuniaria per genitū principis, dare se non oportere, uel intra certum tempus, & peierauerit, uel si dare oportere, uel intra certum tempus iurauerit se soluturum, nec soluerit, Imperator noster cum patre rescripsit, fustibus castigatū dimittere, & ita ei superindici, *πρωπετώς*

πρωπετώς μη ὀμνε, id est, ne fueris ad iurandum præceps. Habebit prouerbij speciem, si quis hominem post acceptum malum admoneat, *πρωπετώς μη ὀμνε*.

Ex syngrapha agere.

LXXVIII

Sunt & illæ formæ à iuriscōsultis ductæ uersæ in prouerbij. Ex syngrapha agere, ob signatis tabulis agere, pro eo quod est, rigide parumq; ciuilitate, sed uelut ex obligatione. Cicero pro Murena: pergitis ne uos tanquam ex syngrapha agere cum populo? Syngrapha Latinis sonat conscriptionem, quod utriusque manu conscripta utriusq; partibus tradit, soleat: & in hoc syngraphæ differunt à tabulis, quod tabulæ ab una parte tantū seruari consueuerint. A chirographo, tabulis, codicillis differt Syngrapha, quod in illis nō scribantur nisi acta, in hac etiā contra fidem actionis pactio uenit, & non numerata pecunia, aut non integre numerata pro temporaria uoluntate hominū scribi solet. Ita propemodum Ascōnius Pedianus in Verrinarum tertiam.

Iniuria soluit amorem.

LXXIX

In Græcorum Epigramatibus prouerbij titulo citatur *ὄβρις ἔρωτος ἔλυσε*, id est, Iniuria siue contumelia soluit amorem, quod contemptus amor plerumq; uertitur in irā, ira in odij. Sic in comœdia Phædrīa, Exclūsit, reuocat, redeam? Non si me obsecret. Item Horatius, Nam si quid in Flacco uiri est,

Non feret assiduas potiori te dare noctes,

Et quæret iratus parem.

Nec semel offensæ cedit constantia formæ,

Si certus intrarit dolor.

In epigrammate queritur amans hoc dictum falso iactari uulgo, quod ipse ab amica exclusus non sine conuicio, quū iurasset se toto anno non rediturum ad illam, postridie diluculo supplex ad eam redierit. Carmen sic habet,

ὄβρις ἔρωτος ἔλυσε, μάτην ὄβρις μὲν ἄλλοτε,

id est,

ὄβρις ἐμὴν ὄβρις μάτην ὄβρις ἀνίτην.

Falsum est quod iactant, iniuria soluit amorem,

Morbum quippe meum prouocat illa magis.

In genere tamen uerum est officijs mutuis ali beneuolentiam, iniurijs extinguī.

Diferte saltare.

LXXX

Cornelius Tacitus in dialogo De oratoribus, significat hoc conuiciū fuisse uulgo iactatum in oratores suorum temporum, qui lasciuia uerborum & leuitate sententiarum licentiaq; compositionis histrionales modos exprimebant, atq; adeo laudis, & gloria, ingenijq; loco iactabant, saltari cantariq; cōmentarios suos, oratores temere dicere, histriones diferte saltare. Argutia dicti in hoc sita est: oratores histrionice dicebant, quod illis erat indecorum, histriones ad oratorum actionem sese accommodabant: ita factum est, ut illi peius dicerent, hi saltarent melius. Histrionum est saltare, oratorum dicere, quod qui perite faciunt, diferti uocantur. Locus autem duo diuersa coniunxit.

Quod pulchrum, idem amicum.

LXXXI

τὸ καλὸν φίλον, id est, Quod pulchrum amicum. Inter prouerbia conciliantium amicitiam, refertur & hoc apud Platonem in Lyside. *καὶ λυσιπλοῦν ἐστὶ τὸν ἀρχαῖον φίλον, τὸ καλὸν φίλον ἀγαθόν*, id est, Ac propemodum apparet iuxta uetus prouerbij, quod pulchrum est, amicum esse. Qui commodi gratia amat, non amat uere, sed quod pulchrum est per se amat. Vnde Aristoteles, percontanti qui fieret ut libentius colloqueremur cum formosis quàm cum deformibus, respondit, eam percontationem esse cæcorum. Nihil autē uirtute pulchrius, eoq; nec amabilius quicquam.

Mortuo leoni & lepores insultant.

LXXXII

Extat epigramma Græcum, cuius argumentū sumptum est ex Homericæ Iliad. χ. ubi Hectorem ab Achille iam interfectum circumsistunt Græci mortuo insultantes, nec quicquam erat qui extincto non aliquod uulnus infligeret. Sic enim habet Homerus,

ἄλλοι δὲ πρότερον ἦες ἀχαιῶν,

οἱ καὶ θνήσκοντες φωνὴν καὶ εἶδος ἀγρητῶν

ἐκπαρῶν, ὅσῃ δὲ αἱ οἱ τὸς ἀντιπύγε πρῆεν id est,

At reliqui accurrunt Graij, cinguntq; cadauer

Hectoris, eximiam speciem formamq; stupentes.

Nec tamen abstinit exanimi sine uulnere quisquam.

Ac paulo post:

Οοο 3 65

ὡς ἀραπίς ἐπιδύκε, ἢ δὲ τήσασκε τῆσασίς. id est, Dixerat hoc aliquis, simul & uulnus dedit astans.

Epigramma sic habet.

Ἐπιδύκετε νῦν μετὰ πόντου ἐμὸν δέμας, ὅστις ἐάν ποτε νεκρὸ σῶμα λείοντ' ἐφουβρίζοσι λαγῶσι.

id est,

Nunc telis petitote meum post fata cadauer, Audeat uel lepus exanimi insultare leoni.

Dicitur est aliis de his qui mordent mortuos, cum laruis luctantur, & cum umbris depugnant.

Lingua non redarguta.

LXXXIII

Plato in Theateto, Ἀπὸρ ὡς εἰκὼν ἐάν τις δῆν, ὅν τι πῶς δὲ φωνήσεται, ἢ μὴ γλώτῃα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσαι, ἢ δὲ φρὴν ἐκ ἀνέλεγκτος, id est, at ut uidetur si posse responderis, Euripidei quiddam nobis accidet, lingua quidē nobis erit irredarguta, mens autē non erit irredarguta. In eos quadrat qui rationibus conuicti, non cedunt tamen, sed tergiverfantur reclamantes aduersus suam ipsorum conscientiam.

Pugno tenere.

LXXXIII

Ἐπιφάνειαν χροῖον λαβέδω, id est, Pugno stringere dicitur, quod ipso contactu sentitur. Sic Plato in Theateto, οἱ δὲ μὴ ἔλαο οἰοῦντο εἶναι, ἢ δὲ ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς χροῖον λαβέδω, id est, qui nihil esse putant, quicquid non possint strictum manibus apprehendere. Loquit de his qui non existimant quicquam esse in rerum natura præter res corporeas, & sensibus exploratas: actiones, generationes, & huius generis alia, quæ intellectu non sensibus percipiuntur, existimant esse inania uocabula. Talis uisus est Platoni Diogenes, qui dicebat se cyathos & mensas uidere, cyatheitates ac mensaitates, quas Plato commemorabat, non uidere. Sed uicissim audiuit, Nimirum oculos quibus cyathi & mensæ uidentur, habes: mentem quæ cyatheitates ac mensaitates cernuntur, non habes. Tam crassum ingeniorum genus Plato ueluti prophanum à philosophiæ mysterijs iubet arceri. Verius enim sunt quæ non uidentur, quàm quæ uidentur: & certius ea scimus quæ ratione colligimus, quàm quæ manibus contrectamus. sensus enim iudicium fallax est.

Haud solide.

LXXXV

ὄν παγίως, id est, Haud firmiter, Plato in Theateto, miror quam obrè prouerbij loco retulerit, nisi forte ob metaphorā duriusculam, παγίως, addidit ὡς φασιν. Agit enim illic Socrates de his, quæ suapte natura firma non sunt, sed alijs adhaerentia reciprocis motibus uariantur, ut sint aut non sint, uelut album & nigrū, agens & patiens: locus sic habet. Ἐπὶ πάντων αὐτῶν ἴσος ἔστι τὸ ἄλλο, αὐτὸ μὴ κατ' αὐτὸ μὴ εἶναι, ὁ δὲ κατ' αὐτὸ μὴ εἶναι, ὅτι δὲ τῆς πῶς ἔλλαθα ὁμιλίᾳ πάντα γινώσκω, ἢ πάντως ἀπὸ τῆς κινήσεως. ἐπεὶ δὲ τὸ πῶς ἐναντιῶν ἢ τὸ πῶς αὐτῶν, ὅτι ἐνός νοῦνται, ὡς φασιν, ἢ εἶναι παγίως, id est, Atq; ad eundem modum de reliquis sentiendum est, unumquodq; per se nihil esse, quod sanè ego & tu dicebamus, sed in mutuo inter se congressu omnia fieri, & omnifaria, uidelicet à motu. Quando quidē & agens esse aliquid, & patiens, unumquodq; per se intelligere, sicut aiunt, solide non possumus. Aristoteles lib. Rhet. 2. ait, senes ob rerū experientiam semper addubitare, neq; quicq; asseuerare, sed omnibus dictis addere, ἴσως καὶ πᾶρα, id est, forte & forsitan. παγίως δὲ εἶδεν, id est, nihil fixe. παγίως Græcis dicitur quod compactum est, à πάχος quod est figo siue compingo. Inde παγίως pro solide & certò. Accidentia quodammodo fluunt. Substantia solida est: & eorum quæ dicuntur ad aliquid, ratio pendet aliunde: patris enim ratio perit patri si moriatur filius, quum nihilo secius subsistat patris substantia. Quin & latinis res soli dicuntur, bona immobilia: & à solo solidum dicitur quod integrum est & còpactum, Id Osci solum uocant pro toto. Iuuenal. Nobilitas sola est atq; unica uirtus. Sic hanc uocem frequenter usurpat diuus Hieronymus. Hinc Sextus Pompeius Festus, dicta putat solifærea tela, quæ tota ferrea sunt: & hominem solertem, quod omneis arteis calleat. Et solenne, quod omnibus annis fit. Indidem & terram solum dicitur: us, quod fixa sit & compacta, non profluens aeris & aquarum more. Huic contrarium est quod habet M. Tullius lib. De finibus secundo. Quæ dici eadem de cæteris uirtutibus possent, quarum omnium fundamenta uos in una uoluptate, tanquam in aquis ponitis. Vox à Græcis deducta uidetur, ὄλον, & aspiratio ne uersa in s, solum.

Aut abi aut exuere,

LXXXVI

Plato in Theateto significat apud Lacedæmonios hunc fuisse morē, ut in publicis certaminibus

taminibus neminem cogere ad congressum, sed legē edicebant ἢ ἀπὸφίαι, ἢ ἀπὸδωέδω, id est, aut abire aut exui. Græcis autē ἀπὸδωέδω dicuntur, qui se parant certamini, quod campesτριati luctarentur olim, cætera nudi. unde hæc ipsa uox ἀπὸδωέδω quoties transfertur ad rem animi, uelut ad disputandum, aut repugnandum carni, prouerbij uim habet. Ita frequenter usurpat diuus Chryostomus, ac diuus Basilius. Simile est id quod alibi dicitur, aut bibat aut abeat.

Crisonem Himeræum præcurrere.

LXXXVII

Prodigiola celeritas Crisonis uidetur locū dedisse pro uerbio. Sic enim Socrates apud Platonem in Protagora, rogatus ut institutā cum Protagora disputationē perageret, βυλοῖ μιν αὐτὸν χροῖον εἶναι εἰς δὴ δωατὰ δέοιο, καὶ ἢ δῆν, ὅσπδρ αὐτὸ εἰ δέοιο μὲν λείσαντι τῶ ἰμδραῖω δρομῶ ἀκμάζοντι ἐπεδωκ, ἢ τὸ δὴλιχροδρόμου τῶ ἢ τῶ ἰμδροδρόμου δρομῶν τε ἢ ἐπεδωκ, id est, Optarim quidem tibi morem gerere, si quod petis, meæ facultatis esset. Nūc perinde est, ac si me roges ut Crisonem Himeræum insignem cursorem sequar, aut dolichodromon quempiam, aut hemerodromon perpetuo æquem cursu sequarq;. Himeræa Sicilia ciuitas est, quamquam eiusdem nominis est altera in Africa. Vnde Crison dicitur esse Himeræus, celeritate currendi celebris, qualem refert libro septimo Plinius fuisse Philippidem, & Canistium Lacæmonium, cumq; his Philonidem Alexandri magni cursorem. Dolichodromi dicebantur, qui perpetuo impetu duodecim stadia decurrebant. Hemerodromi, qui totum diem à mane usq; ad uesperam citra respirationem currebant. Plinius scribit puerum nouem natum annos à meridie usq; ad uesperam continuasse cursum. Vnde Græci poetæ solem appellant ἡμδροδρόμου, quod singulis diebus cursum suum peragat, quasi uero noctu requiescat in diuersorio Thetidis.

Charadrion imitans.

LXXXVIII

Χαράδριον μιμνῶμεν, id est, Charadrion imitans, dici solitum de dissimulante ac rem utilem occultante. Suidas refert hunc senarium Scazontem ex Hippocrate, καὶ μὴν κατ' αὐτῆς μῶν χαράδριον πδρνᾶς. id est,

Et num Charadrion quæso uenditor cælat.

Item Aristophanes in Aulibus,

ἄλλως ἀπὸ πῶς ὡς εἰσὶ ἐς τὴν λογιμῶν ἐμῶς ἐπὶ τῶ χαράδριον μιμνῶμεν, id est,

Alioqui upupa ut uidetur saltum ingressa abdidit sese, Charadrion imitans. Quo loco interpretes fere cum Suida cōsentiens, narrat huic aui uim in esse medicam, ut illius aspectu facile sanent, qui laborant ictero siue regio morbo: eamq; ob causam qui uendunt occultant eam, ne licitator remediū sentiat priusquā emerit. Addit eam aures mutare colorem ad similitudinem eorum quibus admouetur: non deesse tamen qui sentiant non aspectum, sed esum auis, habere remediū. Vocem autem distingui accentu; nam si pronuncies ultima acuta χαράδριον declarari aures, si penultima acuta χαράδριον diminutiuum à χαράδρα significari uoraginem, siue terræ hiatus, quod in hunc delabens aqua melodiam quandam reddere uidetur. Tantum ex his quæ indiligenter à Suida sunt congesta tradere licuit. Meminit huius auis & aliis Comicus in eadem fabula ὕδαρ ἐφόρου λείπωδεν ἐς τὸν ἄερα οἱ χαράδριον, id est, aquam ex imo portabant in aerem Charadrif. Interpretes addit aui nomen inditum, quod in uoraginibus gaudeat uersari. Socrates apud Platonem in Gorgia, quū Calliclen eò pellexisset, ut fateretur beatam uitam non esse sitam in copia rerum, sed in perpetuo influxu: nam qui satur est, aut non sitit, quoniā nec molestiā sentit, nec uoluptatē, lapidis more uiuit, potius q; hominis: ita subiicit. χαράδριον τινὰ αὐτὸν δὴν λέγεις ἀλλ' ὅ νεκρὸν εἶδὲ λίθου, Rursus tu Charadrif quandam narras uitam, non mortui lapidis ue. Marfilius uertit aures, quum Socrates uideatur sentire de uoragine, in quā quum perpetuo decurrat aqua nunquam tamen expletur: nisi forte Charadrif aures est de numero uoracitū, quemadmodum & Larus, ut hinc nomen inuenitur à Charadra ductum.

Quantum pedibus potes.

LXXXIX

Socrates in Gorgia Platonis ita loquit, σφροδωῶν μὴ δὴ κατὰ τὸν ἢ ἀσκητῶν, ἀπολασίσαι δὲ φδνκῶν, ὡς ἔχει ποδῶν ἐκείσθ' ἡμῶν, id est, Temperantiam quidem sectari atq; exercere oportet. Contra intemperantiā fugere, quantum quisq; nostrū pedibus ualet. Id quo longius transfertur à rebus corporeis, hoc magis accedit ad prouerbij celeritatis. Quod in cor-

pore sunt pedes, hoc in animo sunt affectus, quibus expetimus aliquid aut refugimus.

Vasis instar.

XC

Αγγείον δίκτυον. id est, Vasis instar loqui dicitur, qui quum ob imperitiam ex se nihil possit adferre, ab alijs audita profert. Fons ex se liquorem habet, uas ni aliunde infuderis siccum est. Homines autem qui uacant eruditione, per aures implentur. Socrates in Phædro Platonis ὅτι μὴ οὐκ ἔστιν ἄλλο τι ἐμὸν ἢ τὸ εὐνοεῖν αὐτῶν ἐννοεῖν εὐνοεῖν εὐνοεῖν, σωφροσύνη ἐμὸν τὸ ἀμαθία, λέγειτε τοὺς δὲ οἱμαὶ ἐξ ἄλλοτῶν ποθὲν ναμάτωρ ἴσθαι ἢ ἀποῆς περὶ ἡρώδαι με δίκτυον ἀγγείον. id est, Nihil horum ex me ipso excogitavi fateor, imperitiæ mihi conscius. Superest igitur opinor, ut alicunde ex alienis fluentis per aures fuerim impletus instar uasis.

Vt lupus ouem.

XC I

Ὁς λύκος ἀρνὸς φιλεῖ. id est, Vt lupus ouem amat, qui sui cōmodi gratia simulat amorem. Nam is uulgo dicitur amor, quū reuera sit odium. Iuuenis enim cum puellā uenatur, ut illi pudicitiam, thesaurum incomparabilem eripiat, ut pro honesta fama turpi rumore traducat, ut parentibus, amicis ac bonis omnibus inuisam reddat; deniq; ut quod est omnium charissimum, bonam mentem eripiat, quæso quid deterius hostis faciat hosti? Socrates citat carmen in Phædro ueluti populari usu iactatum.

Ὁς λύκος ἀρνὸς φιλεῖ, ὡς πῦρ δὲ αἰθέρα φιλεῖ.

id est,

Vt lupi oues, ita amat puerum uesanus amator.

Maro:

Torua leania lupum sequitur, lupus ipse capellam,

Florentem cythsum sequitur lasciuia capella.

Et Horatius:

Non ego te tigris ut aspera,

Getulus' ue leo frangere persequor.

In nauibus educatus.

XC II

ἢ ἐν νηυσὶν τεθραμμένον. id est, in nauibus educatus dicebatur, qui rudis esset & alienus à moribus liberalibus sensuq; communi. Solet enim ferè nauticum genus suo elemento respondere, quod à ciuiliū hominum commercio submotum uiuat. Ita Plato in Phædro, πῶς ἐκ αὐτοῖς αὐτῶν ἡγεῖται ἐκείνην ἐν νηυσὶ περὶ τεθραμμένον. id est, An non putas illum existimaturum, sese audire homines in nauibus alicubi educatos. Plautus in Cistellaria, mores agrestes appellat maritimos, imò potius inconstantes, quod mare uicibus æstuarijs accedat recedatq;. Plauti uerba sic habent, Ita me amor lapsus animi ludificat, fugat, agit, appetit, rapit, retinet, iactat, largitur, quod dat non dat, deludit, modo quod iurat dissuadet, quod dissuasit id ostentat, maritumis moribus mecum experitur, ita meum frangit amantem animum.

Quod utile honestum.

XC III

Τὸ μὴ ὀφελίμου καλόν, τὸ δὲ βλαβερόν ἀσχηρόν. id est, quod utile est, honestū est, quod autē noxium, turpe. Hoc Plato de Repub. quinto refert quasi uulgo iactatū καλόν τε γὰρ δὴ ὄντι καὶ ἀσχηρὸν καὶ βλαβερόν, ὅτι τὸ μὴ ὀφελίμου καλόν, τὸ δὲ βλαβερόν ἀσχηρόν. id est, Nā pulcherrime profectio hoc & dicitur & dicitur, quod utile est, id esse honestū, quod noxium, id esse turpe. Agit enim illic de fœminis ad omnia masculorum munia pariter uocandis, si modo reperiantur æque utiles reip. Vult igitur illarum corpora nudari ciuitatis custodibus, & si uideantur habiles, unā cum masculis publicitus exerceri. Vehementer autem contemnit illos qui rideant nudata fœminarum corpora, modo ob reip. commodum. Dubitat & M. Tullius an turpe sit uiro bono nudum saltare in foro, si liceat eiufmodi saltatione seruare reipub. sed hominum uulgus inuertit sententiā, honestum esse quicquid est utile, quum philosophis nihil sit utile, nisi quod honestum est.

Magis quàm sol Heracliti.

XC IIII

Qui sine spe reparationis deficiunt, eos Socrates apud Platonē De rep. lib. vi. μάλλον ἢ ἡρακλεῖταις ἡλίον ἀποσβέννυσθαι. hoc est, magis ipso Heracliti sole extingui dixit. Agit illic de senibus qui ad perdiscendas philosophiæ difficultates idonei non sunt, in adolescentia defatigati. Heraclitus enim existimauit solem scaphæ speciem habere, eiusq; lumen deficere quoties cœuum ad superiora uertitur, sed rursus fieri lucidum postquam inuertitur. Non dissimile somnium de sole prodidit Xenophanes, qui putauit eum in occasu perire, sed exortu nouum fieri solem. At senes nunquam renouantur ad uigorem iuuenilem. Huc alluisse uidetur Horatius in Odis. Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ, Nos ubi decidimus &c.

Cœnum

Cœnum barbaricum.

XC V

Βορβοροῦ βαρβαρικῶς. id est, Cœnum barbaricum, pro uehementi stupore mentis apud Platonem lib. De repub. ij. ponitur. Laudat enim illic Dialecticam quæ sola mentē ignorantiae immerfam erigit attollitq; à uulgaribus opinionibus, ad solidam ueri cognitionem; καὶ τὸ ὄντι inquit, ἢ βορβοροῦ βαρβαρικῶς τινὶ τὸ ἴσθαι ὄμμα καὶ πορρωγενέστερον ἔλαττον καὶ ἀνέγγεῖται. id est, Ac re uera barbarico quodam cœno demersum animi oculum; paulatim trahit subuehitq; sursum. Barbarus à borboro per contemptum dictum uidetur.

Non è quercu aut saxo.

XC VI

Ὅν ἐκ ἐρυθῶς ἢ ἐκ πῆρας. id est, Non è quercu faxoue, quum significamus nō constare materia externa, sed ex animi uirtutibus. Veluti uulgus ciuitatē appellat, muros ac domos è lapidibus lignisq; constructas. Ecclesiam appellat structuram simili materia cōgestam, quum re uera ciuitas constet hominum moribus, & ecclesia sit. animorū in uera religione consensus. Plato lib. De repub. viij. ἢ οἱ ἐκ ἐρυθῶς ποδὲν ἢ ἐκ πῆρας πᾶς πολιτείας γίγνεται ἢ ἐκ ἐκ τῶν ἰδῶν τῶν ἢ τῶν πόλεων. id est, An existimas è quercu qualibet, aut è saxo respub. fieri, ac non potius ex moribus eorum, qui in ciuitatibus uersantur?

Pfallium iniicere.

XC VII

Υάλλιον ἐμβάλλω. id est, Pfallium iniicere dicuntur, qui ferocientem animū moderamine quoriam premūt, metaphora sumpta ab equis animosioribus. Plato lib. De legibus iij. ὁ δὲ πρῶτος σωτήρ ὑμῶν, ἐπὶ ἀπαργῶν καὶ θυμωμένων ἀρχὴν ὄρω, οἷον ὑάλλιον ἐμβάλλω αὐτῶν, καὶ τὸ ἐφόρων δῶναμι. id est, At tertius uobis seruator, luxuriantē etiā nū fremētēq; conu. spiciens principatum, ueluti pfallium illi iniicit. Ephorum potentia. De Lacedæmonio tum republica loquitur, in qua quinq; Ephori sunt instituti, ad temperandam regiam potentiam. Pfallium autē est circulus, qui freno additur, unde & pro freno ponitur interdum. Nisi forte alludit ad bubalos, qui circulo ferreo naribus iniecto circumaguntur, unde pro uerbum naribus trahere, quod alio dictum est loco.

Principium, medium, finis.

XC VII I

Plato libro De legibus quarto, refert hoc quasi uulgo decantari, deum uniuersitatē reipub. omnium complecti, hoc est, principium, medium & finem. Ab illo enim omnium quæ sunt, initium, incrementū, & summa. Ἄνθρωπος πῶντων φῶντων πῶς αὐτῶν, ὁ μὲν δὲ θεός, ὁ σωτὴρ ὁ παλαιός λόγος, ἀρχήν τε καὶ τέλος καὶ μέτρον τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχω, ὑπερβαίνων τῶν φῶντων πῶντων ὁμοῦ. id est, Sic igitur illis loquamur, Deus quidem ὁ uiri, quemadmodum & uetere pro uerbio dicitur, omnium quæ sunt, principium, finem ac medium continens, reipub. peragat cursum, secundum naturam circumiens.

Orphica uita.

XC IX

Ὁρφικὸν βίον. id est, Orphicam uitam Plato lib. De legibus sexto dixit uitam innoxiam, & à luxu sanguinolentisq; dapibus puram. Huiusmodi siquidem uitæ rationem Orpheus instituisse uidetur, ut non solum sanguine pecudum non inquinarent aras deorum, uerum ne uesci quidem ullius animantis carnibus sustinerent, sed libis ac frugibus melle conspersis sacra facerent, nec alijs ipsi uescerentur. Platonis uerba sunt hæc. ἀλλ' ὀρφικὸν τινὲς λεγόντων βίον ἐξήκοντο ὑμῶν πῶς πῶς. id est, Sed orphica quædā ut dicitur, uita tum erat uestris illo seculo. Videtur Orpheus hoc conatus apud Thracas, quod Pythagoras tentauit apud Ionios, Numa apud Romanos.

Candidus sermo.

C

Ἀσπὴς λόγος. Græcis dicitur oratio dilucida perspicuaq; à colore qui inter cæteros plurimū habet lucis. Vnde ἀσπὴς τῶν ἐπιπέδων dicuntur qui clarius efferunt quod sentiunt, hoc est, σαφέστερον. Et ἀσπὴς φωνῆς dicitur quæ facile penetrat aures auditorū. Huiusmodi metaphoræ sunt, quæ sumuntur è propinquo, ut quum sentire dicuntur aut uidere qui rem intelligunt, tenere qui meminerunt, odorari qui suspicantur, cæcutire qui errant. E proximo dicuntur quum quod oculorum est transfertur ad aures, uelut hoc.

Ambrones.

Ambrones olim vulgo dicebantur, qui rapto malisq; artibus uiuerent. Originem indicat Festus Pompeius, admonens eam fuisse Galliarum gentē, quam quum mare inundans sinibus suis depulisset, per aliena oberrantes rapinis ac prædationibus se suosq; alere cœperūt. Manus erat formidabilis non numero tantum, dicuntur enim fuisse triginta milia, uerum etiam tum animorū ferocia tum ratione pugnandī. Siquidem conferti rhythmis & cōcentu quodam in hostem ferebantur, subinde intonantes, Ambrones Ambrones: siue ut hac uoce suos in unū conuocarent, siue ut hostibus terrorem incuterent. Ab his uicti fuerant Romani duces Manlius & Cepio: sed primum à Liguribus fracti sunt, mox à C. Mario prostrati, tandem ad quas Sextias unā cum Cimbris ac Teutonibus deleti sunt. Ita ferme Iulius Florus in Epitoma libri lxviij. & Plutarchus in uita C. Marij. Simili modo Cilicis uocabulum abstinu conuiciū rapacitatis ac prædationis.

Vinaria angina.

De ἀργυρέγγη, id est, angina argentaria quæ multis præter Demosthenē uocem interceptit, iam antea diximus. At Festus Pompeius indicat ioco iactatū in eos qui uino præcantur, labore uinaria Angina, quam οινάγγελω possis dicere. Ipse noui Romæ quendam haud uulgariter eruditū, qui hac angina serio perijt. Hermicus appellabatur, natione Lusitanus. Corruptus erat febricula uir corpore supra modum obeso, & ob id spirituosus. Decubentē inuulsi Christophorus Fischerus, patria Anglus. Vin tu inquit, Hermice auscultare medicis meras nugas præscribentibus: Bono uino rectius proluetur hoc malū, simulq; iusit adferri uinum Corsicum quadrimū. Propinauit ægroto, iubens bono esse animo. Ille persuasus hausit assatim, ac mox intercluso spiritu cœpit animā agere. Quosdā ebrietas è taciturnis reddit loquacissimos, quosdam contra tam mutos q̄ ullus est piscis, citra ualitudinis periculum. Utinam hæc οινάγγη minus frequens esset apud Germanos.

Titius illitium.

Titius illitium uox erat olim nullam quidem rem certam declarans, sed uelut interiectio contemptum extremū indicabat, qualis est apud Græcos περιπλο. Plautus citante Festo Pompeio, Non ego isthuc uerbum emptitē titius illitio. Locus autē est in Calsina. Similis uox est apud eundem Festū Buttubata, quā tamen usus sit Neuius pro nugatorijs nihilq; rebus. Nonius autē putat pipolo, cōuiciū fuisse uocem. Plautus in Aulularia, Ita me bene amet lauerna, iam nisi uasa reddi iubes pipolo hic differam ante aedes.

Nihil potest, nec addi nec adimi.

De perfectis operibus ita uulgo dici solitum indicat Aristoteles libro Moralium Nicomachiorū secundo. ὅθεν εὐδοκίαν ἀπὸ λέγειν πῶς ἐν ἐχθροῖς ἐργαίῳ, ὅτι ἀκατέλατον ἔστιν, ὅτι περὶ δόξαι. id est, Vnde de operibus quæ bene habent ita solent prædicare, nec adimere possis, nec addere. Nam ut bene sit aliquid præstat mediocritas, tollit excessus, aut defectus: excessum inducit, qui addit, defectum, qui adimit. De Lucillio scripsit Horatius, Quum flueret lutulentus, erat quod tollere uelles.

De Demosthene ac Cicerone dictum est, illi nihil posse demī, huic nihil posse addi.

Virtus simplex.

Dubitari possit utrum uersus sit uulgo iactatus, quem ut omnibus notissimū citra nomenclaturam retulerit Ethicorum ij. Aristoteles, an imprudenti exciderit uersus pentameter. Differens enim è sententia Pythagoræ, errorem esse infinitum, uirtutem finitam, quemadmodum in nemore mille modis aberratur à recta uia, quum ea sit unica: eoq; uiciū esse in proclui, uirtutem in arduo, quemadmodum facile est à scopo aberrare, sed scopum attingere difficile est: subiungit,

ἔστι δὲ ἡ ἀρετὴ ὡς ἡ πλοῦς, παντοῦ ἀπὸ τοῦ ἐλαττοῦ.

id est,

Est simplex uirtus, omnigenum uicium.

Extra fumum & undam.

Aristoteles eodem libro refert uersum Homericum ut uulgo decantatum.

ὡς τὸ μὲν καπνὸς ἔστιν ἐκ τοῦ ὀφέως, οὕτως ἡ ἀρετὴ ἐκ τοῦ ἐλάττου.

id est,

A fumo

A fumo nauim simulatq; à fluctibus arce.

Aristoteles indicat esse uerba Calypsus adhortantis Ulyssē, ut neq; nimis littori uicinus nauiget, fumum sequutus, neq; se profundo credat pelago, sed in medio secet uiam: quod ibi periculum sit à saxis & uadis, hic ab undis. Argyropylos autem interpret ea uerba tribuit Circe, quid sequutus nescio.

Communis tanquam Sisapo.

Prouerbiali schemate sine controuersia dictum est, M. Tullius Philippica secunda, Dum dico: Quid erat in terris ubi in tuo pedem ponerēs? præter unum Misenum, quod cum socijs tanquam Sisaponem tenebas. Sensit Antonium Misenum non habuisse ut ueram possessionē, sed ut uenam redemptā ad quæstum. Plinius lib. xxxiij. cap. viij. docet minium quod Græci μίλπου appellat, nonnulli Cinnabar, apud præcos nō tantum summo in precio, sed etiam in magna religione fuisse: Nam festis diebus simulachra deorū minio oblinebantur, quemadmodum & triumphātes, quod tamen Galba senex in se fieri passus non est, ut refert Cornelius Tacitus. Sisapo autem Beticæ oppidum est, olim Romanis uectigale, uenas habens minifarias. Neq; enim temere Romam aliunde minium aduehebatur. Negat autē Plinius ullius rei Romanis fuisse diligentiorē custodiam, Neq; enim ibi fas erat perfici minium excoquiq; ubi nascebatur: uena signata ad dena milia ferē pondo annua, Romæ lauebatur. In uendendo lex præscribebat precij modum, ne in immensum excederet. Sed multis modis adulterabatur, unde inquit, præda societati. Et mox de minio adulterino, Hoc ergo adulteratur in officinis sociorum. Ex his liquet eam regionē in multos socios fuisse diuisam, quemadmodum & hodie metalla argentaria auraria ue iuxta certos tractus à redemptoribus occupantur.

Quanta uix caelo capi possit.

Hac hyperbola M. Tullius Philippica secunda famæ celebritatem expresseit, de his loquens qui C. Iulium tyrannidem affectantem occiderunt: præsertim quū illi eam gloriam consequuti sint, quæ uix caelo capi posse uideatur. Vergilius Imperium terris, sed famam terminat astris.

At Maro Daphnidem facit & ultra sidera notum. Et Horatius, sublimi ferā uertice sidera. Apud M. Tullium frequenter obuium est: in cœlum laudibus ferre.

Modo palliatus, modo togatus.

In hominē inconstantem ac lubricæ fidei diuersarumq; partiū eleganter torquebitur: ueluti si quis subinde mutato uitæ genere, nunc Cidarim gesserit theologicā, nunc cum paludamento militari incedat. M. Tullius Philippica quinta: Accipiet ne excusationē is qui quæstioni præterit Græci iudicis, modo palliati, modo togati? Pallium Græcorum est, ut toga Romanorum: utraq; tamen uestis pacis est, quemadmodum saga sunt belli.

Ad saga.

Sagum tunica erat militaris. M. Tullius non sine specie prouerbij aliquoties dicit ad saga iri, pro eo quod est apparari bellū, & ad arma procurrere. Ita Philippica sexta. Properent quod uideo facturos, uos saga parate. Est enim ita decretū, ut si ille autoritati senatus non paruisset, ad saga iretur. Rursum in eadē iustitium edici, saga sumi, dixi placere. Et superius in quinta, iustitium indici, saga sumi, dico oportere. Post in septima: arma, saga, bellum flagitauerunt. Rursum viij. Delectus tota Italia decreti, sublati uacationibus, saga cras fumentur. Iterum in eadem. Equidem P. C. quanq; hoc honore usi rogati esse solent, quū est in armis ciuitas, statui tamen à uobis caterisq; ciuibus in tanta atrocitate temporis tantaq; perturbatione populū Romani non differre uestitū. Rursum Philippica xij. Te non intelligis delectu tota Italia habito, consulibus missis, Casarē ornato, sagis denique sumptis, hostem iudicatum? Ac xiiij. frequenter, ad saga issemus, cras sagati prodeamus, ad saga fumenda discedere, ad saga iuisse, redisse ad togas. Actione in Verrem tertia. Coniungit similia: Quum coegeris homines miseros & calamitosos quasi desperatis nostris legibus & iudicij ad uim, ad manus, ad arma confugere.

Igni ferroq; minari.

Qui extremam denunciant inimicitiam igni ferroq; minari dicuntur, quod uerbū & hodie uulgo tritissimū est. Qui ciuilius bellum gerunt, tantum abigunt prædas, à cæde incendiocq; abstinent. M. Tullius Philippica xij. Sanctiore erunt credo, iure legati q̄ duo consules

fules, contra quos arma fert, quam Mutina quam obsidet, q̄ patria cui igni ferroq̄ minitatur. Rursum Philippica xij, huic urbi ferro igniq̄ minitantur. Venuitū erit quoties ad animi res transfertur, ueluti si quis dicat philosophos cuiquam igni ferroq̄ minitari, quod in eum parent atrociter scribere. Sic quibuscum nolumus nobis quicquam esse commercij, ijs aqua & igni interdiciamus.

Neq; terræ motus timet, neq; fluctus.

XII

Aristoteles libro Moralium Nicomachiorū iij. docens eos, qui non habitu uirtutis, sed immanitate quadam naturæ nihil omnino formidant, nequaquam appellandos esse fortes, sed *μαυνομήνους* uel *ἀνάλγητους*, hoc est, insanos & stupidos sensusq; expertes *ἢ ἢ* inquit, *ἀντιμαυνομήνου* uel *ἀνάλγητου*, *εἰ μὴ ἢ φοβῶντο μήτε σεισμοὺς μήτε λιμῆματα, καὶ δὲ πρὸς φθοῖν τῆς κελύπης*. id est, Fuerit autem quispiam insanus ac doloris sensu uacans, si nihil metuat, neque terræ concussiones, neq; fluctus, quemadmodum de Celtis prædicat. Nihil enim horribilius mari commoto, terræ uero concussio uidetur inferorum ad superiorum sedem eruptionem minitari. Tanta autem erat quarundam Galliarū Germaniarūq; gentiū immanitas, ut nec his terrentur, quæ maxime sunt natura horrenda. Quod autem Aristoteles *μαυνομήνου* & *ἀνάλγητου* pro eodem usurpat, arbitror huc respexisse Diogenē, qui rogatus quis ipsi uideretur Socrates, *μαυνομήνου* inquit: uidelicet eo quod aduersus omnē corporis molestiam obdurauerat, quum alioqui esset omnium iniuriarū tolerantissimus; nisi forte Diogenes hoc quoq; stupori tribuebat non uirtuti, quod ne colaphis quidem prouocari possent, ut uel tantillum excandesceret.

Calceos mutare.

XIII

Non sine specie prouerbij Ciceroni dictus est mutasse calceos, qui nullo suo merito senatoriam dignitatem usurpauit, cuius insigne erat nigro calceo addita lunula circa talum. M. Tullij uerba sic habent. Est etiam Asinius quidam senator uoluntarius, lecius ipse a se. Apertam uidit curiam post Cæsaris mortem, mutauit calceos, pater conscriptus repente factus est. Quemadmodum clauus aureus in toga signum erat senatoriæ dignitatis, ita nigra aluta circa talos addita, declarabat eandem dignitatem.

Campana superbia.

XIIII

Felicitatis comes esse solet ferocia. Campaniã aut Italiam quondam fuisse regionē longe beatissimã restantur, tum alij cōplures tum Plinius lib. iij. cap. v. Hinc inquit felix illa Campania est, ab hoc sinu incipiunt utiferi colles, & temulentia nobilis, succo per omnes terras inclyto, atq; ut ueteres dixere, summum Liberi patris cum Cerere certamen; & cætera quæ sequuntur, de fertilitate simul & amœnitate Campaniæ. Constat autem Capuam olim cum Romã de principatu concertasse. Hinc Campana superbia, & Campana arrogantia in prouerbium uenit. M. Tullius in oratione pro Rullo. Itaq; illam Campanã arrogantiam, atq; intolerandam ferociam, ratione & consilio maiores nostri, ad inertiſsimũ ac desidiſsimũ ocium perduxerunt. Sic & crudelitatis infamiã effugerunt, quod urbem ex Italia pulcherrimam non sustulerunt, & multum in posterum prouiderunt, quod neruis urbis omnibus exectis urbem ipsam solutam ac debilitatam reliquerunt. In eadem aliquanto post, Capuam domicilium superbiæ sedemq; luxuriæ uocat. Itaq; electi coloni Capuæ in domicilio superbiæ atq; in sedibus luxuriæ collocati. Quemadmodum in oratione habita in senatu post reditum suum: Capuæ ne, inquit, te putabas, in qua urbe domicilium quondam superbiæ fuit, consulē esse, sicut eras eo tempore. Rursum in fragmento orationis contra eundem: Qui locus propter ubertatem agrorum, abundantiamq; rerum omnium superbiã & crudelitatem genuisse dicitur. Ac mox: Si luxuriæ Annibalem ipsum Capuæ corrupit, si superbia nata inibi esse, ex Campanorum fastidio dicitur. Titus item Liuius libro primæ Decad. ix. scribit Campanis ingenitam esse superbiã. Ad hæc Aulus Gellius lib. xi. cap. xxiiij. Næuium epitaphium, quod in seipsum tumidius prædicat, ait esse plenum Campanæ superbiæ: Opinor autem Næuium fuisse Campanũ. Ita quemadmodum olim omnem insignem perfidiã populus punicam appellat, sic cuiuslibet ferociã Campaniam appellabat. At nunc de moribus gentis nihil dicam, cæterum quum ipse per Campaniam iter facerem, nusquam repperi succum illum per omnes terras inclytum. Nusquam gutta uini, Phalerni, Caleni, Malsici, Setini, Cecubi, Surrentini. Imò minimum abfuit, quin in ipsa, quæ nunc monstratur, Capua, uinaria angina fuerimus præfocati. Impleuimus

pleuimus totam phialam saccaro cōtuso, Vicit uinum, quouis aceto acerbius. Fere defrutis utuntur, quod alioqui non durent usq; ad proximam uindemiam. Et ubi sunt illa laudata uina, quorum nomen patriamq; uetustas deleuit? Pulueris affatim hausimus. Adeo natura nihil in rebus humanis patitur esse perpetuum.

Αὐτοβοῶν.

XV

Ante retulimus prouerbium *αὐτὸς αὐτῷ ἀλά*, id est, ipse sibi tibicen est. Huic simillimũ est quod unico uerbo Græci dicunt *αὐτοβοῶν*, si quis sua uoce seipsum prædicat, hoc est, ipse sui præconem agit. Solent enim præcones hominum uenaliũ artes ac dotes emulgare, quo magis emptorem iritarent. Ridiculum autem habetur, hominem sui præconem esse. Congruit cum eo quod alibi diximus *οἰκιστὴν ὁ μωρὸς*. Prouerbium refertur apud Suidam. Simili figura dicunt Attici, *αὐτὸς ἑμῶν ἐπιλοιο*, unã cum ipsis dictis pereas. & Aristophanes in Equitibus, *πὸν παφλαγονε αὐτῶσι βαλαῖς ἐκλεσθῆναι οἱ θεοί*, id est, Paphlagonẽ ipsis cum consilijs perdant dii. Et mox, *αὐτῶς ἐβαλοῦς*, id est, unã cum ipsis calumnijs.

Sterilem fundum ne colas.

XVI

στῆρον ἢ γρόμ μὴ σπείρειν, id est, Agrum sterilem ne colas. Refertur inter leges Platonicas. Hoc ænigmatice lex apud Platonem uerecunde deterret a uenere mascula, si satis cõmemini. In octauo de legibus, ait illos facere sementem in petras. Potest tamen ad alios usus accommodari. Ne doceas indocilem, ne felicitatem quæras in diuitijs. Non enim pariunt homini beatitudinem. Plautus in Amphitryone. Nam uxorem usurariam perinde est præberier, ac si agrum sterilem fariendum colloces.

Scarabeus citius faciet mel.

XVII

Ad *ἄδων ἢ ἄδων* classẽ pertinent, quæ referuntur in Epigramate Palladæ, Citius mel faciet scarabeus aut lac culex,

οἰστὸν ποτιόσθ' μέλι κἀνδρα ἢ *γολα κἀνωψ*. id est, Mel citius faciet scarabeus, & ante culex lac.

Terram uideo.

XVIII

Qui molesti prolixiq; laboris finem adesse significabat, dicere solet, *γλῶ ὄρω*, id est, terram uideo. Sumptum a nauigantibus. Quintus Curtius lib. 4. haud secus quã profundum æquor ingressi terram oculis requirunt. Plautus in Mercatore, Equidem iam me censebã esse in terra. M. Tullius in oratione pro L. Murena, Quod si portu solventibus, ij qui iam in portum ex alto inuehuntur, præcipere summo studio solent, & tempestatum rationem, & prædonum, & locorũ: quod natura affert ut eis faueamus, qui eadem pericula quibus nos perfuncti sumus, ingrediantur: quo tandem animo me esse oportet propẽ iam ex magna iactatione terram uidentem, in hunc, cui uideo maximas reipub. tempestates esse subeundas. Idem in Catone seniore, Quali terrã uideam: sentiens inflare uitæ finem. Diogenes quum prolixum uolumen recitã tandem eò peruenisset, ut libri finem uideret, Bene habet, inquit, amici *γλῶ ὄρω*, id est, terram uideo.

Incantatione quauis efficacius.

XIX

πρωτὸς ἐπωδῆς ἢ ὄρω ὄρω, id est, Quauis incantatione efficacius. Priscis persuasum erat prodigiosam inesse uim uocibus incantatorum, adeo ut mysticus quoq; psalmus mentionẽ faciat uenefici incantantis sapienter, & populum numinis iustis nequaquam obtemperantem comparat aspidi surdæ. Plato in epistola ad Hermiam, Erastum, & Coriscum, *οἶμαι γὰρ δὲ καὶ τὴν ἀσπίδα πρὸς ἡμῶν ἤϊσθην ἐλθόντας λόγους ἐπωδῆς ἕσαντ' ἢ μάλλον αὐτὸν συμφύσαι ἢ σπῆσαι πάλιν εἰς τὴν προὔπάρχουσαν* *ὀλιότητά τε ἢ κοινωσίαν*, id est, Arbitror enim sermo neshinc a nobis profectos, iusticia ac pudore uos quauis incantatione magis conciliaturos ac redacturos in pristinam concordiam.

Inuidus uicini oculus.

XX

Aliclytus Eucymoni: *δυσμενὴς γὰρ ἢ βολσκοῦ* ἢ *ἢ γὰρ πόνου ὀφθαλμὸς, φησὶ ἢ ἢ οἰμίαι*, id est, Maleuolus & inuidus uicini oculus, inquit prouerbium. Respexit ni fallor, ad Hesiodium dictum de figulo, cantore, & uicino, quod alibi retulimus. Sic Ouidius, Fertiliſor fegetes est alieno semper agro,

Vicinumq; pecus grandius uber habet.

Eodem collyrio mederi omnibus.

XXI

Leges, admonitiones & obiurgationes nõ oportet omnibus easdẽ admouere, sed prouerbium

Ppp gentium

gentium, temporum & ingeniorū uarietate sermonem attemperare. Hanc dexteritatem beatus Hieronymus enarrans epistolam ad ephesios, laudat in apostolo Paulo, qui factus est omnia omnibus, ut omnes lucrificaret. Verba Hieronymi citantur dist. 29. Nec ad instar, inquit, imperiti medici uno collyrio omnium oculos uult curare. Alibi retulimus ex Galeno, Eundem calceum omni pedi inducere.

Funditus, radicitus &c.

XXII

Quod prorsus ac citra spem instaurationis perditur, funditus ac radicitus tolli dicitur, quorum alterum sumptum est ab ædificio, quum æquatur solo, alterū ab arboribus, quum non solum amputantur rami, uerumetiam ipsa stirps inciditur, aut unā cum radice iam fastiditur. Acinetus Phœbianæ exprobrans amica, quod ab ea rebus omnibus exutus iam fastidiretur, *ἄπῳς*, inquit, *ὄλον μὲν αὐτὴν ἢ τὴν ἰσχυρίαν ἀναστρέψασα δὲ λαδύην ἐπιλωθῆκεσσι*, id est, Sic tibi me iuxta proverbii totum subuertisti, insuper & in seruitutem redegitisti. Plautus in Trinummo. Qui illius sapientiam & meam fidelitatē, & celata omnia penē ille ignatus funditus pessundedit. Idem in Mustellaria pro eodem dixit, cum fundamentum. Nō uideor mihi sarcire posse ædes meas quin totæ perpetuo ruant, quin cum fundamento perierint, nec quisquā esse auxilio queat. Quod nos dicimus radicitus siue à stirpe, Græci dicitur *ἐκρυμνίζω*, quasi dicas extirpare. Quo uerbo usus est Cic. libello De fato: Extirpant autē & funditus tolli ut is ipse &c. Idem pro Sexto Roscio Amerino: Et ex eo Titus Roscius, non paululū nescio quid in rem suam cōuertit, sed hunc funditus euertit. Idē in Verrem lib. 4. Nam me dies, uox, latera deficient, si hoc nunc uociferari uelim, q̄ miserum indignūq; sit istius nomine apud eos diem festum esse, qui sese istius opera funditus extinctos esse arbitrantur. Rursus in eodem lib. 5. Labefactarant enim uehemēter aratores iam superior annus: proximus uero funditus euerterat. Idē pro domo sua ad pontifices. Et funditus euerteret ciuitatē. In eadem: ut etus qui perniciofa Reip. cōsilia cœpisset, omnis memoria funditus ex oculis hominum ac mentibus tolleretur. Item in epist. ad Q. fratrem priam: Sin autem omnibus in rebus obsequemur, funditus eos perire patiemur. Rursus ad eundem: Remp. funditus amissimus. Item in eadem: Vides ne me non radicitus euellere omnes actiones tuas: Multum accedet gratiæ, si ad animum deflectatur: ueluti si quis dicat ambitionem, auaritiā, ac libidinē funditus ac radicitus ex animo reuellendam.

In ore atq; oculis.

XXIII

Quæ propalam fiunt, in ore atq; oculis omnium fieri dicuntur. M. Tullius in Verrem lib. 5. Quum hæc confessus eris quæ in foro palam Syraculis in ore atq; oculis prouinciæ gesta sunt. Rursus in diuinatione: In mentem tibi nō uenit, quid negotij sit causam publicam sustinere: uitam alterius totam explicare: atq; eam non modo in animis iudicium, sed etiā in oculis cōspectuq; omnium exponeret &c. Os fortassis hic dixit pro aspectu. Alioqui in ore omnium dicuntur esse, de quibus rumor est publicus. Et in oculis ferre dicimur, quos obseruamus, curæq; habemus.

Myconiorum more.

XXIII

μυκονίων δίκλω, id est, Myconiorum more dicebantur ad conuiuium accedere, qui ultro uenirent nō uocati. Myconus una cycladum est: ipsa gens ob rerum inopiā cogebatur se se conuiujs ingerere: unde locus proverbialis. Apud Athenæum Archilochus lacerat Periclem, quod inuocatus irriteret in cōuiuia, *μυκονίων δίκλω* quem locum & alibi retulimus. Myconiorum morum uestigia uideas & hodie in quibusdam Hybernjs. quæ de re clarissimus uir Guilhelmus Montioius olim fabulam mihi non illepīdam recitauit, imō non fabulam, sed rem ipso teste gestam. Hybernus quidam ignotus, ingressus aulam principis tempore prandij, non inuitatus accubuit mensæ regiorum satellitum. Qui uidentes auem peregrinam, rogarunt cuius esset, professus est patriam, rogarunt num quod officium haberet in aula, nullum inquit, sed habere cupio. Illi demirantes hominis impudentiā, iusserunt surgere atq; abire. hoc inquit faciam, prorsus, quid multis? Vicit improbitate, nec locum in acie deseruit Hybernus. Tandem ira uersa in risum, rogarunt hominem qua tandem fronte ausus esset ignotus & alienus sese in regiam familiā ingerere. Quoniam, inquit, sciebam regem satis esse diuitem ad dandum mihi prandium.

Solem adiuuare facibus.

XXV

Alioqui retulimus *τὸ φῶς ἄλλοις δίδωμι*. Huic simillimum est, quod refert Gratianus ex Anacleto

Anacleto Papa, Causa 6. q. prima, in eos qui hic usurpant sibi diuinū iudiciū, quod nullus hominū poterit effugere. Nam incerta sunt hominum iudicia, neq; secus sese habēt ad iudicia dei, q̄ fax ad solem. Si omnia, inquit, in hoc seculo uindicata essent, locum diuina iudicia nō haberent. Superuacuis laborat impendijs, qui solem certat facibus adiuuare &c. Quoniam in libris uulgaribus librarj pro facibus deprauarant fascibus.

Censoria uirgula.

XXVI

Tritissimum est apud eruditos, Censoriam uirgam appellare iudicandi autoritatē, præsertim cum supercilio, à magistratu Romano sumptum. Cuius formæ est quod ait beatus Hieronymus in dialogo aduersus Luciferianos, Nemo potest Christi palmam sibi assumere, nemo ante diem iudicij de hominibus iudicare. Videtur autem Hieronymus alluisse ad caput Deuteronomij 25. ubi iusticiæ palma dicitur, quæ à iudicibus tradebatur ei qui probasset suam innocentiam, causamq; uicisset. Hanc palmam uerē Christus habet, nec eam tradit indigno, quoniam solus iudicio non fallitur, quum in humanis iudicijs plurimum sit & erroris & caliginis.

Trochi in morem.

XXVII

βεμβίος δίκλω, id est, Trochi in morem, de uersatilibus & inconstantibus dici solitum. Est enim bembix trochus quem pueri flagello circumagunt. Suidas citat ex Aristophane, *βεμβίος δὲ δὲν ἀμαρτυροῦ δὲ*, id est, non oportet quicq; à trocho differre. Locus is est in Aulibus. Hesychius dictum putat in eum qui in fuga nō tenuerit rectam uiam, sed in orbē fuerit circumactus. Quod mihi quondam usu uenit à Sletstadio petenti Basileam. Forte incidimus in quemdam equitem, quo duce quum in nemore diutius obequitarē, rogabam an certo nosset uiam. Aiebat, quum non esset finis, oportet inq; nos errare. Nam tres iam horas uersamur in nemore, quod intra horam solemus emetiri. Quid multis? Comperitum est minimum abfuisse, quin eō rediremus unde ueneramus. Bembix autem magno impetu mouetur, sed in orbem, ut fugiens non effugiat. Simili tropo stultorum inconstantiam notat Sirach ille sapiens Hebreus, capite trigelimo tertio. Præcordia fatui quasi rota currūt, & quasi axis uersatilis cogitatus illius. Apud Plautum interdum dicitur aliquis trocho aut rota figuli uersatilior.

Præstat canem iritare quàm anum.

XXVIII

Refertur ex Menandro, *πολύ χέρον δὲν βρεπία γράμψη κούα*, id est, Plus est periculi anum laceßere quàm canem. Hebræorum sententiæ negant ullam iram atrociorē esse ira muliebri. Irabile enim ac uindictæ mulierum genus, partim ob rationis inopiam, partim ob animi humilitatem. Nam ueræ magnanimitatis est quædam iniurias negligere, neq; quosuis homines dignari ira sua. Est autem formidabile animal mulier quum ad sexus uicium accedit senectus. Canis iritatus tantum oblatrat, interdum & mordet: at aniculæ præter linguæ uenenum, interdum instructæ sunt malis artibus, ueneficijs & incantamentis. Itaq; nonnulli ingenti suo malo experti sunt esse uerissimum, quod dixit Menander.

Pecuniosus damnari non potest.

XXIX

M. Tullius in Verrem actione secunda, ait hoc omnium sermone percrebuisse, non apud Romanos tantum uerum etiam apud exteras nationes, in iudicijs illorū temporum, pecuniosum, quamuis sit nocens, neminem posse damnari. Et in eundem oratione tertia: Reus est enim inquit, nocentissimus. Qui si condemnatur, desinent homines dicere, his iudicijs pecuniam plurimum posse. Sin absoluitur, desinemus nos de iudicijs transferendis recusare. Huic affine, quod aliquoties repetitur apud Salustium in bello Iugurthino, Romæ esse uenalia omnia. Nunc amissit Roma imperium, utinam & dictum non hæreret.

Inter manum & mentum.

XXX

Festus Pompeius indicat esse proverbium apud Latinos, sed ex illo Græco ductū, *πολλὰ μετὰ πείλῃ κούλιος ἢ χάλειος ἀκροῦ*. Cuius originē ita refert: quum Chalcas uitē sereret quidam augur uicinus præteriens, dixit illum errare. Nō enim ei fas esse nouum uinum de gustare. Tantum colligere licuit ē fragmētis, quæ nobis quorundā stoliditas superesse uoluit ex autore undiquaq; doctissimo. Proverbiū admonet in hominum uita nihil esse certū. Nam sæpenumero fit, ut quod nos maxime tenere credimus, casus aliquis inopinatus in-

id est, quod, uidelicet factum, sciri iam potest à diuinis. Addit Epimenidem solere nō de futuris, quæ sciri nō possunt, sed de præteritis uaticinari, uerum occultis. Nam est hoc quodam diuinandi genus. Beatus Paulus Epimenidem prophetam appellat. Apte torquebitur iocus in rem tandem compertam, quæ diu fefellerat.

Noui nummi.

Ex Plauto apparet non esse nouum, publicā monetā in singulos annos cudi deteriorē. Sic enim præfatur in Calsinam:

Qui utuntur uino uetere sapientes puto,
Et qui libenter ueteres spectant fabulas.
Antiqua enim opera & uerba quum uobis placent,
Aequum placere est ante ueteres fabulas.
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multo sunt nequiores quàm nummi noui.

οὐδὲ τίς γινώσκει.

Dicitum est nobis in superioribus κερυτίζω abisse in prouerbium fraudulentiae. Idē obsecutus indicatur per θρωήτης, quæ uox Græcis significat turbare aut molestū esse. Quod si respicias ad θρωήτης quæ sunt ancillæ Thraciæ, significat decipere, & Thracijs dolis tractare. Theodorus de Nicone Citharædo dixit, θρωήτης. Nicon autem erat Thrax. Hoc si nescias, dictū amittit gratiam. Refert Aristoteles lib. Rhet. 3. Arbitror huc alluisse Aristophanē in Equitibus, ubi Nicias iustus audacter eloqui quod haberet, respondit, ἀλλ' ἔγωγε μοι τὸ θρωήτης. interpres admonet θρωήτης barbaricam esse uocem, quæ fiduciam significet, & ad audendum animet, quasi si quis dicat sume Thracum audaciam.

Neq; dicta neq; facta.

μητὲ δεσφαιμολία μητὲ εἰρημολία. Non dubium quin prouerbiali schemate uehemēter falsa dicamus, neq; dicta neq; facta. Quod genus illud, neq; scriptū, neq; pictum. Nam de ueris mendacio mixtis dicimus, facta atq; infecta. Aristophanes in Concionatricibus, ἀλλὰ πῶς αὖτε μόνον, μητὲ δεσφαιμολία μητὲ εἰρημολία πῶς πρότερον. Age perora tantū, neq; facta neq; dicta unq; prius. Comicus ioco monet ut omnia noua dicat, quod uetera cum fastidio audiantur. Egregie uero nouum sit oportet, quod neq; dictum est antea neq; factum, quū iuxta sapientis Hebræi dictum, nihil sit nouum sub sole. M. Tullius in orationibus frequenter nouo more factum ait cuius nullum unquam exitit exemplum.

Saluete equorum filia.

Apparet ioco uulgari fuisse iactatum, in eos qui emolumentū gratia blandiuntur. Refert Aristoteles li. Rhet. 3. In certamine mulorū quum is qui uicerat dixisset exile premium pro carmine, Simonides recusauit, indignans mulos celebrare suo poemate. uerum ubi uictor dedisset satis magnum præmium, carmen tale fecit.

Χαίρετ' ἀλλοτρίων θυγατῶν ἰππῶν.

Sæuete uolucris pedum soboles equorum.

Siluit enim quod essent ex asinis quoq; nati, & quod honestius erat expressit, equorū filias appellans.

Mithragyrtes, non daduchus.

Is qui in functione quapiam sordidas contemptasq; partes agit, Mithragyrtes dicitur, daduchus esse negabitur. Eoq; Iphicrates Calliam μιθραγύρτην ἢ δαδύχου appellabat. Significans illum non fuisse initiatum sacris, sed tamen uelle uideri. Mithras apud Persas sol dicitur, quem illi deorum summum iudicant. Vnde Mithragyrtes dici uidentur, qui obambulant cum simulatis mysterijs, ac rudibus imponunt. Nam hoc genus hominum & olim fuisse declarat Apuleius asinus, nō dissimiles ijs qui hodie diui Antonij, Cornelij, aut Ioannis Baptistæ reliquias ad quæstum circūferunt, potius quàm ad pietatem.

Sibi parat malum, qui alteri parat.

Uersiculum hunc Aristoteles Rhet. 3. citat titulo Democriti Chij. οἷός τ' αὐτῶν κακὰ τὸ βλάψαι ἀλλήλους καὶ τὸ βλάψαι. id est, Ipse sibi mala cudit quisq; alij mala cudens. Nemo potest alterū iniuriā afficere, nisi prius lædat seipsum. Qui alium fraudat pecunia, seipsum spoliat bona mente, grauius seipsum lædit q̄ alterum. uerissime itaq; dictum est, Ipse se lædit alium qui lædere querit,

Trabena

Trabem baiulans.

Aristoteles libro Rhetoricorum 3. disputans de quibusdam uerbis quæ non habent gratiam, nisi pronuntiatione gestuq; adiuentur, alioqui, inquit, γίνεται ὁ πῶς δὲ δὲ δὲ φέρων, id est, fit ille trabem gestans. Id accidit in dictionibus, præsertim nominibus proprijs ac pronominibus, & uocibus crebro repetitis, quæ tacitam habent Emphasin: ut Therites contemnit Achillem. Et tu me asinum uocas. Similiter & in asyndetis, ut ueni, uidi, uici. Et si qua sunt similia, quæ sine cōmendatione actionis non habent eandem gratiam. Quod genus Terentianum illud: Excluit, reuocat, redeam. Et mox. Egone illam: quæ illum: quæ me, quæ non. Sine modo. Rursus illud in Adelphis. Storax. non redijt hac nocte Aeschinus à cœna. Storax enim uocant is uox est, & ob id clarius pronuntianda, reliqua secū loquitur. Nihil addubito quin assumptum sit ex fabula quapiam. Nam ὁ πῶς δὲ δὲ φέρων, finis est iambici trimetri. Qui trabe onustus est, non est idoneus ad gestulationem, sed one rī sese accommodet oportet. Talis opinor persona risus gratia alicubi producta fuerat in comœdia. Interdum inducuntur σκιδνοφόροι gestantes sarcinas. Cuiusmodi sunt quibus dicitur in Andria, Vos isthęc intro auferte. Et in Hecyra, Sofia. Tales aut nihil dicit, aut gestu non respondent pronuntiationi. Vide, num Aristoteles sentiat de Atlantibus, qui trabibus ædificium sustinentibus supponi solent. Videntur enim laborare, quum nihil agant. Actio autem quasi uita est orationis. Vitæ indicium est motus. Tale quiddam in tragœdijs erat δερυφόρημα, tantum adstabat, nihil agens. Et fortassis pro ὁ δὲ δὲ φέρων scriptum erat, ὁ δερυφόρος, sed nihil pronuncio. Excutiant eruditi.

Quæ quis ipse facit.

Aristoteles Rhetoricorum lib. 2. disputans de affectibus, refert hoc dictum ut uulgo iactatum, ἡ γὰρ ἡσυχία τοῦ πνεύματος καὶ τῆς λέξεως τοῦ σώματος μὴ νυμεσθῆναι, id est, Nam quæ quis ipse facit, hæc dicitur uicinis non uertere uitio. Conuenit cum illo Terentiano: homine imperito nil quicquam est iniustius, qui nihil nisi quod ipse facit rectum putat. Sunt enim qui damnant, quicquid ipsi non possunt assequi.

Cognatio mouet inuidiam.

Aristoteles eodem lib. docens inuidiam oriri erga uicina & cognata: nullus enim inuidet olim defunctis, aut diuersi generis, aut immenso interuallo superioribus, inferioribus ue: adducit huius uersiculi testimonium, τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθόνον ἐπίσκειται id est, Etenim inuidere nouit ipsa affinitas. Vnde qui eo altitudinis processerunt, ut inuidiam gloria superarint, extra omnem aleam extraq; inuidiæ tela esse dicuntur.

Sapiens non eget.

Ibidem inter sententias refert hoc carmen. Χρὴ δὲ τὸ πῶς ὅστις ἀπὸ πῶς ἀφῶν ἀνὴρ, id est, Haud unquam eget qui mente sana est præditus. Sive quod magna sint opes habere bonam mentem, siue quod sapienti facile est ditescere si uelit. Velut Aristippus eiectus naufragio reperit à quibus humaniter exciperetur. Idem quum Dionysius talentum petenti diceret, Nonne dicebas sapientem non egere. Da, inquit, & respondebo. Dedit rex, ac mox exegit respōsum. Tum Aristippus, nonne uerum dixi sapientem non egere.

Multi incredibilia.

Idem in eodem opere citat hunc senarium ceu prouerbialem, Ἀπίστος ἀληθὴς πολλὰ συμβαίνει βροβίσι. Hac sententia putat utendum ei qui gaudet mentiri, & quod fingit, uult haberi pro uero. Et aliquanto post eandem sententiam refert ex Agathone, Τὰ χυλὸν εἶδος αὐτῶν τῶν λέγει βροβίσι πολλὰ τυγχάνει εὐεπίστα. id est, Probabile hoc fortassis aliquis dixerit, Permulta hominibus inopinata obtingere.

Lecythum habet in malis.

Ἐχθρὸν λίκυθον ποδὶς παῖς γινώσκεις, id est, Lecythū habere ad malas, tectum & ænigmaticū conuicium est in anus, quæ rugas illitis pigmētis dissimulat. Qualis erat Phryne meretrix, iam uetula nec tamen à quæstu recedens. Aristoph. in Concionatricibus.

φρούλα

φρυλλω ἔχου λήκυθου πῶς ταῖς γνάθοις. id est, Phrynen gerentem lecythum iuxta genas.

Lecythum appellat uasculum unguentarium unde fucatur facies. Eadem solita est dicere, multos hibere fecem ob uini nobilitatem, quod ad illam ἔφορον, propter scorti celebre nomen commearent amantes, quo gloriari possent sibi cum Phryne fuisse rem.

Piscis eget sale.

LXIII

ἰχθὺς δ' εἶπα ἔλας, id est, Piscis eget sale. De re absurda & incredibili. Nec enim uerisimile est, pisces in mari agentes opus habere sale. Hoc uidetur a populo reclamatum Androclidi Pitensi, quū legem quandam reprehendens dixisset, δῖοντα οἱ νόμοι νόμα διαθήσονται, id est, Egent leges lege correctrice. καὶ γὰρ ἰχθὺν ἔλας. Nam & pisces sale. Leges enim in hoc datae sunt, ut ad harum regulam corrigantur hominū actiones. Quod si ipsae leges indigent correctione, leges non sunt. Idq; non minus absurdum sit, q̄ si pisces marini dicantur egere sale. Refert Aristoteles in Rhetoricis.

Baccæ egent oleo.

LXIII

Ibidē mox subiicit aliud eiusdem formæ, πᾶς ἐμφυλὰ δέονται ἔλαιος, id est, Baccæ egent oleo. Neq; enim credibile est illi opus esse oleo, unde nascitur oleum. E baccis autem oliuarum exprimitur oleum. Cognatum illi quod ante retulimus. Ipsi fontes sitiunt.

Auis ex auibus.

LXV

ορνὴς ἐκ τῶν ὀρνέων, id est, Auis ex auibus, prouerbiij forma dictus est Aristophani per ironiam uir nobilis, quasi bonus ex bonis prognatus.

τὸν ἐποφ' ὅς ὀρνὴς ἐγγίετ' ἐκ τῶν ὀρνέων. id est, Vpupam hancce quæ prognata ab auibus est auis.

Qui de nobilitate gloriantur, repetunt ab auis & atauis gentis stemmata. Nam emptanobilitas, aut nuper parta, non perinde magni fit,

Da lapidi uolam.

LXVI

Interpres Aristophanis indicat pueros si quando uiderint aues, dicere solere, Da lapidi uolam, & cadent omnes. Conuenit ubi quis sectatur quæ non possit assequi, aut minatur ijs quibus non potest nocere. In comœdia quispiam ait se uelle strepitu excitare aues: alter iocans respondet, τῷ σκέλεθ' ὀρνὴ πῶν πέτραν, id est, Tibia lapidem feri. Atq; interim aues nihil habent incommodi, sed manus aut pes percutiens saxum: eorū iubet alter, ut ipse capite percutiat lapidem, quo strepitus fiat duplex.

Ne quæras deus esse.

LXVI

μη Ζεὺς θεὸς γῆν' εἶδ', id est, Ne quære fieri deus. In hominem undequaq; beatum in hac uita, Pindarus in Olympiacon hymno quinto. ὕγινα δ' εἶπες ἄλθον ἀφ' ὅθ' ἔξαρκεῖν κατ' ἀνεοσι, ἢ δὴ λογίαν πρὸς ἑβέης, μη ματὸν. σὺ θεὸς γῆν' εἶδ'. Si quis autem opes cum fanitate coniunctas auget, ac suis possessionibus contentus est, atq; his adiunxit honestam famam, ne petarā dīs ut fiat deus. Itidem apud nostrates uulgo dicitur: Sat fortunatus es. Quid tibi uis? Num postulas esse deus?

Operi incipienti fauendum.

LXVIII

Celebratissimū est, honos alit artes, & uirtus laudata crescit. Ita Pindarus Olympiacon hymno 6. ἀφ' ἡμετέρης δ' ὄψης τῆς ἰσθμίου καὶ δέμου τελευτῆς, In initio facinoris, oportet faciem illustrem addere: hoc est fauendū aliquid egregij facinoris aggrediētibus, simul ut ipsis ad datur animus, & alij ad emulationem prouocentur. At nunc pleriq; moleste obstrepunt, si quis quid tentet eximium. Potest & hic sensus accipi. Qui famā affectat, hūc oportet ab egregio quopiam facinore auspicari. Permagis siquidē refert, unde nominis sumas exordia.

Nec apud homines, nec in mari.

LXIX

Ibidem & illud prouerbiali schemate dictum est, ἀκίνδυνος δ' ἀρετοῖς ἔτε τῶν ἀνδράων, ἢ ὅτι νηυσὶ νόηλας τίμας, id est, Virtutes autem periculi expertes, neq; apud homines, neq; in cauis nauibus habentur in precio, pro eo quod erat, nusquam, quasi dicas, neq; terra neq; mari. Ipsa autem sententia conuenit cum illo Hesiiodi decantatissimo: Virtutem posuere dei sudore parandam.

Nemo magnam laudem parauit absq; periculo. Eorū Pindarus bellum appellat κινδάνου, quod uiris pariat illustre nomen. Tropus prouerbialis est in his uerbis, nec in terra, nec in mari. Et pugnat terra mariq;.

In hoc

In hoc calciamento pedem habet.

LXX

Dictum ibidem & illud adagij forma, ἴσω γὰρ ὅν τῶν πειδῶν δαιμόνιον πόδι' ἔχων, id est, Nouit enim se in hoc calciamento fortunatum habere pedem, pro eo, quod est, nouit has laudes in ipsum competere. Olim magna deliciae erant in soleis & calceis. Nam pedilon Græcis est calciamenti genus, uarium ac picturatum, dictum τῆς αὐτῆς ποδὶ ποδὶ φλάδης, eo quod pedi applicetur. Ut autem non omnis calceus conuenit cuilibet pedi, ita nec quæuis laus in quemuis congruit.

Virtus gloriam parit.

LXXI

In eodē Encomio, λιμῶντες δ' ἀρετῆς, ἢ φανερὰν ὁδὸν ὄψοντα, τεμαίον δὲ χεῖρ' ἔχουσαν, id est, quibus uirtutes in precio sunt ij perueniunt ad illustrem uiam. Nobilitat autē suam quencq; opus. Sentit benefactis potius q̄ opibus parari ueram gloriā. Nec uno modo contingere honestam famam, sed sua quencq; uirtute fieri clarum. Homerum illustrauit poetice, Demosthenem eloquentia, Aristidem integritas, Themistoclem res præclare gesta, itidem & alij alijs modis inclaruerunt.

Bonum est duabus niti ancoris.

LXXII

Rursus in eodem, ἀγαθαὶ δὲ πῆλον, ἢ ὅτι χεῖρας νηκτὶ δοῦν ἐκ νεὸς ἀπεισὶ σκίμασαι, ἢ ἀγκυραῖ, Bonæ sunt in hyberna nocte duæ anchoræ, ad laxandum e celeri nauis, id est, bonum est duplici præsidio niti, ut si alterum desituat, altero iuuemur, quemadmodum is uictor quem laudat geminā habebat patriam, ut si quid accidisset alteri, ad alteram se reciperet. De hoc dictum est nobis aliās, ἰπὸ δουρὶ ὀρμεῖν.

De domo in domum.

LXXIII

Hanc sermonis formam aliquoties habemus obuam apud Pindarū & Aristophanem: οἶνοθεν οἶναδε, quum significant aliquem proprijs uirtutibus quippiam egregiae laudis perperisse suæ domui patriatē. Velut in eodē Encomio, οἶνοθεν οἶναδ' ἔξ στυμφαλίου τῆ χεῖρος, id est, a domo in domum a Stymphali mœnibus. Gratiostor minusq; inuidiæ obnoxia uirtus est, quæ ab auis atauisq; demanauit ad posteros.

Quod dici solet.

LXXIII

Plautus in eadem fabulā, rem dictu obscœnam, tropo subindicat. Iurat illic quidam per omnes deos, cuidam nihil esset rei cum puella, ut ille cum illa neq; cubat, neq; ambulat, neque osculatur, neq; illud quod dici solet.

Domus pugnantis more galli.

LXXV

ἐνδομῶχος ἄτ' ἀλέκτωρ, id est, Domus pugnantis more galli. In eum qui semper domi desit, non audet uel in bellum, uel in certamina proficisci foras. Nam hoc animal pugnatissimum quidem est, sed domi. Nihil autem confert Reipub. nec ea certamina celebrantur. Ita quidem interpretes, sed addubito tamen an scriptū sit, ἐνδομῶχος, id est, domi abditus. ἐνδομῶχος dictio noue composita, ab ἐντός & μάχουσα. Hærebit in istos qui domi petuo rixantur, quum foris sint placidissimis moribus. Conuenit cum eo quod alibi diximus, Domus leones.

Nec deus, nec homo.

LXXVI

Hoc schema prouerbiale frequenter obuatum est apud poetas, dīs hominibusq; inuitis; proh deum atq; hominum fidem. Ibi de diuinis atq; humanis cernitur. Horatius, Non dī, non homines, non concessere columnæ. Pindarus in Pythijs hymno 3. λαλετῆρ' ἑμῶν, ὁ θεὸς, ὁ βροτῶν, ὁ γῆν' ἔτε βολαῖς, id est, Nec deus illum fallit nec homo, nec factis nec consilijs. Laudat Apollinem, qui quum omnia sciat, nihil tamen mentiat.

Apud matrem manere.

LXXVII

τὰρ εὐματρί' ἠδὲν, dicebantur qui per ignauiam semper domi manentes, nihil audent præclari facinoris. Pindarus Pythiorū Oda 4. μή λυα λῆ πόδῶν τ' ἀκίνδυνον τῆς ἀματρὶ ἠδὲν, id est, ne quis immunis a periculo relicus apud matrem maneret. Loquitur ni fallor, de argonautis, qui audaci peregrinatione querebant gloriā, Iunonis auspicijs. Molles & effœminati temporibus Augustini, μαμμηδρετῆσι dicebantur. Sive quod ab auis essent educati, quæ nepotulos suos tenerius amant q̄ ipsa matres, siue quod Græci μάμμιον diminutiue dicunt materculam. quin & hodie uulgo matris filium appellat adolescentem delicatius educatum, ac tales dicebantur Matrillare.

Sine ca

Η διαμαρτυρία γὰρ ἔστι πρὸς μουσιχοῦ
Et dicitur nunc Remp. non est uiri,
At gerere nunc Remp. non est uiri,
Qui musicus sit, ac probatis moribus.
Musices nomine omnem liberalem eruditionem designabant ueteres.

Verbis coquinarijs. XC
ῤήματα μαγειρικά, id est, Verba coquorū, uenuste dixit in eadem fabula, pro uerbis mol-
libus, blandis ac dulcibus. Coquorū enim est condimentis edulcare cibum per se subauste-
rum. Monet illic quispiam ut populū Athen. blandiloquētia demulceat. Carnē sic habet:
Ἐπογλυκαίνων ῤήματα μαγειρικά. id est,
Deliniens eos coquorum uerbis,
μαγειρικοῖς dixit, pro μελιχοῖς. hoc est, placidis ac dulcibus. Habebit gratiam, si quis dicat
Epicuri philosophiam demulcere uulgarium animos ῤήματα μαγειρικά, quod uoluptatem
asserat esse summum bonum.

Liba Coalemo. XC I
Ἐπὶ δὲ τῷ κοαλέμῳ, id est, Liba Coalemo. Cōpetit in eum cui sua improbitas fuit bono.
Fingit enim Comicus dæmonis nomen, improbitatem innuens. Perinde quasi quis dicat,
sacrificia μωβία, si quis morionem agens, euectus sit ad opes ac dignitatem. Nam Græcis
ἰοάλεμῳ fatuum ac stultum significat, ἰοῶ pro uoῶ. Nam Callimachus pro ἰοῶσιν dixit
ἰοῶσιν. Hinc ἐναλόγως λέγεται, pro νῆσ, & ἀλέω, quod mente erret. Simili figura gratijs litasse
dicuntur, qui fortunati sunt in amicitijs cōciliandis. Habent & temulentī Comum deum,
& fures deam Lauernam. Itaq; furtis ditato, facete diceretur, Liba Lauernæ.

Spirat Cæcias. XC II
De Cæcia uento nubes ad se pertrahente fati dictum est nobis in superioribus. Ad uen-
ti naturam alludens Aristophanes in Equitibus dixit,
Ὡς ἔπος ἰδὲ κραιπνίας, ἢ συνοφαντίας πνέει. id est,
Ut iste spirat Cæcias & sycophantias iam.
Interpres admonet prouerbij, quanq; in Aldina æditione, pro κραιπνίας deprauate legitur
κραιπνίας, quum hanc uocem metri ratio non admitrat. Cæcias autem poeta posuit pro tur-
bis ac litibus. Notatur enim ibi Cleon ut delator & criminator.

Latum & angustum. XC III
Nemini obscurū arbitror prouerbiali schemate dictum esse apud Aristoph. in Equitib.
sub persona Cleonis: cui quum esset obiectum, quod nutricum more male pauisset popu-
lum, qui paululum præmansu infereret in os, maximam partem ipse deglutiret, responderet,
καὶ νῦν δὲ ἔσθω δεισιπτοῦς ἢ ἐμῆς
Δύσμαια ποιεῖν ἢ δῆμον ἔνυλλῶν ἢ σπύγγου.
Ita per Iouem. Nam dexteritate ego meā
Exilem & amplum ualeo populū reddere.
Macrescunt enim pueri male pasti, rursus bene pasti fiunt obesi. Apposite torquebitur in
eos qui adolescentes recte docent aut secus, qui se populo dextre concionantur aut secus.
Siquidem hæ res plurimum habent momenti ad mores populi uel ad honesta formandos,
uel ad uicia deprauandos.

Scarabeo citius persuaseris. XC IIII
Ὁ ἀσσοῦ δὲ λάνθαρος ἂν μετεπέθειν, id est, Citius Scarabeum in diuersam sententiam per-
traxeris. De ijs qui malis assueuerunt, a quibus tamen reuocari nō possunt, eō quod assue-
tis uideantur optima. Lucianus in Pseudologista, ἔπει γὰρ αὐτὸς ποτε βελτίων γυμνασίου πρὸς τὴν
ὑπὸ πύμνην, ἢ μάλλον ἢ λάνθαρος ἂν μετεπέθειν ἂν μηκέτι βιωῖται λυλινθεῖν, ἀπαξ αὐτοῖς σιωπῆς
γυμνασίου, id est, neq; enim ipse unquam fieres melior increpatioe mea, nihilo magis quam
scarabeo persuaderi posset, ne amplius talia uoluat, posteaquam semel illis assueuit. Scar-
abeus foetus suos educat in stercore præcipue caprino, & indidem pascit, atq; ibidem habi-
tat. Excrementa uero fingunt in sphaerulas, easq; in nidum deuoluunt, capite in terram de-
misso, posterioribus pedibus in altum erectis. Nemo facile abducitur a uitijs in quibus na-
tus & educatus est, & quæ per se sunt foedissima, uideatur & pulchra & dulcia diutina con-
suetudinis commendatione.

Alienis

Alienis soleis uti. XC V
Ἀλλοτρίοις βλαυτίοις χρῆσθαι, id est, Alienis soleis uti dicuntur, qui moribus aliorum ad-
suum abutuntur emolumentum. Aristophanes in Equitibus,
οὐκ ἄλλ' ἔστι πίνων ἀνὴρ πρὸς ποτὶδ' ἔσταν χροσθῆ,
τοῖσιν τρὸς τοῖς βίσιμ, ἢ ἀπὸ βλαυτίοισι χρῆσθαι.
Quibus uerbis negat se circumuenire populū Atheniensem, sed facere quod solent qui
desident in comotationibus, & urgente alio surgunt, arreptis alienis soleis, siue quod fe-
stinant, siue quod ebrij sunt. Ita ille abutebatur moribus populi Atheniensis, qui cibo cor-
rumpi uolebat, & blanda libentius audiebat q̄ salutaria. Apparet olim Græcos absq; so-
leis solere accumbere. Exituri domum poscebant soleas. Hinc quæstus Lopodytis. Qui-
dam etiam nudī accumbebant.

Longum proœmium audiendi cupido. XC VI
Prouerbij speciem habet quod est apud Platonem lib. De Rep. Ἡ μακρὸν δὲ πρὸς οἶμον ἔσθ' ἰσθμὸν αὐτῶν ἀκούσσει, id est, Longum proœmiū audiendi cupido. Qui rem ipsam cupit co-
gnoscere huic longum est omne proœmium. Vnde illud Teren. uah, etiam proœmiū mi-
hi occipat. Et Athenis præco, qui dicendi potestatem faciebat rhetorib. præfabatur ἐν δὲ
πρὸς οἶμον καὶ πρὸς οἶμον, id est, sine proœmijs & affectibus: quod hæc extra causam sint.

Omnia præclara dicis. XC VII
Socrates apud Platonem in Euthydemo, ἐρωτῶντων suo more, quod aduersarius absur-
da quædam collegisset, uidelicet Socratem scire quod nesciebat, & rursus nescire quod
sciebat, ἐγὼ inquit, ὃ ἔθελον εἶπε, δὲ γὰρ λεγόμεθα, καλὰ δὲ τὰ πάντα λέγεις, id est, Esto ὁ Euthyde-
me, Nam ut dici solet, omnia sanè præclara dicis. Marfilus pro esto, uertit en, Eoq; legisse
uidetur, non ἐγὼ, sed ἐγὼ aut ἐνί, quod Græcis sonat En. Ut sit admirantis ἐρωτησῶς. Putoq;
hanc fuisse germanam Platonis scripturam. Nam esto nihil facit ad præsentem sententiā.
Nihil enim concedit, sed ut rem inauditam admiratur per irrisionem, ut omittam interim,
quod ἐγὼ magis est optantis quam concedentis, Plato alijs aliquot locis adagij titulo citat
pulchre dicis, quod arbitror ē poeta quopiam desumptum. Nam apud Theocritum Praxi
noe loquitur: ναὶ, καλὸν εἶπας id est, Sic est, dixisti pulchre.

Quod recte datum est. XC VIII
Plato in Philebo, ostendit prouerbium a pueris usurpatum, nō oportere reposci, quod
semel datum est. ἡμῶς δὲ δὴ λέγομεν, καὶ δὲ τῶν οἰκτιρῶν, ὅτι τῶν ὀρθῶς διδόντων, ἀφαιρέσεις ἂν ἔσται,
id est, Nos autem dicimus id quod solent pueri, quæ recte data sunt, non licere rursus eripi.
Hoc eō dicebat, quod Socrates solet ab integro repetita disputatione, quæ prius concessa
fuerant rursus in dubium uocare. Simile quiddam & hodie iactatur inter pueros, ubi quis
quod dedit reposcit. Adeo dicta huiusmodi per tot secula perq; tot nationes ad nos usque
demanarunt.

Funiculum ad lapidem. XC IX
τὴν ἀπὸ τῶν πρὸς τὸν λίθον ἄγειν, id est, Funiculum lapidi admouere dicuntur, qui curam
omnem adhibent ne quid geratur in Repub. secus q̄ oportet. Beatus Chryostomus ho-
milia in priorem ad Corinthios epistolam 35. σὺ πρὸς τὸν πᾶσι γινώσκοντες πρὸς τὸν ἀπὸ τῶν
τὸν λίθον ἄγειν τὸν οἰκτιρῶν πᾶσι τὸν ζῆλον τὴν ἐκκλησίας, id est, Considera ut hic rursus funi-
culum admouet ad lapidē, ubique quærens ædificationem ecclesiæ. Translatum est ab
Architectis, qui non credunt oculis suis, sed ad perpendicularum explorant lapidum aqua-
litate. Quod est exactæ diligentia.

Hoc tu mihi dices. C
Apud Platonem libro De Republica nono, Socrati interroganti, quo pacto uiueret uir
tyrannicus, respondet Adimantus, δὲ τῶν πρὸς τὸν ἐν τῶν ἐμοὶ φῆσ, id est, istud, tu mi-
hi, quod ioco dici solet, dices. Vfus erit, quum responsio inuidiosa rescitur in percontato
rem, aut quum is qui percontatur talis est, ut oporteat ipsum rectius scire quod ab alio cu-
pit discere.

Nummo addicere.

Pud Iurifconsultos prouerbiale est nummo addicere, pro eo quod est, minimo uendere. Est autem fucus quo legibus imponitur prohibentibus donationes. Vlpianus lib. Pandect. 19. tit. Locati. Si quis conduxerit nummo uno, conductio nulla est, quia & hoc donationis instar inducit. Idem lib. 1. tit. De re iudicata: Si quis & conduxit & rogauit precario uti possideret, si quidem nummo uno conduxit, nulla dubitatio est, quin & precarium solum teneat. Verum adducto num in his exemplis pro conduxit & conductio, legendum sit condixit & conductio. Suetonius in Iulio Caesare: Bello ciuili supra alias donationes amplissima praedia nummo addixit. Valerius Max. lib. 2. cap. De gratitudine: Pollinctoribus exequiarum apparatus Sertertio nummo ipsis praebentibus est addictus. Itidem Plautus in Pseudolo: Nunquam hoc eris nummo diuitior. Nummum dixit, pro uilissimo precio.

Vero uerius.

Quum nihil possit esse uero uerius, tamen prouerbiali tropo dicimus uero uerius quod profus indubitatum haberi uolumus. Martialis in Gallicum quendam, cui ex more saepe repetebatur illud,

Dic uerum mihi Marce, dic amabo:

Vero uerius, inquit, ergo quod sit, audi.

Verum Gallice non libenter audis.

Non dissimili forma dicimus certo certius, quāquam nihil prohibet aliud alio certius esse. Vlpianus lib. Pandect. 23. tit. De testamentaria tutela. Testamento datos sponsores non esse cogendos satisfacere rem saluam fore, certo certius est.

Uento uiuere.

Hodieq; uulgo tritissimum est, ut eos dicant uento uiuere, qui nullo uiuunt impendio: & addit, more siluri, quod plerisque creditum est eum piscem aura saginari, quod idem creditum est de Chamaeonte. Alexander imperator libro Codicis, tit. De aliment. pupil. praest. Nec ferendus inquit, est iuuenis, qui quum praesens esset, studiisque eruditus atq; altus esset, si ea per alium se consecutum non probet, sumptus recuset, quasi uento uixerit, aut nullo liberi hominis studio imbui meruerit.

Tuas res tibi habeto.

Caius iurifconsultus Pandect. lib. 44. tit. De diuortijs, ostendit fuisse receptum, ut diuortium his uerbis perageretur: tuas res tibi habeto, tuas res tibi agito. Quorum altero reddit dotem, altero abdicat ab se tutoris munus, in rebus uxorijs. Haec autem forma uerborum per scripta est, ne uel non ratum esset diuortium si nullis solennibus uerbis perageretur, uel inauspicatum & odiosum si uerbis inciuilibus perageretur: Itidem in discutiendis sponsalibus uisum est uti his uerbis, Conditione tua non utar. Haec prouerbij gratia habebunt, si cui ciuilitate renunciabimus amicitiam. Sed festiuus erit, si ad res animi transferantur, uelut si quis dicat: Monachi uitam professus est, mundum iussit sua sibi habere, suas sibi res agere. Item si quis ambiat consortium nostrum, quem iudicamus nobis inutilem, huic apte dicetur: tua conditione non utar. pro eo quod erat, non utar tua familiaritate. Eleganter usus est Plautus in Trin. ubi Lysiteles adolescens multa queritur de miserijs amantium, ac meditatur amorem efficere ex animo. Apage sis amor, tuas res tibi habe, amor mihi amicus ne suas unq; sine tropo usus est in Amph. Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas.

Gamma Betam persequitur.

Procopius lib. 3. De bello Vandalico refert Carthagine antiquum prouerbium a pueris factari solere, Quod Gamma quandoq; Beram, & rursus Beta Gammam persequitur. Suspicio puerorum lusum huc spectasse, quod iater uicinos frequenter oritur dissidium. Verum hic puerile dictum detortum ad rerum euentum, quod Gizericus Bonifacium expulisset: postea Gilimerem Belisarius. Prouerbium non est natum ex euentu, sed puerorum Carthaginensium aenigma fuit, uelut oraculum eius quod accidit postea.

Pulchrum sepulchri elogio.

Non uidebatur in prouerbiorum classem referendum, nisi nominatim prouerbij titulo referretur

referretur apud Procopium libro De bello Persico primo, sub persona Augustae Iustinae nummarum sic alloquentis. Igitur optime imperator, uolenti nunc uiuere procul dubio nullo negotio licet, pecuniae nobis magna uis, mare oportunum, nauigia multa. Considerata tamen ne seruato tibi contingat, uitae iucunditatem cum mortis ad extremum acerbitate commutare. mihi autem antiquum sane placet prouerbium, quam pulchrum est in sepulchri elogio imperatorem ascribi. Quosdam noui qui in extremo uitae magnis impendijs redemerunt galerum cardinalicum, ut in sepulchro titulus ascriberetur.

Primum apes abigenda.

Agathius de bello Gothico libro tertio. Placebant haec dicta Viliago Herulorum praefecto, unde id usurpatum prouerbium & barbarum & parui momenti, utile tamen & altius energiae. Identidem praedicabat: primum abigendas apes, deinde & mel subtrahendum. Sensit Buzes primum hostium copias aduentantes esse submouendas, quo possint Asia potiri. sumptum a curatoribus apum, qui quo mel eripiant ex aluearibus, apes fumo, aut alio quouis modo abigunt.

Porrigere manus.

Porrigere manus, pro auxilio esse, uulgatissimum est, sed elegans. Vlpianus Pandectarum lib. xliij. De re iudicata: Sed si emptor cui pignora sunt addicta exequente iudice precium non soluit, utrum aduersus emptorem porrigere manus debent iidem iudices, qui sententiam exequuntur, uidendum est. M. Tullius in oratione post reditum. Qui mihi primus afflictio & iacenti, consularem fidem, dextramq; porrexit. Festiuus erit de rebus animi: uelut si dicas, animo deiecto manum porrigit philosophia: aut in Theologiae difficultatibus astuanti saepe manum porrigit Dialectica, aut linguarum peritia.

Optima quidem aqua.

Optima quidem aqua, uidetur in prouerbium abisse, quoties rei uehementer laudata praefertur aliquid melius: quemadmodum Pindarus auspicans hymnos Olympicos, aquam quidem fateatur esse optimam, sed aurum praefert, quod ignis in morem noctu luceat. Sunt enim haec duo praecipua elementa, aqua & ignis: unde aqua & igni interdicitur, quos uita indignos iudicamus. Aristoteles lib. Rhet. ij. ut uulgo factum citat, *θερον* inquit, *λεγεται*, *αριστον* *μην* *υδωρ*. Quaedam enim ob id praefertur, quod sint ratiore. Alioqui aqua est magis necessaria quam aurum. Meminit adagij Plutarchus in Commentario, in quo quaerit utrum aqua an ignis sit utilior. Supra modum efferenti philosophiam, is qui fateatur quidem philosophiam esse rem praecelaram, sed qua potior sit Theologia, facere succinet illud Pindarici carminis fragmentum, *αριστον* *μην* *υδωρ*.

Non oportet hospitem semper hospitem esse.

Aristoteles libro Rhetoricorum tertio, nullo autore citat ceu uulgo factum, *εδαι* *του* *ξενου*, *ξενου* *αει* *εν*, id est, Non oportet hospitem semper hospitem esse. Hospites dicuntur ignari eius loci in quo uiuunt. Sed turpe est diu in eadem ciuitate uiuere, & semper esse peregrinum. Videtur iambicus trimeter corruptus. Turpe est in eadem disciplina diu uersatum esse, & nihil scire.

Moriendum priusquam &c.

Ibidem commemorat Alexandridae dictum, ut uulgo celebre ac laudatum. *καλον* *γ* *επι* *θανειν* *πριν* *θαναισθαι* *δουλον* *αξιου*, id est, Honestum est mori, priusquam aliquid morte dignum commiseris. Sensus est, ut ipse exponit Aristoteles: Decet mori morte indignum: siue honestum est mori, quum nihil morte dignum admiseris.

Sustollere manus.

Qui uehementer gaudent, quasi res diuinitus geratur ex animi sententia, sustollere manus dicuntur. M. Tullius Epist. lib. vij. Sustulimus manus ego & Balbus. Tanta fuit opportunitas, ut illud nescio quid non fortuitum, sed diuinum uideretur. Idem in Academicis: Hortensius autem uehementer admirans, quod quidem perpetuo Lucilio loquente fecerat, ut etiam manus saepe tolleret. Horatius satyra quinta:

Importunus amat laudari, donec ohe iam

Ad coelum manibus sublatis dixerit, urge.

More Romano.

In eadē epistola M. Tullius non sine prouerbij specie dixit more Romano, pro eo quod

Qqq ; est, sim

est simpliciter & absq; furo potius q̄ erudite. Tales enim fuerunt illi Romani prisci, Graecorum dissimiles. De quo inquit, homine tibi spondeo, non illo uetere uerbo meo, quod quum ad te de Milone scripsissem, iure iulisti, sed more Romano quum homines non inepti loquuntur, probiorem hominē, meliorem uirum, prudentiorem esse neminem. Penes Romanos erat rusticana ueritas. Talem inducit libro De finibus secundo. Quod nostri qui dem optime disputant, nihil opus esse eum qui philosophus futurus sit, scire literas. Itaq; ut maiores nostri ab aratro adduxerunt Cincinnatum illum, ut dictator esset, sic uos de Pe lasgis omnibus colligite, bonos quidem uiros, sed certe nō semper eruditos. Idem ad Trebatium lib. vii. Balbus mihi confirmauit te diuitem futurum: id utrum Romano more loquutus sit, bene nummatum te futurū, an quomodo Stoici dicunt, omnes esse diuites qui caelo & terra frui possunt, postea uidero. Romano more dixit, pro indocto & simplici. Nam Stoici subtiliter definiūt diuitem ac pauperem. Ac mox ad eundem: Ego te Balbo quum ad nos proficiscetur, more Romano commedabo.

Lachryma nihil citius arefcit.

XIIII

M. Tullius libro De inuentione priore, praeicipiens ne orator posteaquam iudicis animum commouit ad misericordiam, diutius commoretur in quaestione, adducit Apollonij dictum, ἰδὲν βῆσος ἔσπαυε δὲ δακρυῶν. id est Lacryma nihil citius arefcere, quod uehemēs affectus facile uertitur in tedium.

Ex potestate exisse.

XV

Exisse ē potestate dicebantur, qui a mente excidissent, & qui sprete ratione, cupiditatū arbitrio praecipites ferebantur. M. Tullius libro Tusculanarum quaestionum tertio. Eos inquit, sanos intelligi necesse est. Itaq; nihil melius quam quod est in consuetudine sermonis Latini, quum exisse ē potestate dicimus eos qui estrenati feruntur, aut libidine aut iracundia. Ac mox: qui igitur exisse ē potestate dicuntur, ideo dicuntur, quia non sunt in potestate mentis, cui regnum totius animi a natura tributum est. Hae M. Tullius: unde com potes atq; impotes mentis dicimus, & impotenter commoti dicuntur, qui animū non habent in sua potestate, sed feruntur affectuum arbitrio. Formula sermonis detorta uidetur a iureconsultis, apud quos filij ex iustis nuptijs procreati dicuntur esse in potestate parentum, nisi emancpentur, aut nisi pater moriatur. Rursus emancipati dicuntur exisse de potestate parentum.

Gallonius.

XVI

Etiā ipsa luxuries multos nobilitauit, ut Aesopi & Apitium. M. Tullius celebrauit Gallonium a Lucilio traditum, idq; locis cōpluribus. In oratione pro Cecinna: Quid ergo est? Non usq; eō tamen ut in capita fortunascq; honestissimorum uirorum dominantur hi qui relicta bonorum uirorum disciplina, & quaestum & sumptum Gallonij sequi maluerunt. Item pro P. Quinto meminit Gallonij. Rursus lib. De finibus 2. refert ē Lucilio, O Publi, o gurges, Galloni es homo miser inquit, coenasti in uita nunq; bene, quū omnia in isto consumis squilla, acipensere cum decumano. Hae Lucilius facit loquentem Lelium lapatho coenare solitum, Gallonio lurconi, & omnia gula uentrisq; delectatione metientis. Gallonij meminit M. Tullius lib. De finibus ij. Sed qui ad uoluptatem omnia referens uiuit ut Gallonius, loquitur ut frugi ille Pisco, non audio.

Vultu saepe laeditur pietas.

XVII

M. Tullius in oratione pro Roscio, obiter citat sententiam a sapientibus iactatam. Etenim inquit, si id quod praclare a sapientibus dicitur, uultu saepe laeditur pietas, quod supplicium satis acre reperietur in eum qui mortem obtulerit parenti, pro quo mori ipsum si res postularit, iura diuina atq; humana cogebant. Proverbium admonet pietatem erga parentes adeo religiose colendam, ut non solum nō offendamus eos uerbis aut factis impijs, sed ne uultu quidem atrocioe aut contumacioe. Habent enim oculi, frons & ipse uultus suum sermonem. Euangelium altius repetit, nimirum ab ipso fonte cordis in quo concipitur ira. Ea erumpit in uocē indignationis, sed incertam: proximus gradus est manifestum conuicium, tertius homicidium.

Culleo dignus, aut non uno culleo dignus.

XVIII

Quum hominem enormiter scelerosum significare uolumus, eum culleo dignum dicimus. Hoc supplicium erat parricidis, id est, qui parentem occidissent. Quamquā apud priscos

scos parricidium dicebatur, quoties homo hominē occidisset, hoc est, par parem, uidelicet eo seculo, quo crudelitas erat occidisse bouem, auem, aut gallum gallinaceū. Dein quum coepisset esse uulgare, ut homo occideret hominem, parricidij uox ad summā impietatis significationem deflexa est. Culleus autem erat saccus coriaceus, cui infuebatur parricida, simul immissa uisera, simia, & gallo gallinaceo, atq; ita proficiebatur in profluentem. M. Tullius pro Roscio Amerino: Quamto maiores nostri sapientius, qui quum intelligerent nihil esse tam sanctum, quod non aliquando uiolaret audacia, supplicium in parricidas excogitauerunt, ut quos natura retinere in officio non potuisset, magnitudine poenae a maleficio summo arcerentur: insui uoluerunt in culleum uiuos, atq; ita in flumen deijci. o singularem sapientiam iudicium, nonne uidentur hunc hominem ex rerum natura sustulisse & eripuisse, cui repente coelum, solum, aquam terramq; ademerūt: ut qui eum necasset, unde ipse natus esset, careret his rebus omnibus, ex quibus omnia nata esse dicuntur &c. Proin Iuuenalis impietatem cuiusdam exaggerans, negat illi satis esse serpentem unum, aut culleum unum. Narrat Suetonius quosdam statuā Neronis apposuisse culleum cum elogio, Merueras, sed ego quid possum?

Ratio quidem apparet &c.

XIX

Plautus in Trinummio: Nequaquam. Argenti ratio comparet tamen, cui Stalpus, Ratio quidem Hercle apparet, argētum οὐχ ἔστι. Nam haec est germana eius loci lectio, quam alij uarie mendosam comminiscuntur. Vfus est M. Tullius in Pisonem: Quas rationes si cognoris, intelliges nemini plusquam mihi literas profuisse. Ita enim sunt perscriptae scite & literate, ut scriba ad ararium qui eas retulit, perscriptis rationibus secum ipse caput sinistra manu perfricans, commurmuratus sit: Ratio quidem Hercle apparet, argentū οὐχ ἔστι. Idem Geta Terentianus in Phormione: non ratio nobis, sed argentum deerat. M. Tull. ad Q. fratrem libri secundi epistola ultima. Quamquā sunt facta uerbis difficiliora. Eodem pertinet illud, pulchre dixti.

Omnia praeter animam.

XX

Quum nihil non datum significamus, praeter uitam, dicimus omnia tradita, praeter animam. M. Tul. pro Roscio Amerino: Quod si tibi causa nulla est, quur hunc miserum tāta calamitate affici uelis, si tibi omnia sua praeter animam tradidit, nec sibi quicq; paternū, ne monumēti quidem causa reseruauit &c. Simili figura animam debere dicuntur, qui plusq; omnia debent. Teren. quid si animam debet: Rursus: omnia debet, praeter animam.

De reduuia quaeritur.

XXI

περὶ τῆς ἀνουχίας ὑμῶν τοῦ ὀδυμῶνος φρονῶ & λανῶ. id est, De reduuia quaerit maiori obnoxius malo. Vbi quis prauo pudore, leuissimis malis quaerit remedium, dissimulans maiora. Hoc affectu sunt cōplures, ut etiam apud medicum dissimulent morbum, praecipue podagrici. Narrat Plutarchus quendam consuluisse medicum de uitio unguium, quū color argueret illum esse uitiatu epate. At medicus intelligens ineptum hominis pudorem, nihil inquit, tibi periculi est a reduuia, sed grauius malum urget te. Huc alludit M. Tullius in oratione pro Roscio Amerino: Intelligo me ante tempus haec perscrutari, & propemodum errare, qui quum capiti Sexti Roscij mederi debeam, reduuiam cures.

Ad libellam debere.

XXII

Qui pecuniam praesentem ac iusti ponderis debet, ad libellā debere dicitur. Nam olim ad libram dabatur pecunia, non ad numerum. Inde illa uulgata expendere, expensum ferre, dependere, rependere, impendere, pro sumptum facere, sumptuū rationem reddere, soluere, resolueri, & infumere. M. Tullius pro Roscio Amerino: Nisi planum facit h. s. l. i. i., ad libellam sibi deberi, perdit litem.

Hoc municeps aut uicinus nunciavit.

XXIII

M. Tullius in eadem oratione: Soletis quū aliquid huiuscemodi auditis, Iudices, continuo dicere, necesse est aliquem municipem aut uicinum dixisse. Solent enim a uicinis ac municipibus uicinatorum ac municipum scelera potissimum prodī. Quod & hodie uulgo dicunt, dedecus homini a conterraneis aut ciuibus oriri. Nam si quod fortunā incommo- dum, si qua uitae labe, ab illis quoniam sciunt proditur.

Dea excogitauit.

XXIIII

Aristophanes in Equitibus:

Qq 4

τὸ μὲν

Τὸ μὲν νόημα φησὶ, τὸ δὲ λέλεμ' ἐμὸν. id est,

Excogitauit dea, meum sed furtum erat.

Non sine prouerbij specie dictum est in Rhetores, qui apud populū iactabant, Mineruam ipsi quod suaderent misisse in mentem, & tamen rerum gestarum gloriā sibi uindicabant. Color sumptus est ex Homero, ubi quoties facti ratio reddi non potest, Pallas dicitur fugessisse. Pallas Atheniensium erat protectrix. Comicus autem ioci gratia, pro πρῆγμα, posuit λέλεμα, notans Cleonis rapacitatem.

Vfus est altera natura.

XXV

Nihil hoc dicto celebratius, ἢ ἡ ἀλλή φύσις, id est, usus altera natura. Natura nihil efficacius potentius ue. Vnde Satyricus,

Custode & cura natura potentior omni.

Huic parem aut certe proximā uim habet assuetudo. Aristoteles lib. Rhet. i. disputans de iucundis, docet ea iucunda esse, quæ uel secundum naturā sunt, uel quod huic proximum est, cōsueta. Nihil enim putat interesse inter naturam & usum, nisi quod interest inter semper & plerumq;. Perpetuum enim est quod indidit natura, frequens quod usus affixit. Proinde sanctissimum consilium dedit, qui iussit à teneris statim annis optima eligamus, quæ post usu futura sint etiam iucunda.

Necessitas molesta.

XXVI

Mox eodem in loco citat sententiam ceu uulgo iactatam, ostendens esse molesta quæ secundum naturam non sunt. Vis autem pugnat cum natura, eoq; molesta omnibus necessitas. καὶ ὁρθῶς inquit, ἔρεται, πᾶσι γὰρ ἀναγκαῖον πρῆγμα ἀμειρόν ἐφν, id est, Et recte dictum est. Quicquid enim est necessarium natura molestum est. Verum optimis non assuescimus, nisi initio adhibeatur aliqua uis: sed quod prius erat uiolentum, ac proinde molestum, assuetudine primum fit leue, postea etiam iucundum.

Iucunda malorum præteritorum memoria.

XXVII

Inibi refert & hanc sententiam prouerbialem ex poeta quopiam,

ἄλλ' ἰδὲ τ' σὺ θνήσκει μεμνηδαι τόνων. id est,

Meminisse laborum suaue qui seruatus est. Item illud.

Καὶ μέγα γὰρ τε καὶ ἄλγεα τὸ ἔργον αὐτῶν

ἐμνήμην, ὅστις πολλὰ πάθοι καὶ πολλὰ ἔργου. id est,

Magnopere est iucunda uiro renouata dolorum

Mentio, qui permulta tulit, permultaq; gessit.

Huius & alibi meminimus.

Suffragium optimum.

XXVIII

Aristoteles Rhetoricorum libro primo, uidetur hoc attingere tanquam in foro iactatum, γνώμη ἀέλση, id est, suffragio optimo. Quum enim multa sint probationum genera, quæ extra causam petuntur, ac Græcis dicuntur ἄτεργοι, uelut leges, testes, pacta, tormenta, iusturandum, optima probatio est ex coniecturis quæ illi ἐπίστα uocant, μαρτυρας μὲν μὴ ἐχροντι, ὅτι ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἀέλησιν, καὶ ἴσθη δὲ, τὸ γνώμη τῆ ἀέλση, id est, Ei uero qui testes nō habet, hic erat locus, ex probabilibus signis esse iudicandū: & hoc est quod dicitur, suffragio optimo.

Tanquam ad aram.

XXIX

De sacra ancora dictum est aliās. Illi simillimum est ad aram, quum extremum refugium intelligi uolumus. Inde sumptum, quod olim qui extrema necessitate urgebantur, ad aras deorum soleant confugere, unde nefas erat quenq; detrahere. M. Tullius in oratione pro Roscio Comædo: Quod item nuper in Erote Comædo usu uenit, qui posteaquā è scena non modo sibilis, sed etiā conuicio explodebatur, sicut ad aram cōfugit in huius domum, disciplinam, patrocinium, nomen. Idem libro tertio De natura deorum: Quod uos inquit, quum facere non potestis, tanquam ad aram confugitis ad deum. Idem actione in Verrem quarta. Magistratum autem nostrorum iniurias ita multorum tulerūt, ut nunquam ante hoc tempus ad aram legum, præsidiumq; uestrum publico consilio confugerent. Quidiis Epistolarum libro quarto:

Vnica fortunis ara reperta meis.

Plautus in Mostellaria, Ad aram confugisti.

Ad asylum

Ad asylum confugere.

XXX

Huic cognatum est, ad asylum confugere. M. Tul. actione in Verrem 3. Se quaestorem prohibitum esse dicebat, quo minus è phano Diane seruū suum qui in illud asylum confugisset, abduceret. Hæc fient uenustiora & ἡμιωδιστέρα, si ad animi res transferantur.

Arx.

XXXI

Non abhorret ab hac forma arcis metaphora, quum tutissimum ac ualidissimum præsidium significamus. M. Tul. in Verrem actione 6. Idem ad uos priuatim iudices confugit, utitur hac lege qua iudicium est, communi arce sociorum. Rursus in eadem: Hic locus est igitur unus quō perfugiant, hic portus, hæc arx, hæc ara sociorum. Item pro Roscio Comædo: Hæc lex socialis est, hoc ius nationum exterarum est, hanc habent arcem minus ali quanto munitam quidem q̄ antea, ueruntamen &c. Item pro Sylla: Ego uitam omnium, statum orbis terræ, urbem hanc deniq;, sedem omnium nostrum, arcem regum ac nationum exterarum, lumen gentium, domicilium imperij, quinq; hominum amentium ac perditorum poena redemi. Idem in Epist. fam. scribens P. Lentulo, quod erat in causa præcipuum arcem causæ uocat. Nō potuit inquit, magis in arcem causæ illius inuadere. Aristoteles præfans in rhetorica ad Alexandrum, εὐθὺς καλῶς ὡς ἀκρόπολις ὄσι σῶσιν, ἢ δὲ συμφορῶν ὡς γινώσκοντες θεοὺς, quum pulchre nosset, arcem esse salutis, utilitatis considerationem quæ fit oratione.

Ne uestigium quidem.

XXXII

Quoties hominem aut rem penitus abolitam significamus, ne uestigium quidem super esse dicimus. M. Tullius actione in Verrem tertia. Nam si alienam uicem pro nostra iniuria doleremus, uestigium istius in foro non esset relictum. Rursus quinta. Prouidendum diligenter, ne quod in uita uestigium libidinis appareat. Item in oratione contra Ruillum: Conthi uestigium uix relictum erat. In eadem: ut ipse locus eorum qui cum hac urbe de imperio certant, uestigia calamitatis ostenderet. Item pro Cluentio: Quum interea Cluentiana pecunia uestigium nullum inuenitis. Idem pro lege Manilia: cuius legiones sic in Asiam uenerunt, ut non modo manus tanti exercitus, sed ne uestigium quidem cuiquam pacato nocuisse uideatur. Item pro L. Placco: Legatos in uincula coniectos, nominis prope Romani memoriam, cum uestigio imperij, non modo ex ædibus Græcorum, uerum etiam ex literis esse deletam. Idem pro Sylla: ut qui paulo ante consul designatus fuisset, repente nullum pristinae dignitatis uestigium retineret. Idem ad Cn. Plancum lib. 5. Ne uestigium quidem ullum est reliquum nobis dignitatis. Rursus ad Papirium Pactum libro 9. Ego autem existimes licet quod lubet, mitissime capior facietis, maxime nostratibus, præsertim quum eas uideam primum oblitas Latio, tum quum in urbem nostrā est infusa peregrinitas, nunc etiam braccatis & transalpinis nationibus, ut nullum ueteris leporis uestigium appareat: Pro uestigio dixit imaginem Philippica 5. Quæ nisi autoritate senatus rescindantur, quoniam ingressi in spem Reipub. recuperandæ sumus, imago nulla liberæ ciuitatis relinquetur. Idem in epistola ad Q. fratrem. Non enim uidisses fratrem tuum, non eum quem noras, non eum quem flens flentem, prosequentem proficiscens dimiseras, ne uestigium quidem eius nec simulacrum, sed quādam effigiem spirantis mortui. Idem alijs uerbis expressit, ad Att. libro quarto, epistola Occupationum mearū. Amissimus mi Pomponi omnem non modo succum ac sanguinem, sed etiam colorem & speciem pristinae ciuitatis. Rursus epistola prima libri decimi familiarium: Nec omnino simulacrum aliquod aut uestigium ciuitatis.

Diobolares.

XXXIII

Quem minimi precij uolumus intelligi, diobolarē olim uocabant. Obolus enim nummus erat æreus. Id primum dictum est in meretrices plebeias minimoq; uenales, post deflexum est ad quemuis hominem aut rem egregie uslem & contemnendam. Meminit Festus Pompeius. Plautus uile scortum diobolarium appellat.

Equitandi peritus ne cantet.

XXXIII

ἰπποσώλω δὲ δ' αὖτ' αὖτ' μὴ ἔδω, id est, Equitandi peritus, ne cantet. Sumptū à poeta quopiam, in eum qui professus res ferias uersatur in nugis. Equitatio militaris est, & ad bellum pertinet. Musici sunt imbelles ac uoluptatum infectatores. Gregorius Theologus in epistola ad Eudoxum rhetorem ἰπποσώλω δὲ δ' αὖτ' αὖτ' μὴ ἔδω, ἢ ποίησις, μήτι γὰρ ἴππων, καὶ καὶ ἰπποσώλω.

ἰπποσώτης ἤμα μολέρης, καὶ τὸ ἴδιον, id est, Eum qui didicit artem equitandi, non uult canere poelis, ne qua eueniat, ut simul & in equitādo aberres & in canēdo. Nōdum liquet ē quo poeta sumptum sit, sed dictum uidetur in Thebanos, qui duas artes praeipue discabant, equitandi & canendi tibijs, quum altera parum alteri congruat.

Sparte serui maxime serui.

XXXV

Plutarchus in uita Lycurgi refert, ceu uulgo factatum ἢ λακεδαίμωνι τὸ ἐλθόντων μάλιστα ἐλθόντων, ἢ τὸ δῶλον μολίσει δὲ δῶλον, id est, Apud Lacedaemonios qui liber est, eum maxime liberum esse. Contra qui seruus est, maxime seruum esse. Apud Lacedaemonios ingenis non erat phas discere, aut exercere ullum opificiū, aut negotiationem, aut agriculturam, sed haec omnia per Helotas, id erat seruorū genus, quibus nephas erat ullam artem liberalē uel discere uel exercere, agebant: quos ipsos durissime tractabāt. Cogebantur ad esse conuiujs, & illic inebriari, cantiones ridiculas canere, & saltationes indecoras agere, ut horum exemplo ingenui discerēt, q̄ indecora foedatq; res sit temulentia. Quin. & Ephori quum inirent magistratū, solent Helotibus bellum indicere, quo phas esset illos occidere. His rationibus ad tantam seruitutē adigebantur, ut nihil auderent iniussu dominorum; adeo ut quum Thebani, qui eruptione facta in Laconicam quosdam ex Helotibus ceperant, iuberent illos canere cantiones Terpātri, Alcmanis & Spondontis Laconici, responderint, id heriles filias nolle. Generosior Spartano, aliās nobis dictum.

Vespertilio.

XXXVI

Vespertilionem uidentur appellari, qui grauati are alieno, luce domi se continent, ne a creditoribus appellentur, noctu prodeunt. Vlpianus lib. Pandect. 21. tit. De Euictionibus: Si quis ita stipulanti spondeat, sanum esse, furem non esse, uespertilionem non esse &c. inutilis stipulatio quibusdā uidetur, quia si quis est in hac causa, impossibile est quod promittitur. Si non est, frustra est. Sed ego puto uerius hanc stipulationem furem non esse, sanum esse, uespertilionem non esse, utilem esse: hoc enim continere, quod interest horum quid esse, uel horum quid non esse. Hactenus Vlpianus. Quamq; hoc loco quidam pro uespertilione legunt uespillonē aut uersipellem. Alcātus inter iureconsultos uideatq; doctissimus in cōmentarijs suis De rerum significationibus, putat uespertilionem dictū quem admodum modo diximus, qui metu creditorū interdū latitat, noctu prodit. Nam animal hinc dictum quod uesperū uolet, indicat Nonius Marcellus. Adagium esse sumptū uidetur ex apologo quopiam, siue Aesopi, siue alterius illum imitati (nam Aesopo uidetur indigius) qui narrat uespertilionem, mergum & rubum, inisse societatem, ut conflatis sortibus pariter negociarentur. Vespertilionem contulisse pecuniam a foeneratoribus mutuo sumptam, Mergum aliud quippiā, rubum uessem. Quum omnes ē naufragio nudī enataissent, uespertilionem metu creditorum interdū latitare, noctu uolare tātum, mergum obfidere littora, ac subinde collum demittere in fundum, sicubi reperiat merces suas, uel eiecās in litus, uel in fundo haerentes, rubum praetereuntū adhaerere uestibus, si quam forte suam reperiat. Poterat uideri parū quadrare, seruum are alieno grauatum esse, quis enim credat seruo nisi legeremus apud Terentium, Dauum Getae quod debebat reddidisse. Mihi tamen uidetur uespertilionis nomen & in fugitiuum seruum competere, qui noctu ab hero solitus sit subducere sese, latitatq; ubi periculum est ne agnoscat. Nam inibi mox proximo capite, pro uespertilione ponit eronem ac fugitiuum, quum quis, inquit, stipulatur furem non esse, fugitiuum non esse, eronem non esse. Prisci tamen ea uoce secus usi sunt, uidelicet pro homine ancipitis fidei, qui nec huius ordinis sit, nec illius, quum utroque tamen colludat: eod quod uespertilio sic est utruq; ut nec inter uolucres, nec inter mures habeat locū. Alas habet, sed pennas non habet: uolitat, sed sub uesperam. Dentes habet, quod autum nulla. Varro in Agathone citante Nonio: Quid multa: factus sum uespertilio, neq; in muribus plane, neq; in uolucris sum. Vespertilionis cōuiciū torqueri poterit & in amantes qui noctu uolitant, quos Plautus in Trinummō uocat tenebricolos. Elegās, inquit, de spoliator latebricolarum hominum corruptor.

In folle offerre.

XXXVII

Callistratus lib. Pandect. 35. tit. De cond. & demonst. cap. Cum seruus: Nos inquit, neq; conditionem meram putamus esse, quae in datione existit, neque meram conditionem quae in factio consistit, sed eam conditionem quae ex quadam mixtura consistit. Nam non utiq;

utiq; si ille in folle reliqua obtulit, liber erit: non enim testator hoc sensit, sed illud, ut rationes reddat, quomodo seruus reddere solet: id est legendas offerre rationes primum, deinde computandas: ut explorari possit, computationes probae an improbae referantur, accepta, relata recte an non recte. Apparet in folle dictum, pro eo quod erat, inexplorate, inexplorate & confuse, sicut qui syngraphas & pecuniam sacculo inclusas offert.

Malus choraulus, bonus symphoniacus.

XXXVIII

Dicitur Augustinus in epistola ad Aurelianū, Et refertur in Decretis Causa 16. Quasi prima, cap. Legi epistolam: commemorat uulgo illud factatum: Malus choraules, bonus symphoniacus: ubi quis in suo genere contemptus, in praestantiorē habetur in precio: ueluti si quis poeta ineptus profiteatur medicinā, & inter praecellos medicos habeatur. Augustini uerba sunt haec: Ordini clericorum sit indignissime iniuria, si desertores monasteriorum ad militiam clericorum eligantur, quum ex his qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatores ac meliores in clerū assumere soleamus: nisi forte sicut uulgares dicunt, malus choraules, bonus symphoniacus est, ita ipsi uulgares de nobis iocantur, dicentes, malus monachus bonus clericus est. Sumptum apparet ex M. Tullio, qui in oratione pro Murena ita loquitur. Itaq; mihi uidentur initio multo hoc maluisse: postquam id assequi non potuissent, illuc potissimum sunt delapsi. ut autē in Graecis artificibus eos autē lēdos esse, qui citharædi fieri non potuerint, sic nonnullos uidemus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris studium deuenire.

Nutu ac renutu.

XXXIX

Cui summam potentiam adscribimus, eius nutu ac renutu cuncta geri dicimus. Multum est uerbo efficere quod uelis, at plus est idem efficere nutu ac renutu. M. Tullius actio ne in Verrem tertia. Nisi ad nutum tuum praesto fuerit, nisi libidini tuae cupiditatiq; paruerit. Idem pro Caecinna: An certius quicquam obijci potest, quam quod is cui obijcitur ne nutu quidem infirmare conetur. Idem contra Rullum: Tamen omnes uobis pecunias ad nutum uestrum penderent. Idem Epist. famil. lib. undecimo, Interfecto enim rege, regios omneis nutus tuemur. Rursus lib. 13. epist. prima. Nec dubitat, quin ego a te nutu hoc consequi possim. In eodem ad Silium propretorem. Ut libentissimis Graecis, nutu quod uelis consequare. Plinius. li. Epist. primo, ad Octauum Rufum indicat esse sumptum ex Homero, qui fingit Iouem solo nutu probare aut reijcere hominū uota. Verba Plinij ascribam. Vide in quo me fastigio collocaris, quum mihi idem potestatis idemq; regni dederis, quod Homerus Ioui Optimo Maximo, τὸ δὲ ἐστὸν μὲν ἐδωκε πατρὶς, ἐστὸν δὲ ἀνθρώπων. Nam ego quoq; simili nutu ac renutu respondere uoto tuo possum.

Ne bestiae quidem ferre possent.

XL

Proverbialis hyperbole est apud M. Tullium actio in Verrem quinta. Postremo ut odor Apronij teterrimus oris & corporis, quem ut asunt, ne bestiae quidem ferre possent, uni isti suauis & iucundus uideretur. Confine est illi quod alibi retulimus, Balbinum polyus Agnae delectat. Idem in Catil. inuectiua 5. Tantus enim illorum temporum dolor inustus est, ut iam ista non modo homines, sed ne pecudes quidem mihi passurae esse uideantur. Paulo diuersius dixit in epist. ad Atticum, cuius initium, Quaris ex me lib. 1. Et quod omnes non modo homines, uerum etiam pecudes factum esse sciebant.

Cossi.

XLI

Olīm uulgari conuicio Cossi dicebantur homines natura rugosi, a similitudine uermium qui lignis innascuntur. It natura rugas habent, ut se contrahant ac porrigant. Horū Plinius meminit compluribus locis, ut lib. 11. cap. 33. Rursus lib. 30. cap. 13. libri uero 17. cap. 24. indicat huius generis grandiores in cibus atq; etiam in luxu fuisse antiquitus. Meminit & Hieronymus aduersus Iouinianum lib. 2. Graeci τὸ φῶς uocant, qui quum sint iuniores, tamen uultu senium praeseferunt. Autor Festus Pompeius.

Menia columna.

XLII

Quemadmodum dicimus de triuio, aut de lapide, hominem uehementer contemptum significantes, ita M. Tullius in Verrem actio prima a columna Menia dixit. Tanta ne, inquit, uobis inopia esse uideor amicorum, ut mihi nō ex his quos mecū adduxerim, sed de populo subscriptor addat: uobis autē tanta inopia reorū, ut mihi causam praeripere conemini, po-

ni, potiusquam aliquos à columna Menia uestri ordinis reos reperiatis? Aconius Pedia-
nus indicat apud columnam Meniam fordidos reos, ueluti fures, aut seruos nequam apud
triumuiros capitales solere iudicari. cognomē autem inditum à Menio, qui quum domum
suam uenderet Catoni & Flacco censoribus, ut ibi basilica ædificaretur, exceperat ius sibi
unius columnæ, super quam tectū proijceret, & prouolantibus tabulatis, inde ipse & po-
steri eius spectare munus gladiatorū possent, quod etiam tum in foro dabatur. Hinc Me-
niæ cognomen. ad tales autem causas quæ illic agebantur, adhibebantur sordidi caudidici,
Circeo poculo.

De Circes uirga nobis ante dictum est. Ad similes forma M. Tullius usus est Circeo po-
culo, de homine subito in alium mutato, Actione in Verrem prima. Sed repente è uesti-
gio, ex homine tanquam aliquo Circeo poculo factus est uerres, redit ad se, atque ad mo-
res suos. In uerbis Ciceronis tacita allusio est ex ambiguo uocis. Nam Verris porcus est
matialis nondum castratus.

Ex sinu illius.

Quos ex intima familiaritate uolumus intelligi, hos è sinu illius aut illius esse dicimus.
M. Tullius actione in Verrem tertia. Verres simul ac tetigit prouinciam, statim Messianam
litteras dedit, Dionem euocauit, calumniatores ex sinu suo apposuit, qui illam hæreditatem
Veneri Erycinæ commissam esse dicerent. Idem actione quarta: satis ne uobis magnā pe-
cuniam Venerius homo, qui è Chelidonis sinu in prouinciam profectus esset, Veneris no-
mine quæsisse uidetur? Idem in Catilinam inuectiua secunda. Postremum autē genus est
non solum numero, uerum etiam genere ipso atque uita, quod proprium est Catilinae, de
eius delectu, imò uero de complexu eius ac sinu. Plutarchus in uita Catonis Vticensis si-
mili forma dixit, γελειογ παύλας ἐκ τῆς πομπῆς ἡλπίων ἀνθρώπων, id est, Gabinū Paulum
ex Pompei sinu hominem. Qui locus nobis antea citatus est in proverbio: In sinu gaude-
re, sed sensu non nihil diuerso. De grege illo nobis ante dictū est. M. Tullius aliquoties gre-
gales appellat, eiusdem sodalitij congregones.

Circumpedes.

Qui proxime adsunt, cinguntque quempiam ad obsequium paratū, circumpedes esse di-
cuntur. M. Tullius actione in Verrem tertia: Circumpedes autem homines formosos &
litteratos suos esse dicebat, se emisse. Ita perpetua familiaritate iunctos dixit circumpedes,
quemadmodum à manibus, à pedibus appellamus, qui nobis domestice inferuiunt.

Ne tempestas quidem nocere possit.

In homines insigniter nudos & inopes, nō sine proverbij specie dixit M. Tullius actio-
ne in Verrem quinta: Cæteros Leontinos quibus non modo Apronius in agris, sed ne tem-
pestas quidem ulla nocere potuit, expectare nolite. Etenim non modo incommodū nihil
ceperunt, sed etiam in Apronianis illis rapinis, in quæstu sunt compendioque uersati &c. Al-
lusum est autem in Apronij uocabulo ad aprum Calydonium. Et qui possident aliquid re-
rum, aut habent in agris, aut in mari: his tempestas nocere potest. Cui uero nulla tempestas
nocere potest, is nec in agris possidet quicquam, ut agricolæ, nec in nauibus, ut negociatores.

Ballio.

Nomina quædam ob insignem improbitatem abierunt in proverbij, quod interdum à
ueris interdum à fictis in comœdia personis sumitur. Nam Marcus Tullius in actionibus
suis subinde C. Fannium Chæream quendam Ballionem appellat, ueluti pro Roscio Co-
mœdo. Qui idcirco capite & supercilij, inquit, semper est rasis, ne ullum pilum boni uiri
habere dicatur. Cuius personam præclare Roscius in scena tractare consuevit, neque tamen
pro beneficio ei par gratia refertur. nam Ballionem illum improbissimū & periurissimum
lenonem quum agit, agit Chæream: persona illa lutulenta, impura, inuisa, in huius mori-
bus natura uitæque est expressa. Rursus in eadē: Vix medijsfidius tu Fanni à Ballione aut
aliquo eius simili postulare auderes & impetrare posses. Ballionē inducit Plautus in Pseu-
dolo, lenonem impurissimum, rapacissimum, improbissimū, nomen confictum est à βωλ-
λῶν. quod semper aliquid præde uenetur leno: uel à βωλλίζω, quod lasciuiarum ac saltatio-
num sit architectus.

Ostiatim.

Eleganter nec sine proverbij specie M. Tullius dixit, ostiatim, pro singularim, siue nomi-
natum

nam, in Verrem actione sexta. Hic nolite expectare, dum ego hoc crimen agā ostiatim:
ab Aeschylō Tyndaritano patērā abstulisse, abs Thrasone item Tyndaritano patellā &c.
Iucundius erit si transferatur ad res animi: ut si quis è singulis libris, aut capitulis autorum
perat testimonia aut probationes, dicitur ostiatim petere. Eodem ferme sensu ad Atticum
libro secundo Epistola, Accepi aliquot, dixit κατὰ λέξιν. Ac ne forte quæras κατὰ λέξιν de
singulis rebus, uniuersa res eo est deducta spes ut nulla sit.

Domi nobilis.

XLIX

Qui non opibus tantum aut potentia clarus est, sed ex nobilibus nobilis prognatus est,
hunc Cicero subinde domi nobilem uocat. Actione in Verrem tertia. Ignē ex lignis uiri-
dibus atque humidis in loco angusto fieri iussit: ibi hominem ingenuum, domi nobilem, po-
puli Romani socium atque amicum, fumo ex cruciatū semitūm reliquit. Idem actione qua-
rta. Sopater quidam fuit Haliciensis, homo domi suæ cum primis locuples atque honestus.
Rursus actione quinta. Itaque quum Pellenus Herbitensis, homo disertus & prudens, & do-
minobilis. Item pro Cluentio: Quas litteras A. Aurius uir fortis, & experiens, & domi no-
bilis: Rursus ad Qu. fratrem Epistol. libro secundo M. Orfium equitem Romanū com-
mendat, hominem domi splendidum, gratiosum etiam extra domum. Conueniet in eum,
qui suis uirtutibus magnus & clarus est.

Obtorto collo.

Qui ui compellitur, obtorto collo trahi dicitur. Marcus Tullius Actione in Verrem se-
xta. Hinc illa Verrea nata sunt, quod in conuiuium Sextum Cominium protrahi iussit, in
quem scyphum de manu iacere conatus est, quem obtorta gula de conuiuium in uincula atque
in tenebras abripit iussit. Idem pro Cluentio: Nec quicquam prius est factū, quam ut illum
perfequeretur, & collo obtorto ad subellia reduceret, ut reliqua posset perorare. Plautus
in Amphitryone dixit, obstricto collo. Ob istud indignum dictum obstricto collo hac te di-
ripiam. Item in eadem fabula: Quin ego hinc Amphitryonē collo obstricto traham. Idem
in Pœnulo: dubito fugere hinc in malam crucem, priusquam obtorto collo ad prætorum tra-
hor Rursus in Rudētibus: opta ocyus rapi te obtorto collo mauis, an trahi. Atque inibi pau-
lo post: Subueni mi Charmides, rapior obtorto collo.

Canes uenatici.

LI

Qui uenandi studio tenentur habent canes emissarios, qui uestigiorū odore feras explo-
ratis, & repertas latratu prouunt. De Coryceis alibi diximus. M. Tul. Actione in Verrem
sexta. Apponit de suis canibus quendam, qui dicat se Diodorū Melitensem rei capitalis re-
um uelle facere. Ibidem aliquanto post: qui simul atque in oppidum quopiā uenerat, immit-
tebantur illi continuo Cybiritici canes, qui inuestigabant ac perscrutabatur omnia. Duos
fratres Cybiritas appellat canes, quod ad furandum Verres illorum oculis, sed suis mani-
bus ueretur. Solet autem canibus à regione cognomen indī, ut Melitais. Ac superius in
eadem: Qui posteaquam uenerunt, mirandum in modum canes uenaticos diceret, ita odo-
rabantur omnia & uestigabant &c.

Mercenarium præconium.

LII

Laudes non ex animo tributas, sed cōmodi gratia per adulationem oblatas M. Tulli-
us Actione in Verrem tertia Mercenarium præconium appellat. Itaque quū à te caput illud
tam multis uerbis mercenario præconio esset ornatum, equis inuentus est postea prætor,
qui illud idem ediceret: Quanquam in uulgatis codicibus me non fugit, pro præconio ha-
beri procœmio, an recte, docti uiderint.

Manus precium.

LIII

M. Tullius Actione in Verrem tertia, lapis aliquis cædendus & apparandus fuit, machi-
na sua, Nam illo non saxū, non materia aduecta est: tantum operis & in ista locatione fuit,
quantum pauca operæ fabrorū mercedis tulerunt, & manus precium, machinæ. Manus
precium appellare uidetur, mercedem non quæ datur pro materia, sed quæ artis nomine,
debetur Architecto. Idem in Pisonem: quum uero nō modo non postulante atque cogente,
sed inuito atque oppresso senatu, non modo nullo populi Romani studio, sed nullo ferente
suffragium libero, prouincia ista tibi manus precium fuerit, non euerse per te, sed perditæ
ciuitatis, & cætera. Ita Caius in libro De uerborum significationibus, cap. Mulieris: Quo-
niam in manus precio plus est, quam in re. Et paulo ante præcedit, Res abesse uidentur, ut
Rrr Sabinus

Sabinus ait, & Pedius probat, etiam ea quarum corpus manet, forma mutatur: & ideo si corrupte sunt uel transfigurata, uideri abesse, quoniam, &c. Detorqueri poterit in eos qui institutione formant ad uirtutem, aut corrumpunt discipulos.

Decumanum.

L IIII

Olim decumanum ouum dicebant, & fluctum decumanum pro magno, quod a rusticis ac nauis obseruatum sit, decimum quodque ouum nasci ceteris maius, & decimum quemque fluctum ceteris esse uehementiorem. Vnde Ouidius:

Decimæ ruit impetus undæ.

Hinc quicquid ingens esset decumanū uocari coeptū. Vt Lucil. Acipētere cū decumano.

Palmarium facinus.

L V

Palmarium facinus, pro insigni triumpho digno dixit Terentius in Eunuchō. Tum hoc alterum id uero est, quod mihi puto palmarium. Pro eodem M. Tullius dixit, Palmas. Vt pro Sexto Roscio Amerino: Si quemadmodum paratum esse audio testis prodierit, tum alias quoque suas palmas cognoscet. Rursus Philippiā undecima. Sexta palma urbana, etiam in gladiatore, difficilis: sed hæc iudicium culpa non mea est. Plautus in Mustellaria, palmam item usurpauit in malam partem, loquens de adolescente qui ex moribus continentissimis degenerat ad mores corruptissimos. Is nunc in aliam partem palmam possidet.

Commouere sacra.

L VI

Plautus in Pseudulo: Commouere sacra dixit, pro eo quod erat extrema experiri præfidia. Hinc dictum apparet, quod rebus desperatis, soleant homines ad deorum præsidia confugere. Velut hodie, Lutetia, quum supra modum inundat Sequana, corpus diuæ Genouefæ à montis acuti templo defertur, ad ædem uirginis matri sacram. Sed uide num pro sacra legendum sit saga, ut intelligas arma, de quo iam diximus. Sequitur enim protinus, quo pacto & quantas soleam turbellas dare. Deinde uerba sunt quasi bellum denunciantis: Nunc ne quis dictum sibi neget, dico omni pube præsentem in concione omni populo, omnibus, amicis notisque edico meis: In hunc diem, à me ut caueant ne credant mihi. Idem seruus & deinceps bellica loquitur.

Quasi dies dicta sit.

L VII

Olim rei solent esse mœsti squalidique ac lugētibz similes, quo iudices ad misericordiam inflecterent. Hinc illud Plautinum in Asinaria: Quem uideam æque mœstum esse, ut quasi dies dicta si fiet.

Βόργαιζεν.

L VIII

Stephanus scribit Βόργαιζεν esse ciuitatem Thraciæ, siue ut Strabo refert uicum. Eius gentis improbi mores in prouerbium abierunt, ut dicerentur Βόργαιζεν, qui nihil sani loquerentur. Tota enim natio Thracum multis nominibus male audiebat, sed præcipue, ob morum truculentiam ac perfidiam. Thrax erat Polymnestor, qui uictoria arma sequutus, Polydorum obtruncauit, & auro ui potitus est.

Summo pede.

L IX

ἀκρω ποδι, id est, Summo pede eadem figura dictū est, qua summo digito. Negatur summo pede attigisse disciplinam, qui nunquam ingressus est, nec attigit limē illius. Extat apud Platonem in Lachete, cuius loci alibi ni fallor, fecimus mentionem.

Vsuræ nauticæ.

L X

Apud Iurifconsultos usuræ nauticæ dicuntur centesima magnæque. Negociaturi sortem interdum accipiunt mutuo. Quoniam autem qui nauticam exercent negociationem se suaque uentis & undis committunt, sceneratores maiorem usuram exigebant. Interdum accipiebant mutuum in una ciuitate, quod in alia redderent: ueluti si negociator Venetiæ pecuniam acciperet, reddendam Brugis. Hoc genus negociationis quod utriusque periculo fit, à Græcis dicitur, ἀμφοτέρω πλοῦν. Idque mutuum uocabatur δανεισθῆναι. Vtus est Demosthenes in Oratione aduersus Dionysodorum. Dicebatur & ἐκδοσις, quo uerbo usus est Demosthenes contra Aphobum, quod foris daretur. Porro de scenore nautico titulus est in Pandectis libro xxij. Eam pecuniam Modestinus uocat traiectitiam, sed non solus. Paulus appellat usuras maritimas. Idem titulus est in Codice libro iij. Hoc indicare, satis est paræmiographo. Qui querit exactiora, inde petat.

Philo

Philosophari.

L XI

Qui sententias serias dicunt, Græcis dicuntur φιλοσοφῆν, quod aliquoties est apud Plautum. Hinc translatus est ad cuiuscunque rei uehemens ac serium studium. Sic usus est Ilocrates in oratione De pace. Et Menander in Thrasyleonte: φιλοσοφῆν δὲ δὴν ὅπως κατὰ πρᾶξιν ἐργάζομαι, id est, hoc studet ut conficiat nuptias. Philosophari pro temperare affectibus, & aduersus res acerbis infracto esse animo, frequenter usurpat Chrysostomus, eamque animi moderationem appellat philosophiam: quibus uocibus apparet fuisse delectatos, & diuum Basilium, & Gregorium Nazianzenum. M. Tullius lib. ad Atticum secundo. Sed quid ego hæc, quæ cupio deponere & toto animo atque omni cura φιλοσοφῆν. Et alibi in hysdem, sed φιλοσοφῆν, sentiens omnia æquo animo ferenda. Sic & Flaccus, atque mea me Virtute inuoluo. Aliisque compluribus locis utitur in hunc modum ea uoce, ueluti libro quarto, uobis ἐμὴ φιλοσοφῆσαι possum, hoc est, in amicitia uestra sic acquiescere, ut reliqua negligam forti animo. Occurrit aliquoties & apud Plautum, si quid dicitur grauius ac sententiosius. In Captiuis, Salua res est, philosophatur quoque iam non mendax modo est.

Doribus Dorice loqui.

L XII

Prouerbii faciem habet, quod Gorgo in Syracusiis apud Theocritum respondet hospiti, admonenti ut desinant turturum more garrire:

Δωρὸς δὲ δ' ἔφασκε δωρὸν τῆς δωρῆος. id est,

Dorissare tamen fas Doribus arbitror esse.

Conuenient in hominis natura loquaces, Aut quum oratio respondet moribus & ingenio, uelut quum Pcenus fraudulenter loquitur, aut leno lenone digna.

Somnium hybernū.

L XIII

Χαμφινὸς ὄνειρος, id est, Hybernū somnii dicitur proluxa narratio, sed inepta, quod hyeme noctes sint longiores & proinde longiora somnia. Lucianus in somnio, μετὰ τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἐφρητισ, ὅς μακρὸν τὸ ὄνειρον ἐν χειμῶνι ἐστὶν ἢ κατὰ τὴν φύσιν, χυμῶν ὄνειρος, id est, Sed interim dum hæc loquor Papæ dixerit aliquis, ut longum in somnium ac forense, mox alius subiecerit, Hybernū somnium. Dicanicum dixit, uel quod duæ personæ inter se decertent, uel quod forenses causæ multis clepsydriis perorentur.

Alios tragædos prouocat.

L XIII

Τὸς ἑτέροις τραγῶδους ἐργασίῃ, id est, Aduersus reliquos tragædos sese parat. Refertur ex Lycurgi sophilæ oratione aduersus Demadem. Didymus ostendit dicti solitum in eos qui sese componunt instruuntque aduersus partem aduersam. Translatū uidetur à certaminibus Baccho sacris, in quibus tragædorum feruebat concertatio.

Deferere uadimonium.

L XV

Olim & turpe erat & damnosum uadimonii deferere, nec excusabatur uadimonij promissor, nisi ob causas egregie graues. M. Tullius inuectiua in Catilinam secunda: Itaque ego illum exercitum, ex Gallicanis legionibus, & cum hoc delectu, quem in agro Piceno & Gallico Qu. Metellus habuit, ex his copijs quæ à nobis quotidie comparantur, magno pere contemno, collectum ex senibus desperatis, agresti luxuria, ex rusticis mendiculis, ex decoctoribus, ex his qui uadimonia deferere, quam illum exercitum maluerunt. Et Horatianus ille garrulus qui uadato respondere debebat, dubitat utrum mallet Horatiū deferre an uadimonium. Alibi commemoratum est nobis, dignum ob quod uadimonium deferatur, de re maximæ momenti.

πομπῶν.

L XVI

Veteres πομπῶν dicebant conuiciari, πομπῶν conuicia, hinc natiū quod in pompis Bacchānalibus quidam ē curribz cōuicia iaciebant in alios, & uicissim ab illis impetebantur. Citantur hi uersus ē Menandri Perinthia,

ὡδ' ἴν' ἀμαξῶν εἰσι πομπῶν πνὸς σφόδρα λοιδόρει id est,

In curribz nonnulla sunt dicitaria Acerba ualde,

De plautro loqui dictum est aliàs.

Securim iniicere.

L XVII

Securim iniicere dicuntur, qui uehementer lædunt ac uulnerāt. M. Tullius pro L. Muræna: Sed tamen Serui, quam te securim putas iniicisse petitioni tuæ, quū tu populum Romanum in eum metū adduxisti. Atque inibi paulo superius, quod hic securim dixit, uelut ex-

R r r 2 ponens

ponens appellat plagam. Atq; ex omnibus illa plaga est iniecia petitioni tuæ, non tacente me maxima. Item pro Plancio: quam grauiorē potuerunt Reipub. infigere securim. Idem in Epistola ad Qu. Fratrem lib. ij. Tenediorum igitur libertas, securi Tenedia præcisā est. Et Demosthenes Phocionem appellare solet suorum argumentorum securim. Frequentia sunt apud Plautum, iniicere tragulam, iniicere pitum, iniicere telum. Omnia tela in patriam intenta, dixit Cicero De prouincijs consularibus.

Sale nihil utilius.

LXXVIII

Comperio & hoc à doctis prouerbij titulo cōmemoratum: Humano corpori, nihil esse utilius sale & sole. Salem etiā hodie omnibus cibis admiscemus, olim apricatio uehementēter laudabatur à medicis. Apud Hebræos nefas erat ullam immolare uictimam absq; sale.

Apud equum & uirginem.

LXXIX

Aeschines aduersus Timarchū refert, Athenis fuisse quendam tantæ seueritatis, ut filiā quod impudice se gesserit, nec integritatem suā seruauit usq; ad matrimoniu, deportarit in locum desertū, atq; ibi unā cum equo inluserit haud dubie fame perituram. Eiusq; domici lij solum sua etiānum ætate super fuisse tradit, quod ex re dicebatur πικρὸν ἵππου καὶ ἰσχυρὸν, id est, apud equum & uirginem. Dici potest in exemplum immodicæ seueritatis.

Ad uinum disertū.

LXXX

Cicero in oratione pro M. Celio: ad uinū disertos appellat, qui ad serias causas agēdas inepti, inter pocula multa garrunt, ubi nihil opus: Qui se nunquam profectio si istum in locum processerint, explicabunt, quā uolent in cōuiujs faceti, dicaces, nonnunquam etiā ad uinum disertū sint. Alia fori uis est, alia triclinij. Notum est illud Flacci, Fœcundi calices quem non fecere disertum?

M. Tullius alludit ad morem præcū, quo causæ ad aquæ modum agebantur. Ea diuidebatur in tres partes, una infundebatur actori, altera reo, tertia iudici. At qui ad uinum disertū sunt, ad aquam ferē muti sunt.

Sicco iunco.

LXXXI

Prouerbij speciem habet quod est apud Aeschinē πῶδι τὸ ξηρὸν πρὸς εἶας, δλοχοίνω ἀβρόχῳ, id est iunco siue fune sicco. πηγὰς δὲ λί λόγων ἀφδάντες ἔχου ἐπιγγελλεῖς, καὶ πῶδι τῷ θνητῷ οὐ τὸ σπέρ ἀμωπολεως καὶ τὸ ἀρχὴς τὸ πολέμου ποικίλα πρὸς εἶας, ὡς ἐκ τῶν ἀφδάντων τοῦ θελήπιασμου δλοχοίνω ἀβρόχῳ, id est, iam uero & rationum copiosos fontes habere se iactabat, atque de iure Amphipolis deq; belli origine talia diciturum, ut Philippi os sicco fune obuincturus esset. ἄβροχος dici potest, uel siccū quodq; non rigatur, uel quod laqueū non habeat. Nam iunci gaudēt humido, & ex his interdum texunt funes. Hesychiū indicat δλοχοίνω idem esse quod ἀβρόχου, id est, iuncum marinum, ad hæc δλοτροχου, id est, uersatilem. Deniq; & πῶδι τῷ λιδοῦ, id est, rotundum ac uolubile saxum. Itaq; perpendat eruditus lector, an δλοχοίνω ἀβρόχου, intelligat orationem falsam, non aqua marina, sed acribus ac pungentibus rationibus. Quin & in illis uerbis, πηγὰς λόγων, subest prouerbium: quū ingentem copiam significabant. Frequens est apud Chrysostrum.

Supercilium salit.

LXXXII

Quoties bona quædam spes titillat animū nostrum, dicere licebit nobis salire supercilij. Ita Pseudolus apud Plautū in sui nominis fabula, amanti de argento quarenti, At id futurum unde, respondet, unde dicam, nescio, nisi quia futurū est, ita supercilium salit. Sumpsi à uulgi superstitione, qui futurorum auguria captat ex corporis affectibus, ut si quod membrum pruriat præter euidentem causam, si dexter oculus saliat, si auris dextra tinniat. Non me fallit aliter legi apud Plautum: Verū & ipsa sentētia & metri ratio docet esse legendū, ut à me positum est. Sic enim legendi sunt senarij Iambici,

Verum ego te amantem ne pauē non deseram.

Spero alicunde hodie me bona opera, aut hac mea

Tibi inuenturum esse auxiliū argentarium.

At id futurum unde, unde dicam nescio,

Nisi quia futurum est, ita supercilium salit.

Duobus digitis primoribus.

LXXXIII

Quod auide arripimus tota manu sumimus, aut ut habet prouerbij ambabus. Contra qui parce sumunt, duobus digitis accipiūt. Plautus in Bacchidibus, Quid igitur stulte quoniam

niam occasio ad eam rem fuit, Mea uirtute parta, ut quantū uelles, tantū sumeres, Hoc tu digitulis duobus sumebas primoribus. sentit opinor de pollice & indice. Rursus in Pœnulo: Tenetis rem, uix quidem Hercle, ita pauxilla est, digitis primoribus. Ad res animi transfatum plusculum habebit Veneris, ut, Tanta occasio non erat tibi duobus digitis primoribus accipiēda, sed toto arripiēda corpore.

Madusa.

LXXXIII

In Pseudolo Plautina seruus ebrius, ita loquitur: Ego nūc probe habeo madusam. Festus Pompeius indicat apud præcos madusam dici solere temulentum, dubitatq; utrum à Græcis deductū sit, quibus ebrius est μέθυσθαι, an à Latino uerbo madere, quod probe potest uiuo madidi dicantur. Quod si Madusa sonat ebrium, non ebrietatem, absurdus sermo est, habeo madusam. Vnde sic arbitror legendum.

Ego nunc probe habeo madusa, ita uictu ecurato. Seruus in ebrietate uidetur sibi felix, ut solutus omni metu curisq; & omnium tristitū oblitus. Dixerit aliquis, quid hæc ad prouerbia? Imò quemadmodum peregrina uocabula nouitatis cōmendatione in prouerbium abierunt, ita & obsoleta quædam.

Talum reponere.

LXXXV

Τὸν περὶ τὸν ἀναθεῖσαι, id est, Rursus talum ponere dicebantur, qui quod partū ex sententiā euenerat, curis ut aut posterioribus corrigebant. Antiphon in oratione De cōcordia, ἀναθεῖσαι δὲ ὡσαύτῃ περὶ τὸν τὸ βίον ἐκείνου, id est, Vitam perinde atq; talū denuo ponere non licet. Vitā semel actā rursus iterare non est datū. Licet tamen iuxta Mitionis Terentiani dicitur, prioris uitæ lapsus melioribus factis corrigere. Amisā uita non est quod corrigas.

Dorice concinere.

LXXXVI

Qui dissentiunt, dicuntur non concinere harmonia Dorica. Id prouerbio iactatū uidet in eos quorū oratio dissentiret à factis. Plato in Lachete, ἐκ ἀφ᾽ αὐτοῦ ἵππῳ τὸν λόγον δλωεῖς ἡρμόσμεθα ἐγὼ τε καὶ σὺ ὡς λέγεις. τὰ γὰρ ἄλλα ἢ συμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις, id est, Nequaquā igitur iuxta sermonem tuum Dorica concinimus harmonia ego ac tu Laches. Nam facta nobis haud cōsonant uerbis. Inter musices genera Doricum maxime probatum est, ut medicamentorum inter Lydium & Phrygium.

Præsentibus rebus consulendum.

LXXXVII

Procopius belli Gothici lib. i. Vetus nimirū me subit dicitur, quod utiq; præsentibus rebus ut cōsularur inuigil. Arbitror esse idem quod aliās ex Platone retulimus δὲ τὸ πρὸν ἐν πρῶτον, quod præterit, in integrum reuocari non potest: consultationē de futuris uariā interrumpunt occasiones, quod urget in primis curandum est.

Mutare uestem.

LXXXVIII

Mutare uestem præter usum uulgarem frequenter usurpatur à M. Tullio, ut mutare uestem dicatur, qui lugerent mortuū, aut essent rei: Nam rei quoq; pullati aut squalidi quondam incedebāt, stultissimo more. Quir enim lugeant nondum damnati, & ut sæpe fit, innocentes: Quancq; & senatus mutata ueste dolorem suum aliquando testatus est. M. Tullius pro Sextio: Lex erat lata, uastato ac relicto foro, & sicarijs seruisq; tradito, & ea lex, quæ ne ferretur, senatus fuerat ueste mutata. In eadē: erat igitur in lectu senatus, squalebat ciuitas publico consilio, mutata ueste. Ac mox: Quum subito edicunt duo consules, ut ad forum uestitum Senatores redirent. Item mox: Neue hunc suū dolorem ueste mutata significarent, siue illa uestis mutatio ad lectum ipsorum, siue ad deprecandum ualebat. Idem Epist. ad Qu. fratrem lib. ij. Cato legem tulit de imperio Lentuli abrogando. Vestem filius mutauit. Rursum in eadem: Qui ne uestitum quidem defendissent, &c. Vestitū appellat, qui uestem non mutat. Prouerbialius erit si dicas. Hic casus indignus est, ob quem quis uestem mutet, hoc est indignus est graui lectu.

Fumosa imagines.

LXXXIX

Καπνῶδες εἰκόνες, id est, Fumosa imagines in eos dicebatur, qui iactarent peruetustiam generis nobilitatē. M. T. in Pisonē: Obrepisti ad honores errore hominū, cōmendatione fumosarū imaginū, quarū nihil simile habes præter colorē. Iuuenalis ueteres ceras appellat.

Tota licet ueteres exornent undiq; cera

Attria, nobilitas sola est atq; unica uirtus.

Ibidem facetissime deridet, Curios iam dimidios, nasumq; minorem Coruini

Rrr 3 Sal &

Sal in mensa.

LXXX

Apud priscos hospitij ius fuisse sanctissimum alijs nobis est dictum. Id contrahebatur salis & mensae confortio. Quemadmodum apud Germanos acceptus a propinante cyathus adimit omne ius agendi iniuriarum. Aeschines De perperâ obita legatione. τὸν γὰρ φησὶ πολέως ἔλας ἢ τῶν δημοσίων τροφῶν ποδὶ πλέσσει δὴ φησὶ ποιῆσαι id est, Etenim ciuitatis salem, publicamque mensam, ait se plurimi facere. Non exciderat hoc prouerbiū antea commemoratū, uerum hoc exemplū hospitij publici religionem nobis cōmendat: eoq; cōmemorandū putauit. Manent huius hospitalitatis publicae uestigia in hunc usq; diem apud Germanos.

Salsares dapes.

LXXXI

Vetustissimum sacerdotum genus, fuit apud Romanos Salsi, dicti quod Ancylia, quae credebantur caelo delapsa, saltantes ferrent. Hinc opiparum conuiuium ac magnificum Salsare dicitur. Horatius in Odis, Nunc est bibendum, nunc pede libero Pulsanda tellus, nunc salaribus Ornare puluinar deorum Tempus erat dapibus sodales.

Reor autem Horatium saliares pro pontificales dixisse, hoc est speciem pro genere. Nam in omnibus sacris adhibebatur apparatus splendidus ac magnificus, quae cura delegata erat septem uiris epulonibus. Aristippus reprehensus quod homo philosophus sumptuose uiueret, si inquit, hoc esset crimen, dijs non paterentur in suis sacris. De pontificali caena nobis alibi dictum est.

Falsum probum.

LXXXII

Sententia puerbialis est apud Aeschinē in oratione ποδὶ τῆς ἀπεσθείας. οὐ γὰρ ψόδους ἀνδρῶν εἰς τῆς ἀπορίας φησὶ ἀποκρίσσει. id est, falsum probū non peruenit ultra aures. Qui audit cōiucium cuius sibi cōsciū est, grauius animo uulneratur. At qui falso probro aspergitur, non perinde commouet. Non enim descendit altius in animum hominis rectae conscientiae.

Ne insciens quidem uerum dicit.

LXXXIII

Aliquanto post addit hyperbolen prouerbialem, συμπεπλεγμαι δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ὑπερβολῶν ἀνθρώπων γένος ἢ πονηρῶν ὅς ἐστι ἀνθρώπων ἀληθῆς εἶδεν ἔπει. id est, In rep. uero inuolutus sum: cū homine supra modū impostore & improbo, qui ne insciens quidē quicq; ueri possit dicere. Hoc tropo notat hominē insigniter uanum: Alioqui solent etiam natura mendaces, interdū lapsū linguae, ac per incogitantia aliquid ueri dicere. Ferē & hodie uulgo apud nostrates de uano: Fortunatus est ad dicendum uerū: quasi nuncq; loquatur uerū, nisi imprudens. Quod enim accidit praeter animi destinationem, fortunae tribuitur.

Capillis trahere.

LXXXIII

τῶν προχῶν ἔλκεν, id est, capillis trahere dicuntur qui ui perpellunt, quod & hodie dicitur, auribus trahere. Aeschines in oratione quā modo citauit ἡ κατὰ γοῖμιν τῶν ὕβρις, ἀλλὰ τῆς ἀπορίας μανθῆς ὅθ' ἡμῶν εἰς τὰ ξυνοδῆς τῶν ἐταίρων τῶν φιλίππων, ἐλκωμῶν τῶν φιλίππων, ἢ λαβῶν ξυνοδῶν μασττοῖμα τῶν ἀρχαίων ἢ γυναικῶν. id est, nō perpellus fuisset contumeliā, sed incanduissem quū nos exciperet cōiucio quidam ē Philippi amicis excipiendis hospitibus praefectus, & capillis traxissem, & arrepto loro flagellassem captiuam mulierē. Plautus in Menachmis, sed quis hic est qui me capillo hinc de curru deripit. Opinor allusum ad Palladē Homericā quae Achillem capillis reuocauit a pugna. idē in Mercatore. Me istā capillo pertracturum in uiam, nisi hinc abducit. De naribus trahi, obtorto collo, obtorta gula, nobis aliās dictum est. Quo longius a rebus corporeis recedet metaphora, hoc erit uenustior, ueluti si quis dicat: lasciuiam capillis trahendam & ieiunijs laboribusq; castigandam.

Scythia malus.

LXXXV

Tanta erat barbaries immanitasq; Scythicae gentis ut ipsa etiam appellatio cesserit in prouerbiū, quemadmodum hodie crudelem hominem appellamus Turcam, & immane facinus Turcicum. Aeschines in oratione ποδὶ τῆς ἀπεσθείας, καὶ δεομαι σῶσαι με, ἢ μὴ τῶν γοργάφων ἢ σκῆθων κικῶν ἢ τῶν ἀδύνατων, Obsecro ut serue tis me, ne ue logographo, maloq; Scythae me tradatis.

Mali principij malus finis.

LXXXVI

Ἀρχῆς κακῆς τέλος κατόν, id est, Ortus mali finis malus, Iambicus dimeter ex Aeolo poeta refertur

refertur. Quae rectis consilijs instituuntur, etiam si qua incidat difficultas, tamen fortiantur aliquando laetum exitum: contra quae prauis rationibus inceptantur, quamuis initio succedant, tamen habent infelicem exitum.

Laureolam in mustacijs querere.

LXXXVII

M. Tullius in Epistolis ad Atticū: Bibulus coepit laureolam in mustaceo querere, hoc est, ex friuolis negocijs captare famam haud praclaram, neq; magnificam. Est autem mustaceum siue mustaceus libi genus, cui aliquid additur de uirga lauri derasum, ac decoquitur suppositis lauri folijs, ut indicat. Cato libro De agricultura. Vnde Plinius lib. xv. capite xxx. Mustaceum dictum putat tertium lauri genus, quod ad eū usum adhibebatur. Alio qui laurus erat triumphalis, ornamentum aedium principalium ac pontificiarū. Hanc qui non poterant assequi laurum, in mustaceo querebant laureolam. M. Tullius Epistolarum ad Atticū lib. v. Epistola cuius initium, Saturnalibus mane: Bibulus inquit, credo uoluit hac appellatione inani nobis esse par. In eodem Amano coepit laureolā in mustaceo querere. Cicero in prouincia res praclaras gesserat, Bibulus frigebat. Idem ad M. Coelium Ruffum lib. ij. qualemcunq; triumphum laureolam appellat. uelles enim ais, tantum modo ut haberem negocij, quod esset ad laureolam satis.

Situ proreta.

LXXXVIII

Non tam ficus sicuti similis est, quam est simile prouerbio, quod est apud Plautum in Rudentibus.

Si tu proreta isti nauis es, ego gubernator ero.

Quo licebit uti, quoties neuter alteri in negotio quopiam uult cedere. Nam prora ea pars nauis est, quae in appellendo percutit litus, puppis est posterior in qua sedet qui clauū regit. Habent enim nauae singulis distributa munia, quorum praecipua sunt proreta & gubernatores. Vnde prouerbiū prora & puppis. Prora Graeca uox est, cui parti qui praesidet προρέτης & προρέτης illis appellatur, unde προρέτης δὲ δὴ, proram regere. Suspicio autem Plautum & alteram uocem Graece posuisse ut priori Graece responderet κυβερνήτης. Nam si gubernator legas, uersus trochaicus antepenultimo loco habebit breuē syllabam, gubernator ero, quod carminis ratio nullo pacto recipit. Si tu proreta isti nauis es, ego κυβερνήτης ero. Verum hoc quicquid est eruditorum iudicio relinquo. Honestior autē nauis pars est puppis. Vnde Vergilianus Aeneas stat celsa in puppi. Et M. T. Cornificio lib. xij. Quamobrem mi Quinte conscende nobiscum, & quidem ad puppim.

Hedera lasciuior.

LXXXIX

Non sine prouerbijs specie dictū est, quod hederae natura sit omnia cōplexu suo uincire. Vnde Flaccus arcuissimum amicae complexum significare uolens ait in Odis:

Arctius atq; hedera procera astringitur ilex,

Lentis adhaerens brachijs.

Rursus alibi: Lasciuus hederis ambitiosus. Sed complexu suo enecat arbores, quod idem amantibus faciunt lasciuae puella. Vnde Romae Flamini diali nefas erat tangere hedera, atq; adeo ne nominare quidem fas erat. Hoc anigmate declarauit antiquitas, quanta puritas, quantaq; castitas deceat sacerdotem, atq; adeo quanta libertas. Nam amare mera seruitus est. Nec anulum solidum gestare concessum erat, aut ullum omnino in corpore nodū habere, ut restatur Festus Pompeius, opinor quod oporteat sacerdotem ab omni angote liberum esse, nec ullius mali sibi cōsciū.

Nugae theatri.

XC

Plautus in Comœdia Pseudolo, nugas theatri appellat, quotidiana conuicia quae in meretrices, lenones & parasitos iaciebantur a comœdiarū actoribus. Sic ibi Ballio leno rogatus quid ipsi dixisset quisquam? Nugas inquit theatri, uerba, quae in comœdijs solent lenoni dici, quae pueri sciunt, Malum & scelerosum & peritūm aiebant esse me, sic leno. His autem cōiucijs non oportebat quenq; offendī, ut aiebat Socrates, nihilo Hercle magis q̄ in magno conuiuiō, liberius dicitis. Quin etiam totum hoc quod in comœdijs agitur, nuga theatri dici poterunt: ueluti iuuenes amare, senes obiurgare, seruos heris imponere, lenas sitire, & caetera. Aliquanto secus dictum est M. Tullio, qui theatri uocem traxit ad significacionem ostentacionis. Velut in oratione pro Rabirio. Multas equidem C. Caesaris uirtutes magnas incredibilesq; cognoui, sed sunt caeterae maioribus quali theatri propositae

& penè populares, castris locum capere & cætera. Vnde & Theatrica dicuntur quæ multitudinis fauorem captant.

Εϋ ἰσχυροῦ.

XC I

M. Tullius Epistolarū ad Atticum lib. v. epistola cuius inītiū, Saturnalibus mane. Hoc iam sic habeto, nec hoc exercitū, hic tanta negocia geri potuisse. Quæ cognosces quæ ἰσχυροῦ. Sic enim cōcedis mihi proximis literis, quæ ἰσχυροῦ dixit, pro eo quod erat, ἰσχυροῦ, summam & compendio, recisis ijs, quæ minus ad rem pertinent. Hinc enim Græca uox dicitur ἰσχυροῦ, id est, accidere. Cui contrarium uidetur, quod alibi dictum est quæ πλάττει.

Iuxta cum ignarissimis.

XC II

Non sine proverbij specie Simo senex apud Plautum in Pseudulo rogatus à Ballione, iam ne scis quæ sit hæc res, respondet, iuxta cum ignarissimis. Sentiens se nihil omnino scire, nihiloq; plus quæ hi qui maxime sunt ignari. Consimilis forma sermonis frequēs est apud ueteres, ad personam, ut tam mihi charus es, quàm qui charissimus. ad tempus, ut, Pamphilus amabat, ut quum maxime, ad rem, istud officium tam mihi fuit gratum, quàm quod est gratissimum. Tam odii remulentiam, quàm quæ maxime.

Pleno modio.

XC III

Ante dictū est nobis plena manu fieri, quod largiter, minimeq; maligne dicitur. M. Tul. ad Atticum libro. vi. Epistola prima, simillima figura dixit, pleno modio. Si illa iam habent pleno modio, uerborum honorem, inuitationem crebram & c. Nam antea dixerat, se piblicanorum usuras affatim laudasse.

Agninis lactibus alligare canem.

XC IIII

Ballio in Pseudulo Plautina: Quia pol qua opera credam tibi, una opera alligē fugitiū canem agninis lactibus. Qui canē alligat intestinis agninis, is non modo canem amittit, uerum & prædā ultro dederit fugitiuo. Sic qui credit homini malæ fidei, & rem perdit & frustra obligatū habet eum, qui non est soluendo. Lactes enim dicuntur intestina molliora.

Superauit dolum Troianum.

XC V

Apud Plautum in Pseudulo, senex laudans seruum suū, quod arte noua, structis insidijs per subornatum quendam imposuerit Ballioni lenoni, ita loquitur.

Superauit dolum Troianum, atq; uicit Pseudolus.

Sentit autem de equo Troiano è trabibus contexto, de quo iam sapius diximus, Quemadmodum autem Græci per subornatum Sinonem imposuere Troianis, ita Pseudolus per Harpagem imposuit lenoni.

Laryngizein.

XC VI

Λαρυγγίζειν Græcis dicuntur, qui non loquunt naturalī modo, sed dilatato gutture effundunt immanem uocem. Quemadmodum & canunt nonnulli. Hoc uicium Demosthenes obiecit Aeschini, quod non ex animo loquens uocē præter naturā intenderet, Neq; enim oratoris est, affectus clamore mouere, sed argumentis, & rem uelut oculis subiiciendo.

Oculis ac manibus.

XC VII

Quod omnibus modis compertū est, oculis & manibus deprehensum dicitur. M. Tullius pro Cluentio: Quum manifeste uenentū deprehendisset, quod uir matris Oppianicus ei parauisset, & res non cōiectura, sed oculis ac manibus teneretur, neq; in causa ulla dubitatio posset esse, accusauit. Oculis magis creditur quàm auribus. Quidam porrò adeo sunt ἰσχυροῦ, ut nisi manibus contrectent, non credant. Quemadmodum de Thoma Didymo narrat Euangelica historia.

Vt herba solstitialis.

XC VIII

Apud Plautū in Pseudulo amans de spe subito deiectus, ita loquitur: Quasi solstitialis herba paulisper fui, repente exortus sum, repentino occidi. De Ephemero animalculo nobis alias dictū est. Sunt qui hoc loco solstitialem herbā intelligi uelint Heliotropiū. Atqui tamen heliotropiū circumagitur ad solem spectans, nusquā tamen legimus eam, eodem die nasci ac mori. Vero propius est Plautū sentire de herba Ephemero, cuius aliquot locis meminit Dioscorides, ueluti lib. iij. cap. dxcvii. Item alijs nonnullis. Rursus lib. vi. cap. cxi. Is duo facit genera, alterū Colchicū quod illic affatim proueniat, à quibus bulbis erraticus siue agrestis dicitur, quod sub exitū autumnī florem effundit subcandidū, nō dissimilem croceo. Alterum quod Irim syluestrem appellant, folijs lilij sed tenuioribus, caule parū, florem

ri, florem habet ceruleum amarum, cuius descriptionem habet Plinius libro xxv. cap. xij. Colchicon bulbi similitudine allicit ignaros, & iugulat, quemadmodū & fungi. Sed præsens remedium est lac bubulū. De hac herba non dubium est quin Plautus senserit. Nam Dioscorides ait prouenire sub exitum autumnī, hoc est, ni fallor, circa solstitium brumale, Nam autumnus Romanis & Græcis serior est quæ nobis. Et Theophrastus Ephemeron appellatam putat quod ultra diem non uiuat, idem prædicans de herba quod Aristoteles de animante eiusdem nominis.

In herbis.

XC IX

In herbis esse dicitur, quæ nondum maturuerunt, sed spem modo bonā de se præbent: dixit M. Tullius in oratione pro M. Celio: Sed ego non loquor de sapientia quæ non cadit in hanc ætatem, de imperu animi loquor, de cupiditate uincendi, de ardore mentis ad gloriā, quæ studia iam in his ætatibus nostris contractiora esse debeāt, in adolescentia uero tanquā in herbis significāt, quæ uirtutis maturitas, & quantæ fruges industriæ sint futuræ. Hoc proverbium alibi nobis dictū memini, sed hunc locū adijcere uisum est. Ex quo si quid damni capit lector, est quod queratur: si quis cauilletur me captare numerum, silebit, si penderit innumera proverbialia cæteris admixta, non referri in Chiliadum numerum.

Nullius coloris.

C

Alibi commemorauimus de modis omnibus ignoto solere dici, albus an ater sit nescio. Huic simillimum est, quod ait Harpax apud Plautū. Quem Pseudolum, quas tu prædicas fallacias mihi, Quem ego hominem nullius coloris noui. Vehementius est, quàm si dixisset, albus an ater. Et paulo post, pro eo quod dici solet, non noui hominem. Neq; istum, inquit, Pseudolum mortalis qui fiet, noui neq; scio. Rursus in eadem: Qui suū repetunt, alienum reddunt nato nemini. Idem in Rudentibus: Dominus huic ne frustra sis, nisi ego nemo natus est. Rursus in Mustellaria: curabitur, tanquam si intus nemo in ædibus habitet. Iterum in eadem: natus nemo in ædibus fuit.

Et prædā & præmium.

I

Voties significamus omnino quippiam auferendum siue iure, siue iniuria, dicemus & præmiū & prædā auferendū, Præmium datur pro meritis, prædā per uim aut arte abducitur. Ballio in eadem fabula: Auferitur id præmium à me, quod promisi per iocum. Cui respondet senex, De improbis uiris auferri præmium & prædā decet. Sentiens malos quouis modo spoliandos, eo quod si quid male fit malis, beneficium est. Sicuti bene dictū est, quod dignis male dicitur.

E natali emortualem facere.

II

In eadē fabula Ballio leno coactus reddere argentū dicit: Certū est mihi hunc emortualem facere ex natali die. Emortualem dixit pro tristi ac funesto, natalem pro læto ac felici.

Catone hoc contenti sumus.

III

Inter ea quæ Cæsar Augustus quotidiano sermone solet usurpare, Suetonius & illud cōmemorat, quod quoties significabat præsentem rerū statum esse boni consulendū, dicebat, contenti sumus hoc Catone. Cato Uticensis conatus est tueri præsentem Reip. statū exclusa tyrannide, at non successit, uicit ea pars quæ tyrannidem uidebatur affectare. Augustus aut in hoc cum Catone sentiebat, quod præsentem Reip. statum nollet immutari. Itaq; ipse quodammodo sui temporis Cato fuit. Retulimus ex Macrobio inter apophthegmata, Cæsarem Augustum aliquando uenisse in ædes in quibus habitauerat Cato. Hic quum Strabo in gratiam Augusti incusaret Catonis peruicaciam, quod sibi necem consciscere, quàm Iulio uictori se submittere maluisset: Augustus respondit, Quisquis præsentem ciuitatis statum mutari non uult, is & ciuis & uir bonus est. Eodem dicto & Catonis memoriam tutatus est, & sibi consuluit, ne quis in posterum affectaret res nouas.

Edax triemis.

IIII

Αδελφάγοι τριηρης. id est, Edaces triemes, dicuntur quod magnis consent impendijs. Translatum uidetur ab egregijs equis & ad certamina alitis, quos oportet esse uoraces. Ex tat apud Lyfiam oratorem. Alcæus autē in comædotragœdia, lucernas bibulas ἀδελφάγοις dixit, quod multum absumant olei. Proverbij speciem hæc habebunt, si ad hominem pro

te: putū enim illi dicebāt, purgatū, unde & uites putare dicunt, & reiectamenta nucum aut similitum rerum dicuntur putamina. prouerbiū ortū uidetur ex aurifici officinis, quia forma dicebant purum putum, quemadmodum qua iureconsulti dicunt, facta testā.

Meis auspicijs.

Meis auspicijs pro meo arbitrio, meisq; praesidijs dixit Maro Aeneidos iij.

XXXI

Quod si fata meis paterentur ducere uitam

Auspicijs, & sponte mea componere curas.

Translatum ab imperatoribus Romanis, quibus mos erat, non committere praelium nisi consultis auspicijs. Eius autem auspicijs res geri dicebatur, penes quem summa rei gerendae potestas erat. Huic simillimum est quod alibi retulimus, meo Marte. Tullius in Verrem lib. v. Praesertim quum uos uestro Martē his rebus omnibus abundetis. Nostro Marte fit, quod fit nullis auxilijs aliunde ascitis.

Vestigijs inherere.

XXXII

Qui imitatur exempla progenitorum, maiorum uestigijs inherere dicitur. M. Tullius pro P. Sestio: Quem in maiorum suorum uestigijs stare oportebat. Translatum a uiatoribus, qui obseruant uestigia praecedentium, ne quid aberrent. Similiter qui degenerant a progenitorum aut praceptorum exemplis, ab illorum uestigijs dicuntur recedere. Et alie, nis uestigijs ingredi, qui nihil ex se gignunt noui, sed aliorum inuentis inherant.

Dulce & amarum.

XXXIII

Plautus in Pseudolo non sine prouerbij specie dixit dulce & amarum, pro Ictis ac tristibus. Amans adolefcens de epistola amica: Dulce amarumq; unā nunc misces mihi. Idem in eadem fabula: Dulcia atq; amara apud te sum eloquutus omnia. Scis amorem, scis laborem, scis egestatem meam. Idem in Truculento: Nunc posteaquam scio dulce atq; amarum quid sit de pecunia.

Hyberno puluere, uerno luto.

XXXIII

Festus Pompeius ex antiquo carmine citat, nec ascribit autoris nomen; unde intelligit uulgo decantari solitū. In eo inducit pater de agricultura praecipiens filio, his uerbis, Hyberno puluere, uerno luto, grandia farra Camille metas. Quibus uerbis arbitror significatum, far si seminetur serena hyeme, & succedat uer humidum, copiosius prouenire.

Αἰφώνιδες.

XXXV

Quemadmodum multa prouerbia retulimus e gentiū moribus desumpta, ita αἰφώνιδες olim dicebantur calumniandi morbo obnoxij, quod is populus hoc nomine taxatus sit ueterū Comœdiarū salibus, quæadmodū indicat Stephanus docēs, Aexoniam esse Magnesiæ ciuitatem. Est autem & αἰφώνις ultima acuta, populus tribus Cecropidis, ab utraq; uoce deducitur αἰφώνις. Citant testem Menandrum ὃν κενυφόρος. Plato in dialogo De fortitudine, ὁ δὲ ἐγὼ πρὸς πᾶσι καὶ ἔχω ἐπιείρημη μεφύς ὡς ἀληθῶς αἰφώνια εἶναι. id est, Nihil ad ista respondeo, quum quod dicam habeam, ne me merito dicas Aexonensem esse. Marsilius uertit maledicum & calumniatorem.

Gallam bibere oportet.

XXXVI

Qui plus satis indulget uentri gulæq; prouerbiali loco iubebant gallam bibere. Is est fructus sub autumnū adnascens arboribus, praecipue robori, specie rotundæ nucis. De cuius natura multa prodiderunt Plinius, Dioscorides, Galenus ac Theophr. Vim habet astringendi exiccandi, & ob id utilis ad multa. Inde illud Lucil. quū nepotes ac lurcones iubet gallā bibere & rugas inducere uentri, sentiēs coarctados esse uentres. Refert Sex. Pomp. Fest. Simile est Horatian. Illud quum scribit uentres nepotū inurendos cādenti lamina.

Sontica causa.

XXXVII

Næuius poeta citante Festo, Sonticam causam appellat admodum grauem, in hoc trochaico catalectico.

Sonticam esse causam oportet, quam obrem perdas mulierem.

Translatum a duodecim tabulis, quæ fonticum morbum appellant nō uulgarem, sed tam molestum ut reus non cogatur apud iudices comparere.

Macula, Labes.

XXXVIII

Frequens est apud M. Tullium, ut hominem infamem ac scelerosum, maculam, labem, fordes, lutum appellet: pro eo Plautus citante Festo sua sum dixit,

Quia

Quia tibi suaso infecisti propudiosa pallulam.

Suasum Festus putat esse maculam quæ fit in ueste alba e stillicidio fumoso. Plautinus Trochaicus quadrabit in eos qui famam honestam uel a maioribus traditā, uel benefactis partam, aliquo scelere contaminant.

Capere crines

XXXIX Crines

Plautus in Mustellaria capere crines dixit, pro arripere occasionem oblatā, & arreptam retinere. Sumptum uel ex illo deo quem Græci uocant *καρπός*, Nam eum fingunt fronte capillata, occipitio caluo: uel ex hominum consuetudine, qui crinibus remorantur quæ non sint abire. Si tibi acceptum est fore tibi unicum, sempiternum, atq; illum amatorē tibi proprium futurum in uita. Soli gerendum censeo morem, & capiendos crines, ut fama est, hominis, ex in sole pecuniam inuenire.

Nihil est miserius quā animus conscius.

XL

Sæpe etiam est olitor ualde opportuna loquutus, ut habet prouerbiū. Apud Plautum in Mustellaria Tranio seruus nequissimus sententiam profert, quo uis dignam Theologo: nihil est miserius quā animus hominis conscius. Conuenit cum Hebræorum dicto, secura mens quasi iuge conuiuium. Item cum illo, conscientia mille testes. Et Horatius felix esse iudicat, Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Celei supellex.

XLI

Vilem & rusticā supellectilem Celei fuisse dictam indicat Maro Georg. lib. primo. Virgea præterea Celei uilisq; supellex. Item Ouidius lib. Fastorum quarto.

Sors sua cuiq; loco est, qui nunc Cerealis Eleusis

Dicitur hic Celei rura fuere senis.

Ille domum glandes excussaq; mora rubetis

Portat & arsuris arida ligna focis.

Filia parua duas redigebat monte capellas.

Et tener in cunis filius ager erat.

Celeus rex erat Eleusine, pater Triptolemi, cui Ceres quod esset ab illo excepta hospitio, commonstrauit omnem agriculturæ rationem. Verba Plauti sunt hæc: quasi supellex Celionis, palus palo proximus est. Mirum est autem a Plauto primam syllabam in Celione produci, quum ab alijs corripitur. Nam Celionem pro Celio dictum nihil est noui, sic & scorpionem dicimus & scorpionem.

Ampullacea.

XLII

Plautus in Menæchmis uidetur ampullaceam uocare mulierem magnifice cultam, carmen sic fertur: quando te auratam & uestitam bene habet, ampla spem. Recte perhibent, melius sanā est mulier mentem sumere. Ampula spem, certum est depriuatitas esse uoces. Quidam reponunt ampullosam, uerum hanc dictionem Trochaici carminis ratio non paritur. Ampullaceam, & metro congruit & sensui. Plinius libro xv. inter genera pyrorum commemorat ampullacea. Qui tamen locus haud scio an mendo uacet. uerba Plinij sic habent, Ab odore myrrharia, laurea, nardina, a tempore, hordearia, a collo ampullacea, & Coriolana.

Cyatho non emam.

XLIII

Non absq; specie prouerbij Miles apud Plautum in Pœnulo dixit. Proh nebula, cuius ego cyatho septem noctes non emam. loquitur de muliere fastidiosa, sed non perinde formosa, & cyathum dixit pro minimo precio miles, cui res erat cum cyathis. Cyathus minimum erat poculum, crater amplius.

Rex sum.

XLIII

Quemadmodum olim insignem felicitatem significantes dicebant, deus sum, aut in coelo sum, ita Plautus in Pœnulo dicit, Rex sum, si ego illum hodie ad me hominem allexero. Verba sunt Lyci lenonis, sperantis se diuitem fore si quendam bene nummatum ad se pertraxisset.

Cribo crebrius.

XLV

Scite dictū est Plauto, nec sine prouerbij schemate, cribo crebrius, pro eo quod erat, plurimis locis, ac passim. Villam integundam intelligo totam mihi. Nam nunc pellucet q; cribrum crebrius. Vulgus de futili ac loquaci dicit, tam solidus est quā cribrum.

Sss 2 Et

Et operam & retiam perdere.

XLVI

Plautus in Rudentibus. Iam nunc & operam ludos facit & retiam. Id quidem citra tropum dictum est a sene, qui Crippum seruum piscatum miserat, quum esset noctu orta tempestas grauisissima. Venustius erit, si tropo adhibito dicatur in captatorem, cui non successit aucupium. Porro retiam Plautus antique dixit pro rete. Affine est illi quod alibi retulimus, Oleum & operam perdidit: & opera & impensa perijt.

Virtute duce, comite fortuna.

XLVII

M. Tullius epist. fa. lib. decimo ad Plancum. Omnia summa consequutus es, uirtute duce, comite fortuna. Hoc adeo grauius comodeque dictum est, ut a quibusdam publicitus symboli uice sit usurpatum. Virtus eligit quod est optimum. Quod si non succedit, tamen in rebus praclaris, ut in magnis, etiam uoluisse pulchrum est. Sin succedit, prima laus debetur uirtuti, tanquam egregij facinoris duci: proxima fortunae, quae uirtuti subseruierit.

Crœsi pecuniae teruncium addere.

XLVIII

M. Tullius lib. De finibus quarto. Itaque in quibus propter earum exiguitatem obseruatio consequitur, saepe accidit, ut nihil interesse nostra fateamur, sint illa nec ne sint: ut in sole, quod a te dicebatur, lucernam adhibere, nihil interest, aut teruncium addere Crœsi pecuniae. Teruncij nummi a tribus uncis dicti uilitas prouerbio locum fecit, Crœsus Lydorum rex inter prodigiose diuites celebratur.

Barbati.

XLIX

Apparet apud Romanos prouerbiali ioco barbatos dici consueffe, homines priscis ac simplicibus moribus, rusticanaeq; ueritatis: quod illic sero receptum sit barbam radere aut tonderi. Siquidem autore Plinio, P. Ticinius Mena primus e Sicilia tonforē induxit, anno ab urbe condita quadringentesimo quinquagesimo quarto, quum haec tunc fuissent innoti. M. Tullius lib. De finibus quarto: Hoc uero te ferre non potuisse, quod antiqui illi quasi barbati, ut nos de nostris solemus dicere, crediderunt: eius qui honeste uiueret, si idem et bene ualeret, & bene audiret, copiosiusq; esset, optabiliorē fore uitam, melioremq; & magis ex perendam quam illius; qui aequae uir bonus, multis modis esset ut Ennii Alcmaeon, Circumuentus, morbo, exilio atq; inopia.

Illi igitur antiqui non tam acute optabiliorem illam uitam putant praestantiorē, beatiorē. Stoici autem &c. Eo spectat illud Iuuenalis, Facile est barbato imponere regi.

Vestigium ponere.

L

Vestigium ponere, pro attingere, dixit M. Tullius lib. De finibus quinto: Quāquam id quidem infinitum est in hac urbe: quacunq; enim ingredimur, in aliquam historiam uestigium ponimus. Refertur quiddam perquam facetum cuiusdam, Stratonici ni fallor, qui in oppido quodam summis pedibus ingrediebatur; circūspectans interim: rogantibus quid ageret, respondit se timere, ne quem calcaret praconem, innuens illic esse praconū immo dicam turbam. M. Tullius eiusdem operis lib. 5. Quid enim? Sapientia pedem ubi poneret non habeat, sublatis officijs omnibus. Scio mihi alibi factam mentionem prouerbij, perdem ubi ponat non habet. Verum hic locus tum non occurrebat, indignus qui praetermitteretur, eo quod ostendit elegantem usum huius metaphoraē in rebus animi. Sentit enim, nullum esse locum sapientiae si tollatur officiorum delectus.

Priscis credendum.

LI

M. Tullius in libello De ueritate, Credendum, inquit, nimirum est ueteribus, & priscis ut aiunt uiris, qui se progeniem deorum esse dicebant. Incertum utrum Cicero sentiat eam sententiam fuisse uulgo decantatā, an notet uocē prisci, qua declaramus homines extremae antiquitatis, quorum origo quoniam posteris erat incognita, ferē referebatur ad deos.

Omnes intus.

LII

Theocritus in Syracusanis.

καλῶς, ὅθεν πάσα, ὁ πᾶν ἄνθρωπος ἐστὶ ἀπολαύσας.

id est,

Optime habet, cunctae sunt intus, fertur ut olim

Inclusa sponsa sponsus dixisse.

Scholiasies admonet esse prouerbium, e tali casu natum, ut conijcio. Sponsus quidam petrus sponsam exclusit adibus; quumq; illa pulsaret fores cupiens recipi, sponsus respondit

id est, ὅθεν πάσα. id est, omnes sunt intus. forte quum sponsa ex more duceretur ad aedes sponsi, ille oclusis foribus ita loquutus est. Accommodari potest ad usum magis seruum, ueluti si ambientem in amicorum numerum recipi, qui sit indignus amicitia, respondeatur, πάσα ὅθεν. Aut, quod uero propius est, quum significabimus omnia esse in tuto. Siquidem ἀπαλάειω non solum sonat excludo, uerum etiam includo quod semotum in tuto esse uolumus, unde ἀποκλήσμαι pro custodia. Itaque fieri potest ut sponsus sponsa in thalamum reclusa ceteras submouerit dicens, omnes intus. Sponso una sufficit, ceteras ut superuacaneas exclusit. ἀλάειω Siculis dicitur clavis, inde ἀπαλάειω ἀπαλάειω.

Esurienti ne occurras.

LIII

In eodem Idyllio prouerbij faciem habet & illud in fine. Gorgo hortans ad reditum quod maritus esset iracundus adijcit.

ἔαν ἄν τις γὰρ μὴ πούτ' ἔσθ' ἰδ' ἔστ',

id est,

Absit ut unquam occurreris esurienti.

Fames enim exasperat iracundiam. Vnde apud Plautum aliquis iracundius loquentem rogat quam pridem edisset. Apud eundem est,

Fames & mora bilem in narem conciant.

Opus ad opus.

LIIII

Addam & illud ex eodem, ἔργον ἐπὶ ἔργῳ, quo nullum operae finem significamus. Verba sunt mulieris de marito conquerentis quod emisisset lanam fordidam ac rudem, in qua plurimum esset operis sibi. Ita Maro de uite colenda, Cui nunquam exhausti satis est.

Tredecim cubitorum.

L V

Homines insigniter proceri corpore & hisce temporibus populari ioco taxantur, ut ignaui & inutiles. Quod ut alia pleraq; manasse uideatur ab antiquitate. Sic enim in eodem carmine Praxinoa de marito loquitur, ἄνθρωπος τρισηνδεκάπυχτος, id est, uir tredecim cubitorum, hyperbolicos significans enormiter procerum, quum esset tam insulsus, ut e mercatu pro nitro salem attulerit. De Caliga Maximini nobis aliās dictū est. Prisci praelongos homines ridiculi gratia Longurionis appellabant. Varro in Triphalo apud Nonium, Ego nihil narro, adeo haec ita curat, qui ante me est, nescio qui longurio.

Volam pedis ostendere.

LVI

Τὸ ἄνθρωπος τὸ ποδὸς δ' ἔστ' ἔστ', id est, cauti siue uolam pedis ostendere dicuntur qui in bello fugiunt, quod apud historicos frequentissime dicitur, Vertere terga, prouerbium refertur ab Hesychio. Dicitur & hodie uulgo in fugaces, calcaneum ostendere.

Factum transactum.

LVII

Apud iurisperitos solennia sunt haec. Factum transactum, quoties sentiunt nihil praetermissum, quod ad negocij tractationem pertinet. M. Tullius in Catilinam inuectiua tertia: Atq; illud quod faciendum primum fuit, factum atq; transactum est. Est alicubi & apud Terentium, aliosq; complures melioris notae scriptores.

Maendri.

L VIII

Quum res agitur non simpliciter, sed uafis & obliquis consilijs, Maendros dicimus, metaphora sumpta a fluuio Maandro, qui sinuosus ac flexuosus labitur: unde & nomē habere uidetur quasi oberret quaerens hominum consortia. M. Tullius in Pisonem, Quos tu Maendros dum omnes solitudines persequeris, quae diuerticula flexionesq; quaesisti: utitur & Prudentius in hymno, quod alibi nobis citatum est in prouerbio Labyrintho. fluuius est Lydiam flexuosis recurribus perfundens. De quo Plinius libro v. cap. xxix. Maender ortus e lacu in monte Aulocrēne, plurimisq; affusus oppidis & repletus fluminibus, crebris ita sinuosus flexibus, ut saepe credatur reuerti, Apamenam primum peruagatur regionem: mox Eumeneticam ac dein Bargylioticos campos, postremo Cariam, placidus omneisq; eos agros fertilissimo rigans limo: ad decimum a Mileto stadium, lenis illabitur mari. Est & picturae genus Maander, in morem labyrinthorum flexuosis ambagibus implexum, quod oris chlamydem addi solet. Vnde Maro Aeneidos libro quinto, Victori chlamydem auratam, quam plurima circum Purpura Maandro duplici Meliboea cucurrit.

Masculum.

Masculus apud ueteres non semper significat sexum, sed interdum quicquid uegetum solidum ac robustum est masculum dicitur. Exemplum Nonius Marcellus citat ex Varro- nis fabula cui titulus εν θυλυας, uincor non esse masculum ad rem. Grammatici putant ab Horatio marem uitellum dictum, solidum ac firmum. de ouis oblongis ita loquitur in Sermo- nibus. Namque marem cohibent callosa uitellum. Vergilius quoque mascula tura dicit alba & meliora. Lepidius erit si ad incorporea transferatur, ueluti quum excelsum for- temque animum masculum appellamus.

Intra labia risit.

De risu Sardonto nobis alias dictum est. Similem describit Theocritus in Thalyssa.

Καμὶ ἀτρεμας ἔπεισε βάρως
ἄμα πειθόωντι, γέλωσ δ' εἰ εἴχετο χαλῆος. id est,

Et me affatus, diducto leniter ore
Attidenti oculo, risus uero labium intra Hæsit.

Homerus risum Sardonium dixit amarulentum. Hic describit risum modestum & amicum, qui si erumpat cachinnus fit indecorus.

Pingui mensura.

Πῖνοι μέτρον. id est, Pingui mensura dixit in eodem carmine, pro eo quod erat affatum & largiter.

Μάλα γὰρ σφισί πῖνοι μέτρον.
Α δὲ μὲν δὴ κελύθου ἀνεπλήρωσεν ἀλάωρ. id est,

Illis fortunante deo bona copia frugum
Arearum campos mensura impleuit opima.
Simillimum est illi quod ante diximus, Plena manu, & Ambabus manibus.

Fato Metelli.

Afconius Pedianus in oratione pro Milone, refert Neuij poeta: Senarium iactatum in familiam Metellorum quod Consules designarentur, arbitrio fortunæ, quæ campî domina dicitur uerius, quam suis meritis.

Fato Metelli Romæ fiunt Consules.

Ad id tum Metellus Consul iratus respondit Senario hypercatalectico, quem ait & Sa- turnium appellari.

Dabunt malum Metelli Næuio poeta:

Ad id recte allusit M. Tullius quum ait, Te non fato, ut ceteros ex nostra familia, dictum facere & contumeliose in Metellos, torqueri poterit in eos, qui præter meritum suum ad opes ac dignitates prouehuntur.

Non habet cui indormiat.

Theocritus in Hodoeporis
οὐδὲ γὰρ δὴ μάρμαρ δὲ παύσῃ τις τοὶ ἴδουδεν. id est,

Eumara siquidem domino nec uellus erat, cui Indormiret.
Hoc colore Lacon pastor designat extremam caprarum cuiusdam inopiam, cui nec pellis esset hircina, in qua somnum caperet. Solent enim ueteres in animantium tergoribus & dis- cumbere & dormire. Apud Homerum proci in bubulis tergoribus agitant conuicia. Et ho- die dicimus, non habet lectum, aut non habet stramenta quibus indormiat.

Asinus asino & sus sui pulcher.

εν θυλυας λέλλισον. id est, Asinus asino pulcherrimus, simile simili placet. Alcimus apud Diogenem Laertium inter multa quæ collegit ex Platonis philosophi & Epicharmi Co- mici scriptis, quibus persuadere conatur philosophum a comicis multa fuisse suffuratum, & hos refert Senarios.

Θαυμαστόν ἐστιν ὅτι με τῶνδ' ἔρω λέγει,
καὶ ἀνδρῶν ἀντιση αὐτὸς, καὶ δουρῶν
καλῶς πεφυκῆσαι, καὶ γὰρ ἡ λῆωυ λυαὶ
καλλισον εἶμην φαίνεταί, καὶ βῆς βοῖ
εν θυλυας λέλλισον, ἕς δὲ ἔστι σὺνι. id est,

Res mira non est, ista si sic proloquor,

LIX

LX

LXI

LXII

LXIII

LXIII

Ipsi

Ipsi nobis si placemus inuicem,
Pulchreque nati si uidemur, nam & cani
Pulcherrimus canis uidetur, bos boui.
Asinus asello pulcher est, & sus sui.

Conueniet ubi inter honestos similitudo morum & instituti conciliat beneuolentiam, ueluti quum miles placet militi, aleator aleatori, potator potatori, sophista sophistæ. Mirum est ab Epicharmo præteritam simiam, quum nullum animal sibi placeat impensius.

Pediculi Platonis.

οἱ πλατωνος φθῆρον. id est, Platonis pediculi, in proverbium abierunt. ut referre Laertio in uita huius philosophi, testatur Myronianus in opere cui titulum fecit De similibus, hinc coniectans hoc morbo perijisse Platonem, quod uulgo pediculi Platonis appellarentur. Græci φθῆρασι appellunt. Morbus est foedus & cruciabilis, quo perijt & L. Sylla: tamen si de genere mortis uariæ sunt scriptorum opiniones. Myronianus nullum indicat usum prowerbij. Suspiciari tamen licet, dictum in fordidos, quod philosophi minimum indulgeant nitonibus externis, dum circa mentis cultum toti sunt occupati.

Vates secum auferat omen.

In eos qui nobis dira minitantur, aut acerba prænantiant, conueniet illud Theocriti- cum in Bucoliastis:

Αὐτὰρ δὴ μῦθος ὁ πῆλεμος ἐχθρὸν ἄρρονον
ἐχθρὰ φέρει πῶτ' οἴῳ, ὅπως τε κείσοι φυλάξῃ. id est,

Telemus at uates, mihi qui canit omnia dira,
Dira domum referat, quo natis illa referuet.
Iuratur Cyclops per unicum oculum suum, qui uideret omnia semperque uisurus esset. At Te- lemus uates illi prædixerat fore, ut ab Ulyse exocularetur. hoc omen Cyclops reijcit in ua- tem & illius liberos. Ita Vergilius Quod dii prius omen in ipsum Conuertant.
Et rursus: Dii capiti ipsius generique referunt. Itidem Homerus Iliad. Δ.

Σὺ σφῆσιν κεφαλῆσι γυμναίῃτε ἢ πεκίεσι.

Simile illi Platonico, in tuum ipsius caput.

In ultimas terras.

ἐπ' ἔγχετα γῆς. id est, Ad extrema terra: quum locum uehementer remotum intelligi uo- lumus. Theocritus in Syracusijs:

Ταῦτ' ὁ πάρος ποτ' ἐπ' ἔγχετα γῆς ἔλαβ' ἄνθρωπος
ἰλεδὸν οἰκισσῶν id est,

Huc ueniens meus ille insulsius ad ultima terra: Antrum non aedes posuit.
Vxor inculat maritum quod in loco nimium remoto domicilium sibi parauit, & cauam ue- rius que domicilium. Est frequens apud Ciceronem in ultimas terras, Velut actione in Ver- rem sexta: Quemadmodum accepturas hoc nationes ceteras, quemadmodum huius tui facti famam in regna aliorum atque in ultimas terras peruenturam putasti: Idem pro P. Sylla. lam uero illud que incredibile que absurdum, qui Romæ cadem facere, qui hanc urbem in- flammare uellet, eum familiarissimum suum dimittere ab se, emandare in ultimas terras: Item Philippica 13. Saxam uero Decidium præterire qui possum, hominem deductum ex ultimis gentibus. Rursus ad P. Lentulum epist. fam. lib. primo. Recordare enim quibus ex ultimis terris miseris, nec hoc pertimueris. Idem lib. 15. ad M. Marcellum. Nos quidem lon- ginquæ & a teipso missi in ultimas gentes. Apud diuum Hieronymum frequens est, mon- strum in ultimas terras deportandum. Plautus in Mustellaria: Sed etiam in terras solas, o- rasque ultimas sum circumuectus.

Talia gignit bellum.

Senarium hunc M. Tullius epist. ad Qu. fratrem lib. 2. ceu uulgo iactatum adducit: Τοιαῦτ' ὁ πῆλεμος πόλεμος ἐξ ἄργαλέτα. id est,
Similia bellum calamitosum perficit.
Sentiens e dissidij eorum qui rempub. administrant multa gigni absurda. uerba Cicero- nis sic habent: Summum ocium forense, sed senescentis magis ciuitatis quam acquiescen- tis. Sententia autem mea in senatu eiusmodi, magis ut alij nobis assentiantur quam nosmet- ipsi. τοιαῦτ' ὁ πῆλεμος πόλεμος ἐξ ἄργαλέτα. id translatum ad priuam discordiam pluscu- lum habebit gratia.

Vera fronte.

LXXIX

Quae ex animo citraque fucum dicuntur geruntur ue, uera fronte fieri dicuntur. M. Tullius pro C. Rabirio: At si uerum tum uerissima fronte dixerunt, nunc mentium; si nunc mentiti sunt, doceant nos uerum. Contra, dicemus mendaci fronte fieri quod geritur per simulationem. Quemadmodum M. Tullius ad Qu. fratrem, si non fallit titulus, ait: frons, oculi, uultus per saepe mentiuntur, oratio uero sapientissime. Frons & oculi maxime declarant animi affectum: nam uerba fingere non est difficile, sed ut ait Ouidius, perdifficile est crimen non proderet uultu. Et apud Maronem Dido. Spem uultu simulat, premit altum corde dolorem. Terentius in sene seipsum ex cruciante. Vah, etiam uultus fingit carnifex. Et in Phormione Geta componit uultum Antiphonis in congressum patris, quem tamen retinere non potuit.

Porcus Troianus.

LXXX

Gula ueteres architecti & hoc comenti sunt, ut bos aut camelus totus apponeret, differtus intus uariis animantium generibus. Hinc & porcus Troianus uenit in populi fabula, cui hoc nomen inditum est, quod ita uarias animantium species utero tegetet, quemadmodum Durus equus textit armatos uiros. Macrobius lib. Saturnalium iij. refert Cinctum in oratione qua suasis legem Fanniam de moderandis sumptibus, obiecit suo seculo, quod porcum Troianum mensis inferrent. Mihi si detur optio, malim porcum Troianum quam equum: conueniet in opipara conuiuia, aut in hominem uariis delicijs expletum.

Pilus in medio.

LXXXI

Minimum discriminis significantes dicimus pilum interesse, id uehementius est quam si dicas culmum latum. Theocritus in Thyonicho.

λασώ δὲ μανὲς πόνος, βέλξ ἀνὰ μέσσοι. id est,

At me imprudentem capiet uesania tandem. Vix pilus in medio est.

Verba sunt amantis ac metuentis ne tandem amor exeat in insaniam, a qua tam partem ab sit, ut uix pilus sit in medio. Consimili tropo Plautus dixit in mustellaria, Pluma haud interest patronus an cliens probior fiet, Homini cui nulla in pectore est audacia. Non interest pluma, dixit, pro nihil omnino refert. Asinius Pollio M. Ciceroni, Nullum enim uestigium abste discessurus sum.

Musopatagos.

LXXXII

μασπάτα γος, dicit qui percitus est & attonitus furore musarum. Ita Maro in Georgicis. Quarum percussus amore Sacra fero.

Transfertur ad eos qui sua poemata sic amant quemadmodum parentes liberos. M. Tullius ad Qu. fratrem lib. ij. Non me Hercle quisquam maspatagos libentius sua recitanda poemata legit, quam ego te audio. Horatius. Versus amat, hoc studet unum.

Vt Phrygius amat Pieriam.

LXXXIII

Plutarchus in lib. ποδὲ γυναικῶν ἀρετῆν ostendit ad suam usque aetatem durasse consuetudinem ut uxores optarent sic amari a uiris ως φρύγιος ἠγάδην πειρίας, id est, quemadmodum Phrygius amauit Pieriam. Id ortum est ab huiusmodi historia. Ionum qui in Miletum commigrarant, nonnulli seditione mota aduersus Nelei filios, secesserunt Myuntem, atque ibi sedem constituerunt, multis iniurijs affecti a Milesijs, qui cum illis bellum agitabant ob defectionem, uerum nec atrociter, nec excluso omni commercio, sed nonnullis diebus festis mulieres e Myunte Miletum itabant. Erat autem ex his qui secesserant uir quidam nomine Pythes, cuius uxor dicta est Hippygia, filia Pieria. cum autem Mileti die festo sacrificaretur Dianae, quam illi Neleidam cognominant, misit eam uxorem & filiam id precatas, ut sibi festo liceret interesse. Ex Nilei uero filijs longe potentissimus erat Phrygius, is captus amore Pieriae, cogitabat qua re posset puellae quam maxime gratum facere. Cumque illa dixisset nihil accidere posse gratius, quam si efficeret sibi liberum frequenter Miletum comeari multis uirginibus comitatam: ex his uerbis Phrygius intelligens ab illa quaeri pacem & amicitiam ciuibus suis, bellum composuit. Hinc Pieriae nomen & apud Milesios & apud Myuntios mire gratiosum esse coepit, adeo ut puellae quae uiris nubent, omnis causa precari soleat, utinam sic amer a uiro, ut Pieriam amauit Phrygius.

Vita hominis peregrinatio.

LXXXIII

ταρε πειρία τις εἶναι δὲ βίος. id est, Peregrinatio quaedam est uita. Socrates in Axiocho Platonis

Platonis adfert hanc sententiam ut uulgo apud omnes decantata. quancumque is dialogus habetur inter nothos, uidetur esse potius hominis Christiani, qui Platonem uoluerit imitari. Haec enim sententia frequenter occurrit in sacris uoluminibus, uita hanc esse exitum, esse incolatum & peregrinationem: quancumque & Socrates Platonice narrat animas hominum e caelo fuisse delapsas, quod sibi per philosophiae studium parant reditum.

Tota huius est.

LXXXV

In eodem dialogo, ad laudatam agriculturam, ita respondet Socrates, ἀλλ' εἰ δὲ ὡς φασι ἐλαθ', ἀεὶ λυπὸς πρόφασιν εὐερισθῆναι. id est, Verum an non tota quod aiunt huius est, semper molestiarum occasio ex se gignens. Id quidem esse uerum declarauit Vulteus Horatianus: caeterum quicquid nobis uehementer molestum est huius uomicae & Carcinoma solemus appellare. Quemadmodum de Caesare Augusto litteris proditum est, quod Iulias, filiam & neptem, & Agrippam prius adoptatum, postea abdicatum, non aliter appellare solet, quam tres Vomicae suas ac tria Carcinomata: adeoque detestabatur mores illorum minime frugales, ut ad omnem illorum mentionem solet exclamare uersu Homerico:

Αἰδ' ἀφελον ἀγχιμῶ τε μύθει, ἀγχιμῶς τ' ἀρλεδάω. id est,

O utinam celebs mansissem, orbis perissem.

Atque hic quoque uersus inter prouerbiales merito referendus est, usurpandus ab his qui infeliciter duxerunt uxores, aut liberos poenitendos susceperunt. Conueniet & in hominem molestis moribus. Theocritus in epitaphio Adonidis, acerbum dolorem ποικίλου ἐλαθ' appellat.

Αγχιμῶ ἀγχιμῶ ἐλαθ' εἰς ἡμῶν μέρη ἀδωνίς μέλαι δὲ ἀλυδέραι φέροι ποικίλου ἐλαθ'. id est,

Dirum dirum uulnus habet circa inguen Adonis.

Sed maius Cytherea gerit sub pectore uulnus.

Ex cohorte pratoris.

LXXXVI

Qui ad omnem nutum praesto sunt, & cum autoritate delegantur ad hoc, aut ad illud exequendum, ex cohorte pratoris appellari dicuntur. M. Tullius ad Qu. frat. epistola prima. Quos uero aut ex domesticis conuictoribus, aut ex necessarijs apparitoribus tecum esse uoluisse, qui quasi ex cohorte pratoris appellari solent, horum non modo facta, sed etiam dicta nobis praestanda sunt &c. Ministri pratorum non egent alia excusatione, quam ut dicant se quod fecerunt illorum iussu fecisse: ut iam in pratorum sit actio, non in ministrorum. simile imperium in quosdam cibo officijsque sic deuinctos, ut nihil ausint recusare.

Lucernam accendere possis.

LXXXVII

Vehementem iram hac hyperbole exaggerauit Theocritus in Thyonicho:

Κἄρα τ' ἐπ' ἔνμαρτος λαγὸν ἀπ' ἀντιπρὸς ἡλίου ἀφαις. id est,

Incaluitque ira, facile accendisse lucernam Ex ipsa ut possis.

Verba sunt amantis ac de proterua puellae conquerentis, quae quum in conuiuio sileret, quidam illi dixit, non loqueris, lupum uidisti: illa ad nomen lupi uehementer incanduit. Aderat enim adolescens nomine lupus, quem adamabat. Irati dicuntur ardere. Similis hyperbole, licet fordidior, & hodie fertur apud nostrates ita loquentes, Adeo exarsit ira, ut ouum ad illius frontem posses decoquere.

Semper aliquem uirum magnum.

LXXXVIII

ἀλλ' αἰεὶ πνε φάτα μέγαυ, hoc hemistichium M. Tullius ut uulgo iactatum adducit in epistola ad Qu. fratrem, cuius initium: Statius ad me uenit. Quod autem expectationem tui concursumque eum qui erat futurus si una tecum decederet, neque antea uisus esset sustulit, id mihi non incommodum uisum est accidisse. Exhaustus est enim sermo hominum & multa emisisse iam eiusmodi uoces, ἀλλ' αἰεὶ πνε φάτα μέγαυ, quae te absente comestica esse lator. Vnde sumptum sit hemistichium nondum liquet, nisi quod fortasse pro αἰεὶ legendum est, αἰετῶ, id est, postula, aut αἰετῶ, id est, postulat & requirit.

Ne si ad Iouis quidem aulam.

LXXXIX

Qui metuunt malum, ad asyllum, ad aram, ad arcem, ad statuas principis, ad diuorum phana confugiunt. Verum a morte nullum est effugium. Id ita Sophocles expressit uerbis.

ὅταν γὰρ ὁ κακὸς τὸ θανάτου ἐλθὼν τύχη

οὐδ' αὖ πρὸς ἀλλὰς ζηνὸς ἐκφυγῆ μολῶν. id est,

Vbi mortis urget tempus, ad Iouis atria

Si fuge

Si fugeris, effugere non possis tamen.

Prouerbij species est in illis uerbis, uel ad Iouis quidem atrium: quod pro tutissimo posuit refugio. Huc confugerat Aquila insectante scarabeo.

Oracula loqui.

LXXX

Χρησμός λέγει. id est, Oracula loqui dicuntur, qui certa & indubitata loquuntur. Theocritus in Syracusis.

Χρησμός & προσβύτις ἀπὸ γέροντος λέγει.

Hæc anus abscessit, diuorum oracula loquuta.

πρὸς τὴν τρίποδα alias dictum est, & Sibyllæ folium. M. Tullius ad Brutū epistola cuius initium, Scripta & obfignata iam. Hæc ex oraculo Apollinis pythij ædita tibi pura. Idem de finibus quinto: quia quum à Zenone inquam hoc magnifice tanquam ex oraculo aditur, uirtus ad beate uiuendum seipsa contenta est.

Non ab Hymetto.

LXXXI

Crassam philosophiam ac rusticanam, quam discimus ex congressu plebeiorū, non ex cōmentarijs Zenonis aut Platonis, M. Tullius ad Qu. fratrem lib. ij. appellat philosophiam ab area Syra. Nos enim inquit, ita philologi sumus ut uel cū fabris habitare possimus, Habemus hanc philosophiā non ab Hymetto, sed ab area Syra. Hymettus Atticæ mons est, unde Hymettia mella. Cui opponit areā Syram, subindicans rusticanā simplicitatem. Nam paulo ante non nihil attigerat de dicerijs argutis. Apparet id temporis M. Tullium in prædio quodam ædificasse. Quancūq; haud scio an hic locus, quoniā uariis habetur in exemplaribus, mendo uacet. Dispicat eruditus lector, an pro area syra legendum sit, ex hara Syra. sic enim loquitur in Pisonem: ex hara productæ non scholæ. Syri barbarie nobiles erant id temporis, quemadmodum Attici lepore dīctorum.

Cymbalum mundi.

LXXXII

Plinius maior in præfatione ad imperatorem Vespasianum refert, Apionem grammaticum à Tyberio Casare Cymbalum mundi consuisse uocari, ob nominis ut opinor, celebritatem: quum publicæ inquit, famæ tympanum potius uideri posset. Is Apion aiebat eos ab se donari immortalitate ad quos aliqua componebat. Huc Tyberius alludens appellabat illum cymbalū mundi: quod hominē honesta fama donaret, quæ per uniuersum mundum amabiliter resonaret. Plinius autē ob arrogantiam mauult illū appellari tympanum publicæ famæ, quod famam daret potius quā honestam famam. Nam resonat & tympanum, sed in amcenno strepitu. Alluisse uidetur huc, quod tympana fiunt e pelle asinina.

In beato omnia beata.

LXXXIII

A diuitibus omnia magnifice fiunt, à tenuibus frugaliter. Praxinoe in Charitib. Theocriti, laudans Ptolemæum, quod Adonidis festum magnificis sumptibus apparasset, non sine prouerbij specie dixit,

ὅληται ὅληται πάντα.

id est,

In diuite dicta cuncta.

Vfus erit, si dicas ab homine docto omnia docte fieri, à pio pie, à rege regaliter.

Digitum qua proferat.

LXXXIII

Schemate prouerbiali M. Tullius dixit pro A. Cæcina, digitum quæ proferat non habet, hyperbolicos indicans illi nihil prorsus esse quod dicat agat ue. locus sic habet. Deniq; ista nimia quæ dominatur in ciuitate potentia, in hoc solo genere quiescit, quid agat, quomodo aggrediatur iudicem, quæ deniq; digitum proferat non habet. Sumptum est à gestu rhetorum qui uariis traditur a Quintiliano. simplicissimus est proferre digitum, quod plebeiorum est & rusticorum.

Tristis litera.

LXXXV

M. Tullius pro Milone: quod nisi uidisset posse absolui eum qui fateretur, quum uideret nos fateri, neque quæri unquam iussisset, nec uos hanc tam salutarem in iudicando literam, quam illam tristem dedissetis. Tristem literam appellat θ. salutarem τ. quod hac absolueretur reus, illa damnaretur. de quo non nihil attigimus in prouerbio Thera præfigere. Asconius Pedianus, si modo codices mendo uacant, indicat θ. fuisse notam damnationis τ. absolutionis. N. L. ampliationis, hoc est, non liquere. T. Liuius dixit tristiorum notam.

Iouis

Iouis germen.

LXXXVI

ἐκ δὲ θύου. id est, Ex Ioue germen dicebatur insigni uirtute præditus. uerba sunt pastoris ad pastorem musices pulchre peritum, cui honoris gratia clauam dono dedit. Claua autē gestamen est Herculis, ex Ioue prognati. obseruatum est à priscis, à poetis Iouis filios semper induci ciuiles & humanos, contra Neptuni truces & asperos. Musica autem ciuitatis magistra est. Carmen sic habet:

οὐνεκεν ἐοσι φάρμακ' ἀλυσίαι παλαιόθεν ἐκ δὲ θύου. id est,

Es siquidem tu, Reuera factum ac prognatum ipso ex Ioue germen.

Interpres tamen mauult eò referre, quod qui uera loquuntur ex Ioue prognati dicuntur, adducens carmen Homericum:

οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάρετον εἶδ' ἀπατηλόν,

ἔφηκεν κεφαλῆ κατάνυσσα. id est,

Haud etenim fallax erit aut reuocabile quicquam

Quod capite annuero.

Pastor ob id laudatur quod ingenue profiteatur se non conferendum cum insignibus musicis. Qualis inducitur & à Marone. Me quoq; dicunt

Vatem pastores, sed non ego credulus illis.

Musarum aues.

LXXXVII

μουσῶν ὄρνιθας. id est, Musarum aues, non absq; prouerbij specie Theocritus in Thalyia appellat poetas, quod Iusciniarum in morem assidue canant sua poemata. Scholiastes admonet omnes aues canoras musarū aues appellari. Sentit autem sibi displicere poetas, qui cuculorum more audent Homero occinere.

Nullus dies omnino malus.

LXXXVIII

Astrologi designant quosdam dies fortunatos aut infelices, sed his aut his rebus: nullo tamen die indulgendum est ocio, quod nullus sit adeo inauspicatus, quin alicui negotio sit felix, si quis recte utatur concesso tempore. dies infaustus gerendo bello, aut navigationi: felix est administrandæ rei familiari, Nullus autem dies non prosper parandæ bonæ mentis. Fatetur hoc Hesiodus

πῶς ἐργῶν καὶ ἡμερῶν, καὶ ὅποτε πάλαι κέρον ἡμᾶς. id est,

Omni ex parte dies malus haud obuenerit unquam.

Guttam aspergere.

LXXXIX

Quum ex magno lucro paululum quiddam alicui deceditur, guttam aspergi dicimus. M. Tullius in oratione pro A. Cluentio. Atq; etiam ipse conditor totius negotij, Guttam aspergit huic Bulbo. Itaq; minime amarus is uisus est, qui aliquid ex eius sermone speculæ degustat. Eodem schemate dicimus micam auri, pro minima portiuncula. Sed in uerbis M. Tullij præter tropum prouerbialem subest facetissima allusio in proprijs nominibus. Stelemus promiserat magnam pecuniæ uim iudici Bulbo. Nam id erat iudici nomen. Stelemus autem qui totū hoc negocium condiebat, hinc enim dictus est conditor mediæ producta, non à condendo conditor prima acuta, adiungit bulbo alterum iudicem cui nomen Gutta. ea res bulbum reddit alacriorem. Solent autem coqui bulbis, id est ceparum genus, addere condimenta quo fiant dulciores. Ad id alludens Cicero, Itaque inquit minime amarus is uisus est. Hinc & guttatim fieri dicitur, quod fit paulatim. Plautus in Mercatore, Cor guttatim contabescit, quasi in aquam indideris salem. Et guttatim donat, qui sæpe, sed minuta largitur.

Rectam instas uiam.

XC

Rem acu tetigisti, huic simillimum est quod habet Plautus in Asinaria: est ne hoc ut dico Libane? Lib. rectam instas uiam, ea res est. Ut qui falluntur dicuntur tota aberrare uia, ita qui rem bene coniectant, dicuntur rectam insistere uiam: quod schema mire tritum est & hodie uulgo illiterato. Simili schemate dictum est in Casina, Nunc pol ego demum in rectam redij semitam, pro eo quod erat, rem ipsam deprehendi.

Aeacidinae minæ

XCI

In eadem ita loquitur mercator: siquidē hercle Aeacidinis minis animisq; expletus incedit. Iratus si me tetigerit, iratus uapulabit. non sine prouerbij specie dictū est, pro atrocibus ac superbissimis minis, uersus patitur ut pro Aeacidinis legatur Aeacinis. Nam id nonnulli diuinant

diuinant, sed probabilius est poetam sentire de Achille Aeaci nepote, quē Homerus ubiq; facit stomachi abundū ac minabundū: uelut in primo statim Iliados libro, ubi sic incandescit in Agamemnonem ut manū admoueat capulo, à cōiicijs ad pugnas uenturus, nisi Pallas eum capillis reuocasset. Quin & ipsum opus ab Achillis ira habet exorditū *μῆνιν ἄειδε θεὰ*. Quod quidam adferunt de Aeaco manium iudice, non uideo quid ad hunc faciat locum, Quicquid etiā inuictum & insuperabile uolumus intelligi, Achilleum dicimus.

Oleo nitidus.

XCII

Olei nitor adeo uenerat in proverbū, ut mysticæ quoq; literæ iubeant facie oleo uncta dissimulare tristitiam ieiunij. Plautus in Truculento, de amica pulchre cōpta. Feruide ut tota floret, ut oleum nitide nitet. Oleum nitorem ac lucem addit rebus omnibus.

Herculis quæstus.

XCIII

Herculis quæstum pro magnis impendijs dixit Plautus in Mostellaria. Dapfiles sumptus facit, perdidit patrē, unus istic seruus acerrimus Tranio. Is uel Herculis cōterere quæstum potis est. Aliās dictum est, olim plerisque decimam lucri partem Herculi uouere solitos, Huius fauore persuaferunt sibi rem fore auctiorem, Ex tam multis autē decimis oportuit immensam pecuniarum uim constari. Quæstum appellat facete, quasi Hercules suum fauorem uendiderit.

Posterius dictum.

XCIII

Doctum doces, memorem mones, Scienti loqueris, Aliq; eius formæ antea retulimus. Eundem sensum festiuissime extulit Plautus in Afinaria: quū enim Demænetus queritās de moribus uxoris dixisset, fateor eam esse importunam atq; incommodam, respondit Libanus seruus, Posterius istuc dixi quā credo tibi, hoc est sciebam priusquā diceres. Nec uideo quā obrem Nonius hic posterius interpretetur minus. Ne id quidem caret pro uerbali schemate quod mox sequitur. Tu primus sentis, nos tamen prænoscimus. Dedecus ille domus fetet ultimus, ait Satyricus, & Terentius, Is solus nescit omnia: sed aliena mala licet priores intelligamus non dolent nobis: sensus igitur mali primum ad illos peruenit, ad quos res attinet, noticia ad alios.

Tanquam de specula.

XCIV

Qui futura longe prospiciunt priusquam eueniant, tanquam de specula præuidisse dicuntur. M. Tullius ad Ser. Sulpitiū libro quarto: Multo enim ante tanquam ex aliqua specula prospexi tempestatem futuram &c. Habent enim non oppida tantū & arces, sed & naues speculas suas, inde periti naucleri prospiciunt imminere uentos aut turbines.

Verbis conceptis peierare.

XCVI

Olim iuraturō solennibus uerbis præbatur, quo iurandum esset firmitus. Plautus in Afinaria: Vbi conceptis uerbis sciens libenter peieraueris. Idem in Bacchidibus. Ego iurandum uerbis conceptis dedi, daturum me hodie mulieri. Interdum iurans tenebat arā, quo maior esset iurandi religio. Itaq; sanctissimum iurandum significātes, dicebant, nec si aram tenens iuraueris, credam tibi. M. Tullius in oratione pro L. Flacco: Ergo is qui si aram tenens iuraret, nemo crederet, per epistolam quod uolet iniuratus probabit.

Agones.

XCVII

Admonuimus Antigonum regem Demetrii nepotem militari ioco dictum Dofonem, quod omnibus polliceretur dicens *δύσσω*, nec præstaret semper pollicita. Ita qui apud Romanos percutiebant uictimam Agones dicti sunt, quod ex more priusquam ferirent, populum rogabant agon, id est, ago ne. Ouidius in Fastis,

Semper agat ne rogat, nec nisi iussus agit.

Agonum meminit Lactantius Statij enarrator: Quadrabit in contatores, qui semper deliberant, neq; quicquam aggrediuntur.

Fungus putidus.

XCVIII

Senem iam delitū & inutilem Plautus in Bacchidibus fungū putidum appellat. Fungi licet natura insipidi olim in delicijs erant, & adhuc sunt apud Italos, sed teneri ac recentes: uetulis nihil insipidus. Verba Plauti sic habent: Terræ odium ambulat. Iam nihil sapit, nihil sentit, tanti est, quanti fungus putidus. Quin & hoc ipsum, terræ odium, pro uerbij figuram habet, uelut illud, telluris inutile pondus. Idem in Bacchidibus, inter stoliditatis conuicia ponit & fungos. Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, Blenni, buccones. In Mostellaria pro stolido

stolido fruticem appellat. Nec uerisimile loquere, nec uerum frutex. In cæteris arboribus est nonnulla imago dignitatis ac prudentiæ. Frutex temere nascitur, expers cultus, & aut nullum habet fructum, aut syluestrem & inutilem.

Vium noueris.

XCIX

Antea retulimus, uiuorum meminisse oportet. Id meretricula in Truculento Plautina detorquet in alium sensum, amatorem pro mortuo ducens, qui deserat esse dando. Dum uiuit, inquit, hominem noueris, ubi mortuus est quiescas: Te dum uiuebas noueram. Pecunia iuxta Hesiodum anima est mortalibus, ea amissa, exanimis est homo.

Lippo oculo similis.

C

Video quosdam his moribus, ut eos aequo animo ferre non queas: rursus ita industrios & ad obsequium expositos, ut quoties sese offert occasio, non possis cauere, quin aliquid illis committas. Lippus oculus manuum contactu læditur, & tamen naturale est nobis illic habere manum ubi dolet. Plautus in Persa: Ego nec libenter serui, neq; satis sum hero ex sententia. Sed quasi lippo oculo me herus meus, manum abstinere haud quit tamen: Quin mihi imperet, & quin me suis negocijs præfulciat. Item in Bacchidibus: Lippi illic oculi seruus est simillimus. Si non est, nolis esse neq; desideres: Si est, abstinere quin attingas non queas.

Tu in legione, ego in culina.

I

IN Truculento Plautina militi atrociter munitanti coquus respondet. Sis tu in legione bellator si uis, at ego in culina Ares. Auxit coquus bellatoris uerbum. Mars enim deus belli est. Quod autem dixit Ares pro Mauors, nō est Plauto nouum Græcas uoces admiscere Latinis. Quamquam in nonnullis exemplaribus habebatur aues, in nonnullis aries, sed mendose.

Citius quā formicæ papauer.

II

Non caret adagij specie, quod est apud Plautum in Trinummo: Confit citius, quā si tu obijcias formicis papauerem. Verba sunt Stasini serui, narrantis quadraginta minas intra quindecim dies fuisse cōsumptas, utpote in commestationes, compotationes, balnea, in piscatores, pistores, lanios, coquos, olitores, myropolas, & aucupes dissipatas, non aliter quā si papauer obijcias agmini formicarū. Mox enim distrahitur aceruus, dum una quæque suum arripit granulum.

Itidem ut Acheronti.

III

Apud eundem in eadem fabula amanti reposcenti quæ dederat, respondet scortū. Nam itidem ut Acheronti hic ratio accepti scribitur, Intro receptum, quando acceptū est, non potest ferri foras. Sentit nihil magis ad amantem redire, quod in meretricis domum est datum, q̄ redeunt ab inferis mortui, unde iuxta Catullum negant redire quenquam.

Mus non uni fidit antro.

IIII

Nihil hodie est decantatius apud uulgus, q̄ eum murem esse miserum, cui non est nisi unus cauus. Idem Plautus expressit in Truculento: Sed tamen cogitato mus pusillus quā sit sapiens bestia, Aetatem qui uni cubili nunquam committit suam. Quia si obsideatur unum, aliunde præsidium gerit. Locus erit adagio si quem admonebimus, ut sibi plures amicos parat, aut una cum opibus studeat philosophiæ, ut si fortuna quod suum est eripiat, in literis sit præsidium.

Post rem deuoratam ratio.

V

Quemadmodum de fera ope dicitur, post bellum auxilia, ita de fera parsimonia dicitur, post absumptam rem supputatio. Stasinus in Trinummo Plautina: Sero atq; stulte, prius quod cautum oportuit, postq; comedit rem, post rationem putat. Loquitur seruus herili filio supputanti rationem accepti, quum tota summa iam esset nequiter absumpta. Nimirum hoc est numerare præteritas undas, quum uenientes oporteat censere.

Cœna popularis.

VI

Quemadmodum Phormio Terentianus cœnam dubiam appellat, uarijs epulis instruatam

T t t

etiam, ubi tu dubites quid sumas potissimum, ita Philo Plautinus cenam popularem appellat magnificam, egregieque lautam atque adeo gratuitam quoque, quales solent exhiberi populo. Verba Plautina sic habent: Quid tu si in aedem ad cenam ueneris, atque ibi opulentus tibi par forte ut uenerit, apposita sit cena, popularem quam uocant. Si illi congesta sint epulae a clientibus, &c.

Apud mensam uerecundari neminem decet.

Sequitur ibidem aliud prouerbium quod ex tanta antiquitate per manus traditum hodieque uersatur in ore omnium,

Verecundari neminem apud mensam decet,

Nam ibi de diuinis atque humanis cernitur.

Nisi quod uulgus addit, nec in lecto. Sententia est non philosophi, sed Stasini serui Comici, quum nusquam magis habenda sit uerecundiae ratio, quam in lecto & in conuiuio. Sunt tamen qui rustico pudore molesti sunt conuiuae, semper expectantes ut ipsis praeministrentur, & quod datum est reponentes. Iam hoc ipsum de diuinis atque humanis cernitur, prouerbiale est, quo tropo significabant de summa rerum agi. Dicitur seruo dignum qui felicitatis pupillam ac proram in uentris expletione collocarat.

Salillum animae.

In eadem scena Philo hominem uocat Salillum animae, sentiens hominis breuissimam esse uitam, uidelicet quantum salis cuique in conuiuio apponitur. Locus Plautinus sic habet, Dei diuites sunt, deos decet opulentia, Et factiones, nos homunculi fumus Salillum animae, quam quum ex templo amissimus, Aequae mendicus atque ille opulentissimus censetur, ad Acherontem mortuus. Quanquam extremo senario desunt duae syllabae. Pelops censetur, aut censetur Croesus, aut aliquid simile.

Nummus plumbeus.

Quemadmodum asis, obolus ac teruncius, ita & nummus plumbeus abiit olim in uilitatis prouerbium. Plautus in Trinummo: Cui si capitis res siet, nummum nunquam credam plumbeum. Idem in Casina, Cui homini hodie peculium nummus non est plumbeus. Aereos nummos & hodie nouit Flandria, plumbeos Anglia. At M. Tullius libro ad Articum v. Vatinius semissem hominem uocat uilissimum & contemptissimum. Simul uero semis homo contra me arma tulit. Et tresis agaso pro contemptissimo dicitur est alibi. Plautus in Mustellaria: Tace sis faber, qui cudere soles plumbeos nummos.

Basilica facinora.

Ante admonuimus quicquid magnificum esset appellari solere βασιλικόν, ut ualere βασιλικός, & magnificas aedes basilicas appellabant. Plautus in Trinummo de seruo nullius rei, sed philosophica quaedam loquente: Dii inquit immortales, basilica hic quidem facinora inceptat loqui. Notum est illud Porci responsum, qui roganti Alexandro a quo fuerat bello superatus, quomodo te tracto? βασιλικός inquit. Roganti, nunquid aliud? respondit, ὅτι τὸ βασιλικός omnia comprehendit. Nihil enim humile decet reges. Duriusculum est quod Plautus dixit in Epidico, Dii immortales, ut ego perij basilice.

Nec caput, nec pedes.

Negotium ita perturbatum, ut nescias quo pacto uel expedias uel amittas, ueteres dicebant, nec caput habere nec pedes. Sic enim M. Tullius iocatur respondens suo Curioni: Sulpitij tibi operam intelligo ex tuis literis non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, Nec caput, nec pedes. Equidem uellem pedes haberet, ut aliquando redires. Antea nobis dictum est ex Platone ἀκίφαλος μύθος. Sine capite fabula.

Somnum non uidit.

Quum somnus non uideatur, sed ille potius occludat oculos, dubium non est quin prouerbiali schemate dictum sit: Somnum oculis non uidit. Nam his uerbis significant summam uigilantiam. M. Tullius Curio lib. viij. Epist. Ita Caninio consule, scito neminem praedisse. Nihil tamen eo consule mali factum est. Fuit enim mirifica uigilantia, qui toto suo consulatu somnum non uiderit. Dicitur argutia in hoc est, quod is unum modo diem consul fuit. Prouerbij ratio est in tropo.

Manum ad os apponere.

Hoc gestu significamus nos scire quippiam, quod tamen nolimus effari. Celsus Cicero ni libro

ni libro viij. At Domitius quum manus ad os apposuit, te ad ix. Calend. Iunij subrostrarij, quod illorum capiti sit dissiparant perisse.

Emendus cui imperes.

Cuique in suos seruos imperiosum esse licet, in alienos aut in liberos non item. Ita Plautus Stasius in Trinummo hero imperiosius reuocanti, quem herum esse nesciebat, aut scire dissimulabat. Emere, inquit, melius est cui imperes. Item in Persa. Emere oportet quem tibi obedire uelis. Huc pertinet illud Theocriticum quod alibi recensuimus, non sum sollicita, ne mihi uacuum abstergeas. Mulier indigne fert obiurgari ab illo cui non erat ancilla nec uxor. Addit & illud, συρακουσίου ὑπακούσας, id est, Syracusanis mulieribus imperas, hoc est, non tuis, sed liberis.

Omnium quos sol uidet.

Sunt & illae figurae prouerbiales, omnium quos terra sustinet, aut quos sol uidit pessimus optimus uel. Plautus in Stichio: facile inuenies & peiorem & peius moratam pater quam illa fuit, meliorem neque tu reperies, neque uidit sol. Idem in Bacchid. Quia aedepol certo scio Vulcanus, luna, sol, dies, dii, quatuor scelestiorem nullum illuxere alterum.

Vergilius,

Sol qui terrarum flammis opera omnia iustas.

Vnde & oculus mundi dicitur est. Simile est illud, quodcumque in solis uenit. M. Tullius Epistola. fam. lib. ix. epist. ultima. Conuiuio delector, ibi loquor, quicquid in solum ut dicitur, & gemitum & risus. Sentit se in conuiuio de quibuslibet rebus loqui, seu laetis seu tristibus. Citatum est nobis hoc adagium in superioribus ex primo libro De natura deorum, sed hic locus tum non occurrebat, qui tamen ad prouerbij fidem pertinere uisus est. Plautus in Poenulo, Quantum hominum terra sustinet facerrimo.

Sale & aceto.

Parcum tenetque prandium significans Grippus piscator in Rudentibus ait, Sed hic rex cum aceto pransurus est, sine bono pulmento. Miseris, obsoniorum loco sal est cum aceto. M. Tullius ad Papirium Patum lib. ix. Tyrotarichi meministi, ceu plebei condimenti. Id erat ius e cafeo confectum, quod & hodie Itali uocant menestram. Meministi & Pompili piscis uilissimi, qualis erat & gobio. Quem inquit, tu mihi Pompilium, quem denarium narras, quam Tyrotarichi patinam? De pompilo pisce crebra est apud Plinium mentio. Denarium suspicor esse uocem deprauatam. Certe mihi nondum liquet quid sibi uelit. Acetum tamen nonnumquam usurpatur in significationem acuminis, ut Plautus, Acetum habet in pectore. & Persius, Mordaci lotus aceto. Varro in sesquiulix citante Nonio, Alteram uiam deformasse Carneadem uirtutis, a cupis acris aceti, hoc est magna subtilitate.

Cassa glande.

Inter utilitatis adagia retulimus & illud, Cassa nuce non emam. Simillimo tropo Plautus in Rudentibus, dixit cassam glandem. Promittens indicium quaerit precium. Alter licitatur, nummos trecentos. Grippus respondet, tricas. Lab. Quadringetos. Gr. Tramas putidas. Lab. Quingentos, Gr. Cassam glandem. Lab. Sexcetos. Gr. Curculiunculos minutos fabulare. Cassam glandem dixit, pro uitiosa glande, & inani putamine.

Ueruecea statua.

Plautus Egio in Captiui duo, seruum stupidum appellat statuam uerueceam, quasi dicas, brutum ac mutum hominem: Vos, inquit, ite intro, interim ego ex hac statua ueruecea uolo erogitare, meo minore quid sit factum filio. Quidam pro ueruecea legunt uerberea, quasi uerberonem plagis assuetum, pro statua marmorea dixerit uerbeream. Certe dictionem uerueceam non patitur carminis trochaici ratio, superesset enim una syllaba, nisi in cea facias synaeresim.

Hoc age.

Quum aliquem iubemus esse attentum, dicimus, hic esto, aut, hoc age. Audiuit Caligula Imperator ab ijs qui uenerant illum interfecturi, hoc age. Et Plautus in eadem fabula, Hoc agamus.

Quam in tragodia comici.

Ubi quis in aliena uersatur harena, inducti dicentur in tragodiam Comici. Diversi generis sunt Tragodia & Comedia, nec phas est tragicas personas in comediam inducere, nec

Quod in solis

Tyrotarichus

re, nec contra. Plautus in Poenulo: Quin aedepol indoctior sum q̄ in tragœdia Comici. Ego legendum arbitror indoctior sum. Alludit enim Colabiscus ad id quod dixerat Milaphio. Fac modo ut conducta tibi sint dicta ad hanc fallaciam. Respondit iocans, Inductior sum, id est, instructior sum.

Non magis quam canem.

XXVI

Odiū & contemptū vulgo declarāt canis uocabulo. Hor. Odit cane peius. Et Plautus in Amphitryone: Valuisti usq̄ Expectatus aduenio? Sof. Haud uidi magis. Expectatum eum salutat haud quisquam magis q̄ canem. Sic enim legendum opinor, ut cōstet ratio carminis trochaici, tetrametri, catalectici.

Gralatorius aut testudineus gradus.

XXVII

Plautus in Amphitryone: Blep. Non potuimus nostros grandius grandite gradus. Amph. Siue gralatorius, siue testudineus fuerit, certum est mihi hunc scelestum perdere. Item in Poenulo: Vinceretis ceruū cursu, gralatorem gradu. Gralæ dicuntur fustes quibus innituntur, quemadmodum schœnobata uocantur funambuli. Si fustes quo sunt longiores a gradu cui pes innititur, hoc gradus sunt maiores. Tantū elicere licuit, e corruptissimo loco apud Nonium, præsertim in additione Aldina. Idem Plautus in Menæchmis: Atq̄ eccūtincedit. moue formicinū gradum. Formicæ uidentur currere, quum minimū promoueant. Rursus in Poenulo: Vicistis cochleam tarditudine. In eadem tardos appellat spissigradissimos, & tardiores q̄ sint corbitæ in tranquillo mari. Rursus talium gradum dicit esse succretum cribro pollinario, quod similia per angusta foramina, paulatim defluat.

Dædaleum remigium.

XXVIII

Ad celeritatem significandam Plautus in Amphitryone dixit, remigijs Dædaleis, pro uolatu. Non ocyus quisi si Dædaleis me tultissem remigijs.

Argentum accepi, imperium uendidi.

XXIX

Nihil hac sententia decantatius: qui accipit beneficium, perdit libertatem. Demænetus eleganter expressit in Asinaria:

Argentum accepi, dote imperium uendidi.

Nam pauper uxorem duxerat pulchre dotatam, sed in quam nihil haberet imperij. Talis inducitur & Nausistrata in Phormione Terentiana.

Despuere malum.

XXX

Manet & hodie in uulgi moribus, ut si quid audiant execrandum, quod sibi nolint euenire, despuant uelut abominantes. Id autem hæsit ex ueteri superstitione, qui sibi persuaserant desputationem esse remedium aduersus imminenda mala, præcipue aduersus morbum comitiale: cui non hinc tantum est nomen inditum, quod in hominum frequentia sæpius oboriatur, uerum etiā quod prohibeat comitia fieri: & in aduocandis remedijs ter expuere habebatur salutare. Velut etiam aduersus incantationes, ut refert Plinius. Simili superstitione contra improbæ spei fascino, ter in sinum expuebant. Plautus: Et illic isti qui sputatur morbus uenit, cui respondetur: Atri uerbero mihi eum morbū esse, qui me opus sit insputari. Hic rursus alter, Ne uerere, multos illic morbus homines macerat, quibus insputari salutis fuit, atq̄ illis profuit. Idem in Amphitryone: Teq̄ obsecro hercle ut quæ loquutus despuas.

Χρησται ἡδὲ ληήσῃ.

XXXI

Qui se totum alicuius haberi uolebat, dicebat Χρησται ἡδὲ ληήσῃ, tuus sum. hoc est & usu fructu & proprietate. Siquidem in possessionibus sæpenumero fit, ut penes alium sit dominium, penes alium usus fructus. M. Tullio Curius libro octauo: Si uales bene est, sum enim χρησται ἡδὲ tuus ληήσῃ de Attici nostri. Ergo fructus est tuus, mancipium illius. Senatus Curius se sic esse addictū Attico, ut tamen bene uelit Ciceroni. Id M. Tullius uelut exponens ita respondet. Et nisi haberem studiorum meorum socium Atticum nostrum, curius quando te proprium esse scribis mancipio & nexu, meum autem usu & fructu, contentus isto sum. id enim cuiusq̄ est proprium quo quisque fruitur atque utitur. M. Tullius ludens cum Iureconsulto, ostendit proprietatem bifariam constare, mancipio & nexu. nec hoc ius desiderat, modo liceat uti frui, propterea quod quandiu manet ius utendi fruendi, perinde est ac si res sit propria.

Ferire

Ferire frontem.

XXXII

Qui supra modum & impotenter indignantur, frontem ferire dicuntur. M. Tullius ad Atticum epist. i. Puto te in hoc aut risisse aut ingemuisse. ut frontem ferias, sunt qui etiam Caesonium putant &c. Quæ prius dixerat, iudicabat esse digna, uel risu uel gemitu, ceterum de Caesonio tam esse indignū, ut Atticus frontem ferire debeat. Qui hoc negant esse prouerbium, eadem opera negent esse prouerbium, perfricare frontem, & premere pollicem, & alia complura quæ a gestu corporum ducta sunt.

Virutem omnem explica.

XXXIII

Eodem libro usurpat Homericū carmen, ut uulgo celebre, πῶπιός ἀφ᾽ ἑνὸς μινύσκειο, Curaq̄ & effice, ut ab omnibus & laudemur & amemur. Carmen ita reddi potest:

Omnijugæ tibi uirtutis succurrat imago.

id est, In hoc negotio expedi omnes uires, omnesq̄ ingenij neruos.

Clemens lanista.

XXXIV

Antea cōmemorauimus Græcum prouerbium, ὄνυς σφάκτις, id est, beneuolus mactator. huic simillimum quod habet M. Tullius epistola ad Atticum libro primo, (epistolæ initium est, Quæris ex me) lanista clemens. Nam ut reiectio facta est clamoribus maximis, quum accusator tanquā censor bonus homines nequissimos rejiceret, reus tanquam clemens lanista frugalissimū quenq̄ secernit, ut primum iudices confederunt, ualde dissidere boni cœperunt.

Præpostere.

XXXV

Quum sentiemus rem præpostere geri, ueluti quum populus imperat principibus, aut discipulus docet præceptorē, conueniet illud M. Tul. ex eadem epist. Ego, inquit, respondeo tibi ὑσέρου πρόπορου ὀμνεκῶς. Est aut figura grammaticorū, quam illi & πρὸ ὑσέρου, siue ὑσέρου πρόπου appellat, quū quod prius est natura, posterius refertur. ueluti si quis dicat: Cornelia Gracchos educauit ac genuit. In Homero talis tropus frequenter est obuius.

Confessus in talario ludo.

XXXVI

Nec prouerbij specie caret quod habetur in eadem epistola, Confessus talarius, pro conuentu hominum parum honoratorum. Nam confessus Græcè στωϊσπιου proprie dicitur Senatus aut iudiciū qui solent ex honestissimis deligi. In confesso talario qui nequissimus est, primas tenet. uerba Ciceronis sunt hæc: Non enim unquam turpior in ludo talario confessus fuit, maculosi senatores, nudi equites, tribuni non tam ararij quam ut appellantur arati: pauci tamen boni inerant &c. Quanc̄ & is iocus est prouerbialis, quod ait illos uulgo appellari solere pro tribunis ararijs, tribunos aratos, hoc est obaratos, aut certe bene nummatos peculatur.

Contrahere uela.

XXXVII

In eadem epistola dixit contrahere uela, pro eo quod est reprimere sese, & cautius agere. Contraxi, inquit, uela perspiciens inopiam iudicum, neq̄ dixi quicq̄ pro testimonio, nisi quod erat ita notum atq̄ testatū ut non possem præterire. Idem Horatius, Et idem Contrahes uento nimium secundo

Turgida uela.

Sumptum est a nautis, qui uehementius spirante uento uela contrahunt, quo tutius nauigent: uento languidiore pandunt, captantes auram.

ἔσπετε νῦν μοι.

XXXVIII

In eadem carmen Homericum festiuissime usurpat ad continuationem narrationis, ἔσπετε νῦν μοι μῦσαι ὅπως δὴν πρὸ πρῶν ἐπέδει. id est,

Dicite nunc Musæ, dixistis quippe priora.

In cōmemoratione rerum ridicularū habebit gratiam. in Aldina additione, hemistichium modo refertur, ἔσπετε νῦν μοι μῦσαι. Neq̄ enim semel habetur apud Homerum, licet finis non sit idem, uelut illud ἔσπετε νῦν μοι μῦσαι ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες. Iliados secundo.

In dierectum.

XXXIX

Quibus precamur exitum, eos iubemus ire in malam crucem, ad coruos, ad cynofarges. pro eodem prisca dixerunt in dierectū, quod illi dierectos appellarent in crucem suffixos. Nonius citat ex Varrone, Apage in dierectum a domo nostra istam insanitatem. Dierectos dici putat quasi in diem erectos, fortasse scriptū erat in dium erectos, quod qui crucifiguntur sub dium exponuntur. Præsertim quū addat a domo nostra. Sub dium rapium

Tit 3 tur, quæ

Martiae me non tam consolantur q̄ antea. magnum enim mendum continent, & si illi iuuenes, ἄλλοις μὲν ἐδίδως &c. conuenit cum illo σὺ λακώεις εἰ ἀφ' αὐτῶν λέγεις.

Tempeftas rerum.

XLIX

Quum significabimus magnam rerum confufionem, uti licebit illis uerfibus Homerici quos uifurpat M. Tullius lib. Epift. ad Q. frat. iij.

ἡμαρτ' ὁπορευθῆναι ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ
Ζεὺς ὅτε δὴν ἀνδρείου κροσσὸν ἀμύθη χαλεπὴν. id est,

Menfibus autumnū uehementem, Iuppiter hymbrem Effundit, quum succensens mortalibus inftat.

Subijcit idem protinus alios duos uerfibus, quibus fignificat ob iniuftitiam hominum à fuperis immitti mala:

ἢ βίη γὰρ ἀγορῆ σκολιάς λείνωσι θεμιστῆς
ἐκ δὲ δίκην ἐλάσσει θεῶν ὅπην ἐκ ἀλέγοντες. id est,

In ue foro uiolenta ferunt fuffragia prauū, at Vindictam accerfunt, fpernentes iuffa deorum.

Altius Oromedonte.

Theocritus in Thalyfia,

ὦς μοι καὶ τέκνον μέγ' ἀπέχθετα, ὅστις φθόνῳ
ἴδῃ ἄρδεις κροσσὸν τελεσσαι δέμου ἀρομέδοντος. id est,

Sic mihi magnopere faber est inuifus, in altum

Qui ftruit, adnitens fuperare iugum Oromedontis.

Allegoria prouerbialis est, deterrens ab inſolentia, ne quis fe præponat ijs, quibuscum nullo pacto est conferendus. Scholiaſtes indicat Oromedontē eſſe montem in inſula Co. Suſpicator alluſum ad poetam Coum. Nam paulo poſt, Homerum appellat poetam Chium:

Primas tenere.

L I

M. Tullius ad Qu. frat. Epift. li. iij. carmen adfert ueluti ἔσοιμι ὁδόν. Illud uero, inquit, quod à puero adamaram,

αἴδῃ ἀειδύειν καὶ παύροισιν ἐμύλαι ἄλλων,

totum occidiſſe. Queritur enim illic oppreſſa repub. nullum eſſe locum uel exercendæ uirtuti, uel tuendæ dignitati. Carmen ſuſpicator eſſe Homeri, quod ita uerti poteſt,

Primas uſq; tenere, alioſq; excellere laude.

Idem uſurpat libro xij. ad Cæſarem.

Auriculam mordicus.

L II

Et hodie uulguſ illiteratū quum impotentem inimicitia ſignificant, impatientemq; uindictæ cupiditatem aiunt, uel auriculam illi lubens mordicus amputaſſem. M. Tullius ad

Eſernius cum Pacidiano

Qu. frat. Epift. lib. iij. Ad inimicitias res ueniſſet, ſi cum Eſernino Samnite Pacidiano cōparatus uideretur, auriculam forteſſe mordicus abſtulifſet, cum Clodio quidem certe rediſſet in gratiam. Hæc M. Tullius. Aptius dicitur in hominem qui quantumuis indigne

tur, magis cupiat q̄ poſſit lædere. Mulierum enim ac puerorum eſt auriculā mordicus arripere. De Eſernio ſiue Eſernio & Pacidiano nobis alibi dictum eſt ex autoritate Flacci.

φαινοπὸσ πᾶν.

L III

Hac uoce M. Tullius uidetur delectatus. Ita ſubinde uſurpat in epiftolis. Eſt autem uultu fronteq; præferre hilaritatem ac beneuolentiam, quum aliud geras in animo. Vnde illud Maronis:

Spem uultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

Faciles partus.

L IIII

Theocritus in Encomio Prolemaï:

ῥυίθαι δὲ γονᾶς, τέκνα δ' ἔποδ' εἰσιθῆτα πατρῶι.

Sunt faciles partus, ſed proles nata parentem

Ore refert nunquam. Pater eſt iuxta iure conſultos quem nuptiæ designant, ſed proles non ſemper facie maritum parentis exprimit. Eoq; iuxta Flaccum, Laudantur ſimili prole puerperæ. Quanquam & hic natura ludit uarietate, quemadmodum ferme in omnibus. Proles non ſemper refert matrem aut patrem, ſed interdum auum paternum aut maternum, interdum auſam, interdum patrum aut propatrum.

Præficarum

Præficarum more.

L V

Præfica dicebantur mulieres in hoc conductæ, ut in funere lamentarentur, ac defuncti laudes prædicarent, alijs plorandi modum præirent. unde & præfica dictæ ſunt, quaſi præfectæ. Ab his iocus ſumitur in eos qui ſimulant amorem aut dolorem, quum lucri cauſa faciunt quicquid faciunt. Lucilius citante Nonio:

Mercede quæ conductæ flent alieno in funere præfica,

Multo & capillos ſcindunt & clamant magis.

Id imitatus eſt Horatius,

Vt quæ conductæ plorant in funere, dicunt

Et faciunt prope plura dolentibus ex animo.

Plautus apud Nonium in Fritularia;

Superare omnes argutando præficas.

Conuenit & in illos, qui præ inuidia nõ ſuſtinet laudare niſi uita defunctos. Næuius apud Feſtum, Hæc quidem me Hercle opinor præfica eſt, quæ ſic mortuum collaudat. Id familiare eſt uxoribus, ut maritum defunctū in alterius inuidiam ſine fine prædicent. Quadrahit & in illos, qui quum ipſi nihil habeant quod laudem promereatur, laudandis alijs affectant uideri aliquid. Plautus in Truculento, Sine uirtute argutum ciuem mihi habeã præfica, alios quæ collaudat eaſe ſeſe uero non poteſt.

Socratis gallus: aut callus.

L VI

Nonius Marcellus è Varrone citat Socratis gallum in ſignificationem caluiciei: inueniſſe ſe, quum dormire cœpiſſet tam glaber q̄ Socratis gallus, eſſe factum ericium cum piſis & probofcide. Sentit quiſquis illic loquitur, ſe quum iret cubitum, fuiſſe leui corpore, nec ullos habuiſſe pilos toto corpore. In ſomno transformatum in ericium, qui totus hirtus eſt, & ſuum more probofcidem habet. Scio locū eſſe mendofum, nec me fugit quid habeat Aldina æditio, quæ pro gallo legit caluum. lectio tolerabilis eſſet, ſi pro caluū legamus callum, hoc pacto: inueniſſe ſe, quū dormire cœpiſſet tam glaber quàm Socratis callus ſiue callum, eſſe factū Ericium &c. Socrates corporis erat patientiſſimi, quod ad omnē laborem occalluerat, ambulabat nudis pedibus, dormiebat humi. Hinc iocus in Socratis callum. Non ignoro quid narrent de gallo deplumato, quem Diogenes, ni fallor, immiterat in ſcholam Platonis, ſed magis placet, ut legamus callum. facilis enim tranſitus eſt, à e in g. cognatam literā. In corporis partibus quæ callum habent, non proueniunt piſi, uel in pedum cauo, & uola manuū. uulguſ illiteratū ſignificans nihil eſſe quod det, oſtenſa uola manus dicere ſolet, Hinc mihi pilum euelle. Adagium conueniet in nudos & inopes:

Vt ex bulga matris.

L VII

Nonius Marcellus refert hunc Trochaicum tetrametrum catalecticum è Luellio, Ita uti quiſq; noſtrum è bulga eſt matris in lucem æditus.

Id ad nuditatem inopiamq; referri poteſt. Poteſt & ad æquam omnibus uitæ conditionem. Natiuitas enim non diſtinguit Croſum ab Iro, non regem à plebeio. Eadem ſunt uoces reginæ parturiētis & mendicæ. Idem uagitus Cæſaris emergentis & tenuiſſimi cuiuſlibet. Neq; mundius eſt cauum unde ſe profert monarchæ filius, quàm unde prodit ancillæ proles. Feſtus indicat uocem eſſe gallorum qui folliculos, aut crumenas aut ſacculōs ſcortēos, hoc eſt è pellibus factos olim appellabāt bulgas. Lucilius Satyrica libertate matricem ſiue uultuam bulgæ nomine designauit. Quod græci dicunt, Nudus tanquam ex matre, alibi nobis commemoratum eſt.

Eſurienti leoni prædam exculpere.

L VIII

Nonius Marcellus ex Lucilio citat hunc uerſum: Vt eſurienti leoni ex ore exculpere prædam.

Verſus conſtat, ſi amoueas ut, aut quod uero propius eſt, pro ut, legas, ui: & ſi in eſurienti corripiatur ti, aut ſi legas eſuriente. Metrum durius eſt, quod nullam habeat cæſuram, ſed non abhorrens à compositione Lucilij. Adagium ſimillimum eſt illi quod aliàs retulimus, clauam extorquere de manu Herculis, & lupo agnam eripere:

Halopanta.

L IX

Halopantam ueteres appellabāt omnia mentientē. Plautus in Curculione, Edepol nurgatorem lepide naſtus eſt hunc Phedromus Halopantam an ſycophantam magis hunc dicam neſcio. Verba ſunt militis conquerentis de Curculione, qui annulo militis impoſuerat lenoni. Nonius Marcellus citans hūc Plauti locū, hæc refert: Halopantā aut ſycophantam

Halopanta.

tam

tam, hominum genus nequam, quod ob suenda mendacia, miserrima mercede cōducitur. Festus hunc in modum: halopanta significat omnia mentientem. *παλιν* enim Græci omnia *ἐπιπορεύει* fallentem appellant. Quantū autē tribuendum sit eiusmodi fragmentis non minus deprauatis q̄ decurtatis, nescio. Aldina æditio habuit aliam etymologiam, sed magis etiam mendosam, nam si halopanta uenit ab *ἄλλω* siue *ἄλιπνομα* neutra dicitio habet primam aspiratam: & utraq; corripit primam, quum apud Plautum sit producta, ut exigit Trochaici carminis ratio. Rursus si uenit ab *ἄλος*, cōuenit quidem aspiratio, sed hæc quoque uox habet primam breuem. Adde quod est noua compositionis forma à nomine non à uerbo, mollius erat *παυδαλίπτος*. Quoniam autem est in his uocibus duabus schema *περσωνομασίας*, propius alludit ad sycophantam, halophanta, q̄ halopanta. *ἄλοφάντης* autem dici uidetur, qui defert eos qui telonas conantur fraudare uectigalibus, quemadmodum sycophanta dicitur qui deferebant exportates ficos Athenis. Si legamus *ἄλοφάντης*, quasi si aliena loquentem uarieq; mentientem, conuenit quidem metri ratio, sed abijcienda est aspiratio primæ uocalis. Metrum tamen constabit, si Græcè pronuncies halophanten, aut sycophanten. Tum enim in primo loco erit anapæstus pro spondæo. Plautus autem non raro græcissat in comœdia. Verum hoc doctis relinquo discutiendum.

Quadra propria.

LX

Et hodie uulgo dicitur, Nihil aque sapere ut cibum proprium domi sumptum. Nonius citat hoc hemistichium ex Priapeis Catulli. De meo ligurire libido est. Ligurire dixit, pro gustare cum uoluptate. At dii Homerici malunt inuitari ad nidores hostiarum quam uiuere *οἰσίσθαι*. Citat & ex Plauti Persa: Tuburcinari de suo, si quid domi est.

Mansum ex ore dare.

LXI

Quos tenere amamus, his mansum ex ore dare dicimur, quod à matribus ac nutricibus mutuo sumptum est. Lucilius citante Nonio: Sperans si ætatem eandem proferre potesset, Mansum ex ore daturum. Quamq; M. Tullius & A. Gellius paulo diuersius usurparunt præmandere, quemadmodum antea monuimus.

Medullitus, oculitus.

LXII

Intimum affectum ueteres uarijs modis exprimebant, ex corde, ex animo, toto pectore, de quo diximus, penitus, ex intimis præcordijs, medullitus, animitus, oculitus. Plautus apud Nonium in Cornicibus: Qui ancillam meam sedulium oculitus. Amantiu enim est oculum appellare, quod unice charum est. In Mustellaria, Euge oculus meus. Rursus: Vo lo placere meo Philolacheti, meo oculo, meo patrono.

Sapientia gubernator nauis.

LXIII

Dictum est à sapientissimis uiris etiam in bellis plus habere momenti consilia quam uires. Idem eleganter expressit Titinnius, citante Nonio: Sed in sapientia gubernator nauim torquet non ualentia.

Nouum cribrum, nouo paxillo.

LXIII

Nequaquã obscurum est prouerbio fuisse factatum quod Nonius citat ex Varronis Eumenidibus, ubi dicitur primus Zeno nouã hæresim, nouo paxillo suspendisse. Zenonem notat, qui primus Athenis inuexit sectam Stoicorum, idq; nouis rationibus ac paradoxis. Idem in Bimargo: Nouum ut cribrum, nouo paxillo pendeat. Sic enim habet Aldina æditio. Quadrabit in eos qui noui quippiam comminiscuntur.

Sarcinator summum centonem.

LXV

Apud eundem citatur hic uersus ex Lucilio: Sarcinatoris esse summū suere centonem optime. Videtur esse uersus trochaicus, tetrameter, catalecticus: & constat esse s. in sarcinatoris. Sarcinator à sarcina dicitur, non à sarciendo. Conuenit cum illo quod alibi retulimus: Boni poetæ est in extremo actu esse optimum. Lucilianum tamen dictum germaniorum ac uenustiorum habet adagij speciem.

Prælio uictus non bello.

LXVI

Non statim uictor est, qui in uno alteroue negotij actu discessit superior, sed qui totam causam euitit. Prælium enim est conflictus bellicus, bellum totum hoc tempus dicitur, etiam si cessetur à prælijs, aut si intercedant induciæ. Sola pax finit bellū, induciæ dirimunt congressus, Nonius hos trochaicos citat ex Lucilio; Ut Romanus populus uictus ui, & superatus

superatus prælijs sæpe multis, bello uero nunquã in quo sunt omnia. Congruunt illi, Vir fugiens & denuo pugnabit.

Curre denuo.

LXVII

Τρέχ' ἄθλις, id est, Curre denuo. Hoc ita refertur à Luciano in tragœdia cui titulus *ἀκόντης*, quasi sit in tonstrina natum. Quanquam totum hoc poemation mendis scatet, nec ullam habet micam salis Lucianici. Inducitur illic podagrosus iuuenis, qui tamen affectabat uideri *ἀκόντης*. Is rogatus à sene, unde accidisset pedis dolor, respondit se cum magna celeritate curreret, distinxisse talum, atq; hinc esse cruciatum. Huic respondet senex,

Τρέχ' ἄθλις ὄστις ἐπὶ τὸν ἄκαθ' ἄλλο
πῶγονα τίλλει λαοῦντος ἄλλο

Si legas, *ἐπὶ τὸν ὄσιν*, sensus erit, curre denuo sicuti dixit quidam, qui sedens uellit barbam sub cubitis tonforum, hoc est qui curatur à tonfore. Podagrosi remedium petunt à tonforibus, & tamen nolunt uideri podagram, sed pedem alioqui læsum, ut ex immodico cursu. Interim aliquis eorum qui tendentur, sentiens fictam esse causam, respondet *τρέχ' ἄθλις*. Nam id solet esse remedium in simili malo. Posteaquã enim neruus incaluit uiolento motu, cessat dolor. Quod quotidie uidere est in equis, qui post cursum aut non claudicant, aut leuius claudicant. Probabilius tamen est pro *ἰονοῦν* legendum, *λαοῦν* participium à uerbo *λαοῦναι*, quod est hirsutum esse & tonforis egere: quemadmodum aliquis dixit, qui sedens in tonstrina uellit barbam quam habet hirsutam sub alis, Illic enim defident ociosi & garruli. Horatius:

Cultello proprios purgantem leniter iungues.

Hæc mea diuinatio si cui nō placet, sequat quod magis aridet, res nō est magni momēti.

Nutricis pallium.

LXVIII

Nutrices quoniam trahunt infantes, sæpe uestes habent, bua, salua mictu foriaq; contaminatas. Vnde Plautus in Bacchid. Si unam peccauisses syllabā, fieret corium tam maculosum q̄ est nutricis pallium. In arcanis literis crebra mentio panni menstruatæ.

Cum ramento.

LXIX

Tropo prouerbiali cum ramento reddidisse dicitur, qui totum reddidit nulla ex parte decurtatum. sumptum apparet à fabris ararijs, qui sibi seruant quod lima deraserint. Plautus in Bacchidibus: Quia patri omne cum ramento reddidi, cum Ramento additū *ἄντιπαιστος* gratia, idem uelut interpretatur, subiciens omne oppido, hoc est omne profus, cum puluisculo, & cum æruggine, aliàs nobis dicta sunt. Plautus in Rudentibus, Cōureret iam hic me totum cum puluisculo.

Mortuo uilior.

LXX

Nihil abiectus caduere. Plautus in eadem fabula. Eia bonū habe animum. Vnde habeam: Mortuus pluris precij est q̄ ego sum. Et in Persa, quidam alterum per cōtemptum appellat morticinum. Non Hercle si os præciderem tibi, metuam morticine.

Quam Clinia ex Demetrio.

LXXI

Plautus in eadem fabula, Plura ex me audies hodie mala q̄ audiuit unquam Clinia ex Demetrio. Quidam eruditi hoc loco pro Clinia legunt Lamia. Et uerum est Lamia fuisse supra modum adamatam à Demetrio rege Mæcedonum, quo nomine ipse quidem male audiebat uulgo, sed eam à rege fuisse conuictis affectā nusquam legimus: præterea uocem Lamiam carminis ratio non admittit. Vero propius est sumptum è comœdia Turpiliij, cui titulus Demetrius, uel alia quapiam, ubi pater prolixius & acerbius obiurgat filium, Talis enim inducitur Clinia in Sene seipsum excruciante, qui à patre nimium sæpe nimiumq; acerbe obiurgatus, tandem profugit in militiam. Et haud scio an ad hanc fabulam alludat Plautus. Nam fieri potest ut Terentius pro Demetrio senem appellarit Menedemum. Nec obstat quod Terentius Plauto fuit posterior, quum Græcus autor fabulæ fuerit utroque prior.

Pleno gradu.

LXXII

Qui leuiter rem quamplurimam attigerunt, summo pede dicuntur ingressi: contra qui magno studio instituerunt aliquid, pleno gradu dicuntur ingressi. Trebonius Ciceroni libro xij. Nam illum paratū ut uideo & ingressum pleno gradu, cohortari non intermitteremus, quo in dies longius discendo exercendoq; se procedat.

Ad pi-

Virtus aeterna.

LXXXIII

Pindarus in Olympijs Encomio. refert huiusmodi sententiam: αἰδίατι λάθειται ἀθάνατα πρῶτος ἀνάθη, id est, Orci obliuiscitur uir qui se digna gessit. Vita breuis est, sed immortalis est benefactorum memoria: eoq; qui res praclaras & aeterna memoria dignas gesserunt, aequiore animo decedunt uita, nec perinde mortem horrent, quod intelligant se gloria nominis semper apud posteritatem uicturos.

Doceat qui didicit.

LXXXIII

Idem in eodem Encomio. το δὲ δέξασθαι δὲ πρὸς εὐαίτιον, id est, docere porro facilius est qui didicit. Iuxta illud: Disce, sed a doctis. Nemo facilius artem tradit alteri, q̄ qui eam exacte callet. Nouit enim multa in compendium contrahere, nouit obscuris dare lucem. Proinde quod quidam tot ambagibus circumagunt ac detinent adolescentes in disciplinis, in causa est, aut quaestus, aut liuor, aut imperitia.

Celeritas in malis optima.

LXXXV

Sophocles in Antigona:

Βράχιστα γὰρ λυγρὸν τὸ ἐν πονηρίαισι. id est,

Urgentibus malis celeritas optima est.

Verba sunt Chori ad Creontem in uario luctu domus cupientem e medio tolli. Nam cito perire quē uita tedet, non nihil est lucrī. Nihil molestius q̄ diu animo discrucari, si quid mali imminet, quod uitari non queat: optimum est dare operam ut sit q̄ breuissimum.

Nullus sum,

LXXXVI

In eadem fabula:

ἄγε μὲν ἐκποδῶν τῶν ἐν ἀρχῇ μάλλον ἢ μεθυσθῆναι. id est,

E medio me abducite.

Qui non magis sum q̄ ille, qui iam nullus est.

Hac figura significabant exitium sine spe recuperandae salutis. Scio me prius commemorasse, fuimus Troes, & Nullus sum, sed ob nouatam sermonis formā hoc adijcere libuit.

Prima felicitatis pars sapere.

LXXXVII

In eiusdem fabulae clausula:

πολλὸν ὅφρονέην ὑδαμονίας πρῶτον ἰσχυρῆς. id est,

Vt sis felix longe primum

Sapere est.

De Creonte dictum est, qui dum mauult animo suo quam rectis consilijs obtemperare, & suos & se funditus perdidit. Magna fortuna facile uertitur in magnam calamitatem, si absit sapientia: Idem paulo ante cōtrarijs expressit uerbis de Haemone loquens, qui sibi mortem conscuerat.

δείξας ὅτι ἀνθρώποισι τὴν ἀβελτίαν ὅσοι μεγαλοῦν ἀνδρῶν πρόσκειται λαόν. id est,

Monstrans quod inconlulta temeritas uiro

Adiuncta, sit longe malorum maximum.

Sero uidit iustitiam.

LXXXVIII

Rursum in eadem:

οἱ μὲν κοίνας ἀφ' ἑ τὴν δίκην ἰδόν. id est,

Proh ut uidere iusta sero cernere.

De Creonte dictum est, qui prius nec Tiresiae, nec cuiq; suorum obtemperat, magnis doctus cladibus inculat suam stultitiam. Eadem sententia repetitur in clausula tragœdiae, sed diuerso schemate.

μεγάλαις δὲ πλὴγῶν τῶν ἐσθραχῶν ἀρτίωντες, ὅσοι τὸ φρονέην ἐδίδαξαν. id est,

Diui pœnas postq; atroces

De uerbis sumpserunt superbis,

Aetate docent sapere extrema.

Conuenit cum illo, Sero sapiunt Phryges.

Vindicta uelox.

LXXXIX

De sera uindicta numinum aliquot prouerbij testatum est, quae supra retulimus. Sed quod ait Sophocles expeditam deorum uindictam, magis huc cōducit, ut in aliquod prolapsa

lapsi malum, mature respiscamus. Verba sunt Chori ad Creontem.

ὄργον ἀναξτῆρισι, σωτέμενοι γὰρ οὐδὲν πρὸ δῶκεν ὡς κενόφρονες βλάθει. id est,

Rex ista facito quam potes celerrime.

Noxæ citipedes numinum improbos uiros

Subito occupant iunctae simul compendio.

Id euenit Creonti, cui uindicta penē prius adfuit quam absolueretur Tiresiae uaticinium.

Fato non repugnandum.

XC

In eadem Creon ita loquitur:

ἀνδρῶν δ' ἔτι δυσμαχετόν. id est,

Sed fata contra, quando id est perquam arduum

Non est relucendum.

Eandem sententiā aliās ex uarijs citauimus autoribus. Nemo potest uitare quod deus nobis immittit. Quod autem uitari non potest, ferendum est, non culpandum. Ducunt enim uolentem fata, nolentem trahunt, ut ait Tragicus.

Vati non conuiciandum.

XCI

In eadem fabula Creon Tiresiae more uatum incandescenti ac liberioribus dictis impetenti regem, ita loquitur:

ὦ βλόμαι τὸν μόνον ἀντιπεῖν κενός. id est,

Vati uicissim nolo proloqui male.

Quod Horatius ait: Genus irritabile uatum,

non tantum ad poetas, sed multo magis ad diuinos pertinet. Eblandiendum est, si quid ab eis uelis exculpere, quos si prouoces, diuinant omnia mala. Cōueniet uti, ubi quis nos impetierit impotentī conuicio, uelut afflatus furore quodam, cui honoris gratia nolimus uicissim maledicere, quum nō desit quod retorqueatur: aut quum libertatem eam tribuimus iræ, ueluti furori cuidam. Cum irato enim nihilo sanius decertes conuicijs quam cum furioso. finitimum est illi quod ante retulimus: Omitte uatem. Præterea illi: Nī pater effes, quod est in hac eadem fabula sub persona Haemonis.

Vatum genus auarum.

XCII

In eadem scena Creon ita loquitur Tiresiae,

τὸ μανικὸν γὰρ πᾶν φυλάττειν γρηγορῶ. id est,

Genus omne uatum est appetens pecuniæ.

Hoc nomine olim male audiebant diuini augures & haruspices. Nunc utinam præter meritum idem audiant, qui diuina tractant. Vera non potest semper loqui, qui corruptus meritis ad hominum gratiam loquitur.

Non mouenda loqui.

XCIII

Eodem in loco iam irritatior Tiresia sic minatur Creonti:

ορσὸς μὲν τ' ἀκίνητα δὲ φρονέου φρέσσαι. id est,

Tu me excitas ut quæ latent in pectore

Immota, cogar proloqui.

Vtus erit, quoties aduersariorum improbitas eō nos compellit, ut quæ decreueramus silentio tegere, efferamus, Creon enim illo conuicio tetigerat, dicens:

ὄφρα σὺ μάντις, ἀλλὰ τ' ἀδικεῖν θιλῶν. id est,

Tu doctus augur, at furtus lædere.

Quod ipsum conuenit in hominem prudentem aut eruditum, sed improbum. Confine est illi, non mouenda moues.

Mortuos rursus occidere.

XCIII

Ibidē uerba Tiresiae sunt ad Creontē, suadētis ut Polynicis corpus sinat cōdi sepulchro

ἀλλ' ἔπειθ' θανόντι, μηδ' ἀλωλότα κεντῆ, πρὸς ἑλκὸν τὸν θανόντ' ὠλεκαυέμ. id est,

Age, mortuo concede, nec qui extinctus est,

Stimulato, quæ nam est fortitudo, mortuum Necare rursus?

Confine est illi quod alibi retulimus, Iugulare mortuos.

Deo nemo potest nocere.

XC V

Sententiā pia est, sed a Creonte impio animo dicta:

Θεός μάλινδν ἔπις ἀνθρώπων θνητῶν. id est,

Violare, siue polluere diuos, nemo quit mortalium.

Veteribus persuasum erat offendi diuos inferos, si mortuo negaretur sepultura: offendi Io uem supplicium, si quis supplicem reiheret. At Creon putabat nihil huiusmodi rerum curae esse dijs, quod illi non queant a quoquam laedi. Hoc carmen occini potest ijs qui indignum deo putant, in matrice uirginis latuisse, & per uterum uirginis exisse, unde prodeunt homines caeteri, aut qui putant corpus domini pollui, quod in stomachum hominis in mundum descendat.

Θεός μάλινδν, ἔπις ἀνθρώπων θνητῶν.

Necq; sol pollutur, tot cloacas ac paludes iustrans.

Auscultandum bene loquenti.

XCVI

Tiresia in eodem sermone:

Εὖ σοι φρονήσεις, εὖ λέγω, ὅ μαιθάνην

ἂν ἴδισον εὖ λέγονθ', εἰ κούδ' ἔλεγχῃ. id est,

Tibi beneuolus, bene loquor, suauissimū est

A bene loquente, lucra si fert, discere.

Eandem sententiam antea dixerat Hæmon:

Καὶ τῷ λέγοντῷ εὖ, καλὸν τὸ μαιθάνην. id est,

Recte loquentem audire par est, ac decet.

Conueniet cum illo, Audi quæ ex animo dicuntur. Item cum Hesiodio, quo probatur & is qui paret recta monenti.

Fortunæ nouacula.

XCVII

Eiusdē Tiresiæ uerba sunt ad Creontē admonētis ut in summo discrimine positus sapiat.

Φρόνη βελῶς ἀν νῦν ἂν εὖ εὖρε πύχης. id est,

Sape, denuo nunc positus in nouacula Fortunæ.

Calamitati quam excitarat Eteoclis & Polynicis contentio, successit hæc quam offensis dijs excitauit Creon. Quamquam hic uersus obiter nobis alibi citatus est, in prouerbio In acie nouacula.

Exemplum utile.

XCVIII

Creon Hæmoni filio liberius agentī minitans malum, ita loquitur:

Κλαίω φργώσας, ἀν φργῶν ἀνὸς κγός. id est,

Plorando facies mentem ut habeant caeteri,

Mente ipse uacuuus.

Quum improbi luunt stultitiæ fixæ pœnas, quamquam ipsi nihilo fiunt meliores, tamen alijs exemplo sunt, ne per incogitantiam in similes incurrant calamitates.

Peruicacia stultitiæ dat pœnas.

XCIX

In eadem tragœdia Tiresia, Creontem admonens ne præfractus ac rigidus persistat in sententiâ, ita loquitur:

Ἀνθα δία σοι, σικμώτην ἔφλισκάνη. id est,

Præfracta mens amentitiæ pœnas luit.

Intractabilis illa ferocia ferè solet magnæ cuiusdam calamitatis esse præludium, quemadmodum indicant & Hebræorum prouerbia: Contritionē præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus. Hoc Tiresiæ dictum eleganter expressit Hæmon in eadem fabula, duplici metaphora, arborum & nautarum. Carmen sic habet:

Ὅρας πῶς ἔρεθροισι χιμᾶξθροισι ὄσα

Δένδρων κείνη, κλωνας ὡς ἐκσώζεται,

Τὰ δ' ἀνυτένοντ' ἀντόπρεμι ἀπόλλυται.

Ἀὐτως δὲ, ναός ὅστις ἐγκρατής, πύδρα

Τείνας ὑπέκη μὴ δέν, ὅ πῆσις κᾶτω

Τρέψας ὅ λοιπὸν σέλμασι ναιτίλειτ?

Vides ut in torrentium decursibus,

Quæ cedit arbor furculos seruat suos.

At quæ resistit, stirpe cum ipsa deperit.

Nauclerus itidem, qui tenens clauum, nihil

Conce-

Concedit auræ & fluctibus, deuoluitur

Ac iam supinis nauigat nixus foris.

Nauigationis socius.

Ante retulimus, In eadem esse nauī, qui communi tenentur periculo. Ad hoc allusit Ismene, in eadem fabula, dicens se non recusare, quo minus subiret idem periculum, quod baret Antigone soror.

Ἀλλ' ὅ κενωσις σοι βίση ἐν ἀρχυόμεαι

ξυμπλοῦ ἔμουτῶ τὸ πάθος ποινιδίη,

id est,

Sed in tuis non erubescō me malis

Rate uecta eadem calamitati adiungere.

Nuncio nihil imputandum.

IC ferè est hominum affectus, ut tristitia nunciati perinde indignetur, quasi fecerit quod factum nunciat. Creonti itaq; succensenti nuncio, quod parum læta adferret, ita respondet:

Ὅ δρῶν ἀνιᾶ τὰς φργίας, τὰ δ' ὄτ' ἐγὼ. id est,

Qui fecit, animum discruciat, aures ego.

Eiusdem nunciij uersus est:

Ἐδρῶν γὰρ εἰδείς ἀγγελοῦ κενῶν ἐπῶν.

Nemo hunc amat, qui uerba nunciat mala.

Accommodari poterit ad eum qui lapsum admonet, ut magis sibi ipsi succenseat qui crimen admittit, quam ei qui necessariam admonet correptionem. Nam correptio ad tempus molesta est auribus, sed sceleris conscientia perpetuo mentem fodicat.

Quod fieri non potest, nec incipiendum quidem est.

II

Prius retulimus, ἀδύνατα θρηᾶς, id est, impossibilia uenaris. Quod alijs uerbis expressit Sophocles in Antigone:

Ἀρχῶν δὲ θρηᾶν εἰς πρῆπτ' ἀμύχανα. id est,

Quæ efficere nequeas, nec uel ordiri decet.

Verba sunt Ismenes deterrētis Antigone, ne Polynicen sepeliat aduersus regium edictū.

Cor calidum in re frigida.

III

Eadem Ismene dehortans Antigone ab audaci facinore ait,

Ὅ δρῶν ἂν ἄνυχοισι κενῶν ἐχθρῶν. id est,

Profecto tu cor calidum habes in frigidis.

Alibi diximus calidum facinus audax & præceps appellati. Frigida hic appellat, quorum feliciter perficiendorum exigua spes erat.

Frustra niti dementiæ est.

IIII

Rursus in eadem ita loquitur:

Προῖσά περὸς δὲ ἐν ἐχθρῶν ἐδρῶν. id est,

Frustranea agere insignis est amentitiæ.

Non solum amentitiæ est, iniusta agere, uerum etiam superuacanea. Ex iniustis interdū aliquid est lucrum, ex superuacaneis nullum.

Principi obtemperandum in omnibus.

V

Non sine prouerbiali schemate dictum est in eadem tragœdia, quod ait Creon.

Ἀν δὲ πόλις σήσθη, τὸ δὲ χρὴ κλύει

Καὶ σμικρὰ κῆρ δὲ τινα κῆρ τ' ἀναντία. id est,

Sed principatum ciuitas cui tradidit Hic audiendus, siue leuia præcipit,

Sive æqua mandat, siue & his contraria.

Vox autem tyranni est non principis. Neq; enim princeps est, qui præscribit iniusta.

Ciuitas non ciuitas.

VI

Hæmon Creontem tendentem ad tyrannidem, ita tangit:

Ἔσθλις γὰρ ἐν ἐδρῶν ἀνδρῶς ἐδρῶν ἐνός. id est,

Quæ unius hominis, illa non est ciuitas.

Vuu 3 Dixerat

Dixerat Creon ipsius esse non alterius imperare regioni. Hemon negat eam esse ciuitate, ubi summa rerum penes unum hominem est. Polis enim graecis uel a uersando, uel a multitudi- ne dicta uidetur, Latini Rempublicam appellant. At Respub. non est, ubi unius ar- bitratu aguntur ferunturq; omnia. Itaq; quum Creon respondisset, ciuitate censeret illius, qui illi imperat, subiicit Hemon:

Καλῶς, φημὺς γ' αὐτὸν γῆς ἀρχὴν μόνον. id est, Recte, unus ut deserto in agro regem agas.

Regium est imperare liberis, neq; quicquam absq; ciuium consensu tentare.

Mens coeli, terraeq; regina.

VII

Socrates apud Platonem in Philebo: πάντες γὰρ συμφωνοῦσι οἱ θεοὶ, ἐπειδὴ ὅτι αὐτῶν πάντες, ὡς καὶ οἱ βασιλεῖς ἐμὴν ἀραὴν καὶ γῆς, id est, Omnes enim sapientes consentiunt hoc pacto seipfos honestantes, quod mens nobis regina coeli & terra. Sentit sapientia gubernari omnia potius quam uoluptate. Quum enim Philebus probasset felicitatem ex sapientia & uoluptate mixtam, quari ceptū est utra duarum plus haberet momenti ad beatitudinem. Quoniam autem Plato dicit in hoc omnes consentire, subindicat fuisse uulgo iactatum, Conuenit huc quod habet Hemon Sophocleus:

Γὰρ τῶν θεῶν φύσιν ἀνθρώποις φησὶας, πάντων ὅσ' ἐστὶ χρομᾶ τῶν ἰσοπέτρων. id est, Pater, dei mentem inferunt mortalibus,

Quae res, opes exuperat omnes maxime.

Primas iactare hastas.

VIII

M. Tullius lib. De oratore. 2. primas iactare hastas dixit, pro uelitari, quod ad oratorem transfert, cuius dictio initio debet esse lenis ac sedata, ut paulatim incandescat oratio. Notat ibi Philippum oratorem, qui solitus sit ita ad dicendum surgere, ut nesciret primū uerbum quod esset dicturus: sed aiebat se posteaquam concalefecisset brachium tum pugna- re. Atqui non attendit, inquit, eos ipsos unde similitudinem ducit, illas primas hastas ita tra- ctare leniter, ut & uenustati uel maxime seruiant, & reliquis uiribus suis consulant. ἡμι- μῖδον erit, si ad disputationis aut contentionis exordium transferatur. Idem unico uerbo uelitari dicitur uelitari.

Omissis fontibus consecrari riuulos.

IX

In eodem libro non sine prouerbij specie dixit riuulos consecrari, pro eo quod est minus ad rem pertinentia dicere, omisso eo quod est negocij caput. Hac metaphora uidetur ad- modum delectatus Hieronymus. M. Tullij uerba sic habent, Tamen tardi ingenij est, riuu- los consecrari, fontes rerum non uidere. Etiam aetatis est, ususq; nostri a capite quod uel- mus arcessere, & unde omnia manant uidere.

Res palestra & olei.

X

Quae non ad serium negocium, sed ad lufum & ostentationem adhibentur, palestra & olei dicuntur, quum in praelio maioribus opus sit uiribus. In palestra non armati sed uncti concertabāt, tum quo difficillior esset apprehensio, & elapsus facillior, tum quo corpus esset nitidius, certabant enim nudi. M. Tullius lib. De Oratore 1. nitidum quoddā genus est uer- borum & laetum, sed palestra magis & olei, q̄ huius ciuilis turbae ac fori. Huiusmodi sermō est in scholis quibusdā trita sophistica, quae ad ostentationem ac ludicram concertationem reddit hominem inuictum, ad serias tractationes inutilem: itaq; recte in eodem lib. monet

quidam, ut dictionē ex domestica exercitatione & umbratili, medium in agmen, in pulue- rem, in clamorem, in castra atq; in aciem forensem educamus. Cōsimiliter lib. 2. De Isocra- tis discipulis agens. Sed eorum, inquit, partim in pompa, partim in acie illustres esse uolue- runt. Eodem spectat quod ait lib. De legibus 1. Fannij autē aetate cōiunctus Antipater, pau- nitore inflauit uehementius, habuitq; uires, agrestes ille quidē atq; horridas sine nitore ac pale- stra, sed tamen admonere reliquos potuit, ut accuratius scriberent. Hae ibi. Quod prius di- uictius xerat oleum, hic uocat nitore. Et in libro De claris oratoribus, unctus uocat, quod est niti- Palestra dius. lam inquit, erat unctior quēdā splendidiorq; cōsuetudo loquendi. Rursus in Oratore extremali ad Brutum, Numerus autem nondum depromebatur, neq; habebat aliquam necessitudi- nem aut cognationem cū oratione: itaq; serius aliquanto notatus & cognitus, quasi quan- dam palestram & extrema lineamenta orationi attulit. palestram appellat uenustatem ad ostenta-

ostentationem adhibitam. In his porro uerbis, nec illud absq; prouerbij specie dictum est, extrema lineamenta, pro extrema manu, metaphora ducta a pictoribus.

Operarij.

XI

Ibidem nō absq; prouerbij specie operarios appellat, qui citra philosophiae cognitionē causas agunt. Architectus ex arte rationem operis praescribit, operarij uero non iudicium suum sed tantum operam adhibent, iuxta praescriptum. At qui philosophiam callet, ex se paratus est de quauis re recte dicere. M. Tul. de Mnesarcho loquens, Hos quos nos ora- tores uocamus, nihil esse dicebat nisi quosdam operarios, lingua celeri & exercitata: orato- rem autem nisi qui sapiens esset, esse neminem. Rursus in Bruto. Nam illud minus curo, quod congestisli operarios omnis, ut mihi uideantur mori uoluisse nōnulli, ut a te in orato- rum numerum referrentur. Huius generis oratores lib. De claris oratoribus appellat uo- cales. Addamus inquit, huc etiam, ne quem uocalem praeterisse uideamur, C. Cosconium Calidianum. Transferrī poterit ad concionatores, qui quod parum exercitati sunt in sa- cris literis, e Collectaneis ediscunt quod apud populum multo clamore, multaq; corporis iactatione detonent. Aut qui in templis ingenti boatu canunt non intellecta, Non concio- natores sed operarij, non cantores sed operarij.

E schola cantilena.

XII

Plautus ut ante admonuit, Theatri nugas appellat, quae solent in comedijs recitari. M. Tullius e scholis cantilenam appellat orationem declamatoriam ac iuuenilem, plus habentem ostentationis q̄ sapientiae: locus sic habet eodē libro: gerendus est tibi mos adolefcen- tibus Crasse, qui non Graeci alicuius quotidianam loquacitatem, neq; ex scholis cantile- nam requirunt, sed ex homine omnium sapientissimo atq; eloquentissimo, atq; ex eo qui non in libellis, sed in maximis causis & in hoc domicilio imperij & gloriae, sit consilio lin- gua q; princeps. Conueniet in illos qui nunquā uersati sunt in bonis autoribus, nec ex ipsis fontibus hauserunt eruditionem solidam, sed tantum in scholis decantata tenent. Quod genus sunt illa, non crederem Euangelio, nisi me ecclesiae compelleret autoritas, & ingra- tum est spiritui sancto quicquid offertur, eo praetermissio quod debebatur. Multa fecit do- minus Iesus quae non sunt scripta. Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

A deo ficti.

XIII Ad hoc nati,

Qui uehementer ad aliquid natura compositi sunt, hos prouerbiali sermone ad hoc na- tos factos sculptosq; dicimus: insignem autem naturae dexteritatem M. Tullius eleganter ex- pressit eodem libro. Sunt autem inquit, quidam ita naturae muneribus in iisdem rebus habiles, ita ornatī, ut non nati sed ab aliquo deo ficti uideantur. Allusit autē ad Pandoram quam finxit Vulcanus, ceteris item dijs sua munera in unam conferentibus.

E circulo.

XIIII

Hominem e truiuo, plebeium & contemptum appellamus. Marcus Tullius, pro eo di- xit e circulo. Circulum autem uocant conuenticulum hominū in foro aut in plateis confa- bulantium. Ita Crassus eodem quē modo citauit libro, Effudi uobis omnia quae sentiebam, quae fortasse si quemcūq; patrem familias arripuissetis ex aliquo circulo, eadem uobis per- contantibus respondisset.

Causa cadere, formula cadere. Ex iure manu consertū.

XV

Quemadmodum prisci iure consulti dicebant aliquem ex iure manu consertum uocari, cui lis intendebatur, ita causa cadere dicebatur, qui male agendo ius agendi perdidisset. ut- trunq; fiet ἡμιμῖδον, si accedat translatio: ueluti si quis dicat, Theologi Laurentij Val- lam ex iure manu consertum uocare non desinunt, quod homo gramaticus materias theo- logicas occupauerit, utrunq; est apud M. Tullij eodem libro sub persona Scaeuolae, Quod uero in extrema oratione quasi tuo iure sumpsisti, oratorem in omni sermonis disputatio- ne copiosissime posse uersari, id nisi in tuo regno essemus, nō tulissem, multiq; praessem, qui aut interdico tecū cōtenderēt, aut te ex iure manu consertū uocaret. & aliquāto post, quū Hypseus maxima uoce plurimis uerbis a M. Crasso praetore contenderet, ut ei quem defendebat causa cadere liceret: Gn. autem Octauius homo consularis, non minus longa oratione recusaret, ne aduersarius causa caderet. Idē pro L. Murena: & si turpe existimas te aduocato illum ipsum quem contra ueneris, causa cadere. Meminit & Quintilianus li- bro 7. cap. 4. Apud priscos superstitione seruabatur, ut qui in actione institutenda uel uer- bo lapsus

ho lapsus esset, causa caderet. cuius superstitionis uestigia non exigua adhuc resident apud Anglos, interdum totum instrumentum reiiciens, si cognomen aliquod una litera secus fuerit scriptum. Iustinianus Institutionū iuris lib. 4. tit. De actionibus, paragrapho, si quis, Si quis, inquit, agens in intentione sua plus complexus fuerit q̄ ad eum pertineat, causa ca- debat, id est, rem amittebat, nec facile in integrum restituebatur, nisi minor erat 25. annis, &c. Proximo autem paragrapho, uocem hanc plus, ostendit quadrariam intelligi, re, tem- pore, loco & causa. Re, si quis pro decem aureis petat uiginti, Tempore, si quis ante diem uel ante conditionem petat, Loco, si quis Romæ petat, quod Ephesi promissum est, Cau- sa, si quis stipulatus Stichum aut uiginti aureos, petat Stichum pura actione, cum electio sit promissoris. Pro eodem dici uidetur rem amittere, litem perdere, & formula cadere, Iu- stinianus lib. 4. tit. De exceptionibus, paragrapho, Appellatur, cum temere, inquit, rem in iudicium deducebant, & cōsumebant, qua ratione rem amittebant. Horat. in Sermonib.

Et casu iam respondere uadato

Debebat, quod ni fecisset, perdere litem.

Quintilianus lib. 3. cap. 8. Neq̄ ignoro multa transferri in omnibus fere causis, in quibus cecidisse quis formula dicitur: hæ sunt quæstiones: an huic, an cum hoc, an hac lege, an a- pud hunc, an hoc tempore liceat. Seneca libro epistolarum 6. epist. 49. De philosophis a- gens, qui uocem argutis ostentabant eruditionem. Quid enim inquit, aliud agitis, quum eum quem interrogatis, sciētes in fraudem inducitis, q̄ ut formula cecidisse uideatur? Sed quemadmodum illum prætor, sic hos philosophia in integrum restituit. ita Seneca. Quin hoc ipsum in integrū restituere, si à foro transferatur ad alia, ~~quod iudicabitur~~ est, poterit ita de- flecti ut dicatur causa cecidisse, qui ius obiurgandi filii amisit, quod eum suo exemplo aut largitione ad nequitiam prouocarit. Illa porro sermonis formula, ex iure manu confertū, ab ipsis duodecim tabulis sumpta uidetur, quemadmodum indicat Aulus Gellius libro no- ctium Atticarum 20. cap. 9. Antiquitus inter quos erat de agro aut simili de re controuer- sia in rem præsentem ueniebant, & apud prætorem uindictiarum causa manus conferebāt, hoc est, alter alterius manum corripiebat. Sed quum propagatis Italiæ finibus, grauaren- tur prætores uindictiarum causa longius proficisci, institutum est, ut litigantes non ex iure apud prætorem manum confererent, sed ex iure manu confertum uocarent, hoc est, alter alterum ex iure ad conferendum manum in rem de qua ageretur uocaret: simulq̄ profes- si in agrum de quo litigabatur, terræ aliquid ex eo, aut unam glebam in ius in urbem ad prætorem deferrent, & in ea gleba tanquam in toto agro uindicarent. M. Tullius lib. epi- stolarum 7. scribens Trebatio iureconsulto: tantum metuo ne artificium tuum tibi parum proficit. Nam ut audio, isthic

Non ex iure manu confertum, sed magis ferro

Rem repetunt, regnumq̄ petunt, uadunt solida ui.

Huiusmodi uindictiarū formulam M. Tullius facetissime expressit in oratione pro L. Mu- rena: itaq̄ irati illi quod sunt ueriti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, sine sua ope- ra lege posset agi, notas quasdam cōposuerunt, ut omnibus in rebus ipsi interessent, quum hoc fieri bellissime posset. Fundus Sabinus meus est, imò meus. deinde iudicium. uolue- rūt, Fundus, inquit, qui est in agro qui Sabinus uocatur, satis uerbose. Cedo, quid postea? Eum ego ex iure meum esse aio. Quid tum? Inde ibi ego te ex iure manu confertum uoco. Quid huic tam loquaciter litigioso responderet ille unde petebatur non habebat. Transit iureconsultus, tibi cinis Latini modo. Vnde tu me, inquit, ex iure manu confertum uoca- sti, inde ibi te reuoco. Hactenus M. Tullius. Metaphora sumpta est à bellis in quibus ma- nus conferere dicuntur, qui cominus configunt, quemadmodum indicat M. Varro libro de Lingua latina secundo.

Herciscere.

XVI

Quædam uoces ob hoc ipsum habent prouerbij gratiam, quod sint uel obsoletæ uel ali- cui professioni peculiare, ueluti prisci iureconsulti, herciscere dicebant hæreditatem diui- dere. Inde apud Iureconsultos actio herciscundæ familiæ. Porro familiæ uox omnem hære- ditatem ac res hæreditarias cōplectitur. Hæc actio nata est è duodecim tabulis, quarū hæc uerba recitantur, in Codice. cohæredes à communione discedere uolentes agunt. Id si transferatur ad alterius rei diuisionem erit prouerbiale, Veluti si quis dicat: inter Guilhel- mum Bu

num Budæum, & Leonardum Portium, de asis inuentione concertantes, Ianum Lasca rem datum herciscundæ gloriæ arbitrum. ~~De herciscundæ gloriæ arbitrum.~~

Lapides flere.

XVII

De re uehementer miseranda prouerbiali hyperbola dici solet, eam esse tam lamentabi- lem, ut uel lapides cogantur ad fletum. M. Tullius in eodem libro, Tu uero uel si testamen- tum defenderes, sic ageres, ut omne omnium testamentorum ius in eo iudicio positum ui- deretur: uel si causam ageres militis, patrem eius, ut soles, dicendo à mortuis excitasses, sta- tuisses ante oculos, complexus esses filium, flensq̄ eum centumuiris cōmendasses, lapides me hercle omnes flere ac lamentari coegisses, ut totum illud uti lingua nuncupasses, nō in duodecim tabulis, quas tu omnibus bibliothecis anteponis, sed in magico carmine scri- ptum uideretur. hæc ille. Simili hyperbola femel atq̄ iterum usus est Dominus, quum pha- riseis respondet, ipsos lapides clamatueros, si tacerent homines. Rursus quum Iudæis de ge- neris nobilitate gloriantibus, ait deum uel è lapidibus suscitaturū filios Abraham. Sed Chri- sto fortasse nihil est hyperbolicum qui potest quicquid uult efficere. In uerbis autem Cice- ronis, ad prouerbium alludit magici carminis mentio, Quod enim uehementer commo- uet animum, quauis incantatione efficacius dicitur, sicut alibi retulimus.

Amentatæ hastæ.

XVIII

Arma parata ad pugnam M. Tullius appellat hastas amentatas, Amentum enim lorum est hastæ affixum, cui manū inserit hastam missilem torturus. Transferri potest ad dictum, aut orationem ab alio suppeditatam. locus eo quem hactenus citauit libro sic habet. In eo autem iure quod ambigitur inter peritissimos non esse difficile oratori eius partis, quam- cunq̄ defenderet, autorem aliquem inuenire, à quo quum amentatas hastas acceperit, ipse eas autoris lacertis uiribusq̄ torquebit. Idem in Bruto de T. Accio pisaurenfi loquens, Respondi pro A. Cluentio, qui & accurate dicebat & satis copiose, eratq̄ præterea doctus Hermagoræ præceptis, quibus & si ornamenta non satis optima dicendi, tamen ut hastæ uelutibus amentatæ, sic apta quædam & parata singulis causarum generibus argumenta traduntur. Rursus in topicis, de iuriconsultis agens. Nam & adfunt multum, & adhiben- tur in consilium, & patronis diligentibus ad eorum prudentiam cōfugientibus hastas mi- nistrant. Item Quintilianus libro duodecimo, capite tertio. Neq̄ ego nostrī moris igna- rus oblitus ire eorum qui uelut ad arculas sedent, & tela agentibus subministrant: neq̄ idem Græcos quoq̄ nescio factitasse, unde nomen his pragmaticorum datum. Telum igitur paratum ad torquendum, ut inuentio sit alterius, dictio tantum tua, recte hastam amen- taram dixeris. Non dissimile est illi quod ante retulimus de calciamento quod ab alio con- futum alius induerat. Tale telum talisq̄ calceus erat oratio Lysia, quam Socrates proba- bat quidem ut per elegantem, sed negabat sibi conuenire.

Discum quàm philosophum audire malunt.

XIX

Vulgus hominum propensius est ad quamuis ineptas uoluptates, quàm ad frugifera, Quod eleganter expressit M. Tullius libro De Oratore secundo. Discum, inquit, audire malunt quàm philosophum. Erat autem publici exercitamenti genus quo discus æneus arte simul & uiribus ita ab humo torquebatur in altum, ut intra certum spacium decide- ret. in hōdem autem locis in quibus huius lusus peragebantur, gymnasia uocant, disere- bant & philosophi, Sed crepitu ad discum uocante, philosophum subito deserēbant om- nes, uerba Crassi apud Ciceronem sunt hæc, Nam & seculis multis ante gymnasia inuen- ta sunt quàm in his philosophi garrire cœperunt, & hoc ipso tempore quum omnia gym- nasia philosophi teneant, tamen eorum auditores discum audire quàm philosophum ma- lunt: qui simul ut increpuit, in mediâ oratione de maximis rebus & grauissimis disputan- tem philosophum omnes unctiois causa relinquunt: ita leuissimam delectationem gra- uissimæ ut ipsi ferunt, utilitatis anteponunt. per iocum transferri potest ad discum ecaru- um, cuius crepitu multi libentius audiunt, quàm uocem philosophi.

Conchas legere.

XX

Summi ocij est conchas & umbilicos legere in littoribus, qui lusus esse solet puerorum. Quanquam transferri potest ad eos, qui aliud agentes obiter etiā leuiora quædam animi

Vuu 5 gratia

gratia admiscēt. Crassus orator apud Ciceronē libro De oratore secundo, de Lelio & Scipione loquens: nō audeo, inquit, dicere de talibus uiris, sed tamen ita solet narrare Scauola, conchas eos & umbelicos ad Caietam & ad Lucrinū legere consueuisse, & ad omnem animi remissionem ludumq; descendere. Umbelicos opinor appellat, uel conchas uel calculos umbelici formam imitantes, uel herbam quæ Veneris umbelicus dicitur, autore Dio scoride. In conchis enim incredibili uarietate lustrata natura, quemadmodum refert Plinius lib. 9. cap. 33. Tot inquit, colorum differentia, tot figurae: planis & cōcauis, longis & lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe caesis, in dorsum elatis, leuibus, rugatis, denticulatis, striatis, uertice muricatum intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato. Jam distinctione uirgulata, crinita, crispa, cuniculatim, pectinatim, imbricatim, undata, cancellatim reticulata, in obliquum, in rectum expansa, praedensata, porrecta, sinuata, breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis, ad buccinam recuruis &c. In subterraneo domicilio quod ostenditur iuxta Cūmas Italiae, quod uulgus fingit fuisse antrum Sibyllae, quum uerisimile sit fuisse speluncam praedonum ac piratarum, uisuntur parietes uario concharum contextu musaicum opus imitantes. Valerius Maximus lib. 8. cap. 8. De Scipione & Lelio refert idem quod narrat Cicero.

Nihil agere

Liber non est qui non aliquando nihil agit. **XXI**
 Qui in summo ocio uersabatur ab omnibus feriat negotijs, ij nihil agere dicebatur. M. Tullius in eodem libro, sub persona Crassi ad Scauolam, Quid igitur, inquit, quado ages negocium publicum, quando tuum? quando deniq; nihil ages. Tum illud addidi, mihi enim liber esse non uidetur, qui non aliquando nihil agit. haec ille. mox interpretatur quid declaret, nihil agere, In qua, inquit, permaneo Catule sententia, meq; quū huc ueni, hoc ipsum nihil agere, & planē cessare delectat. Nam cessare dicuntur nō tantū ij qui desistunt a negotio, sed qui sunt in ocio. Expedi autem interdum nihil agere, ut caetera recte agamus. Alias ostendimus eos nihil agere dici qui inanem fumunt operam.

In herba luxuries. **XXII**
 Rustici semina copiosius quam expedit herbescentia, dicunt luxuriare: eam praeproperam latitiam appellant luxuriam, quam immixtis in agrum iumentis aut pecudibus corrigunt, quod illi uocant depascere. Maro, Luxuriam segetum tenera depascit in herba. M. Tullius eodem libro quē modo citauit. Quod si hic noster Sulpitius faceret, multo eius oratio esset presior, in qua nunc interdum, ut in herbis rustici dicere solent, in summa uerbate inest luxuries quaedam, quae filio depascenda est.

scindere penulam

Lacinia tenere. **XXIII**
 Qui leuiter rem tenent, lacinia tenere dicuntur, hoc est extrema uestis ora. cui contrarium est illud, medius teneris. M. Tullius lib. De oratore 3. Nam illud alterū genus, quod est temporibus, locis, rebus definitum obtinent, atq; id ipsum lacinia. Non dubiū est, quin Cicero metaphoram duxerit a populari sermone. nam idem dictum & hodie durat apud nostrates, si quem inuitant non ex animo. Inde illud, scindere penulā. Et apud Terentium Mida Getam resupinat pallio. Cicero uidetur allusisse ad illud Plauti in Asinaria: Lachrymantem lacinia tenet lachrymans.

Surculum defringere. **XXIII**
 Simili forma dixit eodem in loco, surculum defringere, pro eo quod est, non callere totam disciplinam, sed ex ea paulum quod ad rem praesentem faciat decerpere: quemadmodum iureconsulti nonnunquam aliquam sententiam aut fragmentum adducunt e Theologorum disciplina, locus apud Ciceronem hunc in modum habet. Atq; hactenus loquuntur, etiam hac instituendi diuisione utuntur, sed ita, non ut iure aut iudicio, ut deniq; recuperare amissam possessionem, sed ut iure ciuili surculum defringendo usurpare uideantur.

Mendacium utile. **XXV**
 Diues ille apud Satyricum Iuuenalem dicit, Quid enim saluis infamia nummis? & Donationem Terentianum non pudet uanitatis, dum ob rem, sed honesto propius est, quod ait Orestes in Electra Sophoclis.
 Δοκῶ μὴ εἶδεν ἔμμεα σὺν κέρδι κέρδι. id est,
 Nullum reor uerbum quod est lucro, malum.

Conuenerat

Conuenerat enim ut fingerent ipsum esse mortuum, Sentit igitur famam mortis uiro nihil nocituram, sed ad id quod constituerant fore accommodum. uenerant enim ulturi Agamemnonis mortem, idq; fecerunt.

Equi generosi senectus. **XXVI**
 Inpro γήρας, alias dictum est, de his qui post res praclare gestas ob senium reijciuntur. Sed Sophocles in eadem fabula declarat generosi equi senectutem, his uersibus,
 Ωσπερ γὰρ ἴπποι δὲ γήρας καὶ ἡ γοῶν
 Ἐν τοῖσι δόξοις θυμὸν ἐκ ἀπώλεσεν,
 Ἀλλ' ὀρθὸν εἶς ἴσθην, ὡσαύτως δὲ σὺ
 ἡμᾶς τ' ὀτρύνεις, καὶ τὸς ἐν πρώτοις ἴππῃ. id est,
 Generosus ut equus, consenuerit iam licet,
 Animum tamen nunquam in periculis abiicit,
 Sed auribus rectis stat, itidem tu quoq;
 Et incitas me, & ipse cum primis ades.
 Verba sunt Orestis ad paedagogum senem, cuius consilio & auxilio occidit Clytemnestra & Aegistum.

Cunctatio noxia. **XXVII**
 In eadem fabula Electra de Oreste qui reditum proferebat ita loquitur.
 Μέλλον γὰρ αἰεὶ θοῶν πᾶς ὄσος τέ με
 καὶ πᾶς ἀπὸ βίης ἐλπίδας ἀνέφθορον. id est,
 Cum facere semper prorogat quae adsunt simul,
 Simul & futuras perdidit mihi spes meas.
 Prouerbij ratio est in tropo, quo praesentes & absentes dixit pro omnes

In arduis contanter agendum. **XXVIII**
 Ibidem Electra quarenti de fratre:
 Φησὶ γὰρ φιλῶσκαυ δὲ εἰδὲν ὅν λέγει ποιεῖ. id est,
 Dicit quidem, sed e dictis facit nihil: ita respondet Chorus.
 Φιλῆ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμα ὠνὴρ πρᾶσσω μέγα. id est,
 Qui facinus ingens tentat, ille lentus est.
 Sentiens in arduis ac periculosis negocijs non esse praecipitandum consilium. huic rursus ita respondet Electra,
 Καὶ μὴν ἔγωγ' ἔσωσ' ἐκείνομ ἐκ ὀκνω. id est,
 At is quidem haud contante me seruatus est.]
 Sentiens perniciosam esse contationem quum urget praesens periculum.

E paucis uerbis ingens bonum aut malum. **XXIX**
 Ibidem Electra sic loquitur sorori Chrysothemidi.
 Πολλὰ εἰς μικροὶ λόγοι
 Ἐσφραλῶ ἥδη καὶ κατάρθωσεν βροτῶν. id est,
 Sermo profecto rebus in compluribus,
 Defecit homines, simul & erexit, breuis,
 Sentit interdum ex paucis uerbis perperam intellectis, magnos nasci errores, atq; etiam erroris correctionem ex paucis recte intellectis. De leuissimæ rei grauissimis poenis dictum est alias.

Vni cum duobus non est pugnandum. **XXX**
 In eadē Chrysothemis, Electrae sorori, & Choro concorditer hortantibus ita respondet,
 Δράσω, τὸ γὰρ δίκαιον ἐκ ἐχθ' λόγον. Δνοίμ' ἐπέλθῃ. id est,
 Factura sum, non æquum enim est, resistere Vnam duobus.
 Affine est illi, ne Hercules quidem aduersus duos. Huc alludit & Catullus in epithalamio,
 Noli pugnare duobus.

Mala malis eueniunt. **XXXI**
 Clytemnestra obiurgas Electra filia, q; per eam traduceretur, ut uiricida, uicissim audit,
 Αἰχρῆς γὰρ ἀχρῆ πρᾶγματ' ἐνδιδόσκει. id est,
 E turpibus enim, facta turpia discimus.
 Significans quod filia de matre parum honeste loqueretur, ei imputandum, quæ necando maritum

ritū, & filij necē moliendo, docuisset liberos odisse matrē. id paulo post, dicit explanatiūs, τὰ δ' ὄργα αὐτῶν λόγους ἐπέλοκεται. id est,

Porro ipsa facta, uerba reperiunt sua.

Scitū est illud Socratis, ut se quisq; talem præstaret re, qualis haberi cuperet. Fama enim ē factis uelut ē fonte nascitur, ē bonis bona, ē malis mala, proinde qui factis ignominiosis sibi peperit ignominiosam famā, ne succēseat male loquentibus, sed sibi qui ora aperuit populo: nec moliat uindictam in maledicos, sed benefactis rumorem fœdum abolere studeat.

Numinis ira ineuitabilis.

XXXII

Apud Homerum Iuppiter uxori minitans, appellat manus suas ἀέτηες, quod lædant quoscunq; uelit, quum a nemine uicissim lædi queant. Simile est quod in eadem fabula dicit Orestis pedagogus,

Ὅταν δὲ τις θεῶν,

βλάπτῃ, δυνάκετ' αὐτὸν ἀν' ἐχθρῶν φυγαῖν.

id est,

At ubi uiro nocet deorum quispiam,

Vitare possit nemo quamlibet potens.

Solent homines calamitates suas in hanc aut illam causam reijcere, quum pleraq; mala sic præter omnem expectationem accidant, ut appareat a superis immitti. Aduersus numinis decretum nihil ualet humana prouidentia.

Quo terrarum raperis.

XXXIII

Dominō esse, in alia regione esse

Qui non sunt attentī ad rem propositam negantur esse domi, Qui longius aberrat a uero, in alia regione esse dicuntur. Electra forori nuncianti Orestem uiuere qui dictus erat mortuus ita respondet.

Ὡκ οἶδ' ὅποι γῆς, εἰ δ' ὅποι γυνώμενος φέρῃ.

id est,

In quod solum rapiare non intelligis,

Nec quod ferat mens.

Prouerbiū est in tropo. Sic in eum qui aberrat a re proposita apte dicitur illud, Quo nunc se proripit ille? Aut in quam regionem abripitur? Translatum uidetur a nautis.

Bene natis turpe est male uiuere.

XXXIII

Quidam arbitrantur ob hoc ipsum sibi licere turpiter uiuere, quod honestis maioribus orti sunt, quum contra generis claritas, quasi fax addita faciat, ut nobilium errata plus habeant dedecoris, quam obscuro genere natorū. Hoc in eadem fabula sic expressit Electra.

Ὡς ἀχρὸν ἀχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκῶσι.

id est,

Natis honeste, turpe uiuere turpiter.

Quantquam Electra putat eos turpiter uiuere, non qui sunt improbis moribus, sed qui uiuunt in seruitute quum sint ingenui nati, ut cū illo conueniat, Vbi non sis qui fueris, non est cur uelis uiuere.

Mortui non dolent.

XXXV

Eadem in eadem fabula, significans se spontanea morte quaesiturā malorum finem, ait: τὸς γὰρ θανάτους εἶχ' ὄρω λυπευμένης.

id est,

Nam mortuum dolere uideo neminem.

Eoq; Plinius existimat nullum beneficium a dijs datum homini maius, quam quod cuiq; in manu est quum uelit ē uita excedere. Melius Socrates, qui docet esse nephas animam iniussu imperatoris dei ē corporis praesidio decedere.

Omnibus modis nocens.

XXXVI

Ibidem Oresti percontanti quibus modis esset molesta Clytemnestra, manibus an ueneno, respondet Electra,

καὶ χερσὶ καὶ λύμαισι καὶ πᾶσι κηκῆσι.

id est,

Manu & uenenis & malis demum omnibus.

Quadrabit in hominem, modis omnibus perniciosum, furcis, ui, uerbis, factis.

A capite arcessere, a fronte ducere.

XXXVII

Quis res ab eo repetitur, quod est in negotio praecipuum, a capite arcessi dicitur. M. Tullius lib. de orat. 2. Etia atatis est ususq; nostri, a capite quod uelimus arcessere, & unde omnia manant uidere. Item lib. de legibus 1. Alte uero & ut opinor, a capite frater repetis quae querimus. Et paulo post ibidem, Vis ne ergo ipsius iuris ortum a fonte repetamus? Quod ante dixit a capite, hic dicit a fonte. Rursus in Topicis, Quis autem a genere ducetur argumentum non

rum, non erit necesse id usq; a capite arcessere. In Tusculanis quaestionibus alicubi dicit, a capite ducere, pro eo quod erat ab exordio repetere.

Latini tibicinis more.

XXXVIII

In M. Tullij uerbis quae paulo ante retulimus ex oratione pro L. Murena, prouerbium inerat, quū ait iureconsultū instructio petitorum, Latini tibicinis more transire ad eum a quo petitur, & illum solennibus uerbis instructurum. Vnde nata sit similitudo, non admodum liquet, nisi quod probabilis coniectura uidetur, ductum a priscis illis Latinis, qui in pagis aut oppidis unico tantum tibicine fabulas agitabant, ad cuius modulatum uocem ac gestum accomodabant histriones, alioqui ob imperitiam, non seruaturi carminis rationem. Is igitur tibicen posteaq; uniactiori praecinerat, cogebatur ad alterum huic responsurum transire, etq; uicissim incantu tibicinis metri modulos praecire, atq; hinc rursus ad alium, quod rustici homines absq; praecunte tibicine non possent apte saltare uersus aut Mimos. Haec coniectura adiuuat locus qui est apud M. Tullium in Oratore ad Brutum, ubi agit de uerbis ita compositis, ut possent oratio libera solutaq; uideri. Quorū inquit, similia sunt quaedam etiam apud nostros, uelut illa in Thyeste, Quemnam te esse dicam, qui tarda in fenestrate: & quae sequuntur: quae nisi quū tibicen accessit, orationi sunt solutae simillima. Prior locus ex oratione, refertur in prouerbio, Causa cadere.

In quadrum redigere.

XXXIX

Superius ex Aristotele docuimus, uirum constantis animi appellari tetragonum, quod ea figura ex omni parte sui similis est. Vnde quicquid congruit & aptum est, quadrare dicitur. Id M. Tullius in Oratore deflexit ad orationem concinnam et aptis numeris compositam: Itaq; postquam est nata haec circumscriptio, uel comprehensio, uel continuatio, uel ambitus, si ita licet dicere, nemo qui aliquo esset in numero, scripsit orationem generis eius quod esset ad delectationem comparatum, remotumq; a iudicis forensiq; certamine, quin redigeret omnes ferē in quadrum numerumq; sententias. Metaphora ducta est a marmorarijs. Non sum inmemor hoc a nobis alibi positum, sed locum euidentius ostendere uolui: illis enim tantum indicaram.

Ἀπὸ λαίσσης

XL

Motus & homines incōditos & arte carentes M. Tullius in eodem opere testatur a graecis appellari ἀπὸ λαίσσης, quasi dicas a palaestra alienos, quod in palaestra exercitati, etiam in ceteris actionibus uenustatem quandam habent, quemadmodum indicat in Oratore ad Brutum, Non inquit, ut in ea tamen omnia sint, sed ut sic adiuret, ut palaestra histrionem. Talis est saltatio Cyclopica & Sileni. Verba Ciceronis adscribam. Itaq; qualis eorum motus quos ἀπὸ λαίσσης Graeci uocant, talis horum mihi uidetur oratio, qui non claudunt numeris sententias. In libro De optimo genere dicendi, dixit palaestricae spaciari, pro decoro numerosoq; gestu incedere. Haec inquit, uitauerunt ferē omnes qui aut Attici numerantur aut dicunt Attice, sed quatenus uoluerunt sani & sacri duntaxat habeantur, sed ita, palaestricae in Xysto spaciari ut liceat, non ut ab Olympijs coronam petant. Quin hoc ipsum ab Olympijs coronam petere, prouerbij speciem habet, pro eo quod est, e rebus arduis magnam ac solidam affectare laudem, hoc est in causis serijs & grauib; uincere. Qui priuatim in porticibus ad uoluptatē disserunt, in Xysto spaciantur: qui in foro causas graues agunt, in solem & puluerem prodeunt, magnum periculum magne laudis spe suscipientes.

Cadere in cursu.

XLI

Cadere in cursu M. Tullius dixit pro eo quod est expetita laude frustrari, quemadmodum si quis ad lauream theologiam contendens emoriatur, priusquam ad summum eius nominis fastigium peruenit. M. Tullius lib. De claris oratoribus de Galba loquens. Laudabant hunc patres nostri, fauebant etiam propter patris memoriam, sed cecidit in cursu, Nam rogatione Manilia Iugurthinæ coniurationis inuidia, quum pro se ipse dixisset oppressus est. Simili tropo dicimur eos ē cursu reuocare, quos ab instituto ad aliud quippiam retrahimus. Et in cursu esse dicuntur, qui magno studio contendunt aliquod, Metaphora sumpta est a publicis certaminibus, pedibus aut equis currentium.

Titius.

XLII

Titium saltare dicebantur qui incōposite ac solute gestiebant. Fuit enim huiusmodi saltationis genus, quod a Titio quodam malo oratore nomē inuenit. M. Tul. eo quod modo citauimus

tauimus opere: Quos Sextus Titius consequutus, homo loquax sane & fatis acutus, sed tam solutus & mollis in gestu, ut saltatio quaedam nasceretur, cui saltationi Titius nomen esset. Ita cauendum ne quid agendo dicendoue facias, cuius imitatio rideatur. Citat hunc Ciceronis locū Quintilianus libro 11, capite de pronuntiatione. Similia his sunt saltare Cyclopem. Horatius, Saltaret uti Cyclopa rogabat. Et saltare cordacem, more Sileni.

Vt Phidiae signum.

XLIII

Quae primo statim aspectu probantur omnium suffragijs, ut Phidiae signum placere dicuntur. Nam quaedam signa non statim arrident, sed frequenter & propius inspecta paulatim incipiunt placere. M. Tullius eodem libro. Nam Q. Hortensij admodum adolescentis ingenium, ut Phidiae signum simul aspectum & probatum est. Is L. Craffo, Q. Scauola consulibus primum in foro dixit, & apud hos quidem consules, & quum eorum qui adfuerunt, tum ipsorum consulum qui omnes intelligentia anteibant, iudicio discessit probatus, unde viginti annos natus erat eo tempore: haec ille. Arbitror autem Ciceronem sentire de Ioue Olympio, quem finxit insignis statuarius Atheniensis Phidias, quemadmodum refert Plinius lib. 34. cap. 8. & lib. 36. cap. 5.

In numerum peruenire.

XLIIII

Qui in aliquo precio haberi incipiunt, in numerum aliquem peruenire dicuntur: quem admodum in aliquo numero esse dicuntur, qui sunt alicuius existimationis, & in nullo numero esse, qui plane contempti sunt. M. Tullius in eodem libro. His enim rebus infimo loco natus, & honores & gratiam & pecuniam consecutus, etiam patronorum sine doctrina, sine ingenio, aliquem in numerum peruenerat. & aliquanto post, de C. Sicinio loquens. Has ille tenens & paratus ad causas ueniens, uerborum non egens, ipsa illa comparatione disciplinae dicendi iam in patronorum numerum peruenerat.

Ex neutro cognoscere.

XLV

Ex neutro cognoscere, est ex re quapiam minima totum hominis ingenium aestimare, quem admodum dicimus leonem ex unguibus agnoscere, & Protogenes ex linea agnouit Apellam. M. Tul. in lib. De claris oratoribus, Nunc quonia totum me non est neutro aliquo aut crepundijs, sed corpore omni uideris uelle cognoscere, complectar nonnulla etiam quae fortasse uideantur minus necessaria. Metaphora sumpta est ab ijs qui infantibus quos ablegant exponunt, addunt crepundia, per quae agnoscantur si forte inciderit occasio. Aut neutrum aliquid quem in corpore notant parentes. Tale signum interdum syngraphis suis addunt trapezita.

Ne pudeat artem.

XLVI

Versus erat olim populari sermone iactatus. Ne pudeat artem proloqui quam facites. Multos non pudet turpi quaestu uiuere, quum pudeat nomen eius quaestus profiteri. Quem admodum si quis usuram exercens, uocari malit, negociator. Versum citat M. Tullius eodem libro. Me autem siue peruulgatissimus ille uersus, qui uetat

Artem pudere proloqui quam facites,

dissimulare non sinit, quin delectet: siue tuum studium hoc a me uolumen expressit.

Δωρεάδην.

XLVII

Δωρεάδην, olim dicebantur qui corpore parum decore nudato incedebant, ductum a uirginibus quae in Peloponneso discinctae, & absque tunicis esse consueuerunt, tantum pallio tectae utrinque fenestrato, per quod patebant nuda corporis. Apud Lacedaemonios autem uirgines certis diebus totae nudae incedebant. De Romanorum multitudine pellucetibus multa quaeritur Iuuenalis.

Aetoli.

XLVIII

Αιτωλιχοί dicti sunt olim ioco prouerbiali, qui iuxta mores Aetolorum petaces essent & Dorice loqui improbi. Allusum est enim ad uocem, quemadmodum auidi munerum Dorice loqui dicebantur, sic αιτωλοι dicti uidentur, quod omnia petant, τῆς τοῦ εἰδος ἀπέρου. Meminit Stephanus.

Χαρονίτου.

XLIX

Olim Charonitarum cognomen apud Romanos populari ioco tributum est ijs qui ex defuncti commentarijs tuebantur quod perperam agebant. Hinc ortum. Quum M. Antonius oratione funebri prolatae C. Caesaris ueste populum in eius interfectores concitasset, arripuit Caesaris Commentarios, in quibus acta illius continebantur, ijsque ascriptis quae libuit. Atque horum autoritate se facere simulabat quicquid agebat, alijs tribuens magistratus

gistratus, alios ab exilio reuocans, alios è uinculis liberans. Hi omnes quoniam se defuncti commentarijs excusabant, uulgari ioco dicti sunt χαρονίτου, ut refert Plutarchus in uita M. Antonij. Simili artificio quidam abutuntur testamentis, in quos cōpetet itidem cognomen.

Oculis ferre & similia.

L

Prouerbialia sunt & illa, oculis ferre, in sinu ferre, si quis quem insigniter amat fouetque. Translatum à matribus tenere liberos suos amantibus, à quibus non dimouent oculos, sollicitae ne quid illis accidat incōmodi, gestantque in sinu atque in complexu. Exempla utriusque sunt apud M. Tullium crebra. Non dissimile est, quod est apud Platonem lib. De Rep. x. ἡδὲ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσι, id est, super capita ferre. καὶ ἡδὲ τὰν τῆν σπλαγχνῶν σφόδρα φιλοῦντες ὡς τε μόνον ἢ ἡδὲ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτῶν οἱ ἑταῖροι, id est, Et ob hanc sapientiam in tantum amantur, ut secutores eos tantum non in capitibus circumferant.

Iapeto antiquior

LI

ἰαπέτου ἀρχαιότερος, id est, Iapeto antiquior. Iupiter apud Lucianum sic alloquitur Cupidinem pueritiam excusantem, σὺ παιδίον ἄδελφός, ὅς ἀρχαιότερος πολὺν Ἰαπέτου.

F I N I S

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA PER Hieronymum Frobenium, & Nicolaum Episcopium, Mense Martio, Anno

M. D. XLII

Index ternionum.

aa bb cc dd ee ff. abcdefghiklmnopqrstuxyz. ABCDEFGHI KLMNOPQRSTVXYZ. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz. Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu. Omnes sunt terniones, excepto Vuu quaternione.

